BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XX
F
14
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

JOHANNIS BRUNNEMANNI,

JURISCONSULTI

COMMENTARIUS

IN

QUINQUAGINTA LIBROS

PANDECTARUM

Opus Theoretico-Practicum, ab ipſo Autore recognitum.

LEGUM PLURIMARUM, IN PRIORI EDITIONE OMISSARUM, interpretatione adauctum, inſerto hinc inde quid de Jure communi noviſſimo, Saxonico, & Marchico, aliiſque provincialibus juribus, obtineat, & Autore vivis erepto, ejus mandato publici juris factum.

A

SAMUELE STRYKIO, JC.

ACCESSIT

EX EJUSDEM AUTORIS COMMENTARIO AD CODICEM, notabilium, quæ circa leges affines inibi commentatus eſt, continua allegatio, ut &

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS,

EDITIO NOVISSIMA.

TOMUS SECUNDUS.

LVGDVNI

Apud JOHANNEM THENET.

M. DCCXIV.

I. N. D. N. J. C.

JOHANNIS BRUNNEMANNI
JURISCONSULTI
COMMENTARIUS
IN
PANDECTAS,
LIBRI VIGESIMI SEXTI.

TITULUS I.

De Tutelis.

Ad L. Tutela. 1.

SUMMARIA.

Tutelæ deſcriptio, ejuſque ſuccincta declaratio. num. 1.
Ratio cur mutus & ſurdus tutores eſſe non poſſint. 2.
Tutor ex poſt facto mutus, an deſinat ipſo jure eſſe tutor. 3.
Cæcus an tutor dari poſſit. 4.

Hic habetur Definitio tutelæ, quod
ſit vis ac poteſtas in capite libero
1 (hoc eſt, in perſona, quæ non eſt in
patria poteſtate, ſed ſui juris) ad
tuendum eum (hic eſt finis, & ſic
ob utilitatem pupilli conſtituta) qui
propter ætatem (impuberem) ſe
defendere nequit, jure Civili (quæ eſt cauſa efficiens)
data (immediate à lege, vel legis executore, judice)
ac permiſſa (ſcil. teſtatoris) quam ulterius explicatam
vide *apud Donell. lib. 3. cap. 1. Bach in Tr. v. 2. diſp. 8. th. 1.
Guttier. de Tutelis l. 1. c. 1. Paulus Montan. de Tutelis c. 2.
& ſeq. Wiſſenb. d. 50. th. 1.*

2 *Ad §. pen. & ult.* Mutus & Surdus tutores dari non
poſſunt. *Montan. c. 23. num. 24. Guttier. part. 1. c. 7. num. 3.*
Autor *ad L. unic. numer. 1. C. Qui morb.* Ratio eſt, quia
mutus autoritatem interponere non poteſt, nec ſurdus
3 interrogari. *Mont. c. 30. nu. 25.* Et ſi ex poſt facto Tutor
fiat mutus, non debet in tutela manere, nec tamen ipſo
jure deſinit; ſed alius ipſi ſubſtituendus; ut poſt multas
rationes concludit *Montan. de Tutel. cap. 9. numer. 42.*
4 Et cæcus tutor dari non poſſit. Autor *ad L. 3. C. Qui dare
tut. Et ad L. 1. C. de Excuſat.*

ad L. Qui habet. 3. §. 1.

SUMMARIA.

*Ratio, cur minorenni furioſo, intuitu minorennitatis
detur curator. num.* 1.
Teſti quando in dubio maxime credatur. 2.
Minorennis, non petens ſibi curatorem in fraudem agentis, quomodo reſtituatur à judice curator. 3.
*Tutor cum pupillo litigaturus, quomodo petat curatorem
pupillo, ad validandum judicium.* 4.
Quid hodie per Ordin. Polit. Imp. Imp. 5.
*Minor indefinite curatorem petens, ad omnes res petere
conſetur.* 6.
A quo judice ad certam cauſam petatur curator. 7.

1 SI minorennis ſimul ſit furioſus, illi datur curator,
non ut furioſo, ſed minorenni, & ſic magis ætati,
quam dementiæ conſulitur. Mont. *de Tutel. c.* 28 *nu.* 10.
Ratio eſt, quia, quando cauſa naturalis & accidentalis
ad unum effectum concurrunt, tunc illa potius attendenda
eſt; quam regulam *ex textu* communiter colligunt
Hier. Verius in rep. legis, ex facto ff. de vulg. & pupill. ſubſt. num. 202. *Menoch. l. 2. A. qu. caſu* 201. *num* 69.
Barboſa locupl. lib. 12. cap. 3. axiom. 3. Et teſti in dubio
2 magis creditur, ſi deponat ſecundum ordinem naturæ.
*Anton. Fab. l. 5. tit. de Teſtibus concl. 4. nu. 79. Riminaldus
vol. 3. conſ. 261. num. 84.* Et ſic deſinit hæc curatela virili
ætáte, non demum reſipiſcentia. *Donell. lib. 3. c. 18. lit. C.
& ibi Hillig.* contra *Ant. Fabrum.* hunc textum defendit.
3 *Ad §. 2.* Minor ipſe petere ſibi debet curatorem, ſi
autem in fraudem ejus, qui contra minorem agit, hoc
differat, & curatorem non petat, judex ad inſtantiam
actoris mandare poteſt minori, ut intra certum terminum
compareat, nominaturus curatorem ad litem, quo
non comparente neque curatorem nominante, Judex
ex officio curatorem dabit, ne ex mora & contumacia
minoris, judicium magno actoris incommodo diu in
ſuſpenſo maneat. *Afflict. dec. 156. Marant. p. 4. Specul.
diſtinct. 16. numer. 36. Gail. lib. 2. obſ. 108. num. 3. Montan.
c. 28. num. 71.* Autor *ad L. 1. nu. 1. C. qui petant Tut. Et ad*
4 *L. 1. numer. 5. C. de in lit. dando.* Item ſi cum tutore lis.
Nam tunc is, qui in judicio cum pupillo contendere
vult, ad validandum judicium, vocatis conjunctis, adfinibus
& amicis patris pupilli, Tutorem à judice pupillo
dari, petere poterit. *Montan. d. tr. c. 17. num. 9. &
5 ſeqq.* Autor *ad d. L. 1. num. 2. C. d. t.* Licet judex ex officio
tutorem conſtituere poſſit, per *Ordinationem Politicam
Imperii. de Anno* 1548. *& Anno* 1577. *Tit.* Von der Pupillen. *Tit.* 31.
6 *Ad §. fin.* Si minor petat curatorem indefinite non
addita certa cauſa, ad omnes res datus videtur. Sed ſi
7 ad certam cauſam ac litem petatur, tunc debet id peti
ab eo judice, ad quem cauſæ illius cognitio pertinet.

l. ult. §. 1. C. de Admin tut. Berlich. p. 2. concl. 18. nu. 3.
Carpzov. p. 2. Juriſpr. c. 15. d. 72. Dn. Franzk. lib. 1. dec. 17.
nu. 50. conf. *alleg.* Dni. Autoris *infr. ad l. 12. ſu. ſeq. nu.*

Ad L. Muto. 6. §. 1.

SUMMARIA.

Tutoris datio reſpuit conditionem & tempus. nu. 1.
Limitatur, ratione conditionis tacite inexiſtentis. 2.
Conditio, quæ alias actui ineſt, expreſſa, quid operetur. 3.
Satisdatio ubique à magiſtratu peti poteſt. 4.
Tutoris datio an ſit Imperii vel juriſdictionis, 5.
Tutoris donatio hodie competit cuilibet magiſtratui competenti. 6.
Judex domicilii habet tutoris dationem, licet alibi bona ſita ſint. 7.
Patre vivente, filio non datur tutor, ſed curator, ſi opus eſt. 8.

1 TUtor & curator à Judice ſub conditione dari non
poſſunt, quia datio Tutoris eſt actus legitimus,
qui tempus & conditionem reſpuit, *Gutier. de Tutel.*
p. 1. c. 11. num. 6. Sed hoc de conditione, quæ alias tacite
ineſt dationi tutelæ, v. gr. ſi ſatisdederit, non eſt intel-
2 ligendum. *Praggius de Tutel. qu. 3. nu. 41.* quia conditio,
quæ ineſt actui, ſi exprimatur, nihil operatur, niſi
admonitionem, & actum conditionalem non efficit.
Gutier. de Tutel. d. c. 11. num. 8. & 9. Mont. c. 10. num. 8.
3 *& ſeq.* Unde conditionem in Reſcriptis adhibitam (ſi
idoneus eſt) non ſauare conditionem, ſed admonitio-
nem, quia exprimitur illud, quod tacite ineſt. *Natta*
tom. 3. conſ. 529. num. 26. conf. *not.* Dni. Autoris *ad l. 3.*
4 *de Leg. 1. & ad l. 99. de cond. & dem.* Satisdatio autem
multis in curiis non frequentatur, quamvis ubique ſi
ita videatur Magiſtratui, injungi poſſit. *Sande lib. 2.*
def. 9.

Ad §. 2. Tutoris datio hic negatur eſſe Juriſdictio-
5 nis vel Imperii, ſed ex conceſſione Legis, conſtitutio-
nis Principis, aut SCti. Prætor non in eo tutorem dat,
quia Prætor, ſed ex L. Atilia. Sic etiam magiſtratus
municipales dant, non quatenus tales, ſed quia iis lex
dedit. *Coraſ. l. 5. miſc. c. 24. num. 6.* Eſt tamen juriſdictio-
nis ſpecialis, & coactio tutorum eſt mixti Imperii. *Vid.*
Wiſſenb. d. l. th. 2. Marius Salomon. in rep. l. 1. nu. 4. ff. de
6 *Officio ejus &c.* Sed hodie quilibet Magiſtratus compe-
tens pupillis tutores conſtituere poteſt, ut ita contro-
verſia illa Doctorum, an datio tutoris ſit juriſdictionis
actus, an imperii, ſit inanis, per *Ord. Pol. Anno* 1548.
tit. 31. §. 1. & de anno 1577. t. 32. Joh. Franc. Balth. tit. 5.
reſ. 2. num. 2. Etſi pupillus alibi domicilium, aut domi-
7 cilio nondum conſtituto, originem habeat, alibi vero
bona, ille judex dabit tutorem adminiſtrantem per alios,
etiam bona alibi ſita. *Balth. d. l. num 3.*
8 *Ad §. fin.* Patre vivente non datur filio tutor, quod
ex definitione tutelæ patet, ſed ſubſtantiæ tantum da-
tur curator, patre abſente, capto, &c. *Dn. Mev. p. 4 d. 94.*
Si etiam pater nolit adminiſtrare bona filii, ad illas res
ac negotia datur curator. *Mont. de tut. cap. 3. numer. 60.*
Idem, ſi filius conveniatur in re non pertinente ad pa-
trem, ut in actione mandati, vel criminali, vel in cauſis
beneficialibus. *Mont. d. c. 3. nu. 61.*

ad L. Si filiusfam. 7.

SUMMARIA.

Pater conſentiens filiofam. tutori dato à judice, in ſolidum tenetur pro filio. num. 1.
An & ſi filius tutor teſtamentarius. 2. & 3.

1 SI pater conſentiat Filiofam. tutori dato à judice,
in ſolidum tenetur pro filio; conſenſiſſe autem vi-
detur, ſive geſſit, ſive gerenti filio conſenſit, non au-
tem, ſi ſimpliciter admonuit. Aliud autem teſtamenta-
2 ria tutela, ubi pater tenetur de peculio tantum, vel de
in rem verſo. *Pacius cent. 5. qu. 76. Mant. 59. nu. 205. & ſeq.*
Hieron. Verius in rep. rubric. de V. O. numer. 190. Petr.
Barb. in L. ſi cum dotem. 23. paragraph. Transgrediamur.
numer. 12. ff. ſol. matr. Zaſ. ad tit de Fidejuſſ. tut. num. 3.
Autor *ad L. 4. num. 2 de filiusfam. Duar. de Tutel c. 3. in f.*
3 Licet diſſentiat quod teſtamentariam, & hanc à dativa
non eſſe ſeparandam, dicat *Wiſſenb. d. 50. th. 3.*

ad L. in eos. 9.

SUMMARIA.

In quos extra ordinem animadvertatur. nu. 1. 2. 3. & 4.
An ex h. l. *colligi poſſit in tutela non admitti tranſactionem. 5.*
An &, non poſſit à ſuperiore ſalarium conſtitui tutori. 6.

1 SEnſus *legis* planus eſt, quod extra ordinem in eos
animadvertatur, qui 1. nummis datis occuparunt
tutelam. Id enim feciſſe præſumuntur, ut de bonis pu-
pilli ſuffurentur & diteſcant. *Menoch. conſ. 229 num 34.*
2 Vel 2. qui pretio accepto operam dederunt, ut non
idoneus daretur, ut qui pretium dedit in lite cum
3 pupillo, eundem cum ſuo tutore facilius ſupplantare
4 poſſet. Vel 3. qui minus ſcripſerunt in Inventario de
5 bonis pupilli, reliqua in ſuam utilitatem verterunt. Vel
4. evidenti fraude bona pupillorum alienarunt. Unde
apparet, non poſſe colligi in Tutela non admitti tran-
ſactionem, ut *ex hac lege* colligit Rem*anus ſing. 471. &*
6 *Blancus de compromiſſis q. 4 cauſa* 11. Nec poteſt colligi
ex hoc textu, non poſſe à ſuperiori ſalarium tutori con-
ſtitui, contra *l. 33. paragraph. ult. ff. de Admin. tut.* Me-
noch. d. conſ. 229. numer. 35.

ad L. Etiam. 10.

SUMMARIA.

An & à quo non municeps poſſit tutor conſtitui municipi. num. 1.
Intellectus h. l 2.

1 MUnicipi etiam non municeps dari poteſt tutor,
ſcilicet in teſtamento, vel conſentiens, aut à
Præſide, non vero à Magiſtratu municipali, cum illi
in non municipalem nulla competat Juriſdictio. *Pac.*
2 *d. cent. 5. qu. 70.* Sed ſi Præſes det, utique etiam non
municipi datur. Videtur itaque mihi intelligenda lex
de eo caſu, quo judex municipi vel ſubdito ſuo dat
tutorem extraneum conſentientem. *Mont. de Tutel. cap.*
23 numer. 34. vel per ſubſidium; quod poſterius hodie
ſæpe fit, præſertim ubi diverſæ ſunt juriſdictiones,
collegia eccleſiaſtica, Aulæ Principum, &c. Principali-
ter autem reſpicienda perſona pupilli an in hanc judici
juriſdictio competat. *Montan. c. 20. numer. 22. Franzk. d.*
Reſol. 17. num. 4. Tuſch. concl. 431. lit. P. Wiſſenb. d. 4. h. t. Joh.
Franc. Balthaſar. tit. 5. reſol. 2.

ad L. Solet. 13.

SUMMARIA.

Tutorem habenti quando tutor, quando curator detur. numer. 1.
Tutor adjutorem alteri conſtituit ſuo periculo. 2.

1 TUtorem habenti Tutor interdum datur, interdum
curator, Autor *ad L. 1. num. 1. C. In quib. caſib. tut.*
Hic propter adverſam tutoris valetudinem vel ſenium;
Ille vero, quando impedimentum eſt perpetuum, &
tale quod tutorem inidoneum reddat, non tantum ad
adminiſtrationem, ſed etiam autoritatem præſtandam.
Gutier. lib. 1. cap. 19. nu. 35. & Montan. de Tutel. c. 24. nu. 10.
& ſeqq. Bach. in Tr. volum. 2. diſp. 9. th. 1. lit. C. Card. Tuſch.
concl. 423. lit. F. vid. Dn. Struv. h. t. th. 8. & conferantur
notata Dni. Autoris *in Cod. tit. In quibus caſibus Tutorem*
& an L. 9. & 10. num. 2. C. Qui dare tut. vel curat. In § 1.
dicitur, poſſe Tutorem adjutorem factorem conſtituere,
ſed ſuo periculo, quod in negotiis alibi gerendis inter-
dum neceſſarium eſt. *Burſatus conſ. 133. nu. 62.*

ad L.

ad L. Si quis tutor. 15.

SVMMARIVM.

Ratio cur transfuga non deſinat eſſe tutor.

DE transfuga hic dicitur, quod non deſinat eſſe Tutor, cum tamen civitatem Romanam amittat; ſed id ideo, quia nemo ſe poteſt eximere ab onere tutelæ ſuo facto. *Bach. in* Tr. *diſp.* 8. *th.* 7. *lit. F. Donell.* & *Hillig. lib.* 3. *c.* 13. *lit. F.* Aliter *Wiſſenbach. th.* 5.

ad L. Tutela plerumque. 16.

TUtela plerumque Virile officium eſt. Autor *ad L.* 1. *numer. un. C. Quando mulier tutelæ off.* Reſpexit imperator ad *L. fin. C. Quando mulier. Wiſſenbach. th.* 6. Sed de matris ac aviæ tutela vide *tit.* C. *Quando mulier tut.* &c. *Et Auth. ibi poſſit; Et* Autor *ad a. t. C.* quæ materia paſſim à Doctoribus alibi tractata.

TITULUS II.

De Teſtamentaria Tutela.

ad L. Lege 1.

TEſtamentariæ tutelæ requiſitum primarium eſt patria poteſtas, etiam in nepotem, ſi nepos non recidat in alterius poteſtatem, ſcilicet patris ſui. Sed hæc varie determinata in *tit. ſequenti.*

ad L. Teſtamento. 3.

SUMMARIA.

Quando in Codicillis tutor dari poſſit. num. 1.
An in teſtamento inter liberos tutor dari poſſit. 2.
Quid in teſtamentis Principum imperfectis. 3.

SI Codicilles anteceſſerit vel ſecutum ſit teſtameo-
1 tum, tunc quaſi pars teſtamenti ſunt, & ejus coo-
ditionem ſequuntur. *l.* 3. *§. ult.* & *l.* 16. *ff. de Codic.* Autor
2 *ad* L. 2. *numer.* 1. 3. *C. h. t.* Ideo in illis dari tutor poteſt,
quia ſunt pars teſtamenti. *vid. Gutier. lib.* 1. *c.* 6. & 23.
Montan. c. 19. Sed quid de teſtamento imperfecto inter
liberos? Reſp. quod extraneus datus minime ſit ritè
datus; ſed ſecus, ſi unus liberorum. *arg.* L. *Hac conſul-
tiſſima.* 27. §. *Teſtamentum. C. de Teſtam. Clarus* §. *Teſta-
mentum qu.* 10. *numer.* 3. *Montan. c.* 8. *numer.* 7. & 8. *Hillig.
in Donell. l.* 3. *c.* 5. *lit.* A. *Guttier. p.* 1. *cap.* 8. *numer.* 56. cont.
Carpz. l. 5. *Reſponſ.* 85. In Teſtamentis Principum imper-
3 fectis licere tutorem conſtituere, non dubitandum.
Roſenthal *de Feud. c.* 12. *concl.* 30. *numer.* 5. *conf. Schrader.
de Fend. p.* 10. *ſect.* 19 *numer.* 18.

ad L. Pater. 4.

SUMMARIA.

Pater liberis exheredatis citra ullam confirmationem tutorem conſtituit. num. 1.
Jus ſuitatis quando extinguatur exhæredatione facta. 2.
An mater liberis tantum inſtitutis in legitima tutorem dare poſſit. 3.
An à patre tutor datus materno præferatur, etiam in bonis maternis. 4.

PAter citra ullam confirmationem etiam exhære-
1 datis liberis dat tutorem; quia exhæredati non
deſinunt eſſe ſui, & illis pupillariter ſubſtituitur. *conf.*
2 *l.* 31. *h. t.* Et exhæredatio tantum post aditam hæreditatem
jus ſui hæredis extinguit. *l.* 20. *pr. ff. contra Tabb.* Sed
tempore aditionis ſtatim confirmatur datio. Ergo eo-
dem momento extingui effectus ſuitatis nequit. *Conf.
Bach. in Treutl. v.* 2. *diſp.* 8. *th.* 2. *lit. B. Wiſſenb. d.* 50. *th.* 7.
Brunneman. in Pandect. Tom. II.

Et hoc in teſtatore ſeu patre, & majorenni. *Mont. c.* 8.
numer 5. Mater vero non, niſi inſtitutis liberis dat tu-
3 torem, Autor *ad L.* 4. *numer.* 1. *C. h. t.* quia potius rei
dat, quam perſonis; licet tantum in Legitima inſtituiſ-
ſet, ut vult *Gutter. part.* 1. *c.* 4. *numer.* 4. *Caldas in Com-
ment. ad l.* 3. *C. de reſtit. Min. verb. ſine Curatore num.* 103.
Sed communior eſt ſententia, ſi tantum in Legitima
inſtituat, non poſſe tutorem à matre dari, ut teneatur
Judex eum confirmare, tum ob *l.* 69. §. *de leg. ſecund.*
tum quia hæc inſtitutio non à benigna voluntate ma-
tris, ſed à neceſſitate procedit, & tenetur eum in Legi-
tima inſtituere. Et ita ſentit Romanus *conſ.* 188. *num.* 3.
Pragg. de Tutel. c. 3. *numer.* 28. *Ferrar. in Formula Libell.
ad redd. rat.* §. 1. *numer.* 2. quos laudat ac communem
hanc eſſe fatetur *Gutter. d. l.* Conſentit cum *Rom.* etiam
Molin. d. 210. *numer.* 14. Sed vid. etiam *notata* Dni.
4 Autoris *ad l.* 4. *C. h. tit. Wiſſenbach. d.* 20. *th.* 7. A patre
tamen datus tutor materno præfertur. *Montan. capit.* 8.
numer. 39. etiam in bonis maternis: niſi utilitas pupilli
aliud poſtulet. *Roman. conſ.* 118. *Petr. Peck. de Teſt. conj.
c.* 17.

ad L. Quid ſi Nepotes. 6.

SUMMARIA.

An filiis dans tutorem, cenſeatur ſimul dare nepotibus? numer. 1.
Nomen filii in favorabilibus extenditur ad nepotes. nu. 2.
Procedit iſta extenſio in privilegiis aut inveſtituris. nu. 3.

SI quia filiis dedit tutorem, non videtur dediſſe
1 nepotibus 1. propter verbi ſignificationem pro-
priam. 2. propter uſum loquendi. 3. propter ipſam ma-
teriam ſubjectam, ne tutor nimis oneretur, & ne res
nepotum negligentius adminiſtrentur. Aliud igitur, ſi
in contrarium voluntatis conjecturæ urgeant, ut in *L.*
210. *de V. S. Donell. lib.* 3. *c.* 4. *lit. R.* & *ibi Hill.* Si autem
ſolos nepotes habeat, per filios nepotes intelligendos
eſſe, res ipſa loquitur. *Hill. d. l.* Autor *ad L.* 6. *numer.* 3.
2 *ſeq. C. Ad SCt. Macedon.* Et in materia favorabili no-
men filii facile ad nepotes trahitur. *Hartman. Piſt. lib.* 2.
qu. 19. *in fin. Carpzov. p.* 2 *Jurispr. c.* 45. *d.* 12. *Mantica de
conject. ult. volunt. l.* 8. *tit.* 8. *Zaſ. h. tit. numer.* 4 Et ita
3 nullum eſt argumentum, quod nonnulli Doctores in
materia feudali ad reſtringenda privilegia Principum,
ad limitandas formulas inveſtiturarum, *ex hoc textu*
deducunt, quaſi mentio filiorum in privilegiis aut in-
veſtituris facta, ad nepotes non poſſit extendi, cum *hic
textus* ſpeciales habeat rationes. Sed de eo *alibi.*

ad L. Si nemo 9. h. t.

SUMMARIA.

Legata & tutela corruunt, deſtituto teſtamento. nu. 1.
Quid hodie obtineat. 2.
Exceptiones l. h. variæ. 3 4. & *ſeqq.*

DEſtituto teſtamento, i. e. ſi nemo ex eo hæres vel
1 nemo adeat ex Teſtamento hæreditatem, corruunt
tutelæ & Legata. Idque jure novo non videtur aboli-
2 tum. *Carpzov. p* 3. *c.* 2. *def. ult.* Sed aliud eſt, ſi ex capite
3 præteritionis nullum eſt Teſtamentum, ubi legata
ſuſtinentur ex peculiari conſtitutione *in auth. Ex cauſa.
C. de liber. præter.* Sed exceptio *hujus legis in l.* 88. §. 9.
4 *de Leg.* 2. ubi fideicommiſſum expreſſe in caſum inte-
ſtati relictum, ſi neque filius, neque nepos ex alio filio
hæres ſit. Alia *in l.* 14. *C. de fideicom.* ubi habetur, quod
5 regula non habeat locum in ſubſtitutione fideicom-
miſſaria, *vid. not. ad d. l. Franc. de Barry de Succeſſ. lib.*
10. *tit* 3. *numer.* 19. *Zapperus de clauſula Cod. c.* 9. *num.* 14.
6 Alia ſi clauſula Codicillaris addita Teſtamento, per
notata ad l. 14. *Sande l.* 4. *tit. quart. d.* 10. Autor *ad L.*
54. *numer. C. de Fideicommiſſ.* Alia in *l. cum mater* 28. *ff.*
7 *de inoff. teſt. de qua ſupra.* Alia in Nov. 1. ubi hæreditate

Digitized by Google

non adita, legatarii adire poſſunt. Ex multo magis le-
gata pia debentur, nunquam licet adita hæreditate,
*Jaſon ad l.1.C.de SS. Eccl.num.*134. conf. *Matheſilanus
ſing.* 162.

ad L. Si hæreditas. 10. §. ult.

S V M M A R I A.

*Servus alienus & proprius tutores dati, diverſam conſe-
quuntur libertatem. num.* 1.

*An inconveniens juris, ſi Princeps non nobilem filio det
tutorem.* 2.

1 SErvus alienus recte datur Tutor, ſed ſub condi-
tione, *ſi Liber erit*, expreſſa vel tacita; Et hic ſer-
vus conſequitur libertatem fideicommiſſariam, ſervus
teſtatoris proprius directam, de quo *Dd. in Inſt. Caldas
ad l.3. C. de Reſt. min. verb. Sine Curatore numer.* 109.
Gutter. p. 1.c.10. *numer* 2. *& Zaſ. numer.* 6. *& ſeqq. Struv.*
2 *h. t. th.* 16. *Wiſſenbach. d. diſp.* 50.*th.*9. Ex his textibus, in
quibus de ſervo tutore agitur, quæ materia hodie pa-
rum utilitatis ſpirat, colligendum, non eſſe abſurdum,
ſi pater filio tutorem det dignitate longe inferiorem,
v.gr. Princeps poterit aliquem non nobilem filio tuto-
rem dare, de quo *Carpz. p.* 2.*dec.* 1.0.

ad L. Siquis ſub conditione. 11.

S U M M A R I A.

*Spe teſtamentaria tutela pendente, locus interim eſt dati-
va, non legitima. num.* 1.

Exempla adducuntur. 2.

*An ſi ex pluribus tutoribus unus mortuus, alius ei ſurro-
gandus.* 3.

1 SPes teſtamentariæ tutelæ facit ceſſare legitimam
tutelam, & locus interim erit dativæ, v gr. Si quis
ſub conditione, vel ex die teſtamento datus ſit tutor;
2 Idem, ſi ſemel ad teſtamentarium devoluta tutela, ſi ſe
excuſaverit, vel remotus fuerit, vel ſi unus ex teſta-
mentariis deceſſerit; Nam his caſibus maneot reliquæ
Tutelæ. *Tiraqu. de Jure Primog. qu.* 40. *numer.* 77. *Mont.
de Tutel. c.*16.*numer.* 23. *Richter. dec. duodecim. num.* 14.
Collige, ſi ex pluribus tutoribus unus mortuus, alius
3 ei ſurrogandus à judice. *Berlich. p.* 2. *dec.* 279. *numer.* 1.
ubi id de dativis non eſſe intelligendum putat; ſed id
judici ex circumſtantiis dijudicandum arbitror. Vide-
mus hic etiam veſtigia nimiæ ſcrupuloſitatis & ſubti-
litatis.

ad L. Certarum. 12. & ſeqq.

S U M M A R I A.

Datio tutoris ad certas res, ipſo jure nulla eſt. nu. 1.

Univerſitati cauſarum quo jure tutor detur. 2.

1 CErtæ rei non poteſt dari Tutor, quia datur per-
ſonæ. *L.* 14.*h.t.* & datio ad certas res eſt ipſo jure
nulla; ſed univerſitati cauſarum tutorem dari poſſe,
2 potius conſuetudine, quam ſtricto jure obtinuit. *L.*15.
h.tit. Mont. c. 10. *numer.* 40. *ſeq. Reland. à Valle conſ.*80.
*num.*40 *lib.*4. *Alex. v.*1.*conſ.*128 *num.*4. Alia exceptio in
*l.9. infr. de tutor. & curatoribus datis. & l.*17.§.1. *inf. de
appellat.* conf. *Zaſ. h. tit. num.* 13.

ad L. Si tamen. 15.

S U M M A R I A.

*Plures tutores dantur ex utilitate pupilli, ratione rerum
diſſitarum. nu.* 1.

*Dari poteſt alius in allodialibus, alius in feudalibus. nu.*2.

*An proviſio tutoris dati extra territorium, extenditur
ex h. l. ad materiam ſucceſſionis in ſtatutis.* 3.

1 AD res Africanas datus tutor hic, alius ad Itali-
cas datio valet ex utilitate; nam ſi nons detur ad
omnes, poſſet ſe excuſare. *L.*21. *paragraph.* 2. *ff. de Exc.*
2 *Tut. Montan, c.*7. *num.* 10. Et ſi pater dare poteſt alium
in Allodialibus, alium in feudalibus. *Schrad. p.*10 *Sect.*
3 19.*num.* 11. *&* 15. Ex *hoc textu* non probatur conſequen-
tia, quia proviſio tutoris dati porrigitur extra territo-
rium, ergo de ſucceſſione in ſtatutis idem; nam reſ-
pondet *Alex. vol.* 1. *conſ.* 126. *numer.* 4. quod prius ve-
rum ſit, niſi alibi jam antea ſit pupillo proviſum in alio
territorio. Sed in ſtatutis ſemper aliud circa ſucceſſio-
nem eſt proviſum. Quam reſponſionem elegantem re-
petit *Tiraq. de jure primogen. qu.*46.*nu.*28. *& Rol. à Valle
vol.*4.*conſ.*80. *numer.* 40. *verſ. item reſpondetur quod ubi
pupillus &c.*

ad L. Ei quis ita. 16. pr. & §. 1.

S U M M A R I A.

Includuntur filiæ, ſi filius tutor datus, non contra. nu. 1.

*An filio num. ſing. prolato, tutor omnibus datus cenſea-
tur.* 2.

An extendendum ad liberos à patre ignoratos. 3.

Ratio negationis. 4.

SI quis filiis dedit tutorem, etiam filiabus videtur
1 dediſſe, quia maſculinum continet fœmininum,
non contra, ubi diverſitatis ratio oſtendi non poteſt.
*Gabriel.*6.*tit. de V.O. concl.*6. *Menoch.* *l.*4.*præſ.* 84. *axiom.*
4. *A. Barb. l.*11.*c.*13. *Tuſchus concl.*101. *lit. M. Montan. c.*12.
*numer.*14. Et ſi quis filio dederit tutorem, omnibus de-
2 diſſe videtur, quia indefinita prolata etiam in ſingulari
æquipollet univerſali, quando omnium eadem eſt ratio.
*Montan. c.*12.*num.*10. *Axiom. Barb. l.*9. *c.*37. Non tamen
3 hoc extendendum ad liberos à patre ignoratos. *l.*10.§ 3.
Mont. d. c. 12. *numer.* 23. Ex quo nonnulli probare vo-
luerunt, quando teſtator ignoravit, filium vivere, ſed
pro mortuo habuit, quod tunc inſtitutio ad eum non
porrigatur, quia de eo non cogitavit. Sed aliter ſentiunt
Dd. communiter, & reſpondent *ad hunc textum*, quod
4 tutela ſit quidem favorabilis in pupillo, tutori tamen
onerosa, ideo anguſta debet eſſe ejus interpretatio, ne
onus tutori impoſitum capiat incrementum, præſertim
cum judex ignorati filii utilitati poſſit proſpicere, &
ex præteritione filii in tutela reliquis non accreſcit in-
commodum, ut fit in præteritione filii in inſtitutione
hæredis. Et ita cum aliis à ſe *num* 5. allegatis reſpondet
*Mantica de conject. ult. vol lib.*4.*tit.*2.*nu.*9. Et ita etiam
intelligo reſponſionem *Pauli Pariſii ad h. l. vol.* 3. *conſ.*
66. *nu.*71.

ad L. Teſtamento. 17. & ſeqq.

S V M M A R I A.

*An Teſtamentarii tutores cogendi ſint ſatiſdare num.*1.

Quid hodie obtineat. 2.

Quæ cautio in Pomerania requiratur. 3.

TEſtamentarii tutores non cogendi ſunt ſatiſdare,
ſed poteſt inter plures Teſtamentarios aliquis of-
1 ferre ſatiſdationem, ubi idoneior præfertur; niſi judici
cognoſcenti aliud videatur, *Dd. ad* §. 1. *Inſt. de ſatiſdat.
Tutor. Donell. lib.* 3.*c.*11. *& ibi Hill. lit.G. Carpz. lib.*5.*reſp.*
2 82. Sed hodie etiam Teſtamentarios tutores idoneam
cautionem præſtare debere, volunt, *per Reform. Polit.
anno* 1548. *rubr.* Von den Pupillen und minderjährigen
Kindern. 31. *& de anno* 1577. *tit.*32. *Schrad. de Feud.p.*10.
3 *Sect.*20.*num.*309. *Berlich. p* 1.*dec.*131.*numer.* 6. Idque de
de hypothecaria cautione in Pomerania conſtitutum
Wollini, *tit. de juramento tutorum.*

Ad L. Tutor ita. 23.

S V M M A R I V M.

Tutor datur certæ perſonæ.

NOn valet datio: filio illi aut illi, cui volet, tutor
eſto; quia tutela datur certo pupillo certæ perſonæ.
Wiſſenbach. th. 10. Sed ſi dixerit: Titius Tutor eſto filii,
ſi volet: Sed non puto, hodie has tricas obſervari.

ad L.

ad L. Jure noſtro. 26. §. 1.

SUMMARIA.

Honorarius tutor quis vocetur. numer.1.
An rationes exigens à tutoribus gerentibus tutor ſit honorarius. 2.

1 HOnorarius Tutor is vocatur,qui ideo conſtitutus
eſt, ut pupillus ejus autoritate magis ſit honora-
2 tus. *Gutter. p.1.c.17. in pr. Taſch. concl.444. lit.T.* Sed ſi
ideo quis conſtitutus, ut rationes à gerentibus tutori-
bus exigat, non videtur honorarius, quia exactio ra-
tionum videtur eſſe pars adminiſtrationis. Mont. *c.7.*
num. 14. quamvis ſæpe etiam talis Tutor in foro hono-
rarius vocetur.

ad L. Ex ſententia. 29.

SUMMARIUM.

An rejectio exceptoris teſtam. à tutela per SCtum Libon. extendatur ad teſtam. nuncup. in ſcripturam redactam.

EXceptor teſtamenti ſeipſum ſcripſerat tutorem, per SCtum Libon. repellitur à tutela; quod ad teſtamentum nuncupativum in ſcripturam redactum ex communi ſententia extendit *Montan. c.10.nu.36.*

Ad L. Duo ſunt Titii. 30.

SUMMARIA.

Caſus h. l. *proponitur. numer.* 1.
Limitatur lex in legatis. 2.
Datio tutoris plane incerti ipſo jure nulla eſt. 3.
Extenditur. 4. *&* 5.

1 DUo ſunt Titii, & datus eſt Titius tutor, quis ſit
ille Titius, ſi id non appareat; ſaltem ex conje-
2 cturis, neuter tutor eſt. Secus in teſtamentis, ſi Titio
legatum *l.8. paragraph.3. de leg.2.* cujus rei rationem
conſtituit *Wiſſenbach. th.* 11. in eo quod hæres ultro
ſolvere paratus ſit. Collige quando perſona Tutoris eſt
3 incerta, adeo, ut nec ex verbis teſtatoris, vel ex aliqua
veroſimilitudine poſſit declarari, dationem ipſo jure
nullam eſſe. *Montan. de Tutel. c.*16. *numer.* 21. *& ſeq.*
4 ubi *numer.* 22. id ad executorem Teſtamenti alioſque
caſus extendit. *conf. Gutter. l.1.c. decim. num.7. & ſeq.*
5 Sic quando duo teſtamenta eodem die facta, & non
apparet, quod prius ſit, neutrum valet. *Clarus* §. *Teſtam.*
*qu.*100. *Forſt. de Succ. l.4. c.8.num.12. Graſſus paragraph.*
Teſtamentum. qu. ult. & Zaſius ad tit. de injuſto Teſtam.
*num.*31.

ad L. Quæro. 32. §. 1.

SUMMARIA.

Tutor notitiæ cauſa in quem finem detur. num. 1.
An & quando teneatur. 2.

1 TUtor notitiæ cauſa ideo datur, ut inſtruat contu-
tores, qualitatem & naturam rerum pupillarium
ignorantes. Et ille tenetur, ut alii tutores, ſcilicet ſi non
2 inſtruxerit, vel Tutores ſuſpectos non fecerit. *vid. l.*1.
C. de Periculo tutor. & ibi Dd. ibique Dn. Autor *num.*2.
& 3. *ſeq. Gutter. d.c.*17. *num.*2. *& ſeqq.*

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. numer. 1.
Caſus ſimilis deciſio cum ratione dubitandi. nu. 2. *&* 3.
Legis h. l. *particula* tum vel nunc *declaratur.* 4.

1 PLautius tutor datus eſt, Lucius Titius primo datus
non vivit, ſed hic aliquandiu vivit & geſſit tute-
lam,quæritur, an hoc mortuo, Plautius tutor eſſe poſſit?
2 Quod negatur, quia ad tempus mortis reſpexit. Unde
caſus talis videtur decidendus: Dedit quidam Lælium
fratrem tutorem filio ſuo, eo decedente Joſeph Lælius
recuſavit tutelam, ſurrogatus ei Joſephus, an recte?
Videtur quod non, quia tutoris datio facta in unum
caſum, non extenditur ad alium, quæ regula *ex hoc*
3 *textu* fluit. Sed *Surdus dec.* 207. contrarium decidit,
quia in tutoribus fieri poteſt ſubſtitutio, per *hanc le-*
gem, & ſi teſtator fuiſſet interrogatus de caſu recuſa-
tionis, idem procul dubio reſpondiſſet, quia par eſt
ratio providendi filiis de tutore repudiante, quæ eſt in
tutore decedente. Et *ad legem hanc* reſpondet *num.* 16.
quod teſtator reſtrinxerit ſuam ſubrogationem ad tem-
pus mortis teſtatoris, ſi eo tempore Lælius non vixerit.
Æqua ſane deciſio hæc videtur. Ex *hac lege* etiam,
4 declarant particulam *TUM*, vel *TUNC*, quod ope-
retur reſtrictionem temporis & caſus ad eum effectum,
ut perſona jam demonſtrata eo tempore & caſu conſe-
quatur id, quod teſtator diſpoſuit *Menoch. conſ.* 106. *nu.*
335. modo illa particula ad verbum, quod reſpicit, recte
referatur. *Portius conſ.* 54. *numer.* 38.

TITULUS III.

De confirmando Tutore.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

Quando confirmandus tutor à patre datus. nu. 1. *&* 4.
Confirmatio quando fiat cum inquiſitione. 2.
Confirmationis diſtinctio Bach. *in nudam & non nudam.* 3.
In teſtamento inter liberos, dari poteſt extraneus tutor confirmandus. 4.

1 QUando Pater dedit Tutorem, non vero ei, quem
in poteſtate habet, vel non in Teſtamento, tunc
non quidem ipſo jure ſubſiſtit datio, confirmandus
tamen eſt tutor à Judice, & quidem ſine inquiſitione,
2 an aptus ſit; quia ſufficit judicium paternum: Si alius
dederit, opus eſt inquiſitione, & tunc confirmabitur,
ſi aptus eſt. Illam nudam; hanc non nudam confirma-
tionem vocat *Bachov. in Treutl. diſp.* 8. *th.*2. *lit. A.& B.*
3 Autor *ad L.* 1. *num.*1.2.3. C. *h.t.* Tutorem in Teſtamento
inter liberos datum confirmatione egere, *per L.* 2. C.
4 *h.t. ibique* Autor *numer.* 5. *ſeq. & L.* 3. *ſupr. de Teſtam.*
Tutela, probat *Carpz. lib.* 5. *Reſp.* 85. Idem in Curatore
in teſtamento dato, *in fin.* Communis enim opinio eſt,
extraneum etiam tutorem in teſtamento inter liberos
facto, datum, ſi confirmetur, eſſe tutorem quaſi teſta-
mentarium, & legitimo præferri. *Clarus* §. *Teſtament.*
*qu.*10. *num.*4. *Alex. vol.*1. *conſ.*140. *num* 2.

ad L. Mulier. 2.

SUMMARIA.

Tutor à matre datus confirmandus eſt cum inquiſitione. num. 1.
Confirmatio tutoris à quo judice fieri debeat. 2.

1 MUlier ſi dederit tutorem vel curatorem, con-
2 firmabitur, ſed ex inquiſitione Colligunt ex *h.l.*
confirmationem tutoris à judice ordinario pupilli, vel
negotiorum pupillarium fieri debere, v. gr. in feudali-
bus confirmatur à Domino feudi. *Schrad. de Feud. part.*
10. *ſect.* 19. *num.*99. Autor *ad* L. 8. *num.*3. *C.h.t.* Super quo
autem inquirendum ſit, dicitur *in l.* 8. *h.t.*

ad L. Si patronus. 4.

SUMMARIA.

Extraneus an & quando pupillo heredi tutorem teſtamentum conſtituere poſſit. num. 1.
An maritus poſſit uxori curatorem litis in teſtamento conſtituere. 2.

1 EXtraneus quando pupillum alias nihil habentem
inſtituit hæredem, poteſt ei tutorem teſtamento
conſtituere. *Guttier. de Tutel. p.* 1. *c.* 4. *numer. duodecim.*
2 *Wiſſenbach. d.* 50. *th.* 12. *Zoeſ. h. tit. numer.* 4. Ex *qua lege*
probat *Dn. Mev. p. ſecunda. dec.* 168. maritum poſſe cu-
ratorem litis uxori in teſtamento conſtituere, à judice
tamen confirmandum.

Ad L. Naturali. 7.

SUMMARIA.

Naturali filio an tutor dari poſſit à patre. num. 1.
Effectus confirmationis. 2. 3.

1 NAturali filio ſi dederit Pater tutorem, & nihil ei
reliquerit, non confirmabitur ſine inquiſitione.
Treml. & Bachov. d. octav. th. 3. *lit. C.* Autor *ad L. ult.*
numer. 1. 2. *C. h. t. Guttier. part.* 1. *cap. undecim. numer.* 1.
ubi *numer.* 2. id limitat in ſpuriis. *Wiſſenbac. d. d.* 5. *th.* 12.
2 Autor *d. l. C. numer.* 3. Effectus autem confirmationis eſt
hic, quod ante confirmationem non ſit periculum Tu-
toris, nec opus ſit excuſatione. *l.* 1. *&* 2. *C. h. t. Clarus §.*
Teſtamentum qu. decim. numer. quart. Autor *ad d. L.* 1.
3 *numer.* 4. 5. *C. h. t.* & quod confirmatus tutor pro teſta-
mentario habendus ſit, & legitimis præferendus, ut ex
ordine titulorum probat *Everhard. loc. juriſd.* 2. *num* 1.
Donel. lib. tert. capit. octav. Bach. v. d. lit. C. pag. 407.
Guttierez. l. 1. *cap.* 2. *numer.* 25. *Dn. Struv Exerc.* 31. *th.* 21.
Caldas ad d. l. 5. *C. de Reſtitut. min. verb. ſine Curatore.*
num. 116.

ad L. Utilitatem. 8.

SUMMARIA.

Officium judicis in confirmando tutore. numer. 1.
Judex in utilitatem pupilli interdum contra ſcripturam paternam aliquid decernere poteſt. num. 2.

1 JUdex in confirmando tutore non tam Scripturam
& volontatem Patris, quam utilitatem pupillorum
attendere debet, Autor *ad L.* 3. *numer.* 4. *C. h. t.* v. gr. Si
animadvertat Prætor, cauſam ſupervenisse, propter
quam cenſeatur mutata voluntas patris, vel etiam
patrem quid latuerit, quod ſi ſeiviſſet, tutorem hunc
non deduſſet, *per hanc L. & ſeqq. Dn. Struv. d. Exerc.*
2 31. *th.* 18. Sic ſi pater remiſerit neceſſitatem inventarii
conficiendi, poteſt tamen judex inventarii confectio-
nem imperare tutori, ſi ita judici viſum fuerit expedire
adminiſtrationi, quia prætor potius utilitatem pupillo-
rum, quam ſcripturam paternam attendere debet. *Hic*
& l. 7. *de annuis legat. & l.* 14. *paragraph.* 6. *de Re leg.*
Munnoz. de Ratiocin. cap. 9. *num.* 46. *Clarus paragraph.*
Teſtamentum. quaſt. 66. *numer.* 6. *Covarr. l.* 2. *reſol. cap.* 14.
numer. 4. *Far. parte* 2. *fragm. numer.* 197. *Carpzov. l.* 5.
Reſp 82. *numer.* 5. *Dn. Mevius ad Jus Lub. l.* 2. *tit.* 17. *art.* 13.
numer. undecim. & quos refert *Finckelth. obſ.* 6. *num.* 27.
Ment. de Tutel. c. 32. *reg.* 5. *num.* 106. *& Dn. Joh. Heeſer.*
de Ration. redd. loco 6. *numer.* 192. Autor *ad L.* 4. *num.* 4.
& ſeqq. C. de Suſp. Tut.

TITULUS IV.

De Legitimis tutoribus.

ad L. Legitimæ. 1. pr.

SUMMARIA.

Legitimæ tutelæ cauſa finalis. numer. 1.
Concluſiones ex hac cauſa variæ. 2. 3. 4.
Tutela matris & aviæ irregularis eſt. 5.
An mater præferatur avo paterno & materno. 6.

1 LEgitimæ tutelæ cauſa finalis hic exprimitur, ut
qui ſperarent ſucceſſionem, eidem tuerentur
2 bona, ne dilapidarentur. *hic & L.* 73. *de R. J.* Ex qua
ratione inferunt, eum, qui ex ſtatuto præfertur in ſuc-
ceſſione, contra jus commune, præferendum eſſe etiam
in tutela. *Dec. in L. ſeptuageſim. terti. numer.* 1. *de R. J.*
Menoch. lib. ſecund. A. Qu. caſ. 150. *num. trigeſim. ſecund.*
Hondedeus conſ. 88. *numer. vigeſim. & ſeq. Ment. cap.* 15.
3 *numer. quart.* Unde in Feudalibus hodie præferuntur
agnati cognatis *Schrad. d. ſect. decim. non. numer.* 31. *&*
ſeq. Roſenth. de Feud. c. ſext. concl. quadrageſim. num. 10.
4 Autor *ad L.* 3. *& ſeqq. C. h. t.* Et filii naturalis impuberis
tutelam parenti (qui in teſtante ſuccedit) datam, re-
5 fert *Dn. Mevius p. terti. deciſ* 262. Sed in matre & avia
aliud, cui non ob ſpem ſucceſſionis, ſed ob præſum-
tum amorem defertur tutela. Et illa tutela non regu-
latur à ſucceſſione, & non eſt neceſſaria, ut quæ jure
civili defertur, ſed voluntaria *Hended. d. l. numer.* 25.
Salyc. in Auth. matri & Aviæ. numer. undecim. C. quando
mulier. Guttier. p. 1. *cap. ſecund. numer. decim.* Autor *ad*
Auth. Matri. num. quart. quint. C. Quando mulier Tut. ff.
6 Et mater præfertur avo paterno, & materno *juxta Nov.*
118. *cap.* 5. ubi imperator dicit, ſe matrem ad tutelam
vocare, ſecundum ordinem ſuccedendi in hæreditate:
Atqui mater excludit avum in ſucceſſione; Ergo etiam
in tutela. Loquor autem de avo, qui non habet in po-
teſtate nepotem. Nam alias fruſtra de tutela quærere-
mus, ut adeo non obſtet *Carpzov.* de caſu in dubio lo-
quens *p. ſecunda capit. undecim. d. trigeſim. Conf. Bart. in*
Auth. Matri & Aviæ. num. quint. & Baldus Afflict. dec.
281. *Guttier. p. ſecund. capit. octav. numer. decimoquinta*
Montanus cap. 15. *numer.* 46.

ad L. Tutela legitima. 3.

SUMMARIA.

De Patronorum tutela, ut abrogata, agitur remiſſive. numer. 1.
Quidnam ex lege eſſe dicatur juxta h. l. 2.
An ex §. 5. *h. l. probari poſſit, filium primogeniti patruo eſſe poſtponendum.* 3.
Loco tutoris legitimi quando alius legitimus, & quando dativus ſubſtituendus. 4.

1 HIc agitur de tutela Patronorum, *de qua integer*
tit. in Inſt. & de qua videatur. Donellus l. 3. *cap.* 6.
Guttier. part. 1. *c.* 13. qua de re ut abolita moribus, plura
addere non libet. Sed pauca tamen in praxi utiliora
2 hinc inde excerpemus, ut 1. *ex pr. hujus legis* notat *Bart.*
illud etiam lege eſſe dici, quod ex mente legis eſt, licet
verba deficiant. Ex §. 5. *h. l.* volunt nonnulli probare,
3 filium primogeniti patruo eſſe poſtponendum. *Tiraq.*
de Jur. Primogen. qu. 10. *numer.* 153 *& ſeq.* Sed reſpon-
detur, ideo hic patruum excludere fratris filium, 1. quia
jus patronatus non defertur jure hæreditario. Autor *ad*
L. 1. *numer.* 4. *C. Si in fraudem Patron.* Et 2. ne libertas
plures haberet patronos. Et 3. quia jus patronatus eſt
mere perſonale. *Tiraq. d. l.* ſed de hoc alibi dictum.
In §. 8. Facit diſtinctionem *Bartolus* in materia; an
4 loco tutoris legitimi ſuccedat alius legitimus, an dati-
vus ſubſtituatur? quam etiam diſtinctionem plenius
tractat ad *l.* 11. *de teſtam. tut.* Aut ergo tutor legitimus
decedit facto judicis, ſi ſit remotus vel excuſatus, &
tunc dandus eſt dativus tutor. *per §.* 8. Aut decedit ſine
facto judicis, & tunc ſi omnes æqualis conditionis
mortui, & nulla ſpes eſt, ſuccedunt legitimi in proximo
gradu *§.* 6. *h. t.* Sed ſi ſpes ſit integra, redintegrandi ex
ſpeciali privilegio, gratia ſcilicet Principis, & tunc
ſuccedit legitimus, non dativus *§ penult. hujus legis.* aut
ſpes eſt jure communi, ut tutor captus ab hoſtibus re-
vertatur, & tunc dativus tutor datur. *l.* 1. *§.* 2. *h. t.*

ad L. Legitimos. 5. pr.

SUMMARIUM.

Agnato alterius territorii decerni poteſt tutela.

Legitimos

LEgitimos tutores nemo dat, ſed lex tantum. Unde colligunt, etiamſi ſit agnatus alterius territorii, decerni ipſi tamen debere tutelam. *Mont. cap. 16. nu. 6. Myſ. Inſt. de Agn. tut. §. 1. numer. 9. Dn. Richt. deciſ. 12.* Sed ſi transferre velit bona, cautione opus eſt. *Dn. Richter. d. l.*

ad L. Inteſtato. 6.

SUMMARIA.

Inteſtatus ratione tutelæ. numer. 1.
Tutore Teſtament. decedente, legitimus admittitur. 2.

1 INteſtatus etiam is dicitur, qui quidem teſtamentum fecit, ſed nullum dedit tutorem, & quoad tutelam eſt inteſtatus. Tutore autem teſtamentario mortuo,
2 quia nulla ſpes tutelæ teſtamentariæ, pervenitur ad legitimum. Excuſatio vel remotio non abrumpit omnem ſpem teſtamentariæ tutelæ, manent enim veſtigia, ſed mors omnia tollit. *Zaſ. h. tit. numer.* 3. conf. *Not.* Dni. Autoris *ad l. 11. ſupra de teſt. tut. nu. 1. ſeqq.*

ad L. Si plures. 9.

SUMMARIA.

Legitima tutela quibus deferatur. numer. 1.
Hodie defertur & agnatis & cognatis in allodialibus, ſecus in feudalibus. 2.

1 INter agnatos proximus tutor eſt, niſi ætas aut ſexus impediat; ſed ſi plures ejuſdem gradus, omnes ge-
2 runt, Hodie non tantum agnati, ſed & cognati promiſcue ad tutelam vocantur, per *Nov. 118. cap. 5.* Autor *ad L. 1. numer. 1. 2. 3. C. h. t.* Sed in tutela feudali manet diſtinctio inter agnatos & cognatos. Autor *ad L. 1. num. 7. C. h. t.*

TITULUS V.

De Tutoribus & Curatoribus datis ab his, qui jus dandi habent.

Ad L. Sive. 1. §. fin.

SUMMARIA.

A Quo judice peti poſſit tutor. numer. 1.
Datio tutoris extra juriſdictionem dantis, cum conſenſu ejusdem ſubſiſtit. 2. & 3.
Juxta quæ jura ſuccedatur domicilium alibi habenti, iſtius autem loci juriſdictioni non ſubjacenti. 4.

1 JUdex non poteſt dare tutorem eum, qui Juriſdictioni illius non eſt ſubjectus. Forenſem enim dare nequit, nec Forenſis. *Nutta conſ. 663. numer. 8. Ant. Fab. lib. 5. C. tit. 19. def. un. num. 6.* Roſenthal *de feudis c. 12.*
2 *concluſ. 10. numer. 54.* Poteſt tamen tutor à mediato & ſuperiori Magiſtratu, omiſſo proximo judice, peti. *hic*
3 *& l. 24. Franzk. de reſol. 17. numer. 42.* Et ſi tamen extraneus ſe tutorem dare patiatur, datio valebit. *Alex. vol. 5. conſ. 161. numer. 7. Montanus c. 33. num. 34.* quæ hic de originariis *Gloſſa* finalis habet, excutiuntur à *Ceph. vol. 4. conſ. 451. numer. 64. & ſeq.* Non eſt tatum, ut pars
4 vel prius aliud explicet. Colligunt etiam exinde, incolam, qui alicubi habitat, ſed non ſubeſt Juriſdictioni iſtius loci, ſi moriatur, non transferre ſua bona mobilia juxta ſtatuta ejus Magiſtratus, quæ eum non ligant, ſed ſecundum Jus commune Provinciæ, licet in immobilibus ei ſuccedatur juxta ſtatuta loci &c. Quod notandum propter Clericos, Profeſſores & Miniſtros Principis alicubi habitantes, quibus non ſucceditur in bonis mobilibus, juxta ſtatuta loci Magiſtratus, cui non ſubſunt. *Carpz. p. 3. cap. 12. def. 16.*

ad L. Prætor. 4.

SUMMARIA.

Se ipſum tutorem conſtituere non licet. num. 1.
An ex h. l. colligatur, quod nemo ad officium quoddam ſe ipſum eligere poſſit. num. 2.

1 QUamvis Conſul apud ſe ipſum manumittere poſſit. *l. 5. ff. de Manumiſſis vindicta.* ſe ipſum tamen nemo tutorem conſtituit per *hanc l. Cujac. l. 7. obſ. c. 17.* quia datio tutoris eſt mixti imperii actus, nemo autem
2 ſibi ipſi imperat. Ex quo colligendum videtur, neminem, cui magiſtratum, conſtituendi arbitrium datum eſt, poſſe ſe ipſum eligere, licet alii eligenti calculum adjicere poſſit. *L. plane 4. ff. quod cujuſque Univerſ. nomine vid. Dn. Chriſtophorus Neander, Profeſſor olim Academiæ hujus Electoralis celeberrimus in tract. ſuo poſthumo, cui titulus* Ego ipſe, *qu. jurid. ſecunda.* ubi multas habet de ſe ipſo quæſtiones ex Jure Canon. Feudali, Civili & civili prudentia.

ad L. His qui. 12. pr.

SUMMARIUM.

Filius & quando præ aliis Patri conſtituendus ſit curator.

FIlius etiam patri dari poteſt curator, ſi pater rebus ſuis præeſſe non poſſit, & filius ſobrie vivat. *Dec. conſ. 274. num. 2. Montan. c. 28. nu. 30.* Et hoc caſu filius aliis præferendus eſt, & ad rationes reddendas eſt obligatus. *Gloſſ. hic & Pinell. ad l. 1. part. 3. c. 4. nu. 10.*

Ad L. qui. 17.

SUMMARIUM.

Quomodo defendendus pupillus, cui ſtatus quæſtio movetur vel à patre vel ab extraneo.

QUi de ſtatu ſuo litigat, ſcilicet cum patre, qui eum agnoſcere non vult, illi debet interim curator dari ad litem; ſed quando tertius movet pupillo quæſtionem ſtatus, tunc patrem poſſe defendere pupillum, tradit *Dn. Mev. p. 3. deciſ. 247.*

ad L. Ubi abſunt. 19. pr.

SUMMARIA.

Decuriones quando dare poſſint tutores. num. 1.
An poſſint ex ſuo collegio quendam tutorem conſtituere. 2.
Quid hodie de magiſtratibus municipalibus. 3. & 4.
Conciliatio l. 6. §. 16. ff. de Excuſ. tut. cum §. 1. 5.

1 UBi abſunt, qui dare poſſunt tutores, etiam Decuriones dare poſſunt per decretum a majori parte factum, & poſſunt unum ex ſuo collegio dare. Sed par in parem non habet Juriſdictionem? *L. 13. §. 4.*
2 *ff. ad SCt. Trebell.* Reſp. dare Judicem, eſt juriſdictionis, non vero tutorem. *Hillig. in Donell. l. 3. cap. 7. lit. H.* Vel quia hodie eſt Juriſdictionis, dicendum, collegio
3 toti in unum membrum dari Juriſdictionem. Melius vero eſt, juſſu Præſidis ſi fiat. *§. 4. Inſt. de Attil. Tut.*

4 *Ad §. 1.* Magiſtratus municipalis v. g. Conſul, an poteſt ab alio collega dari? Aff. Ratio dubitandi & decidendi *ex princ.* patet. Sed videtur contraria *l. 6. §. 16. ff. de Excuſ. Tutor.* Sed reſpond. aliud eſt dari poſſe, & aliud eſt, excuſationem habere; non hoc, ſed illud *in hoc §.* aſſeritur. *Cujac. ad l. 2. ff. de Exc. Tut. Sande. l. 2. tit. 9. defin. 6.*

ad L. Ventri. 20. pr.

SUMMARIUM.

Ratio, cur ventri tutor non detur, ſed Curator.

VEntri tutor non datur, ſed curator. Cur? quia tutor perſonæ datur, & ſic non obſtat *l. 7. ff. de ſtatu Hom.* & de commodo pupilli hic non agitur. *vid. Hill. l. 3. c. 18. lit. B. & quos refert.*

ad L. Scire oportet. 21. §. 1.

SUMMARIA.

Caſus §. 1. h. l. *proponitur. numer.* 1.
Ad tutelam vel alia officia non eſt admittendus, qui anxie nimis affectat. 2.

1 QUando mulier filium inſtituit hæredem, ſub hac conditione, ſi ſolutus patria poteſtate fuerit, ſi emancipetur, pater huic tutor dari nequit, ne quod una via prohibitum, alia via permittatur, quam regulam *ex h. textu* probant *Gail. lib.* 1. *obſ.* 135. *numer.* 2. & *Barb. lib* 14. *c.* 93. *ax.* 16.

2 *Ad §. fin.* Maxime hoc curandum eſt magiſtratui, ne tutorem conſtituat eum, qui tutelam affectat, & ſe ingerit. Huc pertinet generalis doctrina de muneribus non conferendis eis, qui anxie nimis affectant, atque ambiunt publica, politica vel eccleſiaſtica munera. Nam hi non publicum, ſed ſuum bonum quærunt; ſed de hoc *alibi.*

ad L. Div. Marcus. 24.

SUMMARIA.

Per literas mutui compaſſus poteſt alibi quæri tutor, ſi iſthic loci, ubi pupillus degit, idoneus non invenitur. num. 1.
Datio tutoris forenſis à quo judice fiat. 2.
An legitimus tutor, qui cum pupillo diverſa juriſdictioni ſubeſt. 3.

1 SI idoneus tutor non reperiatur in civitate, in circumjacentibus civitatibus perquiratur. *Trentel. d. diſp.* 8. *th.* 4. *lit. F.* Autor *ad L.* 5. *numer.* 3. *C. Qui dare Tut. vel Cur.* & hoc per literas mutui compaſſus expediri
ſolet. *Joh Franciſ. Balth. tit.* 5. *reſol. Bav.* 2. *num.* 4. Nam
2 Senatus forenſem ſua autoritate conſtituere non poteſt, ſed per Præſidem datio fieri debet, non per Senatum;
3 ſub quo pupillus eſt. *hac l.* 24. Sed legitimus erit ſemper tutor, licet Juriſdictioni ejus Judicis, cui pupillus ſubeſt, non ſubſit. *Dn. Richter. d. c.* 12. *nu.* 12.

ad L. Curatorem. 25.

SUMMARIA.

Officium curatoris pupillo ad litem, vel tutori ſurrogati, quando finiatur. num. 1. & 3.
An pupillo tutorem non habenti poſſit dari curator. nu. 2.

CUrator pupillo dari poteſt ad litem, quod offi-
1 cium non niſi pubertate finitur. Unde quæritur,
2 an pupillo nullos tutores habenti curator dari poſſit? Quando aliquando ſe conſentiente negatum eſſe refert, ſed poſtea affirmandum cenſuit *Carpz. ex hac l.* quæ generaliter loquitur, aliiſque rationibus, *lib. quint. reſp.* 86. quem ſequitur, & judicatum refert *Dn. Mevius p.* 2. *dec.* 167. Sicut ipſum officium tutoris pubertate pu-
3 pilli finitur, ita etiam Curatoris ejus, qui tutore impedito ſurrogatur vel adjungitur. *hic & l.* 2. *C. quando Tutor. hab. & l.* 1. *C. quando deſinit Tutor eſſe. ibique* Autor *nu.* 1. *ſeq. Gutt. part.* 1. *cap* 19. *nu.* 45. non vero conventione, ut quis tres annos gereret. *Sand. l.* 2. *tit.* 9. *dec.* 4.

ad L. Pupillo. 27.

SUMMARIA.

Succeſſio immobilium fit ſecundum ſtatuta loci, ubi inveniuntur. num. 1.
Mobilium. ſecundum jura loci domicilii. 2.
Curator litis à quo judice detur. 3.
Judex ex officio dare debet curatorem, ſi nemo eſt, qui petat. 4.

1 SI pupillus immobilia Romæ, & alia in provinciis habeat, Romæ Prætor tutorem dare poteſt, in provinciis Præſes. Autor *ad L.* 1. *num. ſeq. C. Ubi per tut. Ex hac L.* colligunt, in immobilibus ſuccedi ſecundum ſtatuta cujusvis loci, ubi ſita ſunt, & ſic diverſimode
2 ab inteſtato in immobilibus ſuccedi; Sed in mobilibus ubicunque ſitis attenditur locus domicilii. *Tiraqu. de Primog. qu.* 46. *Chriſtin. ad ſtat. Mechlin. tit.* 16. *in pr. n.* 4. & 5. *Carpzov. p.* 3. *conſt.* 12. *def.* 12 *Sande l.* 4. *tit.* 8. *def.* 7. & *quos ibi refert. conf. Dd. ad L. Cunctos populos* 1. *C. de Summa Trinit. at.* Sed aliud in mobilibus, quæ ſequuntur perſonam & domicilium mariti. *Carpzov. d. l. def.* 13.
3 & juribus ac nominibus, *Carpz. d.* 14. Hic & generaliter datur curator litis in loco domicilii, ſed ad certam litem datur ab eo judice, ubi lis agitur, *Mynſ. c.* 1. *obſ.* 87.
4 *Dn. Mevius p.* 4. *dec.* 58. Sed an Judex ex officio debet dare curatorem minori? Affirm. Si nulli alii ſint, qui petant, nec ipſe minor petat, nec alius; ſed quid ſi is, qui cum minorenni litem habet, petierit, decernetne Judex curatorem? Reſpondet *Dn. Mevius p.* 4 *deciſ.* 95. tutorem non debere dari proprio motu à Judice, propter periculum, quod incumbit Judici, ſi minus idoneum dederit. Ideoque prudens Judex jubebit ipſum minorem, ut ſibi curatorem dari petat, vel cognatis id injungi poteſt; Nam ita Judex extra periculum erit.

TITULUS VI.

Qui petant tutores vel curatores, & ubi petantur.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

Matris, aviæ & conſanguineorum proximorum pœna, ſi pupillo plane non, vel minus idoneum tutorem intra annum petierint. num. 1. 2. 6. 7.
Ceſſat pœna in petitione curatoris, & in matre minorenni. 3. 4.
Obtinet in curatela furioſi. 5.

MAtri & Aviæ incumbit Tutores petere, & ſi il-
1 lud intra annum non faciant, reddunt ſe indignas ſucceſſione filii, non tantum quæ jure communi,
2 ſed & quæ jure ſtatutario defertur *Montan. c.* 18. *num.* 9.
3 Autor *ad L.* 3. *num.* 6. *C. h. t.* Et privantur ipſa legitima *Montanus nu.* 10. aliud ergo in curatela furioſi *l.* 2. §. 31. *ff. Ad Tertull. Mont. num.* 12. ſed curatorem petere non
4 tenentur, quippe cum ſibi ipſe adultus petat. Excuſatur
5 tamen illo caſu mater minorennis. *l.* 2. *C. ſi adverſ. delict.* Conſanguineis etiam imminet hæc pœna. *L. Sciat.*
6 10. *C. de Legit. hæred.* Sed his annus non currit, niſi illis
7 qui proximum habent gradum in ſucceſſione. Eadem pœna, ſi petierit tutorem, ſed inidoneum. *l.* 2. §. *ult.* & *ſeq. h. t. Vid. de hac materia Gut. part.* 1. *c.* 16. *Montan. c.* 18. *per tot. Carpz. part.* 2. *C.* 11. *d.* 15. & *ſeqq. Gabr. in commun. concl. un. tit. de Tutelis.* Autor *ad L.* 3. *nu.* 6. & *ſeqq. C. h. t.*

ad L. Si minores. 2. §. 1.

SUMMARIA.

Mater non petens filio tutorem, debet ad hoc à judice admoneri. num. 1.
Mortuo marito, citatio facienda eſt ad viduam. 2.

1 MAter, *ut dixi, in L. præc.* neceſſario debet tutorem petere liberis; ni alias eorum ſucceſſione ſe velit indignam reddere, *conf. l.* 2. §. 24. & 25. *ff. ad Tertull.* Autor *ad L.* 3. *num.* 1. & *ſeqq. C. h. t.* Quod ſi non faciat, debet etiam à judice moneri, ut petat, nam melius eſt intacta jura ſervare, quam post vulneratam cauſam vindicare. Hinc cum mortuus eſſet actor, relicta vidua &
2 liberis, citationem faciendam eſſe ad matrem, ut reaſſumeret litem, petitis tutoribus, vel ipſa tutelam ſuſciperet, decretum in ſummo tribunali Wiſmar. *teſte Dn. Mevio. p.* 3. *dec.* 407.

ad L.

ad L. Fin. §. pen.

SUMMARIA.

Mater non petens tutorem, an & in ſubſtitutione vulgari retineat fideicommiſſum, ſicut retinent per patrem à filio relictum. num. 1. 2.
An ex §. pen. h. l. concludi poſſit, ſi in ſtatuto repellatur mater à ſucceſſione filii inteſtati, donec agnati extent in 4. gradu, id ſtatutum etiam in pupillo mortuo locum habere. 3.
Mater tutorem ſuſpectum non reddens, non amittit ſucceſſionem. 4.
Matris tutela non eſt coactiva. 5.
Mater non admittitur, niſi renunciet ſecundis nuptiis & SCto Vellej. 6.
Avia paterna & materna ſimul admittuntur. 7.

1 MAter non petens tutorem, non privatur fideicommiſſo per patrem à filio relicto, quia in hoc fideicommiſſo non filio, ſed patri ſuccedit. *Mont. d. c.*
18. numer. 50 Gabr. d. l. numer. 43 Gutter. num. 124. Autor
2 *ad L. 3. & ſeqq. num. 15. C. h. t.* quia idem eſſe volunt in ſubſtitutione vulgari, quia per hanc non filio, ſed parenti ſuccederet. *Gabr. numer. 44. Gutt. num. 126. Mont. num. fin. Ex hoc §. pen.* apparet, pupillum mortuum dici
3 inteſtatum mortuum; unde nonnulli concludere voluerunt, ſi in ſtatuto repellatur mater à ſucceſſione filii inteſtati, donec agnati extent in 4. gradu, id ſtatutum etiam in pupillo mortuo locum habere. Sed conſequentia negatur; vox enim inteſtatus, procul dubio in eo duro ſtatuto intelligenda proprie de eo, qui, cum teſtari poſſit, teſtatus non eſt. *Cephalus lib. 2. conſ. 210. nu. 9. & 54. per totum conſilium.* Et poteſt dici, pupillum hic dici inteſtatum, quia ipſi pater nullum fecit teſtamentum, & ita ſecundum intellectum juris communis. *Paulus Pariſ l. 2. conſ. 22. num. 9.* Et videtur ſtatutum loqui de eo caſu, quando inteſtatus teſtari potuit, ut in ſimili de filiis ſine liberis morituris diſpoſitionem patris intelligit *Coraſius in rep. l. precibus nu. 69. C. de Imp. & aliis ſubſt.*

4 *Ad § fin.* Non amittit ſucceſſionem mater, ſi tutorem ſuſpectum non fecit, quia iſtius modi facta dijudicare virilis animi eſt. *Heroius vol. 2. conſ. 18. numer. 17.*
5 *conf. Eugenius conſ. 5. num. 61.* Sane Jure novo per *Nov. 118. c. 5.* mater non tenetur petere tutorem ſimpliciter, ſed ipſa poteſt tutelæ munere fungi; quæ tamen non eſt coactiva, ſed permiſſiva tutela, ſi mater majorennis & ſecundis nuptiis renunciet, ac SCto Vellejano. Autor *ad L. 3. numer. 4. C. Quando mulier tut. off. Et ad Auth. Matri num. 4. 5. 6. C. d. t. Et ad Auth. Sacramentum nu. 2.*
6 *& ſeqq. C. d. t.* Si mater non adſit, admittitur avia, ſive paterna ſive materna, ita, ut ſi concurrant, ambæ admittantur, *per tradita Carpz. p. 2. dec. 122.* ubi *num. 12.* tradit. matrem ab avo paterno excludi, quod ſecundum jus Romanum intelligendum; ſed jure Lubec. & conſuetudinario filius per nuptias è poteſtate liberatur.

TITULUS VII.

De adminiſtratione & periculo tutorum & curatorum.

Ad L. 1. §. 1.

SUMMARIA.

Tutor à die ſcientiæ cujuſcunque ſit, adminiſtrare ceſſans, ſuo periculo ceſſat. nu. 1.
Tutor ante decretam tutelam adminiſtrare non poteſt, niſi res moram non patiatur. 2.
Probatio ſcientiæ incumbit pupillo. 3.
Ceſſatio curatoris eadem contrahitur pœna. 4.
Officium tutoris in judicio. 5.
Defendit tutor pup. tum ſine ſatisdatione. 6.
Citatio an in ipſum pupillum dirigi poſſit. 7.
Hodie decernitur contra tutores. 8.

1 EX quo innotuit tutori, ſe tutorem eſſe, ſi ceſſet adminiſtrare, ſuo periculo ceſſat, & indemnem pupillum ſervare tenetur, licet hoc ei ſolenniter denunciatum non ſit, & licet abſens creatus ſit, modo id ſciat, quia tunc fuit negligens in impetrando decreto, & faciendo inventario, & per eum ſtetit, quo minus
2 adminiſtraret. Moram igitur contrahit non in non adminiſtrando, quod facere non potuit ante decretam tutelam, niſi res moram non patiatur, ſed in non conſequendo adminiſtrationem. *hic & l. 5. §. fin. infra h. t. & l. 8. C. eod. Gutter. p. 3. c. 1. num. 102. Mont. c. 39. num. 2. & ſeq. Petr. Greg. lib. 13. Synt. c. 10. numer. 8. Schrader. de Feud. p. 10. ſect. 20. num. 1. ſeq.* Autor *ad L. 6. num. 2. C. de Teſt. Tut. Et ad L. 8 nu. 3. C h. t. Et ad L. 5. nu. 2. 3. C. de Peric. tutor.*
3 Probatio autem ſcientiæ incombit pupillo *l. ſext. h. tit.*
4 Eadem ratio curatoris, ſi ceſſet vel negligat convenire tutores, finita tutela & inſtare debet, ut ſibi decernatur curatela, *Mont. d. l. nu. 5. & 6.*
5 *Ad §. 2. & ſeq.* Tutor poteſt defendere pupillum ſuſcipiendo judicium, vel pupillo ſe defendenti autoritatem ſuam interponere, & quidem ſine ſatisdatione, quam alius defenſor præſtare debet, quia ab initio ſatisdationem præſtitit. Autor *ad L. 18. numer. 1. C. h. tit.*
6 Idem in Curatore Actionem etiam pupillo vel adulto
7 competentem intendere poteſt. Hinc notat hic *Bart.* poſſe citationem in ipſum pupillum dirigi cum quo facere videtur *Speculator in tit. de libell. concept. §. jam nunc videndum num. 10. Affl. dec. 262.* Sed id intelligendum de pupillo majore infante, ut tamen ſolus ille non citetur, ſed cum tutore, aut ſi is deſit, cum cognatis, *Tiraquellus de Retr. conſang. §. 2. gl. 13. num. 16. & ſeq per l. 5. §. 1. ff. quib. ex cauſis in poſſeſſ. eatur. & l. 54. de R. J. conf Pinell. ad l. 1. C. de bon. mat. part. 2. num. 67. p. 207. Alex. ad l. ſi ex legati 23. numer. 7. ff. de verb. obl. Myns. cent. 2. obſ. 35. Gutter. part. 2. c. 4. per tot. & Hillig. in Don.*
8 *l. 23. c. 2. X. in fine.* In foro hodie ſolent citationes ſtatim indiſtincte contra tutores decerni, nec obſervari ſolet diſcrimen, utrum ipſe tutor litiget, an vero litiganti pupillo autoritatem præbeat.

ad L. Si tutor. 2.

SUMMARIA.

An actio judicati detur contra tutorem pupillum defendentem. nu. 1.
An &, ſi condemnatione facta pupillus abſtineat à paterna hæreditate. 2.
In quibus caſibus teneatur tutor. 3. & 4.

1 TUtor pupillum defendit, ſed tutor condemnatus, quæritur, an actio judicati detur contra tutorem?
2 Quod negatur, quia tutor debebat defendere. Sed quid ſi pupillus condemnatus poſtea abſtineat à paterna hæreditate, anne tunc tutor tenetur ex re judicata? Quod
3 neg. quia alieno nomine condemnatus. Sed ſi tutor ſe temere obtulit, ſi ob litem calumnioſam in expenſas ſit condemnatus, executio datur contra ipſum tutorem *l. 9. & 11. C. h. t. Montanus de Tut. cap. 31. effectu 6. numer. 2.*
4 item, ſi quid ex bonis pupilli poſſideat, cujus nomine ad exhibendum conveniri poteſt, ut fiat executio. *Gutier. de Tutel. p. 2. c. ult.*

ad L. Si plures. 3.

SUMMARIA.

Adminiſtratio à pluribus commode fieri non poteſt. nu. 1.
Adminiſtratio eſt committenda illi, cui pater detulit. n. 2.
Limitatur. 3.
An ex §. 3. h. L. probari poſſit, judicem non decernere poſſe adminiſtrationem contra voluntatem patris, vitium tutoris ſcientis. 4.

Admini-

Adminiſtratio quomodo & à quo ſuſcipiatur patris diſpoſitione deficiente. 5.10.

Honorarii tutores an & quando teneantur judicio tutelæ. 6.7.8.

Habent beneficium ordinis. 9.

VAlde incommodum eſt, ſi plures tutores gere-
1 rent ſinguli, & promiſcue geſta à nonnullis, cæ-
teris probanda eſſent. Autor *ad L.1.num.3.C.ſi ex plurib.*
2 *tutor* Ideoque utiliter parentes ſolent uni deferre ad-
miniſtrationem, quorum voluntatem judex ſequitur,
niſi ea pupilli utilitati contraria reperiatur. *Damhoud.*
3 *in prax. civ. c. 4. num. 21. Carpz. l.5. Reſp. 82.num.5. vid.*
not. ad l.8.ff.de confirm. tut Autor *ad L.3.num r.4 C.de*
4 *confirm. Tut. Et ad L 4.num.2.C.de Tut. vel Cur.* Obiter
tamen hic notes, licet nonnulli putaverint, & ex ver-
bis *Ignorante Teſtatore* colligere voluerint à contrario
ſenſu, ſciente vitium tutoris Teſtatore, ligatas eſſe
manus judici, ſed licet ſciverit teſtator, tutorem non
eſſe frugi hominem, veruntamen putandum, quod
teſtator minus perpenſo conſilio eum tutorem dederit.
Joh. Annibal in repet. l. nemo poteſt. de leg. 1. num r. 401.
5 Si pater nihil diſpoſuit, poteſt Judex uni adminiſtra-
tionem decernere; tandem & ipſi inter ſe dividere tu-
telam, aut aliquem ex ſe eligere poſſunt adminiſtra-
6 torem. *vid. not.* Dn. Autoris *ad tit. C. de divid. tut.* Ho-
norarii tutores autem licet non gerant, omnino tamen
tenentur judicio tutelæ, ſi, cum tutorem gerentem male
7 converſari viderint, eum ſuſpectum non fecerint. Idem,
ſi cauſas non requiſiverint facti, cur hoc vel illud agat
tutor, ne obſtet *L. 26. §. 1. ſupr. de teſtam. tutel. Hill. in*
8 *Don. l.15.c.18. in fin.* Vel ſi non curaverint, ut pecunia
9 utiliter collocetur; ſed habent beneficium ordinis, ut
excuſſo prius gerente tutore conveniantur. *vid. Hart-*
man. Piſt. part. 1. qu.6. numer.20.ſeq. Carpzov. p.2.conſt.11.
d.36. Berlich. p. 2. concl. 12. numer. 39 Zang. de Except.
10 *part.2.c.16. num. 16. & ſeq. Struv. th. 39.* Quamvis expe-
diat pupillo, tutelam potius per unum adminiſtrari,
quam per plures, ne per plures ſpargatur tutela, ac ne
unus alium impediat. *§. 6.h.l.Carpz.d.R.82.nu.18.& ſeq.*
Si tamen tutores reliqui fidem non habeant electo, nec
patiantur ſuccedanei eſſe, alieni periculi, omnibus ge-
ſtio committi poteſt. *Schn. ad §. 1. Inſt. de ſatiſd. tutor.*
nu.4.Carpzov. d. R.82.nu. 20.ſeq Aut. *ad L.4.nu.4.C.de*
Tut.

ad L. Ita autem. 5. §. 3.

SVMMARIA.

Non gerens tutelam vel curatelam, ſi mandatum gerendi alteri dedit, non habet beneficium ordinis. num. 1.

Tutor finita tutela non admonens ut conſtituatur curator, tenetur actione tutelæ. 2.

An curatori dimiſſionem allegant adhuc citatio decernendi, ſi lis eum conſenſu ejus mota. 3.

Remiſſione reddendarum rationum non includitur dolus. 4.

Extenditur ad latam culpam. 5.

Alogus quis dicatur. 6.

An conſilium matris, ſecundum diſpoſitionem ultimam patris, ſequi teneantur tutores, ſi noxium reperiatur. 7.

Tutores quando contra voluntatem patris diſponere poſſint. 8.

IS, qui non geſſit, habet beneficium ordinis, niſi
1 ſcilicet mandatum gerendi dedit alteri; nam tunc
ipſe geſſiſſe videtur, qui per alium geſſit *hic & l. 55. §.*
non ſolum h.t. Boer. dec. 59. Hartm. Piſt. d.qu.6.nu.31. Aut.
ad L.8.num.5. C.h.t. ubi mandatum expreſſum requirit,
quod dubium eſt, ob *d. §. non ſolum* Idem ſi curatorem
ſubſtituat *l.pen.C. qui dare tut. Mont. d.c.39.nu.70.*
Ad §. 5. Tutor pupillum puberem factum, ſi nolit
2 continuare curatelam, tenetur admonere, ut ſibi cura-
torem petat, adeo ut apud ipſos cognatos hac de re
inſtet, alias tenetur actione tutelæ, quia hoc eſt conne-
xum officio tutelæ *hic & l.7.C. qui petant tutor. Gail. lib.*
2. obſ.96.num.3. Guttierez. part.1. c. 6. numer. 142. & 147.
dericus de ann. redit. lib.2.qu.15.nu.16. Carpz. d.c.11.d.10.
Autor *ad L.1. num. 2. C. Qui pet. Tut.* Idque eo fine, ut
curatoris in præſentia tutor rationes reddere poſſit, &
3 ideo rationibus redditis non tenetur admonere. *Zang.*
de except. p.2.c 16 nu.24. Ideoque licet curator alleget,
ſe eſſe dimiſſum à curatela, ad eum tamen citationes
debent dirigi, niſi curatorem ſubrogari curaverit, & ei
documenta tradiderit; quia ſemel eſt cum ejus conſen-
ſu lis mota, ergo porro adeſſe debet liti. Ita decretum
refert. *Dn. Mev. p.3 dec.202.*
4 Ad §.7. Rationum redditione remiſſa nunquam vi-
detur remiſſus dolus, ſi doli arguatur tutor 1. quia renun-
ciatio ſtricti juris, nec teſtator dolum futurum remittere
potuit. *l.27. §.3.ff.de pactis.* & quia nemo jus publicum
remittere poteſt hujuſmodi cautionibus, nec mutare
formam antiquitus conſtitutam, ut habet regula in §.
hæc propoſita. Maſc. de probat. concl. 1259. nu.13. & quos
allegat *Schultheſ. ad Modeſtin. Piſtor. part.3.qu.126.nu.70.*
Carpz. d. c.11.d.4.nu 6. & def. 8 Munnoz. de Ratiocin. c.5.
num.13. Menoch. l 4 præſ.164. num.1. Dn. Manzius in cent.
5 *d. qu.43.nu 18.* Et hoc ad latam culpam etiam extendit
Menoch. d. præſ. nu.6. quem ſequitur *Dn. Manzius d.* de
voce ἀνυπολογισθῶ videatur *Ale. lib.2. parergor. capit.25.*
6 Autor *ad L. 2. num.4. C. Arbitr. tut.* Hinc alogiſtus vel
alogus dicitur, qui rationes reddere non tenetur. *Alc.*
ad lib.3 poſt. Cod. tit. de frumento Alex.
7 Ad §.8 & ſeq. Teſtator juſſerat in teſtamento tutores,
ut in conſilium adhiberent viduam ſuam, pupillorum
matrem, & ſi hoc ſecuti fuerint, fore eos ſine periculo,
licet forte ſequior ſequatur eventus quæritur ſi conſi-
lium matris noxium reperierint, an id ſequi teneantur?
Negatur; Nam qui alterius conſilio aliquid facere de-
buit, non tamen ſequi tenetur ſemper ejus conſilium.
Menoch. conſ.122.nu.75. Hinc nec judex; licet jubeatur
conſilium Peritorum requirere, non tenetur id ſequi,
ſi iniquum. *Joh. Bertachinus de Epiſc. nu.86. tract. vol.2.*
8 Quod extenditur *& ſeq. 9.* ut, ſi ipſe pater quid diſpo-
ſuerit, v.gr. ne res periculo ſubjectæ diſtrahantur, id, ſi
in præſens damnum pupilli vergere videatur, tutores
ſequi non teneantur. Imo non ſequi teneantur, quia
minus perpenſo conſilio hoc voluit Pater. *§. 13. hujus*
legis. 5. Pater quidem optimum conſilium præbere præ-
ſumitur pro liberis, ſi tamen contrarium appareat, præ-
ſumptio cedit veritati, & veritas fortior eſt præſum-
ptione. *L. nuptura 57. de jure dotium* & quos textus alle-
gat *Barb. locupl. l. 14. c.68. axiom. 21. conf. etiam Baldus*
l.4.conſ.230. Autor *ad L. ult. nu.2.C.2. Famil. herciſc.*

ad L. Tutor qui repertorium. 7.

SVMMARIA.

Inventarii confectio neceſſaria. num. 1.

Inventarium non conficiens quomodo coercendus. 2.

Neceſſitas conficiendi inventarii extenditur ad omnes adminiſtratores rerum alienarum. 3.

Tutor quando ad confectionem inventarii non obligatus 4. & ſeqq.

Tutor proprio motu res ſubitaneo interitui obnoxias vendere poteſt. 12.

Tutor non bona conditione prædium comparans, de lata tantum culpa tenetur. 13.

Quid hodie exiſtimandum. 14.

Regulariter de levi tenetur. 15.

Tutor pecuniam pupillarem in utilitatem pupilli non impendens, tenetur ad uſuras. 16. & 18.

Novell. *72. c. 6. abrogata uſu eſt. 17.*

An & quando expediat dictam Novellam in uſum revocare. 19.

Tutor pecuniam pupilli in ſuos uſus convertens, tenetur ad centeſimas uſuras. 20.

An & hodie in praxi. 21.

Intra quod tempus teneatur collocare tutor pecuniam. 22. 23.

Tutor

Tutor pupillares uſuras accepans in ſuam utilitatem convertens, tenetur ad uſuras uſurarum. 24.
An & ſi uſuras à ſe debitas non intulit in rationes num. 25. 26.

1 OMnis tutor tenetur repertorium vel inventarium
omnium bonorum pupilli conficere, in quod &
mobilia & immobilia, ut & nomina referenda. Autor
2 *ad L. 24. numer. 2. & ſeq. C h. t.* Si autem omiſſa inven-
tarii confectione res pupilli attigerit, dolo malo id fe-
ciſſe præſumitur, & tanquam ſuſpectus ab officio tutelæ
cum infamia removetur, Autor *ad L. ult. numer. 4. C.
Arbitr. tut.* atque ad intereſſe pupillo per juramentum
in litem præſtandum obligatur, niſi res gerenda non
patiatur moram; nam id ante confectum inventarium
geri poteſt. *hic & Receſſ. Imp. anno* 1548. *rubr.* von Pu-
pillen *Guttierez. part. 2. cap. 1. & part. 3. c. 11. numer. 49.
Molina Tr. 2. diſp. 223. num. 9. Mynſ. cent. 6. obſ. 39.* & quos
allegat *Balth. d. t. 5. reſol. 4. numer. 22 & Carpzov. d. conſt.
11. d. 6. & ſeq.* Autor *ad L. 24. numer. 5. C. h. t. Et ad L. 3.*
3 C. *de Tut. vel Cur.* Et hæc neceſſitas omni adminiſtra-
tori rerum alienarum incumbit, ut deſignationem ju-
ratam vel inventarium edere teneatur, v. gr. Socius
vel creditor immiſſus in bona debitoris *Carpzov. p. 3.
c. 33. d. 7. Dn. Mev. p. 5. dec. 250.* Sed habet hæc regula
4 exceptiones ſuas ut 1. ſi pater prohibuerit. *l. fin. §. fin. C.
Arb. Tutela* ut tamen hoc caſu pro ſe conſignationem
bonorum retineat tutor *Carpzov. p. 2. c. 11. d. 4. numer. 8.*
5 Vel 2. ſi bona pupilli fere nulla. Vel 3. quando ſine
inventario probare poteſt quantitatem bonorum, quia
contra juramentum in litem contrariæ probationes
admittuntur. *Marſil. ſing. 357. Tiraqu. de Retr. conſang.
paragraph. 4. gl. 1 an. 2. Menoch. l. 2. A. q. caſu* 208. *nu. 12.*
6 Vel 4. ſi quantitas bonorum ex ipſo repertorio, quod
ipſe defunctus fecit & ei ſubſcripſit, apparet; Vel 5. ſi
7 mater vidua inventarium fecerit. Si autem aliquis
ſcrupulus reſiduus, juramento purgationis ſe purgare
8 debebit tutor, ut refert judicatum *Dn. Mev. p. 4. dec. 8. 6.*
9 Ad inventarium etiam is tutor non obligatur, qui à
rationum redditione liberatus eſt, cum illud hujus ſit
fundamentum *Weſenb. conſ. 3. num. 44. Fiderus de Man-
datis lib. 2. cap 69. numer. 7. & hos laudans Rauchbarus*
10 *p. 1. qu. 30. num. 29.* 7. Si inventarium pupillo damnoſum,
ob neceſſitatem impendentem. *Cephalus vol. 4. conſ. 451.
numer. 311.* Ruſticitas etiam interdum excuſat, de quo
Menoch. d. l. num. 21. Autor *ad* L. 1. *num. 2. C. de in lit. jur.*
11 Vel error probabilis, ſi quia rem pro ſua habuerit. *Mo-
deſt. Piſt. vol. 2. conſ. 8. num. 29.*

12 *Ad* §. 1. Tutor eas res, quæ tempore pereunt cito,
debet vendere, etiam non expectato conſenſu contu-
torum, debet enim ſuis partibus fungi. *hic & l. 22. §. fin.
& l. 24. C. h. t. Mont. de tutel. c. 33. numer. 166.* Et notetur
hic regula, quod præceps feſtinatio & moratoria cun-
ctatio, utraque improbetur.

13 *Ad* §. 2. Si tutor non bona conditione prædium
comparaverit, de lata tantum culpa tenetur. Aut. *ad* L.
24. numer. 8. C. h. t. Et ad L. 2. numer. 3. 4. C. Arbitr. tut.
quod hic *Gloſſa* (quia tutor fecit, quod lex juſſit) ſpe-
ciale eſſe dicit, & *Bart. ad. quod Nerva 32. numer. 33.
ff Depoſiti.* Aliud Exemplum ſpeciale eſt in *l. 2. C. Arbitr.
Tut. ibique* Autor *numer. 2 ff* quia in comparandis præ-
diis prudentes etiam patresfamilias ſpe lucri falli poſ-
14 ſunt. *vid. not. ad l. 15. h. t.* conſ. *Romanus conſ.* 425 Hodie
vix culpam latam purgaret tutor, qui immobilia ſæpius
15 gravant poſſeſſores. Sed regulariter de levi etiam culpa
tenetur, *per l. 8. C. Arbitr tut. Carpz. lib. 5. Reſp. 70. nu. 9.
Petr. Gregor. l. 13. c. 10. num. 5. Hartm. p. 1. qu. 49 nu. 9. Zaſ.
ad tit. de tutel. & ration. n. 4. Montanus c 32. reg. 9. n. 200.*
Autor *ad L. 2. nu. 2. ff C. Arbr. tut.*

16 *Ad* §. 3. Tutor, ſi negligat pecuniam pupillarem in
emptionem convertere, tenetur ipſe ad uſuras, niſi per
eum non ſteterit. *hic & l. 24. C. h. t. Covarr. lib. 3. Reſol. c. 2.
num. 1. Surd. de Aliment. tit. ult. qu. 46. num. 35. Molin.
diſp. 224. Carpz. d. c. 11. d. 22. & Hill. in Don. lib. 15. c. 19.
lit. L.* Author *ad Authent. Noviſſime. nu. 5. C. h. t.* Quamvis
per Nov 72. c. ſ. p. 6. hoc. quod de pecuniis fœnori expo-
nendis in Digeſtis dictum, reſtrictum ſit ad eum caſum,
quo negotiorum pupilli adminiſtratio, ejuſque vitæ
17 tuendæ ratio neceſſario hæc expoſcit. Alias jus Dige-
ſtorum in uſum revocatum, obſoletata fere Novella
Rauchb. p. 2. qu. 26. numer. 6. Cothm. vol. 4. Reſp. 9. num. 69.
18 *& alios citans Finckelth. obſ. 39.* Tenetur etiam hodie
tutor pecuniam pupillarem vel in emptionem prædii
locare, vel eam mercatori tradere, ad partem honeſti
lucri recipiendam. *arg. c. per veſtras. X. de Donat. inter
vir. & ux. Covarr. d. l. & Guttierez. d. l. num. 5. Carpzov.
d. def. 22. & in Juriſpr. Eccl. l. 2. def. 319. numer. 13. & ſeq.
Rauchb. p. 2. qu. 26. num. 6. Hartm. Piſt. p. 1. qu. 39. num. 24.
Cothm vol. 4. reſp. 9. numer. 69.* Autor *ad Auth. Noviſſime.
numer. 6. C. h. t.* Sed an hodie, ubi ſummum in fœnori
pecunia periculum, & prædia ingentibus oneribus
19 obruta, locum habeat, dubito: Dixerim hodie *Novel-
lam 72. c. 6.* potius eſſe ſequendam; niſi probetur, com-
modam occaſionem tutori ſe exhibuiſſe, qua fœnori
licito tuto exponi potuiſſet. Autor *ad Auth. Noviſſime
numer. 4. C. h. t.* Quæ autem hic dicta, ad Oeconomos
Eccleſiæ accommodat *Carpz. d. dec. 319.*

20 *Ad* §. 4. Ejus pecuniæ, quam in uſus ſuos conver-
tit tutor, legitimas i. e. centeſimas à lege in hoc caſu
approbatas uſuras. *l. 1. C. de Uſur. pupill.* ſolvere tenetur,
modo de verſione in rem tutoris evidenter conſtet *hic
& l. 38. ſupr. de negot. geſt. & l. 1. C. de uſuris pupill. Mon-
tanus c. 32. reg. 9. num. 207. ſeq. Guttier. d. l. num. 10.* Autor
21 *ad d. L. 1. ſeq. C. de uſur. pupill.* Sed de centeſimis uſuris
quod hic dictum, in praxi vix obtinet. *vid. à me not.
ad d. l.*

22 *Ad* §. 11. Tutor vel curator noviter conſtitutus non
ſtatim eſt in culpa, ſi, cum jam primum ſuſcepit tute-
lam, pecunias pupillares non collocarit, datur enim ei
à Lege ſpatium 6. menſium in *l. 15. h. tit.* Sed ſi quis ſit
jamdudum creatus tutor, ſi exegerit, collocare debet
intra duos menſes, *per hunc §. Guttierrez. d. l. num. 27.*
23 Ubi ratio manifeſta, quod tutor exigere non debuerit,
ubi de novo non potuit exponere fœnori, niſi in mora
periculum exigere compulit.

24 *Ad* §. 12. Si uſuras pupillares exegerit tutor, & in
propriam utilitatem verterit, ad uſurarum uſuras etiam
tenetur, quia hæ uſuræ apud ipſum ſors ſunt. *Hic & l.
58. §. prim & ult. h. t. Carpzov. p. 2. Juriſpr. cap. 30. def. 30.
Scheplitz. in conſu. Mar. part. 4. tit. 1. §. ſecund. numer. 12. &
quos refert, Berlich. part. 2. dec.* 268. *numer.* 10. Autor *ad
L. ult. numer. 3. & 4. c. de Uſur.* Quod ſi vero non ver-
terit in utilitatem ſuam, & probaverit, quod tuto licito
fœnori exponere non potuerit, excuſabitur tutor. *Dn.*
25 *Richter deciſ. 13. num. 7.* Sed quær. Si ipſe tutor ſit de-
bitor pupilli, quod in teſtamentaria tutela, aliiſque ca-
ſibus fieri poteſt, an etiam uſurarum debitarum, & in
rationes non illatarum uſuras teneatur præſtare? Negat
hoc *Carpz. p. 2. c. 30. def. 32. & Joh. à Sande lib. 3. tit. 14. n. 6.*
Sed videtur eadem ratio eſſe, ſive ab alio acceptas, ſive
à ſe ſolvendas in ſuam utilitatem verterit; Et quia à ſe
exigere debuit, præſumitur exegiſſe, & gerit tutor reſ-
pectum duplicis perſonæ: Et omnis adminiſtrator, qui
ſimul debitor eſt, v. g. Civitatis, tenetur quorannis
intereſſa ſortis à ſe debitæ inter accepta referre & ideo
26 ad harum uſuras tenetur. Et ſi pecunia uſurarum no-
mine ſolvenda uteretur tutor, hic lucraretur, & pupillo
ea pecunia uſuraria inanis eſſet. Declaro hoc exemplo:
Adminiſtrator civitatis vel bonorum pupilli præter-
lapſo anno reddidit rationem, & ratione acceptarum
pecuniarum debitor manſit 50. thal. quos non expen-
dit, item 30. thal. quos ipſe de ſorte 500. thal. ſolvere
debuit, hos 530. thaleros ſi non ſolvat, non iniquum
videtur, de illis 530. thal. uſuras ipſum ſolvere debere,
quod tamen rigidum videri poſſet. Sic deciſum legi à
Fac. noſtra d. 18. Aug. Anno 1621. Sed non nego poſſe
his reſpondere, & ideo æquiorem ſententiam ſuaſerim,

ad L. Si tutelæ. 8.

SUMMARIA.

Tutor credens adjecta die ſolutionis, non pot eſt compelli ad ſolvendum ante lapſum dies ſolutionis deſtinata nu.1.
Extenditur 1. ad locationem prædii pupillaris ad certum tempus. 2.
2. Ad locationem rerum paraphernalium à marito factam. 3.
3. Si Rector Hoſpitalis locavit res Hoſpitalis. 4.
Limitatur in bonis dotalibus à marito locatis. 5.

1 TUtor credidit pecuniam hac ratione, ut poſt tres
annos ſolveretur ſuis, quæritur, an interea ante
lapſum triennii poſſit tutor compelli ad ſolvendam
ſortem? Quod negatur, ſed expectanda dies ſolutioni
deſtinata, ſi modo credere debuit & potuit. Duplicem
rationem aſſignat *Cephalus lib. 2. conſ. 255. numer. 31. & ſeqq.* quod 1. tutor habeat mandatum à lege. 2. Officium
2 ſuum ipſi non debeat eſſe damnoſum. Idque etiam verum eſt in locatione, ſi tutor locaverit prædium pupillare ad triennium, & nondum finito triennio, tutelæ actione agitur, quod tunc pupillus non poſſit reſcindere contractum locationis, ſed expectare diem finitæ locationis, & ita interim ſtare locationi, Autor *ad L. 4. numer. 2. C. Quando ex facto tut.* ut Dd hanc legem communiter extendunt juxta *Petr. Barboſam ad L. Si conſtante ante. 25. § fin. num. 7. ff. ſo. mat. matr.* quod aſſerit
3 & *Pinell. ad l. 1 C. de bonis Mat. p. 3. num. 63.* Sic maritus ſi bona paraphernalia uxoris locet ad triennium & interim ſolvatur matrimonium, uxor tenetur expectare finem locationis. *Gomez. tomo 2. reſol. c. 3. nu. 8. ad finem.*
4 Sic Rector Hoſpitalis annuus ſi locavit res Hoſpitalis ad triennium, finem locationis tenetur expectare triennii, etiam finito officio Rectoris. *Covarr. l. 2. reſol. cap. 15. numer. 6.* ubi *hanc legem* allegat *Rolandus à Valle l. 2. conſ. 49. num. 8. Barb. d. l.* Secus in bonis dotalibus à ma-
5 rito locatis, ubi vidua tenetur ſtare locationi à marito factæ, non præciſe ſed cauſative, quia ſuo nomine locavit. *Covarr. d. l. num. 5. & Barb. d. l.*

ad L. Quoties. 9. §. 2. ſeq.

SUMMARIA.

Tutor actionem temporalem, qua pupillo obligatus eſt, debet perpetuam reddere. nu. 1.
Ratio ſuppeditatur. 2.
Reg. quod tutor pupillo adverſus alium præſtare debet, id quoque adverſus ſe præſtare tenetur. 3.
An & quando tutor ſibi ſolvere poſſit. 4.
In quibus caſibus tutor poſſit eſſe pupilli creditor. 5. & ſeqq.
An fidejubens pro patre poſſit filii tutor eſſe. 12.
An tutor ſibi ipſi creditum non uſurarium ſolvere poſſit. 13. 14.
Compenſatio locum habet in debito paterno, & eo, quod tutor pupillo debet. 15.
Tutor nomine pupilli malam cauſam defendere non debet. 16.
Defendenti impenſas reſtituere non tenetur pupillus. 17.
Quomodo tutor à pupillo poſſit mutuo accipere. 18.

1 QUando tutor pupillo temporali actione obligatus eſt, debet curare, ut per litis conteſtationem vel recognitionem denuo factam actio fiat perpetua:
2 Quod enim adverſus alium pupilli debitorem, id quoque adverſus ſe præſtare tenetur; quia etiam à ſe exigere debet. *Mont. d. reg. 9. numer. 6. ſeq. Gutt. d. c. 9. nu. 40.*
3 *Rodericus de cenſibus lib. 3. qu. 10. num. 52.* Nota regulam *ex §§. hic*: quod tutor pupillo adverſus alium præſtare debet, id quoque adverſus ſe eum præſtare debere.
4 *Ad* §. 5. Tutor à ſe ipſo exigere, ita etiam ſibi ipſi ſolvere debet, Autor *ad L. 4. numer. 2. C. h. t.* ſcilicet ſi 1. fuerit pecunia, unde ſolvatur 2. Si uſuræ graves. *Coraſius l. 3. Miſc. c. 15. num. 6. Decian. lib. 3. conſ. 60. nu. 7. & ſeqq.*
5 Sed dies, tutor non debet eſſe pupilli creditor vel debitor? *Nov. 72.* Reſp. legem hanc intelligendam eſſe in caſibus iis, in quibus creditor poteſt eſſe tutor pupilli. *Cagnolus in L. Singularia. c. 15. numer. 17. ff. de Reb. cred.* v. g. I. Si tutor deſignatus de credito vel debito proteſtatus ſit, per trad. ita *Carpz. p. 2. Juriſpr. cap. 11. def. 2. & lib. 5 reſp. 8. & p. 2. dec. 119. num. 5.* nam hæc proteſtatio
6 ipſum à dolo liberat. *Berlich. p. 2. dec. 25.* II. Si creditum illud ſit notorium. *Carpz. p. 2. c. 11. d. 19. & d. lib. 5. reſp. 89.*
7 *& d. dec num. 9.* III. Si tutor ſit teſtamentarius, & pater ſciverit creditum vel debitum. *Ant. Faber in Cod. lib. 5. tit. 20. def. 1. Joh. à Sande lib. 2. tit. 9. def. 1. Rittersh. ad Nov.*
8 *p. 8. c. 4. num. 14.* IV. Si habet contutores. *L. Neque 7. C.*
9 *de Excuſ. tut.* V. Si tempore ſuſceptæ tutelæ impedimentum ignoravit. *Carpzov. d. def. 119. num. 19.* Et VI.
10 Si tutor ſit perſona illuſtris, cui merito creditur. *Carpz. d. l. numer. 17. conf. not.* Dni. Autoris *ad l. 44. de Pactis.*
11 Exceptionem autem hanc à pupillo jam pubere facto, tutoris ex credito agentis petitioni, & petitæ executioni opponi poſſe, quodque ſit exceptio juris non habens altiorem indaginem, tradit *Berlich p. 2. dec. 258.*
12 præjudiciisque id firmat. Sed quæritur, an ſi fidejuſſit pro pupilli patre, poſſit ipſius tutor eſſe? Quod affirm. *Berlich. p. 2. deciſ. 261.* quia fidejuſſor antequam ſolvit, non eſt creditor debitoris; & *Nov. 76.* loquitur de vera actione, & pendet ex futuro eventu, an ipſius creditor ſit futurus. Et ſic nec jactura ſuæ actionis ſcilicet futuræ
13 plecti poteſt. Sed quæritur, an tutor ſibi ipſi creditum non uſuratum ſolvere teneatur? Negat id *Fr. Caldas in l. ſi Curatorem. in verbis contractum feciſti. num. 25 C. de Reſtit. min.* cum non uſuratium ſolvi, non multum intereſſit pupilli; ſed id in debito non uſuratio etiam locum habere, putat *Gutierez d. c. 9. num. 46.* ubi reſpondet, uſuratum hic fieri mentionem, non reſtrictive ſed caſualiter; forte utilius pecunia alibi collocari potuiſſet.
14 Sed caſus dabitur raro; ubi pupillus intereſſe docere poſſit, niſi quando æſtimatio pecuniæ mutata, & forte in uno vel altero caſu cont. *Mont. de reg. 9. numer. 109.*
15 Collige tutorem etiam compenſare poſſe liquidum paternum debitum cum eo, quod ipſe pupillo debet. *Dn. Mev. p. 5. d. 133.*
16 *Ad* §. 6. Tutor nomine pupilli malam cauſam defendere non debet; ſed potius bonam fidem agnoſcere tenetur. Autor *ad L. 6. num. 1. 2. C. h. t.* Non eſt violanda juſtitia in utilitatem pupilli, nec Eccleſiæ, nec Princi-
17 pis, nec civitatis, nec piæ cauſæ. Et ſi interrogetur, debet reſpondere veritati congrua, licet confeſſio pupillo noceat, ſi autem malam cauſam defenderit, impenſas non imputabit pupillo. *Hic & l. 6 C. h. tit. ibique* Autor *nu. 4. 5. Camill. Borell. tom. 2. dec. tit. 39 nu. 402. & ſeqq. Gutierez. part. 2. cap. 4. num. 13. & ſeqq. Vaſq. p. 2. Illuſtr. lib. 1. c. 9. nu. 10.*
18 *Ad* §. 7. Tutor etiam pecuniam pupilli ut mutuam ſibi adſcribere poteſt, & ita debitum contrahere, ſi fiat palam, ſed, niſi publica ac judiciali autoritate hoc fiat, nemini *poſt d. Novellam. 72.* ſuaſerim.

ad L. Generaliter. 10.

SUMMARIA.

Officium tutoris. num. 1. 3.
Tenetur præſtare culpam levem in abſtracto. 2.

1 TUtor in rebus pupilli adminiſtrandis id facere debet, quod diligens paterfamilias & idoneus facit;
2 ex quo concluditur, tutorem debere culpam levem præſtare in abſtracto, & non ſufficere in concreto, ſi eandem, quam ſuis rebus, etiam pupilli rebus diligentiam adhibeat, ut in ſocietate ſufficit. *§. fin. Inſt. de ſociet. l. 72. ff. pro ſocio.* Autor *ad L. 18. num. 1 ſeqq. C. h. t.* Imo ſi tutor
3 in ſuis rebus exactiſſimam diligentiam præſtaret, eandem exactiſſimam diligentiam rebus pupilli adhibere debet. *l. 1. pr. ff de Tutela & rationibus.* Sicut etiam maritus in dote. *l. 17. pr. ff de Jure dotium. Dn. Lauterbach. ad tit. commodati. §. 4. th. 5.*

ad L.

ad L. Cum plures. 12. §. 3.

SUMMARIA.

Officium tutoris circa perſonam pupilli. num.1.
Uterinam ſororem dotare non tenetur. 2.
Limitatio nonnullorum an procedat. 3.
Frater germanam ac conſanguineam in ſubſidium tantum dotare tenetur. 4.
Qua munera matri & cognatis mittenda. 5.
An ex §. 3. h. l. *probari poſſit, fratrem ne quidem ſorori uterina ad alimenta præſtanda obligatum. nu.6.7.*
Donatio remuneratoria rectè fit à tutore nomine pupilli. 8.

1 CIrca perſonam pupilli tutor debet expendere, quod moribus, honeſtati, conditione pupilli
2 conveniat: ſed dotare uterinam ſororem, illum non
3 teneri, hic expreſſe dicitur; quod nonnulli limitant, niſi aliunde dotem habere nequeat, præſertim cum hodie cognati agnatis in ſucceſſione ſint æquiparati.
4 Sed de hoc poſſet dubitari, cum hic de ſucceſſione non agatur. Alias frater nec germanam nec conſanguineam tenetur dotare, niſi in ſubſidium. conf. *Molina de Jure primog. l.2.cap.15.num. 56. & ſeq. Tiraq. de Jure primog. qu.62 num.3.ſeq. Surd. de alim. tit.1. quæſt. 52. numer.24. Peregr. de Fideicom. art. 42. numer.50. Pinell. ad l.1.C.de Bon. mat. p.3.num.10. Gutierez. de Tutel. p.2.cap.3.num.3. & Theſſaurus dec. 192. num. 7. Treutl. & ibi Bachov. d.7. th.3.lit.D.* conf. *Campeg. de Dote. qu. 33. Dn.Struv. Ex.*
5 *30.th. 3.Zoeſ. ad tit. de Jure Dot. num.16.* Solennia etiam munera mittit matri & cognatis, non vero nuptialia. *l.1.§.5.de Tutela & Rat. Wiſſenb. diſp.52.th.27. Mont. c.32.*
6 *reg.9.num.*150. Sed *ex hoc* §. probant nonnulli, fratrem nec ad alimenta ſorori uterinæ præſtanda teneri. Sed non eſt perpetuum argumentum à dote ad alimenta, & horum major eſt neceſſitas & pietas. *Harm. Hartman. lib.2.t.36.obſ.2.Col. de Alim. lib.1.cap.9. & Joh. à Sande l. 2.titul.8. def.* 2. ubi caſum excipit, ſi frater ipſe laboret
7 inopia. Notant hic etiam, donationem remuneratoriam
8 à Tutoribus nomine pupilli fieri poſſe, Autor *ad L.2. num.6.C. de alim. pup. præſt.* v. gr. ob adminiſtrationem bonorum ac prædiorum ruſticorum, ſicut in Facultate nuper reſpondimus. *Joh. Garcias de Remuneratoria donatione. numer.* 22. *Caldas ad l.3. de reſtit. min. ad verba ſine curatore. numer.* 119. *& ſeq. Gutierez de Tutelis l. 2. cap.6 num.*10. ubi id maxime notandum in perſona nobili, notat *Montanus de* Tutel. *c.33.num.*333. *Menoch.conſ. 29.nu.3.&* 33.

ad L. Tutor. 13. §. 1.

SUMMARIA.

Tutor pecunia pupillari ſuam credendo præferens, an teneatur ſi poſtmodum difficultatem credendi prætendat. numer. 1. 2.
Tutor neceſſaria vitæ ſubſidia proximis cognatis præſtare poteſt. 3.
Munera nuptialia mittere prohibetur. 4.
Limitatur in ſolennibus. 5.
Nuptialia hodie ſolennibus annumerantur. 6.

SI Tutor dicat, ſe non potuiſſe reperire talem cui
1 credat pecuniam pupillarem ſuam tamen alicui credidit, actione tutelæ tenetur, quia debet pari affectu res pupilli curare ac ſuas, imo pupillares præferre. *hic & l.10. & l.33. pr. ff. de admin. tut. Romanus conſ* 425. *Montan. de* Tutel.*cap.32.num. 6. & ſeq. Peagg. de* Tutel.
2 *qu.17.num.* 32. Sed hoc indiſtincte non procedit: quid ſi enim tutor ſuas pecunias credendo periculo ſe expo-
3 ſuerit, er hätte es auff ein hazard gethan? Quod tamen non præſumitur, niſi probetur. Tutor neceſſaria ſubſidia vitæ proximis pupilli cognatis præſtabit, ſed donatio munerum nuptialium tutori prohibita, quod ta-
4 men *ex jam explicato* §. 3. limitandum eſt pro dignitate pupilli, ſcilicet in muneribus ſolennibus, i.e. dari ſolitis, *vid. Pinell. ad l. 1. C. de Bon. mat. num.* 5. qui non putat ob nobilitatem ſolam licere donare. Cui libens aſſurgo.
5 Sed ſi ſolennia ſint munera, i. e. ſolita præſtari, & concurrat natalium ſplendor, facilius excuſabitur tutor. conf. Tiraq. *de Nobil. cap. 37. num.35.& ſeq.* Hodie dona nuptialia ſunt ſolennia, & ideo tutor perſonæ nobilis nuptialia munera matri, ſorori, fratri dabit.

ad L. Si tutor. 15. & ſeq.

SUMMARIA.

Duo caſus, in quibus negligentia tutoris punitur. num. 1. & 2.
Nomina non exigens, quando teneatur de culpa lata, quando etiam de levi. 3. & 4.
Nomina male contracta ad tutorem pertinent. 5.
Pupillus hoc caſu, id, quod in contrahendis nominibus geſſit tutor, aut in totum agnoſcere debet, aut à toto recedere. 6.
Ratio ſuppeditatur. 7.

1 NEgligentia tutoris punitur. 1. Si debitores in hæreditate inventos non interpellaverit, & inte-
2 rim non ſolvendo facti ſint. 2. Si intra 6. menſes pecuniam paratam fœnori non expoſuerit. *Montan. de Tutel. cap.32.num.*170. *Gutier. de tutelis.p.2.c.9.num.*27.
3 Circa primi ſolet communiter dici, in omnibus paternis ſi quid peccet, culpam latam requiri, *per l. 2 .C. Arb. Tut. ibique* Autor *ad d. L.2.numer.3 ſeqq.* In contractis ab ipſo tutore nominibus, culpam etiam levem, *per l.7. Arb. tut. & ibi not.* Dni. Autoris *& ad l.2.numer.6.d.tit. Carpz.p.2.c.11.def.24. & Montan. de tutel. c. 39.num.56. Damhoud. de tutore l.7 num.19. Hartm. Piſt. p.1.l.1.qu.49.*
4 licet contradicat *Finck lib. obſ.* 35. Sed illud videtur de eo debitore intelligendum, cui pater credidit pecuniam, ut apud ipſum maneret, præſtitis annuis uſuris. Nam ſi quidem ita debuit, ut ſtatim ſolveret, & tutor ei crediderit pro annuis uſuris, videtur à tutore ipſo contractum nomen, & ſic de levi etiam culpa tenetur, *vid. Dn. Mev. p.4.dec.*11. Nomina igitur integra pupillo
5 ſalva ſunt, male vero contracta ad tutorem pertinent.
6 Tutor tamen hanc conditionem poteſt ferre pupillo, ut id, quod in contrahendis nominibus geſſit tutor, aut in totum agnoſcatur, aut à toto recedat. Non enim
7 licet unam partem contractus ratam habere, alteram irritam; ſed aut totum ratum habendum, aut totum reprobandum eſt negotium; & contractus non poteſt ratificari, niſi cum omnibus ſuis capitulis, *Tiraqu. de retr. Convent. ad fin. tituli numer.* 415. & quos ibi refert *Petr. Peck. ad c. Ratihabitionem. 10. de R. J. num, 6.*

ad L. Lucius Titius. 21.

QUando teſtamento datus filiusfamilias, ſcientia patris patri non præjudicat, ut pater in ſolidum teneatur, & non peculiotenus, *vid. not.* Dni. Autoris *ad l.7.de tutel.1.& 2. Et ad* L.1.*numer.2 & ſeqq.* C.*Quod cum eo, qui in poteſt. Et ad* L.*ult. num.2.C.de filiisfamil.*

ad L. Vulgo. 23.

SUMMARIA.

Tutor quando teneatur cavere de rato. numer. 1.
Quomodo hodie communiter probetur legitimatio tutoris. 2.
An per teſtes probari poſſit tutela. 3.
Quid ſi tutor in judicio agens, non habeat paratam probationem tutelæ. 4. 5.

1 TUtor non compellitur cavere de rato, niſi de eo, an adhuc tutor ſit, dubitetur; & licet caverit,
2 finita tamen tutela expirat cautio. *l.28.h.t.* Hodie receptum, ut tutor pro pupillo acturus producat tutorium, vel teſtamenti copiam confirmatam, per tradita *Gail. l.2.obſerv.107.numer.5. Blum. Cam. proc. c.67.numer.*41.

Berlich part. 1. concl. 16. number. 4. & ſeq. Maſcardus de probat. concl. 1400. Autor *ad L.13.numer.2. & 3. C. h.t.*
3 ubi notat ex *Baldo*, tutelam teſtibus probari non poſſe;
per hoc tamen facultatem probandi nimis reſtringi
4 exiſtimaverim. Quando autem tutor in judicio agens,
non habet paratam probationem tutelæ, ſolet ipſi legitimatio
perſonæ injungi ſub pœna intra certum
tempus faciendæ, & interim in cauſa pergitur, ne iis
5 ob id differatur. Alicubi tutoribus & procuratoribus
pœna ſtatim dictatur, quando ſine legitimationis inſtrumento
comparent in judicio; quod intelligo de
perſonis ejus ſtatui non ignaris, ſed quando in eodem
judicio datus eſt tutor, non opus eſt probatione *Gail. & Bluhm. d. l. num. 42.*

ad L. Decreto. 24.

SVMMARIA.

Conſtitutio procuratoris competit pupillo, accedente autoritate tutoris, non ſoli tutori. num. 1. & 2.
Actor quando adjungatur & cujus periculo. 3.
Actor quomodo probetur hodie. 4.
Actoris officium an expiret tutore mortuo. 5.
Dicta de tutore, an ad curatorem litis, fœminæ dari ſolitum extendenda. 6.
Quid ſi hic dederit procuratorem in cauſa curanda cum aliis communi, an conſtitutio iſta valida. nu. 7.
An cauſam agere unus ex tutoribus poſſit. 8.
Num gratificandum adverſario, ſi unum actorem conſtituendum poſtulet. 9. 10.

1 Tutor ante litem conteſtatam procuratorem con-
2 ſtituere non poteſt, *per l. 11. C. de Procurat.* pu-
pillus tamen procuratorem cum autoritate tutoris poteſt
conſtituere. *Mynſ. capit. 2. obſ. 38 Montanus de tutelis*
3 *cap. 31. effectu. 1. numer. 15.* Ideoque, quando moles negotiorum,
aut tutoris ætas, vel valetudo urget, actor
conſtituitur periculo tutoris ex decreto prætoris. *Gail.
d. lib. ſecund. obſ.* 107. *numer. ſexc. Mynſ. cent. 2. obſ. 38.
Carpzov. in proc. tit. 5. art. quint. numer. 26. Berlich. d.*
4 *concl. 16. numer.* 10. Sed ibidem *Berlichius* addit, decretum
judicis hodie non requiri, ſed ſufficere Actorium
à tutore ſubſcriptum, cumque eo tutoria vel curatoria
exhibenda, & ad acta referenda. *Zang. de Except. part.
ſecund. capit. octav. numer. vigeſim. prim Carpzov. d. art.
quint. numer. trigeſim. terti. Berlich. d. l. num. undecim.*
Quod hodie non ſemper obſervatur, ſed obſervari de-
5 beret, ut judicium conſtet. Et hujus actoris officium
non expirat, tutore mortuo, ſcilicet in negotiis cœptis.
Berlich. p. 2. dec. 278. Sed quæ de tutore jam dicta, ad
curatorem litis, fœminæ dari ſolitum, non debent ex-
6 tendi. Curator enim litis generalis procuratoris inſtar
eſt, & ideo habet poteſtatem ſubſtituendi procurato-
7 rem. *Dn. Mev. p. 5. dec. 296.* Et ſi dederit procuratorem
in cauſa curandæ cum aliis communi, invalida eſt
conſtitutio ratione conſortum, niſi interim per cautionem
de rato ſuppleatur. *Dn. Mev. d. dec. 296.*

Ad §. 1. Unus ex tutoribus cauſam agere vel defen-
8 dere, aliis negligentibus, poteſt, quia ſinguli habent
officium in ſolidum. *hic & l. 1. C. Si ex plur. tutoribus
& curatoribus omnes vel unus agere poſſint. ibique* Autor
*numer. 2.3. & 4. Speculator. l. 1. p. 3 numer. 17. & Carpzov.
p. 1. deciſ. 26. numer. 12.* niſi cæteri ſimul agere velint.
Ubi tamen, poſtulante adverſario, tutores unum actorem
conſtituere tenentur; niſi agatur de tali quæſtione,
9 ex qua tutela diſſolvi poſſit. *l. ult. C. de Aut. tut. vid.
Gutier. p. 2. cap. 4. nu. 2. Mont. c. 32. reg. 9. nu. 84. A. Barb.
ad d. l. ult.* quod tamen in Camera Spirenſi, & judiciis
Saxonicis aliter ſe habere, dicit *Carpz. d. t. 5. art. 3. num.
& d. dec. 26. num. 15.* Nam ſinguli tutores vel curatores
non audiuntur, ſed cæterorum autoritas etiam requiritur,
quod & Jure Civili de actoribus à tutore conſtitutis
aſſerit *Bart. in l. 1. §. ſi plures numer. 1. ff. de Exerc. act.*
quod non videantur in ſolidum conſtituti.

ad L. Si minoris. 25.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. numer. 1.
Ratio decidendi. 2.
Beneficium reſtitutionis cedi poteſt. 4.
Beneficii extraord. cum ordinario concurſus quomodo procedat. 5.
Exceptio doli de cedendis juribus. an opponi poſſit poſt condemnationem. 6.
Poſt ſolutionem quando cedi poſſint jura. 7.

1 Adoleſcens cum conſenſu curatorum agit contra
eos, qui tutores fuerunt, & hi quidem condemnati
ſunt, ſed in minorem quantitatem, quam debeant,
2 idque culpa curatorum. Hinc contra curatores agit ad
intereſſe, qui etiam condemnati ſunt, ſed quæritur,
annon adoleſcens poſſit reſtitutionem petere contra
tutores, ut in plus condemnentur? Quod affirmatur,
quia ordinarium remedium actionis judicati datur
contra curatores, extraordinarium vero contra tutores
3 ſcilicet reſtitutio, & ſic contra diverſas perſonas. Sed
quid ſi curatores conveniat actione judicati, an tenetur
adoleſcens cedere ſua jura contra tutores? Quod affirm.
4 licet curatores ſolverint. Colligitur I. ex h. l. beneficium
reſtitutionis cedi poſſe. *hic. & l. 24. pr. ſupr. de min. Tiraquel.
de Retr. Conſang. paragraph. vigeſim. ſext. gl. nu.*
13. *Maurit. de Reſtit. capit. 17. P. Barb. in l. quia tale* 14.
5 *numer. 62. ff. ſol. matr.* II. Beneficium extraordinarium
cum ordinario poſſe concurrere, ſi contra diverſas perſonas
competat. *Oddus de Reſtit. qu. 17. art. 2. num. 14.*
6 *Barb. d. l. numer. 63.* III. Poſt condemnationem exceptionem
doli de cedendis ſibi juribus opponi poſſe.
Barb. d. l. numer. 64. quod de omni exceptione cedendarum
actionum intelligendum, quod ſcilicet in ipſa
executione poſſit de hoc beneficio excipi. *Hering. de
Fidej. cap. 27. p. 3. numer. 17. Dn. Manzius de fidejuſſ. c. 10.
num. 20.* quia hæc exceptio non impugnat, ſed modificat
ſententiam. IV. Poſt ſolutionem cedi poſſe jura,
ſi perſonæ non eadem ſpecie actionis obligatæ, ne
obſtet *l. 76. de Solut. Barboſ. d. numer. 64. cum ſecund.
ſequent.* ſed non tenetur reus, quia ſuum recipit. *Barboſ.
numer. 65.*

ad L. Cum curatore. 26.

SVMMARIA.

Diſcrimen inter tutorem & curatorem. numer. 1. & 3.
Quæ actiones contra tutorem inſtitui poſſint durante tutela. 2.
Hodie ſingulis annis tutores rationes reddere tenentur. 4.

Hoc diſcrimen eſt inter tutorem & curatorem,
1 ut contra illum durante tutela competat quidem
actio, ſed non exercitium actionis, niſi tutela
finita, *per l. niſi finita. quare. infr. de tutel. & rat. diſtr.*
2 Autor *ad L. terti. numer. ſecund. C. h. tit.* niſi etiam rei
vindicatio ſit, vel furti actio & ſimilis, quæ durante
tutela datur, *per l. 9. paragraph fin. d. t. de Tutel. & rat.*
3 *Tuſchus concl. 452. lit. T. Ment. c. 39. num.* 225. Sed cum
curatore & procuratore durante officio agi poteſt, *per
h. l.* conf. *not.* Dni. Autoris *ad l. ſecund. & decim. quart.*
4 *C. h. t.* Sed hodie tutores etiam ſingulis annis reddere
tenentur rationes, *per Reform. Pol. An. 1577. titul. 32.*
& ad id compelli poſſunt, quod utinam obſervaretur!
Sed deſuetudo per Magiſtratuum negligentiam non
probatur.

ad L. Tutor. 27.

SVMMARIA.

Tutor an & quando loco Domini habeatur. num. 1.
Effectus hujus dominii. 2.

1 Tutor loco Domini habetur, ſcil. quando tutelam
adminiſtrat, non quando ſpoliat pupillum

l. 7. §. 3.

l.7.§ 3. infr. pro Emptore. Weſenb. conſ. 51. num. 57. Barb. locuplet. l.18.cap 34. axiom.4. Autor *ad L. ult. nu.1.C. Pro*
2 *Socio.* Hinc tutor in cauſa pupilli teſtis eſſe nequit idoneus, plenam ac liberam habet adminiſtrationem, & poterit in litem jurare, ſi velit, quæ omnia perſequitur. *Mont. cap. 31. effect. 1. per totum.*

ad L. Tutor pro pupillo. 28.

SUMMARIA.

An poſt L. conteſt. finita tutela, tutor teneatur ſatisfacere creditoribus pupilli. num. 1.
Tutorem liberat à præſtatione uſurarum depoſitio pecuniæ. 2.
Depoſitio ad liberandum debitorem ab uſuris an neceſſaria. 3. & 4

1 FInita tutela finiuntur judiciales ſatisdationes, ſcilicet ſi lis non conteſtata. Sed & ſi lis conteſtata, de ſuo tamen non tenetur ſatisfacere creditori pro eo, qui fuerat pupillus, vel adhuc eſt, niſi 1. ſit debitor pupilli. Aut 2. fecerit, ut aliud non eſſet, in quo executio fiat. Aut 3. bona habeat pupillaria, & nolit ſolvere. *Dn. Mev. p.1. dec.217.*

2 *Ad* §. 1. Tutor, per quem non ſtat, quo minus reliqua ſolvat, i. e. ſi offerat, liberatur ab uſurarum præſtatione, ſi modo depoſuit pecuniam. Autor *ad L. 2.*
3 *numer. 2 C. de Uſur. pupillar.* Unde colligitur, reliquatorem, imo & alium debitorem non liberari ab uſuris, licet obtulerit, niſi depoſuerit, ſcil. quando curſus uſurarum jam cœpit: Aliud, ſi nulla jam fuerit mora contracta. Nam licet *Car. Molin. de Uſur. qu. 39. nu. 297.*
4 ſpecialem rationem quærat, & ab Ulpiano non regulam, ſed applicationem ad facti ſpeciem notatam ſeu reprehenſam tradat, nihilominus tamen ſententia aliis etiam textibus nititur, ut *l. 6. & 9. C. de Uſur. l. prim. paragraph. fin. & l. ſeptim. de Uſur. vid. Schultz. de Oblat. pecun capit. ſext. numer. quint. pag. 442. & ſeq Dn. Mev. p. ſecund dec. 199. & quos refert. Zangerus de Except. p. tert. cap. ſecund. numer. 94* Autor *ad L. ult. num. tert. C. de uſur. pupillar.* ubi hanc ſententiam veriorem & communiorem dicit.

ad L. Sine hærede. 32. §. 2.

SUMMARIA.

Tutor tenetur & de fructibus perceptis & percipiendis. num. 1.
Extenditur ad omnes adminiſtratores rerum alienarum. 2.
Contra actiones tutoris ſecundùm conſuetudines, ratione rerum quas afficiunt, nulla datur reſtitutio. 3.
An ex §. 6. h. l. colligi poſſit, ꝗ. Communi pertinere onus tributorum ad conductorem. 4. 5.

1 TUtor non tantum tenetur de fructibus perceptis, ſed etiam qui bona fide percipi potuerunt, rationem reddere, quod notandum, ut recte formentur
2 articuli in actione tutelæ, ut notat hic *Bart.* Et hoc in omni adminiſtratore rerum alienarum verum eſſe, exiſtimant Dd. ut Menoch *lib. 2. de A.Q. caſu 209 num. 32. Hondedaus vol 2. conſult. 82. numer 19 Carpzov. l. quint. Reſp. 70. numer. ſecund. & tert. Klock vol. tertt. conſ. 148. numer. trigeſim. ſecund. Damhouderius in patroc. pu. cap. 3. nu. 13.* & quos refert *Dn. Heeſer de rat. red. loco 9. num. 5.*

3 *Ad* §. *Lucius* 6. Statuta & conſuetudines, quæ rem reſpiciunt & afficiunt, obligant etiam minores, & ſi quid conſuetudine requirente fecit tutor, contra id nulla datur reſtitutio. *Tiraq. de Retr. conſang. §. 36. ad fin. tit. numer. 51. & 55. Blanc. de compromiſſ. qu. 3 nu. 39. Remed. 3. adipiſc. poſſ. num. 78.* Ex *hoc* §. videtur etiam
4 colligi poſſe, quod jure communi onus tributorum ad conductorem pertineat, quia conſuetudo hic allegatur contraria, ſed quia fructus ſunt locatoris qui eos percepit per penſionem, ideo communis eſt diſtinctio inter conductorem ſimplicem & longi temporis: ut ille non tenetur, ſed hic. *Klock. de Contrib. c. 11. num. 118. & quos ille in præcedentibus numeris allegavit.* conf. *Franzkius ad tit. Locati conducti. num. 172. Garcias de expenſis. c. 14. nu. 18. Lauterbach. ad tit. Locati §. 2. th. 19.* Ex quo concludit *Dn. Mev. p. 4. dec. 309.* mercede ſim-
5 pliciter promiſſa, tacite tamen excepta onera.

ad L. A tutoribus. 33. pr.

SUMMARIA.

An tutor officio ſuo ſatisfaciat, ſi rebus pupilli eandem, quam ſuis, adhibeat diligentiam. nu. 1.
Expenſa facta circa perſonam tutoris, an & quando imputentur pupillo. 2.
Salarium quando tutoribus conſtituatur. 3.
Extenditur ad executores teſtamenti & Advocatos. n. 4.
Quid in legatorum piorum executoribus. 5. 6.

1 TUtor debet illud facere, quod diligens paterfam. facit, quod exemplis declarat *Mont. c. 39. nu. 21.* Autor *ad* L. 18. *num 3. C. h. t.* Unde colligitur, non ſufficere, ſi tutor eandem ſuis rebus diligentiam præſtiterit, ut videtur innuere *l. prim. pr. ff. de* Tutel. *& ration. diſtr.* quæ tamen *ex hac lege* explicanda. Autor *ad L. 1. nu. 2. C. h. t.* Sic cum tutor polentam pupilli per tres annos habuiſſet, & à vermibus corrupta reperiretur, ac tutor ſe idem damnum in propria polenta perpeſſum allegaret, non fuit auditus tutor, ut refert *Dn. Mev. p. quart. deciſ. 9.*

2 *Ad* §. *fin.* Expenſæ factæ circa tutelam imputantur pupillo, non vero quæ factæ circa perſonam tutoris;
3 niſi per judicem ſalarium ei fuerit conſtitutum, vel niſi etiam peregre proficiſcatur tutor. Hinc, ut & ex *l. 10. §. 9. ff. Mandati.* colligitur tutori, ſi alias ſuas operas locare ſolitus, vel ſi magna ſit negotiorum moles, ſi pupillus dives, ſi tutor ab aliis negotiis ob tutelam abſtinere cogatur, poſſe ſalarium conſtitui. *Manzius in cent. deciſ. quæſt. 42. numer 3. Simon Piſtoris poſt conſilia Modeſtini conſ. 7. num. 6. & 7. Menoch. conſ. 223. numer. 31. Mont. de tutelis cap. 40. num. 11* maxime ſi pupillus ſit perſona illuſtris. *Guttierez. de tutelis p. 3. c. 2. per totum. Finckelthaus obſ. 62. num. 25.* Autor *ad L. 3. num. 2. 3. C. h. t.*
4 ubi id ad executores teſtamenti extendit. Et hoc etiam
5 ad Advocatos refert *Berlich. poſt alios. p. 1. de. 134.* Aliud in executionibus piorum legatorum qui à ſalariis ab-
6 ſtinere debent. *l. 49. & ult. C. de Epiſc. & Cler.* Sed executori legatorum poſſe ſalarium conſtitui, ſi proficiſci habeat neceſſe, vel quando propria commoda relinquere cogitur &c. tradunt *Carpz. p. 3. juriſpr. c. 13. def. ult. Garcias de Expenſ. cap 20. nu. 14 Eſcobar de Ratiocin. c. 27. nu. 47. Finckelt. obſ. 62. nu 23. & ſeqq.*

ad L. Inter tutores. 36.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. numer. 1.
Debitum pupilli cum debito quod creditor pupilli debet tutori, poteſt compenſari. 2.
Negatur in debito fiſci, ubi non compenſantur debita diverſarum ſtationum. 3.

1 DUo ſunt tutores dati, inter eos poſtea diviſa eſt tutela, ut alter Italicis, alter provincialibus rebus
2 præeſſet. Quidam debuit tutori pupilli Italico centum, qui compenſare vult, quod ſibi pupillus debet in provincia, quod hic affirmatur fieri poſſe, quia idem pupillus eſt debitor & creditor, & diviſio non eſt juris, i. e. jure uterque in ſolidum tenetur; ſed eſt juriſdictionis, & modum adminiſtrationis facit. *Donell. in l. 1. C. de Compenſat. nu. 5.* Autor *ad L. 2. nu. 1. & 2. C. ſi ex plur. tut.*
3 Nõ eadẽ ratio quæ fiſci, ubi quod ſtationi uni debetur, cum alia ſtatione compenſari nequit. *l. 1. C. de Compenſ.*

Ad L. Si plures. 38.

SUMMARIA.

Tutoribus contumaciter non gerentibus competit beneficium diviſionis, num. 1.
Beneficium ceſſionis cur in h. l. denegetur. 2.
An fidejuſſor, habens ceſſionem in ſolidum, poſſit agere contra confidejuſſores in ſolidum. 3.

1 INter tutores contumaciter non gerentes locum habet beneficium diviſionis, licet non excuſſionis,
per l. 55. pr. h. t. quia illud naturali æquitati congruit
hic & l. 1. §. 10. de tutel. & ration. Boer. deciſ. 59 numer. 3.
Don. lib. 15. c. 20. Zang. de Except. part. 3 c. 19. nu. 16. ſeq.
2 Sed beneficium ceſſionis iis negatur in *h. l.* quia ex
communi dolo conveniuntur, & quiſque proprii delicti pœnam ſubit, quæ res indignum eum facit, ne à
cæteris conſequatur, licet doli ſint participes. *hic & l. 1.*
§. 14. infr. de tutel. & rat. diſtrah. Joh. à Sande in Tr. de
Ceſſ. act. cap 6 num. 58. Manzius de fidejuſſ. c. 10. num. 28.
3 Ex §. *ult.* notatur, quod fidejuſſor habens ceſſionem
in ſolidum, non poſſit agere contra confidejuſſores in
ſolidum. Nam ei poſſet opponi à confidejuſſore exceptio doli: ſi tibi ſolvam ſolidum, debes tu mihi ceſſionem dare contra te ipſum *Bart hic.* Id quod æquitati
conſonum eſt, & eandem rationem tutorum & fidejuſſorum tradit *hic Bart. Harpr. ad §. 4. Inſt. de fidejuſſ. nu.*
66. Manzius de fidejuſſ. c. 10. num. 24. Berlich. p. 2. concl. 12.
nu. 78. Hering. de fidejuſſ c. 27. part. 3. num 25.

ad L. Ex pluribus. 42.

SUMMARIA.

An privilegium prælationis pupilli ad hæredes non tranſmiſſibile dicatur, ratione tacita hypotheca. numer. 1. 2. & 3.
Reg. Quæ ad hæredes non tranſeunt, ea neque cedi poſſunt. 4.
An & valeat regula affirmative concepta. 5.
Quæ excipiantur à reg. affirm. 6.
Ceſſionis objectum eſt privilegium pupilli in re ſua pecunia empta. 7.

1 PRivilegium prælationis pupilli ad hæredes non
tranſmittitur, quod de tacita hypotheca intelligit
Berlich. p. 1. concl. 67. numer. 33. & Richt. de Privil. Cred.
diſp. 8. p. 220. ſed rectius negat *Weſenb. part. 3. conſ. 104.*
Neguz. de pign. membr. 4 part. 2. num. 30. & Carpz. lib. 4.
2 *reſp. 33* Autor *ad* L. 17. *num. 3. C. h. t.* quia hic de perſonali
privilegio tantum ſermo eſt, & jure Digeſtorum incognita hypotheca pupillorum, & jure Codicis demum
introducta, *per l. 20. C. h. tit. Faber in Juriſpr. Papin. de*
tutel. p. 8. illat. 11. Ant. Matth. de Auct. l. 1. cap. 19. num 40.
3 quos citat, ſed non ſequitur *Weſenb. d. 51. ib. 11.* Et de
perſonali privilegio intelligit *Barb in* L. *poſt dotem. 41.*
ff. ſolut. matr. num. 54. ubi exinde infert, neque involuntaria privilegia perſonalia in ceſſionarium tranſire.
4 Autor *ad* L. *6. num. 7. & 8. C. de O. & A.* Unde regulam
ex hac L. ſumunt, quæ ad hæredem non tranſeunt, ea
neque cedi poſſunt; Nam JCtus ab uno ad aliud hic
videtur argumentari. Quam regulam ita negative conceptam, intelligit *Tiraq. de retr. conſang. §. 26. gl. 1. nu.*
48. *Coraſius l. 3. miſc. c. 3. num. 8. Berlich. p. 2. dec. 165 nu. 12.*
5 Sed & affirmative formata regula allegari ſolet *Carpz.*
p. 2. Juriſpr. Forenſ. conſt. 29. def. 3. & de Areſto id proponit
Carpzov. p. 1. cap. 29. def. 3. Et regulariter omnino hæc
6 videntur paribus paſſibus ambulare. Sed à regula affirmativa excipitur fideicommiſſum univerſale. *l. 59. §. ex*
aſſe. ff. de jure dotium & jus ſepulcri. *Tiraq. d. l.* Pupillum
etiam privilegium illud, quo in re ſua pecunia empta
quaſi dominium ſibi quæſivit, ſi velit, aut pignus, *per l. 3.*
C. Arb. tutel. l. 7. ff. qui potiores. l. 2. ff. quando ex facto tut.
cedi poſſe, tradidi in *tr. de ceſſione c. 4. nu. 85.*

Ad L. Cum poſt mortem. 43. §. 1.

SUMMARIA.

Quando promiſſiones curandæ nomine factas, de ſuo præſtare teneatur tutor vel curator. nu. 1. & 2.
Expromiſſio pro pupillo in dubio non præſumitur. nu. 3.
Extenſio ad adminiſtratores rerum alienarum. 4.

1 TUtor & curator nomine curandæ quid promittens, non tenetur de eo ſolvere, niſi dolosè aliquid promiſerit, cum ſciret, non eſſe tantum in facultatibus puellæ. *Dn. Mevius p. 1. dec. 226. nu. 3. & dec. ſeq.*
2 Autor *ad* L. 9. *num. 2. C. h. t.* aut ſi ipſe expromiſerit pro
pupillo & ſe obligaverit, quod tamen in dubio non
præſumendum, *per hunc §. Dn. Mev. p. 1. dec. 228. nu. 2.*
3 cum tutor ſe nomine pupilli potius, quam ſuo ſe obligare præſumatur. *Tiraq. de Retr. conſ §. 1. gl. un. num.* 4.
Cavalcanus de tutor. & curat. num. r. 343. Maſcardus de
probat. concl. 1399. *numer.* 2. quod *numer.* 4. extendit ad
quemlibet adminiſtratorem alienorum.

ad L. Si pupillus. 45.

SUMMARIA.

An pubes factus liberans unum tutorem in ſolidum obligatum, poſſit contra alterum adhuc agere in ſolidum. num. 1.
Ratio decidendi. 2. 3.
An ex verbis fin. h. l. colligi poſſit, præſcribentem haberi pro ſolvente. 4.

1 DUo ſunt tutores, qui in ſolidum obligati, primus & ſecundus; ſecundum, quia forte non
eſt idoneus, is, qui fuerat pupillus, liberat, cum conſenſu curatoris, poſtea agit contra primum in ſolidum,
quæritur an rectè? Quod negatur, nam dum ſecun-
2 dum liberat, ſive ea liberatio fiat per pactum, ſive
fiat per acceptilationem, habetur hoc pro ſolutione,
ergo a primo adhuc peti non poteſt. *Montanus capit. 9.*
num. 76. Idem ſtatuit lex in duobus adminiſtratoribus
Civitatis vel Cameræ. Nam pupillus, ſi voluiſſet ſoli-
3 dum exigere, debuiſſet ei cedere ſuam actionem contra ſecundum, quam jam non habet. Unde notant,
eum, qui tenetur cedere actionem, ſi eam cedere non
poſſit facto ſuo, repelli exceptione cedendarum actionum. *Bart. hic numer. 5. vid. l. Stichum. 95 §. pen. & ibi*
notata Dni. Autoris *ff. de ſolut.* Ex *verbis fin.* colligunt
Dd. præſcribentem haberi pro ſolvente. *Baldus de præ-*
4 *ſcript. p. 1. quæſt. 6. num.* 4. & præſcriptione contra unum
facta tutorem, alium non liberari. *Alex. vol. 7. conſ. 89.*
num. 2. & Tuſchus lit. T. concl. 437. num. 5. Autor *ad L. 2.*
num. 4. C. de divid. tut. Sed vocem (tempore) non vult
agnoſcere *Cujac. ad hanc L. tomo* 1. Sane de præſcriptione nullum in lege veſtigium.

ad L. Lucius Titius. 46. pr.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. 1.
Deciſio. 2.
Doctorum ſententia: Procurationem finiri, ſi procurator in inopiam recidat. quomodo intelligenda. nu. 3.
De verbo reliquari agitur remiſſive. 4.
Reg. Fidejubens pro alio ad certum tempus adminiſtraturo, ultra id non tenetur. 5.
Solvens tutori debitam pecuniam, ipſo jure liberatur, licet non verſa in utilitatem pupilli. 6.
An hoc caſu detur reſtitutio pupillo, ſi tutor non ſolvendo. 7.
Affirmantium reſponſio ad contrarios textus. 8.
Negativa communiter probatur. 9.
An hoc caſu ſecuri ſint, ſi ſolvant decreto magiſtratus. 10.
Reſponſio ad rationem dubitandi. 12.
Quietatio tutoris pupillo obeſt. 12.

Tempera-

Temperamentum Carpzov. h. c. *an in foro obtineat.* 13.
Beneficium diviſionis tutoribus quando detur. 14.
An & quando alter ex tutoribus diverſi generis teneatur ex culpa alterius. 15. 16.
Reg. alter tutorum à diverſis conſtitutorum non tenetur ob culpam alterius, niſi quod ſuſpectum non fecerit. num. 17.
Tranſactio tutoris nomine pupilli limitatur. 8.
Quando decretum Prætoris requiratur in tranſactione tutoris. 19. 20.

1 CUrator adoleſcentis fundum ejus Sempronio locavit, quem poſtea adoleſcens, cum ſe majorennem 25. annis diceret, judici ætate probata, procuratorem conſtituit in litem fortè, dum ipſum quondam curatorem convenit. Curator excipit, actorem probaſſe, locationem factam Sempronio & nomen approbaſſe; & ita liberaſſe, curatorem, tum Sempronium
2 procuratorem, conſtituit. Ergo reliqua conductionis à Sempronio ſunt petenda. Sed negatur conſequentia; Nam quando adhibeo aliquem procuratorem, non ideò alia ejus facta probo, inops etiam procurator eſſe poteſt. *Cujacius ad libr. decim. Reſp. Julii Pauli tomo primo, pagin.*1638. ubi invehitur in opinionem Doctorum, quod procuratio finiatur, ſi procura-
3 tor in inopiam recidat. Sed puto Dd. id non de procuratore ad agendum, ſed ad pecunias recipiendas con-
4 ſtituto intelligere. Nam inopia malè ſuada eſt, ubi occaſio ſe offert. De verbo reliquatus, vel reliquare aut reliquari diſſerit *Coraſius lib.*1.*miſc.*14.
5 *Ad §. Paulus* 4. Qui pro tutore fidejuſſit, non tenetur pro iis, quæ tutor poſt pubertatem gerenda ſuſcepit; Unde colligitur generalis regula. Si quis fidejuſſit pro alio, qui ad certum tempus adminiſtraturus eſt, ſcilicet pro tutore, qui adminiſtrat tantum ad pubertatem, tunc ad idem tempus tenetur fidejuſſor, & non ultra. Autor *in* C. *tit. de Locato. ad* L.7 *nu.* 4. Ex hoc inferunt eum, qui fidejuſſit pro Titio, cui ad triennium cuſtodia arcis concredita, non teneri, ſi poſt triennium caſtrum hoſti tradit. *Butrius in c. conſtitutus de Fidejuſſ. & aliis quos congeſſit. Menoch.conſ.*212. *num.*43.*& conſ.*719.*num.*8 *conſ. Notata* Dni Autoris *ad l.*3.§.6.*ff de jure fiſci.*
6 *Ad* §. 5. Solvi tutori pecuniam debitam, qui in utilitatem pupilli eam non vertit, quæritur, an me convenire poſſit? Negatur id, quia ipſo jurè ſum libera-
7 tus. Sed quæſtio acris eſt, an hoc caſu detur reſtitutio pupillo in omnem eventum, ſi tutor non ſolvend.? Affirmant quidam, qui contrarios textus, ut *l.ult.*C. *ſi adverſus ſolut. & l.*25. C. *h. t.* §. *at ex contrario Inſt.*
8 *Quib. alien. licet.* Autor *ad L.*3. *nu.*1.*ſeqq.C h.t.* reſtringunt ad caſum ſi quis ipſi pupillo, prætermiſſo quidem tutore ſolverit, vel ad alios caſus ſpeciales, ut *poſt Ferd. Vaſquium Guttierez de Tutelis c.* 22.*n.*15. *& ſeqq.* Carpz. *l.*5.*Reſp* 767.*n.*4.*& ſeqq.& part.*2.*dec.*159.*num.*10.*& ſeqq.*
9 *Molina de J.& J.d.*562.*n.fin.* Sed obſtare videtur, quod dictæ leges nimis generales videantur, & communis opinio ſit in contrarium, ſcilicet minori dari reſtitutionem intra legitima tempora. *Berlich. p.*1.*dec.*78.*n.*12. *Gomez tomo.*2.*reſol.c.*14.*n.*4.*Mauritius de Reſt.* 178. *Bachov. in Treutlerum v.*1. *d.*11. *th.*11. *lit. D.* Licet fateatur, ad hunc ſcopulum incautos debitores facilè nau-
10 fragium pati poſſe. Sed hodie debitores non ita ſunt prompti ad ſolvendum, ſed plerumque mandatis aut judicatis compelluntur, quo facto ſecuritatem pleniſſi-
11 mam conſequuntur. Nec obſtat, quod contra venditionem cum decreto judicis factam reſtituatur minor, nam reſpondeo, ad emendum neminem à judice compelli, benè tamen ad ſolvendum *Bachov. d. l.* Incidimus autem in ea tempora, in quibus nec Judicis ſcientia
12 pupillo utilis eſſe poteſt. Sanè quietationem tutoria pupillo obeſſe, etiam *ex hac L.* probatur, quod tamen *in d. reſp. num.*19. temperat *Carpzovius* poſt *Eſcobarum*
13 *Hiſp.* qui requirunt inſtrumentum publicum, vel teſtes realem depoſitionem confirmantes. Sed non puto, hoc in foro obtinere, niſi fortè colluſionis metus appareat, & præſumptio ſiniſtra.
14 *Ad* §. *pen.* Quando tutores ipſi inter ſe diviſerunt tutelam, omnes in ſolidum tenentur. *l.*2.*C.de Divis.tutel.* ut tamen detur beneficium diviſionis, ſi cæteri ſint
15 ſolvendo *l.*1.§.11.*de tut.& rat.diſtrah.* Sed ſi tutores non ſint unius generis, & unus teſtamentarius, alter dativus, licet ipſi inter ſe diviſerint tutelam, vel diviſè geſſerint, non tamen convenietur teſtamentarius ex perſona & culpa dativi, ſed excutiendus prius eſt fidejuſſor & Magiſtratus, & hoc expreſſo demum tutor. *Hartm. Piſt.*
16 *part.*1 *quæſt.*6.*num.*16. *& ſeqq. & quos ibi citat.* Neque ſemper tenetur tutor teſtamentarius, ſed ſi culpam commiſit, quod collegam tutorem dativum ſuſpectum non fecerit, quod cum in hac ſpecie fecerit, planè non poterit tutor teſtamentarius ob culpam tutoris dativi conveniri. Sed ſi ipſe culpam commiſit in non poſtulando ſuſpectum, tenetur quidem, ſed non niſi tutore dativo, ejuſque fidejuſſore & Magiſtratu excuſſo.
17 Unde colligitur *ex hoc textu*, quando duo tutores à diverſis conſtituti, tunc alter pro alterius culpa non tenetur, niſi quod ſuſpectum non fecit.
18 *Ad* §. *fin.* Quando pupilli jura ſunt obſcura & dubia, poteſt tutor tranſigere, ſi modo non deminuendi vel donandi cauſa fiat: ubi tamen decretum Prætoris requiritur, ſi circa immobilia tranſactio fiat, &
19 res alienetur, non verò retineatur; Nam ita diſtinguere ſolent Dd. circa tranſactiones factas nomine pupilli ſuper rebus immobilibus, vel iis mobilibus; quæ ſervando ſervari poſſunt. Quamvis in his retinendis poſſit lædi, ſi pro tali re expendat id, quod majoris ſit
20 utilitatis. *Hillig. in Donell. l.*3. *cap.*12. *lit. E.* Et non tantum ſi tranſigat, rem à ſe poſſeſſam dimittendo, ſed etiam rem ab alio ſcil. adverſario poſſeſſam dimittendo, quia ſua jura alienat. *Tiraquell. de retr. conſang.* §.1.*gloſſ* 14 *num.*70 *& ſeq.* confer. *Gail.lib.*2.*obſ* 72. *numer.*1.*& ſeq Tuſchus concl.* 450.*lit.* T. *Molin.Tr.*2.*diſp.*557. *Treutl.& Bach.volum.*1.*diſp.*7.*th.*2.*lit.E.*

ad L. Titium. 47. §. 2.

SUMMARIA.

*Caſus legis proponitur. n.*1.
An ex §.2. h.l. *probari poſſit, debitorem ſortiri forum in loco contractus, non deſtinatæ ſolutionis. n.* 2.
Debitor poteſt ſe obligare, ut quocunque loco conveniri poſſit. 3.

1 HAbuit quidam tutores in Italia & Provincia, Italicus tutor reperit inſtrumenta debitorum in Provincia contractorum, ita ut Romæ vel ubicunque conveniretur, ſolveretur, quæritur, an hic agere debeat contra debitores provinciales? Quod negatur; ad officium tamen ejus pertinet, ut documenta illa tranſ-
2 mittat provincialibus tutoribus. Ex quo *Salyc. in l. un.* §. 4. *C. ubi conven. qui certo loco &c.* colligit, debitorem ſortiri forum in loco contractus, non deſtinatæ ſolutionis. Sed *ex hoc* §. id non probatur, quia ideò in provincia hi conveniendi, quia Romæ non reperiebantur, ſed in provincia morabantur; & domicilium habebant. *Colerus de Proceſſ. Execu. p.* 2.*c.*1 *n.*63.*& ſeq.* Collige etiam,
3 poſſe ſe debitorem obligare, ut ubicunque conveniatur, quo caſu Judex omnis alias incompetens erit competens. Dn. *Mev. p.*1.*dec.*242.*n.*6. quod etiam *Joh. à Sande* alicubi tradere, memini.

ad L. Inter bonorum. 48.

SUMMARIA.

Curatores bonorum vel ventris, quomodo differant à curatoribus pupilli, minoris, prodigi. n. 1.
Quid ſub cuſtodia comprehendatur. 2.
Curator bonorum non poteſt adire hereditatem. 3.

1 CUratores bonorum vel ventris, multum differunt
à curatore minoris, pupilli, prodigi, furioſi. Nam
hi adminiſtrationem habent, illi tantum cuſtodiam &
earum rerum, quæ tempore perituræ ſunt, venditionem.
2 Sub cuſtodia autem cura comprehenditur, ne res uſu-
capiantur, aut debitores liberentur. *l. 1. §. ult. ff. de Mu-
3 neribus Donell. l. 3. c. 23. lit. D.* Exinde infertur, curatorem
bonorum non poſſe adire hæreditatem. *Simon. de prætis
cent. 2. conſ. 136. numer. 90. & ſequent.* conf. *Angel. conſ.*
193. *num.* 2.

ad L. Non exiſtimo. 54.

SUMMARIA.

*Quomodo & ſub quibus uſuris tutor poſſit pupilli pecuniam
à contutore mutuo accipere. nu. 1.*
Omnis clandeſtinitas laborat præſumptione fraudis. nu. 2.

1 TUtor poteſt pupilli pecuniam mutuo accipere à
contutore ſub iis uſuris, quas etiam extraneus
pupillo ſolverit; ſi modo contractus celebretur palam
& bona fide, non vero clam. *hic & l. 9. §. 7. ſupr. h. t.
Ment. c. 30. num 87. ſeq. Coraſ. ad L. Frater à fratre ff. de
Condict. indeb. numer. 23.* Autor *ad L. 5. numer. 1. 2. C. de
2 Contrah. Emt.* Omnis enim clandeſtinitas laborat præ-
ſumptione fraudis *Carpz. l. 2. Juriſpr. Eccleſ. d. 33. num. 8.*
Potiſſimum autem ſuaderem, ut autoritate judiciali
fieret. *Coraſius l. 2. Miſc. c. 14. nu. 5.* Dn. Autor *in Cau. de
Contrah. Emt. ad L. 5. num. 2.*

ad L. Tres tutores. 55.

SUMMARIA.

*Reg. Tutor conventus pro alio, habet beneficium ordinis.
num. 1.*
Reſponſum Facultatis. num. 2.
Limitationes regulæ. 3. 4. 5.
*An ex §. 1. h. l. colligi poſſit, tutorem pecuniam pupilla-
rem in ſuum uſum convertentem teneri actione furti,
vel huic ſimili. 6. 7.*
*Quid de adminiſtratoribus pecuniarum publicarum, eas
ſurripientibus. 8.*

1 TUtor conventus pro alio, habet beneficium or-
dinis, ut excutiatur prius ille, qui geſſit. Autor
2 *ad L. 3. num. 7. C. de Probat.* Unde ſequitur, eum, qui
habuit tres tutores, quorum unus geſſit; ſed relicto
concurſu deceſſit, debere prius in concurſu creditorum
convenire tutoris gerentis hæreditatem, & ita reſ-
3 ponſum memini *menſe Nov. anno* 1657. Sed illa regula
hic tripliciter declaratur, 1. ut non habeat locum in eo,
qui alteri adminiſtrationem mandavit, quia per alte-
rum ipſe geſſiſſe videtur. *Boer. dec. 59. num. 6. Ment. de
tutel. c. 39. num.* 193. Autor *ad L. 8. num. 5. C. h. t. Et ad L. 1.
4 & 2. C. ſi plur. una ſint.* Nec in eo tutore, qui ſatisdatio-
nem à contutore accepit, quia & hic alteri mandaſſe
adminiſtrationem videtur, hæ & duæ declarationes
5 habentur *in §. non ſolum 2. h. l.* 3. Ut in non geſtis ſeu
neglectis, non connexis iis, quæ geſta ſunt, non habeat
locum. Nam in non geſtis omnes æqualiter tenentur
ſine beneficio ordinis, niſi diviſa fuerit tutela, vel non
geſta inſeparabiliter fuerint juncta illis, quæ geſta ſunt.
*§. item in eo 3. h. L. l. 2. C. Si tutor geſſ. P. Gregor. lib. 13.
c. 10. num. 12.* Rentbegall. *ad L. eandem. ff. de duobus reis
num. 233. Hartm. Piſt. d. quæſt 6. num. 33. ſeq. Montanus d.
c. 39. num. 200.* Autor *ad L. 8. num. 3 & 4. C. h. t. Et ad L.
17. num. 1. C. h. t. Et ad L. 2. num. 9. C. de divid. tut. Et ad*
6 L. 2. *numer. 2. C. ſi tutor vel curat. geſſ.* Colligitur etiam
ex §. 1. *h. l.* tutorem pecuniam pupillarem in ſuum uſum
convertentem non teneri de furto, nec actione furti
in duplum, nec condictione furtiva, quia invito Do-
mino non contrectat; licet ſecus putet *Weſenb. in ff. ad
L. Jul. pecul. numer. 9. & alii, quos citat Carpzov. in pr.
Crim. qu. 85. num. 5. & ſeq.* qui *ibidem* contrarium *ex hoc*
7 *textu* vult inferre. Sed certum eſt, non negari hic, quod
furtum committant, ſed quod contra eos non detur
actio furti, quia adminiſtratio delictum minuit, & po-
teſt eſſe alia ratio, quare detur actio de rationibus di-
8 ſtrahendis. Ex eo etiam inferri ſolet, adminiſtratori-
bus pecuniarum publicarum, ſi eas ſurripiant, non
eſſe dictitandam pœnam furum ordinariam laquei, ob
rationem hic poſitam, uti communiter hoc receptum,
ut mitius puniantur, qui jus habent res alienas tra-
ctandi. *Tiraqu. de Pœnis temp. cauſa* 48. *Clarus §. fin. qu.*
68. *Berlich. p. 5. concl. 57. numer. 26. vid.* Dn. *Manz. in
cent. dec. quæſt.* 87. Autor *ad L. 7. num. 5. 6. C. de Furtis &
ad L. 8. nu. 3. C. d. t.* Sed ſi rationem conſulamus, videtur
horum gravius delictum eſſe, dum accedit perfidia &
perjurium; *de quo alibi dixi.*

ad L. Tutor rerum. 56.

SUMMARIA.

*Caſus ubi rem ſuam à tutore quaſi emtam vindicare non
poteſt pupillus. num. 1.*
Rationes ſuppeditantur. num. 2. 3.
Reſtrictio Mantuæ *diſſent. an valeat.* 4.

1 TUtor quidem non poteſt rem pupilli emere, nec
per interpoſitam perſonam. *l. 5. §. 3. ut. ſeq. Guttier.
l. 2. c. 15. num.* 1. poteſt tamen rem pupilli juſte venditam,
ob moram ſolvendi pretii factam ab emptore, ſibi reti-
nere, ſi tutor pretium de ſuo in utilitatem pupilli con-
2 verterit, & ideo uſucapere poteſt; quia videtur emptio
non nova, ſed antiqua, in qua fuit autoritas legitime
interpoſita, nec requiritur nova autoritas vel ſolenni-
tas. *Fabianus de monte de Emptione quæſt. 3. princ. num. 8.*
Unde hunc textum notabilem & ſingularem vocat *Jaſ.
3 in l. filiusfam.* 114. *§. Divi. nu. 57. de Leg. 1. Et hoc* non tam
emtoris vice fungitur tutor, quam neceſſitate cogente
in emptoris locum ſubſtituitur, nec fit deterior conditio
pupilli, ſed eadem eſt, quæ eſſet, ſi pretium tutori ſol-
viſſet emptor. *ex Ant. Fabro Hill in Donell. l. 3 c. 12. lit. I.*
conf. *Tiraq. de LL. Connubial. gloſſ. 5. nu* 169. *P. Ravennas
4 ſing.* 760. licet diſſentiat *Mantua ſing.* 339. qui videtur
reſtringere ad res tempore perituras, vel putat, uſuca-
pione tutorem demum adquirere dominium. Sed prio-
ris veſtigium in textu non reperitur, & ſi tutor potuit
uſucapere, utique initium juſtum eſſe oportuit.

ad L. Chirographis. 57.

SUMMARIA.

*An debitor ex inventario, amiſſis caſu inſtrumentis debi-
ti, poſſit compelli ad ſatisfaciendum. nu. 1.*
Quanam ad hoc requirantur. 2.
Quale inventarium probet, amiſſo inſtrumento. 3.

1 TUtor, imo etiam omnis creditor, amiſſis caſu
aliquo inſtrumentis debiti, poteſt judicis officio
debitorem compellere ex inventario, ut aut ſolvat, aut
2 novum inſtrumentum obligationis conſcribat. *Gloſſ.
hic Bartol. & Gail. lib. 2. obſ. 37. num.* 1. ubi requirit, ut
creditor juret, quod inſtrumentum prius non habeat,
nec id alii dederit, nec illud voluntate ſua apud alium
ſit conſtitutum, nec dolo malo fecerit, quo minus
appareat: ſed revera per caſum fortuitum ſit perditum,
3 *per l. fin. C. de Fid. inſtrum. Berlich. p. 1. dec. 9. nu. 2.* Et ſic
ex hac lege probatur, amiſſo inſtrumento, ea inventario
probari poſſe, ſi ſcil. inventarium ſolenniter factum, &
inſtrumenti tenor in inventario contineatur, &c. conf.
*Berlich. d. l. Wiſſenbach. diſp. 51. th. 1. Dn. Struv. Exerc.
31. th. 36.*

ad L. Qui negotiationem. 58.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. num. 1.
Ratio deciſionis. 2.
Tutor quomodo continuare debeat negotiationem. nu 3.

Tutor

1 *Tutor tenetur ad uſuras ex uſuris acceptis. 4.*
Reg. Mutatione perſonæ debitoris aut creditoris, mutantur uſuræ in ſortem. 5.
Berlichii *applicatio ad ceſſionarium an valeat. 6.*
Quid ſi delegatio facta uſurarum, an ex his teneatur promittens ad uſuras. 7.

1 PAter ſuos libertos Diphilum & Pamphilum tuto-
tes conſtituit, iiſque continuationem negotiatio-
nis injunxit, quod factum, poſtea rationes reddidere,
Diphilus quidem omne incrementum & lucrum ne-
gotiationis rationibus intulit, Pamphilus vero tantum
uſuras illius capitalis, cujus adminiſtrationem habue-
rat, & volebat lucrum, quod uſuris majus, in commo-
2 dum ſuum vertere; Sed negat JCtus, id fieri debere,
quia præſumitur nomine pupilli negotiatus eſſe, 1.
quia vivo patre negotiari. Et 2. patris mandatum ac-
ceſſit. *Car. Ruinus in repet. L. hoc edicto. §. nunciation.*
3 *numer. ſeptuageſim. ſext. ff. de Novi operis nunc.* Ergo
commodi nulla pars penes tutorem manere debet.
Nota, tutor continuare debet negotiationem, ſed ita,
ut defunctus negotiatus erat. *Alex. vol. 5. conſ. 132. nu.*
14. *Marquard. de Mercat. l. 1. cap. 9. num. 5. & ſeqq. conf.*
l. 21. §. 2. de Neg. geſt.
4 *Ad* §. 1. & 4. Quod tutor ab aliis recipit, illud, licet
uſuræ fuerint, apud tutorem tamen ſors fit, & ſic
etiam de his uſuræ debentur. Autor *ad L. ult. numer.*
5 2. & 3. *C. de Uſuris.* Unde colligitur, mutatione per-
ſonæ debitoris aut creditoris, mutari uſuras in ſortem.
Car. Molinæus de contract. uſur. quæſt. 77. numer. 602.
Scheplitz. de conſuet. March. p. quarc. tit. 1. paragraph. 2.
numer. 16. Hottom. de uſur. lib. 1. cap. 3. Caſpar Rodericus
de cenſibus l. 3. quæſt 4. numer. 53. Berlich. p. 2. deciſ. 268.
6 *numer. 35.* Ubi tamen *in ſeqq.* id male applicat ad ceſ-
ſionarium, ubi non mutatur creditor, nam hic retinet
actionem, iniquum foret debitoris conditionem fa-
7 cere cedendo deteriorem. Sed quid ſi delegaverim tibi
2000. thal. quæ erant omnes uſuræ, reſervata mihi ſorte,
an debitor, qui tibi ſtipulanti promiſerat illa 2000.
etiam de his ſolvere tenetur ob moram uſuras? Affirm.
quia uſuræ in ſortem mutatæ, & debitor ſimpliciter
promiſit, & eſt delegatio novationis ſpecies, & revera
alius ſurrogatur creditor. Et ita reſp. menſe Junio anno
1659.

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

An teneatur pupillus de deterioratione alterius, apud pupillum forte exiſtente, culpa tutoris.

QUando culpa tutoris vel dolo res mea eſt deterio-
rata, forte exiſtens apud pupillum, an tenetur
mihi pupillus ex ea deterioratione facta à tutore? Reſp.
quod ſic, duobus caſibus, 1. ſi locupletior redditus. 2.
Si tutor ſit ſolvendo, & liberatur pupillus cedendo
actionem contra tutorem. *Bart. hic Dn. Struv. Exerc.*
31. th. 47. Autor *in C. t. Si Minor ab hæredit. ſe abſtin. ad*
L. 1. num. 8. & 9.

TITULUS VIII.

De Autoritate & conſenſu tutorum & curatorum.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

Tutor in rem ſuam auctor fieri non poteſt. num. 1.
Limitatur. 2.
Filiusfamilias an poſſit patri conſentienti donare mortis cauſa. 3.
Matri poteſt, conſentiente patre, licet pater uſumfructum conſequatur. 4.
Reg. Ea quæ fiunt per conſequentiam non ſolent attendi. 5.

1 TUtor in omni negotio pupilli poteſt autoritatem
ſuam interponere, præterquam in rem ſuam,
per h. l. & l. 5. pr. & l. 18. h. tit. niſi principaliter res pu-
2 pilli geratur, tutoris autem per conſequentiam; u. ſi
autor ſit adeundi hæreditatem ſui debitoris. *hic & l. 7.*
pr. h. t. Donell. libr. 3. capit. 13. Montan capit. 30. numer. 57.
3 *Zaſ. numer. 8. h. t.* Hinc concluditur, filiumfam. non
poſſe conſentienti patri donare cauſa mortis, licet
multi contradicant, quia hæc donatio in utilitatem pa-
tris principaliter fit. *Clarus § donatio. quæſt. 6. numer. 7.*
Cephalus vol. 4. conſ. 488. numer. 31. & ſeq. niſi accedat
autoritas judicis. *Graſſus in § Donatio cauſa mortis n. 93.*
4 Si tamen filius matri donare vellet, & pater autoritatem
interponeret, pater ſequeretur uſumfructum, quia per
conſequentiam hoc fieret. *Tiraqu. de Retr. conſ. §. 1. gl. 9.*
5 *num. 73.* Unde *ex textu* regula colligitur, quod ea, quæ
fiunt per conſequentiam, non ſoleant attendi. *Barb.*
locupl. l. 3. cap. 55 axiom. 1. unde in ſuo fundo poteſt quis
in ſui commodum aliquid facere ſine animo nocendi,
licet per conſequentiam noceat vicino. *Menoch. conſ.*
1172. num. 28.

Ad L. Etiamſi. 3.

SUMMARIA.

Ad autoritatem tutoris interponendam requiritur expreſſus conſenſus. num. 1.
Limitatur. 3. & ſeq.

1 QUocunque modo tutor probare ſe dicat ea, quæ
geruntur, ad autoritatem præſtandam hoc ſuffi-
cit, & licet alias præſentia Domini ſufficiat ad proban-
dum conſenſum in nonnullis caſibus, hic tamen non
ſufficit. *P. Barb. in l. qua dotis 54. num. 169. Mont. de Tutel.*
2 *d. c. 30. num. 39. & ſeq.* Sed requiritur, ut verbis expreſſis
conſenſum & voluntatem ſuam conteſtetur, *arg. l. 1. §.*
mutus. 2. de tutel. ubi mutus dari non poteſt tutor ex ea
3 ratione, quia autoritatem præbere non poteſt. Ex quo
ſequitur, conſenſum verbis eſſe conteſtandum, licet
non requirantur præciſe verba (Ego ſum auctor huic
4 negotio) *Montanus d. cap. 30. num. 40. & ſeqq.* Sed hoc
5 limitationem habet in iis negotiis, quæ per actus
expediuntur & declarantur, ut ſi tutor nomine pupilli
actus hæreditarios exerceat, ex quibus voluntas tutoris
ſatis apparet. Vel quando ultra præſentiam aliquis actus
tutoris accedit. *c. dilecti X. de arbitris.* vel ſi in judicio
præſens ſit, & taceat. *Barb. locupl. lib. 18. c. t. axiom. 7. in*
prima limitatione. Mont. d. l. nu. 44. & ſeqq.

ad L. Etſi pluribus. 4.

SUMMARIA.

Honorarius tutor an autoritatem ſuam interponere poſſit. num. 1.
Conciliatio l. 49. ff. de acqu. hæred. cum h. l. 2.

1 IS tutor qui non geſſit, v. gr. honorarius, autorita-
tem ſuam interponere nequit: cui tamen contradi-
cere videtur. *l. 49. ff. de Acqu. hæred.* Autor *ad L. 5. nu. 4.*
2 *C. de Jure delibr.* Variæ hic quæruntur conciliationes,
ut videre eſt ex *Pac. cent. 5. qu. 79. & Hill. libr 7. c. 9 lit. C.*
qui tandem in eo acquieſcit, quod hic agatur de di-
minuendo in *d. l. 49.* de acquirendo. *conf. plures apud*
Wiſſenbach. diſp. 51. th. 12.

ad L. Pupillus. 5.

SUMMARIA.

An & quando inter pupillum & tutorem contractus fieri poſſit. numer. 1.
Interpoſita perſona plerumque fraudem arguit. 2.
Pupillus quando & in quantum obligetur, tutoris autoritate non præſtita. 3.

1 SI habet pupillus plures tutores, inter unum tutorem & pupillum, altero tutore autore, palam & bona fide contractus fieri poteſt; magis ſi cum autoritate judicis & conſenſu cognatorum fiat. *Gutt. part. 2. cap. 15. num. 8. Mont. d. c. 30. numer. 81.* Autor *in C. tit. de Contrah. Emt. ad L. 5. num 1. & ſeqq.* Si autem per interpoſitam perſonam emat, non emeret bona fide, *per §. 3. h. L. Surd. lib. 1 conſ 9. num. 35. Gutterrez. d. l. Mont. d. c.* 2 *30. nu. 61. 93* Unde colligitur, interpoſitionem perſonæ plerumque arguere fraudem & dolum. *Maſcard. de probat. concluſ. 532. num. 173. & concl. 818. nu. 43. Cravetta vol. 1. conſ. 122. num. 10* Autor *in C. t. de dolo malo ad L. 6. num. 7. Farin. lib. 3. qu 89. num. 128.* ubi id *nu. ſeq.* limitat niſi fiat in re non prohibita, juris conſervandi ſui cauſa. *l. 19 § 3 de neg. geſt.* Sane nonnulli ob dignitatem ſuam ſolent aliquid per interpoſitas perſonas agere, vel ob aliam probabilem cauſam. Sed quando perſona aliquid facere prohibita, conf. *notata ad l. c. qui facit per alium 72. de Reg. juris l. 6.* Deinde pupillus tunc obligatur, 3 etiam non adhibita autoritate tutoris, quando locupletior ex eo contractu redditur, tunc enim eatenus, quatenus locupletior redditus, tenetur *hic & l. 10. ſupr. de Inſtit. act. & l. 13 §. ult. ſupr. de Inſtit. act. & l. 13. §. ult. ſupr. de cond. indebit.*

ad L. Obligari. 9. pr.

SUMMARIA.

Contractus cum pupillo ſolo iniri poteſt claudicare. n. 1.
Adiri hereditas ſine tutore auctore non poteſt. 2.
Autoritas quando interponenda. 3. & 4.
Quando ſequi poſſit contractum autoritas. 5.
Extenditur ad confirmationem. 6.
Jure Sax. *conſenſus curatoris fieri poteſt poſt contractum mulieris. 7.*

1 PUpillus ſine autoritate tutoris aliis obligari nequit; ſed alium ſibi obligare poteſt, & ſic contractus, qui natura ſua ultro citroque obligatorius eſt, ex uno tantum latere obligat: Nam alter manet obligatus pupillo, ſi hic velit, pupillus tamen ei obligatus non eſt, & pupillo integrum eſt, non ſtare contractui, alter autem ſi pupillus velit ſtare, recedere non poteſt à contractu, ut tamen pupillus hoc caſu ad obſervantiam contractus ipſe teneatur. *Molina tr. 2. diſp. 242. num. 32.* 2 *Donell. lib. 12. cap. 22.* Excipitur aditio hæreditatis, per hanc *L. 9. §. 3. Dn. Struv. Exerc. 31. th. 43. Zaſ. ad tit. nu. 3. Wiſſenb. diſp. 51. th. 13.*

3 *Ad §. 5.* Tutor in ipſo negotio præſens debet autor fieri, poſt tempus autem per epiſtolam interpoſita ejus autoritas nihil operatur. *Tiraq. de LL. Connub. gl. 2. nu. 2. ſeq.* Nam conſenſus quidem per epiſtolam explicari poteſt, non vero autoritas. *Aſcan. de patria poteſt. capit 6.* 4 *effectu 4. num. 38. & ſeq.* Sufficere tamen videtur, ſi in continenti accedat autoritas, licet negotium ſit perfectum, antequam ad alia negotia fuerit diſceſſum. *L. 7. § 5 ff. de Pact. Tiraq. de Retr. convent. §. 1. gl. 5. numer. 7.* modo perfecte negotium cognoverit cum omnibus circumſtantiis. *Donell. lib. 3. capit. 53. & ibi Hilliger. lit E. Bach. in Treutl. d. diſp. 8. th. 6. lit. E. Montan. de tutelis cap. 30. numer 50.* Et ſic intelligendus *Carpz. p. 2. Juriſpr.* 5 *conſt. 15. d 30. & Struv. Exerc. 31. th. 42.* Sed ſi contractus pupillo utilis, ſequi poſſe autoritatem tutoris, non eſt dubitandum, cum eo caſu etiam ſine autoritate tutoris, actus valeat. *Montan. d. c. 30. numer. 54.* conf. *Wiſſenbac.* 6 *d. d. 51. th. 14.* Sic etiam, ſi poſt contractum tutor & pupillus petant confirmationem, hic actus præcedentem reddit validum, quia de novo videtur contrahi. *l. pacta conventa 72. in fine princ. de Contrah. empt. Montan. d. num. 55.* ubi id exemplo donationis exceſſivæ declarat. Sane mulieris contractum jure Saxonico ſequi poteſt conſenſus curatoris, & contra, ut rectiſſime decidit *Carpzov. d. 92.*

ad L. Si tutor. 17.

SUMMARIUM.

Tutor an cogi poſſit auctor fieri.

NOn debet tutor compelli ad autoritatem præſtandam. *hic & l. 1. in fin. Mont. d. c. 30. numer. 33.* quia datur actio contra tutorem, ſi læſus ſit pupillus. *Zaſ. num. 6 h. t. Struv. d. Exerc. 31. th. 45.* Si tamen cognati in re aliqua videant commoda pupillorum periclitari, & Magiſtratum ea de re interpellent, eos audiri æquum eſſe, tradit *Mev. p. 3. deciſ. 214.* Imo putaverim, judicis officium pro re nata non eſſe excluſum, nam ſtatus tutorum ſæpe ambiguus, & qui hodie ſolvendo eſt, cras talis eſſe deſinere poteſt; & quia præſtat intacta jura pupillo ſervari.

ad L. Defendente. 21.

SUMMARIA.

Reſtitutio minorum an impediat executionem ſententia, num. 1. & 2.
Carpzovii *ſententia. 3.*

1 REſtitutio minorum impedit executionem ſententiæ. *hic & l. un. C. de in integrum reſtitutione poſtulata*, niſi ſit præſumptio malitiæ in petente reſtitutionem, *per c. Suſcitata. 6. X de Reſt.* & ideo merito ceſſare debet. Excipiunt nonnulli ſtatutum, quo contra executionem nullæ admittuntur exceptiones, niſi in continenti probabiles. *vid. Carpzov. l. 2. reſp. 49. & Berlich.* 2 *p. recund. dec. 179.* Ego putarem in dubio, ubi non eſt præſumptio aliquatenus certa malitiæ, certum terminum breviorem aſſignari debere, cum hoc ſit communi juri conforme; & cum præſertim executiones hodie ſint difficillimæ, in tanta pecuniæ penuria, & ſubhaſtationem ſucceſſuram. In eo caſu, quo reſtitutio petita prius, quam executio, hanc ſuſpendendam eſſe, ipſe concedit *Carpzov. in Proceſſ titul. 19. art. 4.* ſed ſi 3 prius executio petita, negat ibidem *Carpzov* Sed præſtaret, ſi præſumptio malitiæ non adeſt, & petens reſtitutionem probabiles rationes afferat, ſuſpendere potius juxta Jus commune Cæſareum & Canonicum.

TITULUS IX.

Quando ex facto tutoris vel curatoris minores agere vel conveniri poſſint.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

Pupillus quando ex dolo tutoris conveniri & condemnari poſſit. num. 1. & 2.
Tutor quando depoſito officio à creditoribus pupilli conveniri poſſit. 3. & 4.

1 PUpillus quidem ex dolo tutoris locupletior redditus convenitur, ſed non admittitur actor ad juramentum in litem; condemnari tamen poteſt ex dolo tutoris, ſi tutor ſolvendo non ſit. *hic & l. 2. C. de his* 2 *quibus ut indignis.* Quamvis & eo caſu, quo tutor ſolvendo eſt, pupillus cedendo actionem, ſe liberare poſſit. *arg. l. fin. ſupra de Admin. tut* Montanus *de tutel. c. trigeſim. prim. effectu quinto. numer. duodecim.* Sed & eo caſu tenetur pupillus, ſi ex dolo tutoris aliquid lucratus. *Dn. Struvius. Exerc. 31. th. 48.* Collige *ex hac L. 1.* 3 quamvis tutor depoſito officio non poſſit à creditoribus pupilli conveniri. *l. 1. C. h. t. & l. 26. §. invenimus C. de Admin. tut.* ſecus tamen eſſe, ubi dolus tutoris vertitur. 4 *Berlich. p. 1. dec. 13.* Tenetur etiam tutor, ſi indemnitatem promiſit, vel pecunia in utilitatem pupilli verſa non appareat, vel ſi tutor & fidejuſſor ſubſcripſit. *l. 67. de Procur. Berlich. d. l.*

ad L. Si tutor. 2.

SUMMARIA.

Quæ competat pupillo actio, ratione rei ex ipſius pecunia acquiſita. nu. 1. & ſeqq.
Pupillo in re permutata competit dominium. 5.

Quod

Digitized by Google

1 QUod tutor acquirit ex pupilli pecunia, efficitur
pupillare, & pupillus habet utilem actionem;
ſecus ſi ab extraneo, uti diſſentientes ſententias conci-
liat *Carpzov. p. 1. Juriſpr. c. 28. def.* 109. *Montan. cap. 31.*
2 *effect. 4. num. 7. Roman. ſingular.* 166. Quamvis non ab-
ſurdum ſit dicere, pupillo electivè competere & hy-
pothecariam actionem, & rei vindicationem, prout
ſibi pupillus vel minor utile judicaverit, ut fit in Le-
gatis. *L. 1. Communia de Legatis.* Sed poſſet reſponderi,
utramque actionem concurrere, ſed in diverſis caſibus:
3 Nam ſi ſpecies legata, competit ad eam rem vindica-
5 tio, ad cæteras vero hypothecaria. Ex *hujus legis* ſen-
tentia poteſt inferri, ſi pupilli res cum alia commute-
tur, pupillo in re permutata competere dominium,
ſicut deciſum memini.

ad L. Dolus. 3. & ſeq.

QUando tutor per dolum acquiſivit pupillo obli-
gationem, & pupillus ex ea agit, excipi contra
illum poteſt de dolo tutoris, ſi pupillus ex eo ſit factus
locupletior. *Montan. d. c. 31. effect. 5. num. 13. ſeq.*

ad L. Poſt mortem. 5. §. 1.

SUMMARIA.

*Ex contractu ſuper rebus pupilli, regulariter non poteſt tu-
tor ſuo nomine depoſito officio conveniri. nu. 1. & 2.*
Quibus caſibus poſſit. 3. & ſeqq.

1 TUtor non poteſt regulariter depoſita tutela con-
veniri nomine proprio, quando ſuper rebus
pupilli contraxit. *Natta conſil.* 641. *numer.* 9. *Menoch.
lib. 3. præſ.* 49. *numer.* 5. *Berlich. dec.* 15. *numer.* 8. Nam
diſtinguitur hic, an tutor ſuper contractu parentis pu-
pilli ſe obliget, an vero ipſe contractum celebret, &
ſe obliget. Illo caſu non tenetur tutor depoſito officio,
2 nam ſi teneretur, fingenda eſſet novatio, quæ tamen
non præſumenda. Sed hoc caſu in ſe tutor hæresve te-
netur *per hunc* §. Sed & aliis caſibus tutor ipſe tenetur
3 ejuſque hæredes, quando pro ſe & hæredibus ſe obli-
4 gat. *Hartm. Piſtor. obſerv.* 20. *Berlich. p. 1. dec.* 14. *nu* 1.
5 Vel ſua non obliget. *l. 9. C. de Prædiis min.* Vel ſi in re
6 cum pupillo communi contraxit. *Meno. h. lib. 2. A. quæſt.
caſu* 171. *numer.* 77. Item ubi tutores ipſi ſe obnoxios
7 fecerunt, non tamen per contractum, ſed etiam de-
linquendo, v. gr. ſi areſtatam pupillorum pecuniam
exegerint, licet in utilitatem pupilli impenderint;
nam hoc meretur violatio areſti, ideoque ni pecuniam
in priorem ſtatum reſtituant, contra eos facienda exe-
cutio, ut judicatum refert *Dn. Mev. p. quart. dec.* 122.
8 Sic etiam, ſi tutor mandet alteri, ut credat pupillo:
nam tunc tenetur tutor ipſe ex natura contractus man-
dati. *l. 6. §. 4. Mandati & ibi notata* Dni Autoris *num* 8.
9 & 9. In ſubſidium etiam tutorem conveniri poſſe poſt
depoſitam tutelam, ſi tutor ſcivit, pupillum non eſſe
ſolvendo, tradit & præjudicio confirmat *Berlich dec.* 73.
Ex mutuo pupillo dato, ſi pecunia in utilitatem pupilli
verſa non appareat, ipſe tutor condemnatur, ad exem-
plum Magiſtratus, qui nomine civitatis mutuam pecu-
niam accepit, per tradita *Hartman. Piſt. p. 1. quæſt.* 37.
numer. 52.

TITULUS X.

De ſuſpectis tutoribus vel curatoribus.

Ad L. 1. §. 2.

SUMMARIA.

*An ex h. §. probari poſſit, competere poteſtatem cogno-
ſcendi de ſuſpecto tutore jure magiſtratus. nu. 1.*
Hodie cui competat hac cognitio. 2.
Suſpecti poſtulantur tutores omnes. 3.
Quomodo patronus ut ſuſpectus poſtulandus. 4.
Accuſatio hac eſt quaſi publica. 5.
Quibus mulieribus conceſſa ſit. 6.

1 EX *hoc* §. nonnulli colligunt, jure Magiſtratus
competere poteſtatem cognoſcendi de ſuſpecto
tutore. *Bachov. vol. 2. diſp. 9. th. 3. lit.* C. Præſertim, ſi
non agatur criminaliter de puniendo tutore, aut gra-
viore animadverſione, nam eo caſu remittenda ani-
madverſio ad judicem cauſarum criminalium *Mon-
tanus de tutelis. cap. 36. reg. quint. numer. ſeptim. & ſeq.*
2 Hodie ſane quilibet Magiſtratus de ſuſpecto tutore
poſtulat.
3 *Ad* §. 5. Omnis tutor etiam legitimus removeri po-
teſt, Autor *ad* L. 4. *num.* 1. *& ſeqq. C. h. t.* etiam Patro-
nus, modo hujus famæ parcatur, quod fiet, ſi in li-
bello doli mentio non fiat, Autor *ad* L. *ult. nu. 2. C. h. t.*
4 ſed temperatis verbis utatur actor; item ſi in ſententia
nulla doli fiat mentio. *Montanus c. 36. regula 6. nu. 8.*
5 *Ad* §. 6. *& ſeq.* Accuſatio ſuſpecti tutoris eſt quaſi
publica, non vere, quia licet diſcedere. *l. 1. §. 11. ff. ad
SCt. Turpil.* & admittitur procurator habens ſpeciale
mandatum. *l. 29. §. fin. ff de Procur. Wiſſenb. d. 51. th. 23.*
6 Sed quaſi publica eſt, & ideo omnibus conceſſa mulie-
ribus, quæ neceſſitudinis pietate ductæ, ſuſpectum tu-
torem poſtulant. *Montan. de Tutel. c. 36. reg. 7. numer.* 8.
& ſeq. Bachov. d. l. lit. F. Zaſ. h. t. numer. 4. Autor *ad* L. 6.
C. h. t.

ad L. Tutor quoque. 3. §. 4.

SUMMARIA.

Removeri poteſt tutor ſine accuſatione. numer. 1.
Cauſa, ob quas tutor ut ſuſpectus poſtulandus. 2. & ſeqq.
*An removendus male faciens in rebus pupillaribus ante
tutelam vel curatelam. 7. & 8.*
Quinam ſalva exiſtimatione removeantur. 10.
Annumerantur his ob latam culpam remoti. 11.

1 JUdex ex officio ſine excuſatione repellere poteſt
ſuſpectum tutorem, ſi de eo conſtet, quod favore
pupillorum receptum. *hic & Ordin. Polit. Imperii de
anno* 1577. *tit.* 32. *paragraph.* 3. *Montanus d. reg.* 17. *n.* 4.
& ſeq. Dn. Struv. Exerc. 31. *th.* 31. *th.* 53. Autor *ad* L. 0.
C. h. t.
2 *Ad* §. 5. Cauſæ hic nonnullæ referuntur, ob quas
tutores ut ſuſpecti poſtulari poſſunt, ut 1. Si dolum in
tutela admiſerint. 2. Si graſſati ſint in tutela. 3. Si ſor-
3 dide egerint vel pernicioſe pupillo. 4. Si aliquid ex
bonis pupilli interceperint. Aliæ aliis locis continen-
tur, ut ſi patris pupilli inimicus. *l. 3. §. 12. h. t.* Item ſi
tutor per prodigalitatem vel imprudentiam vergat ad
inopiam. *Motan. de tutel. c. 36. numer.* 7. Alia in §. 17.
hujus legis. Item ſi ingerat ſe tutor, & affectet hoc mu-
4 nus. *l. 21 §. fin ff de tutor datis.* Item ſi quis data pecunia
tutelam nundinatus fuerit, & quæ aliæ cauſæ recenſen-
tur in *Collegio Arg. h. t. th* 8. *& Montan. d. c. 36. regula* 1.
quas cauſas ad duo genera revocat. *Donell. lib. 3. cap. 16.*
5 Aut conſtat aliquem non ex fide gerere, ſive fraudu-
lenter ſive ſegniter, dum facit quæ nocent, aut negli-
git, quæ facere oportet, in cura perſonarum vel rerum,
res vetitas diſtrahendo, pupillo delata repudiando, &c.
6 Aut ſuſpicio eſt, ipſum male adminiſtraturum, ob ini-
7 micitiam, ingeſtionem, inventarii omiſſionem, &c. Si
quid male fecerit tutor ante tutelam in rebus pupilla-
tibus, non eſt removendus, quia delictum tutelam præ-
8 ceſſit: Similia caſus *in ſequenti* §. nam ſi quid male egit
in tutela, non repellitur à curatela, ſed tutelæ judicio
agitur.
9 *Ad paragraph. ſi tutor.* 12. Duæ ſunt cauſæ in gene-
re, ob quas tutor removeri poteſt, una præterita, quod
male vel negligenter geſſerit; altera futura, quæ metui-
tur ob inimicitiam, *de qua hic*; aut quod ſe ingeſſerit.
vid. Donell. lib. 3. cap. 16. Montan. c. 6. reg. 1. per tot.

Ad §. ult.

Ad §. ult. Qui ob ſegnitiem, vel ruſticitatem, aut
10 inertiam, ſimplicitatem, aut ineptiam remotus eſt,
in hac cauſa eſt, ut integra exiſtimatione tutela abeat.
11 Qui textus, quia *cum l. fin. C. h. t.* generaliter loquitur;
& accuſatio hæc indolem criminalis actionis habet,
non repudianda ſententia communis, quod idem ſit in
lata culpa, ſcilicet, quod ob latam culpam condem-
natus tutor, infamis non fiat. *Freher. de infam. lib. 3. c.*
11. numer. 3. Molina t. 2. diſp. 225. numer. 15. Gutierez. de
Tutel. part. 2. cap. 18. numer. 18. Franzk. exercit. 3. quæſt. 8.
licet diſſentiat *Zœſ. hic numer. 9. Wiſſenbach. d. 51. th. 21.*
Autor *ad l fin. num. 1. ſeq. C. h. t.*

ad L. Impuberibus. 7. §. 2.

SUMMARIUM.

Fugiens ſe ſuſpectum reddit.

COlligitur *ex hoc*, ex fuga ſe aliquem reddere ſuſpectum nude fuga præſertim ante inquiſitionem ſuſcepta, habetur pro præſumptione delicti, cæteris non imparibus. Doctores refert *Carpzov. in pr. Crim. p. 3. qu. 111. num. 35. & alibi, & 2. lib. Juriſpr. Eccl. def. 286. num. 10. & quos retuli in Proc. Inquiſ. c. 4. nu. 36.*

ad L. Hæc enim. 4. §. 2.

SUMMARIA.

In dubio tutor cenſetur ob culpam remotus. numer. 1.
Reg. In dubio præſumitur quis condemnatus ex cauſa, quæ minus lædit. 2.
Extenditur ad reliquas actiones ex contractibus, quæ infamare ſolent. 3.
Formula, ex quibus diſtincte cauſa remotionis cognoſcitur. 4. & 5.

1 QUando quis remotus eſt à tutela, & non exprimitur, an ob culpam, an ob dolum fuerit remo-
tus præſumitur potius ob culpam, quam ob dolum
remotus. *Montan. d. cap. 36. reg. 8.* Autor *ad L fin. nu. 2.*
2 *C. h. t.* Unde regula generalis fluit, quod condemnatus
aliquis potius præſumatur ex cauſa, quæ minus lædit.
Hic & L. 55. ſupr. de Evict. Montan. d reg 8. numer. 4.
Freb. lib. 3. cap. 8. num. 17. Autor *ad d. L. fin. num. 3. C. h.*
3 quod idem ad reliquas actiones ex contractibus exten-
dendum, quæ ſolent infamare, v. gr. depoſiti, man-
dati, pro ſocio. Et putarem, hic optime judicem fa-
4 cturum, ſi cauſam remotionis adderet, v. gr. ſi ita pro-
nunciaret: **weil genugſam dargethan / daß** N. N.
betrieglich und ſeinen Pupillo **zu Schaden / ihm aber**
ſelbſt zum Vortheil die Vormundſchafft verwaltet;
5 alio modo, **weilen genugſam erwieſen / daß Beklagter**
eins und ander dem Pupillo **zu Schaden verſehen /**
und zu der Adminiſtration **nicht** capable. &c. Nam
ex illa cauſa appareret, eum ex dolo condemnari, ex
hac vero tantum ex culpa.

Ad L. Si tutor. 9.

SUMMARIA.

An & quomodo ſanguinis vel affinitatis nexu pupillo junctus removendus. num. 1. & 2.
Tituli hujus uſus & hodie probatur. 3.

QUando tutor eſt vinculo neceſſitudinis aut affi-
1 nitatis pupillo junctus, melius eſt, non remo-
vere tutorem, ſed illi curatorem adjungere, ſi ſc. ſuſpi-
cio non ſit adeo magni momenti. *Gut. d. c. 18. num 11.*
Cavalc. de Tut. num. 18. & ſeq Mon. d. c. 36. reg. 3 nu 18.
2 Autor *ad L. 7. nu. 6. C. h. t.* Si vero omnino remotionem
ſuadeat pupilli utilitas, non tamen infamis fiet, nec
pœnam merebitur. *§. 2. Inſt. h. t. Struv. d. Ex 31. th. 55. Zœſ.*
3 *ad h. t. nu. 5.* Quamvis autem non-nemo parum utilita-
tis, noſtris moribus, tribuat huic titulo, experientia ta-
men & juris ratio hanc ſententiam refellit. *Vid. Wiſſenb.*
d. l. th. 24. Dn. Struv. d. l. th. 55.

LIBRI VIGESIMI SEPTIMI

TITULUS I.

De Excuſationibus.

Ad L. Excuſantur. 2. pr.

SUMMARIA.

Ætas 70. annorum quomodo excuſet à tutela. num. 1.
Extenditur ad teſtimonium dicendum. 2.
In utero exiſtens quando pro jam nato habeatur. 3.
Parenti excuſationem tutelæ non præbet. 4.
Nec cauſam, revocandi donationem à patre factam. n. 5.
Fœtus partem hæreditatis non facit. 6.
Quando hæres inſtitui poſſit. 7.

ÆTas ſeptuaginta annorum, ſc. com-
1 pleta tempore ſuſcipiendæ tutelæ,
excuſat à tutela. *hic & l. 3. ff. de J.*
immun. Carpz. libr. 5. reſp. 90. num. 13.
& ſeq. Bachov. d. diſp. 9. th. 2. l. C. Aut.
ad L. 1. nu. 1. ſeqq. C. Qui ætate. & ſic
2 pronunciatum refert *Sande lib. 2. t. 9.*
d. 5. Idem juncta *l. 8. de teſtibus.* accommodant ad teſti-
monium. *Farin. qu. 78. nu. 59.* Aut. *ad L. 1. n. 5. C. Qui ætate.*
Ad § 6. Qui in utero eſt, habetur pro jam nato. *L. 7.*
3 *ff. de ſtatu hom. Carpz. p. 3. c. 10. d. 11. in fine* quoad ſuum
commodum, non alterius. Et ideo fœtus in utero non
4 præbet excuſationem tutelæ parenti. Unde colligitur,
5 non prodeſſe fœtum patri, ſi donationem à ſe factam
non modicam revocare velit, ob ſupervenientiam libe-
rorum, ex *L. ſi unquam. C. de Revoc. donat. Tiraq. in L.*
6 *Si unquam. §. ſuſceperit liberos nu. 145.* Aut. *ad L. ult. nu. 7.*
C. Qui numero liberor. Et fœtus partem non facit aut facit
hæreditatis. *L. utrum. 7. ff. de rebus dubiis. Tiraq. d. l. n. 146.*
Nec mora irregularis contrahitur à debitore paterno
Tiraq. num. 147. & ſeqq. de utero plura. Sed quando de
7 commodo ipſius fœtus agitur, non eſt dubium, quin
fœtus vel uterus hæres inſtitui poſſit, & ipſi legari, &
is in integrum reſtitui & ſimilia, ut probat idem *Tiraq.*
in tr. de Retr. conſangu. §. 1. gloſſ. 9. nu. 77. & ſeq. Et poteſt
curator uteri ejus nomine retractum petere *Tiraqu. d. l.*
nu. 79.

ad L. Diximus. 4. & L. Tria onera. 5.

SUMMARIA.

Tres tutelæ in una domo excuſant à quarta. nu. 1.
Limitatur. 2.

TRia onera tutelæ etiam in una domo eſſe ſufficit,
1 id eſt, ſi in familia pater habeat tres tutelas, ad
quartam filius vocari non poteſt, nec contra. *Montanus*
de tutel. c. 35. nu. 125. & ſeq. ubi id limitat *nu. 127.* niſi pe-
2 riculum plane non pertineat ad patrem, ut ſi filiusfam.
patre nolente tutor creatus. Poſſet colligi regula, quod
privilegium conceſſum uni ex fratribus, facile extenda-
tur ad alios fratres in communi habitantes, & facilius
ad patrem. *Menoch. conſ. 678. nu. 10.*

ad L.

Ad L. Si duas. 6. §. 4.

SUMMARIA.

Quibusnam profeſſio immunitatem tribuat. num. 1.
Privilegiis Profeſſorum non gaudet, qui negligenter hoc officio fungitur. 2.
Extenditur. 3.
An omnes juris periti habeant immunitatem à tutelis. 4.
Excuſatur præſes, quamdiu in præſidatu eſt. 5.
Privilegium conceſſum ob qualitatem perſonæ, ceſſante ea, locum non amplius habet. 6.
Inimicitia capitalis quemnam excuſet. 7.

1 IN omnibus caſibus, quando profeſſio immunitatem tribuit, ſemper hoc intelligendum de illis,
qui inſcripti ſunt, & qui circa operationem negligenter
2 ſe non habent. Unde probatur, nullo jure eos privilegiis Profeſſorum gaudere debere, & immerito eos talibus frui, qui negligenter ſe in hoc officio gerunt. Idem
3 in aliis officiis Eccleſiaſticis & civilibus.
4 *Ad* §. 12. Jurisperiti non habent privilegium à tutelis, niſi Romæ doceant, vel Conſtantinopoli aut Berythi. *Ex Cujac. Bachov. vol. 2. diſput. 9. Treutl. th. 2. in fine.* Quod autem JCti non excipiantur, ſicut Medici & Philoſophi, habet optimam rationem, quod nullibi melius Sacerdotio juris fungi poſſe videantur juris Sacerdotes, quam in defendendis pupillis. Hic enim ampliſſimus campus exercendæ artis juris.
5 *Ad* §. 14. Præſes habet excuſationem, quamdiu in Præſidatu eſt; unde colligunt, quando privilegium competit ob aliquam qualitatem perſonæ, ceſſante ea,
6 id locum non habere. *Gail. de Areſtis Imperii c. 10. nu. 9. Reinking. de Reg. Sec. & Eccl. lib. 2. claſſ. 2. cap. 8. num. 33.* Autor *ad L. 2. nu. 2. C. de Agric. & manc.*
7 *Ad* §. 17. Capitalis inimicitia excuſat à tutela, niſi tutor teſtamento datus poſt inimicitiam; quod ſublimitatur, niſi inimicitiæ cauſa datus ſit, ut vexetur & negotiis implicetur tutor. *vid. Mant. de conject. ult. vol. lib. 12. tit. 5. numer. 14. Menoch. lib. 3. præſ. 43. Hill. in Donel. lib. 3. c. 9. lit. I.*

ad L. Paupertas. 7.

SUMMARIA.

Paupertatis excuſantis æſtimatio. numer. 1.
Gloſſ. & Bart. *rejicitur. 2.*

1 PAupertas quæ excuſationem tutelæ præbet, hic exinde æſtimatur, quod ob paupertatem inhabilis ſit ad adminiſtrandam tutelam, quia quærendo victui ſuo tantum vacare debet, quod arbitrio judicis committendum, qualis paupertas excuſet. *Menoch. l. 2. Arb. qu. c. 65.* Montan. *de Tutel. c. 35. num. 141. Bach th. 3. lit. B.*
2 Male autem *hic Gloſſ. & Bart.* eum pauperem eſſe volunt, qui non habet tantum in bonis, quantum pupillus. *Montan. d. l.* Autor *ad L. unic. numer. 8. & 9. C. de his, qui numero liberor.*

ad L. Occurrit. 8. pr.

SUMMARIA.

Militibus non competit excuſatio contra pupillos commilitonum. numer. 1.
Reg. Privilegiatus contra privilegiatum utitur jure communi, quando locum habeat. 2.

1 MIlitibus competit excuſatio, ſed non contra pupillos commilitonum. Unde probare ſolent regulam: Privilegiatus contra privilegiatum utitur jure
2 Communi; Dn. Autor *in C. titul. Quando Imperat. int. pupill. ad L. un. numer. decim. octav.* modo ſit æquale privilegium, & niſi unum majus aut duplicatum aut tempore prius, aut unus de lucro captando, alter de damno vitando militet, aut unum privilegium ſit ſpecialius, aut lex diſerte contrarium decidat, ut in SC. Vellej *vid. Carpzov. lib. ſecund. Reſp. 37. numer. octav. & p. terti. deciſ. 277. numer. 16. & Barboſa lib. 14. capit. 83. ax. 27. Cravetta conſ. 96. numer. 32. Tiraqu. de Priv. pia cauſa. priv. 26. Menoch. conſ. 680. & conſ. 874. numer. 13. & de præſumpt. lib. 4. præſ. 189.*

Ad L. Idem Ulpianus. 12. §. 1.

SUMMARIA.

Facultas transmigrandi à Principe conceſſa, quando dimiſſionem à tutela pariat. nu. 1.
Conceſſi à Principe ex certa ſcientia effectus. 2.

1 TUtor transmigrandi facultatem petit à Principe; Princeps ſciens ipſum tutorem eſſe, dat tamen facultatem transmigrandi, videtur igitur concedere, ut tutela abire poſſet, ſi modo utrumque (licet alia exemplaria legant *alterutrum*) ex Reſcripto appareat. Sic ſi Princeps alicujus vitium natalium vel aliud non ignorans ei dignitatem conferat, videtur diſpenſare.
2 *Cravetta vol. 5. conſ. 958. numer. 2. & 12.* Quod ex certa ſcientia conceſſum eſt à Principe, habet hunc effectum, quaſi dicat, non obſtante lege contraria. *Jacob. de Leon. inter conſilia Bruni conſ. 114. numer. quart. Dec. conſ. 588. numer. 3. Barbatias l. ſecund. conſ. 26. numer. quint.* ſed admodum repugnat *Natta conſ. 420.* cui *d. l.* occurrit *Cravetta.*

ad L. Scire. 13. §. 4.

SUMMARIA.

Reg. probationem poſt terminum elapſum fieri non poſſe, ex h. §. probatur. num. 1.
Limitatur. 2. & ſeqq.
Actus contra formam præſcriptam invalidus eſt. 5.
Tutores non juſte dati an teneantur ſe excuſare intra ſtatuta tempora. 6.

1 PRobatio poſt terminum elapſum fieri non poteſt. Hæc regula communiter *ex hoc textu* probatur, & quod omnis terminus à judice præfixus ſit peremptorius, licet vox peremptorii non addita. *Dn. Mevius p. 5.*
2 *dec. 232.* Sed ſæpe fit, ut non ex negligentia, ſed impeditia tranſeat terminus, v. gr. offert aliquis examen teſtium à notario interrogatorum, Judex rejicit; hic judex poterit ex clauſula generali reſtituere eam partem, cui onus probandi incumbit, ut deciſum refert *Dn. Mev. p. 4. deciſ. 148.* A judicis arbitrio pendent probationes.
3 *Conf. Carpzov. in proc. tit. 13. art. 1. numer. 172. & ſeq.* Et terminus etiam non currit, ſi à ſententia appellatum. *Dn. Mev. p. 3. dec. 173.* Limitat etiam iſtam regulam in
4 minore, cui lapſo termino datur reſtitutio. *Hartm. Piſt. p. 1. qu. 112. Menoch. rem. 1. recup. poſſ. num. 242.* Collige etiam actum validum non eſſe, ſi forma præſcripta non
5 obſervetur. *Crotus in repet. L. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de V. O. nu. 15. ſeq.*
6 *Ad* §. 12. Qui non juſte dati tutores, niſi confirmati ſint, aut non adminiſtraverint, non tenentur ſe excuſare intra tempora conſtituta. *vid. l. 1. C. de confirm. tut. Et ibi in collect. A. Barb. Montan. cap. 35. de tutel. reg. 3. in f. Clarus §. Teſtament. qu. 10.* Autor *ad L. unic. nu. 2. C. de Teſtam. Tut.*

ad L. Spadonem. 15. §. 1.

SUMMARIA.

Non excuſatur promittens Patri onus tutelæ, licet excuſationes habeat. num. 1.
An judæus Chriſtiani tutor eſſe poſſit. 2. & 3.
Limitatur. 4. & 5.

1 LIcet quis habeat juſtam excuſationis cauſam, ſi tamen patri pupilli promiſerit, ſe velle tutelam gerere, tenetur. Autor *ad L. 6. numer. 6. C. h. t.* Non enim decipiendus

Digitized by Google

decipiendus eſt pater, qui fidem tutoris ſecutus, alioquin aliter pupillo proviſurus. Et videtur hic ſuo juri renunclaſſe *Mantica de conject. ult. vol. l. 2. tit. 13. num. 7. & quos refert.*

2 *Ad* §. 6. Judæus non-Judæi, i. e. Chriſtiani tutor
eſſe poteſt, quod *l. ult. C. de judæis.* nonnulli ſublatum
volunt; ſed cum ea non ſit ex novis deciſionibus, ea
ſententia merito improbatur à *Finckelth. obſ. 84. num. 38.*
Sed nec per non-Judæos tantum Montaniſtas vel Gentiles intelligo cum *Finckelth. obſ. 84. num. 38.* ſed etiam Chriſtianos: Nam hic quæſtio eſt, an judæus ſe poſſit excuſare à non-judæi tutela, ſive is ſit Chriſtianus ſive gentilis? Quod negatur, ob *l. 5. C. de Judæis.*

4 *Ad* §. 11. Quæ non proſunt ſingula, conjuncta ju-
vant. Nam & plures præſumptiones unam perfectam probationem faciunt, & teſtis unus cum plurimis adminiculis interdum plene probat. *Gloſſa ad l. 1. §. ult. h. t. Bart. in rubr. de Probat. numer. 3. Menoch. lib. 2. A. qu. caſu 89. numer. 76. Hippol. de Marſil. ad l. 1. §. Idem Cornelio. numer. 2. ff. de quaſt. A. Barboſ. lib. 17. axiom. un. Wiſſenbach. d. 52. th. 12.* Autor *ad L. 22 num. 5. de Agricol.*
5 Sed limitatur regula, ſi modo ſingula in ſuo genere
perfecta ſint, non ita, ſi imperfecta. *Menoch. lib. 3. præſumpt. 39. numer. 6. Barboſa d. l. verſ. intellige.* ubi hoc declarat exemplo *hujus* §. ubi v. gr. duæ tutelæ, 65. anni, duo filii licet jungantur, non faciunt unam perfectam cauſam excuſationis, quia ſingulæ ſunt in natura ſua imperfectæ. *Coll. Arg. th. 18 numer. 13. h. t.* Sic & judicia plura conjungi non poſſe, niſi unum quodque plene probatum ſit, ait *Alex. lib. 1. conſ. 13. num. 19.*

ad L. Propter litem. 21.

SUMMARIUM.

Lis de magna parte bonorum excuſat.

PRopter inimicitiam capitalem excuſatur tutor, ſed huic æquiparatur lis de magna parte bonorum. Autor *ad L. 8. numer. 1. C. Qui dare tut. vel Cur.* Unde colligunt, gravem cauſam civilem æquiparari criminali. *Farin. qu. 49. nu. 2.* ubi hoc multis autoribus confirmat *Dn. Thabor. ad art. 26. conſt. crim. th. 3.*

ad L. Excuſare. 25.

SUMMARIUM.

Tutor non excuſatur ſine cauſa cognitione.

EXcuſare ſe tutor per libellum non poteſt, i. e. res de plano ſine cauſæ cognitione decidi nequit. *Donell. & ibi Hilliger. lib. 3. cap. 9. lit. S. Weſenb. in tr. hic. num. 4. Cujac. ad l. 71. de R. J.*

De L. 27. vid. L. 57. ad L. Falcid.
ad L. Tutor petitus. 28. pr.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. numer. 1.
Ratio decidendi. 2.
Notantur quadam reſponſionis loco ad Acc. *objectiones. 3.*
Tutor à tutela ſe excuſans, amittit legata à patre in teſtamento relicta. 4.
Limitatur in filio tutore fratris. 5.
Donatum conſanguineo non ob bene merita, ſed conſanguinitatem donatum cenſetur. 6.
Limitatur tribus modis. 7. & ſeqq.

TUtor petitus, qui habuit 4. liberos, ante decre-
tum natus eſt ei quintus, an hæc cauſa petitioni
1 ſuperveniens præbet juſtam cauſam? Neg. quia petitio
2 ſe rectè tunc habuit. Et ſic judicatum refert *Sande l. 2.*
3 *titul. 9. d. 8.* Sed multa hic objicit *Accurſ.* Reſponſionis
loco notetur. 1. aliud eſſe in pœnis; nam dignitas
ſuperveniens operatur ſuum effectum tempore ſenten-
tiæ. *l. pen. ff. ſi ex cauſa noxali.* 2. Excipi ſenatoriam
dignitatem. *l. 15. §. 3. h. t.* Et 3. Ceſſante cauſa excuſationis tempore ſententiæ, ceſſat excuſatio. *l. 10. §. 3. ff. de Vacat. mun. Cujac tom. 4.*

4 *Ad* §. 1. Quicquid tutori dato legatur in teſtamen-
to, videtur id cauſa tutelæ datum eſſe, & ſi à tutela ſe
excuſet tutor, etiam pro parte bonorum, amittit. *l.*
5 *etiam. 111. de leg. 1.* Sed quæ filio legat, cui tutelam fra-
tris commiſit, ſi filius ſe excuſet, non amittit legata;
nam huic potius ut filio, quam ut tutori legaſſe vide-
6 tur. Unde Dd. ſolent probare donatum ſanguineo non
ob bene merita, ſed ob conſanguinitatem videri dona-
tum. *Tiraq. ad l. ſi unquam, ad verba, donatione largitus. numer. 72.* Menoch. *conſ. 167. numer. 1. Romanus ſing. 652.*
7 *Idem conſ. 207. & conſ. 235.* quod tamen *Additionator*
Romani tribus modis limitat, 1. quando conſanguinei
eſſent milites. *l. de hereditate ab agnate. 19. ff. de caſtr. peculio.* de quo tamen videri poteſt *Coraſius lib. ſecund.*
8 *Miſcell. c. 4.* 2. Niſi præterita ſint merita. Nam hic de fu-
turis meritis agitur. *Tiraq. d. l. nu. 74. Menoch. d. l. nu. 13.*
3. Limitat, niſi intima amicitia & quotidiana converſa-
9 tio interceſſiſſet. In dubio vero naturale vinculum vi-
detur præponderare.

ad L. Si is. 31. §. f.

SUMMARIUM.

An præciſe tres tutela ad excuſandum requirantur.

NOn præciſe tres tutelæ ad excuſandum requiruntur, cum etiam unica ſufficere queat, ſi tam diffuſa & negotioſa ſit, ut pluribus æquivaleat, quia difficultas rationum conficiendarum & reddendarum conſideranda eſt. *Mont. d. reg. 1. num. 122. Gutierez part. 1. cap. 21. numer. 11.* Autor *ad L. 1. numer. 1. ſequent. C. Qui numer. tutel.*

ad L. Neſennius. 30.

SUMMARIUM.

Tutor poſt confirmationem ſe excuſans an amittat legata.

PAter vel mater, vel extraneus teſtator me conſtituit tutorem, ego poſtquam confirmatus ſum, me excuſo, quæritur an legatum amittam? Reſp. affirmando, modo conſtet, hanc cauſam fuiſſe finalem; nam ſi alia cauſa appareat, non amitto, *per hanc legem* Nam ſi alia cauſa concurreret, tutela eſſet potius cauſa impulſiva. *Cephal. lib. 5. conſ. 633. num 13. & ſeq.* Sic etiam ſi alimenta alicui legara, hæc non præſumuntur ob tutelam, ſed potius ob indigentiam legata. *Cephalus lib. 3. conſ. 429. nu. 108.* conſ. *Carocius deciſ. 17.*

ad L. Amiciſſimos. 36.

SUMMARIUM.

Tutor Teſtamentarius tutelam recuſans, an cum amiſſo legato amittat & ſubſtitutionem.

TUtor teſtamento datus tutelam recuſans, legatum ſibi relictum amittit, per *l. 28. ff. de teſtam. tut.* Sed eodem in teſtamento etiam ſubſtitutus eſt pupillo, quæritur, an repudiando tutelam etiam ſubſtitutionem amittat? Quod negatur quia tempore denegatæ tutelæ ſucceſſio ipſi non delata; quando autem mortuus eſt pupillus, & ita ſucceſſio ei eſt delata, pupillus non opus habet tutore, cauſa tutelæ finita. *Tulden. ad tit. C. de Legat. numer. duodecim. Wiſſenbach. d. 52. th. 16.* Autor *ad L. 25. numer* 8. *C. de Legat.*

ad L. Qui teſtamento. 37.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. numer. 1.
An falſa cauſa in ſententia expreſſa vitiet ſententiam. 2.

Excuſavit

Digitized by Google

1 EXcuſavit aliqnis ſe allegatinne falſa, quod tres
liberos haberet, & quod pupillo jam eſſet legi-
timus tutor; Prætor conditionaliter tulit ſenten-
tiam, ſi tutorem habenti datus es tutor, excoſandus es,
2 &c. quær. an ſententia nulla, quia falſa cauſa expreſ-
ſa, & conditionalis, & conditio non extitit? Notant,
falſam cauſam in ſententia expreſſam, vitiare ſenten-
tiam. *Dec. conſ.* 475. *num.* 14. *Vant. de Nullit. tit. de
Nullit. ex defectu Proceſſ. nu.* 128.

ad L. Quinquaginta. 38.

SUMMARIA.

Cauſa excuſationis quando proponenda. num. 1.
Intra quod tempus finienda tota cauſa. 2.

CAuſæ excuſationis initio omnes nominandæ. *l.*
13. §. 8. *h. t.* & quidem intra 50. dies a die ſcien-
1 tiæ continuo numerandos. *l. 6. C. h. t. ubique* Autor
num. 2. vel a tempore conditionis exiſtentis. *l. pen.* §.
1. *h. t.* vel ex die confirmationis. *l.* 16. *h. t.* ſed intra
quatuor menſes tota cauſa finienda eſt, *per h. l. Gail.
d. c.* 21. *num.* 33. *Molin. tr.* 2. *diſp.* 222. *nu.* 17. & *quos
2 allegat Barb. ad d. l. 6. C. h. t.* Et Autor *ad* C. *d. L.*;

ad L. Si cum. 39.

TErminus datus non currit, donec diſputatur,
an ad actum illum admittendus ſit. *Nata conſ.*
172. *num.* 16. *lib.* 1. *Uſuius dec.* 286. *Carpz. p.* 2. *dec.*
193. *num.* 11. *vid. not.* Dni. Autoris *ad l.* 39. *nu.* 4. *ff. de
minor.* v. gr. quando alicui delatum juramentum a ju-
dice, altero renitente, non currit terminus. *Carpz. p.* 1.
c. 12. *def.* 9.

ad L. fin.

SUMMARIA.

Quando excuſentur a tutela piſtores in collegium cooptati. nu. 1.
Exempla, quibus demonſtratur diverſa ratio eorum, qui per ſe ipſos exercent & qui per alios. n. 2. & *ſeqq.*
An Nobilis poſſit per alios mercaturam exercere. 5. & *ſeqq.*

QUi ſunt in collegio piſtorum, excuſantur a tu-
1 telis, ſi per ſe ipſos piſtoriam artem exerceant.
Unde colligitur, aliam eſſe rationem eorum, qui per
ſeipſos exerceut, & aliam eorum, qui per alios. Au-
tor *ad* L. 1. *num.* 2. *ſeq. C. de Comitib. rei milit.* Sic
tabernam non poſſunt Clerici exercere per ſe ipſos
ſeu perſonaliter, bene tamen per alios. *Clem.* 1. *de vita
2 & honeſtate Cler. & ibi Dd. Tiraq. de Nobilit. q.* 27. *n.* 7.
& *ſeq. Pet. Peck. ad c. poteſt.* 68. *de R. J. in* 6. *num.* 3.
Cagnolus in L. diem functo. num. 194. *ff. de offic. Aſſeſſ.*
Sic Domina cauponæ vilis non eſt. *l.* 29. *C. de Adul-
3 ter.* & *l.* 8. §. 1. *de Vacat. mun.* Sic Clerici per alios Ju-
4 riſdictionem criminalem exercere ſolent. Unde infer-
tur, Nobiles per alios poſſe mercaturam exercere. *Ti-
5 raq. q.* 33. *num. fin.* Sed obſtare videtur *l.* 2. §. 2. *de
Adminiſtr. rer. ad civit. pertinent. L. Non licet.* 46. *de
contrah. empt. l.* 10. *C. de diſtr. pign. L. Eos.* 26. *in f.
C. de uſuris. Neque per ſe.* 10. *C. de hæred. Inſt. l.* 5. §.
3. *de Ant. tut. l.* 7. *pr. ad Macedon. l. un.* §. *pen. de Contr.
jud.* Aut. *in Tit. C. de dignitatib. num.* 56. & 57. Diſtin-
6 guu inter ea, quæ alicui prohibita ſunt ob dignita-
tem perſonæ ſolam, & quæ prohibita ſunt ob præjudi-
cium Reip. vel tertii. Illa poteſt nobilis exercere per
alios, non hæc. Ideo quia hodie Nobilibus mercatura
7 interdicta ratione intereſſe Civitatum & collegiorum,
quæ habent Jus prohibendi, ideo non poſſunt expe-
dire mercaturam per alios. Secus ſi in urbe domici-
8 lium habeat, & onera ferat per alium, non prohiben-
dus eſſet a mercatura. Et ita quando nonnulli dicunt,
Nobilibus interdictum eſſe per alios negotiari, id ideo
non fit, quia nobiles ſunt, ſi quidem etiam ruſticis non
licet per alios negotiari, ſed quia in collegio merca-
torum non ſunt; collegia enim habent Jus prohibendi
9 alios a mercatura, ſive nobiles, ſive ruſtici ſint, ſive
civici ordinis. Sed ſi collegia non eſſent, & cuilibet
liberum eſſet negotiari, nobiles negotiari poſſent per
alios, licet per ſe ipſos non poſſint.

TITULUS. II.

Ubi pupillus educari vel morari debeat.

ad L. 1. §. 1.

SUMMARIUM.

An pupillus apud eum educandus, quem pater voluit.

PRæcipue in hac quæſtione, ubi pupillus educan-
dus, ſequenda eſt voluntas patris. *arg. h.* §. *Surd.
de alim. tit.* 4. *qu.* 13. *nu.* 2. *Mont. c.* 32. *reg.* 9. *nu.* 234.
etſi voluntas eſſet conjecturata *Guttierrez. lib.* 2. *c.* 8.
num. 2. & 17. Autor *ad L.* 1. *n.* 1. & *ſeqq. h. t.* niſi cauſa
aliqua in contrarium moveat. *hic & L. Quintus Mu-
tius. ff. de Annuis legat. Mont. d. l. n.* 235. *Molin. diſp.*
224. *n.* 3. *Gutt. d. c.* 8. *n.* 4. Quod *in* §. 2. exemplo ſub-
ſtitui declaratur, cui præſertim extraneo vitam pupil-
li credere, non foret conſultum. *Menoch. lib.* 2. *A. Q.
caſ.* 168. *n.* 16. & *conſ.* 82. *nu.* 18. *Gutt. d. l. n.* 7. *conſ. Vi-
vius dec.* 19. Autor *ad L.* 1. *n.* 2. & 3. *C. h. t.*

ad L. Jus alimentorum. 3.

SUMMARIA.

Alimenta quomodo praſtanda. nu. 1.
Quid per alimenta intelligatur, agitur remiſſive. 2.
Officium in erogandis ſubſidiis ſtudiorum. 3.
Quando pater jure ſtipendium filio petere poſſit. 4.

TUtor de ſuo non tenetur alere pupillum. §. *ulti
1 h. l.* Sed ex bonis pupilli eatenus alimenta deter-
minanda, quantum exhibitioni, i. e. ſuſtentationi fru-
galiter ſufficit. §. 3. *h. l.* Autor *ad L.* 2. *n.* 1. & *ſeqq. C.
de alim. pupillo praſtand.* Et ut non univerſus reditus
patrimonii in alimenta decernatur, ſed ſemper ex re-
ditu aliquid ſuperſit. §. 1. *h. t.* nec etiam patrimonii
valor, ſed fructus attendendi, & non debet ob alimenta
fundus vendi. *Surd. de alim. tit.* 4. *q.* 9. *nu.* 1. *Colerus de
alim. l.* 2. *c.* 2. *nu.* 35. Autor *ad L.* 1. *nu.* 4 *C. de alim. pu-
2 pillo praſt.* Quid per alimenta intelligendum, habetur
hic in §. 2. & 5. *Mont. d. c.* 32. *reg.* 9. *nu* 123. *Coler. de
de alim. lib.* 2. *c.* 2. *num.* 35. *Surd. de alim. d. tit.* 4. *qu.*
9. Colligi poteſt, quid ſit officium in erogandis ſub-
3 ſidiis ſtudiorum. Nam ea reditus bonorum non exce-
dere, imo nec æquare debent. Ex hoc poſſem etiam hoc
4 inferre, ſi quis civis habeat mediocria bona, ex iis ve-
ro, deductis ſubſidiis neceſſariis vitæ, ſumptus ſtudio-
rum filio ſuppeditare non poſſit, ſed cogeretur ipſam
proprietatem vendere, quod ille jure ſtipendium pro
pauperibus ſtudioſis relictum filio petere poſſit. Au-
tor *ad L.* 2. *num.* 5. & *ſeqq. C. de alim. pupillo praſt.*

ad L. Qui filium. 4.

SUMMARIUM.

Filius patri ſuccedens ad qua teneatur ſorori.

FIlius patri ſuccedens tenetur ſorori ſuæ ad alimen-
ta, & ea ſuppeditanda, quæ ad diſciplinam ſpe-
ctant. *hic & l.* 73. §. *manente. ff. de Jure dot. l.* 20. *ff.
ſol. matr. l.* 1. §. 2. *tit. ſeq. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 105. *n.* 7.
Beroius lib. 1. *conſ.* 186. *nu.* 9. *Cujac tom.* 1. *p.* 1006. *conſ.
l.* 1. §. 2. *tit. ſeq. Harim. l* 2. *tit.* 36. *obſ.* 2. *Theſſaur. dec.*
192. *nu.* 7. *Guido papa dec.* 439. *n.* 7. *Matt. Col. de alim. l.* 1.
cap. 9. Autor *ad L.* 1. *n.* 3. *C. de Aliment. pupillo praſt.*

TITULUS III.

De Tutela & rationibus diſtrahendis, & utili curationis cauſa actione.

ad L. 1. pr.

1 *SUMMARIA.*

De explicatione pr. h. l. *agitur remiſſive. n.* 1.
Tutor ſponte ſingulis annis rationes reddere tenetur. 2.
Quomodo cogendus, ſi id non faciat. 3.
Quousque hæredes teneantur, ſi adultus ſit in mora, oblatas rationes accipiendi, agitur remiſſive. 4.
Dicta extenduntur ad quosvis adminiſtratores. 5.
Liber rationum neceſſarius, & quæ continere debeat. 6.
An inter contutores actio dividenda. 7.
Quæ competant remedia tutori, ex culpa contutoris condemnato. 8.
Rationes duæ ſuppeditantur. 9.
An habeat actionem contra contutores ad petenda ea, quæ præſtitit ob dolum ſuum. 10.
Quando magiſtratus ante tutores conveniendus. 11.
Quæ ex tutela dentur & actiones. 12.

1 HIc dicitur, tutorem conveniri, ſinon eandem,
quam ſuis rebus, diligentiam adhibuit: Autor
ad L. 18. *num.* 3. *C. de Adminiſtr. Tut.* ſed ex *l.* 33. *pr. ff.*
de admin tut. explicandum ubi *vid. notata* Dni. Autoris.
2 *Ad* §. 3. Tutoris officium eſt, ut reddat rationes ſuæ
adminiſtrationis, ſicut hoc etiam commune eſt omnibus
adminiſtratoribus, & quidem ſingulis annis, &
ſponte ſe debet offerre, *per Ordin. Polit. de anno* 1577.
tit. von Pupillen 32. Autor *ad L.* 2. *num.* 2. *C. de Ad-*
3 *miniſtr. tutor.* & ſi tutor id non faciat, per mandata
ſine clauſula ad id compelli poteſt. *Dn. Mev. p.* 3.
dec. 112. Nam quæ officii alicujus ſunt, per talia mandata
S. C. mandari poſſunt. *Mev. p.* 2. *dec.* 330.
4 Sed quid ſi adultus in mora ſit, & rationes ei a tutore
ſæpius oblatæ, quousque hæredes teneantur, vid. *not.*
Dni. Autoris *ad l.* 3. §. 7 *ff. de Neg. geſt.* Quod de
5 tutoribus hic dicitur, illud ad quosvis adminiſtratores
extenditur. *Porsius conſ.* 147. *num* 46. & in toto
conſilio hoc agit, ut tutorem ad rationes reddendas
6 conventum liberet. Confici autem debet liber rationum,
qui debet continere annum, diem, menſem, locum,
data, accepta, cui dedit, a quo accepit, & ſic ſigill.
tim diſtincte, & clare omnia continere, ut ex
eo veritas vel falſitas apparere poſſit. *Menoch. de arb.*
jud. qu. l. 2. *caſu* 208. *nu.* 19. *& ſeq. Afflictus dec.* 360.
num. 2. *Joh. Cephalus lib.* 5. *conſ.* 678. *num.* 45. *& ſeqq.*
poteſt videri ibidem *Cephal. l.* 4. *conſ.* 466. *n.* 8. *& quos*
refert.
7 *Ad* §. 11. Quando tutores plures adminiſtrarunt,
æquum eſt, dividi inter eos actionem, ſi omnes ſolvendo
ſint, Autor *ad L.* 1. *nu.* 1. *C. de divid. tut.* quod
declarat *Carpz. l.* 5. *Reſp.* 92. *num.* 22. quod poſt rationes
redditas hoc ſit ſentiendum, quando jam de
de executione ob reliqua agitur, nam alias tutor unus
non eſt audiendus, ſi ipſe ſeparatim rationes reddere
velit. *Carpz. d. l.* Autor *ad L.* 5. *C. Arbitr. tut.*
8 *Ad* §. 13. Si tutor ex culpa alterius contutoris condemnetur,
non tantum habet beneficium cedendarum
9 actionum, ſed etiam utilem actionem ſine ceſſione.
Petr. Greg. lib. 1. *c.* 10. *num.* 14. *ſeq.* Autor *ad L.* 6. *n.*
4. *C. Arbitr. tut. Francus de fidej. c.* 5. *num.* 488. cujus
rationes duas ex *Alciato ad l.* 1. *C. de tranſact. n.* 16.
& ſeq. refert *Hering. de fidej. c.* 27. *q.* 3. *num.* 16. quia
1. fidejuſſor ſolvens, liberat principalem, non vero
niſi per conſequentiam confidejuſſores; ſed aliud in
tutore ſolvente. Et 2. magis favendum tutoribus, qui
coguntur ſuſcipere onus hoc.
10 *Ad* §. 14. Quicquid tutor ob dolum ſuum præſtitit,
ob id non habet actionem contra tutorem, quia,
qui doli pœnam ſolvit, indignus eſt, ut a cæteris doli
participibus quid conſequatur: Autor *ad* 6. *nu.* 5. *C.*
11 *Arbitr. tut.* ideoque aurea *hujus* §. verba appellat *Bargal.
lib.* 4. *de dolo c.* 4. *nu.* 36. *& hunc referens Klock.
vol.* 2. *conſ.* 59. *num.* 26. *ſeq.* ubi tradunt, nullam ex
dolo mandati, aut pro ſocio dari actionem. *Zœſ. ad
tit. ſeq. num.* 2.
12 *Ad* §. 15. Tria hic dici, notat *Hartm. Piſt. qu.* 6.
nu. 23. 1. ad contutores non gerentes non poſſe perveniri,
niſi prius Magiſtratus fuerit excuſſus. 2. Movet
objectionem ex reg. Marcelli, non poſſe ad Magiſtratum
perveniri, quamdiu unus ex tutoribus ſolvendo
eſt. Cui 3. reſp. hanc regulam ita eſſe intelligendam,
ſi non ob hoc conveniatur, quod ſuſpectum
eum non fecerit, id quod tunc fit, quando tutela a teſtatore
vel judice eſt diviſa; nam tunc aliter conveniri
non poteſt, niſi ob id, quod contutorem ſuſpectum
non fecerit, neque ſatisdationem exegerit *per
l.* 2. *C. de Divid. tutel.* conf. *Additionator ad ſing.* 300.
Romani.
13 *Ad* §. 21. Ex tutela datur duplex actio, 1. tutelæ, &
2. de rationibus diſtrahendis: hæc forte ſub hoc prætextu,
quaſi tutor diſtraxerit & conturbaverit rationes,
idque in honorem tutoris. *Bach. in Tr. d. diſp.* 9.
th. 6. *lit. A.* Et hæc actio datur in duplum, cui ſimplum
ineſt, *l.* 2. §. 2. *h. t.* Et una harum actionum alteram
conſumit, *per h.* §. de quo præter *Bach. d. l.
Oldend. claſſ.* 5. *art.* 36. *Wiſſenb. d.* 27. *th.* 24.

ad L. Si tutelæ. 3.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.
Succurritur remedio cautionis tutori ob debitum incertum. 2.

1 TUtor qui fuerat, actione contraria adoleſcentem
convenit, quia ſe obligaverat tutor ſub conditione
vel in diem, quæritur, quomodo tutoris ſecu-
2 ritati proſpiciendum? R. per cautionem. Collige ergo,
quando id quod tutori debetur, incertum eſt, ob
conditionem nondum impletam &c. tunc remedio
cautionis opus eſt. *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 134. & eousque
res pupilli retinere poteſt. *Molignatus de Retent. quæſt.*
291. *Dn. Mevius d. l.*

ad L. Si tutor. 9.

SUMMARIA.

Tutor a Judice datus duobus impuberibus, deſinit reſpectu utriusque, ſi alter adultus factus. nu. 1.
Quid ſi tutor teſtamentarius. 2.
An ex hoc §. *probari poſſit: ſi ſubſtitutio reciproca facta duobus impuberibus, & ceſſet in uno ſubſtitutio ob adultam ætatem, ceſſare etiam in altero.* 3.
Quibus actionibus agi poſſit, durante tutela. 4.
An & hæ poſſint contra heredem tutoris inſtitui. 5.
Interpretatio verborum quorundam. l. 10. h. t. 6.
Quando hodie reddendæ rationes. 7.

1 IN hoc §. deciduntur duæ quæſtiones. Caſus eſt talis:
Judex dedit tutorem duobus impuberibus diſparis
ætatis, unus poſtea fit adultus, & ita finitur tutela
quoad eum; ſed quæritur, an etiam reſpectu alterius
finiatur? Quod affirmatur, quia cum adultus
poſſet eſſe tutor legitimus alterius impuberis fratris,
2 merito dativa tutela cedit legitimæ. Altera quæſtio:
quid ſi teſtator unum tutorem dederit duobus impuberibus,
an, ſi in uno finiatur tutela ob adultam
ejus ætatem, etiam ceſſet in altero? Quod negatur,
quia teſtamentaria legitimæ præfertur. Autor
ad L. 3. *nu.* 2. *C. de Teſt. Tut. Ex hoc* §. voluerunt
3 nonnulli probare, ſi ſubſtitutio reciproca facta duobus
impuberi-

Digitized by Google

impubetibus, & in uno eeſſet ſubſtitutio ob adultam
ætatem, quod etiam ceſſet in altero. Sed contraria
ſententia communis eſt, per tradita *Covarr. ad c. Ray-
nutius §. 7. in fin. & Mantica de conject. ult. vol. l. 5. tit.
12. numer. 15.* ubi *hunc §.* retorquet & urget, præſer-
tim in deciſione ſecundæ quæſtionis pro communi.
Ad §. fin. & L. ſeq. Actione furti, condictione
4 furtiva, actione Legis Aquiliæ, etiam durante tutela
quæ non niſi tutela inſtitui poterat, Autor *ad L. 2.*
5 *numer. 7. C. de Adminiſtr. Tut.* Sed quid ſi tutor
mortuus fuerit, an poteſt eum hærede agi? Reſp. non
quidem actione furti, aut actione Legis Aquiliæ, ſed
condictione furtiva, vel actione tutelæ, quia tutor,
qui ſurripuit, qui damnum dedit, a ſeipſo reſtitu-
tionem exigere debuit: Et ita verba *legis 10. quam-*
6 *vis morte tutoris intereant h. t.* non ſunt referenda ad
condictionem, ſed ad furti & damni injuriæ actio-
nem; perinde ac ſi dixiſſet JCtus, quamvis aliquæ aut
pleræque ex his morte tutoris intereant, ut recte in-
terpretatur *Ant. Matth. ad lib. 47. ff. tit. 1. cap. 4. n.
2. pag. 111. Conferri poteſt Struv. Exerc. 31. th. 68.
Wiſſenb. d. 52. th. 22.* Sed hodie *ex Ordin. Polit. de An.*
7 1548. *Tit.* von Pupillen 31. toties quoties vult Magi-
ſtratus, imo ſingulis annis reddere & offerre de-
bet rationes. Autor *ad L. 2. numer. 2. C. de Ad-
miniſtr. Tut.*

ad L. Si ex duobus. 15.

SUMMARIA.

Unius tutoris tranſactio de dolo commiſſo non prodeſt alteri. n. 1.
Quid ſi unus præſtet intereſſe pupillo. 2.

1 SI duo tutores conſtituti dolum in tutela admiſe-
rint, unius tranſactio alteri non prodeſt. *hic & l.
27. paragraph. 4. ff. de pact.* ſed uno ſolvente intereſ-
ſe, quod pupillus habet alter liberatur; Autor *in C.
t. de Tranſact. ad L. 1. num. 3.* nam ſolutio extinguit
debitum. non tranſactio ipſo jure, ſed ope excep-
2 tionis. Ideoque acceptilatio unius prodeſſet alteri. *Wiſ-
ſenb. d. 52. th. 10. Mont. c. 39. nu. 73. & 126.* conf.
notata Dni. Autoris *ad lib. 45. de admin. tut. nu-
mer.*

ad L. Imperatores. 17.

SUMMARIUM.

An tutor conventus a pupillo, teneatur pupillo ſubminiſtrare ſumptus ad litem.

TUtor conventus a pupillo, non tenetur ſumptus ſubminiſtrare pupillo ad litem contra ſe motam, ſcilicet ſi tutela depoſita, & tutor de bonis pupillaribus nihil quicquam poſſidet. *Vid. notat.* Dni. Autoris *ſupra ad L. 27. §. de Inoff. teſt.*

ad L. Si probatum. 19.

SUMMARIUM.

An tutor ob contractum a ſe nomen minus idoneum, approbante poſtmodum curatore, poſſit conveniri.

TUtor nomine pupilli contraxit nomen minus idoneum, curator, qui ei ſuccedit, id approbat; jam tutor conveniri nequit, quia probando nomen curator exoneravit tutorem, & periculum nominis in ſe recepit. *l. 36. §. 1. ff. ad municip. l. 44. pr. de admin. tut.* niſi forte curator non ſolvendo. *Wiſſenb. d. d. t. th. 21.*

TITULUS IV.

De contraria tutelæ & utili actione.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

Quando tutori pupillus obligetur civiliter. n. 1.
Extenditur ad curatores & protutores. 2.
Differentia inter tutorem & protutorem. 3.
Quando hodie tutor conveniri poſſit. 4.
Quando contrariam inſtituere poſſit. 5. 6.
Per quæ remedia expenſas, reputare poſſit tutor. 7.
Quid ſi judex, non attentis exceptionibus, condemnet; an intendere poſſit tutor contrariam actionem. 8.
Quid ſi tertio expenſa reprobata, an obſtet exceptio rei judicatæ, & quo tunc remedio tutori ſuccurrendum. 9. 10.
Jus retentionis ratione expenſarum quando competat tutori. 11.
An debita patris contrario judicio tutelæ petere poſſit tutor. 12.
An locum habeat compenſatio ratione debiti paterni liquidi. 13.
Quid ſi illiquidum ſit. 14.
In quibus rebus pupilli compenſatio locum habeat. 15.
Contrariæ actionis tutelæ natura. 16.
A negotiorum geſtore rationes redditæ recipiendæ ſunt. 17.

IN *principio* dicitur, pupillum obligari etiam tuto-
1 ri ex adminiſtratione civiliter: nam non ex obli-
gatione, ſed ex re venit obligatio. Et hæc etiam da-
2 tur protutori §. 1. idque ad curatores extenditur §. 2.
Inter protutorem & tutorem hæc differentia conſti-
3 tuitur *in* §. 3. quod tutor non niſi finita tutela, pro-
tutor autem ſtatim conveniri poſſit, quando ſcilicet
4 quid egit, quod pupillum lædere poſſet. Sed hodie
cum tutor ſingulis annis reddere rationem teneatur,
Secundum Ordinat. Polit. de anno 1548. *Tit.* von pupil-
len. 31. *Et* Autor *ad L. 2. num. 2. C. de Adminiſtr. Tu-
tor.* ſingulis annis etiam tutelæ conveniri poteſt actio-
5 ne, ſi quid minus utiliter geſſerit. Sicut autem tutor
non niſi finita tutela, aut hodie non niſi ratione unius
anni reddita, actione directa conveniri poteſt, ita nec
contrariam ante finitam tutelam intendere poteſt. Sed
ſicut ſingulis annis conveniri poteſt, poſt unius anni
6 rationes redditas, ſi quid male geſſit, videtur idem
de contraria dicendum. Sed non puto eſſe hæc paria
in hoc puncto. Nam ſi quid expendit, & quidem
plus acceptis, hoc ſi liquidum ſit, & a Magiſtratu in
rationum redditione annali adprobatum, ex ſequen-
tis anni reditibus ſibi poteſt ſolvere, *per l. 9. §. 5. &*
7 *7. de Admin. tut.* Nam non deponit adminiſtratio-
nem, ſed eam continuat. Et *in* §. 4. qui notabilis eſt,
agitur de expenſis, & quidem 1. quod per viam com-
penſationis, vel exceptionis, vel reconventionis, poſ-
ſit reputare expenſas, quia, cui datur actio, multo ma-
8 gis exceptio. Sed 2. quæritur, ſi Judex non attenta ex-
ceptione, tutorem condemnet ad reſtitutionem reli-
quorum, an poſtea poſſit actionem contrariam inten-
dere? Quod affirm. quia non obſtat exceptio rei ju-
dicatæ, ſi exceptio tacite prætetita. *l. 7. §. 1. de Com-
penſ. ut fundus 18. ff. commun. div. Dn. Mev. p. 3. dec.*
9 308. Sed quid ſi tertio expenſæ reprobatæ, tunc ob-
ſtat agenti exceptio rei judicatæ. *d. l. 7. §. 1.* hinc cum
tutor eſſet condemnatus ad reliqua. & expenſæ in re-
conventionem poſt illud judicium inſtituendam reje-
ctæ, ad appellationem admiſſum tutorem refert *Dn.*
10 *Mevius part. tert. deciſ.* 170. Nam etſi illiquidæ fuiſ-
ſent, tamen ad reconventionem admittendus erat,
antequam ad reliqua condemnaretur, & non
poſſumus ſcire, quæ ſint reliqua, niſi ſciamus ea,
quæ ob expenſas deducenda, præſertim ſi intra

breve ſpatium vel teſtibus, vel documentis, vel etiam ſi minores, juramento probari queant, quamvis ipſas res pupilli reſtituendas putent, dilata quæſtione ſuper expenſis, ut ob reliqua non debeat condemnari, niſi ſuper expenſis ſimul fuerit cognitum, bene tamen ad extantia, & apud tutorem reperta bona pupillaria. *Dn.*
11 *Mev. d. l.* Sed ſi certum ſit, expenſis opus fuiſſe, licet quantitas earum incerta, indiſtincte putarem, Jus retentionis tutori convenire. *Molignat. de jure retent quæſt* 281. Unde ſequitur, reputationes tutoris illiquidas facere, ut hæ ommittantur, & in judicium tutelæ contrarium differantur, & iſta præteritio nihil gravaminis habet ſine manifeſta reprobatione. *Dn. Mev. p.*
12 *3. de . 132.* Sed ſi quæ a patre pupilli debita ſunt tutori, quæritur, an hæc in contrario judicio tutelæ veniant? Et videtur quod ſic, quia per ſucceſſionem eſt factum pupilli debitum; Sed neg. quia hoc debitum non eſt occaſione tutelæ contractum, & tutor habet de hoc debito aliam actionem, v. gr. condictionem
13 certi, vel actionem empti &c. Sed exinde non ſequitur, quod, ſi paternum debitum ſit liquidum, non habeat locum compenſatio; nam de compenſatione hic nihil agitur. Nam ſi tutor ſibi debita paterna ſolvere poteſt. *l. 9. §. 5. ff. de admin. tut.* utique etiam compenſare; quia compenſatio ſpecies ſolutionis eſt. *vid. Mev. p. 5. dec. 133.* Si autem illiquidum ſit debitum
14 vel illiquida reputatio, tamdiu reliqua, quæ debet, retinere poteſt, donec caveatur ſibi de illiquidis, in caſum victoriæ ſolvendis, ſi in continenti vel in ter-
15 mino probatorio liquida fieri poſſint. Verum ſpecies in inventario deſcriptas reſtituere tutor tenetur pupillo; nam in his compenſatio locum non habet, quia in ſpeciebus nulla compenſatio. *Carpz. p. 1. dec. 94. Steph. Gratian. t. 1. diſc. for. 129.* Autor *ad L. ult. num. 5. & 6. C. Commodati.*

Ad §. 6. Contraria actione tutelæ tutor conſequitur,
16 quod ſibi abeſt propter tutelam, & ideo ſi ſibi ipſi non ſolvit per h. §. item ſi pro pupillo ſe obligavit, ſi viatica & ſumptus litis fecit, *l. 1. §. 9. ut. præ. ed.* quamvis victus fuerit, modo bona fide litigarit. *l. 3. §. 7. h. t. vid. C ll h. t. th. 6.*

17 *Ex §. ult.* Colligitur, quemlibet adminiſtratorem aliorum negotiorum poſſe Dominum compellere, ut rationem reddi tionum recipiat & ſe liberet. *Salgado in Labyr. p. 3. c. 7. nu. penult. & ult.*

ad L. Quid ergo. 3. pr.

SUMMARIA.

Quando impenſa facultatem pupilli excedentes veniant in contrariam actionem tutelæ. nu. 1.
Tutelæ actionis contrariæ finis. 2.
Tutor quomodo liberationem conſequi poſſit. 3.
An ſola quietantia liberet. 4.
Pecunia pupilli deſtinata ad emptionem prædiorum non poteſt a ſolo tutore alienari. 5.
Regula Deſtinata habentur pro re perfecta, an ſemper valeat. 6.

1 IMmodicæ impenſæ pupillo non imputantur, & ſi quid ultra facultates pupilli impendit, modo hoc non expedierit pupillo, quia in hoc non adminiſtrantur tutelæ, ut pupilli mergantur: ſecus eſt, ſi expediit, *Mont. c. 40. num. 44. ſeq. Struv. Ex. 31. th. 71. Zoeſ. h. t. nu. 1.* ideoque ſi ultra facultates pupilli quid expendit, neceſſitate vel utilitate inſigni hoc urgente, ad modum boni patrisfamilias, hoc omnino in contrariam actionem tutelæ venit. *Mev. p. 4. d. 10. Anton. Fab. l. 5. t. 23 def. 2.*

2 *Ad* §. 1. Tutor non agit contra pupillum, ut libe-
3 retur, ſed ad id, quod per tutelam abeſt. Sed quæritur, quomodo tutor liberationem conſequi poſſit, ſi is, qui pupillus fuit, illum liberare nolit? Reſp. *Bart.* Sic poſſe exceptionem illam, ſe omnia reſtituiſſe, officium judicis implorando, in judicium deducere, quod nonnulli declarant, modo liber rationum ſimul exhibeatur, quo non exhibito, ſola quietantia non liberat, ut ex *Eſcobaro de Ratiocin. c. 40. num. 16. Dn. Mev. dec.*
4 *228. nu. 1.* Quod intelligo, ſi quietantia ad librum rationum ſe referat, juxta tradita *Maſcardi de Probat. concl. 1325. n. 21.* Sane ſi tutor alleget quietantiam, non debet condemnari. *Dn. Mev. d. l.*

5 *Ad* §. 6. Pecunia pupilli depoſita ad emptionem prædiorum, non poteſt a tutore ſibi ſolvi, nec alienari, ſicut nec alia immobilia, & ita deſtinata habentur pro re perfecta. *Roman. ſingul. 104. & ibi Additionator Gutierez. p. 2. c. 9. n. 42. Mantan. cap. 32. reg. 9. n. 109. Gail. l. 2. obſ. 11.* Sed hæc regula hic quidem locum
6 habet, quia niſi contrarium appareat, tutor ſequi debet voluntatem teſtatoris, ſed alias non ſemper valet hæc regula, quod deſtinata ad rem videantur eſſe perfecta. vid. *Barboſa lib. 3. cap. 17. axiom. 3.* ubi plura in contrarium exempla adducuntur.

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Tutor obligans ſe, vel ſua bona pro pupillo, ante ſolutionem liberationem petere poteſt. nu. 1. & 2
An tutor, durante tutela aliquid gerens in utilitatem pupilli, quod ſimul concernit intereſſe aliorum, poſſit pupillum finita tutela cogere, ut hac geſta confirm. t. 3.

1 SI tutor ſe obligavit pro pupillo, habet contrariam actionem, antequam ſolvat: ſcil. ſi per novationem in ſe recepit obligationem, vel beneficio excuſſionis renunciavit, nam alias ante minorem non poſ-
2 ſet cum effectu convenire. *Wiſſenb. d. 52. th. 28.* Sed poteſt generalis accipi, ſi tutor ſua bona vel ſe obligaverit pro pupillo, quod ante ſolutionem ab obligatione liberationem petere poſſit, exemplo negotiorum geſtoris, per *l. 28. ff. de Negot. geſt.* ubi elegans ratio, quia id ei abeſſe videtur, in quo alii obligatus eſt. conf. *Franc. de fidejuſſ. c. 5. nu. 6 .o. & He-*
3 *ring. de Fidejuſſor. c. 25. nu. 31.* Quæritur autem, ſi tutor aliquid conſtituerit durante tutela, quod in utilitatem pupilli vergat, ſed & intereſſe concernat aliorum, an is qui fuerat tutor poſſit contraria actione compellere eum, qui fuerat in tutela, ut illa geſta omnia confirmet? R. ſi ex more geſta, confirmanda erunt ſed non a tutore poterit compelli, finita tutela, niſi ejus interſit, ſi nova conſtituit tutor & inſolita, non tenetur confirmare, uti reſpondi menſe Majo Ao. 1643.

TITULUS V.

De eo, qui pro tutore prove curatore negotia geſſit.

ad L. 1.

SUMMARIA.

Pro tutore quiſnam gerere dicatur. nu 1. & 2.
An pro tutore gerens teneatur de non geſtis. 3.
Intellectus § ult. h. l. 4.
Actio pro tutela quomodo diſtinguatur ab actione negot. geſt. 5.

PRo tutore is gerit, qui cum tutor non ſit, ut tu-
1 tor tamen res pupillares gerit, ſive ſciat ſe non eſſe tutorem, ſive putet ſe eſſe. §. 1. *h. l.* Et talis etiam
2 eſt curator litis, non ut talis, ſed ſi pupilli res ſimul adminiſtret. *Dn. Mev. vol. 1. dec. 226.* Et de illo negatur *in §. ult.* eum teneri de non geſtis, niſi alius geſtu-
3 rus fuerit; ſed ſi ille geſtor fuit proximus cognatus, qui ſcire debuit, ſe ipſo jure legitimum hæredem, omnino de adminiſtratis bonis rationem reddere debet

bet, ut tutor, ut judicatum referunt *Berlich. p. 2. de-*
ciſ. 23n. *Ant. Fab. l. 5. Cod. tit.* 28. *d.* 1. *num.* 4. *Joh. Hee-*
ſer. de Rat. redd. loco 1. *num.* 4. *& ſeq.* Et ſic ille §. *ult.*
4 intelligitur de eo, qui tantum ad certum negotium
motam non patiens loco tutoris accedit, qui non te-
netur ad alia. Nec *d. l.* § *ult.* de eo accipiendus, qui
falſo putat eſſe ſe tutorem; nam ille ob opinionem ſuam
nihil negligere debet. *Anton. Fab. d. l. Wiſſenb. conſ.* 142.
5 *num.* 39. *& Berlich. d. dec.* 23n. *num.* 8. Et hæc actio pro-
tutelæ diſtinguitur ab actione negot. geſt. in *h. l.* §. 6.
Dn. Struv. Exercit. 31. *th.* 72. Nam negotiorum geſto-
rum actio datur contra illum, qui ſimpliciter nego-
tium impuberis geſſit, non ut pro-tutor, & ideo hæ
actiones protutelæ & negotiorum geſtorum non con-
currunt, ſed quælibet datur in ſuis terminis. *Berous*
vol. 2. *d. conſ.* 126. *num.* 5. *&* 6. licet actionem negot.
geſt. illa imitetur, & detur hæc actio etiam ante pu-
bertatem, imo ſtatim, quia revera tutor non eſt. §. 3. *h.*
legis & Wiſſenb. th. 29. Autor *ad L.* 1. *nu.* 1. *C. de Eo,*
qui pro tut.

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Pro tutore gerentis officium. n. 1.
Pro-tutoris bona pupillo tacite ſunt obligata 2.
In quibus caſibus minori juramentum in litem contra pro-tutorem deferri poſſit. 3.

1 QUi pro tutore negotia gerit, eandem fidem &
& diligentiam præſtat, quam tutor præſtaret.
Mon... c. 39. *nu.* 24. *& ſ. Dn. Struv. Exerc.* 31. *th.* 7: ut
idem judicetur de Protutore, quod de tutore dicitur.
2 *Natta conſ.* 73. *nu.* 11. *& ſeq. v. 1.* Autor *ad L.* 1. *num.*
3. *C. de eo, qui pro tut.* & ſic etiam Protutoris bona pu-
pillo tacite obligata. *Ant. Fab. l.* 8. *Cod. tit.* 7. *def.* 7.
Carpz. p. 2. *dec.* 135. *n.* 7. ſecus in litis curatore. *Carpz.*
p. 2. *conſt.* 24. *def.* 15. *& p.* 2. *dec.* 135. *n.* 15. Autor *ad d.*
3 *L.* 1. *num.* 5. *C. d. t.* Et juramentum in litem minori
contra pro-tutorem deferri poteſt in iis caſibus, in
quibus admittitur contra verum tutorem. *Berous vol.*
3. *conſ.* 126. *num.* 3. Exceptio eſt in *l. ult. C. de Inter-*
dicto matrim. & ibi Sich.

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Judicium protutela contrarium cui detur.

PRotutor habet judicium contrarium protutelæ contra pupillum, de quo idem dicendum, quod de actione tutelæ contraria dictum. *Coll. Arg. hic th.* 1n. *& Dn. Struv. Exerc.* 31. *th.* 73. Nam cum ad idem teneatur, ad quod vetus tutor tenetur. *Berous v.* 3. *conſ.* 128. *num.* 7. æquum eſt, ut eædem ipſi reputationes dentur.

TITULUS VI.

Quod falſo tutore autore geſtum eſſe dicatur.

ad L. 1.

SUMMARIA.

Illi, qui ignorans contraxit cum falſo tutore, datur reſtitutio num. 1.
Limitatur. 2.
Teſtamentum ſubſcriptum a Notario idoneo & inidoneo ſubſiſtit. 3.
Idem in aliis inſtrumentis. 4. *&* 5.

1 QUod a falſo, i. e. non vero tutore. *l.* 21. *de V. S.*
geſtum eſt, nullius eſt, momenti, nec pupillo
præjudicat, nec contrahenti, cui per reſtitutionem con-
ſulitur, ſi modo alter ignoraverit. *h. l.* 1. §. *ult. Mon-*
tan. cap. 34. *reg.* 1. Nam ſcienti non datur actio vel
reſtitutio, niſi minor ſit. *l.* 4. *h. t.* vel coactus ſuſce-
2 perit judicium. *l.* 5. vel verus tutor concurrat. *h. l.* 1. §.
3. Si etiam falſus tutor agat, & intentionem ſuam pro-
3 bare poſſit, exceptione tamen removetur, *per l. fin.*
C. de eo qui pro tut. & l. 24. *C. de Procur.* Sic *arg. hujus*
4 §. colligitur, ſi duo Notarii ſuper teſtamento fuerint
rogati, licet unus, qui ſubſcripſerit, idoneus non ſit,
ſufficit alterum eſſe idoneum, & propter hunc totum
ſuſtinetur inſtrumentum. Et ſi in aliis inſtrumentis
concurrant duo Notarii, alter idoneus, alter inido-
neus, totum inſtrumentum ſuſtinetur, propter eum,
qui idoneus eſt. *ex Baldo & Alex. ad l.* 6. §. 1. *ff. de*
Edendo. Cephalus lib. 3. *conſ.* 319. *numer.* 51. *& ſeq.* ubi
5 hoc *ex hoc* §. bene colligi poſſe docet. Sic etiam, ſi
inſtrumenta ſubſcripſerit unus teſtis falſus, non ta-
men illud redditur ſuſpectum, ſi teſtes alii probi
ſubſcripſerint. *Cephal. d. conſ.* 319. *num.* 54. *Dn. Struv.*
d. Ex. 31. *th.* 74.

ad L. Si id. 2.

SUMMARIUM.

Quando reſtitutio detur illi, qui non ignorans cum falſo tutore contraxit.

IN *præcedenti lege* dictum eſt, ſcienti non dati actionem, id hoc loco limitatur, niſi audiens ex probabili cauſa non crediderit, cum temere non credendum. Probabilis hæc cauſa eſt, tunc impune non credi, quando denuncians is eſt, cui jus denunciandi non competit, vel cujus non intereſt. *Hermanoſtius Detus in repet. L. hoc edicto* §. *morte. ff. de Novi operis nuntiat.* quod & notat *Godofredus* hic.

ad L. Noviſſime. 7. & 9.

SUMMARIA.

Ad quæ teneatur contrahenti decepto falſus tutor. n. 1.
Tres dantur actiones ex negotio cum autoritate falſi tutoris contracto. 2.
Cui, contra quem, & ad quid dentur. 3. *& ſeqq.*
Ex pluribus falſis tutoribus intereſſe ſolvens liberat cæteros. 7.
Expenſa in litem facta referuntur ad intereſſe circa rem. num. 8.

1 ALtera ex hoc edicto datur actio contra eum, qui
doloſe ſe pro tutore gerit, qui ita tutor factus,
tenetur contrahenti, ſive in judicio, ſive extra judi-
cium, decepto, ad damna & expenſas, etiam in judicio
reſtitutionis faciendas, & quidem ſinguli tenentur in
2 ſolidum. *Mont. d. c.* 34. *reg.* 2. Et ita dantur ex negotio
cum autoritate falſi tutoris contracto tres actiones, 1.
3 habet actionem in factum contra falſum tutorem is,
qui cum pupillo, tali falſo tutore autore, contraxit,
ad intereſſe, *per hanc legem*, per quam ei omne dam-
4 num reſtituitur. Hæc actio hæredi datur, utpote ex,
ejus parte rei perſecutoria, non vero contra hæredem.
quia ad eum nihil pervenit, nec datur poſt annum. *l.*
5 9. §. 1. *Struv. Ex.* 31. *th.* 76. 2. Datur actio in factum
contra eum, qui procuravit & egit, ut pro vero tuto-
6 re falſus ſubjiceretur. *l.* 9. *pr. h. tit.* 3. Datur actio ipſi
7 minori contra tutorem falſum. *l.* 11. *princ. h. t.* Quan-
do autem plures ſunt tutores falſi, uno ſolvente inte-
8 reſſe, cæteri liberantur, *per hanc l.* 7. Collige ex *l.* 7. §.
3. expenſas in litem factas referri inter damna, & ad
intereſſe circa rem, non extra rem. *Franc. de Clapper.*
p. 2. *deciſ. c.* 77. *quæſt.* 7.

ad L. Si falſo. 10.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.

Reſtitutio facienda eſt contra tutorem falſum, non pupillum. 2.

1 CONvenini pupillum ob rem meam qui defendi-
tur per falſum tutorem, obtinui cauſam, judi-
cium eſt nullum. Interim uſucepit pupillus rem meam,
quia uſucapio non eſt interrupta per judicium nullum,
incommodum & damnum omne mihi reſtituendum
eſt, non a pupillo, ut putat *Accurſ.* ſed a falſo tu-
2 tore. Idem, ſi pecuniam credidetim pupillo, falſo
tutore. *Cujac. l.* 22. *obſ.* 19. *Colleg. Argent. hic th.* 8.
Wiſſenbach. diſp. 53. *th.* 1. & ſic etiam videtur ſentire
Zœſ. ad h. t. dum actionis in factum reſtitutoriæ me-
minit, & ſic reſtitutionem faciendam dicit, non contra
pupillum, ſed tutorem falſum, qui actione in factum
tenetur.

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

An falſo ſe tutorem in judicio dicens, nemini autem iſthoc nocens, ob falſam confeſſionem puniendus.

QUI in judicio ſe dicit tutorem, cum non ſit, ſi pupillo nihil damni datum, nec ulli alii, quæritur, annon teneatur ex falſa confeſſione? Dicetur quod ſic, ex *lib.* 11. *paragraph.* 3. *ff. de inſt. act.* Sed negatur, quia confeſſio hæc non eſt facta ad intendendam actionem, & nemini hic nocuit. Unde hic mendacium innocuum etiam in judicio prolatum, per quod nemini damnum dedit, non puniendum eſſe videtur, maxime vero ſi pro tuenda juſta cauſa fiat, ut putat *Menoch. conſ.* 230. *numer.* 65. Sed in judicio poli ſecus, quo omne mendacium illicitum.

TITULUS. VII.

De fidejuſſoribus & nominatoribus, & heredibus tutorum & curatorum.

ad L. 1. §. 1.

SUMMARIA.

Hæres tutoris maſculus & legitimæ ætatis, inchoata per defunctum perficere tenetur. n. 1.
An & hoc intelligendum de judicialibus. 2.

1 HÆres tutoris, ſi mas ſit & perfectæ ætatis, com-
pellendus eſt perficere ea, quæ a tutore inchoa-
ta, quod hic *Godofr.* intelligit de extrajudicialibus. Sed
2 melius etiam idem in judicialibus, nondum redditis
rationibus. *l.* 27. *ff. de Appell. l. un.* §. *ult. ff. ſi pendente Appell.* Sed ſecus, ſi rationes, ut judicatum refert
Sande l. 2. *t.* 9. *d.* 18.

ad L. Cum oſtendimus. 4. pr. & §. 1.

SUMMARIA.

Hæres tutoris tenetur tantum ex dolo & culpa lata tutoris. n. 1.
Caſus excepti, ubi & ex levi tenetur. 2.
Fidejuſſio tacita lege introducta eundem habet effectum, quam fidejuſſio, quæ fit expreſſe per ſtipulationem. 3.
Tenentur nominatores, ſi fidejuſſores nominati minus idonei ſint, non magiſtratus, iſtos pro tutela acceptans. 4.

TUtoris hæres non tenetur ex levi culpa ſive ſua
1 ſive ipſius tutoris, ſed tantum ex dolo & lata cul-
pa. Autor *ad L.* 1. *n.* 10 & 11. *C. de in litem jur.* Sed in
2 *l.* 1. C. *de hæred. tut.* excipiuntur tres caſus, 1. Si in ca-
ſu culpæ levis a defuncto admiſſæ lis conteſtata.
2. Si lucrum captatum. 3. Si quid gratiæ datum. vid.
Carpz. p. 2. *conſt.* 11. *def.* 35. *Bachov. d. diſp.* 9. *th.* 5. *lit.*
D. & *E. Struv. d. Exerc.* 31. *th.* 8.
3 *Ad* §. *fin.* Fidejuſſio debet per ſtipulationem fieri
L. Blanditus 12. *C. de Fidejuſſ.* ſed hic eſt fidejuſſio ta-
cita lege introducta & præſumpta, quia fidejuſſores a
tutoribus nominati, ſi præſentes fuerint, nec contra-
dixerint, & nomina ſua referri ad acta publica ſint
paſſi, perinde tenentur, ac ſi ſtipulatio fuiſſet interpo-
ſita, quia cum patientia color judicii concurrit, &
pupilli utilitas. vid. *Hering. c.* 7. *nu.* 51. *Cavallos qu.*
646. *Francus de Fedej. c.* 4. *nu.* 75. & *ſeq. P. Raven. ſingular.* 199. *Maſc. concluſ.* 348. *n.* 3. *Menoch. l.* 2. *præſ.* 62.
4 *numer.* 5. & *l.* 6. *Præſumpt.* 99. *numer.* 29. Deinde ex
eo etiam notabilis *hic* §. quod nominatores dicit te-
neri. Unde colligunt Dd. quos recenſet *Hipp. Marſ. ad Rubr. de fidejuſſ. numer.* 406. quod quando Ma-
giſtratus ad inſtantiam nominatorum fidejuſſores pro
tutela acceptat, Magiſtratum non poſſe conveniri, ſi
idonei minus ſint, ſed nominatores. Suaſerim ſemper,
judicem aliorum potius judicium ſequi debere, quam
ſuum, & aliorum teſtimonia audire in ejuſmodi actio-
nibus.

ad L. Si cum 5. & Pupillus. 6.

SUMMARIA.

Caſus l. 6. *proponitur. n.* 1.
Deciditur ex l. 5. 2.
An fidejuſſores tutoris habeant beneficium diviſionis. 3. & 4.

1 LEgis ſexta hæc ſpacies. Plures erant tutores, qui
ſingulis datis fidejuſſoribus ſinguli caverunt, rem
pupilli ſalvam fore, tutela finita, contra tutores ſi-
mul & fidejuſſores datus eſt judex, coram quo petiit
pupillus, ut ſibi ſatisfieret. Sed, cum nondum lite
conteſtata judex mortuus eſſet, mutavit actionem pu-
pillus, & ſolidum a ſolis fidejuſſoribus petiit, omiſ-
ſis tutoribus, quæritur, quomodo condemnandi fi-
2 dejuſſores? Reſponſum in *l.* 5. eodem modo fidejuſſo-
res eſſe condemnandos, ſicut tutores. Sed tutores, ſi
3 ſimul adminiſtrarunt, & non diviſerunt adminiſtra-
tionem, habent beneficium diviſionis. Ergo etiam
fidejuſſores, ſi omnes ſolvendo ſint. *Cujac. tomo* 4. *pag.*
4 806. *ad h. l.* Notetur autem hic, non fuiſſe plures fi-
dejuſſores datos ab uno tutore, nam ſic beneficium di-
viſionis non haberent *l. fin. ff. rem pupilli ſalvam fore.*
Sed hic vel ſinguli fidejuſſores e ſingulis, vel univerſi
ab univerſis tutoribus dati. vid. *Manzius de fidejuſſ. c.* 9. *num.* 35.

ad L. Si fidejuſſores. 7.

SUMMARIA.

Caſus, ubi fidejuſſores habent beneficium diviſionis. n. 1.
Lex hæc *an hodie valeat.* 2.

1 FIdejuſſores unius tutoris non habent beneficium
diviſionis, per *l. ult.* niſi mandato fidejuſſorum
tutorem prius convenerit adoleſcens, & a fidejuſſo-
ribus, quod a tutore conſequi non poſſet, ſtipulatus
fuerit, quo caſu dividet actionem. Sed, ni fallor, hæc
exceptio nititur novatione, quod novavit adoleſcens
2 actionem, per ſtipulationem interpoſitam. Sed quia
jure novo non inducitur novatio, niſi hoc exprimatur, non puto *hanc legem* valituram. Et adoleſcens gra-
tificaturus fidejuſſoribus, non videtur renunciare juri
ſuo, quod habet contra fidejuſſores.

ad L. fin.

SUMMARIA.

Caſu, ubi hæres tutoris tenetur de levi culpa defuncti. num. 1.
Contra hæredem tutoris an in litem juretur. 2.

Hæres

Digitized by Google

HÆres tutoris de levi culpa tutotis etiam tenetur,
quando lis cum defuncto conteſtata ; Autor *ad*
s *L. 3. nu 2. c. de heredib. tutor*, nam per litis cooteſta-
tionem etiam pœnales actiones tranſmittuntur ab
utraque parte, & temporales perpetuantur. *hic & l.*
159. de R. J. Obrecht in tr. de litis cont. c. 10. n. 54. ſeq.
Sicut & contra hæredem in litem juratur in certis caſi-
a bus *l. 4. C. de in lit. jurando vid. ibid. not.* Doi, Auto-
ris *n. 10. 11. ſ.* Sed ſi lis com tutore conteſtata eo caſu,
quo contra defunctum licuit in litem jurare, etiam con-
tra hæredem licebit. *Covar. l. 2. reſp. c. 14. num. 5. &*
quos laudat Borellus t. 1. dec. tit. 52. num. 23. vid. Hilli-
gerum in Donellum l.26. cap. 9. lit. B. conf. etiam *Bach.*
in Tr. v. 2. d. 9. th. 5. lit. B. & Seiferus de Juram. in
5. c. 6. num. 18. Autor. *ad L. 1. n. 2. & nu. 13. C. de in*
lit. jurando.

TITULUS VIII.

De Magiſtratibus conveniendis.

Ad. L. In ordinem. 1.

SUMMARIA.

Ex quibus cauſis teneatur Magiſtratus actione ſubſidiaria. num. 1.
An totus ordo teneatur. 2.
Actio hæc an hodie abolita. 3.
Hodie magiſtratus ex officio nemine petente tutores conſtituere debet. 4. 8.
Quid ſi nemine admonente hoc non faciat, an ſtatim conſtituatur in mora, & ad quid teneatur. n. 5.
Applicatio §. 1. & 2. h. l. *ad uſum hodiernum. 6.*
Judex teſtes inhabiles ex officio, an repellere poſſit. 7.
Nihil imputandum magiſtratui, ſi tutor eo tempore idoneus fuit, quo tutela agi potuit. 10.
Probatio, omnia in conſtituto tutore rite obſervata eſſe, competit Magiſtratui. 11.
Extenditur ad alios actus judicis. 12.
Hypotheca pupillo an competat in bonis magiſtratus. n.13.

1 ACtione ſubſidiaria tenetur magiſtratus, qui ido-
neos non dedit tutores, vel ſatisdationem non
exegit, (nam alterutrum horum hodie neceſſarium
tantum eſt. *Carpz. p.2 c. 11. def. 41. nu. 8. Bach. d. diſp.*
2 *9. th. 7. lit. E.*) Autor *ad L. 1. n. 1. ſeq. C. h. t.* Non
totus autem ordo tenetur, niſi in ſe periculum ſuſce-
3 perit: ubi tamen præſentes tantum obligantur, per *h.*
l. Et actio hæc ſubſidiaria hodie non eſt abolita, ut
quidam putant. *Bach. d. l.* cum & conſilia hae de ma-
teria extent. *vid. Weſenb. conſ. 245. & 266. quem re-*
4 *fert Dn. Struv. Ex. 31. th. 81. Carpz. d. l.* Imo Magi-
ſtratus etiam hodie ex officio, & nemine petente tuto-
res eligere, & ad munus ſubeundum compellere tene-
tur, & ſi non fecerit; poterit & debebit puniri, & pu-
pillo omnia damna ac intereſſe refundere. *Ægid. Boſſ.*
in tr. crim. tit. de Official. corrupt. n. 26. Clarus §. ult.
q. 73. Schraderus de feudis p. 10. ſect. 20. n. 10. ubi id re-
cte probat ex *Ordinat. pol. de A. 1548. & 1577. Tit.* von
der Pupillen. 31. & 32. §. 1. ibi, hiermit ernſtlich auf-
5 ferlegt und befohlen haben. Ideo dubio omni caret,
dicit *Schraderus d. l.* quod magiſtratus hoc facere ne-
gligentes, nulla alia monitione, requiſitione, vel in-
terpellatione interveniente in mora conſtituantur, &
ad damna, ac intereſſe & ad pœnam legitimam tene-
antur. Et certum eſt, quod is, qui ad faciendum &
curandum obligatus eſt, etiam abſque interpellatione,
vel requiſitione in mora conſtituatur. Hæc *Schraderus*
6 rectiſſime, Quod in §. 1. & 2. habetur de Præſide reſ-
cribente, id ita apud nos obſervari debet, ſi Magi-
ſtratus ſuperior pupillo in civitate vellet tutorem con-
ſtituere. Et in §. 3. reperitur *Gloſſa* notabilis & à Do-
7 ctoribus ſæpe allegata, quod Judex, quando produ-
cuntur teſtes inhabiles una parte, licet altera pars ni-
hil excipiat, forte ignara vitii, poſſit ex officio re-
pellere. *Corſetus ſing. 351. incip. ſi Teſtes. ubi plures alle-*
8 *gat.* In §. 6. notetur quod Magiſtratibus non impute-
tur, ſi non dederint tutores vel curatores, ſed ita de-
mum, ſi moniti non dederint, ſed hoc aliter ſe habet
hodie, per Receſſum Imp. *Auguſt. de An. 1548. & de*
an. 1577. Tit. von Pupillen / 31. ubi Magiſtratus ex
officio tutores conſtituere tenetur. *Schrader. de feud. d.*
9 *ſect. 20. nu. 10. ſeq. & quos allegat.* Quod utinam omni-
bus curis adſcriberetur! In nonnullis Civitatibus ſunt
certi Senatores, qui orphanorum curam gerunt, voca-
ti, die Weiſen-Herren / quorum eſt nominare tutores
& curatores, & curare, ut pupillis ac minoribus
provideatur. Quorum munus omnino pium & DEO
10 placens. In §. 12. dicitur ſufficere Magiſtratui, ſi tutor
eo tempore idoneus fuerit, quo tutelæ agi potuit, quia
11 futuros caſus præſtare nequit. In §. 13. dicitur, proba-
tionem ejus, quod ſatisdatio à tutoribus præſtita ſit,
vel cauſæ cognitio præceſſerit, an bona tutorum ſuffi-
ciant, (nam alterutrum hodie ſufficere, *ſupra dixi.*)
& omnia rite peracta, non incumbere pupillo; ſed
Magiſtratui, *per h. §. Carpz. d. def. 41. in Donell. l. 25.*
cap 4. Autor *ad L. 1. n. 2. C. h. t.* quia de proprio fa-
cto, quod rite peregerit, in ſuum commodum non
12 poteſt deponere. Unde concludunt, judicis aſſertioni,
quod cauſæ cognitionem adhibuerit in decreto, non
credi, niſi probetur. *Maſc. concl. 951. num. 10. ubi plu-*
13 *res citat.* Sic nec teſtanti de ſtylo, quando de ejus ſen-
tentia agitur, creditur. *Maſc. n. 17.* niſi præſumptio-
nes concurrant. Hypotheca pupillo non competit in
bonis Magiſtratus *arg. §. 14. h. l. Montanus. c. 32. reg.*
7. n. 52. Et patet Magiſtratus tenetur peculiotenus, *per*
§. ult.

ad L. Non ſimiliter. 4.

SUMMARIUM.

Hæres magiſtratus quatenus teneatur.

EX lata culpa magiſtratus hæres tenetur, non ex levi culpa, ut magiſtratus ipſe, & ſic aliter defunctus, aliter hæres tenetur, & ſic hic reperitur exceptio regulæ, quæ habetur in *l. 2. §. 2. ff. de verb. obl.* quod ex perſona hæredis natura obligationis & actionis non mutetur, *hic & l. 2. C. h. t. ubi notavit* Dn. Autor *Montan. d. c. 32. reg. 7. n. 33. & 45. ſeq.*

ad L. Magiſtratus. 7.

SUMMARIA.

Magiſtratus doloſe hic officio functus non habet beneficium diviſionis. nu. 1.
Quid ſi culpa neglexerit. 2.
Conciliatio l. 28. de adminiſtr. tut. 3.

1 SI dolo magiſtratus non exegerit ſatisdationem, eo
tempore, quo tutorem dedit, quilibet tenetur in
ſolidum; ſed ſi culpa, quilibet tenetur pro parte, ſi
2 modo tempore depoſiti officii uterque ſolvendo. *l. 3,*
C. de Probat. Bart. ad l. 45. de Admin. tutor. & bene-
ficium diviſionis datur Adminiſtratoribus civitatum.
Mont. de tutel. c. 39. n. 151. Sed videtur obſtare. *L. ſi*
plures 38. de Adminiſtr. tut. Sed illa lex de dolo in omit-
3 tendo loquitur, hæc in committendo. *Franc. Curt. in*
rep. L. neque pacto C. de Tranſact. n. 12. & ſeq. vol. 7.
Autor *ad L. 3. n. 1. 2. & 3. C. h. t.*

TITULUS IX.

De rebus eorum, qui ſub tutela, vel cura ſunt, ſine decreto non alienandis vel ſupponendis.

ad L. Imperatoris. 1. §. ult.

SUMMARIA.

Alienatio bonorum immobilium pupilli & minoris eſt nulla. num. 1.
Limitatur. 2.
Explicatio §. ult. h. l. 3.
De aliis explicationibus agitur remiſſive. 4.
Conciliatio. l. 2. h. t. cum. §. h. 5.
Hypotheca ſpecialis reſervata in re vendita, eſt potior, quam generalis prior. 6.
An pignus ſine novo conſenſu Domini reſervatum, ratione feudi conſenſu Domini venditi ſubſiſtat. 7.
Jus retractus ex pacto curatorum in rebus immobilibus fruſtra conſtituitur. 8.

1 IN *hoc titulo* prohibetur alienatio bonorum immobi-
lium pupilli vel minoris. Et licet verba SCti diri-
gantur ad perſonas tutorum & curatorum, ipſa tamen
prædia afficiuntur, & alienatio nulla eſſe dicatur. *Pa-*
cius vol. 1. conſ. 98 *n.* 42. Ipſum autem Senatus con-
2 ſultum addit limitationes, 1. niſi parentes hoc diſpo-
ſuerint. 2. Si autem neceſſitas æris alieni prætendatur,
cognitio eſt Prætoris. 3. Si res communis ſit, & alter
ad diviſionem provocet. 4. Si pater obligavit, & cre-
ditor diſtrahere velit. Si autem minor emit prædium,
poſtea conveniri non poteſt, ut, quoad pretium ſolve-
retur, prædium eſſet pignori obligatum; ubi enim quæ-
3 ſitum eſt dominium minori, cœpit non poſſe obligari.
Ideoque eſt communis Dd. interpretatio, *hunc* §. de
pignori pacto, poſtquam dominium minori acquiſi-
tum, intelligendum eſſe, ſicut eos allegat *Klock. vol.*
2. conſ. 42 *n* 120. *& ſeqq. & Berous l. 1. conſ.* 154. *n.* 19.
4 *& ſeq.* Licet aliter *Surdus conſ.* 173. *num.* 23. *& ſeqq. Pi-*
nell. ad l. 1. C. de Bon. mat. p. 3. *n.* 52. Aliter *Carpz. p.*
2. Juriſpr conſt. 23. *def.* 16 *n.* 27. *ſeq.* qui *per L. 2. huic*
§. derogatum eſſe putat. Aliter *P. Barboſa ad l. ſi con-*
ſtante pr. n. 123. conf. *Bachovius de pignor. lib.* 2. *c.* 2.
nn. 9 Sed *hic* §. *fin.* de pignore poſt contractum con-
5 ſummatum conſtituto; Lex ſecunda vero de pacto pi-
gnoris in ipſo contractu interpoſito intelligi poteſt.
conf. *Tiraq de Retr. Convent. ad fin. tit. nn.* 13. *Menoch.*
lib. 2. A. Q. caſ. 171. *n.* 31 *Klock vol. 2. conſ.* 42. *n.* 1. 0.
& ſeqq. Cuno de pactis cap. 20. *n.* 45. *ſeq Ranchb. p.* 1.
6 *qu. 6. nn* 44. Colligitur *ex argumento hujus* §. qui ven-
didit rem reſervata ſibi hypotheca, potiorem eſſe illo,
qui generalem hypothecam, antea in bonis conſecu-
tus erat, quia res jam affecta onere hypothecæ ſpecia-
lis venit ad debitorem, & ſic prior eſt ſpecialis hypo-
theca reſervata in ea re, quam hypotheca generalis.
Gail. lib. 2. obſ. 12. *n.* 4. *Wiſſenbach. vol.* 1. *d.* 40. *th.* 8.
Zaſ. ad tit. ff. qui potiores. n. 7. *l.* 7. *C. qui potiores. Et*
Autor *ad L.* 7. *n.* 4. 5. *C. Qui potiores. Sande lib.* 3. *tit.*
12. *d.* 16. ubi ſpecialem requirit hypothecam. Collig-
7 tur etiam *ex hoc* §. quod qui cum conſenſu Domini ven-
dit feudum, in eoque jus pignoris pro pretio ſibi re-
ſervavit, pignus tamen ſine novo Domini conſenſu
contractum non ſubſiſtat. *Ex Matthæo de Afflict.*
Harim. Piſt. p. 1. qu. 31. *num.* 33. *Carpz. l. 4. Reſp.* 28.
Collige, etiam ex pacto curatorum in rebus immobi-
8 libus inutiliter conſtitui jus retractus. *Dn. Mev. p.* 5.
dec. 32.

ad L. Sed hic. 2.

SUMMARIUM.

Fiſco vendenti rem minori competit hypotheca legalis.

QVando Fiſcus vendit rem minori, ut alias Fiſco in contractibus tacita hypotheca competit. *l. 2. C. in quib. cauſ. pign. tac. contr.* ideo hypotheca legalis etiam bona minorum afficit, ſine ullo decreto & ſolennitate. *Tiraq. de LL Connub. gl.* 8. *num.* 191. *Neguz. de pign. memb.* 4. *p.* 2. *nu.* 73. *Petr. Barb. in l. ſi conſtante* 25. *pr. nu.* 119. *& ſeq. ff. ſol. matr.*

ad L. Sed ſi. 3. §. 3.

SUMMARIA.

Alienatio neceſſaria ſine decreto fieri poteſt. n. 1.
An & quatenus ſine decreto licita alienatio neceſſaria rei communis. 2.
Quæ requirantur ad alienationem fundi emphyteutici. 3.
Fundus pupillo legatus an ſine decreto repudiari poſſit. numer. 4.

1 ALienatio fuodi neceſſaria, ſcil. per rem judica-
tam, ſine decreto fieri poteſt. *Tiraquell. de Retr.*
2 *conſang.* §. 1. *gl.* 10. *n.* 122. Sic etiam alienatio prædii
neceſſaria licita eſt, quando ſocii provocant ad divi-
ſionem. *l. pen. C. eod. tit. de Prædiis & aliis reb. Mi-*
nor. Ant. Fab. quem laudat Carpz. p. 2. *dec.* 121. *nu.* 6.
ubi tamen tutorum præſentiam neceſſariam dicit.
3 *Ad* §. 4. Emphyteuticum etiam prædium ſine de-
creto alienari nequit; ubi duo requiruntur ſcilicet
Domini directi conſenſus, ob dominium ejus dire-
ctum, & judicis decretum, quia utile dominium pu-
pilli vel minoris eſt. *Valaſc. de Jure Emphyt. qu.* 1. *nu.*
22. *Gutier. de Tutel. p.* 2. *c.* 5. *num.* 22. Autor *ad L.*
3. nu. 19. C. de Prædiis & aliis reb. Min.
4 *Ad* §. 8. Fundus pupillo legatus, an ſine decreto re-
pudiari poteſt? Videtur quod ſic, quia aliud eſt repu-
diare, aliud non adquirere, *per l.* 6. §. 2. *ff. quæ in*
fraudem creditorum. Sed neg. hoc ex ſpeciali favore
pupilli. *Bald. hic & Berlich. p.* 1 *dec.* 51 *nu.* 4. *Petrus*
Faber ad l. 78. *de R. J. Hilliger ad Donell. l.* 23. *c. ult.*
l. C.

ad L. Magis puto. 5. §. 2.

SUMMARIA.

Res, quam pupillus poſſidet b. f. cum titulo ſine decreto alienari non poteſt. n. 1.
Quid ſi m. f. poſſideat ſine titulo. 2.
Quæ obſervanda in alienatione prædii pupillaris. numer. 3. 4.
Conductor oberati debitoris prædium quatenus cedere teneatur. 5.
Decretum Prætoris Romani quouſque hic extendatur. 6.
Locus interponendi decreti triplex. 7.
An ex ſententia Berlich. *locus domicilii & rei ſitæ elective concurrere poſſint. 8. 9.*
Nuntio jurato, ut uni teſti, quomodo mandatum ex officio exequitur, credendum. 10.
Quid ſi de verbis procacibus adverſarii teſtetur. 11.
Cauſa alienationis, quæ neceſſario attendenda. 12.
Decreto ſine cauſæ cognitione interpoſito, minor alienatam rem cum fructibus vindicare poteſt. numer. 13. 15.
Vindicatio hæc intra tempus à lege præſcriptum, quod adjectum, inſtituenda. 14.

1 SI pupillus cum titulo rem poſſidet bona fide, licet
nondum Dominus eſt, quia tamen habet quaſi
dominium & publicianam, ideo nec hæc res ſine de-
creto judicis alienari poteſt. Ergo à contrario ſenſu:
2 Ubi pupillus habet nudam rei poſſeſſionem ſine titulo,
res hæc ſine decreto alienari poteſt. *Tiraq. poſt. LL.*
connub. gl. 5. *numer.* 170 *Menoch. remed.* 5. *adipiſc. poſſ.*
num. 20. *& ſeq. vide not.* Dni. Autoris *ad l.* 2. §. 15. *In-*
3 *fra pro emptore.* Ad alienationem prædii requiri-
tur pleniſſima cognitio, an aliunde pecunia ad ex-
tenuandum æs alienum expediri poſſit, annon aliæ
res diſtrahi queant præter prædia, annon adſint
nomina,

nomina, quæ vendi poſſunt. Ex quo nonnulli colli-
gunt, pupillum poſſe ante immobilia nomen in ſolu-
tum date creditori ſuo; ſed cum hic de venditione,
4 non de executione agatur, rectius negatur. *vid. Ber-
lich. p. 2. dec.* 296. Porto cognoſcendum, an vendere
potius, an vero obligare utilius putet, & ut non plus
accipiatur ſub obligatione prædiorum, quam quan-
tum opus eſt ad exſolvendum æs alienum, & an ur-
geant creditores, nec facile tutoribus, credendum eſt.
§. 11. *h. l. Gail. l. 2. obſ. 72. numer. 6. Simon-Cel-
lus tr. de Decret. libr. 1. tit. 1. num. 17. & ſeqq. Menoch.
l. 2. Arb. quæſt. caſu 171. num. 9. & ſeqq. & remed. 15.
recup. poſſ. num. 146. Klock. conſ. 51. num. 13. vol. 2.
& Mont. de tutel. c. 33. num. 6. & ſeq.* Autor *ad L. 3.
5 nu. 4. C. de Prædiis & aliis reb. Minor.* Ex *arg. hujus §.*
9. probat *Dn. Mev. p. 2. dec.* 244. ubi obærati debi-
toris conductor prædium cedere teneatur, opus eſſe,
ut alia bona non adſint, & creditores urgeant.

6 *Ad* §. 12. Decretum Prætoris Romani, ſi tutela
ibi adminiſtrata, pertinet etiam ad prædia minoris
in provinciis ſita. Nam decretum fertur ratione Ju-
riſdictionis in perſonam, & ſic per conſequentiam
afficit res alibi ſitas extra ſuum territorium. *Pet. Peck.
ad c. 26. de R. Jur. in 6. num. 7. Berous vol. 3. conſ.*
102. *numer.* 20. Autor *ad L. fin. num. 3. C. de Præ-
diis & aliis reb. Minor.* Colligitur etiam, triplicem
7 poſſe eſſe locum interponendi decreti. Scil. 1. domici-
lium pupilli. 2. Locum adminiſtratæ tutelæ, & de
his caſibus hic agitur. 3. Ubi prædia ſunt ſita: de quo
8 ultimo tamen dubito. *Berlichius* quidem *p. 1. dec.* 29.
vult, locum domicilii & locum rei ſitæ concurrere
elective; ſed id videtur dubium; nam cognitio cauſæ
requiritur, an neceſſaria ſit venditio, an hoc condi-
tio bonorum & æris alieni requirat; quod vix commo-
de extra locum domicilii & tutelæ geſtæ explicari po-
9 teſt. Illud vero *Berlichio* non concedendum puto, quod
ideo utrinque poſſit hoc decretum interponi, quia
ſit Juriſdictionis voluntariæ, nam & poſtea ait *in fi-
ne deciſionis*, competentiam judicis requiri. Nimi-
rum non omnia, quæ voluntariæ ſunt Juriſdictionis,
ad omnem judicem pertinent, certe non ea, quæ ac-
curatam cognitionem cauſæ requirunt.

10 *Ad* §. 13. Viatori ſeu nuncio jurato creditur, quan-
do mandatum exequitur juxta naturam officii ſui.
Godofr. hic. Et ſic in iis, quæ officii eorum ſunt, &
in expeditione mandati, uni teſti creditur, ſi res
non ſit magni momenti *Farin. q. 63. numer. 40. &
11 quos citavi in Proc. Civ. c. 3. num.* 38. Sed ſi de ver-
bis procacibus adverſarii teſtetur, debet juramento
teſtium obſtringi, nec uni ſoli creditur. *Gail. lib. 1.
obſ. 34. nu. 5. Dn. Mev. p. 4. dec. 269. Card. Tuſchus
concl. 133. lit. N. conſ.* Menoch. *l. 2. Arb. q. caſu 99.
n. 16. Carpz. p. 1. c. 16. d. 39.*

12 *Ad* §. 14. Ob neceſſitatem æris alieni permittenda
eſt alienatio, non vero ob utilitatem. *Roland. à Val-
le vol. 3. conſ. 7. num. 26. Natta conſ. 631. numer. 35.
13 Afflict. dec. 87. numer. 5. Guttier. d. l. num.* 33. Si aut
Judex nimis propere & ſine præhabita cognitione de-
cretum interponat, tale decretum ipſo jure eſt nul-
lum, nec minori præjudicat, & minor poteſt prædium
14 vindicare cum fructibus. *Ricc. dec. collect. 345. Carpz.
p. 2. conſt. 11. def. 29. num. 11. & 12. & p. 1. dec. 89. num.*
16. Autor *ad L. 1. num. 2. & ſeqq. C. de Præd. decur.*
Sed intra quinque annos ab anno 25. numerandos,
in lucrativis vero intra decennium inter præſentes,
& vicennium inter abſentes *l. fin. C. Si major factus
alienationem*, quod tempus lapſum excludit minorem,
non per modum præſcriptionis, ſed per modum ratiha-
bitionis. *Berlich. p. 2. dec. 112. num. 10. Menoch. remed.
15. recup. poſſ. n.* 188. neque vindicationi obſtat exceptio
hypothecæ, interim in fundo conſtitutæ. *Carpz. p. 2.
15 dec. 193. & quos allegat A. Barb. in l. 4. C. h. t.* Si nul-
lum æs alienum allegetur, minus probetur, & tamen
tutores allegent, expedire venditionem pupillo, &
Judex decernat venditionem, decretum nullum eſt,
quia non eſt mero arbitrio Prætoris poſitum, an proba-
16 re velit, ſed ſi urgeat æs alienum. Unde colligit *Dn.
Mev. p. 5. dec.* 34. pronunciationem judicis de aliena-
tione bonorum minoris factam, quæ in alia cauſa in-
cidenter impugnabatur, non habere vim decreti. *conf.
Raudenſis lib. 1. conſ. 8. num. 26. & conſ. 10. num. 53. &
ſeq. Hipp. Rimin. conſ. 5. nu. 6. & 38.*

ad L. Si pupillorum. 7. §. 1.

SUMMARIA.

*Decretum interpoſitum ſuper obligatione rei, an exten-
datur ad alienationem ſubſecutam. num. 1. & 2.
Limitatur. 5. & 6.
An pater ſine decreto alienare poſſit. 3. & 4.*

1 Decretum interpoſitum ſuper obligatione rei, ex-
tenditur etiam ad alienationem poſtea ſecutam
per conſequentiam; ita ut novo decreto opus non ſit.
Autor *ad L. 1. nu. 3. C. de Prædiis & aliis reb. Minor.*
Ita prædium Eccleſiæ cum conſenſu Epiſcopi, vel feu-
dum cum conſenſu Domini oppignoratum, poteſt
vendi ſine novo conſenſu *poſt Iſerniam & Afflictum
2 Decius conſ. 558. nu. 1. Hartm. Piſt. p. 1. q. 13. nu. 39. &
ſeqq.* Sed in feudo an hoc obſervetur, dubitare licet,
cum Domini interſit ſcire, quis futurus ſit vaſallus. Poſ-
ſet dici, non requiri novum Domini conſenſum, ſed
emptorem tamen Domino nominandum, & hunc in-
veſtituram petere debere.

3 *Ad* §. 2. Alienare etiam pater nequit ſine decreto;
quod tamen facilius aliis impetrat. *Vaſq. de ſucceſſ.
creat.* §. 10. *num.* 80. Autor *in C. 1. de. Tranſact. ad L.
4 12. num.* 7. Quod tamen intelligendum videtur ex
communi ſententia de patre curatore liberorum, non
de patre, qui habet liberos in poteſtate, qui eſt legi-
timus adminiſtrator bonorum filii, qui ex neceſſitate
etiam ſine decreto alienare poteſt. *Covarr. l. 1. Reſol.
cap. 8. n. 6. Tiraq. in Præf. tract. ad l. ſi unquam. C. de
Rev. donat. 34. Gail. lib. 2. obſ. 72. num.* 14. Autor *ad L.
3. n. 4. C. de Prædiis & aliis reb. Minor.* modo pater
ipſe ſit majorennis, & fiat ob æs alienum. *afflict. dec.
393. num. 2. & 9. per totam.*

5 *Ad* §. 3. Cui permiſſum erat à Prætore rem aliena-
re, non poteſt obligare, nec contra. Neque *obſtat* §.
1. quia *in* §. *hoc* 3. de eo caſu ſermo eſt, quando quis ad
alienationem progreditur, non in conſequentiam
6 obligationis prius conceſſæ, ſed cum ſtatim, quæ per-
miſſa erat obligari, venditur; ſunt enim hæc diver-
ſa, nec igitur conſenſus in uno trahitur ad alterum.
*Hartm. Piſt. d. q. 13. n. 56. & ſeq. Ludovic. Rom. ſingu-
lar. 217. & ibi Addiționator. Garſias in repet. l. Gallus.
§. Et quid ſi tantum. ff. de Lib. & Poſth. num. 118. vol. 3.*

ad L. Illicite. 10.

SUMMARIA.

*Caſus legis proponitur. num. 1.
Ratio decidendi. 2.
Tutor rei illicite à ſe vendita quocunque modo Dominus
factus, rem iſtam vendicare non poteſt. 3.
An decretum poſt contractum perfectum impetratum im-
pugnare poſſit. 4.
Prædium illicite venditum & ſecundo emptori auferri po-
teſt. 5.
Actio ex* l. 2. C. de Reſc. vend. *& ab emptore hypotheca,
conſtituta non comitantur hic prædium. n. 6. 7.*

1 Tutor illicite ſine decreto, vel dum falſam cauſam
perſuaſit judici, ut permitteret, mihi vendidit
prædium minoris: poſtea tutor convenitur à mino-
re, & compellitur æſtimationem fundi ſolvere mi-
nori, & ita conſequitur dominium fundi empti à
ſe, dum pretium ſolvit. Poſtea vindicat à me fundum,
excipio

exceptio de dolo, quia ipſe vendidit. Et hæc venditio
2 non eſt nulla, dum pupillus eam approbavit, reci-
piendo æſtimationem. Ergo totum contractum appro-
bavit, per *l. 16. ff. de Adm. tut.* Ergo tutor ipſe impu-
gnare nequit. *Donell. lib. 19. cap. 12. lit. L. & ibi Hil-
lig. lit. M.* Unde colligitur, tutorem qui illicite aliquid
3 vendidit; non tantum, ſi dominium rei illius con-
ſequatur, ſed & ſi minori hæres ſit, non poſſe vin-
dicare rem venditam à ſe, nec tutoria hæredem. Et
ita judicatum refert *Sande lib. 2. tit. 9. def. 17.* Neque
4 poſſe puto decretum ex eo impugnari, quod poſt
contractum perfectum ſit impetratum, quia hæc alie-
natio ita non eſt nulla, quin per ratihabitionem
pupilli, aut confirmationem ſuperioris poſtea confir-
mari non poſſit. vid. *Berlich. p. 1. dec. 149.* licet diſſen-
tiat *Carpz. l. 5. Reſp. 68. n. 18.* Collige, fundum minus
5 legitime venditum, etiam ſecundo emptori auferri
poſſe, qui à primo emptore emit, quia prima emp-
tio nulla, & ſic nullum jus ſecundi, quod à primi
jure dependet. *l. 3. & 4. C. ſi quis ign. minoris præ-
6 dium emerit. Mev. p. 5. dec. 22.* Sed actio ex *l. 2. C.
de Reſcind. vend.* non comitatur fundum, ſed contra
eum datur tantum, qui læſit; quia perſonalis eſt actio.
Mev. d. l. Sic etiam ab emptore hypotheca conſtituta
7 alteri, nullius erit valoris, & creditor fruſtra aget
contra minorem, ſi ei reſtitutum prædium nulliter
alienatum; quia hypotheca in re aliena conſtitui ne-
quit. *Carpz. p. 2. dec. 149. n. 10.* eo quod per ſilen-
tium quinquennale ratificatur actus nullus, nec puto;
ſuperioris confirmationem reddere validam hanc alie-
nationem, niſi perfecta cognitio cauſæ præmiſſa.

ad L. Penult.

SUMMARIUM.

Ob utilitatem quandam ut ſterilitatem prædia minoris non licet alienare.

LIcet ſterilis ſit fundus vel peſtilens, non tamen hoc ſufficit ad alienationem concedendam: nam ob neceſſitatem æris alieni prædium vendendum eſt, non ob utilitatem etiam inſignem. *Hipp. Rimin. vol. 1. conſ. 5. num. 38. & ſeq. Afflictus dec. 87. Riccius dec. 345. Natta d. conſ. 631. num. 35. Menoch d. l. n. 61. & Klock. d. conſ. 51. nu. 18. Guttierez d. l. n. 33. Randenſis vol. 1. conſ. 8. num. 26.* Et judicatum refert *Joh. à Sande l. 2. tit. 9. d. 14.* & fundi emuntur ex quantitate redituum. *Hic & l. 92. de leg. 1. Maſcardus concl. 652. & concl. 817.* Et ex fundi pretio poteſt aliqua haberi certitudo de fructibus. *vid. not.* Dni. Autoris *ad l. 92. n. 4. de leg. 1.*

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Ex voluntate ultima patris alienatio ſubſiſtit ſine decreto. num. 1.
Quid ſi teſtamentum poſtea irritum appareat. 2.
Ultima voluntas quantumcunque imperfecta ratione ſolennitatis, tamen declarat voluntatem teſtatoris. 3.
Explicatio h. l. *alia. 4.*
Verba ambigua in teſtamento poſſunt declarari ex codicillis etiam imperfectis. 5.
Hæres, rupto teſtamento, quatenus ex eo teneatur in foro conſcientiæ. 6.

1 QUando pater in teſtamento juſſit prædium alie-
nari, alienatio à tutoribus ſine decreto fieri po-
teſt, *per l. Prædium. 3. C. quando decreto opus non eſt.
Tiraq. de LL. Connub. gl. 8. n. 294. Guttier. d. l. n. 64.*
2 Autor *ad L. 1. num. 1. ſ. C. Quando decreto opus.* Sed
quid ſi irritum poſtea appareat teſtamentum? Reſp.
nihilominus juxta voluntatem Patris recte venditum
eſſe prædium. Unde colligunt: Ultimam volunta-
3 tem quantumcunque imperfectam ratione ſolennita-
tis, declarare tamen voluntatem teſtatoris. *Vaſq. de
Succeſſ. Creat. §. 28. numer. 11. Wiſſenb. d. 52. th. 19.*
4 Licet nonnulli, quos refert. *Mant. in tr. de Con-
ject. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 13. numer. 2. & lib. 3.
tit. 20. numer. 5.* Autor *ad L. 1. numer. 3. C. Quando
decr. op.* hanc legem de teſtamento non imperfecto, ſed
irrito facto, intelligant, Sed de diſtinctione hac vi-
5 deatur ipſe *Mantica d. t. 20. numer. 5. in fine.* Colligi-
tur etiam *ex hoc textu*, quod verba ambigua in te-
ſtamento poſſint ex codicillis etiam imperfectis de-
6 clarari. *Mant. d. tit. 20. num. 7.* Colligi etiam poteſt
ex hac lege, ut & *ex l. 5. §. 15. ff. de Donat. inter.
Vir. & ux. & l. 38. de Fideicom. libertat. & l. 2.
C. de Fideicom.* non eſſe abſurdam ſententiam Do-
ctorum communem, quod hæres non ſolenni, certa
tamen voluntate defuncti, teneatur in foro conſcien-
tiæ. *Molina tr. 2. d. 81. & Leſſius l. 2. de J. & J. c.
19. dub. 3. Bach. ad tit. de Pactis in Digeſtis num. 5.
Wiſſenb. d. 54. th. 23.*

TITULUS X.

De curatoribus furioſo, & aliis extra minores dandis.

ad L. 1.

SUMMARIA.

Prodigus quis, & quomodo conſtituatur. num. 1. & 2.
Quando & quomodo jure deſinat eſſe in poteſtate curatorum. 3. & 4.

1 HAbetur hic prodigi definitio, qui neque tempus,
neque finem expenſarum habet, & huic per LL.
12. Tab. interdicitur bonorum adminiſtratio, quod
ita intelligendum, ut prodigus conſtituatur ſuis acti-
2 bus ſcilicet profuſione, ſed non interdici ipſi admini-
ſtrationem, niſi præceſſerit ſententia declaratoria ju-
dicis. *Gomez. lib. Reſolut. c. 14. n. 31. Daut. de Teſt. nu.
122.* Conſtituto autem & declarato prodigo, fit inter-
3 dictio ipſo jure, per l. 12. tab. *Hill. in Don. lib. 22.
lit. F.* & hinc etiam declarandum, quod hic dicitur,
ſi reſipuerit, ipſo jure deſinere eſſe in poteſtate cura-
torum, ſi ſcilic. per ſententiam Judicis declaratoriam
de hoc conſtet, ut iiſdem cauſis diſſolvatur. *Decſ.
conſ. 274. num. 1. Mentan. de tutel. c. 37. num. 15.* Au-
4 tor *ad L. 1. n. 3. C. Quando tut. vel cur. deſin.* Licet ſi
notoria ſit reſipiſcentia, non videatur opus eſſe decla-
ratione, ut facilius liberari, quam ſubjici dicatur,
cum alias jura ad liberandum ſint proniora; ſed tu-
tius eſt declaratoriam petere. *conf. Burgella in repet.
l. cui bon. 15. nu. 33. ff. de V. O.* Demum hic dicitur *in
fine*, curatelam patris furioſi vel matris, ad filium ſpe-
ctare. *hic & l. 4. h. t. vide l. 12. §. 1. de Curat. datis.*

ad L. Sed & 2.

SUMMARIUM.

Quibus præter minores detur curator.

OMnibus iis, qui rebus ſuis propter morbum animi vel corporis præeſſe non poſſunt, datur curator, v. gr. captivis, mutis, ſurdis, & ſim. de quibus *Mont. de tutel. c. 28. & ſeq.* ſcilicet volentibus. *Struv. Ex. 31. th. 91.* & in *l. ſeq.* allegatur exemplum jacentis hæreditatis, cui deliberante hærede datur curator. *Ment. c. 28. num. 66. Don. lib. 3. c. 18.*

ad L. Conſilio. 7. §. ult.

SUMMARIA.

An uni curatorum recte ſolvatur, & unus itiam recte ſolvat. nu. 1.

Contractus quando ſint magis facti quam juris, & contra. 2.

1 UNi curatorum recte ſolvitur, & ouus etiam ſol-
vit, niſi alter prohibeat: additur hic ratio, quod
contractus ſint magis facti, quam juris, ſcilicet in
principio. Sed quando io eſſe ſunt deducti, ſuot ma-
gis Juris quam facti *Gomez. in §. ſupereſt. nu. 23. de act.*
inſt. Aug. Barb. libr. 3. c. 62. ax. 1. Sed aliud in manu-
2 miſſione & donatione. *L. fin. 2. h. t.*

ad L. Cujus bonis. 9.

SUMMARIA.

Creditores electionem habent, ut vel ſibi bona obærati debitoris vendantur, vel iis diſtrahendis curator conſtituatur. n. 1.
Quid ſi alterum elegerint, an mutatio concedenda. nu. 2.
Reg. ſubſtitutio non habet locum, ubi perſona induſtria electa. 3.

QUando obæratos debitor, tunc in facultate credi-
1 torum, liquidatis debitis, ut vel ipſis bona ven-
dantur, vel veodendis bonis curatorem petant, & ſi
hoc petierint, ad prius redire non poſſunt, etiam cu-
ratore mortuo: Nam huic non ſuccedit hæres forte
2 inhabilis in curatela, ſed conſtituendus eſt alius, Via,
quam ſemel elegiſti ambula: nam omnis variatio odio-
ſa. *vid. Carpz. p. 2. c. 44. d. 5. Lancellot. de Attent. c. 4.*
limit. 30. *n.* 11. *Vid. Not.* Dui. Autoris *ad l. 8. nu. 2. &*
ſeqq. ff. de Collat. Colligunt etiam ex *hac l.* regulam,
3 quod ubi perſonæ induſtria electa, ſubſtitutio non ha-
beat locum. *Dn. Mev. p. 2. dec. 108. in f.*

ad L. Julianus. 10.

SUMMARIUM.

Alienationes prodigorum an & quando ſubſiſtant.

SI is, cui bonis interdictum, aliener, alienatio ip-
ſo jure nulla. *Donell. lib. 9. c. 10. lit. O. Rimin.*
conſ. 515. num. 12. ubi *h. textu* probat etiamſi prodiga-
litas ſit notoria, valere tamen alienationem ante ſeo-
tentiam factam. *conf. tamen Burg. ad d. l. n. 19.*

ad L. Sæpe. 13.

SUMMARIA.

Teſtamento de jure Civ. curatores non dantur. numer. 1.
Legitimis curatoribus non exiſtentibus, dantur à magiſtratu. 2.
Furioſe hodie curator teſtamento datur. 3.

1 TEſtamento curatores non dantur, Autor *in C. tit.*
de Epiſc. Aud. ad L. 27. nu. 3. & 6. licet dari con-
firmentur. *leg. pen. h. t.* Sed LL. 12. Tabb. furioſi & ſic
etiam prodigi ſunt in legitima agnatorum curatela, &
2 ſi hi idonei non ſint, dantor à magiſtratu curatores,
Montanus d. c. 28. num. 12. & ſeqq. Donellus & ibi Hil-
lig. l. 3. c. 19. Et furioſo hodie datur curator teſtamento.
3 *l. 7. §. 5. C. h. t.* Aut. *in C. d. t. & L. num. 6.*

ad L. Mulieri. 15.

SUMMARIA.

Luxurioſæ fœminæ datur curator. n. 1.
Luxurioſa quæ dicatur. 2.

1 LUxurioſæ fœminæ dari poteſt corator; ſed per
luxurioſam mulierem hic intelligunt prodigam
2 noo pudoris, ſed pecuniarum, quamvis utraque pro-
digalitas ſæpe concurrat. *Pinell. ad l. 4. C. de Bon. ma-*
tern. nu. 12, ſeq. Mont. d. l. 28. nu. 50. & ſeqq. Autor *ad*
L. 1. nu. 4. 5. 6. C. de Curatore furioſi.

LIBRI VIGESIMI OCTAVI.

TITULUS I.

Qui Teſtamenta facere poſſunt, & quemadmodum teſtamenta fiant.

ad L. 1.

SUMMARIUM.

Definitio teſtamenti quomodo adæquata reddi poſſit.

HIc habetor definitio teſtamenti, quod ſit voluntatis noſtræ juſta ſententia de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult, de qua *vid. Dant. de Teſtam. num. 10. & ſeq. & Donell. libr. 6. c. 4. Wiſſenb. d. 54. th. 2. & ſeqq. Dn. Manzius in tr. de Teſtam. tit. 1. num. 2. & ſeqq.* Breviter, ſi verbis DE EO addas vocem collectivam DE OMNI EO, erit adæquata definitio, ſcilicet ſi collective intelligas de tota univerſitate bonorum relinquendorum. Alias ſi vocem JUSTA intelligas de ſolenni, non competet hæc definitio omnibus teſtamentis; quamvis nec prior declaratio teſtamento militis competat. Sed de his rebus tricari instituti mei noo eſt.

ad L. In eo. 2.

SUMMARIA.

Teſtator, ut teſtamentum ſubſiſtat, debet tempore conditi teſtamenti habere integritatem mentis. nu. 1.
Integritas quomodo præſumatur. 2.
Quomodo contrarium. 3.

1 AD teſtamenti factionem requiritur, ut tempore
teſtamenti conditi teſtator habeat integritatem
mentis, non vero ſanitatem corporis. Autor *ad L. 3.*
n. 1. C. h. Integritas autem mentis præſumitur. *Pruck-*
2 *man. vol. 1. conſ. 12. n. 177. Carpzov. p. 3. Juriſpr. c. 5. def. 3.*
maxime, ſi teſtes de integritate meotis cum Notario
teſtentur, ut ſolet adhiberi vulgata clauſula; æger
3 corpore, ſanus mente. Sed qui contrarium allegat, id
debet probare, quod etiam per præſumptiones fieri po-
teſt. *Prackman. d. conſ. n. 181. Berlich. p. 3. concl. 6. n. 13. &*
ſeq. Carpz. d. l. Illa ſane levior conjectura, quod qui
diu ægrotavit, & nihil de teſtamento dixit, & biduo
ante mortem teſtamentum condit, impos mentis præ-
ſumatur, ut habet hanc *Carpzov. d. l.*

ad L. Teſtamenti factio. 3.

SUMMARIA.

Teſtamenti factio, cur dicatur eſſe juris publici. num. 1.
Solennitatibus teſtamenti non pacta, ſed ſtatuta præjudicare poſſunt. 2.

1 FActio teſtamenti non privati, ſed publici juris eſt, quia à jure publico dependet, & certis ſolennitatibus eſt adſtricta. *Donell. & Hillig. lib. 6. c. 3. lit. L.* Ei
2 ſolennitati non pacta, ſed ſtatuta præjudicare poſſunt. *Decius in L. nec ex prætorio. n. 4. & ſeqq. ff. de R. J.* Et ſic, cui Jus publicum non indulſit teſtamenti factionem, fruſtra teſtabitur, v. gr. filiusfamilias, licet pater ei indulgeat, niſi Princeps indulgeat, qui impedimentum Juris Civilis tollere poteſt.

ad L. A qua ætate. 5.

SUMMARIA.

Impubes teſtari non poteſt. n. 1.
Nec ad pias cauſas. 2.
De reliquis ampliationibus agitur remiſſive. 3.
Limitatur, quando Princeps concedit. 4.
An abſurdum aſſerere, quod impubes maturi judicii poſſit pia cauſa aliquid legare. 5.

1 PUbertate completa datur teſtandi facultas, adeo ut ne quidem pubertati proximus niſi ultimo die teſtari queat, de quo *Daut. d. tr. n. 146.* Autor *ad L. 4.*
2 *n. 1. ſeqq. C. h. t.* Et ne quidem ad pias cauſas. *Tiraq. Privil. piæ cauſæ 9. Clarus §. Teſtament. qu. 5. n. 3. Daut.*
3 *n. 143.* ubi plures ſubjicit ampliationes & declarationes. Autor *ad L. 3. n. 11. C. h. t. Et ad L. 4. n. 3. 4. 5. C. h. t.*
4 Sed ex Principis licentia, uti filiusfamilias patre conſentiente, ita & impubes judicio maturiori præditus poteſt teſtari vel legare. *Dilectus de arte teſtand. cautela. 5. Theſaur. deciſ. 87. Bart. de Succeſſ. lib. 1. tit. 7. n. 10.* ubi plures ampliationes regulæ *in textu* contentæ habet. *conf. Manz. de Teſtam. tit. 2. n. 53.* Autor *ad L. 4. n. 7. C. h. t.*
5 Sed non putarem, abſurdum eſſe, ſi quis dicat impuberem, maturo judicio præditum poſſe piæ cauſæ quid legare, quia tales diſpoſitiones valent & reguntur Jure Gentium & naturale non numerat præciſe annos & tempora; ſed reſpicit animum ac judicium, in quo, ſi deprehendat capacitatem, de annis non erit ſollicitum.

ad L. Qui in poteſtate. 6.

SUMMARIA.

Filiusfam. de adventitiis bonis, quæ pleno jure ipſius ſunt, teſtari non poteſt. n. 1.
Excipiuntur caſtrenſia. 2.
Teſtamentum filiusfam. non valet. licet ſui juris factus deceſſerit. 3.
Limitatur in Codicillo. 4.
An clauſula codicillaris validet teſtamentum ſui juris decedentis. 5.
Filius uxoratus & ſeparatam familiam habens recte teſtatur. 6.
Reſponſum Facultatis. 7.
An teſtamentum imperfectum obliget in conſcientia, ſi teſtator per Deum rogaverit, ne hæc diſpoſitio irrita redderetur. 8.
Surdus aut mutus num teſtari poſſit. 9.
Quando mutus & ſurdus ſimul ex accidenti talis. 10. 11.
Ad pias cauſas mutus & ſurdus natura talis recte teſtatur. 12.

1 FIliusfam. teſtari nequit, quia lex 12. Tabb. patrisfam. tantum concedit. *Hill. in Donell. lib. 6. c. 5. lit. H.* adeo ut ne quidem de adventitiis bonis, quorum uſusfructus patris non acquiritur, teſtari poſſit, *per l. pen. C. qui teſtam. facere. Vaſq. de Succeſſ. Creat. §. 22. n. 10. Fach. l. 5. cont. 25. Dauth. n. 154. Nicol. Reuſn. de Teſtam. p. 1. c. 28. n. 19. Barry de Succeſſ. l. 1. tit. 7. n. 2. Struv. Ex. 32. th. 7. Zaſ. h. t. n. 17.* Autor *ad L. 3. n. 7. C. h. t. Et ad L. 10. n. 1. ſeqq. C. h. t.* Excipiuntur
2 Caſtrenſia. *L. fin. C. h. t. vid. Manz. d. tit. 2. nn. 108. & ſeqq.* Autor *ad d. L. 3. n. 13. C. h. t. Et ad L. ult. n. 1. ſeqq.*
3 *C. h. t.* Nec valet teſtamentum filiusfam. licet ſui juris factus deceſſerit, *per l. 19. h. t. (ſed vide notata ad le-*
4 *gem pen. infra de peculio caſtrenſi)* ſecus in Codicillo.
5 *L. 1. §. 1. de Leg. 1.* Ideoque ſi filiusfamilias teſtetur cum clauſula codicillari, putarim valere, ſi ſui juris
6 moriatur, licet diſſentiat *Zepperus de Codic. c. 5. n. 28.* Sed quid de filio dicemus, qui uxorem duxit, aut de filia nupta? Si defendamus, poteſtatem patriam tolli per nuptias, & ſeparatam familiam atque œconomiam
7 de conſuetudine, facile illud poterit affirmari. Filiæfamilias teſtamentum, nuptæ tamen, in conſcientia obligare, aliquando ſc. menſe Auguſto anno 1666. reſpondimus; quia per DEUM & per omnia ſacra obteſtata erat, ut diſpoſitio ipſius non irrita redderetur.
8 Et id generaliter puto dicendum quotieſcunque moriturus etiam imperfecte diſponit, hæredem tamen per DEUM, per Chriſtum rogat, ut voluntatem non irritam reddat, ſi vel tacendo videamus acquieſcere petitis, teneri in conſcientia ad adimplendam voluntatem defuncti ultimam, veluti ex fideicommiſſo, quicquid alias ſtatuant Dd. de imperfecta voluntate, an in conſcientia obliget.

9 *Ad §. 1. & l. ſeq.* Surdus aut mutus teſtari nequit, niſi ex conceſſione Principis. *Hic & l. ſeq.* Sed *per l. 10. C. qui Teſtam. facere.* ſurdus indiſtincte admittitur,
10 mutus vero ſi literas norit: Surdus & mutus ſimul, ſi ex accidenti talis, & literas norit, poteſt teſtari, non vero alias, de quo *Dauth. d. tr. n. 182. Zepperus de Codicill. c. 3. num. 39 Barry de Succeſſ. l. 1. tit. 7. n. 49. Vid. Not.* Dni. Autoris *ad d. L. 10. n. 1. ſeqq. C. h. t. & Wiſ-*
11 *ſenb. d. l. th. 16.* Per Principem tamen concedi poteſt, ut teſtari poſſint, ſi rationis uſum habeant; uti hic habuimus civem natura mutum & ſurdum, qui fere ex labiorum motu conjunctarum perſonarum intelligere
12 poterat ſenſa, *Manz. de Teſtam. tit. 2. n. 203.* Ad pias cauſas mutum & ſurdum natura talem teſtari poſſe, tradunt Dd. ut *Barry. lib. 1. de Succeſſ. tit. 7. nn. 49. Vaſq. l. 3. illuſtr. c. 103. & qui citati in d. l. 10. Tiraq. citatus infra l. 21. de Leg. 3.* Autor *ad L. 10. n. 7. C. h. t.*

ad L. Ejus qui. 8.

SUMMARIA.

Non habent teſtamenti factionem ii, qui apud hoſtes ſunt. num. 1.
Non deportati. 2.
Non & jure novo damnati ad ſupplicium. 3.
Secus de conſuetudine. 4.
Relegati teſtari poſſunt. 5.

1 A*D princ.* Is, qui apud hoſtes eſt, non poteſt teſtari; & ideo teſtamentum ejus, qui ad hoſtes veros transfugit, ſc. ad infideles, eſt nullum: & quos Senatus pro hoſtibus declarat. *Vid. Sande lib. 4. tit. 1. def. 2. Ant. Matth. in crim. ad l. 48. tit. 18. c. 2.*
2 *n. 10.* Is, qui deportatus eſt, quia tantum ea, quæ juris Gentium ſunt, retinet, teſtari nequit. Idem *in §. ult.* di-
3 citur de damnatis ad ſupplicium, quod etiam jure novo verum eſſe, putat *Donellus lib. 6. c. 16. & ibi Hillig. lit. L. Vaſq. de Succeſſ. Reſol. lib. 1. §. 3. n. 34. & lib. 3. Illuſtr. c. 96. n. 3. ſeq. Dauth. d. tr. n. 209.* Autor *ad*
4 *L. 2. n. 1. 2. C. h. t.* (Sed aliud in Relegatis, qui ea, quæ juris Civilis ſunt, retinent. *Dauth. d. l. n. 211.*) Nec hoc mutatum in *Auth. bona damnatorum. C. de bo-*
5 *nis proſcript. vid. Zaſ. h. t. n. 10.* Sed de conſuetudine damnati ad ſupplicium poſſunt teſtari, teſte *Carpz. p. conſt. 6. def. 1. & ſeq. Coler. dec. 34. Dn. Struv. Exerc. 32. th. 8.* Autor *ad L. 13. n. 3. C. de Teſtam. Milit: Et ad L. 2. n. 7. C. h. t.*

ad

ad L. Qui in teſtamento. 14.

SUMMARIUM.

Filiusfam. de ſtatu ſuo dubitans vel errans, teſtamenti factionem non habet.

FIliusfamilias de ſtatu ſuo dubitans vel errans teſtamentum facere non poteſt, v.gr. Si filium familias quis ſe eſſe putet, cum tamen pater mortuus ſit, ſi condat teſtamentum, id nullum eſt, ob improbam ejus mentem. *Donell. libro ſexto, capite quinto*, *& ibi Hilliger. lit. Q. Simon de Pratis de interpr. ult. volunt. lib. 2. Interpr.* 2. *dubit.* 1. *ſolut.* 4. *numero* 89. *Zepper. de Codicill cap* 5. *n.* 28 ubi *n* 35. exceptionem militis, niſi de Caſtrenſibus teſtetur, refutat.

ad L. Is cui lege. 18.

SUMMARIA.

Prodigus non teſtatur. n. 1.
An hæc prohibitio ſolidam rationem habeat. 2.
Teſtamentum prodigi ad pias cauſas valere poſſe probatur. num. 3.
Extenſio. 4. *&* 5.
Non admittitur in praxi. 6.
Uſurarius an de Jure Can. teſtetur. 7.
Ob carmen famoſum damnatus non teſtatur, & quæ requirantur ad hoc. 8.
Prohibitio hæc non extenditur ad pias cauſas. 9.

1 PRodigus declaratus non teſtatur & ideò nec teſtis
eſſe poteſt, cum teſtamenti factionem non habeat
ſed teſtamentum antea factum ratum manet, *Clarus §.
quæſt.* 33. *numero* 122. Autor *ad L.* 9. *numero* 1, *ſeqq.
C. h. t.* Sed ferè adducor in eam ſententiam, quod hæc
2 prohibitio ſolidam rationem vix habeat. Nam aliud
eſt adminiſtrare bona, & aliud, de iis poſt mortem
diſponere. Ergo ferè dixerim, ſi bene proſpiciat poſteritati, omninò ejus teſtamentum valere, prout Leo
Imperator diſponit in ſua *Novella* 39. *conf. Manz. de
teſtam. titulo ſecundo numero* 79. Ideoque quicquid ſit
3 de aliis cauſis, prodigi teſtamentum in favorem piæ
cauſæ factum valere putarem, 1. Quia magna differentia inter furioſum & prodigum. 2. Prohibitio illa
ex lege deſcendit, diſpoſitiones verò ad cauſas pias
non ſubjacent diſpoſitioni Juris Civilis. 3. Qui animæ
ſuæ proſpicit, & favorem judicis ſupremi fide & bonis
operibus vult promereri, non habendus eſt pro furioſo, licet vulgo Doctores contrarientur, qui comparationem furioſi & prodigi nimis extendunt. Et
4 prodigi diſpoſitionem valere inter liberos & ad pias
cauſas, vult *Maynardus* laudatus à *Barry l.* 1. *de ſuc.
titul.* 7. *num.* 44. imò poſſunt ſuſtineri talia teſtamenta
5 quando benè proſpiciunt poſteritati. *vid. Sande l.* 4. *tit.
1. def* 3. ubi plures adducit, *Carpz. p.* 3. *Conſt.* 6. *def.* 1.
Dn. Mevius in Jure Lubec. p. 2. *tit.* 1. *art. num.* 10. & exemplum habeatur alicujus fœminæ, quæ aliquem prodigum declarari petierat fraudulenter. Sed in praxi ex-
6 tra pias cauſas vix admittetur teſtamentum ejus, cui
bonis interdictum eſt; niſi Judex adminiſtrationem
bonorum prodigum iterum admiſerit. Et in Facultate ita reſponſum ſcio, menſe Januar. anno 1668.
Uſurarius etiam, ſicut prodigus teſtari prohibetur
7 Jure Can. *c.* 2. *de uſur. in* 6. niſi de reſtituendis cavet.
Eadem ratio Codicillorum, per tradita & allegata
Zepper. de Codicill. cap. 5. *num* 53 *& ſeq.* Ex hoc etiam
collige, ſi inhabilitas ſit ratione ſtatus mentis, non
verò perſonæ, non tempus mortis, ſed teſtamenti attendi. *Zepp. d. c.* 5. *num.* 74.
Ad §. 1. Ob carmen famoſum damnatus inteſtabilis
8 eſt, ad quod quinque requirit *Danth. d. tr. num.* 227.
& ſeq. 1. Si ſit autor. 2. Si crimen publicum contineat. 3. Falſum. 4. Non ſubſcripſerit nomen ſuum.
5. Ut fuerit condemnatus. *vid. Danth. numer.* 227. *vid.
9 not.* Dn. Autoris *ad l.* 26. *num.* 12. *h. t.* Et hic cauſas
pias excipio, cui prohibitio legis Civilis non præjudicat, ſive inteſtabilis ad piam cauſam diſponat,
ſive teſtis ſit in tali teſtamento. *conf. Tiraquell. de Privileg. piæ cauſæ. privil.* 79.

ad L. Si filiusfam. 19.

SUMMARIA.

Filiifam. teſtamentum non validat ſui juris effectio. n 1.
An ſi juris ſui effectus teſtamentum de novo confirmaverit, ex eo detur bonorum poſſeſſio. 2.
Quid ſi coram 7. *teſtibus confirmationem declaraverit.* 3.
Fideicommiſſum convalidatur. 4.
An convalidetur teſtamentum ad pias cauſas. 5.

1 FIliusfamilias, ſi teſtamentum condat, licet poſtea
ſui juris effectus ſit, ex eo tempore tamen non
convalidatur teſtamentum, quia nullum fuit iſtud te-
2 ſtamentum. Sed quæritur, quid ſi ſui juris effectus,
teſtamentum de novo confirmaverit, an tunc ex eo
dabitur bonorum poſſeſſio? videtur quod ſic; quia
teſtamentum ante militiam non jure factum, ex nova
voluntate valet. *per §. ſed etſi quis Inſt. de milit. teſtam.*
Sed negat *Dn. Manz. de teſtam. titulo ſecundo, quæſt.* 1.
num. 17. *& num.* 110. reſpondet ad *d. §.* quod ibi ſit tantum defectus in forma, non in cauſa efficiente & teſtamentum militis convaleſcere ex ſingulari privile-
3 gio militari. Sed ſi ponamus caſum, quod filiusfamilias ſui juris factus, expreſſè coram 7. teſtibus declaraverit, ſe confirmare teſtamentum antea à ſe factum,
non video, cur hoc non pro nuncupativo teſtamento
novo haberi poſſit; cum illud valeat teſtamentum,
quando quis coram 7. teſtibus, ad ſcripturam antea
à ſe factam, & ad hæredem in eo nominatum ſe
referat, & eum, hæredem ſe habere velle declaret,
juxta communem ſententiam, de quo alibi. Autor
4 *ad L.* 8. *num.* 9. *ſeqq C. h. t.* ſed fideicommiſſum à filiofamilias relictum, ſi is ſui juris fiat, convalidatur. *l.* 1. *§.
1. de leg.* 3. quia in fideicommiſſis ſola ſpectatur volun-
5 tas. *l. pen. de leg.* 1. *Dn. Manzius d. l. num.* 120. ubi ait teſtamentum ad pias cauſas convalidari, ſi ſui juris moriatur, quod intelligo, ſi de peculio profectitio teſtetur, nam ſi de adventitio peculio, filiusfamilias ad
pias cauſas teſtetur, Jure Canon. valebit, quia in piis
cauſis Jura Gentium attendimus, non verò ſubtilitates juris Civilis *conf. not.* Dni. Autoris *ad l.* 6. *h. t. Et,
ad L.* 3. *num.* 11. *C. h. t.*

ad L. Qui teſtamentum. 20.

SUMMARIA.

Hæres teſtis eſſe non poteſt in teſtamento. n. 1.
Non in poteſtate teſtatoris exiſtens. 2.
Legatarii rectè teſtes adhibentur. 3.
An & in teſtamento nuncupativo. 4.
An & in Codicillis. 5.
Fideicommiſſarius univerſalis in Codicillo teſtis eſſe non poteſt. 6.
An pater in teſtamento, ubi filius emancipatus hæres inſtituitur. 7.
An damnatus repetundarum. 8.
Non mulier. 9.
In codicillis admittitur. 10.
In teſtamento, quod tempore peſtis conditur. 11.

1 AD *pr. & §.* 1. In h. L. recenſentur perſonæ, quæ
teſtes eſſe in teſtamento nequeunt, ut 1. Hæres.
2 2. Qui in poteſtate teſtatoris eſt. Sed de Legatariis affirmatur, quod poſſint eſſe teſtes, quia hæres legatariorum fide nititur, & ideo iis contradicere ne-
3 quit. *L.* 9. *de Negot. geſt.* Et ſic non ſubſiſtit ſententia.
Sal. ad l. 22. *C. h. t.* quod Legatarius debeat teſtem ſuper-

numeratium pro ſe producere. Sed quæſtio eſt, an in
4 teſtamento nuncupativo Legatarius teſtis eſſe poſſit?
Negant Dd. quos refert *Farin. qu. 6. nu.* 360. quia tota
hujus fides à depoſitione teſtium dependet. *& Menoch.
l. 2. Arb. qu. caſu* 106. *nu.* 14. licet ſubjiciat, Dd. hic
nimium divinare *Maſcard. concluſ.* 973. *n.* 3. *Richter.
dec.* 32. *n.*21. *& Dauth. ad hanc legem.* Sed alii aſſerunt,
idem eſſe in nuncupativo, quia principaliter hic de
commodo legatarii non agitur, & hic hæres magis ſe-
quitur fidem teſtium, quam in ſcriptis, & ratio *hic &
in* §. 51.*Inſt. h. t.* generalis eſt. Contraria ſententia mihi
videtur præferenda, quam tuentur illi Dd. quos refert.
Farin. d. l. n. 36. *Reuſner. de Teſtam. p.* 3 *c.* 21. *Bach. in
Treutl. vol.* 2. *d.* 10. *th.* 4. *lit. K. Hill. in Donell. l.* 6. *c.*7.
lit. O. Zepper. de Codicill. c. 8. *n.* 30. *Zæſ. ad h. t. nu.* 37.
5 Sed an in Codicillo Legatarius poſſit eſſe teſtis, quæri-
tur? Et videtur quod non, quia hic agitur inter teſtato-
rem & Legatarios *Reuſner. p.* 3. *cap.* 22. *n. fin. Farin. d.
q.* 60. *n.* 308. *Zepper. de Codicill. c.* 8. *n.* 29. Sed affirmat
Carpz. p. 2. *dec.* 152. ſed videtur tamen illa ſententia
6 receptior. Sane univerſalem fideicommiſſarium in Co-
dicillo teſtem eſſe non poſſe, videtur minus dubium
eſſe, per allegata *Farin. d. l. n.* 303. & tradita *Bach. d.
7 lit. L. in f.* An pater hæredis, licet emancipati, poteſt
eſſe teſtis? Negat *Carpz. p.* 3. *c.* 3. *d.* 7. ob affectionem
paternam, præſertim cum & frater *in Conſtit. de Nota-
riis Anno* 1512. *in tit. de Teſtamentis* prohibeatur; Idem
in omnibus teſtamentis privilegiatis. *Carpz. p.* 3. *c.* 4.
def. 36.

8 *Ad* §. 5. 3. Repetundarum damnatus, teſtis eſſe ne-
quit. §. 5. *h. l.* de cujus lectione *Donell. lib.* 6. *c.*7. Nam
particulam NON addendam eſſe, putant *Donell. &
alii*, quos laudat *Hillig. d. c.* 7. *lit. L.* qui tamen de-
fendit lectionem affirmativam cum *Suevio.* Et idem
argumentum à contrario ſenſu *in d.* §. quod etiam eſt *in*
§. 6. ſcil. ideo repetundarum damnatus poteſt eſſe te-
ſtis in teſtamento, quia à judiciis tantum arcetur, vel
mulier in aliis actibus, præter teſtamentum poteſt eſſe
teſtis, quia à lege Julia de vi tantum teſtis eſſe prohi-
betur. Sed melior videtur correctio eſſe, ob *l.* 15. *ff. de
Teſtib.*

9 *Ad* § 6. Mulier licet in aliis negotiis in teſtimonium
vocari poſſit, quod ex L. Julia hic probatur §. 6. in
teſtamento tamen teſtis eſſe non poteſt. Sed quid de
10 Codicillis? R. in iis admittetur. *Donell. lib.* 7. *c.* 19.
lit. F. Farin. de Teſt. qu. 59. *n.* 64. *Franciſc. Barry in tr.
11 de Succeſſ. lib.* 1. *tit.* 1. *n.* 13. *Struv. th.* 13. *in fine.* Et ſic
etiam in teſtamento tempore peſtis conditio ex con-
ſuetudine privilegiato, & ad Jus Gent. revocato, mu-
lierem teſtem eſſe poſſe verius eſt, per tradita *Maſ-
cardi concl.* 764. *n.* 13. *Cothm. vol.* 3. *conſ.* 13. *n.* 81. *Ber-
lich p.* 3. *concl.* 5. *n.* 27. *& ſeq. Carpzov. p.* 3. *c.* 4. *d.* 6.
Finckelth. obſ. 14. *n.* 43. *& ſeq.* Cæterum teſtamentum
tempore peſtis conditum duobus teſtibus eſt contentum.
Aut. *ad L.* 8. *numer.* 12. C. *h. t. Et ad L.* 8. *&* 9. C. *de
Teſtam.*

ad L. Hæredes palam. 21.

SUMMARIA.

*Nomen heredis in teſtamento nuncupativo palam nun-
cupandum eſt. n.* 1.
In ſcripto, expreſſis verbis ſcribendum. 2.
An detur teſtamentum nuncupativum implicitum. 3.
*An & nuncupatio palam fieri debeat in teſtamento tem-
pore peſtis.* 4.
*An ad judiciale teſtamentum requiratur, ut coram judi-
ce palam legatur.* 5.
*An &, ſi in teſtamento ſcripto quis ſcripturam clauſam,
quam nec ſcripſit, nec legit, teſtibus proponat.* 6.
*An valeat teſtamentum nuncupativum, in ſcripturam re-
digi deſtinatum, ſi deſcriptum non ſit prælectum teſta-
tori & teſtibus.* 7.
*In mutando vel addendo eadem requiritur ſolennitas,
quæ in conſtituendo, ſecus in declarando.* 8. 11. *&* 12.
Exempla hujus adducuntur. 9. *&* 10.
Declaratio probatur per duos teſtes. 12.
*Judex ſententiam definitivam declarare poteſt, non muta-
re.* 14.
Rogatio teſtium in teſtamento neceſſaria. 15.
Quid ſi fortuito convenerint. 16.
Rogatio teſtium & ab extraneo fieri poteſt. 17.
Rogatio an & quando facta præſumatur. 18.
*Teſtamenta uno contextu fieri debere, quomodo intelli-
gendum.* 19. *&* 20.
*An in dubio legatum præſumatur, an vero donatio inter
vivos, ſi teſtator utatur voce donationis.* 21.
*Tempore contagionis valet teſtamentum, licet teſtes ſimul
præſentes non ſint.* 22.
*An ſi maritus teſtetur coram actis hodie, & cras coram
iisdem uxor, hæc teſtamenta impugnari poſſint.* 23.

1 AD *princ.* In teſtamento nuncupativo palam nun-
cupandum eſt nomen hæredis, ut ſcilicet à ſep-
tem teſtibus teſtator videri, & vox ejus exaudiri poſſit,
& quidem ab omnibus. Autor *ad L.* 26 *n.* 1. *C. de Te-
2 ſtam.* In ſcripto teſtamento vero expreſſis verbis ſcri-
bendum nomen hæredis. *Donell. lib.* 6. *c.* 10. *lit. E.*
3 Dari tamen volunt teſtamentum nuncupativum impli-
citum, in quo teſtator ſe refert ad certam ſcripturam,
& in eo expreſſe nomen hæredis ſcriptum eſſe dicit.
vid. not. Dni. Autoris *ad L. Hac conſultiſſima* 21. §. 2.
C. *de teſtam.* Autor *ad Authent. Hoc inter liberos n.* 4.
C. *de Teſtament.* Sed videtur periculoſa praxis, & non
abs re diſſentit *Manzius de teſtam. tit.* 4. *q.* 2. *n.* 16.
& ſeq. ubi ad legis 10. *pr. de condit. Inſt. & l.* 77. *ff. de
hæred. inſtit. & l.* 38. *de condit. & demonſtr.* reſpondet,
4 quod de ſcripto teſtamento loquantur. Autor *ad d.
Auth. n.* 8. Quæritur tamen an in teſtamento tempore
peſtis etiam requiratur, ut omnia palam fiant, ut te-
ſtator conſpiciatur à teſtibus duobus, Autor *ad L.* 8. *n.*
12. *C. h. t.* ejuſque exaudiatur vox, & adeo nullum
ſit teſtamentum tempore peſtis confectum, ſi paries
fuerit intermedius? Affirm. hoc, quia hæc ad exclu-
dendam fraudem non pro ſolennitate requiruntur, &
ſic Jure Gentium hoc eſt neceſſarium. *conf. Menoch. l.*
2. *A. qu. caſu* 475. *n.* 23. *Carpz. p.* 3. *c.* 4. *d.* 10. *Farin. qu.*
69. *c.* 6. *n.* 185. *Gilken. ad l.* 9. *C. h. t.* Autor *ad L.* 9. *n.*
5 1. *ſeqq. C. de Teſtam.* Quæritur etiam an ad judiciale te-
ſtamentum requiratur, ut coram judice palam legatur?
Quod contra *Vulteium* recte negat. *Berlich. p.* 3. *concl.*
4. *nu.* 24. *Carpz. p.* 3. *conſt.* 3. *d.* 28. *& lib.* 6. *reſp.* 9. *&
p.* 2. *dec.* 149. ubi hoc limitat, niſi nec ſcribere, nec
6 legere ſciat; Autor *ad L.* 19. *n.* 11. 12. *de Teſtam.* nam
tunc ſoli ſcriptori unico teſti crederetur, quod juris &
recta ratio non admittit; Ideoque tunc prælectionem
ad exemplum cœci teſtamenti requirit. *De Cœci teſta-
mento conſ.* Autor *ad L.* 8. *n.* 1. *& ſ. C. h. t.* Sed hic
ſcrupulus etiam erit in teſtamento in ſcriptis, quando
quis clauſam ſcripturam, quam nec ſcripſit, nec le-
7 git, teſtibus proponat. Ideoque nec hoc valebit. Sane
res eſt valde ſuſpecta. Sed quæritur de teſtamento nun-
cupativo, ſi placeat, ut in ſcripturam redigeretur, &
deſcriptum non eſt prælectum teſtatori teſtibus? Id
valere tradit *Carpz. p.* 3. *c.* 3. *d.* 35. Sed contraria eſt
hæc definitio Conſtitutioni Maximiliani I. de Nota-
riis §. 5. ibi: weiter ſo iſt auch einem jeden teſtament,
ob es gleich nuncupativum als ohne Schrifft gemacht
wäre / nöthig / daß alle Handelungen ſo zu ſolches
teſtaments Auffrichtung ergangen / und auffgeſchrie-
ben wäre / dem Teſtirer und Zeugen / ehe denn ſie von
8 einander ſcheiden / vorgeleſen werden / ſicut etiam in
Facultate noſtra reſponſum eſſe memini.

9 *Ad* §. 1. In mutando vel addendo requiritur eadem
ſolennitas, quæ in conſtituendo, ſecus in declaran-
do. *Dauth. ad h.* §. 1. *p.* 485. Nam ſpecies facti hæc
eſt: Teſtator vult mutare hæredis inſtitutionem vel
10 legata, an poteſt hoc ſine teſtibus facere? Re-
ſpond. quod non, quia quæ mutat vel addit eadem
opus

Digitized by Google

opus habent ſoleonitate. Sed pooe, eum legiſſe Sti-
cho decem, & plures ſont Stichi, poteſt ſine nova ſo-
lenoitate addi declaratio, de quo ſenſerit. Sic ſi legato
oullam adſignavit quantitatem, eam ſine nova ſolen-
11 nitate exprimere poteſt. Ea quo colligitur 1. qui mu-
tat aliquid, oovum actum faeit, ſic ergo nova ſolen-
nitate opus. *Dauth. de teſtam. in explicatione hujus le-*
12 *gis n.* 10. 2. Quod ille, qui declarat, nihil novi der,
ſed antea dictum ſignificet. *Riminald. conſ.* 110. *n.* 230.
Gail. lib. 1. *obſ.* 101. *num. ult. Ang. Barb. lib.* 4. *c.* 6. *ax.*
5. Et declaratio non requirit eas ſoleonitates, quæ re-
13 quiruotur in actu principali. *Barb. d. l. ax.* 3. Sed de-
elaratio probari poteſt per duos teſtes. *Dauth. d. l. num.*
455. *Manz. de teſtam. tit.* 4. *q.* 1. *n.* 22. *ubi Dd. citat*
alios. Et quod hie in materia declarationis dicitur de
Legatis, id etiam de inſtitutiooe intelligendum. *Dauth.*
d. l. num 10. id ſane perſpicuom, nova legata in codi-
cillo addi poſſe vel adimi. *Manz. tit.* 4. *q.* 1. *nu.* 25.
14 Probatur etiam, licet jodex ſententiam defioitivam mu-
tare oon poſſit, poteſt tamen declarare, quia oihil novi
addit *Gail. lib.* 1. *obſ.* 116. *numer.* 3. *& l.* 2. *obſ.* 1. *nu-*
mer. 6.

15 *Ad* §. 2. Teſtes in teſtamento rogatos eſſe oportet
hic & Auth. Rogati. C. de Teſtibus. ibique Autor o. 1.
etiam in teſtamento nuncupativo, per tradita *Carpz.*
16 *p.* 3. *c.* 3. *d.* 33. quod hic declaratur, ut licet ob aliam
cauſam vel fortuito convenerint, moneantur à teſtato-
re vel Notario, ſed ad teſtamentum adhiberi, ut teſtes
eo attentius auſcultent teſtatori, ejuſque voluntatem
percipiant. Autor *ad L.* 21. *n.* 2. 3. *C. de Teſtament.*
Mantica de tac. & amb. convent. l. 2. *tit.* 11. *n.* 13. Receſſ.
Imp. anoo 1612. tit. von Teſtamenten/ ibi: oder auffs
wenigſte/ wo ſie ungeſchickter Dinge unberuffen zu-
gegen wären/ dazu ermahnet und erſprochen werden;
17 quæ rogatio etiam ab extraneo fieri poſſet. *Don. lib.* 6. *c.*
7. *lit. E. & ibi Hillig. Mant. d. tit.* 11. *n.* 4. *Maſcard. de*
Probat. concl. 1361. *Farin. de Teſt. q.* 62. *n* 154. *& Carpz.*
part. 3. *c.* 3. *def.* 33. Manz. *de Teſtam. tit.* 4. *q.* 1. *nu.* 69.
18 Sed ooo ſufficiet, ſi teſtameoto abſoluto mooeatur,
quia rogatio ſenſus & mentes teſtiom præparare debet
Mantica d. l. num. 5. Sed rogationem, oiſi ejus fiat
mentio, non eſſe præſumendam, communiter volunt
Dd. niſi ſcripſerint teſtes. *Mant. d. l. n.* 9. *& Mant. d.*
q. 1. *n.* 102.

19 *Ad* §. *fin.* Teſtameotum uno contextu & ſine ioter-
ventiooe actus extranei abſolvi debet, oe teſtator à con-
venieoti deliberatione, quæ in teſtameoto requiritur,
avocetur, aut teſtator alicuius, quod in animo habebat,
obliviſcatur. *Gilk. ad l.* 28. *C h. t. n.* 11. Aut. *ad L.* 9 *n.* 1. *C. h.*
20 *t. Et ad L.* 28. *n.* 1. 2. *C de Teſt. Et ad L.* 21. *n.* 8. *C. de Teſt. n.*
2. *C. D. t.* Sed non nocet, ſi teſtator prius ſcripſerit vel
ſcribi curaverit; nam hoc diu ante fieri poteſt, ſi modo
ſubſcriptio & ſubſignatio una eum rogatione uno con-
textu abſolvatur, vel nuncupatio hæredis coram omni-
bus teſtibus uno contextu fiat *Manz. de teſtam. tit.* 4.
q. 1. *n.* 21. Et ideo oeque contractum voluor admitten-
dum eſſe, niſi ſit conjunctos cum actu teſtandi. *Dauth.*
ad §. *priori caſu Vaſq. de Succeſſ. Creat.* §. 23. *n.* 4. *Gil-*
ken d. l. n. 7. *& Reuſn. de Teſtam. p.* 3. *c.* 28. *n.* 7. Aut.
ad L. 28. *n.* 1. *C. de Teſtam. v. gr.* Si teſtator præſeoti
& acceptanti donaret rem, cootractus hic teſtamento
adſiois & conjuoctus oon vitiabitur, & revocato teſta-
mento, hæc tamen donatio inter vivos non revocabi-
21 tur. *Card. Mantica de Conject. d.* 8. *tit.* 1. *n* 36. Sed an in du-
bio legatum, an vero dooatio inter vivos præſumitur, ſi
teſtator voce donationis oſus, & alter acceptaverit &
gratias egerit? Et potius legatum præſumerem, quia vo-
cab. donare etiam ad legata poteſt referri. *l. legatum eſt*
donatio. 316. *d. leg.* 2. §. *legatum* 1. *Inſt. de Legatis.*
22 *Mantica d. t.* 1. *n.* 37. Tempore cootagionis remiſſa
ſolennitas, ut uno tempore ſimul præſentes ſint om-
oes teſtes. *conf.* Autor *ad L.* 8. *n.* 32. *C. h. t. Et ad L.*
23 9. *n.* 1. *ſeqq. C. de Teſtam.* Sed quær. ſi maritus teſtetur

coram actis hodie, & cras coram iiſdem actis uxor,
anne hæc teſtamenta impugnari poſſuot, quia non ſunt
continua? Negatur, quia ſuot duo teſtamenta, licet
reflexionem mutuam habeaot.

ad L. Ad teſtium. 22.

SVMMARIA.

Teſtis an idoneus ſit, non inſpicitur tempus mortis, ſed tempus conditi teſtamenti. n. 1.
An idoneus, qui à pleriſque talis habetur. 2.
Ad teſtamentum, ut valeat, requiritur ſubſcriptio & ſubſignatio conjunctim. 3.
Subſignatio de J. Civ. præciſe annulo fieri debet. 4.
Hodie & aliis ſigillis fieri poteſt. 5.
An requiratur ſigillatio teſtatoris ſigno proprio. 6.
De formula plenæ ſubſcriptionis agitur remiſſive. 7.

1 AD. §. 1. Tempore teſtamenti ioſpicitur, cujus
cooditionis teſtis ſit, oon vero tempus mortis; &
ſufficit, ſi paſſim ab omnibus pro teſtabili habitus fue-
rit. *l.* 1. *C. de teſtam. vid. hic Dauth. Zœſ. ad h. t. n.* 32.
2 *Farinac. de teſtib. quæſt.* 59. *num.* 82. Et hoc extenditur,
licet plerique pro libero vel idoneo teſtem habeant,
&c. de quibus aliiſque ampliationibus *Manz. de teſt.*
tit. 5. *qu.* 1. *num.* 41. *& ſeqq.*

3 *Ad* §. 4. Sola ſubſignatio teſtis io teſtamento ſolen-
ni in ſcriptis noo ſufficit, ſed requiritur ſubſcriptio &
ſubſignatio conjunctim, alterutro enim deficiente,
nullum eſt teſtamentum. *Vaſq. de ſucceſſ. Creat.* §. 15.
num. 1. 2. *&* 14. licet vel unius ſubſcriptio deſit. *Manz.*
tit. 4. *q.* 1. *n.* 124. ſed an tale teſtamentum, quod ſob-
ſcriptione caret, ut nuncupativum poteſt ſubſiſtere,
vid. *l.* 30. *h. t.*

4 *Ad* §. 5. Quamvis præciſe annulo fieri debeat ſobſi-
gnatio, *per h.* §. *Dauth. hic n.* 52. *& Reuſner. de teſtam.*
p. 2. *c.* 27. *n.* 7. niſi lectio *hujus* §. mendoſa, ut vult
5 *Donell. lib.* 6. *c.* 8. *lit. B.* Hodie tameo ootoria conſue-
tudine, vel conſtitutione Imperii, de anno 1512. etiam
aliis ſigillis fieri poteſt ſubſignatio. *Dauth. d. l. & alii*
quos refert Harpr. ad §. 5. *Inſt. h. t. & Hillig d. c.* 8. *lit.*
B. Autor *ad L.* 21. *n.* 6. 7. *C. de Teſtament.* Aliter *hunc*
6 §. explicat *Dn. Struv. Exerc.* 32. *th.* 10. Quamvis au-
tem ſigillationem teſtatoris, & quidem proprio ſigoo
factam requirat *poſt Roland. à Valle Spekhahn. c.* 1. *q.*
49. 8. hoc tameo merito diſplicet Manzio *tit.* 4. *q.* 1.
num. 115. quia in *L. hac conſultiſſima.* 21. C. *h. t.* quam
pro fundamento allegat, nihil pro eo reperitur, nec
quicqoam io Maximilianæa informatione Notariorum.
7 Sola ergo ſubſcriptio teſtatoris requiritur aut pro eo,
octavi teſtis, qui oon teſtatoris, ſed ſuum ſubſcribit,
l. 21. *& l.* 28. §. *ult.* C. *h. t. ibique* Autor *n.* 8 9 For-
mulam autem pleoæ ſubſcriptionis præſcribit *Specula-*
tor tit. de Inſtrumentorum editione. §. *Compendioſe n.* 40.
& ex eo Carpz. p. 2. *dec.* 147. *n.* 13.

ad L. Si is qui. 25. & L. Ex ea. 29. pr.

SUMMARIA.

Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non valet. n. 1. *&* 6.
An hoc extendendum ad Teſtamenta inter liberos & ad pias cauſas. 2.
An ex ſola ſcriptura nullis ſolennitatibus munita, valeat diſpoſitio inter liberos & ad pias cauſas. 3. 4.
Imperfectio voluntatis non eſt præſumenda, ſed probanda. 5.
An, ſi quis dicto modo ſchedulam det Notario teſtamenti ordinandi ergo, interim vero teſtator moriatur, hæc voluntas perfecta ſit J. Gent. ex eaque legatum ad pias cauſas valeat. 7. 8.
Error Carpzovii *circa fidem ſolius ſcripturæ.* 9.

1 TEſtamentum imperfectum ratione voluntatis, ut
ſi teſtator inceperit coocedere teſtamentum, &
poſtea ſubſtituere voluerit, ſubſtitutionem autem non
abſolverit, non valebit, per *h. l.* quam etiam ad te-
ſtamenta inter liberos & ad pias cauſas extendit *Mynſ.*
2 *cent. 5. obſ.* 28. Sed corrigit atque explicat ſe *Mynſinger.*
in fine: niſi ſchedula à defuncto ſcripta reperiatur. Nam
tunc ex ſola ſcriptura, licet non ſit publicata, valet
3 diſpoſitio inter liberos & ad pias cauſas. *Gail. l.* 2.
obſ. 112. *num.* 14. *in fine.* Autor *ad Auth. Quod ſine. n.*1.
2. *C. de Teſtam* licet *Dn. Mev. p.* 2. *deciſ.* 333. tradat,
talem patris ſchedulam ad teſtamentum præparatam,
non eſſe ſolenne teſtamentum, ob defectum ſolenni-
tatum, neque teſtamentum, inter liberos, quia no-
4 luit ita teſtari. Sed utique per conſequentiam voluit, &
voluiſſe præſumitur, ſi ſubitaneam mortem ſciviſſet.
Diſtinguerem, utrum diu ante mortem præparata
ſchedula, an vero paulo ante mortem facta, & teſta-
tor inopina morte abreptus, & de hoc, in caſo libe-
rorum & piæ cauſæ, id ſentio, quicquid contra diſ-
putet *Finck. obſ.* 78. *num.* 31. cujus tradita *num.* 5. *&* 35.
non videntur eſſe conſona. Sane duo teſtes in teſta-
mento inter liberos militis, & ad pias cauſas, requi-
ruotur, niſi ex ſcriptura defuncti ejus voluntas appa-
reat. *Tiraqu. priv. pia cauſa* 7. *per L. in teſtamento* 38.
ff. de fideicom. libert. confer. Rittersh. lib. 4. *deff. Jur.*
5 *Civ. & Can. c.* 10. Recte autem hic notat *Daut. & Me-*
noch. conſ. 222. *num.* 36. Imperfectionem voluntatis
non eſſe præſumendam, ſed probandam. *Menoch. conſ.*
224. *num.* 35. Sed deciſio *legis* 25. extenditur *in l.* 29.
6 *pr.* Quamvis igitur ſcriptura ad teſtamentum facien-
dum præparata, neque quoad hæreditatem, neque
fideicommiſſa relinquenda quicquam faciat; & exin-
de colligatur, quod ex imperfecto teſtamento ratione
voluntatis, ne quidem fideicommiſſa debeantur. *hic*
& L. Ex Imperfecto 23. *de legat.* 3. *Donell. lib.* 8. *c.* 14.
in pr. Etiamſi addatur clauſula Codicillaris, ut *textum*
hunc communiter intel igi *hic* tradit *Dauth.* cum clau-
ſula codicillaris nihil operetur, quando diſpoſitio eſt
imperfecta ratione voluntatis, i. e. quando quis voluit
teſtari, ſed oondum teſtatus eſt, & ſic voluntas manſit
7 imperfecta. *Zepper. in tr. de Codicill. c.* 4. 87. Si tamen
quis talem ſchedulam det Notario, ut teſtamentum
exinde faciat, & interim moriatur teſtator, non dubi-
tatem dicere, eſſe perfectam hanc voluntatem Jure
Gentium; nam penes teſtatorem non ſtetit, quo minus
perficeretur. licet Jure Civili non ſit perfecta, *ex d. l.*
8 29. *h. t.* Ideoque diceram, ex tali ſchedula valere lega-
tum ad piam cauſam: Nam conſtantem teſtatori fuiſſe
voluntatem, ex propoſito non tantum DEO quid gra-
tum faciendi, animæ ſuæ proſpiciendi, theſaurum in
Cœlis comparandi, certum eſt; ſed etiam ex eo,
quod ſolo facto impeditus ſit. Et quamvis diſſentiant
nonnulli ut *Decius conſ.* 159. hi tamen declarant ſe,
qood quando quis concepit ſuam ſententiam, eamque
velit obſervari in cauſa pia, licet in cæteris non ſit per-
fecta voluntatis expreſſio, hoc tamen ſufficiat. *Decius*
in d. conſ. in fin. verſ. 4. *& ult. Mantica de conject. l.* 3.
tit. 20. *num.* 3, *Bart. in L. in teſtamento. num.* 1. *ff. de fi-*
deicom. libert. Abbas ad l. 1. *K. de ſucceſſ. ab inteſt. n.*1.
Maſcardus concl. 1359. *num.* 79. *Tiraqu. de priv. pia cau-*
ſa priv. 7. *Hotom. conſ.* 55. *n.* 13. Et ſic reſponſum in
Facult. M. Febr. Ao. 1653. Et in piis cauſis ſufficiunt in
terris Imperii ubique duo teſtes. *Sande l.* 4. *tit.* 1. *d.* 13.
Errare ſane eos putat *Carpz. p.* 2. *dec.* 150. *nu.* 5. *& p.* 3.
C. 4. *d.* 33. *Mevius ad jus Lub. pr. tit.* 1. *art.* 2. *num.* 57.
qui ſtatuunt, quod legata ex ſola ſcriptura probari poſ-
ſint; ſed errare videtur ipſe, dum 1. ſcripturæ certæ te-
ſtatoris minus credit, quam duobus teſtibus, maxime
vero 2. dum privilegium teſtamenti inter liberos favori
liberorum adſcribit principaliter.

ad L. Cum lege. 26.

SUMMARIA.

Inteſtabilis quis dicatur. n. 1.
An infamis inteſtabilis. 2.

1 INteſtabilis is dicitur, qui nec teſtari, nec teſtis eſſe
poteſt in teſtameoto alterius. *Barry. d. t.* 1. *nu.* 20.
Hinc colligunt regulam: Qui teſtari nequit, ille nec
teſtimonium ferre poteſt; infamem vero non repelli,
niſi notorium ſit, eom talem eſſe, tradit hic *Dauth. &*
Anton. Gabriel. de Teſt. concl. 19. *n.* 10. Sed aliud eſt
infamem eſſe, & aliud inteſtabilem. Non omnis infa-
2 mis eſt inteſtabilis, conf. *etiam Farin qu.* 56. *v.* 42.
& ſim.

Ad L. Domitius. 27.

SUMMARIA.

Unde terminus: Quæſtio domitiana *originem habeat. num.* 1.
Scriptor teſtamenti poteſt ut teſtis ſubſcribere. 2.

ADhibuerat quis 7. Teſtes, ſed inter eos adhi-
buit etiam ſcriptorem teſtamenti, quæritur, an
Teſtameotum valeat? Affirmatur non ſine aſperitate;
2 Unde in proverbium ivit Domitiana quæſtio. Ergo
ſcriptor teſtamenti poteſt ut teſtis ſubſcribere; & ideo
etiam Notarius Publ. poteſt ut teſtis ſubſcribere, præ-
ſertim per conſtitutionem Imperii allegatam, §. und
ſollen die Notarien ꝛc. *Dauth. hic n.* 3. *Barry. d. t.* 1.
n. 30. *Moll. lib.* 4. *Semeſt.* 5. *cap.* 15.

ad L. Ex ea. 29.

SUMMARIUM.

Clauſula Codicillaris quid operetur.

AD *pr.* Vid. notata ad *L.* 25. *h. t.*
Ad §. 1. Clauſula codicillaris efficit, ut teſta-
mentum, ſi ſit imperfectum ratione ſolennitatis, va-
leat ut Codicillus, vel Epiſtola vel alia voluntas ulti-
ma; ſi modo eam ſolennitatem habeat, quæ in Co-
dicillo oeceſſaria v. gr. quinque teſtes, & per hanc hæ-
redes ab inteſtato rogati videntur, hæreditatem ſcrip-
tis hæredibus reſtituere & reliqua in Teſtamento diſ-
poſita præſtare. *hic & l.* 41. §. 3. *infr. de vulg. & pup.*
ſubſt. Dauth. hic & Donell. lib. 7. *c.* 18. *lit. C. & ibid.*
Hillig. & Dd. paſſim. Zepper. in tr. de Codicill. c. 4. *nu.*
55. *& ſeqq. & quos ille refert.* Autor *ad L. ult. num.* 11.
12. *C. de Codicill.*

ad L. Penult.

SUMMARIA.

Formula qua utuntur hodie teſtes in ſubſcriptione. n. 1.
An ſolennitas ſit neceſſaria. 2.
Si deſit hæc ſolennitas, an valere poſſit teſtamentum ut nun-cupativum. 3

1 TEſtes in ſubſcriptione mentionem facere debent
teſtatoris & ejus teſtamenti. *Dauth. ad h. l. &*
Renſu. p. 3. *c.* 26. *n.* 7. *& ſeq.* Ego hac meæ manus ſub-
ſcriptione & ſubſignatione teſtator, in hoc inſtrumen-
to contineri voluntatem ultimam Titii. Et ita hodie
ſubſcriptiones fieri ſolent. *Cothman. conſ.* 29. *n.* 99. *Card.*
Tuſchus tomo 8. *concl.* 111. *n.* 6. *Speculator tit. de Inſtrum.*
§. *compendioſe nu.* 41. *Rol. à Valle conſ.* 36. *num.* 2. Sed
2 quia hujus ſolennitatis nec in Codice fit mentio, oec
in informatione Notariorum de anno 1512. §. die
Form &c. & hic non verbum mandati, ſed decentiæ
legitur, merito dubitat *Manz. de Teſt. tit.* 4. *q.* 5. *nu-*
mer. 510. an hæc ſolennitas adeo neceſſaria ſit. Et
ſane

ſane durum erit, ob defectum ſpecialis & ſcrupuloſæ
3 ſubſcriptionis teſtamentum nullum pronunciare. Illud vero non adeo dubium, ſi aliæ ſolennitates adſint, poſſe tale teſtamentum, ubi ſpecifica iſta ſubſcriptio deeſt, ut teſtamentum nuncupativum valere. *Gail. lib. 2. obſ. 112. n. 17. Menoch. lib. 4. præſ. 2. nu. 16. & hos laudans Manzius d. l.* 129. quod etiam de eo caſu intelligo (utut alii reclament) licet appareat, teſtatorem in ſcriptis voluiſſe teſtari: Nam præſumitur voluiſſe etiam nuncupative teſtari, ſi ſciviſſet, quod teſtamentum in ſcriptis non poſſit valere. *l. 3. ff. de Milit. teſtam.* conf. *idem Manz. in Centuria quæſtionum quæſt.* 32. ubi *num.* 20. ad hunc textum reſpondet, JCtum non uti verbo neceſſitatis DEBET. ſed verbo CONVENIT, quod non ſem-
4 per ſignificat neceſſitatem. Licet autem ex verbis hujus legis colligi poſſit, debere teſtem ſua manu ſubſcribere nomen ſuum, quando dicitur PROPRIO CHIROGRAPHO, id tamen de ſcientibus literas intelligendum; ſecus in ignorantibus. *l. fin. C. de teſtam. Manz. de qu.* 32. *n.* 21. ubi ſic judicatum refert.

TITULUS II.

De Liberis & poſthumis hæredibus inſtituendis, vel exhæredandis.

Ad L. 1. & 2.

SUMMARIA.

Quid dicatur nominatim fieri. n. 1.
Liberis in dubio magis favendum eſt, quam teſtamento. 2.
Indefinita locutio quando æquipollent ſingulari, quando univerſali. 3. & 4.

1 ID dicitur fieri nominatim; quod ita exprimitur, ut de eo dubitari nequeat. Si ergo quis unicum habens filium, eum ſub nomine appellativo exhæredaverit, nominatim videtur facta exhæredatio; quia appellatio filii non poteſt, niſi in eo, quem ſolum habet verificari. *Bart. hic. Cephalus lib. 1. conſ. 23. num.* 100. ſecus ſi plures habet filios, tunc enim nullus videtur exhæ-
2 redatus. Ex quo colligunt, I. Magis favendum eſſe liberis, quam teſtamento, de quo *Decius in L. Poſthumo. 2. C. de Bonor. poſſeſſ. contra tabb. & Zuchard. in*
3 *repet. ejusd. l. num.* 10. II. Indefinitam locutionem, quæ non niſi ad unum referri poteſt, æquipollere ſingulari. *Dn Manzius de teſtam. tit. 10. l. 42. num.* 3.
4 III. Indefinitum regulariter æquipollere univerſali, niſi favor cauſæ aliud poſtulet. *Gomez. ad pr. Inſtit. de Act. num. 4. Rimin. vol. 3. conſ. 235. n. 6. & Axiom. Barb. lib. 9. c. 37.*

ad L. Etſi. 3. pr.

SUMMARIA.

Demonſtratio contumelioſa vitiat inſtitutionem hæredis. num. 1.
Limitatur in teſtamento patris. 2.
Secus & in exhæredatione. 3.
An recte dicatur in l. h. *non nocere exhæredationem, ſi pater filium ex adulterio natum dicat.* 4.
Exhæredatio pure fieri debet. 5.
Ratio ſuppeditatur. 6.
Limitatur, ſi Pater filium ſub conditione inſtituat, & ſub conditione contraria exhæredet. 7.
De qua conditione contraria hoc hodie intelligendum. 8.
An ultra cauſas exhæredationis in Nov. 115. *expreſſas alia admittenda.* 9.
Filius ab omni gradu ſingulatim exhæredari poteſt, à quo autem non exhæredatur, non ſubſiſtit. 10.
Ab una Perſona non recte exhæredatur. 11.
Conciliatio l. 13. §. 1. de hæred. inſtit. 12.
Non poſt aditam hæreditatem. 13.

1 DEſcriptio contumelioſa officit quidem inſtitutioni hæredis. *L. 9. §. 8. infr. de Hæred. inſt.* niſi
2 pater hoc fecit, cui licet maledicta filio objicere *l. his verbis. 48. §. 1. ff. de Hæred. inſtit.* quia valde odioſum eſt, ut per cauſam inſtitutione delati honoris teſtator hæredem ſcriptum contumelia afficiat. *Cujac. ad h. t.*
3 *tomo* 2. Sed exhæredationem demonſtratio contumelioſa non vitiat, quia hæc nota eſt. *L. 18. h. t.* Et elogium addendum eſt exhæredationi, & non poteſt cauſa exhæredationis non eſſe contumelioſa. *Donell. lib. 6. c. 19. & quos ibi allegat. Hillig. lit. B.* Et non eſt alienum viſum, ſi conviciis eum conſectemur, quem removemus ab hæreditate; ſed eum proſequi conviciis, quem ſucceſſorem nobis eligimus, id abſurdum videtur. *Duarenus ad h. t. c. 3. pr. & Manz. tit. 10. qu. 2. nu.*
4 6. Sed quomodo hic dicitur, ſi pater dicat filium ex adulterio natum, non nocere exhæredationem, nam ſi ex adulterio natus eſt, extraneus eſt, qui non exhæredatur? *l. 132. in fine princ. de Verb. obl.* Reſp. *Hill. in Donell. d. c. 19. lit. C.* patrem contumeliæ cauſa tantum hoc dixiſſe.

5 *Ad* §. 1. Pure & non ſub conditione exhæredatio fieri debet. *l. 3. §. 1. h. t.* Autor *ad L. 3. num. 3. C. de liber præter.* & licet tacite inſit conditio, ſi hæres adierit hæreditatem. *l. 20. pr. ff. de Bon. poſſ. contra tabb.* Si tamen expreſſe hæc conditio addatur, vitiat inſtitutionem. *l. 68. in fin. infr. de hæred. inſt. Graſſus § Teſtam. quæſt. 29. num. 4. & Vaſq. de Succeſſ. Creat §. 20. n. 77.*
6 *ſeqq.* Ratio autem hæc aſſignatur à *Duareno h. t. cap. 3. §. 2. & ex hoc Manz. tit. 10. qu. 1. n.* 11. quia exhæredatio liberorum eſt res dura, & fere contra pietatem naturalem, ergo merito certum requiritur judicium, quod non ſuſpendatur in futurum eventum. Unde ſequitur, ſub conditione exhæredatum pro præterito eſſe ha-
7 bendum. *l. 18. de Bon. poſſ. cont. tabb.* Si tamen pater ſub conditione inſtituat filium, & ſub conditione contraria exhæredatio valida eſt. *l. 4. C. de inſtit. & ſubſtit. Manz. d. l. numer. 13. Cujac. hic l. 2.* Sed hoc hodie intelligendum de tali conditione contraria, quæ juſtam exhæredationi cauſam præbeat, quales deſcri-
8 buntur *in Novell.* 115. ultra quas non videtur alia cauſa admittenda eſſe; Autor *ab Auth. Non licet. nu. 1. ſeqq. C. de liber. præterit.* nam vix poteſt excogitari major &
9 gravior ingratitudinis cauſa, quæ ad has non poſſit referri. *Zaſ. hic n. 1. vid. Finckelth. obſ.* 99. ubi in ſpecie de filio, qui noluit fidejubere pro patre, qui propterea exhæredari nequit, niſi in carcere fuerit pater. conf. *Herming. de fidejuſſ. c. 7. num.* 366. Et hinc apparet, *multos in hoc titulo aliisque textus* hodie ceſſare, ut quando agitur de exhæredatione poſthumi, vel infantis, vel de exhæredatione ex aliis, quam in dicta Novella recenſitis cauſis *conf.* Autor *ad Auth. Non licet. C. de liber præterit.*

10 *Ad* §. 2. Pater inſtituit hæredes duos, poſtea eis ſubſtituit tertium, & hic gradus dicitur ſecundus; filium autem poteſt pater exhæredare, vel à primo tantum gradu, vel ſecundo gradu tantum, vel à tota ſucceſſione, ſed ille gradus, à quo non eſt exhæredatus, non ſubſiſtit,
11 ab una vero perſona non poteſt exhæredari, quia ita à parte hæreditatis exhæredaretur, quod fieri non poteſt. Et ſi ab una perſona exhæredatus eſſet, v. gr. à Titio, ab altera perſona videretur præteritus. *hic & l. 8. §. 3. ff.*
12 *de bon. poſſ. contra tabb.* Autor *ad Auth. Non licet. n. 4. C. de liber. præter.* Nec obſtat *l. 13. §. 1. de hæred. inſt.* quia loquitur de inſtitutione, quæ ut favorabilis adjuvanda. *Manzius tit. 10. q. 1. n. 18. & l. 2. ſeqq.* Deinde
13 poſt aditam hæreditatem filius exhæredari nequit. *Cujac. ad h. l. tom. 2. p. 688 Hillig. in Donell. lib. 7. c. 2. p. 454. Fr. Barry de ſucceſſ. lib. 10. tit. 2. nu.* 15.

ad L. Placet. 4. & ſeq.

SUMMARIA.

Inſtitutio poſthumi trahitur ad omnem poſthumum, fa-

vere teſtamenti conſervandi. n. 1. & 3.
Ex hac ratione limitatur in aliis actibus. 2.
Ratio, cur maſculi tantum fiat mentio in l. h. 4.

1 INſtitutio poſthumi traditur ad omnem poſthumum,
etiam ex alia uxore natum, idque ſavore teſtamen-
ti conſervandi. *Dd. hic & Tiraq. in L. Si unquam.* 8.
C. de Revoc. donat. in præf. num. 105. *Menoch. conſil.*
97. *num.* 84. *& conſ.* 106. *num.* 52. *Paleotus de nothis. c.*
29. *num.* 8. *Beroius vol.* 2. *conſ.* 17. *num.* 20. Ideoque
2 aliud in exhæredatione. *Tiraq. n.* 106. vel in uſufructu
uxori legato. *Tiraq. d. l. n.* 107. Aliud etiam in poſt-
humo ea uxore non juſta naſcituro. *Mantica de conj.*
3 *ult. vol lib.* 4. *tit.* 10. *num. & ſeq.* Sed & ſi poſthumus
inſtitutus, & plures naſcantur, omnes videntur inſti-
tuti, quia in re favorabili ſub ſingulari continetur plu-
4 rale *Manz. tit.* 11. *qu.* 4. *num.* 56. Sed ſuperiora intel-
ligenda, niſi ad certam uxorem ſe reſtrinxerit. *L.* 28. §.
2. *h. t. Menoch. conſ.* 106. *num.* 51. *Manz. d. l. num.* 59.
Quod autem *maſculi* faciat mentionem, ratio ea eſt,
quia agitur de ea inſtitutione, quæ omiſſa vitiat teſta-
mentum qualis non eſt materna præteritio. *Hilliger in
Donell. l.* 6. *c.* 11. *lit.* C. Sed hodie materna præteritio
vitiat teſtamentum, de quo alibi.

ad L. Si filius. 7.

S V M M A R I A.

Caſus legis proponitur. n. 1.
Diverſa quæſtiones ex hac lege formantur & deciduntur. 2. 3. & 4.
Præteritio filiifam. vel filiæfam. reddit teſtamentum ipſo jure nullum, licet decedant. 5.

1 SPecies facti eſt hæc. Pater fecit teſtamentum, & in-
ſtituit in eo filium Petrum, vel exhæredavit, po-
ſtea aliud facit teſtamentum, in quo filiumfamilias
Petrum præterit, qui vivo adhuc patre moritur. Hic
2 quæritur 1. in genere, an valeat teſtamentum, in quo
filius præteritus eſt, ſi vivo patre moriatur filius, 2.
An poſterius teſtamentum valeat, 3. An per id rumpa-
3 tur teſtamentum prius. In prima & ſecunda quæſtione
videtur dicendum, teſtamentum jure prætorio valere,
per L. Poſthumus. 12. *tit. ſeq.* Sed negatur, quia ab ini-
tio non conſtitit teſtamentum & ſola remotio cauſæ,
vitiantis actum, actum non redintegrat. *l.* 36. §. *fin. ff.
de milit. teſtam. Dn. Manzius de teſtam. tit.* 8. *n.* 152. *&
conſ. Mantica de conject. ult. vol. l.* 4. *tit.* 1. *nu.* 2. aliud
eſt in poſthumo, aliud in filio nato: & ſi poſterior
quæſtio decidenda, quod non rumpatur. Quomodo
enim id, quod ab initio invalidum, rumpere poteſt
4 id, quod validum eſt? Nec obſtat. §. *poſteriore.* 2.
Inſt. Ex quib. cauſis teſtamenta infirmentur. Nam id te-
5 ſtamentum ab initio erat validum, ex poſt facto tan-
tum deſtituebatur, quod hic non ea. Præteritio igitur
filiifam. vel filiæfam. reddit teſtamentum ipſo jure
nullum. adeo ut licet decedat filius, maneat tamen
nullum, *hic & L. inter cætera.* 30. *h. t. Videatur Ra-
phael. Cuman. in repet. h. l. vol.* 3. *& Stella in repet. L.
Si duobus.* § *ſi prius. ff. contra tab. nu.* 33. Autor *ad L.*
15. *n.* 1. 2. *C. de Inoff. teſtam. Et ad Authent. Ex cau-
6 ſa. n.* 3. *C. de lib. præt.* Sed quid ſi unum tantum teſta-
mentum conditum eſſet, & filius in poteſtate exiſtens
fuiſſet præteritus, isque deceſſerit vivo patre, annon
ii, qui ab inteſtato alias ſuccedere poſſent, bonorum
poſſeſſionem agnoſcere poſſunt ex illo teſtamento? Quod
affirmatur *per d. L. poſthumus.* 12. *Manzius t.* 8. *n.* 254.

ad L. Si quis poſthumus. §. 2.

SUMMARIA.

An nepos excludendus ab hæreditate, ſi pater exhæredetur & nepos prætereatur, mortuo vero teſtatore, decedat pater ante aditam hæreditatem. n. 1.
An nepos poſſit ex ſua perſona teſtamentum dicere nullum, in quo pater juſte eſt exhæredatus, ipſe vero præteritus. 2. 3.

1 SI quis filium exhæredet, nepotem ex eo prætereat,
mortuo vero teſtatore moriatur filius, ſi hæres adi-
it hæreditatem, quia filius vixit tempore mortis teſta-
toris, quod hic attenditur in cauſa teſtati, nepos ex-
cluditur; quia vivente filio nepoti non debetur legiti-
2 ma, & non habet jus immediatum ſuccedendi. Si autem
hæres repudiaverit, nepos adire poteſt ab inteſtato, li-
cet filius poſt mortem patris, ante tempus tamen illud,
quo deſtituitur teſtamentum, fuerit mortuus, nam hoc
tempus poſt deſtitutum teſtamentum in ſucceſſione ab
inteſtato attenditur. Sed in cauſa teſtati ſubveniri poteſt
nepoti ex *l.* 34. *C. d. Inoff. teſtam.* ſi ſcilicet cauſa ingra-
titudinis non poſſit probari. *Cujac. ad h.* §. *tom.* 2. *p.* 693.
& Donell. lib. 6. *c.* 11. *poſt lit. D. & Hill. in Donel. lib.* 7.
3 *c.* 2. *lit.* C. ubi *ex hac lege* probare contendit, exhære-
datum vivo teſtatore non deſinere eſſe ſuum. Et *ex hac
lege* decidi poteſt quæſtio, ſi filius juſte eſt exhæredatus,
quia ingratitudinis cauſa eſt probata, vel ex alia cauſa à
querela arceatur, nepos autem ex eo ſit præteritus, an
hic ex ſua perſona teſtamentum poſſit dicere nullum?
Quam recte negat, *per hanc legem & alias Gomez. tom.* 1.
var. reſol. c. 11. *n.* 21. *Graſſus.* § *teſtamentum q.* 36. *n.* 15. *&
Manz. de teſtam. tit.* 8. *q.* 2. *n.* 421. & alii, quos citat &
ſequitur *Sande l.* 4. *t.* 9. *def.* 7. ubi & alia fundamenta
allegat, contrariisque reſpondet, & juxta hanc in Friſia
eſſe reſponſum teſtatur, licet *Alex.* hic ſecutus *Bart.*
contrarium dicat.

ad Commodiſſime. 10.

S V M M A R I A.

Senſus legis in f. n. 1.
Regula, Caſus omiſſus à teſtatore habetur pro omiſſo, quando locum habeat. 2. *& ſeqq.*
An h. l. 10. *ſit correcta* per l. fin. C. de poſth. hæred. inſt. 6.
Conciliatio harum legum fore non convenit. 7.

1 SI quis poſthumum ita inſtituerit, ſi me vivo
naſcetur, non intelligitur inſtitutus, ſi mortuo
2 teſtatore natus ſit, & e contrario. Unde colligunt
regulam, caſum omiſſum à teſtatore haberi pro
omiſſo, neque extenſionem locum habere. *Dec. conſ.*
394. *numer.* 7. *Cravetta conſ.* 136. *numer.* 7. Aut. *ad
L. ult. num.* 5. *C. de poſthum. hæred.* Quod de eo ca-
ſu intelligit *Menoch. conſ.* 106. *numer.* 132. *& ſeq.*
quando perſona omnino incerta & incognita eſt te-
ſtatori, vel quando diſerte ad unum caſum ſe re-
ſtringit, & eſt diverſitas perſonarum & rationum.
3 *Menoch. l.* 4. *præſ.* 26. *numer.* 13. *& ſeqq. Et legem
hanc* tunc locum habere, quando caſus omiſſus in-
duceret diverſitatem perſonarum, vel inſtituti, vel
ſubſtituti, ſecus vero, quando facta extenſione ad
caſum omiſſum, eadem maneret perſona vocata,
4 tradit *Menoch. conſ.* 432. *numer.* 17. Item quando
caſus omiſſus eſt omnino diſſimilis expreſſo, quo-
ad mentem, rationem, & effectum à teſtatore conſide-
ratum, *Menoch. d. conſ* 432. *numer.* 18. Et non po-
teſt dici caſus omiſſus, quando eſt eadem ratio, &
vero ſimilis mens teſtatoris. *Tiraq. de Retr. conſang.*
§. 2. *gl.* 1. *numer.* 19. *& Menoch. conſ.* 432. *numer.* 21.
5 Aliud etiam eſſe putat *Beroius vol.* 2. *conſ.* 17. *num.*
26. *& conſ.* 63. *n.* 39. *& conſ.* 102. *n.* 12. Autor *ad L. ult.
n.* 5. *C. de poſthum. hæred.* ſi teſtator mortem proxime in-
ſtare putans, in id tempus, ſi poſt mortem ſuam naſca-
tur, providerit, quia tunc locum habebit *l. fin. C. de po-
ſthum. hæred. inſtit.* per quam *hanc. legem* correctam
eſſe putat *Zaſ. in l. Stichus num.* 7. *de legat* 1 *Cujac.*
6 *hic*, quod tamen *Donell. in d. l. fin.* tantum ad caſum
dicta.

dicta legis fin. reſtringit. conf. *Bach. in Tr. vol. 2. diſp.*
11. th. 3. lit. D. p. 606. *ut & Perez. ad tit. Cod. de poſt-*
humis hæredibus inſt. Duaren. *in hoc tit. ſub Rubr. de ra-*
tione inſt. poſt omnes, videtur aliorum ſententiam ap-
probare, ſed *in d. l. ult.* tradi circumſtantias, ex qui-
bus colligi poſſit, caſum omiſſum eſſe, & an de caſu
omiſſo non ſenſerit teſtator. Quam opinionem in ſcho-
lis defendi poſſe, putem, quam etiam *in d. l. ult.* pro-
poſui; Sed ſi ad praxin ſtudia dirigamus, fatendum
eſt, hanc conciliationem viam pandere quæſtionibus
variis & controverſis. Nam ſi ex conjecturis elicien-
7 da voluntas defuncti, res hæc eſt difficillima & conten-
tionis pleniſſima; Ideoque annon foro conſuleretur
magis? ſi *hanc legem per L. ult.* abolitam eſſe dicamus
cum *Zaſio ad l. Stichum. de leg.* 1. *& Cuj. hic & Franc.*
Barry. l. 10. t. 3. n. fin. & Nicol. de Paſſeribus in con-
cil. legum pag. 453. *num.* 49. *& Manz. t. 11. qu. 4. nu.*
10. Autor *ad L. ult. nu.* 4. *C. de Poſthum. hæred.* licet
ea ſententia ab aliis refutetur, *vid. Theſaurus lib. 2. qu.*
71. *num.* 6. Ideo ex regula etiam hæc colligitur, diſ-
poſitionem in unum caſum factam non valere in al-
terum caſum. *vid. Clarus §. teſtamentum q. 76. nu.* 10.
Autor *ad L. ult. n.* 34. *C. de poſthum. hæred.*

ad L. In ſuis. 11.

SUMMARIA.

Filiusfam. ſuccedens patri non dicitur novum dominium acquirere. n. 1.
Statutum ſolutionem Gabellæ exigens ab hærede, non intelligendum de filio. 2.
Filius poſt mortem parentis non dicitur feudum acquirere. 3.
Areſtum juſte decernitur liberis contra vitricum bona liberorum detinentem. 4.
An princeps omnia bona perduelis, liberos habentis, bona conſcientia poſſit auferre. 5.
Liberi poſſunt bonorum poſſeſſionem defuncti parentis, ſine vitio attentati pendente lite apprehendere. 7.
Per ſubſtitutionem vulgarem ſuitas exſtinguitur. 8.

1 Filiusfam. ſuccedens patri, non dicitur novum do-
minium acquirere; ſed illud, quod vivente patre
habebat, continuare, & acquirere tantum dicitur, mor-
tuo parente, adminiſtrationem, quam pater vivus ha-
bebat. Autor *ad L. 2. num. 3. C. de Repud. bon. poſſ.* Vi-
deatur plenior *h. l.* reſolutio *apud Donell. lib. 7. c. 2.*
lit. P. ſeq. & Vaſq. de Succeſſ. progreſſ §. 10. nu. 2. ſeq.
Tiraqu. de Primogen. qu. 40. num. 97. Unde inferunt,
ſtatutum, quod ſolutionem gabellæ exigit ab hærede,
2 non eſſe intelligendum de filio. *Tiraq. in L. Si unquam*
8. *C. de revoc. donat. in præfat. n.* 19. Et quod filius poſt
mortem parentis non dicatur acquirere feudum, ſed
3 acquiſitum capere. *Tiraq. d. l. n.* 20. Ita juſte decerni-
tur Areſtum liberis contra vitricum, bona liberorum
detinentem; quo magis enim vitrici in privignos cre-
4 duntur malevoli, eo magis, ut juſta reddant, coercen-
di ſunt, ait *Dn. Mev. p. 5. dec. 210. conf. Tiraqu. in L.*
Si unquam in præf. n. 19. & ſeq. C. de rev. donat. Vinc.
Fuſarius de ſubſtit. q. 393. nu. 35. Autor *ad L. ult. nu.* 4.
C. de Curat. fur. Cætera quæ *ad hanc legem* pertinent,
paſſim habentur. Iſtud tantum addo, an Princeps ali-
5 cujus perduellis ſalva conſcientia, etiam eo caſu, quan-
do liberi adſunt, omnia ejus bona fiſco applicare, vel
aliis concedere poſſit? Nam illud quidem non in du-
bium voco, quod poſſit eos ab honoribus arcere, vel
aliquid ex bonis illius confiſcare; putarem tamen, par-
tem notabilem forte legitimam omnino liberis relin-
quendam eſſe. Nam quia liberi in vivorum parentum
bonis jus quæſitum habent jure Naturæ, Gentium, &
Civili, perditum fuerit, eo jure liberos ob flagitium
paternum privare, quæ ex Jure Gentium & Divino
6 ita diſpute. Ex *hac lege* infero, liberos ex priori ma-
trimonio in adminiſtratione ac poſſeſſione bonorum
contra vitricum omnino defendendos eſſe. *Dn. Mev.*
7 *p. 4. dec.* 392. Et liberis licitum, poſſeſſionem bono-
rum defuncti abſque vitio attentati pendente lite ap-
prehendere. *Lancellot de Atten. p. 2. c. 4. lim. 1. n.* 18.
8 *& ſeqq.* Menoch. *d. l. num. ult. Ex hac lege* infert *Fa-*
chin. lib. 4 qu. 71. ſuitatem per ſubſtitutionem vulga-
rem extingui, quia ſic in arbitrio filii relinquitur, an
adire velit. conf. *Vinc. Fuſarius de ſubſt. qu.* 72. ubi
pro more prolixe hoc declarat.

ad L. Si ita. 13.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. nu. 1.
Deciſio. 2. *&* 3.
Similis ferme caſus contra deciditur. 4.
Mixtum continetur ſub ſimplici præſertim potentiori. 5.

1 Teſtatus eſt aliquis hoc modo: Si poſt mortem
meam uxor mea filium pepererit, filius ex beſſe,
uxor ex triente hæres eſto; ſi vero filiam pepererit,
filia ex triente, uxor ex beſſe hæres eſto; & ex uxore
nati ſimul filius & filia, quæritur, annon hic ruptum
ſit teſtamentum, quia hic caſus, ſi filium & filiam
2 pepererit, in teſtamento non expreſſus? Sed Julianus pu-
tavit, & hunc caſum contineri, ex tacita defuncti vo-
luntate, & ſic eandem proportionem obſervandam, ut
filius altero tanto plus habeat; quam mater, & hæc
altero tanto plus quam filia, ut ſcilicet partes ſeptem
fiant, quatuor partes dentur filio, duæ uxori, una fi-
3 liæ. *Vid. Cujac. ad lib. 29. Digeſt. Salv. Juliani tomo 1.*
p. 2041. & tomo 2. p. 695. & ſeq. Si quis ergo poſthu-
mum & poſthumam alternative inſtituat hæredes, in
diviſis partibus, ſi uterque naſcitur, non videtur rup-
tum teſtamentum, ſed ex proportione partium, quas
teſtator expreſſit, facienda eſt diſtributio; quod proli-
xius explicat *Fortunius Garcias in repet. L. Gallus, quid*
4 *ſi tantum h. t. num.* 133 Sed quid ſi filio morienti ſine
maſculis, relictis fæminis ſubſtituam Cajum; relictis
autem maſculis Cajo relinquam centum? & a deci-
ſione *hujus legis* ſi maſculos & fœminas relinquat fi-
lius, recedendum eſſe vult *Bart. quem ſequitur. Mant.*
lib. 11. de conject. ult. volunt. tit. 15. nu. 5. quia *hac L.*
procedit de æquitate, favore teſtamenti conſervandi.
Aliud vero in fideicommiſſo, ubi eſt onus, & condi-
5 tio videtur defeciſſe. Collige, mixtum ſub ſimplici
contineri. *Tiraq. d. LL. Connub. gl. 5. n.* 76. præſer-
tim quod eſt potentius. *l. 10. ff. de ſtat. hom. Tiraqu. de*
Retract. p. 1. §. 30. gl. 1. nu. 15. Pruckman. vol. 1. conſ. 10.
num 137. Ex eo aliquem, qui ex paterna linea ad ſti-
pendium admiſſibilis erat, ſed ex linea materna repel-
lebatur, admiſimus, 24. Octobr. anno 1645. Magis
vero in favorabilibus mixtum ad ſimplex refertur, quam
in odioſis. *Tiraqu. d. l. 5. nu. 71. Dec. conſ. 213. n.* 4.

ad L. Si filius. 16.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.
De conciliatione l. h. cum l. ventre 84. de acquir. hær. *agitur remiſſive.* 2.

1 Species facti eſt hæc: Inſtituit quis filium hæredem,
omiſſo poſthumo, filioque ſubſtituitur nepos, ſi
interim moriatur filius, poſthumo non nato, nepos
2 tam patri quam avo hæres erit. Conciliationem *hujus*
L. cum *l. ventre* 84. *de acquir. hær.* vid. apud. *Cujac.*
lib. 3 obſ. 21. & Ant. Fab. lib. 1. conjectur. c. 10. Donel.
& quos allegat. Hill. lib. 7. c. 2. lit. l. Pac. cent. 5. qu.
89. *Wiſſ. ad h. t. th.* 10.

ad L. Multi. 18.

SUMMARIA.

Exhæredatio in utilitatem liberorum ſine cauſa facta valet. n. 1.
Extenditur ad præteritionem. 2.
Exempla, ubi bona mente cenſetur exhæredatio facta. num. 3.

1 MUlti non nota cauſa exhæredes ſcribunt liberos
ſed ut liberis conſulant eaque exhæredatio ſi-
ne cauſa valet. Autor *ad L. 25. num. 3. C. de inoff. te-
ſtam. Don. l. 6. c. 12. lit. N. & ibi Hill.* qui idem putat
2 in præteritione, *per l. de bon. poſſ. contr. tabb.* conf. *l.
12. & 25. C. de inoff. teſt. l. 46. ad Trebell. l. 47. de bonis
libert. Graſſ. §. teſtamentum q. 43. Manz. de Conject. ult.
vol. lib. 4. tit. 11. nu. 17. Cochus in tr. de Legitima. tit.
Nullum gravamen legitimæ admittit. nu.* 25. qui hanc
legem non eſſe correctam putat cum *Simon de Pratis*,
quam allegat *Hillig. d. l. & Garcias in repet. d. §. & quid
ſi tantum num.* 100. Quando autem bona mente exhæ-
redatio videatur facta. vid. *Menoch. lib. 4. præſ. 18. &
Maſcardus de Probat. concl.* 715. Autor *ad Auth. Non
licet. num. 1. ſeq. C. de liber. præter.* Breviter hæc pol-
3 ſunt adduci exempla: ſi pater, videns filium non eſſe
induſtrium, eum ad certum tempus exhæredet, *Me-
noch. d. l.* vel ſi pater inſtituat extraneum, ut filio ali-
quando reſtituat hæreditatem. *Maſc. concl.* 715. vel ſi
mater habens maritum prodigum, inſtituat filium, ſi
juris ſui factus fuerit. conf. *Barry de Succeſſ. lib. 2. tit.
2. num. 24. Dn. Richt. dec. 21. nu. 48. & ſeq. Berlich.
p. 3. concl. 15. nu. 54. & p. 1. dec. 110. Carpz. p. 3. conſt.
9. def.* 11. vel ſi mater filium prodigum videns, ejus li-
beros inſtituat, relicto tamen filio uſufructu: quale
exemplum habet *Sande l. 4. tit. 2. defin.* 3.

ad L. Cum quidam. 19.

SUMMARIA.

Inſtitutio fieri poteſt in re certa. nu. 1.
Non exhæredatio. 2.
Teſtamentum, in quo filius pro parte exhæredatur, eſt nullum. 3.

POteſt inſtitutio fieri in re certa, ubi tamen ille hæ-
1 res eſt, detracta rei certæ mentione. *l. 1. §. infr. de
Hæred. inſtit.* Sed aliud in exhæreditatione, ubi filius a
2 patre vel a fundo certo exhæredari nequit. quia illa fa-
vorabilis eſt, hæc odioſa; Autor *ad L. 28. num. 4. C.
de inoff. teſtam.* ſed odia reſtringenda, favores vero
ampliandi, quam regulam *ex textu* hic colligunt Dd.
& quos allegat *Ang. Barb. lib. 13. c. 16. ax. 5. Menoch.
conſ. 95. & conſ. 150. num.* 57 conf. *c. Odia 15. de R. J.
lib. 6. Petr. Peck. ad d. c. Odia nu.* 7. Et ſic filius pro
3 patre certa exhæredatus habetur pro præterito, & te-
ſtamentum eſt nullum. *Manz. de teſt. tit. 10. qu. 1. n.* 16.

ad L. Filio. 23.

SUMMARIA.

Filio a patre iterum arrogato poſt emancipationem an noceat exhæredatio ante ſcripta. n. 1.
Quicquid ad priſtinam naturam redit, idem eſſe dicitur, ac ſi nullo tempore naturam amiſiſſet. n. 2.
Exempla adducuntur ex hoc decidenda. 3.

SI pater exhæredaverit filium, & domo expul-
1 ſum emancipaverit, ſi poſtea eundem iterum arro-
gaverit, non videtur per hoc exhæredatio ſublata;
quæ communis *hujus legis* ſententia eſt, propter
hanc rationem, quia alias filius rumperet teſtamen-
tum. *P. Gerhardi ſingular. 3. numer. 24. & quos allegat
Vaſq. de Succeſſ. Creat. §. 30 num.* 195. quamvis *n. ſe-
quenti & lib. 3. illuſtr. q. 106. nu.* 23. propter præſump-
tam reconciliationem inofficioſi querelam dari putet.
2 Colligunt etiam *ex h. L.* Quicquid ad priſtinam na-
turam redit, idem eſſe ac ſi nullo tempore naturam
amiſiſſet. *Ruin. vol. 5. conſ. 86. num. 5. &* facile, aliquid
redire ad priſtinam naturam. *Klock. conſ. 50. n. 300. vol.
3 1. & vol. 2. conſ. 19. n. 5.* Autor *ad L. 9. C. de Adopt.*
Unde probat *Dn. Mev. p. 5. dec.* 162. bona collectabi-
lia, quæ aliquandiu penes exemptores fuere, ſi ad cives
redeant, priſtinam ſuam naturam ſeu collectabilita-
tem conſequi. Item ſi veritas & fictio concurrant ad
unum effectum, veritatem eſſe præferendam, *A. Barb.
lib. 19. c. 11. ax. 6.* Item filium adoptivum eſſe tantum
imaginarium. *Pet. a Plac. in Epit. delict. l. 1. c. 40. n. 6.*

ad L. Titius. 25. §. Lucius. 1.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.
Reg. Quod teſtator pro ſua voluntate interrogatus reſpondiſſet & declaratus fuiſſet, id pro expreſſo eſt habendum. 2.
Deſideria morientium colliguntur ex voluntate viventium. 3.
Affectio teſtatoris quid operetur. 4. 5.
Lex hæc in inſtitutione obtinet, non in ſubſtitutione. numer. 6.

1 PAter inſtituit, quem filia paritura eſt, ſed ignoran-
te patre filia tunc jam enixa fuerat, quær. an va-
leat teſtamentum? Reſpondetur, ex proprietate ſermo-
nis non videtur vocatum, ſed ex præſumpta volunta-
te teſtatoris, nam ſi deſuper interrogatus fuiſſet, quid
ſi, Domine teſtator, jam peperiſſet filia? procul dubio
lætus & exultans reſpondiſſet, Hæres eſto. Unde colli-
2 gunt Dd. regulam: Quod teſtator pro ſua voluntate
interrogatus reſpondiſſet & declaratus fuiſſet, id pro
expreſſo eſſe habendum. *hic & gl. in l. Tale pactum in
fin. de Pactis* Autor *ad Authent. n. 21. C. de lib. præter.*
Et *in hoc noſtro §.* eam regulam in ultimis voluntati-
bus utiliſſimam eſſe notant hic *Bart. Alex. Jaſon.* qui
hic dicit, nullam eſſe regulam, utiliorem in ultimis
voluntatibus *Curtius Sen. conſ. 44. nu. 17. Pariſ. conſ.
77. nu. 22. vol. 2. Cravetta conſ. 98. c. 2. nu. 6. Klock.
vol. 3. conſ. 110. nu. 71. Hippol. de Marſil. ſing. 343. Ber-
lich. p. 2. dec. ult. Surdus vol. 1. conſ. 88. nu. 15. & conſ.
3 112. num. 100. & conſ. 125. nu. 15.* Et deſideria morien-
tium colliguntur ex voluntate viventium. Aut. *ad L.
14. n. 7. C. de Teſtament.* Et id videtur teſtator voluiſ-
ſe, quod alii viventes recti judicii in ſimili ſpecie fa-
4 cient. *Cravetta conſ. 98. in fine & quos refert. Barb. ad
l. 4. C. de Natur. lib.* Colligunt etiam *ex hoc §.* Si te-
ſtator me ſubſtituerit poſthumo nato, me hæredem fo-
re poſthumo non nato, ob affectionem erga me demon-
ſtratam, per ea quæ tradit *Vinc. Fuſ. de Subſtit. qu. 64.*
ubi *nu. 1. & 2.* plures citat & varie declarat. Et caſum
5 unum extendi ad alium caſum ſimilem. *Menoch. conſ.
243. nu. 2. & per totum conſilium.* Et *hanc legem* in inſti-
6 tutione, non vero in ſubſtitutione fideicommiſſaria lo-
cum habere, quia hic ſubeſt ratio, ne teſtamentum
corrueret, quæ ratio in fideicommiſſaria ſubſtitutio-
ne ceſſat, hinc & mens conjecturata ceſſat. *Menoch.
conſ. 106. n. 57.*

ad L. Gallus. 29.

SUMMARIA.

Sententia legis de inſtitutione poſthumi ex formula Aquiliana & leg. Velleja. n. 1.
Caſus inſtitutionis in caſum mortis filii directus, ad quos extendatur. 2.
Diſpoſitio facta in uno caſu an porrigenda ad alium. 3.
Formula Manzii ex h. l. §. 13. & 14. 4.
Publice intereſt, ut teſtamenta ſuo non deſtituantur effectu. 5.

Diffi-

1 **D**Ifficiliotis *hujus Legis* ſententia eſt hæc, quod
cum poſthumi nepotes inſtitui non potuerint,
cum viderentur alieni. §.16. *Inſt. de legat.* ruperint au-
tem teſtamentum, patre ſuo præmortuo, Gall. Aquilius
formulam invenit, qua inſtituerentur poſthumi nepo-
tes, quæ *hic* refertur io *princ.* & cum formula Galli de
poſthumis poſt mortem avi natis loquatur, Lex Velle-
ja poſtea id ad poſthumos nepotes avo viventena-
tos extendit, ſed poſt teſtamentum. *Donell. lib. 6. c.
11. Cujac. ad h. l. tom. 2. Barry de Succeſſ. lib. 20. tit. 3.
nu. 10. Vultej. in §. 1, nu. 11. de inſt. hered. conf. Zoeſ. ad
h. t. n. 35. & ſeqq.* ubi *hanc legem* prolixe tractat. *Struv.
th. 28. & ſeqq. Wiſſenb. th. 3. 5. & ſeqq.*

2 *Ad* §. 5. Caſus autem inſtitutionis io caſum mortis
filii directus, etiam ad caſum deportationis exten-
ditur, vel ad caſum nepotis emancipati, *per hanc
L. & celebrem paragraphum. Et quid, ſ. tantum. 5. hu-
jus legis, vid. Cujac. ad §. h. & Dd, qui in vol. 3. repet.*
3 *Jur. Civ. ad h. §. commentati ſunt,* Unde colligunt, diſ-
poſitionem factam in uno caſu porrigendam eſſe ad
alium. *Berous volum. 2. conſ. 63. numer.* 33. quamvis
4 *Rimin. vol. 4. conſ. 411. num.* 53. extra caſum *h.* §. re-
gulam illam non admittat. Plura hac de re videantur
præter citatos Dd. apud *Manz. de teſtam. tit. 11. qu.*
4. ubi *numer.* 41. ex h. l. §. 13. & 14. hanc formulam
tradit: Si quis ex ſuis hæredibus ſuus eſſe deſierit, li-
beri ejus in locum ſuorum ſui hæredes ſuccedunto.
Et hæc brevi compendio omnes caſus continet, qui-
bus nepos ſuus hæres futurus, rumpere poteſt teſta-
mentum. Cætera, quæ a Repetitoribus *hujus Legis* &
aliis ſubtiliter diſputantur, ſine magno incommodo
ignorantur, *Vid. Manzius d. l. numer.* 43. Et ex *Gloſſa
in* §. 6. in verbo *militate* colligunt Dd. publice in-
tereſſe, ut teſtamenta ſuo non deſtituantur effectu. *Ce-
phalus conſ. 624. n. 20.*

ad L. Inter cætera. 30.

SVMMARIA.

Teſtamentum, in quo filius præteritus, ipſo jure nullum eſt. num. 1.

An ſi legitima loco nonnihil relictum, filius inſtitutus videatur. 2. & 3.

An & filia inſtituta, ſi illi in teſtamento paterno dos data. 4.

TEſtamentum in quo filius præteritus, i. e. nec
1 inſtitutus nec exhæredatus reperitur, eſt ipſo ju-
re nullum, de quo *Mantica de conject. ult. vol. l. 4. tit.
1. nu. 18. & 29.* Autor *ad Auth. Licet. num. 17. C. de*
2 *liber. præter.* Sed hic quær. quid ſi loco legitimæ non-
nihil ſit relictum, an tunc videtur inſtitutus filius aut
filia? Aff. quia verba ſecundum ſubjectam materiam
intelligenda, & inſtitutio benigna interpretatione ad-
juvanda. *Dauth. de teſtam. num. 349. Clarus §. teſta-
mentum. qu. 38. num.* 1. Quod tamen limitatur 1. niſi
3 per hæredem exolvi juſſerit; hoc enim ſaperet natu-
ram legati. *Carpz. p. 3. conſt. 9. def.* 8. 2. niſi pater
filium prohibeat plus petere. *Dauth. d. l. nu.* 351. quia
clauſula de non plus petendo repugnat inſtitutioni,
cujus natura eſt recipere augmentum. *l. 1. §. 4. & l.
10. de hæred. inſt.* Quid ſi vero in teſtamento paterno
filiabus dos data, & nihil præterea? Reſp. ſi fratres
4 inſtituti, & filiabus ſola dos conſtituta, licet alias dos
locum legitimæ ſuſtinere poſſit, hic tamen non, cum
etiam in teſtamento inter liberos imperfecto, ſolenni-
tas & neceſſitas inſtituendi liberos non ſit ſublata: &
ita deciſum refert *Dn. Mev. p. 4. dec. 14.*

TITULUS III.

De injuſto, rupto, irrito facto teſtamento.

ad L. Teſtamentum. 1.

SUMMARIA.

Teſtamentum vel eſt ipſo jure nullum, vel infirmatur. num. 1.

Infirmationis cauſa triplex. 2.

Alia partitio reſolvendi teſtamentum. 3.

1 **T**Eſtamenta vel ab initio ſunt injuſta ſive nulla, ob
defectum ſolennium, vel liberorum præteritio-
nem; vel ſunt prius valida, & infirmantur ex poſtfa-
cto ex triplici cauſa: Aut enim 1. rumpuntur alio te-
2 ſtamento facto, aut agnatione ſui hæredis. 2. Aut irri-
ta fiunt capitis deminutione, aut deſtitutione, nullo
hærede ex teſtamento adeunte; Aut 3. reſcinduntur per
quere lam. *Weſenb. in v. hic num. 2. ſeq. Trentl. v. 2.*
3 *diſp. 10. th. pen.* Alii ita; teſtamentum reſolvitur vel
facto teſtatoris ipſius, vel ſine ejus facto, a lege; Et
hoc quidem quadrupliciter, 1. ex defectu ſolennitatum,
2. Ob præteritionem, aut exhæredationem iniquam
vel nulliter factam, 3. Quod ſtatus teſtatoris in dete-
rius mutetur, 4. Quod nullus ex teſtamento hæres,
Franç. de Barry de Succ. l. 10. tit. 1. n. 1.

ad L. Tunc autem. 2.

SUMMARIA.

Poſterius teſtamentum imperfectum non rumpit prius. nu. 1.

Ampliatur. 2.

Quid ſi poſteriori clauſula Codicillaris adjecta. 3.

Duo caſus, quibus imperfecto poſteriori rumpitur prius. 4.

Imperfectum prius revocatur per aliud æque imperfectum. 5.

1 **P**Oſteriori teſtamento rumpitur prius; ſed non ali-
ter, niſi poſterius ſit perfectum. *Maſcardus de pro-*
2 *bat. concl.* 1289. *n.* 32. Quod ampliatur, licet poſterius
habeat clauſulam caſſatoriam reſpectu prioris *Covarr.
p. 2. rubr. de teſtamentis num.* 79. *Mantica de conject. l.
3. tit. 4. num. 9. & l. 12. tit. 1. nu. 39. Barry d. Lib.* 10.
tit. 1. num 30. adeo, ut ne quidem legata in priori te-
ſtamento relicta tollantur, licet alias hæc nuda volun-
tate per exceptionem ſcil. tollantur. *Barry* d. l. de quo
tamen dubito, quin potius revocatione coram duobus
teſtibus fieri poſſe puto, per tradita infra *ad l. 3. §. fin.*
3 *ff. de Adm. leg.* Per clauſulam Codicillarem poſteriori
teſtamento additam ſuſtinetur poſterius teſtamentum,
modo habeat 5. teſtes, & hic oblique revocatur teſta-
mentum prius per poſterius, clauſula Codicillari mu-
nitum. Duo tamen hic caſus referuntur, in quibus te-
ſtamentum poſterius, etiam imperfectum tollit prius:
1. ſi poſterius Jure militari factum. 2. Si in poſteriori
4 (quod nullum eſt ob defectum ſolennitatum, aut ob
præteritionem filii) illi inſtituti, qui ab inteſtato ſuc-
cederent. *Hic & l. 21. §. 3. C. de Teſtam. Barry. de Suc-
ceſſ. Lib.* 10. *tit. 1. p.* 31. *Dn. Struv. hic th.* 41. Neceſſe
vero eſt hoc caſu, ut omnes ab inteſtato ſucceſſuri in
poſteriori teſtamento inſtituantur. *Dd. ad d. §. 3. Ri-
minal. vol. 1. conſ. 13. num. 45. & vol 3. conſ. 269. n, 60.
Fach. Lib. 4. c. 6.* conf. *Cujac. ad h. L. tom. 2. p.* 709.
Imperfectum autem prius Teſtamentum revocatur per
5 aliud imperfectum. *l. 34. §. 1. ff. de Milit. Teſt. Barry
13 d. l.*

ad L.

ad L. Poſthumi. 3.

SUMMARIA.

Intellectus l. h. *nu.* 1.
Poſthumus an & quando hodie exhæredari poſſit. 2.

1 HÆc lex agit de ruptura Teſtamenti per agnatio-
nem poſthumi, ſive poſt mortem, ſive poſt te-
ſtamentum nati, non tantum ſui, ſed etiam cujuſcun-
que filii aut filiæ. *Du. Struv. h. c. th.* 37. De exhæreda-
2 tione poſthumi, quod hic dicitur, non magnam habet
utilitatem, quia ſine cauſa, quæ in poſthumum non
cadit, nulla hodie exhæredatio; Autor *ad L.* 33. *nu.* 8.
C. de inoffic. teſt. ſed bona mente tamen, & in com-
modum poſthumi, exhæredari eum poſſe, dubitandum
non eſt, ut tradit *Mantica de Conject. ult. vol. l.* 43. *tit.*
13. *num.* 15. Autor *ad Auth. Licet. nu.* 1. *ſeq. C. de Li-
ber. præterit.*

ad L. Si quis filio. 6.

SUMMARIA.

*Nepos præteritus an poſſit rumpere teſtamentum avi. nu-
mer.* 1.
*An & quando per legitimationem prolis rumpatur teſta-
mentum patris.* 2.
Irritum fit teſtamentum per ſententiam capitalem. 3.
Limitatur varie. 4.
Quid hodie obtineat. 5.
Verbum CREDO *de quonam in* §. *h. l. accipiatur & alias
accipi ſoleat.* 6.
Teſtamentum captivi valet, ſive redeat, ſive non. 7.
Damnati teſtamentum reconvaleſcit per reſtitutionem. 8.
*Teſtamentum filiiſfam. de bonis caſtrenſibus emancipatio
non reddit irritum.* 9.

1 AD *pr.* Caſus ſuperveniens non poteſt officere te-
ſtamento morte teſtatoris jam confirmato; &
ſic nepos non poteſt rumpere teſtamentum avi morte
jam confirmatum: ſed ſi filius vivo patre deceſſiſſet,
nepos reperiretur præteritus, & ſic rumperet teſtamen-
tum. *Tiraqu. de Primogen. qu.* 40. *nu.* 151. *Donellus lib.*
2 7. *c.* 2. *lit.* C. & K. & *ibi Hill.* Ex eadem ratione, li-
cet per legitimationem prolis rumpatur teſtamentum
prius a patre factum, ut eſt communis opinio, per
tradita *Theſaur dec.* 84. *num.* 1. *Val. Forſteri de Succ. ab
int. l.* 6. *c.* 37. *nu.* 8. Aliud tamen eſt, ſi legitimatio fiat
a Principe poſt mortem patris.
Ad §. 6. & *ſeq.* Irritum fit teſtamentum in ſpecie
3 etiam per ſententiam capitalem, quia per eam ſervus
pœnæ efficiebatur; idem in eo, qui conſcientia cri-
minis ſibi mortem conſcivit, de quo *Menoch. lib.* 2.
Arb. qu. caſ. 284. *n.* 14. *Vaſq. de Succeſſ. reſol.* §. 3. *n.* 31.
Limitatur vero 1. in milite ex delicto militari dam-
4 nato, militariter teſtato. *hic* §. 6. 2. In eo qui appel-
laverat. §. 7. Et 3. in eo, qui illicite damnatus. §. 10.
Sed hæc cauſa irritationis moribus noſtris ceſſat, ex-
5 cepto crimine Majeſtatis. *Carpz. Juriſpr. p.* 3. *conſt.* 16.
def. 1. & *ſeq. Men. caſu* 284. *num.* 16. *Farin. q.* 128. *p. n.*
77. *Finckelth. obſ.* 43. *tit.* 2. *num.* 36. & *ſeqq.* ubi alle-
gantur rationes, quæ in effectu unica eſt, quia bona
& libertas damnatis non adimuntur, & ſine operæ
pretio diſputant diſſentientes contra notoriam praxin
6 & conſuetudinem. Circa verbum CREDO hic no-
tant Dd. quando credere ſe dicunt teſtes, de affirma-
tione hoc eſſe intelligendum. *Bald. hic* Alias credo de
factis alienis ſolet accipi. *Farin. qu.* 68. §. 2. *lim.* 14.
num. 99.
Ad §. *pen.* Si quis ab hoſtibus capiatur, valet te-
7 ſtamentum ejus, ſive redeat, ſive non, illud jure poſtli-
minii, hoc per fictionem L. Corn. Sic etiam damnati
8 ex perduellione teſtamentum reconvaleſcit, Autor *ad
L.* 13. *nu.* 3. *C. de Teſtam. Milit.* per reſtitutionem ſpe-
cialem factam a Principe. *Donell.* & *ibi Hillig l.* 6. *c.* 16.
lit. R.
9 *Ad* §. *ult.* Filiusfamilias de caſtrenſibus bonis te-
ſtatus emancipatur, an fit irritum teſtamentum? Neg.
quia mutatione ſtatus in melius, non fit irritum teſta-
mentum. *Donell.* & *Hillig. d. l. lit. M. Barry de Suc-
ceſſ. l.* 10. *tit.* 14. *nu.* 4.

ad L. Si miles. 7.

SUMMARIA.

Caſus legis. nu. 1.
Deciſio. 2.

1 MIles inſtituit deportatum, quod ut miles facere
poterat, eique ſubſtituit alium, qui jure commu-
ni capax eſt, poſt annum miſſionis mortuus eſt teſta-
tor, & ita privilegium teſtamenti militaris expiravit,
quæritur: an deportatus ſuccedat, an ſubſtitutus? Et
2 poſterius affirmatur, quia illa inſtitutio deportati erat
invalida jure communi, licet ſpeciali jure eſſet valida,
ſcilicet militari. *Surdus dec.* 144. *num.* 25. conf. *Cro-
cus conc.* 236. *num.* 31.

ad L. Poſthumus. 12.

SUMMARIA.

Quibus caſibus teſtamentum ruptum reconvaleſcat. nu.
1. 4. & *ſeq.*
Intellectus legis. 2. 3.

1 TEſtamentum, quod agnatione ruptum, ſi poſt-
humus vivo teſtatore moriatur, reconvaleſcit de
jure Prætorio, ſi ſolennitates habeat alias debitas. *Do-
nell.* & *Hillig. d. c. lit. P.* & *Q. Cuman. in rep. l. ſi fi-
lius tit. præc. nu.* 33. *Clarus* §. *teſtamentum. qu.* 45. *Vaſq.
de Succeſſ. Creat.* §. 15. *num.* 40. *Gerhard. ſingul.* 3. *num.*
21. Autor *ad L.* 1. *num.* 10. *C. de poſthum. hæredib.* Lo-
2 quitur autem *hæc Lex* de eo caſu, quando rumpitur ex
facto alterius, aliud ſi ex facto voluntario teſtatoris
3 rumpatur, *per l.* 1. §. *ult. de bon. poſſ. ſec. tabb.* Clau-
ſula autem illa, ſi bonorum poſſeſſio data fuerit ei, qui
rem ab inteſtato auferre potuit, ad omnes caſus præce-
dentes relata eſt a *Donell. ab Hillig. ibid. alleg. lit. Q.* a
quo merito diſſentit *Duaren. ab Hill. ibid. alleg.* &
Menoch. conſ. 130. *Simon. de Pratis lib.* 3. *interpr.* 1.
dub. 6. *ſol.* 4. *num.* 14. *Gomez. c.* 1. *reſol. c.* 11. *num.* 4.
4 quia diſpar inter eos caſus eſt ratio. Et ſic duplex eſt
caſus, primus de teſtamento rupto, ubi non requiritur,
ut ab inteſtato alias ſucceſſuri in primo teſtamento ſint
5 inſtituti. Secundus inteſtamento injuſto aut irrito per
diminutionem capitis teſtatoris; & hoc caſu ſi teſta-
tor in priſtinum ſtatum redeat, convaleſcit teſtamen-
tum, ſi in illo teſtamento ſucceſſuri ab inteſtato repe-
riantur inſtituti. Adeoque primus caſus *hujus legis* etiam
locum habet, ſi extraneus ſit inſtitutus. *Sim. de Pratis,
Menoch.* & *Gomez. ſupra allegati* & *hos ſeq. Fr. Bar-
ry lib.* 10. *tit.* 3. *n.* 25. Sic conjungendus *huic legi* textus
6 *in l.* 3. §. 14. *ff. De bonis libertorum.* ubi petitur bono-
rum poſſeſſio, quando libertus patronum inſtituit hæ-
redem, ſi filius hæres non erit, & hic vivo patre mo-
riatur. *Mant. de conject. ult. vol. l.* 4. *tit.* 1. *nu.* 29.

ad L. Cum in ſecundo. 16.

SUMMARIA.

*An poſterius, cui adjecta conditio, rumpat prius teſta-
mentum. nu.* 1. & 4.
An &, ſi hæres in poſteriori non adeat hæreditatem. 2.
Quid ſi plane incapax in poſteriori inſtitutus. 3.

PEr ſecundum teſtamentum prius rumpitur, licet
conditio, ſub qua in ſecundo inſtitutus erat hæ-
1 res, non extiterit, modo exiſtere, & ſic hæreditas adi-
ri po-

ri potuerit. *Clar.* §. *teſtamentum. qu.* 96. *Maſc. de Pro-*
2 *bat. concl.* 1289. *num.* 21. *Zæſ. h. t. nu.* 18. *Paniſchman-nus p.* 2. *qu.* 10. *nu* 15. Idem, ſi in poſteriori teſtamento inſtitutus hæres non adeat hæreditatem, ſi adire potuit, aut ſi vivo teſtatori præmortuus. *Franc. Barry. lib.* 10. *de Succeſſ. tit.* 1. *num.* 11. *Mantica de conject. ult. vol. lib.* 12. *tit.* 1. *nu* 43.
3 Si quis autem in ſecundo teſtamento inſtituerit plane incapacem, ſciens vel ignorans, aut in ſecundo præterierit filium, prius non rumpetur per poſterius, *Barry d. l.* Aliud vero in conditione ſumpta non a futuro caſu, ſed præſente aut præterito, licet ignorato. Nam ſi hæc conditio defecerit, poſterius teſtamentum prius non rumpit, quia talis conditio deficiens ſtatim anoullat actum. §. 6. *inſt. de V.O. Zæſ. d. l. Donell. l.* 6. *c.* 6. *in fine.*

ad L. Filio præterito. 17.

SUMMARIA.

Teſtamentum in quo poſthumus præteritus, quibus caſibus ſuſtineatur a prætore. n. 1.

Approbatio teſtamenti a filio præterito an præjudicet reliquis fratribus in minore parte inſtitutis. 2. & 3.

1 TEſtamentum, in quo poſthumus præteritus, non tantum a Prætore ſuſtinetur eo caſu, quod ille parente vivo mortuus, ut *in l.* 12. Autor *ad L.* 1. *nu.* 10. *C. de poſthum. hæred.* ſed etiam quando filius præteritus ſe abſtinuit a paterna hæreditate, *per h. l. Don. lib.* 6. *c.* 13. & *ibi Hill. lit. C. Clar.* §. *teſtam. qu.* 43. *nu.*
2 2. *Bach. in Treutl. diſp.* 11. *th.* 1. *lit.* C. Sed in præjudicium cæterorum fratrum in minore parte inſtitutorum, non poteſt confirmare filius præteritus teſtamentum, nec impedire, quo minus bonorum poſſeſſionem contra tabb. cæteri petant, *per lib.* 10. *de bon. poſſ. contra tabb. Clarus d. l. numer.* 4. *Beer. dec.* 96. *numer.* 8. *Cavalier q.* 21. *Dauth. de teſtam. numer.* 352. *Graſſ. qu.* 48. *numer.* 9. & *quos laudat Barry lib.* 10. *tit.* 3. *numer.* 21. quia jus dicendi teſtamentum nullum
3 etiam fratribus non præteritis eſt quæſitum. Sic ergo approbatio teſtamenti ſoli filio præterito approbanti præjudicat, *conf. Reuſn. p.* 3. *c.* 16. *num.* 13. ubi hanc L. ex clauſula *in l.* 12. poſita limitat, niſi extraneus hæres inſtitutus, quia tunc ceſſat favor teſtamenti. Sed diſſentit *Clarus d. qu.* 43. & *Graſſ. q.* 48. & *Barry. d. l. n.* 22.

ad L. Pen.

SVMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.

Subſtitutio potior eſt jure accreſcendi. 2.

Limitatur, ſi liberis extraneus ſubſtitutus. 3.

1 EGo & Titius ſumus inſtituti, nobis alii ſubſtituti, Titius deficiebat, vel quod prius mortuus ſit, vel quod repudiavit ſuam partem, quæritur hic, an Titii portio ad me perveniat jure accreſcendi an ad
2 ſubſtitutum? Et poſterius affirmatur, quia ſubſtitutio potior jure adcreſcendi, quia magis enixa voluntate teſtatoris nititur, *per l.* 2. §. *pen. de bon. poſſ. ſec. tab. Duarenus de jure adcreſc. lib.* 2. *c.* 26. & *quos refert Hill. ad Donell. l.* 7. *c.* 12. *lit. E.* & *Mantic. conject. ult.*
3 *volum. l.* 4. *tit.* 12. *num.* 18. Interdum tamen ex aliis conjecturis Jus adcreſcendi ſubſtituto potius eſt *per l.* 30. *ff. de vulg.* & *pupill. ſubſt.* v. gr. ſi liberos quis inſtituerit, & extraneos ſubſtituerit, nam uno ex deſcendentibus deficiente, ſubſtitutus excluditur, propter conjectutam voluntatis teſtatoris, qui præſumitur magis dilexiſſe liberos, quam ſubſtitutos. *Mantica d. t.* 12. *num.* 21.

TITULUS. IV.

De his, quæ in teſtamento delentur, inducuntur, vel inſcribuntur.

Ad L. Quæ in teſtamento. 1.

SUMMARIA.

Inductio vel cancellatio quatenus vitiet teſtamentum. n. 1. & 2.

Teſtamentum non vitiant ea, quæ in margine ſcripta. 3

1 QUæ in teſtamento conſummaro legi poſſunt, ſi inconſulto deletio facta, diſpoſitio omnino valet, ſcil. effectu, nam ipſo jure valet. Sed obſtat exceptio doli. *vid. Cujac. Tom.* 2. *ad h. l.* Sed communiter Dd. volunt, inductione & cancellatione revocari teſtamentum ſcriptum. *Cravetta conſ.* 228. *num* 1. *Clarus l.* 3. §. *teſtam. qu.* 93. *Zaſius l.* 1. *conſ.* 2. *numer.* 35. *Vaſq. de Succeſſionis Creatione* §. 21. *lim.* 7. *numer.* 28.
2 An autem conſulto vel inconſulto facta ſit, diſtinguunt communiter Dd. an teſtamentum reperiatur apud teſtatorem, an apud alium; ut illo caſu conſulto, hoc caſu præter voluntatem teſtatoris delerio facta præſumatur. *Gilken. ad l.* 12. *C de teſtam. num.* 12. *Menoch. rem.* 4. *adipiſc. poſſeſſ. num.* 709. *Carpz. p.* 3. *conſt.* 3. *def.* 3. *Dent. ad l.* 21. §. *ſi quid poſt. n.* 18. *C. de teſtam. conſ. Dn. Struv. hic th.* 30. & *ſeq. Wiſſ. hic th.* 18. Autor *ad L.* 12. *n.* 1. 2. 3. *C. de Teſtam. Et ad L.* 30 *n.*
3 19. & 10. *C. d. t.* Multo minus vitiatur teſtamentum per ea, quæ in margine adſcripta, ſi non contradicant iis, quæ in teſtamento habentur, nam inde dubia redderetur voluntas teſtatoris. *Carpz. d. def.* 5.

ad L. Cancellaverat. 2.

SVMMARIA.

Revocatio teſtamenti pro parte. nu. 1.

Quid ſi omnia nomina hæredum cancellata. 2. & 3.

Cancellatio præſumitur facta ex voluntate teſtatoris. 4.

1 CAncellatio teſtamenti a teſtatore conſulto facta, vel fit in parte teſtamenti, & cætera ſalva erunt, aut omnia nomina hæredum cancellata, & tunc ſubdiſtinguitur, ex qua cauſa id fecerit, an ideo, ut vel-
2 let inteſtatus mori, & non valet teſtamentum, quia pœnituit teſtatorem; an propterea, quia ipſi inviſus fuit hæres unus, & in dubio præſumitur illius ſolum nomen cancellare voluiſſe, & ita cæterorum cohæredum inſtitutionem non eſſe infirmandam. *Carpz. d.*
3 *l.* & *Dd. alii ad l.* 1. *citati Dn. Struv. Exerc.* 32. *nu.* 49. Autor *ad L.* 30. *num.* 8 *C. de Teſtam.* Sed collige
4 cancellationem præſumi factam ex voluntate teſtatoris, & ideo diſpoſitio cancellata non valet, *Alex. conſ.* 104. *num.* 6. *vol.* 7. *Mantica de conject. ult. vol.* 12. *t.* 1. *nu.* 29. & *ſeq.* conferri etiam poteſt *Vaſquinus de Succeſſ. creat.* §. 15. *num.* 105. & *ſeq.*

ad L. Proxime. 3.

SUMMARIA.

An ex teſtamento, in quo nomina hæredum deleta, legata præſtanda. nu. 1.

In dubio nomina hæredum non cenſentur inducta in gratiam fiſci, ſed ab inteſtato ſuccedentium. 2. & 4.

Quando & quomodo in gratiam Fiſci. 3. & 8.

Libertas legata non cenſetur revocata, ſi nomen ſervi deletum inveniatur. 5.

Nec legatum ad pias cauſas. 6. & 7.

1 SPecies facti hæc eſt. Valerius Nepos fecerat teſtamentum, in quo tamen poſt conſummationem delevit nomina hæredum quær. 1. an legata valeant:
Videtur

Videtur quod non, quia teſtamentum hærede deſtitu-
tum, neq; quoad legata valet;& videtur Nepos indignos
judicaſſe hæredes, & ſic fiſcus videtur ſuccedere. Sed
deciditur, quod Legata valeant, Autor *ad Authent.*
Ex cauſa nu. 1. *ff. C. de liber. prater.* 1. quia hæc non
delevit. 2. Non delevit, non ademit cum elogio, quod
eos indignos judicaret; nam hoc præſupponendum
2 non eſt: Ergo in dubio propterea induxit nomina hæ-
redum, ut ab inteſtato ſuccederent legitimi: *Nam be-
nigniorem ſententiam, in re dubia ſequi, non minus ju-
ſtius quam tutius eſt*, quæ verba *in hac lege* formali-
ter reperiuntur bene notanda, quia ſactis literis con-
ſona. Si ergo teſtator ideo cancellavit teſtamentum,
ut cum primo teſtamento vel inteſtatus decederet,
cancellatum teſtamentum ope exceptionis, quatenus
deletum, ſublatum. *l.* 1. §. 3. *h. t.* & inſtituto in pri-
mo datur bonorum poſſeſſio ſecundum tabb. *l. pen.*
3 *paragraph. ult. ff. de bon. poſſ. sec. tabb.* Si vero te-
ſtator ideo delevit nomina hæredum, quod hæ-
redes indignos judicaverit, Fiſcus aufert hæredita-
tem, ſalvis legatis, *per h. L.* quod tamen in dubio
4 præſumendum non eſt. Sed potius præſumendum eſt,
teſtatorem deleviſſe favore venientium ab inteſtato,
quam odio hæredum, aut quod indignos eos judica-
verit, niſi hoc expreſſe dixerit. *Mant. lib.* 12. *tit.* 1.
num. 31. *Dd. ad L. p. C. de Teſtam. D. auth. d.* §. *ſi quid
poſt. num.* 14. conf. *Jer. Renſn. de Teſtam. vol.* 2. *cap.*
25. ubi hunc titulum bene explicat. *Conferri etiam*
5 *poteſt Cujac. tom.* 2. *ad hunc tit.* & *ad hanc leg.* De-
nium, licet teſtator deleverit nomen ſervi, cui li-
bertatem reliquerat, nihilominus pro libertate hic
6 reſpondet optimus Imperator Marc. Ant. Phi-
loſophus. Unde ſi afferatur teſtamentum, in quo
legatum ad pias cauſas deletum, intrepide reſponde-
rem, legatum illud non videri revocatum, quia hic
de animo dubii ſumus, & non præſumitur teſtator ſo-
lutis ſuæ curam depoſuiſſe. Et a libertate ad piam
7 cauſam perpetuum fere argumentum ducitur. Et ſic
libertas legata, vel pium legatum deletum indiſtincte,
licet teſtamentum apud teſtatorem repertum, ſerva-
tur; & ita diſtinctio *ſupra in L.* 1. *allegata hic* non
8 obtinet. Sed ſi unum hæredem deleverit ob demeri-
ta, & hoc expreſſum, Fiſcus ſuccedet. *l.* 3. *C. de his
qua ut indignis*, ſed cum onere legatorum ab eo reli-
ctorum. Sed quæ de fiſco hic dicuntur, moribus no-
ſtris non obtinent.

ad L. fin.

SVMMARIVM.

An teſtamentum pluribus tabulis inſcriptum irritum ſit ſi unum exemplar deletum inveniatur.

TEſtamentum unum in pluribus tabulis authenti-
cis ſcribi poteſt, per *l. unum.* 24. *ſupra de Teſtam.*
ſed pone, teſtatorem unum exemplum authenticum
depoſuiſſe in judicio vel æde ſacra, alterum apud
ſe retinuiſſe, & hoc ipſum cancellaſſe, quæritur, an
propterea irritum ſit teſtamentum? Quod negatur, ni-
ſi omnia delevit exemplaria; ſed addit Paulus, aliud
eſſe dicendum, ſi probetur, eum eo animo unas tabu-
las deleviſſe, ut inteſtatus moreretur, cujus rei pro-
batio exigitur a legitimis hæredibus, quam ſi expedie-
rint, petent hæredes legitimi a ſcripto hærede hære-
ditatem. *Cujac. ad l.* 6. *Reſp. Papin. tomo* 4. *pag.* 932.
Plura de hac materia habet *Ant. Fab. l.* 18. *Conjectur.
cap.* 17.

TITULUS V.

De Haredibus inſtituendis.

ad L. 1.

SUMMARIA.

Heredis inſtitutio non vitiatur, ſi poſteriori loco ponitur. 1.
Inſtitutus in re certa eſt hares ex aſſe. 2.
An &, ſi teſtator plus capere vetuerit. 3.
Quid ſi communia verba vel obliqua certa rei adjuncta. 4.
An pro harede habendus hares in certa re inſtitutus, ſi alii generaliter inſtituti. 5.
An in teſtamento ſcriptus, omiſſo hoc hæres eſto, *pro harede habendus.* 6.

1 HÆredis inſtitutio eſt pars teſtamenti eſſentia-
lis, ſed non eſt neceſſe, ut a principio pona-
tur, nam interdum legata præponi, experientia do-
cet, imo exhæredationem ſæpe primo loco poni, ha-
betur in *princ. hujus legis.* Et hæredem nuncupari
poſſe, habetur *in* §. 1. Et mutum ac ſurdum hæredem
2 inſtitui poſſe, adſeritur in § 6. Tribus verbis etiam in-
ſtitutionem fieri poſſe, dicitur in §. 3. Inſtitutus in
re certa in omnibus bonis hæres eſt detracta rei cer-
tæ mentione, ne aliquis ſimul teſtatus & inteſtatus
moriatur, *per* §. 4. *h. legis. Menoch. conſ.* 224. *num.*
46. Autor *ad L.* 13. *n.* 2. *C. h. t.* idem, ſi plures ſcrip-
ti, ſinguli autem in re certa, i. e. ſpecie vel quantita-
te. *l.* 9. §. 13. *h. t. Manz. de Teſtam. tit.* 6. *qu.* 23. *n.* 4.
3 & 7. Sed quid ſi teſtator plus capere vetuerit? Nam
videntur nihilominus cætera ei accreſcere, ne pro
parte teſtatus decedat. *conf.* Manz. *d. l. num.* 15. & *ſeq.*
qui utramque proponit ſententiam; ſed verior eſt ſen-
tentia, non debere eum totam capere hæreditatem,
ob *l.* 9. §. 13. *h. t.* quia teſtatoris voluntas manifeſtiſ-
4 ſime refragatur. *Cephalus conſ.* 436. *nu.* 9. Sed ſi com-
munia verba, vel obliqua certæ rei adjuncta, tunc ea
non trahi ad univerſitatem, *per l.* 16. §. & *generaliter*,
ff. ad Trebell. tradit *ibidem Bartolus, Graſſus in* §. *In-
ſtitutio. qu.* 22. *num.* 19. *Gomez. t.* 1. *reſ. cap.* 10. *nu.* 12.
5 *Manz. d. l. nu.* 19. Sed ſi unus hæres in re certa inſtitu-
tus, alii autem generaliter, ille legatarii loco habetur
l. 13. *C. h. t.* ſcil. ratione transmiſſionis & Falcidiæ *arg.
l.* 80. *de Leg.* 2. *l.* 10. *C. Famil. herciſc.* Autor *ad L.* 13.
nu. 5. 6. 7. *C. h. t.* Sed pro hærede habendus eſt, ratio-
ne juris accreſcendi. *Dec. in l. fin. C. de Edict. Divi
Hadriani tollend. n.* 23. *Ruin. vol.* 2. *conſil.* 54. *number.* 6.
& 18. *Cagnol. in rubr. C. quando non petent. part.* &*c.
num.* 12. *Gilken. ad l.* 13. *num.* 8. & *Fach. lib.* 4. *c.* 15.
Menoch. rem. 4. *adip. poſſ. num.* 116. & *ſeqq. Struv. hic
th.* 6. *Wiſſenb. th.* 8.
6 *In* §. 5. Talis proponitur ſpecies. Scripſerat aliquis,
Titius hares, vel Titius, nec adjecerat *hares eſto*, quæ-
ritur, an hoc ſupplendum? Affirm. quia hoc ex propo-
ſito teſtandi, & ex præcedentibus ex quibus animus
teſtandi eluceſcebat, colligitur. Autor *ad L.* 7. *num.* 1.
Teſtamen. Ideoque Marcellus hic notatur. *Cujac. ad h.*
§. *tom.* 2. Plus nuncupatum, quam ſcriptum. Et ideo
nolo dicere cum *Manzio. tit.* 6. *qu.* 15. *numer.* 30. non
ſufficere verbum Lucius in teſtamento. Si igitur de-
ficiat aliquid nomen, quod ex præcedentibus verbis
ſuppleri poteſt, habendum illud pro ſcripto *Mant.
lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 5. *Barry. de Succ. lib.* 2. *tit.* 2. *in fin.*

ad L. Circa eos. 2.

SVMMARIA.

Succedunt heredes aqualiter, ſi teſtator partes aſſignaturus hoc non fecerit. n. 1.

Quid

Digitized by Google

Quid ſi teſtator ſe ad tempus præteritum retulerit. 2.
Defectus conditionis dependentis a voluntate teſtatoris non vitiat inſtitutionem. 3.

1 SI quis ita inſtituit duos hæredes; ex partibus quas
adſcripſero; ſi nullæ partes adſcriptæ, ex æquali-
bus partibus hæredes erunt. Nam videtur teſtator mu-
taſſe voluntatem, de diverſis partibus aſſignandis, ſed
voluiſſe videtur, ut ex æqois partibus ſuccederent:
2 nam alias ſubjeciſſet partes. Secus ſi ad tempus præte-
ritum ſe referat, *quas adſcripſi, vel, ex quibus me Sejus
inſtituit*, in præterito, quia verba ad præteritum ſe re-
ferentia ſunt inſtar conditionis a præterito ſumptæ, &
ſic ſtatim deficiens conditio irritam reddit inſtitu-
tionem. *Ant. Rubeus in rep. l. non ſolum §. morte n.* 218.
3 *ff. de Novi operis nunt.* Collige, defectum conditionis
dependentis a voluntate teſtatoris, non vitiare inſtitu-
tionem; ſecus ſi a caſu vel alterius voluntate. *Berous
vol* 2. *conſ.* 64. *n.* 5. Quid in conditionibus, vid. *l.* 8. *C.
de Inſtitut. & ſubſtit. & ibi Not.* Dni. Autoris *n.* 2. *&* 3.
& Manz. tit. 7. *qu.* 12.

ad L. Suus quoque. 4.

SUMMARIA.

Filius ſub conditione poteſtativa inſtitui poteſt. n. 1.
An hodie hoc obtineat. 2. *&* 3.
L. 6. §. 1. h. t. *explicatur.* 4.

1 HIc & in *l. ſeq.* dicitur, filium familias ſub condi-
tione poteſtativa inſtitui poſſe, quod hic expli-
catur, dum dicitur, quod poteſtativa fieri poſſit caſua-
lis vel mixta ex eventu. Sed prius ex parte mutatum
2 eſt hodie, cum legitima ab omni onere debeat eſſe li-
bera, *per l.* 32. *C. de inoff. teſt. & in illius repetit. Sua-
rez. ampliat.* 1. *Peregrin. de fideicom. art.* 36. *n.* 63. *Bar-
ry lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 3. *Daat. n.* 285. *& Mant. lib.* 11. *tit.* 18. *n.* 14.
3 Autor *ad L.* 32. *n.* 1. *& ſeq. C. de Inoff. teſtam.* Ergo hodie
filius ſub omni conditione poteſt inſtitui, in eo quod le-
gitimam excedit. Sed legitima ab omni gravamine de-
ber eſſe libera, licet conditio facillime impleri poſſit,
quia impedit tranſmiſſionem. *Gomez. lib.* 1. *reſol. cap.*
11. *n.* 19. *Menoch. l.* 4. *præſumpt.* 101. *n.* 27. *& ſeq.* Manz.
de teſtam. tit. 12. *q.* 44 *n.* 19. Quod autem in *l.* 6. §. 1. di-
4 citur, videtur eſſe veſtigium juris antiquati. §. 5. *Inſt.
de Exhær. liber.* 4. *C. de liber. præter. Bach. in Trentl.
vol.* 2. *diſp.* 11. *th.* 3. *l. D.*

ad L. Quoties. 9.

SUMMARIA.

Error in perſona hæredis an vitiet inſtitutionem. n. 1.
Error teſtatoris in ſuo nomine proprio vitiat teſtamentum. 2.
Error in nomine proprio hæredis, ſi aliàs conſtat, non vitiat inſtitutionem. 3. *&* 8.
Quid ſi error in nomine proprio rei. 4.
Error, ſcribentis in parte hæreditatis non obeſt. 5.
Error, ubi hæres ſub conditione inſtituendus pure inſtituitur, inſtitutionem vitiat. 6.
Conciliatio l. pen. C. de inſt. & ſubſtit. *cum* §. 5. h. l. 7.
Hæredes plures ſcripti ſine partibus æqualiter ſuccedunt. 9.
Limitatio. 10.
Sublimitatio. 11.
Limitatio §. 13. h. l. 12.

1 ERror, ſi in perſona hæredis commiſſus, & de alio
dixit, de alio ſenſit teſtator, neuter eſt hæres,
quia alter ſcriptus voluntate deſtituitur, alter ſcriptu-
ra; nam in actibus, in quibus ſola voluntas non ſuffi-
cit, ut hic, ſcribendus vel noncupandus eſt hæres, &
aliud eſt agere, aliud velle agere. *Daut. de teſtam.*

n. 323. *Vaſq. de Succeſſ. Creat.* §. 20. *n.* 86. *ſeq. Donell.
lib.* 6. *c.* 21. *& ibi Hillig lit. D.* Autor *ad L.* 4. *n.* 1. 2. *C.*
2 *de Teſtament.* Sed ſi in proprio ſuo nomine erravit,
judicium hoc fatuitatis eſt, & vitiat teſtamentum. *l.*
3 *fin. C. h. t. Barry. l.* 2. *tit.* 6. §. 1. Sed ſi in nomine pro-
prio hæredis erret, non vitiatur inſtitutio. *L. ſi in no-
mine* 4. *C. de teſtam. Mantica de conject. l.* 4. *tit.* 5. *n.* 1.
Barry d. l. n. 3.
4 *Ad* §. 1. Si quis autem in nomine proprio rei erra-
vit, non nocet error, ut ſi pro Tuſculano Lucanum;
ſecus ſi in nomine appellativo, ab uſu communi de-
pendente. *hoc* §. 1. *Gomez. l.* 1. *c.* 12. *n.* 9. *Barry d. l. n.* 4.
conſ. Manz. *tit.* 6. *q.* 27. *n.* 6. Autor *ad d. L.* 4. *n.* 1. *ſ. C.
de Teſtam. & notata infra ad l.* 2. *de leg.* 1.
5 *Ad* §. 2. Error ſcribentis in parte hæreditatis non
obeſt, quia plus nuncupatum, minus ſcriptum. §. 2. *h.
Donell. d. c.* 21. *poſt. lit. H.* Autor *ad L.* 7. *n.* 2. *C. de Te-
ſtam.* Et ſi ſcripſerit majorem teſtamentarius vel No-
tarius, & contraria voluntas de minore probari poſſet,
hæc debetur. §. 3. *&* 4. *hujus legis*, ubi de notis agit
6 *Gothofr.*
Ad §. 5. Error in conditione, quam teſtator deſti-
7 navit inſerere, inſtitutionem vitiat, *per* §. *hujus legis*
Videtur *huic* §. obſtare *l. per C. de inſt. & ſubſt.* Sed
reſpondendum videtur, hic non ſimpliciter approbari
ſententiam Marcelli; ſed eo tantum caſu, quando
apparet, teſtatorem noluiſſe eum eſſe hæredem,
detracta ea conditione, vel quando teſtator mor-
te præventus non potuit addere conditionem; nam
tunc eſſet imperfectum teſtamentum ratione volunta-
tis, *Perez. ad tit. C. de inſtit. & ſubſt. n.* 8. *Barry d. l.* 2. *tit.* 6.
n. 9. *Manz. tit.* 7. *q.* 12. *conf. Fach. lib.* 4. *c.* 4. *Ant. Rubeus in
repet. L. Non ſolum* §. *morte ff. de Nov. op. nunciat. n.* 217.
8 *Donell. d. c.* 21. *lit. H. & ibi Hillig.* Hæredis nomen pro-
prium ſi non expreſſerit, ſed indubitabili ſigno eum
deſcripſerit teſtator, hoc ſufficit, modo non ſit deſcri-
ptio contumelioſa §. 8. *h. l.* Autor *ad L.* 11. *n.* 1. 2. *C. de hæ-
red. inſtit.* quæ vitiat; excepto patre, *l.* 48. §. 1. *h. t.* Si
9 autem plures hæredes ſubſcripti ſine partibus, omnes
videntur æqualiter inſtituti, *per* §. 12. *h. l.* Quod limita-
10 tur, niſi quidam conjuncti, quidam disjuncti, *ut*, pri-
mus & fratris liberi hæredes ſunto, nam hi omnes ſeu
univerſi ſemiſſem habebunt. *l.* 11. *h. t. & l.* 13 *pr. h. t.* ubi ad
11 ſublimitatur, niſi addita particula, æque, *vid. Donell. l.* 6.
12 *c.* 22. Illud, quod *in* §. 13. habetur, ſcilicet quod hæredes
plures & omnes quidem in re certa inſtituti, univerſali-
ter hæredes ſint, notabiliter in *d.* §. 13. limitatur, niſi vo-
luntas teſtatoris manifeſte non repugnet, *de quo ſupra.*

ad L. Interdum. 13. pr.

SUMMARIA.

Quando plures uni per copulam junguntur, addita particula æque, *in partes viriles cenſentur vocati. n.* 1.
Exemplum. 2.
Si particula æque *non ſit adjecta, in ſtirpes vocantur. num.* 3.
Reſpondetur l. 88. § 6. de leg. 2. 4. & 5. 6.
Limitatio. 7.
Hæreditatis diviſio in uncias. 8.
Quid ſi in plures uncias quam 12. *diviſa hæreditas. n.* 9.

1 QUando ex diverſis familiis vel lineis nonnulli
inſtituuntur hæredes, unus quidem proprio, a-
lii collectivo nomine, hac forma: *Primus & fratris mei
liberi hæredes ſunto.* vel alii ſunt disjuncti, alii conjun-
cti, & additur particula *æque* in viriles portiones om-
nes inſtituti videntur, non ſtirpes; quia particula *æque*,
diſtribuit in capita. *Gomez. l.* 1. *reſol. c.* 2. *nu.* 4.
Graſſus in voce inſtitutio. q. 20. *num.* 16. *Sande lib.* 4.
tit. 5. *def.* 19. *c.* 3. Idem, ſi utriuſque conjugis con-
2 ſanguinei nec proximiores in teſtamento reciproco
æque hæredes inſtituti, nam hi in capita ſuccedunt.

3 *Carpzov. p. 3. conſt. 7. def.* 10. Sed ſi particula illa
abſit, in ſtirpes videntur inſtituti, primus in ſemiſſe
uno, in altero filii fratris, quia omnes conjuncti ha-
bentur loco unius perſonæ, disjunctus alia perſona
eſt, & collective vocati unam perſonam repræſentant,
per l. 7. de uſufr. leg. l. 9. de vulg. & pupill. ſubſt. Joh
4 *Sande l. 4. tit. 4. def. 2.* Nec obſtat *l. 88. §. 6. leg. 2.* quia
par eſt erga omnes de familia affectio; familiam autem
intuitus eſt. *Cujac. ibid. in d. §. 6. tom. 1. & Weſ. conſ. 41.*
n. 149. quos refert *Sande d. l.* Prius limitatur, niſi parti-
5 cula æque ad ſolos filios fratris referatur. *Caſtr. hic.*
n. 3. & Mant. lib. 4. tit. 11. n. 6. Menoch. l. 4. præſ. 18. Bar-
6 *ry l. 2. tit. 7. n. 1.* Poſterius fit etiam in aliis caſibus, ut in
l. 29. §. 2. h. t. v. gr. reliquit dimidiam partem pauperi-
bus, & reliquam partem Jolinæ ſorori ſuæ, filiis fratris
7 ſui. *Wammeſ. in conſ. Can. 418. n. 6.* Limitatur autem po-
ſterius membrum, niſi utar vocabulo diſtributivo, qui-
libet. *l. fin. C. de impub. & alis ſubſtit.* Mant. *d. l. n.* 9.
Hill. lib. 6. c. 26. lit. E. Manz. *tit. 6. q. 16. num. 9. & ſeq.*
Wiſſenb. d. 56. num. 14.

Ad §. 1. *& ſeq.* Legalis diſtributio hæreditatis eſt in
8 12. uncias. §. *hujus legis.* ſed teſtator poteſt pro lubitu
partes ponere, quot lubet. Si autem minus diſtribuat,
reſiduæ partes jure accreſcendi proportionaliter accre-
8 ſcent §. 2. *& 3. h. L.* Sed ſi exceſſerit, æque ſingulis pro ra-
ta decreſcet. *Donell. lib. 6. c. 22. & ibi Hillig. lit. 7. B.*
Trentl. & Bach. d. diſp. 11. th. 4. Struv. Ex. 33. th. 7. Zœſ. h. t.
n. 12. conf. *Manz. tit. 6. q. 21.* Aut. *ad L. 23. n. 1. 2. 3.* C.
de Legat.

ad L. Julianus. 15.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur n. 1.
Deciſio. 2.

1 INſtituit quis Titium ex dimidia, & Sejum in altera
dimidia; poſtea ita ſcribit: ex qua parte Sejum in-
ſtitui, ex ea parte etiam Sempronium inſtituo: quæri-
tur, an verba hæc repetitive, an vero adverſative intel-
ligenda, ſeu an Sejo adempta hæreditas, an vero Sem-
pronius conjunctus Sejo in dimidia? Et poſterius af-
2 firmatur, per *l. Mevio 41. pr. de Leg.* 1. & quia Sejus &
Sempronius conjuncti. *Coraſius in l. Teſtamento C. de*
impub. & alis ſubſtit. n. 7. Videatur hac de re, inter hæ-
reditatem & legatum differentiam conſtituens *Me-*
noch. l. 4. præſ. 173. n. 21. & ſ. Alciatus lib. 7. parergon.
c. 8. Mantua d. l.

ad L. Item quod 17. §. 1.

SUMMARIA.

Caſus §. h. l. *n.* 1.
Deciſio cum ratione dubitandi. 2. 3.

1 EX *hac lege* §. 1. tantum explicandum ſumo, quia
aſſis diviſio in 12. uncias, de qua in cæteris agi-
tur, apud nos non frequentatur. Species facti eſt pla-
na. Inſtituit quis A. & B. in 11. unciis; C. vero & D.
in unica, quæ ſuperat, D. reſpuit ſuam ſemunciam,
quæritur, an hæc ſoli C. adcreſcat, an vero etiam cæte-
ris? Videtur illud dicendum, quia D. conjunctus eſt
2 cum C. dupliciter, nam re verbis conjunctus eſt cum
eo, æquum autem eſt, præferri utroque modo conjun-
ctum illis, qui re tantum conjuncti ſunt. *Don. l. 7 c. 13.*
lit. N. Sicut etiam in ſucceſſione ab inteſtato duplex
vinculum præfertur. *Gomez. lib. 1. reſol. c. 10. n. 31.* Sed
3 contrarium hic dicitur, ſcilicet illam ſemunciam om-
nibus adcreſcere, quia C. & D. ſine parte adſcripti,
ergo cum omnibus conjuncti. *Duarenus. de jure*
accreſc. lib. 2. c. 12. Hilliger. d. l. lit. N.

ad L. Ex facto. 19.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
*An ex hac L. probari poſſit reg. Quod verba enuncia-
tiva non inducant diſpoſitionem.* 2.

1 TEſtator inſtituit duos hæredes, unum in ſemiſſe,
alterum in quadrante, vacat ergo quadrans,
& ſubjicit, ſi Sejus hæres non erit, Sempronius hæ-
res erit, An Sempronius illum vacantem quadrantem
2 habet? Quod negatur. Colligitur *ex hoc textu*, quod
verba enunciativa non inducant diſpoſitionem; in
quam ſententiam hæc lex ſolet allegari. vid. *Aug. Barb.*
locupletatus lib. 19. cap. 8. axiomate 13. ubi limitat illam
regulam, & *Klock. vol. 1. conſ. 29. n. 301.* Autor *ad L. 7. n. 2.*
C. de Teſtamento Milit. Exceptionem habet *Hillig. in*
Donell. l. 6. c. 21. lit. F. ubi tamen probat, regulam illam
ex hac lege non probari: item, colligunt liberos in con-
ditione poſitos non videri inſtitutos. vide notata Dni.
Autoris ad *l. 16. n. 3. de Vulg. & pupill. ſubſt.*

ad L. Si quis inſtituatur. 23.

SUMMARIA.

*Hæres ſub conditione inſtitutus pendente conditione, an
poſſit petere bonorum poſſeſſionem & diſtrahere. n.* 1.
*Ad legatorum præſtationem pendente conditione non eſt
obſtrictus.* 2.
*Quid ſi conditio in ſua poteſtate, iſtam vero implere mo-
ratur.* 3.

1 ETiam in diem incertum, & ita ſub conditione
inſtitutus poteſt petere poſſeſſionem bonorum,
& diſtrahere veluti hæres; ſed ſecundum quid hoc in-
telligendum; nam conditione pendente, nondum eſt
hæres, ſed poteſt adminiſtratorio nomine ut curator
adminiſtrare, & inſtantibus creditoribus diſtrahere.
2 *Menoch. rem. 4. adipiſc. poſſ. n. 309. & ſ. Hipp. Riminal-*
dus conſ. 244. n. 144. ubi aliud eſſe docet, in legatorum
ſolutione, ad quam pendente conditione compelli
3 non poteſt. Hæc ad *princ. hujus legis.* Sed *ex* §. 3.
1. notetur, ſi conditio adſcripta hæredi, quam facile
implere poſſit, præfigendum eſſe a judice terminum,
intra quem implere debeat, ſcilicet inſtantibus credi-
toribus, vel eo inſtante, in cujus perſona implenda
eſt, *Donellus l. 7. c. 3. lit. B.* Nam alias ſufficeret, ſi ſu-
premo vitæ tempore impleat. *Donell. l. 8. c. 33. lit. N.*
Ex quo probaretur, ſi Titius inſtitutus, ſi Annam co-
gnatam Teſtatoris duxerit uxorem, hanc petere poſſe,
ut Titio præfigatur tempus, intra quod ducat aut re-
pudiet.

ad L. Titius & Sejus. 24. & ſeqq.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Deciſio. 2.
Directa ſubſtitutio conjecturis induci poteſt. 3.

1 SI inſtituam duos hæredes hoc modo: *Uter eorum
vivet*; & ambo vivant, ambo ſunt inſtituti, ſed ſi
alter tantum vivat, ille ſolus eſt inſtitutus in parte,
mortui autem in parte cenſetur ſubſtitutus. Additur
ratio in *L. ſeq.* quia tacita ſubſtitutio ineſſe videtur in-
2 ſtitutioni, & hoc extenditur, *L.* 26. ut idem ſit in le-
gato. Colligunt ex *h. L.* directam ſubſtitutionem con-
3 jecturis induci poſſe. *Menoch. lib. 4. præſ. 61. n. 5. Mant.*
lib. 5. tit. 1. n. 16. Fuſar. in tr. de ſubſtit. quæſt 5. Fach. lib.
4. n. 79. Et ſic hoc caſu hæreditas & legata æquiparari,
notat *ex hac lege Menoch. l. 4. præſ. 173. n. 26.*

ad L. Si te ſolum. 27. & L. Si quis ita. 33.

S U M M A R I A.

Caſus legis. n. 1.
Deciſio. 2.
Inſtitutio prior pura per poſteriorem conditionalem non tollitur. 3.
Limitatur in legatis. 4.
Pure inſtitutus ex parte, an ex aſſe hæres, pendente conditione, ſub qua alius ex parte inſtitutus. 5.
Quid ſi quis in conditionalem partem ſubſtitutus. 6.

1 INſtituit teſtator me in dimidia pure, in altera di-
midia ſub conditione, & mihi ſubſtituit Cajum,
ego repudio hæreditatem, an Cajus pendente vel de-
ficiente conditione totam hæreditatem habebit?
Affirm. qui quidem adcreſcendi jure, quoad alteram
2 dimidiam, ac ſi prius inſtitutus ſim pure, poſtea ſub
conditione, prius per poſteriorem non alteratur. In-
ſtitutio prior pura per poſteriorem conditionalem
3 non tollitur, quia prior ſatis perfecta eſt. Aliud in
4 legatis. *l. 89. de Condit. & demonſtr.* quia facilius in iis
admittitur mutatio. *Manz. tit. 7. q. 13. n. 4. Harpr. ad §.
8. Inſt. h. t. n. 2. Menoch. conſ. 105. n. 64. Rimin. lib. 3. con-
ſil. 244. n. 81.* Sed ſi ita Titium ex dimidia hæredem
5 inſtituo, & Cajum ex altera dimidia, ſi navis ex Aſia
venerit; nam tunc, quam primum Titius adiit, non
expectato eventu conditionis, Titius ex aſſe erit hæres;
quia non poteſt altera vacare, & fruſtra expectatur con-
ditio, cujus eventus nihil operatur. Quod limitatur
in l. 52. in fin. de acquir. her. niſi in conditionalem
partem quis ſit ſubſtitutus, cum ſubſtitutio ſit jure ac-
creſcendi potior. *L. 2. §. pen. ff. de bon. poſſ. ſec. tabb. Do-
nell. Lib. 7. c. 12. lit. E. Manz. d. q. 13. & ſeq.*

ad L. Illa inſtitutio. 32.

S U M M A R I A.

Inſtitutio in arbitrium alterius non recte confertur. n. 1.
Limitatur in relictis ad piam cauſam. 2.

1 INſtitutio non debet conferri in arbitrium tertii;
quia ultima voluntas non debet ex alieno arbitrio
pendere. *Ant. Fab. Lib. 6. Cod. tit. 5. def. 6. Pantſch-
man. p. 2. q. 21.* Scilicet expreſſe; ut limitatur *in l. 68. h.
t.* v. gr. non eſt inutilis conditio, hæres eſto Titius, ſi
Sempronius Romam proficiſcetur. *Manz. tit. 6. q. 24.
n. 7. & ſeq.* Poteſt tamen electio hæredis ſocerii ex
certis alteri committi. *l. 46. §. fin. ff. de fideicom. libert.
l. 7. §. 1. de rebus dubiis. Covarr. in cap. ſi tibi. 13. X. de
teſtam. n. 14. Vaſq. de Succeſſ. Creat. §. 17. n. 81. & ſeq.
Dauth. de teſtam. n. 29. Mantica Lib. 4. tit. 3. n. 12. & Mar-
cus Mantua ſingul. 68.* Deinde quod ad piam cauſam re-
2 linquitur, in arbitrium tertii conferri poteſt, *per d. c.
cum tibi. 13. & ibi Covarr. Clarus §. teſtamentum. q. 6. Ant.
Gabriel in titulo de pia cauſa. L. 6. concl. 3. Manz. d. l. n. 8. &
9.* Demum in voluntatem hæredis conferri poteſt, ſi
eſſe velit hæres. *l. 69. & l. 86. h. t.*

ad L. Hæreditas ex die. 34.

S U M M A R I U M.

Hæreditas ex die vel ad diem non recte datur.

HÆreditas ex die vel ad diem non datur, ſed vitio temporis ſublato, manet inſtitutio pura. *Menoch. adip. poſſ. remed. 4. n. 150. Cagn. ad L. Jus noſtrum. de R. J. Dilecint de arte teſtandi. tit. 4. cautel. 5. Rimin. d. conſ. 244. n. 96.* Nam ſucceſſio hæredia debet eſſe continua, nec ullo temporis ſpatio interrupta. *l. 54. ff. de acquir. hæred. Autor ad L. 9. n. 1. : 3. C. h. t.* ut quo momento dominium a moriente receſſit, eodem ad hæredem. *L. 9. § 1. de Jure aut. Hilig. in Donl. 6. c. 18. lit. C.*

ad L. Ex facto. 35. pr.

S U M M A R I A.

Res certa hæredibus inſtitutis aſſignata habentur pro prælegato. n. 1.
Hæredes non agnoſcunt æs alienum pro parte prælegatorum, ſed hæreditatis. 2.
Res Italica quæ dicantur. 3.
An ſuccedatur in rebus mobilibus ſecundum ſtatuta loci, ubi ſita ſunt, vel deſtinata a teſtatore. 4.

1 SI duo pariter ex rebus certis inſtituti hæredes, ad-
jectio rei certæ inutilis quoad hæreditatem; effi-
cax vero ad diviſionem rerum ſingulatium; quiſquis
enim ex ſemiſſe hæres, res tamen adjectæ habentur
ac ſi ſingulis prælegatæ eſſent, unde quilibet eas con-
ſequitur, quamvis longe diſparis ſint æſtimationis, *hic
& l. 78. pr. hujus tit. Donell. l. 6. c. 18. & ibi Hill. lit. L. Gil-
ken. ad l. 13. C. h. t. n. 4. Igneus in rep. Auth. Ex cauſa. C.
de liber præter. n. 188. & 209. & 296. Dn. Manz. de te-
ſtam. l. 6. q. 23. n. 8. & ſeq. Aut. ad L. 13. n. 8. & 11. C. h. t.* Hæ-
2 redes autem illi agnoſcunt æs alienum pro parte hæ-
reditaria, non pro parte fundorum prælegatorum, *per
h. L. §. 1. vid. Sande l. 4. tit. 9. d. 3. & quos allegat.* Sed
idem eſt, ſi alius Italicarum rerum hæres, alius provin-
3 cialium conſtituatur. *per §. 2.* Res autem Italicæ di-
cuntur eæ, quas teſtator deſtinavit, ut ibi perpetuo eſ-
ſent, non vero, quæ ad tempus. Unde non male ſub-
jiciuntur Juriſdictioni & poteſtati ejus, in cujus Ju-
riſdictionem tranſtulit. *Carpz. l. 6 Reſp. 38. n. 12. Dn. Mev.
4 p. 2 dec.* 110. Sed id mihi dubium, an ſecundum ſtatuta
loci, ubi ſita ſunt mobilia, & a teſtatore eundem in lo-
cum tranſlata & deſtinata, in illis ſuccedatur? Sane
domicilium attendendum eſſe, recte vult *in eodem
Reſp. Carpz. & Mevius.* Ergo in ſucceſſione locum
domicilii, & non deſtinationem loci a patre factam
attendendam eſſe; niſi de voluntate teſtatoris conſta-
ret, quod ideo tranſtulerit, ut juxta ſtatuta loci ſucce-
deretur, in quibus terminis etiam loquitur. *Dn. Mevius.*

ad L. Cum in teſtamento. 37. §. 1.

S U M M A R I U M.

An ex h. §. 1. probari poſſit quod ex ſubſtitutione colligatur tacite facta inſtitutio.

CAſus hic ex lectione notus. Colligunt autem quidam *ex §. hoc*: Ex ſubſtitutione colligi, tacite factam inſtitutionem hæredis, & ideo *Romanus in L. ex Teſtamento. 5. n. 14. C. de Teſt. mil.* hunc textum ſingularem vocat, poſt eum *Mantica de Conject. ult. vol. 4. tit. 1. n. 12. & ſeq.* ubi tractat hanc materiam, quomodo ex ſubſtitutione colligatur inſtitutio. Sed fateor, me id non capere, ſed potius expreſſam hic deprehendo inſtitutionem, ſicut & *l. 82. de inſtitut. hæred.* incommode allegari exiſtimo pro ſuperiori ſententia.

ad L. Si paterfamilias. 40.

S U M M A R I A.

Caſus, quo inſtitutus cum ſubſtituto admittitur. numero. 1.
Interpretatio verborum, ſi hæres non erit. 2.

1 HUjus Legis caſus eſt hic. Titius ſervus a teſtato-
re, qui eum pro libero habuit, ex aſſe ſcriptus
hæres, & ei ſubſtitutus Sempronius, Titius juſſu Domi-
ni adiit hæreditatem, ſubſtitutus ſe admitti petit, di-
citque in ſtatu & conditione perſonæ teſtatorem er-
raſſe. Et quidem ſi aperte conſtaret, teſtatorem
non aliter reliquiſſe hæreditatem Titio, niſi ſi liber
eſſet, extaret conditio ſubſtitutionis. *l. 3. C. h. t.*

2 quia autem hoc dubium, ideo Sempronius in partes admittitur. Poſtea movetur objectio, verba, *ſi hæres non erit*, ſic eſſe interpretanda, ſi nec ipſe hæres erit, nec alium hæred. . ecerit. Reſpondetur, hæc vera eſſe, quando fecit, eum ſervum eſſe, non quando ignorat. Io verbo autem *Qua adjectio* alius caſus proponitur, & ſic *Hilligan Donell l.6.c.24.lit. L.* Au or ad *L.*ᵘ. *n.3.C.h.t.* Sic igitur *in hac L.* ſubſtitutus cum inſtituto admittitur. conf. *Vultei. §. ult. I. ſt. de vulgari & pupill. ſubſt. Cujac. tom.2.in interpret.h.l.& quos citavi ad d. l. 3.n.1.& ſeq.* Non vacat, in re ab uſu remota diu morari.

ad L. Et hoc. 41.

SUMMARIUM.

An ex h. l. colligatur, Principem ſuperioris neſcium in ſua cauſa judicem eſſe poſſe.

EX eo, quod hic Tiberius Cæſar inter ſervum ſuum Parthenium & ſubſtitutum conſtituit, ſcil. ut Cæſar cum ſubſtituto divideret hæreditatem eodem modo, ut *in lege præcedenti* dicitur, colligunt Dd. Principem ſuperioris neſcium in ſua cauſa judicem eſſe poſſe. Autor *in C. t. Si adverſ. Fiſc. ad L.2.n.2. l.3. de his quæ in teſtam. delent. Gothofr. hic Menoch. rem. 3. retin. poſſ. n.436. Schrad. de Feud. p.10. Sect.2. n.64.& Hillig. in Donell.17. c.2.lit. R.* ſed de honeſtate aliud Dd. quos refert *H llger d. l.* & præſertim Princeps non poteſt eſſe judex, ſi ei controverſia cum non ſubdito. *Men. conſ. 301. n.53.* Autor *in C. tit. Ne quis in ſua cauſa judic. ad L. un. n.9. 10. & 17.*

ad L. Paterfamilias. 44.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Teſtator non poteſt ob alterius hæredis negligentiam alterum hæreditate privare. 2.
Limitatur. 3.

1 SI teſtator d xerit, ſi quis hæredum ſibi monumentum non fa.eret, omnes debere eſſe exhæredes, unus repudiat hæreditatem, al.er vero exſtruit monumentum, & ita ob factum primi exhæres eſſe non poteſt, quia nemo ex alterius facto exhæredandus aut gravandus, & videtur ille, qui exſtruit monumentum, ſolus inſtitutus hæres. *Menoch. conſ. 78. n. 16.* Colligunt
2 etiam *h. l.* teſtatorem non poſſe ob alterius negligentiam hæredem unum privare hæreditate. *Covarr. in cap. Rimnald. §. 1 n. 10. X. de Teſtament. Cerſetus ſingular.374. Rom. ſingul. 12. Ricc. collect.825.* qui pro more varia exinde colligit. *Cephalus vol.1. conſ.52.n.9.* ubi dicit, jure quæſito non poſſe privari hæredem ex facto alterius, aliud in jure quærendo. Aliud vero, ſi con-
3 ditionaliter hæreditas vel legatum relinquatur, & conditio non ademptioni, ſed ipſi acquiſitioni hæreditatis & legati adjecta, v. gr. Titius hæres eſto, ſi Cajus Sejam duxerit. *l. 13. ff. de manumiſſ. teſtam. Pratus l. 4. int.2. dub.4. Peregr. de Fideicom. tit.11.n.86.& ſeq Barry de Succeſſ.Lib.9. tit.28. n.2. Klo k vol.2. conſ.22. n.32.* Autor *ad L. un. n.3. C. de his, quæ pœnæ nom. in teſtam. vel Codicill. ſcrib.*

ad L. Quidam. 46.

SUMMARIA.

Quæ detur actio, ſi teſtato rogatu alterius aliquem inſtituat, reſtituendi ergo hæreditatem roganti, omiſſa vero mentione fideicommiſſi. n. 1.
Quæ ex h. l. colligantur. 2. 3.

1 CUm quis filium alterius vellet inſtituere hæredem, nec tamen hæreditatis commodum vellet acquiri parenti ejus, rogatu filii, parentis itam veriti, amicum illius inſtituit, ſed non rogavit eundem, ut reſtitueret, quia de fideicommiſſo nihil in teſtamento dictum, non datur filio petitio fideicommiſſi de fideicommiſſo, ſed tamen datur actio mandati filio, ſi hic mandavit amico, ut adiret & reſtitueret, non ejus parenti; quia contra bonam fidem eſſet, dare actionem parenti contra voluntatem teſtatoris. *Cujac. tom. 2. p.*
2 *1878.* Colligunt ex *h.l.* ſolam mentem non ſufficere, niſi aliquo modo verbis prodita ſit. *Mant. lib. 3. tit. 4 n. 6. Klock. vol 3.conſ.10 .n.150.& quos ibi allegat.* Autor *ad L. 7. n.3. 4 C. de Condict.ob cauſ.dat.* Collige deinde, ſi hæres teſtatori promiſerit, ſe huic vel illi reſtituturum, tunc eſſe fideicommiſſum; ſecus, ſi filio promi-
3 ſerit. *Cujac hic.*

ad L. His verbis. 48. pr.

SUMMARIA.

Hæredis inſtitutio hodie fit quibuſcunque verbis. n. 1.
Filius duris verbis inſtitui poteſt. 2.
Conciliatio l.9.§.8.h. t. cum h. l. §. 1. 3.

1 TItius hæreditatis Dominus eſto; inſtitutio intelligitur facta; nam hodie quibuſcunque verbis fit hæredis inſtitutio, *per l.15. C. de teſtam. ibique* Autor *n. 3.* v. gr. hæreditatem meam Titio relinquo, ut hic *Gl.& Bart quos laudat Hillig. ad Donell.l.16.c.17.lit.B.* Item: lego hæreditatem meam. *vid. Hillig. d. c.17. lit. C. & quos ibi allegat Cavallos in ſpec. opin. q.214.* Autor *ad L. 3. n. 2. C. de liberis præterit.* Valet autem inſtitutio, ſi
2 quis filium ita inſtituat: Filius meus impiiſſimus, male de me meritus hæres eſto, *per §. 1. hujus legis.* Non obſt. *l.9.§.8.* quæ non de filio, ſed alio loquitur. Pater
3 admonendi cauſa, non contumeliam inferendi animo durius locutus; nec hic certum criminis genus objectum. *vid. Bach. d.11. th.3. lit. A.Wiſſenb. d.57. th.7.*

ad L. Si alienum. 49. §. 1.

SUMMARIUM.

Habilitas hæredis ex tribus temporibus judicatur.

IN extraneis hæredibus, quando de eorum capacitate quæritur, tria tempora inſpicienda, 1. Teſtamenti facti, ut eo tempore capax ſit, quia alias non conſtitiſſet inſtitutio. 2. Tempus mortis teſtatoris, quia tempore eo confirmatur. 3. Tempus aditæ hæreditatis, quod præcipuum eſt: medio tempore contingens incapacitas, & interim ceſſans non attenditur. *vid. Dn. Manzius de teſtam. tit. 6. q. 9.*

ad L. Pater filio. 54.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Deciſio. 2.

1 PAter filium inſtituit hæredem & ei ſubſtituit pupillariter ſervum cum libertate, filius hæres factus vendit ſervum Titio; hic antea fecerat teſtamentum, ſed poſtea aliud condit, in quo ſervum eundem liberum & hæredem eſſe voluit, quæritur, an per hoc poſterius teſtamentum prius ruptum? Videtur quod
2 non, quia ſervus ex teſtamento patris libertatem habere debebat, ſed quia poterat fieri, ut conditio ſubſtitutionis non exiſteret, ſed pupillus pubes fieret, ideo ſufficit, ſervum aliquo caſu potuiſſe eſſe hæredem, ex ſecundo Titii teſtamento. *hic & §. poſteriore. 2. Inſt. quibus modis teſtam. infirm. & L. cum in ſecundo.16. ſupra, de injuſto & rupto. Rimnaldus vol.6. conſ. 639. num. 97. & ſeq.* ubi refert, ex actu poſſibili impediri tranſmiſſionem.

ad L. In tempus. 62.

SUMMARIA.

Incapax recte inſtituitur ita: cum capere poterit: numero 1.
Limitatur. 2.

1 SI hi, qui pure inſtitui nequeunt, ſub conditione
ſcribantur, quando capere poterunt, benigne valet
inſtitutio, *hic & l. pen. ff. de Reg. Caton. Donell. lib.
6. c.17. poſt lit. S. Cœp. cautel.* 38. Hinc paria videntur,
tempore permiſſo aliquid facere, vel in id tempus actum
conferre. *Tiraqu. de LL. Connub. gloſſ.* 8. *n.* 291. *Cagn.
in L. fin. C. de pact. n.* 13. Autor *ad L.* 5. *n.* 4. *C. de donat. ante
Nupt.* Adeoque hoc caſu non eſt neceſſe, ut obſerventur
tria illa tempora *in* §. 4 *Inſt. de hæred. qualit. &
diff. & l.* 49. §. 1. *h. t. Barry de Succ. lib.* 1. *tit.* 8. *n.* 41. Licet
diſſentiat *Vaſq. de Succeſſ. Progreſſ.* §. 3. *n.* 32. Sed regu-
2 la *hujus textus*. ſc. quod incapax ita poſſit inſtitui, cum
capere poterit, limitatur ab *Angelo in.* §. 9. *Inſt. h. t. &
Wiſſ. d.* 56. *th.* 6. niſi ſimul incapacitas ſit ex parte teſtatoris,
ut in liberis naturalibus. Nec poteſt regula hac
uti, qui agit ante tempus, ut ſolutio ſuo tempore fiat,
quia ab initio male agit. *Cacheranus dec.* 130. *n.* 8. Aliam
exceptionem habeat *Tiraq. d. l.*

ad L. Si ita quis. 66.

SUMMARIUM.

Intellectus legis.

GLoſſa hic Cajum & Mævium pro conjunctis verbis tantum habet, ſed ita repugnaret *l.* 89. *de legat.* 3. Ideoque verius ſentit *Donell. lib.* 7. *c.* 13. *& Hill. lit. R.* omnes pro disjunctis habens; nam Cajus & Mævius non tam conjunctionis cauſa, ſed ut celerius diceret, conjuncti videntur, & mens fuiſſe teſtatoris videtur, ut omnes tres in æquis partibus ſuccederent. *Fach. lib.* 4. *c.* 98. *Vaſq. de Succeſſ. progreſſu.* §. 22. *n.* 5. *&* §. 21. *n.* 62. *& Berlich. p.* 2. *dec.* 285. *n.* 28.

ad L. Si quis 68.

SUMMARIUM.

Quomodo inſtitutio hæredis in arbitrium tertii conferri poſſit.

INſtitutio hæredis in arbitrium alterius tertii conferri quidem non poteſt. *l.* 32. *ſup. h. t.* tacite tamen hoc fieri poteſt; ſi ſub conditione in tertii factum concepta, inſtituatur Sempronius, v. gr. Si Titius capitolium aſcenderit: Quædam enim in teſtamentis ſi exprimantur, effectum nullum habent. *L. expreſſa.* 195. *de R. J. Covarr. d. c. Si tibi.* Neque ita leges verbis ſcriptæ, quia ſi velit Titius non ſemper tamen implere poteſt conditionem, & implere poteſt ignorans. *Donell. & ibi Hill. lib.* 8. *c.* 15. *lit. D. Dauth. de teſtam. n.* 31. *Menoch. conſ.* 699. *n.* 6.

ad L. Captatorias. 70.

SUMMARIA.

Captiones inſtitutionem vitiant, non blanditiæ. numero 1.
Extenditur ad teſtamentum militis. 2.
Præſumptio captationis præmii ab amore conjugali excluditur. 3.
Limitatur. 4.

BLanditiæ inſtitutionem non vitiant, ſed ſi quis
1 referat ſe ſe ad ſecretum alienæ voluntatis, talis
inſtitutio eſt prohibita, v. gr. ſi Titius me inſtituit hæredem,
inſtituo eundem: vel pro qua parte me inſti-

tuet, pro ea parte inſtituo Cajum; ſecus, ſi in præteritum,
non in futurum collata ſit inſtitutio, v. gr. ex
qua parte me antea inſtituit, ex eadem illum inſtituo.
quia hic non eſt provocatio inſtitutionis alienæ, *per l.
71. Dauth. de teſt. n.* 25. *Molin. tr.* 2. *diſp.* 157. *Donell. lib.
6. c.* 19. *lit. A. Gail. lib.* 2. *obſ.* 117. *n.* 5. *Recc. Dec. collect.*
593. *Menoch. d. conſ.* 669. *per tot. Ruin. conſ.* 20. *nu.* 7.
2 *vol.* 2. qualis inſtitutio etiam militi prohibita. *L. Captatorias.* 11. *C. d. teſtam. milit.* quia ſimplicitati militum
ſuccurritur, non calliditati, quæ auxilium non meretur
l. 2. §. 1. *ff. Vellejan. Hill. l.* 6. *c.* 28. *lit. I.* Autor *ad
3 d. L.* 11. *n.* 1. 2. *C. h. t.* Ideoqu. Dd. dicunt, præſumptionem
captationis præmii ab amore conjugali excludi.
Gail. lib. 2. *obſ.* 113. *n.* 4. *Mev. in Jure Lubec. p.* 2. *tit.*
1. *art.* 10. *nu.* 6. id facile concedo; ſed ſi maritus ex-
4 preſſe ea conditione inſtitueret, ſi ab uxore inſtitueretur,
hic non tantum eſſet mutua provocatio affectionis
conjugalis, ſed expreſſa captatio pecuniæ conjugalis.
Expreſſa ſæpe nocent, non expreſſa non nocent. Et ita
deciſum menſe Dec. An. 1653.

ad L. Si quis ſolidum. 72.

SUMMARIA.

Inſtitutio filii naturalis ex aſſe, ſi hæreditas non eſt ſolvendo, an ſubſiſtat. n. 1.
Rationes dubitandi & decidendi. 2. 3. *& ſeq.*

1 FIlium naturalem quis ex aſſe inſtituit hæredem, &
hæreditas non eſt ſolvendo, quær. an hæc iſtitutio
2 valeat? Videtur quod non, quia extantibus liberis
non niſi in unica hæres eſſe poteſt. Sed affirm. quia
3 illa conſtitutio pertinet tantum ad hæreditatem, quæ
ſolvendo ſit: nam odioſa conſtitutio in ipſius favorem
non eſt interpretanda; & excluſus ab officiis
publicis intelligitur excluſus ab utilibus & non one-
4 roſis. *Dd. hic & Franc. de Clapper. c.* 3. *q.* 2. *n.* 14. &
amittens nobilitatem, non ſublevatur oneribus. *Clap-
5 per. c.* 3. *q.* 2. *n.* 16. Sic licet hæres intra annum non implens,
amittat hæreditatem. *Auth. Hoc amplius. C. de
Fideicom.* ea inquam non habet locum, ſi hæreditas ſit
damnoſa, quæ remanet. *Clapper. d. q.* 22. *n.* 18. Autor
ad d. Auth. Hoc. n. 1. 2. *C. de Fideic.*

ad L. Sub conditione. 73.

SUMMARIA.

Conditio inſtituto appoſita non cenſetur repetita in ſubſtituto. n. 1.
Secus in legato & fideicommiſſo. 2. 3.
Intellectus l. cum pater §. ab inſtituto de Leg. 2. *numero* 3.

1 COnditio caſualis vel mixta hæredi appoſita, non
videtur repetita in perſona ſubſtituti, & ſic conditione
deficiente, locus eſt ſubſtituto; ratio eſt, quia
conditio addita eſt inſtituto, in favorem ſubſtituti, ergo
ei nocere non debet. *Don. lib.* 8. *c.* 29. *lit. D. & c.* 30.
lit G. & ibi Hillig. Menoch. l. 4. *præſ.* 176. *& ſeq. Mantica
de conject. ult. vol. lib.* 10. *tit.* 6. *Peregr. de fideicom. art.* 16.
& Fuſarius de Subſt. q. 411. *n.* 3. *Simon de Prætis l.* 2. *int.* 4.
dubio 1. *ſol.* 2. *Gomez t.* 1. *reſol. c.* 12. *n.* 37 *Barry de Succeſſ. l.*
2 17. *tit.* 4. *n.* 1. Et hic differentiam inter hæreditatem & Legatum
cum *Decio* a ſe allegato agnoſcit *Cephalus conſ.*
3 243. *n.* 40. Et de Legato ac fideicommiſſo accipienda
l. cum pater. 77. §. *ab inſtituto. de leg.* 2. *Barry de l§
§. ſuperiori concluſioni.*

ad L. Aſſe toto. 77.

SUMMARIA.

Inſtitutio fit per relationem ad certam ſchedulam. n. 1.
Teſtamentum myſticum. 2.
Referens non meretur fidem, niſi conſtet de relato. 3.

SI teſtator dicat: Inſtituo eum, cujus nomen ſcri-
bam in codicillis, valet inſtitutio, ſi nomen hæ-
redis ſcriptum reperiatur in Codicillis; nam inſtitutio
fieri poteſt per relationem ad aliam ſcripturam, de cu-
jus fide conſtat. Autor *ad Authent. Hoc inter. n. 5. C. de*
2 *Teſtam.* Idque in nuncupativo teſtamento fieri poteſt,
& vocatur myſticum *hic & l. 38. de Condit. & demonſt.*
Dd. hic Daut. de teſtam. n. 30. Gabr. lib. 4. tit. de te-
ſtam. concl. 11. Mant. lib. 4. tit. 3. n. 10. Wammeſ. conſ.
389. n. 44. v. 1. Pingizer. qu. 49. Zœſ. ad tit. de teſtam.
n. 56. & ad h. t. nu. 3. Struv. h. t. Ex. 33. th. 8. Autor
ad L. 2. nu. 6. C. h. t. ubi ita *in Facult. Jurid. Jenenſi*
pronunciatum refert. Probatur etiam, referens non
3 mereri fidem, niſi appareat relatum. *Auth. ſi quis. C.*
de edendo. maxime ſi referens per ſe ſit authenticum,
& contineat perfectam orationem. *Maſc. concl. 924.*
Boer. dec. 281. n. 9. Autor *ad d. Auth. ſi quis. n. 1. 2.*
3. C. de Edendo.

ad L. Lucius. 85.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
An in conditione poſiti cenſeantur vocati. 2.
Diſpoſitio de liberis ex corpore ſuo natis *comprehendit*
etiam nepotes. 3.

1 INſtituo fratrem, & ſi frater nolit adire, aut ſi mor-
tuus fuerit, aut ſi liberos non habuerit, ſubſtituo
Stichum; frater non adiit hæreditatem, reliquit ta-
men liberos, liberi videntur prælati ſubſtituto, & ſic
liberi videntur poſiti in conditione inſtituti, pro qua
ſententia textum optimum hunc eſſe, dicit *Menoch.*
conſ. 152. n. 13. ſeq. Idem lib. 4. præſ. 76. Mant. de Con-
ject. ult. volunt. lib. 11. c. 2. nu 12. Riec. dec. coll. 360.
& quos allegat Hill. lib. 8. c. 13. in fin. Sed reſpondet
Zœſius h. t. n. 8. liberos fratris videri prælatos ſubſti-
tuto, non quaſi ex teſtamento eos vocaſſet, ſed quod
2 iis natis noluerit gravare fratrem. Sed quicquid ſit,
non videtur ſententia *Menochii* reprobanda, quia a-
liquam voluntatem pro ſe habent liberi fratris, & ideo
in conditione poſiti, ut habeant bona illa. *Cephalus*
3 *lib. 3. conſ. 306. n. 11. & ſ.* Probant etiam *ex hoc textu*
in fine, quando diſpoſitio loquitur de liberis ex cor-
pore ſuo natis quod etiam de nepotibus hoc ſit intel-
ligendum; & quod particula EX ſignificet etiam cau-
ſam remotam. *Bald. ad l. 1. C. de Condit. inſert. n. 3.*
Idem ad tit. de Succeſſ. Feudi, in c. filia in fin. Caſtr. ad
L. Gallus. §. Inſtituens de Lib. præter. Alex. in l. ex
facto §. ult. nu. 4. ff. ad Trebell. Ruinus conſ. 115. nu. 15.
lib. 3. Bald. conſ. 13. n. 3. vol. 3. Rimin. conſ. 358. n. 70.
Menoch. conſ. 1039. nu. 8. & conſ. 124. nu 99 Fuſar. de
ſubſtit. qu. 32. nu. 16. Card. Mant. de Conject. ult. vol.
lib. 11. tit. 8. nu. 21. Graſſus §. Fideicommiſſum. qu. 36.
Trentac. de Subſt. p. 4. c. 7. num. 58. Franc. Barry de
Succ. lib. 17. tit. 12. n. 19.

ad L. Pactum ejus ult.

SUMMARIA.

Hæres in primo teſtamento præfertur inſtituto in poſte-
riori ex falſa cauſa condito, & hic habetur pro ſub-
ſtituto. n. 1. & 3.
Legata ex poſteriori debentur a primo hærede. 2.
Limitatur. 4.

SI ſecundum teſtamentum ſit factum ex falſa cauſa,
1 v. gr. Si teſtator in proœmio ſecundi teſtamenti
hanc cauſam allegat, quod audiverit, hæredem in pri-
mo teſtamento ſcriptum deceſſiſſe, tunc poteſt hæres
2 in primo teſtamento inſtitutus, ſi vivat, petere hære-
3 ditatem; ſed tamen legata ſolvere debebit in ſecundo
teſtamento relicta. *Gom. tom. 1. reſol. c. 5. n 24. Mant.*
lib. 6. conject. tit. 14 n. 12. & in poſteriori teſtamento
inſtitutus habetur pro ſubſtituto. *Gomez. d. l. Vaſq. de*
4 *Succeſſ. reſol. § 20. num. 24. Barry lib. 10. tit. 1. nu. 13.*
Rom. ſing. 55. ubi limitat id, quod de Legatis di-
5 ctum, niſi hæc fere totam exhauriant hæreditatem.
Colligunt etiam ex *h. l.* proœmium denotare cauſam
finalem loquentis. *A. Barb. l. 14. cap. 92. ax. 1. &*
Kleck. vol. 2. conſ 29. n. 801.

TITULUS VI.

De vulgari & pupillari ſubſtitutione.

ad L. Hæredes. 1.

SUMMARIA.

Subſtitutio quid & quotuplex. n. 1. 2. & ſeq.
Exhæredatis liberis pupillariter ſubſtitui poteſt. 6.
De quo caſu hoc intelligendum ſecundum Trentacinq. 7.
Quæ ſententia hic recepta. 8.

1 HÆres primus inſtitui, ſubſtitutus ſubſtitui dici-
tur, licet ſubſtitutus generaliori ſignificatu
etiam inſtitutus vocetur. *Donell. Lib. 6. c. 23. lit. C. &*
ibi Hill. Unde ſubſtitutio definitur, quod ſit inſtitutio
hæredis ſecundi in locum primi remoti. *Donell. d. c.*
2 *23. lit. C. Dauth. de Subſtit. n. 8.* Dividitur autem *in*
§. 1. in ſimplicem, quæ in unum tantum caſum con-
cepta eſt, ſi inſtitutus hæres non erit, & dicitur vul-
garis: alia vero duplex, quæ in duplicem caſum con-
cepta, 1. Si hæres non erit. 2. Aut ſi hæres erit, ſed
in pupillari ætate vel furore deceſſerit, quæ vel eſt pu-
3 pillaris, vel exemplaris. Datur quidem aliqua brevi-
4 loqua ſeu reciproca, de qua *in l. 4. §. 1.* Alia compen-
dioſa ſeu militaris, quæ complectitur multa tempora
etiam poſt pubertatem, v. gr. quandocunque filius
moritur, de qua *Menoch. lib. 4. præſ. 52. & ſ. & Mant.*
lib. 5. tit 3. & quos allegat Fuſarius de Subſtit. q 228.
& multis ſeq. uſque ad qu. 253. Hill. lib. 6. c. 23. lit. M.
5 Et præter has datur etiam ſubſtitutio Fideicommiſſa-
ria ſeu obliqua. de qua *Donell. lib. 7. c 17. Dauth. de*
Subſt. n. 17. & ſeq. Fuſar. in tr. de ſubſt. q. 2. Autor.
ad L. 5. n. 1. 2. C. de Impub. Subſtit. Sed reciproca non
eſt peculiaris ſpecies ſubſtitutionis.
6 *In §. 2.* dicitur, etiam exhæredatis liberis ſubſtitui
poſſe pupillariter, quia illi per ſubſtitutionem non gra-
vantur, nec ab ipſis aliquid legatur, nec eis quid de-
trahitur, ne obſtet *l. 6. §. 1. de leg. 3* ſed ipſis provide-
tur, ne ſine hærede in pupillari ætate moriantur *Zaſ.*
hic tom. 2. pag. 39. Don. lib. 6. c. 25. & ibi Hill. lit. I.
7 *Gail. lib. 2. obſ. 137. n. 15.* Sed hoc intelligendum de eo
caſu, quando pupillus fuit proximus pubertati & do-
li capax: nam alias ut exhæredatio, ita etiam ſubſti-
tutio nulla, ſecundum tradita *Trentacinqu. in tr. de*
ſubſt. p. 2. c. 14. n. 6. & Barry de Succeſſ. l. 4. t. 4. n 9.
8 Sed communius receptum eſt, teſtamento patris ob
præteritionem vel informem exhæredationem exiſtente
nullo, ſubſtitutionem tamen valere, ex verbis Impera-
toris generalibus. *Nov. 115. c. 3. in fine. Valaſc. tom. 1.*
conſult. 54. n. 7. Petr. Gregor. ſynt. libro 22. c. 20. n. 9.
Donell. & ibid. Hill. l. 6. c. 26. lit. U.

ad L. Moribus. 2. pr.

SUMMARIA.

Pupillaris ſubſtitutio quid. n. 1.
Quibus ſubſtitui poſſit. 2. & 4.
Formula ſubſtitutionis hujus. 3.
Caſus, in quibus ſubſtitutio pupillaris invalida eſt. 5. 7.
Exceptiones. 6. 8. 9.
Caſus ubi hæres compelli poteſt ad adeundam hæredita-
tem. 10.
An Pater filio prius ſubſtituere poſſit, quam ſibi teſtamen-
tum faciat, 11.
Conciliationes §§. 4. & 5. h. l. 12. 13.

Pu-

Tit. VI. De vulgari & pupillari ſubſtitutione.

1 Pupillaris ſubſtitutio, quæ moribus introducta
eſt, qua ſubſtitui poteſt liberis in poteſtate exi-
ſtentibus, non tantum primi gradus, ſed etiam nepo-
2 tibus, ſi ſcil. non ſint avo moriente recaſuri in patris
poteſtatem, etiam adoptivi. *Vinc. Fuſar. de Subſtit. qu.*
1 8. *n.* 5. & legitimatis ex voluntate patris. *Fuſar. d.*
l. n. 9. Formula ſubſtitutionis hic deſcribitur, ſcil. In-
3 ſtituo filium meum hæredem, & ſi vivo me moriatur,
vel fuerit emancipatus, inſtituo meum nepotem ex eo,
4 ne alias, ſi præteritus, rumpat teſtamentum. Sed ex-
traneo nepoti ſubſtituere non poteſt, niſi prius arro-
gaverit. *Zaſ. hic lib. 2. ſing. intell. p. 55. Donell. lib. 6.
c. 25. lit. N. Harpr. Inſt. de pupill. num. 19. Vaſq. p. 1.
lib. 3. illuſtr. qu. 106. n. 6. Covarr. in c. Raynutius §. 5. n.
3. X. de teſtam.*

5 *In §. 2. hujus legis* duo habentur caſus, in quibus
ſubſtitutio pupillaris eſt invalida, 1. Si pater ſibi ipſi
non fecerit teſtamentum; nam tunc ſubſtitutio non
valet cum tantum ſit ſequela teſtamenti paterni. *Vinc.
Fuſar de ſubſt. q. 118. nu. 48.* Sed excipitur miles *hic &*
6 *l. 47. §. 1. infr. de teſtam. mil.* licet teſtamentum pa-
ternum ſit imperfectum, ſeu inter liberos. *Barry de
Succeſſ. l. 4. t. 3. n. 2.* 2. Si nemo hæres ſit ex teſta-
7 mento; nam tunc expirat ſubſtitutio; excipiendus hic
8 miles *per d. §. ult. Berous vol. 2. conſil. 124 num. 12. ſeq.*
9 *Wiſſenb. d. 56. nu. 24.* Additur hic alia exceptio, niſi
hæres inſtitutus repudiato teſtamento ab inteſtato ve-
lit ſuccedere. *l. 1. ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſt. Don. c. 25.
in f. & quos refert. Fuſar. de ſubſt. q. 133.*

10 Si quis inſtituit Titium eumque exhæredato filio
ſubſtituit, & hæreditatem Cajo reſtituere jubet, poteſt
hæres compelli ad adeundam hæreditatem, *per §. 2. h.
l. Cujac. hic. & Zaſ. & Don. c. 25. in fine.*

11 *Ad §. 4. & ſeq.* Quæritur autem *in §. 4. & hic*:
An pater prius ſibi hæredem ſcribere debeat, an vero
12 poſſit filio prius ſubſtituere? Videtur probabilis illo-
rum ſententia, qui diſtingunt, utrum exhæredato pu-
pillo ſubſtituatur, an vero inſtituto: de illo loquitur
hic §. 4. de hoc vero §. 5. præſertim cum *in preced.*
de ſubſtitutione facta exhæredato locutus ſit JCtus.
Donell. c. 25. lit. R. & S. Cujac. ad h. l. Pac. cent. 5. q.
92. Licet aliter *Fumeus in tr. de ſubſtit. n. 47. & Zaſ.*
13 *hic, & quos allegat Hill. de lit. S.* Cui melior videtur
conciliatio illorum duorum §§. ut §. 4. loquatur de
teſtamento paterno, & filiali facto ex intervallo, ut
ſcilicet prius faciat teſtamentum pupillo filio, & poſt
aliqua tempora ſibi; nam hæc præpoſteratio non va-
leret, per *d.* §. 4. ſecus, ſi uno contextu. Et ita etiam
*Petr. Gregor. lib. 43. c. 20. n. 3. Geaſſus inſert. commun.
tit. ſubſtitutio. qu. 24. ubi plures adducit, ut & Barry,*
quam explicationem ſuadet. *l. 16. §. 1. h. t.* & ſic hæc
illi præferenda.

ad L. Jam hoc jure. 4. pr.

SUMMARIA.

*Subſtitutio vulgaris expreſſa continet tacitam pupilla-
rem, & contra. n. 1.*
Exemplum. 2.
Limitatur. 3. *&* 4.
*Quando duo ſub una determinatione comprehenſa, ea
æqualiter determinari debent.* 5.
Limitationes variæ. 6. *& ſeq.*
*Subſtitutio vulgaris tacita contenta in pupillari expreſſa,
quando expiret.* 10.
Subſtitutio breviloqua quid, & an diverſa ſpecies. 11.
*Subſtitutio reciproca, quando alter filiorum eſt pubes,
vim vulgaris ſubſtit. habet.* 12.
Non, ſi ſeparatim ſubſtitutio fiat. 13.
*Una determinatio plura reſpiciens æqualiter determi-
nat.* 14.
Limitatur 15. *&* 16.

1 Quando pater impuberi filio ſubſtituit in unum
caſum; ſi hæres non erit; ſubſtitutio etiam fa-
cta cenſetur in alterum caſum, ſi hæres erit; & in æta-
te impuberi deceſſerit; & contra, Autor *ad L. 2. n. 1.
& 6. C. de Impub. ſubſtit.* ſubſtitutio pupillaris expreſ-
ſa continet tacitam. *Mant. l. 5. tit. 3. n. 6. Vinc. Fuſar.*
2 *de ſubſt. per tot. Cujac. p. 742.* Autor *ad L. 9. n. 1. C.
de Inſtitut.* Idque non tam ex diſpoſitione teſtatoris
quam legis. *Hill. d. c. 24. lit. C.* Ideo, ſi ſim ſubſtitu-
tus pupillariter filio, & pater cum filio ſimul mo-
riantur in naufragio, ſuccedo in pupilli bonis per
expreſſam pupillarem, in patris bonis, per tacitam
vulgarem. *Mant. l. 5. t. 5. n. 3.* Et ſic vulgaris expreſſa
continet tacitam popillarem, niſi mens teſtatoris recla-
3 met, *l. 4. C. de Imp. & aliis ſubſt. ibique* Aut. *n. 3.* vel
quis matrem cohæredem habeat. *l. 9. C. de Inſt. &*
4 *ſubſt.* nam hæc tacitam pupillarem excludit. Autor *ad*
5 *L. ult. n. 1. 2. C. de Inſtit.* Doctores etiam generalius
formant regulam: quando duo ſub una determina-
tione comprehenſa, quod ea debeant æqualiter deter-
6 minari. *Jaſon. in hac l. n. 18.* quam *n. ſeq.* limitat, Pri-
mo niſi eſſet diverſa ratio inter determinabilia,
ſi ex verbis & mente teſtatoris diverſa ratio col-
ligatur, nam tunc una determinatio non determi-
nat ambo determinabilia. *L. Inter ſtipulantem. 83. §.
ſacram. 5. ff. de V. Obl. Dd. refert Riminaldus vol. 6.
conſ. 607. num. 18. & ſeq. Mantica de conject. l. 5 t 11.
num. 11. & 12.* Secundò limitatio eſt *in L. Si ita ſcri-*
7 *ptum. 16. ff. de manumiſſ. teſtam.* ubi Dominus liberto
legavit libertatem & fundum, cum ad trigeſimum an-
num pervenerit, & hoc non eveniat: nam legatum
8 quidem non debetur, ſed libertas. Tertia limitatio,
niſi æqualis determinatio induceret correctionem ju-
ris. *Rimin. d. L. n. 25.* ubi *in ſeq.* alias addit. Sic re-
9 gula fallit, quando neceſſitas cogit in uno & non in
alio, vel quando non poteſt dari caſus, in quo poſſit
(nam partic. NON hic abundare puto) æqualiter in
omnibus determinare. *Mantica de conject. lib. 5. tit. 8.
n. 7. & nu. 10.* Colligitur etiam *ex hujus L. 4. princ.*
quod ſubſtitutio vulgaris tacita contenta in pupillari
10 expreſſa, expiret adulta ætate filii, non minus, quam
ipſa pupillaris *Mant. de conject. ult. volunt. l. 5. tit. 6.
nu. 2. & ſeq. Fuſar. de ſubſt. q. 67.*

11 *Ad §. 1.* Agit hic JCtus de reciproca ſeu brevilo-
qua ſubſtitutione, qua pater duos filios impuberes
hæredes inſtituit, & ſibi mutuo ſubſtituit, quæ ſubſti-
tutio hic vocatur tertium genus ſubſtitutionis, non re,
ſed formula. *Donell. lib. 6. c. 23. Balzinin. in tr. de ſub-
ſtit. tit. de ſubſtit. breviloqua. Schneidw in rubr. de
ſubſt. recip. Menoch. l. 14. preſ. 59. Barry lib. 7. tit. 1.
& ſeq. de Succeſſi. Vinc. Fuſar. de Subſtit. def. 254. &
ſeqq.*

12 *Ad §. 2.* Si parter duos habens filios, impuberem
unum, alterum puberem, eoſdem ſub vulgari clauſula
reciproce ſubſtituat, illa ſubſtitutio tantum habet vim
vulgaris ſubſtitutionis, quia ex verbis præſumi non
poteſt, patrem inæqualiter inter eos voluiſſe ſubſtitue-
re, ſi autem hoc voluiſſet, debuiſſet ſingulis ſeparatim
ſubſtituere, puberi in unum caſum, impuberi in utrum-
que. *Molin. tr. 2. diſp. 184. nu. 18. Mant. lib. 5. tit. 8.*
13 *Wiſſemb. d. 56. th. ult.* Aliud autem, ſi duobus vel tri-
bus impatibus non conjunctim, ſed ſeparatim ſubſti-
tuit. *Menoch. lib. 4. praeſ. 36. n. 31. & ſeq. Danth. hic.
num. 17. Fach. lib. 4. c. 68. Gareſas in repetit. L. Gallus.
29. §. quidam. ff. de Liber præter.* Autor *ad L. 2. & 3.*
14 *num. 5. 6. C. de impub. ſubſtitut.* Colligunt *ex h. §.* re-
gulam: Una determinatio plura reſpiciens, æqualiter
determinat. *Jaſon. hic. nu. 10. Vult. conſ. Marp. 31 nu.
36. vol. 1. Zaſ. hic. num. 8. Menoch. l. 4. preſ. 89 Tuſ-
chus concl. 53. A. Barb. lib. 13. c. 28. ax. 1. & lib. 17.
c. 64. ax. 2.* quam limitat *Menoch. conſ. 88. num. 22.
& 741. num. 8. & de preſ. 89. n. 142.* niſi ſit diverſa ra-
15 tio. *Tuſch. d. l. nu. 14. & 16. Cacher. dec. 20. n. 5. Ce-*

phal. conſ. 485. *n.* 97. ubi id declarat exemplo legatæ dotis & alimentorum, quorum hoc purum, illud conditionale, & *conſ.* 573. *num.* 18. ubi id declarat. Item quando major eſſet favor in uno ex determinabilibus, quam in alio, nam tunc non determinat æqualiter. *Simon de Pratis conſ.* 61. *num* 22.

ad L. In teſtamento. 5.

SUMMARIUM.

In quas partes ſuccedant ſubſtituti.

PRo qua parte quis hæres eſt in inſtitutione (l. e. in primo gradu) pro ea parte, ſi cum aliis cohæredum ſit ſubſtitutus, participat in ſubſtitutione, & in eam partem computatur, quicquid etiam jure accreſcendi accepit; quemadmodum enim aliquis dilectus eſt in primo gradu, ita etiam dilectus præſumitur in ſecundo gradu *hic & l.* 9. *&* 24. *h. t. & l.* 9. *C. h. t. Mant. lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 10. *Menoch. lib.* 4. *præſ.* 18. *n.* 9. niſi ſubſtitutio facta ſit ſub nominibus propriis hæredum: nam tunc viriles portiones videntur relictæ in ſubſtitutione. *l.* 28. *ff. ad Trebel. l.* 124. *de Legat.* 1. *Donell. lib.* 6. *c.* 24. *circa fin. & ibi Hill. lit. R. & S. lib.* 7. *c.* 20. *Zaſ. hic n.* 49. Autor *ad L.* 1. *n.* 2. *C. de Impuber. ſubſt.* niſi ex diviſione onerum aliud appareat. *l.* 23. *ff. ad Trebell. ad l.* 17. *de duobus reis. n.* 8. *& ſeq.*

ad L. Si is, qui. 6.

SUMMARIA.

Filius naturalis pupillo ſubſtitutus quomodo ſuccedat. num. 1.
Ex ſtatuto alicui ſuccedere prohibitus non poteſt capere bona a patre pupillo delata, licet ſubſtitutus pupillo ſit. 2.
Limitatur in bonis pupilli aliunde quæſitis. 3.
An ex hac ſucceſſione filii naturalis pater videatur deceſſiſſe teſtatus & inteſtatus. 4.
Reſponſio illuſtratur ex ſtatuto quodam Marchico. 5.

1 PRohibitus ſuccedere patri filius naturalis, niſi
tantum in duabus unciis, ſi uxorem & ſobolem
legitimam non habeat. *Nov.* 89. *c.* 12. *nu.* 4. Talis ſi
ſubſtituatur pupillo, in bonis, quæ a parente accepit,
in duabus tantum unciis ſuccedit, in reliquis autem pupilli bonis in ſolidum *vid. hic. Zaſ. p.* 50. *Bald.
in l. eam quam n.* 50. *& ſeq. Riminaldus conſ.* 44. *n.* 13.
vol. 2. ubi habet rationem, quia, licet bona paterna
facta ſint filii, conſequitur tamen ex judicio paterno.
2 *Cephalus conſ.* 60. *n.* 13. ubi *n. ſeq.* facit regulam, quod
is qui ex ſtatuto alicui ſuccedere prohibetur. v. gr.
uxor, non poſſit, licet pupillo ſubſtitutus ſit, capere
bona a patre delata pupillo. Sed in bonis pupilli aliunde quæſitis ceſſat hæc ratio. Nam quod ſolidum
3 capere non poſſit, id ad bona patris tantum pertinet,
non ad bona pupillo acquirenda ex aliis cauſis. *Menoch. lib.* 4. *præſ.* 48. *n.* 9. *& conſ.* 1065. *Vinc. Fuſar. de
4 ſubſt. qu.* 125. *ubi plures refert.* Quamvis autem pater
ita videatur teſtatus & inteſtatus deceſſiſſe, quod noſtræ leges pro abſurdo habuerunt, ita ut voluntatem
defuncti potius violare voluerint, quam hanc regulam,
quod aliquis ſimul teſtatus & inteſtatus eſſe non poſſit, poteſt tamen reſponderi, quod naturalis filius omnia quidem bona etiam patris capiat, ſed ea ſuccedentibus ab inteſtato reſtituere debet, ut reſpondet Menoch. *d. conſ. nu.* 11. *& Fuſarius d. l. in fine.* Sic v. gr.
5 maritus donet uxori omnia ſua in Electoratu, capiet
uxor quidem omnia bona, ſed quæ ultra quartum
nummum ſunt, ex ſtatuto Marchico reſtituet hæredibus ab inteſtato, per ea, quæ in ſimili tradit *Menoch.
d. conſ.* 1065. *num.* 13.

ad L. Verbis. 7. & L. Pupillari. 14.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
Deciſio. 2.
Subſtitutio facta a pagano ultra puberem ætatem verbis civilibus, exſpirat pubertate. 3.
An ex h. l. colligi poſſit, compendioſam factam ſubſtitutionem verbis directis, non valere ut fideicommiſſariam, 4. 5. *&* 6.

1 QUidam paganus, i. e. non miles, inſtituerat
filium impuberem, ſubſtituerat eidem me, ita
ſi filius intra 18 annos moriatur, ſed filius poſt annum
2 15. aut 16. moritur, an ei ſuccedo? Reſp. quod non;
ſi per verba directa facta ſit ſubſtitutio, v. gr. inſtituo,
do, hæres eſto &c. ſecus, eſſet, ſi verbis obliquis uſus
fuiſſet; nam tunc fideicommiſſum foret, & filius rogatus intelligeretur mihi hæreditatem reſtituere. Col-
3 ligitur, quod ſubſtitutio facta a pagano ultra puberem
ætatem verbis Civilibus, expiret pubertate, nec admittatur ſubſtitutus ut adjectus (*de quo Stracha de adjecto p.* 1. *n.* 14. *& ſeq.*) cum hærede, ne fiat contra vo-
4 luntatem Domini. Ex *h. l.* colligunt, compendioſam
ſubſtitutionem factam verbis directis, non valere ut
fideicommiſſariam, ſed pubertate expirare. Dd. alle-
5 gat *Fuſar. q.* 245. *nu.* 2. *de ſubſtit.* Sed alii æquiorem
ſententiam amplexi hoc negant, & *hanc legem* de directa ſubſtitutione accipiunt, ut & *l.* 14. *Don. lib.* 7. *c.*
17. *Menoch. lib.* 4. *præſ.* 55. *nu.* 2. *& Mant. lib.* 7. *tit.* 3.
n. 3. *& ipſe Fuvar. d. l. n.* 15. *& ſeq.* Quia teſtator præſumitur voluiſſe, ut ſubſtitutio valeret eo modo, quo
poteſt, nec rigor verborum voluntati præferendus.
Fuſar. d. l. nu. 16. quod utinam ſæpius obſervaretur!
Et hanc poſteriorem ſententiam indubitate veram ſtatuit hic *Zaſius nu.* 16.

ad L. Qui liberis. 8. §. 1.

SUMMARIA.

Subſtitutio pupillaris, in qua mentio hæredum teſtatoris, ad quos hæredes pertineat. n. 1.
Ratio deciſionis. 2.
Verbum hæredis *in teſtamento ſub affectionis conjectura prolatum, ſignificat tantum primum hæredem.* 3.
Idem in prohibitione alienationis hæredi facta. 4.

1 SI inſtituam hæredem filium impuberem, & poſtea
primum & ſecundum, & ita ſubſtituam filio:
Quiſquis mihi hæres erit, erit etiam filii hæres, non videtur eſſe ille, qui a lege vocatur, ſc. legitimus, neque Dominus, aut pater ſecundi, neque ſecundi præ-
2 mortui hæres. Nam dum hæredem voco, intelligo
eum, qui mihi ex teſtamento hæres eſt, neque quando filium famil. alterius inſtituo, patris vel Domini
gratia id facio, neque, dum hæredem meum ſubſtituo,
de hærede hæredis ſenſi, forte mihi incognito. *Cephalus conſ.* 392. *nu.* 58. Unde colligunt, verbum *hæ-
3 redis* in teſtamento, ſi ſub affectionis conjectura proferatur, ſignificare tantum primum hæredem, de quo
hic. *Zaſ. n.* 4. *& multis ſeq. Menoch. conſ.* 89. *num.* 34.
quia hæres alius teſtatori eſt incertus. *Menoch. rem.* 4.
adipiſc. poſſ. n. 240. *& n.* 263. *& ſeq. Achill. Perſonalis
4 in tr. de adipiſc. poſſ. num.* 177. *Mant. lib.* 8. *tit.* 18. *n.*
30. *& conſ.* 252. *n.* 33. Inferunt etiam *Baldus conſ.* 162.
lib. 5. & alii, quod prohibitio alienationis facta hæredi, de primo hærede ſit intelligenda, quos refert *Tiraq. de Retr. convent.* §. 1. *gl.* 6. *n.* 19. Sed *n.* 22. monet, hunc alioſque textus ſpeciales ad conſequentiam
non eſſe trahendos. Sed noſtris moribus raro talis
clauſula occurrit: *Quiſquis mihi erit hæres, erit etiam
filii hæres.*

ad

ad L. Si pater. 9.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Adjunctus in ſubſtitutione pluribus hæredibus inter ſe conjunctis, quomodo cum iis ſuccedat. 2.

1 INſtituerat quis Titium, Sejum & Flavium ex impa-
ri portione, & ſubſtituerat eoſdem filio impuberi,
& adjunxit Paulum. Mortuo impubere, diſputaba-
tur de portione Pauli; Et reſpondetur, Paulo deberi
dimidiam, quia a cæteris disjunctus, alteram dimidiam
accepturos illos primo nominatos, quam pro portio-
nibus hæreditariis inter ſe divident. Adjunctus ergo
2 in ſubſtitutione pluribus hæredibus inter ſe conjunctis,
habet dimidiam, reliqui alteram dimidiam. *hic & l.13. pr. de Hæred. inſt. l.7. de Uſufr. accreſc.* Nec obſtat. *l. ult. C. h. t.* quia utitur verbo diſtributivo, quiſquis. *Sebaſt. Sapia in repet. d. l. fin. n. 11. & ſeq. Hillig. lib.6. c. 26. lit. E. Clarus §. teſtamentum q. 80. n.7. Matth. de Afflict. dec. 393. n. 6. conf. Zæſ. ad h. t. n. 74.* Autor *ad L. ult. n. 3. 4. 5. C. de Impub. Subſtit.*

ad L. Sed ſi plures. 10. pr.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Spes vulgaris ſubſtitutionis non transmittitur ad hæredes. 2.
Patris neceſſarii heredes etiam filii impuberis neceſſarii ſunt. 3.
Subſtitutus filio poſt aditam patris hæreditatem denato, an poſſit hic junctas hæreditates ſeparare. 4.
Quid ſi ante aditam a filio hæreditatem repudiat paternam, an mortuo filio poſſit ex ſubſtitutione ſuccedere. 5.
Per ſubſtitutionem pupillarem transferantur ad ſubſtitutum & bona paterna & aliunde pupillo acquiſita. 6.
Limitationes. 7. 8.
Peculium profectitium quæ bona contineat. 9.
An filia patris intuitu donata, mortua uxore redeant ad patrem. 10.

1 USus teſtator hac formula: *Quiſquis mihi ex ſcriptis hæres erit, etiam filio hæres erit*, ſed licet omnes patri extiterint hæredes, quidam tamen, antequam filius moreretur, mortui, horum hæredes ad bona filii ex ſubſtitutione non venient. Nam ſi ſubſtitutus ante inſtitutum, cui ſubſtitutus eſt, decedat, hæc ſpes ad
2 hæredes ſubſtituti non tranſit, niſi etiam ſubſtitutus fuerit ex ſuis hæredibus. *Peregrin. de fideicom. art.31. n. 6. Vinc. Fuſarius de ſubſt. quæſt. 164.* ubi varie limitat & declarat. Quos pater autem neceſſarios hæredes
3 ſibi facere poteſt, illi etiam filii impuberis neceſſarii
erunt hæredes, v. gr. ſervum quis inſtituit hæredem, exhæredato filio, & eidem filio ſervum ſubſtituit; hic ſicut patris hæreditatem repudiare nequit, ita nec filii. Ergo ſi pater impuberi filio ſubſtituat fratrem, hic, ut patris, ita & filii neceſſarius eſt hæres, & hæreditas impuberis transmittetur, etiam non adita a fratre ſubſtituto, *per §. 1. hujus legis & ibi Zaſius.* Sed pone:
4 Pater inſtituerat filium impuberem hæredem ex aſſe,
& ipſi me ſubſtituit, filius etiam adiit hæreditatem, poſtea denatus eſt; ego volo ſeparare hæreditatem filii a paterna, & illam adire, hanc repudiare. Negatur hoc fieri poſſe, quia paterna hæreditas juncta filii bonis, jam una eſt hæreditas. *per §. 2. hujus. legis.* Unde *Zaſ. ad hunc §. tom.2. p.58. n.4.* infert, junctas hæreditates iterum ſeparari non poſſe. Et hæreditas adita non eſt amplius defuncti hæreditas, ſed proprium hæredis patrimonium. *Dec. conſ. 266. n. 1. conſ. 433. num. 4. & quos allegat. Carpz. deciſ. 25. num. 4.* Sed pone: pater
5 me & filium ſuum impuberem hæredes inſtituit, me
alii ſubſtituit, ego repudio hæreditatem paternam, & ſic mea pars accreſcit filio: poſtea filius impubes moritur, volo ei ex ſubſtitutione ſuccedere; quod fieri poſſe negatur, quia non poteſt ſemel juncta hæredi-
6 tas ſeparari, *per §. 3. hujus legis.* Aliud ergo, ſi ego
ex aſſe inſtitutus & exhæredato ſubſtitutus. Semper autem quando de impubere exhæredato aliquid in Legibus legitur, tunc per ſubſtitutionem pupillarem non tantum transferunt ad ſubſtitutum ea bona, quæ a teſtatore ad pupillum pervenerunt, ſed etiam, quæ pupillus aliunde acquiſivit. *§. 5. h. l.* ne pupillus pro parte inteſtatus decedat, & idem eſt, licet pater ſubſtitutionem ad bona ſua reſtrinxit. *Menoch. lib.4. præſ. 48. n. 11. Carpz. part. 3. conſt.8. def.12. Vinc. Fuſar. de ſubſt. qu. 155. Hondedæus vol.1. conſ. 75. num. 34.* Excipitur, ſi arrogato quis ſit ſubſtitutus. *§. 6. h. l.* A-
7 liud etiam in milite. *Menoch. l.4. præſ. 48. in fin. Fuſar. d. l. n. 18.* Aliud in fideicommiſſaria ſubſtitutione. *Peregr. de Fideicom. art. 6. n. 1. & ſeq.* Aliud etiam
8 eſt in vulgari. *Barry lib.6. tit.3.* Si arrogator arrogato
ſubſtituit pupillariter, ea tantum bona ad ſubſtitutum perveniunt, quæ ab arrogatore, i. e. ex ejus bonis, vel ejus intuitu ad arrogatum pervenerunt. *§. 6. hujus legis* ne ſubſtituendo ſe liberare poſſit ab obligatione ſua *l. 18. ſupr. de Adopt.* nec ita arrogatus pro parte eſt inteſtatus, quia bona agnatis reſtituuntur, non ut ab inteſtato, ſed ex obligatione *Hillig. lib. 6. c. 25. lit. G.* Collige obiter ad peculium profectitium pertinere, quæ non tantum ex Pa-
9 tris bonis profecta, ſed etiam intuitu parentis data. *Don. lib. 7. cap. 6. poſt. lit. G. & l. 9. c. 5. poſt. lit. C. Sed conf. Zaſ. l. 2. ſing. int. p. 55. Zæſ. h. t. nu. 20. & n. 39.* Menoch. *l. 3. præſ. 26. nu. 13. P. Barb. in l. Quæ dotis. 34. n. 2. ff. ſol. matr.* Autor *ad L. 13. n. 1. & ſeq.*
10 *C. Famil.* Quod ſi autem quid patri & poſt ejus
mortem filio relinquatur, tunc non eſt contemplatione patris, ſed filii relictum filio *Cephal. l. 5. conſ. 617.* Ex h. §. 6. *Bartolus* etiam colligit, quem alii ſequuntur, quod ſi amici patris, intuitu patris, filiæ ejus quid donent, mortua uxore, id ad patrem redire, ſed eam conſequentiam refutat *Zaſ. in ſingul. intell. p. 53. per l. 38. §. 1. ff. de Donat. inter vir. & ux. & Zaſium* ſequitur *Sande l. 2. tit. 5. def. 4.*

Ad L. Si filius. 12.

SUMMARIA.

Filius a patre inſtitutus & fratri pupillariter ſubſtitutus, an poſſit amplectendo pupillarem hæreditatem, paternam repudiare. n. 1. & 2.
Intellectus l. 10. §. 2. h. t. 3.
Quid ſi d. m. ſubſtitutio fiat pupillo exhæredato. 4.
Non poteſt ſeparare hæreditates extraneus ſubſtitutus pupillo ſoli inſtituto, hæreditatem paternam adeunti. 5.

1 FIlius major a parte & filio impubere inſtitutus, &
fratri pupillariter ſubſtitutus, poteſt paternam hæreditatem, nec a ſe nec a pupillo aditam, repudiare, & amplecti pupillarem. *Vinc. Fuſar. de Subſt.*
2 *q. 159.* ubi aliud eſſe dicit, ſi pupillus cum autho-
ritate tutoris adierit, quia licet ambo ſint ſui hæredes, habent tamen beneficium abſtinendi, & licet paterna hæreditas non ſit adita. Unde videmus etiam ſecundæ tabulæ, i. e. Teſtamentum pupillare concidere. *l. 2. §. 1. h. t.* Suitas tamen facit, ut habeatur hæreditas pro adita, & ſi in Tabb. ſecundis ſint legata, habet
3 ſubſtitutus Falcidiam. Nec obſtat *l. 10. §. 2. ſupr. h. t.*
quia de extraneis loquitur. *Zaſ. pag.61. & ſeq. Vulteı. in pr. Inſt. tit. de Pupill. ſubſtit. n.19. Dn. Struv. Exerc 33. th. 28.* conf. *Zæſ. h. t. n. 38. & n. 41. & plures accumulans Vinc. Fuſar. q. 132.* Et ideo ſi extraneus cum pupillo inſtitutus, & pupillo ſubſtitutus, non poteſt acceptari hæreditas pupilli, & repudiari paterna. *Fr. Barry de Succeſſ. lib. 11. tit. 22. 6.* Eadem diſtinctio in ſubſtituto
4 pupillo exhæredato: nam ſi extraneus ſubſtitutus, non
poteſt dictas hæreditates ſeparare, bene tamen frater pu-

Digitized by Google

pupilli, *per l. filius 41. ff. de acquir. her.* Quando vero
ſolus pupillus inſtitutus, & extraneus ſubſtitutus, &
pupillus ſe immiſcuit hæreditati paternæ, non poſſunt
ſeparari hæreditates, licet ſubſtitutus ex perſona pu-
pilli reſtitutionem petere poſſit. *Barry d. l. & Treatac.
de Subſt. p. 2. c. 18.*

ad L. Centurio. 15.

SUMMARIA.

Privilegiata militis ſubſtitutio. n. 1. & 4.
Quomodo hic ſuccedatur. 2.
Militibus togatis non competit. 3.
Subſtitutionis compendioſa deſcriptio. 5.
Compendioſa pupillari annexa poſt pubertatem nullum habet effectum. 6.
Fideicommiſſaria ſubſtitutio ſub directa comprehenditur. 7.

1 MIles poteſt impuberi filio etiam directo ſub-
ſtituere poſt puberem ætatem. *hic & L. Preci-
bus. 8. C. h. t. ibique* Autor *n. 5. & ſeq.* quam cum *h. l.*
conciliat *Cujac. ad l. 7. ſupr. tit. pag. 764. & Menoch.*
2 *lib. 4. praeſ. 52. n. 5. & ſeq.* ita tamen, ut intra pupillarem
ætatem ſuccedat ſubſtitutus in omnibus bonis, etiam
ipſius pupilli: poſt pubertatem in ſolis bonis, quæ a
patre accepit pupillus. *Covarr. in cap. Raynut. X. de
teſtament. §. 9. n. 3. Barry de ſucceſſ. lib. 6. tit. 2. n. 1. Coraſ.
in rep. d. l. precibus n. 55. & ſeq. Zaſ. hic.* Et ita eo caſu
non militi, ſed teſtatori ſuccedit, etiam in legitima,
Barry d. l. n. 2. & in fructibus repertis poſt mortem in-
ſtituti *Trania de ſubſt. p. 4. c. 8. n. 5. Barry. d. l. n. 3. Vinc.*
3 *Fuſar. de ſubſt. q. 2. 7.* quam ſubſtitutionem togatis mili-
tibus non competere tradit *Joh. Henricus Hagen in ſy-
nopt. Commentatione de ſubſtit. c. 5. § 7.* Et hanc legem
repetierunt *Lanfrancus de Oriano & Lancellotus Galli-
aula vol. 3. repet.* Et quia miles poteſt in ſua ſubſtitutio-
4 ne plura tempora, ſcilicet impuberis ætatis & puberis
quaſi per compendium, complecti, ideo novam ſpe-
ciem ſubſtitutionis fecerunt, quam etiam ad pagano-
rum teſtamenta adaptarunt, ſi quis ita ſubſtituerit,
quandocunque hæres inſtitutus deceſſerit. *Zaſ. ad h. l. n.*
88. de qua multa *Joh. Henricus Hagen. d. tr. c. 6. & Fuſa-
rius de ſubſt. q. 228. & multis ſeq.* Et ita definiunt, quod
ſub verborum compendio plura tempora, ſeu plures
5 ſubſtitutiones complectatur. *Menoch. l. 4. praeſ. 57.* Com-
6 pendioſam autem pupillari annexam, poſt puberta-
tem nullum habere effectum tradunt *per l. 7. h. t.* Et
neceſſe eſt, fideicommiſſariam ſubſtitutionem ſimul
7 comprehendi, ſi poſt pubertatem vel in eum caſum, ſi
pubes hæres non erit, concepta per verba directa vel
communia. *Barry. de ſubſt. l. 7. c. ult. Fuſar. de ſubſt. q. 228.
& multis ſeq. Hartm. Piſt. p. 449 Oddus de Compend. ſub-
ſtit. Joh Henric. Hagen. de ſubſt. 6.*

ad L. Si quis eum. 16. §. 1.

SUMMARIA.

Teſtator & ſibi & filio poteſt teſtamentum facere, diverſis horis & tabulis. n. 1.
Liberi in conditione poſiti non videntur inſtituti. 3.
Intellectus l. 37. de Hæred. inſtit, 4.
Quando hæres ſcriptus bona hæreditaria poſſit pro arbitrio alienare? 5.

1 QUamvis nemo cum duobus teſtamentis decede-
re poſſit, poteſt tamen alio tempore ſibi, alio
impuberi filio teſtamentum concedere, quia ſunt duo
teſtamenta, duæ tabulæ. *Donell. l. 6. c. 25 poſt. lit. F.* li-
cet ratione ſolennitatum habeatur pro uno teſtamento.
L. Patris 20. h. t. & ibi Zaſ. Et ſi pater in ſecundo te-
2 ſtamento ſibi hæredem inſtituat, ſi vivo ſe filius deceſ-
ſerit, prius non rumpitur, quia ſecundum non valet ob
præteritionem filii. *Mant. lib. 4. tit. 1. n. 10. Garcias in L.
Gallus 29. n. 89. ff de Libr. & poſth. & Verius in rep. L. ex*
3 *facto. h. t. n. 30.* Ex hoc igitur probant, liberos in con-
ditione poſitos non videri inſtitutos, v. g. filium meum
hæredem inſtituo, ac, ſi ſine liberis deceſſerit, volo ut
hæreditatem Mevio reſtituat; vel ſi filius meus me vi-
vo decedat, Cajum inſtituo. Priori caſu liberi ſeu ne-
potes, & poſteriori filius non videtur inſtitutus. *hic
& l. 1. §. 8. ad L. Falc. l. 8. ſi quis omiſſa cauſa teſtam. & l.
29. §. 10. de lib. & poſth. Dn. Struvius Exercit. 3. th. 3.
Gail. l. 2. obſ. 136. num. 18. & plures alii.* Et ſic intel-
4 ligenda *l. 37. de Hered. inſt.* ut filii inſtitutio nepotis in-
ſtitutionem præceſſerit. *Clarus §. teſtam. q. 35. n. 2. Go-
mez. lib. 1. Reſol. c. 3. n. 23. Covarr. in c. Raynutius §. 3.
n. 9. Sande lib. 4. tit. 2. def. 1. & l. 4. t. 5. n. 17. & l. 4. tit. 6.
def. 5.* ubi conjecturas contrarias examinat. Cujus ſen-
tentiæ effectus eſt, quod, cum filii poſiti in conditio-
ne, non vero in diſpoſitione, & ſic non vocati, hæres
ſcriptus poterit bona hæreditaria pro arbitrio alienare,
& de iis diſponere pro arbitrio, quod facere non poſ-
ſet, ſi liberi eſſent in diſpoſitione, ſi igitur pater inte-
ſtatus decedat, excludunt liberi ſubſtitutum, quia jus
legimæ ſucceſſionis ipſis per hanc conditionem reſer-
vatum videtur. *Gail. d. l. n. 19. & ſeq.*

ad L. Patris & filii. 20.

SUMMARIUM.

Patris & filii teſtamentum quatenus pro uno, & quatenus pro duobus habeantur.

PAtris teſtamentum, in quo filio pupillo ſubſti-
tutus datus eſt, & filii teſtamentum, pro uno
teſtamento habentur, ſi uno contextu fiat, nam ſo-
lennitas una ſufficit, licet pater ſibi hæredem filium
ſcribat & ſubſtitutum nuncupet voce. Sed ſunt duo
teſtamenta quoad materiam, quia diverſæ ſunt hæredi-
tates. Unde ſicut teſtator ipſe bona ſua alienare non
prohibetur, ita nec pupillus. *L. ſi ab inſtituto. 45. de
leg. 1. Gailius lib. 2. obſ. 137. num. 13. Fuſarius de ſub-
ſtit. quæſt. 154.*

ad L. Si ita quis. 21.

SUMMARIUM.

Subſtitutus intra minus Ætatis pupillaris tempus, non admittitur, conditione exiſtente poſt hoc tempus.

PUpillaris ſubſtitutio fieri poteſt ad minus tempus,
quam pupillaris ætatis, v. gr. uſque ad 10. annum,
& tunc non extenditur de tempore ad tempus. *Zaſ.
hic & Mant. lib. 3. tit. 19. n. 12. Meno. h. lib. 4. praeſ. 6.
n. 9. & quos citat Fuſar. de ſubſt. q. 33.*

ad L. Is qui. 22.

SUMMARIUM.

Filius emancipatus a patre præteritus, fratri autem impuberi ſubſtitutus, ... voluntatem patris impugnet, poſt mortem impuberis amittat ſubſtitutionem & legata in eo relicta.

EMancipatus filius erat præteritus a patre, ſed idem
tamen ſubſtitutus filio teſtatoris impuberi. Mor-
tuo patre, petit bonorum poſſeſſionem contra tabu-
las, quæritur, an amittat ſubſtitutionem, ſi forte poſtea
pupillus moriatur? Videtur quod non, quia aliud eſt
teſtamentum patris, aliud filii impuberis, illud, non
hoc impugnavit. Sed affirmatur, quia judicium pa-
tris impugnavit. Ergo ſive obtineat, ſive non, a-
mittit ſubſtitutionem & legata in eo ſibi relicta. A-
liud autem eſt, ſi alius ſit hæres, quam qui impugnat.
*l. 34. §. fin. h. t. Zaſius hic in fine Card. Mantica de
conject. ult. vol. l. 5. tit. 12. n. 46.*

ad L. Si patet. 25.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Deciſio. 2.
Conciliatio l. pen. de injuſt. Teſt. & l. 78. ad Trebell. 3.

1 INſtituit quis filios impuberes, & eos ſibi invicem
ſubſtituit, & his ſubſtituit me, primo filio mortuo,
quæritur, an non pluralitas reſulvatur in ſingularitares,
& ego pro parte ſuecedam? Quod negatur, quia
2 extraneus in dubio poſt mortem omnium liberorum
videtur eſſe inſtitutus. *hic & l. pen. C. h. t. ibique* Autor
n. 1. & 2. Nec obſtat *l. pen. ſupr. de injuſto teſt.* quia ibi
duæ ſubſtitutiones, hic una. Nec *l. 78. ad Trebell.* quia
3 ibi duo fideicommiſſa.

ad L. Si Titius. 27.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Deciſio ejuſque ratio. 2.

1 MÆvios & Titius inſtituti hæredes, Mevius Titio ſubſtitutus, Mævio vero Sejus, ſed Mævius & Titius ambo repudiant, illo caſu Sejus non tantum ad Mævii, ſed etiam Titii portionem admittitur. *Donell. lib. 6. c. 14. & ibi Hillig. lit. F.* Ratio eſt, quia Sejus ſuccedit Mevio in omnibus juribus Mevio competentibus, ergo etiam jure ſubſtitutionis, quod Mevio competebat, quia non in portione Mevii tantum ſubſtitutus. *Cephalus lib. 5. conſ. 649. n. 75.*

ad L. Quidam. 30.

SUMMARIA.

Caſus legis. n. 1.
Regula, ſubſtitutum præferri conjuncto, quando fallat. 2.

1 TEſtator inſtituerat hæredes, primum & ſecundum, illum in tribus unciis, hunc in novem, primo ſubſtituit tertium vulgariter; ſi autem inſtituti primo & ſecundo gradu hæredes non ſint, Coloniam ſubſtituit in novem unciis, in tribus aliis unciis plures hæredes ſubſtituerat. Primus & tertius moriuntur, vivo teſtatore, ſecundus adiit hæreditatem, & ſic expirat ſubſtitutio ſacta tertio & Coloniæ, quæritur ergo de tribus unciis primo relictis vacantibus, an adcreſcant ſecundo, an vero ſubſtituti tertio gradu ſuecedant? Sed pro ſecundo reſpondetur. Unde col-
2 ligitur: licet regula ſit, ſubſtitutum præferri conjuncto,
per l. 2. §. ſi duo ff. de Bon. poſſeſſ. ſecund. tabb. eam tamen fallere, ſi ſubſtitutio facta in defectum primi & ſecundi gradus; nam donec omnes ex primo & ſecundo gradu mortui, non habet locum ſubſtitutio, ſed conjunctus ſubſtitutum excludit, præſertim ſi teſtator ſenſit de tota hæreditate in tertium ſubſtitutum conferenda. *Cujac. & Zaſ. hic & Mant. lib. 11. tit. 5. n. 25. Mattheſ. ſingul.* 168. *n.* 3. *Coraſ. in repet. l. poſt. aditam. 5. C. h. n. 67. ſeq. uſque ad fin. Zaſ. h. t. n. 5.* conſ. *Menoch. l. 4. præſ. 87. Gomez. tom. 1. reſol. c. 3. n. 26. & ſeq. Accorombonus in repet. l. Heredes mei 57. §. cui tamen. ff. ad Trebell. vol.* 4.

ad L. In ſubſtitutione. 31.

SUMMARIA.

An in ſubſtitutione hac: Quiſquis mihi hæres erit, etiam filio erit hæres, *ſufficiat, ſemel hæredem fuiſſe. n.* 1.
Quid, ſi ita: ſi filius Gajus hæres non erit, TUNC Sejus hæres eſto. 2.

1 SI pater ita ſubſtituit filio: *Quiſquis mihi hæres erit, etiam filio erit hæres*, ſufficit, ſi ſemel fuit hæres, licet eſſe deſierit, quia verbum (erit) non reſpicit tempus, quo moritur pupillus, ſed medium tempus, ſcilicet, quo Teſtator moritur, & ejus hæreditas adiri poteſt, ideo ſufficit, eum ſemel eſſe hæredem factum. *Menoch. conſ. 97. n. 108.* Hinc, ſi teſtamentum per querelam pro parte reſciſſum, hæres tamen ſubſtituti loco veniet, *vid. Zaſ. h. t. n. 44. Dn. Struv. Exerc. 33. th. 31.*
2 Sed aliud ſi ita: *ſi filius Gajus hæres non erit, TUNC Sejus hæres eſto.* Nam tunc conditio referri debet ad tempus mortis impuberis, & ſic, ut dicatur defecta, neceſſe eſt, ut dicto tempore Gajus filius ſit hæres, nec eſt ſatis, quod prius fuerit hæres & eſſe deſierit. *§. 1. h. l.* & hoc virtute dictionis TUNC, quæ extremitatem temporis denotat, qua non appoſita, ſi prius fuiſſet hæres & eſſe deſiiſſet, defeciſſet conditio ſubſtitutionis, ut in *princ. legis* dicitur. *Ruin. vol. 2. conſ. 200. n. 9. Riminald. lib. 4. conſ. 412. num.* 43.

ad L. Si mater. 33.

SUMMARIA.

Mater ſubſtituit tantum vulgariter. n. 1.
In h. l. *quo ſenſu fiat mentio pupillarium tabb.* 2.
Quomodo mater in effectu poſſit pupillariter ſubſtituere, agitur remiſſive. 3.
Caſus §. 1. h. l. 4.
Quid ex eo colligatur. 5.

1 MAter poteſt filium inſtituere ſub hac conditione, ſi pubes erit, & poteſt ei ſubſtituere vulga-
riter: nam pupillariter non poteſt. Licet enim pupil-
2 larium tabb. hic fiat mentio, abuſive tamen ita dicuntur, ratione ſubjecti & effectus, quia hujus reſpectu ſimilis eſt pupillari, ſecundum *Hill. lib. 6. cap. 25. lit. C.* vel ratione intentionis maternæ, quæ defecto vulgariter & pupillariter ſubſtituere voluit. *Coraſ. in repet. l.*
3 *Si teſtam. C. h. t. n. 26. vol. 8.* conf. *Berlich. deciſ. 111.* ubi *n.* 4. egregiam cautelam proponit, quomodo fere in effectu mater pupillariter ſubſtituere poſſit, & *Dn.*
4 *Struv. Ex. 33. n. 32. Zaſ. n. 19.* Sed pone in §. inſtitutum eſſe filium, & ſi filius vivo Teſtatore moriatur, ſubſtituit nepotem ex filio, & ſi hic non erit, hæres ſubſtituit me; mortuo teſtatore, ſuecedit filius ut hæres, & poſtea mortuus, nepos natus non erat, quæritur, quia ego in locum nepotis ſubſtitutus, ſi hæres non ſit, an ego ſuccedam? Neg. quia adita a filio hæreditate, expiravit ſubſtitutio nepotis, & ſic etiam mea,
5 *per. §. 1. h. l.* Collige, quando prima ſubſtitutio evanuit, vel exinanita eſt, tunc omnes ſequentes ceſſant, quæ ab illa dependent. *Zaſius hic Cephalus lib. 5. conſ. 620. n. 45. Alban. conſ. 344. n.* 1.

ad L. Ex duobus. 34.

SUMMARIA.

An ultimo decedenti ſubſtitutus, ſi duo ſimul decedant, illi utrique ſuccedere poſſit. n. 1.
Deciſio. 2. & 3.
Reſpondetur ad l. 34. de SCt. Trebell. 4.
Quæ uno tempore expediri non poſſunt, ſi tamen de prioritate non conſtet, pro æqualibus habentur. 5.
Subſtitutus vulgariter cohæredi, etiam ad ſubſtitutionem pupilli admittitur. 6.
Teſtamento per Bon. poſſeſſionem expugnato, tamen valet ſubſtitutio. 7.

1 IMpuberibus duobus hæredibus ſcriptis, ei, qui ſupremus moritur, ſubſtituit me, ambo vero ſimul moriuntur, an ad utriuſque hæreditatem pervenio, quia uterque poſthumus eſt, dum nemo eo poſterior; an vero ad neutrius, cum nullus videatur no-
2 viſſimus? Sed reſpondetur, me ad utriuſque partem
voca-

vocari, quia ambo erant noviſſimi, poſt quos nemo alius eſt; nam ſicut primus dicitur, quo nullus eſt prior, licet nullus ſequatur, ita noviſſimus dicitur, quem nemo ſequitur. Ergo collige, ſubſtitutum ul-
3 timo decedenti, utrique ſimul morienti ſuccedere.
4 Videtur autem contrariari *l. 34. de SC. Trebell.* Sed ibi ultimo decedenti ſubſtitutus erat in parte tantum,
5 quam probare non poterat. *Wiſſenb. ib. 25.* Idem etiam alibi locum habere poteſt, ubi non poteſt quid uno tempore fieri, ſed tamen ignoratur, quis prior, ut in duobus primogenitis. *Tiraq. de Primogen. q. 17. opin. 4. n. 1.* Vide caſum ſimilem in *l. 1. §. 6. de bon. poſſ. ſe-*
6 *cund. tabb.* Sed ex propoſita in §. 1. ſpecie facti, quæ ſatis clare *in textu* proponitur, colligitur, quod ſubſtitutus vulgariter cohæredi, etiam ad ſubſtitutionem pupilli admittatur, per illa verba, *quiſquis mihi erit hæres.*

7 *Ad §. ult.* Si teſtamentum per poſſeſſionem bonorum contra tabulas expugnetur, ſubſtitutio tamen pupillaris manet, & a ſubſtituto relicta debentur, *per §. ult. h. l. Trentac. de ſubſtit. p. 2. c. 14. n. 2. Vinc. Fuſar. q. 134.* quia remedium Juris Prætorii non poteſt tollere ſubſtitutionem, quæ eſt Juris Civilis. Aliud in querela inofficioſi. *l. 8. ff. de inoff. teſtam.*

ad L. Vel ſingulis. 37.

SUMMARIA.

Subſtituti, conjunctim vel ſeparatim plures inſtitutis, quomodo ſuccedant. n. 1. & 2.
Impubes dicitur inteſtatus. 3.

1 QUando plures perſonæ inſtituuntur, & iis ſubſti-
tuitur, tunc vel ſingulis ſubſtituitur, & ſic uno
morientε, ſuccedit ſubſtitutus; vel ultimo morienti,
& ita dum unus moritur, expectanda eſt mors ultimi
2 inſtituti. Seu diſtinguendum eſt, an ſubſtitutio fiat
pluribus ſeparatim, an vero pluribus conjunctis: hoc
caſu omnium mors expectanda; illo caſu unius morte
contingente, ipſi ſucceditur, *vid. Mantica de conject.*
ult. vol. l. 11. tit. 5. Menoch. l. 4. præſumpt. 186. & late de-
clarans *Vinc. Fuſar. q. 161.* Obiter notetur, impuberem
hic inteſtatum dici. *Berous vol. 2. conſ. 18. n. 20. Car.*
Ruinus vol. 3. conſ. 125. num. fin. cum alias dicatur inte-
ſtabilis.

ad L. Cauſa cognita. 40.

SUMMARIA.

Subſtitutio pupillaris an arrogatione pupilli pereat. n. 1.
Deciditur per diſtinctionem. 2.
Per ingreſſum Religionis an exſpiret ſubſtitutio. 3.

1 SUbſtitutus ſum pupillo pupillariter, ſed pupillus
cauſa cognita ſe arrogandum dedit, quæritur, an
ſubſtitutio pereat? Affirm. *Fuſarius q. 141.* Sed hoc de
2 mero jure intelligendum, cum in effectu non pereat.
Nam aut pupillus moritur in arrogatione, & tunc
beneficio cautionis ſubſtituto ſuccurritur; aut eman-
cipatus eſt, & tunc Jure Prætorio ſuſtinetur ſub-
ſtitutio. *Barry de ſucc. l. 4. tit. ult. num. 3. conf.* Manti-
ca de conject. l. 11. tit. 8. n. 9. Trentac. de ſubſt. l. 2. c. 12. n. 3.
3 Per ingreſſum Religionis Papa diſpenſante factum, an
expiret ſubſtitutio, vide *Fuſar. q. 142. Hier. Vertus in*
repet. legis ex facto n. 443. & ſeq. h. t. vol. 3.

ad L. Cohæredi. 41.

SUMMARIA.

Caſus princ. h. l. *n. 1.*
Deciſio ejuſque ratio cum ratione dubitandi. numero 2. 3.
Limitatur. 4.
Subſtituti reciproce quomodo ſuccedant. 5.
Ad ſubſtitutionem pupillarem quid requiratur. 6.
Idem requiritur in ſubſtitutione vulgari tacita. 7.
Subſtitutus per fideicommiſſum, teſtatori, non hæredi ſuccedit. 8.
Subſtitutio fideicommiſſ. an admittat detractionem quartæ Trebellian. & quando locum habeat. 9.
In quæ bona ſuccedat ſubſtitutus fideicomm. 10.
Filio exhæredato pater per fideicommiſſum ſubſtituere non poteſt. 11.
In ſubſtitutione reciproca prius vocantur in inſtitutione conjuncti, poſtea disjuncti. 12.
Exempla. 13. 14.
Quid ſi ſpecialiter quidam ſibi invicem ſubſtituti, poſt alii inſtituti, adjecta ſubſtitutione reciproca omnium hæredum. 16.
Caſus §. 6. h. l. 17.
Deciſio. 18.
Subſtitutus in parte, quando cenſeatur ſubſtitutus in totum. 19.
Quod limitatur. 20.
De quo caſu §. ult. loquatur. 21.

1 SPecies facti *in princ.* hæc Teſtator inſtituit Mevium
& Cajum, & hunc illi ſubſtituit, Cajo ſubſti-
tuit Titium: ſed Cajus moritur ante aditam hæredi-
tatem, vel antequam decederet Mevius, cui ſubſtitu-
tus erat. Mevius poſtea repudiat hæreditatem, an Ti-
tius Cajo ſubſtitutus ſuccedit non tantum in ejus
2 portione, ſed etiam in tota hæreditate? Videtur
quod non, quia portio Mevii Cajo nunquam dela-
ta, ergo nec ad ejus ſubſtitutum venire poteſt, quia ſub-
ſtitutus non poteſt habere plus juris, quam quod habet
3 is, cui ſubſtitutus eſt. Sed reſpondetur affirmative,
quia intentio teſtatoris fuit, totam hæreditatem trans-
ferre, ſub conditione non exiſtentis Mevii, transferre
in Cajum, & conſequenter in Titium. Eventus igitur
4 non conſiderandus, ſed intentio. *Donell. l. 6. c. 24. lit. G.*
ubi *Hilliger* notat, aliud eſſe in pupillari ſubſtitutione,
per *l. 47. h. t. Vulc. in §. 2. Inſt. h. t. nu. 2. & 3.* confecti
5 poteſt *Vaſq. de ſucc. progreſſu. §. 24. n. 17.* In reciproca
autem ſubſtitutione eædem ſunt partes ſubſtitutorum,
quas habent in inſtitutione *de quo ante actum.* Ad ſub-
6 ſtitutionem autem pupillarem requiritur, ut mortis
quoque tempore in poteſtate teſtatoris ſit filius *per §.*
7 *2. h. legis.* Nam ſubſtitutio pupillaris expirat per fi-
lii emancipationem, quod etiam de ſubſtitutione vul-
gari tacita, quæ in expreſſa pupillari continetur, di-
cendum, ut tradit *Mant. de conject. ult. vol. 5. lib. 6. n.*
13. & Vinc. Fuſar. pro more plures referens de ſubſt. q.
8 *66.* Et ſi ſubſtitutio ſit fideicommiſſaria, ſubſtitutus
non hæredi, ſed teſtatori ſuccedit, ut ex §. 3. commu-
niter probant Dd. *Roman. conſ. 246. n. 6. & quos alle-*
9 *gat. Fuſar. q. 274.* Et fideicommiſſaria ſubſtitutio ad-
mittit detractionem Trebellianicæ quartæ ac poſt pu-
berem ætatem locum habet, modo teſtamentum patris
valuit, ut teſtamentum vel ut Codicillus, ſi clauſula
Codicillaris appoſita, nam alias ſi teſtari voluit, ſed
nulliter teſtetur, nequidem ut codicillus valebit, utut,
5. teſtes ſint adhibiti. Ex fideicommiſſo non tenen-
10 tur bona filii propria ab eo quæſita, vel a matre ad
eum devoluta, ut ex §. 5. decitum, anno 1667. menſe
Sept. *conf. l. 17. §. 2. ff. ad Trebel.* Et ideo nec militi
11 hoc licet, per *l. 15. ff. de teſt. milit.* Et ideo exhæreda-
to filio pater per fideicommiſſum ſubſtituere non po-
teſt, per regulam: quem non honoro, nec poſſum gra-
vare; ſubſtitutus talis nihil conſequetur ex bonis pa-
rentis, a quibus ſecluſus is, cui ſubſtitutus, nihil ex
bonis filii, quæ pater onerare non potuit, quæ omnia
ex *d.* §. 3. probantur, & alibi fuſius hæc declarantur.
12 Subſtitutio reciproca vocat prius in inſtitutione con-
junctos, poſtea disjunctos, *per* §. 4. v. gr. Si primum
& ſecundum in quadrante inſtitui, tertium & quar-
tum in dodrante, & hos omnes ſibi invicem ſubſti-
tuam

tuam, ſi primus repudiat ſuam partem, reliqui non ſuccedunt, ſed tantum ſecundus, quia ipſi conjunctus. *Decius conſ.186.numer.12.vol. 2. & vol.3.conſ.152.numero 11. Cravetta conſ.43 numero 1.Hippol. Rimin.vol.3.conſ.279.*
13 *numero* 201.*& ſeqq.* Unde infertur, ſi pater inſtituit liberos ex primo matrimonio in quadrante, & eos invicem ſubſtituit, ſi unus ex poſterioribus deficiat, ejus portio ad conjunctos ſecundi matrimonii liberos tantum pertinet. Sic, ſi quis filios fratris Hieronymi in ſe-
14 miſſe, & filios alterius fratris in alio ſemiſſe inſtituat, & unus ac alter ex prioribus deficiat, ejus vel eorum portiones non ad alterius fratris liberos, ſed ad liberos Hieronymi pertinent. Ita conſuluerunt *Ruinus lib.2. conſ.168.Menoch.conſ.198.numero 18.& ſeq.Decius d conſ.*
15 186 Porro *ex hoc* §. probant: duo vincula plus reſtringere, quam unum *Zaſ ad h. §. numero 5.Ruminal.de conſ.*
16 279.*numero* 103. Quando vero quædam perſonæ ſibi invicem ſpecialiter ſunt ſubſtitutæ, poſtea alii hæredes inſtituti, & ſubjecta clauſula, quod omnes hæredes ſibi invicem ſubſtituti, tunc clauſula illa generalis ad eos, qui inter ſe ſpecialiter ſunt ſubſtituti, non præſumitur extendenda, *per* §. 5. Et ſic, ſi filius decedat, ejus portio ſoli patri adquiretur, ſi ex cæteris hæredibus quis deficiat, pater & filius inter ſe ſpecialiter ſub-
17 ſtituti, deficientis portionem non accipient. Sed pone, me inſtituiſſe filium impuberem & Cajum, quem illi etiam ſubſtitui, & multa legata ab eo aliis relicta, mortuo pupillo Cajus vult Falcidiam à Legatis detra-
18 here, quæritur, an poſſit? Reſp. quod non, licet enim portio, in qua ſubſtitutus eſt, ſit gravata, illata tamen portio, quam in inſtitutione habet, non eſt gravata, & ſic portiones communicantur ac contribuuntur §.6. *h.l.*
19 *vid. hic Zaſius mihi pag.* 103. Subſtitutus autem in parte, videtur ſubſtitutus in totum, ſi nullus alius reperitur cum eo ſubſtitutus. §. *ult. hujus legis Zaſius ad hunc.* §.*numero* 6. ubi *hunc* §. ſingularem vocat. *Menoch.lib. 4 præſumpt.*48.*numero* 4.*& conſ.*224.*numero* 49.*Galiaula in repet.l.centuriæ.num.* 31. *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 71. *plures citans.* Idem in pupillari ſubſtitutione, quod multis explicat *Fuſarius quæſt.*116. *de ſubſtitut.* & quos
20 magno numero refert *Berlich.p.2.deciſ.*262.*numero* 21. Sed hoc limitant Dd. quos ſequitur hic *Zaſius*, ſi ſubſtitutio ſit facta per verba communia vel obliqua, quia ſubſtitutio fideicommiſſaria per verba obliqua facta ei, qui in re certa inſtitutus eſt, non trahitur ad univerſum. *l.cogi.*16.§.2.*ff.ad Trebellianum. Cephalus conſ.*411.
21 *num.*17.Dd.refert *Berlich.p.2. deciſ.*262. Et *hic* ergo §. de directa, non fideicommiſſaria ſubſtitutione intelligendus. *Cephalus conſ.*231.*numero* 22. ſicut & ad expreſſam pupillarem *hunc* §. reſtringit *Hondedæus leg. 1. conſ.*73.*num.*26.

Ad L. Ex facto. 43.

SUMMARIA.

Subſtitutio exemplaris quando exſpiret. n.1.
An iniquum ſit, homini ſanæ mentis adimere teſtandi facultatem. 2. 4.
Quid hic nonnulli colligant in foro Saxonico. 3.
An ex h. l. *probari poſſit: teſtandi facultatem nec per ſtatutum, nec per Principem adimi poſſe.* 5.
Quid ex h. l. *colligatur de ſubſtitutione ſurdi & muti. num.*6.
Rumpitur ſubſtitutio pupillaris ſi pupillus nanciſcitur liberos. 7.
Probatur ex hac l. interpretatio Privilegiorum authentica. 8.

1 SUbſtitutio exemplaris, quæ etiam à matre fieri poteſt. *Barry lib.5.tit.4.n.2.* expirat, impedimento ceſſante, & liberis poſtea ſuſceptis. Colligunt *ex hac lege,*
2 *ejusque principio*, iniquum eſſe, homini ſanæ mentis adi-
3 mere teſtandi facultatem. Unde etiam colligere volunt nonnulli in foro Saxonico, quoniam eo jure maritus mobiliaris hæres eſt uxoris, id intelligendum eſſe, niſi uxor teſtamentum fecerit. nam alias adimeretur uxori teſtandi facultas, ſi nulla alia habeat bona, quam mobilia, quod plerumque fit. Sed alii diſſentiunt, & putant,
4 per conſequentiam fieri poſſe, ut quis non habeat teſtandi facultatem de facto, ob defectum bonorum, ut in donatione omnium bonorum, etiam futurorum, in-
5 greſſu monaſterii, arrogatione & ſimilibus. *Finkelth. obſer.*104. *& quos refert num.*11. Et quamvis etiam nonnulli *ex h. l.* velint probare, non poſſe per ſtatutum, imo neque per Principem induci, ut quis non poſſit teſtari, hoc tamen refutat. *Tiraq. de primog.q.*47.*nu.*6. cum non dicatur, quod Princeps non poſſit, ſed quod facere non
6 præſumatur. Ex *hac lege* etiam colligi poteſt, muto & ſurdo non poſſe ſubſtitui, niſi impetrato beneficio Principis, ſi intellectum habeat. *Donell.l.6.c.*27.*lit.D. & ibi Hill.* ſecus ſi natura mutus, & ſurdus, & rationis uſum non habeat, nec poſſit animi ſenſa certo explicare. *Fu-*
7 *ſar.q* 185. Colligunt etiam, ſi pupillus nanciſcatur liberos, quod quidem rarum, non tamen impoſſibile, quod tunc rumpatur pupillaris ſubſtitutio. *hic & l.cum avus. ff.de condit. & demonſtr. Mantica de conject.libr.5.tit.12. num* 12.*Menoch.lib.4 præſ.*89.*num.*129 *Fuſar.de ſubſtit.q.* 136.*Franc. Barry de ſucceſſ.lib.*4.*tit ult.num.*11.Multa hic Dd. tradunt de exemplari ſubſtitutione, de qua ulterius
8 vide *Fuſar.qu.*166. *usque ad quæſt.*205. Colligunt etiam *ex hac l.* de interpretatione privilegiorum ſolum principem cognoſcere. *Klock. conſ* 6. *numero* 97. *& l.2. deciſ* 416.*numero* 10.*vol.1.Cardin.Tuſchus concl* 737. *lit.P. Carpzov.lib.1 Juriſpr.Eccleſ.defenſ.*: 26.*in fine.* ideoque Tribunalia & Dicaſteria, licet loco Principis cognoſcant cauſas & dijudicent, & privilegia per mandata tueri debeant, declarationem tamen & interpretationem non ad ea, ſed ad ipſum Principem pertinere. *Dn.Mev. p.5.dec.*306.

Ad L. Lucius. Titius. 45.

SUMMARIA.

Subſtitutio facta filio legitimo & naturali, non eſt pupillaris. 1.
Hujus effectus ratione ſucceſſionis matris. 2.

1 SUbſtitutio facta pupillo filio ſuo & filio naturali, non poteſt eſſe pupillaris, ſed eſt vulgaris: Ideoque ſi pupillus adiit hæreditatem paternam, hæreditas ejus
2 ad matrem pertinet; ſed ſi fuiſſet reciproca, mater excluderetur. Unde quidam concludunt, matrem excludi à legitima. *Vid. Finckelth obſ.*29.*n.*27. Sed de eo *ad tit. de inoff.teſtam.ad l.*8 dictum eſſe memini.

Ad L. Qui habebat. 47. pen.

SUMMARIA.

*Caſus legis. num.*1.
Deciſio. 2.
Quid ex h. l. *colligatur.* 3.

1 PAter filium & filiam impuberes habens, illum inſtituit, hanc exhæredavit, & filio ſubſtituit filiam, huic uxorem & ſororem ſuam ſubſtituit; filia impubes moritur ante filium, poſtea filius etiam mor-
2 tuus, filiæ bona pertinent ad ſubſtitutas fœminas. Sed quid de bonis filii? Reſpond. ea non pertinent ad
3 ſubſtitutas, quia filio non ſunt ſubſtitutæ; Ergo ad hæredes ab inteſtato pertinent. Collige, in ſubſtitutione pupillari non fieri tranſmiſſionem ad ultimum ſubſtitutum, ſi caſus ultimæ ſubſtitutionis non evenit, nec aliud apparet de voluntate teſtatoris. *Pariſius vol.3. conſ.* 73 *numero* 40 & ubi prima ſubſtitutio defecit, ea, quæ ab illa dependent, ſubſiſtere non

poſſunt. *Cephal. conſ.* 620. *n.*23. *&* 19. Et ſpes ſubſtitutionis non tranſmittitur. *Hier. Verius in rep. L. ex facto h. t. n.* 426. *Berous conſ.* 128. *n.* 36. *vol.* 2.

TITULUS VII.

De Conditionibus inſtitutionum.

ad L. Sub impoſſibili. 1.

S U M M A R I A.

Impoſſibilis conditio vel natura, vel lege talis, inſtitutionem vitiat. n. 1. 2.
An impoſſibilis conditio, ſi quis ſolus ſub conditione negativa inſtitutus. 3.
An impoſſibilis conditio, ſi quis inſtitutus ea conditione, ſi cognatam uxorem duxerit, qui tamen gradus prohibitus diſpenſationem admittat, & inſtitutionem vitiet. 4. 5.
Impoſſibilis conditio, quæ pro poſſibili habetur a teſtatore & alias in ſe poſſibilis eſt, diſpoſitionem vitiat. 6.
Excipitur pia cauſa. 7.

1 PEr impoſſibilem conditionem inſtitutio non vitiatur. *hac l.* 1. *&* 6. *h. t.* Autor *ad L.* 1. *n.* 1. *C.
ac indict. vidnit.* ſecus in contractibus. *Burry l.* 17. *t.*10.
2 *num.* 9. *Moll. lib.* 1. *ſemeſt. diſſ.* 3. Idem io conditione
turpi. *Fuſarius de ſubſt. qu.* 454. *n.* 99. *& ſeq.* & in conditionibus in fraudem legis appoſitis. *l.* 7. *h. t. Fuſar.
d. q. n.*103. Conditio impoſſibilis etiam videtur, ſi
3 ſub conditione negativa qois inſtitutus ſit & ſolus,
cum nemo ſit, cui caveri poſſit, per *lib.* 4. §. 1. *h. t.*
4 Dixerim, imo hæredibus legitimis caveri poſſe. Sed
quæritur, ſi inſtitutus ſim ea conditione, ſi cognatam
aut affiuem uxorem duxero, iſque gradus ſit, qui diſpenſationem procul dubio admittat, licet jure muoicipali ſit prohibitum in tali gradu matrimonium, eo
5 caſu putarem, debere me petere diſpenſationem. Sed
ſi ſcrupulus ſit, an non jure Divino etiam ſit prohibitum matrimonium, tunc me auditum iri puto, ſi jurem, me conſcientiæ ſcrupulo retineri, ne ducam;
6 nam hactenus pro impoſſibili haberetur. Sed eo caſu
dici poſſet, me non fore hæredem, quia ſi teſtator haboit pro poſſibili, non rejicitur conditio, ſed vitiatur
diſpoſitio. *l.*58. *ſupr. de Condict. indeb. Mant. l.*3. *tit.* 10.
n. 7. *Donell. lib.* 8. *c.* 32. *Gomez. l.* 1. *var. reſol. c.* 12. *n.*
7 75. *Fuſarius d. l. nu.* 98. Sed excipitur pia caoſa, *Burry de Succeſſ. l.* 17. *tit.* 10. *num.* 3. Idem, ſi cooditio
non ſit per ſe impoſſibilis & abſolute talis, licet hæredi ſit impoſſibilis ob inopiam. *lib.* 4. §. 1. *ff. de ſtatu lib.
l.* 137. §. 4. *de verb. obl. l.* 72. §. *pen. de condit. & dem.
Graſſus in verbo, Inſtitutio. q.*25. *n.*3. *Donell. de c.*32. *lit.E.*

ad L. Si hæredi. 5.

S U M M A R I A.

Plures conditiones adjectæ an omnes implenda n. 1. *&* 2.
Singulare quoddam circa legata. 3.
Caſus proponitur. 4.

SI ſub pluribus conditionibus quid relictum, omni-
1 bus ſatisfieri oportet; ſi disjunctim, alterutri. *Donell. lib.* 8. *c.*31. *& ibi Hill. lit.* C. Autor *ad L.* 6. *n.* 1.
C. de Inſtit. & ſubſtit. Si autem in diverſis partibus
2 proponatur alia atque alia conditio, unam implere
ſufficit, quia tunc disjunctive intelligendæ ſunt conditiones. *l.*17. *h. t. & l.*27. §. *fin. ſupr. de hæred. inſtit.* Aliud
3 in legatis, ubi conditio noviſſima implenda. *l.* 87. *de
condit. & demonſtr.* quia legata facilius adimuntur,
quam hæreditas. *Harpr. in* §.11. *h. t. Wiſſenb. d.* 57. *th.* 9.
Et *ex hac lege* deciſus fuit caſus, ſi quis ita ſubſtituat:
4 Deſſen der Sohn in ſeinen unmündigen Jahren Todes verfahren / und keine Erben hinter ſich verlaſſen.

Quæ conditio poſterior licet non prior exſtitit, & ideo non eſt ſubſtitutioni locus. *Menoch. conſ.* 679. *num* 2. *Vinc. Fuſar. de ſubſt. q.* 433. *n.* 2. *& q.* 455. *num.* 1. Licet diſſentiat *Trentac. de ſubſt. p.* 4. *c.* 9. *n.* 23. Si autem ita quis inſtituerit hæredes, ſi filius inteſtatus, vel ſine liberis, vel ſine teſtamento, vel ſine nuptiis deceſſerit, tunc eo caſu tantum locus ſubſtituto, ſi omnes conditiones impletæ, per *l.* 6. *C. de inſtit. & ſubſt.* nam disjunctiva poſita inter plures conditiones, reſolvitur in conjunctivam, ſi inter eas etiam reperiatur hæc, ſi ſine liberis moriatur. *d. l.* 6. *& l.* 85. *h. t. de hæred inſt.* quod etiam in extraneis hæredibus obtinere, putat *Mantica de conject. ult. vol. l.* 11. *tit.* 1. *n.* 6. *Graſſus in verbo, inſtitutio. q.* 26. Autor *ad d. L.* 6. *n.* 3. *C. de inſtit. & ſubſtit.*

ad L. Quæ ſub. 8.

S U M M A R I U M.

Conditio juris jurandi adjecta non obligat inſtitutum, nec legatarium ad eam implendam.

COnditio Jurisjurandi præſtandi tam in inſtitutionibus, quam in legatis remittitur. *hac & l.* 20. *ff. de Cond. & demonſtr.* Autor *ad L.* 6. *n.* 3. *C. Commun. utr. Jud.* Conditio enim Jurisjurandi a Prætore reprobâtur: nulla enim neceſſitas neque utilitas ſuadet juramentum; nam teſtator ipſum factum voluit potius, quam juramentum. *Manz. in cent. dec. qu.* 40. *nu.* 25. Non vero remittitur id, quod quis facere juſſus eſt, joramentum tamen in præteritum poteſt injungi. *Donell. & ibi Hill. lib.* 8. *cap.* 32. *lit.* M. *&* N. *Vulq. de Succeſſ. Progreſſ.* §. 30. *n. fin.*

ad L. Filius. 15.

S U M M A R I A.

Conditio turpis adjecta filio inſtituto reddit teſtamentum nullum. num. 1.
An conditio religionis mutanda pro turpi habenda. 2. 3.
An ex h. l. *colligi poſſit: Venditionem rerum hæreditariarum hæredi in teſtamento ademptam, & executori attributam, de jure non ſubſiſtere.* 4.

1 QUæ facta lædunt pietatem, exiſtimationem, &
verecundiam noſtram, & contra bonos mores
fiunt, nec facere nos poſſe credendum eſt. Autor *ad L.*
4. *n.* 1.5. *C. de inut. ſtip. Et ad L. un. n.*6. *C. Ne fiſc. rem
quam vend. &* ideo ſi filius ſub tali conditione inſtitutus, annullatur teſtamentum. *Donell. lib.*6. *c.*19. *lit. D.*
2 Autor *ad L.* 2. *nu.* 1. *C. de Inſt. & ſubſtit.* Huc refert
Carpz. p. 1. *dec.* 89. *Struv. th.* 50. conditionem mutandæ Religionis. Sed cum mutatio Religionis ex alia juſta cauſa fieri poſſit, non haberem eam ſimpliciter pro
turpi conditione: niſi ob hanc quis talem dicat, ſi uxorem duxerit hanc, quod pretio ad amorem invitari vi-
3 deatur. Sed ſi quis per talem conditionem invitetur
ad Religionem, quam ſcit eſſe falſam, & verbo DEI
contrariam, tunc omnino turpis erit conditio, & ſpre-
4 ta conditione, validum legatum. *Ex hac* etiam *L.* 15.
aliiſque rationibus colligit *Dn. Manz. in cent. dec. q.*
40. venditionem rerum hæreditariarum hæredi in teſtamento ademptam & executori attributam, de jure
non ſubſiſtere; ſed quod pace tanti viri dixerim, ergo
nullam turpitudinem hic reperio, cum poſſit legem
ſuis rebus dicere pro lubitu.

ad L. Si Titius. 16.

S U M M A R I A.

Conditio perplexa tollit diſpoſitionem. n. 1.
Limitatur. 2. 3.

1 PErplexa conditio, cujus exemplum *in lege* propoſitum clarum eſt, vitiat inſtitutionem, quia
con-

conditio non poteſt præcedere effectum diſpoſitio-
nis. *Menoch. l. 4. præſ. 16. n. 33. Renſn. de Teſtam. p.6.
c.11. n. 4.* Et dubium, in utro prius debeat impleri
conditio, & ideo non uterque ſed neuter hæres eſt.
2 *Don.lib.8.c.231.& ibi Hillig.lit. G.* Quod ſi autem per-
plexitas non veniat ex verbis Teſtatoris, ſed præter ip-
ſius voluntatem ex eventu inſperato, non vitiatur diſpo-
ſitio. *arg.l.88.ad L.Falc.Durandus de condit.p.3.c.10.n.7.*
3 *& ſeq.* aut ſi per impropriam ſignificationem tolli poſ-
ſit perplexitas, ut in *l.4.h.t.Durandus d.l.n.10. & ſeq.*

ad L. Si plures. 17.

SUMMARIUM.

*Quid ſi conditiones plures neque conjunctim, neque dis-
junctim appoſitæ.*

SI plures conditiones neque conjunctim, neque dis-
junctim in diverſis teſtamenti partibus ſunt præ-
ſcriptæ, conditio, quæ prior exſtitit, occupabit inſti-
tutionem. *D. Wiſſ. d. 57. th. 9. vid. l. 87. infra de
condit. & demonſt.*

ad L. Mulier. 20.

SUMMARIA.

*Conditio de non exigenda dote marito adjecta quomodo
impleatur. n. 1.*
*Quomodo conditio, quæ appoſita hæredi, antequam hæres
eſſet, implenda. 2.*

CONditio de non exigenda dote marito appoſita
1 impletur, ſi caveat cohæredibus, ſe non exactu-
rum. Eſt enim conditio negativa, quæ per cautionem
2 Mutianam impletur, ſed ſi conditio obliqua appoſita
hæredi, antequam hæres eſſet, implenda, quæ ab ipſo
de jure nondum impleri poſſit, tunc ſufficit de facto
implere, quæ impletio hæreditate adita convalidatur;
nam in ſpecie facti, quæ in §. 1. proponitur, & per
ſe ſatis clara eſt, certum eſt, hæredem non poſſe ma-
numittere, non poſſe ſervitutem alteri conſtituere, ſed
ſufficit, ſi faciat, quantum poteſt. *Ceph. con. 370. n. 6.*

ad L. Uter ex fratribus. 23.

SUMMARIUM.

*Reg. Quod conditio habeatur pro impleta, quoties non
ſtat per eum, qui implere debet, ex* h. l. *fallit.*

UTer ex fratribus duxerit conſobrinam, habebit
dodrantem; ſed illa neutri nubere vult, & ſin-
guli in æquales partes ſuccedunt. Idem, ſi conſo-
brina vivo teſtatore defuncta. Et ſic fallit hic regu-
la, quod conditio habeatur pro impleta, quoties non
ſtat per eum, qui implere debeat. Nam uterque du-
cere non potuit, nec illa utrique potuit nubere. Ergo
Teſtatoris tacita voluntas fuit, ſi non ſtet per fratres,
utrumque æqualiter ſucceſſuros. *Menoch. conſ. 262.
num. 16. ſeq.*

ad L. Pen. §. 1.

SUMMARIA.

Codicillis hæreditas non datur. n. 1.
Nec hæredi in codicillis conditio adjici poteſt. 2.
*Nec conditio in teſtamento appoſita, per codicillum re-
movetur. 3.*

1 COdicillis ut dari hæreditas non poteſt, ita nec a-
dimi. *hic & §. pen. Inſtit. de Codicill.* Autor *ad*
2 *L.14. n.7. C. de Teſtam.* Hinc nec conditio adjici po-
teſt in codicillis ei, qui in teſtamento pure erat inſtitu-
tus, *per h. §. Dilectus de arte teſtandi. c. 10. cautel. 8.
Brunneman. in Pandect.* Tom. 1.
3 *Vaſqu. de Succeſſ. creat. §.25. n.13. Ant. Fab. lib.18. con-
ject. c.16. circa med.* Sic conditio appoſita in teſtamen-
to, non poteſt removeri in codicillis. *Barry de Succeſſ.
lib.11. tit.6. n.10. Donell. l.7. c.19. in fin.*

ad L. ult.

SUMMARIA.

Conditio poteſtativa duplex. n. 1.
Harum effectus. 2. & ſeq.

1 FIlius ſub poteſtativa conditione inſtitui poterat;
non vero caſuali. *Carpz. p.3. c.9. def.18.* Autor *ad
L.1. n 3. C. de Inſtit. & ſubſtit.* Sed poteſtativa duplex
eſt, 1. quæ in ultimo vitæ momento impleri poteſt per
alium, ut conditio dandæ pecuniæ; alia vero, quæ
2 non poteſt, ut ſi aſcenderit capitolium. Si illa, neque
ex teſtamento, neque ab inteſtato patri hæres erit: non
illud, quia conditio non eſt impleta; non hoc, quia
pependit cauſa teſtati, & non potuit tranſmittere hæ-
reditatem, qui hæres non factus; ſed hoc caſu filius
3 ab inteſtato eſt hæres in ipſo mortis puncto. Poſterius
autem explicatur ſimili: Titius ſit hæres, ſi Capitolium
aſcenderit, ſi non aſcenderit, habeat agrum. In agone
conſtituto eo, prius defecit conditio, quam vita. Sed,
4 ſi ſubſtituti nepotes, primo caſu poſt mortem demum,
poſteriori caſu in vita adhuc ſuccedunt ſubſtituti. Quis
hujus Papinianææ ſubtilitatis ſit effectus, vid. *Manz.
de teſtam. tit.7. q.6.* conſ. *Cujac. tom. 4. p. 293. & ſeq.
Mantua ſing. 195. Fab. lib. 10. conject. cap. 2. Struv. d.
Ex. 33. th. 48.*

TITULUS VIII.

De Jure deliberandi.

ad L. 1.

SUMMARIUM.

*Deficiente juris determinatione, an ad arbitrium judi-
cis recurrendum.*

EX *hac l. 1. & §. 1.* obſervant Doctores, quando a-
liquid in jure non reperitur determinatum, ad
arbitrium judicis recurrendum eſſe. *Decius ad l. edita.
n.19. de edendo. Contardus. ad L. diffamari. q.99. n.51.*

ad L. 2. 3. & 4.

SUMMARIA.

*Tempus deliberandi quamdiu competat, & an prorogari
poſſit. n. 1.*
An coarctari poſſit. 2.

1 TEmpus deliberandi hæredi conceſſum eſt centum
dierum, quod prorogari non debet, niſi ex ma-
gna cauſa. Sed quæritur, annon coarctari poſſit hoc
2 tempus? Et videtur quod non, quia in prorogatione
extenditur Jus ſucceſſionis, in coarctatione vero mi-
nuitur. Sed hæc ratio concludit tantum in eo, qui ad
ſuccedendum primus eſt in gradu, ſed non in eo,
qui ipſum ſubſequitur, & lex tam unam, quam al-
teram perſonam attendit, cum ſtatuerit tempus priori,
ne diu cunctando ſequentem fruſtretur, & in incer-
to maneat ſucceſſio. Ita *Menoch. lib. 2. Arb. quæſt.
caſu. 1. num. 11.*

ad L. Ariſto. 5.

SUMMARIA.

Tempus deliberandi quibus utile. n. 1.
*Hæres adhuc deliberans habet facultatem alienandi res,
quæ tempore peritura ſint. 2. 3.*

1 *IN princ.* dicitur, quod non tantum creditoribus
conſulatur, quod certum tempus deliberandi hæ-
redi detur: ſed quod etiam hæredi; & ideo illi fa-
cultas danda inſpiciendi inſtrumenta in hæreditate
2 reperta; imo etiam facultas alienandi hæredi adhuc de-
liberanti datur, in rebus tempore perituris, in §. 1.
3 Ideoque *hunc textum* notabilem vocat *Pinell. de bonis
mat. in l.1. part.3. n.26.* quod ibi comparetur neceſſitas
alieni æris ad caſum illum, quo res perituræ, vel one-
roſæ hæreditati, vel damnoſæ, &c. quod ad Tutorem
& patrem accommodat.

ad L. Ait Prætor. 7. §. 2.

SUMMARIA.

An univerſaliter verum, quod qui alienare non poteſt, nec agere de illa re queat. n. 1. 2.

Sententia in feudis aliisque rebus reſtitutioni ſubjectis non obſtat ſucceſſori. 3.

COlligunt I. *ex h.* §. generalem regulam: Quod
1 quia alienare non poteſt, non poſſit de re illa
agere *Tiraq. de LL. connub. gl. 5. n.* 107. Quod ta-
2 men univerſale non videtur, nam pater bona filii a-
lienare non poteſt, & tamen agere poteſt. Sed vide-
tur optima reſponſio *Bartoli*, quod poſterius de eo in-
telligendum ſit, qui proprio nomine agit. *Pinellus in
3 loco jam citando n.* 47. II. Sententiam, in feudis aliiſ-
que rebus reſtitutioni ſubjectis, non obſtare ſucceſſori.
*Dec. conſil. 445. n.29. conf. tamen Pinell. ad l.1. C. de
bon. mat. p.3. n.48.* Sed de eo alibi.

ad L. Si quis. 8.

SUMMARIA.

Suus hæres an & intra quod tempus repudiatam hæreditatem revocare poſſit. n. 1.

Limitatio. 2.

SUus hæres abſtinuit a paterna hæreditate, & tamen
1 poteſt petere ſpatium ad deliberandum, & ſic po-
ſtea adire hæreditatem repudiatam, ſcil. intra triennium
a tempore repudiationis computandum, ſi major, vel
intra triennium computandum, a tempore utilis anni
lapſi, ſi minor fuit, juxta *l. fin. C. de repud. hered.* Addi-
2 tur hic limitatio, ſi res adhuc integra, nec bona ſint
diſtracta; aliud in emancipato. *Cavallos q. 627. Pa-
dill. ad l.3. C. de Jur. & fact. ignor. n.10. & ſeq.*

Ad L. Filius. 9.

SUMMARIA.

Hæredi adhuc deliberanti qua jacente hæreditate conceſſa ſint. n. 1.

Loco deliberationis quid hodie obſervetur. 2.

Inventarii requiſita. 3.

Hæres circa unam rem peccando quoad cæteras tamen inventarii fructum non amittit. 4.

Minorennis errore rem omiſiſſe præſumitur. 5.

Creditores hodie non citantur. 6.

Intra tempora inventarii hæres conveniri non poteſt n.7.

Jure Saxonico inventarium quidem remiſſum, actiones tamen & eo jure confunduntur. 8.

Dn. Mevii & Dn. Carpzovii *diſſenſio conciliatur, An ſcil. hæres facto inventario periculum rerum hæreditariarum non ſuſtineat. 9 & ſeq.*

Hæres ſi in mora ſit, non prodeſt ei inventarium. 12.

Hæres confecto inventario, quomodo primo venienti poſſit ſolvere. 13.

An ultimo venientes Creditores contra tertium, cui prius ſolutum, ſtatim actionem intentare poſſint. 14. 15.

Hæres, qui ex alia cauſa conveniri poteſt, non gaudet beneficio inventarii. 16.

Inventarium non exhibitum, non prodeſt. 17.

Hæredis hæres an ad inventarium teneatur. 18.

Primo hærede non conficiente inventarium, an ſecundus cum effectu offerre poſſit. 19. 20.

Pater ad inventarium non eſt obligatus. 21.

Quod limitatur. 22.

Quid de matre. 23.

An ſi inventarium a tutore confectum, pupillus aliud conficere teneatur. 24.

HÆredi adhuc deliberanti non nulla in hæredita-
1 te jacente conceſſa ſunt, I. ne liceat ipſi inſpi-
cere inſtrumenta eorumque copias. *l. 5. pr. h. t.* II. il-
larum rerum, quæ moram non patiuntur, diſtrahendi
poteſtas hæredi danda eſt. *d. l. 5. & §. 1.* Et III. filio
2 hæredi interim debentur alimenta, *per h. l. 9.* Sed ſpa-
tium deliberandi hodie rarius petitur, ſed illius loco
confici ſolent inventaria, de quorum forma & effecti-
3 bus agitur in *l. fin. C. h. t.* Et ibi Autor, quod debeat in-
tra 30. dies poſt apertas tabulas inchoari, opera Notarii
publici, citatis eis quorum intereſt, adhibitis teſtibus
tribus, & in eo ſpecifice exprimi omnes res defuncti;
4 Et ſi una vel altera ſtudio omiſſa, teneatur hæres in du-
plum, fructu tamen inventarii in cæteris fruatur. *Ro-
land. a Valle in tr. de Inventar. p.4.§. quod ſi hæres poſuit.
Menoch. conſ.471. Bach. diſp.12. in Treutl. vol.2. th.8. lit.
F.* ut reſponſum etiam a noſtra facultate memini, die
5 20. Sept. anno 1653. Quamvis in minorenni in dubio
potius præſumatur error. *Surdus dec. 222. Franc. de
Barry de Succeſſ. l.11. tit.8. n.13.* Sane citatio credito-
6 rum per conſequentiam colligitur a Dd. ſed in uſu non
eſt, nec æſtimatio ullibi requiritur. *Dn. Mev. p.2. dec.
356.* Autor *ad L. ult. n.50. C. h. t.* Puto tamen, omiſſio-
nem citationis hoc operari, ut deferri poſſit juramen-
7 tum. Donec tempora Inventarii lapſa, creditorum nul-
la eſt actio. *l. fin §. donec. C. h. t. Mev. p.5. dec.354.* Si
poſt tempora præfixa elapſa, vel poſtquam hæres res
hæreditarias apprehendit, in ſuos uſus convertit, vel
alienavit ac deminuit, nulla uſus proteſtatione, nul-
laque alia juſta cauſa excuſatus, hæres beneficio
Inventarii, quod ab ipſo abdicatum videtur, non uti-
tur, nec ſpes ma orenni reſtitutionis, per tradita *Dn.
8 Mevii p. 5. dec.146.* Et in foro Saxonico, licet hæres,
qui ſimpliciter ſine Inventario adiit, non teneatur ul-
tra vires hæreditatis. *Ant. ad d. L. ult. n.5. & 23. C. h. t.*
confunduntur tamen actiones, quas habuit hæres con-
tra defunctum. *Zang. de Except. p.3. c.9. n.35. Berlich.
p.2. dec.203.* ubi ita judicatum teſtatur, & ita in Facul-
9 tate noſtra reſponſum memini. Et hoc loco non poſſum
prætetire inſignem diſſenſionem duorum Luminum
juris noſtri ſcil. *Dn. Carpz. & Dn. Mev.* quorum
ille omnem caſum facto Inventario removet ab hære-
de. *p.2. dec.160.* hic vero imputat hæredi, ut Domi-
no per additionem facto. Sed putarem conciliari poſ-
ſe has ſententias ſi diſtiguamus, utrum hæres fuerit a
Creditoribus interpellatus, & in mora conſtitutus, &
ſic oblatione bonorum potuiſſet ſe liberare, & hoc
non fecit, & tunc caſus ſuperveniens hæredi dubio
ferendus. Aut vero ignoravit ſaburram æris alieni,
creditores tacuerunt, &c. & hic deciſio Carpzovii
10 æqua videtur. Egeret hæc res deciſione, ut omnes ſci-
rent debitores, quam male rebus ſuis conſulant, dum
in bonis hærent, nemini ſolvunt, & creditores elu-
dunt. Nam ſubſequens caſus in caput eorum recidit,
quod utinam omnes ſcirent obærati. Sane ſi ſenten-
11 tia Dn. Carpzovii vera eſſet, quod hæreditas cum be-
neficio Inventarii addita repudiari poſſit, tunc ſeque-
retur etiam, caſu ſuperveniente hæredem extra peri-
culum fore; nam poſſet repudiare hæreditatem, & eam
creditoribus relinquere, & ita indemnitati ſuæ contra
12 caſum conſulere. Unde deducitur; quicquid ex
mora hæredis damni hæreditati accedit, v. gr. ob au-
ctionem publicam, vectigalia, tributa, &c. id ab hære-
de

de præſtandum eſſe, nec ei opitulari in hoc paſſu be-
neficium inventarii. *Franc. de Clapperiis p. 2. dec. cau-*
13 *ſa 59.* Virtute autem inventarii hæres creditori vel
legatario primo venienti poteſt ſolvere, bona tamen
fide: Et, ſi creditores, quibus nihil ſolutum, ſu-
perveniant, non contra hæredem, qui eaſolvit, ſed
contra Legatarios experientur, *per l. ult. §. 5. C. h. tit.*
14 *ibique* Autor *n.30. 31.* Sed hoc intelligendum eſt, di-
ſcuſſa prius hæreditate, quamdiu ſolvendo eſt hære-
ditas, contra hæredem, non vero contra tertium vel
legatarium actio datur, quod innuunt verba: poſt
15 emenſum patrimonium. *Dn.Mev.p.5.dec.143.* Et pen-
dente hac diſcuſſione Legatarius non tenetur reſtitue-
re accepta, nec creditor, ſi quas res cepit, retinere po-
teſt, nec arreſtum conceditur, niſi legatarius dilapi-
16 dator. *Mev. d. l.* Non proficiet autem inventarium,
ſi hæres ex alia cauſa poſſit conveniri, v. gr. ſi ſimul
ſit debitoris & fidejuſſoris hæres, ex illo ſecundum vi-
res inventarii, ex hoc ulterius obligabitur. *Dn. Mev.*
17 *p. 1. dec. 37.* Nec proficiet exceptio inventarii, niſi ex-
18 hibitum ſit. *Dn. Mev. p. 1. dec. 123.* Sed an hæredis
hæres tenetur inventarium, aut juratam ſpecificatio-
nem exhibere? Id quidem a nonnullis negatur; Sed
in Facultate noſtra ſemper obſervata contraria ſenten-
tia; ſcilicet, quod hæredis hæres, ſi non reperit in-
ventarium ab hærede factum, mediante juramento id
aſſerere, & deſignare res primi defuncti teneatur, qua-
tenus jus rei notitiam habet, & ex documentis, vel
rerum ſignia colligere poteſt, ne cum aliorum præ-
judicio locupleretur hæredis hæres. *Conf. Berlich. dec.*
19 *160. num. 21.* Si tamen hæres primus non facto inven-
tario deceſſerit, non juvatur hæres ſecundus beneficio
inventarii, ſed omnia bona, quæ hæres primus reli-
quit, ſive ex primi defuncti hæreditate acceperit, ſive
non, ſed aliunde, debet creditoribus cedere, ſua tan-
tum bona ſecundus hæres ſalvabit, ſi de primi hæredis
bonis relictis inventarium intra legitima tempora fa-
20 ciat. *Dn. Mev. p. 5. dec. 145.* Sed ubi jurata ſpeci-
ficatio in locum inventarii ſuccedit, forte hoc admit-
21 tit temperamentum. Patri vero non incumbit neceſ-
ſitas faciendi inventarium, *per L. cum oportet. 6. §. 2.*
& l. 8. §. 4. C. de bonis quæ liberis. Mynſ. c. 2. obſ. 93.
22 ubi in camera ita judicatum refert, quod limitat *Ber-*
lich. p.2. dec.160. n.32. niſi pater non habeat uſumfru-
ctum, ſed ut nudus tutor adminiſtret; aut ſi malæ ad-
23 miniſtrationis, forte ex ſecundis nuptiis. Matrem
etiam exemptam, refert *Berl.d.l.* Sed hac de re melius
ex facti circumſtantiis judicatur; ſemper tamen ali-
quam ſpecificationem patri non minus ac matri injun-
24 gendam, dixi *ad.d.l.6.§.2.* Quæritur, an iſte, quia ad-
huc impubes vel minor militiam ſequitur, vel ſtudia,
cujus bona a Curatoribus, præmiſſo Inventario tuto-
ris, adminiſtrata, teneatur Inventarium edere, aut
juratam ſpecificationem? Quamvis autem aliud ſit
teſtamentum hæredis, & aliud tutoris, de quo in *tit. de*
Adminiſtratione tutorum; quia tamen hic ex manu tu-
torum accipit hæreditatem, & ex Inventario tutorum,
nec non rationibus redditis quantitas patrimonii ap-
paret, non eſſe novo Inventario opus, reſponſum eſſe,
teſtatur *Berlich. p. 1. dec. 289.*

LIBRI VIGESIMI NONI,

TITULUS I.

De Teſtamento militis.

Ad Rubr.

SUMMARIA.

Miles teſtatur abſque ſolennitatibus J. Civ. n. 1.
Quod & hodie obtinet. 2.

1 TEſtamentum militare eſt privilegia-
tum nullaſque deſiderat ſolennita-
tes, Autor *ad L.14. n.1. ſ. C.h.t.* ſed
valet Jure Gentium, modo de vo-
luntate conſtet, idque etiam in no-
2 ſtris militibus locum habet. *Si-*
chard.ad Rubr. C.h.t. n.9. Weſenb.p.
1.conſ.17. n.32. Carpz. l.2. Juriſpr. Eccl. def.249. n.3. Au-
tor *ad L.1. n 8. C. h. t.*

ad L. 1.

SUMMARIA.

*Teſtamentum militis & tempore peſtis conditum æquipa-
rantur. n. 1.*
In his teſtamentis hæredis inſtitutio neceſſaria non eſt. n. 2.
Quomodo hoc intelligendum. 3.
Miles pro parte teſtatus & inteſtatus decedere poteſt. n. 4.
Extenditur ad teſtamentum tempore peſtis. 5.
*Miles in Chirographo debitum confeſſus, & in caſum ſi
non redeat, Creditori ſoli omnia bona ſua pollicitus, te-
ſtamentum militare condidiſſe cenſetur. 6.*
pro voluntate militis eruenda, conjecturis locus eſt. 7.

1 LIcet nuda voluntas Pagani non habeat vim ultimæ
voluntatis, niſi ſit ſolennis, militis tamen nuda
voluntas ſufficit, quomodocunque velit vel poſſit teſta-
2 ri. Ex quo probabiliter colligi poteſt, quia teſtamen-
tum tempore peſtis aſſimilatur teſtamento militari,
quia peſtis eſt bellum DEI, cum ingrato & rebelli mun-
do geſtum, ideo teſtamentum tempore peſtis non vi-
detur opus habere inſtitutione hæredis, per verba *hujus*
legis in fin. princ. ad bonorum ſuorum diviſionem. Finckelth.
3 *obſ.14. n.4. & ſeq.* Hoc tamen ita intelligo, ſi peſte labo-
rans voluit de ſuis univerſis bonis teſtari; pono caſum,
illum tantum diſpoſuiſſe de prædio avito, non vero de
aliis bonis. Si in pagani perſona caſus contingeret, in-
ſtitutus in re certa eſſet univerſalis hæres. *l.1. §.4. ff. de*
4 *hæred.inſt. & l.13. C.eod.* ob rationem, quod nemo poſſit
pro parte inteſtatus decedere, hæc ratio ceſſat in mili-
te, Autor *ad L.1. n.2. C.h.t.* ergo etiam miles in re cer-
ta poteſt inſtituere hæredem, ut cætera maneant penes
hæredes ab inteſtato. Hoc enim videtur voluiſſe miles.
5 Ergo idem dixerim de Teſtamento tempore peſtis. Ex
6 hac *L.1.* probat *Dn. Manzius in cent. dec. q.33. n.10.* ſi mi-
les dederit chirographum, & fateatur ſe accepiſſe tot
Joachimicos, & ſi contingat, ſe non redire, vult, ut bo-
na ſua ad neminem alium, quam creditricem ſuam per-
veniant, hoc pro teſtamento militari habendum. Et
7 cum militum rata debeat eſſe voluntas, ideoque etiam
conjecturas, pro eruenda voluntate militis, admitten-
das eſſe, ex hac l. probat *Mantica de conject. ult. vol.*
l. 6. t. 1. n. 6.

ad L. Si miles 3.

SUMMARIA.

Miles in dubio jure militari teſtatus videtur. n. 1.
*Quid ſi quis ſcripto minus ſolenni bona ſua pia cauſa re-
linquit, deſuper illud ſolenni confirmaturus, ſed morte*

præventus non poteſt, an hæc ſcriptura valeat. 2. 3.
Mortis mentione in donatione facta, adhibitis vera duobus tantum teſtibus, an præſumatur donatio inter vivos. 4.
Is qui actum gerit, potius ejus valorem vult, quam interitum. 5.

1 MIles deſtinavit jure communi condere teſtamentum, ſed morte præventus, omnes ſolennitates
adhibere non potuit; unde præſumitur, voluiſſe potius
jure militari teſtari, quam communi: & ideo clauſula, *omni meliore modo,* in teſtamento militis ſemper
ſubintelligitur. *Maſcard. de Probat. concluſ.* 1059. Autor
ad L. 1. *num. ultim. C. de Teſtament. Mil* Menoch. *lib.*6.
*præſ. num.*37 *& præſ.* 6. *& præſ.*31. *num.*15. *Carpzov. part.*
3. *c.* 8. *def.*20. *Jac. de Nigris in rep. leg.*1. §. *ſi quis ita, ff. de*
2 *Verb. oblig. num.*56. *vol.*6. Sic ſi aliqois ſchedulam ſcripſit, in qua de voluntate ſua ultima teſtatur, quod ad
piam cauſam hoc vel illud deſtinatit, & deſuper teſtamentum voluit conficere, ſed morte præventus non
potuit, omnino valebit illa ſcriptura ob privilegium
piæ cauſæ, ſi de manu defuncti conſtet; quia ſola ſcriptura defuncti manu exarata, vel ab ipſo ſubſcripta in
pia cauſa ſufficit, per *l. ult. C. fam. herciſc. Tiraqu. de privil. pia. cauſa. privil.*4. & hoc *ex hac l.*3. probatur. Nam
3 illa licet debeat eſſe inſtructio, ſi tamen ſciviſſet præſentem mortem, potius jure privilegiato diſponere voluiſſe præſumitur, licet contradicat, male tamen, *Decius conſ.* 159. *& alii* ſed mecum ſentit *VVammeſ. vol.*1.
4 *conſ. Juris Can. conſ.*380. *num.*5. Sic ex *hac l.*3. colligitur, ſi
quis donator mortis mentionem iniciat, ſi tamen pauciores quam tres teſtes adhibuerit, præſumitur donatio
inter vivos, quia videtur eam viam elegiſſe, qua actus
ſubſiſtat, *Richter. dec.*22. *num.* 7. *Carpz. p.*3. *Juriſpr. for. c.*1.
*def.*41. *Heig. p.*2. *q.*17. *n.*9. *Barry. lib.*1. *tit.*5. *n.*10. *Dn.* Manz.
5 *in cent. dec. q.*33. *num.*17. Inde colligunt etiam regulam
generalem, eum qui actum gerit, potius velle, ut actus
valeat, quam pereat. A. *Barb. lib.*1. *c.*25. *ax.*17. *& Honded.*
*l.*1. *conſ.* 74. *num.*38. Autor *ad* L. 10. *num.* 7. *C. de Jure liberandi.*

Ad L. Jure militari. 4.

SUMMARIA.

*Miles mutus & ſurdus teſtari poteſt. n.*1.
An hic natura talis intelligatur. 2.

1 MUtus & ſurdus miles teſtari poteſt, quod de natura muto ac ſurdo intelligit. *Danell.* reprehenſus
2 ab *Hillig. lib.*16. *c.* 18. *lit. B.* Autor *ad L.*10. *num.*4. C. *qui teſtam. fac.* qui de tali vitio per caſum contingente intelligit, rationem autem dubitandi *juxta verba legis* conſtituit in eo, quod talis dimittendus ſit, & ſic pro pagano
habendus. Sed ratio decidendi eſt *in l. pen. h. t.*

Ad L. Milites. 5. & L. Si miles. 6.

SUMMARIA.

*Miles in ſecundum caſum extranei ſi hæres erit ſubſtituere poteſt. n.*1.
In teſtamenta militari non locus eſt juri accreſcendi. 2.

1 INter militaris teſtamenti privilegia recenſendum etiam hoc, 1. quod in ſecundum caſum, ſi hæres
erit, etiam extraneis hæredibus miles ſubſtituere poſſit.
*leg.*41. *princ. h tit. & l. Centurio* 15. *ſupra de Vulg. & pupill. ſubſtitut. Donell. & Hillig. lib.*6. *cap.* 18. *lit.* G. Autor
ad L. 8. *numero tertia*, *Cadice h. tit.* Et 2. miles pro
parte teſtatus, pro parte inteſtatus decedere poteſt. *per*
leg. 6. *h. tit. & leg.*1. *&* 2. *Codice eodem.* Nec locus eſt juri
accreſcendi. *leg.*37. *h. t. Donell. dict. cap.* 28. *lit. F. Mantic.*
*lib.*6. *tit.*1. *numera* 16. *Menoch. libra* 4. *præſumpt.*48. *num.*
*fin. Carpzov. par.*3. *cap.*2. *defenſ.*7. Autor *ad* L. 1. *num.* 2. *& ſeqq. C. h. t.*

Ad L. Qui Jure. 7.

SUMMARIA.

*Agnatione non rumpitur teſtamentum militis. n.*1.
An ex h. l. *recte colligatur, quod ſemper hic in genere cogitatum eſſe ſufficiat.* 2.
An & juxta h. l. *ex clauſula codicillari per verba futuri temporis formata præſumatur, teſtatorem de poſthumis cogitaſſe.* 3. 4.

1 IN militis teſtamento inſpicitur animus militis, ut non rumpatur agnatione, quod in teſtamento pagani ſecus, ideoque non poteſt regula generalis ſatis ex *h.*
l. probari quod ſemper in genere cogitatum eſſe ſufficiat, ut colligunt hic Dd. cum tamen de ſpeciali caſu
2 ſermo ſit. *Tiraq. ad L. ſi unquam* 8. *C. de Revoc. Donat. in*
*præfat. n.*80. *& ſeq. Rimin. conſ.*2. *nu.* 199 *nu.*114 Colligunt
3 etiam, clauſulam Codicillarem formatam per verba futuri temporis hoc inſerre, quod teſtator de poſthumo
cogitaſſe præſumatur. *Ant. Gabriel. com. concl. l.* 6. *titul. de*
*Clauſulis concl.*8. *n.*8. *Cephal. lib.*4. *conſ.*585. *nu.* 65. *Honded.*
*lib.*1. *conſ.*74. *nu.*37. Sed ubi ſpecifica ſcientia requiritur
4 generalis non ſufficit, ut *hanc legem* limitat *Simon de*
*prædis conſ.*137. *n.*134.

Ad L. Ex militari. 11.

SUMMARIA.

Miles de quocunque crimine militari damnatus an teſtari poſſit. n 1.
Deportatus teſtatur. 2.

1 MIles etiam damnatus de militari crimine, in quo non de rupta fide ſacramenti agitur, teſtari poteſt. *hic & l.*6. *ſupr. de injuſto, rupta &c.* ſicut & deportatus miles relinquere poteſt. *l.*13. §.2. *h. t.* quia omnia hic
exiguntur ad Jus Gent. *Don. lib.*8. *c.*6. *poſt lit. F.* Autor *ad*
2 *L.*13. *n.*1. *C. h. t.*

Ad L. Idem eſt. 13. §. fin. & L. Tractabatur. ſeq.

SUMMARIA.

*Libertas à milite per fideicommiſſum relicta, an pereat morte inſtituti vel ſubſtituti, vivente adhuc teſtatore. num.*1.
Quid ſi à pagano. 2.
Poſthumo nato ſi pater teſtamentum non mutet, an clauſula codicillaris indicat fideicommiſſum. 3.

1 INſtituit quis hæredem, & ab eo reliquit per fideicommiſſum libertatem Pamphilo: Illi hæredi ſubſtituit alium ab eodem etiam relicta libertate Pamphilo. Sed ſubſtitutus non minus ac inſtitutus ante teſtatorem denati, ideo perit libertas per fideicommiſſum
relicta; Sed quia teſtator miles fuit, & hæreditas Pamphilo relicta trahitur ad directam inſtitutionem hæredis, & fideicommiſſaria libertas trahitur ad directam
libertatem. *Mantica de conject. ultim. volum. leg.* 6. *titul.*
2 1. *numero* 9. Sed quid in pagano? Reſp. ibi diſtinguendum, an vivo teſtatore & eo ſciente mortui inſtitutus & ſubſtitutus, & tunc non competere libertatem,
ſecus ſi deceſſiſſent, ignorante teſtatore, aut poſt ejus
mortem, nam tunc libertati favendum. Ergo in priore
ſpecie concurrit favor militiæ & libertatis, in poſteriore ſolius libertatis favor cum diſtinctione attenditur.
3 Exinde colligunt, quia teſtator potuit proſpicere & non proſpexit, ſi nato poſthumo pater diu ſupervixiſſet & teſtamentum antea factum non mutaſſet, cum
mutare commode potuiſſet, quod tunc videatur decedere voluiſſe cum tali teſtamento, & ideo virtute clauſulæ Codicillaris oneraſſe poſthumum fideicommiſſo
univerſali. *Gail. lib.*2. *obſ.*114. *num.*13. quam tamen concluſionem

cluſionem ipſe in dubium vocat, ſecutus *Clar. § teſtam. q. 46. num. 2. Mantica lib. 5. tit. 6. num. 12.*

Ad L. In fraudem. 15.

SUMMARIA.

Militis teſtamentum nuda voluntate aboleri poteſt. n. 1.
An ſubſiſtat teſtamentum militis cancellatum ſi poſtea valere voluerit miles. 2.
An & ſi tabulas cancellatas iterum ſignaverit. 3.
Quid ſi mihi inducens tantum reſignaverit & denuo ſignaverit. 4.
Quatenus militis bina teſtamenta valeant. 5.
Pœna ſcriptoris teſtamenti hæredem ſe ſcribentis. 6.
Tempus petendi bonorum poſſeſſionem non prorogatur militi. 7.
Lex generaliter diſponens comprehendit etiam perſonas privilegiatas. 8.
Exempla. 9. 10.

1 Miles ut nuda voluntate teſtari poteſt, Autor *ad L. 14. num. 1. C. h. t.* ita nuda voluntate abolere poteſt, ſi tantum voluntatem declaraverit, quod in paga-
2 nis ſecus. Sed quid ſi miles cancellaverit ſeu induxerit tabulas, ſed poſtea dixerit, debere illas tabulas valere? Hanc ultimam militis voluntatem valere, di-
3 cendum eſt. Sed quid ſi miles inductas ſeu cancellatas tabulas iterum ſignaverit, an hoc ſit mutatæ voluntatis indicium, ut miles præſumatur voluiſſe, ut ex hoc cancellato teſtamento ei ſuccedatur? Quod affirmatur, per §. 1. *hujus legis*, niſi contrarium probetur, & ſcilicet, quod voluntatem ſuam mutaverit, & ideo de-
4 nuo ſignaverit, ut prius valeret. Sed ſi tantum reſignavit & non induxit, denuo tamen ſignavit, magis videtur aperuiſſe animo videndi, ut memoria repeteret, quæ in teſtamento ſcripta ſunt. *Mantica de tac.*
5 *& amb. convent. lib. 6. titul. 1. numero* 20. Si quis fecerit teſtamentum ante militiam jure communi, & in militis fecerit codicillum vel teſtamentum, quis miles cum duobus teſtamentis mori poteſt, prius etiam valet teſtamentum, ſi non contraria ſit voluntas poſterior, ſed poſterior voluntas conſentiat priori teſtamento, *per leg. 19. & 25 h. t.* & ſic hic ſubjuncta fuit voluntas ultima priori conformis, illamque confirmans. Vid. *Donell. libr. 6. cap.* 28. *& ibi Hillig. lit. Q. Harpr. ad* §. 4. *Inſt. h. t. in fin.*
6 In §. 3. dicitur, amanuenſem vel ſcriptorem teſtamenti, ſi ſe hæredem ſcribat, non effugere pœnam quaſi
7 falſi, de quo *in l. 14. de falſis.* Et in §. *ult. hujus legis* dicitur, tempus præſcriptum petentibus bonorum poſſeſſionem, ſcilicet anni & centum dierum, militi non prorogari, addita ratione, quia generalis eſt iſta determi-
8 natio. Unde colligunt, legem generaliter & indiſtincte diſponentem comprehendere etiam perſonas privilegiatas, ut ex §. *ult.* probant *Tiraqu. de Retr. conſang. §. 1. gl. 14. n. 96. Menoch remed. 93. adipiſc. poſſ. num. 79.* Autor
9 *ad L. un. num. 5. C. de Silentiar.* quo pertinet etiam princ. *hujus legis*, nec militem plures quam unum hæredem inſtituere poſſe in fraudem creditorum. Et in *l. ſeq.* 16.
10 quod miles dotalem fundum legare non poſſit, quia lex Julia generaliter loquitur. Sed in aliis punctis, quis jure expreſſa ſunt, gaudebit ſuis privilegiis verbi gratia, quod ad tempus hæredem ſcribere poſſit, & poſt tempus, & ſoli filio, &c. §. 4. *& pen. hujus legis.*

Ad L. Si certarum. 17. §. 1. & fin.

SUMMARIA.

An in caſtrenſibus & paganicis bonis diverſi hæredes inſtituti promiſcue obligentur ad ſolutionem æris alieni. n. 1.
Quid ſi paganica non ſufficiant æri alieno contracto. 2.
Detractio Falcidiæ non locum habet ex militis teſtamento. 3.
Secus in codicillis poſt miſſionem factis. 4.

1 Species facti hæc. Miles habuit duplicis bona caſtrenſia & paganica. In his me, in illis te inſtituit hæredem, quæritur, an æs alienum promiſcue à nobis ſolvendum, ubicunque ſit contractum? Quod negatur, ſi mihi æs illud alienum ſolvendum, quod in cæteris bonis contractum, tibi, quod in caſtrenſi-
2 bus. Et ſic ſpeciale Jus ſeparationis in milite. Sed pone, paganica bona æri alieno ibi contracto non ſufficere, ideoque repudio hæreditatem, quæritur, an tibi totum æs alienum, & ejus ſolutio incumbat? Quod affirm. Ratio illius eſt, quia milites decedentes, diverſa patrimonia vel hæreditates poſt ſe relinquunt, ex quo fit, ut & ad hæredes cujuslibet hæreditatis debita perinde pertineant, ac ſi duorum hominum hæreditates eſſent, quæ ratio ceſſat in paganis ubi hæres rerum Italicarum non ſolvit ſolus æs alienum in Italis contra-
3 ctum. Et ſic ad utenſilis bona hoc applicat *Hartm. Piſt. p. 1. q. 31. num. 16. Ex leg. fin.* notetur, quod ex militis teſtamento non detrahatur Falcidia *l. 12. de teſtam mil. l. 7. C. ad L. Falcid. Carpz. p. 3. c. 9. def. 16.* Autor *ad L. 12. nu* 4. *C. h. t.* Hinc cum in militia quis teſtamentum, poſt miſſionem codicillum feciſſet, in relictis in codicillis detractio locum habebat. *d. § ult.*

Ad L. Quærebatur. 19.

SUMMARIA.

Caſus princ. h. l. *n.* 1.
Verba obliqua ex voluntate teſtatoris ad directam hæredis inſtitutionem, & contra, trahi poſſunt. 2.
Caſus §. *f. h. l.* 3.
Legata ab inſtituto relicta non videntur repetita in ſubſtitutione militari. 4.

1 Miles fecit teſtamentum, & in eo inſtituit Sempronium, relictis aliis legatis & fideicommiſſis, poſtea fecit aliud teſtamentum, in quo me inſtituit hoc modo: ut prius etiam teſtamentum valeret, quod
2 fidei meæ commiſit. Ergo prius teſtamentum valebit per fideicommiſſum, & ſic verba directa ex voluntate militis ad fideicommiſſum, & verba obliqua ad hæredis inſtitutionem trahi poſſunt, cum miles etiam cum duobus teſtamentis, & ex parte bonorum teſtatus decedere poſſit. Unde notant, verba obliqua ex voluntate teſtatoris, ad directam hæredis inſtitutionem, & contra, trahi poſſe. *Mantica de conject. ultim. volum. lib. 7. tit. 3 num. 11. Menoch. l. 4. præſ. 58. num. 9. Fuſarius de ſubſtit. q. 7.*
3 In §. *fin. hujus legis* agitur de eo caſu, ubi miles me hæredem inſtituit ad triennium, ex triennio poſtea te,
4 quæritur an tu tenearis ad legata à me relicta? Videtur quod ſic, quia legata ab inſtituto relicta videntur repetita in ſubſtituto, quia etiam in hujus locum ſuccedit. Sed negatur, quia hæc non eſt ſubſtitutio vulgaris, ſed militaris, tu non in meum locum ſurrogaris, ſed tuo jure ex privilegio militaris Teſtamenti poſt biennium hæres es. *Jaſon ad Rubr. de vulg. & pupill. numero octavo, & ſ. Coraſius in Rubr. C. de impuberum & aliis ſubſt. num. 6. & ſeqq. Socinus jun. in leg. centurio ff. de Vulg. num.* 13.

Ad L. Divus. 24.

SUMMARIA.

Ex verbis jactatoriis non præſumitur miles teſtatus. numero 1.
An rogatio teſtium in militari teſtamento ex h. l. *probetur neceſſaria. 2. 4.*

In teſtamento inter liberos & ad pias cauſas non eſt neceſſaria. 3.

1 TUnc teſtamentum militare valet, quando miles
condere teſtamentum voluit; nam ex verbis ja-
ctatoriis non ſtatim colligitur, quod voluit teſtari.
2 Colligunt *ex h.l.* rogationem teſtium in militari teſta-
mento eſſe neceſſitatem. *Farin. de Teſt. q. 62. n. 149. Maſc.
concl. 1361. n. 5. Barry d. tr. lib. 1. tit. 5. n. 2.* Autor *ad L.
14. n. 7. 8. C. h. t.* Et cum in teſtamento patris inter
3 liberos & ad pias cauſas, rogationem non eſſe neceſ-
ſariam, ſtatuant communiter Dd *Clar. §. teſtamentum
q. 6. & 8. Maſc. d. concl. 1361. n. 2.* Ideo Dd. rationem diffe-
rentiæ inveſtigant, ut apparet ex traditis *Nattæ in re-
pet. l. 21. §. ex imperf. C. de Teſt. n. 160. & ſeq.* Sed re-
ſponderi poteſt, hic non de rogatione, ſed convocatio-
ne ſermonem eſſe, quæ nec in teſtamento communi
neceſſaria. *l. 21. §. 2. ſupr. de teſtam.* Sed hic convoca-
tionis facta mentio, quia ex ea de voluntate militis
conſtabat, quæ ſi aliunde conſter, nihil intereſt. vid.
4 *Sande l. 4. tit. 1. def. 15.* & non requiri ſolennem rogatio-
nem, quia rogatio teſtium eſt ſolennitas juris Civilis *l.
21. §. 1. de teſtam.* ſtatuunt *Schultes q. pract. 22. p. 1. n. 10.
Cotman. vol. 3. conſ. 13. n. 71. Berlich. p. 3. concl. 5. n. 19. &
ſeq. Finckelth. obſ. 14. q. 3. vid. Hill. in Don. l. 6. cule. lit.
U. Harp. ad §. 1. Inſt. h. t. n. 6. & ſeq. Wammeſ. conſ. Ca-
non. 369. num. 29.*

ad L. Taſtamenta. 26.

SUMMARIA.

Teſtamenta militum valent intra annum poſt miſſionem. num. 1.
Limitatur. 2.
Infamis an teſtari poſſit. 3.

1 TEſtamentum militum intra annum poſt miſſio-
nem valent jure militari, ſed poſtea non. *Carpz.
p. 3. conſt. 4. def. 5.* Illud hic limitatur, ſi miſſio hone-
2 ſta, ob ſtipendia emerita, vel cauſaria ob morbum,
non vero ignominioſa ob delictum, ubi ſtatim vale-
re deſinit teſtamentum. Unde *Danth n. 256.* probat,
3 infamem teſtari poſſe, quia ignominioſe miſſus teſta-
ri hic non prohibetur.

ad L. Cum Filiusfamilias. 28.

SUMMARIA.

Filiusfam. miles filio in poteſtate avi exiſtenti tutorem dare non poteſt. n. 1.
In quibus bonis ſubſtituere poſſit in ſecundum caſum. n. 2.

1 FIliusfam. miles, licet ſubſtituere poſſit filio impu-
beri, non tamen ei in poteſtate avi exiſtenti po-
teſt tutorem dare. *hic & l. 41. §. 2. h. t.* Quia non po-
2 teſt jus alterius minuere, & ideo non poteſt ſubſtitue-
re in ſecundum caſum, niſi in his bonis, quæ reliquit.
*d. l. 41. §. 4. Donell. lib. 6. c. 28. poſt. lit. K. Verius in
repet. l. ex pacto. n. 116. & ſeq. ff. de vulg. & pup. ſubſt.
Socinus in L. Centurio. ff. de Vulgari n. 10. & ſeq. Vaſq.
de ſucceſſ. progreſſu §. 17. n. 38.*

ad L. Ejus militis. 34. §. 1.

SUMMARIA.

Teſtamentum perfectum poſterius tollit prius. n. 1.
Limitatur. 7.
Teſtamentum imperfectum militis alio imperfecto rumpi poteſt. 2.
Ratio varia. 3. 4. 5.
Secus in teſtamento inter liberos. 6.

1 PEr teſtamentum poſterius tollitur prius, ſi poſte-
rius perfectum *§. pen. Inſt. quib. mod. infirm.*
2 *teſtam.* Niſi prius etiam ſit imperfectum, & jure mili-
3 tari tantum valuit. Unde colligunt regulam, quod fa-
cilius tollatur Jus ſpeciale, quam commune. *Tiraqu.
in tr. Ceſſante cauſa limit. 21. n. fin. Afflictus dec. 257. n.
12.* Autor *ad L. 1. n. 70. C. de decur.* Sed alii etiam ra-
4 tionem adducunt, & ideo diverſum colligunt, ſcilicet,
quia prius teſtamentum majore ſolennitate confectum,
& ita difficilius tollitur, quod magna difficultate con-
trahitur. *L. ab emptione. 58. ff. de Pact. L. nolumus
20. C. de teſtam. Alciatus de præſumpt. reg. 3. præſ.
36. Menoch. lib. 4. præſ. 4. n. 14. Et Joh. Hannibal. in
5 repet. L. Nemo poteſt. de leg. 1. n. 490. ſeq.* reſpondet,
6 hic ſpeciale Jus eſſe debilitatum poſt miſſionem. Sa-
ne ſuperior regula exceptionem habet in teſtamento
inter liberos. *Aut. Hoc inter C. de teſtam. Donell. lib. 6.
c. 16. poſt. lit. C.* Teſtamentum actu militantis, indiſtin-
7 cte tollit teſtamentum prius. *hic & l. 2. ſupr. de injuſto,
rupto &c.*

ad L. Militis. 36. §. 3.

SUMMARIA.

Teſtamentum jure communi factum non revocatur nuda aſſertione, ſi dicat teſtator, ſe revocare teſtamentum. num. 1. & 3.
An & legatum. 2.

1 MIles fecit teſtamentum, jure communi, poſtea
honeſte miſſus dixit, ſe annullare teſtamen-
tum, & velle inteſtatum decedere, inſtitutio & ſubſti-
tutio in eodem ſtatu quidem permanet; ſed in legatis
aliud, ubi legatariis obſtat exceptio doli, quod contra
2 voluntatem defuncti petant; ſecus ſi poſſideant. Ra-
tio eſt, quia legata nuda voluntate adimuntur. *l. 3. §.
fin. infr. de adimend. legatis Joh. Hannibal. in repet. d.
l. Nemo poteſt. n. 465. & ſeq. Ruin. vol. 2. conſ. 31. nn. 6.*
3 Colligunt etiam ex *hoc §.* Teſtamentum jure commu-
ni factum, non revocari nuda aſſertione, ſi dicat teſta-
tor, ſe revocare prius Teſtamentum; ſed neceſſe eſſe,
ut coram 7. teſtibus dicat, ſe velle inteſtatum decedere.
*Cagnolus in l. nihil tamen naturale. num. 2. de Reg. jur.
Vaſquius de Succeſſ. creat. §. 15. n. 62.*

ad L. Si duobus. 37.

SUMMARIA.

Caſus deciditur, ubi jus accreſcendi non locum invenit in teſtamento militis. n. 1.
Ratio. 2. 3.

1 MIles idemque libertus duos hæredes inſtituit, al-
ter repudiat hæreditatem, quæritur, an ejus pars
adcreſcat alteri hæredi, ut in paganorum teſtamen-
tis? Neg. ſed ejus pars cedit patrono ab inteſtato,
quia miles pro parte teſtatus & pro parte inteſtatus
mori poteſt, niſi contraria militis voluntas appareat.
Autor *ad L. 1. n. 3. C. de Teſtam. Milit.* Quod tamen in
2 ſpecie in favorem patroni videtur conſtitutum, nam ſi
alius inſtitutus fuiſſet procul dubio jus adcreſcendi lo-
cum habuiſſet. *Mantica de conject. ult. vol. l. 6. tit.
1. n. 29. Sed Cagnolus in l. un. C. quando non petentium
partes &c. n. 24.* hac examinata ratione aliam reddit,
ſcilicet, quæ *in textu* continetur. *conf. Sebast. Sapia in
rep. l. un. C. quando non petentium partes &c. n. 5. vol. 8.*
3 Puto, utramque rationem hic conjungendam eſſe, &
ita dici poſſe, cognatum proximum excludi per taci-
tam voluntatem militis, non patronum.

ad L. Lucius. 40.

SUMMARIA.

In teſtamento hoc ſola militis voluntas, modo de ea conſtet, attenditur. n. 1.

An præciſe teſtes requirantur. 2.
Teſtis hic quivis idoneus eſt. 3.

1 IN teſtamento militis ſola voluntas locum habet.
l. 1. & 34. §. *ult.* & *l.*35. *h. t.* Autor *ad L.*1. *n.*4. C.
*h.t. Et ad L.*14.*n.*1.*ſ. C.h.t.* Ideoque quomodo poſſunt
& quomodo volunt, teſtari poſſunt, modo voluntas
legitimis probationibus oſtendatur; unde colligunt,
2 præciſe teſtes non requiri. *Vaſq. de ſucceſſ. Creat.* §. 24.
n. 15. *Barry. lib.* 1. *tit.* 5. *n.* 1. Aut. *ad d. L.*1. *n.* 8. C. *h.*
t. Licet diſſentiat *Man. lib.* 6. *tit. n.* 18. & ſi teſtibus
quis probare velit, qualiſcunque ſufficiet, etiam fœ-
3 mina. *Hillig. d. c.* 28. *lit. U.* & in hoc omnes con-
ſentire, dicit. *Barry. d. l.*

ad L. Miles. 41.

SUMMARIA.

Miles ad certum tempus vel ad certam conditionem recte inſtituit. n. 1.
Perſonam turpem inſtituere non poteſt. 2.

1 MIles ad certum tempus, vel ad certam condi-
tionem inſtituere poteſt, ita, ut poſtea locus
ſit ſubſtituto, vel hæredi legitimo. Et relictum mu-
2 lieri, in quam turpis ſuſpicio cadit, nullum habet ef-
fectum, id eſt, ſtupro cognitæ. §. 1. *h. l.* & *l.*14. *ff. de*
his quæ ut indignis. licet in pagano ſecus. *l.*29. *ff. de Le-*
*gat.*3. *Donell. d. c.*28. & *ibi Hill. lit. K.* Sic ergo ma-
gis in milite caſtitas, quam in pagano requiritur.

ad L. Penult.

SUMMARIA.

Cingi juſſus, qui pro cincte habetur, militari jure teſtari valet. n. 1.
Quid hinc colligatur. 2.

1 CIngi juſſus poteſt militari jure teſtari; unde
colligunt, potentiam proximam actui habendam
eſſe pro actu, & cingendum habendum eſſe pro cin-
cto *Tiraqu. de LL. Connub. Gloſſ. n.* 2. *ſeq. Hipp. de*
Marſil. ſingular. 106. Sed hanc legem ad favorabi-
lia reſtringit. *Hipp. Rim. vol.*2. *conſ.* 115. *n.* 59. in qua
materia favorabili etiam hic verſamur.

ad L. Ult.

SUMMARIA.

*Pagani in hoſtico deprehenſi jure militari teſtantur. n.*1.
An & ſtationarii milites aut in hybernis locati. 2.
Quid hodie obtineat per Conſtitut. Maximiliani. n. 3.

1 NOn tantum milites, ſed etiam pagani, ſi in hoſti-
co deprehenſi, & ibi decedant, jure militari
poſſunt teſtari, de quo pluribus *Barry d. t.*5. *n.* 4. Ta-
les ſunt Clerici in bello, Medici, & Conſiliarii belli-
ci, nec non mercatores bellici. *Finckelthauſ. obſ.* 46.
Autor *ad L.* 16. *num.*1. 2. 3. *C. h.t.* Ex quo, ut diſcrimen
2 inter paganos & milites relinquatur, colligi poſſe vi-
detur, milites etiam ſtationarios, aut qui in hybernis
ſunt, eſſe videri in expeditione, & jure militari teſtari
poſſe; accedit *l.* 3. §. 5. *de Re judicata Hillig. lib.*6. *cap. ult. lit.*
*R. Reuſn. part.*5. *c.*4. *n.* 16. Autor *ad L.*17. *n.*3. *C.h.t.* Sed
ita non video rationem, cur Juſtinianus hoc privile-
gium ad eos, quia in expeditione ſunt, voluerit reſtrin-
gere. Et ſic omnes milites actu tales eſſent in expedi-
tione, niſi forte cum commeatu abſint. Ideoque non
male diſſentit *Carpz. lib.* 6. *Reſp.* 14. & *Finckelthauſ.*
3 *obſ.* 46. Et per conſtitutionem Maximiliani I. *de No-*
tariis, diſtinguendum inter milites exiſtentes in acie,
& in caſtris, & in præſidiis: ut illi quocunque modo;
iſti coram duobus teſtibus; hi jure communi teſtari
debeant vid. *Carpzov. p.* 3. *cap.* 4. *def.* 26. & *ſeqq.*
Autor *ad L.*14. *n.*6 7. 8. 9. *C.h.t. Et ad L.*17. *n.* 4. *C.h.t.*
Et manet adhuc diſcrimen, quod paganorum teſtamen-
ta militaria ad hoſtilem terram reſtringantur.

TITULUS II.

De acquirenda vel omittenda hæreditate.

ad L. 1. & 2.

SUMMARIA.

Hæreditas aut tota adeunda, aut tota repudianda. n. 1.
Parte adita, acquiritur tota hæreditas. 2.
Parte repudiata, non tota repudiatur. 3.
Filius non poteſt legitimam retinere, & repudiare hæreditatem. 4.
An filia ratione dotis. 5.

1 HÆreditas ſive ſimul tota ſit relicta ſive diſcretis
partibus, non poteſt pro parte adiri, pro parte
2 repudiari, ſed ſi una pars hæreditatis ſit adita, tota hæ-
reditas adita videtur, & ſic, ſi pro parte quis repu-
diet, cum repudiatio illa ſit inutilis, poteſt nihilo-
minus totam hæreditatem adire, imo ſi pro parte
3 adita, tota videtur adita. *L.* 10. & 80. *h. t. Don. lib.*
7. *cap.* 12. *lit. D.* & *ibi Hill. Gomez. tom.* 1. *reſol. c.*
10 *n.* 17. & *ſeq. Barry de Succeſſ. lib.* 11. *tit.* 22. *nu.* 4.
4 Autor *ad L.*20. *n.* 5. *C. de Jure deliber.* Sic etiam filius
non poteſt paternam hæreditatem repudiare, & legiti-
mam retinere. *Covarr. in c. Rainutius* §. 11. *in fine Me-*
*noch. l.*4. *præſumpt.* tot. *n.* 34. & *quos refert Barry di-*
cto tit. 22. *n.*5. *Cævalles q.*711. Autor *ad L.*20. *n.*3. *C. de*
Jure deliber. quamvis non videam, quo fine filius hoc
facere velit, cum de legitima etiam æs alienum ſol-
5 vere teneatur. Filia tamen dotem a patre promiſſam,
aut ſolutam, retinere, & hæreditatem repudiare po-
teſt, *de quo alibi.*

ad L. Mutum. 5.

SUMMARIA.

Mutus & ſurdus natura talis hæreditatem adire poteſt. n. 1.
Quid hinc colligatur. 2.
An & prodigus. 3.

1 MUtus & ſurdus a natura etiam talis adire hære-
ditatem, & ſic ſe adeundo obligare poteſt.
2 Exinde colligi poteſt aditionem ſine verbis fieri poſ-
ſe. *hic* & *l.*93. §. 1. *h. t. Hilliger in Donell. l.*7. *c.*8. *lit. C.*
Ubi tamen hoc declarat, ſi mutus & ſurdus natura in-
tellectus uſum habeat, quod ex ſignis colligi poteſt.
Prodigum etiam adire poſſe, *in hac l.* 5. dicitur, licet
3 hæreditas ſit damnoſa, quia ſua natura non demi-
nuit, ſed acquirit; quod autem obligetur, id fit per
conſequentiam. *Hillig. in Donell. lib.* 7. *cap.*9. *lit. H.*
Cell. Arg. hic th. 6. *n.* 2.

ad L. Qui in aliena. 6. pr. & §. 1.

SUMMARIA.

Filius & ſervus conſenſu patris & Domini hæreditatem tenentur adire. n. 1.
Secus in petitione bonorum poſſeſſionis. 2.
Quid de jure novo, ſi pater aditione filii conſentire nolit. 3.
Quid ſi filius conſentire nolit. 4.
Utriuſque conſenſus effectus. 5.
An præſumatur aditio a filio facta ex diutina poſſeſſione patris. 6.
Errant, qui credit ſe ut filium juſſu patris adire, adire hæreditatem non poteſt. 7.
Quid ſi quis dubitans ſit. 8.

Sin-

Singularia de ſuo hærede notantur, ex §. 5. h. l. 9. 10.
Metu coactus hæreditatem adiens reſtitutionem habet. num. 11.
Quid ſi ſimulatio concurrat. 12.

1 FIlius & ſervus non poſſunt invitis iis, in quorum
poteſtate ſunt, hæreditatem adire, licet poſſint
honorum poſſeſſionem petere, qoia hæc in facto, illa
2 in jure conſiſtit, & quia in hac ratibabirio ſufficit. *l. 3.*
§. 7. ff. de Bon. poſſ. Donell. lib. 7. c. 6. lit. E. & ibi Hill.
Pinel. l. 1. C. de bon. matern. p. 1. n. 25. Vaſq. part. 1. Illuſtr.
c. 64. n. 30. & c. 66. n. 3. & de Succeſſ. Creat. §. 19. n. 77.
3 *Bach. in Treutl. vol. 2. diſp. 12. th. 6. lit. E.* Jure novo, ſi
patet aditioni conſentire nolit, filius adeundo ſibi ac-
quirit plenum dominium. *l. ult. §. 1. C. de bon. qualibr.* Si
4 filius conſentire nolit, pater plenum dominium con-
5 ſequitur. *d. l. ult. §. 3.* Sed ſi uterque conſentiat, patri u-
ſusfr. filio proprietas adquiritur *d. l. ult. Stru. Ex 34. th.*
6 *26. vid. not. ad l. ult. h.* Ex diutina tamen poſſeſſione, pa-
ter diu hæreditatem poſſederit, præſumitur aditio, *per*
§. 3. hujus legis. ſi ſcil. filius ſciat. Imo jure novo ne pati-
entiam quidem filii ei præjudicare, aſſerit *Surdus dec.*
7 *140. num. 12. & ſ.* Errans in facto, cum crederet ſe fi-
lium, cum non eſſet, neque patrem putativum,
8 neqne ſe facit hæredem; Aliud dubitante, nam
dubitans de ſua conditione, per *l. 34. h. t. & l. 96.*
h. t. non hic habetur pro errante, *in l. 13. §. 1. h. t.*
quia hic utroque caſu habet jus ſuccedendi. *l. 33. h. t.*
9 ubi aliud exemplum hoc *in §. 4.* Sed *in §. 5.* habe-
tur, quod nepos ex filio exhæredato inſtitutus, ſi in
poteſtate avi teſtatoris ſit, & ipſe eſt hæres neceſ-
ſarius & patrem ſuum hæredem neceſſarium facit, ſi-
10 ne aditione. *Ang. de Gaboll. in rep. l. ventre. h. t. n. 54.*
& notandus hic caſus, ubi quis ſuus ſit, quem tamen a-
lius præcedit, quod hic pluribus explicat. *Jaſon. in*
11 *Com.* conſ. *Vaſquinus de Succ. progr. §. 10. in fin.* Si me-
tu coactus quis adeat, hæres efficitur, quia coactus vo-
luit. *§. fin. hujus legis* ſed poteſt per prætorem teſtitui.
l. 85. h. t. & l. 21. §. 5. ff. quod metus cauſa. Aliud eſt, ſi
12 quis ſimulet ſe ſponte facere, & fallat, per *h. §.* ubi non
eſt coacta voluntas, ſed fallax, ſimulata & nulla. *Cujac.*
lib. 16. obſ. ult. Pac. Cent. 2. q. 67. Hill. in Donell. lib.
7. c. 8. lit. B. Zœſ. h. t. n. 21.

ad L. More. 8.

SUMMARIA.

Qui ſe obligare nequeunt, non poſſunt adire hæreditatem. n. 1.
Exempla. 2.

1 PUpillus ſine tutoris authoritate adire nequit quia
obligare ſe nequit. Autor *ad L. 5. n. 1. C. de Re-*
pud. hered. Unde *ex hoc textu* regula colligitur, quod
qui ſe obligare non poſſunt, nec adire poſſint hæredi-
tatem. Autor *ad L. 5. n. 2. 3. C. de Jure delibr.* Unde ſe-
quitur, adultum habentem curatorem adire non poſſe
2 hæreditatem, ſi non habeat, eum poſſe adire. *Don. l. 7.*
c. 6. & ibi Hill. lit. B. conf. *Coll. Arg. hic th. 6. membro 6.*

ad L. Is qui hæres. 13.

SUMMARIA.

Hæreditas niſi delata repudiari non poteſt. n. 1.
Exempla. 2. & ſeqq.
Creditoribus defuncti, dum pendet conditio, ſub qua hæres inſtitutus, quomodo conſulatur. 7.

1 AD id, ut repudiari poſſet hæreditas, eam dela-
tam eſſe oportet, ideoque ſi ſub conditione re-
2 licta hæreditas, pendente conditione non poteſt repu-
diari, imo nec ea impleta, ſi ignoravit. *Barry lib. 11.*
3 *tit. 24. n. 2. & ſeq.* Et ideo dubitans, an teſtator vi-
var, non poteſt recte adire, *hic §. 1. & l. 32. h. t.* Autor
ad L. 4. n. 5. C. de poſtlim. reverſ. quia quæ animi deſti-
natione ſunt agenda, non niſi vera & certa ſcientia per-
4 fici poſſunt. *l. 76. d. R. J.* Item non valet aditio, ſi hæ-
res dubitet, an teſtari potuerit defunctus. *d. l. 32. §.*
5 *ult.* an poſthumus præteritus. *l. 30. §. 1. & 3. h. tit.*
an teſtamentum verum; aliud ſi ipſe hæres accuſetur
de falſo *l. 46. h. t. Don. lib. 7. c. 5. Hillig. ibid. lit.*
6 *A.* Et ſubſtitutus ſim tibi, te adhuc deliberante,
fruſtra ego repudio hæreditatem mihi nondum de-
7 latam. Quod autem de pendente conditione jam
dictum, habet hanc notabilem declarationem,
quod ad inſtantiam creditorum judex etiam pen-
dente conditione poſſit præfigere terminum, ad ſu-
ſcipiendam interim adminiſtrationem, quo credi-
toribus interim ſatisfieri poſſit, ex quo tamen ipſe
hæres non obligatur, per *l. 23. pr. ſupra de hæred.*
inſt. Bene *Berous vol. 2. conſ. 1. 8. n. 37.*
8 *Ad §. ult.* Pater etiam ſine filio repudiare hæ-
reditatem nequit, nec filius ſine patre. *Vaſqu. de*
ſucceſſ. reſol. §. 18. numero 62. & ſeq. Barry lib. 11.
tit. 23. numero 1. Mant. lib. 8. tit. 16. in fin Graſ-
ſus §. bonorum poſſeſſio. qu. 15. Autor *ad L. 4. nu-*
mero 11. Codice de Jure delib. Sed repetantur ea,
quæ *ſupra* dicta ſunt *ad l. 6.*

ad L. Is qui putat. 15. & L. Necis 17.

SUMMARIA.

Hæreditatem repudiare non poteſt, qui errat in qualitate ſucceſſionis. n. 1. & 2.
Cur hic plus in opinione, quam in rei veritate. 3.
Quando plus in veritate & quando plus in opinione. 4.
Repudians cauſam teſtati non cenſetur repudiaſſe inteſtatum. 5.
Quid e diverſo. 6.

1 CErtum eſſe oportet repudiantem etiam de qua-
litate delatæ ſibi hæreditatis, nam ſi putem,
me eſſe neceſſarium, cum tamen ſim voluntarius,
2 nihil ago repudiando. L. 15. Nam de ſua condi-
tione dubitans, quæ ſcilicet delationem concer-
nit, non adit, neque repudiat hæreditatem. *Do-*
3 *nell. lib. 7. cap. 6. in fin. & lib. 8. cap. 11. in fin.* ubi
ita: plus eſſe in opinione quam in rei veritate,
quia opinio impedit, quo minus adire vel repudia-
re poſſim hæreditatem. Sed in Legato ſecus, per
4 *§. 11. inſt. h. tit.* Quoties ergo falſa opinio geren-
ti non obſtat, quo minus velit & poſſit id, in quo
errat, plus eſt in veritate. Contra quoties impe-
dit, quo minus fiat, quod fieri poterat, ſi quis
ſciret, quod in re eſt, plus eſt in opinione. *Do-*
nell. d. l. conf. Barboſa locupletatus lib. 19. cap. 11.
5 *axiom. 20.* Et hæres inſtitutus ſi repudiet ut in-
ſtitutus, ut legitimus non amittit hæreditatem. E
contrario ſi ut legitimus repudiavit, ſciens ſe in-
ſtitutum eſſe, utrumque repudiavit, ſin ignorans,
non nocet neque teſtamentariæ ſucceſſioni, quam
ignoravit, nec legitimæ, quæ ſtante teſtamentaria
nondum delata. *Zœſ. h. t. numero 55. Struv. d. Ex*
34. th. 34.

Ad L. Is qui poteſt. 18.

SUMMARIA.

Lex hæc quatenus procedat. num. 1.
Quid ex h. l. colligatur. 2.

IS poteſt repudiare, qui & accipere poteſt, Autor
ad L. 5. num. 1. 2. C. de Repud. hered. quæ regu-
la

ſta procedit in eo, qui ſuo jure agit, ſed aliud in eo,
qui ratione officii adire debet, ut tutor, qui repudiare
2 nequit. *Matthaeſ. ſingul.* 181. *n.* 3. Colligunt *ex h. l.* re-
gulam, quod renunciare ei non poſſimus, quod non-
dum delatum eſt. *Barboſa locup. lib.* 16. *cap.* 31. *axiom.*
4. Autor *ad L.* 2. *numero* 3. *C. Si tut. vel cur. falſ.*
Quoniam hæres debet ſcire, teſtatorem eſſe mor-
tuum, juxta *Gloſſam.* Ideo *Part. numero* 17. & alii
agunt de abſentia & ſcientia, an præſumenda ſit?
Quod affirmatur, ſi ibi non habeat domicilium, ſed
ſi habeat, abſentia probanda. *Menoch. l.* 6. *præſ.* 19.
Maſc. concl. 1184. *numero* 18. *Cravetta conſ.* 240. *n.* 3.
Similiter ſcientia præſumitur ex præſentia, &c.

ad L. Pro hærede. 20.

SUMMARIA.

Quis ſe pro herede gerat, ex factis heredis cognoſcendum eſt, cujus rei exempla. 1. & 11.
Non ex dubiis, exempla. 2. 9. 10.
Filius, quomodo præſumptionem, quaſi pro herede geſſiſſet, adimere poſſit. 3.
Limitatur. 4. 7. 8.
Cautela pro gerente præſumptionem vere hereditatis vitare volente. 5.
Proteſtatio quid operetur. 6.

1 NOminatione hæredis aliquis non fit hæres. *Dn.
Mev. p.* 5. *d.* 16. Factis quis pro hærede ſe gerit,
quando talia facit, quæ aditionem certo inferunt, ut
poſſeſſio bonorum paternorum diuturna, inhabitatio
domus paternæ. *Dn. Mev. par.* 4. *dec.* 173. *num.* 10.
ſucceſſio in feudis paternis, quod evidens ſignum eſt
aditionis, quia feuda paterna ab hæreditate filius
ſeparare nequit. *Dn. Mev. d. l. num.* 4. ſicut ita a
Facultate noſtra ſæpe reſponſum; ſic venditio re-
rum hæreditariarum, locatio, *Dn. Mev. d. l. num.*
6. exactio nominum. *Mev. numero.* 7. diviſio &c.
Menoch. lib. 4. *præſ.* 101. *Maſc. concl.* 44 *ſeq. Mant.
lib.* 12. *tit.* 12. Autor *ad L.* 1. *numero* 1. *ſeqq. C. de
2 Jure deliberandi.* Secus, ſi facta ſint dubia, quæ
alio titulo fieri poſſunt, ut inhabitatio ædium hære-
ditariarum non diuturna, detentio hæreditatis, perce-
ptio fructuum & ſim. ſi habuit aliam prætenſionem,
ob quam hoc facere potuit. *Menoch. de præſump.* 101.
num. 17. *ſeq. Barry lib.* 11. *tit.* 3. *numero* 1. Nam eo uſque
3 etiam filius pro hærede habetur, niſi aliam cauſam ge-
4 rendi probaverit. Ergo vel proteſtatio ob abſtentio-
nem, ſi non ſit illa contraria facto, aut cauſa alia pro-
banda. *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 10. *Carpzov. par.* 3. *conſtit.* 14.
def. 21. *conf. Mevius p.* 2. *dec.* 142. & tunc ſtandum juratæ
declarationi hæredis. *Mant. d. tit.* 12. *n.* 24. *Tuſch. concl.*
168. *n.* 18. *lit.* A. Niſi ut jacenti hæreditati datus ſit cura-
tor, ubi nemo præſumitur hæres. *Mevius p.* 2. *dec.* 160.
Quæcunque autem ſine nomine hæredis fieri non poſ-
ſunt, ex illis præſumitur aditio hæreditatis, per *h. l.*
5 *Maſc. de probat. concl.* 47. *Menoch. d. l. nu.* 4. Habetur au-
tem in §. cautio, ut ſi quis nolit adire hæreditatem,
actum autem aliquem gerere vellet, ex quo præſump-
tio aditæ hæreditatis ſumi poſſet, ut proteſtetur, ſe
hoc non agere animo hæredis, ſed pietatis, aut cuſto-
6 diæ cauſa. Unde probatur, in iis actibus, quæ à ſola
voluntate proteſtantis dependent, conſervari Jus pro-
teſtantis, & eum liberari à ſiniſtra interpretatione.
Carpz. p. 1. *dec.* 75. *num.* 9. *conf. Dd. qui referuntur in Bar-
boſa locupl. lib.* 14. *c.* 103. *num.* 3. & *in axiom. ult. limit.* 1. &
7 præter eos *Klock. vol.* 1. *conſ.* 37. *num.* 97. Notetur etiam
ex §. 1. licet ex diſtractione rerum hæreditariarum col-
ligatur aditio hæreditatis, ſecus tamen eſſe, ſi ſint res
8 tempore perituræ. *Hippol. de Marſil. in pract. crim.* §.
Conſtanter. num. 7. ubi idem eſſe dicit in litigioſis re-
bus venditis. Sed quid ſi operas exegit hæres à liber-
to? Reſp. etiam citra animum hæredis à creditoribus
9 eas peti poſſe. Ergo eſt caſus dubius, per §. 2. qualis
eſt etiam illatio cadaveris in ſepulcrum hæreditarium.
§. 3. *h. l.* quia exhæredatis etiam id licet. *l.* 6. *pr. de Relig.
vide Menoch. l.* 4. *præſ.* 101. *n.* 70. *Coll. Arg. h. t. th.* 13. *num.* 2.
10 Quod autem dictum, ſi quis aliquid agere, non poteſt
citra nomen hæredis, ex iis præſumi animum adeun-
di, hoc hic exemplo accipientis aliquid à ſtatu libero,
declaratur, quia id nullo alio jure exigere poteſt, de
quo *Donell. lib.* 7. *c.* 8. *lit.* M. & *ibi Hill. Recc. dec* 5. *collect.*
11 556. & *Mant. lib.* 12. *tit.* 12. *Menoch. lib.* 5. *præſ.* 21. Et quoties
facit actum repudiationi contrarium, de quo tamen vi-
de *Car. Ruin. vol.* 3. *conſ.* 157. *num.* 4. *conf. Maſcard. de prob.
concluſ.* 47. *per totam.* ubi materia hæc fuſius tractatur,
quales actus ſint, qui ſine nomine hæredis fieri non
poſſunt.

Ad L. Fuit quæſtionis. 24.

SUMMARIA.

Caſus legis: n. 1.
Hæres omittenda hereditatis cauſa pretium accipiens, non cenſetur pro herede gerere. 2.
An hic teneatur legatariis. 3.
Deciditur ex h. l. caſus ſimilis feudalis. 4.

1 INſtitutus ſum hæres, & legata à me relicta, ſubſti-
tutus autem mihi eſt Cajus, hic mecum agit, ut di-
mittam hæreditatem, data aliqua certa pecuniæ ſum-
ma, quæritur: an pro hærede me geſſerim? Videtur
quod ſic, quia licet dimiſerim hæreditatem, pecuniam
tamen illam occaſione mortis accepi. Sed reſpondetur
ita eſſe mortis cauſa capionem, cum occaſione mortis
2 teſtatoris acceperim, *hic* & *L. qui pretio* 8. *ff. d. Donat.
mortis cauſa*; ſed hæreditatem propterea non adii. Sed
nonne teneor legatariis? Reſp. quod ſic, ex Edicto: *Si
quis omiſſa cauſa teſtamenti.* Ex hoc videtur mihi de-
pendere deciſio hujus caſus: Sereniſſimus Elector dat
4 mihi expectantiam in feudo Peruſino, ſi familia Peru-
ſina maſcula mortua ſit. Ultimus de alia familia, ac-
cepta à me pecunia, in meas manus refutat feudum.
Ego nolo ſolvere æs alienum ſine conſenſu Domini
contractum, quia Dominus, cui principaliter refuta-
tio facta, ad id exſolvendum non tenetur, puto me
creditoribus ad intereſſe obligatum.

Ad L. Si quis. 25.

SUMMARIA.

Differentia inter juſſum parentis & autoritatem tutoris. num. 1.
Quid hodie circa juſſum parentis obtineat. 2.
An ad reaſſumptionem proceſſus juxta h. l. §. 5. *requiratur ſpeciale mandatum.* 3.

1 IN *princ.* & *tribus* §§. *ſubſeqq.* agitur de ſervo inſtitu-
to hærede, ſed hac materia relicta, *in* §. 4. traditur
differentia inter juſſum parentis & autoritatem tutoris,
quod hæc in ipſo negotio vel in continenti perfecto
negotio interponi ſoleat, nam *in* §. *ex l.* 9. §. 5. *ff. de Au-
thorit. tut.* ſupplendus, juſſus autem actum præcedere
debeat: poſſitque per epiſtolam vel nuncium explicari.
Donell. lib. 7. *c.* 6. *lit. C.* & *D Tiraquell. de* LL. *connub.
Gl.* 6. *num.* 1. & *ſeq.* Quamvis hodie juſſus parentis per
2 ratihabitionem ſequi poſſit, ut in materia adeundæ
hæreditatis non tantum, per tradita *Zuchardi in repet.
Rubr. C. qui admitti ad bonorum.* Sed & in materia
ſponſalium, ubi ratihabitio parentum nuptias jam an-
tea contractas reddit ab initio validas, licet diſſentiat
Carpz. l. 2. *Juriſprud. Eccl. def.* 41. cui praxis repugnat. A-
lias ratihabitio non ex ſolo ſilentio, ſed ex actu conce-
dente colligitur. Autor *ad L. ultim. h. t.* & *ſeqq. C. ad SCt.
Maced.*

In §.

3 In §.5. dicitur, quod mandatum de adeunda hæreditate ſpeciale mandatum eſſe debeat: ex quo inferunt, readſumptionem proceſſus ſine ſpeciali mandato fieri non poſſe. *Finckelt. obſ.*110. Autor *ad L.5.n.1.C.mandati.* Sed non video conſequentiam; ſi hæres in mandato generali ſe expreſſe illius hæredem dicat, cur non procurator poſſit readſumere cauſam, cum de adita hæreditate conſtet, & inſtantia ipſo jure tranſeat in hæredem. *vid. not. ad l.15. de procur.* Cætera, quæ *in ſequentibus* §§. proponuntur de mandato adeundi hæreditatem, ſunt plana.

Ad L. Ariſto. 28. & ſeq.

SUMMARIA.

Non videtur adire hæreditatem, qui petit inſtrumenta defuncti edi. n. 1.
Reſponſum Facultatis. 2.

1 SI quis inſtrumenta & rationes ſibi exhiberi petat, ex eo non eſt adita hæreditas, quia eſt tantum actus
præparatorius, ut deliberet, an adeunda hæreditas ſit.
*Menoch. l.4.præſ.*101.*n.*6. Unde cum cognata peteret ſibi
2 exhiberi inventarium, quod hoſpes defunctæ confici
curaverat, deciſum in Facultate, hoc pro actu aditionis
non eſſe habendum.

Ad L. Cum quidam. 30.

SUMMARIA.

Hæreditatis adeundæ commodo excluſis ob abſentiam Reipubl. reſtituitur. n.1.
Vidua dum prægnans eſt, aut creditur, hæreditatem adire non poteſt. 2.
Quid hinc colligendum de ambitu muneris Eccleſiaſtici, mortem defuncti Paſtoris quaſi comitante. 3.
Scientia alicujus rei certa, alterius contraria aſſertione non ſtatim redditur dubia. 4.

1 IN *princ.* dicitur, parentem Reip. cauſa abſentem, ſi
non potuit jubere filium, ut adiret hæreditatem, re-
ſtituendum eſſe ex cauſa abſentiæ neceſſariæ, quod per ſe
2 planum. Sed in §.1. *& ſeqq.* in ſumma hoc multis tracta-
tur, quod exiſtente vidua prægnante, vel in rei veritate,
vel in opinione obſtetricum, vel aliorum, non poſſit
adiri interim hæreditas, quod hic perſpicue tractatur, &
3 eſt lectionis. Ex quo aliquando putavi, præpoſteram
eorum petitionem eſſe, qui mortuo Paſtore animatum,
ſe ingerunt & officium ſibi conferri petunt, cum incer-
tum ſit, annon vidua imploratura ſit prope finem anni
luctus, ut beneficio apud nos ſolito fruatur, & ſucceſſori
4 in officio elocetur. In §. *fin.* hoc obſervandum, ſi quis
certo ſciat, falſum teſtamentum eſſe, eum tamen non
reddi dubium, ſi aliquis contendat eſſe falſum. Con-
ſcientia recta bene ſibi conſcia, non frangitur, mille
contrarium dicentibus. Conſcientia in facto proprio
non fallitur; ſed ſæpius in jure.

Ad L. Hæres inſtitutus. 32. & ſeqq.

SUMMARIUM.

Hæres ignorans & dubitans, quomodo in aditione ſe gerere debeat.

AGitur in his de hærede 1. ignorante mortem teſtatoris, aut impletam eſſe conditionem, quod adire nequeat, quia certa ſcientia requiritur. 2. De dubitante hærede, de ſtatu defuncti, an ſui juris ſit, nam de eo idem dicendum, per *l.hanc* 32.§.*ult.* 3. De dubitante hærede circa locum mortis, an apud hoſtes degens, an libertati reſtitutus; nam dubitatio hæc non eſt contraria aditioni, cum utroque caſu poſſit adire, per *l.*33. 4. De dubitante de ſua conditione, an ſui juris ſit, quæ dubitatio etiam non impedit aditionem, quia non dubitat de validitate teſtamenti. *l.*34. & poterit adire, ſive ſui juris ſit, ſive alieni, ſi ratihabitio ſequatur. 5. De hærede erronee putante ſe ſub conditione eſſe inſtitutum, cum pure ſit inſtitutus, qui error non obeſt. *l.*34.§.1.

Ad L. Neminem. 37.

SUMMARIA.

In hæredem tranſit omne jus defuncti. n.1.
Non poſſeſſio, nec pœna. 2.

1 HÆres ſuccedit in omne jus defuncti, & ſic in do-
minium rerum corporalium & incorporalium,
ſed poſſeſſio non tranſit in hæredem *l.... de acqu.poſſ.* nec
2 pœna *Don.lib.*15.*c.*51. Ex ſtatuto tamen poſſeſſio tranſi-
re poteſt, ut in Gallia, de quo integrum tractatum edi-
dit *Tiraq.* ſcilicet *Le mort. & Zæſius h.t.n.*11. *Wiſſenbach.*
*th.*7.

ad L. Si duo. 38.

SUMMARIA.

Hæres pro parte ſua ſe immiſcens, altero abſtinente ad omnia onera hæreditaria tenetur. n.1.
Vincibilis ignorantia juris nocet in damnis. 2.
Quid hic colligat Baldus. 3. 4.

1 SI duo ſint hæredes neceſſarii, & unus abſtineat, alter
ſe immiſceat, hic ad onera ex aſſe ſolvenda ſe obli-
gat; nam ſcit, alteram partem ſibi neceſſario obventuram,
aut certe ſcire debuit, peritiores conſulendo, partem al-
2 teram vacantem etiam invito adcreſcere. Sic ergo vin-
cibilis ignorantia juris nocet in damnis, quia hæc ad-
3 quiſitio lucrum habet à lucro. Colligit hic *Baldus*, quod
ille, qui facit actum aliquem, videatur ſe adſtringere le-
gi loquenti de illo actu, & quod talis ſit fictio, quæ non
videtur recipere probationem in contrarium, ſi modo
lex, ad quam cenſetur facta relatio, eſt talis, ut illi non
4 poſſit renunciari, ut in hoc caſu, cum non aliquis poſſit
pro parte hæres eſſe; ſecus, ſi illi legi renunciari poſſit,
quia tunc erit præſumptio & non fictio, & admittet
probationem in contrarium. *Alciatus de præſumpt.Reg.*
3.præſ. Et qui adquirit Jus Civitatis, ſubjicit ſe omnibus
oneribus civitatis illius, quia ea ſcivit aut ſcire debuit,
*Cagnol.ad L.qui cum alio.*19.*n.*8 *de Reg.Jur.* Et quomo-
do paria ſint ſcire, & facile ſcire poſſe, declarat *Lud.*
*Burgeſius in repet.L.ſi ſe ſubjiciant.n.*150.*ff.de judiciis.*

Ad L. Quamdiu. 39.

SUMMARIA.

Cauſa teſtati præfertur cauſæ inteſtati. n.1.
De læſionibus antequam conſtet de teſtamento, non cognoſcitur. 2.
Extenſio. 3.
Limitationes Gloſſæ rejiciuntur. 4.

1 QUamdiu ex teſtamento poteſt adiri hæreditas, ſi
teſtamentum rite factum, non ſuccedit ab in-
teſtato, quia proviſio hominis tollit proviſionem legis.
*Forſt. de ſucceſſ.l.*1.*c.*13. *Marpurg.vol.*1.*conſil.*21.*n.*27. Autor
*ad L.*8.*n.*1.2.3.*C.Commun.de Succeſſ.* Ideo non poteſt de
2 læſione, quam prætendit filia, cognoſci, antequam pro-
ducatur teſtamentum, vel certi ſimus, nullum adeſſe. Er-
go cum filia ſe læſam diceret, fratri teſtamenti paterni
3 productio injuncta, ut refert *Dn.Mevius p.*3.*d* 352. Ex-
tenditur hæc regula, licet hæres ſimpliciter non ſit ca-
pax totius hæreditatis. *arg.L.antequam.*8. *C.Communia*
4 *de ſucc.* Limitationes ex *L.ſi quis hæres ita inſtitutus.*28.
de hæredib.inſt. & *L.hac conſultiſſima.*21.§. *ſi quis autem.*
3.*C de teſtamentis.* quas *hic Gloſſa* addit, & *Decius ad L.*
*quamdiu.*89.*de Reg.Jur.* recte ad ſandem rejicit *Cagnolus.*

Ad

Ad L. Quæſitum. 40.

SUMMARIA.

Subſtitutus pupillo cohæredem habenti agnoſcendo hæreditatem pupillarem, non tenetur ſimul agnoſcere paternam. 1.

Quid ſi pupillus ſolus inſtitutus. 2 & 3.

1 QUi repudiat paternam hæreditatem, poteſt adire
hæreditatem pupilli, cui ſubſtitutus eſt, ſi habeat
cohæredem, alias ſecus. Nam ſi pupillus ſolus inſtitutus,
& ei ſubſtitutus extraneus, & pupillus ſe immiſcuerit,
non poteſt poſtea ſubſtitutus adire pupilli hæreditatem,
ſpreta paterna, ex perſona tamen pupilli poterit reſtitutionem petere. Sed ſi pupillus ſe abſtinuerit, poteſt ſub-
3 ſtitutus agnoſcere pupilli hæreditatem, eamque ſeparare, quando autem ſubſtituto alius junctus, tunc poterit
per cohæredem confirmari teſtamentum, *Trentac. in tr. de ſubſt. par. 2. c. 18. Barry de ſucceſſ. lib. 12. 1. n. 6.*

Ad L. Filius. 41.

SUMMARIA.

Inſtitutus & fratri exhæredato ſubſtitutus, an ſpreta paterna, pupillarem hæreditatem adire poſſit. n. 1. & 2.

Quid ſi velit paternam, ſpreta pupillari. 3.

1 SI filius hæres inſtitutus ex aſſe, & fratri impuberi
exhæredato ſubſtitutus ſit, poteſt pupillo ſuccedere,
repudiata partis hæreditate, quia per exiſtentiam ſui hæredis confirmatæ ſunt Tabb. pupillares. *Cujac. tom. 1. ad l. h. par. 2048. Don. lib. 6. cap. 25. & ibi Hillig. Trentac.*
2 *& Barry d. l.* Cui adverſari creditur *leg. 11. §. 1. ff de SCto Trebell.* cui reſpondet *VViſſenbach. d. 56. th. 4.* conf. *notata*
Dni Autoris *num. 3. & 4. ad l. 12. ſupra de vulg. & pupill.*
3 *ſubſtit.* Sed ſi velit ſubſtitutus paternam hæreditatem,
ſpreta pupillari, non poteſt, *L. quidam elogio. 20. de jure delib. Faſarius de ſubſtit. q. 151.*

Ad L. Quoties. 44.

SUMMMARIA.

Caſus legis. num. 1.

Deciſio. 2.

Geſta à filiofam. b. f. non reſcinduntur, abſtinentia ſecuta. 3.

1 PUpillus tutoris authoritate adivit hæreditatem, &
quaſdam res vendidit cum conſenſu tutoris mihi, ad ſatisfaciendum creditoribus, poſtea videns tutor, oneroſam & damniferam iſtam eſſe hæreditatem,
abſtinendi beneficio utitur, quæritur, an venditio interim facta nulla, vel reſcindenda? Quod negatur,
2 quia filius fuit ipſo jure hæres ſuus patris. Et ſic etiam
liberatio debitorum hæreditariorum manet rata. Colligitur, quod exiſtantiæ ſui hæredis etiam hic ſit effectus,
ut, licet abſtineat quis hæreditate paterna, ea, quæ interim geſta, rata habeantur. *Don. lib. 7. c. 2. poſt lit. T.* conf.
notata ad l. Ex contractu. 44. ff. de re judic.

Ad L. Aditio hæreditatis. 45. §. ult.

SUMMARIA.

Hæreditas intuitu Domini ſervo b. f. ſervienti relicta, Domino acquiritur. n. 1.

Quid ſi conditionis liberæ gnarus adieris hæreditatem. 2.

1 BOna fide ſervis mihi, mei reſpectu tibi relicta eſt
hæreditas, quæritur, an mihi acquiratur? Et reſpon-
2 detur quod ſic; ſed ſi conditionis liberæ tuæ gnarus
adieris, tibi acquiris hæreditatem, licet mihi intuitu ſis
inſtitutus, quia cum velis ipſe hæres eſſe, ac poſſis ſtatu
integro, voluntate tua efficeris hæres, niſi aperta contraria teſtatoris voluntas, *Donellus lib. 9. c. 6. circa finem.*
Autor *ad L. 21. n. 2. C. de Jure deliber.*

Ad L. Cum falſum. 46.

SUMMARIA.

An pendente quæſtione ſuper falſitate teſtamenti adiri poſſit hæreditas. n. 1.

Conſcientia in jure habenda ratio. 2.

Conſcientia quid & quotuplex. 3.

1 IN teſtamento Titii hæres ſcriptus ſum, volo igitur
adire, ſed intercedit Cajus, dicens, id teſtamentum eſſe falſum, quæritur, an non attenta iſta quæſtione ſuper falſo, poſſim adire? Diſtinguitur hic, an à me
falſatum dicat, an ab alio, verbi gratia, Sejo. Illo caſo, ſi bonam conſcientiam habeam poſſum adire, quia
conſcientia mea me tutum reddit, mea mihi conſcientia pluris eſt, quam omnium hominum ſermones,
ait *Cicero Ep. 246. & Menoch. conſ. 285. num. 32.* Sed poſteriori caſu non poſſum, quia poſſum dubitare de facto
2 alterius, annon falſum commiſerit Sejus. Collige *ex textu* quod conſcientiæ ſemper habenda in jure ratio,
& ſemper eligendam eſſe eam ſententiam, qua magis
conſcientiis partium conſultum, præſertim in materia juramentorum. *Dn. Mevius par. 1. dec. 146. numer. 7.*
3 conf. *Decianus lib. 2. crim. pract. cap. 12.* Conſcientia autem ſenſus animi eſt cognoſcens bonum & malum, &
eſt vel bona vel mala. Iſta eſt, quæ cum mentis puritate conjunctam habet rationem, *Menoch. d. leg.* Eaque
eſt vel propria, vel communis, *Menoch. d. l. num. 33* Et in
eo conſilio agit *Menoch.* de teſtamento, quo quis ſuum
filium illegitimum ex aſſe hæredem inſtituat ex conſcientia, & negat hanc conſcientiam eſſe bonam, ſed errantem, contrariam legibus, &c.

ad L. Si quis 48.

SUMMARIUM.

An mandatum tacite revocetur per furorem mandantis ſupervenientem.

MAndatum revocatione vel morte tollitur, ſed
quid ſi mandans in furorem incidat? Reſp. quod
non revocentur ea, quæ vigore mandati perfecta, ſed
quæ adhuc perficienda ſunt, quia ſic velle quis deſinit,
Duarenus de acquir. hæreditat. cap. 4. Hillig. ad Donell. l. 16. c. 23. lit. B.

Ad L. Pupillum. 49.

SUMMARIA.

Pupillus tutore honorario autore hæreditatem adire poteſt. n. 1.

Conciliatio l. 4. ff. de Autor. tut. 2.

1 TUtor honorarius poteſt autoritatem ſuam interponere pro adeunda hæreditate. Autor *ad L. 5. num. 4. C. de Jure delib.* Videtur autem contraria *leg. 4. ſupra de author. tut.* Variæ hic ſui conciliationes. Puta-
2 rim aliud eſſe, ſi agatur principaliter de deminuendo
patrimonio pupilli, aut eo pupillo obligando, an vero
principaliter de acquirendo, & per conſequentiam tan-
3 tum de pupillo obligando, ſicut circa prodigum ſupra
diſtinximus: de illo *d. l.* 4. de hoc hæc lex loquitur. Vide
varias conciliationes adducentem *Hilligerum in Donell. l. 7. c. 9. lit.* C.

ad L. Eum qui. 51. §. fin.

SUMMARIA.

Aditio ſub conditione nulla eſt. n. 1.

Reſpondetur ad leg.23.ff. quæ in fraud.credit.a.

1 NOn poſſum hæreditatem adire hac conditinne,ſi
ſolvendo ſit, quia ſub conditinne aditin fieri ne-
quit, cum in aditione requitatur certa voluntas. *Donell.*
2 *lib.7.c.8.lit.*C.Nec obſtat *l.23 ff. Qua in fraudem credito-
rum*; quia conditio ibi pactum ſignificat. *Hottom.qu.Il-
luſtr.32.Hillig.d.l.*

Ad L. Cum hæres. 52. §. fin.

SUMMARIA.

Inſtitutus partim pure, partim ſub conditione,adeundo ſit in univerſum heres. n. 1.

Limitatur. 2.

1 SI ex parte ſim hæres pure ſcriptus,ex parte vero ſub
conditione , ſi navis ex Aſia venerit , & egn pure
adierim ex parte, reliquum ſtatim mihi accreſcit, & id
qnidem jure accreſcendi, licet conditin deficiat, niſi in
eventum conditionis deficientis alins ſit ſubſtitutus.
hic & l.33.de hered.inſtit.Hillig.in Donell.l.7.cap.12.lit.E.
2 Quia potior eſt ratin ſubſtituti, quam juris accreſcen-
di , cum ſubſtitutus magis enixa & expreſſa voluntate
defuncti nitatur. *Duaren.lib.2.de jur.accreſcendi,c.16.&
quos citat Hill.de lit. E. Zæſ.h.t. num.*18.

Ad L. Qui ex duobus 53.

SUMMARIA.

An heredi heredis acquiritur pro parte portio in conditionis eventum.n.1.& 2.

Jus accreſcendi defertur & invito. 3.

Limitatur. 4. *&* 5.

1 QUidam ex duabus partibus inſtitutus erat hæres,
in una pure , in altera ſub conditione, illam par-
tem adiit , hanc nnn adiit, ſed præmortuus eſt , ante-
quam conditio impleretur , quæritur , ſi ejus hærea
poſtea, impleta conditinne, velit adire alteram partem,
2 an poſſit? Videtur, quod non, quia conditio non trans-
mittitur ; Sed affirm. quia hic juncta eſt juri accreſcen-
di, & ſic transmittitur. *Bart.hic.Cephalus lib.4.conſ.455.*
3 *num.*64.Qui autem ſemel aliqua ex parte hæres exiſtit,
deficientium portinnes etiam invitus excipit, id eſt,ta-
cite ei deficientium portiones etiam iovito accreſcunt ,
ergn etiam ignoranti, *leg.31. h. tit.* & ſine nova aditio-
ne , *leg.80.princip. & in fin. h. tit.* ſive ille, cujus portio
accreſcit , priusquam hic adiret , defecerit , ſive poſtea.
4 Sed in ſuo hærede aliud, nam ſi is , cui accreſcit, prius
agnovit quam cohæres abſtineat , volenti tantum ac-
creſcit, *l.55.h.t.*alias ſecus , *l 37.h. Donellus lib.7 c.12.lit.*
5 *P.* Sic etiam ſi minor reſtitutus , invito non accreſcit,
l.61.h.t. Hillig. d.c.12.lit.P.

Ad L. Hæres. 54.

SUMMARIA.

Hæreditatis aditio,quandocunque fiat,fingit heredem,ſtatim à morte teſtatoris adiiſſe. n.1.

Ubi ſupervenit jus,quod retrotrahitur,vel declaratio, qua ab initio videtur ineſſe , indiſtincte confirmatur judicium. n.2.

Exempla. 3. 4.

Limitatur. 5.

1 HÆres quandocunque adeundo hæreditatem, jam
tunc à morte teſtatoris ſucceſſiſſe defuncto intel-
ligitur , & ſic aditio retrotrahitur , ad tempus mortis.
Weſemb. in π. h.t. num.7.in fin. Wiſſenb. h.t.numer. 12.
2 Et *ex hoc textu* colligunt regulam generalem : Vbi ſu-
pervenit jus, quod retrotrahitur , vel etiam declaratio,
quæ à principio videtur ineſſe, ut in *leg. heredes palam*
3 *21.§.1.ff. Qui teſtam.* indiſtincte confirmatur judicium,
verbi gratia. Si quis h.btos mandatum generale , con-
veniat debitorem hæreditarium nomine hæredis inſti-
tuti, & reus excipiat, nondum eſſe aditam hæreditatem
ab hærede , ſi poſtea hæres adierit , confirmatur judi-
4 cium, qui retrotrahitur ad tempus mortis defuncti. Et
idem , ſi ſuperveniat mandatum, poſtquam egerat ſine
mandato *l.11.ff.qui ſatisdare cog.Barboſa ad l.23.de jud.*
5 *nu.*85.*& ſ.* Quod limitat,niſi ſuperveniat id, poſtquam
in cauſa concluſum.*Barboſa d.l.n.*88.

Ad L. Cum hæreditate. 55.

SUMMARIUM.

Caſus ſingularis , ubi jus accreſcendi ponitur in electione.

INſtituo filium & Cajum,ſive hic ſit filius,ſive extraneus , Cajus adit hæreditatem pro ſua parte , filius abſtinet, hic electio datur Cajo , ut vel totam hæreditatem adeat , aut à tota recedat , & ſic partem agnitam repudiet , ſed ſi creditores dicant , ſe contentos fore portione Caji , is tantum pro ſua portione debet reſpondere creditoribus. *Coraſius in repet. l.Teſtamenti,* C. *de impub. ſubſtitut num.32. Marc.* Mantua *ſing.59.Vasq. de Succeſſ.progreſſ.§. 23.numer.*49. ubi examinat illam communem ſententiam,quod qui nolit jure accreſcendi uti , ſuam & agnitam partem poſſit omittere. Sed tutius in communi ſententia ſubſiſtitur , quicquid dicat *Vasquius dict.leg.* Et ideo hæc lex ſingularis vocatur, dum ei , qui adiit hæreditatis partem,ſi ei obærata vel onerosa altera pars adcreſcat , tribuit electionem , ut aut totam repudiet aut totam acceptet , ut pluribus tradit , & cautelam proponit pro evitandis oneribus hæreditariis *Caſtrenſ. conſ 323.numer.5.lib.1.& Donell lib.7. cap.12. lit. Q.*

Ad L. Neceſſariis hæredibus. 57.

SUMMARIA.

Suis heredibus impuberibus indiſtincte competit beneficium abſtinendi. n. 1.

Quando puberibus competat. 2.

Quatenus illis poſt immiſſionem detur reſtitutio in integrum. 3.

1 SUi & neceſſarii hæredes habent beneficium abſti-
2 nendi indiſtincte, ſi impuberes; ſed ſi puberes,tunc
hoc jure fruentur , ſi ſe non immiſcuerint adulti mi-
norennes , habent reſtitutionem in integrum.Autor *in
Cod.t. Si Minor ab hered.ſe abſt.ad* L.1.*num.2. &* 3. Sed
3 hoc beneficium tum demum datur, cum ſibi acquirerent
alias hæreditatem , per *l.6.§.5.h.t. Vaſquez de ſuc-
ceſſ. progreſſu §.* rn. *num.*40. De hoc jure conf. *Chriſti-
neus volum.4.dec.27.& 29. Donell.l.7.cap.2. Col.Arg.h.t.
th. 30. & ſeqq.*

Ad L. Qui patre. 59.

SUMMARIA.

*Caſus legis. num.*1.

Subſtitutio unita juri accreſcendi efficitur transmiſſibilis. 2.

Ampliatur. 3.

Limitatur. 4.

1 SI quis inſtituit filium & Titium, & hunc pupillati-
ter filio ſubſtituat , & hæreditas ab utroque adita,
poſtea vero moriatur Titius , relicto hærede extraneo
Cajo, & demum filius pupillus moritur , hujus hære-
ditatem & bona, licet aliunde obtigerint, Cajus repu-
diare non poteſt , ſed jure accreſcendi & ſubſtitutionis
habebit,

habebit, quia hic concurrit jus ſubſtitutionis & accreſcendi, & ſic duplex eſt vinculum. *Berous volum.2.conſ. 94. num.21. & ſeq. Ruminald. volum. 3.conſ.244.num.221. & ſeq.* Autor *ad L.20.numer.10.C.de Jure de lib.* Et ſic ſubſtitutio unita jure accreſcendi efficitur transmiſſibilis. *Berous vol.2.conſ.107.nu.6.* Mantica *de conject.lib. 11.tit.20.n.14. Ruminal.vol.6.conſ.626.n.2.& ſeq.Cravet.*
3 *conſ.367.n.5.* Quod etiam de ſubſtitutione fideicommiſſaria aſſerunt Dd. quos refert & ſequitur *Cephalus lib.*
4 *4.conſ.455.n.63.* Aliud ſi de ſuperveniente ſubſtituto loquamur. *Ruminald. conſ.618.31.vol.6.*

Ad L. Filium. 60.

SUMMARIA.

Inſtitutus adeundo ab inteſtato, repudiare cenſetur teſtamentariam hæreditatem. n. 1.
Quibus modis alias repudiata cenſeatur, agitur remiſſive. 2.

1 INſtitutus, qui adit ab inteſtato, videtur repudiare
hæreditatem teſtamentariam, & locus ſit ſubſtituto,
quia legitimæ hæreditati locus eſſe nequit, niſi remota teſtamentaria, *l.39. h.t.* Qui igitur vult conſequens, velle etiam videtur antecedens, *leg.17.§.1. h.t. & l. 77. infrà h.t. Donell lib.7.cap.8.poſt lit. C. Barb.locuol.lib.3. cap.55. axiom.3. Bulgarus in repet.l.C.qui admitti.nu.75. ſeu fin.volum.8.conſ. Hier Gratus volum.2.conſ. 156. num.*
2 10. Quibus autem modis alias repudiata cenſeatur hæreditas re & verbis, de eo vid. *Maſc. concl.* 854. *& ſeq. Menoch.lib.4.praeſ.102.Mantica lib.12.tit.14.Barry lib.11. tit. 21.*

Ad L. Antiſtius. 62.

SUMMARIA.

Hæres inſtitutus: ſi juraverit, *quatenus, ſi juraverit, ſe pro hærede geſſiſſe videatur n.1.*
Quid in dubio hic putandum. 2.

1 HÆres quis inſtitutus, *ſi juraverit*, ſcilicet de præterito; nam talis conditio juramenti de præterito non reſpuitur in teſtamento, *Donell.l.8.cap.32.lit N.* Si igitur hæres juraverit, non videtur pro hærede ſe geſſiſſe, niſi ut hæres juraverit, *Mantic.lib.12.tit.9.num.7.*
2 *Menoch.lib.4.praeſ.101.n.3. Barry l.11.tit.3.nu.11.* Putaverim tamen in dubio pro aditione hoc habendum eſſe in hoc exemplo; quis enim de præterito juraverit niſi faciat ob commodum ſperatum? v.g. ſi maritus leget uxori dotem, ſi juraverit vere amiſſam eſſe dotem, cui fini juraret vidua, niſi animo lucri captandi?

Ad L. Furioſus. 63.

SUMMARIA.

Furioſus quatenus acquirat & tranſmittat hæreditatem. n. 1.
Quomodo furioſo ex Conſtitutione Imperat. Juſtiniani ſuccedatur ratione delatæ hæreditatis. 2.

1 FUrioſus non acquirit hæreditatem, nec tranſmittit, niſi ipſo jure ſit hæres, ut filiusfamilias aut habeat aliquem in poteſtate filiumfamil. vel ſervum, per quem ei acquiratur hæreditas, *Pinellus ad l.1. C. de bon.*
2 *mat.p.1.num.62.* Autor *ad L. ult. nu.20.21.ſ.C.de Curat. fur.* Sed Juſtinianus conſtituit in *l.ult. C.de Curat. furioſ.* ut ſi alia deferatur furioſo hæreditas materna, & ille moriatur in furore, & habeat curatorem, per hunc non adiri hæreditatem, ſed mortuo furioſo eos ſuccedere, qui ab inteſtato matri ſucceſſiſſent, ac ſi furioſus non interveniſſet, vid. *notata* Domini Autoris *ad dict. leg.* *ultim. numero 20. & Sande l.4.tit.8.def.9. Berlich.p.1.dec. 147.* ubi integrum habet conſilium pro ea ſententia, quod furioſus ipſo jure ſit hæres patris, & paternam tranſmittat hæreditatem.

Ad L. Quamdiu. 69.

SUMMARIA.

Subſtitutus non admittitur, quamdiu inſtitutus admitti poteſt. n.1.
Quid ſi inſtitutus ſubſtitutum diu in ſuſpenſo detineat. 2.
Cenſetur hic repudiata hæreditas, lapſo tempore ad deliberandum præfixo. 3.
Tempus ad deliberandum & ad inſtantiam creditorum conſtitui poteſt. 4.
Cenſetur hic adita, lapſo tempore præfixo. 5.

1 QUamdiu inſtitutus admitti poteſt, non eſt locus
ſubſtituto, ne autem inſtitutus ſubſtitutum diu
2 detinere in ſuſpenſo poſſit, poteſt à Prætore ipſi inſti-
3 tuto præfigi terminus, ut in eo declaret voluntatem ſuam, an adire, an vero repudiare velit hæreditatem, & termino lapſo habetur pro repudiante, *Mant. lib.12.tit. 14.num.19. Barry d.lib.11.tit.21.num.1.* Et multo magis, ſi lapſo termino dicat, ſe nolle adire, nam tunc repudiaſſe cenſebitur, *Menoch.l.4.praeſ.102.num.6. Maſcard.de probat.concluſ.854.numero 9.* quod tempus etiam ad inſtan-
4 tiam creditorum conſtitui poteſt. *Tiraquell.de retract. conſang.§.1.gloſſ.10. num.61.* Sed hoc intereſt, quod, quando ad inſtantiam ſubſtituti ſpatium datur inſtituto, termino lapſo, ſi nihil dixit, habetur pro repudiante, per *h. l.* ſed quando ad inſtantiam creditorum datum eſt
5 ſpatium, tunc habetur pro eo, qui adiit, *L.ult.§.14. C.de jure delib. Zœſius h.t.7*

Ad L. Si ſervum. 71. §. 5. & ſeq.

SUMMARIA.

Abſtinendi beneficium amittit amovens quid ex hæreditate, n. 1.
Limitatur. 2.

1 SUus hæres, ſi aliquid amoverit ex hæreditate, & poſtea velit abſtinere, amittit privilegium abſtinendi, non quaſi ſe immiſcuerit, ſed quia beneficium hac conditione datum, niſi aliquid amoverit, per *§.3.h. l. Hillig.in Don.lib.7.c.8.lit.O.* licet hæres impubes ſit *l.9. §.1. quod met. cauſa*, niſi ſine dolo amovit, *§.8.h.l.* vel ſi
2 poſt abſtentionem amovit, *§. fin. Coll. Argent. h.t. th. 41.num.2.*

Ad L. Si quis hæres. 72.

SUMMARIA.

Subſtitutus, ſi intra certum tempus non adierit inſtitutus, hic vero ante aditionem decidat, non tenetur exſpectare lapſum temporis hujus. n.1.
Quid ex h. l. *colligatur. 2.*

1 ALiquis hæredem inſtituit, & ſi intra tres menſes non adierit, ſubſtituit alium, ſed hæres, antequam adiret, mortuus eſt, quæritur, an ſubſtitutus debeat exſpectare, dum tempus præteriret trium menſium? Neg. Quando enim certum eſt, primum hæredem adire non poſſe, tunc ſubſtitutus agere poteſt. Et ex
2 *hac l.* colligit *Caſtrenſ.* & cum eo *Johan.à Sande lib.4.tit. 6.def.1.* poſſe teſtatorem, non obſtante, quod jure communi habeat annum, &c. tamen brevius tempus aſſignare, vel expreſſe, ut *hic*, vel tacite, ut in *leg.6.princ.de hæred. inſtit.*

Ad L. Illud dubitari. 77.

SUMMARIUM.

Repudians ab inteſtato, videtur ſimul ex teſtamento repudiare.

INſtitutus ſum hæres ab eo, cujus hæres ab inteſtato futurus eram. Repudiavi hæreditatem legitimam, re & facto videor etiam repudiaſſe teſtamentariam ſucceſſionem quia legitimæ prius locus eſſe nequit, niſi remota teſtamentaria, *l.39 h.t.* qui vult conſequens, vult etiam antecedens, *Donell.l.7.c.7: poſt lit.C.Barboſa d.lib.3.c.55.ax.3.* & quicquid factum, eo ordine factum præſumitur, quo fieri debebat.

Ad L. Duo fratres. 78.

SUMMARIUM.

Uſus rei communis an præſumptivam hæreditatis aditionem inducat?

USus rerum communium aditionem hæreditatis ſocii non inducit, niſi qui ultra faciat, quam ex neceſſitate communionis opus eſt, verbi gratia, ſi res communes in ſolidum diſtrahat, & fructus bonorum integre percipiat, *Franc.de Clapperiis cauſa 34.qu.un.*

Ad L. Placet. 79.

SUMMARIA.

Acquiſitiones per ſervum & filiumfam. immediate tranſeunt in Dominum vel patrem. n. 1.

An ex h.t. probari poſſit, omnia jure ff. acquiri parentibus. 2.3.

1 QUæ nobis acquiruntur per eos, qui ſunt in poteſtate noſtra, nec momento reſident penes eos.
2 Unde nonnulli volunt, omnia jure Digeſtorum parentibus acquiri, & hodie hanc L. eſſe correctam per *leg.6. de Bonis, quæ liberis, Cephalus lib.1.conſ.69 num.13.& lib.5.conſ.775.num.12. Menoch.de adipiſ.poſſ.rem 4.num. 286.*
3 Sed vid. *Pinell.ad l.1.Cod. de bon. matern.part.1.num.10.* ubi ait, non probari ex *hac lege* omnia acquiri patri ſed quod ne momento quidem maneant apud filium, quæ patri acquiruntur. *Caccialupus in rep. l.frater à fratre 38.ff. de condict.indeb.num.51.& Coraſ.in d.l part.2. num. 36.Alciatus lib 4.Paradox.c.3.* Sed ea lis parum in praxi prodeſt, modo conſtet, quod filius patri adquirat, ſcilicet profectitia patri, quoad proprietatem, & adventitia quoad uſumfructum.

Ad L. Si ſolus. 80. pr.

SUMMARIUM.

An hæres ex aſſe hæreditatem poſſit dividere?

TItius inſtituit me hæredem pure in tota hæreditate, ſed ex diverſis partibus. In quibusdam tamen te ſubſtituit me, an poſſum dividere hæreditatem, ut eas partes acquiram, in quibus nemo mihi ſubſtitutus, & cæteras, in quibus ſubſtitutum habeo, repudio, quæritur an poſſim? Videtur quod ſic, quia ita non ſit Teſtator pro parte teſtatus, pro parte inteſtatus. Sed negatur, quia ſum hæres ex aſſe & partium enumeratio non videtur hæreditatem dividere, ſed potius videtur facta animo demonſtrandi. *Guttierez in repet. legis un.C.quando n.n petentium partes, num.10.& Gomez lib.1.reſ.cap.10 num.20.Donell.& Hillig.lib.7.c.12. lit.D.& F.*

Ad L. Toties. 81.

SUMMARIA.

Jus ſubſtitutionis non tranſmittitur in hæredem. n.1.

Limitatur. 2.

1 JUs ſubſtitutionis non tranſmittitur in hæredem, *l. un.§. in noviſſimo C.de Caduc.tollend.* de quo *Noalis*
2 *in tr. de tranſmiſſ.caſ.8.* Aliud in ſuis, per *d.§.* Aliud in eo, qui adhuc deliberat, *l.19. C.de jur.delibr. Fachin.lib.6.c.62.Gomez.lib.1.reſol.c.9.nu.50.* inſtituto ſuccedit ſubſtituto primo præmortuo. Sic interdum ſubſtitutus ſecundus, *Caſtr. l.1.conſ.132.n.1.*

ad L. Si totam. 83.

SUMMARIA.

An ex hac l. probari poſſit, jus accreſcendi tranſire in hæredem fideicommiſſarium. n.1.

An etiam tranſeat in emptorem hæreditatis. 2.

1 COlligunt, 1. ex *h. leg. Donell. libro ſeptimo, capite duodecimo, lit.L.* & alii, quod fiduciarius hæres non habeat jus accreſcendi, ſed quod portio deficiens acquiratur fideicommiſſario. Sed rectius *Cujac. leg.12.obſerv.13 & Hillig.dict.leg.* ſecundum ſonum verborum etiam *h. l.* intelligunt de eo, qui tacitam fidem accommodat teſtatori, de parte ſua incapaci reſtituenda, cui, ut indigno hæreditas, ita & jus accreſcendi merito eripitur.
2 2. Alii ex h. l. colligunt, potiſſimum ex ratione, venditorem hæreditatis non habere jus accreſcendi, ſed nec colligi poteſt, quia rem videtur habere, qui pretium habet, & de emptore teſtator procul dubio non cogitavit, quæ ſententia eſt receptior. *Hillig.d.c.2. lit. L.* & quos ibi allegat, ut eſt *Cavallos quæſt.69.Gutier.in l un.quando non petentium partes & c.num.60.& ſeqq. conſ.Rimin.ad d.l un.n. 112.*

ad L. Si metus. 85.

SUMMARIUM.

Reſtitutionem habet metu compulſus ad aditionem.

QUi metu compulſus adiit hæreditatem, poteſt reſtitui in integrum, *hic & leg.2.§.5.ſupr. quod met. cauſa Hillig.l.7.c.8 lit.B.* Sicut & minor qui adiit, ſi ſe læſum probet, reſtituitur, *l.57.§.1. h.t.& l.7.§.5.ſupra de Minoribus.*

Ad L. Pannonius. 86.

SUMMMARIA.

Hæredes defuncti, impediti adire hæreditatem ob abſentiam Reip.cauſa acquirunt jus petendi hæreditatem per reſtitutionem. n.1.

Ratio decidendi an in minorenni ætate. 2.

An & Ratione alius abſentis vel ignorantis, hic reſtitutio locum habeat. 3.4.

1 IMpeditus adire hæreditatem propter juſtam abſentiam, ſi decedat interim, antequam adeat jus petendi hæreditatem, per viam reſtitutionis in integrum, ſuo hæredi reliquit. quamvis enim mors non ſit cauſa reſtitutionis, *arg.l.11.§.5.ſupra de Minoribus*; ex benignitate tamen hoc receptum, quia ſi abſens non fuiſſet veriſimiliter ante mortem adiiſſet hæreditatem, & aditam hæredi reliquiſſet. *P.Barb.in l.quia tale.14.n.56 ſeq.Maurit. de Reſtit.c.288.n.fin.Odd de reſtit q 63.art.6.* Autor *in*
2 *C.t.de Reſtit.Milit.ad L.1.num.5.& 6.* Videmus quidam rationem decidendi ſtatuere in minorenni ætate, vid. *Surdus dec. 138. n.10.* Sed de minori ætate nulla hic ſit mentio,

mentio, ſed de abſentia Reip. cauſa, conf. *Gomez. l.1.c.*
3 *9.n.56.Zaſ.ad tit.Ex quibus cauſ major nu.9.* Sed negan
dum non eſt minorem morientem relinquere hæredi
reſtitutionem in integrum ſaltem, *arg. hujus legis.* Nam
ſi maiorennis fuiſſet, procul dubio hæreditatem adiiſ-
ſet; idque hic notabile eſſe ait Baldus & allegatis plu-
ribus Dd. confirmat *Cephal.conſ.56.nu.6.& 7.*Autor *ad*
L *un.n.27.C.de Caduc.toll.* Sed quæritur,an etiam in alio
abſente vel ignorante hoc locum habeat? Videtur quod
non,quia hic ſermo eſt de abſente Reip. cauſa.Ideoque
Cujac. ad hanc legem dictam quæſtionem negat; com-
muniter tamen contrarium affirmari, patet ex traditis
Cancerus p 3.reſol.cap.21.num.19.& Joh.à Sande l.4.tit.9.
*def.1.*Jacob Schultes *ad Modeſt.Piſt.p.4 q.131. num.250.*
4 *ex h.l.* colligit,quod, ſi quis ignorans delatæ ſibi hære-
ditatis deceſſerit, ipſius hæres reſtitutionem in inte-
grum petere poſſit, ob beneficium *l.cum antiquioribus*
19.C. de jur.delib.

Ad L. Cum bonis. 87.

SUMMARIA.

Error in qualitate poſſeſſionis non tollit jus abſtinendi, & majorennis hic reſtituitur.n.1.3.
Reſtitutio in integrum confuſas actiones in integrum ſtatum reſtituit. 2.

1 ERror aliquid poſſidentis, quaſi à matre ſit profe-
ctum, non tollit jus abſtinendi.*Donell.lib. 7.c.8.lit.*
2 *O.* Et quando pupillus impetrat jus abſtinendi, reſti-
tuuntur confuſæ actiones. *Donel.lib.7.c.2.poſt lit.X.* Imo
3 & majorennis, ſi ex errore manſerit in bonis ob dotem
illatam maternam, quæ nunquam ſoluta fuit, reſtitu-
tionem petere poteſt, ex clauſula generali, *ſi qua juſta*
cauſa leg.1.ff Ex quibus cauſ.major. Dn. Mevius part.2.
dec.143.nu.7.

Ad L. Per procuratorem. 90.

SUMMARIA.

Per procuratorem hæreditas acquiri non poteſt.n.1.
Nec per curatorem. 2.

1 PEr procuratorem acquiri hæreditas nequit, quia
hæres mandando aditionem eo ipſo adire videtur,
cum ſolus animus ſufficiat, *l.88.h.t.* nec expectandum a-
liquod factum procuratoris;imo nec per curatorem.vid.
2 *Hillig.in* Donell.*lib.7. c.9.lit. F. Menoch.remed.1.recuper.*
*poſſ.n.274.& ſeq.*Autor *ad L 5.C.Mandati.*

Ad L. Si is. 91.

SUMMARIUM.

An filius abſtinens à paterna hæreditate bonis ex illa per interpoſitam perſonam emptis, Creditoribus teneatur.

FIlius abſtinet ab hæreditate paterna ob molem æris
alieni,venduntur ergo bona à creditoribus, & emit
ipſe filius,ſed per interpoſitam perſonam; quæritur, an
filius creditoribus teneatur in ſolidum? Videtur quod
non,quia ut emptor jam poſſidet; Sed affirmatur quia ſi
palam ipſe emiſſet ut quilibet extraneus, non conveni-
retur ut hæres, ſed ut quilibet alius, jam vero ſemper
poſſediſſe ſaltem animo videtur.*de quo Cujac. ad lib.15.*
*Reſp.Julii Pauli & l.26.obſ.c.15.*Sed nimis dura hæc pœna
videtur, niſi ſimulatio facta fuerit dolo & in præjudi-
cium ac damnum creditorum. Nam malam fidem re-
quirit in hoc caſu *Maſcardus de probat.concl.45. nu.24.*
*& ſeq.*Autor *ad L.2.n.1.C.de Repud.hæred.*

Ad L. Recuſari. 95.

SUMMARIA.

Et verbis & factis hæreditas repudiatur. n. 1.

*An & per negligentiam, agitur remiſſive.*2.
Filius negans ſe hæredem eſſe,an hoc ipſo cenſeatur repudiaſſe hæreditatem. 3. 5.
Quid ſi his verbis utatur: Nolo hæres eſſe, abſtineo & *ſim.*4.
Quid ſi verba ſe ad præſens vel præteritum referant. numero 6.
Reſponſum Facultatis. 7.

1 NOn tantum verbis,ſed & factis recuſari hæredi-
tas poteſt. *Maſcard.de probat.concluſ.854.& ſeq.*
2 *Menoch.lib.4.preſ.*10a *Berry lib.11.tit.21.nu.4.* An autem
per non factum vel negligentiam,ſi verbi gratia,patia-
tur res hæreditarias perire, probetur repudiatio. Vid.
3 *Mantica de conject.l 12.tit.13.num.2.& ſeq.* Sed quæritur
hic,an, ſi filius vel filia neget, ſe hæredem eſſe,hoc ipſo
4 videatur repudiiſſe hæreditatem? Reſp. Quando quis
his verbis utitur,nolo hæres eſſe, vel abſtineo ab hære-
ditate,vel non ero hæres,tunc videtur recuſari hæredi-
tas;Sed ſi tantum negaverit, ſe hæredem eſſe, non vide-
5 tur recuſata hæreditas. Sed ubi alia verba ſunt, quæ ſe
6 ad præteritum vel præſens referunt, v. gr. non ſum hæ-
res, non videtur repudiata hæreditas, quia repudiatio
non præſumitur,per tradita *Maſcar.concl.*1273. maxime
ſi errore,v.gr. imaginatione magnæ ſaburræ æris alieni
7 facta *Mev.p.3.dec.*306. Quo tamen caſu memini,reſti-
tutionem etiam repudianti filio datam eſſe in Facultate
noſtra.

TITULUS III.

Teſtamenta quemadmodum aperiantur, inſpiciantur & deſcribantur.

Ad Rubr.

SUMMARIUM.

Publicatio teſtamenti an neceſſaria, ſi apud acta vel per Notarium publicum factum ſit teſtamentum.

REquiritur ad effectum teſtamentorum, ut publi-
centur, maxime ſi non apud acta vel per Nota-
rium publicum facta, nam in his volunt ceſſare neceſ-
ſitatem publicationis. *Dauth.de Teſtam.num.*454. licet
contrarietur *Gilken.ad l.2.C.de Teſt.* Autor *ad L.2.n.7.8*
C. de Teſtam.

Ad L. Omnibus. 1.

SUMMARIA.

Quibus,& quando tabulæ exhibendæ. n.1.2.
*Tranſactio non cognitis verbis teſtamenti non valet.*3.
Nec & judicium. 4.
Teſtis teſtamento contradicens, ejus apertionem non impedit,vacillare tamen facit. 5.

1 OMnibus, quicumque deſiderant exhibitionem
teſtamenti, Prætor jubet Tabb. exhiberi, quia
1. ſine inſpectione Tabb, tranſigi nequit, *l.de his 6. ſu-*
pra de Tranſact. 2. Quia teſtamentum non tantum
eſt hæredis, ſed etiam eorum omnium,quibus in teſta-
2 mento quid adſcriptum. *l.2 princ. h.t.* ut tamen petens
prius teneatur jurare de calumnia. *l.3.C.h.tit.* Hoc fieri
debet, cum jam apertæ ſunt tabulæ ſolenniter. *Zaſ.h.*
3 *h.t.num.*2. Sicut autem de his, quæ in teſtamento relicta
ſunt, non licet tranſigere, non viſis teſtamenti verbis,
ita nec judicare de iis oportet,& ſicut tranſactio pro-
ducto teſtamento reſcinditur; ita etiam res judicata
4 retractatur, producto teſtamento §.1.*h.t.* ideoque *hunc*
textum ſingularem dicit, & miratur, quod à Dd. non
ſit allegatus in hanc ſententiam,*Jaſon.in leg.de his num.*

5. ff. de Transact. Socinus regul. 361. numero 13. Lud. Romanus ſingul. 198 per totum Surdus volum. 2. conſ. 286. numero 36. & ſeq.

5 *In §. ult.* autem dicitur ſi unus ſigillum & manum ſuam neget. aperiendum quidem eſſe teſtamentum, ſed fidem teſtamenti vacillare. *Dn. Richt. deciſ. 32. num. 21.* maxime ſi ſe interfuiſſe neget. *Rimnald. conſ. 552. num. 46. & ſeq.*

Ad L. Tabularum. 2. §. ſi dubitetur. 4.

SUMMARIA.

Morte teſtatoris non probata, tabulæ non ſunt aperiendæ. nu. 1.
An unus teſtis probet mortem teſtatoris. 2. 3.
Regulariter duo teſtes requiruntur. 4.
Limitatur in morte occulta. 5.
Apertura teſtamenti vivo teſtatore non eſt permittenda. 6.

1 TAbulæ non ſunt aperiendæ, niſi prius doceatur
mors, nam hæc non præſumitur, ſed potius vi-
ta, Vid. *Menoch. leg. 6. præſ. 49. num. 17. Carpzov. leg. 2. ju-*
2 *rispr. Eccleſ. d. ſenſ. 166.* ubi *defenſ. ſeq.* putat, unius teſtis
depoſitionem ſufficere, ut & de morte occulta idem
tradunt *Maſcard. concluſ. 1076. num. 5. Anton. Gabriel. lib.*
1. tit. de teſtibus concl. 1. num. 33. Tremacinq. leg. 2. reſolut.
tit. de probat. reſolut. 10. numero 4. modo de viſu deponat.
3 *Finckelthaus. obſer. 85. num. 6.* Sed hic arbitrium & accu-
ratam diſquiſitionem judicis requiro, & conſideranda
qualitas teſtis. Nam Imper. in *Novell. num. 7. cap. 11.* de
Tribuno loquitur, ſed forte nec alii notæ teſtes repel-
4 lentur ſingulares. conf. *Carpzov. par. 1. dec. 24.* Regula-
5 riter tamen duo teſtes neceſſarii. *Carpzov. par. 1. cap. 16.*
6 *defi. 37.* ſed in morte occulta aliud. *Carpzov. def. 38.* No-
tetur igitur ex ipſis verbis *hujus* §. Prætorem non per-
mittere debere aperturam teſtamenti vivo teſtatore,
utcunque aliquis intereſſe ſuum alleget: cui regulæ
ſtandum, donec exceptio probetur, ut ait *Menoch. re-
med. adip. poſſ. 4. n. 662.*

Ad L. Cum ab initio, 4.

SUMMARIA.

Quæ obſervanda in aperiendo teſtamento. n. 1. 2. 3.
Uno teſtium ante apertionem mortuo an intercidat teſtamentum. 4. 5.
Cautela, quomodo huic diſputationi occurri poſſit. 6.

1 CUm tabulæ aperiendæ ſunt, debet Prætor vel ma-
giſtratus competens, *leg. 3. C. de Teſtam. Dauth.*
ad leg. 2. Cod. de Teſtam numero 3. convocare teſtes ut
ſigilla ſua recognoſcant, & hi debent jurato deponere,
quando teſtamentum eſt nuncupativum, vel ſine jura-
mento manus ſuas ac ſigilla recognoſcere, ſi teſtamen-
tum eſt in ſcriptis. *VVeſenb. in ff. h. tit. numero quarto,*
Barry lib. 11. tit. 1. numer. 1. Speckhan. Cent. 1. quæſt. 78. Ci-
2 tandi quoque cognati ab inteſtato alias ſucceſſuri, qui,
ſi certi, ſpecialiter citandi, *Speckhan. Cent. 1. quæſt. 78.*
num. 3. Dauth. ad l. 2. C. de Teſtam. & ſic intelligo *Carp-*
zov. part. 3. cap. 5 d. 24. conf. *Roland. à Valle lib. 1. conſ.*
96. ubi omnia requiſita hujus publicationis recenſet,
ſcilicet 1. Aditionem judicis. 2. Citationem eorum,
3 quorum intereſt. Autor *ad L. 1. numer. 3. C. Quemadm.*
teſtam. aper. 3. Citationem teſtium. 4. Ut teſtes to-
gentur de ſubſcriptione conteſtium. 5. Ut judex ad
Acta referat ea, quæ geſta ſunt. Autor *ad leg. 2. num. 9.*
4 *C. de Teſtam.* Si autem aliquis teſtium mortuus, vulgo
ſtatuunt, teſtamentum intercidere. *Dauth. de Teſtamen.*
num. 453. Graſſus §. Teſtamentum, qu. 81. Vasquez. de ſuc-
ceſſ. reſol. §. 9. num. 108. Sed contraria opinio melior eſt
5 per *l. 1. §. ultim. h. t.* ubi dicitur, majore parte ſignato-
rum interveniente, publicari poſſe teſtamentum, &
nunquam habetur in jure hic modus irritum reddendi
teſtamentum, ſi teſtis mortuus. Vid. Autores quos cita
Hillig. lib. 7. c. 5. lit. C. conf. & *Barry d. t. num. 2. Zaſius h.*
t. n. 3. Dn. Struvius Exerc. 34. th. 42. Autor *ad L. 1. n. 7. C.*
h. t. VViſſenb. d. 38. th. 20. ubi ad *c. 2. X. de fid. inſtrum.* reſ-
6 pondet. Cæterum cautelam proponit *Rolan à Valle lib. 1.*
conſ. 36. in fin. qua ejuſmodi diſputationibus occurri
poſſit, ſi ſcilicet teſtator vivus per Notarium unum aut
duos teſtes ſuas manus recognoſcere faciat, deſuper in-
ſtrumentum fieri.

Ad L. Vel negare. 5.

NOtetur hic regula, quod publice expediat, ſuprema hominum judicia habere exitum. *Cephalus lib. 5. conſ. 748. n. 10.*

Ad L. Sed ſi. 7.

SUMMARIA.

Teſtis abſentis juramentum coram quo deponatur. numero 1.
Cur teſtes præciſe comparere non compellendi. 2.
An, & quomodo, hæredibus ignotis, judex teſtamentum aperire poſſit. 3.

1 SI teſti incommodum, venire ad judicem, juramen-
tum ejus recipit judex per Notarium miſſum ad
2 domum, ab iis, qui in alieno ſunt territorio, per Do-
minum territorii, à quo poſtea teſtimonia remittuntur.
Cauſa, cur teſtes præciſe comparere non compellendi,
eſt *in textu*, quia poſſet aliquis cum magna captione ſi-
ve jactura à rebus ſuis revocari, & officium ſignandi
non debet eſſe damnoſum. Colligitur etiam *ex hoc tex-*
3 *tu, verſ. nec ad rem pertinet*, ſi magiſtratus, apud quem
depoſitum teſtamentum, neque ſcriptus, neque hæredes
ab inteſtato norit, quod tum judex, adhibitis optimæ
notæ teſtibus, teſtamentum aperire & legere nomina
hæredum poſſit. Autor *ad L. 2. n. 5. C. de Teſtam.*

Ad L. Pupillares tab. 8.

SUMMARIUM.

Tabulæ pupillares ſeparatim clauſæ, ante mortem pupilli non ſunt aperiendæ.

TAbulæ pupillares ſi ſint ſeparatim clauſæ, earum apertura non eſt facienda ante mortem pupilli, licet de eo nihil caverit teſtator, *Barry d. t. num. 1.* conf. *Duar. h. t. c. 4.* Autor *ad L. 3. n. 2. C. h. t.*

TITULUS IV.

Si quis omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato vel alio modo poſſideat hæreditatem.

Ad L. Prætor. 1. & L. Si quis. 8.

SUMMARIA.

In fraudem legatariorum omiſſa cauſa teſtamenti ab inteſtato ſuccedens, nihilominus tenetur ad legata præſtanda. n. 1.
Tenetur & inſtitutus ſub conditione poteſtativa, illam adimplere nolens. 2.
An ex l. 8 probari poſſit: quod, quæ ſunt in conditione, non ſint in diſpoſitione. 3. 4.
Hæredis hæres quatenus teneatur. 5.
Non tenetur ſuccedens ab inteſtato ex juſta cauſa. 6.

Inſtituto

Inſtituto repudiante in favorem ſubſtituti, an teneatur ſubſtitutus. 7.
Relicta conſervantur cum ſua cauſa. 8.

1 QUoniam quidam, ne legata ſolvere tenerentur, ſo-
lebant repudiato teſtamento ab inteſtato adire
hæreditatem, ideo dat Prætor actionem legatariis, ut
hæres æque teneatur ad legata præſtanda, ac ſi ex teſta-
2 mento adiiſſent hæreditatem; & hæc actio datur con-
tra illum etiam hæredem, qui conditionem poteſtati-
vam, ſub qua inſtitutus, non vult adimplere, *leg.* 1. §.
8. *h. t.* licet conditionem dandi non in legatarium
collatam, implere non teneatur hæres, per hanc actio-
nem, quia legatariis tantum conſulitur, *leg.* 8. *h. t.* Ex
3 qua nonnulli volunt probare, quæ ſunt in conditio-
ne, non eſſe in diſpoſitione, *Mantica de conject. leg.*
3 11. *titul.* 2. *numero tertio, & ſequent.* Nam ſpecies facti
in dict. leg. 8. eſt hæc: Qui ſub conditione dandorum
Titio decem, hæres inſtitutus erat, omiſſo teſtamento,
ab inteſtato hæreditatem adiit, quæritur, an Titius
illa decem petere poſſit? Negat JCtus, quia legata-
rius non eſt, ſed tantum poſitus in conditione. *VViſſenb.*
4 *d. 57. th* 11. Sed illam regulam, quæ ſcilicet ſunt in
conditione, non ſunt in diſpoſitione, ad hanc ſpeciem
facti reſtringit *Vaſquez. de Succeſſ. creat. Paragrapho
primo, numero* 358. nam, ſi is, cui quid dandum, agat
contra hæredem habentem tantum jus ex teſtamento,
5 non ex lege, omnino audiendus eſt. Et tenetur quo-
que hæredis hæres, *leg.* 12. *Paragrapho primo, h. t.*
quantum ſcilicet pervenit, & ita etiam pupillus, *leg.*
24. non vero qui ex juſta cauſa adire recuſant, ut in
leg. 6. §. 1. & 2. & *leg.* 77. §. 31. *de legat.* 2. Autor *ad*
6 *L.* 1. *numero ſexto, ſeptimo, Codice, h. t.* Idem ſi uxori
minus dimidia relictum in Marchia Brand. *Kohl. ad
conſt. March. quaſt.* 11. *numero duodecimo*, quia, qui
gravatus eſt in legitima, juſtam habet cauſam omit-
7 tendi, *leg.* 5. *h. t.* Et datur actio contra ſubſtitutum, ſi
in ejus favorem hæres recuſavit hæreditatem, pecunia
accepta ad id inductus, *leg.* 4. *princip. leg.* 17. §. 2. *h. t.*
8 *VViſſenb. d.* 59. *th* 1. Relicta autem conſervantur cum ſua
cauſa, verbi gratia, conditionalia legata non aliter de-
bentur, quam conditione exiſtente *l.* 6. §. *fin.* Nec com-
petit actio cohæredi, ſi inſtitutus ſub conditione, *Si
Titius heres ſit*; Titius autem omittat, quia legatariis
tantum conſulitur, *l.* 22. *h. t.*

Ad L. Licet. 2.

SUMMARIA.

An hac actione teneatur, qui accepta pecunia ſucceſſionem hæreditatis omittit. n. 1.
An ſoror, qua accepta pecunia abſtinuit, poſſit petere inventarium. 2.

1 TEnetur etiam hac actione, qui accepta pecunia
ſucceſſionem hæreditatis omittit, licet alias hic
ſe pro hærede gerere non videatur; ex quo probant,
non eſſe hæredem qui accepto aliquo abſtinet. Inde
2 tamen colligit *Dn. Mevius parte ſecunda, deciſ.* 192.
non poſſe ſororem, quæ accepta pecunia abſtinuerat,
petere inventarium; quod tamen declarandum puto
niſi immodicam læſionem velit probare, maxime, ſi
aliquo modo oſtendere poſſit, ſe ultra dimidiam eſſe læ-
ſam in legitima, ſi pater teſtatus; aut in portione legi-
tima, ſi pater inteſtatus. *Ant. Fabr. l.* 2. *C. tit.* 3. *def.* 8. *Mev.
p.* 5. *dec.* 284. ſcilicet ſi patre vivo renunciavit, ſecus, ſi pa-
tre mortuo, ut diſtinguit *Dn. Mev. p.* 5 *dec.* 285.

TITULUS V.

De SCto Syllaniano & Claudiano, quorum teſtamenta ne aperiantur.

Ad L. Cum aliter. 1.

SUMMARIA.

Tabulæ non ſunt aperiendæ, ante habitam quæſtionem de ſervis ſuſpectis, de morte occiſi, de familia. n. 1.
Ratio SCti. 2.
Hodie hujus Tit. vix aliquis uſus eſt. 3.
Hæres necem defuncti quatenus teneatur vindicare. numero 4.
Quid ſi deſiſtat ab accuſatione. 5.
Tortura locum non habet, niſi conſtet de corpore occiſi. num. 6.
Nec condemnatio dictanda ad ſolam confeſſionem delinquentis. 7.
Limitatur in latrocinio. 8.
Impuberes pubertati proximi an torqueri poſſint. numero 9. 10. 11.
Dicis cauſa aliquid facere quid ſit. 12.
Dicis cauſa hodie multa geruntur in omni ſtatu. 13.

1 QUum à familia quis occiſus eſſe dicitur, hæres
Tabulas teſtamenti aperire non debet, ante-
quam de ſervis, qui fuerunt ſub eodem tecto vel in
comitatu, ex quo domino periclitanti auxilium ferre
2 poterant, habita fuerit quæſtio; Ratio *hic in princip.*
cum aliter nulla domus tuta eſſe poſſit, niſi periculo
capitis ſui cuſtodiam Domini, tam à domeſticis, quam
extraneis præſtare ſervi cogantur. Sed hodie vix hu-
3 jus Tituli uſus eſt *Clar. Paragrapho, fin. quaſt.* 79. *nu-
mero octavo, Peregrin. de jure Fiſci libro ſecundo, titul.* 5.
4 *in fin.* Carpzov. *in pract. crimin. quaſt.* 34. *numero* 36.
qui argumentis *Heigii* ſatisfacit. Hoc tamen ad hære-
dem pertinet, ut necem defuncti judicis denunciet.
Ord. Crimin. artic. 214. & ſi opima hæreditas expen-
5 ſas Fiſco ſuppeditet. *Carpzov. dict. leg. numero nonage-
ſimo, Dn. Struv. hic th.* 80. *VViſſenb. th.* 8 Nam licet vi-
dua & liberi cœperint accuſare, ſed deſiſtant, forte
quod ſumptibus ſint impares, vel quod vindictam Deo
commiſerint, aut hujus Vicario in terris, aut quod tran-
fegerint; Magiſtratui tamen ex officio incumbit, in-
quiſitionis via litem continuare. *Dn. Mevius parte* 5. *de-
ciſ* 301.
6 *Ad* §. 24. Antequam tortura locum habeat, de cor-
pore delicti conſtare debet, idque etiam ad ſpecialem
inquiſitionem in genere requirunt Dd. rectiſſime. *Fa-
rinac. quaſt* 1. *numero* 61. & *quaſtio.* 38. *numero ſecundo,
Carpzov. pract. crimin. quaſtio* 108 *numero quinto, Scacc.
de Judic. lib.* 1. *cap* 83. *numero nono,* imo etiam ad ſolam
7 confeſſionem delinquentis condemnatio dictari ne-
quit, niſi de corpore delicti conſtet. Autor *ad L.* 16. *nu-
mero primo, Codice de Pœnis.* Nam hoc eſt fundamen-
tum totius judicii criminalis. *Carpzov. part.* 1. *dec.* 90.
numero octavo, & part. 2. *deciſ.* 196. *Gomez. leg.* 3. *reſolut.
cap.* 9. *numero primo*, Conferantur à me not. in *proceſſ.
8 crimin. cap.* 7. *numero* 3. & *ſeqq.* & quæ tradit *Manzius
in cent. dec. quaſt.* 81. Sane in latrocinio non adeo de
corpore delicti conſtare debere, ut in homicidio ſim-
plici, modo teſtes de actu deponant, per tradita *Carpz.
p.* 3. *dec.* 197.
Ad §. *Impubes.* 32. Si impuberes pubertati ſunt pro-
9 ximi, & doli capaces, torqueri quidem non debent;
ſed terreri poſſunt habena vel ferula. *Farinac. qu* 41.
num. 17. *Zang. de quaſt. cap.* 1. *numero* 35. *Carpzov. quaſt.*
118. *numero decimo quarto*, quod Cujac. *lib.* 6. *obſerv.* 22.
limitat, niſi de ſuo crimine torquendus ſit *arg. l* 3. §. 1.
de ſepulchr. viol. quod tamen *Zangero* diſplicet *num.* 36.
10 Sed ſi atrox crimen ſit, & ſemiplene, vel magis quam ſe-
11 miplene probatum ſit, aſſentior *Cujacio*, cum malitia ſu-
peret ætatem.
12 *Ad* §. *Excuſantur*, 34. Idem eſt aliquid non facere,
vel tantum perfunctorie ac dicis cauſa facere, ut ſi ſer-
vus in ſpeciem ſtringat gladium, ſed in effectu mihi

faciat. *Menoch. lib. 5. præſ. 28. numero 4.* qui etiam *numero* 8. ad vaſſallos hoc extendit, dicis cauſa ſe repræſentantes ad defenſionem Domini. Hodie in omni ſtatu dicis cauſa multa geruntur: in ſtatu Eccleſiaſtico, mo'ta dicuntur dicis cauſa & perfunctorie, non ad ſolidam pietatem fundandam; multa in judiciis & Facultatibus dicis cauſa reſolvuntur & perfunctorie, **daß man nur davon komme.** Ideo etiam perfunctorie ſolvuntur ſalaria.

Ad L. Divus Marcus. 2.

SUMMARIA.

Dominus ſi ipſe excuſet ſervos, inquiſitio ceſſat. n.1.
An quæ hinc colligit Gomez, *probanda.* 2.3.

1 SI Dominus vulneratus ipſe excuſaverit ſervos, quod opem ferre non potuerint, &c. contra ſervos inquiſitio ceſſat. Exinde poſſit colligi, ſi teſtator hæredem, à quo vulneratus erat lethaliter, non notaverit, aut teſtamentum revocaverit, quaſi videatur is purgatus, de quo queſtus non eſt, cuique mutata voluntate hæreditatem non ademit, & ſic pœnæ gratia videtur
2 facta, nec hæreditas fiſco acquiretur. Sicut ita ſentit
3 *Gomez. titul. 3. reſolut. cap. 3 numero 51. & Farinac. quæſt. 120. num. 56.* Sed aliud eſt non accuſari, & aliud exonerari & excuſari, purgatio verbis, non ſilentio fit, & utmaxime verbis expreſſa ſit, non tamen obeſt, quo minus ad pœnam vocetur homicida, & hæc lex non hoc vult, crimen purgari poſſe per defunctum, ſed officium ſervorum purgari poſſe, ut ne ad pœnam vocentur, quod opem non tulerint. *Anton. Matth. ad L. 48. Pand. titul. 5. cap. 4 num. 5.*

Ad L. Si quis. 3. §. 1.

SUMMARIA.

Morientis effato credendum non eſt. n.1.
An & Chriſtiani effato. 2.
Quoad effatum vulnerati, quæſtio arbitraria judicatur. 3.
Quæ hic attendenda. 4.
Servus ex pluribus Dominis periclitantibus uni auxiliari, ſi omnibus non poſſit, eligens excuſatur. 5.
In re pari gratificationi locus eſt. 6.
Exempla. 7.
Excuſantur ætate defecti. 8.
An Senes à tortura immunes 9.
Extenditur ad valetudinarios. 10.
Quæ hic obſervanda à judicibus in petendis Reſponſis. 11.
In favorabilibus publicis verba generalia non ſunt reſtringenda ad habiles. 12.
Ruſticitas & imperitia quatenus excuſet. 13.
In quibus caſibus non 14.

1 MOrientis effato credendum non eſſe, hic dicitur hinc ſi moriens dicat, ſe eſſe vulneratum ab aliquo, hæc accuſatio nominato non nocet. *Menoc. l. 5. præſ. n. 19. & L. 2. Arb. q. caſu 99. n. 30. Cravet. conſ. 6 nu. 64. Peckius ad c. in pœnis 49 d. R. J. l 6. n. 6.* Autor *ad L. 6. n. 5 C. de Teſtam.* Sed hoc forte apud gentiles habuit rationem,
2 quia ex gua penes eos erat ſpes immortalitatis, non apud Chriſtianos, qui ob ſpem immortalitatis; in ultimo vitæ ſpatio non præſumuntur mentiti. *vid. Nat. conſ. 537. n. 20.* Sic moriens confeſſos ſe pecuniam accepiſſe, non videtur confeſſus eſſe ſpe futuræ numerationis, *Hipp. de Marſ. ad rubr. de Fideiuſſ. n. 44. & ſeqq.* conf. *Diſ-*
3 *ſert. Dn. Strykii de Effatis agonizantium.* Putaverim tamen, quod denunciationem vulnerati concernit, hanc
4 quæſtionem arbitrariam eſſe; Et ſic attendendam eſſe perſonam vulnerati, an proba ſit ac fide digna, ad minus: conſiderandam quoque perſonam denunciatam, an talis ſit, ut ſuſpicio in eam eadere poſſit; conſiderandas & circumſtantias locorum temporum &c. Major enim pars hominum in ultimo vitæ termino videtur animæ ſuæ rationem habere, ſaltem ex metu gehennæ, ſi non ex amore Dei. *Farinac. qu. 46. num 5. Dn. Tabor. in tr. de Torturis ad articul. 25. §. 37* videatur *allegata Diſſert. Dn. Strykii de Effatis agonizantium*, ubi pluribus hanc materiam tractat.

5 Ad §. 4. Servus plurium Dominorum, quibus ſimul periclitantibus, ſi non omnibus ſoccurrere poſſit, excuſatur à pœna, ſi uni elegit auxilio eſſe; unde regu-
6 la colligitur: Gratificationi locus eſt, cum utrique beneficium non poteſt conferri. Sic cum haberes duas
7 res æqualis pretii commodatas; eligere potes, quam ex periculo incendii eripias. Sic duobus idem pretium licitantibus, locus eſt gratificationi. *Tiraq. de Primog. q. 17. opin. 2. n. 2.*

8 Ad § 7. Ignoſcitur etiam his, qui ætate defecti ſunt.
9 Unde *Gothofredus ex Clara §. fin. quæſt. 64.* notat, ſenibus remitti torturam; ubi tamen non tam de ætate, quam de infirmitate ſenum inquirendum eſſe, notat ex
10 *Zangero de quæſt. cap. 1. num. 39. Thabor. de quæſt. cap. 5. th. 29.* conf. *Carpzov qu. 18. num. 4. Farinac. qu. 41. num. 29.*
11 Dn. Thabor *dict. leg.* ad valetudinarios extendit, Ideoque Judices & Notarii, ubi putant de quæſtione habenda poſſe reſponderi, ſuper his circumſtantiis, cujus ſit ætatis, an fatuus, an robuſtus, an valetudinarius, inquirere, & ſi quid tale reperiatur, in actis notare debebunt *Menoch. caſu 59. num. 5.* Et juxta illam diſtinctionem in Facultate territionem vel torturam dictatam memini.

12 Ad §. 15. Ubi agitur de favore publico, verba generalia non reſtringenda ad habiles, & ſic ob publicam utilitatem etiam inhabiles teſtes admittuntur. *Bart. & Dd. hic Jaſon in l. 1 C. de SS. Eccleſ. 13. P. Gerhard. ſingular. 134.*

13 Ad §. 22. Ruſticitas & imperitia in hoc ſimilibusque delictis excuſat à pœna. Idem in *leg. 2. §. 1. ff. ſi quis in jus vocat, non ierit.* Sed illud in caſibus jure expreſſis tantum locum habet. *Tiraquell. de pœn. tempor. cauſ. 11. Menoch.* A. Q. *lib. 2. caſ. 194. numero 82. Barboſ. lib. 16. cap 66. axio. 1.* Ruſticitas ſane non excuſat verſutos, nec in rebus, quæ juris naturalis ſunt, vel juris gentium, vel juris civilis notorii, nec, ſi aliquid clam faciant, vel quando peritiores conſulere potuerunt. *Tiraq. d. l. num. 7* *Menoch. d. l.* Autor *ad leg. 1. num. 3. 4. C. de Interd. matr. int. pupill.*

Ad L. Neceſſarios. 5. § 2.

SUMMARIUM.

In criminalibus, antequam de corpore delicti conſtat, an condemnatio fieri, aut inquiſitio ſpecialis inſtitui poſſit.

NUlla debet in criminalibus fieri condemnatio, niſi de corpore delicti conſtet, licet fateatur reus delictum, *leg. 1. §. fin. de quæſtion. Farinac. quæſt. 2. numero ſeptimo*, imo neque ad inquiſitionem ſpecialem venire poterit judex, niſi inquiſitione generali prius de corpore delicti, & aliquatenus de autore conſtet. *Clarus §. fin. quæſtio. 4. Carpzov. parte ſecunda, cap. 2. qu. 108.* Sed ſi corpus delicti notum, & conſtet de autore, tum generali inquiſitione non eſt opus. *Mevius par. 5. dec. 302.*

Ad L. Quia autem. 6.

SUMMARIUM.

Si teſtator liberam relinquit ſucceſſionem ex teſtamento vel ab inteſtato, non peccat hæres unum eligendo.

Edictum

EDictum hoc coercet eos, qui ut defraudarent Legatarios ac fideicommiſſarios, renuunt adire ex teſtamento hæreditatem. Ergo fluit exinde illud, non agi contra hoc Edictum, ſi citra fraudem omittatur teſtamentaria ſucceſſio, verbi gratia, ſi teſtator ſpeciatim hoc conceſſerit; ut poſſit pro libitu, vel ex teſtamento, vel ab inteſtato adire hæreditatem, de quo *Cujac. ad lib.31. Digeſt. Salvii Julian.* Sic etiam ſi omiſſio in nullius præjudicium tendat, non habet locum Edictum §. 8. *& in l.77.§.31. de leg.2.* Sic mulier in portione ſtatutaria læſa, ſpreto teſtamento portionem petere poteſt ſtatutariam, *Kobl. ad Conſt. Marth. q.11. n.1.*

Ad L. Excipiuntur. 14.

SUMMARIA.

Proximus pubertati delinquens non eſt immunis à gravi pœna. n.1.
Pœna gladii affici poteſt de magia crimine condemnatus. 2.
Puer contra naturam peccans extraordinarie punitur. 3.
Reſponſum facultatis, ubi puella annum ætatis 13. agens ob incendium doloſum pœna gladii cum combuſtione dictata 4.
Concurrente hic veneficio & ſodomia, pœna gladii locum habet 5.
Pubes ob delictum in impubertate commiſſum, quomodo puniendus 6.
Reſponſum facultatis. 7.

QUando quis proximus eſt pubertati, etiam de impubere poteſt ſumi ſupplicium, quando adſunt
1 circumſtantiæ delictum aggravantes, *Carpz. in pr. crim. q.143. nu.48. & ſeqq.* Et in magiæ crimine puerum proximum pubertati pœna gladii afficiendum, putat *Heyen*
2 & ex eo *Manz. in cent. dec. q 82 n.27. & ſeq. & num.35.* In *quæſtione* vero 83. loquens de puero contra naturam peccante, eum pœna extraordinaria puniendum, cum id
3 anno nono perpetraverit. Sic puellæ agenti annum ætatis 13. quæ aliquoties incendium doloſum fecerat, & qui-
4 dem adeo occulte, ut nemo id de illa præſumere potuerit; ignem enim 1. ſtabulis, 2. molendino, 3. ædibus, quas inhabitabat molitor, ſuppoſuerat, dictata eſt pœna gladii cum combuſtione cadaveris, menſe April. Anno 1660. Concurrente veneficio & ſodomia, gladii ſupplicium locum habere tradit *Mant d.l. q.84.* Et licet inqui-
5 ſitio inſtituatur contra puberem ob delictum in impubertate commiſſum, ſi 4. vel 5. annis abſit à pubertate,
9 tutius tamen judicitur, pœna extraordinaria ſuſtigationis vel alia; Nam impubes pubes factus gravius puniri non debet, quam eo tempore quo deliquit, *Clarus §. fin. q. 60 n.5. Farin. q.92. nu.162. Manz. d.l.* Unde inquiſito 20. annorum, convicto & confeſſo de ſodomia, in nono æta-
7 tis anno patrata, pœna extraordinaria in Facultate dictata.

Ad L. Si ſequens. 15.

SUMMARIUM.

Hæreditate inſtitute ut indigno ablata, num Fiſcus an vero ſubſtitutus potior.

QUando hæreditas alicui aufertur, ut indigno, Fiſcus potior eſt ſubſtituto, quia pœna illius, hujus præmium eſſe non debet. Sed hoc intelligunt Dd. quando inſtitutus jam adiit hæreditatem, & ita ſubſtitutum excluſit. *Duaren. de ſubſt. c.10. Hillig. in Donel. l.6. c.24. lit.* M. Secus ſi non adiit is qui indignus eſt, conditio enim, ſub qua vulgariter ſubſtitutus eſt vocatus, exiſtit, nec videtur renunciaſſe in fraudem fiſci, *leg.26. de jure Fiſci. Duaren. ad tit. de vulg. ſubſt. c.10. Trentac. de ſubſt. p.1. c 8. quos refert Hilliger. in Donell. d.l.* Et ſic conciliandæ ſunt diverſæ ſeu contrariæ opiniones Doctorum, quos refert *Vinc. Fuſar. de ſubſtit. q.50.* Sed ſi incapax inſtitutus, Fiſco non eſt locus, ſed ſubſtituto, *Fuſarius q.51.*

Ad L. Cajus. 22.

SUMMARIA.

Actio ex hoc Edicto ad hæredes tranſit. nu.1.
Ad criminalem pœnam ex h. leg. refertur & pecuniaria. 2.

1 HÆc actio licet criminalis ſit, quia tamen pecuniaria eſt, ad hæredem tranſit. vid. *Matthesil ſing.70. nu.9. Gom. in §. ſupereſt. n.19. Inſt. de Act.* Menoch *lib 2. A. Q. caſ.165 n.7. Delrio in repet. l. tranſigere, 18. nu.19. C. de*
2 *Tranſact.* ubi concludit, ut & *num ſeq.* criminalem pœnam etiam pecuniariam eſſe poſſe.

Ad L. Si antequam. 23.

SUMMARIA.

Hæreditas fideicommiſſaria non acquiritur Fiſco, ob inultam ab hærede necem defuncti. n.1.
Reſtituenda ſtatim fideicommiſſario. 2.
An huic incumbat neceſſitas vindicandæ necis. 3.

1 HÆres fideicommiſſo univerſali oneratus, antequam ſciret defunctum occiſum eſſe, aperuit tabulas, & quæritur, an Fiſco adquiratur hæreditas? Quod
2 negetur, quia ignorans fecit. Sed annon cogitur ſtatim reſtituere hæreditatem, ſi ſuſpectam dicat? Et Aff. Sed annon vindicandæ necis neceſſitas fideicommiſſario incumbit? Hoc negat *Gloſſa hic*, ſed melius affirm.
3 qui Trebellianicam habet ut hæres, quia hic coactus adiit *vid. Petr. Barboſa ad L. Si ab hoſtibus 11. §. fin. nu.19. ff. ſol. matr.*

Ad L. Si dolo tutoris. 24.

SUMMARIUM.

Pupillus dolo tutoris ſucceſſionem ex Teſtamento omittens quatenus teneatur.

SI dolo tutoris non adiit hæreditatem pupillus, in hunc datur actio, quatenus tamen hæreditatem poſſidet: Nec pupillus cedere poteſt actionem invitis creditoribus, ſi modo tutor ſolvendo ſit, *Burſatus lib. 2. conſ.139. n.18. & 2. ſeqq.*

Ad L. Lege Cornelia. 25.

SUMMARIA.

Præmium requirentis & convincentis cædi, ſervum fugientem. n.1.
Quid hic colligatur. 2.3.
Contra ſervum ex fuga receptum quomodo procedatur. 4.
Violans areſtum quomodo coerceatur. 5.
In hac actione pœna inter fiſcum & actorem dividitur, 6.
An in populari actione regulariter pœna ſic dividatur. 7. 8. & 9.

1 QUi ſervum fugientem cædis convincit, pro præmio habet ex bonis occiſi decem aureos, aut ſi
2 tot ibi non inveniantur, ex Fiſco. Unde notetur, expedire Reipublicæ, delatores ad denuncianda crimina per
3 præmia allicere, ut crimina puniantur, & non adeo eſſe iniquum, ut ſi hæreditas occiſi locuples, expenſæ ex hæreditate ſuppeditentur. Si quis ex ſervis fugerit
4 metu torturæ, licet libertatem ex teſtamento habeat, in carcere tamen detinendus, & ex lege Cornelia contra eum procedendum, quia ſemel ſuſcepta fuga eum ma-
5 gis de fuga ſuſpectum reddit, per §. 1. Unde notandum, quod ſemel violans areſtum, non modo iterum areſtari, ſed etiam carcerari poſſit; & licet offerat cautionem, non habet tamen hoc locum, ubi quis areſtum ſemel violavit. *Gloſſa ad verbum* EX VINCULIS *hic Colerus de proc. execut. part.3. cap.11. numero 50. Boer. deciſ. 315. numero 22. & hos referens Dn. Mevius p 3. dec.*

275. num

275.*numero* 3.*Hippol de Marſil. poſt Angelum & Baldum à ſe allegatos in repet.tit.de Fidejuſſ.numero* 200.Popula-
6 ris hæc actio eſt,& pœna inter actorem & Fiſcum divi-
denda, per §.*ultim.*Unde nonnulli probant, in popula-
7 ri actione hoc eſſe regulare, *Weſenb.in w. de Juriſd. numero* 13.*& de ſepulchro viol.num.*1.*Cujac.lib.*10.*obſer.* 10.
8 Sed vid. *Hillig in Donell.lib.*19.*c.*1.*lit.L.* Verius enim eſt,
regulariter pœnam, quam actione populari perſequi-
mur,pertinere ad actorem, *l.*3 §.1.*ff.de popul.act.l.*3.*pr ff. de ſepulchr viol.l.*12.*de V.S.l.*7.*pr.ff.de juriſd.*Autor *ad* L.
9 1.*num.*4.*C.de Sepulch.viol.*Sed dantur caſus ſpeciales,in
quibus pœna vel ad Fiſcum tota pertinet, ut *l.* 3.*prin.de termino moto*; vel inter actorem & fiſcum dividitur, ut
hic. *VViſſenb.diſp.*59.*th.*7.

Ad L. Julianus. 26.

SUMMARIA.

*Si pater inſtitutus,& filius ſubſtitutus,hic legata tam à patre quam à ſe relicta ſolvere debet. n.*1.
Hodie aliud remedium datur. 2.
An Vaſallus ſucceſſore deſtitutus, feudum à Creditoribus poſſeſſum refutare poſſit. 3.

1 SUm inſtitutus à Cajo cognato proximo hæres,filius
meus mihi ſubſtitutus, ab utroque relicta ſunt le-
gata. Ego nolui adire ex inſtitutione, juſſi filium adire
ex ſubſtitutione, cui præſtabit legata non tantum à ſe
ceu ſubſtituto, ſed etiam à me inſtituto relicta; quia fi-
lius mihi ſubſtitutus, non ideo, ut eligendi arbitrium
mihi relinquatur, an velim ipſe per me, an per filium
adire; ſed quia in eaſum ſubſtitutus eſt. *vid. Cujac. ad lib.*16.*qu.Papin* Colligunt alias hic Dd.honorem com-
modo eſſe præferendum, ſed vide *Pinell. de Bonis mat.*
2 *ad leg.* 1.*part.*1.*numero* 7. Plures leges *in hoc titulo* excu-
tere non libet,quia materia ab uſu remotior, cum hodie
commodius remedium habeamus, ex *Nov.*1. *cap.*1.*&* 2.
ex qua legata in teſtamento relicta ab inteſtato etiam
debentur, qua ratione non quidem abolitum hoc Edi-
ctum, ſed tamen quodammodo obumbratum eſt. Illud
3 conſideratione opus habet, annon Edictum hoc utile
allegari poſſit in eo caſu, quando ultimus Vaſallus, li-
beris & ſimultanee inveſtitis deſtitutus, cujus bona à
creditoribus poſſeſſa poſſit Domino vel expectantiam
habenti, refutare feudum, cum hæc refutatio in eorum
Creditorum, qui nec conſenſum nec aliud jus in feudo
habeant reale, certo ſit teditura. De quo ego *ſupra* ali-
quid dixi,& porro cogitandum.

TITULUS VI.

Si quis aliquem teſtari prohibuerit, vel coegerit.

Ad L. Qui dum capta. 1.

SUMMARIA.

Impediens aliquem teſtari, reddit ſe indignum relicto.numero 1.
Quæ ad hoc requirantur. 2.
Extenditur. 3.
Ad quod teneatur prohibens iis quorum intereſt. 4.5.

1 QUando quis ſperans hæreditatem prohibet ali-
quem, quo minus teſtamentum faciat, vel mu-
tet, indignum ſe reddit ſucceſſione, & hæreditas ap-
plicanda fiſco. Autor *ad* L. 2. 23. *Codice de Inoff. teſtament· Et ad leg.* 1. *numero primo, C. h. t.* Duo ergo
2 requiruntur 1. Ut prohibuerit. 2. Ut captaverit hæ-
reditatem, & ſic ſi alius impedit, hoc hæredi inſtitu-
3 to non noceret, *Menoch. lib.* 2. A. Q. *caſ.*395.*numero*
4 *vigeſimo.* Idem, ſi teſtator poſtea concedere vel mu-
tare potuit teſtamentum, *Menoch. dict. leg. numero vigeſimo quinto.* Teneri tamen volunt prohibentem illi,
cui teſtator aliquid relicturus erat, ad duplum,ex *Novell.*134.*cap.*3.*Peregrinus de Jure Fiſci libro ſecundo, titul.*6.*numero octavo, Conſ. Fachin.lib.*9. *cap.*4. vel certe
5 ad intereſſe conveniri poteſt, qui doloſis perſuaſioni-
bus vel importunis ſollicitationibus teſtamenti factio-
nem impedit.*Hartm.Piſt.par.*1.*q.*29.*nu.*2.& quos refert
*Carpz.p.*3.*c.*5.*def.*10.

Ad L. Si quis. 2.§.1.

SUMMARIA.

Prohibitio hic cohæredis cohæredi non præjudicat.numero 1.
Quid hinc colligatur. 2.

1 FRatris vel cohæredis aliquem teſtari prohibentis
factum, fratri vel cohæredi non præjudicat *Menoch.d.l.n.*14 *&* 21.Unde regulam colligunt generalem:
2 Quandocunque fiſcus aufert hæreditatem indignis, id
tantum de portione indigni, non vero cohæredis eſſe
intelligendum. *Ant.Gom.lib.*3.*c nu.*51.*in fin.Boer.dec.*25.*num.*9.*Pet.Barb.in l.Si ab hoſtibus* §.*fin. nu.*31.*& ſeq.ff.ſol. matr.*

Ad L. Verum. fin.

SUMMARIA.

*Blanditiis teſtatorem in ſuum commodum inducere licet. num.*1.
An hoc extendendum ad Eccleſias. 2.
Quid ſi hæres aliquis Blanditiis Prælati ingreſſus fuerit monaſterium, an hoc ſuccedat. 3.
A licitis blanditiis abſint metus violentiæ & importunæ ſollicitationes. 4.
Quomodo horum concurſus probetur. 5.
Unde quis prohibere cognoſcatur. 6.7.
*Dolo non carere præſumitur, qui mendaciis & calumniis utitur.*8.
Importunæ ſollicitationes quæ ſint. 9.
An indignum ſe reddat, qui coegerit aliquem ad ſe inſtituendum. 10.
An hoc caſu præjudicetur legitimis hæredibus, ubi Reſponſum Facultatis. 11.
An ſuper ipſis importunis ſollicitationibus juramentum hæredi deferri poſſit. 12. 13.
*Legata ex teſtamento dictis illicitis modis extorto an præſtanda.*14.

1 LIcet non debeat quis prohibere teſtari volentem,
licitum tamen eſt blando ſermone iratum placare
teſtatorem,*Hartm.Piſt.p.*1.*q.*29.*n.*2. *Peregr.d.t* 6.*num.*6
2 Autor *ad L.ult.num.*1.2.*C.h.tit.*Quod ad legata Eccleſiæ
per blanditias procurata extendit *Carpz. loco mox allegando*; modo abſit mendacium etiam officioſum. Nam
DEO non ſervitur per mendacia, etiam, ut vocant of-
ficioſa,& pia fraus DEO diſplicet. Si bona opera dili-
3 gentius urgerentur,nec mendaciis, nec blanditiis opus
foret. Sed ſi quis hæres Prælati blanditiis ingreſſus
fuerit monaſterium, hoc non ſuccedit, ſed ſubſtitutus.
*Peregrinus de fideicom.art.*28.*num.*95 & alii quos refert
4 *Vinc. Fuſar.de ſubſtit.q.*429.*num.* 72.*Carpz.p.*3.*c.*5. *def.*7.
& 10.*num.*6.Jam dictæ blanditiæ approbantur, modo
cum blanditiis non concurrat 1. metus violentiæ,*Peck. de teſtam.conjug.l.*1.*c.*9.*n.*1.*Mant.in cent.dec.q.*31.*n.*31.vel
5 importunæ ſollicitationes, quæ per confeſſionem ipſius
teſtatoris, vel ex aliis præſumptionibus probantur,
*Menoch.l.*4.*præſ.*11.*& ſeq.Carpzov.par.*3.*conſtit.*5.*defenſ.*
6 12.*& ſeq.Berlich.par.*3.*concluſ.*7. Prohibere autem vide-
tur, qui impedit, ne teſtes convenirent,ut in facto fieri
ſolet, *Menoch. l.*2. *A. Q. caſ.*95.*numero* 36.ſi fiat doloſe.

Peregr.

7 *Peregr.de jure fiſci l.1.tit.6 num.* 28. cujus exemplum ha-
betut in *Balde vol.3.conſ.* 285. Vel ſi quis aliud requiſi-
8 tum impediat per dolum,de cujus probatione *Berlich.*
part. 3.*concl.*7.Qui mendaeiis utitur & calumniis,in eo
præſumitur dolus. *Hartm.Piſt.dict.l.num.*4.*Pantſchman.*
*lib.*2.*qu.*21.*num.*59.*Ricc.collect.dec.*481.*Gail.lib.*1.*obſ.*117.
*num.*4.*Pruckm.vol.*1.*conſ.*12.*num.*26. *Carpz.l.*2.*Jurispr.*
*Eccl.d.*322.*num.*6.*Surdus conſ.num.*2.*Klock. conſ.*107.*nu.*
48.*Petr.Peck.de teſtam.conjug.l.*1.*cap.*3.*& l.*4.*cap.*3.*Me-*
*noch.lib.*2.*Arb.Qu.caſ.*395.*num.*41.*Carpzov.p.*3.*c.*5 *def* 8.
*& ſeq.*Autor *ad L.ult.num.*2. *C h.t.Wiſſenb.dict.*59.*th.*11.
*Sande l.*4.*tit.*1.*defenſ.*11. ubi de reverentiali metu etiam
9 agit. De dutis ac importunis ſolicitationibus tractat.
Carpzov.p 3.*c.*5.*def.*9.verbi gratia , ſi amotem conjuga-
lem deneget,niſi ſe inſtituat, vel ſi nimius metus reve-
rentialis. *Petr. Peck.l.*1.*cap.*9.*numero* 7.*Cothman.libro* 1.
*Reſp.*29. *numero* 148. *Molina de juſt. & jure tr.*2.*dict.*135.
numero 7. Ex *hoc textu* probare vult *Clarus* §. *fin. quaſt.*
10 79.*in fin.*Menoch. *dict. cap.* 395. *numero* 5. illum reddere
ſe indignum, qui coegerit aliquem ad ſe inſtituendum,
qui error multis communis eſt, & *Menochio* familiaris
in *caſ.*1.2.3.*&* 4.*&c.* ubi ex hac erronea opinione mul-
ta inducit; licet non præjudicet proximiori aut pari in
gradu conſtituto; ſed indignus proprie non eſt,inſtitu-
11 tio vero eſt nulla, *leg.*1.*Codice h.t. & leg.*1n.*§.fin.de Te-*
ſtament. Et hoc non præjudicat legitimis, aliter enim
jus naturale læderetur,nec applicat hæreditatem Fiſco.
*Jaſon in dict.leg.*1. *numero* 3. *Vaſquez. de ſucceſſ. creat.*
§.17.*numero* 3 *& ſeq.*Carpzov.*part.*3.*capite quinto,defen.*
16.*Bachov. ad Wefenb.h.* Ex ferre in effectu conſentit
etiam *Clarus* §.*Teſtamentum quaſt.* 79 *in fin.Pantſchm.*
*leg.*2.*quaſt.*22.*numero* 32.Et ita pronunciatum in Facul-
tate 9. April.Anno 1633. Teſtamentum enim plenam
& liberam facultatem, liberum ſtylum exigit. *Vaſquez.*
*de leg.Peregrin.de iure fiſci lib.*2.*tit.*3 *numero* 13.*&* 5.conf.
*not.*Dni.Autoris *ad d.l.*1 *numero* 4.5. *C.h.tit.* Sed an ſu-
per ipſis importunis ſolicitationibus juramentum hæ-
redi deferri poteſt ? Reſp. ſi criminaliter agatur non
12 poſſe deferri, tradit *Carpzov.par.*3.*cap.*5.*defenſ.*14.*nume-*
ro 3. *& ſeq.* quamvis ab eo allegati Dd, nonnulli , ſi
non omnes , de juramento neceſſario loquantur , ut
Fachineus , Seſſerus: Si tamen civiliter agatur ad hære-
13 ditatem,hæredi ab inteſtato applicandum , non video,
cur non deferri poſſit juramentum , & ratio,qua for-
te aliquis moveri poſſit in contrarium , apprime fal-
falſa & inepta. Nam ideo juramenta judicialia inven-
ta, ut ſuper factis illius , cui juramentum defertur , ve-
ritas explorari poſſit , quam deferens non enunciabit
facti ignarus.Licet autem ipſum metu, vel importunis
14 ſollicitationibus,aut dolo extortum, legata tamen in eo
relicta, niſi in his vitium probetur, valida ſunt.*Carpz.*
*par.*3.*cap.*5. *defenſ.*17.

TITULUS VII.

De Iure Codicillorum.

Ad Rubr.

SUMMARIA.

Codicilli *in quibus à teſtamento differant. n.*1.
*Mulier in Codicillo teſtis eſſe poteſt.*2.3.
Teſtes non rogati in codicillo ſufficiunt. 4.
An *legatarius hic poſſit eſſe teſtis.* 5.
Teſtes in Codicillo *eodem tempore adeſſe debent numero ſexto.*
Codicillus *alius ſcriptus, alius nuncupativus.* 7.
Subſcriptio & ſubſignatio an in Codic. *neceſſaria. numera octavo.*
Comparationes *quedam* Codicillorum *& teſtamentorum.* 9. 10. 11.

1 CODicilli differunt à teſtamento Autor *ad L.*7.*n* 1.
C.h.t. 1. Forma interna. Nam in hoc neceſſaria
hæredis inſtitutio , non in illis, nec ibi eſſe poteſt. 2.
2 Forma externa. Nam in hoc, ut notum, ſeptem;in illis
quinque tantum requiruntur teſtes; Autor *ad L.ult.nu.*
16.*C.h.t.* Et in illis etiam mulieres admittuntur. Sicut
multos allegat. *Farinac.q.*59.*num.*64.*& ſeq Maſcar de*
*probat.concl.*308.*num.*6.*& concl.*467.*numero* 7. *Barry de*
*Succeſſ.lib.*1.*tit.*1.*num.*10.Autor *ad L.ult.n.*16.*C.h.t.*Et ſic
in teſtamento,quod vigore clauſulæ codicillaris ſuſtine-
3 tur , ſufficiet mulier. *Farin.d.l.num.*66. Nec togatos in
codicillis teſtes eſſe oportet. *Carpzov.p.*2.*dec.*132 *n.*24.
4 quia non ad ſolennitatem , ſed ad probationem teſtes
requiruntur, non tamen ſine omni ſolennitate,quia re-
gulariter 3. requiruntur,*l.ult.§.ultim.*C.*h.tit.*In codicillis
5 legatarii teſtes eſſe non poſſunt, *Farin.q.*60.*num.*308.*&*
*Maſc.concl.*308.*nu.*8. Autor *ad L.ult.nu.*88.*C.h.t.*licet diſ-
6 ſent. *Carpz.p.*2.*dec.*152. Sed in teſtamento ſecus.Sed in
eo tamen Codicilli cum teſtamento conveniunt,quod
teſtes eodem tempore adhibendi , *l fin.§.fin. h t. Carpz.*
7 *d.l.in fin.*Autor *ad L.*28.*n.*5.*C.d. Teſtam.*Et quod exem-
plo teſtamenti alius ſit ſcriptus Codicillus , alius nun-
cupativus, ut communiter ſentiunt Dd. *Petr. Greg.l.*43.
*Syntagm.c.*1.*n.*4. *Don.l.*7.*c.*18.*lit.G.& ibi Hilliger.Bach.v.*
8 2. *d.*10.*th.*8.*lit.* Cod.*&* D.Autor *ad L.ult.num.*14 *C.h.t.*Et
ut in teſtamento ſubſcriptio neceſſaria , ita & in Codi-
cillo, licet non ſubſignatio, *Barry lib.*1.*tit* 6.*n.*6.*Graſſus*
§.*Codicillus n.*10.*& ſeq. Molina d.*131.*num.*6.Autor *ad L.*
9 *ult.n* 16.C.*h.t.*licet repugnet *Vaſq.de Succ.creat.*§.25.*nu.*
25.Et ſi codicillans literas neſciat, ſupernumerarius teſte
opus eſſet. *conf.* Carpzov.*dec.*147.Autor *ad L.ult.nu.*17.
10 C.*h.t.*Et ut teſtes in teſtamento adhibitos in conſpectu
teſtatorem habere oportet , ita etiam in Codicillis ob
timorem falſitatis, *Renſuerus de Teſtam p.*3.*c.*13.*num.*16.
*Menoch.l.*2.*A.Q.caſu* 475.*num.*24.*Barry d.tit.num.*4.Et
quando in teſtamento quibuſdam in caſibus duo teſtes
11 ſufficiunt , in iiſdem caſibus magis ſufficient in Codi-
cillis , *Covarruv.part.*3.*de Teſtam.num.*21.*Barry dict.tit.*
6.*num.*2.

Ad L. Sæpiſſime. 1.

SUMMARIA.

Qui teſtari vult , non præſumitur codicillari. numero primo.
Clauſula Codicillaris *an in teſtamento præſumatur. numero* 2.
Si à *Notario appoſita, voluntate teſtatoris hoc factum præſumitur.* 3.
Effectus Clauſula Codicillaris. 4. 5.
Clauſula *Codicillari æquipollens.* 6.
Quid operetur Clauſula Codicillaris,*ſi turpis perſona inſtituta..* 7.

1 QUi teſtari vult , codicillos facere non præſumi-
tur, *Hic & l.*29.*ſupra de teſtam. leg.*41. §.*ſupra de*
*vulg.& pupill.ſubſtit.*quia ſunt ſpecies diverſæ *l* 7. C.*h.t.*
Zepper.de Codicil.*c.*2.*n.*16.Autor *ad L.*7.*n.*1.*C.h.t. Et ad*
2 *L.ult.n.*10.*ſeq.C.h.t.*niſi expreſſe addatur clauſula Codi-
cillaris, *l.ult.*§.1.*h.t.Donell. lib.*7.*cap.*18.*lit. B.* ubi *Hillig.*
notat , clauſulam codicillarem in teſtamento non præ-
ſumi , niſi in teſtamento ad pias cauſas , inter liberos,
aut militari. *Mantica de conject. lib.*1.*tit.* 9. *Menoch.l.*4.
*præſ.*31.*num.*9.*H.Piſt.p.*4.*q.*9.*num.*19. *Clarus* §. *Teſtamen-*
3 *tum q.*8.*n.*7.*Carpzov.p.*3.*c.*4.*def.*38. *& dec.*15. Autor *ad L.*
*ult.nu.*13.C.*h.t.* Nec præſumitur hæc clauſula pro con-
ſuetudine à Notario adhibita, ſed potius voluntate Teſ-
4 tatoris, ſi non ſpeciali, tamen generali , *Dauth.de Teſta-*
*ment.n.*165.*Menoch.l.*4.*præſ.*31.*nu.*1.*Carpzov.lib.*6.*Reſp.*7.
*n.*21.*& ſeqq.*Autor *ad L.ult.num.*4.*C.h.t.* Hujus clauſulæ
effectus eſt , ut ſi jure teſtamenti non valeat diſpoſitio,
valeat tamen jure codicilli,vel donationis mortis cauſa,

vel legati, aut fideicommiſſi, aut cujuſcunque tandem
5 ultimæ voluntatis, *l.29.§.ultim.de teſtam.* verbi gratia. Si
quis directo ſit inſtitutus nulliter, ob clauſulam illam
habetur pro fideicommiſſario, *leg.76. ad Trebell.* ſic ſi
ſcienter pater præteriit liberos habetur hoc pro fidei-
commiſſ. ob clauſulam illam, vel expreſſam, vel
præſumptam, ac ſi filius præteritus rogatus eſſet, reſti-
tuere hæreditatem hæredi ſcripto, conſ. *Mantica leg.6.
tit.4.n.14.Donell.l.7.c.17.lit.D.& c.19.* Menoch.l.4.*præſ.
60.nu.71.Barry l.1.tit.6.n.8.Molina tr.2.d.132.Vivius dec.*
6 422.n.1.*Gail.l.2.obſ.*114.*& quos refert* Carpzov. *dec.155.p.
2.n.3.*Autor *ad L.ult.num.5.13.C.h.t.* Cui clauſulæ æqui-
pollet alia clauſula: *omni meliori modo &c.* item: der
zu rechte beſtändigſten Form/ Art und Weiſe. *Marta
de Clauſulis clauſ.88.n.6. Mant.lib.1.tit.9.n.11.& l.3.tit.14.
nu.9.Cothm.vol.5.conſ.4.nu.223.Hill.l.7.c.18.lit.E.Carpz.*
7 *d.l.* Sed quærit ibi *Carpzov.* Si quis præterito fratre tur-
pem perſonam inſtituit, cum clauſula codicillari, an
hæredi ſcripto, detracta Trebellianica, debeatur hære-
ditas? Quod negat, ne legi fraus fiat.

Ad L. Si quis. 3. juncta L. Ab inteſtato. 16.

SUMMARIA.

Si is, quisque mihi heres erit, gravatus, hoc non tantum ad heredem ab inteſtato, ſed & ad poſthumum extenditur. n.1.
Agnatione poſthumi codicillus non rumpitur.
Niſi teſtamento confirmatus. 3.
Teſtamento rupto. an rumpantur codicilli. 4.5.6.
Ut valeant codicilli, requiritur aditio hereditatis ab inteſtato. 7.

1 SI teſtator dixerit in codicillo, quisquis mihi erit
hæres, ejus fidei committo &c. quæritur, an hære-
des ab inteſtato gravaverit? Ex affirm. Sed quid de poſt-
humo? Affirmatur & hoc, nam ſub verbis generalibus
videtur gravatus, licet non in ſpecie, *Cephalus lib.4.conſ.*
2 58. *num.*56 *& ſeq.* Agnatione autem poſthumi teſtamen-
tum quidem rumpitur, ſed non codicillus; nam & poſt-
humus relicta in codicillis præſtare tenetur, quia per
codicillos non adimitur hæreditas, ut per teſtamen-
tum, *Donell.lib.7.c.19.lit.K.& ibi Hillig. Vasq.de Succeſſ.*
3 *progreſſ.§ 30.nu.54.* Secus autem, ſi ſit confirmatus codi-
cillus teſtamento. *Cujac.tom.1.p.772.& ſeq. Ant.Fab.lib.*
15. *Conject.c.14.p.502. Balduinus in repet.Auth. Ex cauſa*
4 *n.90.vol.8.Secinus l.4.conſ 93.num.34.* Ex teſtamento ſive
prius ſive poſterius facto, codicilli confirmantur, *§.ult.
h.t.* Autor *ad L.6.num.2.& 5.C.h.t.* & ita corruente teſta-
5 mento, corruit codicillus in eo confirmatus, ut Teſta-
menti pars, *Donell.d.cap.19.poſt lit.G.* Secus, ſi jam teſta-
mento rupto feciſſet pater codicillos, *l.1.C.h.t. Donell.
d.c.19.lit.D.* Tunc enim per ſe valent, nec ad teſtamen-
tum ruptum referuntur, *Zepp.de Codicill.c.ult.n.*48.Au-
6 tor *ad L.1 n.2.3 C.h.t.* Sic ſi teſtamentum ab initio nul-
lum ob præteritos liberos, vel defectum ſolennitatis,
7 per ſe ſtant codicilli, *Zepperus d.l.plures citans.* Colli-
gunt etiam ex *h.§.& 1.& 2.Inſt.de eo, cui libert.cauſ.bon.
add.* ad validitatem codicillorum, etiam non confirma-
torum teſtamento, requiri, ut ab inteſtato adita ſit hære-
ditas, Autor *ad L.1.n.6.C.h.t.*

Ad L. Divi. 6.

SUMMARIUM.

In Codicillis conditio heredi adſcribi nequit. n.1.
Cum pluribus Codicillis aliquis decedere poteſt. 2.
Quid ſi aliquis proteſtatus, ſe nolle valere Codicilles, niſi a ſe ſcriptes. 3.
An Clauſula derogatoria in poſterioribus Codicillis ſit neceſſaria. 4.5.
Teſtari non valens, nec codicillari poteſt. 6.

1 IN codicillis conditio hæredi antea in Teſtamento
pure inſtituto adjici non debet, quia ita adimeretur
hæreditas, quæ tamen directo, nec dari nec adimi poteſt
in codicillis: hæc in *princ.legis.confer.Don.lib.7 cap.19.
in fine.* Cum pluribus autem codicillis invicem non
contrariis quis decedere poteſt; ſed non cum pluribus
2 teſtamentis. Rationem collocat *Hilliger in Donel. dict.*
c.19.*lit.H.* Autor *ad L.3.nu.2.3.C.h.t.* in natura ſucceſſio-
3 nis univerſalis, quæ apud plures in ſolidum eſſe nequit.
Quid ſi autem Pater vel alius expreſſe proteſtetur, ſe
nolle valere codicillos, niſi à ſe ſcripti ac ſubſignati eſ-
ſent, poſtea vero fieri curet codicillum, à ſe neque ſcri-
ptum, nec ſigillatum, quæritur, an valeat? Reſp. quod
ſic, quia proteſtatio præcedens per factum contrarium
4 ſecutum tollitur; ſed hoc ad clauſulam derogatoriam,
quæ in primo teſtamento propoſita in ſecundo Teſta-
mento non expreſſe abrogatur, extendendum non eſt;
uti in ſua ſpecie facti declarat *Hipp. Rimin. vol. 3.conſ.
235.n.76.& ſeq. Ant. Rubeus in repet.l.non ſolum.§.morte.
n.221.ff.de Operis novi nunt.vol* 5. Non diffiteor tamen
Covarr.de Teſtam.p.2.Ruber.n.75. ſupplere *hunc* §. ita ut
ex *aliis textibus* ſubaudiatur, ſi in ſecundo Codicillo
5 prioris clauſulæ fiat mentio. Sed malo ſubſiſtere in co-
dicilli natura, nam plures codicilli relinqui poſſunt, &
poſterior ſemper derogat priori, quando contrarius &
quatenus talis eſt, *l.3.C.h.t.Vasq.de ſucceſſ.creat.* §.30.*nu.*
52. Autor *ad d.L.3.n.3.C.h.t.* Etiamſi priori habeat clau-
ſulam derogatoriam, ut hic *Menoch.leg.4.præſumpt.*136.
6 *num.*30.

In §. pen. habetur regula, quod qui teſtari non po-
teſt, ne quidem codicillari poſſit, Autor *ad L.4 n.3.C.de
Inoff.teſtam.Et ad L.5.n.3.C.h.t.* quod nonnulli ſolent ex-
tendere ad caſum ſtatuti, ſi ſtatuto quis prohibeatur
teſtari, quod etiam codicillari non poſſit. Sed univerſale
id eſſe non exiſtimo: Sed attendendam putarem cauſam
ſtatuti. Sane illam ſententiam 11. rationibus refutare ni-
titur. *Vasq.de ſucceſſ.progreſſu.*§.30.*nu.*32.

Ad L. Conficiuntur. 8.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum codicillo ab herede legitimo relinqui poteſt. n.1.
Heres legitimus an habeat remedium l.fin.C.de Edict.D. Adrian. 2.
Gravatus univerſali fideicommiſſo, excepta certa quantitate, ſi de hac non teſtetur, ea perinde ad fideicommiſſarium tranſit. 3.
Cui non competit facultas teſtandi, illi nec codicillandi. 4.
Q*uod limitatur. 5.*
Codicilli per arrogationem rupti, per emancipationem reconvaleſcunt. 6.
De re aliena non poteſt condi teſtamentum 7.
Si quis ſuper rebus propriis & alienis teſtetur, pro parte valet teſtamentum.8.

1 FIdeicommiſſa relinqui poſſunt per codicillum,
etiam à ſuccedentibus ab Inteſtato, quia, dum
non adimit iis hæreditatem, dediſſe videtur, *Donel.lib.*
2 *7.cap.16.lit.E.* Unde nonnulli inferunt, etiam remedium
Legis fin. C. *de Edict. D. Adriani tollend.* ad ſucceſſo-
res legitimos pertinere, quos refutat *Menoch.remed.4.*
3 *adipiſc.poſſ.numero* 73. Et licet hic dicatur, venientes ab
inteſtato tacite ex voluntate defuncti venire; tamen
improprie hoc accipiendum eſſe, cum ex diſpoſitione
legis proprie veniant, monet *Menoch.volum.2. conſ.*156.
*num.*15. Melius *ex hoc textu* probatur, quod, qui one-
ravit hæredem univerſali fideicommiſſo, ut tamen de
mille thaleris libere diſponere poſſit, ſi de iis hæres non
teſtetur, velit, ut ad legitimos hæredes illa 1000. per-
veniant, *Mant.lib.7.tit.7.nu.14.Roſental.de feudis cap.9.
memb.*

Digitized by Google

memb. 1. *concl.* 40. *n.* 20. Aut. *ad L.* 2. *num.* 5. *C. h. t.* *Et ad L.* 4. *n.* 6. *C. de Contrah. & comm. ſtip.*

4 *Ad* §. 2. Codicillos is quidem tantum facere poteſt, qui teſtari poteſt. *l.* 6. §. *pen. h. t.* ita quia mutus & ſurdus natura teſtari non poteſt, ita nec codicillari, *per l. Diſcretus.* 10. *C. qui teſtam. fac. poſ. Zepp. de Codicill. c.*
5 5. *n.* 39. Autor *ad L.* 4. *n.* 3. *C. de inoffic. teſt.* Ita nec filiusfamilias codicillari poteſt, nec teſtamento ejus ſuccurrit codicillaris, *Zepperus d. l. n.* 21. Sed hoc explicatur *in h.* §. 2. ſi teſtari impediatur impedimento juris, non facti. *Hillig. d. c.* 10. *lit. A. P. Gregor. lib.* 43. *Syntagm. c.* 1. *n.* 5. *Conf. Roland. à Valle conſ* 81. *n.* 7. 27. *&* 51. Autor *ad L.* 5. *n.* 3. *C. h. t.* Nam ſi de facto ob impedimentum aliquod non poſſit teſtari, poteſt tamen codicillari. *Zepp. d. c.* 5. *n.* 20.

6 *Ad* §. 3. Fecit quis teſtamentum, & in eo confirmavit Codicillos, poſtea ſe arrogandum dedit, & jam fecit codicillos, poſtea vero emancipatus eſt, quæritur, an legata in codicillis relicta valeant? Videtur quod non, quia tum de re aliena diſpoſuit; Sed affirm. quia dum ſui juris mortuus, jure Prætorio reconvaleſcit teſtamentum, & ſic etiam codicilli in eo confirmati. *Dauth. de teſtam. tit. qui teſtam fac. poſ. n.* 202. *Zepp.*
7 *de Codicill. c.* 5. *num.* 72. Notes hic, de re aliena teſtamentum fieri non poſſe. *Gomez lib.* 1. *reſol. c.* 10. *nu* 16.
8 *Manz. Tr. de teſtam. tit.* 6. *quæſt.* 12. *n.* 9. Quod autem de muto hic dicitur, videtur abrogatum *per l* 10. *C.*
9 *qui teſtam. Zepp. de Codicill. c.* 5. *n.* 44. Hinc quæritur, ſi quis teſtamentum fecerit partim ſuper rebus alienis, partim ſuper propriis, an teſtamentum pro parte valeat? Quod affirmaverim, quod teſtamentum ſuper rebus Feudalibus & Allodialibus factum, pro parte valeat. *Berlich. p.* 1. *dec.* 49. quia propter diverſitatem patrimonii fieri poteſt, ut quis partim teſtatus, partim inteſtatus decedat. Et ſic limitat *l.* 7. *de R. J. Gail. l.* 2. *obſ.* 124. *n.* 13. *& ſeq.*

ad L. Quod per manus. 10.

SUMMARIA.

Quæ in teſtamento invalide ſcripta, in codicillo confirmari poſſunt. nu. 1.

Indignus hæreditate aliquis in codicillis declarari poteſt. 2.

Hæres obſcure ſcriptus, codicillo confirmari poteſt. 3.

1 NOn poteſt confirmari teſtamentum per codicillos, nec hæreditas dari poteſt in codicillis. Sed illud accipiendum de teſtamento valido, & de iis, quæ in ipſo continentur. Quando autem teſtamentum eſt nullum & inutile, tunc id quod diſpoſitum eſt in teſtamento, poteſt in Codicillo confirmari, non quidem eo modo, quo in teſtamento diſpoſitum eſt, ſcilicet ut valeat jure directo, quia in codicillis non datur, nec adimitur hæreditas; ſed ut ea relicta debeantur jure fideicommiſſi. *Ang. Berous vol.* 2. *conſ.* 2. *num.* 29. Indignus tamen hæreditate in Codicillis declarari poteſt.
2 *l.* 4. *C. de his quibus ut indignis. Mantica de Conject. l.* 6. *tit.* 4. *nu.* 7. Sic in Codicillis poteſt declarari hæres in
3 teſtamento obſcure ſcriptus. *l.* 77. *ſupra de hæred. inſt. Graſſus* §. *Codicillus. num.* 18. *Mantica d. c.* 4. *num.* 3. *Barry de ſucc. l.* 1. *tit.* 6. *n.* 9.

ad L. Qui gravi. 11.

SUMMARIA.

An libertas fideicommiſſaria debeatur, ſi defunctus graviditatem uxoris ignoraverit, & poſtea filium ſuſceperit. n. 1.

Legata ex rupto teſtamento non debentur. 2.

1 PAter, qui prægnantem uxorem ignorabat, per codicillum relinquit fideicommiſſariam libertatem; à filio nihil quidem debetur mero jure, *per L. pen.* ſed ex æquitate debetur libertas, ita tamen, ut ſolus filius gravetur fideicommiſſo. *Cujac. tom.* 4. *p.* 446. *conf. Fach. lib.* 4. *quæſt.* 14. ubi ex *h. l.* probat, legata in teſtamento per agnationem ignorante teſtatore rupto, relicta non deberi.

ad L. Illud. 13.

SUMMARIA.

Ex legatis & ſubſtitutione præſumitur voluntas teſtandi num. 1.

An ſola ſubſtitutio voluntatem teſtandi inducat. 2.

An ſi de voluntate teſtandi conſtet, aliquid operetur clauſula codicillaris. 3.

1 EX relictis legatis & ſubſtitutione facta præſumitur teſtator voluiſſe teſtari, non codicillari *Mant. lib.* 5. *tit.* 2. *n.* 4. *Socin. in l.* 1. *num.* 121. *de Legat.* 1. An autem ſubſtitutio ſola ſufficiet, quod teſtari voluiſſe præſuma-
2 tur? Negat hoc *Mantica* d. l. quia jure veteri non poterant valere legata, niſi ex teſtamento. Sed inuta hæc opinio, quia ex inſtitutione hæredis, vel ſubſtitutione, vel exhæredatione præſumitur voluntas teſtandi. *Menoch. l.* 4. *præſ* 3. licet appellaverit codicillum *Menoch. d. l. n.* 2. Et præſupponendum eſſe, monet *Mantica d. l.* adhibitos fuiſſe 7. teſtes, nam ſi quinque tantum adhibiti, fruſtranea foret hæc quæſtio, an voluerit teſtari, nam cum de aliqua circumſtantia quæritur, in
3 cæteris habilitas præſupponitur. Sed quæritur, ſi conſtet teſtatorem voluiſſe teſtari, an clauſula codicillaris nihil operetur? Quod ita tradunt *Beſoldus conſ.* 303. *nu.* 48 *Carpz. p.* 3. *c.* 1. *d. ult.* Sed putarim, ex hac ipſa clauſula apparere voluntatem eventualem Teſtatoris, quod in eventu codicillari voluerit. *Barry d. l.* 11. *t.* 6. *n.* 8. *Panſchman. l.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 13.

ad L. Ab inteſtato. 16.

SUMMARIA.

Codicillus quando agnatione poſthumi rumpatur. n. 1.

Hæres ab inteſtato fideicommiſſo gravari poteſt. 2.

An poſthumus vi clauſula codicillaris, hæreditatem reſtituere rogatus cenſeatur. 3.

1 COdicilli facti ab inteſtato agnatione poſthumi non tolluntur, ſi modo habeat poſthumus, quod ipſi per leges debetur; ſed ſi codicillus ſit factus cum teſtamento, ille hoc ſequitur & teſtamento rupto, etiam ille rumpitur, quia per codicillum hæreditas poſthumo non adimitur; ſed is potius ab inteſtato hæres ſtatuitur cum ab eo legata relinquantur. *Donell. l.* 7.
2 *c.* 19. *lit. K.* Aut. *ad L.* 1. *n.* 5. *C. h. t.* Collige, per fideicommiſſum hæredem ab inteſtato rogari poſſe, ut hæreditatem reſtituat, quem teſtator in Codicillis nominaverit. *Carpzov. p.* 3. *c.* 4. *def.* 35. *conferatur* Cujac.
3 *ad l.* 21. *quæſtionum Pauli.* Cæterum nonnulli *ex hac lege* probare volunt, quod quando nativitate poſthumi rumpitur Teſtamentum, tunc vi clauſulæ codicillaria in Teſtamento contentæ poſthumus rogatus cenſeatur hæreditatem reſtituere hæredi ſcripto in Teſtamento poſtea rupto. Sed negat hoc *Menoch. conſ.* 499. *& conſ.* 1230. *n.* 26. ubi reſpondet huic legi, quod ea loquatur de fideicommiſſis particularibus.

ad L. Is quis. pen.

SUMMARIA.

Caſus Legis proponitur. nu. 1.

Deciſio ſubjicitur. 2.

Præceptio in libertate. 3.

1 PAter ignorans uxorem ſuam eſſe gravidam codicillos ſcripſit ad filium abſentem, & cum qui

buſdam fideicommmiſſis oneravit, poſtea moritur,
& vidua parit poſthumam, quæritur, 1. An filius te-
neatur ad omnia fideicommiſſa præſtanda in ſolidum?
2. An etiam poſthuma obligetur? 3. Et quid in indi-
2 viduis fideicommiſſis? Reſp. ad primum negative, ſed
tantum ex dimidia parte tenetur. Ad 2. iterum negan-
do, nam de poſthuma nihil ſcivit, nihil cogitavit; er-
go eam gravare voluiſſe non præſumitur: Ad 3. hæc
non debentur, quæ pro parte præſtari non poſſunt.
Excipitur tamen libertas, quæ in ſolidum obligat fra-
trem, ut partem ſervi æſtimationis ſolvat ſorori po-
ſthumæ, & poſtea libertatem ex aſſe det per fideicom-
miſſum relictam. *Vid Cujacius tomo 4. ad l. qui gravi
11. h. c. ad lib. 19. qu. Papin.* Declarat hanc legem *Ce-
phal. lib. 4. conſ. 585. num. 76. & pen. conſ. Ant. Faber.
lib. 3. conject. cap. 11. Benedictus de capra Reg. 111. nu-
mer. 23.*

LIBRI TRIGESIMI,

TITULUS I.

De Legatis & Fideicommiſſis. 1.

Ad L. Per omnia. 1.

SUMMARIA.

Comparatio Legatorum & fideicommiſſorum quouſque procedat. num. 1. & 2.
Diſcrimen aliquod reſiduum. 3.
Comparatio hæc an originem debeat Juſtiniano. 4.

1 LEgata fideicommiſſis æquiparata,
ut quod in uno amplius favoris
habetur, id ad alterum quoque
ſit accommodandum. *hic & l. 2.
C. Commun. de Leg.* Autor *ad L.
1. nu. 2. & L. 2. n. 1. 2. C. Com-
mun. de legat.* Sed hoc de ſingu-
laribus fideicommiſſis non univer-
ſalibus eſt intelligendum. *Zaſ. hic num. 13. Menoch.
2 conſ. 272. n. 67.* ſcilicet non debet legatum ſingulare
cum fideicommiſſo univerſali conferri; ſed Legatum
ſingulare cum fideicommiſſo ſingulari. *Menoch. d. l.
3 Covarr. in cap. Raynutius §. 30. n. 4.* Deinde adhuc in
ſingularibus fideicommiſſis diſcrimen eſt in electione,
an verba ad hæredem, an vero ad Legatarium dirigan-
tur. *per l. 45. §. 1. h. t. l. 19. de legat. 2. Bachov. in Treutl.
vol. 2. diſp. 13. th. 5. lit. A. Ant. Gomez. lib. 2. reſol. c.
11. nu. 43. Hartm. Piſt. p. 3. q. 4. n. 3. Don. lib. 8 c. 19.
lit. R.* Autor *ad L. 1. nu. 6. C. Commun. de legat.* Cur
4 autem exæquationem ſibi tribuat, Juſtinianus, cum
tamen ab Ulp. notata. *Menoch. rem. 2. ret. poſſ. n. 6.* ejus
ratio forte fuit, quod hoc ſparſim & dubitative à JC-
tis traditum. *Coraſ. l. 5. Miſc. c. 17.* quanquam *Wiſſen-
bach. hanc legem* à Triboniano interpolatam eſſe velit.

ad L. Hæc verba. 3.

SUMMARIA.

Conditio, quæ tacite ineſt, non facit legatum conditionale. num. 1.
Expreſſio eorum, quæ tacita inſunt, nihil operatur. 2.

1 COnditio adjecta Legatis, quæ ex neceſſitate vel
tacite ineſt, v. g. Si hæres erit, vel ſi adierit hæ-
reditatem, non facit legatum conditionale, & ideo le-
gatum tranſmitti poterit. *Hic & l. 22. §. 1. Quando dies
Legati cedat. & l. 99. de condit. & dem.* Exceptio eſt in
l. 22. §. fin & l. 65 §. 1. h. t. Zaſ. hic n. 5. Unde colligunt re-
2 gulam: Expreſſio eorum, quæ tacite inſunt, nihil ope-
ratur. *A. Barboſ. in repet. c. 2. X. de Reſcript n. 99. Barb. lib. 5.
c. 63. ax. 21. vid. Not.* Dn. Autoris *ad l. 6. §. 2. de Tutel.*

ad L. Si quis. 4.

SUMMARIA.

Error in nomine quando noceat. n. 1.
Nomina appellativa ſunt immutabilia. 2.
Idem in nominibus rei arte facta. 3.
Quid ſi error in colore commiſſus. 4.

1 ERror in corpore nocet legato; ſed ſi in nomine er-
ratum, diſtinguitur hic inter nomina propria, &
appellativa, ut, ſi in illo erratum error non noceat, ſe-
cus in hoc: Autor *ad L. 7. n. 3. 4. C. h. t.* quia rerum
2 nomine appellativa, quæ plerumque à ſubſtantia rei ſo-
mantur, immutabilia ſunt. *Hic & l. 7. in fin. de Suppell.
legat.* ſecus in propriis. *Donell. lib. 8. c. 4. in pr.* Autor
ad L. 4. n. 5. C. de Teſtam. Quod etiam de arte factis
3 intelligendum. *Zaſ. hic n. 20. conf. Barry. lib. 2. de
4 Succeſſ. tit. 6. n. 4.* Sed quid ſi in colore erravit? v. gr.
cum legat equum ſuum album, cum tamen non habe-
at, niſi flavi coloris equos: Nonnulli Doctores hic vo-
lunt valere legatum, ut illi, quos recenſet *Menoch. conſ.
337. n. 31.* ſed ea ſententia non videtur legi convenire.
Ideoque hæc traditio merito negatur à *Menochio d. conſ.
337. n. 37.* Autor *ad L. 7. n. 6. C. h. t.*

ad L. Servi electione. 5.

SUMMARIA.

Legatarius, qui ſemel elegit, variare non poteſt. num. 1.
Vidua eligendo dotem poſtea portionem ſtatutariam petere non poteſt. 2.
Limitationes Regulæ. 3.
Vidua petendo dotalitium, amittit dotem. 4.
Re communi legata, tantum portionem teſtatoris capit Legatarius. 5.
Aliud, ſi rem cum hærede communem legaverit. 6.

1 QUando electio legata legatario, & hic ſemel
elegerit, non poteſt poſtea variare, ſi modo
omnes res ejuſdem ſpeciei ipſi fuerint repræſentatæ, &
eligens fuerit major & ſui juris. *Hic & l. apud Aufidi-
um 20. ff. de Opt. leg. Zaſ. hic & Rimin. conſ. 112. nu.
2 30. vol. 2. Tiraqu. in L. Boves. §. hoc ſermone. de V. S.*
Et quia electio illa ſecum trahit executionem de jure &
facto, ideo non admittitur variatio; Et *per hanc legem
& ſimiles* probat *Car. Molinæus in Conſuet. Pariſ. tit. 1. §.
16. in verb. del quel. &c. nu. 10.* viduam, quæ habet jus
eligendi, vel illata, vel portionem ſtatutariam, alteru-
3 trum eligendo variare non poſſe. Limitatur autem re-
gula, quod electione ſemel facta, jus eligendi conſuma-
tur niſi 1. cohæredes electionem impugnent 2. niſi ele-
4 ctio ſit inefficax. *arg. l. 11. §. pen. de Inſt. act.* Sic vidua
petendo & eligendo dotalitium, amittit dotem, *per hunc
text. & arg. l. fin. pr. C. de Codicill. Hartm. l. 1. qu 4. n. 20.
Berl. p. 2. concl. 52. n. 4.* niſi dolo hæredum læſa gravi-
ter ſit. *Petr. Peck. de Teſt. Conjug. lib. 1. c. 32. nu. 7. Ber-
lich. d. l. n. 6.*

5 *Ad §. fin.* Re teſtatori cum alio communi legata, vi-
detur potius teſtatoris legata. *Zaſ. hic & Barb. lib.
3. c. 32. ax. 5.* Aut. *ad L. 1. n. 7. C. Qui teſtam. fac. poſſ.*
cujus

cujus duæ rationes, 1. quia non præſumitur gravare vo-
luiſſe hæredem onere redimendi partem alterius ſocii,
nec gravare ſocium, eum compellendo ad venditio-
nem. 2 quia legatum ſtricte intelligendum. Sed quid ſi
6 teſtator legavit rem cum hærede communem? Reſp.
diſpoſitionem legis his locum non habere, quia ceſſant
illæ rationes, *poſt Dd. hic Menoch. conſ.* 349. *n.*16. ubi
etiam regulam textus limitat, ſi in contrarium extent
conjecturæ & præſumptiones v. gr. ab inæqualitate
evitanda, ab obſervantia ſobſecuta, vel ſi in aliis fun-
dis communibus dimidiam partem expreſſit.

ad L. Stichum. 6.

SUMMARIA.

Quid ſi ſervus legatus, qui meus eſt cum moriar. n. 1. 2.
Demonſtratio ex futuro facit conditionem. 3.

1 LEgat aliquis mihi Stichum his verbis: qui meus
erit, cum moriar: ſed tempore mortis non fuit te-
ſtatoris, quær. ergo, an mihi debeatur? Deciſio ex
alia quæſtione pendet: an hæc verba conditionem, an
vero demonſtrationem importent? Si illud, tunc non
debetur legatum, conditione deficiente; ſin hoc, debe-
tur, quia falſa demonſtratio legatum non vitiat. Autor
2 *ad L.* 4. *n.* 10. *& L.* 5. *C. de hared. inſt.* Et approbatur
hic prius, quod ſit conditio; ideo ſi totus alienatus Sti-
chus, extinguitur legatum; ſin pro parte ſine neceſſi-
tate alienavit, pro parte ea tantum extinctum eſt lega-
tum. Demonſtratio ex futuro ſumpta facit conditio-
nem. *Hic & l. Nuper* 85. *de legat.* 3. *& l.* 34. *pr. de leg.*
3 2. Nam res deſignandæ notis præſentibus, ut certæ
fiant non ex futuro tempore, quo quales res ſint futu-
ræ, nunc ignorantur. *Donell. lib.* 8. *c.* 31. *lit. E. & ibi
Hill. Berous vol.* 1. *conſ.*53. *n.* 21. Autor *ad L.* 2. *n. fin. C.
de Falſa cauſ. adjecta.* Exceptiones hujus regulæ aliquas
recenſet *Zaſ. ad h. l. n.* 5. *& ſeqq.*

ad L. Si ex toto. 8.

SUMMARIA.

Legatum diminui & augeri poteſt. n. 1.
Modo id fiat voluntaria. 2.
*Alternativa inter duos gravatos poſita in ſolidum obli-
gat.* 3.
In teſtamento duo rei conſtitui poſſunt. 4.
*Qui ab uno correo partem accepit, an & quoad reſiduum
contra eum agere poſſit.* 5.
Electio in alternativis eſt Legatarii. 6.
An hoc caſu partem ex uno, partem ex altero eligere poſſit.
7. *&* 8.
*Nobilis electionem habens, an operas, an pretium à ruſti-
cis exigere velit, an partim operas, partim pretium
petere poſſit.* 9.
Alternativa pro parte acceptilari poteſt. 10.

1 SI teſtator aliquid deminuat de re legata, legatum
etiam minuitur; idem, ſi auxerit, quia oppoſito-
rum eadem eſt ratio. *hic & l.* 18. *infr. de adim. leg.* Sed
2 hoc de diminutione & alienatione voluntaria, non ne-
ceſſaria accipiendum eſt, *per l.* 11. §. 12. *de legat.* 3.
Zaſ. hic & Donell. lib. 8. *c.* 17. *lit. L. & ibi Hill.* Al-
3 ternativa poſita inter gravatos, in ſolidum obligat.
§.1. *h. l.* 8. *Zaſ. hic num.* 3. *Cabull. in tr. de Divid. &
indiv. p.* 3. *n.* 153. *& ſeqq.* ubi *ex textu* notat, eſſe quaſi
correos, & hoc facit particula Alternativa. Unde ſe-
quitur, quando duo alternative ſe obligant, quod tunc
ſint quaſi correi debendi, & ſic in ſolidum ſint obliga-
ti; ut *ex hoc textu citatis aliis* notat *Cravett. conſ.* 548.
Doring. in Bibliotb. voce Altern. n. 176. *& ſeq. n.* 9. *vol.*
4 3. Et ſic in teſtamento etiam conſtituuntur duo Rei de-
bendi. *Cujac. hic t.* 2. *p.* 802. Sed ſi ab uno partem ac-
5 ceperit, poterit vel alterum, vel eundem, qui partem
ſolvit, convenire de reliquo. *Doring. d. l.* Cui videtur
obſtare *L. ſi creditores.* 18. *C. de pact.* quæ tamen acci-
pienda de eo caſu, ſi creditor admiſerit unum reum
debendi pro ſua parte ſolventem, i. e. ea conditione
acceperit, ne ab eo amplius peteretur. *Cujac. hic.* Et
habet *hic* §. etiam locum in contractibus, *Hart. Piſt.*
6 *qu.* 9 *nu.* 2. In §. *ult. hujus legis* proponitur hæc ſpe-
cies. Octo ſervos legavit teſtator, aut pro ſingulis de-
cem thaleros. Electio in legatis alternativis eſt legata-
7 rii, *de quo alibi.* Hic quæritur, an legatarius quatuor
ſervos & pro reliquis pecuniam petere queat? Quod
hic negatur, quia unum eſt legatum, & alternativæ
obligationes diviſionem non recipiunt. *Donell. ad l.* 2.
§.1. *de V. O. n.* 17. *Doring. in Bibliotheca Juridica in
voce Alternativum, n.* 182. ubi ait, legatarium non
poſſe eligere partem in uno, partem in altero. *Cludius
8 de condic. indeb. nu.* 58. *& ſeqq.* Collige etiam, alter-
nativum eſſe unum, quoad præſtationem. *Doring. d.
9 l. numer.* 192. *Dd. hic.* Incidit mihi quæſtio: Domi-
no alicujus pagi electio competit, utrum ſervitia à
ruſticis exigere, an vero eorum æſtimationem pecu-
niariam petere, velit, an audiendus ſit, ſi velit par-
tim ſervitia, partim æſtimationem pecuniariam pete-
re? Quod non licere puto. *arg. hujus leg.* maxime ſi
operas majores exigat, pro levioribus vero pretium;
10 niſi ruſtici nullum intereſſe allegare queant. *vid. hic
Jaſon num.* 6. In acceptilatione alternativa ſecus, quia
pro parte fieri poteſt *Cludius d. l. n.* 63.

ad L. Id quod. 9.

SUMMARIA.

Res noſtra, qua apud hoſtes eſt, legari poteſt. num. 1.
An hoc caſu hæres redimere teneatur. 2.

1 REs quæ fuit noſtra, poteſt legari, ſi apud hoſtes
reperiatur, ob ſpem poſtliminii. *hic & l.* 98. *h. t.*
Et inde hic *Br.* probat Terram ſanctam Carolo Regi à
2 Pontifice dari potuiſſe. Sed ſpes hic legata tantum vide-
tur, & ideo hæres hanc rem redimere, vel æſtimatio-
nem præſtare non tenetur. Videtur enim legaſſe jus,
quod habet, ut ſi quacunque ratione redeat, ſit lega-
tarii. *Duar. ad h. l.* 9. *& ex eo Hillig. ad Donell. l.* 8.
cap. 11. *lit. E.*

ad L. Cum filiofamilias. 11.

SUMMARIA.

*Pater ſi filio fideicommiſſum reſtituere teneatur, an Tre-
bellianicam deducere poſſit. n.* 1.
Argumentum legis proponitur. 2.

1 INſtitui filium Titii, & hunc Titium rogo;
ut reſtituat hæreditatem filio ſui juris facto; va-
let fideicommiſſum, & non deducet pater Tre-
bellianicam, quia non ut hæres, ſed ut pater reſtituit
2 hæreditatem: aliud vero in extraneo. Unde argumen-
tum *legis* hoc eſt, qui capit commodum per mediam
perſonam ex alterius ultima voluntate, poteſt onere fi-
deicommiſſi gravari, & ſi extraneo reſtituere debet,
tunc Trebellianicam detrahet; Si ei per quem acquiri-
tur, non gravatus ut hæres, nec quartam detrahet, &
fideicommiſſario mortuo ante diem cedentem, fidei-
commiſſum remanet apud gravatum. *Bart. & Zaſ. hic p.*
141. *& Donell. lib.* 8. *cap.* 10. *per tot.* ubi *hanc legem &*
omnes ejus periodos excutit. Et extant etiam 4. ſolen-
nes repetitiones juris *in hanc legem*, quibus adde *Cu-
jac. ad L.* 9. *Quæſtionum Papinian. vol.* 2. *p.* 805.

ad L. Si mihi 12. §. ult.

SUMMARIA.

In legatis voluntas noviſſima ſpectanda. n. 1.

Quod limitatur & ſublimitatur. 2.
Aliud etiam in libertatibus. 3.

1 IN legatis ſpectatur voluntas noviſſima. *Hic & l.* 87.
de Condit. & dem. v. gr. ſi legatum quid ſit ſub di-
verſis conditionibus, ſpectatur noviſſima conditio. Au-
tor *ad L.* 3. *n.* 1. *C. de Codicill.* Sic ſi prius detur lega-
tum, poſtea adimatur, hoc ſequemur. Si idem legatur
pure, poſtea ſub conditione, hoc legatum erit condi-
tionale, & contra *Cujac. ad h. t. & hanc legem tomo* 2.
2 *p.* 811. Niſi per priorem poſteriori derogetur voluntati,
per h. §. quod ſublimitatur: niſi in poſteriori expreſſe
dicat, ſe pœnitere prioris diſpoſitionis. *l.* 22. *pr. de le-
gat.* 3. cum nemo ſibi hanc conditionem poſſit dicere,
3 ne poſſit dicere, ne poſſit eandem mutare. Idem in li-
bertatibus fideicommiſſariis, non directis. *l.* 5. *ff. de
manumiſſ. teſtam. d. l.* 87. *Donell. l.* 8. *c.* 4. *& ibi Hill.
lit. D. vide not.* Dni. Autoris *infr. ad l.* 22. *num.* 1. *de
leg.* 3. Sane in libertate ſub diverſis conditionibus data,
leviſſimum ſequimur. *l.* 1. *ff. de Manumiſſ. Teſtam.*

ad L. Si ita. 14. §. 1.

SUMMARIUM.

Legatum exiguius in dubio præſtandum.

IN dubio id, quod exiguius, præſtandum eſt. *hic & l. qui concubinam.* 29. §. 2. *& l. nummis* 75. *de leg.* 3. *l. ſemper in obſcuris* 9. *de Reg. Juris. vid. Finckelth. obſ.* 10. *num.* 16. *& quos ibi allegat.* Autor *ad L.* 47. *n.* 1. *ff. de Leg.* 2.

ad L. Si duobus. 16.

SUMMARIA.

* *Si mihi & illi, qui in rerum natura non eſt, legatus fundus, an ego integrum capiam. n.* 1.
Collegatarius ſi non in rerum natura, ceſſat jus accreſcendi. 2.
Reſpondetur ad § *ult. h. Leg.* 3.
Si duo heredes gravati, & unus adeat, legata integra ſolvere debet. 4.
Si mihi & poſthumo res legetur, an hoc non nato, ego integrum capiam. 5. 9.
In verbis conjunctis locum habet jus accreſcendi. 7.
Quod caſu aliquo declaratur. 8.

1 QUidam legavit fundum mihi & id filiæ Titii, quæ
in rerum natura non eſt, quæritur, an totum fun-
dum habeam? Reſp. id videri ob jus adcreſcendi; Sed
negatur, quia legata pars Titiæ pro non ſcripta habe-
tur. *l. pen. Infra. de his quæ pro non ſcriptis habentur*, &
ideo non adcreſcit, quia pro non ſcripta habetur, &
2 hinc ceſſat jus adcreſcendi. *vid. Cujac. tomo* 2. *ad hanc
l. p.* 818. Quando ergo collegatarius in rerum natura
non eſt, vel ab initio non conſtitit in ejus perſona al-
ter legatarius partem tantum habet. *Hic & l.* 34. §. 9.
3 *& l.* 84. §. 8. *h. t.* Sed videtur repugnare §. *ult. h. l.* ſed
principium loquitur de legato, quod nunquam conſti-
tit in perſona legatarii, i. e. qui tempore teſtamenti
non erat in rerum natura. Sed §. *fin.* de poſthumo, in
4 quo conſtitit legatum. *Zaſ. hic* Sed *Donellus lib* 8. *c.* 10.
& ibi Hill. huic textui per *L. un.* §. 3. *&* 11. *C. de Ca-
duc. tollend.* derogatum eſſe putant. Sed ſi duo hære-
des gravati de legato exſolvendo, & unus non adiit,
tunc per jus adcreſcendi, ut pars hæreditatis; ita etiam
5 onus ad eum, qui adiit, devolvitur, per §. 1. Sed in §.
2. agitur de conjunctis verbis & re ſimul, & de con-
junctis verbis tantum, v. gr. legavit quis Titio & po-
ſthumis naſcituris fundum, hi ſunt conjuncti re & ver-
bis, non nato poſthumo, totum habebit Titius, jure
adcreſcendi; Nam licet poſthumus non ſit in rerum
6 natura, eſſe tamen ſperatur. Sed & ſi ita Titio dimi-
dium fundum, & poſthumo alteram dimidiam fundi
partem legavit, hi ſunt verbis tantum conjuncti, & ta-
7 men inter eos datur jus adcreſcendi. Unde colligunt
Dd. verbis tantum conjunctos habere jus accreſcendi:
nam quia viriles partes ſingulis aſſignatæ, ideo ſunt
verbis tantum conjuncti, & tamen datur jus accreſcen-
di. *Bart. in l. Re conjuncti* 89. *de leg.* 3 *Gomez lib.* 1. *re-
ſolut. cap.* 10. *num.* 32. *Gæddæus in l.* 142. *d. V. S. nu.* 10.
8 *Carpz. p.* 3. *conſt.* 2. *def.* 14. Unde cum aliquis Titio
1000. & Gajo totidem, & Berthæ totidem legaſſet,
& ſubjeciſſet hanc clauſulam: **geſtalt ich denn ihnen
ingeſamt ſolche 3000. Thaler hiemit legire**/ præmor-
tua Bertha, illius partem collegatariis accreſcere, reſ-
pondimus die 4. Maji Anno 1646.

ad L. Qui filiabus. 17. & ſeq.

SUMMARIA.

Inſtitutio filiæ ad poſthumam extenditur. n. 1.
Quod filiæ legatum, an poſthumæ debeatur. 2.
Pars una teſtamenti per aliam declaranda. 3.
Poſthumæ legatum, ſi duæ natæ, an ſingulis debeatur. 4.
Quid ſi legatum heredi relictum. 5.
Prælegatum heredi relictum valet. 6.
Hæreditas retento legato repudiari poteſt. 7.

1 SI quis filias inſtituit hæredes, videtur etiam po-
2 ſthumas inſtituiſſe. *Pacius cent.* 6. *q.* 5. Sed ſi filia-
bus leget, non ſtatim poſthumæ legaſſe videtur, niſi in
aliqua parte Teſtamenti poſthumæ etiam mentionem,
faciat, quod quidem ex jure antiquo fluxiſſe, ad hanc
l. in tomo 2. dicit *Cujac. & Alciatus lib* 8. *parergon. c.* 13.
3 Colligunt tamen *ex hoc*, quod una pars teſtamenti de-
claretur per aliam. *Clarus* §. *teſtam. qu.* 76. *nu.* 5. *& ſeq.
Dec. conſ.* 15. *n.* 3. *Socin. jun. conſ.* 6. *n.* 16. *vol.* 1. *& conſ.*
128. *n.* 21. *Cephalus d. conſ.* 53. *n. fin. & idem Cephalus
l.* 5. *conſ.* 656. *nu.* 63. ubi plurimos refert, & hanc re-
4 gulam declarat. Si quis autem poſthumæ legaverit 100.
duabus poſthumis natis, ſingulæ habebunt certum, &
ita multiplicanda illa ſumma, per §. 1. *hujus legis*;
Cui videtur obſtare. *l.* 7. *ff. de rebus dubiis*, ſed ibi
5 alia ſpecies facti, ut infra patebit. *vid Cujac. d. l.* Quan-
do autem legatum alicui hæredi, ſi hæreditatem adeat,
pro ea parte, qua hæres eſt, inutile legatum; non ut
ipſi, cui legatur, decedat legatum, ſed quia ejus à ſe
ipſo nulla petitio eſt, & quod jam habet ut hæres, de-
nuo capere non poteſt ut legatarius. Ideoque ratione
ejus portionis habet judicium familiæ herciſcundæ,
ſcil. contra cohæredes, nam quoad partem cohære-
6 dum valet legatum. Prælegatum vero indiſtincte valet
& deducitur. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 9. ſi repudiet hæredi-
tatem, totum legatum ipſi debetur; ſed aliud eſſe pu-
tat *Hill. in Donell. lib.* 8. *c.* 7. *lit.* C. ſi non ſit ſimplex
legatum, ſed prælegatum, quod repudianti hæredi non
debetur totum, ſed pro parte cohæredum. *l.* 75. §. *fin.*
7 *de leg.* 2. Colligitur *ex h. textu.* poſſe hæreditatem
repudiari & legatum retineri. *Alex. lib.* 3. *conſ.* 20. *nu.*
12. *Barry de Succeſſ. lib.* 11. *tit.* 22. *n.* 7. Aut. *ad L.* 42.
n. 1. 2. *C. h. t.*

ad L. Qui duos. 20.

SUMMARIA.

Ex pluribus rebus ſi res legata, electio Legatarii. numer. 1.
Ratio ſubjicitur. 2.
Exceptio proponitur. 3.
Alia Exceptio. 4.

1 EX pluribus nominatis, ſi una res legata v. gr. ex
duobus fundis meis unum lego, electio eſt le-
gatarii, quod etiam regulariter verum eſt in alterna-
tivis teſtamento relictis. §. 22. *Inſt. h. t. & l.* 34. §. *pen.*
2 *h. t. & L. Luc. Titio.* 23. *de leg.* 2. Quæ eſt vulgatiſſima ex-
ceptio regulæ, quod in Alternativis ſit electio debitoris.
Excep-

Exceptionis ratio in eo, quod alias Legatarius rem vin-
dicata non poſſet certam, ſi non haberer Jus eligendi.
3 *Gomez. lib. 2. reſol. c. 11. n. 34.* Aliud eſt, ſi duos Sti-
chos habens, Stichum ſimpliciter legaverit. *l. 32. § pen.*
& l. 39. §. 6. h. t. Donell. lib. 8. c. 19. poſt. lit. N. Bach. d.
4 *13. th. 5. lit. A.* Aliud etiam eſt, ſi verba executiva ad
hæredem directa, ubi electio hæredis. *l. 19. ff. de leg.*
2. Gomez. d. l. num. 43. aut niſi teſtator neutrum ex al-
ternativis habuerit. *l. 3. ff. de Truteo legato*, quia in re-
bus ſuis legandis, quam in alienis comparandis faci-
liores ſunt teſtatores. *l. 67. §. 8. de leg. 2.* conf. etiam
ootata Dni. Autoris *ad l. 1. n. 1. 2. ff. de rebus dub.*

ad L. Grege. 21. & ſeq.

SUMMARIA.

Univerſitati legata accedunt poſtea nata. n. 1.
Univerſitas ſi decreverit, quod ſupereſt, debetur. n. 2.

1 UNiverſitati legatæ accedunt poſtea nata, ſive
vivo teſtatore ſive mortuo; ſecus ſi conditiouale
legatum. *l. 22. §. 2. ad Trebell. Mant. lib. 7. tit. 10. nu.*
40 *Barry de ſucceſſ. lib. 9. tit. 5. num. 4. Simon de pratis*
de interpr. ult. vol. lib. 4. int. 1. dub. 7. quia fructus ta-
lium rerum pro augmento. & parte corporis legati ha-
bentur. *hic & l. 8. de pecul. Rauchbar. p. 1. qu. 28. n. 22.*
2 In L. ſequenti vero dicitur, univerſitate legata quod
ſupereſt deberi, licet ad unicum tantum pervenerit;
quamvis aliud in uſufructu. *l. ult. ff. quib. mod. uſufr.*
petat. quia hic utilitatem ſequimur; in uſufructu, ne
plane abſit uſusfructus, ſubtilitatem. *Donell. lib. 10. c.*
18. lit. B.

ad L. Si quis bonorum. 23.

SUMMARIA.

Bonorum parte legata, an fructus quoque ab herede præ-
ſtandi. n. 1.
Deciditur. 2.
Limitatur. 3.

1 LEgavit mihi quis bonorum partem, v. g. quartam
legavit, poſt mortem teſtatoris non interpellavi
hæredem, interim fructus collecti ex bonis, quæritur,
an fructus ego petere poſſim? Videtur quod ſic, quia
fundo legato fructus tempore mortis pendentes deben-
tur legatario, quia cum fundo fnnt unum corpus. *l. fin.*
§. pen. quæ in fraud. cred. Carpzov. p. 3. c. 13. def. 1.
2 *Mantica de Conject. ult. vol. l. 7. c. 10. n. 24.* Sed con-
trarium hic deciditur, quod fructus non debeantur,
quia hic legata quota bonorum, ubi non æque tranſit
dominium. *Hill. in Donell. lib. 8. cap. ult. l. C.* vel quia
non tam ipſa res, ex qua percipiuntur fructus, quam
æſtimatio venire in legatum videtur. *l. 26. § ult. h. t.*
Donell. l. 8. cap. 19. poſt. lit. B. Sed à tempore moræ ve-
3 nient fructus, per *hanc l. Corpus de fructibus l. 2. tit. 3.*
Rauchbarus p. 1. q. 28. n. 21.

ad L. Quod in rerum natura. 24. §. 2.

SUMMARIA.

Aucta re legata, etiam augmentum debetur. num. 1.
Poſſeſſio pertinentiarum ſequitur poſſeſſionem rei princi-
palis. 2.

SI res legata augeatur per res additas, tunc etiam
1 augmenta legata videntur. Hoc textu utitur *Tiraq.*
2 *de Retr. Conſangu. §. 36. gl. 3. n. 4.* quando principale
prædium vel caſtrum eſt ſub hac juriſdictione, perti-
nentiæ vero ſub alia, tunc ſufficere, ſi apud princi-
palis prædii ſuperiorem poſſeſſionem agnoſcam. Nam
principale ad ſe trahit minus principale. *c. acceſſorium.*
42. de R. J. in 6. Barboſa axiom. lib. 14. c. 79. ax. 3. conf.
not. Dni *Aut. l. 91. §. pen. de leg. 3. & notata ad l. 16. de leg. 2.*

ad L. Non amplius. 26.

SUMMARIA.

Quod conditionis implendæ cauſa datum, legato detrahi-
tur. n. 1.
Legatum perit legatario. 2.
Certa parte bonorum legata, quid præſtare teneatur hæ-
res. 3.
Filius an loco legitimæ certam partem petere poſſit. num.
4. & 5.

1 PRincipii ſpecies hæc eſt. Negatus mihi fundus, ſi
centum hæredi dederim, & per fideicommiſſum
fundus ille relictus poſt meam mortem tibi, an inte-
grum fundum tibi tradere debeo, an vero detractis il-
lis centum, pone fundum emi poſſe 200. thal.? Reſp.
hic detrahendum eſſe, quod conditionis implendæ
cauſa dadi *in pr.* quod ad Falcidiam extendi negat *Cu-*
2 *jac. ad h. l. tomo 2. p. 833.* Pone mihi legata eſſe centum,
ſi 10. dedero, an illa decem detrahenda? N. In §. 1.
dicitur, quod legata res excepta mora pereat Legatario,
de quo alibi. Autor *ad L. 3. n. 1. C. de uſur. & fruct. le-*
3 *gat. In §. fin.* quando certa pars bonorum legatur, tunc
in electione hæredis eſt, ſolvere hanc partem in rebus
ſingulis vel in æſtimatione *Gomez. tom. 1. c. 12. num. 2.*
Mant. lib. 9. tit. 8. n. 3. Barry. lib. 9. tit. 6. n. 1. Simon.
de Pratis l. 5. interpr. 3. p. 1. concl. 135. Sed ſi diviſio-
nem non admittant, præciſe æſtimatio præſtanda. *Don.*
lib. 8. c. 19. poſt lit. B. licet *Gomez. & Barry, locis citatis*
4 paulo aliter hoc explicent. Quod hic dicitur de legato,
id ad legitimam accommodat *Berlich. p. 2. dec. p. 280.*
ut non poſſit præciſe filius eligere hanc vel illam rem,
5 ſed ſufficiat, ſi rem offerat hæreditariam. Ego ſic puto,
filio deberi æſtimationem, ſed non poſſe petere præci-
ſe rem aliquam hæreditariam pretioſam, ſed ſufficere,
ſi hæres arbitrio boni viri vel judicis rem mediocrem of-
ferat. Sed ad æſtimationem legitimæ aget, ſi pecunia pa-
rata ſit in hæreditate, alias poterit res vendi, ubi hæredi
electio competit, modo quantitas conficiatur. *Conf.*
Quetta conſ. 90. & Enenkelius Baro de privil. paren-
tum. priv. 14. c. 7. p. 1. Decianus v. 2. conſ. 79. nu-
mer. 34.

ad L. Si creditori. 28. & ſeq.

SUMMARIA.

Debitum creditori legatum non valet. n. 1.
Niſi in legato quid amplius. 2.
An legato debito exceptio cenſeatur remiſſa 3.

1 REs mihi alias debita, ſi nihil amplius ſit in lega-
to, mihi legari nequit. *hic & §. 14. Inſt. h. t.*
2 Amplius autem eſt, ſi nova actio efficacior priori ob
remiſſam exceptionem, aut tempore plenior, ſi forte
vatus Prætoria, aut plenior rebus, ut ſi in nova actio-
ne uſuræ, vel dominium ſtatim tranſeat. *Donell. lib. 8.*
3 *c. 11. lit. P. & ibi Hillig* Idem obtinet, ſi debitor excep-
tione tutus, ubi legando debitum, exceptionem remi-
ſiſſe videtur, ſive exprimat quantitatem, ſive non.
Zaſius hic. Sed ſi creditor debitori leget rem debitam,
tunc exceptio, ſi quam debitor habet, non videtur
remiſſa, *per l. 13. de Liber. leg.*

ad L. Talis ſcriptura. 30.

SUMMARIA.

Tempus legato adjectum, ad quænam legata referendum.
num. 1.
Clauſula ad præcedentia & ſequentia ſe extendit, num.
2. & 3.

1 REliquerat quis varia legata, addita hac clauſu-
la: *quas pecunias legavi quibus dies appoſitus non eſt,*

tertio anno ſolvi volo : hæc clauſula oon ad corpora
vel ſpecies, nec ad legata præſentia, vel ſingulis an-
nis relicta, nec ad conditionalia, oec ad res fungibi-
les, quando ut ſpecies conſiderantur, ſed ad pecunias,
ſeu res fungibiles, ot tales, pertinet. *vid. Zaſius d. l.*
Dicitut denique *in* §. *final.* quod hæc clauſula io ter-
miois habilibus noo taotum ad præcedentia, ſed eti-
am ad ſequeotia legata pertineat : unde duplex regula
2 colligi ſoler, 1. Clauſulam in principio poſitam ad
omnia ſequentia eſſe referendam. *Mynſ. decad.* 1. *Reſp.*
6. *num.* 40. *ſeq.* & qui allegantor apud *Auguſt. Barboſ.*
3 *lib.* 3. *c.* 25. *axiom.* 1. 2. Clauſulam in fine poſitam ad
præcedentia eſſe referendam, qoando non apparet ra-
tio diverſitatis. *Marta de clauſ.* 23. *p.* 4. *clauſ.* 23. *&*
Barb. d. c. ax. 5. *Menoch. conſ.* 201. *num.* 56.

ad L. Si pluribus. 33.

SVMMARIUM.

Pluribus re una legata, quantum quiſque capiat.

SI pluribus eadem res ſeparatim legetur, voluntas teſtatoris ante omnia indaganda, an priori legatum ademptum voluerit, an voluerit, or uterque ſolidom caperet, & tunc oni præſtanda res, alteri æſtimatio; ſi oeutrum horom liqueat, legatarii concurſu partes faciunt. *l.* 80. *de leg.* 3. *l.* 3. *de uſufr. accreſc.* & quidem viriles, ſi oullæ aſſignatæ. *Hic & l.* 19. §. *ult.* *& l.* 67. §. 1. *h. t. Gom tomo* 1. *Reſol. tit.* 10. *nu.* 24. *Donell. lib.* 8. *c.* 20. *& ibi Hill. lit.* K. *& L.*

ad L. Plane. 34.

SUMMARIA.

Si legatum ademptum, incapaci relinquatur, an prior legatarius potior. n. 1.
Si duo conjunctis disjuncti adjecti, illi pro una perſona cenſentur. 2.
Niſi alia voluntas teſtatoris. 3.
Eadem ſpecies bis legata, an bis debeatur. 4.
Quid ſi in duobus teſtamentis legata. 5.
Quid in quantitate bis legata. 6.

2 QUid ſi aotem fundum adimendi animo reliquerit judæorum Collegio, aut peregrino iocapa-
ei, anoe prior legatarius retinet? Quod negatur *in pr.*
2 *h. l.* quia legata ouda voluntate adimuntur. Eſt & alia
quæſtio deciſa in *princ. h. l.* Legat fundum certum
mihi, poſtea eundem legat tibi, & demum Titio & Ca-
jo. Sunt priores duo re conjuncti inter ſe & cum olti-
mis partes coocurſo facient. Sed quas? R. in tres par-
tes erit dividendos, mihi una, tibi altera, tertia Titio
& Cajo, quid hic verbis & re conjuocti inter ſe ooius
perſonæ poteſtate funguotur, & ita à cæteris disjun-
cti, id eſt re tantum cum iis conjuncti ſunt, de qoo
3 pluribus *Hilliger in Donell. l.* 7. *c.* 37. *lit. E.* ubi tamen
hanc regulam, ſcil. conjunctos verbis & re, vel verbis
tantum unam perſonam repræſentare, Autor *ad L.* 7.
n. 2. *C. h. t.* limitat *lit. L.* niſi Teſtatorem alind voluiſſe
liqueat. *l.* 31. *de hæred. inſt.* conf. *Vaſq. l.* 3. *de ſucc. pag.*
322. *n.* 14. *&* 20. *& Donell. l.* 6. *c.* 22. ubi *in princ.* id ge-
neraliter io Teſtamento locum habere dicit, & *l.* 8. *c.*
20. *lit. L.* Sed quid ſi eadem ſpecies mihi legata in eo-
4 dem Teſtamento locum habere dicit, & *l.* 8. *c.* 20. *lit. L.*
Sed quid ſi eadem ſpecies mihi legata in eodem Teſta-
mento ſæpius, an mihi bis ſolvenda res, ſemel in ſub-
ſtantia, & poſtea æſtimatio? Negatur in §. 1. Sed quid
5 ſi in duorum Teſtamentis res eadem ſæpius legata, hic
poſſum ex uno rem, ex altero æſtimationem petere, per
§. 2. Autor *ad L.* 45. *n.* 4. *C. h. t.* Sed aliud in quanti-
6 tate, ſi de animo multiplicandi legatum appareat, nam
ſpecies multiplicati nequit, ſed bene quantitas, idque
in §. 3. qood declaratur §. *ſeq.*

Ad §. 12. *h. L.* 34. *vid. Hilliger l.* 8. *c.* 7. *lit. B. Colleg. Argentor. h. l. th.* 18.

ad L. Legato generaliter. 37.

SUMMARIA.

Genere legato electio legatarii. n. 1.
Ne tamen res optima eligatur. 2.
An hoc in animatis & inanimatis aquè procedat. 3. *&* 4.

1 RE aliqua in genere infimo, vel Logicis ſpecie
ſpecialiſſima, v. gr. homine, equo, &c. legata,
electio qoidem eſt legatarii, *per l.* 28. §. 2. *h. t.* ſed ita,
2 ut non optimus eligatur, oec peſſimus; aliud in optio-
oe expreſſe legata. *l.* 110. §. 1. *h. t. vid. Don. lib.* 8. *c.* 19.
& ibi Hill. lit. M. *Simon. de Pratis lib.* 1. *int.* 1. *dubit.*
3. *ſolut.* 3. *n.* 8. Autor *ad L. ult. num.* 6. 7. *C. Communia*
de Legat. Quam deciſionem *hujus legis* procedere vo-
3 lont in rebus animatis, ubi aliquam rem non habere
expedit legatario. *Covarr. in c.* 4. *n.* 5. *de Teſtam. Mant.*
4 *lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 32. Aliud in inanimatis, ubi minimum
debetur. *l.* 59. §. 6. *h. L. Nummis* 75. *de leg.* 3. *Barry*
lib. 9. *tit.* 8. *n.* 6. *Molin. diſp.* 198. *n.* 2. 6. *& ſeqq.* Autor
ad L. 35. *num.* 9. *C. de donat.* Sed diſſentit hic *Jaſon.*
n. 13. *& Zaſ. n.* 12. ideo melius forte dicendum LL.
contrarias loqui de eo caſu quando inter duo eſt ele-
ctio. Sed quando inter plures quam duos electio eſt,
tunc habet locum hæc Lex.

ad L. Legatarius. 38.

SVMMARIA.

Legatarius partem legati acceptare, & partem repudiare nequit. n. 1.
Aliud ſi diverſa ſint legata. 2.
Quod limitatur. 3.
Hæres legatarii partem acceptare, vel repudiare poteſt. num. 4.

1 LEgatarius non poteſt unam legati partem accepta-
re, alteram repudiare. *Petr. Greg. lib.* 46. *c.* 11.
tit. 7. *Barry lib.* 11. *tit.* 22. *nu.* 9. Sin duo vel plura lega-
2 ta, unum agnoſcere nihil vetat. *l.* 5. *de legat.* 2. Niſi
unum ex duobus onus habens repellatur, altero agnito
3 *d. l.* 5. §. 1. quia teſtator videtur uoius oous cum alte-
rius commodo penſare voluiſſe. *Hic & Donell. lib.* 8.
c. 18. *lit. C. Barry d. tit.* 22. *n.* 8. Sed & io prima ſpe-
4 cie, ſi Legatarius deceſſerit ante agnitionem legati,
unus hæredum ſuam partem, quam io legato habet,
acceptare poteſt, alter vero ſuam repudiare, *per h. l.*
Gomez. tom. 1. *reſol. c.* 10. *nu.* 39. *Barry & Don. locis*
cit.

ad L. Cum ſervus. 39.

SVMMARIA.

Poſt moram hæres omnes fructus præſtat, quot legatarius percipere poterat. n. 1.
Ante moram quando hæres ad fructus teneatur. 2.
Quid ſi fundus venditus & non traditus mihi iterum legetur. 3. 4.
Facultas alicui legata, ad hæredes non tranſit. 5.
Legatum ſucceſſivum ſeu annuum regulariter perſonale. 6.
Onera & tributa rei legatæ quis ſolvere teneatur. 7.
Si res certa legetur, ſed duo corpora adſint diverſa æſtimationis, electio eſt hæredis. 8.
Quæ à ſolo Principe impetranda, an pro impoſſibilibus habenda. 9.
Exemplo id declaratur. 10.
Res extra commercium ſi legata, non debetur æſtimatio. 11.
Quid ſi feudum legatum. 12.

1 FRuctus tum oaturales, tum civiles, ot penſio-
nes domus, aliaque emolumenta rei legatæ præ-
ſtari debent poſt moram hæredis, & quidem fru-
ctus, quos non hæres, ſed legatarius percipere potuit.
in

in §. 1. *hujus legis.* licet aliud in alio malæ fid. poſſeſ-
ſore. *L. demum.* 5. *C. de R. V. de quo hic Zaſ. nu.* 6. *&*
ſeqq. Menoch. rem. 1. *recup. poſſ. num.* 414. *Barry lib.*
2 9. *tit.* 27. *nu.* 5. Sed ante moram etiam fructus deben-
tur percepti ab hærede in iis legatis, quorum do-
minium recta tranſit ad legatarium, ut quando legata
eſt ſpecies, & quæ fuit teſtatoris. *Peregr. de fideicom.*
art. 49. *num.* 103. *Mant. lib.* 7. *tit.* 10. *num* 34. *Bar-*
ry d. t. num. 4. Poſt moram periculum etiam eſt hæ-
3 redis. Sed pone hunc caſum Vendo fundum meum
Titio, & antequam traderem, Titius iſtum fundum
mihi legat, poſtea ex vendito fundum tibi trado re-
cepto pretio, quæritur, an Legatum valeat? Videtur
quod non, quia fuit res mea, quæ mihi legari ne-
quit. Sed affirmatur, quia non tradidi fundum, ani-
mo renunciandi legato, in futurum debito, ſed ſi pre-
tium nondum ſolverit Titius actione empti pretium,
actione ex teſtamento fundum conſequor: Sed ſi
fundum nondum tradidi, ex teſtamento ad liberatio-
nem ago; Hæc *in* §. 2. ubi *Zaſius & cæteri Dd.* Sed ſi
4 Titius mihi leget fundum a te emptum, ſed nondum
teſtatori traditum, tunc hæres tenetur mihi cedere
actionem empti contra te movendam, ut fundum tra-
5 das hac ſumma. §. 3. Sed pone mihi legatam eſſe li-
centiam vel facultatem cædendi lapidis, an hæc etiam
hæredis hæredi competet? Quod hic negatur. §. 4. *h.*
l. niſi expreſſe dicatur, Jus cædendi lapidis; unde
colligunt, ſi verba legati referantur ad factum, ſeu
facultatem quid faciendi, vel non faciendi, conceſ-
ſio intelligitur eſſe perſonalis. *vid. hic Zaſ. & Cepol-*
la de ſerv. urb. præd. c. 2. *nu.* 10. *& notata* Dn. Auto-
ris *in l.* 61. *num.* 1. 2. *ff. de ſervit. legat.* Et *ex hoc* §. col-
6 ligit *Caballinus de Div. & Indiv. parte tertia nu-*
mer. 426. quod in teſtamento legatum ſucceſſivum,
ſive annuum, ſive menſtruum regulariter temporale
ſit, & ultra perſonam legatarii non extendatur. One-
ra autem & tributa rei legatæ in hærentia præteria
7 ſolvit hæres, & ea libera tenetur præſtare legatario,
per §. 5. *b. l.* Licet enim fiſcus ob præterita etiam
tributa legatarium convenire poſſit, habet tamen hic
regreſſum contra hæredem. *l.* 5. *ff. de cenſ. Bart. Zaſ.*
Cujac. ad h. §. Autor *ad L.* 1. *num.* 10. *C. de Annon.*
& trib. Diſſentire videtur *Barry lib.* 9. *tit.* 4. *nu.* 11.
in fin. conf. Garcias de Expenſ. c. 17. *nu.* 3. Si porro res
8 certa legetur, ſed duo corpora reperiantur ejuſdem
nominis, ſed diverſæ æſtimationis, tunc hæredi com-
petit electio, §. 6. *h. l.* ex ſpecialitatione, ne legatum
ut incertum plane intercidat. *Donell. lib.* 8. *c.* 19. *poſt*
lit. N. Et an de majori ſenſerit incertum, de minori
certius eſt. Aliud autem, ſi incertitudo ſit in perſo-
na Legatarii. *Donell. ad. l.* 10. *ff. de Rebus dub.* Ex §.
9 *conſtat.* 7. ſolent Dd. probare, quæ a ſolo Principe
poſſunt impetrari, pro impoſſibilibus habenda,
Aut. *ad L.* 1. *numer.* 7. *C. de Relig.* quod *Roland a*
Valle lib. 2. *conſ.* 11. *n.* 9. *&* 15. limitat, ſi cum magna
10 difficultate impetrandum ſit, *ex verbis textus.* Exin-
de quæſtio eſt, ſi quis cognatæ proximæ matrimo-
nium promiſerit, & id ſine diſpenſatione ſuperioris
impetrare non poſſit, an teneatur diſpenſationem pe-
tere. ſc. ſi ſine magna difficultate id impetrare poſſit,
ſecus ſi cum magna difficultate id foret conjunctum
v. gr. ſi dubium, annon conjunctio jure Divino
improbata. Si res legata ſit, quæ plane extra com-
mercium eſt, ne quidem æſtimatio ejus debetur. §. 4.
Inſt. h. t. Don. lib. 8. *c.* 11. *lit. D. &* §. 8. *& ſeqq. hujus*
11 *legis.* & ideo ſi feudum legatum ſit, æſtimatio non
debetur. *Clar.* §. *feudum. qu.* 40. *Gail. lib.* 2. *obſ.* 154.
12 *num.* 13. *Dn. Richter. dec.* 25. *& quos citat Hilliger d.*
lit. D. & Schultz. de feudis, c. 8. *n.* 25. *Fachin. l.* 5. *c.* 37.
Sed in contrarium facit, quod feudum non ſit extra
commercium, niſi etiam prædia minorum extra com-
mercium eſſe dicamus. Nam & hæc ſine ſolennitate
alienari non poſſunt *vid. Mantica l.* 9. *de Conject. tit.*
12. *num.* 8. *Sonbec. de Feud. c.* 10. *nu.* 87. *Bach. in Tr.*
d. 13. *th.* 5. *lit. G.* Sed ſuperior ſententia obtinuit in
foro. *Sande l.* 4. *tit.* 4. *d.* 4. Sed ſi æſtimatio feudi le-
gata, hæc debetur. *Schraderus de feudis. p.* 7. *c.* 2. *n.*
9. *Dn. Richter d. l. num.* 7.

ad L. Si res aliena. 40.

SVMMARIA.

Si res a legatario incapaci per fideicommiſſum alteri qui-
dem capaci, ſed poſſidere non valenti relinquatur, de-
betur æſtimatio. n. 1.
An ſi res immobilis contra ſtatutum legata, debeatur
æſtimatio. 2.

1 SI res legata ei, qui ejus commercium non habet,
ut mancipium Chriſtianum Judæo, ſed ab eo re-
lictum iterum fideicommiſſario, qui quidem commer-
cium ejus rei habet, ſed quia ita forte venierat, ut ex-
portaretur, Jus poſſidendi non habet, tunc æſtimatio
debetur. *hic & l.* 114. §. 1. *h. t. Donell. lib.* 8. *c.* 11. *lit.*
2 *H. & I. Harpr.* §. 4. *Inſt h. t. nu.* 22. *Zaſ. p.* 190. Un-
de Dd. quidam volunt, ſi diſpoſitio ultimæ voluntatis
fiat de re immobili contra ſtatutum, ut de Omlandia
refert *Sande lib.* 4. *tit. d.* 4. æſtimationem tamen debe-
ri, ubi recenſet Dd. ſed quia ita eluditur ſtatutum, &
poſſeſſores immobilium depauperantur, ſi dent æſti-
mationem, ab æſtimatione feudi abſolvit hæredes
Senatus Friſicus. *Sande d. l.*

ad L. Cætera. 41.

SVMMARIA.

Juncta ædibus legari non poſſunt. n. 1.
Quod limitatur. 2.
An dicto caſu æſtimatio debeatur. 3.
Juncta ædibus ſi legata, an diruto ædificio debeantur. 4.

1 QUæ ædibus juncta ſunt, prohibentur legari.
Ratio in *l.* 2. *C. de ædif. priv.* Aliud in deſtina-
tis nondum conjunctis §. 14. *hujus legis.* Aliud etiam
in iis, quæ conjuncta ſunt iis ædibus, quæ illicite
2 exſtructa. *l.* 11. §. 14. *de leg.* 3. Aliud etiam, ſi legetur
ad opus publicum, quia tunc incommodum majori
commodo penſatur. *Donell. & ibi Hillig. lib.* 8. *c.* 11.
lit. L. Æſtimationem autem tignorum vel marmorum
indiſtincte legatario ſolvendam, *per* §. 4. cum *Accur-*
ſio vult *Mant. lib.* 9. *tit.* 9. *num.* 7. Sed ſi poſtea ſepa-
3 rata ſint marmora, quia legatum ab initio non valuit,
4 ex poſtfacto non convaleſcit, niſi ſub conditione ſint
legata, *per* §. 2. *hujus legis*, & regulam Catonianam,
de quo *Vaſqu. de Succeſſ. progreſſ.* §. 27. *num.* 36. &
quodammodo *Barry lib.* 9. *de ſucceſſ. tit.* 3. *num.* 16. *Et*
Autor *ad L.* 13. *nu.* 1. *C. h. t.* Cætera, quæ *in hac lege*
habentur, ſunt lectionis. In §. 11. quæ de automata-
5 riis & cantharis habentur, explicat *Alciatus lib.* 1. *pa-*
rag. 20.

ad L. Senatus 43. §. penult.

SUMMARIA.

Legatum non in hæredis ſed alterius voluntatem conferi-
ri poteſt. n. 1.
Reſpondetur varie ad l. 52. ff. de condit. & demonſtrat.
2. 3.

LEgatum in hæredis voluntatem conferri non de-
1 bet, ſed in alterius voluntatem bene; cui tamen
videtur obſtare *L.* 52. *de condit. & demonſtr.* quod
communiter ita conciliant, ut hic de voluntate Le-
gatarii, L. vero 52. de voluntate extranei ſermo ſit;
ſed aliter *Donell. lib.* 8. *tit.* 15. *lit. I. & K.* qui *hunc tex-*
2 *tum* de voluntate extranei, ſed recta, v. gr. Si in capi-
tolium aſcenderit, in hæredia vero nullo modo. Vel
3 quod Legatum in hæredis voluntatem conferri non
poſſit bene tamen in extranei, etiam ipſius Legata-

xii. *Covarr. in c. cum Tibi.* 13. *nu.* 11. *ſeqq. X. de Teſtam.*

ad L. Servum. 44. §. 2. & duos ſeqq.

SVMMARIA.

An mutatione legati rei mobilis & in aliam ſpeciem transformatione facta a teſtatore legatum infirmetur. num. 1. *&* 2.
Quid in re immobili. 3.
Caſus §. ult h. l. *proponitur & deciditur.* 4.

1 MUtatione legati, & in aliam ſpeciem transformatione facta ab teſtatore infirmatur Legatum
l. 88. *pr. &* §. 1. *de Leg.* 3. ſi ſcilicet in priorem ſpeciem reduci nequeat, ut ſi ex lana veſtis, ex tabulis
navis facta; quod ſi reduci poſſit, ſpecies debetur ſi v. gr. poculum. *d. l.* 88. §. *ult.* Ratio in *l.* 78 §. 4. *de*
2 *Leg.* 3. Sed hic de veſte dicitur, quod conſiſtat legatum, & tamen non poteſt reduci materia. Reſp. *Don.*
l. 18. *c.* 17. *lit H.* ubi verba. *Si modo non mutaverit*, ita interpretatur ſi duraverit voluntas poſt mutatam
ſpeciem, ita, ut contrarium præſumatur, ac probatio voluntatis durantis legatario incumbat. *Donell. d. l. &*
ibi Hill. d. l. H. qui citat *Cujac. l. lib.* 5. *ad Africanum ad l.* 36. *de Uſufr. & l.* 23. *obſ.* 22. & pro diſſen-
3 tiente refert *Menoch. l.* 4. *præſumpt.* 171. *nu.* 6. Aliud in re immobili, ut ſi areæ legatæ imponatur domus,
tunc enim domus debetur. *hac lege* §. 4. *& l. ſi area.* 39. *de leg.* 2. Ratio *in l.* 98 §. *de ſolut.* Nec obſtat *l.* 79. §.
pen. de leg. 3. quia Celſus loquitur de caſu, ubi certa erat mutatio voluntatis, quæ exceptio eſt *hujus* §. Hæc
4 *Donell. d. l.* In §. *ult. hujus legis* proponitur ſpecies, qua mihi legatus uſusfructus, tibi fundus vicinus, ex quo
& aliunde non ad eum, qui mihi legatus eſt, patet acceſſus, an tu teneris præſtare aditum? R. agendum
eſt cum hærede, ut a te redimat aditum, aut iter, & tu teneris vendere hæredi, adeo, ut teſtatoris adjectio,
ne hæres præſtet, inutilis ſit. *l.* 1. *de Adim. leg. Don. l.* 10. *c.* 7. *poſt. lit. D.*

ad L. Cum re legata. 47.

SVMMARIA.

Legata ubi præſtanda. n. 1.
Quid ſi res legata ante præſtationem perierit. 2.
Quomodo facultatem eligendi habeat hæres, ubi legatis alternative relictis, unum eorum ſua culpa non poſſit præſtari. 3.
Reſtrictio hujus Facultatis deducitur. 4. *&* 5.
Hæres legatario præſtat culpam latam. 6.
Numne & legatario leviſſimam. 7.
An præſtet levem culpam in non faciendo. 8.

LEgatum ibi præſtandum, ubi Teſtator voluit, ſi
1 de hoc non appareat, ſpecies & res certa ibi præſtanda, ubi relicta; res vero incerta genus,
vel quantitas ibi præſtanda, ubi petitur, ut & res certa alio per dolum translata. *hic & L.* 108. *h. t.*
Donell. lib. 8. *c.* 35. *& ibi Hill.* conferatur *Barboſa* ad *l. hæres abſens.* 19. *in pr. ff. de judiciis*, *paſſim* & quæ
notavi ad *l. ſi fideicommiſſum.* 50. *num.* 5. *ſupra de judiciis*. Autor *ad L. un. n.* 2. *&* 3. *C. Ubi fideicom.* In §.
2 2. *& tribus ſeqq.* tractatur materia, ſi res non poſſit præſtari, & quidem vel culpa hæredis, vel ſine culpa
ejuſdem; ſi illud, præſtat hæres æſtimationem, hoc caſu præſtat promiſſionem de præſtanda re, ſi nactus
fuerit; & ſi duo alternative legata, & unum non poſſit præſtari ſine culpa hæredis, hic eliget, an æſtimationem abſentis, an ſuperſtitem rem præſtare velit, per
§. 3. Et ſi caſum culpa hæredis præceſſit, hanc præſta-
3 bit hæres, ut &, ſi mora hæredis caſum prævenit. §. *ult.*
4 *h. l. Don. l.* 7. *c.* 27. *princ.* Sed hæc facultas eligendi
non eſt abſoluta, ſed reſtricta, & videtur hic ſenſus eſſe, quod ſi hæres nolit dare præſentem, ſed eligat
ſervum fugitivum abſentem, quod non debeat Legatarius interim utroque fruſtrari, & tamen ob dictam
fugam ſine culpa hæredis contingentem non debeat hęres privari electione ſua, & ſic medium temperamentum debeat conſtitui, ut ſi hæres velit retinere præſentem & interim abſentis æſtimationem legatario, non
5 quod teneatur Legatarius, vendere, niſi velit, ſed ut interim fruatur æſtimatione ſervi, donec præſtari poſ-
ſit, & tunc legatarius reſtituta æſtimatione ſervum accipiat, quia eligenda eſt via media, qua utrique conſulatur. Ita *Caballinus ſive Molinæus*, quiſquis *ſit Autor, tr. de Divid. & Indiv. p.* 3. *num.* 150.
6 *Ad* §. 5. Hæres igitur legatario præſtat culpam latam & levem, ſed fideicommiſſario tantum culpam,
latam, *per l.* 22. §. 3. *ff. ad Trebell.* quia hic fideicommiſſarii commodum vertitur, illic principaliter
hęredis. *Menoch. lib.* 2. *A. Q. caſ.* 49. *nu.* 2. *Delrie ad L. contractus.* 23. *de R. J. c.* 1 Sed videtur *ex hoc* §.
probari, quod culpam præſtet leviſſimam. *Godofr. hic & Struvius Ex.* 35. *th.* 21. Sane ob exequata legata &
fideicommiſſa, putarem hæredem præſtare debere culpam levem, etiam in non faciendo, & hic videtur ſenſus eſſe *hujus* §. hæres præſtat culpam levem,
dum aliquid admittit & facit, ſed & dum aliquid omittit & negligit, quod paterfamilias alias in re ſua,
nedum aliena, facere ſolet & debet. conf. *Barry de ſucceſſ. l.* 9. *tit.* 33. *num.* 1. Autor *ad L.* 3. *num.* 1. 2. *C. de Uſufr. & fruct. legat.*

ad L. Si ſervus. 50.

SVMMARIA.

Sententia lata contra hæredem male defendentem aut colludentem non nocet legatariis. n. 1.
Sententia ex gratia pro hærede lata & legatariis prodeſt. n. 2.
Allegans propriam turpitudinem non eſt audiendus. 3.
Probatur ex h. reg. deciſio Berlichii *duodecima.* 4.
Fiſcus hæreditatem indigno hæredi auferens tenetur, ad legata præſtanda. 5.
Legatum obſcurum quomodo declaretur. 6.
Inſtitutis ab inteſtato alios ſucceſſuris defertur hæreditas ſecundum ſucceſſionem ex jure ſtatutario domicilii defuncti. 7.

SEntentia lata contra hæredem colludentem, aut
1 male defendentem, non nocet legatariis. Sed ſi pro hærede ex gratia lata ſententia, & Legatariis pro-
2 deſt, quia iniqua eſſet exceptio, ex gratia pro ſe ſententiam latam eſſe. Unde colligitur illa regula vulga-
3 ta, quod turpitudinem propriam allegans non ſit audiendus. *hic & l.* 30. *C. de Transact. l.* 4. *C. de revoc. donat.* Medeſt. *Piſt. p.* 54. *qu.* 140. Autor *ad L.* 2. *nu.* 12. *ſ. C. de Condict. ob turp. cauſ. Et ad L.* 4. *num.* 2. 3. *C. de revocand. donat.* ubi prolixe hanc regulam tractat, & *Vivius l.* 1. *dec.* 67. & plena manu tractans *Barboſa l.* 18. *c.* 33. *axiom.* 5. ubi limitat. Ex hac regula pro-
4 bari puto deciſionem duodecimam *Berlichii*, quod ſcilicet emphyteuta, ſi minus pretium dixit, ut Dominus laudemio privaretur, non quidem cadat ſuo jure, cum hic caſus in *l.* 3. *C. de jure emphyt.* non habeatur, ſed minori pretio Domino vendere teneatur,
5 nam emphyteuta non poteſt excipere, ſe doloſe minus expreſſiſſe pretium. Colligitur *ex hac lege*, ſi hæredi tanquam indigno auferatur hæreditas, Legatarii contra fiſcum agent, quia non ex ſua perſona, ſed indigni hæredis, qui hæres eſſe non deſinit. *l.* 43. §. *ult. de vulg. & pupill.* fruitur hæreditate, ergo & oneribus.
6 *Donellus lib.* 8. *c.* 29. *& ibi Hill. lit. H.* Porro legatum obſcurum declaratur ex conjecturis, v. gr. ex conſuetudine teſtatoris vel regionis, dignitate legatarii, vel neceſſitudine, vel ex præcedentibus & conſequenti-
bus,

bus. *hic* §. *ult. Mant. lib.* 3. *tit.* 9 Menoch. *de præſ. lib.*
7 1. *qu.* 28. *num.* 1. *ſeqq. Ric. collect. dec.* 605. Sed aliud
in aliis quantitatibus. *l. cum certum.* 4. *ff. de Tritice
legato. Rom. ſing.* 209. Hinc cum aliquis inſtituiſſet eos,
qui ſibi ab inteſtato ſucceſſuri erant, illi videntur vo-
cati, qui ex jure ſtatutario ſui domicilii ſibi ſucceſſu-
ri erant, licet bona diverſis in locis ſita *Sande l.* 4. *t.*
8. *def.* Cephal *lib.* 1 *conſ.* 14. *n.* 21. diſtinguit, utrum
unum legatum conjuncto legatum, an plura.

ad L. Nemo. 55.

SUMMARIA.

*Jura teſtamentorum voluntate teſtatoris mutari non poſ-
ſunt. nu.* 1.
Teſtator Clauſula non obſtante *uti non poteſt.* 2.
Pœna adjecta nemini jus adimit. 3.
Textus hic de qua forma accipiendus. 4.

NEmo in teſtamento ſuo cavere poteſt, ne leges
1 in eo locum habeant. vid. *Guttier. in prolix.
Comment. h. L. Schurf. cent.* 2. *conſ.* 17, *num.* 9. *Coth-
man. vol.* 1. *conſ.* 3. *num.* 42. *& ſeq. Socinus jun. conſ.*
2 84. *nu.* 13. *lib.* 4. Nec enim Teſtator ad modum Prin-
cipis clauſula, non obſtante, recte utitur. *Pruckman.
vol.* 2. *conſ.* 1. *num.* 284. *Finckelth. obſ.* 7. *num.* 20. Nec
3 adjectio pœnæ locum habet, ubi aliquis habet con-
tradicendi cauſam probabilem, & de jure diſputat.
l. 24. *ff. de his quæ indignis.* & ibi notata Dni. Autor.
ad *l.* 8. §. 14. *ff. de Inoff. Teſtam. Finckelth. obſ.* 109. *Pe-
regrinus de fideicomm. d. art.* 36. *num.* 72. *Berlich. p.*
4 1. *dec.* 28. Et ſic prohibitio patris aut fratris non im-
pedit quæſtionem hanc juris. *Carpz. p.* 3. *c.* 9. *def.* 13.
Sed reſtringenda hæc lex ad eas leges, quæ dant for-
mam ſubſtantialem negotio, ita ut aliter fieri nolit
lex publica. *Burſatus lib.* 2. *conſ.* 180. *num.* 60.

ad L. S. res obligata. 57.

SUMMARIA.

*Rem oppignoratam, quam teſtator ſciens per fideicom-
miſſum alteri reliquit, hæres luere tenetur, ſecus ſi
ignorans. num.* 1.
Binæ exceptiones adjiciuntur. 2. 3.

1 SI res, quæ pignori obligata ſit, per fideicom-
miſſum alteri relicta, tenetur hæres eam luere. *hic
& paragrap.* 5. *Inſt. h. t.* ſi ſcil. ſcivit, rem eſſe obliga-
2 tam, ſecus ſi ignoravit. Exceptio prima, niſi æque, ſi
ſciviſſet, legaſſet, quod ex præſumptione ſanguinis
3 colligi poteſt. *L.* 10. *C. h. t.* Exceptio ſecunda, niſi ali-
quid ſuperfluum futurum, ære alieno ſoluto. *vid.
Don. lib.* 8. *c.* 19. *poſt. l. P.* ubi pro noluerit, legit vo-
luerit; ſed conſulatur *Hill. d. l. lit. Q. & Gomez. lib.*
1. *reſol. c.* 12. *num.* 39. *Garc. de Expenſ. cap.* 17. *nu.* 23.
ſeq. qui reſpondet ad *l.* 16. *de dote præleg. vid. Cujac.
ad h. l. tomo* 2.

ad L. Domus. 58. cum 3. ſeq.

SUMMARIA.

*Fideicommiſſum poſt mortem hæredis relictum, ſi ab hæ-
rede reparatum, quis expenſas reſtituat. n.* 1.
*Quid ſi Legatarius in rem legatam pendente conditione
expenſas faciat.* 2.
*Quid in expenſis factis ab illo, qui dominium revoca-
bile habet.* 3.

SI res per fideicommiſſum poſt mortem hæredis re-
1 licta, & citra culpam hæredis deſtructa, hæredis
autem ſumptibus reparata, debet fideicommiſſarius
reſtituere expenſas, conſiderato præſenti pretio &
& ætatibus ædificiorum, & datur incerti condictio
etiam re reſtituta. *L.* 60. *h. t.* Et ſi Legatarius penden-
2 te conditione refecerit, hæres reſtituens non poteſt
eas expenſas quaſi donatas repetere. *l.* 61. *h. t. vid.*
Menoch. *lib.* 3. *præſ.* 32. *Surd. de alim. tit.* 6. *quæſt.* 6.
Peregr. de fideicommiſſ. art. 30 *Fuſar. de Subſtit. qu.*
669. *Barry lib* 8. *tit.* 14. Colligitur etiam ex *h. L.* 58.
ſi is, qui poſſedit rem ſuam, vel dominium habet re-
3 vocabile, expenſas fecit, attendendum eſſe tempus
reſtitutionis, ita ut non tam quid expenderit, ſed in
quantum tempore reſtitutionis res valuit, conſideran-
dum vid. *Bart. hic.* Menoch. *remed.* 15. *recup. poſſ. nu.*
556. *Berlich. p.* 2. *deciſ.* 251. *num.* 5. *& ſeqq.* v. gr. ex-
pendi 50. ſed res refecta valet tantum tempore reſti-
tutionis 20. quia uſu detrita & corrupta. Sed aliud dixi
in locatione ad *l.* 55. §. 1. *Locati. Hanc legem* ſingula-
rem eſſe dicunt omnes, ut ait *Menoch. d. rem.* 15. *n.*
558. Et hanc ad Emphyteutica prædia extendit *Vinc.
de Franchis dec* 191. *num.* 8. *P. Barb. in l.* 8. §. *fin. part.*
1. *num.* 92. & 95. *Garcias de expenſis. c.* 24. *num* 3. conf.
de hac l. etiam Hyppolyt. Rimin. *part.* 4. *conſ.* 411. *n.* 63
& ſeqq.

ad L. 69. vid. notata ad l. 33. de con-
dict. indeb.

ad L. Captatoria. 64.

SUMMARIA.

*An omnis inſtitutio, quæ in voluntatem alterius collata,
captatoria. nu.* 1.
Captatoria voluntas in legatis improbatur. 2.

1 CAptatoria inſtitutio eſt collata in voluntatem al-
terius. *l.* 70. *ff de Hæred. inſt.* qua aliena hæredi-
tas captatur. *Don. l.* 6. *c.* 19. *l. C. & ibi notata.* ubi re-
cte notat, non omnes inſtitutiones eſſe captatorias,
quæ in alterius voluntate collatæ. Sed Captatoria vo-
2 luntas etiam in Legatis improbatur. *Don. lib.* 8. *c.* 14.
in fine. conf. *not.* Dn. Autoris *ad l. Captatorias.* 70. *n.*
1. 2. *ſupr. de hæred. inſt.*

ad L. SI ita. 65.

SUMMARIA.

Legatum in voluntatem legatarii conferri poteſt. n. 1.
A quo tempore hoc caſu naſciſcatur dominium. 2.
*An & qua mutatione rei legatæ a teſtatore facta pereat
legatum.* 3.

AD *princ. vid. notata Dni. Autoris ad l.* 5. 4.
1 *fin. de penu legata;* Sed in §. 1. proponitur, quod
legatum in voluntatem legatarii conferri poſſit. v. g.
ſi velit, & reddatur legatum conditionale, & ſic
non tranſmittatur, & quod ab eo tempore, quo con-
ſtituit, ſe velle, nanciſcatur demum dominium, cum
2 alias a tempore mortis conſequatur legatarius domi-
nium, ut adeo magni effectus ſint iſtius clauſulæ,
ſi velit. *hic & l.* 69. *de Condit. & demonſtr. Donell. lib.*
8. *c.* 15. *in pr. lit. B. & ibi Hilliger. & cap.* 32. *& ibi
Hill. lit. B.* conf. *not.* Dni Autoris. *ad l.* 3. *h. tit.* Si
3 teſtator ipſe rem legatam mutaverit ejuſque formam,
perit legatum, ut ſi domum diruerit, quamvis eodem
loco iterum aliam extruxerit, ſecus ſi refecerit, licet
nihil ex priſtina materia ſuperſit, ratio *in l.* 76. *ſupr.
de Judic. Don. lib* 8. *c.* 17. *& ibi Hill. lit. F. Barry de
ſucceſſ. lib.* 9. *c. ult. n.* 7.

ad L. Etſi æquo. 66.

SUMMARIUM.

Facta quatenus legari poſſint.

FActa etiam poſſunt legari, ut ſi juſſus hæres eme-
re vel vendere, Autor *in C. tit. de Contrah. Emt.
ad L.* 11. *num.* 2. ſi modo utilitatem adferat Legata-
rio, quod exemplis in textu perſpicuis declaratur. *Col-
leg. Argent. hic. th.* 29.

ad L. Servo legato. 69. §. 2.

SUMMARIUM.

Caſus, ubi actionem pro legato non habet ille, cui teſtator vult dare, ſed is cujus intereſt.

INterdum non ille habet actionem pro legato, cui dare vult teſtator, ſed is, cujus intereſt, v. gr. Si uni hæredum injunxit, ut creditori ſuo ſolveret, non Creditor, ſed cohæredes contra illum habent actionem. Idem ſi juſſit, ut unus hæredum filiæ nomine genero dotem daret, non hic, ſed filia habet actionem. *Surd. deciſ.* 90 *nu.* 9. *Caballinus de div. & indiv. p.* 2. *num.* 230. ubi oſtendit *hanc legem* non pugnare cum *lege* 53. *de leg.* 2.

ad L. Si Dominus. 71. pr.

SUMMARIA.

Domo indefinite legata, electio eſt legatarii. n. 1.
Quid ſi legans nullam domum habuerit. 2.
An utile legatum, ſi res aliqua in genere legata, quæ ſub ſe plures habet ſpecies, forma diſtantes. 3.
Limitatur. 4. 5. *&* 6.
Legato præſtito & evicto præſtatur evictio. 7.
Quid ſi lis moveatur legatario. 8.
Quando pecunia legata ſolvenda, ſi legans non conſtituit tempus ſolutionis. 9.
Legans fundi utile dominium quod tantum habet, ſed poſt mortem duraturum non videtur rem ipſam, ſed Jus ſuum legaſſe. 10.
Exempla. 11. *&* 12.
Legatarius ſine conſenſu Domini fundum emphyteuticum apprehendere non poteſt. 13.

1 SI domus legata, & teſtator plures domos habeat,
validum eſt legatum, & electio eſt legatarii, quia
hic habet rei vindicationem, ſecus in contractibus.
2 Sed ſi nullam habuerit domum, tunc quia res incertiſſima
eſt, & maxima diverſitas inter ædes & domos,
deriſorium eſt Legatum. Unde ſequitur, ſi aliqua res
3 in genere legata, quæ ſub ſe plures habet ſpecies, forma
diſtantes, ut animal, domus, fundus, inutile legatum
eſt propter ſummam incertitudinem, imo & deriſorium,
niſi teſtator ipſe habeat fundos vel ædes,
ubi utile eſt legatum & Electio datur legatario cum
moderamine tamen *ſupra* dicto. *Donell. lib.* 8. *c.* 19. *lit.*
H. Autor *ad L.* 37. *num.* 1. 2. *w. h. t.* Sed illud prius,
4 ſi habeat ædes plures teſtator, quod tunc detur electio
legatario, limitatur 1. ſi legetur quantitas certa olei,
vini, frumenti; tunc enim electio hæredis. *l.* 4. *de Tritico*
5 *legato. Carpz. p* 3. *dec.* 200. 2. Si teſtator aliud diſpoſue-
6 rit. §. 22. *Inſt. de leg.* Et 3. ut Legatario, ſi plures quam
duæ ſint res legatæ, ita competat electio, ne optimum
7 eligat, ſed modicæ bonitatis. *l.* 37. *de leg.* 1. *Carpz. d. l.*
Re autem legata præſtita & evicta, agetur ad præſtan-
8 dam evictionem, ſed ſi lis moveatur legatario de re
9 legata, agetur ad cautionem. §. 2. Si autem pecunia
legata, & non additum eſt tempus, quando ſolvi debeat,
intelligendum eſt, arbitrium judici datum eſſe,
intra quod ſolutio fieri poſſit, per §. 2. ita concludit
10 *Menoch. lib.* 2. *arb. qu. caſu* 30. *in fine.* Sed ſi teſtator leget
fundum, cujus proprietas ad eum non ſpectat, ſed
habet tantum Jus in re duraturum poſt mortem ſuam,
v. gr. Emphyteuticum, tunc videtur non rem ipſam,
11 ſed Jus ſuum legaſſe. §. *pen. & ult. h. l. Peregr. de fideicomm. art.* 33. *num.* 21. *Mant. lib.* 9. *tit.* 1. *numer.* 11.
12 *Barry lib.* 9. *tit.* 3. *num.* 4. Idem in ſuperficie. *l.* 86. §.
ult h. t. Donell. l. 8. *c.* 11. *poſt lit. N.* Nec tamen ex hoc
13 colligendum, quod legatarius ſine conſenſu Domini
fundum emphyteuticum apprehendere poſſit. Nam
lex hæc ex *l. fin. C. de jure Emphyt.* ſupplenda. *Donell. l.* 9. *c.* 14. *lit. H. & ibi Hill.*

ad L. Licet Imperator. 74.

SUMMARIA.

Relicta ab inſtituto a ſubſtituto repetita videntur. n. 1.
Reſpondetur ad l. 73. de hæred. Inſtit. 2.
Limitatur 3. *&* 4.
An & limitatio hac, niſi legatum nominatim ab inſtituto relictum, admittenda. 5. 6.
Quomodo hic diverſa Dd. ſententiæ conciliari poſſint. 7.
Quid ex h. l. *colligat* Jaſon. 8.

1 RElicta ab inſtituto, a ſubſtituto repetita videntur,
quia nulla ratio eſt, cur a ſubſtituto non voluerit
relinquere, quem minus dilexit, quam inſtitutum. Autor
ad L. 4. *num.* 2. *ſeq. C. ad Sct. Trebell.* Nec obſtat.
2 *l.* 73. *de Hered. inſt.* Nam alia ratio eſt conditionis adjectæ
ſolius inſtituti cauſa, imo ut conſulatur ſubſtituto.
Prodeſſe igitur ei, non nocere debet. Alia ratio
legati, ſolius legatarii gratia relicti; nec affectus
teſtatoris minuitur in perſona ſubſtituti. Verba hæc
3 *Donell. enucleat.* Sed limitatur hæc regula I. Si non
ſit evidens voluntas diverſa, quod ex conjecturis colligitur,
ut ſi aliam rem ab inſtituto, aliam a ſubſtituto
reliquit; vel ſi certa & ſpecialis cauſa fuerit, cur
ab inſtituto reliquerit, non vero a ſubſtituto; vel ſi ſubſtituat
ex parte fideicommiſſarium, cui ab inſtituto
reliquerat fideicommiſſum *Menoch. lib.* 4 *præſ.* 108. *n.*
24. *& ſeqq. Mant. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 15. *Fuſar. de ſubſt.*
qu. 70. *Fach. lib.* 5. *c.* 39. *Don. lib.* 8. *c.* 29. *& quos ibi*
citat Hill. lit. D. Barry. lib. 8. *c.* 6. *num.* 7. Autor *ad L.*
13. *num.* 2. 3. 4. *C. de Fideicomm. Et ad L.* 4. *num.* 4 *C.*
4 *ad Sct. Trebell.* II. limitatur, ſi modo legatum in perſona
inſtituti conſtiterit. *l.* 14. *ff. de Codicill. Donell. d.*
5 *l.* III. limitant Dd. niſi legatum nominatim ab inſtituto
relictum, v. gr. Titio. *Menoch. citat Autores l.*
4. *præſ.* 108. *nu.* 24. ubi *in ſeqq.* prolixe in utramque
partem diſputat. *Mantica de conject. ult. vol. l.* 8. *t.* 2. *n.*
6 15. Sed negat hanc exceptionem *Donellus d. l.* ubi ad
l. 98. *de leg.* 3. reſpondet, cum *Alciato*, *Fachin. lib.* 5.
controv. cap. 39. Poterunt hæ ſententiæ ita conciliari, ut
prima ſententia vera ſit, non ſi proprio nomine gra-
7 vatus hæres; ſed ſi ita nominatim damnet defunctus
hæredem primi gradus, & inde appareat, eum nolle
ſequentem gradum onerare *Hillig. in Donell. d. l. lit.*
E. conf. Socinus vol. 2. *conſ.* 157. *num.* 2. *Hieron. Gratus*
conſ. 18. *num.* 26. *vol.* 2. *Ceph. l.* 5. *conſ.* 744. *num.*
8 4. Colligit etiam ex *hac L. Jaſon. nu.* 13. præſumptiones
contra reum allatas, & ab ejus impugnatione libertas,
jam validas reddi & haberi pro probatione. *Covarr. l.* 2. *var. reſol. c.* 6. *num.* 2. *Menoch. l.* 1. *præſ.* 36.
& quos citat Dn. Thabor. in tr. de torturis ad art. 37.
th. 3.

ad L. Si ſic legatum. 75. §. 1.

SUMMARIA.

Legatum, ubi legatur debitum alicujus, qui tamen non debet, inutile eſt. n. 1.
Utile eſt, ſi legetur certa quantitas, quam ſe ſed falſo, debere dicit teſtator. 2.
An & ſi in legato alterius debiti, qui non debet, certa quantitas adjecta. 3.
Quid ſi creditori leget centum, qui plane non eſt creditor. 4.

1 SI mihi legetur, quod Titius debet, ſi hic nihil
debeat, ob incertitudinem nullum eſt legatum;
Autor *ad L.* 2. *nu.* 1. *C. de Falſa cauſ. adjecta legat.*
ſed ſi legentur decem, quæ teſtator ſe debere dicit, ſi
2 non debeat, validum tamen eſt legatum, quia demon-
3 ſtratio tantum falſa eſt. Aliud ſi dicat, *decem quæ Titius*
debet, lego; nam ſi Titius nihil debeat, licet certa
quantitas ſit adjecta, nihil tamen debebitur. § 2. *h.*
l. Don.

Digitized by Google

l. Dan. lib. 8. c. 14. Heg. in §. 14. Inſt. h. t. num. 5. & ibid. Harpr. in fin. Ant. *ad d. L. 2. nu. 6. C. d. t.* Si autem teſtator leget centum creditori, quæ ei debebat; ſi nihil debeat, tamen illa centum debentur. *Carpzov. p. 3. c. 9. def. 22.*

ad L. Quod ſi quis. 76.

SUMMARIUM.

Quomodo ſatisfaciendum ab herede legatariis, quibus duo ſervi legati, qui debebantur defuncto alternative.

SI mihi debeatur Stichus aut Pamphilus, & Stichum Titio, Pamphilum Sempronio legem, tunc tenetur hæres uni actionem cedere contra debitorem, alteri æſtimationem. Sed videtur obſtare *l. 50. de leg. 2. §. 1.* cujus autor Marcellus, perpetuus Juliani adverſarius, cujus opinio æquior. *De quo vid. Cujac. t. 2. p. 877.*

ad L. Quod fideicommiſſum. 78.

FIlius poteſt repudiare hæreditatem paternam, & legatum accipere. *vid. L. 17. §. fin. h. tit.* Aut. *ad L. 12. num. 2. C. h. t.*

ad L. Hujuſmodi. 84. §. 7.

SUMMARIA.

Teſtator haredi redditionem chirographi injungens an eo liberationem legaſſe cenſeatur. n. 1.
Quid ſi chirographum amiſſum. 2.
Forma quietantia, qua hic requiratur. 3.
An quietantia ſufficiat, quando creditor fidejuſſori debet credere actionem contra principalem debitorem. 4.
Quid conſilii, ſi hoc caſu inſtrumenta amiſſa. 5.
Pradio legato cum rebus mobilibus, non includuntur nomina nec pecunia exacta fœnori elocanda. 6.
Quid ex §. 10. h. l. colligat Carpzov. 7.
Caſus §. 11. h. l. proponitur. 8.
Conjuncti non ſunt, quibus diverſa res legata. 9.
Exemplum. 10.

1 QUando teſtator hæredi injungit, ut debitori tibi
reddat chirographum, tunc liberatio videtur le-
2 gata; Autor *ad L. 18. num. 4. C. h. t.* & ſic non ſuf-
ficit chirographum reddere, ſed etiam quietantiam,
& ſi chirographum amiſſum, quod juramento fir-
3 mandum, ſufficit liberare te. Forma quietantiæ hæc
poteſt eſſe; ſe chirographum debitoris non habere,
aut reperire non poſſe, & ſi illud in rerum natura ex-
ret, aut ex intervallo in lucem veniat, pro inducto,
rupto & cancellato habendum eſſe. *Berlich. p. 1. dec.*
4 *9. num. 11.* Sed quietantiam non ſufficere volunt,
quando creditor fidejuſſore debet cedere actionem
contra principalem debitorem; nam hæc ceſſio fieri
non poteſt, niſi ceſſis etiam documentis. Alias tantum verbalis eſſet ceſſio, nihil creditori profutura.
Et ideo, quia redditio inſtrumenti non ad liberationem tantum, ſed alium finem facienda, ideo documenta requiri, putat *Berlich. p. 1.* ubi præjudicia al-
5 legat. Sed quomodo amiſſis documentis creditor ad
impoſſibilia obligabitur? Conſilium darem hoc, ut creditor citari curet debitorem quoque, & ſic contra confeſſum verbalis ceſſio ſufficeret. *Berlich.* etiam aliud conſilium ſuggerit *dec. 11.* ut creditor præſtet indemnitatem fidejuſſori, ſi modo non neget debitum principalis debitor, & convinci non poſſit; ideo optimum, ſimul citare debitorem.
6 Ad §. 10. Quando prædium legatum cum rebus
mobilibus ad prædium deſtinatis, mobilia hæc ſequuntur, licet in fuga ſit mancipium, *per h. §.* non tamen
7 nomina. *l. 86. de leg. 2.* nec pecuniæ exactæ fœnori
elocandæ. *l. 86. de leg. 3.* Colligit, *ex hoc & allegatis*
§. *Carpz. p. 3. conſt. 12. def. 15.* in mobilibus ad certum locum deſtinatis, ſuccedi ſecundum ſtatuta loci, ubi ſitum eſt prædium.
8 Ad §. 11 Si teſtator mihi leget Titium aut Sejum,
& hunc vivus mihi donet, Titius poſt mortem teſtatoris manebit in obligatione.
Ad §. 12. Quibus diverſæ res legatæ, non ſunt con-
9 juncti. *Vaſqu. lib. 1. de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 114. Hillig.*
10 *in Don. lit. 7. c. 13. lit. E.* Exemplum habet *Sande l. 4.*
tit. 4. dec. 7. ubi ſingulis erant legati 4000. Fl. ſubjectis his verbis, zuſammen 8000. Fl.

ad L. Filio. 87. cum tribus. ſeqq.

SUMMARIA.

Abſtentio filii ab hareditate paterna, vel repudiatio emancipati non reddit indignum filium legato. n. 1.
Reſpondetur ad l. fin. §. f. de Except. dol. 2.
Ad l. 55. §. 3. ff. ad Trebell. 3.
Ad l. 105. §. 1. ff. ſi quis omiſſ. cauſ. 4.

1 NUlla culpa eſt filii ſui abſtinentis, aut emanci-
pati repudiantis paternam hæreditatem; Ideoque
ſi pater prælegavit filio, hic legatum non amittit, niſi
2 aliud ſenſiſſe parentem liqueat. Aut. *ad L. 12. nu. 2.*
C. h. t. Nec obſt. *l. fin. §. fin. de Exc. dol.* Reſp. Filia erat ſub conditione inſtituta, ſi tutelæ actionem
repeteret; hæc conditio in legato repetita videtur. *l.*
77. & l. 101. de Cond. & dem. Et *l. 55. §. 3. ff. ad Tre-*
3 *bell.* de aliis terminis loquitur, quia ibi hæres coac-
4 tus adiit periculo fideicommiſſarii. Et *l. 105. §. 1. ff. ſi*
quis omiſſa cauſa &c. loquitur de eo, qui doloſe recuſavit adire in fraudem legatariorum; & juxta regulam hujus legis pronunciatum refert *Sande l. 4. tit. 4. def. 7. Donell. l. 8. c. 17. in fin.*

ad L. Quid ergo. 90. §. 1.

SUMMARIA.

Pralegatum in diviſione bonorum inter liberos repudiari non poteſt n. 1. & 2.
Ratio ſuppeditatur. 3.

1 PAter quando dividit omnia bona inter liberos,
& prælegavit, videtur defuncti voluntas, quod
prælegata ſuccedant in locum portionis hæreditariæ,
& ſic prælegata hoc caſu repudiari non poſſunt, &
contra. *Bart. hic & Caſtr. in l. 10. C. fam. herc. nu. 2.*
2 Seu licet filius poſſit hæreditatem repudiare, & prælagata acceptare, hoc tamen in eo caſu non obtinet,
quando Pater pluribus filiis inſtitutis, bona in modum
Prælegatorum inter eos diviſit, tunc filio, qui non
agnovit hæreditatem, legati petitio denegatur; quia
diviſio & aſſignatio bonorum facta a patre, videtur
3 in executionem commodiorem præcedentis inſtitutionis facta, & ut obviam eatur diſcordiis fratrum.
Coraſius in repet. L. cum virum. C. fideicomm. num. 53. conf. etiam Cephalus l. 2. conſ. 259. num. 58.

ad L. Quæſitum eſt. 91.

SUMMARIA.

Patri aut fratri a filio inſtituto an poſſit legari. n. 1.
Augmentum ſervo legato accedens ante mortem teſtatoris, pertinet ad haredem, non legatarium. n. 2.
Cui acquiratur augmentum rei legata factitium, quod ab extraneo factum. 3.

LEx hæc *in principio* diſponit, quod a filio inſtituto poſſit legari patri, aut fratri ejus, quod dubio fere caret, idque ſive filius tempore legati cedente ſit in patris poteſtate, atque ejus juſſu adeat, ſive non ſit. *l. 25. §. 1. h. t. Donell. l. 8. c. 7. poſt. lit. C.* Ex hoc caſu patri uſumfructum non competere, tradit

Surdus

Surdus conſ. 116. *num.* 43. contra *Gloſſam hujus legis,*
per Nov. 118. *c.* 2. *In reliquis* §§. habetur materia de
ſervis. Id autem obſervandum puto, quod *in* §. *pen.*
2 habetur; ſcilicet quod ſi ſervo mihi legato, adhuc vi-
vente teſtatore, aliquid ab alio legetur, illud poſt
mortem teſtatoris, qui mihi legavit, ad ſuum hære-
dem pertinet, non autem mihi debetur, & ſic augmen-
tum ſervo accedens, ante mortem teſtatoris, ad Le-
3 gatarium non pertinet. Unde probatur, ſi augmen-
tum rei legatæ ſit factitium, & non factum a Teſta-
tore legante, ſed ab alio, quod tunc adquiratur ei,
qui fuit Dominus. *Menoch.* 772. *num.* 8.

ad L. Si fundum. 92. in pr.

SUMMARIA.

Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fidei-commiſſum relictu, ſibi non præjudicat in petendo pretio. n. 1.
Limitatur. 2. *&* 3.
Æſtimatio fundi colligitur ex reditibus ejuſdem. 4.
Quid ſi fructus ſint incerti. 5.
Quid ſi fructus ſint incertæ æſtimationis. 6.
Quid hac in re in Pomerania *obſervetur.* 7.
Legatarius fideicommiſſo gravatus, ſi fideicommiſſi præſtatio ab alio impeditur, non amittit legatum. 8.
Pater heredibus filii impuberis in poteſtate ſua exiſtentis legitimis recte ſubſtituit per fideicommiſſum. 9.
Fideicommiſſum hoc exſpirat, ſi filius pubes moritur. 10.

1 SI fideicommiſſarius conſentiat alienationi per
fideicommiſſum relictæ rei, poteſt tamen pre-
tium rei petere, quia non eo animo conſenſit, ut fi-
deicommiſſum perderet. *Berous lib.* 1. *conſ.* 64. *num.*
21. *P. Barb. in l. Quu dotis.* 34. *num.* 144. *& ſeqq. ff. ſolut.*
matr. Et fideicommiſſarius ſibi præjudicat in re, ſed
non in pretio, quod rum fieri notat *Mandellus conſ.*
2 105. *num.* 3. quando alienatio fit ex cauſa neceſſaria,
& ob utilitatem concernentem perſonam ipſius fidei-
commiſſarii, & ob diſſolvendum æs alienum. Aliud,
3 quando alienatio vel conſenſus alienationi præſtitus
dependet a mera voluntate, & nullam continet vel
neceſſitatem vel utilitatem ipſius conſentientis: Tunc
enim cenſetur abſolute donatum & remiſſum fidei-
commiſſum. *Jaſon hic.* Collige, ex reditibus fundi
4 colligi veram æſtimationem. hic & *l. pen. ff. de reb.*
cor. Maſc. concl. 652. eumque modum taxandi legiti-
mum & ordinatium vocat *Mev. p.* 4. *dec.* 174. *num.* 1.
& quos reditus communiter præſtiterit. *Maſc. concl.*
5 817. Sed quid ſi fructus incerti? Tunc vel pro fru-
ctibus uſuræ quincunces computandæ. *Ant. Faber l.*
7. *Cod. tit.* 18. *d.* 20. vel penſio, pro qua fundus locari
6 ſolitus. *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 373. Sed quid ſi fructus
ſint incertæ æſtimationis? Id vero commiſſariorum ar-
bitrio relinquendum; nam variat frumenti aliarumque
rerum pretium. *Mev. d.* 174. In Pomerania, ut ex
7 Actis vidi, ſolet æſtimari prædium ex fructibus natu-
ralibus, vel civilibus 18. annorum ver. gr. Ex fundo
percipi poſſunt ſingulis annis 34. thaleri, ergo æſti-
8 mari poteſt 612. thal. Si mihi legata pecunia & fi-
dei meæ commiſſum, ut alienum ſervum manumitte-
rem, ſi Dominus nolit vendere, vel ſervus mortuus,
nihilominus conſequor legatum, quia 1. per me non
ſtetit. 2. non eſt conditio, ſed modus per §. 1. *h. l.*
Donell. lib. 8. *c.* 34. *circa lit. E. Cujac. hic.* Quando
pater in poteſtate habet filium impuberem, hæredi-
bus filii legitimis ſubſtituere poteſt per fideicommiſ-
ſum, quia non adimendo, iis hæreditatem dare vi-
10 detur, hoc tamen fideicommiſſum non ultra impube-
rem ætatem filii porrigitur, ſed ſi filius pubes moria-
tur, exſpirat fideicommiſſum. *Mant. lib.* 7. *tit.* 8. *num.*
12. *Peregr. de Fideicommiſſ. art.* 8. *num.* 26. *Fuſarius de*
ſubſtit. qu. 696. *num.* 118. unde hoc fideicommiſſum
vocant pupillare. *P. Greg. lib.* 42. *Syntagm. c.* 28. *n.*
8. *Hillig. in Donell. lib.* 7. *cap.* 17. *lit. D.*

ad L. Plane ſi. 94. §. f.

SUMMARIA.

Servus ob libertatem legatam fideicommiſſo non poteſt gravari. nu. 1.
Legatarius ſupra accepta onerari non poteſt. Ubi exempla. 2. *&* 3.

1 SErvus cui libertas legata, an poteſt fideicommiſ-
ſo gravari? Videtur quod ſic, quia accepit rem
inæſtimabilem; Sed neg. quia non accepit lucrum pe-
cuniarium. Hæres poteſt gravari uſque ad dodrantem
Autor *ad L.* 1. *num.* 1. *C. ad L. Falc.* Legatarius ex
2 aſſe, ſed ſupra accepta onerari non poteſt. Ideo, ſi
3 ſervus legatus deceſſerit, fideicommiſſum a legatario
relictum eſt inutile. *l.* 96. §. 2. *h. t.* vel ſi nihil amplius
ſit in legato, quam in onere, per *l.* 122. §. *f. h. t. Cu-*
jac. ad h. l. tom. 2.

ad L. quidam teſtamento. 96.

SUMMARIA.

An ſi teſtator pecuniam legatam, quam unde accipi deberet demonſtraverat, in alios uſus converterit, eo ipſo legatum revocatum cenſeatur? nu. 1.
Bona vacantia cum onere legatorum perveniunt ad fiſcum. 2.
Is, qui tenetur ad quantitatem reſpectu certæ ſpeciei, hac perempta, liberatur. 3.
Exemplum. 4.

1 SI Teſtator legavit certam pecuniæ quantitatem,
& poſtea demonſtret, unde ea ſumma accipi de-
beat, v. gr. ex arca, vel ex illo fundo, vel ab alio de-
bitore, licet pecuniam ſic demonſtratam in alios uſus
converterit, non præſumitur tamen teſtator revocaſſe
legatum. Eſt enim tantum demonſtratio, unde ſolvi
debeat, non conditio. *Menoch. lib.* 4. *præſ.* 167. *num.*
48. *& conſ.* 254. *num.* 10. *Mant. lib.* 12. *tit.* 6. *num.* 24.
Rom. ſing. 435. *Pacianus conſ.* 22. *num.* 22. *Barry lib.* 9.
2 *tit.* 30. *in fin. Salgado in Labyr. p.* 1. *c.* 10. *nu.* 9. Bona
vacantia cum onere legatorum veniunt ad fiſcum. §.
3 1. *h. l.* & cui legatus v. gr. grex, cum onere ſolvendæ
quantitatis certæ, uſque ad pretium gregis, grege pe-
4 rempto, liberatur. Unde colligunt, eum, qui tenetur
ad quantitatem reſpectu certæ ſpeciei, hac perempta,
5 liberari. *per* §. 1. *h. l.* quamvis non abſurdum ſit, ver-
ba *uſque ad pretium ſervi*, non Teſtatori, ſed Julia-
no adſcribere cum *Cujacio*, quia ultra relicta Legata-
rius gravari non poteſt, ut dictum ad *l.* 94. §. *fin.*

ad L. In tacitis. 103.

SUMMARIUM.

Fideicommiſſum incapaci relictum, ad cujus præſtationem domeſtica cautione ſe obſtrinxit heres, confiſcatur.

SI quis hæredem domeſtica cautione obſtringat,
ad præſtandum aliquod fideicommiſſum incapa-
ci, hoc a Fiſco, auffertur. *hic & l.* 3. §. 3. *ff. de Jure Fiſ-*
ci. l. 10. *ff. quæ ut indignis. Mant. lib.* 10. *tit.* 4. *Pereg.*
de Jure Fiſci. lib. 2. *tit.* 1. *Godd. ad l.* 227. *num.* 6. *de*
V. S. Barry lib. 1. *tit.* 9. *nu.* 40. *& ſeq.*

ad L. Legatum. 105.

SUMMARIA.

Hæres cedendo actionem, ſi legatum debitum alterius a ſe præſtandum, liberatur. n. 1.
Legatarius an poſſit ſine ceſſione utilem & dativam actionem exercere. 2.

Teſtator

1 TEſtator mihi legat his verbis: *Quod mihi Cajus debet, Johannes ſolvat heres*, quæritur, an mihi ac-
tio competat contra hæredem? Quod affirmatur, ſed
poteſt ſe liberare hæres, cedendo actionem contra Ca-
jum, non enim tenetur ipſe ſolvere. Sed poſſem ſine
ceſſione utilem & dativam actionem exercere, quod
hic non negatur. *l. ex legato* 18. *C. de Leg. Cephalus*
2 *l.* 3. *conſ.* 319. *num.* 58.

ad L. Si ſervus legatus. 108. §. 9. ſeqq.

SUMMARIA.

Utile legatum per aliud non vitiatur. n. 1.

Cur directa libertatis datio non trahatur ad fideicommiſſariam, agitur remiſſive. 2.

Legata quantitas, certo loco definita, non debetur, ſi eo loco non inveniatur. 3.

Limitatur. 4.

Conciliatio. l. 88. §. 10. de legat. 2. 5.

Res legata poſt moram heredis perit. 6.

Legatarius ex re, quam reſtituere juſſus, nullam utilitatem accipiens, præſtat latam tantum culpam. 7.

An, creditore de pignore vendendo, & ſuperfluo filiæ exheredatæ reſtituendo rogato, filia contra eum habeat actionem. 8.

Titius rogatus, ut ſervum manumittat acceptis 100 *quis illam pecuniam ſolvat.* 9.

1 INutilis libertatis datio non vitiat legatum ipſum,
ſeu utile legatum per aliud inutile non vitiatur;
2 Sed cur directa datio libertatis non trahatur ad fi-
deicommiſſariam, vid. *Alciatus l.* 1. *parodox. c.* 5. *&*
Decius ad l. precibus. 8. *nu.* 17 *C. de impuberum & aliis*
ſubſtit. Jac. de Nigris in repet. l. 1. §. *Si quis ita ff. de*
verb. obl. num. 64. *& ſeqq. vol.* 6. *Sebaſt Sapia in re-*
3 *pet. d. l. precibus* 8. *n.* 60. *vol.* 8. *Hæc de* §. 9. Sed quan-
titas ſi loco circumſcribatur, v. gr. decem, quæ in ar-
ca babeo, ſi in eo loco non ſit, non debetur, quia
non ut quantitas, ſed ut corpus legatur, *hic & l.* 1. §.
4 7. *ff. de dot. præleg.* Aliud autem ſi probari poſſit, ha-
buiſſe teſtatorem illa decem in arca, licet poſtea alie-
naverit; nam tunc omnino decem debebuntur. *Me-*
noch. conſ. 254. *num.* 15. ſi ex cauſa neceſſaria alienatio
5 facta. Quomodo autem conciliandа ſit *l.* 88. §. 10. *de*
legat. 2. deeo vid. *Pac. Cent.* 6. *q.* 32. diſtinguens in-
ter legata & fideicommiſſa, *& Hill. in Donell. lib.* 8.
c. 14. *lit. E.* Autor *ad L.* 2. *num.* 6. *C. de Falſa cauſa*
adjecta. ubi duplex demonſtratio, primo loco, quæ
6 non eſt falſa, ſed altera tantum, quod debita fuerit.
Poſt moram autem hæredis perit aut deterior ſit res le-
gata, periculo hæredis. §. 11. h. l. quia mora periculum
7 transfert in moroſum. In §. 12. proponitur caſus, Le-
gatarius quid mihi reſtituere juſſus & nullam utilitatem
præterea ex re capit, an ſolum culpam latam præſtat?
Quod aff. quia nullam utilitatem ex re percipit, ſed
mea tantum res agitur; igitur, ut in contractibus fieri
ſolet, ſolus dolus & culpa lata præſtanda. *Dn. Struv.*
Exerc. 35. *th.* 21. *vide notata* Dni. Autoris *ad l.* 47. *n.*
8 6. *h. t.* Sed quid ſi in teſtamento rogetur creditor pi-
gnus acceptum vendere, & ſuperfluum filiæ exhære-
datæ reddere, an filia contra creditorem aget? Nega-
tur, ſed contra hæredem, ut actionem pignoratitiam
cedat contra creditorem, quod in §. 13. habetur. Et de-
9 mum in §. 14. proponitur ſpecies: Teſtator rogaverat
Titium, ut acceptis 100. ſervum certum manumittat,
& quæritur, a quo illa centum accipere debeat, an a
ſervo manumittendo? Negatur, ſed ab hærede, qui in
10 dubio gravatus videtur. Licet ergo verba Legati refe-
rantur ab debitorem, actio tamen fideicommiſſi datur
contra hæredem, cui ſemper in dubio videtur onus
11 impoſitum. *Don. lib.* 8. *c.* 29. *in pr.* Unde ſi dictum in
teſtamento, acceptis 100. reſtituas fundum, hæredem
gravatum dixerim, de quo *Mantica lib.* 8. *de Conject. ult.*
vol. tit. 2. *num.* 3. licet ibi diſtinctionem *Pauli Caſtren-*
ſis terat.

ad L. Si quando. 109.

SUMMARIA.

Re donata legata, intelligitur donatio, quæ de jure invalida eſt. n. 1.

Verba in inſtrumentis ita ſunt interpretanda, ac fruſtra adjecta cenſeantur. 2.

1 SI Maritus leget uxori, quæ ipſi donaverat, non
de alia donatione hoc intelligendum, quam de
hac, quæ de jure eſt invalida, alias fruſtra legaſſet.
Communiter ex h. l. colligunt reg. quod verba præ-
2 ſertim in teſtamentis ita ſint intelligenda, ut aliquid
operentur, nec ſint ſuperflua *Dd. alleg. apud Barb. lib.*
19. *c.* 8. *ax.* 23. Autor *ad L.* 15. *num.* 3. *C. de Fideicom.*
Quod declarat *Portius conſ.* 175. *nu.* 5. ſi diſpoſitio du-
bia, & *Marcus Mantua ſing.* 332. ſi alias nullum ba-
beret effectum, ſecus ſi aliquem effectum habeat li-
cet non plenum.

ad L. Servo alieno. 113. §. pen.

SUMMARIUM.

An ineptas hominum voluntates teneatur heres implere.

INeptas hominum voluntates circa ſepulturam non
tenetur implere hæres. Sed videtur pugnare *l.* 55.
ff. de Condit. & Demonſtr. Ad quam reſpondet *Don.*
lib. 8. *c.* 32. *lit. P.* ſed melius ibid. *Hillig.* qui verba;
quod enim intereſt, ita intelligit quantum intereſt?

ad L. Filiusfam. 114.

SUMMARIA.

Pro legato, quod legatario uſui eſſe non poteſt, æſtimatio ſolvenda eſt. n. 1.

Exempla. 2.

Ut quis heres inſtituatur, rogari non poteſt. 3.

An tamen valeat quoad hereditatis reſtitutionem. numer. 4.

Ratio decidendi in quo ab aliquibus collocetur. 5.

Extenditur. 6.

Fideicommiſſum univerſale conditionale, ante conditionem fideicommiſſario in poteſtate patris exiſtenti etiam volenti reſtitui non poteſt. 7.

Quomodo conſulatur liberis ratione hereditatis maternæ, quæ illis hic ante diem cedentem reſtitui non poteſt. 8.

Fideicommiſſum ſub conditione: Si ſine liberis deceſſeris, *an defeciſſe judicetur conditio, ſi liberi quidem ſupervixerint heredi, ſed non fuerint heredes ejus.* 9.

Ex §. 13. *h. l. probari ſolet, quod liberi in conditione poſiti, non etiam ſint in diſpoſitione.* 10.

Prohibitio teſtatoris, ne alienetur fideicommiſſum, non ligat heredem. 11.

Quid ſi cauſa prohibitionis adjecta. 12.

Prohibitio alienationis de rebus, quæ majorum fuiſſe probantur, ligat heredem heredis. 14.

Prohibitio hæc valet tantum ratione extraneorum. numer. 15.

Prohibitio hæc nec creditoribus, nec fiſco præjudicat. numm. 16.

Minus hoc caſu poteſt hereditas fideicommiſſaria. numer. 17.

Heredis alienatio fundi, quem in familia retinere juſſit defunctus, impugnari poteſt a filio exheredato. nu. 18.

Quid hinc colligat Pinellus. 19.

An heres extra familiam alienare prohibitus, agat contra diſpoſitionem, ſi inæqualiter inter liberos diſtribuat rem alienari prohibitam. 20.

1 QUando legatum legatario eſt inutile, tunc æſti-
matio ſolvenda eſt. Exempla habet hic *Gothofr.*

2 Alia aotem *Hillig. in Donell. lib.* 8. *c.* 21. *lit. Q.* v. gr.
à cœco perſpicilla, inducto Bibliotheca legetur.
vid. *Godd. de ſtipulat. c.* 6. *concl.* 10. *n.* 115. *Broncborſt.*
cent 3. *aſſert.* 46.

In §. 6. Quæritur, ſi quis hæredem roget, ut me
3 hæredem faciat, an hoc valeat? Reſp. quod non, *per*
l. 32. *de Hered. inſt.* quia adimitur libera teſtandi fa-
cultas, valet tamen perinde, ac ſi rogaſſet hæredita-
4 tem reſtitui, qui enim voluit, ut hæredi ſuccederem,
procul dubio voluit, ut ſua hæreditas ad me perveni-
5 ret. *Donell. l.* 7. *c.* 17. *poſt lit.F. Cravetta p.*5. *conſ.* 944.
num. 12. Marthesilanus vero *ſing.* 139. circa finem ra-
tionem decidendi in eo collocat, quod hic adhibea-
tur verbum obliquum *hæredem facias.* Et ita etiam
Jac. de Nigris ad l. 1. *§. ſi quis ita nu.* 62 *de Verb.obl.*
6 *tomo* 6. *repet.* Idem eſt, ſi hæres rogatus ſit, quartam
partem ſuæ hæreditatis reſtituere, nam & hoc fidei-
commiſſum erit §. 7 ſed non poteſt rogari, ut filium
emancipet. §. 8. Autor *ad L.* 15. *nu.* 4. *C. de Fideic.* ubi
ratio expreſſa.

Ad §. 11. Fideicommiſſum univerſale conditionale
7 non poteſt ante conditionem reſtitui fideicommiſſa-
rio, in poteſtate conſtituto, etiam volenti. *Cujac.*
tom. 2. *pag.* 897. Autor *ad L.* 6. *num.* 1. *C. de fideicom.*
8 Sicut nec hæreditas materna liberis reſtituenda ante
diem cedentem, ſed debet pater præſtare cautionem
aut ſi non poſſit, decernenda eſt liberis miſſio in bo-
na, cuſtodiæ cauſa, qui fructus patri præſtabunt. Hæc
in §. 12. Sed quid ſi ſub conditione fiat fideicommiſ-
9 ſum, ſi ſine liberis deceſſerit, & liberi quidem ſuper-
vixerint hæredi, ſed non fuerint hæredes ejus? Reſp.
omnino defeciſſe conditionem, non enim requiritur,
ut hæredes ſint §. 13. Hoc §. utuntur Dd. in ea vexa-
10 ta quæſtione, an liberi in conditione poſiti, etiam
ſint in diſpoſitione? Qui negant, etiam hoc §. utun-
tur, de quo vid. *Mant. de conject. lib.* 11. *tit.* 2. *nu.* 9.
& l. 11. *tit.* 6. *num.* 11. *Berous vol.* 2. *conſ.* 110. *nu.* 43.
11 Ad §. 14. Si Teſtator ſimpliciter vetuit, ne alie-
naretur fideicommiſſum, nudum præceptum eſt, &
non valet prohibitio. *hic & l.* 38. *§.* 4. *& l.*93. *ff. de Le-*
12 *gat.* 3. Autor *in C. tit. de reb. alien. non alienand. ad L.*
ult. num. 4. *& ſeq.* ſi addit, quorum cauſa caviſſet, utile
iis fideicommiſſum, v. gr. ut in familia maneret, vel
quia majorum fuerit *Tiraq. de retract. conſang. in præ-*
13 *fat. num.* 39. Autor *ad L.* 4. *num.* 9. *C. de Fideicom.*
Ubi idem eſſe dicit, ſi probetur res fuiſſe majorum,
14 nam tunc hanc rationem præſumi, multorum autho-
ritatibus confirmat. Et licet alias prohibitio alienatio-
nis non liget hæredem hæredis, ſecus tamen eſt, ſi ob
hanc cauſam, quia, majorum fuit, fiat prohibitio. *Ti-*
1 *raq. d. l. nu.* 49. Et prohibitio talis intelligenda, ne
alienatio fiat in extraneos, ſecus in conjunctis. *Tiraq.*
d. l. praef. num. 54. Autor *ad L.* 4. *n.* 7. *C. de Fideicom.*
conf. *Parriſius vol.* 2. *conſ.* 37. *numer.* 24. *& ſeqq.* vid.
de hac materia plura apud *Cujac. ad h. §. d. tom.*3. *Pe-*
regr. de Fideicom. art. 14. *Barry lib.* 8. *tit.* 3. *per tot. Ric.*
Collect. dec. 885. *Fuſar. qu* 685. *& ſeq. & quos alleg. Hill.*
16 *lib.* 8. *c.* 28. *lit. A. conf. l. ult. C. communia de leg.* Sed
prohibitio nec creditoribus nec fiſco præjudicat, per
h. §. Unde ſequitur, minui hæreditatem fideicommiſ-
7 ſario reſtituendam, per exſolutionem æris alieni a de-
functo contracti. *Peregr. de fideicom. art.* 4. *num.* 1. *&*
ſeq. & Carpz. 21.
18 Ad §. 15. *& ſeqq.* Si juſſus hæres fundum in fami-
lia retinere, hæres vero alios ſuos liberos inſtituerit,
unum exhæredaverit, & fundum extraneo reliquerit,
non quidem inſtituti, exhæredatus tamen poteſt im-
pugnare alienationem a patre factam, & per id locum
19 faceret reliquis. *Cujac. hic.* Unde probat. *Pin. ad l.* 1.
C de bon. matern. part. 3. *num.* 81. in rebus etiam fa-
miliæ relictis, alienarique prohibitis hæredem alie-
nantis non poſſe venire contra factum defuncti pa-
tris, quamvis ſucceſſio ipſi deferatur ex diſpoſitione
primi inſtituentis. *Cephalus lib.* 3. *conſ.* 392. *numer.* 28,
Men. conſ. 197. *num.* 11.

20 Ad §. 17. Si hæres prohibitus alienare extra fami-
liam, inæqualiter inter liberos diſtribuat fundum, vel
uni tantum relinquat, non fecit contra diſpoſitionem
Teſtatoris. *Menoch. conſ.* 197. *num.* 11. *& conſ.* 327. *nu.*
97. niſi omnes in familia æqualiter vocati a Teſtato-
re. *Menoch. conſ.* 277. *num* 37.

ad L. Etiam. 115.

SUMMARIA.

Fideicommiſſi verba. num. 1.
Verba nudum deſiderium denotantia fideicommiſſum be-
ne deſignant. 2.

1 O*Pto, cupio, des, crede te daturum* ſunt verba ad
fideicommiſſum apta: Unde notetur regula, ver-
2 ba nudum deſiderium denotantia eſſe apta ad fidei-
commiſſum deſignandum. *Mantica de Conject. ult. vol.*
lib. 8. *tit.* 1. *num.* 11. *Peregr de fideicom. art* 1 *nu.* 48.
Simon de Pratis de interpr. ult. vol. l. 3. *ſolut.* 12. *numer.*
10. *Surd. lib.* 3. *conſ.* 443. *num.* 41. *Pruckman. p.* 1. *conſ.*
34. *num.* 21.

ad L. Legatum. 116.

SUMMARIA.

Hæredi a ſeipſo legatum dari nequit, quod a cohærede
fieri poteſt. n. 1.
Caſus ad hæc declaranda & §. 1. *h. l. adducitur.* 2.
Res certa legata talis debet, qualis relicta. 3.

1 NOtetur hic in *princ.* tantum definitio Legati, de
qua *Donell. lib.*8. *c.* 1. Sed in §. 1. habetur regula:
Quod hæredi a ſe ipſo legari nequeat, a cohærede poſ-
ſit, ita tamen, ut quod jure ſuo i. e. hæreditario capit,
2 inutile ſit. Pone ergo, duos eſſe inſtitutos ex ſemiſ-
ſibus, uni ex illis, & duobus aliis non inſtitutis lega-
tur fundus. Hi duo capiunt primo ſemiſſem totum,
duas ejus partes ex perſona ſua; tertiam Jure accreſcen-
di, quia ex perſona hæredis ejuſdemque collegatarii
non conſiſtit. Reliquus deinde ſemis æqualiter divi-
ditur, itaque fit, ut hæres in legato ſextam tantum par-
3 tem retineat. Ita *Donell.* obſcuriorem §. *primum hu-*
jus leg. explicat. In §. *ult.* notandum, quod, ubi Teſta-
tor rem certam legavit talis præſtanda ſit, qualis eſt,
v. gr. Servitute affectus fundus. *hic & L.* 69. *§. pen. h.*
t. Don. lib. 8. *c.* 19. *poſt. lit. N.*

ad L. Nihil proponi. 120. §. fin.

LEgatarius non tenetur ſtare locationi, quæ facta
a defuncto, quia eſt ſucceſſor ſingularis, ſed vi-
de not. Dni Autoris *ad l.* 32. *ff. Locati.*

ad L. Lucius. 123.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.
Ratio dubitandi & decidendi. 2.

1 TEſtator duos hæredes inſtituit hac ratione, ut ſe-
cundus moriens primo beſſem ſuæ hæreditatis re-
ſtituat, ſecundus autem in dodrante primum, & me
in quadrante hæredem inſtituit, quæritur, an primus
contra me habeat actionem ex fideicommiſſo? Vide-
tur quod non, quia plus habet beſſe; Sed affirmatur,
quia non videtur ſecundus primum inſtituiſſe hære-
2 dem animo compenſandi. Ergo contra me habet actio-
nem, niſi animus compenſandi probetur. Sic ſi debi-
tor creditorem inſtituat ex aſſe confunditur hactenus
creditum, ſed integra actio ratione quadrantis ma-
net contra cohæredem. Hunc textum notabilem vo-
3 cat *Romanus ſing.* 546. *& Menoch. conſ.* 125. *num.* 5. Sed
an id inferat, ad quod illi textum adducunt, dubium eſt.

ad L.

ad L. Si hæredes. 124.

SUMMARIA.

Proportionibus virilibus tenentur ad legata hæredes nomine proprio nominati. n. 1.
Quomodo appellativo nominati. 2.

1 HÆredes nominati nomine proprio, tenentur ad legata ſolvenda proportionibus virilibus; ſecus ſi appellativo, ubi tenentur ſecundum proportionem hæreditariam *Mant. lib. 8. tit. 2. nu. 5. 2. Don. lib. 8. c.*
2 *29. & ibi Hill. lit. D.* Autor *ad L. 1. n. 2. C. de Impub. Subſtit.*

ad L. Si tutor. fin.

SUMMARIA.

Fœmina matrimonium contra leges contrahens, ex teſtamento mariti capere poteſt. num. 1.
Non maritus ex teſtamento fœminæ. 2.

1 SI Matrimonium contra leges contractum, & fœminæ quid a marito relictum, legatum ei non eri-
2 pitur; contra ſi a fœmina quid marito relictum, nam eripit fiſcus, *hic & l. 2. ff. de his quæ ut indignis,* quia fœmina decepta decipiens maritus. *Barry lib. 1. tit. 9. num. 21. P. Barb. in l. ſi eum d. tem. 22. § fin. num 27. ff. ſoluto Matrimonio.* Licet *Cujac.* de fœmina minorenni *hanc legem* intelligat.

LIBRI TRIGESIMI PRIMI TITULUS I.

De Legatis & Fideicommiſſis. 2.

Ad L. In arbitrium. 1. §. 1.

SUMMARIA.

Legatum in arbitrium alterius per modum conditionis conferri poteſt. num. 1.
Confertur circa conditionem quantitas legati. 2.
Quid ſi tertius exprimere quantitatem nolit. 3.
Quantitas dotis in arbitrium tertii conferri poteſt. 4.

1 IN metam tertii voluntatem conferri legatum nequit, ſecus autem, ſi arbitrii verbo temperetur, nam in arbitrium alienum, v. gr. Titii,
2 conferri poteſt legatum in formam conditionis. Imo circa conditionem quantitas legati, non ipſa ſubſtantia in arbitrium tertii conferri poteſt, quo caſu legatum eſt purum & non confertur validitas legati in arbitrium tertii, ſed tantum quantitas, quam ſi tertius exprimere nolit, aut nequeat, recurritur ad arbitrium judicis. Et in priori caſu quantitas defini-
3 ta, in ſecundo indefinita. Vid. *hanc legem* pluribus explicans *Du. lib. 8. c. 15. & ibi Hill. lit. E. Ant. Padill. hic Damh. de teſtam. num. 33. Covarr. in cap. cum tibi X. de teſtam. num.* 10. Hinc legem ad promiſſionem
4 dotis applicat *P. Barboſa parte 3. legis 1. ſoluto ma rim. num. 41.* quod quantitas dotis in arbitrium tertii conferri poſſit, qualis promiſſio non foret conditionalis.
5 Autor *ad L. 1. n. 6, 7. C. d. dotis promiſſ.* Sed quando certa quantitas expreſſa, & ea arbitrio tertii commiſſa, tunc non quantitas, ſed ipſa ſubſtantia legati arbitrio tertii commiſſa. *Barb. d. l.*

ad L. Quoties. 2. 4. 5. & 6.

SUMMARIA.

Quando plures res legata pro uno, & quando pro pluribus legatis habenda. num. 1.
Diverſum adducitur in donationibus. 2.
Unum legatum pro parte acceptari & pro parte repudiari non poteſt. 3.
Secus in pluribus legatis. 4.
Quod limitatur. 5.
Hæredibus legatarii quid hic conceſſum. 6.

1 SI plures res legentur particulari nomine, non unum legatum eſt, ſed plura; ſi vero nomine univerſali vel collectivo plura legentur, unum eſt legatum, & ita dividi nequit. *lit. 45. h. t. & l. 48. lib. præced. Don.*
2 *l. 8. c. 16.* Sed plures uno tempore donatas pro una donatione habendas eſſe, *per L. Sancimus 34. §. 3. C. de Donat.* tradit *Gomez lib. 2. reſol. c. 4. nu 7. & Pa-*
3 *dilla hic in fin.* Sed quæ hujus rei utilitas eſt, ut ſciam an unum vel plura legata ſint, forte hæc eſt mera ſubtilitas? Reſp. negando, nam ſi unum eſt legatum, pro parte acceptari, pro alia repudiari nequit, ſi grege legato non poſſum partem repudiare, partem acceptare, *per l. 6.* Sed ſi plura legata ſint, tunc hoc ac-
4 ceptare, illud repudiare poſſum, *per l. 5. princ.* modo
5 non onus habeat onus fideicommiſſi, alterum non, & legatarius hoc acceptare illud repudiare vellet, *per l. 5. §. 1. h. t.* quia præſumitur teſtator unius commodum cum alterius onere compenſare voluiſſe. *Donel.*
6 *l. 8. c. 18 lit. C.* Heredes autem Legatarii legatum unum ſcindere poſſunt, ut alter ſuam partem acceptet, alter repudiet. *l. 38. de Leg 1. ibique* Do. Autor *num. 3. & 4. Donell. d. l.*

ad L. Si Titio. 7.

SUMMARIUM.

Pars incapacis de quantitate legata an adcreſcat capaci.

SI quantitas legata mihi & tibi incapaci, ego ſaltem dimidiam legati partem capio, altera mihi non adcreſcit, ſed ad hæredem redit. *vid. Vaſq. de ſucceſſ creat. §. 10. n. 135.*

ad L. Si quis Servum. 8.

SUMMARIA.

Alternative legata quatenus unum legatum. n. 1.
Quantitas legata ut corpus, præſtatur in quantum in corpore reperitur. 2.
Legatum ubi de legatario vero ob identitatem nominis inter duos plane dubitatur, non valet. 3.
Quid ſi ambo cavere velint, an gratificationi locus. n. 4.
Quid ſi concurrant legatarius & ſubſtitutus in petendo legato. 5.
Legatarius ſubjicitur oneribus certæ partis hæreditatis, 6.
Non bonorum. 7.

1 SI duo alternative legentur, unum eſt legatum quo-
ad præſtationem, nam cogitur uno contentus eſſe
2 legatarius. Hoc *in* §. 1. Sed ſi v. gr. legentur centum
amphoræ ex illo dolio ſi decem non reperiantur, con-
tentus eſſe debet Legatarius ea quantitate, quæ in do-
lio reperitur; nam ſi legetur quantitas et corpus, illud
debetur tantum, quod in corpore reperitur. §. 2. *h. l.*
vid. notat. Dni. Autoris *ad l.* 108. *nu.* 3. *&* 4. *lib. præ-*
3 *ced.* Sed quid ſi Titio legetur, & duo ſint Titii, & non
poſſit ex præſumptionibus & conjecturis apparere, de
quo ſenſerit, invalidum quidem legatum, *per l.* 30. *de*
teſtam. tutela & l. 10 *de Rebus dubiis*; Si tamen ambo
4 Titii caveant, electio penes hæredem eſt, cui ſolvere
velit, accepta cautione & ſic hic gratificationi locus
eſſet. *conf. Fortunius Garcias in repet. l.* 1. *de juſt. &*
jure nu. 10. *& ſeq. vol.* 1. *Socinus in L. falſa demonſtra-*
5 *tio*, 33. *num.* 2 *ff. de Condit. & dem.* Idem ſi Legata-
rius & is, qui ibi ſubſtitutus, petant ſimul legatum,
& res ſit dubia, electio quidem hæredi competit, cui,
accepta cautione, velit ſolvere, ſed in dubio præ-
fertur Legatarius ſubſtituto, ut magis dilectus. §. 4.
conf. Soc. Jun. in L. Gallus 29. §. *ille caſus ff. de lib. &*
6 *poſth. num.* 241. Si cui certam partem hæreditatis le-
gavero, nec pretia manumiſſorum, nec impenſa fune-
bris deducetur, & ita onus curandi funeris pro ea par-
te eſt legatarii, idque ex ſignificatione verbi hæredi-
tatis. Et ideo in legato univerſali dividuntur onera.
Sed quando pars bonorum legata, dos & manumiſſo-
7 rum pretia deducenda ſunt. *Don. lib.* 8. *cap.* 19. *circa*
princ. conf. Dilectus de arte teſtandi tit. 6. *cautel.* 42.
Barry lib. 9. *tit.* 7. *num.* 18. *conf. l.* 23. *lib. præced.*

ad L. Cum fundus. 10.

SUMMARIA.

Accedens fundo nominatim legato quatenus legato ce-
dat, num. 1.
Quid ex h. l. colligat Covarruv. 2.

QUando fundo nominatim legato aliquid adjici-
1 tur, id quoque legato cedit, modo teſtator eam
partem non ſeparatim poſſideat, & ita loquitur tex-
tus de augmento annexo, non ſeparato. *Barry lib.* 9.
tit. 5. *num.* 3. & ita non de fundo certis limitibus cir-
cumſcripto. *Covarr. Pract. qu.* 2. *num.* 4. ubi ex *h. l.*
numer. 5. colligit, ſi Princeps civitati donet Juriſdi-
2 ctionem, hoc ad acceſſiones etiam eſſe extenden-
dum.

ad L. Statu liberum. 11. §. un.

SUMMARIA.

Heres electionem ad diem coarctatam habens, poſt di-
em eligere non poteſt. num. 1.
Quid ſi elegerit, & res altera legata perierit, nu-
mer. 2.
Electione ſemel facta, hæres variare non poteſt. 3.

DUo alternative mihi legata, ſed electio hæredi
conceſſa coarctata ad diem, quo publicatum
1 teſtamentum. Hæres eo die non elegit, ergo poſtea
mihi competit electio, quia permiſſa ad tempus, poſt
illud tempus videntur prohibita; quæ regula *multis*
textibus & authoritatibus confirmatur a *Barboſa lib.*
14. *c.* 25. *axiom.* 3. *Nicol. Moronus de Treuga & pace*
p. 2. *qu.* 12 *num.* 10. Et ſic purgatio moræ hic locum
non habet. *Joh. Crotus in rep. L. ſi inſulam* 84. *ff. de*
verb. obl. numer. ſeptuageſimo ſeptimo Si autem ſemel
elegerit, & res electa perierit, liberatur hæres,
2 quia res electa jam tantum debetur. Si autem res
una perierit ante diem legati cedentem, altera res ſu-
perſtes tantum debetur. Sed electione ſemel fa-
3 cta, variare hæres nequit, quia hærede ſemel eligen-
te dominium quæſitum eſt Legatario. *lib.* 13. *de*
leg. 1. *juncta l.* 64. *de furtis Don. l.* 15. *cap.* 2. *lit. P.*

ad L. Si Titio. 16.

SUMMARIUM.

Si duobus alternative ex voluntate hæredis res legata,
hærede non eligente, uterque admittitur ad petitio-
nem.

SI leget mihi aut Titio, utri hæres volet; ſi hæres
non eligat, uterque admittitur ad petitionem,
quaſi duo credendi rei facti ſunt. Utrique enim dari
voluit teſtator, ſi alteri non dederit, quæ conditio
exiſtit, ſi neutri dederit. Aliud, ſi uni ex libertis ſol-
vere juſſus hæres. *l.* 67. §. 7. *hoc titulo. Don. l.* 8. *c.* 28.
poſt lit. F.

ad L. Si quis Titio. 17.

SUMMARIA.

Subſtitutus legatario ſi ante diem cedentem moriatur,
legatarius ratione ſublegati præfertur hæredi. n. 1.

SI legatario ſit Titius ſubſtitutus, hic autem ante
1 diem cedentem mortuus, ſublegatum penes lega-
tarium manet, non ad hæredem redit. Idem in con-
juncto *l. un.* §. 3. *&* 7. *C. de Caduc toll. Donell. l.* 8. *c.*
18. *circa finem.* Quod hic limitatur, niſi legatarius
2 ut nudus miniſter gravatus, v. gr. Executor legato-
rum priorum.

ad L. Si is. 19.

SUMMARIA.

Poſt vindicationem unius ex rebus alternative legatis
Jus eligendi non admittitur. nu. 1.
An h. l. 19. l. pen. C. de Condict. indeb. *correcta.*
num. 2.

POſt petitionem vel ſolutionem unius ex rebus al-
1 ternative legatis, jus eligendi conſumitur, licet
eam rem ſolam legatam legatarius putaverit. In quo
tamen videtur obſtare *L. cum is.* 32. *in fine ff. de Con-*
2 *dict. indeb.* Idque *Gloſſa* hanc legem 9. per *l. pen. C.*
de Condict. indebiti correctam tradit, quam probat
Caballinus in tr. de Divid. & Indiv. p. 2. *nu.* 136. *conf.*
Jac. de Nigris in rep. l. ſi inſulam 84. *ff. de verb. obl.*
num. 256. *& Joh. Hannibal. in rep. ejuſdem legis num.*
155. *vol.* 6. *Joh. Crotus in d. l. n.* 62.

ad L. Lucius. 22.

SUMMARIA.

An legatarius rei legatæ, quam tradidit vivens teſta-
tor, æſtimationem poſt mortem teſtatoris petere poſſit.
num. 1.
Teſtator per conſtitutum poſſeſſorium poſſeſſionem in vita
ſua in legatarium transferre poteſt. 2.
An hoc legatum revocabile. 3.
Extenſio Cephali. 4.

TEſtator poteſt tradendo legatam rem mortem
1 prævenire, & ſic poſſeſſionem in vita ſua, vel
pretium ejus in legatarium transferre. Sed poſtea lega-
tarius æſtimationem petere nequit, quia ex donatio-
ne legatum finitur ex probabili mente teſtatoris,
niſi aliud fortior conjectura doceat. *Hill. lib.* 8. *c.* 1.
2 *lit. H.* Autor *ad L.* 11. *num.* 2. *C. h. t.* Et ſic teſtator
per conſtitutum poſſeſſorium poſſeſſionem in vita ſua
in legatarium transferre poteſt. *Tiraqu. de Conſt. poſſ*
p. 2. *ampliat.* 24. *nu.* 2. ubi dicit, legatum hoc accipiſci
naturam donationis mortis cauſa, & ſic hæc donatio
3 revocabilis. *vid. Tiraqu. n.* 7. *& quos allegat.* Quamvis
autem

autem *Cephal. l. 5. conſ. 766. num. 10. & 13.* latius hoc videatur extendere, ut omnis fructus medio tempore perceptus legatario ſolvendus ſit, ob verba *cum commodis*; id tamen non capio.

ad L. Cum quidam. 24.

SVMMARIA.

Heres ex certo hominum genere quibuſdam pro arbitrio ſuo legatum præſtare juſſus, negligendo hoc omnes petere poſſunt. n. 1.
Exemplum. 2.
An & quando ingratum eligere poſſit. 3.

1 QUamvis ſubſtantia diſpoſitionis non poſſit conferri in alterius voluntatem, attamen poteſt hæ-
redi committi arbitrium, ut e certo hominum genere eligat aliquos, & ſi eligere differat, omnes vocantur, & ad hæredes ſuos transmittunt legatarii. *Ant. de*
2 *Padilla ad h. l. v. gt.* Si legetur pauperibus, quos hæres vel Epiſcopus elegerit, ſed ſi unum ex multis eligere debuit, & neminem elegit, nonniſi defuncto mortuo, omnes petent. *l. 68. §. 7. h. t. Don. lib. 8. c. 28. poſt. lit. F. Cov. in cap. cum tibi num. 14. X. de Teſtam.* Autor.
3 *ad L. 24. num. 6. C. de Epiſ. & Cler.* Si autem poteſtas eligendi abſolute data, poteſt etiam ingratum teſtatori eligere, cauſa hujus eſt in poteſtate eligendi indefinite data; nec igitur obſtat. *l. 88. §. 11. h. t.* Colligunt etiam ex verſu, quod eligens indignum, ſtatim privetur poteſtate eligendi, quod clarius habetur in *cap. perpetuo 7. de Elect. lib. 6. Men. conſ. 783. in fin.*

ad L. Si tamen. 35.

SVMMARIVM.

Si res incerto ex certis eligendo legetur, & eligens mortuus, quid juris.

SI res legata incerto ex certis eligendo, tum poſt mortem illius, qui eligere debuit, omnes concurrunt ad legatum æqualiter, nec præſentes abſentibus præjudicant, niſi hi negligentes in petendo fuerint; ſed ſi duo rei credendi, unus petendo alteri præjudicat, per *l. 16. de duobus reis. vid. hic Padill. a. & ſeqq.*

ad L. Pater meus. 29.

SVMMARIA.

Caſus, ubi legatario vivo teſtatore decedente, legatum cum onere apud heredem manet. num. 1.
Regulariter hoc non procedit. 2.
An hoc mutatum videatur per l. un. §. 10. C. de Caduci toll. 3.

1 INſtituit quis filiam ex aſſe; ſed liberto legat. ducenta, ut eam concubinæ ſuæ ſolvat. Libertus vivo teſtatore deceſſit, manet illud legatum cum onere apud filiam, ut exſolvat concubinæ, & ſi nominatim gravatus eſt hæres unus, id cum hac tacita conditio-
2 ne intelligendum eſt, ſi ille hæres extiterit. Sed ſi ille, a quo nominatim fideicommiſſum relictum eſt, deficiat, onus illud non pertinet ad cohæredem. Sed hoc mutatum eſſe videtur *l. 1. §. 10. C. d. Caduc. toll.*
3 *ibique* Autor *num. 21.* Sed quia noſtræ leges etiam in Pandectis contradici videntur in *l. 61. §. 1. h. t. & l. 122. §. 1. de leg.* ideo poſſet melius dici, exceptionem hic haberi, ſi nominatim ab uno legatum, ut appareat, ab eo tantum præſtari debere legatum. *Hill. in Don. l. 8. c. 29. lit. F.*

ad L. Quidam. 30.

SVMMARIA.

Legatum ad viam publicam reficiendam indefinite conceptum an valeat. num. 1.
Rationes pro affirmat. adducuntur. 2.
Caſus varii, ubi incertitudo non vitiat legatum. 3.

1 QUidam indefinite ad reficiendam viam publicam uſque ad illum terminum legavit, quæri-
2 tur, an valeat? Reſp. quod ſic, 1. quia concurrit favor teſtamenti, ſed hic ſolus non ſufficeret; nam incertitudo vitiat legata. 2. favor publicæ viæ reficiendæ & utilitas publica. tert. quia propter adjunctum, ſcilicet refectionem viæ, illa incertitudo facile tolli & declarari poteſt, quanta pecunia opus ſit. *Petr. Barboſa p. 3. legis primæ ff. ſol. matr. num. 52.* Unde *Jaſon in l. ita ſtipulatus 115. numer. 10. & ſeqq.*
3 aliquot caſus enumerat, ubi incertitudo non vitiat, ut in cauſa reficiendæ viæ publicæ, quæ eſt ipſi prima, in dote, in alimentis, in cauſa Eccleſiæ, in cauſa ſtudii, &c. quod maxime verum, ſi facile arbitrio boni viri certum reddi poſſit, Conf. *Guido Pape dec. 457.*

ad L. Omnia quæ teſtamentis.

SVMMARIA.

Pure legata ſtatim debentur poſt aditam hereditatem, num. 1.
Agnitio legati ante aditam hereditatem nec prodeſt, nec obeſt. 2.
Legatum ante diem occupatum vindicatur ab herede cum fructibus. 3.
Legato ſic concepto: Quicquid in eo fundo erit *non includuntur illata à Legatario legati ampliandi cauſa. 4.*
Plures de familia ad fideicommiſſum vocati, quo ordine vocati cenſeantur. 5.
An proximitas hic reſpectu teſtatoris, an vero ultimi defuncti attendenda. 6.
An excludentur naſcituri poſt primo vocatos a ſucceſſione. 7.
Plures ex diverſis gradibus vocati quo ordine ſuccedant. num. 8.
An filii fratris matri ſuccedant in locum patris. 9. 10.
In dubio præſumitur ſubſtitutio vulgaris. 11.
In dubio non præſumitur teſtator heredem gravare voluiſſe. 12.

QUæcunque ſimpliciter legantur ſine die vel con-
1 ditione, ſtatim poſt aditam hæreditatem debentur. *in princ. h. l.* aliud, ſi dies addita. Si agnitio
2 ante aditam hæreditatem fiat, nec proderit, nec oberit. *Donell. l. 8. cap. 18. poſt. lit. B. & cap. 30. in princ.*
Et ſi ante diem non ex voluntate teſtatoris vel hæredis poſſideat rem legatam, reſtitui debent fructus,
3 §. 1. & quando teſtator legat; *Quicquid in eo fundo erit*: excipitur merito illud, quod ampliandi legati
4 cauſa ipſe legatarius intulit §. 3. Quod autem nobilem illum §. *in fideicommiſſo &c.* attinet, in eo propo-
5 nitur, quod ad fideicommiſſum, quando plures vocati ſunt de familia, tunc illi, qui primo nominati ſunt, & poſt hos alii, qui proximi ſunt, vocentur. Et ita prius nominati, ſunt prius vocati; ordo verborum ſignificat ordinem dilectionis, ex quo multa infert *Mantica de Conject. ult. vol. l. 6. tit. 13. num. 11. conf. Chaſſanæus de Conſuet. Burg. tit. de ſucc. § 10. n. 40. Ceph. conſ. 353. n. 51. & ſeq. Carpz. p. 3. c. 8. d. 7.* licet varie diſtinguat *Menoch. l. 4. præſ. 70.* qui tamen *n. 21. & ſeq.* propius ad hanc deciſionem accedit. Deinde *circa hunc textum* diſputari ſolet de quæſtione, ſi familiæ ſucceſſive ſit relictum fideicommiſſum, an proximitas reſpectu teſtatoris, an vero ultimo defuncti ſit attendenda? Et ni fallor ſimpliciſſima æquitati conſona ſententia eſt proximum ſemper videri, qui

ſit reſpectu ultimo defuncti, ex ea ratione, quia talia
fideicommiſſa imitantur naturam ſucceſſionis ab in-
6 teſtato. Et in feudis etiam ita ſucceditur. Et hæc vi-
detur eſſe communis ſententia ut teſtatur *Vinc. Fiſar.
de ſubſtit. qu. 379. num.* 69. ubi plurimos allegat de
communi ſententia atteſtantes, & *q.* 484. *num.* 10. ubi
plures allegat, & hunc §. pro hac opinione inducit
num. 11. *conf. Sande l.* 4. *dec. Friſic. tit.* 5. *def.* 3. *Caſtil-
lop.* 4. *contr. c.* 19. *num.* 401. *Dn. Strav. ad tit. de SC.
7 Trebell. th.* 19. Tertio nota, non excludi naſcituros
poſt primo vocatos a ſucceſſione, licet tempore mor-
tis non ſint in rerum natura. *Ceph. l.* 3. *conſ.* 318. *num.*
8 73. *Men. d. n.* 21. *& ſeq.* Quarto in pluribus ex diver-
ſis gradibus vocatis ſucceditur ſecundum ordinem in-
teſtati. *Parius lib.* 2. *conſ.* 30. *num* 64. *Hartman. Piſt.
9 obſ.* 163. *num.* 2. *Carpzov. p.* 3. *c.* 8. *d.* 25. Ut tamen fi-
lii fratris matri non ſuccedant in locum parentis, li-
10 cet hoc ab inteſtato fiat. *Parıſ. l.* 2. *conſ.* 37. *num* 74.
Choſſanæus d. l. Sed alii rectius hic jus repræſentatio-
nis agnoſcunt, ſicuti in ſucceſſione ab inteſtato locum
11 habet. *Ant. Fabr. l.* 6. *Cod. tit.* 20. *def.* 10. *p.* 3. *c.* 8.
def. 16. Quando ergo plures ex diverſis gradibus vo-
cantur, poſt alium, poteſt hæc eſſe vulgaris vel fidei-
12 commiſſaria ſubſtitutio, quarum illa præſumitur. *Carp-
zov. p.* 3. *c.* 8. *def.* 8. Denique colligitur *ex verbis
finalibus*, teſtatorem non præſumi gravare voluiſſe de-
ſcendentes. *Carpzov. p.* 3. *c.* 8. *def.* 24. niſi alia mens
probetur. *conf. de hoc §. prolixe diſſerens Cov. qu. pract.*
38. *num.* 3.

ad L. Titia. 34. §. 1.

SUMMARIA.

Interpretatio verborum a ſe ipſo *in §.* 1. *h. l. & quo-
modo hæres legatum a ſe ipſo accipere dicatur. n.* 1.
*Legatarius quatenus propria autoritate rem legatam
occupare poſſit.* 2.
*Teſtes aut Notarii ſubſcribentes inſtrumento alicui, an
ſibi & ſuis juribus præjudicent.* 3.
*An filia exhæredata, relictum fideicommiſſum cum dote,
quam pater, ſe non conſentiente, poſt ſolutum matri-
monium repetiit ſimul petere poſſit.* 4.
Ratio pro negativa ſuppeditatur. 5.
*Caſus, ubi deficientibus verbis fideicommiſſum inferen-
tibus, ex mente teſtatoris fideicommiſſum reputatur.
num.* 6.
Quid hinc tribuendum verbis enunciativis. 7. *&* 8.

1 DEfunctus ſcripſerat ad filiam: *volo eam a ſe ipſa
accipere villam*; & filio. *volo te præcipuam habe-
re a te ipſo ſyntheſin villarum:* quæritur, quid ſignifi-
cent verba *a ſe ipſo*, nam hæredi a ſe ipſo legari ne-
quit? Reſp. ita interpretanda hic phraſis, ut fidei-
commiſſum valeat, non reddatur irritum. Ergo ita
poteſt intelligi, non ut petat ab hærede alio, ſed
propria autoritate: & ſic *ex hoc textu* probant, poſſe
teſtatorem permittere legatario, ut propria autoritate
occupet rem legatam & legatarius non poſſit conve-
2 niri ex interdicto, *Quod legatorum.* Et ſi etiam taci-
ta hæc facultas dari poteſt, v. gr. vim fieri veto, lega-
tario non fiat moleſtia. *Roman. ſing.* 80. qui tamen
male gloriatur, ſe propter groſſitiem judicis Floren-
tini hoc obtinuiſſe. *Corſetus ſing.* 120. *Dec. conſ.* 476.
in fin. Idem conſ. 418. *num.* 4. *& conſ.* 124. *nu.* 17. *Lud.
Alvarus in repet. Rubr. de leg.* 1. *nu.* 91. *vol.* 4. *&* 104.
& n. 108. *Men. rem.* 2. *adip. poſſ. qu.* 12.
3 *Ad §. Lucia* 2. Lucia meo filio legat domum in
codicillo; hæredes ejus me utentes ſive teſte ſive
Notario, dividunt hæreditatem ab inteſtato, & do-
mum quoque dividunt me præſente, & non contra-
dicente, quæratur, an mihi vel filio præjudicaverim?
Quod negatur, quia teſtis, licet agatur aliquid, non
ſtatim id approbat. *Gaius l.* 39. *de Pign. act.* Hinc col-
ligitur, teſtes aut Notarios ſubſcribentes inſtrumento
alicui, ſibi & ſuis juribus non præjudicare. *Tiraq. de
Retr. conſ. §.* 1. *gl.* 9. *n.* 1. *conf. not.* Dn. Autor. *ad d. l.*
39. *ſupr. de Pign. act.* Et ad L. 14. *n.* 9. *C. Si cert. pet.*
4 *Ad §.* 5. Pater filia elucata poſt ſolutum matrimo-
nium repetit a generi hæredibus dotem, non conſen-
tiente filia: poſtea facto teſtamento filium inſtituit
hæredem, filiam exhæredavit, ipſi tamen a fratre fi-
deicommiſſum reliquit; quæritur, an dotem ac ſimul
fideicommiſſum petere poſſit? Quod negatur; nam,
ſi minus ſit in legato, quam in dote, compenſatio
fiet ad concurrentem ſummam. Ideo ſi plus ſit in le-
5 gato. Ratio *in textu*, quia non videtur duplici onere
gravare velle filium: & habet hæc locum in debito
neceſſario. *Afflict. dec.* 44. *num.* 18. *Menoch. conſ.* 195.
num. 19. quamvis etiam in debito neceſſario poſſit
eſſe animus compenſandi, ſi pro eo aliæ accedant con-
jecturæ. *Afflict. d. l. & Menoch. conſ. Joh. de Amicis
conſ.* 124. *num* 14.
6 *Ad §. ult.* Titia ſua prædia in dotem dederat ma-
rito, poſtea ſcribit ad filiam, forte ex alio marito con-
ceptam, *seu ſine, ut maritus fruatur iſto complexu bono-
rum, donec vivit, poſt ejus mortem omnia erunt tua:*
an per hæc verba maritus videatur rogatus, filiæ re-
ſtituere omnia bona dotalia poſt mortem ſuam? Videtur
quod non, quia deſunt verba fideicommiſſum inferen-
7 tia; ſed mens tamen eſt Titiæ. Unde colligunt ex hoc
§. verba enunciativa interdum in ultimis voluntati-
bus inducere diſpoſitionem, licet verba dirigantur ad
honoratum. *Mant. lib.* 3. *tit.* 12. *num.* 2. *&* 3. Autor *ad
L.* 5. *num.* 2. 3. *C. de Teſtam. Vid. Pand. de Montepico
in repet. hujus §. num.* 10. *& ſeq. vol.* 4. qui deciſionis
rationem collocat in verbo Vitæ. *conf. Alciatus lib.* 4.
8 *diſpunct. c.* 19. Quod etiam ex enunciativis verbis in-
terdum colligatur fideicommiſſum, apparet ex *L. un.*
67. *§. ult. h. t. Vinc. Fuſar. de ſubſt. qu.* 678. *num.* 13.
conferatur ad h. §. Cephalus conſ. 158. *per totum.*

ad L. Si areæ. 39.

SUMMARIA.

*Area legata, cui domus impoſita, debetur cum ſuperficie.
num.* 1.
Probatio contrariæ voluntatis hic incumbit hæredi. 2.
Intellectus. l. 76. § pen. de Leg. 3. n. 3.

1 AREa legata, ſi ei domus impoſita, debetur cum
ſuperficie. *Hic & l.* 44. §. 4. *de Leg.* 1. quia area
eadem manet. *l.* 98. §. 8. *de ſolut.* & ſic probatio contra-
2 riæ voluntatis incumbit hæredi. Et lex 79. §. *pen. de
Legat.* 3. loquitur de eo caſu quando aperte contraria
3 eſt voluntas teſtatoris, & deſtructo licet ædificio, de-
beri tamen aream, licet ædificari animo mutandi le-
gati, quia mutatio voluntatis eo tantum pertinet, ne
domus deberetur. Ita *Donell. l.* 8. *c.* 17. *& ibi Hill.
lit. I.*

ad L. Mævio. 41.

SUMMARIA.

Caſus princ. h. l. *proponitur. n.* 1.
Ratio dubitandi & decidendi 2. 3.
Quid ab aliquibus ex h. l. pr. colligatur. 4.
*Si leget aliquis uxori, quicquid dotis titulo ad mari-
tum pervenit, an legatum deductis impenſis utilibus
præſtari poſſit.* 5. 6.

1 QUidam ita diſponit: Mevio partem fundi di-
2 midiam lego. Sejo partem dimidiam lego:
Titio eundem fundum lego. Si Sejus decedat, an ejus
pars utrique accedit? Videtur quod non, quia Mevius
& Sejus verbis tantum conjuncti; Sed affirmatur,
quia licet partes Mevio & Sejo aſſignentur, id ta-
men ſit non in eadem oratione; ergo ſic pro ver-
bis tantum conjunctis habendi non ſunt priores.
3 *vid. Cujac. l.* 24. *obſ.* 35. *Hilliger. in Donell. l.* 7. *c.* 13. *lit. M.*

Licet

4 Licet alii aliter : nam alii colligunt , ſi in ſunoo con-
juncti , alius verbis tantum , alius re tantum , quod
tune portio unius conjuncti , verbis tantum , accreſ-
cat utrique pro re nata. *vid. Vaſq. de Succeſſ. Progreſſ.* §.
22. *nu.* 23. *& ſ. Ripa ad l. Re conjuncti* 89. *de legat.* 3. *nu.*
125. *Duaren. de jure accreſ. lib.* 2. *c.* 13. *Ant. Fab. lib.* 1.
Conject. c. 3. *Menoch. l.* 4. *praſ.* 173. *n.* 21.
5 *Ad* §. 1. In hoc §. habetur hæc ſpecies. Legat aliquis
à me hærede , ut meæ uxori , quicquid dotis titulo ad
me pervenit ſolvam. Quæritur , an impenſas utiles ,
(de quibus hunc textum recte intelligit *Cujac.*) poſſim
6 deducere ? Et reſpondetur , aut maritus legat uxori do-
tem quibuſcunque verbis , & hæres poteſt facere dedu-
ctionem expenſarum, per *l.* 6. *de Dote praleg.* aut extra-
neus , & tunc nulla deductio facienda , quæ eſt verior
interpretatio , quam illa communiter recepta ex forma
verborum diſtributiva & indefinita. *Vid. Barboſa ad
Rubr. ſol. matr. p.* 3. *a.* 29.

ad L. Cum ei. 42.

SUMMARIUM.

Legari incapaci poteſt ad reſtituendum legatum capaci.

SI ei , qui ſolidum capere non poteſt , ſed tantum partem , v. gr. naturali filio , cui exiſtentibus legitimis liberis , tantum unica legari poteſt , plus legetur , jubeatur tamen illud reſtituere alii , validum eſt legatum. *hic & l.* 28. *de leg.* 3. quia non vere capitur , quod non retinetur. *l.* 71. *de V. S. l.* 51. *de Reg. jur.* cum effectum ſpectemus & perſonam , cui acquiſitum , non à quo præſtitum velit : ſed aliud , ſi plane incapax ſit, & nihil capere poſſit. *Donell. l.* 8. *c.* 6. *in fin. & ibi Hill. lit. H.*

ad L. Si ita. 43. §. Pegaſus. 2.

SUMMARIA.

Gravamen hæredis indefinite conceptum ad omnes pertinet, num. 1.
Quid ſi ad unum reſtrictum. 2.
Legatum relictum in diem quatenus debeatur ſine fructibus medio tempore perceptis. 3.
Ex pluribus ſummis diſtinctim legatis , aut diverſo tempore ſolvendis , una tantum ſumma , quæ ratione quantitatis vel temporis minor eſt , debetur. 4.

1 IN *princ. &* §. 2. tantum hoc habetur, quod ſi inde-
finite hæres gravatur, id de omnibus eſſe intelligen-
dum, quia indefinita æquipollet univerſali : ſed ſi de
2 uno hæredum dicat , in dubio de eo, cui minimum reli-
ctum , eſt intelligendum quod ultimum bene notan-
3 dum. Relictum autem in diem , debetur ſine fructibus
medio tempore perceptis , ſi in gratiam hæredis dies
fuit appoſitus ; ſecus, ſi legatarii vel fideicommiſſarii
gratia. *Peregr. de fideicom. art.* 49. *p.* 2. *n.* 25. *Mant. de
conject. ult. vol. lib.* 7. *tit.* 10. *nu.* 10. *Menoch. lib.* 2. *A.*
4 *qu. caſu* 256. *n.* 18. *& Fuſarius qu.* 626. *n.* 41. Sed ſi plu-
res ſummæ diſtinctim legentur , aut decem aut quinde-
cim, aut una ſumma ſolvenda intra annum aut bienni-
um , hoc ſemper ita accipiendum eſt , quaſi una tan-
tum ſumma , quæ ratione quantitatis vel temporis mi-
nor eſt , legata ſit. *Donell. lib.* 8. *c.* 19. *poſt lit. N.*

ad L. Si ita. 45.

SUMMARIA.

In legatis filiorum nomine continentur filia , non contra. num. 1.
Legatum ſub conditione vel die ante exiſtentem conditionem , vel diem repudiari non poteſt. 2.
An & tacite hoc fieri poſſit. 3.
Renunciatio filii ante mortem patris demortui an præjudicet nepotibus. 4.
Legatum filiæ relictum ſub hac conditione , ubi nupſiſſet , ſi vero jam tum nupta eſt , quatenus præſtandum. 5.
Quid ex §. ult. h. l. *colligat* Donellus. 6.

1 SI filiis do vel lego , omnino filiæ etiam intelligen-
dæ , non vero vice verſa. Autor *ad L. un. n.* 5. *&* 6.
C. de Præpoſit. Sacr. Cub. Ergo maſculinum continet
fœmininum , non ex propria ſignificatione , ſed per
extenſionem. *Cephal. lib.* 3. *conſ.* 306. *n.* 114. *& ſeq.* ſed
fœmininum non continet maſculinum, cum hoc exem-
plo peſſimum futurum ſit. *Ric. collect. dec.* 432. *A. Barb.
lib.* 1. *c.* 13. *ax.* 1. nam veteres mollem virum fœmini-
no vocabulo nominatunt. *Alciat. l.* 3. *parerg. c.* 48.
2 Quod ſub conditione vel die legatum , ante conditio-
nem impletam , repudiari non poteſt ; ergo nec tacite,
ſi rem fideicommiſſo relictam ſub conditione penden-
te conditione ſciens emam. *Fach. lib.* 10. *c.* 25. *& Sande*
3 *lib.* 4. *t.* 4. *def.* 12. Cui ſcientiæ in eo , ſi ſciens emam,
à contrario ſenſu refragari videtur *L. cui res* 29. *de Act.
Empt. & l.* 84. §. 5. *de Leg.* 1. ſed juxta illam *Sande d.*
4 *l.* reſponſum refert. Collige , ſi filius ante patris mor-
tem moriatur , quod hæc renunciatio nepotibus ex fi-
lio ſuo jure venientibus non præjudicet , quia renun-
ciatio filii intelligitur facta ſub conditione , ſi delata
fuit hæreditas , atqui filio præmortuo non fuit delata,
5 *Carpzov. p.* 3. *conſt.* 10. *def.* 4. Demum hæc ſpecies no-
tanda ex §. *ult.* Si pater leget filiæ 100. ubi ea nupſiſſet;
ſed ea Jam erat nupta , idque aut ſciente patre , & ſic
de futuris ſecundis nuptiis videtur ſenſiſſe ; aut igno-
6 rante, & tunc ſtatim debetur legatum. Colligit *ex h.* §.
Donellus ad tempus incertum , & ita conditionem ex-
primendam facere verba : ubi, cum poſtquam quando-
cunque, &c. *hic & l.* 25. *ff. de Condit. & demonſtr. Do-*
7 *nellus lib.* 8. *c.* 31. *poſt. lit.* C. Unde videtur decidi poſſe
caſus ; ſi teſtator virgini ad nubendum , leget mille , &
illa jam ſit nupta ignorante teſtatore , de quo *Mandel-
lus* l. 1. *conſ.* 52.

ad L. Si ſcripſiſſet. 46.

SUMMARIA.

Legatum ſic conceptum quicquid Titius debet, *an comprehendat debita conditionalia. n.* 1.
Extenſio legis ad contractus. 2.
Renuncians fideicommiſſo , præſenti tantum renunciaſſe cenſetur. 3.

1 SI legatum , quicquid Titius debet , de debito præ-
ſente & puro non quod ſub conditione vel in diem
debet , ſenſiſſe videtur teſtator. *Boer. qu.* 30. *nu.* 8. niſi
aliud actum , *per l.* 7. *ff. de Auro. leg. Mantica de con-
ject. lib.* 9. *tit.* 4. *num.* 3. *Graſſus qu.* 40. *Gomez. tit.* 1. *c.*
12. *num.* 82. *Fr. Carry de Succ. lib.* 9. *tit.* 23. *numer.* 6.
2 *Cephal. l. conſ.* 14. *numer.* 15. Et hanc legem ad contra-
ctus etiam cum aliis à ſe allegatis extendit *Cephal. conſ.*
3 595. *nu.* 13. *& ſeqq.* Et infertur ex hac regula , eum , qui
renunciat fideicommiſſo , præſenti , non vero condi-
tionali renunciaſſe. *Ceph.* l. 5. *conſ.* 773. *nu.* 61. ubi in
præcedentibus & ſequentibus plura , inde deducit,
conſ. Crotus. l. 1. *conſ.* 14. *a.* 24.

ad L. Sempronius. 47.

SUMMARIA.

In uno teſtamento diverſis tabulis ſcripto , ſi diverſa quoad quantitatem legata , minor ſumma legata intelligitur. 1.
Ratio ſuppeditatur. 2.
Ex duobus mandatis procuratoriis diſcrepantibus , valet illud , quod minorem confert poteſtatem. 3.

1 CUm teſtator unum teſtamentum duabus tabulis ſcripſiſſet, & in alteris centum , in alteris 50. legaſſet , tantum 50. debentur , quia in dubio minor

ſumma debetur, *per l. 14 in f. de leg. 1. Harpr. in §.*
6. Inſt. de legat. number. 13. Menoch. lib. 2. Arb. qu. caſ.
213. num. 15. Surd. conſ. 141. nu. 19. Decian. vol. 1. Reſp.
41. num. 56. Dn. Manz. in cent. dec. qu. 55. num. 16.
2 Ratio, quia dum debent eſſe diverſa tantum exempla-
ria, ubique debet eſſe unum legatum, ſed error ſcri-
bentis intervenit. In dubio minus gravare voluiſſe præ-
ſumitur hæredem. Ex hac lege colligit *Boer. dec. 311.*
3 *num. 1.* & cum eo *Manz. d. l. n. 18.* ſi diſcrepant duo
mandata procuratoria, tunc illud valet, quod confert
minorem poteſtatem.

ad L. Mortuo bove. 49.

SUMMARIA.

Reſiduum rei legatæ ante moram perempta non debetur. num. 1.

Æſtimatio teſſeræ frumentariæ legatæ Provinciali, debetur etiam heredi ejus. 2.

Legatum de re, quæ commercio legatarii exemta, quatenus valeat. 3 & 4.

Deficiens portio heredis unius accreſcit cæteris pro rata portionum, quibus accreſcit. 5.

1 QUod ſupereſt ex re legata (v. gr. corium,) ante
moram perempta, non debetur, ſcilicet ante-
2 quam factus bos legatarii. Hoc *in princ.* Sed in §. 1.
3 quæritur de teſſera frumentaria legata homini provin-
ciali, qui ea frui non poteſt; ideoque æſtimatio debe-
tur etiam hæredi ejus, per §. 1. Sed in §. 2. habetur de
perſonis, quæ commercium alicujus rei non habent, ſi-
cut Judæi non poſſunt habere mancipium Chriſtianum,
ſi hoc ergo Judæo legetur, ut mihi id præſtet, vali-
4 dum eſt legatum. Ratio in *l. 42. h. t.* & quia interdi-
ctio nocere debet, non prodeſſe; ſed ſi ſimpliciter le-
getur Judæo ſine onere reſtitutionis, invalidum lega-
5 tum. *Donell. l. 9. cap. 9. lit. F. In §. ult.* dicitur, quod
deficiens portio hæredis unius accreſcat cæteris pro ra-
ta portionum, quibus accreſcit, & ſic hic non negari,
hæredes legatarii in ſolidum obligati. *Caball. de Di-
vid. & Indiv. p. 2. n. 371.* Aliter reſpondet *Hermano-
Ctius Dotus in rep. l. 4. §. Cato. de verb. obl. n. 172.*

ad L. Ut hæredibus. 50.

SUMMARIA.

QUaſi ſubſtitutio locum habet in legatis, donationibus mortis cauſa, & inter vivos. n. 1.

Quaſi fideicommiſſum in donationibus. 2.

Una re legata ex duabus alternative debitis, quatenus valeat. 3.

Caſus, ubi aliquis cedendo actionem ſuam, ſe liberare poteſt. 4.

1 SUbſtitutio proprie eſt ſecunda inſtitutio hæredis,
ſed quaſi ſubſtitutio ſeu ſurrogatio in legatis, imo
2 etiam in donationibus mortis cauſa locum habet. *Carpz.
p. 3. c. 8. def. 2.* Imo etiam in donationibus inter vi-
3 vos, & ita quaſi fideicommiſſum locum habet, ſi ſcili-
cet donaverim prædium, hac tamen lege, ut poſt mor-
tem tuam habeat Titius de quo *Carpz. d. c. 8. d. 22.* Et
ſi legatur una res ex duabus alternative debitis, even-
tus ſolutionis declarabit, an legatum valeat. Hoc in §.
4 1. Sed ſi legetur mihi, *quantum a Titio debitore meo exi-
ges*, ſi non in forma conditionis legetur, ſtatim peti
poteſt; ut tamen tenearis cedere mihi actionem: & no-
tetur hic caſus, ubi aliquis cedendo actionem ſuam ſe
liberare poteſt.

ad L. Si ita quis. 51.

SUMMARIA.

Incapaci quatenus relinqui poſſit. n. 1.

Quid ſi ſub conditione quid relictum incapaci. 2.

Legatum ad tempus liberorum, non acquiritur adoptando. 3.

1 INcapaci etiam relinqui poteſt, quando in id tem-
2 pus, quo capere poteſt, confertur. Et ſic etiam,
quando ſub conditione alicui legatur, de capacitate
perſonæ quærendum non eſt, nondum exiſtente con-
ditione. *l. 52 h. t. & 104. de Condit. & dem.* Et in hac
3 conditione, ſi liberos reliquerit, non intelliguntur
liberi adoptivi. *hic & l 76. de Condit. & dem.*

ad L. Cum ab uno. 53.

SUMMARIA.

Mulier in repetitione dotis, rejecto legato compenſandi animo à marito relicto, an heredem ex pluribus iſthoc gravatum ultra quantitatem legati convenire poſſit. n. 1. & 2.

Quid hinc colligatur. 3.

1 MAritus debitor uxoris ſuæ eidem compenſandi
animo legavit quantitatem præſtandam ab uno
ex hæredibus, & juſſit eam eſſe contentam legato ſuo,
mulier repudians legatum poteſt de dote movere actio-
nem, pro legati quantitate adverſus illum hæredem, à
quo relictum eſt, pro reſiduo vero adverſus omnes he-
2 redes. Seu licet mulier repudiet legatum, & malit do-
tem ſuam petere, poteſt tamen illam electionem & de-
putationem unius hæredis acceptare, & contra aſſigna-
tum hæredem agere actione de dote, eo uſque, quo ſe
quantitas legati extendit, & ſic mulier repudiat lega-
tum quatenus tale; ſed aſſignationem hæredis acceptat,
ut tamen hæres ultra quantitatem legati non teneatur,
ſed reliquum à cæteris hæredibus petere poteſt. *Vid.
Caballinus in tr. de Divid. ind. p. 2. n. 227. & ſeqq. Me-
3 noch. conſ. 206. n. 99.* Colligunt & juncta *L. ſi com-
penſandi. 6. C. de hered. inſt.* ſi quid compenſandi ani-
mo legatum, alterutro contentum eſſe debere legata-
rium. *Berl. p. 2. concl. 50. n. 79. Hartm. Piſt. p. 1. qu. 4.
num. 21.*

ad L. Quod Principi. 56. ſeq.

SUMMARIA.

Legatum Principi relictum morte ipſius non perit, numer. 1.

Extenditur. 2.

Limitatur in Auguſta. 3.

1 QVod Principi legatum, eo ante diem cedentem
defuncto, ſucceſſori debetur; hoc enim magis
dignitati, quam perſonæ relictum cenſetur. Idem ſi pri-
vato quid legatum ſub nomine dignitatis. *l. 10. §. 1.
2 de Annuis legatis.* Aliud in Auguſta, quia illa non præ-
3 eſt, nec alia in ejus locum eligitur. *Donell lib. 8. c. 28.
& ibi Hill. lit. H. Covarr. in c. 17. nu. 6. X. de teſtam.
Dec. in Pract. crim. lib. 7. c. 5. n. 1.*

ad L. Julianus. 60.

SI legatarius fideicommiſſo gravatus, & fideicom-
miſſarius præmoriatur, fideicommiſſum penes le-
gatarium, nec ad hæredem redit; potior enim gravati
conditio, *conf. Donell. l. 8. c. 18. poſt. lit. S.*

ad L. Si Titio. 61. §. Julianus.

SUMMARIA.

Pars deficient accreſcit cohæredi cum ſuo onere. n. 1.

Jus accreſcendi ſubſtitutioni æquiparatur. 2.

1 QVidam in codicillo ſuum hæredem alterum legi-
timum gravavit fideicommiſſo: ille igitur non
vult ſuam partem adire, ideoque pars ejus redit ad
cohæredem cum ſuo onere, quia jus accreſcendi ſub-
ſtitutioni

ſtitntioni æquiparatur, quod *ex hoc textu* ſolent proba-
2 re *Mantica l. 4. tit.* 12. *n.3.* ubi citat *Baldum*, *hunc tex-
tum* quaſi unicum allegantem. *Vasq. l. 3. de Succeſſ. Pro-
greſſu in præfat. n. 1. 2. 5. & 12. Hill. in Donell. lib. 7. c.
12. lit. B.*

ad L. Cum proponebatur. 64.

SVMMARIVM.

Reciproca ſubſtitutio, omiſſa in teſtamento, in codicillo vero expreſſa non eſt impugnanda.

RE ciproca ſubſtitutio, licet omiſſa fuerit in teſtamento, ſi tamen in codicillis expreſſa, de voluntate teſtatoris dubitandum non eſt, cum ex conjecturis colligi poſſit, ubi non de inducendo, ſed declarando fideicommiſſo agitur. *Donell. lib. 8. c. 3. & ibi Hill. lit. E. Menoch. conſ. 85. n.87. Rimin. lib. 6. conſ. 602. nu. 30. & conſ. 604. nu 55. Fuſar de ſubſt. qu. 276.* Autor *ad L. 5. n. 2. & ſeqq. C. ad Sil. Trebell.*

ad L. Mevius. 66.

SVMMARIA.

Caſus, ubi unius rei, uni in duobus teſtamentis legata, debetur & ipſum corpus, & ejus æſtimatio. n. 1.

Regulariter hoc modo ſolutum ex uno teſtamento, non poteſt peti ex alio. 2.

Legatum, ubi res mea, alteri oppignorata vel cujus uſumfructum alius habet, mihi legatur, an ſubſiſtat. 3. 4.

An & ratione ſervitutis prædialis. 5.

1 MEvius legat mihi & Titio fundum ſub conditione, quo caſo ſingulis nobis partes debentur.
Pendente autem conditione hæres Mevii ſub eadem
mihi legavit, ut non ſit amplius in legato ab hærede,
quam à Mevio relicto. Exiſtente conditione, ea pars,
quæ mihi à Mevio relicta, debetur, nam duplicare
legatum voluit. Ergo præſumitur hæres mihi alterius
partis, quæ Titio debetur, æſtimationem voluiſſe legare. Unde colligitur, eam debere interpretationem
in dubio ſumi, per quam non inutile reddatur lega-
2 tum. *Cujac. tomo 4. ad lib. 17. quæſt. Papin.* Si una res
duobus teſtamentis relicta, ſoluta illa res ex teſtamento, non poteſt peti ex alio, quia duæ lucrativæ cauſæ
non poſſunt concurrere in unam perſonam. conf. §. 6.
*Inſt. de Legat. Bart. hic & Cujac. ad hanc l. tom. 4. p.
383. & ſeq.* De interpretatione obſcurioris §. 3. vid. *Caballinus de Div. & Ind. p. 2. n. 102.* quod hominis legatum ſive promiſſio in ſingulis hominibus impleri poſſit.
*Conf. Alciat. lib. 1. diſpunct. c. 24. Ant. Fab. lib. 2.
cap. 15.*

3 *In §. pen.* hæc proponitur ſpecies: Res quædam eſt
mea, ſed tibi oppignorata, vel tibi in ea uſusfructus
competit: hanc rem meam mihi legat Titius, quæritur, an ſubſiſtat legatum? Videtur quod non, quia res
propria legatarii ei legari nequit. Sed affirmatur, quia
regula habet exceptionem; niſi in ea re ſit jus aliquod
alienum, propter quod nobis abeſt uſus rei, ut ſi vecti-
4 galis. *l. 71. §. pen. de leg prim.* ſi ſuperficies alterius. *l.
86. paragraph. ult. de leg. prim.* ſi pignus alteri
ſit. *d. l. 86. pr.* vel uſusfructus alterius ſit, ob eandem & majorem rationem, quia multo plus abeſt Do-
5 mino, quam in pignore. Hæc *Donell. l. 8. c. 11. lit. O.*
ubi poſt *Cujac.* quem hic refert *Gothofredus*, notat pro
Propter legendum eſſe *Præter*, Sed ſi alia ſervitus prædialis competit, exceptio illa locum non habet, quia
tunc res non minus perfecte mea eſt. *Don. d. l.*

ad L. Unum ex familia 67.

SUMMARIA.

Rogatus uni ex familia teſtatoris dare fundum, mentione mortis facta, an & quamdiu electionem habeat. numer. 1.

Quid ſi ſine mentione mortis quis rogatur. 2.

Quid hinc colligatur. 3.

Fideicommiſſum ab hærede eligente præſtitum, non hæredis liberalitati, ſed teſtatoris tribuendum eſt. 4. Eligi poteſt in familia remotior gradu. 5.

Res quæ in familia manere debuit, extraneo legata, vindicari poteſt & ab eo ex familia, qui legantis hæres non eſt. 6.

Quid ſi pars tantum alienata. 7.

An & quatenus valeat legatum, ubi uni ex familia fundo legato, fidei ejus commiſſum, ut extero reſtitueret. 8.

Electione ab hærede omiſſa, omnes, qui eligi poterant, petere poſſunt. 9.

Quid hinc colligat Surdus. 10.

Legatum, ubi rem hæredis legat teſtator, quam putat eſſe ſuam, an valeat. 11.

Legans rem communem, ſuam tantum partem cenſetur legaſſe. 12.

Limitatur. 13.

Limitatur 14.

Si de fideicommiſſo conſtat mens teſtatoris, valet, licet deficiant verba. 15.

Fideicommiſſi verba propria, & quæ huc referantur. numer. 16.

Quæ verba ex §. f. h. l. bene notanda. 17.

Vidua teſtamentum mariti defendens, ſolatione expenſarum non eſt gravanda, licet ſuccumbat. 18.

1 HÆres rogatus uni ex familia teſtatoris dare fundum, cum morietur, eligere poteſt, cui reſtituat. *Menoch conſ. 276. nu. 18. & n. 38.* & tamdiu eligendi & variandi habet facultatem, donec vivit; ſecus, ſi relictum ſimpliciter, ſi cui vellet dare ſine
2 mentione mortis ubi ſemel electio facta non poteſt
mutari. *Hic & l. 24. ſupr. h. t. & l. cum pater. 77. §. 10.
3 in fr. h. t. Ant. de Padill. ad hanc L. in pr. n. 11.* Collige,
quando dicitur, *cum volueris & quandocunque volueris*, contineri tractum temporis, *Cujac. tom. 4. p.450.*
4 Ex §. 1. autem notetur, fideicommiſſarium electum
ab hærede, non habere id lucrum ex teſtamento hæredis, ſed primi teſtatoris. *Bart. ibid. & Car. Ruinus vol.
2. conſ. 115. n. 7. & conſ. 116. nu. 15.* De reliquis §§. *vid.
5 Cujac. ad l. 19. quæſt. Papin. tomo 4. pag. 450. & ſeqq.
Padilla ad hanc Leg.* Et in ſpecie ea §. 2. notetur, diſpari gradu ſi ſint de familia, poſſe eligi remotiorem.
Menoch. conſ. 327. num. 97. ubi *eum* §. ad ſuum ſcopum
6 accommodat. Et *ex* §. 3. idem *Menoch. conſ. 89. n. 35.*
probat, quod fundus, qui in familia manere debuit, ſi
à teſtatore extraneo fuit legatus, vindicari ab eo ex
familia poſſit, qui non eſt hæres teſtatoris legantis,
hæres autem, qui alias potuiſſet vindicare, exceptio-
7 ne repellatur. Et ſi partem alienavit, ad illam partem
admittuntur, qui ſunt de familia. *Donell. l. 8. c. 28.
8 lit. D.* Quod ſi autem uni ex familia fundo legato, ejus
fidei commiſit, ut extero reſtitueret, non valet, niſi ei
aliunde reliquerit, quod fundi pretium efficeret; nam
tunc valet fideicommiſſum, ut tamen cæteri de familia habeant petitionem ex primo teſtamento, vel ſtatim, ſi hæres rogatus, cui vellet ex familia relinquere, vel poſt mortem legatarii, ſi ita relictum, ne de
familia exeat. Quamdiu enim legatarius vivit, videtur
rem habere, qui pretio fruitur. *l. 39. ff. de uſufr.* quæ
ſententia eſt §. 5. *Donell. d. l. 8. c. 28.* cujus enucleati
9 verba ipſiſſima adduxi. In §. 7. dicitur, ſi hæredi electio data cum morietur omnes poſſe petere ſi electio
nulla facta, vel etiam unum, ſi ſolus ex iis, qui eligi poterant, tempore mortis ſuperſit. *hic & L. Pater.
10 38. §. Filia. 2. de leg. 3. Don. lib. 8. c. 28. poſt. lit. E.* qui
§. *hunc* non obſtat *Cujac. ad lib. 19. q. Pap. ad h. textum.*
Unde *ex hoc* §. probat *Surd. vol. 3. conſ. 375. number. 31.*
quando Epiſcopus unum ex pluribus eligere debuit, &

non

non elegit, illos tamen ſolos ad electionem venite, qui
tempore mortis Epiſcopi ſuperſunt. In §. 8. bæc habe-
11 tur ſpecies: Legavit mihi quis fundum, quem ſuum
eſſe putavit, ſed fuit hæredis, quæritur, an valeat lega-
tum? Videtur quod non, ex duplici tatione, I. non
valet legatum rei alienæ, ſi ſuam eſſe putavit. §. 4. *Inſt.
de legat.* 1. Autor *ad L.* 25. *n.* 1. *de Fideicom.* II. quia
voluntates teſtatorum in ſuis rebus legandis, quam in
comparandis alienis, & onerandis hæredibus facilio-
12 res, quæ regula ex hoc §. ſemper allegari ſolet; Sed
affirm. quia hæres hic non cogitur redimere, quia
poſſidet. Hinc inferunt, licet teſtator leget rem cum
13 alio communem, partem tamen ſuam videatur legaſſe.
l. 5. §. *ult. de leg.* 1. Secus tamen eſt, ſi cum hærede ſit
communis, ubi tota res videtur legata. *Mant, de con-*
14 *ject. l.* 9. *tit.* 1. *nu.* 12. *Ruin. vol.* 2. *conſ.* 25. *n.* 18. *Rimin.
vol.* 6. *conſ.* 672. *nu.* 95. *& ſeqq.* Sed *textum hunc* limi-
tant, ut locum tantum habeat in hærede ex aſſe; nam
qui cohæredem habet, ejus res tota non eſt, & ut lo-
cum non habeat, ubi cum beneficio Inventarii adita
15 eſt hæreditas. *Caballin. de Divid. & Indiv. p.* 2. *n.* 353.
conf. Purpur. conſ. 595. *n.* 7. *& ſeq.*

In §. *pen.* habetur hæc regula, ſi verba teſtamenti
ſint defectiva; ſi tamen ex contextu conſtet de mente
teſtatoris, quod fideicommiſſum relinquere voluerit,
16 omnino id ſubſiſtit. *Ricc. dec. collect.* 565. modo fidei-
commiſſum ſit expreſſum, & in verbis tantum defe-
ctus ſit, ut declarat *Riminald. vol.* 6. *conſ.* 604. *num.* 52.
Fideicommiſſorum verba propria ſunt, rogo, peto, vo-
lo, mando, & ſim. Sed & huc pertinent verba alia,
non precativa, ſed denotantia deſiderium & ſpem teſta-
toris, v. g. ſcio vel credo te facturum, non dubito,
quin facturus ſis, er habe das Vertrauen zu ihm / er
wdre des tröſtlichen Verhoffens &c. quia fideicom-
miſſum ſola voluntate conſtat. Talia verba futuri tem-
poris ad hæredem directa fideicommiſſum inducunt.
Hic & l. 118. *de Leg.* 3. *Cujac. hic. tom* 4. *pag.* 468. *Maſc.
concl.* 576. *in fin. Don. lib.* 8. *c.* 3. *lit. D. Barry. lib.* 8. *tit.*
1. *Fuſar. q.* 275. *Carpz. p.* 3. *c.* 8. *def.* 27. *Peregrin. de fi-*
17 *deicom. art.* 1. *nu.* 48. Notanda autem ex §. *fin.* verba,
quod jura bene de uxore præſumant, & honor bene
tranſacti matrimonii, fides etiam communium libero-
rum, non decipere debeat patrem; ideoque dum vidua
teſtamentum defendit, licet ſuccumbat, ſolutione ta-
men expenſarum non gravanda, ut *ex hoc textu* pro-
bat *Cephal. lib.* 3. *conſ.* 319. *n.* 44. *& ſeqq.*

ad L. Sequens quæſtio. 68.

SUMMARIA.

*Res inter vivos, in genere hæredi, uxori donata non inclu-
duntur fideicommiſſo. n.* 1.
Aliud, ſi nominatim gravata. 2.
Quod procedit in omni hærede. 3.

1 TEſtator ſi uxore hærede inſtituta, fidei ejus com-
miſerit, ut quæcunque ex bonis ejus cepiſſet, li-
beris communibus reſtitueret, res inter vivos à teſtato-
re uxori donatæ quarum donatio morte tantum confir-
matur, in reſtitutionem non veniunt, quia ſunt extra
cauſam hæreditatis, ut æs alienum detrahendum, &
eas habitura eſſet uxor, licet hæres non ſit inſtituta;
nominatim tamen eæ etiam gravari poſſunt fideicom-
2 miſſo. *Pariſius lib.* 3. *conſ.* 2. *num.* 48. *Cujac. tom.* 1. *pag.*
729. *Vinc. a Sala in rep. l. filium. C. fam. herc. num.* 43.
Cravet. vol. 3. *conſ.* 357. *Caraſius in rep. l. cum virum.
n.* 59. *C. de Fideicom. Carpz. p.* 2. *dec.* 154. *n.* 18. Autor
3 *ad L. un. n.* 64. *ſeqq. C. de R. U. A.* Alias etiam, ſi quis
fideicommiſſo gravaverit hæredem, quantum ad eum
pervenerit, in tali fideicommiſſo non veniunt, quæ
inter vivos donata. *Clarus §. Teſtamentum. qu.* 71. *in fin.*

ad L. Peto. 89.

SUMMARIA.

*Legatum relictum cenſetur, ſi verba referantur ad eum,
cui relinquere voluit teſtator. n.* 1.
*Fideicommiſſum extra familiam alienari prohibitum, ſi
ex cauſa voluntaria alienetur, repeti à fideicommiſſa-
riis ſtatim poteſt.* 2.
Quid ſi ex cauſa neceſſaria alienetur. 3.
Prohibitio alienationis in caſu neceſſitatis non valet. 4.
Limitatio Tiraquelli *non probatur.* 5.
*Relicta à Tutore etiam inutiliter dato, ab impubere ipſo
relicta cenſentur.* 6.
Extenditur. 7.
*Res contra prohibitionem extra familiam alienata, qua-
tenus ordine ſucceſſivo ab omnibus ex familia revocari
poſſit.* 8.
*Cenſetur & is de familia eſſe, qui poſt mortem teſtatoris
conceptus eſt.* 9.
*Ratione rei alienari prohibitæ omnis inſtitutio hæredis ex-
tranei prohibita eſt.* 10.
*Inſtitutione vel ſubſtitutione nominibus collectivis con-
cepta, hæredes non ſimul, ſed ordine ſucceſſivo vo-
cati videntur* 11.

1 LEgatum relictum eſſe inter alia etiam exinde con-
ſtat, quando verba referuntur ad eum, cui relin-
quere voluit, v. g. contentus eſto hoc fundo: ſufficiant
tibi vineæ. *Hic in princ. & l.* 11. §. 4. *de leg.* 3. Non enim
poteſt re eſſe contentus, niſi eam acceperit. *Donell. l.* 9.
2 *l.* 8. *c.* 3. *lit. E.* Si autem alienatio fideicommiſſi extra
familiam prohibita & tamen ab hærede facta eſt ex
cauſa voluntaria, ſtatim fideicommiſſarii poſſunt pete-
3 re fideicommiſſum; ſed ſi ex cauſa neceſſaria, & qui-
dem ob æs alienum hæredis, revocari non poteſt, niſi
alienatore mortuo, & ita alienatio durat ad vitam hæ-
redis. §. 1. *h. l. Ruinus conſ.* 109. *n.* 1. *& ſeqq. Peregr. de
fideicomm. art.* 40. *Fuſarius qu.* 542. *Hill. in don. lib.* 8.
c. 28. *lit. F. Carpz. p.* 3. *c.* 8. *d.* 35. Autor *ad L.* 4. *n.* 10.
4 *C. de Fideicommiſſ.* Notant ex h. L. quod prohibitio
alienationis non valeat in caſu neceſſitatis, *per allega-
ta Tiraqu. de Retr. Conſangu.* §. 1. *gl.* 14. *nu.* 11. quam-
vis autem id limitet *num.* 16. ſi cauſa neceſſitatis præce-
dat prohibitionem, non tamen placet hæc limitatio,
præſertim cum idem *Tiraq. d. LL. Connub. gloſſa.* 8. *n.*
282. ſtatuat, non obſtante prohibitione, alienari rem
6 poſſe ob captivitatem, quæ omnino cauſa potior eſt
prohibitione. Relicta vero ab autore, etiam inutiliter
dato, videntur relicta ab impubere ipſo, v. gr. Ma-
ter dat tutorem teſtamento, ſed ut notum eſt inutiliter,
ac tutorem hunc gravat, ut huic vel illi quid reſtituat,
hic ipſum pupillum gravare voluit. *Mant. lib.* 8. *tit.* 2.
num. 2. *Barry lib* 8. *tit.* 5. *nu.* 5. Autor *ad L.* 4. *num.* 3.
C. de Teſt. Tut. Et ad L. 20. *n.* 2. 3. 4. *C. de Fideicom.*
7 Idem in executione teſtamenti. *Barry d. l.* Sed res con-
8 tra prohibitionem alienata extra familiam revocatur
per omnes de familia, ordine tamen ſucceſſivo, ita
ut primus caveat de reſtituendo ſequentibus, licet
etiam ſine cautione res poſſit vindicari, *Dec. conſ.* 378.
Cravetta conſ. 180. *num.* 2. ubi requirit, ut fiat vocatio
nomine collectivo. *Cephal. lib.* 3. *conſ.* 353. *n.* 53. *& l.* 4.
conſ. 473. *num.* 22. *Molinaus conſ.* 26 *n.* 39. *Menoch.
conſ.* 277. 39. *Rimin. conſ.* 482. *num.* 56. *Don. lib.* 8 *c.*
9 28. Colligunt *ex h.* §. etiam eum de familia eſſe vi-
deri, qui poſt mortem teſtatoris conceptus eſt, quia
agitur de fideicommiſſo conditionali. *Tiraq. de Retr.
conſang.* §. 1. *gl.* 9. *num* 88 *Men. lib.* 4. *preſ.* 93 *nu.* 1. *&*
10 *ſeq. Peregr. art.* 32. *n.* 5. Colligunt etiam ex *h.* §. quando
res alienari prohibita, omnem inſtitutionem hæredis
extranei eſſe prohibitam, *Fuſar. qu.* 712. *nu.* 14. *& ſeq.
Manz. de teſt. tit.* 13. *qu.* 1. *num.* 10. *ubi multos allegat.*
11 Et quod inſtitutione vel ſubſtitutione collectivia nomi-
nibus concepta, hæredes non ſimul, ſed ordine ſuc-
ceſſivo videantur vocari. *Carpzov. p.* 3. *c.* 10. *d.* 5. *in
fin.* Et quod hic de iis, qui in familia ſunt, dicitur, *in*
12 §. *ult.* ad filios emancipatos extenditur.

ad L. Imperator. 70. & ſeq.

SVMMARIA.

Legatarius ultra ea, quæ accepit, nihil tenetur reſtituere. num. 1.
Limitatur. 2. 3.
Filia acceptans legatum patris, pro omni jure ſibi in hæreditate competente, ſupplementum legitimæ petere non poteſt. 4.
Bona comparata ex pretio fideicommiſſi venditi in ejus locum ſuccedunt. 5.
Extenditur. 8.
In univerſalibus pretium ſuccedit loco rei. 6.
Diſtinctio hic Cephali *non probatur.* 7.

1 NUnquam amplius à legatario relinqui poteſt,
quam quod ipſi relictum eſt, & quod ſupereſt,
inutile eſt; niſi ſub conditione vel die relictum, ubi
2 habetur ratio interuſurii. Sed id in quantitate verum,
nam ſi legavero 100. & rogem, ut domum, ſi plus
valeat, reſtituat, indiſtincte legatarius, qui legatum
acceptavit, ad domum præſtandam tenetur, nec po-
teſt petere reſiduum valoris. *Donell. lib.* 8. *c.* 9. *lit. C.*
Menoch. conſ. 206. *num.* 95. Idem in hærede gravato
3 *in §. ſeq.* de quo *Menoch. conſ.* 83. *num.* 47. Sic etiam,
ſi quis, acceptis 100. ibal. ſervum manumittere juſſus,
acceptaverit legatum, ſervum manumittere tenetur,
licet pretioſior ſit ſervus, quia tanti æſtimavit ſervum.
4 *l.* 36. *pr. ad L. Falc.* Sic etiam, ſi pater filiæ leget 100.
pro omni jure ei competente in hæreditate, & filia
acceptet legatum, ſupplementum legitimæ petere ne-
5 quit. *Menoch. conſ.* 206. *num.* 95. Si hæres aliqua bona
fideicommiſſi onere gravata alienaverit, & ex pretio
alia comparaverit, hæc debent reſtitui fideicommiſſa-
rio; tanquam ſubrogata in eorum bonorum locum. *ult.*
6 §. *l.* 70. *& l. ſeq. Mant. lib.* 7. *tit.* 8. *num.* 16. *Peregr. art.*
44. *numer.* 30. *Barry lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 30. Ergo hic
pretium ſuccedit loco rei, quia res debebatur, & ver-
ſamur hic in univerſalibus, in quibus illa regula: Pre-
7 tium ſuccedit loco rei, valet. *Parſius lib.* 3. *conſ.* 55.
n. 67. Quamvis autem *Cephalus l.* 5. *conſ.* 645. *n.* 49. *&*
ſeq. diſtinguat, utrum nomine hæreditatis, an ſuo no-
mine vendat, & de illo caſu *legem* 71. intelligat, di-
ſtinctio tamen illa fundamento deſtitui videtur, cum
textus loquatur generaliter. Idem dicitur in *l.* 72. ſi
proprius creditore ex ea pecunia dimiſerit. Nam fictio-
ne juris non videtur alienatum, quod ei ſubſtituitur
ex emptione, vel liberatio à debito.

ad L. Miles. 75.

SUMMARIUM.

In ſubſtitutione vulgari ſubſtitutus hæreditatem ejus, cui ſubſtitutus eſt, capiens, an & prælegata, pro ea parte, quæ à cohærede erant relicta, capere poſſit.

NIhil refert ad quemcunque dirigantur verba fideicommiſſi, an ad gravatum, an vero ad honoratum. In ſubſtitutione vulgari ſubſtitutus quidem capit hæreditatem ejus, cui ſubſtitutus eſt, ſed non capit prælegata pro ea parte, quæ legata erant à cohærede relicta, v. gr. mihi tanquam hæredi tertio trecenta prælegavit, ſed antequam adeam hæreditatem, morior. Ergo portio hæreditatis defertur ei, qui mihi ſubſtitutus eſt, ſed hæredes mei pro duabus tertiis cohæredum retinent duas tertias prælegati; Nam pro mea portione non valuit legatum: ergo hæredes mei accipient 200. quod enim ab hæredibus legatum, ut ab initio conſtitit, ita tranſmittitur, quia ejus dies ceſſit, non autem, quod à me legatum mihi, quia pro ea parte dies non ceſſit.

ad L. Cum Filius. 76.

SUMMARIA.

Caſus pr. legis *proponitur. n.* 1.
Deciſio. 2.
Jure novo debentur legata ex invalido teſtamento. 3.
Teſtator ſimpliciter legans, jus ſuum & hæredis legaſſe cenſetur. 5. 8. 9.
Limitatur. 6.

1 INſtituit teſtator duos hæredes, & reliquit primo
legata pecuniaria, deinde libertates ſervis, tertio
etiam ſervitutem prædialem mihi. Filius exhæredatus
contra primum hæredem agit Romæ, contra ſecun-
dum Bononiæ: illic ſuccumbit, hic expugnat teſta-
2 mentum. Ergo legata dividua pro parte præſtanda, li-
bertas vero tota, ſed & ſervitus prædialis tota, verum
3 dimidia æſtimatio reſtituetur. Sed jure novo etiam ex-
pugnato teſtamento, debentur tamen legata, etiam
4 everſo teſtamento. Si cui autem teſtator hæreditatem
alterius ſibi delatam legaverit, tunc legatarius onera il-
5 lius hæreditatis ſuſtinebit. Sed *notandus* maxime §. 2.
cujus hæc ſpecies: Teſtator fundum, in quo proprie-
tatem habebat, ſed hæres uſumfructum, legavit mihi
ſub conditione, quæritur an ſolam proprietatem videa-
tur legaſſe? Videtur quod ſic, ob *l.* 5. §. 1. *&* 2. *de*
leg. 1. Sed negatur hic, & pleno jure mihi videtur le-
gaſſe, quia uſusfructus portionis inſtar eſt, ſeu uſusfru-
ctus per confuſionem confunditur, ergo totus fundus
6 mihi debetur. Aliud dicitur eſſe in ſervitute prædia-
li, v. gr. Teſtator vicinum, qui viam habet per ipſius
agrum, inſtituit hæredem & mihi agrum ſub condi-
tione legat, hic quidem etiam confunditur ſervitus
prædialis, ſed conſervatur per exceptionem doli, *per*
7 *l.* 18. *ff. de ſervit. Cujac. ad h. l.* Ex *hac L. Dd.* colligunt
exceptionem regulæ, quæ habetur in *l.* 5. *de leg.* 1. ſci-
8 licet quod teſtator legans rem communem, ſuam tan-
tum partem videatur legaſſe. Scilicet *ex hoc* §. limi-
tant, niſi res legata ſit teſtatori communis cum hærede.
Lud. Rem. ſing. 740. *in fin.* hancque ſententiam ab aliis
communiter recipi, tradit *Menoch. conſ.* 349. *nu.* 4. *&*
9 *nu.* 16. Sed ſi rationem *Cujacii* attendamus, dubia vi-
detur hæc limitatio, præſertim extra terminos uſusfru-
ctus; ſicut & *Socinum & Ruinum* contra diſputare, re-
fert *Menoch. d. l. num.* 4. Et videtur contra commu-
10 nem concluſionem eſſe *l.* 66. §. *pen. h. t. Donell. lib.* 1.
c. 19. *lit. P.* Sed communis præſumitur in foro recepta.
Colligitur etiam *ex hoc* §. uſumfructum partem domi-
nii eſſe. *Donell. lib.* 9. *c.* 9. *lit. C. & ibi Hill.*

ad L. Cum Pater. 77.

SUMMARIA.

Caſus pr. h. l. *proponitur. num.* 1.
Deciſio. 2.
Donatio mortis cauſa fideicommiſſo gravari poteſt. 3.
Legatum muto & ſurdo relictum, fideicommiſſo recte oneratur in tempus mortis. 4.
Deportatione non privatur hæres electione, in addicendo legato ſibi competente. 5.
Caſus §. 5. h. l. *proponitur.* 6.
Diviſione hæreditatis à teſtatore facta, evictio inter hæredes non habet locum. 7.
An &, ſi legitima non ſit ſalva. 8.
Quid ſi filius, quæ poſt mortem patris facere debebat, faciat in vita? 9.
Fideicommiſſarius ob oneroſum fideicommiſſum, præſtitam à ſe cautionem indemnitatis contra creditores revocare non poteſt, ſi forte plus æris alieni reperiatur. 10.
In univerſali legato onera à legatario ſolvenda ſunt. 11.
Per diviſionem non remittitur fideicommiſſum reciprocum. 12.

Juramen

Juramentum in teſtamento adhibitum efficit, ut teſtamentum alias invalidum valeat omni meliori modo. 14.
Juramenti in ultimis voluntatibus ſpeciales effectus. 15. & ſeqq.
Nihil §. 23. h. l. *probat pro iis, qui abſente herede factam diſpoſitionem invalidam ex* l. f. C. de Fideicomm. *validam fieri poſſe aſſerunt.* 19.
Diſpoſitio generalis jurata habet vim ſpecialis. 20.
Conſilium non obligat eum, cui conſilium teſtamento datum. 21.
Caſus §. 25. h. l. *proponitur.* 22.
Arbitrium à teſtatore heredis commiſſum, heredis morte finitur. 23.
Hereditas per fideicommiſſum ingratis adimi poteſt. 24.
De iis, qua proponuntur in §. 26. *agitur remiſſive.* 25.
Caſus §. 27. *proponitur.* 26. 27.
Vendens contra voluntatem defuncti, fideicommiſſum petere non poteſt. 28. 31.
Quid ſi quis contra voluntatem legis tacitam vel expreſſam alienet. 29 30.
Fideicommiſſum familiare filiis & filia relictum, an ad nepotem ex filia tranſire poſſit. 32.
Mulier an familiam habere dicatur. 33.
Tutor, aſtimatione patrimonii à patre facta, non excuſatur a redditione rationem earum rerum, qua banc aſtimationem ſuperant. 34.
Qui ſolus hares putatur, & fideicommiſſo gravatur, non ſolus ſuſtinet onus, ſi poſt alius etiam heres admittatur. 35.
Fructus ab herede fiduciario medio tempore percepti, imputantur in quartam. 36.
Cautela pro gravato, privationem Trebellianica metuente. 37.
Dolus bonus eſt fraudem excludere. 38. 39.
Alternativa poſita inter heredes, reſolvitur in copulativam. 40.
Limitatur. 41.
Valet Legatum, ubi qualitatem in Codicillo ſe adjecturum dixerit teſtator, idque non fecerit. 42.

1 PRolixa *hac lex*, ſed pauca exinde extrahemus. In
princ. hæc ſpecies habetur: Pater filium, filiam,
& uxorem hæredes inſtituit, & filiam rogavit, ut acceptis
100. & aliquo fundo, reliquum matri reſtituat;
fundum illum filia partim accepit jure hæreditario à ſe
ipſa, partim jure legati à cohæredibus, quæritur, an
2 idem in pecunia? Reſp. Non, ſed totam capit jure hæreditario
de ſuo. vid. *Cujac. ad l. 8. Reſp. Papin. tom. 4.*
3 *pag. mihi* 1019. & *ſ.* Quod à donatariis mortis cauſa
quid legari, & fideicommiſſo gravari poſſint, habetur
in §. 1. qui elatus eſt, ut & in *ſecundo*. Autor *ad L.*
4 *5. n. 1. C. ad L. Falcid.* Et quod legatario muto & ſurdo
mandari poſſit, ut rem legatam, cum morietur, mihi
5 reſtituat, habetur in §. 3. Electionem autem ſi habeat
hæres, cui ex nepotibus præſtet fideicommiſſum, non
amittit hæres, ſi deportatus ſit, ſed retinebit uſque ad
mortem naturalem, & ſi ſine electione moriatur, omnes
venient, quod exprimitur in §. 4.
6 In § 5. vero hæc eſt ſpecies: Teſtator, qui alienavit
fundum dotalem, duplex legatum relinquit uxori,
1. certam rem. 2. pretium fundi dotalis venditi ab
emptore ſolvendum. Si uxor acceptat primum legatum,
propter hoc tenebitur etiam acceptare ſecundum
legatum, nec poteſt fundum oblato pretio revocare,
ſed per exceptionem doli repellitur. *Petr.
Barboſ. in l. ſi cum dotem* 23. §. *ſi pater. ff. ſol. matr. nu-*
7 *mer.* 20. ſequentes §§. declarari videntur apud *Cujac.
ad d. l.* 8. Sed videamus § *evictis* 8. ſatis celebrem,
cujus hæc ſumma: Quando teſtator diviſit
bona inter hæredes, non habet alter contra alterum
actionem de evictione, bene tamen exceptionem.
Peregr. art. 52. *numer.* 72. *Menoch. conſ.* 87.
numer. 98. *Fuſar. qu.* 619. *Caball. de Evict.* §. 4.
numer. 23. Autor *ad L.* 14. *num.* 9. & in. *C. Fa-*
8 *mil. hercif.* Prius intelligitur, ſi omnibus ſalva ſit legitima.
Gail. lib. 2. *obſ.* 116. *Molina de J. & Jure diſp.*
245. *numer.* 10. *Petr. Sanz. de Diviſ. Boner lib.* 1. *c.*
8. *numer.* 13. *Caldas de empt. c.* 31. *numer.* 12. Autor
ad L. 4. *num.* 5. *C. de Evict.* licet contra ſentiat *Sande
lib.* 4. *tit.* 11. *d.* 2.
9 In §. 10. proponitur caſus, in quo pater filiam gravaverat,
ut cui vellet, ex liberis præſtaret fundum
poſt mortem ſuam. Hæc in vita ſua uni ſolvit & præſtitit,
an recte? Videtur quod ſic *ob l. poſt mortem.*
12. *C. de fideicom.* Sed negatur, quia incertum eſt,
an ille matri ſuperſtitutus ſit, & ita præmatura reliquis
vel ſaltem uni ſuperſtiti non præjudicaret, vide
l. 41. §. 12. *de leg.* 3. *Salgado in Labyrintho p.* 2. *c.* 15.
10 *numer.* 69. Tranſeo ad §. 16. cujus hæc ſpecies:
Emit quis menſam argentariam à fiſco, quam mihi
legat per fideicommiſſum, hæres præſtat mihi, ſed
præſtita à me cautione indemnitatis contra creditores.
Sed forte plus æris alieni reperio, an poſſum revocare
cautionem Neg. quia eſt ſimilis emptioni, quæ
non poteſt ob quamlibet læſionem reſcindi, ſed
enormem tantum. Collige, in univerſali legato one-
11 ra à legatario ſolvenda. *Carpz. dec.* 20. *conf. l.* 15.
in f. de dote legata. Quando hæredes reciproce ſibi
12 invicem per fideicommiſſum ſubſtituti ſunt, tunc
per diviſionem fideicommiſſum tacite remiſſum & ſublatum
non videtur, ut communiter *ex hoc* §. 18. probant
Dd. *Gail. lib.* 2. *obſ.* 139. *Maſc. concl.* 777. *Menoch.
lib.* 4. *praſ.* 115. *Beregr. art.* 52. *nu.* 18. *Zaſ. in
l. qui Roma.* 122. §. *ult. de V. O.*
13 Ex §. *dulciſſimis*. 20. ſolet allegari regula minus
dulcis, quod communio ſoleat diſcordiis materiam
præbere, Aut. *ad L.* 1. *num.* 10. *C. de Pred. & aliis rebus
minor.* quæ tractatur à *Barboſa Loc. l.* 3. *c.* 32.
ax. 4.
14 In §. 23. agitur de fideicommiſſo ſub juramento relicto.
Nam juramentum à teſtatore vel hærede, de
obſervanda ultima voluntate præſtitum, ut actus valeat
omni meliori modo, licet teſtamentum ipſum ſit
invalidum, ob defectum ſeptem teſtium, modo ut
15 alia voluntas ultima valere poſſit. Et ſic juramentum
teſtatoris enixam innuit non tantum ejus voluntatem,
ſed vim habet clauſulæ codicillaris. *Peregrinus de fideic.
art.* 34. *n.* 75. ſive §. *hic* de juramento teſtatoris
præſtito, ſive ab hærede præſtando agatur. *Covar.
in cap. Raynaldus* §. 3 *num.* 16. *X. de Teſtam.* & jura-
16 mentum omnem defectum formæ ſupplet. *Card. Mantica
de tacit. & ambig. convent. p.* 2. *lib.* 28. *tit.* 1. *nu.*
33. & *tit.* 2. *numer.* 29. *Berlich. dec* 81. *n.* 14. Autor *ad
L.* 6. *n.* 6. *C. de Probat.* & facit actum valere omni
17 meliori modo, *per tradita Berlich. d. l. num.* 15. &
18 ideo juramentum vel adhibita obteſtatio facit ut debeatur
legatum, licet nulla ſolennitas acceſſerit. *Cujac.
hic. Col. arg. l.* 30. *nu.* 30. Et ideo ex hoc caſu ſpeciali
19 non ſequitur, quod abſente hærede facta diſpoſitio invalida,
ex *l. fin. C. de fideicom.* valida fiat. *Finckelth.
obſ.* 51. Ideo inferunt *ex h.* § diſpoſitionem generalem
20 juratam habere vim caſus ſpecialis & expreſſi. *Tiraq.
de LL. Connub. g.* 7. *n.* 152. & *ſeq. Born. dec.* 3. *n.* 8. Autor
ad d. L. 6. *n.* 7. *C. de Probat. Alph. Collect.* 317. Aliter
Hannib. in rep. l. nemo. de leg. 1. *num.* 100.
21 In §. 24. monetur, conſilium, v. gr. de non faciendo
teſtamento, non importare neceſſitatem, nec fideicommiſſum,
quaſi rogatus eſſet, hæreditatem legitimis
hæredibus relinquere. *vid. Dd. allegati à Barb.
Locupl. l.* 3. *c.* 57. *ax.* 21.
22 In §. 25. pater filiæ mandat, ut hæreditatem diſtribuat
inter ſuos liberos, prout quiſque de matre ſeu hærede
meruerit. Si mater non inæqualem diſtributionem
fecerit, & non probentur alicujus filii demerita,
omnes æqualiter matri ſuccedent, quia videtur
arbitrium matris electum, qua mortua, ceſſat arbitrium;
ſed

Digitized by Google

ſed quorum demerita atque inobedientia probantur,
23 illi ab eo fideicommiſſo excluduntur. Notandum,
quod arbitrium à teſtatore hæredi commiſſum, hære-
24 dis morte finiatur, & quod per fideicommiſſum hære-
ditas ingratis adimi poſſit.

25 In §. *Donationis*. 26. proponitur exemplum, ubi
quis codicillum fecerat, & apud æditum per epiſto-
lam depoſuerat; & additur, non quæri cum quo de ul-
tima voluntate ſua loquatur, ſed in quem intentio di-
rigatur. *Ant. Fab. l. 3. conject. c. 12.* & quod donatio
hic ſecundum verba appellata, in vim fideicommiſſi
valet, juxta *Bach. in Treutl. v. 2. diſp. 19. th. 9. lit. A. in
fin.*

26 In §. 27. ponitur hæc ſpecies: Libertos quinque quis
reliquit hæredes, & quemlibet accepta alienare prohi-
buit. Quatuor priores ſua alienarunt, ſolus quintus
habebit petitionem fideicommiſſi, quia ille non venit
contra voluntatem defuncti; qui enim prohibitionem
defuncti neglexit, non poteſt aliquid ex teſtamento pe-
27 tere. Sed pone, primum alienaſſe ſuum, & poſtea eti-
am ſecundum & tertium; hic, ſi primus ſine liberis
moriatur, petent ſecundus & tertius. Sed pone ſe-
cundum mori, qui poſt primum vendiderat ſuam
partem primus non petet fideicommiſſum, quia pri-
28 mus fuit, qui voluntatem defuncti violavit. Collige,
qui venit contra voluntatem defuncti, non poteſt fidei-
commiſſum ex teſtamento petere, ſed bene, qui venit
contra voluntatem legis tacitam. v. g. Fideicommiſ-
ſum, cujus alienatio non eſt expreſſe à teſtatore pro-
29 hibita, licet alienem, tamen fideicommiſſum ex teſta-
mento petere poſſum alio cohærede ſine liberis mortuo.
Surd. conſ. 70. n. 11. Rimin. conſ. 20 n. 12 Sande lib. 4.
30 *tit. 5. def. 16.* Sed ſi expreſſe prohibita eſſet alienatio,
tunc ſecus *per h § Sande d. l.* Autor *ad L. ult. num. 22.
C. Communia de Legat.* Ratio prioris in *l 66 de Rei Vind.*
31 *Berl. p. 2. dec. 267. n. 16.* Et *ex hoc* §. probant, quando
quis prohibet alienationem, ut in familia retineatur,
quod tunc per contraventionem inducatur fideicom-
miſſum. *Cephal. l. 5. conſ. 729. num. 29. & ſeq.*

32 In §. 28. proponitur, quod quis habens tres libertos,
& unam libertam & his prædium legaverit, ne de no-
mine familiæ exiret an liberta ſuam partem ad filium
ſuum tranſmittere poſſit? Vid. quod non, quia filius
libertus non eſt ex illa familia libertorum, vel non de
33 eodem nomine; Sed affirm. Unde probant, filiam li-
bertæ computari in familia libertorum. Collige, quod
mulier, licet proprie familiam non habeat, largo ta-
men modo habeat eam. *Dec. conſ. 23. n. 5. & conſ.*
34 481. *num. 10. & ſeq.* Æſtimatio autem patrimonii facta
à patre, non abſolvit tutorem, quo minus de eo etiam
reddere rationem teneatur, quod dictam æſtimationem
35 ſuperat. §. 30. Si quis autem putans, per errorem me
ſolum eſſe hæredem, à me relinquat fideicommiſſa va-
ria in codicillo, poſtea vero & alius mecum ab inteſta-
to ſuccedat in gradu par, tunc parte dimidia ſum ſu-
blevandus, ut tantum pro parte dimidia tenear præſta-
re fideicommiſſa? per §. 29. *h. l. Donell. l. 8. c. 29. poſt.
lit. B.*

36 Ex §. 31. notandum, licet fructus in reſtitutione fi-
deicommiſſi non veniant. *l. 18. ad Trebell.* imputantur
tamen in eam quantitatem, quam fiduciarius hæres de
fideicommiſſo retinere poteſt. *d. l. 18. §. 1. & l. 15. § 3.
ad L. Falc. Donell. lib. 7. cap. 25. poſt. lit. E. Dn. Struv.
Exerc. 36. t. 31.* Verum videtur reſtitutio fructuum tacite
mandari. *vid. Menoch. conſ. 183. nu. 45.* Sed quia hac
37 ratione gravatus privaretur Trebellianica vel legitima
ſua, ideo datur conſilium gravato, ut ſi alias ab inteſta-
to ſuccederet, ſpreta ſucceſſione teſtata, ſuccedat ab in-
teſtato, neque id fieret in præjudicium fideicommiſſa-
rii, & ſic non impingeret in Edictum: *Si quis omiſſa
cauſa &c.* ſed fraudem à teſtatore ſibi ſtructam exclu-
deret. *Rimінald. vol. 5. conſ. 510. nu. 46.* Nota hic, quod
38 dolo malo facere non videatur, qui dolum tantum ex-
cludit. *Hill. in Donell. l. 18. c. 3. lit. UU.* cujus tamen

tradita de mendacio officioſo non probo; nec Sancto-
rum exempla ex aſſe probanda. conf. *Alciat. de præſ.*
39 *reg. 3. præſ. 18.* Sed hoc tamen certum mihi eſt cautelas
ſine mendacio admittendas, quibus fraus nulli fit,
ſed fraus excluditur, de quo alibi.

40 Ad §. *penult.* Summa eſt: Licet alternativa poſita in-
ter honoratos i. e. hæredes, reſolvatur in copulativam.
41 *per l. pen. C. de A. & R. S.* ſecus tamen eſt, quando
cadit inter perſonas, inter quas eſt affectio ordinata:
nam eo caſu ſervat naturam disjunctæ; & ſecundum
ordinem ſcripturæ videntur vocati, licet ordo videa-
tur inverſus. *Jaſon in d. l. pen. n. 2, in tertia limitat,
Peregr. de fideicom. art. 18. num. 24. Menoch. conſ. 187.
n. 10. Fuſar. qu. 476. n. 8. P. Barb. in L. Cajus 46. n. 21.
ff. ſolut. matrim.* Autor *ad L. 4. n. 4. C. de verb. Signif.*
Idem videtur dicendum in contractibus. *Stracha de
Adjecto p. 1. n. 21.*

42 In §. *ult.* cujus ſpecies *in textu* plana, notandum:
Legatum valere, licet qualitatem in codicillo ſe adje-
cturum dixerit, idque non fecerit. *Petr. Criſp. in rep.
Rubr. de leg. n. 74. vol. 4.*

ad L. Qui ſolidum. 78.

SUMMARIA.

*Si pars fideicommiſſi liquida, pars illiquida, illa inte-
rim præſtanda. n 1. 2.*

*Prædium legatum ſi per reſtitutionem in integrum mihi
adimatur, pretium tamen mihi debetur. 3.*

Cauſa juſta litis liberat ab expenſis. 4.

*Rem extra familiam liberorum alienari prohibitam, ulti-
mus de familia in extraneum hæredem transferre po-
teſt. 5.*

*Creditor prædium alienari prohibitum, an poſſit diſtra-
here. 6.*

*Alienatio in favorem familiæ prohibita, extraneis non
prodeſt. 7.*

1 Fideicommiſſarius petebat fideicommiſſum ſolidum
ſine detractione, ſed cum eſſet illiquidum, annon
Falcidia detrahenda, interim ille tres ſaltem partes pe-
tit, quæritur, an ſi hæres nec tres partes ſolvere velit
ob moram teneatur? Quod affirmatur *h. L.* Unde col-
ligunt, quod propter pendentiam litis ſuper illiquidis,
non differatur executio, quoad liquida. *Lancellot.*
2 *de attentat. p. 2. c. 4. lim. 28. n. 1. & ſeq.* & ſic qui to-
tum petit, objecta exceptione Falcidiæ vel ſimili, po-
teſt interim partem petere, alias ei mora fiet. *Vid Not.*
Dni. Autoris *ad L. Quidam exiſtimaverint. 21. ff de
Reb. cred. & not. ab Hier. Butigella in repet. l 1 §. ſi
ſtipulanti nu. 18. de V. O. vel. 6. Paragraphi primi* hæc
3 eſt ſpecies: Titius à Curatoribus Reip. aliqua prædia
cum ſolennitatibus bona fide emit, poſtea unum ex il-
lis prædiis mihi legat, & moritur: poſtea Reſpubl. re-
ſtitutionem petiit in integrum ob læſionem, quam ob-
tinet, ideoque Titii hæredes prædia omnia, etiam id
quod mihi legatum reſtituere, Reſpublica vero pretia
eorum reddere tenetur, ex quibus etiam æſtimatio-
nem prædii mihi legati conſequor. *Conf. Aldroband.
conſ. 18. nu. 15.*

4 Ex §. 2. id colligendum, quando quis juſtam cau-
ſam litigandi habet, quod compenſentur expenſæ
litis, *Carpz. part. 1. c. 31. def. 26. Hill. in Don. lib. 26.
c. 3. lit. H.*

5 In §. 3. proponitur hic caſus: Teſtator prohibue-
rat alienationem extra familiam liberorum, nec ul-
tra proceſſerat alios vocando, & tunc ultimus de fa-
milia ſine liberis decedens, poteſt hæredem extra-
neum inſtituere, & actionem tranſmittere, ad re-
vocandum alienata per alios de familia, ſicut ipſe po-
tuiſſet facere, quia nullus alius eſt, qui petere poſ-
6 ſit. *Rimin. vol. 5. conſ 482. num. 55.* Contra prohibi-
tionem alienatum prædium poteſt revocari; ſed ali-
ud, ſi teſtatoris creditor, oppignoratum prædium.

vendat. Nam hæc alienatio eſt neceſſaria, & habet
7 cauſam prohibitione antiquiorem. Quando alienatio
in certæ familiæ favorem prohibita, non alii, niſi illi,
qui ſunt de familia, habent petitionem fideicommiſſi.
Sande l. 4. t. 5. def. 5. & cauſa prohibitionis ceſſante,
ceſſat etiam prohibitio. *Tiraqu. in tr. ceſſante cauſa numer.* 222. Aut *ad L. 25 n. 4. C. de Tranſact.*

ad L. Quæ fideicommiſſa. 79.

SVMMARIA.

Caſus Legis proponitur. n. 1.
Per errorem juris ſibi quis præjudicare poteſt in fideicommiſſo petendo, 2. 3.

1 UXor hæres inſtituta à marito rogata erat, ut moriens libertis mariti quædam prædia reſtitueret,
moriens autem uxor tam ſuis quam mariti libertis
uſumfructum per fideicommiſſum reliquit, quod amplexi liberti mariti, quæritur, an ex primo teſtamento fideicommiſſum petere poſſint, ſcil. illa prædia,
quorum ex parte tantum uſumfructum ex ſecundo, i. e.
hæredis teſtamento, amplexi ſunt? Quod negatur,
2 quia videbantur in jure errare, quaſi liceret hæredi mutare voluntatem defuncti in fideicommiſſis. Error autem juris in damnis rei ſuæ amittendæ non nocet. *l. 7.*
3 *& 8. de jur. & facti ignor. Cujac ad l. 11. Reſp. Papin. Conf. Rimin. in L. juris ignorantiam. 6. num. 15. C. Qui admitti.*

ad L. Legatum. 80.

SVMMARIA.

Dominium rei legatæ quomodo tranſeat in legatarium. num 1.
Heres circa rem legatam nihil diſponere poteſt. 2.
Acceſſiones Legati ad Legatarium ſpectant. 3.
Ut dominium legati tranſeat, quales termini præſupponendi, 4.

1 DOminium rei legatæ recta tranſit in Legatarium,
Autor *ad L. un. n. 2. C. Quod legat.* ubi duo ſingularia 1. quod tranſeat ſine traditione, 2. Retro
2 verſus, à die mortis. Cujus duplex effectus, quod I.
neque ab hærede de re legata aliquid ſtatui poſſit, &
quicquid ſtatuit, in irritum recidat. *L. ult. §. 3. C.*
3 *Comm. de Leg.* II. Ut omnes acceſſiones ad legatarium
ſpectent. *l. 86. § 2. de leg. 1. Donell. lib. 8. c. 18.* ubi id
4 *Hillig. lit. D.* declarat, ſi rerum conditio id patiatur:
nam termini habiles præſupponendi; dominium enim
non tranſit, ſi res aliena legata, aut genus, aut quantitas, aut duæ res diſtinctæ. *conf. Socinus in l. 1. h. t. num. 411.*

ad L. Si quis. 81.

SVMMARIA.

Teſtamentum irritum factum, reddit legata in eo inutilia. num. 1.
Secus de jure novo. 2.

1 FIdeicommiſſa relicta ab hærede, ſi teſtamentum
irritum fiat, & ad legitimos redeat hæreditas,
licet iidem ſcripti eſſent, intercidunt tamen legata;
2 Sed id de jure novo mutatum. *Auth. ex cauſa C. de liber. præterit.*

ad L. Debitor. 82.

SVMMARIA.

Debitum in diem pure legatum utile eſt. n. 1.
An &, ſi vivo teſtatore dies cedat. 2.

1 DEbitor cum creditori debitum in diem pure legat, utile eſt legatum, niſi vivo teſtatore dies
2 cedat, quæ ſententia tamen à Papin. *in l. 5. ad Falc.* &
à Juſtin. *in §. 14. Inſt. de leg.* rejecta videtur. *Donell. l. 8. c. 11. lit. R.* quamvis hanc legem *d. l. Hillig.* ſecutus
Pacium cent. 6. qu. 18. intelligat de legato, quod vindicari non poteſt, v. gr. quantitate.

ad L. Latinus. 83.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. num. 1.
Deciditur. 2.
Conditio adjecta fideicommiſſo univerſali, videtur repetita ſubſtitutione fideicommiſſaria. 3.

1 LIbertus inſtituit patronum ex ſemiſſe, filiam autem ex alto ſemiſſe, & ab ea petiit, ut ſemiſſem ancillæ patroni reſtitueret, cum manumiſſa eſſet,
poſtea filiæ ancillam directe ſubſtituit; ſed cum filia
repudiaret hæreditatem, patroni juſſu ancilla adiit hæreditatem, quæritur, annon conditio manumiſſionis,
quæ fideicommiſſariæ ſubſtitutioni addita, in ſubſtitutione directa videatur repetita, & ita ancilla, quam-
2 diu talis, non potuerit adire hæreditatem? Quod
affirmatur. ſcilicet tacite repetitam videri conditionem,
ſi manumiſſa erit, quia in favorem fideicommiſſariæ
3 addita. *Cujac. ad l. 11. quæſt. Paul.* Ergo conditio addita fideicommiſſo univerſali, videtur repetita, ſi fideicommiſſarius hæredi ſubſtitutus. *Bart. hic & Caſtr. in L. Avia. 77. ff. de Cond. & dem. pr. num. 2. Ruinus conſ. 176. n 13. vol. 2. Men. lib. 4. præſ. 179. in fin* quod
de conditione in favorem fideicommiſſarii adjecta, intelligit *Peregr. art. 16. num. 7. vid. Soc. jun. conſ. 157. num. 13. vol. 2.*

ad L. Creditorum. 85.

SVMMARIA.

Debitor legans creditori rem pignori obligatam, non cenſetur id facere in compenſationem debiti. num. 1.
Ex h. l. *probatur* Berlich. *deciſ. p. c. cujus ſpecies proponitur. 2.*

1 QUando debitor legat rem pignori obligatam
creditori, non videtur id animo compenſandi
facere, Aut. *ad L. 6. n. 4. C. de Hæredit. Act. Et ad L. 16. n. 2. C. h. t.* quia I. debitum eſt voluntarium, i.e.
habet principium voluntarium, ubi non præſumitur
animus compenſandi. *Mant. lib. 10. tit. 2. nu. 2. Menoch. lib. 4. præſ. 103. Carpzov. p. 3. c. 13. def. 29.* Autor
ad L. un. n. 26. C. de Rei ux. Act. Et ad L. 6. n. 2. C. de hæred. inſtit. Et ad L. 16. nu. 2. C. h. t. II. quia quanti-
2 tas debetur, species autem legatur. *Nevizanus conſ. 62. n. 29. Menoch. conſ. 23. n. 27.* Et *ex hac lege* poteſt
probari opinio *Berlichii p. 2. dec. 23.* in hac ſpecie: Maritus domum pro ſe uxore emit, & uxorem ex ſtatuto
inveſtiri fecit, quod habere videtur vim donationis
mortis cauſa, ut actus valeat, quia non videtur compenſare velle dotem, ſed præter dotem uxor ſuperſtes
dimidiam dotem habet, niſi de animo compenſandi
appareat, ubi tamen, ſi in dimidia parte domus quid
minus eſt, quam in portione ſtatutaria, hoc quod deeſt,
ab illius hæredibus petere poteſt. conf. *l. 53. h. t.* Namque debitum mariti eſt voluntarium. *Berlich. d. l.* conf.
l. 53. h. t.

ad L. Cajus. 86.

SVMMARIA.

An legato omnium, excepta domo cum iis, quæ in ea reperiuntur, ſimul excipienda nomina ibi reperta. n. 1.
Domo cum omnibus, quæ ibi ſunt, legata, legato non continentur pecuniæ ad fœnerandum depoſitæ. 2.
Extenditur. 3. Quæ hoc modo contineantur. 4.
Appellatione bonorum relata ad certum locum, non veniunt nomina. 5.
Limitatur. 6.

1 SI quis legato omnium, excipiat domum & om-
nia quæ in ea ſunt, argentum, ſuppellex, ſi in
ea domo reperiantur, ſunt excepta. Nomina tamen non
videtur excepiſſe, licet ibi extiterint, quia nomina
non habentur eo fine, ut perpetuo maneant in domo,
ſed ut aliquando exigantur. Sic quæ ad tempus tantum
2 ſunt, ut pecuniæ ad fœnerandum depoſitæ, non conti-
nentur, ſi domus cum omnibus, quæ ibi ſunt, lege-
tur. *l. 84. de Leg. 3.* Idem de iis, quæ mercis cauſa
comparata ſunt. *l. 32. §. 2. de Uſufr. leg.* Alias autem
4 quæ ad perpetuum domus uſum, vel patrisfam. deſti-
nata, continentur legato. *Carpz. p. 3. c. 13. def.* 28.
5 Unde colligunt Dd. quod appellatione bonorum relata
ad certum locum, non veniant nomina. *Tiraq. ad l. ſi
unquam.* 8. *C. de Revoc don. verſ. bona. n.* 13. *Pinell. ad
Rubr. C. d. bon. matern. p.* 1. *n.* 10. *& ſeq.* Conf. tamen
6 *Berous vol.* 2. *conſ.* 44. *num.* 31. *& ſeq.* Sed ſi deſcriban-
tur à loco provinciæ v. gr. omnia nomina Luſatica;
Sleſitica, tunc videntur nomina intelligi, quæ in Lu-
ſatia excuti poſſunt. *Pinell. d. l. n.* 12. ubi citat *Alex.
lib.* 1. *conſ.* 16. *Socinum conſ.* 101. *n.* 2. *lib.* 1.

ad L. Titia. 87.

SUMMARIA.

Caſus, ubi ex cauſa lucrativa idem bis ſolvitur. n. 1.
*Ratione fideicommiſſi minori relicti, currunt uſuræ ſolo
tempore tardæ ſolutionis.* 2.
Quid ſi major factus. 3.
Quid ex h. l. *colligatur.* 4.
Exemplum ſubſtitutionis reciprocæ tacitæ, quæ ex h. l.
probatur. 5.
Quæ hic requirantur. 6.
*Donatio inofficioſa facta uni filiorum, per alias uſque ad
legitimam revocatur.* 7.
Legitima hujus quantitas. 8.
*Donatio inofficioſa inter vivos à patre in filium facta;
quomodo emendari poſſit.* 9.

1 LEgavit mihi aliquis teſſeram frumentariam, ſeu
certam aliquam quantitatem frumenti ex publico
percipiendam: ſed ego eandem inter vivos donatam
percepi, an poſtea ex teſtamento conſequi poſſim
æſtimationem? Videtur quod non, quia ex cauſa lu-
crativa idem bis ſolvi nequit: Sed reſpondetur hic,
quod in legata quantitate non habeat locum regula de
2 duabus cauſis lucrativis. Hæc deciſio habetur in pr. In
§. 1. dicitur, quod, quando fideicommiſſum relinqui-
tur minori, ex ſolo tempore tardæ ſolutionis currant
uſuræ; ſed eo facto majore, deſinunt currere, ſed ibi
3 opus eſt interpellatione. Autor *ad L. 1. n. 2. C. de uſur.
& fruct. leg.* Ideoque *hunc textum* ſingularem vocat
4 *Caſpar. Rodericus de jure Cenſuum p. 2. q. 15. n.* 40. Col-
ligunt *ex hac lege* regulam ceſſante cauſa privilegii, ceſ-
ſat privilegium. *Tiraq. in tr. Ceſſante cauſa. p. 1. n.* 203.
5 Aut. *ad L. 25. n. 4. C. de Tranſact.* Quando autem te-
ſtatur pluribus hæredibus expreſſe vocatis, ultimo eo-
rum morienti in tota hæreditate ſubſtituat, eo caſu te-
ſtator inſtitutos videtur invicem & reciproce ſubſtitu-
iſſe. §. 2. *h. l.* & hæc vocatur ſubſtitutio reciproca taci-
ta, quam ex *h.* §. communiter probant. *Men. lib. 4. præſ.*
62. *num.* 1. *Covar. ad C. Raynucius.* §. 8. *X. de Teſtam.
Dd. ad l. hæredes mei.* 7. §. *cum. ita.* 1. *ad Trebell. Pe-
regr. art.* 13. *n.* 14. *Mant lib.* 7. *tit.* 5. *n.* 3. *&* 10. *Maſc.
concl.* 774. *Fuſar. de Subſt. qu.* 472. *nu.* 106. *ſ.* quia ulti-
mus moriens non poſſet totam hæreditatem reſtituere,
niſi cæterorum portiones ad eum perveniſſent. *Pariſius*
6 *lib. 3. conſ.* 72. *nu.* 39. Ideoque duo hic neceſſaria 1. ut
ſubſtitutio ſit facta in tota hæreditate. 2. ut ultimo fiat
ſubſtitutio. *Pariſ. l. 2. conſ.* 43. *num.* 36. quæ duo pluri-
bus relatis Dd. etiam requirit *Cephal. l. 3. conſ.* 430.
numer. 36. Licet videatur contra diſputare *Vaſq. de
Succ. progr.* §. 25. *num.* 24. Sed requirit *Ruminaldus
vol. 4. conſ.* 358. *nu.* 110. *& ſeqq.* ut omnes ſint honorati.

Et quod de toto fundo loquatur §. ex indefinito ſer-
7 mone probat *Rim. conſ.* 412. *num.* 10. *& ſeq.* Donatio
inofficioſa facta in filium, vel nepotem uſque ad legi-
timam, à cæteris liberis revocari poteſt. §. 3. *h. l.* Au-
tor *ad L. 1. n. 1. C. de inoff. don.* Quæ legitima in facti
ſpecie eſt dimidia donatæ ſummæ. conf. *Bronch. cent.*
8 3. *aſſert.* 75. *& Finckelth. obſ.* 60. De inofficioſa dona-
tione inter vivos facta à patre in filium agitur §. *ult.*
quæque poteſt à patre ipſo emendari, ſi filium dona-
9 tarium fideicommiſſis graver, Speciem facti prolixius
refert *Cujac. ad l. 14. Reſp. Julii Pauli tom. 1. p.* 1666.

ad L. Lucius. 88.

SUMMARIA.

Caſus pr. hujus l. *proponitur. n.* 1.
*Executori minus expendenti, quam deſtinatum fuit reſi-
duum non proficit.* 2.
*Impugnans hæredem de dolo ratione teſtamenti, an amit-
tat, quod ipſi in teſtamento relictum, ſi ſuccum-
bat.* 4.
*Hæres, quod plus ſolvit uni ex legatariis, aliis detra-
here non poteſt.* 5.
*Legatum ſic conceptum: Seja & reliquis libertis prædium
lego, an hic vocatio cenſeatur facta in viriles portio-
nes.* 6.
*Teſtator legata in duplum præſtari volens, an inter hæc
numerata domus & dos æque in duplum præſtan-
da.* 7.
*Legato nomine hæres ad ſolam ceſſionem nominis fa-
ciendam tenetur.* 8.
*Relicta in defectum teſtamenti videntur relicta ab inte-
ſtato.* 9.
*Debitum legatum, quod non debetur, peti poteſt ut fidei-
commiſſum.* 10.
*Legatum, ubi teſtator aliquid vult fieri à legatario quod
ipſe facere non potuit, inutile eſt.* 11.
*Inſtituto filio cum nepotibus, pater videtur vocaſſe Fi-
lium cum nepotibus ordine ſucceſſivo.* 12.
*Prohibitio alienationis, ut res in familia maneat, indu-
cit fideicommiſſum perpetuum.* 13.
*Inteſtata ſucceſſio, quando à teſtatore prohibita cen-
ſeatur.* 14.
Modus teſtandi in §. ult. h. l. *quatenus habere poſſit effe-
ctum clauſulæ codicillaris.* 15.

1 PAter filiis prælegat, quicquid eis inter vivos do-
naverat, pater vero etiam unius filii nomine exer-
cuit calendarium, i. e. pecuniam peculiarem filii uni-
us fœnori expoſuit nomine filii, & uſuras accepit, te-
ſte Calendario, quæritur, an hæc accepta cedant lega-
2 to? Quod hic affirm. quæ deciſio in *princ.* habetur. Et
in §. 1. notatur, executorem teſtamenti, ſi ei certa pe-
cunia data, ad hoc vel illud faciendum, nullum
exinde commodum reportare debere, ſi non omnem
pecuniam ei negotio impendit. Quando etiam onera
præterita & futura alicui exſolvenda, de præteritis
adhuc pendentibus & nondum ſolutis accipiendum,
3 per §. 2. De materia §. 3. quod modus pro præſtito ha-
beatur, ſi per legatarium non ſtetit, alibi tractatur
fuſius.
4 Ad §. 4. Species hæc: Subſtituit me Cajus hæredi,
vel mihi legat aliquid: Mortuo Cajo ago contra hæ-
redem de dolo, quod teſtator voluerit me hæredem
inſtituere, & ita voluntatem ſuam mutare, ſed im-
peditus fuerit ab hærede ſcripto, in priori teſta-
mento, ſi ſuccumbam, an ex ſubſtitutione vel ex
legato agere poſſim? Videtur, quod non, ob *l.* 8. §.
meminiſſe ff. de inoff. teſt. Sed aff. quia non egi de teſta-
5 mento, ſed de hæredis dolo. Si hæres plus tempore vel
re uni legatario ſolverit, id reliquis detrahi non debet, *per*
6 §. 5. *h. l.* Si quis reliquerit Sejæ & omnibus libertis
aliis prædium, quæritur, an Seja habeat dimidiam?
Vid. quod ſic, *per L. interdum.* 13. *pr. ff. de hæred. inſt.*

Sed hic dicitur, quod in virilibus ſuccedat portioni-
bus, quod par videatur affectus teſtatoris erga omnes,
& ideo magis valeat paritas rationis, quam verborum
contextus, & res prohibita extra familiam alienati.
*Weſenb. vol. 1. conſ. 41 n.148. & ſeq. & Berlich. p. 2. dec.
314. nu. 51. & ſeqq. Crotus in rep. L. Re conjunctis. 89.*
7 *nu. 33. de leg. 3.* Porro, ſi filium hæredem inſtituit, &
ab eo pater legata reliquit, v. gr. dotem uxori, cen-
tum Cajo, domum Titio, &c. poſtea me pupillariter
filio ſubſtituit, addito hoc, quod ego legata in du-
plum præſtare debeam, quæritur, an etiam dotem in
duplum præſtare debeam, & domum? Quod negatur
quia dos potius æris alieni inſtar eſt, quam legatum;
& quantitas duplari poteſt non ſpecies. Id habetur in
8 §. 7. Paragraph. 8. eſt perſpicuus, quod legato nomi-
ne hæres non debitum præſtare idoneum, ſed actio-
nem cedere teneatur. In defectum hæredum inſtituto-
9 rum ſi quid relinquatur, videtur relictum ab hæredi-
bus ab inteſtato. §. 9. *h. t. Sande lib. 4. tit. 4. def.* 10.
10 Confeſſio etiam debiti à teſtatore, ubi nullum tamen
debitum ſubeſt, inducit fideicommiſſum in §. 10 Pergo.
11 Ad §. 13. Si teſtator juſſit, ut quid fiat à legatario,
quod ipſe teſtator facere non potuit, ut ſi legatarium
roget ut relictum ancillæ ſuæ, teſtatoris ſcilicet, cui
ipſe teſtator legare non potuit, reſtituat nec fidei-
commiſſum, nec legatum valet, ob improbabilem ejus
finem, ut fraus legi fieret. Ita *Donell.* l. 8. *c.* 16. *& ibi
Hill. lit. C.*
12 Ex §. 15. ſolent probare, quando quis vocavit filium
ſuum & nepotes, quia inter vocatos cadit ordo neceſſi-
tatis, quod hic lucum habeat ordo ſucceſſionis, &
quod filius non ſit ſimul vocatus cum nepotibus, ſi-
cut hic contra filium nepotes nondum vocati, agere
non poſſunt; ſecus, ſi illi vocari haberent tantum in-
ter ſe ordinem affectionis, non neceſſitatis *Covar. in
cap. Rainut. X de teſtam.* §. 2. *n.* 6. *Hended. lib.* 2. *Con-
ſult.* 65. *num.* 7. *Carpz. p.* 3. *c* 8. *def.* 7. *& Fuſar. qu.* 475.
13 Collige etiam, quando teſtator prohibuit alienatio-
nem, ut in familia maneret, perpetuo eſſe fideicom-
miſſum *Riminald. conſ.* 371. *num.* 184. licet diſſentire
videatur ex parte *Ceph. conſ.* 401. *n.* 47.
Ex §. 16. notetur, quod teſtator poſſit Impedire
14 inteſtatam ſucceſſionem de aliqua certa perſona, quia
legem rei ſuæ dicere poteſt, quam vult, & tunc vi-
detur prohibita inteſtata ſucceſſio cum teſtator prohi-
buit nominatim, ne relinquat certæ perſonæ. *Peregr.
art.* 14. *n.* 30 *& ſim.* & ſic prohibitio alienationis facta
odio certæ perſonæ valet, *Fuſar. qu. 686. per tot.*
15 In *§. ult.* dixerat pater, ſe non velle teſtari juxta le-
ges, ſeu adhibitis ſolennitatibus, & ſi quid minus
perite aut non legitime diſpoſuerit, voluntatem tamen
hominis ſani obſervandam eſſe. Hæc videtur clauſula,
omni meliori modo, de qua alibi. *Vaſq. de Succeſſ.
creat.* §. 25. *in princ.* ſi modo adſit ſolennitas ad codi-
cillum, vel aliam voluntatem ultimam neceſſaria. *Joh.
Hannibal. in rep. L. Nemo poteſt. de leg.* 1. *numer.* 128.
vol. 4.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Caſus pr. legis proponitur. n. 1.
Ratio dubitandi & decidendi. 2.
*Fideicommiſſum per nudam epiſtolam relinqui poteſt. nu-
mer.* 3.
Quid hodie obtineat. 4.
Caſus §. 1. *h. l. proponitur.* 5.
Deciditur. 6.
*Conditio ad perſonam unius adjecta, an in perſona alterius
perſona conjuncta repetita videatur.* 7.
Dos gravari poteſt. 8.
Conciliatio legis obſtantis. 9.
*Alienatio rei ſubjecta reſtitutioni an valeat, ſi facta ſit
ab hærede ignorante.* 10.
Extenditur hujus deciſio. 11.
Quæ valet in fideicommiſſo particulari. 12.
Quibus caſibus fallat. 13.

1 TEſtamentum condidit Titius, & in eo his vel
ſimilibus verbis uſus; ſi quid ſcriptum obſi-
gnatum repeciſſet, id vice codicillorum valiturum. Sed
filius reperit epiſtolam fideicommiſſariam, non obſi-
gnatam, quæritur, an hæc epiſtola vice codicilli va-
2 leat? Videtur quod non, quia dixit de ſcriptura obſi-
gnata, ergo hæc non ſuit ſcriptura obſignata, ergo hæc
non valebit vice codicilli, argumento à contrario ſen-
ſu. Sed affirm. quæſtio, quis de hac epiſtola non videtur
excluſa vel forte ab ipſo teſtatore videtur reſerata epi-
ſtola. *vid. Mant. de conject. ult. vol. lib.* 9. *tit.* 11. *nu.* 4.
3 Collige, quod Fideicommiſſum per epiſtolam nudam
4 relinqui poſſit; ſed cum hodie quinque teſtes requiran-
tur, videtur huic textui derogatum, per *l.* 22. *C. de Fi-
deicom. Carpz. p.* 3. *c.* 4. *def.* 35. Autor *ad d. L.* 22. *n.* 2.
& C. de Fideicom. Sed in hac ſpecie etiam hodie vale-
ret epiſtola, quando in teſtamento relative ſit mentio
epiſtolæ.
5 Porro in §. 1. hæc ſpecies proponitur: Pater filias in-
ſtituit hæredes, eaſque rogavit, ut hæreditatis avitæ,
quam cum fratre ſuo communem pro indiviſa habue-
rat, quam etiam bis mille thaleris æſtimavit, ſuam patris
ſcilicet in ea portionem fratri reſtitueret, acceptis mil-
le thaleris, Sed poſtea aucta ſunt illa bona avita in du-
plum, ut jam tempore mortis teſtatoris 4000. thal. æſti-
mari poſſint, quæritur, an teſtatoris frater idemque
6 patruus filiarum dimidiam partem petere poſſit? Quod
negatur ſed patruus tantum offerre tenetur, quantum
valuit tempore mortis teſtatoris: nam æſtimatio teſta-
toris reſpicit tempus teſtamenti: teſtator enim ſe re-
ſtrinxerat ad pretium, & juſto pretio volebat hæredi-
tatem dari patruo. *conf. Cujac. tom.* 1. *& Ceph. vol.* 5.
conſ. 773. *n.* 104. *pluribus hunc explicans.*
7 Ex §. 2. ſolent notare, quod conditio ad perſonam
unius adjecta, in perſona alterius perſonæ conjuncta non
videatur repetita. *Conf. Berous vol.* 2. *conſ.* 120. *n.* 97.
8 *Ad* §. *filia.* 5. Dos poteſt gravari fideicommiſſo, ita
ut jubeatur filiæ revocare pacta dotalia & facere, ut
frater ſtipuletur dotem ſibi ſolvi, mortua ſorore ſine
liberis, quod Bart. recte limitat, ſi dos excedat legiti-
mam, nam hæc gravari non poteſt, *vid. Theſaurus l.* 1.
9 *qu.* 63. Sed *cum hoc textu* videtur pugnare *l.* 22. §. *pen.
ff. Ad Trebell.* varias *d. l. adfert. Theſ.* conciliationes.
Mihi videtur diſtinguendum eſſe, an dotem in ſpecie
gravet, an vero hæreditatem ſuam relictam filiæ; de
illo agitur hic, ſed in *d.* §. *pen.* de hoc agitur: nam præ-
ſumitur voluiſſe pater ut decederet de fideicommiſſo
dos. *Conf. Donell. l.* 7. *c.* 25. *poſt. lit. E.*
10 In § *ult.* Juſta hæredis ignorantia facit, ut alienatio
rei per fideicommiſſum relictæ valeat, & hæres tan-
tum ad pretium obligetur, ſi ſcil. ex facto defuncti pro-
cedat ignorantia, ut ſi defunctus fideicommiſſum in
11 codicillis conſtituat, & eos aperire vetet. *Gail. lib.* 2.
obſ. num. 10. Sed reperiuntur, quia etiam in omni pro-
babili ignorantia hanc deciſionem admittunt, v. gr.
ſi ſint ſui hæredes, qui ignorant forte teſtamentum.
Vid. Franzk. ad tit. ff. de Contr. empt n. 193. *Peregrin.
de Fideicomm. art.* 40. *n.* 38. *& art.* 45. *nu.* 23. *Fachin.
lib.* 4. *c.* 28. *& quos allegat. Fr. Barry. de ſucceſſ. lib.* 8.
tit. 3. *numer.* 65. *Conf. & Berlich. p.* 2. *deciſ.* 267.
numer. 5. *& ſeq. Tiraquell. ad LL. Connub. gl.* 7. *nu-*
50. *Ricc. collect. deciſ.* 170. *Cravett. conſ.* 967. *vol.* 5. *Me-
noch. conſ.* 44. *numer.* 18. *Rimin. vol.* 3. *conſ.* 324. *nu-
mer.* 3. *& ſeq. Roll. à Valle conſ.* 81. *n.* 2. *lib.* 2. *& quos*
12 *allegans in l. fin.* §. 3. *C. Comm. de legat.* Hæc deciſio
valet in fideicommiſſo particulari. *Berlich. d. l. n.* 16.
Et licet alienatio facta titulo lucrativo. *Berlich. nu-*
13 *mer.* 17. Fallit tamen, ſi res reſtitutioni ſubjecta, pure,
vel ad diem, vel expreſſe alienari prohibita. *l* 77. §.
27. *de leg.* vel venditor non ſit ſolvendo. *Berlich. d. l.
numer.* 18. *& ſeq.*

LIBRI

LIBRI TRIGESIMI SECUNDI,
TITULUS I.
De Legatis & Fideicommiſſis. 3.

Ad L. Si incertus. 1.

SUMMARIA.

De ſtatu ſuo dubitans legare non poteſt. n. 1.
Teſtamentum conditum à prohibito non convaleſcit prohibitione ceſſante. 2.
Limitatur in codicillis. 3.
In codicillis attenditur habilitas tempore mortis. 4.
Quod etiam attenditur in fideicommiſſis codicillo relictis, ſecus in teſtamento. 5.
Minori teſtari prohibitio per ſtatutum, non cenſetur adempta facultas codicillandi. 6.
Deportati an teſtari vel codicillari poſſint. 7.
Quid ſi reſtituti poſt codicillos in inſula factos, an, non mutata voluntate, fideicommiſſum præſtandum. 8.
Teſtamentum ante condemnationem conditum cum reſtitutione teſtantis an convaleſcat. 9.
Quid ſi deportatus ad piam cauſam teſtetur. 10.
Banniti hic æquiparantur deportatis. 11.
Fideicommiſſo qui gravari poſſint. 13.
Hæres hæredis an tantum fideicommiſſo onerari poſſit ſub nomine appellativo. 14.
An legatum à ſuccedente ab inteſtato relictum, ſi hic repudiet à ſequente ſucceſſore præſtandum. n. 15. quod explicatur. 17.
Hæres ſcriptus ſi repudiet, an legitimus præſtare teneatur legatum. 16.

1 DE ſtatu ſuo dubitans in jure vel facto, v. gr. an ſervus ſit, an filiusfamilias, an vere captivus ſit, an parer ab hoſtibus rediturus ſit, ut teſtari, ita & legare nequit, quia certus eſſe nequit de voluntate ſua, an valitura ſit, per *princ. h. l. Donell. & ibi. Hill.*
2 *l. 6. c. 5. lit. Q.* Autor *ad L. 14. ff. Qui teſtam. fac.* Sed quando is, qui defectu laborat, ut filiusfamilias, facit teſtamentum, tunc hoc non convaleſcit, quando impe-
3 dimentum ceſſat, ut ſi ſui juris factus; aliud vero in codicillis. *Enenck. Baro de privil. par. & liber. lib. 5. priv. 16. c. 1. numer. 6. quem refert Dn. Zepperus de Codi-*
4 *cill. c. 5. num. 27. & ſeq.* Et ideo in Codicillis tantum tempus mortis attenditur, an eo tempore poteſtatem codicillandi habuerit, licet tempore facti codicilli non habuerit. *Zepper. d. c. 5. n. 72.* Sic etiam inter fideicommiſſa in teſtamento & codicillo relicta, diſtinguitur; nam in his habilitas tempore mortis ſufficit, non in illis. *Peregr. de fideicom. art. 1. n. 8.* Ex qua aliis-
6 que rationibus probat. *Vaſq. l. 3. de Succ. progr. §. 30. nu. 32.* minorem, licet teſtari prohibeatur ſtatuto, non tamen propterea codicillando arceri.
7 In §. 2. 3. *& ſequentibus* agitur de deportatis, qui non poſſunt teſtari, nec codicillari, niſi à præſidibus condemnati, quorum condemnatio ab Imperatore confirmanda; nam interim teſtari poteſt condemnatus. Aliud ſi à Principe condemnatus, aut Præfecto Prætorio, &c.
8 Sed id in §. 5. temperatur, quod deportatus ſi codicillos in inſula fecerit, poſteaque reſtitutus, voluntatem non mutaverit, valeat fideicommiſſum, ob favorem
9 fideicommiſſorum. Quod ſi teſtamentum ante condemnationem factum, & reſtitutus fuerit, teſtamentum jure Prætorio reconvaleſcit. *Vaſq. de Succ. reſol. lib. 1. §.*
10 *6. n. 18.* Deportatum tamen ad piam cauſam non quidem indiſtincte ſed tantum pro exoneranda conſcientia, & male quæſitis reſtituendis teſtari poſſe, rationis eſt. *Renſn. de teſtam. l. 2. c. 56. conf. Barry de Succeſſ.*
11 *lib. 1. c. 17. n. 28.* Idem judicium, quod de deportatis hactenus dictum, etiam de bannitis intelligendum. Sed alia ratio damnatorum ad mortem, & ad perpe-
12 tuos carceres, *de quo alibi*, ut & de condemnatis ad remiges. In §. 6. *& duobus ſeqq.* quæritur, quis fidei-
13 commiſſo onerari poſſit? Reſp. cui aliquid in teſtamento relinquitur; Autor *ad L. 24. n. 1. C. h. t.* nam ultra, *ut ſupra dictum*, gravari quis non poteſt, aut ſi ei nihil relinquatur, ſed tantum nihil adimatur, Jus ſuccedendi ab inteſtato habenti. Qui ergo caſu fortuito, non judicio teſtatoris conſequitur hæreditatem, fideicommiſſo gravari nequit, nec enim recipiendum eſt, ut cui nihil dederis, eum rogando obliges. *hic & l. 9. C. de fideic. Vaſq. de Succ. reſol. §. 11. n. 51. Petr. Anton. de Petra de Fideic. q. 5. num. 71. & ſeqq.* Autor *ad L. 9.*
14 *nu. 5. C. de Fideic.* à quo allatas limitationes ſub regula contineri, ait *Hill. in Don. lib. 8. c. 7.* Colligunt ex §. 8. *h. l.* hæredem hæredis poſſe gravari onere fideicommiſſi ſub nomine appellativo, non ſub nomine proprio. *Peregr. art. 1. num. 18. Graſſ. §. Legation. q. 13. n. 3. Barry lib. 8. tit. 5. n. 2. Alph. collect. 559. Zaſ. tom. 5. p. 57.* Conferatur tamen *Zaſius l. 2. ſing. intell. p. 57. tomo 5. & 6. Donell. lib. 8. c. 7. & 8.* & præſertim ibi
15 *Hill. c. 7. lit. F.* Si quid autem nominatim relictum ab eo; qui in primo gradu jus ſuccedendi habet ab inteſtato, eo repudiante, non debetur ab eo, qui eſt in ſecundo gradu, ſi ad eum perveniat hæreditas, quia non judicio defuncti ad eum pervenit, per §. *pen. h. l.*
16 Idem ſi Teſtamento irrito facto ad legitimum veniat hæreditas, licet iidem eſſent ſcripti, niſi generaliter eſſent rogati, ſed jure noviſſ. ſecus, ut ſæpe dictum. Conf. *Mantica l. 8. tit. 2. n. 10. Don. lib. 8. c. 29. lit. G. Ant. Faber l. 4. conjunct. c. 15.* Sed id quod de fideicommiſſo dictum, ita intelligendum, ſi nominatim & ſpecialiter à primo relictum. *Mantica d. l.*

ad L. Si mulier. 3.

SUMMARIA.

Donatio mortis cauſa fideicommiſſo gravari poteſt. n. 1.
Legatum, ex quo legatarius nullam utilitatem capere poteſt, alio fideicommiſſo non eſt onerandum. nu. 2.
Exempla. 3. 4. 7.
Actio ex legato pinguior eſt, quam ex ſtipulatu. 5.

1 HÆc lex ulterius proſequitur materiam, qui fideicommiſſo gravari poſſunt, vel non, nam gravari etiam poteſt is, qui donationem mortis cauſa accepit, nam exterus gravari poteſt in *pr. legis*, cujus
2 ſpecies plana. Et ſi mihi quidem legatum ſit, ex quo nullam utilitatem habeo, gravari alio fideicommiſſo
3 non poſſum, v. g. Si ſervus mihi legatus, ut manumittetur ſtatim, ſecus ſi ex die, *per* §. 1. Si etiam debi-
4 tor meus ex ſtipulatione mihi obligatus, ad dandas ædes, has ædes mibi leget, quæritur, an fideicommiſſo gravari poſſim? Vid. quod ſic, quia expeditius ago ex teſtamento. Sed negatur, quia hoc lucrum facit quidem valere legatum, ſed quia per accidens accedit, non eſt conſiderabile, & quia nullum commo-

5 dum per ſe percipio, per §. 3. *Pariſ. lib. 3. conſ. 2. nu.*
73. Interim notes obiter, actionem ex legato eſſe ube-
riorem, quam ex ſtipulatu, quod illa petam uſuras &
fructus ex mora, dominium ſtatim tranſeat. *Donell. l.*
8. *c.* 11. *lit. Q.* & *ibi Hilliger.* Sed quid ſi proprietario
6 uſusfructus mortis cauſa datus eſt, poteſtne gravari?
Quod affirmatur. §. 3. ubi ratio. Sed ſi pignus animo
7 donandi mortis cauſa debitori, propterea hic gravari
nequit, quia pignoris remiſſio proprie donatio non
eſt. *l.* 18. *ff. quæ in fraudem creditor.*

ad L. Sed & ſi. 6.

SUMMARIUM.

Hæredis hæres quatenus legato onerari poſſit.

HÆredis etiam hæres gravari poteſt, ſi certum ſit, hæreditatem ad eum perventuram, conferri poteſt *Zaſius l. 2. ſing. intell. pag. mihi* 57. Sed qui fortuito, non judicio Teſtatoris conſequitur hæreditatem, gravari non poteſt, ideo ſi Stichum ſervum inſtituas, ſi meus factus fuerit, ego gravari nequeo, quia emi forte ob ſperatam hæreditatem eo carius, & majori pretio. *Vaſq. de Succeſſ. reſol.* §. 11. *num.* 52. *vid. Donellus* & *ibi Hillig. l.* 8. *cap.* 7. *lit. B.*

ad L. S. deportati. 7.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum ſervo Domini deportati relictum, acquiritur fiſco. num. 1.
Quid ſi eo tempore, quo legatum cedit, ſervus ſit alterius, vel ſui juris. 2.

1 SI fideicommiſſum factum eſt ſervo deportati Do-
mini, nihil prodeſt hoc deportato, & adquiritur
fiſco, de quo vid. *Hiſt. in Don. lib. 6. c.* 18. *lit. N.*
Autor *ad L.* 1. *num.* 7. *C. de hæred. inſt.* Sed ſi eo tem-
2 pore, quo cedit legatum, meus ſit ſervus, vel ſui juris,
tunc hoc caſu illi, illo caſu mihi quæritur fideicom-
miſſum. Videri poteſt *Ant. Faber l.* 12. *conject. c. ult.*
circa finem & *Petrus Faber l. 2. ſemeſtr. cap.* 13.

ad L. Si Legatarius. 8.

SUMMARIUM.

Legatarius quatenus fideicommiſſo gravari poſſit.

LEgatarius fideicommiſſo gravari poteſt eatenus, quatenus legatum accepit, & quatenus ad eum pervenit, vel per ipſum factum eſt, quo minus perveniret, & poteſt ſe liberare cedendo actionem.

ad L. Si Fideicommiſſa. 11.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum quacunque lingua relinqui poteſt. n. 1.
Scriptura tenorem teſtamenti faciendi continens, an valeat jure teſtamenti vel Codicilli. 2.
Quid ſi teſtator iſtam à Notario in inſtrumentum redigi peteret, voluntatem ſuam probandi ergo. 3.
Ultima voluntas inter liberos & *in legatis piis, ſine illis ſolennitatibus propria diſponentis manu ſcripta valet.* 4. 5.
Verbum commendandi non inducit fideicommiſſum. 6.
Abſoluti ablativi & *conditionem* & *diſpoſitionem quando inducant.* 7.
Verba fideicommiſſi ſunt etiam hæc: contentus eſto. 8.
Differentia inter legatum conceptum, cum voluerit hæres, & *ſi voluerit.* 9.
Fideicommiſſum, fideicommiſſario ante diem cedentem mortuo, non tranſmittitur ad hæredes. 10.
*Legatum ſic formatum, ſi putaverit hæres, utile eſt. n.*11.
Hæc verba: Cures, ut prædia ad liberos tuos perveniant, *inducunt fideicommiſſum.* 12.
Quid nonnulli hinc colligant. 13.
Verbum Volo *eſt verbum fideicommiſſi.* 14.
Fideicommiſſum filio relictum, patri acquiritur. num. 15.
Limitatur. 16. 17.
Alienatione rei legatæ neceſſario à teſtatore facta an præſumatur ademptum legatum 18. 21.
Neceſſitas hæc præſumitur in contractu oneroſo. 19.
Dotis datio refertur ad contractum oneroſum. 20.
An teſtator exigendo nomen legatum, ademerit idem. 22.
Quod varie limitatur. 23.
Legatum, ubi hæres rogatus alicui certam ſummam ſub uſuris dare, an valeat. 24.
An hoc caſu legatarius cogi poſſit, ad ſufficientem cautionem præſtandam. 25.
Fideicommiſſum relictum perſonæ cui præſtari non poteſt, quatenus valeat. 26.
Legatum, ubi hæres rem legatam à legatario amiſſam reſtituere jubetur, primam tantum amiſſionem comprehendit. 27.
Legatum compenſandi animo relictum, petitionem prioris debiti ceſſare facit. 28.
Unus ex pluribus, quibus res una legata in ſolidum agere intendens, tenetur cavere de hærede contra cæteros defendendo. 29.
Petitio legati cui competat. 30.
Ex §. 22. h. l. *deciditur caſus apud* Carpzovium. 31.
In individuis quilibet hæredem tenetur in ſolidum. 32.

1 IN *princ. h. l.* dicitur, quacunque lingua fideicom-
miſſum relinqui poſſe; quod dubium habet nullum.
2 Autor *ad L.* 27. *n.* 15. *C. de Teſtam.* Sed ex §. 1. notan-
dum, quod ſcriptura, quæ continet tenorem teſta-
menti faciendi, non valeat Jure Teſtamenti, nec Co-
dicilli. *Sande lib. 4. tit. 1. def. 5. paulus Caſtr. l. 1. conſ.*
308. *num.* 3. ſed declararet tamen voluntatem Teſtatoris,
& ſic ſufficeret inter liberos, & in legato facto Eccle-
3 ſiæ. *Bant. hic* & *Hotom. conſ.* 35. *num.* 13. Sic etiam ſa-
tis perfecta eſſet voluntas, ſi Teſtator ideo redigi pete-
ret à Notario in inſtrumentum, ut probatio eſſet expe-
4 ditior, quod in dubio præſumitur. *Car. Ruinus l.* 2.
conſ. 1. *num.* 21. Præſertim vero ultima voluntas pro-
pria diſponentis manuſcripta quoad liberos obſervanda
eſt, licet non ſit coram teſtibus aut Notario nuncupata.
5 Et idem erit in legatis piis. *Covarr. in c. relatum.* 11.
num. 21. *Zaſius l.* 1. *conſ.* 6. *num.* 25. *Alex. vol.* 7. *conſ.*
4. *num.* 13. *vid. not.* Dni Autoris *ad l.* 29 *ff. d. Teſtam.*
Nam lex hæc non loquitur de teſtamento inter libe-
ros. *Dn. Manzius in cent. dec. qu.* 34. *nu.* 38. ubi plu-
6 ra de Schedula paterna ac materna habet. Verbum
commendandi non inducit fideicommiſſum, quia
aliud eſt, perſonam commendare, & aliud volunta-
7 tem ſuam hæredibus inſinuare. § 2. Abſoluti ablativi
non tantum conditionem, ſed etiam diſpoſitionem in-
ducunt, quando referuntur ad eos, quos Teſtator po-
tuit gravare, v. gr. Rogo hæredem Titium, ut accep-
tis 300. Florin. ſuam portionem cohæredi Titio reſti-
tuat, duplex eſt fideicommiſſum, (1) de reſtitutione
portionis conditionale, (2) de ſolvendis 100. fl. pu-
rum. *P. Barb. part. 1. rubr. ſolut. Matrim. nu.* 38. qui ta-
men *nu.* 7. de ea reſolutione dubitat. *Hannibal. in repet.*
ejuſdem rubr. nu. 13. *Randenſis lib. 2. reſp.* 24. *n.* 77. *Alex.*
vol. 2. *conſ.* 185. *num.* 19. & *conſ.* 199. *n.* 14.

8 In §. 4. dicitur, verba fideicommiſſo, apta eſſe eti-
am hæc: *Contentus eſto prædio iſto*, quia contentus ali-
ter eſſe non poteſt, niſi acceperit. *Don. lib. 8. c. 3. lit. E.*
9 Id vero ſubtilius, quod in §. 6. & 7. diſtinguitur inter fi-
deicommiſſum relictum, *cum voluerit hæres*, & ſi volue-
rit; Nam hoc fideicommiſſum non valebit, quia in
meram voluntatem hæredis conferri nequit: Sed bene
ita, cum voluerit ubi tempus commodiſſimum in
voluntatem hæredis confertur, licet *cum* etiam con-
ditionem faciat. Et ſic hoc caſu hæres hæredis
præſtabit, quia hæres primus jam deliberandi ſpa-

tium

Digitized by Google

tium de commoditate temporis eligenda non habet.
10 vid. *Donell.l.8.capitē decimo quinto, lit.N.& O.* Hoc ta-
men mirum, quod fideicommiſſarius præmoriens hæ-
redi non tranſmittat fideicommiſſum, quia dies non
11 ceſſit. Si etiam teſtator dicat, *ſi putaveris, ſi arbitra-*
12 *tus fueris*, utile eſt fideicommiſſum, per §.7.Hæc ver-
ba: *cures, ut prædia ad liberos tuos perveniant*, licet
conſilium continere tantum videantur, inferunt tamen
fideicommiſſum. §.9. *h.l. Garc. in repet. l.Gallus.29. de*
13 *lib.& poſth. num.62. tom 3.* Unde inferunt quidam, li-
beros in conditione poſitos, videri eſſe honoratos. *Me-*
noch. conſ.394. num.1.& ſeq. ſed vide *notata ſupra ad*
14 *l.Lucius.81. de hæred.inſtit.* Hic & verbum VOLO eſt
verbum fideicommiſſarium, per *paragraph ſeq.Lud.Al-*
15 *varus ad rubr.de Legat.1.numero centeſimo nono.* Fidei-
commiſſum relictum filio meo mihi adquiritur; niſi ex
16 verbis aliud appareat, v.gr. volo Titium habere ipſum
& ſimilia, nam eo caſu videtur relictum, ut ipſe filius
retineat hæreditatem, cum ſui juris effectus fuerit *hic*
& l.8.§.fin.ſupra h.t. Marianus Socinus in rep.l. cum filio
17 *de Leg.1.tit 9.vol.4.* Sic ſi legatum filio tuo, ſi more pa-
tris ſui juris effectus fuerit, & filius non morte pa-
tris, ſed emancipatione ſui juris fiat, omninò debetur
legatum, quia teſtator effectum reſpexit, ut ſui juris
factus adquirat, & nihil intereſt, quid ex æqoipol-
lentibus fiat, §.11. *h. legis* § 13.*Barb. locuplet.l.1.c.38 ax.*
18 4. Si teſtator rem ſuam alii legatam alienaverit ex neceſ-
ſitate, non præſumitur voluiſſe adimere legatum, niſi
hæres probet. *paragraph.* 12. *h. l.* In contractu autem
onerofo præſumitur neceſſitas, niſi liberam volunta-
19 tem probaverit hæres. *Maſc.concl.*120. *num.* 2. *& ſeqq.*
Menoch lib.4.præſ.167.num.8.& ſeq.Barry lib 9.t.30. nu-
mer.1, Autor *ad L.2.num.3.C.de oper. libert.* Non poteſt
onerofus contractus ſponte fieri. *Mant.l.12.cap.6.n.12.*
20 Et ad onerofum contractum etiam dotis datio perti-
21 net. *Menoch. præſ.* 169. *numer* 35. Ex *hunc* §. etiam de
de eo caſu intelligit *Cephalus l.conſ.84.numer.6.* ſi in
22 ipſum Legatarium fiat alienatio. Si teſtator nomen le-
gatum exigat, videtur ademiſſe legatum, quia extin-
cto debito, nullum eſt legatum. §. 13. *Carpzov. deciſ.*
23 68.*Idem part.3.Juriſpr.conſt.13.def.*19. Niſi de contraria
voluntate appareat, v. g. ſi debitor ultro obtulit ſo-
lutionem, ubi non potuit non accipere, vel ſi accep-
tam in depoſito habuit. *Donell. libr.* 8. *cap.* 17. *lit. N.*
Barry de ſucceſſ. libr.9.tit.30. num. 17. *Menoch. libr.* 4.
præſ.168. Maſc. qu.1"87. *num.*12a. Vel ſi condemnari
fecerit debitorem, ſed debitam pecuniam non exege-
rit, vel ſi bona in ſolutum Teſtatori data, ab eo verò
non alienata. *Mantica de conject.ult.vol.libr.11.tit.2.nu.*
24 19. *& ſeqq. Carpz.d. def.* 19. *in f.* Sed quid ſi hæredem
rogaverit Teſtator, ut mihi daret mutuo ſub uſuris mil-
le, an utile legatum? Quod affirmatur, quia utilitas
pecuniæ præſentis poteſt major eſſe quam uſuræ. Sed
poſſum ne compelli ad cautionem ſufficientem præ-
ſtandam fidejuſſoriam? Equidem id in Teſtamento
non dictum: ſed non iniquum quis dixerit. Verum,
quia ita intercidere poſſet fideicommiſſum, ſi fide-
juſſorem non reperero, melius hoc negatur. §. 15. *hu-*
26 *jus legis.* Cum verò fideicommiſſum perſonæ præſta-
ri non poteſt, & hoc impedimentum ſcivit teſtator,
tunc valet fideicommiſſum quidem, ſed æſtimatio tan-
tum præſtanda. *paragraph.16.&* 17. *h.l.* ſcilicet Domi-
no, ſed ſi ignoravit impedimentum, Domino non
non debetur, quia ipſi noluit adquiri. *Donell.l.8. c.11.*
27 *lit. G. Harpr. in* §. 4. *Inſt. de Leg. numer.* 19. Si quid
ita legatum, ut ſi legatarius perderet, quod ei legatum,
hæres rurſum præſtare teneatur, non niſi de prima
amiſſione hoc eſt intelligendum. §.18. *h. l.* non enim
onerandus eſt hæres, ut in infinitum quoties perdi-
dit, ei reſtituere teneatur, cum Natura & jus noſtrum
abhorreant ab infinito. *Wamneſ. conſ.7. num.2.cent.*
4. *A. Barboſa lib.9. axiomatum c.53.Klock.vol.2.conſ.41.*
28 *num.257.* Limitationem vide *in l.55. de fidejuſſ.* Si com-
penſandi animo legetur, petitio debiti prioris impe-
ditur. *paragraph.* 19. *h. l.* cum in fideicommiſſis ſola
voluntas ſpectetur, quæ regula ex hoc *paragraph.*19.
ſæpè allegari ſolet, quamvis de Legatis hoc idem di-
29 cendum. *Donell. l.8. cap.3. lit. B.* Si pluribus unum ſit
legatum, & unus agat in ſolidum, quia erant rei
ſtipulandi, tunc is cavere debet de hærede; contra
cæteros defendendo. §.20. *& ſeq. h. l.* quod intelligi
poteſt, ſi alii agere vellent de facto, nam ſolutione uni
facta, alias ſatisfactum legato ut intelligit *Ronchegallus*
in l. reos.11. pr. de duobus reis. num. 74. Autor *ad L. 6.*
30 *n.1.2.3.C.de Condit.inſert.* Cui teſtator proſpectum vo-
luit, ei petitio legati vel fideicommiſſi competit, non
illi, cui dare juſſit, v.gr. publicano pro alio. §. 22.
Donell.l.8.cap.3. lit.C.Carpzov.part.3.Juriſpr.cap.13.def.
31 32. ubi explicat *hunc* §. ad hanc facti ſpeciem: Dixerat
Teſtator; cur bibliothecæ partem dimidiam, & non
totam relinquam hæredi, in cauſa eſt cognati mei que-
rela, quod ſe in curſu ſtudiorum à me impeditum di-
cat. Hic videtur alteram dimidiam relinquere cognato
licet hoc expreſſis verbis non dicat.
32 Ex § 23. *d. l.* notetur, quod in individuis quilibet
hæredem teneatur in ſolidum, ut ſi opus publicum fa-
cere juſſi fuerint hæredes, ubi tamen temporis ſpa-
tium ad præſtandum cohæredi dandum eſt. *Don.lib.7.*
cap.11. in f. & lib. 8. *cap.33. lit.*M.

ad L. Stichus. 12.

SUMMARIUM.

Incertitudo quatenus non vitiet legatum.

INcertitudo non vitiat legatum; quando illa ex conſideratione perſonæ, ætatis, & qualitatis à bono viro tolli poteſt, ut ſi de juvene artificio in genere imbuendo dictum.

ad L. ſi jure. 18.

SUMMARIA.

*Legata in priori teſtamento ſolenni relicta, an per poſterius minus ſolenne revocata videantur.num.*1.
Quod de poſteriore ſolenni affirmatur.

1 LEgata in priori teſtamento relicta per poſterius te-
ſtamentum minus ſolenne revocata quidem viden-
tur, cum legata nuda voluntate revocentur; ſed con-
trarium hic aſſeritur, quia præſumitur teſtator revo-
care voluiſſe legata, ſi teſtamentum poſterius eſſet
2 firmum. *Vaſq. de Succeſſ. creat.*15. *numer.* 68. A con-
trario ſenſu colligitur, ſi poſterius teſtamentum ſit
perfectum revocari omnia relicta in priori teſtamen-
to, niſi expreſſe fuerint repetita. *Mantica de conject.*
ult. vol. lib.12. tit.1.num 37. Carpzov. part.3.c.3. def.40.
Rens de teſtam.p.6.c.20.n.21.

ad L. Nutu. 21.

SUMMARIA.

*Legata & fideicommiſſa nutu relinqui poſſunt.n.*1.
*Quod limitatur in his, qui natura fari nequeunt.*2.
*Legata pia indiſtinctè nutu relinquuntur.*3.

1 NUtu etiam fideicommiſſa, & ita etiam Legata,
quæ hodie fideicommiſſis ſunt exæquata, relin-
qui poſſunt, Autor *ad L.22. num.2. C. de Fideic.* dum-
modo teſtator fari poſſit, vel in morbo facultatem
loquendi amiſerit, nam alias non poteſt teſtari. *Gom.*
tom.1. reſol, c. numer.2. Mant. lib. 6. titul. 4. *numero*
primo, ſecundo, Danth. de teſtam. §.195. *Barry de ſuc-*
ceſſ. libro octavo, capit.2.n.9 Manzius de teſtam.tit.2.nu.
2 291. Aut licet fari non poſſit, ſi modo natura talis non
ſit. *Fr. Mantica de Conject.ult.vol.lib.6.cap.4.n.1. & quos*
refert Zepperus de Cod.c.5.n.43. Autor *ad L.21.n.4.5 C.de*
3 *Leg.* Sed legata pia nutu & ſignis indiſtinctè relinqui
poſſunt.

poſſint. *Tiraq. de priv. pia cauſa. privileg.* 8. *Vaſq. de Succ. progreſſu. lib.* 2. §. 1. *num.* 177.

ad L. Si quis. 22. in princ.

SVMMARIA.

Derogationi per priorem volantatem facta poſteriori, derogari poteſt expreſſe in teſtamento poſteriori. nu. 1.
Quid ex clauſula derogatoria præſumatur. 2.
Superſtes conjux an reciprocum teſtamentum mutare poſſit. 3.
Quid in Facultate reſponſum. 4.
An mulier conſentiens marito teſtanti de utriuſque bonis. poſt mortem mariti de ſuis bonis teſtari poſſit. 5.
Revocatio clauſula derogatoria in priori teſtamento contenta tribus modis contingere poteſt. 6.
Generalis revocatio non ſufficit, ſi unum tantum ſecutum teſtamentum. 7.
Quod limitatur. 8.
Quod nemo ſibi hanc legem dicere valeat, quin poſſit a ſua voluntate recedere, limitatur. 9.

IN legatis ſpectatur quidem voluntas ultima, niſi
1 per priorem voluntatem poſteriori derogetur, huic
ipſi tamen derogationi in teſtamento poſteriori dero-
gari poteſt expreſſe, cum nemo ſibi hanc legem poſ-
ſit dicere, ut a priori ei recedere non liceat. *vid. not.*
Dni Autoris *ad l.* 12. §. *fin. de leg.* 1. Hinc Dd. hic
agunt de clauſula derogatoria. *vid. Hillig. in Don. lib.*
8. *c.* 4. & *ibi citatos Doctores*, & *Mant. lib.* 12. *tit.* 8.
Covarr. tom. 1. *p.* 9. *num.* 57. *Carpzov. p.* 3. *c.* 5. *def.* 19.
Rscc. collect. deciſ. 399. *Fachin. lib.* 4. *c.* 8. & 9. Ex-
preſſam autem derogationem requiro; Nam ex clau-
2 ſula derogatoria præſumitur, ſi poſtea aliud diſponat,
quod id potius ex importuna ſuggeſtione alterius, quam
propria voluntate teſtatoris factum ſit, & ideo ut ſcil.
ab importunis precibus & minis liberatio fiat. *Sande*
l. 4. *tit.* 1. *def.* 10. *& quos ibi refert*, & ſic judicatum
3 dicit. Quæritur autem, an, ſi teſtamentum recipro-
cum factum, ſuperſtes Conjux id mutare poſſit? Aff.
id communiter. *Gail. l.* 2. *obſ.* 117. *num.* 2. *Mynſ. cent.*
1. *obſ.* 8 *Carpz. part.* 3. *c. d.* 12. *Finckelth. obſ.* 90. ubi
4 pluribus hanc defendit. Quod tamen in Facultate no-
ſtra intelleximus pro ſua ſcil. parte, nam pro parte ma-
riti, v. gr. defuncti, teſtamentum eſt ejus morte con-
firmatum, ita deciſum menſe Dec. anno 1653. *conf.*
Richter dec. 22. *num.* 16. ubi dicit, reciprocationem
ita faciendam, ne defuncti hæredibus quicquam de-
cedat. *Conf.* & *Dauth. de teſtam. num.* 269. Ex *hac lege*
5 confutatur etiam ſententia *Carpzov. c.* 2. *def.* 13. quod
ſi ſolus Maritus teſtetur de bonis ſuis & uxoris, &
uxor de ſuis bonis marito conſentiat & ſubſcribat, quod
mortuo marito non poſſit vidua voluntatem ſuam mu-
tare. Hoc vero contra regulam eſt, & nulla ratione
nititur. Notandum autem, revocationem clauſulæ de-
6 rogatoriæ in priori teſtamento contentæ poſſe fieri tri-
bus modis, (1.) generaliter (2.) ſpecialiter (3.) ſingu-
lariter, illud, ſi dicat in poſteriori voluntate ultima hoc
teſtamentum valere volo, non obſtante ullo teſtamen-
to contrario; iſtud ita, ſi dixerit, non obſtante ulla
clauſula derogatoria; hoc vero, quando præciſe vel
7 quod verba clauſula derogatoria ex priori teſtamen-
to repetitur. Et ſpecialem requiri, generalem non ſuf-
ficere; ſingularem autem non neceſſario requiri, recte
tradit per *h. textum Mantica d.l. num.* 6. & 7. Nec ge-
neralis revocatio ſufficit, ſi unum tantum ſecutum te-
8 ſtamentum. *Mantica d. l. num.* 7. Limitari vero poteſt
hæc ſententia; [1.] ſi ex verbis vel conjecturis appa-
reat, teſtatorem in poſteriore ultima voluntate
ſenſiſſe de revocanda clauſula derogatoria, vel ſi, ge-
neralis revocatio cum inſigni mutatione affectionis te-
ſtatoris concurrat, vel ſi clauſula omni meliori modo
addita poſteriori; vel ſi cum juramento facta; vel ſi po-
ſterius coram Judice factum, de quo licet dubitare,
vel ſi maxime dilecta perſona in poſteriori inſtituta,
vel pia cauſa, ut plurimis hanc materiam explicat *Car-*
9 *dinalis Mantica d. l.* Limitat autem regulam *in textu*;
quod nemo ſibi hanc legem dicere valeat, quin poſ-
ſit ab ea voluntate recedere, quod ſcilicet loquatur
de habili ad teſtandum, non vero de inhabili ad te-
ſtandum diſpenſato. *Remin. vol.* 5. *conſ.* 525. *num.* 60.
Aliud etiam eſſe, ſi promittat teſtator per modum
contractus, & ſi revocaverit, donare eſſe, dicit *Hon-*
dedaus vol. 2. *conſ.* 44. *nu.* 48.

ad L. Ex imperfecto. 23.

SUMMARIUM.

Ex imperfecto teſtamento an Princeps aliquid capere poſſit.

EX imperfecto teſtamento, ne quidem Princeps poteſt capere fideicommiſſum vel legatum, nam decet tantæ Majeſtati eas ſervare leges, quibus ipſe ſolutus eſſe videtur. *vid. Daut. in l.* 3. *C. de teſtam.* & *Vaſq. de Succeſſ. progreſſ. in præf. n.* 87. Autor *ad L.* 3. *num.* 12. *C. de Teſtam.*

ad L. Paula. 27.

SUMMARIA.

Legatum in teſtamento filiæ non revocatur per legatum poſtea patri in codicillis relictum. na. 1.
Ubi pluralitas perſonarum, temporum, ſummarum vel rerum, ibi pluralitas legatorum præſumitur. n. 2.
Si in Codicillis dictum, Legatarium hoc legato fundo debere eſſe contentum, pro omnibus rebus in teſtamento legatis, an omnia legata ſimpliciter adempta præſumantur. 3.
Si debitum demonſtretur unde ſolvatur legatum, quis, an debitor vel heres videatur gravatus. 4.5.

SPecies *h. l. in princ.* plana eſt, & deciſio fere indu-
1 bia, quod legatum filiæ, per legatum poſtea in
codicillis relictum patri, non tollatur, quod eo cer-
tius eſt jure novo, quo bona adventitia manent libe-
2 ris quoad proprietatem. Et ubi pluralitas perſona-
rum, temporum, ſummarum vel rerum, ibi plurali-
tas legatorum præſumitur, uti *ex hoc textu* poſt *Soci-*
num & *Jaſonem* probat *Menoch. l.* 2. *A. q. caſu* 213. *n.*
14. In §. 1. nota, ſi teſtator in Codicillis dixerit, Le-
3 gatarium hoc legato fundo debere eſſe contentum,
pro omnibus rebus in teſtamento legatis, non omnia
legata ſimpliciter, ſed ea tantum, quæ ſunt ejuſdem
generis ſcilicet pura, adimere voluiſſe præſumitur,
& ideo legata poſt mortem, vel ſub conditione reli-
cta, non videntur adempta. *Mant. lib.* 12. *tit.* 2. *n.* 26.
Maſc. de probat. concl. 1287. *num.* 41. *ſeq. Barry lib.* 9.
tit. 29. *num.* 3. *Rom ſingul.* 585.
In §. *ult.* legatum mihi quid eſt, quod a colono ex
4 prædio ſuburbano ſolvi vult teſtator, cui colono ali-
quid etiam legavit, quæritur, an hoc legatum ex his
bonis colono ſolvendum? Videtur quod ſic, quia il-
li præſtatio injuncta, & quædam etiam legata. Sed
5 quia teſtator ſaltem demonſtrare voluit, unde legata
pecunia ſumeretur, ideo ab hærede præſtandum. *Do-*
nell. l 8. *cap.* 29. *in princ.* Nam hæredi in dubio onus
legatorum & fideicommiſſorum ſolvendorum incum-
bit. *Peregrin. de fideicomm. art.* 12. *n.* 6.

ad L. Si fidei. 28.

DE materia hujus L. 28. actum eſt ſuperius *ad L.* 42. *de legat.* 2.

ad L. Qui Concubinam. 29.

SUMMARIA.

An a pagano concubina legari poſſit. na. 1.
Si uxori tantum relictum, quantum unus heredum accipit,

Digitized by Google

cipit, de quo herede hoc intelligendum. nu. 2.
Caſus, ubi hæres tenetur ad res legata evictionem præ-ſtandam. 3.

1 QUod de concubina hic dictum, relinquo, licet
ex hac lege colligi poſſit, a pagano concubinæ
legari poſſe, quod noſtris moribus adverſatur, quibus
2 concubinatus prohibitus. Si autem uxori quid reli-
ctum, quantum unus hæredum accipit, de eo acci-
piendum, qui minimam partem habet. Sed pergo ad
3 §. *pen.* notabilem. Quando res legata in genere, &
præſtatur individuum, quod poſtea ab alio evincitur,
legatarius ad evictionem præſtandam contra hære-
dem agere poteſt, ſi modo denunciatio juſto tem-
pore, & ante litem conteſtatam, (quod hic ſpeciale)
facta, nam non videtur hæres dediſſe, quod ita dede-
rat, ut habere non poſſit. Ideoque rationem ſpecia-
litatis in titulo lucrativo collocat. *Matthaſ. ad L. libe-
ra. 8. C. de ſent. & interl. num. 4. Cabell. de Evict. §.
4. n. 9. ſeqq. Don. lib 18. c. 19. lit. N. Franzk. ad tit.
de vict. num. 703. conf. Bachv. ad Tr. vol. 2. d. 2. th.
7. lit. A. Wiſſenb. vol. 2. d. 41. th. 20.*

ad L. Qui quatuor. 30.

SUMMARIA.

Prædii conducti legati mercedem an hæres ſolvere te-neatur. num. 1.
Legatis fructibus, an impenſa deducenda. 2.
Uſufructuarius an teneatur ad collectas, ſi harum ſolutio exæquet perceptionem fructuum. 3.
Legato fundo, cujus pars obligata eſt legatario actione perſonali, an totus fundus legatus videatur, n. 4.
Caſus, ubi legatum ſub conditione relictum, cujus ad-impletio non ſtetit penes legatarium, debetur. n. 5.

1 QUando fructus ſunt legati ex prædio conducto,
penſio ab hærede ſolvenda, quia non intelli-
gerentur fructus legati, ſi mercedem ſolvere cogere-
tur, *per h. l. §. 1. Pinell. ad l. 1. C. de bon. matern. part.
2. num. 72. p. 228. ſeqq. Barry lib. 9. tit. num. 16. Prat.
lib. 4. interpr. 3. dubit. 3. num. 14.* Nam ſi mercedem
ego legatarius ſolvere tenerer, nullum fructum ex le-
gato conſequerer, & ſi qua commoda percipiam, om-
ne id induſtriæ meæ tribueretur. *Klock. de Contrib. c.
11. num. 124.* Generalius ex *h. §.* infert *Tiraq. de retr.
conſang. §. 15. num. 26. gl. 1.* legatis fructibus, impenſas
2 non eſſe deducendas; quod tamen non placet. *vid.
Barry d. l. 9. tit. 24. nu. 38.* & quos hic allegat. Col-
3 ligunt etiam, uſufructuarium non teneri ad colle-
ctas, ſi his ſolutis ſibi nihil eſſe reliquum cognoſca-
tur. Sed id recte refutat *Pin. d. l. lim. 7. & Garc. de
4 expenſis c. 11. numer. 61.* In §. 4. notandum eſſe dicit
Bart. quod quando teſtator mihi obligatus eſt actio-
ne perſonali, ob partem fundi, quod tantum fun-
dum non videatur legaſſe, ſed partem, ne hæredem
liti mecum implicaſſe videatur. Pergo.

5 Ad §. *pen.* Si legatum uxori relictum annuum, dum
Capuæ moraretur cum filio, debetur legatum, etiam-
ſi non commoretur cum filio, forte quando filius diſ-
ceſſit, ſi modo in eadem urbe permanſerit. quia tunc
per mulierem non ſtat, ſecus ſi ſteterit. *Joh. Igneus in
repet. auth. ex cauſa. num. 184. C. de lib. præter. Surdus
in Tr. de alim. tit. 5. quæſt. 5. num. 8. ſeqq. Donell. lib. 8.
c. 34. lit. G.* Autor *ad L. 1. num. 1. C. h. t.*

ad L. Sextiam. 32.

SUMMARIA.

Prælegata, instituto ante aditionem decedente, non ve-niunt ad ſubſtitutum, ſed inſtituti hæredes, n. 1.
Quod limitatur. 2.

1 PRælegata inſtituto, ſi inſtitutus, antequam adeat,
moritur, non veniunt ad ſubſtitutum, ſed ad inſtituti
hæredes. *hic & l. 75. §. 1. de leg. 2.* quia ſubſtitutio fit
reſpectu portionis hæreditariæ. *Menoch. lib. 4. præ-
ſumpt. 195. num. ubi plures citat & Vinc. Fuſar. de ſubſt.
qu. 69.* ubi limitat, niſi vivo teſtatore inſtitutus dece-
dat, ex *d. §. 1.* & alias addit ibi limitationes.

ad L. Uxori. 33. §. 1.

SUMMARIA.

Legans uxori, quicquid ei dedit, an intelligatur & id legare, quod poſt teſtamentum ei dederit. n. 1.
Maritus luendo ornamenta uxoris, aliis obligata, an do-nare voluiſſe præſumatur. 2.
Quid ex §. 2. colligatur. 3.

1 SI maritus legavit uxori, quæ cauſa ejus paravit
vel dedit, aut donavit in præterito, tunc ea, quæ
poſtea poſt teſtamentum paravit, non veniunt. *Barry
lib. 9. c. 4. num. 21.* quia teſtator uſus eſt verbo præ-
teriti temporis (quicquid uxori donavi vel dedi) &
ita ſe reſtrinxit ad ea, quæ ante Teſtamentum uxori de-
dit, ideoque ad verbum futuri temporis, & quæ poſt
teſtamentum donata ſunt, extendi non poteſt. *Cepha-
lus l. 5. conſ. 773. num. 117. & ſ. per l. Aurelius. §. Te-
ſtamento. de liber. leg. Berlich. p. 2. dec. 298. n. 48.* præ-
ſertim cum hic verſemur in ea re a jure communi
2 exorbitante. *Bart. hic.* Maritus luendo ornamenta
uxoris aliis oppignorata, donare voluiſſe præſumi-
tur. *§. fin. h. t.* quod non tam ex verbo conceſſit, quam
ex legato tam amplo uxori relicto colligit *Menoch.
lib. 2. A. Q. caſ. 88. num. 32. P. Barb. in L. Quæ dotis.
34. num. 37. ſeq. ff. ſolut. matrim.* Colligunt etiam ex
3 *h. §.* quod in Nobili & divite præſumatur donatio.
Dd. citat *Barboſ. in d. l. nu. 80.* ſed vid. *Men. d. caſ.
num. 50.*

ad L. Nomen. 34.

SUMMARIA.

Nomine legato, comprehenduntur uſuræ, quæ vivo teſta-tore cucurrerunt. n. 1.
Caſus §. 1. h. l. proponitur & deciditur. 2.
Legatarius æs alienum rei legata de ſuo ſolvere non te-netur. 3.
Caſus §. 8. h. l. proponitur. 4.
Ratio dubitandi & decidendi. 5.
Declarandi cauſa adjecta legata non minuunt. 6.

NOmine legato, etiam uſuræ, quæ vivo teſtato-
1 re concurrerunt, debentur. *hic & l. ult. §. pen. de
lib. legat. Peregr. de fideicomm. art. 49. nu. 1*n *Simon.
de pratis. de interpr. ult. vol. lib. 4. interpr. 3. dubit. 4.
num. 12. Barry. lib. 9. tit. 5. num. 6.* Autor *ad L. 18.
num. 5. C. h. t.*

In §. 1. autem habetur hæc ſpecies: Pater filium
2 hæredem inſtituit, cum aliis duobus hæredibus; Fi-
lio autem prælegavit 20. nomina, quæ ipſe elegerit
ex Calendario ſeu libro rationum, poſtea cum diu vi-
xiſſet Pater, filio conceſſit adminiſtrationem Calenda-
rii. Filius multas & amplas pecunias mutuo dedit, adeo
ut ſi 20. nomina majora eligeret, majorem partem hæ-
reditatis procul dubio haberet. Et ſic filius contra con-
ſuetudinem patris tam ampla credita contrahens, vi-
detur in fraude eſſe. Ideoque electio 20. nominum ad
tempus teſtamenti reſtringenda. *conf. Joh. Hannibal.
in rep. L. Poſt contractum ff. de Donat. num. 95. vol. 5.*
qui tamen putat, fraudem hic non conſiderari, ſed
in fraude rationem decidendi collocandam eſſe, exi-
ſtimo.

In §. 2. Legatarius certæ hæreditatis teſtatori quæ
3 obvenerat, jubetur æs alienum illi hæreditati inhæ-
rens, ex reditibus illorum bonorum exſolvere, ſi illi
reditus

reditus ad æs alienum exſolvendum non ſufficiant, ex
proprio legatarius ſolvere non tenetur.
4 In §. 3. & ultimo proponitur caſus. Pater, qui inſti-
tueret filium & filiam, ſolutionem alieni æris ex mu-
tuo contracti, injungit ſoli filio, addita hac ratione, ut
pars ſua integra ſorori obveniat, quæritur an etiam
5 alterius debiti ſolutio filio incumbat, quod ex mutuo
non erat contractum? Quod videtur negandum, quia
mutui tantam mentionem fecit, ſed cauſa finalis ar-
guit. teſtatorem omne æs alienum intellexiſſe, & de
6 mutuo exempli gratia tantum locutum. Unde colli-
gunt, declarationem additam non minuere legatum. *hic & L. Quæſitum.* 12. §. *pen. ff. de inſtructo leg.*

ad L. Patronus. 35.

SUMMARIA.

Caſus proponitur. n. 1.
Re certa legata, ſi hæres moram fecerit, non liberatur præſtando uſuras, ſuo intereſſe rei. 2.
Declaratur exemplo Canonicatus. 3.
Error finium in prædio legato, an vitiet. 4.
Particula uſque *explicatur.* 5.
Error in loco commiſſus non nocet Legato. 6.

1 HÆres juſſus erat comparare tribum liberto ali-
cui, ſed hæres moram fecit donec moreretur li-
bertus, qui inſtituerat hæredem in clariſſima dignita-
te conſtitutum, cui tribus comparanda parum conve-
niebat, ideoque hæres debet præſtare æſtimationem
tribus, etiam cum omni utilitate, quam libertus ex
2 re comparata habere potuiſſet. Nec cogitur legata-
rius contentus eſſe uſuris pecuniæ illius, qua æſtimata
tribus, quia hæres non in exolvenda pecunia moram
3 fecit, ſed in non præſtita tribu. Hoc in *princ.* Quod
allegari poſſet, quando hæres juſſus Canonicatum mi-
4 hi emere vel præbendam, &c. In §. 1. dicitur, ſi præ-
dia mihi legentur uſque ad prædium Gaas in finibus
Galatiæ, quod eſt ſub cura villici primi, ſed repetitur
aliud prædium ſub cura villici primi conſtitutum, quod
tamen non eſt in finibus Galatiæ: Reſp. & hoc debe-
ri, nec obſtare falſam demonſtrationem finium. Et
hic notat *Bart.* prolixius materiam particulæ *uſque*,
5 quod ea includat, non excludat *l. fin. de ſenatoribus l. 1. ff. an per alium cauſa appell. Calvinus in Lexico ad hanc vocem. Hill. lib.* 18. *ad Don. cap.* 10. *lit. E. p.* 347. *mihi* Autor *ad L.* 21. *num. 6. C. de Nupt.* Et *ad Tit. De Proximis Sacror. Scrin. C. n.* 38.
6 In §. 2. ſpecies ſatis clara, *in textu* & deciſionis ra-
tio clara: Unde colligunt, errorem teſtatoris in loco
commiſſum, non nocere legato, ſi de corpore con-
ſtet; ſed error doceri debet. *Pariſius vol.* 3. *conſ.* 58. *n.* 26. & requiritur certa probatio erroris. *Menoch. conſ.* 337. *num.* 34.

ad L. Nec fiddeicommiſſa. 36.

SUMMARIA.

Ex teſtamento inofficioſo nec legata debentur. n. 1.
Quid hodie obtineat. 2.

EX teſtamento inofficioſo vel injuſto, ne quidem Le-
1 gata debentur, quia quaſi Furioſus teſtamentum
2 condidiſſe videtur. Sed *huic textui* derogatur per *auth. ex cauſa. C. de liber. præt.*

ad L. Cumquis. 37.

SUMMARIA.

Si non valet legatum, nec onus fideicommiſſi adjectum. num. 1.
Quod limitatur. 2. *&* 3.
Quid ſi promiſſio facta contemplatione alicujus emolumenti. 4.
Verba directa in Codicillo prolata, trahi poſſunt ad fideicommiſſum. 5.
Filius, patris hæres non exiſtens, an ex fideicommiſſo per modum contractus impoſito, conveniri poſſit. 6.
Jurata confeſſio teſtatoris an probationem inducat. 7.
Quid ſi perſonæ dilectæ incapaci debere fateatur. 8.
Mariti confeſſio de recepta dote ſuſpecta eſt. 9.

1 IN *princ.* proponitur regula: Si Legatum non va-
let, v. gr. ſi legatario rem ſuam legem, nec valet fi-
2 deicommiſſum legatario injunctum. Aliud eſt ſi lega-
tum valuit, ſed a teſtatore revocatum, tunc enim fidei-
commiſſum a Legatario relictum, ab hærede præſtan-
dum, ſi non ademptum. *l.* 19. *ff. de adim. leg. Cephal.*
3 *l.* 5. *conſ.* 744. *num.* 19. Diſputant hic Dd. etiam de
pacto in calore judicii inito, ſed præter rem, ut *Hier. Verius ad rubr. de V. O. num.* 187. *Jac. de Nigris ad l.* 1.
4 *de V. O. num.* 95. *vol.* 6. Sed promiſſio facta contem-
platione alicujus emolumenti, ipſo revocato non de-
betur. *Jac. de Nigris in repet. rubr. de V. O. nu.* 176. *l. hac.* §. 1. Et in §. 2. dicitur, verba directa in Codicillo
5 prolata, poſſe trahi ad fideicommiſſum. In §. 3. au-
tem filius licet patris hæres non ſit; ex fideicommiſ-
6 ſo, tamen per modum contractus impoſito, poteſt con-
veniri. *conſ. Wammeſ. conſ.* 365. *num.* 10. In §. 5. habe-
7 tur, quod confeſſio debiti, facta in teſtamento, ſi te-
ſtator juravit vel juraſſe dicat, probationem inducat.
8 *Ant. Faber. l.* 19. *Conject. c.* 18 *circa finem.* Si teſtator
perſonæ dilectæ, incapaci tamen, ſe debere fateatur,
9 hæc confeſſio eſt ſuſpecta. Hinc confeſſio mariti de
recepta dote ſuſpecta eſt. *Carpz. p.* 1. *c.* 28. *d.* 62. *& Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 14.

ad L. Pater filium. 38.

SUMMARIA.

Alienatio prohibita, non complectitur eam, quæ ex cauſa neceſſaria. n. 1.
Explicatio §. 1. & ſeqq. *remiſſive.* 2.
Verba enunciativa, ita fiet, ut fundus de familia veſtra non tranſeat, *an inducat fideicommiſſum perpetuum.* 3.
Alienatio inter vivos prohibita, ad teſtamentariam ſucceſſionem non extenditur. 4.
Species facti ſubjicitur. 5.
Prohibitus alienare partem ſuam, non prohibetur alienare partem, quam ab aliis acquiſivit. 6.
Prohibitio alienationis eſt perſonalis. 7.
Res prohibita alienari, ſi ſemel alienata, perpetuo ſit alienabilis. 8.
Limitatur. 9.
Alienatio ſi inter extraneos prohibita in familia licita eſt. 10.
Fideicommiſſum a Legatario relictum ſi corruat, manet apud Legatarium. 11.
An in §. pen. *contineatur fideicommiſſum.* 12.
Caſus §. *fin. proponitur.* 13.

IN *princ.* dicitur, alienatione prohibita, non eſſe
1 prohibitam eam, quæ ex cauſa neceſſaria fit., *vid.* Dn.
Autoris *not. ad l.* 114. §. 14. *de leg.* 1. Et ad *L.* 4. *nu. fin. C. de Fideicom.*
2 In §. 1. habetur ſpecies, quam poſitam apud *Zoeſium ad Trebell. num.* 83. leges, qui Autor cum ſit in
manibus Doctorum virorum, nolo tranſcribere ea:
Apud quem Autorem etiam *nu.* 84. ſpecies §. 2. de
quo §. videri poteſt *Men. conſ.* 197. *num.* 30 ubi tra-
dit, fundum vernæ deberi, non ob alienationem ab
hærede factam, ſed ob hæredis mortem. Idem *Menoch. conſ.* 211. *num.* 136. confer. *Alciatum ad l. viriliæ.* 145. *de V. S. Crotus l.* 1. *conſ.* 48. *num.* 25. conſ. *Cephal. conſ.* 318. *n.* 71. *& n.* 85. ſpeciem §. 3. reperiet Lector.
3 Pater filium inſtituit hæredem, & prohibuit, ne filius
vivus

vivus alienaret fundum, alias fundum fiſci fore, & addit rationem, ita enim futurum, ut fundus nunquam de familia veſtra exeat, quæritur primo, an hoc fideicommiſſum ſit perpetuum? Vid. quod ſic, ob illa verba, *ita enim fiet*; Sed neg. nam verba enunciativa, ut in hac ſpecie, [ita enim fiet, ut fundus Titianus de nomine veſtro nunquam exeat] non inducunt diſpoſitionem, Autor *ad L. 9. n. 2. C. de Jur. & facti ign.* Et ad *L. 10. nu. 5. C. Communia utr. Judic.* præſertim quod non pro ratione, ſed pro enunciatione ſperati futurâ eventus hæc verba ponantur. *Men. conſ. 775. nu.* 4. Ideoque fideicommiſſum hic ad vitam filii reſtri-
4 ctum eſt. *Men. conſ. 197. num.* 12. & cum actus inter vivos tantum ſint prohibiti, Teſtamentaria ſucceſſio non videtur prohibita, quæ erat ſecunda quæſtio *Molin. conſ 7. Cephalus lib. 5. conſ. 729. n.* 18. licet *n.* 41. nutare videatur, ſed §. manifeſtus nimis, nam verba *ita fiet* non per modum rationis, ſed enunciati futuri eventus, addita. *Men. conſ. 775. num.* 4. *Ceph. d. n.* 18. Hic colligunt etiam, prohibitum ad tempus; poſtea eſſe promiſſum. *Menoch. conſ.* 274, *n.* 13. Hinc
5 quæſitum, ſi quis filiam inſtituat hæredem, ita, ut portio mutuo detur, & uſuras perciperet, & pagus, qui filiæ obvenerat, ſemper in poteſtate filiç maneret & hoc filiam ejuſque hærede, providere debere, quærebatur, an ſit perpetuum fideicommiſſum? Vid. quod non, *ob hunc* §. Sed affirmabatur in Facultate noſtra die 10. Dec. 1653. quia hæc verba non ſunt enunciativa, *ut in ex hoc* §. ſed diſpoſitiva. De nuda prohibitione alienationis agitur in §. 4. Sed de ea actum ad *l.* 114. §.
6 14. *de Leg.* 1. conſ. *Tiraq. de Retr. in præfat. n.* 50. *Cæpolla caut.* 32. Sed qui prohibetur alienare partem ſuam, non videtur prohibitus alienare partem eam, quam a cohæredibus, vel compoſſeſſoribus redemit, quia hanc habet ex propria, non ex teſtatoris proviſione. §. 5.
7 *hujus legis Carol. Ruin. conſ.* 120. *nu.* 10. *vol.* 2. Et exinde probant, aliquam prohibitionem alienationis eſſe
8 perſonalem non realem. *Men. conſ. 85. nu.* 109. *Barry lib. 8. tit. 3. n.* 19 *Fuſar. qu. 973. nu.* 17. Ex *hoc* §. probant etiam, illam rem, quæ prohibita alienari, ſi ſemel alienetur, ſemper manere alienabilem. *Simon Colius tr. de Decretis l. 1. tit. 4. nu.* 21. *Bolonins conſ.* 43. *num.* 10. Autor *ad L. un. num.* 20. *C. de impon. lucrat. Ro-*
9 *ſeathal. de feudis. c. 9. concl. 57. num.* 3 ubi limitat, ſi illa prohibitio ſit concepta in perſonam, non in rem, & exinde probat, ſi feudum Regale ſemel diviſum, non poſſe tamen poſtea dividi, citra conſenſum Domini novum. conſ. *Crotus conſ. 48. n. 18. lib. 1. Menoch. l. 1.*
10 *A. q. quaſt* 54. *nu.* 25. Colligunt etiam *ex hoc* §. quando prohibita alienatio in extraneos, inter ipſos de familia licitam eſſe alienationem. *Menoch. conſ.* 277. *n.* 21. & 41.

11 In §. 6. habetur, quod fideicommiſſum a Legatario relictum, ſi ab initio conſtitit, v. gr. ſi Collegio licito relictum, Collegio diſſoluto, maneat apud Legatarium, & non redeat ad hæredem, ſi modo non a Legatario ut nudo executore relictum. *l. 17. de leg.* 2.

12 In ſpecie §. *pen.* negatur eſſe fideicommiſſum, ſed affirmari dicitur, quoad ſenſum, quia mens verbis prævalet. *Decius conſ. 425. n. 6. Cephalus conſ. 473. n. 21. & ſ. Johan. Ant. Rubens ad l. Gallus. 29. §. quidam recte. n. 697 ff. de Lib & poſth. vol. 3. rep. juris.* Autor *ad L. num* 4. *C. de Donat. ante nup.* Et *ad L 7. nu. 4. ff. de Suppell. leg.* Et *ad L. ul. num. 4. C. de Contrah. ſtip.* Vel dicendum, verba illa poſita pro conſilio potius, quam pro præcepto. *Menſ. conſ. 597. n.* 13. Sed aliter *Hillig. in Donell. l. 8. c. 3. lit. B.* ubi nec quoad mentem fideicommiſſum hic haberi, tradit, ob verba, *deque ea re ſibi invicem caverent*, quæ verba notiſſimos fideicommiſſi terminos excedere, ait; quæ ſententia melior.

13 *l.* 3. *ult.* Teſtator prælegavit illum fundum uni hæredi, deinde juſſit hæredem recipere cohæredem, in dicto prælegato fundo; hoc caſu venit cohæres non ut cohæres, ſed ut Legatarius vel fideicommiſſarius. Effectus hujus eſt in Lege Falcidia. *Romanus ſing.* 155.

ad L. Pamphilo. 39.

SVMMARIA.

Verba enunciativa ad gravatum directa fideicommiſſum inferunt. n. 1.

Verbum volo *quatenus inducat diſpoſitionem.* 2.

Revocato prælegato, onus prælegati ſimul revocatum cenſetur. 3.

1 Ex his verbis enunciativis: *ſcio omnia, quæ tibi Pamphilo relinquo, ad filios perventura*, colligi fideicommiſſum, quia ad gravatum directa. Ex hoc §. colligunt, quomodo hoc Marco Imp. adſcribatur *Hillig. l. 8. c. 3. lit. D.*

2 Ex §. notant, verbum VOLO inducere diſpoſitionem, quando concurrunt hæc, quæ referuntur, ſcilicet quando verbum hoc profertur ab homine non habente liberos, neque cognatos, & in diſcrimine vitæ conſtituto, vocatiſque amicis. *Natt. in rep. l. hac conſultiſſimma. 21. §. ex imperfecto. C. de Teſtam. num. 161. Crotus in repet. l. 1. §. ſi quis ita. n. 24. ff. d. V. O. Alciat. ibid. num. 17. Ruin. conſ. 9. num. 8. vol. 3. Ceph. conſ. 437. nu 78. Socin Jun. conſ. 79. nu. 6. vol. 2. Jaſon. in l. 1. nu. 14. C. de Summa Trinitate.*

3 In §. *fin.* dicitur, quando unum eſt cohæredi prælegatum, & illud revocatur, etiam onus ei hæredi ob rem prælegatam impoſitum revocatum cenſeri. *Cephal. 2. conſ. 68. nu. 1. l. 4. conſ. 612. nu.* 20.

ad L. Poſt emancipationem. 40.

SUMMARIA.

Caſus pr. l. h. *proponitur & deciditur. n.* 1. 2.

An ex princ. h. l *probari poſſit, quod defuncto ex duplici cauſa junctus, duas hæreditatis partes capiat.* 3.

Caſus §. 1. *h. l. proponitur.* 4.

Deciditur. 5.

1 Titius a Parente emancipatus, genuit filiam Mariam, & habuit fratrem non a Patre emancipatum. Maria poſt Patrem mortua, credens autem fratrem ſui patris ut agnatum ſibi ſolum ſucceſſurum, ideo, facto Codicillo rogavit 1. partem hæreditatis reſtitueret avunculo ſuo & 2. ipſi avunculo petit reſtitui duos agros, & 3. quoſdam agros aliis. Ipſum fideicommiſſum partis hæreditatis non valuit, quia
2 uterque ſc. patruus, qui erat hoc caſu extraneus & cognatus tantum, non agnatus (ob Titii emancipationem) & Avunculus petere poterat bonorum poſſeſſionem, *unde Cognati*, fideicommiſſum vero agrorum valet, & unum agrum habet avunculus ſuo Jure, ut hæres percipit alterum ex Codicillo. Aliav. fideicommiſſa ſolvit ſolus patruus. Ex *h. pr.* colligit *Carpzov. p.*
3 3. *c.* 18. *d.* 26. quod una perſona defuncto, ex duplici cauſa conjuncta, duas partes hæreditatis capiat, quod putat & *Dn. Richter ad auth. poſt fratres.* 2. *C. de Legit. hæred. numer.* 10. *Struv. exerc 38. th.* 35. ſed id *ex hoc textu* non probatur. Nam hic duæ portiones non ex duplici vinculo ſanguinis, ſed una ex vinculo ſanguinis, altera ex codicillo defertur, nec puto illam ſententiam Jure Civili probari poſſe, & ita Reſponſum contra *Carpz.* Anno 1646. menſe Junio.

4 In §. 1. & *unico h. l.* 40. habetur hæc ſpecies: Hæredes ſcripſit Titius Sejam ex dodrante & Mevium ex quadrante. Seja rogata, ut quicquid ex hæreditate ad eam perveniret, filio ſuo reſtitueret, hortis tantum retentis: tum teſtator in genere dixit; quiſquis ſibi hæres, præſtaret omnia legata, quæritur, an hortos ex aſſe vindicare poſſit? Quia dodrantem tantum etiam in hortis habuit, reliquus quadrans ad Mævium pertinet, poteſt enim illud, quod de retinendis hortis dictum, ad dodrantem referri. Sed reſpondet Scævola, tacite videri rogatum Mevium, ut ſuum quadrantem Sejæ redderet. *vid. Ant. Fab. lib. conject. c.* 14.

ad L.

ad L. Uxorem. 41. §. 4.

SUMMARIA.

Diſpoſitio teſtatoris verificanda eſt juxta qualitatem perſona vel rei, prout reperitur tempore teſtamenti. numer. 1.
Quod tempus attenditur in determinando valore pecunia legata. 2.
Pater debitor filia naturalis, dotando eam, quatenus magis animam compenſandi quam donandi habere videatur. 3.
Pater naturalis non tenetur dotare filiam. 5.
Pater naturalis in dubio potius filiam ex bonis ejus, quam ex ſuis dotare præſumitur. 5.
Secus in patre legitimo. 6.
Pramatura re,ⁿ utio fideicommiſſi non prajudicat tertio. 7.

1 UBi diſpoſitio teſtatoria verificari poteſt in perſona vel re, quæ reperitur tempore conditi teſtamenti, ſufficit, quod in ea verificetur, & aliæ perſonæ vel res futuræ excluduntur, idem in veſte legata. *L. Si ita. 7. de auro arg. legate.* ubi dicitur, tempus præſens ſemper intelligi *l. 28. §. 1. de liber. leg.* ſi aliud comprehenſum non ſit. *Men. conſ 97. num. 63. & conſ. 106. num. 61. & num. 78. Ricc. Dec. collect. 546. Bar-*
2 *ry lib. 9. tit. 4. num 21.* Idem *Menoch. conſ. 138. Ceph. l. 5. conſ. 773. num. 105.* Colligitur etiam *ex hoc textu,* ſi teſtator centum coronatos leget, conſiderandum eſſe valorem, qui fuit tempore conditi teſtamenti, non autem tempore mortis. *Gail. lib. 2. obſ. 73. num. 4. Ant. Gabriel. lib. 3. concl. tit. ſolut. concl. 4. Prw kman. vol 2. conſ. 12. num. 4. Tiraq. de Retr. conſang. §. 3. gl. 18. nu. 26. Ant. Faber. l. 8. Cod. tit. de ſolut. def. 44. Berlich. p. 2. dec. 200. numer. 3. & ſeqq. & quos refert. Finck. obſ. 27.*

3 *Ad* §. 11. Pater erat debitor filiæ naturalis, i. e. quæ extra matrimonium nata erat, ex cauſa fideicommiſſi, & eam poſtea ſimpliciter dotavit, præſupponit *hic textus,* ſi volente filia donatio facta, fideicommiſſum cum dote promiſſa compenſari, & quia hoc dici non deberet, ſi paternum officium hoc eſſet, dotare filias naturales, & ad hoc poſſet cogi, *per l. fin. de dot. pro-*
4 *miſſ.* Ideo exinde colligitur, patrem naturalem, non teneri dotare filiam. *P. Barb. ad l. 1. part. 4. nu. 49. ff.*
5 *ſolut. matrim. Alph. Collect. 281.* Colligitur etiam, patrem naturalem, potius in dubio dotare filiam ex bo-
6 nis ejus, quam ex ſuis; licet in patre legitimo aliud *Barb. d. l. p. 5. §. & retenta. Surdus in tr. de alim. tit.*
7 *1. q. 9. nu. 8.* Sic ſi teſtator jubeat hæreditatem reſtituere Cajo poſt mortem hæredis, & Cajo Subſtituat Mevium, hæres autem ante mortem reſtituat hæreditatem Cajo, hic autem ante mortem hæredis præmoriatur, hæres non liberatur a præſtanda hæreditate Mevio ſubſtituto, quia præmatura reſtitutio fideicommiſſi non præjudicat tertio. *per §. 12. h. t. Peregrinas de fideicom art. 4. n. 3. Salgado in Labyrintho p. 2. c. 15. num. 69.* Autor *ad L. 12. a. 4. C. de Fideicom.*

ad L. Si filiæ. 43.

QUantam velit teſtator dotem filiæ conſtitui, ex dignitate, facultatibus, & numero liberorum eſt æſtimandum, de quo alibi.

ad L. Hoc legatum. 45.

SUMMARIA.

Quid uxoris cauſa paratum cenſeatur. n. 1.
Uxoris cauſa parata, uxori non ſunt quaſita. 2.
Limitatio Barboſ. *non probatur. 3.*
Quid ex hac l. *colligatur. 4.*

1 EA videntur uxoris cauſa parata, quæ ad ejus uſum proprium ſunt deſignata, ſecus ſi ad uſum com-
2 munem illius & alterius. Unde infertur, ea quæ uxoris cauſa parata, non eſſe uxori quæſita; nam alias non opus eſſe, ut denuo legentur. *Barb. in l. qua dotis. 34.*
3 *ff. ſol. matr. num. 74.* ubi teſtatur, hanc eſſe communem opinionem, licet *numer. ſeqq.* dicat, aliud eſſe, ſi tradantur veſtes pretioſæ quo caſu putat eſſe donationem; ſed in eo ipſi non conſentio. *vid. aut. ad l.*
4 *5. §. 10. ſupr. de commodat. Barry lib. 9. tit. 4. numer. 23.* Colligunt etiam ex *hac l.* ubi vox aliqua ſimpliciter prolata capi poteſt vel generaliter, vel ſpecialiter, poſteriori modo videtur intelligenda eſſe, *Roland. à Valle lib. 2. conſ. 41. in fin. conſ. Criſpus in repet. rubr. de legat. 1. n. 17.*

ad L. Ea tamen. 46.

SUMMARIA.

Relativum Quis vel Qui *ſine copula poſitum, præcedentia nominatim expreſſa reſtringit. n. 1.*
Cum copula, ampliat. 2.

1 RElativum *Quis* vel *qui* poſitum ſine copula, præcedentium ſignificationem reſtringit; ſed cum
2 copula, v. gr. *ejuſque cauſa parata ſunt,* ampliat, ut ea etiam, quæ præter recenſita uxoris cauſa parata ſunt, intelligantur. *Molin. conſ. 60. num. 17. Boninck. in §. omnium. 1. Inſt. de Act. num. 121. Kleck. vol. 1. conſ. 29. num. 944. Franc. de Clapper. in dec. cauſa 15. q. 2. num. 2.* ubi dicit cum *Caſtrenſi,* relativum reſtringere antecedens ad id ſolum, cui convenire poteſt qualitas adjecta relativo.

ad L. Si quid earum. 47.

SUMMARIA.

Emta ante nuptias, & poſt uxori tradita cenſentur uxoris cauſa parata. num. 1.
Idem in iis, qua priori uxori comparata, ſecunda nupta traduntur. 2.
Legata uxori relicta ſub nomine appellativo, non videatur uxori ſecunda parata, niſi tradita. 3.
Quod limitatur 4.
Maritus per contractum, vel per ultimam voluntatem in favorem jam viventis uxoris aliquid diſponens, an & eo ſecunda uxori proſpexiſſe videatur. 5.
Conſenſus Domini & agnatorum in proviſionem uxoris ex feudo faciendam, an ad ſecundam uxorem extendendus. 6.

SI maritus ante nuptias quid emerit, & poſtea
1 uxori tradat, videtur id uxoris cauſa paraſſe.
2 Idem ſi priori uxori comparaverit, ſed ſecundæ nuptæ tradiderit, videtur ornatus hic uxoris ſecundæ cauſa paratus eſſe, & ſic legato contineri; quia autem textus traditionis meminit, ideo concluditur,
3 quicquid uxoris ſub nomine appellativo legatum,
4 non videri uxori ſecundæ paratum, neque ei aſſignatum eſſe, niſi ei tradiderit. *Covarr. in cap. Requiſiviſti. 15. num. 5. X. de teſtam. Peregr. de fideicom. art. 22. numer. 15.* Sed id cum diſtinctione capiendum. Nam primo, ſi cœlebs leget quid uxori futuræ, id non tantum de prima, ſed etiam de ſecunda uxore intelligendum. *Covarr. d. l. Tiraq. in L. boves. § hoc ſermone. lim. 3. numer. 13. de V. S. Mantica de con-*
5 *ject. ult. vol. lib 8. tit. 15. num. 1. & Berlich. p. 2 dec. 298. n. 2.* Sed ſi uxorem habeat, an tunc, ſive per contractum, ſive per ultimam voluntatem in favorem uxoris jam viventis quid diſponat, id etiam ſecundæ uxori debeatur, dubitarem, quicquid *d. l.* diſputet *Berlichius*: Nam de ſecunda uxore tunc non cogi-
6 tavit, neque cum ea contraxit. Sed in hypotheſi,

quam

quam tractat *d. l. Berlich.* ea videtur quæſtio. Si Dominus & agnati in proviſionem uxoris ex feudo faciendam conſenſerint, & maritus ſecundæ uxori in teſtamento idem confirmet, annon conſenſus Domini ad agnatorum, etiam ad ſecundam uxorem extendendus? Quod omninò ſtatuo: nam conceſſerunt hoc in favorem vaſalli, non ejus uxoris; niſi fortè agnati ob cognationem, quæ ipſis fortè cum vaſalli uxore intercedit, conſenſerint: & ſic non invitus *Berlichio* in hac hypotheſi conſentio. Obiter ex hac *L.* probatur, dubiam eſſe limitationem *Barboſæ*, ſupra ad *l.* 45. allegatam.

ad L. Cum filiofamilias. 50. §. fin.

SUMMARIA.

Legatum ſic conceptum, quantum hæres meus à filio exegerit, tantum Mevio dato, an purum, an verò conditionale. n. 1.
In dubio purè quid geſtum præſumitur. 2.
Alleganti contrarium probatio incumbit. 3.

1 LEgavit quis Mevio ita: *Quantum hæret meus à Titio exegerit, tantum Mevio dato*; quæritur, an purum, an verò conditionale ſit legatum? Reſp. licet videatur conditionale ex ſono verborum, eſt tamen purum, ita ut hæres præſtare teneatur actionem con-
2 tra Titium. Inde probant Dd. quos refert *Menoch. l.* 4. *præſ.* 175. legatum potius videri purum quam conditionale, & generaliter *ex hoc textu* colligunt, præſumi potius contractum purum, quam conditionale;
3 Et ſic ſi reus fateatur contractum, ſed ſub conditione eſſe contractum, ipſi incumbere probationem. *Men. d. l. & Dn. Thabor. ad Barboſ. l.* 3. *c.* 43. *axiom.* 12.

ad L. Liberorum. 52. §. fin.

SUMMARIUM.

Legato lecto, an & lecti ornamenta legata videantur.

EX *hoc* §. probat *Bart.* legato lecto, intelligi etiam coopertoria ſerica, & alia lecti ornamenta legata eſſe; quod *Mant. lib.* 6. *tit.* 11. *nu.* 17. intelligit, ſi lectum ſuum leget maritus, non ſi lectum in genere. *Vid. Surd. decïſ.* 150. *Barry lib.* 9. *tit.* 13. *in fin.*

ad. L. Si pure. 54.

SUMMARIUM.

Dictione hoc amplius, *præcedentia repetuntur.*

DIctio (*hoc amplius*) præcedentium repetitionem continet, adeò ut quod prius purè relictum, ſi poſtea addatur conditio, præcedentia ſub conditione videantur relicta. *l.* 63. *h. t. & l.* 108. *ff. de Cond. & dem. Don. l.* 8. *cap.* 31. *lit. H.*

ad L. Qui chirographum. 59.

SUMMARIUM.

Legato chirographo, jus omne, quod in eo continetur, legatum eſt.

CUm appellatione chirographi Jus omne, quod in chirographo continetur, comprehenditur, ideoque, legato chirographo, debitum ipſum legatum eſſe videtur. *Mant. librononо, titulo nono, Barry libro primo, numero nono, titulo vigeſimo ſecundo, numero ſecundo, Menoch. libro tertio, præſ.* 140. *numero tertio,* Autor *ad Leg.* 18. *numer.* 4. *C. h. t. Et ad L.* 2. *numer.* 4. *C. Quæ res pign. oblig. Et ad Legem primam, numero quarto, quinto, ſexto, C. de Donat.*

ad L. Qui duos mulos. 62.

SUMMARIA.

Sexus maſculinus ſemper comprehendit fœmininum, num. 1.
In feudis fœmineis verbis maſculinis includuntur fœminæ. 2.

SExus maſculinus continet ſemper fœmininum. 1
vid. Dd. allegati lib. 11. *cap.* 13. *axiom.* 1. *Barb.* Autor *ad L. un. nu.* 5. *&* 6. *C. de Præpoſ. ſacr. Cubic.* Et *ad L.* 45. *num.* 1. *ff. de legat.* Unde probatur ſententia 2
Doctorum aſſerentium, quod in fœmineis feudis, quæ in defectu maſculorum fœminis deferuntur, per verba maſculina fœminas non excludi. *Roſenthal. de feud. capite decimo, concl.* 5. *num.* 47. *& concl.* 27. *nu.* 39. *Schrad. de feud. p.* 9. *p.* 2. *ſect. ult. nu.* 57. *Menoch. remed.* 9. *recup. poſſ. nu.* 9.

ad L. In repetendis. 63.

SUMMARIUM.

Dictio, Item, *inducit repetitionem præcedentis qualitatis & conditionis.*

QUando quis legata varia reliquit, partim purè, partim in diem, partim ſub conditione, eadem autem legata ab aliis etiam reliquit, v. gr. à ſubſtituto: addiditque particulam ITEM, videntur tacitè repetitæ omnes qualitates, & conditiones prius expreſſæ; quam materiam latè tractat *Menoch. l.* 4. *præſ.* 180. *per tot. Mantical. l.* 10. *tit.* 6. *nu.* 12. De particula Repetitiva ITEM videatur etiam *Dn. Richter. de Adverbiis lit. I. n.* 41. Conferri etiam poteſt *Raudenſis l.* 2. *conſ.* 22. *num.* 18.

ad L. Qui filium. 64.

Calendario legato, nomina debitoris & pecuniæ deſtinata elocandi ergo, legata intelliguntur.

SI quis leget Calendarium ſeu librum negotiationis ſuæ Handelbücher / cenſebitur legaſſe quodcunque nomen debitoris ſui, quod in eo calendario ſeu libro continetur, item pecunias ex nominibus redactas, & rurſus aliis collocatas, vel ſaltem deſtinatas aliis; non verò ſi pecuniæ ex nominibus redactæ reperiantur, ſed non deſtinatæ ad hunc finem, ut elocentur. *Conſ. l.* 37. *infr. de uſufr. leg. Mant. lib.* 9. *tit.* 1. *numer.* 9. *Barry lib.* 9. *tit.* 4. *num.* 37. *& titul.* 22. *n.* 3. *Menoch. lib.* 4. *præſ.* 143. *nu.* 9.

ad L. Legatis ſervis. 65. *pr.*

SUMMARIA.

Negotiatores ſervi qui dicantur. n. 1.
Legatum ſervo ſub qualitate alicujus artificii relictum, eo deſerto extinguitur. 2.
Mercator à qua negotiatione præſumatur denominatus. num. 3.
Appellatione ancillarum ornatricum quæ veniant. 4.
Appellatio artificum an etiam referatur ad diſcipulos. 5.
Quid ſingulariter ex §. 3. h. l. *notandum.* 6.
Ove legata, non videntur legati agnelli antea nati. 7.
Vendens vaccam, an etiam vitulum lactantem vendidiſſe videatur. 8.

LEgavit quis ſervos, exceptis negotiatoribus, quæ- 1
ritur, qui per negotiatores intelligendi? Certè non illi, qui familiæ inſerviunt emendis obſoniis, &c. ſed qui negotiationem cum aliis exercent juſſu Domini. *vid. Stracha de Mercat. p.* 1. *n.* 39. *&* 46. Quod autem 2

ſervo ſub qualitate alicujus artificii legatur eo deſer-
to, legatum etiam amittitur. *Wammeſ. inter conſ. ju-*
3 *ris Canon. conſ.* 419. *num.*4. Et ex §. *ſi unus.* 2. notetur,
quod mercator denominatus præſumatur ab illa nego-
tiatione, in qua plerumque verſatur. *Stracha d. p.* 1.
4 *de mercat. num.* 56. Et ex *§. ornatricibus*, notetur, quod
ſub vocabulo ancillarum ornatricum contineantur om-
nes, quæ per duos menſes hac arte inſtructæ fuerunt.
5 Unde *Bartolus* movet controverſiam: An appellatione
artificum etiam veniant diſcipuli? Et diſtinguit inter
beneficia & privilegia; in illis venire, in his non.
Et quamvis multi hac de re diſputent, fatetur tamen
Stracha dict. leg. à *Bartoli* ſententia non facilè eſſe
recedendum. Illud hic notandum, omnes nos diſ-
6 cere poſſe, & omne artificium incrementum cape-
re. Diſcendum nobis eſt, dum vivimus, tum quæ ad
animæ culturam, tum quæ ad publicam utilitatem
pertinent.
7 In §. *ult.* dicitur, ove legata, non videri agnellos
antea natos legatos eſſe; id quod applicant ad ven-
ditorem, qui vaccam vendidit, quod vitulum etiam
8 adhuc lactantem vendidiſſe non videatur. *Franz. ad
titul. de Act. empti. num.* 201. *Dn. Lanterbach. ad
eund. tit. th.* 13. Sed communius affirmant. *vid. Gomez.
tomo reſol. c.* 2. *nu.* 14. *per l.* 10. *de precario*, ad quam
nititur reſpondere *Franzk. d. l. n.* 202.

ad L. Juliano. 68.

SUMMARIUM.

Ratio, cur per verba textus non inducatur fideicommiſſum.

PEr verba, *Curate agros veſtros attentè vendere aut colere, & ita fiet, ut filius meus filias veſtras vobis condonet*, non inducitur fideicommiſſum: Nam hæc verba conſilium inferunt, non mandatum, & hic nulla res certa aut quantitas, quia non exprimitur, qua in re donatio vel liberalitas exerceri debeat erga filias libertorum. *vid. Hillig. l.* 8. *cap.* 3. *lit. B.*

ad L. Non aliter. 69.

SUMMARIUM.

A ſignificatione verborum quando in interpretatione recedere liceat.

NOn aliter à ſignificatione verborum recedi oportet; quam cum manifeſtum eſt, aliud ſenſiſſe teſtatorem. *Donell. lib.* 8. *cap.* 31. *lit. B. Clar. §. teſtam. q.* 76. Regula hæc vulgatiſſima eſt, & quotidie allegari ſolita.

ad L. Si cui lana. 70.

SUMMARIA.

Lana legata, non continetur lana tincta. n. 1.
Reſpondetur ad l. 32. §. 6. de auro & arg. l. 2.
Explicatio nominis telæ in §. 3. h. l. *remiſſivè.* 3.
Verſicoloribus legatis, lana non tincta non venit. 4.
Purpura legato, an lana purpuræ deſtinata contineatur. num. 5.

1 HÆc lex loquitur de lana legata; & in *princ.* di-
citur, quod lana legata, non veniat lana tincta.
2 Cui obſtare videtur *l.* 32. *§.* 6. *de auro & arg. leg.* Sed
reſp. ibi omnem lanam legatam. *Pac. cent.* 6. *quæſtio.* 25.
3 *vid. Hillig. ad Donell. l.* 8. *c.* 19. *lit. C.* ubi explicat, quid
4 per telam in §. 3. intelligendum. Verſicoloribus legatis,
lanam non tinctam non contineri, habetur in §. 12.
5 Lana autem purpuræ deſtinata, purpuræ legato non
continetur. Cui non obſtat *l.* 26. *§. ult. de Acqu. domin.*
quia hic uſum communem ſequimur.

ad L. Cum ſuæ. 71. *& duas ſeq.*

SUMMARIA.

Sui ſervi qui dicantur. n. 1.
Uſufructu omnium bonorum relicto, non continentur res venales. 2.

SUi dicuntur ſervi, qui ad aliquem pertinent jure 1
Dominii vel quaſi, ut qui bona fide poſſidentur;
ſecus ſi jure uſusfructus vel pignoris; item ſi ad ven-
dendum habentur. *A. Barb. l.* 17. *cap.* 77. *ax.* 1. Nam
ſuum non eſt, quod non poteſt vindicari *Menoch. conſ.*
129. *n.* 25. Colligitur etiam, uſufructu omnium bo- 2
norum relicto, res venales non contineri.

ad L. Nummis. 75.

SUMMARIA.

In quantitatibus legatis, quæ diverſam explicationem recipiunt, id quod minus eſt præſtandum, cujus exempla. num. 1. *&* 2.
Limitatur. 4.
L. 12. de Reg. jur. *in legatis non obtinet.* 3.

QUando duo monetarum genera ſunt nomine ſi- 1
milia, ſed non valore, in dubio de minoris
valoris moneta legatum accipiendum eſt, ne nimis
gravetur hæres. Idem, ſi dictum, ut uxor habeat tan- 2
tam partem, quantam unus hæres. *l.* 29. *§.* 1. *h. t. vid.
Mant. lib.* 6. *tit. ult. & lib.* 7. *titul.* 1. *num.* 32. *Barry lib.* 9.
tit. 4. *Peregr. de fideicomm. art.* 1. *n.* 33. *Menoch. conſ.* 236.
n. 10. *Finckelth. obſ.* 20. *n.* 16. *conſ.* 43. § 1. *de leg.* 2. *l.* 39. *§.* 6.
de leg 1. *l.* 37. *pr. de leg.* 1. Autor. *ad L.* 35. *n.* 9. *de donat.*
Et *ad L.* 5. *n.* 2. *C. de ſuſceptor.* Unde etiam colligitur *ex* 3
hac lege legem *in teſtamentis* 12. *d. Reg. Juris*, in legatis
non obtinere: Nam in his diſtinctè procedimus. *Stracha* 4
de mercat. p. 1. *n.* 71. In quantitatibus aliis *hanc legem*
locum non habere, putat *Roman. ſing.* 209. *per L. Cum
certum* 4. *de tritico leg.*

ad L. Quæſitum. 78.

SUMMARIA.

Studiorum cauſa abſens abeſſe non cenſetur. n. 1.
Fundo legato cum omnibus quæ ibi ſunt, non continentur nomina & nummi. 2.
Appellatione materiæ non venit materiatum, ſi ad ſua initia redigi non poteſt. 3.
Legatis uxori iis, quæ ipſius cauſa parata eſſent, an includatur dos æſtimato data, quam maritus uxori utendam dederat. 4.

PRincipii hujus ſpecies plana. Solent autem exin- 1
de probare, ſtudiorum cauſa abſentem pro ab-
ſente non habendum; nam non videtur ſervus hic à
fundo ſeparatus, ſi ſtudiorum gratia abſit quæ regula
etiam habetur *in cap. cum ex eo, de Elect. l.* 6. *c. ex par-
te. X. de Clericis non reſidentibus. Menoch. conſ.* 181.
Wammeſ. inter conſilia Can. conſ. 205. *num. fin. Camill.
Borellus tomo* 1. *deciſ. tit.* 7. *num.* 72. *& tit.* 29. *n.* 44.
Barb. Loc. lib. 1. *c.* 3. *ax.* 2.
In §. 1. *hujus L.* proponitur, quod fundo alicui lega- 2
to cum omnibus, quæ ibi eſſent, non videantur legati
nummi, nec nomina; etiamſi fundus relictus eſſet fi-
lio, & per verba generalia. *vid. Pinell. ad l.* 1. *C. de bon.
matern. p.* 2. *n.* 47. *& ſeqq.* Cæterum ex §. 4. notandum, 3
appellatione materiæ non contineri materiatum, ſi ad
ſuam materiam reverti non poſſit, quod exemplo mar-
moris & argentei vaſis hic probatur. *P. Barb. ad L. Di-
vortio.* 8. *§. ſi vir. n.* 35. *ff. ſol. matr. Don. l.* 8. *c.* 17. *lit. G.*
ubi removet contraria.
In §. *pen.* hæc ſpecies: Mulier res æſtimatas dedit 4
in dotem, quæ eſt venditionis ſpecies; has res maritus
uxori

uxori dedit utendas, & moriens ei per fideicommiſſum legavit, quæ ejus cauſa parata eſſent. Has res petebat vidua apud Prætorem, Prætor putabat hoc legato non contineri, quod ab uxore ipſa comparatum eſſet; ſed deciditur, nihil intereſſe; à quocunque comparaverit. *vid. Cujac. lib. 12. obſerv. cap. 9.*

ad L. Si chorus. 79.

SUMMARIA.

Fundo legato cum mobilibus, quæ ibi ſunt, non continetur pecunia futuris neceſſitatibus deſtinata. n. 1.
Secus in deſtinatis mutuo dando. 2.
Explicatio verborum, eſſe ibi aliquid. 3.
Legato uſufructu omnium mobilium, an comprehendatur pecunia futuris neceſſitatibus deſtinata. 4. 5.
Intellectus §. 2. h. l. 6.

1 SI legetur fundus cum mobilibus, quæ in eo ſunt,
hoc legato venit pecunia, quæ ceu theſaurus in
futuram neceſſitatem ibi repoſita reperitur, non verò,
2 quæ mutuo dando deſtinata eſt. *Vid. Menoch remed. 3.*
A Poſſ. num. 154. & conſ. 407. num. 21. Pin. ad L. 1. C. de
3 *Bon. matern. p. 2. num.* 48. Non eſſe ibi aliquid videtur,
ubi ad tempus tantum, vel caſu reperitur. *Ant. Faber*
4 *ad l. 7. ff. ex quib. cauſ. maj. Ex hoc textu* probat *Menoch.*
all. loco quod legato uſufructu mobilium omnium, etiam
pecunia veniat, futuris neceſſitatibus deſtinata, quod
in perſonis doctis ac modeſtis præſumendum eſt, quod
5 non ad fœneratitios contractus depoſuerint. Sanè, ſi
ſermonem vulgi & rectam rationem conſulamus, poſ-
ſet dici, ex ſolo legato mobilium omnium, vel uſu-
fructu legato omnium mobilium, non intelligi pe-
cuniam numeratam, ne quidem ſi futuris neceſſitati-
bus deſtinata: nam ſi voluit eſſe depoſitam futuris
neceſſitatibus, utique non voluit, ut erogaretur. *Conf.*
6 *Caſtillo de Uſufruct. capit. 38 numero vigeſimo quinto, Pa-*
ragrapho 2. ſenſus eſt: Quamvis ponatur caſus ille, quo
ædificando teſtator certo mutavit voluntatem, tamen
deſtructo ædificio debebitur area, quia mutatio vo-
luntatis eo tantum pertinet, ne domus debeatur. *Donell.*
& ibi Hill. lib 8. *cap. 17. lit. l.*

ad L. Quod his verbis. 83.

SUMMARIA.

Hæres fideicommiſſo cum morietur, *gravatus fructus, quos vivus percepit, non tenetur reſtituere. n.* 1.
Reſpondetur ad l. 3. §. 2. ff. de uſur. 2.

1 IN fideicommiſſo hoc: *quicquid ex hæreditate mea*
ad te pervenerit, cum morieris, reſtituas, fructus, quos
hæres vivus percepit, non videntur reſtituendi. *Hic & l.*
2 *57. pr. ad Trebell.* Cui repugnat *l. 3. §. 2. ſupr. de uſur.* Sed
hic non ſimpliciter dicitur de eo, quod ſuperfuerit. *Don.*
lib. 7. c. 26. & Hill. lit. G. Manz. lib. 7. tit. 10. n. 6. & ſeq.

ad L. Nuper. 85.

SUMMARIA.

Pronomen Meum adjectum certo corpori & verbo præſentis corporis, quid faciat. n. 1.
Quid adjectum corpori incerto. 2.
Quid adjectum verbo futuri temporis. 3.

1 PRonomen, Meum, adjectum certo corpori & ver-
bo præſentis temporis, facit demonſtrationem; ſi
2 verò incerto corpori, ut vino, frumento, facit taxatio-
nem, ut illud tantum intelligatur, quod ſuorum no-
3 mine habuerit, ſi verò verbo futuri temporis, facit
conditionem. *Bart. hic conf Donell. lib. 8. capit. 31 lit. E.*
Conferri poteſt *Angeloſa l. 6. conſ. 20. num. 7. & 13. Ran-*
denſis l. 2. Reſp. 30. num. 20.

ad L. Lana legata. 88. §. 1.

PAnno legato, non videntur legatæ veſtes ex eo confectæ. *Hic & L. 78 § 4. d. t. Peck. de teſtam. lib. 5. cap. 29. Wiſſenb. ad lib 34. tit 9.*

ad L. Reconjuncti. 89.

SUMMARIA.

Conjuncti qui dicantur. n. 1.
Conjunctio fit tribus modis. 2.
In conjunctione plurium uno modo facta, deficientis portio accreſcit omnibus. 3.
Quid in conjunctione diverſi generis. 4. 5.
Jus accreſcendi locum habet inter conjunctos verbis tantum. 6.
Jus accreſcendi extra conjunctionem in legatis non obtinet num. 7.

1 COnjuncti ſunt, qui ad eandem rem vocantur, &
ſunt vel re tantum, i. e. disjunctim, ſeu diverſis
2 orationibus vocati, v. gr. Paulo Stichum lego: Jo-
hanni Stichum lego: vel re & verbis, qui vocati ea-
dem oratione ſine aſſignatione partium, v. g. Paulo &
Johanni Stichum lego: vel verbis tantum, quando plu-
ribus quid relinquitur cum aſſignatione partium, v. g.
3 Petro & Paulo ex æquis partibus Stichum lego. Si igi-
tur omnes pariter uno horum modorum conjuncti, de-
ficientis portio omnibus accreſcit. *L. un. paragraph. 10.*
C. de Caduc. toll. ibique Autor *num. 51. 52.* Si permixti
uno deficiente ex iis, qui re tantum conjuncti, accreſ-
cit ejus portio cæteris omnibus; ita tamen ut conjun-
cti re & verbis, vel verbis tantum ſint unius perſonæ
4 loco, *l. 34. pr. de leg. 1.* Deficiente autem uno ex cæte-
ris, ſoli conjuncto eodem genere conjunctionis accreſ-
cit portio deficientis. *Vid. hic Bart. Donell. lib. 7. c. 13.*
5 *Mant. lib. 10. tit. 3. per tot. Barry lib. 13. titul. 1.* Ex *hac lege*
colligitur contra *Ant. Fabrum,* inter conjunctos verbis
tantum eſſe jus accreſcendi. *Donell. l. 7. cap. 13. & ibi Hil-*
lig. lit O. Schultes ad Modeſt. Piſt. p. 1 qu. 29. num 6. Autor
ad d. L. un. n. 52. C. de Caduc. toll. Carpz. p. 3. dec. 134 n. 5 &
plures referens & ſequens *Berlich p. 2. dec. 285. num 15.*
6 Probat autem *per l 16. §. ult de leg. 1. & per l. 41. de leg. 2.*
7 & contrariis ibi reſpondet. Eſt autem hoc jus accreſ-
cendi diſtinctum ab illo, quod non competit ob con-
junctionem, ſed ex alia juris ratione, v. g. quod in-
ſtitutus in parte, ſi ſolus ſit, in omnibus bonis ſuc-
cedat, quod Jus tamen in legatis non obtinet. *Carpz.*
p. 3 cap. 2. def. 17. & ſeq.

ad L. Prædiis. 91.

SUMMARIA.

Taberna purpuraria legata cum purpuris & inſtitoribus ejus, an eo legato contineantur pretia purpuræ aut debita. n. 1.
Domo legata, an & hortus vicinus ejus cauſa comparatus, debeatur. 2.
Quid de Inſula vel domuncula domui legata juncta, numer. 3. & 4.
Quid hinc colligatur. 5.

1 PRoponitur in §. 2. hic caſus: Pater filiæ tabernam
purpurariam, cum ſervis inſtitoribus & purpu-
ris, quæ in diem mortis ejus ibi fuerunt, legavit. In
quo legato pretia purpuræ aut debita non contineri
reſpondetur: quod de rebus particularibus, & ubi
verba non ſunt univerſalia & prægnantia, intelligit
Beroius volum. 1. conſ. 44 num. 31.
2 Si emi hortum vicinum domui meæ, ut amœniorem
domum & ſalubriorem haberem, & per domum cœpi
ire ad hortum, legata domo, etiam hortus debetur,
alias non. Hæc *in §. pen, conf. Alexand. conſ. 204. n. 3. lib. 6.*

Cæpolla de S.V.Pr.cap.76.n 2.& quos refert Berlich.p.2. dec.191.n.3 Card.Mant de tac.& amb convent.l.4. lit.15. n.30
3 *Lauterbach.ad tit.de Act.vend.§.1.th.16.* Sed ſi inſulam vel domunculam domui meæ junxi, tunc legata domo, præſumitur etiam legata inſula vel apotheca. 1. Si uno pretio cum domo comparata. *Alex. d.l. conſ.204. n.2.Berlich.d.l.n.8.* 2. Si penſionem domus & inſulæ in rationibus non ſeparaverim. 3. Si domus & apotheca iiſdem muris contineatur. *Mant. de conject. ult. vol. l.9.t.2.n.37.Berlich. d.l. num.* 10.
4 Undè colligitur, non diſtingui ſemper in apotheca legata, an introſecus per domum, an extrinſecus pateat aditus ad domunculam; ſed hoc ſufficere, ut iiſdem planè & nullo modo diverſis parietibus contineantur, licet ſecus in horto. *Barry lib.9. titul 10. num.4. Ricc.collect.deciſ.669.Mantica lib.9.tit.2.n.37.Berlich.d.l.n.34. confer. Menoch. l.4.*
5 *præſ.129.n.9.& 14.* Præſertim in hoc dubio videndum eſt, an cæteri cohæredes aut liberi valdè lædantur, & magna inæqualitas introducatur, ſi nomine domua etiam domunculæ (die Buden) veniant, vel magna ioiquitas exurgat. *Berlich.d.l.n.36.*

ad L. Si mihi Mevia. 92. §. fin.

SUMMARIA.

Mobilibus legatis cum reflexione ad certum locum, non includuntur ea, quæ venalia ſunt, nec pecunia. n.1.
Appellatione mobilium non contineri pecuniam, colligitur. num.2.
An ex h.l.& §.ult *probari poſſit, in generali hypotheca non comprehendi pecuniam.3.*

1 QUando mobilia ſunt relicta cum relatione ad certum locum, ſcilicet quæ in ea domo ſunt, tunc non veniunt ea, quæ ſunt venalia, nec pecunia, quia non cenſetur eſſe in loco, ob celerem motum continuumque uſum. *conf l.41. §.6. ſupr. h.t. Pinell. ad l. 1.*
2 *part.2 C.de bon.matern.num.46.* Colligunt alias *ex hoc textu*, appellatione mobilium non contineri pecuniam ut *Menoch.rem.3. Adip.poſſ.n 138 Pariſ.lib.2.conſ.80. n.4.*
3 *Menochius* etiam *d.l.n.144.ex hac lege & §.ult.* probat, in generali hypotheca pecuniam non contineri. ſed id *ex hac* L. non probari, putat *Pinell. d.l.*

ad L. Lucius Titius. 93. §. 4.

SUMMARIA.

Fundo, uti optimus maximus eſt, legato, an debeantur & machinæ & dolia quæ defixa ſunt. n.1.
Vendito caſtro, an vendita videantur machina bellica.2.

1 FUndum uti optimus maximus eſt, legavit mihi teſtator, an veniunt machinæ & dolia, quæ defixa ſunt? mira eſt deciſio, & muſſitare *Bartolum* ait *Tiraq.de Retr.conſ.§ 1. gloſ 7. num.89.* qui ſuſpicatur, eſſe mendum, & legi debere, fixa non ſunt; nam alias alii textus repugnarent, v.gr. *l. dolia 76. ff.de contrah. empt.* Hoc tamen colligitur ex *h.§.* vendito caſtro, non
2 venditas videri machinas bellicas, niſi de his actum. *Vid. Tiraq.d.l.n.99.* Sed de eo alibi me dicere memini.

ad L. Is qui. 94.

SUMMARIA.

Fundo tribus libertis legato cum petitione, ne extra familiam alienetur; relicto verò alicui liberto in familia, qui inter dictos tres non connumeratur, an contra fideicommiſſum hoc factum cenſeatur. n.1.
Lex hac de quo caſu intelligenda.2.

1 LEgavit quis fundum tribus libertis, & rogavit, ut curarent, ne de ſuo nomine exiret. Si igitur libertus moriens, alii liberto ex familia, quam ex illis tribus fundum reliquit, non videtur contra fideicommiſſum feciſſe; quia appellatione familiæ veniunt etiam illi, qui à teſtatore non ſunt nominati, & ſatis eſt illis relinqui, qui in familia reperiuntur: *Menoch.*
2 *conſ.277.numer.20.* Et ideò *hunc textum* intelligit *Roland. à Valle lib.1.conſ.100.in fin.* de eo caſo, quando omnes in eodem gradu ſunt erga teſtatorem, nec inter eos eſt ordo affectionis ſeu charitatis. Appellatione familiæ quæ contineantur demonſtrat Autor *ad L.ult. nu.2. ſeqq. C. de Verbor. Signif.*

ad L. Si Titius. 96.

SUMMARIA.

Rogatus hæreditatem reſtituere non tenetur ſimul ad reſtitutionem legatorum & fideicommiſſorum. n.1.
Quod limitatur 2.
Quid Cephalus *hic ſentiat.3.4.*

1 SI rogatus ſim tibi meam hæreditatem reſtituere, non teneor eam portionem reſtituere, quam ex ſubſtitutione fideicommiſſaria, qua Mevio ſum ſubſtitutus, habeo; quia appellatione hæreditatis non veniunt legata & fideicommiſſa. *Dec. conſ.55.numer.9. &*
2 *conſ.80. num.10.* Quod limitatur: niſi verba eſſent univerſalia, quia tunc etiam fideicommiſſa continentur. *Dec.conſ.597.num.7.Conf. Mant. de Conject. ult. volunt.*
3 *lib.7. tit.7. Menoch.lib.4.præſumpt.194.* Cephalus tamen *vol.2.conſ.259 num 17.* etiam in univerſalibus fideicom-
4 miſſis locum vult habere *hanc legem.* Aliter limitat & declarat *hanc legem,* quando ſubſtitutio facta ſub ſpecifico & expreſſo hæreditatis nomine, *Cephalus lib.4. conſ.522. num. 8.*

ad L. Qui habebat. 101.

SUMMARIA.

Legatis prædiis, an contineantur prædia teſtatori oppignorata. num 1.
Prohibita alienatione, an etiam pignoris datio prohibita. num. 2. 3.
Sententia Bachovii *in hanc rem.4.*

1 LEgatis prædiis non videtur teſtator ea legaſſe prædia, quæ ſibi ſunt obligata: niſi ex ceſſione debi-
2 toris ea habeat, ut propria. Hic *Gloſſ.* tractat quæſtionem, an prohibita alienatione etiam pignoris datio ſit prohibita? Et diſtinguitur, an res ſint obligatæ præ æquivalente pretio, & tunc prohibita obligatio, quia eſt quaſi alienatio, nam non eſt reluitionis, alias ſecus. *Vid. Tiraqu. in præf.tract.de retract.num.36. Neguz. de pign.memb.1. part.2.num.27.Gomez.l.1.2.var.reſol.c.ult.n 39.Socinus reg.66.in Dominium.* Autor *in C.h.t.de SS.Eccleſ.ad Aut.Hoc jus porrect.n.3.& 4.* Sed exci-
3 cipit *Tiraq.* bona majorum, ubi præſumitur adhuc ſpes reluitionis. Sed id quod Dd. *ex hac lege* inferunt, non
4 admittit *Bachov.de pign. l 2. cap.2.num.6.* cum ne verbulum quidem de quantitate aut exæquante habeatur, & poſſit ille locus de eo accipi, qui poſt longam moram deſperata ſolutione, quaſi pro ſuo poſſedit, aut alias legitimo titulo acquiſivit. De lectura *hujus legis* videri poteſt *Alciatus l.4.diſpunct.c.18.*

ad L. His verbis. 102.

SUMMARIA.

Legata à marito uxori chirographa, quæ in lateralibus viatoriis continebantur, niſi ea nomina tempore mortis ſint exacta, non debentur, ſi ante iſtud tempus exacta. n.1.
Quid ſi nova indicia tempore mortis deprehendantur. 2.
Variæ rationes decidendi adducuntur & improbantur.3.
Quæ probanda.4.

1 LEgavit maritus uxori ea, quæ in lateralibus ſuis viatoriis, ſeu in Capſulis ab ephippio ſuſpenſis, Sattel-

Sattel-Taſchen/ ut interpretatur *Calv. in Lexico*, continebuntur, niſi ea nomina tempore mortis ſint exſtantia. Cum verò chirographa tempore teſtamenti in illa capſula contenta exegiſſet, ea, certum eſt, non deberi, ob expreſſa verba teſtamenti; Sed ſi nova, & alia chirographa indiderit, an hæc debeantur. Reſp. quod non. Ratio verò difficilis. Quidam dicunt, ob verba præſentis & præteriti temporis, futura excludi. Sed hic habetur etiam verbum futuri temporis, *Continebuntur*. Alii rationem decidendi collocant in verbo *Mea. vid. Menoch. conſ.106.num.179.* in quo toto conſilio plura de hac materia habet. Alii in eo ponunt, quod chirographa illa, quæ tempore mortis reperiuntur in capſula, ſint ad tempus tantum depoſita. Sed id *in textu* non habetur, fortè ideò ſecunda non debentur, quia de primis cogitavit, quæ cum exegerit, videtur mutata voluntas; quæ autem denuò incluſit, non videntur indita ad confirmandum legatum ſemel abolitum, niſi probentur eo fine indita, ut ad uxorem perveniant, quod uxori probandum, *arg. verſ. idem quæſiit in hac lege.*

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Caſus pr. h. l. proponitur. n.1.
Deciditur. 2.
Legata non poſſunt relinqui ab iis, qui non directè ſuccedunt. 3.
Subſtitutus inſtituto filio ex unica, aucta hac portione per acquiſitionem bonorum poſſeſſionis contra Tabulas, tenetur præſtare legata pro augmento portionis. 4.
Idem obſervatur in contrario caſu. 5.

1 Quidam exhæredato filio inſtituit (nam pro *ſubſtituit* legendum eſſe *inſtituit*, contextus docet, *Cujac. l. 2. obſ. 52.*) Cajum, & filio ſubſtituit Titium. Cajus adit hæreditatem, & inſtituit filium primi teſtatoris exhæredatum: ſed filius intra annos impuberes deceſſit, & ſic ſuccedit Titius; quæritur, an ea, quæ à ſubſtituto exhæredati filii pater reliquerat, debeantur?
2 Reſp. quod non, quia non ex patris judicio, ſed ex hæredis extranei teſtamento, ad exhæredatum hæreditas patris pervenit; nam hoc caſu nec ab ipſo exhæ-
3 redato legari potuit. *Cujac. d.l.* Unde colligitur regula generalis, non poſſe ab iis relinqui legata, ad quos non directò, ſed per intermedium perſonam hæreditas perveuit. *Donell. lib. 8. cap. 10. lit. A. conf. Dom. eod. lib. capit. 7. poſt lit. D.* ubi hoc ampliat. Et hoc extenditur in § 1.
4 In §. 1. autem habetur hæc ſpecies: Pater filium inſtituit ex unica, dato ei ſubſtituto; ſed quia frater præteritus, ideò commiſſum Edictum, i. e. via omnibus liberis aperta eſt, ad bonorum poſſeſſionem petendam contra tabulas, qua impetrata, accipit ab inteſtato ſemiſſem, & ſubſtitutus ejus legata ex ſemiſſe ſol-
5 vit. Idem eſt in contrario caſu, quando per bonorum poſſeſſionem contra tabulas minuitur portio teſtamentaria v. gr. Si filius inſtitutus in dodrante, frater autem præteritus petat bonorum poſſeſſionem contra tabulas, tunc enim ex ſemiſſe tantum ſolvit ſubſtitutus legata. Nam deminuto commodo, deminuitur etiam onus. Ratio in alia regula, quod commodum & incommodum ad paria judicentur. *Barb. loc. apl. l. 3. cap. 31. axiom. ult. Anton. Fab. l. 5. conject. 21.* ubi hanc materiam uberius explicat.

LIBRI TRIGESIMI TERTII.

TITULUS I.

De Annuis Legatis & Fideicommiſſis.

ad L. 1.

SUMMARIA.

Legatum quantitatis quo loco præſtandum. n.1.
Legatum ſpeciei quocunque loco peti non poteſt. 2.
Quod obtinet in legato quantitatis. 3.

LEGAT quis mihi ſingulis annis quindecim, quæritur, quo loco hæc præſtanda? Reſp. ubi peti poſſunt, nam hæc eſt differentia inter quantitatem peritam, & corpus ſeu ſpeciem. Hæc peti poteſt, ubi eſt, vel ubi major pars hæreditatis conſiſtit, vel ubi hæres domicilium ſuum habet, non quocunque loco. Legatum verò quantitatis quocunque loco peti poteſt, ubi inventus hæres; ſicut is, qui ex ſtipulatione obligatus ad quantitatem, ubivis conveniri poteſt, ſcilicet in loco contractus, vel interdum ubi repetitur, ſi in loco contractus ſe non ſiſtat. *Cajac. ad hanc leg. tom. 2.*

ad L. In annos ſingulos. 2.

SUMMARIA.

Uſufructu annuo legato, plura ſunt legata. n.1.
Hæres impediens hic legatarium à cultura primo anni tempore, ad totius anni intereſſe tenetur. 2.
Idem obſervatur in operis præſtandis per totum diem 3.
Quod limitatur in operis ruſticorum. 4.

SI quis mihi leget uſumfructum, ita ut hæres me ſingulis annis uti frui patiatur, quo caſu multiplex, non unum eſt legatum; & is primo anni tempore me impediat, quo minus colere fundum poſſim, totius anni intereſſe præſtabit; Ratio eſt, quia non ſivit iſto anno me frui fundo & impedimentum culturæ factum, in totum annum redundat. Simile tamen dicendum eſt *ex hac L.* ſi mihi operas debeat totius diei, & pomeridianas tantum præſtet non antemeridianas, totius tamen diei operas debet, aut æſtimationem. Sed in operis ruſticorum non obſervari puto; nam ſi antemeridianis horis operas tantum præſtiterint, debent computari pro dimidia die. Idem, ſi pomeridianis ſervierint, quod æquum eſt.

ad L. Si legatum. 3.

SUMMARIA.

Legatum annuum bima, trima die ſimpliciter relictum quemodo præſtandum. n.1.
De verbis his annua, bima, trima remiſſivè.
Quid ſi relictum nominatione facta perſionem inæqualium ſine expreſſione portionum. 4.
An & hic determinatio inæqualitatis in ipſius heredis arbitrium conſerri poſſit 5.
Heres ſortem cum uſura ſolvere juſſus, ad legitimas tantum teaetur, licet majores expreſſa 6.
Uſura in teſtamento heredis injuncta an debeatur. 7.
In Imperio quid obtineat. 8.

1 LEgatum annuum bima, trima die relictum i. e. pti-
mo, ſecundo & tertio anno præſtandum præſtari
debet per annuas præſtationes æquales; niſi alia mens
2 teſtatoris appareat. De verbis illis: annua, bima, tri-
ma, vid. *Paul. Caſtr. ad* L. *Pœnales* 32. §. *annua. ff. ad*
L. *Falc. Jaſon ad* L. *cum qui Calendis.* 3. *ff. de V.O. &*
3 *ad L. Soluto* 2. *num.* 5. *ff. Sol. matr.* Quod ſi igitur te-
ſtator mihi legaverit mille, per penſiones vel particula-
riter ſolvenda, auff Tage-Zeiten / tunc videtur di-
viſiſſe legatam quantitatem in plures annos, & præſta-
4 tiones æquales. Sed inæquales penſiones nominavit, &
non expreſſit, qualis debeat eſſe inæqualitas, arbitrio
5 boni viri inæqualitas determinanda: & ſi in arbitrium
hæredis conferatur, non eſt inutile legatum, quia quan-
titas penſionum tantum determinanda hæredi relin-
6 quitur, non ipſum legatum. Quod ſi ſortem cum uſu-
ris ſolvi juſſerit, utut majores expreſſerit, legitimæ ta-
men uſuræ debebuntur. Et hoc in §. *fin. h. legis tertia*
habetur, Circa quod magna concertatio eſt Docto-
rum, an uſura in teſtamento hæredi injuncta debeatur?
7 Communiter diſtinguunt, an teſtator hæredi non ſol-
venti, ſimplicem & ſemel committendam pœnam in-
jungat, & ſic non præſumi in fraudem uſurarum ad-
jectam, ad pœnam in annos dividat, & ſic eſſe uſu-
ras. Et hoc caſu non eſſe uſuras ſed quaſi uſuras in pœ-
nam dictatas, & ita jure Canonico non prohibitas,
diſputat *Caſp. Rodericus in tract. de annuis & menſtr.
reditibus libro tertio quæſtione ſexta num.* 12 *& ſeqq &*
Carnolus in L. *curabit.* 5. *C. de Act. Empti num* 8. *&*
8 *ſeq.* In Imperio quin tales uſuræ etiam valeant, du-
bitandum non eſt, modo taxatum in imperio modum
non excedant.

ad L. Si in ſingulos. 4. & 11.

SUMMARIA.

Legatum in ſingulos annos conceptum, pro pluribus legatis habetur. num. 1.
Ad hæredes non tranſit. 2.
Quod limitatur. 3.

1 QUicquid legatur in ſingulos annos: id pro pluri-
bus legatis habendum, ita ut primi anni lega-
tum ſit purum, ſequentium conditionale, ſcil. ſi vivat,
2 & ſic ad hæredem non tranſit, niſi aliquandiu ini-
tio ejus anni legatarius vixerit. Autor *ad* L. 1. *num* 1. 2.
3 C. *Quando dies leg.* Sed habet hoc exceptionem, ſi one-
randi hæredis cauſa legatum in plures præſtationes
annuas diviſum. L *ſi cum præfinitione.* 20. *& l.* 16. *§. fin.
qua do dies legat. ced. Simon. de Pretis de interpret.
ultim vol. lib.* 4. *interpret.* 1. *dubit.* 9. *num.* 59. *Barry lib.* 9.
de Succeſſ. titul. 25. *num.* 4.

ad L. A vobis. 5.

SUfficit, ultimum annum eſſe cœptum, ut legatum
annuum pro iſto anno debeatur. *Vid. not.* Uni Au-
toris *ad l* 26. *paragraph fin. ff. Quando dies leg. ced. &
Cujac. in hac lege prolixum tomo* 2.

ad L. Annuam. 6.

SUMMARIA.

Legatum annuum Reip. in ludos relictum, perpetuum eſt. num. 1.
Aliud in uſufructu. 2.

1 QUod Reipublic. in ludos relictum eſt, licet
illis ludis præſidere debeant hæredes, horum
tamen morte non finitur legatum, ſed eſt perpe-
2 tuum. Et ſic diſt. inter legatum annuum Reipubl.
relictum & uſumfructum; ut hic 100. annos duret.
libro octavo, titul ſequent. illud nunquam finiatur, *Co-
var. libro tertio, reſol. cap.* 9. *num.* 10. *Barry d.* 1. 25. *num.* 8.
ſequent Rim. 2. *conſ.* 219. *num* 22. *ſeqq. Gomez. t.* 2. *reſol. c.* 15.
num. 10. *Menoch. conſ.* 106. *num.* 211.

ad L. Quintus Mutius. 7.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.
Deciditur. 2.

1 PAter filias exhæredavit, extraneo autem hæredi in-
ſtituto injunxit, ut filiabus exſolveret annua do-
na ſingulis educandis, apud eum, quem mater earum
idoneum judicaverit. Hæres fuit in mora, ſolvere
noluit Titio, qui eas educabat ex voluntate matris. Sed
eum idoneum non credidit hæres, ideò diſtulit ſolu-
2 tionem, quæritur, an ſolvere compellendus ſit? Reſp.
id judicis arbitrio definiendum, an expediat filiabus
Titio ſolvere, quia reſpicit autoritatem teſtatoris, &
non commodum alterius. & notanter additur, *in om-
nibus*, ubi autoritas ſola teſtatoris eſt neque omnimo-
do ſpernendam, neque omnimodo obſervandam eſ-
ſe teſtatoris voluntatem, quod apptimè notandum eſ-
ſe puto ſupremis tutoribus. Hanc L. refert. *Menoch.
conſ.* 183. *num.* 3. *&* 27.

ad L. In ſingulos. 8.

SUMMARIA.

*Differentia inter legatum annuum & uſumfructum, nu-
mer.* 1. *&* 2.
Limitatur. l. h. 8 *in annuo relicto Ecleſia.* 3.
*Adæquatio annui legati & uſusfructus an in correctoriis
procedat, remiſſivè.* 4.

1 DUplex hic habetur differentia inter legatum an-
nuum & uſumfr. 1. quod legatum annuum, quia
inſtar plurium legatorum eſt, capitis, diminutione non
tollatur, cum ſingulis annis inſpiciatur, an capax ſit
legati. *l* 11. *h. t.* ſecus in uſufructu, *Barry d. t.* 25. *nu.*
2 16. *Cujac. ad l.* 2. §. 1. *ff. quib. mod. uſufr. amit.* 2. in legato
annuo ſufficit, legatarium vixiſſe prima parte anni,
ad hoc, ut fructus transmittat; ſed in uſufructu re-
quiritur perceptio. *Barry d. t.* 25. *num.* 7. ita, ut ſi ma-
turis, ſed non perceptis fructibus decedat uſufructua-
rius, eos ad hæredes ſuos non tranſmittat. *Vincent. de
3 Franchis dec.* 168 *n.* 5. *&* 11. Nec procedit *hæc lex* in an-
nuo relicto Eccleſiæ, quod eſt perpetuum. *Rimin. vol.* 2.
4 *conſ.* 219 *numer.* 43. An verò adæquatio legati annui &
uſusfructus in correctoriis procedat, de eo agit *Rimin.
volum.* 5. *conſ.* 501. *n.* 67. *& ſeqq. & num.* 71.

ad L. Fundus. 9.

SUMMARIA.

*Caſus ubi teſtatore conſtituta hypotheca ſpecialis non
tollit legati generalem. n.* 1.
Quid hinc probetur. 2. *&* 3.

1 TEſtator in ſecuritatem annuorum redituum,
libertis conſtituit hypothecam in certis qui-
buſdam prædiis; quæritur, an etiam in cæte-
ra bona legatarius miſſionem petere poſſit, legato-
rum ſervandorum cauſa? Quod hic affirm. Undè
2 probatur, proviſionem hominis non ſemper tolle-
re proviſionem legis. *Cujac. l.* 24. *obſ.* 26. *Bachov. l.* 5.
*de Pign. capite undecimo, numero primo, VVeſſenb. ad
Pandect. volum. ſecund. d.* 4. *th.* 3. Et quod per hy-
3 pothecam ſpecialem in teſtamento conſtitutam, non
videatur receſſiſſe teſtator à generalis legati hypo-
theca, de quo vid. *Covarruv. in capit. Raynutius
paragraph. decim. numero decimo tertio, X. de teſtam.*

ad L.

ad L. Sejo. 10.

SUMMARIA.

Legatum amico relictum gerendi ergo negotia filiorum ſuorum, numero filiorum imminuto, an & imminuatur legatum. n.1.

Legatum ſtudioſo relictum ad ſtudia certo loco tractanda, non imminuitur, ſi abeat iſthinc reverſurus.2.

Extenditur ad Canonicos, qui per certum tempus in aliqua Academia vivere debent.3.

Legatis iis, quæ vivus quis præſtare ſolebat, intelliguntur tantum ordinariæ præſtationes.4.

Immunitas à collectis conceſſa, an trahenda ad extraordinarias.5.

Caſus §.2. proponitur & deciditur.6.

Ratio dubitandi.7.

Legatis liberto iis, quæ vivus teſtator præſtare ſolebat, intelliguntur tantum præſtari ſolita in ſolius legatarii utilitatem. 8.

Annuum legatum relictum intuitu certi laboris diminuitur pro ratione diminuti laboris.9.

1 RElinquit quis amico legatum, ut filiorum ſuorum negotia gerat, ſi filiorum numerus deminuitur, etiam deminuetur, ſi diviſionem recipiat, quia
diſpoſitio regulatur à ſua cauſa. *Ceph. lib. 4. conſ.518.*
2 *num.*4. ubi tamen *num.*33. defendit, *hanc legem* non obſtare ſtudioſo, qui eo tempore, quo non legitur, ut in Italiæ Academiis fieri ſolet, à loco ſtudii receſſit & domum reverſus eſt; quia animum revertendi habet: & ſtudioſus tale legatum ad ſtudia habens, videtur fictè
3 permanſiſſe in ſtudio: Quod accommodari poſſet ad Canonicos, qui per triennium, & ultra in Academia
4 aliqua vivere debent. Quod ſi quis Medico legaverit, quæ vivus præſtare ſolebat, hoc ad ordinaria, non ad extraordinaria pertinet. *in paragraph.1. h.t.Cephalus l.5.*
5 *conſil. 71. numer. 7.* Unde probant, immunitatem à collectis non eſſe trahendam ad collectas bellicas, quæ extraordinariæ ſunt. *Ceph. volum.1. conſil. 38. numer. 6.* niſi ſint verba univerſalia geminata, vel jurata. *Ceph.d. l. numer.39. conf. Joh. Hannibal. in rep. L. nemo poteſt. num.493.volum.4.*
6 In §.2. proponitur caſus, qua maritus legat uxori 100. præterea, quæ vivus annuatim præſtare ſolebat, & reſpondetur, ſemel tantum illa centum deberi, ne ni-
7 mis gravetur hæres: Ratio dubitandi in eo, quod legatum & annuum datum in eadem ratione conjuncta reperiantur; ſed ut dixi, teſtator hæredem ita gravare voluiſſe præſumendus non eſt. *Cephal. volum.5.conſ.612. numer.*21. Quod ſi liberto legetur, quod ei teſtatore vi-
8 vente præſtabatur, id ſaltem intelligendum, quod legatarii tantum cauſa, & in ejus utilitatem, non verò ob utilitatem teſtatoris ad expedienda ejus negotia, præ-
9 ſtari ſolitum. Si alicui annuum legatum ſit relictum, intuitu certi laboris, diminuenda eſt penſio pro labore conſtituta quatenus diminuitur labor, quia tam labor quam pecunia pro labore debita diviſionem recipiunt, & ſic proportionabiliter fit diminutio *vid.Cagn.ad L. Diem functo.num.148.ff.de offic. Aſſeſſ.*

ad L. Cajus Sejus.12.

SUMMARIUM.

Annua præſtatio legata ex prædio legatarii, an exſtinguatur morte legatarii.

ANnua præſtatio facienda ex hoc prædio tuo; quæritur, an finiatur morte legatarii? Videtur quod non quia quaſi ſervitus realis eſt; Verum hoc negatur: nam fortè non fuerunt vicina, nec animus fuit conſtituendi ſervitutem realem, nec erat ſervitus perſonalis, ſcilicet uſusfructus; ergo erat legata annua præſtatio, & ſic perſonalis morte legatarii, cujus commodo conſulebatur, finienda. *Dd. hic & Franc. de Clapperiis in Deciſion. cauſa 24. quæſtion. 2. numer.4. conf. Donell. l.9. capit. 21. lit. L.*

ad L. Mœvia. 13.

SUMMARIA.

Legatum annuum ſub conditione conſilii alicui præſtandi relictum debetur, etiamſi alter conſilium meum reſpuat. num.1.

Quod limitatur. 2.

Conditione comitandi legato adjecta quouſque extendatur. numer. 3.

1 DUæ ſpecies hic propoſitæ 1. teſtator annua mihi relinquit ad vitam, ſi viduæ conſilia præbeam. Vidua conſiliorum meorum pertæſa, meum conſilium non petit, quæritur, an adhuc debeat præſtari annuum legatum? Et affirmatur, quia per me non ſtetit.
2 Sed ſi juſta cauſa fuerit viduæ, vel ego nolim amplius ei conſilia dare, pro præterito tamen poſſum legatum
3 petere. 2. Legavit quis liberto annua decem, ſi patronam quis ſemper comitatus fuerit: hæc autem mortuo marito recreationes petens, huc inde vagatur, an libertus eam ſemper comitari debeat? Non puto id voluiſſe teſtatorem, idenque res hæc boni viri arbitratu decidenda.

ad L. Si Cui. 14.

SUMMARIUM.

Incertitudo in alimentis legatis an legatum vitiet.

INcertitudo reſpectu quantitatis vel rei legatæ vitiat legatum; ſed favore alimentorum ſuſtinetur legatum incertum; declaratur enim ex patrimonii quantitate, & dignitate legatarii. *Surd. de Alim.tit.8. priv. 17. numero ſecundo, Johan. Baptiſt. Pont. tr. de alim. capit. 17. numer. 14. Colerus de alim. lib.2. cap.7.num. 20. Zoeſ. in fine ad h. t. & Dn. Struv. theſ.53.* Dn. Autor *in C. tit. de SS.Eccl.ad L. 12. n.11.*

ad L. Legatum. 17.

SUMMARIA.

Legatum, donec nubat, virgini relictum, annuum intelligitur. n.1.

Fructuum in legato determinatorum defectus unius anni, ſupplendi ſunt ex fertilitate ſequentium.2.

Quid ſi nec ſequentium fructus ſufficiant. 3.

1 LEgatum virgini *donec nubat*, intelligitur annuum legatum, quia particula donec repetitionem ſignificat. *Mant. lib.11.tit.19 num.19.Gomez.tom.2. tit.11.*
2 *n.48.Barry d.t.25.n.4.* Quando autem fructuum certæ quantitatis legata, ſi fructus uno anno deficiant, ex fertilitate ſequentium ſupplendi. *Mant. lib 9.tit.3. num. 2. Surdus de aliment.titul.4.quæſt.26.n.11.Barry lib.9.titul.*
3 *19.nu.10.* Si verò nec ſequentium annorum fructus ſufficiant, tunc diſtinguendum, an taxativè, an demonſtrativè fundus additus: ſi hoc non debetur ultra quod collectum eſt; ſecus illo caſu. *Surd.d.tr.tit.7. quæſt.33. & Barry d. l, num. 10.*

ad L. Titia. 19.

SUMMARIUM.

Præſtatio alimentorum relicta à legatario uſusfructus exſtinguitur morte uſufructuarii.

QUando alimenta relicta ſunt à teſtatore, præſtanda per eum, cui teſtator legavit uſumfructum, tunc ſi uſufructuarius moriatur ante alimentarium, extinguitur legatum alimentorum ante mortem;

quia legatum alimentorum eſt onus adjectum legato uſuſfructus: finito ergo uſufructu, finitur legatum alimentorum, modo ex iis bonis debuerit alimenta præſtare. *Surd. de Alim. tit.5.qu.1.num.18 & ſeqq. Simon. de Pratis de interpret. ult. vol. l.1. interpr.2. ſolut.3. num.19. & l.4. dub.11. num 87. Caſtillo de uſufr. c.1. num.10.* idem caſus habetur *in l.20. §.2. de Alim. leg.*

ad L. Annua. 20.

SUMMARIA.

Annuum legatum relictum ſub conditione, ſi legatarius cum matre moreretur, *an extinguatur per mortem matris. n.1.*

Relictum annuum ſacerdoti, ipſi Eccleſiæ debetur, & non extinguatur morte ſacerdotis.2.

Quod limitatur.3.

1 IN *pr.* dicitur, quod annuum legatum relictum ſub conditione, *ſi legatarius cum matre aut filio moreretur*, non extinguatur per mortem matris aut filiæ. *Hic & l.30. §. pen. de leg.3. L.1.C.de leg.* quia per legatarium non ſtetit. *l.84 de cond. & demon Don. lib.8 cap. 34. lit.*
2 G. Autor *ad L.1. num.1.C. de Legat.* Relictum annuum Sacerdoti vel miniſtris Eccleſiæ, videtur relictum ipſi Eccleſiæ, & ideò eſt legatum perpetuum, quod mortuo etiam ſacerdote debetur. *Menoch. conſ.106. n.211. & ſeq idem lib.4. præſ.121. nu.2. & ſeq. Panorm. in c. quoniam. 14 n.7. X de offic. jud. de leg. Eugenius conſ.17. num.16.* Rationem *hujus legis in princ.* & §. 1. conſiſtere in pietate cauſæ, tradit *Ceph. conſ.612. n.30 l.4.* Aliud autem eſſe vi-
3 detur, ſi à proximo cognato Sacerdoti legetur. *Mant. lib 8. tit 6. n.22. ſeq. conf. notata* Dni Autoris *ad L. Civibus 2. de Reb. dubiis Donell. l 8. c.28. lit. H.*

ad L. Liberto. 21.

SUMMARIA.

Legatum ex reditu certi prædii præſtandum, non extinguitur alienatione prædii. n.1.

Legatarius fideicommiſſo gravatus, an, ſi Falcidia lex adimat partem, relicta tamen ſufficiente parte ad fideicommiſſum præſtandum, teneatur ad integrum fideicommiſſum.2.

Rogatus hereditatem reſtituere, non videtur ſimul rogatus ad reſtituendam fideicommiſſum.3.

Limitatur 4.

Soluta ex legato ſub modo relicto, repeti poſſunt ſi modus à legatario non præſtetur.

TEſtator ex certis prædiis legavit mihi quinquage-
1 ſimam partem redituum: Hæres illa prædia vendidit, ſiquidem per hoc legatum non impeditur alienatio, nec onus prædio imponitur ad tertium poſſeſſorem tranſiens; quæritur, an quinquageſima pars uſurarum pecuniæ ex venditione prædiorum redactæ mihi præſtanda? Reſp. quinquageſimam partem redituum, quos prædia ferre ſolebant, præſtandam, non uſuras. Hoc *in princ.*
2 Sed §. 1. teſtator legavit mihi fundum, ferentem annuos 60. & me oneravit, ut dena Titiæ quotannis darem. Falcidia lex adimit mihi quindecim, an integrum fideicommiſſum præſtare teneor Titiæ? Affirm. quia deducta Falcidia, plus, quam Titiæ præſtandum, ſupereſt. *Cujac. ad h. l. n.2.* ſiquis autem rogatus ſit re-
3 ſtituere hæreditatem alicui, non computatur id, quod jure fideicommiſſi accepit. *L. Si Titius. 96. de legat.3.*
4 quod hic limitatur, niſi extraneus rogatus ſit filio reſtituere. *Rimin. volum. 5. conſ.486. num 28. ſeq. Fuſar. qu. 657. num.9. Conf. Coraſius in rep. l. cum virum. C. de Fideicomm. num.48. volum.8. Lancellot Politus in rep. L. filium, quem num.105 C. Famil. herciſc. volum.3.*
In §. 3. habetur ſpecies facti de certa re legata Reip.
5 ſub certo modo, quem Reſpubl. præſtare non vult, quod tunc ſoluta repeti poſſint, de quo *Cujac. conſ.106. num.209.* prolixè *hunc* §. explicans.

ad L. Cum quidam. 23.

LEgatum relictum in diem reiterabilem, intelligitur eſſe annuum & perpetuum. *Ceph. 611. n.37 & ſeq P. Barb. in L. Divortium. §. quod in anno numer.12. & ſeq. ff. ſol. matr.*

ad L. Pen.

REliftum Reipubl. per quadriennium, videtur ſingulis quadriennis relictum & ſolvendum. *Conf. Cujac. hic & Cephal. d. conſ.612. num. 30. Randerſis lib.1. conſ 22. num.485.*

TITULUS II.

De uſu & uſufructu & reditu, & habitatione, & operis per legatum vel fideicommiſſum datis.

Ad L. 1.

SUMMARIUM.

An ex h. l. *probari poſſit, ſervitutem neque in bonis neque extra bona eſſe.*

VUlgò *ex h. l.* colligunt, ſervitutem neque in bonis, neque extra bona eſſe, de quo *vid. Pinell. part.3 l.1. C. de Bon. matern. num.6. Cujac. in h. l. tom.2. p 949.* ſed rectius *Donell. l.4. cap 5. lit.* C. & *ibi Hill. & Bach. de Pign. l 1. cap 7. num.3.* intelligunt non de vera conſtituta ſervitute, ſed uſu ſervitutis, qui ante patientiam hæredis nihil eſt; ſed incerti agendum cum hærede, ut caveat de facultate eundi præſtanda. Servitus ergo conſtituta verè eſt in bonis ejus, qui eam debet; eſt extra ejus bona, ut potè quid alienatum vel deciſum de bonis ejus. Sed facultas eundi agendi præſtanda eſt legatario. Pluribus explicat hanc legem *Caballinus* vel *Molinæus* in eleganti tractat. *de Divid. & Indiv. p.3. num 319. & duabus ſeqq.*

ad L. Hominis. 2.

PRoponuntur hic differentiæ tres inter legatum operarum & uſusfructus. De quo pluribus agit *Cujac. ad l.17. q. Pap. t.4. pag. mihi* 394.

ad L. Si uſusfructus. 6.

IN obligationibus faciendi, quando factum jam ob moram debitoris, aut hic hæredis non præſtitum; intereſſe æſtimandum eſt & hæc æſtimatio præſtanda. *conf. Barbatias conſ.20. num.12. volum.4. Borell. conſ.1. num.191.*

ad L. Si uſusfructus municipibus. 8.

DE vitæ longiſſimo termino *vid. notata* Dni Autoris *ad l.56. num.3. & ſeqq. de uſufr.*

ad L. Si Titio. 7.

SUMMARIA.

Uſusfructus legatus ſtatim ſine traditione tranſit ad legatarium. n.1.

Proprietas hoc caſu ſtatim etiam adita hæreditate tranſit ad hæredem.2.

Quid hinc colligatur.3.

USusfructus legatus ſtatim tranſit in legatarium ſine traditione, quia vindicari poteſt. *Vid. Caſtil.* de

*de uſufr.cap.*9.*Donell.lib.*10.*cap.*5.*lit.B.& ibi Hillig.* Sic
2 ſi uſusfructus uxori vel alii legatus ſit, ſtatim etiam adita hæreditate, proprietas tranſit in hæredem. Unde colligunt, ſi uſufructuaria moriatur, & proprietas proximis cognatis relicta, quod tunc proximitas attendatur tempore mortis teſtatoris, quia tunc ſtatim tranſiit proprietas, non verò tempore mortis uſufructuariæ. *Carpzov.p.*3.*cap.*13 *def.*16.

ad L. Damnas eſto. 15.

SUMMARIA.

*Uſufructu fundi legato, ad quem legatarius niſi per fundum vicinum accedere non poteſt, tenetur hæres præſtare ſervitutem per hunc fundum vicinum eundi.n.*1.
*Quod ampliatur.*2.

1 MIhi legatus uſusfructus fundi hujus, illi verò fundus alius vicinus; ſed non poſſum ad fundum, cujus uſusfructus mihi relictus, venire, niſi per fundum alterius, & præſtare hæres mihi debet ſervitutem eundi per fundum alteri legatum; quia hæres adminiculum præſtare debet, ſine quo uſusfructus exerceri nequit. *Hic & l.*44.*§.ult.de leg.*1. Adeò ut adjectio, teſta-
2 toris *ne præſtet*, inutilis ſit. *l.*1.*§.*1.*ſi uſufr.pet.& l.* 1. *de Adim.leg.Donell.l.*10.*cap.*7 *poſt lit.D.*

ad L. Legatum. 16.

SUMMARIA.

*Legatum ad uſum illicitum relictum, convertendum eſt ad licitum.n.*1.
*Relicta in certum pium uſum, eo deficiente, in alium convertenda ſunt.*2.
*Quid hinc colligatur.*3.

1 REl ictum ad opus illicitum, convertendum eſt ad opus licitum de conſenſu partium, & ideò data & oblata in certum pium uſum, ſi iſte uſus deficiat,
2 vel in ipſum converti legatum nequeat, tunc in aliam cauſam piam eſt convertendum, quia iniquum eſt, hanc quantitatem lucro hæredum cedere. *Hic & l.*4. *ff. de Admin.rerum ad Civit.pertinentium.l* 1.C. *de paganis. Schurf.conſ.*90.*num.*13.*cent.*1.*Modeſt.Piſt. conſ.*54. *num.* 33 *volum.*1.*Cothmann.conſ.*200 *vol.*2.*VVeſemb. conſ.* 37.*num.*8.*Klock conſ.*36.*n.*2.*vol.*1 *Carpz.p.*3. *Juriſpr.for. c.*13.*d.*27.*citans plures, & Juriſpr.Eccl.l.*2.*def.*332.*num.*5. *&* 10.*Finckelth.obſerv.*97.*Colerus p.*2.*deciſ.*244. *Matth.*
3 *Steph.de Juriſd.l.*3.*p.*2.*capit.*13 *num.*10. Sic igitur executores teſtamentarii mutatis temporibus poſſunt modum à teſtatore præſcriptum, ſalva diſpoſitionis ſubſtantia, mutare. *Menoch.conſ.*1199. *numer.*9. *& ſeq. ubi plures refert Dd.*

ad L. Si alii fundum. 19.

SUMMARIA.

*Legato fundo alii, alii uſufructu ejuſdem fundi, uterque concurrit in uſufructu.n.*1.
*Limitatur variè.*2.*& ſeqq.*

1 SI alii fundum, alii uſumfructum ejuſdem fundi teſtator legaverit, licet fortè hæc mens ipſius fuerit, ut primus ſolam proprietatem haberet, nihilominus tamen uterque in uſufructu concurrit, & ſic interdum valet plus ſcriptura, quam quod actum eſt. *Donell.l.*9. *cap.*9.*lit.D.& ibi Hillig. & lib.*10. *capit.*5.*lit.A.Gomez. tom.*2.*reſol.c.*15.*num.*5.*Schrad.capit* 3. *Miſcell. Carpz.p.*3. *capit.*13.*def.*7.*& Romin.lib.*6.*conſ.* 633.*num.*42.*Pariſ.conſ.* 97.*num.*17.*& ſeqq.lib.*2.*Mantica lib.*9.*tit.*4.*num.*11. *Caſtillo de uſufr.c.*30.*Manz.de uſu & habitat.nu.*88. Autor
2 *ad L.*1.*C.Plus valere quod ag.* Secus ſi uni proprietas, al-
3 teri uſusfructus legetur. *Caſtr.volum.*2.*conſ.*223 *num.* 3. Nec habet locum hæc lex in univerſali omnium bonorum uſufructu. *Cephal.l.*3.*conſ.*321.*n.*11.*Roland. à Valle l.*
4 2.*conſ.*8.*n.*34.Nec ubi mens teſtatoris manifeſta. *Ceph.*
5 *d.l.n.*12.Sed de univerſali uſufructu videtur diſſentire. *Romin.conſ.*633.*num.*34.

ad L. Patrimonii. 22.

SUMMARIA.

*Reditus omnibus annis relictus, an uſusfructus. n.*1.
*Hi reditus non tranſeunt ad hæredes.*2.
*Quid colligatur.*3.

1 REditus omnibus annis relictus, non eſt quidem uſusfructus, cum corpus denotet, non Jus, imitatur tamen uſumfructum, aut annua legata, & ſic, ut hæc morte finiuntur legatarii, ita etiam reditus finiuntur.
2 Collige, quando hæres dare debet reditus, non eſt uſus-
3 fructus, ſed quaſi annuus reditus, quo caſu datur tantum obligatio perſonalis. *Pinell.in l.*1.*C.de Bon.matern.p.*2. *num.*12.*& quos refert Hill in Don.l.*10.*c.*5.*lit.F.*

ad L. Sempronius. 26.

SUMMARIA.

*Caſus legis proponitur.n.*1.
Ratio dubitandi & decidendi, 2 3.

1 QUidam ab hærede ſuo poſt decennium fundum, detracto uſufructu, Cajo dedit per fideicommiſſum; hæres intra decennium moritur, quæritur, an hæredis hæres Cajo dare debeat plenum dominium, ſcili-
2 cet proprietatem cum uſufructu? Videtur quod ſic, quia dies legati fundi ſtatim ceſſit à die mortis teſtatoris,
3 ergo uſusfructus hæredis periit; Sed negatur, quia uſusfructus hæredi ut ſervitus nunquam delatus fuit, ergo non periit. Vid. *Cujac.ad h.l.tom.*2. qui & alia *hujus legis* capita perſpicue explicat.

ad L. Uxori. 27.

SUMMARIUM.

Si uxori putativæ uſusfructus prædii legatus ſit, poſtea vero illius bona confiſcata, uſusfructus non ad Fiſcum, ſed ad hæredem pertinet.

MAritus uxori ſuæ putativæ, quia contra leges ducta erat, legat uſumfructum prædii & dotem; datur ei uſusfructus, ſed poſtea, cum Fiſcus bona & dotem vindicaſſet, quæritur de uſufructu? Reſp. eum non acquiri Fiſco, ſed ad hæredem redire cum fructibus perceptis.

ad L. Quæro. 28.

SUMMARIA.

*Legatarius uſusfructus tenetur ad onera fundi.n.*1.
*Quid hinc colligatur.*2.

1 CUi uſusfructus legatur, tenetur ad ſolvendam collectam, aliaſque præſtationes *Pinell.p.*2.*l.*1. *C.de Bon.mat n.*72.*p.*223.*Berous vol.*1.*conſ.*146.*nu.*5. *& ſeqq.*
2 Collige, fructuum perceptionem ſequi collectas & onera. *Mevius p.*5.*dec.*363.*n.*2.ubi de Retractu.

ad L. Si quis uſumfructum. 29.

SUMMARIA.

*Uſusfructus legatus cum onere fideicommiſſi, finitur morte fideicommiſſarii, non legatarii. n.*1.
*Quid juris in uſufructu patri vel domino relicto, remiſſivè. num.*2.
Quid ex h.l.*colligat* Berous. 3.

1 SI mihi uſusfructus legatus, ut tibi reſtituam eundem, mea morte non perimitur uſusfructus, ſed

tua,

tua, quia fideicommiſſarii perſona eſt præcipua. *Do-*
2 *nell. 10. capite decimo ſep imo, lit. K.* Quid in uſuſfructu
5 patri vel Domino relicto, de eo vid. *l. fin. C. de uſufr.*
ibique Autor *n.6.7.8.* Colligit *ex hac L. Berous lib. 2.*
conſ 141. num. 12. uſumfructum ab alio uſufructuario re-
lictum, ex manu non hæredis, ſed gravati, cui ſubſti-
tutus eſt, capi debere.

ad L. Cui uſusfructus. 30.

SUMMARIA.

Uſuſfructus prædii uxori uſque ad dotis reſtitutionem relictus, parte dotis ſoluta pro parte exſpirat. n.1.2.
Applicatur hoc ad feuda. 3.

1 MAritus legat uxori uſumfructum prædii, donec
dos reſtitura eſſet, ſed cum relictis hæredibus
duobus alter mediam partem dotis reſtituerat, quæri-
tur, an vidua nihilominus, uſumfructum totius præ-
2 dii retineat? Reſp. quod non, imò invita muliere
poteſt alter hæredum partem ſuam dotis ſolvere, & ita
ab uſufructu pro parte ſua excludere, de quo plura
vid. apud *Cuballinum in tr. erudite de Div. & Ind. v.*
3 *p. 3. num. 587. ſeqq.* Utilis hæc lex poteſt eſſe in feudali-
bus, quando vidua tam diu in fundo manere poteſt,
donec dos ſolvatur, an unus agnatus pro ſua parte
poſſit offerre dotem.

ad L. Generali. 33. §. 2.

SUMMARIA.

Legato uſufructu omnium rerum, quæ ibi ſunt, non comprehenduntur merces venales n.1.
Fideicommiſſo mihi, alteri verò uſusfructus omnium bonorum relicto, illud non comprehenditur. 2.
Quod limitatur. 3.
Uſusfructus in locum annui cenſus ſurregatus, debetur initio anni. 4.

1 LEgatus uſusfructus omnium bonorum & earum
rerum, quæ ibi ſunt, licet certæ quædam res ex-
ceptæ ſint, non tamen comprehenduntur merces ve-
nales. *Pinell. ad rubr. C. de Bon. matern. part. 1. nu. 39.*
Covarr. lib. 2. reſol. cap. 5. per tot. Strachu de mercatura
tit. mandati part. 2. Cephal. conſ 523. nu. 74. Crottus conſ.
2 *136. num* 40. Sed quid ſi teſtator fideicommiſſum mihi
debeat in caſum mortis, & te uxorem conſtituat uſu-
fructuarium omnium bonorum, quæritur, an etiam ea,
quæ mihi ex fideicommiſſo relicta, contineantur in
3 legato uſufructu? Reſp. quod non, per tradita *Mich.*
Graſſi in §. legatum. q. 27 Niſi ego eſſem hæres teſtato-
ris; tunc enim ejus factum præſtare debeo, *per l. ex qua*
149. de R. Jur. & hoc intendiſſe præſumitur teſtator. *Me-*
noch. l. 4 præſ. 142. n. 12. Mantica lib. 9 conject. tit. 1. nu. 21.
& ita pronunciatum refert *Sande l. 4. tit. 4. def. 9.*
4 Sed in §. 7. dicitur, quando uſusfructus ſurrogatus
eſt in locum annui cenſus, debentur fructus & penſio-
nes initio anni. *Rim. lib. 2. conſ. 212. n. 132. & lib. 3. conſ.*
234. num. 53. volum. 2.

ad L. Codicillis. 34.

SUMMARIA.

Si poſt plurium mortem fideicommiſſum relictum, non debetur, niſi omnes mortui. n. 1. 2.
Et hoc caſu ab ultimo defuncto ſaltem videtur relictum. numer. 3.

1 PAtronus libertis ſuis per fideicommiſſum fundum
legavit, ita, ut prius morientes ſuperſtitibus ſuas
portiones reſtituerent donec ad unum perveniret fun-
dus; eo mortuo, perventurum eſſe ad Rempubl.
eiſdem reliquit habitationem in aliqua domo? Reſp.
ad Rempubl. non venturum fundum, donec vel
2 unus ex libertis vivit. Unde colligitur, fideicommiſſ-
dum fideicommiſſario proprietatis domus poſt mor-
tem plurium legatariorum non cedere pro parte quan-
do noviſſimo ſubſtituit. *VVameſ. conſ. jur. Cen. 397.*
3 *num. 8 Mantica de conject ult. vol. l. 7. tit. 5 nu 7.* Et fidei-
commiſſum relictum poſt mortem omnium, ab ultimo
decedente videtur relictum. *Cravet. volum. 3. conſ 328.*
num. 33. Rim. volum. 4. conſ. 371. num. 178. Vaſq. de Suc-
ceſſ Progreſſ. §. 18 num. 33.

ad L. Uxori. 35.

SUMMARIA.

Legatum per quinquennium uxori, & poſtea alii relictum illa intra quinquennium mortua, huic tamen interim nondum debetur. n. 1.
Particula tunc quid involvat. 2.

1 LEgatum villæ uxori relictum in quinquennium à
morte defuncti, & eo peracto libertis, per hæc
verba: *Tunc eum fundum illis dari volo*: mortua
uxore intra quinquennium, illis interim non debe-
2 tur legatum, vi illius dictionis *Tunc*, quæ denotat
extremitatem temporis, & ſic operatur, ut legatum
in unum caſum conceptum, in alio non debeatur.
Rimin. vol. 4 conſ. 412. num. 43. & volum. 5. conſ. 563. n.
25. conſ. Cephalus conſ. 436. n 96.

ad L. Uxori. 37.

SUMMARIUM.

Uſusfructus omnium bonorum etiam Calendarii fructus continet, & nominum.

CUi legatus eſt uſusfructus omnium bonorum etiam
Calendarii, quod debita & credita continet. *l. 64.*
de leg. 3. & ſic etiam nominum activorum uſusfructus
legatus videtur. *Menoch lib. 4. præſ 143. num. 9. Harp. in*
§. 2. Inſt. de uſufr n. 166. & omnium eorum, quæ renaſ-
cuntur. *Marpurg. vol. 2. conſ. 27. n. 66.*

ad L. Fundi. 38. & 41.

SUMMARIA.

Fructibus fundi legatis, non ſtatim legatus eſt uſusfructus. num 1.
Niſi ſimpliciter legentur. 2.
In dubio ſubſtitutionem directam intelligi, colligitur. 3.
Hæres quatenus fundum, ex quo fructus ſolvendi, vendere poſſit. 4.
Hoc caſu legatario hæres non tenetur præſtare habitationem. 5.
An ſi prædium minores fructus ferat ob nonnulla detrimenta, hæres illud teneatur reficere. 6.
Fundus, ex quo annua præſtatio facienda, non eſt tacitè obligatus 7.
Opinio, qua aſſeritur præſtationem alimentorum, ex certo fundo legatam, afficere ipſum fundum, dubia redditur. 8.
Quid hic de conſuetudine obſervetur. 9.

1 QUando quis vult, ut fundi fructus dentur legata-
rio, non eſt uſusfructus legatus, ſed fructus ab
hærede præſtandi ſunt, qui etiam fundum vendere
poteſt & legatario ſolvere pecuniam, quam teſtator
ex eo fundo locato ut penſionem accipere ſolebat. *Me-*
noch. lib. 4. præſ 136. Surdus p 3. conſ. 319. num. 15. Don.
lib 9. capit 21. lit. K & lib 10. cap. 5. lit. E. Franc. de
Clapperiis conſ. 24 qu 1. Harpr. §. 1. Inſt. de uſufr. numer. 4.
2 Aliud, quando fructus fundi ſimpliciter legantur. *l. 41.*
h. t. conſ. Caſtillo c. 40. quamvis enim annui fructus cor-
pora ſint nec idem quod uſusfructus ſignificent, tamen
hic ſermo perinde accipiendus, ac ſi uſumfructum
leget, ex mente teſtantis, quæ ſunt verba *Donelli*
enucleati

enucleati *lib.* 10. *cap.* 5. & in *l.* 38. omoinò ſunt verba fi-
deicommittentis. *conſ. Donell. d. l. & quæ Hill. citat ibi-
dem lit. F.* Sed *ex l.* 41. *h. t.* ut & *l.* 20 *ff. de uſufr.* & ex
L. fin. C. de Hæred. inſt. colligitur, quod ſubſtitutio di-
3 recta potius, quam fideicommiſſaria intelligenda ſit
Menoch. l. 4. præſumpt. 66. & Mantica de conject. ult. vol.
quos citat Dn. Mev. p. 4. dec. 181. *n.* 1. Colligitur etiam,
4 quod hæres poſſit vendere fundum, ex quo fructus ſol-
vendi, ſi ſolitam quantitatem offerat, quod de volunta-
rio venditore intelligit *Cephalus l. conſ.* 20. *n.* 24. Dein-
5 de quæritur, an habitatio legatario hoc caſu præſtanda?
Negatur, quod ex priori fluit. Nam ſi uſusfructus ipſi
eſſet legatus, habitatio ſimul legata videri poteſt, at hic
6 non eſt legatus uſusfructus. Sed quæritur, ſi prædium
minores fructus ferat ob nonnulla detrimenta, an hæres
illud teneatur reficere, agrum purgare, destructa hor-
rea inſtaurare? Reſp. Si culpa hæredis detrimentum
7 illatum, ipſe debet reficere, alias non. Colligitur
etiam ex hoc, quando præſtatio annua facienda eſt
ex certo fundo, quod tunc fundus non ſit tacitè obli-
gatus: Nam ſic præſtatio fructuum ſequeretur emp-
torem, venditor autem retineret onus. Unde *ex hoc
textu* & *l. §. fin. de contr. empt.* dubitare licet de opi-
8 nione quorundam, quod præſtatio alimeotorum ex
certo fundo legata, ipſum fundum efficiat, ſed erit
perſonalis obligatio, non ſequens fundum, per *hunc
text. & l. fin. §. fin. ff. de contr. empt. Fr. de Clapperiis
in dec. cauſ.* 24. *q.* 2. *§.* 2. niſi ſcil. taxationis gratia, &
ita ut conſtituatur jus in re, fuerint legata. *Conſ. not.*
9 Dni Autoris, *ad d. §. fin.* Sed quicquid ſit, coofuetudi-
ne paſſim eſt receptum, ut ſi alimenta ſint ex certo
fundo legata, fundus ipſe ſit obligatus. *Franc. de
Clapper. d. cauſa* 24. *q.* 3. *n.* 13. *& ſeq.*

ad L. Nihil intereſt. *ult.*

S U M M A R I A.

Uſusfructus omnium bonorum relictus, aut tertiæ partis, non conſtituendus ante deductionem æris alieni. num. 1.

Aliud in Legato uſufructu certæ rei. 2.

Quid ſi relicto uſufructu omnium bonorum, legata præſtanda. n. 3.

Annua legata ex fructibus ſunt præſtanda. 4.

Nomina ad uſum fructum omnium bonorum pertinere colligitur. 5.

1 QUandn uſusfructus relictus eſt bonorum omnium,
aut tertiæ partis bonorum, utroque caſu æs
alienum deducendum eſt, antequam conſtituatur uſus-
fructus. *Carpz. p.* 3. *cap.* 13. *d.* 8. ſed ſi rei certæ ſit
2 uſusfructus legatus, ſecus; de quo *Men. libro* 4. *præ-
ſumpt.* 143. *Covar. l. ſecund. reſol. capite* 2. *Carpzov.
libr.* 1. *Reſponſo* 104. *Trentac. libr.* 1. *reſol. tit. de
peculio reſolut.* 6. *Caſtillo de uſufruct. cap.* 5. *Joban.
à Sande libr.* 5. *tit.* 3. *def.* 1. *Franc. de Clapper. in de-
ciſ. cauſa* 16. *quæſtione* 1. Autor *ad Legem ultimam,*
3 *num.* 3. *C. de Hæredit. Act.* Circa onera verò legato-
rum diſtinguitur, utrum legata ſit quantitas, an
verò ſpecies: ut illa ex hæreditate ante conſtitum
uſumfructum deducatur, per *L. uſufruct.* 69. *ad L.
Falcid.* ſed in legata ſpecie uſufructuarius cum le-
gatario concurrat, per *l. Sempronia.* 33. *h. t. Mant.
libro* 9. *tit.* 4. *num. fin. & t.* 6. *num.* 22. *Hartm. Piſt.
parte* 1. *quæſtione* 10. *Carpzov. d. Reſp.* 104. *nu.* 11.
4 *conf. Ricc. deciſ. collect.* 320. Annua legata ex fru-
ctibus ſolvenda. *Gail. l.* 2. *obſervat.* 146. *num.* 8. &
5 *Carpzov. de Reſponſ.* 104. *num.* 13. Colliguot etiam ex
h. l. Dd. quod nomina ad uſumfructum bonorum om-
nium pertineant. *Men. conſil.* 692. *num.* 29.

TITULUS III.

De Servitute Legata.

ad L. Qui duas tabernas. 1.

S U M M A R I U M.

Legans bina prædia, quorum unum ſerviebat alteri, duobus ſingulatim, an in dubio ſervitutem cum fundo legaſſe videatur.

QUandn teſtator duo habens prædia quorum unum ſerviebat alteri, & duobus ſingula prædia legavit, in dubio videtur etiam ſervitutem alteri cum fundo legaſſe, ſcil. tacitè. *Mant. lib.* 9. *tit.* 4. *num.* 6. ſi continuam cauſam ſervitus habeat ut oneris ferendi ſervitus, vel luminum, vel aquæductus; niſi ex conjecturis aliud appareat, ſed io diſcontinuis ſecus, *Vid. Men. lib.* 4. *præſumpt.* 144. *Cæp. de ſerv. Urb. Præd. c.* 38. *Affl. dec.* 298.

ad L. Si fundum. 3.

S U M M A R I A.

Legatum viæ ut ſubſiſtat, quid requiratur. n. 1.

Servitus viæ legata dominis prædii communis, alteri pure, alteri ſub conditione, illi, ſi ceſſit dies, non poteſt acquiri pro parte ſua dominii, pendente adhuc conditione facii. 2.

UT valeat legatum viæ, requiritur, ut legatarius 1
tempore mortis teſtatoris reperiatur Dominus
prædii dominanris in totum: alias legatum extin-
guitur. *Molin. in Labyrinth.* 16. *LL. nu.* 71. *Socin. Ju-
nior in rep. l.* 1. *de leg.* 1. *n.* 555. Sed pone, Mevium & 2
Titium habere fundum Cornelianum communem; te-
ſtator legavit Mevio viam pure per Sempronianum
fundum, Titio ſub conditione; pendente conditione
teſtator deceſſit, & ita dies viæ Mevio purè legatæ ceſ-
ſit? oon tamen ſervitus viæ debetur Mevio, quia Ti-
tius, cui etiam erat legata via, ſed ſub conditione, im-
pedit, ne Mevius totam hanc ſervitutem vindicare
poſſit. Utique pro parte dominii ſervitutem fundo
communi acquirere nequit. *l.* 2. & 11. *& ff. de Servit.
ita Dn. Wiſſenb. vol.* 2. *d.* 4. *th.* 1[illegible]

ad L. Si is. 4.

S U M M A R I U M.

Binis domibus, pariete communi determinatis, duobus ſingulatim legatis, quæ competat actio legatariis, ratione parietis iſtius intergerini.

TEſtator habuit duas domos, uno muro, vel pariete communi diſterminatas, & unas mihi, tibi alteras legat, quæritur, an ratione iſtius parietis intergerini mihi contra te competat actio Negatoria, quæ pro ſervitute ſolet competere? Quod negatur, quia iſte paries eſt communis ambobus itaque competit Jus in re, ſeu dominium commune alteri, non ſervitus. Ergo non actione negatoria, ſed communi dividundo mihi tecum agendum eſt. *Cujac. ad h. l.* qui etiam reliquas LL. explicat. Hoc ad venditionem domus hic applicat *Bartolus.*

ad L. pater. 6.

S U M M A R I A.

Legatum ſervitutis, quod intuitu perſonæ legatarii præſumitur relictum, non tranſmittitur ad hæredes legatarii. num. 1.

Limitatur. 2.

1 EX qualitate perſonæ legatarii, legatum ſervitutis
magis præſumitur ſactum, contemplatione per-
ſonæ, quam rei, v. g. Si teſtamr filiæ ſuæ unam do-
mum legaverit, & in eam domum iter per alias ædes
hæreditarias videtur relictum Jus perſonale, quod
2 cum ipſa filia extinguitur, niſi aliundè aditum habe-
re hæredes filiæ nequeant. *Cujac. ad h. l. Barry libro
no o, titulo undecimo, numero 7. P. Barb. in l. quia tale,
13. nu. 16. ſeq. ff. ſol. matr. Padill. in l. 3. C. de Ser-
vit. num. 21. & Don. lib. 11. e. 8. lit. S. conſ. l. 39. §. 4. de
leg. 1.*

TITULUS IV.

De dote prælegata.

ad L. Cum dos. 1.

SUMMARIA.

Prælegato dotis non minus ineſt, quam actioni de dote. num. 1.
Dos prælegata ſtatim ſolvenda eſt. 2.
Tollit pacta uxori incommoda. 3.
Quid hinc colligatur. 4.
Impenſæ qua ratione dotem minuant. 5.
Quibus caſibus dos legata peti non poſſit. 6. 7.
Quid ſi maritus legaverit dotem promiſſam quam nondum accepit. 8.
Legatum dotis nurui ſactum à ſocero, inutile eſt. 9.
Limitatur. 10.
Fundus in dote exiſtens, ſi ſpecialiter legetur, & mox eidem dos generaliter relegetur, ſemel tantum peti poteſt. 11.

1 QUando maritus dotem uxori relegat, omne id
ineſt legato, quod actioni de Dote ineſt; com-
2 modum tamen repræſentationis. §. 2. i. e. quod uxor
non debeat expectare annum, per *l. un. §. 7. C. de rei*
3 *ux. act.* Et per hoc legatum tollitur pactum, quod
tempore nuptiarum in præjudicium uxoris ob com-
munes liberos futuros initum erat. *paragraph. prim.*
4 *Barry libro nono, titulo vigeſimo, numero primo.* Unde
colligunt, valere pactum quod dos permaneat penes
maritum, ſi liberi extent, & matrimonium ſolvatur per
divortium. *Bald. Nov. tr. de Dote, p. 7. priv. 11. nu. 4. P.
Barb. ad l. 2. pr. n. [illegible]9. ff. ſol. matr.* Autor *ad L. 3. n. 2. C. de*
5 *Pactis Convent.* Sed legato dotis opponi poteſt, quod
impenſæ minuant non quidem ipſum corpus, dotis
6 loco datum, ſed Jus dotis univerſale §. 4. Et tollitur
dotis legatum, ſi vivus maritus dotem in caſu licito ſol-
7 verit. §. 5. Vel ſi res dotalis ſeu ſpecies in dotem data ſi-
ne æſtimatione pereat, ſine mora aut culpa mariti. §. 6.
8 Sed ſi maritus dotem promiſſam, & nondum ſolutam
uxori relegaverit, omninò debetur legatum, ſi in certa
quantitate conſiſtat. *Barry lib. 9. titul. 21. num. 2.* nam
videtur liberatio relicta. *Graſſus in paragraph. legatum.
qu. 42. n. 2.* Autor *ad L. 2. n. 5. & 6. de Falſa cauſa adj.*
Et *ad L. 3. n. 4. 5. 13. C. d. t.*
9 In §. 9. talis facti ſpecies: Socer nurui legat dotem,
legatum eſt inutile, quia, licet illa actio mero jure orta
eſſet, tamen dum conſtabat matrimonium, ejus effectus
non competebat uxori, ſed potius marito, ad quem
tranſire debebant onera matrimonii, *vid. Pet. Barboſa
in L. Si conſtante. 25. §. 1. numer. 12. ff. ſol. matr.* Qui
10 tamen *num. 13.* exceptionem duplicem ſubnectit, 1. Si
maritus ad inopiam vergat, 2. Si pater filio exhære-
dato, leget nurui actionem dotis, quod legatum va-
lidum, *per §. 10. ſequentem*; quia ipſi filio competit
actio ad petendam dotem cum effectu, per *l. 56. §. 1.
de jure dot.* Et ei neceſſario præſtanda eſt per hæredes
patris, modo illis caveat de indemnitate. *d. §. 10. & l. 7.
pr. h. t.* De §. 12. *hujus L. notata ad l. 37. ff. ad leg.*
11 *Falcid.* Si fundus in dote ſit, & ſpecialiter ſit legatus,
mox generaliter eidem dos ſit relegata, non bis, ſed ſe-
mel debetur fundus, ne duæ cauſæ lucrativæ in eandem
perſonam concurrant. Hoc in §. *pen. h. l. conf. Cujac. to-
tam hanc legem & cæteras explicans tomo 2.*

ad L. cum quis. 2.

SUMMARIA.

Relegatum dotis fideicommiſſo gravari non poteſt. n. 1.
Excipiuntur tres caſus. 2. 3. & 4.
Ratio exceptionis. 5.
Mulierem gravatam ſemper habere ſalvam dotem cum fructibus, colligitur. 6.

SUmma *hujus* L. eſt hæc: Quando uxori à marito 1
relegatur dos, tum hoc legatum aliquo fideicom-
miſſo gravari nequit. Excipiuntur tres caſus. 1. Si ob 2
commodum repræſentationis, dum anno citius dos
legata præſtatur, quatenus, tamen hoc commodum
æſtimandum eſt, eatenus etiam hoc legatum gravari
poteſt. 2. Si ob impenſas neceſſarias dos deminuta & 3
deminuenda, & maritus tamen integram legavit; Vel
3. ſi rem loco dotis legavit, quæ ratione pretii excedit 4
quantitatem dotis. Ratio horum in §. 1. quod mulier 5
potius receperit dotem, quam accepiſſe videtur. *vid.
hic Cujac. d. l.* Et colligitur *ex §. 1.* mulierem grava- 6
tam ſemper habere ſalvam dotem cum fructibus. *Men.
conſ. 183. num. 43.*

ad L. Qui ita. 3.

SUMMARIA.

Legatum ſic conceptum, Lego uxori 100. præter dotem, *inducere videtur ſimul relegationem dotis. n. 1.*
Dictionum præter, Amplius & ultra *vis. 2.*

QUando teſtator dixit: *Lego uxori* 100. *præter do-* 1
tem, hoc caſu præſumitur maritus etiam dotem
relegaſſe uxori, quia dictio *Præter* eſt particula im- 2
plicativa, & includit per *l. 82. de V. S.* Eadem ratio
vocis *Amplius & ultra. vid. Menoch. lib. 4. præſ. 145.
n. 2. & ſeq. Cujac. l. 8. obſ. 36.*

ad L. Dote. 5.

SUMMARIA.

Hæres non habet jus retentionis in legato dotis, propter utiles expenſas. n. 1.
Secus propter expenſas neceſſarias. 2.

DUas concluſiones ex *h. l.* elicit *Barb. part. 3. rubr.
ff. Solut. matr. num. 26. & ſeq.* Prima eſt, ſi Teſta- 1
tor leget uxori dotem, non poteſt hæres dotis integræ
reſtitutionem differre ſub prætextu impenſarum uti-
lium, & ideò per legatum dotis videtur teſtator re-
jeciſſe exceptiones omnes, & jus retentionis prop-
ter utiles expenſas. Secunda, fundum dotalem prop- 2
ter expenſas neceſſarias retineri poſſe, non obſtante le-
gato dotis; nam hæ ipſo jure minuunt dotem, ſecus, ſi
propter alias expenſas retineat, & ſic hoc caſu videtur
legaſſe utiles expenſas. *Barry d. l. 9. tit. 21. n. 1.*

ad L. Cum ſcriptum. 6.

SUMMARIA.

Si teſtator leget dotem, certa adjecta quantitate legatum ſubſiſtit, licet dos minor ſit. n. 1.
Augmentum dotis à marito factum, dotale fieri colligitur. num. 2.

QUando teſtator, qui ab uxore dotis nomine 1
quadraginta tantum accepit, ita legavit: uxori
meæ 50. quæ dotis nomine ad me pervenerunt, lego,
debentur

debentur illa 50. Quia enim teſtator certam quanti-
tatem expreſſit, eam relinquere voluit, licet minus
acceperit, cum enim verò ſimiliter ſciret, quid dotis
nomine acceperit; quicquid ſupra legavit, donaſſe
videtur. *Cravet. conſ.* 149. *num.* 16. *& ſeq. Menoch.*
*lib.*4. *præſ.*145. *num.*6. Undè colligitur, ſi maritus au-
2 xerit dotem, id dotale fieri, licet in omnibus non vi-
deatur doti comparari, ut putat *Ant. Matth. ad l.* 48.
*crim.tit.*2.*cap.*3 *num.*22.*pag mihi* 363.

ad L. Pater dotem. 7.

SUMMARIUM.

Lex hæc ab uſu fori remota demonſtratur.

LEx hæc loquitur de dote à nuru ſocero tradita. Sed quia hodie non ſoceri, ſed mariti accipiunt dotem, & maritus, licet ſit filius, à patria tamen poteſtate liberatur, ideoque materia *hujus legis* à foro remotior. vid. tamen *Cujac. ad l.*18.*quæſt.Papin.tom.*4.*mihi pag* 412.

ad L. Seja. 11.

SUMMARIA.

*Subornatus ab uxore in caſum mortis ejus dotem reſtitui ſtipulans, quam poſt uxor marito legat an contra maritum ex ſtipulatu agere poſſit. n.*1.
*Reſpondetur cum diſtinctione.*2.

1 SEja dedit 100. marito, & ſubornavit Mutium, qui
ſibi in caſum mortis Sejæ dotem reſtitui ſtipulare-
tur. Poſtea Seja in teſtamento marito, legat dotem,
quæritur, an Mutius contra maritum agere poſſit ex
ſtipulatu? Diſtinguitur, an ut procurator adhibitus
2 fuerit à Seja, an verò ut donatarius, quod Seja in ca-
ſum mortis ſuæ ipſi donaverit. Si illud, exceptione
doli repellitur mandato revocato; ſin hoc, quod tamen
non præſumitur, eſſet donatio mortis cauſa. *Clarus §.*
Donatio qu. 4. Et hanc receptiſſimam eſſe ſententiam,
poſt *Alex. lib.*1. *conſ.*81. *num.* 2. *& alios* tradit *P. Barb.*
*ad l.quæ dotis.*33.*num.*85.*&* 93.*ff.ſolut.matrim.*

ad L. Theopompus. 14.

SUMMARIUM.

Dicto unius teſtis an ſtandum ex diſpoſitione defuncti.

DIcto unius teſtis ſtatur ex voluntate & diſpoſitione defuncti, cujus ſolius diſpoſitioni ſtaretur. *Alex.conſ.*54.*lib.*2. *Afflict.dec* 371.*n.*39.*Maſcard.de probat.lib.*1.*qu.*11.*n.*13.*Farin.q.*63 *n.*39.Autor *ad* L.9. *nu.*10. 11.12.C.*de Teſtib.* Sed id adeò generaliter non accipiendum eſſe, monet *Pariſius vol.*3 *conſ.*38 *& ſeqq.* Nam hic concurrit æqualitas inter filias obſervanda, quæ alioquin præſumitur. vid. *Cujac.ad h.l.t.*2. *& Alciat. lib.*2.*parerg.c.*19.*& in rep.l.*1.*§.eadem de V.O.& ſ. vol.*6.

ad L. Licet. 15.

SUMMARIA.

*Fundus obligatus ſi in dotem detur, & dos poſtea uxori relegetur, onus liberandi fundum ab hypotheca incumbit legataria, non heredi. n.*1.
*Rationes variæ ſuppeditantur.*2.3.

1 PAter fundos ſuos obligaverat mihi, poſtea in do-
tem dat genero ſuo, ſcienti onus. Gener dotem
relegat uxori ſuæ, quæritur, an generi hæredes, an ve-
rò legataria debeat mihi ſolvere, & fundos ab hypo-
theca liberare? Reſponſ. videtur id oneris incum-
bere hæredi generi, per § 5. *Inſtit. de legatis.* Sed con-
2 trarium dicitur, quod legataria debeat ſolvere. Ratio
hic eſt, quia taliter videtur dos legata, qualiter data: da-
ta autem eſt cum onere, ergo illa cum onere legata.

3 Aliam rationem habet, & ex ea colligit *Carpz. dec* 20.
ſcilicet in univerſali legato, quale dos eſt, legatarium
debere ſolvere debitum. Sed niſi alia fuit mens defun-
cti, ut ſolveret hæres, quo caſu lex Falcidia locum ha-
beret. *Cujac. ad h.l.t.*2.*p.*1026.conf.*l.*77.*§.*16.*de Legat.*2.

ad L. Qui dotem. Pen.

SUMMARIA.

*Legatum dotis, quam dans ſibi in caſum mortis dotatæ reddi ſtipulabatur, non valet. n.*1.
*Limitatur.*2.

ACcepi dotem à ſocru, quæ ſibi in caſum mortis filiæ ſtipulata eſt dotem reddi. Uxori dotem lego, quæritur, an valeat legatum? Neg. quia dotem debeo reſtituere ſocrui; ergo, niſi probem me hæredem voluiſſe duplici onere gravare, ſcil. ut mihi & ſocrui daretur, non valet legatum.

TITULUS V.

De optione vel Electione legata.

ad L. Divus pius. 1.

SI mihi Teſtator ſervos ex numeroſa familia ut eligerem conceſſit, de tribus ſenſiſſe cenſetur, quia tot ſervis contenti ſunt frugi homines, etiam locupletes. *Cujac. hic t.*1.

ad L. Quoties. 2. cum trib. ſeqq.

SUMMARIA.

*Optio in legatis ſemel tantum facienda eſt. n.*1.
*Limitatur variè.*2.3.
*Quæ requirantur, ut optio ſit valida.*4.6.
Hoc qu. quo obſervandum in hærede. 7.
*Actum non iterabilem ſemper intelligi de eo, qui valuit, colligitur.*5.

1 OPtio ſi mihi legata ſit, ea non niſi ſemel facien-
da. *hic & l.*5. *de leg.*1. *& l.*8. *§.pen.h. t.* Autor
ad L. *ult. num.*8 9 C *Communia de Legatis.* iſi electio
vitioſa, ſc.1. ſi res aliena ignoranter electa *l.*2.*§.*2. niſi
2 ſciens elegerim. 2. ſi error, ut ſi acetum ante deguſta-
tionem pro vino elegerim, ſecus ſi ſciens. *l.*2.*§.fin & l.*
3 *ſeq. Hier.Gratus volum.*1.*conſ.*55.*num.*14. 3. Si cui optio
legata, & is res elegerit, non repræſentatis omnibus,
ex quibus una res eligenda, tunc electio eſt nulla, niſi
ſciverit, alias eſſe res non repræſentatas, quia ſciens non
4 fallitur. Collige ad id, ut Electio ſit valida requiri, ut
mobilium omnium, ex quibus res aliqua eligenda eſt,
exhibitio & præſentatio fiat, in immobilibus autem
declaratio & demonſtratio ſi petatur, alias non vale-
re Electionem. *Molinæus ad Conſuet. Pariſ. tit.*1. *§.*16.
*gloſſ.*1.*num.*12. ubi etiam æſtimationem rerum neceſſa-
5 riam eſſe tradit. Collige etiam, actum non iterabi-
lem ſemper intelligi de eo, qui valuit. *Tiraq. in l bo-*
ves 89 *§. hoc ſermone.limit.*1.*ff. d. V.S.* 2. Ut res omnes
6 exhibitæ. 3. Ut hæreditate adita fiat. *l.*16 *h t.* 4 Ut eli-
gens majorennis. 5 Sciens juris. 6 Ut de præſenti eli-
gat, non in futurum. *Jaſon. & Zaſ in* L. *ſervi electio-*
nes de leg. 1. *Simon. de Prætis l.*1. *c.*1. *dub.*5. *vol.*3 *nu-*
7 *mer.* 3. Idem in hærede, quando ipſi Electio data.
l 84 *§.*9.*d.leg.*1.*l.*11. *§ fin. d. leg.*2. *Simon.de Prætis dicta*
*dub.*5.*§.*4.

ad L. Mancipiorum. 6.

SUMMARIA.

*Tempore intra quod eligendum non præfinito, decernit judex terminum. n.*1.

Intra hunc non eligens privatur ſuo jure.2.
Quod limitatur.3.
In electionibus cur mora poſſit purgari, re adhuc integra.4.
Quæ hic Felini *ſententia.5.*

1 CUm jus eligendi aliquid ex mancipiis legatario
datum eſt, nec tempus intra quod eligendum
2 eſt præfinitum, judex ſtatuit terminum, intra quem ſi
non eligerit, privatur illo jure, niſi omnia adhuc ſint
3 integra, & mancipia non ſint diſtracta, & ſic in ele-
ctionibus mora poteſt purgari, uſque dum res non am-
4 plius eſt integra *Menoch.lib.2.A.Q.caſ.35.* Cur autem
hic moræ purgatio admittatur, cauſa eſt, tum quia in
extrajudicialibus verſamur, ſecus enim eſſet in judi-
cialibus *c. paſtoralis X. de except.* tum quia favor ulti-
mæ voluntatis hic concurrit. *Jac. de Nigris in repet.*
5 *L.inſulam.84.ff de V.O.num.265 & ſeq.* Sed lapſo termi-
no, etiam re integra non poſſe purgari moram tra-
dit *Felinus in cap.licet cauſam.X.de probat.num.18.*

ad L. Si tibi. 8.

SUMMARIA.

Legatarius conjunctus cum legatario electionem habente, poteſt petere à judice, ut huic ceſſanti ad eligendum terminum conſtituat.n.1.
Legatario intra terminum non eligente, electio, tranſit ad heredem.2.
Quod & procedit è diverſo, ſi optio heredi data.3.
Legatum optionis duas res comprehendens, an ſubſiſtat, ſi nihil amplius reperiatur 4.
Servus plurium optioni relictus, electus communis habetur. 5.
Hoc caſu prior eligens retractare poteſt.6.

1 SI mihi optio rei relicta, tibi autem cæteræ legatæ,
poteſt ad inſtantiam tuam judex mihi certum ter-
2 minum præfigere ad eligendum, & eum quidem per-
emptorium, & electio transfertur in hæredem, ſi lega-
tarius intra terminum non elegerit. Idem vice verſa,
3 ſi optio hæredi data. *l.11.§.fin.de leg.2. Simon de Pra-
tis lib.1.in t.1.dub.3. fol 3.num 6.* Sed pone, teſtatorem
4 mihi duos equos legaſſe, quos elegerim, ſed repe-
riuntur tantum duo equi, ergo non poſſum eligere,
quæritur, an valeat legatum, quia optionis legatum
eſt conditionale, ſi optaverim, quod hic fieri nequit?
5 Sed reſpondetur, valere, ut conſervetur voluntas de-
functi. Et ſi duobus unius ſervi ex pluribus optio reli-
6 cta, ſi unum optaverint, communis erit ſervus. §.2.ubi
notandum, quod prior optans mutari poſſit.

ad L. Optione legata. 10.

SUMMARIUM.

Electio ante aditam hæreditatem facta ipſo jure nulla eſt.

PLeræque *præcedentes leges* in foro apud nos ratio-
res. Sed ex *l.16.* nota, electionem fieri non poſſe
ante hæreditatem aditam, ſed ſi fiat; eam eſſe ipſo
jure nullam, quia dies optionis cedit ab adita hæredi-
tate, non à morte teſtatoris. *l.14.ff. quando dies legati
cedat.* licet quoad tranſmiſſionem cedat à die mortis
teſtatoris. *Gloſſa hic & Bart. & Cujac.*

ad L. Illud aut illud. 19.

SUMMARIA.

Facultas optandi in commodum optantis conceſſa tranſit ad hæredes. n.1.
Secus, ſi in commodum alterius conceſſa.2.
Quod limitatur.3.
Legatum hoc ratione tranſmiſſionis purum eſt.4.

1 FAcultas eligendi, quæ competit alicui jure ſuo, &
in ſui commodum, tranſmittitur in hæredem;
aliud in jure alieno, ſi quis in commodum alterius
2 eligere debet. *l. cum quidam 24. & l.unum ex fami-
lia. 67. §.roge.7. ff. de leg. 2. Nicol. Noalis in tr. de
Tranſmiſſ. caſ.36.* qui id limitat in arbitratu, per *l. ſi
3 quis arbitratu 43. de V. O.* Et ideò legatum hoc ratione
4 tranſmiſſionis eſt purum, per *l.un.§.10.ff. de caduc. tol-
lend. Rim. vol.3 conſ.234. num.105. Dn.Hab inus ad We-
ſenb h.t.n.4.Dn.Struv.h.t.th.49.*

ad L. Apud Aufidium. 20.

SUMMARIA.

Electione data per legatum vindicationis, variatio non admittitur.num 1.
Quibus caſibus admittatur.2.3.
Optione ſemel legitimè hic facta res electa ſtatim fit optantis, quæ tunc ſola legata fingitur.4.
Aliud in contractibus.5.

1 QUando electio data eſt per legatum vindicationis
v.g. veſtimenta, quæ volet, ſumito; ubi electio
trahit poſt ſe executionem, non admittitur variatio.
*Cujac. ad l.112. de V. O. Barry libro ſexto titulo octavo,
2 numero 9.* Aliud, ſi electio ſit in pendenti, per *l.unum
ex familia.67. de legat.2 pr.Rimin.lib.2.conſ.112. nu.108.*
3 Aliud, ſi optio minus legitimè facta, ut ſi res optata
non ſit in bonis teſtatoris, aut non prolatis omnibus
bonis facta. *l.2. & ſeq.h.t. Zaſ. ad h.t. in fin. Donell.
4 & Hillig.lib.15. c.2.lit. F.* Notetur autem, optione
ſemel rectè facta; rem electam ſtatim fieri optantis,
quæ etiam ratio, cur variare hic non liceat. *Hillig.in
Donell d l.* Et res electa fingitur ſola eſſe legata. *Schur-
fius vol.3. conſ.34.num.4.* Aliud in contractibus, ubi
5 res electa non ſtatim fit eligentis. *Simon. de Pratis l.1.
tit.1. dub.5. ſol.3.num.3.*

TITULUS VI.

De Tritico, vino vel oleo legato.

ad L. ſi cui vinum. 3.

SUMMARIA.

In legato vini vel olei, cujus utriuſque generis liquoris nihil habuit teſtator, non expreſſa qualitate pro ſuo arbitrio vinum vel oleum præſtare poteſt hæres.n.1.
Ratio ſuppeditatur.2.
Vino legato, continentur vaſa, non dolia immobilia.3.
Nec quæ ad exportandum vinum pertinent.4.
Vino cum vaſis legato, continetur vinum doliare, excluſis doliis. 5.

1 SI teſtator aliquot amphoras vini vel olei mihi lega-
verit, & teſtator nihil talis liquoris habuerit, datur
electio hæredi, ut vinum emat & præſtet mihi, quod
velit, modo tamen acetum non præſtet, ſiquidem
2 hoc vinum non eſt, ſed fuit. Ratio quia non ita fa-
ciles teſtatores in onerandis hæredibus de comparan-
dis rebus alienis, quam in legandis propriis. *l.67. §.8.
de leg.2. Donell lib.8. cap.19. & Hillig.l.K. Romanus ſing.
*209. *conſ.l.50 § fin de leg.1.*
In §. 1. habetur, quod legato vino etiam vaſa de-
3 beantur, non tamen dolia immobilia vel defoſſa. Quæ
autem ad exportandum vinum pertinent, legato non
4 cedunt. *arg. l.15. h. Barry lib.9.tit.19. num 6.* Vino au-
5 tem cum vaſis legato, doliare etiam vinum debetur,
licet dolia non debeantur, quia, licet acceſſorium
per principale reſtringatur, per *l. 91. pr. de leg.3. Petr.
Raven. ſing.366.* non tamen principale per acceſſorium.

ad L. Cum certum. 4.

SUMMARIA.

Certa quantitate rei fungibilis in genere legata, non attenditur conſuetudo teſtatoris, qualis res ſolvenda, ſed electio hæredi datur. num. 1.
Aliud in nummis legatis. 2.
Ratio diverſitatis. 3.
Reprehenditur hic explicatio Gomezii. 4.

1 CUm certa quantitas rei fungibilis legata in gene-
re, electio hæredis eſt, qualem ſolvat, nec con-
ſuetudo teſtatoris attenditur, licet aliud in nummis.
2 *l. 50. §. ult. de leg.* 1. Ratio hæc eſt, quia nummorum
quantitas mutabilis, ex arbitrio hominum dependet.
3 Ergo ad mores hominum reſpiciendum eſt, cæterarum
autem fungibilium qualitas à natura eſt, & ideò *Go-*
4 *mez. tom. 1. reſol. cap. 12. num. 31.* ſtatuens, quod in hoc
legato intelligitur vinum, quod erat in patrimonio
teſtatoris, reprehenditur à *Barry lib. 9. tit. 19. nu. 4. conf.*
Menoch. lib. 4. præſumpt. 153.

Ad L. Cum certus. 5.

SUMMARIA.

Alimentis ex certo fundo relictis, addita quantitate demonſtrationis ergo, ſi non ſufficiunt fructus hujus fundi, defectus ex aliis fundis ſupplendus eſt. n. 1.
Secus, ſi taxationis gratia quantitas adjecta. 2.
Quantitas demonſtrationis vel taxationis cauſa addita, quando præſumatur. 3.

1 QUando alimenta vel fructus ex certo fundo relin-
quuntur, tunc fundus vel demonſtrativè vel ta-
xativè ponitur: ſi illud, tunc ſupplendum eſt ex aliis
fundis, quicquid ex fundo demonſtrato percipi non
2 potuit. *L. Lucius. 12. infr. de aliment. leg.* Si hoc deficien-
3 tibus fructibus, nihil ſupplendum, per *h. l.* Illud fieri pu-
tatur, quando in eadem oratione & periodo fundi &
alimentorum fit mentio. Hoc verò, quando in di-
verſis. vid. *Surdus de aliment. titul. 4. quæſt. 26. Franc.*
de Clapperiis conſ. 11. qu. 2. vid. not. Dni Autoris *ad l. 12.*
num 1. & 3. de Alim. legat.

ad L. Quidam. 7.

SUMMARIA.

Caſus, ubi legatum incertum valere cenſetur. n. 1.
Ratio ſuppeditatur. 2.
Duo ex h. l. *ſingularia notantur. 3.*
Lex hæc quousque procedat 4.
Legatum hoc quomodo inutile reddi poſſit 5.

1 QUidam juſſerat hæredem dari uxori ſuæ vinum,
oleum, frumentum, omne quantum teſtator
reliquit, uxori ſolvendum eſt, cujus ratio non tam
2 conſiſtit in oratione indefinita, quam in conjunctio-
ne perſonæ, & ſic hic duo ſingularia concurrunt, 1.
3 quod valeat hic legatum incertum. Et 2. quod omne
debeatur. *Surd. de alim. tit 8 privil. 27. Barry lib 9. tit. 10.*
num. 2. Et ideò *illa lex* extra caſum conjunctæ perſonæ
4 non videtur extendenda. *Surdus & Barry dd. ll.* Et ſi
probari poſſit, teſtatorem non de omni vino ſenſiſſe,
legatum ut incertum, foret inutile *Cujac. hic.* niſi ex
conjunctione perſonæ aliud colligatur, ubi ad arbi-
trium judicis recurrendum puto.

Ad L. Si quis vinum. 9.

OMnis liquor ex vite procedens vinum eſt, ſecus
ſi aliundè, niſi conſuetudo aliter ſe habeat. *Me-*
noch. lib. 4. præſ. 152. Barry d. t. num. 7.

ad L. Ex eo vino. 13.

SUMMARIA.

Certa quantitate ex reditibus fructuum legata, ſi fructus anni anni non ſufficiant, defectus ex alterius anni ubertate ſupplendus eſt. n. 1.
Ad l. 5. h. t. & 12. ff. de Alim. leg. *Reſpondetur. 2.*
Extenditur h. l. *ad ſalaria, ſi ad ea præſtanda reditus deſtinati deficiunt. 3.*

1 SI certa quantitas ex proventu vini vel alterius gene-
ris fructuum legata, & eo anno tantum non re-
periatur, tunc id ex ſequentis anni ubertate ſupplen-
dum. *Hic & L. Firmio. 26. quando dies legat.* Nec ob-
ſtat *l. 5. h. titul.* nec *L. Lucius. 12. ff. de Alim. leg.* quia lo-
quuntur de caſu, ubi taxationis cauſa expreſſus fun-
dus. Ex hac *l.* probat *Franc. de Clapperiis conſ. 11. qu. 2.*
quando ex certis reditibus aſſignata ſalaria, ex ſub-
ſequentis anni ubertate deficientium ſalariorum defe-
ctus eſſe ſupplendos.

ad L. Vino legato. 14.

SUMMARIA.

Vaſa mobilia quatenus contineantur vino legato. n. 1.
Immobilia indiſtinctè non continentur. 2.

1 VAſa mobilia, in quæ diffunditur vinum, ut in
eis ſit, donec exigente uſu promatur, veniunt
2 legato vino. *hic & l. ſeq.* Aliud in doliis, quæ ad per-
petuum uſum in cella defodiebantur. *Barry d. t. 19.*
num. 6. de quo *& ſupra ad l. 3.*

ad L. Qui vinum. ult.

SUMMARIA.

Omnibus dulcibus abſolutè relictis, quodcunque dulce exiſtimatur, relictum videtur. num. 1.
Quid ſi enumeratis ſpeciebus quibuſdam in genere omnia dulcia relicta. 2.
Genus ſive ſequatur ſpecierum enumerationem, ſive præcedat, utroque modo reſtringi cenſetur. 3.
Generi per ſpeciem derogatur.

1 CUi omnia dulcia relicta ſunt, tam arida dulcia, v.
gr. ficus, quam liquida conſequetur, ſi cui vinum
Malvaticum, & Canarienſe, ac omnia dulcia relicta
2 ſunt, ei non niſi potionis genera dulcia relicta cen-
ſentur, genus enim nunquam videtur ampliari per
ſpecies, ſed potius reſtringi. *Ceph. lib. 4. conſ. 550. n.*
125. Et quando genus ſubſequitur ſpecierum enume-
3 rationem, & ubi genus præcedit, ſpecies ſequuntur,
magis eſt ut genus reſtringatur, quam ut amplietur. La-
tè *Cephal. lib. 5. conſ. 734. num. 10. & ſeq.* conferri poteſt
Raudenſis libr. prim. conſil. 35. numer. 29. Alias in to-
to jure generi per ſpeciem derogatur. Autor *ad Auth.*
inceſtas. num. 5. C. de inceſt. nupt.

TITULUS VII.

De Inſtructo vel inſtrumento legato.

ad L. 1. §. Fundo, & L. Si cui fundum. 5.

SUMMARIUM.

Quid interſit inter legatum fundi cum inſtrumento, inſtructi, & inſtrumentati.

INter hæc tria fundum cum inſtrumento do, le-
go, vel fundum & inſtrumenta; vel fundum in-

ſtructum, hoc intereſt, quod in prima ſpecie alienato fundo inſtrumenta non debeantur, quia tantum ſunt acceſſoria; ſed ſecus in reliquis duabus ſpeciebus, quia disjungendo apparuit, teſtatorem disjuncta eſſe voluiſſe fundum & inſtrumenta, ut res æque principales *Don. lib. 8. cap. 17. Men lib. 4. præſ. 154. n. 7. & 8.* niſi alia mens teſtatoris probetur. *Dn Struv. Exerc. 35. theſ. 58 VViſſenb. v. 2. d. 5. th. 7. conf. Bach. in Treutl. d. 15. th. 4. lit. D. Dd. in § 17. Inſt. de Legat.*

ad L. Fundum inſtructum. 3.

SUMMARIA.

Fundus inſtructus legatus cum onere fideicommiſſi, talis reſtituendus, qualis legatus. num. 1.

Mancipia à teſtatore inter vivos contra jura manumiſſa ex legato fundi inſtructi, an cedant legato. 2.

Quid colligatur. 3.

1 IN *princ.* tantum dicitur, fundo inſtructo legato, ſi idem à legatario per fideicommiſſum mihi relinquatur, licet in fideicommiſſum verbum [*inſtructus*) 2 non habeatur, tamen id repetendum eſt. Et *in* §. 1. habetur ſpecies hæc; Minor annis 25 teſtamentum fecit, & fundum inſtructum legavit, & ſic etiam cum mancipiis ei fundo colendo deſtinatis. Sed teſtator libertatem dedit nonnullis inter vivos contra jura, & ſic manumiſſio eſt inutilis, quæritur, an ea mancipia nulliter ſeu de facto alienata cedant legato? Videtur quod ſic, quia manumiſſio inita; Sed negatur, quia repugnat voluntas teſtatoris. Unde colligunt, & ideo 3 *hunc textum* ſingularem vocant, quod diſpoſitio inter vivos facta de ſpecie ſuo genere contenta, ſed inutilia, minuat tamen legatum. *Romanus ſing. 138.* & quos *ibi* refert.

ad L. Inſtrumenta. 8.

INſtrumenti voce veniunt ea, quæ fructus quærendi, colendi & obſervandi cauſa parata ſunt. *Menoch. de præſ. 154. num. 11. & ſeqq.*

ad L. De grege. 9.

SI grex ideò comparatus ſit, ut fructus ex Feudo illo percipiantur, alias non percipiendi, ut ex ſaltu, eſt inſtrumentum fundi, alias ſecus *Barry d. l. 9. titul. 12. numer. 10.*

ad L. Quæſitum. 12.

SUMMARIA.

Frumentum ad ſemina & ad familiam alendam ſepoſitum inſtrumento continetur. n. 1.

Fundus ut inſtructus eſt legatus plus continet, quam fundus cum inſtrumento ſimpliciter legatus. 3.

Frumentum & vinum, cuſtodiæ cauſa conditum, donec vendatur, non comprehenditur fundo inſtructo legato. 4.

Controverſia inter fratres & ſorores de intellectu vocis inſtructionis quomodo dirimenda. 5.

Adjecta ſpecies fundo cum inſtrumento in genere legato, non tollit univerſalitatem. 6. 9.

Limitatur. 7.

Ex quibus particulis hæc limitatio præſumenda. 8.

Extenditur. 10.

1 FRumentum ad ſemina & ad exhibendam, i. e. alendam familiam ſepoſitum, licet identidem conſumatur, inſtrumenti tamen voce venit. *hic & l. 18. paragraph. 9. h. t. Barry d. t. 12. numero decimo, Carpz. part 3. conſt. 13 def. 22.* Cum autem *hæc lex* prolixa ſa-2 tis, & *pleræque paragraphi* ſint intellectu faciles, adeo ut *ex aliis textibus* facilè colligi poſſint, *notabiliores* tantum *paragraphos* notabo, & primo quidem.

3 Ex §. 27. noto, quod fundo ut inſtructus eſt legato, non ea tantum inſtrumenta, quæ ad culturam ejus fundi deſtinata ſunt in perpetuum, ſed quæ etiam paterfamilias pro tempore hoc habuit, ut eſſet inſtructior, debeantur. Autor *ad L. 2. num. 1 2. C. de Verb. Signif.* Secus, ſi fundus cum inſtrumentis ſimpliciter legatus. *Carpz. p. 3. cap. 13. def 22. Laeſ h. t. nu. 2. VViſſenbach. vol 2. d 5 th. 5.*

4 *Ad* §. 29 Fundo inſtructo legato, non venit frumentum, quod in horreo eſt cuſtodiæ cauſa repoſitum, donec vendatur, nec vinum, quod in apotheca eſt, niſi ad inſtructionem prædii vinum habeatur in apotheca, quod apud nos ratum. *Carpz. p. 3. juriſpr. cap 13. def 23.* Autor *ad L 1 n 1.* . *C. de Verb. Signif.* Ex §. 43. *verſ Sed & ipſe Papinianus*, notare ſolent Dd. quan-5 do controverſia eſt inter fratres & ſorores, quid per inſtructionem ſit intelligendum, in dubio ita debere hoc determinari à judice, ut æqualitas ſervetur, quantum verba & voluntas patris admittit. *Dec. conſ. 319.* 6 *in fin.* Si igitur enumeratio ſpecierum addita generali in favorem alterius diſpoſitioni, non reſtringit genus, quia ſpecialis enumeratio cenſetur adjecta in favorem ejuſdem legatarii, majoris declarationis gratia, ut enixa voluntas teſtatoris appareret. *Peckius ad c generi. 34. de R. J. in 6. num. 4. Conſ. Marp volum. 1. conſ. 7 n. 35 Barb locupl. lib. 7. cap. 5. axiom. 4 limit. 2. & 5. Hippol. Rimin. lib 2. conſ. 216. n. 10. Cephal. conſ. 636. n. 40.* 7 *& 44.* Aliud autem, ſi enumeratio ſpecierum cauſa determinationis & limitationis generis præcedentis & ſequentis. *Bart. hic num. 13.* quem refert *Berlich p. 2. deciſ.* 8 *281. num. 29.* maximè hoc præſumendum eſt, ſi poſt genus ponatur particula [*ſcilicet vel videlicet*] cum illa particula ſit præcedentium reſtrictiva, determinativa, & modificata. *Berlich. d. l num. 6. & ſeq.*

9 *Ad* §. *pen.* Si quis leget fundum cum inſtrumentis, & in ſpecie certæ rei meminit, quæritur, an per hanc ſpeciem videatur generalitas prior ſublata? Neg. Sed potius videtur declarationis gratia ſpecies addita; & ſic omninò fundus cum aliis & inſtrumentis debebitur. *Ruinus vol. 2. conſ 32 num. 6. Afflictus dec. 106. num. 2.* Et hoc ad alias diſpoſitiones extendunt Dd. re-10 lati à *Cravetta conſ. 227. num. 7. & 9 Menoch. conſ. 1157. num. 13. & ſeq. Dec. in l. in toto jure. 80. n. 15. & 16. de R. J. Anton. Faber. l. 6. Cod. tit. 17. def. 2. nu. 9. Klock. vol. 3. conſ. 182. num. 337. & ſeqq. Berl. p 2. dec. 281. num. 6.*

ad L. Cum de lanionis. 18.

SUMMARIA.

Quæ attendenda in interpretandis legatis inſtrumentorum. num. 1.

Fundum inſtructum legans adjectis nominatim certis quibuſdam mancipiis, non cenſetur aliud quoddam mancipium legaſſe præter expreſſa. 2.

Expreſſio nominis proprii habet vim reſtrictionis. 3.

1 EX *h. l.* notanda regula in §. 3. In applicatione inſtrumentorum non propriam ſignificationem ſpectamus, ſed imprimis, quid teſtator demonſtrare voluerit, deinde conſuetudo regionis. *VVeſenb. in n. t. n.* 2 *fin.* Exemplum in §. *cum fundum* 11. ubi teſtator mihi inſtructum fundum legat; & nominatim certa quædam mancipia ut Stichum, Pamphilum, Cteſiphonem, quæritur, an omnia cætera mancipia mihi ſint legata, quæ ad eum fundum colendum deſtinata? Videtur quod ſic, nam mancipia, etiam cætera ſunt inſtrumenta fundi, & ſpecies addita generi, non reſtringit. Sed Reſp. quod hic nomina propria ex-3 preſſerit: Nominis autem proprii expreſſio habet vim limitationis & taxationis, ut ex hoc §. 11. colligunt Dd. de quo *Cravetta volum. 5. conſ. 964. num. 12.*

ad L. Seja. 20. §. 7.

SUMMARIA.

Ex duabus poſſeſſionibus alias ſeparatis una legata, non cenſetur ſemel altera legata. nu. 1.
Limitatur. 2.

1 DUæ poſſeſſiones alias ſeparatæ, non poſſunt di-
ci unitæ, ita ut una legata, etiam veniat altera,
licet uni colono ſimul ſint locatæ, niſi teſtator nomi-
2 ne unius & ejuſdem fundi eos habuerit. *Alex. conſ.*
169. *num.* 9. *lib.* 5. *Menoch. conſ.* 337. *num.* 25. *& ſeq.*

ad L. Cum fundus. 21.

SUMMARIA.

Inſtrumentum an cedat legato. n. 1.
Legato ſimpliciter fundo etiam ſine inſtrumentis, tamen quædam inſtrumenta continentur, quæ hic expreſſa, nu. 2.
Lectio l. 93. §. 4. de legat. 3. *mendoſa putatur.* 3.

1 INſtrumentum regulariter non cedit legato, niſi id
ſpecialiter ſit expreſſum. *l.* 41. §. 9. *de leg.* 1. *l. ult.*
2 *ff. de ſuppell. legata.* Sed legato fundo etiam ſine in-
ſtrumentis, prælum tamen, & vaſa defoſſa aliaque de-
fixa, ut partes fundi veniunt. *Menoch. lib.* 4. *præſ.* 154.
3 *num.* 2. Ideoque in *l.* 93. §. 4. *de leg.* 3. mendoſam le-
ctionem eſſe, colligit *Tiraq. de Retr. conſangu.* §. 1. *Gloſſ.*
7. *num.* 98.

ad L. Fundo legato. 22.

SUMMARIA.

Fundo legato ut optimus maximus eſt, *veniunt etiam ea, quæ voluntatis cauſa in prædio habentur. n.* 1.
Quod extenditur ad fortalitium hoc modo conceſſum. 2.
Fundo legato, cujus maxima pars in venatione conſiſtit, continentur inſtrumenta venatoria. 3.

1 QUando fundus legatus eſt, ut optimus maximus
eſt, etiam ea, quæ voluptatis cauſa in prædio ha-
bentur, legata videntur, v. gr. retia & inſtrumenta
2 venatoria. *Menoch. d. præſ.* 154. *num.* 17. Sicut & forta-
litio conceſſo, ut optimum maximum eſt, machinæ
3 etiam conceſſæ videntur, *Tiraquell. gl.* 7. *num.* 96. Sic
etiam, quando magna pars fundi in venatione conſi-
ſtit, tunc etiam retia videntur legata, & alia inſtru-
menta venatoria.

ad L. Fundus. 24.

SUMMARIA.

Fundo, qui erat locatus colono, legato cum inſtrumentis, veniunt tantum inſtrumenta teſtatoris, non coloni. num. 1.
Quid ſi teſtator ibi nulla habuerit. 2. *&* 3.
Duæ hic regulæ colliguntur. 3. *&* 4.

1 FUndus, qui erat locatus colono, legatus eſt cum
inſtrumentis, ſi teſtator ibi habuit inſtrumenta, ea
tantum, non coloni ſunt legata; Si autem teſtator nul-
2 la ibi habuit inſtrumenta, coloni inſtrumenta legata
3 videntur. Unde Regula, quando non eſt, niſi unum,
ad quod verba referri poſſint, ad illud neceſſario re-
feruntur, quamvis tale ſit, quod alias non veniret. *Ja-
ſon. in L. Qui Romæ* 122. §. *duo fratres. num.* 62. *de
V. O.* Et ubi verba non poſſunt intelligi ſimpliciter,
intelligenda ſunt ſecundum quid. *Cagnol. in rubr. ff. ſi
quis jus dicenti &c. num.* 23. *Felinus ad c.* 1. *num.* 7.
de reſcript.

ad L. Fundi. 25.

SUMMARIUM.

Fundo cum inſtrumentis legato, comprehenduntur omnia pecora fundi cauſa comparata, licet tantum dimidia pars ex fructibus fundi ſuſtineri potuerit.

SI fundus cum inſtrumentis ſeu pecoribus legatus, & fundus poſſit ſuſtinere ſuo gramine tantum mille oves, ſonſt 1000. Schafe nur aus-futtern/ teſtator autem fundi cauſa comparaſſet 2000. oves, quæritur, an bis mille debeantur? Reſp. quod ſic, quia voluntas teſtatoris attendenda, quid in utilitatem comparaverit, & quid legare voluerit.

ad L. Lucius Titius. 28.

SUMMARIUM.

In fundo inſtructo legato reſpicitur tempus mortis, non teſtamenti.

IN fundo inſtructo legato non reſpicitur tempus teſtamenti, ut alias, per *l.* 41. §. 4. *de leg.* 3. ſed tempus mortis, quia inſtructi legatum eſt valde generale & incertæ ſignificationis, cum & deſtinata nondum ibi exiſtentia intelligantur, per *l.* 49. §. *fin. de leg.* 3. *l.* 78. *fin. de leg.* 3. *Finckelth. obſ.* 27. *num.* 19.

ad L. Si navem. ult.

SUMMARIA.

Scapha inter inſtrumenta navis non refertur. num. 1.
Quid moribus obtineat. 2.

1 QUæritur hic, an ſcapha inſtrumentum navis ſit?
Quod negatur. Sed moribus ſublatum hunc tex-
tum eſſe, ait *Grænwegen*, quippe navi vendita, etiam
ſcapha debetur, cum navis ſine ſcapha portum appel-
2 lere non poſſit.

TITULUS VIII.

De Peculio legato.

ad L. Servo. 1. & 3. LL. ſeqq.

SUMMARIA.

Peculium, cum quo ſervus legatus erat, ſervo non debetur. num. 1.
Ratio ſuppeditatur. 2.
Limitatur. 3.
Quod ſublimitatur 4.

1 QUando ſervus legatus eſt cum peculio, ſervo
manumiſſo vel mortuo, non debetur peculium,
per *l.* 1. Ratio in *l.* 2. quia in forma hac legati pecu-
2 lium acceſſionis vicem ſuſtinet, quæ non debentur,
ſublato principali; ſed aliud; ſi ancilla cum liberis,
3 ſervus cum vicariis ſit legatus, per *l.* 3. 4. quia ho-
mo non eſt alterius acceſſio. *Donell. l.* 8. *c.* 17. *lit.* M.
4 niſi poſt mortem teſtatoris decedat ſervus, quia ſer-
vus jam legatario acquiſitus.

ad L. Denique. 8. §. interdum. 7. & 8.

SUMMARIA.

Peculium expreſſe legandum eſt. n. 1.
Caſus, ubi & tacite legatum ſubſiſtit. 2.
Ex hoc caſu conficitur regula. 3.

1 PEculium non debetur, niſi expreſſe legetur; in-
terdum tamen tacite legatum videtur, v. g. ſi legata

libertas ſervo, ſi stationes intulerit; & 100. hæredibus
3 ſolverit, *Menoch. lib. 4. præſ. 155. num. 3.* Unde extruunt regulam hic *Bart. & Dd.* quæ inducuntur ad deminutionem, ea operantur augmentum, quando alias diſpoſitio non poſſet habere effectum, quamvis illam regulam non adeo univerſaliter admittat *Ruin. vol. 3 conſ. 139. numero nono, Alex volum. 7. conſil. 24. numero octavo, M. Ant. Baverius in rep. l. cum filio. 50. de leg. 3. volum. 4. & in ejuſd. repet. Socinus num. 37. Accorombus in repet. l. hæredes mei. 57. §. cum ita. num 10 ff. ad Trebell.* Alias conjecturas pete ex *Menoch. d. l.*

ad L. Quidam in teſtamento. 14.

ORdo verborum inverſus non vitiat diſpoſitionem. Ergo ibi diſpoſitio alias vitiaretur, ordo ſcripturæ non attenditur. *Cephal. l. 4. conſ. 543. num. 3. Fortunius Garcias in repet. l. Gallus 29. § quidam numer. 47 ff. de lib. & poſth. volum. 3. Crotus l. 1. conſ. 143. nu. 16.* Autor *ad L. 24. num. 3. C. de Teſtament.*

ad L. Si legatus. 24.

SErvo legato; non videtur peculium legatum, quia teſtator non videtur nimis gravare velle hæredem. *Menoch. l. 4. præſ. 155. num. 3.* niſi ex conjecturis alia mens appareat.

ad L. Titi fili. ult.

SUMMARIA.

Pater mutuo dando nomine filiifamilias, videtur ei conſtituere peculium. num. 1.
Mutuo data nomine emancipati, præſumuntur ei donata. num. 1.
Acceſſiones peculii quibus caſibus legato cedant. 3.

1 SI Pater nomine filiifamilias mutavit pecuniam, videtur ei in peculium concedere, non vero donare.
2 Sed ſi nomine filii emancipati mutuo dedit, præſumitur donatio, quia mutui datio facta nomine alterius, eſt quaſi ficta traditio, quam communem concluſionem *ex hoc textu* poſt alios deducit *P. Barboſa ad L. quæ dotis. 33. num. 40. & ſeq. & num 139. ff. ſolut. matrim.*
3 ut ſupra in caſu *l. 8. §. 7. h.* Quod peculio etiam acceſſit, in hoc legatum venit, ſcil. quod vivo teſtatore acceſſit, imò etiam quod mortuo, ſi ipſi ſervo legatum peculium, non verò extraneo, niſi ex ſeipſo auctum peculium; Deciſionis autem ratio, quia peculium eſt quid collectivum, quod ſemper, prout tempore mortis ſe habet, conſideratur, & legata libertas cum peculio à die aditæ hæreditatis cedit. *§. 12. Inſt. de legat. vid. Struv. Ex. 35. th. 62.*

TITULUS IX.

De penu legata.

ad L. Uxori ſuæ. 1.

SUMMARIUM.

Si teſtator penum leget, & in caſum moræ, certam quantitatem pecuniæ, mora commiſſa uſque ad L. C. hæres habet electionem.

QUando teſtator legavit certam quantitatem penoris ſingulis annis, & ſi hanc non dederit, pecuniam dare juſſit, uſque ad litem conteſtatam poteſt hæres præſtare penum, poſtea præcisè pecuniam, ſi hanc malit legatarius. vid. *Menoch. l. 4. præſ. 156. numer. 18. & l. 2. A. q. caſu 498. numer 19. & ſeqq. Zaſ. in L. Si inſulam. 84. numer. decim. quint. ff. de V. O. Jacob. de Nigris in repet. d. l. Si inſulam. numer. 139. Donell. lib. 8 capit. 16. lit. A. & capit. 24. lit. G. & ibi Hillig. Wiſſenb. ad h. tit. th. 12. Struv. Exerc 35. th. 64* Autor *ad L. un. num. 1. C. de his, quæ pœnæ nom.*

ad L. Penu certa. 2.

Vid. notata Dni Autoris *ad l. 1. tit. præced.*

ad L. Qui penum. 3.

SUMMARIA.

Quid in legatum penoris veniat. num. 1.
Non veniunt comparata in uſum prædii ruſtici. 2.
Quid per eſculenta J. Saxon. intelligendum, remiſſivè. 3.

1 EXplicatur hic, quid in penu legata contineatur; ſcilicet omnia eſculenta & potulenta ad uſum patrisfam. & amicorum ejus parata. Continentur etiam vaſa, ſi penus in liquidis conſiſtit, ut alimenta jumentorum, uſui teſtatoris deputatorum, ſed non con-
2 tinetur id, quod ad alimenta familiæ ruſticæ, vel jumentorum agro colendo inſervientium comparatum
3 eſt. *Menoch. de præſ. 156. num 1. & ſeq. Barry lib. 9. tit. 20.* Et quid per eſculenta Jure Sax. intelligendum, de eo vid. *Berlich. p. 3. concl 48.*

ad L. Nam quod. 4. §. fin.

SUMMARIA.

Omni penu legata, excepta aliqua ſpecie, quæ in certo loco eſt, præſumitur tantum penus legata, quæ illic loci eſt. num. 1.
Ex qualitate exceptionis diſpoſitionem declarari debere colligitur. 2.
Limitatur. 3.
Extenditur §. fin. h. l. 4.

1 QUando teſtator omnem penum legavit præter vinum, quod Romæ eſt, hoc caſu præſumitur ſolum legaſſe penum, quæ Romæ eſt, *Menoch. de præſ. in fin.* nam cum exceptio debeat eſſe, de regula, & excipiatur vinum, quod Romæ eſt, videtur legatum ad id, quod Romæ eſt, referendum eſſe, *conſ. Covarr. lib. 2. reſol. cap. 5. num. 5. Laſius in L. in his. d. ll. Wiſſenb.*
2 *h. t. th. 13. Corneus conſ. 158. num. 23. volum. 3.* Unde ſumunt regulam, ex qualitate exceptionis diſpoſitionem declarari debere & locos exceptionis actat locum regulæ.
3 *hic & l. 19. ſupr. pr. de uſufr. Barb. lib. 5. c. 23. ax. 25.* Quamvis putent, facilè conjecturam capiendam eſſe, quæ contrarium ſtatuat, in iis præſertim, qui has ſubtilitates ignorant. Et adeò, quod *in hoc §. fin.* obſervant
4 Dd. verum eſt, etiamſi legatum reddatur nullum v. g. lego Sejo 10. ſervos, exceptis iis, quos Titio legavi, ſi nulli alii reperiantur nullum eſt legatum *l. 65. pr. de leg. 1.*

TITULUS X.

De ſupellectile legata.

ad L. Supellex. 1. & 2. LL. ſeqq.

SUMMARIA.

Supellex legata quid contineat. num. 1.
Non referuntur hic Tapetes ſplendidiores, quæ ad actus feſtivos in arcis continentur. 2.
An olim vaſa argentea in ſupellectile fuerint. 3. & 5.
Quid hodie obtineat. 4.

1 PEr ſupellectilem legatam ſignificatur domeſticum patrisfamil. inſtrumentum, & omne, quicquid ad ornatum

ornatum domus ſpectat, & ad uſum familiæ eſt depu-
tatum, non libri, nec veſtes. *Barry libro nono, titulo*
2 *decimo tertio, Menoch. l. 4. præſ.160. numer.* 1. Tapetes
ſplendidiores, quæ ad actus feſtivos in arcis conti-
nentur, non comprehendi puto hoc legato & ita intel-
3 ligo *Carpzov.l. [illegible].34.num.*53. Notetur autem *in fine*
*l.*3. dici, quod olim vaſa argentea non fuerint in ſu-
4 pellectile, cum in uſu non fuerint, ſed hodie ſecus,
cum error jus faciat, de quo *Hillig. in Donell.l.1.cap.*
5 *5.lit.A.Sande lib.2.tit.5.d.5.* Sed ſi quis argentea vaſa in
uſu quotidiano haberet, legato continebuntur. *Alex.*
l.7.conſ.216.in fin.& Barry l.9.tit.13.

ad L. Supellectilis.6.

SUMMARIA.

Supellectilis nomine qua veniant.num.1.
Comeſtibilia excluduntur.2.

1 SUpellectilis ſunt ea, quæ ad uſum communem
patrisfam. ſunt parata, quæ nomen ſui generis ſe-
paratum non habent. *Barry d.l.tit.13.num.*1.Non pro-
2 bo autem, quod dicit *Franc.Balthaſ.tit.1.reſol. Bavar.*a.
*num.*5. Comeſtibilia venire nomine ſupellectilis, nec id
ex *l.*11.probatur.

ad L. Labeo. 7. §. fin.

SUMMARIA.

*Nomina ſunt intelligenda ex uſu communi, non ex opi-
nionibus ſingulorum.num.1.*
Ex eo intellectus verbi pecunia deſumitur.
*Ampliantur dicta num.1.licet teſtator ſupellectilis nomine
contra communem uſum loquendi certam ſpeciem ex-
primat.3.*
Quid ex §.fin.h.l. *colligatur.4.*

1 NOn ex opinionibus ſingulorum, ſed ex uſu com-
muni nomina intelligenda ſunt. *VVeſenb.hic num.3.*
Et communis uſus loquendi in legatis prædominatur.
hic & l.52.§.4.de leg.3.Card.Mantica de conject.ult. vol.
l.3.tit.8.Pruckman. volum.1.conſ.34.num.72. Berous conſ.
2 *num.8.volum.2.Decianus volum.3.reſp.47.n.13.* Et ſic pe-
cuniæ vocabulum communiter de pecunia parata uſur-
patur, ita ut non contineat nomina. *Pruckmann. volum.*
2.conſ.5.n.154.Finckelt.obſ.20.num.10.& ſeqq.& Beſoldus
3 *in Theſ.pract.voce* Geld *n.*30. Et hoc etiam in ſtatutis
locum habet. *Finckelth.d.l.n.*32.Nec obſtat, ſi ſupelle-
ctilis appellatione appellaverit teſtator, v. gr. veſtem.
*hic & l.10.h.titul.*quia in imponendis nominibus appel-
lativis communis hominum uſus ſpectandus eſt.*l.4 pr.*
*de leg.1.*Menoch.*l.4.præſ.160.num.26.* periculoſum eſſet
admittere conjecturam voluntatis contra apertam ſigni-
ficationem vocabuli. *Hillig. in Don.lib.8. cap.4. lit. A.*
4 Autor *ad L.4.num.5.C.de Teſtam.*Collige ex *h. l.*§. *fin.*
quod mens potius, quam verba ſint attendenda, quod
ad ſententiam etiam extendit *Mev.p.5.dec.412.*Autor
*ad L.7.n.4.C.de donat.ante Nupt.*Et *ad L.38 n.12. ff. de*
*Legat.3.*ſcilicet ut ſufficiat implere, quod neceſſarium
eſt.

ad L. Legata. 9. pr.

SUMMARIA.

*Enumeratio ſpecierum adjecta ſupellectili in genere lega-
ta, non reſtringit legatum generis.num.1.*
Qua hinc deciſio. Afflict.2.
Limitatur. 3.
*In decidendis hujus generis caſibus, conjecturis aliquid
tribuendum.4.5.*
Si res plane dubia, quid ſentiendum.6.

1 SI teſtator leget ſupellectilem, & deinde aliquas
ſpecies enumeravit, ut lectos, ſpecierum enume-
ratio non reſtringit legatum generis. *hic & l.12.* §. *pen.*
ſupr.de inſtrum.leg. Autor *ad L.ult.num.3. ff. de Tritica
vino vel ol.leg.*quia illa ſpecierum enumeratio ex abun-
danti, & per imperitiam facta videtur *Hippol. Rimin.*
2 *conſ.216.num.41.lib.2.* Hinc decidit *Affl.dec.*106. lega-
to omnium bonorum mobilium & ſupellectilium non
3 reſtringi bona mobilia. *Menoch. de præſ.160. num.36.*
Secus autem, ſi determinandi legati cauſa addita ſpe-
4 cies.*l.18.§.pen.& l.20.in fid.pr.ſupr.de inſtrum.leg.*Idque
ex conjecturis puto ſumendum eſſe, quod *ex textibus
ultimo allegatis* demonſtrari facile poſſet; nam ſi plures
ſpecies enumerentur, tunc ex enumeratione ſpecierum
accuratiori ſuſpicari licet, reſtringendi legati cauſa
eam factam eſſe *Bachov. ad Treutl.volum.2. d.13. th. 4.*
5 *lit. D.*in contrarium poteſt urgere affectio ſingularis er-
ga perſonam. *Ant. Faber. l.6. Cod.tit.7.def.*2. In dubio
6 ſane ſententiam Papiniani ſequerer *in h.l.* licet ſecus
Klock.vol.3.conſ.125.num.21.& ſeq.

ad L. Quemadmodum. 12.

SUMMARIA

Unde ſupellex ruſtica, vel urbana æſtimanda. num.1.
*Lecti in diverſorio publico reperti, non pertinent ad ſup-
pellectilem.2.*

1 SUpellex alia ruſtica, alia urbana, non ſecus ac pe-
nus alia urbana, alia ruſtica appellatur. *l.4.§.pen.*
ſupr. de penu leg. quod non loci, ſed uſus genere æſti-
2 mandum eſt. Sed an lecti in diverſorio publico reperti
ad ſupellectilem pertinent? Quod negandum ex tra-
ditis & allegatis. *Balth.de reſol.2. num.4.*

LIBRI TRIGESIMI QUARTI.

TITULUS I.

De Alimentis & cibariis legatis.

ad L. Si quis. 2. §. fin.

SUMMARIA.

*Alimenta ex fundo debita, ipſum fundum afficiunt, hinc
& ad fiſcum tranſeunt. num.1.*
Proponitur dubitandi ratio.2.

1 QUando ex certo fundo alimenta ſunt præ-
ſtanda, onus hoc etiam fiſcum ſequitur,
ſi ad illum bona pervenerint. Unde col-
ligunt Dd.in reſervatione penſionis deſi-
gnatæ ex reditibus alicujus fundi, illum
ſemper videri obligatum. *Neguz.de pignor.part.2.memb.*
4.num 164.Carpz.part.1.conſt.28. def. 152.in fin. Klock.
*vol.2.conſ.40.num.152.*Licet autem id in dubium vocari

 poſſit

poſſit, quia fiſcus non eſt ſucceſſor ſingularis, ſed univerſalis, & ſic onus non videtur tranſire in ſucceſſorem ſingularem, per *h. l. Franc. de Clapperiis in dec. cauſa 24 qu. 3. n. 12. Klock. d. l. n. 153.* In Judicio tamen à ſententia communi non eſſe recedendum, putat *Klock. d. l. n. 155.*

ad L. 4. pr.

SUMMARIA.

Libertis fundo relicto, ut inde cibaria vel veſtiaria accipiant, proprietas legata videtur. num. 1.
Modus in favorem legatarii relictus, non cenſetur legatum reſtringere. 2.
Quid hinc colligatur. 3.
In hoc legato, quod ultra cibaria & veſtiaria reliquum eſt, ad legatarios pertinet. 4.
Limitatur. 5.
An ex §. 1. h. l. probari poſſit, quod alimenta nominatim ab hærede relicta in ſubſtituto videantur repetita. 6.
Qua ex affirmativa formetur concluſio. 7.
Quid in foro obtineat. 8.

1 LIbertis relictus fundus, ut inde accipiant cibaria & veſtiaria, quæritur, an proprietas, an uſus, an uſusfructus legatus? R. proprietatem legatam videri.
2 *hic & l. pen. §. 1. h. t. & l. 18. §. 15. de tranſact.* quia modus in favorem legatarii relictus, non videtur legatum re-
3 ſtringere *Carpz. p. 3. cap. 13. def. 9. num. 5.* Et ideò colligunt Dd. quando fundus relictus eſt ad utendum fruendum, ad alimenta, &c. quod tunc proprietas legata, & modus hoc caſu non reſtringat legatum. *Caſtillo de uſufr. cap. 30. num. 4 plurimos allegans Carpzov. p. 3. c. 13. d. 10.* Et ideò *in hoc textu* apparet, quod ultra veſtia-
4 ria & cibaria ſupereſt, pertinere ad libertos, &c. Sed limitatur hoc, niſi legatarius ſit incapax, ut ſpurius,
5 cui non indefinitè legari poteſt. Et ideò, ſi pater ſpurio leget ad alimenta, jus perſonale erit. *Palaottus de Nothis capit. 45. numer. 8. Menoch. l. 2. A. Q. caſu 196. Wiſſenb. vol. 2. diſp. 6. th. 1.*
6 Ex §. 1. Gloſſa & Dd. eliciunt hanc concluſionem, quod alimenta nominatim ab hærede relicta in ſubſtituto videantur repetita. Id quomodo *ex textu* probe-
7 tur, non video. Interim tamen ſuper hac concluſione fundat aliam, quod piæ cauſæ legatum, licet ab uno ſit nominatim relictum, ex conjectura tamen voluntatis ab alio etiam præſtari debeat. *Mantic. de conject. ult. vol. libro octavo, titulo ſecundo, num. 16. Tiraq. priv. piæ cauſa 36. Hippol. Riminald. l. 1. conſ. 358. num. 250. ſeqq.* Et ideò *hunc textum* ſingularem vocat *Surdus in Tr.*
8 *de Alim. titul. 8. priv. 15.* Unde patet, hanc ſententiam eſſe receptam, ut alimentis favorabilem, & nihil iniquitatis continentem, & ideò in judiciis ſequendam, quod in alimentis fiat extenſio diſpoſitionis à perſona in perſonam, præſertim per *l. 3. h. t.*

Ad L. Legatis. 6.

SUMMARIA.

Quid legato alimentorum contineatur. num. 1.
Excluduntur ea, quæ ad diſciplinam pertinent. 2.
Limitatur. 3. 4.
Habitationem viduæ in anno gratiæ deberi in parochialibus ædibus, colligitur. 5.

1 LEgatis alimentis debentur omnia ea, ſine quibus corpus ali non poteſt, ut cibaria, veſtitus, habitatio. *Surdus in tr. de alim. titul. 4. qu. 1. & tribus ſeqq. Col. de alim. lib. 2. cap. 1. Barry lib. 9. tit. 26. num. 4.* medicamenta *l. 44. de V. S. Surdus qu. 5. Menoch. lib. 4. praeſ. 157. num. 30. &c.* Lectus & ſtramenta. *l. 234. §. 2. ff. de V. S. Surdus q. 7. Menoch. l. 4. praeſ. 157.* & pro ratione perſonæ etiam vectura. *Surdus qu. 8. Menoch. d. l. n. 28.* & ligna.
1 *Menoch. d. l. num. 29 conf. Barry de Succeſſ. n. 29. tit. 26.*
2 *num. 4. Mynſing. cent. 3. obſ. 12.* Sed quæ ad animi cultum ſeu diſciplinam pertinent, non veniunt; ſcil. quando alimenta ex diſpoſitione hominis debentur,
3 ſecus ſi propter conſanguinitatem, vel ex Edicto Prætoris & juſſu judicis debeantur. *l. 4. ff. ubi pupillus educari &c. Bart. in tr. de alim. num. 3. Pontanus in ſimili Tr. c. 17. n. 21. Col. lib. 2. c. 1. n. 11. Surd. de alim. q. 6. n. 4. Mynſ. cent. 3 obſ. 12. Steph. Fagundez ad 10. præcepta ad quartum præc. c. 20. n. 20. n. 13. Garcias de Expenſis c. 3. n. 45.* Literas
4 legere ac pingere ſemper requirunt, per *l. 5. §. 5. ff. de*
5 *Carb. Edicto. Col. d. c. 1. n. 11.* Ex hac *L. Carpz. l. 1. Juriſpr. Eccl. def. 187.* ſtatuit, etiam habitationem viduæ in anno gratiæ deberi in parochialibus ædibus, quod extendit *def. ſeq.* licet vidua proprias ædes habeat.

ad L. Pecuniæ. 8.

SUMMARIA.

Legatum cum onere alimenti ſemel acquiſitum; alimentario mortuo, non tenetur reſtituere legatarius. num. 1.
Præſtatio alimentorum non eſt differenda per remedium appellationis. 2.
Alimenta futura, quæ debentur, non veniunt in compenſationem. 3.

QUamvis ceſſante cauſa legati, alias ceſſet legatum. *Tiraq. in tr. ceſſante cauſa num. 261.* Autor *ad L. 25. num. 5. C. de Tranſact.* Et *ad L. ult. num. 5. C. ad SCt. Mac.*
1 Aliud tamen eſt, ſi cauſa ceſſet ex poſtfacto, v. gr. ſi mihi aliquid legatum, ut Titio alimenta præſtarem, ſi ſemel legatum adquiſivi, illo mortuo non teneor reſtituere legatum, niſi ut nudus miniſter electus ſim. *Bart.*
2 *hic.* Ex fine colligitur, favorem alimentorum tantum eſſe, ut dilatio eorum vel diſputatio verecundiam debitoris pulſet; Unde probant, ut & ex *l. 2. §. 3. ff. de Adminiſtr. rerum ad civit.* non licere appellare in cauſa alimentorum. *Sande l. 1. titul. 13. def. 4.* aut certè non differtur executio. *Surdus de aliment. titul. 8. privil. 20. n. 19.*
3 Et ideò alimenta futura, quæ debentur, compenſationem non admittunt. *Carpz. p. 1. c. def. 9. Surd. de alim. titul. 8. priv. 53. Lauterb. ad tit. de compenſ. th. 3.*

ad L. Alio. 9.

SUMMARIA.

Executor teſtamenti non habet facultatem diſtrahendi bona defuncti, ſed actionem habet contra hæredem pro legatis præſtandis uſque ad Falcidiam. num. 1. 2.
Limitatur. 3.
Executor teſtamenti alius merus, alius mixtus. 4.

1 TItius, Cajo hærede inſtituto, mihi commiſit, ut ea quæ ſolebat vivus præſtare libertis, ego præſtarem poſt mortem ejus, quæritur, an ego poſſim diſtrahere bona? Videtur quod ſic, quia commiſſa præſtatione alimentorum, videtur etiam commiſſum antecedens, ſed actionem habet contra hæredem, ut is præſtet pecuniam ad ſolvenda legata, uſque ad quartam
2 Falcidiam. Unde colligunt, nudum miniſtrum ſeu executorem teſtamenti non habere facultatem bona defuncti diſtrahendi, ſed hæredem. *Dn. Manz. in cent. dec. quæſt. 41. num. 2. & ſeq.* ubi excipit executorem uni-
3 verſalem, qui datur hæreditati, nullo hærede inſtituto. conf. etiam *Matth. Steph. ad Nov. 1. num. 22.* Executor teſtamenti igitur alius merus, alius mixtus eſt. Merus eſt,
4 qui teſtamento nullum commodum conſequitur; mixtus vero, qui ex teſtamento ſentit commodum. Ille non poteſt diſtrahere bona, ſed aget contra hæredem. vid. *Simon de Pratis de int. vol. ult. lib. 1. int. 1. dub. 2. num. 41. Barry de Succeſſ. l. 11. tit. 20. num. 4.*

ad L. Is; cui annua. 11.

SUMMARIA.

Alimenta legata debentur etiam in metallum damnatis. num. 1.

Explicatio

Explicatio legis ab Oddo *reſtricta improbatur*.2.

1 QUi in metallum damnatus reſtitutus eſt, præteri-
torum annorum alimenta rectè percepit,& futu-
rorum petet. Licet autem *hanc legem* de plena reſtitu-
tione intelligat *Oddus de Reſtit. quaſt* 97. *art*.1. Vide-
2 tur tamen omninò aliquid ſpeciale eſſe in alimentis le-
gatis, quod ea non amittat deportatus, & depor-
tato ea legari poſſint, & deportatus retinet ea, quæ
ſunt juris naturæ. *Joh. Petr. Surd. de Aliment. titul.* 8.
priv.7. *num*.6.*& ſeq*. poſt alios. D. *Struv. Ex*.35. *th*.65.
Zoeſ.h.t.num.4.Autor *ad C.t.de Re militari num*.10.

ad L. Lucius. 12.

SUMMARIA.

*Certus fundus pro alimentis relictis obligatus, non ad-
ditus cenſetur adſtringenda alimenta legata,pro fructi-
bus ex eo perceptis.num*.1.
Ratio ſuppeditatur.2.
*In dubio mentio fundi in legatis hiſce demonſtrationis
cauſa cenſetur facta* 3.
*Pro alimentis temporalibus legatis non competit jus hypo-
theca*. 4.

1 SI prædia pro alimentis relictis obligentur, licet ex
prædio minus alimentis legata percipiatur, inte-
gra tamen alimenta præſtanda, quia fundus non ta-
xationis, ſed demonſtrationis cauſa additus. vid.*l*.5.
ſupr. de Tritico legato. VViſſenb.d.33. *th*.5. *Surdus lib*. 4.
2 *qu*.36.*num*.2.*& ſeqq*. Unde autem hoc conſtat? quia
prius alimenta reliquit, poſtea pignoris titulo obli-
gavit prædium, quod favore legatarii factum: Ergo
non videtur per id reſtringere legatum alimentorum,
ne pignoris datio in favorem alimentorum facta con-
trarium effectum operetur. *Zoeſ. h. t. num*.3. Et men-
3 tio fundi tantum facta demonſtrationis & ſecuritatis
gratia, & in dubio in talibus legatis, vel etiam con-
tractibus mentio fundi demonſtrativè, non taxativè
videtur facta. *Berous conſ*.17. *nu*.17. *volum*.1. *Dn. Mev.
p*.1. *dec*.114. Autor *ad L*.5. *num*.1. *ff. de Tritic.vin.leg*.
4 Colligitur etiam *ex hac lege*, pro alimentis tempora-
libus legatis non competere hypothecæ jus. vid. *Franc.
de Clapperiis in dec.cauſa* 24.*qu*.3.§.9. Sed conf. *not. ad
l*.38. *de uſufr. leg*.

ad L. Cajo. 13.

SUMMARIA.

*Legatum cum onere alimentorum teſtamento relictum,
quod poſtea ſine mentione oneris per* Codicillos *alii fa-
ctum,cenſetur onere ſuo in codicillis repetitum.n*.1.
*Morari apud aliquem juſſus legatarius, non amittit lega-
tum, ſi deceſſio fiat citra factum legatarii*.2.
*Nec amittit, ſi juſtam diſceſſionis cauſam producere poſ-
ſit. num* 3.

1 TEſtator Cajo trecentos aureos legaverat, eumque
gravaverat præſtare alimenta quibuſdam libertis.
Deinde teſtator fecit codicillos, in quibus pecuniam
legatam Cajo, reliquit ſimpliciter Publio Mevio, du-
bitatum fuit, an illud onus præſtandi alimenta libertis
cenſeatur repetitum in codicillis, & Publio Mevio in-
junctum? Quod aff. *hic & l*.7.*ſupr. de inſtructo. leg. Me-
noch. conſ* 626.*numero octavo, Ceph. conſ*.67. *numero vi-
geſimo tertio, libro primo, Sfortia Oddus conſ*.98.*numer*.
24. *& ſequent*. Hic poſſunt referri, quæ ad *l*.4.§.1.
ſupra dicta ſunt.
2 In §. 1. autem dicitur, ſi alimenta liberto vel alii
relicta ſint, quoad apud hæredem morabuntur, id
intelligendum eſſe, etiamſi mutuus eſſet is, apud
quem morari debuit legatarius, quia per eum non
ſtetit, Autor *ad L.1.nu*.1.*C.de Legat*. & particula (*quoad*)
excluſiſſe videtur legatarium, ſi ſponte ſua deſeruerit,
3 hæredem. Imò ſi juſta cauſa diſceſſionis fuit, adhuc
tamen debebitur legatum, per §.2. *hujus legis*.

ad L. Maja. 14.

SUMMARIA.

*Alimenta ſine expreſſione certi temporis legata quouſque
relicta videantur. n*.1.
*Ad pubertatem uſque relicta, ad plenam pubertatem
præſtanda ſunt*.2.
*Alimentis relictis, quæ vivus præſtabat teſtator, quæ ve-
niant*. 3.
Relictis iis, quæ præſtare ſolitus erat, quæ attendenda.4.
Legatum aquæ quid comprehendat.5.
Lectio §. ult. h. l. *mendoſa judicatur*. 6.
Corrigitur. 7.

1 QUando alimenta ſimpliciter legata ſine præfini-
tione certi temporis, inſpiciendum eſt,quid te-
ſtator voluerit, ſi de hoc non conſtet, præſumitur re-
liquiſſe alimenta per totum vitæ tempus. *Ricc. deciſ.
2 collect*.370.Quando autem alimenta relicta ſunt uſque
ad pubertatem, tunc videntur relicta maſculis ad an-
num 18 Fœmellis ad annum 14. qui ante eam ætatem
non poſſunt acquirere victum ſuum, per §.1. *h. l. Me-
noch.de præſ*.157.*num*.35.*Cremens ſingular*.77.*Surd.tit*.8.
privil.58.*Montanus de tutel cap*.5 *num*.127.*Mynſing.cent*.
3.Autor *ad L*.3.*num*.1.3.*C. Quando tut.vel cur. eſſe deſin*.
3 Si enim teſtator alimenta, quæ præſtabat vivus, alicui
reliquerit, ea demum præſtanda quæ mortis tempore
noviſſimo præſtiterat; & ſi variè præſtitit, noviſſima
præſtatio attendenda, per §.2.*h l. Cagn. in l.Diem fun-
cto*.4.*num* 96 *ff.de off. Aſſeſſ Surd.quaſt* 9. *num* 10. *& ſeq.
Mantica l*.6 *t*.9. Aliud eſſe videtur, ſi legaverit, quæ
4 præſtare ſolitus erat nam tunc non noviſſima, ſed fre-
quentior præſtatio attendenda eſt. *Stracha de mercat.
part*.1. *num*. 8. *Cagn. d. l. num* 96. *& Berous volum*.3.
5 *conſ*.157.*num*.15.*ſeq*.Qui reliquit aquam,non ſervitutem
relinquit realem,ſed jus perſonæ,& ideò nec prædium,
6 nec vicinitas prædii requiritur, per § *fin*. Lectio autem
hujus §. procul dubio mendoſa eſt. *Donell. l*.11.*cap*.7.*&
ibi Hillig. lit. E. Longovall. in repet.L.Imperium*.3.*de Ju-
riſd.num* 137. *Koblius Exerc*.6. *num*.22. *Franzk.ad tit.
7 de S.R.P.num*.24. Verba enim incipientia, *Nam & hau-
ſtus aquæ &c*. uſque ad verba *exprimenda mendi* pa-
rentheſi includantur.

ad L. A filio. 15.

SUMMARIA.

*Onus legati agnoſcentis executionis demandatum, tran-
ſit ad ejus hæredes.num*.1.
*Legans omnibus ſuis libertis alimenta, quæ vivus præ-
ſtiterat, non videtur determinationem referre ad
numerum perſonarum, ſed ad quantitatem alimen-
torum*.2.
Quid ratione temporis, quo alimenta non præſtitit.3.

1 MUlier, ſi agnovit legatum, debet etiam execu-
toris officium in eodem teſtamento ſibi injun-
ctum ſuſcipere, & hoc onus tranſit in hæredem, ſi om-
2 nibus libertis ſuis legat alimenta, quæ viva præſtiterat,
licet tribus tantum præſtiterit, reliquis tamen etiam
præſtanda alimenta, quia relativum determinat id, ad
quod proximè refertur ſcilicet quantitatem alimento-
rum, non vero perſonas, quibus alimenta debentur. Sed
ſi certo tempore non præſtitit, idem tempus etiam in
3 fideicommiſſo exceptum præſumitur §. 2. *h. l. vid. hic
Bart*.

ad L. Alimenta. 16. pr.

ONus alimentorum incumbens defuncto, tranſit ad
hæredem. *Surd. de Alim. titul*.1.*quaſt*.34. *num*.3.
vid. not. ad l. 13.

ad L. Libertas. 18.

SVMMARIA.

Alimenta teſtamento quibuſdam relicta, minuuntur, codicillis poſtea generaliter conceptis. n. 1.
Gemina ratio ſuppeditatur. 2. & 4.
Conciliatio l. 12. ff. de probat. *remiſſivè.* 3.
Alimenta debita non ſoluta peti poſſunt tam præterita quam futura. 5.
Legatum ab herede certo anno ætatis ſuæ præſtandum, an & quando, ſi demortuus non conſecutus illum ætatis annum, peti poſſit. 6.
Legatis in genere ademptis, non includuntur legata ad pias cauſas. 7.

1 SI teſtator in teſtamento quibuſdam libertis legavit
alimentorum nomine 10. poſtea omnibus libertis
in codicillis 7. hoc poſterius legatum tantum valet,
non ſecus, ac ſi prius teſtamento relictum revocatum
2 eſſet. Ratio hujus in natura alimentorum, quæ non
3 iterantur. Nec igitur obſtat *L. Quingenta.* 12. *ff. de
probat. vid. Bronchorſt. cent. 2. aſſert 41 Rom. vol. 5. conſ.
492. num. 35. & ſeq. Harpr. in §. 6. Inſtit. de legat. in fin.*
4 Alii rationem collocant in eo, quod in diverſis ſcriptu-
ria quis facilius ſe corrigere præſumatur, quam in uno
inſtrumento. *Petr. Peckius in cap generi* 34. *d. R. J. l. 6.*
5 *num.* 4. Alimenta autem debita non ſoluta peti poſſunt,
6 tam præterita quam futura, per §. 1 *h. l.* Si autem cer-
to anno ætatis ſuæ hæres quid præſtare mihi juſſus eſt
hærede licet mortuo, id nun præſtandum citius, quam
ſi hæres, ſi vixiſſet, illum ætatis annum fuiſſet con-
ſecutus per §. 2. *h. l.*

7 Ex §. 3. cujus ſpecies plana, colligunt in ademtione
legatorum generali non venire relicta ad pias cauſas.
Surd tit. 8. cap. 10. Maſc. *concl.* 1287. *num.* 28. *Mantica lib.
duodecim. titul. ſecund. numero vigeſimo tertio, Harpr.
ad Inſtitut. h. t. numer.* 8.

ad L. 20. §. 2. vid. not. ad l. 19. ff. de annuis leg.

ad L. Diariis. 21.

SUMMARIA.

Diariis vel cibariis legatis, quæ contineantur. numer. 1. 3.
Alimenta & cibaria quo caſu æquè latè pateant. 2.

1 DIariis vel cibariis legatis, neque habitatio neque
veſtiarium, neque calceatium debetur, quoniam
de cibo tantum ſenſit teſtator, nam cibaria ſunt tantum
alimentorum ſpecies, & quidem veſtiariis contradi-
ſtinctæ. *Col. lib. 1. de alim. cap. 15. numer. 49. Simon. de
Pratis de interpr. ult. volunt. l. 4. interpr. 1. dubitat. 11. n. 43.*
Sed videtur dicendum, per alimenta cibaria tantum in-
telligi, per *l. 8. §. 12. ff. de Tranſact.* Sed reſp. *VViſſen-
bach. v. 2. d. 6. th.* 1. ultimas voluntates latius, transactio-
2 nes ſtrictius eſſe interpretandas. Legatis tamen diariis
vel cibariis, potus etiam videtur legatus. *arg. l. 19. §.
12. tit. ſeq. Bart. de tr. num. 7. Surd. titul. 4. q. 3. numer. 6.
Aliter Ant. Faber ad §. 12.*

ad L. Cum alimenta. pen. pt.

SUMMARIA.

Quæ attendenda in determinatione alimentorum, ſi indefinitè relicta per fideicommiſſum. n. 1.
Legatum alimenti non vitiat incertitudo. 2.

1 CUm alimenta per fideicommiſſum ſunt relicta,
non adjecta quantitate, ante omnia inſpicien-
dum eſt, quid defunctus ſolitus fuerat præſtare, dein-
de quid cæteris ejuſdem ordinis reliquerit: ſi neutrum
apparuerit, tum ex facultatibus defuncti & charitate
ejus, cui fideicommiſſum datum, modus ſtatui debet,
vel ex conditione legatarii, ſi maritus nobilis. *Surdus
tit. 4. quæſtione decima quinta,* Coler. *de Alim. l. 1. capit.*
2 15. *num.* 19. *Menoch. d. l. num.* 39. *& ſeqq.* Unde colligunt,
alimenta legata non vitiari per incertitudinem. *Surd. de
alim tit. 8. priv. 17. vid. l. Si cui* 14. *ſupr. de annuis legat.
conf. Mantica l. 6. tit. 11. Sim. de Pratis l. 1. int. 2. dub. 2. ſol.
2. & ſeqq. Zaſ. h. t. num* 3.

ad L. Rogatus es. ult.

SUMMARIA.

Legatum educationis involvit debitum alimentorum. numer. 1.
Cui liberos alere commiſſum, cenſentur ſimul alimenta relicta. num. 2.

1 QUando quis educationem alicui injungit, tunc
educando alimenta videntur relicta. *Coler. de*
2 *aliment. l. 1. capit. 15. numer.* 60. Interdum tacitè etiam
relinquuntur alimenta, v. gr. ſi jubeantur liberi ali
apud matrem, nam tunc videntur etiam matri ali-
menta relicta. *Simon. de Pratis de intell. ult. vol. lib.
4. int. 1. dubit. 11. num. 4. Menoch. d. l. num. 2. Barry d. t.
26. num. 1 conf. Surdus tit. 2. per tot.*

TITULUS V.

De auro, argento, mundo, ornamento, unguentis, veſte, vel veſtimentis, & ſtatutis legatis.

ad L. Si alii. §. 1.

SVMMARIA.

Legatum auri vel argenti non comprehendit pecuniam. numer. 1.
Præſtatio pecuniæ pro certo pondere auri vel argenti legato, liberat heredem. 2. & 3.

1 SI aurum legetur vel argentum, non videtur pecu-
2 nia legata, per *l. 19. pr. h. t.* Si tamen certum
pondus auri vel argenti legatum, pro hæredis com-
modo & utilitate permiſſum eſt, ut poſſit hæres pe-
cuniam, ejuſdem tamen æſtimationis, præſtare. *Me-
noch. lib. 4. præſ* 162. *num. 6. ſeq. Barry lib. 9. titul. 17. nu. 3.*
3 *VVammeſ. titul. 1. conſil.* 266. *num. 4. 6. &* 9. Et hoc ca-
ſu ipſo jure liberatur hæres, quia non eſt legatum cer-
tæ rei, ſed generis, non comprehenſi ſub certa ſpecie,
quod formaliter per pecuniam numeratam præſtari di-
citur. Nam ſpecies auri vel argenti ſignati, eſt de
eadem materia, & facilè reducibilis, & ſic facilè
hæc convertuntur, & legatario magis prodeſt, habe-
re aurum ſignatum, quam rude, *Joh. VVammeſ. conſ.
247. num. 8. vol. 1.*

ad L. Qui tibi.

SUMMARIA.

An ornamenta ex mandato reſoluto poſt mortem comparata, ſub legato ornamentorum uxori relicto contineantur. num. 1.
Deciditur 2.
Quid ſi ornamenta mortua uxore comparata. 3. & 4.

1 MAndavit maritus tibi, ut emeres ornamenta in
uſum uxoris, deinde priuſquam emiſſes, moriens
legavit uxori, quæ ejus cauſa parata ſunt; poſt mor-
tem mariti emiſti ignorans, quamvis morte mandato-
ris ſit extinctum mandatum, tamen, quia ignorans
emiſti, ultro citroque eſt mandati actio, hæredibus ma-
riti teneris hac actione, ut præſtes, quæ poſt mortem
mariti

Digitized by Google

mariti emiſti. Quæritur verò, an hæc empta ſub lega-
2 to uxori relicto continean tur? Quod negatur, quia
verbum *Erunt* ad tempus mortis refertur. Verum quid
3 ſi vivo teſtatore poſt mortem uxoris ea emeris? R. in
poſtea emptis legatum non conſiſtere: *Cujac. in Tract. 2. ad Africanum Tom 2. pagin.* 886. conf. *Cujac. libro decimo, obſ.*16. *Menoch. conſil.*267. *numer.*4. *& ſeq.* ubi
dicit, non poſſe dici comparata ejus cauſa, quæ mortua ea empta.

ad L. Si ita. 7.

SUMMARIA.

*Legatum indefinitè prolatum, refertur ad tempus conditi teſtamenti.n.*2.
Exempla. 1. 3.
Limitatur 4. 5.

1 SI quis ſuas veſtes vel argentum legaverit, intelligitur de eo, quod habuit tempore teſtamenti. Unde
colligunt, legatum ſimpliciter & indefinitè prolatum,
2 ad tempus teſtamenti referri. *Covarruv. qu. pract.* 2.
*num.*5. *Anton. Rubeus ad l. Non ſolum.* 8. §. *morte* 6.
*num.*201. *in repet. Juris de oper. nov. nunc. Ricc. coll. dec.*546. *Menoch* 97. *num.*128. *& conſ.*105. *n.*26. *Rom. ſingular.*503 *Finckelt obſ.*27. *conf. not.* Dni Autoris *ad l.*41. §.
4 *ff. de legat.* 3. Unde infertur, ſi equos ſuos quis le-
3 get, eos intelligi, quos habuit tempore teſtamenti; ſecus
ſi equitium ſit legatum. *arg. l.* 13. *pr. de pign. Dilectus*
4 *de arte teſtandi titul.*6. *cap.*10. *Petr. Peckius de teſtam. conject. l.*5. *cap* 19. *n.*3. *Wiſſenbach hic th* 9. quia ibi ſermo
eſt de re univerſali legata, ſub voce collectiva. *Card. Mantic. de conject. l* 3 *tit.*11. *num.*13. *Menoch. l.* 4. *præſ.*
127. *n.*26. Interdum verò tempus mortis attendimus, ut
5 in *l.*21. *de leg.*1. *l.*65. *de leg.*2. *l. pen. de inſtructo vel inſtrum. leg. l.*178. *de V.S. l. ult. de uſufr. leg. VViſſenbach. h.t. th.*10.

ad L. Cum certum. 9.

SUMMARIUM.

Moneta in genere legata, valor ipſius refertur ad tempus conditi teſtamenti.

QUando certa ſpecies monetæ non relinquitur, ſed in genere, nonnulli putant, attendendum eſſe valorem tempore ſolutionis, ut ex *h. l.* concludit *Rom. ſingul.*519. *Menoch. conſ.*138. *numer.*12. conf. *Ant. Burgos in cap. cum dilecti. num.* 39 *X. de empt. Molinæus de contract. uſur. num.*745. Sed per præſens tempus alii rectius intelligunt tempus teſtamenti. *Gail. lib.* 2. *obſ.*73. *num.* 4. *Carpzov. p.* 3. *conſt.* 28. *def.* 3. *Berlich. dec* 200. *Finckelth. obſ.*27. *num.*18. vid. *not.* Dni Autoris *ad l.*41. §.4. *de leg.*3. Sic legatum pecuniæ, cujus valor variat, ſolvendum juxta valorem, qui fuit tempore teſtamenti, non tempore mortis. *Carpz. p.* 2. *cap.*28 *d.*8. *& lib.*6 *reſp* 21. ita Facultas noſtra reſpondit menſ. Jun. Anno 1661.

ad L. Quintus Mutius. 6.

SUMMARIUM.

Legatum auri vel argenti, quod uxoris cauſa comparatum eſt, uxori relictum, quid contineat.

QUando quis uxori legat omne aurum vel argentum, quod uxoris cauſa paratum eſt, hoc intelligendum de eo ſolo, quo ipſa ſola, non verò de eo, quo cum marito vel cum liberis utebatur uxor. Bart. *quem allegat Menoch. dict. leg. numero vigeſimo ſexto, & ſequent.* eam eſſe rationem dicit, quod uſus non recipiat diviſionem, & ſic etiam de veſte dicendum.

ad L. Species. 15.

SUMMARIA.

*Caſus legis proponitur n.*1.
Quid ex h. l. *colligat* Carpzovius. 2.

1 SI ſpecies auri & argenti legata, & petitum, ut quicquid in eo legato eſſet, reſtitueretur Titio, addita
hac clauſula, *illarum uſusfructus legatario, dum vivet, ſufficit*, non videtur uſusfructus legatus, ſed fideicommiſſum. *Mantic a l.*9. *t.*5. *num.*12. *Carpzov. p.*3. *conſtitut.*
13 *def.*9. *num.*4. *& def.*10. *n.*3. *Caſtillo de uſufr. cap.*30. *nu.*
16. *Fachin. lib.*5. *cap.*46. *Roman. ſingul.*563. *Cujac. l.*10. *obſ.*39
*VViſſenb d.*19. *th.*2. Ex hoc textu *Carpzov. p.*3. *c.*8. *d.*31. con-
2 cludit, ſi hæres in diem inſtitutus; & hæc poſt mortem ejus alii legata, fideicommiſſum eſſe, & non poſſe alienari, & præſtandam eo nomine cautionem.

ad L. Cum aurum. 19. pr.

SUMMARIA.

*Auro vel argento omni legato, non continetur pecunia aurea. num.*1.
Limitatur. 2. 3.
Certo pondere auri vel argenti legato, intelligitur tantum maſſa infecti auri vel argenti. 4.
Auri infecti nomine non intelliguntur ea, quæ elaborari cœpta. 5.
*Legatis veſtibus veniunt & iſta, quæ confici cœpta, licet non perfecta.*6.
An ex h. l. *probari poſſit, deſtinatum haberi pro re perfecta.* 7.
*Eſcario argento legato, quæ contineantur.*8.
Legatum ſic conceptum: das Silberwerck / ſo ich zu eſſen gebraucht / *quæ comprehendat.*9.
*Acceſſorium unde cognoſcatur.*11.

1 AUrum vel argentum legatum, pecunia tamen aurea non
continetur, quia cum formam publicam induerit in aliam ſpeciem tranſiit. *Zæſ. hic num.*2. conf. *Tiraq. de Retract. gl.*20. *num.*1. *& ſeqq Butigella in rep. l. quod te. num.*32. *ff. Si certum pet. Menoch. l.*4. *præſ.*162. *num.*6.
Eſt enim aurum ſignatum non aurum ſimpliciter. *Fr. Barry de Succeſſ. lib.*9. *tit.* 17. *numer.*1 *Decius conſ.*381.
2 Sed habet *hæc lex* ſuas limitationes, ut ſi 1. communis
uſus loquendi ſit in contrarium, de quo *Tiraqu. d. l. n.*2.
3 *& ſeqq.* qui in Gallia locum habet. *Barry d. l.* quod de
Belgarum moribus non vult affirmare *Grœnwegen ad l.*27. §.1. *h.t.* 2. Si teſtator haberet monetam argenteam,
quæ in uſu non eſſet, vel ſi non habeat argentum, niſi
ſignatum. *Barry d. l.*
4 Ex §.1. *&* 2. probatur, quod ſi teſtator certam quantitatem, vel pondus auri vel argenti legaverit, quod
tunc maſſam infecti auri vel argenti legaverit, non verò vaſa. *Menoch. lib.*4. *præſ.*162. *num* 4. *Barry de Succ l.* 9. *t.* 17. *num.*3. Aliud verò, ſi certum pondus vaſorum aureorum legaverit, quod per ſe patet.
5 Ex §.11. nota, auri infecti nomine non venire illud,
quod elaborari cœptum, licet non perfectum: Unde
6 inferunt, legatis veſtibus etiam eas legatas videri,
quæ quidem cœptæ, ſed nondum ſartæ, nec perfectæ. *Mant. lib.* 9. *t.*3. *num.*14. *Menoch. l.*4. *præſ.*161. *n.* 20. *Barry lib.*9. *t.*14. *num.*3. *Tiraqu. in tr. ceſſante cauſa.*
7 *p.*1. *lim.*12. *n.*19 *Zæſ. h t. n.*3. Alii *ex hoc* §. probare intendunt quod deſtinatum habeatur pro re perfecta. *Fr. Cremenſis ſing.*60. *& Rom. ſing.*104. *quos refert Gail. lib. . obſ.* 11. *num.*2. Sed id ex *h. l.* ita univerſaliter non probatur, cum *hic* non de nuda deſtinatione, ſed operis inchoatione ſermo ſit de opere elaborato ſed non perfectè, quod ideò pro maſſa haberi nequit.
8 Ex §.12. nota, eſcario argento legato; etiam potorium
intelligi, & venire aquiminarium vel aquiminale, id eſt vas ad abluendum manus, *Menoch. de præſ* 162. *num.*19.

*num.*19. Si quid apud nos ita legaret, das Silber-
werck / ſo ich zu eſſen gebraucht / hic venirent etiam
potoria & aquimanulia, ſilberne Hand-Becken und
10 Gießkannen. Aliud in cacabis & ſimil. quia ſunt in-
ſtrumenta coquinaria. *Menoch.d.l.num.*22.*Cujac.l.*2.*obſ.*
*c.*6 *Barry d.n.*5.

11 Ex § 13. *& fin.* notes, cum quæritur, qoid cui ce-
dat ut acceſſorium, ſpectandum eſſe illud, quod ejus
rei ornandæ cauſa adhibetur, non quæ res eſt pretio-
ſior; Nam & pretioſior res alteri accedere & ſicut ac-
ceſſorium cenſeri poteſt. *Sextin. volum.* 2.*conſ.Marp.*7.
num 59.*Carpz.dec.*41.*num.*21. Autor *ad* L. 2. *num.* 2. *&*
ſeqq.C.de bon.vacantib.

ad L. Veſtimentum. 22.

SUMMARIA.

Difficilis hujus legis *intellectus communiter probatus. num.* 1.

*Probatio ejus omninò firma judicatur.*2.

1 Difficilis *hæc lex*; ſolet tamen ita intelligi, quod
veſtis ſecta, vel pannus ſectus, ut ex eo fieret ve-
ſtis, quæ apud ſartorem eo fine exiſtit, licet non-
dum veſtis ſit conſuta, tamen in legato veſtis veniat,
ut *Tiraqu. in tr. ceſſante cauſa. p.*1. *lim.*12. *num.*20 *poſt*
Cremenſem ſing. 64. *Petr. Pech. de teſtam. conj. l* 5.*c.*
14.*num.*2.*à ſe relatos ſtatuit Menoch.l.* 4.*præſ.*16. *nu.*20.
*Simon de Pratis l.*4.*int.*1.*dub.*10.*Mant.lib* 9 *tit.*3.*nu* 14.
2 *Barry l.*9.*t.*14.*num.*3. Sed quamvis hæc ſententia con-
cedatur. *Arg.l.*19.§.11.*h.t.* non tamen id firmiter *ex hoc*
obſcuro textu probatur.

ad L. Veſtis. 23.

SUMMARIA.

*Veſtium legato quæ contineantur, remiſſivè. num.*1.

Includuntur acceſſoria, licet majoris pretii; quam ipſæ veſtes. 2.

*An & veniat veſtimentum ſtatuto prohibitum.*3.

*Legatum veſtis viduæ teſtatoris ab hærede præſtandum, intelligitur de veſtibus vidualibus.*4.

Quæ intelligantur, ſi non facta mentione viduæ, uxori teſtatoris hæres de veſtibus providere juſſus 5.6.*&* 7.

*Veſtibus legatis in dubio etiam continentur feſtiva.*8.

1 Veſtium legato quid contineatur, explicat *hic*
JCtus. Nomina varia veſtium explicat ex aliis
2 *Menoch.l.*4 *præſ.*161.*in princ.* Et notandum *hic*, ex ſen-
tentia JCti etiam acceſſoria venire, licet plus valeant,
& majoris ſint pretii, quam ipſæ veſtes, ut poſt *Rom.*
*ſing.*628. *& Peckium de teſtam. conjug. lib* 5 *cap* 14.*à ſe*
relatos ſentit *Menoch. lib.*4.*præſ.*161 *numer.*13 *Simon de*
*Pratis lib.*4.*int.*1.*dubit.*10.*num.*13.*Barry de Succeſſ.lib.*9.
3 *t.*14.*num.*2. Sed quid ſi veſtimentum ſtatuto prohibi-
tum, an id etiam legata veſte debeatur? Non deberi,
dicit *Bart.in l.quamvis.*26. æſtimationem deberi dicit
Fr.Cremenſ.ſing 63.*Menoch.d.l.numer.*24.*& ſeq* Sed pu-
tarem ipſam veſtem deberi, nam poſſet veſtem alio
loco, ubi non eſt prohibita, vendere, & procul du-
bio hæc fuit mens teſtatoris, qui ſtatuti non fuit igna-
4 rus. Porro ſi teſtator juſſerit ut hæredes veſtirent vi-
duam ſuam, de vidualibus id intelligendum eſſe, di-
5 cit *Menoch. d. caſu* 161. *num* 27. *& ſeq.* Aliud verò, ſi
indefinitè dicat, quod hæres de veſtibus providere de-
beat uxori, nam hoc non de uno anno, ſed de ſin-
6 gulis annis veſtienda uxore intelligendum eſſe (niſi
mos regionis refragetur, & ſi opes relictæ hoc admit-
mittant) dicit *Tiraq. in Tr. l.boves* 89.§. *hoc ſermone*, 1.
limit. 2.*ff.de V.S.Peckius d.cap.*14.*numer.*6. quos ſequi-
7 tur *Menoch.d.l.in fin. Barry d.titul.*14.*num.*6 Sed id me-
lius ex verbis teſtamenti ſumi poſſe, exiſtimo, vel con-
8 jecturis, cum *Mant. de conject.l.* 6. *tit.*11. In dubio ſanè
veſtibus legatis venient etiam feſtivæ & ad ornatum
factæ. *Mantica de conject. lib.*9. *tit.*3.*num.*23. *Carpz. p.*3.
*Juriſpr.conſt.*13.*d.*24.

ad L. Quintus. 27. §. 2.

SUMMARIA.

*Argento omni ſuo legato, non venit id, quod in creditio. num.*1.

Quid propriè ſuum eſſe dicatur. 2.

1 Si quis omne ſuum argentum leget, procul dubio
de eo non ſenſit, quod in credito eſt. *Struvius.*
2 *Ex.*35.*th* 71. *Menoch.de præſ.* 162. *numer.* 28. Collige
ergo, illud propriè ſuum eſſe, in quo quis habet domi-
nium vel proprietatem. *hic & l.*34.*h.t.Menoch. conſ.* 129
*num.*25. *Barboſa l.*17.*c.*77.*ax.*1.

ad L. Cum in teſtamento. 28.

SUMMARIA.

*Legato auro vel argento, quod ſui uſus cauſa habebat teſtator, quid contineatur. n.*1.

*Doctor legans libros, quibus ipſe uſus fuit, non cenſetur legaſſe, quos habuit in uſum juventutis.*2.

1 Quando teſtator legavit aurum vel argentum,
quod ſui uſus cauſa habebat, continentur tan-
tum illud, quo ipſe teſtator quotidiè utebatur, non quod
ad ludos, aliaſque apparitiones commodare conſueve-
2 rat. Unde inferunt hic *Dd.& Menoch.d.l. n.*24. *& ſeq.*
*Barry d.l.n.*6. ſi Doctor habeat libros quoſdam in uſum
juventutis, ut iis commodaret; non contineri libros
hos in legato, quando legaſſet libros, quibus ipſe uſus
fuit, Dd. plures allegat *Menoch.*

ad L. Si quis ita legaverit. 30.

SUMMARIA.

*Legato uxori mundo, ſeu iis, quæ uxoris cauſa parata ſunt; utrumque debetur. n.*1.

*Idem in vino legato, quod in urbe habetur, ſeu in portu. num.*2.

Dictio ſeu *ultimæ voluntati appoſita quid involvat.*3.

1 Quando quis legavit uxori mundum, ſeu quæ ejus
2 cauſa parata ſunt, utrumque debetur; Idem, ſi
3 vinum lego, quod in urbe habeo, ſive in portu. Un-
de inferunt, dictionem [*ſeu*] ultimæ voluntati appo-
ſitam, non disjunctivam, ſed coagmentativam eſſe.
*Cremenſ.ſingul.*56.*Decius conſ.* 69. *num.* 7. *& quos citat.*
*Covar.l.*2.*reſol.c.*5.*n.*10. qui tamen diſſentit, & ratio-
nem hanc eſſe dicit, quod particula hæc inter genus &
ſpeciem poſita. Hæc tamen interpretatio exemplo ſe-
cundo vix convenit conf. *Wiſſenbach theſ.*3. ubi ex *Alex.*
ab Alex. exemplum allegat. *& Dn.Struvium hic th.* 72.

ad L. Pediculis. 32.

SUMMARIA.

*Legato auro, veniunt gemmæ annulis incluſæ. n.*1.

Legato omni ornamento muliebri, non continentur ornamenta venalia. 2.

*Acceſſorium unde judicetur.*3.

1 In legato auro venire etiam gemmas annulis inclu-
2 ſas, ex *princ. &* §.1. colligitur. Legato omni orna-
mento muliebri, non videntur venalia ornamenta
legari. *Pin. ad Rubr. C. de bon. matern. parte prima,*
*numer.*40. *& ſeq.* *Cravetta vol.* 5 *conſil.* 960. *numer.* 8.
3 Et ex aſpectu judicandum eſſe, quæ materia alteri
4 accedat, per §. 9. Nam ſi electrinum poculum ip-
ſum ſit, licet patella aurea, ad electrina tamen per-
tinet. Enumeratio ſpecierum non reſtringit genus præ-
cedens, per *paragraph.*6.

ad

ad L. Inter veſtem. 33.

SUMMMARIA.

Legatis mulieribus veſtibus, an contineantur & illæ muliebres veſtes, quibus teſtator uſus fuit ob commoditatem in cœna n.1.
Excluduntur veſtes utrique ſexui communes. 2.

1 SI Teſtator ob commoditatem io cœoa vel veſperi
foerit uſus muliebribus veſtibus, & ille legaverit
Titiæ muliebres veſtes, illæ ooo veniunt in legato, niſi
alia mens ieſtatoris appareat. Sie nec veſtes utrique ſe-
xui communes venient, licet ſecus io contractu, per *l. ſi*
2 *mihi* 110. *de V.O.Cujac. ad l.*83.*d.tit. & J. Faber lib.*1.*Se-
meſtrium.c.*15.& ex his *Barry tit.*14.*in fin.*

Ad L. Sejæ. 36.

SUMMARIA.

Optione poculorum aureorum relicta, ſi nulla adſint, an alia hujus generis vaſa debeantur. n. 1.
Deciditur. 2.
An ſi pocula aurea non adſint, argentea eligi poſſe, recte ex hoc textu colligatur. 3.

1 SEjæ erat relicta optio poculorum aureorum; ſed
oulla fuerunt in hæreditate pocula aurea, ex qui-
bus vinum bibitur, ſed trullæ, ſcyphi, &c. quæ effun-
dendo potius, quam bibendo vioo ioſerviunt, quæri-
2 tur, an hæc debeaotur? Videtur quod ooo; Sed affir-
mat. quia hæc pro pototiis habuit. Uode Dd. colligunt
hic, quos ſequitur *Guido Papa ſingul.*286.*&* 381. electio-
3 ne poculorum aureorum legata, ſi oulla reperiantur
aurea, videri electiooem inter argentea relictam; ſed
hic non de diverſitate materiæ fit mentio, ſed formæ.
vid. *Barry d.t.*17. *n.*9.

Ad L. Titia. 38. §. 2.

SUMMARIA.

Eccleſia imagine legata, in qua materia præſtanda. numero 1.
In legatis piis id comprehenditur, quod majus eſt, non quod minus. 2.

1 QUando quis Eccleſiæ legat imaginem, & in Ec-
cleſia non ſont, niſi argentea & ærea ſimulacra,
non debetur aureum, quia tale oullum eſt, ſed argen-
teum, non æreum, juxta veriorum lectuiam. Unde coo-
3 cludunt Dd. io legatis piis id comprehendi, quod ma-
jus eſt, onn quod mious. *Covarr. in cap. indicante* 4. *de
teſtam. n.*5.*& ſeq. Manit. lib.*6.*tit.*3.*de conject. nu.*35.*& ſeq.
Roman. ſing.*521. *Cagn. in l. Semper in obſcuris* 11. *de R.J.
n.*10. Diſſentiunt. *Surd. dec.* 298. *num.*3.*& Tiraq. privil. pia
cauſa* 25. Et meodoſa lectio videtur *Gothofredo.*

Ad L. pen.

LEgatum reſtringitur ſecuodum perſonam Legata-
rii, ut ſi mundus muliebris legetur uxori, de eo io-
telligatur, qui uxoris cauſa paratus ſit. *Bart. hic.*

Ad L. Ult. pr.

SUMMARIUM.

Legans alicui argentum viatorium, cenſetur id legaſſe, quo uſus eſt tempore teſtamenti conditi.

TEſtator argentum viatorium dari voluit comiti
ſuo, ſed reſtator varias expeditiooes ſoſcepit, &
varia ſuppellectilia uſorpavit; tempuſne mortis atten-
dendum? Neg. ſed tempus teſtamenti, quibus eo tem-
pore uſus eſt ſuppellectilibus; oam in diſpoſitione in-
certa attendendum eſt tempus teſtamenti. *Ceph. conſ.*773.
*num.*65.*& ſeqq.*

TITULUS III.

De liberatione legata.

Ad L. Omnibus. 1.

SUMMARIA.

Pignore legato, pignus, non ipſum debitum remiſſum cenſetur. n.1.
Ampliatur. 2.

1 SI creditor leget pignus debitori, noo ipſum debi-
tum, ſed pignus taotum remiſſum videtur. *Simon de
Pratis int. ultim. volum. leg.*3.*interpr.* 3.*dub.*2. *& ſolut.* 4.
numero 22. *Mantica leg.*9.*tit.*4.*num.*4.*Barry l.*9.*t.*23. *nu.*
2 1. Autor *ad L.*16.17.18.*C. de Legat.* obi idem eſſe dieit,
licet æqoivaleat æſtimatio pignoris debito, quia res pi-
gnorata utilior poteſt eſſe debitori. confer. *ad leg.*25.*de
pactis. Mant. d.l.*

Ad L. Hæredem damnatum. 2.

SUMMARIA.

Prohibitione petat hæres à debitore, prodeſt etiam fidejuſſori. n.1.
Non è diverſo. 2.
Ratio ſuppeditatur. 3.
Limitatur. 4.

1 SI teſtator prohiboit; ne à debitore peteret hæres, nec
à fidejuſſore petere poteſt; ſed ſi prohibuit, oe à
2 fidejuſſore peteret, à debitore petere poteſt. Ratio eſt,
3 quia liberato debitore, per cooſequentiam liberatur fi-
dejuſſor; Sed fidejuſſore liberato, non liberatur debi-
tor priocipalis *Dn. Struv. dict. Ex.*35.*th.*78. *Menoch. leg.*
4 4. *præſumpt.*164. *numero* 23.*& ſ. Graſſ. quæſt.* 4. Sed prius
limitatur, quando fidejuſſori non datur regreſſus con-
tra debitorem, or ſi animo donandi, vel io rem ſuam
fidejuſſit, *leg.* 5. *princip. h.t.* Idem, ſi ita legatum; à
ſolo reo oon petito. *Franc. Barry de Succeſſ. lib.*9. *tit.*
23. *num.*1.

ad L. Liberationem 3.

SUMMARIA.

Legatur liberatio vel tacite vel expreſſe; Exempla tacitæ liberationis. n. 1.2.3.
Legati liberationis duplex effectus. 4.
Liberatio legata uni ex duobus reis promittendi non prodeſt alteri. 5.
Limitatur. 6.

1 LEgari poteſt liberatio expreſſe vel tacite: hoc fit,
2 ſi legetur chirographum, ut io §. 2. Item ſi de-
elaravit, debitorem, qui ſibi centum debebat, quin-
quaginta tantum debere, *princ. & §.*1. *Ant. Fab. lib.* 4. *C.
tit.*14. *def.*32. *Franc. Barry de ſucceſſ. lib.*9. *tit.*23. *n* 12. *Gom.
tom.*1. *reſol. c.*11. *n.*28.
3 Io §. 2. dieitur, legato chirographo, videri etiam le-
gatam liberatiooem, *Menoch. l.*3. *præſ.*140. *& leg.* 4. *præſ.*
164. *nu.*25. Aotor *ad L.*18. *n.*4. *C. de Legat.* Legatum au-
4 tem liberationis habet duplicem effectum, 1. Exceptio-
nis, 2. Actionem habet, ut liberetur per acceptilatio-
oem.
5 In §. 3. dieitur etiamſi duo rei promittendi ſint, &
uni legetur liberatio, quod tuoc hæc liberatio ad cor-

6 reum alterum non protendatur, niſi ſint ſocii. Excep-
tionis ratio, nam alter conventus haberet regreſſum.
Berchold.de pact. cap.2. n.15. VViſſemb. volum.2 d.6.th.1.
Ronchegallus ad L.Eandem 9.§.ſed ſi quis nu.39 ff.de duob.
Reis.

Ad L. Poſt emancipationem. 6.

SUMMARIUM.

Spes ſi de præſenti non ſit, in jure non attenditur.

SPes illa, quod filius propter patris emancipationem poſſit obtinere peculium, non eſt in conſideratione. Ex quo probat hic *Bart.& Dd* quod in jure non habenda ſit ratio illius ſpei, quod quis poſſet ſuccedere alteri, niſi ſpes illa radicata ſit in jure de præſenti, ſaltem conditionali *Menoch.conſ.157.num.14 Petr.Barb.in leg. Poſt dotem 41.num.7.ff.ſolut.matrim.conſ.ax.A.Barb.in l. 17.c.45.axiom.un.*

Ad L. Non ſolum autem. 7. §. 1.

SUMMARIA.

Si debitori alternative una res legetur, nec altera peti poteſt. n.1.
Quod reſtringitur ad debitorem ex contractu.2.

1 QUando debuiſſem defuncto Stichum, aut 20. ſi
juſſiſſet hæredem, ne Stichum peteret, neutrum
poteſt peti, nam tenetur mihi accepto ferre Stichum, ac-
ceptilatio autem pro ſolutione eſt. Solutio autem Sti-
chi liberat à 20. quod *Menoch.l.4.præſ.164.n.27.* intelli-
git de eo caſu, quando Stichus principaliter debebatur.
2 Sed ratio deciſionis in acceptilatione ponitur. Verum
Barry d.tit.23.n.1.in fin. reſtringit ad eum caſum, quan-
do electio eſt debitoris, ut in contractibus fieri ſolet.
Pone, Titium mihi ex teſtamento Stichum aut 10. de-
bere, ſi prohibeam meo hæredi, ne Stichum petat, poſſet
tamen 10. petere.

Ad L. Non ſolum. 8.

SUMMARIA.

Liberatio legatur vel in perpetuum, vel ad tempus. n.1.
Uſura iſtius temporis, quo hæres petere prohibetur, non currunt. 2.
Liberatio ad tempus, potius dilationis nomine venit. 3.
Liberatio alia ſimplex, alia perſonalis.4.
Expreſſio nominis proprii non ſtatim reddit liberationem perſonalem. 5.
Quid hinc colligatur. 6.
Limitatur concluſio. 7.
An ex h.l. *probari poſſit, uſuras ob indultum moratorium non currere.* 8.
Legatum liberationis perſonale non tranſit ad hæredes. nu.9.
Particula taxativa quid involvat. 10.

1 LIberatio legatur vel in perpetuum, vel ad tem-
pus, *hac leg.8.Paragrapho 1. Struvius Exerc. 35.*
th. 76. Sed hic quæritur, an temporis iſtius, quo non
petere debuit hæres, uſuræ ab hærede peti poſſunt?
2 Quod neg. quia in nulla mora fuit debitor, & poteſt
hoc legatum curſum uſurarum etiam ex ſtipulatione
debitarum ſiſtere. *Gloſſa hic Molinæus de contract.uſur.*
num. 619. Barry dict.9.titul.23. numero quinto, de Succ.
3 Et hæc potius eſt dilatio conceſſa, quam liberatio lega-
ta. *Zoeſ.nu. 2.*
4 Ad §.3 & 4. Liberatio eſt vel ſimplex vel perſona-
lis. Illa eſt omnimoda liberatio: hæc, ne à ſolo Titio
peteretur; nam à Titii hærede petere poteſt, modo non
5 Titio vivo quid tentarit. Licet autem nomen pro-
prium Titii, verbi gratia, expreſſerit, realis tamen vi-
6 detur liberatio, per *leg.15.h.t.* Unde colligitur, libera-
tionem præſumi potius in rem eſſe, quam in perſonam,
7 niſi particula excluſiva addatur, quæ facit perſonalem
liberationem, à *ſolo Titio &c. Mantica leg.9.tit.8. nu-*
mero ſecundo, Menoch. leg 4 præſumpt.164.numero 28.
Barry. lib.9. de Succeſſ.tit.23.numero 3. Finckelth. obſer.
8 *47.numero 19. & ſeq.* ubi monet, *ex hoc textu* non pro-
bari, quod ob indultum moratorium uſuræ non cur-
9 rant. Legatum liberationis perſonale non tranſit ad
hæredem. *Menoch. dict.præſumpt.164. numero 18.* Et
10 ex *h. §.* colligunt, quod ex particula taxativa colliga-
tur, Jus eſſe aliquod perſonale, quod de particula ter-
tio, non vero ſibi addita intelligunt. *Tiraquell de re-*
tract.convent.§.1.gloſſ.6.numero 10. *Menoch. conſ 705.nu-*
mero 24.ſeq.

Ad L. Si quis rationes. 9. & 12.

SUMMARIA.

Liberatione ſimplici à redditione rationum, non videtur legans remiſiſſe reliqua. n.1.
Limitatur. 2 3.

1 SImile legato liberationis à redditione rationum,
non continetur remiſſio reliquorum *hic & L. Au-*
2 *relius 28. Paragrapho 4. h.t.* Sive verba ad hæredem,
ſive ad legatarium referantur; niſi 1. verba ſint nimis
ampla; ut appareat, voluiſſe teſtatorem, ut neque re-
liqua ab adminiſtratore peti debeant. *Menoch.dict.præſ.*
164 numero 17.Covarr.l.2.reſol.cap.14.Alexan.lib.2.conſ.
3 *170.num.13.Barry l.9.tit.23.num.* 11. 2. Niſi ex qualita-
te perſonæ legatarii aliud colligatur, per *L. Aurelius*
28 §.3.h.t.

Ad L. Aurelio. 20. §. 1.

SUMMARIA.

Liberatione ſimpliciter legata à redditione rationum futuræ adminiſtrationis, non continetur dolus.n 1.
Nec continentur illa res, quæ poſſunt vindicari.2.
Quietantia generalis non tollit reviſionem rationum, nec actionem de dolo.3.
Puberem inconſulto curatore teſtari poſſe colligitur. 4.

1 QUando teſtator ſimpliciter legavit liberationem
tutorum vel adminiſtratorum, nec teneantur red-
dere rationem futuræ adminiſtrationis, non videtur
remiſſus dolus, qui nec remitti poteſt, *Autor ad L.*
2 18. *numero ſecundo, Codice de Fideicomiſſ.* Et ideo præ-
ſumitur tutor liberatus ab exacta & rigoroſa redditio-
ne rationum; præſtare itaque debet, quæ ejus dolo vel
culpa lata perdita fuerunt, non vero, quæ culpa levi,
Menoch. leg 4. præſumpt. 164. numero primo,& ſeq. De-
cius in L.Contractus 23.numero quadrageſimo ſecundo, de
R. J. & conſ.192.numero tertio, Alexand l.1.conſ.45.Barry
dict.leg.numero duodecimo. Guttierez de tutel.lib.3.cap. 1.
3 *numero trigeſimo ſexto,& ſeq.* Sic neque prodeſt libera-
tio à rationibus reddendis, ne poſſint res pupilli vel
minoris vindicari, *h. §.in fin.& L. Aurelius 28. §.4.h.t*
*Menoch.dict.præſumpt.num.12.*Autor *ad* L.18.*num.3. ſ. C.*
de Fideicom. Nec quietantia generalis à pupillo etiam
cum decreto judicis & juramento facta, tollit reviſio-
nem rationum, nec impedit, quo minus poſſit de dolo
teneris conveniri, quia dolus ſemper videtur excluſus.
Theſaur.deciſ.74.num.7.Covarruv.leg.1.reſol.cap.14. nu-
mero ſecundo,& quos refert Dn. Thabor Barboſ locuplet.
4 *L.10.cap.15. axiom.2.* Collige etiam, puberem poſſe in-
conſulto curatore teſtari. *Carpzov.p.3.cap.1.d.22.num.6.*
Autor *ad L 4.num.8.9.C. Qui teſtam. fac poſſ.Et ad L. 3.*
num.2.C.de Except.

Ad L.

Ad L. Aurelius. 28. §. 1.

SUMMARIA.

Legatum liberationis non extenditur ad debita, poſt tempus conditi teſtamenti contracta. n.1.
Quæ hinc confirmetur regula. 2.
Liberatio à redditione rationum non comprehendit reſtitutionem reliquorum nec doli præſtationem. 2.
Limitatur in Patre ad rationes obligato. 4.
An idem in aliis conjunctis perſonis. 5.
Liberatione à debito, non cenſetur remiſſa actio realis. 6.
Conciliatio l.fin. §. 2. h.t. 7.
Remiſſa actione depoſiti, reſtitutio rei non eſt remiſſa. 8.
Liberatio realis in teſtamento redditur in codicillis perſonalis, ſi additum ſit; quoad vivit debito. 9.
Liberatio legata extenditur ad debitum acceſſorium poſt teſtamentum contractum. 10.
Liberatus ad tempus poteſt petere, ut interim hæredi ſilentium imponatur. 11.
Inſtrumentum quando pro parte acceptari poſſit, vel non. 12.

1 LEgatum liberationis ad id, quod teſtamenti tempore debetur, reſtringitur, nec pertinet ad id, quod poſtea debetur. *Mant. de conject. ult. vol. l. 9. tit. 4. n. 5. Franc. de Barry de ſucceſſ. l. 9. tit. 23. n. 7.* Unde confir-
2 matur regula, quod confirmatio & ratificatio actus non extendit actum ad id, quod in eo non continebatur *Menoch conſ. 658. numer. 8. & conſ. 804. numero 36. Puteus conſ. 48. in fin. lib. 1 Rimnald conſ. 45. numero 30. Cravetta conſ. 961. nu. 3.*
3 Ad §. 3. Licet adminiſtratori, procuratori, tutori & ſimilibus, ratione præteritæ adminiſtrationis, vel futuræ, rationum redditio remittitur, non tamen reſtitutio reliquorum, nec doli præſtatio remiſſa videtur, niſi hoc
4 expreſſe dictum, aut adminiſtrator fuerit pater; Nam hoc caſu præſumitur liberatus ab exacta, & diligenti ac rigoroſa redditione rationum non tantum, ſed etiam à reſtitutione reliquorum, ac præſtatione doli præteriti. *Covarr. l. 2 reſol. c. 14. n. 2. Menoch. l. 4 præſ. 163, n. 1. & conſ. 22. num. 1.* & quos utrobique citat, qui id pluribus explicat *d. præſ. 164. Mant. de conject. l. 9 tit. 8. nu. 19. & ſeq. Barry l. 9. tit. 23. n. 9. & ſeqq. Guttierez de tutel. p. 3. c. 1. n. 33. Dn. Manzius in cent. dec. q. 43. n. 20. Ceph. conſ. 14. num. 20. Hondedæus l. 1. conſ. 63. n. 54.* Aut. ☩ *ad L. 18 nu. 2. ff. C. de fi-*
5 *deic.* Sed ad patrem hoc reſtringendum non eſſe, verum etiam in aliis conjunctis hoc locum habere, tradit, *Surd. lib. 1. conſ. 112. n. 99.*
6 Ad §. 4. Si creditor liberationem ab omni debito legaverit, quæritur, an etiam actionem realem, ſi forte debitor rem creditoris poſſideat, remiſerit? N. quia qui actione in rem convenitur, non ut obligatus, ſed ut poſſeſſor in judicium vocatur, per hunc § *& l. 18. §. 1. de acceptil. VViſſenbach. d. d. 6. th. 14 Dn. Struv. Exerc. 35. th. 77.*
7 Sed videtur obſtare *l. fin. §. 2. h. t.* Dura eſt conciliatio, quod in §. *d. l. fin.* non intelligatur pecunia pupilli, ſed pecunia ei debita, ob verba textus, *quæ pupilla eſſet.* Malo dicere cum *VViſſenb.* particolam abnutivam (NON) irrepſiſſe, ſicut etiam *Bart.* affirmative leg. t, *conf. Mantica de conject. ult. vol. lib. 9 tit. 8. n. 14. & ſeq. Franc. Barry d.*
8 *t. 23. nu.* 8. Sic actione depoſiti remiſſa, reſtitutio rei non videtur remiſſa. *Graſſus d. q. 40. n. 3. Covarr. l. 2. reſol. cap. 14. n. 1.*
9 Et in §. 5. dicitur, licet in teſtamento pure liberatio legata debitori, ſi tamen in Codicillo addatur *quoad vivit*, illud reſtringi ad perſonam debitoris. Et in §. 6. di-
10 citur, liberationem legatam & ad debitum acceſſorium poſt teſtamentum contractum extendi.
11 In §. 8. habetur, quod is, cui liberatio ad tempus relicta eſt, poſſit petere, ut interim hæredi ſilentium imponatur. Et ſic §. *hic* habet ſimilitudinem cum *l. Diffamari 5. C. de ingen. manum.* quod pluribus tractat *Caſar Contardus in d. l. diffamari n. 122 & ſeqq.*

12 Ex §. 12. notant Dd. quod poſſit aliquis teſtamentum, vel inſtrumentum aliud pro parte acceptare, pro parte vero negare narrata, ſi contrarium probare paratus ſit, aliàs non. vid. *Burſatus lib. 3. conſ. 250. n. 21. Men. l. 2. A. Q. & caſu 93. n. 19.*

Ad L. Si is, qui duos. 29.

SUMMARIUM.

Jure ſocietatis liberatio relicta æque pertinet ad incapacem, quam capacem.

INter duos reos, quibus relicta eſt liberatio, eſt locus juri accreſcendi, ſocii ſunt, & incapax ſocius per capacem capit. *Jaſon. in leg. Filius paciſcendo 3. numero 3. Codice de pactis Schurf. centur. 3. conſ 94 numer 4.* Et ſi conſequitur quis ex perſona alterius, quod ex ſua perſona non poteſt capere. *Gail. de Areſtis cap. 8. num. 9. Dn. Thabor ad Barboſ. leg. 4 cap. 30. axiom. 3 Vid. notata* Dni Autoris *ad l. Ariſto. 3. n. 5. & 6. ſupra quæ res pignori oblig. non poſſ.*

Ad L. Creditor. ult. §. inter cætera. 1.

SUMMARIUM.

Rationibus reddendis liberatus, non cenſetur ſimul liberatus ab exhibitione libri rationum.

COllegit §. 1. *Bartolus* notabiliter, ſi tutori vel alii adminiſtratori liberatio ſit legata, teneri tamen librum rationum exhibere, quod præerequiſitum in omni redditione tractat pluribus *VVeſenb. conſ. 47. numero 8 & 10. Oldenderp. inter conſilia variorum lib. 4. conſ. 26. numero decimo ſeptimo Roland. a Valle vol. 1. conſ. 49. num. 22. Rim. conſ. 338. nu. 31. Dn. Johan. Hefer de rationum redd. loco 7. num. 18*

TITULUS VI.

De adimendis vel transferendis legatis vel fideicommiſſis.

Ad L. Qui actu legato. 1.

ACtus quidem poteſt eſſe ſine itinere, quatenus ſcilicet iter, ut jus eundi ſine jumento conſideratur, per *l. 4. §. 1 ſi ſervitus vind.* Sed iter, quo utimur in ipſo actu, adimi & ab actu ſeparari nequit. *Donell. lib. 11. c. 6. lit. E.*

Ad L. Si quis. 3. §. 4.

SUMMARIA.

Legatarius rem legatam alienare prohibitus, tenetur hæredi præſtare cautionem de non alienanda. n. 1.
Si uni ex duobus legatariis unius nominis legatum ademtum, nec conſtat, cui ademptio facta neutri, extinctum cenſetur. 2.
Legata & fideicommiſſa nuda contraria voluntate tolluntur. 3.
Ademptio verbis facta, quot teſtibus probari debeat. num. 4.
Adimuntur legata per teſtamentum poſterius imperfectum. 5.
Per inimicitiam graviſſimam tacite cenſetur legatum revocatum. 6
Quod & procedit, ſi inimicitia culpa teſtatoris orta. 7.
An legatum tali caſu capiat Fiſcus. 8.

1 SI quis mihi legaverit fundum,& ſi alienavero,hæ-
res illum fundum debet dare Titio.Hic à me non
eſt relictum id prædium , ſed hæres tantum obligatus;
Ergo hæres poterit me compellere , ut cautionem præ-
ſtem de non alienando , &c. *Berens volum.2. conſ.* 84.
num. 61.
2 Ad §. 7. Si duobus Titiis ſeparatim legaverit teſta-
tor, & uni ademerit,nec appareat , cui ademptum ſit,
utrique legatum debetur.Sed obſtat *l.*10 *in fin.princ.tit.*
*ſ.*Reſp.*Wiſſenb.h.t.th.*17.in hac *leg.*3. ſeparatim, in *l.* 10.
conjunctim duobus eſſe legatum.
3 Ad §. *fin.* Legata & fideicommiſſa nuda voluntate
contraria tolluntur , licet aliud ſit in inſtitutione; Ra-
tio eſt, quia legata non pertinent ad ſubſtantiam teſta-
menti, quod ſine iis valere poteſt. *Donell.l.*8 *c.*17.*lit.*A.
4 Nuda voluntas vero declaratur vel expreſſe vel tacite:
illo modo fit verbis , quæ quinque teſtibus videntur
probari debere. *Maſcard.de probat.concluſ.* 970. *in fin.*
Sed diſtinguitur inter ipſam revocationem, & ejus pro-
bationem. Illa fieri debet coram 5. teſtibus, ſed hæc
per duos ; Autor *ad* L.17.*num.* 4. *C.de Legat. Et ad L.*
27.C.*de Fideicommiſſ.* licet prius intelligatur de eo caſu,
ut legatum revocetur ipſo jure , nam ad id , ut ope ex-
ceptionis tollatur , duorum teſtium diſpoſitio ſufficit.
5 *Maſcard.concl.*1287.*num.*81 *& ſeq.*Imo etiam per poſte-
rius imperfectum teſtamentum; nam ex imperfecto te-
6 ſtamento voluntatis mutatio colligitur. Tacite autem
revocatum videtur per inimicitiam non levem,ſed gra-
viſſimam & capitalem , *hic & l.*22.*h.t.* *& l.*9.*princ.& §.*
1.*ff de his quibus ut indign.Mantica de conject. ult.vol. l.*
12.*tit.*5 *n.*14.*Menoch.l.*3.*praſ.*37.*nu.*26.Autor *ad L.*20.*n.*2
7 *C.de Legat.* Licet inimicitia teſtatoris culpa intervene-
rit, quia ſufficit mutata voluntas. *Vaſquez. de Succeſſ.*
creat.§.10.*num* 621.*& de Succeſſ.progreſſ.*§.27.*numere* 9.
Hillig l 8.*c.* 18 *lit.*C.*& Menoch.l.*4.*praſ.*170 *n.*6.*Tulden.in*
8 *c.de Legatis nu.*13.*Wiſſenb.hic th.*17.Et Legatum hoc caſu
debetur non Fiſco , ſed hæredibus teſtatoris.*Carpzov.p.*
4.*c.*21.*d.*6.

Ad L. Quod ſi iterum. 4.

SUMMARIUM.

Legatum per inimicitias ademtum,redintegratur per reconciliationem.n 1.
Reconciliatio duobus teſtibus probari poteſt. 2.
*Ademptio legati ex cauſa,quam legatarius falſam eſſe probari vult,an valeat.*3.

1 SI inimicitia ſublata per reconciliationem redinte-
gratum videtur legatum.*Donell.& ibi Hillig.d.c.*17.
*lit.D.Mant.d.t.*5.*nu.*18 *Menoch.de praſ.*170.*num.*12.*Barry*
*tit.*31.*n.*4 *Tiraq.in tract.ceſſante cauſa p.*1.*n.*24. Sicut au-
2 tem inimicitia, ita etiam reconciliatio duobus teſtibus
probari poteſt.*Covarr part.*2.*Rubr.ne teſtam numer.*21.
*Mantica d.t.*5.*num.*13.*Maſc.de concl.*1287.*nu.*86.Sed quid
3 ſi teſtator revocet legatum ex cauſa , quam legatarius
falſam eſſe vult probare, quæritur,an valeat ademptio?
Diſtinguit *Carpzov.p.*3.*c.*9.*defenſ.*25. inter cauſam im-
pulſivam & finalem : illo caſu valere ademptionem,
non hoc.

Ad L. Sicut. 5.

SUMMARIUM.

Translatio legati in alium,quatenus inducat tacitam ademtionem.

SI ſecundum legatum mihi relictum ſit , ſub commemoratione primi tibi relicti , videtur id tibi in totum ademptum , & in me translatum. Vid. *Mantic. de conject.ultim.volun.lib.*12.*tit.*4. *numere* 2. *Vaſquez de Succeſſ.progreſſ.*§.23.*num.*97. *Sonchegallus ad l.*3.*princ.de duobus reis nu.*10.

Ad L. Translatio. 6.

SUMMARIUM.

Translatio legati fit quatuor modis.

TRanslatio fit 4. modis, *(1.)* quo à perſona in perſonam transfertur legatum , quod non fit , ſi ſimpliciter id alteri leget , quod primo legaverat. *leg.* 33.*ff.de Legat.*1.*Menoch.l.*4.*praſumpt.*173. *numere* 2. ſed ſi id faciat ſub commemoratione primi legati , verbi gratia. Titio lego , quod antea Cajo legaveram , *ad l.* 33.*&* §.1. *Inſt.de adempt.l. Menoch.d.l.nu.*4.*ſeqq.Fachin. l.*5.*c* 52. *Maſc.d.concl.num.*46.*& ſeq.* niſi ex conjecturis aliud concludatur. *Mant.d.t. tit.* 4.*Barry l.*9.*de Succeſſ. t.*32.*num.*1. (2.) fit translatio, quando alius dare debet, licet legato primum omnibus , & poſtea uni injuncto, non videatur receſſum à priori voluntate.per *l.*86.§.1.*de l.*1.*Mant.l.*8 *t.*2.*n.*12.*Barry l.*9.*t.*32.*n.*8. *(3.)* Quando res datur pro re. *(4.)* Quando prius pure,poſtea ſub conditione legatur,ubi tamen,ſi alii pure, alii ſub conditione legatum, non eſt perfecta translatio, niſi conditio exiſtat, *l.*7. *h.t.*

Ad L. Cum centum. 9.

SUMMARIUM.

Quantitas bis legata , quatenus ſemel , & quatenus bis danda.

SI quantitas bis legatur,bis etiam danda eſt,niſi poſterior animo adimendi fiat , aut conditio addatur, &c. notandum autem hic, Juriſconſultum tantum hoc velle; quod ſi conſtet , teſtatorem velle duplicare legatum,utrumque deberi. An autem repetere,an vero duplicare voluerit , id *ex aliis juris textibus* definiendum eſſe,de quo pluribus agit *Menoch.l.*2.*A.Q.caſu* 213.*n.*11. *& ſeqq.* præcipue *num.*16. *Ant.Faber* quid hic emendet, Vid. *l.*5.*conject.c.*18. *pag.*124. *col.*2.

Ad L. Si Legatum. 10.

SUMMARIUM.

Legatum ſub conditione ademtum extinguitur morte Legatarii,ſi mors contingat pendente conditione.

LEgatum Titio pure relictum,poſtea ſub conditione ademptum , ſi Titius pendente conditione deceſſerit,& poſtea conditio deficiat,ad hæredem tamen Titii non transmittitur, *hic & l.*107.*ff.de condit. & demonſtr.Don.l.*8.*c.*31.*poſt lit.F.Rimin.lib.*3 *conſ.*244.*nu.*319. *Fr.Pontanus conſ.*20.*n.*48.

Ad L. Qui hominem. & ſeq.

SUMMARIA.

Ex rebus alternative legatis alienatione vel ademtione unius, non totum legatum adimitur. numere primo & tertio.
Reſpondetur ad leg. 7. §.1.de liber.leg.1.

1 SI teſtator mihi Titium aut Stichum leget , ſi
hunc alienet vel adimat , legatum in totum non
2 adimit , ſed jus eligendi. Nec obſtat *lex.ſeptima, Pa-*
ragrapho primo de liberat , leg. quia unum ex alterna-
tivis ſolvitur per acceptilationem. Ergo perimitur
debitum , *leg. vigeſim. ſeptim. Paragrapho ſexto, de pa-*
3 *ctis . ubi Zaſius tit.*1.*pag.*252. Sic ſi Stichum aut Pam-
philum mihi quis leget , poſtea alterum mihi donet,
alter adhuc in obligatione manet , *leg.*84.*Paragrapho*
11.*de legat.*1.

Ad L. Cum ſervus. 15.

SUMMARIA.

Per alienationem voluntariam legatum admittitur. numer. 1.
Quid ſi iſta res iterum redempta, an reconvaleſcat. 2.
Quid juris hic in legato pio. 3.

1 RES legata ſi alienata voluntariè, adimitur legatum; ſed quid ſi iterum redempta? Non reconva-
2 leſcit legatum, niſi legatarius novam voluntatem probet. *Menoch. l. 4. præſ. 169. num. 26. Mantica l. 12 t. 6. nu. 12. Maſcard. concl. 1287. n. 88. Finckelhaus obſ. 108.* Sed excipi-
3 tur legatum pium, quo per redemtionem legatum repetitum præſumitur, *l. 58. de manumiſſ. teſtam. vid. Hill. l. 8. c. 17. lit. l. Maſc. d. concl. 1287. n. 18. Mant. d. l. 12. tit. 6. n. 6.*
4 Alia exceptio proponitur à *Maſc. n. 111. & Mant. tit. 6. n. 6.* & alias, quod refert *Barry d. t. 30. nu. 4.* ubi plures limitationes proponit, & ad legatum rei certæ reſtringit *Menoch. conſ. 254. n. 18.*

Ad L. Rem legatam. 18.

SUMMARIA.

Per alienationem voluntariam indiſtinctè extinguitur legatum. n. 1.
Rei legata & inutilis donatio inducit ademtionem. 2.
Limitatur. 3.
Extenditur. 4.

1 ALienatio voluntaria omnino extinguit legatum; nec diſtinguitur inter cauſam neceſſariam & voluntariam. Nam & donatio ſemper eſt ex voluntate, ex ratione hic addita, quod nemo in neceſſitatibus liberalis exiſtat, & ideo non excipienda donatio remuneratoria. *Mantica dict. leg. 12. tit. 6 num 17. Barry d. tit. 30 numero 11.* Autor *ad L. 2. numero 3. C. de Oper. libert.* licet diſſentiat *Maſcard. dict. conclus. num. 117.* Idem eſt in donatione mortis cauſa *Hipp. de Marſilus ſing. 136. conſ. nor.* Domini Autoris *num. 18. ad l. 11. §. 12. de legat. 3.*
2 Autor *ad L. 3. numero 2. 5. cap. de Legat.* Quod teſtator mihi legaverat, ſi alii inutiliter donet, videtur mihi ademiſſe legatum, quia mutavit voluntatem mihi re-
3 linquendi, per *l. 24. §. 1.* Quod intelligunt, ſi in alienatione inutili expreſſam faciat mentionem revocationis legati, alias tacite non videtur recedere velle ab illa diſpoſitione, per *L. Jure 18. de leg. 3. Maſc. d. conclus. 1287. numero 94. Donell. l. 8 cap. 17. lit. A.* Et hæc ademtio locum habet, licet res poſteriori non ſit tradita,
4 quia voluntas hic attenditur. *Maſcar. d. l. num. 100. conf. Mantic. l. 12. tit. 6. n. 2. & 3. Barry l. 9. de ſucceſſ. tit. 30 n. 2. Hillig. d. c. 17 lit.* L.

Ad L. Licet. 20.

SUMMARIUM.

Inutilis translatio an ſemper perimat legatum.

INutilis etiam translatio perimit legatum. *Vid. Barry l. 9. tit. 33. n. 9.* Aliud eſt, ſi ademptio vel translatio ob qualitatem rei ſit inutilis, ut in *leg. 12. §. 1. h. tit.* Hanc legem ad mandatum procuratoris extendit *Socin. leg. 1. conſ. 112. num. 41.*

Ad L. Legatum ſub conditione, 24.

SUMMARIA.

Legatum intelligitur transferri cum omnibus ſuis conditionibus. n. 1.
Limitatur varie. 2. 3. & 4.
Quid ſi pater aliquas fundi filia legati partes uxori donaverit. 5.

1 LEgatum in alium translatum, transfertur cum omnibus conditionibus ſuis Autor *ad L. un. n. 22. C de Caduc. toll.* niſi conditio perſonæ cohæreat; verbi gra-
2 tia, ſi pinxerit. *Men. l. 4. præſ. 174.* Niſi onus ſpeciale additum ſecundo legatario, in quem translatum eſt lega-
3 tum, per *L. Alumnæ 30. pr. h. t.* conf. *Rum. vol. 2 conſ. 53. n. 7. Mant. de conject. ult. volunt. l. 12. t. 3. n. 3. Barry t. 32. num. 3.*
4 Aliam limitationem habet *Rimin. vol. 2. conſ. 111. nu. 88.* ſi ſcilicet translatio fiat in eodem teſtamento, ſecus, ſi in diverſo teſtamento.

In §. 1. proponitur, pater legaſſe filiæ fundum, poſtea donavit uxori quasdam partes fundi, quæ donatio per ſe invalida, nec expreſſe nec tacite confirmata, & ſic inutilis eſt & tamen legatum prædium filiæ adimitur, quia ex actu nullo colligitur tamen voluntas. *Caſtello d. 5. contr. c. 108. Salgado in Labyr. l. 2. c. 14. n. 34.*

Ad L. Alteri ex hæredibus. 25.

SUMMARIUM.

Teſtator duobus ſingulatim diverſa prædia prælegans, ob communem cauſam adimendo unum prælegatum, cenſetur & alterum adimere.

TEſtator uni hæredi prælegaverat prædium, & alteri etiam aliquod prædium prælegavit, & apparet voluntas, quod ideo prælegaverit, ut æqualia haberent bona, ſi unum prælegatum revocatum ſpontanea venditione, etiam alterum revocatum videtur. Vid. *Mantic. lib. 5. c. 12. n. 39.* plures refert *Cephal. l. 5. conſ. 744. num. 18. & ſeq.*

Ad L. Alumnæ. 30. pr.

SUMMARIA.

Conditio adjecta primo legato, non videtur repetita in ſecundo conditionali. n. 1.
Ademtio oneris legato adjecti in vim modi, inducit ademptionem legati. 2.

1 QUando in primo legato conditio habetur, & in ſequenti legato alia adjicitur, prima conditio in ſecundo non videtur repetita. *Mant. l. 10. t. 6. n. 30 Alex. vol. 3. conſ 166 n. 3 Dec conſ. 90 n 1. Surdus conſ. 198 n. 26.*
2 Per ademptionem oneris adjecti in vim modi, etiam legatum videtur ademptum, quia legatum ſub modo præſumitur datum in compenſationem oneris, Unde onere remoto, revocatum cenſetur legatum. *§ 2. h. l.*

Aliud ergo in conditione, *l. 53. de condit. & demonſtr.* Ex *Barth. hic Menoch. l. 4. præſ. 169. n. 3. & ſeq. Mant. l. 12. t. 2. nu. 27. Peregr. de fideic. art. 16. num. 158. Barry l. 9. tit. 29. num. 6.*

Ad L. Filio. pen. §. 2.

SUMMARIA.

Legatarius accuſando teſtatorem innocentem amittit legatum. n. 1.
Accuſatus quomodo poſt mortem innocens declarari poſſit. 2.
Per inimicitias ita extinguitur legatum, ut non neceſſe ſit ademptionis alicujus, in codicillis poſt conficiendis mentionem facere. 3.
Legatum nominis, ſi teſtator exegit nomina, ademptum cenſetur. 4.
Limitatur. 5.

1 NOverca leget privigno quantitatem, ſed privignus ipſam accuſat, quaſi patrem interfeciſſet, pendente accuſatione noverca moritur. Noverca demum innocens pronunciatur, an legatum debetur?
2 Neg. quia ob inimicitiam tacite ademtum, per §. 2. Sed quæritur, quomodo & quo fine poſt fata potuit inno-

cens pronunciari, cum per mortem totus proceſſus cri-
minalis fuerit abolitus? per *titul. C. ſi reus vel accuſator*
mortuus fuerit. Sed hæres novercæ procul dubio ad
evitandam infamiam facti inſtitit, ut viſis actis rea in-
nocens declaretur, quod omni caſu, ubi quis accuſatus
vel inquiſitus moritur, poteſt hæres petere, & compel-
lere judicem, ut reus innocens etiam declaretur poſt
mortem. Sic ergo hic abſolvi poteſt, qui condemnari
non poteſt. Nam illud ſpectat ad defuncti & hæredis
honorem & favorem, & ideo *hunc textum* ſingularem
dicit *Romanus ſingul.* 303. *& Gigas de crimin. Laeſ. Ma-*
jeſt. lib. 1. tit. qualiter in crimine Majeſt. proced. quæſt. 28.
in fine.
3 Ex §. 2. colligitur, licet poſt inimicitiam teſtator
confecerit codicillos, & in eis non ademerit legatum,
tamen ademptum eſſe legatum, & ideo notabilem
hunc §. affirmat *Additionum Autor ad Romanum ſing.*
199. *& Gerhardus ſing.* 5. ubi multa habet de cauſa hac,
ſcilicet inimicitia, & *Cotta in memorabilibus, in voce*
inimicitia. Si peculium, in quo nomina exiſtunt, ſit le-
4 gatum, ſi nomina exegit teſtator, videtur ademiſſe le-
gatum, §. *ult. h. l. vid. not.* Dni Antonia *ſupra ad l.* 11. §. 12.
de legat. 3. quod limitationem recipit ex *l.* 11. §. 13. *de legat.*
3. quod ſcilicet teſtator, qui nomen legavit debito exa-
cto, videatur ademiſſe legatum, per *l.* 75. §. 2. *de legat.* 1. *&*
§. 21. *Inſt. de leg.* Hoc tamen non habeat locum, quando
creditam pecuniam oblatam recipere fuit coactus, vel
etiam exactam in depoſito habuit. *Zaeſ. h. t. n.* 19.

TITULUS V.

De Rebus dubiis.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

Dubium unius membri in diſpoſitione alternativa declaratur per æſtimationem alterius. n. 1.

Alternativa ſemper præſumitur inter duo æqualia poſita. 2.

Extenditur ad materiam punitionis criminum. 3.

Limitatur. 4.

1 TEſtator Titio legaverat alternative fundum Mæ-
vianum aut Sejanum. Sed in voce fundi Mæviani
erat ambiguitas; nam antea fundum aliquem compara-
verat qui dicebatur Mævianus, quem in aliquot parti-
culas diviſit, & præcipuam ejus partem à toto denomi-
navit Mævianum, ut adeo dubium ſit, an Teſtator de
toto fundo Mæviano, an vero de particula ejus, quæ
etiam eodem nomine inſignitur, ſenſerit? Et reſponde-
tur hic, ex membro altero alternativi hujus legati hoc
dijudicandum eſſe; procul dubio enim eum fundum
intellexit, qui in pretio Sejano eſt ſimillimus. Unde
colligunt regulam hanc: ſi in aliqua alternativa diſpo-
ſitione dubium eſt, quid per alterum membrum intelle-
xerint, declaratur hoc per æſtimationem, & conſidera-
tionem alterius rei in alternativa poſitæ, quia non eſt
veroſimile, verbi gratia, Teſtatorem [ſi de teſtamento
loquamur] alternativam poſuiſſe inter res plane diſſi-
2 miles. Unde colligitur: Alternativam ſemper poſitam
intelligi inter duo æqualia, & unum membrum alter-
nativæ declarare alterum *Decius conſil.* 261. *numero* 2.
Romanus conſ. 321. *Carpzov. part.* 2. *Juriſpr. conſiſt.* 34. *de-*
fenſ. 7. *num.* 9. *Franc. de Clapperiis cauſa* 103. *num.* 12. *Eve-*
rhard. in loco de Alternativis. Aug. Barb. lib. 3. *c.* 55. *Anton.*
ult. Donell. lib. 8. *cap.* 19. *lit. N.* Et iſtud argumentum valde
3 utile eſſe in materia punitionis criminum, dicit *Bald.*
in L. Conventicula 15. *C. de Epiſc.* verbi gratia, ſi dicatur,
puniendum eſſe aliquem pœna fuſtigationis vel alia,
per aliam neque capitalis, neque pecuniaria erit intel-
4 ligenda, Sed declaranda, venit hæc regula: quando
per aliud illud non poteſt intelligi niſi hoc, quod eſt
diſſimile. *Cardin. Mantica de conject. ultim. vol. lib.* 10.
tit. 2. *num.* 26.

ad L. Civibus. 2.

SUMMARIA.

Legata civibus relicta ſocietati civium ut univerſitati relicta cenſentur. n. 1.

Variæ rationes ſuppeditantur. 2.

Legatum factum iis, qui in templo erunt, non ſolum debetur miniſtris præſentibus ſed & ſucceſſuris. 3.

Legatum Canonicis relictum, ad Eccleſiam non pertinet. 4.

Debetur Collegio Canonicorum. 5.

Inter quos proportione Geometrica diſtribuendum. 6.

Legatum Epiſcopo vel Prælato relictum quatenus Eccleſiæ relictum præſumatur. 7.

Relictum den Altar-Leuten / *quibus legatum cenſeatur.* 8.

Relictum Diacono & ejus ſucceſſoribus, Eccleſiæ legatum intelligitur. 9.

1 QUid civibus relictum eſt, civitati relictum vide-
tur, non ſingulis civibus; cujus *Donellus* tres ra-
tiones allegat, citante eum *Hilligere ad Donell. lib.* 8. *c.*
6. *lit. C.* Dn. Autor *in C. tit. de SS. Eccleſ. ad L.* 4. *num.* 6.
2 [1.] Quia teſtator magis diligere præſumitur civita-
tem, quam ſingulos cives. [2.] Quia inter tam mul-
tos diviſum legatum ad minimam ſummam redigere-
3 tur. [3.] Nimis oneraretur hæres. Sicut & cum quid
iis, qui in templo erunt, legatum non miniſtris, ſed
templo intelligitur legatum. *L. Annua.* 20. §. 1. *de ann.*
leg. ideoque & mortuis illis Sacerdotibus, debetur ſuc-
cedentibus. *Menoch. lib.* 4. *præſum.* 121. Sed ſi Canonicis
4 legatum, non videbitur Eccleſiæ legatum; nam cives
univerſi repræſentant civitatem, ſed non Canonici
Eccleſiam, cum aliud ſit de Eccleſia, aliud de Cano-
nicis loqui *c. per emtionem* 9. *de Privil. lib.* 6. *Covarr. in*
5 *c. Requiſiviſti.* 15. *num.* 19. *X. de Teſtam. Cavall. q.* 278. Sed
hoc legatum, licet Canonicis, non Eccleſiæ relictum,
tamen potius Collegio, quam ſingulis videtur legatum,
& ſic non viritim & æqualiter, ſed proportione Geo-
metrica inter Canonicos diſtribuendum eſſe, tradit
6 *Card. Mant. de conject. ult. vol. lib.* 8. *tit.* 6. *num.* 24. *& Co-*
7 *varr. in d. c. Requiſiviſti.* Sed in legato relicto Epiſcopo
vel Prælato, diſtinguitur utrum illud legatum ſit ab
extraneo, an vero à cognato; ut illo caſu Eccleſiæ, hoc
caſu ipſius Epiſcopi perſonæ videatur legatum, per *cap.*
Requiſiviſti 15. *X. de Teſtam. & ibi Covar. & cæteri.* Reli-
ctum den Altar-Leuten / Sacerdotibus, qui altari ſer-
viunt, legatum videtur. *Carpz. l. a. Juriſpr. Eccleſ. def.* 323.
8 Relictum Diacono & ejus ſucceſſoribus, in favorem
Eccleſiæ tamen relictum, & ſic pro legato pio haben-
dum. *Carpzov. p.* 2. *dec.* 150.

Ad L. In Ambiguo. 3.

SUMMARIA.

In ambiguo ſermone, interpretatio fieri debet prout teſtator ſenſiſſe intelligitur. n. 1.

Quid ſi teſtatoris voluntas liquido non conſtet. 2.

Ambigue non loquitur, qui una oratione duo vult ſignificare. 3.

Ambigue loquens non mentitur. 4.

Verba intentioni teſtatoris plane non deſervientia vitiant diſpoſitionem. 5 *&* 8.

Si verba clara, potius hæc, quam voluntatem dubiam ſequimur. 6.

1 IN ambiguo ſermone non utrumque dicimus, ſed
id tantum, quod volumus, etſi enim ſermo teſtato-
ris ſit ambiguus, ipſe tamen teſtator non eſt ambiguus,
&

2 & ideo ſequimur; quod eum ſenſiſſe probatur, *leg. In ambiguis 96.ff.de R.J.* vel ſi liquido non appareat; ſe-
3 quimur quod commodius eſt hæredi. *Cujac. lib. 16. quæſt. pen.p.m.743.* Unde obiter colligi poſſet, qui una oratione duo vult ſignificare conjunctim, eum non ambigue loqui; Sicut nec is, qui ambigue loquitur, mentitur, quia, quid dicat, ex mente ejus explicandum; ſed alia ratio ejus, qui inepte & perperam
4 loquitur, ut qui aliud dicit, quam ſentit; quia neque id ſentit, quod dicit, neque id dicit, quod ſentit. Si
5 enim verba nec proprie nec improprie deſerviunt intentioni Teſtatoris, diſpoſitio nullius eſt momenti, *Cardin.Mantica de tacit.& ambig.convent.lib.1.tit.ultim. numer.38.* quando enim in verbis nulla eſt ambiguitas, non debet admitti voluntatis quæſtio, vel alia interpretatio non eſt quærenda, *leg. Ille 25. & §.1.de leg. 3.*
6 Aliud exemplum *in leg. Si alii.19.ff. de uſufruct.leg.* Si Teſtator alii fundum, alii uſumfructum legat, licet voluerit, ut primus nudam proprietatem haberet, quia tamen verba ad hanc voluntatem declarandam ſunt inepta, quod dixit, ſequimur, *Gomez.lib.2.Reſol.tit.15.numero 5. Donell.lib.9.c.9.lit.D.& ibi Hillig.lib.10.c.5. lit.A. Rimonald.lib.6.conſ.633.numero 42.* licet enim ſententia Teſtatoris ſit juris ſubtilitate pollentior, non tamen potior eſt certa ſcriptura, ut ait *dict.leg.Cujac.* quo refero etiam *l.4.princ.de leg.1.*collata *l.7. in fine de ſuppell. leg. Donell.lib.8.c.4.* ubi error in nominibus appellativis vitiat. In pactis, contractibus, fœderibus, pacificationi-
7 bus, exemplum ineptæ locutionis vix apparebit, cum ibi conſideratius & deliberatius loqui ſoleant, pluresque ſint intervenientes. Si verba autem ſaltem impro-
8 prie deſerviant intentioni Teſtatoris, non eſt inutilis diſpoſitio. *Mant. de conject. ult. vol.lib.3.t.2.n.19.*

Ad L. Paulus reſpondet id. 4.

S U M M A R I A.

Conditio dandi in incertam perſonam collata valida eſt. num.1.

Quid hinc colligatur. 2.

Incerta perſona quatenus hodie legari poſſit. 3.

1 SPecies *legis hujus* hæc. Quia incertis perſonis neque hæreditas, neque legatum regulariter relinqui poterat, Autor *in C.tit.de Epiſc.& Cleric.ad L.24.num.1.& ad L.28.d.tit* de quo *alibi* agitur, ideo pone, Teſtatorem mihi fundum legaſſe ſub hac conditione, ſi illi, qui cognatam ejus Mariam in uxorem duxerit, dedero 100. quæritur, an hæc conditio dandi in incertam perſonam collata ſit valida? Nam incertus jam is eſt, qui aliquando nacturus ſit hanc puellam ſurre jam impuberem; & videtur, hanc conditionem non valere; Sed neque apud veteres conditiones in incertam perſonam conferri vetabantur, & ideo hæc conditio nulla lege
2 prohibetur. Unde colligitur, conditionem dandi collatam in perſonam incertam implendam eſſe, ſi perſona pro iſto tempore incerta, aliquando tamen certa fieri poſſit, & ideo ſeparantur data conditionis implendæ cauſa à legatis, & fideicommiſſis. *Cujac. ad LL.duas ſeqq.tom.2.p.1063.conf.l.8.princ.& l.22.pr.de Statu liber.*
3 *Harpr.in d.§.27.n.8.* Imo communius video receptum, incertæ perſonæ etiam hodie legari poſſe, ſi ex aliquo eventu certa fieri poſſit. *Card.Tuſchus concl.45.lit.L. & Card.Mant.de conject.ult.vol.t.4.n.18.Graſſ.§.Inſtitutio.q.12.n.1.* licet diſſentiat *Hill.in Donell.lib.6.cap.17. lit.X: de quo alibi.* Autor *ad L.un.n.2.3.4.C. Non eſt Authent.*

ad L. 5. Paulus quæ in Florent. 4.

S U M M M A R I A.

Ambiguitas circa perſonam legatarii reddit legatum inutile, n.1.

Limitatur. 2.

Utile eſt ſi ambiguitas ſit circa perſonam hæredis gravati. 3.

Ratio differentiæ. 4.

Quid de Jure Canonic.circa materiam h.leg. *obſervetur.5.*

Inſtitutionem ad pias cauſas etiam nutu fieri poſſe colligitur. 6.

Valere etiam hic diſpoſitionem ultimam, in arbitrium tertii collatam. 7.

Captatorias voluntates de jure Canon. ſubſiſtere an recte colligatur.8.

Legata pia incertis perſonis relinqui poſſunt.9.

1 NOmen fideicommiſſarii ſi non ſit expreſſum, cui ſcilicet hæres hoc vel illud præſtare debeat, tunc fideicommiſſum eſt inutile, niſi ex contentis teſtamenti
2 colligi poſſit, in cujus gratiam, verbi gratia, alienatio vetita, ut in *l.qui filium 47.ff.ad SCt. Trebell.* ſed in gra-
3 vato hærede ſecus, nam ſi alicui fideicommiſſum ſolvi debeat, ab omnibus tamen hæredibus relictum vide-
4 tur, *l.14.C.de fideicom.l.29.& l.76.ff.ad Trebell.* ratio differentiæ eſt, quod à quo fideicommiſſum ſit, juris eſt quæſtio, & ex re relicta intelligitur, quia fideicommiſſum eſt onus hæredis; cui autem debeatur, facti & voluntatis eſt quæſtio. *Donell.lib.7.c.20 poſt lit.C.* Et ſane ab hærede præſtanda eſſe fideicommiſſa, res ipſa docet, cum fideicommiſſa non poſſint relinqui niſi ab honorato, quis autem hæres, ex teſtamento certum eſt, ſed cui fideicommiſſum ſolvendum ſit, plane incertum eſt.
5 Jure Canonico videtur hæc lex declarationem recipere, nam poteſt eo jure aliquis alterius diſpoſitioni relinquere, cui reſtituere velit hæreditatem, per *cap.cum tibi.13 X.de Teſtam.* Nam eo caſu volunt pauperes eſſe fideicommiſſarios. *Panorm. in d.c.cum tibi n.4.Covarr.*
6 *in d.c.num.in d.c.num.13.* Unde etiam concludunt, inſtitutionem ad pias cauſas etiam nutu fieri poſſe. *Covarr.*
7 *d.l.n.8.Vaſquez de Succeſſ.creat.§.22. num.15.Card.Mant. de conject.ult.vol.lib.4.tit.4.num.6.* & in favorem piarum cauſarum conferri poſſe diſpoſitionem ultimam, in arbitrium alicujus tertii. *Clar.§.Teſtamentum q.6. Covar. d.l.num.13.Molin.de J. & J.tract.2.diſp.134.nu.fin. & diſp.*
8 *157.num.8.* Quod autem nonnulli ex Jure Canon. probare velint, captatoriam voluntatem eo jure non improbari, procul dubio errant, cum in captatoria inſtitutione dolus ſemper inſit, reprobataque alienæ hæreditatis ambitio, *Covarr.d.l num.17.* & longe aliud eſt, captare alterius hæreditatem, & aliud, conferre inſtitu-
9 tionem vel fideicommiſſum in alterius arbitrium, ut vel ipſe verborum ſonus docet. Legata pia incertis perſonis relinqui poſſe certum eſt. *L.Id quod 24.& L.49.C. de Epiſc.& Cler.ibique* Autor *n.3.& 4.*

Ad L. Quidam relegatus. 5. §. ult. & L. 6. & 7.

S U M M A R I A.

Poſthumus in fideicommiſſo cum alio conjunctus, ſi non naſcatur, non facit partem. nu.1.

Conciliantur diverſa leges obſtantes.2.

Partus 5.vel 4.liberorum portentoſus judicatur. 3.

Quid de tergeminis dicendum. 4.

1 SI quis mihi & poſthumo fideicommiſſum relinquat, poſthumus ſi non naſcatur, non facit partem; ſi vero plures naſcantur, quam unus, quilibet mecum admittitur in virilem. Priori caſu ego in ſolidum vi-
2 deor ab initio vocatus. Sed huic videtur obſtare *leg.16. princ.& l.34.§.9.& l.84.§.8. de leg.1.* in quibus textibus dicitur, eum, qui capax non ſit legati, partem tamen facere, mihique ſolum partem deberi. *Donell. lib. 8. c. 20.* hic diſſenſionem agnoſcit Juriſconſultorum, *Hilliger* alias tentat conciliationes, nam religio ipſi eſt, con-

ttarietatem in tam vaſto opere agnoſcere; poſſit tamen etiam pro ſalvando *noſtro textu* reſponderi, *d. l.* 16. loqui de eo, qui nec exſtiturus ſperatur, & *in leg.* 34. §. 9. de tali etiam caſu ſermo eſt, ubi non eſt ſpes extituri legati; nam legatum ex regula Catoniana plane ab initio inutile. Ex *ex dictis* ratio reddi poterit *dict. leg.* 84. §. 8. & Juriſconſultos ſibi non contradixiſſe, & peculiare eſſe in poſthumo conjuncto, vehementer ſuadet §.
3 *ultim. dict. leg.* 16. de quo ibi *Zaſius*. In *L.* 7. notetur caſus fœminæ Alexandrinæ nomine Serapiadis, quæ quinque liberos uno partu edidit, & ad Hadrianum Imperatorem perducta: ſed id Juriſconſultus recte portentoſum eſſe dicit, quod ad 4. etiam liberos extendit, ſiquidem quod ultra tres liberos naſcitur, portentoſum eſſe dicit, quod etiam Juriſconſultus in *l.* 3. *ff. ſi pars hæred. pet.*
4 *red. pet.* Sed neſcio, annon portento adſcribere debeam & tergeminos liberos, cum præſtantiſſimi Medici noſtri dicant, mulierem non niſi duos tantum fœtus edere poſſe, qui vivere poſſint, & natam interdum numeroſiorem ſobolem non eſſe attendendam, quia monſtroſa eſt. *Pareus lib.* 23. *c.* 52. *Paul. Zachius lib.* 1. *Qu.* Medico *Legal. t.* 2. *q.* 8. *n.* 12.

Ad L. Utrum ita. §. 1.

SUMMARIA.

Inſtitutio hæredis, vel reſtitutio fideicommiſſi quomodo in alterius arbitrium conferri poſſit. n. 1.

Reſtitutio partis ſuæ ab uno hærede reliquis omnibus facienda, diſtribuitur pro quantitate pecuniæ, quam cohæredes invicem dari juſſi ſunt. 2.

Quid ſi nullam pecuniam dare juſſi ſunt. 3.

1 INſtitutio hæredis vel reſtitutio fideicommiſſi, in alterius arbitrium conferri non poteſt, eo quod legata & fideicommiſſa ex favore Teſtatoris proficiſci debeant, *l.* 32. *ff de hæred. inſtit.* ſed habetur hic notabilis limitatio. niſi alteri committatur incerti hæredis & fideicommiſſarii electio ex certis, verbi gratia. Inſtituo aliquem ex Caji libertis, quem uxor elegerit, *leg.* 46. §. *fin. de fideic. libert.* item hic reſtituat hæreditatem uni ex cohæredibus *Covarr. in dict. c. cum tibi.* 13. *n.* 14. *Groſſ.* §. *Inſtitutio. q.* 17. *n.* 6. *Dauth. de Teſtam. nu.* 329. *Sim. de Pretis de interpr. ult. vol. lib* 3. *t.* 1. *dub.* 4. *ſol.* 1. *n.* 9. & *Card. Mant. de conj. ult. vol. lib.* 4. *t.* 3. *n.* 12.

2 Ad §. *ult.* Si unus ex hæredibus rogatus ſit reſtituere ſuam partem cæteris omnibus, ſi ſcripti ſint ex partibus inæqualibus, dubium eſt, pro qua parte reſtitutio fideicommiſſi fieri debeat. Pono caſum cum *Gl.* Inſtitui hæredem in 6. unciis Titium, & Sejum in 4. & Cajum in duabus, & rogavi Titium, ut, cum moreretur, reſtitueret ſuam partem dictis ſuis cohæredibus, acceptis 90. Florenis, à Sejo quidem 60. à Cajo vero 30. Florenis, quas partes ergo in fideicommiſſo habeant Sejus & Cajus, quæritur? Ambiguitas ſolvetur ex comparatione pecuniarum, quas invicem dare juſſi fuiſſent cohæredes, nam ſi æquales partes illi dare juſſi fuiſſent, accepiſſent etiam æquales partes, at quia juſſi ſunt dare inæquales, inæqualiter etiam fiet reſtitutio fideicommiſſi, *Cujac. hic.* quia ex diviſione onerum apparet diſtributio commodorum *leg. decim. ff. de R. J.* & quos pariter oneravit, illis paria commoda diſtribuere videtur, *l.* 23. *ff. ad Trebell. Donell. lib.* 7. *capit. vigeſimo, Ronchegall. ad l.* 17. *ff. de duobus Reis numero octavo, ſeqq.*
3 Quod ſi vero nullas pecunias dare juſſi fuiſſent, ex quarum comparatione ſolvi ambiguitas potuiſſet, tum ſequeremur, quod eſt veroſimilius. L. *in obſcuris* 114. *ff. de R. J.* Id autem veroſimilius eſt teſtatorem eaſdem partes dediſſe in fideicommiſſo, quas in hæreditate expreſſit, *l. Lucius* 78 § 4 & 5. *ff. ad Treb. Cujac. tom.* 2. *p.* 1065. & affectionem, quam habuit Teſtator in inſtitutione, habuiſſe etiam videtur in ſubſtitutione, *Maſcard. de Probat. concl.* 1352. *per tot.* Menoch. *lib.* 4. *præſ.* 16. *Vinc. Fuſar. de ſubſtit. q.* 478. *per tot.*

Ad L. Si inter. 8.

SUMMARIA.

Donatio inter conjuges confirmatur morte donatoris præmorientis. n. 1.

Si donatarius præmoriatur, perit donatio. 2.

Donatore una cum donatario pereunte, præſumitur prius deceſſiſſe donator. 3.

Particula MAXIME *in textu explicatio.* 4.

Quid ſi conjuges diverſis in locis mortui, & neſciatur, uter prior mortuus. 5.

1 INter conjuges donationem non valere, notum eſt ex *toto t. ff. de* Donat. *int Vir. & Ux.* Autor *ad L.* 5. & *ad L.* 6. *n.* 1. *C. de Donat. ante Nupt.* ſed confirmatur donatio, ſi donator prior moriatur, per L. *Cum hic ſtatus.* 32. *ff. de Donat. int. Vir. & Uxor.* Sed ſi donatarius præ-
2 moriatur, perit donatio. Quid vero ſi tam maritus quam conjux caſu fatali ſimul perierint, forte naufragio, ruina, &c. nec conſtat quis ſupervixerit? & ſequitur Juriſconſultus partem benigniorem, ut donator prior mortuus præſumatur, & ſic confirmata donatio; nam
3 cum ſimul perierint, ſaltem verum eſt, donatorem non ſupervixiſſe donatario, *d. l. Cum hic ſtatus* 32. *ff. de donat. int. Vir. & Uxor.* & præſumitur donator in eadem voluntate mortuus. *Covarr. lib.* 2. *variar. reſolut. cap.* 7. *numero* 5. *Menoch. lib* 6. *præſumpt.* 50. *numero ſexto, Sanchez de matrimon. lib.* 6. *diſput.* 14. *numero vigeſimo primo.* Nec quenquam movere debet particula MAXIME, quæ alias eſt implicativa, quaſi idem eſſet in contrario caſu, quia particula hæc addita cauſæ finali, & ita ſtat ta-
5 xative. *Covarr. Sanchez. dd. ll.* Sed quid ſi conjuges diverſis in locis mortui & neſciatur, uter prior mortuus? Et non video, cur non deciſio *hujus legis* etiam eo in caſu locum habeat, quia certum eſt, non ſupervixiſſe donatorem, quia condicere poſſet, ſicut *Sectum* hic ſentire memorat *Sanchez. d. l. nu.* 22. dicet ipſe pro poſſeſſore faciat, & *Masc. de Probat. concl.* 1701. *nu.* 15. *Covarr. d. c.* 7. *n.* 5. *conf. Molin. de J. & J. diſp.* 289. *n.* 11.

Ad L. Qui duos. 9.

SUMMARIA.

Subſtitutos ex duobus fratribus ſupremo morienti, eo defuncto, utriuſque acquirit hæreditatem. n. 1.

Quid ſi iſti fratres ſimul perierint. 2.

Reſpondetur ad l. ſi quis 34. ff. ad Trebell. 3.

Patre & filio pubere ſimul pereunte, ſuperſtite vero hærede ex ordine aſcendentium, pater prior præſumitur mortuus. 4.

Limitatur. 5.

De quo caſu §. 1. h. l. *intelligatur.* 6.

Quid ſi ſuperexſtentia attendatur, reſpectu ſucceſſionis extranei. 7.

Uxor, ſi una cum marito pereat, in matrimonio deceſſiſſe videtur. 8.

Tranſitio ad illam quæſtionem, quomodo in ſucceſſione conjugum ſi conjuges ſimul moriantur, ſucceſſio cognatorum diſponenda. 9.

An hoc caſu uxor prior deceſſiſſe intelligatur. 10.

Adfirmantium opinio jure contraria probatur. 11. 12. 13.

Ad adfirmantium rationem reſpondetur. 14.

Succeſſio ex ſtatuto vel pacto hoc caſu locum non habet. 15.

Quod probatur. 16.

In Marchia ratione ſtatutaria portionis hæc res nullam difficultatem habet. 17.

Cognati quomodo hic ſuccedant. 18.

Patre una cum filio impubere decedente, filius prior præſumitur mortuus. 19.

Tractationem hujus deciſionis non inanem eſſe, demonſtratur. 20.

Pater

1 PAter duos filios impuberes inſtituit,& ſubſtituit
ſupremo morienti, altero fratre mortuo, ſupre-
mus ſuccedet prius defuncto ab inteſtato, & huic ſub-
ſtitutus, qui in hæreditate ultimi reperiet etiam hære-
ditatem primi: ſed contigit, ut illi liberi ſimul in una
navi perierint, quæritur, an ſubſtitutus ſuccedat? Vide-
2 tur quod non quia non eſt ſupremus, niſi fuerit primus,
cum ambo autem pereant, neuter eſt primus, neuter
poſtremus; ſed quia vocabulum ſupremus non confer-
tur cum primo, ſicut ſupremæ tabulæ dicuntur, licet
eas nullæ antecesserint, & hæc interpretatio rei præ-
ſenti eſt convenientior, ideoque dici poteſt, utrumque
fratrem videri ſupremum deceſſiſſe, & ita utriusque
hæreditas ad ſubſtitutum pertinebit, *leg* 1. *ff. de bon.poſſ.*
3 *ſecundum tab. Cujac. ad h. leg. tom.* 2. *pag.* 1066. Sed valde
obſtare videtur *L. Si ejus qui.* 34. aut ut alii allegant *Eum
qui.* 34. *ff. ad Trebell* Verum reſpondere videtur, id pro-
pterea fieri, quia non de tota re, ſed tantum de parte
reſtituendi erat actum. *Peregr. de fideic. art.* 13. *num.* 12.
Vasq. de Succeſſ. Progreſſ. §. 25. *n.* 76. *Fuſar. de Subſtit. q.* 127.
vel ibi de fideicommiſſaria agi, ut *Cujac. d. l.* Dici etiam
poſſet, ibi matrem interveniſſe.
4 Ad §. *Qui bello* 1. Quando Pater & filius pubes ſi-
mul perierunt bello, ruina, naufragio, vel etiam peſte,
quæritur, quis alteri ſuperſtes fuerit? Si extiterit ſu-
perſtes mater, Pater prior mortuus præſumitur, tum ob
naturale votum Parentum, tum ne mater à luctuoſa fi-
lii hæreditate repellatur. *Covarr. lib.* 2. *Reſol. c.* 7. *num.* 8.
5 *Menoch. lib.* 6. *præſ.* 50. *n.* 21. *ſeqq. Dn. Carpz. par.* 3. *conſt.* 17.
defenſ. 10. Sed hoc limitant, niſi conjecturæ alio nos vo-
cent. *Menoch. d. leg. num.* 27. *Carpzov. d. l. in fin.* quo & fa-
6 mam refert *Bald. vol.* 4. *conſ.* 176. Et ſic *hic* §. intelligitur
de caſu, quando agitur de ſuperexiſtentia reſpectu ſuc-
ceſſionis aſcendentis ſcilicet matris per allegata *Fuſarii*
7 *de ſubſtit. quæſt.* 416. *num.* 2. Sed aliud, quando agitur
de ſuperexiſtentia reſpectu ſucceſſionis extranei; nam
hoc caſu ſi pater & filius ſimul moriantur, non præſu-
mitur, quod filius pubes ſupervixerit patri, *per leg. Ex
facto* 17. §. *pen. ff. ad Trebell.* ubi ſubſtitutus Titio, ſi is ſine
liberis deceſſerit, admittitur ad fideicommiſſum, Titio
& ejus filio ſimul mortuis. *Menoch. de præſum* 5. *num.* 28.
Maſcard. de probat. concl. 135. *num.* 15. *Fuſar. d. q.* 416. *num.* 8.
ſeqq. & q. 436. *num.* 7. conf. *Finckelth. obſerv.* 52. *numero* 20.
& ſeq.
8 Ad §. *ſi maritus* 3. Si in pactis dotalibus conventum,
ut uxore in matrimonio decedente lucretur maritus do-
tem, ſi contingat, maritum & uxorem ſimul decedere,
dicendum eſt, conditionem eveniſſe, licet incertum
ſit, quis ſuperſtes fuerit, quia certum eſt, uxorem in
matrimonio deceſſiſſe, *per h.* §. 3. *Collata leg* 32. §. 1. *ff. de
donat. int. Vir. & Ux. Covarr. dict. cap.* 7. *numero tertio, Ro-
land. à Valle in tract. de lucro dot. quæſt.* 60. *Menoch. de*
9 *præſumpt.* 59. *numero* 2. *ſeq.* Hinc quæritur, ſi ex ſtatuto
inter conjuges ſit ſucceſſio, vel ex pactis dotalibus, ſi-
ve certa quantitas, ſive pars quotitativa hæreditatis de-
feratur conjugi, & vero conjuges ſimul mortui ſint,
quomodo res inter cognatos conjugum tranſigenda &
10 decidenda ſit? Nonnulli Dd. putant, præſumptionem
eſſe; quod fœmina ſeu uxor præmortua fuerit, quia eſt
debilior, quam ſententiam hic proponit Gloſſa, ſed eam
ſequi non videtur; allegat eam *Alciatus de præſumpt.
reg.* 1. *præſumpt.* 49. *numero ſecundo, & Pacian. de probat.
lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 7. *refert & ſequitur Dn. Carpzov. p.* 3. *Ju-
riſpr. conſtit.* 17. *defenſ.* 12. *& ipſe Cujac. ad lib.* 7. *Pauli ad*
11 *Edictum.* Sed quod tantorum Virorum pace dixerim,
non videtur hæc fictio ſive præſumptio jure probata,
imo potius juri contraria eſſe. Nam ſi hæc præſump-
tio eſſet vera, non opus foret, ut Juriſconſultus fun-
damentum conſtituiſſet in verbis ſtipulationis, ſi in ma-
trimonio mulier deceſſiſſet, quam clauſulam adhibe-
bant ob frequentiam divortiorum, ſed Juriſconſultus
ſimpliciter dicere debuiſſet, dotis lucrum ad maritum
ex ſtipulatione pertinere, ſed hoc non dicit, ſed pro
fundamento ponit verba ſtipulationis, ſi in matrimo-
12 nio deceſſerit. Deinde hoc probo ex *leg. cum hic ſtatus*
32 §. 14. *ff. de donat. inter. vir. & ux.* ubi quæritur, ſi inter
conjuges facta donatio, quæ non niſi morte donantis
confirmatur, & conjuges ſimul moriantur an hæc do-
natio morte videatur confirmata? Et reſpondet ibidem
13 Juriſconſultus difficilem eſſe quæſtionem. Sed hic præ-
ſumptio vera, fœminam ut infirmiorem præmortuam
præſumi, non eſſet difficilis, ſed dici poſſet expedite, ſi
uxor donavit, donationem morte confirmari, non ita,
ſi maritus donavit, quia ſecundum hanc præſumptio-
nem uxor donataria præmortua videretur Deinde de-
ciſionem Juriſconſultus ponit in verbis SCti, ſi prior
deceſſerit, qui donatum accepit, quia autem non po-
teſt dici poſteriori jam propoſito caſu, ubi maritus do-
navit, quod mulier prior deceſſerit, certe non conſtat
de eo, nec affirmari poteſt: Ergo hoc caſu confirma-
tur donatio in uxorem collata, ſed ſi uxor præmortua
præſumeretur vel fingeretur ob infirmitatem ſexus,
non poſſet ita decidi, & ſic triplici modo *hic* §. illam
ſententiam oppugnat: nam ſi illa præſumptio vera, non
difficilis foret deciſio, nec ſecundo neceſſ. fuit JCto ad
verba SCti confugere, & in caſu donationis factæ à
marito, quod frequentius fit, quia mulieres ad dandum
minus proclives, contra Juriſconſultum reſpondendum
14 foret; Quod vero adducitur de impubere vel ejus im-
becillitate, pertinet ad ætatem immaturam teneram, &
ad vires ejus fragiles, non ad ſexus imbecillitatem, &
ita rectius ſentiunt *Covarr. lib.* 2. *reſol. cap.* 7. *num. verſ.
omnibus hic & Menoch. libro* 6. *præſumpt.* 50. *numero* 17.
15 Sed quid tamen fiet, ſi maritus & uxor ſimul morian-
tur, quomodo ſuccedent utriusque partis cognati in
caſu ſtatutariæ ſucceſſionis, vel pactis dotalibus? Reſp.
Tunc ſtatuto vel pactis locum non eſſe, ſi ſtatutum vel
pactum ſuperſtiti conjugi defert ſucceſſionem, wel des
Theil des andern Tod erlebet/ oder überlebet/ eaque
ſententia manifeſte probatur, per *l. quo de pariter* 16.
16 *h. t.* ubi ſi mater ſtipulatur ſibi dotem reddi à marito,
mortua uxore, ſi mater ſimul cum filia mortua, non eſt
commiſſa ſtipulatio, quia mater non ſupervixit, ergo ut
locus ſit ſtatuto vel pacto, neceſſe eſt, ut conſtet, eum
qui ſperat lucrum dotis, ſupervixiſſe, quod hic non eſt.
17 *Menoch. d. l.* Et quidem Marchia noſtra ratione ſtatuta-
riæ portionis res non videtur dubia, nam ſive Uxor
præmortua marito, ſive maritus præmortuus Uxori
ponatur, ſemper tamen dimidia bonorum ad hæredes
mariti, & altera dimidia ad hæredes uxoris pertinebit,
quod etiam in illis Regnis & provinciis verum eſſe
poteſt, ubi communio bonorum ratione fortis inter
conjuges contrahitur, ſed ubi maritus in mobilibus
ſuccedit vel conjux in parte tertia bonorum, ibi diffici-
lis foret deciſio, & apud nos in cauſa pactorum dota-
lium, ubi interdum fere tota hæreditas defertur conju-
gi ſuperſtiti; & dixerim hic cum *Menochio*, non habere
locum ſucceſſionem ex ſtatuto vel pacto; à quo non
18 plane diſſentit *Dn. Carpzov. d. def* 11. *num.* 6. *ſeq.* ſed re-
deundum eſſe ad jus commune; & ſic bona mariti ad
ejus hæredes, uxoris vero bona ad hæredes uxoris perti-
nebunt.
19 Ad §. *ult.* Hic agitur, quando pater & filius impu-
bes ſimul moriuntur caſu aliquo, & hic filius impubes
propter infirmitatem prior præſumitur mortuus *hic &
l. cum pubere* 22. *& l.* 23. *h. tit. Covarr. dict. c.* 7. *num.* 9. *Me-
noch. d. l. nu.* 30. *Carpzov. d. conſt.* 17. *def.* 11. *Franc. de Barry
de Succeſſ. lib.* 17. *c.* 12. *nu.* 31. *ſeq. Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 416.
Et diſtinctio hæc inter puberem & impuberem, com-
muniter eſt recepta. *Finckelth. obſ.* 52. *num.* 9. Hoc autem
tamdiu præſumendum, donec probetur contrarium, *per
hunc* §. Nec obſtat præſumptio iuris quod parentes ſe-
cundum ordinem naturæ præcedunt liberos, nam hic
non de naturali, ſed violenta morte agitur. *Finckelth.*
20 *d. l. num.* 16. Sed quæri poterat, cur tam operoſe diſpu-
tarint Juriſconſulti de eo quis ultimo mortuus præſu-
matur, cum tamen hic hæreditatem non aditam trans-
mittere non poſſit? Sed reſpondendum, ejus, qui ulti-
mus

mus defunctus præſumitur, hæredi ſuccurri ex *L. Pannonius 36. de acquir. hæred.* ut ſcilicet illius, qui impeditus erat adire hæreditatem, hæres per reſtitutionem in integrum jus adeundi habeat. *Petr. Barboſ. in L. Quia tale 14. numero ſexageſimo, ff. ſoluto matrimon. Sfortia Odd. de reſtitut. quæſt. 63. articul. 6. Ruinus conſ. trigeſimo tertio, lib. 3.*

Ad L. Si fuerit. 10.

SVMMARIUM.

Legatum primo aſcendenti Capitolium relictum duobus aſcendentibus, neutri debetur. n. 1.

Præmium à Duce belli urbem obſidente primo aſcendenti mœnia promiſſum, duobus aſcendentibus, an & quomodo præſtandum, variæ adducuntur ſententiæ. numero ſecundo.

Lex h. 10. *deciſionis loco applicari non poteſt. 3.*

Quæ hic ſententia probanda. 4.

Si in regno, ubi jus primogenituræ locum habet, naſcantur duo filii, & ob incuriam obſtetricum neſciatur, quis vere primus fuerit, cui tunc imperium conferendum, quæritur. 5.

Deciſio ex h. l. 10. *peti non poteſt. 6.*

Variæ opiniones recenſentur. 7.

Quæ juri convenientior exiſtimatur. 8.

Si de nativitatis ordine non apparet, prior intelligitur ille, ex quo mater libertatem conſequitur. 9.

Reſpondetur ad princ. h. l. 10.

In dubio pro libertate judicandum ex hoc textu colligitur.

Quod extenditur ad juramentum promiſſorium, ſi non conſtet in quantum obligatio facta. 12.

Apparentis contrarietatis regula hujus: Quod in dubio pro validitate & obligatione juramenti pronunciandum, tollitur. 13.

Pronunciatio iſta in dubio pro favorabilibus tunc locum habet: quando ambiguitas per ſubtilitatem judicialem non poteſt tolli. 14.

Quod applicatur ad primam ſententiam, ſi in dubio confirmanda. 15.

Colligitur etiam in dubio viam tutiorem eligendam eſſe 16.

Quod quando valeat, explicatur duplici adhibita diſtinctione. 17.

Exemplum regulæ eſt in prohibito matrimonio, ubi ducenda fuit ſponſa patris & filii. 18.

Attendenda eſt hæc regula eo caſu, ubi inter nupturam & Parentem ſuſpecta interceſſit familiaritas. 19.

Quatenus & obſervanda in politicis conſultationibus. 20.

Conſilium pacis tutius eſt belli conſiliis. 21.

Conſilium uno tempore tutum, non raro alio tempore minus tutum eſſe, exemplo Fabii demonſtratur, numero vigeſimo ſecundo.

An in dubiis caſibus ſorti conſulatoria quid committendum ſit. 23.

Affirmativa certo modo probatur. 24.

Quæ ad hoc requirantur. 25.

Judicium Auguſtini pro affirmat. refertur. 26.

De pietate, quæ huic negotio adeſſe debet, remiſſive. 27.

An condemnatio unius ad ſupplicium ex pluribus facinoroſis, recte ſorti committi poſſit. 28.

1 LEgavit Teſtator uni ex cognatis; qui prior capitolium aſcendit, ſummam aliquam, hoc legatum licet incertæ perſonæ, tamen ex certis perſonis, relictum valet. Sed pone duos ſimul aſcendiſſe, & neutri debetur legatum, quia incertum eſt, quis prior aſcenderit, & alter alteri impedimento eſt, obſcura autem, quæ ſolvi non poſſunt, pro non ſcriptis haben-
2 tur. *Cujac. hic tom. 2. pag. 1068.* Hinc igitur quæritur, ſi Dux exercitus obſidens urbem, ei, qui primus mœnia aſcenderit, certum præmium promiſerit, & duo ſimul mœnia conſcenderint, quid ſingulis debeatur? Et quidem dimidiam cuique debere ſtatuunt, *argument. L. Si quis Titio. 17. in fin. de legat. 2. & leg. cum quidam 24. eodem* Dd. allegat. *Tiraquell. de Jure primogen. quæſtion. 17. opin. 4. numero duodecimo*, alii vero utrumque excludunt, per *h. l.* alii ſtatuunt gratificationi eſſe locum, cui Dux præmium illud dare velit, *leg. fin. ff. de Relig. & L. in navem 32. ff. Locati.* alii ſingulis totum præmium aſſignarunt, quæ opinio placuit Scipioni Africano, expugnata Carthagine, teſte Livio & Plutarcho, Sed *Cujac. hic & Vaſquez.* alicubi reſpondent, exempla illa ad conſequentiam & juris neceſſitatem non eſſe trahenda, dum potius ex gratia
3 Imperatoris, quam Juris neceſſitate emanarint. Et quidem ex *h. l.* noſtra ſuſtinetur ſententia ſecunda; ſed lex noſtra loquitur de voluntate Teſtatoris, quia ſcilicet defunctus uſus fuit nomine ſingulari ad unum tantum totum legatum pertinere voluit; unde, ſi conditio legati pariter verificatur in duobus, inde reſultaret incertitudo, quæ vitiat legatum. *Vaſquez. de ſucceſſ. Progreſſ. libro primo, Paragrapho tertio, numero*
4 *trigeſimo ſeptimo*, ſed in noſtra facti ſpecie explicare mentem ſuam Dux poteſt, cujus mens procul dubio fuit, neminem fortitudinis præmio velle defraudare, & ſic hac in ſpecie procul dubio prima ſententia eſſet
5 præferenda. Sed hac occaſione quæritur, ſi in Regno vel feudo Regali primogenitus tantum ſuccedat, & vero duo filii naſcantur, & incuria obſtetricum fiat, ut neſciatur, quis vero fuerit primus, quod impoſſibile non eſt, quomodo hæc controverſia decidenda? Et quidem, ſi *ex hac lege* dijudicanda eſſet quæſtio, dicendum foret, neutrum eſſe primogeni-
6 tum, neutrum ſuccedere; Sed ſententia habet maximam abſurditatem & iniquitatem, & *lex hæc* loquitur de eo caſu, ubi rem non oportet neceſſario habere eventum. Tractat autem hanc quæſtionem *Tiraquell.* copioſiſſime *in tractat. de primogenitus quæſt.*
7 17. & 12. ubi varias ſententias ſeu opiniones recenſet & examinat: (1.) Eſt, quod ſorte negotium ſit dirimendum. (2.) Quod locus ſit gratificationi ſuperioris. (3.) Quod ſucceſſio danda honeſtiori. (4.) Quod ambo pro indiviſo ſuccedant & regnent. (5.) Quod alternis vicibus imperent. (6.) Quod neuter ſuccedat. (7.) Quod formoſior. (8.) Quod robuſtior, quia hic etiam præſumitur celerius exiviſſe de carcere materno. (9.) Quod Magnates vel populus poſſint eligere alterutrum. (10.) Quod pater eligere debeat. (11.) Quod præferatur is, qui in poſſeſſione eſt. (12.) Quod ille, qui primus poſ-
8 ſedit, licet tempore litis conteſtatæ non poſſideat. Sed omnes fere habent facultatem; nam ſorti à fratribus rem committi poſſe, ut non negemus, durum tamen erit alterum fratrem ad id compellere; ideoque communiorem, benigniorem, jurique ac rationi convenientiorem eſſe putant quartam, quæ utrumque pro indiviſo admittit, ut apparet ex iis, quæ *in princip. de quæſt. & in dict. opinio. 4. & in concluſio. opinio. 12.* habet *numero duodecimo*, cui etiam merito aſſurgimus.
9 Ad §. 1. Species hæc eſt. Legavit quis libertatem ancillæ, ſi primum maſculum pepererit, & peperit maſculum, fœmellam, incertum eſt, uter prior natus ſit, quæritur, quid faciendum judici? Examinandæ ſunt obſtetrices; ſi autem adeo intricata, ut diſcerni non poſſit, ſequemur partem humaniorem, quæ libertati favet, & ſic præſumit lex, vel ponit maſculum prius eſſe genitum, & ſic mater & filia erunt liberæ.
10 Sed videtur obſtare lex hæc *in princ.* Reſp. *Cujac. ad h. l.* ibi duos eſſe, qui certant de libertate, & invicem ſibi obſtant. An in hac ſpecie unam eſſe, quæ libertatem petit,

cu-

11 tui facilius ſubvenitur. Collige ex *h. l.* in dubio pro
libertate judicandum; ſimilis textus *in l.inter partes* 38.
*ff.de re jud. cap.ultim.X.de re jud.Pruckm.vol.1.conſ.*27.
*num.*140.*Den.lib.*27.*cap.*8.*Riccius collect.dec.*512. *& alii.*
12 Id quod etiam Canoniſtæ ad forum conſcientiæ exten-
dunt, quando quis generaliter præſtitit juramentum
promiſſorium, & dubitant, an voluerit hoc vel illud ju-
ramento promittere, ſi facta diligenti inquiſitione, ad-
huc maneat dubius, pro libertate eſſe judicandum cum
juramenta ſtricte ſint intelligenda & ne nimia con-
ſtringatur animi libertas, ita *Thomas Sanchez de Ma-
trim.lib.*1.*diſp.*9.*num.* 11.*& lib.*2.*diſp.*41.*num.*32. *& Steph.
Fagundez ad Decal.lib.*2.*cap.*19.*numer.*4.& alibi, quod
etiam in foro exteriori habere videtur uſum. Sed huic
valde obſtare videtur regula, quod in dubio pro vali-
ditate & obligatione juramenti pronunciandum, ut
Dd. ſæpius monent, præſertim cum tutiorem viam
ſemper eligendam eſſe, *ex hac lege* nonnulli probent,
ut poſtea dicetur; ſed dici poteſt pro concordia, quan-
do de validitate juramenti agitur, poſteriori regulæ lo-
cum eſſe quando vero de intellectu juramenti, priori.
Deinde ſubdiſtinguo, ut prior regula locum habeat in
foro animæ, poſterior in ſoro exteriori, ne judex ſit
Autor perjurii. *per leg.*2. *C. de indict.vidut.toll.* quod
facile fieri poſſet, contra juramentum ſi pronunciaret,
& non eſſet dubius ipſe, qui juravit, licet ſe dubitare
14 aſſerat. Sed notandum in hujuſmodi regulis, quando
in dubio pro libertate hominis vel rei, vel pro dote,
pro pia cauſa, & ſimilibus judicandum eſſe dicitur, ver-
ba illa in dubio eſſe ita intelligenda *ex hoc textu*, ſi
hoc ita ſit incertum, ut non poſſit per ſubtilitatem ju-
dicialem manifeſtari. Ergo ſi res poſſit inveſtigari, po-
tiſſimum ſi ambiguitas ſit in jure, vel in applicatione
juris ad factum, omnibus modis debemus eo laborare,
ut quid hac in ſpecie juris ſit, inveſtigemus, ſive ſit pro
libertate, ſive contra libertatem. Si autem aliquis vel-
let acta perluſtrare ſemiſomnis, & vellet pro ratione
decidendi allegare, ſe tutiorem viam eſſe ingreſſum, &
pro libertate, pro dote, vel pro reo pronunciaſſe, quia
in dubio bis ſavendum, ille fruſtra hac regula ſe de-
fenderet; tunc in dubio via humanior eligenda, quan-
do non poteſt cauſa per ſubtilitatem judicialem inve-
15 ſtigari. Sic etiam prætextus negligentiæ foret, quia
pro judice primæ inſtantiæ præſumitur, ideoque ſen-
tentiam primam confirmare velle, quia hæc præſum-
ptio in dubio locum habet, quando res ita intricata,
ut paria pro utroque ſint argumenta, nec poſſit dignoſ-
ci, utra ſententia juri ſit confirmior; quod tamen ra-
rius. Deinde colligunt ex *h. §.* regulam: Quod in
dubio via tutior eligenda; & habetur clarius adhuc *in
cap. illud* 5. *X. de Cler. excommunic. & c. Juvenis. X. d.
Sponſal.cap.penult.X.de Homicid.* Et quidem duplicem
17 hic adhibent diſtinctionem; [1.] Utrum vere & om-
ni ex parte ſit dubium, intellectu neutri parti adhæ-
rente, an vero intellectus alteri ſententiæ minus tutæ
adhæreat; ut hæc regula illo caſu ſimpliciter obliget,
hoc vero caſu ſit inſtar conſilii & cautelæ. Ita poſt
alios *Sanchez de matrim.lib.*2.*diſput.*41.*num.*9. Altera
diſtinctio eſt inter forum exterius & interius conſcien-
tiæ, ut regula hæc in hoc locum inveniat, non in il-
lo; quia ibi Judex judicat ex probatis, & in caſu du-
bio abſolvit Reum. *Flores Diez de Meaa lib.* 1. *quæſt.*
9.*num.*18. Sed quid ſi Actor etiam pro ſe ſavorem ha-
beat? &c. ideoque non puto, illam regulam ad judi-
cium conſcientiæ reſtringi, præſertim cum *in hac lege*
18 de foro exteriori ſermo ſit. Sic ob hanc etiam cauſam
videtur prohibitum matrimonium inter Te & eam,
quæ fuerit ſponſa patris vel filii, *leg.ſi qua mihi* 12. §.1.
& 2.*ff.de rit.nupt.& §.ſi uxor tua* 9.*L.eod.* nam præter-
quam quod reverentia ſuperioribus debeatur, accedit
ratio *ex noſtra lege*, cum incertum plerumque ſit ad
quam uſque lineam amoris cum ſponſa quisque ſua
pervenerit, in re dubia abſtinere tutius eſt, & licet non
ad ultimam lineam pervenerint, inverecundum tamen
eſt, eam in amplexus tuos ire, quæ oſculis patris & filii
tui maduerit, ut ſcite loquitur *Anton. Matth. in lib.*
19 48. *tit.*3 *cap.ultim.num.*26. Et ſic Idem dicemus, ſi ma-
gna familiaritas inter Parentem tuum & puellam ali-
quam fuerit, adeo ut ea ſiniſtræ opinioni potuerit oc-
caſionem præbere, tutius erit in hoc dubio ab ejus nu-
ptiis ut abhorreas, ne ſucceſſu temporis uxor recorda-
ta ſorte ſtupri à patre illati, conſcientiâ ducta, à tuis
20 abhorreat amplexibus cum ſcandalo. Eadem regu-
la in Politicis ſæpe allegatur conſultationibus, tu-
tiora ſemper conſilia tam in pace, quam bello ample-
ctenda, niſi res eo loco ſint, ut deploratæ vel deſpera-
tæ videri poſſint, & ideo monebatur Henricus IV. Rex
Galliæ à ſuis, tutiora conſilia primis regni auſpiciis no-
vo Principi eſſe ſequenda, pauca fortunæ committen-
da dicentibus, licet ipſe contrarium ſecutus fuerit, ut
refert *Thuan libro decimo, capite nonageſimo ſeptimo.*
Sed id ſæpe dubium eſt, quæ via tutior, ſæpe enim
21 conſilium in ſpecie tutius revera periculoſius: conſi-
lium pacis procul dubio tutius belli conſiliis, ſed nemo
moleſtam & incertam pacem bello, niſi rebus om-
22 nibus deploratis conſulerit. Sæpe unum conſilium uno
tempore tutum, alio tempore minus tutum. Fabii con-
ſilium in bello Punico ſalutare tutiſſimum fuit, ſed
mutatis rebus, cum diſſuaderet Scipionis tranſitum in
Africam, minus tutum fuit, & per Fabium non ſtetit,
23 quo minus bellum Punicum non conficeretur. Sed
quæritur hic annon in dubiis caſibus, ubi nullus eſt
prudentiæ humanæ locus, quodnam ex duobus ſequen-
dum ſit, ſorti, cujus ſupra facta mentio committi poſ-
ſit? Sortem faciunt triplicem: Diviſoriam, Conſulta-
toriam, Divinatoriam. De ſecunda ſpecie loquor, &
quidem de tali caſu, ubi ſummum utrobique pericu-
lum, alterutrum tamen neceſſario eligendum, & nul-
lo humano conſilio aſſequi poſſum, utrum horum eli-
gendum. Et quamvis ſortes *in cap. ſortes.* 7. *leg.* 26.
*quæſt.*5. & paſſim, prohibitas eſſe ſciamus, non tamen
dubito, dari cauſas poſſe, ubi ſorte, quæ ſententia tu-
tior ſit, explorari poſſit. Nam ſortem conſultatoriam
(de Divinatoria hic non loquor) ideo mittendam non
eſſe volunt, quia quilibet ſuo judicio eligere debet,
quod putat eſſe optimum, & DEUS per ſortem tenta-
ri videtur; ſed quando talis caſus occurrit, ubi nullus
eſt humano conſilio locus, & alterutrum neceſſario fa-
ciendum, non videtur temeritas ulla, nec tentatio DEI,
cum non habeatur alia ratio explorandi voluntatem
Divinam, nec intellectus noſter ad alterutram feratur
partem, adeo ut aut cœco impetu alterutrum ſuſcipien-
dum ſit, aut ſorte dubietas iſta præmiſſis ſeriis preci-
bus reſolvatur, & ita concurrentibus his requiſitis, (1.)
25 Scilicet defectu omnis conſilii humani. (2.) Inſpira-
tione Divina (3.) Debita reverentia. (4.) Rei non
prohibitæ gravitate, tradunt *Leſſius tom.*1.*d.* 7. *&* 7.*li-
bro* 2. *cap.* 3. *dub.* 9. *numero* 60. quem aliosque allegat
*Steph.Fagundez in decal.lib.*1.*cap.*40. *num.* 19. *Zœſ.in tit.
Decretal. de ſortil. num.* 8. *in fine conſ. Franc.Balduin.
de caſ.conſcient.lib.*3.*cap.*6. *quæſt.*9. *verſ.in rebus dubiis* &
ſolet adſerri judicium Auguſtini, qui, cum Civitas ali-
26 qua eſſet obſeſſa & dubitaret Clerus, quinam aufuge-
re, quique remanere in civitate debeant, ſcripſit, rem
eſſe ſorte dirimendam, addita hac ratione, quod melius
DEUS in iis ambagibus judicet; quem locum alle-
gat *Tiraquell.in dict.tract.Primogen.quæſt.*17.*opin.*1.*num.*
12.*& Balduin.d.l.* quomodo cum magna religione, re-
27 verentia, jejuniis, mundicia, precibus &c. res hæc tra-
ctari debeat, explicat idem *Tiraquell. dict.leg. num.*120.
28 Et ſane hic magna cautione opus. Sed quid quæſo de
hac conſuetudine judicandum, qua, ſi à multis flagi-
tium circa rem militarem admiſſum, ſortiri coguntur,
& quem ſors tetigit ad ſupplicium rapitur; quæ Con-
ſuetudo antiquiſſima, ſicut exempla plurima veterum
Imperatorum belli recenſet *Tiraq.in Tract.de pœn.tem-
per.cauſa* 47.*n.*4. Sed in hac re deſideramus neceſſitatem,
cum enim non omnes uno impetu deliquerint, ſed alii
initium

initium defectionis, v.gr.vel fugæ vel deditionis fece-
riot.io autores debebat inquiri, quæ inquiſitio nec im-
poſſibilis nec difficilis foret, nec putamus ea cum reve-
reotia fieri, quæ requirebatur, & ſi hæc juſta ratio in-
veſtigandi autores, ſequeretur in caſu, ubi aliquis in ri-
xa pluribua vulneratus, ſed ab uno lethifere, qui tamen
neſciatur, forti rem committi poſſe, quod tamen nemo
facile dixerit.

Ad L. Quoties in actionibus. 12.

SVMMARIUM.

Interpretatio ſic fieri debet, ut id quod geſtum conſervetur.

QUando ambiguitas eſt in oratione, verba ita intelligenda ſunt, ut res, de qua agitur, magis valeat, quam pereat, & ut voluntaa ultima ſit in tuto. *Hic & l.21.& 24.h.t.L. Quoties.80.de Verb.*Obl. *Mantica de conject.ult.vol.l.12.tit.17.n.13 Simon de Pratis lib.1.int.1. dubit.4.ſolut.5.n.3 Tuſchus concl.136.lit.A.Carpz. dec.42. nu.16.*

Ad L. Si is qui. 13. pr.

SUMMARIA.

Legatum ſic conceptum, Sejo cum ducentis, qua apud eum depoſui.300.lego quingenta legata cenſentur.n.1.
Diverſis ſummis promiſſis, diverſas quantitates promiſſas eſſe colligitur.2.
Quid ſi verba n.1. idiomate Germanico expreſſa, an idem dicendum.3.
Stipulationis ſic concepta: Si hominem aut fundum non dederis, dabis centum: ambiguitas evolvitur.4.
Si plures res per ſtipulationem promittantur, ſi unam non praſtet promiſſor, tota ſtipulatio committitur.5.
Quid ſi diverſa facta in ſtipulatione.6.
Subſtitutus ſic: Si filius aut filia heredes non erunt, hoc caſu, ſi admittendus, opus eſt, ut nullus ſit hæres.8.

1 SI Sejo quis, apud quem depoſuerit ducenta, ita
legaverit: *Sejo cum ducentis, qua apud eum depo-
ſui. 300. lego*, qoærimr, an quingenta ſint legata, an
trecenta tantum, ac ſi ducenta, quæ depoſuit, volue-
rit in trecentis compotari? Sed qualiraa verborum,
quia dixir, cum ducentia trecenta lego, ſatia decla-
rat, teſtatorem voluiſſe duas ſummas conjungere, non
in una alteram includere. *Cujac. ad librum Juliani
ſingul. de ambig.tom. 1. pag. 2355. Peck. ad cap. 30. de R.
2 J. lib. 6. numero 11.* Ex *hoc textu* nonnulli colligunt;
quando ſommæ diverſæ ſuot promiſſæ, diverſas quan-
titates eſſe promiſſas, nec unam in alia comprehendi,
de quo Menoch.*lib.2.A.Q.caſ.213.nu.11.ſeqq.& conf.Go-
3 voan.lib.2.var.lect.c.21.* In Germanico noſtro idiomate
res hæc valde eſſet dubia, E. gr. Ich legire Titio mit
denen 200. Thaler/ die ich im depoſito bey Ihm ha-
be/ 300. Thaler/ ubi facile aliquis dicere poſſet trecen-
ta tantum legata, niſi dixiſſet, uber die 200. Thaler noch
300. Thaler/ ſed ex *h.l.* niſi conjectura certa alio vocet,
aliter reſpoodendum.
4 Ad §. 2. Stipularua eſt aliquia ita: Si hominem aut
fundum non dederis, dabis centum; nulla alia ſtipu-
latione præcedente de homine aut fundo dando. Hic
ſtipulatio ambigua eſt, nam vel hoc ſignificat, ſi neu-
trum vel nihil dederis nec hominem, nec fundum, &
hoc modo ſatisfiet obligatiooi; ſi alterum detur vel
hoc ſignificat, ſi aliquid horum non dederis, & ita
plerumqoe accipitur. Ergo, ſi neutrum dederis, ſive
alterutrum tantum, committeretur ſtipulatio, & ex
ſtipulatu agi poteſt, nec aliter ſatisfiet quam præſtito
5 utroque. Idem eſt, ſi præcedente alia ſtipulatione, qua
plura fieri ſtipulatus ſum, videlicet Stichum, Pam-
philum, Davum Judicio ſiſti, & ſi eos omnes non ſti-
teris, 100. dabis, nam ſi vel unum non ſtiteris, pœna
integra debebitur, qua in parte Dd. admodum labo-
rant in conciliando *hoc §. & §. ſeq.* cum *L. Si ſervus 9.
§. ſi plurium 1. ff. ſi quis caution.* qua de re videri poſ-
ſunt *Hieronymus Butigella in rep. l 4. §. Cato. de V.O. nu-
mero 140. ſeqq. Crotus in ſecunda repet. numero quinqua-
geſimo tertio, Galiaula numero ſeptuageſimo octavo, Rui-
nus numero ſeptuageſimo quinto, Dotus numero 397. Fa-
6 chin. lib.10.cap.63.numero 163.* ubi ita breviter; Cum
unum factum in ſolutiooe deducitur, pœna integra
committitur, niſi promiſſa fecerit. *in dict. Paragrapho,
Cato.* ſin plura facta, committi pœnam ex juris rigo-
re per *dict. §. ſi plurium. Conf. Anton. Faber in rational. ad
d.l.9.§.1.& Hardwig. Daſſelius in tract. de div. & indiv.
n.399.& 410.ſeq.*
7 Ad §. 3. Traditur hic à JCto natura contrariarum &
ſubcontrariarum propoſitionum, & ibi particulam
NON in ſecundo exemplo tranſpoſitam eſſe putat *Cu-
jac. hic.*
8 Ad §. 6. Pater inſtituit filium & filiam, ſi naſcantur
hæredes, & ſi filius aut filia non naſcitur, aut hæres
non erit, ſubſtituit Sejum. Filius natus eſt & hæres fuit,
ſed non filia, quæritur, an ſubſtitutus pro parte ad-
mittatur? Videtur quod ſic quia io disjunctivis ſoffi-
cit alterutrum eſſe; ſed JCtus dicit, teſtatorem voluiſſe
copulative & non disjunctiue loqui, ſcilicet ita, ſi ne-
que filios neque filia ſit hæres, contraria probetur in-
tentio teſtatoris, & ſic disjunctiva pro copulativa po-
nitur. Inde recte colligitur, ſi quis liberos inſtituiſſet,
& extraneum ſubſtituiſſet hoc modo: *Si filius aut filia
haredes non erunt*, eo caſu opus eſſe, ut nullus ſit hæ-
res, ut locus ſit ſubſtitutioni, eo quod alternativa ca-
piatur pro conjuncta. *Card. Mantic. de conject. ult. vol.
lib.4.tit.12.n.28. Graſſus & ſubſtit.q.15.n.3.& Franciſcus
Barry de ſucceſſ lib.3.t.5.n.13. circa finem.* conferri tamen
poteſt *Acorombonus in §. celebri, cum ita L. Heredis mei.
ff. ad Trebell. n.58.*

Ad L. Quod de Pariter. 16.

SUMMARIA.

Relicta in caſum ſuperexiſtentia, non debentur, ſi legans cum legatario ſimul decedat. n.1.
Extenditur ad ſtipulationes. 2.
Limitatur. 3.

1 QUando agitur de alicujus lucri acquiſitione, uno
ſuperſtite & altero præmortuo, ſi cootingat mari-
tum cum uxore decedere, dos v.gr. non adquiritur ma-
rito vel ejus hæredibus, quia non conſtat mulierem prio-
2 rem deceſſiſſe, & maritum ſuperſtitem fuiſſe, *leg.9.§ 3.*
Idem in ſtipulatione, ſi mater dotem ſibi reddi ſtipolata
eſt, quia habet hoc baoc conditionem, ſi mater filiæ præ-
mortuæ ſupervixerit, *Covar. lib. 2. reſol. c.7. nu.7. ſeq. Rol.
à Valle d. tract. de lucro dot. q.60. num.6. Menoch. d. lib.6.
3 præſ.50.n.17. Carp. dec.19.n.17.* Unde tamen aliud n.8. eſſe
dicit, ubi agitor de legato tertio relicto, v.gr. ſi ſoror ſuæ
ſororis liberis legaverit, ſi ſorori ſupervixerit, & ſorores
ambæ ſimul mortuæ.

Ad L. Sed & in illo. 18.

SUMMARIUM.

Subſtituto cum pupillo ſimul pereunte ſubſtitutio pupillaris exſtinguitur.

ESt aliquis pupillo ſubſtitutus, uterque autem uno caſu periit, nec apparet, uter eorum prior ſpiritum emiſerit, non eſt præſumendom pro ſubſtituto. Sed extinguitur pupillaria ſubſtitotio, nec refert, utrum ſubſtitotus ſit pubes an impubes, ut poſt *Bard. Card. Mantica de conject. ultim. vol. lib.5.t.10. num.12. Covarr. d. c. 7. num.8* Maſc. *concl.1254. in fine. Vincent. Fuſarius de ſubſtit. queſt. 126.*

Ad L.

ad L. Cognatis. 19.

SUMMARIA.

Legatum pur. cognatis relictum, pertinet ad illos tantum, qui tempore teſtamenti vel tempore mortis exiſtunt. nu. 1.
Ratio cur utrumque tempus hic attendatur. 2.
Ratio cur poſtea nati excludantur. 3.
Legatum uxori indefinite relictum, an juxta hanc legem *& ſecunda uxori relictum præſumatur. 4.*
Negantium reſponſio ad textus qui affirmativam docere videntur. 5. 6.
Affirmativa quatenus apprehendenda. 7. 8. & 9.

1 QUod legatur cognatis, præſumitur id legatum
iis, qui tempore Teſtamenti habent hanc qualitatem; vel tempore mortis, quod tamen in legato puro
locum habet, non in legato conditionali. *Roland. à*
Valle vol. 4. conſil. 39. num. 31. Menoch. conſ. 1. nu. 191.
2 Rationem eutem, cur hoc in loco cognati non tantum, qui fuerunt tempore Teſtamenti, ſed etiam tempore mortis cognati futuri ſint, intelligantur, quamvis *Socinus* in parvitate præjudicii hæredis conſtituat,
melius tamen *Cagn. in repet. l. fin. C. de Pact. num. 334.*
aſſignat hanc; quia teſtator hic non habuit affectionem
ad unum ex cognatis potius, quam ad alium, legando Cognatis in genere, quibus honorem ob cognationem haberi voluit; unde nil mirum, ſi illi, qui cogneti reperiuntur, tempore mortis ad legatum admittantur. Cur autem poſtea nati non veniant, rationem hanc
3 videtur aſſignare *Peregr. in tract. de fideic. art. 19. num.*
33. quod verba hæc non videantur continere implicitum tractum temporis, ut ſi poſteritatis aut liberorum
mentionem faciat. *Riminald. vol. 5. conſil. 564. nu. 23.*
Et nati & cognati videntur prædilecti. *Riminal. conſ.*
690. num. 23. vol. 6. Et *ex hoc textu* forte aliquis decideret illam quæſtionem, an legatum uxori non expreſſo nomine proprio factum præſumatur ſecundæ
4 Uxori relictum, quæ mortua prima, ducta eſt? Licet
enim teſtator tempore teſtamenti non habuerit affectionem erga ſecundam uxorem, ſed cum prima mortua, duxerit ſecundam, & dec eſſerit cum eodem teſtamento, dicitur convertiſſe ſuam affectionem erga
ſecundam, quam loco primæ edſumpſit & dileeit *l. 32.*
§. fin. de leg. 3. Menoch. lib. 4. præſ. 122. num. 11. ſeqq.
5 Sed vehementer obſtat *L. Si quid earam 47. in fine de*
leg. 3. Et videtur reſponderi poſſe *ad hunc textum*, hic
de cognatis in genere cogitatum, in legato autem relicto Uxori, de una tantum perſona cogitari potuit,
6 & ad *L. Placet, 4. de lib. & poſth. heredib. inſtit.* reſponderi, ibi poſthumum ex alia uxore natum admitti,
favore teſtamenti conſervandi *Tiraq. in L. Si unquam*
8. C. de revocat. donat. in præfat. nu. 105. Menoch. conſ.
97. num. 84. & concl. 106. num. 53. Beroïs vol. 2. conſ.
17. num. 39. ideoque tale legatum ſecundæ uxori non
deberi, reſpondent *Tiraq. d. l. num. 107. Covarr. in d.*
c. reginſivisti. 15. numer. 5. X. de Teſtam. Card. Mant. de
conject. ult. vol. lib. 8. t. 15. Molin. de J. & J diſp. n. 14.
7 Sed puto conciliari poſſe has opiniones; Et primo
quidem, ſi teſtator nondum habuit Uxorem, legatum hoc de ſecunda & tertia poſſe intelligi, nemo eſt,
qui dubitet, tradente *Menochio d. l. numer. 13.* Deinde
8 nec hoc adeo dubium, ſi teſtator leget Uxori certam
quantitatem, ut ſe honeſte alere poſſet, quia hæc cauſe finalis præſumitur etiam adeſſe in ſecunda uxore,
quam procul dubio noluit teſtator in paupertate vivere & legatum alimentorum eſt valde favorabile, &
ita *Alexander* determinat *in conſil. 171. nu. 3. vol. 2.* &
alii, quos allegat *Joh. Petr. Surdus de Alim. qu. 8. priv.*
9 *31. num. 2.* Tertio, ſi alia circumſtantia vel conjecture
adſit, ſenſiſſe teſtatorem cum moreretur de ſecunda,
quid enim ſi coram amicis dicat, ſe velle, ut, quæ
priori Uxori legaverit, etiam in hac uxore locum habeant? Vel quid ſi dixerit Uxori, ſe ipſi in teſtamento proſpexiſſe, & tamen teſtamento de illa aliud nihil
habeatur? &c.

ad L. Cum Senatus. 20.

SUMMARIA.

Illicito Collegio legari non poteſt. nu. 1.
Singulis de Collegio & ſic Judæis legare licet. 2.
Reſpondetur ad l. 4. C. de Hæret. 3.

1 COllegio licito poteſt legari, illicito non *hic &*
l. Collegium. 8. C. de hered. inſtit. Danth. de teſtam. num. 300. Autor ad d. L. 8. nn. 2. 3. C. de hered.
2 *inſt.* Sed quæritur, an ſingulis de Collegio legare liceat, & in ſpecie, an Judæis legare liceat? Hoc affirmant hic *Bart.* & Dd. communiter. *vid. Joh. Nicolas in tract. de Hæret. qui habetur tom. 2. Tract. notab.*
7. Molin. de J. & J. diſp. 154. Decianus tractat. crim.
lib. 5. c. 13. num. 16. Card. Mant. de conject. lib. 3. t. 2.
n. fin. Finckelth. obſ. 84. De ratione autem, cur diverſa conditio hæreticorum Manichæorum, per *l. Manichæos. 4. C. de Hæret.* diſſerit *d. l. Joh. Nicolai.* Dici
poteſt hic eſſe regulam, *in d. l. 4.* eſſe exceptionem.
Et ſane vix negari poteſt; in legibus noſtris Manichæos eſſe odioſiores Judæis.

ad L. Ubi eſt. 21.

SUMMARIA.

Verba ambigua, quomodo explicanda. n. 1.
Exempla, quod actus potius pro valido, quam pro invalido explicandus. 2. 3. 4.
Voluntas teſtatoris contra legem pro valida non explicanda. 5.

1 UBi eſt verborum ambiguitas, id videndum;
quid actum ſit; ſi hoc liquido non appareat,
ita debent verba explicari, ut res bona fide contracta
ſit in tuto, niſi, cum eſſet ſcriptum aliquid contra Leges. Prima pars in ſe certa; multæ leges enim hoc inſinuant, plerumque enim JCti reſpondent, in quæſtionibus dubiis attendendum eſſe, quid actum, & proba-
2 tur hoc *per totum tit. C. plus. val. quod agitur*: Sed quia
hoc non ſemper apparet, ideoque ſuccedit ſecunda
pars. Exemplum in ultimis voluntatibus, quarum verba ita debent intelligi, ut depoſitio magis valeat,
quam pereat, quia non creditur quiſquam genus Teſtamenti elegiſſe, quo judicium ſuum impugnaret, *l.*
3. ff. de milit. Teſtament. nec veroſimile eſt, Teſtatorem voluiſſe facere inutilem diſpoſitionem. *Card Mant.*
de conject. lib. 3. tit. 3. num. 10. ex quo *in ſeqq.* multa infert. Ex hac cauſa verba Teſtamentorum communia
3 pro directis habenda, ac hæredis Inſtitutionem in dubio facere tradit *Carpzov. p. 3. Juriſp. conſt. 9. def. 7.*
4 *cum Berl. p. 3. concl. 15.* Sic de privilegii interpretatione quando agitur, ita illud interpretandum eſt, ne
privilegium conſervetur, non reddatur inutile. *Georg.*
Enenckel Baro in tract. de Privil. lib. 2. c. 3. nu. 18 Menoch. rem. 15. recuper. poſſ. numer. 263. conf. Card. Tuſchus concl. 136. lit. A. Ex tertio vero notabile eruitur,
5 cum aperte aliquid contra legem factum eſt, non admitti interpretationem, ut valeat diſpoſitio Teſtatoris.
Mant. de conject. d. lib. 3. t. 2. nu. 19.

ad L. Cum pubere. 22. & ſeqq.

SUMMARIA.

Matre una cum filio pubere pereunte, mater prior deceſſiſſe præſumitur. n. 1.
Aliud ſi filius impubes ſit. 2.
Rationes utrinſque ſuppeditantur. 3.
Succedens ex præſumptione ſuperexiſtentiæ, ſi ſciat contrarium, conſcientiæ ſuæ male conſulit. 4.

1 MAter, ſi cum pubere filio motiatur, hic matri
ſuperſtes fuiſſe præſumitur. ſed ſi cum impu-
2 bere, mater ſuperſtes præſumitur ad hunc effectum,
ut ejus, qui ſuperſtes præſumitur, hæredes poſſint ve-
3 nire ad ſucceſſionem; cujus rationes antea aſſignatæ
ſunt: ſcilicet quod partim in voto Parentum, partim
in debilitate corporis conſiſtant. Verum in hac ſpecie,
quando Mater cum filio pubere uno caſu perit, non
conſideratur debilitas corporis, quod forte fæmineus
ſexus ſit debilior, ſed dicit JCtus hoc humanius eſſe,
ſc. propter ordinem mortalitatis, ut recte hic Gloſſa,
ſive votum parentum. *Finckelth. obſ.* 52. *num.* 10. Sed
4 quæritur pro complemento hujus materiæ, an ſi igno-
retur, uter prior mortuus fuerit, ſed ſciat hoc priva-
tim ille, qui pro ſe habet præſumptionem, quod de-
functus, cui vult ſuccedere, prior mortuus fuerit, in
conſcientia ſua poſſit eſſe ſecurus, quod pro ſe habeat
præſumptionem? Et minime ſecurus eſt, quia receptiſ-
ſima eſt Canoniſtarum ſententia, pluribus locis in-
culcata, quod in foro Conſcientiæ ſola veritas at-
tendatur & lex fundata in ſola præſumptione rejicia-
tur, poſt alios *Menoch. lib.* 1. *præſumpt. qu.* 80. *n.* 3.

ad L. Quem hæredi. 25.

SVMMARIA.

Declaratio Legatarii in alium recte confertur, n. 1.
Verbis & relatione aliquid declarare, paria eſſe, colligitur. 2.
Legatum quatenus per unicum teſtem probari poſſit. 3.
Extenditur ad hæredis inſtitutionem. 4. 5.

1 LIcet perſona Legatarii debeat eſſe certa, tamen ejus
declaratio poteſt in alium conferri. *hic & l. cum
quidam* 24. *& l. Unum ex familia.* 67. *de leg.* 2. *Card.
2 Mant. de conject. lib.* 8. *t.* 4. *numer.* 17. Colligitur *ex
textu*, paria eſſe, aliquid in teſtamento exprimere ſpe-
cifice, vel per relationem ad aliud. *Dauth. de teſt. nu.*
3 330. *Mant. lib.* 4. *t.* 3. *nu.* 11. Legatum etiam per uni-
cum teſtem probatur, v. gr. quem hæredi dixero, ſi
ſcilicet quibuſdam argumentis appareat, de quo di-
xerit? Et hoc quidem videri poſſit favore libertatis
receptum. Sed obſtat, quod etiam ex voluntate Teſta-
toris uoi teſti credi debeat. *per. l. Theopompus.* 14. *ff.
de dote præleg. Maſcard. probat. lib.* 1. *qu.* 11. *numer.* 13.
4 *Farin. de Teſtib. queſt.* 63. *num.* 39. Autor *ad L.* 9. *nu.*
9. 10. 11. 12. *C. de Teſta.* Imo *hanc* etiam *legem* ob
identitatem rationis extendunt ad hæredis inſtitutio-
nem v. gr. hæres meus eſto, quem Titio in ſecreto
nominavi. & Titius juramento nominet hunc, ut vult
Caſtrenſis in l. ſi ita ſcripſero. 38. *num.* 2. *ff. de condit. &
demonſtr. Card. Mantica de conject. ult. vol. lib.* 4. *t.* 3.
numer. 12. Sed ſemper hæc *ex noſtra lege* declaran-
da, ſi aliis argumentis hæc voluntas poſſit probari,
& ſic aliæ præſumptiones concurrant. *Mant. d. l.*

ad L. Cum quæritur. 26.

SUMMARIA.

Verba dubia contractus contra proferentem explicanda. num. 1.
Quod limitatur. 2.
Interpretatio fœderum contra quem fieri debeat. 3.

1 QUando inter duos contrahentes diſputatur, quid
actum ſit, ambiguitas contra ſtipulatorem eſt,
hic & L. Veteribus. 39. *ff. de Pact.* ex quo apparet, ver-
ba contrahentium, qui ea ſcilicet protulerunt, aut ad
quorum commodum & utilitatem cenſentur prolata,
quique hic inuuntur, eaque in ſuum favorem tra-
hunt, contra illos interpretanda, quia debuerunt aper-
tius loqui, & ſi hoc non fecerint, ſibi imputent. *De-
cian. ad L. Semper in obſcuris* 9. *ff. de R. J. & ibi
Cagnolus. Alex. conſil.* 11. *circa fin. vol. v. Pet.
2 Gerhardi ſing.* 97. *& Tiraq. in tract. de retract. Conſang.*
§. 1. *gl.* 9. *num.* 210. Sed hoc poſt multos à ſe allegatos
limitat. *Tiraq. in tract. L. Si unquam* 8. *C. de rev. don.
in præfat. num.* 54. Niſi contrarium ſit veroſimilius.
3 Ex *h. l.* poſſet aliquod argumentum ſumi, pro interpre-
tatione pactorum publicorum, fœderum & pacifica-
tionum. Quoties enim ad inſtantiam alicujus partis
pactum aliquod fœderi inſertum, hocque aliquo mo-
do ambiguum & obſcurum ſit, poſſet dici ex *h. l.* in-
terpretationem contra eum, qui apertius loqui potuit,
faciendam eſſe.

ad L. Si quis de pluribus. 27.

SVMMARIA.

Si circa manumittendum ex pluribus ſervis ambiguitas contingat, nulli libertas datur. nu. 1.
Bartoli *ratio rejicitur.* 2.
Vera ſubnectitur. 3.
An ſi legatum uni Eccleſiæ, nec conſtet, quam ſenſerit teſtator, nulli deberi ex h. l. *dicendum.* 4.

1 SI teſtator voluit unum de pluribus ſervis manumit-
ti, nec appareat, de quo ſenſerit, non debebi-
2 tur libertas. *hic & l.* 10. *pr. h. t.* ubi *Bart.* & alii hanc
rationem tradunt, quod concurrat incertitudo perſo-
narum & rerum, quam rationem perſtringit. *Mant. de
conject. lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 45. quia libertas relicta utri-
que certa eſt, non enim major libertas unius eſt, quam
alterius, ſed una omnium eſt libertas. Vera autem ra-
3 tio eſt, quia Jus antiquum, quo cautum, libertatem
incertæ perſonæ dari non poſſe, non reperitur corre-
ctum. Sed alia ratio incertitudinis legati. v. gr. ſi fun-
dum unum de duobus cognominibus legaverit. *L.* 32.
§. 1. *& l.* 39. §. 6. *de leg.* 1. quia tunc certo apparet, te-
ſtatorem unum fundum ſaltem minorem dare voluiſ-
ſe. *Don. lib.* 8. *cap.* 14. *lit. B.* Ex *ex h. l.* poſſet defendi
4 ſententia illa, quando quis legavit uni Eccleſiæ, & in-
certum eſt, de qua ſenſerit teſtator, quod neutri de-
beatur; Sed reſpondetur quamvis à libertate ad piam
cauſam communiter argumentari ſoleant, eſſe tamen
hic diverſitatem rationis, non tantum propter *L. Id
quod* 24. *C. de Epiſc. & Cler.* ſed etiam quia teſtator
hic voluit uni libertatem relinquere, & ideo cum non
appareat, de quo ſenſerit, nullus efficitur liber, ne for-
te is, quem voluit eſſe liberum, ſervus maneat, &
alius ad libertatem perducatur. At cum teſtator piæ
cauſæ reliquit, intelligitur pro ſalute animæ ſuæ &
Chriſto relinquere, quæ intentio locum habebit, ſive
huic ſive illi Eccleſiæ legatum relinquatur. In utro-
que enim legatur Chriſto, & ob ſalutem animæ. *Ti-
raq. de priv. pia cauſa priv.* 56. *in fin. Mant. de con-
ject. lib.* 6. *t.* 3. *num.* 45. licet ea reſpoosio non pla-
ceat *Surdo de aliment. t.* 8. *priv.* 17. *num.* 6.

ad L. Ult.

SVMMARIA.

Caſus legis proponitur & deciditur. nu. 1.
Clauſulam in fine appoſitam non tantum ad proxima, ſed & ad omnia præcedentia referendam eſſe, colligitur. 2.
Ratio deciſionis in h. l. *ex* Cujacio *adducta probatur.* 3.

PLures ſervos manumiſit, cum eſſent annorum 30.
1 ut ſcilicet pervenirent ad civitatem Romanam, ut
vult *Cujac.* inter eos ſervos Sabinæ & Cyprogeniæ
ſeparatim legavit ſingulis 10. & addit & hoc amplius
alimentorum nomine, in ſingulos annos quoad viver
ſingulis 10. Quæritur, an vero Sabinæ & Cyprogeniæ
ſolis? Et reſpondetur, omnibus eſſe legata.
Unde

Unde communiter ſolent probare regulam; quod clau-
2 ſula in fine appoſita, ad omnia præcedentia, non tan-
tum ad proxima ſit referenda. *Afflictus deciſ.* 248. *nu.* 10. *&* *Menoch. lib.* 2. *A. Q. caſ.* 64. *num.* 22. *ſeq. Ang. Barboſ. locuplet. lib.* 3. *c.* 23. *axiom.* 5. *Autor ad L.* 1. *n.* 5. *C. de liber. præterit.* Sed *Cujac.* hic rationem deci-
3 dendi collocat in favore alimentorum, qui etiam pe-
ne in ſimili re idem extorquet in *l.* 15. §. *ult. de alim. leg.* Et ſane non invitus tranſeo in hanc ſententiam, cum incertitudo vel rei vel perſonæ non debeat vitiare legatum alimentorum. *Surd. de aliment. t.* 8. *privilegio* 17. & habemus fere ſimilem textum *in L. Si quis Titio* 17. §. 1. *ff. de legat.* 2. ubi hæres damnatus fuit, uni ex libertis dare 10. hæres tamen omnibus eadem præſtare cogitur, de quo, *Mantica de conject. lib.* 8. *c.* 4. *num.* 14. *&* *Surd. de priv.* 17. *in fine.*

TITULUS VI.

De his, quæ pœnæ cauſa relinquuntur.

ad L. Filiofam. 1.

SUMMARIA.

Pœnæ nomine olim non legabatur, & quod tale ſit legatum. n. 1.
Quid hodie in re obtineat. 2.
Impoſſibilis conditio ſine effectu injungitur. 3.
Pœna hæredi conſtituta, ſi tertius hoc vel illud fecerit, vel non fecerit an debeatur. 4.

1 OLim non licebat pœnæ cauſa aliquid legare,
quod fit, quando non tam favore Legatarii,
quam ad coërcendum hæredem & cogendum, ut quid
2 faciat vel non faciat, quid relinquitur. *Autor ad L.*
un. num. 1. *C. h. t.* Sed Juſtin. *in l. un. C. h t.* Legata
pœnæ cauſa relicta approbat, modo non probroſum
vel impoſſibile quid hæredi injunctum, quod ſi fiat,
totum legatum corruet, cum, è contrario turpis con-
ditio legatario impoſita ſola vitietur, non vero lega-
tum. *Barry l.* 9. *t.* 28. *nu.* 1. *Surd deciſ.* 232. *Peregrin.*
fideicom. art. 11. *num.* 91. *Autor ad d. L. un. nu.* 4. *ſeqq.*
3 *C. h. t.* Et ſic verba (*illicite & probroſe*) à Triboniano
addita, recte ſuſpicatur *Donell. l.* 8. *c.* 16. *&* *ibi Hillig.*
lit. B. Et ſic impoſſibilis conditio injuncta legatario
ſeu honorato, non perimit legatum, quia non implen-
4 do non peccat, ſed hæredi gravato injuncto non gra-
vat eundem, quia non faciendo non peccat, & ſic nec
pœnam meretur. Sed quæritur, quid ſi hæredi adi-
matur hæreditas, vel legatario legatum, ſi tertius hoc
vel illud fecerit, vel non fecerit? Reſp. diſtinguendo,
an ſtatim ſub hac conditione relinquatur, an vero
prius pure, & poſtea ſub conditione ita adimatur: Illo
caſu non debetur legatum. *l.* 13. *ff de Manumiſſ. teſt.*
hoc caſu debetur. vid. not. *Dni Autoris ad L.* 44. *n.* 3.
de hæred. inſt. Et Autor ad d. L. un. n. 3. *C. h. t.*

TITULUS VII.

De Regula Catoniana.

ad L. Catoniana. 1.

SUMMARIUM.

Regula Catoniana quid definitum.

LEgata tempore teſtamenti inutilia non poſſunt ex poſtfacto convaleſcere. *l.* 41. §. 2. *de legat.* 1. quia poteſtas & voluntas legandi in idem tempus debent concurrere. *Don. lib.* 8. *c.* 13. *&* *ibi Hillig. lit. A. & B. Don. conſ.* 185. *num.* 19.

ad L. Catoniana regula. 3.

SUMMARIA.

Reg. Catoniana non locum habet in hæreditatibus ſub conditione relictis. n. 1.
Nec in iis legatis, quæ demum ab adita hæreditate cedunt. 2.

1 AD hæreditates hæc regula non pertinet, quod de
hæreditatibus ſub conditione datis intelligunt,
Cujac. l. 4. *obſ.* 4. *Donell. l.* 8. *cap.* 13. *Weſenb. in* Π. *hic*
num. 4. licet diſſ. *Ant. Faber l.* 12. *conject. c.* 19. *& Hill.*
2 *d. c.* 13. *lit. E.* Deinde ad ea legata etiam non perti-
net regula hæc, quæ non à tempore mortis cedunt,
ſed ab adita hæreditate, ut legatum libertatis & uſuſ-
fructus, quia habent tacitam conditionem, ſi hæredi-
tas adita fuerit. *Don. d. c.* 13. *in fin.* Aliam rationem
habet *Weſenb. in* Π. *h. t.*

ad L. Placet pen.

SUMMARIA.

Non attenditur in legatis conditionibus hæc reg. numer. 1.
Intellectus l. 1. §. f. h. t. 2.

1 AD legata conditionialia non etiam pertinet hæc
regula, *Autor ad L.* 13. *nu.* 3. *C. de Legatis.* quia
ibi tempus conditionalis ſpectatur, non teſtamenti. *l.*
98. *ff. de Condit. & demonſtr.* & ideo, ſi inſtitutio con-
ditionalis, etiam legata erunt conditionalia. *Don. &*
2 *Hill. c.* 13. *lit. E* & de tali legato 2. conditonali intel-
ligenda etiam *l.* 2. § *fin.*

TITULUS. VIII.

De his, quæ pro non ſcriptis habentur.

ad L. 1. & ult.

SUMMARIA.

Legatum, quod legatarius ſibi teſtamento adſcripſit, pro non ſcripto habetur. nu. 1.
Limitatur. 2.
In teſtamento nuncupativo non obtinet hæc diſpoſitio. 3.
Quid in nuncupativo myſtico. 4.

1 SI quis ſibi in Teſtamento legatum adſcripſerit, hoc
pro non ſcripto habetur, ad evitandam fraudem,
aut fraudis ſuſpicionem, licet volente teſtatore ſcripſe-
rit *l.* 14. *&* *ſeq. ff. de falſis. Dauth. ad l.* 22. *C. de Teſta.*
num. 5. *Far. qu.* 150. *num.* 177. *Beſold. conſ.* 284. *num.* 13.
Carpz. part. 3. *conſt.* 3. *def.* 9. *Autor. ad L. un. numer.*
2 1. *C. de his, quæ ſibi adſcr.* Niſi teſtator in ſpecie in ſub-
ſcriptione hujus legati mentionem faciat. *l.* 2. *C. h. t.*
Carpz. d. l. def. 10. *Autor ad L.* 22. *num.* 5. *C. de Teſt.*
Sed aliud in Teſtamento nuncupativo in ſcripturam
3 redacto; cujus fides a depoſitione teſtium dependet.
Mantica de Conject. l. 1. *tit.* 6. *nu* 5. *&* 7. *Anton. Fab.*
lib. 9. *Cod tit.* 14. *d.* 1. *Petrus Peckius de Teſtam. Con-*
jugum l. 2. *c.* 10. *&* *Grœnwegen ad l.* 1. *C. de his, qui*
4 *ſibi adſcribunt.* Quod tamen in Teſtamento nuncupa-
tivo myſtico vix concedetur.

ad L. Si in metallum. 3.

SUMMARIA.

Relicta incapaci præter alimenta pro non ſcriptis apud hæredem manent. n. 1.
Incapax quomodo differat ab indigno. 2.

1 QUod incapaci relictum, v. gr. damnato in me-
.allum, præter alimenta, id pro non ſcripto ha-
2 netur, & apud hæredem manet; Incapax enim ab in-
digno diſtinguitur, quod ille capere plane non poſſit,
& ideo relictum pro non ſcripto habetur. Indignus eſt,
qui quidem capere poteſt & vere capit, ſed jure re-
tinere non poteſt, ſed ad fiſcum devolvitur, De illis
h. tit. de his *tit. ſeq.* vid. *Vaſqu. lib. 3. controverſ. c.* 102.
nu. 3. *Barry l. de Succeſſ. t.* 8. *num.* 1. *ſeq. Menoch. conſ.*
275. *nu.* 28. *Autor ad L. un. n.* 15. *C. Caduc. tollend.*

TITULUS IX.

De his quæ ut indignis auferantur.

ad Rubricam.

HUnc titulum abrogatum moribus cenſent non-
nulli Dd. Sed illi de particulari conſuetudine
loquuntur. *Heigius p.* 2. *q.* 34. *n.* 44. *Dn. Mev. p.* 5. *de-
ciſ. Merkelbach. inter conſ. Klockhis vol.* 1. *conſ.* 46. *nu.*
20. *& ſeq.*

ad L. Divi Severi. 1.

S U M M A R I A.

Per ingratitudinem adverſus defunctum, eo vivente & ſciente, commiſſam, revocatur tacite legatum. n. 1.

Mortuo teſtatore vel vivente, ſed ignorante, ingratus exiſtens ut indignus privatur relictis. 2.

Quid hinc colligatur. 3.

Collectio extenditur. 4.

Limitatur. 5.

Notatur caſus ſpecialis, ubi ex unico facto delationis legatarius conſequitur & pœnam & præmium. 6.

Indignus eſt, qui matrem graviſſimis contumeliis afficit. 7.

1 INgratitudo commiſſa adverſus defunctum, viven-
vente & ſciente eo, operatur quidem revocationem
legati tacitam. *l.* 3. *§. fin. ff. de adempt. Leg.* Sed ſi
2 mortuo teſtatore ingratitudo committatur, vel vi-
vente quidem Teſtatore, ſed ignorante, capax qui-
dem eſt legati, ſed fiſcus aufert. Ergo quæcunque cau-
3 ſa adimit legatum vivente Teſtatore, ex ea cauſa red-
ditur indignus, teſtatore mortuo, aut ignorante. *Bart.*
hic & poſt gl. Peregr. in tr. de Jure Fiſci lib. 2. *t.* 8. *nu.*
7. *& ſeq. Beſ. conſ.* 178. *nu.* 21. *ſeq. Berous vol.* 2. *conſ.*
4 32. *nu.* 22. *ſeq.* & idem ad Feloniam vivente quidem,
ſed ignorante Domino commiſſam, extendit *Peregr.*
d. l. num. 11. etiam ad donatarium. *num.* 11. Non ve-
ro habere locum putat in dote. *num.* 13. Illud vero
5 hic ſpeciale, quod ex unico facto delationis Legata-
6 rius conſequatur pœnam & præmium, contra regulam
in *l.* 38. *pr. ex quibus cauſis major. & l.* 5. *§. ult. h. t.*
Cujac. tom. 2. *p.* 1087. quia præmium non eſt pars lega-
7 ti, & Fiſcus non tam pœnam, quam ſibi debitum
exigit. Quid ſi matrem quis verberibus & contume-
liis peſſime tractavit, an propterea portio hujus fiſco
vindicanda? Aff id *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 80. Sed optan-
dum eſſet, ut tituli fiſcales in uſum revocarentur.

ad L. Aufertur. 2.

S U M M A R I A.

Indignus eſt relicto, qui contra tabulas bonorum poſſeſſionem petit. n. 1.

Et maritus, non uxor, nuptias vetitas contrahens. numer. 2.

Et paciſcens de certa perſona futura hereditate. numer. 3.

1 QUi contra tabulas bonorum poſſeſſionem petit,
indignus eſt ſucceſſione vel lucro ex eodem te-
ſtamento alias competente. *Barry lib.* 1. *t.* 9. *num.* 14.
2 *Peregr. d. l.* 2. *tit.* 7. *num.* 14. Qui etiam nuptias con-
trahit vetitas, quod marito ab uxore relictum, fiſco
acquiritur; ſecus in uxore: & is, qui de certæ perſo-
næ futura hæreditate paciſcitur, reddidit ſe indignum
3 ea ſucceſſione, quæ alias ad eum perventura erat. *§. fin.*
& l. 29. *§.* 2. *de Donat. Carpzov. p.* 2. *c.* 25. *def.* 17. *in*
fin. Cephal. conſ. 605. *nu.* 21. *& ſeqq. Autor in C. t. de*
Pact. ad L. 30. *n.* 11. *&* 12.

ad L. Indignum. 3.

S U M M A R I A.

Indignus eſt, ægrotum teſtatorem non curans. nu. 1.

Privatur maritus, uxorem deſerens, jure familiaritatis & portione ſtatutaria. 2.

Et domo uxorem expellens. 3.

N. 2 *limitatur.* 4.

Ob non præſtita alimenta compenſatio admittitur. 5.

Quid ſi ſeparatio facta à magiſtratu, an & tunc malitioſus deſertor indignus judicetur. 6.

ETiam ille eſt indignus qui cauſam & occaſionem
1 præbuit, ut teſtator moreretur, per culpam &
negligentiam ſuam. *Maſcard. concl.* 1187. *nu.* 134. *&*
Mant. lib. 12. *tit.* 5. *nu.* 21. *P. Gregor. lib.* 45. *c.* 10. *nu.*
9. *Barry d. t.* 9. *nu.* 4. v. gr. qui non adhibuit medi-
cum, qui neglexit furioſum, &c. Ex argum. hujus *L.*
2 *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 398 ſtatuit maritum, qui uxorem
deſerit, amittere & Jus familiaritatis, imo etiam por-
tionem ſtatutariam. *Dn. Kohl. Vice-Canc. de Succeſſ.*
Conjugum. p. 2. *nu.* 98. *conf. Rauchbar. p.* 1. *qu.* 47. *n.* 10.
& p. 2. *qu.* 40. *nu.* 6. *& quos refert Carpz. lib.* 2. *Juriſp.*
Eccl. def. 215. *num.* 1. Vel ſi domo expulerit *Forſter.*
3 *de Succeſſ. l.* 9. *c.* 3. *n.* 22. *Autor ad L. un. nu.* 11. *C. de*
4 *Latina libert. toll.* Prius tamen limitatur: niſi maritus
ſeparationi cauſam non dedit, ſed potius probabilem
cauſam habuit, & per quem non ſtetit, quo minus in
gratiam cum uxore ſua rediret; ut pronunciatum ſcio
ann. 1646. licet ob non præſtita alimenta compenſatio
admiſſa. Hinc facile colligi poteſt, quid ſentiendum
5 ſit de opinione *Carpz. d. def.* 215. ubi dicit, qui cau-
ſam deſertioni dedit, eum non ſuccedere; ſed ſi à Ma-
giſtratu ſeparentur, tunc malitioſum deſertorem, vel
6 ſævum maritum, lucrari portionem ſtatutariam. Auto-
ritas publica non approbat ipſius malitiam, ſed per
conniventiam tantum, ut ſaluti innocentis conſulat,
permittit. Et ita ratio *legis hujus* omnino locum ad-
huc habet.

ad L. Papinianus. 4.

S U M M A R I A.

Unum heredem falſo adſcriptum eſſe dicens, non perdit legata à ceteris relicta. n. 1,

Secus, ſi inoffícioſum ex parte teſtamentum quis dicat. 2.

1 QUicunque unum hæredem falſo adſcriptum eſſe
dicit, ille non perdit legata à cæteris relicta,
quia non impugnat judicium defuncti, ſed præter ip-
ſius mentem hæredem illum additum eſſe dicit: Secus
2 ſi inofficioſum ex parte teſtamentum dicat. *arg. l.* 8.
§ 14 *ff. de inoff. Teſt. Cujac. d. tom.* 2. *p.* 1082. *Barry*
d. t. 9. *num.* 14.

ad L. Poſt legatum. 5.

S V M M A R I A.

Legatum qui acceptavit, non privatur iſto, ſi poſtea teſtamentum falſum dicat, vel non rite factum. n. 1.

Concilia-

Conciliatur §. 1. h. l. cum pr. 2.
Legatum tutori teſtamentario a patre pupilli relictum, amittit tutor, ſi ſe excuſet. 3.
Secus ſi tutor a matre petitus. 4.
Legatum, quo privatur tutor ob excuſationem, non cedit fiſco. 5.
Patris accuſatio teſtamenti ut inofficioſi non præjudicat filio ratione relictorum. 6.
Quomodo ipſi patri noceat. 7.
Quid ſi filius patre invito accuſet teſtamentum. 8.
Advocatus fiſci teſtamentum falſum dicens, non tenetur pœna caducitatis. 9.
Neceſſitas officii excuſat ipſum a calumnia. 10.
Quod de obſervantia non reſtrictum cenſetur ad procuratores fiſci Cæſarei. 11.
Advocati fiſci calumniatores gravius puniendi ſunt, quam alii calumniatores. 12.
Officium illorum. 13. 14.
Teſtamentum accuſans, non ſimul amittit donationem mortis cauſa. 15.
Secus, ſi donatarius donatorem occiderit. 16.
Conditio, ſub qua indigno aliquid relictum, non eſt implenda in perſona indigni hæredis, ſed fiſci. 17.

1 IN *princ.* dicitur, eum, qui acceptavit prius legatum, poſſe tamen dicere teſtamentum falſum, vel
non jure factum ratione ſolennitatum. In §. 1. autem
inter alia notandum, quod qui legatum accepit, po-
2 ſtea falſum dixit teſtamentum, amittat legatum; quod
intelligit *Gloſſa*, quaſi teſtatorem criminis falſi accu-
ſet; vel dici poteſt, de eo hoc intelligendum, quia
ſciens falſum teſtamentum acceptavit legatum. Vid.
3 *Cujac. ad h. l.* qui *in totum titulum* commentatus eſt
tomo 2. Quando teſtator tutorem dedit filio ſuo eique
tutori legatum reliquit, id videtur reliquiſſe fidei re-
munerandæ, & laboris tutelæ compenſandæ gratia,
& ideo ſi tutor uſus fuerit excuſatione, quam tamen
omittere potuit, amittit legatum. *Hic & l. 28. ſupra de*
4 *excuſ. tut. Autor ad L. 8. num. 1. C. de Legat.* Secus, ſi
petitus a matre tutor; ſed hoc legatum ad fiſcum non
5 pertinet. *Menoch. lib. 4. præſ. 124. Barry d. t. 9. nu. 17. & ſeq.* ubi ampliat & limitat.
6 In §. 3. *hujus L.* habetur quæſtio; quid ſi filio meo
aliquid legatum, & ego teſtamentum inofficioſum
7 dixerim? Et reſpondetur, hoc non nocere filio, ſed
mihi, ratione lucri exinde ſperati & uſus fructus, quem
8 habeo. *vid. Pinell. ad Rubr. C. de Bon. mat. p. 1. nu.*
18. Eadem ratio, ſi filius accuſet teſtamentum, me in-
vito: nam id mihi non nocet. Hoc in §. 5. *Pinell. d. l.*
9 Ad §. 13. Advocatus fiſci, ſi teſtamentum falſum
dixit, & ſuccubuit, non tenetur pœna caducitatis,
10 quia ipſum officii neceſſitas excuſat. *Gail. l. 1. obſ. 90.*
num. 5. Mev. p. 1. dec. 41. num. 9. Et ſic de calumnia
jurare non tenetur. *Gail. d. l. Dn. Mev. p. 3. dec. 191.*
11 *Menoch. l. 2. A. qu. caſu* 281. Quod quidem nonnul-
li ad Procuratorem Fiſci Cæſarei reſtringunt. *Græv.*
pract. concl. 90. num. 6. p. 1. Sed id in territoriis Prin-
12 cipum vix perſuadebitur. Si tamen Advocatus Fiſci
in calumnia deprehendatur, puniri aliis calumniato-
ribus gravius debet, quod ſancto officio ad effectus
ſuos abuſus ſit. Caveat quilibet, ne de eo dici poſſit,
13 quod de Præfectis quibuſdam dicit *Dn. Mev. d. l. poſt*
num. 6. ſcil. ne adulatione erga Principes, aut pro am-
bitione, aut avaritia lites excitent, & vel illorum gra-
tiam, vel ſua compendia, vel in alios vindictam, quæ-
14 rant. Officii eſt Advocati Fiſci, ſi temerariam litem
ſe intendiſſe diſcat, ut ejus rei moneat Principem;
& liti renunciet; quod ſi non faciat, non video,
quomodo pœnam divinam ac humanam evitare poſ-
ſit. Nam injuria nemini inferenda eſt, ſub prætextu
utilitatis publicæ. Utilitati publicæ litigandum eſt, ſed
uſque ad aram. Idem ſupplicium ignis æterni im-
minet illis, qui juſtitiam violant ob utilitatem pu-
blicam, & qui ob proprium commodum id faciunt.

15 In §. 17. Si quis accuſet teſtamentum, privatur om-
ni commodo, quod teſtamento habere poteſt; ſed
16 donationem mortis cauſa non amittit, quia non ex
teſtamento habet. Sed ſi donatarius donatorem occi-
derit, etiam donatione mortis cauſa privandus. Ita
hunc §. explicat *Mantic. de Conject. ult. vol. l. 11. tit.*
17. num. 20. Ant. Matth. ad lib. 48. Pand. tit. 5. cap. 4. in fin.
17 *Ad* §. *Alia cauſa* 18. Qui indignus eſt hæredita-
te, amittit ea, quæ a legatario accipere debebat, &
ita conditio adſcripta, non eſt implenda in perſona
hæredis indigni, ſed fiſci, quod intelligunt in eo, qui
accuſavit ipſum teſtamentum. Aliud eſſe putant, quan-
do cauſa indignitatis reſpicit ipſam hæreditatem, ſci-
licet ſi incapaci relinquere vellet. *Mant. de conj. l. 11.*
t. 17. num. 19.

ad L. Reſcriptum. 6.

SUMMARIA.

Hæres ſurripiens aliquid, privatur quarta Falcidia, pro quantitate rerum ſurreptarum. n. 1.
Pœnam commenſurandam eſſe delicto, colligitur. 2.
Parte feudi alienata ſine conſenſu Domini partis tantum privatio hinc probatur. 3.
Pœna caducitatis contractus illiciti reſtringenda eſt ad contractus terminos. 4.

1 HÆres qui aliquid ſurripuit, amittit etiam quar-
tam Falcidiam in legatis, quatenus ſcilicet res
ſurripuit, non ultra, & illa quarta rei ſurreptæ acqui-
2 ritur fiſco. Unde formant reg. Pœnam non deberi
egredi delictum. *Cepp. lib. 1. conſ. 139. num. 30.* Unde
3 probatur ſententia eorum, qui ſtatuunt, per alienatio-
nem partis feudi ſine conſenſu Domini non privari
vaſallum toto feudo, ſed parte tantum *per c. un. tit.*
de Vaſallo qui conſtit. c. tit. 38. Dn. Struv. de feud. cap.
13. aph. 9. num. 7. Franc. de Clapperiis in dec. cauſa 15.
4 *qu. 3.* Unde ſi ſtatutum pœnam contractus illiciti ſta-
tuat caducitatem, pœna privationis non debet egredi
contractus terminos. *Clapp. d. l.*

ad L. Si inimicitiæ. 9.

SUMMARIA.

Inimicitia inter teſtatorem & legatarium tollit legatum. num. 1.
Incapax etiam eſt teſtatori maledicens. 2.
Hiſce caſibus legatum non acquiritur fiſco. 3.
Quod ſit, ſi legatarius mortuo ſtatus quæſtionem moveat? 4.

1 SI legatarius inimicitiam capitalem aluerit cum de-
functo, videtur legatum extinctum, ex præſumpta
2 teſtatoris voluntate. Idem ſi teſtatori maledixerit, &
his caſibus incapax eſt legatarius, & legatum non ac-
3 quiritur fiſco. *Coll. arg. h. t. th. 4. n. 4.* Sed ſi ſtatus
quæſtionem mortuo moveat, tunc relictum fiſco ac-
quiritur. Nec igitur *totam legem* de indignis accipere
poſſum cum *Dn. Mevio p. dec. 153.*

ad L. In fraudem juris. 10.

SUMMARIA.

Palam fidem accommodans de reſtituendo incapaci relictum retinet. n. 1.
Secus ſi tacite, quo caſu relicta fiſco applicantur. 2.

1 QUod incapacibus palam & aperte relictum eſt,
non applicatur fiſco *l. 3. §. 1. de Jure Fiſci. 2.*
2 *Ant. ad L. 1. n. 3. 4. C. de delat.* Sed quod clam eis in frau-
dem legis relinquitur, vindicatur fiſco, quia hæres, à
quo relictum eſt, & apud quem relictum remanere de-
bebat legatum, eo eſt indignus, quod tacite ſuam

fidem accommodaverit de relicto teſtituendo capaci. Et notetur bic deſcriptio, quid ſit accommodare fidem ſuam. *Mant. l. 10. t. 4. Barry d. t. 9. n. 40. Peregr. de Jure Fiſci. l. 2. tit. 1. & ſeqq.*

ad L. Cum quidam. 12.

SUMMARIA.

Teſtamentum prius, in quo hæres capax inſtitutus, non revocatur per poſterius, in quo incapax inſtitutus. n. 1.
Quid ſi deliberato teſtator incapacem capaci præferre voluerit? 2.
Quid hodie obtinere putetur. 3.

1 SI priori teſtamento inſtitutus ſit hæres capax, poſteriori incapax, poſteriori non revocatur prius, ſed ſi teſtator ſciens in poſteriori teſtamento incapacem
2 ſcripſiſſet, & ita incapacem capaci prætuliſſet, non alio fine id videbitur feciſſe quam ut notaret, capacem prius inſtitutum eſſe indignum hæreditate ſua, cui ideo fiſcus aufert hæreditatem; & videtur mutaſſe teſtamentum odio prioris hæredis, non affectione majori poſterioris. *Cujac. ad h. l. tom. 4. p. 351. Barry d. t. 9. n. 48. Benedictus de Plumbine in rep. L. Qui deportantur 1. C. de*
3 *hæred. inſtit.* Sed hæc augendo fiſco inventa merito ab aula receſſiſſe puto.

ad L. Claudius. 13.

SUMMARIA.

Legatum marito factum, cum quo uxor olim adulterium commiſerat, cedit fiſco. n. 1.
Quæ requirantur de Jure Canon. ad conſtituendum matrimonium inter adulterum & adulteram illicitum. 2.

1 QUod uxor marito, cum quo olim adulterium commiſerat, legat fiſco addicitur, quia tale matrimonium illicitum; Sed Jure Canonico ad id, ut in-
2 ter adulterum & adulteram illicitum ſit matrimonium, requiritur, ut vel in necem conjugis machinati fuerint, vel data fides vivente marito de matrimonio: nam abſque eo eſſet concedendum matrimonium. *Gutter. de matrim. c. 15. num. 3. Carpz. lib. 2. Juriſpr. Eccl. def. 14. & ſ. Gerhard. de conjug. n. 381. Danæus in Ethica Chriſtiana l. 2. c. 14. Beſold. p. 2. conſ. 55. n. 27. David Doring. in ſua Bibliotheca voce Adulterium nu. 293. Finckelth. obſ. 25.*

ad L. Ad mulierem. 14.

SUMMARIA.

Relicta a milite meretrici ſuæ, cedunt fiſco, ſi mors ipſius contingat intra annum miſſionis. n. 1.
Secus, ſi poſt annum miſſionis. 2.

1 QUod relinquitur mulieri a milite, qui eam ſtupro cognovit, fiſco vindicatur ob diſciplinam mili-
2 tarem. *Hillig. lib. 6. c. 28. lit. K.* Sed hoc, ſi intra annum miſſionis moriatur; nam ſi mors contingat poſt annum miſſionis, teſtamentum jure militari factum non ſubſiſteret, & ſic fiſcus vindicare nihil poſſet. *Cephal. l. 4. conſ. 523. n. 133.*

ad L. Cum tabulis. 16.

SUMMARIA.

Impugnans ſecundas tabulas, accuſatione a ſe facta ſuppoſititii partus, amittit ea, quæ in illis tabulis ei relicta. n. 1.
Explicatio §. 1. remiſſive. 2.

1 PAter impuberi filio ſubſtituit fratris filios. Filius impubes moritur; ſed ſubſtituti matrem ſuppoſititii partus accuſarunt, & filium dixerunt ſuppoſititium, volentes patruo ab inteſtato ſuccedere, ut totum obtineant, Non obtinuerunt, ideo indignos ſe reddunt ſubſtitutione. *Cujac. hic ad l. 8. Reſp. Papin. conſ. Ant.*
2 *Fab. lib. 6. conject. cap. 19.* Quæ ſit §. *primi* ſententia, conſ. *Cujac. ad h. t.* quam explicationem addere nolo, cum apud nos concubinatus licitus non ſit; minime omnium cum privigna.

ad L. Tutorem. 22.

SUMMARIUM.

Tutor nomine pupilli teſtamentum impugnans, non privatur legato ſuo.

PErſona eadem, quando diverſis qualitatibus prædita pro diverſa perſona habetur; nam hic tutor, cui legatum in teſtamento relictum, ſi nomine pupilli impugnavit teſtamentum, fecit hoc ut tutor, & officii neceſſitate; legatum igitur non perdit.

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Patris teſtamentum ut non ſolenniter factum impugnans, non amittit legatum. n. 1.
Pœna privationis a teſtatore in caſum impugnationis adjecta, non nocet contradicenti ex probabili cauſa. 2.
Quod non debetur, nec deberi incipit, fiſco non debetur. 3.

1 QUi teſtamentum patris non jure factum, nec ſolenne eſſe dicit, non amittit Legatum, quia hic diſputat de jure tantum, non impugnat judicium defuncti ut impium; nec quiſquam *hanc legem* dicere poteſt, ut valeat voluntas legi etiam contraria. *L. nemo poteſt. 55. de leg. 1.* & ſic judicatum in Facult. Ao. 1667.
2 menſe Nov. Et exinde colligitur, licet teſtator in cauſam impugnationis adjicere poſſit pœnam privationis. *Clarus §. teſtamentum. qu. 69. Covarr. ad c. Raynaldus §. 1. n. 6. X. de teſtam. Gail. l. 2. obſ. 145. nu. 5. & 9.* Hanc tamen pœnam non habere locum, ubi quis probabilem habuit contradicendi cauſam. *Finckelth. obſ. 19. per tot. vid. not. Dn. Autoris ad l. 8. §. 14. nu. 32. ſeqq. ff. de inoff. teſt. Carpz. p. 3. c. 7. def. pen.*
3 §. 1. Quod non debetur, nec deberi incipit fiſco non non debetur. *Dn. Mev. p. 5. dec. 138.*

LIBRI TRIGESIMI QUINTI.

TITULUS I.

De conditionibus & demonſtrationibus.

ad L. Legatis 1.

SUMMARIA.

Legatum quotuplex. n. 1.
Purum quid. 2.
Dies eſt vel certus vel incertus. 3.
Conditio vel expreſſa, vel ſubintellecta. 4.
Legatum ſubintellecta conditione quatenus purum, & quatenus conditionale. 5.

Lega-

1 Egatum aut eſt purum, aut in di-
em, aut conditionale. Purum, qood
2 præſenti die debetur ſtatim, ſcili-
cet poſt mortem reſtatoris. Dies
eſt vel certus, & tunc legatum an-
3 re diem peti non poreſt; quia cer-
tum eſt id debitum iri. *l.* 70. *ff. de*
ſolut. aut dies eſt incerta, ſive an
ſit extitura, ſive quando, conditionale in effectu eſt
4 legatum, quia incertum eſt an conditio vivente lega-
tario ſit extitura. §. 2. *h. t.* Conditio autem vel eſt
expreſſa, vel ſubintellecta ex natura legati, v. gr.
Fructus, qui ex hoc fundo percipientur, quod le-
5 gatum ratione tranſmiſſionis purum eſt *l.* 99. *h. t.* Sed
ratione præſtationis conditionale, nam ſi nihil naſ-
catur, nihil debebitur. *Hill. in Donell. lib.* 8. *c.* 11. *lit.*
C. Donell. lib. 8. *c.* 30. *& duob. ſeqq.* Et hic tract. *Bart.*
quando legatum ſit conditionale.

Ad L. Conditionum. 2. & L. 10.

SUMMARIA.

Conditiones caſuales & poteſtativa, vivo teſtatore impleri poſſunt. n. 1.
Limitatur in poteſtativis iterabilibus ſeu promiſcuis. 2.
Conditio, ſi contraxeris matrimonium, *an impleta cenſeatur, ſi legatarius contraxerit, vivente adhuc teſtatore.* 3. 4.
Conditio caſualis tempore teſtamenti ignorante teſtatore impleta, pro non adjecta habetur. 5.
Quid ſi ſciente teſtatore impleta. 6.
Diſpoſitio §. 10. *lib.* 10. *non locum habet in contractibus.* 7.

1 Onditiones caſuales poſſunt vivo teſtatore imple-
ri; Idem in poteſtiva, ſi ſemel implere liceat.
l. 10. *pr. h. t.* Sed aliæ poteſtativæ iterabiles debent
impleri poſt mortem teſtatoris ſcienter, certoque ju-
dicio, non fato. *hic & l.* 10. *& l.* 11. §. 1. *h. t.* ubi ta-
les conditiones vocantur promiſcuæ, quæ ſcilicet fa-
cile impleri poſſunt *Don. l.* 8. *c.* 33. *circa lit. N. Mant.*
3 *lib* 11. *tit.* 16. *num.* 11. *Zæſ. h. t. nu.* 41. *Autor ad l.* 7. *n.*
3. 5. *ſ. C. de Inſtit. & ſubſtit.* Sed quæritur, ſi quis tibi
legaverit ſub conditione, *ſi contraxeris matrimonium*;
ſed tamen vivente teſtatore contraxiſſes an capax ſis
legati? *Sande l.* 4. *tit.* 6. *def.* 3. repulſum refert lega-
tarium, ſed admiſſum, cum ſecunda vice nuptias
4 contraheret: ſed dubito de hac ſententia, quia ma-
trimonium eſt res ex ſe non iterabilis; & admittendum
putarem legatarium, quia conditio hæc talis eſt, ut
ſemel impleri ſufficiat, per text. expreſſ. *in l.* 10. *per*
h. t. ubi diſerte habetur, ſufficere, ſi vivente teſta-
tore nupſerit ei, cui non licet nubere, ſi ignorans
fecit, habetur conditio pro nondum impleta; ſed
tunc quando ſecunda vice legitime nupſerit. Aliud ſi
ſciens nupſit ei, cui non licebat nubere. *Bart. ad*
d. l. 10.
5 In §. 1. *l.* 10. agitur de conditione caſuali, quæ ſi
ignorante teſtatore tempore teſtamenti impleta, lega-
tum habetur pro puro, 11. *l.* 11. *pr. h. t.* quod ſi vero
6 ſciente teſtatore impleta, de ea non ſenſit, teſtator, &
ſic iterum expectanda, ſi iterari id poſſit *l.* 11. *& l.* 68.
h. t. alias non. *Donell. l.* 8. *c.* 32. *poſt lit. Q. Vinc. de*
7 *Franchis dec.* 113. *n.* 5. *&* 6. quam diſpoſitionem §. in
contractionibus non obtinere tradit. *num.* 8.

ad L. Obtinuit. 3.

SUMMARIA.

Impoſſibilis conditio pro non adjecta habetur. num. 1.
Sive ſit in hæredis inſtitutione, ſive in legatis & fideic. 2.

1 IMpoſſibilis conditio de facto aut jure, habetur pro
non ſcripta, & ita vitiatur conditio; non vero ip-
ſum legatum. *Peregr. de fideic. art* 11. *num.* 116. *Barry*
l. 17. *tit.* 10. *n.* 1. *ill. l.* 6. *c.* 18. *Aut. ad. L.* 1. *n.* 1. *C de*
2 *Indict. vidua.* Ideoque hoc non tantum in hæredis in-
ſtitutione, ſed legatis & fideicommiſſis intelligendum,
quod impoſſibilis conditio vitietur. *Mant. de Conject.*
ult. vol. l. 7. *tit.* 1. *num.* 18. *Autor ad L.* 5. *n.* 1. *C. de*
Inſt. & Subſtit.

ad L. Si his legatum. 4. §. 1.

SUMMARIA.

Particula Tunc *deficiente conditione ante diem afficit, ut expectandus dies lapſus, nu.* 1.
Particula Tunc quid involvat. 2.

1 SI conditio deficiat ante diem, expectatur tamen
diei lapſus, propter particulam tunc, quæ extre-
mitatem temporis ſignificat; ideoque non obſtat *lib.* 10.
ff de V. O. & ibi Cujac. quæ hac particula deſtituitur.
2 Collige, particulam TUNC, So/ Alsdenn/ ejus
naturæ eſſe, ut extremitatem temporis ſignificet, &
præcedentia omnia completa eſſe velit. *Rudinger cent.*
1. *obſ.* 17. *Heig. p.* 1. *qu.* 26. *num.* 18. *Wehner. in obſ. vo-*
ce Alsdenn. *Beſold. in Theſ. Pract. lit. A. n.* 45. *in ead.*
voce Alsdenn.

ad L. Conditionibus. 5.

SUMMARIA.

Pupillus, ſervus & filiusfam. quatenus conditionem implere poſſint. num. 1.
Quid colligatur. 2.

1 PUpillus, ſervus, & filiusfam. poſſunt implere con-
2 ditionem, ſi ſcil. non alienationem bonorum con-
cernat. Colliguntur inde, actum, qui celebratur per pu-
pillum, tum demum eſſe nullum, quando eſt cauſa
immediata obligationis pupilli; quod hic non eſt, quia
etiam impleta conditione abſtinere poteſt. *Menoch.*
rem. 3. *Adip. poſſ. num.* 73.

ad L. Mutata. 6.

SUMMARIA.

Sub pœna monumentum exſtruere juſſus arbitratu alicujus, non incurrit pœnam, deficiente arbitratu. n. 1.
Quanti pretii hoc caſus monumentum exſtruendum. 2.
Non delinquere non facientem juſſa, quæ facere non potuit, hic probatur. 3.

1 SI ſub pœna juſſus fuerim monumentum extruere,
arbitratu tamen tuo; tu autem arbitratus non fue-
ris, non incurro pœnam, ſed ſolum teneor ad id,
qoanti monumentum ſecundum ſubſtantiam & digni-
tatem teſtatoris exſtrui deberet. *l.* 27 *in fin. h. t. Don.*
2 *l.* 8. *c.* 15. *poſt. lit. H.* Unde probatur, non delinquere
3 non facientem juſſa quæ facere non potuit. *Don. l.* 8.
c. 16. *Autor. ad L. un. num.* 5. *C. de his, quæ pœna num.*

ad L. Mutianæ. 7. pr.

SUMMARIA.

Conditione negative concepta, legatarius relicta petens, tenetur præſtare cautionem Mutianam. num. 1.
Quod non obtinet in contractibus. 2.

1 QUando conditio in non faciendo conſiſtit, quia
non poteſt impleri ante ultimum vitæ ſpiritum,
aut certe dici non poteſt, quod conditio fuerit imple-
ta, præſtanda eſt à legatario cautio Mutiana, quæ pro
2 implemento habetur, & in contractibus locum non
habet; nam in contractibus obligatio conditionalis ad
hæredem tranſmittitur, non vero legata conditionalia.
Hill. in Don. l. 18. *c.* 33. *lit. P. & S. Moller l.* 5 *Semeſtr. diſſ.* 40.

Digitized by Google

ad L. Cum fuerit. 15.

SI quid legatum pupillæ ſit ſub eonditione, *ſi in familia nupſerit*, & ſi jam ducta ſir, lieet noodum in cubiculum ſponſi venerit, impleta eſt condirio; Seeus ſi, poſtquam oupſerit: de quo *Menoch. l. 4. praſ. 147. per tot.*

ad L. Demonſtratio. 17.

SUMMARIA.

Demonſtratio falſa ſi de teſtatoris voluntate conſtet, non vitiat legatum. n. 1.
Exceptio. 2.
Cauſu conditionaliter concepta legatum vitiat. 3.
Falſa cauſu non perimit legatum. 3.
Limitatur in cauſu finali. 4.
Hæc in dubio non præſumitur. 5.
Limitatur. 6.
Cauſu finalis adjecta adſtringit legatarium ad modum implendum. 7.
Limitatur ſi adjecta in utilitatem legatarii. 8.
Legatum ſub modo quomodo concipiatur. 9.
Legatum modale quomodo differat à conditionali. 10. 11.

1 DEmooſtratio falſa, ſi modo conſtet de legato vel legatario, legatum non viriat. *Hic & §. 30. Inſt. de legat. Autor ad L. 4. num. 10. & l. 5. C. de hæred.*
2 *inſtit.* Excipitur, ſi res certo loco circumſeripta legetur. *l. 108. §. 10. de Leg. 1. l. 1. §. 7. de dote legata.* Cer-
3 te ſi eonditionaliter proferatur demonſtratio, nullum erit legatum, v. gr. ſi oegotia mea curavit §. *h. l. Do-*
4 *nell. l. 6. c. 19. & l. 8. c. 19. & l. 8. c. 14.* Molto mious falſa cauſa viriat legatum, ſeu ratio legandi ex præterito ſumpta. *Hic & l. 72. §. 6. h. t. §. 31 Inſt. de legat. Autor ad L. 1. n. fin. C. de falſa cauſ. adj.* Niſi appareat teſtatorem non fuiſſe legaturum, ſi eauſam ſciviſſet eſſe
5 falſam: nam tune daretor exeeptio doli *Donell. d. c. 14. poſt lit. G. & Carpz. p. 3. conſt. 9. def. 20. Autor ad*
6 *L. 1. num. 6. C. de Falſa cauſ. adj.* Er hæc cauſa, ſine qua alias non erat relicturus, JCtis vocatur eauſa fioalis, quæ tamen in dubio non præſomitur. *Carpz. d. l. & Klock. tom. 3. conſ. 109. num.* 19. niſi in futurum concepta. *Mant. l. 6. tit. 14. num.* 14. aot tertii ſavorem vel teſtatoris honorem reſpiciat. *l. 75. ad Trebell. & 71. pr. h. t.* Cauſa eriam legaro eohærens præſumitur finalis.
7 *Carpz. lib. 16. Reſp. 22. num. 6. & ſeq.* His enim caſibus legatum noo præſtatur, niſi modum implere pa-
8 ratus ſit legatarius *Carpz. t. 3. Juriſpr. conſt. 1. def. 20.* Sed ſi adjiciatur eauſa finalis, reſpiciens utilitatem legatarii, ſecus eſſe puto, v. gr. legaverat qois agnato certam pecuniam ad reluenda booa feudalia, & quidem tali eaſu, ubi nullo modo intererat teſtatoris; legatarius nolebat reluere, exiſtebat autem alius agnatus, qui reluere potuit, ſed legatarium non teneri reluere reſponſom.
9 In §. *ult.* agitur de modo, quaodo mibi relictum eſt aliquid, ut aliquid facerem, quia particula UT modum facit, licet addiderit modum cooditionis, v. g. Lego Cajo 100. ſub coodıtione, ot mihi mooumentum faciat. *Gomez. lib. 1. reſol. c. 12. n. 70. Mant. l. 10. t. 15. nu. 15. Barry l. 17. t. 2. n. 1. Autor ad L. 1. nu. 7. 9.*
10 *C. de his quæ ſub modo leg.* Et hoc modale legatum differt à eooditionali, quod modale etiam ante modum impletum peti poſſit. *l. 80. h. t. & l. 48. ff. de fideicomm.*
11 *libert.* Deiode modale legatum quia putum eſt, etiam ante modum impletivom transmittitur. *arg. l. 17. §. pen. ff. de manum. teſtam. Vid. Barry l. 13. t. 3. Menoch. l. 4. praſ. 145. Gom. d. c. 12. n. 70. Peregr. art. 11. num. 115. & Zaſ. ad h. t. n. fin. Autor ad d. L. 1. num. 9. 10. C. d. t.*

ad L. Non dubitandum. 20.

SUMMARIUM.

Conditiones turpes & jurisjurandi remittuntur.

COnditio turpis remittitur, ſicut etiam conditio Jurisjurandi, de quo *Donell. l. 8. c. 32. lit. G. & L.* Ubi quæritur, an io præteritom Jusjurandum conferri poſſit. *Vid. not. Dni. Autoris l. 8. n. 1. ff. de Cond. inſt.*

ad L. Quoties. 22.

SUMMARIA.

Conditio, ſi ooo nubas, *virgini adjecta, pro non Scripta habetur. n. 1.*
Secus, ſi viduæ adjecta. 2.

COnditio, *ſi non nubas*, remittitor virgini, ita ut conditio pro non ſcripta habeatur; quod reſtringitur ad virgioem, & in vidua locum non habet, cui hæc conditio non remittitur per *Auth. Cui relictum. C. de indict. viduit.* ſicut etiam deciſum refert. *Carpz. p. 2. dec. 156.*

ad L. Jure Civili. 24.

SUMMARIA.

Conditio ſi deficiat ex facto illius, in quo implenda pro impleta habetur. nu. 1.
Quod & procedit in contractibus. 2.
Quid ſi deficiat ex facto tertii. 3.

1 SI per eum cujus intereſt, conditiooem impleri, impeditur, implementum conditioois pro impleto habetor, tam in ultimis voluntatibus, quam in con-
2 tractibus. *Peregr. de fideicomm. art. 16. nu. 118. Vaſq. l. 3. controverſ. c. 93. nu. 17. Barry l. 17. tit. 6. nu. 15. Autor ad L. 1. n. 1. & 3. C. de inſtit. & ſubſtit.* ut ſi dare juſſus tibi 10. tu acceptare oolis. *Vid. tradita ad l. 31. h. t. & Dd. l. 161. ff. de Reg. Jur. & adc. Imputari. 41. de R. J. lib. 6.* Sed ſi facto tertii impediar, datur actio eontra
3 tertium, in ſubſidium reſtitotio *l. 23. §. 1. ad L. Aquil. l. 2. §. fin. ff. Si quis cautionib.*

ad L. Cum vir. 25.

SUMMARIUM.

Legatum uxori relictum, quaodoeonque liberos habebit, *præſtatur, ſi ex ducentis, non ſecundi mariti, matrimonio liberos ſuſceperit.*

CUm vir oxori legaverit, *quandocunque liberos habebit*, de liberis ex eodem matrimonio oatis videtor id iotelligeodum, ooo de illis, quos ex alio matrimonio poſtea ſuſcepit, ſed de communibus ex eodem matrimooio natis primo propter ordioatam charitatem, & affectionem, quam ad ſuos & oon alienos liberos habuiſſe ceoſetur, per *L. Cum acutiſſimi. 30. C. de fideicom.* Deinde quia hic ipſis filiis videtur legatum factum.

ad L. Hæc conditio. 29.

SUMMARIA.

Conditio poteſtativa ſtatim, quandocunque poteſt, impleri debet. n. 1.
Aliud in conditione inſtitutioni adjecta. 2.
Ratio differentia. 3.
Lex hæc de quibus conditionibus intelligatur. 4.

1 POteſtativa conditio debet impleri ſtatim, quandocunque poteſt, quia teſtator quam citiſſime fieri voluiſſe ceoſetur. *l. 5. ſupr. teſtam. quemadm. aper.* Sed

eooditio

2 conditio inſtitutioni adjecta quovis tempore etiam vi-
tæ ſupremo impleri poteſt *l. 4. & ſeqq. ff. de hered.*
Inſt. Rationem habet *Donell. l. 8 c. 33. lit. P.* quia hæ-
3 redi poteſt eſſe cauſa; cur conditionem trahat; legata-
tio non item. Deinde *hac lex* intelligenda de condi-
4 tione affirmativa, non negativa, item de ea, quæ im-
plenda eſt honorato ſcilicet legatario vel fideicom-
miſſario. *Marianus Socinus in repet. L. Si ita ſtipulatus. num. 151. de V. O. vol. 6.* ubi dicit, idem eſſe in ſtipula-
tionibus.

ad L. In teſtamento. 31.

SUMMARIA.

Conditio pendens ex facto duorum, ſi cauſa, non facto unius deficit, non habetur pro impleta. nu. 1.
Quid ſi facto unius deficiat. 2.
Legatum, conditione mixta vel poteſtativa per caſum deficiente, extinguitur. 3.
Secus ſi per hæredem vel per alium, in cujus perſonam conditio confertur. 4.
Adduuntur tres caſus excepti, ubi conditione poteſtativa per mortem deficiente, legata non exſtinguuntur. 5.
In quantitatibus jus accreſcendi locum non habere colligitur. 4.

1 STichus & Pamphila manumiſſi, & legati iis cen-
tum thaleri, ſi in nuptias coierint. Stichus mori-
tur ante apertas tabulas, & utraque conditione deſti-
2 tuitur. Sed ſi Pamphila velit nubere, Stichus nollet,
Pamphila ſuam partem obtinet, quia ſeparatam exhi-
3 buit; Sticho nihil debetur. Si conditio mixta vel po-
teſtativa per caſum deficit, relictum extinguitur, ſe-
cus, ſi per hæredem vel per alium, in cujus perſonam
4 conditio confertur. *Vid. Menoch l. 4. praſ. 183. nu. 25. & 40. Barry l. 17. t. 6. num. 16. Donell. l. 8. c. 34. lit. D. conf. Zæſ. h. t. nu. 30. & ſeqq. & Ferd. Vaſqu. part. 1. illuſtr. qu. cap. 93. num. 20. Sande l. 4. tit. 6. def. 2. Autor ad L. 1. n. 2. C. de Inſtit. & ſubſtit.* Excipit autem
5 *Donellus* tres caſus, ubi mors non facit deficere reli-
ctum 1. Si Stichum manumiſerit eo mortuo. *l. 54. §. 2. de leg. 1.* ſi ſcilicet ſola mors impedit. 2. legatum an-
nuum ſub conditione, ſi legatarius cum matre moria-
6 tur. *l. 30. §. pen. de leg. 3. l. 20. pr. de Ann. leg. 3.* Ma-
numiſſio ſub conditione, ſi Titio decem dederit, eo
mortuo *l. 20. §. 3. de ſtatu liberis. Donell. d. l.* Colli-
gunt etiam *ex hoc textu*, in quantitatibus ceſſare Jus
accreſcendi. *Vaſq. de Succ. Creat. §. 10. n. 145. & ſeq.*

ad L. Quamvis. 32.

ERror calculi ſine frande commiſſus non impedit implementum conditionis reddendarum rationum. Collige *ex textu*, rationes non videri redditas, niſi reliqua ſint illata. *Barry de Succ. l. 17. t. 20.* & probatum, debitores, quibus credidit, eo tempore fuiſſe idoneos. *l. 11. h. t.*

ad L. Falſa demonſtratio. 33.

SUMMARIA.

Falſa demonſtratio legatum non reddit inutile. n. 1. 2.
Augmentum dignitatis non vitiare legatum probatur. 3.
Res legata, ſi teſtatoris erit tempore mortis, non reperta nullo modo debetur. 4.
Quid ſi ſic duæ res legatæ, & una reperiatur. 5.

1 FAlſa demonſtratio non nocet legatario, de quo
alibi. *Autor ad L. 6. n. 3. Si cert. pet. & ad L. 8. num. 3. C. de Subſtitut.* Ideoque ſi poſſim probare, de
me ſenſiſſe teſtatorem, legatum ad me pertinebit, li-
2 cet demonſtratio mihi non conveniat. Sic etiam, ſi
demonſtratio tempore teſtamenti vera fuit, ſed tem-
pore mortis illa falſa, non nocet legatario, per §. 2.
3 Unde probant, augmentum dignitatis non adimere le-
gatum. *Autor ad L. 16. num. 3 C. de Teſtam.* Sic nota-
4 rius Doctor creatus non deſinit eſſe Notarius. *Berlich. p. 1. dec. 27.* Si etiam legaverit mihi rem, ſi ſua erit
tempore mortis, ea autem non reperiatur, nec æſtima-
5 tio debebitur §. *pen.* Et ſi duo ſervi legati mihi ſint, ſi
teſtatoris erunt tempore mortis, vel unus reperiatur in
bonis teſtatoris, ille vindicari poteſt §. *ult.*

ad L. Pupillus. 36. §. 1.

SUMMARIA.

Subſtitutus non poteſt prius petere, quam primo loco poſitus potuiſſet. num. 1.
Quid hinc colligatur. 2.
Hæres non poteſt prius conveniri, quam defunctus potuiſſet. 3.

1 TEſtator legat Titio prædium, quod reſtituere de-
bet filio teſtatoris, ſi annum 14. ætatis comple-
verit; Si autem interea moriatur filius, ei ſubſtituit
Mevium. Legatarius moritur, ſimiliter etiam filius,
annum 14. ingreſſus, quæritur, an Mevius ſtatim age-
re poſſit ad legatum prædium? Neg. Sed hæredes Ti-
tii tamdiu retinent, donec annus 14. fuerit completus,
quia ipſe filius, qui magis dilectus, non potuit ante
id tempus legatum petere, multo minus ejus ſubſti-
tutus. Colligitur ergo, quod non ſit veriſimile, quod
2 teſtator plus dilexerit ſubſtitutum, quam primo loco
poſitum. *Carpz. p. 3. conſt. 8. def. 9. in fin.* & non poteſt
3 prius conveniri hæres, quam defunctus potuiſſet.
Tiraq. in tr. Le mort. part. 2. declar. 9. n. 4. Menoch. l. 4. præſ. 108. num. 4. & præſ. 189. num. 138. Et abſur-
dum videtur, ut minus dilectus ſit melioris conditio-
nis, quam magis dilectus. *Mant. l. 6. conject. t. 11. n. 13. & l. 8. t. 18. num. 26. Fuſarius de ſubſt. qu. 468. n. 15. Ceph. lib. 3. conſ. 433. num. 43.* qui tamen *lib. 3. conſ. 449. num. 26. & lib. 4. conſ. 517. num. 79.* limitat re-
gulam hanc, quod non habeat locum in odioſis.

ad L. Si quis. 37.

MAteria de manumiſſione ſervi, in praxi hodie parum habet utilitatis. Sed pugnam inter *hanc l. & l. 31. de leg. 2.* vide dicentem apud *Donell. l. 8. c. 16. prope finem.*

ad L. Si ita. 38.

SUMMARIA.

Legatum in epiſtola relictum, ad quod teſtator in teſtamento ſe retulit, valet. n. 1.
An per comparationem literarum hæc epiſtola ſatis probari poſſit. 2.

1 SI Teſtator in teſtamento ſe referat ad Epiſtolam,
valebit legatum in Epiſtola relictum, quia in te-
ſtamento videtur relictum, per relationem ad Epiſto-
lam. *Autor ad L. 14. num. 8. C. de Teſtam.* Epiſtola au-
tem illa, an, quod ſit teſtatoris, comparatione lite-
2 rarum probari poſſit, diſputant. vid. *Alex. vol. 7. conſ. 114. n. 5. & vol. 2. conſ. 26. num. 30.* conf. *Donell. l. 8. c. 14. circa princ.* Tutius eſt dicere, non ſufficere pro-
bationem per comparationem literarum, quia fallax eſt
probatio, *Autor ad L. 20. num. 4. C. de Fide Inſtrum.*
ſed ſi duobus præſentibus illam epiſtolam ſcripſiſſet, vel
ſcripturam in judicio, Eccleſia, vel monaſterio depo-
ſuiſſet, de quo prolixe egit *Hipp. Rimminaldus lib. 4. conſ. 439. n. 24. & multis ſeqq.*

ad L. Quæ conditio. 39. pr.

COnditio adjecta omnibus gradibus, ab omnibus hæredibus eſt implenda, etiam ſubſtitutis,

ſed

ſed diſerte uni tantum gradoi impoſita, hoc tantum
implenda. *Menoch. l. 4. præſ. 178. Mantic. l. 10. t. 6. nu.
2. & ſ. Barry l. 17. t. 4. Vid. not. Dni Autoris ſupr. ad l.
73. num. 1. ff. de heredib. inſtit.*

ad L. Qui diebus. 40.

SUMMARIA.

Tempus impedimenti non currit in termino. num. 1.
Appellatione expenſarum à legatario reſtituendarum, non continetur pretium rei legatæ. 2.
Legatum ſub modo peti poteſt, interveniente cautione de modo implendo 3.
De verbis, quæ modum inferunt, remiſſive. 4.
Actio competit etiam tertio, in cujus utilitatem modus appoſitus eſt. 3.

1 TEmpus impedimenti non currit io termino, *hic & l. 1. §. fin. C. de annal. except.* vid *Dd all. ap.
Barb. l. 9. c. 12 ax. 2.* Appellatione expenſarum à lega-
tario reſtituendarum pretium rei legatæ non contioe-
tur, quod habetur in §. 1. *h. l.* Cui aliquid legatum
ſub modo, petere quidem poteſt legatum, ſed cau-
3 tionem præſtare debebit, de modo implendo. *Don. l.
8 c. 17. lit. A.* Bart. hic agit de verbis, quæ modum
4 ioferunt, quamvis interdum conditio pro modo, vel
5 modus pro conditione ponatur. *Gratus lib. 2. conſ. 102.
num. 27. Autor ad L. 1. n. 4. ſ. C. de his quæ ſub modo.*
Imo etiam tertio, in cujus utilitatem modus appoſitus
eſt, datur actio *l. 2. C. de his, quæ ſub modo.*

ad L. Plutius. 43.

SUMMARIA.

Sciſſo legato ipſo jure in partes, ſcinditur & conditio pro rata. nu. 1.
Quid in legato per Falcid. minuto. 2.

1 SI legatum ſcinditur ipſo jore in partes, v. gr. per
bonorum poſſeſſionem contra tabulas Patroni, ut
hic, vel per querelam inofficioſi, per *L. Circa 24. ff.*
2 *de inoff. teſtam.* tonc etiam id, quod conditionis im-
pleodæ cauſa dari debet, pro rata ſcinditur, & ſi indi-
viduum ſit, per æſtimationem dividitur. *L. Cum filius.
76. pr. de legat. 2.* Secus ſi oon ipſo jure, ſed per le-
gem Falcidiam quæ non minuit legata ipſo jure ſed tan-
tum ope exceptionis, ideo dandum cauſa conditionis
implendæ, noo minuitur, oec pro parte defalcati le-
gati reperitur, ſi ſcilicet legatarius malit partem legati
habere, ſecus, ſi malit reſtituere, qoia tuoc etiam
datum repetere poteſt. Sic etiam minuitur dandom
conditioois implendæ cauſa, quando legatarios noo
poteſt ſolidum capere, ut olim orbi, hodie filii natura-
les. *vid. Caballinus in tr. de divid. & indiv. p. 2. num.
40. Donell. l. 8. c. 33. poſt lit. M.*

ad L. Qui hæredi. 44.

SUMMARIA.

Juſſus dare ſervo, non implet, ſi Domino det, & e diverſo. num. 1.
Facti quæ ſunt, ad Dominum non tranſeunt. 2.
Juſſus dare heredibus, ſi ipſe ſit heres, ſuam partem detrahit. 3.
Conditio implenda eſt in forma ſpecifica. 4.
Limitatur. 5.

1 QUi conditionis impleodæ cauſa debet dare ſer-
vo, ooo ſatisfacit, ſi dederit Domioo, nec
contra; nam quod ad illam cauſam, poſſet ſervus eſſe
ſtatu liber. *vid. Caſpar. Caball. in tr. de div. & indiv. in
2 pr. n. 12.* Et in iis, quæ ſunt facti, ut hic, dare, noo
eſt eadem ratio Domini & ſervi. *Fort. Garcias in rep. L.
Gallus 29. §. & quid ſi tantum. nu. 178. ff. de liber. &
3 poſth.* Si mihi legatus fundus, ſi hæredibus dederim 10.
& ergo ipſe ſim hæres, deduco meam partem. *§. ult. h.
4 l. Ceph. conſ. 337. num 2. & 22.* Unde notetur, condi-
tionem implendam eſſe io forma ſpecifica. *Donell. l 8.
5 c. 33. L. Mevius 55. h. l. Rimnaldus l. 2. conſ. 117. nu. 9.
Autor ad L. 2. nu. 4. C. de Contrah. & comm. ſtip.* Sed
limitatur regula, niſi ex diſpoſitione legis aliud infera-
tur. *Berous vol. 2. conſ. 115. num. 19.*

ad L. Julianus. 45.

SUMMARIA.

Dare juſſus, an ſi per acceptilationem ſe liberaverit, conditionem impleverit. num. 1. & 2.
Conditionem per compenſationem impleri poſſe, colligitur. 3.

1 COnditio formaliter implenda. Sed qoid ſi lega-
tum relictum, ſi decem hæredi dederim, ille
mihi ſtipulanti per acceptilationem remittat debitum,
anne implevi conditionem? Videtur quod noo, quia
aliud eſt dare, ſcilicet accipientis facere, aliud vero
2 per acceptilationem, liberari. Sed aff. quia per hære-
dem ſtat, quo minus impleatur conditio. Sed dices,
potuiſſe me offerre, vel judicialiter depooere, non fe-
ci quoó potui, & quia per acceptilationem ſum libe-
ratus, ergo ab hærede remiſſionem petii. Poteſt acce-
dere alia ratio, quod hoc æquipolleat & ſurrogetur.
3 Unde colligunt, compenſitione uti eum quoque poſſe,
cui conditio dandi incumbit. *hic & l. 20. §. 2. de ſtatu
liberis. Franzk lib. 2. reſ. 17. n. 12. Chriſtinæus vol. 3.
dec. 38. n. 5. Lauterbach. de compenſ. §. 1. n. 3.*

ad L. Si in diem. 46.

SUMMARIA.

Tempus conditionis dandi, non incipit currere, niſi poſt aditam hereditatem. n. 1.
Quid hinc probetur de curſu temporis compromiſſi. 2.

1 SI intra certum tempus dare juſſus ſim hæredi, vel
aliud quid præſtare, illud tempus non currit; niſi
poſt aditam hæredttatem: nam antea non eſt, cui ſol-
2 vat. Unde ſolent probare, tempus compromiſſi oon
currere, niſi conſtituto arbitrio.

ad L. Mævius, 55.

SUMMARIUM.

Conditio dandi impleri debet, licet non habeat effectum.

QUi dare juſſus eſt incapaci, poteſt ipſo facto im-
plere conditionem, licet oummos oon faciat
accipientis. *Autor ad L. 2. nu. 4 C. de contr. & comm.
ſtip.* Nam conditio debet impleri in forma ſpecifica. Et
ſufficit conditionem de facto impleri, licet oon habeat
effectum. *Cephal. l. 3. conſ 312. num. 132.* Et verba in
conditiooe poſita, debent proprie intelligi. *Berous
l. 2. conſ. 215. n. 2. & 19.*

ad L. Cui fundus. 56.

SUMMARIA.

Legatarius unius rei ſolus decem dare juſſus, non implet, ſi dimidium det, ſecus ſi cum alio. nu. 1.
Conditio dandi legatario adſcripta non ſcinditur in partes, plures heredibus legatario ſuccedentibus. 2.
Secus ſi duobus legatariis adſcripta. 3.
Utriuſque ratio ſuppeditatur. 4. 5.
Omnem conditionem uni impoſitam individuam eſſe colligitur. 6.

1 PRoponoootur hic duo caſus; primos eſt, ſi legans
fundus Titio, ſi decem mihi dederit; ſecundus,

ſi 2

ſi à me & te decem danda. Priori caſu non ſufficit, ſi
mihi quinque det; ſecundo caſu poteſt Titius partem
ſolvere, ut conſequatur partem legari, ſi quotam ſuam
2 integram ſolvat, deque *Caball. in tr. de divid. & in-*
div. p. 2. num. 389. Conditio dandi legatario adſcripta,
3 non ſcinditur in partes, licet eidem plures ſuccesſerint
4 hæredes; ſed ſi ſtatim duobus legatariis una res legata
ſit, ſcindi poteſt conditio dandi. Prioris ratio eſt,
quia obligatio ex perſona hæredum non mutatur *hic &*
l. 2. §. 2. ff. de V. O. Donell. l. 8. c. 18. lit. C. & c. 33. poſt
lit. M. *Tiraq. de retrah. convent. §. 1. Gl. 6. num. 30. P.*
Barb. in L. Si mora. 10. num. 77. ff. ſolut. matr. Barry de
5 *Succeſſ. lib. 17. tit. 7. num. 1.* Ratio poſterioris, quia
conditio dandi ſua natura dividua, & pluribus ad-
ſcripta, videtur actu diviſa *Petr. Greg. l. 42. n. 44.*
Gom. t. 1. c. 12. num. 33. Autor ad L. 6. n. 3. C. d. con-
6 *dition. inſert.* Colligunt etiam, quod omnis conditio
uni impoſita, ſit individua. *Fach. l. 1. c. 96.*

ad L. Intercedit. 59.

LEgatario mortuo conditione pendente extinguitur legatum, quia conditio cum exiſtit non reperit ſubjectum habile.

ad L. In facto conſiſtentes. 62. §. 1.

SUMMARIA.

Fiſcus ſuccedens in alterius locum, non utitur ſuo privilegio, ſed jure authoris. n. 1.
Exempla. 2. 3.

1 FIſcus iisdem conditionibus uti debet, quibus
2 ipſe, à quo ad illum res pervenit. Quod notan-
dum, fiſcum non gaudere privilegio ſuo quando in al-
terius locum ſuccedit, ſed authoris jure. *Autor in C. t.*
de dilat. ad L. penult. num. 2. Ideoque nec habebit pri-
3 vilegium aliquod, nec hypothecam per ſe. Et ideo ſi
ob onera publica ſim obligatus, fiſcus autem contra
meum debitorem experiatur, quod etiam facere po-
teſt, non utitur contra eum ſuo privilegio, ſed agit ex
jure meo, quod mihi contra meum debitorem com-
petit. *Dn. Mev. p. 4. dec. 348.*

ad L. Si hoc. 62. cum 2. ll. ſeqq.

SUMMARIA.

Conditio dandi adjecta perſona, cujus habilitas ad certam quantitatem lege reſtricta, ſi amplius quid legatum, impletur, ſi tantum detur, quantum detracta quantitate lege definita, reliquum. n. 1.
Conditio ſi non nupſerit, appoſita Legato, pro non adjecta habetur. 2. 5.
Limitatur. 3. 4.
Quid hodie obtineat. 6.
Quid de Jure Canonico. 7.

1 QVod *in pr.* dictum, eſt declaratio *legis* 125. *h. t.*
In §. 1. notetur, quod perſona, quæ non po-
teſt ſolidum capere ex lege vel ſtatuto, ſi amplius quid
legatum ſit ſub conditione dandi non videtur capere
amplius, ſi tantum conditionis implendæ gratia dedit,
quantum ultra ſuam & ſibi præſcriptam quantitatem
quid cepit. Vel tantum quis videtur capere, quan-
tum ſibi remanet deducto eo, quod conditionis im-
plendæ cauſa dedit; quæ textum ut ſingularem notat
2 *Romanus ſing.* 248. Hæc conditio, ſi non nupſerit le-
gato adjecta, ſpernitur, veluti contraria procreationi
liberorum, & Reip. utilitati *Mantic. l. 11. t. 19. in pr.*
3 Sed ſi conditio ad certas perſonas reſtricta ſit, ſi huic
vel illi non nupſerit, valet conditio *l. 63. h. t. Mantic.*
4 *d. l. num. 9.* Item ſi à liberis impuberibus non nubat,
nam tunc nuptiæ non abſolute, ſed quamdiu liberi im-
puberes erunt, prohibitæ cenſentur. *d. §. ult. l. 62.*
vid. *Alciatum lib. 7. parergon. c. 2.* Sic etiam ſi condi-
tio hæc ad certum locum reſtricta, non improbatur,
5 v. gr. Si Aritiæ non nupſerit, niſi in fraudem legis
facta, dum alibi nuptias non facile eſſet inventura.
6 *l. 64. §. 1. h. t.* Hodie iſta conditio, ſi non nupſerit,
in primis nuptiis improbata, in ſecundis admiſſa, per
auth. cui relictum C. de indict. viduitat. Mantic. d. l. nu.
2. Covarr. de matrim. part. 2. c. 3. §. 9. nu. 14. Peregr.
de fideicom. art. 11. num. 118. Barry l. 17. t. 15. Donell.
l. 8. c. 32. lit. H. & ſeq. Menoch. l. 4. praeſ. 187. Autor ad
L. un num. 11. C. de indictu viduit. Sed jure Can. his
legibus derogatum, ne ullo modo libertas matrimonii
impediatur; ſtatuit *Cephal. conſ. 319. num. 24. & Euge-*
nius conſ. 18. num. 44. quod non omnino conceden-
dum.

ad L. Si ita. 69.

SI legatus Titio fundus, *ſi volet.* Titio mortuo antequam voluntatem declararet, non transmittitur legatum. *Don. l. 8. c. 15. poſt lit. B. & l. 8. c. 32. lit. B.*

ad L. Titio centum. 71. pr.

SUMMARIA.

Modus reſpiciens ipſius legatarii utilitatem, habetur pro cauſa impulſiva, & non ſtringit legatarium. nu. 1.
Reſpiciens utilitatem tertii, habetur pro cauſa finali, & & ſtringit. 2.
Conditio, ſi certam perſonam duxerit uxorem, implenda eſt. 3.
Negatio hoc caſu concepta, pro non adjecta habetur. 4.
Conditio vel modus, per quem jus libertatis infringitur, pro non ſcripto habetur. 5.
Limitatur. 6.
Legatum dotis ſemper annexam habet conditionem nuptiarum. 7.
Quod limitatur, ſi pater filiæ non reliquit legitimam. 8.
Dos ex feudo à fratre promiſſa, mortua ſorore innupta, non debetur. 9.
Non poteſt teſtamentum paternum impugnari à liberis, qui vivente patre acceperunt legitimam. 11.

1 MOdus reſpiciens legatarii ipſius utilitatem, ſc.
ut is ſibi fundum emeret, habetur pro cauſa tan-
2 tum impulſiva, nec tenetur legatarius ad cautionem
præſtandam; ſecus ſi utilitatem tertii reſpiciat, nam
tunc habetur pro cauſa finali, & onus impoſitum reſpi-
ciens merum favorem onerati, non arctat eum. vid.
Cornens in Auth. Sacramenta. n. 37. C. Si adverſ. con-
dit. Autor ad L. 1. num. 6. C. de his, quæ ſub modo.
3 In §. 1. dicitur, poſſe legari Titio, ſi Aretuſen du-
xerit, quod ſi non fecerit, amittit lucrum, ſed aliud,
ſi damnum infligatur, ſi nupſerit. *Cephal. l. 3. conſ.*
4 *319. num. 7. & num. 26. & ſeqq.* ubi & prius jure Can.
5 ſublatum putat. Conditio vel modus, per quem liber-
tas infringitur, v. gr. ne recedat à meo monumento,
vel perpetuum ibi habeat domicilium, pro non ſcripto
habetur; ſecus eſt in libertis. *§. 2. h. l.* conf. *l. 2. ff.*
6 *de liber. hom. exhib.* Prius limitatur, niſi conditio ad-
dita in favorem liberorum teſtatoris. *Gomez. tom. 1. re-*
7 *ſol. c. 12. nu. 79. Barry l. 17. t. 19.* Ex §. 3. inferunt, licet
promiſſio vel legatum dotis ſemper annexam conditio-
nem nuptiarum habeat, per *l. 4. §. 2. de pactis. l. ple-*
8 *rumque 10. Si ante de jure dotium. Carpz. p. 3. Juriſpr.*
c. 13. d. 25. Id tamen locum non habet, quando pater
non reliquit filiæ legitimam, tunc enim dos in lo-
cum legitimæ tranſit, & nuptiis licet non ſecutis de-
betur, & filia transmittit ad hæredes ſuos. *Bart. hic*
num. 4. Caſtr. num. 8. Cravetta conſ. 84. num. 5 Rauch-
bar. p. 1. q. 38. n. 34. & ſeq. Noalis de transm. caſu 17.
n. 24. Mantica de conject. ult. vol. l. 4. t. 3. n. 25 & lib.
9 *11. t. 18. nu 12. Clarus in §. Teſtamentum. qu 83. nu 12.*
Sed ſi ex feudo à fratre promiſſa dos, mortua ſorore
innupta,

Digitized by Google

innupta, dos non debetur. Dd. hic & *Hartm. Piſt. lib. 2. dec. 37 num. 25. Roſenthal. t 7. concl. 47. num. 9.*
10 Tranſmiſſibile eſt etiam legatum dotis, quando in alia periodo nuptiarum ſit mentio. Ex *hoc* §. probat etiam
11 *Carpz. p. 3. Juriſpr. Conſt. 9. def.* 10. non poſſe teſtamentum paternum impugnari à liberis, qui vivente patre acceperunt legitimam aut dotem.

ad L. Cum tale legatum. 72.

SUMMARIA.

Conditio ſi arbitratu Titii nupſeris, non recte apponitur. num. 1.
Quod & verum eſt in vidua. 3.
Prohibitio hujus conditionis extenditur ad contractus inter vivos. 2.
Conditio de nova religione amplectenda rejicitur. 4.
Ceſſante cauſa impulſiva legati, non ceſſat legatum. 5.
Secus in cauſa finali. 6.
Cauſa finalis in dubio non præſumitur. 7.
Limitatur. 8.
Conditio de ſolvendo debito, legato libertatis adjecta, ſi non debetur, pro impoſſibili judicatur. 9.
Quod ſi debeatur & ipſe teſtator ſolverit. 10.

1 Licet non ſit prohibita conditio, ſi nupſerit adhibito conſilio Titii, ſecus tamen, ſi arbitratu Titii jubeatur nubere. *Caſtrenſ. conſ.* 301. *num.* 1. Conditio nubendi arbitratu Titii rejicitur à legato, ratio eſt, quia qui tenetur conſenſum vel licentiam alicujus petere, tenetur ſequi, atque ita matrimonii libertas impedietur. Et licet nonnulli excipiant prudentiale judicium, hæc tamen acceptio diſplicet *Molina de primogen. l. 2. c. 13. n. 35. & Sanchez de matrimonio l. 1. dec.*
2 54. *num.* 19. Collige, hanc conditionem legibus improbari etiam in contractibus inter vivos & reverſalibus, ut reſponſum in Facultate. Et idem verum eſt in
3 vidua, ut vult *Sanchez d. l.* quia jus novum non eſt extendendum. Eadem ratio in conditione, de nova &
4 mihi falſa viſa religione amplectenda. *Carpz. p. 1. dec. 89. §. Falſam.* 6. Ceſſante cauſa impulſiva legati, non
5 ceſſat legatum, *Autor ad L. 1. num. 9. C. de Pactis.* quia ratio legandi legato non cohæret, hoc eſt, quia legati vis & ſubſtantia ex ipſa teſtatoris voluntate dependet, & ſic ſine cauſa ſubſiſtere poteſt. *Carpz. p. 3.*
6 *c. 9. de* 20. Sed cauſa finali ceſſante, ceſſat etiam ipſa diſpoſitio, per *hunc* §. *Et Autor ad. L. 25. 5. C. de Tranſact. Et ad L. 1. num. 5. C. de falſa cauſa adj.* cauſa finalis autem eſt, quando teſtator alias legaturus non
7 fuiſſet, & hoc probetur. Sane in dubio præſumitur potius cauſa impulſiva quam finalis. *Mantic. de conject.*
8 *ult. vol. lib. 6. tit. 14. nu. 15. Carpz. d. l. in fin.* Sed quando cauſa reſpicit honorem teſtatoris, videtur finalis. *Mantica d. l. num.* 14. Idem in cauſa ſanguinis. *L. Si Pater tuus. 4. C. de hered. inſtit. Mant. n. 17. §. pen.*
9 *Autor ad d. L. 4. num. 3. C. d. t.* Conditio hæc, liber erit, ſi quod Titio debeo, ſolverit; ſi nihil debeo, eſt conditio impoſſibilis, ſi debeo, ſed ipſe ſolvo, deſi-
10 cit conditio, & ſic etiam legatum; ut recte contra *Gothof. Hill. in Don. l. 8. c. 30. lit. F.*

ad L. Mulieri. 74.

SUMMARIA.

Conditio adjecta Titio & mulieri, ſi hæc non nuberet, huic remittitur. num. 1.
An ſi Titius repudiat ſuam partem, hanc acquirat mulier jure accreſcendi. 2.

1 Conjunctim fuerat legatus uſusfructus Titio & mulieri, ſi hæc non nuberet, huic remittitur conditio, ceu reſpectu illius perſonæ, turpis. *Berous l.*
2 2. *conſ. 64. nu.* 42. & ſic admittitur pro patre. Sed ſi Titius repudiet legatum, mulier jure accreſcendi non habebit totum uſumfructum, ſed ceſſat hic Jus accreſcendi inter conjunctos re & verbis, quia mulier admittitur jure ſpeciali, non ex judicio defuncti. *Cujac. in h. l. tom. 4. p. 705. & ſeq. Duaren. l. 2. de Jure accreſc. c. ult. Vaſq. de Succeſſ. creat. §. 10. nu. 130. Alph. collect.*
3 246. Secus autem eſt, ſi quis habeat rem jure ſpeciali, ſed ex judicio tamen teſtatoris, *Ceph. l. 1. conſ. 60. nu.* 9. Aliter *de hac lege* ſentit *Fachin. l. 4. c. 99.*

ad L. Dies incertus. 75.

SUMMARIA.

Dies incertus in teſtamento conditionem facit. n. 1.
Quod tamen diſtincte aſſerendum. 2. 3.
Quo caſu legatum ſub incerto die ut purum tranſmittatur ad heredes. 3. 4.

1 Dies incertus conditionem in teſtamento facit. *hic & l. 1. §. 1. h. t. Don. & ibi Hillig. l. 8. c. 31. lit. F. Gomez. tom. 2. reſol. c. 5. n. 9. Mant. l. 11. t. 20. n. 3. & Fuſar. qu. 488. nu. 2. & ſeqq. Autor ad L. un. nu.*
2 37. *C. de Caduc. tollend.* Notandum tamen, diem incertum duplici modo poſſe adjungi legato 1. ab initio, ita ut legatum & dies uno contextu & verborum comple-
3 xu contineantur. v. gr. Titio, quando 12. annorum erit, lego 100. & tunc eſt conditionale legatum, quod pendente die non tranſmittitur, aut dies adjicitur non legato ipſi, ſed ſolutioni, v. gr. lego Titio centum, quæ præſtari volo; cum erit 42. annorum, & hoc eſt purum & tranſmittitur. *l. 26. §. 1. ff. Quando dies legat.*
4 Et ſic quando uxor marito uſumfructum omnium bonorum legaſſet, & v. g. fratrem hæredem inſtituit, & hæredem jubeat mihi 100. ſolvere, ſed non aliter nec prius, quam ſi hæreditatem finito uſufructu adierit, me mortuo pendente die legatum tranſmitti in hæredem, deciſum, teſtatur *Sande l. 4. t. 4. dec. 7.*

ad L. Fideicommiſſum. 76.

SUMMARIUM.

Conditio, ſi ſine liberis deceſſerit, *ad quos liberos pertineat.*

Conditio, *ſi ſine liberis deceſſerit*, non complectitur liberos adoptatos vel arrogatos, ſed eos tantum, qui ſunt naturales & legitimi. *Gail. l. 2. obſ. 136. n. 13. Dec. conſ. 399. Mant. l. 11. t. 8. n. 23. Barry l. 17. t. 12. nu. 2. Menoch. l. 4. præſ. 82. & conſ. 625. num. 48. Autor ad L. 6. num. 10. C. de Inſtit. & ſubſtit. Et ad L. 1. num. 3. C. de Condit inſertis.*

ad L. Avia. 77.

SUMMARIA.

Conditio appoſita inſtitutioni hæredis, pro parte, cenſetur repetita in legato, etiam codicillis relicto. nu. 1.
Ratio ſuppeditatur. 2.

1 Conditio appoſita inſtitutioni hæredis pro parte, appoſita etiam videtur legato, licet in Codicillis relicto. *hic & l. 70. ſupr. h. t. & l. 18. pr. ſupr. de condit.*
2 *inſtit.* quia videtur utroque loco eodem modo affectus teſtator. *Donell. l. 8. c. 31. & ibi Hillig. lit. H. Menoch. l. 4. præſumpt. 179. Cephal. conſ. 379. n. 4* Quamvis videri poſſit, verba (*hoc amplius*) hoc inferre, de quo *Cujac. l. 8. obſ. 36.*

ad L. Hæres meus. 79.

SUMMARIA.

Legatum ſub die qui non poteſt non exiſtere vivente legatario, purum eſt. n. 1.
Secus ſi dubitetur, an exiſtat vivente legatario. 2.
Exempla. 3. 4.

Hæres

1 HÆres meus cum Titius morietur, ſolvat ei de-
cem, non eſt conditio, quia certum eſt, lega-
tarium aliquando moriturum, & momentum mortis
vitæ annumeratur. *Donell. d. c. 31. & ibi Hillig. lit. C.*
2 Sed quando ſub die certo quidem, ſed incerto, an
vivente legatario extiterit, conditionale eſt legatum,
3 v. g. ſi hæres moriatur, lego Titio mille, Titio ante
hæredem mortuo intercidit legatum. *h. l. §. 1. & 2. h.
t. Autor ad L. 9. numer. 1. C. de hered inſt.* Sic quando
4 poſt uſufructuariæ mortem Titiæ legata eſſent 100.
& Titia præmortua eſſet uſufructuariæ, inutile eſſet
legatum ut judicatum refert *Sande l. 4. tit. 4. def. 13.*

ad L. Julius Paulus. 81.

SVMMARIA.

Libertas relicta Sticho cum contubernali ſub conditione reddendarum rationum, an debeatur, ſi Stichus decedat non redditis rationibus. n. 1.
Reſpondetur cum diſtinctione. 2.
Quod ſi certa quantitas huic legato adjecta, an contubernali tota præſtanda. 3.

1 STichus, ſi rationes reddiderit cum contubernali. ſc.
uxore ſua, liber eſto, ejuſque hæres 10. dato; ſed
nondum redditis rationibus deceſſit. Diſtinguitur
2 utrum Pariator ſit, i. e. quando accepta & expenſa ſunt
paria, quod tunc ipſo jure utrique competat libertas;
an vero Reliquator, & tunc decedente prius Sticho,
ex æquitate uxori ſuccurretur. vid. *Cujac. ad h. l. tom.
1. p. 776. Autor ad L. ult. n. fin. C. de Teſtam. manu-*
3 *miſſ.* Hoc tamen caſu non totum legatum jure adcreſ-
cendi, ſed ſuam tantum partem habebit. *Vaſq. de ſucc.
creat. §. 10. n. 145.*

ad L. Lucius. 83.

SUMMARIA.

Filius ſub conditione probandi filiationem inſtitui non poteſt. n. 1.
Filiationem non plene probari poſſe, an recte ex h. l. *colligatur. 2.*
Ratio cur probatio filiationis non eſt conditio poteſtativa. 3.

1 FIlius non poteſt inſtitui ſub hac conditione, ſi fi-
lium ſe eſſe probare poſſit, quia non eſt poteſta-
tiva conditio, ſub qua ſola inſtitui poteſt filius. *Carpz.
p. 3. c. 9. def.* 18. Vulgo probant ex *h. l.* Filiationem non
2 poſſe plene probari. *Maſcard. concl. 788. nu. 5. Crotus
in repet. l. ſciendum, n. 12. de V. O.* Sed hoc recte re-
3 probat *Menoch. l. 2. A. Q. cap. 89. nu. 7.* quia ideo non
eſt poteſtativa, quia probatio fieri debet per teſtes &
judici, cujus in arbitrio eſt, ſit ne plena probatio
vel minus. *Hill. ad Donell. l. 6. tit. lit. D. & Vaſq. l. 1.
Illuſtr. controverſ. cap. 48. num. 17.*

ad L. Illis libertis. 84.

SVMMARIA.

Legatum annuum ſub conditione commorationis relictum, non extinguitur morte ipſius, cum quo commoratio injuncta. n. 1.
Limitatur. 2. 3.
Quid hic in dubio præſumendum. 4.

1 LEgatum annuum vel alimentorum ſub conditione,
ſi cum matre aut filiis morabitur, morte filii non
tollitur. *hic & l. 30. §. pen. ſupr. de leg. 3. Don. l. 8. c.*
2 *34. lit. G.* Sed hic additur limitatio, niſi teſtator prop-
ter filii utilitatem hic, qui cum eo morati fuerint ali-
menta præſtare voluiſſet, nam contra voluntatem de-
3 functi petentes audiri non debent. Et ſic ſi commora-
tio injungitur favore illius, cum quo debet habitare,
tunc mortuis filiis, vel aliter deficiente per caſum con-
ditione deficit etiam legatum. *Dec. conſ. 601. nu. 1* ubi
4 & in dubio præſumendum eſſe dicit. *num. 2. & conſ.
526. nu. 4. Ruinus vol. 2. conſ. 46. nu. 4. Surd. de alim.
tit. 5. q. 5. 12. & ſeq.*

ad L. Titia. 85.

VErba, *cum petierint*, nec conditionem indu-
cunt, nec dilationem. *Donell. l. 8 c. 31. poſt. lit. B.*

ad L. Quod traditum. 87.

SUMMARIA.

In inſtitutionibus attenditur ex pluribus iſta conditio, quæ prior extitit. n. 1.
Aliud in legatis, aliud etiam in libertatibus. 2.

1 QUando hæredi plures conditiones in diverſis te-
ſtamenti partibus non conjunctim nec disjun-
ctim præſcribuntur, conditio quæ prior extitit, oc-
2 cupabit inſtitutionem. Aliud in legatis, ubi ſpectatur
noviſſima conditio in libertatibus, leviſſima. *Wiſſen-
bach. d. 57. th. 9.*

ad L. Non ad ea. 89.

SVMMARIA.

Si idem legatum repetitur, non mutantur ſubjecta, ſed qualitates n. 1.
Hoc caſu noviſſima qualitas ſpectatur. 2.
Quid obtineat, ſi ex intervallo ſit repetitio. 3.

1 QUando idem eſt legatum, quod repetitur,
idem eſt hæres, à quo legatur, & idem legata-
rius, cui legatur, ſed diverſæ qualitates aut conditio-
nes vel modi, quo caſu noviſſimam ſequimur volun-
tatem, v. gr. ſi prius pure legatum, poſtea ſub condi-
tione, vel contra ſemper noviſſimam voluntatem ſequi-
2 mur. *Mantic. de conject. l. 10. t. 60. nu. 30. & 31.* ubi
contra *Decium* diſputat, ſcil. ſi ex intervallo fiat repe-
3 titio, non in continenti, nemo ſe corrigere præſu-
matur. *Ruinus conſ. 38. n. 16. & quos allegat. Menoch. l.
4. præſ. 189. num. 8. & conſ. 195. nu. 63. Cephalus conſ.
296. num. 30.*

ad L. Per fideicommiſſum. 90.

SUMMARIVM.

In directis libertatibus quæ ſpectanda conditio, & quæ in fideicommiſſariis.

IN directis libertatibus quidem non noviſſimam, ſed leviſſimam conditionem ſequimur. *l. 35. & 87. h. t.* Sed in fideicommiſſariis libertatibus noviſſimam, ut in aliis legatis *hic & l. 5. ff. de manum. teſtam. Don. lib. 8. c. 4. poſt lit. E.*

ad L. Municipibus. 97.

SVMMARIA.

Conditio juramenti adſcripta municipio, non eſt impoſſibilis. num. 1.
Per quos ſit Juramentum præſtandum. 2.
Juramentum calumniæ non poteſt deferri in collegio, qui non conſentiunt in ſuſceptam actionem. 3.
Quid ſi plerique ſint autores litis, an tunc ſimul in diſſentientium animam jurare liceat. 4.
In Collegiis jus majoris partis obtinet. 5.
Actor certis perſonis in collegio juramentum deferre non poteſt. 6.
Jurari poteſt per eos, qui cauſæ exactiorem cognitionem habent ſive juniores ſint, ſive ſeniores. 7. 8. 9.
Quid ſi omnes parem notitiam habeant. 10.
Dicta de ſenioribus locum etiam habent in juramento calumniæ. 11.

1 QUando Municipio præſcripta conditio, ſi ju-
raverint, an impoſſibilis eſt conditio? Reſp.
2 quod non, quia præſtari poteſt per Adminiſtratores &
Seniores, non vero Syndicum. *Carpz. p. 1. c. 13. d. 1.*
Seſſerus de juram. l. 1. c. 14. num. 20. Idem in juramen-
3 to calumniæ. *Seſſer. de tr. l. 3. cap.* 3. *num.* 44. *conſ.*
Donell. l. 8. 32. *lit. N.* Hinc quæſitum memini, ſi plu-
res in collegio cauſam ſuſceperint agendam, an illi
etiam, qui diſſenſerunt, in animam ſuam juramentum
calumniæ præſtare teneantur? Quod negatum in Fa-
4 cultate, menſe Julio anno 1658. Secus, ſi plerique au-
tores ſint litis, & præſentes in aliorum animas præſtare
jubeantur, quia juramentum adſciſcit naturam negotii
5 principalis *l. fin. C. de non num. pec.* De natura autem
collegiorum eſt, ut major pars concludat, *L. Quod*
6 *major* 19. *ff. ad municipalem.* Sed poteſtne actor deferre
certis perſonis in collegio juramentum? Neg. quia
collegio detulit; hoc tantum petere poteſt, ut Senatus
juret per eas perſonas, quibus melior certiorque facti,
7 ſuper quo jurandum, notitia eſt, & permittitur eos
nominare, & ſenatus per eos juramentum præſtabit.
8 *Mev. p. 4. dec.* 161. Et quoniam præſumitur eos, qui re-
gunt municipii cauſas, optimam habere cognitionem,
9 dicitur hic, eos jurare debere. Si autem Seniores me-
liorem notitiam habeant, per eos jurabitur. *Carpz. p.*
1. conſt. 13. *def.* 1. aut ſi juniores melius ſciant, ab iis
etiam juramentum præſtandum. *Carpz. d. c.* 13. *def.* 2.
10 Cæteris paribus & ſi omnes habeant notitiam parem,
electio competet Collegio, ſi ſuſpicione laborent
11 *Carpz. d. l. def.* 3. Et quod de Senioribus dictum etiam
ad juramentum calumniæ accommodat. *Carpz. d. l. d.* 4.

ad L. Conditiones. 99.

SUMMARIA.

Conditiones, quæ tacite inſunt, pro conditione non habentur. n. 1.
Conditionis tacitæ modi & exempla. 2. 3.
Legatarius ante aditam hæreditatem decedens, legatum in hæredem transmittit. 4.
Quid de tacita conditione, quæ ex verbis teſtamenti colligitur. 5.

1 COnditiones, quæ extrinſecus ſeu tacite inſunt,
ſeu quæ non ex voluntate teſtatoris inſunt, &
quæ, ut non inſint, neque teſtator efficere poteſt,
2 pro conditione non habentur. Inſunt autem aut pote-
ſtate juris, ſi v. g. hæreditas adita. *l. 7. ff. quando dies*
legat. cedat. l. 32. ff. de legat. 2. aut natura rei nondum
3 exiſtentis, v. g. quod ex Areſcuſa naſcetur. *l. 1. §. ult.*
h. t. Nam dilatio in his eſt ſimilis dilationi certæ diei.
4 Unde legatarius ante aditam hæreditatem decedens le-
gatum in hæredem transmittit. *Don. l. 8. c. 32. pr.*
5 *Mant. l. 10. c. 5. n.* 6. ubi aliud eſſe dicit in tacita con-
ditione, quæ ex verbis teſtamenti colligitur, conf. *Bar-*
ry l. 17. t. 5. & *Weſenb. in Π. h. t. n.* 4.

ad L. Pater. Severianam. 101.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. nu. 1.
Ratio dubitandi & decidendi. 2.
Pœnalis diſpoſitio de caſu ad caſum non extenditur. 3.
Conditio privativa in caſum ſecundarum nuptiarum ad mortis caſum non trahenda. 5.
Unum filium relinquens, ſine liberis non moritur. 6.
Ex §. 2. h. L. *notanda vocis tutelæ ambiguitas.* 7.

1 PAter filiam deſtinavit Philippo cognato, & præ-
dium aliquod legat filiæ, ſi Philippo nupſerit;
ſed ſi non nupſerit, prædium illud legat Philippo. Fi-
lia autem antequam nubilis fieret, deceſſit, quæri-
2 tur, an illud prædium debeatur Philippo? Videtur
quod ſic, ſi verba ſpectes, quia verum eſt, filiam
non nupſiſſe Philippo: ſed ſententia potior verbis,
non pater in pœnam filiæ non nupturæ, prædium le-
gat Philippo, ſed filia non recuſavit nuptias Philippi,
3 cum antequam nubilis fieret, deceſſerit. Unde no-
tant 1. in genere, etſi alias ſubſtitutio de caſu in ca-
ſum extendatur, tamen id locum non habere in ſub-
ſtitutione facta in pœnam; vel potius, diſpoſitio
pœnalis de caſu ad caſum non extenditur. *Roland. à*
Valle l. 3. *conſ.* 59. *num.* 52. *Decius conſ.* 373. *nu.* 30. *Be-*
rous l. 2. *conſ.* 3. *num.* 12. & *conſ.* 102. *num.* 4. Nam
4 proprie hic nulla ſubſtitutio. *Cujac. ad hanc. leg. ad*
l. 18. *qu. Papin. vol.* 4. & ideo immerito refert, con-
fuſum eſſe JCtum à *Baldo* quærente, ubi ſubſtitutio
5 vulgaris facta tantum ſit in unum caſum. Deinde no-
ta in ſpecie, conditionem privativam in caſum ſe-
cundarum nuptiarum ad mortis caſum trahi non de-
bere *Hartm. Piſtor. obſ.* 214. ubi *n.* 5. alios refert. *Carpz.*
p. 3. c. 8. def. 23.
6 Ex §. 2. nota ſine liberis non mori, qui unum filium
reliquit, *Menoch. conſ.* 724. *nu.* 30. *Fuſarius de ſubſtit.*
qu. 401. Et in §. 2. notandum, vocem tutelæ partim
proprie, partim improprie intelligi.

ad L. Cum Avus. 102.

SUMMARIA.

Liberi rogati reſtituere, non cenſentur alias gravati, quam ſi ſine liberis moriantur. num. 1.
Qui liberi hic comprehendantur. 2.
Lex hæc non obtinet in collateralibus vel extraneis. 3.
Locum habet hæc lex, licet ſciverit teſtator filium habuiſſe liberos tempore teſtamenti. 4.
Etiam, ſi pia cauſa ſubſtituta. 6.
Fideicommiſſum filio relictum tranſit ad nepotes. 5.
De ampliationibus & limitationibus h. l. *remiſſive.* 7.

1 IN ſubſtitutione fideicommiſſaria facta filio, vel
deſcendentibus in caſum mortis, ſemper ſubintel-
ligitur conditio tacita, ſi ſine liberis deceſſerit. *hic &*
L. Cum acutiſſimi. 30. *C. de fideicom. Autor ad L.* 6.
n. 8. C. de Inſtit. & ſubſtit. Et ad d. L. 30. n. 1. & ſeqq.
C. de Fideic. ubi Imperator id extendit 1. ad omnes
deſcendentes 2. ad filios naturales, ſi illi in portione
2 debita inſtituantur, & alius illis ſubſtituatur, licet in
ipſa conditio expreſſa, ſi ſine liberis &c. naturales li-
beri non intelligantur. *l. 6. §. 1. C. de Inſtit. & ſubſt.*
Mant. l. 10. t. 7. Menoch. l. 4. præſ. 89. Fachin. l. 4. c.
3 *57. & ſeqq. Gabrielius tit. de fideic. concl. 2. Barry l. 17.*
t. 13. & Fuſarius qu. 393. conf. Zœſ. ad tit. ad SCt. Tre-
bell. n. 10. & ſeqq. Sed annon hæc conjectura locum
habet etiam in non deſcendentibus, ut cognatis vel
extraneis? Hoc recte negat *Mantica de conject. l. 5. tit.*
11. nu. 7. & l. 20. t. 8. n. 25. ubi de fratre loquitur *n.* 5.
de uxore *Menoch. de præſ. 89. nu. 55. Carpzov. p. 3. c. 8.*
4 *d. 9. Sande l. 4. t. 6. def. ult.* Quæritur etiam, an hæc
lex locum habeat, licet teſtator ſciverit, filium habere
liberos tempore teſtamenti? Et id recte affirm. *Fachin.*
5 l. 4. *c. 59. Menoch. d. l. nu. 77. Barry d. l. n. 6. & Sande*
d. def. 6. Nota, fideicommiſſum filio relictum ad ne-
potes tranſire. *Carpz. p. 3. c. 8. def. 28. Autor ad L. 30.*
6 *nu. 4. C. de Fideicom.* Sed quid ſi pia cauſa ſubſtituta,
an etiam eo caſu locum habet lex? Aff. *Mantica d. tr.*
7 *de conject. l. 5. t. 15. n.* 42. Hujus celeberrimæ *legis* am-
pliationes & limitationes poſt alias vide apud *Vicen-*
tium Fuſar. de ſubſtit. q. 393. ubi infinitos fere Dd. re-
fert, ut & in quæſtionibus ſequentibus plurimis.

ad L. Si ita. 103. & 106.

SUMMARIA.

Conditio negativa quando impleta dicatur. n. 1.
Cautionis Mutianæ præſtatio in conditione negativa quo caſu ceſſet. 2.
In contractibus hæc cautio exigi non poteſt. 3.

Conditio

Digitized by Google

1 CONditio negative tunc impleta dicitur, quando
reducitur ad impoſſibile, ut jam illud fieri non
poſſit, ſicut hic Titius moriens ſatisdationem exigere
2 non amplius poteſt. *Vincent. de Franch. dec.* 169. *n.* 14.
Sic etiam quando conditio in non faciendo conſiſtit,
præſtanda eſt cautio Muciana, niſi conſtare poſſit, fa-
ctum illud præſtari non poſſe, qood prohibuit teſta-
tor v. gr. ſi Titio non nupſerit, quod conſtare poteſt,
Titio mortuo, aut ſi illa alii nupſit. *Donell. l.* 8. *c.* 33.
3 *l. S. & T. Dn. Struv. Ex.* 35. *th.* 97. Nec in contracti-
bus hac cautione opus. *Struv. d. l.*

ad L. à teſtatore. 109.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. num. 1.
Deciditur. 2.
Ablativos abſolutos conditionem facere colligitur. 3.

1 ROgatus hæres, ut acceptis 100. nummis reſtitue-
ret hæreditatem cohæredi ſuo, ſed his 100. non-
dum ſolutis deceſſit; quæritur, an cohæredis hæres
conditionem implere poſſit? Reſp. quod non, quam-
vis enim modus ab hærede etiam implere poſſit, ſecus
2 tamen eſt in conditione. Quod autem conditio ſit, ex
duobus ablativis colligitur. Unde colligunt ex *h. l.* re-
gulam: Quod ablativi abſoluti conditionem indu-
3 cant. *Rec. collect. deciſ.* 654. *Petr. Barb in rubr. ff. ſo-
lut. matrim. part.* 1. *num.* 26. *& ſeqq.* ubi *h. l.* pluribus
explicat.

ad L. Qui ſub conditione. 111.

SUMMARIA.

Libertas ſub conditione reddendarum rationum relicta, quatenus præſtanda. nu. 1.
Geſtori vel tutori nihil imputandum, ſi contraxit ut bonus paterfamilias. 2. 3.

1 LIber eſſe juſſus ſub hac conditione, ſi rationes red-
diderit, non aliter conſequetur libertatem, niſi de
his, quæ in codice rationum ſcripta ſunt, fides fiat,
& ſic rite eas reddiderit. Non vero geſtori vel tutori
2 imputanda paupertas debitorum ſuperveniens, ſi tem-
pore, quo contraxit, fecit ut diligens paterfamilias.
Notabilem *hanc l.* pro tutoribus commendat *hic Paul.*
3 *Caſtr.* Et licet neceſſitatem fœnerandi remiſerit Imper.
adeo, ut periculum ad tutorem pertineat, id tamen
intelligendum, ſi aliqua tutoris culpa intervenerit.
Hartm. Piſt. p. 1. *qu.* 49. *n.* 29. & ita judicatum refert
Sande l. 2. *t.* 9. *def.* 13.

ad L. Tales conditiones. 112.

SUMMARIA.

Fundus legatus ſub conditione dandi duobus, uno ante moram decedente, acquiritur pro dimidio, ſi detur ſuperſtiti. num. 1.
Renunciationem factam uni perſonæ ad illam ſolam reſtringi, colligitur. 2.
Exemplum in matre partem dotis in gratiam liberorum remittente. 3.
Jus accreſcendi quo caſu in mortis cauſa capione locum non habeat. 4.

1 LEgatus mihi fundus, ſi Titio & Sejo centum dem.
Titius ante moram moritur, ergo in ejus perſona
conditionem implere non poſſum; quæritur itaque an
dando Sejo impleam conditionem, & ad dimidium
2 fundum ſim admittendus? Aff. Unde colligunt: Re-
nunciationem factam uni perſonæ, ad illam ſolam re-
3 ſtringi. Et cum mater in gratiam liberorum remiſiſſet
partem dotis, poſtea ſupervenientibus creditoribus ma-
trem revocare poſſe remiſſionem, reſpondimus, cauſa
finali quippe deficiente, *Menſe Septembr. ann.* 1658.
4 Colligitur etiam *ex hac l.* in mortis cauſa capione in-
terdum non habere locum jus accreſcendi: Nam hæ-
redes aliquid mortis cauſa capiunt vel extranei: Illo
caſu jus accreſcendi locum habet, ſed hoc non. Et ita
decidit *Mant. de conject. ult. vol.* l. 1. *t. ult. nu.* 3.

TITULUS II.

Ad Legem Falcidiam.

ad L. Lex Falcidia. 1.

SUMMARIA.

Reſtringuntur legat à L. Falc. ut quarta ſit ſalva hæredi. num. 1.
Obtinet hæc detractio Falcid. in teſtamento captivi ante captivitatem condito. 2.
An & hodie in legato ad pias cauſas. 3.
Penus ſub pœna legata quatenus imputanda in Falcidiam. 4.
Mora hæredis vel diei aſſignationem, vel interpellationem præſupponit. 5.
In rebus dividuis ut Uſufructu locum habet detractio Falc. 6.
Quid in rebus, quæ diviſionem non recipiunt. 7.
In legato debiti locum habet Falcidia, quatenus ex ſpeciali commodo utile eſt. 8.
Hæres errans ſi integrum legatum ſolvat, pro ratione Falcidiæ ſolutum vindicare poteſt. 9.
Præſtatio legatorum interdum fit ſine diſtractione interveniente cautione, ſi ex eventu metuenda quædam imminutio. 11.
Exempla. 11. 15.
Si portio onerata accedat non oneratæ, vel contra, ratio Falcidiæ qualiter ineunda. 12.
Lectio §. 14. h. l. 13.
Quid ſi portio ſemel hæredis facta, perveniat ad cohæredem per arrogationem, an hæc imputanda in rationem Falcidiæ. 14.
An debita naturalia, quæ peti non poſſunt, hic computanda. 16.
Computantur debita hæredis debitoris. 17.
Æs alienum, impenſæ funebres, & monumenti neceſſarii deducuntur. 18.

1 LEgata relinqui poſſunt ad dodrantem hæreditatis;
Autor ad L. 1. *nu.* 1. *C. h. t.* ſi autem hæres ultra
dodrantem gravatur, reſecare id poteſt ex proviſione
L. Falcid. qua quarta libera à legatis debet manere pe-
nes hæredem; idque non tantum favore hæredis. *l.* 71.
h. tit. Autor ad L. 15. *n.* 4. *C. de Legat.* Sed & potiſſi-
mum favore teſtatoris, ut teſtamentum non deſtituatur,
ſed adeatur hæreditas. *Mantica lib.* 9. *tit.* 14. *n.* 3. *Carpzov.
p.* 3 *juriſpr. conſt.* 13. *def.* 12. *Rutersh. in Nov. part.* 6. *c.* 3. *n.* 3.
2 *Autor ad L.* 1. *n.* 2. 3. *C. h. t.* Et hæc defalcatio ad teſtamen-
tum ejus, qui apud hoſtes moritur, quod ante fecerat,
extenditur, per §. 1. Aliæ extenſiones in *ſeqq.* §. §. Id autem
3 quod *hic* in §. 5. dicitur, quod à legatis piis etiam detra-
henda ſit Falcidia, correctum eſt per *Nov.* 131. *c.* 12. *&
Auth. Similiter. C. h. t. Donell. l.* 8. *c.* 27. *lit. T. & ibi Hill.
Gail.* l. 2. *obſ.* 119. *n.* 6. *Barryl.* 15. *t.* 7. *n.* 8. *Carpz. p.* 3. *conſt.* 14.
def. 16. *Autor ad Authent. Similiter n.* 1. *& ſeqq. C. h. t.* li-
cet moderni plerique de mora commiſſa intelligant.
4 In §. 8. Si hæres penum dare juſſus, aut ſi non de-
derit, dare juſſus decem, ſi penus ſtatim ſine mora
ſoluta, penus imputatur in Falcidiam, ſi vero commiſ-
ſa ſit mora, & adhuc ſolvatur penus, non eſt locus
Falcidiæ, quia ſolutioni decem pœnæ nomine locus
erat, in qua Falcidia locum non invenit. *Men. l.* 2. *A.
Q. caſu* 30. ubi quærit, quid ſit hic in continenti. *Joh.
Hannibal. in Rep. L. Si inſulam.* 84. *de V. O. n.* 97. *vol.*
6. *& Rubeus in rep. L. Non ſolum* 8. §. *morte. n.* 519. *ff.
de oper. nov. nunciat. vol.* 5. *Donell. l.* 8. *c.* 24. *lit F* Mo-
ra autem hæredis vel diei aſſignationem, vel inter-
pellationem præſupponit.

6 In §. 9. agitur de uſufructu tanquam ſervitnte divi-
dna, ubi uſusfructus quartæ partis fundi detrabi poteſt,
7 ſi dodrantem excedant legata. Aliud in operis ſervo-
rum, in facto individuo, via, itinere, ubi æſtimatio-
ne facta legati, dennnciate poteſt hæres legatario, nt
partem æſtimationis inferat, ſi bis renuat, utitur doli
exceptione. *l. 7. l. 80. §. ult. h. t. Don. l. 8. c. 27. poſt lit.*
8 *B.* Si debitor creditori nomen leget debitum, aut inu-
tile legatum, aut ſi ob commodum repræſentationis uti-
le eſt, non ex toto nomine, ſed ex commodo illo re-
præſentationis, & citerior ſolutione tantum detrahitur
Falcidia; v. gr. ſi debeat centum poſt biennium, hoc
ſi leges, uſuræ biennales venient io compenſationem,
v. gr. 12. à qoibus detracta quarta conficient tria conf.
Don. l. 8. c. 24. lit. L. & ibi Hillig quod ſi hæres errans
ſolverit legatum integrum, quod potuiſſet retinere, ut
9 Falcidia detrahatur, datur ipſi vindicatio, per §. 11. *h.
l. & l. 26. h. t.* Interdnm ſine detractione ſolida legata
10 præſtanda, quæ tamen eventu minuenda, & ideo præ-
ſtanda cautio, v. gr. ſi impnbes inſtitutus, ſed ipſi
11 quidam pupillariter ſubſtitutus in tabulis ſecundis iiſ-
que clauſis, ubi metuendum, ne legata ſecundis tabu-
lis telicta, dodrantem exſupereot, quæ eſt ſpecies §.
12. *Don. l. 8. c. 27.*

12 In §. 13. & 14. notabilis habetur diſtinctio, utrum
pars hæreditatis legatis ſufficiens deficiat, & accreſcat
exhauſtæ, an vero contra? Priori caſu debent inte-
gra legata ſolvi, ſi vero portio, quæ acceſſit, exhau-
ſta, legata non augentur, vid. *l. 78. h. t. Donell. lib. 8.
c. 23. & ibi Hillig lit. A. Alciatus reg. 2. præſ. 35. nu. 3.*
13 à quo tamen recedit *Menoch. l. 4. præſ.* 108 *num.* 30.
Conferri poteſt *Anton. Fab. l. 4. conject. c. 13.* Legen-
dum autem in §. 14. non commiſcendas, non abſurde
14 exiſtimat *Zæſ. h. t. n. 26.* Si autem ſemel hæres factus
quis ſit, ſed poſtea ejus portio v. gr. per arrogatio-
nem, ad cohæredem pervenerit manet integrum jus
quartæ, quia tunc noo percipitur jure hæreditario, ſed
alio titulo, & ex ſolo arrogati facto, & ideo non im-
putatur in Falcidiam. *l. 91. h. t. Donell. l. 8. c. 23. & ibi*
15 *Hill. lit. C.* In annuis legatis cautione opus, *per §. 16.*
ſicut *in §. 9. & 12.* Nam ſi annua præſtatio in præſenti
non excedat dodrantem, ſolidum ſolvatur; cum au-
tem ille annus venerit, ut collatis penſionibus præce-
dentium annorum, dodrans excedatur, retro omnia
legata ſingulorum annorum minuenda. *l. 47. h. t. De-*
16 *nell. l. 8. c. 24. poſt lit. O.* Si in hæreditate eſt naturale
debitum, quod nondum ſolutum peti non poteſt, non
venit in computationem Falcidiæ, niſi ex eventu. §.
17 17. Et ſi debitor hæres creditoris, id lucrum ex confu-
18 ſione accedens computandum §. 18. *h. l. & l. 83. h. t.
Autor ad L. 1. n. 1. C. de Hæredit. Act.* Quin impenſæ
funebres & monumenti detrahendæ ſint ut æs alienum,
nullum eſt dubium. *Autor ad L. 6. nu. 1. 2. & 6. C. h.
t. Et ad L. 7. nu. 1. C. h. t.* De monumento autem hoc
verum eſt, ſi monumentum neceſſitium; nam quod
ornatus cauſa ſit, etiamſi jubeat teſtator non detra-
hitur. *hic & l. 2. h. t. Donell. l. 8. c. 25. lit. E. Autor
ad L. 6. nu. 9. C. h. t.*

ad L. Si hæres. 3. §. fin.

SVMMARIVM.

In legato annuo Reipubl. relicto qualiter ratio falcid. ineunda.

SI quid annuum Reipublicæ relictnm, quia civitas
non moritur, & legatum eſt perpetuum, tantum
cenſetur legatum, quantum ſufficit ſorti ad uſuras
triennales, i. e. 4. pro 100. ejus ſummæ colligendas.
v. gr. Si quatuor annua legata. 100. legata videntur;
quantum igitur de 100. detrahetur, ſi ſemel præſtan-
da eſſent, tantum proportionabiliter de quatuor ſin-
gulis annis detrahetur, ita ut tantum tria quotannis
præſtentur. *Donell. l. 8. c. 24. lit. N. & ibi Hillig.*

*Fachin. l. 5. controv. 14. Molin. de contract. uſur. nu. 112.
Rodericus de conſ. l. 1. qu. 6. n. 3. & ſeq.*

ad L. Fundo. 4.

SVMMARIA.

Legatarius ſub conditione, ſi pendente conditione ab hærede hæres inſtituitur, exiſtente conditione legatum in ratione Falcidiæ acquiſiviſſe intelligitur jure legati non hereditario. num. 1.

Fideicommiſſarium pendente conditione conſentientem in alienationem ſibi non præjudicare; ſed ea exiſtente, an recte ex h. l. *colligatur.* 2.

1 SI mihi fundus ſub conditione legatus, & penden-
te conditione ego ab hærede inſtitutus ſim, & po-
ſtea conditio legati exiſtat, in Falcidiæ ratione fun-
dus non hæreditario jure, ſed legati jure meus eſſe in-
telligitur, poſtquam enim exiſtit conditio, res habe-
tur ac ſi perpetuo mea fuiſſet. *Donell. l. 8. c. 26. lit.*
2 *D.* Ex *h. l.* nonnulli volunt probare, quod fideicom-
miſſarius pendente conditione conſentiens in aliena-
tionem ſibi non præjudicet, ſed ſi conditio exiſtat.
Sed hanc ſententiam recte improbat *P. Barb. in l. Quæ
dotis. 34. n. 149. ff. ſolut. matrim.*

ad L. In Falcidia. 9.

SUMMARIA.

Fructus pendentes attenduntur in L. Falcidia. num. 1.

Fructus rei legatæ quatenus imputentur. 2.

1 FRuctus pendentes ſunt pars rei, & eam pretio-
ſiorem reddunt, & horum habetur ratio in L.
Falcidia. Fructus etiam ante diem legati vel conditio-
2 nem percepti imputandi *l. 45. pr. & §. 1. h. t.* non quod
augeant hæreditatem, ſed quod faciant, nt tanto
minus in legato eſſe videatur. *l. 66. h. t. Don. l. 8. c. 25.
Bach. in Tr. diſp. 14. th. 3. lit. A. Barryl. l. 55. t. 5. Zæſ.
num. 33.*

ad L. In ratione, 11. §. 5. & 6.

IN teſtamento patris & filii una Falcidia tantum de-
trahenda, *Bart. & Zæſ. tom. 5. p. 67. Donell. enucleatus. l. 8. c. 38. lit. F. G. & H. Cujac. l. 4. obſ. 34.
Carpzov. p. 3. c. 8. d. 6. nu. 6.*

ad L. Si debitor. 12.

SVMMARIA.

Jure ff. detractio Falcidiæ per indirectum prohiberi à teſtatore poteſt. n. 1.

Extenditur ad Trebellianicam. 2.

Hæres creditum ſuum in computatione Falcidiæ detrahere poteſt. 3.

1 LIcet Falcidia jure Pandectarum à teſtatore prohi-
beri non poſſit. *l. 55. §. 1. & ult. h. t.* poteſt tamen
2 teſtator gravare hæredem, nt in computatione Falci-
diæ non deducat id, quod ſibi à teſtatore debetur, &
tunc Falcidiam ſibi in debitum compenſare tenetur.
Autor ad Auth. Sed cum teſtator. num. 2. C. h. t. Et ſic
teſtator per indirectum poteſt prohibere detractionem
Falcidiæ, quod ad Trebellianicam applicat *Menoch.
conſ. 272. num 14.* quod per indirectum poſſit prohi-
beri & videatur prohibita, ſi alignationem probibeat, &
juſſerit filium legitima eſſe contentum. Unde à con-
3 trario ſenſu probatur, extra diſpoſitionem hanc poſſe
hæredem deducere id, qnod ſibi debetur in computa-
tione Falcidiæ, de quo prolixe *Barb. ad l. 1. p. 4. ff. ſo-
lut. matr. n. 21. & ſ. Paulus de Monte pico in rep. l. In
quartam 91. ff. h. t. num. 277. Autor ad l. 6. num. 3.
C. h. t.*

ad

ad L. Pater filiam. 14. pr.

SVMMARIUM.

Dos non imputatur in Falcidiam.

Filia hæres inſtituta à patre; & rogata fratri hæreditatem ſuam reſtituere, poterit detrahere Falcidiam, i. e. Trebellianicam, & præterea dotem habebit præcipuam, quia enim petit jure ſuo, per mortem patris in perſona ſua conſolidato. *Petr. Barb. in L. Si cum dotem 23. §. ſi pater. num. 28. ff. ſol. matrim. Paulus de monte Pico in repetit. L. in quartam 91. h. l. num. 41. vol. 4.*

ad L. Quod bonis. 15.

SVMMARIA.

De jure novo Falcidia prohiberi poteſt. nu. 1.
Requiritur expreſſa prohibitio. 2.
Verbis: Die Erben möchten nicht dawider ſeyn/ *non prohibetur. 3.*
Prohibetur hiſce: Es ſol mein Eheweib meinen Freunden nichts heraus geben. 4.
Cenſetur expreſſa prohibitio, ſi ex verbis animus prohibendi neceſſario concluditur. 5.
Verba, ſine deminutione *inducunt prohibitionem. 6.*
An & hac: Omni meliori modo. 7.
Species facti §. 3. h. l. *remiſſive. 8.*
Creditor hæres gravatus debitum ſuum deducit. 9.
Limitatur. 10.
Fructus percepti, in debitum imputantur. 11.
An fructus in quartam non computari nepotibus, recte ex §. 3. h. l. *colligatur. 12.*

1 Non poterat jure ff. prohiberi Falcidia per teſta-
torem, ratio in *L. Nemo poteſt. 55. de legat. 1.* Sed
per *Nov. 1. c. 2. in fin.* illud fieri poteſt. *Covarr. in cap.
Raynaldus* §. 3. *num. 8. X. de Teſtam. Donell. l. 7. cap.
29. & ibi Hillig. lit. B. Rittershuſ. in Nov. part. 6. c. 5.
num. 8. Autor ad Auth. ſed cum teſtator. n. 1. 2. ſ. C. h. t.*
2 imo magis tenetur, ſi hæres promittat. *Sande. l. 4. t. 7.
d. 8.* Sed requiritur expreſſa prohibitio. *Carpzov. p. 3.
c. 1. d. 13. Berlich. p. 2. dec. 272.* Adeoque nec prohi-
3 betur Falcidia, ſi dixerit: Die Erben möchten nicht
dawider ſeyn/ ſicut reſponſum in Facultate *die 28.
4 Octobr. Anno 1651.* Si autem ita: Es ſol mein Eheweib
meinen Freunden nichts heraus geben/ quia particu-
la Nichts univerſalis eſt, ideoque prohibitam Falci-
diam, reſpondimus *Menſe Martio Anno 1667.* freti
5 authoritate *Clari* §. *Teſtamentum. q. 62. nu. 4. Menoch.
l. 4. præſ. 198. num. 6. Mantic. de conject. l. 7. t. 12. nu-
mer. 16. Maſcard. concl. 1395. num. 11.* Nam & id ex-
preſſum dicitur, quando verba talia ſunt, quæ prohi-
bitionem iſtam concludenter & neceſſario inferunt.
*Maſc. de probat. concl. 1396. n. 4. Surdus deciſ. 255. nu.
19. Finckelth. obſ. 120. nu. 4.* Et in *Novell. 119. cap. 11.*
caſus eſt, ubi prohibitio Falcidiæ per conſequentiam
colligitur, *Card. Mantic. de conject. ult. vol. l. 9. t. 13. n.
16.* quin & ex conjecturis, certis tamen concludenti-
bus prohibitionem fieri poſſe volunt, quos refert *Finc-
kelthauſ. d. obſerv. 120 num. 5.* quas collegit *Men. d.
præſ. 198. num. 11. Maſc. d. concl. 1396. num. 5. & ſeq.*
6 Ideoque per verba, *ſine deminutione*, colligitur prohi-
bita Falcidia. *Menoch. d. l. nu. 16. Anton. Gabriel. lib.
7 4. tit. Trebell. concluſ. 7. Maſc. d. l. num. 11.* Ex hac
etiam clauſula: *Omni meliori modo*, volunt prohibitam
eſſe Falcidiam, ut volunt relati à *Finckelt. num. 14.* ut
Menoch. d. præſ. 198. num. 31. Quamvis eam opinionem
de clauſula *omni meliori modo*, nec apud *Maſcardum*,
nec *Clarum*, nec *Afflictum*, nec *Tuſchum* loco citato
reperiam. Sed *Menochius* habet, cujus tamen authori-
tatem & ſequacium ſequi nolo in judicando, nam con-
ſequentiam video nullam: volo teſtamentum meum
valere *omni meliori modo*, ergo *Trebellianicam* deduci
nolo.
8 *Paragraphi tertii* ſpeciem facti vide in *Cujac. t. 4.
9 p. 1213.* Quicquid defunctus debuit hæredi, in com-
putanda Falcidia, ut æs alienum deducitur, niſi teſta-
10 tor hoc prohibuerit, nec tamen videtur prohibere, ſi
eum gravat, ut etiam bona propria ſua reſtituat. Fru-
11 ctus etiam percepti in debitum imputantur, ita *Gloſſa
hic, Donell. l. 8. c. 25. Rol. à Valle l. 2. conſ. 65. num. 24.
Cravetta conſ. 16. num. 10. Ruinus conſ. 115. nu. 13. vol.
2. Menoch. conſ. 88. num. 33. & conſ. 183. & nu. 41. Au-
12 tor ad L. 6. nu. 4. 5. C. h. t.* Colligunt nonnulli *ex hoc* §.
fructus in quartam non computari nepotibus, licet
demum de primo gradu id ſtatuerit Zeno in *l. 6. C. ad
Trebell.* Sed hoc negant communiter Dd. *Gail. l. 2. obſ.
133. n. 5.* & quos recenſet *Sande l. 4. tit. 7. d. 6.* & ad
h. §. reſpondet, quod hic fructus in debitum imputen-
tur, nec poſſit aliquid in duas cauſas diverſas imputari.
Sande d. l.

ad L. Si poſt miſſionem. 17.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. nu. 1.
Relicta in teſtamento militis, quatenus detractionem patiantur. 2.
Deductio Falcidiæ ceſſat in relictis militum. 3.
Intellectus l. 7. C. h. t. 4.

1 Species facti intricatior! Miles in militia fecit teſta-
mentum, in quo legat 400. thal. in quibus tota ip-
ſius ſubſtantia conſiſtit, & confirmat codicillos futu-
ros, quos poſt miſſionem facit intra annum, legatis
aliis centum, & moritur. Legata in teſtamento relicta
non patiuntur detractionem Falcidiæ, ſed quia codi-
cillus eſt pars teſtamenti, conjunguntur legata in te-
ſtamento & codicillis relicta, & detrahitur, quod
2 ultra vires patrimonii relictum, ſcil. quinta pars; & ſic
patiuntur relicta in teſtamento deminutionem, non ob
legem Falcidiam, ſed quia plus patrimonio legatum.
3 Colligitur *ex hoc textu*, teſtamentum militum habere
hoc privilegium, ut exinde Falcidia non detrahatur,
4 quod mutatum eſſe multi opinantur, à quibus diſceſſi in
explicatione *legis. 7. C. h. t. confer. poſt Duarenum à ſe
allegatum Hilliger in Donell. l. 6. c. 28. lit. H.* quod
Novell. 1. c. ult. §. 2. loquatur de omni perſona etiam
militari, ſed hæredis non teſtatoris. *conf. Carpz. l. 6.
Reſp. 25. num. 1. Autor ad L. 7. num. 1. ſeqq. C. h. t.*

ad L. Filiusfamilias. 18.

SUMMARIA.

Pater peculium caſtrenſe reſtituere rogatus, non deducit quartam. nu. 1.
Detractionem Falcidiæ & ad cauſam inteſtati pertinere colligitur. 2.

1 Pater rogatus, à filiofamilias peculium caſtrenſe
Titio reſtituere, quartam non deducit, quia non
ſuccedit ut hæres, ſed jure peculii; ſolius vero hære-
dis eſt, quartam deducere. *Donell. l. 8. c. 27. & ibi Hil-
2 lig. lit. F.* conf. *Vaſq. de Succeſ. reſol.* §. 11. *num.* 12. Col-
ligitur tamen notabiliter ex *h. l.* detractionem Falcidiæ
etiam hæredi ab inteſtato competere, *Harprecht ad pr.
Inſt. de lege falc. n. 12. Carpz. p. 3. c. 1. def. 12.*

ad L. Sejus. 27.

SUMMARIA.

Quando non valet diſpoſitio, non ſubſiſtit etiam conditio pœnalis. n. 1.
Quod applicatur. 2. 3.

1 QUod fieri nequit per viam diſpoſitionis, non po-
teſt etiam fieri per viam conditionis, & cum pa-
ctum non valet, pœna quoque in eventum, quo illi
non parebitur, adjecta non tenet, ne per indirectum
2 concedatur, quod directo eſt prohibitum. *Gail. l. 2.
obſ. 145. num. 6.* ubi hoc ad prohibitionem cautionis
ab uſufructuario præſtandæ accommodat *Rimin. vol. 3.
3 conſ. 134. num. 216 & 220.* Et idem ad legitimam ac-
commodat *Riminald. vol. 5. conſ. 510. num. 22. 27. & 29.
Wammeſ. conſ. 6. nu. 8. cent. 4. Cephalus l. 4. conſ. 497.
num. 31.*

ad L. Si a me. 29.

SUMMARIA.

Relicta heredi non jure hereditario non computantur in quartam. n. 1.

Recuperans rem, novo titulo non modo antiquo poſſidere intelligitur. 2.

1 QUod accepit vel recepit heres jure fideicom-
miſſi, non jure hereditario, non computatur
in quartam. Species facti plana. vid. *Cravetta conſ. 202.
num. 6. Cecius conſ. 88. num. 3. Cagnolus in lib. 2. C. de
2 pactis inter empt. num. 177.* Colligit hinc *Bartolus*, qui
recuperat rem novo titulo, non videtur modo antiquo
poſſidere. *Decius conſ. 88. nu. 1. Tiraquel. de Retr. lign.
§. 19. gl. 2. n. 5.*

ad L. In ratione. 30.

SUMMARIA.

Poſt mortem teſtatoris omne damnum obveniens in rebus hereditariis, ſpectat ad heredem. n. 15.

In ratione Falcidiæ ineunda, inſpicienda quantitas patrimonii tempore mortis. 2.

In Trebellianica tempore reſtitutionis. 3.

Fundus certo pretio vendi aut emi juſſus, qualiter in compenſationem veniat. 4.

Damnum contingens in rebus legatis, legatarii eſt. 6.

Secus ſi res legata, eſt quantitas vel genus. 7.

Quod ſi argentum à legatario electum & omne argentum perit 8.

Relicta heredi conditionis implendæ cauſa non imputantur. 9.

1 DAmnum poſt mortem teſtatoris contingens ſine
culpa legatarii, pertinet ad hæredem. Spectatur
2 enim quantitas patrimonii in Falcidia computanda
tempore mortis, ut Falcidiæ locus ſit, ſi tunc legata
dodrantem excedant, licet poſtea creverit hæreditas
jacens, ut omnibus legatis ſolutis amplius quarta ſu-
perſit. *Autor ad L. 3. num. 3. C. h. t.* Item ſi tunc inte-
gra quarta, non eſt locus deductioni, licet bona po-
ſtea decreverint, *hic & l. 72. h. t. §. 3. Inſtit. h. t.* In
3 Trebellianica autem tempus attenditur, quo reſtituen-
da eſt hæreditas. Incrementa nempe augent quartam,
& in eam imputantur. *l. 58. §. 6. in fin. ff. ad Trebell.*
decrementa minuunt. *l. 22. §. 2. infr. ad Treb. Donel-
4 lus l. 7. c. 30. poſt. lit. A.* Si fundus certo pretio vendi
aut emi juſſus, non totum pretium, nec totus fundus,
ſed quod ultra juſtam æſtimationem fundi fuit quanto
5 plures emit, minores vendidit, heres computabit §. 1.
h. l. Donell. l. 8. c. 34. poſt lit. I.

5 In §. 2. declaratur regula in *princ.* propoſita ſcilicet
quod locum habeat in aliis rebus hereditariis, non ve-
6 ro in ipſis rebus legatis, in quibus ſi damnum con-
tingat, id cedit damno legatarii, nam res tota vel ex
7 parte perit ſuo Domino. Quando autem res legata,
eſt genus vel quantitas, quia hæc perire nequit, peri-
8 culum ſemper hæredis eſt. *§. 3. h. l. Donell. l. 8. cap. 25.
in fin.* Sed ſi argentum, quod elegerit legatarius, le-
gatum ſit, & omne argentum perit non debebitur
legatum, *§. 5. h. l.* quia de argento diſpoſuit quod
9 ſuum fuit. Quæ autem conditionis implendæ cauſa
capit hæres, ſive à coherede, ſive à legatario, non
imputat in falcidiam *§. 7. h. l. Donell. 8. c. 26. & ibi
Hillig. lit. F.* de quo uberius *Ant. Faber. l. 6. con-
ject. c. 3.*

ad L. Pœnales actiones. 32.

SUMMARIA.

Actiones pœnales quatenus in Falcidiam computentur. num. 1.

Quatenus honoraria. 2.

Stipulatio interpoſita ab uno heredum, integrum legatum ſolvente, de reddendis iis, quæ legatarius amplius accepit, quam per L. Falcid. licet, quatenus proſit. 3.

Relicta à Legatariis quomodo detractionem patiantur. 4.

1 ACtiones pœnales computantur in Falcidiam,
modo ad hæredes tranſeant. *Donellus l. 7. c. 25.
2 lit. F.* Honorariæ etiam computantur, ſi litis conte-
ſtatione tranſeant ad heredes rei hereditariæ; præ-
ſtant augmentum, ſi lis ſecundum heredem deciſa, vel
decrementum, ſi contra eum *Hillig. in Donell. d. lit. F.
Paragraphi ſecundi (Julianus)* epitomen recenſeo ex
3 *Caballino de divid. & individ. p. 2. p. 449.* Unus here-
dum ſolvens integrum legatum, ſtipulatus à legatario;
ſi apparuerit, eum amplius cepiſſe, quam ex Lege Fal-
cidia accipere licebat, quanti ea res erit, tantam pe-
cuniam reddi &c. non poteſt in ſolidum, nec virili-
ter agere, ſed pro rata partis ſuæ tantum, & ſtipula-
tio non committitur, niſi pro parte victoris & victi.
Caball. d. l. multa in præcedentibus & ſequentibus ha-
bet de hoc §. Hic §. etiam varie examinatus in *vol. 6.
repet. l. 4. §. Cato de V. O.* ubi *Alciatus n. 182. Butigel-
lan. 163. Cretus n. 67. Lancell. Galiaulan. 95. Ruinus nu.
81. Hermanoctius Decius. num. 450. Marianus Socinus
num. 230. & ſ. c. Lud. Bologninus. num. 176.*

4 In §. *pen.* proponitur, licet Falcidiæ detractio pro-
prie heredi, non legatario competat, per conſequen-
tiam tamen relicta à legatario minui poſſunt, ut ſi mihi
legata 20. & à me tibi 5. quantum heres de 20. detra-
xit, tantum proportionabiliter ego detraho de 5. *Do-
nell. l. 8. c. 27. lit. F.* conf. *Zaſ. ad h. l. num. 12.*

ad L. Sed ſi non ſervus. 36.

SUMMARIUM.

Accipiens legatum ſub conditione ſervum manumittendi relictum, an ſi ſervus majoris valoris iſto legato, teneatur manumittere.

LEgatarius, cui quantitas legata, ut ſervum ſuum manumittat, ſi acceptat legatum, cogitur ſervum manumittere *Autor ad L. 13. n. 1. C. h. t.* etſi ſervus ſit majoris valoris illa quantitate quia acceptando maiorem quantitatem, tanti ſervum æſtimaſſe videtur *Menoch. conſ. 206. num. 93.*

ad L. Ad Veterani. 40.

SUMMARIUM.

In teſtamento militis veterani non ceſſat deductio Falcidia.

MIlitis in teſtamento non deducitur Falcidia. *l. 17. h. t.* Sed aliud in veterano, ſi etiam intra annum teſtamentum fecerit. per *h. l.* quod etiam per *Novell. 1. c. 9.* non eſſe abolitum, putat. *P. Gregor. t. 42. c. 6. num. 10. Barry l. 15. t. 7. Autor ad L. 7. nu. 2. 3. ſ. C. h. t.*

ad

ad L. Dolo carere. 41.

SVMMARIA.

Hæres, lite mota; vel certus de ſaburrha æris alieni, legata ſine cautionibus ſolvens, in dolo eſſe cenſetur, numer. 1.
In re illicita dolum præſumi colligitur. 2.
Hæres quatenus primis venientibus tute ſolvere poſſit. 3.

1 IN dolo eſſe videtur, qui, com mota ei eſſet contro-
verſia; vel certus eſt de ſaburrhe æris alieni; ſine
caotionibus legeta ſolvit integre. Unde colligere ſo-
lent, in re illicita præſumi dolum. *l. 5. C. de injur. conf.*
2 *Gail, l. 2. obſ.* 110. *n.* 8. *& l. 1. de P. P. c.* 7. *nu.* 13. *Maſ-
card. concl.* 53e. *nu.* 10. *& ſeqq.* Et ex *h. l.* & *l. ult.* §. 4.
C. de jur. delib. colligont, quod ſcilicet hæres primis
3 venientibus ſolvere tuto poſſir, reſtringendum niſi hæ-
res ſciat, credirores adeſſe. *Gl. Bart. hos alioſque alle-
gans Valaſcus. tom. 1. conſult. conſ.* 38. *circa fin.* & ita
reſponſum *die* 14. *Nov. Ann.* 1674.

ad L. Falcidia. 47. §. 1.

SVMMARIA.

Legatarii & fideicommiſſarii non utuntur beneficio L. Falcid. nu. 1.
Excipiuntur duo caſus. 2.

1 LEgerariis & fidelcommiſſariis, licet iis ex SCto
Trebellianico reſtituta ſit hæreditas, non tamen
competir Flacidia; cauſa enim inductrix hujus L. Felci-
diæ eſt, ne teſtamente irita fiant reſtituta editione, quæ
ratio hic ceſſat. *Graſſus in Sentent. commun.* §. *Falci-
dia. q.* 1. *num.* 7. *& ſeq. Donell. l.* 8. *c.* e7. *lit. E. & ibi
Hillig. Struv. hic th.* 3. Sed excipinntur duo caſus. 1.
2 ſi hæres invitus ec coactus totam reſtituerit hæredi-
tatem. *l.* 3. *in fin. princ.* ubi ratio & *l.* 63. §. 11. *ad Tre-
bell.* tunc enim ex perſona hætedis detrahit. e. ſi pri-
mus hæres in gratiam fideicommiſſarii non detraxit,
ut ille ſecundo detraheret *l.* §. 19. *ad Trebell, conf. Zaſ.
h. t. num.* 10. *& ſeq.*

ad L. Cum quo. 56. §. fin.

SVMMARIVM.

Hæredi inter vivos donata an imputanda in Falcidiam.

QUarta in hæredem à teſtatore vivo collate, facit ceſſare Falcidiam. *Donell. lib.* 8. *c.* e6. *lit. E. Matthesilan in repet. L. Filium quem habentem. num.* 84. *C. Famil. hercisc. Coreſ. ibidem. num.* 96. *&* 99. *Et hanc legem* iotelligo, quando quaotitas data coovenit cum quarta ille, & hoc expreſſe vel tacite actum, ut computaretur. *Cephal.* 4. *conſ.* 613. *num.* 18. *& ſeq.*

ad L. Cum dotem. 57.

SVMMARIA.

Legatum dotis per intermediam perſonam uxori relictum, cum immediate relicto in ratione Falcidiæ pars gaudet jure. n. 1.
In ejuſmodi caſibus non attendi intermediam perſonam, aliis exemplis demonſtratur. 2.
Methodus in h. l. *præſcripta præfertur illi, quæ deprehenditur in* l. 1. §. 12. de dote prælег. 3.
Falcidia locum habet in interuſurio. 4.
Exemplum adducitur. 5.
Quid hic in prælegato dotis. 6.
Caſus ſingularis deciditur. 7.

1 MAritus legat mihi dotem, quam vult tamen à
me ejus viduæ reſtitui, quæritur, en ex hac
dote hæres poſſit Falcidiam detrahere? Certum eſt
legatum dotis oxori relictum non ſubjacere Fa-
lcidiæ. Sed hic uxori non legatur, ſed mihi: de-
ciditur hic, quod detrahi non debeat, quia interpo-
ſita perſona non ettenditur, & non debet reſpici per-
ſone intermedia, ſed in qua ultimo reſidere debet le-
2 getum. Sic poteſt eb iocapaci, ec indigno, relinqui
eepaci, & non indigno. *l.* 16. §. 15 *ad Trebell. l.* 42. *de
leg.* 2. *l.* 27. *de Excuſat. tut.* Si uſusfructus mihi lega-
tus, ur tibi reſtituerem, jure prætorio non mea, ſed
3 tue morte finitur. *l.* 29. *de uſufr. legato.* Sed aliam me-
thodum hebet JCtus in *l.* 1. §. 12. *de dote præleg.* ubi
legatarius in hac ſpecie debet ſolvere Falcidiam hære-
di & detrahere viduæ, ſed vidua id, quod detractum
eſt, poteſt actione de dote repetere, quæ eſt quaſi cir-
cuitus, ſed hic mellor methodus. *Vid. Cujac. ad hunc*
4 *textum tom.* 2. *p. mihi* 1008. *& ſeq.* Sed interuſurio ſeu
commodo repræſentationis Falcidia hebet locum, per
5 *d.* §. 12. v. gr. Dos eſt bis millium Flor. Hæc dos ſol-
vende erat poſt ennum a morte mariti computandum,
ſed quia relegata eſt, ſtatim poſt mortem ſolvitur. Sed
interuſurium eſt. 1eo. Flor. in quo poteſt detrahi Fel-
6 cidia ſcilicet 30. Florini. Sed quæritur, an etiam do-
7 tis prælegatum minuat? Reſp. omnino, quia legitima
non deducitur, niſi dedocto ære alieno. Sed pone,
maritum diſpoſuiſſe in pactis doralibus, ut uxor do-
tem præciperet, & poſtea cum liberis hæreditatem
dividerer, & dicehetor legitima læſa; reſpondebatur,
viduam debere dotem præcipere, & poſtea liberos le-
gitimem, & tandem reliquum dividi.

ad L. Beneficio. 59.

BEneficio L. Felcidiæ indignus eſt, quid egit ut fideicommiſſum intercideret, v. gr. ſi teſtamentum celaverit, vel rem legatam caſu periiſſe dicat. *Donell. l.* 8. *c.* e7. *in fin.*

ad L. Pretia rerum. 63.

SUMMARIA.

Pretia rerum ex uſu communi, non ſingulorum, æſtimantur. num. 1.
Dividitur pretium in vulgare, & legale. 2.
Pretia variant pro diverſitate locorum & temporum. 3.
In una provincia frumenti perpetuum pretium conſtitui & poſſe & utile eſſe probatur. 45.

1 PRetia rerum non ex affectione nec utilitate ſingu-
lorum; ſed communiter fuoguntur, i. e. tanti rem
æſtimanda eſt, quanti vere eſt, & omnibus valet, non
quanti alicui ex effectione. *hic & l.* 33. *ſupr. ad l. Aqu.
Donell. l.* 8. *c.* 24. *lit. L. Covarr.* 2. *reſol.* 3. *numer.* 4.
Marcus Mantua ſingul. 302. *numer.* 2. Et tanti res va-
let, quanti homini ſcienti rei qualitatem vendi poſ-
ſit. *l.* 33. *pr. ad L. Aq. Mantica. de tac. & amb. convent.
l.* 4. *t.* 20. *num.* 6. *Dinnerus de Juſto rerum pretio. q.* 2.
numer. 5. *Lauterbach. ad tit. de controv. vendit.* §. 1.
2 *th.* 16. Eſt autem duplex pretium, alterum legale, al-
terum vulgare, de hoc *hic.* Legale conſtituitur in fa-
vorem emptoris, ut communiter fieri ſolet, vel in fa-
vorem venditoris, ut in venditione enouorum redi-
tuum. Ideoque emptori ſine juſtitiæ violatione licet
3 excedere pretium legale. *Lauterbach. d. l.* Unde pro-
bat etiam ex *h. l.* pretia rerom pro diverſitate tempo-
rum & locorum variere. *Menoch. conſ* 817. *numer.* 30.
4 *Hond. de vol.* 1. *conſ.* 31. Sed hic quaſi obiter quæro
annon in una provincia frumenti perpetuum & con-
ſtans pretiom poſſit conſtitui, v. gr. ut unus modius
frumenti 12. argenteis vendatur, ſive multum frumen-
5 ti ſive parum ſit collectum? Id ſæpe ſub incudem vo-
catum ſcio; putarem hoc non tantum poſſibile, ſed
& utile fore 1. quod conſulatur agricultoræ, ut agri-
cole ſciat pretium ſui frumenti 2. Conduceret civita-
tibus, ut omnium rerum pretia certe ſtatui poſſint,

quæ pretia fere omnia ex frumenti pretio dependent.
3. obviam iretur avaritiæ hominum, qui obtentu pre-
tii aucti, cereviſiæ & panis pretium ſtatim augent,
licet viliori pretio coemerint. Nec commercia inde
læderentur, ſi quidem evectio non in totum prohi-
beretur.

ad L. Hæreditatem. 68.

SUMMARIA.

In legato alimentorum & uſusfructus qualiter ratio Falcidiæ ineunda. n. 1. 2.

Obſervatur h. l. *computatio in prædio conducto ad vitam.* 3.

Etiam in emptione annuorum redituum ad vitam. 4.

An & ad alios caſus extendenda. 5.

Res ſi propria hæredis eſſe dicatur, & poſtea hæreditaria convincatur, falcidia detracta retinere non poteſt. 6.

Mentientem ſurripienti æquiparari colligitur. 7.

1 DE legato alimentorem & uſusfructus detrahi-
tur Falcidia ratione ætatis, ut tot annorum fiat
computatio, quot annos probabile eſt legatarium ſu-
perviſturum. *Donell. l. 8. c. 24. lit. A.* Et præſupponi-
2 tur hic ſpatium longiſſimum ſcil. 80. annorum. Hinc
natus 20. annos adhuc 60. annos poteſt ſupervivere, ſed
quia hoc incertum, dimidiantur illi 60. anni & com-
putantur 30. anni, ut ſcilicet in certum ætatis cum di-
3 midio annorum futurorum computetur. Sic ſi quis
conduxerit prædium ad vitam, & cum per ſingulos
annos hactenus locatus fuiſſet 27. thalen. & poſtea evi-
ctus eſſet fundus (locatus) proportione habita. *arg.
hujus l.* incertum ætatis æſtimandum. vid. *Suarez. ad
l. quoniam in prioribus. C. de inoff. teſtam. ampliat. 3.*
4 *Sande l. 3. tit. 14. def. ult.* Et hæc computatio obſer-
vatur in emptione annuorum redituum ad vitam. *Gail.*
5 *l. 2. obſ. 8. num. 4.* Ad alios tamen caſus an *hæc l.* ex-
tendenda ſit, de eo vid. *Covarr. l. 3. reſol. c. 9. num. 8.
P. Barb. in l. Maritum. num. 12. ff. ſol. matr. Rod. de
annuis redit. l. 1. c. 5. num. 17. & ſeqq. Cavall. q. 552.
& Riminald. l. 2. conſ. 170.* Nihil abſurdi video, ſi in
aliis materiis æquiſſima hæc proportio obſervetur,
ſi materia ſubjecta patiatur.

6 Ad §. *fin.* Si quis ex hæredibus rem propriam eſſe
contendat, poſtea hæreditariam eſſe convincatur, ejus
Falcidia non poteſt retineri, quia nihil intereſt, an ſub-
traxerit, an vero hæreditariam eſſe negaverit. Unde
Dd. probant, mentientem ſurripienti æquiparari. conf.
*l. 59. ſupr. h. t. & l. 84. ad Trebell. Sichard. ad l. 5. nu.
3. C. de furt.*

ad L. Uſufructu. 69.

SUMMARIUM.

Uſusfructus legatus non conſtituitur, niſi deducto prius ære alieno.

USufructu legato, æs alienum prius deducen-
dum eſt, & poſtea uſusfructus conſtituendus, nam
bona non intelliguntur, niſi deducto ære alieno, &
ſic ſolutio æris alieni fit tam de uſufructu per conſe-
quentiam, quam de proprietate. *Franc. de Clapper.
cauſ. 16. qu. 1. Carpz. p. 3. c. 13. d. 7. num. 5.* vid. plu-
ra in *not. Dns Autoris ad L. ult. nu. 3. C. de Heredit.
Act.*

ad L. In quantitate. 73.

SUMMARIA.

Quod tempus in Falcidia ineunda attendatur. n. 1.

Quod in Trebellianica. 2.

1 QUando de hæreditatis quantitate quæritur, mortis
tempus attendendum eſt, non vero, ſi quid po-
ſtea ante aditam hæreditatem acceſſerit, licet omni-
bus legatis ſolutis, amplius quarta ſuperſit. *Autor ad
L. 6. num. 2. C. de Collat.* Idem in decremento. §. 3.
2 *Inſt. ad Trebell.* Sed aliud in Trebellianica, ubi tem-
pus reſtitutionis attenditur. *l. 22. §. 2. in fin. & l. 58.
§. 6. ad Trebell. Donell. l. 7. c. 30. ante lit. B.* de quo etiam
ſupra.

ad L. In ſingulis. 77.

SUMMARIA.

Deductio facienda à ſingulis hæredibus gravatis. n. 1.

Quod ſi omnes ſine certis partibus gravati. 2.

1 SI plures hæredes, ſive æqualiter ſive inæqualiter
ſint inſtituti, non in omnibus ſimul, ſed ſingulis
& ſeparatim ratio Falcidiæ ineunda eſt. eſt. *Coll. Arg.
2 h. t. th. 8.* & ita fieri poteſt, ut amplius quarta parte
penes omnes hæredes ſimul maneat; ſi autem plures
ſcripti ſint ſine certis partibus, una tantum Falcidia
detrahenda. *Bachov. in Tr. vol. 2. Diſp. 14. th. 2. lit.
E.*

ad L. Quod ſi. 78.

SUMMARIA.

Si portio onerata non onerata acceſſerit, vel contra, quomodo Falcidia detrahenda. nu. 1.

Quid juris, ſi acceſſio fiat ex ſubſtitutione. 2.

1 QUando portio unius hæredis jure accreſcendi
vel ſubſtitutionis pervenit ad cohæredem, tunc
diſtinguendum, an exhauſta legatis pars ejus, qui
adiit, & debet alterius acceſſiona, qua fit, ut quartam
conſequatur, contentus eſſe, & legata à ſe relicta in-
tegra præſtare. Si vero accreſcens pars exhauſta, habet
illæ quartæ beneficium, quia legata præſtat ex perſona
hæredis, ergo etiam beneficium ejus agnoſcere poteſt.
l. 10. de. R. I. Donell. l. 8. c. 23. & ibi *Hillig. lit. A. Ba-
chov. d. th. 2. lit D. Harpr. in §. Inſtit. h. t. nu. 5. Zæſ.
num. 25. & ſ. Wiſſenb. vol. 2. d. 8. th. 14. Dn. Struv.
2 th. 3.* Sed aliud eſt, ſi pater quædam ab impubere,
quædam à ſubſtituto reliquit, nam tunc contribuenda
ſunt legata, niſi pupillus hæres fuerit, tunc enim ad
ea legata tantum tenetur, ad quæ pupillus tenebatur.
Zæſ. n. 27. Dn. Struv. th. 3. & Wiſſenb. d. l.

ad L. Titia. 86.

SUMMARIA.

Quid differentia inter retentionem quartæ, quæ expreſſe jubetur à teſtatore & quæ autoritate L. fit. nu. 1.

Caſus hujus Legis. 2.

1 ALiud eſt, an ipſe teſtator expreſſe jubeat reti-
nere quartam, an vero non expreſſe jubeat, ſed
hæres retineat autoritate L. Falcidiæ, atque ita quaſi
contra voluntatem teſtatoris. Illo caſu, ſi ei prælega-
ta quædam ſunt, & v. gr. ex parte tertiâ ſit inſtitutus
hæres. tertiæ partis prælegatorum, quam à ſe ipſo ha-
bet, quartam tantum imputat legatis, hoc caſu inte-
gram tertiam partem prælegatorum. *Cujac. tom. 1. p.
2145. & ſeqq. Matthæſil. d. l. num. 2. & 77. & Honde-
dæus l. 1. conſ. 71. num. 5. Cavallos qu. 384. & Pac. cen-
2 tur. 6. qu. 50.* Caſus autem *hujus legis* hic eſt: Titia
fratrem inſtituit in triente ſeu in 4. unciis & eidem
quædam prædia prælegavit, & eundem rogavit, ut
ſuam portionem duabus fœminis cohæredibus reſti-
tueret, retenta quarta Trebellianica vel Falcidia, quæ-
ritur an etiam prædia prælegata veniant in reſtitutio-
nem. Et quia prælegata capit hæres pro ea parte, qua
hæres eſt, & ſic etiam frater hic trientem prædiorum
prælegatorum à ſe ipſo capit, nimirum tertiam partem
prælegatorum. Sed reſpondet JCtus ipſum integra
Legata

Legata retinere, ſed quia juſſus eſt detrahere quartam, ideo quartam partem trientis prædiorum prælegatorum & unciam totius hæreditatis imputat in Falcidiam, quia multum intereſt, an ex expreſſa voluntate Teſtatoris quartam, an vero non ex voluntate ſed potius contra, aut præter voluntatem detrahat, imputabit tertiam partem prælegatorum prædiorum, quam jure hæreditario capit. *Videatur* de hac ſalebroſa *lege Cujac. ad lib.* 40. *Juliani mihi Tom.* 1. *p.* 2143. *& ſeq.* Colligunt *ex hac lege* hæredem ratione Trebellianicæ potiorem eſſe legatariis & fideicommiſſariis. *Cravetta conſ.* 16. *num.* 1. *Autor ad L.* 1. *num. fin. C. Ad SCt. Trebell.* Collige etiam illam tantum partem prælegati venire in reſtitutionem, quam quis à ſe ipſo habet. *Joh. à Sande lib.* 4. *tit.* 5. *def.* 12.

ad L. In quartam. 91.

SUMMARIA.

In Falcidiam non imputantur, quæ titulo legati obveniunt. nu. 1.
Quid ſit in Trebellianica. 2.
Quæ ratio diverſitatis. 3.
Specialia quædam adducuntur, quæ hæres ſibi imputet in Falcidiam. 4.
Quo caſu imputet & ea, quæ titulo legati habet. 5.

1 FAmoſiſſimæ *hujus legis* ſumma eſt: In quartam
Falcidiam non imputantur ea, quæ titulo legati,
ſed quæ hæreditario jure hæredi obveniunt, ſecus in
2 Trebellianica. Cujus ratio partim in verbis utriuſque
Legis; partim in favore præſumpto teſtatoris, quo
3 magis amplecti præſumitur hæredem, quam legatarium, & è diverſo plus fideicommiſſarium, quam fiduciarium. *Fachin. l.* 5. *controv.* 15 *Don. l.* 8. *c.* 26. *& ibi Hillig. lit. H. Hapr. in §.* 3. *Inſtit. h t. num.* 14. *& conf. tres repet. h. l. tom.* 4. *quarum Prima Pauli de Monte. Pico Altera Caroli Ruini, Tertia Berengarii Fernandi. conf. & Barry l.* 15 *tit.* 4. *Autor ad L.* 24. *nu.* 5.
4 *C. Famil. erciſc.* Hinc igitur in quartam Falcidiam
imputantur, quæ ab hærede legata, ſed ſine effectu. *Zaſ. num.* 32. & fructus rei ſub conditione legatæ *l.* 45. *pr. l.* 66. *pr.* & quæ prælegata, quatenus à ſe habet ut hæres, quatenus à cohærede habet, eatenus ut lega-
5 tarius. *Zaſ. num.* 33. *Wiſſemb. th.* 12. Sed & quæ titulo
legati habet hæres, in quartam interdum imputabit, ſcilicet quæ eum in finem relicta, vel à vivo præſtita, ut integra legata præſtarentur. *l.* 75. *& l.* 56. *Don. l.* 8. *c.* 26. *lit. D. Zaſius. n.* 5.

TITULUS. III.

Si cui plus, quam per L. Falcidiam licuerit, legatum eſſe dicetur.

ad L. Si Cui. 1.

SUMMARIA.

Si in Falcidia dubitetur, an locum habitura, legatarius cavere debet. n. 1.
Ob beneficium inventarii hodie exiguus uſus hujus tituli. 2.

1 QUod ſi dubitetur, an Falcidia locum habeat,
v. gr. ſi quædam pure legata, quæ dodrantem non excedunt, & ſimul quædam ſub conditione, quæ ſi advenerit. L. Falcidia locum habet. *l.* 73. *§.* 2. *titul. præced. Autor ad L.* 9. *num.* 2. *D. de Legat.* tunc cogi poterit legatarius, ut hæredi caveat, ut ſi apparuerit, eum amplius accepiſſe, quam licebat, id reſtituat. *Do-*
2 *nell. l.* 8. *c.* 27. *poſt lit. D.* Sed hodie minor eſt *hujus Tituli* utilitas propter confectionem inventarii, ob quam poteſt primis venientibus ſolvere, nec illi objici poteſt, quod non reſervaverit bona, ex quibus reliquis ſolutio fieri poſſit. *Valaſc. tom.* 1. *conſ.* 52. *num.* 38. *Hill. in Don. l.* 7. *c.* 3. *lit. P.*

ad L. Niſi ſi dolo. 3.

SUMMARIA.

Cautio hic fidejuſſoria requiritur. nu. 1.
Legata in priori teſtamento relicta, in ſecundo cenſentur revocata. 2.

1 EX *hac l.* notandum, quod hæc cautio debeat eſſe ſatiſdatio, quæ fit datis fidejuſſoribus, ex §. 11. *&* § 7. ratio in *l.* 1. §. 9. *h. t. & l.* 31. *in fin. tit. præced. Don. l.* 8. *c.* 27. quia certum eſt, quid in futurum detrahendum ſit. Ex §. 7. notandum, ſi poſt teſtamentum primum in alio teſtamento eundem vel alium inſtituerit hæredem teſtator, legata in priori teſtamento relicta non debentur, ſed præſumuntur hæc in ſecundo teſtamento revocata, licet primi teſtamenti in ſecundo non fiat mentio, poſt *Gl. hic Carpz. p* 3. *Juriſpr. conſt.* 3. *def.* 40. *Mantic. l.* 12. *t.* 1. *nu.* 37. *Renſu. c. teſtam. part.* 6. *c.* 20. *numer.* 21. *Ant. Fab. l.* 6. *t.* 5. *def.* 16.

ad L. Hæc autem. 4. p.

CAutio hæc non ſemper, ſed quoties cauſa juſta ſuadet, requiritur, ut ſi impubes inſtitutus, & alius ſubſtitutus, *l.* 80. *tit. præc.* item in annuis legatis, *de quo ſupra.*

ad L. Cum non facile. 6.

SUMMARIA.

Legatarius in ſubſidium juratoriè cavere poteſt. n. 1.
Qui juratoriè cavit, an ad tradendum agere poſſit. 2.
Venditor ob imminentem evictionem juratoriè cavere poteſt. 3.

1 LEgatarius qui tenetur cavere de reſtituendo, eo,
quod forte minui poteſt ex legato propter Falcidiam, ſi cavere non poteſt, remittenda eſt ei cautio,
& ſufficiet cautio juratoria. Unde confutatur eorum
2 opinio, qui putant, licet quis præſtita juratoria cau-
tione admittatur ad agendum, tamen virtute illius non poſſit prætendere, ut adverſarius ſibi aliquid tradat ut poſt alios ſentit *Molin. l.* 2. *de hær. primog.* 16. *nu.* 44. quem refutat *P. Barb. in L. Divortio.* 7. *§. interdum, num.* 31. *& ſeqq. ff. ſolut. matr. Ricc. collect. deciſ.* 318. ubi caſus enumerat, in quibus juratoria cautio ad-
3 mittitur, vel non. Sic admittitur cautio juratoria, quan-
do venditor, qui ob imminentem evictionem ad ſatiſdandum tenetur, non poteſt reperire fidejuſſores, per *h. l. conf. Caballinus. de evict. §.* 2. *nu.* 17. ubi quidem de datione, in ſolutum agit.

LIBRI TRIGESIMI SEXTI,
TITULUS I.
Ad SCtum Trebellianum.

ad L. Explicito. 1.

SUMMARIA.

Per SC. Trebell. actiones hæreditaria transferuntur. n.1.
Quo tempore ſuſpecta hæreditas reſtituenda. 2.
Minor ſine Curatore hæreditatem reſtituere poteſt. 3.
Qui retenta certa re ſed oppignerata, reſtituere juſſus, illam æſtimare poteſt, detracto onere & reſiduum fideicommiſſario deducere. 4.
Hæres legatorum nomine amplius gravari nequit, quam accepit. 5.
Sed cur creditoribus ultra vires tenetur. 6.

HIc agitur de SCto Trebelliano,
1 cujus ſumma retinetur, & cujus verba ab illis Doctoribus, qui paratitia ſcripſerunt, ſatis declarata. Pauca autem *ex nonnullis* §§. notabo, Ut
2 (1.) ex §.8. quod etiam ex hoc SCto transferantur actiones hæreditariæ, quia hæres cogitur adire & reſtituere, ratio in *l.* 10 *de R. J.* In §. 9. agitur de tempore, quando ſuſpectam habens hæreditatem teneatur reſtituere; Et diſtinguitur; an 1. pure; an 2. in diem certum; an 3. ſub conditione gravetur? Prioribus duobus caſibus ſtatim reſtituet, quia in ſecundo caſu certum eſt exituram aliquando diem, non item certum eſt, exituram condi-
3 tionem. *Don. l. 7. c.* 22. Ex § 14. notetur, minorem ſine curatore reſtituere poſſe. *Autor ad L.* 1. *n.* 3. *C. de Auctor. præſtanda* quia reſtituendo nihil vere alienat de re ſua, nec rem ſuam deminuit. *Don. l. 7. c.* 24.
4 *& ibi Hillig. lit. B. In* §. 16. habetur ſpecies, quod teſtator habens fundum & valentem 100. & præterea trecenta, me inſtituit hæredem, & jubet reſtituere hæreditatem, retento eo fundo, & quæritur, quomodo procedendum; an cautio ob hypothecam mihi præſtandi, an vero res eum illo onere affecta æſtimanda? Et
5 hoc affirmatur, *ut in texta.* Ex §. 17. notetur regula, ſæpe exinde allegari ſolita; Neminem oportere plus legati nomine præſtare, quam ad eum ex hæreditate pervenit, licet Flacidia ceſſet, quæ regula etiam in legatis piis valebit. *Autor ad* L. 15. *num.* 1. C. *de Legatis.* Sed cur creditoribus ultra vires tenetur? Reſp. *Donell. l. 7. c.* 11. defunctus creditoribus totum debuit etſi non ſolvendo fuerit. Ergo & hæres. Legata autem non debuit defunctus, & obligat hæredem, quatenus in eum contulit.

ad L. Marcellus. 3. §. 3.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum uſque ad quartam alienari poteſt. n.1.
Alienatio, quotuplex. 2.
Hæres quando fideicommiſſum alienare poſſit. 3.
Si fideicommiſſarius alienationem ratihabeat, ea Trebellianica imputatur. 4.
Si res pretioſior alienata, ea in totum revocari poteſt. 5.
Fideicommiſſi puri nulla eſt alienatio. 6.
Caſus excepti. 7.
An prælegata etiam reſtituenda. 8.
Hæreditariam portionem reſtituere juſſus, prælegata pro parte reſtituit. 9. & 10.
Ad Fiſcum ſi devoluta hæreditas, hic fideicommiſſum præſtare tenetur. 11. & 12.

1 RES fideicommiſſi reſtitutione ſubjectæ uſque ad quartam poſſunt alienari, & in Trebellianicam
2 computari. *Autor ad Auth. Contra. num. 9. C. ad SCt. Trebell.* Ubi notandum primo aliam neceſſariam eſſe alienationem, quæ ſcilicet dependet ex facto vel voluntate defuncti, cujus exempla habet hic *Gloſſa.* Aliam vero voluntariam, quæ ſit ab hærede. Et hoc caſu diſtingui ſolet, utrum ſit tantum fideicommiſſum,
3 an etiam alienatio expreſſe prohibita, ut hoc caſu non valeat alienatio ipſo jure, & ſtatim poſſit revocari. *l. filiusfam* 114. §. 14. *& ſeq. de legat.* 1. Sed ſi alienatio non expreſſe prohibita, valet alienatio interim, donec conditio, ſub qua reſtitutio injuncta, impleta ſit, de qua re Vid. *Vinc. Fuſar. de ſubſtit. qu.* 554. Sed ſi velit fideicommiſſarius, ut rata ſit alienatio, poterit ea,
4 in Trebellianicam vel Legitimam imputari. Dd. plures refert *prædictus Fuſarius in qu.* 515. *num.* 19. Juſte
5 tamen poſſet teniri fideicommiſſarios, ſi alienatio facta fuerit de re nobiliori ac pretioſiori, quo caſu alienatio in totum revocari poteſt. *Franc. de Clapperius p.* 2. *deciſ. cauſa* 56. *qu. un. num.* 10. vel alias fraus commiſſa in electione rei alienatæ. *Clapp. d. l. num.* 12. Nam conditione exiſtente, jam pro puro fideicommiſſo habendum, quod erat ſub conditione relictum & habet fideicommiſſarius rei vindicationem. Fidei-
6 commiſſa autem pura, vel in diem certum relicta ſi alienentur, nulla eſt alienatio *Carpzov. p.* 3. *c.* 8. *def.*
7 30. Valida tamen alienatio fideicommiſſi eſſe poteſt, Si 1. fiat ob liberorum legitimam. *Carpz. p.* 3. *c.* 8. *d.* 32. 2. Si fiat ob res tempore perituras. *Carpzov. d. l.* 3. Si utilis fideicommiſſario. v. gr. ſi pretium in res utiliores convertatur. *Carpz. d. conſt.* 8. *d.* 33. *Peregrinus de fideicomm art.* 40. *num.* 32. ubi id extendit, licet teſtatur prohibuiſſet alienationem. Quæritur au-
8 tem in §. *pen.* an hæres gravatus reſtituere etiam debeat præceptiones, ſeu prælegata ſibi relicta? R. ſi ſimpliciter dixit de portione, venient prælegata in reſtitutionem, ſed ſi dixit de portione hæreditaria, ſecus eſt; quia in prælegatis hæredi relictis duæ ſunt partes, una hæreditaria, quam & alias habiturus fuiſſet, ſi non eſſet prælegatum; altera non hæreditaria: illa à ſeipſo, hæc à cohærede relicta: Ideo ſi hæreditariam portio-
9 nem ſuam quis reſtituere juſſus eſt, etiam præceptiones continentur, quatenus à ſe ipſo accepit. *l.* 18. §. *ult. h. t.* Altera vero pars, quam à cohæredibus accepit, non continetur fideicommiſſo, & ideo eam partem, quam ab hærede habet, retinet. *Cepha. conſ.* 373. *nu.* 3. *&* 23. *Donell. l.* 7. *c.* 25. *lit.* G. *Gail. l.* 2. *obſ.* 153. *Fuſarius. q.* 650. *per tot. Barry l.* 8. *t.* 12. *nu.* 2. *Menoch. l.*
10 4. *præſ.* 193. *& ſ. Parſius vol.* 3. *conſ.* 18. *n.* 15. *Alex. vol.* 1. *conſ.* 25. *circa fin.* V. G. ſunt hæredes quinque eorum unus gravatus reſtituere portionem hæreditariam, hic prælegatorum quinta pars venit tantum in reſtitutionem, quatuor reliquas partes jure legati capit. conf. *Sande lib.* 4. *tit.* 5. *def.* 12. §. *fin.* Quando quis fideicom-
11 miſſum reliquit, & ejus hæreditas ob aliquod commiſſum à gravato hærede ad fiſcum devolvitur; Fiſcus inſtar hæredis eſt, accipit quartam, & dodrantem fideicommiſſario reſtituere tenetur. *Autor ad L.* 3. *n. fin. C. Ad legem Falcid.* Idem in *l.* 3. §. 4. *de jure Fiſci. l.* 96.

Fiſc. l. 96. § de legat. 1. Hillig. l. 7. c. 20. lit. C. quod intelligendum eſſe notat *Peregrinus de fideicom. art. 2. nu. 40.* ſi ſcil. Fiſcus hæreditatem ab indigno avocet; & ita quoque intelligenda *l. 6. §. 3. h. t.* Et cum
2 in Gallia aliquando Fiſcus ex jure Albinatus vel Albenæ occuparet bona alicujus peregrini, qui nullos habebat liberos, injunctum Fiſco, ut dodrantem fideicommiſſario ab ultimi defuncti patre conſtituto, reſtitueret, retenta quarta, et etiam dos viduæ teſtatoris reſtituenda fuit, ut refert, & pluribus hanc ſententiam probat *Franciſc. de Clapperiis cauſa 2. n. 3. & 4.*

ad L. Quia poterat. 4.

SUMMARIA.

Hæres à fideicommiſſario ut hujus periculo adeat hæreditatem, compelli poteſt. n. 1. 2.

QUando hæres non vult adire hæreditatem, poteſt compelli, ut periculo fideicommiſſarii eandem adeat, ſine omni commodo & incommodo, non poteſt cogi, ut reddat rationem, quare recuſet hæreditatem, quia variæ ſunt hominum voluntates, quorundam negotia timentium, quorundam vexationem. &c. Colligit ex *h. l. Fuſarius q. 38. cum aliis ibid. alle-*
2 *gatis*? quod ſi aliquis ſubſtitutus vulgariter, alius per fideicommiſſum, quod ad hoc hæres cogi poſſit, ut adeat.

ad L. Recuſare. 6.

SUMMARIA.

Recuſans adire hæreditatem fideicommiſſo gravatam, ut adeat cogi poteſt. nu. 1.
An etiam hæres ab inteſtato. 2.
An filius poſſit compelli. 3. 4.
An fiſcus ex fideicommiſſo obligetur. 5.

1 REcuſana adire hæreditatem fideicommiſſo gravatam poteſt cogi ad adeundam, & hic explicatur primo, quomodo fiat recuſatio, an à præſente tantum, & annon etiam ab abſente per epiſtolam, vel nuntium, & hoc in *pr. & in §. 1.* quæritur, an etiam hæres ab in-
2 teſtato poſſit cogi ad adeundam & transferendam hæreditatem? Et affirmatur, ſi hæres ab inteſtato fideicommiſſo forte in codicillo gravatus.

3 In §. 2. quæritur, an filius poſſit compelli ſive ſit ſcriptus hæres, ſive ab inteſtato? Quod affirmatur. Sed
4 elegans eſt deciſio in §. 3. ubi hæc ſpecies facti. Inſtituit teſtator Titium, quem fideicommiſſo univerſali gravavit, ſed teſtator poſtea occiſus eſt à quodam. Titius non vindicata nece defuncti adit hæreditatem, quæ ipſi ut indigno à fiſco adimitur, quæritur an Fiſcus hæreditatem retenta Trebellianica reſtituere debeat? Reſp. quod ſic: quia fiſcus ſuccedit in jus hære-
5 dis. Aliud autem eſſet, ſi hæreditas non ex delicto, ſed ex defectu hæredis vacans reddatur, tunc enim fiſcus jure ſuo ſuccederet, nec ex fideicommiſſo obligaretur. *Vid. hac de re Theſaurus l. 4. q. 38.* Nec fiſcus tenetur vindicare necem defuncti, ſed habetur pro eo, ac ſi vindicaſſet, quia hoc onus hæredi incumbebat. Sed contra poſſet dici, fiſcum ſuccedere in omne jus defuncti, & ſic etiam in neceſſitatem vindicandæ necis.

Ad L. Ille a quo 13. §. 4.

OBiter quaſi notetur, *ex hoc* §. ſolere allegari regulam: par in parem non habet imperium. *A. Barb. l. 14. c. 3. axiom. 5. Klock. vol. 1. conſ. 13. nu. 13. & 57. & conſ. 29. num. 714.*

ad L. Nam quod ad jus publ. 14. §. ult. & l. 15. & l. cogi. 16. pr.

Qui familiam ſuam, vel pecuniam, vel facultates vel fortunas reſtituere juſſus, integra in hæreditatem reſtituere, rogatus cenſetur.

QUando quis familiam ſuam, vel pecuniam ſuam, vel facultates ſuas, aut fortunas ſuas, alicui per fideicommiſſum reliquerit, vel peculium (improprie ſumpto vocabolo,) in dubio totam ſuam ſucceſſionem, ſcilicet hæreditatem, videtur reliquiſſe, maxime, quando in favorem familiæ hoc factum. Et ſic favorabile eſt fideicommiſſum. *Vid. Menoch. lib. 4. præſ. 76. n. 21.*

ad L. Cogi 16. §. Et generaliter.

SUMMARIA.

Fiduciarius hæres à fideicommiſſario particulari ad adeundum compelli nequit. n. 1.
Res certa juncta verbo communi, non trahitur ad univerſitatem. 2.

1 SI non hæreditas relicta per fideicommiſſum, ſed res certa, aut quantitas, aut res Italicæ, fiduciarius juſte recuſat aditionem, quia in ſingularem fideicommiſſarium & legatarium non tranſeunt actiones. *l. ult. C. de hæred. action. Donell. l. c. 22. poſt lit. C.* Et exinde colligunt rem certam adjunctam verbo obli-
2 quo aut communi, non trahi ad univerſitatem. *Bartol. hic. Graſſus in verbo, inſtituo in comm. opin. qu. 22. num. 9. Gomez. t. 2. reſol. c. 10. nu. 12. Manzius de teſtam. tit. 6. qu. 23. nu. 19. vid. ſupr. l. 1. §. 4. hæred. inſt.* Ad §. 15. *vid. not. Dni Autoris ad l. 57. ad L. Falcid.*

ad L. Ex facto. 17.

Rogatus ut hæredem faciat, ad hæreditatem reſtituendam tenetur. n. 1.
Conditio ſi ſine liberis deceſſerit, an comprehendat naturales. 2. & 3.
Hæreditatem reſtituere rogatus, ſi ſine liberis deceſſerit, quæritur, quid juris, ſi deportatus ſit. 4. 5. & 6.
Gravati hæredis bonis confiſcatis, poſt mortem demum fiſcus fideicommiſſum præſtare tenetur. 7.
Conditio, ſi ſine liberis deceſſerit, verificatur, etiamſi liberi ſimul decedant. 8.
In dubio pro fideicommiſſo pronunciandum. 9.
Fideicommiſſum ſub conditione, ſi ſine liberis deceſſerit, relictum, exſpirat, etiamſi filius ſtatim poſt mortem gravati decedat. 10. & 11.
Filius in ſucceſſione extranei non præſumitur ſupervixiſſe patri. 12.
Et pupillari ſubſtitutione hæreditatem petens, an pupillum impuberem deceſſiſſe probare teneatur. 13.
Alieno hærede decedere intelligitur, qui ſine liberis decedit. 14.

1 ROgari quidem aliquis per fideicommiſſum nequit, ut aliquem hæredem faciat, eo ipſo tamen quis rogatus eſſe præſumitur, ut hæreditatem reſtituat. Hoc in *pr. §. 1. 2. & 3. Donell. l. 7. c. 17. & ibi*
2 *Hillig. lit. F. Mantic. l. 7. t. num. 10. 19.* in conditione, *ſi ſine liberis deceſſerit*, an de naturalibus etiam ſenſerit, voluntatis eſt quæſtio, quæ ex dignitate & voluntate præſumpta, & conditione ejus, qui fideicommiſit, accipienda eſt, ideoque regulariter filii naturales faciunt deficere conditionem fideicommiſſi, ſi gravatus ſine liberis deceſſerit *Dd. hic & Gail. l. 2. obſ. 136. num. 4. Mantic. l. 11. t. 9. Fuſar. de Subſtit. q. 406.* ubi limitat. Maxime in illuſtribus perſonis non ob-
3 tinet, vel Clariſſimis *Gail. d. l. num. 5. Fuſarius n. 8. 35.* vel ſi appareat de legitimis liberis ipſum hoc intellexiſſe, quod apud nos præſumendum eſſe axiſtimo; nam filios naturales non habent pro liberis viri honeſti. Nec præſumerem, teſtatorem honeſtum de iis liberis ſenſiſſe; nec intelliguntur in conditione tacita (*Si ſine liberis*) *in L. Cum. avus 102. de condit. & demonſtr. Fuſarius d. l. nu. 3.* conferri poteſt. *Coraſius*
4 *l. 1. miſcell. c. 7.* Quando hæres gravatus eſt reſtituere hæreditatem moriens, ſi ſine liberis deceſſerit, & poſtea eſt deportatus, tunc diſtinguitur; an liberi ſint

nati,

nati, vel ſaltem concepti ante ſententiam condemnato
ſunt, & tunc faciunt fideicommiſſum ceſſare in commodum
fiſci, nempe bona tranſeunt in fiſcum cum ſua
cauſa, & expectanda eſt mors naturalis ipſius gravati,
quo tempore ſi filii ſupervivant, fideicommiſſum exſpirat;
ſecus autem ſi præmortui eſſent ante gravatum.
5 Sed filii poſt ſententiam concepti, nunquam ceſſare
faciunt fideicommiſſi conditionem, per §. 5. *h. l. Marc.*
6 *Anton. Peregr. de Jure Fiſci l.* 1. *t.* 6. *num.* 5. *Cacheran.*
deciſ. 108. *Mantica l.* 11. *t.* 2. *num.* 6. *& l.* 11. *t.* 4. *nu.* 6.
An autem idem in bannitis, vid. *Fuſarius q.* 424. *Peregr.*
t. 7. *num.* 22. *& Riminald. vol.* 5. *conſ.* 564. *nu.* 60.
7 *Ex hoc* §. etiam probatur, confiſcatis bonis alicujus
gravati hæredis, interim ea, dum vivit poſſeſſor, manere
apud Fiſcum, ſed cum ſua cauſa, i. e. cum onere
fideicommiſſi & poſt mortem ejus redire ad fideicommiſſarium.
Alex. conſ. 33. *num.* 1. *vol.* 1. *Peregrinus de*
Jure Fiſci l. 1. *c.* 1. *numer.* 69. *Roſenthal. de Feudis c.* 11.
concl. 5. *num.* 5. *Farin. qu.* 25. *num.* 22. *&* 24 *conſ. Sebaſt.*
Guazzin de confiſc. bon. concl. 27. *nu* 4 *& ſ. Au-*
8 *tor ad L.* 22. *num.* 2. *C. de Pœn.* Conditio, ſi ſine liberis
deceſſerit, intelligitur, ſuperviventibus liberis,
& ideo ſi liberi ante gravatum, vel ſimul cum eo intercant,
non faciunt deficere conditionem fideicommiſſi,
per §. *pen* quod intelligit *Gl* de eo caſu, quando
liberi ſunt impuberes, ſed generalius videtur in-
9 telligere *Carpz. dec.* 19. *num* 10. *ſeqq.* hujus rationem
ponit *Finckelth. obſ.* 52. *num.* 21. in ſingulari fideicommiſſorum
favore. In ambiguo enim ea interpretatio
accipienda, ut fideicommiſſum ſubſiſtat. *l.* 16. *in fin.*
pr. h. tit. Pruckm. vol. 2 *conſ.* 5. *num.* 10. vid. *not. ad L.*
Qui duos 10. § *ult. ſupr. de Reb. dubiis.* & præterea *Fuſar*
qu 416. *Barry l.* 17. *t.* 12. *num.* 31. *ſeq. Covarr. l.* 2.
reſol. c. 7. *num* 6 *Alciatus de præſ. reg.* 1. *præſ.* 26. *nu.*
6. *Mantica de conj. ult. vol. l.* 5. *t.* 9. *n.* 8. Sed probetur
10 tamen *ex hac l.* quando conditio, ſi ſine liberis deceſſerit,
adjecta, & poſt mortem gravati ſtatim moriatur
filius gravati, extinctum eſſe fideicommiſſum *Gomez.*
lib. 1. *tit.* 5. *nu.* 41. *& quos allegat Fuſarius qu.* 417. *Au-*
tor ad L 1. *num.* 1. *ſeqq C. de Condit. inſert.* Fideicommiſſum
ergo ſub tali conditione relictum, ſtatim exſpirat,
ſi filium reliquit. conf. *Mantica de conject. ult.*
vol. l 11. *t.* 6 *num* 6. Et ſi in eo caſu, ubi fœmina ali-
11 qua fratri Titio 2000. reliquit, cum onere, ut, ſi ſine
liberis moriatur, reſtituat Maximiliano, & Titius relicta
filia deceſſerit, quæ tamen patrem mox ſecuta,
extinctum eſſe fideicommiſſum, reſponſum à Facult.
12 noſtra 17 Aug. An 1653. Colligunt etiam ex *hoc* §.
quando agitur de ſuperexiſtentia reſpectu ſucceſſionis
extran.., ſi ambo ſimul moriantur, non præſumi filium
ſupervixiſſe patri. *Menoch. l. præſ.* 50. *num.* 28. *&*
13 *ſ.* Ex §. *pen.* volunt etiam probare, quod quando ſubſtitutus
pupillariter petit hæreditatem, non teneatur
probare, quod pupillus in pupillari ætate ſit mortuus;
Sed illa ſententia *ex hoc* §. non probatur. *Mantica de*
conject. ult. vol. lib. 5. *t.* 9. *num.* 8. conf. *Dd.* quos citat
Vincent. Fuſarius de ſubſtit. qu. 129. *num.* 2. nam quilibet
fundamentum ſuæ intentionis debet probare, &
hic de fideicommiſſo ſermo, cujus major favor, &
hic agitur de duobus ſimul mortuis, & ſic de dubio
14 fere inextricabili. Conditio, ſi alieno hærede deceſſerit,
intelligitur ſi ſine liberis deceſſerit; nam ſi
extraneum intellexiſſet, nemo facile ſine hærede moreretur,
ſaltem Fiſcus eſt hæres, per §. *ult. Decius conſ.*
38. *num.* 5. *Guido Papa deciſ.* 230. *Mantica l.* 8. *t.* 18. *n.*
31. *Riminald. l.* 3. *conſ.* 252. *num.* 63. *& l.* 4. *conſ.* 458. *n.*
17. *Menoch. conſ.* 255. *n.* 27.

ad L. In fideicommiſſaria. 18.

SUMMARIA.

Hæres Fructus pendente conditione fideicommiſſi perceptos, reſtituere non tenetur. n. 1.
Limitationes proponuntur. 2.
Hæres quoties ad fructus reſtituendos tenetur, quartam fructuum retinere poteſt. 3.
Quid in fructibus ante aditam hæreditatem percept. 4.
Limitatio Legis. 5.

1 HÆres fideicommiſſo conditionali gravatus, non
tenetur fructus medio tempore, dum pendet
conditio, perceptos, fideicommiſſario reſtituere,
quia judicio Teſtatoris videtur percepiſſe; Niſi
2 hæres ſpecialiter rogatus fuerit reſtituere fructus; aut
niſi ſit in mora reſtituendi, aut niſi velit uti beneficio
Trebellianicæ, quo caſu fructus medii temporis
in Trebellianicam imputare tenetur, ubi tamen
excipiuntur liberi primi gradus. *l. jubemus.* 6. *C. h. t.*
Cephal. conſ. ultim. numer. 13. *Donell. l.* 7. *cap* 25. *lit.*
3 *E. Barry l.* 15. *t.* 5. *Gail. lib.* 2. *obſervat.* 135. Sed hoc
caſu etiam quintam fructuum lucratur, & imputatio
in Trebellianicam fieri debet de fructibus ex tribus
quartis perceptis. *Carpzov. deciſ.* 21. *numer.* 29.
4 Sed quid de fructibus tempore mortis, aut ante hæreditatem
aditam perceptis? Reſp. hi hæreditatem
augent *l.* 20. §. 3. *ff. de petit. hered. Carpzov. d. l.*
numer. 18. *Hanc legem* non habere locum quando ju-
5 ra tranſeunt ipſo jure ſine reſtitutione tradit *Cephal. l.*
2. *conſ.* 215. *n.* 50.

ad L. Ubi pure. 19.

QUando pater filio reſtituere rogatur hæreditatem, intelligitur id de eo tempore, quo ſui juris erit. *Donell. l.* 8. *c.* 10. *lit. E.*

ad L. Hæres. 21.

SUMMARIUM.

Sciens totam hæreditatem reſtituens, an Trebellianicam repetere poſſit?

QUi ſciens totam hæreditatem errore juris reſtituit, non detracta Trebellianica, non poteſt eam habere ſalvam; aliud ſi errore facti. *L. Error.* 9 *C. ad L. Falcid.* Interdum tamen recuperari poteſt Trebellianica, per aliarum rerum retentionem. *Donell. l.* 7. *c.* 29. *circa fin. Borcholt. in tr. de Poſſeſſ. c.* 1. *num.* 19.

ad L. Mulier. 22.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum filio a matre in tempus mortis paterne relictum, debetur, qualitercunque ſui juris factus ſit. nu. 1.
Conditio ob certum effectum appoſita, per æquipollens adimpleri poteſt. 2.
Fideicommiſſario in petendo moram committente fructus in quartam non imputantur. 3.
Aliud ſi dies fideicommiſſo adjecta. 4.
Exceptio in num. 5.
In legitimam fructus non imputantur. 6.
Hæres ad quam culpam tenetur. 7.
Filia ob cauſam dotis fideicommiſſum alienare poteſt. 8.
Limitatur. 9.
Ex legato partitionis Trebellianica non debetur. 10.

1 IN *princ.* dicitur, quod fideicommiſſum à Matre
relictum filio, & collatum in tempus mortis Patris,
in cujus poteſtate erat, debeatur filio; qualitercunque
ſui juris factus fuerit. Unde colligunt, quando
2 aliqua conditio appoſita eſt, propter aliquem effectum
ex ea reſultantem; quod adimpleri poſſit per æquipollens,
modo idem effectus ſequatur, quos refert

Menoch

Menoch. conſ. 243. *num.* 55. *Cephal. conſ.* 530. *num.* 10.
Porro ſi quis gravatus fideicommiſſo, & fideicommiſ-
3 ſarius ſit negligens in petendo, tunc fructus perceptos
ex negligentia fideicommiſſarii fiduciarius non imputat
in quartam. Sed ſi ex die vel conditione gravatus, tunc
4 imputat in quartam, quia ex judicio teſtatoris percipit,
& non ex negligentia alterius §. 2. *h. l.* Exceptio poſte-
5 rioris membri eſt in filio, ſeu liberis primi gradus, qui-
bus Trebellianica in fructibus aſſignari non poteſt, per
L. *Jubemus* 6. C. ad Trebell. *Peregrinus de fideicommiſſ.*
art. 49. *numer.* 56. *Gail. l.* 2. *obſ.* 133. *numer.* 5. *Vivius deciſ.*
402. *Autor ad* L. 6. *num.* 7. & 8. C. *h. t.* Et quia legitimam
6 magis privilegiata quam Trebellianica, multo minus
in legitimam fructus imputandi. *Mantica de conject.*
ult. vol. l. 7. *tit.* 10. *nu.* 10. *Menoch. conſ.* 476. *Fuſarius de ſub-*
qu. 296. *nu.* 74. & ita in Facultat. reſponſum. 7. Septemb.
Anno 1653. *Autor ad l.* 6. *nu.* 9. *C. h. t.*

In §. 5. dicitur hæredem gravatum non teneri de
7 culpa levi, ſed lata, ſi res ipſius culpa periit; vel ſi rem
tempore peritura non diſtraxit, de quo *Menoch. l.* 2.
A. J. Q. caſu 49. *nu.* 3. ſumptus tamen factos recuperat.
Filia poteſt res, quæ reſtitutioni fideicommiſſi ſubja-
8 cent, in cauſa dotis alienare. §. 4. *h. l. & Aut. Res quæ.*
C. comm. de Legat. Peregr. de fideicomm. art. 42. *Menoch.*
l. 4. *præſ.* 189 *Fuſar. de ſubſtit. qu.* 531. *Don. l.* 7. *cap.* 25. *lit. E.*
Sed limitatur hic niſi tot fructus acquiſiverit, ut po-
9 tuerit doti ſatisfieri. *Peregr. d. l. nu.* 71. *Menoch. de præſ.*
161. & *ſeq.* & *conſil.* 83. *num.* 40. & 51. & *conſ.* 704. *num.* 17.
Quod de fructibus extantibus intelligit *Fuſar. quæſt.* 2.
10 *nu.* 120 De legata parte hæreditatis, v. gr. Tertia, quam
legatum partitionis vocant, non debetur Trebellianica,
Hillig. in Donell. l. 8. & *c.* 11. *lit. S C.* 19 *lit A.*

Ad §. pen. vide notata Dni Autoris ad l. fin. num. 5. *de*
leg. 2.

ad L. Quoties. 23. & L. ſeq.

PORtio appoſita in Inſtitutione, videtur repetita in
fideicommiſſo; niſi ex onere injuncto vel expreſſio-
ne propriorum nominum aliud inducatur. *Vid. not. Dni*
Autoris ſup. ad l. 5. *de Pupill. ſubſtitut. Donell. l.* 7. *cap* 10.
Autor ad L. 1. *numer.* 2. C. *de Impub. Subſtit. Et ad L. un.*
numer. 41. *C. de Caduc. toll.*

ad L. Ita tamen. 27.

SUMMARIA.

Qui coactus adit, omne lucrum hæreditarium amittit.
Quod limitatur. 2.
Filius fideicommiſſo honoratus inſtitutus non cenſetur. 3.

QUi coactus adiit hæreditatem, quia forte eſt fidei-
1 commiſſo gravatus, amittit omnia lucra ſibi ex
Teſtamento delata, & ſic pupillarem quoque ſubſtitu-
tionem; Niſi habeat cohæredem, qui ſponte adit. *Pe-*
2 *regrinus de fideicomm. art.* 2. *numer.* 87. *Fuſarius qu.* 150.
Mantica de conject. ult. vol. l. 7. *tit.* 6. *num.* 14. Si Pater me
3 inſtituit cum onere, ut filio ſuo emancipato reſtituam
hæreditatem, ego teneor reſtituere hæreditatem, &
filius habet bonorum poſſeſſionem contra tabulas:
unde colligunt Dd. Licet filius ſit fideicommiſſo vel
legato honoratus, non tamen eſſe inſtitutum, & ſic ha-
bere querelam. *Vaſq. de Succeſſ.* §. 20. *numer.* 41. & §. 21.
num. 68. *Berlich. p.* 3. *concl.* 16. *nu.* 25. *Gail. l.* 12. *obſ.* 112. *nu.* 9.
Dauth. num. 345. *verſ. tum tertio.*

ad L. Si quis à priore. 29.

SUMMARIUM.

Si in poſteriori teſtamento hæres in re certa inſtitutus an
prius rumpatur.

QUando in poſteriori Teſtamento hæres in re
certa inſtitutus rumpitur tamen prius teſtamen-
tum, & inſtitutus in ſecundo teſtamento habetur, ac ſi
in univerſum hæres ſit inſtitutus: ſi autem caverit in
ſecundo teſtamento teſtator ut hæres ſcriptus in eo re-
ſtituat hæreditatem ſcripto in priori teſtamento, hæres
ſcriptus in priori conſequetur fideicommiſſum, non ex
primo, ſed ſecundo teſtamento. *Gomez. tom.* 1. *reſol. c.* 5.
num. 24. *Barry l.* 10. *t.* 1. *nu.* 5. *Don. l.* 7. *c.* 17. *lit. F. Dd. in* §. 3.
Inſt. h. t.

ad L. Baliſta. 32.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum relictum, ut quantacunque pecunia ad
hæredem pervenerit, ea omnis reſtituatur, etiam fru-
ctus continet. nu. 1.
Ratio decidendi. 2.

SI Fideicommiſſum relinquatur ita, ut quantacun-
1 que pecunia ex bonis teſtatoris ad cohæredem per-
venerit, eam pecuniam omnem Reipublicæ Philip-
penſium reſtituat hæres, veniunt etiam fructus ab hæ-
2 rede percepti. *Menoch. l* 2. *A. Q. caſu* 256. *nu.* 14 & *ſeq.*
Rationem decidendi communiter collocant in gemi-
natione verborum quantacunque, & omnem *Tiraq. in*
L. Si unquam 8. § *revertatur. nu.* 49. *C. de Revoc. donat.*
P. Gerhard. ſingul. 18. *num.* 10. *Surd. deciſ.* 21. *numer. fin.*
Menoch. d. caſu 256 *num* 14. & *ſeq.*

Ad L. Cum hæreditas. 36.

SUMMARIUM.

An fideicommiſſarius teneatur ad obligationem ab hærede
contractam.

PEr Trebellianum non tenetur fideicommiſſarius
ex obligatione ab ipſo hærede contracta; & ideo
debet illi per fideicommiſſarium de indemnitate ca-
vere, & interim poteſt retinere bona, donec caveatur,
ſi forte ab eo, cui quid promiſit, conveniatur. *Surd. vol.*
1. *conſ.* 248. *in fin.*

ad L. Reſtituta. 37.

REſtitutio fideicommiſſariæ hæreditatis fit re, vel
verbis, tradendo vel patiendo, & ſic per ſolum
conſenſum. *Don. l.* 7. *c.* 24. *lit. C. Autor ad L. un. num.* 12.
C. de Edicto divi Adriani.

ad L. Poſtulante. 44. pr.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum non agnitum ad hæredes tranſmitti colli-
gitur. num. 1.
Uſura & penſiones mere Civiles non exactæ veniant in
reſtitutionem. 2.
In Penſionibus, quæ præſtantur propter prædia ruſtica, ſe-
cus. 3.
Quod limitatur. 4.

1 EX difficili *hac L.* colligunt Dd. fideicommiſſum
pure relictum etiam non agnitum ad hæredes fi-
deicommiſſarii tranſmitti: nam ſi contingat, fidei-
commiſſarium ante reſtitutionem ſibi realiter factam
diſcedere, ipſe Jus illud fideicommiſſi univerſalis in
hæredem tranſmittit. Dd. allegat. *Gail. l.* 2. *obſerv.* 131.
num. 1. *conf. l.* 16. §. 9. *l.* 25. *pr. h. t. l.* 3. *C. de fideicomm. Dn.*
Struv. ad h. t. th. 26. *Bachov. ad Tr. vol.* 2. *d.* 14. *th.* 9. *lit. A.*
Wiſſenbach. h. t. th. 19.
2 In §. 1. Breviter dicitur, quod uſuræ & penſiones
provenientes ex contractu teſtatoris, non exactæ per
hæredem gravatum pertineant ad fideicommiſſarium,
3 & comprehendant acceſſiones mere civiles, ſcil. uſu-
ras, vecturas navium, penſiones domorum & ſimilium;
non autem comprehendant penſiones, quæ præſtantur
propter prædia ruſtica, ex quibus percipiuntur fructus
naturales, ſive penſiones præſtentur in fructibus ipſis,
ſive in pecunia. *hic* & *l.* 58. §. 2. *h. t. Jac. Mandellus de*
Alba conſ. 275. *nu.* 1. *ſeq. Paul. Caſtr. l.* 2. *conſ.* 214. *nu.* 3. ubi
ait *hunc* §. eſſe intelligendum de hærede pure gravato,
& non in mora conſtituto, nec interpellato.

Ad L. Sejus. 46.

SUMMARIUM.

Fideicommiſſum filio ſub conditione certæ ætatis relictum, ſi moriatur iſtam ætatem non conſecutus tranſmittitur ad ejus hæredes.

SI quis hæreditatem relinquat alicui hac conditione ut filio reſtituat, cum 16. annorum erit, filio autem, antequam iſtam ætatem conſequeretur, mortuo, ad ejus hæredes pertinet fideicommiſſum; quia adminiſtratio tantum fiduciario hæredi videtur commiſſa. *Vaſq. de Succeſſ. progreſſ.* §.29. *numer* 9. & ſic hoc fideicommiſſum pu:nm potius eſt, quam conditionale. *Vaſq. de Succeſſ. Progreſſ.* §.4. *numer.* 20. *& ſeqq. Peregrinus de fideicom. art.* 49. *numer.* 25.

ad L. Imperator. 50.

SUMMARIA.

Pater diſſipans tenetur filio fideicommiſſum reſtituere etiam ante conditionis eventum. nu. 1.

An hoc & ad alios hæredes gravatos extendi poſſit. 2.

COmmuniter *ex h. l.* probant, quod ſi hæres gra-
1 vatus pater vel alius dolo vel culpa ſua dilapidet
bona fideicommiſſaria, poſſit fideicommiſſarius etiam
conditionalis, ſeu cui hæreditas per fideicommiſſum
ſub conditione relicta, impetrare reſtitutionem hæreditatis,
etiam quoad effectus juris, non ſecus ac fideicommiſſi
caſus eveniſſet, ita ut fructus ad hæredem
non ſpectent. *Bartol. Paul. & Alexand. hic, Pinell. in l.*1.
*p.*3.*numer.* 74. *C. de bonis pat. Autor ad L. prim. numer.*
vigeſim. terti. C. de bonis matern. Molin. ad conſuet. pariſ.
tit. prim. paragraph. vigeſim. ſecund. numer. 124. *P. Heig.*
*pr. quaſt.*8. *numer.* 35. quod tamen *Peregr. de fideicomm.*
2 *art.* 4. *numer.* 16. reſtringit ad eum caſum, quo Pater
rogatus reſtituere filio, cum ſui juris eſſet, alimenta
tamen patri vel hæredi egenti ex bonis conſtituenda.
P. Barb. ad l. Maritum. decim. terti. numer. decim. non.
ff. ſolut. matrim. conſ. *Berous vol. ſecund. conſ.* 92. *nu.*6.
3 Sed videtur ad alios etiam gravatos rectè extendi; præ-
ſertim remedio cautionis ſatis fideicommiſſario proſpici nequeat.

ad L. Si Titius. 54.

SUMMARIA.

*Reſtituere rogatus, quod moriens ei ſupererit, bona hæreditaria pro lubitu alienare poteſt. nu.*1.

Quod de jure novo reſtrictum ad quadrantis reſtitutionem. 2.

Quod limitatur. 3.

Nulla hic alienatione facta totum venit in reſtitutionem. 4.

An tamen hodie nulla neceſſitate cogente fraudulenter dodrantem alienare poſſit. 5.

1 ROgatus reſtituere, quod ex hæreditate morienti
ei ſuperfuerit, poteſt bona fide hæreditaria bona
pro lubitu diminuere & alienare. *Peregr. d. art. quadrugeſim. numer. quadrugeſim. terti. Menoch. l.*4.*præſ.*188.
Fachin. l. quint. cap. 53. *Barry de Succeſſ. l.*8.*t.*3.*numer.*73.
2 Sed hoc ad dodrantem reſtrictum eſt per *Novell.* 108.
*& Auth. contractum rogatus. C.h.t. ibique Autor num.*1.
3 *& ſeqq.* Nam dodrantem bona fide alienare poteſt; Sed
quadrantem tenetur relinquere fideicommiſſario, niſi
neceſſitas dotis aut liberationis carceris, aut alimento-
4 rum urgeat. *Carpz. p.*3.*C.*8.*d.* 37. Sed ſi hæres gravatus
nihil alienaverit, totum venit in reſtitutionem. *Peregr.*
5 *d.l. & Carpzov. d. l. numer.* 3. Sed ſi fraudulenter vellet
alienare, non ad neceſſitatem, nec ad modum boni pa-
triſfamilias, non valebit alienatio, licet non ſit exceſſiva.
*Paul. Pariſ. l.*3.*conſ.*72.*numer.*69. Nam lex hæc non eſt
correcta in totum, quatenus facta eſt fraudulenter.
*Surdus lib.*1.*conſ.*10.*numer.*9. licet ipſe poſtea *numer.*42.
ab hac ſententia recedat; fraudulentos enim actus leges
noſtræ averſantur. conſ. *Decian. vol.* 3.*reſp.*78.*num.*
47. *& l.* 4. *reſp.* 10. *numer.* 43.

ad L. Hæredes mei. 57.

SUMMARIA.

*Fructus percepti non veniunt in reſtitutionem. nu.*1.

Quod extenditur, licet hæres rogatus reſtituere, quod ex hæreditate pervenit. 2.

Secus ſi rogatus reſtituere, quicquid ex bonis ſupererit. 3.

Quomodo differat ab hoc quod ex hæreditate ſupereſſe dicitur. 4.

Subſtitutus vulgariter duobus copulative non admittitur, niſi parte utriuſque deficiente. 5.

Duobus ſimpliciter rogatis poſt mortem reſtituere uno decedente ſubſtitutus præfertur cohæredi. 6.

Quod hic extenditur. 7. 8.

Fideicommiſſum relictum pluribus quo ordine transferatur. 10.

Subſtitutionem fideicommiſſariam ſpeciem ſubſtitutionis eſſe hic probatur. 11.

FRuctus adita hæreditate ab hærede fiduciario
1 percepti non veniunt in reſtitutionem; quod hic
extenditur, licet dixerit Teſtator, ut quicquid ad hæ-
2 redem ex hæreditate pervenerit, id omne poſt mortem
meam reſtituant patriæ meæ; quia & hic de fructibus
non videtur ſenſiſſe ſed de ipſis bonis hæreditariis.
*Mant. l.*7.*t.*10.*num.*7. Aliud eſt, ſi ita dixit, *quicquid ex*
3 *bonis ſupererit*, nam quia hoc caſu conceſſit hæredi po-
teſtatem alienandi, ideo voluit gravare, ut etiam fru-
ctus reſtitueret *l.*3.§ 2. *de Uſufr.* Vel potius aliud eſt
4 dicere, *quicquid de bonis ſupererit*, aliud *quicquid de hæreditate ſupererit*, illud fructus, hoc non complectitur.
conſ. *Mant. d. t.*10.*nu.*13. *Menoch. l.*2. *A.Q. caſ.*256.*nu.*16.
*Barry l.*8.*t.*13.*num.*4. *Don. l.*7.*cap.*26.*lit.G.* In ſubſtitu-
5 tione vulgari, ſi duobus copulative unus ſubſtitutus
eſt, non admittitur ſubſtitutus ad partem, uno non ad-
eunte; ſed requiritur, uterque non adeat. *L. Quidam*
teſtam. 30. *ſupr. de vulgar. & pupill. ſubſtit.* vid. *not.* D*n.*
Autoris ibid. Sed in ſubſtitutione fideicommiſſaria facta
6 duobus vel pluribus ſimpliciter, uno ex hæredibus
mortuo, ſine liberis ſubſtitutus præfertur cohæredi. *L.*
fin. §. *pen. ff. de Legat* 2. *L. Lucius* 78. §.7. *h.t.* quod hic
in §.1. extenditur, etiamſi Teſtator dixiſſ.t de omnibus
bonis reſtituendis. Et de eo caſu, ubi quis expreſſe ſub-
7 ſtitutus ſub hac conditione, *ſi uterque ſine liberis mortuus erit*, & uterque quidem mortuus eſt, ſed alter re-
8 licto filio *in d. l.* 30. alter ſine liberis; nam hujus portio
ſubſtituto delata, non quidem ex verborum tenore,
quo neptis ſubſtituta videbatur excluſa; ſed ideo, quod
9 in fideicommiſſis voluntatem ſpectamus, quid dicere
voluerit, ſi fuiſſet interrogatus, & cum eventualiter
totam hæreditatem ad neptem voluerit pertinere, &
quia neptis erat Teſtatoris; quam rationem, quod Clau-
dia hæc fuerit neptis, & nepoti ex alio filio æqualis in
gradu, bene expendit *Rimінald. l.*5.*conſ.*502.*numer.*122.
Ideoque ad terminos hos reſtringenda deciſio. *Zaſ. in*
*d.l.*30. *in fin. Matheſil. ſingular.* 168. conſ. *Rim. conſ.*110.
*nu.*24.*vol.*1. *& l.*4.*conſ.*412.*nu.*7. licet poſtea in ſua facti
ſpecie recedere videatur. *num.* 44. *Men. conſ.*200.*nu.*92.
*& conſ.*227.*nu.*27. *& conſ.*325. *nu.* 59. *& conſ.*680.*num* 37.
ubi ſpeciem legis refert *Berous conſ.* 111. *& conſ.*117.*vol.*2.
*Mantica l.*11.*tit.*5.*nu.*27. ubi tamen cum *Bartolo* ſentire
videtur. Fideicommiſſum relictum pluribus v.gr. filiis
10 Teſtatoris vel nepotibus &c. vel cognatis, intelligitur
ſemper primo de iis, qui primo vocati ſunt, & iis defi-
cientibus, de cæteris; & inter perſonas, inter quas eſt
affectio ordinata, ordo ſcripturæ inſpicitur, & ſic 1.
vocantur filii omnes, & his deficientibus nepotes.
*Menoch. conſ.*200. *num.*18. *Barry l.*8.*ſ.* 8.*num.*3. ubi dicit
inter

11 inter filios non eſſe jus eligendi hæredi. Notetur autem hic, à Papiniano ſubſtitutionis fideicommiſſariæ mentionem fieri, ut ita omnino pro ſpecie ſubſtitutionis ſit babenda. *Donell. l. 6. cap. 23. & ibi Hillig. cit. I.*

ad L. Deducta. 58. pr.

SUMMARIA.

Debitum per aditionem hæredis confuſum an in reſtitutionem veniat. num. 1.

Quid ſi non interpellavit alios debitores, an teneatur, ſi non ſolvendo facti ſint. 2.

Uſuræ non exactæ veniunt in fideicommiſſum. 3.

Hæres retenta aliqua re reſtituere juſſus qualiter hac imputanda quarta. 4.

Partus ancillarum & fructus pecorum in locum demortuorum ponendi an veniant in reſtitutionem. 5.

1 IN *princ.* agitur de caſu, ſi ego rogatus ſim retenta quarta dodrantem reſtituere tibi, poſtea autem ego fui hæres Titii, qui teſtatori debebat 1200. thal. hoc debitum eſt confuſum; ſed dodrantem ſortis & uſura-
2 rum præteritarum teneor tibi præſtare. Sed quid ſi ego non interpellavi debitores alios, qui facti ſunt non ſolvendo, forte reſtitutio in diem facienda? Et reſp. §. 1. me non teneri, niſi lata culpa mea fuerit, aut mora. *l. 47. §. 4. ult. de legat. I.*

3 In §. 2. dicitur, obvenientes poſt mortem teſtatoris acceſſiones & uſuras, ſi ab hærede exactæ non ſint venire in fideicommiſſum, & ad fideicommiſſarium pertinere; ſecus ſi hæres exegerit: nam retinet, ſi non in mora reſtituendi.

4 In §. 3. agitur de illa ſpecie, ſi hæres gravatus retenta aliqua re jubetur reſtituere; & diſtinguitur, utrum deducta certa quantitate pecuniæ jubeatur reſtituere, & hoc totum imputandum eſt quartæ; aut deducta ſpecie certa & imputat tantum eam partem, quam à ſe capit, jure hæreditario. *hic & l. 91. ad L. Fal. Donell. l. 7. cap. 30. lit. F. Bereng. Fernandus in rep. d. l. 91. in quartam numer. 55. vol 4. & Lancell. Politus in rep L. Filium quem habentem. numer. 89. & 97. C. fam. hercisc. v. 7.*

5 Dicitur hic partum ancillarum & fructus pecorum, qui ponuntur in locum demortuorum, non poſſe retineri à fiduciario hærede; ſecus ſi ante diem partus editi; nam hoc ex judicio teſtatoris retinet. *l. 22. §. 2. h. t. de quo Donell. l. 7. cap. 26. lit. C. & Rodericus de cenſibus l. 1. qu. 1. num. 5. & 6. Menoch. l. 2. A. Q. caſu 49. num. 16. ſeq. Coraſ. lib. 5. miſc. c. 8. in fine.*

ad L. Debitor. 59. pr.

SUMMARIA.

Confuſio debiti per aditionem hæredis non tollit obligationem pignoris. num. 1.

Inter aſcendentes maternos & deſcendentes nemo alteri ſtipulari poteſt. 2.

Quid moribus obtineat. 3.

Quæ ad hæredem perveniunt ex erronea judicis ſententia non veniunt in reſtitutionem. 4.

1 DEbitor meus mihi dedit pignus, poſtea me hæredem inſtituit hac conditione, ut reſtituam hæreditatem filiæ ejus; inſpecta mihi videtur hæreditas, ideo coactus adeo & reſtituo: quæritur, an filia actione pignoratitia, vel ex fideicommiſſo petere poſſit pignus? Videtur quod ſic, quia ſublata eſt obligatio per confuſionem; Sed negatur, quia pignoris datio obligationem realem infert, quam non tollit confuſio *hic & l. 38. §. ult. ff. de ſolut. & ibi notat. Dn. Autoris Et conferatur* prolixe *hac de lege* diſſerens *Bachov. de pig. l. 5. cap. 2. num. 7.*

2 *Ad §. fin.* Ut mater non poteſt liberis ſtipulari, ita nec liberi matri; niſi ſimul ſtipulata. *P. Barboſ. ad L. Quæ dotis 34. nu. 101. ff. ſolut. matrim.* Hinc inter aſcendentes maternos & deſcendentes valet regula, quod nemo alteri ſtipulari poſſit. *Petr. Barboſ. L. Gajus. 49.*
3 *num. 2. ff. ſolut. matrim.* Sed de conſuetudine talia pacta circa dotem, etiam extraneo reſtituendam; valent, ut de Galliæ moribus teſtatur *Boerius dec. 208. numer. 2.*
4 Id vero notabile eſt *in hac lege*, quod ſi hæres ex favore vel errore judicis aliquid quæſiverit, quod hoc non veniat in reſtitutionem, ſi forte ipſi quid erronè adjudicatum, *Harten. Piſt. p. 1. qu. 47. num. 25.* ratio, quia in reſtitutionem non veniunt niſi quæ ex hæreditate percepit. *Hondedeus lib. 1. conſult. 3. nu. 68. & ſeq.*

Ad L. filia 26. pr.

SUMMARIA.

Dos data ſive promiſſa filia non eſt obnoxia reſtitutioni. num. 1.

Dilatio in favorem legatarii concessa, eo ante diem decedente, non ſtringit ſubſtitutum, quo minus ſtatim fideicommiſſum petere poſſit. 2.

Cauſa dilationis ceſſante ceſſare etiam dilationem ipſam colligitur. 3.

Limitationes remiſſive. 4.

Res licitanti primo vel ſecundo addicta non proponitur ulteriori licitationi. 5.

1 DOs data vel promiſſa filiæ non cadit in fideicommiſſum injunctum filiæ, ut *in princ. hic* dicitur, quod dos tacito judicio teſtatoris videatur excepta. licet ex pecunia hæreditaria dotem utro ſum. ſ. ir, niſi ex fructibus perceptis habere potuit, *l. 22. § pen. h. t. Don. lib. 7. cap. 25. Menoch. conſ. 169. nu. 24.* ubi negat hoc ad legitimam extendendum.

Ad §. 1. v. not. ad L. 12. C. de uſufr. in fine.

2 *Ad §. fin.* Legavit quidam ſuo alumno centum & juſſit, ut uſque ad annum viceſimum numerarentur uſuræ, & ſubſtituit ipſi Septimam &c. quæritur, ſi intra viceſimum ætatis annum moriatur alumnus, an Septitia ſtatim fideicommiſſum petere poſſit? Quod affirm. quia dilatio ſolvendæ ſortis in gratiam alumni
3 data; Unde probant, cauſa dilationis ceſſante, ceſſare etiam dilationem ipſam. *Tiraq. in Tr. ceſſante cauſa p. 1. num. 76. Franciſcus de Clapperiis cauſa quinta. qu. 1. nu. 3.*
4 Hujus regulæ limitationes recenſet. *Tiraq. d. l. num. 87.*
5 *& ſeq.* Unde *ex hoc textu* probat *Franc. de Clapp.* licet tempora ſubhaſtationis nondum præterierint, ſi tamen res licitanti primo vel ſecundo adducta, non dari facultatem ulterius licitandi.

ad L. Facta. 63.

SUMMARIA.

Per reſtitutionem verbalem omnes res ſtatim cenſentur eſſe in bonis fideicommiſſarii nu. 1.

Hæreditatem etiam in dominio fideicommiſſarii eſſe colligitur. 2.

Fideicommiſſarius, ſine verbis quidem facta reſtitutio, non habet remedium poſſeſſorium; ſecus ſi verbis facta reſtitutio. 3.

Apud hæredem, ſi ob contumaciam fideicommiſſarii æſtimatione ſolvit, manent actiones hæreditariæ. 4.

Hæres poſt reſtitutionem actionem ſuſcipiens, an ſibi præjudicet. 5.

Fideicommiſſarius pecuniam ſub conditione debitam tardius ſolvens, an ad uſuras teneatur. 6.

1 FActa reſtitutione fideicommiſſi etiam verbali, omnes res ſtatim ſunt in bonis ejus, cui reſtituta eſt, licet non habeat poſſeſſionem. *Autor ad L. un. num.*
2 *12. 13. C. de Edicto Divi Adr.* Unde colligunt, hæreditatem etiam eſſe in dominio fideicommiſſarii, per *l.*
3 *42. de uſur.* qua de re *Hillig. l. 7. cap. 25. lit. D.* Hinc fideicommiſſarius, licet ante reſtitutionem ſaltem verbalem

non habeat remedium poſſeſſorium ex *l.fin.C.de Edicto D.Adr. toll. Menoch. remed. adip. poſſ. 4. nu. 166. & ſeqq.* habet tamen, ſi ſaltem verbis ſit reſtituta. *Menoch. d.l. nu.181. & ſeq.*

In §. 1. Proponitur ſpecies, quod fideicommiſſarius
4 ſibi reſtitui hæreditatem ſtipulatus ſit, ex qua ſtipulatione egit contra hæredem, qui ob contumaciam æſtimationem fideicommiſſario ſolvere compellitur: hic actiones hæreditariæ manent penes hæredem, & ſic hic habemus exceptionem regulæ, quod ſurrogatum in Univerſalibus etiam non ſemper ſapiat naturam ejus, cui ſurrogatur. Quod addi poteſt notatis ad illam regulam in *Barb.l.17.cap.59.ax.3. Autor ad L. 2.nu.2.3. C.In quibus caſibus tit.*

Ad §. 2. Si poſt reſtitutionem hæres ſponte ſuſcipiat
5 litem, ſententia contra eum lata non præjudicat. Atqui præjudicat, quia retinet actiones directas; Ergo, per *l.fin.ff. de transact.* ſed hanc de ſciente parte intelligit *Br. hic* qui multa *de l.3.C.de novat.* habet, & diſtinguit, utrum in commodum cedentis, an vero ceſſionarii facta ceſſio.

6 In §. 5. dicitur, licet fideicommiſſarius pecuniam, quam debuit dare ex conditione præſcripta, tardius ſolvat; ad uſuras tamen eum non teneri, quia nec fructus, dum ipſe in mora eſt, implendi conditionem recuperat. Et ideo non de modo, ſed conditione, quæ per ablativos duos conſequentiam deſignantes ſolet deſignari, *hic* §. accipiendus. *Joh Hannibal. in rep.Rubr. ſolut. matr. num.12.vol.3. & Petr. Barboſ. ad d. Rubr. p.1. numer.45.*

ad L. Si hæres. 68. fin.

SUMMARIUM.

Totam hæreditatem reſtituens errore facti non deducta quarta recuperare quartam poteſt.

QUi totam reſtituit hæreditatem non retenta quarta, ſi ex errore facti id fecit, poteſt recuperare quartam & non videtur renunciaſſe Trebellianicæ, nec ſibi præjudicaſſe hæres. *hic & l. fideicommiſſum. 7. C.de condict. indeb. Donell. lib.7.cap.29.lit. D.& ibi Hilliger. Peregr. art 3.nu.124.& art.47.nu.40.Fuſar. qu.672.nu.7. Autor ad L.7.nu.1. C.de Condict. indeb.*

ad L. Qui filium. 74. pr.

SUMMARIA.

Teſtamentum facere prohibens videtur rogare de reſtituenda hæreditate ab inteſtato venientibus. nu.1.
Reſpondetur ad l.77.§.2. de leg. 2.2.
Caſus §.1.h.l. *proponitur.* 3.
Deciditur. 4.
Favore filii annum cœptum haberi pro completo colligitur. 5.
Conditio, ſi ſine liberis *non ſubintelligitur, ſi ſubſtitutus etiam* ex *numero liberorum.* 6.

1 QUi mandat hæredi, ne teſtamentum faciat, videtur fideicommiſſum reliquiſſe, & vocaſſe hæredes, ab inteſtato gravato ſucceſſuros: Nec obſtat *L.cum*
2 *pater. 77.§.24. de legat. 2.* Quia ibi tantum dedit conſilium pro ſalute hæredis ſollicitus. vid. *Donell. l.7.cap.17. circa fin.Gomez. l.1.reſol. c. 5.num.24.verſ. ſeptimo infere. Mantica l.8.t.1.num.29.Menoch. l.4.præſ.68.& Barry l.8. t.1.num.5.*

3 In §. 1. Sabinus filium & Honoratam filiam exhæredavit, forte in eorum commodum, & matrem inſtituit hæredem, eique mandavit, ut certam pecuniæ ſummam Honoratæ cum aliquot rebus præſtaret, reliquam vero partem omnem filio eum ad 20. annum ætatis perveniſſet, reſtitueret, & ſi filius ante viceſimum annum decederet, reliquam hæreditatem haberet filia. Deceſſit mater, relictis illis liberis, deceſſit etiam filius, poſtquam ingreſſus eſt annum viceſimum. Honorata amita à fratris filia ex teſtamento petiit fideicommiſſum, quæ repulſam, tulit quod ſi dixiſſet teſtator, *poſtquam ad viceſimum ætatis annum pervenerit*, tunc colorem haberet intentio Honoratæ, ob *l.* 48. ante annum viceſimum decederet, Honorata ſoror haberet. Jam vero non deceſſit frater ante 20. ætatis annum. Deinde accede-
5 bat, quod frater reliquerit filiam; Ideo colligitur ex *hoc* §. Dd. favore filii annum cœtum haberi pro com-
6 pleto. *Bart. hic.* Deinde colligunt, quod conditio, *ſi ſine liberis*, ſubintelligatur quidem, quando ſubſtitutus vel fideicommiſſarius extraneus; *L. cum avus. 102. ff. de condit. & demonſt.* ſed ſecus ſi ſubſtitutus etiam ex numero liberorum. *Aug. Berous vol.2.conſ. 128.nu.24. ubi in ſeqq. plura.* conf. *Socinus in d.l. cum avus. nu.5. de condit. & demonſtr. Borell. conſ.100. nu.25.*

ad L. Epiſtolam. 75. 1.

SUMMARIUM.

Rogans reſtituere hæreditatem ei, à quo illam accepit, de quo tempore ſenſiſſe præſumatur.

ROgatur quis reſtituere hæreditatem ei, à quo illam accepit, ſine præfinitione temporis, & præſumitur de tempore mortis ſenſiſſe, hic & *L. filios. 39. infra de Uſufr. leg. Romanus ſingul. 502. & quos allegat.* conf. *Donell. l.7. capit. 20. circa lit. D.* qui rectius decidendi rationem ſumit ex pietate matri debita, & voce, *pervenerit.*

ad L. Scævola. 76.

SUMMARIA.

Subſtitutio in Codicillis fieri non poteſt. num. 1.
Subſtitutio pupillaris directa quatenus trahatur ad fideicommiſſariam. 2.4.5.
Ad ſubſtitutionem verbis directis factam poſt pubertatem ad fideicommiſſariam trahi, an rectè ex h. l. *colligatur.3.*

1 SUbſtitutio in codicillis fieri non poteſt. vid. *Vinc.*
2 *Fuſarius qu.* 160. Subſtitutio directa facta pupillo in codicillis trahitur ad fideicommiſſariam ſubſtitutio-
3 nem. Ex *qua Lege* multi colligunt: ſubſtitutionem verbis directis factam poſt pubertatem ad fideicommiſſariam trahendam eſſe. *Menoch. l.4.præſ.55. numer.7. Mant. l.7.t.3.num.3.Don. l.7.cap.17. Autor ad L.5.nu.4.5. C.de Fideicomm.* ſed quia in *h. l.* ſubſtitutio ſuſtinetur non tam præſumptione voluntatis, quam favore ipſius pupilli, & eſt ſpecialis caſus, quo ſubſtitutio fit alieno loco, ut in codicillis; ideo negans deciſio videtur verior; quæ placet Dd. alleg. à *Menoch.d. l. num.1. Hill. in Donell. cap.17. lit.E. Bachov. in* Tr. *vol. 2. diſp. 11.th.8.l.B.*
4 Ideoque tunc ſubſtitutio pupillaris trahenda eſt in fideicommiſſariam, ſi in codicillo illa facta, vel cum clauſula codicillari. *Carpzov. p.3.cap.8.d.9. Autor ad L.*
5 *ult. numer.5. C. de Codicill.* Aut ſi ſubſtitutio facta ſit in caſum mortis hæredis *Carpz. d.c.8.d.18.* conferri poteſt. *Hier. Verius in repet. l. ex facto ff.de vulg.& pupill.ſubſtit. n.207.& nu.467.vol.3.Joh.Crottus in rep. l.1.§. Si quis ita de V. O. nu.32.*

ad L. Hæredibus. 77.

SUMMARIA.

Fideicommiſſo gravatus, donec liberos binos ſuſceperit, *liberatur, ſi duos ſuſceperit, licet gravato non ſupervixerint. nu. 1.*
Secus ſi ita: ſi deceſſerit ſine liberis. 2.
Quæ hic ratio diverſitatis. 3.
Conditio, ſi ſine liberis, *an deficiat in liberis ex filia furioſa.* 4.

1 FIdeicommiſſo gravatus, *donec liberos binos educaverit*, liberatur fideicommiſſo, ſi duos ſuſceperit; licet vivo gravato illi deceſſerint, & ita ei non ſupervixerint: ſecus eſt, ſi ita legatum *ſi deceſſerit ſine liberis*; nam hoc caſu neceſſe eſt ut ſupervivant gravato. *Menoch.*

2 *Menoch. l. 4. præſ. 69. in fin. & conſ. 274. nu 9. Peregr.*
3 *de fideicomm. art. 29. Barry l. 17. tit. 12. num. 29.* Etenim
hic teſtator non reſpexit conſervationem familiæ, cum
per fœmineum ſexum familia non conſervetur, & hic
unicum gradum ſubſtitutionis fecit teſtator; & ideo
non actum ſucceſſivum, ſed momentaneum conſide-
ravit. *Menoch. conſ. 310. nu 36. & ſeqq.*

In §. 1. Dicitur de filia furioſa, quam Pater gravavit,
4 *ſi ſine liberis decederet*, quæ à Patre elocata liberos ge-
nuit, ſed non legitimos, verum naturales tantum, cum
matrimonium cum furioſa nullum. Ergo conditio,
ſi ſine liberis, deficit, ſi naturales genuit. *Vaſq. de Succeſſ.
progr. §. 17. num 86. Hier. Verum in rep. L. ex facto. ff. de
valg. & pup. numer. 542. vol. 3.*

ad L. Lucius. 78. §. 2.

SUMMARIA.

Hæredibus vel legatariis teſtamentum impugnantibus relicta adimi poſſunt. nu. 1.
Pluribus fideicommiſſo gravatis decedentis pars tranſit ad ſubſtitutum. 2.
Limitatur varie. 3.
Reciprocum teſtamentum inter conjuges non poteſt mutari à ſuperſtite, niſi pro parte ſua. 4.
Ratio, cur in §. 10. h. l. *ad filium jure accreſcendi non tota hæreditas pertineat.* 5.
Fideicommiſſarius gravatus in quantum detrahat. 6.
Intellectus § 11. h. l. 7.
Rogans totam hæreditatem reſtituere videtur prohibuiſſe detractionem Trebellianica. 8.
Prælegatum geminum accipiens ſi rogatur reſtituere, quicquid pervenit, excepto uno prælegato, an & alterum exceptum. 9.
Lectio §. 13. h. l. 10.
Uxor partem hæreditatis & prælegatum reſtituere juſſa an teneatur etiam reſtituere dotem reſtitutam. 11.
Res *de novo reperta poſt reſtitutionem an adhuc in reſtitutionem veniant.* 12.
L. 2. C. de Reſc. Vend. *in tranſactione locum non habere colligitur.* 13. & 15.
Quæ ſententia obſervatur in Camera & Tribunali Wiſmarienſi. 14.
Tranſactio jurata, judicialis & ex intervallo repetita non reſcinditur. 16.
Tranſactio *in* §. fin. h. l. *quatenus valida eſſe poſſit.* 17.

1 Poteſt teſtator hæredibus vel legatariis relicta adi-
mere, ſi impugnent teſtamentum *Everh. conſ. 116.
nu. 8. Chriſtin. dec. 39. nu. 6. vol. 3.*

Ad § 7. Quando duo in teſtamento indefinite ſcri-
2 pti & gravati fideicommiſſo, uno mortuo pro ejus
parte locus eſt fideicommiſſo, per tradita *Menoch. lib. 4.
præſ. 186. num. 12.* ubi plures citat: ſed limitat. *num. 16.*
3 ſi ſupereſt perſona, quæ ex mente teſtatoris ipſi magis
dilecta, *arg. L. Cum avus. 102. ff. de condit. & demonſtr.*
v. gr. ſi perſona adſit ex literis teſtatoris. *Menoch. d. l.
num. 19.* item, niſi ſubſtitutio expreſſe ſit facta in tota
hæreditate. *Menoch. d. l. numer. 24.* vel ſubſtitutionem
præceſſit reciproca ſubſtitutio. *Menoch d. l. numer. 28.
confer. Alex. vol. 1. conſ. 38 num. 1. & Berous vol. 2. conſ. 68.
num. 17. Mandellus de Alba conſ. 765. num. fin.* Colligitur
4 exinde, ſi reciprocum teſtamentum à conjugibus fa-
ctum, & alter conjugum mortuus ſit, pro ejus parte
confirmatum eſſe teſtamentum, & pro ſua parte conju-
gem ſuperſtitem mutare tantum poſſe ſuam volunta-
tem. *Berlich. dec 92. an 3.*

In §. 10. Quæ habetur ſpecies, plana eſt; ſed occulta
5 ratio decidendi, cur non ad filium jure accreſcendi
tota hæreditas pertineat? Communiter rationem ex
verbis limitatis deſumunt & taxativis. Alii, quia di-
verſæ quantitates legatæ. Ubi in legatis non eſt Jus
accreſcendi, licet in inſtitutionibus. *vid. Vaſq. de ſucc.
progreſſ. §. 23. numer. 102. & de ſucc. creat. §. 10. nu. 149.*

5 *Berous l. 2. conſ. 27. num. 10 Cephal. conſ. 60. in fin. Cagnol.*
6 *in rubr. C. quando non pet. part. num. 58.* Fideicommiſſa-
rius autem gravatus detrahit illud, quod ſibi ab hæ-
7 rede detractum eſt. §. 11. Et notetur obiter hunc §. de
eo tempore intelligendum, quo non poterat Trebel-
8 lianica prohiberi. *Menoch. conſ. 374. numer. 20.* Unde
colligo dici poſſe, quando teſtator jubet hæreditatem
totam reſtituere, Trebellianicæ deductionem videri
prohibitam; ut reſponſum, ni fallor, memini.

9 In §. *pluribus* 13. hæc ſpecies: Teſtator ex parte me
hæredem inſtituit, & prælegavit prædia ac 20. & roga-
vit me, ut reſtituerem Cajo ea, quæ ad me ex hæredi-
tate pervenerunt, exceptis 20. quæritur, an etiam illa
prædia excepta? Videtur quod ſic ex verborum tenore,
quia ſola 20. excepta. Forte ratio conſiſtit in eo, quod
in prædiis ſpecialem diſpoſitionem fecerat, quod alie-
10 nari non debeant. Prolixe hac de re *Menoch. conſ. 86.
num. 32. & ſeqq.* ſed *Coraſius in repet. l. cum virum. 16 C.
de fideicom. num. 38. vol. 8.* textum emendat & pro *vo-
luiſſet* legit *noluiſſet.*

11 Ad §. 14. Teſtator juſſit reſtitui dotem uxori, &
uxoris fideicommiſſum, ut partem hæreditatis, &
quicquid ipſi prælegaſſet, filiis reſtituat; an in hanc
reſtitutionem etiam veniat dos? Quod negatur, quia
hæc reddi potius, quam legari videtur. *l. cum pater. 77.
§. 12. de legat. 2. Card. Mant. de conject. l. 7. tit. 7. num. 6.*
conf. *Portius conſ. 92. nu. 63.*

12 Ad § *fin.* Hæres gravatus pro fideicommiſſi onere
dicens parum in hæreditate eſſe, dedit parvam quan-
titatem pecuniæ fideicommiſſario, ſed reperta ſunt
poſtea inſtrumenta, ex quibus apparuit quadruplo plus
in hæreditate fuiſſe, quæritur an fideicommiſſarius
contentus eſſe debeat? Reſp. omnino, ſi tranſactum
13 eſſet. Ex *hac lege* & §. multi Dd. colligunt, ad tranſacti-
onem reſcindendam non ſufficere etiam enormiſſimam
læſionem, & ita *l. 2. C. de reſcind. vend.* non habere lo-
cum in tranſactione. *Autor ad L. 2. nu. 9. C. de Reſc. vend.*
14 Et hanc ſententiam in Camera ſervari teſtatur *Gail. l. 1.
obſ. 70. nu. 11. & quos refert* Manz. *in cent. dec. 446. nu. 5.*
eamque ſervari in Tribunali Wiſmarienſi patet ex tra-
15 ditis *Mevii p. 4. dec 30.* Et ſane ſi res nulla media fuerit,
tamen valida eſt tranſactio, quia lis fuit, per *l. 65. §. 1. ff.
de condict. indeb.* quomodo hic poteſt eſſe locus æſti-
mationis dupli? Sed alibi in ſpeciem æquior ſententia
recepta; inter omnes tamen convenit juratam non eſſe
reſcindendam; *Carpz. p. 2. cap. 35. d. 1.* de judiciali idem
aſtimat *p. 2. cap. 34. d 4.* & de ea, quæ ex intervallo re-
16 petita. *p. 1. cap. 34. d. 3. num. 6.* Sane quod ad *h. §.* videtur
etiam tranſactio hæc nulla, ob *l. 65. §. de condict. indeb.*
aut præſupponendum eſt, nec hæredem ſciviſſe vires
hæreditatis, quod tamen facile præſumendum non eſt;
17 aut dicendum & fideicommiſſarium ſciviſſe, ſed ob in-
certum eventum tranſegiſſe. Et ſic merito tranſactio
reſcindenda non eſt.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Fideicommiſſum quomodo limitandum? nu. 1.
Fratres utrinque conjuncti in fideicommiſſis non excludunt conſanguineos. 2.

Fideicommiſſum limitatur ſecundum naturam præ-
cedentis ſubſtitutionis, niſi ex ſermone vel aliis
1 conjecturis aliud præſumatur; Et conjuncto utrinque
mortuo etiam unilateris ſuccedit, quia agitur hic de
bonis paternis, & concurrit locutio pluralis. Et ideo
fratres utrinque conjuncti non excludunt ſanguineos.
2 *Menoch. conſ. 686. num. 6. Vinc. Fuſar. de ſubſt. quaſt. 79.
per tot. Cephal. conſ. 416. num. 61 & ſeq. Rol. à Valle conſ.
100. num. 25 part. 1. Surd. conſ. 31. numer. 12. Rum. conſ. 159.
nu. 9. & 19. & conſ. 168. nu. 6. vol. 2.* Sed *Peregr. de fidei-
com. art. 10. num. 31.* licet hanc ſententiam communem
defendat, firmum tamen *in hac lege* fundamentum
negat.

TITULUS II.

Quando dies Legatorum vel Fideicommiſſorum cedat.

ad L. Si pure. 2. & ſeq.

SI legatum perſonæ cohæreat; ut oſusfructus, uſus & habitatio, non cedit dies ante aditam hæreditatem, quia fruſtra cederet, cum illa jura non transmittantur. *Donell. l.8.cap. 28.lit.G.*

ad L. Si cum hæres. 4.

SVMMARIVM.

Fideicommiſſum conditionale ad hæredes non transmittitur.

COnditionale legatum vel fideicommiſſum non transmittitur ad hæredem, quando legatarius vel fideicommiſſarius ante impletam conditionem moritur, v.gr. ſi fideicommiſſum mihi relictum poſt mortem hæredis, & ego nondum mortuo hærede moriar. *Gail. l.2.obſ.* 132. *Ricc, collect. dec.* 359.

ad L. Si poſt diem. 5.

SUMMARIUM.

Legatum purum cedit ſtatim à die mortis teſtatoris.

QUando poſt diem cedentem moritur legatarius, ad hæredem ſuum transmittit legatum, & ideo in legatis puris ſtatim à die mortis cedit legatum, & transmittitur, *Autor ad L.1.n.9.ſeqq.C.de Caducis tollend.* licet ante aditam hæreditatem peti non poſſit, quia legata non debentur, niſi adita hæreditate. *l.7.pr. h.t. Gail. l.2.obſ.143. Hartman. l.2.t.42.obſ.1.num.3.Raudenſis de Analogis. cap.* 32. *Klock.conſ.* 104. *numer.* 36. *& ſeqq.* Autor *ad L.6.numer.6. C. ad l. Falcid.*

Ad L. Quod pure. 6.

SVMMARIA.

Pure relictum tranſit in conditionale, ſi ſub conditione adimatur. nu. 1.

Legatum purum, cujus ſolutio differtur in incertam conditionem, transmittitur ad hæredes. 2.3.

1 QUod pure datum eſt, ſi ſub conditione adimatur, quaſi ſub conditione legatum videtur, *hic & l.* 10. *ſupra de Adim. leg. & l. Aliquando.* 107. *ff. de Condit. & Demonſtr.* Donell. *l.8.cap.3. poſt lit. F.Cravett. vol.3.conſ.435.num.*16.*Zaſ.h.t.num.5.* Et huc refero *l.*40.
2 *§.2.ff. de Condit. & demonſtr.* Sane quando pure aliquid eſt legatum, ſed poſtea executio & ſolutio in conditionem incertam differtur, quæ incerta eſt, an & quando extitura ſit, tunc legatum id transmittitur, quia purum eſt. *Rimin. vol. 3. conſ.* 244. *numer.* 169. vid. *Backov. in Tr. vol.2.d.13.th.6.lit. E. Carpzov. p. 2. deciſ.* 253. *Autor*
3 *ad L.3.num.5. C.h.t.* ubi quis legaverat Titio 1200. th. cujus uſuras ſtatim deberet accipere, ſortem vero oxore ducta; ubi reſponſum eſt, eſſe legatum purum, & à Titio ante impletam conditionem transmiſſum in ſuos hæredes, quod quidem omnes in hac ſpecie concedent, quia uſuræ ante conditionem adjudicatæ. Sed in ipſa deciſione videtur diſſentire *Mantica de conject. ult. vol. l.* 11. *tit.* 20.*nu.3. & Barry de ſucc. l.12.tit.3.nu.*14. Nituntur hi *d.l.* 40. *§.* 2. *de cond. & dem.* quibus tamen reſpondet *Bach. d.l.Rim.de conſ.nu.*285. cont. *Zaſ.d.h.t. numer.* 8.

ad L. Cum in annos. 10.

LEgatum annuum non eſt unum legatum, ſed multiplex. *Menoch. l.4.præſ.132. in fin.Barry l.9.t.25.n.10.*

ad L. Nec ſemel. 12.

SUMMARIA.

Annui legati dies cedit initio cujuſque anni. num. 1.

Legati certo anno præſtandi dies cedit in fine anni. 2.

Quod limitatur. 3.

Legatum annuum debetur ſtatim primo anno à morte teſtatoris. 4.

Quotannis relictum dividendi ergo ſolutionem legatorum in annos, unum legatum eſt. 5.

Relicta ſingulis annis ad habitationem vel diſciplinam quo tempore præſtanda. 6.

ANnui legati dies cedit ſingulis annis, & quidem
1 initio cujusque anni; ſecus ſi hoc, vel illo anno
2 aliquid præſtare juſſus hæres *per l. 42. de V.O* juxta veri.

Annua ſi debes tunc inſpicies caput anni,
Anno ſi debes in fine teneberis anni.

3 *Graff.§. Legatum. qu.* 44. niſi pro certa neceſſitate aliquid ſit relictum. *Barry l.11.t.15.n* 18. *Autor ad L.1 n.2.3.*
4 *C.h.t.* Sed ratione transmiſſionis annuum legatum primo anno cedit ſtatim à tempore mortis; legato igitur annuo, licet à morte Teſtatoris poſt multos annos adeatur hæreditas, omnium præteritorum annorum penſiones Legatario debentur, *§.3.h. l. Barry l 9.t.25.num.6.* conf. *Dn.Struv.Ex.36.nu.49.*

5 In §. 4. dicitur, Quotannis relictum eo fine, ut in annos divideret legatorum ſolutionem, in gratiam & favorem hæredis, ne uno tempore urgeretur ad ſolutionem, pro uno legato eſſe habendum: & ideo non initium anni nec finis ſpectatur, ſed legatum unum eſt, & cedit à morte Teſtatoris, & non eſt multiplex legatum, ut alia legata annua *Sande l.4. tit. dec.8. Autor ad L.1.num.5.C.h.t.*

6 Et *in* §.5. ſi ſingulis annis ad habitationem vel diſciplinam quid legetur, & ita reſpectu certæ neceſſitatis non initio anni, ſed eo tempore ſolvi debet Legatum, quo alias habitationom penſiones vel mercalia præceptoribus ſolvi debent. *Graff. d. l. & Barry d. t.* 15.*nu.*18. *Autor ad C.1.de Milit.Veſt.num.3.*

ad L. Hujuſmodi. 13.

SVMMARIA.

Legatum ſub contrariis conditionibus relictum quatenus transmittatur ad hæredes. nu. 1.

Quid juris hic in contractibus. 2.

HUjusmodi legatom: *ſive navis ex India venerit,*
1 *ſive non venerit, dabis Titio fundum,* non aliter transmittitur ad hæredes legatarii, niſi alterutrer caſus vivo legatario contigerit, quia eſt conditionale legatum. Sed id in contractibus locum non habet, ubi venditio
2 ſub contrariis conditionibus facta, pro pura habetur. L. *Neceſſario.* 8.§ 1. *ſupr. de periculo & commodo rei vend.* Ratio differentiæ eſt, quia contractus conditionalis in hæredem tranſit; legatum conditionale non, quia quilibet ſuo hæredi proſpicere velle videtur. *Rimin. conſ,* 234. *num.* 98. *& num.*100. *vol.*3.

ad L. Si cum præfinitione. 20.

SUMMARIA.

*Relicta alimentorum cauſa pro pluribus legatis habentur, & morte legatarii exſpirant. nu.*1.3.

Secus, ſi legatum in plures annos hæredis cauſa diviſum. 2.

QUæ ob alimenta ſunt relicta, habentur pro plori-
1 bus legatis; ſed quando legatum in plures annos hæredis cauſa eſt diviſum, tunc unum eſt legatum, etſi
2 interim mortuus fuerit legatarius, ſequentium annorum præſtationes etiam in hæredem ſuum transmittit.

Collige

Collige etiam legatum alimentorum morte finiri, licet
5 relicta ſint cum certa temporis determinatione. *Caval-
canus de uſufr. mulieri relicto. num. 137. Surdus de Alim.
tit. 5. quæſt. 1. numer. 3. vid. not. Dn. Autoris ſup. ad l. 4. de
annuis legat.*

ad L. Firmio. 26.

SVMMARIA.

*Pecunia legata ex fructibus fundi pro legato puro habe-
tur. num. 1.*
*Si non ſoluta ob ſterilitatem unius anni, ex ſequentis uber-
tate compenſatur. 2.*
*Dilatio ſolutionis legati adjecta legatum non facit condi-
tionale. 3.*
*Si certa annua relicta una cum alimentis, cujus cauſa
iſta annua relicta cenſeantur. 4.*
Hæc annua non niſi fructibus perceptis debentur. 5.

1 SI certa quantitas pecuniæ ex fundi reditibus le-
gata, non conditionale eſt legatum, ſed purum,
2 & ideo transmittitur; & ſi proximo anno nihil ex
fundo percipiatur, id ex ſequentis anni ubertate com-
penſatur. *Cujac. tom. 4 p. 1107. Pac. cent. 6. qu. 34. Barry
l. 11. 15. num. 18. Autor ad L. 1. nu. 4. C. h. t.* Tempus certum
3 ſolutioni legati adjectum, legatum non facit conditio-
nale, ſed purum, *per* §. 1. Et hinc pendente tempore
illo præſtituto transmittitur in hæredem. *Sande l. 4. tit.
4. def. 7. vid. not. Dni Autoris ad l. 75. de cond. & dem.*
4 Pater filium hæredem inſtituit, & bona quædam lega-
vit uxori ſub hoc onere, ut filio præſtaret annua 10. uſ-
que dum ad 25. annum ætatis perveniret, & ut præte-
rea filium uſque ad eam ætatem aleret? Reſp. Ea annua
10. non videri relicta alimentorum cauſa, quia alimenta
præter illa decem legata; ſed teſtatorem diviſiſſe lega-
tum in penſiones annuas gravati ea onerandi cauſa,
quoniam gravior eſt unius magnæ ſummæ ſolutio.
Cuj. l. 4. d. l. Barry l. 9. t. 25. nu. 4. Ergo mortuus legatarius
in ſuum hæredem hanc præſtationem transmittit: ſed
illa annua non initio anni, ſed demum perceptis fru-
ctibus ſolvi debebant. Et ideo eſt exceptio *l. 5. ff. de An-
5 nuis legatis,* ubi quis uxori reliquit annua decem, quoad
vixerit, illa vero vixit quinquennium & quatuor men-
ſes, & hæredes ejus integrum legatum ſexennii perci-
piunt. *Sande l. 4. tit. 4. d. 8.*

ad L. 28. vide not. ad l. 28. ſupra de Inſtructo legato.

TITULUS III.

Vt Legatorum ſeu fideicommiſſorum cauſa caveatur.

ad L. Legatorum. 1.

SUMMARIA.

Cautio hæc quando obtineat, & ad quid præſtetur. nu. 1.
*Ab hac præſtanda non excuſat amplitudo facultatum,
vel dignitas excellens. 2.*
A quibus præſtanda. 3.
*Præſtatur & hæc cautio in teſtamento inter conjuges reci-
proco cognatis, quibus demortuo conjuge ſuperſtite bona
reſtituenda. 4.*
Reſtituenda in inventarium redigi debent. 5.
Cautio præſtita an ad acceſſiones extendatur. 6.
Legato evaneſcente evaneſcit ſimul cautio præſtita. 7.
*Actionem ſurrogatam alteri ejuſdem naturam ſapere col-
ligitur. 8.*
Non præſtat cautionem fiſcus aut Reſpublica. 9.

QUando Legatum vel fideicommiſſum in diem
1 certum vel incertum, vel ſub conditione eſt re-
lictum, poteſt legatarius vel fideicommiſſarius petere
ſatisdationem, i. e. cautionem fidejuſſoriam, legatum
ſcilicet die & conditione exiſtente ſolutum iri, & do-
2 lum malum abfuturum; & quidem ab hac cautione
non excuſatur gravatus ratione dignitatis, vel facultatum.
Nam hæc cautio præſtanda, licet nulla cauſa ſuſpicio-
nis ſit contra hæredem. *Peregrinus de fideicomm. art. 40.
numer. 10. Carpzov. p. 3. capit. 8. def. 38.* Unde colligitur,
locupletem etiam hæredem cavere teneri, quod hic
ſpeciale; nam cautio hæc principaliter inducta fuit fa-
vore ultimæ voluntatis, ut facilius executionem obti-
neret, deinde ad ſecuritatem legatarii. *Jaſon. in L. 8.
Divortio §. interdum. num. 11. ff. ſolut. matr. & ibi Alex.
Immola. numer. 2. in fin. & Petr. Barboſ. numer. 38. & ſeq.*
3 Et hæc neceſſitas cautionis præſtandæ incumbit etiam
fideicommiſſariis, ſi ulterius illi gravati. §. 7. *d. l.* & qui
per alios acquirunt hæreditatem, ut Patres & Domini,
& qui Prætorio jure ſuccedunt, ut bonorum poſſeſſores.
4 §. 8. *h. l. Conſ. Peregrinus de fideicom. art. 40. nu. 10. & ſeq.
Petra de fideicomm. qu. 10. num. 13.* Et hæc cautio præ-
ſtanda, quando Teſtamentum reciprocum inter Con-
juges conditum, & placuit, ut ſuperſtes omnia bona
retineat, mortuo autem ſuperſtite conjuge, bona ad
utriuſque partis cognatos perveniant. Nam hoc eſt fi-
deicommiſſum *Carpzov. p. 3. caſ. 7. def. 18.* Et ſic ſuperſtes
tenetur cautionem præſtare, licet nulla adſit cauſa ſu-
ſpicionis. *Carpzov. d. conſt. 7. def. 19. Peregr. de fideicom.
5 1. art. 40. nu. 10.* Ut autem ſciatur, quod aliquando reſti-
tuendum ſit, inventario opus eſt. *Carpz. p. 3. conſt 8. d. 39.*
6 Stipulatio autem & fidejuſſio, quæ pro legatis præſtatur,
incrementum capit ex uſuris vel fructibus §. 13. *h. l.* Nam
licet ſtipulatio interpoſita ſemper videatur in id, quod
jam debetur, non in id, quod debebitur, niſi quis in
omnem cauſam fidejuſſerit; in hac tamen cautione fa-
vore ultimarum voluntatum ſtipulatio ad acceſſiones
etiam extenditur, *hic & l. 76. de V. O. & ibi Cujac. tom. 1.
p. 1019. & Don. Vultej. in §. 1. Inſt. de fidejuſſ. nu. 8. Jacob.
de Nigris in repetit. Rubr. de V. O. num. 171 vol. 6. Bronch.
7 cent. 4. aſſert. 54. in fin.* Et ſi Legatarius vel Fideicommiſ-
ſarius pendente conditione moriatur, ut ipſum legatum
evaneſcit, ita etiam ſtipulatio. §. 18. *h. t.* licet ſtipulatio
conditionalis alias transmittatur; ſed hæc eſt acceſſoria,
ideoque ſequitur naturam principalis, ſcilicet fidei-
commiſſi conditionalis. *Jacob. de Negr. d. l. Romualdus
8 vol. 2. conſ. 234. nu. 267. & 2. ſeqq.* Hinc colligit regulam,
ſi una actio in alterius locum ſuccedat, aſſumere ejuſ-
dem naturam. *Jaſon. ad l. nemo poteſt. 55. nu 12. de Leg. 1.
Jacob. de Nigro in rep. Rubrica de Verb. obl. numer. 171.*
9 Quia fiſcus ſemper ſolvendo eſſe præſumitur, vel po-
tius quia nunquam moritur, ſed ſemper idem & fixus
manet ideo præſtare cautionem non tenetur in iis caſi-
bus, in quibus privatus tenetur. *§. 18. h. l. Peregr. de Jure
Fiſci. l. 1. t. 1. num. 54. Hillig. in Don. l. 8. cap. 36. lit. F.* & ſic
judicatum refert *Joh. à Sande l. 3. tit. 6. def.* Sic nec Reſ-
publ. tenetur ſatisdare L. 6. §. 1. *h. t.* bene tamen repro-
mittere. *Hillig. d. l.*

ad L. Poſtcaquam. 5. pr. & §. 1.

SUMMARIA.

*An ſi hæres die legati cedente in captivitate, fidejuſſor
conveniri poſſit. nu. 1.*
Reſpondetur ad l. 10. h. t. 2.
*Appellatio non impedit miſſionem interveniente cautione
in caſum ſuccumbentiæ. 3.*
An & in aliis judiciis hoc procedat. 4.
*An omnes actus, qui pendente cauſa principali fieri pote-
rant, fieri quoque poſſint appellatione pendente. 5.*

LEgatus mihi fundus ſub conditione, hæres ſatis-
1 dedit, poſtea ab hoſtibus capitur. Durante capti-
vitate conditio exiſtit, an interim fidejuſſor poteſt con-
veniri? Negatur, quia principalis ipſe non poterat con-
veniri; ergo nec fidejuſſor; nec obſtat *l. 10. h. t.* quia ibi
2 extitit conditio ante aditam hæreditatem *Cujac. lib. 15.
obſ. 9.*

Digitized by Google

5 *obſ. 9. Wiſſenbach. hic th.* 10. Si fideicommiſſarius ſibi petat caveri ab hærede de fideicommiſſo ſolvendo, & hæres ſit condemnatus, ſed appellet, interim fideicommiſſarius mittitur in poſſeſſionem earum tantum rerum, de quibus lata fuit ſententia & ita nanciſcitur hoc caſu veram poſſeſſionem ex primo decreto & præſtat cautionem in caſum ſuccumbentiæ. *Menoch. Rem. 3. Retin. Poſſeſſ. num.* 204. *& ſeq.* Et ſic pendente appellatione hic fit novatio. *Neguz. de pign. membr. 2. part.3. nn.6. verſ. quarto fallit.* Hocque ſpeciale eſſe in execu-
4 tione ultimæ voluntatis, tradit *Coler. de proceſſ. execut. part.3.12.num.85. circa fin.* ſed generalius eſt, ſcilicet in omnibus judiciis pendente lite aut appellatione pendente, areſtum ad ſecuritatem judicii & cautionem imponi, tradit *Mevius p. 2. dec.344.nn 5.* Lancellot. autem *intr. de attentat. part. 2.ca,12.lim.15.nu.1.* aliam regulam
5 ex *h. textu* elicit; ſcilicet omnes actus, qui pendente caſu principali fieri poterant, poſſe etiam fieri appellatione pendente. *Autor ad L.un. nu. 12. ſeqq.C.de Prohib. Sequeſtrat.* Alii hoc reſtringunt ad executionem proviſionalem, *de qua alibi.*

ad L. Filio. 7.

SUMMARIA.

Pater & Dominus an & quatenus cautionem præſtent. num. 1.

Ad nudam cautionem obligatus an teneatur promittere ſub hypotheca bonorum. 2. 3.

1 QUando Pater vel domina debet ſolvere legatum in diem filio vel ſervo, non opus eſt cautione; niſi ſecuta fuerit emancipatio vel manumiſſio, quo caſu liberatur Pater vel Dominus quidem a ſatisdatione, tenetur tamen ad ſimplicem repromiſſionem,
2 cum hypotheca bonorum; Unde Regulam Dd. formant, quod ille, qui tenetur ad nudam cautionem, teneatur promittere ſub hypotheca bonorum. *Neguz.de pign. memb.1.part.5.num.9. Cravetta part. 4. conſ. 577. in fin. & quos alleg. P.Barb. in L.8. Divortium. §. interdum.*
3 *numer. 23.ff. matr.* qui tamen *numer. ſeq.* id *ex eo textu* ſequi negat, ſed hoc tantum, quod quando quis juxta regulas ordinarias debet ſatisdare, & ob aliquam cauſam ab hoc onere liberatur, tunc loco ſatisdationis teneatur repromittere cum hypotheca bonorum, ut ſic qui in uno gravatur, in alio relevetur, & contra.

Ad L. Hæc ſtipulatio. 14. §. 1.

SUMMARIA.

Cautio non præſtatur, ſi liquido appareat, legatum non deberi. nu. 1.

Si per areſtum ſortis ſatis cautum arreſtanti, permitti poteſt ſolutio uſurarum. 2.

Supervacanea à jure improbari colligitur. 3.

Exempla. 4. & 5.

1 UBi manifeſtum eſt, legatum non deberi, non debet hæres ſupervacua cautione onerari; Ideoque ſi ſatis cautum alicui eſt, cautione ſuperflua non
2 eſt onerandus. Ex quo *Mevius p.5. dec.55.* probat, ſi per areſtum capitalia ſeu ſortis ſatis cautum arreſtanti, poſſe
3 permitti ſolutionem uſurarum. Secus, ſi pro coercendo contumace areſtum impoſitum. *Beſold. conſul.* 295. *nu. 5.* Collige etiam actus ſuperfluos & fruſtratorios à jure improbari, nec præſumi aliquem actum agere ſupervacuum & fruſtraneum. *Beſold. conſ. 147. numer. 6. Surd. deciſ. 160. numer. 7. Barboſa* Locuplet. *l.17. c.71.axiom.7.* Omne fruſtratorium jura deteſtantur. *Pruckm. vol.1.conſ.*
4 *42.num.5.* Sic etiam probatur articulos impertinentes & fruſtratorios, ex quibus affirmatis nihil aut parum probari poteſt, non debere ad probandum admitti, quia actus fruſtratorios & ſuperfluos jura improbant, & ne juramentum in vanum uſurpetur, & Nominis Divini
5 abuſus fiat. *Carpzov. lib.3 Juriſpr. Eccl. def.26.numer.9. Ex hac lege* confirmari poteſt deciſio, quam proponit *Manzius in cent. deciſ.* 939. ubi quis legatum à filio reliquerat Sejo, ſed ſine omni ſolennitate, ideoque reſponſum fuiſſe legatum debere præſtari ſub cautione, ſi quando filius hoc legatum eſſet impugnaturus, quam deciſionem *Manzius* improbat *inter alia ex hoc textu.*

ad L. Etiam. 15.

ETiam in legato puro peti poteſt cautio. *Autor ad L. 1. numer. 2. C. Ut in poſſ. Sect. leg. vel fideic.* quando hæres negat legatum deberi; nam tum propter moras judicii tenetur ſatisdare. *Donell. l.8 capit. 30 poſt. lit. E.* niſi hæres dicat, hodie conſtat, hodie agamus.

Ad L. fin.

SUMMARIA.

Cautio remiſſa non poteſt peti licet hæres dilapidet. nu. 1.

Quo remedio hoc caſu legatario conſulatur. 2.

Cur uſufructuario cautio non remitti poſſit. 3.

1 SI teſtator prohibuit exactionem ſatisdationis, & hæres gravatus dilapidat bona hæreditaria, hæres tamen ad cavendum cogi non poteſt, ob prohibitio-
2 nem cautionis. *Marcus Mantua ſingul. 50.nu.2.* Quamvis legatarius implorare poſſit remedium. *L. imperator. 50. ſupr. ad Sct. Trebell. Berous vol. 2. conſ. 92. numer. 6.* Sed cur uſufructuario non poteſt remitti cautio? per *l 1. C. ut in poſſ. legat.* & ob *l. 1.ff. de uſufr.* Reſp. communiter *in illis textibus* agi principaliter de utendo boni viri arbitratu, quæ cautio ſi remittatur, invitaretur fructua-
3 rius ad delinquendum. Sed *Zæſius h. t. nu. 6.* dicit, hanc cautionem, de qua hic agitur, requiri in favorem teſtatoris, ut ejus voluntas conſervetur. Sed cautio alia à fructuario requiritur in favorem hæredis.

TITULUS IV.

Ut in Poſſeſſionem Legatorum vel Fideicommiſſorum ſervandorum cauſa eſſe liceat.

Ad L. Si quis. 1.

SI cautio à teſtatore remiſſa, & tamen ab hærede præſtita, etiam ignorantia Juris, poteſt condici cautio; quod hic ſpeciali favore ultimarum voluntatum. *Bronchorſt. cent. 2. aſſert.36. Pac. cent.4. quæſt.5. Autor ad L. 3.nn.6. C. de Condict. indeb. Et ad l.2.nn.8. C. h.t.*

ad L. Si is. 3.

SUMMARIA.

Hæres in continenti ad cauſæ cognitionem ſe offerens, non tenetur cavere. nu. 1.

Satisdatio in novi operis nunciationem non locum habet, ſi nuncians ſtatim agere velit. 2.

In cauſis ſummariis nulla rejicitur exceptio, ſi in continenti probari poſſit. 3.

Idem ſi in judicio uti poſſidetis, *ſtatim dominium probari poſſit. 4.*

Dictio in continenti *quomodo intelligenda remiſſive. 5.*

Si cautio ſemel accepta & idonea facta alia peti non poteſt. 6.

Limitatur. 7.

Creditor ſciens cum ſuſpecto contrahens non poteſt petere prehenſionem debitoris aut novam cautionem. 7.

1 SI hæres nolit ſatisdationem præſtare, ſed offerat ſe ad cauſæ cognitionem in continenti, & dicat, ho-
2 die conſtet, hodie agemus, omnino audiendus eſt. Unde probatur, illum, cui novum opus nuntiatur, ſi offerat ſatisdationem, ut in ædificando pergar, audiendum tamen non eſſe, ſi nuntians dicat, hodie conſtare poſſe, hodie agendum eſſe, per *h. l. & l.un. C. de Nov. oper. nuntiat. vid. Dd. ad l. 20. §. 5. ff. de novi operis nuntiat.*
3 *Mindan. de mandat. l.2.c.31. Fach. l. c.48.* Colligit etiam

ex h.textu

ex h. textu Bart. in cauſis ſummariis exceptionem om-
nem admittendam eſſe, ſi excipiens paratus ſit in con-
tinenti eam probare. *Carpzovius part.* 1. *Juriſpr.conſt.*8.
*def.*17. *Autor in C. tit. depoſiti ad L.*11.*num.*6. *Et ad L.*1.
*num.*5.6.*C. ult. in poſſeſſ. leg. vel fideic.* Idem ſi in judicio
(*uti poſſidetis*) alter dominium in continenti probare
velit. *Donell. l.* 9. *cap.*9. *lit. A. Menoch. rem.* 3. *retin. poſſ.*
5 *num.*685. *Zœſius ad h. t. in fine.* Quomodo autem illud
HODIE ſeu IN CONTINENTI ſit intelligendum,
6 tractat *Menoch. rem.*1.*recup. poſſ. numer.* 253. & tandem
illud ex arbitrio judicis pro materia ſubjecta eſſe de-
terminandum. *Menoch h. l. num.*259.*& ſeq.* Licet autem,
cautione in judicio de judicio ſiſti, præſtita, ſi in ea
inidonea fiat, de novo ſit cavendum; ſecus tamen eſt,
7 ubi quis cautionem ſemel accepit: nam is poſtea aliam
cautionem petere nequit, niſi nova cauſa ſuperveniat
*l.*3.*§.ult. & pr. l.*4.*h.t.* Idque in cautione à captivo rela-
xando præſtita obſervatum refert *Dn.Mev. p.*4.*dec.*216.
Ex inopia fidejuſſoris ſubſecuta deſinit eſſe cautum.
*Hering. de fidejuſſ. c.*13.*numer.*14. *& ſeq. Mev. p.*5.*dec.*8.
8 Ex *hoc* §. etiam colligitur, ſi tempore contractus ſuſpe-
ctus ſit debitor, & facultatibus lapſus, idque creditor
non ignoravit, ſed ſciens cum ſuſpecto contraxerit,
quod creditor comprehendere debitorem, aut novam
cautionem petere non poſſit. *Gail.d.l.* 2. *obſ.* 44.*num.*5.
*Peckius de jure ſiſtendi c.*5.*num.*24.

ad L. Is cui. 5.

SUMMARIA.

Si plures ſint legatarii, omnes æqualiter mittuntur in poſ-ſeſſionem. nu. 1.
In qua bona mittendi legatarii. 2.
Quid hodie obtineat. 3.
Legatarius quando in ipſius hæredis bona miſſionem pe-tere poſſit. 4.
*Miſſionis hujus effectus.*5.
*Hæres an audiendus ſi poſt decretam miſſionem ſatisdatio-nem offerat.*6.
Quis effectus miſſionis in bona hæreditaria. 7.

1 SI plures ſint legatarii, unius miſſio alteri non pro-
deſt, ſed nec prioritatem præ aliis legatariis con-
fert, per §.2.*h.l.* Prioris ratio eſt, quia hic verſatur offi-
cium judicis circa vinculum obligationis; Aliud ergo
in creditoribus, rei ſervandæ cauſa immiſſis per *L.
Cum unus* 12. *ff. de reb. Autor. Jud. poſſ.* poſterioris ratio
eſt, quia ſunt ejuſdem tituli; ſecus autem ſi diverſi, per
L.Si poſtquam 3.*C.h.t. & l.*2. *C. qui potiores Zaſ. in d. l.* 2.
*Cum unus num.*9.*& ſeq. Neguz. de Pign.part.* 3. *num.*10.
*memb.*2.*v.ſexto reſtringitur. Autor ad L.* 3. *num.*3. *C.h.t.*
2 *Et ad L.*3.*num.*2. *& ſeqq. C. Qui potior. in pign.* Bona, in
quæ legatarius mittendus eſt, ſunt omnia bona hære-
ditaria, quorum vel directum, vel utile habuit teſtator
dominium quæque ſunt pignori obligata, vel bona fi-
de poſſeſſa, non vero commodata aut depoſita. §.5.*h.l.*
3 Sed hodie immiſſio facienda eſt ſecundum quantita-
tem rei legatæ. *Nov.* 53.*cap.*4. §.1. *& c. ult. X. ut lite non
conteſt.Scac. lib.*1.*de judic. cap.*96 *num.*35.*& quos allegat.
Hill. in Don. l.*23.*c.*11.*l.*9. *Gudel de jure noviſſ. l.*4.*c.*5.*Dn.
Hahn in Weſenb. quibus in cauſ. vid. notata mea ad auth.*
4 *& qui jurat.C.de bonis auth. jud. poſſid. l.* Quando autem
petita eſt ſatisdatio, & hæres intra 6. menſes continuos,
à petita ſatisdatione computandos, ceſſaverit, culpoſe
ſcilicet, quia ſemper culpabilis intelligitur ceſſatio, §.
*Ceſſatum.*20. *h. legis,* legatarius poteſt petere miſſionem
in bona ipſius hæredis, ut exinde fructus percipiat,
5 primo in uſuras, poſtea in ſortem computandos, *Coler.
de proc. execut. p.*3.*cap.*12.*nu.*28.*Dn.Mev.p.*1.*dec.*208.*n.*3.
Et hic hodie fieri ſolent immiſſiones non tantum cu-
ſtodiæ cauſa, ſed & ad percipiendos fructus. *Dn. Mev.
d.l.* Et ſi poſtea hæres offerat ſatisdationem, non eſt
6 audiendus, niſi legatum exſolvat, §.*Satisfactionis.*17 *h.t.*
quo caſu hæres haberet pignoratitiam actionem, §. 21.
h.l. & ſic pignore Prætorio datur actio pignoratitia.
vid. Menoch. remed. 1. *retin. Poſſ. nu.*44.*& ſeq. & rem.*12.
recup. poſſ. numer. 13.*ſeq. vid. et. Lud. Bologninus in rep. L.
Si finita.*15.*§.Julianus. nu.*163.*& ſeq. ff. de damno infecto.
Autor ad L.* 5. *&* 6. *numer.* 1. *ſeqq. C. ut in poſſeſſ. legat.*
7 Sed alias miſſio legatarii, ut & omnis, quæ ex primo
decreto fit, non privat Dominum poſſeſſione: ſed tan-
tum efficit, ut cum Domino miſſus rem detineat, cu-
ſtodiat & ſervet; ut nihil in ea ſine eo geri poſſit & ut
ipſe legatarius fructus non duraturos vendere, & pre-
tium ſervare poſſit. §. 22. *h. t. Specul. l.*2. 1. *de primo de-
creto.* §.5.*nu.*6.*&* 7.*Weſ. in Π. de damn. infect. nu.*4.

ad L. Si pecuniæ. 6.

SUMMARIA.

Uſufructuario rerum mobilium ſatisdatio an à teſtatore remitti poſſit. num. 1.
A miſſione non liberatur hæres, niſi caveat aut ſolvat. 2.
Miſſio facta ob contumaciam in non ſolvendo non collitur niſi ſolutione. 3.5.
Miſſio facta ob contumaciam in non veniendo tollitur in-terveniente cautione de veniendo. 4.
Miſſio non collitur ſi res à judice in ſolutum data. 6.

1 SI pecuniæ uſusfructus legatus ſit, & in teſtamento
cautum, ne ejus nomine caveretur, remiſſio hæc
nullius eſt effectus; & niſi caveat uſufructuarius, non
poterit admitti ad petitionem uſusfructus, nec poteſt
dici proprietas legata. Unde probant. Dd. cautionem
in uſufructu earum rerum, quæ uſu conſumuntur,
non poſſe à teſtatore remitti, licet cautio, *de qua h.t.*
agitur, remitti poſſit. Illa ſi remitteretur, ad dolum
committendum invitaret; non hæc; quæ *in hoc titulo,*
aut non ita facile, de quo ſupra actum *ad l. fin.tit.prae.
vid.Cujac. ad h. l. tom.* 1.*p.*2130. *Donell. l.*10. *capit.*4.*lit.F.
Carpz.p.*3.*cap.*13.*def.*12.*Clarus §.Teſtam. quæſt.*64. conf.
notat. ad l. 1.*ſupr. de Uſufr. ear. rer. quæ uſu conſum. &
Zæſ. h.t.prae. num.*7. *& Bart. ad l. conſentaneum.*8.*nu.*15.
C.quomodo & quando judex &c. Autor ad L. 2. *num.*3.*C.*
2 *Ut in poſſ. legat.* Miſſus autem legatarius non tenetur di-
3 mittere poſſeſſionem niſi caveat hæres aut ſolvat; ſed
quando debitor condemnatus eſt ad ſolvendum, tunc
4 ne quidem admittitur cum cautione, ſi non ſolvat;
nam ob contumaciam in non veniendo immittitur
5 creditor, & tunc ſi caveat debitor de veniendo, cauſa
immiſſionis, ſcil. contumacia, ſublata, ceſſat etiam
effectus. Sed ſi condemnatus debitor, & ob contuma-
ciam in non ſolvendo commiſſam, immiſſus creditor,
hæc contumaciæ pœna non aliter tollitur, quam ſi ſol-
verit. Et ita pignus judiciale, tantum ſolutione aut
ſatisfactione, pignus Prætorium cautione, de ſe de-
fendendo ante ſecundum decretum diſſolvitur. *vid.hic
Br. & ad l. Conſentaneum.* 8.*nu.*15. C. *quomodo & quando*
6 *&c. & Surd. dec.*46.*num.*10 *ſeq.* Si autem à judice data
res creditori in ſolutum, tunc ne quidem ſolutione
tollitur immiſſio. *Neguzant. de pign. memb.* 3.*part.*5.*n.*3.
relatus à Surdo d. l.

ad L. Quamvis. 13.

ETiam pro re minima legatarius mittitur in poſſeſ-ſionem omnium bonorum; ſed hodie immiſſio facienda ſecundum quantitatem rei legatæ. *Novel.* 53. *c.*4.§. *& c.ult.X.ut lite non conteſtata.* de quo ſupra.

Ad L. Pen.

SVMMARIA.

*Quibus perſonis miſſis ſimul conceſſa facultas percipiendi fructus. nu.*1.
Horum quantitas. 2.
Vidua ob dotem illatam habet jus retentionis. 3.
Hujus juris effectus. 4.
*Quod extenditur ad filiam, ratione promiſſæ dotis.*5.

Quædam

Digitized by Google

1 QUædam perſonæ, ſervandorum legatorum cauſa
immiſſæ, habent poteſtatem conſumendi fru-
ctus, ut filia, neptis, proneptis, uxor, quatenus ad ali-
2 menta ſufficiunt quemadmodum viduæ, ob dotem illa-
3 tam jure retentionis utentes rationes adminiſtrationis
4 quidem reddere tenentur; ſed alimenta ſua detrahunt.
Hic enim effectus eſt juris retentionis, ut vidua frua-
tur bonis mariti quoad indigentiam ſuæ neceſſitatis,
ac per hoc conſequatur dotem vel portionem ſtatuta-
riam, & interim ex iis bonis alatur *Matth. Colerus de
Proc. exec. p. 1. c. pit. ſecund. numer. 230. Carpz. l. quart.*
5 *Reſp. vigeſim. numer. undecim. & ſeq.* idem de filia, cui
dos ex feudo promiſſa, nec dum ex ſoluta, de quo in
l.25. v. ſol. matr.

LIBRI TRIGESIMI SEPTIMI.

TITULUS I.

De Bonorum Poſſeſſionibus.

ad L. In omnibus. 2.

SUMMARIUM.

Bonorum poſſeſſio in effectu non differt ab hæreditatis aditione.

IN omnibus vice hæredum bonorum poſſeſſores habentur: nam licet per Prætorem hæres non fiat, hæreditatem tamen ipſam bonorum poſſeſſor acquirit, & bonorum poſſeſſio quoad ſubtilitatem juris ab hæreditatis aditione diverſa, effectu eadem. *Autor ad L. 1. numer. 11. C. Qui admitti ad bonor. poſſ.* Hinc quæ de hærede in legibus dicuntur, regulariter in bonorum poſſeſſore locum habent. *Forſt. l.2 de Succeſſ. c.19. Dauth. de ſubſt. numer. 234. Don. l.7. c.14. & ibi Hilly lit. C. Colleg. Arg. th.3. Autor ad L.12. nu.2.3. C.de Jure deliber.* Et qui prohibetur adſpirare ad hæreditatem, etiam à bonorum poſſeſſione arcetur. *l.12.§.1.h.t.*

Ad L. Bona autem. 3.

SUMMARIA.

Bonorum poſſeſſio quid. num. 1.
Definitionis verba explicantur. 2.3.
Bonorum poſſeſſio alia edictalis, alia decretalis, cujus diviſionis fundamentum. 4.5.
Decretalis quotuplex. 6.
Bonorum poſſeſſio porro dividitur in ordinariam & extraordinariam. 7.
Edictalis quibus caſibus hodie neceſſaria. 8.
Bonorum poſſeſſionis utilitas. 9.

1 BOnorum poſſeſſio eſt jus perſequendi retinendi-
que patrimonii, ceu rei, quæ cujuſque, cum mo-
2 ritur, fuit §. 2. *h. l.* Per jus autem illud utilis in rem
actionis fundamentum intelligitur. *Forſt. d.l.2.cap.24.
Cagnol. ad Rubr.C.h.t.num.84.Graff. § bonorum poſſeſſio.
quæſt.1. Sich. ad Rubr.C.nu.23.Jac. de Nigris in rep.Rubr.
C.qui admitti.num. 21. vol.8 Autor ad L.1.nu.12.C.Qui
3 admitti ad bonor. poſſeſ.* Vox autem *perſequendi* non ge-
neraliter, ut in definitione actionis; ſed ſingulariter, pro
perſecutione Prætoria accipitur. *l.178.§.2. de V.S. l.28 ff.
de Obl. & Act. Coll. Arg. h.t. th 4.*
4 *Ad §. pen.* Quando cauſa cognita bonorum poſſeſ-
ſio datur, non alibi dabitur quam pro tribunali; quia
neque decretum de plano interponi, neque cauſa co-
gnita bonorum poſſeſſio alibi quam pro tribunali dare
poteſt. Hinc rectè colligunt, bonorum poſſeſſionem
5 duplicem eſſe: aliam Edictalem, aliam Decretalem.
Edictalis, quæ ſine cognitione cauſæ ex edicto ſolo
competit, & ſimpliciter ac de plano petitur, vel ex te-
6 ſtamento, vel ab inteſtato. Decretalis, quæ pro tribu-
nali ſedente judice petitur, & impetratur: & eſt triplex
1. Carboniana 2. Quæ datur impuberi, patre ac tutore
carenti *l.18.C.de jure delib.*3.Quæ datur ventri præterito.
*Donell. l.7.c.14 Fa b. l.13 controv.36. Bach. in Tr. vol.2.
diſp.15.th.2.lit. A. Autor ad L. ult. numer. 2. 3. 4. C. Qui
7 admitti ad bonor. poſſ.* licet diſſentiat *Forſter. de ſucc. l. 2.
cap.26.* Deinde alia eſt ordinaria, alia extraordinaria;
illa quæ à Prætore, hæc per conſtitutionem § 3. *Inſtit.
h.t. Coll. Arg. h.t. th. 5. conf. Bach. ad Tr. d.15.th 2. lit. C.*
8 Licet aliis Edictalis dicatur ordinaria. Sed hæc etiam
hodie neceſſaria, non vero Edictalis, niſi in quibusdam
caſibus, ut in *L. Poſthumus. 12. ff. de injuſto teſtam. §.
non tamen. Inſtit. quib. mod. teſtam. infirm. l. ult. §.3 C. de
Curat. furioſ.* aliiſque paucis, quos recenſet *Graſſus d.§.
quæſt.5 Franc. Barry de Succeſſ. l 11. tit 6. Mantic. de conject. l.12. tit.15. numer.3. Autor ad L. 1. & 2. numer. 5.6. C.
9 Unde legitimi.* Utilitas autem bonorum poſſeſſionis po-
teſt eſſe in multis caſibus: ut ſi ignoranti mihi delata
hæreditas ante 30. annos; item ſi tutor vel pupillus
abſens: & modus probandi hic interdum expeditior.
*Graſſus d.§.qu.5.nu.12. Cagnol. in Rub.C.qui admitti. nu.32.
Forſt. l.2. de Succeſſ. c. ult.*

ad L. Sed cum Patrono. 6. §. fin.

SUMMARIA.

In teſtamento ſcribenda non ſunt adhibenda nota, ciphra, & abbreviatura. nu. 1.
Excipitur teſtamentum militis & ad pias cauſas. 2.
Quid ſi fraudis ſuſpicio ſubſit. 3.

1 IN teſtamento nihil ſcribendum per notas, ciphras,
& abbreviaturas, ex quibus vix percipi poteſt ſen-
2 ſus ſcripturæ *Carpzov.p.3.d.4.* Ubi excipit teſtamentum
militis, & ad pias cauſas &c. *conf. Vaſq. de Succeſſ. creat.
l.2.§ 15. numer.46. Mantica de conject. ult. vol. lib.6. tit.3.*
3 Sed ubi fraudis ſuſpicio eſſe poteſt, ibi non adhibendæ
in numero unciarum ciphræ, *per Nov. 107.*

ad L. Servus bonorum. 7.

SUMMARIA.

Abſenti & non petenti an bonorum poſſeſſio detur. nu. 1.
Quis loco impuberis petere poſſit. 2.
Poſſeſſio agnita nomine infantis vel pupilli tranſmittitur ad heredes. 3.

1 OBſervandum hic, etiam abſenti dari poſſe bo-
norum poſſeſſionem non petenti, ſatis eſt, ſi Pro-
curator ſine ſpeciali mandato petat; modo Prætor
ſciat abſenti eſſe delatam. etſi fœmina petat: loco im-
2 puberis autem pater petet; vel ſolus tutor. Aliud in
aditione *l.5.C.de jure de lib.* Rationem differentiæ tradit
*Caſtr. in l.7. C. qui admitti. Don. l.7.c.6. poſt. lit. E. Autor
ad L. 1. nu. 11. 12. C. Qui admitti bon. poſſ.* Sed tutoris de-
3 fectum interdum ſupplet judex *d. l. 7.* Agnito autem
nomine infantis vel pupilli tranſmittitur eo mortuo ad
hæredem. *l.3.C. qui admitti. ibique Autor nu.14.*

ad L.

ad L. Tutor. 8.

SVMMARIA.

Tutor an bonorum poſſeſſionem repudiare poſſit. nu. 1.
An filius in præjudicium patris renunciare poſſit. 2.

1 TUtor non poteſt repudiare bonorum poſſeſſio-
nem, quia omnis rapudiatio eſt donatio, quæ ab
adminiſtratione alieniſſima: ſed ſi vellet tutor repu-
diare bonorum poſſeſſionem, deberet id facere inter-
veniente authoritate judicis, *per ea quæ tradit Mandel-*
2 *lus de Alba conſ.* 205. *numer.* 19. *& ſeq.* vel cum conſilio
cognatorum. *Caſtr. ad l.* 7. *C. h. t.* Nec filius in præjudi-
cium patris expreſſe renunciare poteſt, ſed tacite per
negligentiam *Dec. in l.* 1. *C. h. t. num.* 6 *& Cagn. num.* 58.
Autor. ad L. 1. *nu.* 7. *C. Qui admitti ad bon. poſſ.*

ad L. Cum quidam. 14.

SUMMARIA.

An teſtamentum falſum accuſans, idque effluxo tempore petitioni deſtinato taliter probans, adhuc poſſit bonorum poſſeſſionem agnoſcere. num. 1.
Reſ iſſoriam actionem per[illegible]uam an dici, eo ipſo, quo reſtitutio petita eſt, an recte ex h. l. *colligatur.* 2.

1 COnſanguineus impugnavit teſtamentum con-
ſanguinei ex capite falſi; ſed poſt annum, intra
quem peti debet poſſeſſio, probat falſum, an poſtea
agnoſcere poſſit bonorum poſſeſſionem? Videtur quod
non, quia tempore eſt excluſus. Sed ait. hic, nam dum
præparatoriam actionem movit, hoc ipſo agnoviſſe vi-
detur bonorum poſſeſſionem, & impedito eſt à teſta-
mento, quo minus potuerit bonorum poſſeſſionem
agnoſcere. *Menoch. l.* 4. *præſ.* 103. *numer.* 6. Ex *hac lege*
2 volunt etiam probare Reſciſſoriam actionem perpetua-
tam dici, eo ipſo quo eſt petita reſtitutio in integrum,
ſed hos refutat *Sforsia Oddus de Reſt. p.* 1. *qu.* 22. *art.* 6.

TITULUS II.

Si tabulæ teſtamenti extabunt.

ad L. Un.

SUMMARIA.

Teſtamentum, in quo nomen hæredis deletum deprehenditur, non valet. num. 1.
Secus, ſi poſt judicialem publicationem deletum inveniatur. 2. 3.
Quid ſi tabulæ poſt mortem teſtatoris perierint. 4.
An peti poſſit bonorum poſſeſſio, ſi ex confeſſione partis adverſa contenta tabularum conſtent. 5.

SI nomen hæredis deletum reperiatur, non valet
1 teſtamentum, ſed ſi teſtamentum ſemel productum,
& judicialiter publicatum, citatis citandis; tunc licet
2 poſtea deleatur, vel plane amittatur, ſi tamen ſemel
3 in actis regiſtratum, firmum manet teſtamentum, &
ex eo miſſio in bona fieri poteſt. conf. *l. Publicati.* 2.
C. de teſtam. Guido Papæ ſing. 52. Et ſic ex actis pe-
4 tere poſſe hæredem ſcriptum bona hæreditaria puto;
licet teſtamentum ſemel publicatum non iterum
producatur. Si etiam poſt mortem tabulæ perierint,
& eorum contenta per 7. teſtes probentur, locum
5 habet bonorum poſſeſſio, ſi vero contenta ex con-
feſſione partis adverſæ conſtant, & ſolennitas per duos
teſtes probetur, poteſt ex tabulis bonorum poſſeſſio
peti, *per hanc l. Bolognet. ad l.* 2. *C. de bon. poſſeſſ. ſec. tab. num.* 11. *& ſeqq. Cujac. ad h. l. tom.* 2.

TITULUS III.

De Bonorum poſſeſſione furioſo, infanti, muto, ſurdo, cæco competente.

ad L. 1. & 2.

SVMMARIVM.

Quibus non cedat tempus bonorum poſſeſſionis.

PErſonis hic enarratis non currit tempus petendæ poſſeſſionis bonorum, quod eſt annus liberis & parentibus, centum utiles dies aliis. *l.* 2. *& ſeq. C. qui admitti.* Sed furioſis & infantibus abſolute non currit hoc tempus; cæteris perſonis, in rubrica nominatis, tunc non currit, quando non intelligunt quid agant, & voluntatem ſuam quacunque ratione exprimere nequeunt *per l.* 2. *h. t. & l.* 65. §. 3. *ad Trebell. Bart. ad l.* 2. *h. t. Cujac. ad lib.* 15. *qu. Papin. tom.* 4. *pag. mihi* 341.

TITULUS IV.

De bonorum Poſſeſſionibus contra Tabulas.

ad L. In contra. 1.

SVMMARIA.

Hæc bonorum poſſeſſio quibus detur. numer. 1. 5.
Quo ordine vocentur. 2.
An, ſicut filia, & nepotes ex hac bonorum poſſeſſionem in hæreditate matris petere poſſint. 3.
Quid de Jure Lubecenſi. 4.
An, deportato filio nepotes ex eo bonorum poſſeſſionem petere poſſint. 6.

1 LIberis adoptivis non emancipatis, & naturalibus
legitimis non juſte exhæredatis; ſed præteritis,
datur bonorum poſſeſſio; & quidem eo ordine, quo
2 vocantur ad ſucceſſionem Jure Civili. Hinc liberi pri-
3 mi gradus præferuntur liberis ſecundi gradus. Filia
petit bonorum poſſeſſionem in hæreditate matris, non
etiam nepotes ex ea filia, exceptum tamen caſum in
4 jure Lubec. deciſum video, *l.* 2. *t.* 2. *art.* 16. ex quo hac
5 ipſa die caſus deciſus eſt. Quod de filiis emancipatis hic
dicitur, extenditur ad poſthumos §. 2 Autor *ad L.* 1. *nu.*
2. a. *C. h. tit.* & ad captivos poſtliminio redeuntes §. 3. *&*
ſeq. ad eos, qui ſine emancipatione ſui juris facti v. gr.
per dignitatem §. 6. quæ omnia plana. Sed in §. *pen.*
6 dicitur, deportato filio nepotem ex eo contra avi teſta-
mentum bonorum poſſeſſionem petere poſſe; quia
deportatus pro mortuo habetur, *Ricc. collect. dec.* 722.
Cujac. ad h. tit. p. 1121. & deportatus ipſe poteſt, ſi reſti-
tuatur.

ad L. Non tantum. 3. §. 5.

SVMMARIA.

Exhæredatio patris emancipati non nocet filio bonorum poſſeſſionem contra tabb. avi petenti. nu. 1.
Jure ſtorum liberos, contra voluntatem parentum nuptias contrahentes, juſte exhæredari poſſe colligitur. 2.
An de J. Canon. ob hanc cauſam liberis alimenta denegari poſſint, remiſſive. 3.
Filio tempore delatæ ſucceſſionis habili exiſtente, poſt inhabili reddito, inſpicitur qualitas & tempus exiſtentis agnitionis paternorum bonorum. 4.
Statutum, filia dotata ſucceſſionem paternorum bonorum adimens, extenditur ad filiam poſtea dotatam. 5.

1 NEpos poteſt venire contra teſtamentum avi, &
bonorum poſſeſſionem petere contra tabb. licet
pater emancipatus juſte potuerit exhæredari. Nec enim

minus

minus conſideranda merita nepotis, quam filii demerita; & ſic etiam emancipati exhæredari poſſunt ad id, ut excludatur bonorum poſſeſſio. *Vaſq. qu. illuſtr. 100. num. 10. & ſeq. & in L. Si quis. §. legis. num. 6. & ſeqq. de conſt. teſt. Cujac. l. 3. obſ. 3.*

2 Ex hoc §. 5. probari poſſe videtur, ſi liberi nuptias contra voluntatem parentum contrahant, quod juſte exhæredari poſſint; Autor *ad Auth. Non. licet. num. 13. C. de liber. præterit.* ſed Jure novo id negatur *per Nov. 115. c. 3. §. 11.* ubi vita luxurioſa expreſſa. *Zœſ. ad tit de Lib. & Poſth. nu. 15. & ibi Dn. Struv. th. 34. Carpz. L. 2. Juriſpr. Eccl. def. 54.* conf. *Surd. de Alim. tit. 1 qu. 6. nu. 12.* Ubi agit, an alimenta ob eam cauſam negari poſſint Jure Can.

3 Ex §. 6. cujus ſpecies plana, colligunt Dd ſi filius tempore delatæ ſucceſſionis erat habilis, ſi reddatur
4 poſtea inhabilis propter qualitatem ſupervenientem, quæ producit inhabilitatem, & impedit acquiſitionem, quod attendatur qualitas & tempus exiſtentis agnitionis paternorum bonorum. *juncta l. fin. C. unde liber.*
5 Ex quo inferunt, ſi per ſtatutum filia dotata patri non ſuccedat, quod tunc etiam filia poſtea dotata non ſuccedat. *Romanus conſ. 442.* quem refert *Rol. a Valle vol. 4. conſ. 96. num. 4. & ſeq.* qui limitat *num. 26.* niſi qualitas ſuperveniat facto tertii.

ad L. Illis notandum. 4. §. 2.

SUMMARIA.

Liberis à matre vel avia præteritis querela conceditur, non bonorum poſſeſſio. nu. 1.
Quid de jure novo & conſuetudine obtineat. 2.

1 Liberi à matre vel avia præteriti non habent bonorum poſſeſſionem, ſed tantum querelam, quia habentur pro exhæredatis; ſed jure novo & de conſue-
2 tudine nullum eſt teſtamentum, & ſic ab inteſtato bonorum poſſeſſio peti poteſt. *vid. Molina de J. & Jure tr. 2. d. 175. num. 4.*

ad L. Non putavit. 8. fin.

SUMMARIA.

Exhæredatis pure non datur bonorum poſſeſſio contra tabb. nu. 1.
Filius ſua manu ſe exhæredem ſcribens non poteſt impugnare teſtamentum patris. 2.
Filius conſentiens exhæredationi vel præteritioni excluditur ab hæreditate parentum. 3.
An hic conſenſus inducat pactum de non ſuccedendo. 4.
Quomodo hoc procedat de jure novo. 5.
Quid ſi metu ſe adactum conſenſiſſe, dicat & probet filius. 6.

1 Rite exhæredatis i. e. pure *l. 18. h. t.* & nominatim, & ab omnibus gradibus, non datur bonorum poſſeſſio contr. Tabb ſed querela. *Bach. 10. Trentl. vol. 2. diſp. 25. th. 3. lit. A.* Non autem quævis exhæredatio, ſed ea quæ rite facta eſt, à petitione bonorum poſſeſſionis contra tabulas excludit; adeoque multo minus ſufficiet ſola cauſæ veritas, ſed tantum à teſtatore rite declarata
2 voluntas ſpectatur. *§. 2. h. l.* Quod ſi patre dictitante teſtamentum filius ſe ſcripſit exhæredem, teſtamentum
3 valet; nec poteſt revocari *§. 6. h. t.* Unde colligunt Dd. ſi filius conſentiat, ut pater vel mater eum prætereant, vel exhæredent, tale teſtamentum valere, *Gomez. l. 1. Reſol. c. 10. nu. 14. Boer. dec. 14. nu. 7. & ſeq. Clarus §. teſtam. qu. 43. Molina de J. & J. tr. 2. diſp. 175 num. 24. Peregr. conſ. 40. nu. 11. lib. 1.* Autor *ad L. 1. nu. 7. C. h. t.* Sed videtur ita
4 pactum de non ſuccedendo valere: Sed reſpondet *Zuchardus in rep. l. poſthumo. h. t. nu. 101.* quod iſta excluſio non valeat vigore conventionis, ſed exhæredationis paternæ, cujus cauſam filius ſcribendo probavit, ut poſtea probationem ejus ab hærede petere non poſſit.
5 Unde dicerem, filium directo non poſſe ſucceſſioni paternæ renunciare; ſed per indirectum, ſi fateatur cauſam exhæredationis in facto. Unde jure novo *§. hic* non aliter procederet, niſi quando rite facta exhæredatio, & cauſa ejus ſcripta. Verum, quid ſi filius metum alleget & probet? Reſp. omnino audiendum filium eſſe, putarem.

ad L. Si poſt mortem. 10. §. 4.

SUMMARIA.

Qui liberi dicuntur, querelam movere non poſſe, nec partem facere in ſucceſſione ab inteſtato. 1.
Liberi exhæredati non minuunt legitimam fratrum, quod multis probatur. 2.
An augeant. 3. 5.
Quid ſi filia renunciet ſucceſſioni paternæ, vel per ſtatutum excluſa. 4. 6.
Poſſeſſio fratri beneficio præteriti competens non tollitur, ſi præteritus non petat 7.

1 Liberi qui querelam movere non poſſunt, nec partem faciunt in ſucceſſione ab inteſtato: quod de liberis in adoptionem datis intelligit, *Cujac. tom. 2.* ſed *Accurſ.* & Dd. de exhæredatis etiam intelligunt.
2 Hinc regula: liberi exhæredati partem non faciunt, & ſic ex *h. l.* probari ſolet, filium exhæredatum non facere partem in numero liberorum ad minuendam legitimam v. g. Si quatuor liberi ſint, quorum unus exhæredatus, cæteros tres integrum habere trientem pro legitima *Gail l. 2. obſ. 122. in fin. Fach. l. 4. C. 31. Carpzov. p. 3. Juriſpr. conſt. 10. def. 12 Barry de Succeſſ. l. 16. tit. 1. nu. 5. & quos allegat ac ſequitur Manz. de Teſtam. tit. 12. qu. 4. num. 3. & 4.* Autor *ad Authent. Noviſſima. nu. 2. & 3. C. de inoff. teſtam.* quæ ſententia etiam ex eo probata, quod juſte exhæredatus pro mortuo habeatur. *§. 3. Inſt. de Succeſſ. libert.* Autor *in C. d. loco. nu. 8.* & portio filii
3 ingrati exhæredati grato accreſcit *Novell. 22. ca. 1.* Nec etiam exhæredatus augebit legitimam fratrum; nam ſi quintus frater exhæredatus, reliquorum tamen legitima eſt triens, non ſemis *Carpz. d. conſt. 10. def 13. Manz. d.*
4 *qu. 4. nu. 15.* Sed quid in filia renunciante ſucceſſioni paternæ vel maternæ? Reſp. quia hodie tales renunciatio-
5 nes fieri ſolent in gratiam fratrum, ideo æquior ſententia, portionem ſororis, quæ renunciavit, fratribus accreſcere. *Manz. d. l. nu. 33.* licet diſſentire videatur *Carpz. d. c. 10. d. 4.* Quod etiam repudiatio unius ex quinque filiis faciat accreſcere portionem eam fratribus, & ſic in cauſa ſit, ut ſemis ſit legitima fratrum, tradit *Carpz. d. l.*
6 *def. ult.* Si autem filia per ſtatutum excluſa, tunc quia illud reſpicit favorem fratrum, portio ſororis accreſcit fratribus. *Manz. d. l. nu. 41.*

7 Qui propter alterius perſonam habet bonorum poſſeſſionem contra tabb. ut frater præteriti fratris, licet hic non petat, ille tamen bonorum poſſeſſionem contra tabb. petere poteſt; quia, uno ex liberis præterito, Jus contra tabulandi reliquis ſtatim quæſitum eſt: quod Jus ipſis per factum præteriti, tum teſtamentum approbat, adimi nequit. *Carpz. p. 3 c. 10. d. 3 Zuch. in rep. L. Poſthum. 2. C. h. t. nu. 39. Gozadinus in rep L. Qui ſe patris. C. Unde liberi. nu. 254 Rimin. in d. l. Poſthumo. nu. 378. vid. & t. ad L. Ariſto. 3 ff Quæ res pign. & Dynum ac Dd. in regula. 67. de R. J. lib. 6.* Autor *ad L. 1. nu. 5. C. h. t.*

ad L. Si duobus. 12. §. 1.

SUMMARIUM.

Secundum teſtamentum imperfectum, in quo præteritus filius, & hæredes ſcripti, alias ab inteſtato futuri, rumpit prius.

Per ſecundum teſtamentum imperfectum, ſi in eo filius eſt præteritus, & in eo ſcripti ſunt hæredes ab inteſtato alias futuri, rumpitur prius. Et hunc ſenſum refert *Petrus Stella in rep. hujus §. numer. 11. vol. 4.* licet

varie

Digitized by Google

varie diſputet *nu.22.50.53.55.& 61.* conferri etiam poteſt. *Raph.Cumun. in rep. L. Si filius. ff. de libb.& poſthum. nu. 46.vol.3. Zuchard. in rep. d. leg. Poſthumo. 2.nu.105.vol.8. conſ.Ant.Faber. lib.1.conject. c.19.p.22.*

ad L. Si duobus filiis. 14.

SVMMARIVM.

Inſtituto filio adeunti non datur bonorum poſſeſſio intuitu præteriti.

SUpra *in L. 10. numer.7.b.t.* dictum eſt, inſtitutum filium poſſe petere bonorum poſſeſſionem contra tabulas, beneficio fratris præteriti, quod hic limitatur: niſi ipſe adierit, & ita judicium patris approbaverit, & ſic ſibi præjudicar, ſi fortè majorem portionem per bon. poſſ. accipere potuerit. *vid. Cujac. ad l. 4. qu. Africani, qui tract. eſt in vol. 2. pag. mihi* 1924.

ad L. Sed ſub conditione. 18.

SUMMARIA.

Sub conditione exhæredato datur bonorum poſſeſſio. nu.1.
Bonorum poſſeſſionem habens privatur legato & donatione mortis cauſa. 2.

1 ANiea *in L.8. numer. 1. b. t.* dictum eſt exhæreda-
tum non petere bon. poſſ. quod ſupra d. l. etiam
limitatum, ſi rite exhæredatus, cujus hic exemplum,
qui conditionaliter exhæredatus, quod fieri debuiſſet
2 pure. Et notetur, quod petens bon. poſſ. nec legatum
nec donationem mortis cauſa petere poſſit, ſicet hæc
in teſtamento illo non ſit relicta; *de quo ul.bi.*

Ad L. Penult.

SUMMARIUM.

Exhæredatio quatenus extinguat Jus ſuitatis.

EX *lege pen.* notari poteſt, licet mortuo patre, qui filium exhæredavit rite, Jus ſuitatis extinguatur; hoc tamen intelligendum, ſi ex eo adita ſit hæreditas, & ita teſtamentum ſortiatur effectum, ſecus, ſi quoquo modo infirmetur, & ita etiam per bonorum poſſeſſionem. Exhæredatio etiam non adita hæreditate ex teſtamento non extinguit ſuitatem. *vid. Hillig. l. 7. cap. 2. lit. C.* ubi plures Dd. refert.

TITULUS V.

De Legatis præſtandis contra Tabb. bon. poſſeſ: petita.

ad L. Hic titulus. 1:

SUMMARIA.

Quibus perſonis legata præſtanda petita contra tabb. poſſeſſione. nu.1.
Quid Jure noviſſimo obtineat. 2. & 3.

BOnorum poſſeſſione contra tabb. petita legata om-
1 nia intercidebant; ſed ex æquitate Prætoris certæ
perſonæ exceptæ, quibus legata ſolvi debent i.e. liberis
2 & parentibus, & uxori, nuruique, cui dos legata;
ſed hodie ex *Auth. Ex cauſa C. de Liber. præter.* ſi teſta-
mento liberi præteriri, legata indiſtinctè debentur, ſed
ſi exhæredati ſint liberi ex cauſa juſta, quæ probari non
poſſit, videtur adhuc huic edicto locus. *Bach. ad Treutl.
d.15.th.3.lit. E.* Autor *ad L.1.nu 9.10.C.b.t.* Sed ſimplicior
3 præferenda eſt ſententia, indiſtinctè hunc titulum eva-
nuiſſe, per conſtitutionem Juſtin. Nam abſurdum vide-
tur in teſtamento nullo conſervari legata, & in teſta-
mento valido ea corruere, quæ ſententia Weſenbecio
hic & Treutlero placuit, & Grœnwegen ad *h.t.* & quos
citat.

ad L. Sed & ſi. 3. §. 1.

SUMMARIA.

Edictum hoc ad collaterales non pertinet. nu. 1.
Authent. Res quæ. C. Comm. de leg. *in tranſverſalibus locum non habere colligitur. 2.*
An frater fideicommiſſo gravatus ad ſororem dotandam compelli poſſit. 3. 4.

1 LIberis & parentibus proſpexit Prætor in hoc edi-
2 cto, non vero fratribus & ſororibus. Unde pro-
bare ſolent Dd. communiter Authenticam *Res quæ C.*
3 *Communia de Legatis.* in liberis tantum, non in trans-
verſalibus locum habere, & ad ſororem dotandam fra-
trem, fideicommiſſo gravatum, non poſſe compelli:
quam ſententiam communem eſſe fatetur *Franc. de
Clapper. cauſa 2. quæſt. 4. numer. 1.* licet poſtea eam op-
pugnet, ſed eam communem eſſe tradit quoque *Pere-
grinus de Fideicomm. art. 42. num. 40. Johan. Petr. Suraus
de Alim. tit.1.qu.27.num.6. & plurimos referens Vincent.
Fuſar. de Subſt. qu.531. num. 95.* ubi tamen in meo exem-
plari eſt vitium typographicum, quia particula NON
4 omiſſa eſt, quam addendam eſſe *ex allegatis* paret. Sed
Menoch. l. 4. præſumt. 89. num. 41. limitat, niſi ſoror nu-
ptura eſſet pauper, & aliter maritum reperire non poſ-
ſit, quod fortè non eſt iniquum, ita fere accedit ſenten-
tiæ Clapperii.

Ad L. Salvius. 6.

SUMMARIUM.

Edictum hoc quomodo temperetur.

EDictum hoc ita temperatur, ne perſona, cui portio hæreditaria & legatum relictum eſt, plus conſequatur, quam conſequitur filius præteritus. *Vid. Cujac. ad h. l. tom. 1. p* 2029. *& tom. 2. p.* 1150. Quod ad decretalem bonorum poſſeſſionem refert *Menoch. rem. 1. Adip. poſſ. nu. 24. & Bulgarius in rep. L. Donorum. C. qui admitti. n. 41. volum. 8.*

ad L. Nonnunquam. 14.

SUMMARIVM.

Altero præterito, altero inſtituto, an ſi præteritus omittat, inſtitutus petens legata præſtare teneatur.

SI filius unus ſcriptus hæres, & alter præteritus, ſi ille bonorum poſſeſſionem petat contra tabb. & hic omittat, ille tenetur etiam extraneis legata præſtare; quia fingitur quaſi ſecundum tabb bonor. poſſ. petiiſſet, cum occaſio emancipati præteriti lucro afficere inſtitutum non debeat. *Cujac. ad h. l. tom. 2. p.* 1155. *Zuchard. in rep. L. Poſthumo 12. C. de Bonor. poſſ. contra tabb. n. 41. & ad eandem. L. Rimin. numer. 697. & ſeqq.* Autor *ad L. 1. num. 6. C. bonor. poſſ. contra tabb.*

ad L. Is qui. §. fin.

SUMMARIUM.

Conditio dandi impletur in petente b.p. non inſtituto.

HÆc conditio, *ſi hæredi decem dederit,* impletur, ſi ei, qui bonor. poſſ. contra tabb. petiit, dederit; non ſi inſtituto, quia ille onera hæredis ſuſtinet, & ſic merito etiam commodis fruetur. *Mant. de conj. ult. vol. l. 11. t. 17. nu. 17.*

ad L. Pen.

SUMMARIUM.

Relicta ſub certa qualitate debentur, ſi adſit qualitas tempore mortis.

QUando aliquis ſub certa qualitate vocatur ad hæreditatem vel legatum, & eam qualitatem habet tempore mortis; quo cedit legatum, ſufficit hoc; licet non habeat tempore teſtamenti. *Rimin. vol. 2. obſ. 222. nu. 84. & vol. 5. conſ. 564. nu. 34. Menoch. conſ. 106. nu. 2. & ſeq.*

TITULUS VI.

De Collatione.

ad L. Hic Titulus. 1.

SUMMARIA.

Ratio hujus collationis. numer. 1.
Emancipatus in quantum conferat. 3.
Collatio quando locum habeat. 4. 10.
An jure repræſentationis ſuccedens defuncto patruo teneatur conferre, quod pater defuncto debuit. 5.
Negantium ſubtilis diſtinctio improbatur, probata affirmativa multis fundamentis. 6.
Collationi ſubjecta in legitimam imputantur. 7.
Nepotes cum patruis ſuccedentes avo accepta patris conferre tenentur. 8.
Secus, ſi cum aliis nepotibus. 9.
Collationis forma in quibus conſiſtat. 11.
Collatione reali non opus eſt, quamdiu lis pendet ſuper cautione. 12.
Cautio hic quomodo fiat. 13.
Quid juris, ſi cautio præſtari non poſſit. 14.
Si non conſtet, quid quilibet liberorum à parentibus acceperit, indicare tenetur juramento. 15.
An extendendum hoc ad nepotes. 16.
Caſtrenſia & quaſi caſtrenſia, & hinc feuda, non conferuntur. 17.
Nec ſumtus ſtudiorum. 18.
Nec adventitia. 19.
An conferendum lucrum, quod filius ſuo labore ex re patris acquiſivit. 20.
Quæ conferenda ab uxore, marito in portione ſtatutaria ſuccedente. 21.
In Marchia vidua nobilis præcipuum quid habet. 22.
Non conferre tenentur liberi das Paten-Geld. *23.*
Nec, quæ pater præcipua reliquit. 24.
Nec ſumptus, quos pater impendit ratione dignitatis acquirendæ. 25.
Idem in expenſis in peregrinationem utiliter factis. 26.
Actiones jam natæ conferuntur. 27.
Quæ non transferuntur in hæredem, non conferri colligitur. 28.
Etiam patrem vivum non teneri liberis legitimam præſtare. 29.
Exceptio remiſſive. 30.
Patris ſpecificationi de acceptis à liberis credendum. n. 31.
Spes ſuccedendi non liberat à cautione præſtanda. nu. 32.
Exempla. 33.
Conſumta à quatenus conferenda. 34.
Expenſa nuptiales an conferendæ. 35.
Liberi emancipati ſuis tantum, non ſibi invicem conferunt. 36.
Quid hodie obtineat. 37.

POſtquam Prætor introduxerat, ut emancipati liberi
1 cum ſuis concurrentes ad bonorum poſſeſſionem
vocarentur, quia filii ſui duplici injuria videntur affecti. 1. quod emancipati partem bonorum paternorum acciperent. Et 2. quod eorum etiam participes fierent emancipati, quæ per filiosfam. patri erant quæſita; ideo Prætor injunxit emancipatis, ut ſua etiam conferrent bona. *Sichard. ad Rubr. C. h. tit. Bachov. in Tr. diſp. 17. th. 1. lit. F.* Autor *in C. t. Si ut omiſſam hæredit. ad L. 1. numer. 2. Et ad L. 1. num. 1. C. h. t.* Ex hoc extenditur §. 2.
2 ſive jure communi petatur bonorum poſſeſſio, ſive ex
3 jure ſpeciali per reſtitutionem in integrum. In quantum emancipatus quis alteri aufert, in tantum tenetur conferre v. gr. filius ſuus hæres eſt inſtitutus ex dodrante, extraneus ex quadrante, emancipatus autem eſt præteritus uterque filius petit bonorum poſſeſſionem contra tabb. Hoc caſu extraneus repellitur, reſciſſo
teſtamento, ſed emancipatus hoc caſu fratri aufert quadrantem. Et ſic tantum habet ſemiſſem, fratrique tantum confert quadrantem bonorum ſuorum *per §. 3.*
4 *h. l. vid. Cujac. tom. 2. ad h. t. p. 1162.* Toties autem collatio locum habet, quoties aliquo incommodo afficitur is, qui collationem petit interventu ejus, qui vult cum eo ſuccedere, & à quo collatio petitur §. 4. *h. l. Berlich.*
5 *p. 2. dec. 2. dec. 247. numer. 19.* Unde quæritur, ſi Titius jure repræſentationis cum patruo & amita defuncto avo ſuccedat, an teneatur conferre, quod pater ejus debuit defuncto v. gr. ſi defunctus pro Titio, ut fidejuſſor, quid ſolvit? Negat *Ant. Faber. in Cod. l. 2. tit. 3. d. 1. num. 4.* quem ſequitur *Carpz. p. 3. C. 11. def. 33. & p. 2. dec. 165.* & faciunt ſubtilem diſtinctionem, cum dicunt, gradum patris repræſentari, non perſonam; ſed in
6 contrarium facit 1. regula *ex h. §. 4.* ſumpta. Et 2. quod illa diſtinctio à ſimplicitate novæ legis aliena; certè nunquam probata. 3. Iniquum videtur, ut morte patris durior efficiatur patrui & amitæ conditio. Et 4. ut Titius plus accipiat, quam pater ejus acceperat; & hæc videtur ſententia receptior, quam Fabri ſubtilitas *Berlich. d. l. numer. 12.* Hanc ſententiam ſequimur cum *Hergio p. 1. quæſt. 14. & Berlich. d. l. & dec. 248. numer. 8.* & pro hac ſententia reſponſum in Facultate noſtra d.
7 21. Octobr. Anno 1645. & Anno 1646. d. 5. Febr. Et ſic etiam quicquid confertur, in legitimam computandum eſt. Unde, ſi avus inſtituit cum filio neptem in legitima; ita tamen ut neptis conferat à patre accepta, ea etiam in legitimam computare tenetur. *Berlich. d.*
8 *dec. 247. num. 26. & ſeq.* Sane ſi nepotes cum patruis vel avunculis avo ſuccedant, licet hæredes patris non ſint, conferre tamen tenentur, quæ pater accepit; ſecus, ſi
9 cum aliis nepotibus ſuccedant. *Carpzov. p. 3. conſt. 11. def. 33. & ſeq.*
10 Ad §. 5. Ubi non eſt incommodo affectus filius ſuus, ibi non habet locum collatio: quod exemplo declarat *Joh. à Sande. l. 4. tit. 10. def. 1.* Mater Titium in legitima hæredem inſtituit, filios autem ejus & alterius filii Sempronii prædefuncti liberos inſtituit in cæteris bonis: ſed quia Sempronius donationem propter nuptias acceperat, petebant Titii liberi collationem, quod negatum; quia nepotes vivente patre extraneorum loco habentur, & iis per donationem iſtam nihil
11 eſt ademptum. Collationis forma conſiſtit vel in ipſo actu conferendi, vel in cautione præſtanda, vel utroque modo: ipſo facto, quando bona miſcentur hæreditati vel realiter, vel per Remiſſionem, vel per
12 Retentionem, vel per Compenſationem *paragraph. quamvis. 11. & ſequ. h. tit.* Non autem collatione reali opus, quamdiu lis pendet ſuper cautione; ſed interim
13 tantum ad cautionem tenetur. *Dn. Mev. p. 1. deciſ. 86.*
14 Cautio autem fit per fidejuſſores vel pignora. Si non poſſunt cavere, portiones eorum curatori dantur, donec conferantur *paragraph. 10. h. t. Cujac. t. 2. p. 1166. Fach. l. 5. Controv. c. 80. concl. 14.* Autor *ad L. un. numer. 8.*
15 *C. de Prohib. ſequeſtr.* Receptum vero hodie, ſi ignoretur, quid quilibet liberorum à parentibus receperit, ut id juramento indicare teneatur, ut ex *Cothmanno* refert
16 *Dn. Mev. p. 4. deciſ. 232.* Ubi excipit nepotes, quia à parentibus accepta probabiliter ignorant: poſſet tamen talis nepos ſuam conſcientiam aperire, quatenus aliquam notitiam habet: Conferre tamen tenentur, quæ pater accepit; ſecus ſi cum aliis nepotibus ſuccedant.
17 *Carpzov. p. 3. capit. 11. def. 33. & ſeqq.* Caſtrenſia & quaſi caſtrenſia bona non conferuntur, *§. 15. h. l. & l. ult. C. h. t.* Autor *ad L. 12. numer. 3. C. h. t. Et ad d. L. ult. num. 8. C. h. t.* & ideo nec feuda. *Brunner. in pr. de coll. c. 4. numer. 41. & ſeq. Schrad. de Feud. t. 7. c. 6. n. 7. Fach. l. 7. contr. cap. 77.*
18 Nec ſumtus ſtudiorum utiliter impenſi. *l. 50. ff. Famil. herciſc. Hartma. Piſt. p. 1. quæſt. 19.* Autor *ad L. un. nu. 4. 5.*
19 *C. de peric. ſucc.* Imo nec adventitia conferuntur *l. pen. C. h. t.* L. 6. C. *de bon. quæ liber. Sichard. in Rubr. C. h. t. nu. 13. Vaſq. de Succeſſ. reſol. paragraph. 19. & 20. Fachin. l. 5. cap. 85. & l. 6. cap. 65. Barry de Succeſſ. l. 4. tit. 3. num. 1.*

Et ſi

20 Et ſi nec lucrum, quod ex re patris filius ſuo labore
acquirit, ſcil. quatenus labor æſtimatur, de quo vid.
Bach. v.2.d.17.th.6.lit.A. Fachin.l.5.c.83. Vaſq. d. l.nu.46.
Barry num.4. Zaſ. num.44. Wiſſenb. th.11. Æquior tamen
videtur opinio *Bartoli*, quod pars dimidia conferenda,
ut pars occaſione pecuniæ, pars vero induſtria filii
quæſita videatur. *Fachin. l.5.quæſt.83.concl.19. Ruland. de*
commiſſ. p.4. lib.5.c.14. in fin. Bart. in hoc §. Nemanſenſis
de collat. quæſt.27 & quos refert Dn. Struv. ad h.t.th.32.
Zaſ. ad d. l. num.44. Et hanc ſententiam majori ſcri-
bentium calculo & authoritatibus fultam teſtatur
Franc. de Clapo. p.2. dec. cauſa 92. qu.un.num.2. licet in
facto ab eo recenſito pro patre contra Fiſcum judica-
21 tum referat. Hæc ita de collatione liberorum. Sed aliud
eſt in collatione facienda ab uxore, marito in portione
ſtatutaria, ſcilicet tertia, vel (ut apud nos) dimidia
ſucceſſura; nam hæc non tantum conferre debet, & in
Inventarium redigere illata; ſed etiam donata in nu-
ptiis, in feſto natalitio & quicquid aliunde acquiſivit
ex hæreditate, vel alio titulo; quia hæc dimidia eſt
portio, non bonorum mariti; ſed omnium bonorum,
marito & uxori, ut ita loquar, communium. Ergo om-
nia ſua bona conferet undecunque quæſita. *vid. Mol-*
ler. & Carpzov. ad conſt. 20. partis 3. Hartm. Piſt. obſ.24.
Scheplitz. ad Conſv. March. p.3. tit.2.§.14. & tit.3.§.13.
22 & ita pronunciatum menſe Januario 1668. Vidua nobi-
lis aliquid præcipuum apud nos habet. *vid. Kebl. de*
23 *Conſt. March. qu.9. numer.13.* Sed decidi poteſt *ex hoc §.*
etiam illa quæſtio; an liberi patri ſucceſſuri dona ſua
Baptiſmalia, Paten-Geld/ conferre debeant? Reſp.
quod non, Autor *ad L. 20. 11. C. h. t.* quia non accepe-
runt à patre, & ſunt potius peculii caſtrenſis, ad bellum
ſacrum collati. Remanent ergo ſola profectitia, quæ
24 ſcilicet non ſunt caſtrenſia vel quaſi caſtrenſia. Sed &
quæ pater noluit conferri, non conferuntur, ut quæ
pater uni præcipua (zum voraus/) legat, *Dn. Mev.*
25 *p.1.dec.84.* Quæ in dignitatem filii collata, non confe-
runtur, quia ſpectant hæc ad honorem patris, & tem-
pore mortis non extant, & filius fert onera, § 16 *h.l.*
Carpzov. p.3 c.11.def.17 Scheplitz. p.3.conſuet. March. tit.3.
num 19. Barry lib.14.tit.4. Autor *ad L.4.nu 10. C. Famil.*
26 *erciſc. Et ad L. ult. num 4. 5. C. de Petit. ſucceſ.* Idem in
expenſis pro Notariatu vel in peregrinationem utiliter
27 factis. *Carpzov. d. l. def.* 18. Actio, quæ jam nata eſt,
28 conferenda eſt. §. 21. *h. leg.* In ſe regulam colligunt 1.
29 quæ non tranſferuntur in hæredem, non conferuntur.
30 2. Patrem vivum non teneri aſſignare liberis legitimam.
Ricc. coll. dec. 665. & ſpes ſuccedendi in filio vivente
patre nimis eſt præmatura. *Benincaſius in §. Omnium.*
Inſt. de Act. num.227. Dn. Richter ad Auth. Noviſſima.
C. de inoff. teſt. num.67 Ubi exceptionem habet. Conf.
31 tamen *Tiraq. de Jure Primog. quæſt.40. num.220.* Patris
ſpecificationi de acceptis à liberis omnino credendum
32 puto. *conf. Dn. Mev. p.4. dec.233.* Colligunt etiam *ex hoc*
§. ſpem ſuccedendi non liberare à cautione præſtanda,
ita nec ſimultaneam inveſtituram liberare. *Carpz. p.1.*
33 *c.5.d.12.* Sic nec filius immunis eſt, cujus pater immo-
34 bilia poſſidet. *Carpzov. d. l. def.13.* Conſumta non ſunt
conferenda, niſi dolo malo conſumta. §.23. *Petr. Greg.*
l.46. Syntagm. c.8.nu.22. & ſic fructus etiam conſumpti
conferendi ſunt; niſi percepti ſint à tempore moræ.
Pr. Barry de Succ. l.14.tit.3.nu.8. Velaſcus in praxi part.
35 *c.13.nu.14.* Nec expenſæ nuptiales, niſi in dotem fue-
rint imputatæ; vel niſi pater ob finem collationis pecu-
36 liariter conſignaverit. *Carpz. d. c.11.def.23.* Emancipati
liberi ſibi invicem non conferunt; ſed tantum ſuis. *§.*
ult. h. l. Quod etiam hodie mutatum non eſſe putant
multi. *vid. Brunner. d. tr. c.3. num.40. Fach. l.5. Controv.*
concl.77. Sed verius eſt contrarium *per Nov.18.c.6. Wiſſ.*
th.4.

ad L. Cum emancipati. 2.

SUMMARIA.

Conſumta ſine culpa filii non conferuntur. num. 1.
An munera nuptialia conſumta non conferenda recte ex h. l. *colligatur. 2.*
Expenſa nuptiales non conferuntur. 3.
Sorores nondum elocatas tantundem petere non poſſe, quantum primogenita accepit, colligitur. 4.
Quod limitatur. 5.
Actio injuriarum non confertur. 6.
Sed actio furti. 7.
In pœnam delicti à patre expoſita an conferenda. 8.

1 EA, quæ non extant, ſed poſt mortem patris con-
ſumpta ſine culpa filii, non conferuntur. *Conf.*
quos refert Coll. Arg. de Collat. Bon. th. 8. num.14. Petr.
2 *Greg.46.c.8.nu.22. Fr. Barry de Succeſſ. lib.14.tit.3.nu.7.*
Hinc colligit *Finckelth. obſ.65.num.9.* Munera nuptialia
conferri non deberi, ſi conſumpta, nec viduam con-
ſumptorum nuptialium donorum æſtimationem petere
poſſe: ſed diſſentit merito *Carpz. p.3.c.22.def.6.* quia
dimidia portio munerum horum ad uxorem ſpectat;
& reſpondet *ad hunc textum Carpzovius*, eum loqui
de collatione; in illa quæſtione, de donis nuptialibus,
agi de reſtitutione. Sed nec ſi de collatione hic agere-
mus, *textus hic* pro *Finckelthuſio* quicquam faceret.
Nam quia munera nuptialia non ſine culpa ſeu facto
ejus conſumpta, ſed potius ipſius voluntate & in ſuum
3 commodum, ideoque collatio non injuſte petitur. Ex
hoc §. etiam decidi poteſt illa quæſtio: an expenſæ in
convivium nuptiale factæ conferendæ? Quod commu-
niter negatur, ut ante dictum. *Dn. Richter ad Auth. Ex*
Teſtamento. C. h. t. numer.7. Et ita ſæpius reſponſum in
4 Facultate noſtra; quia nihil ad filiam pervenit, non
amplius extant, patet in proprium honorem impendit:
hinc ſequitur, ſorores nondum elocatas non poſſe tan-
tundem petere, quantum accepit primogenita. *Brun-*
ner. de Collat. c.4. numer.827. Coler. p.1. dec. 62. numer.30.
5 *Carpz. p.3.c.11. def.21.* Sed hoc limitatur: niſi contraria
voluntas patris appareat ſaltem ex conjecturis, ut ſi
expenſas annotaverit; ex quo facilius hoc præſumitur,
dum æquiparatio liberorum æquitati conformior *Fin-*
6 *ckelth. obſerv.66.* Nec vidua repetere poteſt expenſas
nuptiales. *Carpz. p.3. conſt.20. def.36.* Injuriarum actio
non debet conferri §.4. *d. l.* 2. quia non eſt in bonis no-
ſtris, & potius ad vindictam, quam ad perſecutionem
rei noſtræ tendit. *Joſeu. in l. Si eum. 10. §. Qui injuriarum*
numer.4 ff. Si quis caution. Aſcanius Clementinus in tr. de
patr. poteſt. c.6. effect.8. numer.9. Johan. à Sande in tr. de
7 *Ceſſion. act. c.5 numer.11.* Sed actio furti confertur. Sed
8 quæritur, ſi filius ob delictum condemnatus ad perpe-
tuum carcerem, vel relegationem, vel mulctam, & pa-
ter pro filio ſolvat, an filius hoc ſolutum pro ſuo de-
licto conferre teneatur? Negat *Carpzov. p.3.c.11.def.15.*
Sed qui pater non ex mera liberalitate dat, ſed affectu
paterno urgente, filiusque in culpa eſt, iniquum mihi
viſum, ſi filius hoc non conferre teneretur. Nec obſtat,
quod illa pœna ſit conſumpta; reſp. enim, id factum
eſſe culpa filii.

Ad L. Si quis filium. 5. §. 1.

COllationi bonorum ineſt tempus boni viri arbi-
trio definiendum, quod de omni reſtitutione fa-
cienda affirmat *ex hoc textu Covar. in relect. ad c. Pec-*
catum. p.1.nu.1.

ad L. Dotem. 6.

SUMMARIA.

Dos data nepti ab avo in dubio contemplatione filii data cenſetur. nu. 1.
Senſus l. 70. de jur. dot. 2.
Dos data à patruo contemplatione ſanguinis, non fratris, data cenſetur. 3.
Reſpondetur ad l. 10. §. 6. de vulg. & pup. 4.

QUando ſumus in dubio, & nullæ extant conje-
1 cturæ, ex quibus colligi poſſit, an intuitu neptis
avus ipſi dotem dederit, præſumitur dos intuitu filii
data nepti. *Menoch. l.3. præſ.17.n.18. Carpz. p.3.c.12. de ult.*

2 Ideoque *lex 79. de jur. Dot.* de eo caſu, ubi contrarium
apparet, intelligenda eſt. *Vid. Cujac. tom. 2. p. 1175. Coraſ.
in rep. L. Frater a fratre. 38. de condict. indeb. numer. 112.
& ſeq. Garcias in repet. L. Gallus. 29. §. quidam. de Liber.
3 & Poſth. numer. 41. Menoch. conſ. 183. num. 25.* Sed ſi dos
à patruo vel amita data, non præſumitur intuitu fratris
data, ſed potius ſanguinis. Nec obſt. *l. 10. §. 6. de vulg.
4 & pupill.* Nam hæc de arrogato loquitur, cui cum ami-
cis arrogantis extra cauſam arrogationis nulla eſt co-
gnatio. *Carpzovius p. 3. cap. 11. def. ult.*

ad L. Nonnunquam. 8.

SUMMARIA.

Filius cavere nolens, poſt pœnitentia ductus cautionis, præſtationem promittens, an adhuc admittendus ad bonorum poſſeſſionem. nu. 1.
Variationem aliquando licitam eſſe colligitur. 2. 5.
Exemplum. 3.
Etiam in contractibus. 4.

1 Filius ab initio dixerat, ſe nolle cavere, & ita exci-
dit commodo bonorum poſſeſſionis, & translata
poſſeſſio in fratres: poſtea pœnitentia ductus vult ca-
vere & petit, ut ſibi liceat exequi beneficium bonorum
poſſeſſionis contra tabb. Non videtur quidem ſummo
jure admittendus eſſe; ſed hic dicitur, eum eſſe ad-
mittendum, eo, quod de bonis paternis inter fratres
diſceptetur, ubi ſummum jus poſtponendum æquitati;
& res ſit in integro, nec alterius jus factum ſit deterius.
2 *Cujac. ad h. tom. 4. p. 71.* Unde colligunt, variationem
aliquando admitti, & ſapientis eſſe mutare conſilium
in melius. *Scacc. tr. de Appell. qu. 17. lim. 47. m. 1. num. 33.
Barb. l. 3. c. 57. ax. 22.* Sæpe variant docti, non variant
vero vulgus & refractarii & ineruditi. *Cujac. ad l. 7. de
3 Serv. export. in fin. tom. 4.* Et ipſe Papinian. variavit in
4 *l. 6. ff. de ſerv. export.* Si fœminam, quæ prius adiit cum
inventario hæreditatem, cum hoc impugnaretur, po-
ſtea jure adire volentem, admiſſam refert *Sande l. 4.
5 tit. 12. def. 3.* In contractibus etiam interdum variare li-
cet, ut in *l. 138 §. 1. de V. obl.* Et quoties alterius jus non
eſt factum deterius, & ipſius non intereſt; variatio
vero illi, qui variare vult, prodeſt, per æquiſſimam re-
gulam juris variatio etiam licita *L. 2. §. pen. de Relig.
Surdus de Aliment. tit. 4. num. 10. & ſeqq.*

ad L. Si filius. 10.

SUMMARIA.

Diverſo jure venientes an de jure antiquo conferant. nu. 1.
Quid de jure novo obtineat. 2.
Collatio à patre prohiberi poteſt, modo reliquorum legitima ſalva. 3.
Quod extenditur, ad ſumtus ſtudiorum. 4.
Hoc caſu a filio ſpecificatio acceptorum edenda mediante juramento. 5.
Limitatur. 6.
Pater præcipui quid relinquens in hoc collationem remiſiſſe cenſetur. 7.

1 Si filiusfam. inſtitutus, emancipatus autem præte-
ritus, & hic petat bonorum poſſeſſionem contra
tabb. filius autem ſuus non petat, ſed ex teſtamento
adeat, ſtricto jure non videtur competere collatio;
quia diverſo jure adeunt, alter ex teſtamento, alter per
bonorum poſſeſſionem contra teſtamentum *l. 6. tit. ſeq.*
quia tamen filiusfam: potuiſſet etiam bonorum poſſeſ-
ſionem contra tabb. petere, ſi voluiſſet, ideoque ex
æquo & bono hic datur collatio. *Coll. Argent. hic th. 3.
nu 3. & th. 5. nu. 1.* Hodie volunt per *Auth. Ex teſtamento*
2 collationem ipſo jure competere, quando & diverſo
jure veniunt. *Jaſon in l. ult. Ut liberis. 17. C. h. t. Neman-
ſenſis de Collat. bon. quaſt. 32. tr. de diſp. 17. th. 4. in fin. &
ibi Bachov. Zæſ. numer. 16. h. t. Struv. Exercit. 37. th. 35.*
3 licet diſſentiat autor *Coll. Argent. d. th. 3. num. 3.* Et pater
in teſtamento poteſt collationem prohibere etiam taci-
te. *Cravetta conſ. 85. & alii, quos refert Berlich. p. 2. dec.
249. num. 3.* modo non tendat remiſſio hæc in fraudem
& deminutionem legitimæ, reliquis fratribus aut ſoro-
4 ribus debitæ. *Berlich. d. l. nu. 4.* quod *nu. 5.* ad ſumptus
ſtudiorum immodicos extendit; & attenditur tempus
non mortis, ſed erogationis ac donationis. *Berlich. d. l.
5 nu. 10.* Et ideo filius ſpecificationem acceptorum edere
tenetur, ut ipſe deciſum refert, *nu. 11. & ſeq.* & quidem
6 mediante juramento *nu. 16.* Quod etiam jure communi
verum: niſi quantitas ex documentis à patre relictis,
7 vel aliunde conſtet. Tunc etiam videtur pater remiſiſſe
collationem, quando ob eam cauſam, quod priores
elocatæ & dotatæ fuerint, junioribus quid præcipui le-
get, zum voraus. *Carpzov. p. 3. c. 11. def. 24.*

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Poſthumo nondum nato an conferatur.

Poſthumo nondum nato non conferatur, quia non
eſt in poteſtate nec vere nec ficte. *Marcus Mantua
ſing. 186.* quia nulla neceſſitas fictionis, & ſi quod dam-
num metui poteſt, poſt nativitatem facile reparari po-
teſt, *Sebaſt. Sapia in rep. l. Qui ſe patris. 3. C. unde liberi.
num. 9* licet aliter *Gozadinus ibid. numer. 14. vol. 8. vid.
Pinell. ad Rubr. de Bon. mat. p. 2. num. 37.*

TITULUS VII.

De Collatione Dotis.

ad Rubr.

SUMMARIA.

Dos & donatio propter nuptias conferuntur. 1. 2.
Collatio hæc quomodo fiat. 3.
Quid ſi maritus non ſolvendo. 4.
Pecuniæ dotalis uſura non conferuntur. 5.
Conferuntur ſubſidia paterna. 6.

Quia pater ex neceſſitate tenetur dotare filiam,
1 ergo non præſumitur, quo pater velit dotem filiæ
eſſe præcipuam zum voraus; & ideo quando ſuccedi-
tur patri, debet dos conferri fratribus, & ſic etiam
donatio propter nuptias *l. 17. C. h. t.* Autor *ad L. 17. nu. 2.
2 C. h. t.* Idem ſi mater dedit dotem, & matri ſuccedatur.
d. l. 17. C. h. t. Non autem hæc conferuntur realiter, ſed
3 æſtimantur prout non tempore dationis dotis, ſed
tempore diviſionis bonorum paternorum ſe habent
Mod. Piſt. quaſt. 152. num. 5. Carpzov. p. 3 C. 11. def. 14. nu. 6.
Autor *ad L. 5. nu. 2. C. de Collat.* & tanto minus filia aufert
ex bonis patris. *Carpzov. d. l. num. 1.* Interdum ſi ma-
4 ritus non ſolvendo nudam actionem inanem confert.
Novell. 77. c. 6. Auth. Quod locum. C. de Collat. Carpz. d. l.
ſed uſuræ pecuniæ dotalis non conferuntur *Carpz. p. 2.
c. 30. d. 19.* Conferuntur etiam ſubſidia paterna conſtante
matrimonio liberis pro ſublevanda re familiari conceſſa,
die väterliche Hülffe. *Carpz. d. C. 11. d. 15. & ſeq.*

Ad L. Quanquam. 1.

SUMMARIA.

Dos data ab avo nepti, an conferenda. nu. 1.
Dos filiæ dotatæ mortuæ in mobilibus conſiſtens de J. Saxon. non confertur. 2.
Limitatur. 3.
In immobilibus conſiſtens confertur. 4.
In collatione dotis quæ impenſæ & quomodo deducantur. 5. 6.
Ratione dotis ſub conditione promiſſæ cautio de ea conferenda interponi debet. 7.

Effectus

Effectus dotis promiſſa conferenda. 8.
Filia inſtituta cum extraneo non confert. 9.
Subſidia paterna conferuntur à fratre ſuccedente cum ſorore dotem conferente. 10.
In quantum lucrum ex re patris ſuo labore acquiſitum conferat frater. 11. 12.

1 IN §. 2. & 3. agitur de nepte ſucceſſora avo, à quo
dos data, an conferre tenebitur? Et affirmatur. Dd.
refert. *Carpzov. p. 3. c. 11. def. 31. Ranchb. p. 2. qu. 8.* conf.
2 *Dd. quos refert. Berlich. p. 2. dec. 246. numer. 5.* Jure Sax.
ſi filia dotata mortua, & dos in mobilibus conſiſtat,
3 quia mobilia ad maritum pertinent liberi non conferunt
dotem; niſi quatenus legitimam ex mobilibus pe-
4 tere poſſunt & petunt; ſi vero in immobilibus, liberi
conferunt. *Berlich. d. l. numer. 7. & ſeqq. Carpz. d. def. 31.
& 32.*

5 Notetor autem *ex* §. 5. dotem ita conferendam, ut
deducantur neceſſariæ impenſæ notabiles, & quidem
prout factæ ſunt, non prout res refecta jam reperitur.
vid. not. Dni Autoris *num.* 2. *& ſeqq. ad l. 55. ff. Locati.*
6 Impenſæ utiles per retentionem vel actionem nego-
tiorum geſtorum repetuntur, & ita propria actione.
7 *Cujac. hic tom.* 2. Sub conditione etiam ſi promiſſa dos
à patre vel extraneo, cautio de conferenda dote inter-
8 ponenda §. 7. *h. l. Rimin. conſ.* 600. *numer.* 53. Ubi ſoror
tenetur conferre dotem, ſi ea tantum ſit promiſſa, fra-
trem à parte ſuæ obligationis liberabit. §. *pen. h. t.* quia
æquius eſt, ex portione ſua habere dotem, quam pe-
tere partem à fratre, & eam ſolutam iterum fratri con-
ferre. *Petr. Barb. in l. Si cum dotem.* 23. §. *Si pater. nu.* 45.
9 *ff. ſol. matr.* Autor *ad L. 2. num.* 2. 3. *C. de Collat.* Unde
diverſum erit, ſi filia inſtituatur cum extraneo; nam
tunc non tenebitur ad collationem dotis ob ceſſantem
rationem. *Jaſon in l. Si emancipati. nu.* 20. *C. de Collat.*
ubi pro hæreditaria portione confundetur actio com-
petens ex promiſſione dotis, & pro parte hæreditaria
coget hæredem ad dotis promiſſæ ſolutionem. *Barb.*
10 *d. l.* Autor *ad L. 2. num.* 4. 5. *C. de Collat.* Frater autem
ſuccedens cum ſorore dotem conferente, tenetur &
ipſa ſubſidia paterna conferre. *Mod. Piſtor. p. 1. quæſt.* 10.
Carpzov. p. 2. c. 28. def. 7. Berlich. p. 2. dec. 246. numer. 15.
11 quia ſunt profectitia: ſed ſi lucrum illud non tantum
habeat ex re patris, ſed ſuo labore, tum dimidiam
tantum conferendam eſſe volunt. vid. *Fach. l. 5. c.* 83. de
quo *tit. prac.* niſi filius adhuc ſit in poteſtate: nam tunc,
quia operas debet patri, totum ſubſidium paternum
conferendum. *Petr. Gregor. Syntagm. c. 8. num. 17. B a ry
l. 14. tit. 3. num.* 4. & ita pronunciatum menſe Julio Anno
1657.

ad L. Filia. 2.

SUMMARIUM.

Filia adoptativa an conferat.

ADoptativa etiam filia, quæ reliquit familiam naturalem, tenetur conferre bona & dotem; nam etiamſi inſtituta ſit, poteſt tamen bonorum poſſeſſionem petere contra tabulas, ſi per alios liberos præteritos commiſſum ſit edictum. Conjunge *cum hac lege* legem 9. *ff. de Bon. poſſ. cont. tabb. Cujac. ad l. 1. h. t. tom. 2. pag.* 1176.

ad L. Si pater. 4.

SUMMARIA.

Pater dote promiſſa legans cenſetur animo compenſandi legaſſe. num. 1.
Reſpondetur varie ad hanc l. 2. 3.

1 QUando pater aliquid legat filiæ, cui dotem pro-
miſit, præſumitur legaſſe animo compenſandi.
2 *l. 84. §. 6. de legat.* 1. Sed hic contrarium dicitur, cui
varie reſpondetur. vid. *Menoch. l. 4. præſ. 109. nu. 16. & ſeq.*
Non videtur improbanda Jaſonis reſponſio; quamvis
emancipatio per ſe commodum contineat, poteſt tamen
facile, præſertim cum filia hic & emancipata, & præ-
terita dicatur, illo jure veteri, etiam injuriam conti-
nere. vid. *Barboſ. in d. paragraph. Si pater. nu. 37 & ſeq.
Cravet. conſ. 686. nu. 7. vol. 4. Surd. conſ. 69. num 60. vol. 4.*
3 Deinde loquitur *hæc lex* de caſu, quo non tenetur pa-
ter neceſſario dotare filiam, v. gr. emancipatam vel
exhæredatam. *Cephal. conſ. 486. numer.* 21. *& ſeq.* Aliter
reſpondet *Fabianus de Pepis in rep. Auth. Præterea. C.
Unde vir & uxor. num. 46. & Paulus de Monte Pico ad
eandem. Auth. num. 58. vol.* 8.

Ad L. Filius. 5. §. 1.

SUMMARIUM.

Filia cum filio emancipato concurrens uſuras dotis conferre tenetur.

FIlia viri boni arbitrata conferre debet uſuras dotis ex ea ratione, quia emancipatus frater etiam fructus confert, ut ſervetur æqualitas, cui innititur collationis ratio, & ipſa filia partis ſuæ fructus eſt perceptura. *Caſp. Rodericus de Jure Cenſuum. l. 3. qu. 12. num.* 5. & quamvis hic moræ fiat mentio, id tamen contingentiæ facti tribuit *Roger d. l. num.* 10. Nam fructus hic requiruntur non ob moram, ſed ob æqualitatem. *Gom. ad §. actionum. num. 18. Inſt. de act.*

ad L. Pater. 6. & ſeq.

SUMMARIA.

Diverſo jure ſuccedentes conferunt. num. 1.
Secus hodie. 2.
Libertates non præſtantur pro parte, ut alia legata. 3.

1 PAter filium emancipatum inſtituit, filiamfam.
exhæredat, quæ mota querela impugnat teſtamen-
tum, obtinet pro ſemiſſe; an hæc illi dotem profecti-
tiam conferre tenetur? Neg. quia diverſo jure ſucce-
dunt. *Cujac. ad hanc leg. ad lib. 6. Reſp. Papin. tom.* 4.
2 Sed hodie illa ſubtilitas ceſſat per *Auth. Ex teſtam. 6.
de Collat. Dn. Struv. hic th. 35. Zœſ. ad h. t. nu. 14. & nu.*
3 *46. Wiſſenb. ad h. t. th.* 6. Licet autem pro parte teſta-
mentum reſcindatur, & legata pro parte præſtentur,
libertates tamen in ſolidum debentur, per *l. 6.* quia ſunt
inæſtimabiles. *Chriſt. Sturtius ad l. 106. nu. 7. de R. J.*

ad L. Fuit. fin.

SUMMARIA.

Filia hæreditate abſtinens non confert dotem. nu. 1.
Extenditur. 2.
Secus ſi legitima reliquis liberis non ſit ſalva. 3.
Conjuges ex portione ſtatutaria ſuccedentes quæ bona ſibi invicem conferant. 4.
An vidua dotale nomen acceptare teneatur. 5.
Liberi accepta à patre matri conferentes conferre tenentur. 6.

1 FIlia ſi dote contenta à paterna hæreditate abſti-
neat, Autor *ad L. 12. num. 5. C. h. t.* non tenetur ad
2 collationem dotis, licet hæreditas ſolvendo æri alieno
non ſufficiat; quia, ſi repudiat hæreditatem, non tene-
tur conferre: Autor *ad L. 10. num. 5. C. de Collat.* ſed &
promiſſam dotem exigere poteſt; quia æris alieni loco
eſt, per *h. l. ult. Franc. Caldas de Empt. c. 10. num. 6. Chri-
ſtinæus ad Stat. Mechlin. tit. 16. art. 3. num.* 6. Modo le-
3 gitima ſit ſalva cæteris liberis. *Dn. Struv. ad h. t. th.* 41.
4 Eſt denique hodie ſpecies collationis portiu Statutaria,
quam facere coguntur conjuges, qui conjugibus ſuis
ex portione ſtatutaria ſuccedere volunt: nam conferre
debent omnia ſua propria bona præſentia, non vero
poſt mortem conjugis etiam ante diviſionem quæſita.
*Kobl. Vice-Cancell. Elect. Brand ad Conſt. March. on 13.
Carpzov. p. 3. c. 20. d. 28. & Harim. Piſt. obſ. 24 & Berl.
p. 2. concluſ.* 17. & paſſim Dd. ubi diſputari ſolet: an
5 dotale nomen vidua acceptare teneatur? Quod negat

Carpz. p. 2. dec. 164. ubi diſtinguendum putarem, an nomen in dotem datum ſit exigibile, an non; ut illo caſu deciſionem *Carpzovii* admittam, hoc vero non; niſi culpa mariti ſit factum inidoneum: de quo me *alibi*
6 dixiſſe memini. Quæritur vero annon liberi accepta à patre matri, portionem ſtatutariam petenti, & ſic ſua conferenti, etiam conferre teneantur. Quod ex natura correlativorum affirmat *Carpz. p. 3. c. 11. def. 17.* De Jure Lubecenſi hic aliquid ſupra monui ex *l. 2. art. 16.*

TITULUS VIII.

De Conjungendis cum emancipato liberis ejus.

ad L. Si quis ex his. 1.

SUMMARIA.

Ratio conjunctionis. num. 1.
Edictum hoc hodie inutile. 2.
Quæſtio mota à Bartolo circa l. 6. *remiſſive. 3.*
In §. 16. *occurrens difficultas remiſſive. 4.*

QUia iniquum videbatur, ut filius emancipatus à
1 nepotibus in poteſtate retentis excluderetur, ideo hi per Prætorem conjungebantur cum patre, & unam ſimul perſonam repræſentabant; ſed cum hodie etiam
2 emancipatus inſtituendus ſit, & nepotes ex ſe natos excludat; *tituli hujus* uſus amplius non eſt. *Weſſenb. in tr. h. t. & Godofred. in rubr. & P. Gregor. l. 43. capit. 4. num 8.*

In §. 6. Dicitur, patre exhæredato vel inſtituto ne-
3 potem non ſuccedere: ubi Bartolus movet quæſtionem ſi ex ſtatuto fœminæ non admittantur ad ſucceſſionem extantibus maſculis, & maſculus quidem extet, ſed exhæredatus ſit; an filiæ admittendæ? *Vid. etiam Ruin. volum. 3. conſ. 107. nu. 11.*

In §. 16. Occurrit aliqua difficultas, de qua prolixe
4 agitur in Collegio Argent. *ad tit. de Collat. theſ. 5. num. 14. & à Bachov. in Treutl. vol. ſecund. diſp. decim. ſeptim. theſ. 3. lit. C. Cagnolus in L. Si emancipati. 9101. C. de Collat. idem in rep. d. l. 101. quæ eſt vol. octav. numer. 56.* Sed hæc & alia, quæ *hoc titulo* habentur ab uſu remotiora prætereo.

TITULUS IX.

De Ventre in poſſeſſionem mittendo & Curatore ejus.

ad L. Sicut liberorum. 1.

SUMMARIA.

Poſſeſſio hæc datur matri nomine exiſtentium in ventre. num. 1.
Curator ad quid hic conſtituatur. 2.
Cauſa cognitio an hic requiratur. 3.
Mulieri immiſſa quod detur remedium. 4.
Quæſtio mulieri mota ſummarie tractanda. 5. 7.
In dubio pro muliere pronunciandum. 6.
Naſcendo in hoc Edicto magis favetur, quam nato. nu. 8.
Ubi quis immittendus, utilis deſcriptio bonorum. 9.
Vidua jure retentionis utens, ad inventarium eſt obligata. 10.

PRægnans mulier mittitur in bonorum poſſeſſio-
1 nem, ut alimenta ipſi propter fœtum præſtentur, licet incertum ſit, an prægnans ſit, *Surd. de aliment. t. 1. quæſt. 9. num 1.* quia æquius eſt, vel fruſtra nonnunquam impendia fieri, quam denegari alimenta ei, qui Dominus bonorum aliquo caſu futurus eſt. §. 2. *h. l.* Limitatur fœtui. *l. 5. h. t. Surd. d. l. nu. 1.* Conſtituitur autem cura-
2 tor, qui provideat mulieri de alimentis. *l. 1. §. 19. d. l. 5. h. t.* ad indigentiam *Carpzov. p. ſecund. Juriſpr. cap. 25. d 12.*
3 Nec requirit hoc cognitionem cauſæ, niſi quis ſe opponat, ac illam uxorem eſſe negat. *l. 1. §. 14. h. t. Col. de*
4 *alim. l. 1. c. 2 num 39.* mulieri immiſſæ datur interdictum, ne vis fiat ei. *Menoch. rem. 1. adip. Poſ. numer. 9.* conf. *Specul. l. 4. part. 2. tit. de eo, qui mittitur in poſſeſſ. cauſa*
5 *rei ſervand. numer. 16. ſeq.* Quando autem controverſia movetur uxori, & ipſa uxor eſſe negatur, vel ex marito prægnans negatur, ſummatim hoc negotium cogno-
6 ſcatur, §. 14. *h. l.* ita ut in dubio, ſi non manifeſte conſtet de mulieris calumnia; mulier immittatur. *Menoch. de rem. 1. Adip. Poſ. numer. 22. Petr. Raven. ſing. 767.* Notetur hic exemplum ſummariæ cauſæ, quod eſt 24.
7 *apud Zang. de Except. part. 1. c. 1. num. 60.* Et proceſſus hic ſummarius eſt non tantum ratione ordinis proceſſus, ſed & ratione probationis.
8 Ex quibus cauſis ex Carboniano puer in poſſeſſionem mittitur, ex iis cauſis magis venter, quia & hic matris & filii conſervatio attenditur, & naſcendo magis favetur, quam nato, cum non tantum parentibus, ſed & Reipubl. naſcamur. conf. *l. 35. de religioſis.* Mulieri autem immiſſæ in poſſeſſionem ea ſola ſuppeditanda, ſine quibus fœtus ſuſtineri, & ad partum uſque produci non poteſt §. 19. *h. l.* Res prænumeratæ tradi debent §.
9 24. unde *ex hoc* §. colligit *Bart.* cautelam ut, ſi quis immittendus ſit in poſſeſſionem, ex Edicto Adriani, prius deſcribantur bona, ut ſciat alter, quid poſtea vindicare debeat. Ideoque vidua, ſi retentionis jure in
10 bonis mariti maneat inventarium conficere debebit. *Carpzov. p. 2. conſt. 25. def. 13. & 14. Berlich. p. 2. concl. 32. num. 23.* Tamdiu autem miſſio duret dum pariat, aut abortum faciat, aut certum ſit, eam non eſſe prægnantem §. *pen. h. l.*

ad L. Curator. 5.

CUrator mulieri etiam dotatæ alimenta ſuppeditabit, quia fœtui magis exhibentur; & ſic hæc miſſio, uti etiam ex Carboniano, aliis plenior eſt. *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 2. nu. 35.*

ad L. Ubicunque. 7. §. interdum. 1.

BArt. *hunc* §. cum §. 14. *L. 1.* ita conciliat, quod ibi petieris tantum ad tempus nativitatis miſſionem, juxta L. 1. §. *pen. h. t.* & tum ſummariam cognitionem ſufficere; Hic vero uſque ad tempus pupertatis, ubi plenior cognitio requiritur. *P. Ravennas ſingul. 767. Coler. de Alim. l. 1. c. 2. num. 59.*

TITULUS X.

De Carboniano Edicto.

Ad L. Si Cui. 1.

SUMMARIA.

Pupillus pendente ſtatus controverſia in bona immittitur, præſtita cautione. nu. 1. & 2.
Cautione non præſtita, etiam agnati immitti poſſunt. 3.
Sententia contra matrem lata an præjudicet pupillo. 4.
Quid ſi teſtator ſuppoſitum partum inſtituat. 5.

1 QUando impuberi movetur controverſia ſtatus, an ſit defuncti filius, tunc, niſi manifeſta calumnia mulieris appareat, mittitur pupillus in bonorum poſſeſſionem, ut inde alatur, illiſque ad tempus pubertatis utatur, quo cauſa ſtatus plenius cognoſci po-
2 terit. Autor *ad L. 1. numer. 1. C. h. t.* Debet autem ex parte impuberis præſtari cautio de bonis interim non
3 diminuendis: Quæ cautio ſi non præſtetur, agnati etiam in poſſeſſionem bonorum immittuntur, *hic & L. 5. paragraph. 2. h. t. Menoch. conſ. 944. numer. 12. Petr. Greg. l. 43. Syntagm. c. 4. nu. 10. & 11. Donell. l. 7. c. 14 poſt lit. P.* Autor *ad L. 1. numer. 4. C. h. t.* Vel etiam adminiſtratio illis conceditur, ſi ſatis dederint pupillo *l. 5. §. 2 h. t.*

Si autem

4 Si autem lis matri moveatur, ſententia contra matrem
lata præjudicat pupillo; licet erroneè hæres ſcriptus
ſit. per §. *ult. hujus legis*, nam tunc habetur pro non
5 ſcripto. Sed ſi teſtatur fraudulenter ſuppoſitum ſciens
inſtituerit, habetur pro inſtituto; ſed ejus hæreditatem
fiſcus aufert. *Mantica de tac. & amb. convent. l. 4. tit. 7.
nu.* 5. Aliud autem eſſet, ſi ſciens filium ſuppoſitum non
ut filium; ſed ut alium extraneum inſtituiſſet. *Mandel-
lus de Alba conſ.* 319. *numer.* 26. Si autem mater de ſup-
poſito partu poſtulata deceſſerit, in complices facinoris
inquirendum; quod ſi facinus probari non poſſit, diffe-
renda eſt cognitio in puberem partus ætatem: juxta
hoc Edictum, per *l. 2. h. t. Cujac. tomo 2. pag. mihi* 1195.

ad L. Carbonianum. 3.

SVMMARIA.

Quæ in hoc Edicto dentur cauſæ cognitiones. num. 1.
Ex duobus impuberibus uni pubere facto ante alterius pubertatem non eſt movenda ſtatus quæſtio. 2.
Quæ cauſa ambigua dicatur. 3.
Ex hoc Edicto miſſus non habet poſſeſſoriam hæreditatis petitionem, nec ſingularum rerum vindicationem. 4.
Reſpondetur ad l. pen. h. t. 5.
Remedium l. ult. C. de Edict. D. Hadr. toll. *dari etiam ſic poſſeſſionem miſſo colligitur.* 6.

1 DUæ ſunt cauſæ cognitiones in hoc Edicto. 1. eſt
ſummaria, an danda ſit interim bonorum poſſeſ-
ſio, quæ omnino danda eſt, ſi vel modicum momentum
pro impubere faciat. § 4. *h. legis Coler. d. c. 2. num.* 60.
Altera plenior, an expediat pupillo cauſæ cognitionem
differri in tempus pubertatis, vel repræſentari, i. e.
ſtatim inſtitui, ſi forte probationes ſint in promptu,
cum id, quod in favorem introductum eſt, non ſit re-
torquendum. *Donell. lib. 7 c. 14. poſt lit. P.* Si autem duo-
2 bus impuberibus mota ſit controverſia ſtatus, & unus
pubes factus, alter non; expectanda eſt ætas puberis
alterius, ne per puberem attrahatur præjudicium im-
puberi, per §. 8. Autor *ad L. 1. nu. 2. C. h. t.*

Ex §. 4. Tantum notetur, quæ cauſa ſit ambigua:
3 nam talis non ea tantum eſt, ubi paria utrinque argu-
menta, ſed etiam, ubi vel modicum pro altera parte
facit. *Mev. p. 5. dec. 24. nu.* 6.

Ad §. miſſum 13. Qui ex Carboniano immiſſus eſt,
4 non habet petitionem hæreditatis, nec ſingularum re-
rum vindicationem; quia contentus eſſe debet hac
prærogativa, quod in poſſeſſione ſit bonorum, &
præſumptionem Carboniani Edicti pro ſe habeat. Vid.
Cujac. ad h. l. tom. 2. p. 1109. *Menoch. de remed. retinend.
poſſeſſ. in præfat. num.* 19. Nec obſtat *l. pen. h. t.* quæ de
interdicto quorum bonorum intelligenda. *Cujac. d. l.*
Ex *hoc* etiam §. probant, remedium ex *l. ult. c. de Divo*
5 *Adriano Edicto toll. ibique* Autor *nu.* 14. dari illi etiam,
6 qui in poſſeſſionem miſſus eſt, ut in ea confirmetur.
Menoch. rem. adip. poſſ. qu. 44. *nu.* 348.

ad L. Si Is. 5. §. 13.

SUMMARIA.

Pupillo miſſo ex bonis ſuppeditantur alimenta neceſſaria. num. 1.
Quod extenditur ad ſumptus ſtudiorum. 2.

1 PUpillus ex bonis interim eſt alendus, & ſic de-
minui poteſt hæreditas, quia major cura debet ha-
beri, ne fame pereat filius, quam ne minor hæreditas
ad petitorum i. e. actorem perveniat; ſi apparuerit fi-
2 lium non eſſe: & hoc etiam in *l.* 6. §. 5. ad impenſas
ſtudiorum, aliaque neceſſaria extenditur, quia illæ im-
penſæ hoc caſu ſub nomine alimentorum intelligun-
tur. *Pontan. de aliment. c.* 17. *numer.* 21. Sed hæc omnia
quatenus neceſſitate ſufficit. *Matt. Coler. d. c. 2. nu.* 37.

ad L. Quod labeo. 9.

SUMMARIA.

Legem non debere intelligi de caſu indubitabili colligitur. num. 1.
Indubitati juris quomodo in textibus quid eſſe dicatur, remiſſive. 2.

1 PRobant *ex h. l.* Dd. legem non debere intelligi de
caſu indubitabili. *Rem. ſing.* 748 *Dec. ad L. illam.*
19. C. *de collat. num.* 1. & 2. *Marcus Mantua ad c. fin. X.
de Conſuetud. numer.* 16. & *ſeq.* Ubi reſpondet ad illud
dubium, quod multis in textibus dicatur aliquid eſſe
2 indubitati juris; multa ſunt certa doctis & peritis, quæ
tamen aliis dubia videntur. Et ſane multa ſunt in jure
ſcripto, quæ homini mere politico, jurisprudentiæ
oſori, quia omnia jura in ſcrinio pectoris ſe habere exi-
ſtimat, dubia, imo iniqua videntur.

Ad L. Scriptus. 12.

SUMMARIA.

Impubere præterito petente bonorum poſſ. ſuſpenditur petitio extranei ſcripti hæredis. num. 1.
Quid ſi hæres ſcriptus interim decedat, an & quomodo tranſmittitur bonorum poſſeſſio. 2.

1 FIlius impubes præteritus, extraneo inſtituto, petit
bonorum poſſeſſionem contra tabb. hæres autem
ſcriptus non poteſt interim petere bonorum poſſeſſio-
2 nem ſecund. tabb. Sed quid ſi interim ſcriptus moria-
tur, non quidem ipſo jure, ſed interpoſito decreto
tranſmittetur bonorum poſſeſſio, quia agere non potuit,
& datur vel actio utilis ex *L.* 3. §. 30. *ad SCtum Sylan.*
vel datur actio contra eum, qui impediit *L. 1. §. 8. ſupr.
ſi mulier ventr. nom. Hillig. in Don. l. 7. c. 4. Cujac. ad h. l.
tom.* 4. 323. vid. *Joh. de Immola in repet. L. filio præterito.
ff. de injuſto atque irrito teſtamento.* Exceptionem habe-
mus in *L. 8. §. ult. h. t.*

ad L. Quæritur. 14.

SUMMARIUM.

Nondum tranſlata b. p. naturaliter ſi pubes erit poſſeſſor Carbonianus, petitoris partes ſuſtinet.

SI pupillus ex Carboniano Edicto poſſeſſionis jus interimiſticum, ut ita loquar, conſecutus actualem poſſeſſionem nondum acceperit, & interea pubes factus poſſeſſionem naturalem habere velit, tenetur actoris partes ſuſtinere, & à detentore bonorum petere poſſeſſionem; & probationis onus ſuſtinere. *Menoch. de rem. 4. adip. poſſ. num.* 353.

TITULUS XI.

De Bonorum poſſeſſionibus ſecundum Tabulas.

ad L. Tabulas. 1.

SVMMARIA.

Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas cui detur. nu. 1.
Quæ requirantur ut detur. 2.
An detur bonorum poſſeſſio ex duobus teſtamentis uno tempore ſignatis. 3.
Quæ hic notetur cautela à Manzio. 4.
An ex teſtamenti exemplo bonor. poſſ. peti poſſit. 5.

1 QUamvis hæres ſcriptus poſſit jure Civili adire
hæreditatem, interdum tamen jure Civili ex-
cluditur, & à Prætore ad bonorum poſſeſſionem ſecun-
dum tabulas admittitur, concurrentibus his quinque
requiſitis. 1. Ut ſint ſupremæ tabulæ. 2. Ut ſemel

2 extitarint tabb. licet eaiare deſierint. §. 2. & 3. *h. l.* 3.
Ut ſciat hæres extare tabb. & ſibi competere hanc bo-
norum poſſeſſionem. 4. Ut ſiot ſignatæ, ſeptem teſtium
ſignis. 5. Ut teſtator utroque tempore ſc. teſtamenti
facti & mortis, habuerit teſtamenti factionem, quod
de capacitate, quæ circa ſtatum corporis verſatur intel-
ligendum, non vero circa ſtatum mentis. *Barry l. 1. de*
3 *Succeſſ. tit. 7. nu fin.* Notabilis autem *in hac lege* eſt §. 6.
in quo proponuntur duo teſtamenta uno tempore,
quaſi eſſet unum teſtamentum, ſignata, & in uno v. gr.
maritus, in altero ſoli cognati hæredes ſcripti, quæri-
tur an utrumque teſtamentum valeat? Proliæ hanc
quæſtionem examinat ex actis judicialibus circa duo
teſtamenta à fœmina facta, ubi utrumque teſtamentum
valere, & maritum in dimidia, cognatos in altera di-
midia inſtitutos videri reſpondit *Da. Manz. in cent. dec.*
4 *quæſt. 31.* Nihil enim hic prius nec poſterius *Godofr. hic.*
Hanc cautelam notandam dicit *Manz. d. l. numer.* 40.
iis, qui à conjugibus importunis precibus ſollicitantur
ad teſtamentum condendum. Sed quid in teſtamenti
exemplo? Reſp. in §. id non ſufficiet ad petendam bo-
norum poſſeſſionem, quod temperat *Franc. Curtius in
rep. Auth. cum quis in aliquo. numer.* 10. *& ſeqq.* C. *de
Edend.* niſi exemplum habeat eaſdem ſolennitates,
quas habet originale.

ad L. Æquiſſimum. 2.

SUMMARIA.

*Liberis præteritis intra ſtatutum tempus b. p. non agno-
ſcentibus petit hæres ſcriptus b. p. ſecundum tabb. nu. 1.*
*Conditio filio inſtituto addita non expectatur in b. p. peten-
da.* 2.
De qua conditione hoc intelligatur. 3.
Subſtitutus præferatur conjuncto. 4.
Subſtitutionem potiorem eſſe jure accreſcendi colligitur. 5.
Ampliationes & limitationes remiſſive. 6.

1 QUando liberi ſunt præteriti & alius ſcriptus hæ-
res, tunc liberi intra annum audiuntur, ſi bono-
2 rum poſſeſſionem agnoſcere velint. Si autem interea
moriantur, aut repudiaverint, aut annus lapſus, ſcri-
ptus hæres poſſeſſionem ſecundum tabulas petet. *Zu-
chard. in repet. l. poſth.* 2. *num.* 16. *& fin. C. de bonor. poſſ.
contra tabb.* Si autem filius ſub quacunque conditione
fuerit inſtitutus, pendente conditione filius bonorum
poſſeſſionem agnoſcere poteſt, quaſi nulla conditio
addita, quod de conditione caſuali aut mixta rectè
intelligit *Vaſquius de ſucceſſionis creatione* §. 10. *num.* 131.
3 ubi ridiculum eſſet, filium ſub conditione poteſtativa,
inſtitutum velle bonorum poſſeſſionem petere, non
impleta conditione poteſtativa, quam facile implere
poteſt, quæ forte ad ipſius filii utilitatem addita.

4 *Ad §. ſi duo pen.* Inſtituti ſunt primus & ſecundus
hæredes, ſecundo ſubſtitutus, tertius ſecundus repu-
diat, ideoque ſuccedit tertius ſubſtitutus; hoc deficien-
5 te, redit ad primum tota ſucceſſio. Colligunt *ex hoc
texta*, quod ſubſtitutio potior ſit jure accreſcendi vel
conjunctione. *Vid. Peregr. de fideicomm. art.* 9. *num.* 13.
6 *Menoch. conſ.* 50. *nu.* 14. *& lib.* 4. *præſumpt.* 87. ubi varie
declarat *& Vinc. Fuſarius* varie limitans *in t. 2. de ſubſtit.
quæſt.* 53. ubi plurimos allegat. Autor *ad L. 6. nu. 4. C. de
Impub. ſubſtit.*

ad L. Si ſub conditione. 5.

SUMMARIA.

*Hæres ſub conditione ſcriptus non hæreditatem ſed b. p.
pendente conditione petere poteſt. nu.* 1.
Hujus poſſeſſionis effectus. 2.
*Caſus ſingularis, ubi deficiente conditione b. p. petitur
contra tabb.* 3.

1 SI ſub conditione quis hæres ſcriptus, non poteſt
adire hæreditatem; ſed bonorum poſſeſſionem po-
teſt petere, qua non conſequitur omnium, ſed tantum
nudam & ſimplicem bonorum detentionem, ita ut ſi
2 exiſtat conditio, pleno jure habeat, ſi deficiat, tenea-
tur reſtituere hæredibus ab inteſtato, *l. 2. §. 1. h. t. Graſſ.*
3 *in §. Bonorum poſſeſſ. quæſt. 5. nu. 7. Vaſq. in l. 25. de inoffic.
Teſtam. numer.* 9. Interdum etiam deficiente conditione
poteſt tamen bonorum poſſeſſionem petere contra tabb.
per *h. l.* Et hic eſt unus caſus, in quo neceſſaria eſt bo-
norum poſſeſſio. *Vid. Barry lib. 1. 1. 6.*

ad L. Si ita ſcriptum. 8.

SUMMARIA.

*Inſtitutus cum alio, qui pure ſcriptus, ſub gemina condi-
tione, adjecta diverſa quantitate, ſi una conditio defecit,
vacuam partem cum cohærede proportione habita com-
munem habet. num.* 1.
*An ſubſtitutio pupillaris, ſi teſtator, filio inſtituto intra
annos impuberes decedente, ſubſtitutum ſibi hæredem
ſcripſerit?* 2.

1 PRimus hæres eſto ex ſemiſſe, ſecundus, ſi navis
ex Aſia venerit, ex triente, quod ſi non venerit,
ex ſextante. Si ergo impleta conditio, erit tantum ex
triente hæres, non ſextante, quia idem ſibi ipſe ſubſti-
tutus; quod hic ſingulare eſt. Reſiduus autem ſextans
pro proportione adcreſcet ambobus hæredibus. *Cajac.
t. 2. ad h. l. pag.* 110. ubi etiam *alias leges hujus tituli*
2 explicat. In §. 1. habetur hæc ſpecies; Inſtituit quis fi-
lium, & ſi intra annos impuberes mortuus fuerit, ſub-
ſtituit ſibi me: *(mihi hæres eſto)* an ſit pupillaris ſubſti-
tutio? Videtur quod non, quia non filio; ſed ſibi me
futurum eſſe hæredem voluit. Sed affirm. quia vocabulum
(mihi) non ſeparat filii hæreditatem. *Romanus ſingul.*
109. *& qui in additione referantur. Soc. jun. vol. 1. conſ.* 102.
num. 19. *Hondedaus lib. 1. conſ.* 73. *num.* 35.

Ad L. Pen. pr.

SUMMARIA.

*Subſtitutus ex liberis ſupremo, ſi ſimul perierint ob incer-
tum conditionis eventum, ad utriuſque ſucceſſionem
admittitur. num.* 1.
*Ex tabb. teſtatoris medio tempore capite deminuti, mortis
vero tempore ſui juris reperti, quatenus b. p. peti poſſit.*
2.

1 QUi ſubſtituit liberorum ſuorum ſupremo, ſubſti-
tutum videtur vocaſſe ad utriuſque ſucceſſionem,
quando ſimul perierunt ob incertum conditionis even-
tum. *h. c & l. 9. ſupr. de rebus dubiis.*

2 *Ad §. ult.* Si teſtator medio tempore mutationem
ſtatus paſſus ſit, & mortis tamen tempore reperiatur ſui
juris, jure Prætorio poteſt bonorum poſſeſſio ſecundum
tabb. peti ſub alterutra harum conditionum, ſi ſcripti
hæredes ab inteſtato. *l. 12. in fin. pr. ſupr. de Injuſt. & ir-
rit. fact. Teſta.* vel recens confirmatio teſtatoris accedat.
Don. l. 6. c. 16. circà fin. vid. Vaſq. part 1. *Controv. illuſtr.
c. 64. nu. 23. & ſeq. Et de Succeſſ. Creat. §. 15. num. 40. Et de
Succeſſionis reſolutione §. 15. nu. 4. Petrus Gerhardi ſing. 3.
nu. 22. & not.* Dni Autoris *ſupr. ad d. l. 12.*

TITULUS XII.

Si à Parente quis manumiſſus ſit.

ad L. Emancipatus. 1.

SUMMARIA.

*Patri aut avo contra tabb. filii emancipati competit b. p.
num.* 1.
Limitatur. 2. 3. *& 4.*
Intellectus §. ult. h. l. 5.

Ad eam-

A D exemplum liberorum etiam parentes habent
1 bonorum poſſeſſionem contra tabulas liberorum emancipatorum, cum Jure Civili non venirent. *Vaſq. de Succ. reſol. §.8. numer. 39. & multis ſeqq.* quod etiam de avo traditur non obſtante arrogatione, quæ in præjudicium avi fieri non debuit. *Menoch. rem. 1. adipiſc. poſſ. num.* 20. Niſi 1. parens acceperit pecuniam, ut
2 emancipatet. Vel 2. vivus filius in eum, quantum ſatis eſt, contulerit, ne judicium ejus inquietaret: vel niſi pater filium ob credulitatem coactus fuerit emancipare *l. fin. h. t. Weſenb. in ff. h. t. Dec. l. fin. C. de pact. num. 29. & in L. pactum. 3. C. de collat. num.* 16. Quamvis autem
3 §. 3. in *h. t.* non loquatur de repudiatione hæreditatis, Doctores tamen communiter volunt, ſi parentes in ipſo teſtandi actu conſenſerint, ut præterirentur, valere teſtamentum. *Clarus §. teſtamentum. quæſt. 43. Berlich. part. 3. concl. 16. & hos alioſque referens Sande libr. 4. tit.*
4 *2. def.* 4. Cujus rationem elegantem refert Curtius *in rep. L. ſtipulatio hoc modo. ff. de V. O. tom. 6. num.* 115. quia pater ob emancipationem acceptando, tanti æſtimaſſe videtur damnum, quod ex emancipatione timere poterat; ergo deficiente damno noluit Prætor ipſi beneficium ſuum accommodare. conſ. *Cagnol. in repet. l. fin. C. de pact. num. 112. vol.* 8. ſed prolixius agit hac de re & cum Curtii ratione convenit *Cagn. in opere ſuo in d. l. fin. numer.* 197. Prolixe etiam de hac materia diſſerit *Vaſquius ad L. Si quando §. illud C. de inoff. teſtam. nu. 15.*
5 *& ſeq. & num. 93. & ſeq.* Quod in §. *ult. legis.* 1. de jure antiquo refertur, id de emancipatione facta per contractam fiduciam intelligit *Johan. Ant. Rubeus in rep. l. pater filium. ff. de inoffic. teſtam. num. 64. vol.* 1.

ad L. Non uſque. 2.

SUMMARIUM.

Patri non datur actio Calviſiana ut Patrono. num. 1.
Quid hodie obtineat. 2.

1 P Atrono ob alienata à liberto datur actio Calviſiana, ſeu non parenti, quia periniquum eſt homini ingenuo non competere alienationem rerum ſuarum
2 vid. *not. ad l. in re mandata. 21. C. Mandati.* Sed huic videtur derogatum per *l. ſi filius. 4. C. de inoffic. donat. Joh. Ant. Rubeus in rep. l. Titia. §. Imperator de legat. 2. numer. 50. & ſeq. vol.* 4.

ad L. Paconius. 3.

SUMMARIUM.

Inſtituta à filio turpi perſona pater b. p. c. t. in ſolidum petere poteſt. num. 1.
Idem in fratre præterito, licet clauſula codicillaris adjecta. 2. 3.

1 F Ilius emancipatus præterierat parentem, inſtituta turpi perſona ſc. meretrice, pater petit bonorum poſſeſſionem contra tabulas; quæritur, an totam hæreditatem capiat? Quod affirm. & ſic pater hoc caſu petere poteſt ſolidum, cum alias tantum uſque ad legiti-
2 mam capiat. Colligit ex hac lege *Carpzov. p. 2. dec. 155. numer.* 21. quando frater inſtituit turpem perſonam,
3 præterito fratre, & addidit clauſulam codicillarem, non poſſe compelli fratrem præteritum, ut contentus Trebellianica, reliquum reſtituat turpi perſonæ; & ſic *l. 17. C. de inoff. teſt* ex clauſula codicillari non acci-
4 pere limitationem: ubi ita deciſum refert. Et hæc ſententia receptiſſima eſt, per tradita *Decii conſ. 561. per totum Joh. Vincent. Hondedaus conſ. 47. numer. 35. vol. 2. Surdus de Aliment. tit. 8. priv. 95. num 3 Et quos recenſet Dn. Zepper. de codicill. c. 4. num. 107. Simon de Pratis de interpr. ult. vol. lib. 2. int. 1. dub. ſol. 11. num. 18. Cremenſis ſing. 91. Guido Papa ſing. 91. Dec. conſ. 561. Fach. l. 4. qu. 91. Franc. de Barry Succ. lib. 10. tit. 6. num. 7.*

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Pater filium emancipare coactus non poteſt c. t. filii petere b. p.

P Ater filium atrociter tractaverat, ideo pater coactus eſt eum emancipare, quæritur an eo mortuo pater bonorum poſſeſſionem petere poſſit? Reſp. negando, quia coactus fecit, & ex delicto, ex quo nemo remunerationem conſequitur.

TITULUS XIII.

De Bonorum Poſſeſſione ex teſtamento militis.

Ad L. Non dubium eſt. un.

SUMMARIA.

Jure militari omnes in hoſtico verſantes, licet non milites, teſtari poſſunt. nu. 1.
Contra tabb. militis non datur bonorum poſſeſſio. 2.
Quod & hodie obtinet. 3.

1 J Ure militari non tantum miles, ſed & alii, ut præſides, legati, ſi in hoſtico verſentur, cum eadem pericula expectent, teſtari poſſunt, *hic & l. fin. ſupr. de teſt. milit.* Autor *ad L. 16. numer. 1. a 3. C. de Teſtam. Milit.* Et uti contra teſtamentum militare non datur querela, *l. 9. C. de inoff. teſt.* ita nec datur bonorum poſſeſſio con-
2 tra tabulas per *h. tit.* quod nec per *Nov.* 115 mutatum fuit, quia teſtamentum militare non à jure communi
3 dependet, de quo *d. Nov.* loquitur *Donell. lib 19. cap. 5. Fachin. l. 6. c 74. Kenſn. de teſtam. p. 2. c. 5. nu. 7.*

TITULUS XIV.

De Iure Patronatus.

ad L. Jura libertorum. 4.

SUMMARIA.

Patre perduellionis damnato non amittunt liberi Jura libertorum. num. 1.
Reſpondetur. ad l. 3. ff. de interd. & releg. 2.

1 P Atre perduellionis damnato, liberis ſalva ſunt jura libertorum ex conſtit. Severi, cui contradicit *l. 3. ff. de interdict. & releg.* Autor *ad L. 1. num. 2. 3. 4. C. de*
2 *obſequiis Patrono.* Sed hic de benigno Jure ſermonem eſſe, cum *Cujac.* reſpondet *Don. & Hillig. l. 2. c. 19. lit. B.* vel Alpheno, ut antiquiori, conſtitutio Severi non potuit eſſe nota. *Anton. Matth. ad lib. 48. ff. tit. 2. c. 3. nu* 8.

ad L. Adigere. 6.

SUMMARIA.

Patronus matrimonium liberta impediens privatur jure patronatus. num. 1.
Juramentum de non nubendo quatenus à lege remittatur. 3.
Limitatur id, quod in n. 1. dictum, modo perſona habilis ad matrimonium ſit 3.
Ceſſante ratione Legis, ceſſat diſpoſitio. 4.
Qua Regula limitatur. 5. & 6.

1 P Atronus adigens juramento libertam ad deferendum matrimonium, vel ne nubat, vel matrimonium contrahat, Jus Patronatus amittit, imo & juramentum de non nubendo à lege remittitur *§. ult. hujus legis Covarr. ad c. quamvis, de pactis l. 6 p. 1. §. 3. num. 33.*
2 *& ſequent.* quod intelligo ſecundum jus Canonicum, ſi fiat

ſi fiat ex gravi cauſa ob uſtiones carnis, vel publicam
utilitatem, aut ob ſublatam perſonam; in cujus gratiam
fuit juramentum præſtitum, ut ſi liberis juraviſſet.
3 Exceptio hic habetur, quod intelligendum ſit tunc
pœnam deberi, quando perſona apta eſt ad matrimo-
nium, licet non ſit apta ad liberos gignendos, v. gr.
qui caſtratum adegit ad juramentum de nuptiis non
contrahendis, non meretur pœnam, ſed ſi patronus
ſterilem libertam adegerit ad juramentum de non nu-
bendo, omnino incurrit pœnam, quia etiam ſterilis
vere nubit. *P.Barboſ. ad l. 1. p. num. 10. ff. ſolut. matrim.*
4 Hinc *hujus legis* regulam hic colligunt, ceſſante ratione
legis diſpoſitionem etiam ceſſare. *Alex. in l. fin. in t.
not. nu. 2. C. de Edicto D. Adrian. P. Barb, in d. l. 1. part. 1.
num. 87. ff. ſolut. matrim. Ioh. Annibal. in repet. rubr. ſol.
matr. num. 39. Tiraq. tract. ceſſant. cauſa.* Autor *ad L. 3.
num. 10. C. de Advoc. div. jud. Et ad L. 35 nu. 5. ſeq. C. de*
5 *Tranſ.* Ideoque hæc regula limitari ſolet, ut de cauſa
finali tantum intelligatur, non de impulſiva; id eſt, quæ
extra actum ac contractum eſt, nec ingreditur obliga-
6 tionis vel diſpoſitionis ſubſtantiam. *Dn. Mevius p. 4.
dec. 172. num. 2.* neque ex particula QUIA ſemper colli-
gitur cauſa finalis. *Tiraq. d. l. tr. lim. 1. numer. 83.* prout
eum citat *Mev. d. l. nu. 9.* & in dubio cauſa potius im-
pulſiva præſumenda, quam finalis, & qui finalem dicit,
id debet probare, quam communem refert *Mev. n. 10.*
imo quando etiam finalis aliqua cauſa eſſet, non obti-
net regula in facto, ſed fiendo, i. e. non habet locum,
quando in actum deducta eſt jam obligatio ex *Tiraqu.
lim. 40. Mevius num. 11.* confer. *Thabor ad Barb. l. 3. c. 10.
axiom. 12.*

ad L. Eum patronum. 10.

SUMMARIA.

Patronus capitaliter libertum accuſans privatur b. p. nu. 1. 2.

Denunciationem accuſationis inſtar eſſe, an rectè ex h. l. *colligatur. 3. 4.*

PAtronus capitaliter accuſando libertum amittit
1 bonorum poſſeſſionem: capitis autem accuſatus
etiam is eſt, qui accuſatus de crimine, cujus pœna eſt
2 exilium, & cujus crimen delatum eſt. Ex *hoc textu*
3 nonnulli colligunt, denunciationem eſſe inſtar accuſa-
tionis. *Farin. qu. 16. numer. 17. Rosbach. in proceſſ. crim.
cap. 11. numer. 1. & Ægid. Boſſius tit. de denunc. numer. 1.*
4 ſed ab ea opinione recedit *D. Manzius in cent. dec. qu. 61.*
Ad *legem* vero *hanc* reſponderi poteſt, in hac materia
de deneganda bonorum poſſeſſione contra tabulas, de-
lationem (per quam quidem Accurſius accuſationem
intelligit, ſed minus apte) inſtar accuſationis eſſe, &
eundem effectum habere in hac materia. Ex quo non
poteſt evinci, hæc convenire in omnibus, & quicquid
de accuſatore dicitur, etiam de denunciatore dicen-
dum eſſe; quod notoria Praxis refutat.

ad L. Qui contra. 15.

SUMMARIUM.

Patronus libertum ad jusjurandum contra legem adigendo præjudicat etiam liberis ſuis in ſucceſſione bonorum.

PAtronus, qui contra legem ad jusjurandum adigit libertum, nihil juris habet, nec ipſe nec liberi ejus, ſcilicet in ſucceſſionem bonorum, ut *ex lege præcedente* patet, non vero quoad reverentiam *l. 8. §. 2. & l. 10. de in jus voc. Don. l. 2. c. 19.* Autor *ad L. 1. numer. fin. C. de Obſequiis Patron.*

ad L. Si libertus. 16.

SUMMARIA.

Alienatio à liberto facta in fraudem legis ipſo jure nulla eſt. nu. 1.

Secus ſi facta in fraudem patroni. 2.

Alienationem factam in fraudem legis ipſo jure non valere colligitur. 3.

Si plures alienationes in præjudicium alterius factæ, omnes revocantur. 4.

Si prohibita donatio omnium bonorum præſentium & futurorum, prohibita ſimul cenſetur donatio quoad præſentia bona ſola. 5.

1 LIbertus quando alienat in fraudem legis, & mi-
norem ſe facit centenario, ita, ut patronus ſua
2 ſucceſſione privetur, alienatio ipſo jure eſt nulla. Sed
quando non facit ſe minorem centenario, alienatio
tantum facta eſt in fraudem patroni, ut minus acci-
piat, ſed ea non eſt ipſo jure nulla, ſed revocatur per
Paulianam actionem. vid. *Joh. Croins in rep. l. ſi inſu-
lam. 84. de V. S. numer. 40. & Ioh. Annibal. in repet. d. l.*
3 *numer. 119.* conf. *Ceph. conſ. 179. numer. 11.* Unde com-
muniter probant, alienationem factam in fraudem le-
gis, ipſo jure non valere.
4 Ex §. *pen.* notandum, quando plures alienationes
concurrunt in alterius præjudicium, ubi una ſola non
deminueret alterius intereſſe quod omnes ſint revocan-
dæ, quia omnes contra leges factæ *Alex. vol. 2. conſ. 83.*
5 *num. 15.* Ex quo §. *pen.* etiam Dd. colligere ſolent, præ-
ſuppoſito eo, quod donatio omnium bonorum præſen-
tium & futurorum non valeat, quod talis donatio, ne
quidem quoad præſentia bona ſola, valeat. *Alex. in L.
ſtipulatio hoc modo concepta. 61. num. 21. ff. de V.O.* conf.
Socinus ibid. num. 88.

Ad L. Divi fratres. 17.

SUMMARIA.

Iudicium Prudentum non ſequi tenetur judex, niſi ſuo nomine ſententia concepta. nu. 1.

Quid ſi ſententia ſuo nomine concepta actis & juri contraria appareat. 2.

EX *hac lege ejuſque principio* colligunt, judicem non
1 ſemper adſtrictum eſſe, ſequi judicium Pruden-
tum, niſi ſuo nomine concipere ſententiam juſſerit.
Dn. Thabor de Tors. ad art. 28. th. fin. Imo ſi vel maxime
2 ſententia nomine judicis concepta, quando tamen Ju-
dex in relatione tacita videt eam Actis vel Juri eſſe
contrariam publicare eam non debet, ſed potius ad
aliud collegium transmittere; niſi partes per modum
compromiſſi in certum collegium compromiſerint, ut
interdum factum memini: quod tamen raro fit, &
non præſumitur actum, de quo pluribus diſſerui in
Proceſſu Civili. c. 27. num. 11.

Ad L. fin.

JUdex Appellationis poteſt ſententiam à qua ex parte confirmare; ex parte nullam dicere, videantur Dd. allegati à me ad *l. 41. ff. famil. herciſc.*

TITULUS XV.

De obſequiis parentibus & patronis præſtandis.

Ad L. Etiam militibus. 1.

SUMMARIA.

Injurias parentibus illatas judex ex officio vindicat. nu. 1.

C. 3. C. de patr. pot. *an hodie obtineat. 2. 3.*

Filius maledicus in patrem à paterna hæreditate excludendus ut indignus licet à patre non exhæredatus fuerit. 4. 5.

1 COntumelias & manus impias parentibus illatas
Judex ex officio vindicat *hic & l. 3. & 4. C. de
Patr. Poteſt. Weſ. in tr. tit. de Parricid. Carpzov. pract.
2 Crim. quæſt. 100. numer. 35.* Licet autem in *l. 3. C. de patr.
poteſt.* conſtitutum ſit, ſi filius graviter contra parentem
peccaverit, licere patri offerre filium Præſidi dicturo
ſententiam

ſententiam juxta votum patris; hoc tamen hodie non
3 obſervari refert. *Dn. Mev. p. 4. deciſ.* 184. *numer.* 6. Sed
Magiſtratus etiam patre non deferente, nec ea volun-
tate ejus;ſed pro modo delicti pœnam ex officio decer-
net. *Carpzov. d. l.* quin & talis filius improbus, licet à
patre non fuerit exhæredatus, excludi tamen debet ab
hæreditate paterna tanquam indignus; imo indigniſſi-
mus. *Mev. p. d. l. num.* 1. *& dec.* 185. *in princ. Idem Dn.*
4 *Mev p. 5. dec.* 153. quamvis videatur potius dicendum ea
l. 9. §. 1. de his quibus ut indign. quod non poſſit capere
5 ex hæreditate patris, in quem injurius fuit. Ego exiſti-
mo, ſi filius maledicus ſit in patrem, aut manus impias
intulerit, exhæredari poſſe, ſed ſi non facta exhæredi-
tatio, tunc diſtinguitur inter legitimam portionem, &
inter legata. Hæc videntur adempta, ſed non portio
liberis debita.

ad L. Parens Patronus. 5. & ſeqq.

SUMMARIA.

Quæ actiones contra parentem vel patronum moveri non poſſint. num. 1.
Quæ exceptiones opponi non poſſint. 2.
Parentes habent beneficium competentiæ. 3.
Non tenentur præſtare juramentum calumniæ. 4.
Cum parente litigans ſemper ipſum debet nominare cum titulo honoris. 5.

1 PLurima hic habentur Parentum privilegia 1. quod
actiones non tantum famoſæ, ſed etiam non fa-
moſæ dedecoroſæ tamen, v. gr. ſervi corrupti, contra
parentes non dentur; Autor *ad* L. 1. *numer.* 6. *C. h. t.*
quia per has etiam pudor parentum ſugillatur. *l. 10. §.*
pen. ff. de in jus vocando. Et ideo nec interdictum unde
vi datur contra parentes, quia atrocitatem facinoris in
ſe continet. *hic & l. 2. §. 1. ſup. h. t. Enenk. Baro de privil.*
2 *Parent. priv.* 18. *c. 1. numer.* 2. 2. Nec exceptio per quam
pudor parentum ſugillatur, ut exceptio doli *hic & l. 4.*
§. 6. ff. de Except. Doli mali. & ibi Zaſ. tom. 3. p. 411. licet
in factum excipi poſſit. *Colleg. Argent. d. 4. th. 9. Enenck.*
3 *d. l. num.* 3. Parens condemnatus habet beneficium com-
petentiæ. *Enenck. Baro d. l. priv.* 11. *Manz. in patroc.*
4 *pauper. decad. 3. quæſt. 1. num.* 6. 4. Non tenetur præſtare
juramentum calumniæ, ideoque evidens mendum in
l. 34. §. 4. ff. de Jure Jur. Hilig. in Donell. l. 24. cap. 19. lit.
D. *& Carpzov. part. 1. conſt. 12. def. 24. Speckhan. cap. 2.*
5 *claſſe 4. quæſt.* 24. Qui etiam cum Senatore litigat, ſem-
per debet cum titulo honoris ipſum nominare. *Dn.*
Mev. p. 5. dec. 159. quanto magis, ſi cum parente, ut pro-
nunciatum memini.

Ad L. Liberto. 9.

LIberto & filio ſemper honeſta & ſancta perſona patris & patroni videri debet: Ideoque merito parentum aſſertioni multum tribuendum eſt; modo ſpecifice & deliberato aliquid aſſeruerint. *Dn. Mev. p. 4. dec. 133. nu. 1.*

ad L. Pen. & ult.

SUMMARIA.

Pater in emancipatione filii operas ſibi à filio ſtipulari non poteſt. nu. 1.
Libertus invito patrono arte ſua uti poteſt. 2.
An liberi pro operis patri præſtitis mercedem petere poſſint. 3.

1 QUæritur, an pater, dum emancipat filium, poſſit
ſibi operas à filio emancipato ſtipulari? Quod hic
negatur, quia à ſolis libertis id licet. Sed cur non ab
aliis liceat operas ſtipulari? Forte id pugnaret cum na-
turali libertate, ea qua ratione ad factum promiſſum
præſtandum, nemo obligari poteſt. conf. *Cujac. t. 2. ad*
l. 107. de V. O. An autem liberi pro operis præſtitis patri,
2 mercedem petere poſſint, quæritur? Et affirmatur, ſi
pater bonis adventitiis fruatur. *Carpz. p. 1. c. 28. d. 31. &*
3 *p. 2. c. 10. d. 8.* Et licet libertus vel liberta ad operas ſe
obſtrinxerint, non poteſt tamen prohiberi à patrono,
quo minus arte, quam didicit, utatur, per *l. ult.* licita
tamen & honeſta.

LIBRI TRIGESIMI OCTAVI.

TITULUS I.

De Operis Libertorum.

Ad L. Operæ. 1.

SUMMARIUM.

Opera quid?

OPeræ ſunt officium diurnum i. e. regulariter de die expediendum. Autor *ad L. 1. nu. 1. C. h. t.* Nam licet quædam operæ honeſtæ etiam noctu præſtari poſſint, reſpicit tamen JCtus ad id, quid fit frequentius. *Zaſius l. 1. ſingul. intell. c. 3. nu. 4. & 6.* Hinc in Urbariis ſolet tempus diei determinari, quando tempore hyemis vel æſtatis finiri debeant operæ ruſticorum.

Ad L. Operas ſtipulatus. 3. & Libertus. 15.

SUMMARIA.

Operæ dividi non poſſunt. numer. 1.
Quod limitatur; niſi per ſtipulationem dividantur. 2.
Reſtringitur regula ad caſum, quod debitor operarum invito altero dividere non poſſit. 3.

OPeræ pro parte nec promitti, nec peti poſſunt, per
1 *l. 15. §. 1.* quia non conſtant diurnum officium; ſed
bihorium vel ſemi diurnum. Sed ita ſubtilis eſt ratio.
Diaerim cum Caballino in *tr. de Div. & Indiv. p. 2. nu.*
2 355. Quod operæ ſtipulationes pro parte remitti, vel
deduci, vel pro parte ſolvi, conſentiente creditore
poſſint, ſicut & ſtipulatio, foſſam fodi, domum ædifi-
cari, & ſimilium factorum, dividi poteſt; hoc enim
exigit utilitas hominum, & commerciorum, ſecundum
quam contractus & eorum effectus regulantur, & ipſe
ſenſus communis, experientia, & praxis ſatis oſtendit
& probatur per *L. in ſtipulationibus.* 54. §. *operarum, de*
V. Obl. & quando plures ſunt hæredes pro numero hæ-
3 redum operæ dividentur *l. 15. in fine.* Sane altero invito
is, qui debet operas uni non poſſet dividere v. gr. ſi
Dominus juberet, ut ruſtici pro una die duabus diebus
dimidiatis quidem horis matutinis ſervirent. Vel ſi ru-
ſtici horis 12. vel 10. pomeridianis duorum dierum
ſervire vellent Domino invito.

ad L. Fabriles. 6.

SUMMARIUM.

Libertorum operæ aliæ artificiales, aliæ officiales.

OPeræ libertorum aliæ ſunt officiales, aliæ fabriles ſeu artificiales, quæ in artificio conſiſtunt; illæ in

Domini

Domini perſonam referuntur, ut comitari, menſam inſtruere & ſimilia: Autor *ad L.* 10.*nu*.1.2. *C.h.t.* Hæ in pecuniæ præſtatione conſiſtunt, ad hæredem tranſeunt etiam extraneum; illæ non. vid. *Wiſſenbach. diſp*.14.*th*.1. *Dn.Struv. hic th.* 61.

ad L. Operæ. 6.

HIc alia differentia habetur, quod officiales non poſſint alii, niſi patrono edi, ſed fabriles omnibus, cuicunque vult edi patronus *hic & l.26.Si non ſortem.§.15 .ſupr. de condict. indeb.Zaſ. d. c.3.nu.*48.*& ſeqq.*

ad L. Suo victu. 18. cum tribus ſeq.

SUMMARIA.

Cujus ſumptibus operæ præſtentur. num. 1. 2.
Quæ præſtentur in comitatu patroni, quæ non. nu. 3.
*Operæ ruſticorum dijudicanda ſunt ex h.t.*4.
Operæ ruſticorum an victu Domini edendæ. 5.
Operæ ſubditorum ita exigendæ, ut tempus relinquatur ſe ſuosque alendi. 6.
Vagabundum patronum libertus ſequi non tenetur. 7.
Ruſticum operas ſuas non teneri præſtare extra domicilium Domini, nec operas de loco ad locum extendi debere colligitur. 8.
Ruſtico de conſuetudine ſequenti victus ſuppeditandus eſt. 9.
Servitia Vaſallorum cujus ſumtibus exhibenda. 10.
Quid in Saxonia & Marchia obtineat. 11.
In dubio quid ſtatuendum. 12.

1 HIc tertium diſcrimen habetur: operæ enim officiales victu, vectura & ſumptu patroni præſtantur *L. Operæ.* 21. *h.t.* ubi vecturæ mentio fit, & de his
2 officialibus dicitur in *l.* 33. non poſſe conveniri, ut Libertus ſe ipſum alat: fabriles autem proprio ſumptu & victu præſtabit per *h. l.* 18. ob regulam communem, quod promiſſor ſua impenſa dare debeat id, quod promiſit; operæ autem fabriles habent hoc cum obligatione dandi commune, quod in præſtatione pecuniæ conſiſtant: & prætere fabriles libertus ſeorſim habitando perficere ſolet, officiales vero in comitatu patro-
3 ni. Ita *Zaſ. d. c.3.nu.*52. Licet aliter *P. Greg. l.*14.*c*.8.*nu*.7.
4 *Pac.cent.*6.*quæſt.*65. *Don. & Hellig. l.2.c.* 18. *lit. F.* Cum igitur operæ ruſticorum hodie ab operis libertorum profluxerint, *Huſanus de propriis hominibus. c.6.num.*53. & ad eaſdem leges, quæ de operis libertorum loquuntur, redigendæ. *Sieb. ad rubr. C.h.t. numer.*2.*Klock. vol.*1.
5 *conſ.*10.*num.*730. ideo dicendum videtur, has operas ruſticorum, quæ cum officialibus comparantur *Carpzov. part.*2.*Juriſpr. conſt.* 51. *def.* 6. edi victu Domini: Autor *ad L.*1.*nu* 3. *&* 4. *C.h.t.* Contrarium tamen tradit *Klock. d. conſ.*10.*num.*524. ſed conſuetudo locorum hanc litem
6 decidet. Ex *l.*19. *ut & ex l. pen.*1. docemur, operas ita moderandas, ut tamen bis diebus aliquid comparare poſſint, quo ſe & ſuos alant, nec aſſiduis operis graventur; quod hodie obſervari optat *Zaſ. d. l. nu.*82.*Gail.l* 2. *obſ.*85. *in fin.Carpzov. l.* 1.*reſp.* 53. Idcoque vel victus ſervientibus præbendus, aut tantum ſpatium ad illum quærendum illis concedendum. *Mev. p.*4.*dec.*333.*Klock. vol.*1.*conſ.*10.*nu.*730. Autor *ad L.*1.*nu.*5. *C.h.t.* ſed ſurdis interdum fabula narratur: verum vindex miſerorum
7 nec ſurdus nec mutus eſt, nec erit. In *l.* 20. *in fin.* dicitur, ſi vagari patronus per orbem terrarum velit, non
8 eſſe injungendam neceſſitatem ſequendi liberto. Unde probat *Carpz. Reſp.*57. ruſticum operas ſuas non teneri præſtare extra domicilium patroni, nec operas de loco ad locum extendi debere; Autor *ad* L. 12. *nu.*2.3. C.*h.t.*
9 *Et ad L.*1.*num.*2.3. *C. Ne ruſticani ad ull. obſeq.* Si autem ruſticus de conſuetudine ſequi cogatur: æquum eſt victum dari. *Johan.Fr.Balthaſar tit.*4.*reſol. Bavar. num.*11.
10 Servitia vaſallorum an propriis vaſallorum ſumtibus exhibenda, an Domini, prolixe diſputatur. Diſtinguunt nonnulli inter majus & minus feudum, item inter ſervitia in patria & extra patriam exhibenda, ut ad *l.* 20. dicitur. Sed indiſtincte Domino tribuit *Finckelth. obſ.* 87.*num.* 7. per *text. extraord. lib.*2.*f.*107. Sed ſolet hac
11 de re conſuetudo obſervari. *Roſenth. c.*8.*concl.*54. In foro Saxon. & ni fallor, in Marchia, vaſalli ſervitia exhibent Domini ſumtu, auf des Herren Futter u. Mahl. *Schneid. de feud. p.* 5. *num.* 111. *& Matt.Weſenb. de feudis*
12 *c.*9.*num.*10. *Schulz. de feudis c.* 10.*nu.*44. Ubi nulla incertitudo, ſequerer diſpoſitionem Legis. 20.§.1.*& l.*21.

ad L. Quod niſi. 20. & L. ſeq.

SUMMARIA.

*Onus ſumptibus illius, cui incumbit, expediendum. nu.*1.
Quid ſi extra patriam ſervitia præſtanda. 2. 3.

1 NOtes hic, quod unuſquiſque, cui incumbit onus, illud ſuis præſtare impendiis teneatur. *Mev. p.* 5. *dec.*401. ubi de expenſis commiſſionum agit, ſi unius gratia tantum conſtituta commiſſio; tunc enim ille unus ſe et expenſas, alias uterque: de quo ſi dubium quid ſit, durante lite eodem judicio diſputatur. *Mev. d.l.*
2 Extra patriam ſi quis ſervire teneatur, ſumptus ab eo, cui operæ præſtandæ, ſuppeditandi, quod de vaſallo etiam extra patriam Domino militante (quod quibus caſibus fiat, vid. *Roſenth. de feud. c.*8.*concl* 25.) intelligit *Roſenth. d. c.*8.*concl.*34.*nu.*5. *&* 10. *Schrader de feud. p.*6. *c.*6.*nu.*15.*Vult. lib.*1.*feud. c.*10.*nu.*44.*Kobl. de ſervit. feud.*
3 *p.*6.*nu.*7. Et ruſticus non tenetur Domino ſervire extra domicilium ſuis præſertim ſumtibus, *Carpz.l.*1.*Reſp.*57. Autor *ad L.*12.*nu.* 2.3. C.*h.t.* quod limitat *Carpzov. p.*2. *Conſt.*52.*d.*5. niſi materia in territorio haberi nequeat.

ad L. Patronus. 52.

SUMMARIA.

Quibus caſibus operas libertorum patronus aliis locare poſſit. num. 1. *&* 2.
Dominus ſolutionem pecuniæ pro operis à ruſticis aliquandiu factam, mutare poteſt in præſtationem operarum. 3. 4.

1 OPeras aliis locare non poteſt patronus, niſi r. alias inutiles ſint futuræ patrono, ut in §. 1. *&* s. 2. Ipſi liberto conducatur; nam tunc patronus potius
2 pretium operatum, quam mercedem percipere intelligitur §. 4. *ex cujus argumento* poteſt probari, ſi Dominus à ruſticis aliquandiu pecuniam pro operis exegiſſet, quod poſtea ipſas operas exigere poſſit. *Klock. de contrib. c.*5.*num.*66. *& ſeqq. & Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 571. nam certum eſt, etiam dum pecuniam præſtiterunt ruſtici, Dominum operas percepiſſe, quia percepit earum pre-
3 tium *juxta hunc textum.* Res illa ex voluntate Domini meræ facultatis eſt, modo non ſint intolerabiles operæ, nec cum iniquis conditionibus impoſitæ, v. g. ut ulti-
4 mo veniens mulctetur. *Mev. d. l.* Operæ itaque fabriles, præſertim ſi inutiles futuræ patrono, & hic ſit tenuioris fortunæ, poſſunt aliis locari. *hic & l.*27. *h.t.* vid. *Berlich. part.*1.*dec.*67. Autor *ad L.*10.*nu.*2.*C.h.t.*

ad L. Medicus. 26. & ſeq.

SUMMARIA.

Liberto medico permittere debet patronus & aliis medicamenta præſtare. num. 1.
Lectio. §. 1. h. l. 2.
Quædam operæ non ſemper præſtari poſſunt. 3.

1 DEbet patronus liberto Medico tantum temporis ſpatium concedere, ut etiam aliis medicinam præſtare valeat, præſertim tempore meridiano per *l.* 56.
2 cujus §. 1. obſcurior, ejuſque duas lectiones recenſet *Gloſſ.* & priorem approbat *Jaſon in repet. l. quo minus. ff. de*
3 *flumin. num.* 103. *vol.* 5. Nonnullæ etiam operæ ejus ſunt naturæ ut præſtari non poſſint ſemper, nec eas ſemper expetat patronus, v.g. ſi Medicus ſit vel Hiſtrio. Nemo enim patronorum exoptabit ægrotare, vel ſemper ludos facere, ideoque volente Domino etiam aliis ejuſdem familiæ præſtari à liberto debent.

ad L.

Digitized by Google

Ad L. Si operarum. 29.

OPerarum obligatio in ſtipulationem primo & poſtea in litem deducta, etiam lite non conteſtata tranſmittit ad filios non ad extraneos hæredes, de quo *Donell. lib. 7. c. 25. poſt lit. E. P. Barboſ. ad L. ſi conſtante. 24. §. fin. ff. ſolut. matrim. nu. 22. & ſeq.*

ad L. Si libertus. 30.

SUMMARIA.

Opera ruſticorum indeterminata boni viri arbitrio modificanda. nu. 1.

Quæ in hoc negotio attendenda. 2.

Opera certa expreſſa non demonſtrative, ſed reſtrictive explicanda. 3.

In dubio pro ruſticorum conditione liberiori pronunciandum. 4.

Monitum ſubnectitur. nu. 5.

OPeræ libertorum, ut & apud nos ruſticorum in-
1 determinatæ reduci debent ad arbitrium boni
viri. *Gylman. l. 2. dec. 4. numer. 11. Vulteius vol. 2. conſ.
Marpurg. 30 num. 212. Wehner. in obſ. pract. voc.* Dinge
Knöchel/ *p. g. 77. Huſan. d. c. 6 num. 68. d. obſ. 62. in fin.
& Carpz. libr. 1. reſp. 54. numer. 8. & ſeq. & in jurisprud.
Eccleſ. l. 2. def. 357. numer 1.* Autor *ad L. 1. num. 6. C. h. t.
Et ad L. 23. numer. 9. C. de agricol. Benſt. de jurejur. in
rubr. nu. 41.* & hic ſpectandum, non quid extreme per
vires, ſed quid commode his ſalvis poſſint. *Dn. Mev.
p. 4. dec. 132.* conf. *Berlich. p. 2. dec. 281.* Et attendenda
2 primo loci conſuetudo, ut ad inſolita non facile adigantur.
2. Poſſibilitas ex agris & prædiis, pro quibus
præſtantur operæ, dimerienda. 3. Habenda eſt ratio
victus, quam aut Dominus præſtare, aut tantum temporis
ad quærendum victum relinquere debet. 4. Ha-
3 benda eſt etiam ratio æris alieni, quo obſtrictus eſt ru-
ſticus aliis *Dn. Mev. p. 4. deciſ. 133.* Idcoque ſi certæ
4 operæ expreſſæ, eæ potius reſtrictive, quam demonſtrative
videntur intelligendæ. *Berlich. p. 2. deciſ. 281.* &
ſemper ita interpretandæ ne conditio ſubditorum fiat
deterior ac durior *Berlich. d. l. nu. 44.* & in hac materia
odioſa non fit extenſio ab una ſpecie ad aliam. *Berlich.
num. 45.* Sane hic cavere maxime debent, ne in DEUM
5 peccent Domini ruſticorum. Procul dubio immoderata
ſervitia à ſubditis exacta plurimos gehennæ addixerunt,
& addident, quia Dominus & ruſticorum ſuſpiria
audit nec apud ipſum ullus perſonarum reſpectus. Caveant
ergo Domini caveant Judices, caveant Advocati,
ne in ſupremi Domini iratas manus incidant. *l. 32. v. l. 1.
quarum rerum actio. & l. 4. C. h. t.*

ad L. Imponi operæ. 33.

IMponi operæ non poſſunt, ut ſe ipſum alat libertus, ſcil. fabriles, vid. *Don. l. 2. c. 18. & Hilig. l. t. F. Zoeſ. h. t. nu. 4.*

ad L. Interdum. 34.

SUMMARIA.

Liberta ad eam dignitatem, cui non convenit præſtatio operarum, evecta, liberatur ab obligatione operarum. num. 1.

Uxorem nobilem ad vilia obſequia non teneri, colligitur. 2.

Ad tempus promiſſa opera tempore exſpirant. 3.

OBligatio operarum interdum deminuitur, imo
1 tollitur, v. gr. ſi liberta ad eam dignitatem per-
veniat, ut inconveniens ſit præſtare patrono operas.
2 Unde colligunt, uxorem nobilem ad obſequia vilia &
quæ ejus dignitati non conveniunt, non teneri. *San. h.
de matrim. tom. 1. lib. 6. diſp. 9. num. 24.* Garcias *de donat.
remun. nu. 28. Fagund. ad prac. 4. c. 12. nu. 4. Zoeſ. h. t. nu. 3.*
3 Sic & tempore pereunt, ſi ad tempus promiſſæ, nec
proprius homo cenſetur, qui ad tempus incertum,

quamdiu lubet, ſuas operas Nobili addixit; licet diutiſſime
hæſerit, vel ſi ad alium translatus vel operæ mutatæ.
Ita obſervatum refert *Dn. Mev. p. 4. dec. 17.*

Ad L. Qui libertinus. 37.

SI libertus promiſit operas patrono, & poſtea cœpit habere duos liberos, vel unum quinquennem liberatur à præſtatione operarum, & amiſſi liberi proficiunt ad operas currentes &c. Autor *ad L. 6. n. 2. 3. C. h. t.*

ad L. Hæ demum. 38.

OPeræ eæ tantum debentur, quæ non ſunt turpes, & ſine periculo vitæ præſtari poſſunt, licet ante præſtitæ ſint, *hic & l. 16. ſuper h. t.* Confer ea, quæ in materia Obſtagiorum tradit *Matth. Coler. de proceſſ. execut. part. 1. c. 9. numer. 89. & ſequ.*

ad L. Si ita ſtipulatio. 39.

OPeræ, quæ habentur in conditione, *ſi decem dierum operas non præſtiteris, viginti præſtabis*, videntur promiſſæ, ne patronus contra voluntatem teſtatoris ab operis, & à pœna excluſus videatur. *Fort. Garſ. in rep. l. Gallus. 29. ff. de Liber. & Poſth. Galuanla in rep. L. Centurio. d. s num. 470. Rol. a Valle vol. 4. conſ. 18. num. 23.* Autor *ad L. 1. num. 7. 8. C. h. t.*

ad L. Si libertus. 44.

SUMMARIUM.

Fidejuſſor pro alterius facto præſtando obligatus inutiliter interpellatur.

QUando fidejuſſor, pro alterius facto præſtando obligatur, v. g. *ſi domum ædificare promiſeris data fidejuſſore*, cum factum perſonæ promiſſoris cohæreat, inutiliter fidejuſſor interpellatur, & mora nulla in fidejuſſore; nam principalis facere debuit, quia factum perſonæ cohæret: ſed aliud in obligatione dandi. *Jaſon. in L. centum. ff. de eo, quod certo loco. Coraſ. l. 2. miſcell. c. 12. num 5. Godd. de ſtip. c. 11. concl 10. num. 146. Hering. de fidejuſſ. c. 24. numer. 152. & ſeq.*

ad L. Campanus. 47.

SUMMARIA.

Qui ſciens indebitas operas promiſit, præſtare eas tenetur. num. 1.

Sciens qui indebitum ſolvit, repetitionem non habere, colligitur. 2.

Exceptio doli non datur, ſi ſciens ſine cauſa quid promittit. 3.

1 QUi ſciens, ſe ad operas non teneri, nec gravari
poſſe, paſſus eſt, ſe ad illas obligari, præſtare
eas tenetur, quia donaſſe præſumitur. Nam libertus,
ex fideicommiſſo manumittendus, ſervit tenens hære-
dem manumittere, & libertatem ſe non conſequi be-
neficio hæredis. *Jaſon. in L. Juris gentium 68. §. ſed cum
nulla. nn. 28. ff. de pact. Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 88. nu. 56.
& ſeq. Decius in L. cujus per errorem. de R. J. Loriot. de
2 Transact. ax. 39.* Autor *ad L. 2. num. 1. 2. C. h. t.* Collige,
qui aliquid indebitum ſciens præſtitit, eum non habere
3 repetitionem. Et qui ſine cauſa ſciens quid promittit,
illi non obſtat exceptio doli, quæ ignoranti alias datur.
l. 2. §. circa. de Exc. doli; Sed tenetur debitor, qui ſine
cauſa ſe obligavit, ſolvere. *Guttier. de juram. Confirm.
p. 1. c. 47. nu. 7.*

ad L. Sicut patronus. 48.

SUMMARIA.

Patronus conſentiendo liberta nubendi, operas remiſiſſe cenſetur. nu. 1.

Uxor in taberna merces vendens an de ſuo pro marito ſolvere teneatur. 2.

Vidua jure retentionis utens tenetur ſucceſſoribus ad eaſdem operas præſtandas quas marito vivo præſtitit. 3.

S Si pa-

1 SI patronus conſentiat libertæ, ut nubat, operas ab eadem non exigit, quia uxor marito operari debet, quod ex *h. t.* probant *P. d. Ubald. in tr. de duob. fratr. part. 4. qu. 8. num. 17. Tiraqu. de LL. Connub. gl. 1. part. 1. num. 2. Gerb. ſing. 99. num. 4.* Autor *ad L. 8. nu. 1.*
2 *& ſeqq. C. h. t.* Et hinc ſequitur, quam abſurda ſit eorum opinio, quando uxor in taberna merces vendidit, quod tunc teneatur de ſuo pro marito ſolvere: nam uxor debet operas præſtare marito, ne ita melioris conditionis eſſet otioſa uxor, quæ manus in ſinu haber. Autor *ad L. 11. C. h. t.* Sed tunc ſocia eſt, quando partem proprietatis mercium ſingulari jure habet. *Mevius ad Jus Lubec. lib. 1. t. 5. art. 7. nu. 115.* & ſic pronunciatum in Facult. d. 12. Maji. Anno 1643. Sed circa operas diſtingui ſolet, an ſint operæ artificiales, an vero obſequiales, harum compendium marito, illarum uxori debere ſtatuunt Dd. *vid. Dn. Mevius ad Jus Lubec lib.*
3 *1. tit. 5. art. 13. num. 55. & ſeqq.* Unde & probatur, ſi vidua jure retentionis utator, quod operas easdem etiam præſtare ſucceſſoribus teneatur, quas marito vivo in Oeconomia præſtitit. *Joh. Heeſer de rat. redds. loco 1. num. 62.*

TITULUS II.

De Bonis Libertorum.

Ad L. Hoc Edictum. 1.

SUMMARIA.

Inter vivos an patronus habeat Jus in bonis libertorum. num. 1.
Patronus quando & in quantum ſuccedat liberto. 2.
Ratio hujus ſucceſſionis. 3.
Mortuarium, Hauptfall oder Hauptrecht *quid. 4.*
An ſi hic ruſticus ſine herede, Dominus ab inteſtato ei ſuccedat. 5.

1 PRæter operas, de quibus *in præced. tit.* actum, habet etiam patronus Jus in bonis libertorum, & quidem inter vivos non habet Jus, niſi de ſocietate pactus ſit cum liberto. Mortuo vero, ſi minus 100. au-
2 reis in bonis habuit libertus; aut ſi plus quidem habuit, ſed habuit liberos vel parentes, nihil juris habet in eorum defunctorum bonis patronus, ſed ſi ſit centenario major, & nec liberos nec Parentes habeat libertus, in tertia parte ei ſuccedit patronus, cum antea ha-
3 beret patronus dimidiam, ut hic. Nota *ex lege hac,* quam grande ſit beneficium libertas, & quod ob remunerationem multa liceant, quæ alias non licent.
4 Hodie ſimile Jus in bonis ruſticorum habent in Germania ſuperiore, quod vocari ſolet Mortuarium, Haupt-fall oder Hauptrecht / quo Domino vel optimum caput quadrupedis, vel melior veſtis, vel loco eorum certa pecuniæ ſumma debetur, vel ſi nullum hæredem habeat, ab inteſtato ei ſuccedat. *Manz. in*
5 *cent. deciſ. quæſt. 23. numer. 1.* Quamvis ultimum non concedam, niſi conſuetudine hoc quæſitum; nam vacantem hæreditatem ſibi quærere alias Jus fiſci eſt. De Mortuario vid. *Manz. d. l. & Johan. Fr. Balthaſar. tit. 4. reſol. Bavar. 4. Sich. ad L. libertorum. C. de teſtibus. Beſoldus in Theſ. pract. in voce* Hauptrecht / *& Wehnerus in obſ. pract. in voce* Hauptfall / quæ vox magis placet, quam Hauptrecht.

ad L. Etiamſi. 3.

SUMMARIA.

Datur etiam patrono b. p. c. t. liberti Jure aureorum annulorum donati. num. 1.
An quoque c. t. natalibus reſtituti, vel illius, qui privilegii inſtar à Principe Jus teſtandi conſecutus eſt. 2.
In computanda quantitate patrono debita quod tempus attendendum. 3.

1 LIbertus ſi jus annulorum aureorum à Principe ſit conſecutus, contra teſtamentum tamen ejus patronus habet bonorum poſſeſſionem contra tabulas,
2 ratio, quia vivit ut ingenuus, moritur ut libertus; Sed ſi natalibus reſtituatur, vel à Principe jus teſtandi conſecutus ſit inſtar privilegii, quæritur, an patronus contra tabulari, ut loquuntur, queat? Videtur quod ſic, ob *l. 1. §. ſi quis à principe. ff. ne quid in loc. publ.* ubi dicitur, reſcripta & beneficia in præjudicium tertii intelligi non debere. Sed negatur, quia patronus certat non de damno, ſed de lucro: & cum alias libertus ſit legitime natus, privilegia duo poſteriora nihil operarentur. *Johan. Hannibal. in repet. l. nemo poteſt. 55. de leg. 1. num. 26. & ſeq. vol. 4.*
3 In *§. fin. & in l. 44. §. fin.* dicitur, quod in computanda, quantitate patrono debita attendendum ſit tempus mortis liberti, nec augmentum poſt mortem liberti accedens prodeſſe patrono. Similis textus *ſupr. ad L. Falcid. in l. in quantitate. 73. Rimwald. vol. 2. conſ. 148. nu. 22. & conſ. 227. nu. 42.* ubi in ſequentibus *Bertrand.* refutat *in conſ. 14 : volum. 2.*

Ad §. 14. vid. not. Dni Autoris ad *l. 12. ff. de injuſt. & irrit. teſtam.*

ad L. Nam abſurdum. 7.

ILla ſententia procul dubio eſt repudianda, ex qua abſonum aliquid & abſurdum ſequitur. *Card. Mant. de tacit. & ambig. convent. l. 2. t. 13. Everhardus in loco ab Abſurdo. num. 2.*

ad L. Si vero. 8. §. 3.

SUMMARIA.

Patronus donationem à liberto factam ſi acceptaverit an b. p. contra tabb. liberti petere poſſit. nu. 1.
Reſpondetur cum diſtinctione. 2.
Quid hinc colligatur. 3.

1 DOnavit quis libertus patrono, quod Dominus acceptat, quæritur: an contra teſtamentum liberti habeat bonorum poſſeſſionem contra tabulas? Videtur quod ſic, quia ſunt diverſæ diſpoſitiones: ideo non procedit, quod ea eo non debeat quis fructum conſequi, quod niſus eſt impugnare *c. 38. de R. J.*
2 *lib. 6.* Sed diſtinguitur, an libertus inter vivos donaverit, an mortis cauſa. Illo caſu poteſt bonorum poſſeſſionem petere, hoc caſu non. Unde colligitur, quod non
3 poſſit quis ea nos voluntate conſequi aliquid, ſi (licet aliam) voluntatem ultimam impugnaverit. *Petr. Peckius ad d. reg. 38. numer. 3. Romanus ſing. 482.* ubi *hunc textum* ſingularem vocat.

ad L. Si Patronus. 12. §. 5.

SI ex teſtamento non adeatur hæreditas, exhæredatio pro nulla habetur, & jus ſui hæredis non extinguitur. *hic & l. 20. pr. ſupr. de bon. poſſ. contra tabb. Hill. in Don. lib. 7. c. 2. lit. C.* Autor *ad L. 14. num. 2. C. de Fideicom.*

ad L. Qui cum. 14. §. Si libertus. 6.

SUMMARIA.

Filius patroni à liberto criminis alicujus accuſatus, an, ſi accuſationem hanc retorqueat in libertum, amittat b. p. c. t. liberti. num. 1.
Retorſionem injuriarum in foro ſoli impunibilem eſſe, an recte ex h. l. *colligatur. 2.*

1 LIbertus patroni filium ob aliqua crimina accuſaverat, hæc in illum retorſerat accuſatus, ſed probare nequit; quæritur an filius patroni bonorum liberti poſſeſſionem à Prætore petere poſſit? Videtur dicendum, quod non, ob hanc *l. 14. in princ.* Sed affirmativè reſpondetur, quia non ſponte ac ultro libertum reac-
2 cuſavit, ſed tantum ſe defendendo repulit. Ignoſcendum

enim

enim eſt ei', qui ſe voluit ulciſci provocatos. Et inde volunt probare retorſionem injuriarum in foro ſoli eſſe impunibilem. *Gail. 2. obſ. 100. Mynſ. cent. 5. obſ. 17. Reinwaldus vol. 2. conſ. 114. num. 9.* Sed aliud eſt loqui de reaccuſatione judiciali, aliud de retorſione, aliud de injuriarum pœna, aliod de pœna ſpecisli, vid. *Bach. v. 2. d. 30. §. ult. in fin. Rennem. in tr. de jur. retorſion. p. 3. §. 16. Fanckelth. obſ. 37. nu. 28. & ſeq. Wiſſ. h. t. §. 6. Add. not.* Dni Autoris *ad L. 25. ff. de procurat. num. 5. & ſ.*

Ad L. In ſervitutem. 10. §. 3.

PEtiiſſe noo videtur, qui ante litem cooteſtatam deſtitit, vel etiam poſt litem conteſtatam ante ſententiam; imo etiam poſt ſententiam, ſi appellavit, & appellationem deſeruit. *hic & l. 14. §. 8. ſupr. h. t.*

ad L. Si libertus. 23. §. 1.

SUMMARIUM.

In ſucceſſione juris patronatus patruus excludit nepotem.

IN ſucceſſione juris patronatus nepos non ſuccedit cum patruo, tum ut libertatis favor extendatur, tum quia Jus Patronatus jure hæreditario, non defertur. *hic & l. 5. §. ult. infr. de aſſign. libert. & l. 3. §. 5. ſupr. de legitim. Patron. Tutel.* Autor *ad L. 1. num. 3. 4. C. Si in fraudem Patroni, Menoch. conſil. 357. numer. 35.* conf. *Rimin. vol. 4. conſ. 410. num. 24. & 32.* vulgo *hanc legem* allegant illi, qui in ſucceſſione feudi regii filium nepoti præferendum eſſe putant: ſed de hac quæſtione in Aurea Bulia decita alibi.

ad L. Liberto. 26.

SUMMARIA.

In hæreditatem legatarii computantur legata, ſi dies eorum ceſſit vivo legatario. num. 1.
Hæres legatarii in præjudicium tertii non poteſt repudiare legatum defuncto relictum. 2.
An maritus dimidiam ſtatutariam portionem in fraudes creditorum valide remittere poſſit. nu. 3. 4.
Monachus in præjudicium monaſterii hæreditatem repudiare non poteſt. 5.

1 IN hæreditatem legatarii computantur legata, quorum dies ceſſit vivo legatario i. e. quorum petitionem in hæredem ſoum tranſmiſit; etiamſi hic repu-
2 diaverit legatum. *hic & l. 81. §. 6. de legat. 1.* Colliguot etiam *ex h. l.* hæredem legatarii non poſſe repudiare legatum defuncto relictum, ſi repudiatio tendat in præjudicium tertii. *Covarr. in cap. Reinald. §. 3. num. 30.*
3 *ſeq. Phanutius in tr. de lucro dotis gl 8. nu. 21.* Quæritur, quid ſi maritus ære alieno obrutus dimidiam ſtatutariam portionem in fraudem creditorum remiſerit, an hæc remiſſio valida? Videtur quod ſic, per *l. 6. pr. de his quæ in fraud. credit.* Sed hic duplex damnum creditorum. 1. Quia non accipiunt ſolutionem. 2. Liberi ditantur, ideoque *Carpzov. p. 2. deciſ. 161.* diſtinguit, utrum renunciatio mariti ante mortem uxoris facta, an vero poſtea. Antea facta valebit, ob incertitudinem, ob quam multa conceduntur alias non concedenda. *l. 17. & 23. C. de uſur. Barb. l. 9. c. 28. ax. 1.* Autor *ad L. 23. numer. 2. C. de Uſur.* quod tamen intelligo, ſi autem morte oxoris ſit adhuc ſolvendo maritus & ita non in fraudem creditorum renunciet, ſed ſi poſt mortem renuncietur, invalida eſt donatio, quia Jus per mor-
4 tem uxoris eſt quæſitum marito. Sed cum lucrum id poſt mortem uxoris repudiare poſſit, non videtur eſſe ratio, cur poſt mortem non poſſit renunciare. Sed hic ut dixi, duo concurrunt 1. renunciatio lucri, & 2. donatio facta in liberos. Sic igitur ſuſpecta donatio in fraudem creditorum; ideoque in foro ſequendam puto diſtinctionem *Carpzovii*, præſertim in caſu à *Berlichio*
5 *p. 1. deciſ. 114.* propoſito *num. 19. & ſeq.* Nec Monachus repudiare poteſt hæreditatem in præjudicium Monaſterii. *Rimnald. vol. 2. conſ. 154. num. 9.*

ad L. Libertus. 36.

SUMMARIA.

An patronatus contra tabb. liberti, bonis ejus ære alieno minoribus, poſſit b. p. petere. num. 1.
Hæreditas quæ hæredem invenit, ſolvendo reputatur. n. 4.
Quid de jure novo obtineat. 3.
A contrario ſenſu quid colligatur. 4.

1 LIbertus cujus bona minora ſunt ære alieno, præterito patrono, extraneum hæredem inſtituit, quæritur an patronus poſſit contra tabb. bonorum poſſeſſionem petere? Videtur quod non, quia non eſt libertus centenario major. Sed affirm. quia 1. illa hæreditas, quæ hæredem habet, ſolvendo eſſe videtur. 2. Ipſius patroni eſt æſtimare, quid e re ſua ſit; quid ſi enim monumenta ſint in bonis liberti, quæ ſint majorum patroni: bona enim etiam ex affectu ſunt æſti-
2 manda. Dicitur hic ſolvendo eſſe hæreditatem, quæ hæredem inveniat, *Rebuff. in rep. l. un. C. de ſent. quæ*
3 *pro eo. num. 303. vol. 8.* quod de jure antiquo intelligendum, ſed novo jure correctum, per *l. ult. C. de jur. delib. Hilliger. in Donell l. 7. c. 3. lit.* M. Et in verſic. *Et ſane* dicitur cujusvis eſſe æſtimare, quid e re ſua eſſe putet.
4 *Donell. l. 10. c. 3. in fin.* Sed *ex hac lege* tamen è contrario poteſt colligi, quæ hæreditas hæredem non reperit, non præſumitur eſſe ſolvendo, & ſic non poteſt opponi beneficium excuſſionis, ut hæreditas debitoris prius excutiatur. *Vinc. Carec. tr. de Excuſ. bonor. p. 2. quæſt. 55. num. 6. Berlich. p. 2. concl. 24. numer. 153.*

ad L. Si Libertus. 41.

SUMMARIA.

Legis explicatio remiſſive. num. 1.
An in h. l. *detur caſus; ubi hæres cum ſuo ſubſtituto concurrat. 2.*

1 L*Egem hanc* intricatam explicat. *Cujac. tomo 4. ad l. 12. qu. Papin. pag. mihi* 278. quam hic, cum *lex hac* noſtris in judiciis parum aut nihil utilitatis ſpiret,
2 repetere nolo. Hoc tantum hic noto, *Bartolum* putare hic reperiri caſum, ubi hæres cum ſuo ſubſtituto concurrit, quod tamen refutat *Ant. Fumeus in tract. de Subſtit. num. 29.* quia illa pars, ad quam patronus concurrit, non tribuitur ei jure teſtamenti, quia illi renunciavit; ſed ex illo teſtamento reſervatur illi pars, quam lex ad illum jure naturæ pertinere arbitrata eſt. Ergo diverſo jure ſuccedunt. *Hæc Fumeus.*

TITULUS III.

De Libertis Univerſitatum.

HAbet hic titulus tantum unicam legem, quæ fere non habet probabilem rationem dubitandi, quod ſcilicet univerſitates, ſcilicet, Civitates, pagi, Collegia, habere poſſint libertos, & exercere jus petendæ bonorum poſſeſſionis contra tabulas; modo id intra tempora faciant privatis præſcripta.

TITULUS IV.

De Adſignandis Libertis.

Ad Tit. 4.

SUMMARIUM.

Quando pater uni filiorum libertum aſſignare poſſit. nu 1.
Quid ſi ille filius mortuus. 2.
Mater per ſtatutum à fratribus excluſa, an admittatur ſi fratres teſtamento excluſi. 3.

1 PLures leges quidem habet *hic tit.* quarum hæc ſen-
tentia, quod patronus poſſit libertum ſuum uni
liberorum, etiam exhæredato, aſſignare, ut ille ſolus
habeat bonorum poſſeſſionem, modo ſit, & maneat in
poteſtate patris: aut ſi emancipatus ſit, habet conjun-
ctum in aſſignationem fratrem, in poteſtate patris ma-
nentem; & ita habeat per alium, quod per ſe habere
2 nequit *l.9.h.t.* Sed ſi mortuus ille, cui aſſignatus liber-
tus erat, nec liberos reliquiſſet, cæterorum liberorum
patroni jus in libertum quaſi poſtliminio, ratione actus
ſecundi, redibat. *l.1.pr.* Aut ſi Aſſignatarius repudia-
vit, *l.1.§.7.h.t.* Sed quaſi in tranſcurſo noto; quamvis
3 nonnulli ex *arg. l.1. §. fin.* probare voluerint, quando
per ſtatutum fratres defuncti excludunt matrem, quod
mater eo etiam caſu excluſa videatur, ſi defunctus te-
ſtamento facto fratrem excluſerit, & extraneum inſti-
tuerit; tamen *argumento ex hoc §. fin.* ſumti excurrit &
ſatisfacit *Joh. Ant. Rubeus in rep. l. Titia. §. Imperator.
numer. 67. & 68. de leg. 2. vol. 4.* Cætera, quæ ad hanc
materiam à judiciis noſtris alienam pertinent, omitto.

TITULUS V.

Si quid in fraudem patroni factum ſit.

Ad L. Si quid. 1.

SUMMARIA.

Alienatio in fraudem patroni inter vivos facta non revocatur, niſi dolus liberti probetur. nu. 1.
Mortis cauſa alienatio indiſtincte revocatur. 2.
Non facile præſumendam eſſe fraudem in contractu oneroſo, colligitur. 3.
Limitatur. 4.
Ad non acquiſita actio h. l. non extenditur. 5.
Obtinet hac actio, ſi libertus in fraudem patroni mutuum confeſſus. 6.
Quod ſi mutuum acceptum donaverit. 7.
Servitute per fundum ſuum a liberto conſtituta in præjudicium legitima patrono debita, patronus in ſolidum agit. 8.

1 SI libertus quid alienaverit in fraudem patroni, di-
ſtinguitur, utrum inter vivos alienaverit, an vero
mortis cauſa; Sin illud, probare oportet dolum liberti,
2 non vero accipientis, quia hæc actio Faviana & Cal-
viſiana etiam contra b. fidei poſſeſſorem datur: ſed
poſteriori caſu non eſt probandus dolus, ſed indiſtincte
revocatur donatio, quia mortis cauſa relicta non de-
bentur, niſi deducto ære alieno; ad quod etiam legi-
tima patroni refertur. *Weſenb. in w. h. t. & Oldendorp.
Claſſ. 6. act. 2. & 3.* Autor *ad L.1. & 2. nu. 1. 2. C. h. t.*
3 Ex §. 12. *autem hujus legis prima* colligit non facile
præſumendam eſſe fraudem in contractu oneroſo, niſi
4 cauſa oneroſa ſit extrinſecus; intus autem fraudem &
donationem contineat, per *l.5.§.5 ff. de Donat. int. vi-
rum. & ux. Pinell ad l. prim. C. de Bonis mat. numer. 77.*
5 Sed ſi non acquiſivit libertus, de fraude quaſi patro-
nus non poteſt §. *6. legis prima. Vinc. de Franchis dec.*
6 101. *per totum, præcipue numer.* 18. Si in fraudem pa-
troni mutuum confeſſus libertus, locum habet actio
7 hæc. *Ceph. conſ.* 603. *in fine*, ſi accepit mutuum vere,
ſed donavit, datur actio contra accipientem, niſi pro-
degerit *l.1.§. 17. Paragr.* 21. Species hæc eſt: Libertus
habens fundum conſtituit ſervitutem actus per eum,
ita ut patronus non ſit laturus tertiam ſibi debitam.
8 Si igitur Faviana patrono competit, in quantum agat?
Reſp. in ſolidum, quia res eſt individua. conſ. *Caball.
in tr. divid. & indiv. p. 3. num.* 288.

ad L. Fin.

EX *h. l.* colligunt, quicquid in fraudem legitimæ liberorum alienatum eſt, titulo etiam oneroſo, id omne revocandum eſſe. Vid. *Rom. ſingul. 616. & ibi notata.*

TITULUS VI.

Si Tabulæ teſtamenti nullæ extabunt, unde Liberi.

Ad L. 1.

SUMMARIA.

In quorum gratiam beneficium Prætoris de b. p. petenda inventum. num. 1.
Mutata teſtatoris voluntate ſolenniter in cauſam inteſtati, non petitur b. p. ex tabb. 2.
Ad revocandum teſtamentum ſufficit, ſi adſint teſtes, nec neceſſe habet teſtator dicere, ſe velle inteſtatum decedere. 3.

IN gratiam liberorum Emancipatorum inventum eſt
beneficium Prætoris, de bonorum poſſeſſione pe-
1 tenda, cum jure Civili vocati non fuerint, ſed hoc de
naturalibus intelligendum: nam adoptivi emancipa-
tionum remedio deſtituti ſunt, & omnino ſunt extra-
nei *l.3. h. t.* Ex §.8. *legis prima* notetur, quando teſtator
ſolenniter mutat voluntatem eo fine, ut velit inteſta-
2 tus mori tunc ex tabulis non petitur bonorum poſſeſ-
ſio. Unde colligunt, teſtamentum apud Acta, ut &
quodvis aliud, poſſe revocari coram 7. teſtibus non
3 adhibita diſtinctione, utrum dixerit, ſe velle inteſta-
tum mori, nam ſi ſolenniter revocat, per neceſſariam
conſequentiam infertur, ipſum velle inteſtatum mori.
*Marpurg. conſ. 34. numer. 48 vol. 1. Mantica de conject.
ult. vol. l. 2. tit. 15. numer. 19. Gilkenius ad L. ſancimus. 27.
num. 7. C. de Teſtam. Finckelth. obſ 93.*

ad L. Scripto. 7.

SUMMARIA.

Scripto herede deliberante ſi decedat filius exheredatus, poſt repudiante, hæres ab inteſtato eſt avo nepos præteritus. num. 1.
Quid ſi mortuo filio adiiſſet hereditatem ſcriptus hæres. 2.
Aſcendentes & deſcendentes ſibi invicem ſuccedunt ex diverſa ratione. 3.
Legitimam liberis per ſtatutum deminui, non autem tolli poſſe colligitur. 4.
Extenditur ad parentes. 5.
Nepos, relicta hereditate patris, an poſſit petere bonorum poſſeſſionem avi. 6.

EST filius in poteſtate & nepos, filius eſt exhære-
1 datus, nepos præteritus, extraneus vero eſt ſcri-
ptus: deliberante extraneo deceſſit filius deinde ſcri-
2 ptus hæres repudiavit hæreditatem. Hoc caſu hæres
avo ab inteſtato erit nepos & quidem ſuus, quia eo
3 tempore, quo deſtituitur teſtamentum, pater eum non
præcedit. Aliud autem eſſet, ſi hæres ſcriptus adiiſſet
hæreditatem, mortuo filio; nam tunc nepos repelle-
tur, nec rumpet teſtamentum, quamvis ſit præteritus,
nec admittetur ex perſona patris, cum ei exhæreda-
tione jus ſuum præciſum ſit, nec ex ſua, quia pater
eum præceſſit, *Cujac. ad h. l. tom. 2. p.* 1230. *Don lib.7.
c.2. poſt lit. H. Fab. Accorombonus in repet L. Qui ſe
patris. C. h. t. numer.* 85. *& ſeq. tom.* 8. In fine notetur,
Non ſic parentibus liberorum, ut liberis parentum de-
beri hæreditatem; parentes enim ad bona liberorum
ratio miſerationis admittit, liberos vero naturæ ſimul
4 & parentum commune votum vocat. *Hartm. Piſt. part.
1. qu. 42. num. 42. Gozadinus in repet. d. l. quod ſe patris.
nu. 187. tom.* 8. Colligunt *ex hac lege*, legitimam liberis
debitam deminui quidem per ſtatutum, ſed plane tolli
non poſſe, quia naturæ jure debetur, *Carpzov. p. 3. c. 12.
def. 5.* Quod etiam de legitima parentum affirmat. *Carpz.
d. c. 12 d. t. cum Berlich. p. 3 concl. 18 nu.* 6. Sed quæritur,
an nepos abſtinere bonis patris ſui, & avi hæreditatem
adire, vel bonorum poſſeſſionem petere poſſit? Quod
negatur, ſi pater ſe immiſcuit avi hæreditati; ſecus, ſi non
ſe immiſcuiſſet. *Zaſius ad h. tit. n. 3.*

TITU-

TITULUS VII.

Unde Legitimi.

Ad L. 1.

LEgitimi hic ſunt Agnati, & qui inter legitimos vocantur, parentes & patroni. Et horum bonorum poſſeſſio eſt voluntaria, non neceſſaria, quia Jure Civili etiam vocantur, & fere in deſuetudinem abiit. Notiſſimum eſt jure novo non haberi rationem agnationis, ſed ſanguinis. Ideoque de materia obſoleta hic pluribus agere inſtituti mei non eſt.

Ad L. Fin.

FIlii à patre exhæredati jura ſuitatis quidem amittunt, ſed non jura agnationis. Et ſic exhæredatus fratri, ut agnatus, ſuccedit. Et ſic ſuitas ſpecies agnationis non eſt. *vid. Hillig. in Don. l. 7. c. 2. lit. F.*

TITULUS VIII.

Unde Cognati.

Ad L. Hæc bonorum. 1. §. 8.

SUMMARIA.

Proximitas attenditur tempore mortis. n. 1.
Qualitas superveniens poſt mortem teſtatoris non prodeſt ei, cui ſupervenit. 2.

1 PRoximitas attenditur tempore mortis, ſive non-
dum natus, conceptus tamen vivo teſtatore, ſive
natus. Ex quo colligunt, qualitatem ſupervenientem poſt
mortem teſtatoris non prodeſſe ei, cui ſupervenit, *Me-*
2 *noc. conſ. 106. n. 46.* Idque tam in teſtamento, quam ab in-
teſtato, *Menoch. d. l. nu. 46.* Licet in hoc ultimo diſſentiat
Rol. à Valle conſ. 39. n. 33. vol. 4.

Ad L. Si repudiaverint. 2.

INter cognatos & ipſa mater vocatur, licet proprie non cognata, ſed principium cognationis. Ideoque in ſtatutis, ubi cognati vocantur, matrem non excluſam putaverim, utcunque hac de re pluribus diſputet. *Ceph. conſ. 53. per totum*

Ad L. Si ſpurius. 4.

SUMMARIA.

Spuriis ſuccedunt per matrem conjuncti non per patrem. num. 1.
Extenditur. 2.
An matri nobili ſuccedat filius ſpurius. 3.
Quo caſu matri illuſtri ſuccedat filius ſpurius. 4.
Spurii nihil accipiunt ex bonis paternis. 5.
Ex concubina nati quando & in quantum ſuccedant patri. 6.
Ex damnato coitu ſuſcepti non ſuccedunt. 7.

1 SI ſpurius decedat, per quos etiam filii naturales in-
telliguntur, per tradita *Rol. à Valle vol. 2. conſ. 138. n. 6.*
conjunctis per patrem non datur bonorum poſſeſſio, ſed
per matrem, ex titulo, *unde cognati. Afflict. dec. 96. Zaſ. l.*
2. conſ. 17. Carpz. p. 2. c. 14. def. 58. Fr. Barry de ſucceſſ. l. 18. t.
3. Hartm. Piſt. l. 1. q. 42. & Forſter. de ſucceſſ. l. 18. c. 12. concl.
2 3. Ubi dicit, hanc definitionem ad alias etiam tranſver-
ſales in linea materna admitti, ſicut etiam mortua Ca-
tharina Sch. admiſſos ſcio die 9. Jan. anno 1619. & ne-
3 potes avunculi, nec non nepotes materteræ, licet hi illi-
gitime nati. Sed quæritur, an matri nobili ſuccedat
etiam filius ſpurius? Videtur quod non, exemplo illu-
4 ſtrium, *l. 5. C. ad SCtum Orfitianum.* Sed ab illuſtri perſo-
na ad nobilem ductum argumentum non eſt validum,
ideoque affirmamus quæſtionem cum *Dn. Mev. p. 2. dec.*
83. Quin & illuſtri ſuccedere poteſt filius ſpurius, ſi illa
nullam prolem habeat. *Forſt. de ſucceſſ. l. 6. c. 48. num. 3. &*
Mev. ib. Sed annon extra matrimonium nati aliquid ex
paternis bonis accipiunt? Reſp. neg. de ſpuriis, affirman-
do de natis ex concubina. Nam licet concubinatus per
Receſſus Imperii prohibitus, manſit tamen diſcrimen,
& per *Nov. 18. c. 5. & Nov. 89. c. 12.* ſi defunctus pater libe-
ris & legitima uxore deſtituatur, in ſextante patri ſucce-
5 dunt *Carpz. p. 4. dec. 167.* De natis ex damnato congreſſu,
quod non ſuccedant, agit *Cagn. ad L. ſi qua illuſtri C. ad*
6 *Orfitian. n. 46.* Sed *Cravetta* duplicem damnatum partum
facit, ſcilicet punibilem, & impunibilem; de hoc poſſit
quæſtio affirmari: impunibilem vocant, ubi extra con-
cubinatum fit congreſſus.

Ad L. Pen. §. 1.

COnjunctus ſcire præſumitur facta defuncti. *Dec. conſ. 445. n. 34. Barboſa l. 3. c. 50. axiom. 2.* ſi modo eo tempore, quo factum id eſt, præſens fuit. *Zuchard. in rep. Rupr. C. qui admitti. n. 46. v. 3. Soccinus 2. conſ. 301. n. 2.*

TITULUS IX.

De ſucceſſorio Edicto.

Ad L. Succeſſorium. 1.

SUMMARIA.

Propioribus ſucceſſionem repudiantibus, vel intra definita tempora non petentibus, vocantur proxime ſubſequentes. nu. 1.
Repudiatio à quo fieri poſſit. 2.
Quatenus per procuratorem. 3.
Per tutorem aut curatorem furioſi non fit. 4.
Succeſſio ſi ante lapſum temporis definiti repudiata, an in vocatione alterius expectandus ſtatuti temporis terminus. 5.
Decretalis poſſeſſio quando competat. 6.
Intra quod tempus petenda bonorum poſſeſſio. 7. 9.
Quo caſu ante lapſum deſtinati temporis ſequentes admittendi. 10.

1 QUando prior, vel propiores in gradu reſpuunt
ſucceſſionem, tunc per ſucceſſorium Edictum
vocantur à Prætore, qui in gradu proximo ſequuntur;
ne hæreditaria bona ſine Domino diutius jaceant, &
2 creditoribus mora fiat. Repudiatio autem fieri poteſt
ab eo, qui habet liberam de ſuis bonis diſponendi fa-
3 cultatem, & ſic per procuratorem ſpeciale mandatum
4 habentem; non vero tutor nec curator furioſi; nam fu-
rioſo non eſt delata hæreditas, ſcilicet quoad præjudi-
cium ejus ut poſſit repudiari. *Mattheſil. ſing. 193. num. 4.*
5 Sed quid ſi proximus extraneus hæres, antequam lapſi
ſint centum dies, repudiet, an finis centum dierum ex-
pectandus eſt? Reſp. in §. 6. quod non, ſed ſtatim ſe-
6 quens vocatur. Decretalis autem poſſeſſio ut admittatur,
tur, in arbitrio noſtro non eſt, neque competit decreto
nondum facto; Ideoque fruſtra repudiatur. Sed aliud in
7 Edictali. *Bachov. tr. vol. 2. diſp. 15. th. 2. lit. A. & B. p. 913.* In-
tra centum dies petenda bonorum poſſeſſio, & ſufficit ſi
8 centeſima die petita §. 9. Et ſi intra id tempus petita non
ſit, vel expreſſe repudiata, tunc cæteris ſequentibus bo-
norum poſſeſſio ita competit, ac ſi prior ex eo numero
non fuerit; quia, qui terminum præterlabi patitur, vide-
tur renunciare juri ſuo quod intra dictum terminum
9 facere poterat. *Carpz. p. 1. conſt. 21. def. 1.* Largius autem
tempus parentibus & liberis tribuitur, ſcilicet annus
utilis in honorem ſanguinis: quia arctandi non erant,
qui pene ad propria bona veniunt, quod tamen non de

hæreditate ; ſed bonorum poſſeſſione intelligendum.
10 *Menoch.l.2.A.Q.caſ.1.n.3.* Quamvis urgentibus creditoribus intra illud tempus interrogati poſſint , an petere velint, an reſpuere, ut hoc caſu ſtatim ſequens admittatur. niſi tempus deliberandi petant. §.12. de quo *Bath. d.diſp.15.ult. Menoch.l.2.A. Q.caſ.num.3. & l.4.praeſ.104. Mant.de conj.ult.vol.lib.12.t.15.n.13.ſeq.*

Ad L. Fin.

SUMMARIA.

Bonorum poſſeſſionem agnoſcens ſi reſtitutionem petat , fiſcus excludit cognatos remotiores.n.1.
Reſpondetur ad textus obſtantes. 2.
Quid jure novo obtineat. 3.

1 QUando prior cognatos agnovit bonorum poſſeſſionem , & poſtea reſtitutionem in integrum petiit,non datur ſucceſſio in remotioribus cognatis , ſed fiſco ; quia per bonorum poſſeſſionem ſemel agnitam, cæteri ſunt ſemel excluſi: ergo non datur regreſſus. In
2 legibus,quæ in contrarium proferuntur,ſpecialis eſt ratio,vel in verbis tractum temporis habentibus. *l. 1. §.ſi quis adita.ff ad SCt.Trebell.& in l.2.§.ſi bonorum.d.t.* vel in reverentia patronali,*l.6.§.Si filius, de bonis libert. Cujac.tom.4.p.977.& ſeq.& tom.2 p.1242. Gozad. in rep.d.l.*
3 *qui ſe patris.C unde libert.n.70. v.8. Ant.Fab.l.3.conject.c.4.circa fin.*Baldus tamen *in l.21.C.de fideicom.* hanc l.jure novo correctam eſſe tradit,& rectiſſime.

TITULUS X.

De gradibus & Affinibus & nominibus eorum.

Ad L. Gradus, 1. §. 1.

GRadus eſt de proximo cognato in proximum tranſitus.*Weſenbec in.h.t.n.3.Forſt. de Succeſſ.l.3.c.26.n.9.& ſeq.* Linea autem eſt collectio perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium,continens gradus, numeroſque diſtinguens. *Tiraq. de retract.conſang.§.1.Gl.9.n.2.*Eſtque vel recta,collateralis,ubi à ſecundo gradu incipimus.

Ad L. Non facile. 4. §.3.

COgnati duorum conjugum inter ſe affines non ſunt,vid.*Carpz.l.2.juriſpr.Eccl.d.*88.*n.4.§.5.*In affinitate nulli gradus,quia affinium nulla ſucceſſio: Autor *ad L.3.nu.1.C.Communia de ſucceſſion.* ſed aliud jure Canonico propter matrimonium , de quo *Ritterſh.l.1.differ.c.19.Tuſch. concl.239.lit.A.*

Ad L. JCtus. 10. §. 6.

SUMMARIA.

Fratres uterini an,ſi in ſtatutis eorum mentio ſit,pro fratribus proprie ſic dictis habendi.n.1.
Verba in § 7.ultra trinepotes,non dari nomen deſcendentium,quomodo intelligenda.2.
Graduum computatio in ſucceſſionibus ex h. t. *in utroque foro obſervatur.* 3.
In quibus hic jus noviſſimum recedat. 4.5.

1 FRatres uterini etiam proprie fratres appellantur; etiam in ſtatutis,niſi in ſtatuto ſorores excluſæ , ut declarat prolixe *Albertus Brunus de Statutis art.* 12. *q.* 18.*n.350.& ſeqq.*quo ſublimitat *n.259.* niſi agatur de bonis à matre provenientibus , *Georg. Natta de ſtatut.qu.*
2 *prin.3 n.62.*In §.7. dicitur ultra trinepotes non dari nomen deſcendentium; quod ita non accipiendum, quaſi ulteriores vocandi non ſint liberi, niſi improprie , ſed quod ſpeciale non nomen habeant ulteriores. *Menoch. c.uſ.1.nu.199.Lud.Alvarus in rep. Rubr.de Leg.1.nu.119.& ſ. vol.4.* Cætera *in hoc titulo* plena ſunt, & legenda ob graduum computationem, quam in ſucceſſione utrumque forum obſervat: niſi quod jus repræſentationis, aut duplicitas vinculi jure noviſſimo aliquid mutet ; nam hodie etiam in ſucceſſione fratris,quando frater & fratris filios concurrit,ob jus repræſentationis in pari gradu eſſe videntur.Et fratres unilateres,licet parem gradum cum fratribus germanis habeant, per hos tamen excluduntur à fratris ſucceſſione *per Nov.* 118. *& Nov.*127. *Auth. Ceſſante.C.de Legit.hered.* de quo alibi *& Cr.D. Stryke in noviſſ.tr.D.de Succeſſ.ab inteſt. c.4. Art.1. §.12.*

TITULUS XI.

Unde Vir & Uxor.

Ad L. Un.

SUMMARIUM.

Quæ requirantur ut deficientibus cognatis conjuges vocentur ad b.p.n.1.4.
Illicitum matrimonium contrahentes ſibi invicem teſtamento nihil relinquere poſſunt. 2.
Reſpondetur ad contrarios textus. 3.
*Quid hodie conſtitutum de ſucceſſione conjugum.*5.6.
*Vidua portionem ſtatutariam agnoſcens an teneatur acceptare nomina ſua in dotem data.*7.
*Lucro ſtatutario conjux deſertor privatur.*8.
Quid ſi ſeparatio facta ob graves cauſas. 9.
Lucrum amiſſum ad heredes pertinet. 10.
*Maritus ab uxore ob ſævitiam ſeparatus an portionem ſtatutariam amittat.*11.
*Portio ſtatutaria legatis gravari non poteſt.*12.
*Liberis præmortuis non datur jus optionis ad minuendam portionem ſtatutariam.*13.
*Conſilium pro temperanda portione ſtatutaria , quæ dimidia bonorum eſt.*14.15.

1 QUando cognati nulli ſunt, vocatur ad bonorum poſſeſſionem vir & uxor,Autor *ad L. un.num.1. C.h.t.* his quatuor concurrentibus requiſitis (1.)ſi juſtæ
2 nuptiæ *h.l.in pr.l.* 13.*de his quæ ut indign.*Et hinc matrimonio illicito contracto conjuges ſibi invicem aliquid legare vel teſtamento relinquere non poſſunt. Nec ob-
3 ſtat *l.ult.de legat.*1.*& l.36.de ritu nupt.* quæ de puella tenera Jus ignorante, loquuntur ut pronunciatum refert,
4 *Sande l.4.tit.4.d.5.* licet confiſcatio bonorum non amplius in uſu ſit , ut putat *Sande d.l.* [2.] Ut uxor eluxerit maritum; *l.1.C.de ſecund nupt.* (3.) Ut uxor fuerit mortis tempore §. 1.*h.l.* (4.) Ut uxor non diverterit ſaltem de facto. *Hill.in Don.l.9 c.1.lit.L.P. Barb.part.2.Rubr.ff. ſolut.matr.nu.57.Forſt.l.9.c.3. nu.3.* conf. *Auth. Præterea,*
5 *C.h.t.*in qua conſtituitur: ſi matrimonium ſit indotatum, & ſi vidua ſeipſam ſuſtentare non poſſit , & defunctus maritus locuples. quod vidua ſuperſtes cum liberis , ſive communibus,ſive ex alia uxore ſuſceptis, tribus vel paucioribus in quartam uſusfructus partem cum pluribus vero in partem virilem ſuccedat ; liberis autem (vel parentibus,*Col.dec.61.num.48.& cum eo Carpz.p.2.dec.163.nu.17.*) non exiſtentibus,cum cognatis tribus in virilem ſuccedat, & legatum in talem portionem impu-
6 tetur. Autor *ad L.un.nu.3.C.h.t.* Si autem vidua habeat quidem dotem , ſed minus ſufficientem ad alimenta, idem eſt,ac ſi nullam dotem habeat, *Col.d.l.n* 19.*Carpz. d.l.n.* 19. Autor *ad d.L.un.n.6.7.C.h.t.* unde ſequitur, viduam ſufficienter dotatam præter dotem ex bonis mariti nihil petere poſſe,conf..*Carpz.p.2.dec.163.num.*8. Sed
7 quæritur , ſi vidua per ſtatutum ſibi aſſignatam portionem v.gr. apud nos dimidiam omnium bonorum,collatis ſuis bonis propriis agnoſcat an teneatur acceptare ſua nomina in dotem data? Neg. *Carpz.p.2.dec.*164. ſecus ſi illata repetat. Sed illud intelligo ut tamen proportionabiliter etiam de ſuis nominibus partem accipere teneatur, ſi diviſibilia, aut ſi indiviſibilia ex accidente

dente ſint, aut commode dividi non poſſint, æquus
eſt, ut uxor recipiat, quam ut ea forte inexigibilia in
8 alios transferat. Sed hac de re in materia collationis.
Ex eo colligitur lucrum ſtatutarium non deberi con-
9 jugi, alterum conjugem deſerenti. At quandiu ad pri-
vationem non agitur, non adimitur; nec tamen, niſi
auditis iis, quorum intereſt, adjudicatur. Hunc eum
uxor ob prætextum conjunctionis deſeruiſſet maritum,
monita etiam redire noluiſſet, & tandem obtinuiſſet
ſeparationem, pœna tamen deſertrici dictata, potuiſſe
illam lucro privari, tradit *Dn. Mevius p.5.dec.136.*conf.
Joh.à Sande lib.2 tit.5.def.7. Sane maritum, qui ob gra-
ves cauſas à uxore uxore diverterat, admiſit aliquando
Facultas noſtra Juridica ad lucrum ſtatutarium, cum
decurtatione tamen alimentorum, quæ interim debuit
10 uxori cum viveret. Lucrum tamen illud amiſſum ex eo-
rum numero, eſſe, quæ deberi non incipiunt, & ſic non
ad fiſcum, ſed ad hæredes pertinere, tradit *Dn. Mevius*
11 *d.p.5.dec.157.* Sed lucrum tamen ob ſævitiem facta divi-
ſione nunquam amittere maritum, ſuſtinet *Finckelth.obſ.*
31. ſi autem probabiliter poſſet colligi, mortem occa-
ſione ejus ſævitiæ ex mœrore vel doloribus, vel aliis
exinde ortis ſymptomatibus ſecutam eſſe, non dubita-
rem marito abjudicare portionem ſtatutariam, per *L.
Si ab hoſtibus.10 ff. ſol. matr.* ubi vide *notata* Dni Auto-
12 ris *n.4. & 5.* An autem portio ſtatutaria per legata aut
prælegata minui poſſit, quæritur? Quod affirmavit
Carpz.p.3.c.10 def 31.cum Modeſt.Piſt.p.1.q.3. ſed ſe cor-
rexit *p.1 dec 61.* eum ita fraus fieri poſſit ſtatutariæ por-
tioni. conf. *Carpz.p.3.c.7.def.2.* ſecundum quam ſen-
tentiam reſponſum in Facultate die 15. Febr. anno 68.
conf. *Gail. l.2.86.n.17.& obſ. 119.nu.1. Berlich.p.3. concl.*
13 *9.nu.4.Manzius in cent.dec.q.32.n.20.* Et portio hæc ju-
re Civili debita, ut & ſtatutaria non poteſt minui, ſi
præmorientis liberi optionis jure contra maritum vel-
lent uti; nam jus optionis datur tantum contra credi-
tores, non contra maritum: ut pronunciatum memini
in Camera Elect. Brandenb. & in Facultate noſtra. Illud
14 tamen ſemper iniquum mihi viſum, quod conjux ne-
ceſſario teneatur dimidiam partem conjugi relinquere.
Sæpe uſu venit, ut juvenis pauper ducat viduam divi-
tem, quam contemnit & deſpicatui habet, injurioſe
tractat verbis vel verberibus &c. cui tamen vidua ne-
ceſſitio dimidiam partem ſuorum bonorum, quaſi ho-
15 norarium pro ſævitia, tenetur relinquere. Æquius fo-
ret, & roganda eſſet Serenitas Electoralis, ut hoc aliquo
modo temperaretur, ut conjugi liceret deminuere hanc
dimidiam uſque ad quartam totius hæreditatis, ut ali-
quid marito neceſſario aſſignaretur, libera tamen pro
parte ſit facultas diſponendi præmorienti conjugi. Sed
objiciet mihi quis, cur non ſeparationem petiit? Reſp.
probatio interdum difficilis, mora hujus judicii longior,
& non tanta interdum ſævitia, ut ſeparationem merea-
tur: & ſunt, qui, nec ob ſeparationem amitti ſtatuta-
riam portionem, volunt.

TITULUS XII.

De Veteranorum & militum ſucceſſione.

Ad L. 1. & 2.

Miles ex delicto militari, non vero communi, nec de fide rupta condemnatus teſtari poteſt, & ab inteſtato relinquit hæreditatem in bonis caſtrenſibus cognato ad finem quinti gradus. *Cujac.in tit. 1. de Hæred Decurion.& ad hunc tit tom.2. & Collect. Argent. hic th. 21.* quod de gradu quinto dictum, non puto obſervari.

TITULUS XIII.

Quibus non competit bonorum poſſeſſio.

TITULUS XIV.

Ut ex Legibus Senatusve conſultis bonorum poſſeſſio detur.

Hos titulos ſciens omitto, cum in illo tractetur tantum extenſio *tit.ff. Si quis alium teſtari prohibuerit*, nam ſi quis teſtamentum fecerit, & meum ſervum inſtituerit hæredem, & ego prohibeam, quo minus teſtamentum mutet, cum vellet, incurrerem pœnam, ut illa hæreditas fiſco vindicetur; In *hoc tit.* Juſtinianus bonorum poſſeſſionem concedit, ſi ex aliqua nova Lege hæreditas devolvatur ad aliquem. Videri poteſt *Cujac.* ad hos titulos parum in receſſu habentes.

TITULUS XV.

Quis Ordo in poſſeſſionibus ſervetur.

Ad L. Utile tempus. 2.

SUMMARIUM.

Tempus petendæ bonorum poſſeſſionis non eſt continuum, tam ratione initii quam progreſſus.

Tempus petendæ bonorum poſſeſſionis eſt utile, tam ratione initii; ut non currat, niſi illi, qui certam & indubitabilem habet ſcientiam delatæ ſibi hæreditatis, imo etiam ignoranti jus non currit, ſi petitiores JCtos conſulere non potuit. *§.fin.h.t.* vid. *Albertc. Gentil.de diverſ.temp. Appell.c.14. Coſta de facti ſcient. reg.14.nu 9.Carpan. ad ſtatuta Mediolanenſ.part.1.c.417. num.258.* quam ratione progreſſus; & ideo excluduntur dies feriati. Imo in decretali poſſeſſione excluduntur etiam dies, quibus pro tribunali non ſedet judex. *§. 1. h. t.*

Ad L. Cum filiofam. ult. §. 1. & 2.

SUMMARIA.

Filius, patre furente b. p. non petens, ſibi non præjudicat; num 1.
Quid ſi loco patris petierit, an ſubſiſtat. 2.

1 Si pater furioſus, filio non nocet, quod non petierit
bon.poſſ. quia filius petere nequit, ut vult *Pinell.ad
l.1.p.1.n.66.C.de Bon.mat.* Sed *Hillig.in Donell.l.7.c.6.lit.
D.* interim filio tribuit bonorum poſſeſſionem, ſed ſi pa-
ter reſipiſcat, ex eo tempore patri adquiri dicit, ſi pater
2 comprobet. Communiter diſtinctionem faciunt inter
hæreditatis aditionem & bonorum poſſeſſionem. conf.
l.52.ff.de acquir. hæred.

TITULUS XVI.

De ſuis & Legitimis hæredibus.

Ad L. Inteſtati. 1.

SUMMARIA.

Inteſtati qui propriè dicantur. n.1.
An ſi in ſtatutis ſit mentio inteſtatorum, hoc ad impuberes & alios, qui teſtari non poſſunt, referendum. 2 3.
In ſuis non habet locum ſucceſſorium edictum. 4.
Quomodo hoc intelligatur. 5.
Nepotes ſub omni conditione inſtitui poſſunt, non filii. 6.
Quid hodie obtineat. 7.

Digitized by Google

1 INteſtati proprie illi dicuntur, qui cum teſtari potuiſ-
ſent, teſtamentum tamen non condidere, unde multi,
quos refert *Tiraqu. in tr. le mort. par. 3 declar. 7. nu. 2.* tra-
dunt, in ſtatutis, ubi fit mentio inteſtatorum, impuberes
& alios, qui teſtari non poſſunt non intelligi; ſed rectius
alii mentem ſtatuti attendendam eſſe volunt, quos refert
*Tiraq. d. l. n. 3. Dec. in L. Generaliter. 6. num. 5. C. de Inſt. &
Subſt. Cevallos q. 489. Ruinus vol. 3. conſ. 50. nu. 9. Graſſus in
§. ſucceſſio ab inteſtato q. 1. nu. 2. Rimin conſ 547. n. 6. Chri-
ſtianeus ad ſtat. Mechlin. tit. 16. in pr. nu.* 6. quia & hi. qui
teſtari non poſſunt ex communi uſu inteſtati dicuntur,
2 ut *Cephalus conſ. 339. n. 13.* imo *toto illo conſilio* evincit. Se-
cus autem eſſet, ſi ſtatutum eſſet odioſum, verbi gratia,
excludens matrem, nam tunc vox INTESTATUS pro-
3 prie eſſet accipienda. *Cephalus conſ 210. nu. 19. & ſeqq. &
n. 39.* Idem *Cephalus conſ 510. n 9. & ſeqq.* ubi ait, pupil-
lum pro inteſtato haberi ex interpretatione legis. Dici-
4 tur autem in §. 4. in ſuis non habere locum Succeſſo-
rium Edictum. Autor *ad L. 3. n. 2. C unde libers. Et ad L 2.
n. 5. C. de Succeſſ Edict.* id eſt, quando filios ſe abſtinet; ne-
pos non ſuccedit, quin filius vere non deſinit eſſe ſuus.
Don. l. 9. c. 4. lit. O quod *Tiraq. de Retrab. conſang. §. 1. gl. 9.
num. 82. & ſeq.* multis textibus probat, & ad Jus retractus
accommodat *n. 84. Men. conſ. 169. n. 7.* Quod tamen intel-
5 ligunt, ut non vocetur nepos ut ſuus, vocetur tamen ad
bonorum poſſeſſionem ex *Tit. unde libers.* vid. *Arig. de
Uba dis in rep. L. qui ſe patris. C. un. de libers. nu. 97 & ſeq.
vol. 3.* conſ. *Rim. ad L. qui ſe patris. nu. 68.* unde hoc caſu
neceſſaria bonorum poſſeſſio, *Cujac. l. 4. obſ. 6. Fach. l. 6. c.
7 66. inf. & quos allegat. Hill. d. lit. O.* Habetur etiam hic
diſcrimen inter filios & nepotes, quod illi tantum ſub
poteſtativa conditione potuerint inſtitui, hi ſub omni;
quod poſterius nec hodie mutatum eſſe putat *Vaſq. l. 3.
7 Illuſtr. c. 106. num. 5.* Sed contrarium verius puto *vid.
Hillig. lib. 6. c. 12. lit. E.*

Ad L. Poſt conſanguineos. 2. §. 2.

SUMMARIA.

Agnati ejuſdem gradus in capita ſuccedunt. n. 1,
*Deciditur hinc quæſtio: An fratrum filii in capita ſucce-
dant? 2.*
Fratris defuncti nepotes non excludunt conſobrinos. 3.
*Fratres uterini & conſanguinei concurrentes quomodo
ſuccedant fratri germano. 4.*
Fratris germani filii excludunt fratres unilateres. 5.

1 PRoximo agnato i.e. quem nemo antecedit, defer-
tur hæreditas, & ſi plures ejuſdem gradus in capi-
ta dividetur hæreditas, & quia hoc jure novo non mu-
tatum, ideo exinde deciſa nobilis controverſia: An fra-
trum filii in capita ſuccedant? à CAROLO V. in Co-
2 mitiis Spirenſibus anno 1529. confirmata. Dd. pro hac
ſententia videas apud *Hillig. l. 9. c. 4. lit. H. & Carpz. p. 3.
3 Juriſpr. conſt. 18. def. 3.* Et exinde etiam fluit, fratris de-
functi nepotes, quos Latini vocare ſolent ex fratre pro-
nepotes, non excludere defuncti conſobrinos; nam am-
bo ſunt in quarto gradu: & ſic deciſum ait *Sande l. 4.
4 tit. 8. d. 6.* Sed ſi quis reliquerit fratres conſanguineos
& uterinos, inter hos fratres ita dividitur hæreditas, ut
in bonis, quæ à matre venerunt, ſoli uterino fratri de-
feratur ſucceſſio; in iis, quæ à patre profecta ſoli con-
ſanguineo; in cæteris, quæ germanus ipſe frater acqui-
ſivit, ambo pariter ſuccedant per *l. 13. §. ultim. C. de le-
git. hæred.* vide *not.* Dn. Autoris *ibidem num. 2. 3. 4. & quos
allegat. Sande l. 4. tit. 8. d. 1.* ubi ita pronunciatum teſta-
5 tur. Et inter fratris filios hoc juris eſt novi ex *Nov. 118.
cap. 3.* ut filii fratris germani non tantum filios fratris
conſanguinei vel uterini, ſed etiam ipſum defuncti
fratrem conſanguineum & uterinum, ſi viverent, exclu-
derent. *Sande d. l. d. 3.*

Ad L. 3. §. ult.

OBiter hic noto, partum natum centeſimo octoge-
ſimo die, habendum eſſe pro legitimo. Unde qui
natus eſt in fine ſexti menſis, & in principio ſeptimi,
legitimus eſt. *Menoch. l. 2. A. Q. caſu 89. n. 35. conſ.* Autor
ad L. 12. ff. de ſtatu hom.

Ad L. Si ex pluribus. 9.

SUMMARIA.

*Jus accreſcendi quatenus tranſeat ad hæredis ab inteſta-
te ſuccedentis hæredes. n. 1.*

JUs accreſcendi tranſit etiam ad hæredis ab inteſta-
1 to ſuccedentis hæredem, ſi modo hæres primus
ſuam portionem adiit, & deceſſit poſt aditionem. *Dua-
ren. l. 2. de jure accreſc. c. 6.* Nam jus accreſcendi reſpicit
temp. *Gomez. lib. 1. reſol. c. 10. nu. 35. & Hillig. in Don. l. 7. c.
12. lit. l.* Alia autem ratio videtur eſſe hæredis ſcripti
2 *verſ. alia cauſa,* non cujusvis, ſed qui cohæredi ſubſtitu-
tus, non quoad jus accreſcendi, ſed quoad jus ſubſtitu-
tionis, qua pars cohæredis, veluti alia quædam hæredi-
tas, capitur. *Cujac. lib. 12. obſ. 11. & Hill. d. l.*

Ad L. 12.

FIlius patri agnatus proximus eſt. Hanc affirmati-
vam lectionem contra *Alciatum l. 3. parergon. c. 25.*
defendit *Pinellus ad l. 3. C. de Bon. mat. n. 17. & Hilliger in
Don. l. 7. c. 2. lit. F.*

Ad L. In ſuis hæredibus. 14.

SUMMARIA.

In ſuis an aditio neceſſaria. n. 1.
*Aditionem hæreditatis an creditores probare tenean-
tur. 2.*

IN ſuis aditio non eſt neceſſaria, quia ipſo jure hæ-
redes ſunt. Quæſitum aliquando, cum defunctus re-
1 liquiſſet filium ac filiam, filius autem poſt mortem pa-
tris deceſſiſſet, nullo actu celebrato, creditores filii pe-
tunt ex dimidia parte hæreditatis ſua credita, filia dice-
bat, ſe eſſe ex aſſe hæredem patris, cum filius abſtinue-
rit. Sed cum abſtentio non probaretur, pro creditoribus
filii fuit reſponſum, ut refert *Sande l. 4. tit. 9. def. 9.* Exin-
de dubia videtur reddi ſententia Doctorum, qui putant,
creditoribus incumbere probationem, quod filius pa-
2 tris bonis ſe immiſcuerit; nam exiſtentia hæredis eſt
pro creditoribus, & in filium ad minimum devolvit
probationem. Sed aliud communiter ſtatuitur. *Gail. l. 2.
obſ. 128. & Struv. in Syntagm. tit. de adquir. hæredit. th. 22.
& Weſenb. th. 7.*

Ad L. ult.

SUMMARIA.

*Pactum de ſuccedendo vel renunciando hæreditati non va-
let. n. 1.*
*Hæredes defuncti non tenentur ad intereſſe illi, qui de ſuc-
ceſſione convenit. 2.*
Renunciatio jurata de J. Can. valet. 3.
Renunciatio facta an Epdes ſtatt *an pro jurata haben-
da. 4.*
*In quibusdam provinciis obtinet etiam renunciatio inju-
rata. 5.*
An renuncians hæres poſſit inſtitui. 6.
*Quid ſi ſoror renunciet in gratiam fratrum interveniente
quaſi ſtipulatione, an à patre inſtitui poſſit. 7.*
*Renunciatio enormiſſimam læſionem inferens reſcinditur.
8.*
Quod declaratur. 9.

1 PActio de renunciando hæreditati eſt nulla, quia
talia pacta ſunt triſtiſſimi eventus *leg. fin. C. de pa-
ctis* & hæreditas pacto ut non dari, ita neq; adimi poteſt.
Hart.

a *Hart.Piſt p.4.q.1.n.1.* Et adeo hoc verum, ut ſi quis con-
veniſſet de inſtituendo me hærede defuncti tamen hæ-
redes ad præſtandum intereſſe non obligentur. *Carpz.*
3 *p.3.c.5.def.22* Sed notum eſt, talem renunciationem Ju-
re Can. (quod ut in aliis multis capitibus, ita etiam in
hoc puncto paſſim receptum) valere ſi jurata ſit, per
c. quamvis de pactis lib.6. Sed quid ſi mulier renuncia-
verit an Eydes ſtatt ? Securiorem ſemper exiſtimavi
4 ſententiam hanc, & conſcientiæ tutiorem, quod hæc
formula æquipolleat juramento, & quod Jus Canoni-
cum non requirat formale & corporale juramentum.
Vid. *Covarr. in d. c. quamvis p.1.§.2.n.4. Panorm. in c. ad
aures n.3.X. quod metus cauſa. Colerus de proceſſu Exec.*
5 *l.1.c.10.n.246. & ſeqq.* Imo in nonnullis provinciis, &
fere paſſim, valent renunciationes etiam injuratæ ut te-
6 ſtatur *Dn. Mevius p.3.dec.270.* Sed hæc renunciatio non
obſtat, quominus pater poſtea eam inſtituere hæredem
poſſit; quia pater, cui juramentum præſtitum, renuncia-
tionem poteſt remittere; & dicta renunciatio ſolum ex-
cludit cauſam inteſtati. *Covarr. p.3.pr.n.10. & Natta ad
d.c.n.16. & 60. Guttierez. ad d.c. quamvis, in verbis.* om-
7 nino ſervari debet *num.11.* Sed ſi in gratiam fratrum,
& iis quaſi ſtipulantibus facta renunciatio, quia hæc
renunciatio intelligitur facta cum conditione, ſi pater
talem voluntatem retinuerit; ideo pater non minus re
integra (id eſt, ſi nondum filiis data) filiam inſtituere
poteſt. *Mev. d.l. dec.171.* Semper autem intelligitur hæc
renunciatio, ſi congruam dotem acceperit *Carpz. p.2.c.
8 35.def.11.* Idem in deducta in monaſterium, ſi ipſi ſuffi-
cienter proviſum ſit de victu. *Mevius d.l. dec.172.* Si au-
tem renunciatio enormiſſimam læſionem inferat, &
cum præſumpto dolo conjuncta, tunc etiam reſcindi
poteſt renunciatio iniquiſſima. *Kellenbenz de Renunc.
ſucceſſ. qu. ult. n.6. Ant. Gabrielis tit. de jure dot. concl.1. Co-
varr. d.tr.p.3 §.4.num.3.* Sed hoc dupliciter declarat *Dn.*
9 *Mevius p.3.dec.273.* (1.) ut integrum ſit fratri vel ei, in
cujus gratiam facta eſt renunciatio, ut ſupplere poſſit,
quod deeſt juſtæ doti, vel id, in quo læſit. (2.) Ut non
teneatur præſtare portionem hæreditariam, quam ha-
bitura fuiſſet filia renuncians, ſed tantum ſupplere; cu-
jus intuitu renunciatum fuit.

TITULUS XVII.

Ad SCtum Tertullianum & Orſitianum.

Ad L. Sive ingenua. 1.

SUMMARIA.

*SCtum Orſitianum vocat liberos ad matris hæredita-
tem. n.1.*
Quod limitatur. 2.

IN *h.l.* agitur de SCto Orſitiano, in quo liberi ad ma-
1 tris hæreditatem vocantur, quod multis hic amplia-
tur, licet liberi ſint ſpurii §. 2. licet matris ſtatus dubius
§. 1. & cætera, quæ partim plana, partim ab uſu remota.
In *fine* annectitur generalis limitatio, niſi aliter judica-
2 tum, vel tranſactum, vel tempore præſcripta petitio: de
judicato notat, ſi ab eo, qui judicandi Jus habuit, judica-
tum; de tranſactione, ſi tranſactio bona fide facta, & ul-
timum de longiſſimo tempore intelligit *Gloſſa*, confe-
ratur *Hill. in Don. l.7.c.3. lit. B.*

Ad L. Sive ingenua. 2.

SUMMARIA.

*SCtum Tertullianum vocat matrem ad ſucceſſionem li-
berorum, petito tutore. n.1.*
Si non petat, privatur ſucceſſione. 2.
Quod extenditur. 3.6.
Quod & locum habet in nepotibus. 4.
*Etiam, ſi furioſis non petat curatorem, & ſi prægnans nec
ſibi. 6.*
Extenditur hæc pœna ad cognatos non petentes tutorem. 7.
Varia limitationes. 8.
Remota matre ſuccedunt reliqui cognati. 9.
*In concurſu matris defuncti, ſororis conſanguineæ & pa-
tris adoptivi extranei, ſorore adeunte, mater excludit
patrem adoptivum 10.*
Quid ſi ſoror repudiet. 11.
Quid hinc colligatur. 12.
*Si per ſtatutum exiſtentibus fratribus ſorores excludan-
tur, germanis non exiſtentibus, cum matre ſoror ſuccedit
excluſis fratribus ab uno latere junctis. 13.*

1 SIcut per *Orſitianum SCtum* liberi ad matris ſuc-
ceſſionem vocati, ita per *SCtum Tertullianum* ma-
ter vocata ad ſucceſſionem liberorum, ſi ingenua ſit
2 mater trium liberorum, libertina quatuor: ſed hoc nota-
bilem limitationem habet, ſi mater liberis tutorem pe-
tiit; ſi enim mater non petiit, vel prioribus tutoribus
excuſatis, ſeu rejectis, confeſtim alios non petierit, amit-
tit ſucceſſionem liberorum. §.13. *h.t.* Autor *ad L.3.n.4. C.*
3 *Qui pet. tut. Et ad L.10. n.1. C. de legit. hæred.* Et hoc ex-
tenditur. (1.) Licet petierit, ſed compulſa; ſecus ſi ad-
monita §.24. (2.) Licet à patre prohibita petere, ſi ipſa
non adminiſtravit §. 25. Ideoque hodie aut tutrix eſſe,
aut tutores petere debet, *vid. not.* Dni Autoris *ad l.2.§.*
4 *1.ff. Et ad L. fin. n.5. qui pet. tut.* Idem in nepotibus §.28.
quæ tamen parificatio filiorum & nepotum in diſpoſi-
tione legis tantum habet locum, non hominis *Menoch.*
5 *conſil.215.num.90. & ſeq. Surd. vol.2. conſ.175. nu.32.* Idem
in furioſis, ſi his curatorem non petiit, vel impuberi-
6 bus, ubi curatore opus §. 29 & 31. Idem ſi prægnans cu-
ratorem non petiit ſibi §. 30. Si deſultorie petiit vel
privilegio munitum §. 32. Si indignos §. 34. Si coacta
petiit §. 24. Si pater prohibuit petere, ut mater admi-
7 niſtraret & hæc non adminiſtravit §. 25. Eadem pœna
extenditur, ad agnatos vel cognatos, qui intra annum
tutorem non petunt cognatis impuberibus *l.10. C. de le-
git. hæredib. ubique* Autor *n.1. ſeqq.* Limitatur (1.) Si li-
beri penitus egeni §. 26. (2.) Si mater abſens ab aliis
præventa §. 27. (3.) Si agnati non ſint proximi, ſed alii
eos præceſſerint, *Carpz. dec.286.num.5.* (4.) Si pubes
factus deceſſit *d.l.10.* (5.) Vel ſi intra annum deceſſit.
8 *d.l.10.* (6.) Si pupillo non expediat *Carpz. d.l.* (7.) Si
filius non ſolvendo §. 45. (8.) Si mater inſtituta cum
onere reſtituendi bona filio remiſſa ſatisdatione. (9) Si
mater impedita, ut tamen impedimentum, vel tempus
excuſationem proponendi, annum non excedat. *Paul.
Caſtr. l.1. conſ. 147. per tot.* licet à ſeipſo videatur diſſen-
tire *vol.3 conſ.35. num.7.* conf. *Jacob. de Nigris in repet. L.*
9 *Si inſulam. 84. ff de V.O. num.258. vol.6. Cacheranus dec.
58. num.28.* Remotum autem matre reliqui veniunt co-
gnati §. *ult. h.l.* de qua materia vid. *Guttierez. de tutel.
part.1.c.16. Montan. de Tutelis. cap.9.* Carpz. *p.2. Juriſpr.
conſt.11. def.15. & ſeqq. Gabrielius tit. de Tutel. concl. un. Viv.
dec.364. & dec.432. &c.* Autor *ad L.1. num.5.6.7. Qui pet.
tutor.*

10 In §.18. habetur notabilis diſpoſitio, ſi mater defuncti,
& pater adoptivus & ſoror conſanguinea concurrant, ſi
hæc adeat hæreditatem, mater excludit patrem adopti-
vum in alia familia exiſtentem; ſin hæc repudiet, ma-
ter non excludet patrem, ſed cum patre admittetur.
11 Unde colligunt regulam: Quando quis beneficio alte-
12 rius admittitur, illo altero non utente ſuo Jure nec hunc
admitti. *Zuchardus in rep. L. poſthumo. 2. C. de bon. poſ-
ſeſſ. contra tabb.* Ex eo §. etiam inferunt Dd. quod ſi per
13 ſtatutum excludantur ſorores exiſtentibus fratribus, &
defunctus reliquerit matrem, ſororem germanam & fra-
trem unilaterem, quod mater excludat fratrem & cum
matre, non obſtante ſtatuto, ſuccedat ſoror. Doctores re-
fert *Cephalus conſ.537. num.37.* ubi *Conſilio toto* alium
caſum exinde deducit. conf. *Cagnolus in l.1. C. de pact. n.
52.* ubi propterea *hunc* §. notabilem vocat.

ad L. Æquiſſimum. 5. §. 2.

SUMMARIA.

Nepote emancipato mortuo, ſi avus, pater, & mater ſuperſtites, quis ex his in ſucceſſione potior. nu. 1.

Regula, quæ hic colligitur: ſi vinco vincentem vince etiam victum, non procedit in correctoriis. 2.

1 SAlebroſus *hic* §. Avus emancipavit nepotem ex filio, qui mortuus eſt ſuperſtite avo, patre, & matre.
Quæritur, an mater præferenda avo & patri? Videtur
quod ſic, quia vincit avum, avus patrem, ergo & patrem per *l.14.§.3. de diverſ. & temp. præſcr.* Sed pro patre hic reſpondetur cujus ratio dubia. Hinc *Alciatus l.6. paradox. c. 1.* hanc rationem reddit, quia pater matrem ſtatim excludit; ſed quia pater ab avo uti emancipatore excluditur; ideo avi potior ratio. conf. *Ioha. Ant. Rubeus in repet. L. Titia Sejo. §. Imperator. nu. 20. de leg.2. & idem in repet. L. Pater filium. 14. nu. 77. ff. de teſtam.*
2 *inoff. vol.1. rep. juris.* Unde hinc etiam probatur regula:
ſi vinco vincentem, vinco etiam victum; quæ tamen regula in nova lege correctoria non procedit. *Menoch. conſ.234 nu 22. & ſeq.* conferri poteſt etiam *Ant. Rubeus in repet. L. Pater filium ff. de inoff. teſtam. nu. 77. vol.1.*

ad L. Filii mater. 6. §. 1.

SUMMARIUM.

Filius, matris hæreditatem ſe adire nolle profeſſus, an ante aditionem conſanguinei repudiationem revocare poſſit.

FIlius qui dixit, ſe nolle adire hæreditatem matris, antequam conſanguineus adierit, pœnitentia ductus poteſt repudiationem revocare. Autor *ad L. 2. nu 5. C. de Iur. & facti ignor.* Cum verba in SCto reperiantur extenſiva, ſeu tractum temporis habentia [ſi nemo filiorum volet hæreditatem adire] *Menoch. l. 1. A. Q. quæſt. 27. nu.8. Mantica de conject. ult. vol. 12. t. 14. nu. 10. Accorombon. in rep. L. qui ſe patris. C. unde liberi. nu. 72. & ſeq. vol. 8.*

ad L. Sacratiſſimi Principis. pen.

SUMMARIUM.

Materna hæreditas quomodo ad filios in patria poteſtate exiſtentes pertinere dicatur.

MAterna hæreditas ad filios pertinet, licet hi in patris poteſtate ſint, non quod patri non adquiratur; ſed quod filiorum interſit potius ad patrem pervenire maternam hæreditatem, quam ad agnatos. *Hillig. in Donell. l. 9. c. 2. lit. B. & c.5 lit M.* conf. *Pinell. ad Rubr. C. de bonis matern. p. 1. num. 29. Zachardus in repet. l. num. 80. C. qui admitti. vol. 8.*

LIBRI TRIGESIMI NONI.

TITULUS I.

De operis novi nunciatione.

ad L. Hoc Edicto. 1.

SUMMARIA.

Edictum de novi operis nunciatione pertinet ad imperfectum & futurum opus. num. 1.

Hujus edicti capita. 2.

Novum opus quatenus alieno nomine nunciari poſſit. 3.

Nunciatio omni die fieri poteſt & contra abſentes. 4.

Nunciatio verbalis transfert poſſeſſionem. 5.

In rationem hujus rei inquiritur. 6.

Nunciatus ſpreta prohibitione ædificationem continuans non auditur poſt jus ſuum deducturus. 7.

Quis novum opus facere dicatur. 8. 9.

Nunciatio in quem finem fiat. 10.

Procurator verus novum opus nuncians an teneatur de rato cavere. 11.

Uſufructuarius extraneo denunciat nomine procuratorio. 12.

Ratio ſuppeditatur. 13.

Domino opponit actionem confeſſoriam. 14.

Clauſula de licentia ingrediendi bona propria autoritate an tranſeat ad ceſſionarium. 15.

EDictum de novi operis nunciatione
datur de opere novo ſeu futuro:
1 nam ſi illud perfectum ſit, datur
interdictum quod vi, aut clam. §.1.
h. t. ſed reſpectu futuri ædificii eſt
2 partim interdictum Inhabitorium,
ne in ædificando pergat, partim
Reſtitutorium, ut poſt nunciationem ædificata reſtituat
& deſtruat, de quo *Carpz. L. 1. R. 6. Weſ. conſ. 34. nu. 50. & 62. Gail. L. 1. obſ. 16. nu. 16. Molin. tract. 2. diſp. 706. nu. 3.*
Ex hoc reſpectu, quatenus Reſtitutorium eſt, cum In-
3 terdicto quod vi aut clam concurrere poteſt. *Zaſius ad §. 1. num. 4.* Fit autem nunciatio novi operis non tantum adeundo Prætorem, ſed etiam aliis modis, per *§. 2. de*
4 *quibus in ſequentibus agetur.* Et poteſt quis alieno nomine nunciare novum opus §. 3. Autor *ad L. 2. numer. 9. C. Per quas perſon.* ſcilicet ſi nuncians habeat ſpeciale aut generale ſufficiens mandatum, aut adminiſtrationem liberam. Et quia non requirit aditionem judicis,
5 omni die fieri poteſt §. 4. & contra abſentes §. 5. In
operis novi nunciatione adverſarium Poſſeſſorem facimus §. 6. *b. l.* ſi nudis verbis facta nunciatio *hic & l. 5. §. 10. h. t.* quia ex metu quaſi deſerere videor locum,
6 quam tamen rationem *Gl.* exagitat *Molina diſp. 706. nu.*
16. & Bach. in Treutl. vol. 2. diſp. 18. th. 2. lit. E. cum ea ratio locum etiam habeat in nunciatione operis, quæ per jactum lapilli fit, vel per Judicem; quibus tamen modis non amittitur poſſeſſio. Vid. *Wiſſenbach. vol. 2. d. 15. th. 8.* qui putat ideo hoc fieri, quod accepta ſatisdatione permittere teneatur, ut ædificet alter. Vid. *Hill. in Donell. l. 15. c. 45. lit. R.* Si autem nunciatus ſpreta
7 prohibitione Prætoris ædificet, ſi poſtea velit jus ſuum
probare, quod jure ædificet, non eſt audiendus §. 7. *h. l.* Autor *ad L. un. num. 1. C. h. t.* quia contumaci denegat audientiam judex ex officio nemine excipiente *Zaſius hic in fine.* Opus novum facere videtur is, qui aut ædi-
8 ficando, aut etiam detrahendo aliquid priſtinam faciem
mutat, §. 11. ideoque neque in plantationibus locum habet. §. 12. *& ibi Zaſ. tom. 3. p. 7. Donell. d. l 15. c. 45. lit. D. & ibi Hillig.* neque in fulciendis ædibus §. 13. *Zaſ. p. 8.*
9 de quo *Molin. d. diſp. 7. & ſeq.* Si quis igitur ædes col-
lapſas reſtituat, aut rimoſas reficiat, ei opus novum nunciari non poteſt; niſi reficiens veterem formam ac modum non ſervet, & novam formam inducat. *Hillig.*
10 *in Donellum d. c. 45. lit. E.* Quo fine autem fiat nuncia-
tio, habetur in *h.* §. nam nunciatio fit aut juris noſtri conſervandi cauſa, ſcil. ut tueamur Jus noſtrum, cui alieno ædificio contravenitur, aut damni depellendi cauſa vel publici juris tuendi, ſi contra publicam formam ædificetur. *Molin. d. l. num. 13.*

In §. 18.

11 *In* §. 18. dicitur, quod procurator verus ſi novum
opus nunciet, debeat de rato cavere. Atqui certum eſt,
ubi mandatum non eſt dubium cautionem de rato
non exigi. Sed reſp. hic agi de Procuratore generali
ad negotia, qui verus quidem eſt Procurator, ſed in
judicio agere vult, ad quod ſpeciali mandato opus eſt;
qoia tamen principalis facile conſenſurus præſumitur,
ideo media via electa, ut admittatur cum cautione.
Bachov. ad tit. de procur. c. 4. num. 6. & ad *Treutl. v.* 2.
12 *d.9.th.8. lit.B. & C.* Uſufructuarius Procuratorio nomi-
13 ne poteſt extraneo denunciare novum opus. Hujus ra-
tio, quia nunciatio inhibet opus in longum tempus,
neſcitur autem an tamdiu duraturus ſit uſusfructus, ut
jus debile; ideoque ſecus in aliis ſervitutibus perpetuis,
Caſtillo de Uſufr. c. 7. num. 20. *Donell. lib.* 10. *c.11.lit.D.*
& ibi Hilliger. Videtur autem habere uſufructuarius
tacitum mandatum à Domino. *Cuvalc. de Uſufructu*
14 *mulieri relicto numer.* 7. Sed Domino poteſt opponere
15 actionem Confeſſoriam. Ex *hoc* §. vulgo colligunt,
clauſolam de licentia ingrediendi bona propria au-
thoritate etiam ad ceſſionarium tranſire. Dd. plurimos
pro more recenſet. *Tiraq. de Retr. Conſang.* §.26.*gl.1.nu*
63. *Neguzant. de Pignor. p.4.nu.14.Menoch. rem. 5. adip.*
poſſ. nu. 100.

Ad L. In provinciali. 3.

SUMMARIA.

Socio recte nunciatur. num. 1.
Limitatur, ſi communio rei negatur. 2.
Superficiarii, Emphyteuta, item & conductores ad longum tempus nunciare poſſunt. 3.
Si in publico novum opus fit, cuilibet e populo competit nunciatio. 4.
Si in præjudicium Eccleſiæ, cuilibet ex parochia competit. 5.
Servus & pupillus an nunciare poſſint. 6.

IN §. 1. *hujus legis* dicitur, quod ſi meus ſocius, cum
1 quo rem communem habeo, aliquid novi faciat in
fundo communi in meum præjudicium, non habeat
locum nunciatio novi operis, cum locum habeat ordi-
narium remedium communi dividundo, quod tamen
Nevizanus *conſ.* 165. *numer.* 1. *& ſeq.* limitat, niſi alter
neget rem eſſe communem. Nam certum eſt non dari
2 hoc caſu actionem communi dividundo cum effectu,
ſi ei ante litem conteſtatam opponatur exceptio præ-
poſterationis, ſed prius agendum eſſet rei vindicatione.
Neviz. d. l. conf. *Zaſius lib. 1. ſing. intell. c. 1. & Lud. Bo-*
gninus prolixe hac de re agens in *repet. Legis qui viam.*
14. *b t. nu.* 65. *& ſeq. vol.* 5.
In §. 3. dicitur ſuperficiario dari etiam utilem rei vin-
3 dicationem & nunciationem novi operis, de quo plu-
ribus agit *Pinell. ad l. 1. C. de Bon. mat. p. 3. nu. 66. pag.*
mihi 403. Unde colligitur etiam Emphyteutæ. *Donell.*
l.9.c.14.lit. A. & ita etiam conductori ad longum tem-
pus, eandem competere, ex ſententia communi, licet
contraria diſputet *Pinellus cum Connano. d. l.* Si in pu-
4 blico quis novum fecerit opus, quilibet ex populo
nunciare novum opus poteſt. §. *ult. h. l.* Amor *ad L.* 4.
num. 1. *C. de Delat.* Ratio in *l. ſeq.* 4. Sic ſi in præjudi-
5 cium Eccleſiæ quis novum opus faciat; quilibet ex pa-
rochia nunciare poteſt, *c. cum presbyterorum X. de re-*
bus Eccleſ. non alienandis conf. *Zaſius ad hunc* §. *mihi*
pag. 12. Sed ſervus & pupillus nunciare non poteſt, niſi
6 hic agat de proprio etiam intereſſe, per *l.* 5.

ad L. de Pupillo. 5.

SUMMARIA.

Nunciatio in re præſenti fieri debet. num. 1. 3.
Quibus novum opus nunciari poteſt. 2.
Nunciatio movetur ex triplici cauſa. 4.
Quando periculum eſt in mora, vel in ædificio publica utilitas verſatur, nunciatio non attenditur. nu. 5.
Extenditur. 6.
Limitatur, ſi periculum amplius non adeo magnum. 7.
In cauſis ædificiorum quatenus non admittatur appellatio. 8.
Nunciatio quæ fit per jactum lapilli vel per Prætorem, præfertur verbali. 9.
Nunciatio per jactum lapidis quomodo fit. 10.
Nuncians petente nunciato debet juramentum calumniæ deponere. 11.
Idem in jure retractus utente probatur. 12.
Si novum opus diverſis in locis fit, an una nunciatio ſufficiat. 13.
Procurator generale mandatum habens an teneatur ad cautionem. 14.

1 EX *hac lege* notetur, & quidem ex §. 2. & *duobus*
ſequentibus, quod nunciatio novi operis debeat
fieri in re præſenti, i. e. in ipſo opere, vel in eo loco,
ubi opus ſit, quod ex veteri Romanorum more fluxiſſe
exiſtimat hic Zœſius, qui de re immobili cognituri
in rem præſentem ibant, quod hodie per Commiſſarios
2 fieri ſolet. Nun vero neceſſe eſt, ut Domino vel illi,
qui facit, nunciatio fiat, ſed poteſt operariis fieri, daß
ihnen das Handwerck gelegt werde: wo ſie ehrliche
Meiſter wären/ ſollen ſie inne halten biß zur Richter-
lichen Entſcheidung ut fieri ſolet, vel etiam ancillis
fieri poteſt. Sed extra rem præſentem Domino fieri
3 non debet. Notandum etiam *ex* §. 9. ex triplici cauſa
4 moveri novi operis nunciationem *(1.)* Ex cauſa natu-
rali, ſi in re noſtra quid faciat. *(2.)* Ex cauſa publica,
cum publico nocetur. *(3.)* Ex cauſa impoſititia, quan-
do quid facit contra ſervitutem mihi debitam. Ergo
quicunqoe vult novum opus nunciare, debet unam
aliquam harum cauſarum pro ſe habere, alias non
proficiet quicquam. *Franc. de Clapper. cauſa.* 22. *qu.* 1. *n.* 2.
ſic ubi quis ædificando ſolis lumen vel proſpectum
alteri aufert, non poteſt conveniri ex hoc Edicto *l. ſi*
5 *arborem.* 17. *pr. h. t.* Quoties eſt periculum in mora
operi injecta, & in ædificio verſatur publica utilitas,
non attendenda eſt novi operis nunciatio §. 11. *& ta. b. l.*
Gail. l.1.obſ.16.numer. 9 *& obſ.* 78. *numer.* 7. *Mandan. de*
*Proceſſ. l.2.c.31.numer.9. Riminaldus l.2 conſ.*134.*num.*12.
6 nec attenditur privilegium. *l.* 28. § 3. *ff. de Judic.* nec
ſolemnia Juris attenduntur, adeo ut etiam non citatis
iis, quorum intereſt, aliquid decerni poſſit *Ord. Cam.*
p.3.c 3 §. *Item* da das Jenige/ *&* §. *Item* Sachen aus
7 welcher *x.* Sed ubi periculum amplius non adeo ma-
gnum, ſecundum jura naturalia procedendum maxime
cum plane ceſſat. *Dn. Mev. p.* 3. *deciſ.* 164. ubi agit de
8 reficiendis aggeribus. Sic in urbibus eſt ſtatutum, ne
non admittatur Appellatio in cauſis ædificiorum, quod
Dn. Mev. p. 3. *dec.* 378. reſtringit, ſi de veterum refe-
ctione agatur; ſed hoc non pertinet ad nova ædificia,
9 quæ antea in illo loco non erant, exſtructa. Melius
autem dicitur *in* §. 10. eſſe, prohibere manu, id eſt, per
jactum lapilli vel Prætorem, quam ſimplici verbo nun-
ciare; quia illis caſibus non amittitur poſſeſſio, quod
ex vetuſto more Romanorum antea allegato, hic de-
10 ducit *Zaſius numer.* 4. Quod autem de ictu vel jactu
lapidis in §. 10. dicitur, de materiæ ad ædificandum
paratæ disjectione intelligunt, per *l.1.*§.6. *& l.*20.§.1.*ff.*
quod vi aut clam. ut tamen interveniant verba vel nu-
tus æquipollens. *Petr. Gregor. l. 4. Synt. c. 29. numer.* 3.
11 *Hilliger. in Donell. l. 15. capit. 45. lit. P.* Qui autem opus
novum nunciat, debet jurare, ſe non calumniæ cauſa
novum opus nunciare, nec malitioſe opus impedire
§ 14. *hujus legis.* ſi ſcil. nunciatus id petat. *Molin. d. l.*
nu. 32. *Buchov. d. th.* 2. & hoc de nunciationis perſecu-
tione intelligendum, ubi ad Prætorem devenitur, & de
12 ſatisdatione præſtanda tractatur. *Buch. d. th.* 2. *in fin* Ex
hoc. §. etiam probatur, quod is, qui vult uti jure Retra-
ctus, debeat juramentum calumniæ præſtare, quod ſibi
retrahat in uſum ſuum, non in utilitatem alterius & in
fraudem emtoris, unde alteri jus ſuum cedere nequit.

Gas.

*Gail.2.obſ.19.n.10.Dn.Mev.ad Jus Lub.l.3.tit.7.art.*1248.
13 Si res, in quibus novum fit, diſſitis locis ſitæ, tunc non
ſufficit nunciatio novi operis uno loco facta, quia in
loco Præſenti facienda nunciatio novi operis, & ita
ubique facienda. Sed quæritur, annon procurator ha-
bens mandatum generale cautionem præſtare debet?
Reſp. *in* §. 18. eum cavere debere de rato,& ſic *hunc* §.18.
de mandato generali recte intelligit *Bach. in Tr.vol.*1.
*diſp.*9.*th.* 8.*lit. B.* cum alias Procurator habens ſpeciale
mandatum cavere non teneatur. Diſtinguit autem cum
Baldo *Tiraqu. de Retr. conſ.* §. 1.*gl.* 10. *numer.*96. utrum
proteſtatio tendat ad judicium, & tunc cautionem de
rato ſufficere, ſed ſpeciali mandato opus eſſe.

ad L. Non ſolum. 8.

SUMMARIA.

Nunciatio extinguitur morte & alienatione nunciantis. num. 1.2.
Non extinguitur morte nunciati. 3.
Quæ alienatio hic intelligatur. 4.

QUæ in *princ.* & *in* §§. *ſeqq.* habentur explicata
ſatis à *Zaſio.*
1 Ex §. *pen.* & *ult.* notandum, quod morte nuncian-
tis vel rei alienatione, nunciante facta, nunciatio no-
vi operis tollatur; morte ideo, quia finitur Jus prohi-
bendi, cujus conſervandi cauſa nunciatio facta; alie-
natio ideo, quia intereſſe deſinit; non ergo ſi moriatur
2 nuncians, nunciatio ad hæredem transfertur, licet
obligatio ac inſtantia tranſeat; Nam nunciatio in facto
3 potius conſiſtit, & eſt tantum præparatio futuri judicii;
Sed ex parte nunciati tranſit ad hæredem, quia realis
eſt hujus reſpectu. *Donell. l.*15.*c.*45.*lit. U.* Sed quod de
4 alienatione in §. *pen.* dictum cum *Gloſſa Car. Ruinus in
rep. L. hoc edicto. num.* 39. *h.t. vol.*5. intelligit de volun-
taria alienatione, non vero neceſſaria.

ad L. Operis novi. 10.

SUMMARIA.

Nunciatio quibus verbis fiat. num. 1.
Reſpectu nunciati tranſit in ſucceſſorem ſingularem. 2.

1 NUnciatio novi operis fit in rem, hujusmodi ver-
bis: *nuncio, nequid operis fiat*, non his, *ne facias*,
ut ex Duareno *Hillig. l.*15.*c.*45 *lit. I.L.* tradit, ubi *lit.ſeq.*
2 Florentinam lectionem defendit. Et ſic reſpectu nun-
ciati in ſucceſſorem etiam ſingularem tranſit, per *l.* 11.
h.t.

ad L. Qui viam. 14.

SUMMARIUM.

An habenti ſervitutem competat nunciatio tantum in ſervitute urbana.

EX *hac lege* ſolent Doctores probare, quod quidem
habenti ſervitutem competat nunciatio novi ope-
ris, ſed tantum in ſervitute urbana, non autem in ruſti-
ca, quia in ruſticis prædiis ob ſtata tempora mora pe-
ricoloſa, *Don. d. c.* 45. *lit. H.* & *quos ibi refert Hilliger.*
& hanc communem eſſe ſententiam teſtatur. *Ant. Faber.
l.*19. *conject. c.*5. ſed diſcedit *Coraſius l.* 5. *miſcell. c.*25. *ab
Hilligero relatus*, & præcipue *Lud. Bologninus in rep.
hujus legis vol.*5. qui *nu.* 22. caſum proponit, ubi vicinus,
qui mihi viam debet, lapidibus eam ſtravit. Alium ca-
ſum proponit *num.* 24. Sed tutior eſſe videtur ſententia
communis.

ad L. Si priusquam. 15.

SUMMARIUM.

Legis hujus communis Dd. explicatio probatur, rejecta confutatione Zaſii.

COmmuniter *hanc legem* ita intelligunt & hoc
exinde ſummarium eliciunt, in Confeſſoria vel
Negatoria actione, ſi reus ſit contumax, officio judicis
eum cogendum eſſe ad cautionem, ſe nihil innovatu-
rum, donec de jure ſuo docuerit,& actoris partes ſuſti-
nuerit. Sed hunc ſenſum confutare nititur *Alciatus lib.
3.parergon.c.*26.*Zaſ. l.*1.*intell. ſing.*64. & *ad h.t. pag.*26.
& *alii*, ſed quia ſenſus æquitati & coercendæ contuma-
ciæ aptus,non puto diſcedendum ab ea interpretatione,
quæ apud veteres recepta, per *L. minime.* 23. *de LL.*

ad L. Prætor alt. 20.

SUMMARIA.

*Nunciatus poſt nunciationem etiam inique factam exſtructa demoliri cogitur. nu.*1.
Decernuntur ad hoc mandata demolitoria ſine clauſula. 2.
Nunciatio quatenus oblata ſatisdationem ſuper indemnitate remittenda. 3.
Judex inaudito nunciante non recte admittit nuntiationem. 4.
Nuncians optionem habet an cautionem recipere, an vero intra tres menſes iniquitatem ædificantis docere velit. 5. & 12.
Quibus caſibus continuatio operis ſub cautione non concedenda. 6.7.8.
Tertium caput interdicti hujus. 9.
Non prohibendus ædificans ſi injuſtitia nunciantis notoria. 10.
An judex proclivior ſit ad remiſſionem nunciationis quam prohibitionem, ſi nunciato maximum incommodum exinde immineat. 13.
Quid ſi de juſtitia utrinſque dubitetur. 14.
Si ædificatio ſtatuto prohibita non permittenda eſt ſub cautione ædificatio. 15.

1 SI nunciatus perrexerit in ædificando, ſive Jus ædi-
ficandi habuit, ſive non habuit; demoliri poſtea
cogitur, quod poſt nunciationem exſtruxit. *Gail. d.
obſ.*16. *num.* 1. *Carpz. l.* 1. *reſp.*6.*nu.*7. *Mindan. d.l.*1.*c.*32.
*num.*10. & *Lancellotus de Attentatis part.* 3. *c.* 28. *nu.*79.
Gratianus Diſc. for. tom. 2. *c.* 384. *numer.* 24. & *ſequent.*
2 Ideoque decernuntur Decreta,& Mandata demolitoria
ſine clauſula,per quæ id tantum demoliendum eſt,quod
poſt nunciationem novi operis ædificatum. *Gail. l.*1.
*obſ.*16. *numer.* 13. *Mev. p.* 5. *deciſ.* 103. *numer.* 21. & *ſeqq.*
3 Quando nunciatus non verbis tantum, ſed re ipſa fide-
juſſores præſentando ſe ad ſatisdationem præſtandam
offert ſuper indemnitate, tunc remitti debet nunciatio,
§. 5.*h.l.* & ibi *Zaſ.* quod intelligendum,ſi lis intra men-
ſes 3. non finita ſit, *l. un. C.h.t. Fach.l.*8.*c.*48. *Trentac. in
h.t. reſol. un. Gail. d. l. num.*17. *Mindan. c.*31.*nu.*26. Autor
ad L. un. 4. *ff. C.h.t. Dn. Mev p.* 2. *deciſ.* 179.& *ſequent.*
4 ubi agit de Appellatione interpoſita à ſententia ſuper
novi operis nunciatione; Judex *o.* antequam remittat
nunciationem, debet prius audire nunciantem, ne re-
miſſa nunciatione de cautionis idoneitate cognoſcere
neceſſe habeat, præſertim cum nuncians optionem ha-
5 bet, an cautionem recipere? an vero intra 3. menſes
iniquitatem ædificantis docere velit. *l. un.C.h.t.Mev.p.*3.
6 *deciſ.*379. Si tamen ex Actis conſtet ædificationis ini-
quitas, vel periculum ædium nunciantis, aut incendii,
non eſt ſub cautione concedendum opus, ſed inhibi-
tio repetenda. *Mev p.*3.*dec.*380. *Mindan. de Mand. l.*3.
7 *c.*31.*num.*8. Idem ſi ſtatuto prohibitum ædificium, licet
altera pars neget, ſtatutum in hoc caſu locum habere;
nam interim pro ſtatuto dicendum Jus, & inhibitio
8 facienda. *Dn.Mev. p.*3.*dec.*401. Licet interdum concur-
rentibus circumſtantiis etiam ante lapſum. 3. menſium
id fieri poſſit. *Carpzov. l.*1 *reſ.*7. *Dn. Struv. hic num.*12.
9 Autor *ad L. un. numer.* 7. *C.h.t.* Tertia pars Interdicti,
proponitur in §. 9. & *ſeq.* ſi enim ſatisdatum ſit de de-
moliendo in eventum aut per nunciationem factum, ne
ſatisdaretur, prohibetur vis fieri ædificanti, quia pro-
pter ſatisdationem ſatis ſecurus eſt is, qui nunciavit;
quod conſtitutum in favorem ædificiorum, ſplendo-
10 remque urbium *Molin. diſp.* 706. *nu.* 44. Sed ſi notoria
eſſet injuſtitia nunciantis, non prohibendus ædificans.

Petr.

Digitized by Google

Petr. Frid. de Mandatis. l. 2. c. 31. *Caballinus de Div.*
11 *& indiv. p. 3. num.* 134. Sicut è contrario, ſi Jus nun-
ciantis, & injuria nunciati ſit notoria, non facienda re-
miſſio ſed omnino prohibendus eſt ædificans. *Dn.*
Mev. p. 2. dec. 179. qui non eſt locus proviſionali ſen-
12 tentiæ, quando principale definiri poteſt. *Caballinus*
d. l. num. 133. Deinde oblata ſatisdatio acceptanda non
eſt ſi intra præſtitutum tempus ſcilicet. 3. menſium *l.*
un. C. h. t. aut quadrimeſtre Jure Lubec. nuncians do-
cere velit de ſuæ nunciationis jure & ædificantis in-
juſtitia. per *d. l. un.* & quamprimum rem eam aggredia-
13 tur nuncians. *Dn. Mev. p. 2. dec.* 180. Sane judicem
procliviorem eſſe debere ad remiſſionem, quam ad
prohibitionem, quando minus præjudicii atque in-
commodi inde nuncianti, gravius autem nunciato,
cum impeditur, imminet, ſcribit *Dn. Mev. d. dec.* 180.
14 Sed hoc mantellum non debet eſſe negligentiæ judi-
cium, ſed tantum de cauſa dubia, quando de juſtitia,
15 utriuſque dubitatur, accipiendum eſt. Non eſt admit-
tenda cautio nec permittenda ædificatio, ſi ædificatio
ſtatuto prohibita, *Dn. Mev. p. 4. dec.* 236. ideoque
cum nuncians ſtatim cauſas prohibitionis allegaviſſet,
licet in termino Juris communis vel ſtatutario non
cognita fuerit cauſa, non hoc tamen præjudicat nun-
cianti, quia terminus non cognitioni, ſed actioni pro-
ponendæ præſcriptus. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 237.

ad L. Cui opus novum. 22.

SUMMARIA.

Nunciatio novi operis tranſit ad heredem quoad patientiam, non quoad pœnam. n. 1.
Quæ hic pœna intelligatur. 2.
Binæ limitationes ſubnectuntur. 3.

1 NUnciatio novi operis tranſit ad hæredem ra-
tione patientiæ, ut ædificatum pati teneatur de-
ſtrui, ſed non ad impenſas, nam ratione impenſarum
eſt hæc pœna. Sed reſtitutio etiam pœna vocatur:
Putarem diſtinguendum eſſe inter pœnam damni &
pœnam ſenſus, ut mihi jam liceat illam diſtinctio-
nem hic applicare; ſeu, ſi mavis, inter pœnam priva-
2 tivam & poſitivam. Carere ædificio vel lucro per de-
functum quæſito eſt pœna damni ſeu privativa, ſed
erogatio ex proprio marſupio eſt pœna ſenſus ſed po-
ſitiva Lud. Bologninus *L. qui viam.* 14. *h. t. n.* 4042.
& 48. *tom. 5. repet.* admodum gloriatur ſuper ſua *hu-
jus legis* interpretatione inventa conf. etiam *Car. Mo-
lin. de Dividuo. p. 3. num.* 132. *& ſeqq.* Ubi duas limi-
3 tationes proponit, ſcilicet quod loquatur de reſtitu-
tutione proviſionali pœnali. 2. De eo tantum caſu ſi
is, qui attentavit, moritur ante litem conteſtatam, Conf.
Collcg. Arg. hic. th. 20.

ad L. Fin.

SVMMARIA.

Nunciatio novi operis quatenus tranſeat ad ſucceſſorem ſingularem. nn. 1.
Rem quamlibet cum ſuo onere tranſire colligitur. 2.
Exempla. 3. 5.
An & fundus emphyteuticus ratione laudemii non ſoluti. 4.

1 NUnciatio novi operis tranſit etiam ad emptorem
ſeu ſucceſſorem ſingularem, non quidem ut pœ-
nam debeat, ſed ut patiatur tolli. *Hill. in Donell. d. l.*
15. *c.* 45. *lit. T.* Notant hic Dd. rem quamlibet tran-
2 ſire cum ſuo onere. *Petr. Barb. in L. Poſt dotem.* 40. *n.*
5. *ff. ſolut. matr. A. Barb. Locuplet. l.* 16. *c.* 40. *Ax.* 12.
Finckelth. obſ. 13. *num.* 6. Autor *ad L. ult. num. fin. C.*
3 *de Præd. & emn. reb.* Ut autem per exempla proce-
damus, declaramus id ex *Dn. Manzio in Cent. dec.* 9.
21. *&* 22. Tributa v. g. ſunt onera realia, & ſequuntur
quemvis fundi poſſeſſorem *L.* 7. *de Publican.* ubi plu-
4 ra. Sed de Laudemio quæritur, quod quidem reſpectu
fundi emphyteutici ſolvitur, quia tamen reſpectu pre-
tii varium eſt, & ex contractu debetur, & de eo non
extat textus, quod hypothecam habeat jure; ideoque
videtur Manzio non ſequi poſſeſſorem, niſi per indi-
rectum, dum Dominus vellet ob non ſolutum Lau-
5 demium vindicare rem. Eadem ratio vectigalis non
ſoluti: nam licet Emptor & tertius non teneatur vecti-
gal à Venditore non ſolutum ſolvere, integrum ta-
men Fiſco merces, ut commiſſas, intra tempora le-
gitima vindicare. *Dn. Manzius d. qu.* 22. *in fin.*

TITULUS II.

De damno infecto & de ſuggrundiis & protectionibus.

ad L. Damnum. 2.

SUMMARIUM.

Damnum quid?

IN *L.* 2. notatur definitio damni infecti, quod ſit damnum nondum factum, quod tamen futurum timetur ex ruinoſis ædibus vicini.

Ad L. 3.

DAmnum eſt Deminutio patrimonii: ergo quando Patrimonium tuum non deminuo, ſed lucrum tuum adventitium meæ utilitatis gratia intercipio, non eſt damnum. *Berons volum.* 3. *conſ.* 142. *num.* 14.

ad L. Dies cautioni. 4. §. 5.

SUMMARIA.

Nunciatio damni infecti quando ad domum fieri poteſt. num. 1.
Quibus caſibus citatio ad domum in prima citatione ſufficiat. 2.
Qui citationem ſcire præſumitur, tenetur ſe juramento purgare. 3.
Certo domicilio deſtitutus locum, quo citationes inſinuandæ, deſignare debet. 4.
Domicilium in diverſis territoriis habenti citationes fieri poſſunt ad poſſeſſiones, quas in judicio poſſidet. 5.
Si in uno judicio citatio non niſi in perſonam facta valeat, in alio vero, à quo citationis executio per ſubſidiales petitur, citatio ad domum ſufficiat, ſecundum cujus ſtylus executio facienda? 6.
Quando contra hereditatem ſine curatore procedatur. 7. 8.
Areſtum intra triceſimum diem peti poteſt, 9.
Diſpoſitio legis cum qualitate loquentis ceſſat ceſſante ipſa qualitate. 10.
Quod extenditur. 11.
Citatio valvis portæ Civitatis affixa ob impeditum ingreſſum vim citationis Edictalis habet. 12.
Judex juſtitiam denegans vel adminiſtrationem negligens in dolo eſſe præſumitur. 13.
Judex officium ſuum non impertitur niſi imploratus. 14.
Actio contra judicem ob denegatam juſtitiam datur etiam in heredes. 15.
In rationem inquiritur. 17.
Secus ſi judex de ſyndicatu conveniendus. 16.
An delicta in amittendo tranſeant in heredes. 18.

1 QUando non adeſt perſona, cui denunciandum
damnum infectum, tunc ad domum fieri po-
2 teſt. Ex quo probant licet prima citatio debeat fieri
ad perſonam *l.* 1. §. 1. *ff. de agnoſc. l ib. de quo pluribus.*
Hillig. in Don. l. 23. *c.* 2. *lit. E. & not.* Dni Aut. *ad d. L.* 1.

num. 2. *ſeq. n. de agnoſc. & al. liber. & in proc. civ. c.*
3. *num.* 32. *& ſeq.* citationem ad domum tamen ſuf-
ficere etiam in prima citatione, ſi reus ipſe in faciem
citari non poſſit. Vid. *Hillig. in Donell. lib.* 23. *c.* 2. *lit.*
D. & Dn. Mev. p. 3. *dec.* 81. *num.* 6. Autor *ad L.* 6. *nu.*
2. 3. *C. de Repud.* Vel ſi neſciatur, ubi commoretur ci-
tandus; vel quia peregre abeſt *d. l. Dn. Mev* item
ſi citandus eſt in urbe; ibi enim citationem ad do-
mum ſufficere tradit *Caſtr. hic num.* 2. & ſi ſemel in
judicio litem conteſtatus eſt. *Caſtr. nu.* 3. Sed ſi præ-
3 ſumptio ſit, quod ad notitiam ejus pervenerit citatio,
debet ſe juramento purgare. *Dn. Mev. d. l.* Præſtat
4 autem ad ulteriores citationes expediendas, ut is, qui
nullum certum domicilium habet, certum locum de-
ſignet, quo loco citationes & decreta inſinuanda.
5 *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 143. Sic ſi domicilium alter in al-
tero territorio habeat, poſſunt Decreta & Mandata
judicialia ad poſſeſſiones, quas in judicio poſſidet, de
quibus agitur, inſinuari; quia ſibi imputet, quod Pro-
curatorem ad Acta non conſtituerit; & colonus, qui
eſt in poſſeſſione, magis eſt obligatus citationem ſuo
Domino tradere quam actor, ſicut etiam hoc con-
ſuetudine receptum teſtatur *Dn. Mevius. p.* 5. *dec.* 321.
6 Sed quid ſi in judicio hæc obſervantia ſit, ut citatio
non niſi in perſonam facta pro legitima habeatur; in
alio vero judicio, à quo petitur citationis executio
per ſubſidiales, ſufficiat citatio ad domum, an ſecun-
dum illius, an hujus ſtylum executio facienda? Prius
recte affirm. *Dn. Mevius p.* 4. *deciſ.* 329. quia cauſa
principaliter illud judicium tangit. Si non ſit, cui de-
7 nuncietur dom. poteſt libellus ad ipſas ædes affigi; ut
ſi hæreditas nondum ſit adita, quia ſcilicet in mora
8 periculum eſt. Unde recte colligitur, quoties in mo-
ra periculum, contra jacentem hæreditatem etiam
ſine curatore procedi poſſe. *Gail.* 2. *obſ.* 130. *num* 6. &
8. & ibi *Grav. num.* 14. *& hos ſequens Finckelth. obſ.* 15.
num. 9. Ex *ex hoc loco* poteſt defendi illa ſententia,
9 quod etiam intra 30. diem, licet executio peti non poſ-
ſit, *Novell.* 115. *c.* 5. §. 1. poſſe tamen arreſtum peti,
quia periculum eſt, ne ab alio præveniatur; nec hæ-
reditas propterea inquiratur aut hæres, aut contra *Co-
ler. de proceſſ. Execut. p.* 2. *c.* 3. *n.* 397. *& Berlichium
p.* 1. *concl.* 74. *num.* 103. ſtatuit *Arumæus lib.* 2. *dec.* 4.
10 *& Finckelth. d. obſ.* 15. Ex §. *hoc Toties* 5. probant etiam
Doctores, quod diſpoſitio legis cum qualitate loquen-
tis ceſſet, quando ipſa qualitas ceſſat. *Hieron. Gratus.
caſ.* 63. *num.* 16. *vol.* 1. *Menoch. Remed. Adip. poſſeſſ.* 12.
11 *num.* 94. *& quos ibi refert.* Quod extendit *Gratus conſ.*
43. *num.* 16. *volum.* 1. licet ex majori parte illa qua-
12 litas competat. Ex quo probant Practicam, ſi noctus
in Civitatem non admittatur, tunc citationem valvis
portæ Civitatis affigi poſſe; & talis citatio propter im-
peditum acceſſum vel ingreſſum Civitatis, vim cita-
tionis Edictalis habet, quæ perinde citatum arctat,
ac ſi in perſonam facta eſſet, cum veriſimile ſit, eam
ad notitiam civitatis perveniſſe. *Gail.* 1. *obſ.* 55. *num.*
13 2. & 3. Ex §. 7. cujus ſenſus planus eſt, colligunt Dd.
quod judex, qui juſtitiam alteri vel denegat, vel ad-
miniſtrationem negligit, præſumatur hoc facere dolo
malo. *Schraderus de feudis. p.* 10. *ſect.* 4. *numer.* 176.
Pruckman. vol. 2. *conſ.* 19. *nu.* 147. Debet vero hoc Ju-
14 dicium poſtulari, & ideo vulgarem regulam ex *h.* §.
probant, quod Judex ſuum officium impertiri non ſo-
leat, niſi imploratus. *Rocc. Collect. dec.* 411. *Ant. Barb.
l.* 9. *cap.* 89. *axiom.* 5. Actio contra Magiſtratum, qui
15 juſtitiam denegavit, hic dicitur dari hæredi, quod eſt
planum: ſed etiam dicitur dari contra hæredem uti-
que Magiſtratus, cum tamen Magiſtratus ejus, qui
16 de ſyndicatu poterat conveniri, hæres non teneatur de
ſyndicatu, cum ex delicto non tenetur hæres, niſi li-
te conteſtata, & ſic de ſyndicatu non debet reſponde-
re hæres. *Paris de Puteo de Syndicat. verbo: hæres. num.*
4. *Balduin. in l.* 15. *num.* 3. *de Judic. Berlich. p.* 2. *dec.*
392. *num.* 9. ideoque in denegata juſtitia ſpeciale eſſe
oportet, ut & hæres teneatur, aut mendoſa *hujus* §.
17 lectio. Quamvis autem ideo hanc actionem in hære-
des tranſire putent, quia ſit rei perſecutoria; hæc ta-
men ratio non quadrat, quia actio hæc eſt pœnalis
reſpectu delinquentis; ergo in hæredem non tranſit.
vid. *P. Barb. ad l.* 15. *&* 14 *ff. de Judic. nu.* 91. *& ſeq.*
18 Hic illam rationem ponit, quod delicta in omittendo
tranſeant in hæredem *num.* 96. ubi id aliquot exem-
plis probat. Delicta in mittendo in hæredem tranſi-
re, quod ſi admittamus, dici poſſet, ſi quis ex ſtatuto
fluvii ripas non munivit, ipſius hæredes etiam ad dam-
na, eluvione fluminis alii data, reſarcienda teneri.

Ad L. Evenit. 6.

SUMMARIA.

*Cautione non præſtita non datur actio de damno dato nu-
mer.* 1. 2.

*Cautione præſtita Dominus non tenetur de damno extrin-
ſecus dato.* 3.

1 SI datum ſit damnum à ruinoſis vicini ædibus, &
nulla mihi præſtita ſit cautio, nulla mihi contra
eum datur actio; adeo ut vicinus etiam ad rudera amo-
venda, ſi ea pro derelictis habere velit, non teneatur,
2 *hic & l.* 7. §. 1. *h. t. Zaſ. tom.* 3. *p.* 43. Hoc in omni-
bus inanimatis locum habet, & ideo neceſſaria fuit
cautio ſuper damnis futuris, ut ita Dominus ex cau-
tione teneretur. *Molin. tr.* 2. *de J. & J. diſp.* 703. *n.* 2.
3 *& ſeq. P. Greg. lib.* 4. *c.* 26. Sicut etiam præſtita cau-
tione non tenetur Dominus de damno extrinſecus
dato, v. gr. vi fluminis *l.* 24 §. 3. *& ſeqq. h. t. Petr.
Greg. c.* 26. *num.* 8. *Molin. d. l. n.* 49.

ad L. Prætor ait. 7. pr.

SUMMARIA.

Cautionem petens de calumnia jurare tenetur.

QUi ratione damni ex ædibus aliaque re immi-
nentis ſibi de indemnitate caveri petit, debet
jurare de calumnia, ſe ſincere eam cautionem petere,
non animo vexandi, *hic & l.* 13. §. 3. *h. t. Molin. diſp.*
703. *num.* 7.

ad L. Hoc amplius. 9.

SUMMARIA.

*Uſufructuarium ob abuſum fundi expelli poſſe colligitur.
num.* 1.

Idem in Emphyteuſi. 2.

1 EX hac *l.* 9. §. *fin.* colligunt uſufructuarium ob abu-
ſum & deteriorationem fundi expelli. conf. *l.* 2. *ff.
ſi uſusfr. pet.* licet enim uſufructuarius cautionem præ-
ſtiterit, ex qua conveniri poteſt, unum tamen reme-
dium alterum non tollit. Quod in emphyteuſi etiam
verum eſſe dicit *Pinell. ad l.* 1. *C. de Bonis mat. p.* 2. *n.*
2 60. *& ſeq.* quæ amiſſio tamen foret revocabilis. *Pacianus
conſ.* 32. *n.* 93. Vid. *not. ad l.* 1. *ff. quemadm. uſufr. cav.*

ad L. His qui 12. & L. Si finita. 15. §. ſi qua ſint. 24. 25.

SUMMARIA.

*Miſſione ex ſecundo decreto facta denegatur creditori-
bus pignoris perſecutio. n.* 1.

Secus primo decreto. 2.

1 EX creditoribus, quibus domus oppignorata eſt,
potior eſt ille, qui, cum non caveretur, in poſſeſ-
ſionem miſſus & poſſidere juſſus eſt. Sed id videtur ab-
ſurdum, ut pignus Prætorium præferatur conventio-
nali. Sed *textus hi* intelligendi de eo caſu, quando
non

non eſt præſtita cautio, & in pœnam contumaciæ
interpoſitum ſit ſecundum decretum, merito credi-
tori pignoris perſecutio denegabitur. *d.* §. 25. Præto-
2 rium pignus eſt ex decreto primo, & quamdiu hic
ſubſiſtit Prætor, manet ſalva creditori conventionalis
pignoris perſecutio; ſed ſecundo decreto interpoſito,
non eſt amplius pignus Prætorium, ſed habet jam
miſſus Jus poſſidendi & uſucapiendi. vid. *Bach. in
Treutl. de Pign. lib. 4. cap. 7. num. 3.* licet aliter di-
ſtinguat *Zaſius ad hunc textum legis* 12. *na.* 6.

ad L. Qui bona fide. 13.

SVMMARIA.

Conducens ædes ruinoſas ſcienter, cautionem petere poteſt, nec emigrare ante finitum tempus. n. 1.
B. f. poſſeſſori non cavetur. 2.
Conciliatio l. h. §. 9. cum l. 11. h. t. 3.
Cautionem petens in ſecunda inſtantia tenetur jurare de calumnia, licet in prima juratum. 4.
Delationem juramenti calumniæ in appellationis inſtantia iterari poſſe probatur. 5.
In ſtipulatione hac certum tempus exprimendum. 6.
Quæ ſingulariter notanda ex §. ult. h. l.

1 QUi ſciens ruinoſas ædes conducit, non poteſt
cautionem petere; nec eam ob cauſam ante fi-
nitum tempus emigrare, ut hoc *ex* §. 6. probant, *Chri-
ſtinæus vol.* 3. *dec.* 113. *num.* 3. *Gail.* 2. *obſ.* 29. *num.* 10.
2 *Lauterbach. ad tit. de Locat.* §. 1. *th.* 24. Quando Do-
minus ruinoſarum ædium probare vult, actorem non
eſſe Dominum, quia à non Domino emerit, tunc
actori non datur actio, *h.* §. 9. *h. l.* cui obſtare vide-
3 tur *l.* 11. *h. t.* Ideoque hic recenſeri opinionem Mar-
celli, non probari, tradit *Anth. Colleg. Argent. h. t.
th.* 7. *num.* 15. ſed reſponderi poteſt, ni fallor, in *l.* 11.
creditori tantum dari hanc actionem, ſed de empto-
re, qui à non Domino emit, nihil ibidem haberi,
vel bonæ fidei poſſeſſori non dari, quia à Domino
cauſam non habet, ut fructuarius, ſuperficiarius &
creditor. *Hill. in Don. l.* 15. *c.* 46. *lit. E.* cum Argent.
fere *Zaſius hic.* conf. *Bachov. de Pignor. l.* 3. *cap* 7. *nu.*
2. Licet quis in prima inſtantia juraverit de calumnia,
4 ſi tamen in ſecunda petat ſibi caveri, denuo juramen-
tum præſtare tenetur, quia poteſt fieri, ut in ſecunda
inſtantia calumnietur, per §. 11. *h. l.* & 16. *Zaſ.* Unde
5 probatur, juramentum calumniæ in ſecunda ſeu Ap-
pellationis Inſtantia deferri poſſe, licet in prima ju-
ratum ſit, *Scaccia de Judic. l.* 2. *c.* 1. *num.* 166. *Anton.
delre de juram. calum. c.* 19. *num.* 8. ſcil. appellanti, non
facile appellato; quia pro ſe præſumtionem habet:
6 niſi nova præſumtio calumniæ accedat. Certum tem-
pus autem exprimendum eſt in ſtipulatione, ne in
infinitum obligetur §. *ult. h. l.* Unde notant infinita-
tem in omnibus negotiis eſſe vitandam. *Barr. l.* 9.
c. 53. *axiom. unico. Klock. vol.* 2. *conſ.* 41. *num.* 257. No-
tavit ex verbis ultimis etiam caſus ſequiores & tri-
ſtes ſperari *Hillig. in Donellum lib.* 15. *c.* 46. *lit.* C.

ad L. Si finita. 15.

SVMMARIA.

Miſſio ex primo decreto quando fit. n. 1.
Effectus primi decreti. 2.
Miſſio plurium debet fieri æqualiter. 3.
Quando miſſio ex ſecundo decreto. 4.
Effectus ſecundi decreti. 5.
Dominum fieri & longo tempore dominium acquirere an contraria? 6.
Decretum primum & ſecundum an detur in prædiis vectigalibus & emphyteuticis? 7.
Emphyteuſin etiam in domibus conſiſtere poſſe colligitur. 8.

1 IN *hac lege* propria ſedes eſt materiæ de primo &
ſecundo Decreto: nam (1) contra non caventem
ob ruinoſas ædes (imo etiam contra contumacem
non comparentem in judicio) ſtatuitur *in* §. 11. quod
actor mittendus ſit ex primo Decreto in eam partem
domus, quæ ruinoſa eſt §. 12. quod explicatur *in
tribus* §§. *ſeq.* ſi pars ruinoſa ſit diſtinctum ædificium
& ſpatio disjunctum, in partem tantum fiat miſſio;
2 ſi vero ſit una domus contigua, in totam domum.
Effectus hujus primi Decreti eſt ſola cuſtodia, & ut
tædio compoſſeſſionis adductus Dominus caveat. Ideo
miſſus non poſſidet, nec uſucapere nec præſcribere
3 poteſt illam Domum §. 16. Quando autem plures im-
mittuntur, æqualiter ſunt immiſſi, non pro rata dam-
ni. Si vero per aliquod temporis ſpatium à judice
4 definiendum; Dominus adhuc non compareat, cum
juſta cauſa videbitur, etiam poſſidere jubendus eſt
miſſus, cum Dominus videatur pro derelicto habe-
re §. 21. & hoc vocatur ſecundum Decretum, ad quod
Prætor non debet facile feſtinare, præſertim ſi ex
juſta cauſa abſit Dominus, vel in ea ſit ætate, cui ſub-
5 venire debeat §. 22. Effectus ſecundi Decreti eſt, ut
Dominus depellatur de poſſeſſione vel emittatur §. 23.
& immiſſus fiat Dominus; ut *ex multis textibus* col-
ligi poteſt; præſertim ex §. 15. & 33. *hujus legis*, nec
6 ſunt contraria Dominum fieri, & dominium longo
tempore adquirere; quia miſſus ex ſecundo decreto
fit Dominus, ſi prior poſſeſſor fuit Dominus; ſi non
poteſt dominium longo tempore adquirere. *Donell.
lib.* 15. *c.* 46. & *ibi Hill. lit. L.* Et tale Decretum pri-
7 mum & ſecundum datur etiam in prædiis vectigalibus
& emphyteuticis, ut poſſeſſor per ſecundum. Decre-
tum conſtitutus eodem modo poſſideat, quo poſſe-
dit emphyteuta. Obiter autem *ex* §. 26. colligitur,
8 quod emphyteuſis etiam in domibus conſiſtere poſſit,
ut & ex *Nov.* 120. *c. Hiliger in Donell. l.* 9. *c.* 13. *lit. F.*
Vid. de hac materia plura in *Ord. Cam. Part.* 3. *tit.* 43.
*Speculator in tot. tit. de primo & ſecundo Decreto. We-
ſenb. in π. h. t. Umnius ad Proc. Diſp.* 6. *th.* 4. & *ſeq.*

ad L. Damni infecti. 18. §. 5.

SVMMARIVM.

Piſtor certæ familiæ panem coquere certo pretio promittens, an pro eodem pretio teneatur familia aucta.

EX *hoc & ſeq.* §. decidunt nonnulli quæſtionem:
An piſtor, qui certo pretio mihi & familiæ meæ
panem coquere promiſit, pro eodem pretio teneatur
familiæ auctæ? De quo Panormit. in *c. quanto.* 16. *X.
de Cenſ. in fin.* Marſil. *ſing.* 134. *numer.* 2. & *Zaſius* 2.
ſingul. R. c. 15. Sed negativa forte æquior, quam tue-
tur *Jaſon. in l. quo minus.* 2. *num.* 143. *ff. de flumin.* &
Decius conſ. 355. *num.* 2. & 3. Et reſpondetur *ad hunc
textum* quod ſtipulator de rebus inferendis etiam co-
gitaſſe præſumendus ſit.

ad L. In ſtipulatione. 23.

SUMMARIUM.

Cautio ſi plures ædium Domini ab omnibus in ſolidum juſte peti poteſt.

SI domus ruinoſa habeat plures Dominos, tunc vi-
cinus juſte petit, ut ab omnibus Dominis cavea-
tur in ſolidum; niſi velint permittere ſocii, ut in ædes
immittatur vicinus, cæteroquin pro parte etiam cave-
ri poteſt. *l.* 6. §. 7. *ff. communi div. Bach. in Treutl. v.*
1. *d.* 10. *th.* 3. *lit. H.*

ad L. Fluminum. 24.

SUMMARIA.

In flumine publico quatenus ædificare vel deſtruere liceat. na. 1.

Quod damnum hic in ſtipulationem veniat. 2.
Puteum fodere licet, quamvis vicini putei vena præcidantur. 3.
Limitationis in textu explicatio. 4.
Quilibet in ſuo quod facere poteſt, etiam in damnum alterius, modo abſit animus nocendi. 5.

1 IN *princ.* dicitur in flumine publico ædificare licere & deſtruere; quod ita intelligendum videtur, non ut ædificans fiat Dominus, ſed quod ad uſum piſcandi & navigandi id facere liceat. *Bach. ad tit. de rerum div. n. 6.* Cæterum non omne damnum venit in
2 hanc ſtipulationem; ſed ſi male exſtructæ ædes; ſi materia ſit vitioſa, ſi à vetuſtate paries findatur aut ventrem faciat: non item ſi à terræ motu, aut alio caſo fortuito, v. gr. ſi tegulæ vento dejectæ; quod *in hac lege* prolixe traditur. *Donell. l. 15. c. 46. lit. H. p. mihi* 1424.
3 In *§. ult. notabili* traditur, mihi licere puteum fodere, etiamſi vicini putei venæ præcidantur: additur exceptio; niſi tam alte foderim, ut nocumentum proximo intulerim, quod *Bereng. in repet. l. un. C. de ſentent, quæ pro eo quod intereſt. num.* 84. de quo caſu intelligit, quando quis præter ſolitum morem profunde nimis fodit; nam tunc extra culpam eſſe
4 non videtur. Communiter *ex hoc* §. colligunt, quem-
5 libet poſſe quid facere in ſuo, licet id alteri noceat, Autor *ad L. 6. num. 1. C. de Metallar.* modo non fiat animo nocendi, aut modo non ſervitus debeatur. conf. *Pariſ. v. 1. conſ. 112. num. 12. & 14. conſ. 129. n. 1. Menoch. conſ. 226. num. 24. & ſeq.* Autor *ad L. 8. num. 1. 5. & 9. C. de Servitut.*

ad L. Proculus. 26.

SVMMARIA.

Ædificans aliquid in ſuo, quo ipſo commodum vicini tollitur, non tenetur de damno, licet de indemnitate caverit. nu. 1.
Res noſtras meliores reddere licet, etiam cum vicini incommodo. 2.
Quod exemplo molendini declaratur. 3. 4.
Qui fodiendo in ſuo alterius parieti nocet, an id facere poſſit. 5.
Quomodo in flumine ædificare licitum. 6.
An quis rem fœtidam in ſuo habere poſſit. 7.
Novum opus nunciare nequit, niſi in meo quid fiat. 8.

1 QUando in ſuo aliquid quis ædificat, licet commodum vicini tollat, v. gr. proſpectum, vel aquæ fluxum, non tamen tenetur de damno, licet de indemnitate caverit. *hic & l. 24. §. ult. & l. 2. infr. de aqu. pluv. arc. Gail. 2. obſ. 69. num.* 12. Autor *ad L. 8. num. 2 3. C. de Servit.* nam ſingulis licitum eſt in ſuo quid facere. *Gail. 2. obſ. 69. num. 8. & 11. Cothm. conſ. 727. vol. 1. Dn. Richter dec. 6. num. 6. & ſeq. Cagnolus in L. nullus videtur. 55. de R. J. num. 3. Paulhaeus in repet. d. l. un. C. de ſent. quæ pro eo quod. n. 83. Menoch. conſ. 43. numer.* 17. & res ſuas facere meliores
2 etiam cum vicini incommodo. *Menoch. l. 6. præſ. 29. num. 3. & ſeq.* modo animus nocendi & æmulatio abſit. Autor *ad L. 8. num. 5. C. de Servit.* Nam ſi vicinus aliquandiu uſus ſit mea aqua, patiente me, id quaſi lucrum eſt, *Paulhaeus d. l.* Et ideo jure permittente id lucrum adimere poſſum ad meum commodum. *Don. l. 26. c. 22.* Et ideo Dominus molendini ſupe-
3 rioris aquatici, ſi aqua privata, ſcilicet flumen privatum ſit, vel locus poteſt aquam retinere & in ſuos uſus conſumere, vel avertere in ſuum commodum: nam inferioris molendini Domino nihil juris eſt in aquam, quam ſuperior præoccupavit. *Dn. Mevius p. 4. deciſ.* 39. Ubi limitat, niſi ſuperioris Dominus ſit etiam in-
4 ferioris molendini Dominus, & mihi inferius locaverit; nam tunc mihi uſum præſtare debet. Hoc tamen caſu ſuperior non tenetur aperire viam, ut aquæ fluant, ſed ad ſuum uſum poteſt etiam retinere aquam. vid. *Dn. Mev. d. p. 4. dec.* 40. Aliud, ſi damnum de-
5 dit fodiendo alterius puteo vel parieti. *l. 24. §. ult. h. t.* & ibi *Bart. & Caſtr. Rauchbar. part. 1. qu. 27. nu. 7. & 8.* ideoque ſuſpecta deciſio *Carpzovii p. 2. dec.* 108. de latrina, quamquis in ſuo pariete ædificat, licet alter de fœtore & ingrato aſpectu conqueratur. Nam poteſt quis ſuum reddere melius, licet lucrum alterius intervertat; ſed quod aliquid commoditatem ſuam cum alterius damno procurare poſſit, *ex allegatis* ab ipſo *textibus* non probatur; ſicut & allegatus ab ipſo *Rauchbarus* de lucro interverſo ſe loqui teſtatur. *num.* 7. Et poteſt quis in flumine, ſc. privato,
7 aliquid ædificare, ne tamen vicini quoad fluminis uſum noceat. *Petr. Friderus. l. 2. de Mandatis. c. 38. n. 6. & 7.* Secus in publico, docet Autor *ex Padilla ad L. 7. n. 5. 6. C. de Servit.* Et non poteſt quis habere in ſuo, quod odore offendat vicinos frequenter tranſeuntes. *Petr. Gregor. l. 4. ſyntagm. c. 7. n. 29. Cæpolla de Serv. Urb. Præd. c. 65. num. 7. Ripa de Peſte c. 8. n. 78. Menoch. conſ. 26. nu.* 15. ideo ſi puteus prope ſit & in eum ex latrina vicini putidus humor & fœtidus deſtillet, agi poteſt cum Domino latrinæ, ut hic eam non habeat. *L. Si quando 17. §. fin ff. Si Serv. vindic. Cæpolla d. l. & Petr. Greg. nu.* 15. Collige porro non
8 poſſe nunciari novum opus, ubi non aliquid fit in meo, nec contra ſervitutem mihi debitam, nec contra publicam utilitatem. *Aut. in l. 5. §. 9. num. 4. ff. de Nov. op. nunc.*

ad L. Plures. 27.

SUMMARIA.

Si plures ſint Domini ædium, quibus damnum ex vicina domo imminet, ſingulis in ſolidum præſtanda cautio. n. 1.
Si plures Domini ædium ruinoſarum, pro parte tantum præſtant cautionem. 2.
Quid ſi alteruter non caveat. 3.
Simpliciter cavens in ſolidum caviſſe cenſetur. 4.
Simplex promiſſio plurium quando de ſolido intelligatur. 5.

1 EGo & tu ſumus Domini harum ædium, quibus damnum ex vicina domo imminet, quæritur; an ſingulis nobis in ſolidum debeat alter præſtare cautionem? Et affirmatur ideoque damnoſa eſſet nobis ſtipulatio partis damni cujuſque. Sed in caſu inverſo, ſi
2 nos ambo eſſemus Domini ruinoſarum ædium, tunc quilibet pro parte ſua tantum debet promittere indemnitatem; quamvis ſi non caveat alteruter, in to-
3 tas ædes fiat immiſſio, quia hæc imitatur naturam
4 pignoris, quod eſt indiviſibile. Si autem ſimpliciter caveremus, videbimur in ſolidum caviſſe, & ideo proteſtari debemus, me cavere pro parte mea me tangen-
5 te occaſione ædium. Unde colligere licet ſimplicem promiſſionem plurium de ſolido intelligi ubi fit occaſione rei communis plurium & indiviſæ. *Vid. Roncheegallus ad l. Reos. §. cum tabulis. nu. ff. de duobus reis.*

ad L. Si ædibus. 32. & duas ſeq.

SVMMARIA.

Ceſſat cautio ex h. t. ſi remedium ordinarium adſit. n. 1.
Hinc ſocius ſocio non caveat. 2.
Non locator inquilino. 3.
Inquilinus emigrans pro præterito tempore penſionem ſolvere debet. 4.
Quid ſi non ſolvat. 5.

1 FRuſtra petitur cautio *ex hoc titulo*, ſi alia via mihi proſpectum; Ideo mihi conſocio habenti proprias ædes vicinas communibus ruinoſis, non datur
2 hoc remedium extraordinarium, cum actione pro ſocio mihi conſulere poſſim, per *l. 32. Don. l. 15. c. 46. lit. G.*

Autor

3 Autor *in C. t. de filiof. Min. ad L. 2. num.* 3. Et ideo in *d. l.* inutilis ſtipulatio dicitur, non quod, licet cautum ſit à volente, hæc cautio omni effectu deſtituatur, ſed quod ſocius cavere non cogatur, expeditior ſit via ordinaria, minus utile vero hoc remedium. *Hill. de lit.*
4 *G.* Si non habet hoc remedium inquilinus, quia is poteſt emigrare ex ruinoſis ædibus, aut ex conducto agere, ſi prohibeatur emigrare. *l.* 33. quod in *l.* 34. declaratur. licet conductor ob ruinoſas ædes emigrare poſſit, teneri tamen eum ſolvere penſionem pro præterito tempore; alioquin ejus res pro pignore tamdiu
5 retineri poſſe: locatorem tamen teneri res illas in tutiorem locum transferre, ne ruina opprimantur; nam alias actione pignoratitia tenebitur.

ad L. Inter quos. 39.

SUMMARIA.

Communis paries an ſit an minus, unde cognoſcatur, diverſa regula ſuppeditantur. nu. 1. 2.

Cautio à quo petenda. 3.

In reparando pariete, occaſione vicinarum ædium deſtructo, quæ in æſtimationem veniant. 4.

Delicatarum & voluptuariarum expenſarum rationem à judice haberi non debere, colligitur. 5.

COmmunis paries an ſit an minus, his regulis ſo-
1 let diſcerni. (1.) Quando nulla utrinque apparent ſigna proprietatis alterutrius, præſumitur communis. (2.) Quando utrinque aliquid fuit immiſſum, ſed non ultra dimidum parietis, & tunc erit communis pro diviſo (3.) Quando utrinque eſt aliquid immiſſum penetrans totum parietem, & tunc eſt commu-
2 nis pro indiviſo. Idem eſt, ſi non quidem totum parietem penetret, ultra tamen partem mediam tranſeat. [4.] Si ab una parte tantum aliquid ſit immiſſum, tunc illius tantum præſumitur (5.) quando ab una parte quid immiſſum, quod penetret totum, ab altera parte tantum ad dimidium, hoc caſu illius eſſe videtur, & hic tantum jure ſervitutis quid immiſſum præſumitur. Sicut has regulas proponunt. *Bart. hic, Cæpolla de ſerv. Urb. Præd. & Menoch. conſ.* 1237. Conſ. *Surdus conſ.* 126. *vol.* 1. Autor *ad L.* 8. *num.* 8. C. *de Servit.* Petenda eſt
3 cautio à Domino, vel, ſi ſuper Dominio litigetur, à poſſeſſore, qui interim cavebit eventualiter reperiturus à Domino. *per* §. 1. & ſtipulatio utilis eſſe poteſt Domino fundi, & ſuperficiario, ſi vel in fundo vel ſuperficie damnum detur §. 2. Et hic admittitur procurator ſine mandato cum cautione de rato, quia nego-
4 tium moram vix patitur. §. 3. *h. l.* Si totus paries ruat occaſione vincinarum ædium, de quibus promiſſum eſt de damno infecto, æſtimabitur impenſa novi parietis facti; ſi vero factus eſt vitioſus, æſtimabitur impenſa refectionis. Utrobique tamen moderata, & illud attendendum, quod jam meliorem habeat parietem. Voluptuariarum rerum tamen ratio non habetur §. *ult. h.*
5 *t.* Inde Dd. concludunt, delicatarum & voluptuariarum expenſarum rationem à judice haberi non debere. *Gail.* 1. *obſ.* 151. *nu.* 1.

ad L. Cum poſtulaſſem. 44.

SUMMARIA.

Interpellatio extrajudicialis non conſtituit in mora eum, qui officio judicis tantum convenitur. nu. 1.

Debitor ad intereſſe extrinſecum non condemnatur, niſi judicialiter interpellatus fuerit. 2.

In poſſeſſionem miſſus ſi actione hypothecaria conventus expenſas meliorationum repetere poteſt. 3.

An & emtor. 4.

Quæ hic communis ſententia. 5. 6.

1 COlligit *ex hac lege*, quæ planum habet ſenſum, *Bart.* qui *hunc textum* dicit ſingularem, quod interpellatio extrajudicialis non conſtituat in mora eum, qui officio judicis tantum convenitur. Unde proba-
2 tur, quando debitor ad intereſſe extrinſecum condemnandus eſt, ſcilicet quando devalvata jam eſt pecunia, quod tunc neceſſe ſit, ut fuerit judicialiter interpellatus. *Jaſon. in L. Vinum.* 22. *nu.* 15. *de Reb. Cred. Berlich. dec.* 156. *nu.* 16.

3 *Paragrap. primi* autem hæc ſpecies: In poſſeſſionem miſſus ſum prædii, in quo nonnulla refeci, poſtea à creditore hypothecario convenior, quæritur an mihi expenſæ reſtituendæ? Quod hic affirmat. Sed annon emptor poteſt expenſas petere? Neg. quia emtor volunta-
4 te ſua contrahit & potuit ſibi à venditore cavere, hic ſecus. Sed huic obſtare videtur *L. Paulus.* 29. §. *Domus de Pignor.* ſed ibi agitur de ædibus exuſtis & denuo extructis, hic vero de ædibus tantum refectis. *Cujac. hic Paulus, Buſius hic: Sande l.* 3. *t.* 15. *d. ult.*
5 Plerique tamen ſentiunt, omnes poſſeſſores conventos hypothecaria actione poſſe impenſas petere, aut cum fructibus compenſare. *Sande d. l. Covarruv. l.* 1. *reſol. cap.* 8. conf. *Dn. Mevius p.* 5. *d.* 397. *Theſaur. p.* 1. *q.* 71. *n.* 4. qui in argumentum adducit, *d.* §. *domus & l.* 2. *C. de prædiis Navicul.* & ad *hunc textum* reſpondet,
6 quod loquatur de emptore ſciente onus. Et hinc *Bart.* mirabilem, ut vocat, concluſionem elicit, quod quivis poſſeſſor, qui refecit rem bona fide, ſi conveniatur à creditore actione hypothecaria, non teneatur rem melioratam tradere; ſed quod poſſit offerre valorem rei ante meliorationem, ſeu primam æſtimationem *Theſaur. d. l. Corſetus ſing.* 181. *Covarr. l.* 1. *reſol. c.* 8. *num.* 2. & 3. *Neguzant. de Pign. p.* 5. *memb.* 4. *n.* 18. & 21. *Mazius deciſ.* 95. *præſertim num.* 47. & *ſeqq.* quæ ſententia æquiſſima & in Praxi retinenda. *Ad L.* 46. *conf.* Autor *ad L.* 2. *num.* 12. *C. de Prædiis & omn. reb. Et ad L. ult. num.* 6. 7. *C. de Jure Reipubl.*

ad L. A. quo fundus. 45.

SUMMARIA.

Diverſa facti ſpecies ad hanc legem proponitur. n. 1. 2.

An judex terminum à lege ſtatutum abbreviare poteſt. 3.

COmmuniter ita intelligunt *hanc legem* Dd. quan-
1 do confeſſoria agitur, ſi pro conſtituenda ſervitute aliquid fieri debuiſſet adverſus contumacem, ex primo decreto in poſſeſſionem loci, in quo ſervitus conſtituenda fuerat, immitti; ex ſecundo certi terminum ſtatui, intra quem ſi agere ſuperſederit, amplius
2 non audiendum. Sed aliter *Alciatus lib.* 1. *parad. c.* 9. qui ſpeciem facti ita conſtituit: poſſidebas tu injuſte domum meam, interimque dum poſſideres, vicino, qui te Dominum exiſtimabat, jus ſervitutis conceſſiſti, ut ſcilicet poſſit ædificare, quod & fecit: nunc ego vindico domum meam, quæritur, nunquid pendente lite, poſſim eodem tempore agere contra vicinum, quod illa conceſſio à te non potuerit fieri? Et reſpondetur, id fieri poſſe; & ſi vicinus ſe non defenderit, poſſeſſionem ad me eſſe transferendam. Ex *hoc textu* etiam probare voluerunt Dd. quod Judex poſſit cer-
3 tum tempus præſtituere, vel tempus à lege præſtitutum abbreviare, quod ultimum tamen recte negat *Bolognimus in repet. l.* 15. *h. t.* §. *Lucia. nu.* 9. *num.* 422. conf. *Menoch. remed.* 3. *retin. poſſ. n.* 211.

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Domus an demoliendi cauſa vendi poſſit.

DOmum non licet vendere demoliendi cauſa ad negotiationem, bene tamen licet vendere ad publicum opus; Sed ſi ad negotiandum vendatur, emptor pretium ſolvit. & ſimul jacturam facit pretii traditi, ſic cum *l.* 52. *de contrab. empt.* conciliat *hanc*

l. Hill. in Don. l. 9. c. 10. lit. D. Pac. cont. 5. qu. 6. vid. notata Dni Autoris *ad d. l. 52. n. 1. 2. ff. de contr. Empt. Et* Autor *ad L. un. n. 18. C. de Ædiſic. priv.*

TITULUS III.

De Aqua & aquæ pluviæ arcenda.

ad L. Si cui.

SUMMARIA.

Actio aquæ pluviæ arcendæ quando locum habeat. numer. 1.
Caſus exceptus. 2.
Prodeſſe ſibi unuſquiſque non prohibetur, dum alii non nocet. 3.
An teneatur hac actione is, qui in ſuo fundo fodiens fontem vicini avertit. 4.
Omnem æmulationem prohibitam eſſe colligitur. 5.
In dubio quis præſumitur ædificare ad ſuam utilitatem, non ad æmulationem. 6.
Removens opus aliquod, quod naturalem aquæ curſum impediebat, hac actione non tenetur. 7. 9.
Limitatur 8.
Servitutem diſcontinuam non acquiri, niſi per poſſeſſionem temporis immemorialis colligitur. 10.
Ad præſcriptionem ſervitutis non requiritur titulus. numer. 11.

1 QUando quis fecerit opere manufacto, ut aqua
pluvia aliter flueret, quam hactenus fluxit, &
ego exinde damnum timeo, datur mihi actio contra
eum, qui id fecit, ut major fluxus fieret, vel citatior,
vel vehementior; nam hæc actio de damno futuro di-
2 citur. *Petr. Greg. l. 4. t. 17. nu. 8.* Excipitur autem ca-
ſus, ſi agri colendi cauſa quid fiat per §. 3. 5. *ſeq. h. l.*
id eſt, quicquid neceſſe eſt fieri, ſine quo ſerere, aut
arare nequit vicinus, ſive ſint foſſæ, ſive ſulci aquarii,
non vero aquarios ſulcos tranſverſos §. 9. *h. l. Donell.*
l. 15. c. 47. lit. F. & ibi Hilliger. Non enim eſt prohi-
bitum, aliquid in meo facere, quo aqua pluvia reti-
3 neatur, nec aliquid in meo facere, quo aqua in vicino
ſuperfluens ad meum fundum derivetur, modo opus
in alieno non fiat, additur hic pro ratione regula: Pro-
deſſe ſibi unuſquiſque non prohibetur, dum alii non
nocet. *Ronchegallus plures referens ad l. 3. § ubi duo. num. 74. de Duobus reis. Rondenſis lib. 2. Reſp. t. 2. n. 17.*
Autor *ad L. 8. C. de ſervitutib. num. 1. & ſeqq.* Datur
enim hæc actio, ut aqua pluvia non noceat, non pro-
ſit; *Oldendorp. Claſſ. 6. art. 21. def. 1. Modeſt. Piſtor.*
vol. 1. conſ. 19. nu. 21. P. Gregor. lib. 4. t. 17. nu. 9. &
Theſaur. Decis. 245. Qui in ſuo fundo fodiens vicini
4 fontem avertit, non tenetur hac actione, neque doli,
ſi non animo nocendi hoc fecit. §. 12. Colligunt *ex*
hoc §. omnem æmulationem eſſe prohibitam, quando
5 ſcil. quis cum injuria alterius & animo nocendi, non
utilitatis ſuæ gratia ædificat, cui malitiæ indulgendum
non eſt. *hic & l. Opus novum. 3. ff. de Oper. publ. Gail.*
2. obſ. 69. num. 28. Rimmaldus vol. 4. conſ. 443. nu. 10.
& ſeq. Autor *ad L. 8. num. 5. ſ. C. de ſervit.* In dubio
6 autem præſumor non ad æmulationem, ſed ad utili-
tatem meam ædificare. *Gail. d. l. num. 30. Monoch. l.*
2. A. Q. caſ. 156.

7 *In* §. 12. dicitur, quando opus aliquod extabat,
quod naturalem curſum aquæ impediebat, ſi illud tol-
latur eo effectu, ut aqua ad inferiora loca ſecundum
naturalem curſum defluat, eo caſu qui opus illud re-
movit non tenetur; quia inferiora loca à natura hanc
ſervitutem naturalem debent ſuperioribus locis. Aliud
8 autem ſi ideo quid remotum, ut majore impetu de-
fluat, aliud etiam quando aqua naturalem ſuum cur-
ſum habeat, & ad illum impediendum opus factum.
9 *Berous vol. 3. conſ. 139. num. 29.* Datur enim quædam
ſervitus non ab homine impoſita, ſed à natura con-
ſtituta, ut ſcilic. inferior fundus aquam ex ſuperiori
profluentem excipiat. §. *pen. & ult. h. l.* nam pro hoc
onere habet commodum, ut etiam pinguedo ex ſu-
periori fundo defluat. *Donell. lib. 11. cap. 9. lit. A.*
Harpr. in §. inſt. de ſervit. Præd. nu. 9. & ſeq. Colligit
etiam ex verbo (VETUSTATEM) *Gail. 2. obſ. 66. nu. 7.*
10 ſervitutem diſcontinuam non acquiri, niſi per poſſeſſio-
nem temporis immemorialis: & ex verbis, NEQUE VI,
NEQUE PRECARIO colligit. *Don. l. 11. c. 12. poſt. lit. B.*
11 ad præſcriptionem ſervitutis non requiri titulum; cum
ſcientia Domini hic requiratur. Autor *ad L. 2. num. 6.*
& ſeq. C. de ſervitut.

ad L. In Summa. 2.

SUMMARIA.

Vetuſtas in fundis pro lege habetur. nu. 1.
Foſſam quis purgare teneatur. 2.
Agger ruptus an à Domino fundi, in quo ruptus, reficiendus. 3.
Quid ſi ob utilitatem publicam agger factus. 4.
An quis in ſuo teneatur pati, quod ſibi non nocet, alteri vero prodeſt. 5.
Quæ hic concluſio Cephali. 6.
Fruſtra impedit, quicunque intereſſe docere non poteſt, ubi ſimul exemplum. 7.
Limitatio. l. 9. ff. de ſervit. 8.
Exceptio TUA non intereſt *omnem excludit agentem. 9.*
Si lapſus ad reſtitutionem ſine magno labore pervenire non valeat, an uti poſſit compenſatione clanculariа. 10.
Articuli pro immemoriali præſcriptione quomodo formandi. 11.

1 VEtuſtas in fundis pro lege habetur. *Gail. 2. obſ.*
68. nu. 2. P. Gregor. d. t. 17. nu. 16. A. Barb. l. 19.
c. 13, Ax. 2. Autor *ad L. 9. num. 6. C. de Fiſc. Et ad L.*
1. num. 4. C. de Fundis. Hinc ſi foſſa vetus ſit, & aqua
2 non defluat, ſed reſtagnet; quia inferior non purga-
vit foſſam, agi poteſt cum Domino inferioris foſſæ,
ut purget §. 1. *h. l. & Don. l. 15. c. 47. poſt lit. T.* quod
idem de foſſa recenti affirmatur §. 4.
3 In §. 5. proponitur quæſtio, ſi ruptus ſit agger in
fundo tuo, an poſſim te convenire ad reficiendum?
Diſtinguitur an natura fecerit, annon. Si illud non
tenetur reficere; ſi autem aggeris facti nulla exiſtet
memoria, idem eſt. Sed ſi hominum memoria agger à
te factus, poſſum actione pluviæ arcendæ agere ad re-
ficiendum. Sed & illo caſu agi poteſt, ut aggerem re-
ficere mihi permittat, quia illa non nocet, & mihi id
4 prodeſt. Sed ubi ob utilitatem publicam agger factus,
id onus eſt poſſeſſoris, cujus eſt fundus; niſi alius alii
ſervitutem debeat, vel ab omnibus accolis communi
ſumtu aggeres facti. *Dn. Mev. p. 4. dec. 138.* Aurea hic
5 habetur regula: Æquitas ſuggerit, ut permittatur mi-
hi aliquid facere in fundo vicino, ſi ipſi non noceat,
mihi autem proſit, licet jure deficiamur; tenentur
omnes in ſuo pati, quod ſibi non nocet, alteri vero
prodeſt. *Heig. part. 1. qu. 38. num. 45. & ſeqq. Berlich.*
part. 2. concl. 22. num. 70. Autor *ad L. prac. 1. num.*
3. π. h. t. conf. *P. Barb. in l. 2. p. 2. num. 40. ff. ſolut.*
matr. ubi regulam declarat, & ex æquitate valere pu-
rat. *Cephalus lib. 5. conſ. 702. in fine,* ubi concludit in
hypotheſi ſua, ſi nullum, vel modicum & non con-
6 ſiderabile damnum eſſe poſſit Eccleſiæ, utilitas autem
maxima incomparabilis Domino reſultare poſſit, hu-
jus petito deferendum eſſe. Et fruſtra aliquid impe-
dire vult, quicunque intereſſe docere non poteſt. *Dn.*
7 *Mev. p. 4. deciſ. 276.* ubi exemplum habet in credi-
toribus, qui reſignationem domus ab avo donatæ vo-
lebant

lebant impedire. Ex *hoc textu* affertur limitatio *Legis*
8 *9. ff. de Servit.* & multæ aliæ deciſiones. Et quod ex-
9 ceptio TUA NON INTEREST omnem excludat agentem. *Petr. Pack. in c. 56. de R. J. lib. 6. nu. 7.* Ex
10 *hoc* etiam *textu* deducunt, eum qui ab alio læſus eſt, ſi reſtitutionem ſine magno labore conſequi non poſſit, uti poſſe tacita compenſatione & clancularia; nam alter qui læſit, vel debitum denegat, irrationabilis eſt, ſi id ægre ferat; præſertim cum obligatus ad reſtitutionem *Steph. Fagundez. de J. & J. l. 1. c. 13. n. 22.*
11 Ex §. 8. Colligunt, quod articuli pro immemorabili præſcriptione ita formandi ſint, ut quis dicat ſe audiviſſe à ſenioribus, & qui memoriam rei habuerunt, vel probabiliter rem ſcire potuerunt *Molin. de Jur. Primog. lib. 2. c. 6. nu. 31. & Klock. vol. 1. conſ. 29. nu. 359. & ſeq.*

ad L. Apud Trebatium. 3.

SUMMARIA.

Aquam pluviam quatenus quilibet colligere poſſit. numer. 1.
Servitus derivandi aquam pluviam per alterius aream non includit effuſionem aquæ fœtidæ. 2.
Uſufructuarius an hac actione conveniri poſſit. 3.

1 AQuam pluviam colligere, & per rivulos deducere cuilibet licet, modo non ſit aqua ſputca ac fœtida, tunc id non licet. Vid. *Berous vol. 3. conſ.*
2 *143. in fine.* Unde colligunt, eum, qui habet ſervitutem derivandi pluviam aquam per alterius aream, non tamen debere eum effundere aquam fœtidam.
§. *final.* ita declarant, quod uſufructuarius non ha-
3 beat actionem hanc, nec poſſit hac actione conveniri, quod ſermo ſit de actione directa; nam utilis competit. *Donell. l. 10. c. 11. in fine & l. 15. cap. 47.* quod etiam *Godofr. hic* notavit.

ad L. Si tertius. 6.

SUMMARIA.

Actio hac contra plures in ſolidum non datur. nu. 1.
Quod extenditur ratione communis fundi & proprii active & paſſive. 2.
Actio hac eſt perſonalis in rem ſcripta. 3. 4.
Damnum ante L. C. datum demolitione operis facta quo remedio recuperari poſſit. 5.
Quid in damno poſt L. C. dato. 6.

EX *hac lege* notandum 1. quod actio hæc contra
1 plures non in ſolidum detur, ſed pro parte contra ſingulos. §. 1. *h. t.* ſcilicet ratione damni; nam operis reſtitutio per partes fieri nequit. *Don. l. 15. c. 47. lit. H.* Ideo autem damni reſtitutio per partes fit, quia non ex dolo, ſed facto communi culpoſo, & magis diſ-
2 poſitione legis conveniuntur. *Marianus Socinus in rep. l. 4. §. Cato. de Verb. Oblig. numer. 152. vol. 6.* Id etiam verum, ſi communi fundo & proprio, vel ex communi & proprio noceatur *in §. 2. & 3.*
Ex §. 5. notandum, quod actio hæc non ſit in rem
3 ſed perſonalis, quia habet præſtationes ſcil. damni, perſonales. Sed quia tamen ſequitur poſſeſſorem, ideo-
4 que recte vocatur in rem ſcripta. Vid. *Donell. l. 15. cap. 47. in fine & ibi Hill. lit. I.* qui refert Duarenum nodum in ſcirpo quærentem.
Ex §. *6.* notant, ſi damnum ante litem conteſta-
5 tam datum, demolitionem operis tantum faciendam; poſt litem conteſtatam, ſi damnum contingat, etiam damni æſtimationem eſſe præſtandam; quia officio ju-
6 dicis ea maxime incumbunt, quæ poſt litem conteſtatam contingunt. Sed interim damnum ante litem con-
7 teſtatam datum per Interdictum quod vi aut clam recuperari poteſt. *l. 14. §. pen. h. t.*

ad L. In diem. 9. §. 1.

SUMMARIA.

Volenti nulla fit injuria. nu. 1.
Conſenſum ſemel declaratum revocare non licet. numer. 2.
Contractus excepti remiſſive. 3.

1 NOn videtur injuriam accipere, qui ſemel voluit, & qui conſenſum ſemel præbuit, poſtea eundem revocare non poteſt, v. gr. ſi pater ſemel conſenſerit nuptiis filii, ſi Dominus ſemel conſenſerit obli-
2 gationi fundi. Excipiuntur quidam contractus, in qui-
3 bus pœnitentia conceditur, de quibus hic *Gloſſa* prolixius agit.

ad L. Supra. 11.

SUMMARIA.

Jure ducendi aquam in præjudicium alterius, cui ſervitus conſtituta, uti non licet. n. 1.
Si unus vel plures à pluribus læſi, uno agente cæteri liberantur. 2.
Si ad deſtruendum agatur contra eum, qui non fecit, hic ſaltem patientiam præſtat. 3.

1 IN *princ.* dicitur, eum, qui habet Jus ducendi aquam ita poſſe ducere, ne aliis noceat in ſervitute antea conſtituta. Senſus eſt planus, plana etiam ratio decidendi; nam omnis conceſſio ſalvo jure tertii intelligenda.
2 In §. 1. dicitur, quod ſi unus ex Dominis fundi, cui nocitum eſt, ſeparatim ab aliis agit, vel contra unum vel contra ſingulos ſimul; Vel ſi ſinguli agant cum uno ſeparatim ab aliis Dominis fundi, unius ſolutione aliorum actio perimitur: & illi contra hos ſuccurritur. conſ.
3 *Renchegallus ad l. 3. §. ubi duo. num. 64.* Si agam de aliquo reſtituendo vel deſtruendo, cum eo, qui non fecit, ille tantum patientiam ſuam præſtare, ſed actor impenſas ferre tenetur §. 2.

ad L. Si prius. 17. §. 1.

SUMMARIA.

Habens ſervitutem aquæductus per rivum, non per lapidem manu ſtratum aquam ducere poteſt. nu. 1.
Conceſſiones Principum vel Eccleſiæ explicandæ ſunt ſecundum formam conſuetam. 2.

1 HAbens ſervitutem aquæductus, facere poteſt rivum in fundo ſerviente, per quem aquam ducat ad prædium Dominans, ſed non poteſt ducere per lapidem manu ſtratum, quia ita noceretur al-
2 teri. *Cæpoll. de S. R. P. c. 4. num. 1. & 19.* Colligitur *ex hac lege*, conceſſionem ab Eccleſia vel Principe factam ſemper intelligendam ſecundum formam conſuetam, & ſecundum id quod conſuetum eſt fieri in eo loco. *Caſtr. hic & Dd. & Franc. de Clapperiis in decis. c. 35. q. 4. num. 3. & cauſ. 42. qu. 2. nu. 3.*

ad L. Labeo. 19.

SUMMARIUM.

Extructa ſciente & patiente vicino an deſtrui poſſint.

SI quis ædificat in ſuo vel alieno ſciente & patiente vicino, non poteſt vicinus agere: ut opus deſtruatur: quamvis ad damnum datum poſtea agi poſſit. *Petr. Ravennas ſing. 865. P. Barboſ. in L. Quæ dotis. 33. ff. Solut. Matrim. n. 171. Cravet. conſ. 204. n. 19.*

ad L. Si in meo. 21.

SUMMARIUM.

Venas aquæ ſalientis quatenus quis in ſuo fundo recidere poſſit.

VEnas aquæ ſalientis in tuo fundo potes recidere, ſi non ſervitutis Jure teneaeis, aut niſi ex æmulatione & animo nocendi facias. vid. not. Dni Autoris *ad L. Flaminum. 24. §. fin. & L. Proculus. 26. ſupra tit. primo.*

Ad L. Ult.

VEtuſtas pro titulo eſt, Autor *ad L. 2. n. h. t.* & in omnibus quæſtionibus circa flumina, aquæ ductus, fines, paſcua, molendina &c. obſervanda. *Weſenb. pag. 2. conſ 67. num. 2. Ranchbarius pag. 2. quæſt. 27. num. 9. Cæpolla de R. S. P. cap. 4. 25.*

TITULUS IV.

De Publicanis, Vectigalibus & commiſſis.

ad L. Prætor ait. 1.

SUMMARIA.

Contra publicanos vi à tranſeuntibus aliquid extorquentes quatenus detur actio pœnalis. n. 1.
Quid hinc colligatur. 2.
Quibus caſibus pater vel Dominus ex delicto filii vel ſervi conveniri poſſint. 3. 4. 5.
Civitas ex delicto gubernatoris extra officium à Civitate commiſſum delinquentis non obligatur. 5.

1 SI publicani aliquid extorſerint vi à tranſeuntibus, ſi id reſtitutum non erit, in duplum datur actio intra annum, poſtea in ſimplum. Exinde colligitur *in* §.
2 4. reſtituendi facultatem dari publicano, & hanc pœnitentiam ab omni pœna etiam liberare, quod in furto & rapina ſecus; unde hanc actionem Arbitrariis accenſent. *Menoch. lib. 1. A. Q. quæſt. 5. n. 9. Bach. in Trentl. vol. 2. diſp. 18. th. 8. lit. D.* Autor *ad L. 8. n. 4.*
3 *C. de Furtis.* Et ex §. *Familia.* 5. colligitur etiam pro liberis, pro ſervis mihi ſervientibus me obligari, ſi in officio, quod eis à me commiſſum, delinquant. *Bart. hic Abbas in cap. 1. de Reſtit. ſpoliat. num. 6. &c. Jaſon. in lib. 1. C. de ſerv. fugit.* Autor *in C. tit. Ex quib. cauſ.*
4 *inf. irrog. ad L. 2. 3. & 4.* Alias vero ob delictum filii non tenetur pater, niſi ejus conniventia ac culpa con-
5 currat. *Goden. conſ.* 108. *numer.* 14. Nec ex delicto Gubernatoris obligatur Civitas, ſi ille extra officium ſibi à Civitate commiſſum deliquit, ut deducit *Caſtrenſis*
6 *libr. 1. Conſil. 424. num. 6.* Aliquando pater condemnatus, cum filius connivente patre bombardam aliquoties in pago exploſiſſet, & incendium excitaſſet. De familia bona habenda vid. *Afflict. deciſ. 82. nu. 4.*

ad L. Si publicanus. 4.

SUMMARIA.

Ex delicto publicani in quantum teneatur heres. num. 1.
Pro iis, quæ proprii uſus cauſa aſportantur, vectigal non ſolvitur. 2.

1 EX delicto publicani non tenetur heres, niſi quatenus ad ipſum pervenit, quod planum. Sed *in*
2 §. 1. habetur, quod quis ſui uſus cauſa ſecum vehit, quod id vectigal non præſtet; jung. *l. 5. C. de Vectigal. Klock. vol. 1. conſ. 10. num. 574. & ſeqq. videantur notata* Dni Autoris *ad d. l. 5. n. 4.* Sed hæc paſſim non obſervari notat *Koppen. dec. 50. num. 34.*

ad L. Hoc edicto. 5.

SUMMARIA.

Publicanus offerendo pecuniam ante ſententiam liberatur à pœna infligenda. n. 1.
Cur hic ut in debito contra regulam purgatio moræ admittatur, inquiritur. 2.

1 POena infligenda publicano, ab eo evitari poteſt, ſi offerat pecuniam non tantum ante litem conteſtatam, ſed & poſt eam, ante ſententiam. Quod negotium faceſſit Doctoribus diſputantibus de purgatione
2 moræ; nam regulariter hæc non habet locum in delictis. *L. qui ea mente. 65. ff. de furtis.* Ideoque nonnulli reſpondent cum *Bartolo*, diſtinguendo inter pœnam debitam ex conventione, & ex præſcripto legis. Hæc pœna legalis eſt. Sed quia pœnæ legales non ſemper admittunt purgationem moræ; ideo alii rationem dicunt hanc, quia quatenus læſus ad pœnam agit, de mero lucro agit. conf. *Joh. Crottus in rep. L. Si inſulam. 84. num. 54. de Verb. Obl. & Jac. de Nigris in rep. d. l. n. 217. 219. & 220.* forte hic etiam adminiſtratio delictum minuit.

Ad L. Imperatores. 7.

SUMMARIA.

Onera fundi ab anteceſſore contracta tranſeunt, ad novum poſſeſſorem. n. 1.
Limitationes Manzii *ſubnectuntur. 2.*
Magiſtratuum in hac cauſa conniventia. 3.
Collecta quoque ſequuntur ſucceſſorem. 4.
An & canon emphyteuticus. 5.
Cenſus indiſtincte tranſit in novum poſſeſſorem. 6.
Idem in penſionibus Eccleſiaſticis & decimis prædialibus. 7.
Ob tributa emphyteuta & conductor ceu poſſeſſores conveniri poſſunt. 8.
Privilegium pupillorum in denunciatione mercium alio transvehendarum. 9.

1 NOvus poſſeſſor fundi tenetur ad tributa & onera fundi contracta ab anteceſſore, quia ſunt onera realia. *Donell. l. 15. c. 44. lit. B. & ibi Hill.* Autor *ad L. 1. num. 4. C. de Annon. & tribut.* quod quidem li-
2 mitat. *Manzius in cent. deciſ. qu. 21. nu. 14.* quod ex æquitate aliud dicendum. Idem niſi negligentia collectandi imputari poſſit. Sed vereor, ut hæ limitatio-
3 nes in judicio allegati valeant. Verum tamen eſt Magiſtratus ſæpe connivere poſſeſſoribus, & poſtea totum prædium auferre. In Primatu Magdeburg. habetur, ni fallor, ſtatutum, quod ſi magiſtratus intra quinquennium tributa non exegerit, amittere eum actionem.
4 Sicut etiam Collectæ, licet quodammodo mixta onera dicenda, ſequuntur tamen poſſeſſorem, *Manzius*
5 *d. l. n.* 8. Autor *ad L. 5. n. 3. C. de Annon. & trib.* De Canone emphyteutico diſputatur. Pro eo non eſſe obligatum fundum tradit *Rodericus de Ann. redit. l. 2. q. 22. nu. 93. & quos refert Manzius d. l. n.* 24. ſed canonem illum inter hypothecaria & privilegia debita computari teſtatur *Dn. Richter de Privil. Cred. d. 5.*
6 *p. m.* 106. & apud nos ita prononciari ſolet. Cenſus ſive ſit reſervativus ſive conſtitutivus, in quemcunque poſſeſſorem tranſit. *Rodericus d. q. 22. nu. 42. Manzius*
7 *d. l. nu.* 34. Idem in penſionibus Eccleſiaſticis. *Manzius d. l. nu. 42. & ſeq.* & in decimis prædialibus, *Manz. d.*
8 *l. n.* 50. Colligitur etiam, quod ob tributa conveniri poſſit emphyteuta ceu poſſeſſor. *Donell. l. 9. c. 14. lit. O.* & conductores *Garcias de Expenſis c. 14. n. 19.* quæ tamen conductor à locatore repetit. *Garcias d. l. nu. 8. Klock. de Contribut. cap. 11. n. 169. ſeqq. D. Lauterbach. ad tit. Locati. §. 2. th. 19.*
9 In §. 1. *hujus legis* habetur privilegium pupillorum: licet illi, qui cum mercibus transvehuntur ſtatim debeant denunciare merces, ne alias in commiſſum cadant: Autor *in C. tit. de Vectigal. ad L. 3. n. 3. & 4.* indulgetur tamen ex Principis gratia ſpatium menſtruum pupillis. Unde *ex hac lege* in genere non poteſt deter-

minari

Digitized by Google

minari tempus, intra quod ceſſatum eſſe oporteat,
quo bona in commiſſum cadant, aut ſubhaſtentur.
Menoch. l. 2. Arb. qu. caſu 55. nu. 7.

ad L. Fraudati. 8.

SUMMARIA.

Pœna frandati vectigalis ad hæredes tranſit, n. 1.
Fraus unius ex hæredibus in vectigalibus commiſſa non nocet reliquis. 2.
Idem in ſociis. 3.

1 POena frandati vectigalis etiam ad hæredes tranſit. vide *notata* Dni Autoris *ad l. 14. nu. 1. ſeq. h. t.*
2 Sed hoc notandum, ſi unus hæredum fraudavit vectigelia ad cæteros pœnam non tranſire; & ideo ſi plures
ſocii, & unus fraudavit, æquiſſimum videtur, ut ſal-
3 tem fraudatoris portio mulctam ſentiat. *Hill. in Donell. lib. 9. cap. 12. lit. C. Roſenthal de feudis cap. 5. concluſ. 41. Becerus de Regal. cap. 2. nu. 210. Diſſentit P. Frid. de Mandatis libr. 2. cap. 43. nu. 8.* qui tamen non negabit non exiſtente ſocio ſolvendo per reſtitutionem etiam conſuli debere.

ad L. Locatio. 9.

SUMMARIA.

In ſubhaſtatione licitator non admittitur ſine cautione. num. 1.
Licitationem ex calore licitantis ultra ſolitam penſionem non eſſe admittendam, an recte ex pt. h. l. *colligatur. 2.*
Ad conducenda vectigalia nemo invitus compelli poteſt. 3.
Reliquatores ſine ſufficienti cautione admittuntur ad conductionem. 4.
Ex pluribus conductoribus vectigalium, ſi unus non ſolvendo, pro eo tenentur reliqui. 5.
Publicanus obvium extortam & Civiliter & criminaliter punitur. 6.
Per pœnam corporalem, aut mortis, non tollitur Civilis perſecutio ad damna & intereſſe privatorum. 7.
An & hodie obtineat. 8.
Sententia Carpzovii *improbatur. 9.*
Tranſactio homicida cum parte læſa non liberat à pœna ordinaria. 10.
An ſolutio vectigalium per non uſum tollatur. 11.
Res exercitui parata vectigalibus non ſubjacent. 12.
Vendens triremem an ad vectigal teneatur. 13.
Prædia fiſci non ſubjacent vectigalibus, ſecus ſi mercatoribus vendita. 14.
Privilegia conceſſa rebus propter perſonas mutata perſona deſinunt. 15..
Exemplum in prædiis Eccleſiaſticis ad Laicos tranſlatis. 16.

1 IN ſubhaſtatione vel in alio negotio ubi licitationes
admittuntur, non aliter animoſus licitator admittitur, niſi cautionem præſtiterit; nam fiſcus non admittit ullum licitatorem ſine cautione ſemper enim ido-
2 neum requirit *Dambud. de Subhaſt. c. 4. n. 16.* Ex *hoc* etiam *princ.* quidem probare voluerunt, licitationem ex calore licitantis ultra ſolitam penſionem non eſſe admittendam; ſed hoc refutat *Tiraq. de Retr. conſang.*
3 *§. 1. Gl. 18. n. 3. & ſeqq.* Ad conducenda vectigalia invitus nemo compellitur, ne quidem is, qui antea conduxerat §. 1. Exceptio habetur in *l. 11. §. fin. h. t.* Dn.
4 Autor *in C. t. de Vectigal. ad L. 4.* Reliquatores, id eſt, qui fiſco jam antea ex adminiſtratione debitores facti, & nondum ſolverunt, ad conductionem, niſi admodum idoneis datis fidejuſſoribus, admittendi non ſunt. *§. 2. & 3. h. l.*

5 Ex §. 4. colligitur, ſi plures conduxerint vectigalia, & unus ſolvendo non ſit ob publicum intereſſe, cæteros ratione hujus deficientis portionis in ſolidum obligari, & ideo alter alterius minus jam idonei, vel ad paupertatem vergentis, portionem in ſe transferri, recte deſiderat, *hic & l. 46. fin. de jure fiſci. lib. 11. &*
6 *& 13. Ad Municip. Ant. Matt. in tract. de Auctionibus. l. 2. c. 6. num. 5. Dn. Struvius ad h. t. th. 39.* Quod publicanus extorſit, de eo civiliter & criminaliter punitur; alterum enim utilitas privatorum, alterum vigor duplicæ diſciplinæ poſtulat §. 5. *h. l.* Autor *tit. Vectiga-*
7 *lia nova inſt. non poſſe. ad L. ult. n. fin.* Unde probatur, per pœnam corporalem aut mortis non eſſe ſublatam Civilem perſecutionem ad damna & intereſſe privatorum, vel reſtitutionem rei ablatæ, aut æſtimationis ejus cum hæc ſint ſeparata, & ſe mutuo conſequantur. *Covarr. l. 2. reſol.* c. 10. *nu. 7. Fachin qu. 1. n. 64. & qu. 10. n. 61. & qu. 22. n. 30. & qu. 26. n. 7. Rauch. pr. c. 10. nu. 17. Pingizer. qu. 49. n. 53. Finckelth. obſ. 59.* & quos præterea Pert. Heigius *part. 1. qu. 23.* refert *nu. 21.*
8 *& ſeq.* loquens de homicidio & furto: ubi recte ſubjicit: an vero ideo à prædicto regulari jure recedendum ſit, quod plerumque hactenus poſt ſupplicium à damnato exactum, nihil ultra pars læſa petere conſueverit, valde ambigo. Neque enim ideo alius prohibetur legum beneficio uti, cum leges ſemper loquantur, & à non uſu earum ad earum derogationem argumentum haud procedat, nec valeat allegatio imperitorum Advocatorum; Nunquam hoc factum fuit. Ergo fieri non debet, cum fiendum curſu temporis non tollatur. Hactenus Heigius. Confer. *not. in proc. mea Crimin. c.*
9 *9. n. 65.* Et hanc *Heigius d. n. 21.* communem Doctorum opinionem dicit. Et licet *Carpz. p. 2. dec. 190. nu. 7.* non minimum errorem à Doctoribus committi dicat; non minimam tamen addit rationem: nam quæ quæſo conſequentia? pœna furti criminalis eſt exorbitans; Ergo non tenentur hæredes æſtimationem rei abreptæ & conſumtæ reſtituere. Eſt argumentum à ſeparatis: reſtitutio rei aut æſtimationis non eſt pœna, ſed pertinet ad Civile judicium. Et ſi hæc ratio concluderet, etiam rem furtivam extantem poſſet retinere hæres, contra *art. 213. conſt. Carol.* & licet in *d. art.* de reſtitutione æſtimationis nihil habeatur, propterea tamen hæc non eſt abolita. Illud ſuave, quod mors omnia tollat; ſed non tollit mors Civile judicium condictionis; non tollit æs alienum furis, ad quod
10 etiam ſolutio hæc æſtimationis pertinet. Ex hoc etiam apparet, quam abſurda ſit ſententia eorum, qui dicunt, quando homicida cum parte læſa tranſigit, præſertim juſſu ſuperioris; quod tunc ſit abſolvendus à pœna ordinaria. Mi Bone alterum publicæ diſciplinæ vigor, & juris Divini rigor, alterum utilitas privato-
11 rum exigit. Vid. *proc. meus crimin. d. c. 9. n. 64.* Licet de certis mercibus non fuerit diu ſolutum vectigal, ſi tamen id ſemel conſtitutum, & publicani indulgentia id non ſolutum, non prohibetur publicanus ab aliis exigere §. 6. *h. l.* Diſtinguit igitur *Franc. de Clapperius p. 2. cauſa 52. q. 3.* an vectigal ſola præſcriptione vel conſuetudine introductum, & tunc jus contraria conſuetudine & præſcriptione poſſit tolli; an vero ſit conſtitutum à Principe, & tunc uſus non attenditur, ſed per uſum partis retinetur jus totum vectigalis, arg. *l. 17. pr. ff. de aqu. pluv. arc.* à contrario ſenſu. *Franc.*
12 *de Clapp. p. 2. cauſ. 52. qu. 3. & c. 57. qu. un.* Res exercitui paratæ vectigalibus non ſubjacent; hinc quæſitum,
13 quia triremes tuendi & defendendi Imperii gratia parantur, an ſi quis triremem vendit, gabella & vectigal debeatur? Quod affirmandum, quia *hic* §. de rebus cibi victuſque proprie loquitur, & quia res vel perſonæ habentes privilegium ob militiam, tam diu eo
14 fruuntur, donec in militia verſantur. *Franc. de Clapperius p. 2. cauſ. 52. qu. 2.* Fiſcus autem de ſuis fun-
15 dis non ſolvit vectigalia, ſed mercatores, qui fundos fiſcales

15 fiſcales emunt, ſolvunt vectigalia: Unde regulam fa-
ciunt, quod privilegia conceſſa rebus propter perſo-
nas, mutata perſona deſinant. *Natta conſ.* 218. *num.* 7.
lib. 1. *Tiraq. de Retr. conſang.* §. 1. *gl.* 13. *num.* 12. *Me-*
noch. conſ. 744. *n.* 17. *Riminald. l. c. conſ.* 59. *nu.* 59. Et
prædia Eccleſiaſtica ad Laicos translata immunitatem
admittunt. *Klock. de Contrib. c.* 11. *num.* 201.

ad L. Vectigalia. 10.

SUMMARIA.

Sine Imperatoris conſenſu nemo aliquid in vectigalibus diſponere valet. nu. 1.
Nec hodie Imperator abſque Electorum conſenſu. 2.
Publicani ob non ſolutas penſiones ſtatim à conductione repellendi. 3.
An hoc bono publico conducat, inquiritur. 4.

1 SIne Imperatoris præcepto neque à Præſide neque à
Procuratore Cæſaris nova vectigalia imponi poſ-
ſunt, nec reformari, nec diminui, *hic & l. 1. C. Vecti-*
galia nova inſtitui non poſſe. Mynſing. cent. 5. *obſ.* 31. *Mo-*
lin. tr. 2. *de J. & J. diſp.* 666. *Trentac. de Jure Fiſci. re-*
ſol. 5. *nu.* 2. *Farin. qu.* 172. *nu.* 83. Dn. Aut. *in C. tit. Ve-*
ctig. nova inſtit. non poſſ. ad L. 1. *nu.* 1. *& ad L. ult.*
2 *d. t. n.* 1. *&* 2. Et hoc ne quidem hodie ſolus Impera-
tor vectigalia conſtituit, niſi ex conſenſu omnium Ele-
ctorum, non vero majoris partis *ex Capitulatione* Au-
guſtiſſimi Imperatoris Leopoldi *art.* 21. *Dn. Cruſius ad*
3 *cap.* 9. *A. B. in fine.* Publicani vero quando penſiones
non ſolvunt, ſtatim poſſunt repelli à conditione §. *h. l.*
4 Sed an hoc expediat, altioris indaginis eſt: nam me-
tuendum, ne novus conductor minus licitetur, & pu-
blicanus à futuris penſionibus liberetur; ideo ſeque-
ſtrationem proventuum vel vectigalium, eſſe medium
ſecuriſſimum, docuit Senatus Provinciæ per *L. Litti-*
bus. 20. *C. de Agric. & cenſ.* ut refert *Franc. de Clap-*
per p. 2. *deciſ. c.* 76. *qu. un.*

ad L. Cotem. 11.

SUMMARIUM.

Quæ hoſti ſine periculo capitis & confiſcationis navis vendi non poſſunt. num. 1.
Quid ſi hoſtiles merces vecta magiſtri culpa. 2.
Si res hoſtiles mixta mercibus amicorum, licet culpa magiſtri, de conſuetudine hæ cum illis confiſcantur. 3.
Quibus caſibus conductores vectigalium inviti in conductione retineri poſſint. 4.
Iisdem tantum caſibus conductor prædii publici ad reconductionem compelli poteſt. 5.
Conductor, qui prædium Civitatis fructuoſius reddidit, præferendus eſt aliis. 6.

1 FRumentum, ſales, arma, & quicquid materiæ ad
ea conficienda vel acuenda ſervit, ut cotes, hoſti-
bus vendi nequeunt, ſine periculo capitis & confiſca-
tionis navis. *hic & l.* 1. *&* 2. *C. quæ res export. ibique.*
Dn. Autoris *Notata ad L.* 1. *&* 2. *d. t. Men. l.* 2. *A. Q.*
caſ. 95. *nu.* 23. *& ſeq. Don. lib.* 9. *c.* 12. *lit.* B. ubi negat,
in vaginis id locum habere, & *Dn. Thabor in Arma-*
ment. c. 2. *th.* 8. confer. etiam *Molin. tr.* 2. *diſp.* 343. *in*
fin. Stracha de Mercat. part. 4. *n.* 13. Autor *in C. ad L.*
2 *un. num.* 3. *de Littor. & Itin. cuſt.* Sed ſi magiſtri culpa
merces hoſtiles vectæ, navis reddenda per §. 2. *h. l.* Il-
la ſane conſuetudo in qua, ſi culpa magiſtri res hoſti-
3 les mixtæ mercibus amicorum, non tantum illæ, ſed
& hæ confiſcentur. vid. *Dn. Marq. de Mercat. l.* 2. *c.* 4.
4 *n.* 34. Autor *ad L.* 3. *n.* 7. 8. *C. de Naut. fœnor.* Quam-
vis autem alias conductores in conductione inviti reti-
neri non poſſunt, aliud tamen in conductoribus vecti-
galium; ſi (1) proxime præterito tempore conduxe-
rint. (2) Si maximos fructus ſint conſecuti. (3) non
reperiatur alius conductor. *Peregr. de Jur. Fiſci. l.* 6. *tit.*
5. *n.* 6. *Vultej. in pr. Inſt. de Locat. n.* 10. *Boer. deciſ.* 249.
n. 2. *Carpz. p.* 1. *dec.* 238. *n.* 24. *Mantic. de tac. & amb.*
convent. lib. 5. *tit.* 3. *num.* 30 *Dn. Struv. Exerc.* 39. *th.*
37. *Zœſ. nu.* 14. vid. *notata à me ad L. congruit.* 4. *nu.* 4.
C. de Locat. præd. civil. Et ad L. 4. *n.* 4. *C. de Vectiga-*
5 *lib.* Et ſic abſolute compelli conductor prædii publici
non poteſt; niſi hæc requiſita concurrant: ut curiam
Friſicam, *hanc legem* ita declaraſſe ſententionando re-
fert *Sande l.* 3. *tit.* 6. *def.* 4. Et ſi conductor prædium
6 Civitatis fructuoſius reddidit, ipſi prærogativam com-
petere ex *d. l. congruit*, tradit *H. Piſtor. obſ.* 162. *nu.* 8.
ubi ita judicatum aſſerit.

ad L. Commiſſa. 14.

SUMMARIA.

Perſecutio commiſſi competit adverſus quemvis poſſeſſorem. num. 1.
Requiritur hic ſententia declaratoria. 2.
Quid hodie obtineat. 3.
Hæc perſecutio in quantum adverſus hæredem detur. 4.
Confiſcationis pœna præſcribitur per quinquennium. 5.
Quod ad jus detractionis extenditur. 6.
Defraudatio collectarum an pœna confiſcationis exemplo vectigalium coercenda. 7.
Quæ pœna à Judæis in hoc caſu ſumenda. 8.

1 REs quæ incidit in commiſſum, vindicatur ab
hærede, ut & à quolibet poſſeſſore; nam ſtatim
deſinit eſſe ejus, qui crimen contraxit, & ſic hæc actio
de commiſſo quemlibet poſſeſſorem ſequitur. *Maſcard.*
concl. 836. *Peregr. de Jure Fiſci l.* 4 *tit.* 5. *n.* 41. *Tuſch.*
concl. 12. *n.* 19. *lit. G. Bach. d.* 18. *th.* 9. *lit. D. Dn. Man-*
zius in cent. dec. q. 75. *n* 14. *Roſenth. de feud. c.* 5. *concl.*
2 36. Ut tamen opus ſit ſententia Declaratoria. *Gail.* 2.
3 *obſ* 51. *Farin. q.* 173. *n.* 4. Quamvis de conſuetudine
publicani ſoleant res detinere, licet poſtea ſententiæ
4 ſe ſubmittere cogantur. *Koppen. dec.* 50. *n.* 11. Et qua-
tenus res pervenit ad hæredem. *Farin. q.* 173. *n.* 48.
5 *Sixtinus de Regal. l.* 2. *c.* 6. *n.* 171. Sed pœna huic per
quinquennium præſcribitur. *l.* 2. *C. de vectigal. & com-*
6 *miſſ. Guid. Papa ſingul.* 875. Quod ad detractionis Jus
ſeu ad decimam ſeu quindenam extendit. *Dn. Mev.*
7 *p.* 2. *dec.* 153. Sed utrum defraudatio collectæ, ſi quis
bona collectanda reticeat, trahat poſt ſe pœnam con-
fiſcationis bonorum exemplo vectigalium? Recte hoc
negatur à *Dn. Manzio in cent. deciſ. qu* 75. quia odio-
ſa extendenda non ſunt, & arbitraria pœna dictæ re-
ticentiæ bonorum collectandorum ſtatuta reperitur in
Rec. de anno 1544. §. 61. *incip.* doch ſollen gemeine Ge-
8 werck-Leute / *&c.* Et Judæis in ſpecie in §. *ſeq.* 62. pœ-
na confiſcationis dimidiæ bonorum dictitatur. Con-
ſentit *Klock. de contrib. c.* 10. *n.* 78. *& ſeqq.* diſſentit ve-
ro *Beſoldus conſ.* 91. *nu.* 70. *& ſeqq.*

ad L. Cæſari. 15.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur & deciditur. num. 1.
Contractus Principum vim legis habere infertur. 2.

1 CÆſar cotorias locoverat *hac lege*, ut nemo poſt
Idus Martii cotes ex Inſula Candia eveheret;
quidam vero conductorum jam ante Idus Martii cum
cote ſolverat, ſed à tempeſtate repulſus denuo poſt Idus
Martii ſolvit? quæritur an contra legem contractus fe-
cerit? Quod negatur, quia ante Idus evehere volebat,
2 ſed tempeſtate impeditus non potuit. Ex *h. l.* 15. quæ
legis meminit inferunt Dd. contractus Principum vim
legis habere. *Gail.* 2. *obſ.* 127. *n.* 8. *Carpz. p* 2. *dec.*
134. *in fin.* Autor *ad L. ult. n.* 2. *C. de Annon. & trib. Et*
ad L. 26. *nu.* 4. *C. de donat. inter Vir. & ux.* imo poſt
Deum, qui omnium arctiſſime ex contractu obligatur;
nemo

Digitized by Google

nemo hominum arctius ex contractu obligatur quam
Princeps. Sibi ipſi enim tulit hanc legem non aliis.
Vid. *Hill. ad Donell.l.12.cap.22.lit.Z.*

ad L. Fin. §. 8.

SUMMARIA.

Ignorantia non excuſat à pœna commiſſi.n.1.
Quid ſi error intervenerit.2.3.
Excuſantur, qui neceſſitate coacti onera ſua expoſuerunt. num.4.
Tranſiens citra monitum publicani vectigal offerre debet. num. 5.
Immunia mancipia profiteri tenetur tranſiens 6.
Excuſantur minores.7.
Coloni factum illicitum non præjudicat Domino.8.
Factum aurigæ non ſolventis vectigal an innocenti Domino præjudicet.9. 10.
Nuda profeſſio mercium ceſſare facit commiſſum, licet vectigal non ſolutum.11.
Tutorem ſolutionem differre poſſe an rectè ex §.12.h.l.colligatur.12.
Pœna commiſſi contra defunctum non exercita, contra hæredes exerceri non poteſt.13.
Quomodo hoc intelligendum.14.

1 IN *h. l. prioribus paragraphis* agitur de ſervis, ſed *ex*
§.5. Koppen.dec.50. *numer.* 2. notandum ignorantiam
non excuſare à pœna commiſſi, quod quia iniquum
videtur [Videatur *Dn.Marquardus de Mercaturis lib.2.*
cap 4.num.41.& ſeq. ideò de affectata & craſſa igno-
2 rantia intelligo: Si autem error intervenerit, publi-
canus duplicato vectigali contentus eſſe debet, per §.
3 10. *hujus legis.* Sed ſi errore viæ delatæ merces in ali-
quem locum, excuſandum putat mercatorem *Dn.*
Marquardus d.tr.l.2.cap.3.n.84.Farin.q.173.n.45.Fabia-
nus de Monte de Empt.vend.q.4.princ. num.51. Menoch.
conſ 98 Tuſchus concl.30 lit.D.& concl.12.lit.G. Klock. de
4 *Collect.c.19.n* 540.Ut & ſi vi tempeſtatis aut metu pira-
tarum, aut reparandæ navis cauſa, navis appulerit,quo
alias ventura non eſſet §.8 *h.l. Marq.d.l.*Autor *in C.tit.*
de Vectigal.ad L.6.n.3.4.Et ad L.1.*num.6.7.* C. *de Nau-*
*frag.*Quid enim ex neceſſitate factum, id pœnam com-
miſſi non meretur *hic & l.15.h.t.Farin.q 173.numer.*44.
Roſenth.*d.c.5.concl.47. Peregr.de Jure fiſci lib.6. cap.5.*
5 *num.31.* Non tenetur verò publicanus monere tranſeun-
tem ut vectigal ſolvat; nam licet hoc non factum,
offerre tamen vectigal debet tranſiens, *per §. 6.* modo
6 non decipiat. Mancipia autem ad uſum mecum por-
tata immunia ſunt, facienda tamen profeſſio. §. 9.
C*eph.conſ.451.num.*268 minori etiam ignoſcendum eſ-
7 ſe dicitur *in d.* §. 9. Quod pleríque poſt menſem de
reſtitutione in integrum intelligunt, quia delictum
non eſt in committendo, ſed omittendo. *Oddus de*
Reſtit. qu.82.art.4.num.50.Mauritius de Reſt.qu.248.Fa-
rin.quæſt.173. num.47. ſi modo dolus abſit. *Maurit.d.l.*
8 *Paragraphi autem* 11. hæc eſt ſpecies: Colonus in præ-
dio ferrum illicitè confecit, per quod forte arma fer-
rea intelligenda. *Ant. Matt.ad l.48.ff.tit.*10 *cap.1.n.3.*
9 quæritur, an id Domino præjudicet? Quod negatur.
Unde probari poteſt ſententia eorum, qui putant fa-
ctum aurigæ non ſolventis vectigal innocenti Domi-
no non præjudicare, *l. fin. hac* § 4. *Dd. in l.8.h.t. Boer.*
10 *deciſ* 178. ubi hanc ſententiam communem dicit. *Cra-*
vetta conſ.696. n. 2. Sed multi dicunt contrariam eſſe
receptius, qui tamen ſolent declarare ſuam ſententiam,
ut noceat aurigæ factum Domino, ſi hic ſolvendo, ſed
ſi ſolvendo non ſit dari Domino reſtitutionem. *Fa-*
rin.queſtion.173.numero quinquageſimo. Roſenth.de feud.
l.5.concl.4.lit.D Card.Tuſch concl.14.numero tertio,lit.G.
Rol.à Valle conſ. 42. *numero trigeſimo, volum.*3. Cum
quis profeſſus eſt merces, ſi tamen publicanus dederit
11 prorogationem aut dilationem, & vectigal non fuerit
ſolutum, ceſſat commiſſum, quia ſufficit profeſſio; & ve-
ctigalia publicano vel ejus fidejuſſoribus repetitur: unde
12 probant tutorem differre poſſe ſolutionem, ſed id benè
non probatur. Vid. *l. qui Roma* 122. §.1.*ff.de V.O.& Cu-*
*nonem de pactis cap.21.n.*30 & tutor quidem poteſt dif-
13 ferre, ſed in ſui præjudicium, ut *ex hoc* §. probatur. Pœ-
na autem commiſſi exerceri non poteſt contra hæredem
ſi contra defunctum non fuit exercita §.*pen.h.l.fin.*quod
14 ita intelligit *Farin. d. quæſt.* 173. *numer.* 48. Res ipſa
cecidit in commiſſum ipſo jure, & ideò vindicare po-
teſt fiſcus ab hærede, ſi res vel merces illæ ad hæredem
pervenerunt; ſed pretium earum rerum, ſi ad hære-
dem res illæ non pervenerunt, hæres præſtare non te-
netur, per *l.* 14. *h. t.*

TITULUS V.

De Donationibus.

ad L. Donationes.1.

SUMMARIA.

Donatio alia eſt pura, alia conditionalis. n.1.
Conditio donationi annexa eſt vel ſuſpenſiva, vel reſolutiva. num.2.
Donatio porro alia propria, alia impropria.3.
Donatio remuneratoria an propria, an verò impropria?4.

1 DOnatio alia eſt pura, alia conditionalis, qua hoc
agitur, ut dum demum accipientis res fiat, quan-
do conditio impletur. *Mantic. de tacit.& ambig.con-*
2 *vent. lib.* 13. *titul.* 4. *numero* 14. *& ſeqq.* Conditio au-
tem annexa donationi eſt vel ſuſpenſiva, vel reſoluti-
va, illa facit conditionalem donationem; Nam ſi con-
ditio ſit reſolutiva, ipſa donatio eſt pura, ut de ven-
ditione ſupra diximus. Si v. g. ſponſus ſponſæ ſpe fu-
turarum nuptiarum donat, ſtatim valida eſt donatio:
Sed præſumitur iſta donatio facta ſub conditione re-
ſolutiva, ut ſi nuptiæ non ſequantur, dona reſtituan-
3 tur. Deinde alia donatio eſt propria, alia impropria.
Propria eſt, quæ fit purè ex mera liberalitate, & eſt
irrevocabilis: Impropria contra. *Moz. de contr.tit.de*
4 *Donat. ſub rubr. Diviſio* Donationum. *num.*3 Remune-
ratoria donatio an propria, an impropria eſt? Diſtin-
guo utrum ſint talia merita, quibus nec actio nec reten-
tio eſt; & talis remoneratoria donatio ex honeſtate
& liberalitate oritur? nam alias omnis donatio pro-
5 vocata beneficiis impropria eſſet. Sed quando talia
merita præceſſerunt, ex quibus actio vel retentio
datur, ea impropria ut in ſpecie *legis* 27. *h.t. l. ff de*
*Extraord cognit. Bachov. in Treut. vol.*2. *diſp.*19. *th.*2.
lit. A. Pinellus in L. 1. *p.* 3. C. *de Bon.mat. numer.* 60.
conſeratur *Mantica de tac.& amb. convent. lib.*13. *tit.*
2. *Molina de J.& J. tr.*2.*d.*292.

ad L. Si cum 2. & 3.

SUMMARIA.

Filius voluntate patris donare poteſt.n.1.
Debitor donandi animo rectè delegatur.2.
Quid ſi cauſa ex qua debitor delegatur ſit erronea.3.
Si quid donatum ſub conditione, qua pendente donator moritur, ea impleta citra conſenſum hæredis dominium ipſo jure tranſit in donatarium.4.
Promiſſio, quæ per literas facta, ſi literas mittens ante earum acceptationem decedat, non valet.5.
Idem ſi nuncius mortuus.6.
Si quid ex falſa cauſa donatum ceſſante cauſa an quoque deficiat donatio.7.

1 FIlius poteſt voluntate patris donare, & poteſt pa-
ter delegare filium ſuum mihi donandi gratia, ut
& alium ſuum debitorem mihi donandi animo dele-
2 gare poteſt. Sed ſi cauſa, ex qua debitor delegatur, ſit
erronea, ac nulla, mihi opponi poteſt exceptio doli, de
quo

quo *alibi*. Et id habetur in *l.2. ejuſque princ. & §§. qua-*
3 *tuor ſeqq.* Sed §.5. ptoponitur hoc thema: Si mihi ali-
quid donatum ſit ea conditione, ut non ſtatim, ſed eve-
4 niente aliquo caſu res illa accipientis fiat, ſi interim
donator decedat, non eſſe neceſſe, ut hæres donatoris
conſentiat, ſed impleta conditione dominium ipſo jure
in me tianſit. *Petr. Borb. in rubr. ff. tit. ſol. matr. part. 4.*
5 *n.40.* Si ia, qui literas, pactum aut promiſſionem con-
tinentes mittit, moriatur, priuſquam accipiantur ab
eo, cui mittuntur, nullum id pactum eſt. *Jaſon. ad L.*
admonendi 31. n.138. ff. de Jurejur. Cuno de pact. c.14. n.15.
6 Idem ſi nuncius mortuus *Cuno d.l.n.16.*
7 Et ex §. *ult. &* L.3. noterit, qnando ex falſa cauſa
quid donatum, quod tunc ceſſante cauſa deficiat etiam
donatio, ſi cauſa ſit finalis aut per modum conditionis
proponatur; ſecus ſi ſit cauſa tantum impulſiva, quæ tan-
tum movet cum aliis, certè non principaliter. *Tiraq.*
in tr. ceſſante cauſa limit.1. Donell. libr.14 capit.10. & ibi
Hill lit.C. Autor *ad L.25. num.3. ſ. C. de Jure dot.*

ad L. Affectionis. 5.

SUMMARIA.

Donatio facta ob cauſam præteritam honeſtam vel inho-
neſtam an valeat. n.1.3.

Congreſſum cum meretrice vendibilem vel locabilem eſſe,
an rectè hic colligatur. 2.

1 DOnatio facta ob cauſam prætetitam honeſtam,
vel inhoneſtam, præteritam tamen, valet, ita ut
meretrici non tantum exceptio, ſed & actio compe-
tat. *Ceph. conſ.523. num.122. & ſeq. Covar. in c. peccatum*
2 *de R. J. in 6. p.2. §.2. nu.2.* Qui tamen *ex hoc textu* malè
colligit etiam, congreſſum cum meretrice eſſe rem
vendibilem & locabilem; nam diſtinguere debebat
inter cauſam impulſivam, & inter materiam contra-
ctus; illa non eſt de eſſentia contractus, & non vitiat
contractum; quando verò ipſa materia & ſubſtantia
contractus eſt improbata à Jure Romano Germanico,
ut contractus locationis cum meretrice initus, tunc
3 talis contractus non ſubſiſtit. Sed donatio ob cauſam
inhoneſtam præteritam facta cæteris paribus valida eſt.
Sanè ubi matrimonium non ſubſtitit, nec eſſe potuit,
non ſubſiſteret donatio *arg. l. 27. de uſufr. leg. Cephal.*
conſ.390. num.79.

ad L. Filiofamilias. 7.

SUMMARIA.

Filiusfamilias etiamſi liberam bonorum adminiſtrationem
habeat, donare non poteſt. n.1.

Ampliatio in mortis cauſa donatione declaratur. 2.

Variæ limitationes 3.

Quid in peculio caſtrenſi & peculio adventitio extraordi-
nario. 4.

1 FIliusfamilias non poteſt donare, etiamſi liberam
bonorum adminiſtrationem habeat, Aut. *ad L.11.*
& 17. num.1. & ſeqq. C. h. t. Additur hic ratio generalis,
quod libera adminiſtratio non ad id concedatur, ut
2 perdat: Ampliatur regula *in* § 4. ut etiam mortis cau-
ſa donare non poſſit, quod *cum Ruino* declarat *Ceph.*
conſ.487. num.49. ſcil. ſi rem tradat & in præjudicium
patris: ſecus ſi in præjudicium filii tendat promiſſio,
& non patris, conf. idem *Cephalus conſ.531. numer.14.*
3 Limitatur autem primo, niſi filius habuerit juſtam cau-
ſam donandi (2.) Si hoc nominatim ei conceſſum, §.2.
quod tamen iterum declaratur §.5. ut fiat ſpecialiter. vid.
not. Dni Autoris *ad l.25. §. 1. & ſeq. Mauritius de reſt.*
q.24. [3.] niſi filius eſſet Senatoriæ dignitatis §. 3. vel
nobilis, de quo *Pinell. ad l.1. C. de bon. matern. part.3.*
4 *num.56. & ſeq.* Hæc autem ad peculium caſtrenſe &
quaſi caſtrenſe non pertinent §. *ult.* ut nec ad adventi-
tium, cujus uſumfructum pater non habet *l. ult.* §.5. C.
de bon. mat. Covarr. in rubr. de Teſtam. part.3. nu.11. Ricc.
collect. deciſ.793. Bach. in Treutl. vol.2. diſp.19. th.3. lit. C.

ad L. In ædibus. 9.

SUMMARIA.

Donatio non ſemper fit per traditionem corporis. n.1.

Donatio excedens quingentos ſolidos inſinuatione indiget.
num. 2.

Fundi donati fructus pendentes aut percepti non veniunt
in computationem. 3.

Res aliena donari non poteſt, tamen uſucapi. 4.

1 DOnatio non ſemper fit per traditionem corporis,
ſed etiam per remiſſionem, per gratuitam habi-
tationem, per pactum de non petendo ad tempus. Do-
2 natio excedens quingentos ſolidos indiget inſinuatio-
ne, Autor *ad Auth. dos data. num.11. C. de Donat. ante*
Nupt. Et ad Auth. Eo decurſum. n.1. C. d. t. Et ad L 25. n.
4. & ſeqq. C. de donationibus int. vir. & ux. Et L. 27. &
3 *34. C. h. t.* Sed quæritur, ſi quis fundum donet, an
etiam fructus pendentes, aut percepti in computatio-
nem veniant? Quod hic negatur quia non fructus do-
4 nati, ſed fundus, aliud ſi fructus donati. Donari non
poteſt, niſi quod ejus fieri poteſt, cui donatur; ideoque
res aliena donari non poteſt, quamvis conditio uſuca-
piendi transferatur. *Bach. d. diſp.19. th.5. lit. B.* Autor *ad*
L.13. num.1. & ſeqq. C. h. t.

ad L. Abſenti. 10.

SUMMARIA.

Donatio abſenti facta quatenus valeat. n.1.5.

Donatio ſine acceptatione non valet. 2.

De Notario pro abſente donationem acceptante remiſſivè.
num. 3.

An donatio facta Eccleſiæ & piæ cauſæ ſine cujuſquam ac-
ceptatione valeat. 4.

1 ABſenti facta donatio non valet; niſi ut interve-
niat nuncius ad id deſtinatus, vel epiſtola & ab-
ſens donationem acceptaverit *Clar. §. Donatio qu. 12.*
Garcias ad l.1. num.7. de pactis. Ricc. collect. deciſ.45. Dec.
2 *conſ.35.* Autor *ad L.6. num.1. C. h. t.* & ſic ſine acceptatio-
ne donatio non valet: *Hartm. Piſtor. l.1. qu. 13. Tren-*
tacinq. l.3 tit. de donat. reſol 1. Sande l.5. titul.1. def.1. ubi
Ant. Fabrum refutat, & ſic ſi abſens ante acceptationem
decedat; non eſſe rem donatam hæredis, judicatum
3 fuiſſe refert *Sande d. l.* De Notario pro abſente dona-
tionem vid. *Theſſ. deciſ.70. & Zaſ. h. t. num.67.* Autor *ad*
4 *d. L 10. n.1.2. C. h. t.* Sed an donatio facta Eccleſiæ & piæ
cauſæ ſine cujuſquam acceptatione valet? Negat *Cla-*
rus d. q.12 in fine. Sed quia ejuſmodi donationes DEO
fiunt, & Majeſtas Divina his donationibus clementiſſi-
mè annuere præſumitur, rectius dicitur, valere hanc
5 donationem ſine acceptatione. Imò donatio abſenti
facta valet, ſi abſens ratum habuerit quandocunque,
nam hic tantum negatur dominium rei donatæ non
non adquiri abſenti, ut vult *Ceph. volum 4 conſ.492.*
num.20.

ad L. Qui ex donatione. 12.

SUMMARIA.

Donator habet beneficium competentiæ. n.1.

Quod extenditur. 2.

Donator an ea, quæ creditoribus debet, deducere poſſit. 3.

1 DOnator, qui ex donatione convenitur, habet pri-
vilegium competentiæ, ut teneatur in id, quan-
tum facere poteſt, *hic & L. Divus Pius. 29. de* R. *J.*
Zanger. de Except. part.2. cap.15. num.13. Manz. in pa-
2 *tro: paup. decad.3. h.1. n.37. & ſeq.* Licet conſtitutum vel
alius contractus concurrat, quia origo attendenda eſt.
3 *Manz. d. loc. n.39. l.33. pr. h. t.* Et donator deducit ea, quæ
creditoribus debet ex oneroſa cauſa; non verò, quæ ex
ſimili

ſimili liberalitatis cauſa debet. *hic & l.19.ff.de re judic.*
quod in reliquis, qui beneficium competentiæ babent,
ſecus eſt. *Donell.l.27.c.9.& ibi Hill.lit.KK.& LL.*

Ad L. Qui mihi. 13.

De l.13. vide l.35. de Aquir. Rer. Dom.

Ad L. Poſt contractum. 15,

SVMMARIA.

Criminis reus ante ſententiam donare poteſt.n.1.
Quod limitatur.2.
Poſt ſententiam non poteſt.3.
Donatio an fraudulenta eſſe poſſit ante delictum commiſ-ſum 4.
Lectio hujus legis *remiſſive.5.*

1 POſt contractum crimen ante ſententiam licet do-
2 nare; modo non in fraudem fiſci ſed bona fide fiat,
aut dominium rerum propter crimen ipſo jure tranſie-
rit in fiſcum; aut ob criminis qualitatem adminiſtratio
3 bonorum ſtatim ſit interdicta: ſed poſt ſententiam non
poteſt donare, quia bona ſunt publicata aut liberis ad-
dicta, per *Auth. Bona damnatorum. C.de bon.Damnat.*
*Don.ibi Hillig.l.9.cap.*10 *lit.* CC. *Moz.de donat.§.de per-*
ſonis num.27. Autor *ad L.8. num.5. C.de bon.proſcr. Et*
4 *ad* L.9.*num.*8 *C d.t.* Sed fraudulenta poteſt eſſe dona-
tio ſi fiat ante delictum, & mox ſequatur delictum.
*Bart.hic & ex eo Cephal conſ.*325.*nu.*60. Vid.de Lectio-
5 ne *hujus* L. hic *Godof. VViſſenb.h.th.* 10. Repetitio-
nes duæ reperiuntur *in volum.5. tractat. repetit.* Una
eſt *Petri de Monte pico:* Altera *Johan.Annibalis* qui *nu.*
15.17.& 24. Varios intellectus adducit. Sed utilitas *hu-*
jus legis non eſt adeo magna noſtris moribus, quibus ex-
cepto crimine Majeſtatis raro confiſcantur bona ob cri-
men capitale.

Ad L. Ex hac ſcriptura. 16.

SUMMARIUM.

Verba enunciativa in teſtamentis quando diſpoſitionem in-ducant.

VErba enunciativa in teſtamentis benigna inter-pretatione pro diſpoſitivis babentur, quando non propter aliud incidenter, ſed propter ſe inducuntur. *Bart.hic & Ang.Barboſ lib.5.cap.13.axiom.1.limit.3.* Autor *ad L.5.num.12.C.de Teſtam.* nam verba enunciativa adjuvant materiam, ſuper qua facta eſt enunciatio & tunc inducunt præſumptionem & ſemiplenam probationem; & tunc dicuntur emiſſa propter ſe præſertim quando probata ſunt verba inter eaſdem perſonas *l.optimam.* 14.*C.de Contrà.ſtip.* vel quando verſamur in antiquis. *Beſoldus conſ.* 118.*num.*24. Autor *ad L.26. n.h.t.*

Ad L. Ariſto. 18. §. fin.

SUMMARIA.

Quibus caſibus donator de evictione teneatur? n.1.2.
Donator ſi promiſſis non ſteterit ad intereſſe tenetur.3.

1 DOnator non tenetur ad evictionem, niſi doloſe
aliquam rem dederit, ut me mergeret, ubi actio
de dolo locum habet, *hic & l.ad res donatas. ff.de adil.*
Edict. Autor *ad* L.1.*num.*8.*& 9 C.de Jure dot.* quod com-
muniter intelligunt, ſi à traditione donatio inceperit,
non vero ſi à promiſſione ubi evictionem præſtandam
volunt; argum. *l.2.C.de jur.dot.* de quo *Trentac.lib.3.*
*de donat.reſol.2.Dn.Richer.deciſ.*23.conf. *Boer.deciſ.*67.
*Caballinus de Evict.§.4.num.4.Berlich.p.2.concl.*24.*nu.*
72. Sic etiam ſi donatio ſub modo vel remuneraodi ani-
2 mo facta, donatorem ad evictionem præſtandam teneri
putant, vid. *Franzk.ad tit.de Evict.*423.& 498. *Zaſ.ad*
3 *tit.de Evict.n.13.Dn.Struv.Ex.27.th.17.Richter dec.*23 *n.*
6. Idem ſi ex donatione defuncti quid dederit. *Richter*
d.l.n.5. & donator, ſi promiſſis non ſteterit, ad intereſſe
tenetur. *Richt. d.l.*

Ad L. Eum qui. 22.

SUMMARIA.

Donator uſuras poſt moram non præſtat. n.1.
Nec fructus non extantes poſt moram.2.

1 EX donatione non debentur uſuræ, quia donatio
non eſt bonæ fidei contractus, (ex quo tamen non
ſequitur, quod ſit contractus ſtricti juris. *Hill.in Donell.*
l.8.c.13.lit.E) & donator ex liberalitate convenitur. Ea-
dem ratio fructuum non extantium poſt moram. *Wiſ-*
*ſenb.hic.th.2.Dn.Struv.th.*12.

Ad L. Modeſtinus. 23.

SUMMARIA.

Donatio excedens 500. ſolidos ſine inſinuatione non valet; num.1.
Quæ exceptio etiam prodeſt fidejuſſori. 2.
Excipitur reciproca donatio.3.
Inſinuationi ſub juramento renunciari poteſt.4.
Donationes de rebus futuris ſine inſinuatione valeat.6.
Exempla.5.7.8.

1 SIne inſinuatione non valet donatio excedens 500.
ſolidos *l.pen.C.h.t. ibique* Autor *n. Et ad Auth. dos*
data. C.de donat. ante Nupt. Et ad Auth. Eo decurſam.
num.1.C.d.t. Et ad L.2.num.4.5 6.7.C.de donationibus in-
ter vir.& ux.Et ad L.37. & 54 per tot.C.h.t. Eaque ex-
ceptio etiam fidejuſſori competit *l.24.h.t.* cujus rei ra-
2 tiones exponit *Dn. Richter.dec.*21. *num.* 58. quarum po-
tiſſima eſt excluſio fraudis. Excipiunt tamen recipro-
cam donationem *Berlich.p.5.concl.3.num.25.Richter d.l.*
num.61. Inſinuationi tamen ſub juramento renunciari
4 poteſt, per tradita *Gailii l.2.obſer.39 num.11.Clarus §.*
donatio q.18.Gomez.t.2.reſol.num.8 &c. Creditor tamen
5 futuri temporis uſuras remittere vel minuere poteſt ſi-
ne inſinuatione, licet ſummam 500. ſolidorum exce-
6 dant. Unde regulam generalem faciunt: quando id,
quod donatur, non competit donatori de præſenti, ſed
de futuro, non eſt neceſſaria inſinuatio. *Gomez. tom.2.*
7 *reſol.*4.*n.* 10.& *Molin.de J.& J.diſp.*279.*n.*13. Sic quan-
do pater liberis remittit uſumfructum bonorum, non
eſt hæc prohibita donatio, nec inſinuatione opus eſt,
8 *Berlich.p.2.dec.*168. Sic inſinuatio donationis non re-
quiritur, quando aliquis ſibi delatum, verbi gratia, feu-
dum non vult acquirere, ſed ſtatim refutat in proximè
ſucceſſurus. *Berlich.dec.*168.*n.*11.

Ad L. Nuda. 26.

SUMMARIA.

Verba nuda non probant donationem. n.1.
An verba enunciativa probant. 2.
Declaratio legis. 3.

1 NUda ratio non facit debitorem: hinc verba de
donando vel debendo nude, ſine conventione aut
pactione dicta vel ſcripta, non probat donationem.
2 Autor *ad* L.13.*numer.1.de Non numm.pec.* Unde probat
*Carpzov.p.3.c.9.defenſ.*24. quod verba enunciativa non
probent, Autor *ad* L.9.*num.*3 *C.de Jur.& Facti ignor.Et*
ad L.10.num.5.C.Commun.utr.Jud.Et ad L.1 *numer.1.C.*
Arbitr.tut.Et ad L.7.num.2.Cod.de Teſtam. Milit. niſi à
præſente præſenti dicta; ubi tamen excipit verba enun-
ciativa, in teſtamento circa hæredis inſtitutionem ap-

poſita. Declarat *hanc legem Hilliger in Donell. l.23 c.7. lit.H.* quod nuda ratio non faciat debitorem, ſed probet tamen, cum in rationes relatum eſt ex aliqua cauſa debiti, verbi gratia, mutui, nam tunc fides ex rationibus iſtis peti poteſt. Autor *ad L.6.n.4.C.de Probat.*

Ad L. Aquilius. 27.

SUMMARIA.

Donans facultatem habitandi ex cauſa remunerationis donationem revocare non poteſt.nu.1.
Quid ſi expellatur donatarius.2.
Remuneratoria donationem non revocari ob ingratitudinem nec inſinuatione indigere, colligitur.3.
Remuneratoria donatio inter conjuges non prohibetur.4.
An hoc ad donationem reciprocam reſtringendum.5.
Donatio remuneratoria exceſſiva an indiſtincte inſinuatione indigeat. 6.7.
Si tutor acceptat ſummam donatam exceſſivam ab avia donatrice loco neptis donatariæ, an quia hæc donatio invalida, nepti hypotheca competat, in bonis tutoris.8.
Donatio exceſſiva invalida eſt ſi donans velit, non ſi tertius excipiat. 9.
Idem in revocatione donationis propter ſupervenientiam liberorum. 10.12.
Quod & procedit in aliis caſibus privativis, exempla 11.
Detinenti rem ex juſta cauſa datur remedium poſſeſſorium, ſi ſpolietur.13.
Exemplum in colono ſpoliato.14.
Remiſſio debiti liquidi ex certa cauſa an donationis inſtar ſe habeat. 15.
An judici poſt præſtitum officium aliquid donare liceat num. 16

1 AB eo, cui facultas habitandi ex cauſa remunerationis conceſſa, non debet avocari donatio;
2 ſed ſi expellatur, ſuccurritur ipſi officio Judicis. Nec obſtat *L. Lucius 32.h.t.* quia illa *Lex* 32. loquitur de donatione ſimplici, hæc vero de remuneratoria *Bach. d.diſput.19.th.. lit. A.Zæſ.h.t.num.58.VViſſ.nb.th.16.* Inde
3 colligunt remuneratoriam donationem non revocari ob ingratitudinem, nec opus habere inſinuatione, &c. *Tiraquell.ad l.Si unquam, in verbis: donatione largitus num 14.Gail.2.obſer.39.& obſer.ſeq.num.8.* Mynſ.4. *obſer.*
4 *75.Pruckm.volum.2.conſ.num.348.Carpzov.p.2.dec.124. num.4.* Et remuneratoriam donationem inter conjuges eſſe licitam multis authoritatibus confirmat *Matth. Conc olim Ordinar hujus Fac.in tract.de pactis c 6. num.* 195. ubi occurrit rationibus *Pinelli ad leg 1. C. de bon. mat p.3.num.6a* Autor *ad L. 5.num.9.10.C.de donat. inter vir. & uxor.* Sed hoc de reciproca donatione ſeu viciſſitudinaria intelligit *Carpzov.par.2.dec.124.* nam ſi non viciſſim quid donatum & quidem æquale, quod tunc non valeat donatio inter conjuges, vel exceſſiva.
5 Sed ex eo nimis videtur reſtringi ratio *hujus legis*; nam ſic traditio Doctorum de remuneratoria donatione periret; quia inter remuneratoriam donationem & reciprocam eſt diſcrimen, ut ipſe agnoſcit *Carpzov.d.l.num.*
6 1.. Hoc vero largior, generalem mentionem meritorum non ſufficere, niſi merita appareant proportionata; nam alias quilibet poſſet eludere legem de donatione exceſſiva inſinuanda *Klock.in tract.de contribu. cap.16.ſect 1.num.185 Ricc.collect.dec.679 Trentl.& Bach. d.19.th.2.Pinell.ad leg.1.C.de bon.mat.part.3.numero* 61.
7 Quamvis autem ab hac ſententia communi recedat *Finckelth. obſerv.103.numero22.& quos refert numero 25.* neſcio tamen, an conſtitutiones illæ Codicis de exceſſiva donatione actia innuenda, donationi huic remuneratoriæ conveniant; præſertim cum opinio Doctorum communis contraria ſit. Sed oportebit terminos habiles præſupponere, ut de inſignibus & æquivalentibus meritis conſtet, ut nulla intercedat præſumptio
8 fraudis. Qua occaſione quæro, ſi avia nepti donaret 2000. thal. & eos etiam tutori numeraret, an hæc donatio valida & ſi non ſit valida, an nepti competat hypotheca in bonis tutoris; Prius negarim ob *leg.27.C.de donat.* poſterius affirmandum putarem; nam in ſuſpenſo eſt, an non valitura ſit hæc donatio, ſi avia ad mortem uſque perſeveret in hac voluntate, quod aviam facturam certum erat, cum alios deſcendentes non ha-
9 beret & tutor omnino ut tutor accepit. Et donatio exceſſiva eſt invalida, ſi hoc velit donans, non ſi tertius
10 id excipiat. Sic licet per ſupervenientiam liberorum revocetur ipſo jure donatio, per *legem, Si unquam C. de Rev.don. Clarus §.Donatio. quæſt.23.num.8.Dn.Struv. Exerc.40.th.15.* hæc tamen valet ſi donator velit: ſicut Dominus poteſt privare Vaſallum feudo ob feloniam,
11 ſcilicet ſi velit Dominus. Si Emphyteuta ſi per triennium non ſolverit canonem, poteſt expelli, ſi Dominus velit. Filius poteſt teſtamentum paternum impugnare, & nullum dicere, & eſt nullum, ſi filius velit; ſicut hæc docte deducit *Tiraquell.ad L. Si unquam. 8.*
12 *verbo (revertatur) de Rev. don. num.10. & ſeq.* Et ſic donationem ut ſupervenientes liberos non revocari,
13 reſpondit Facultas die 4. Martii anno 1667. Colligitur etiam ex *h.l.* detinenti rem ex juſta cauſa, licet vere non poſſidenti, dari remedium poſſeſſorium, ſi ſpolietur, *Pinell.ad l.1.C.de Bon m tern.part 3 num 40.& Menoch. rem.17.recup.poſſ.num 6.* ſicut etiam detentori commodatario colono inquilino competit remedium retinendæ poſſeſſionis, quia facilius datur retentio quam recuperatio. *Men. rem.ultim recup.poſſ.num.18 &c.* Et hinc
14 colonum etiam ſpoliatum reſtitutionem petere poſſe vulgo receptum, *Menoch rem recup.poſſ.ult m.num.2.& 18.* ex æquitate ſcilicet, ad exemplum interdicti. Unde vi. *Hillig.in Donell. l. 5.cap.31.lit.E.* & ſic mandatum
15 *ex hoc capite* juſtificatum fuiſſe à Senatu Friſico refert *Johan. à Sande l.5.tit.4.d.2.* Colligitur etiam remiſſionem debiti liquidi, quæ ex certa cauſa fit, ia donationis inſtar non habere, ſed quaſi contractum innomi-
16 natum. *Dn Mevius p.1.deciſ.148* In *hac lege Bart.* tradit licere judici quid donare, poſtquam fecit officium, quia remuneratio non eſt proprie donatio. *Zaſius in l.33. de Rebus cred & quos refert Ant. Matth ad lib.48. Pandect.tit.8 c.1.num.8.* Autor *ad L.fin.in fin.C.ad L.Jul. repet.* Sed confutari poteſt hic error communis *ex leg. ult.C.ad legem Juliam repetund.l.4 ff.Eodem l.1.§.2. ff de Calumniat.* Et vitioſa lectio qua pro Rhetorem Prætorem olim legebatur. Sic enim Judex DEUM non timens libentius pro locuplete ob ſpem donationis ſententiam ferret. vid. *Alciatus in L.Principalibus de Reb. cred.& l.2.parerg.c.49.Ant.Matth.d.l.* Autor *ad d. L.fin. num.6.7.8.C.ad L.Jul. repet.*

ad L. Donari videtur. 29. & ſeq.

SUMMMARIA.

In l.29. Donatio ſimplex deſcribitur.n.1.
Qui confitetur in judicio ſibi debitorem non teneri, videtur eum ex cauſa donationis liberare.2.
Donans bona viventis indignum ſe tota hæreditate reddit, licet partem tantum donet.3.4.

1 DOnari hic dicitur, quod nullo jure cogente conceditur; quæ definitio eſt donationis ſimplicis,
2 de quo *Hillig.in Donell.l.12.c.2 lit O.* Et confeſſio falſa ſcienter facta in judicio, quando fateor te non debere, eſt donatio, ob calorem judicii, cum & pro judicato teneatur, qui ſciens falſum fatetur. *Donell.l.28.c.1. lit.O.*
3 In *§.ult.* agitur de paciſcente circa bona viventis, ſi quis contra jus Gentium donet bona viventis, quia ſperat ſucceſſionem, & ea tanquam ſua donet, non tantum invalida eſt donatio, ſed ſi aliquando is, cujus viventis bona donaverat, moriatur, & ad donantem per-

veniat hæreditas ea, ipſi adimitur, & ad fiſcum defertur. conſ. Marcus Ant. in repet. l. hac conſultiſſima 21. §. ex imperfecto 3 de teſtam. nu. 1. vol 8. Cagnolas in l. fin. C. de pactis. n. 6. Vasqqez. l. 2. de ſucc. creat §. 18 num. 249. Probant
4 etiam ex hoc §. ultim. Si quis patrem bonorum viventis donet, tota hæreditate ſe reddere indignum. Cagnol. d. l. n. 1. 0.

Ad L. Donationes. 31.

SUMMARIA.

Donationes inter marem & concubinam licita ſunt. numero 1.

Mater donationem filia factam ob cautionem generi rem donatam uſus gratia uxori traditam fuiſſe an revocare poſſit? 2.

Mater rem extra dotem genero ſuo nomine filia ea præſente tradens, donare præſumitur. 3.

Si res ad uſum donetur an proprietas ſimul donata cenſeatur juxta §. 1. h. l. 4.

An, ſi adſcendens adhibeat deſcendentem ad ſtipulandum ſuper reſtitutione dotis, id animo donandi feciſſe recte ex h. l. §. 1. *præſumatur remiſſive, 5.*

Pactum, ut depoſitum mihi aut me mortuo tibi reſtituatur, an donationem inducat. 6.

1 DOnationes inter virum & uxorem ſunt prohibitæ, Autor ad L. 5. & 6. a. 1. C. de Donat. ante Nupt. ſed non eæ, quæ inter marem & concubinam fiebant; ideoque licet concubina poſtea in uxorem ducta. donatio tamen præcedens non infirmatur. Autor ad L. 1. & 2. n. h. t.

In §. 1. habetur hæc ſpecies: Mater filiæ donaverat
2 res, & præſente marito tradiderat filiæ. Gener deinde cavit, res has uſus gratia uxori traditas fuiſſe, quæritur, an ob hanc mariti cautionem mater poſtea, forte ob offenſionem, hanc donationem revocare poſſit? Quod negatur, quia mater non ſeparavit uſum à proprietate, ſed hoc tantum diſpoſuit, ut res hæ eſſent in filiæ peculio, non in dote. Vid. Menoch. l. 2. A. Q. caſu. 88. num. 34. Vulgo probant ex hoc §. caſum quo mater
3 res extra dotem genero ſuo, nomine filiæ, ea præſente tradit, quod mater donaſſe præſumatur. Menoch. h. l. nu. 33 Bart. etiam ex hoc §. elicit regulam, quod ſi res done-
4 tur ad uſum, quod proprietas donata videatur; quod merito refutat Menoch d. l. 35. conferatur Gratianus tomo 2. diſc. for. cap. 216. num. 18. & 19. ubi videtur à Menochi ſententia in d. n. 34. diſcedere; & P. Barboſa in l. qua dotis 33. numer. 26. ff. ſoluto matrim. refutat eorum opinionem, qui ſtatuunt ex h. §. quod ſi aſcendens adhibeat deſcendentem ad ſtipulandum ſuper reſtitutione dotis,
5 quod id fecerit donandi animo; ut refert Menoch. leg. 3. præſ. 10. in fine.

Ex §. pen. notetur, pactum, ut depoſitum mihi, aut
6 mortuo tibi reſtituatur, non inducere donationem; quod declarant Dd. ex l. 29 §. fin. de pact. dotal. niſi tu ſis conjunctus. vid. Barb. ad d. l. qua dotis 33. n. 39. & 139. ubi pluribus hac de re agit.

Ad L. Lucius. 32.

SUMMARIA.

Habitatio donata morte donantis finitur. n. 1.

An precarium potius præſumatur quam donatio. 2.

1 HAbitatio donata hoc habet ſpeciale, ut morte donantis finiatur & hæredes donatoris prohibere poſſi i habitationem ita, ut donatarius vivus cogatur habitationem relinquere; quia videtur precario conceſſa, Dn. Manzius ad tit. de Uſu & habit. num. 108. ubi refert Cujac. l. 17. obſer. 37. & lib. 21. obſerv. 38. id Legi Cinciæ adſcribentem. Rationem illam de precario exagitat Alciatus tomo 3. ad l. 2. ff. ſi certum petatur nu. 19. & Brunneman. in Pandect.
2 ſeq. Unde patet, quam infirma ſit collectio; qua vulgo colligunt, præcarium potius quam donationem præſumi. Sed quia durum eſt à communi & recepta interpretatione recedere, huic aſſurgere melius eſt. Videatur Covarr. l. 3. reſol. c. 15. num. 5. hac de re pluribus agens. Et Maſcardus breviter h. l. concludens, precarium potius præſumi, quam donationem, in tract. de Probat. concluſ. mihi 1204. n. 4. & ſ.

Ad L. Qui id quod. 33. §. 2.

SUMMARIA.

Mutus & ſurdus caſu tales donare poſſunt non natura tales. n. 1.

Mutus & ſurdus in criminalibus an ex ſua confeſſione ſignis declarata condemnari poſſit. 2.

Mutus & ſurdus natura talis nec in teſtem produci nec jurare poteſt. 3.

1 MUtus & ſurdus donare poſſunt, quod intelligendum videtur ſecundum leg. diſcretis. 10. C. qui teſtam. nam ſi ſimul mutus & ſurdus natura non caſu, non poteſt donare Godofr. hic Honded. vol. 1. conſ 37. nu. 14. & poteſt mutus & ſurdus caſu factus omnes contractus conſenſu conſtantes celebrare. Hond d. l. nu 16. & vol. 2.
2 conſ. 99. n. 17 Autor ad L. 10. n. 1. 2. C. Qui teſtam. Sed quomodo mutus & ſurdus poteſt condemnari in criminalibus? Reſp. quia confeſſio ex ſignis non poteſt eſſe certa & infallibilis, ideoque ſurdus & mutus non poteſt ex ſua confeſſione condemnari, ſed tantum ex teſtium depoſitionibus, qui ipſum plene de delicto convincant. Carpz. p. 2. dec. 189. n. 13 licet in caſu ubi extraordinaria pœna irroganda, ſigna evidentia ſufficere poſſint. Carpz.
3 d. l. n. 11. Sic & mutus & ſurdus ſi natura talis, neque in teſtem produci neque jurare poteſt; nam hic dementi comparatur, & licet ſigna edere poſſit, quæ aliqui intelligunt, ea tamen incerta. Faria. q. 61. oppoſ. 11. & 39 Maſcard. concl. 1, 65. num. 14. & ſeq. Lancell. Conradus de offic. prætoris. §. 7. tit. de teſtibus, verſic perſonæ teſtium, verbo, mutus & ſurdus. Hic nec torquere poteſt. Faria. q. 41. nu. 98. Zanger. de q. c. 1. n. 44. conf. not. Dns Autoris ad L. 4. §. 2. n. de pactis.

Ad L. Pen.

SUMMARIA.

Pater permittens filio ſtipulari ſibi, quod ipſius nomine mutuum dedit, donare cenſetur. n. 1.

Quod non extenditur ad non conjunctos. 2.

1 PAter mutuum dedit filii nomine, & fecit ut ſtipuletur ſibi filius, mutuum ſibi reddi, ex eo videtur perfecta donatio. Unde videtur colligi, licet ea mutuo meo
2 nomine dato, mihi quæratur actio, non tamen donandi animum præſumi, niſi conjunctio perſonarum ac ſtipulatio concurrat. Barboſa igitur ad L. qui dotis 34. n. 3. ff. ſol. matr. refutat eorum opinionem, qui putant, ſtipulationem filii hoc efficere, ut non præſumatur animus donandi; niſi aliunde hoc conſtet. Sed adverſatur huic l. 29. § fin. ff. de pact. dotal.

Ad L. Fin. §. fin.

QUando aſcendens contrahit nomine deſcendentium, & obligationis inſtrumentum tradit, videtur illis donare. Vid. P. Barb. in L. qua dotis. 54. num. 29. & 35. & ſolut. matr.

TITULUS VI.

De mortis cauſa donationibus & capionibus.

Ad L. Julianus. & ſeqq.

SUMMARIA.

Donationis mortis cauſa ſpecies. n. 1. 2.

Senex decrepitus præſumitur mortis cauſa donare. numer. 3.

1 DOnatio mortis cauſa fit vel ob periculum certum
jam imminens, vel propter incertum mortis e-
ventum, ſola cogitatione mortis expreſſa *hic & l.35.§.
4.h.t.Bach.in Treutl.vol.2.diſput.19.th 9 lit.*A. Autor *ad
2 L. 1. numero 3. Codice h.t.* Prius ſubſtinguitur: utrum
fiat donatio mortis cauſa hoc fine, ut ſtatim fiat dona-
tarii; an vero ut poſt mortem donantis fiat accipien-
3 tis, per *hanc leg.* Periculi certi imminentia exempla *in
ſeqq.legibus* proponuntur, ubi *leg.* 5. notandum exem-
plum ſenectutis defeſſæ. Nam ſenex decrepitus præſu-
mitur mortis cauſa donare. *Menoch.l.2.arbitr.quæſt.ca-
ſu.60.num.*13.

Ad L. Qui pretio. 8. & 18.

SUMMARIA.

*Mortis cauſa capio quomodo differat a m. c. donatione num.*1.
*Mortis cauſa capionis diverſæ ſpecies ſubjiciuntur.*2.

1 MOrtis cauſa capio ad donationem cauſa mortis
habet ſe ut genus ad ſpeciem. Illa enim eſt ac-
quiſitio alicujus rei, quæ propter alicujus mortem ob-
venit, & retinet nomen generis; ubi ſpeciale nomen de-
ficit, *hic & leg* 18.*& 31. h.t.Cujac.ad l.18. tom.1.p.*2264.
*Covarr.part.3 rubr.de teſtam.num.*38.*Donell leg.*8 *cap.*24.
2 *lit.D.* Nam ſunt & aliæ ſpecies mortis cauſa capionis.
Nam mortis cauſa capitur quod hæredi dat ſtatu liber,
vel legatarius conditionis implendæ cauſa, vel quod
hæredi dat creditor hæreditarius, ut adeat hæredita-
tem. *Hic & leg.31.§.2.ff.h.t. Cujac. ad leg.18. h.t. tomo
1.p* 2264.*Covarr.par.3 Rubr.de Teſt.num.*38. *Dn.Struvius
hic.th.31.Wiſſenb.ad h. t. th.*29.

Ad L. Marcellus. 15.

SUMMARIA.

*Mortis cauſa donationes ad exemplum legatorum revocantur n.*1.
*Mortis c.donatio in quibus conveniat cum legatis.*2.
*In quibus differat.*3.

1 DOnationes mortis cauſa ad exemplum legatorum
revocatæ ſunt, *hic & leg.17.h.t.Virgil Pingizer.qu.
Sax.13.n.38* Carpz.*p 2 dec.124.n.*10.Autor *ad* L. 2.*n.*3. 4
2 *& L.fin.n 1.C.h.t.* Nam cum legatis in effectu convenit
donatio mortis cauſa. (1.) quod morte confirmetur,
ut legata. (2.) Sola pœnitentia revocetur, [3.] nec ſi
exceſſiva ſit, indigeat inſinuatione, (4.) Requirat quin-
que teſtes *l.fin.ibique.*Autor *n.*4.*C.h.t.* (5.) ut legatarius
ita & donatarius mortis cauſa gravari poteſt *l.9 C.de fi-
deic.*[6.] Locum habet ſalcidia.*l.5.C.de l Falcid.*Autor
ad L.2.n.2.3.C.h.t. [7.] Jus adcreſcendi *l.un.§.14.C. de
caduc.toll.* [8.] Dominium ipſo jure adquiritur.(9.) Te-
ſtamento everſo conſervatur. (10.) donatario ſubſtitui
poteſt & (11.) habet locum cautio Mutiana. Differt au-
3 tem donatio mortis cauſa à legatis (1.) quod illa non
poſſit conferri in abſentem & ignorantem. (2.) A filio-
familias fieri poſſit patre conſentiente *leg.25.§.1. h. tit.
Berl.p.3.concl.1.n.7.& ſeq.* (3.) Valeat hæreditate etiam
non adita. (4.) Hæc evaneſcit per reconvaleſcentiam
ipſo jure. (5.) Annua donatio mortis cauſa eſt tantum
puta &c. *conf. Hillig.in Donell.l.14.cap.33.lit.E.* de qui-
bus conventiis & differentiis. Vid. *Barboſ.dict.diſput.
19.th.9.lit.B.Schneidvv.in §.1.inſtit.de donat numero* 24.
*Gomez tom.2.reſolut 4.numero decimo ſexto, Tiraquell.
de LL.connub.gloſſ.5.num.*68 *Hillig.in* Donell.*l.14.c 33.lit.
E.Simon.de Pratis l.2.interpr.1.dub.1.fol.*12. Autor.*ad L.
2.num.*4.5.C.*h.t.*

Ad L. Si debitor. 14.

DOnatio mortis cauſa, licet ad fraudandos credi-
tores non ſit facta, tamen reſcinditur, ſi defun-
ctus non ſolvendo. Nam ſicut legata hoc caſu non ſub-
ſiſtunt, ſed potior cauſa creditorum, ita idem in dona-
tione mortis cauſa.

Ad L. Si Filiofamilias. 23.

SUMMARIA.

*Donatio m. c. facta filiofamilias an morte ipſius extinguatur. n.*1.
Donatio m. c. licet res tradita ſit, præmoriente donatario extinguitur. 2.
*Quid ſi & hæredibus donatarii donatum.*3.
*Donatio filiofam.ab extraneo facta quotuplex.*4.

1 DOnavi filiofamilias tuo mortis cauſa, filius autem
tuus mihi præmoritur, quæritur, an extincta do-
natio? Reſp. aut donavi intuitu tui, aut intuitu filii. Si
illud, non eſt extincta donatio, niſi mutiatis: ſed ſi hoc
2 bene. Unde nota (1.) donationem mortis cauſa, licet
res tradita ſit, quia hic de conditione agitur, præmo-
riente tamen donatario extingui, *hic & l.fin.h.t.* quia
lex præſumit donatorem voluiſſe donare donatario, non
hæredi. *Menoch.l.1.conſ.*84.*n.*15.*& l.3.præſumpt.* 37 *n.*43.
3 Quid ſi ergo donem tibi & tuis hæredibus? Sic morte
tua non videtur extincta donatio. *Card.Tuſch. concluſ.
672.lit.D.*(2.) colige, donationem filiofamilias ab ex-
4 traneo factam eſſe duplicem: nam alia fit intuitu pa-
tris, & hæc ad profectitium peculium pertinet, alia vero
intuitu ipſius filii.

Ad L. Tam is. 25. §. 1.

SUMMARIA.

*Filiusfam.ne ſine patris conſenſu expreſſo donare m.c.non poteſt.n.*1.3.
*Quod extenditur, licet clauſula codicillaris adjecta.*2.
Limitatur. 4.5.

1 FIlius licet cum patris etiam conſenſu teſtari non
poſſit, tamen cum patris conſenſu donare poteſt
mortis cauſa: ratio differentiæ ex verbis legis 12. Tabb.
deſcendit, *vid.Hill.in Don.l.6.c.5. lit.K.* nec firmatur do-
2 natio facta à filio ſine conſenſu patris per clauſulam co-
dicillarem. *Covar.p.3.Rub de Teſt.n.*11. & hic conſenſus
patris ſemel præditus irrevocabilis eſt. *Petr. Peck. de
Teſt.conjugum L.3.c.3 n.3.& ſeq Tiraquell.de LL.connub.
gl.5.n.91.& Berlich.p.3.concl.1.n.25. quos refert Carpz.*L.
3 2.*Juriſpr.Eccl.def.*59 *n.*12. Expreſſus tamen, in hanc do-
nationem & ſpecialiter directus patris conſenſus requi-
ritur. *leg.7.§.5 tit. præced. Enenckel Baro de priv.par. &
libb priv.16.n.*10. *Aſcanius Clement.de patria poteſt. effe-
ctu* 10.*n.*1.*Zepperus de Codicill.c.5 n.25 Carpzov p.3.c.1.
4 def.22.n.2.* Sed limitatur hoc, niſi donatio fiat ipſi patri,
quia in rem ſuam author eſſe nequit. *Theſ.p.2.q.37.n.2.*
Idem ſi per indirectum id fiat. *Theſ.nu.*4 qui ſublimitat
ſi à nepote donetur avo &c.*n.*6.conf.*Covar.p.3.Rubr.X.
5 de Teſt.nu.9. Hill.in Don l.14 c.33.lit.G.* Sed & ſine patris
permiſſione fieri poſſe donationem mortis cauſa quod
præjudicium filii, non patris, ſi per promiſſionem fiat,
tradunt Dd. quorum ſententiam refert Cephal.*l.4. conſ.
487.n.49.& conſ 531.n.*14.

Ad L. Ubi ita. 27.

SUMMARIA.

*Pactum adjectum de non revocanda donatione m.c. efficit donationem inter vivos.n.*1.

Reſpon-

Reſpondetur ad l.13. §.1. & l.38. §.4. h.t. & N.87. pr. & §. 1.*n*.2.3.

An ſi in donatione m. c. mentio fiat hæredum donatarii intelligatur donatio inter vivos. 4.

Ampliatur deciſio legis hujus. 5.

Limitatur. 6. 7.

Juramentum teſtamento additum efficit iſtud irrevocabile. 8.

An donatio comprehendens omnia bona præſentia & futura ut inter vivos valeat. 9.

Quid ſi adjectum pactum de non revocando. 10.

1 QUando pactum additur de non revocanda do-
natione mortis cauſa, quia contra naturam ejus
eſt, cum donatio mortis cauſa ſemper ſit revocabilis,
ideo propter factum hoc donatio illa intelligitur inter
vivos. *Carpz. part.3. Juriſpr. c 1. def.39. P. Barb in l. Qua
dotis.34.n.113.ſeq.* ubi hoc ampliat *ff. ſolut. matrim. Mantica
de conject. ult. vol. lib.1. tit.13. num.5.* ubi plures refert
Bach d.19. th.9 lit. A. Autor *ad L.1. num.2. C. h. tit.* ſcili-
cet ratione effectus, quatenus eſt irrevocabilis. *Theſſ. p.*
2 *2. quæſt.13. VVammeſius conſ. can.153. num.11.* Nec obſtat *l.
13. §.1. & l.28. §.4. h. t.* quia ibi deciditur tantum quæ-
ſtio; an hoc pactum addi poſſit, non vero ad naturam
hujus donationis alteret; nec obſtat *Nov.87. princ. & §.*
5. quia ibi donatio mortis cauſa quoad dici eſt. Vid.
3 *Fach. l.5. c.23. Gutt. de Jur. confirm. L.1. c.12. nu.2. & Bach.
d. loc. Carpzov. part.3. cap.1. d.10. Richt. dec 22. num.4.* ubi
4 præjudicium allegat. Quod vero *Du Richter d. dec.* 22.
*num.*10. tradit, ſi in donatione mortis cauſa etiam hæ-
redum donatarii mentio fiat, quod tunc in donationem
inter vivos tranſeat, idque communiter volunt Dd.
quos refert *Menoch. l.3. præſ.35. n.7.* ejus rei rationem non
invenio; nam & legari poteſt Titio & ejus hæredi, &
habet hæredis adjectio hunc effectum, quod non mor-
tuo donatario hæres tamen acquirat: ſed quod adje-
ctio hæredis irrevocabilem faciat donationem mortis
cauſa, de eo valde dubito cum illis, quos recenſet *Menoch.
d. l. num.*8. Sed ut dixi communis illa traditio eſt.
5 Ampliatur deciſio *hujus legis*, licet teſtator non dixerit,
6 ſe nullo caſu revocaturum. *Mantica d. tit.13. num.*8. Li-
mitare videtur *Mantica d. loco n.7.* ſi promiſſio de non
revocando, poſt donationem ſemel perfectam facta, &
7 executionem reſpiciat. Putarem etiam, ſi donatio facta
in teſtamento, & addita promiſſio de non revocando,
eam pro donatione mortis cauſa habendam, & cor-
ruente teſtamento corruere, licet aliter *Mantica dict. l.*
8 Sed ſi juramentum teſtamento additum, hoc redditur
irrevocabile, licet pluribus diſſentientibus *Theſſ. d. qu.*
53. ubi dicit contrariam opinionem eſſe nutritivam
9 peccati. Hanc legem notabiliter etiam limitant, ſi quis
omnia bona præſentia & futura donat; nam hæc do-
natio inter vivos facta non valet ex recepta Doctorum
ſententia, à qua (quicquid in Scholis diſputetur) in
foro recedendum non eſt. *Carpz. p.2. conſt.12. def.26. &
lib.5. reſp.65. nu.5.* & alias per hanc viam aliquis conſe-
qui poſſet, quod per viam teſtamenti tantum conce-
dunt jura *Mantica de conject. ult. vol. l.13. c.26. num.16.* Si
10 autem addatur tali donationi omnium bonorum, præ-
ſentium & futurorum, pactum de non revocando, hoc
tamen non efficere donationem inter vivos, ſed mane-
ret donatio mortis cauſa, ne videatur donator viam
elegiſſe, per quam ſua diſpoſitio irrita reddatur. *l.3. ff. de
Teſt. mil.* & pactum hoc nullius erit effectus. *Rol. à Valle l.
1. conſ.65. num.15.*

ad L. Si mortis cauſa. 29. & L. ſeq.

SUMMARIA.

Rei donatæ traditæ dominium quando tranſeat ante mortem donatoris ad donatarium, & quando manere cenſeatur penes donantem usque ad ipſius mortem, num.1.2.

Qua utroque caſu competant, donatori actiones ad repetendam rem donatam. 3.

Donatario præmoriente donatio revocata cenſetur. 4.

Donatio in caſum periculi facta ceſſante periculo extinguitur ipſo jure. 5.

Quod limitatur ſi ob bene merita donatio facta. 6.

1 QUando res cauſa mortis donata traditur donata-
rio, comparat hic dominium, ſed revocabile; ſi
ſcilicet ita tradatur, ut ſtatim fiat accipientis, quod in
dubio præſumendum. *argum. l.8. ff. de jur. dot. Donell. l.14.*
2 *cap 33. circa finem.* Quando vero ita traditur, ut tunc
demum eſſet donatarii, quando mors donantis inter-
venerit; tunc dominium manet penes donantem uſque
ad ipſius mortem. Si ergo ſtatim dominium translatum
3 in donatarium, datur rei vindicatio utilis, vel ex pœ-
nitentia condictio; ſi vero dominium non receſſit, da-
4 tur rei vindicatio directa. Dicitur etiam hic *in fine*,
eo ipſo videri revocatam donationem, ſi donatarius
ante donatorem è vita diſceſſerit *Molin. tract.2. diſput.
287. numero 3. & 9. Gomez. lib.2. reſolut. cap.4. numero 19.*
5 *& ſeq.* Sed quæſtionis eſt in *hac L.29.* ſi quis in pericu-
lo conſtitutus, intuitu periculi donet mortis cauſa, ac
deſinente periculo ipſo jure pereat donatio mortis cau-
ſa? Quod communiter affirmant, nec neceſſaria eſt no-
va declaratio, per allegata *Berlichii par.2. deciſ.184. nu-
6 mero 5. & quos refert num.*8. Sed excipiendus caſus, ubi
ob bene merita fit donatio mortis cauſa, verbi gratia,
uxori, vel ob vinculum ſanguinis, ut puto; nam tunc
præſens periculum nec unica, nec principalis videtur
cauſa donationis. Et ſic judicatum refert *Berlich. d. l.
num.10. & ſeqq.*

Ad L. Inter mortis. 38.

SUMMMARIA.

Donatio mortis c. debet fieri præſente donatario. n.1.

Donatio hac nomine acceptante abſenti facta valet ut legatum vel fideicommiſſum. 2.

1 DOnatio mortis cauſa requirit præſentiam dona-
tarii, & in hoc convenit cum donatione inter
vivos. *Covarr. part.3. rubr. de Teſtam. numero* 17. Autor
2 *ad L.2. num.5. C. h. t.* Quando autem nemine acceptante
fit donatio mortis cauſa, valet donatio hæc abſenti fa-
cta, non ut donatio; ſed ut legatum vel fideicommiſſum
particulare, ſi quinque teſtium ſolennitas adſit. *Covarr.
d. part.3. numero 17. Gomez. dict. loc num.18. Molin. d. diſp.
287. numero 6. Carpzov. dict. conſtit.1. defenſ.35. Bach. diſp.
19. th 9. lit. A.*

Ad L. Seja. 42. pr.

SUMMARIA.

Si in donatione mentio fit mortis, donatio mortis cauſa præſumitur. n.1.

Quod varie limitatur. 2.

Quo caſu clauſula conſtituti & reſervati uſusfructus ceſſet ut indicium donationis inter vivos. 3.

Donatarius m.c. non tenetur cavere donatori 4.

In dubio donatio inter vivos præſumitur, ſi non ſit facta mentio mortis, licet donans in metu mortis conſtitutus fuerit. 5.

Quibus caſibus, licet mentio mortis, non adjecta, donatio m. c. intelligatur. 6,

Conventio conjugum, ut alterutro mortuo ſuperſtes liberis non exiſtentibus ſuccedat, quando cadat in ſpeciem donationis inter vivos. 7.8.9.

1 SPeciem facti habet *Cujac. tom.4. p.223,* Id vero po-
tiſſimum colligunt, donationem mortis cauſa præ-
ſumi, quando mortis fit mentio, quam regulam limi-

rant: ſi ratione executionis tantum mortis fiat mentio,
ſicut Jure Saxon. getada inter vivos donari ſoler, &
traditio in caſum mortis differri. Vid. *Menoch. lib.3.præ-
ſumpt.35.num.4.* vel quando duo teſtes tantum adhibiti,
arg.l.3.ff.de Teſtam.mil.Menoch d.l.nu 5.*Carpzov.part.3.
conſt.1.def.*41. quando hæredum facta mentio, de quo
*ſupra ad l.*27. quando donatio facta irrevocabiliter, ex-
cepta ſopervenientia liberorum. *Menoc.n.*17. de quibus
& aliis limitationibus *Men.d.l.& Maſc.concl.*561.*Barb.
in L.qua dotis.* 34. *num.*110 *& ſeq.ff.de ſol.matr.Carpzov.*
3 *conſt.1.def.*41.Autor *ad L.1.nu.1.2.C.h.t.* Hoc tamen *ex
hac lege* colligitur licet Dd. communiter ſtatuant, clau-
ſulam conſtituti & reſervati uſusfructus eſſe indicium
donationis inter vivos, *Dn Richt.dec.22.n.6.* hoc tamen
fallit, quando ſimul dictum, ut, ſi donatarius præmore-
retur, donatio eſſet irrita. quod donationi mortis cauſa
4 convenit. Vid. *Ioh.á Sande leg.5.tit.1.def.3. Ex fine princ.*
notetur. quod donatarius mortis cauſa non teneatur ca-
vere donatori, niſi ſponte id faciat; cum donator ad li-
bitum eam donationem revocare poſſit. *P.Barb.ad l.41.
de jud.nu.52.& ſeqq.* Donatio etiam facta ab infirmo vel
in metu mortis conſtituto, non tamen præſumitur mor-
5 tis cauſa facta, ſed potius inter vivos; niſi in ipſa dona-
tione mentio mortis injecta. Nam mors videtur potius
cauſa impulſiva quam finalis, *Petr.Barb. in L.Qua dotis*
34.*n.86.ſolut.matr.* Ideoque declaranda ſententia *Meno-
chii l.3.præſumpt.36.num.*10. quod tempore peſtis præſu-
matur donatio mortis cauſa, multo magis præſumitur
inter vivos. *Ricc.collect.deciſ.* 225. *Bach. act.19.th.9.lit.*
A.conf. *Zæſ.h.t.num.* ſi à ſano homine fiat. *Clarus* §. *do-
natio.quæſt.4.numero 2.& ſeq.*Menoch.*leg.2 præſumpt.26.
numero ſecundo,Cæval.deciſ.42.numero* 10.*Dn. Richter.*
6 *dec.22. numero* 9. Interdum tamen, licet nulla mentio
facta mortis, ex aliis circumſtantiis haberi pro dona-
tione mortis cauſa poteſt; ut ſi non poſſet valere ut
donatio inter vivos, & adhibiti eſſent 5. teſtes, qui in
omni donatione mortis cauſa reperiuntur. *leg.fin.*C.*h.t.
Menoch.lib.3.præſ.36.n.*7. Autor *ad d.L.fin. nu.1. & 4.C.
7 h. t.* Si inter conjuges convenerit, ut altero mortuo ſu-
perſtes liberis non exiſtentibus ſuccedat, id cadere in
ſpeciem donationis inter vivos, tradit *Dn.Richter dec.
22.num.*20. ſed hoc intelligo de caſu, ubi mutuo pro-
mittunt, ſe nolle illam voluntatem mutare; quem ſen-
ſum præ ſe fert præjudicium Lipſienſe *ibidem* allega-
8 tum; quo tamen caſu non poſſet donatio inter vivos
ſubſiſtere, ſi de omnibus bonis præſentibus & futuris
loqueretur, ex ſententia Doctorum communi: ſed illam
reciprocam conventionem de ſucceſſione factam revo-
cari poſſe, & ſic donationem mortis cauſa eſſe ſæpius
reſponſum memini.

LIBRI QUADRAGESIMI.
TITULUS I.
De Manumiſsionibus.

Ad Rubr.

SUMMARIA.

*DImiſſio hominum adſcriptitiorum ſeu propriorum quot mo-
dis hodie fiat. n.*1.

*In Electoratu Brandenburgico quibus caſibus Dominus
prædia ruſticorum emere poſſit invito ruſtico. *2.

*Dominus emens prædium ruſticum in numerata pecunia
ſolutionem facere tenetur. *3.

*An omnes ruſticos emendo ipſorum prædia exterminare
poſſit. *4.

DE Manumiſſionibus quidem hodie
rariſſime lites in foro moventur, ſed
tamen de dimiſſione hominum ad-
ſcriptitiorum ſeu propriorum ſæpiſ-
ſime; quæ his fieri poteſt modis ſi
1 dimittantur à gleba, quod fit dupli-
citer (1.) authoritate legis, ut ſi filius
ſtudia tractet, tunc dimittit eum lex. (2.) Aut arbitrio
Domini, quando certa pecunia data proprius homo à
Domino ſe redimit. Secundus modus eſt, ubi Dominus
permittit in caſu Charitiæ vel belli ruſticos relinquere
ſua prædiola, quo tamen caſu ceſſante calamitate publi-
ca, ſi ſuccurrere non potuit, æquum eſt, ut revocentur; ſe-
cus ſi habuerit media conſervandi miſeros homines, &
ex avaritia tamen ea denegarit. III. Quando ipſe
Dominus adimit prædium ruſtico, tunc hic manere &
aliud accipere non tenetur, ſed libere poteſt ſe in a-
lium locum conferre *Dn.Mevius p.2.dec.*234. In Ele-
ctoratu Brandenb. poteſt Dominus prædia ruſticorum
emere etiam invito ruſtico in ſequentibus caſibus
(1.) ſi ruſticus relegandus eſt ob delictum, & Dominus
pro prædio tantundem ſolvat, quod alius ſolvere pa-
2 ratus eſt. Deinde nullo delicto præcedente, ſi pro ſe &
liberis ædificiis novis opus habeat, & ea nullibi ha-
beat. licet ipſi ruſticos exterminare pro præſenti pre-
tio, Erdarff einen und den andern Bauren auskauf-
fen/ da ſie der ausgekaufften Bauren Güter ſelbſt ge-
brauchen wollen; doch daß ſie den Bauren/ ſo ſie
auskauffen wollen/ ihre Güter Wirderung/ was ſie
gelten möchten bezahlen/ ut ſonant verba *Reverſalium
Elector. de quo Joach. Schepl de conſuet.March.p.4.tit.7.*
ubi notandum, quod Dominus præſente pecunia de-
3 beat emere, baar/ quia gravatus in uno relevandus eſt
in alio, *Schepl.d.l.§.4.5.& 6.* Sed illud ad dimidiam pre-
tii partem reſtrictum in *Reverſ.de Anno* 1611. Non eſt
vero licitum omnes ruſticos ita exterminare, nec facile
4 ultra duos, nec prædium ibi pro animalibus vel ovibus
exſtruere; ſed pro propria tantum habitatione, & ſic non
ob utilitatem ſed neceſſitatem. *Schepl.d.l.q.*2.

Ad L. Qui pœnæ. 8.

EX *hac lege* Notandum poſt crimen etiam ante dam-
nationem ex crimine Majeſtatis, prohiberi re ma-
numittere. & libertas data ipſo jure non valet. *Joh.Han-
nibal.in rep.L.poſt contractum.15.n.11.ſupra de Donat.*

Ad L. Servus. 9.

SUMMARIUM.

*Manumiſſio ſervi, qui manumitti prohibitus, ipſo jure nul-
la eſt.*

SErvus manumitti prohibitus, ſi manumittitur; ma-
numiſſio ipſo jure eſt nulla: nam judice prohibente
alienatio facta non transfert dominium; quia factum Ju-
dicis æquipollet facto legis *L.more.5.ff. de Juriſdict.vid.
not.*Dni Autoris *ad l.26.n.ff.de contrah.emt.*

Ad L. Apud cum. 14.

SUMMARIUM.

*Juriſdictioni contentioſæ, non voluntariæ, paris vel inferio-
ris judicis ſe ſubmittere licet.*

POteſt quidem quis ſe ſubmittere juriſdictioni paris
vel inferioris judicis, ſed hoc in voluntariæ juris-
dictionis exercitio fieri non debere, *ex hac lege* colli-
gunt Dd. ex duplici ratione: quia actus voluntariæ ju-
riſdictionis per procuratorem expediri poſſunt, imo
quilibet, apud ſe expedire tales actus poteſt, ſi cognitio
cauſæ non ſit neceſſaria. *Matth.Steph de juriſd.lib.1.c.24.
n.6.& ſ.& quos refert.Hillig.ad Donell.l.17.c.10.lit.C.*

Ad L.

Ad L. eauſam minor. 20. §. ult.

SUMMARIUM.

Conventio in cauſam non impleti contractus de executione facienda propria autoritate licita eſt.

LIcitum eſt pactum, ut ſi noo impleatur contractus, manum injicere liceat, aut ſundum oppignoratum propria authoritate ingredi *l. 3. C. de pignor. Neguz. in tr. de pignor. p. 4. nu. 8. & ſeq. Col de proceſſ. Execut. p. 1. c. 5* ſed de eo *alibi* plenius actum. Autor *ad d. L. 3. n. 2 ſeqq. C. de Pigner.*

Ad L. Servum dotalem. 21.

SUMMARIA.

Maritus ſolvendo exiſtens ſervum dotalem manumittere poteſt, ſecus ſi non ſolvendo. n. 1.
Quod ultimum limitatur. 3.
Quid ſi ſervus manumiſſus libertatis conſervandæ ergo ſui pretium offerat. 2.

1 MAritus ſervum dotalem manumittere poteſt, ſi
maritus non ſit ſolvendo, manumiſſio nulla eſt,
Autor *ad d. L. 3. n. 5. C. de Jure dot. Et ad L. ult. num. 1. C. de*
Servo pign. dato. quia regula in *§. ſemel. Inſt quibus ex cauſis manumittere non licet*, non procedit, quando Domi-
2 nus eſt temporalis & non exiſtit ſolvendo. Poteſt tamen
ſervus ſui pretium offerre, & ſic ſe in libertate conſer-
3 vare. *P. Barb. ad l. ſſ ſol matr. p. 5. n. 80.* Secus autem ſi con-
ſentiente uxore id fiat. Utile eſſe hoc poſſit in hominibus proprtis in dotem marito datis, & à marito libertatis.

Ad L. Cajus. 23.

NOn poteſt contractus pro parte probari, & pro parte reprobari, ſed aut totus acceptandus, aut totus reprobandus eſt. *Tiraq. de contr. convent. ad fin. tit. n. 1.* conferantur *notata* Dni Autoris *ad l. 16. ff. de admin. tut.*

TITULUS II.

De manumiſſi vindicta.

Ad L. Si pater filio. 4.

SUMMARIUM.

Minor in manumiſſionem ſervi oppignerati extra conſilium conſentire poteſt.

EX *hac L. in fine* notetur minorem, licet ſine conſilio manumittere non poſſit, poſſe tamen conſentire in manumiſſionem ejus ſervi, qui ſibi obligatus; Autor *ad L. u. l. 2. C. de Servo pign. dat.* nam aliud eſt manumittere, aliud in manumiſſionem conſentire, aut eam non impedire. *Cagn. ad l. aliud eſt vendere. 160. de R. J. & ad Rub. C. de pact. n. 35. Bened. de Capra reg. 59. n. 29.*

Ad L. Juſta cauſa. 9.

SUMMARIA.

Liberatio Domini ex periculo vitæ aut famæ an juſta manumiſſionis cauſa. n. 1.
Famam vitæ æquiparandam eſſe colligitur. 2.
An hæc æquiparatio in omnibus procedat. 3.

1 JUſta cauſa manumiſſionis eſt ſi ſervus Dominum ex
periculo vitæ aut ſama liberavit: unde vulgo proba-
2 re ſolent regulam, quod fama vitæ æquiparanda. *Freherus de fama l. 1. c. 10.* ſed quam inepte interdum hoc allegatur vide *Carpz. p. 4 Juriſpr. c. 10. d. 6. & Wiſſ. diſp. 17.*
3 *vol. 2. n. 6.* Nam hæc duo à pari non procedunt; nam cujus famæ multo magis vitæ parcendum, *l. 18. §. 9. ff. ad L. Jul. de Adult.* honor læſus vindicari poteſt, non vita. Vid. *Barboſa locupl. l. 6. c. 8. axiom. 4. in fin.*

Ad L. Si collectaneus. 13.

CÆtera plena: ſed ſolet *hac l.* allegari in quæſtione, an minor poſſit eſſe Procurator, de quo *Hill. in Donell. 18. c. 3. lit. T.* & notata Dni Autoris ſupra ad *L. 51.* de Procuratoribus, & *ad l. 12. C. Eodem.*

Ad L. Apud Proconſulem.

AD L. 17. vide notata *à Donello & ibi Hilligero l. 13. lit. I I, K K.*

TITULUS III.

De manumiſſionibus, quæ ſervis ad univerſitatem pertinentibus imponuntur.

SUmma *hujus* brevis *tituli* eſt, quod etiam Civitates poſſint manumittere ſervos ſuos, ſed per Curatores ſuos, licet privati id per Procuratorem facere nequeant.

TITULUS IV.

De manumiſſis Teſtamento.

Ad L. 1. & 5.

SUMMARIA.

In directa libertatis datione ſub pluribus conditionibus attenditur conditio leviſſima. n. 1.
In fideicommiſſaria ſpectatur ſcriptura noviſſima. 2.

1 PLuribus in locis teſtamenti vel codicilli relicta
eſt libertas ſervo, forte ſub diverſis conditionibus, & quæritur, quæ conditio attendenda, vel quis modus? Et reſpondetur leviſſimam conditionem eſſe attendendam, per quam facile conſequi poteſt libertatem. *l. 1. §. pen. de leg. 1.* ſcilicet in directa libertatis datione;
2 niſi contraria voluntas appareat. *l. 14. pr. de leg. 2.* Sed in
fideicommiſſaria libertate noviſſima ſcriptura attendenda. *l 90 ff. de condit. & demonſtr. vid. Donell. lib 8. c. 4. poſt lit. E.*

Ad L. Si quis. 2.

SUMMARIA.

Libertas in ſubſtitutione relicta debetur etiamſi inſtitutus ſit hæres. n 1.
Extenditur hoc ad legata ad pias cauſas, licet inſtitutus iis nullo modo gravatus. 2.

1 TItium inſtitui hæredem, & ſi hæres non erit, Sti-
chum, ſervum meum inſtituo hæredem, & liberum pronuncio; licet Titius ſit hæres, competit tamen libertas Sticho, quaſi utroque caſu & gradu videatur relicta.
2 Hoc Dd. extendunt ad piam cauſam, ut legata ad pias
cauſas debeantur etiam à primo inſtituto, licet non gravato. *Tiraqu. in priv. pia cauſa 62. & quos alleg. Menoch. conſ. 274. nu. 52. & ſeq.* licet ipſe *n. 55. & conſ. 379. nu. 39.* diſſentiat *vid. Hippolytus Rim lib. 4 conſ. 358 n. 74. & n. 46. & ſeq. Mant. de conject ult. vol. l. 8 c. 2. n. 17.* A libertate ad piam cauſam ſamiliare eſt argumentum, & nodum in ſcirpo quærere videntur, qui circa intellectum *hujus legis* [qui tamen planus eſt] ſcrupulos movent.

Ad L. Si fructuarium. 6.

SUMMARIUM.

Libertas ſub conditione relicta ſervo, cujus uſusfructuarius hæres erat, an exiſtente conditione debeatur.

TEſtator proprietatem ſervi habens, eum qui Uſumfructum ſervi habebat, inſtituit hæredem, & ſervo ſub conditione reliquit libertatem. Hæres, quia adiit hæreditatem, per confuſionem extinctus eſt uſusfructus, quia hæres eſt Dominus; & ſi poſtea conditio datæ libertatis exiſtat, ſervo non poteſt exceptio doli opponi, quia uſusfructus ſemel exſtinctus. *Caſtillo de uſufructu. c. 71. n. 11. conf. l. 4. de uſufr. leg.*

Ad L. Si ita. 13.

SUMMARIA.

Relictum ſub conditione ab alio implenda illo non implente, deficit relictum.n.1.
Libertas ſub conditione à duobus ſervis implenda relicta an uno implente, ille liber fiat. 2.
Quid in aliis conditionibus individuis. 3.

1 UBi conditio, dependens à facto alterius, adjecta
eſt acquiſitioni alicujus rei & ideo implenda
ante rem quæſitam, ſi ab illo non impleatur, defectus
conditionis facit deficere relictum ut ex *hac lege* 13.
probant *Peregrinus de fideicommiſſ.art.*11. *num.*86.*Klock.*
*vol.*2.*conſ.*22.*n.*32.*Cephal.conſ* 252.*n.*5.*&* 20. Autor *ad L.*
2 *un.num.*3.*C.de his,quæ pœna nam.* Sed quæritur, quid ſi
conditio duobus ſervis lata, ut illa impleta ad liberta-
tem perveniant ambo, & unus impleat conditionem
pro ſua parte,alter non, an ille conſequatur libertatem.
Et diſtinguitur inter conditionem dividuam, quæ ſci-
licet in dando conſiſtit, quo caſu affirmanda quæſtio.
Sed ſi duobus lata conditio rationum reddendarum,
quæ rationes ſeparari non poſſunt unius mora impedit
libertatem alterius *l.*13.*§.*2.*h.tit.* Autor *ad L.*5.*C.arbitr.*
3 *tut.*Sed in aliis conditionibus individuis quæ in facien-
ciendo conſiſtunt, verbi gratia, ſi inſulam ædificave-
rint, ſi ſtatuam poſuerint ex æquitate alteri facienti
ſuccurritur, per *leg.*13.*princ.*niſi aliud appareat ſenſiſſe
teſtatorem.

Ad L. Libertas. 17.

SUMMARIA.

*Conditio negativa in libertatibus quomodo intelligenda. num.*1.
Extenditur explicatio hujus rei ad relicta ad pias cauſas ſub conditione negativa. 2.
Si libertas poſt annos ſimpliciter relicta, quot anni intelligantur. 3.

1 EX §.1.probant,quod conditio negativa in liberta-
tibus ita intelligenda, ut ſi cum primum poterit,
non aſcenderit; nec igitur cautioni Mutianæ locus, nec
manumiſſus poſtea aſcendendo libertatem emittit. Id-
2 que in omni relicto piæ cauſæ ſub conditione negativa
verum eſſe tradit *Tiraq.privil.piæ cauſæ* 58. *Rota Romana*
*noviſſ.dec.*677.*p.*1.*nu.*13.
3 Ex §.*ult.*apparet,ſi poſt annos juſſus ſis liber eſſe,ſuf-
ficiat biennium. *Ant.Faber.l.*6.*conject.c.*12.*in fine.*

Ad L. Servos legavit. 20.

SUMMARIA.

*Si ſervis, ſi promeruerint, libertas relicta, debetur, ſi aſſerens contrarium probare non poſſit.n.*1.
*Demerita in dubio non præſumuntur.*2.
Negativam qualitatis ab allegante probandam eſſe an recte ex h.l.*colligatur.*3.

1 SErvis,ſi promeruerint, libertas relicta eſt;quæritur,
cui probanda conditionis impletio vel contrarium?
2 Reſp. contrarium ſi quis aſſerat, illi eſſe hoc proban-
dum, quia demerita non præſumuntur, ſed merita. U-
3 nusquisque præſumitur juridice ſcilicet bonus: & col-
ligunt etiam, negativam qualitatis ab allegante eſſe
probandam. Contra quam tamen ſententiam inſurgit
*Donell.*25.*c.*2. *lit.F.*

Ad L. Stichus. 21.

ADverbium Imo eſt particula correctiva,quæ præ-
cedens corrigit.Conf.*l.Imo.*26.*ff.de lib.cauſa.c.in-*
*notuit.& ibi Panorm.nu.*5.*X.de Elect.& c. accedens.X.ut*
*lite non conteſt.Dn.Richter de adverb.lit.I.n.*8.

Ad L. Uxorem. 29.

SUMMARIA.

Poſthumus nomine patris proprio appellatus an inde præſumatur patris mortui filius. n. 1.
Diſſentientes in hac re conciliantur. 2.

1 EX *hac L.* notant poſthumum nomine patris pro-
prio appellatum præſumi filium patris mortui.Id-
que ceu ſingulare notant ex *hac l.Petrus Gerhards ſing.*
75.*n.*2.*Alciatus lib.*4.*diſpunct.c.*1.*Alex.Raudens.in tr. de*
*Anal.c.*30.*nu.*59.*Nevizanus conſ.*34.*nu.*39.licet diſſentiat
P.Barb.ad rubr ff.ſol.matr p 1 *nu.*14. *& Jaſon ab Alc.re-*
2 *latus.*In concordiam autem reducuntur hæ opiniones,
quod illa de præſumtione loquatur, Barboſa vero de
probatione plena; non enim ſine cauſa *in textu* haben-
tur verba: *nomine patris vocitatus.*

Ad L. Stichus ſervus meus. 39.

SUMMARIA.

Libertas ſervo relicta, ſi hæres eum alienaverit, *inutilis eſt.n.*1.
Reſpondetur ad ea,quæ in contrarium videntur.n. 2.3.

1 SI quis ita legaverit libertatem Sticho; *cum aliena-
bitur ab hærede liber eſto*,fruſtra relinquitur;quia in
id tempus confertur libertas, quo alienus erit. Sed huic
opponitur,quod etiam alieno ſervo poſſit relinqui hæ-
reditas *l.rogo.*21.*ait.ſeq.*& quod rei alienæ legatum vali-
2 dum.Caſtillo *de uſufr.c.*9.*n.*31. expedit hanc difficulta-
tem, quod libertas ſervo alieno relinqui poſſit per mo-
dum damnationis,non vero per modum vindicationis.
conf.*Jacobus de Nigris in rep.l.*1.*§ ſi quis ita ita.de verb.*
*obl.n.*65.*vol.*6 Eſt igitur veſtigium juris veteris. Sic ergo
3 non dubitarem, ſi quis Eccleſiæ legarit fundum, ſub ea
conditione, ſi hæredes alienaverint, jure novo, ſublato
hoc diſcrimine,valere ad legatum.

Ad L. Teſtamento. 51. §. 1.

SUMMARIA.

*Ex diſpoſitione teſtatoris damnum ſentiens deliquiſſe præſumitur n.*1.
Civitas vel Dominus miniſtrum ſuum ſine cauſa non præſumitur deſtituere. 2.
Quæ abdicatio per ſe cum injuria non eſt conjuncta. 3.
Subnectitur ſententia. 4.

1 SPecies facti facilis. ubi teſtator pœnam inflixit vel
ab adminiſtratione amovit, præſumitur delictum.
Unde videtur, Dominum vel Civitatem officialem &
2 miniſtrum ſuum ſine cauſa non præſumi reſtituere; &
ſic perpetui miniſtri deſtitutionem videri gravare de-
ſtitutum, nec facile faciendum. Vid.*Sande l.*5.*tit.*10.*def.*
3 2.*Gratianus t.*3.*diſc.*590.*n.*12.Ex ipſa tamen abdicatione
per ſe non oritur injuria.Vid.*Dn.Mevius.parc.*2.*dec.*12.
niſi fiat ex cauſa præſenti delicti. Subjicio ſententiam:
4 **Geben die Churfürſtl. Brandenb. geheimten Räthe**
zum Beſcheid/ daß Beklagter/ nachdem ihm der
Stadtſchreiber Dienſt durch den Bürgermeiſter N.
N. auffgeſaget worden/ keine Urſache gehabt/ ſich
ſolcher Verordnung zuwiderſetzen/ alldieweil die Loß-
kündigung nicht wegen einer/ Beklagten beygemeſſe-
nen Beſchuldigung/ ſondern dahero/ daß das æra-
rium Civitatis die erhöhete Beſoldung nicht ertragen
könen/ und alſo ſalvo per omnia honore & exiſtima-
tione des Beklagten geſchehen/daher er auch poſt re-
ſignationem ſich in des Stadtſchreibers Dienſt wei-
ter nicht eindringen kan &c.

ad L. Si quis ſervo. 56.

SUMMARIA.

Libertas ſervo & directo & per fideicommiſſum relicta inducit electionem in ſervo, an orcinus, an hæredis libertus eſſe velit. n.1.

Quod extenditur ad eum, qui vulgariter & per fideicommiſſum ſimul ſubſtitutus. 2.

1 QUando ſervo relinquitur libertas & directo &
per fideicommiſſum, datur electio ſervo, an de-
functi orcinos, ao hæredis libertus eſſe velit. Ea *quo*
2 *textu* colligere ſolent, quando vulgaris & fideicommiſ-
ſaria ſubſtitutio coocurrunt, eodem ſcilicet tempore,
quod tunc electio detur ſubſtituito, qua ſubſtitutione
uti poſſit. Dd. plures refert, examinat, & declarat *Menochius l.4.præſ.63.n.6.& multis ſequentibus.*

Ad L. Verum eſt. 58.

SUMMARIA.

Libertas relicta ut & omne legatum pium per alienationem voluntariam ademtum cenſetur.1.3.

Redemtione facta reconvaleſcere præſumitur.2.4.

1 QUando libertas relicta Pamphilo, isque à vivo
teſtatore venditus, ademptum videtur legatum;
2 ſed ſi redemit eundem, valebit legatum, ex quo duo
3 colligunt. (1.) Legarum pium ademptum præſumi per
alienationem voluntariam. *Menoch l.4.præſumt.169.nu.*
17. *Mantica de conject.lib.12.t.6. num.5. Maſcard.concluſ.*
1287.*n.*102. *Barry lib.9 de ſucceſſ.tit.30.nu.3.* (2.) Si re-
demtus ſit ſervus, reconvaleſcit legatum, & idem in om-
nibus legatis piis. Vid. *l.15.ff.de adim.leg.*

Ad L. Titia. 59.

SUMMARIA.

Libertas pediſſequis ſuis nominatim relicta debetur etiam illis, quæ ante mortem relinquentis tales eſſe deſiit.n.1.

Si ita in teſtamento cautum, Titius, ſi rationes diligenter oon reddiderit, liber non erit, *an hic data cenſeatur libertas. 2.*

Particula NISI vis & effectus.

1 REliqnerat Titia libertatem ſuis pediſſequis, ſed
quædam ante mortem pediſſequa eſſe deſierat; Et
Reſp. etiam eidem deberi legatam libertatem, tum quia
hoc favor libertatis ſuaſit, tum quia earum nomina ex-
preſſerat. *VVammeſ.conſ.419.num.5. vol.1.*
2 In §*fin.* Quidam teſtamento ita cavit: *Oneſiphore, ſi*
rationes diligenter non reddideris, liber non eris; non hic
datur libertas, ſed adimitur. Nam his verbis adimitur
potentia, ne poſſit ab hærede manumitti Oneſiphorus,
niſi accurate rationes reddiderit; ſed ſi rationes teddi-
derit, quod tunc poſſit manumitti. Ergo libertas hic
non relicta; ſed facultas manumittendi in contrario
caſu, ſi rationes diligenter reddiderit, conceditur hæ-
redi. *Mantica de conject.ult.vol l.3.tit.17.nu.*8. Vid. *Co-*
varr. de matrimon. par.2. cap.4.§.1. numero duodecimo,
in repet. Voa ergo NISI ſubjecta negativæ non po-
3 nit contrarium actum, verbi gratia, *non alienabo hoc*
prædium extra familiam, non teneor his verbis in fa-
milia vendere. *Covarr.de matrimon. part. 2.cap.4.§.1.*
numer. octav. ubi *numero* 18. dicit per hæc verba: *nul-*
lam habeo uxorem, niſi te, non induci ſponſalia, nam
negativa nihil infert, niſi aliquid accedat extrinſecus.
4 *Joh.Crotus in rep.leg.1.§.ſi ſtipulanti.num.2.ff.de V.O.* Ex
quibus declaranda quæ tradit *Dn.Riebter in Adverb.in*
partic. Niſi. Autor *in C. t. de Tranſact. ad d.L. 4. nu-*
numere 5.

TITULUS V.

De Fideicommiſſariis libertatibus.

Ad L. 1. & 2.

SUMMARIA.

Libertas in teſtamento relicta ſaltem uno ex hæredibus adeunte, debetur. n.1.

Si nemo adeat addicitur ſervo hæreditas.2.

1 LIbertas in teſtamento relicta non debetur, niſi hæ-
res adierit hæreditatem ſaltem unus, cæteris lati-
tantibus. Sed ſi nemo adierit, poteſt unus ſervorum, qui-
2 bus legata libertas, hæreditatem capere, ſi creditoribus
caverit de ſolido ſolvendo, idque per Conſtitutionem
Marci, de quo *alibi* agitur pluribus.

Ad L. Ergo. 4.

SUMMARIA.

Additur ſervo hæreditas, licet abſtinens reſtitutionem petere poſſit.n.1.

Reſtitutione hoc caſu facta libertas ſemel data non reſcinditur.2.

Addictio hic fit, etiam invitis abſentibus & non citatis reliquis. 3.

Citatio non neceſſaria, quoties citando invito actus explicari poſſet, vel præſens actum impedire nequiret. num. 4.

Addictio prodeſt abſentibus. 5.

Quid ſi poſt diem vel ſub conditione relicta libertas. num. 6.

Cautio idonea quæ dicatur, 7.

1 ADdici poteſt, *ut dixi*, hæreditas liberto, cum cer-
tum erit, oeminem fore hæredem, vel ſcriptum
hæredem: ſi autem talis ſit hæres, qui abſtinuit, qui ob
ætatem poſſet reſtitui, admittetur omnino ſervus, nec
interim vacare debet hæreditas, oec ſervi libertas differ-
2 ri §.1. *h. l.* &, ſi is, qui abſtinuerat, reſtituatur, oon ta-
men reſcinditur libertas ſemel data §. 2. *h.leg.* Et bona
3 illa addici poſſunt etiam invitis & abſentibus ac non
4 citaris cæteris per §.3. unde probari ſolet, quod citatio
regulariter non requiratur, quando actus invito eo, qui
citandus eſſet, explicari poteſt, vel ſi præſens actum im-
pedire non poſſit. *Gail.1.obſ.13.n.3.& lib.2.obſ.141.n.2.&*
l.1.de P.P.c.5.n.12. conf. *Proceſſ.ment c.3.nu.24.* Abſenti-
5 bus tamen proderit addictio §.4. Sed ſi poſt diem data
6 libertas aut ſub conditione, hæc expectanda §.5. *& ſeq.*
7 Idonea autem cautio accipitur non tantum de ſatiada-
tione, quæ fit per fidejuſſores, ſed etiam per obligatio-
nem pignorum, imo per quamcunq; promiſſionem, quâ
alter contentus fuit. *Gail. a per §.8.h.l.obſ 47.nu. 4. & de*
Arreſtis. c.3. nu.4. Autor *ad L.3. C.de V.S.* Cætera in hac
lege plana & ab uſu remotiora.

Ad L. Decem legata. 6.

SUMMARIA.

Pecunia ad liberandum ſervum relicta non venit in detractionem Falcidiæ. n. 1.

Diſpoſitio de toto legato præſtando inducit prohibitionem Falcidiæ tacitam. 2.

1 HÆres non detrahit Falcidiam de pecunia ad li-
berandum ſervum relicta, ſi alias non ſufficerat
ad libertatem ſervo conferendam. Hic notabilem
dicunt eſſe *Gloſſam* ac ſingularem, ſi teſtator juſſit, ut
legatum

leg.tum totum præſtaretur, tunc prohibitionem Tre-
2 bellianicæ vel falcidiæ eſſe tacitam ac validam. Quam
Goſſ.im poſt alios notabi em dicit *Cephalus lib. 4. conſ.*
471.n.31.& conſ 513.nu 36. confer *notatu* Dni Autoris *ad*
Auth.ſed cum Teſtator.C.ad l.Falc.

Ad L. Cum fidei. 9.

SUMMARIUM.

Prohibitio alienationis non continet neceſſariam.n.1.
Si res extraneo vendita ab eodem iterum vendatur, jus retractus locum non habet. 2.
In datione in ſolutum retractus proximitatis locum non habet. 3.

1 SUb prohibitione alienationis non venit neceſſaria.
Colligunt etiam ex *h. l.* quod ſi res extraneo ſit ven-
2 dita, & hoc iterum vendente jus retractus non habeat
locum. Vide quos refert *Du.Richt.conſ.14.num.46.* Sed
3 maxime probatur ex *h.l.* quod in datione in ſolutum
retractus proximitatis locum non habeat. *Tiruquell. de*
retr.lig.part 1.§.1.gloſſ.14.num.5.Fruckman.volum. 1. conſ.
4.num.34.

Ad L. Imperator. 12.

SErvus alienari vetitus, ſi bona fiſco acquirantur, ſervus libertatem conſequetur: ſic ergo qui alienare prohibetur, etiam delinquendo alienare nequit.

Ad L. Lucius. 14.

SUMMARIA.

Quomodo intelligendum ſi quid in hæredis arbitrium confertur. n. 1.
An quod in hæredis arbitrium collatum in boni viri arbitrium collatum cenſeatur. 2.
An Notarius in inſtrumento novum ac vetus nomen imo & cognomen ponere debeat. 3.

1 QUando libertas vel aliud quid in hæredis arbi-
trium confertur, intelligitur hoc ſi hæres ſit; nam
ſi hæres non ſit, arbitrium ejus legatario non obeſt. Spe-
2 cies legis plana: ſed quod *Bart.* infert, quod arbitrium
hæredi collatum videatur in boni viri arbitrium col-
3 latum, incertum eſt. Incertum etiam eſt, quod hinc
colligunt Dd. quod Notarius in inſtrumento novum
ac vetus nomen, imo & cognomen contrahentium po-
nere debeat, de quo *Caguelus in proœmio Pand. nu-*
mero 182. & ſeq.

Ad L. Generaliter. 24. §. 11.

SUMMARIA.

Teſtamentum in quo poſthumus præteritus quatenus valeat. num.1.
Teſtamentum agnatione poſthumi ruptum, an ſuſtineatur, virtute clauſulæ codicillaris. 2.3. 4.
Legatarius ſervum manumittere rogatus, legato agnito, an ſi ſervi pretium legatum ſuperet manumittere teneatur. 3.

1 TEſtamentum in quo poſthumus præteritus non
valet, niſi quid à legitimo quoque hærede re-
2 lictum. Quando teſtamentum agnitione poſthumi ru-
ptum eſt. neque directa, neque fideicommiſſaria debe-
tur libertas, niſi addita clauſula codicillaris, ut legiti-
mi etiam hæredes teneantur præſtare libertatem. *Gail.*
3 *2.obſerv 114. numero 1. & 2.* Hinc ex *hoc* §. probatur
quandocunque à legitimo hærede quid relictum, tunc
valere teſtamentum. Atqui per clauſulam codicilla-
rem fit, ut à legitimo hærede quid relictum videatur,
Ergo valet tale teſtamentum, cui dicta clauſula inſerta;
licet poſthumi, Imo licet liberi præteriti. *Jaſon in Auth.*
ex cauſa. numero 23 C.liber.præter Gomez. leg.2. reſolut.
c.5.num.34. quam ſententiam receptiſſimam eſſe tradit
Barry lib.10.tit 16.num.10. Zepperus de clauſula codicil-
lari c 4.num.19.Petr.Peck de Teſtam. Conjug. licet diſ-
ſentiat *Carpzov p.3.c.9.def.12.* Autor *aut Auth.Non licet*
4 *num.20 C.de liber. præterit.* Nam a iud eſt dicere de-
mentem fuiſſe patrem, aliud vero hoc colore introdu-
ctam eſſe querelam. Color eſt non rei veritas. Sed ſe-
cundum *Carpzovium*, præſertim in loco, ubi jus Saxo-
5 nicum viget, reſponſum, eſſe memini. Quando legata-
rius ſuum hæredem manumittere rogatus, ſi agnovit le-
gatum, tenetur manumittere, licet ſervi pretium lega-
tum ſuperet. Secus ſi ſervus alienus. *Du. Struv.h.t.th.*
42.VViſſenb.ib. 15.Franc.de Salgado in Labyrint. p.2. cap.
4.nu. 48.

Ad L. Cum vero. 26. §. 1.

SUMMARIA.

Si hæres interpellatus moram fecerit in manumittenda ancilla partus ſtatim ingenuus habetur, ſecus ſi non interpellatus. n.1.3.
Accommodatio hujus rei ad alios caſus remiſſive.2.

1 QUando hæres non interpellatus moram fecit in
manumittenda ancilla, tunc partus manumit-
tendus; ſed ſi interpellatus non manumittat, ex mora in
perſonam ſtatim naſcuntur ea ancilla ingenui liberi.
2 *Hunc textum* ad multos caſus, præſertim, ubi de liber-
tate vel pia cauſa agitur, accommodari poſſe, notat *Cu-*
jac.l 9 ad l.diem functo.4.n.205. ubi agit de officiali mo-
2 ras nectente in ſuſcipiendo munere. Sic igitur partus in-
genuus ob moram, mater vero non eſt libera ante ſen-
tentiam. Vid. *Hill. in Don.lib.2.c.12., lit.E.*

Ad L. Invitus. 34. pr.

SUMMARIA.

Manumittendus invitus ab alio manumitti non debet, quam in teſtamento diſpoſitum n.1.
Principem Civitatem invitam alienare non poſſe, colligitur.2.

1 INvitus is, cui fideicommiſſo libertas relicta eſt,
non eſt tradendus alteri, ut ab eo manumittatur.
Unde colligunt *cum Gloſſa celebri hujus legis*, Princi-
2 pem non poſſe Civitatem invitam alienare. Vid. *Ant.*
Gabr.lib.1.commun. concluſ.tit. de Jure quæſit.non tollend.
concl.8. Rimenald.conſil.601.n.22. & ſeq. Nevizanus inter
conſilia Bruni conſil.12.per totum, qui omnium uberrime
hanc materiam tractat conf. etiam *Jac.Puteus part.1.de-*
ciſ.39. num.3.

Ad L. Inſtrumento. 38.

SUMMARIA.

Si ab inteſtato libertas relicta cum fideicommiſſo quodam, an liberis relinquentis utrumque præſtandum. n. 1.
Ex teſtamento imperfecto ſi liberi ab inteſtato ſuccedentes voluntatem defuncti in uno impleverunt, & in altero implere teneri, colligitur.2.
Ex amore legatarii licito intenſo an præſumatur clauſula codicillaris. 3.
Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis quoad libertatem & pias cauſas an à liberis, obſervandum. 4.5.

1 PAter voluit, ut ancilla manumitteretur, & hoc non
in teſtamento, ſed ab inteſtato & quæritur, an li-
beri debeant eam manumittere & fideicommiſſa præ-
ſtare, & ſi manumiſerint, an etiam hæc præſtanda? Af-
firm. utrumque: nam, licet teſtari voluerit, & forte non
teſtatus

teſtatus ſit, valet tamen voluntas imperfecta. (1.) Fa-
vore libertatis. (2.) Ratione ſingularis affectionis ho-
2 neſtæ erga legatariam. Et ſic non obſtat *l. 11. C. de Te-
Tament. manumiſſ. Colligunt nonnulli, quando teſta-
mentum imperfectum, & liberi ab inteſtato ſucceden-
tes impleverunt voluntatem defuncti in uno, quod e-
3 juſdem voluntatem in altero implere debeant. *Rittersh.
de diff. Jur. Civ. & Can. l. 4. c. 10.* Colligunt alii ex amore
legatarii licito, intenſo, & affectione vehementi præſu-
mi clauſulam codicillarem. *Tiraquell. in L. ſi unquam* 8.
verbo: Libertis. C. *de Rev. don. num.* 104. *Mantic. lib. 1. de
conject. ult. volunt. t. 9. nu.* 8. *Carpz. p. 2. dec.* 155. *nu.* 8. *& quos
refert Zepperus de Codicill. c. 4 num.* 147. ut in teſtamen-
tis inter liberos, ad pias cauſas, & in militari *Carpzov.
4 d. l.* Collige teſtamentum imperfectum ratione volun-
tatis quoad libertatem, & quæ huic æquiparantur, cau-
ſas pias, obſervandum eſſe à liberis. *Tiraq. priv. pia cau-
ſa.* 7. nam ſi de imperfectione ratione ſolennitatis hic
tantum, & non voluntatis ageretur, de caſu indubita-
bili reſponderetur. Deinde loqui *legem* de neceſſitate,
5 non de honeſtate, de verbo DEBENDI colligitur. Ergo
ſcriptura continens piam cauſam, licet voluerit defun-
ctus eum in teſtamento complecti, ſed non potuerit, ta-
men probat legatum pium, conf. *VVammeſium vol. 1.
conſ.* 380. *num. fin.* nec de legatis piis ex Jure Civili, ſed
æquitate Juris Canonici judicandum *Carpzov. p. 3. c. 4.
def.* 33. conferantur Dd. quos magno numero refert ac
ſequitur *Menoch. lib. 3. conſ.* 274. *n.* 24. *& per totum.*

Ad L. Thais ancilla. 41.

SUMMARIA.

Quæ ad placitum hæredis diſpoſita, non relicta cenſentur præciſe hæredis, ſed boni viri arbitrio. n. 1.

Libertas legata, ſi legatarius intra certum tempus rationes reddiderit, non debetur ſi elapſo termino offerantur. 2.

Purgatio moræ admittitur ad exceptionem quærendam, non actionem. 3.

Additur caſus juxta hunc textum deciſus ex Berlicb. *num. 4.*

Quod intra certum terminum fieri debet, eo elapſo, non admittitur. 5.

Cur hoc caſu purgatio moræ non admittatur. 6.

Recenſentur caſus quidam in quibus poſt terminum probatorium elapſum auditur probare volens. 7.

1 EX §. 4. *hujus legis* notetur, quando ad placitum hæ-
redis quid diſponitur, non abſolute hæredis, ſed
boni viri arbitrium & placitum intelligendum eſſe.
Beneven. Stracha tit. Mandati. nu. 34. *Menoch. l. 1. A. qu.*
8. *num* 8.
2 Ex §. *intra* 12. notandum, quando Pamphilo liber-
tas legata, ſi intra certum tempus rationes reddiderit,
ſed is lapſo termino offerat rationes, quæritur an ad-
mittendus? Videtur quod ſic, quia res videtur inte-
3 gra; Sed negatur, quia purgatio moræ admittitur ad
exceptionem quærendam, non vero actionem. Unde
caſum deciſum refert *Berlich. p. 1. deciſ.* 154. Ubi inter
4 creditorem & debitorem convenerat, quo denunciatio
fieret dimidio ante terminum in nundinis Paſchalibus
vel Michaelis. Denunciaverat autem debitor die 24.
Octobr. poſt nundinas autumnales: audiendum non
eſſe debitorem, reſponſum memorat *Berlich. dict. leg.*
quod enim intra certum terminum fieri debet, eo la-
5 pſo non admittitur. *Tiraquell. de Retract. convent.* §. 1.
gloſſ. 2. numero quadrageſimo quinto, Mod. *Piſt. par. 2. conſ.*
44. *num.* 5. *Berlich. p. 2. d.* 213. *num.* 2. licet in continenti
id fiat. *Jaſon in Lita demum* 13. *numero* 4. *C. de Procur.*
ſed ea materia, an & quando purgari mora poſſit, al-
6 terius loci eſt. Sed hic prætetea dicunt purgationem
moræ non admitti, quia obligatio incipit à conditione
præcedente. Vid. *Jac. de Nigris in repet. l. ſi inſulam.* 84.
(6. *vol.*) *de V. O. n.* 313. Et quos ibi refert. Multos autem
caſus refert *Berlich. p. 1. concluſ.* 40. in quibus poſt termi-
7 num probatorium elapſum auditur probare volens,
imo etiam poſt publicata atteſtata, inter quos præcipue
hi ſunt, judex feſtinaſſet nimis, ſi contra teſtes quid
velit probare; ſi per ocularem demonſtrationem quid
probare velit: item minor; item ſi ſententia non poſſit
tranſire rem judicatam, in matrimonialibus; item ſi
exhibeantur articuli ad priorum declarationem &c.
Vid. *Carp. in Proc. tit.* 13. *art.* 1. *nu.* 172. *& ſeqq.* & quæ pro-
poſui in *Proc. Civili* c. 18. *n.* 15.

Ad L. Fideicommiſſa. 26.

SUMMARIA.

Libertatis datio collata in liberam voluntatem hæredis valet. n. 1.

Secus in aliis legatis. 2.

1 SI teſtator libertatem ſervi in liberam voluntatem
hæredis contulit, valet libertatis datio, favore piæ
cauſæ; quod facit, ut viri boni arbitrium videatur ele-
ctum. *Covarr. in cap. cum tibi.* 13. *nu.* 15. *X. de teſtam.* Sed
2 aliud in aliis legatis, aliud in libertate relicta directa *p.*
§. 3 *h. l. Vaſquius de ſucceſſ. progreſſu* §. 27. *n.* 16. *& quos re-
fert Hilliger ad* Donell. *l.* 8. *c.* 15. *lit. K.*

Ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Conditio adjecta in reſtitutione an cenſeatur repetita in ſubſtitutione.

POſthumi hæredes inſtituti & mancipiis relicta libertas, cum liberi ad pubertatem pervenerint, poſtea in caſu non natorum liberorum ſubſtituti alii, & legata libertas repetita, ut & in codicillis; quæritur an conditio initio propoſita, ſi liberi ad pubertatem pervenerint, videatur repetita in ſubſtitutione & codicillis? quod negatur, quia regulariter non præſumitur repetita, per tradita *Menochius lib. 4. præſumpt.* 176. *& ſ.* quia conditio ſi ad pubertatem pervenerint, ad perſonam pupilli reſtricta & cum hac conditione conjuncta, ſi hæredes erunt. *Menoch. l. 4. præſumpt.* 43. *num.* 16. vide *not.* Dni Autoris *ad l.* 73. *de hæred. inſtitut.* Præcipue iſta conditio non videtur repetita, quæ inutile facit teſtamentum ſeu legatum. *l.* 113. §. *de Leg.* 1. *Mantica de conject. l.* 5. *tit.* 6. *n.* 7.

TITULUS VII.

De Statu liberis.

Ad L. 1.

STatu liberi qui ſint, hic explicatur, quod per ſe planum eſt.

Ad L. Statu liberos. 3. §. 34.

SUMMARIA.

Pecunia in terminos debita, an ante terminum ſolvi poſſit. n. 1. 2. 3.

1 EX *hac prolixa* apud nos fere obſoleta *lege* excer-
pimus tantum §. 14. ubi dicitur, quod ſtatu liber
offerendo pecuniam per terminos ſolvendam ante ter-
2 minos elapſos, & ita ante diem liberetur. Ex quo quid
ſpeciale eſſe in ſtatu liberis concludit contra Dd. *Cu-
jac.* quod debitor ante diem ſolvere invito creditori
regulariter non poſſit. Sed contrarium concludunt
Dd.

Dd. communiter, ut teſtatur *Donell.l.16.c.11.& quos re-
fert. Hillig.d.l.lit.2.* Et *ad hunc* §. reſpondetur, quod hic
3 compenſatio interuſurii cum operis ſervi fiat. *Hill. d.l.
lit.C.* ſed poſſunt contingere caſus, in quibus anticipata
ſolutio creditori poteſt eſſe noxia. Vid. *Dn.Richter p.2.
dec.73.* & nos alibi.

Ad L. Cum hæres. 4. §. 5.

SUMMARIA.

Non deſinunt nobis ſervire, qui ſervire cupientes propter adverſam valetudinem impediuntur. n.1.
Ægrotis famulis an merces debeatur.2.
Conciliatur h.§.cum §.2.h.*legis.n.3.*

1 NOtentur tantum ex *hoc* §. verba finalia, illos
etiam nobis ſervire videri, quos curamus ægros,
qui cupientes ſervire propter adverſam valetudinem
2 impediuntur. Ex quo probabilis & æqua deducitur
ſententia, quod ægris famulis etiam debeatur merces;
& quod paterfamilias ſuccurrere debeat ægrotantibus
famulis quod quidem charitati tribuit cum aliis *Dn.
Lauterb. ad tit.de Locat.§.tit.23.* Vid.*not.* Domini Anto-
3 tis *ad l. 15. §.6. π. Loc.* conciliatur *hic* §. cum §. 2.*hujus
legis*, quod §. 2. loquatur de impedimento, ex parte Do-
mini: §.5. ex parte ſervi, per *Gloſſam hic*, quam extollit
*Cephal.conſ.*1436.*num* 101. Ex §.6.& 7.colige, favore li-
bertatis admittendam eſſe particularem ſolutionem.
*Mev.p.3.dec.*136.

Ad L. Statu. 5.

SUMMARIA.

Servus liber eſſe juſſus, ſi rationes reddiderit, *liquidum ſolvens, ſuper illiquido cautione præſtita conditioni paruiſſe cenſetur.n.1.*
Liquidum propter illiquidum non debet retardari.2.
Quod variis exemplis declaratum vide in n.3.& ſeq.
Cautio ratione illiquidi præſtanda, ſi à duobus offeratur, præfertur is, qui reale & liquidius jus habet.
Reſponſum pro hac re habetur.9.
Conſuetudo quædam Friſica ex h.l. *defenditur.10.*
Limitatio adjicitur 11.

1 SI ſervus liber eſſe juſſus, *ſi rationes reddiderit* reli-
quum liquidum ſolvit, de eo vero, quod adhuc
obſcurum & illiquidum eſt, ſatisdat, videtur conditio-
ni paruiſſe. Nam liquidum propter illiquidum non de-
2 bet retardari. Dd. refert *Barb.locupl.l.10.c.21.axiom.2.*
ſic poteſt debitor ſe ad liquidum offerre, & ſuper illi-
3 quido cavere. *Reiger. in verbo. Executio. num.76.Dn.
Mev.ad Jus Lubec.lib.1.tit.5.art.13.n.72.* Autor *ad L.un.
4 num.8.9.C.Quib.ad libert.procl.* Unde concludunt, quod
ſi conſanguineus uturus jure retractus, verum pretium,
quo fundus extraneo venditus eſt, ignorat, eo caſu par-
ticularis depoſitio ſufficit, addita poteſtate & obliga-
tione, quod reliquum, ubi de pretio certior factus fue-
rit, ſolvere ſit paratus. *Gail.2.obſ.19.num.7. P.Barb. in l.
5 divortio. 8.§.fin.n.31.& ſeq ff.ſolut.matr.Capoll.Cautela.*27.
Sic ſi melioramenta illiquida, reſtitutio injungi poteſt,
præſtita cautione. *Schonerus lib.1.diſput. feud.11.th.46.
Berlich.p.2.concl.32.num.15.Moll.lib.2.conſt. Sax.25.nu.7.*
quamvis autem obſiſtat *Tiraq. de retr. convent.§.7.gl.1.
num.13.* videntur tamen hæ opiniones conciliare poſſe,
utrum periculum in mora, an non: utrum brevi liquida
6 fieri poſſint, annon, Sic ubi jus, ob quod retentio com-
petit, illiquidum, cautio præſtatur & retentio ceſſat.
7 *Dn.Mevius p.4.dec.55.* Et actio tutelæ, nec non redditio
rationum tutoris ob reputationes illiquidas non debet
differri, ſed hæ potius contrario judicio reſervandæ,
Dn.Mevius p.5. dec.133. deſuper præſtita cautione. *Dn.
8 Mevius d.p.5.dec.* 134. Si ſucceſſores mariti vel credito-
res liquidam dotem ſolvere viduæ ſunt parati, vidua
autem jus retentionis opponat, tota autem dos non
ſit liquida, ſed pars; poteſt liquidum offerri, & de non-
dum liquido, ſi modo ſtatim liquidum fieri non poſſit;
9 cautio præſtari. *Dn.Mevius p.4.dec.263.* Sed interdum
fit, utraque pars cautionem offerat verbi gratia. Comes
Imperii fuit immiſſus in prædium, & aliquot annis
poſſedit; ſed aliquid damnum dedit per culpam prædio,
poſtea ex aliqua cauſa ſequeſtratur à Domino ſuperio-
ri. Dn.Comes offerebat cautionem & relaxationem ſe-
queſtrationis petebat; cautionem etiam offerebat Do-
minus prædii, Et hunc præferendum eſſe decrevimus
menſe Octob.anno 1668. nam periculoſa adminiſtratio,
& incertum, annon totum debitum conſecutus fuerit
10 creditor. Et admittendus utique qui reale & liquidius
jus habet. Vid. *Greveus concl.pract.148.conſ.1.n.6.* Sic ex
hac L. poteſt defendi Friſica conſuetudo, ſi conductor
prætendat meliorationes, eæque ſint illiquidæ, quod
poſſit conductor compelli ad tradendam rem locatam
præſtita cautione de ſolvendis meliorationibus, *Sande l.
3.tit.6.def.5.* & hæc ſententia paſſim etiam à Doctoribus
recepta. *Neguz.de Pign.memb.4.par.5.princ.n.11.Schra-
der.de feud.p.2.par.19.princ.ſect.2.nu.31. Roſenth.de feud.
cap.10.concl.43.nu.220. Fachin.l.7.cap.91.* Niſi expenſæ
11 adjudicatæ hoc modo, reſtituendam eſſe domum vel
feudum, reſtitutis tamen PRIUS expenſis vel melio-
rationibus, quo caſu cautio non admittitur. Nam quan-
do lex vel ſententia pro non liquidis expenſis conce-
dit retentionem, diſpoſitio *hujus legis* locum non habet.
*P.Barb.ad L.Divortio.8.§.fin.nu.33 ff.ſolut.matr. Hartm.
Piſt.p.2.l.2.q.42.n.33.* & juxta illam ſententiam reſp. in
Facult. menſe Julio anno 1660. Sic ſi Jus viduæ vel ſo-
12 roris, uti volentis Jure retentionis, illiquidum, hoc tol-
lit cautio. *Dn.Mev.p.2.dec.15.Carpz.dec.24.l.4.reſp.20.* ſi
tamen debitum eſt veroſimile, aut iis documentis inni-
xum, quæ nuda negatione aut altioris indaginis excep-
tione non tolluntur, interea pro liquido habetur debi-
tum, & interea manet Jus retentionis, nec præſtita aut
oblata cautione cedere tenetur. *Dn.Mevius p.3.dec.369.*
13 Sic pendente reſtitutione in integrum provideri debet
per cautionem in caſum ſuccumbentiæ. *Dn.Mevius p.2.
dec.298. num. 4.*

TITULUS VIII.

Qui ſine manumiſſione ad libertatem perveniunt.

Ad L. Si ſervus. 1.

SI ſervus venditus, ut intra certum tempus manu-
mittatur, & venditor ac emptor ſine hærede de-
ceſſerint, competit libertas ſervo, licet venditor mu-
taverit voluntatem. Unde colligunt, donationem
mortis cauſa à donatore revocatam, non tamen ceſſa-
re, ſi donator nullum reliquerit hæredem. *Covarr.par.
3.Rubr. de Teſtament.numero trigeſimo quinto, Hippol. de
Marſil. ſingul.63.* Autor *ad L.1.numero 3.& 4.C.ſi man-
cip. ita fuerit.*

Ad L. Imperator. 7.

EX *h. l.* colligunt Jus manum injiciendi alii cedi
poſſe. *Tiraquell. de retract.conſang.§.26.gl.3. nu-
mero 24.*

TITULUS IX.

Qui & à quibus manumiſſi liberi non fiunt, & ad L. Æliam Sentiam.

Ad L.

ad L. Si optio. 3.

SUMMARIA.

Hæres manumittendo Jus optionis legatario conceſſum deminuere non poteſt. n. 1.
An tempore Pandectarum legatum conditionale fuiſſe recte ex h. l. colligatur. n. 2.

1 SI electio legatario data non poteſt hæres manumit-
tendo Jus optionis deminuere, quia omnes quo-
dammodo ſub conditione legati eſſe videntur; ex *qua*
lege quidam probare volunt, tempore Pandectarum le-
gatum fuiſſe conditionale, & omnia corpora, ex qui-
2 bus quid eligendum, eſſe in legato. Sed neutrum pro-
batur, quia duplex nota improprietatis *in textu* habe-
tur (QVODAMMODO & VIDETUR) *Caballinus de div. & indiv. p. 2. nu. 109. & ſeq.*

ad L. Proſpexit. 12. §. 1.

SVMMARIUM.

Rigor juris quando æquitati præferendus.

ÆQuitatis quidem præcipue habenda eſt ratio *l. 8. C. de Judic.* ſcil. ſi veriſimile ſit hoc legem velle. Secus ſi aperte Lex contrarium velit, (ubi tamen non ſola generalitas verborum, ſed diſertiſſime teſtata voluntas requiritur) ubi valet, quod hic habetur: Lex quidem dura eſt, ſed ita eſt ſcripta. Autor *in C. tit. de Precib. Imper. ad L. 8. n. 8. & 9 C. de Judic.* Et ideo dicunt rigorem ſcriptum præferendum eſſe æquitati. *Barb. in l. 1. part. 1. n. 88. ff. ſolut. matrim. Tiraq. in præfat. tract. de retract. n. 76. Menoch. de A. J. Q. lib 2. cas. 82. n. 15. & Gail. 2. obſ. 33. nn. 8.* Duritiem hujus Legis mitigavit Imperator in *l. 32. C. de Adult. Wiſſenb. th. 21. & Cothman. ad lib. 1. Cod. tit. de Legibus n. 178.* Autor *in C. tit. de Legib. & Conſt. ad L. 1. num. 10.*

ad L. Si ſervo. 20.

SUMMARIA.

Manumiſſio à non Domino facta non confirmatur per ſubvenientiam dominii. n. 1.
An hoc caſu manumiſſus à manumiſſore in ſervitutem vindicari poſſit. 2.

1 PEr ſubvenientiam dominii non confirmatur manu-
miſſio, alias nulla, ſcil. quoad effectum conſe-
quendi veram libertatem; ſed ſi manumiſſor eum velit
2 vindicare in ſervitutem, poterit manumiſſus eum re-
pellere exceptione ex *L. Filium. 31. ff. de liberali cauſa.*
P. Barb. in l. 1 ff. ſolut. matrim. part. 5. n. 32. & in *L.*
Lucius Titius. n. 23. Pin. ad l. 1. part. 3. n. 83. C. de bon.
matern.

Ad L. Matrimonii cauſa. 21.

SVMMARIA.

Manumiſſa matrimonii cauſa nubens manumiſſori poſt interpoſitas nuptias cum alio quatenus non libera fieri dicatur. nu. 1.
Liberi illegitime nati an per ſubſequens matrimonium ſi nuptiæ fuerint intermedia, legitimentur. 2.

1 SI quis matrimonii cauſa manumiſerit ancillam, ſed
eam non ducat, ſed alius, eo vero mortuo ducat
manumiſſor, non fiet libera, quod intelligo ex pri-
ma manumiſſione, ut interim partus ſit ingenuus. Du-
ra hæc lex eſt, quod appellatione nuptiarum veniant
tantum primæ, non obſtante favore libertatis. Unde
forte colligi poſſet, liberos illegitime genitos non legi-
timari per ſubſequens matrimonium, ſi nuptiæ fue-
rint intermediæ. Vid. *Tiraq. in L. Boves. 89. §. hoc ſer-*
2 *mone limit. 3. n. 18. ff. de V. ſign.* Sed non putarem eam
duram legem trahendam eſſe ad conſequentiam quæ
potiſſimum ex æquitate Juris Canonici dependet.

ad L. In fraudem. 25.

SVMMARIVM.

Libertas data in teſtamento in fraudem creditorum à prioribus creditoribus dimiſſis propter novos revocanda.

IN fraudem creditorum in teſtamento data libertas prioribus creditoribus dimiſſis propter novos creditores irrita eſt; ſcil. ſi omnes fuerint creditores tempore manumiſſionis fraudulentæ ne obſtet. *l. 15. quæ in fraud. credit. v. Zaſ. t. 5. p. 79. n. 2. Nicol. de Paſſer. in concil. Legum. p. 535.*

ad L. Hæres ſervum. 28.

SVMMARIA.

Hæres ſervum proprium, quem teſtator legaverat alienando nihil agit. n. 1.
Reſpondetur ad L. 112. §. 1. de leg. 1. 2.

1 HÆres proprium ſervum à teſtatore legatum alie-
nando nihil agit. Sed obſtat *l. 112. §. 1. de leg. 1.*
2 Reſp. nihil agit, non quoad effectum libertatis datæ,
quæ rata eſt; ſed liberationis, quia tenetur adhuc le-
gatario ad æſtimationem manumiſſi. *d. §. 1. Donell. l.*
2. c. 13. lit. E. & ibi Hillig.

TITULUS X.

De Iure Aureorum Annulorum.

Ad L. Pen. & Ult.

SVMMARIA.

Juris aureorum annulorum effectus. nu. 1.
Hoc jus hodie omnibus manumiſſis communicatum. 2.
Effectus beneficii reſtitutionis natalium. 3.

1 LIbertini, qui Jus aureorum annulorum impetra-
verant, erant ingenui, imagine ſcilicet & ad vi-
tam; reipſa vero Libertini, quia juri patronatus non
derogabatur. *Weſ. in ff. h. t. P. Gregor. l. 14. c. 9.* Ho-
2 die hoc Jus omnes manumiſſi habent. *Nov. 78. c. 1. &*
2. Autor *ad L. 1. num. 4. C. h. t.* Sed plenius erat bene-
3 ficium reſtitutionis natalium, quo plenam conſequeba-
tur manumiſſus ingenuitatem, & ita facile non audito
Patrono non tribuebatur. *l. 2. tit. ſeq.*

TITULUS XI.

De natalibus reſtituendis.

ad L. Interdum. 2.

SUMMARIA.

Petitio reſtitutionis natalium fieri debet conſentiente Patrono. nu. 1.
Filium naturalem per ſeipſum legitimationem à Principe petere poſſe colligitur. 2.
Natalium reſtitutio an à Principe fieri poſſit non conſentiente Patrono. 3.

1 LIbertinus poteſt natalium reſtitutionem petere;
2 conſenſu tamen Patroni accedente. Unde conclu-

dunt Dd. poſſe filium naturalem per ſe ipſum petere legitimationem à Principe, licet id videatur ſoli parenti tribui in *Nov.89. capit. 9.* quia non eſt novum, unam legem per aliam ſuppleri; & ſufficit, ſi ex poſtfacto conſenſus parentis ſequatur. *Fr. de Clapperiis p. 2. deciſ. cauſ.75. quæſt.*1. idem in avo, ſi in ejus poteſtatem recaſurus. *Fr. de Clapperiis d.l.* Sed tamen non
3 tantum conſentiente Patrono, ſed eo etiam non conſentiente poteſt libertus natalibus reſtitui, i.e. illi ſtatui, quo omnes naſcimur; quod *ex hac lege* probatur, quia non facilè fieri ſolet non conſentiente Patrono; ergo interdum fieri poteſt, quia Jus illud, quod vivente adhuc liberto habebat, erat tantum in ſpe, quod à Principe tolli poteſt, præſertim ſi cauſa adſit. vid. *Petrus Ant. de Petra de poteſt. Principis c.30.num.16.& ſeq.*

TITULUS XII.

De Liberali cauſa.

ad L. 1. & L. Amplius. 3.

SUMMARIA.

Pater poteſt filium in ſervitute exiſtentem in libertatem vindicare, & è diverſo.n.1.
Quod extenditur ad uxores & ſorores.2.
Quæ hic colligat Caſtillo 3.
Uxor pro libertate mariti maritum defendere poteſt.4.

1 SI filius in ſervitute ſit, poteſt pater eum in libertatem vindicare, etiam nolentem: quia non mo-
2 dica injuria eſt patri, habere filium in ſervitute, & è
3 diverſo; quod etiam uxori & ſorori permittitur. Unde probat Caſtillo de *Uſufr. c.40.num.19.* argumentando à morte civili ad naturalem; quod filii in accuſatione & vindicatione mortis patris non ſint poſtponendi uxori; ſed una cum uxore admittantur, nec tranſactio
4 uxoris repellat filios. Ex *l.3.* probat *Gail. lib.1. obſ.137. num.*8. quod uxor poſſit ſe interponere pro marito & eum defendere, ut libertati reſtituatur & à carcere liberetur; & teſtatur de praxi Cameræ, quod in oribus talibus caſibus mandata cum vel ſine clauſula dentur.

ad L. Liberis. 7.

SUMMARIA.

Quibus caſibus ad libertatem proclamare licet. numer.1. & ſeqq.
Diſpoſitionis in §.3.h.l. rationes variæ ſuppeditantur.4.5.
Quis actoris partes in hoc judicio ſuſtineat, & coram quo judice agendum, inquiritur.6.7.

1 QUi ſe venundari paſſi ſunt, poſſunt ad libertatem proclamare, niſi de pretio participarint, quod
2 extenditur § 1. Si minor 20. annis ſit, licet de pretio participarit. Extenditur etiam in §.2. ſi emptor ſciens emerit; nam tunc venditus indiſtinctè libertatem
3 proclamare poteſt. In §.3. habetur mirus caſus: quod ſi duo emerint, alter ignorans conditionis, alter ſciens,
4 tunc ignorantia unius ſcienti prodeſt; cui videtur obſtare *l.5. ff. de juris & fact. ignor.* Illius rationes tres
5 adferuntur, quia 1. venditio pro parte valere nequit; Iniquum 2. eſſet ut ignorans parte ſua privetur. 3. Inconveniens, ut emptor ignorans plus habeat ſua parte; Addo quartam, quia inconveniens, ut emptor ignorans, ſi pro ejus parte tantum ſubſiſteret emptio, in communionem cum alio incidat. Vid. *Marianus Socinus in rep. l.4. paragraph. Cato de V.Obl. numero centeſimo quadrageſimo ſexto, volum. 6. Iohan. Hannibal. in rep. legis Naturaliter. numero centeſimo vigeſimo ſeptimo, ff. de Uſucap. volum. 5.*

6 *In §. final.* Agitur de ordinatione hujus judicii, quis actoris, quis rei partes ſuſtinere debeat; nam ſi quis in ſervitutis poſſeſſione ſit, i.e. ut ſervus poſſideatur, & in libertatem proclamet, actoris partes ſuſtinebit? Si verò in libertatis poſſeſſione ſit, ſine dubio ille erit actor, qui eum in ſervitutem petit. *P. Barb. in l. Titia.*
7 35.*num.2.ff. ſolut. matr.* Et ſic priori caſu ſequetur ſervus ſui aſſertor forum ſui principalis; adeò ut abducere eum ex receptis locorum moribus liceat, ut in loco, quo Dominus eſt, cauſa cognoſcatur; ſed poſteriori caſu, ibi cauſa cognoſcenda: ubi vindicatus verſatur, & multo magis, ſi tertius, ut ſuum ruſticum vel ſubditum, eum defendat. *Mevius p.5.dec.228.*

ad L. Igitur. 12. §. & generaliter. 3.

SUMMARIA.

Liberum ſe eſſe ſine calliditate & citra rationem exiſtimans, cenſetur ſine dolo malo in poſſeſſione libertatis fuiſſe. num.1.
A dolo cauſam etiam injuſtam excuſare colligitur.2.
Quod limitatur. 3.

1 QUoties quis juſtis rationibus ductus vel non ductus, ſine calliditate tamen putavit, ſe liberum eſſe, ſine dolo malo in libertatis poſſeſſione fuiſſe vi-
2 detur: unde probare ſolent regulam, quod à dolo excuſet cauſa etiam injuſta. *Celſus Burgalius in tr. de dolo l.6.reg.13. Baldus in repet. l. Celſus. parte prima, numero decimo quarto, ff. de Uſucap. & quos allegat. Ang. Barb.*
3 *l.3.cap.10.ax. ult.* Sed excipiuntur delicta & facta per ſe prohibita, ubi dolus præſumitur. *L. ſi non convitii.5. C. de Injur. Parſ. conſ.52. num.33. & 78. numero decimo ſexto. volum.4. Maſcard. de probat. concl. 531. numer.10. Gail. de pace publ. lib.1.cap.7.num.13.* Et error injuſtus non excuſat à lata culpa. *P. Barb. in l. ſi mora.10. numer. 11. ff. ſolut. matrim.*

ad L. Ordinata. 24.

SUMMARIUM.

Ante litem ſuper cauſa ſtatus ordinatam provocans ad libertatem neque convenire alium, neque ab alio conveniri poteſt.

SI is, qui eſt in poſſeſſione ſervitutis vel patriæ poteſtatis, provocat ad libertatem; & lis ſuper cauſa ſtatus nondum ſit ordinata, neque is convenire alium neque ab alio conveniri poteſt; ſed aliud lite ordinata, quia tunc conſideratur quaſi liber *P. Barb. in d. l. Titia, n.2. & 3* Autor *ad Tit. C. de ordine Cognit. n.23.25.*

ad L. Si cui libertate. 25.

SUMMARIUM.

Conciliatur §. 2. h. l. cum l. 3. §.10. ff. de Adquir. poſſ.

COnſtituto judicio liberali, Dominus deſinit poſſidere ſervum, ut dicitur in §.2. *hujus legis* cum quo pugnare videtur, *l 3.§ 10 ff de Adquir. poſſ.* Reſp. illud intelligendum eſſe de ordinatione judicii ad id, ut judicium ritè peragatur, quod cum ſervo non conſiſtit; non verò ad res cæteras, ſcilicet uſucapionem, & res per eum adquirendas, per *d.§.10. Donell. l.5.cap.12.lit. H. & ibi Hilig.*

ad L. Divi fratres. 27.

SUMMARIA.

Si is, qui cuidam ſtatus controverſiam movit in termino non compareat, an pulſatus abſolutionem petere poſſit. n.1.
Quid hic colligatur. 2. 3.

In

1 IN §. 1. agitur de abſolutione ab inſtantia ob abſentiam alterius V. g. moviſti mihi controverſiam ſtatus; quod tuus ſervus ſim; in termino abes, quid mihi faciendum? Reſp. mihi electionem dari, an velim petere circumdictionem actorum ac judicii, ſeu abſolutionem ab inſtantia; an vero velim offerre probationem, quod non ſim ſervus? Et hoc caſu non pronunciandum, me eſſe ingenuum; ſed me non eſſe tuum ſervum: inter quæ tua multum intereſt. Si vero in libertatem me vindicare volo, circumductio judicii locum habet, non vero ut ſuper ſtatu pronuncietur; quia ſententia ſuper ſtatu magni præjudicii eſt, & ſine contradictore non ſuſcipienda, cum omnibus aliis præjudicet: niſi evidentes probationes habeam meæ libertatis aut ingenuitatis. Collige naturam abſolutionis
2 ab inſtantia. Vide quos refert *Hill. in Donell. l. 17. c. 26. lit. H.* Collige etiam ſententiam ſuper ingenuita-
3 te latam omnibus præjudicare. Vide notata Dni Autoris ad *l. 25. num. 1. de Statu hominum. Et ad L. 1. nu. 4. C. inter alios act.*

ad L. Filium. 31.

SUMMARIUM.

Libertas ſervo filii à patre data an confirmetur, filio patris herede exiſtente?

PAter meus ſervum meum manumiſit, quæ manumiſſio nulla eſt, quia non potuit id pater facere; ſed ſum hæres patris, quæritur, an tunc valeat; Reſp. quod non, per *l. 20. ſupra qui & a quibus*, ſed per indirectum teneor præſtare factum patris, & ſi non faciam, opponitur mihi doli exceptio, vel replica, *P. Barb. ad L. 39. ff. ſol. matr. num. 22. ſeqq.*

TITULUS XVI.

De Colluſione detegenda.

ad L. Ne quorundam. 1.

SUMMARIA.

Colluſio in genere quid. nu. 1.
Quomodo hoc loco deſcribatur. 2.
Colluſio probata facit ſervum ejus, qui illam detexit. 3.

1 COlluſio in genere eſt conventio fraudulenta inter actorem & reum, ut crimen regatur; quæ actorem non tantum pœnæ ſubjicit *l. 15. C. de falſ.* ſed
2 & ſententiam reddit nullam. Hic autem eſt conventio actoris cum ſervo, ut ingenuus pronuncietur, quo capax fiat bonorum. Sed ſi colluſio probetur, ſervus
3 ejus ſit, qui colluſionem detexit. De colluſ. probat. vid. *Maſc. concl. 322.* Autor *ad L. un. num. 3. & ſeqq. C. h. t.*

ad L. Cum juſto. 3.

QUæ per colluſionem geſta, ipſo jure ſunt nulla; *Wammeſ. conſ. 273. num. 2.* Autor *ad L. un. nu. fin. C. h. t.*

LIBRI QUADRAGESIMI PRIMI.

TITULUS I.

De acquirendo rerum dominio.

IN *hoc titulo* ero brevior, quo copioſius *in Inſtitutionibus eodem titulo* explicari ſolet ab Interpretibus.

ad L. Quarundam. 1.

SUMMARIA.

Modus acquirendi dominium alius juris Gentium, alius juris Civilis. num. 1.
An princeps jus quæſitum privato auferre poſſit. 2.

1 DUplex eſt modus adquirendi dominium, alius juris Gentium, alius juris Civilis, quæ diſtinctio *in Inſtitutionibus* pluribus explicatur. Ejus diſtin-
2 ctionis effectus locum habet in quæſtione, an Princeps jus quæſitum privato auferre poſſit? Autor *ad L. 4. num. 5. C. de Emanc. lib.* Ubi diſtingui ſolet, an id jus jure gentium; an vero jure civili quæſitum; ut hoc, non illud auferre poſſit. vid. *Ant. de Petra. de poteſt. Princip. cap. 32. qu. 3. n. 58. cit. paſſim*, licet alii indiſtincte id negent, quos refert *Hillig. in Don. l. 5. c. 3. lit. A.* Sed de eo hujus loci non eſt ex profeſſo agere.

Ad L. Quod enim. 3.

SUMMARIA.

Res nullius quatenus cedat occupanti. nu. 1.
Contra prohibitionem Domini fundum alienum ingrediens feras captas ſuas facit. 2.
Quod ſi prohibitio à ſuperiori fiat. 3.

1 QUod nullius eſt, cedit occupanti, ſcilicet quod nullius eſt, tam juris quam poſſeſſionis ratione, facto tamen hominis eſſe poteſt; vel quod eſt quidem in commercio, ſed tunc Domino & poſſeſſore caret &c. Vid. *Hillig. in Donell. lib. 40. c. 7. lit. D.* Et licet
2 quis prohibitus ſit à Domino fundi in alieno fundo perſequi feras, faciat tamen ſuas; ſed injuriarum tenebitur, de quo alibi. Sed ſi à ſuperiori prohibeatur, non faciet ſuas, poteſt enim venatio privatis prohiberi, qua de materia *Theſaurus lib. 2. q. 22.* agit pluribus, & *Dd. in materia venationum.*

ad L. Naturalem. 5. §. 4.

SUMMARIA.

Examen apum, quod ex meo alveo evolavit, non deſinit eſſe meum, donec in conſpectu meo eſt. nu. 1.
Quid de jure Saxon. obtineat. 2.

1 EXamen apum, quod ex meo alveo evolavit, quamdiu in conſpectu meo, & non difficilis ejus eſt perſecutio, tamdiu meum eſſe intelligitur. *Carpz.*
2 *p. 4. Conſt. 36. d. 4.* Aliud videtur eſſe jure Saxon. ſed *Carpz. p. 3. dec. 295.* caſum proponit, ubi ex meo alveo v. g. evolavit in ramum arboris vicini, cujus ille tamen ramus in meum hortum propendit, ubi in puncto juris Civilis reſponſum eſſe pro me, teſtatur.

ad L. Adeo. 7.

SUMMARIA.

Per alluvionem dominium acquiritur. nu. 1.
Jurisdictio ad quem hoc caſu pertineat. 2.

Vi fluminis adjecta quomodo acquirantur. 3.
Inſula in mari ſit occupantis. 4.
Inſula in flumine nata cui acquiratur, diſtinguitur. 5.
Quibusdam in regionibus de conſuetudine acquiritur Domino juriſdictionem habenti in flumine. 6.
Quatenus hoc procedat in Germania ſuperiori. 7.
Si flumen ad priorem alveum redeat cui novus alveus derelictus adjudicandus. 8.
Flumen in dubio ratione juriſdictionis publicum eſt. 9.
Alveus fluminis ſiccatus vicinorum prædiis cedit. 10.
Juriſdictio & fines territoriorum mutato alveo non mutantur. 11.
Quod limitatur. 12.
Ob inundationem dominium non mutatur, licet poſſeſſio. 13.
Quod ultimum limitatur in ſubitaneo receſſu. 14.
Inundatio diu durans præſcriptionem non inducit. 15.
Modus acquirendi per ſpecificationem b. f. requirit. numer. 16.
Commixtio rerum, facta voluntate Dominorum, communionem inducit. 17.
An &, ſi ſine voluntate Dominorum factu. 18.
Jungens ſuis ædibus aliena tigna non poteſt conveniri actione reali. 19.
Secus ſi dirutum ædificium. 20.
Ædificans an tignum eximere poſſit ad evitandam pœnam dupli. 21.
Arbor vicini, ſi in meo fundo radices egerit, an mea efficiatur. 22.

1 PEr allovionem, id eſt ſucceſſivam adjectionem
terræ à flumine factam, acquiritur dominium §.
2 1. *h. l.* ſed an juriſdictio etiam ejus eſt, cujus eſt fun-
dus, cui adjiciatur? Putem id omnino verum eſſe, quia
per flumina ſolent diſtingui fines. Ergo id, quod an-
tea flumen erat, ſi jam exſiccetur, ei ſubeſt, cujus eſt
vicinus ager injectus. Vid. *Balt. Aymus de Alluv. Pere-
grinus de Jure Fiſci l. 8. Manzius dec. 98. & quos ille
refert.* Heig *p. 2. qu. 4. Chriſtinaus vol. 4. dec. 85. Natta conſ. 286. n. 4. & ſeq. tomo 2. Tiraqu. d. retr. convent.*
3 §. 36 *ad finem uuali, gl. 2. num.* 92. Alienæ telloris pars
vi fluminis meo fundo adjecta non aliter, niſi coali-
4 tione, mea fit per §. 2. Inſula in mari fit occupantis,
5 ſed in flumine diſtinguitur. Inſula fit (1.) quando am-
nis agrum circumfluit. (2.) Cum alveum ſiccum re-
linquit & circumfluit aqua. (3.) Cum paulatim col-
ligendo locum eminentem facit. Primo caſu proprietas
non mutatur; *hic* §. 4. & *l.* 30. §. 2. ſecundo & tertio
modo fit inſula eorum, quorum agris propior eſt inſu-
la, per §. 3. *hujus legis* vid. *Colleg. Arg. hoc tit. th.* 28.
Hinc ergo inſula non acquiritur Domino, qui juriſdi-
ctionem in flumine habet, ſed vicinis. H*artm. Piſt.*
6 *p. 4. q. 17.* Heig. *p. 2. qu.* 40. Niſi aliud ſit conſuetudi-
ne receptum, ut in Galliis, de quo *Chriſtinaus d. dec.*
85. *Perez. ad tit. Cod. de Alluv. in fin. Groenwegen ad* §.
7 20. *Inſt. de rer. div.* Quorum ſententiam concedo in
Germania ſuperiori quoad Juriſdictionem in inſula pe-
detentim ex arena collecta enata; ſecus ſi in medio ſi-
ta diviſa fuerit, poſtea autem alteri terræ continenti
8 propior fiat per *l.* 56. §. 1. *h. t.* De mutatione alvei in §.
5. agitur, in quo dicitur, ſi flumen ad priorem alveum
redeat, derelictum novum alveum eorum fieri, qui vi-
cina prædia habuerunt, ſcilicet, ſi iidem Domini alvei
fuerint; nam aliàs æquius eſt alveum eorum eſſe, quo-
rum antea fuit, ne vicini cum alterius damno lu-
crum faciant. Vid. *Card. Tuſchus lit. A. Concl.* 319.
num. 9. Vivius dec. 498. *nu. 7. Bach. in Trentl. hic th.* 5.
9 *lit. G.* Quod ad Juriſdictionem attinet, ita tenendum,
flumen in dubio ratione Juriſdictionis eſſe publicum,
10 quod quando, *alibi* dicitur. Quando flumen alveum
11 deſerit, fit vicinorum. Sed Juriſdictio & fines territo-
riorum non mutantur, ſi ſemel deſerat alveum: idem ſi
12 facto hominis derivetur, ſecus ſi pedetentim recedat,
ut tradit *Dn. Manzius dec.* 99.

13 In §. 6. negatur ob inundationem mutari domi-
nium, licet poſſeſſio mutetur *l. 3. §. 17. tit. ſeq.* Quod
14 tamen in ſubitaneo receſſu locum non habet, propter
l. 30. §. 3. h. t. Duar. in d. §. 17. Hill. *in Don. l. 5. c.* 12.
quia in jure non habetur ratio brevioris temporis; Do-
15 mino tamen agri non obſtabit præſcriptio, ſi vel diu-
tiſſime inundans fuerit. *Alexander vol. 7. conſ.* 57.
16 In §. 7. agitur de ſpecificatione, cujus exemplum
cum vulgo conſtituitur in §. 25. *Inſt. h. t.* qui *ex hoc* §.
explicandus. Qui modus bonam fidem requirit juxta
veriorem ſententiam, & Dominus factus pretium ma-
17 teriæ ſolvit, *arg.* l. 23. §. 4. *ff. de rei vind.* De quo alibi
fuſius. Voluntate Dominorum commixtio rerum facta,
18 ut fit communis: §. 8. Idem ſi ſine voluntate Domino-
rum id fiat §. 9. ſcilicet ſi diduci non poſſit. *Donell. l.*
19 14. *cap.* 31. Qui aliena tigna jungit ſuis ædibus, non
poteſt conveniri actione reali, ut vindicet, vel actione
20 ad exhibendum. Sed diruto ædificio agit rei vindica-
tione ad tigna *Dn. Struv. Exerc.* 48. *th.* 28. *Wiſſ. th.* 20.
præcipue vid. *Dn. Thabor. in racemationibus ad tit. de
tigno juncto in tabula pag.* 330. Aut. *ad L. 2. C. n. 2. de*
21 *Rei Vind.* Poſſe tamen ædificantem tignum eximere &
tignum reſtituere, ſi velit effugere pœnam dupli. ſta-
tuit Do*nell. l. 4. c.* 33. ubi aliquot profert rationes, qui-
22 bus tamen occurrit *Hillig. d. l. lit. C.* Arbor vicini, ſi
in meo fundo radices egerit, mea efficitur, §. *ult.* Nec
obſtat *l. 6. §. ult. ff. arb. furt. cæſar.* aliud enim eſt radi-
ces agere in alieno, aliud vero porrigere in alienum.
Hillig. l. 4. in Donell. c. 24. lit. B.

ad L. Qua ratione. 9.

SUMMARIA.

Conciliatio §. 2. h. l. *cum* §. 34. Inſt. h. l. *remiſſive. numer.* 1.
Procurator cum libera an dominium transferre poſſit, remiſſive. 2. 3.

1 P*Aragraphus 2. hujus leg.* ſolet committi cum §. 3.
Inſt. h. t. quod remitto ad *Donell.* l. 4. *c.* 36. &
2 *alios & ibi Hillig.* Ex §. 4. diſputare ſolent: An procu-
rator cum libero dominium transferre poſſit? De quo,
quia hæc paſſim traduntur, me itidem remitto ad *Do-
nell. lib. 4. c. 15. & quos ibi allegat Hill. lit. D. & E.*
3 Quomodo ſine traditione rei quæ apud te fuit, domi-
nium transferri poſſit, habetur in §. 5. *Et ad L. 13. nu.
4. C. de pign.* cui quid ſimile habui in l. 9. §. *fin.* ſupra
de *Reb. cred.* qua de re etiam in *tit. ſeq.* agetur. De tra-
ditione clavium & per hanc poſſeſſionis translatione
itidem agetur in *tit. ſeq.*

ad L. In agris. 16.

SUMMARIA.

In agris limitatis alluvio locum, non habet. nu. 1.
Agri limitati qui fuerint remiſſive. 2.
Judex, an in juriſdictione prorogata eam tantum acquirat juriſdictionem, quam exercet in vere ſubjectos. 3. 4.

1 IN agris limitatis non habet locum alluvio. Qui
fuerint agri limitati militibus aſſignati tradit *Donell.*
2 *lib. 4. c. 27. lit. E. & F. & ibi Hillig.* Ex *hac lege* autem
3 ſolent Dd. communiter probare, quod judex, cujus,
Juriſdictio prorogatur, eam tantum Juriſdictionem
adquirat per prorogationem in prorogantes, quam
exercet in vere ſubditos; non aliam, quia limitatam
habet juriſdictionem ad cauſas certæ qualitatis; Ergo
de aliis diverſæ qualitatis non poterit cognoſcere. *arg.
hujus legis.* Doctores refert *P. Barboſa ad l.* 1. *art.* 1. *n.*
77. *de judic.* licet ipſe diſſentiat per *l.* 1. *Cod. de juriſdi-
4 ctione omnium judicum*, ſed confundit objectum cum
qualitate. Cæteris ejus rationibus facile reſponderi po-
teſt.

Ad

Ad L. Traditio. 20.

SUMMARIA.

Traditio nihil amplius transfert, quam quod apud eum eſt, qui tradidit. nu. 1.
Creditor uſuras ſibi debitas alteri ut ſortem cedere non poteſt. 2.

1 TRaditio nihil aliud transferre poteſt, quam quod eſt apud eum, qui tradidit. facit *L. Nemo plus juris. 54. de R. J.* & ſimilia *Carpzov. p. 1. Juriſpr. conſt. 28. def. 9. Harpr. in §. 40. n. 5. & 6. de R. D.* Ex quo pro-
2 bare ſoleo, creditorem non poſſe uſuras à me debitas ut ſotrem tibi cedere, quia tu nihil per hanc ceſſionem, quæ eſt loco traditionis in corporalibus conſequi poteris, quam quod ipſe habuit cedens. vide not. Dni Autoris *ad L. fin. C. de uſuris & l. ſi non ſortem. 26. §. 1. de Condict. Ind.*

ad L. Niſi voluntate. 25.

SUMMARIUM.

Si maritus uxori donet lanam, ut veſtem conficiat, an veſtis confecta dominium uxori acquiratur.

MAritus donat uxori lanam, ut exinde veſtem conficiat, quæritur, an veſtis dominium adquiratur uxori? Vid. quod non, quia donatio lanæ inter conjuges non conſtitit; ſed quia bona fide factum fuit ab uxore veſtimentum & conſenſu mariti ideoque dominium eſt uxoris: quamvis autem hæc Domina efficiatur, tamen competit actio marito ad petendum prætium lanæ. *L. Utilem. 31. ſupra de donat, inter virum & ux. vid. Barboſa ad L. Qua dotis. 34. nu. 70. ff. ſoluto matr.*

ad L. Sed ſi. 26.

SUMMARIA.

Navis ex alienis arboribus ædificata, eſt ædificantis. numer. 1.
Reſpondetur ad l. 61. de R. V. 2.

1 SI ex alienis arboribus quis navem faciat, ejus fit navis, quia cupreſſus v. gr. non manet, ſed eſt jam cupreſſea navis. Non igitur obſtat. *l. 61. de R. V.* quæ
2 de tabulis jam ſectis agit. Vid. *Donell. l. 4. c. 12. lit. C. & ibi Hill. alter Wiſſenb. v. 2. Diſp. 18. th. 23.*

ad L. Nunquam. 31. pr.

SUMMARIA.

Traditio ſine juſto titulo non transfert dominium. nu. 1.
Theſauri definitio. 2.

1 NUnquam nuda traditio transfert Dominium, ſed ita, ſi venditio vel alius juſtus titulus donationis, dotis, permutationis, ſolutionis præceſſerit, *hic & l. 26. ff. de donat. L. tradit. 20. C. de Pact. ibique.* Autor *n. 3. ſ. Harpr. in §. 40. Inſt. de R. D. n. 3.* conf. *notata* Dni Autoris *ad L. 6. n. 2. C. ſi quis ſibi vel alteri &c. Et ad L. 7. n. 10. C. de agricol.* Theſauri definitio
2 habetur in §. 1. quod ſit depoſitio pecuniæ, cujus non extat memoria, ut jam Dominum non habeat; Autor *ad L. 1. nu. 1. C. de Theſauris.* Quia quis depoſuerit non apparet, idem autem eſt, non eſſe & non apparere; unde ſi de deponente ex præſumptionibus apparere poſſit, non eſt theſaurus. Nam pecuniæ alias reconditæ furtum fieri poteſt. *Berlich. part. 2. concl. 66. n. 7. & 8. & n. 24. Carpz. part. 2. conſt. 53. Ricc. collect. deciſ.* 331. de Theſauro plura *Zœſ. ad h. t. n. 22. Dn. Struv. th. 53. Wiſſenb. d. diſp. 18. th. 14. & ſeqq.* Sed de hac materia dici poſſent plura, ſi caſus hic tam frequenter contingeret; ſi autem alicui obtingat theſaurus, habebit ubique legendi copiam.

ad L. Etiam. 32.

SUMMARIUM.

Dominium an per ſervos acquiratur etiam invitis Dominis.

DOminium per ſervos acquiritur Dominis etiam invitis *hic & l. 62. de V. O.* quia licet beneficio invito non detur *L. 69. de R. J.* ex neceſſitate tamen juris hoc fit. Vid. *Donell. l. 9. c. 6. poſt lit. H. & lib. 12. c. 17. poſt lit. C.*

ad L. Hæreditas. 34.

SUMMARIA.

Hæreditas perſonam defuncti repræſentat. nu. 1.
Hæreditatem in pœnas legales vel conventionales ex contractu defuncti incidere poſſe colligitur. 2.

1 HÆreditas perſonam defuncti repræſentat *Gail. 2. obſ. 130. nn. 10. Coler. de proc. execut. p. 2. c. 3. nn 397. Berlich. p. 1. concl. 74. nu. 104. A. Barb. l. 8. cap. 6. axiom. 1.* Autor *ad L. 14. nu. 2. C. de R. V.*
2 Et colligitur *ex hoc*, quod hæreditas poſſit incidere in pœnas legales vel conventionales ex contractu defuncti. *Capyc. dec. 87. n. 9.*

ad L. Si Procurator. 35.

SUMMARIUM.

In translatione dominii per traditionem error in dominio abeſſe debet.

UT per traditionem transferatur dominium neceſſe eſt, ut tradens non erret in dominio, v. gr. ſi procurator rem ſuam ut meam traderet. *Donell. l. 4. c. 16. & ibi Hill. lit. A. Vult. in §. ſequens illa. 16. Inſt. de action. num. 53.* Autor *ad L. ult. C. Si quis alteri vel ſibi ſub alt. nom.*

ad L. Cum in corpus. 36.

SUMMARIA.

Si in cauſa traditionis erretur an traditio inefficax. nu. 1.
Reſpondetur ad l. 18. ff. de R. C. 2.

SI in cauſa traditionis vel titulo erretur, traditio non eſt inefficax, quia ſufficit & animus transferendi dominii, & titulus, qui utrinque ſubeſt. Nec obſtat *l. 18. ff. de reb. cred.* quia loquitur de modo conſtituendæ obligationis. *Vultej. in §. per tradit. Inſt. de R. D n. 7. & 8. Harpr. in d. §. n. 23. & 24.* & conferantur *not.* Dn. Autoris *ad d. l. 18. n. 2. Wiſſenb. d. l. th. 26. Zœſ. h. t. nu. 90. Coll. Argent. h. t.*

ad L. Non eſt novum. 46.

SUMMARIA.

Res à non Domino alienari poteſt. n. 1.
Quod exemplis probatur. 2. 3.

1 NOn eſt novum, ut qui dominium non habet,
2 poſſit tamen alienare rem; quod hic exemplo creditoris pignus alienantis probatur. Autor *ad L. 21. nu. 3. C. de pign. Et ad L. 13. nu. 1. 2. C. de diſtr. pign.*
3 Sic etiam uſufructuario à teſtatore concedi poteſt facultas alienandi in caſu neceſſitatis, per tradita *Carpz. p. 3. c. 13. def. 13.* quo facto tamen nec proprietas legata, nec cautio uſufructuaria remiſſa videtur. *Carpz. d. l.*

Ad L. Bonæ ˈfidei. 48. pr.

SUMMARIA.

Bonæ fidei poſſeſſor omnes fructus percipiendo ſuos facit revocabiles, conſumendo irrevocabiles. n. 1.

Reſponſio ad l. 45. de uſur. remiſſive. 2.
Extenſionem vid. nu. 3.
Rem pupilli uſucapi non poſſe colligitur. 4.
Quid ſi mala fides ſuperveniat. 5. 6.
Fructus acquiruntur b. f. poſſeſſori etiam ex re vitio reali laborante. 8.

1 BOnæ fidei poſſeſſor percipiendo fructus i. e, à ſo-
lo ſeparando ex aliena re ſuos interim facit, non
tantum induſtriales, ſed etiam naturales; ſed poſſunt
à Domino repeti, niſi conſumpti ſint per *l.* 40. *circa*
fin. Vid. *Carpz. part. 3. conſt. 32. def.* 28. *Harten. Poſt. p.*
4. *q.* 26. *Donell. lib. 4. cap. 25. Harpr. in §. 35. Inſt. de*
2 *R. D. nu. 35.* & *ſeq.* Autor *ad L. 22. nu. 2. 3. 6. C. de R.*
3 *V. Et ad L. 3. n. 3. C. de Condict. ex Lege.* Quod autem
l. 45. de uſur. non obſtet, *vid. ibi notat.* Extenditur
hoc, licet fructus percipiantur ex re, quæ uſucapi non
poteſt, ut re pupillari, & vi poſſeſſa, per *hunc textum.*
4 Unde colligunt rem pupilli uſucapi non poſſe, ſed fru-
ctus tamen bona fide adquiri ex ea re poſſe. Vid. *Don.*
l. 5. c. 23. lit. A. & B. & ibi Hill. & Bach. in Treutl.
vol 2. diſp. 22. th. 3. lit. G. Coll. Argent. ad lib. 41. tit.
5 *3. diſp. 9. n. 10.* Qui primo fructus bona fide percepit, ſi
poſtea ſuperveniat mala fides, quæritur *in §. 1.* an
tunc etiam fructus ſuos faciat? Et reſpondetur, pro eo
tempore, quo in bona fide fuit, fructus eum ſuos fa-
cere, non vero pro eo tempore, quo in mala fide fuit.
Covarr. l. 1. reſol. c. 3. nu. 6. Men. remed. 15. recup. poſſ.
6 *nu 613. & ſeqq.* Nec obſtat quod ſcientia ſuperveniens
uſucapionem non interrumpat *l. 13. ff pro Emtore* Reſp.
hic, quod aliud ſit uſucapere, aliud fructus ſuos face-
re; uſucapio una eſt; ſed acquiſitiones fructuum mul-
tæ ſunt & ſeparatæ. Vid. *Bach. vol. 1. in Treutl. diſp 15.*
th. 12. lit. D. & Donell. lib. 4. c. 24. Autor *ad L. 11. n. 5.*
7 *C. de acquir. & retin. poſſeſſ.* Sed valde obſtat *l. 25. §.*
ult. de uſur. ſed confer ibi notata Dni Autoris *num. 3.*
Colligitur etiam *ex hoc §.* etiamſi res vitio reali labo-
ret, & ita uſucapi non poſſit, tamen fructus à bonæ
fidei poſſeſſore acquiri. *Bach. d. l. lit. A. B. C.* ſicut
apparet ex *§. ult. h. l.* ubi de rei furtivæ fructibus non
à fure, ſed b. f. emptore perceptis agitur.

ad L. Quamvis. 50.

SUMMARIA.

Sine decreto Prætoris in littore non ædificari debet. numer. 1.
An is, qui in littore vel mari ædificare inchoavit, poſſit alium venientem prohibere, ne eo loco ædificet. 2.

1 QUod in littore ædificatur, fit ædificantis per
l. quod in littore. 14. *ſupr. h. t.* ſed decretum Prin-
cipis vel Prætoris requiritur. *hic & l. 2. §. 10. ne quid*
in loc. publ. quia jus hoc limitatum, ut citra navigan-
tium publicum incommodum fiat, quod providere
Principis vel Prætoris eſt. *Bach. in Tr. vol. 2. diſp. 20.*
2 *th. 1. lit. F.* Sed quæritur, ſi ego inchoaverim opus in
mari vel littore facere, an poſſim alium venientem im-
pedire & prohibere, ne eo loco ædificet vel pilas fa-
ciat? Quod videtur negandum, per *l. ergo. 30. §. ult.*
h. t. ubi duo copulative requiruntur. Sed *Bart.* ibi-
dem affirmat, cum quo communiter tranſeunt Dd. ut
fatetur *Jaſon in rep. L. quo minus. n. 63. & ſeqq. ff. de*
fluminibus vol. 5. & adducit *l. 6. pr. ff. de rerum div. per*
verbum. ædificant & Bachov. *ad d. l. 6. in libro primo*
ff Pandect. dicit ſolum ipſum fieri ædificantis per occu-
pationem, qua tamen ceſſante, ceſſat dominium.

ad L. Ea, quæ Civiliter. 53.

SUMMARIA.

Per procuratorem poſſeſſio acquiritur non dominium. numer. 1.
Quod tamen mediante poſſeſſione acquiritur. 2.
Quid ſi procurator ſibi accipiat. 3.
Obligatio mutui quomodo alii acquiri poſſit. 4.

1 QVæ in facto conſiſtunt, ut poſſeſſio, poſſunt per
quemlibet nobis volentibus acquiri, non vero
quæ in jure conſiſtunt, vel civiliter acquiruntur, ut
obligatio. Vid. *Don. lib. 9. c. 7. & Hillig. in Donell. l.*
12. c. 16. lit. C. Autor *ad L. 4. nu. 6. C. Si cert. pet.* ſic
nec dominium quæritur per procuratorem, quia do-
minium acquiritur jure, quod hic deficit. *l. 20. §. 2. h.*
2 *t. l. 8. C. de Acquir. poſſ. ibique* Autor *n. 1. & 2.* Sed per
poſſeſſionem & mediante hac Dominus tradens meo
procuratori, in me transferre volens Dominium,
3 me facit poſſeſſorem, & deinde Dominum. Sed
quid ſi procurator ſibi accipiat? Reſp. ſi Dominus
mihi velit dare, procurator nihil aget *l. 37. §. ult. h. t.*
ſed quantum ad me omnino in me transfert do-
minium. *l. 13. ff. de donat. Pacius cent. 7. q. 90. Don. &*
4 *ibi Hill. lit. C. lib. 1. cap.* 10. Obligatio etiam mutui ad-
quiritur alii per naturalem actum numerationis. *l. 4. &*
& 15. C. ſi certum pet. ibique. Autor *Coraſius in rep. L.*
Frater à fratre. 38. ff. de cond. indeb. conf. *Coll. Ar-*
gent. hic th. 58. Aliter *Don. & ibi Hill. l. 5. c. 10 lit. C.*
qui *d. l. 13.* de obſcura *d. §. ult.* de manifeſta voluntate
procuratoris accipit. *De l. 54. §. 1. vid. l. 13. in tit. ad*
L. Aquil.

ad L. In laqueum. 55.

SUMMARIA.

Fera incidens in laqueum in alterius fundo ſine conſenſu Domini poſitum an ejus ſit, qui laqueum poſuit. numer. 1.
Quid ſi conſenſu Domini laqueus poſitus. 2.
Si quis Piratam obſederit, qui tamen poſtea ab aliis capiatur, cujus ſit lucrum. 3.

1 POſuiſti laqueum in meo fundo ſine meo conſenſu,
an aper in eo laqueo irretitus tuus ſit? Reſp. non,
quia non habuiſti Jus laqueum in meo fundo ponendi;
ergo tunc tuus fiet, quando exemiſti; non ob laqueum
à te poſitum, ſed quia aper nullius fuit. Ergo ſi ego
exemero, ſi alius exemerit, meus vel illius erit. Secus
2 autem ſi in ſuo fundo poſuiſſet, aut in meo quidem,
ſed meo conſenſu, tunc enim tantum captus fuiſſet
tuus, ſi modo ita conſtrictus, ut ſe non potuerit expe-
dire. Conf. *Coll. Argent. h. t. th. 17. & Harpr. ad §.*
feræ. n. 444. Leſſius de juſt. & jur. lib. 2. cap. 5. dubit. 11.
3 *nu. 48. & ſeqq.* Circa *hunc textum* quæritur: ſi navis
Maltenſis piratam inſequatur, in portu Siciliæ obſede-
rit piratam, ut hic cum ſuis nautis relicta triremi in
terram ſe recipere fuerit coactus, ibique à Præſidiariis
captos, an Eques Maltenſis captos illos petere poſſit à
militibus, cum pirata in proxima potentia captivitatis
fuerit? Affirmat id *Cephalus l. 1. conſ. 136. per totum*
ubi *hunc textum* pluribus declarat. Sed ſcrupulo illa
res non caret.

ad L. Inſula. 26.

SUMMARIUM.

Inſula enata cui acquiratur.

INſula cedit proximis Dominis riparum, ſecundum latitudinem ripæ, ſi in medio ſit; ſi autem uni ripæ proximior, adquiritur iis, qui in illa parte prædia proxima habent; quod hic ampliatur: licet ſucceſſu temporis per alluvionem alii ripæ proximior fiat, imo licet plane connectatur cum adverſa ripa *Donell. l. 4. cap. 29. lit. D. Tuſchus concl. 262.* confer *in feudorum augmentis Roſenthal de feudis.*

ad L. Titius horreum. 60.

SUMMARIA.

Horreum mobile in alterius fundo poſitum non cedit ſolo. n. 1.

Molendinum pneumaticum à Vaſallo in feudali fundo poſitum allodiale eſſe an recte ex h. l colligatur. 2. 3.

1 HOrreum mobile ex tabulis confectum à Titio
non Domino poſitum in fundo Seji, non fit Seji,
quia ſolo non cohæret, ut ædificium. Unde nonnulli
2 volunt molendinum pneumaticum à Vaſallo in feuda-
li fundo poſitum non eſſe feudale, ſed allodiale, ut
Berlich. p. 3. concl. 42. numer. 25. & quos ibi citat. Sed
3 quia hæc alata molendina terræ ſunt infixa, & ea de-
ſtinatione fundata, ut ibi perpetua ſint, & *in hac lege*
nulla defoſſionis fit mentio, melius hoc negatur à
*Coth. vol. 3. reſp. 11. num. 47. & quos refert Finckelth.
obſ. 26.*

ad L. Quædam. 62.

SUMMARIA.

Quæ non poſſunt alienari per ſe, recte alienantur cum univerſitate. nu. 1.
Exemplum in jure Patronatus. 2.
Secus in juriſdictione & generali alienatione. 3.
Secus quoque, ſi ſtatutum prohibens alienationem utatur verbis ampliſſimis. 4.
Facilius aliquid toleratur per indirectum, quam directo. 5.
Quod limitatur. 6.
Jus patronatus tranſit in conductorem ad longum tempus non in conductorem ſimplicem. 7.

QUædam, quæ non poſſunt alienari per ſe poſ-
1 ſunt tamen cum univerſitate tranſire: exemplum
2 habemus in Jure Patronatus, quod, quia acceſſorium
temporarium eſt, cum rebus tamen venditis tranſit.
Panorm. in cap 7. num. 1. & 2. X. de Jure Patron. Finckelth. de Jure Patron. c. 5. nu. 11. Affl. dec. 319. nu. 7.
3 Sed hoc in Juriſdictione locum non habere, nec uni-
verſale eſſe, tradit *Menoch. l. 1. A. Q. quæſt. 54. n. 49.
Berlich. p. 2. dec. 166. num. 3.* Nec hoc in generali alie-
natione obtinet, ſed tantum univerſali. *Mandellus conſ.*
4 118. *nu.* 19. Si etiam ſtatutum prohibens alienationem
verbis ampliſſimis utatur, ne quidem tunc res prohi-
bita alienari tranſibit cum univerſitate, v. gr. ſi dica-
tur, rem hanc nec inter vivos, nec per teſtamentum
5 alienari debere. Collige etiam, facilius aliquid tolera-
ri per conſequentiam & per indirectum, quam dire-
6 cto. *Carpz. p. 2. dec. 4. in fin.* Nec valet, regula in his,
de quibus in contrarium eſt juris diſpoſitio, *L. pro hærede. 20. §. 2. ff. de Acquir. hæred. Berlich. d. l. nu. 2.*
vel ſi quis prohibitus eſt rem alienare. *Berlich. d. l.*
7 *num.* 9. Licet autem in conductorem ſimplicem non
tranſeat Jus Patronatus; tranſit tamen in conducto-
rem ad longum tempus. *Berlich. d. l. n. 25. & ſeq.*

ad L. Si is, qui. 63. §. fin.

SUMMARIA.

Creditor immiſſus in fundum jure crediti theſaurum in eo fundo repertum pro dimidia tantum parte lucratur. n. 1. 3.
Quid ſi actione pignoratitia conventus an ſuam partem reſtituere teneatur? 2. 4.
Fundum in ſolutum decipiens an theſaurum repertum durante adhuc relutionis tempore ſolus lucretur. 5.
Ex fundo emphyteutico vel feudali in ſolutum dato, durante relutionis tempore, laudemium non datur. 6.

CReditor immiſſus in fundum jure crediti, repe-
1 rit theſaurum, quæritur, an lucretur? Et an con-
2 ventus actione pignoratitia reſtituere ſuam partem,
quam de theſauro jure retinuit, teneatur? Prius nega-
tur, ſcil. quod totum retineat; nam dimidiam partem
3 debitori reſtituit, dimidiam retinet juxta §. *theſauros.
3. Inſt. de rer. diviſ.* Poſterius videtur affirmandum, quia
4 creditor omne id, quod occaſione pignoris percepit,
reſtituere tenetur; Sed negatur, quia jure inventoris
retinet: nam non percepit theſauri partem, ut credi-
5 tor vel ut poſſeſſor, ſed ut inventor. Tertio quæritur,
quid ſi datio in ſolutum facta fuerit & dominium
impetratum, an tunc theſaurum totum retinebit, licet
6 adhuc tempus relutionis duret, ſc. biennium? Quod
negatur, ſed tranſacto illo tempore totum retinebit.
Ex quo inferunt, quando Emphyteuticus vel feudalis
fundus in ſolutum datur, durante biennali ſpatio, ad
reluendum præſcripto, non debere dari laudemium,
ſed tempore illo exacto. *Franzk. de Laudemio c. 16.
num. 470. Hermannus Storre vol. noviſſ. Baſil. diſſ. 14.
th. 110.*

TITULUS II.

De acquirenda vel amittenda poſſeſſione.

ad L. Poſſeſſio. 1.

SUMMARIA.

Poſſeſſio quid. nu. 1.
Poſſeſſio & facti & juris eſt. 2.
Infantes quomodo poſſeſſionem acquirant. 3.
Furioſi quo caſu per alios acquirant. 4. 8.
Quomodo hodie. 5.
Ex fundo inutiliter uxori donato & tradito an acquiratur ipſi poſſeſſio? 6.
Acquiritur patri ignoranti per filium quoad peculium. 7.
Acquiritur per ſervum b. f. poſſeſſum & ſervum communem in ſolidum. 9.
Et per impuberem. 10.
Quomodo per Procuratorem & negotiorum geſtorem poſſeſſio acquiratur. 11. 12.
Rem ſibi tradendam alii tradere jubens quomodo hic poſſideat. 13.
Acquiritur poſſeſſio etiam per nudum aſpectum & concurrentem traditionem. 14.
Municipes poſſidere non poſſunt. 15.
Quid hodie obtineat. 16.

POſſeſſio ab Azone definitur, quod ſit corporalis rei
1 detentio, corporis, animi, & juris adminiculo con-
2 currente: Nam poſſeſſio eſt facti quoad principia pro-
ductiva poſſeſſionis, ſed eſt juris etiam ratione effectu-
um, quos ipſi jus ſuggerit: ut hic pluribus tractat *Za-*
3 *ſius.* Acquirimus autem poſſeſſionem per noſmet ip-
ſos, infantes, per tutorem, vel etiam per ſe ipſos, ſi
ſunt proximi pubertati, & intelligunt quid agant; fu-
rioſi autem non adquirunt poſſeſſionem niſi per ſer-
4 vum habentem peculium; quia non intelligunt, quid
5 agant. §. 8. *l. de Fidejuſſ.* Sed non dubito dicendum eſſe,
ſimpliciter in foro furioſis quæri poſſeſſionem per Cu-
ratorem: Hæc materia uberius traditur in §. 2. *hujus*
6 *l.* 1. conf. *Borcholt. in tr. de Adquir. poſſ. c. 3. num. 4. &
ſeq.* Etſi fundus à marito uxori inutiliter donetur, poſ-
ſeſſio tamen traditione, uxori per maritum facta, uxori
acquiritur, quia ſcilicet mariti non intereſt, cui ac-
quiratur poſſeſſio, cum eam à ſe transferre voluerit.
Menoch. rem. 15. recup. poſſ. num 451. & ſic ex inutili
contractu poteſt acquiri poſſeſſio. *Zaſ. ad h. §. n. 5. tom.
3. pag. 82.*

In §. 5. *& ſequentibus uſque ad nu.* 20. tractatur ma-
7 teria, quod per alium etiam poſſimus adquirere poſ-
ſeſſionem; utpote per filium etiam ignorans in rebus
peculiaribus adquiro poſſeſſionem, & ſic etiam fu-
8 rioſus quoad peculium adquirit §. 5. quia dum antea
peculii adminiſtratio conceſſa ſervo, voluntas Domi-
ni concurrere præſumitur, ſi ſciret *Zaſ ad d. §. 5. nu-*
9 *mer.* 10. Deinde per hominem bona fide à me poſſeſ-
ſum poſſeſſionem adquiro §. 6. & per communem
ſervum etiam in ſolidum totius rei poſſeſſionem ad-

quiro §. 7. per uſufructuarium ſervum §. modo ille, per quem apprehendo poſſeſſionem, habeat intellectum
10 §. 9. per impuberem juxta diſtinctionem antea propoſitam §. 11. ſed & impubes per ſervum adquirit §. 13. §. 9. Sed quia hodie hæc parum utilitatis ſpirant, hæc tranſmitto & me remitto ad Zaſium, qui *ſingulos* §§. explicavit.

11 In §. 20. dicitur, quod per procuratorem quæratur mihi poſſeſſio, ſi ille non ſuo, ſed nomine meo acceperit; quia alias nemo haberet poſſeſſionem, non prior Dominus, quia tranſtulit; non procurator, quia ſibi non accepit, ſed ſi negotiorum geſtor accipiat nomine meo non citius mea res fiet, quam ego ratum habeam. *l. communis.* 42. §. 1. *h. tit.* ſed in procu-
12 ratore aliud *Bercholt. de acquir. poſſ. c.* 4. *nu.* 30. conf. *not.* Dni Autoris *l.* 24. *ff. de negot. geſt.* Et Autor *ad L.* 8. *n.* 3. *C. h. t.*

13 In §. *pen.* hæc ſpecies: Emi rem aliquam à Titio & ei mandavi, ut rem illam Procuratori meo traderet, illa res mihi tradita videtur, ego ergo poſſideo per procuratorem. Sic debitor meus meo juſſu pecuniam, quam mihi debet, alii dat, hic ego poſſideo, licet pecuniam ipſe non detineam. Sed interim non negandum eſt, quod non detineam, quia in priori exemplo ſufficit, quod membro corporis præcipuo, ſcili-
14 cet oculis, occupaverim. Et oculis tum adprehendimus rem, cum res præſens eſt. Per aſpectum ergo & concurrentem traditionem acquiritur poſſeſſio. *hic §. pen.* & *l.* 18. §. 2. *h. t.* & *l.* 79. *de ſolut. Borcholt. in tr. de adquir. poſſ. c.* 1. *num.* 22. Autor *ad L.* 1. *num.* 5. *C. h. t.*

15 In §. *ult.* dicitur, municipes non poſſe poſſidere, quia univerſi conſentire non poſſunt, quam lectionem vulgatam præfert Florentinæ *Borcholt. d. tr. c.*
16 4. *num.* 31. Sed in foro hodie iſta ſubtilitas ceſſat; non minus enim poſſidet univerſitas quam privatus.

ad L. Poſſideri. 3.

SUMMARIA.

Poſſeſſio acquiritur animo & corpore ſimul. n. 1. 6.
Acquiritur totius rei poſſeſſio cum parte hac intentione quæſita 2.
Quod limitatur. 3.
Incerta pars poſſideri nequit. 4.
In conſtituto poſſeſſorio pars conſtitui nequit. 5.
Theſaurus non eſt pars fundi & non acquiritur ſimul cum fundo. 7.
Poſſeſſio ejuſdem rei ex pluribus cauſis eſſe poteſt, non ita dominium. 8.
Una res a pluribus eodem jure in ſolidum poſſideri nequit. 9.
Limitatur in juribus & ſervitutibus. 10.
Poſſeſſio ſolo animo amitti poteſt. 11.
Solo etiam animo retinetur. 12.
Animus retinendi quomodo demonſtretur. 14.
Sponte poſſeſſionem derelinquens quomodo animo poſſidere poſſit? remiſſive. 13.
Duo modi amittendæ poſſeſſionis ſuppeditantur. 15.
Amittitur etiam poſſeſſio per traditionem factam à colono & ſervo, quos in prædio habuit Dominus. 16.
Reſpondetur ad l. ult. C. h. t. 2. 17.
Mutatio poſſeſſionis alternis vicibus in diverſis domiciliis non inducit amiſſionem poſſeſſionis civilis. n. 18.
Feræ in circumſeptis ſylvis vagantes, & piſces in concluſis ſtagnis natantes non poſſidentur. 19.
Quod hodie de piſcibus hoc caſu obtineat. 20.
Fundus à flumine aut mari occupatus non poſſidetur. numer. 21.
Non videtur poſſidere ab hoſte poſſidente expulſus. 22.
An tali caſu ejectus onera præſtare teneatur. 23.
Cauſa poſſeſſionis ſine nova cauſa ſuperveniente mutari non poteſt. 24.
Quod applicatur conductori, qui rem conductam alio titulo retinere non poteſt. 25.
Variæ limitationes adjiciuntur. 26.

1 POſſeſſio acquirenda eſt animo ac corpore; & qui
2 partis poſſeſſionem acquiſivit ea mente, ut totam rem velit poſſidere, totius rei poſſeſſionem acquiſivit. *Maſcardus concl.* 1190. *num.* 5. *Thabor. ad Bulb. l.* 14. *c.*
3 44. *axiom.* 19. *Roſenth. de feud. c.* 5. *concl.* 14. *n.* 5. ubi *nu. ſeq.* id limitat: niſi alius ſit in poſſeſſione partis, per *l.* 18. §. *pen. ff. de Acquir. poſſ.* Incerta pars ratione
4 quotæ & loci poſſideri nequit, §. 2. *h. l.* v. gr. ſi dicas, te mihi tradere partem fundi, nec addas, an dimidia, an tertia ſit pars &c. *Paris vol.* 1. *conſ.* 55. *nu.* 4. Non tamen neceſſe eſt, ut quotitativa pars exprimatur, ſufficit ſi qualitercunque deſcribatur, ut ſcire poſſim, de qua parte tradens ſenſerit, *Paris de vol.* 1. *conſ.* 61. *num.* 18. & *ſeq.* Hinc neque in conſtituto poſ-
5 ſeſſorio poteſt conſtitui pars, quia incerta eſt, nec poteſt vendi ita: quicquid juris in fundo hoc habeo,
6 *Tiraq. in tr. de conſt. poſſ. part.* 3. *lim.* 19. Solo autem animo nobis non quæritur poſſeſſio, Autor *ad L.* 4 *n.* 2. *C. h. t.* niſi præcedat naturalis actus, §. 3 *h. l. L. licet. c.* 4. *h. t.* Ideoque licet poſſideam domum, & ſciam
7 eſſe theſaurum in ea defoſſum, non tamen poſſideo theſaurum; ut contra Brutum & Manilium hic ſtatuit *Paulus JCtus* & hinc theſaurus diverſus quid eſt à fundo, ut pluribus tractat & conſectaria inde elicit *Barboſa ad L. divortio.* 8. §. *ſi fundum. num.* 35. & *ſeq. ff. ſol. matr.* conf. *Borcholt. in d. tr. c.* 3 *num.* 17. & *ſeq.*
8 ubi tamen vocem theſauri aliter interpretatur. Ex plurimis cauſis rem eandem poſſidere poſſumus, ſed dominium non niſi ex una cauſa nobis obtingere poteſt. *hic.* §. 4. & *l.* 159. *d. R. J.* quia poſſeſſio eſt facti, dominium autem Juris eſt, & quod ſemel noſtrum eſt, amplius noſtrum fieri nequit. *Bronchorſt. c.* 3. *aſſert.* 49. *Barboſa locupletatus lib.* 14. *cap.* 64. *axiom.* 7. Plu-
9 res eandem rem in ſolidum poſſidere nequeunt §. 5. *h. l. Klock. vol* 1. *conſ.* 29. *n.* 171. & *conſ.* 50 *n.* 246. & *ſeq.* ſcil. eodem reſpectu & fine eodemque genere poſſeſſionis; alias enim unus civiliter, alter naturaliter poſſidere poteſt Vid. *hic Zaſ.* & *Bologuetus Bach. in Theutler. vol.* 2. *diſp.* 21. *th.* 2. *lit. D.* & *th* 4. *lit. K.* Et ſic plures diverſo jure & cauſa in poſſeſſione eſſe poſſunt, & ſi mandatum qui habet de me immittendo in bona tua, non ſtatim poteſt te vel alium creditorem emittere & ejicere, quia uterque diverſo modo poſſidere poſſumus. *Mevius p.* 1. *dec.* 142. Fallit etiam regula hæc in juribus & ſervitutibus, ut per *l.* 15. *ff. commun. prædior.* & *l.* 4. *ff. de aqua quot.* & *aſt. Klock. de conſ.* 19. *num.* 693. ſic cum pluribus cumulative conceſſa eſt Jurisdictio, ut quilibet in ſolidum poſſit cognoſcere, quilibet in ſolidum poſſidet, & locus eſt
11 præventioni. *Menoch. lib.* 2. *præſ.* 18. *num.* 36. & *ſeqq. Klock. d. l. num.* 691. Quamvis autem ſolo animo non poſſit adquiri poſſeſſio, ſolo animo tamen amitti po-
12 teſt, Autor *ad L.* 4. *nu.* 4. *C. h. t.* ſi quis in fundo maneat, ſed amplius poſſidere nolit, per §. 6. *h. l.* Solo animo retinetur poſſeſſio, licet alius in poſſeſſione ſit,
13 §. 7. *h. l.* Autor *ad L.* 4. *numer.* 10. *C. h. t.* qui ſponte
14 poſſeſſionem dereliquit, quomodo ille animo poſſidere poteſt. *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 77. Animus autem poſſeſſionem retinendi demonſtratur factis, verbis, & ejus, qui animum ſe habuiſſe dicit, juramento ſtatur. *Maſcard. concl.* 94. & pluribus *Borcholt. d. l. nu.* 14.

15 In §. 8. traduntur duo modi amittendæ poſſeſſionis 1. ſi ſponte deſeruerim. 2. Si vi dejectus ſim:
16 ſed quæritur, ſi habeam colonos vel ſervos in prædio, & hi tradiderint, an tunc amittam? Reſp. hic quod ſic in §. *h.* nam pro TRADIDERIM legendum eſſe TRADIDERINT, ut *Haloandrina Editio, Cujac. Donellus* &c. *quos refert Sande l.* 5. *tit.* 4. *def.* 1. Sed huic derogari vi-
17 detur in *l. ult. C. h. t. ibique* Autor *num.* 4 *ff.* in qua vocabulum PRODIDERIT de traditione facta intelligi poſſe contextus docet. *Menoch. remed.* 14. *recup. poſſ. num.*

Digitized by Google

num. 17. *Sande d. l.* confer. *à me notata ad illam. l. ult.*
18 *C. h. t.* Sed quæritur, ſi quis diverſa domicilia habeat, ut Nobiles Galli & Itali; aliud enim incolunt hyberno, aliud æſtivo tempore, quærimr inqoam, an illi tamen utrumque domicilium poſſideant, licet per ſemeſtre abſint? Et reſponſio facilis, quod animo retineant poſſeſſionem per §. *ſaltus.* 12. *h. t. Barcholt. d. t.* 2. *c.* 7.
19 *numer.* 2. Etiam earum ferarum, quæ in ſylvis circumſeptis vagantur; & piſcium, qui in concluſis ſtagnis natant, quique non ſunt injecti, nulla eſt poſſeſſio, per §. 14. *Bach. in Trentler. vol.* 2. *diſp.* 20. *th.* 2. *lit. E. Berlich. p.* 5. *concl.* 51. *n.* 14. licet autem diſtinctionem illam inter piſcinam & lacum privatum refellere nitatur *Grotius de jure B. & P. l.* 2. *c.* 8. *nu.* 2. eum tamen refellit *Dn. Thaber ad art. conſt. crim.* 169.
20 *th.* 6. Sed ſecundum hunc *articulum* 169. piſces in lacubus aut ſtagnis privatis exiſtentes etiam pro priva-
21 tis habentur, & eorum ſit furtum. Quando flumen aut mare occupat fundum non videtur poſſideri §. 17. *h. t.* vid. *Zaſ. ad h. §. pag. mihi* 119. Autor *ad L.* 1. *nu.* 1.
22 *C. de Alluvionib.* Ex hoc etiam probatur, non videri poſſeſſum agrum, ſi ab hoſte me expulſo poſſideatur,
23 & ita nec ſolvenda eſſe onera aut canonem Emphyteuticum; ſecus ſi aliquos fructus percepi, & ii pe-
24 reant, ubi rigore juris onera debentur, *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 402. ſi modo id conſcientia patiatur, quia in parte inopia debitoris cum indigentia creditoris conferenda, & attendenda obertas præteritorum annorum &c. Nemo cauſam poſſeſſionis ſine nova cauſa ſuperveniente mutare poteſt §. 19. *Baldus de præſcript. part.* 4. *partis* 4. *princ. quaſt.* 11. *nu.* 5. *Klock. vol.* 2. *conſ.* 6 *nu* 98. 4. *Barb. lib.* 14. *c.* 44. *ax.* 2. declarat vero *Klock. vol.* 2. *conſil.* 21. *n.* 86. niſi ſuperveniat, exempli gratia, titulus habilis gratioſæ ſubrogationis. Unde
25 Conductor non poteſt alio titulo retinere rem conductam poſt finita tempora conductionis, per. *L.* 25. *C. de locat. ubique* Autor *nu.* 1. *ff.* ſic quando frater conduxerat à ſorore prædium, & poſtea ſub prætextu hæreditariæ partis vellet retinere, denegatum hoc, quod contradictione ſororis res erat dubia, ideo reſtitutio injuncta, teſte *Dn. Mev. p.* 2. *dec.* 301. ſed poteſt addi idem *Dn. Mevius p.* 2. *dec.* 263. ubi *d. l.* 25. limitat
26 cum *Menoch. rem.* 11. *recup. poſſ. n.* 40. Autor *ad d. L.* 25. 4. *C. de Locat.* niſi conductor jus ſuum ignoravit, & aliter limitat idem *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 302. ſi exceptio domini ſit liquida & in continenti probanda conſ. *Men. d. rem.* 11. *num.* 38. *& ſeqq.* & notata *ad d. l.* 25. ſed ſi exceptio ex ipſa contractu locationis oriatur, hæc rite opponitur locatori v. g. pacti de vendendo, *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 323.

ad L. Si ex ſtipulatione. 5.

SUMMARIA.

Virtute tituli poſſeſſionem rei empta, propria authoritate ingredi non licet. n. 1.
An hanc facultatem tribuat inveſtitura ſolennis. 2.
Limitatur. 3.
Excipitur acquiſitio feudi. 4.
Quæ huic contraria videntur, reſolvuntur. 5.
An juſta poſſeſſio, ſi pactum præceſſit, quod propria authoritate ingredi liceat. 6.

1 NOn poſſum virtute tituli ingredi poſſeſſionem rei à me emtæ, *hic & l.* 9. *C. h. t. Oldrad. conſ.* 1. *n.* 13. *Cravetta conſ.* 134. *n.* 24. Autor *ad d. L.* 9. *n.* 1. *C. h. t. Et ad L.* 3. 6. *C. de pig.* Sic inveſtitura facta per ali-
2 quod ſignum, puta per oſculum, traditionem enſis, annuli &c. non intelligitur data facultas apprehendendi poſſeſſionem propria authoritate. *Franc. de Clapp. cauſ.* 10. *qu.* 1. licet Dd. multi repugnent, quos refert
3 *num.* 1. Limitationes hic proponit *Zaſius n.* 9. *& ſeq.* ſi hoc actum expreſſe vel tacite ut liceat, propria authoritate ingredi, ut ſi evacuaſſet venditor ædes vel emtor ex probabili cauſa, ſe non invito venditore hoc
4 facere ob amicitiam &c. ubi *num.* 10. etiam excipit acquiſitionem feudi, *Menoch. rem.* 4. *adipiſc. poſſ. n.* 592.
5 *Zaſ. hic. p.* 102. Sed videtur obſtare, quod is qui habet titulum, & reperitur in poſſeſſione, ab eodem habere præſumatur poſſeſſionem *Cæpolla conſ* 4. *nu.* 39. *lib.* 1. *& Natta conſ.* 443. *nu.* 5. *com.* 2. Sed hoc in du-
6 bio intelligandum; nam ſi conſtet creditorem ingreſſum eſſe propria authoritate, vitioſa eſt poſſeſſio. Sed quid ſi debitor ita paciſcatur, quod liceat propria authoritate ingredi fundum? Reſp. non tamen eſſe juſtam poſſeſſionem, niſi 1. res vacat, ut limitat *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 352. Aut. 2. niſi debitor permittat eum ingredi; & ita videtur tradidiſſe: alias enim vitioſa eſt poſſeſſio, licet non violenta. Vid. *notata mea ad l.* 3. *C. de pignor.*

ad L. Clam poſſidere. 6. & ſeq.

SUMMARIA.

Clam poſſidere quis dicatur. n. 1.
Peregre profectus relicta domo vacua poſſeſſionem civilem retinet. 2.
Clandeſtina poſſeſſio quomodo in violentam tranſeat. 3.
Poſſeſſor Civilis alium violenter reſiſtentem expellere poteſt. 4.
Violentum poſſeſſorem impugnare deſiſtens poſſeſſionem amittit. 5.

1 CLam poſſidet, qui furtive poſſeſſionem eſt ingreſſus, ignorante eo quem ſibi controverſiam
2 facturum ſuſpicabatur. Qui vero peregre profectus neminem domi reliquit, retinet poſſeſſionem civilem, & is, qui clam ingreſſus eſt, ſeu furtive, quæ idem ſignificant *Bercholt. d. tr. c.* 6. *num.* 31. ſi revertentem Dominum non admittat, vi magis poſſidet. *Ruin. in*
3 *repet. l.* 1. *h. t. num.* 15. *Rubeus in repet. L. naturaliter.* §. 1. *nu.* 26. *h. t.* & ſic vitioſa ſeu clandeſtina poſſeſſio tranſit in aliam vitioſam, ſcilicet violentam poſſeſſio-
4 nem. Et colligitur *ex hoc* §. quod poſſeſſor civilis qui animo retinuit poſſeſſionem, poſſit alium violenter reſiſtentem expellere, ſi poſſit id facere *l.* 21. §. 2. *ff. quod vi aut clam. l.* 29. *ff. ad L. Aquil. Zaſ. hic n. fin.*
5 Collige etiam eum, qui repellentem violentum poſſeſſorem amplius non impugnat, ſed cedit re qua prohibitus eſt, ſic amitere poſſeſſionem, per *l.* 7. & hinc, qui in petitorio agit, poſſeſſorio videtur renunciare, juxta *Dn. Mev. p.* 2. *dec.* 354. *nu.* 2. colligitur etiam, ſi abſente me poſſeſſio fundi mei occupata, & ſic ego tantum civiliter poſſideam, nec velim occupantem repellere, ſed malim in judicio poſſeſſionem meam tueri, quod tunc remedio retinendæ poſſeſſionis uti poſſidetis, uti poſſim *Menoch. rem.* 3. *retin. poſſ. n.* 35. *Friderus de Interdict. tit.* 7. *n.* 28.

ad L. Quemadmodum. 8.

SUMMARIA.

Poſſeſſio non amittitur, niſi animo & corpore ſimul n. 1.
Reſpondetur ad l. 3. §. 6. h. t. 2. 3.

1 QUemamodum nulla poſſeſſio acquiritur niſi animo & corpore, ita nulla amittitur, niſi utrumque in contrarium actum ſit. Autor *ad. L.* 4. *n.* 1. *ſ. C.*
2 *h. t.* Obſtare videtur *l.* 3. §. 6. *h. t.* Quæ ita conciliari poſſunt, quod in eo, qui manet in fundo, ſolus animus ad amittendum ſufficiat; ſed in eo qui fundo excedit, non ſolum corporis exceſſus ſufficit, ſed etiam affectio animi requiritur. Vid. *Fachin. l.* 8 *cap.* 21. *Bach. in Tremle. d. diſp.* 21. *th. fin. G. Don. l.* 5. *c.* 13 *Vult. in in pr. Inſt. de interdict. num* 25. *& ſeq. Pacius. cent.* 6. *qu.* 96. ubi *ex L. fere.* 153. *de R. J.* Quæ eſt ejuſdem au-
3 thoris & libri particulam Faber hic repetendam eſſe dicit.

ad

ad L. Si quis ante. 10.

SUMMARIA.

Conductor, ſi precario rogaverit rem an à conductione videatur receſſum, & vice verſa. n. 1.
Aliud poſſidere aliud in poſſeſſione eſſe. 2.

1 IN *princ. hujus legis* habetur mira deciſio in ſubti-
litate conſiſtens, ſi conduxerim rem, poſtea vero
precario rogaverim poſſeſſionem, me à conductione
receſſiſſe è contrario dici poſſet, ſi rem precario poſ-
ſiderem, & poſtea conducerem prius precarium eſſe
ſublatum: Aliud autem putat eſſe *Borcholt. d. tr. c.
6. num.* 7. ſi conduxiſſem prius, & poſtea rogarem, ut
poſſeſſione eſſem? Nam aliud eſt poſſidere & in poſ-
2 ſeſſione eſſe; ut ſequitur in §. 1. Notetur igitur hic
diſtinctio, quod aliud ſit poſſidere, aliud in poſſeſ-
ſione eſſe, ut qui immiſſus eſt. De qua diſtinctione
*Petr. Frid. Mind. de materia poſſeſſ. c. 2. nu. 13. & quos
refert. Hill. in Donell. l. 5. c. 6. lit. I.*

In §. *fin.* dicitur, conductionem vel emtionem uno nummo factam eſſe imaginariam. *Don. & ibi Hillig. l. 13. c. 1. lit. I.*

ad L. Juſte. 11.

SUMMARIA.

Juſte poſſidet, qui Pratore autore poſſidet. n. 1.
Quomodo hoc intelligendum. 2.

1 JUſte poſſidet, qui authore Prætore poſſidet, *Gail.
2. obſ. 76 num. 5. A. Barb. l. 14. c. 44. ax. 23.* quia
non temere occupat poſſeſſionem *l. 1. §. 9. ff. quod Le-
gatorum. Menoch. rem. 2. adiſp. poſſ. qu. 22. num.* 84. &
ſic hoc pro attentato haberi nequit. *Dn. Mev. p. 4.
2 dec. 394. num.* 1. Sed intelligenda Lex, ſi juſte vel le-
gitime abjudicata vel ablata alteri ſit poſſeſſio, per
competentem cauſæ cognitionem. *Petrus Friderus
Mind. de pr. poſſ. lib. 2. cap. 13. n. marg.* 14.

Ad L. Naturaliter. 12.

SUMMARIA.

Uſusfructuarius quomodo poſſideat & quis hujus poſſeſſionis effectus. nu. 1. 2.
Petitorium inſtituens non prohibetur poſtea etiam poſſeſſorium inſtituere. 3.
Poſſeſſio qua ratione aliquid commune cum dominio habeat. 4.
Petitorium an ab initio cum poſſeſſorio retinenda cumulari poſſit. 5.

USufructuarius naturaliter poſſidet, *hic & l. 49.
1 pr. h. l.* & ideo ei competit remedium poſſeſ-
ſionis retinendæ *l. fin. ff. ne poſſid.* licet. reſpectu uſuca-
pionis naturaliter poſſidere non dicatur §. 4. *Inſt. per
quas perſon. l. 6. §. 2. de precario.* vel poſſidet, ſed non
2 ſibi, ſed Domino. Ergo corpore inſiſtit, ſed civiliter
non poſſidet, ergo nec uſucapit. *Menoch. rem. 1. re-
cuper. poſſ. num. 70. Bolognettus in l. 3. §. è contrario.
num.* 18. *Fachin. l. 8. c. 18. Donell. lib. 5. c. 6. & l. 10. c.
7. lit. C. Vultej. d. pr. Inſt. de interdict. nu. 19. Cujac.
l. 9. obſ. c. 33. Caſtillo de uſufr. c. 6. num. 28. & ſeqq &
n. 34.* Autor *ad L. 8. nu. 1. 2. C. de Uſufr.* Nihil com-
3 mune habet proprietas cum poſſeſſione, & ideo, qui
antea rem vindicavit, poteſt interdicto agere, cum vin-
dicando rem non videatur renunciaſſe poſſeſſioni;
nam cum vindicavit, naturalem tantum poſſeſſionem
adverſario conceſſit, dum ex interdicto agit, civilem
ſibi arrogat. §. 1. *h. l. Zaſ. hic n. 15. Zang. de Except.
cap. 1. num.* 325. Nihil commune habet poſſeſſio cum
4 Dominio ratione ſubſtantiæ, communia autem ha-
bent ratione naturæ, conſequentiæ, connexitatis &
5 nominis. Vid. *Hahnius ad Weſ. h. t. num.* 8. conf. *Cu-
jac. lib. 5. obſ. 34. Ex hoc* §. putant nonnulli ab initio
poſſe petitorium cum poſſeſſorio retinendæ cumulari.
Zaſ. ad tit. de interd. n. 9. Sed communiter iſta ſententia
reprobatur. Vid. *Borch. tr. c. 8. n. 57. p.* 258. videantur *in
vol. 5. varia repet. h. §. ut Acorombeni, Bolognini, De-
cii, Rubei, Fernani, Coraſii.*

ad L. Pomponius. 13.

SUMMARIA.

Rerum amiſſarum dominium retinetur, non poſſeſſio. numer. 1.
An ratione iſtarum rerum detur aliquod remedium poſſeſſorium. 2.
Acceſſio poſſeſſionis ex perſona autoris an proſit in remedio poſſeſſorio. 4.
Poſſeſſio mariti prodeſt & viduæ & vice verſa, in dote. 5. 8.
Poſſeſſio venditoris prodeſt emtori & vice verſa, venditione reſoluta. 6.
Quod limitatur, ſi alius interim poſſederit. 7. 16.
An continuatio temporum locum habeat in precaria poſſeſſionis translatione. 9.
Subjungitur hic cautela Zaſii. 10.
An ratione rei juſſu judicis reſtituta locum habeat conjunctio temporum. 11.
Quid in cauſa legationis. 12.
Conjunctio hæc non prodeſt ei, qui impropriam poſſeſſionem habet. 13.
Nec in vitioſa poſſeſſione. 14.
Vitium auctoris non nocet ſucceſſori, adminiculo autoris non utenti. 15.

1 IN *principio hujus legis* agitur de re amiſſa, quod de-
claratur exemplo lapidum in flumine, quod ea ſci-
licet ſit adhuc in dominio meo, ſed non in poſſeſſio-
2 ne. Unde concludit hic *Zaſius*, mihi nullum compe-
tere ratione iſtarum rerum remedium poſſeſſorium.
In §. 1. & *ſeqq.* agitur de adminiculo poſſeſſionis,
3 quo poſſeſſor utitur ex perſona authoris, de quo plena
manu agi ſolet in §. 8. *Inſt. de uſucap.* Illud *hic* notoꝫ
4 hoc non tantum in uſucapione, ſed etiam in remedio
poſſeſſorio utile eſſe; nam ſi antiquior poſſeſſio obti-
neat, ea & ex perſona autoris dijudicanda. *Dn. Mev.
p. 3. dec. 92.* ubi etiam id tradit in ſummario, quando
præſens poſſeſſio dubia. Et poſſeſſio mariti prodeſt
5 & viduæ, & poſt mariti mortem vidua repræſentat
maritum, & in poſſeſſione, quæ marito competiit, de-
fendi debet, pendente lite *Dn. Mev. p. 3. dec.* 176. Si-
6 cut autem emptor utitur acceſſione temporis, quo ven-
ditor rem poſſedit; ita etiam venditione reſoluta uti-
tur venditor acceſſione temporis emptoris. §. 2. *h. t. &
7 ibi Zaſius.* Et ut poſſeſſio defuncti continuatur cum
poſſeſſione hæredis, licet hic ſero adierit hæredita-
tem, modo interea alius non poſſederit; ita poſſeſſio
venditoris cum poſſeſſione emptoris continuatur &
non interrumpitur, niſi alius interim poſſideat §. 4. *h.
l.* Eadem continuatio poſſeſſionis in dote inter mari-
8 tum & uxorem ultro citroque per §. 6. In precaria
poſſeſſionis translatione non habet locum acceſſio,
9 v. gr. ſi ego per quinquennium poſſedi, & tu à me
precario poſſediſti per aliud quinquennium, non con-
tinuantur hæc tempora, quia qui precario poſſidet,
ſibi non poſſidet vere & poſſeſſio eſt ſemper revo-
cabilis, niſi revocato precario; quo caſu acceſſio tem-
10 poris locum habet §. 7. ubi *n. 4. Zaſius* cautelam pro-
ponit, ut qui conceſſit rei uſum alii precario, ſi me-
11 tuat controverſiam; ſtatim revocet precarium. Con-
tinuatio & acceſſio temporis datur ei, cui vindicanti
res juſſu judicis reſtituta. v. gr. ſi à te vindicavi, qui
poſſediſti per 6. annos, & ego poſt reſtitutionem fa-
ctam poſſedi per 4. annos & alius rem vindicet, poſ-
ſum acceſſione tui temporis uti, & ſic res juſſu ju-
12 dicis reſtituta parat mihi præſcriptionem §. 9. *h. l.* &
ibi

ibi *Zaſius*. Et legatario datur acceſſio ejus temporis,
quo defunctus teſtator poſſedit §. 10. & donatario do-
natoris §. 11. Sed in §. *pen.* & *ult.* duæ declarationes in
13 materia continuatæ poſſeſſionis bene notandæ. Pri-
ma in §. *pen.* quod acceſſio poſſeſſionis non detur ei,
vel ex ejus perſona, qui non propriam habet poſſeſ-
14 ſionem. Altera in §. *ult.* Vitioſa poſſeſſio v. gr. Clan-
deſtina, violenta, precaria, non accedit non vitioſæ.
15 *Don. l. 5. c. 20. & ibi Hill. lit. C.* Vitium vero non in
re, ſed perſona authoris, emptori non nocet, ſi ad-
miniculo temporis authoris uti nolit, per *l. 5. ff. de di-
verſ. & temp. præſc. & ibi notata* Dni Autoris *Don. dec.*
16 *20. lit. F. & ibi Hill. in notatis.* Sicut etiam, ſi inter
authorem & ſucceſſorem alius medio tempore poſſe-
derit, interrupta eſt poſſeſſio. *Borch. d. tr. cap. 8. nu.*
31. ubi in ſequentibus plura de hac materia habet &
Donell. d. l. 5. c. 20.

ad L. Si quis vi. 17.

SUMMARIA.

Dejectus ex poſſeſſione pro quaſi poſſeſſore habetur. n. 1.
Dejector vere poſſidet. 2.
Dominium non amittitur nuda voluntate. 3.

1 QUi ab alio dejicitur, habendus eſt pro eo ac ſi
poſſideret, quia actionem ad recuperandam poſ-
ſeſſionem habet, Ergo rem ipſam habere videtur, *l.*
143. de V. S. Sed exinde non infertur, quod vere poſ-
ſideat, ſed perinde haberi debere, quaſi vere poſſi-
deret cum interdicto de vi poſſeſſionem recuperare
poſſit, *Borcholt. d. tr. c. 6. num. 24. & cap. 8. num. 9.*
& habetur pro poſſeſſore ratione commodi ſui, quoad
res, fructus & damna, non in ſui gravamen. *Zaſ. hic*
num. 4. Sed vere poſſidet dejector, quia ſi dejectus
2 vere poſſideret, haberet utique remedium retinendæ
poſſeſſionis; & hæc poſſeſſio ejus, qui dejecit, non eſt
otioſa reſpectu tertii. *l. fin. h. t.* Dominium autem
3 non amittitur nuda voluntate Domini, niſi actus, ſci-
licet projectio, concurrat; ſed poſſeſſio ſolo animo
amittitur. *Hillig. in Donell. l. 4. c. 13. lit. A.* Autor
ad L. 4. num. 4. C. h. t.

ad L. Quod meo. 18.

SUMMARIA.

Conſtitutum poſſeſſorium quid & quotuplex. num. 1.
Emtor cum conſtituto poſſeſſorio primus, ſi res vendita duobus, præfertur ſecundo realem poſſeſſionem habenti. 2.
Pactum de non alienando contractui venditionis adjectum non extenditur ad venditionem cum conſtituto poſſeſſorio. 3.
Ratione rei conſtituto poſſeſſorio affectæ tertius poſſeſſor non poteſt opponere beneficium excuſſionis. 4. 11.
Requiſita conſtituti poſſeſſorii. 5.
Immiſſio, permittente conſtitutario, in bonorum poſſeſſionem facta non præjudicat prioritatis quæſtioni. 6.
Conſtitutum ſolo animo amittitur. 7.
Conſtitutarius an propria autoritate prædium, in quo vidua jure retentionis eſt, occupare poſſit. 8. & ſeqq.
Quid ſi Dominus non poſſidens rem ſub conſtituto poſſeſſorio promittat. 12.
Poſſeſſionem in alium transferre intendens amiſiſſe poſſeſſionem videtur, licet translatio effectu careat. numer. 13.
Res emta juſſu emtoris in ædibus ſuis depoſita à jubente poſſidetur. 14.
Solo viſu & aſpectu poſſeſſio acquiri poteſt. 15.
Tantum præſcriptum videri quantum poſſeſſum probatur. 16.
Quod limitatur. 17.

1 QUod meo nomine poſſideo, poſſum alieno no-
mine incipere poſſidere, ſi conſtituam me vel-
le in poſterum alterius nomine poſſidere, quod vo-
catur Conſtitutum Poſſeſſorium; Autor *ad L. 2. nu.*
3. C. Per quas perſ. quod duplex eſt, aliud ſimplex,
aliud cum precario: illud naturalem & civilem poſ-
ſeſſionem transfert, hoc tantum civilem. Vid. *l. 15.*
§. 4. ff. de precario. cujus effectum deſcribit *Tiraq.*
in eleganti Tract. de conſtit. poſſeſſ. p. 1. n. 3. & ſeq. Et
2 quia per Conſtitutum transfertur utraque poſſeſſio,
ideoque ſi duobus quis vendidit rem, mihi primo cum
Conſtituto poſſeſſorio, & retineat rem; tibi vero po-
ſtea vendat rem & realiter poſſeſſionem tradat, ego
te nihilominus ero potior, quia antea poſſeſſionem
naturalem habui, ut omnes Dd. in hoc conſentire
ſcribit locupletiſſimus *Tiraqu. allegatis pluribus Dd. d.*
tr. p. 1. n. 21. & ſeqq. modo ego pretium ſolverim *Ti-*
3 *raqu. d. l. nu. 27.* Sic ſi rem vendam, ut non aliene-
tur, nihil operatur ex parte ejus hoc pactum, in quem
de facto res alienata eſt, ſecus autem, ſi emtor con-
ſtituat ſe venditoris nomine poſſeſſurum. *Tiraqu. p. 1.*
4 *num. 31.* Et licet creditor contra tertium poſſeſſorem
agere non poſſit, niſi excuſſo debitore, aliud tamen
eſt, ſi creditor Conſtitutum Poſſeſſorium pro ſe ha-
beat: nam tunc contra tertium poſſeſſorem agere po-
terit ex *l. fin. ibique.* Autor *nu. 6. ſ. C. de acquir. poſſeſſ.*
ad revocandam illam ſuam poſſeſſionem, quam ex
Conſtituto obtinuerat. *Tiraq. d. l. num. 54.* conf. de
conſtituto hoc, quod ad differentiam Obligatorii, de
quo in *lib. 13. Pandect.* Poſſeſſorium dicitur *Colerus*
de proc. execut. p. 1. c. 16. nu. 182. & p. 3. c. 12. n. 87.
Guido Papæ deciſ. 268. conf. illi quos allegat *Rec. col-*
lect. deciſ. 55. Mantic. de tac. & amb. convent. lib. 19.
tit. 1. Menoch. l. 2. A. Q. caſu. 39. num. 6. & 7. Petr.
Greg. l. 25. c. 18. nu. 5. & ſeq. Covarr. p. 2. quæſt. c. 29.
Autor *in C. t. de Pact. ad L. 20. nu. 3. & 4.* Sequen-
5 tia requiſita Conſtituti Poſſeſſorii colligit *Beſold. in theſ.*
pract. verbo: conſtitutum. 1. Ut contractus, cui addi-
tur, ſit licitus. 2. Ut conſtituens hoc tempore poſſi-
deat 3. Ut Conſtitutum ſit de re certa. 4. Ut conſtituta-
6 rius ſit præſens, aut juſto tempore ratum habuerit. conf.
notata *Hahnii ad h. t. in Weſenb. in fin.* Conſtitutarius
ſi paſſus fuerit alium in poſſeſſionem bonorum mit-
ti, quia duo in ſolidum poſſidere nequeunt; ideo-
que immiſſus interim in poſſeſſione defenditur ſalva
prioritatis quæſtione. *Dn. Mev. p. 5. dec. 159.* Conſti-
7 tutum ſolo animo amittitur, quia ſolo animo con-
8 ſtituitur. *Dn. Mev. d. p. 5. dec. 160.* Sed quæritur, an
creditor, cui Conſtitutum Poſſeſſorium in optima
forma, factum, poſſit propria authoritate occupare
prædium, in quo vidua jure retentionis eſt? Quod ne-
gat *Dn. Mev. p. 5. dec. 350* Nam ipſe debitor & mul-
to magis vidua audienda fuit, antequam via facti in-
grederetur fundum; ſicut etiam conſtitutarius invito
debitore fundum propria authoritate occupare non
debet, cum nec per expreſſum pactum hoc fieri poſ-
ſit, ut non ſit vitioſa poſſeſſio violentia occupantis.
9 *l. 3. C. de pign. & ibi not.* Dni Autoris. Ergo ſi non va-
cuus fundus, Judicis authoritate opus eſt, *Dn. Mev. p. 5. c.*
352. præſertim vidua. licet ipſa cum marito Conſti-
tutum Poſſeſſorium fecerit, hoc tamen ipſi non præ-
judicat, quia tunc non habuit poſſeſſionem, ſed ju-
re familiaritatis erat cum marito in poſſeſſione; Ergo
hanc conſtituere ſuo nomine non potuit. 2. Alius ti-
tulus viduæ ſupervenit, ſcilicet Jus retentionis pro
10 ſecuritate dotis. Et 3. Ex potiore jure tertii deſinit Jus
conſtitutarii. 4. Viduæ remiſſio pignoris non aliter
valet, niſi alia bona ſuperſint. *L. jubemus. 21. C. ad*
SC. Vellej. Nec 5. ultra decennium operatur Jus
conſtituti ex *Tiraq. de conſtit. poſſeſſ. p. 3. limit. 21.* ut
hæc pluribus docuit *Dn. Mev. p. 5. dec. 353.* Conſti-
11 tutario etiam, ut dixi, competit remedium ex *l. fin.*
C. de acquir. poſſeſſ. contra eum, in quem debitor alie-
navit poſſeſſionem, etiam ſi hic ſecundus ſit conſti-
tutarius. *Boër. dec. 112. numer. 22. Gail. 2. obſerv. 27.*
num. 31. Menoch. rem. 14. recup. poſſ. nu. 24. & ſeq &
num.

num. 40. & 41. *Tiraq. de conſt. poſſeſſ. p.* 1. *num.* 21. magnum numerum Doctorum referens. Autor *ad d. L.*
12 *fin. nu.* 7. 8. *C. h. t.* Sed ſi Dominus conſtitutum Poſſeſſorium faciens non poſſideat, ut ſi Dominus feudi vocaturum feudum promittat cum Conſtituto Poſſeſſorio expectanti contra Dominum non dabuntur, ſed videtur tantum poteſtas data vacuum feudum appre-
13 hendendi. *Berlich. p.* 2. *dec.* 255. Qui autem amittere vult poſſeſſionem, & in alium transferre, licet cum effectu non transferat in eum poſſeſſionem, tamen
14 amiſiſſe videtur per §. 1. Et adquiritur poſſeſſio, ſi ju-
15 beam rem emtam in meis ædibus deponere; vel ſi quis horreum venditum mihi in turri demonſtret, cum & oculis ſeu adſpectu adquiratur poſſeſſio, per §. 2. *Zaſius ad d.* §. 5.
16 Ex §. *fin.* ubi dicitur, exercitum eam tantum partem, quam intravit, occupaſſe probare ſolent tantum videri præſcriptum, quantum poſſeſſum. *Carpz. p.* 2. *dec.* 106. *nu.* 9. *Maſcardus concl.* 14. *n.* 23. *& quos refert*
17 *Barb. lib.* 14. *c.* 64. *axiom. ult.* Sed hoc limitat *Natta vol.* 1. *conſ.* 98. *n.* 26. quem refert *Maſcard. d. concl.* 14. *n. fin.* niſi agatur de juriſdictione; ubi ſi non alius ſit in poſſeſſione Juriſdictionis, præſcriptio extenditur.

ad L. Qui bona fide. 19.

SVMMARIA.

Conducens rem à ſe poſſeſſam in poſſeſſione eſſe deſinit. numer. 1.

Reg. Neminem cauſam poſſeſſionis putare poſſe declaratur. 2.

1 CONducens à te rem à ſe poſſeſſam, amittit poſſeſſionem; nam conductor ut talis non poſſidet, licet dominium retineat, *Petr. Barb. ad L. Si alienam rem.* 11. *ff. ſolut. mat. num.* 109. Et qui rem emit à non domino, poteſt eam conducere ab eo, quem comperit eſſe Dominum.
2 In §. *unico* declaratur ſuperior regula, quod nemo ſibi cauſam poſſidendi mutare poſſit, quod ſcilicet hoc intelligendum, dummodo non relinquat poſſeſſionem, & ex alio titulo incipiat poſſidere. Sed de huc *Zaſius* hic agit, & Dd. quos ſupra citavi.

ad L. Si quis rem. 20.

SUMMARIA.

Commodatarius rem Domino ſine juſta cauſa denegans pro prædone habetur. num. 1.

Conductor ratione impenſarum habet jus retentionis, donec expenſæ ſolvantur. 2.

1 COmmodatarius etiam, qui minimum juris in re utenda habet, ſi rem nolit Domino vel ei, cui Dominus vendidit, reſtituere, invertit poſſeſſionem, & pro prædone habetur, ſi non habet cauſam juſtam.
2 Ex quo Dd. probant, ob impenſas conductorem rem locatam retinere poſſe, donec expenſæ ſolvantur. *Carpz. p.* 2. *conſt.* 25. *def.* 21. *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 43.

ad L. Interdum. 21.

SVMMARIA.

Quomodo poſſeſſionem non habens eam transferre poſſit? num. 1.

Declaratur exemplo bonæ f. poſſeſſoris. 2.

1 QVomodo quis poſſeſſionem in alium transferre poſſit, quam ipſe non habet, explicatur *in princ.* quod quia varios intellectus habet, ut apparet ex *Gloſſa & Zaſio ad eam legem* vix poterit firmiter probari.
2 Hoc tamen colligitur; poſſe b. f. poſſeſſorem à vero Domino petere, ut ſibi liceat precario rem retinere; quo caſu poſſeſſionem veram in verum Dominum transfert, quam poſſeſſionem comperto errore non habebat. Item eſt ſi quis alienam rem precario ſibi à me conceſſam à vero Domino conducat. §. *ult. h. l.*

ad L. Cum hæredes. 23.

SUMMARIA.

Poſſeſſio, adita hæreditate ſine apprehenſione nec in ſuum hæredem tranſit. n. 1.

Idem in Eccleſia obtinet. x.

Huic juri per ſtatutum derogari poteſt. 3.

Hæres vacantem hæreditatem propria autoritate occupare poteſt. 4.

Areſta ſuper bonis hæreditariis quando licita. 5. 6.

Diſtinctio inter poſſeſſionem juris & facti probatur. 7.

An hæres reſtituendus contra creditorem poſſidentem bona defuncti juxta ac mandato manutenentiæ munitum. 8.

An lex hæc in feudis locum habeat. 9.

1 ADita hæreditate jus quidem & dominium ad hæredem tranſit, ſed non poſſeſſio, ſed hæc apprehenſione naturali opus habet. *Molina de Juſt. & Jure tract.* 2. *diſp.* 3. *n.* 18. *Cludius cap.* 2. *ſyllog. rerum quotid. num.* 57. Collige 1. poſſeſſionem non tranſire, ne quidem in ſuum hæredem *Gail. l.* 2. *obſ.* 129. & 152. *Hill. in Don. l.* 7. *c.* 10. *lit.* C. ubi communem hanc eſſe teſtatur. Eſt iſtud etiam in Eccleſia verum, licet
x in eam ſine traditione transfeat dominium *L. ut inter* 19. *C. de SS. Eccleſ.* non tamen poſſeſſio ut vult *Matthеſillan. ſing.* 43. Sed huic juri derogari poteſt per
3 ſtatutum, ut in Gallia. *Tiraqu. in tract. le mort ſaiſit le viſ. & conſ. Hill. l.* 7. *c.* 8. *lit. A. & c.* 2. *X. de Conſuet.* Deinde collige, poſſe hæredem hæreditatem propria
4 authoritate occupare ſi ea vacet poſſeſſore, ut *ex hac lege* probat *Rodericus Suarez. in declarat. lib.* 8. *tit. de de las herencias. lib.* 3. *fore legum. nu.* 1. *Hill. in Don. d. l.* 7. *c.* 10. *lit. C. in fin.* Quamvis ob metum contra-
5 dictionis poſſit petere à judice protectionem (non immiſſionem) ne juri occupandi videatur renunciaſſe. *Dn. Mevius ad jus Lubec. parte* 2. *tit.* 2. *art.* 27. *nu.* 12. *Menoch. remed.* 6. *adip. poſſ. num.* 10. *& ſeq.* Idem jus occupandi vacua poſſeſſore bona hæreditaria compe-
6 tit fundo vacante, vaſallo, mortuo, proximo Agnato, quo caſu tamdiu in poſſeſſione defenditur, quamdiu aliorum contradicentium intentio non eſt liquida; Nam quando liquidum eſt æque cæterorum jus, per viam Arreſti cæteris conſuli poteſt contra eos, qui fraude poſſeſſionem aliorum anticiparunt vel anteverterunt, ſed cæterorum jus liquidum eſſe oportet, ut ex *Gaslio de Arreſt. Imp. c.* 11. *n.* 33. *& Cothm. vol.* 2. *Reſp.* 55. *num.* 94. tradit *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 135.
7 Ex dictis apparet, non eſſe abſurdam diſtinctionem inter poſſeſſionem juris & facti, vel potius inter jus poſſidendi & actualem poſſeſſionis apprehenſionem; Illud enim jus ad hæredem tranſit. *Goden. conſ.* 16. *num.* 41. *Schurffius cent.* 3. *conſ.* 44. *num.* 6. *quos refert*
8 *Dn. Mevius p.* 3 *deciſ.* 338. *num.* 2. Sed quid ſi creditor jam antea occupaſſet bona defuncti, & mandatum manutenentiæ impetraſſet, an hæres reſtituendus? Aff. hoc *Carpzovius part.* 3. *dec.* 225 licet enim hæres nondum ſit in poſſeſſione, jus tamen habet nanciſcendi poſſeſſionem; Et creditor per ſubreptionem cauſa nondum cognita impetraſſe cenſetur mandatum manutenentiæ: Unde hæres eſt in poſſeſſionem inducendus, & prius mandatum caſſandum, poſtquam de fraude creditoris & nullitate tituli apparet. In fraudis
9 locum non habere *hanc legem* putant nonnulli, ut videre eſt *ex Cephalo conſ.* 30. *num.* 10. & 21. qui tamen loquitur de agnatis in inveſtitura vocatis & *Achilles Perſonalis* referens & illum ſuum promotorem laudans in tract. *de adipiſc. poſſ. num.* 104. qui tamen de hæredibus loquitur. Sed neutri calculum adjicio, quia rationem non video, licet immiſſionem judicialem faciendam eſſe non negem.

ad L.

ad L. Si aliquam rem. 28.

SUMMARIA.

Propriam rem conducens an poſſeſſionem amittat diſtinguitur. num. 1.
Tres caſus hic diſtinguuntur. 2. 3.
Inſtrumentum recognitionis vel Emphyteuſeos non probat dominium vel poſſeſſionem contra tertium. 4.

1 SI propriam rem conducam, quæritur; an poſſeſ-
ſionem amittam? Diſtinguendum eſt, an ignorans
rem meam conducam, an ſciens: illo caſu non amit-
to; ignorans enim amittere poſſeſſionem nequivit, *L.
Si me in vacuam* 34. *h. t.* ſi ſcivi, tunc ſubſtinguendum
an conducam rem meam ut alienam, an ut meam: ſi
ut alienam, transfero poſſeſſionem, ſi ut meam,
tunc aut ratione proprietatis conduco, & actus eſt
nullus, ſicut etiam emptio & ſtipulatio rei meæ; aut
ratione poſſeſſionis, & tunc valet conductio, ut &
2 emptio & ſtipulatio. Tres autem caſus diſtinguendi
ſunt, monente *Petro Barb. ad L. Si alienam.* 12. *num.*
99. *ff. ſolut. matr.* 1. An Dominus & poſſeſſor alicujus
rei, ſi ſcienter eam conduxit ab alio, videatur amit-
tere dominium, an verò 2. poſſeſſionem. 3. In quibus
caſibus dominium vel poſſeſſio amittatur, an illa
acquiratur ei, à quo rem conduxit: Primo caſu
non amittitur dominium, quia hoc non amittitur,
niſi transferatur dominium in alium, *L. Neque uti-
lem* 20. *ff. Ex quib. cauſ. Major.* quæ eſt communis
3 ſententia Dd. hic teſte *Barboſa d. l. numer.* 99. Quod
tamen limitandum, niſi locator etiam ſciat rem eſſe
conductoris, tunc enim tacita eſſet acceptatio. Secun-
do caſu dicendum, poſſeſſionem amitti per tradita
Barb. d. l. n. 109. Tertio caſu dicendum, amiſſam poſſeſ-
ſionem acquiri locatori, non quidem per contractum
locationis, ſed per actum poſſeſſorium, quem exer-
cet conductor nomine locatoris, ut pulchrè explicat
Barb. n. 112. *& ſeq.* Hanc legem explicarunt *Johannes &
Alex. de Immola, Paulus Ripa & alii. Vid. VVammeſ. conſ.*
4 215. *n.* 8. Colligunt etiam inſtrumentum recognitionis
vel Emphyteuſeos non probare dominium vel poſſeſ-
ſionem contra tertium, ut ex Dd. hujus loci refert
Franc. de Clapper. p. 2. dec. cauſ. 74. *qu.* 2. *n.* 1.

ad L. Poſſeſſionem pupillum. 29.

SUMMARIUM.

Pupillus quam poſſeſſionem amittere poſſit.

PUpillus amittere poteſt poſſeſſionem naturalem, corpore, non animo: Quod enim facti eſt, id poteſt amittere, non verò quod juris. Sed notat hic *Cujac. ad h. l. tom.* 2. *pag. mihi* 1312. quod amiſſio hæc corporalis nullius ſit in jure effectus, nec amittit pupillus Jus, quod ex naturali poſſeſſione oritur. conf. *Harprecht. ad* § 1. *Inſt. de Uſucap. n* 11. *&* 12.

ad L. In univerſas. 30.

SUMMARIA.

Ædibus & navi poſſeſſis cæmenta & lapides non poſſidentur. n. 1.
Varii modi amittendi poſſeſſ. recenſentur. 2.

1 ÆDibus & navi poſſeſſis cœmenta & lapides non
poſſidentur, quia non lapides, tegulæ, ſed fun-
dum, tectum, parietes, ſunt partes domus. *Giphan. ad
h. l. n.* 5. quem refert *Hill. ad Don. lib.* 5. *cap.* 9. *lit. E.*
2 In §§. *ſequentibus* recenſentur varii modi, quibus
rei poſſeſſio amittitur; ut ſi res fiat ſacra, religioſa;
item ob immiſſionem vicini, ob cautionem non
præſtitam de damno infecto. Item ob occupationem
factam à flumine, item transformationem in aliam
ſpeciem, & ſim: de qua materia cum prolixè agatur
in *Coll. Arg. th. ultim. h. t. Donell. lib.* 5. *capit.* 13. *per
totum* plura non addam.

ad L. Fundi venditor. 33.

SUMMARIA.

In poſſeſſionem mitti à venditore certioratus an propria authoritate ingredi poſſit. nu. 1.
Procurator an Domino mortuo poſſeſſionem rei vendita tradere poſſit, diſtinguitur. 2.
Hæres mandatum à defuncto datum ratificare cenſetur ſi ſciens mortem defuncti non revocet. 3.

1 VEnditor ſignificat me debere in poſſeſſionem mit-
ti, quæritur, an propria authoritate poſſim con-
ſequi poſſeſſionem? Negatur, ſed debeo expectare, dum
2 mittat. Autor *ad L.* 9. *nu.* 1. *C. h. t.* Et procurator ven-
ditoris ſciens mortem venditoris & hæredes tradere
nolle; ſi tamen tradat poſſeſſionem juſte non facit, ju-
ſte autem transfert, ſi vel neſciat mortuum, vel hæ-
redes ſciant & non prohibeant. *Donell. l.* 5. *c.* 18. *lit. C.*
3 *& ibi Hillig.* Unde colligitur, mandatum licet morte
finiatur, ſi tamen hæres ſciens non revocet, videri
eum ratificare mandatum à defuncto datum. *Ant. Bu-
beus in Rep. l. non. ſolum.* 8. §. *morte. nu.* 12. *& ſeq. ff.
de Novi operis nunciat.* confer. *Covarr. in Pract. quæſt.
cap.* 11. *n.* 21. *&* 2.

ad L. Si me in vacuam. 34.

SUMMARIUM.

Conciliatio l. 18. h. t. *cum* l. h. 34.

DIctum ſupra ad *lib.* 18. *h. t.* non amitti poſſeſſionem, etiamſi alteri non adquiratur, cujus contrarium hic dici videtur. Videtur diſtinguendum: an res præſens tradatur, an vero rei abſentis poſſeſſio ita tradatur, ut poſſit eam alter occupare propria authoritate, vel accipere à meo procuratore; & hoc caſu non amittitur poſſeſſio, niſi adquiratur illi, cui adquiri volui. *P. Barb. ad l. ſi alienam.* 12. *l.* 2. *n.* 108. *& ſeq. ff. ſol. matr.* Aliter *Afflictus dec.* 301. *n.* 4.

ad L. Exitus. 35.

SUMMARIA.

Petitorium non inſtituitur antequam poſſeſſorium retinendæ poſſeſſionis terminatum. n. 1.
Petitorium rei corporalis primo inſtitutum cum poſſeſſorio cumulari poſſe an rectè inferatur. 2.

1 POſſeſſorium retinendæ poſſeſſionis prius termina-
ri debet, quam petitorium inſtituatur, ut appareat,
quis actoris partibus fungatur. Autor *ad L.* 13. *nu. C.*
2 *de R. V.* Unde inferunt cum de poſſeſſione rei corpo-
ralis agitur & actor primo petitorium, poſtea poſſeſ-
ſorium intendat, hoc caſu non admitti utriuſque judi-
cii cumulationem, quod tamen melius ex ratione ſeu
repugnantia utriuſque judicii, quam *ex hoc textu* pro-
bari aſſerit *Men. remedio* 3. *ret. poſſ. nu.* 513. *& ſ.* conf.
Afflict. dec. 155. *nu.* 5.

ad L. Intereſſe. 39.

SUMMARIA.

Rei ſequeſtratæ poſſeſſio de partium conſenſu amittitur. n. 1.
Reſpondetur ad l. 18. §. 1. ff. depoſ. 2.

1 REi ſequeſtratæ de partium conſenſu perditur
poſſeſſio, niſi cauſa cuſtodiæ ſequeſtretur, cui
non obſtat *l.* 17. §. 1. *ff. de depoſ.* quia *in d.* §. 1. vocu-
la DEPOSITA referenda eſt proximum, ſcil. poſſeſſio-
2 nem *Donell. l.* 5. *c.* 13. *lit. F.* vel diſtingundum: an ſe-
queſtratio

queſtratio fiat incertitudinis cauſa, dum uterque poſ-
2 ſidere ſe dicit, annon: de quo *Pacius lib. 4. qu. 80. Gadd. de Sequeſt. c. 1. num. 130. Hill. d. l. Zaſius part. 2. Antinom. num. 4. p. 79. Menoch. rem. 3. retin. poſſeſſ. qu. 11. num. 86.*

ad L. Si de eo fundo. 40. §. ult.

TU es in poſſeſſione ſervi mei vel alterius rei meæ, cujus vere ſum Dominus: ſi clam poſſeſſionem rei occupem, & conveniat à te recuperanda poſſeſſione, quæritur an poſſim tibi objicere exceptionem dominii? Hoc *arg. hujus* §. multi affirmant, quos refert *Menoch. rem. 1. recup. poſſ. num. 142.*

ad L. Qui jure familiaritatis. 41.

SUMMARIA.

Actus qui fit jure familiaritatis vel amicitia non tribuit poſſeſſionem. n. 1.
Quod verificatur in fructibus jure quodam familiaritatis perceptis. 2.
Alia exempla vid. nu. 3. 4. & 5.
Familiaritatis cauſa quando quid præſumatur. 6.

1 ACtus qui fit jure familiaritatis vel amicitiæ, non tribuit poſſeſſionem, *confer. Cothman. v. 4. conſ. 39. numer. 25. Men. l. 2. A. Q. caſ. 160. numer. 13. Hondod. vol. 1. conſ. 65. numer. 57. Klock. vol. 1. conſ. 21. numer. 99. & ſeq. & conſ.*
2 *29. numer. 561. & conſ. 50. numer. 254.* Autor *ad L. 4. num. 5. C. Ne uxor pro marito.* Hinc licet ex perceptione fructum colligatur poſſeſſio *l. 2. C. h. t. & l. Litibus. 19. C. de agric. & cenſit.* non tamen hoc locum habet; quando fructus percepti jure quodam familiaritatis; Uti per *hanc legem Maſcardus concl.* 1189. *nu.* 8. concludit; Nam familiaritatis cauſa præſumitur potius, quam quod voluerit dominium acquirere. *Cornæus conſ. 292. vol. 3. & conſ. 63. lib. 4.* Autor *ad L. 9. num. 1. 2. C. Soluto Matrim.* Sic mari-
3 tus qui ducit uxorem, quæ jure retentionis utitur, in alienis bonis potius familiaritatis cauſa ut uxoris curator ſe geſſiſſe præſumitur, quam ut ſe ad rationes reddendas obligarit *Dn. Mevius p. 2. dec.* 1 9. Et vitricus in bona defuncti inductus non eſt poſſeſſor bo-
4 norum defuncti, ſed jure familiaritatis tantum utitur. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 392. ubi *num.* 12. ait peſſimi exempli & iniquum valde fore, hoc indulgere vitrico, ut poſſeſſor habeatur bonorum, quæ anteceſſor liberis in hæreditatem reliquit &c. & hoc jus familiaritatis amittit maritus, quando domo conjugis & liberorum decedit *D. Mev. d. p. 4. dec.* 343. Si uxor mariti bonis
5 fruitur jure familiaritatis, & ita nullum videtur ex parte mulieris Conſtitutum Poſſeſſorium, quod uxor cum marito facit. *Dn. Mev. p. 5. dec. 353. num. 1. & ſeqq.*
6 Familiaritatis autem cauſa præſumitur, ſi alia cauſa non appareat. *Men. l. 2. arb. quæſt. caſu* 160. *num.* 20. *Dn. Manz. cent. deciſ. qu. 28. num. 24. Card. Tuſchus concl. 411. num. 3. lit. P.* præſertim, quando duo poſſident, alter ſine titulo & tunc hic jure familiaritatis poſſidere præſumitur. *Tuſchus d. l. num.* 4. præſertim in conjugibus *Tuſchus d. l. num. 5. & ſ.* in filiis & fratribus *Men. l. 2. arb. quæſt. caſu 160. n. 13.*

ad L. Si quis fundum. 43.

SUMMARIA.

Ceſſat præſcriptio quoad partem fundi quam poſſeſſor alienam ſcit. n. 1.
Scientia rei alienæ inducit malam fidem. 2.

1 SI quis partem fundi alienam eſſe ſcit, ſive pars pro diviſo, ſive pro indiviſo ſit, non poteſt eatenus præſcribere, ſed reliquas partes præſcribere poteſt.
2 Colligunt exinde, ex ſcientia rei alienæ fluere malam fidem, & qui ſcit ſe teneri ad aliquid dandum, in mala fide eum verſari *Cephal. vol. 2. conſ. 161. nu. 31. & vol. 4. conſ. 455. n. 84. Klock. vol. 1. conſ. 28. numer. 241.*

ad L. Si peregre. 44.

SUMMARIA.

Per oblivionem reconditi theſauri quod locum non amittitur poſſeſſio. n. 1.
In poſſeſſore juſto convenit poſſeſſio & jus poſſidendi. 2.
Poſſeſſionem relinquens ſine animo retinendi amittit poſſeſſionem. 3.

1 SI quis theſaurum recondiderit peregre profecturus, poſtea autem loci oblitus reperire locum non potuerit, quod ſæpe factum memini, an poſſeſſionem amiſerit, quæritur? Quod negatur hic *in pr.* ubi no-
2 tant Doctores, quod in poſſeſſore juſto conveniunt poſſeſſio & jus poſſidendi *Donell. l. 5. c. lit. H.* In §. 3. habetur ratio, cur ex peculio etiam ignoranti quæratur poſſeſſio; quæ *in textu* perſpicue habetur.
3 Quando nos ipſi poſſidemus & recedimus, amittimus, ſi animus adſit relinquendi poſſeſſionem; nam animo ſolo retinetur poſſeſſio. §. 2. *h. t.* Vid. *not.* Dni Autoris *numer. 2. & 10. ad l. 4. C. h. t.* conſ. *Socin. jun. vol. conſ. 146.*

ad L. Si rem mobilem. 47.

SUMMARIA.

Poſſeſſio rei apud alium depoſitæ aut commodatæ quatenus amittatur ob denegatam à commodatario vel depoſitario reſtitutionem. num. 1.
Rerum mobilium vilis & abjecta eſt poſſeſſio. 2.
Quod explicatur n. final.
Ex Can. Redintegranda *ſi ob res mobiles agatur, quid probandum? n. 3. 4.*

1 SI rem tibi commodatam, aut penes te depoſitam tibi poſſidere & non reddere conſtitueris, confeſtim amitto poſſeſſionem, licet ignorans: quod intelligunt Dd. ſi rem illo loco moveris aut depoſueris tibi animo lucrandi. Verbum enim CONSTITUERIS cum effectu accipiendum, ſcilicet contrectando & loco movendo. *Donell. l. 5. cap. 12. lit. D. Ant. Matth. ad l. 47. tit. 1. num.* 4. Notandum etiam ex *hac lege*, quod
2 rerum mobilium vilis & abjecta ſit poſſeſſio. conſ. *l. 3. §. 3. & 13. h. t. Franc. Balduin in repet. legis. Celſus in tit. primo quærit Bartolus numer.* 8. ubi ait, in rebus mobilibus non præſumi continuationem poſſeſſionis. Autor *ad L. 16. num. 4. C. de Probation.* Ex quo etiam hoc deducitur, licet actor agens ex remedio canonis
3 REDINTEGRANDAE, non debeat, niſi antiquiorem ſuam & recentiorem rei poſſeſſionem probare, *Men. rem 19. recuper. poſſ. num.* 383. id tamen limitari in rebus mobilibus, ubi neceſſe eſt probare tempore ſpoliationis v.g. venditionis, rem à ſe poſſeſſam fuiſſe. *Menoch. rem. 15. nu. 406. quem laudat Carpzov. p 1. Juriſp. conſt. 6. def. 8. in fin.* & hujus ſententiæ etiam eſt Speculator, licet diſſentiat *Panorm. ad c. cum ad ſedem. 55.*
4 *num. 15. X. de reſtit. ſpoliat.* Et cum de equo alicui vendito *ex hoc remedio* ageretur, pronunciatum à nobis ſcio debere actorem probare, quod tempore eo, quo equus rei venditus in poſſeſſione fuerit; præſertim cum reus aliquas præſumptiones opponeret, quod venditor equi tunc equum pro ſuo poſſederit. Sed illud quod hic dicitur abjectam eſſe rerum mobilium poſſeſſionem noſtrates forte de ſuppellectili vili intelligerent.

ad L

Digitized by Google

ad L. Prædia. 48.

SUMMARIA.

Caſus legis proponitur. n. 1.
Epiſtola an probet traditionem. 2.
Ex inſtrumento poſſeſſionem non probari poſſe an recte ex h. l. *colligatur. 3. & ſeqq.*

1 DOnavi tibi prædium per epiſtolam, & dixi, me
tradidiſſe poſſeſſionem; poſtea ſervus ex eo præ-
dio ad te pervenit, quem remittis, & per eum poſſeſ-
2 ſionem apprehendis & ſic jam demum poſſeſſionem
conſequeris; Ergo epiſtola, licet traditionis meminit,
non probat traditionem, quia, quando dicitur in in-
ſtrumento, me promiſiſſe, licet omnia videantur ſo-
lenniter acta, tamen hoc eſt intelligendum, quando
partes ſunt præſentes, at quando per epiſtolam res
agitur, ibi partes ſunt abſentes, ergo ſi præſumeremus
traditionem hic eſſe factam inter abſentes, per epiſto-
lam, hæc præſumptio naturæ repugnaret. *Cujac. in l.*
3 10. *Reſp. Papin. tom. 4. p.* 1135. Sed exinde non vi-
detur inferri poſſe, quod poſt Dd. infert *Weſenb. in
p. ad h. t. n. 6.* quaſi ex inſtrumento non poſſit probari
poſſeſſio; nam *hæc Lex* de omni inſtrumento non lo-
quitur, & ſic nec de eo, quod juſſu utriuſque partis
præſentis ſcriptum; ſed de epiſtola; *Cujac. d. l. in fin.*
nam ex publico Inſtrumento poteſt probari poſſeſſio.
*Poſtius de Manuten. vol. 2. dec. 4. & ſeq. Dn. Mev. p.
4. dec.* 293. Autor *ad L.* 1. *nu.* 10. *C. de Contr. & comm.*
4 *ſtip.* Licet autem ex inſtrumento poſſit probari poſſeſ-
ſio, vel ejus tranſlatio, debet tamen fieri id inſtrumen-
tum in rei præſentia, ut Notarius cum teſtibus videat
rem, ejuſque translationem. Dd. hic, quos refert *Franc.*
5 *de Clapper. p. 2. deciſ. cauſa 74. q. 2. n. 4.* Et hoc etiam
inſtrumentum contra tertium probat, ſi accedat ſolu-
tio penſionis canonis &c. *Car. Ruinus vol. 4. conſ. 40. n.
num. 5. quem refert Franc. de Clapp. d. l. n. 7.*

ad L. Poſſeſſio quoque. 49. §. 1.

NOtandum hic tantum putavi, quod hic poſſeſſio dicatur juris eſſe, ſcilicet quod ex jure multa mutuetur: alias ratione ſui facti eſt, quod pluribus explicat *Don. lib. 5. c. 6. poſt lit. H.*

ad L. Quarundam rerum. 51.

SIne actu corporis proprii videtur acquiſita poſſeſſio, ſi rei abſenti cuſtodem appoſuero. *Zaſ. in l. 3. pr. h. t. num. 7.*

ad L. Adverſus extraneos. ult.

SUMMARIUM.

Poſſeſſio dejicientis quatenus defendi poſſit remedio aliquo poſſeſſorio.

QUi poſſidet, utique remedio aliquo poſſeſſori uti poteſt contra tertium, à quo dejicitur vel turbatur vid. *l. 1. §. ult. & l. 2. in fin. uti poſſid. Wiſſenb. vol. 2. diſp. 19. h. t. th.* 20. & ſic poſſeſſio dejicientis deſtituitur quidem effectu reſpectu dejecti, ſed non reſpectu tertii, & cedere poſſeſſione juſſus, debet ſcire ejus jus, cui cedere debet, *Dn. Mev. p. 1. dec. 246. nu. 7.*

TITULUS III.

De uſurpationibus & uſucapionibus.

ad L. Bono publico. 1.

SUMMARIA.

Ratio introducta uſucapionis. nu. 1.
An aliqua ſpecies præſcriptionis juris gentium ſit, inquiritur. 2.

1 BOno publico uſucapiones ſunt introductæ, ne re-
rum dominia ſemper eſſent incerta; quia potuit
princeps, ad reſarciendas lites & in pœnam negligen-
tiæ priorum Dominorum, hunc modum acquirendi
introducere. *Molin. d. J. & J. diſp. 4. nu. 7. Balthaſar.*
2 *ſar. tit. 9. reſol. Bavar. 1. n. 3. Donell l. 5. c.* 30. Sed du-
bium, an non Jure Gentium introducta ſit quædam
præſcriptio? Quod videtur negandum, dum à Jure Ro-
mano fuiſſe eam introductam dicunt. Sed verius vi-
detur aliquam ſpeciem præſcriptionis; præſertim im-
memorialem Jure Gentium agnitam; nam ex hoc
tempore videtur colligi neglectio jurium præhabito-
rum per *Cap. II. Judicum num.* 18. *Grotius de J. P. &
B. l. 1. c. 4. num. 2. Hahn. ad w. Weſenb. n. 9. h. t.*

ad L. Uſurpatio. 2.

SUMMARIA.

Definitio uſurpationis in h. l. *2. an perfecta.*

USurpatio eſt Uſucapionis interruptio, quæ tamen perfecta definitio non eſt, ſed eſt definitio nominis, propoſitæ materiæ conveniens, in qua effectus ponitur pro cauſa; nam per uſurpationem interrumpitur uſucapio. Poteſt autem interrumpi uſucapio etiam ſine uſurpatione; ut ſi res mobiles curru excidat, pecus aberret, flumen inundatum. Hæc recte *Donell. l. 5. cap. 21. lit. B. & ibi. Hilliger.*

ad L. Uſucapio. 3.

SUMMARIA.

Uſucapionis deſcriptio. n. 1.
Ejus declaratio & quibus caſibus uſucapio quaſi dormiat. 2. 3.

1 USucapio hic definitur, quod ſit adjectio (ratio-
ne adquirentis non amittentis ita dicta, *Benev.
Strachain tr. de adjectio. p. 1. n. 13.*) Dominii per con-
tinuationem poſſeſſionis temporis lege definiti; de qua
definitione *Gilcken intr. de præſcript. l. 1. c. 2. num. 6. &
ſeq. Don. & ibi Hill. lib. 5. c. 5. Harpr. in pr. Inſt. h. t.
num. 6. & ſeqq.* & non eſt neceſſe ut omnia requiſita
2 cujuſque rei in definitione contineantur. Notetur au-
tem continuitatem poſſeſſionis requiri, i. e. ut cur-
rere non deſinat. Hoc fit, quando aliquo actu inter-
rumpitur, Sed interdum dormit quaſi uſucapio, im-
primis in caſu emergentis impedimenti in perſona
ejus, contra quem præſcribitur, puta infirmitatis, im-
puberis ætatis, inundationis aquarum, hoſtilitatis, pe-
ſtis, ſcilicet quando ille Jus ſuum deducere in judicio
non valet; nam agere non valenti non currit præ-
ſcriptio. *l. 1. C. de annal. præſcript. vid. Carpzov. p. 2.
dec. 116. num. 18. vid. not.* Dni Autoris, *nu. 5. 6. ad l.*
3 *35. ſupr. de S. R. P.* Sic & tempore vacantis regni aut
Eccleſiæ dormit præſcriptio. *c. de quart. C. auditis. 15.
X. de præſcript. & ibi Panorm. Balbus de præſcript. p. 2.
partis. 6. princ. num. 7. Franc. Niconitius in rep. cap.
quoniam contra. n. 653. X. de probat. L. Molin. de juſt.
& jur. tr. 2. d. 78. n. 7. Carpz. p. 2. dec. 116. n. 21.*

ad L. Sequitur. 4. §. 2.

SUMMARIA.

Pupillus an uſucapere poſſit. nu. 1.
Caſus §. 5. h. l. *proponitur. 2.*
Res furtiva uſucapi non poſſunt, niſi res in poteſtatem Domini iterum venerint. 3.
Quid ſi in ejus poteſtatem venerint, cui res ſurrepta. n. 4. 5.
Quomodo pupillo vel furioſo res ablata in poteſtatem redeat. 6.
Recipiens rei ablatæ æſtimationem rem in poteſtatem recipere cenſetur. 7.

Idem ſi res alii volente Domino tradita. 8.
Idem ſi ſurreptum à ſe pignus debitor diſtraxerit. 11.
Lana ex ovibus furtivis à b.f.poſſeſſore an uſucapi poſſit. 9.
Vitium furtivitatis an tranſeat ad veſtimentum ex re furtiva confectum. 10.
Occupans fundum, de quo Dominus à tertio dejectus an uſucapere poſſit. 12.
Ingrediens vacantem fundum in l. ult. C. unde vi *non incidit.* 13.
Reſpondetur ad contrarios textus. 14.
Si rem meam per vim alii auferam, non videtur in meam poteſtatem veniſſe. 16.
An Juriſdictio amittatur non utendo, ſi alius eam mihi adimat, & exerceat. 17.
Libertas contra ſervitutem præſcribitur. 18.

1 IN *L.* 4. §. 1. agitur de pupillo & dicitur eum uſuca-
pere poſſe, ſi authore tutore poſſideat; aut ſi id
non ſit, ſi habeat animum poſſidendi; quod in pupil-
lum pubertati priorem eadit, imo eum, qui infantiam
eſt ingreſſus, quia id favorem ejus reſpicit. *Gilken de
præſcr. p. 3. cap. 1. nu. 22.*
2 In §. 5. diverſa diverſorum interpretatio: Optima
videtur *Hilligeri ad Donell. l. 5. c. 26. lit. D.* qui ſpe-
ciem ejus §. his verbis proponit: defunctus ex re
depoſita vel commodata fructus percepit; hæres ig-
norat eos ex talibus rebus eſſe, poſſidet igitur eos pro
ſuo & uſucapit. *l. 2. in fin. ff. pro ſuo.* Lex Attinia pro-
3 hibebat rei furtivæ uſucapionem ob vitium reale, quod
non tollitur, niſi res in Domini poteſtatem iterum ve-
nerit. Sed quæritur, quod ſi in ejus poteſtatem vene-
rit, cui res ſurrepta? Reſp. *in hoc* §. non tolli vitium
4 furti. Sed præſcriptione immemoriali hoc vitium tol-
li ſtatuit *Dn. Mev. p. 2. dec.* 101. Sufficit autem rem
5 veniſſe ad eum, per quem poſſideo, ſcilicet depoſi-
tarium, qui rem meam venditam pœnitentia ductus
redemit. §. 10. Neceſſe autem eſt, ut ſciat Dominus
rem ſuam eſſe, & fuiſſe ſubreptam, & in ſuam po-
teſtatem rediiſſe per *l. 7. §. 7. ff. pro emptore. Ciſne-
rius ad h. l. §. 12. quem refert Coll. Arg. ad h. t. th.* 8.
6 Si pupillo autem vel furioſo res ablata, ſufficit tuto-
rem vel curatorem id ſcire §. 11. *h. l.* Idem ſi in tuto-
ris poteſtatem veniat *l. 56. §. 4. de furtis* niſi ipſe tu-
tor ſurripuerit *l. 7. §. 3. pro empt. Hillig. ad Donell. 5. c.
28. lit. A.* Ita autem redeat neceſſe eſt, ut avelli ne-
quear, §. 12. *h. l.* ſcilicet ex eadem cauſa, quæ recep-
ta eſt; Nam ſi vi recepit, continuo res reſtituenda.
7 *Hill. in Don. l. 5. c. 28. lit. D.* Res furtiva in poteſtatem
meam veniſſe dicitur, ſi æſtimationem recepi. §. 13. quia
8 ita videor vendidiſſe, & brevi manu tradidiſſe. Sic
res ad me rediiſſe videtur, ſi ea tibi me volente tra-
dita, quia per Procuratorem adquiri poteſt poſſeſſio.
9 §. 14. Lana ex ovibus furtivis à bonæ fidei poſſeſſore
uſucapi poteſt: § *lana.* 19. quem § de conſumpta lana
& agnis intelligit *Donellus l. 4. c. 26. lit. D. & ibi Hill.*
conſ. *Copus de fructibus L. 2. tit. 4. c. 7. nu. 23. quem re-*
10 *fert Menoch. remed. 15 recup. poſſ. num. 582. & ſeqq.*
11 Si ex lana furtiva veſtimentum fiat & hoc furtivitatis
vitio laboret. §. 20 ſi debitor ſurripuit pignus à ſe da-
tum, & diſtraxit, res videtur ad Dominum rediiſſe, ita
ut avelli nequeat, quippe jam diſtracta eſt: Ne ob-
ſtet *l. fin. vid. Donell. l. 5. c. 28. lit. B. & ibi Hill. plu-
ribus hac de re agens.* Autor *ad L. 6. nu.* 1. 2. *C. de uſuc.*
12 *pro Emt.* Species *Paragraphi* 22. hæc eſt: Dejeciſti me
de fundo, ſed non poſſediſti, ſed eum vacuum reliqui-
ſti. ideoque alius intravit & poſſidere cœpit fundum
vacuum, & diu poſſedit, quæritur an uſucapere poſ-
ſit? Videtur quod non, quia fundus vi poſſeſſus vide-
tur, & ſic laborat vitio reali. Sed negatur hoc quia
licet vi ſim dejectus, non tamen eſt fundus vi poſſeſ-
13 ſus. Unde probat *Menoch. remed. 13. recuper. poſſ. nu-
mer.* 21. eum. qui vacantem fundum ingreditur, non
incidere in pœnam *Legis ult. C. unde vi.* Et Reſpon-
14 der *ad lib. 9. §. ff. de acquir. dom. & falſus. 43. §. ſi
jactum. 11. ff. de furtis.* quod, aliud ſit, ſi quis rem va-
cuam occupet, quæ tamen ab alio animo adhuc poſſi-
15 detur, de quo loquuntur *textus contrarii.* Unde col-
16 ligit facilius ut rem mobilem furtivam fieri, quam rem
immobilem vi poſſeſſam. Si ego poſſeſſorem rei meæ
mihi ablatæ, quam habes, vi dejecere, non videtur in
poteſtatem meam veniſſe, quia poſſeſſio per interdic-
tum unde vi avelli poteſt. §. 26. *h. l.* Si quis me ſervitu-
te viæ utentem vi dejecerit & impedierit, longo tem-
17 pore amitto ſervitutem. Ubi quærit *Bart. nu 6.* ſi quis
me Juriſdictionem habentem dejecerit, & ipſe Jus di-
xerit, an amiſerim Juriſdictionem non utendo? Et reſ-
pondetur quod non, ſi Juriſdicto caſtra annexa; nam
utor ea Juriſdictione per eum, qui me dejecit, quam
deciſionem laudat *Ceph. c. 459. n. 11. & 23. & quos ibi ref.*
18 In §. *fin.* dicitur libertas contra ſervitutem præſcri-
bi, licet ſervitus ex Lege Scribonia non ad præſcribatur;
de qua materia pluribus *Hilliger in Donell. l. 11.
lit. A. Weſenb. in h. tit. de ſervit.*

ad L. Naturaliter. 5.

S V M M A R I A.

Interruptio alia naturalis, alia Civilis. n. 1.
Exempla naturalis interruptionis. 2.

1 INterruptio præſcriptionis, quæ & uſurpatio dici-
tur, *l. 2. h. t.* de qua *Donell l. 5. c. 21. lit. B.* duplex eſt,
naturalis vel civilis. Illa eſt, cum unum ex requiſitis
uſucapionis ceſſat. Hæc per actum Juridicum. *Franciſ.
Balbus in tr. de præſcript. part. 3. part. 6. qu. 1. Molin.
de J. & J. tr. 2. diſp. 78. n. 10. & ſeq. & quos citat Hill.*
2 *d. c. 21. lit. C.* Hic autem habetur exemplum naturalis in-
terruptionis, quando quis de poſſeſſione vi dejicitur; ſed
exemplum tantum hoc eſt. *Don. d. c. 21. poſt lit.* C. Nam &
captivitate fit interruptio *l. 15. h. t.* & re Domino loca-
ta *l. 21. & 33. §. 3 h. t.* conf. *Covarr. in cap. Poſſeſſ. part.
2. §. 12. nu. 1. & ſeq* Molin. *d. l. n.* 10. Autor *ad L. 2. n.
2. & 3. C. de Præſcrip. longi temp.*

ad L. In uſucapionibus. 6. & ſeq.

S U M M A R I U M.

Tempus uſucapioni præſcriptum quando completum cenſeatur.

TEmpus uſucapioni præſcriptum compleviſſe quis
intelligitur ultimo poſtremi anni die cœpto, licet
non finito; non enim currit tempus à momento ad mo-
mentum, i. e. non eſt neceſſe, ut eadem hora, qua quis
cœpit poſſidere, uſucapionem perficiat *Donell. l. 5. c.
19 lit. C. & D. & ibi Hill.* In *l. ſeqq.* habetur exemplum,
quoties enim in ætate aut facto certorum annorum nu-
merus requiritur, annus ultimi diei initio completus
videtur. *l. 132. & 134. de Verb. ſign.* cui non obſtat *l. 6.
de obl. & act.* vid. *Donell. d. l. lit.* D.

ad L. Uſucapionem. 9.

S U M M A R I A.

Res ſacræ quatenus ſacræ uſucapi non poſſunt. n. 1.
Res Eccleſiaſtica & civitatis quot annis præſcribantur. 2.
Res Civitatis quomodo in textu explicandæ. 3.

USucapi non poſſunt res ſacræ ſcilic. conſecratæ;
1 nam aliæ, ut prædia Eccleſiaſtica 40. annis præ-
2 ſcribuntur. *Auth. quas actiones. C. de SS. Eccleſ.* Autor
ad d. Aut. Quas. n. 3. & 8. C. d. t. & res civitatum, quæ
centum annis præſcribuntur, per *L. ut inter. 23. C. de
SS. Eccleſ. & liber. homin. abſque.* Autor *n. 2. & 3.* Sed
de hoc *alibi* dictum, ſcil. Imperatorem in *Nov* 131. *cap.*
6. plus ſenſiſſe, minus dixiſſe; nam abſurdum videtur
Civitatem habere centenariam præſcriptionem. Ec-
3 cleſiam ultra alterum tantum minorem. De Civita-
tis rebus quod hic dicitur *Hill. in Don. l. 5. cap. ult. lit.
F.* intelligit non de patrimonialibus rebus Curiæ, ſed
publicis ſeu Univerſitatis, quarum proprietas nul-
lius eſt.

ad

ad L. Si aliena. 10.

SUMMARIA.

In emtore uſucapiente requiritur b. f. & tempore traditionis & tempore contractus, ſecus in aliis contractibus. num. 1.
In rationem diverſitatis inquiritur. 2.

1 HOc inter cæteros contractus & emptionem Intereſt, quod in cæteris contractibus ſufficiat adeſ-
ſe bonam fidem tempore traditionis, ſed in emptione
etiam tempus contractus requiritur. *Weſ. in v. tit. pro
Emptore. num. 3. Balbus part. 2. partis 3. princ. qu. 7. &
Harp. in pr. Inſt. h. t. num. 75. & ſeq. Gilkenius de uſu-
2 cap. p. 2. memb. 1. c. 14. Bach. in not. ad Weſenb.* hanc
rationem allegat, quæ mihi compendioſior cæteris videtur, cum res aliena in emptionem deduci poſſit, etiam ubi conſtat rem eſſe alienam, facile emtor poſſet ſubdubitare de bona fide. Sed vix eſſe poteſt bona fides in traditione, quin fuerit etiam in contractu.

ad L. Pignori. 13.

SUMMARIA.

Res pignori data nulla præſcriptioni ſubjecta eſt. n. 1.
Pignus emens contra debitorem præſcribere poteſt. 2.

1 REs pignori data præſcribi non poteſt, quia pro alieno poſſidetur, quin nec 30. annis acquiritur, ſi ſciat eſſe rem pignori datam; quia adeſt mala fides: quin & ſi neſciat rem eſſe pignori datam, ſed hoc probetur liquido, nec 30. annis, Autor *ad L. ult. nu. 1. C. de Pign. Act.* imo nec immemoriali tempore præ-
ſcribitur, quia ubi de vitioſo contractus initio con-
2 ſtat, nulla eſt præſcriptio immemorialis temporis. Re-
mitto me ad allegata ad *L. 6. §. 3. de pign. act.* Sed ſi quis emat pignus, ille præſcribere poteſt contra debitorem. vid. *Carpzov. p. 2. conſt. 1. def. 4.*

ad L. Si is, qui pro emptore. 15.

SUMMARIUM.

Poſſeſſio ante captivitatem, an proſit poſtea vel ipſi captivo redeunti vel hæredi?

POſſedit Titius aliquandiu fundum bona fide, poſtea vero ab hoſte captus, quæritur: an prior poſſeſſio ipſo in captivitate moriente proſit hæredi, vel ipſi redeunti proſit? Negatur hoc, ſed aliud in ſervo. Vid. de famoſa potius quam utili lege, & ejus cum *l. 12. §. 2. de Captivis* conciliatione *Alciatus lib. 6. paradox. c. 2.* vid. *Joh. Annibal. ad L. naturaliter. 12. de acquir. poſſeſſ. nu. 37. Berengarius Fernandus in repet. d. l. §. nihil commune. num. 61. vol. 5. repet. juris.* Peculiarem tractatum *in hanc legem* ſcripſit *Sebaſt. Maſſa. & conſ. Cujac. t. 2. p. m. 1343. & quos refert Hillig. in Don. lib. 5. cap. 20. h. t. L.*

ad L. Si per errorem. 17.

SUMMARIUM.

An per ſententiam erroneam & injuſtam transferatur uſucapiendi conditio.

PEr ſententiam erroneam & injuſtam datur juſtus titulus & uſucapiendi conditio. *Melinans conſ. 17. n. 19. Klock. vol. 1. conſ. 2. num 46.* Sed requirunt Dd. multi, quos recenſet *Gilken. de præſcr. p. 2. memb. 1. cap. 21. nu. 7.* ſi ſententia rite & ſecundum juris ordinem lata; ſed banc limitationem ſublimitat & declarat *Gilken. d. l. nu. 9.* cum aliis, quos allegat, ſed infeliciter, ſi nullitas ſit notoria, ni ſi citationem omiſit: nam ſi judex ſine citatione ſententiam fert, ſpoliat ut privatus.

ad L. Si hominem. 19.

SUMMARIA.

An reſoluto contractu venditionis venditori proſit tempus quo emtor poſſedit. nu. 1.
Reſolutionem contractus ex præcedenti contractu non eſſe novum contractum an recte ex h. l. colligatur. n. 2.
Lectio verborum finalium. h. l. 3.
Pacta reſolutiva contractibus adjecta ipſo jure effectum ſortiuntur. nu. 4.

1 CAſus eſt talis: vendidi ſervum hac conditione reſolutiva, ut ſi diſpliceret, intra annum reſtitue-
2 rem, quæritur: ſi poſtea diſpliceat & reſtituatur, an
mihi proſit illud tempus, quo emptor poſſedit? Et id affirm. Angelus *ex verbis finalibus* hic concludit, ſi ex pacto in præcedenti contractu contento reſolvatur contractus non eſſe novum contractum, nec laudemium aut gabellam quaſi de novo contractu ſolvendam: nam reſolutio contractus ex contractu præcedenti non eſt novus contractus, ſed prioris executio; & ea quæ fiunt ad executionem alicujus diſpoſitionis, non inducunt novam diſpoſitionem, ſed regulantur ſecundum naturam diſpoſitionis ejus, ad cujus executionem fiunt. *Tiraqu. de Retr. convent. §. 6. gl. 2. num. 17. Franc. de Clapper. cauſ. 26. qu. un. n. 4. & ſeqq.* ſed licet hæc vera ſint, *ex verbis* tamen *finalibus*
3 ſcrupulus oritur, ſed alia exemplaria legunt *in fine*
negative forte rectius. Ex *hac l. 19.* etiam colligunt,
4 extra materiam Addictionis in diem alia pacta reſo-
lutiva contractus illum ipſo jure retro reſolvere, & dominium in venditorem transferre. *Bruſſel. in tr. de condit. l. 4. t. 5. n. 1. & 8. Covarr. L. 3. reſol. c. 8. n. 2. & quos refert Dom. Lauterb. ad tit. de addict. in diem. th. 11.*

ad L. Poſſeſſio. 20.

SUMMARIUM.

Poſſeſſio defuncti non prodeſt ſucceſſori, ſi alius in apprehenſione poſſeſſionis prior fuit herede.

COntinuatio poſſeſſionis defuncti in ſucceſſorem quoad effectum uſucapionis inducta impeditur, ſi alter eam poſſeſſionem apprehenderit prius, quam ſucceſſor eam actu acquiſiverit. *Covarr. l. 3. reſol. c. 5. num. 6. verſ. ſic & interdictis. Menoch. remed. 1. recuper. poſſ. num. 396.*

ad L. Ei, à quo. 21.

SUMMARIA.

Rei ſuæ conductio vel emtio non valet. nu. 1.
Quibus caſibus emtor & conductor à pari judicentur. 2.
Ex locato agenti ratione rei locatæ, ejus conductor Dominus, nocet exceptio dominii. 3.

1 COnductio rei ſuæ non valet, & per talem con-
ductionem locator non retinet poſſeſſionem, ſed
perdit. Idem in emptore. Unde colligitur, conducto-
2 rem & emptorem à pari judicari; ſi Dominus condu-
cat rem ſuam, ſive emat, quæ comparatio in effecti-
bus, de quibus hic ſermo eſt, intelligenda, ſcilicet an
valeat contractus, & an interrumpatur præſcriptio. Sed
3 in remediis reſtitutoriis differentia. Vid. *Barboſa ad l.
ſi alienam. 13. n. 119. ff. ſoluto matrim.* Bart. hic, tradit, ſi
contra eum, qui ſuam rem conduxit, agatur actione locati, ad rem reſtituendam, poſſe opponi exceptionem dominii; quia locatio non valuit, ſecus ſi quis ex *l. ſi quis conductionis. 15. C. Locati* agat.

ad L. Eum, qui ædes. 23.

SUMMARIA.

Singulæ partes non poſſidentur, ſed totum integrale. n. 1.
Unam eandemque rem non debere diverſo jure cenſeri, colligitur. 2.

1 TOtum integrale poſſidetur, non vero partes ſin-
2 gulæ ut tigna & lapides, & ideo dum integra do-
mus hæc, non præſcribitur ut talis. Colligitur com-

muniter regula, quod una eademque res non debeat diverſu jure cenſeri; quod de corporali, non vero intellectuali conſideratione concedit *Menoch. conſ.* 1040. *num.* 6. & 7 ubi eſt diverſa relatio & diverſus reſpectus. *num.* 51. & *conſ.* 736. *num.* 4. *Menoch. d. l. nu.* 7. *Ceph. conſ.* 736. *nu.* 4.

ad L. Ubi Lex. 24.

SVMMARIA.

Bona fides non facit prohibitam uſucapionem licitam. num 1.

Prohibita alienatione omnes uſucapionem prohibitam cenſeri, an recte ex h. l. *colligatur.* 2.

1 SI per legem prohibita uſucapio, bona fides non prodeſt, nec uſucapio locum habet, quia adeſt error juris. vid. *Balb. part.* 5. *princ. qu.* 4. & *Caval. in ſpecul. qu.* 13 Autor *ad L.* 4. *nu.* 1. *C. de uſuc. pro Emt.* Ex
2 hac nonnulli volunt probare, quod prohibita alienatione omnis uſucapio cenſeatur prohibita. Sed eam conſequentiam recte negat. *Pinellus de Bon. mat. ad auth. Niſi Triennalis. num.* 28.

ad L. Sine poſſeſſione. 25.

SIne poſſeſſione uſucapio & præſcriptio contingere non poteſt, quia eſt fundamentum uſucapionis, *hic & l.* 31. §. 1. *h. t. Harpr. in pr. Inſt. h. t. n.* 262. & hoc etiam in ſervitutum præſcriptione locum habet. *Cypr. l.* 1 *reſp.* 36. Autor *ad L.* 1. *numer.* 2. 3. *C. de Acquir. & ret. poſſeſſ.*

ad L. Nunquam ſuperficies. 26.

SUperficies non poteſt uſucapi ſine ſolo, ſcilicet ſi quis ſuperficiem à putativo ſuperficiario emerit, hoc vero ſuperficiario non præjudicaret. Vid. *Hill. in Donell. l.* 20. *c.* 8. *lit. N.*

ad L. Celſus. 27. & L. Quod vulgo. 11. ff. pro emptore.

SUMMARIA.

Uſucapio non admittitur in præſcriptione longi temporis, ſi juſtus titulus & verus abſit. n. 1.

Secus in præſcriptione longiſſimi temporis, & ſervitutum. 2. 3.

1 JUſtus titulus requiritur ad uſucapionem, ſine quo non admittitur uſucapio. Autor *ad L. un. num.* 15. *C. de uſuc. transform.* Ergo non ſufficit, ſi quis exiſtimet, ſe habere titulum; niſi juſto errore ductus putaverit, ſe habere titulum *lib.* 11. *ff. pro emtore.* Nam alius error eſt injuſtus circa jus & facta propria; alius juſtus in facto proprio, ſed cum perſuaſione alterius, alius vero juſtiſſimus in facto alieno. *Balb. in repet. h. l. & Balthaſ. d. t.* 9. *reſolv. Bav.* 8. *num.* 13. & *ſeqq. Franc. de Clapperiis cauſa.* 22. *q.* 2. *num.* 3. Autor *ad*
2 *L.* 3. *num.* 3. *C. uſucap. pro hæred.* Sed procedit ſuperior regula in præſcriptione longi temporis, non lon-
3 giſſimi. *Baldus hic num.* 4. & 15. Nec in præſcriptione ſervitutum, quia ibi ſufficit error ſupinus ſufficiens ad bonam fidem. *Balbus d. l. num.* 12.

ad L. Rerum mixtura. 30.

SUMMARIA.

Compoſitio corporum triplex. num. 1.

Harum ſpecierum effectus in uſucapione. 2.

1 COmpoſitio corporum triplex eſt. (1.) Eſt naturalis & phyſica. (2.) Fit applicatione & conglutinatione, quod contiguum vocant. (3.) Fit ex pluribus corporibus loco diſcretis, de qua diviſione *Petr. Greg. l.* 1. *Syntagm. t.* 8. *n.* 1. *Oldradus conſ.* 154. *nu.* 9. *Barb. part.* 3. *rubr. ſolut. matr. num.* 4. *Donell. l.* 20. *c.* 4. *lit. K.* & *ſeq.* & *ibi Hilliger.* plures citans. In ſecunda ſpecie, ſi rem jungam alii corpori, & reſtent 10. vel
2 pauciores dies ad uſucapionem, uſucapere non deſino. In tertia ſpecie non deſino, licet plures dies reſtent, per §. 1. de quo videri poteſt *Claudius de Seiſſelio in rep. legis naturaliter.* 5. *num.* 16. *h. t. vol.* 5. *Gilken de Præſc. p.* 3. *cap.* 1. *in fin.*

ad L. Nunquam. 31. pr.

SVMMARIA.

Error juris impedit uſucapionem quod ampliatur. numer. 1.

Limitationem vid. n. 2.

Error juris non nocet præſcriptioni longiſſimi temporis. 3. 4.

Tempus uſucapionis continuum eſt. 5.

1 NUnquam in uſucapionibus juris error poſſeſſori prodeſt, quod ampliatur in *l.* 32. §. 1. *h. t.* Autor *ad L.* 11. *num.* 2. *C. de Jur. & facti ign.* licet quis juſte poſſideat, ſe tamen injuſte poſſidere putet, non uſucapiet rem; quia bona fides deeſt, & juris error impedit uſucapionem. Hinc colligi ad *d. l.* 32. §. 1. *Cujac. tom.* 2. interdum plus valere opinionem erroneam in jure, quam rei veritatem. Quod de errore juris di-
2 ctum, id tamen Dd. pleriſque limitant, niſi jus ipſum ſit controverſum. *Covarr. in d. cap. poſſeſſor. part.* 2. §. 7. *numer.* 9. *Balb. in d. l. Celſus num.* 17. *Gilk. part.* 2. *membr.* 1. *cap.* 3. *num.* 2. & quos citat *Harprecht. in pr. h. t. num.* 87. à quibus tamen ipſe diſſentit. Autor *ad L.* 2. *nu. fin. C. Si quis ignor. rer. Min.* Et *ad L.* 4.
3 *n.* 1. *f. C. de uſuc. pro Emt.* Sic licet error juris impediat præſcriptionem longi temporis, quæ titulum requirit, non tamen impedit præſcriptionem longiſſimi temporis, ubi ſola fides bona ſine titulo ſufficit *Covarr. d.* §. 7. *nu.* 6. ubi pro hac declaratione adducit *c. pervenit. X. de empt. & vendit.* & plures citat Dd. Ver-
4 ba in *l.* 31. *principio, Initio venditionis*, ſunt dubia. Vid. *Helligerum in Donell. l.* 3. *c.* 13. *lit. G.* non eſt operæ pretium id excutere, cum hodie non ſit de ſubſtantia contractus pupillaris, ut tutor in ipſo contractu, non poſt, authoritatem ſuam interponat, ſi forum conſidere-
5 mus. Tempus autem uſucapionis eſt continuum, Autor *ad L. un. num.* 15. *C. de uſucap. transform.* ut non eximantur dies feriati §. 1. & furor ſuperveniens priorem poſſeſſionem non tollit, nec eam injuſtam reddit, aut contra §. 3. & 4. *h. l.*

ad L. Cœptam. 40.

COepta uſucapio à defuncto poteſt etiam ante aditam hæreditatem impleri, idque jure ſingulari; cum alias vacet, & à nemine poſſideatur. *Menoch. rem.* 13. *recup. poſſ. num.* 40. Autor *ad l.* 2. *nu.* 4. *C. de Præſcript. long. temp.* & multo magis igitur id tempus hæredi computabitur, *d. l.* 31. §. *penult.*

ad L. Cum vir. 42.

SUMMARIUM.

Vitium reale, quod uſucapionem impedit, tollitur per ſuperveniens dominium.

VItium reale, quod uſucapionem impedit, v. gr. ſi fundus dotalis venditur, vel res furtiva, tollitur per ſuperveniens dominium; ſi forte maritus lucretur dotem ex pacto vel teſtamento, vel venditor rei furtivæ Domino ſuccedat. *Petr. Barb. in l.* 1. *ff. ſolut. matr. part.* 5. *num* 18. & 23. Autor *ad L.* 7. *C. de uſuc. pro Emt.* & ſic hoc loco, quod ab initio vitioſum tractu temporis convaleſcere poteſt; & ideo regulam, contrariam ad ultimas voluntates reſtringit. *Harpr. ad* §. 1. *h. t. n.* 16.

ad

ad L. Pro ſoluto. 46.

INter alios titulos, quibus uſucapi competit datur etiam titulus *pro ſoluto*; qui locum habet, quando res promiſſa vel aliud pro ea volenti ſolvitur, de quo *Gilk. part. 2. membr. 1. cap. 22. num. 1. Petr. Gregor. lib. 40. ſyntagm. c. 7. num. 3.*

TITULUS IV.

Pro Emptore.

ad L. 1. & 3.

SUMMARIA.

Pro emtore poſſidet qui litis æſtimationem ſolvit. numer. 1.
Tranſactio an titulum poſſeſſionis tribuat. 2. 3.

1 POſſeſſor, qui litis æſtimationem actori rem vindi-
canti ſolvit, pro emptore incipit poſſidere, per
l. 1. quia litis æſtimatio ſimilis eſt emptioni, quod in
cauſa Tranſactionis etiam verum eſſe probat *Gilken. de
præſcript. part. 2. m. 1. c. 15. num. 9. & Vaſq. l. 2. illuſt.
c. 67. num. 2. Donell. ad l. 33. C. de tranſact. nu. 5.* Et
2 quamvis *Menoch. conſ. 1236. nu. 1. & 2.* diſtinguat,
an res à reo actori detur tranſactionis cauſa, an vero
accepta litis æſtimatione actor rem penes reum dimit-
tat, poſteriori tamen caſu etiam titulum poſſeſſionis
tribui tradit *Tiraq. de Retr. conſang. §. 1. gl. 14. n. 64.*

ad L. Pro emptore. 2.

SUMMARIA.

In uſucapione pro emptore quæ requirantur. num. 1.
Res ſub conditione vendita pro emptore uſucapi non poteſt. 2.
Res empta cum pacto commiſſorio uſucapi poteſt. 3.
Idem in additione in diem & aliis conditionibus reſolutivis. 4.
Si aliud traditum, aliud venditum, traditum uſucapi non poteſt. 5.
Si res tradita major quam fuit vendita uſucapio locum habet. 6.
Quod limitatur. 7.
Bona pupilli ſub haſta tutor emere poteſt. 8.
Idem in Procuratore mandato Domini auctionem facientе. 9.
Res vendita à pupillo non Domino ſine tutoris autoritate contra Dominum ab emtore uſucapi poteſt. 10.
Poſſeſſio minoris ſine decreto judicis recte transfertur. numer. 11.
Datur uſucapiendi facultas ementi à furioſo. 12.
Emtori an proſit ad uſucapionem tempus venditoris. numer. 13.
Qui rem mobilem bona fide uſucapere cœpit, ſi conventus litis æſtimationem præſtet, an procedat uſucapio. 14.

1 IN uſucapione pro emptore requiritur bona fides &
tempore contractus & traditionis, ut *ſupra* dictum;
quod *in principio hujus legis* reperitur, & oportet ve-
ram eſſe venditionem, ut & ſupra dictum *ad L. Cel-
2 ſus. 27. tit. praeced.* Si ſub conditione venditio facta,
pendente conditione, quia nondum eſt venditio, pro
emptore uſucapio locum non habet *per §. 2. h. l.* Lex
3 commiſſoria non facit emptionem conditionalem, quia
eſt conditio reſolutiva, & ideo res empta interim uſu-
capi poteſt *per §. 3.* Idem in adjectione in diem §. 4.
4 Idem ſi conditio alia reſolutiva addatur; ſcilicet, ſi
intra certum diem diſpliceat, reddatur. §. 5. *h. l.* Si ve-
ro aliud traditum, aliud venditum, in tradito non ha-
5 bet locum uſucapio, quia illud non eſt traditum; ſed
ſi res traditur major, quam fuit vendita v. gr. amplio-
6 res fundi fines, tunc procedit in amplioribus finibus
uſucapio, quia accedunt fundo & partes non poſſiden-
tur, ſed totus fundus. § 6. Autor *ad L. 6. n. 6. C. Fin.
7 Reg.* Aliud autem ſi ſcivit partem eſſe alienam. *l. 4. h. t.
8 Cujac. ad h. l. tomo 1. p. 1484.* Si minoris aut pupilli
bona ſub haſta vendantur, tutor emere poteſt; nam
licet alias pupilli bona emere non poſſit, hic tamen
palam id facit, & expedit pupillo pluris habere emp-
torem, nec in longinquo quærere, modo bona fide
id faciat, neque minoris quam par erat; nam tunc tu-
9 telæ judicio teneretur. §. 8 *h. l.* Et ſicut tutor rem pu-
pilli, quæ tamen erat vere aliena, poteſt ſub auctione
ſibi emere, ita idem licet procuratori, qui ex mandato
Domini auctionem facit bonorum ejus §. 9. ubi exten-
ditur, ſi procurator in utilitatem Domini ſine ſpeciali
mandato res quasdam diſtraxerit. Sequentes §§. *quinque*
de ſervis loquentes, ut ſoleo, prætereo.

10 In §. 15. dicitur, ſi à pupillo emero ſine authoritate
tutoris, quem pro pubere habeo, quod poſſim contra
alium, cujus ea res eſt, uſucapere; ideoque non ob-
ſtat, *l. 11. ſuper. de acquir. rer. dom. l. 29. de acquir.
poſſ.* quia de tertio non loquuntur, ſed de pupillo, in
cujus incommodum poſſeſſio non tranſit. *Harpr. in §.
11 inſt. de uſucap. num. 11.* Colligunt *ex hoc textu*, poſ-
ſeſſionem minoris ſine decreto judicis transferri poſſe,
licet non dominium. *Neguz. de pignor. part. 4. nu. 18.
circa fin. Menoch. rem. 5. adipiſc. poſſ. num. 24.*

12 In §. 16. agitur de furioſo, à quo, dum eum pro
ſano habui, rem emi, datur uſucapiendi facultas, li-
cet nulla detur actio, contra furioſum ſcilicet; *per hunc*
§ ſed datur tamen contra tertium, cujus res fuit, vid.
13 *Don. l. 20. c. 8. lit. Q. & ibi Hilliger.* Emptori prodeſt
ad uſucapionem tempus venditoris, quod à Tribon.
ita mutatum putat *Barchols. in tr. de acquir. poſſ cap. 8.
num. 36.* Sed vid. *Hillig. in Donell. l. 5. cap. 20. lit. A.*

14 In §. *ult.* hæc ſpecies, emi à Semptonio rem alienam
mobilem, quam incipio uſucapere; ob bonam fidem
& titulum; ſed convenior poſtea à Titio, cui ſolvo
litis æſtimationem, an interrumpitur poſſeſſio ut uſu-
capio? Negatur, quia litis conteſtatione non inter-
rumpitur uſucapio. Vid. *Carpzov. p. 2. c. 7. d. 6.* ſed ſi
etiam rem immobilem hic intelligas nec ſic longi tem-
poris præſcriptio interpellatur; quia neceſſe eſt, ut ſe-
quatur ſententia. Sed ſi litis æſtimationem adverſario
ſolverim; mutatur cauſa poſſeſſionis, quod fieri poteſt,
quando duo; qui intereſſe habent, conſentiunt. Vid.
Cujac. ad lib. 54. Pauli ad Edict. tom. 1. p. 1489. conf.
Donell. l. 5. c. 21.

ad L. Emtor fundi. 4.

MAla fides in parte, ſi ſcilicet ea ſit incerta ratio-
ne loci aut quotæ, ſed ſi ſit certa pars, *verbi gra-
tia*, jugera duo Auſtralia vel pars tertia indiviſa, tunc
in cæteris partibus non impeditur uſucapio.

ad L. qui fundum. 7.

SUMMARIA.

Poſſeſſio defuncti an coniungatur cum poſſeſſione hæredis, ſi ſervi hæreditarii poſſeſſionem reliquerint. num. 1.
In parte addita fundo nova præſcriptione opus. 2.
Tutor in re pupilli quatenus Domini loco habeatur. 3.
In emtore uſucapiente requiritur etiam bona fides eo tempore, quo amiſſam poſſeſſionem recuperat. 4.
Qui ſciens à non Domino, vel Domino quidem, at alienare vetito emit, in mala fide eſt. 5.
De J. Can. *b. f. requiritur per totum poſſeſſionis tempus. 6.*
Dolus Procuratoris ratione rei minoris venditæ non impedit uſucapionem in emptore. 7.
Res furtiva cenſetur reverſa in poteſtatem Domini, ſi eam ſurreptam eſſe neſciat. 8.

1 IN *principio* dicitur, licet poſt mortem teſtatoris
ſervi hæreditarii reliquerini poſſeſſionem, tamen
defuncti tempus, quo poſſedit, prodeſt hæredi, &
cum ejus tempore conjungitur *Borch. de Acquir. poſſ. c.*
8. *num.* 31. quod intelligo ſi non alius interim poſſe-
dit. In parte addita fundo nova præſcriptione opus eſt,
2 §. 1. *h. l.* & ſic acceſſorium non ſequitur naturam rei
principalis in hoc exemplo *Romanus ſing.* 577. *Petr.
Peck. ad cap. acceſſorium.* 42. *lib.* 6. *ampliat.* 5.
3 Ex §. 3. allegari ſolet regula: Tutorem in re pupilli
Domini loco haberi, cum tutelam adminiſtrat, non
eum pupillum ſpoliat. *Gutierez. de tutelis p.* 1. *c.* 1. *nu.*
25. *& ſeqq.* Donell. l. 3. *c.* 12. *lit. C.* Ant. *ad L.* 1. *nu.* 12.
C. de Quæſtion. Loquitur autem §. de re alienari non
vetita, & quæ adeo uſucapi poteſt. *Hill. in Don. l.* 5.
4 *c.* 23. *lit. B.* Non autem tantum eo tempore emptorem
in bona fide eſſe oportet, quo primus adeptus eſt
poſſeſſionem; ſed & eo, quo amiſſam poſſeſſionem re-
cuperavit §. 4. *h. l.* Sed his hodie non eſt opus, poſt-
quam Jure Can. hodie omni tempore opus eſt bona fi-
5 de. Qui ſciens à non Domino, vel Domino quidem,
ſed alienare vetito emit, in mala fide eſt, §. 5. & bona
6 fides jure Canonico, ut jam dixi, toto tempore poſſeſ-
ſionis adeſſe debet, & ideo ſi poſſeſſor hypothecæ in-
tra decennium ſcientiam ejus rei conſequatur, quod
alieri ſit obligata, ob malam fidem ſupervenientem
hypothecariæ actioni non præſcribet. *Dn. Mev. p.* 4.
dec. 284. unde puto, raram eſſe præſcriptionem etiam
perſonalium actionum, ut debitor ſpatio 30. anno-
rum neſciat debere, *de quo alibi*. Et actio hypothecaria
etiam inepta actione perſonali mota interrumpitur.
7 *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 49. Dolus autem procuratoris, qui
ex mandato meo rem minus vendidit tibi, tuam uſu-
capionem non impediet. §. 6. Et *in* §. 7. dicitur rem
8 furtivam non dici poſſe reverſam in poteſtatem Domi-
ni, ſi eam ſubreptam eſſe neſciat.

ad L. Si quis cum ſciret. 8.

SUMMARIA.

*Emtor ob ſcientiam, venditorem pretium conſumturum
eſſe, non videtur eſſe in m. f. nu.* 1.
Quod limitatur. 2.
Mutuo dans ludi cauſa non habet repetitionem. 3.
Limitatio remiſſive. 4.
*Maritus contra creditores, qui uxori ad luxum credi-
derunt, ex* h. l. *exceptionem habet.* 5.

1 QVi emit ab eo, quem ſcit conſumturum pretium,
bonæ fidei poſſeſſor eſt, niſi ſciat eum conſum-
2 turum in turpem uſum v. gr. daturum ſcorto. Hic eſt
communis intellectus, qui probatur per *l.* 12. §. 11. *ff.
Mandati* Caſtr. *hic Duaren. in l.* 6. *ff. de V. O. Cujac. t.*
1. *p.* 2318. *& t.* 2. *p.* 1357. Licet aliter *Zaſ. tom.* 5. *p.* 86.
3 Et ſi quis ludi cauſa mutuo dederit, non habet repeti-
tionem, per *hanc l. & l.* 2. §. 1. *ff. quar. rerum actio
4 non datur.* Autor *ad L.* 3. *n.* 7. C. *de Aleator.* Et ita reſ-
ponſum in Facult. menſe Januario anno 1654. quod ta-
men limitat R*auchbarus p.* 2. *qu.* 25. *n.* 43. *Carpz. l.* 6.
reſp. 96. *num.* 15. Sed hæc limitatio perverſis moribus
5 magis, quam juri congrua eſt. Et marito contra cre-
ditores, qui ad luſum crediderunt uxori, exceptionem
ex *h. l.* dedimus menſe Aug. anno 1661.

ad L. Quod vulgo. 11.

SUMMARIA.

Putativus titulus non eſt idoneus ad uſucapionem. n. 1.
Limitatur, ſi res tradita ex falſa cauſa. 2. 3.

1 PUtativus titulus eſt inidoneus ad uſucapionem
ſcilicet quando poſſideo aliquam rem, & exiſti-
mo rem illam me ex emto habere, & id credo ſine ali-
2 qua probabili cauſa; ſecus ſi ſit cauſa credendi, ut ſi
quis dedit, quaſi mihi emptum, ut hic, ſi quis rem
ut legatam mihi tradit, cum tamen legatum ſit codi-
cillis ademptum. *l.* 4. *ff. pro legato.* Et in ſumma, quan-
3 do mihi tradita eſt ex falſa cauſa, tunc uſucapio, ex
ea cauſa, ut ſi ob dotem vel aliam, falſam tamen,
detur. conf. *Cujac. ad h. l. tom.* 2. *p.* 1997.

ad L. Alienum. 13.

SUMMARIA.

*Extrajudiciales interpellationes non interrumpunt præ-
ſcriptionem. num.* 1. *vide tamen* Cothman. *v.* 4. *conſ.
9. nu.* 7.
Quod extenditur ad præſcriptionem longiſſimi temporis. 2.
Balbi *exceptio & limitatio ſubjicitur.* 3.
*Quibus caſibus & judicialis actus inſufficiens ad interrup-
tionem præſcriptionis.* 4.
Præjudicium Cameræ *Brandenburg. Elect. refertur, quo
& extrajudiciali interpellationi effectus vera inter-
pellationis tribuens.* 5.

1 POſſedi bona fide fundum, & in eo ædifico do-
mum, ut mihi nuncies novum opus, ſed non per
judicem; ſed tantum extrajudicialiter, quæritur, an
per hoc interrupta præſcriptio? Quod negatur, quia
per actus & interpellationes extrajudiciales præſcrip-
tio non interrumpitur. *Alex. l.* 5. *conſ.* 89. *num.* 17. *Sur-
dus dec.* 5. *nu.* 6. *Wurmſer. lib.* 1. *obſ. pract. tit.* 45. *obſ.* 9.
num. 5. *Simon de Pratis de interpr. ult. vol. l.* 5. *int.* 2.
dub. 2. *num.* 194. *Koppen. dec.* 57. *num.* 70. *Gail.* 1. *obſ.*
74. *num.* 20. *Mod. Piſt. v.* 1. *conſ.* 12. *num.* 35. *Moll. l.* 2.
2 *semeſt. c.* 11. *num.* 2. Et licet *lex hæc* loquatur de præ-
ſcriptione longi temporis, idem tamen eſt in præſcrip-
tione longiſſimi temporis. *Balbus de præſcript. part.* 3.
partis. 6. *q.* 4. *num.* 18. ubi exceptionem habet ex *L. Si
3 fundum.* 17. C. *de R. V.* Et excipit, ſi quis alius caſus
exceptus in jure reperiatur; deinde limitat: niſi denun-
ciatio extrajudicialis exprimeret aliquid, per quod in-
ducitur mala fides *Balb. d. l. num.* 20. licet id diſpli-
cere videatur *Pinello ad Auth. niſi triennale. n.* 15. di-
cerem tamen non quidem interrumpi præſcriptionem
proprie; ſed induci malam fidem. Surdus *dec.* 5. *nu.* 6.
4 noſtri textus reſolutionem extendit, ut locum habeat,
licet judicialiter fuerit citatus, ſed ad examen teſtium
ad perpetuam rei memoriam vel generaliter per Edi-
ctum. Sic ſi quis ad agendum provocet diffamatorem,
non videtur renunciare præſcriptioni, ſi actio præſcrip-
ta, *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 23. imo ſi quis nondum com-
pleta præſcriptione provocet, & interim, antequam
agat diffamator, præſcribatur actio, puto ſalvam eſſe
præſcriptionem actori, cum nullibi habeatur, per hanc
provocationem præſcriptioni etiam currenti renuncia-
5 ri. Sed memini præjudicii Cameræ Electoralis Bran-
denburg. quo interpellationi extrajudiciali effectus in-
terpellationis tributus; procul dubio quia bona fides
labefactata per eandem, quæ tamen, *ut dixi*, toto
tempore adeſſe debet.

ad L. Ult.

SUMMARIA.

*Ob credulitatem de mandato admittitur longi temporis
uſucapio. num.* 1.
*Ex diuturnitate temporis accedente juſtè credulitate præ-
ſumitur mandatum.* 2.

1 SI quis alterum habere credat mandatum, probabi-
2 liter poteſt longo tempore uſucapere. Unde colli-
ge, ex diuturnitate temporis accedente juſte creduli-
tate præſumi mandatum. *Menoch. l.* 2. *præſ.* 33. *nu.* 17.
ſi præſertim alia adminicula concurrant. *Boer. dec.* 281.
num. 17. *& quos refert. Hillig. in Don.*

Digitized by Google

TITULUS V.

Pro hærede vel pro poſſeſſore.

Ad L. Qui legatorum.

SUMMARIA.

Res apud defunctum depoſita aut ei commodata ab hærede uſucapi non poteſt. num. 1.
An filius mortuo parente rem titulo donationis à patre acceptam pro hærede uſucapere poſſit. 2.
An ex hoc textu probari poſſit, quod ſui hæredes non poſſint pro hærede uſucapere. 3.
Donationem inter patrem & filium non valere colligitur. 4.
Quod limitatur. 5.

1 RE a apud defunctum depoſita, aut ei commodata
ab hærede uſucapi non poteſt, quia hæres caſum
poſſeſſionis ſibi mutare non poteſt. *per* §. 1. Pater filio
rem donatam tradidit, quæritur, an filius mortuo
2 parente pro hærede rem eam poſſit uſucapere? Reſp.
quod non, quia filius ita ſibi mutaret cauſam poſſeſ-
ſionis, cum tamen poſſeſſionem naturalem etiam vivo
patre habuerit, & ſic quoad portiones cohæredum
non uſucapit. *Pinellus part. 2. rubr. C. de bon. matern.
num. 40. Fachin. lib. 6. c. 11. Hill. in Don. l. 5. c. 14. lit.
I. & K. Gilken. de præſcript. p. 2. memb. 1. cap. 16. nu. 16.*
qui tamen putat *per l. 32. ff. de Donat. inter virum &
uxor.* huic legi derogari. *Bach. d. diſp. 22. th. 5. lit. H.*
3 *& Harpr. in pr. Inſt. num.* 128 Ideoque non poteſt *ex
hoc textu* probari, quod ſui hæredes non poſſint pro
hærede uſucapere. Autor *ad L. 1. nu. 8. 9. C. de uſuc.
pro hær.* Nam ſic fruſtra JCtus de hac ſpecie dubitaſſet.
4 Colligitur etiam, non valere donationem inter patrem
& filium *hic & l. 26. C. de Donat. inter Vir. ibique* Aut.
nu. 1. & 2. Et ad L. 11. & 17. num. 1. & ſeqq. C. de donat.
5 Quod limitat *Berlich. p. 2. dec.* 168. niſi per modum
repudiationis lucrifiat; ut ſi pater uſumfructum bono-
rum filii filio remittat, vel feudum delatum refutet,
arg. *l. 6. pr. & §. 1. de his quæ in fraud. credit.*

ad L. Plerique. 3.

SVMMARIA.

Verborum pro hærede *geminus ſenſus evolvitur.* 1.
Res defuncto commodata aut apud eum depoſita ab hærede uſucapi poteſt. 2.
Reſpondetur ad h. l. 8. *contrariam.* 3.
Titulus pro hærede an ſufficiens ad uſucapionem. 4.
Mala fides defuncti an noceat hæredi deceſſione temporis defuncti non utenti. 5.

1 VErba pro hærede duplicem habent ſignificatio-
nem 1. Ut ſignificent intentionem hæredis, quan-
do poſſeſſor putat ſe hæredem eſſe ut in materia peti-
tionis hæreditatis; & ſic hic non capitur. 2. Ut ſignifi-
2 cent verum titulum hæredis, & ſic hoc loco. Deinde
in poſteriori ſignificatu quæritur, an v. gr. res defun-
cto commodata, aut apud eum depoſita poſſit ab hæ-
rede uſucapi, pro hærede? Quod hoc non poſſit fieri
probatur ex *l. 2 §. 1. h. t.* & ex perſpicuo textu *Legis fi-
nalis C. h. t.* quam legem *Bachov. in Treutl. vol. 2. diſp.
22. th. 5. lit. A.* de hærede falſo intelligendam eſſe pu-
tat, quæ reſponſio literæ non congruit. Deinde facit.
l. 4. C. de præſcript. long. temp. & §. 2. Inſt. de uſucap.
ubi dicitur, rem defuncto commodatam, aut apud
eum depoſitam uſucapi poſſe ab emptore, cui res illa
3 ab hærede vendita. Sed quid *de hac lege noſtra? Bach.
de action. diſp. 3. th.* 21. putat intelligi poſſe de caſu
aliquo ſpeciali; ſed contorta eſt reſponſio. Ego dixe-
rim relictum hic eſſe veſtigium veterum diſſenſionum
& referri, non probari opinionem quorundam; du-
rum tamen fateor, hunc errorem plerisque JCtis à Pom-
ponio adſcribi; aut ſupplenda eſt Lex ex aliis, ſi mo-
do defunctus titulum ſpecialem & bonam fidem ha-
4 buit. Idcoque puto titulum pro hærede non eſſe per ſe
ſufficientem ad uſucapionem, niſi defunctus bona fide
ex vero ſpeciali titulo, vel ex titulo probabili, ex cau-
ſa crediti poſſederit, tunc enim hæres pro hærede
poſſidet; ſed ſimul ex titulo etiam defuncti. Vid. *Dn.*
5 *Hahn. ad Weſenb.* Et non video, quomodo mala fi-
des defuncti non impediat uſucapionem hæredis, licet
acceſſione temporis defuncti uti nolit; & quale futu-
rum ſit diſcrimen inter hæredem & ſucceſſorem ſingu-
larem, ſi uterque non obſtante mala fide anteceſſoris
uſucapionem à ſua poſſeſſione implere poſſit Vid. *Ba-
chov. d. theſ.* 21.

TITULUS VI.

Pro Donato.

ad L. Pro donato. §. 1.

SVMMARIA.

Donatio inter patrem & filium non valet. nu 1.
Confirmatur tamen morte. 2.
Quomodo hoc cum §. 1. h. l. *conciliandum.* 3. 4.

1 PAter filio non poteſt donare, quia ſic ſibi ipſi ac-
quirere, & donare videretur. *Gom. tom. 2. reſolu.
c. 4. n. 25. Don. & Hill. ibi lib. 9 c 5. lit. D. Beuſt. ad
l. 1. ff. de Jurejur. n.* 120. Autor *ad L. 25. n. 1. 2. C. h. t.
Et ad L. 1. num. 6. C. de Uſuc. pro donat. Et ad L. 11.*
2 *num. 1. ſeqq. C. de donation.* Sed omnino donatio inter
patrem & filium . maritum & uxorem morte confirma-
tur *per l. 32. ff. de donat. inter vir. & ux.* Sed intelli-
3 gendus eſt *hic* §. 1. de ea quæſtione, an uſucapio va-
leat rei alienæ donatæ à patre, vivente patre, ita ut
continuetur poſt mortem patris? Quod videtur nega-
ri, non vero, quod poſt mortem patris non incipiat
filius rem alienam de novo uſucapere. vid. *Hann. in
Treutl. v. 2. d. 20. qu.* 15. aut fatendum; hic reperiri
4 reliquias juris veteris abrogati. Aut dicendum, de
datione in peculium hic ſermonem eſſe, ut volunt
communiter, referente *Coraſio in rep. legis frater à
fratre 38. nu. 48 68. ff. de Cond. indeb. vol. 2.*

ad L. Si vir uxori. 3.

SVMMARIVM.

Errorem juris, ſi ſit intermixtus errori facti, non impedire uſucapionem, an recte ex h. l. *colligatur.*

COmmuniter ex *h. l.* probant, errorem juris ſi ſit intermixtus errori facti, non impedire uſucapionem, ſed id *ex hoc textu* non ſequitur; nam hic in genere tantum error erat, quod donationem indiſtincte valere putaverit, ſed in ſpecie hac contractus, ubi donans non redditur pauperior, nullus eſt error juris. *Covarr. in cap. poſſeſſor. par. 2. m. 1. c. 3. num. 46. & ſeq. Harpr. in §. Inſt. de uſucap. num.* 90. quamvis concedi poſſit, ſi error facti cum errore juris concurrens hnic præponderet, uſucapionem non impediri. *Gilken. d. loc.*

TITULUS VII.

Pro derelicto.

ad L. Nemo poteſt. 6.

SUMMARIA.

Ex falſa opinione pro derelicto non uſucapitur. n. 1.

Res

Res pro derelicto non uſucapta ſi iterum derelinquatur ſit communis. 2.

L. h. *exceptio vid.* 3.

1 NEmo poteſt pro derelicto uſucapere, qui falſo
exiſtimaverit, rem pro derelicta eſſe habitam,
ſed inquies, ſi vere pro derelicta habita eſt, ſtatim
erit inventoris *l.* 1. *h. t.* Ad quid igitur neceſſaria uſu-
capio? Reſp. ſi res aliena derelicta ſit. *Cujac. hic &*
conf. Gilk. p. 2. *m.* 1. *c.* 20. nam ſi res eſſet derelinquen-
tis, rediret ad priſtinam ſuam naturam, & fieret com-
munis; ſed ſi ejus non fuit, non poteſt Dominus rei
2 dominio privari, niſi per uſucapionem. Sed ſi res alie-
na à te pro derelicta habita, & à me inventa ac uſu-
capta, iterum à me derelinquatur, quæritur an res illa
fiat communis, an vero ad priorem Dominum redeat?
Reſp. affirmandum eſſe prius, negandum poſterius,
quia prior Dominus, dum ego uſucepi, dominium
3 ſuum amiſit. Vid. *Cujac. l.* 21. *obſ.* 8. Patitur autem *hæc*
lex. exceptionem ex *l.* 11. *ff. pro emptore*, quod in *n.*
explicat *Weſenb. h. t.* quod exemplo declarari poteſt: ſi
profunde ebrius pecunias ejiciat, & tu colligas, quaſi
pro derelictis habitas. Sane ſi res derelicta ab hoſpite
in ædibus meis, non fio Dominus, ſi occupaverim.
Carpz. p. 3. *c.* 31. *def.* 17.

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Servus, cui alimenta denegantur, ſi ea ab alio ſuppeditentur, ab hoc tanquam pro derelicto habitus acquiri poteſt. num. 1. *&* 2.

1 SEmpronius Thetidem ut ex ancilla ſua natam vin-
dicat, nutrix Thetidis alimenta pro Thetide petit.
Sempronius negat, ſe idoneum eſſe ad nutrimenta ex-
hibenda, debere ali à patre, à quo fuit manomiſſa,
2 quæritur an recte? Ratio *in textu* quod Thetis videa-
tur habita pro derelicta. Colligo *ex eo textu*, quod
homo proprius cui deficienti alias alimenta debentur,
ſi Dominus alimenta neget, poſſit ab alio eum ſuſci-
piente acquiri, tanquam rem pro derelicto habitam,
imo ſi infans pro derelicto habitus & publicæ miſeri-
cordiæ expoſitus, ſtatim fit liber. *Cujac. ad h. l. tom.* 1.
& l. 2. *de infant. expoſ. & ibi mea notata.*

TITULUS VIII.

Pro Legato.

Ad L. Ult.

SUMMARIA.

Uſucapio pro legato quatenus valeat. nu. 1.

Si legatum non jure relictum, an valeat uſucapio. numer. 2.

Res legata tradita an repeti poſſit, ſi ſuperveniat alius hæres, hæreditatis petitionem inſtituens. 3.

1 PRo legato valebit uſucapio, ſi teſtator rem alie-
nam ut ſuam legavit: hæres mihi non incapaci
2 *per l.* 7. ſolvit. Sed quid ſi legatum non jure relictum
ab impubere, vel coram ſolis quatuor teſtibus. Vale-
bitne titulus, valebitne uſucapio? Sed error hic juris
eſſet, qui nunquam prodeſt uſucapienti *per L. nunquam.*
31. *tit* 3. *hujus libr.* Reſp. hæres errat in jure, legatarius
errat tantum in facto, v. gr. ſi legatarius exiſtimavit de-
functum teſtatorem fuiſſe puberem, cum tamen fuerit
impubes, vel legatarius non vidit Codicillum. Sic er-
ror juris in hærede tradente non nocet legatario. Sed
quid ſi poſt rem legatam traditam adveniat alius, qui
3 hæreditatis petitionem inſtituat? Nam traditio à pu-
tativo hærede facta non videtur præjudicare vero hæ-
redi. Reſp. non dabitur petitio hæreditatis contra le-
gatarium, quia hic titulo ſingulari poſſidet Vid. *Gilken.*
de uſurp. p. 2. *memb.* 1. *cap.* 17. ita autem hæres, qui
tradidit, non poteſt repetere, comperto ſuo errore;
quia condictio indebiti non datur ei, qui in jure er-
ravit.

TITULUS IX.

Pro Dote.

Ad L. Titulus eſt. 1.

SUMMARIA.

Titulus pro dote quando locum habeat. num. 1.

A quo tempore hæc uſucapio incipiat. 2.

Ceſſante matrimonio an ceſſet uſucapio. 3.

1 TItulus pro dote locum habet, ſi res aliena in do-
tem data, & duo hic quæruntur. 1. à quo tempo-
re incipiat uſucapio? Reſp. in §. 2. quod ante nuptias
2 etiam incipiat, niſi expreſſe in traditione dictum, non
ante ejus fieri debere dotem, quam, nuptiæ ſint ſe-
cutæ, vel niſi dos æſtimato data ſit, *l.* 2. *h. t. Gilken d.*
part. 2. *m.* 1. *c.* 19. Autor *ad L. un. num* 1. *&* 2. *C. de*
3 *uſuc. pro dot.* Secundo quæritur, quid ſi matrimonium
ſit nullum? Reſp. in §. *pen. l.* 1. ceſſare uſucapionem
pro dote, de quo *P. Barb. part.* 4. *rubr. ff. ſolut. matr.*
num. 16. *Joh. Hannibal. in repet. rubr. ſoluto. matrimo-*
nio. num. 53. *& ſeq.* licet aliter *Decius conſ.* 324. *nu.* 3.
Autor *ad L. un n.* 3. *C de uſuc pro dote.*

TITULUS X.

Pro ſuo.

ad L. Pro ſuo. 1.

SUMMARIUM.

Titulus pro ſuo variis exemplis declaratur.

TItulus pro ſuo vel concurrit cum aliis titulis, in-
terdum tamen aliis deficientibus hic quaſi ſubſi-
dii loco habetur, v. gr. ſi gemmam ab alio perditam in
littore maris inveniam; ſi hoſtem deprædatus inter
alias res reperiam res civium, quas pro hoſtilibus
habeam, aut pecuniam alicubi defoſſam pro theſauro
poſſideam, aut ſi rem meam mobilem uſucepiſti, &
ego poſtea caſu recipiam rem illam, neſciens uſucap-
tam; nam tunc pro meo poſſidere incipio, & ſim;
quibus exemplis hoc declarat *Gilken. part.* 5. *m.* 1. *c.* 22.
num. 5. *& Bach. in Tr. de diſp.* 22. *th.* 5. *lit. Q. & Vaſq.*
l. 2. *controverſ. c.* 68. *num* 3. *Petr. Greg. Syntagm. juris*
univ. lib. 40. *c.* 7. *n.* 12.

ad L. Si ancillam. 3.

SUMMARIA.

Scientia rei alienæ quando interrumpat uſucapionem. n. 1.

Reſciſcens rem alienam eſſe, an Domino denunciare teneatur. 2.

1 EX *hac lege* collige; Quod ſuperveniens ſcientia rei
alienæ tunc demum uſucapionem interrumpat, ſi
diſtincte ſciat, cujus illa res ſit, & quidem certo, non
confuſe; Et licet ſciat, non tamen potuerit denunciare,
v. gr. ob abſentiam Domini, vel ſi denunciaverit, &
Dominus non repoſcat. Sed ſi denunciare potuit & non
fecit, ſed clam habuit, ſic non uſucapit. Conf. *de hac*
l. Joh. Hannibal in repet. L. Naturaliter. 5. *n.* 82. *de uſu-*
2 *cap.* v. 5. Notetur *ex hac lege*, quod quis reſciſcens rem
alienam, & non denunciet Domino vero, quod tunc
non tantum contra fidem Chriſtianam, ſed etiam Ju-
ſtitiam Civilem agat; & clam rem poſſideat. *Bartolus*
hic negat hoc locum habere in re immobili, quia clam
haberi nequit res immobilis. Sed licet ad denuncian-
dum forte non teneatur in foro ſoli puto tamen in ma-
la fide eum verſari, dum re aliena ſciens fruitur.

LIBRI

LIBRI QUADRAGESIMI II.

TITULUS I.

De Re judicata, & de effectu ſententiarum, & de interlocutionibus.

ad L. Qui pro. 2.

SUMMARIA.

Sententia continere debet vel condemnationem vel abſolutionem. num. 1. 3.

An judici liceat verba æquipollentia uſurpare. 2.

SEntentia debet continere condem-
1 nationem vel abſolutionem. *Zaſ.*
hic num. 6. Marant. tit. de ſentent.
num. 126. Surd. concl. 132. num. 7.
2 *lit. G.* ut tamen judici liceat verba
æquipollentia uſurpare, v. gr. de-
claro hunc debitorem eſſe, vel mi-
hi videtur reum nihil debere, & ſim. *arg. lib. 29.*
pr. & l. 5. §. 1 ff. h. t. Umm. ad Proceſſ. diſp. 29. num.
43. Matthesilanus ad *L. 3. C. de Sententiis num. 1. & ult.*
3 Autor *ad L. 3. num. 1. C. de Sentent. & interlocut.* Nec
datur tertium *Hillig. in Donell. l. 27. cap. 2. lit. D.* Et
quæ neutrum continet, ea non eſt ſententia definiti-
va. *Matthesil. ad l. ult. num. 1.*

ad L. Qui pro. 2.

SUMMARIA.

Judex ſtatutum tempus ſolutionis expediendæ arctare vel producere non poteſt. n. 4.

Quod limitatur, cujus exempla quædam recenſentur. 2. & ſeqq.

Omnem terminum legalem ex juſta cauſa à judice arctari vel prorogari poſſe colligitur. 5.

In cauſis ſummariis & ſi partes in contradictoriis verſentur, & actori & reo onus probandi imponi poteſt. 6.

1 COndemnati, præſertim ex actione in perſonam,
habent certum ſpatium expediendæ ſolutionis,
ſcilicet 4. menſes. Illud tempus judex non poteſt arcta-
2 re vel producere, niſi ex juſta cauſa, quales cauſas re-
3 cenſet *Ummius diſp. ult. th. 3. num. 17.* Exempla duo
habet *l. 2.* ſi alimenta decernantur, ſi minori ſubve-
niendum. Ex priori colligit *D. Mevius p. 4. dec. 400.*
quod condemnatus ad ſalaria ſacerdotibus ſolvenda non
debeat habere 4. illos menſes, (niſi promittat, ſe eti-
am tamdiu jejunare velle, ſic peregrinis creditoribus
brevius ſpatium largiendum. *Manz. in cent. deciſ. 179.*
4 *num. 11. & ſeq.* Huc referunt cauſam dotis. *Bald. de*
5 *dote p. 9. priv. 1.* Et hinc colligit *Zaſ. nu. 3.* omnem
terminum legalem ex juſta cauſa à judice prorogari vel
6 arctari poſſe. Collige etiam, licet alias reus ad pro-
bandum non teneatur, Autor *ad L. 2. n. 3. C. de Pro-*
bat. niſi actor ſuam intentionem probaverit, ſi tamen
partes in contradictoriis verſentur, & in cauſis ſum-
mariis, poſſe judicem utrique ſimul probationem im-
ponere, quod alias in duplicibus judiciis & interdi-
ctis tantum fieri ſolet. *Berlich. p. 2. dec. 256.* Autor
ad L. 8. n. 1. & ſeq. C. de Probat.

ad L. Damnare. 3.

SUMMARIA.

Qui poteſt condemnare, poteſt etiam abſolvere, & vice verſa, num. 1.

Poſterius varias admittit exceptiones. 2. 3.

1 QUi poteſt condemnare aliquem, ille etiam po-
teſt abſolvere & vice verſa. Sed hoc poſterius
2 habet exceptiones in Clerico, quia à laico abſolvi, non
condemnari poteſt; In judicibus delegatis, quibus
alterutrum tantum commiſſum, & ſim. quas refert hic
3 *Zaſius.* Exemplum ex *l. ult. §. 1. C. ubi Senatores.* refert
Donell. l. 27. c. 5. lit. A. Si etiam ad reum refertur, non
procedit regula, nocentem poteſt condemnare; non
etiam abſolvere. *Hill. d. l. A.* Et prohibita condem-
natione favore perſonæ, non etiam prohibita cenſetur
abſolutio. *Menoch. l. 1. Arb. quæſt. q. 43. Hill. d. l. lit. B.*

ad L. Si ſe non. 4.

SUMMARIA.

Ex ſententia poſt rem judicatam oritur actio judicati & executio. num. 1.

An executio detur contra eum, qui alium defendit, diſtinguitur. 2.

Si ſententia lata contra univerſitatem executio fit contra cives. 3.

Quid ſi civitas bonis communibus deſtituta. 4.

Condemnatus ad ſolutionem non liberat ſe per cautionem ab executione. 5.

Quod limitatur in condemnato ex magna cauſa, exempla. 6.

Nova conventio vel adſecuratio poſt rem judicatam non tollit effectum rei judicatæ. 7.

Judex tempus ſolutionis prorogare poteſt ſine cauſa. 8. 10.

An & ſine cauſa arctare poſſit, inquiritur. 11.

Judex tempus ſolutionis coarctans addere debet tempus, quod ad legitimam dilationem deeſt. 9.

Condemnatus quis non cenſetur ſi non rite condemnatus. 12.

Exceptionem nullitatis executionem impedire colligitur. 13.

Quomodo hoc intelligendum vid. 14.

Solviſſe dicitur condemnatus, quocunque genere ſe perfecte liberet. 15.

Reſponſio ad l. 49. ff. de ſolut. *remiſſive. 16.*

Solutionem jurato promittens an poſſit uti compenſatione. 17. 18.

Non vere id ſolvitur, quod avocari poteſt. 19.

1 EX ſententia, quando in rem judicatam abiit,
& per appellationem non fuit ſuſpenſa, oritur
2 actio rei judicatæ vel executio. Sed quæritur hic, an
executio detur contra eum, qui alium defendit? Reſp.
aut is, qui alium defendit, hoc facit ex mandato ſu-
perioris, ut tutor vel curator; aut ex mandato ejus,
ad quem res pertinet, ut procurator rei, & contra hos
non datur executio. Sed datur contra eum, qui ſine
mandato alium defendit, qui in ſpecie defenſor dici-
tur, vel contra procuratorem in rem ſuam, ſcil. ceſſio-
narium, & qui ſe liti obtulit pro reo principali *§. 1. h. l.*
conf. *Don. lib. 27. c. 3. lit. A. B. & not.* Aut. *ad L. 1. n.*
3 *3. 4. C. de Sent. & interloc.* Quando Sententia lata con-
tra univerſitatem; non contra Syndicum, vel actorem,
ſed

ſed contra municipes & cives, fieri debet executio. §.
4 2. *h. l.* & ſi civitas non habeat communia bona, per
collectam colligitur ſumma, quod hic pluribus exe-
quitur *Bart. & Franc. de Clapper. cauſa.* 27. *q.* 1. *nu.* 3.
5 Si quis condemnatus ſit ad ſolvendam pecuniam, non
evitat executionem, ſi offerat ſatisfactionem per cau-
tionem fidejuſſoriam, niſi ex magna cauſa *per* §. 3.
6 Magnæ cauſæ exempla ſunt, ſi v. g. alicui condemna-
to abeundum ſit Reip. cauſa, aut ob peſtem graſſan-
tem. Notanda autem ratio *ex textu*, quod Prætor no-
luerit obligationes ex obligationibus fieri, *Hering. de
fidej. c.* 4. *nu.* 34. ubi *hac de lege in præcedentibus & ſe-
quentibus plura.* Sic nuper in Facultate noſtra audivi-
mus fidejuſſorem condemnatum, principalem debito-
7 rem in lite ſubſtituere volentem. Si poſt rem judicatam
vel nova conventio fiat, vel nova adſecuratio; non
videtur receſſum à re judicata, nec victor privilegiis,
quæ habet ex re judicata, puta paratæ executionis &
ſimilia, videtur renunciaſſe. §. 4. *h. l.* & ibi Dd. licet
8 *Zaſius* contra diſputet hic *num.* 6. confetatur *Don. l.*
27. *c.* 2. *poſt lit. K.* Si judex ſpatium ſolvendi amplius 4.
menſibus prorogat, prorogatio valet, ſi conciſius, ad-
dendum eſt tempus, quod deeſt ad legitimam dilatio-
9 nem 4. menſium, §. 5. *h. l.* Ex quo ſequitur, judicem
10 ampliare poſſe ſpatium illud ſine cauſa, ſed coarctare
ſine cauſa non poſſe; de quo caſu *hunc* §. intelligunt
11 Dd. Dici etiam poteſt cum *Donello lib.* 27. *c.* 4. quod
non prohibeatur judex terminum arctare; ſed tunc
non videtur arctare tempus, quando breviorem termi-
num ſtatuit, niſi vetet, rem longius differri, ſive id
fiat verbis, ſive re ipſa. Conſeratur *Bachov. ad l.* 7.
ff. de feriis num. 3. ubi ait, arctari poſſe terminum, ſi
reus locuples & parata habeat media. Nam terminus
12 exequendi judicati in favorem rei præſtitus. Condem-
natum eum non dicimus, qui non eſt rite condemna-
tus. §. 6. *h. l. Menoch. de A. Q. lib.* 1. *qu.* 92. *num.* 9.
13 Unde colligunt exceptionem nullitatis impedire exe-
14 cutionem ſententiæ. *Bart. & Zaſ. hic.* Quod intelli-
gunt, quando nullitas in continenti probari poteſt,
vel ex actis indicia ac præſumtiones apparent; non ve-
ro, ſi ſit altioris indaginis, & difficilioris probationis.
Lancellotus de Attentat, *c.* 17. *num.* 99. *Covarr. p.* 2.
qq. c. 25. *in pr. Mynſing. cent.* 4. *obſ.* 64. *Caldas ad L.
Si curatorem habens.* 3. *C. de reſtit. min. verſ. per quod*
15 *priſtinum jus num.* 20. Solviſſe dicitur omnis, qui qua-
16 cunque ratione perfecte ſe liberat ab obligatione. §. 7.
h. l. Obſtare videtur *l.* 49. *ff. de ſolut.* cui reſpondet *Za-
ſius hic*, illam Marciani ſubtilitatem non curo, ſed
17 *hunc textum* præfero. Colligunt hic Dd. eum, qui ju-
ravit, ſe ſoluturum, poſſe uti compenſatione, ſi mo-
do non habuit tempore juramenti illud debitum, ex
quo vult compenſare. Nam non præſumitur cogitaſſe
de ſuperveniente debito, & compenſationi renunciaſ-
ſe; quod tamen veroſimiliter factum cenſetur, ſi tem-
pore juramenti mutuum fuerit debitum. *Covarr. c.
quamvis. p.* 2. §. 4. *num.* 9. *Bachov. in Treutl. v.* 1. *d.*
25. *th.* 3. *lit. A. Trentacinq. lib.* 3. *tit. de compenſ. re-
ſol.* 1. *num.* 7. *Lauterbach. ad tit. de compenſ. th.* 3. Sed
18 hoc exiſtimo, debitorem juramento ad ſolutionem ob-
ſtrictum non liberare ſe à perjurio aut malæ conſcien-
tiæ periculo, ſi procuravit poſterius debitum mutuum;
ſed tunc, ſi ipſi non quærenti obtigerit; imo ſi quis
poſſit ſolvere, ſecurius faciet, ſi ſolvat juxta *Guttierez
de juram. confirm. p.* 3. *c.* 6. *nu.* 8.

In §. *ult.* notatur, eum non ſolviſſe, qui rem dedit, quæ evocari poſſet, de quo uberius agit. *Donellus l.* 27. *c.* 2. *ant. lit. M.*

ad L. Ait prætor. 5.

SUMMARIA.

Sententia in ſe incerta per relationem ad certum certa fit & valet. num. 1.

Sententia ex actis probatoriis explicari debet. 2.

Caſum ſecundum horum deciſum vid. 3.

1 Licet ſententia quantitatem certam non exprimens
ſit nulla *t. t. Cod. de ſent. quæ ſine certa quant. ubi-
que* tamen ſufficit, ſi referat ſe ad acta, quæ certam
2 quantitatem continent. Unde natum id vulgatum, ſen-
tentiam ex actis probatoriis præſertim, explicandam,
Matthesilanus ſing. 141. *Hillig. in Donell. l.* 27. *c.* 6. *lit.*
3 *M. Carpz. l.* 3. *reſp.* 97. *num.* 12. Unde cum in ſenten-
tia dictum: Daß Titius vor Cajo mit dem Ein-
ſpruchs Rechte zu hören / dubium erat, an Titius
ſimpliciter ad retractum admiſſus, an vero ad actio-
nem tantum? Et poſterius placuerat, quia t. Von hö-
ren ulteriorem actionem ſignificat, & in actis nondum
de retractu ipſo, ſed de interventione actum fuerat,
ita deciſum refert *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 344.

ad L. Miles. 6. & L. 18.

SUMMARIA.

Militibus ſagatis datur beneficium competentiæ. n. 1.

Quod extenditur ad ſacerdotes. 2.

*Alternative condemnatus in alterutrum conveniri po-
teſt.* 3.

*Sententia interpretationem recipit ex jure communi. nu-
mer.* 5.

*Victor propria autoritate ſententiam pro ſe latam exequi
non poteſt.* 6.

Quod limitatur. 7.

Actio judicati perpetua eſt. 8.

Caſus exceptus vid. 9.

*Contra hæredem ex inſtrumento an executive agi poſ-
ſit.* 10.

1 Milites armatæ militiæ habent beneficium compe-
tentiæ, i. e. ut non poſſunt eorum facultates in
ſolidum exhauriri; ſed relinquenda eis ſint ſubſidia vitæ
neceſſaria. *Weſenb. conſil.* 50. *n.* 17. *Manz. in patroc.*
2 *Pauper. decad.* 3. *qu.* 1. *n.* 71. Quod etiam ad Sacerdo-
tes communiter extenditur, ut milites CHRISTI, *per*
3 *c. Odoardus. X. de ſolut. Zaſius hic num.* 9. Decem da-
re aut noxæ dare condemnatus, actione judicati recte
in decem convenitur, §. 1. *h. l.* quia noxæ deditionem
4 ex Lege habet. *Donell. l.* 17. *c.* 2. *poſt lit. N.* Et unum
eſt in obligatione, & aliud in ſolutione, & ſic ſolum
id petitur, quod in obligatione eſt. Id autem in ſo-
lutione eſſe dicitur, quod pro re debita poteſt ſolvi,
licet peti non poſſit, *Zaſ. hic num.* 3. *Jac. de Nigris in
rep. rubr. de Verb. Obl. num.* 129. 132. 134. & 136. Col-
5 ligunt hinc Dd. ſententiam, licet ſit ſtricti juris, reci-
pere tamen interpretationem ex jure communi. *Gail.* 1.
obſ. 106.
6 In §. 2. quæritur, an victor ſententiam pro ſe la-
tam ipſe propria autoritate exequi poſſit? Quod ne-
gatur, adeo ut furti, vel rapinæ crimen videatur com-
mittere, niſi judex commiſerit victori executionem;
7 quod fieri poſſe ex *L. Dotis autem.* 9. *C. ſol. matr. & L.
Pignoris.* 11. *C. de pignorat. act.* à contrario ſenſu hic pro-
bat *Zaſius nu.* 4. aut in mora ſit periculum. *Zaſ. hic n.*
8 4. *& ſeq.* Actio judicati perpetua eſt, quia rei perſecu-
toria & in hæredem tranſit. Licet actio principalis ſit ex
9 delicto v. gr. furti. *Donell. l.* 27. *c.* 3. *lit. C. D.* ubi Hill.
lit. C. excipit cauſam ſtipulationis judicio ſiſti ob actio-
nem injuriarum interpoſita, quæ ad hæredem non
10 tranſit. *L.* 10. §. 2. *ff. ſi quis cautionibus.* Unde probant,
quia actio judicati eſt paratæ executionis, ideo, ubi
ex inſtrumento executive agitur, etiam contra hære-
dem executive agi poſſe. *Neguz. de pign. p.* 4. *pr. n.* 20.
modo liqueat eſſe hæredem; nam ſi hoc neget, ordi-
nario in proceſſu hoc probandum. *Dn. Mevius p.* 4.
dec. 144.

ad

Digitized by Google

ad L. Intra dies. 7.

SUMMARIUM.

Condemnatus ante lapſum temporis ſolutioni deſtinati an ſolutionem anticipare, vel compenſatione uti poſſit?

TEmpus quadrimeſtre datur judicatis commiſerationis gratia. Ergo poteſt anticipare ſolutionem, vel compenſatione uti ante lapſum iſtius temporis, v. gr. quando condemnatus eſſem ad mille thaleros & ego offerre vellem bona mea in ſolutum, creditor vero ſpem foveret, mihi acceſſuram eſſe hæreditatem opimam, an recuſare poteſt acceptationem in ſolutum, quia expectandus eſt finis temporis quadrimeſtris: Quod negandum eſſet ex *hac lege*, adeoque pereat, ſi intra ſpatium datum à judice liberatur reus, quia in mora non eſt, ideo nec pœnam moræ dependet. *Hilliger ad Donell. l. 27. cap. 4. lit. D.*

ad L. In depoſiti. 12.

SUMMARIA.

Ex contractu depoſiti vel commodati conventus an ſi doloſe interverterit poſſeſſionem, poſſit petere ab actore, ut ſibi jura ſua contra tertium cedat. nu. 1. 2.

1 ILle, qui ex contractu depoſiti vel commodati convenitur, licet dolo interverterit poſſeſſionem, debet
tamen ei actor cedere jura ſua contra tertium. Nec *l.*
2 *69. & 71. ff. de R. V.* quia ibi non habet reus cauſam
poſſidendi ab actore; hic autem habet ab actore cauſam poſſidendi, ut in *l. 36. ff. de Donat. inter virum & ux.* Deinde reus, in contractu non deliquit, ſed in poſſeſſione vid. hic *Zaſ.*

ad L. Si quis ab alio. 13.

SUMMARIA.

Promittens ſatisdare pro debitore tenetur ad intereſſe eatenus, quatenus reus non eſt ſolvendo. numer. 1. & 3.

Generalis exceptio: Tua non intereſt, *colligitur.* 2.

Vani timoris nullam æſtimationem eſſe colligitur. 4.

In obligationibus faciendi poſt moram ſuccedit obligatio ad intereſſe. 5.

In obligationibus facti neminem præciſe teneri factum præſtare colligitur. 6.

1 QUi obligat ad ſatisdandum, factum promittit, ſcilicet ſe daturum fidejuſſorem, & ideo ac ſi
2 intereſſit alterius, ad intereſſe tenetur. Unde colligi-
3 tur generalis exceptio: Tua non intereſt *Zaſ. hic nu.* 7.
Tunc autem intereſt, quando principalis debitor in totum) ubi intereſſe eſt debitum) vel pro parte (ubi intereſſe dicitur, quanto minus à debitore conſequi
4 poteſt) non eſt ſolvendo. Collige vani timoris nullam
5 eſſe æſtimationem. In obligationibus faciendi poſt mo-
6 ram ſuccedit obligatio ad intereſſe. Ex quo colligere
ſolent Dd. quod in obligationibus facti nemo præciſe teneatur factum præſtare. vid. not. Dni Autoris *nu.* 2. *ad l. 72. de V. O.* vid. *Don. lib. 15. cap. 3.*

ad L. Quod juſſit. 14.

SUMMARIA.

Sententiam interlocutoriam judex revocare poteſt. numer. 1. 2.

Caſus excepti. vid. 4.

Definitiva non revocatur. 3.

An is, cui probatio trium membrorum injuncta, uno ut ſupervacaneo non probato, ob hoc condemnandus. 5.

Rationes pro affirmat. vid. 6.

Pro negativa, quæ prævalent. vid. 7.

Sententia ſub conditione probationis lata an interlocutoria. 8.

1 SEntentia interlocutoria ab ipſo judice qui tulit, per contrariam ſententiam revocari poteſt, nam quod de decreto hic dictum, Dd. de ſententia interlocutoria communiter intelligunt, teſte *Dn. Mevio. p. 2. dec. 374. nu. 3. Rulandus de Commiſſ. p. 3. lib. 9. cap. 14. Damhud. in praxi civ. c. 146. Donell. & ibi Hill. l. 27.*
2 *c. 1. lit. E.* Sed mutare quidem judex poteſt decretum
aut ſententiam interlocutoriam, non tamen tenetur, niſi cauſæ adferantur æque ac probabiles, & judex ſuperior ſine appellatione non poteſt ejus abolitionem mandare, vel judex non tenetur parere, niſi, ut dixi cauſas videat probabiles. *Dn. Mev. d. dec.* 374. Sed
3 aliud in ſententia definitiva, ubi judex ſemel functus
eſt ſuo officio. *Gail. 1. obſ. 81. n. 16. Ricc. collect. dec.*
4 294. Caſus autem, quibus interlocutoria non poteſt
revocari, proponit *Ummius diſp. 19. ad Proceſſ. num. 21. Moller. l. 4. ſemeſtr. c. 1. & quos alleg. Hill. in Donell. l. 27. c. 1. lit. E.* Autor *ad L. 9. num. 1. 7. C. de Sentent. & interl.* v. g. ſi interlocutoria ſententia jam ſit executioni data; nam tunc ſine conſenſu partium revocari nequit, ſic nec declaratoria poteſt; nec quæ vim definitivæ habet. *Corſetus ſing. 292. & duobus ſeqq.* qui *ſing.* 296. ait, ſententiam, judicis, qua ſe incompetentem pronunciat, mutari non poſſe. Sed ſi interlocutoria notorie injuſta, etiam ſine citatione revocari poteſt,
5 per tradita ejuſdem *ſing.* 95. Hac occaſione quæſtio-
nem hanc proponam atque examinabo, ſi judex ſententiam ferat interlocutoriam, quod reus probare debeat, v. g. Titium emiſſe prædium, & pecuniam ſolviſſe, & eam quidem de ſuo patrimonio, hic quæritur, ſi priora duo probet, tertium vero non poſſit probare, quod tamen ſupervacaneum eſt, & probatio trium membrorum injuncta, debeat condemnari, eo, quod tertium non probarit, quod tamen eſt ſuperva-
6 caneum. Videtur quæſtionem affirmare *Dn. Mevius.*
p. 2. deciſ. 301. 1. quia ſententia lata, quod conjunctim omnia probanda; Nec 2. judex poteſt ſententiam quicquam mutare. 3. Alteri parti jus eſt quæſitum &c. Sed mihi, tanti Viri authoritate ſalva, dura hæc ſententia viſa eſt 1. errorem judicis in ſententia interlocutoria commiſſum, præjudicare parti. 2. Regula eſt, ſententiam interlocutoriam ſemper poſſe reformari, in
7 quo dubio ſubſiſtendum. 3. Nec ex hoc errore dici
poteſt jus quæſitum parti non revocabile. 4. Sub juſto clypeo actor ſuccumberet. 5. Judex poſſet facile partem ſimpliciorem circumvenire unico verbo addito; quod ſi non poſſit probare, licet eſſentialia requiſita.
8 contractus probaverit, ſuccumberet actor. Et licet ſen-
tentia ita concepta; daß reus die Libellirte ſummam zu zahlen ſchuldig / es möchte denn derſelbe erweiſen erſtlich &c. nihilominus tamen hæc ſententia reſolvitur in interlocutoriam, & vere interlocutoria eſt, & ſic emendabilis comperto errore; imo monſtroſa mihi videretur talis ſententia, niſi receptam ſcirem.

ad L. A Divo. 15.

SUMMARIA.

Magiſtratus delegans delegati judicis ſententias exequi tenetur. nu. 1.

Delegatum Principis ſententiam à ſe latam executioni mandare non poſſe, an ex h. l. *recte probetur.* 2.

Sententia alibi lata quando judex alius exequi poſſit. num. 3.

Coram alio judice actio judicati intendi poteſt. 4.

Ordo executionis quomodo ſe habeat? vid. 5. & 6.

Bonorum tres ſpecies conſtituuntur. 6.

In teſtamento legatis mobilibus & immobilibus non continentur annui reditus. 7.

Quid in aliis materiis hic dicendum vid. 8. & ſeqq.

Executio contra dictum ordinem facta nulla eſt. 12.
Executio, qua tollit victus media, nulla eſt, exempla habentur. 13. 14.
Emtor rerum ſubhaſtatum pro executione ſi deficit addicuntur pignora, creditore petente. 15.
Creditori datu addictione, jure pignoris poſſeſſionem & continuare & meliora tempora diſtractionis expectare licet. 16.
Caſus excepti vid. 17.
Immiſſio in bona facta quando in additionem degeneret. 18.
Creditor an taxationem omnium bonorum debitoris petere poſſit. 19.
Creditor pignore addicto ſemel contentus auditur, ſi poſtea inſufficientiam pro quantitate debiti animadvertat. 20.
An ſolutio præſumatur, ſi immiſſus per tot annos poſſedit feudum, ut ſolutionem accipere potuerit. num. 21.
Quid hic de jure Saxon. obſervetur, remiſſive. 22.
Si in executione tertius intervenit contradictor an hic audiendus dilata executione. 23.
Quid ſi uxor interveniat ratione bonorum dotalium vel paraphernalium. 24. 25. 26.
De quibus exceptionibus in executione oppoſitis executor cognoſcere poteſt. 27.
Judex inferior ſuperioris judicata ſine alia cauſæ cognitione exequi tenetur. 28.
An in rem litigi ſam executio fieri poſſit. 29.
Creditor pignora obligata diſtrahere non valet. 30.
An Creditor debitori pignus vendere & ſolvere volenti conſenſum ſuum denegare poſſit. 31.
Creditor potior non poteſt impedire diſtractionem, quo minus ſuperfluum contreditoribus addicatur. 32.
Quod extenditur ad viduam, quæ jus retentionis in bonis mariti ex ſtatuto habet. 33.
Poſt diſtractionem pignoris ceſſat officium executoris. 34.
An & ſi pretium ab emptore non ſit ſolutum. 35.

1 Continet *hac lex nobilis* ordinem executionis judicati, & quidem 1. dicitur *in pr.* eos, qui judices dederunt, eorum ſententias exequi. *Don. l. 27. c. 3. lit. G. & ibi Hilliger.* Ea *hac lege* voluerunt non-
2 nulli probare, quod nec delegatus Principis etiam de jure Civ. ſententiam à ſe datam executioni dare poſſit; Sed reſpondet *Menoch. lib. de Arb. q. 74 num.* 35 in hoc principio agi de delegato ab alio Magiſtratu, non vero à Principe; aut poſſe intelligi de eo delegato, cui certa pars cauſæ commiſſa. *Longevallius in rep. Legis Imperium. 3. ff. de Juriſd. nu. 172. vol. 1.* Si autem ſententia alibi dicta, alius judex non exequitur, niſi
3 deſuper literas mutui compaſſus fuerit requiſitus, vel à ſuperiore inferiori fuerit injunctum. *Gail. 1. obſ. 113. num 16. Mynſ. c. 3. obſ. 68. Rauchb. part. p. 1. q. 50. nu. 20. Coler. de Proceſſ. part. 3. c. 8 num. 3. Berlich. part. concl 79. num. 12. Covarr. pract. qu. 10. nu. fin.* Poteſt tamen coram alio judice actio judicati intendi. *Dn. Struvius ad h. t. th. 16. Wiſſenb. th. 9.*
4
5 In §. 2. continetur ordo executionis, quo pignora capi & vendi debent, incipiendum enim à mobilibus & moventibus. His non repertis ad immobilia, & demum his deficientibus ad jura & nomina, de quo *Coler. de proceſſ. execut. part. 3. c. 9. per tot. Carpz. in tr. de proceſſ. tit. 25. art. 2. per tit.* & alii. Autor. *ad L. 2. n. 1. C. de Execut. rei judic.* Ex *hoc* §. probatur com-
6 muniter, quod bonorum tres ſint conſtituendæ ſpe-
7 cies, ſcil. mobilia, immobilia & nomina, ac jura. Ex quo porro ſequitur in teſtamento legatis tibi mobilibus & immobilibus annuos reditus non videri legatos, ut adeo proprie intelligamus verba, ne nimis gravare videatur teſtator hæredem, & ita pronunciatum refert *Sande d. l. 4. t. 4. def. 6. Carp. p. 2. dec. 2.*
8 *numer.* 13. In aliis autem materiis, quando ad alterutrum membrum referendi ſunt annui reditus, ſi perpetui ſint, ad immobilia referuntur; ſi temporalia, ad mobilia. Alii vero diſtinguunt melius inter annuos reditus perſonales, & reales, conf. *Franzk. dec. 1.* & in genere, ſi actiones & nomina pro rebus mobilibus habentur, ſi pro immobili, pro immobilibus. *Gail. 2. obſ. 11. nu. 10. Trentac. lib. 3. tit. de donat. reſp. 3. nu. 14. & quos refert Finckelth. obſ. 20. n. 3.*
10 In ſtatutis etiam nomina pro mobilibus non habentur v. g. ex hypotheca generali non datur actio contra tertium ratione bonorum mobilium, ubi ſub mobilibus non comprehendi nomina reſpondiſſe Scabinos Lipſ.
11 refert. *Carpz. d. d. 2.* Sed ubi neceſſe eſt nomina ad mobilia vel immobilia referre, ut in exemplis, quæ refert *Carpz. d. l. num. 16.* tunc aliter ſe res habet. Ex
12 *hoc* §. colligunt Dd. executionem contra formam hic præſcriptam factam eſſe nullam, ſicut & addictio
13 rei ante æſtimationem facta injuſta & nulla eſt. Sic nulla & iniqua eſt executio, quæ tollit victus media, ut cereviſiæ braxatio, unde victum quis quærit, negetur; nam hic ordo executionis non habetur, ſed in bona debet fieri executio & integra eſſe debent, per quæ victus quæritur: Autor *ad L. 34. & ad L. 5. C. de Exec. rei judi.* Ideoque mandatum datum eſſe pro caſſanda prohibitione, & ob-
14 ſervando legitimo executionis modo decretum eſſe refert *Dn. Mev. p. 5. dec.* 208. Sic non debet fieri executio in ea media, per quæ victus paratur, ut in-
15 ſtrumenta. *l. 7. C. quæ res pignor.* Si res ſubhaſtatæ pro executione emtorem non inveniant, pignora capta per judicem addicuntur actori, ſi hoc petat creditor §. 3. *h. l.* Autor *ad L. 8. n. 10 ſeqq. C. ſi cert. pet. Et ad L. 10. n. 3. ſ. C. de O. & A.* poteſt enim vel diſtractionem ac ſubhaſtationem petere, per quam
16 ubi diſtrahi nequit, tandem pervenitur mediante juſta æſtimatione ad addictionem: vel poteſt pignoris jure continuare poſſeſſionem & meliora tempora diſtractionis expectare. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 304. ubi ad-
17 dit duas exceptiones (1) ſi creditor ſemel addictionem elegerit, (2) Si poſt finitum concurſum res ad diſtribuenda inter creditores bona pervenerit. Quam-
18 vis autem immiſſio in bona facta non ſit addictio; ſecus tamen eſt, ubi mediante æſtimatione res traditæ
19 *Dn. Mev. p. 4. dec.* 305. Sed quid ſi creditor petat, ut debitoris bona omnia taxentur, quo melius poſſit eligere res ſibi addicendas? Reſp. ſi æſtimatio bonorum longe excedat quantitatem ſummæ debitæ, creditorem non eſſe audiendum; ſed ipſum potius eligere debere, & poſtea pro quantitate debiti ad judicationem eſſe faciendam, cum *Dn. Mevio p. 5. dec.* 115. pro ea quantitate, quæ debetur, quando ſcilicet inter partes nihil ſpecialiter actum de valore, ſed pignus ſimpliciter addictum; nam tunc in totum debitum addictum videtur, ut & ſi pignus addictum in quantitate debiti non ſufficiat, nihil amplius petere poſſit,
20 ſua veluti tranſactione excluſus: quam vulgarem expoſitionem laudat *Don. l. 27. d. c. 3. lit. AA.* Autor *ad L. 10. n. 4. C. de O. & A. Et ad L. 2. nu. 3 C. de Exec. rei jud. Et ad L. 3. nu. 4. & 5. C de diſtr. pign. & Zoeſ. hic num. 3. Coler. de proceſſ. execut. p 3. c. 9. nu. 9 Berlich. p. 1. c. 56. num. 43. Mev. p. 4. dec. 26. Rauchb. p. 1. q. 46. n. 19.* ubi ita deciſum refert. conf. *Cagnolus ad l. 2. C. de Reſc. vend nu. 164. Hering. de fidejuſſ. c. 20. §. 13. nu. 25. & ſeq. Salgado in Labyr. credit. p. 3. cap. 2.*
21 *nu. 93. & ſeq. Caldas. de Empt c. 17. n. 21.* Arg. *h. §.* puto probari poſſe illam ſententiam Doctorum, quando immiſſus creditor per tot annos poſſedit feudum, ut ſolutionem accipere potuerit, quod præſumatur ſolutio, & ſic jus retentionis expiret, ubi id comperit,
22 donec probetur contrarium per rationes redditas *Mev. p. 4. dec. 55.* licet aliter *Franzk ad tit. de diſtract pign. n. 85. & ſeq.* Jure Saxon. vero quid obſervetur vid.
23 *Carpz. in Proceſſ. ad tit. 25. art. 4. num.* 133. Si in executione interponat ſe tertius contradictor, & dicat, rem non eſſe debitoris, tunc executor ſummarie de hoc cognoſcet, & cognito, rem non eſſe contradictoris, interim faciet executionem, & tertio

reſervabit

reſervabit rei vindicationem in ordinatio judicio, in-
terim proficiet adjudicatio actori, ut poſſit uſucapere.
*§. 4. h. l. Zaſ. hic & Don. d. l. 27. &c. 3. & quos ibi
laudat Hill. lit. D.* & hoc proviſionale decretum eſt,
24 quo proſpicitur creditori, & non nocet tertio: & hoc
etiam locum habet quando creditor agit contra mari-
tum, & uxor intervenit pro dote, juxta *l.* 29. *C. de jure
dot.* utut enim ex inſtrumento paratiſſima detur execu-
tio, id tantum reſpectu debitoris verum eſt, non ter-
25 tii; & ſic tertius audiendus, & ſic etiam uxor; ubi di-
ſtingui debet, an habeat ſpecialem hypothecam ratio-
ne dotis, an generalem; Illo caſu creditor ſtatim ex-
cluditur per interventionem; ex hac non, niſi alia me-
26 dia deſint, quæ omnia accurate tradit *Dn. Mev. p. 4.
dec.* 59. Multo magis impeditur immiſſio, quando fa-
cienda eſt immiſſio in ipſa bona uxoris dotalia vel pa-
raphernalia, ſed in fructus maturos poteſt immiſſio fie-
ri, ſi maritus alia bona habeat, ex quibus onera matri-
monii ferri queant, vid. *Carpzov. p. 3. dec. 270. n.* 18.
27 *& ſeqq.* Sed quæritur, de quibus exceptionibus in exe-
cutione oppoſitis executor cognoſcere poſſit? Reſp.
aut exceptio opponitur ſententiæ, & tunc ſi non mani-
feſto frivola, remittitur ad Judicem mandantem exe-
cutioni *Dn. Mev. p. 1. d.* 143. aut vero opponitur modo
executionis, quo ordine & in quæ bona debeat fieri
28 executio, & de eo cognoſcit executor. vid. not. in *Pro-
ceſſu meo civ. c. 29. nu* 12. Sed quoad merita cauſæ non,
ſed inferior Judex ſuperioris judicata & mandata ſine
alia cauſæ cognitione exequi tenetur. *Dn. Mev. p. 1.
29 dec.* 235. Quæritur autem, an in rem litigioſam poſſit
fieri executio? Quod *ex hac lege*, videtur affirman-
dum. Sed negatur ex *l. 2. C. quando fiſcus vel privatus.*
Nam *hic textus* de re, ob quam hoc tempore demum
30 controverſia movetur, poteſt intelligi. *Carpzov. de
proceſſ. tit. 25. art. 2. nu.* 47. Si pignora creditori obli-
gata, hic quidem pignora diſtrahere præciſe non tene-
tur, ſicut & creditor, cui plura obligata pignora, ele-
ctionem habet. *Coler. d. c. 9. n. 29. H. Piſt. p. 3. quæſt.*
31 *12. nu.* 7. Si tamen debitor velit vendere pignus & ſol-
vere, creditor conſentire cogetur, & pignus debitori
exhibere ſub cautione. *§. 5. h. l. & l. 6. ff. de pignor. Act.
Neguz. de Pignor. m. 1. p. 6. num. 23. Bach. de pignor.*
32 *l. 3. c. 30. n.* 3. Colligitur *ex hoc* §. 5. Creditorem potio-
rem non poſſe diſtractionem impedire, ut ſcil. ſuper-
fluum ſequentibus addicatur. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 320.
n. 6. & dec. 345. vid. not. Dni Antoris *n. 1. ſeqq. ad l. 6
33 de pign. act.* Et hoc extendunt ad viduam, quando ei
datur retentio in bonis mariti ex ſtatuto, quod in-
ſtantibus creditoribus poſſit cogi, ut exhibeat & rela-
xet bona à lege oppignorata, ut ax üs diſtractis viduæ
& creditoribus ſatisfiat: pluribus hoc tradit *Salgado in
Labyrintho p. 1. c. 11. n. 7. & ſeqq.* ubi plures citat. Vi-
deatur etiam *Molin. de J. & J. d. 538. nu.* 5. Sed ſi di-
34 ſtractum jam ſit pignus, ceſſat cognitio & officium
executoris, *§. 6. h. l.* ſi pretium ſit ab emptore ſolu-
tum; ſed ſi non ſit ſolutum, quia ſemel diſtraxit exe-
35 cutor, non facile ſe interponet executor, niſi ut res
auferatur emptori, ut præſenti pecunia diſtrahatur. §.
36 7. & *ibi Zaſius.* Judex deficiente alio medio nomina
capiet, ſi ſcil. confeſſa; alias ſi neget tertius, ſe debe-
re, ordinario proceſſu opus erit. *Coler. de Proceſſ. exe-
cut. p. 2. c. 3. n. 464. & ſq. Berlich. part. 1. concl.* 80.
n. 37. Autor *ad L. 2. nu. 1. & ſeqq. C. Quando fiſc. vel.
priv.* & id etiam locum habet ſi omnia bona, & ſic
etiam nomina oppignorata; nam & tunc executio in
nomina ceſſat, ſi ea controverſa, aut nondum probata,
probatio vero petenti executionem injungi poteſt. *Dn.
Mev. p. 4. dec.* 65.

ad L. Sunt qui. 16.

SUMMARIA.

Beneficium competentiæ quibus competat. nu. 1. 3.
An & Nobilibus. 2.

1 AGitur *in hac & ſeqq. LL.* de beneficio competen-
tiæ, per quod condemnatus non niſi deductis
alimentis neceſſariis exigitur. Et hoc tribuitur 1. ſociis
omnium bonorum, per hanc *l.* 16. Sed & competit
ſociis unius negotiationis, *L. verum eſt 63. ff. pro ſocio.*
ſcilicet illis abſolute, his tantum reſpectu illius nego-
tiationis. *Pacius cent. 4. q. 10. Zang de Except. p. 1.
c. 15. nu. 11. Dn. Manzius in patroc. pauperum dec. 3. q.
1. num. 53. & ſeq.* aliter Marquard. *de Mercat. l. 2. c. 11.
n. 14. & ſeq.* 2. Parentibus. 3. Patrono ejuſque liberis
& parentibus *L. 17. h. t.* 4. Marito, ſi ad dotem con-
veniatur reſtituendam. *d. l.* 17. 5. Militi, in *d. l.* 17.
2 quod de Nobilibus etiam intelligunt nonnulli; ſed alii
de ſolo milite actu militante id aſſerunt *Carpz. p. 3.
deciſ.* 260. *Georg. Acacius. Enenkel de privil. militum
lib. 2. priv.* 19. & hunc alioſque ſequens *Finckelthaus*
113. *n. 15. & Colerus de proceſſ. execut. p. 2. c. 3. n. 129. Dn.
Manzius d. qu. 1. n.* 87. ubi teſtatur, nunquam ſe vi-
diſſe, in concurſibus creditorum aliquid aſſignari pro
alimentis debitori nobili, quod & ego teſtari poſſum;
nam longe plurimæ ſententiæ in concurſibus credito-
rum conceptæ fuerunt, nunquam tamen hujus benefi-
cii & in vicinis provinciis habita fuit ratio. Vaſallo
tamen, licet immiſſi ſint creditores, incumbit onus
præſtandi ſervitia, per tradita *Finckelthaus, d. l. n.* 20.
quod intelligo, ſi habeat expenſas, aut eas à Domino
accipiat. 6. Donatori, qui ex donatione convenitur *l.*
19. §. 1. *h.* de quibus perſonis *Zaſ. & Dd. h. l. & Manz.
tr. de patroc. pauper. part. 3. qu. 1. & ſeq.*

ad L. Inter eos. 19.

SUMMARIA.

*Inter eos, inter quos beneficium competentiæ datur, me-
lior eſt conditio occupantis. nu.* 1.
An fruens beneficio hic deducere poſſit æs alienum. 2.
Donator indiſtincte habet jus competentiæ. 3.
Caſus ſic deciſus vid. 4.

1 INter eos, qui beneficium competentiæ habent oc-
cupantis melior eſt conditio, nec deducitur æs alie-
num, ne creditor nimis gravetur; donator tamen æs
alienum deducere poteſt *per hanc l.* §. 1. quia pinguius
donatori ſuccurrandum, quam ei, qui verum debi-
2 tum perſolvere compellitur. *Dn. Manzius. d. q. 1. n.* 40.
ubi in ſequentibus id limitat in donatione ob cauſam
3 &c. Ex §. 1. notetur donatorem habere Jus compe-
tentiæ, & hic non diſtinguo, utrum à traditione ince-
perit donatio, an vero à promiſſiona, ſicut in mate-
ria evictionis. Autor *in not. l. 18. §. ult. n. 1. 2. ff. de do-
4 nat.* Sic cum mater filiæ promiſiſſet augmentum dotis
1000. thal. & 500. ſolviſſet, reliquum quo minus ſol-
veret, paupertatem allegaret, gener vero juratam ſpe-
cificationem & immiſſionem in dotalitii proventus ur-
geret, ut utroque repulſam tulit gener his verbis: Weil
Klägers Forderung ex mera donatione & materna
pietate herrühret / ſo kan man die Beklagte mit einem
Cörperlichen Eyde nicht graviren; auch vermag Klä-
ger an das jenige / ſo die Beklagte ex bonis defuncti
mariti zu heben hat / nicht zu gelangen / dann ſolches
Beklagtin zu ihren Unterhalt gelaſſen werden muß /
ita deciſum in Cam. Brand. die 9. Januar. anno. 1652.
in cauſa W. contra Annam von H.

ad L. Non tantum. 20.

MAritus ab uxore conventus habet beneficium
competentiæ, non tantum quando ſuper dote
reſtituenda convenitur, *ut in L. 16. n. 1. h. t.* quod du-
rante matrimonio fieri nequit, ſed quando ex alio
contractu convenitur. Autor *ad L. un. num. 46. C. de
Rei uxor. act.*

ad L. Sicut autem. 21. & ſeq.

SUMMARIA.

Pater uxoris & pater mariti an habeant beneficium competentiæ. num. 1.
Privatur privilegio in pœnam mendacii, qui cauſam privilegii negat. 2.
Quod applicatur omnibus beneficio competentiæ fruentibus. 3.
Limitatio ſubjicitur. n. fin.

1 SOcer ſive pater uxoria (nam aliud in parte mariti)
non habet beneficium competentiæ, quando ob
dotem promiſſam convenitur, niſi conſtante matrimo-
nio conveniatur, per *l. ſeq.* ne repugnet *l.* 17. *ff. ſolut.*
matr. quia ſoluto matrimonio ceſſat affinitas. *Pac.*
cent. 5. *q.* 64. *Bach. in Treutl. v.* 2. *diſp.* 24. *th.* 4. *lit. H.*
p. 563. *Zangerus d. c.* 15. *nu.* 33. *& nu.* 36. *Dn. Manzius*
decade 3. *q.* 1. *num.* 70. qui plures citat *Zaſius ad h.*
L. n. 8. *& ſeq. P. Barboſa ad l. maritum.* 13. *ff. ſol. ma-*
trim. n. 59. *& ſ.* ubi rationem vulgarem examinat, quod
major ſit obligatio inter ſocerum & nurum, quam in-
2 ter ſocerum & generum. Qui autem negat cauſam
privilegii, ille amittit privilegium in pœnam menda-
cii. §. 1. legis 22. *Ric. collect. dec.* 208. *Wammeſ. conſ.* 8.
3 *nu.* 10. *cent.* 4. Et hoc de omnibus iis, qui habent be-
neficium competentiæ, intelligendum, ut filiusfami-
lias pro patrefamilias ſe geſſerit *l.* 4. §. 1. *ff. quod cum*
eo, ſi maritus ſe neget maritum &c. Vid. *Dn. Manzius*
dec. 3. *patroc. pauperum. q.* 7 *nu.* 42. *& ſeqq.* Quod id
limitat *n.* 51. ſi in negatione uſque ad litis conteſtatio-
nem perſiſtat. Vide Dni Autoris *not. ad l.* 10. *n.* 2. *ſ. de*
fidejuſſ.

ad L. Et ſi fidejuſſor. 24. & ſeq.

SUMMARIA.

Fidejuſſor cum debitore principali non habet beneficium competentiæ. nu. 1.
Fidejuſſor an pro dote accedere poſſit. 2.
Beneficium competentiæ non tranſit ad hæredes. 3.
Competit hoc beneficium defenſori. 4.
Exceptio vid. 5.

1 SI fidejuſſor ſit acceptus, non proderit ei benefi-
cium competentiæ, ſi perſona, pro qua fidejuſſit,
in quantum facere poteſt, condemnanda eſſet; quia ta-
le beneficium perſonale eſt *l.* 36. *pro ſocio. l.* 13. *h. t. Dn.*
2 *Manzius qu.* 10. *nu.* 7. *& multis ſeq.* Sed quomodo po-
terit pro dote fidejuſſor accedere? Reſp. is fidejuſſor
ſoluto matrimonio acceſſit, ut reſpondet *Hering. de*
3 *fidejuſſ.* c. 6. *n.* 164. Beneficium competentiæ non tran-
ſit ad hæredes, *hoc & l.* 41. *h. t.* Molin. *de J. & J. diſp.*
413. *nu.* 11. *Dn.* Manz. *d. decad.* 3. *q.* 10. *nu.* 28. *& ſeqq.*
competit tamen defenſori, per *l.* 15. *ff. ſolut. matr.* quod
4 defenſor eadem actione conveniatur; qua maritus,
non autem fidejuſſor. *Zæſ. h. t. num.* 162. Exceptio in
5 filio communi. *l.* 18. *ff. ſol. mat.*

ad. L. Si conveneris. 26.

SUMMARIA.

Sententia quoque fertur ex conventione contrahentium. num. 1.
Exemplum, ſi pactum inter duos de beneficio competentiæ alias non competenti. 2.

1 INter conſentientes ex ipſorum conventione ſenten-
tia ferenda, ut quaſi ex re judicata uterque conve-
niri poſſit, ut major fides ſit rei extrajudicialiter geſtæ;
poteſt peti, ut pars volens condemnetur. Et v. g. ſi con-
2 ventum inter duos, ut beneficium competentiæ debi-
tori, alias nullum privilegium habenti, competat, om-
3 nino juxta hanc conventionem pronunciandum erit.
Sed contra conveniri non licet, quando beneficium
competentiæ ob reverentiam mihi datur, & paciſcar,
ne mi poſſem hoc beneficio, non valabit pactum. *l.*
alia. 14. §. 1. *ff. ſol. matr. Ruland. de comm. ſſ. part.* 3. *lib.*
7. *c.* 3. *n.* 4. *& Hill. in Don. lib.* 17. *c.* 3. *lit.* D. Autor
ad. un. num. 46. *C. de R. U. A.*

ad L. Præſes. 27.

SUMMARIUM.

Condemnatus in uſuras uſurarum contra leges, an ſi appellationem non rite inſtituerit, teneatur ex ſententia hac injuſte lata. nu. 1. 2.

1 PRæſes me condemnaverat ad uſuras uſurarum, ap-
pellavi, ſed non juſto tempore, ergo tranſit ea
ſententia in rem judicatam. Sed obſtat, quod hæc ſen-
tentia ſit contra jus conſtitutionum: Ergo ipſo jure nul-
la erit. Et ſic appellatione non habet opus *l.* 2. *C. quan-*
do provocare non eſt neceſſe. l. 1. *ff. quæ ſententia ſine ap-*
2 *pellatione reſcind.* Reſp. *hanc legem* intelligendam eſſe,
ubi uſuræ uſurarum expreſſe non ſunt adjudicatæ, ut
hic reſpondet *Zaſius.* Vel dici poſſet, huic remedium
appellationis cum nullitate fuiſſe conjunctum, & ſic
appellatione deſerta etiam nullitatia querelam finitam,
per tradita *Dn. Mevii p.* 4. *dec.* 389.

ad L. Duo judices. 28.

SUMMARIA.

Si ſententia à duobus judicibus delegatis diverſimode lata, requiritur declaratio delegantis. nu. 1.
Reſpond. ad l. inter pares. infra. h. t. 2.

1 SI duo Judices delegati diverſas ferant ſententias,
in pendenti eſt negotium, & expectatur delegan-
tis declaratio. *Zaſ. hic Borell. tom.* 2. *deciſ. t.* 30. *nu.* 305.
in arbitris neutri ſtatur *l.* 17. §. 6. *de arbitr. Bach. vol.* 2.
2 *diſp.* 23. *th.* 2. *lit.* G. Sed obſtare videtur *l. inter pares.* 38.
infra h. t. Reſp. *Matheſil. ſing.* 110. *num.* 3. quod hæc
l. 28. loquatur in duplicibus judiciis, quam reſponſio-
nem divinatoriam vocat *Petr. Barb. in l. in tribus.* 13.
de judic. nu. 59. Ideoq; communiter *hanc legem* de de-
legatis judicibus intelligunt. Sed *l. inter pares.* 38. *h. t.*
de ordinariis *Zaſ. hic nu.* 3.

ad L. Ad Tempus. 29.

SUMMARIA.

Tempus judicati condemnatis datum extenditur ad hæredes & fidejuſſores. n. 1.
Idem obſervatur in Camera Imperiali. 2.

1 TEmpus quadrimeſtre judicati, quod condem-
natis datum, cauſæ magis quam perſonæ da-
tum eſt, & ſic hæredibus etiam datur, & ideo etiam fi-
dejuſſoribus datur. *l. ult.* §. *ult. C. de uſur. rei judic.*
Maſcardus de probat. concl. 102. *num.* 8. *Hering. de fi-*
dejus. c. 27. *p.* 4. *n.* 58. Autor *ad d. L. ult. num.* 6. *C. de*
2 *uſur. rei jud.* Et quoniam in Camera Imperiali tempus
judicatis dati ſolitum eſt arbitrarium, plerumque vero
ſex menſium; Ideoque idem etiam fidejuſſoribus dan-
dum *Hering. d. l. n.* 60. Aliquando plus temporis hæ-
redibus conceditur, per *l. fin. C. ſi pendente appell.*
mort. &c. Zaſ. hic.

ad L. Cum prolatis. 32.

SUMMARIA.

Sententia contra expreſſum Jus lata ipſo jure nulla eſt. num. 1.

Aliud

Aliud ſi de jure litigatoris pronunciatum & Jus ipſum controverſum. 2.

1 CUm nominatim aliud Jus dicit Judex, quam
lege cautum eſt, ſententia ipſo Jure eſt nulla. *l.*
2 *19. ff. de appell. l. 1. §. 2. ff. quæ ſent. ſine appel.* Sed
aliud, ſi de jure litigatoris pronunciet, *d. §. 2.* ut ſi le-
gem juſtam eſſe fateatur, non exiſtimet tamen cauſam
præſentem per eam juvari. *Don. l. 27. c. 6. lit. B.* vel
ubi jus ipſum controverſum. *Hill. d. c. 6. lit. B.*

ad L. Divus. 33.

SUMMARIA.

Contra ſententiam ex falſis teſtimoniis latam reſtitutio datur. nu. 1.
Donelli requiſitum improbatur. 2.
Sententia ex falſa cauſa lata errore reperto corruit. 3.
Sententia ex falſis inſtrumentis lata an ipſo jure nulla an vero per reſtitutionem. & ſeqq.

1 SI ex falſis teſtimoniis ſententia lata, reſtitutio da-
tur contra ſententiam, *Bach. in Tr. d. diſp. 24. th.
5. lit. B. Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 15. nu. 2.* Autor *in C. t.*
2 *de Tranſact. ad L. 42. n. 1. 4. & 5.* Quamvis autem *Do-
nell. l. 27. c. 7.* corruptionem teſtium requirat, com-
muniter tamen id negant. *Treutl. lib. 2. reſol. tit. de
ſentent. reſol. 3. num. 22. Hill. d. c. 7. lit. D. & Vaſq. part.
2. controv. l. 2. c. 36. n. 4.* Autor *ad L. 1. n. 5. ſ. C. ſi*
3 *ex falſ. inſtr.* Probatur etiam ſententiam ex falſa cauſa
latam reperto errore corruere, per *l. fin. C. ſi ex falſ.*
4 *inſtrum. Dn. Mev. p. 3. dec. 104.* Sed an ſententia ex
falſis teſtimoniis aut falſis inſtrumentis lata ſit ipſo jure
nulla, an vero ope reſtitutionis, id vero dubium eſt. Et
communior eſt ſententia, quod ope reſtitutionis. Dd.
vide in tit. C. ſi ex falſ. inſtrum. &c. allegatos, ut ta-
men quadriennium ab initio utile ſit, & ſcienti tan-
5 tum currere incipiat. *Oddas de reſtitut. qu. 20. art. 4.*
Sed quia currit tempus ſententiam impugnandi ex falſi
crimine ad 20. annos *Innoc. 3. in c. 6. X. de Except.* cum
tamdiu criminali judicio falſi agere liceat, & in hoc ju-
dicio requiritur, ut adverſarius de falſo convincatur,
l. 2. C. ſi ex falſ. inſtr. quod poſt 20. annos non licet;
ideo dubia mihi jam illa ſententia Doctorum, quod
6 opus ſit reſtitutione. Quin potius dixerim ſententiam
ex falſo teſtimonio latam, vel falſo documento, eſſe
ipſo jure nullam, ita tamen ut agendo nullitas, niſi
intra 20. annos, adduci non poſſit. Nam 1. in *l. 1. C.
ſi ex falſ. inſt.* dicitur, quod quæſtio de falſo contra ta-
lem ſententiam opponi poſſit. Sed hoc intra vicen-
nium, ergo non intra quadriennium, ergo nec per re-
ſtitutionem. 2. Per *l. 2. d. t.* ubi dicitur, ex integro
cauſam agendam eſſe, quæ verba inferre ſolent nulli-
tatem, ut in *l. 6. C. quando provoc. non eſt ne c. 3. Per d.
cap. 6. X. de Except.* ex quo manifeſto hæc ſententia
probatur, quod intra 20. annos retractari poſſit ſen-
tentia, quod de reſtitutione dici nequit. Ad verba (*in
integrum reſtitao*) quod attinet, ea etiam in nullitate
uſurpantur, ut in *l. 3. §. 9. ff. de Jure fiſci.* Et ſane ſi
per reſtitutionem ſuccurreretur, nihil peculiare conti-
neretur hic. *Coraſius in rep. L. Admonendi. 31. num. 32.
& ſeqq. ff. de Jurejur. vol. 2.*

ad L. Si victum. 34.

SUMMARIA.

Incarceratus contra impedientem alimentorum ſuppeditationem habet actionem ad intereſſe. n. 1.
Incarcerato pauperi alimenta præſtare tenetur accuſator. 2.
Alimentis non præſtitis ab accuſatore, incarceratio relaxatur. 3.
In quantum alimenta præſtanda. 4.
Quæ hic quantitas determinata de Jure Lubecenſi. 5.

1 QUi impedit, ne incarceratus accipiat alimenta
& neceſſaria, tenetur ad intereſſe incarcerato,
2 quæ actio ſulventi pœnalis eſt. Ideo exinde, ſequitur,
incarceratum ſe ipſum exhibere debere, ſi habeat, un-
de ſe alat; ſed ſi alere ſe ipſum non poſſit, accuſator
ipſi, ſed neceſſaria tantum, alimenta præſtare debet.
3 *art. 176. conſt.* conſ. *Manz. in cent. dec. 9. 46.* Quo no-
mine cavere debet accuſator petens incarcerationem,
& ſi incarcerationem petens alimenta pauperi non ſup-
peditet, relaxandus eſt incarceratus. *Jaſon hic num. 2.
& ſeq. Guido Papa dec. 201. Hippol. de Marſ. in pract.*
4 *crim. §. attingam. n. 74.* Et non tenetur tamen ita eum
exhibere, ut ſe ſolebat exhibere, ſed ad neceſſaria tan-
tum; neque tenetur uxorem ac liberos ejus alere. *Dn.*
5 *Mev. p. 3. dec. 194.* Quantitas iſtorum alimentorum
æſtimatorum taxata fuit octo ſolidis Lubecenſibus. *Dn.
Mevius p. 3. dec. 224.*

ad L. Imperatores. 35.

SUMMARIA:

Sub prætexta inſtrumentorum novorum poſtea repertorum res judicata non retractatur. num. 1.
Extenditur hoc cum diſtinctione ad tranſmiſſionem actorum ſub prætexta mancorum. 2.
Limitationes vid. 3. & ſeqq.

1 SUb prætextu inſtrumentorum novorum, poſtea re-
pertorum, res judicata retractari nequit, *hic & l.
4. C. de re judic.* Autor *in C. t. de Tranſact. ad L. 19. n. 1.*
2 Et ita nec ſub prætextu mancorum actorum, quod non-
nulla documenta non ſimul tranſmiſſa fuerint, poteſt
impugnari ſententia; quia propriæ negligentiæ hoc
imputabit producens. *Dn. Mev. p. 4. dec. 191.* ſed hoc
tamen cum diſtinctione inter perſonas intelligendum
eſſe puto, ne ſimplicioribus ſua ſimplicitas noceat.
3 Excipitur hic negotium publicum, i. e. cauſa fiſci vel
civitatis. *l. 16. & ſeq. de V. S. Don. lib. 28. c. 7. lit. D.
& ibi Hilleg. & Mynſ. cent. 4. obſ. 60. nu. 7. Men. l. 2. A.
Q. caſu 15.* Autor *ad L. un. nu. 1. & ſeqq. C. de Sentent.
adverſ. fiſc.* & ita cives contra Senatum admiſſi à Fa-
cult. noſtra menſ. Octob. anno 1658. cum cives rece-
piſſent in ſe ſolutionem alicujus ſummæ, quæ tamen,
4 ut ex documentis denuo repertis apparuit, in civitatis
utilitatem nunquam verſa erat. Idem in minoribus &
pupillis, in Eccleſia; Autor *ad L. 4. nu. 1. 2. & 3. C. h.
t.* & in his terminis, ubi nova inſtrumenta produci poſ-
ſunt, etiam novi teſtes produci queunt. *Mynſ. d. cent.*
5 *4. obſ. 60. in fin.* Hæredes etiam ob juſtam ignoran-
6 tiam nova inſtrumenta producere poſſunt, *Berlic. p. 1.
dec. 40.* conf. *Jaſon. hic Tuſchus concl. 269. lit. R.* Vo-
lunt tamen Doctores vi clauſulæ: SI QUAE MIHI
JUSTA CAUSA, per medium reſtitutionis in inte-
grum ſuccurri, qui nova inſtrumenta reperit. *Boer.
dec. 276. & quos refert Manz. ad tit. ex quib. cauſ. maj.*
7 *n. 153.* Et ita in Camera Brandeb. admiſſos ſcio, ſi pro-
babilem ignorantiam juramento docere potuerint.

ad L. Pomponius. 36.

SUMMARIUM.

Judicum unus, ſibi non liquere jurat, cæteri judicare poſſunt.

SI ex pluribus judicibus datis unus juret, ſibi non liquere, hoc quieſcente reliqui judicant, non quod cogi nequeat; ſed quia & ſi diſſentiret, plurium ſententia obtineret. *Donell. l. 26. c. 1. lit. E. & ibi Hill. varios citans, ac Zaſius hic.* Exinde colligitur etiam, neminem admitti, ſi ob potentiam partis alterius nolit ſuffragium ferre.

ad L. Inter pares. 38.

SUMMARIA.

Si paria ſint vota judicum, cuinam ſententiæ locus relinquendus. nu. 1. 2.

1 QVando paria ſunt vota ordinatiorum judicum, tunc ſtatur illi ſententiæ, quæ pro libertate eſt, vel alia cauſa favorabili, vel quæ minorem ſummam continet, *hic & cap. ult. X. h. t. Zaſ. hic Borell. ad tit.* 30. *nu.* 38. *&* 311. *Donell. l.* 17. *c.* 8. *Ricc. coll. deciſ.* 512. *Carpz. p.* 1. *dec.* 82. *nu.* 30. *& ſeqq. & p.* 1. *juriſpr. for. conſt.* 27. *def. ult. Farin. qu.* 65. *nu.* 152. Autor *ad L.* 35. *nu.* 37. *nu.* 5. *C. de Appellat. Et ad L.* 4. *nu.* 4. *C.*
2 *Qu. prov. non eſt nec.* Si autem alioquin omnia paria, ac vota æqualia, pro reo ferenda eſt ſententia, quia ejus partes favorabiliores. *Carpz. d. def. fin.*

ad L. Duo ex tribus. 3.

SVMMARIA.

Pluribus judicibus datis uno abſente à præſentibus ſententia ferri non poteſt. num. 1.
Quod limitatur. 2.
Idem obſervatur in arbitris. 3.
Quid jure Can: hic diſpoſitum vid. 4.
Si omnes præſentes & unus diſſentiat plurium votum prævalet. 5.
Si unus ex pluribus mortuus, reliquorum juriſdictio exſpirat. 6.
Si reſponſum ſapientum ſecundum ordinem judicii petitum contrariatur ſententiæ judicis, ſententia judicis ipſo jure nulla eſt. 7.

1 DUo ex tribus judicibus datis non poſſunt ſententiam ferre abſente tertio, ex quacunque
2 cauſa, quia ille tertius potuiſſet in aliam ſententiam pertrahere præſentes, niſi cum hac clauſula delegati, ut abſente ſecundo vel tertio pergi poſſit. Idem eſt in
3 arbitris *l.* 17. §. *fin. ff. de arbitr.* Licet autem jure Canon.
4 id in arbitris mutatum, *in cap. fin. de Arbitr. in* 6. Autor *ad L.* 4. *num.* 1. *&* 5. *C. Quando provoc. non eſt nec.* ut duo, abſente tertio, vocato tamen & ſine cauſa juſta abſente, definire tamen cauſam poſſint, id tamen ad arbitros à partibus electos reſtringendum eſſe monet
5 *Alex. ad h. l.* Sed præſente & diſſentiente tertio duo concludent, *per hanc L.* aut ſi tertius juret, ſibi non liquere, ut ad *l.* 36. dictum. *Bach. d. l. Umm. diſp.* 19.
6 *th.* 6. *num.* 27. Sed ſi judex unus ex iis tribus mortuus, an etiam reliquorum juriſdictio expiravit? Ita dicendum per *c. uno delegatorum. X. de Offic. judicis deleg. Alex. hic num.* 2. *Jaſon. nu.* 3. *Menoch. conſ.* 340. *nu.* 1.
7 *& ſeq. Ex hac* etiam *Lege* poteſt colligi, quando judices per ordinationem judicii jubentur conſilium ſapientum requirere, v. g. ſi de nullitate vel iniquitate ſententiæ ab illis ipſis latæ agatur, tunc ſententia eſt ipſo jure nulla, ſi ipſi deſuper pronuncient. *Dn. Mevius part.* 3. *dec.* 231.

ad L. Commodis. 40.

SUMMARIA.

Conceditur executio in præmia Athletarum in ſubſidium. num. 1.
Idem in feudis & libris literatorum, 2. *&* 3.

1 IN commoda & præmia Athletarum poteſt executio fieri, ſi alia bona deficiant, alias non, per *h. l.* collatam cum *l. Spem.* 5. *C. quæ res pignor. oblig. poſſ.* Autor *ad L.* 4. *num.* 4. *C. h. de Execut. rei jud.*
2 Hinc & in feudis in ſubſidium executio fieri poteſt. *Gail.* 1. *obſ.* 117. *num.* 1. *& ſeq.* Libros etiam literato-
3 rum in ſubſidium capi poſſe, tradunt *Coler. part.* 2. *de proc. c.* 3. *num.* 148. *Carpz. p.* 1. *conſt.* 29. *def.* 31.

ad L. Neſennius. 41.

SVMMARIA.

Beneficium competentiæ donatori datum contra donatarium exſtinguitur, ſi delegatio alicui tertio facta. n. 1. *&* 2.
An hoc quoque ad maritum & ſocerum pertineat, inquiritur. 3.
Ceſſionarius an patiatur exceptiones perſonales. 4.
Quæ exceptiones & in executione opponi poſſint. 5. 6.
An inter has numeranda exceptio excuſſionis. 7.

1 LIcet is qui promiſit donare, habeat beneficium competentiæ, ut deducat neceſſaria vitæ ſubſidia, ſi à donatario conveniatur; ſi tamen delegetur alicui tertio, donator contra tertium non opponet hoc beneficium competentiæ, ſive tertius habeat cauſam lucrativam, ſive oneroſam; quod ex tribus exemplis
2 patet. Sed quomodo ſine ſua culpa amiſit privilegium? Reſp. non ſine culpa ſua quia in delegationem utique conſenſit. Sed hæc ad maritum & ſocerum non perti-
3 nent. Nec obſtat *L. ſi extraneus.* 33. *ff. de Jure Dotium.* nam tres caſus hic diſtinguit *Zaſius*, aut extraneus promiſſor dotis delegatur per mulierem marito, & perdit privilegium; aut extraneus promittit marito dotem contemplatione mariti; licet tendat in profectum uxoris, & hoc caſu, quia nulla delegatio, retinetur privilegium; Aut 3. extraneus, non marito, ſed uxori donat, & tunc retinetur privilegium, *per d. l.* 33. Obſtare videtur *l.* 31. *ff. ſolut. matr.* ſed ibi indefinite
4 dotem, quam accepit, promiſiſſe videtur alteri, & ita, quod in effectu eſt, exigi poteſt, vid. *Zaſ. hic* Ex dictis patet, ceſſionarium omnino pati etiam exceptiones perſonales, ſive actione directa ſive utili utantur, modo ſit ceſſio ex cauſa lucrativa, non oneroſa. *l.* 4. §. 13. *de except. doli.* conf. *Zang. de Except. p.* 3. *nu.* 73.
5 *Sand. de ceſſ. cap.* 13. §. 8. *& ſeq.* Exceptio, quæ non impugnat ſententiam, ut beneficii competentiæ, etiam in executione opponi poteſt, *per* §. *fin. hic & l.* 1. *C. h. t. Gail.* 1. *obſ.* 113. *nu.* 5. *Zanger. l.* 2. *de except. c.* 15. *n.* 4. *& Zaſ. lib.* 1. *ſingul. reſponſ. c.* 1. Autor *ad d. L.* 1. *nu.* 4. *C. h. t.* ita exceptio beneficii Inventarii in executione opponitur, & ſi rejecta, datur appellatio.
6 *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 145. Sic beneficium, quod debitoribus indulget conſtitutio nuperrima Imperii, etiam in executione ſententiæ opponi poteſt. *Dn. Mevius p.* 2. *dec.* 327. *nu.* 4. Nec opus eſt appellatione, niſi beneficium denegatum. *Dn. Mev. d. l.* ita etiam exceptio legis Anaſtaſianæ contra ceſſionarium plus dato exigentem opponi poteſt in executione, ſi antea non op-
7 poſita & rejecta. *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 186. De exceptione excuſſionis quæritur: an hæc inter præcedentes numeranda? Hanc non quatenus ordinem judicii reſpicit, ſed quatenus eam allegat tertius hypothecæ poſſeſſor, eum in finem, ut prius excutiatur ipſe debitor principalis, poſt ſententiam opponi poſſe, nec per eam ſententiam impugnari, ſed modificari ſtatuunt. *Ronchegall. in l.* 3. *ubi duo. n.* 125. *ff. de duobus Reis. Stracha de Mercaturis. particula.* 3. *partis ult. princ. tit. de Except. nu.* 8. *Cravetta lib.* 5. *conſ.* 911. *n.* 7. *Neguz. de pign. p.* 8. *membro* 1. *nu.* 31. *Rota Genuenſis dec.* 91. *nu.* 27. & omnium latiſſime. *Menoch. conſ.* 1244. *nu.* 64. *& multis ſeqq.*

ad L. Paulus. 42.

SUMMARIA.

Sententia, in qua expenſa officio judicis debita & alia acceſſoria omiſſa, eadem die ſuppleri poteſt. nu. 1.
Idem valet in uſuris officio judicis debitis. 2.
Pronunciatio de uſuris an in genere fieri poſſit. 3.
De expenſis quæ jure obligationis debentur, etiam poſt ſententiam pronunciari poteſt. 4.
Expenſa, ſi officio judicis debita in ſententia abſolutoria omiſſa, & poſt eam peti poſſunt. 5.
Quod extenditur ad ſumtus in concurſus proceſſum factos. 6.
Idem in expenſis, quæ ob contumaciam debentur. 7.

1 SUper acceſſoriis v. gr. expenſis, intereſſe & fructibus, judex eorum in ſententia mentionem non fecerit,

Digitized by Google

fecerit; eodem die ſententia ſuppleri poteſt. *Dd. hic & Sichard. ad l. 1. C. de ſentent. ex brevic. recitand. nu. 57.* Autor *ad L. 13. num. 4. C. d. Uſur. Et ad L. 3. nu. 3. C. de Fructib.* quia hæc inſunt ſententiæ. *l. 35. §. 1. de rei vindic.* & ita judex magis declarat ſententiam, quam emendat; ſi autem altero die fieret iſta additio, non ineſſet ſententiæ ut pars, *arg. l. 12. ff. de duob. reis Dom. l. 20. c. 1. lit. K.* Autor *ad L. 1. nu. 4. C. Sententiam reſc. non poſſe.* Idem in uſuris ex officio judicis

3 debitis; nam licet harum poſt ſententiam, quæ non adjudicatæ, nulla ſit petitio per *l. 49. §. 1. de act. empti*, ſecus tamen, ſi eodem die addantur, *Dn. Mev. p. 3. dec. 420. num. 6.* per declarationem tamen vidi ex intervallo additas: Sufficit ſane in genere de uſuris pronunciari, quando ſcilicet rationum redditio requiritur, ut in concurſu creditorum, & quando incertum eſt, quid de capitali adhuc reſiduum. *Dn. Mev. p. 4. dec. 56.* ubi ita deciſum **mit der Erklärung / daß die Zins-Forderung** ad punctum rationum **ausgeſtellt ꝛc.** Sed quod de expenſis hic dicitur, id cum diſtinctio-

4 ne notandum; nam vera eſt *hac Lex* de expenſis officio judicis debitis, non de iis, quæ jure obligationis debentur; ut ſi in documento reſtitutio expenſarum promiſſa: nam hoc caſu etiam poſt ſententiam de expenſis, quarum nulla in ſententia facta erat mentio, pronunciari poteſt. *Dn. Mev. p. 3. dec. 293. Berlich. p.*

5 *1. dec. 126. nu. 4.* Sed & illæ expenſæ, quæ officio judicis debentur, etiam poſt ſententiam abſolutoriam poſſunt peti per *art. 12. & ſeqq. conſt. crim. Carol.* ut

6 tradit *Mev. d. l.* Sic etiam qui expendit ad expediendum concurſus proceſſum nonnulla & quidem in utilitatem omnium creditorum, & quatenus talia, etiamſi hæ expenſæ in ſententia omiſſæ fuerint, poſſunt tamen peti, quia non officio judicis, ſed actione negotiorum geſtorum debentur. *Dn. Mevius p. 3. dec. 353.* & citandi ſunt tamen illi creditores privilegiati, ad quos aliquid ex bonis debitoris pervenit. *Dn. Mev. p. 3. dec. 354.* Sic expenſæ, quæ ob contumaciam de-

7 bentur, poſt ſententiam latam adjudicari debent. *Myuſ. c. 4 obſ. 48. Berlich. d. l. n. 5.* ſed quod *ibidem* de officio judicis differit. *n. 9.* videtur eſſe contrarium *huic Legi.* Sane ſi male in expenſas condemnaſſet, hic error emendari non poſſet. *Matthesilanus ad l. 3. num. 8. C. d. Sentent. & inter.*

ad L. Paulus. 43.

SUMMARIA.

Condemnatio plurium in una ſententia non in ſolidum facta cenſetur. n. 1.

Extenſio Bartoli *vid. n. 2.*

1 SI plures condemnantur in una ſententia, non cenſentur in ſolidum damnati, ſed quilibet pro parte; quod *Bart.* de eo etiam caſu intelligit, ubi duo in ſolidum alias tenentur, & diviſionis beneficio renunciarunt: Autor *ad L. 1. num. 1. C. Si plures una ſent.* nam nihilominus novum ex ſententia exurgit beneficium diviſionis, quia eſt, quod creditori imputari

2 poſſit, cur non contra unum egerit. *Zaſ. hic nu. 5.* ubi *Bartoli* ſententiam communem dicit. *Ronchegall. in l. 3. ubi duo. num. 133. & in l. 16. num. 22. ff. de duob. reis.*

ad L. Ex contractu. 44.

SUMMARIA.

Sententia contra pupillum hæredem lata, an ſi poſt abſtineat pupillus per reſtitutionem, obliget ſubſtitutum ſuccedentem. n. 1. 2.

Geſta per tutorem vel Prælatum non infirmantur, ſi ipſis remotio contigerit. 3.

An liberum ſit ſententiam in pupillum vel tutorem concipere. 4.

Sententia lata ſuper majoratu vel primogenitura contra poſſeſſorem præjudicat ipſius ſucceſſori. 5.

Transactio ex cauſa neceſſaria ſuper re fideicommiſſo gravata, valida eſt. 6.

Sententia lata contra eum, qui priorem locum habet, nocet quoque ei, cui poſt illum jus defertur. 7.

Idem obſervatur in ſubſtitutione fideicommiſſaria. 8.

Sententia ab hærede gravato obtenta contra debitorem hæreditarium prodeſt quoque fideicommiſſariis. 9.

1 PUpillus adit hæreditatem Caji, convenitur à Titio, & à tutoribus bona fide defenditur & condemnatur, poſtea vero abſtinet ab hæreditate, data ipſi à Prætore reſtitutione. Succedit igitur ſubſtitutus; quæritur an ſententia contra pupillum lata etiam obliget ſubſtitutum? Videtur quod non ob regulam in *l. ſæpe. 60. h. t.* & quia non beneficio pupilli ſuccedit,

2 ſed jure ſuo. Sed affirmatur; nam quod pupillus reſtituatur, non debet redundare in præjudicium alterius, qui cum pupillo litigavit, & pupillus fuit vere hæres. *Hondedæus vol. 1. conſ. 28. n. 18.* ubi *n. 19.* contrariis occurrit, & loquitur de ſubſtitutione fideicommiſſaria. Unde notetur exceptio regulæ ejus quæ habetur in *d. l. ſæpe. 63. h. t.* & quas ſummatim recenſui ad *l. 25. de ſtat. hom.* & *in proceſſu civ.* plenius *c. 27.*

3 *num. 74. & ſeqq. Honded. d. conſ. 28.* Notetur hic, quod geſta per tutorem, Prælatum & ſimiles, licet hi poſtea removeantur, valida tamen maneant, præſertim judicialia & bona fide geſta *Zaſ. hic numer. 6.*

4 *Tiraqu. de primogen. q. 35. nu. 8.* Qui etiam colligit liberum eſſe, ſententiam in pupillum, vel tutorem concipere *Zaſ. nu. 8.* ſed tutius eſt utriuſque mentio-

5 nem facere. Colligitur etiam *ex hoc textu*, quod ſententia lata ſuper Majoratu aut primogenitura contra poſſeſſorem præjudicet ſucceſſori, qui poſt ipſum vocatur, *Covarr. pract. qu. 13. num. 6. plures citans. Carpz. p. 3.*

6 *dec. 254. num. 13.* Colligunt etiam ex *hac lege*, tranſactionem ſuper re fideicommiſſo gravata eſſe validam ſi fiat ex cauſa neceſſaria. *Cephal. conſ. 346. num. 18. &*

7 *per totum. Honded. d. conſ.* Sententia lata contra eum, qui priorem locum habet, nocet ei cui poſt illum jus defertur. *Pinell. ad l. 1. C. de Bon. mat. parte 3. nu. 49.*

8 *pag. 323.* ubi occurrit contrariis. Et idem eſſe in ſubſtitutione fideicommiſſaria tradit *Berous vol. 2. conſ.*

9 *102. num. 45.* Et ſi hæres gravatus contra debitorem hæreditarium obtinuerit ſententiam, hæc fideicommiſſariis quoque prodeſt, ut pluribus deducit *Berous d. conſ. 101. nu. 6.* Nec audiendum puto Petrum Steilam *in rep. legis Angerius. §. qui Roma. ff. de V. O. n. 100. & ſeq. v. 6.*

ad L. Acto. 45. & ſeq.

SUMMARIA.

Acta circumduci non poſſunt, niſi conſentientibus partibus & judice. n. 1.

Sententia in criminalibus lata an ullo modo à judice mutari poſſit. 2. 3.

Sententia contra indefenſos minores lata ipſo jure nulla eſt. 4.

Secus in criminalibus, & ſpiritualibus, & ſi pro minore lata. 5.

1 ACta, ſeu ſcripta judicialia non poſſunt circumduci, i. e. deſtrui, niſi conſentientibus partibus & judice; nam poteſt intereſſe judicis ob publicam utilitatem, ut non circumducantur. Solet à Principe interdum impetrari, ut Acta præſertim criminalia aboleantur, vel ſigillo Principis obſignentur à nemine aperienda, præſertim ſi tertius ex confeſ-

2 ſione partis gravetur, & ipſius fama ſuggilletur. Sententia etiam in criminalibus lata non poteſt à judice mutari, nec pœna augeri aut minui §. 1. *h. l.* ſine mulcta minui poteſt *per L. illicitas. 6. §. fin ff. de offi. præ-*

3 *ſid. Zaſius hic num.* 5. Sed ſententiæ verba duriora aut
incommoda, aut ſuperflua emendare vel tollere ju-
dici licet poſt latam ſententiam, *per l.* 46. *h. t.* teno-
re tamen ſententiæ in ſubſtantialibus ſalvo manente,
unde fieri poteſt, ut verba in publicatione ſententiæ
aliter interdum ſonent, quam in copia ſententiæ ſcripta;
quod tamen non fieret, ſi ex ſcripto ſententia præle-
geretur, de quo in *proceſſu civ. meo. c.* 27. *numer.* 46.
4 Contra indefenſos minores ſententia non eſt ferenda,
& lata ipſo jure eſt nulla, §. *ult. h. l. & l.* 54 *h. t.* Au-
tor *in C. t. Si adverſ. rem judicat. ad L.* 4 *n.* 1. *Et ad
L.* 6. *nu.* 1. 2. *C. Quom. & qu. Judex ſentent.* aliud ſi
5 pro minore lata *L. non eo minus.* 14. *C. de procurat.*
aliud etiam in criminalibus & ſpiritualibus.

ad L. De unoquoque. 46.

SUMMARIA.

Ad ſententiam citandi omnes, quorum intereſt. nu. 1. *& ſeqq.*
Citatio ad omnem actum præjudicialem neceſſaria. 4.
Non valet ſtatutum contrarium. 5.
Nec hic defectus à Principe ſuppleri poteſt. 6.
Citatio quoque in poſſeſſorio ſummario & æſtimatione bonorum neceſſaria. 7. & 8.
Quid in Areſto. 9.
Caſus ubi Citatio non eſt neceſſaria. 10.
Omnia in judicio producta parti adverſæ communicanda. 11.
Executio citationem requirit. 12.
Citatio an neceſſaria, ſi ſuper deſertione appellationis pronunciandum. 13.

1 De unoquoque negotio præſentibus omnibus,
quos cauſa contingit, judicare oportet, alias ju-
dicatum tantum inter præſentes tenet. Collige 1. ad
ſententiæ publicationem partes eſſe citandas. *Gail.* 1.
obſ. 109. *Hill. l.* 23. *c.* 2. *lit. A.* Autor *ad L.* 4. *num.* 2.
2 *C. Quomod & quand. Judic.* 2. Citandum etiam eſſe
3 tertium, cujus intereſt. 3. Declarationem ſententiæ
faciendam eſſe citatis partibus. *Sechard. in l.* 1. *C. de
ſent. ex brevic. recit. num.* 51. *Pruckm. vol.* 1. *conſ.* 14. *n.*
4 122. 4. Citationem etiam ad quemlibet alium actum
judicii requiri. *Ricc. collect. deciſ.* 203. Autor *ad L.* 12.
nu. 35. 36. *C. de reb. cred.* 5. Et ad confirmationem
actus tendentis in præjudicium tertii, eamque non
debere fieri altera parte non citata. *Dn. Mevius p.* 1.
dec. 6. nec valet ſtatutum aut conſuetudo, ut quis non
5 citetur ad actum ſibi præjudicialem. *Clem. Paſtoralis.*
§. *cæterum. de re judic. Franc. de Clapperius cauſa.* 35.
qu. 2. Nec Princeps poterit hunc defectum ſupplere,
6 niſi notoria omnia partium jura, ut in *l.* 2. §. 2. *ff. de
admin. rer. civ.* ubi exceptio *Franc. de Clapp. in ſuis de-
7 ciſ. cauſ.* 62. *q.* 2. 6. In poſſeſſorio ſummario etiam re-
quiri citationem. Et 7. æſtimationem bonorum facien-
8 dam citatis partibus. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 30. Et 8. quam-
9 vis Areſti impoſitio abſente debitore fieri poſſit, ad
juſtificationem tamen Areſti debitor omnino vocan-
10 dus. *Dn. Vice-Præſes* Mevius *p.* 6. *dec.* 4 Si tamen me-
tus armorum & periculum in mora, cognitio cauſæ
etiam ſine citatione fieri poteſt. *Dn.* Mevius *p.* 2. *dec.*
11 237. Probatur etiam ex *h. l.* omnia, quæ ab altera par-
te in judicio producuntur, & ad acta recipiuntur, com-
municanda parti eſſe, ut reſpondeat. *Dn. Mev p.* 2.
dec. 349 Nec ipſa executio ſine citatione prævia po-
teſt fieri, per tradita *Dn.* Mevii *p.* 3. *dec.* 409. *num.* 5.
12 Hinc cum Prætor immiſſionem feciſſet ſine citatio-
ne partis, & hoc factum prætextu conſuetudinis ex-
cuſaret, ſententia lata in Facultate menſe Sept. anno
13 1667. immiſſionem eſſe nullam & reſcindendam. Li-
cet etiam *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 376. ſtatuat licere ſuper
deſertione appellationis pronunciare, non citato ap-
pellante, quando ex actis apparet; putarem tamen
citationem eſſe prius adhibendam; quid ſi enim ſon-
tica habuerit impedimenta, præſtabit certe jura inta-
cta ſervare, quam poſtea in integrum reſtituere.

ad L. Et exhæredatum. 49.

SUMMARIA.

Filiusfam. exhæredatus aut paterna hæreditate abſtinens habet beneficium competentiæ. n. 1.
An tali caſu filius æs alienum deducat? 2.

1 Filiusfamilias contrahit mecum, poſtquam ille ex-
hæredatus aut abſtinuit paterna hæreditate à me
convenitur, habet ille privilegium, ut conveniatur
ita, ut neceſſaria alimenta ipſi relinquantur; de quo
dictum ſupra in *tit. quod cum eo;* Sed quæritur, an æs
alienum, quo aliis obſtrictus, deducere poſſit, ut do-
2 nator? Quod hic negatur quamvis æs alienum privi-
legiatum deducendum eſt, hic putet *Zaſius*.

ad L. Contumacia. 53.

SUMMARIA.

Pœna, quibus contumacia litigantium coërcetur. n. 1. 2.
Contumax quis dicatur. 3.
Quæ contumaciam excuſent. vid. 4.

1 Contumacia reorum, qui jus dicenti non obtempe-
rant, litis damno coërcetur, non quod contu-
max ſemper condemnandus ſit; nam & pro contuma-
ce poteſt ſententia ferri, ut tamen ad expenſas con-
demnetur, per *l.* 13. *C. de judic. & ibi not.* Dni Au-
tor. *num.* 36. *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 181. ſed quia ob con-
tumaciam condemnatus non habet beneficium appel-
lationis *l.* 73. §. *ult. & l.* 75. *ff. de judic.* & ſine ullo re-
medio parere cogitur judicato *l.* 47. §. 1. *h. t. Cujac. c.*
2. *p.* 325. *Don. lib.* 27. *c.* 6. *lit. H. & lib.* 28. *c.* 3. *lit. E.
& F. & ibi Hill.* Sic etiam ad reviſionem non admit-
titur, ſi contumax quis fuit, vel deſeruit appellatio-
2 nem. *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 353. Quamvis ſint & aliæ pœ-
næ, ſicut, ob contumaciam ſolet Bannum infligi,
quando contempta eſt Cæſarea Majeſtas. *Gail.* 1. *de P.
P. c.* 1. *num.* 40. ſic & relegatio temporalis, ob contu-
maciam contra ſupremum Dicaſterium cum injurio-
ſis verbis commiſſam dicto menſ. Sept. anno 1667.
3 Contumax eſt, qui tribus edictis propoſitis, ſcil-
cet ſi neſciatur ubi ſit, *O. Barb. ad l. ad peremptorium.*
68. *numer.* 108. *ff. de judic.* vel uno pro tribus, ſeu pe-
remtorie evocatus, præſentiam ſui facere contemnit,
4 per §. 1. *h. t.* non igitur contumax, qui impeditus va-
letudine, & ob negotium majus §. 2. *h. t.* nec qui pri-
vilegium fori habet § *fin.* nec qui ad Auditorium ma-
jus vocatur §. *fin. Don d. c.* 6. *poſt. lit. H.* nec in con-
tumaciam procedi debet, ſi non ſit exacta certitudo in-
ſinuatæ citationis ac mandati; nam tunc revocanda ci-
tatio, & jubenda pars rite inſinuare iſtud mandatum
Dn. Mev. p. 3. *dec.* 222. ubi formulam habet, wird
aufffuchen in contumaciam noch nicht/ ſondern aus
bewegenden Urſachen renovatio mandati und Klåger
ſolches zu Beklagten Wiſſenſchafft gebůhrend zu
bringen / die inſinuation zu dociren ſchuldig erkant/
&c. Sed *Cagnol. ad l. un.* §. 1. *ff. Si quis jus dic. nu.* 21.
ſi actus non multum ſit præjudicialis, unicam cita-
tionem ſufficere tradit *Barb. d. l. nu.* 16. ubi de ma-
teria contumaciæ *in præcedentibus & ſequentibus* plu-
ra conferri poſſunt. quæ notavi in *proc. civ. c.* 4.

ad L. Contra pupillum. 54.

SUMMARIA.

Contra pupillum minorennem & Reip. cauſa abſentem an citatio Edictalis peremtoria fieri poſſit. n. 1.
Contumax non eſt, qui relicto inferiori judice, coram quo cauſam egit, vocatus ſuperioris cognitioni ſe ſubmittit. 2.

Juriſ-

Juriſdictio judicis inferioris an præoccupata cenſeatur, ſi per hunc citatus citetur poſtea ex eadem cauſa ad ſuperiorem. 3. 4.

1 DIcitur *hic* primo, quod contra pupillum & mi-
norennem & Reip. cauſa abſentem citatio pe-
remptoria edictalis fieri non poſſit, quod intelligo in
civilibus; nam in criminalibus minorennes ſæpe ci-
2 tantur per Edictum. Deinde dicitur, quod qui cau-
ſam ſuam egit coram inferiori judice, ſi poſteà à ma-
jore vocetur, quod non ſit contumax, ſi relicto in-
feriori ſuperioris cognitioni ſe ſubmittat. Unde vi-
3 detur ſequi, ſi quis fuerit citatus per minorem judi-
cem, & ſuerit poſtea ad majoram judicem citatus in
eadem cauſa, quod non videatur præoccupata juriſ-
dictio judicis inferioris, quod quidem negat *P. Barb.
ad L. ſi quis poſtea quam.* 7. *num.* 10. *& ſequentibus* &
ad hunc textum reſpondet 1. quod intelligendus ſit
de eo caſu, quando in diverſis cauſis vocati, vel eo-
dem tempore ſimul vocati a ſuperiori & inferiori,
quo caſu locus eſſet gratificationi, ſi à paribus voca-
retur, juxta Zaſium hic *num.* 14. Sed neutra reſponſio
4 *Barboſa* digna, & verbis *textus* contraria. Dixerim
hanc legem obtinere in caſu, ubi ſuperior imperare
poteſt inferiori, & avocare ab eo cauſas, quo tandem
inclinare videtur. *Barb. nu.* 7. Ego tamen puto, voca-
tum à ſuperiore pendentiam litis coram inferiori al-
legare debere, quæ ſi rejiciatur, parere debebit ſu-
periori.

ad L. Judex. 55.

SUMMARIA.

Judex ſententiam ſemel latam corrigere non poteſt. 1.
Sententia judicis per decretum tranſmiſſionis actorum irrita fit. 2.
Lata ſententia non licere ſuper expenſis pronunciare colligitur. 3.

1 IUdex poſteaquam ſemel ſententiam dixit, judex
eſſe deſinit, & qui ſemel vel pluris vel minoris con-
demnavit, amplius corrigere ſententiam ſuam non po-
teſt, ſemel enim male vel bene officio ſuo functus eſt.
Autor *ad L.* 1. *nu.* 2. *& ſeqq. C. ſententiam reſcindi non
poſſ. Et ad L.* 9. *num.* 1. *C. de ſentent. & interl.* Solius
autem Principis eſt, ſententiam corrigere. *Vinc. de
Franch. dec.* 398. *num.* 4. *Cacheran. deciſ.* 101. *Ric. col-
2 lect. dec.* 1474. conf. *l.* 14. *&* 62. *h. t.* Ex *hac lege*
etiam colligitur, poſtquam tranſmiſſionem Actorum
decrevit Judex, irritam eſſe pronunciationem ipſius
judicis, & ante omnia revocandum eſſe. *Dn. Mev. p.*
3. *dec.* 68. quod intelligo, niſi nova cauſa præbeatur
reſcindendi prioris decreti; ſæpe enim pars jubetur
ſportulas tranſmiſſionis pro ſua parte inferre, quod ſi
non fecerit, decretum illud mutatum iri, **daß allhie
3 ſolle geſprochen werden** Colligitur lata ſententia non
licere ſuper expenſis pronunciare, ſed vide *l.* 42. *h. t.*

ad L. Poſt rem judicatam. 56.

SUMMARIA.

A ſententia ſuper rebus paratam executionem habentibus, ut ex jurejurando lata, non datur appellatio. num. 1.
Quod limitatur, ſi ex juramento lata. 2.

RES judicata, juramentum & confeſſio judicia-
1 lis paratam habent executionem, & ideo à
ſententia tali, quæ ex jure jurando lata, non datur ap-
pellatio, ne ſcil. probatio in altera inſtantia contra
juramentum admittatur, quod jure probibitum *Carpz.
2 p.* 1. *Juriſpr. Conſt.* 1. *def.* 7. Sed à ſententia ex jura-
mento ſuppletorio datur appellatio, per *l. generali-
ter.* §. 1. *&* 3. *C. de reb. cred. Carpz. p.* 1. *c.* 15. *d.* 8. Au-
tor *ad L.* 12. *num.* 33. *&* 34. *C. de Reb. Cred. de hac L.*
habetur repetitio *Roderici Suarez* in peculiari tracta-
tu, qui in doctorum virorum manibus eſt.

ad L. Quidam. 57.

SUMMARIA.

Quæ ætas requiratur in minori, ut judex eſſe poſſit. nu. 1.
Reſpondetur ad l. 41. ff. de arbitr. 2.
Princeps ſciens ad officium inidoneum eligens diſpenſare creditur. 3. *&* 4.

1 MAjor 18. annis poteſt eſſe judex delegatus &
ordinatius, ſed non minor 18. annis, ſed 20.
annis, ut interpretatur *hunc textum P. Barb. ad l. cum
prætor.* 12. §. *fin. num.* 91. *& multis ſeqq. ff. de jud.* ut
ita minor 20. annis 18. annis major hic intelligatur,
qui poteſt eſſe delegatus judex, ſi ex conſenſu par-
tium aſſumatur; vel ordinatius, ſi ex certa ſcientia
2 princeps ipſum conſtituerit. Nec obſtat *l.* 41. *ff. de ar-
bit.* quia ibi tantum dicitur, quod minor 20. annis
non poſſit cogi, *Matth. Steph. de juriſdict. l.* 1. *c.* 17.
num. 26. *& ad novell. in proœm. num.* 59. *Bronchorſt. c.*
1. *aſſ.* 65. *Donell. & ibi Hill. l.* 17. *c.* 24. *lit. G. H J.
Umm. diſp.* 1. *nu.* 46. *Dn. Struv. de judic. th.* 10. *Zæſ.
d. t. num.* 20. *Dn. Ziglerus ad Lancell. l.* 3. *tit.* 1. §. 30.
verſ. ad Legitimam. licet aliter *Wiſſ. de jud. th.* 12. In-
3 fertur ex *hac L.* quando Princeps creavit aliquem Ma-
giſtratum, qui non habet ætatem ſufficientem, quod
videatur circa eam diſpenſare, quod declarat *Petr.
4 Barb. ad d.* §. *fin. n.* 112. Idem eſt, ſi Princeps ſciens
defectum ejus aliquem elegerit ad certum officium;
nam tunc diſpenſaſſe creditur, Autor *ad L.* 2. *num.* 3.
ff. de Juriſd. ſed in præjudicium tertii id non præſu-
merem, de quo pluribus diſputat *Mandellus Conſ.* 555.
per totum.

ad L. Si cum nulla. 58.

SUMMARIA.

Ab executione Proceſſus non eſt inchoandus. n. 1.
Arreſta de jure Civili non ſunt licita. 2.
Judex ob nudam cautionem de indemnitate Arreſtum imponere non poteſt. 3.
An judici inferiori levi de cauſa ad Arreſtum procedenti competat actio ex hac cautione. 4.
Quid requiratur ut Arreſtum imponi poſſit. 5.
Relaxatio Arreſti favorabilis eſt, & quando illa petenda. 6.
Pretio rei venditæ non facile Arreſtum imponendum. 7.
Pro executione rei judicatæ favorabilia ſunt Areſta num. 8.

1 AB executione proceſſus non eſt inchoandus. *Ricc.
deciſ. collect.* 600. & executio eſt nulla, quæ fit
juris ordinis prætermiſſo. *A. Barb. libr.* 5. *cap.* 27. *ax.* 5.
Autor *ad L.* 1. *n.* 1. *& ſ. C. de Execut. rei jud.* Exinde re-
2 cte colligitur, non eſſe licita Arreſta de jure Civili;
nam eſt executio quaſi quædam facta reo inaudito,
Gail. de Arreſt. Imp. c. 1. *Hillig. in Donell. l.* 17. *c.* 14. *lit.
L.* ideoque omnes ordinaria juris via uti debent, nec
abſque gravi cauſa ad extraordinarium remedium Ar-
reſti accedere *Dn. Mev. p.* 3. *deciſ.* 315. Nec ideo Ar-
3 reſtum concedendum, quia areſtans cavet de indem-
nitate; nam judex non poteſt illicita concedere ſub
prætextu hujus cautionis: Sed ſuperior debet judicem
inferiorem punire ob Areſta nuliter impoſita. Et poſ-
4 ſet dubitari, an judici inferiori tam leviter ad Arreſtum
procedenti competat contra areſtantem actio ex illa
cautione; quia rei illicitæ nullum eſt mandatum, nul-
la fidejuſſio, nulla indemnitas, Doceantur ergo infe-
riores judices cautius procedere, nec ita ſub cautione
prætextu illicita concedere. Ad Areſtum itaque non
5 ſufficit offerre liquidum debiti inſtrumentum. ſed re-
quiritur alia gravis cauſa, ſine qua non conceditur, v.
g. ſi peregrinus ſit debitor, ſi durioris conventionis
&c.

&c. alias, ſi fiat ſine gravi cauſa, is, qui arreſtum paſ-
ſus, non tenetur reſpondere, niſi relaxato Arreſto,
quia quaſi ſpolium quoddam eſt. *Dn. Mev. p. 3. dec.*
333. Etiam extra proceſſum relaxandum eſt *Carpz.*
6 *l. 4. Reſp.* 37. Et ob Arreſtum relaxandum dantur etiam
mandata ſine clauſula *Dn. Mev. p. 4. dec.* 156. nec dif-
ferenda eſt relaxatio ſub prætextu Reverſalium ab ar-
reſtato ſubſcribendarum. *Dn. Mev. p. 1. dec.* 184. &
exceptiones, quæ altioris indaginis ſunt, non debent
7 impedire relaxationem Arreſti. *Mev. d. l.* Nec ven-
ditori ſolutio per Arreſtum impedienda, niſi in limi-
ne contractus emineat evictio, vel periculum poſtea
accedat, adverſus quod cautum eſſe oportet *Dn. Mev.*
8 *dec.* 157. Favorabile tamen eſt Arreſtum, petitum pro
executione rei judicatæ, quod non obſervatis ſolen-
nitatibus, quæ in proſecutione alias requiruntur, non
tamen finitur, ſecundum tradita *Dn. Mevii p. 5. dec.*
286. Conſtitutionem tamen imperii de Arreſtis non
ſuſtuliſſe porogatiunem juriſdictionis, quæ ex Arreſtis
oritur, tradit *Dn. Mevius p. 3. dec.* 56.

ad L. In Sententiis. 59.

SUMMARIUM.

Sententia, in qua ſumma non eſt expreſſa vel per ſe vel per relationem ad aliud, nulla eſt.

SEntentia debet eſſe de ſumma, & debet ſummam
deſcribere, aut ad libellum ſe referre, in qua ſum-
ma expreſſa; alias nulla erit ſententia. Autor *ad L. 3. n.*
1. C. de Sent & interloc. Sic injuſta ſententia viſa fuit,
quæ rem debitoris creditori adjudicat, antequam, quod
debetur, liquidum. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 79. Licet igi-
tur in ſententia ſumma non ſit expreſſa, ſufficit tamen,
ſi ad libellum vel acta ſe referat. Vid *Dd. ad §. curare.*
Inſt. de action. Autor *ad L. 5. n. 1. C. de Sent. & interl.*
Et ad l. 1. C. de ſent. quæ ſine cert. Sententia in mor-
tuum lata nulla eſt. *§. ult. h. l. Gail. l. 1. obſ. 109. n.* 4.

ad L. Sæpe. 63. pen.

SUMMARIA.

Sententia inter duos lata tertio abſenti non præjudicat. num. 1.
Exceptio vid. 2.
Exempla exceptionis habentur. 3.
Qui ſciens & tacitus patitur aliquid in magnum ſui præjudicium fieri, cenſetur hoc ratum habere. 4.
An, ſi ſententia contra poſſeſſorem in genere lata ex judicato ſuper hypotheca executiva agi poſſit indiſtincte contra tertium. 5. 6.

1 REgulariter ſententia inter duos lata tertio abſen-
ti non præjudicat; cujus hic datur exceptio, ſi hæc
2 tria concurrant. 1. Scientia ejus, cui præjudicari de-
bet. 2. Ut hujus litis defenſio primo loco ſpectat ad
eum tertium, licet litigantis interſit. 3. Ut in hac li-
te tractetur de jure & dominio litigantis, à quo, ve-
lut ab authore proprio, conſtat jus, vel dominium
ipſius tertii, quia hic non ſine fraudis ſuſpicione ta-
cet, & ut author vel venditor ſuperatus ſit ex ea cau-
ſa, ex qua non potuiſſet dominium rei venditæ tranſ-
ferri in emptorem, adeo ut emptor ipſe ſuccubuiſſet,
ſi egiſſet. *Covarr. in pract. qu. c. 13. nu. 5. & ſeq. P.*
Barb. in l. quæ dotis. 34. nu. 160. ff. ſolut. matr. Klock.
v. 2. conſ. 56. num. 1. & ſeq. Franc. de Clapper. p. 2.
deciſ. cauſ. 68. qu. 1. Autor *ad L. 2. num. 3. 4. & 5. C.*
3 *Quib. res judic. non noc.* Exempla hic habentur 1. ſi
creditor paſſus ſit debitorem de proprietate pignoris
agere, de diverſa lectione legis *vide notata in proceſſ.*
civil. c. 27. num. 74. Aut. 2. Maritus ſocerum de pro-
prietate rei in dotem datæ, aut poſſeſſor venditorem
patiatur agere de proprietate rei emptæ, conf. *Hartm.*
Piſt. part. 4. qu. 29. Carpz. part. 1. conſt. 26. def. 15.
Gail. 1. obſ. 126. num. 2 & Bach. d. diſp. 23. th. 5. lit. E.
Autor *ad L. 2. numer. C. Quib. res judic. non noc.* ſic
etiam Vaſallus agendo poteſt præjudicare Domino
ſcienti. *Roſenth. de feud. c. 9. concl 26. num. 15* & pa-
ter de re ad filium pertinente agens ſciente filio ei
præjudicat. Vid. *Dn. Mev. p. 5. dec* 31. Colligunt etiam,
4 eum, qui ſciens & tacitus patitur id ab altero fieri, in
quo magnum ejus præjudicium agitur, cenſeri illud
ratum habere. *Berlich. dec 98. num.* 12. ubi de ſubha-
ſtatione facta in eo prædio, in quo jus protimiſeos
habeo, loquitur. Occurrit hic mihi quæſtio, An ex
5 judicato ſuper hypotheca executive agi poſſit contra
tertium, ſi ſententia contra poſſeſſorem in genere la-
ta? *Carpzovius* hoc affirmat *p. 3. dec.* 254. loquatur de
re litigioſa alienata, non repugnatem, non etiam ne-
gatem, ſi exemplum aliquod ex *l. ſæpe. 63. de re ju-*
dic. applicari poſſet; ſed in genere non concedo, &
argumenta videotur ab imparibus terminis ſumta,
quomodo quæſo ſententia contra inauditum poſſeſ-
ſorem potuit ferri, præſertim innominatum? Et quo-
modo ſententia executioni dabitur contra eum, qui in
lite non fuit? Sunt quidem in jure exempla, ut in *d. l.*
ſæpe. 63. h. t. & quæ recenſui ad *l. 25. de ſtat. hom.* ſed
6 in genere definitum non reperio. Tentari poſſit, ſi
in tali caſu verſemur, ubi ſententia contra unum lata
præjudicaret aliis; id tamen limitandum, ſi non in
contumaciam ille condemnatus eſt, qui præſens fuit.
ob *l. 17. §. fin. ff. de inoff. teſt: l. 14. de appell.*

ad L. Ult.

JUdex appellationis de uſuris medii temporis po-
teſt pronunciare. Vid. *not.* Dni Autoris *ad l. 41. pr.*
de uſur.

TITULUS II.

De Confeſſis.

Ad L. Confeſſus. 1.

SUMMARIA.

Confeſſus pro judicato habetur. nn. 1. 4.
Limitatur ſi poſt L. C. confeſſio facta. 3.
In criminalibus indiſtincte ſententia neceſſaria eſt. 2.
Confeſſio judicialis etiam ſine cauſa valet. 5.
Quid ſi contra confeſſionem judicialem judicatum. 6.
Confeſſio alterius alteri contradicenti non prodeſt. 7.

QUi ſtatim confeſſus, pro judicato habetur, i. e.
1 quod ſtatim condemnari poteſt exemplo jura-
menti *L. 26. §. ult. l. 37. §. ult. de jurejur.* Autor *ad L.*
4. num. 2. & 5. C. de repud. heredit. Et ad L. 1. num.
2 *1. 2. C. h. t.* Sed hoc in Criminalibus non ſemper ha-
bet locum *Ricc. collect. dec. 912. Trentac. lib. 2. tit. confeſſ.*
reſol. 2. n. 31. Autor *ad L. 1. n. 5. 6. & 8. C. h. t.* ſed ibi indiſtin-
cte ſententia opus eſt, cum ad pœnam, etiam ipſo ju-
re inflictam, nemo teneatur ante ſententiam *Zaſ. h.*
3 *t. num. 14. Wiſſenb. th.* 18. Sane poſt litem conteſta-
tam ſi emanaverit confeſſio, ſententia opus eſt. *Dec. in*
c. At ſi Clerici X. de judic. num. 27. quem refert *Maſ-*
card. concl. 344. num. 5. Bach. ad Weſ. num. 5. Zaſ. nu.
13. Dn. Struv. th. th. 22. Wiſſenb. th. 1. Weſ. vero male
inter ſummaria & ordinaria judicia diſtinguit, cum
nullum judicium ſit tam ſummarium, ut non requirat
4 ſententiam. Et confeſſo tantum terminus ad ſolven-
dum eſt aſſignandus *l. 21. de judic.* Confeſſio judicia-
5 lis etiam ſine cauſa valet. *Maſc. concl. 345. n. 16. Carpz.*
dec. 126. num. 22. conf. *not.* Dni Autoris *ad l. 40. de*
de pactis. Autor *ad L. 13. num. 5. C. de Non num. pec. Et*
6 *ad L. 1. n. 1. 2. 9. C. h. t.* Si tamen contra confeſſio-
nem judicialem judicatum, non nocet confeſſio, ſi in
alia lite objiciatur ei confeſſio. *Modeſt. Piſtor. p. 4. q.*
140. n. 30. Berlich. p. 2. dec. 169. n. 9. & ſeq. nec con-
feſſio tua mihi prodeſt, quando ei contradixi. *Me-*
7 *noch. conſ. 320. num.* 24. ubi relatis aliis dicit, ſi ego,
contra quem tu poſitiones formaſti, contrarias poſi-
tiones formem, me non poſſe tuam poſitionem, ut con-
feſſionem allegare.

ad

ad L. Non fatetur. 2.

SUMMARIA.

Erronea confeſſio facti non nocet confitenti. n. 1.
An error juris hic noceat confitenti, multis, inquiritur. 2. & ſeq.
Judex an errorem juris emendare poſſit. 5.
Confeſſio matris de morte filii non præjudicat ei in alia cauſa. 6.

1 NOn fatetur, qui errat; nam error facti uſque ad ſententiam revocari poteſt *L. 7. C. de jur. & facti ignor.* Sed error juris nocet confitenti, per hanc *L. 2. Donell. l. 28. c. 1. lit. P.* Sed illud valde iniquum videtur, quod erronea confeſſio juri noceat confitenti, primo ob regulam, quod error juris in damno rei amittendæ non noceat. *l. error. ff. de juris & facti ignor.* Autor *ad L. 7. num. 2. & ſeqq. C. de Jur. facti ignor.* 2 Reſpondet quidem *Donell. d. l.* errorem juris non nocere, ſed confeſſionem nocere. Sed error juris eſt cauſa confeſſionis. Ergo etiam damni, cauſa cauſæ eſt etiam cauſa cauſati, quaſi dicerem, ſi quis ex errore juris indebitum ſolveret, non errorem, ſed ſolutionem nocere; quia ex errore eſt ſoluto. Et iniquiſ- 3 ſimum mihi videtur. ſi quis ad poſitionem juris reſpondeat eronee, quod propterea cauſa cadat. Vidi quidem ſæpius erroneas confeſſiones ab Advocatis acceptatas, ſed nunquam legi nec audivi talem rationem decidendi, licet reus fuiſſet abſolvendus; quia tamen per errorem juris confeſſus eſt articulum vel poſitionem tertiam, quod filius, qui abſtinuit hæreditate paterna, factum tamen patris præſtare debeat, ideo ex hac confeſſione juris erronea condemnatus eſt. In Facultate noſtra erroneas confeſſiones juris nunquam attendimus. Non credo, ait hic *Zaſius n. 15.* quod talis error juris noceat, quia ſua confeſſione 4 erronea non poteſt juris ordinem & ſeriem evacuare *arg. l. Mevio. 41. de Leg. 2.* Et judicis eſt errorem juris emendare, & quæ juris ſunt ſupplere *l. un C. ut* 5 *quæ deſunt Advocatis &c. ibique* Autor *numer. 1. ſeqq.* quam iniquum eſſet, pene dixerim in foro inauditum, dicere: Hic fidejuſſor conventus debuiſſet condemnari, qoia generaliter tantum beneficiis omnibus renunciavit, quæ renunciatio in jure invalida, ſed quia actor ad poſitionem numero ſextam confeſſus eſt ge- 6 neralem renunciationem ſufficere, Ergo Reus fuit abſolutus, Confeſſio matris de morte filii non præjudicat ei in alia cauſa. *Dn. Mev. p. 4. dec. 401.*

ad L. Julianus. 3. L. Qui Stichum. 5. & L. fin.

SUMMARIA.

Confitent, rem certam ſe debere, tenetur ex ſua confeſſione, licet illa res antea ſine ejus culpa interierit. num. 1.
Quod limitatur. 2.

1 LEges hæ conjunguntur à Zaſio. Regula eſt: quicunque dicit ſe debere Stichum, vel certam rem à ſe legatam, ille tenebitur ex confeſſione, Autor *ad L. 1. nu. 3. & 6. C. h. t.* licet illa res antea ſine ejus culpa interierit, & ita non debeatur; quia ſufficit, quod antea debuerit & præſumitur ille agnoſcere, rem illam poſt moram interiiſſe; & ſic ex hac præſumptione juris & in pœnam mendacii condemnatur ex confeſſione, ut æſtimationem rei peremptæ ſolvat, 2 licet confeſſio falſa. Sed hoc limitatur in *l. fin.* ſi ſc. qui confeſſus fuerit ſciverit rem interiiſſe; nam ſi hoc incertum, non tenetur; nam quomodo ignorans culpam præſumitur agnoſcere?. *Zaſ. t. 3. pag. 251.*

ad L. Si is. 4.

SUMMARIUM.

Confeſſio erronea in L. Aquilia an revocetur prætextu erroris.

COnfeſſio erronea in L. Aquil. non revocatur prætextu erroris, quia actio L. Aquil. contra negantem datur in duplum; ideo qui confitetur, videtur hujus pœnæ metu fateri, & ſic tranſigere *l. ea quæ. 4. C. de condict. indeb. Zaſ. hic & Padill. in l. 7. C. de jur. & fact. ignor. num.* 28. Autor *ad L. 4. n. 1. ſ. C. de Condict. ind.*

ad L. Certum. 6.

SUMMARIA.

Confeſſio debet eſſe certa. num. 1.
Confeſſio incerta admiſſa recipit interpretationem ad confitentis favorem. 2.
Confeſſio facta in judicio parte abſente quibus caſibus noceat confitenti. 3. 5.
De J. Can. an omnis confeſſio judicialis abſenti parti proſit. 4.
Confeſſio extrajudicialis geminata vel acceptata præjudicat. 6.
Procuratoris confeſſio Domino abſenti an noceat? diſtinguitur. 7. 8.

1 COnfeſſionem oportet eſſe certam ratione rei in ſubſtantia, quantitate & qualitate, & ſi confeſſio ſit incerta, urgeri debet confeſſus, ut certum quid 2 exprimat. *Zaſ. hic & Barb. l. 3. c. 44. ax.* 10. Alias ſi confeſſio dubia & incerta, non præjudicat confitenti, quia interpretatio facienda contra eum, qui ſe in confeſſione fundat, ut ſuam impleat probationem. *Rol. à Valle conſil.* 11. *num.* 50. *l. 3. & quos alleg. Klock. conſ. 57. num.* 2000. *Vol.* 1. nam confeſſio dubia recipit interpretationem ab ipſo confeſſo ad ejus favorem *Menoch. conſ.* 112. *num.* 21. *& num.* 33. *& conſ.* 529. 3 *num.* 27. Confeſſio facta in judicio parte abſente præjudicat confitenti, niſi præſente procuratore fiat, aut negotiorum geſtore, & ſequatur, caſu præſertim poſteriori, ratihabitio. *Wammeſ. conſ. 5. numer. 6. cent. quart.* conſ. *Zaſ. numer.* 4. Sed & aliis modis id limitat Zaſius *hic*, ſi confeſſio facta in ſcriptis, in libello, poſitione, litis conteſtatione, omnino præju- 4 dicat. Imo dixerim, de æquitate Canonica omnem confeſſionem judicialem non erroneam prodeſſe, puto alteri, licet per contumaciam abſenti, per tradita *Ant. Gabrielis lib. 1. concluſ. 1. tit. de confeſſ. num.* 46. nam ſi reus fateretur ſe debere, qua conſcientia judex actori probationem imponere poteſt? Quid ſi actor ſuccumbat in probatione, poteſtne judex talem reum confeſſum, ſalva conſcientia abſolvere? Non pu- 5 tarem. Aliæ Exceptiones in confeſſione liberatoria, geminata & ſimil. habentur apud *Ant. Gabrielum d. concl. per totam.* Maſc. *concl.* 347. *Trentacinqu. lib. 2. tit. de confeſſ. ref.* 1. de quo in *l.* 40. *de pactis.* Sed 6 etiam extrajudicialis confeſſio præjudicat, ſi geminata, vel à parte altera acceptata ſit. *Carpz. p. 1. c. 16. def.* 7 21. Autor *ad L. 1. nu. 9. C. h. t.* Legitimi adminiſtratoris vel procuratoris generalis confeſſio non præjudicat Domino. *Ricc. collect. dec.* 167. *Viv. dec.* 384. *n.* 8. *Borell. tomo* 2. *t.* 3. *nu.* 88. *& ſeq.* ſi ſc. Dominus probet rem ſe aliter habere, ſi ex intervallo revocavit, non in continenti; nam hoc caſu probatione non onerandus *Maſc. concl.* 369. Et procuratoris habentis ſpe- 8 ciale mandatum, ut & qui habet mandatum cum libera confeſſio præjudicat Domino. *Vivius dec.* 384. *num.* 8. & maxime id valet, ſi ipſum procuratorem neceſſitas adſtringat, ut reſpondeat ad poſitiones, ubi mens donandi non præſumitur. *Zaſ. hoc num.* 5. *&* 6,

Men.

Men. conſ. 39. *numer.* 54. *Maſc. l.* 2. *num.* 14. *de Prælato conſ. ſſ. Maſc. concl.* 67. Pupilli confeſſio ſine tutore facta ipſi non nocet, ſed minoris confeſſio nocet confitenti. § 5. *h. l.* ſed ex cauſa datur reſtitutio. *Odd. de reſtit. qu.* 5. *art.* 8. *& ſeq. Menoch. lib.* 2. *A. Q. caſu* 268. *Mauris. de reſtit. c.* 327. *Guttierez. ad Auth. Sacramenta puberum. num.* 131. *Gomez. lib.* 2. *reſ. c.* 1. *n.* 66. *& quos refert Hill. in Don. l.* 10. *c.* 10. *lit.* N. & licet error non probetur. *Menoch. d. l. num.* 4. modo non aliunde conſtet de crimine *Guttier. d. l.* ſed communiter volunt, læſionem eſſe probandam, per *l.* 9. §. 4. *de jurejur. & ibi Dd. & Zaſ. num.* 10. *& Oddus d. l.* ſed criminalibus aliud. *Oddus d. qu. art.* 9. *vid. not.* Autoris *infra ad L.* 5. *ff. de cuſtod. reorum. num.* 3. *Et in C. t. Si adverſ. delict. ad L.* 1. *num.* 6. *&* 10. Uti judicato ita & confeſſo datur tempus quadrimeſtre, quando debitum eſt in quantitate. §. *fin. Zaſ. nu.* 13. *Dn. Str. th.* 22. *Wiſſenb. th.* 18.

ad L. Penult.

SUMMARIA.

Heres confeſſus legatum alteri relictum an ab executore inquirendi ergo in quantitatem hæreditatis dato abſolvi poſſit. ſi executor hæredis confeſſionem erroneam comperiat. n. 1.

Quid hic colligatur. 2.

Beneficium inventarii etiam in executione opponi poſſe colligitur. 3.

1 PEtrus conveniebatur à Cajo de legato, Petrus
fatetur debere, ſed hæreditatem eſſe ære alieno ex-
hauſtam, ideoque Judex cauſam alii committit, ut
quantitatem hæreditatis examinet. Executor comperit
legatum nullum eſſe relictum, nec fideicommiſſum,
& ſic erroneam fuiſſe confeſſionem Petri, quæritur, an
datus executor poſſit Petrum abſolvere? Et diſtingui-
tur; aut ideo abſolvendus, quia confeſſio erronea, &
hæc cauſa ad ſuperiorem remittenda; aut ideo abſol-
vendus, quia hæreditas exhauſta ære alieno; & ob
hanc cauſam abſolvere poteſt executor; quia primo
caſu impugnaret directo confeſſionem, quæ pro con-
demnatione habetur, ſed poſterior exceptio reſpicit
ejus, ſcil. executoris, officium commiſſum, *Petr. Barb.*
2 *ad L. Si Prætor.* 75. *pr. nu.* 54 *& ſeq.* Colligitur ergo,
quod, ſi confeſſus in executione aliquid vult oppone-
re, quod contradicat confeſſioni factæ; executor cau-
ſam remittat ad ſuum judicem, ubi de reſtitutione age-
tur; ſed ſi opponat aliquid, quod non repugnat con-
feſſioni, ſed eam tantum modificat, poteſt ipſum con-
feſſum audire, & allegatione probata abſolvere. vid.
3 *hic Zaſius.* Colligitur ex *hac lege* beneficium Inven-
tarii etiam in executione opponi poſſe, de quo vide
not. Autoris *ad l.* 41. §. *fin. de re judic. nu.* 5.

TITULUS III.

De Ceſſione Bonorum.

Ad Rubricam.

SUMMARIA.

Ceſſio bonorum quid & quibus bonis cedere permiſſum. num. 1.

Hoc beneficium non prodeſt fidejuſſori. 2.

Ceſſionis beneficium quo fine & ex qua cauſa obligationis detur. 3.

Effectus ipſius vid. 4.

Civitates, an hoc beneficio uti poſſint. 5.

Ceſſio bonorum ab hærede facta an ſit ſignum repudiatæ hæreditatis. 6.

1 CEſſio bonorum eſt tale privilegium, quod da-
tur iis, qui caſu aut culpa levi in paupertatem
inciderunt, ut cedendo bonis à moleſtiis & pœnis de-
coctorum liberentur; Autor *ad L.* 5 *nu.* 1. *C. Qui bon.
ced. poſ.* ideoque ſi quis culpa lata in paupertatem in-
ciderit, vel doloſe æs alienum contraxerit. merito ei
denegandum hoc flebile beneficium. *Beneven. Stracha de decoctor. num.* 8. *Scaccia de Commerc.* §. 7. *gl.* 5.
num. 148. *& ſeqq.* contra quod tamen ſæpe peccatur
hodie, cum perverſi decoctores hodie admitti ſoleant.
Eſt autem beneficium perſonale, nec juvat fidejuſſo-
2 rem. §. *fin. Inſt. de Replic.* M. *Colerus de proceſſ. execut.*
p. 1. *c.* 6. *num.* 113. *Alb. Brunus de ceſſ. bon. qu.* 9. *princ.*
num. 1. 2. *&* 6. *Scaccia de judic. lib.* 2. *c.* 7. *num.* 382.
3 *& in tr. de commerc.* §. 7. *gl.* 5. *nu.* 147. Ceſſionis be-
neficium eo fine datur debitoribus (non quidem ex
delicto obligatis, ſed ex ſtatuto, vel contractu, ut plu-
res citat. *Franc. de Clapper. in dec. cauſa* 19. *qu. un.
num.* 1. *&* 2.) à Lege Julia, ut debitores cedendo bo-
nis carceris injurias poſſint evitare *l.* 4. *C. h. t.* Autor
ad L. 1. *num.* 3. C. *Qui bonis ced. poſſ.* ſic ergo benefi-
cium eſt, nec invito obtrudendum; ſi paratus ſit om-
nibus ſolvere. *Dn. Mev. p* 2. *dec.* 327. Cujus effectus
4 eſt, ut ſiſtat omnes proceſſus particulares, poſtquam
oblatio bonorum omnium creditoribus in genere fa-
cta eſt. *Dn. Mev. p.* 5. *d.* 26. Hinc quæſitum, quia ci-
5 vitates carceris pœnam metuere non poſſunt, an civi-
tates etiam ad beneficium poſſint admitti? Quod af-
firm. quia & Eccleſia admittitur; & contrariis reſpon-
det *Caſpar. Manz. in cent. dec. qu.* 2. ubi de remediis
agit, quibus obæratis civitatibus occurri poſſit, & *q.*
6 3. de excuſſione civitatum debitricum. Sed quæri hic
poteſt; An ſi hæres ceſſit bonis, hoc ſit argumentum
repudiatæ hæreditatis? Negat. hoc *Dn. Mev. p* 4. *dec.*
227. quod ex hoc potius aditio colligatur, quia ne-
mo cedit alienum. Sed intentio cedentis attenden-
da, an potius cedendo repudiare voluerit; nam hæ-
reditatem ſi proprie ceſſit, ſuum ceſſit, & tunc ſi po-
ſtea vult ſolvere creditoribus, non opus eſt reſtitutione,
ſed concurſus abolebitur, arg. *l.* 4. §. 2. *ff. de bon. author. jud. poſſid.*

ad L. Creditori. 1.

SUMMARIUM.

Mutuo dans ad refectionem ædium ruinoſarum quatenus habeat hypothecam privilegiatam.

HÆc lex proprie *ad hunc titulum* non pertinet, ſed *ad titulum de privilegiis creditorum*, & ſumma ejus eſt: Quod is, qui credit ad refectionem ædium collapſarum, vel ruinoſarum, præferatur aliis creditoribus, adeo ut etiam hypothecis prioribus præferatur *l.* 1. *ff. in quibus cauſis pign. tacit. Nov.* 97. *c.* 3. Autor *ad L.* 17. *nu.* 2. *C. de Pignorib.* ſi modo (1.) res refecta extet, (2.) Ad eam refectionem pecunia mutuo data. (3.) Res exinde refecta. *Carpz. p.* 1. *c.* 28. *def.* 105. *& ſeq.*

ad L. In perſonalibus. 2.

SUMMARIA.

Mutuo dans alicui ad ſolvendum creditoribus ſuis ſuccedit in horum jus. n. 1.

Idem in quæſtore fiſci ad debita non exacta ſolvenda condemnato. 2.

1 QUi ſuo debitori ſolvit, ut exinde alii creditori
privilegiato ſolvatur, ſuccedit in ipſius jus, li-
cet tantum chirographarius ſit, i. e. licet ſine con-
ſtitutione hypothecæ ipſi crediderit, v. gr. mutuavit
tibi Titius ad prædium tuum reficiendum, hic habet
hypothecam & privilegium prælationis reale, ut di-
xi *ad L. prim.* ſi tibi mutuo dem mille, ut hæc
ſolvas Titio, etiamſi non convenerit, ut prædium
tuum,

rium, quod Titio obligatum, mihi eſſet pignori, ſuc-
cedo tamen Titio in ejus jure, & ſic hæc eſt declaratio
2 §. *finalis l. ſi ventri.34.ff.de privil.credit.* Unde prob.-
tur, quæſtorem fiſci negligentem exigere fiſci debita,
& ideo condemnatum fiſco ad ſolvenda debita non
exacta, ſuccedere in privilegium fiſci. *Franc.de Clapp.*
in ſuis dec.par.2.cauſa 58.quaſt.un.numer.1.vid. not. Dni
Autoris *ad d. §. ultim. L.24. numer. 17. w. de reb.Au-*
tor. jud. poſſ.

Ad L. Is qui. 3. & 5.

SUMMARIA.

Bonis cedens ante diſtractionem bonorum ceſſionem revo-
care poteſt, ſi paratus creditoribus ſatisfacere.n.1.
Cedens dominium rerum ſuarum non amittit ante diſtra-
ctionem: 2.
*Ceſſio principaliter tendit in favorem debitoris.*3.
Cedentem compelli non poſſe ad ceſſionem faciendam, ſi
creditoribus paratus ſatisfacere. 4.
Qua ſatisfactio non requirit per omnia paratam pecuniam
ſufficit etiam ſolutio particularis. 5.

1 CEdens bonis ante bonorum venditionem poteſt
pœnitere, & ſatisfacere creditoribus, per *l. 5.* nam
finis ceſſionis eſt, ut creditoribus ſatisfiat, qui ſi obti-
2 neatur, nulla cura eſt de mediis *Dn.Mevius par.2. dec.*
328.num.7. Salgado loco mox citando, quia cedens non
amittit dominium rerum ſuarum ante ceſſionem *leg.4.*
C.h.t. Brunnus quaſt.14.princ.num.2.Salgado in Labyr.p.
1.cap.14.num.29.& ſeqq. Ceſſio enim facta non abſolu-
2 te ſed conditionaliter; ſi creditores ſua jura probave-
rint. *Salgado d.l.num.34.& ſeqq.* Sola adminiſtratio ce-
denti prohibita. *Salgado num.37.* Et ceſſio principaliter
tendit in favorem debitoris. *Bart. hic & Coll. Arg. h.t.*
3 *th.16.* modo bona nondum diſtracta ſint. Sed licet di-
ſtracta ſint à creditoribus, ſi tamen in ædibus vel alio
fundo ſibi reſervaverit facultatem reluendi ad certum
tempus, & creditores conſenſerint, dabitur actio con-
tra creditores, ſi diſtraxerint inſcio debitore, ut pro-
4 nunciatum die 31.Mart. Anno 1653. Ex *hac Lege* etiam
ſequitur, non poſſe cedentem compelli ad ceſſionem
faciendam, quando creditoribus juxta leges ſatisfacere
eſt paratus. *Dn. Mev.p.dec.*328 Ubi idem eſſe dicit, licet
5 non omnia in parata pecunia offerat, vel particularem
ſolutionem, per *Nov.4.c.3.* nam loco pecuniæ habet be-
neficium dationis in ſolutum.

ad L. Is qui bonis. 4. & L. Qui bonis 6.

SUMMARIA.

Cedens, ſi ad pinguiorem fortunam pervenerit, denuo con-
ventus habet beneficium competentia. n.1.
Ceſſio bonorum fit interveniente cautione idonea, & qua
illa ſit. 2. & 3.
Ceſſat beneficium competentia, ſi ei renuncietur, vel aliena-
tio rerum in fraudem creditorum facta. 4.

1 QUi ceſſit bonis, ſi denuo aliquid acquirit, poteſt
denuo conveniri, ſalvo tamen beneficio com-
petentiæ *l.4.h.t.* & *§.ultim Inſt. de Action.* ſed ſi poſtea
modicum acquiſiverit, præter alimenta, non debet con-
veniri iterum. *Petr.Barboſ.in L.Maritum.12.num.14.ff.*
ſolut.matrim. Autor *ad L.1. num.1.2.ſeq.C. Qui bon.cedere*
2 *poſſ.* Jubetur autem præſtare idoneam cautionem, per
C. Odoardus. 3. X. de ſolut. Menoch. l.2. A. Q. caſ. 183.
*num.*20 *Schneidevv. ad §.fin.num.15.Inſt.de Action.* quod
de fidejuſſoria aut pignoratitia accipit *Hering.de fide-*
juſſ.cap.5.num.88. ſed quis vellet hodie facile fidejube-
re pro eo, qui bonis jam exutus eſt? Ideoque in *l.4.C.*
de prec. imperat.offer. dixi, admittendam eſſe juratoriam
cautionem, ut etiam id approbatum memini in Camera
Elector. Ita etiam hoc loco id admitterem, quale De-
cretum Cam. Spir. adducit etiam. *Hering. d.l.num.98.*
& ſic etiam *Covarr.l.2.reſol.cap.1,num.6.Brunus de ceſſ.*
bon.quaſt.7.princ.num.ult. Autor *ad L.1.nu.4. C. Qui bon.*
3 *ad poſſ.* Hoc tamen verum eſt, ſi quis pro ea re fide-
jubeat, eum conditionaliter ſe obligaſſe, & creditorem
teneri probare, debitorem ad meliorem fortunam per-
veniſſe, ex quo tamen non ſequitur, quod infert *He-*
ring. num.99. fidejuſſorem dicis cauſa tantum interve-
niſſe. Vid. plura de hac cautione apud *Menoch. l.2. A.*
Q. c. 183.numer.10.Schneid.ad §.ult.Inſt.de Act.num. 15.
4 Sed ceſſat beneficium competentiæ, ſi cedens renun-
nunciavit eidem, aut creditores comperierint, debito-
rem in ipſorum præjudicium res quaſdam alienaſſe, ut
difficilis ſit earum perſecutio, ſi hoc probare poſſint;
nam & ab initio ſi de fraude conſtitiſſet, non fuiſſet
admiſſus ad ceſſionem, ergo poſt ceſſionem non admit-
tetur ad novum beneficium. *Brunnus q.28. q. 4. princ.nu.*
5. Coll. Arg.h.t.th.13.

Ad L. Pen.

SUMMARIA.

Cedere volens non auditur, niſi prius agnoverit debitum.
num. 1.
Cedens omnia bona ſua jurato deſignare tenetur 2.
Debitor debitum negans an admittendus ad ceſſionem.
num.3.
Concurſum creditorum non eſſe admittendum, niſi urgente
ære alieno, colligitur. 4.

1 QUi conventus à creditore opponit ſe velle cede-
re bonis, non eſt audiendus, niſi prius agnoverit
debitum, quia interim poſſunt probationes interire.
2 *Coll. Arg. th.5. h.t.* Colligit hinc *Zaſius num.5.* quod ce-
dens omnia ſua bona jurato deſignare teneatur. *Zaſius*
hic verſ.quarto collige.Mynſing. ad §. ult.Inſt. de act.num.
10.& ibi Schneid.num.13.Alb Brunus de ceſſ.bon. princ.5.
num.1.Hering.de fidejuſſ.cap.5.num.81. & ſeqq. Jus Lubec.
3 *lib.1.tit.3.art.1,numero 26.D.Struv.exerc.44.th.27.* Sed
quid ſi inficiatus fuerit debitum debitor, an poteſt ad-
mitti ad ceſſionem? Affirmo etiam *argum.hujus textus,*
quia in hoc caſu debitor primo agnoſcere noluit, & ita
negavit, & pœnæ mendacii non ſunt extendendæ. *Me-*
noch.l.2.A. Q. caſu 276.num.1.& 8. Berlich.par.1. dec 12.
num.7.Pacianus de probat.l.1.cap.19.num.78. Autor *ad L.*
2.num.4.C.Qui bonis ced.poſſ. & judicatus bonis cede-
re poteſt, qui utique negavit *leg.1.C. h.t.* & ita ſentiunt
Afflictus dec.379.& Trentaq. Hillig.in Donell. l.27.cap.8.
lit. EE. Fachin.l.13.controv.cap.69.Harpr.ad §.fin.Inſt.de
4 *Act.num.15.* Colligitur etiam *ex hac lege*, concurſum
creditorum non eſſe admittendum, niſi urgente ære
alieno. *Dn.Mevius p.4.dec.226.* & excitatum concur-
ſum eſſe ceſſandum. *l.7.§.3.ff.quib.ex cauſ.in poſſ.Dn.Me-*
vius d.l.num.8.

Ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Ceſſio quomodo fiat. num. 1.
Quid ſi creditores nolint debitorem admittere ad ceſſio-
nem. 2.
Quid hic noviſſime ſtatutum in March. Elect. 3.
Concurſus proceſſus quomodo breviter abſolvendus. 4.

1 CEſſio bonorum fieri poteſt in jure vel extra jus,
etiam quibuscunque verbis, etiam per nuncium,
vel per epiſtolam, abolitis veterum verbis ſolennibus;
Autor *ad L.6.nu.1.ſeq.C.h.t.* Ideoque non eſt dubium,
poſſe debitorem privatum ſuis creditoribus offerre bo-
2 na. Sed quando tamen creditores nolunt, ipſum ad-
mittendum eſſe ad ceſſionem, verbi gratia, quia dilapi-

davit bona,& ſic creditores fraudare voluit &c. omnino ſuper hac quæſtione incidenti coram judice agi poteſt *Duar. h. t. cap.2. Coll. Arg. h.t. numero* 11. Sæpe vidi hodie controverſiam hanc moveri à creditoribus, quod non ſit neceſſaria; nam ſæpe cedunt bonis imaginarie, & fictitie, & tamen manent in bonis & adminiſtrant bona, ideo abuſus hujus rei hodie maximus. Cui
3 mederi voluit Sereniſſimus Elector Brandenburgicus in Receſſu de Anno 1653. §. 33. ubi his verbis nititur: Daß in concurſibus creditorum ſo bald ein formatus concurſus entſtanden/ und der Zuſtand eines obærati debitoris zur ordentlichen liquidation ſeiner Schulden gedigen/ der curſus uſurarum ſiſtiret werden ſoll/ nur daß die liquidation proceſſe den Creditorem zu Schaden und Nachtel nicht von einen Jahre zum andern vorſetzlich protrahiret/ ſondern auffs ſchleunigſte zur Endſchafft und gäntzlicher Richtigkeit gebracht/ auch immitteles den Debitoribus die reditus an ſich zu nehmen und in ihren Nutzen zu wenden/ nicht geſtattet/ ſondern die obærati debitores aus den Gütern geſchafft/und die ſämptliche Nutzungen den creditoren zu gute ſequeſtriret und fleiſſig adſerviret/ oder auch den creditoribus potiora jura habentibus auff Abſchlag ihrer Zinſen oder Capitalien abgefolget werden. Quomodo autem
4 breviter concurſus proceſſus abſolvendus, tract. *Dn. Mevius p.4.dec.*86.Præcipue neceſſarium eſt,ut jubeantur in certo termino omnes creditores comparere, qui Jus aliquod prætendunt, etiam ii,qui immiſſionem impetrarunt in unam vel alteram particulam bonorum, ut conſtituatur curator, qui ſingulorum creditorum documenta recognoſcat, ac exceptiones, ſine calumnia tamen, opponat, qua de cauſa Contradictor vocatur. Poſtquam in tribus terminis omnium jura liquidata, conſtituendus eſt terminus creditoribus ad deducenda jura prioritatis,quia in parte partes ſuas non debet interponere curator, ſed hæc quæſtio ſingulos creditores inter ſe diſceptantes concernit.

TITULUS IV.

Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur.

Ad L. Tres ferè cauſæ. 1.

SUMMARIA.

Cauſa ex quibus miſſio fit in univerſa bona n.1.
Quid hic de jure novo.3.
Miſſio in ruinoſas ædes non eſt in univerſa bona.2.
In actionibus perſonalibus & realibus quomodo miſſio fiat. vid.4.

Tres hic referuntur cauſæ, ex quibus miſſio fit in bona univerſa. 1. ob rem ſervandam,ut petitum
1 debitum ſit ſecurum. 2. Ob legata præſtanda. 3. Si vidua petat bonorum poſſeſſionem ob ventrem, & in his exemplis fit immiſſio in univerſa bona; ſed 4. miſſio in ruinoſas ædes non eſt in univerſa bona; verum
2 jure novo nec prima, nec ſecunda miſſio eſt in univerſa bona,ſed pro ratione debitæ quantitatis, per *Nov* 53.
3 *cap.4. Auth. & qui jurat.C.de bonis author.jud.poſſid.*ſed tertia ſpecies manſit incorrecta.Sed miſſio in ædes ruinoſas, ut dixi, non fit in omnia bona, nec in actione
4 perſonali, qua certa ſpecies, non quantitas petitur.*Zaſius hac l. tom.* 3.

Ad L. Prætor ait. 2.

SUMMARIA.

*Contra reum, qui non defenditur, miſſio decernitur in bona, licet cautio de judicio ſiſti oblata. numer.*1.

Quomodo quis indefenſus dicatur, habetur. 2. & 3.

1 Quando reus citatus non facit ſui copiam, neque defenditur, tunc fit miſſio in bona, & quidem ea immiſſio fiet, licet fidejuſſorem de judicio ſiſti dederit, multo magis contra eos, qui non caverunt. *Donell. leg.* 23. *cap.* 11. *poſt lit. M.* Nam licet proviſio hominis tollat proviſionem legis, Autor *ad* L. 2. *num. fin. Cod. de Execut. rei judic.* hic tamen hæc media ſunt ſubordinata, & immiſſio in bona expedi-
2 tior videtur, quam ut fidejuſſor conveniatur. Et quidem is videtur copiam ſui non facere, qui latitat, id eſt, qui ita ſe ſubducit, ut poteſtatem ſui non faciat; §.9.*leg. de ſuſp.tut.vel cur.* ſeu, qui eum convenit, co-
3 piam ejus non habeat. *Dn. Mevius p.6.deciſ.41.numero ſecundo.* Etiam ille non defendi videtur, qui non latitat, id eſt metu litis ſe non abſcondit, ſed qui ex alia cauſa abeſt, ſed ſemel, cum præſens eſſet, vocatus, neminem reliquit qui eum defendat §. 2. Is autem, qui ab initio non defenditur, poſtea tamen tempore opportuno, quando deterior conditio actoris nondum eſt facta, offertur. §.3. E contrario, ſi ab initio defendatur, & poſtea defenſio deferatur, recte dicitur non defendi.

ad L. Apud. 3.

SUMMARIA.

*In bona pupilli, ſi non defenditur, miſſio fit ex primo decreto.num.*1.
Quid hinc probetur. 2.
Quæ requiruntur ad miſſionem in bona pupilli. 3.
Gravamen, quod ineſt primo decreto, per demonſtrationem melioris juris facile reparari poteſt. 4.
Vacante hæreditate, quando creditores ex primo decreto immiſſionem petere poſſint. 5.
*Legatarius eligere poteſt vel miſſionem in bona defuncti, vel hæredis.*6.
Hæredem adeundo hæreditatem cum legatario & creditoribus quaſi contrahere,colligitur. 7.

1 Si non defendatur pupillus, licet fraudulenter latitare non videatur, atque ita ſecundum decretum & venditionem bonorum pati non poſſit, ex primo tamen decreto patietur immiſſionem, ut res creditori ſalva ſit, quia iniquum eſt, eum, qui cum pupillo non contraxit, ejus adultiorem ætatem expectare debere. Autor *ad* L.1. *numero ſecundo, Cod. Qui legit.perſ.* Un-
2 de probatur, ætatem minoris non auferre jus creditori, & quod privilegiatus ſuccedens non privilegiato non utatur privilegio ſuo poſt *Matth. Col. de proceſſ. p.* 2. *cap.* 3. *numer.* 220. *Manz. in cent. deciſ.* 424. *numer.* 3. Autor *ad L.2.numero quinto, C. de Fiſc.uſur.* Sed vo-
3 candi tamen prius ſunt tutores & cognati *leg.5.§.1.h.t.* & ut alimenta pupillo ſubminiſtrentur *leg.fin.tit. ſeqq. Bach.in Treutl.vol.2.diſput.24.th.2. lit. C.* Ex hoc textu colligitur, ſi quid gravaminis inſit primo decreto, id tamen facile per demonſtrationem melioris juris repa-
4 rari poſſe, & ſic jus partis non abſorberi, & ſic nec appellationem admitti.*Mevius part.5.deciſ.*351.Hinc etiam vacante hæreditate poſt tempora Inventario conficien-
5 do deſtinato, ſi vel non adiit qui adeat, vel adire volens differat, vel adeunti controverſia fiat, poſſunt creditores immiſſionem ex primo decreto petere. *Mevius part.5. dec.*344.Legatarius habet electionem, an velit miſſionem petere in bona defuncti,an vero in bona hæ-
6 redis, forte pupilli. Illo caſu ad primum & ſecundum decretum perveniri poteſt. Sed in pupilli bona poteſt quidem petere immiſſionem ex primo decreto. poſt 6. menſes *l.5.§.Imperator.16. ff. ut in poſſeſſ. legat.* Autor *ad L.1 num.3.C.de Jur.Reip.* non vero ex ſecundo,ſed venditio differenda in tempus pubertatis §.*ult.h.l.* Collige, hæredem cum legatario adeundo hæreditatem quaſi contra-

Digitized by Google

conttahere. Idem communiter dicitut de creditoribus.
Vid. *hic Zaſius*, quamvis in ſcholis hac de re diſputetur;
ſed ſine magno operæ pretio.

Ad L. Hæc autem. 5.

SUMMARIA.

Immiſſio in bona pupilli quando concedenda. n.1.
Quando res per ſententiam definitivam determinari poteſt, non eſt locus ſententiæ proviſionali. 2.

1 TUnc datut immiſſio in bona pupilli, ſi non de-
fendatur, de quo prius conſtare debet Prætori,
antequam decernat immiſſionem; Requirendi enim
prius tutores, cognati, & affines, ut pluribus hic expli-
cat Zaſius. Sed ſi ſit, qui defendat pupillum; huic im-
2 miſſioni locus non eſt. Unde regulam colligunt, quan-
do res per ſententiam definitivam determinari poteſt,
non eſſe locum proviſionali ſententiæ. *Caballinus de
Divid.& Indiv.p.3. n. 133.*

Ad L. Fulcinius. 7.

SUMMARIA.

Miſſus rei ſervandæ cauſa non eſt alendus ex bonis. numer.1.
Ob latitationem fraudationis cauſa fit miſſio ex ſecundo decreto in bona latitantis indefenſi. 2.
Si non latitet, miſſio fit ex primo decreto. 3.
Quis fraudulenter latitare dicatur. 4.
Si latitatio fraudulenter fit non contra omnes creditores, illis tantum mittuntur, contra quos fit. 5.
Latitatio hic non debet eſſe momentanea. 6.
Quomodo hic contra furioſum, qui latitare non poteſt procedendum. 7.
Quod extenditur ad prodigum aliosque, qui curatoribus ſubjiciuntur. 9.
An ex §.11.h.l. aliquid ſpeciale colligi poſſit. 8.
In aliena Civitate degens quatenus latitare videatur. numer.10.
Exceptio quatenus miſſionem impediat. 11.
Contra dominum ac patrem ex contractu filiifam. vel ſervi fit miſſio, licet nihil ſit in peculio. 12.
Reſpondetur ad l. 50. de peculio. 13.
In actionibus in rem quomodo miſſio fiat. 14.
In petitione hæreditatis miſſio fit in bona hæreditaria. numero 15.
In petitione hæreditatis ob latitationem per nimiam contumaciam miſſio fit cum lucro fructuum percipiendorum. 16.
An hoc ad alios caſus extendendum. 17.

1 REi ſervandæ cauſa in poſſeſſionem miſſus, ex bo-
nis non eſt alendus. Exceptio *in L.pen.ſupra ut in
poſſ. legat.& in Carbon. Edict.& immiſſ.ventr.* de quibus
ſupra.
In §.1.incipit JCtus agere de ſecundo decreto, de
quo etiam omnes §§. *ſeqq. in h.l.* ſunt intelligendi. *Hill.*
2 *in Donell.l.23.c.12.lit.E.* Et dicitur quod contra eum, qui
fraudationis cauſa latitat, ſi non defendatur, ejus bona
poſſideri & vendi poſſe ex decreto Prætoris, ſed ſi non
3 latitet, abſens tamen ſit & non defendatur in bona tan-
tum mittitur; quod ex *l.21.§.pen.ff.Ex quibus cauſis majores &c.* ſupplendum putat *Hilliger.l.23.c.11.lit.I.* In *ſe-
quentibus* autem §§. prolixe explicatur, quid ſi fraudu-
lenter latitare. Nam non quævis latitatio ſufficit, cum
4 ex probabili vel ex culpa nimioque timore hominis
quis latitare poſſit, ſed ut latitet fraudationis cauſa id
eſt ut credat juſtam creditoris petitionem. *§. 2. & 4. h.
l.* Et licet quis latitaret fraudulenter, ut Demoſthenes
Angina vel Argentangina potius laborans, ſi tamen
non reſpectu creditorum, & eorum fraudandorum
cauſa latitet, non habet locum miſſio ex ſecundo de-
creto. §.5 *h.l.* Fraudationis tamen cauſa latitare dici-
tur, licet etiam alius cauſas concurrentes habeat. § 6.
5 Quod ſi latitet, ut me & te fraudet, nobis tantum da-
tur decretum ſecundum, non aliis creditoribus, adver-
ſus quos non latitavit, & in quorum fraudem ſe non
abſentavit. §.7. Autor *in C.t. de in Integr. reſt. ad* L.7.
6 *n.fin.* Et latitatio illa non debet eſſe momentanea; ſed
7 durans aliquandiu per §.8. Unde facile colligitur, fu-
rioſum non poſſe dici latitare, cum in eum fraudis
ſuſpicio non cadat §. 9. Ideoque dandus ei ex officio
eſt curator vel defenſor §.10. *h. l.* & ſi valde urgeat æs
alienum, etiam ad venditionem bonorum, quantum ſa-
tis eſt, perveniri poteſt §.11. & quidem eo ordine, quo
in miſſione ventris cauſa proceditur; quæ venditio non
tam ob contumaciam fit, quam, quia ipſi furioſo expe-
dit liberari à curſu uſurarum. *Hillig. in Donell.l.23.c.11.*
8 *lit.P.* Quod vero *in* §.10. dicitur, quod venditis bonis
ſupereſt, reddendum eſſe furioſo, ex eo non ſequitur hoc
ſpeciale eſſe, ut recte contra *Cujacium notat Hill. ad Don.
d.l 23.c.14.lit. A.*
9 In §. 12. Extenditur ad prodigum aliosque, qui
10 curatoribus ſubjiciuntur. Quæritur autem: an quis, ſi
in aliena civitate ſit, latitare videatur? Et reſpondetur
in *Paragrapho* 13. poſſe aliquem latitare, ſi ſit præſens,
& non latitare, licet abſens ſit. Hoc vero tantum atten-
di, an occurſum creditoris vitet. Ut autem hoc ſciatur,
inveſtigatur hoc per denunciationem ad domum. *l.4 §.
5.de damno infecto. Hillig. dict.l.23.Cap 13 lit. C.* Si quis
11 autem ſub conditione vel in diem debeat vel pure de-
beat, ſed exceptione munitus ſit, miſſioni non eſt lo-
cus, *Paragrapho* 14.*h.l.* ſcilicet hoc effectu, ut pignoris
executionem habeat, aut venditionem peragere poſſit;
mittitur, ſi initium ſpectes per *l.6.princ.h t.* non, ſi effe-
ctum, *Paſius l.7.quæſt.11.& quos refert Hillig.d.l.23.c.11.*
12 *lit. L.* Contra Dominum ac patrem ex contractu ſervi
aut filiifamilias fit miſſio, licet nihil ſit in peculio, quia
ſufficit quod per ſervum aut filium adquiri poſſit: Non
13 obſtat *l.50. de pecul.* quæ loquitur de caſu, ubi conſtat
nihil eſſe in peculio. Vid. *Don.d.l.23.c.11.& ibi 4 Hill.lit.*
14 *N.* Sed an etiam in actione in rem ad miſſionem per-
veniri poſſit quæritur in §.16.& 17? Quod affirmatur,
ita tamen, ut ſi latitet fraudationis cauſa, in cætera bo-
na fieri poſſit miſſio, ſed ſi tantum abſit, tantum in rem
15 petitam. Sed ſi petitione hæreditatis agatur miſſio in
bona hæreditaria fiat. §.*pen.* Sin autem ſine latitatio-
ne miſſio & venditio fiat, ipſo iure ea nulla §. 22 *h. l.*
Conferri poteſt *Urcurrus in rep.L. Si finita.15.§. Julianus ff.de Damno infecto nu.143.& multis ſeqq. Lud. Bolgninus ibidem nu.171.& multis ſequentibus. Speculator &
16 alii.* Contra eum, qui petitione hæreditatis conventus
per nimiam contumaciam latitabat, ita fiebat immiſſio,
ut & fructus percipiendi lucro cederent immiſſi, quod
17 *Don.d.c.12.lit. E.* ſpeciale eſſe putat in petitione hære-
ditatis. Alii generalius intelligunt, ut ob nimiam con-
tumaciam poſſit etiam vetus poſſeſſor ex primo decreto
conſtitui, v.g. ſi dicat ſe nolle venire, poſt *gloſſ. hic Menoch. rem. 3. retin. poſſ. n.185.& ſeq. Coler. de proceſſ execut.
p.3.c.12.n.46.* Sed *Gædd. de ſequeſtr.c.2.n.15.& Hill. l.hunc*
§. de ſecundo decreto intelligunt.

Ad L. Si diu. 8.

SUMMARIUM.

Hæreditas jacens primum decretum patitur, conſtituto etiam curatore.

SI diu (quod tempus communiter arbitrio judicis
committunt) incertum, ſit ne hæres exiturus, po-
teſt etiam miſſio contra hæreditatem jacentem decer-
ni, & curator conſtitui. *Gail.2.obſerv.130 num. 8. Arumæus lib.2. deciſ. 2. num.44.* Sed ad ſecundum decre-
tum non venitur, ſed conſtituto curatore proceditur
ordinarie. *Zaſius hic num.4.*

Ad L. Cum legatorum. 22.

SUMMARIA.

Miſſus ex primo decreto vere non poſſidet. n.1.
Excipitur, miſſio ex actione reali. 2.
Aliæ exceptiones remiſſive. 3.

1 MIſſus ex primo decreto tantum habet cuſtodiam,
2 non veram poſſeſſionem. Communiter autem
excipiunt miſſionem ex actione reali in rem petitam.
arg. l. 2. C. ubi in rem actio. l. pen. §. pen. C. de præſcrip. 30.
ann. Menoch. *rem. 3. ret. poſſ. numer.* 209. licet ipſe recedat
Coler. de procur. execut. par. 3. c. 12. num. 45. Scacc. de ju-
dic. l. 1. c. 96. n. 8. Gail. de Areſtis c. 1. num. 7. & quos refert
Hillger. ad Don. l. 23. c. 12. lit. C. Alias exceptiones refert
3 *Colerus d. num. 45. & ſeqq.*

Ad L. Pen.

SUMMARIA.

Creditori impedito, ne poſſideat bona debitoris, ad quid teneatur impediens. 1.
Legatarius ſub conditione harede latitante poteſt petere miſſionem, licet non exiſtat conditio vel poſtea deficiat. 2.
Conciliatio §. ult. h. l. cum l. 6. h. t. *remiſſive. 3.*

1 QUi prohibet creditorem, ne poſſideat bona debi-
toris, tenetur ei actione in factum ad intereſſe.
2 Speciale eſt favore ultimarum voluntatum, ut quamvis
legati præſtatio habeat dilationem temporis, quia relictum eſt in diem vel ſub conditione, quod pro eo cavendum ſit, vel miſſio fieri poſſit, licet nulla superveniat cauſa ſuſpicionis. *Molin. de jure primogen. l. 1. c. 15. num. 1. & ſeq. Pet. Barboſ. in l. 8. §. interdum. num. 38. ff. ſol. matrim.* Imo licet conditio, poſtea deficiat in pœnam hæredis ſpernentis ultimam voluntatem & latitantis. *Zaſ. hic num. 1.*
3 In §. *ult.* negatur, creditorem conditionalem im-
mittendum eſſe, quod tamen affirm. *leg. 6. h. t.* ſed vide *Zæſ. h. t. n. 7. Wiſſenb. th. 3.* & ſuperius notata Dni Autoris *ad l. 7. h. t. num. 11.*

TITULUS V.

De rebus autoritate judicis poſſidendis vel venundandis.

Ad L. Venire. 1. & duas ſeqq.

SUMMARIA.

Bona ubi diſtrahenda. n. 1.
Ubi conveniri poſſit is cujus bona diſtrahenda. 2. & 3.

VEnire debent bona, ubi quis defendi debuit. Nec
1 obſtat *l. 12. §. pen. h. t.* quia *hæc lex* de decreto ven-
ditionis loquitur, *d. §. pen.* autem de executione, quæ fieri debet in loco rei ſitæ, Sed quæritur: ubi defendi debet? Reſp. in *l. 2. & 3.* ubi domicilium habet, vel ubi con-
2 tractum eſt. Seu in loco contractus, qui hic definitur, quod locus contractus principaliter ille ſit, in quem ſolutio collata; & ſic non æſtimatur ex initio rei geſtæ, ſed ex ſolutione, in quam obligatio collata, & ſic ab effectu, *hic & l. contraxiſſe. 21. de obl. & act.* Si vero nihil cum de
3 loco ſolutionis, locus contractus (quem in ſpecie ita vocat *Coler. de proc. p. 2. c. 1. nu. 51. & ſeqq.*) in quo res geſta *l. 19. §. 2. de jud.* non vero, ubi confectum inſtrumentum probationis gratia. Secus ſi non aliter, quam in ſcriptis partes contrahere voluerunt. *Don. l. 17. c. 14. & ibi Hill. l. C. & D. Umm. ad proc. d. 4. n. 5.*

Ad L. Si minor. 5.

SUMMARIUM.

Minor an patiatur decretum ſecundum.

LIcet minor non videatur fraudationis cauſa latitare, poteſt tamen ad decretum ſecundum pervenire, ſive habeat curatorem ſive non; nam illo caſu habet regreſſum contra curatorem, de quo *Hill. in Don. l. 23. c. 11. lit. P.* Hoc vero ſibi ipſi imputet, quod non poterit: utroque tamen caſu datur ex cauſa reſtitutio *l. 9. ff. de Min.*

Ad L. Si non expedierit. 6.

SUMMARIA.

Pupillus poſt immixtionem per reſtitutionem ſe abſtinens acquirit id quod ex venditione paternorum bonorum ſupereſt. n. 1. 3. 4.
Pupillus ſui nomine bona fide ante reſtitutionem geſta revocare non poteſt ſi poſtea abſtineat. 2.
Solutio, facta vigilanti creditori, aliis negligentibus, an revocanda. 3.
Solutum uni ex creditoribus ſimul inſtantibus etiam bonis non poſſeſſis revocatur. 4.
Judex quatenus uni ex multis creditoribus gratificari poſſit. 5.

1 SI pupillus ſe immiſcuit hæreditati paternæ, poſtea
per reſtitutionem recuperavit jus abſtinendi, tunc
bona paterna venduntur, & quod ſupereſt, reſervatur
2 pupillo. Si vero antequam reſtitutionem peteret pupil-
lus vel minor, aliquid in judicio vel extra judicium actum eſt nomine pupilli, & quidem bona fide, poſtea ſi abſtineat, non revocantur ea, quæ bona fide geſta. Exemplum habuimus in *l. ex contractu. 44. de Re judic.*
3 Solutio facta uni creditori, altero negligente, non re-
vocatur, ſed utroque inſtante, in ſubſidium communicatur, quod ſolutum eſt, vel pupillo reſtituetur, ſi de ſuo
4 ſolvit. Unde colligunt Dd. ſi duo vel plures creditores
ſimul inſtent, & uni gratificetur debitor, etiam bonis non poſſeſſis revocabitur ſolutum. *Carpz. p. 1. c. 28. def. 78. Mev ad Jus Lubec. l. 3. tit. 1. art. 3. num. 25. & Struvius Exercitat. 44. th. 77.* præſertim debitor, ſi dubitet, an ſolvendo ſit, participat de fraude, ſi uni gratificetur. *Hartm. Piſt. p. 3. q. 20. n. 3.* & ſic pronunciatum à nobis 4.
5 Junii Anno 1653. Poterit tamen pendente concurſu
etiam gratificatio fieri uni creditori ex decreto judicis, ſi gratificationis probabilis ratio, ſi ſecuritas præſtatur ſolventi, & aliis creditoribus, qui forte potiores futuri ſunt, & cautio idonea præſtetur. *Dn. Mev. p. 3. dec. 141.* alias vero gratificationi locus non eſt, ſed deponenda potius eſt pecunia. *Dn. Mev. p. 4. dec. 255.*

Ad L. In venditionem. 8.

SUMMARIA.

Miſſio extenditur quoque ad ea bona, quorum uſumfructum habet debitor. n. 1.
Miſſio quatenus fieri poſſit in bona mariti dotalia vid. 2.
Quomodo fructuarius pro Domino habeatur, remiſſive. num. 3.
Miſſi in bona ex primo decreto officium. 4.
In venditione neceſſaria emtor tenetur ſtare locationi debitoris. 5.
Quod extenditur ad rem ex pacto de retrovendendo venditam. 6.
Fideicommiſſarius an teneatur ſtare locationi ab herede fiduciario initæ. 7. 8.
Conductor non tenetur ſtare locationi à venditore factæ. num. 9.
Si emptio nulla, conductor non tenetur cedere. 10.

Con-

Digitized by Google

Conductorem cedere debere emtori cum temperamento aliquo intelligendum eſt.11.
Creditor immiſſus an pro arbitrio prædium locare poſſit, & quid ſi plures immiſſi.12.

1 MIſſus in bona, etiam in bona ea, quorum uſum-
fructum habet debitor, immiſſus intelligitur
2 p. t. l. Unde probatur, creditorem in bona mariti dota-
lia immitti poſſe, quamdiu maritus fert onera matrimo-
nii. Quomodo vero fructuarius pro Domino habeatur,
3 vid. *Donell. lib.10.c.2. lit. F.* Miſſus autem in bona ex pri-
4 mo decreto non debet fundum negligere, ſed debet
fructus vendere, vel locare, & ſi debitor locaverit ſine
fraude, etiam pro minori penſione creditor debet huic
locationi ſtare. *Mantica de tac. & amb. convent. l. 5. tit.
10. num.25.* Ex quo Dd. cum Bart. communiter conclu-
5 dunt, quod in venditione neceſſaria facta per judicem
emtor teneatur ſtare locationi debitoris; contra regu-
lam in *l.9. C. de locat. Tiraq. de retract. convent. §.3. gl.1.
nu.15. Carpz. p.2. c.37. def.4. num.6. & lib.5. Reſp.17. nu 19.
Mantic. de tac & amb. convent. L.5. tit.10. nu.10. & 27. A.
Barboſa ad l.9 C. locati. num.11. & 26.* Autor *ad L.9. n.1. de
Locato.* Idque ad rem ex pacto de retrovendendo ven-
6 ditam extendunt *Berl p.2. concl 45. n.21. Franzk. ad tit.
7 de locat. n.245.* Unde etiam quidam ſtatuunt fideicom-
miſſarium teneri ſtare locationi ab hærede fiduciario
initæ, quia actiones activæ & paſſivæ in eum tranſeunt:
Sed hoc recte negant alii; nam non hæredis, ſed teſta-
toris perſonam repræſentat, & teſtatoris factum præ-
ſtat, ut ita ea exceptio de neceſſario ſucceſſore tam uni-
verſalis non ſit *Lud. Molina de jure primog. l.1. c.21. n.3.
8 Lauterb de Loc §.1. th.30.* Sed ab his recedit *P. Barb. in
L. ſi filiofam.26. § fin. nu.5.* nam ratio decidendi hic non
eſt in venditione neceſſaria, quæ hic facta non eſt, cum
ex primo tantum decreto immiſſus ſit creditor: ſed in
eo, quod plenum dominium nondum ſit conſecutus;
conſentit hic *Zaſ. num.4.* ubi alias regulæ illius, quod
emtor non teneatur ſtare locationi venditoris, exceptio-
nes producit, ſed vide *notata* Dni Autoris *ad l.25. §.1. &
L.32 ſupra locati.* Sed communis tamen ſententia ex ar-
9 gumento hujus videtur probari poſſe. Ex ſuperiori re-
gula, quod emtor non teneatur ſtare locationi à vendi-
tore factæ, colligit *Dn Mev. p.5. dec. 20.* quod nec con-
ductor teneatur ſtare locationi à venditore factæ, ſi res
à locatore in alium tranſlata per venditionem, vel alium
contractum, quia correlatorum eadem ratio, & non de-
10 bet claudicare contractus. Aliter limitat illam regulam,
vel declarat potius *Dn Mev. p.5. dec.33.* ſi emtio nulla;
nam tunc conductor exceptione juris tertii, quæ inten-
tionem actoris plane elidit, recte ſe defendere poteſt.
11 Illud etiam pro declaratione ſuperioris regulæ notan-
dum, quod licet emtori cedere debeat conductor, id ta-
men non ita accipiendum, quaſi ſtatim, forte fructibus
nondum collectis, vel iis collectis ſtatim è prædio diſ-
cedere debeat; nam hoc civiliter intelligendum eſt.
quando commode diſcedere poteſt & ſic cum tempera-
12 mento aliquo. *Dn. Mev. p.5. dec.340.* Creditor autem lo-
cat prædium pro arbitrio, modo dolus abſit, ſi autem
plures ſint immiſſi creditores, poterit per unum, cui
hoc cæteri commiſerint, vel per judicem locari præ-
dium, qui creditoribus diſſidentibus partes ſuas inter-
ponet.

Ad L. Prætor. air. 9.

SUMMARIA.

Immiſſus quando fructus lucretur. n.1. & 3.
Pœna, occaſione res percepta, cui debeatur.2.
Immiſſio ob exigendam ſolutionem quando decerni debeat. 4.
Creditor immiſſus expenſas repetit, etiamſi utilitas non extet.5.
Debitore ſolvente, fructus à creditore immiſſo percepti computandi. 6.
Quæ actio creditori ob impenſas competat. 7.
Quam culpam creditor immiſſus præſtet. 8.
Qualem Curator. 9.
Incendium culpa poſſeſſoris non præſumitur.10.
Creditor ob contumaciam poſſidens melioris conditionis eſt, quam qui ex conventione. 11.
An creditor ad fructus non perceptos teneatur? 12. ſeqq.
Creditor tantum in rationes referre teneatur, quanti locari poteſt prædium.15.
Creditor immiſſus poſſeſſione non utendo, an jus ſuum amittat.16.17.
Actio in factum hoc caſu quotuplex. 18.

1 IMmiſſus ex primo decreto debet reſtituere fru-
ctus, & quicquid pœnæ nomine verbi gratia, com-
2 promiſſi, ab alio occaſione rei exegit. Quod de pœ-
na autem hic dicitur, ejus rei aliquot exceptiones re-
cenſet hic *Zaſius* 1. ſi ob contumaciam perſonæ pœ-
na ſoluta. *L. at ubi. 24. petit. hared.* 2. Si conven-
tionalis pœna ſoluta. 3. Si is, cui res reſtituenda ob
furtum pœnam perſolvit, *leg. vigeſimo ſecundo, princ.
de pign. act.* 4. Si ex contractu conſequar pœnam ob
3 deminutum meum commodum. Quod *Zaſius* hic plu-
ribus declarat. Sed notandum, duplicem eſſe immiſ-
ſionem moribus noſtris; 1. Cuſtodiæ tantum, ob con-
tumaciam, & de hac intelligenda *Lex hæc* eſt; altera ſit
ob exigendam è bonis ſolutionem, & hæc fructus tranſ-
fert, in creditorem, donec debitum ſolutum. Et hæc eſt
ſpecies effectivæ executionis, & fieri non debet, niſi li-
quidato debito, & ſi ſemel liquidatum, ad novam li-
quidationem creditor compelli non debet. *Dn Mevius
par.1. dec.206.*
5 In *Paragrapho 2. hujus legis* dicitur, impenſas in
rem à creditore erogatas ei eſſe reſtituendas, licet nul-
la impenſæ ſit utilitas verbi gratia, ſi villam refecit;
& ea nihilominus collapſa. Et ita in cuſtodia ex pri-
mo decreto excuſatur erogatio immoderatior, cum cul-
pa facta, ſed ſine dolo. *Zaſius hic numero ſecundo*, ubi
addit rationem: quia ex neceſſitate cuſtodit rem in
quam immiſſus eſt, & quidem ob contumaciam debi-
6 toris; ſecus in pignore conventionali. Si igitur debi-
tor ſolverit & ita immiſſioni finem impoſuerit, aut cu-
rator bonis diſtrahendis datus ſit, in computationem
veniunt fructus à creditore percepti, qui debitori aut
7 curatori ſolvendi. Et è contrario impendia in prædium
facta reſtituenda creditori, quod in *Paragrapho 3. & 4.*
exemplis declaratur, & datur creditori non quidem
negotiorum geſtorum actio, quia neceſſario impedit,
ſed actio in factum utilis, vel pro ſocio. In prædiis, in
8 quæ ſum immiſſus, ſi damnum datum fuerit, ſolus do-
lus & culpa lata à creditore præſtanda erit debitori, non
vero culpa levis, ut in pignore conventionali, *Paragra-
pho 5. h.l.* quia non ſum immiſſus ad poſſidendum vel
adminiſtrandum, ſed ad inquietandum debitorem.
*Gloſſa. ad. d.§.5. Klock. t.3. conſ 169. numero 23. Molin. ad
conſuet. Pariſienſ. tit.1. Paragrapho 6. gloſſa 6. numero 12.
Neguzant. de pignor. membr.2. part.3. numero 34. Zaſ ad
h. §. tom.3. Koppen. deciſ.38. numero 45.* Autor *ad L. ultim.
9 num.5. C. de Præt. pign.* Eadem ratio curatoris, cui nomi-
ne creditoris data poſſeſſio, per *hunc §.* ſcilicet ut de-
bitori latam tantum culpam, creditoribus autem levem
etiam culpam ex conducto præſtare teneatur. *Wiſſen-
bach. ad tit.8. hujus libri th.15. pag.279.* Collige, incen-
10 dium non præſumi factum culpa poſſeſſoris. *Zaſ. hic
11 num.4.* Et pejorem eſſe conditionem creditoris ex con-
ventione poſſidentis pignus, quam qui ex contumacia
debitoris poſſidet. *Zaſ. hic nu.5.* & curatorem bonorum
æquiparari creditoribus, ut tantum de dolo & culpa la-
12 ta teneatur. *Zaſius d.l.* Collige ex *h. L.* immiſſum credi-
torem non præſtare, niſi dolum & culpam latam, quæ il-
li ſemper æquiparatur in civilibus: Sed obſtare vide-
tur *leg. 2. C. de pignor. act.* ubi dicitur, præſtare eum

debere fructus, quos non percepit, ſed percipere po-
tuit. *Mantic. de tacit. & amb. convent. l. 10. tit. 8. num 5. &*
6. Neguzant. de pignor. p. 5. m. 5. numer. 1. Heeſer. de rat.
13 *red. loc. 1. num.* 48. Sed hæc non ſunt contraria, quia te-
netur quidem de fructibus, quos percipere potuit, ſed
14 per latam culpam non percepit. Vel dici poteſt, cre-
ditorem immiſſum ob contumaciam, latam culpam
tantum præſtare, ſed creditorem percipiendorum fru-
ctuum cauſa immiſſum præſtare culpam levem, ut alias
adminiſtrator quivis ad eam culpam præſtandam obli-
15 gatus eſt. Si creditor tantum non referat in rationes,
quanti locari potuiſſet, ſuperfluum tenetur præſtare;
ſecus ſi tantum intulerit, & reſtituat debitori: & præ-
ſtatur id damnum tamdiu, quamdiu in poſſeſſione fuit,
16 nam quando deſeruit poſſeſſionem, non tenetur §. 6. *h.*
l. Collige ex *h.* §. ſi immiſſus creditor non utatur poſ-
ſeſſione, non propterea amittere eum beneficium Præ-
toris, niſi per biennium id fiat. *l. fin. §. h. t.* nec ſi de-
ſerat, amittit beneficium, niſi animo relinquendi jus
17 ſuum diſcedat. Sed in immiſſione in ædes ruinoſas a-
liud eſt, ubi ob diſceſſum amittit jus; niſi id fiat ex me-
tu, & quia periculum non avertuncandum, per *leg. 15. §.*
penult. ff. de damno infecto. Zaſius in d. §. penult. tom. 3. p.
74. & ad h. §. num. 6. Demum actio in factum, quæ de-
bitori datur contra creditorem, eſt duplex: alia civilis
ſcilicet ad fructus; alia pœnalis ex dolo; Et hæc annalis
eſt, & ad hæredem non tranſit *§. penult. & ult. h. l.*

Ad L. Cum unus. 12.

SUMMARIA.

Unius creditoris miſſio in bona, latitantis, prodeſt reliquis, qui ejusdem ſunt conditionis n. 1.

Hæc immiſſio ſolutione debiti uni facta non tollitur. 2.

N. 1. fallit in pignore judiciali & in hypothecariis immiſſis. 3.

Reg: Qui prior tempore &c. an quoque in pignore Prætorio locum habeat. 4. 5.

An unus immiſſus, ſi alius etiam impetret immiſſionem, habeat appellandi facultatem. 6.

Quomodo hic conſulatur poſteriori immittendo. 7.

Decretum de immittendo non porrigitur ad bona debitoris, alibi extra territorium ſita. 8.

Prædium quod poſſideri non poteſt, rectè dicitur non eſſe, quod poſſideatur. 9.

Emphyteuta fundo uti non valens habet remiſſionem canonis. 10.

Is, qui à judice decreto facto realiter ob temporum injurias immitti non poteſt, pro realiter immiſſo habetur. 11.

1 UNo ex creditoribus in bona latitantis immiſſo,
cæteri quoque, qui ſunt ejuſdem conditionis,
immiſſi intelliguntur, quæ immiſſio ſolutione debiti
2 uni facta non tollitur; quia ſcilicet hoc primum decre-
tum eſt in rem, & non tam datum reſpectu perſonæ im-
petrantis, quam reſpectu bonorum latitantis, & ſic pri-
mo immiſſus tantum januam aperit poſtea venienti-
bus; Autor *ad L. ult. nn. 1. & ſeqq. C. h. t. Et ad L. 3. nn. 2. &*
3 *ſeqq. C. Qui potr. in pign.* quod fallit in pignore judicia-
li. arg. *leg. 3. C. qui pot. in pign. & ibi Bald. Rauchbar. p. 2.*
q. 9. num. 39. & ſeq. & fallit in hypothecariis immiſſis.
4 *Neguz. de pignor. m. 2. par. 3. num. 10.* Plures fallentias ha-
bet *hic Zaſ.* Sed hodie regulam, qui prior tempore &c.
etiam in pignore prætorio locum habere putant. *Gu-*
delin. de jur. Noviſſ. lib. 4. cap. 8. Anton. Faber in Codic.
ſuo tit. de bon. author. jud. poſſ. defenſ. 19. & 21. Dn. Struv.
Exerc. 26. th. 29. Wiſſenb. vol. 1. diſput. 4. th. 5. cum quibus
ex parte ſentire videtur *Dn. Mevius part. 4. deciſ. 109.*
5 quod qui prior immiſſus ex pignore partim prætorio,
partim judiciali, in fructibus præferendus ſit ei, qui
poſtea immittitur, donec hic de potiore jure ſuo do-
cuerit, ſed *part. 5. deciſ. 3.* diſtinguit inter pignus præto-
rium, quod tradæ cuſtodiæ cauſa tantum conſtituitur,
& inter illud, quod conſtituitur à Prætore, qui poſſeſ-
ſionem & uſum conſulit, ut non quidem in illo, ſed
tamen in hoc regula; qui prior tempore &c. locum ha-
6 beat. Sed quæritur: An unus immiſſus, ſi alius etiam
immiſſionem impetret, habeat appellandi facultatem?
Negat hoc *Dn. Mevius par. 4. dec. 83.* quod intelligo de
eo caſu, ubi altera immiſſio fit citra præjudicium prio-
ris; nam ſi prior pro quantitate debiti ſit immiſſus, &
quidem ex ſecundo decreto, non videtur ſecunda fieri
7 poſſe ſine prioris præjudicio ratione fructuum; Sed
poſterior immittendus habet duo media, 1. ut poſſit
priori offerre ſuum debitum, aut ut petat excuſſionem
bonorum, & ex iis tantum quantum ſufficit prius im-
8 miſſo, adſignari in reliqua ſe immitti. *Dn. Mevius p.*
4. dec. 212. Decretum de immittendo non porrigitur ad
bona debitoris, alibi extra territorium ſita, licet ille
9 judex rogari poſſit, ut exequatur decretum. Si prædium
ſit inundatum, aut propter latronum potentiam poſſi-
deri non poſſit, recte dicitur non eſſe, quod poſſidea-
10 tur: Ex quo DD. communiter probant, Emphyteutam
non teneri ad canonem ſolvendum, ſi fundus ab ho-
ſtibus occupatus ſit, & ab Emphyteuta coli non poſſit.
Fachin. l. 2. controv. 90. Donell. l. 9. c. 14 lit. M. & ibi Hillig.
Carpzov. p. 2. c. 38 defenſ. 19. & lib 1. Reſp. 91. Gail. 2. obſer.
23 num. 23. ut notavi *in l. 1. numer. 6 & 7. C. de jure Em-*
phyt. Et ad L. 3. num 4. 5 C. de Fund. patrim. Colligi-
11 tur etiam ex *hoc §. & l. ſeq.* Si creditor immiſſionem
petat, & judex decernat, ſed realiter immittere credi-
torem nequeat, ob hoſtilem exercitum, vel latrones,
vel factum ipſius debitoris, vel quia alii immiſſi eum
admittere nolunt, quod tunc pro realiter immiſſo ha-
beatur. *Carpzov. p. 1. dec. 63. num. 6. & ſeq. qui nu. 8* idem
eſſe tradit in mora judicis, ſi per eum ſtet, quo minus im-
miſſio realiter facta. Vid. *notata* Dni Autoris *num. 5. 6. ad*
l. 26. §. 1. de pignor. act.

Ad L. Cum plures. 15.

SUMMARIA.

Miſſi in bona poſſunt inventarium documentorum facere eorumque copiam deſcribere. n. 1.

An is, qui ſemel recognovit documentum, poſſit novam recognitionem petere. 2.

Recognitionem documentorum nec J. C. incognitam eſſe probatur. 3.

Proceſſus executivus ex inſtrumento recognito originem ſuam debet ſtatutis. 4.

Reus ſubſcriptionem jurato negans quatenus abſolvatur. 5.

Actor diffeſſione facta intentionem ſuam ordinario proceſſu probare debet. 6.

Inſtrumenti fide approbata verbis, vel factis, vel exceptione opus non eſt. 7.

An recognoſcere juſſus ob non factam mentionem diffeſſionis jurata juſtam habeant gravaminis cauſam. 8.

Recognitio ſpeciale mandatum requirit. 9.

Nec admittitur cohæres cum cautione de rato. 10.

An iſte, documenta ob contumaciam pro recognitis habentur, ad alias exceptiones admittendus. numer. 11.

Recognitio etiam requiritur in ſummariiſſimo proceſſu. num. 12.

Recognitione non eſt opus, ſi teſtibus probare velit producens. 13.

Recognitione non eſt gravandus reus, ſi nihil relevet. 14.

Quando juramentum veritatis, quando credulitatis, ſi juramento negetur recognitio manus. 15.

Quomodo recognoſcenda ſcriptura in peregrina lingua. 16.

Quid ſi documenta alibi exiſtant, & ſine magno periculo ad locum transferri non poſſint. 17.

In *hac*

1 IN *hac lege* dicitur, creditoribus in poſſeſſionem
bonorum debitoris miſſis, permittendum eſſe facere
inventarium documentorum, & copiam inſtrumentorum
ſummarie deſcribere & per capita; qui vero
ſemel exemplificavit, aut recognovit documentum,
2 ei non licet ultro novam recognitionem petere; niſi
de calumnia juraverit, & non plus, quam bis conferantur,
de nova productione inſtrumentorum petita:
L.21.C.de fide inſtrum.& ibi notata Dni Autoris *num.
3.ſeqq.* Ex *hac Lege* probatur, recognitionem documentorum
3 nec jure civili eſſe incognitam; ſed hoc paſſim
4 per ſtatuta locorum introductum, ut ſi inſtrumentum
ſit recognitum, executive ex eo procedatur, ſin autem
reus jurato diffiteatur ſubſcriptionem (daß es ſeine
5 Hand und Siegel nicht ſey/ oder daß er nicht kenne
die Hand und Siegel) ut tunc, niſi actor ſuam intentionem
aliter probaverit, abſolvatur reus, de quo
Ord. Camp.p.1.tit.30. & Dd. præſertim fori Saxonici
paſſim, poteſt videri poſt alios Proceſſus *D. Friderici à*
6 *Dn. D.Nicolao nuper editus.cap.53.* Si autem diffeſſio-
7 ne facta velit intentionem ſuam probare actor, fiet
proceſſus ordinarius *Dn. Mevius p.3. dec.172.* Si vero
pars verbis, vel factis, vel excipiendo, ita ut hoc fidem
documenti præſupponat; fidem inſtrumenti ap-
8 probaverit, non eſt opus, ut recognitio adhuc fiat *Dn.
Mevius part.4.deciſ.64.* Quid ſi jubeatur aliquis recognoſcere
nulla mentione facta diffeſſionis juratæ, an
hæc juſta gravaminis cauſa; Hoc recte negat *Dn. Mevius
p.4.deciſ.147.* poteſt enim evenire, ut non ſit opus
diffeſſione, ut ſi recognoſcat, vel non diffiteatur, vel
9 ad recognitionem citatus non compareat. Recognitionem
autem ſpeciale mandatum requirere notum eſt,
quia inſtar confeſſionis eſt. *leg. 25.§. fin.de probat. vid.
Finckelthaus obſ.110.q.2.*ubi alios citat *num.24. Carpz.*
10 *p.1.c.17.def.18.n.4.& def.43.* Imo nec cohæres recogniturus
cum cautione de rato admittendus, per tradita
11 *Carpz.p.3. dec.206.* Si autem ſub pœna juſſus recognoſcere
nolit, & ita poſtea documenta pro recognitis habeantur,
quæritur an iſte contumax ad alias exceptiones
admittendus ſit? Videtur quod non ob contumaciam.
Sed affirm.nam ſi recognoviſſet, hoc factum fuiſſet
ſalvis exceptionibus, ergo ficta recognitio ulterius
progredi nequit. *Carpzov. par.3.dec.235.num.16.& ſeq.*
12 Et illam recognitionem, etiam in proceſſu ſummariſſimo
requiri, tradit *Finckleth obſ.117.nu.8.* quia regula eſt,
quod ex documentis nulla detur executio, niſi prius
recognita. *Friderus de Mand.l.2.c.74.num.2.c.73.num 6.
Berlich.p.1.concl.44.*cui regulæ tamdiu ſtandum, donec
13 probetur contrarium. Sane non opus erit recognitione,
ſi teſtibus velit probare producens, forte quod fides
jurаturi ſuſpecta. *Carpz.p.1.conſtit.17.d.14.* vel quando
à teſtibus ſubſcriptum documentum, qui recognoſcere
valent *Carpzov.d.conſtit.17.def.24.* Vel ſi nihil relevet,
14 tunc enim recognitione gravandus non eſt reus. *Carpzov.defen.25.*
Si quis diffiteatur juramento recognitionem
manus ſuæ, juramentum erit veritatis; manus alie-
15 næ, erit credulitatis. *Carpzov dec.38.num.7.& ſeq.* Sed
16 quid ſi recognoſcenda ſit ſcriptura in peregrina lingua?
Reſp. per interpretes juratos ea in vernaculam vertenda,
aut per Notarium etiam juratum. *Carpzov.part.3.*
17 *deciſ.234.* Et ſi documenta alibi exiſtant, & ſine magno
periculo ad locum transferri non poſſint, etiam alibi
coram Commiſſariis fieri poteſt recognitio, ut judicatum
refert *Carpz.p.3.dec.235.num.& ſeqq.*Plura de recognitione
apud *Carpz.pag.1.conſt.17. per totum. aliosque*
& conferri poſſunt, quæ hac de re propoſui in *Proceſſu
Civ.cap.19.* ſparſim.

Ad L. Cum bona. 16.

SVMMARIA.

In bonis individuis debitoris emendis creditor præfertur aliis licitantibus, ſi idem pretium offerat. nu.1.

Creditoribus hic pluribus concurrentibus is præfertur, qui ſimul eſt cognatus debitoris. 2.

Creditor tantum, præfertur tantum cognato. 3.

Inter plures creditores non cognatos præfertur is, qui eſt creditor majoris ſummæ. 4.

Occaſione hujus adducitur diſputatio agitata inter novercam & privignum. 5.

Proximus agnatus feudi venditioni ſe opponens non auditur, niſi creditoribus ſatisfacere, aut quod alius offert, præſtare velit. 6.

Ubi ſtatutum receptum, ut proximus cognatus intra annum prædium avitum retrahere poſſit, ſufficit pretium promittere.7.

In March.Elect.Brandenb.Sculteti pagani filius natu minimus conſequitur feudum ruſticum patris, ſtatuto ſimul jure retractus intra annum.8.

Ubi ſtatutum, ut non poſſit quis retractu conſanguinitatis uti, niſi jus Civitatis adquiſiverit, retrahenti debet injungi qualificatio perſonæ ut jus Civitatis quærat. 9.

Qui hic retrahere vult animo vendendi alteri, non admittitur.10.

Quid ſi dubitetur de animo retrahentis.11.

Cives privilegiati an utantur jure retractus.12.

Si bona locanda, an præferendus debitor.13.

An creditor pacto protimiſeos munitus præferendus ei, qui licitatus eſt, & qui licitando vicit. 14.

In re individua emenda heres cum legatario concurrens præfertur legatario .15.

Heres de familia præfertur extraneo.16.

Præfertur etiam, qui potiora jura & majorem partem in re dividenda habet.17.

Quando hæc procedant vid. 18.

Vidua præfertur prædefuncti mariti liberis. 19.

In March. Brandeb. Elect. ſuperſtitibus conjugibus relinquuntur immobilia & liberis pretium.20.

In hac obſervatione non nihil iniquitatis latitare videtur. 21.

Ratio hujus obſervationis. 22.

Obſervatio hæc reſtringitur ad prædia ruſtica.23.

Alia conſtitutio Electoralis huic obſervationi repugnans adducitur & præfertur. 24.

In diſtractione per ſubhaſtationem primus licitator, offerens augmentum, quod alii obtulerunt, præfertur. 25.

QUando bona debitoris ſunt diſtrahenda & res ſi-
1 ne deterioratione aut injuria alterius dividi non
poteſt, & alii licitati jam ſunt, (nam creditor primo
licitari non debet, *l. 2. C. ſi in cauſa judicati.*) & jam
ita licitatio eſt facta, creditor præfertur aliis, ſi idem
pretium offerat, cum jam nihil interſit debitoris. Ex
*Ant. Fabro lib.5. conject. c.15. Hilliger. in Donell. l.23.c.
14. lit.D.* Autor *ad L.2.num.5. C.ſi in cauſa judic.pignor.*
Sed ſi concurrat cum aliis creditoribus, is debet præfer-
2 ri, qui ſimul eſt cognatus debitoris *Berl p.2.d.30 n 11.&
ſeq.*Et qui creditor tantum eſt, præfertur tantum cogna-
3 to, *Salgado in Labyrintho p.2.c.2.nu.14.* Et inter plures
creditores præfertur is, qui eſt creditor majoris ſummæ.
4 Hinc novercæ lis cum privigno de bonis immobilibus
paternis; illa nitebatur hac ratione: quia habebat ma-
5 jorem partem reſpectu illatorum. Hic vero allegabat
r. quod legitima non poſſit in immobilibus precise aſſignari,
*l.32.C.de inoffic.teſt. Beſold. conſ.197.num.9 Vult.
Marp.conſ.29.n.115.vol.1. Gratianus diſc.for.404 in fine.*
Deinde æquius ſemper viſum avita bona filio aſſignari,
ſi ſolvere pretium poſſit. *Pruckmann.vol.2.conſ.20.n.7.*
& ita menſe Majo Ann.1639.reſpondi. Et licet proxi-
6 mus agnatus feudi venditioni velit ſe opponere, ſive alius
cognatus, nunquam tamen audientur, niſi creditoribus
ſatisfacere, aut quod alius offert, præſtare velint,
Dn. Mevius p.2.dec. 172. Eſt ſtatutum paſſim locorum
7 receptum, ut proximus cognatus intra annum poſſit
retrahere prædium avitum in Jure Saxon. Lubec.
& ubi etiam Jus commune viget, ubi ſufficit pre-

8 tuum promittere, *Carpzov.deciſ.* 71. In Marchia Bran-
denburg. habemus ſtatutum, ut Sculteti pagani filius
natu minimus conſequatur feudum ruſticum patria,
quod Jus reſtrictum ad annum; intra quod tempus
revocare poteſt. Simile ſtatutum in Bremenſi Duca-
tu, ni fallor, relative allegat *Dn. Mevius part. 5. de-
ciſ.* 23. ubi id etiam ad annum reſtringit: & ſic etiam
in noſtro ſtatuto Marchico procederet, ut majorennis
filius natu minimus poſt annum revocare à fratre non
9 poſſit *Schlepl. part. 3. titul. 2. Paragrapho* 17. Sunt ali-
cubi ſtatuta, ut non poſſit quis retractu conſanguini-
tatis uti, niſi jus civitatis acquiſiverit, das Bürger-
Recht genommen / quo caſu retrahenti injungenda
qualificatio perſonæ, ut Civitatis Jus quærat, non
vero eſt neceſſe, ut ipſe inhabitet, ſufficit, ſi locare
velit, modo non animo vendendi retrahat; nam hoc
10 caſu non ſibi, ſed alii retraheret, illo caſu ſibi, dum
11 per conductorem poſſidet & fruitur. *Dn. Mevius par.
5. deciſ.* 267. Et quando dubium eſt, debet retrahens
jurare, quod ſibi retrahere velit & non alteri, præſer-
tim ſi alibi domicilium jam habeat, id non deſertu-
rus. *Dn. Mevius part. 5. d.* 268. Nec cives privilegiati,
Nobiles, Doctores &c. à jure retractus arcendi, quia
licet non ferant onera, privilegiorum tamen civium
capaces ſunt nec id in eorum præjudicium extenden-
dum, quod ipſorum favori datum eſt. *Dn. Mevius par.*
13 *5.deciſ.*269. Sed quæritur: ſi bona locanda, an præfe-
rendus debitor? Hoc ex æquitate videri poſſet, ſed ſi-
ne lege. *Dn. Mevius part.1. deciſ.*2071. Quæritur etiam,
14 an ſi quis pacto protimiſeos munitus creditor, ei, qui
licitatus eſt, & qui licitando vicit, præferendus ſit?
Reſp. ſi intra tempora ſubhaſtationis veniſſet, nullum
mihi dubium eſt, quin audiri debeat, cæteris paribus,
ſi idem, quod alii emptores offerant; nam *hæc lex*, ut
apparet *ex rubro*, de venditione ſubhaſta, intelligen-
da. *Berlich.deciſ.*98. *num.*4. ſed quando licitator jam
licitando vicit, quia per edictum omnes empturi ci-
tati, & ita etiam creditor hoc Jus habens, ideo Jus
15 protimiſeos jam allegari nequit, ut probat pluribus
Berlich. dict.leg. Sunt & alia exempla, in quibus in re
individua alius alii præfertur, ut hæres cum legatario
concurrens. præfertur legatario partis bonorum. *L.Non*
16 *amplius* 26.§ *fin.1.de leg.*1. Hæres qui eſt de familia præ-
fertur extraneo *Berlich.par.2.dec.ultim.numer.*5. & qui
17 plura & potiora jura habet. *Berlich. dict.leg.num.*10. Et
qui majorem partem habet in re dividenda. *l.*34.*§.*2.*ff.*
18 *de donat.Berlich.num.*24. Sed ille plura exempla habet
eorum, qui in licitatione rei alios vincunt, ſi cætera
ſcilicet paria, & in pretio oblata conveniant, nam alias
præfertur is, qui pluris licitatur. *Berlich.dict.leg.num.*35.
19 Sic & vidua præfertur mariti prædefuncti liberis. *Ber-*
20 *lich.dict.l.numer.*45.*& ſeqq.* Sic in Electoratu Branden-
burgico viduo ſolent relinqui immobilia & liberis
pretium, pro parte in certis terminis ſolvendum, ex
obſervatione, quam adducit *Scheplitz.de conſuet.March.
par.3.tit.2.§.* 17. quod intelligo ſecundum verba ſtatuti,
21 ſi commodam diviſionem non admittant. Putavi ta-
men ſi dicere & animi ſenſa explicare mihi concede-
rent, nonnihil iniquitatis in tali conſuetudine [ſi
ea, de quo dubito, invaluit] latitare, quia ita bo-
na avita in aliam atque aliam familiam transferun-
tur: Et ſi quis memoria repetat familias in urbibus, vi-
demus quomodo per hoc ſtatutum bona parentis, avi,
&c. liberis auferantur, & verbi gratia, ad viduam ve-
niant, quæ poſtea iſta ſuo ſecundo marito legat, vel li-
22 beris ſecundi matrimonii relinquit. Sed id ex eo eſt,
quod in Marchia Brandenburgica dimidia bonorum
ad ſuperſtitem conjugem pertineat, & ita conjux reli-
cta quadruplo vel triplo vel duplo plus in fundo ha-
beat, quam liberi ſinguli. Dato uno inconvenienti ſe-
23 quuntur plura. Verum videtur etiam illa adducta ob-
ſervatio de prædiis ruſticis loqui, & repugnare videtur
Conſtitutioni Electorali von Erbfällen zwiſchen Ehe-
Leuten in fine. Ubi habetur, quod ex reciprocis dona-
tionibus Conjugum, eorum etiam, qui liberos non ha-
bent, neuter conſequi debeat invitis hæredibus ſucceſ-
ſoribusque, ipſa bona immobilia, quæ ei defunctus
conjux vel donaverat vel reliquerat. Sin itaque hoc ju-
ris eſt, qui fieret, ut ædes, quas maritus inhabitaret, li-
beris remotis atque excluſis, novercæ adjudicaremus?
24 Ita verbis utor Celeberrimi *Pruckmanni olim Cancella-
rii lib.1.conſ.26.n.10.& 11.* ſecundum quam ſententiam
in Facultate contra vitricum pro privignis, quorum
25 Majorum ædes fuerant, pronunciatum memini. Adno-
tandum etiam, in diſtractione per ſubhaſtationem pri-
mum licitatorem, ſi idem augmentum, quod cæteri ob-
tulerunt, offerat, aliis eſſe præferendum *Carpzov.p.3.dec.*
272.*n.*3. modo id fiat ſubhaſtatione præmiſſa. *Carpzov.
d.l. num.* 6.

ad L. Quæſitum. 17.

SUMMARIUM.

*Privilegium, quod impenſis funebribus competit, an exten-
dendum ad funera conjugis & liberorum debitoris. nu.
1. & 2.*

*Sponſa ratione dotis ante nuptias illata habet tantum pri-
vilegium.* 3.

1 PRivilegium, quod impenſis funebribus competit,
non tantum de ipſo funere debitoris, ſed etiam
conjugis & liberorum ejus intelligendum. *Carpzov.p.
1 conſt.*28 *def.*40. Autor *ad L.pen.numer.*1.2.3 *&* 4. *ff.de
Religioſ. & ſumt. fun.* idque etiam jure Civili confirmat
*Dn.Mevius par.2.dec.*222. licet jure Saxon. ſecus. Sed ibi
2 Dn. Mevius ad funeris deductionem patre & marito
vivente reſtringit, nam poſt mortem & excitatum con-
curſum, tunc demum liberi ex bonis ſepeliendi, ſi ſint
hæredes patris; non vero, ſi ſint creditores, & utantur,
jure retentionis. Licet ſponſa ratione dotis ante nuptias
3 illatæ privilegium tacitæ hypothecæ in bonis ſponſi
non habeat, habeat tamen privilegium perſonale, ut
chirographariis debitoribus præferatur. §.1. *h.l. Hartm.
Piſt.obſer.*110. *& Carpzov.p.*2. *Juriſpr. conſt.* 4. *defenſ.*5.
Fateor tamen, hanc eſſe quæſtionem valde dubiam. Vi-
deatur hac de quæſtione etiam agens Vanderanus *de
privil.creditorum cap.*4. ſed cum raro dos ante nuptias
ſolvatur, ideo non multum laborarunt Dd. in hoc pun-
cto; quamvis ratio, quæ in *lege ſeq.* habetur, etiam præ-
rogatæ doti videatur competere.

Ad L. Dabimusque. 19. & L. ſeq.

SUMMARIA.

*Privilegium pupilli in bonis tutorum datur etiam contra
pro tutores & curatores debilium perſonarum. nume-
ro* 1.

Quod intelligitur in textu de privilegio perſonali. 2.

*Hoc beneficium in bonis curatoris abſentis locum non ha-
habet.* 3.

1 PRivilegium, quod pupilli habent in bonis tuto-
rum, datur etiam contra protutores & curato-
res debilium perſonarum. *Zaſ. hic & Berlich. part.* 1.
*concluſ.*67. *numero vigeſimo primo. Neguz. de pignor m.
4.par.2. princ. numero ſeptimo, & Dn. Richter. de pri-
vileg.cred. diſput.*8. *p. mihi* 215. Autor *ad L.*1. *numero* 5.
Codice de Eo, qui pro tut. Sed ſermo hic videtur eſſe
2 de perſonali privilegio, dum dicitur, pupilli hæredi
id non competere; nam hypotheca realis, quam *leges
Codicis* dant pupillo in bonis tutorum & curatorum,
uſque ad hæredes tranſit. Sed in bonis curatoris abſen-
3 tis hoc beneficium perſonale non habet locum. *Carpzo-
vius dec.*135.

Ad L.

Digitized by Google

Ad L. Si Ventri. 24.

SUMMARIA.

In bonis curatoris ventri dati quatenus locum habeat privilegium. n.1.
Credens ad ædificia reficienda privilegium habet.2.
In bonis depoſitarii deponens habet privilegium perſonale, ubi ſimul ordinem ipſius vid. 3.
Quid ſi res depoſita adhuc exiſtat. 4.
Regula, quod Dominus omni creditore ſit potior, limitatur. 5.
Deponens uſuras ſtipulans non fruitur privilegio. 6.
Secus, ſi ex natura contractus uſuræ debeantur. 7.
Ceſſante una ratione non ſtatim ceſſare alteram, colligitur.8.
Quatenus iſte, cujus pecunia credita ad creditores privilegiatos pervenit, in horum locum ſuccedat. 9.
Caſus ex hoc capite deciſus adducitur.10.
Quid ſi pars pecuniæ creditæ tantum pervenerit ad anteriorem creditorem, an poſterior creditor concurrat cum anteriore in hypotheca.11.
Creditor hypothecarius, ſi pecunia pervenit ad creditorem hypothecarium vel ad immiſſum ſuccedit in horum jus.12.
Creditores, quorum pecunia pervenit ad creditores paternos, quatenus gaudeant jure ſeparationis.13.
Mulier, cujus pecunia dotalis ſolvitur creditori, conſequitur jus creditoris ſine ceſſione. 14.
Regula ubi alias hic ceſſio requiritur. 15.
Alii caſus recenſentur, ubi jus ſucceſſionis in alterius locum in hac materia locum habet. 16.
Conceditur jus fiſci quæſtori ſolventi debita fiſco non exacta à debitore fiſci. 17.
An ſi ſervo in aurem Dominus quid dixerit, & mox ſervus aliquem interficiat, ſervus hoc mandatu Domini feciſſe videatur? 18.

1 CUrator ventri ſi datus, in ejus bonis datur privi-
2 legium, ſi partus naſcatur, alias non. Ad ædificia
reficienda, qui credidit habet privilegium, de quo alibi *ad L.1.n. de Ceſſ.bon.& ad* L.1.n.*in quibus cauſ.pign.*
3 ſæpius actum. Sed in §. 2. agitur de depoſitario. Nam
in bonis depoſitarii deponens habet privilegium perſonale, ita tamen, ut poſtponatur privilegio pupilli, & pecuniæ ad refectionem domus mutuo datæ *Pet. Bar-*
4 *boſ. leg.23. §.fin.numer.34.ff. ſolut.matrim.* Aliud autem
eſt, ſi res depoſita adhuc exiſtat; nam in hac deponens jure dominii omnibus creditoribus præfertur, de quo caſu *l.7.§.1.ff. depoſiti* intelligit *Carpzov.p.1.c.28. d.190. Dn.Richter.de privileg.diſp.11. p.315.Salgado in Labyr. p.1.c.11. numer.106.& ſeqq.*conf.*Franzk.ad tit.ff.qui potio-*
5 *res. num.56. Dovell.l.23.c.15.& ibi Hillig.lit.I.* Sed hanc
regulam, quod Dominus omni creditore ſit potior, limitat *Dn.Mevius p.3.dec.381.* niſi ſit legatarius, qui qui-
6 dem Dominus eſt, ſed creditoribus non præfertur. Ex
hoc §. notetur, quod ſi depoſitarius uſuras ſtipuletur, quod tunc non fruatur privilegio; ſed hoc perpetuum
7 non eſt, per *l.44.§.1.ff. de administr.tut.Wiſſenb.vol.2.*
*diſp.28.th.2.*Sic ſi ex natura contractus debeantur uſuræ, privilegium non amittitur, ut interdum Contradictores in concurſibus hoc male proponere ſolent; nam privilegium, quod habet venditor in re vendita, cujus dominium ſibi reſervavit, non amittit privilegium peren-
8 do uſuras & natura contractus, & ex *leg.curabit.5.C.de*
Act.Empti. Colligunt etiam ex *hoc* §. ceſſante una ratione, non tamen ſtatim ceſſare alteram. *Tiraq.in tract. ceſſante cauſa. limit.22.num.1.Carpz.Juriſpr. Eccleſ. l.2.*
9 *d.329.num.13.*Autor *ad L.1.n.9.C.de Pact.* Cujus pecu-
nia ad creditores privilegiatos pervenit, is in eorum locum ſuccedit; niſi intervallum temporis intercedat inter numerationem & creditoris contentationem §. *fin.h.l.* ſed hoc de privilegio, quod cauſa rei competit intelligendum, non quod perſonæ. *Pet.Barb.in l.41. nu.62 ff. ſolut. matr.* conf. *l.1.C.de his qui in priorum creditorum. Carpz.d.conſt.28.def.13.& dec.135.Dn Chemnitius de concurſ.credit.th.122.* Autor *ad L.4.n.6.7.& 8.C. Ubi cauſ.*
10 *fiſcal.Et ad L.1.n.4.C.de his, qui in prior.cred.loc.pos.* Et
ex eo capite Titius, cujus pecunia liberata erat hæreditas, à paternis creditoribus prælatus fuit fratri liquidati, qui pecuniam feudalem à fratre ex transactione
11 petebat, menſe Januar. anno 1654. Sed quid ſi non to-
tum debitum anteriori creditori ſolutum, & partem pecuniæ à me creditæ in alios uſus converterit debitor, an poſſum cum creditore, cui ſuccedere volui, concurrere in hypotheca? Neg. quia pignoris cauſa individua eſt, & ſic donec aliquid anteriori debeatur, non poſſum ei ſurrogari, ut judicatum refert *Dn. Mevius part.4.deciſ.123.* Illud ex *hac Lege* etiam colligitur, ſi
12 pecunia mea ad creditorem hypothecarium pervenerit,
vel ad immiſſum, propterea me ſuccedere in hypothecam in jure immiſſionis, ſi ego fuerim etiam hypothecarius creditor, ſicut judicatum die 4. Octobr. anno 1667. Unde apparet, jure ſeparationis etiam frui eos
13 creditores, qui licet non crediderint patri, quorum
tamen pecunia pervenit ad creditores paternos, ſi ſcilicet hi vel 1. privilegium habeant *ex hac Lege.* Vel 2. pacto jus ſuum transtulerint in eum, qui ipſis ſolvit. Vel 3. ſi ſolvit alias creditor hypothecarius *l.ult.C. qui in priorum creditorum locum. Dn.Mevius p.4.dec.178.n.*
14 7. Alias ſi mulieris pecunia dotalis creditori ſolvatur,
etiam eo caſu mulier ſine ceſſione conſequitur jus creditoris, arg.*l.res quæ.54. de jur.dot.Dn.*Mevius *p.4.d.* 14.
15 Regulariter vero ceſſione opus eſt, quæ etiam ex acti-
bus probatur, qui indicant voluntatem cedendi, aut non aliter ſolvendi, quam cum conditione ſucceſſionis *Dn.*
16 *Mev.p.4.dec.214.* Ubi ſucceſſionis in jus alterius etiam
hæc exempla recenſet: ſi judex ob factam ſolutionem rem addicat pignoratam *leg.fin C.de privil. fiſc.* vel ſolvens ſibi emit, & comparat rem ipſam oppignoratam,
17 ſeu nomen. Ex *hoc §.fin.*probatur, quod ſi quæſtor ſit ne-
gligens in exigendo debitorem fiſci, ſi in rationum expunctione oneretur ſolutione illius debiti, illud recuperet à debitore, privilegio fiſci. & ſuccedat in privilegium fiſci, Autor *ad L.7.n.11.C.de Exactor.trib.*& poſſit debitoris debitorem excutere, quia privilegium fiſci eſt ceſſibile. *Franc de Clapper.p.2.cauſa 58.q.nu.n.1.*conf.*no-*
18 *tat.*Dni.Autoris *n.1.ad l.2.de ceſſ.bon.*Ex arg.§*fin.*Gloſſa
Bart. & Doctores colligunt ſi Dominus quid in aurem ſervo, dixerit, & ſervus mox aliquem interficiat, quod ſervus fecerit mandatu Domini, *Cephal.conſ.652.n 9.10. & 58.Riminaldus conſ.88.n 31.*

Ad L. Ait prætor. 25.

SUMMARIA.

Creditores colludentes cum debitore, qui conſilium fraudis & fugæ cepit, amittunt privilegium.n.1.
Quid hinc colligatur. 2.

1 TItius fraudaturus ſuos hæredes communicat banc
rem cum Cajo, Cajus approbat conſilium, & mutuo ei dat conſtituta ſibi hypotheca, ut cum ea pecunia aufugeret. Aufugit itaque iſte Titius, ſed deprehenditur miſer, in carcerem conjicitur, & bona ejus venduntur, inter quæ etiam eſt pecunia Caji. Sed quæritur: an Cajus uti beneficio ſuo poſſit, & inter hypothecarios ſuum conſequi? Neg. quia propter fraudem nec actio
2 ei datur, nec privilegium. Unde collige, quando debi-
tor & creditor uterque eſt fraudis conſcius, & res conſiſtit adhuc in terminis nudi contractus, non opus eſſe Pauliana actione, ſed tantum denegatur actio. Vid.Zaſ. *ad h.l.tom.3 p.289.*

Ad L.

Ad L. Qui in navem. 26. & 34.

SUMMARIA.

Credens ad navem exſtruendam, vel inſtruendam, vel etiam emendam an habeat privilegium reale? n.1.2.
An hæ LL. extendenda ad eos, qui ad alias res emendas crediderunt. 3.

1 QUi ad navem exſtruendam vel inſtruendam credidit, vel etiam emendam, privilegium habet, ſcilicet ut præferatur creditoribus chirographariis, quæ
videtur *hæc L.* de privilegio perſonali intelligenda. vid.
not. Dni Autoris *num.2. ad L.1.ff. in quib. cauſ. pign. tac. Dn.*
Mev. p.4. dec.312. Et Autor *ad L.17. n.2. & ſeqq. C de Pi-*
2 *gnorib.* Quamvis nonnulli intelligant de privilegio reali, ſi de hypotheca expreſſa ſibi proſpexit creditor, ut
de domo certum eſt, per *l.7.C. qui potior. Carpz. d. conſt.*
28. *def.*107 *Richt. diſp.7. de privil. cred. ſect* 4. Sed conferantur *not.* Dn. Aut. *ad d. l.1 & ad d. L.17* ſed has leges
generaliter intelligit *Dn Mev. d. dec* 312. de creditori-
3 bus, qui ad navem non tantum ſed & alias res emendas
crediderint, quód illi ſcilicet habeant perſonale privilegium; ſed in nave ſpeciale aliquid ſubeſſe putet *Donell.*
l.23. c.15. poſt lit. E. ob neceſſarium uſum tum bellicum,
tum ad commercia exercenda, reſque invehendas, & evehendas, quod maxime in Belgio attendi memini.

Ad L. Si creditores. 31.

SUMMARIA.

Debitore obærato mortuo, hæres ſi idoneus, tenetur ſatisdare creditoribus. 1.
Unde idoneus judicetur. vid.2.
Non poſſunt ſatisdationem petere, qui hanc conditionem ſcientes, diu in hæreditate hæredem morari paſſi ſunt. 3
Creditores hæredem inidoneum dicentes, nec hoc probare valentes tenentur injuriarum. 4.
Qui allegat aliquem non eſſe ſolvendo, probare debet. 5.

1 DEbitore obærato mortuo, ſi hęres inidoneus di-
2 catur, tenetur ſatisdare creditoribus. Inidoneus
autem vel ſuſpectus judicatur non ex malis moribus,
ut tutor, ſed ex facultatibus. & ſi quid alienaverit, Au-
3 tor *ad L.5 C. de ſuſp. Tut.* Non autem poterunt hoc pe-
4 tere, ſi ejus conditionem ſcientes diu in hæreditate
eum morari paſſi ſunt; Si autem creditores dixerint, inopia hæredem laborare, nec hoc probare poſſint inju-
5 riarum tenentur. Unde probant, illum qui allegat aliquem non eſſe ſolvendo, debere id probare *Jac. de A-*
rena in tr. de excuſ. bon. n.13. in fin. Francus de fidejuſſ. c.3.
n.319. Berlich. p.2. concl.24 n.142.

Ad L. Privilegia. 32.

SUMMARIA.

Privilegia ex quo æſtimanda. n.1.
Privilegia ejusdem tituli concurrunt. 2.
Exempla utriusque vid. 3.
Privilegia nuda perſonalia nullum inter ſe habent ordinem. 4.
Lex hæc in quibus privilegiis locum habeat. 5.

1 PRivilegia non ex tempore æſtimantur, ſed ex cauſa,
& ſi ejusdem tituli ſint, concurrunt, id eſt, ipſis pro
2 rata ſimul ſolvitur, licet, tẽporis diverſitas adſit: ſic privilegium expenſarum funebrium præfertur mercedibus famulorum licet prioribus. quia diverſi tituli: ſi au-
3 tem duo deponentes ſint, re depoſita non extante con-
4 currunt. In judiciis autem paſſim receptum, ut privilegia
nuda perſonalia, nullum habeant inter ſe ordinem.
Carpz. d. conſtit. 28. *def.*149. *Berlich: p.1. concl.70. num.*17.
*Richt. de privil. cred. diſp.*11 *pag.*315. *Köppen. dec.*28. *nu.*40.
5 Verum *Lex hæc*, dum diverſitatem temporis non attendendam dicit, locum tantum habet in privilegiis illis
ſingularibus, quæ omnes hypothecas præcedunt; nam
verbi gratia, mercedes famulorum poſtponuntur impenſis funeribus poſterioribus; & in privilegiis conjunctam habentibus hypothecam, v.g. privilegium dotis præcedit privilegium ejus, cujus ſumtibus res refecta, &c.

Ad L. Antiochenſium. 37.

SUMMARIA.

Antiochenſium privilegium in bonis debitorum ſuorum an à Severo Imperatore ademtum n.1.
Civitates municipales regulariter non habent hypothecam in bonis debitorum 2.
Civitates acquirunt jura fiſci per præſcriptionem immemorialem. 3.
A Principe non videntur privilegia ademta, niſi ab ipſo data. 4.

1 ANtiochia habebat in bonis debitorum ſuorum
defunctorum privilegium & jus hypothecæ, quæritur, an ſit ademptum à Severo Imperatore, qui omnia
privilegia ademit? Reſp. neg. quia id ab Imperatore non
eſt datum. Vid. *Cujac. tom.4. p.*139. Collige 1 regulariter
2 Civitates Municipales non habere hypothecam in bonis debitorum, licet habeant in bonis adminiſtratorum.
arg. *l.4. C. quib. ex cauſ. major.* per tradita *Joh. à Sande L.*
3. t.12. def.1. Hillig. in Don. Don 23. *c.15. lit. D.* Autor *ad L.*
3 *2. nu.4.6. C. de Jure Reſp.* 2. Civitates habere poſſe jura
4 fiſci per præſcriptionem immemorialem. Et 3. à Principe non videri privilegia adempta, niſi ab illo ipſo data. *Sande d. l.* conferantur *in hanc legem* tradita ab *Alciato lib.1. diſpunct. c.11. Cujac. lib.16. obſ.* 35.

Ad L. Pen.

SUMMARIA.

Reſpublica habet tantum privilegium perſonale. n.1.
An civitas ob id quod merum Imperium habeat juribus fiſci utatur ratione pignoris taciti, quod alias fiſco competit? 2.

1 REſpublica habet privilegium tantum perſonale,
quo chirographariis creditoribus præfertur. *Benter. lib.1. de prælat. debit.* c.10. Autor *ad L.2. n.5. C. de Jure*
Reſp. Et ad L.1. n.6. C de Vend. reb. civit. quod etiam de
aliis Civitatibus intelligo, quæ reſpectu privatorum
Reſpublicæ dicuntur *leg.8. ff. qui pot. in pign. leg.4. C. eod.*
Treutl. d. diſp.24. th.6 lit. F. & Bach. Negus. de pignor. m.4.
2 *par.2. n.119. Weſenb. in n. h. t. n.5.* Sed quæritur, an Civitas
ob id, quod merum imperium habeat, juribus fiſci utatur ratione pignoris taciti, quod alias fiſco competit?
Recte hoc negat *Dn. Mevius p.5. dec.*333. Autor *ad L.2.*
n.7. C. de Jure Reſp. nam nihil cum fiſco aut Regalibus
commune habet Merum imperium, ſeu Juriſdictio criminalis; alioquin & Nobilibus mero imperio gaudentibus fiſci jura tribuenda eſſent.

TITULUS V.

De Separationibus.

Ad Rubricam.

SUMMARIA.

Beneficium ſeparationis, quibus & contra quos detur. num.1.

Quaſi

Quaſi ſeparatio datur inter venditoris & emtoris creditores. 2.

1 **B**Eneficium ſeparationis datur hæredibus defuncti
2 contra creditores hæredis. Sed & hæc quaſi ſeparatio eſt, qua petunt creditores, qui hypothecam habuere in re, illi, qui concurſum excitavit, venditata, antequam vendita fuit, & ſunt omnino in re illa aliis creditoribus præponendi; & juſte hi diſtractionem, quam emtoris creditores facere volunt, impedire poſſunt. *Mevius par.* 4. *deciſ.* 242. & conſ. *Carpzov. par.* 1. *conſt.* 28. *def.* 22.

Ad L. Sciendum. 1.

SVMMARIA.

Creditores defuncti utuntur ſeparatione, non creditores hæredis. n. 1. 11.
Quod limitatur. 12.
Exempla ſubjiciuntur. 2. & 4.
Quid hîc in feudis obſervetur. 3.
Datio fundi onerati in dotem a patre facta non præjudicat creditori. 5.
Hæres an adjiciendo alios creditores prioribus præjudicare poſſit. 6.
An creditores defuncti ſi bona defuncti ſufficiant, debeant eſſe contenti quarta uſurarum ex Conſtitut. Noviſſ. 7.
Creditores defuncti jure ſeparationis præferuntur etiam creditoribus hæredis anteriorem generalem habentibus. 8.
Idem, ſi fiſcus hæredis creditor. 9.
Quid in March. Brand. Elect. obſervetur.
Quaſi ſeparatio quomodo detur ratione bonorum fideicommiſſo univerſali gravatorum. 13.
Si in ſubſtitutione pupillari omnes inſtituti habent creditores, an hi omnes modo reciproco utantur jure ſeparationis. 14.
Bona filiifam. paganica ſeparantur à Caſtrenſibus, creditoribus id petentibus. 15.
Creditores defuncti quatenus utantur jure ſeparationis. 16.
Per nudam acceptionem uſurarum non amittitur jus ſeparationis. 17.
Nec ſi cautio ab hærede accepta. 18.
Separatio non impetratur, ſi commixtio facta bonorum hæreditariorum cum hæredis bonis. 19.
Secus in Marchia & Pomeran. 20.
Jure communi creditores patris in feudalibus non præferuntur filii creditoribus conſenſu Domini munitis. 21.
Quid in March. Elect. obſervetur. 22.
Quid in Neo-March. 23.
Ceſſat ſeparatio per quinquennii lapſum à tempore aditionis. 24.
Quod tempus non currit lite pendente. 25.
Quid in March. Brand. Pomer. & Megap. Duc. obſervetur. 26.
Petitio ſeparationis ab aliquibus paternis creditoribus facta non prodeſt iis, qui non petierunt. numero vigeſimo ſeptimo.
Impetrata ſeparatione, quod ſupereſt ex bonis defuncti, cedit creditoribus hæredis. 28.
Si non ſufficiant bona defuncti & aliquid ſupereſt ex bonis hæredis, creditores defuncti non habent regreſſum. 29.
Quod limitatur. 31.
Cautela pro defuncti creditoribus ſeparationem petentibus. 30.

1 **Q**Uando deceſſit Sejus relictis creditoribus & ei ſucceſſit Titius, qui & ipſe contraxit æs alienum,
ſi hic bonis cedat, poſſunt Seji creditores petere beneficium ſeparationis. E contra hæredis creditores petere hoc non poſſunt, quia Titius adeundo hæreditatem oneroſam, ſuos gravare potuit creditores, non Seji. *Zaſ. hîc & Donell. lib.* 23. *cap.* 16. *lit. D. Dn. D. David Mollerus diſput. inaugur. de hac materia th.* 41. *& ſeq.* datur tamen exceptio in §. 5. *h.l.* Et ſic, licet hæredis cre-
2 ditores habeant hypothecam generalem priorem, præferuntur tamen defuncti creditores, quia regula, qui prior tempore &c. tunc valet, quando idem eſt debitor. *Sande lib.* 3. *tit.* 12. *difenſ.* 17. Autor *ad L.* 7. *num* 1. *ſeqq. C. Qui potior. in pignor.* & vidua filii poſtponitur creditoribus paternis & chirographariis *Dn. Mevius p.* 4.
3 *dec.* 178. *Klock. vol* 3. *conſ.* 120. *num.* 7. Quod tamen in feu-
4 dis non habet locum *Carpzov. p.* 1. *dec.* 73. & creditores alterius, quorum contentationem, ut ita loquar, maritus cum prædio in ſe ſuſcepit, quaſi quodam jure ſeparationis, gaudent, quia hypotheca eorum prior fuit mulieris hypotheca in iis bonis. *Dn. Mevius p.* 5. *deciſ.*
5 261. *Ex hoc* §. 2. etiam ſequitur, patrem, qui in dotem dat fundum, oneri ſubjectum vel æri alieno, non poſſe gravare creditorem ſuum; & ſic etiam vidua dotem repetens non poteſt præferri oneri illi, cum quo res ad maritum pervenit. *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 13. Et hæres
6 adjiciendo alios creditores ſuis, aliis creditoribus præjudicare quidem poteſt, ſed chirographariis tantum, non hypothecariis. *Salgado in Labyr p.* 3. *cap.* 13. *nu.* 68. conſ. *Hill. in Donellum l.* 23. *c.* 16. *lit. D.* Sed an creditores defuncti, ſi defuncti bona ſufficiant, debeant contenti
7 eſſe quarta uſurarum ex Conſtitutione Noviſ.? Id Affirmat *Dn. Mevius p.* 5. *dec. ult.* Et hoc jure ſeparationis
8 gaudent creditores defuncti vel teſtatoris, licet hæredis creditores ſint hypothecarii, & licet hypothecam generalem (quæ etiam futura bona afficit) anteriorem ha-
9 buerint, per §. 3. *h.l.* Et licet hæres debeat fiſco vel Civitati, tamen præferuntur defuncti creditores §. 4. Verum
10 in March. Brand. Electorali debitæ contributiones & tributa juri ſeparationis præponuntur, *ex Receſſu Provinciali.*
11 In §. 5. quæritur: an etiam hæredis creditores poſſint petere ſeparationem bonorum hæredis à bonis defuncti, ſi forte ære alieno oneratam hæreditatem adiit hæres, in perniciem ſuorum propriorum creditorum? Quod negatur; nam ita ſuis creditoribus per quandam conſequentiam præjudicare poteſt, non vero aliis alte-
12 rius creditoribus, qui in eum inciderunt. Extra ordinem tamen ob dolum, & magna ex cauſa ſuccurri poſſet creditoribus hæredis, ſi hic doloſe oneratam hæreditatem adiiſſet.
13 In § 6. proponitur caſus, ubi hæredis creditores poſſunt quaſi ſeparationem petere, ſi ego gravatus ad inſtantiam fideicommiſſarii coactus fuerim adire hæreditatem (quod hodie ob beneficium *Nov. prima* rarius fit) & interim fideicommiſſarius ſine hærede mortuus, & non ſit, cui reſtituam; nam tunc mei hæredes quaſi ſeparationem petere poſſunt, quæ improprie ita dicitur
14 quia bona nunquam vere commixta. Si autem, quis inſtituerit impuberem filium, ac huic pupillariter ſubſtituat me, & ponamus, omnes nos habuiſſe creditores, teſtator, impubes & ego, an illius creditores contra impuberis & meos poſſunt ſeparatione uti; item an impuberis creditores contra meos uti poſſunt; Utrumque affirmatur.
15 In §. 8. eſt hæc tantum ampliatio regulæ, nam hic duo creditorum corpora utuntur beneficio. Bona autem filiifamilias paganica ſeparantur à caſtrenſibus, credi-
16 toribus id petentibus. §. 9. *Don. l.* 23. *c.* 16. *lit. A.* Illa autem tantum creditores poſſunt allegare beneficium hoc, qui non novandi animo ab hærede ſtipulati ſunt, neque uſuras ab eo ea mente eligendo eum exegerunt. §. 10. Unde falſo dicit *Zaſius hîc*, eum, qui etiam ſine animo novandi ſequitur fidem hæredis, ſe privare hoc beneficio: nam licet ſufficiat taliter qualiter hæredis perſonam ſequi, *leg.* 1. *Paragrapho* 15. *h.t.* requiritur tamen,

meu, ut fiat animo eligendi hæredis *dict.* §. 15. & animo
novandi. *h.* §. 10. *conf. Dn. Richt. diſput. 2. de privil. cre-
dit. p. 41. Hill. dict. c. 16. lit. G.* & diſtinctionem hic haberi,
utrum novandi animo ſtipulatus ſit ab hærede, annon,
tradit *Dn. Mevius p. 6. dec. 3. num. 7.* Sed novandi animus
vel delegatio præſumitur, ſi quis à tertio per longum
17 tempus acceperit tanquam à ſuo debitore *Dn. Mev. p.
2. dec. 241.* Quid ſi pro debitore tertius ſolvat uſuras,
an propterea tertii fidem ſecutus ſum accipiendo ? an-
non accipere à tertio teneor ? Et ita, licet creditor ab
hærede uſuras acceperit, imo exegerit, non tamen hoc
obſtat, quo minus Jus ſeparationis detur : & multa
præjudicia adducere poſſem quippe cum hodie no-
vatio non præſumatur. *leg. fin. C. de Novat. ibique* Au-
tor. Imo ſi novum etiam obligationis documentum
detur à filio, in dubio tamen non videtur eſſe novatio.
Dn. Mev. p. 2. dec. 33. & ita in Facultate in concurſibus
18 creditorum ſæpe pronunciatum. Ex his patet *explicatio*
§. 11. Nam ſi quis ſatisdationem vel cautionem ab hæ-
rede acceperit, videtur quidem fidem hæredis ſecutus,
præſertim jure veteri; ſed poſt *dict. leg. & ex* §. 10. hoc
intelligendum, ſi animo novandi hoc factum eſſe ap-
19 pareat. Poſtquam bona hæreditaria bonis hæredis ſunt
ita mixta, ratione corporum, *Hill. dict. l. 23 c. 16. lit. E.*
ut ſeparari non poſſint, neque ratione corporum, neque
ratione quantitatum, non poteſt imperari ſeparatio. §.
12. *h. l. Klock. conſ. 120. num. 5. Tuſch. concl. 185. lit. S. Treutl.*
20 *d. diſput. 24. th. 5. lit. H.* Sed in Pomerania & noſtra Mar-
chia non obſtante commixtione, datur ſeparatio etiam
à creditoribus non petita, modo conſtet, quid ex bonis
paternis pervenerit, licet ab hærede ſit conſumtum.
Dn. Mev. p. 1. dec. 40. & 254. p. 3. dec. 331. & p. 4. deciſ. 178.
21 Et licet alias creditores defuncti non præferantur jure
communi creditoribus filii in feudalibus, ſi conſenſu
Domini muniti, ut vult *Carpz. part. 1. dec. 73.* videtur
22 tamen id in Marchia Brandenb. non habere locum, ubi
feuda in ſubſidium æri alieno obnoxia ſcilicet ante an-
num 1653. contracto; & quidem ita reſponſum memini.
23 Sed licet in Camera Electorali Brandenb. Neo-Mar-
chia Jus commune circa feudalia obſervetur, ſemper
tamen creditores defuncti, etiam chirographarii, filii
creditoribus, etiamſi hi conſenſum Domini, & ſic hy-
pothecam in feudis habeant, præferuntur. Poſt quin-
24 quennium à tempore aditionis computandum, non
auditur hæres petens ſeparationem, §. 13. *h. l.* nam hunc
de hærede intelligit *Theſſaur. l. 3. quæſt. 55. num. 7.* quem
25 ſequitur *Salgado in Labyrintho. p. 1. cap. 9. num. 45.* Nec
quinquennium etiam currit lite pendente; nam inte-
rim ſuſpenditur id quinquennium. *Theſ. dict. l. Salgado
dict. leg. num. 46.* Quod tamen non obſervatur in Mar-
chia Brandenburg. nec Pomeran. nec Megapolitano
26 Ducatu, ut infinitis præjudiciis probari poſſet, confer.
Mevius d. l.

27 In § 16. dicitur, ſi quidam paterni creditores petierint
ſeparationem, aliqui non, his non competere benefi-
cium ſeparationis, quod hodie in concipiendis ſenten-
tiis non attenditur; quia, ſi non petatur ab aliquibus,
omnibus tamen paternis creditoribus hoc Jus tribuitur;
nam judex ſupplet jura partium in facto certa, ſed ab
28 Advocatis non allegata. Impetrata autem ſeparatione,
ſi aliquid ſupersit ex bonis defuncti, id cedit creditori-
29 bus hæredis; Sed ſi quid ex bonis hæredis ſuperſit præ-
ter opinionem creditorum, creditores paterni ex illo
ſuperfluo nihil poſſunt petere; quia bonis hæredis re-
nunciarunt, dum petierunt hæreditatem. *Salgado in La-
30 byr. p. 1. c. 9. nu. 4.* Et hoc quidem jure ſtricto. Suaderem
creditoribus paternis, ut, ſi ſeparationis beneficium pe-
tere velint, id cum proteſtatione, ſi paterna bona non
ſufficiant creditoribus paternis, & aliquid ex bonis fi-
lii vel hæredis ſuperſit, poſtquam omnibus hæredibus
filii ſatisfactum, quod ſibi id reſervare eventualiter ve-
lint; quæ cautela utilis eſſe poſſet. Sed & tunc credi-
31 toribus defuncti ſuccurri poteſt, ſi poſſint probare ju-
ſtam & probabilem ignorantiam, qua decepti petie-
runt hoc beneficium, verbi gratia, ſi putarunt, omnia
bona reperta fuiſſe defuncti, quod tamen non eſt: vel ſi
magna clades in bonis paternis contigit, per *l. 5. h. t.* vel
ſi debitor fidejuſſori ſucceſſit per *l. 3. de quo poſtea. Pa-
ragrapho ultim.* quia à noſtris judiciis remotus, manum
non admoveo.

Ad L. Ab hærede. 2.

SUMMARIA.

*Hæreditate vendita ab hærede vel, in ſolutum data ſepa-
ratio ceſſat. n. 1.*
An hoc adhuc hodie locum habeat. 2.
Geſta ab hærede ſunt rata habenda. 3.
*Obligatio pignoris ab hærede facta, petita ſeparatione eva-
neſcit. 4.*
*Alienatio rei vel conſumtio ante petitam ſeparationem ceſ-
ſare facit ſeparationem. 5.*
*Alienatio b. f. facta non præjudicat creditoribus paternis
hypothecam habentibus. 6.*

1 NImis tarde petitur beneficium ſeparationis, poſt-
quam hæres patris vel defuncti hæreditatem
vendidit, vel in ſolutum dedit, ſed bona fide, ſine dolo.
2 Hoc hodie locum habere non exiſtimo, cum, *ut ſupra
dictum*, etiam commixtis bonis in noſtris judiciis quin-
que, decem, viginti annos Jus ſeparationis apud nos
obſervari ſoleat. Et ſi hæres vendidit, habet tamen pre-
tium, quod in univerſalibus ſuccedit loco rei ſcilicet
3 hæreditatis. Quæ autem geſta ſunt ab hærede, debent
eſſe rata, ſed ſi uni oppignoraverit, petita ſeparatione
4 obligatio pignoris evaneſcit. *Salgado loco jam citando.*
5 Collige ergo, alienatione facta per hæredem ſeu con-
ſumptione bona fide facta, antequam poſtuletur ſepa-
ratio, impedit ſeparationem in re alienata. *Salgado in
7 Labyr. p. 1. c. 9. n. 24.* Alienatio etiam bona fide facta non
præjudicat paternis creditoribus habentibus hypothe-
cam, nam res tranſiret cum onere: niſi hæres facto In-
ventario vendat ideo, ut venientibus primis creditori-
bus ſatisfiat. *Theſſ. l. 3. q. 55. n. 10. ſeq.*

Ad L. Debitor. 3.

SUMMARIA.

*Si debitoris bona cum fidejuſſoris bonis per aditionem con-
fuſa, ſeparatio peti poteſt. n. 1.*
*Quid ſi bona fidejuſſoris non ſufficiant creditoribus, an
poſſunt reverti ad principalem. 2.*

1 SI debitor ſucceſſerit fidejuſſori, licet ſit confuſa obli-
gatio, creditor tamen, ſi fidejuſſoris bona ſibi ſuffi-
cere putet, petet ſeparationem bonorum, ut creditores
debitoris à fidejuſſoris bonis, quæ alias per aditionem
erant confuſa, abſtineant; quia confuſio creditori præ-
2 judicare non potuit, & ſi creditor ex bonis fidejuſſoris
ſolidum conſequi non poſſit, poterit etiam reverti ad
bona debitoris. *Vid. hic Zaſ. ad h. t. pr. n. 1. Zoeſ. ad h. t. nu. 2.*
& ita pronunc. menſe Nov. 1643. Autor *ad L. 24. n. 3. C. de
Fidejuſſ.*

Ad L. Creditoribus. 4.

SUMMARIA.

*Creditores conditionales vel in diem & legatarii habent
Jus ſeparationis. n. 1.*
*Quando & quomodo hi omnes ſeparationem petere poſſint,
habetur. n. 3.*

1 CReditores conditionales, vel in diem, imo
etiam legatarii poſſunt petere ſeparationem, ſed
hi deducto omni ære alieno chirographario defuncti,
quia

quia alias pignus non habent legatarii, niſi omni ære
alieno deducto: *Donell. l.23. cap.10. lit.C.& ibi Hilig.*
Autor *ad L.Si poſtquam num.4.5.C. ut in poſſ. legat.* illi
2 verò & iſti petent ſeparationem, non ut illis ſatisfiat;
ſed ut caveatur. *Hering. de fidejuſſ.c.5. nu.74.* Quamvis
3 putem creditores in diem certum petere poſſe ſolutionem, ſi interuſurium temporis offerant. Inæqualis igitur horum creditorum & legatariorum conditio. *vid. Zaſius hic & Salgado in Labyr.p.1.c.8.n.16.28.& n.43.*

ad L. Si Creditores. 5.

SUMMARIA.

Si bona hereditaria non ſufficiant, defuncti creditores ad heredem reverti non poſſunt.n.1.
Quod limitatur.2.
Creditores ſi ſuis ſpecialibus hypothecis contenti proteſtentur contra concurſum non habent regreſſum, ſi ſpecialis hypotheca non ſufficiat.3.

1 SI creditores hæreditarii ſuum non ſint conſecuti ex
bonis defuncti, non poſſunt venire contra hæredem, à cujus perſona ſemel receſſerunt, & ſic jus ſeparationis ſe non extendit ultra bona defuncti *Mevius*
2 *p.5.dec.151. ut ſupra dictum* Niſi occaſione hæreditatis
aliquid ipſi de novo acceſſerit, aut juſtiſſima ignorantiæ cauſa, *l.1.§ pen.don.d.cap.16.lit.I Richter. d. l.p.46. Dn. Struv. ad h.t.th. 62. & D. Moller. d. diſp. th.33. Zaſ. in fin. tit.* Ex quo etiam ſequitur, creditores qui
3 ſuis ſpecialibus hypothecis contenti, in concurſu credita ſua liquida reddere nolunt, ſed proteſtantur contra concurſum, [quod hodie multi faciunt, cujus practicæ utilitas interdum exigua,] ſi hypotheca ſpecialis non ſufficiat, non habere regreſſum ad cætera bona; quia eligendo unam cæteris renunciarunt. *Dn.Mev.p.2.dec.187.* Nec tuta eſt practica, ſi reperiatur quis potiora jura habens etiam in illa re.

ad L. Penult.

SUMMARIA.

Legatarii habent beneficium ſeparationis.n.1.3.
Chirographarius non tribuit jus ſeparationis hypothecam. numer. 2.

1 ETiam legatarii defuncti habent hoc beneficium ſoluto ære alieno. Autor *ad L. Si poſtquam num. 5. C. ut in poſſ. legat.* ut dictum ad *l 4.* & ſic multo magis
2 chirographarii defuncti creditores, qui tamen per hoc
beneficium non conſequuntur hypothecam. *Dn.Mev. p.5 deciſ 115.* Et quod de legatariis dictum, adeò verum
3 eſt, ut hi etiam uxori dotatæ debitoris ultimi præferantur. *Mev.p.5.dec.262.*

TITULUS VII.

De Curatore bonis dando.

ad L. Si quis. 1.

SUMMARIA.

Heres conditionem implere nolens ad eam implendam compelli poteſt. num.1.
Si non impleat dandus curator. 2.
Datur curator, ſi conditio ſit caſualis, ſubnectitur curatoris officium & poteſtas.3.

1 QUando hæres ſub conditione poteſtativa inſtitutus, tunc hæres poteſt compelli, ut adeat,
2 & conditionem impleat; aut ſi nolit adire, licet
impleatur conditio, dandus eſt curator. Vid. *Zaſius*
3 *ad h.l.* Si autem conditio ſit caſualis, dandus eſt

interim curator, qui bona cuſtodiat, & æs alienum ſolvat venditis bonis, quæ moram non ferant, aut ſi æs alienum uſurarium hæreditatem gravet; qui etiam agere poteſt, ne actio tempore finiatur. *Don.l.23. cap.17. princ.*

ad L. De curatore. 2.

SUMMARIA.

Curator bonis à quo & quomodo detur. n.1.
Curatoris officium.2.
Si curatores plures dati, in ſolidum dati videntur, niſi. &c. 3.
Curator invitus non datur. 4.
Quod limitatur.26.
Curator litis ad quid conſtituatur, & quomodo differat à curatore bonorum 5.7
Salarium quomodo ipſis conſtituendum 6.
Retentione juris utentes an poſſint curatorem bonorum conſtituere. 8
Liberi pendente concurſu non ſunt tolerandi in poſſeſſione. num.9.
Liberis hereditatem paternam aſpernantibus conſtituitur à creditoribus pro lubitu curator bonorum.10.
Liberi an abſtentione facta à paterna hereditate poſſint reſtitui. 11.
Si lite cœpta debitor moritur nullo relicto herede, ſed concurſu creditorum, an & quomodo proceſſus reaſſumendus.12.
Hereditati jacenti conſtituitur.13.
An hic utatur jure patronatus hereditati adherente. numer.17.
Quomodo procedendum, ſi deſperetur de ſucceſſore defuncti nimis oberati. 15.
Bonis abſentis datur curator is, qui abſenti ſanguine eſt proximus, cautione præſtita.16.18.
Quid ſi dum maritus abeſt uxor moritur, an mariti cognatis proximis, an verò uxoris curatela conferenda? 17.
Datur etiam curator infanti defenſo & mulieri.19.
Quod officium eſt tranſitorium.20.
Qua hic requiratur cautio.21.
Reſponſum Facultatis.23.
An curatoris cætera bona abſenti tacitè oppignorata cenſeantur? 24.
Soror in curandis bonis fratris Vaſalli abſentis excludit proximum agnatum.25.
Cura ſemel acceptata an deponi poſſit? 26. 27.

1 CUrator bonis datur à Prætore ex conſenſu majoris partis creditorum; & ſi non conſtet; quæ major pars, eliget judex, quod creditoribus utilius, *Dn.Mev p.4. deciſ.257.* imò judex ex officio interdum eligat. *Aſinius §.3. cap.10?. & ſeqq. Hil.in Don. l.23. c.17.lit.B.* in bonis liquidatis vel liquidandis debitoris.
2 *Gail.2.obſ.130.* Cujus eſt, nomine abſentis vel latitantis debitoris exigere nomina, & ſingulis creditoribus, quæ per eum geſta ſunt, rata habenda ſunt *l.2. §.1. h.t.*
3 Et ſi plures dati; in ſolidum videntur dati, niſi aliud
actum, ut ſi per regiones dati. § 2.*Donell d. cap.17. in*
4 *fine.* & invitus dari non poteſt §.1. Quamvis in curato-
5 ribus litis hodie ſecus videatur, cum hæc cura hodie
ad munus Advocati pertinere videatur. Autor *ad L.1. numer. 2. 3.C. Qui pet.tut vel cur.* Et hic curator alias
6 Contradictor etiam dicitur, qui omnino in omnibus
proceſſibus liquidationum conſtituendus, qui creditoribus reſpondere debet, & ſalarium non annuum, ſed pro tota cauſa vel pro numero creditarum pecuniarum promittendum; nam experientia docuit, curatores ſæpè diſtuliſſe labores forte, quo diutius annuo
7 ſalario fruerentur. Sed à curatela litis diſtinguitur cu-
ratela bonorum, illa juriſperito, hæc œconomicæ
8 rei perito committi ſolet. Et poſſunt creditores,
etiam vidua jure retentionis, utentes tamen curatorem bonorum conſtituere; nam jus retentionis non eſt

neceſſario conjunctum cum adminiſtratione. *Dn. Me-*
9 *vius p.3.dec.*255 Nec permittandum eſt debitoris libe-
ris, ut in poſſeſſione maneant pendente concurſu, nam
injungendum ipſis eſt; ut reſpondeant, an velint hæ-
redes eſſe, ſive cum beneficio Inventarii, ſive non: &
tunc ipſis tempora conſueta relinquenda ad deliberan-
10 dum vel conficiendum Inventarium. Sed ſi nolint
hæredes eſſe, creditores pro lubim curatorem bono-
11 rum inſtituent. *Dn. Mev. p.3.dec.*256. Memini vero ali-
quos aſpernatos fuiſſe hæreditatem paternam, poſtea
verò cum ex liquidationibus viderent, non tam in-
gens alienum æs eſſe, quin ex bonis poſſit ſolvi, reſti-
tutionem petierunt contra abſtentionem qui etiam ci-
tatis creditoribus & auditis fuerunt reſtituti, & poſ-
ſeſſionem paternorum bonorum recuperarunt.

12 Ex §. 1. colligunt, ſi lis cœpta cum defuncto, &
defunctus nullum reliquerit hæredem, ſed concurſum
creditorum, hos ex officio citari debere, & ſic horum
creditorum etiam curatorem. Et ſic tali caſu credito-
ribus per Edictum publicum proceſſus ratio, & quæ
incumbebant d functo cum citatione ſub deſertionis
& contumaciæ pœnæ, intimata eſt, referente *Dn. Me-*
13 *vio p 4 dec.*145. Si hæreditas etiam ſit jacens, ſpes ta-
men eſt, fore aliquem hæredem, judex in hæredita-
te curatorem conſtituit, ne alias judicium contra hæ-
reditatem jacentem foret ipſo jure nullum. *Gail.d. l.2.*
obſ 130.*n.*3.*Montan. de Tutel.cap.*28.*n.*56. *Salgado in La-*
14 *byr.p.1.c.2.un.n.3. Matthesil.ſing* 4.*n.*5.*& ſeq.* Et hic po-
teſt præſentare ad beneficium vacans, ſi jus patronatus
15 adhæreat hæreditati. *Salgad. in Lab.l.1.c.*14.*n.*91. Quan-
do verò defunctus fuit obæratus, & non ſperatur hæ-
res, poteſt vel peti conſtitutio curatoris facienda à
creditoribus, vel ad hos decernenda eſt citatio, qui ſunt
inſtar hæredum. *Dn. Mev. p.5. dec.*287. Nec tamen
opus eſt, ut citentur creditores ad reaſſumendum pro-
ceſſum, ſicut in hæredibus id receptum. *Dn. Mev.p.*5.
*d.*288. curatori neceſſaria eſt reaſſumptio litis. *Carpz.*
*p.1.d.*36. Datur etiam creditoribus non urgentibus cu-
16 rator bonis abſentis, non verò, ſi ipſe abſens curato-
rem reliquit. *Theſaur.l.4. cap.*65. de cujus morte certo
non conſtat, quæque curatela datur petenti proximo
cognato abſenti, ſi mortuo alias eſſet ſucceſſurus, quæ
tamen curatio moribus noſtris potius præmatura ſuc-
ceſſionis præoccupatio eſt, conſuetudine tamen ap-
probata, quæ proximo ſucceſſori datur, cujuſcunque
ſit conditionis aut ſexus, præſtita cautione, de quo
Carpz. p.3. def. 48. *& fin. conſt.*15. *& libro ſexto, reſp.*
17 63 *Menoch.l.2. A.Q.caſu* 150. Et hæc curatela abſentis
mariti interim mortua uxore, non hujus; ſed illius
cognatis proximis data, uti pronunciatum 19. Sep-
18 temb. anno 1650. Et hæc datur etiam abſenti minoren-
19 ni, ſi alium curatorem habeat. *Carpz. l.5.reſp.*83. Etiam
infantis defenſo, mulieri &c. *Joh. Hesſer. de Retrad.*
20 *loco* 1. *num.*21. Et tranſit ad hæredes. *Carpz. l. 6. reſp.*
21 63. Requirit autem cautionem fidejuſſoriam; ſed
quid ſi cautionem præſtare non poſſit ob paupertta-
tem? Reſp. juratoria ſufficiet, ſi non ſuſpectus, vel ſi
ſola domus vel pecunia fœnori data cum arreſto, & ſic
quando periculum diſſipationis non eſt, nec ita contra-
rius eſt *Dn. Mevius p.2. deciſ.*61. conf. *Dn. Hesſer d. l.*
*Finckelthaus. obſ.*100. *num.*31. *Carpz. p.3. c.15. dec.*53. Et
22 ita reſp. in Facult. anno 1653. menſe Nov. In defectu
fidejuſſionis curatori relictam eſſe adminiſtrationem, &
ipſi mandatum, ut fructus annuos proximæ agnatæ
23 actrici præſtaret, refert *Sande l.4. tit. 9. def.* 8. Sed
etiam hunc caſum aliquando reſolutum ſcio: abſen-
tis ſoror aliquando abſentis bona ſuæ curæ tradi pete-
bat, opponebat ſe affinis, qui abſentis ſororem ha-
buerat in matrimonio, hac licet defuncta petebat ſibi
partem tradi bonorum, Reſponſum menſe Junio anno
1661. ſororem ſe in vita abſentis fundare, hunc ve-
rò in morte, ſed illa magis præſumitur, ideoque in-
cumbere probationem affini, quod viva uxore ſua ab-
ſens mortuus ſit. conf. *Maſcard. concl.*1074. *& Menoch.*

l.6. præſ. 40. in fin. Sed annon hujus curatoris cætera
24 bona abſenti obligata? Neg. quia nulla Lex hanc hy-
pothecam conſtituit, & ſpeciale eſt in Adminiſtratori-
bus bonorum pupillarium ac Civitatis atque Eccleſiæ,
ab his ad anomalam hanc curam argumentandum non
25 eſt. *Carpz. p.2. dec.*135. Sed quid ſi Vaſallus abſit diu
& agnatus petat poſſeſſionem, & curam Vaſalli ab-
ſentis? Hunc ſorore, idem petente, propiorem eſſe
judicatum refert *Dn Mevius p.2. dec.* 13. Sed ſalvo jure
retentionis, quod haber ſoror in bonis fratris. *Mev.d.*
26 *l.def.*14. Invitus curator non datur, niſi ex magna cau-
ſa & neceſſitate §.3.*Gail.2.obſ* 108.*Don.lib.*23.*cap.*17. *An-*
*ton. Faber.l.5.c.tit.*40.*def.*6. Autor *ad L.*4.*n.*1. *C.de bon.*
autor.judic.poſſid. Hodie ex Receſſu Imperii indiſtinctè
curatores invitis adoleſcentibus dantur. vid. Autor *ad*
*L.*1.*num.*2.3. *C.Qui petant tut.vel curat.Et ad L.*1.*n.*2. *C.*
27 *de in litem dand.* Si tamen quis ſemel acceptavit curam,
eam ſine nova cauſa à judice approbata deponere ne-
quit. *Salgado in Labyr.p.1.c.15.n.2.*

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Creditor poſtea veniens à reliquis conſtitutum curatorem revocare non poteſt n.1.

Curator an teneatur omnibus creditoribus rationem reddere, & iis, à quibus non conſtitutus & an hiſce ſuis actionibus noceat.2.4.

Creditor una cum curatore ab aliis creditoribus conſtituto, vendere poteſt.3.

1 CReditor poſtea veniens non poteſt revocare cu-
ratorem, quem alii creditores prius communi
2 conſenſu elegerunt; nec tenetur curator ab aliis cre-
ditoribus conſtitutus ipſi rationem reddere, quippe
ab eo non eſt conſtitutus; Nec igitur tenetur iis, qui
non elegerunt, nec quod agit, illis nocet. *Don. l.*23.
3 *cap.*27.*lit D.& ibi Hillig.* Sed poterit tamen iſte credi-
tor una cum curatore bona vendere. vid. *hic Weſemb.*
*num.*3.*& ibi Hann.* Ubi diſtinguit an à creditorum ma-
jori parte conſtitutus curator, an à judice; hoc caſu
tenetur omnibus creditoribus rationem reddere, iſto ca-
ſu tantum iis, à quibus conſtitutus.

TITULUS VIII.

Quæ in fraudem creditorum facta ſunt, ut reſti-tuantur.

Ad L. Ait prætor. 1. cum 4.ſeqq.

SUMMARIA.

In fraudem Creditorum geſta per debitorem revocantur à creditoribus intra annum. n.1.

Quæ hic per fraudulenter geſta intelliguntur, recenſentur diverſi caſus. 2. & ſeqq.

1 GEſta per debitorem in fraudem creditorum, per
quæ patrimonium deminuitur, ſi fraudem par-
ticipavit alter, intra annum utilem à creditoribus
2 revocari poſſunt. Per geſta autem ſolutio, acceptila-
tio, Pactum, conſtitutio hypothecæ, mutatio rei al-
lodialis in feudalem, & ſimilia intelliguntur, *hic &*
§.6.Inſt.de Action.vid. Bach. d. th.5. lit. A. & in tr. de
3 *Action.diſp* 3. *th.*39. Idem ſi per acceptilationem vel
quietantiam liberet. Ille etiam in fraudem creditoris
contrahit, qui pignora liberat in fraudem credito-
rum, vel alium creditorem præponit, *l.ſecund. h. t.*
quod *Gloſſa* intelligit, ſi uni aliis etiam inſtantibus
4 ſolvat. Sed verbum *præponat* ita accipio, ſi Da-
tum obligationis anticipet, v. g. ſi conſtituta mihi
hypotheca Calendis Februar. anno 1666. ſed debitor
in meam fraudem tibi conſtituat hypothecam,
&

& præferat tempus & Datum collocet io Calendis Ja-
ouarii anno 1666. Idem ſi in fraudem creditorum ju-
ramentum homini levi deferat, item ſi creditor ſe obli-
gavit ad id, ad quod in rei veritate noo erat obligatus,
5 per *l. 3.* Item ſi paſſus eſt actionem mori vel præſcribi.
Nam per geſta etiam non geſta, ſi quid non egerit,
quod agere debuit, ne patrimonium deminueretur,
iotelliguntor, v. gr. ſi nou uſus ſervitute *Zaſius in l. 1. h. t.*

ad L. Quod autem. 6.

SUMMARIA.

Repudiatio delati lucri non fit in fraudem creditorum. num. 1. 9.

Exempla ſuppeditantur. 2. 3. & ſeqq.

In Gallia hæc Lex *non obſervatur. 7.*

Quæ conſtitutio in Gallia ab æquitate commendatur. numer. 8.

Lex hæc ceſſat in repudiatis in fraudem fiſci. 10.

Qui portionem ſtatutariam ex pacto lucratur non poteſt illi in fraudem creditorum renunciare. numer 11.

Contra creditorem, ante bona poſſeſſa ſuum recipientem, non datur hæc actio 12.

Quæ datur ſi bonis poſſeſſis recipiat ſuum. 13.

Quæ ex hac actione in reſtitutionem veniant. 14.

Limitatur n. 12. *in fiſco. 15.*

An hoc Jus fiſci extendendum ad creditores privilegiatos & hypothecarios. 16. 18. & 19.

Berlichii *ſententia affirmativa quibus caſibus probanda. 17.*

An deciſio §. 6. h. l. *etiam in foro conſcientiæ obtineat. num 19.*

Liquidato ſuum adjudicari poteſt pendente adhuc proceſſu. 20.

Non venit in concurſum, quod creditori ante concurſum ex ceſſione liquidati ſolutum. 21.

Debitor ante concurſum pignoratitia actione experiri poterit, non obſtante exceptione quod adhuc plures ſint creditores. 22.

Formato ſemel concurſu hæres ab uno creditore in peculiari proceſſu conveniri non poteſt. 23.

Si hæres cum uno creditore litigare velit, creditores remiſſionem petere poſſunt. 24.

Jura omnium creditorum pendente concurſu paria ſunt. num. 25.

Liquidati debitor pignus offerendo pecuniam poſſidenti creditori actione pignoratitia repetere poteſt. numer. 26.

Bonis poſſeſſis debitor uni creditori ſolvere non poteſt. numer. 27.

Secus ſi bonis nondum poſſeſſis. 28.

Quod varie limitatur. 29.

An per actionem Paulianam hypothecariis ſuccurratur remiſſive. 30.

Vidua ſubſiſtens in bonis mariti tenetur ad expenſas proceſſus liquidationis. 33.

Quid ſi & alii creditores nonnulla bona poſſideant liquidati an adhuc vidua ſola ad expenſas teneatur. numer. 34.

Quando accipientis fraus requiritur de quo contractu hoc intelligendum. 35.

Titulus lucrativus an ſit, ſi in certum caſum ſolvendum pretium, in alium vero caſum. non. 36.

Tranſactio, quæ creditor obæratus aliquid liquidi remittit, quatenus nulla. 37.

NOn fraudantur creditores, licet debitor ſibi
1 delata repudiet & occaſione rei acquirendæ non
utatur, v. g. ſi hæreditatem repudiet *Joh. Bapt. Curatorius in rep. l. legatum. 116. de Leg. 1. numer. 20. & numer. 49.* & actus prohibitus cenſetur permiſ-
2 ſus, quando venit in conſequentiam actus permiſſi;
oam licet aoimum fraudandi habuerit debitor, li-
cuit ipſi tamen hæreditatem repudiare: *Zucbardus in rep. Rubr. C. de pactis num.* 122. conf. *Salgado in Labyr. l. 2. c. 14. num. 6. & ſeqq.* ubi plurimos allegat.
Marcellanus conſ. 30 num 326. & conſ. 106. numer. 34.
Mandellus conſ. 541. numer. 2. & ſeqq. Et idem in le-
3 gatis §. 4. *h. t.* licet eoum ſtatim legatario dominium
acquiratur, hoc tamen in ſubtilitate juris conſiſtit,
& conditionaliter dominium tranſit, ſi velit. *Hillig.*
4 *in Don. l. 23. c. ult. lit. C. Salgado in Labyr. p. 2. c. 14. num. 24. & ſeqq. Zaſ. hic num. 5.* Sic Vaſallus ſibi de-
5 latum feudum refutare poteſt in proximum agnatum
ſine conſenſu Domini *Berlich. p. 2. deciſ.* 168. Sic uxor
poteſt delatam ſibi hæreditatem in gratiam filiæ re-
6 pudiare, licet deminuatur per id portio mariti ſta-
tutaria: *Berlich. p. 1. dec.* 51. Et de marito caſum pro-
ponit *deciſ.* 114. ſed idem eſſe videtur, ſi filius legiti-
mam repudiet, vel ſi fideicommiſſo universali onera-
tus Trebellianicam remittat, vel Falcidiam, & ita
7 pronunciatum refert *Sande l. 3. tit. 13. def. 3.* Sed in
Gallia hoc non obſervari ibidem teſtatur, & vereor,
ne hic etiam deſiderari poſſit æquitas naturalis, quæ
prohibet fraudem ubicunque, & manifeſta eſt iniquitas,
8 ut creditores priventur eo, quod ipſis debetur, & li-
beri ex bonis defuncti creditoribus obligati aliis præri-
piant. vid. *l. 26. de bon. libert.* & hoc diſputatum fuit
io Facult. menſe Aug. Ao. 1653. Æquiſſimum eſſet, di-
cere, repudiationem lucri delati in fraudem credito-
9 rum fieri non poſſe. Sed lucri deferendi repudiatio-
nem in fraudem factam valere, vid. *Vinc. de Franchis* hac de re late diſputans *deciſ. 101. præcipue n. 15.*
10 Sed ceſſat *Lex hæc 9.* in repudiatis in fraudem fiſci *l.*
11 *45. pr. ff. de jure fiſci.* Ex traditis videtur ſequi; qui
portionem ſtatutariam ex pactis lucratur, eum non
poſſe renunciare lucro, io fraudem creditorum; ſed
de eo vid. *not.* Dni Antonii *nu. 2. & 3. ad l. 26. de bon. libert.* Creditor, ſi, antequam bona poſſideantur, ſu-
12 um recepit, ſive debitor coactus ſive ultro ſolverit,
ceſſat hæc actio, licet ſciat debitorem aliis non ſuf-
fecturum, quia ſibi vigilavit. *Dn. Mevius p. 3. dec. 88. nu. 5.* (modo non alii ſimul inſteut. vid *l. 6 §. 2. ſupr. de reb. auth. jud. poſſ.*) Aliud ſi bona ceſſent poſſeſſa à
13 creditoribus; nam tunc unius creditoris non poteſt eſſe
conditio melior, quam aliorum; nec validus tunc con-
tractus ſuper bonis illis, per *h. l. §. 7. Dn. Mev. p. 2. deciſ. 222. & p. 4. dec.* 142. Sed poteſt pecunia ſoluta
repeti, & ſi alia res in ſolutum data, fructus repetun-
14 tur omnes, quia licet bona fide poſſideat, qui autho-
re Prætore poſſidet; hoc tamen locum habet, quando
non eſt obreptum judici, & ſic ſi pendente concurſu
adjudicata res fuit, ea cum omnibus fructibus reſti-
tuenda; licet in ea ſpecie, quam habet *Dn. Mevius d. p. 4. dec.* 143. aliquid ſpeciale eſſe videatur. Exceptio
15 prioris eſt in fiſco *l. 18. §. fin. ff. de jure fiſci*, ut poſſit
revocare; quod ad alios etiam creditores privilegia-
16 tos & hypothecarios accommodant *Hartm. Piſt. part. 3. qu. 10. & Dn. Mevius in Jus Lubec. lib. 3. tit. 1. art. 3. num. 2.* ſed vid. *Rauchbar. part. 2. qu. 9 num. 37. & ſeq. Wiſſenb. h. t. th.* 18. quorum opinio mihi magis
probatur, quia quod ſpecialiter in favorem fiſci con-
ſtitutum, ad alios extendi non debet, & textus, quos
Berlich. p. 1. concl. 71. num. 21. expreſſos vocat, pla-
17 ne illorum ſententiam oon probant: ſed in ſequen-
tibus caſibus illorum opinionem concedo 1. ſi hæres
confecto inventario ſciens uni ſolvat minus privi-
legiato. 2. niſi alii ſimul inſtent, & uni per gratifi-
18 cationem ſolutum. 3. Si bona à creditoribus jam
poſſeſſa. Vel 4. pecunia ſoluta extet. Vid. *Rauchbar. & Wiſſenbach. dd. locis.* Sed diſtinctio inter chi-
rographarios & hypothecarios creditores videtur re-
cepta, ſcilicet, quod ſolutum chirographario poſſit
conduci ab hypothecariis, ſi in fraudem horum facta
ſolutio per colluſionem. Vid. *Pruckman. vol. 1. conſ. 24. nu. 156. & ſeqq.* & quos refert *Dn. Richter. vol. 1.*

19 *conſ.* 12. *n.* 4. *& ſeqq.* Sed an deciſio *hujus* §. 6. etiam
in foro conſcientiæ obtinet? Affirm. boc *Molina de*
Juſt. & Jure l. 536. *nu.* 42. *Dn. Struv. h. t. th.* 78. *Co-*
varruv. pract. quæſt. 29. *Stracha de Decoct. p. ult. nu.*
28. *& ſeq. Peregrinus de jure fiſci l.* 6. *tit.* 6. *num.* 8. *ſeq.*
20 Si autem de jure alicujus conſtat, & is ſit privilegiatus,
ut nemo ei præferri poſſit, adjudicari illi res poteſt,
pendente licet proceſſu, *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 174.
Præſertim boc æquiſſimum, quando debitores vel
21 curatores bonorum proceſſum protelent. Sic etiam ſi
liquidatus ante concurſum motum nomen ſui debito-
ris ceſſerit creditori, cum facultate exigendi, ſi credi-
tori ſatisfactum ante concurſum, illud nomen in con-
22 curſum non veniet. *Dn. Mevius pag.* 5. *dec.* 345. Et
creditor poſſidens pignus non poteſt exceptione hac:
eveniatur omnes creditores, debitorem in exercitio pigno-
ratitiæ actionis impedire; quia negotium principale,
ex quo pignoratitia competit, ante concurſum origi-
23 nem habuit *Dn. Mevius p.* 5. *dec.* 346. Colligitur ex
h. §. formato ſemel concurſu, non poſſe hæredem ab
aliquo in peculiari proceſſu conveniri; ſed petenda eſt
remiſſio ad cauſam generalem. *Dn. Mevius p.* 2. *dec.*
24 250. Imo, ſi hæres cum uno creditore litigare velit,
poſſe tamen creditores remiſſionem petere; nam facile
debitor uni reſpondendo ei gratificari poſſet in præju-
25 dicium cæterorum creditorum. Et collige, jura om-
26 nium creditorum pendente concurſu eſſe paria. Non
tamen obſtat, quo minus debitoris liquidati debitor
ſuum pignus pignoratitia actione repetere poſſit, & pe-
cuniam offerre ei creditori, qui poſſidet *Dn. Mevius*
27 *p.* 5. *dec.* 344. Bonis poſſeſſis debitor uni creditori
ſolvere non poteſt, quia bona jam omnibus creditori-
bus communia facta §. 7 *h. l.* Sed bonis nondum
28 poſſeſſis ſi ſolvat, ſibi vigilavit creditor, licet ſciverit,
debitorem non eſſe ſolvendo. Poſterius limitatur 1.
29 niſi pluribus inſtantibus uni gratificatus ſit *l.* 24. *h. t.*
l. 6. §. 2. *ſupr. de reb. auth. jud. poſſid.* 2. Fiſcus poteſt
revocare *l.* 18. §. *ult. de jure fiſci.* 3. Hypothecarii poſ-
ſunt indiſtincte revocare per actionem hypothecariam
ea, quæ nondum poſſeſſis bonis alienata etiam bona
fide, per tradita *Carpzovii pag.* 1. *conſt.* 28. *d.* 179. *Vin-*
cent. de Franchis deciſ. 101. *num.* 15. quod intelligo &
30 admitto de actione hypothecaria. An vero per actio-
nem Paulianam hypothecariis ſuccurratur, vide ar-
gumenta pro & contra apud *Hillig. lib.* 23. *cap.* 18. *lit.*
31 M. Nec admitto ampliationem Carpzovii, quod idem
ſit, ſi res ſoluta ſit conſumta, quia tunc hypothecaria
32 ceſſaret. Et quod de Fiſco dicitur *d.* §. *ult.* non poteſt
ad hypothecarios omnes extendi, & quidem ſi ſpecia-
lem meam hypothecam alteri ſolvit, ſi prior ſim, in-
diſtincte eum creditorem, cui res ſoluta eſt hypotheca-
ria convenire poſſum: Sed ſi res generaliter mihi ſit
obligata, poſſum convenire poſſeſſorem, ſi aliunde
ſolutionem accipere nequeam. *Nov.* 4. *c.* 3. conf.
Ranchb. p. 2. *q.* 9.

33 Ex hoc §. 7. etiam videtur velle probare *Dn. Me-*
vius p. 2. *dec.* 345. quod vidua, ſubſiſtens in bonis li-
quidati mariti, teneatur ad expenſas proceſſus liquida-
tionis, licet parum ex bonis, & ne quidem intereſſe
34 dotis ſolutæ, conſequi poſſit, quod quidem concedo;
Sed ſi alii creditores nonnulla bona liquidati teneant,
puto expenſas partim à vidua, partim ab aliis credito-
ribus immiſſis pro rata conferendas eſſe, *ex ratione hu-*
jus §. 7. quia bona ſunt communia; & huc faciunt ra-
tiones à *Dn. Mevio* allatæ: & ſi primaria creditrix hoc
onus agnoſcit, idem pro rata injungendum aliis, qui
etiam partem bonorum poſſident, & vidua minus ſunt
35 privilegiati. Quando etiam accipientis fraus requiri-
tur, §. 8. *h. t.* id de contractu oneroſo intelligendum;
nam ſi contractus lucrativus ut donatio, poſſeſſoris
fraus non exigitur, quia per hanc actionem non
infertur ipſi damnum, ſed extorquetur lucrum, *hic*
& l. 5. *C. h. t. Carpz. p.* 3. *dec.* 224. Autor *ad d. L.*
36 5. *numer.* 4. *C. de Revocand. his, quæ in fraud.* Sed
eſt ne lucrativus titulus in hac ſpecie, ſi Titius det
mihi ædes ſuas, ut ſi ille ſuperviveret per biennium,
ſolverem mille thal. ſi autem intra biennium moria-
tur, habeam hanc domum gratis? Reſp. *Sande* eſſe
oneroſum, arg. *L. periculi.* 5. *ff. de Nautic. fæn.* vid.
37 *Sande l.* 3. *t.* 13. *d.* 2. Ex §. *hoc* etiam probatur, tran-
ſactionem, qua creditor obæratus aliquid liquidi
remittit, eſſe nullam, ſi ineatur pendente concur-
ſu, vel alias fraus probetur, ita pronunciatum in
Facult. menſ. Februar. anno 1654.

ad L. Si debitor. 7.

SUMMARIA.

An is, à quo res, ipſi ut fraudis gnaro vendita, revo-
catur, poſſit repetere pretium. num. 1. 2.
Quid ſi fraudis ignarus fuerit. 3.

1 SI res in fraudem creditorum tutorum mihi vendi-
ta fraudis conſcio, & poſtquam non ſolvendo re-
pertus debitor, revocatoria actum eſt contra me,
2 quæritur: an pretium repetere poſſim? Quod nega-
tur in *l.* quia, ſi ex bonis debitoris pretium ante
creditores repeti poſſet, in effectu creditores frauda-
rentur parte bonorum debitoris. Sed hoc declaratur
in *L. ſeq.* ſi pretium fuerit conſumptum; nam ſi adhuc
3 in bonis debitoris extet, ea vindicari poterit. Sed ſi
emtor tantum ſciverit venditorem habere multos cre-
ditores ſed fraudis ſit ignarus, tunc pretium ipſi re-
ſtituendum, ſi re carere velit. *l.* 1. §. 12. *ff. Si quid in*
fraudem patroni. vid. *Donell. l.* 23. *c.* 18. *lit. A. & ibi*
Hillig.

ad L. Is qui. 9.

SUMMARIA.

Fundus à tertio emtore fraudis non conſcio an revocari
poſſit. num. 1.
Pretium in hac l. *ſuccedit loco rei contra regulam.* 2.

1 QVi fraudis conſcius fundum à debitore emerat,
ſi eundem alii fraudis non conſcio vendat, ab
hoc revocari non poteſt, ſed emtor primus tenetur ad
pretium, vid. *Hillig. in Donellum l.* 23. *c.* 10. *lit. Aa.*
Unde colligit *hic Zaſ.* hanc actionem non eſſe in rem
ſcriptam, & pretium hic ſuccedere loco rei, quod
2 non fieri ſolet in particularibus, excepta hac lege, &
L. Mater. 3. *C. de rei vind. & l.* 1. *ff. de diſtr. pign.*
de quo *Barb. l.* 14. *c.* 76. *axiom. fin.* nec res ſuccedit
loco pretii; nec fundus, ex pecunia certa emptus,
ſtatim ejus naturam adſciſcit, per *tradita Tiraq. de*
Retr. conſang. §. 32. *gloſſ. un. num.* 10. *& multis ſequen-*
tibus; ſed hypothecarius creditor utique habebit
actionem hypothecariam.

ad. L. Ait prætor. 10.

SUMMARIA.

Alienata in fraudem intra annum revocantur. n. 1.
Quod limitatur. 29.
Revocantur etiam ab accipiente ex titulo lucrativo, licet
fraudis non particeps. 2.
Quæ requirantur, ut hæc actio revocatoria locum habeat.
3. 11. *& ſeqq.*
Ab accipiente ex titulo oneroſo non revocatur niſi fraudis
conſcius. 4.
Qui à debitore emit contra denunciationem à credito-
ribus factam, ne emeret, fraudis conſcius præſumi-
tur. 5.
Quid ſi emtor dubitet de alienatione debitoris an in frau-
dem facta, an præſcribere poſſit, diſtinguitur varie.
6. *& ſeqq.*
An fraus tutoris noceat pupillo fraudis non conſcio. 10.

Bona

Bona à defuncto in fraudem creditorum alienata non revocantur, diſtractis bonis à creditoribus hæredis non ſolvendo reperti. 14.

Alienata in fraudem ab hærede, qui poſt abſtinuit, revocantur actione utili. 15.

Si quod debetur in diem, ſolvatur in fraudem præſens, datur actio in factum ob commodum præſentationis. 16.

Quid hinc probet Carpzov. 17.

Si pignus datum chirographario in debitum vetus, in fraudem priorum creditorum hypothecariorum, datur hæc actio revocatoria. 18.

Datur etiam hæc actio, ſi privatam hypothecam habens ſibi in fraudem aliorum creditorum conſtitui curat publicam. 19.

Secus, ſi priorum creditorum hypotheca expiraverit. 20.

Si dos in fraudem creditorum conſtituta, actio hæc locum habet. 21.

Debitor fugitivus an capi poſſit. 22.

Pecunia extorta quatenus cum cæteris creditoribus communicanda. 23.

Areſtatus ſub cautione relaxari debet. 24.

Requiritur hic duplex cautio. 25.

Debitor vagabundus etiam coram judice incompetenti conveniri poteſt. 26.

Annus ex quo tempore hic computandus. 27.

Res reſtituenda eſt cum omni cauſa. 28.

Qui fructus in hanc actionem veniant. 30.

Alienatione in fraudem facta per liberationem quamdiu duret hæc actio. 31.

Datur hæc actio hæredi & in hæredem. 32.

1 IN *principio* recenſentur verba edicti paulo aliis verbis, quam *ſupra*; ex quibus tantum notatur, quod
intra annum revocanda ſint alienata in fraudem; in-
2 terdum etiam, licet is, in quem tranſlata ſunt, non
ſit fraudis particeps; ſcilicet, ſi ſit titulus lucrativus.
Requiritur in hac actione 1. Fraudulentum conſilium,
& deinde eventus fraudis; nam nec eventus fraudis;
3 ſufficit ſine conſilio nec contra. *paragraph. prima h.
l. Tiraqu. de Retractu in præf. numer.* 79. *Cephal.
lib.* 2. *conſ.* 179. *numer.* 9. Deinde requiritur in empto-
re vel alio, qui titulo oneroſo comparavit rem, ut ſit
4 fraudis conſcius. Quod declaratur in §. 2. quod ille
non poſſit dici fraudis conſcius, qui ſcivit, venditorem
habere entos creditores; ſed opus eſt, ut ſciat ad
5 defraudandos creditores hæc agi. Si autem quis emtu-
rus à creditoribus teſtato conveniatur, ne emeret, &
tamen emit, conſcius fraudis hic præſumatur §. 3. *h. l.*
quia denunciatio & dubitatio malam fidem parit. *Zaſ.
hic. nu.* 3. *Menoch. lib.* 5. *præſ.* 3. *nu.* 81. *Don. lib.* 23. *c.*
6 *ult.* Et ideo ſi contra venditionem proteſtatus ſit credi-
tor hypothecarius, licet poſtea intra longum tempus
non conveniatur poſſeſſor hypothecæ, non tamen præ-
ſcribet actioni, quia in mala fide eſt. *Sande l.* 3. *t.* 12.
7 *d.* 22. Sed diſtinguere ſolent Dd. inter dubitationem,
quæ contractum & acquiſitionem antecedit, & inter
eam, quæ ſequitur; illa impedit uſucapionem & præ-
ſcriptionem, hæc non interrumpit ſemel cœptam. *l. ſi
fundum* 17. *C. de rei vind. Franc. Balbus de præſcript.
p.* 2. *partis* 3. *princ. q.* 2. *Covar. in c. poſſeſſor p.* 2. §. 7.
nu. 3 *Pet. Gilken. de uſucap. p.* 2. *membr.* 2. *c. n.* 132. *&
8 ſeq.* Deinde diſtinguunt inter dubitationem practicam
& theoreticam. Vid. *Hill. in Don. lib.* 5. *c.* 17. *lit. A.*
9 Demum dubitatio alia eſt, quæ plus fidei bonæ ha-
bet, alia quæ minus: & hæc inducit malam fidem.
Barb. locupl. t. 4. *c.* 52. *axiom.* 2. Et ſic per conteſtatio-
nem litis inducta dubitatio interrumpit præſcriptio-
10 nem, per *l.* 10. *C. de acquir. poſſ. ubique.* Autor. Fraus
autem tutoris nocet pupillo fraudis non conſcio, in
quantum ad pupillum pervenit per §. 5. *h. l.* confer.
Hillig. in Donell. l. 23. *c.* 18. *lit. R.* & neceſſe eſt, ut cre-
ditores, qui ſe fraudatos dicunt, tam tempore revoca-
tionis, quam alienationis ſint creditores, & in omni-
11 bus concurrat animus fraudandi & eventus §. 6. Unde,
ſi tu in fraudem creditorum omnium mihi rem vendis,
& ego ſciam in fraudem Pauli hanc alienationem fieri,
non aliorum; non alii, ſed Paulus contra me actionem
habebit, quia in hoc ex parte mea concurrit animus
fraudandi & eventus, in reliquis non; ſi huic uni ſa-
12 tisfactum; Sed ſi ſatisfactum non ſit, tunc etiam cæ-
teris creditoribus fraudatis ſuccurritur; quia ſicut ha-
buit animum fraudandi unum, habuiſſet etiam animum
13 fraudandi cæteros, ſi ſciviſſet. *P. Barb. in l. maritum* 12. *n.*
101. *& ſeq. ff. ſol. matr.* Sed dices, poſſe emptorem offerre
pretium creditori utroque modo fraudato, & ſic elide-
14 re cæterorum actiones, quod negatur *in* §. 8. Si defun-
ctus in fraudem creditorum alienavit quædam bona, &
creditores hæredis non ſolvendo reperti bona diſtraxe-
rint, non poſſe creditores revocatoria actione repetere
à defuncto alienata; quia hæredis fidem ſecuti ſunt, &
bona defuncti nondum excuſſa, & ſic de fraude non-
15 dum apparet. Si autem hæres quædam alienaſſet in frau-
dem, & poſtea per reſtitutionem ex cauſa ætatis vel
alia, abſtentionis beneficio utatur, non quidem di-
recta, quia defunctus non fraudavit, ſed utilis tamen
16 revocatoria datur, *per* §. 10. *&c.* Si cum in diem mihi
deberetur, fraudator præſens ſolverit, datur actio in
factum contra me ob commodum repræſentationis, &
17 ideo interuſurium reſtituere debeo. Ex quo probat
Carpz. p. 1. *Juriſpr. conſt.* 28. *def.* 62. ſi pecunia hæredi-
taria per certos terminos ſolvenda, in concurſu detra-
hendum eſſe interuſurium in præſenti ſolutione, ne
18 aliis creditoribus præjudicetur. Cum in vetus debi-
tum chirographarium, quod ſine ulla mentione pig-
noris contractum, pignus obligatur, quando id agi-
tur, ut creditor propter hypothecam cæteris præferatur,
locum habet hæc actio, §. 13. *h. l. & l.* 22. *h. t.* ſecus
ſi ab initio conventum de pignore, licet illud non tra-
19 ditum, de quo *l.* 13. *h. t.* vid. *Zaſ. hic.* Idem, ſi cre-
ditor in fraudem aliorum creditorum hypothecas pri-
vatas habentium, publicam hypothecam ſibi conſtitui
curat, ſciens non eſſe ſolvendo debitorem, ut judica-
tum refert *Sande l.* 3. *tit.* 13 *d.* 1. *per has LL. & l.* 2. *h. t.*
20 Si vero prius debitum erat hypotheca munitum hypo-
theca tamen à ſuperiori intra certum tempus conſtitu-
ta expiraverit, renovationem tamen hypothecæ in
fraudem creditorum non eſſe factam nec retractandam,
21 defendit *Berl. p.* 1. *dec.* 118. Mulier etiam, ſi dotis con-
ſtituendæ cauſa marito debitori acceptum tulerit in
fraudem creditorum, locum erit actioni revocatoriæ
per quam debitum in priorem ſtatum reſtituitur, &
debitum à marito exigitur, & dotis actio extinguitur.
22 §. 14. *h. l.* Debitorem fugitivum ex cauſa civili capere
poſſum §. 16. *Gail.* 2. *obſ.* 44 *Dn. Mev. p.* 2. *dec.* 274.
n. 5. Autor *ad l.* 9. *n.* 1. *C. de O. & A. Et ad L.* 3. *n.* 5. *C.
de Vi bon. rapt. Et ad L.* 1. *n.* 81. *C. de decurion.* qua de
re plura *Hilliger. in Donell. l.* 17. *c.* 2. *lit. N.* & detine-
re ea intentione, ut judici exhibeatur. *Wameſ. conſ.* 6.
23 *n.* 9. *cent.* 4. Sed pecuniam extortam cum cæteris credi-
toribus communicare teneor, ſi jam ſint bona à credito-
ribus poſſeſſa, alias non. vid. *Jaſon in* §. *Inſt. de action.
n.* 72. *Stracha de decoctor. part.* 7. *n.* 13. *Zaſ. hic.* Au-
24 tor *ad L.* 9. *n.* 2. *C. de O. & A.* Sed poſtquam jam ar-
reſtati ſunt, debent ſub cautione relaxari; *Petr. Pec-
kius de jure ſiſtendi c.* 31. *n.* 3. *& ſeqq.* & quidem duplici
25 cautione, de judicio ſiſti, & judicato ſolvendo. *Berlich.
p.* 1. *concl.* 50. *n.* 93. Idque à Senatu Friſico approbatum
eſſe tradit *Sande l.* 1. *tit.* 17. *def.* 2. ſed ubi debitor non eſt
ſuſpectus de fuga, cautio de judicio ſiſti ſufficiet. Si
tamen debitum liquidum, ſolutio injungi poteſt. *Sande
26 d. l.* Ex hoc §. etiam probatur, ſi quilibet creditor ſuum
debitorem vagabundum ubique capere poteſt, utiq; eti-
am coram incompetente judice conveniri poteſt. *Cac-
cialupus de debitore ſuſpecto. q.* 4. *princ. n.* 3. *Dn. Mev. de Ar-
reſtis c.* 5. *n.* 12. *& ſ.* ita & Facult. noſtra reſp. menſe Jun.
27 anno 1661. Annus computatur ex die conditionis bono-
rum; nam antea non poteſt conſtare, an creditores læ-

ſi fuit, an non §. 18. *Cæſar. Bargalius de dolo lib.* 5. *c.*
7. *n.* 2. *Trentac. l.* 2. *tit. de Except. reſ.* 4. *n.* 12. *quos*
28 *allegat. Hill. lib.* 23. *c. ult. lit. U.* Res a. reſtituenda
cum ſua cauſa, i. e. cum omni utilitate §. 19. ſed limi-
29 tatur hoc in §. 24. *h. l.* niſi lucrum aliquod vel ad frau-
dulentum venditorem, vel ad fraudulentum emtorem
perveniſſet, ut ſi emptor duplo pluris vendidiſſet; nam
tunc hoc lucrum ex re perceptum etiam poſt annum ex-
30 torquendum eſt. *Zaſius hic n.* 2. idem, ſi poterat lu-
crari & in fraudem omiſit, *idem Zaſius hic.* Sed & fru-
ctus à fraudatore percipiendi in hanc actionem veniunt,
ſc. qui tempore alienationis fundo cohærebant, & qui
poſt inchoatum judicium percipi poterant §. 20. *h. l.*
ex quo *Don. lib.* 20. *c.* 5. *poſt. lit. K.* percipiendos fru-
ctus à m. f. poſſeſſore reſtituendos eſſe probat, medio
à tempore perceptos fructus lucratur. *l. ult.* §. 4. *h. t.*
ratione tituli & Dominii, quod habuit; quia medii
fructus nunquam debitoris fuerunt, & ſic nec alienati.
Weſenb. in w. h. t. nu. 11. *Rach. in Treutl. diſp.* 24. *th.* 5.
31 *lit. E. Druidas lib.* 2 *de act. c.* 11. Quando per libera-
tionem alienatio facta in fraudem, tanto tempore du-
rat hæc actio, quanto debitum duraſſet. *Mynſ. ad* §. 6.
Inſt. h. t. n. 54. *Vanderanus de priv. cred. c.* 11. Hære-
di etiam & contra hæredes datur hæc actio revocato-
ria. §. *ult. h. l.*

ad L. Si pater filiofamilias. 12.

MAndatum generale, vel cum libera, nunquam ad fraudem committendam, aut ad delinquendum datum videtur. *Card. Tuſchus concl.* 37. *lit.* M. *Barboſa lib.* 11. *c.* 10. *axiom.* 17. *Klock. v.* 1. *conſ.* 37. *numer.* 128.

ad L. Iſtud conſtat. 13.

SVMMARIA.

Traditio pignoris quod conſtitutum erat creditori, antequam debitor ære alieno gravatus, non fit in fraudem creditorum. num. 1.

Quid ſi alius priorem hac conſtitutione habeat hypothecam, an tunc hac actio locum habeat. 2.

An hac traditione aliis etiam conſulatur creditoribus. numer. 3.

1 SI debitor mihi conſtituiſſet pignus, ſed poſtea-
quam ære alieno erat obrutus, mihi tradidit pi-
gnus, non videtur in fraudem creditorum id factum;
quia conſtitutione pignoris facta jam tum debebat tra-
dere, & traditio longe poſt ſecuta tantum eſt execu-
2 tio prioris contractus. Sed ſi alius priorem conſtitutio-
ne hac hypothecam habeat, non revocatoria quidem,
ſed hypothecaria actione utetur tertius. Nec hic di-
3 cendum; hac traditione etiam aliis conſuli creditori-
bus. *per l. cum unus.* 12. *ſupra de Bonis auth. jud. poſſid.*
quia hoc verum eſt in ea miſſione, quæ fit rei ſervan-
dæ cauſa.

ad L. Hac in factum. 14.

PEr hanc actionem revocatoriam reſtituendæ ſunt actiones amiſſæ contra debitorem, & interdum agitur ad cedendam actionem v. g. mandati, contra interpoſitam perſonam, cui res mandatu emptoris tradita; vel contra filiam, ut cedat actione de dote contra maritum.

ad L. Si quis. 15.

IN fraudem creditorum videtur alienaſſe, qui cum ſciret, ſe non eſſe ſolvendo, tamen alienavit ſine neceſſitate. Et libertas non facile reſcinditur, licet in creditoris fraudem ſit data; quod de directa libertatis datione intelligendum; ne obſtet *l. fin. C. qui manumitti non poſſ.* quæ de fideicommiſſaria loquitur, ex qua multum commodi accedit hæredi.

ad L. Omnes. 17.

SUMMARIA.

Donatio omnium bonorum fraudulenta præſumitur. numer. 1.

Idem ſi debitor obæratus alias alienet omnia ſua bona, vel majorem partem, vel res pretioſiores. 2. 3.

Debitor ſolvens quod vere debet, non præſumitur fraudulenter alienare. 4.

Quod limitatur. 5.

1 QUod *in principio* proponitur de actionibus contra
debitorem reſtituendis, id habuimus *ſupra.* Do-
natio omnium bonorum præſumitur fraudulenta, licet
liberi, quibus donavit, pater, fraudem patris ignora-
verint. *Carpz. p.* 2. *dec.* 161. ubi agit de renunciatio-
2 ne mariti reſpectu lucri dotis &c. Ex hoc colligitur,
eum, qui ſua bona omnia alienat, cum habeat credi-
tores, videri in fraudem eorum alienare; & præſumi-
tur fraus, donec contrarium probetur. *Weſenb. in w.
hic num.* 6. *Zaſius ad hunc* §. *p.* 3. *pag.* 320. *Maſcard.
de probat. concl.* 816. *num.* 21. Autor *ad L.* 3. *num.* 1. 7.
3 *C. de revoc. quæ in fraud.* Ergo ſufficit præſumtive hic
concludere *Zaſ. hic.* Fraus etiam præſumitur, ſi majo-
rem partem, vel res pretioſiores alienet. *Bargalius de
dolo lib.* 5. *c.* 8. *nu.* 27. *Wurmſer. tit.* 28. *obſ.* 4. *num.* 7.
& non tantum ſi donaverit, ut videtur velle *Joh. Han-
nibal. in rep. L. poſt contractum.* 15. *ff. de donat. nu.* 61.
& ſeqq. ſed & ſi alio titulo oneroſo tranſtulit. *Trentac.
l.* 2. *reſol tit. de except. reſ.* 4. *n.* 5. *Hillig. l.* 23. *c. ult.
lit. L.* Ubi alios, & fraudis præſumtiones allegat. Si
4 debitor vero debeat & ſolvat, non præſumitur in frau-
dem creditorum alienare: niſi præmature nimis ſolvat,
5 v. g. maritus ſtatim dotem reſtituat, non poſt annum.
nam eo caſu inter uſurium temporis conſiderandum,
per. §. 2. *h. l.*

ad L. Si pignus. 18.

SVMMARIA.

Maritus & uxor ſibi invicem hypothecam remittere, poſſunt. num. 1.

In fraudem remiſſa revocatur. 2.

Quod limitatur. 3.

1 VIr uxori & uxor viro remittere poteſt hypothe-
cam ſeu pignus tacitum vel expreſſum. Autor
2 *ad L.* 11. *nu.* 4. *C. Ad SCt. Vellej.* Et hæc remiſſio non
eſt donatio; ſed ſi remittatur in fraudem creditorum,
datur actio revocatoria utilis: quod tamen limitant Dd.
3 ſi ex aliis bonis ſatisfieri poſſit; nam alias eſſet dona-
tio inter conjuges prohibita. *Neguz. de pign. membro
3. partis 6. princ. n.* 14. *Afflictus dec.* 311. *nu.* 2. & quos
longa ſerie recenſet *Mat. Cuno de pact. l.* 1. *c.* 6. *nu.* 88.
Imo etiam requirunt Dd. ut tempore petitæ dotis etiam
ſuperſint bona, & non tantum tempore remiſſionis.
Cuno d. l. n. 89.

ad L. Patrem. 19. & ſeq.

SVMMARIA.

Reſtitutio hæreditatis ante tempus, vel non detractio Trebellianicæ non venit in hanc actionem. 1.

Quod limitatur. 2.

1 HÆres fideicommiſſo gravatus, ſi ante tempus
reſtituat hæreditatem fideicommiſſario; item, ſi
non detrahat Trebellianicam, non videtur alienaſſe in
fraudem creditorum, quia præſumptionem fraudis
2 conjunctio ſanguinis & pietatis excludit. Ideo in præ-
matura ſolutione facta extraneo interuſurium temporis
videtur deducendum, & in caſu non detractæ Trebel-
lianicæ, ſi fraus præſumi poſſit in perſona hæredis
gravati;

gravati, nbi nulla adeſt ratio ſanguinis putarem quartam fideicommiſſario ſaltem utilem eſſe detrahendam, quatenus fideicommiſſarius lucraretur ex dolo hæredis, quicquid Hiſpani JCti à *Salgado in Labyr. l. 1. c. 15. num. 12.* relati contradicant, quicquid etiam diſputet ipſe *Salgado d. l. num. 18. & ſeqq.*

ad L. Cum in vetus. 22.

SUMMARIA.

Hypotheca in vetus debitum conſtituta in fraudem in hanc actionem venit, nu. 1.
Secus ſi hypotheca ratione novi mutui conſtituta à debitore obærato. num. 2.

1 SI in vetus debitum debitor uni creditori hypothecam conſtituat in fraudem creditorum, tunc hac actione alter tenebitur, & ita deciſum refert *Joh. à Sande lib. 3. tit. 13. def. 1.* Sed aliud, ſi novum mutuum contraho, & credo debitori obærato, & is mihi hypothecam conſtituat; & ita reſponſum menſe Junio anno 1660.

ad L. Pupillus. 24.

SUMMARIUM.

Homo proprius uni creditori in ſolutum datus an hac actione revocari poſſit.

DEbitor uni creditori dederat in ſolutum certum hominem proprium; Quæritur: an hac actione poſſit repeti? Reſp. negando, ſi ante concurſum facta ſolutio, ſi non poſſit probari fraus, & ſi non alii ſimul inſtent, & debitor uni gratificetur; & ſic reſponſum in Facult. die 4. Junii Ao. 1653. vide *notata* Dni Antoris *ſupra ad l. 6. §. de reb. auth. judic. poſſid. & ad l. 6. §. 6. h. t.*

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Dos à ſocero in fraudem creditorum genero data quatenus in hanc actionem veniat. nu. 1. 5.
Dos reſpectu mariti eſt titulus oneroſus, reſpectu uxoris lucrativus. 2.
Conſtante matrimonio hoc caſu agi non poteſt contra uxorem hac actione. 3.
Tenetur tamen cautionem præſtare de reſtituenda dote, ſi ad eam redierit. 4.
Contra ipſum debitorem fraudantem datur actio in ſubſidium. 6.
Quid ſi bonis jam exutus. 7.
Non habent beneficium ceſſionis, qui parte bonorum ſublata aufugiunt. 8.

1 IN §. 1. agitur hic de genero, cui in fraudem creditorum ſocer dederat dotem, & ſi gener fraudis
conſcius, tenetur creditoribus actione revocatoria, &
reſtituto prædio liberatur ab actione dotis; quod ſi frau-
2 dis non ſit conſcius non tenetur. Autor *ad L. un. n. 3.*
C. de Inoff. Dot. Et hic præſupponitur dotem eſſe titulum oneroſum; nam ſi lucrativus eſſet, gener etiam ignorans tenetur, poſt *Sarmientum Wiſſenb. p. 1. d. 46. th. 3.* ſed reſpectu uxoris eſt lucrativus, ut pluribus probat *Pinellus ad l. 1. C. de bon. mat. p. 3. p. 391. in fine & pag. ſeq.* Autor *ad L. un. n. 12. C. de impen. lucr. L. deſcript.* Sed an conſtante matrimonio agi po-
3 teſt contra uxorem? Non putarem; nam conſtante matrimonio eſt in poteſtate mariti, ergo fruſtra vindicaretur ab uxore; à marito autem vindicari nequit, quia non eſt conſcius fraudis. In aliis terminis loquitur *Petr. Barbos. in l. 2. pr. nu. 171. ff. ſolut. matr.* Sed uxor fraudis etiam neſcia, tenebitur cavere de
4 alienatis aliquando, ſi ad eam pervenerint, reſtituen-
5 dis. Ergo filia dotem in fraudem ſolutam ſine diſcrimine reſtituit, gener non, niſi fraudis conſcius; quia reſpectu filiæ eſt titulus lucroſus, dum dos conſtitui non debet, niſi deducto ære alieno; ſed reſpectu generi eſt titulus oneroſus, ideoque non niſi fraudis conſcius tenetur. *Dn. Mev. p. 5. dec. 378.* Autor *ad L. 2.*
6 *num. 2. 3. C. de Revocand. his, quæ in fr.* Contra ipſum debitorem fraudantem in ſubſidium datur actio, *§. ult. h. l. & l. 10. §. 14. h. t.* vid. *Treutl. & Bach. d. diſp. 24. th. 5. lit. G. Schneid. ad d. §. 6. inſt. de act. num. 28.*
7 *Colleg. Arg. hic th. 10. & Weſenb. in v. nu. 10.* Sed quomodo convenietur fraudator bonis jam exutus, & quo profectu? Reſp. in carcerem compingendus, quia ad ceſſionem bonorum non admittendus, arg. §. *hujus Brunus de ceſſione bonorum. qu. 28. q. 5. princip. Ritterhuſius in Nov. p. 2. c. 3. n. 22. Hill. ad Donell. l. 23.*
8 *c. ult. lit. Z. l. 27. c. 9 lit. D.* Et ſic indigni ſunt ceſſione, qui parte bonorum ſublata aufugiunt. *Beneven. Stracha de decoct. p. 5. n. 9. Scaccia de commerc. §. 7. gl. 5. num. 149.*

LIBRI QUADRAGESIMI III.

TITULUS I.

De Interdictis, ſive extraordinariis actionibus, quæ pro his competunt.

Ad L. Videamus. 1. pr.

SUMMARIA.

Interdictorum diviſiones variæ n. 1. 2.
Interdicta quæ perpetua & quæ annalia. 3.
Annalia quomodo perpetua fiunt. 4.

PRoponitur *hic* interdictorum divi-
1 ſio ſumta ab objecto. *In §. 1.* dividuntur à forma, ut ſint vel prohibitoria, vel exhibitoria, vel reſtitutoria; vel, ut *Frid. Mandanus in tr. de interd. comment. 7. n. 15.* Interdicta ſunt vel prohibitoria vel juſſoria, & hæc vel exhibitoria, vel reſtitutoria.
2 *In §. 2.* à tempore ſumitur diviſio, v. g. à præſenti interdictum uti poſſidetis; à præterito, ſcil. quis hoc anno poſſederit interdictum de itinere actuque privato.
3 Interdicta, quæ rem perſequuntur, ſunt perpetua, quæ vero ex delicto dantur, ſunt annalia, §. *ult.* ut in actionibus honorariis. *l. 35. de oblig. & Act.* Sed annua inter-
4 dicta perpetua fiunt, quando ad eum, cum quo agitur, aliquid pervenit. *l. 3. h. t.*

ad L. Interdictorum. 2. §. ult.

SUMMARIA.

Interdicta alia adipiſcendæ poſſeſſionis, alia retinendæ; alia recuperandæ. nu. 1.
Interdictum duplex ad quæ remedia proprie pertineat. 2.

Quomodo ad remedia recuperanda & adipiſcenda poſ-
ſeſſionis ſecundum verba fin. h. §. *pertineat vid.* 3.

1 HIc proponitur receptiſſima interdictorum circa
rem familiarem occupatorum diviſio, quod alia
ſint adipiſcendæ poſſeſſionis, alia retinendæ, alia ve-
ro recuperandæ; in quas claſſes *Menoch. tr. de remed.*
2 *poſſeſſ.* interdicta diſtribuit. Interdictum autem duplex
proprie pertinet ad retinendæ poſſeſſionis remedia; ſed
quomodo in fine duplex interdictum etiam ad recu-
perandæ poſſeſſionis remedia & adipiſcendæ extenda-
3 tur, res obſcura eſt. Quidam errorem agnoſcunt, qui-
dam id accipiunt de illis caſibus, ubi mutuo ſe deje-
cerunt in continenti, & ubi duo locatores inter ſe
agunt de interdicto Salviano, juxta *l.* 1. §. 1. *de Salvia-*
no. Alii ita ut per accidens & longe alio ſenſu fiant
duplicia, quando poſſumus interdum adipiſci, inter-
dum recuperare poſſeſſionem. vid. *Godefr. Bach. ad*
Treutl. v. 2. dec. 25. th. 1. lit. F. Coll. Arg. h. t. th. 14.
Hahnius ad Weſenb. h. tit. nu. 4.

TITULUS II.

Quorum bonorum.

ad L. Ait Prætor. 1.

SUMMARIA.

Interdictum quorum bonorum *cui, contra quem, & ad quid detur. n.* 1. 4.
In poſſeſſoriis quatenus etiam agatur contra eum, qui dolo poſſidere deſiit. 2.
Quid in hoc remedio probandum actori. 3.
Quæ probationes hic requirantur. 5.
Quomodo ab hoc remedio differat remedium poſſeſſorium ex l. f. C. de Edict. D. A. toll. 6.
Remedium hoc immiſſionis non admittit appellationem. 7.
An etiam legatario competat. 8.
Quid in legatis piis. 9.
Ab inteſtato dictum remedium non datur. 10.

1 PEr hoc interdictum ille, qui bonorum poſſeſſio-
nem à Prætore impetravit, vel etiam utiliter hæ-
res eſt (ſive ſit ab inteſtato, ſive ex teſtamento, *Achil.*
Perſon. in tr. de Adipiſc. poſſ. n. 467. licet partem poſſi-
deat, partem non. *Achill. Perſon. d. l. num.* 480.) pe-
tit, ut poſſeſſio hæreditatis ab eo, qui pro hærede vel
pro poſſeſſore poſſidet, ſibi reſtituatur, & ut is, qui
dolo deſiit poſſidere, habeatur pro poſſeſſore. Autor
ad L. 1. *num.* 7. *C. h. t.* Unde colligit *Dn. Mevius*
2 *p* 5 *dec.* 93. *num.* 4. Etiam in poſſeſſoriis agi contra
eum, qui dolo deſiit poſſidere, *hic & l.* 1. §. 35. Unde
vi, ſc. ſi ad intereſſe agatur. Sed ſi ex canone REDIN-
TEGRANDA agatur, non dari hoc remedium, quia
hoc tantum ad reddendam poſſeſſionem datur. *Dn.*
Mev. d. l. In hoc remedio actor probare debet, ſe ex
3 teſtamento, vel ab inteſtato hæredem eſſe, & has res
petitas defunctum tempore mortis poſſediſſe, & ſic
etiam articulis formandi *Perſon. d. l. num.* 482. Et con-
4 tra titulo poſſidentem non datur, ſed contra eum, qui
pro hærede vel pro poſſeſſore poſſidet, *Perſon. d. l. n.*
483. Autor *ad L.* 2. *nu.* 3. *C. h. t.* nec hic juſtus error
loco tituli eſt, ut in præſcriptione. *Perſon. d. l. n.* 484.
5 Probatio autem requiritur hic, ſed non adeo plena
& perfecta, ut in petitione hæreditatis, de quo proli-
xius agit *Perſonalis num.* 487. *& multis ſeqq.* Autor *ad*
L. 1. *num.* 3. *ſ. C. h. t.* quamvis hic articulus maxime
controverſus ſit. De quo interdicto plura apud *Me-*
noch. rem. 1. *adip. poſſ. num.* 33. *& ſeqq. & Achill. Per-*
ſon. in tr. de adip. poſſ. ex l. ult. C. de Edicto div. Adr.
toll. num. 479. *& ſeq. Bach. in Treutl. v.* 2. *diſp.* 25. *th.*
6 5. *& Cothman. v.* 1. *conſ.* 9 Diverſum ſane ab iſto eſt
remedium poſſeſſorium, ex *d. l. fin. C. de Div. Adr.*
Edict. toll. quod datur hærede, oſtenſo teſtamento,
nullo vitio viſibili laborante, & quidem in ſcripto
teſtamento aut à Notario in ſcripturam redacto, ſi mo-
do lis non ſit cœpta in petitorio. *Dn. Mev. p.* 2. *dec.*
7 281. Et ab hac immiſſione appellatur, quia momen-
8 taneum eſt, vid. *Dn. Mev. p.* 2. *dec.* 282. Legatario ſa-
ne non competit, ſed ordinaria actio. *Menoch. rem.*
4. *adip. poſſ. nu.* 694. *Dn. Mevius p.* 1. *dec.* 98. ſed con-
trarium placet aliis, ut *Mundano l.* 2. *de Mandatis. c.*
68. *num.* 4. *Berlich. p.* 1. *concluſ.* 80. *n.* 10. *Mynſ. cent.*
5. *obſ.* 61. & hos alioſque referenti & probanti *Finc-*
kelthauſio obſ. ult. num. 18. Sane ſi præſupponamus in
foro Saxonico non tantum, ſed in aliis judiciis, ubi
Jus civile obtinet, receptum eſſe, quod ex inſtrumen-
to liquido parata detur executio, ac exceptiones, quæ
altioris indaginis ſunt, in reconventionem rejician-
tur; non video, quo prætextu hoc legatariis ex teſta-
mento publicato ſuum legatum petentibus denegari
poſſit; & cur non exceptiones etiam hic, quæ altio-
ris ſunt indaginis, differri debeant in proceſſum re-
conventionis; præſertim cum teſtamenta publica aliis
documentis ſint favorabiliora. Potiſſimum vero om-
9 nium paratiſſimarum executionum paratiſſima & ve-
lociſſima executio homini, nedum Chriſtiano, debe-
bat curæ eſſe in piis legatis, ubi quilibet etiam ex po-
pulo audiri debebat. *Surdus de Aliment. tit.* 3. *qu.* 8.
10 *num.* 5. *Gratianus tom.* 1. *diſcept. cap.* 62. *nu.* 23. Sane
ab inteſtato remedium illud ex *l. ult. C. de D. Adr.*
Ed. toll. non dari, adeoque neque in feudis, in qui-
bus tantum ab inteſtato ſucceditur, evincit *Berlich.*
p. 3. *dec.* 307. *per totam.*

ad L. Interdicto. 2.

SUMMARIA.

An interdictum hoc detur contra debitores hæreditarios. num. 1.
Ad ſervitutes vel annuos reditus hoc interdictum non dari, an recte ex h. l. *probetur.* 2.

1 IN *hac Lege* quæritur: an hoc interdictum detur
contra debitores hæreditarios? Et negatur, quod in
juribus perſonalibus neque vera neque quaſi detur
poſſeſſio. *Afflictus dec.* 395. *num.* 3. *Menoch. rem.* 3. *re-*
tin. poſſ. num. 134. *Dn. Richter. vol.* 1. *conſ.* 14. *nu.* 9.
Achilles Perſon. d. l. num. 481. ubi limitat, niſi debi-
2 tores in re & in perſona obligati ſint. Sed ex *hac Le-*
ge non probatur, quod non detur ob ſervitutes vel
annuos reditus, quia ad res pertinet hæreditarias. *Be-*
rous vol. 3. *conſ.* 43. *nu.* 18. *& Menoch. rem.* 1. *adipiſc.*
poſſ. nu. 85.

TITULUS III.

Quod Legatorum.

ad L. Hoc. 1.

SUMMARIA.

Interdictum quod legatorum *cui, contra quem & ad quid detur. n.* 1.
Hujus interdicti cauſa. 2.
Legatarius ob apprehenſam rei legatæ poſſeſſionem propria autoritate dominium legati non amittit. 3.
Competit hoc interdictum & hæredis hæredi. 4.
Dubitans, quo titulo reus poſſideat, petitionem hæreditatis alternative cum hoc interdicto cumulare poteſt. 5.
Si ex facto rei incertum, quæ actio teneat, duæ dictari poſſunt actiones cum proteſtatione, quod ex alterutra obtinendum, quod debetur. 6.
Cumulus hic actionum, in effectu una tantum eſt. 7.
Si dubitatur de probatione nullitatis ſententiæ remedium

Digitized by Google

dium nullitatis cum Appellatione conjungi poteſt. 8.
Si de actione competente ex duabus non conſtet, admittitur libellus alternativus ſuper utraque conceptus. 9.
Exceptio judicis incompetentis & ſuſpecti poteſt alternative concipi. 10.
Dubitans de vero reo alternative contra plures agere poteſt. 11.
In proceſſu criminali petitio condemnationis vel tortura cumulari poteſt. 12.
In favorem minoris appellatio cum reſtitutione cumulari poteſt. 13.
Contra donatarium mortis cauſa an detur hoc interdictum. 14.
Contra hæredem, cui res prælegata, pro ea parte, quam ut legatarius accepit, datur hoc interdictum. 15.
An uſusfructus legatus & occupatus ex hoc interdicto in reſtitutionem veniat. 16.
An hoc interdictum competat, ſi legatarius poſſeſſionem rei legatæ officio judicis nactus ſit. 17. 18.
Datur hoc interdictum etiam tum contra ſucceſſorem legatariorum univerſalem, tum ſingularem. 19. 24.
Si voluntate hæredis poſſeſſio rei legatæ acquiſita, hoc interdictum ceſſet. 20
Conſenſus hic ſemel declaratus ab hærede ſufficit. 22.
Quid ſi uno hæredum conſentiente alter diſſentiat. numer. 23.
Fideicommiſſo conditionali vel in diem relicto renunciari non poſſe colligitur. 21.
Contra legatarium judicialiter immiſſum quatenus detur hoc interdictum. 25.

1 INterdictum quod legotorum, eſt etiam adipiſcendæ
poſſeſſionis, quod datur hæredi contra legatatium,
qui rem legatam propria authoritate apprehendit,
Autor *ad L. 9. num. 3. C. de O. & A.* ut rem legatam
è manu hæredis accipiat ob tres cauſas, 1. ob Palcidiam.
2 2. ob æs alienum legata minuens. 3. Si legatum
genus ſit, vel alternativum, & electio in aliquo caſu
hæredis. *Mindan. de interdict. p. 2. tit. 17. Oldendorp.
claſſ. 2. act. 2. Menoch. rem. 2. A. P. Schneidew. ad §.
ſequent. Inſt. de interdict. n. 9. Carpz. part. 3. conſt. 13.
def. 30.* Autor *ad L. un. num. 3. & 4. C. h. t.* Legata-
3 rius tamen poſt rem legatam reſtitutam poteſt convenire
hæredem io petitorio, nec amittit dominium, ſi
ante apprehenſam ab hærede poſſeſſionem hæreditatis
occupaverit legatarius rem legatam. *vid. notata*
4 Dni Autoris *nn. 1. ad l. 5. de Legatis.* Et competit hoc
interdictum hæredis hæredi. §. 3. Autor *ad L. un. nu.*
5 *1. & 7. C. h. t.* Quando dubito, an reus pro hærede,
an pro poſſeſſore, an pro legato poſſideat, tum alternative
petitio hæreditatis cum hoc interdicto cumu-
6 lari poteſt. §. 4. & ſic colligitur, quando ex facto rei
incertum eſt, quæ actio teneat, poſſe nos duas dictare
actiones cum proteſtatione, nos velle ex alterutra
conſequi, quod nobis detur *Cothm. v. 3. Reſp. 4. nu.
33. Georg. Mundius de Diffamat. c. 95. §. 2. num. 726.
Obrecht. de libello. c. 17. nu. 41. & ſeq Dn. Struv. Exerc.*
7 *45. th.* 28. Et ſic plures intenduntur actiones revera &
exitu una, quia inſtituuntur ſub contrariis conditionibus;
petitio enim hæreditatis ſub ea ſi pro hærede,
prove poſſeſſore poſſideat reus; Interdictum. Quod
legatorum, ſi pro legato; ut non poſſit, niſi una ex his
vera eſſet conditio, itaque locus uni actioni, altera intentione
actoris repudiata. *Don. lib. 21. c. 3. lit. G. &*
8 *ibi Hillig.* & ſic quando dubium eſt, an nullitatis ſententiæ
probari poſſit, poteſt nullitas remedium cum
Appellatione conjungi *c. Abbate ſane. X. de re judic. c.
conſtitutus. 8. X. de reſtitut. vid. not.* Dni Autoris *ad l.
ſi expreſſe. 19. n. 3. ff. de appell.* Idem ſi ob varias do-
9 ctorum opiniones incertum ſit quænam actio potius
competat; nam tunc admittitur libellus alternativus ſuper
utraque actione conceptus. *Franc. de Clappertis in
ſuis dec. p. 2. cauſa 62. q. 1. num. 4.* Sic etiam, ſi quis
10 putet judicem eſſe incompetentem, poteſt exceptio alternative
concipi, nego te eſſe judicem, aut non carere
ſuſpicione *Franc. de Clapp. d. l. nu. 5.* Ex eadem
cauſa contra plures alternative agi poteſt, quando in-
11 certum, quis adierit hæreditatem. *Carpz. part. 1. conſt.*
12 *2. d. 7.* Sic in proceſſu criminali poteſt accuſator petere
condemnationem vel torturam, quia neſcit, an
13 reus confeſſurus ſit crimen. *Carpz. d. conſt. 2. d 9 Ex
hoc* §. etiam probatur, poſſe in favorem minoris cumulari
appellationem cum reſtitutione, ut ſi alterutrum
remedium ſit expeditius, ex eo procedatur, poſt
14 *Oldradum conſ. 108. num. 5. & Zaſium lib. 1. ſing reſp. c.
20. nu. 13. & 23. citatos. Dn. Mevius part. 2. dec. 64.*
Contra donatarium mortis cauſa, qui ſcil. à defuncto
accepit poſſeſſionem, non datur hoc interdictum, &
habet hæres Falcidiam ipſo jure, quam poteſt vindicare,
§. 5. *h. l. & ibi Zaſ. & Weſenb. in n. n. 6. Bach.
in Treutl. v. 2. diſp. 19. th. fin. lit. B. Mindan. p. 2. tit. 17.
num. 64.* & ita intelligendus *Carpz. p. 3. Juriſpr. conſt.*
15 *1. d. 37.* ſcil. de caſu non traditæ poſſeſſionis. Si uni
hæredum res prælegata eſt pro ea parte legati, quam
ut legatam, vel ut legatarius percipit, hoc interdicto
convenitur, v. gr. ſi pro tertia parte hæres eſt, duas
partes ab hæredis manu debet percipere, quia unam
tertiam, ut hæres cepit. §. *6. h. l.* Et habet locum in
16 uſufructu legato, quem, licet proprie non poſſideatur
ab hærede, debet, petere legatarius. §. 8. quo caſu
petitur reſtitutio libertatis *Donell. l. 19. c. 13. lit. K.
& ibi Hilliger.* Hoc interdictum competit, licet le-
17 gatarius officio judicis nactus ſit poſſeſſionem rei legatæ,
vel immiſſus ſit *Carpz. p. 3. Juriſpr. c. 13. d. 13.*
ideoque hæc cautela, qua utitur legatarius, ut officio
judicis conſequatur poſſeſſionem rei legatæ, recte rejicitur
à *Guidone Papa dec. 483. & Alciato reſp. 492. n.
34. quos refert* Menoch. *rem. 3. adipiſc. poſſ. num. 84. Petrus
Friderus de interdictis tit. 17. num. 57. Carpz. p. 3.
c. 13. def. 31. Harprecht, & quos allegat ad* §. *2. Inſt.
de interd. num. 71.* Licet repugnet *Menoch. d. rem 84.*
18 cui obſtat *l. meminerint. 6. C. unde vi*, & hac cautela
Menochiana omnes leges, quæ prohibent, ne quis
propria authoritate poſſeſſionem amplectatur, poſſent
eludi, & ſi judex poſſet immittere, id tamen in
præjudicium hæredis non debet extendi, & ita pronunciatum
in Facultate menſe Martio anno 1668 Et
hoc interdictum datur etiam contra hæredes legata-
19 riorum, qui propria authoritate occuparunt legatum.
§. 10. Si autem voluntate hæredis acquiſivit poſſeſſio-
20 nem legatarius hoc interdicto non tenetur, ſcil. ſi adita
hæreditate conſenſit, non ſi ante hæreditatem aditam,
de quo variæ ſunt opiniones recenſitæ à *Lud.
Gozadino in rep. l. 1. c. de pactis nu. 15. & Franc. Curtio.
in rep. l. conditione incertum, 1. C. de pactis nn. 21.*
21 *vol. 7.* Unde Dd. ſolent probare: fideicommiſſo conditionali
vel in diem relicto ante tempus renunciari
non poſſe. *Fuſarius in tr. de ſubſtit. quæſt. 587. num. 2.*
22 Et ſufficit ſemel conſenſiſſe hæredem, licet mutaverit
23 voluntatem, per §. 14. *num.* 9. Si unus conſenſit, ut
legatarius propria authoritate occuparet legatum, alter
non conſenſit, huic, non illi datur interdictum. §. 15.
Datur hoc interdictum etiam contra legatarii ſucceſ-
24 ſorem, non tantum univerſalem, ut dictum, ex §. 10.
ſed etiam ſingularem. Ratio redditur à *Menoch. d. l.
num.* 28. quod quaſi ſit in rem ſcriptum. Contra lega-
25 tarium judicialiter immiſſum non datur hoc Interdictum,
niſi ſit ab hærede ſatisdatum, & ea ſatisdatio
duret; nam ſi fidejuſſores fiant inidonei, de novo cavendum.
Alioquin legatum reſtituendum legatario.
§. 16. Et ſatisdatio vel directio, vel per procuratorem
fieri poteſt, nec ad alias res, ſuper quibus præſtita
non eſt, extendi debet §. 27. *& ult. h. l.* de quo *Zaſius*
hic prolixius.

ad L. Diverſum. 2.

S U M M A R I A.

Satiſdatio ab hærede requiritur, quæ à legatario offerenda. nu. 1.

Hoc interdictum ad quid detur? & quid hic colligatur? num. 2.

1 SAtiſdatio requiritur ab hærede, quam tamen le-
gatarius offerre debet, de qua *Bolognin. in rep. l.*
ſi finita. 15. §. Julianus. de damno infecto n. 136. vol. 5.
Autor *ad L. un. num.* 11. *C. h. t. Ex hujus l.* §. 2. no-
tandum hoc interdictum dari ad id, quod intereſt.
2 Ex quo apparet, ſi legatarius rem non poſſeſſam ab hæ-
rede occupet, & hæredis nil interſit, neque ratione
æris alieni, neque Falcidiæ, neque ratione juris eli-
gendi, quod tum non detur hoc interdictum. *Me-
noch. remed. 2. adipiſc. poſſ. nu. 6. Surdus conſ. 265. nu.
12. Bach. in Treutl. vol. 2. d. 25. th. 2.*

TITULUS IV.

Ne vis fiat ei, qui in poſſeſſionem miſſus eſt.

Ad L. Ait Prætor. 1.

S V M M A R I A.

Interdictum hoc quando detur. n. 1.

Ad quid detur. 2. & 9.

Sine vi decedente de poſſeſſione non decernitur ſecunda immiſſio, antequam de fructibus perceptis petenti debitori rationes reddiderit. 3.

Dantur ex hoc capite mandata ſine clauſula pro defendenda poſſeſſione. 4.

Poſſeſſione lite pendente vitioſe arrepta non datur mandatum manutenentiæ. 5.

Primo immiſſus quando contra alium creditorem non eſt defendendus in poſſeſſione. 6.

Interdictum hoc quibus detur. 7.

Culpam latam in hoc interdicto non attendi, an recte ex §. 4. h. l. *probetur. 8.*

Præſtando intereſſe creditori turbato, debitor non liberatur à debito principali 10.

Decretum datum ex falſa cauſa nullum eſt. 11.

Quod limitatur. 12.

Immiſſo vel immittendo, cujus actioni obſtat exceptio, hoc interdictum non datur. 13.

An contra pupillum tutore turbatore, hoc interdum detur. 14.

Datur contra patrem, ſi filius ejus juſſu turbavit. 15.

Interdictum hoc eſt annuum & contra hæredes non datur. 16.

Quod limitatur in legatorum cauſa. 17.

1 QUando ob contumaciam rei immiſſus ſū in poſſeſ-
ſionem bonorum, vel juſſus ſum immitti, ſi ab alio
impediar, ne immittar, vel turbet ne quietus maneam
in poſſeſſione; vel dejiciat à poſſeſſione; tum contra il-
lum datur mihi hoc interdictum, in primo caſu eſt
adipiſcendæ poſſeſſionis; in ſecundo retinendæ; in ter-
tio recuperandæ. *Bach. in Treutl. d. diſp. 25. th. 3. lit. A.*
Mindan. de interdict. part. 2. t. 9. num. 6. & ſeq. Me-
2 *noch. in remed. 1. rec. poſſ.* & datur ad id, quanti ea
res eſt, i. e. quanti mea intereſt, me non fuiſſe deje-
3 ctum. *Zaſ. hic. nu.* 8. Sed ſi ſine vi deceſſerit de poſ-
ſeſſione immiſſus, licet poſtea ſe immitti petat, & de-
bitor opponat, ipſe ſatisfactum jam eſſe ex fructibus,
& creditor nollet rationes edere de perceptis fructi-
bus, hoc caſu non inique prius à creditore exigendas
eſſe rationes; quam immiſſio iteretur, deciſum eſſe,
4 refert *Dn. Mevius part. 3. deciſ.* 320. Et ex hoc capite
dantur etiam mandata ſine clauſula pro defendenda
5 poſſeſſione. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 97. Sed non datur
mandatum manutenentiæ, qui lite pendente vitioſe
arripuit poſſeſſionem. *Lancell. p. 3. de Attent. c. 31. n.*
6 195. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 368. Neque primo immiſſus
contra alium creditorem defendendus in poſſeſſione,
ſi alter ſpecialem hypothecam anteriorem, vel noto-
rie meliora jura habeat. *Dn. Mev. p. 5. dec.* 374. Et
7 datur hoc interdictum omnibus in poſſeſſionem miſ-
ſis à judice, licet ob contumaciam, ſive ob rem ſer-
vandam ſive ventris cauſa miſſus ſit. §. 2. *h. l.* Me-
8 *noch. rem. 1. ret. poſſ. num. 6. & ſeqq.* Ex §. 4. Dd. vo-
lunt probare culpam latam non venire in hoc inter-
dicto, ſed *Zaſius* inter culpam ignaviæ & verſutiæ
diſtinguit *hic num.* 5. melius autem *Petr. Barb. ad L.*
Si mora. 9. in prælud. v. Soluto matr. numer. 10. tunc
non excuſari tradit, quando id ignorat, quod omnes
ſciunt, & excuſari, quando id non ſciunt omnes, &
9 ideo de levi culpa §. *hunc* explicat. Hoc Edictum
continet, quantum intereſt creditoris immiſſi, i. e.
quantum intereſuit, vim factam non eſſe, miſſum in
10 poſſeſſione quiete manſiſſe. *Mind. de interd. tit. 9. n. 19.*
non datur hoc interdictum. Sic etiam ſi intereſſe con-
ſecutus ſit à turbatore, liberatur debitor *lib. 51. §. 2.*
ff de re judic. ſcil. à præſtatione ejus, quod intereſt,
non à principali debito. *Mind. d. l. num.* 25. & ideo
ſi nihil intereſt, v. g. ſi nullam habuit aut falſam cau-
ſam, unde probatur, decretum datum ex cauſa falſa
eſſe nullum. *Mindan. d. l. num.* 28. *Dec. conſ. 357. nu.*
11 6. Licet ea cauſa ex parte falſa ſit, quia decretum ju-
dicis eſt individuum. *Rol. à Valle conſ. 7. nu. 175. vol.*
12 3. Secus, ſi debitum partim verum. Sic etiam quan-
13 do actioni obſtat exceptio, & exceptio illa non at-
tenditur; ſed immiſſio decernitur, tunc huic immiſſo
vel immittendo non datur hoc interdictum, quod
variis modis declarat *Menoch. d. rem. 1. qu. 2. & 3.*
Nam ſi in mora periculum, aut ſi exceptiones non
ſint liquidæ, ſed altioris indaginis, immiſſionis autem
cauſa vel favorem vel præſumptionem pro ſe habeat,
tunc immiſſio fieri debet interim, donec negotium
principale diſcutiatur. *Mindanus ſ. Friderus d. t. nu. 30.*
14 Et datur hoc Interdictum etiam contra pupillum, ſi
15 tutor turbavit & tutor ſolvendo ſit, alias non. §. *6. h. l.*
16 & contra patrem, ſi filius ejus juſſu turbavit §. 7. Hoc
interdictum eſt annuum, quia eſt pœnale, nec contra
17 hæredem datur, niſi in id, quod ad eos pervenit; ſed
excepta hic legatorum cauſa, ob quam cauſam datur
interdictum miſſo legatario contra hæredem poſt an-
num. Ratio *in textu*, quia hæres poteſt evitare im-
miſſionem, ſi ſatisdationem offerat legatario. conf. *Cu-
jac. lib. 12. obſ. 23. Hotoman. l. 5. obſ. 29. Friderus de
interdictis tit. 9. num. 20. ſeq.*

ad L. Si quis. 3. pr.

S V M M A R I A.

Contra reſiſtentem immiſſioni datur etiam decretum de immittendo manu militari. nu. 1.

Reſpondetur ad l. 1. §. 2. ff. ſi ventris nom. mul. & l. 1. C. de off. milit. jud. 2. 3.

1 QUi immiſſionem petit contra reſiſtentem, duo
habet remedia; alterum, ut interdicto utatur
hoc; alterum, ut ſi nolit parere; nam tunc decretum
de immittendo judex manu militari exequetur. *Hill.*
in Don. lib. 20. c. 6. lit. G. Nec obſtat *l. 2. ff. ſi ven-
tris nomine mulier*, quæ loquitur de eo, qui dolo venit
2 in poſſeſſionem, ſed nondum reſtitit decreto Præto-
ris. *Pac. cent. 7. q. 1. Hill. d. l. & l. 1. C. de Offic. mil.
judicum.* Quæ non vetat omnem executionem milita-
rem, ſed militarium judicium ex *Oldend. Hill. d. l.*
3 conf. *Men. d. rem. 4. qu. 2. num. 11. & ſeqq.*

TITU-

TITULUS V.

De Tabulis exhibendis.

Ad L. Prætor ait. 1.

SUMMARIA.

Interdictum de tabb. exhibendis deſcriptio. num. 1.
Hoc interdictum pertinet ad omnes tabulas ſive perfectas ſive non. 2.
Interdictum hoc utilius eſt actione ad exhibendum. 3.
A fatente, ſe habere tabulas, & refragante, poſſunt etiam tabulæ extorqueri manu militari. 4.
Quid ſi reus deneget exhibitionem tabb. ob metum ne ſecreta patrimonii pandantur. 5.

1 HOc eſt interdictum exhibitorium, quo is, cu-
jus intereſt, petit ſibi exhibere teſtamentum, vel
aliam voluntatem ultimam; quod ſi juſſus illud non ex-
hibeat, ad æſtimationem hæreditatis vel legati con-
2 demnatur. *l. 3. §. 5. h. t.* Hoc etiam interdictum pertinet
ad tabulas priores, quæ ſupremæ non ſunt §. 4. *h. l.* ſi-
ve teſtamentum perfectum, ſive imperfectum §. 5. li-
cet teſtator apud hoſtes deceſſerit § 8. *h. l.* modo ta-
bulæ ultimam voluntatem contineant. §. *fin.* Et hoc
3 interdictum utilius eſt actione ad exhibendum, quia
ſpecialia potiora generalibus. *Gall. de arreſt. imp. c. 5.
num.* 15. Autor *ad L. un. num.* 3. *C. h. t.* Sed ſi fateatur
4 ſe habere, ſed nolit reſtituere, jubendus eſt, & com-
pellendus vi armata, ſeu manu militari extorquendæ
ſunt tabulæ, nec opus eſt interdicto, quod tum con-
tumacia rei, tum favor teſtamenti meruit. *l. 2. ult. ff.
quemadmodum tabb. teſt. aper. Doneil. ad l. un. C. h. t. n.*
5 12. Sed quid ſi reus, dicat, ſe habere, ſed nihil actori
eſſe relictum, & ſe vereri, ne ſecreta patrimonii pan-
dantur, qui metus inanis non eſt, per *l. 2. de aliment.
pupill. præſt.* ſed tunc judici vel viris honeſtis oſten-
dere tenetur. *l. 2. C. quemadm. teſtam. aper. Pet. Fri-
derus de mandatis. l. 2. c. 51. num.* 4. Autor *ad L. un. n.
5. C. h. t.*

ad L. Locum. 3.

SUMMARIA.

Datur hoc interdictum, licet teſtamentum idem in pluribus tabb. ſcriptum. un. 1.
Contra quos detur. 2.
Quibus detur. 3.
Quomodo aliquid relictum eſſe in tabb. probari poſſit. 4.
Ad quod detur & quomodo hic procedendum 5.
Legatarius hoc interdicto utitur contra hæredem contumacem non præſtita cautione de reſtituendo; licet conditio poſtea deficiat. 6.
Æſtimatio hæreditatis vel legati ſemel ex hoc interdicto præſtita, ab eo, qui præſtitit, amplius peti nequit. 7.
Secus in diverſis perſonis ex diverſis cauſis. 8. 9.
Interdictum hoc perpetuum eſt & hæreditarium. n. 10.

1 HOc interdictum datur, licet teſtamentum idem in
pluribus tabulis ſcriptum per §. 1. *h. l.* Et ſi apud
2 me à te depoſitæ, contra me & te deponentem da-
tur hoc interdictum §. 2. Et datur contra eum, qui do-
lo malo fecit, quo minus teſtamentum exhiberi poſ-
ſit, licet hic criminaliter ex lege Cornelia de falſis ac-
3 cuſari poſſit. Et datur hoc interdictum omnibus, qui-
bus quid in teſtamento adſcriptum eſt. §. 10. *h. l.* Sed
4 unde actori conſtabit, ſibi quid relictum eſſe, & quo-
modo probabit, ſi tabulas non habeat? Reſp. poteſt
illud teſtibus probare, qui actibus teſtandi interfue-
re. *Don. ad l. un. C. h. t. n.* 9. Autor *ad L. un. num.* 3.
4. *C. h. t.* ſed puto poſſe id etiam præſumtionibus pro-
bari, v. g. ſi ſit cognatus vel fidus miniſter, conjux
&c. præſertim cum juramentum calumniæ præſtetur
ab eo, qui hoc interdicto vult uti. *l. 3. C. quemadm.
teſtam. aper. Friderus de Mandatis l. 2. c. 51. numer. 1.*
5 *Struv. Exerc. 45. th.* 44. Sed quale illud eſt intereſſe?
Reſp. Quantum fuit in relicto, *paragraph. undecim. & duobus ſequentib.* v. g. ſi hæres ſcriptus petat,
tota hæreditas venit; ſi legatarium petat, res legata.
Et quidem arbitrarium hoc eſt interdictum; & jube-
tur primo exhibere, ſi non faciat, poteſt habere du-
plex remedium 1. executionem manus militaris. 2.
Viam ordinariam, ut intereſſe petat, quod judex ar-
bitrabitur præſtito prius ab actore juramento in li-
tem, ſi forte dolo fecit, ut non poſſet exhibere, alias ve-
ro ad verum intereſſe, per *L. qui reſtituere. 98. ff. de
de rei vindic. Don. ad l. un. C. h. t. nu.* 11. & ſufficit,
ſi hoc poſteriori caſu id intereſſe actor ſummarie
6 probet. *Zaſius ad l. un. C. h. t. nu.* 6. Speciale hic eſt
favore ultimarum voluntatum, ut cui aliquid ſub con-
ditione eſt relictum, poſſit æſtimationem legati ab
hærede contumace per hoc interdictum extorquere;
nec tenetur cavere de reſtituendo, licet conditio po-
ſtea deficiat. §. 14. *h. l. Zaſ. hic. ad rubr. num. 6. & 7.*
quia eſt pœna contumaciæ & concurrit favor ultima-
rum voluntatum, & hoc legatum juſte etiam in foro
conſcientiæ poſſe retinere puto actorem, quia hanc pœ-
nam irrogavit reo lex, & judex aſſignavit actori. Si
7 hæres æſtimationem hæreditaria à poſſeſſore ejuſdem,
vel legatarius æſtimationem rei legatæ acceperit, hæ-
reditatem poſtea vel legatum petere ab eodem nequit,
ne bis idem petat, & repellitur exceptione doli, §. 15.
8 *h. l.* Sed ſi legatarius ab alio quam hærede æſtima-
tionem legati conſecutus fuerit, non prohibetur ip-
ſum legatum ab hærede petere, quia hæ petitiones ex
diverſis cauſis ſunt, & contra diverſas perſonas; Ita ſi
9 tabulas peto à te, & tu nolis, vel dolo feceris, ut non
poſſis, poſſum à te conſequi æſtimationem hæreditatis,
ab alio vero, qui res hæreditarias poſſidet, poſſum
conſequi hæreditatem; nec hic obluctatur conſcientiæ
Jus, cum unum habeam ex juſta & legali pœna con-
tumaciæ mihi addicta. *Zaſ. hic. nu. 8. Dn. Struv. ad*
10 *h. t. th.* 47. Interdictum hoc perpetuum eſt & hære-
ditarium §. *pen. & ult. Weſenb. in tr. hic. num.* 6. Prio-
ris ratio ejus eſt, quia præparatorium eſt ejus actionis,
qua rem perſequi volumus. *Hillig. in Donell. l. 15.
c. 36. lit. D.*

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Senſus hujus legis ſubobſcura ſuppeditatur, ubi caſus, quo hoc interdictum ceſſet.

SEntentiam *hujus legis* ſubobſcuræ ſimpliciter hanc eſſe puto cum *Ant. Matth. lib. 48. tit. 7. c. 3. in fin.* cujus verba ſum admenſurus: Quanquam interdictum omnibus competit, quibus quid relictum dicitur *l. 1. §. ſolent. ff. de tab. exhib.* pendente tamen hæreditatis controverſia aut accuſatione falſi non dari reliquis, quorum intereſt, ſed tabulas interim in æde ſacra, vel apud bonum virum deponendas, ne ſi exhibitæ ſint, ii, quibus exhibitæ ſunt, aliquid in perniciem ejus, cum quo eis res futura eſt, excogitent. Cæterum quo minus is, qui accuſaturus eſt falſum, tabulas exhiberi deſideret, Javolenus non prohibet &c. Hæc *Ant. Matth.* Alii aliter. conf. *Godofr. hic. & Zaſius ad rubr. num. 10. Pacius cent. 7. c. 14. Hill. in Don. l. 15. c. 36. lit. D.*

TITU-

TITULUS VI.

Ne quid in loco ſacro fiat.

Ad L. Ait prætor. 1.

SUMMARIA.

Interdicti hujus deſcriptio. n. 1.
Qua hic forma petendi. 2.
Hoc interdictum annuum eſt. 3.

PEr hoc interdictum exſtrui vetatur, & deponi jubetur, quod ad deformitatem rei ſacræ facit, de quo *Mindan. de interd. part. 2. tit. 1. & Oldendorp. claſſ. 2. act. 9. Gilhaus. in arb. civ. cap. 3. nu. 121.* Forma petendi hæc: Eſt in platea illa locus ſacer, qui deformatur & incommodatur per Titium &c. quare peto,
2 ut veſtra ſententia declaretur, prædicto reo talem incommodationem loci ſacri non licuiſſe, & ideo condemnari illum & juberi, ut à dicta dehoneſtatione loci ſacri omnimodo abſtineat; vel ſi reſtitutorium ſit, ita: peto ut tale immiſſum vel inędificatum tollat, & locum ſacrum in priſtinam commoditatem omnibus deſervientem reſtituat. *Oldend. d. l. num. 3. Gilhaus. in arb. civ. c. 3. nu. 121.* imitandum autem gentilium in favore religionis ſtudium. *Petr. Frider. d. c. 1. nu. 13.* Edictum hoc autem annuum eſſe, vult *Klok. v.*
3 *3. conſ. 166. 34.*

ad L. In muris. 2. & ult.

SUMMARIUM.

Quomodo hoc interdictum ad muros pertineat.

IN muris Civitatis nemo debet aliquid exſtruere vel habitare, vel portam aperire ob periculum incendii ac proditionis, & ſecuritatem Civitatis. *Guido Papa ſing. 58. Boer. dec. 232. in fin. Ricc. collect. deciſ. 1629.* Sed ab hoc moribus paſſim receſſum. conf. *Molin. tr. 2. de juſt & jur. diſp 707. num. 1. & Petr. Frider. de interd p. 2. c. 4. num. 13.*

TITULUS VII.

De locis & itineribus publicis.

Ad L. Cuilibet. 1.

SUMMARIA.

Contra clauſuras viarum cuilibet actio competit. n. 1.
Per alterius territorium, irrequiſito judice loci, an captivum ducere liceat. 2.

1 COntra clauſuras viarum cuilibet actio competit, & ideo via publica uti nemo prohibendus.
2 Hinc ſequitur miniſtris alicujus judicis licere ducere captivum per alterius territorium; licet enim capi non poſſit maleficus in alieno territorio, eo judice non requiſito tranſitus tamen denegari nequit. *Beſoldus in theſ. pract.* von Durchfuhr der Maleficanten; & quos refert *Dn. Manzius in cent. dec. qu. 89.* niſi aliud conſuetudine receptum.

ad L. Viæ vicinales. 3.

SUMMARIA.

Via vicinalis quid. n. 1.
Via hac quando habenda pro publica, & quando pro privata 2. 3.

VIcinales viæ ſunt, quæ ex placito vicinorum &
1 privatis agris conſtitutæ ſunt, ut ultro citroque
2 homines commeare queant. Sed quando illæ viæ hominum memoriam excedunt, tunc habentur ex viæ vicinales pro publicis. conf. *Capolla de S. R. P. c. 3. n.*
3 *17. Menoch. conſ. 448. num. 13.* Quæ vero nuper hominum memoria collatę ſunt, pro privatis habentur, ut ita videatur via vicinalis non eſſe ſpecies tertia, ſed ſub publica vel privata contineatur, conf. *Molina de juſt. & jur. t. 2. D. 767. n. 4. Surdus d. 42. n. 2. Vivius dec. 488. Joh. à Sande l. 5. tit. 5. def. un.*

TITULUS VIII.

Ne quid in loco publico vel itinere fiat.

Ad L. In loco. 2.

SUMMARIA.

Cauſa hujus interdicti. num. 1.
Loca publica quæ dicantur. 2.
Hoc interdictum non pertinet ad res fiſcales. 3.
Ad quæ loca pertineat. 4.
Reficere volens id, quod de facto in publico poſuit hoc interdicto prohibetur. 5.
Interdictum hoc quatenus detur contra eum, qui molem in mare projicit. 6.
An detur prohibitio in mare piſcari aut in campo alioque loco publico ludere. 7.
Non ſunt permittenda in publico, quæ cum privatorum damno fiunt. 8.
Immiſſio debet fieri citra præjudicium alterius, qui jus in ea re habet. 9.
Privilegium, quatenus intereſſe tertii concernit, ſtrictiſſime explicandum. 10.
Subnectitur forma decreti Cameralis huc conferens. 11.
Exempla ſingularia habentur. 12. & 13.
Opera licite conſtructa poſſidens, non poteſt prohibere alium ædificantem. 14.
Privilegium a principe conceſſum ſemper explicari debet ſine læſione alterius. 15.
Privilegium Civitati datum de non evocandis Civibus non eſt trahendum in præjudicium alicujus diffamati. 16.
Reſcriptum poſterius contrarium priori ſi in illo hujus nulla mentio facta, præſumitur ſubreptitium. n. 17.
Clauſula remota omni exceptione & appellatione de frivola exceptione intelligitur. 18.
Indultum moratorium non inhibet curſum uſurarum. numer. 19.
Privilegium de non niſi certa cereviſia vendenda non excludit venditionem vini. 20.
Ædificatum in publico nemine prohibente an tolli debeat. 21. 22.
Ex §. 17. h. l. probatur jus præventionis. 23.
Recenſentur ſpeciales caſus, quibus contra hoc interdictum publicum iter deterius redditur. 24.
Interdictum hoc interdum etiam eſt compulſorium. 25.
Interdictum hoc eſt perpetuum & populare. 26.
An & forenſibus detur. 27.

1 INterdictum hoc prohibitorium eſt, ne quis ædificet, vel immittat in locum publicum, nec quicquam poſitum habeat ſine conſenſu Principis, quo uſui publico officiatur. *Don. l. 11. c. 2. lit. C. Molin, de*
2 *loc.* Loca autem publica ſunt, quæ omnium civium uſui expoſita ſunt, in quibus tantum quis juris habet ad obtinendum, quantum alius ad prohibendum habet, ut eleganter dicitur in §. 2. vid. *Frederus de interdictis*
3 *tit. 6. num. 57.* Res fiſcales quaſi propriæ & privatæ Principis ſunt, & ideo, ſi quis in iis ædificet non hoc
4 ad interdictum hoc, ſed officium Procuratoris fiſci, vel Præfecti Ærarii, pertinet. §. 4. *h. l.* Sed pertinet
5 hoc interdictum ad ea loca, quæ uſui publico inſerviunt §. 5. Et ſi quis de facto quid poſuit in publico, ac velit id reficere, per hoc interdictum prohibere poteſt

Digitized by Google

6 poteſt, §. 7. *h. l.* Si quis etiam molem in mari faciat, per
hoc interdictum prohiberi poteſt, ſi per id uſus littoris
impediatur, alioqnin impediendus non eſt, §. 8. Non ha-
7 bet autem locum, ſi quis in mari piſcari, aut in cam-
po alioque loco publico lodere prohibeatur, quia hic
ſufficit actio injuriarum, per §. 9. *Petr. Frider. de interd.*
tit. 6. num. 59. Non debet aliquid in publico per-
mitti, quod cum privatorum damno fiat, §. *merito.*
10. *h. l. Marco Brunnns. conſ.* 26. *numer.* 402. Autor
ad L. 6. numer. 1. *C. de Metellar.* & ideo ſi veteres
aquæductus reperiantur, ii quidem vetuſtate defen-
duntur, *l. 2. ff. de aqua & aqu. pluv. arc.* ſed propte-
terea foſſam navigabilem efficere non licet, *Joh. à San-*
9 *de l. tit. 5. def. nn.* Sic & immiſſio alicujus ita intelligi
debet, ut fiat citra præjudicium alterius, qui Jus in
ea re habet. *Dn. Mev. p. 1. dec.* 141. & quicquid ten-
dit ad alterius injuriam, ſubreptitium habetur; *Dn.*
Mev. d. p. 1. dec. 143. Et privilegium, quatenus in-
10 tereſſe tertii concernit, ſtrictiſſime intelligendum, quo
confert formula Decreti Cameralis apud *Gail. 2. obſ.*
1. num. 14. In Sachen begehrter inſinuation privile-
11 gii in daſſelbe doch vorbehältlich des Heil. Röm. Reichs
Ober und Gerechtigkeit/ auch männiglichs intereſſe
und Einrede/ dagegen zu jederzeit vorzubringen/ ſo veil
rechte/ hiermit angenommen. Unde probat *Carpz. p.* 2.
12 *dec.* 3. privilegium Illuſtris Civitatis, & patronæ li-
teratorum Uratiſlavienſium de debitis Civitatis ante
omne æs alienum in concurſu creditorum, ſolven-
dis, non præjudicare mulieribus dotem repetentibus.
13 Sic in Elect. Brandenb. Civitates habent privilegium,
ut onera publica omni æri alieno, etiam quod Jus
ſeparationis habet, præferantur: ſed hoc non vide-
tur extendendum ad eos, qui jure dominii mobilia
petunt, quæ oneribus publicis non ſubjacent, qui ut
Domini ærario Civitatis præferendi, ut pronuncia-
tum memini. Notandum etiam ex §. 15. quod is, qui
14 molendinum, vel quid aliud illicite conſtructum ha-
bet, non poſſit prohibere alium ædificantem, licet ei
noceat. *Bar. hic & Petr. Frid. de interdict. tit. 6. nu.*
15 70. Privilegium à Principe conceſſum intelligitur ſem-
per ſine læſione alterius, §. 16. *h. l. Hippol. de Marſil.*
ſing. 440. & 483. *Barb. l. 14. c. 83. ax.* 7. & 16. *Franc.*
de Clapp. cauſa 23. q. 2. nu. 2. & *ſeqq.* & licet privi-
legium non ſit ab initio aliis damnoſum, ſed poſtea
eſſe incipiat, non tamen præſumitur hæc mens Prin-
cipis, quod de hoc caſu cogitarit, licet verbis gene-
ralibus ſit uſus. *Franc. de Clapperiis d. l. num.* 4. Hinc
Carpz. dec. 31. tradit Privilegium civitati datum de non
16 evocandis civibus, non eſſe trahendum in præjudium
alicujus diffamati, cum diffamans, me Francofurti vi-
deatur ipſe ad hoc judicium provocare, aut ei ſe in om-
nem eventum ſubjicere velle certe debere. Unde etiam
probat *Dn. Mev. p. 2. dec.* 181. ſi poſterius Reſcriptum con-
17 trarium priori, ejus vero nullam mentionem faciat, po-
ſterius præſumi ſubreptitium, quia alias voluiſſet de-
rogare juri prioris ſupplicantis quæſito, quod præſu-
18 mendum non eſt. Sic clauſula, *remota omni exceptio-*
ne & appellatione, de frivola exceptione intelligenda,
alias injuſtum, & cum jure naturali pugnans eſſe Reſ-
criptum, ſi naturalem defenſionem tolleret. Sic in-
dultum moratorium non inhibere curſum uſurarum,
19 tradit cum aliis *Finkelth. obſ. 47. num.* 12. & *ſeq.* Sic
privilegium de non niſi certa cereviſia vendenda,
20 non excludit venditionem vini. *Carpz. p. 2. dec.* 104.
Si quis nemine prohibente in publico ædificaverit,
21 non eſt cogendus id tollere, ne ruinis urbs deforme-
tur: niſi obſtet uſui publico, ſi vero non obſtet, ſola-
tium ei imponendum. *Molin. tr. 2. diſp.* 707. *nu.* 15.
quod tamen arbitrii ſuperioris non neceſſitatis eſſe
tradit *Petr. Friderus de interdictis tit. 6. num.* 65. Sed
22 aliud in via *L. 2. §* 35. Sic cum aliquis conquerere-
tur, turrim nimis alte evectam & in publico, non
fuit juſſus deſtruere turrim nunciatus, ſed ſolatium
publico inferre *ex hac lege*, ut refert *Franc. de Clap-*

Brunnsman. in Pandect. Tom. II.

23 *periis cauſa* 22. *q.* 2. Probatur *ex hoc* §. jus præven-
tionis, ſi v. g. ſcholaris fabrum ferrarium prævenerit,
vel contra. *Menoch. l. 2. A. Q. caſu* 237. *num.* 7. *Matth.*
Coler. de proceſſ. execut. p. 2. c. 9. num 8 In ſpecie in
24 §. 20. prohibetur, ne quid in itinere publico fiat, vel
immittatur, quo reddatur deterius. Autor *ad L. 7. n.*
5. C. de ſervitut. v. gr. ſi accolæ id ſuo commodo fa-
ciant, quod quacunque ratione viæ publicæ, aut ſe-
curitati ejus, aut puritati aeris incommodare poſſit.
v. gr. ſi cloacam immittat §. 26. & 29. *h. t.* vel ani-
malia noxia ibi paſcantur *l. 2. §.* 30. vel foſſa, ſpe-
cus aut ponticulus fiat *l. 2. §.* 33. *Surdis. decſ.* 42. *num.*
num. 8. & *ſeq. Molina de diſp.* 707. *num.* 16. & *Pet.*
Frider. d. t. 3. n. 35. *Vivius decſ.* 488 *in fine* E. hoc in-
25 terdum interdictum eſt compulſorium, ut Magiſtra-
tus & accolæ vias publicas lartas tectas conſervent.
26 *Petr. Frider. d. t. 3. n.* 68. & *tit.* 4. Interdictum hoc eſt
27 perpetuum & populare §. 34. Imo & forenſibus dari
putat *Klock. vol. 3. conſ. 149. 9. n.* 221. licet de eo alii
diſputent.

ad L. Littora. 3.

Littora, in que populus Romanns Imperium ha-
bet, populi Romani ſunt: non ſcil. tantum quoad
juriſdictionem, ſed quoad jus prohibendi ædificatio-
nem. *Hill. in Don. l. 4. c. 2. lit. I.*

ad L. Ei qui hoc interdicto. 7.

Hoc interdictum licet ſit populare, tamen quia
datur illi in ſpecie, cujus in damnum tendit
opus in publico perficiendum, ideoque Procurator
ab illo conſtitui poteſt. *hic & lib. 24. pra. de procu-*
rat.

TITULUS IX.

De loco publico fruendo.

ad L. Prætor ait. 1.

SUMMARIA.

Hic interdictum quibus detur. n. 1. 4.
Conductores redituum publicorum habent jus in re. 2.
Ratio differentia inter locationem fiſci, & locationem privati, unde ſumatur. 3.

1 Hoc ſingulare, quod etiam conductoribus Te-
loniorum, vel aliorum locorum publicorum,
detur interdictum contra turbatores, licet conductores
privati alias non poſſideant. *Menoch. rem. 4. R. P. n.*
2 36. *Mindan. de interdict. part. 2. tit.* 5. Et datur etiam
jus in re conductoribus Teloniorum, redituum publi-
corum, & ſimilibus per *t. t. ff. ſi ager vectig. l. 1. §* 3.
& *6. de ſuperfic. l. ult. C. de locat. præd. civil. Valaſc.*
de jure emphyteut. qu. 29. numer. fin. & hi poſſeſſo-
res ſunt & præſcribunt. *l. 11. & fin. C. ut Ruſticam ad*
3 *null. obſeq.* Ratio autem differentiæ inter locationem
fiſci ſeu Reipubl. & locationem privati ſumitur par-
tim ex majori poteſtate locantis, tum ex fide, quæ à
Principe & Republica major, quam à privato requiri-
tur. Major enim poteſtas ejus, à quo res habetur, fir-
mioremque adquiſitionem facit. *Pinell. ad l. 1. C. de*
bon. mat. p. 3. nu. 67. pag. 409. Et ſi conductor præ-
4 dii publici ſuo periculo ſibi ſocium adſciſcat, huic
etiam competit interdictum, licet conductor præfera-
tur *l. 1. h. t* quod hic etiam ſpeciale eſſe, & aliis ſo-
ciis non competere, notat hic *Weſenb.*

TITULUS X.

De via publica, & ſi quid in ea factum eſſe dicatur.

ad L. Ædiles. 1.

SUMMARIA.

Materia interdicti. n. 1.
A quibus via reficienda. 2.
Quæ hic ſingulariter notanda 3. & ſeqq.

1 DE via ruſtica actum ſupra in *tit.* 7. hic de via
urbica, & prohibetur, nequis viam reddat de-
teriorem, aut poſitum quid habeat, quod tranſeuntes
impediat, ne quis ſubtruat aut inſtituat vias publicas,
ne juxta viam publicam caducum parietem habeat,
nec permittatur ibi rixa, nec projectio ſtercoris fiat,
vel morticinæ, aut pellium fœtidarum; & jubentur
2 ſinguli cives viam ſuis ædibus reficere, & conducto-
res hoc in penſionem domus computabant Domino.
Mindan. de interdict. d. pars. 2. *tit.* 3. *Surd. deciſ.* 42. *n.*
7. *& ſeqq. Molin. de juſt. & jur. tr.* 2. *d.* 707. *num.* 16.
& ſeqq. Carpanus ad ſtatuta Mediolanenſia parte 2. *c.*
47. *num* 36. *& c.* 252. *numer.* 8. *& ſqq. Chriſtinæus ad*
3 *ſtat. Mechlin. tit.* 14. *art.* 48 Notetur autem (1.) quod
nec urinam effundere liceat in plateam, ſi via publi-
ca fœtida reddatur. *Cæpolla de S. V. P. c.* 78. *nu.* 2. (2.)
4 Poſſe conductorem ædium vel fundi compelli, ut
onera publica præſtet, & ea computet locatori in mer-
cedem. *Natta conſil.* 449. *num.* 10. *Vinc. Caroc. de lo-
cat. p.* 3. *tit. de expenſ. num.* 18. *& quos ibi allegat.* (3.)
5 Nota, rixas in publica platea judicem impedire de-
bere & punire, quia ſunt admodum ſcandaloſæ.

TITULUS XI.

De via publica & itinere publico reficiendo.

Ad L. Prætor ait. 1.

SUMMARIUM.

Viam publicam reficiens contra impedientem habet hoc interdictum.

VIam publicam, præcipue ruſticam, qui reficit, impediri ab alio non debet, modo ad modum antiquum redocat; nam alias impune vis fieret. *Molin. d. diſp.* 707. *num.* 6. *Carpan. ad ſtatut. Mediolan. part.* 2. *c.* 252. *Mind p.* 2. *de interdict. tit.* 4.

ad L. Viam publicam 2.

SUMMARIA.

Via publica non utendo non amittitur. nu. 1.
Quod limitatur. 11. 12.
Res meræ facultatis non præſcribuntur. 2.
Quod limitatur. 9. 10.
Jus Cædendi ligna non utendo non amittitur. 3.
Qui uſus molendino ſui Magiſtratus per longum tempus, ad uſum hujus molendini adſtringi non poteſt. 4.
Secus, ſi prohibitione facta à Magiſtratu, ne alio molendino utatur, in illa acquieſcat. 6.
Pro libertate Civium contra Magiſtratum prohibentem alterius molendino uti, poteſt appellare is, cujus molendino uti intendunt, vel jam uſi ſunt. n. 5.
Uſus hoſpitii per longum tempus non inducit præſcriptionem 7.
Quod limitatur. 8.

1 VIa publica non amittitur à populo non utendo,
quia non per modum privilegii utitur via, & res
meræ facultatis eſt. *Cæpolla in tit. de ſervit. via n.* 20.
Berous vol. 3. *conſ.* 136. *numer.* 13. nemo enim amittit
Jus commune, ſi diu eo non uſus eſt. conf. *Dn. Me-*
2 *vius p.* 5. *dec.* 260 Et tales res meræ facultatis ne qui-
dem mille annis amittuntur, aut præſcribuntur. *Man-
zius qu.* 17. Autor *ad L.* 1 *num.* 12. *C. de Annali Ex-*
3 *cept. Ital. contr.* Sic qui Jus cædendi ligna habet, &
præſtitit ſemper annuam, non amiſit Jus lignandi,
quia eſt res meræ facultatis, jure ſuo non uti, præ-
ſertim ſi præſtitit onera. *Dn. Mevius p.* 4. *dec.* 395. Sic
4 ſubditi, qui per centum annos uſi ſunt ſui Magiſtra-
tus molendino, non poſſunt compelli, ut in poſte-
rum eo etiam utantur, niſi bannale molendinum pro-
5 betur. Nam uti molendino eſt res meræ facultatis. *Dn.
Mevius p.* 1. *dec.* 60. Et ſi prohibeatur civis à Magi-
ſtratu ſuo, ne ad meum eat molendinum, poſſum pro
libertate civium appellare, ob intereſſe meum, licet
6 ipſe acquieſcat civis. *Dn. Mevius d. l. dec.* 61. Ipſi ta-
men ſubditi, ſi prohibiti fuerint alio molendino uti,
ſi acquieſcant, ab eo tempore Dominus acquirit Jus
per præſcriptionem longi temporis. *Dn. Manzius qu.*
7 17. Qui longiſſimo tempore miniſtros Principis vel
Nobiles excepit hoſpitio, non eſt propterea obliga-
tus, ut in poſterum idem faciat; quia hoſpitio aliquem
recipere eſt res meræ facultatis. *Menoch. l.* 2. *de Arb.
jud. quæſt. caſu* 160 *num.* 19. *Covarr c. poſſeſſor. p.* 2. §.
8 4. *numer.* 6. *de R. J. lib.* 6. *Manz. in cont. deciſ. q.* 28.
num. 18. Exceptio eſt, niſi quis hoſpitatione uſus fue-
rit, non ex jure familiaritatis, ſed jure ſuo. *Dn. Man-
zius d. l. nu.* 21. ubi præjudicium allegat. Sed diſtin-
9 guendum inter eas res meræ facultatis, quæ ex nulla
actione competunt, & quæ jure actionis competunt;
Illæ non, ſed hæ poſſunt præſcribi. *Manz. d. tr. q.* 49.
10 *num.* 15. Sed in his ulterius diſtinguendum, an ha-
buerit cauſam utendi ſuo jure, annon; hoc caſu non
poteſt amittere, ſed illo. Deinde an uti voluerit, &
prohibitus ſit, & annon fuerit prohibitus, illo caſu à
tempore prohibitionis, cui paritum eſt, competit præ-
ſcriptio. *Dn. Manzius d. l. n.* 30. *& ſeq.* De impoſi-
tione libertatis à collectis pluribus agit *Manzius d. q.*
11 49. Per immemorialem tamen præſcriptionem inter-
dum in materia præſertim viæ præbenda non uten-
do amitti poſſe, volunt *Berous d. l. Carpanus d. c.* 252.
12 *&* 266. Sicut & vicinalis per non uſum longi tem-
poris amitti poteſt, niſi obſervata per immemoriale
tempus viæ publicæ privilegium conſecuta fuerit.
Afflict. de feudis tit. quæ ſint Regalia. verſ. via num. 7.
Carpanus ad ſtat. Mediolan. p. 2. *c.* 252. *num.* 2.

TITULUS XII.

De fluminibus, ne quid in flumine publico ripave ejus fiat, quo pejus navigetur.

ad L. 1. §. 3.

SUMMARIUM.

Flumen dividitur in publicum, & privatum & unde differentia hic de jure antiquo & noſtris moribus ſumatur.

DIviditur hic flumen in publicum, & privatum; publicum à perennitate deſcribitur, ſed noſtris moribus dignoſcitur ex fundo, in quo oritur, ex copia aquæ, ex uſu publico, an navigabile ſit, vel aliud navigabile faciat, item ex opinione accolarum. *Tuſch. concl.* 405. *&* 3. *ſeq. lit. F. Mol. tr.* 2. *diſp.* 704. *num.* 20. *Ruland. de commiſſ. part.* 4. *lib.* 2. *c.* 10. *Heig. pars.* 2. *quæſt.* 40. *Knichen de Sax. non Prov. jure. verbo* (*Ducum Saxoniæ*) *c.* 5. *num.* 154. *& ſeq. Hering. de Molend. cap.* 15.

ad L. Quo minus. 2.

SUMMARIA.

An ex flumine publico aquam ducere liceat. num. 1.
Princeps habens juriſdictionem territorialem pro lubitu de aqua fluminis publici diſponere poteſt. 2.
Limitatur. 3.

1 EX flumine publico duci aqua poteſt, niſi 1. Prin-
ceps prohibeat. 2. Niſi flumen io uſu publico ſit,
niſi navigabile ſit, aut aliud oavigabile ſaciat, modo
per derivationem aquarum navigatio deterior fiat,
2 *Fridericus de Inderdict. tit. 6. num. 52. Viv. deciſ.* 344.
Collige, Priocipem habentem territorialem juriſdic-
tiooem pro lubitu de aqua fluminis publici diſponere
3 poſſe. *Brun. conſ.* 140. *Klock. vol.* 1. *conſ.* 33. *n.*39. Niſi
aqua intra meum fundum, ubi de aqua diſponere poſ-
ſum pro libitu. *Bart.* qui prolixe *in hanc legem* com-
mentatus eſt. *Hippol. Rimin. conſ.* 4. *n.* 2.

ad L. Fin.

QUi ex utraque parte ripæ domus habet, pontem facere nequit, quia pontes fluminum inter Kegalia Principis numerantur. *Cæpolla de ſerv. urb. prædiorum. cap.* 70. *numer.* 1. *Fridernus de Interdict. tit.* 6. *num.* 51.

TITULUS XIII.

Ne quid in flumine publico fiat, quo aliter aqua fluat, atque uti priore æſtate fluxit.

ad L. Prætor. un.

SUMMARIA.

Edicti diviſio. num 1.
Prohibetur fluxum fluminis publici immiſſione aut ſtructura mutare. 2.
Imo derivare prohibitum. 3.
Flumina publica ſunt, etſi navigabilia non ſint. 4.
Quid ſit aliter fluere. 5.
Ripam noſtram munire licet, ut eo aqua aliter fluat. 6.
Inde collig. Utilitatem privatam magnam alterius, imo publicam parvam vincere. 7.
Ratio: Quia in ſuo. 8.
Ideoque publico flumine ſine ſuperioris permiſſione molendina poni nequeunt. n. 9.
Neque ab alterius molendino, aqua averti. 10.
Ut grande damnum evitem, aquam avertere licet unde alteri noceam. n. 11.
Æſtivus fluxus quam latus? 12.

1 EDictum hoc partim prohibitorium eſt in *pr. hu-*
2 *jus legis* partim juſſorium eſt, ut reſtituatur. §. 11.
h. l. Nam Prætor prohibet, ne quid in flumine publi-
co eaſtruatur aut immittatur, quo aqua aliter fluat quam
3 præcedente æſtate fluxit. Quin & derivationes aqoa-
4 rum fluminis prohibitæ. §. 1. Eatenditur hoc ad flumi-
oa publica ſive navigabilia ſive non navigabilia. §. 2.
5 Et declaratur *in* §. 5. quid ſit aliter fluere, ſcilicet ſi flu-
xus fiat altior, aut depreſſior, aut rapidior. *In* §. 6. au-
6 tem ita muniri permittitur ripa noſtra, licet eo factum,
7 ut aqua aliter flueret. Unde probant regulam Dd. quod
magna utilitas privata præferatur parvæ publicæ,
vel alterius utilitati. *Dd. in l.* 1. *ff. ſolut. matr. quos re-*
cenſet Barb. in d. l. 1. *ff part.* 7. *num.* 20. *Berous conſ.*
177. *num.* 19. *vol.* 3. *Surd. conſil.* 376. *num* 5 *Pariſius*
8 *conſ.* 105 *num* 15. *& ſeqq. vol.* 1. Sed in *hac l. &* §. 7.
eſt ſpecialis ratio, quia in ſuo quid facit. *Barb. d. l.*
9 Ea hoc fluit molendina in publico flumine exſtruere li-
cere ſine permiſſione ſuperioris. *Modeſt. Piſt. p.* 1. *q.*
10 18. *& quos refert Du Richter. dec.* 6. *in fine.* Neque
ego aquam à tuo molendino avertere poſſum, de quo
11 *Fridernus de Interdictis tit.* 6. *nu.* 70. Si etiam grande
damnum meis agris detur à flumine, poſſum aver-
tere curſum & immutare, licet noceat aliis, quia ani-
mo defendendi meum id facio §. 7. *Fridernus d. l. nu-*
mer. 73.
12 In §. 8. æſtivus fluxus io latitudine ſua exponitur,
ſcilicet quatenus hyemi oppooitur, & ab æquinoctio
verno incipit ac in æquiooctio autumoali finitur.
Conferatur tamen *Fridernus de interdict. tit.* 6. *nu* 67.
Tempore ſiccitatis & penuriæ aquarum Dominus mo-
lendini ſuperioris colligere aquam & detinere poteſt,
ſi ſuperior prius ædificaverit, vel ad uſum ſuum ſer-
vaverit. *Fridernus d. l. nu.* 75. licet id ex æquitate, cir-
cumſtantiis melius decidi queat.

TITULUS XIV.

Ut in flumine publico navigare liceat.

ad L. Un.

SUMMARIA.

In flumine, lacuve publico navigare, nemo vetet, n. 1.
Ne Princeps quidem citra cauſam. 2.
Contra prohibentem in publico navigare, venari &c. & actione injuriarum, & interdicto utili ad intereſſe praſtandum, experiri licet. 3.

1 HOc interdictum prohibitorium eſt, ne aliquis
vetet io flumine aut loco publico oavigare; Cum
2 ne Priouceps quidem poſſit citra cauſam prohibere na-
vigationes. *Grotius de Mari libero per totam. P. Balbus*
de Præſcript. p. 4. *qu.* 5. *princ. qu.* 6. *Schurfius cent.* 3.
conſ Cæpolla de S. V. Pr. c. 16. *nu.* 3. *Hering. de Mo-*
lend. q. 16. *num.* 28. *Surdus conſ.* 321. *vol.* 3.
3 Et ex §. 7. colligitur, quod etiamſi illi, qui prohi-
betur piſcari, venari, ludere & ſim. in loco publico,
detur actio injuriarum *l.* 2. §. 9. *ff. Ne quid in loco publ.*
utile tameo Interdictum impedito dari, ſi publico ju-
re ac iotereſſe experiatur. *Fridernus de Interdictis tit.* 6.
num. 61.

TITULUS XV.

De Ripa munienda.

ad L. Un.

SUMMARIA.

Alterius ripam, ſi caveatur ad 10. annos, munire licet: num. 1.
Ideoque contradicente ripæ Domino, Dominus molendini ripam refecit. 2.

1 SI quis ripam velit munire, debet io annos decem
cavere de indemnitate. Et ideo cum aliquando
flumen egreſſum eſſet alveum ſuum, & ex eo reddi-
2 tum inutile molendinum, alius autem, cujus eſſe ri-
pa, contradiceret, ex *h. l.* admittendum eſſet Domi-
num moleodini, reſponſum eſt menſe Januario an-
no 1660.

TITULUS XVI.

De vi & vi armata.

ad L. Prætor ait. 1. pr.

SUMMARIA.

Interdicti Summa. num. 1.
Vis tantum atrox expulſiva hic attenditur. 2.

De re mobili dejectus, hoc interdicto uti nequit. 3.
Si fundus ſine mobilibus reſtituatur, uti licet. 4.
Datur hoc interd. naturaliter poſſidenti. 5.
Non Colono qua tali. 6.
Quis dejeciſſe dicatur. 7. 8. 9. 21.
Etiam nutu dejectionem Mandans de pace publ. tenetur. 10
Tenetur etiam Eccleſiaſtica perſona per alios vim facientes. 11.
Servus dejiciens, quatenus delinquendo nocere poteſt, Domino præjudicat. 12.
Hoc interdicto uſurus, 1. poſſeſſionem, 2. dejectionem probare tenetur, non obſtante Can. Redintegranda. 13.
Spoliatus, poſſeſſionis titulum tangat. 14.
Dejectus Dominus videtur ingredi prohibitus. 15.
Subjicitur caſus. 16.
An deſeruerit prædium? animus diſcedentis attendendus. 17.
Ideoque nec animo, neque corpore poſſidens, dejectus dici non poteſt. 18.
Cum armis venienti armis reſiſtere licet. 19.
Infertur poſſeſſionem ſuam defendendo, impune homicidium committi. 20.
Vi dejectus videtur, metu venientium armorum fugiens. num 22.
Dejiciens iterum dejectus hoc interdicto etiam contra Dominum utitur. 23.
Interdicto hoc omni intereſſe recuperatur. 24. 25. 26. 27.
Contra perſonas, quibus reverentia debetur, Interd. hoc locum non habet. 28.
Limitatur. 29.
Datur autem contra eos actio in factum. 30.
Heredi etiam, ac aliis ſucceſſoribus h. interd. datur. 31.
Dejectus, per ſuos adhuc poſſeſſionem retinens hoc interd. experiri nequit. 32.
Dejectus eſt, in vinculis in ſuo fundo detentus. 33.
Quando & quamdiu contra heredem ex h. interd. detur actio. 34.

INterdicti hujus unde vi hæc eſt ſumma quod violenter à poſſeſſione dejectus, agere poſſit contra dejectorem, & quidem intra annum ad totum intereſſe, licet nihil pervenerit, ſed poſt annum in quantum pervenit, de quo vide noviſſime ſcripta à *Dn. Struvio in*
2 *h. t. th.* 112. *& Wiſſenb. th.* 26. Autor *ad L. 2. nu.* 1. 6. *C. h. t.* Venit autem in hoc Interdictum non omnis vis, certe non ablativa, nec turbativa nec compulſiva; ſed tantum expulſiva, quæ dici ſolet occupatio, facta cum atrocitate §. 3. *hujus legis. Menoch. prælud. Remed. recup. poſſ. nu.* 39. *& ſeqq.* Autor *ad L. 7. num. 1. C. h. t.* interdictum unde vi, non pertinet ad mobilia, niſi fuerint in fundo; unde dejectus eſt. *Dn. Struv. h. t. th.*
3 112. Et ſic de navi dejectus non habet hoc interdictum, §. 7. *h. l.* quia navis res mobilis eſt *Tiraq. de Retr.*
4 *conſang. gl.* 7. §. 1. *nu.* 90. Et conſ. 32. *h. l.* quod fundo reſtituto ſine mobilibus, adhuc tamen competat hoc interdictum, *Menoch. rem. 1. recup. poſſ. num.* 39.
5 *ſeq.* Datur autem hoc Interdictum ei qui naturalem etiam poſſeſſionem habet, §. 9. *h. l.* de quo *Donell. l.* 5. *c.* 7. *t. C.* nam & is, qui injuſte poſſidet, reſtituendus, ſcilicet prædo. *c. 5. X. de Reſtit. ſpoliat. Menoch. rem. rec. poſſ. 1. q.* 11. *& quos refert. Hill. in Donell. l.* 15. *n. 31. lit. F.* maxime ſi non contra Dominum agat
6 *Hill. d. l.* Non datur colono *per* §. 10. ſcilicet quamdiu
7 ſe pro colono gerit, ſecus ſi pro Domino ſe gerat do-
8 mino dejecto. *Donell. dict. cupit. trigeſim. prim. lit.* D. Dejeciſſe videtur proprie, qui ipſe dejecit, & additur, ſi familia dejecit. §. 11. Sed dejeciſſe etiam videtur; qui mandavit, ut ego dejicerer. §. 12. *h. l. Me-*
9 *noch. d. rem. 1. n.* 407. Imo ſi vel tacite annuiſſet, vel ratum habuiſſet. *Menoch. d. rem. qu. 3. num.* 49. *& ſeqq.*
10 Et ſic etiam tenetur ex conſtitutione Imperii de Pa-
11 ce Publica, etiam Eccleſiaſtica perſona, quæ per alios vim facit. *Gail. 1. de P. P. c. 1, num.* 13. Servus ſi deje-
12 cerit me, præjudicat Domino, quatenus noxæ dedere compellitur Dominus, ſi intereſſe ſolvere nolit; nam eatenus delinquendo nocere Domino poteſt ſervus §. 15. Si autem vel unicus ſervus dejecerit, à familia tamen dejectus videtur. §. 17. *h. l. Hillig. in Donell. d. c. lit. Bb.* Autor *ad C. 1. de Excoct. & Transl. num.* 8. *&*
13 9. de qua materia ſervili *in ſeqq.* §§. Illi tantum interdictum hoc competit, qui poſſidebat, cum dejiceretur, §. 33. *h. l.* unde probant, agentem hoc interdicto duo probare *(1.)* Poſſeſſionem. *(2.)* Dejectionem. *Alciatus de præſumt. reg. 2. præſ.* 21. ſed aliud in *Can. Redintegranda*; ubi antiquiorem poſſeſſionem proba-
14 re ſufficit *Afflictus dec.* 327. Et ſi alicujus rei poſſeſſio non ſit, niſi de titulo aliquo modo probetur, ut in beneficio Eccleſiaſtico, in Regalibus & ſimilibus, non ſufficiet probare poſſeſſionem, ſed & titulum aliquo modo colerare; nam alias ſpoliatus non eſſet reſtituendus, nec contra ſuperiorem darentur mandata ſine clauſula. *Dn. Mev. p. 1. dec.* 44. Qui reverſus fundum
15 ingredi prohibitus eſt, habetur pro dejecto, quia animo hactenus retinuit poſſeſſionem. §. 24. *h. l. Men. rem. 9. recup. poſſ. num.* 264. *Schneidew. in §. 6. Inſt. de interdict. num.* 21. *Bolognettus in l. 1. ff. de acquir. poſſ. n.*
16 200. Et ideo, ſi clam ingreſſus ſim poſſeſſionem alicujus rei, ſi redeuntem Dominum repulerim, datur
17 hoc remedium contra me, non vero, ſi tantum clam ſine vi intraverim. Sed hybernum ædificium non videtur Dominus æſtivo tempore deſeruiſſe, nec æſtivum domicilium hyberno. Ergo dejici poteſt, quod & in ſimilibus obtinet. §. 25. nam animus diſcedentis attendendus; & exempla non reſtingunt regulam, quam regulam *ex hoc* §. 25. probant vid. *Barboſa locu-*
18 *pletiſſ. l. 5. ſup.* 18. *axiom.* 8. Nec videtur dejectus, qui nec animo, nec corpore poſſedit, cum alius poſ-
19 ſidere inciperet §. 26. Cuilibet autem cum armis venienti licet armis reſiſtere jure naturali, quia alias defendi poſſeſſio contra vim armatam non poteſt. §. 27. *& l. 3. §. 9. h. t.* Autor *ad L. 1. num.* 1. 2. 3. *&* 4. *C. h.*
20 *t.* Unde obiter poſſet argumentum duci, quod etiam pro defenſione rerum poſſit impune homicidium committi, quando noſtram poſſeſſionem defendimus. Autor *ad L. 2. num. 1. ſeqq. C. ad L. Corn. de Sic.* Non
21 tantum autem ille per vim poſſidet, qui invaſit rem & poſſeſſorem expulit, ſed & qui armata manu venit, & cum poſſeſſor fugiſſet metu violentiæ, fundum vacuum occupavit; Non vero, qui fundum à ſe poſſeſſum armis contra armatum defendit. §. 28. *h. l.* Et
22 qui fugit metu armorum venientium, præſenti vi dejectus videtur, licet vi dejectus vere non ſit. §. 29. *h. l.*
23 Et qui ipſe me dejecit, ſi ab alio iterum dejiciatur, contra illum habet hoc interdictum, etiam contra Dominum, ſi ab eo ex intervallo dejiciatur, de quo pluribus *Menoch. rem. 1. recup. poſſ. num.* 111. *&* 116. Per in-
24 terdictum autem hoc recuperatur omne intereſſe quod habuiſſet, ſi non fuiſſet, dejectus, per §. 31. *&* §. 41. *h. t.* Et ſi quædam res mobiles non reſtitutæ, ſed ablatæ, licet ipſe fundus reſtitutus, datur hoc interdictum, §. 32. quia mobilia veniunt in hoc interdictum, non per ſe, ſed per conſequentiam aut concomitantiam. Sicut & res depoſitæ commodatæ, ut acceſſoriæ veniunt in hoc interdictum. *per* §. 34. quem ob id notabilem dicit *Menoch. rem. 15. rec. poſſ. num.* 54. *& rem.*
25 *retin. poſſ. 3. num.* 50. Ædes etiam incendio conſumptæ veniunt. §. 35. & quæ dolo deſiit poſſidere, ea etiam reſtituere tenetur. §. 36. Fructuum & omnium utilitatum, quas dejectus habere potuiſſet, hic habetur ratio, §. 40. *& ſeq. h. l. & cap. gravis. X. de reſtit. ſpoliat. Menoch. d. remed. 1, num.* 412. *& ſeq.* Autor *ad L. 6. 4. num. 2. C. h. t.* Ubi accurate diſputat de fructi-
26 bus percipiendis, ad cujus perſonam ſit relatio faciend. *Klock. vol. 2. conſ. 29. num.* 163. *Sichard. ad l. 5.*
27 *C. d. rei vind. num.* 4. Et qui non poſſidet rem vi occupatam, tenetur tamen reſtituere æſtimationem rei,
28 §. 42. Contra perſonas, quibus reverentiam debemus,

non

non datur interdictum hoc formaliter. §. 43. v. gt.
liberis contra parentes, vel libertis contra patronos:
29 Niſi armis illi dejecti fuerint; Nam quæ armis per-
fecta ſunt, majorem pœnam merentur. *Hunc* §. appli-
cant ad Vaſallum dejectum à Domino. *Menoch. rem.*
30 *1. recuper. num.* 94. Sed his omnibus datur actio in fa-
32 ctum; ut verbis moderatis petatur reſtitutio. Hoc Edi-
ctum datur hæredi etiam & cæteris ſucceſſoribus; nam
licet poſſeſſio, quia facti non tranſeat in hæredem *l.*
23. ff. de adquir. poſſ. Jus tamen acquirendi & recuperan-
di poſſeſſionem tranſit. *Dn. Mevius p. 5. dec.* 289 conf.
Socinus lib. 3. conſ. 34. nu. 10. *& Gratianus lib. 2. conſ.*
42. num. 7. cujus hæc videtur ratio, quod hoc inter-
dictum quaſi in rem ſcriptum videatur. *c. 1. & ſ. c. 3. q. 2.*
32. Non vero datur ei, qui quidem dejectus eſt, habet ta-
men in fundo ſuos, per quos adhuc poſſidet, qui de-
jecti non ſunt. §. 45. *Donell. l. 15. c. 31. lit.* M. *& ibi*
33 *Hillig.* Ubi lectio *hujus* §. ſollicitatur. Et qui victus in
34 fundo detinetur, dejectus videtur. *§. pen. h. l.* Hoc in-
terdictum datur contra hæredem, & omnem ſucceſ-
ſorem univerſalem, in quantum ad eum pervenit. aut
dolo malo factum, quo minus perveniret, *l. 2. & l.*
3. pr. h. t. Autor *ad L. 2. nu. 3. C. h. t.* vel ſi cum de-
functo lis conteſtata. *Menoch. d. rem. 1. qu. 14. n. 157.*
& ſeq. Afflict. dec. 118. in fin. Neviz. conſ. 78. Aut. *d.*
l. num. 8. Et hæc actio contra hæredem eſt perpetua,
quia eſt rei perſecutoria.

ad L. Quod eſt. 3.

SUMMARIA.

Arma dicuntur, quicquid ira ac furor ſuppeditat. n. 1.
Quamvis unus vel alter armatus venerit, armata ta-
men vis eſt. 2.
Eſt etiam, ſi in occupatione violenta primum arma ca-
piantur. 3.
Aut terruerint ſaltem armis. 4.
Imo vano armorum metu fugientis fundus occupetur.
num. 5.
Spoliatus primus in continenti iterum expelli poteſt. 6.
Ratihabens, quod procurator alium dejecerit, hoc inter-
dicto pulſatur. 7.
Datur interd. h. uſufructuario, non vero ejus hæredi. nu-
mer. 8. 9.
Datur Emphyteuta, etiam contra Dominum. 10.
Colligitur hinc, incorporalia etiam hoc interdicto recu-
perari. 11.

1 PRincipium *&* §. 1. habui *ſub finem legis primæ.* In
§. 2. *& ſeqq.* agitur de armis. Et quæritur quid per
arma intelligendum ſit? Et reſpondetur, omnia eſſe
arma, quæ ira ac furor ſuppeditat. *in* §. 2. *de quo infra*
de vi publica. Hilliger in Donell. l. 15. cap. 31. l. B. &
2 *Menoch. rem. 1. rec. poſſ. n.* Quid ſi unus vel alter cum
armis venerit? Reſp. armatam vim eſſe. §. 3. 3. Quæ-
3 ritur quid ſi inermes venerint, & in ipſa violenta oc-
cupatione arma capta? Reſp. Et tunc armatam vim
4 ac occupationem videri. §. 4. Sufficit hic terror armo-
rum, ut quis adjectus dicatur. *§. 5. h. l. Alex. vol. 3.*
5 *conſ.* 98. Si autem vano metu armorum quis fugerit,
non videtur dejectus poſſeſſione §. 6. quod *in* §. 7. li-
mitatur: Niſi eo elapſo armati occupent fundum.
6 Qui vi dejectus eſt, poteſt in continenti ſpoliatorem
iterum expellere. §. 9. *h. l.* Autor *ad L. 1. num. 4. C.*
h. t. cum primum ſcilic. poterit habere homines, qui
ipſum adjuvent, nec committit ſpolium, ſeu ſpoliator
primus poteſt in continenti iterum ſpoliari. *hic & l.*
17. h. t. Bart. hic. Cævall. quæſt. 654. *Menoch. l. 2. A. Q.*
caſ. 11. & remed. 1. recuper. poſſ. num. 384. *Roſenthal. de*
feudis. c. 10. concl. 41. num. 55. Datur autem hoc interdi-
7 ctum contra me ſi procurator meus ſine mandato meo
te dejecit, ſi ratum habeam; quia etiam in maleficiis
ratihabitatio inſtar mandati eſt. *§. 10. h. l. & l. 1. §. 14.*
8 *h. t. L. hoc jure. 152. §. 2. de reg. J.* Uſufructuario, ſi per

vim uſifrui impediatur, datur interdictum unde vi. §.
1. h. l. Donell. l. 10. c. 11. in princ. Menoch. rem. 9. recu-
per. poſſ. num. 205. *& ſeqq.* exinde probat etiam *Me-*
noch. remed 14. *recup. poſſ. num.* 46. remedium *l. ult.*
de acquir. poſſ. competere etiam uſufructuario. Sed uſu-
9 fructuario hæredi non competit. *l. 3. §. pen.* quia per-
ſona eſt inhabilis, cui reſtituitur uſusfructus. *Menoch.*
10 *rem. 1. recup. poſſ. num.* 73. Exinde apparet, etiam Em-
phyteutæ dari hoc remedium, etiam contra ipſum Do-
minum; Nam licet Emphyteuta in nonnullis caſibus
ſuo jure ipſe privetur, tamen poſſeſſione privari non
poteſt extrajudicialiter. *Menoch d. rem. 1. recuper. n.*
11 *75. & ſeq. & nu.* 78. *Ex his textibus* probatur etiam de-
jectum poſſeſſione rei incorporalis habere hoc inter-
dictum. *Menoch. d. rem. 1. qu. 8. num 81. & ſeqq.*

ad L. Si rerum. 5.

SUMMARIA.

Vi compulſus ut tradat, hoc interd. uti nequit. num. 1.
Nec datur hoc interd. contra eum, qui ex pacto propria
autoritate fundum ingreditur. 2.
Canon Redintegranda, *in vi compulſiva locum non ha-*
bet. 3.

1 AD vim compulſivam hoc interdictum non per-
tinet; Si igitur vi compulſus tibi poſſeſſionem
tradiderim, non habeo hoc interdictum: ſed actio-
nem quod metus cauſa. *Menoch. d. rem. 1. qu. 10. n.*
102. *Donell. l. 15. cap. 31. lit. K. & ibi Hill. H rpr. ad §.*
6. Inſt. de interdict. num. 19. Zaſ. hic numer. 7. & quod
2 refert *Cothman. vol. 4. conſ. 35. num.* 17. Nec pertinet
ad eum, qui ſine vi ex pacto tamen propria authori-
tate ingreditur. *Menoch. rem. 1. recup. poſſ. q. 12. num.*
3 261. Ideo nec locum habet in vi compulſiva regula,
quod ſpoliatus ante omnia ſit reſtituendus. *Menoch.*
rem. 1. recuper. poſſ. num. 102. vide *not.* Dni Autoris
num. 6. ad l. ult. ſupra, quod met. cauſ.

ad L. Cum à te. 7.

SUMMARIA.

Contra tertium poſſeſſorem, violentiæ non ignarum h. in-
terd. datur. num. 1.
Imo dari contra tertium b. f. poſſeſſorem Dd. ſtatuunt.
num. 2.
Datur multo magis exceptio contra tertium b. f. poſſeſſo-
rem. 3.
Hoc interd. à tertio b. f. poſſeſſore etiam res alia ſpolio
annexa repeti poteſt. n. ult.

1 INterdictum unde vi non datur contra ſingularem
poſſeſſorem, ſed contra eum qui dejecit. *Menoch.*
d. rem. 1. qu. 3 num. 150. *& ſeqq. & rem recup. poſſ. 15.*
num. 56. & ſeq. Autor *ad L. 2. num. 9. C h. t.* ſed ple-
nius hac in parte conſulitur per *cap. ſæpe, X. de reſtit.*
ſpoliator. quod datur contra tertium poſſeſſorem vio-
lentiæ non ignarum, & *can. redintegranda, cauſ. 3 quæſt.*
2 1. Quod contra tertium, etiam bonæ fidei poſſeſſorem
ex opinione Doctorum datur, cum tamen hic canon,
illo capitulo, *ſæpe,* longe ſit antiquior; ideoque ſen-
tentia illa Doctorum à textu aliena, ſed non ſunt mu-
3 tanda ea, &c. Et ſic contra tertium b. f. poſſeſſorem
datur exceptio; Nam cui damus actionem, ei etiam
multo magis damus exceptionem. *l. 1. §. 6. de ſuperfic.*
4 *Dn. Mev. p. 4. dec.* 69. Non tantum, ſi ſuper re ſpolia-
ta agatur, ſed etiam ſuper alia re, ſi connexa ſit, *Dns*
Mev. p. 4. dec. 70.

ad L. Fulcinius. 8.

SUMMARIUM.

Non de nudo detentore, ſed de domino, vero tamen poſ-
ſidente l. intelligenda.

Digitized by Google

ETiam non Domino, poſſidenti tamen, datur hoc interdictum, quod de detentore nudo hic intelligit *Gloſſ.* recte notata à *Menoch. rem. 3. retin. poſſ.* 49. nam de vero poſſeſſore loquitur; nam ſi ſpoliator diceret, tu non es Dominus, eſſet exceptio Juris tertii.

ad L. Si plures. 9.

SUMMARIA.

Hæredes hoc interd. tenentur, quantum pervenit. numer. 1.
Bartoli ratio notatur. nu. ult.

1 COntra hæredes datur hoc interdictum, quantum ad eos pervenit. Autor *ad L. 2. nu. 3.* & 8. *C. h. t.*
2 *Bart.* & alii hanc rationem eſſe dicunt, quia cum rei vindicatione juncta, quam rationem refutant ut *Caballin de Div. & indiv. p. 3. n. 238. Alc. in rep. l. 4. §. Cato. de Verb. Obl. nu. 92. Joh. Crotus ibidem. n. 24. Marianus Socinus ib. n. 120. Butigella n. 89. Galsaula nu. 40. Bologninus num. 95. 97. 99. omnes tomo ſexto.*

ad L. Vim facit. 11.

SVMMARIA.

Vim facere videtur, qui non ſinit poſſeſſorem re ſua uti. num. 1.
Extenſio Gailii notatur. n. ult.

1 QVi non ſinit poſſeſſorem uti re ſua pro arbitrio, is vim facere videtur, ſpoliat enim poſſeſſione juris libertatis. Sed quia lex agit de vi turbativa, & in hoc Interdicto venit tantom vis expulſiva, ideoque alieniore loco *hanc legem* hic poſitam eſſe, putat *Donell. l. 15. cap. 32.* ſed videatur *ibi Hilliger lit. I. Ex hac* tamen *lege* probat *Gail. 1. obſ. 125. n. 4.* quando ſub-
2 diti indebite vexantur, Dominum ſine mandato experiri poſſe, quia ipſe Dominus in uſu ſubditorum ſuorum turbatur.

ad L. Colonus. 12.

SVMMARIA.

Caſus legis proponitur. nu. 1.
Limitatur, niſi juſta cauſa. 2.
Colligunt Dd. rem, ob quam alius mihi obligatus, ſi ſine vitio habeam retinere poſſe. 3.
Exemplum conductoris in re locata 4.
Niſi expenſæ modica, aut quas Dominus non feciſſet. 5.
Nulliter immiſſus retentionis jus non habet. 6.
L. un. C. Etiam Chirog. ad jus retentionis, & ad pignus à debitore non conſtitutum extendenda non eſt. 7.
Succeſſori ob debitum Vaſalli denegari poſſeſſio non poteſt. num. 8.
Conductor volente locatore poſſeſſionem empteri dare poteſt. 9.
Prædoni etiam hoc interdictum dari colligitur. 10.

1 SPecies facti: Colonus non vult admittere emtorem in rem conductam, cum tamen emtor ſit potior, poſtea vero expellitur à Titio. Colonus habet interdictum contra Titium, quia à colono interverſa erat poſſeſſio Domino, & ſic hoc caſu conductori datur hoc interdictum. *Menoch. rem. 2. recup. poſſ. nu. 66. &*
2 *num.* 116. Sed ipſo colonus tenetur ex hoc interdicto Domino; Quod limitatur: niſi conductor juſtam cauſam aut jus in re habeat v. g. ſi habeat hypothecam in ſuperficie &c. De quibus cauſis *Godofr. l. emtorem. 9.*
3 *C. Locati & Manzius in cent. deciſ. q.* 44. *n.* 5. In ſpecie habebit juſtam cauſam, propter expenſas; Unde colligunt Dd. quando res ſine vitio pervenit ad me, & occaſione rei alter ſit mihi obligatus, quod poſſim
4 jure retinere. *Gail. 2. obſ. 12. n. 5.* & ſic ex *h. l.* colligitur jus retentionis, quod habet conductor in re locata, propter expenſas, de quo *Carec. in tr. de locat. p. 3. c. 2. nu. 1.* & *c. 19. n. 2. Molignatus de jure retent. q.* 280. ubi *nu.* 5. ampliat, licet ob non ſolutam penſionem
5 expellatur. Limitat autem, ut non habeat locum in expenſis modicis, nec in utilibus, quas Dominus, non feciſſet & conf. *notata* Dni Autoris *n.* 10. 11 *ad l. 5. ff.*
6 *de ſtat. lib.* Nulliter autem immiſſus v. g. à judice incompetente non habet retentionis jus. *Klock. vol. 2. conſ. 21. q. 3. Legem un. C. etiam ob chirographar. ibi-*
7 *que* Autor *n.* 12. pignus ad jus retentionis extendi non debere tradit, & judicatum refert *Dn. Mev. p. 2. dec.* 114. ubi id etiam id pignore, quod à debitore non eſt conſtitutum, non habere putat locum conſ. *Molignatus*
8 *d. tr. q.* 199. Ob debitum vaſalli non poteſt denegari ſucceſſori poſſeſſio, etiamſi ex ſtatuto feudum omni æri alieno ſubjaceat, judicatum refert *Dn. Mev. p.* 2.
9 *dec.* 115. Colligitur etiam *ex hoc textu*, licet conductor poſſeſſionem nulli alii, ſed locatori reſtituere debeat; poteſt tamen, volente locatore, emtori date poſſeſſionem, quam ipſe non habet; quia juſſu loca-
10 toris id facit. Conf. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 90. Collige etiam *ex hoc textu*, etiam prædoni competere hoc Edictum, quia colonus interverſa poſſeſſione locatoris pro prædone eſt habendus. *Menoch. d. remed. 1. n.* 111. ſed hanc ſententiam limitat *Menoch. d. remed. 1. n.* 115. niſi conſtaret ex actis, illum eſſe prædonem; item ſi conſtaret dejectum nullum jus habere. *Menoch. d. l. numer.* 121.

ad L. Neque. 13.

INterdictum hoc non eſt famoſum, licet opinionem alterius gravet. *l. 1. §. 43. h. t. ubi notatum.*

ad L. Si vi. 15.

SUMMARIA.

Dejiciens, licet poſſeſſionem non ſine dolo perdat, liberatur. n. 1.
Interd. h. contra clandeſtinum Spoliatorem non datur. 2.

1 NOn liberatur dejiciens, licet poſſeſſionem perdat ſine dolo quia vitioſe poſſeſſionem adeptus erat,
2 & ſic caſum præceſſit culpa. Voluerunt. *Bart. & illi, quos Menochius refert rem. 1. recup. poſſ. n.* 138. Interdictum unde vi, dari etiam contra clandeſtinum ſpoliatorem. Sed id negat *Menoch. d. rem. 1. n.* 148. & *in præcedentibus ad hunc textum aliaque rationes* reſpondet.

ad L. Qui poſſeſſionem. 17.

SI vi dejectus in ipſo conflictu dejectorem ejiciat, non tenetur hoc interdicto unde vi; quia videtur feciſſe animo ſe defendendi in poſſeſſione. *Menochius recup. poſſ. rem. 13. n. 86.*

ad L. Cum fundum. 18.

SUMMARIA.

Caſus legis ponitur. num. 1.
Qui vindicat fundum à quo dejectus, poteſt mutare libellum & interdicto. h. uti. 2.
Si vero cum ſpoliatore de Dominio diſputet, hoc interd. renunciaſſe videtur. n. 3.
Niſi proteſtetur actor à ſpoliatore dominium probetur. 4. 5. 6. 7.
Spoliator enim, licet dominium probet, ab hoc interd. non liberatur. 8.

1 LOcaſti colono fundum, deinde eum mihi vendidiſti, juſſiſti me ire in poſſeſſionem; ſed me colonus repulit: deinde ego expuli colonum ex intervallo. Reſp. me colono teneri ex hoc interdicto, & colonum teneri tibi: quod Dominum aut ejus mandata

mandatarium repuleris &c. vid. *Cujac. ad lib. 26. quæſt.*
2 *Papin. tomo. 4. p. 574.* Qui vindicat fundum, à quo de-
jectus erat, poteſt pendente judicio hoc interdicto uti,
& ſic libellum mutare. *Dn. l. 23. c. 5. lit.* M. *& ibi Hillig.*
Non quidem concurrunt hoc caſu judicia duo petito-
rium & poſſeſſorium, ſed illud ſuſpenditur, & in poſſeſ-
ſorio pergitur. *Fab. Acorombonus in repet. L. naturaliter.*
12. §. nihil commune. 1. ff. de acquir. poſſ. n. 101. 116. *&* 118.
3 *Purpuratus in rep. L. edita. 3. C. de edendo. nu.* 119. E
contrario ſi conventus in judicio unde vi, exceptionem
proponat ſuper dominio, & actor paſſus eſt tractari li-
tem ſuper dominio, poſſeſſorio videtur renunciare, *c.*
1. X. de reſtit. ſpol. quia tam tacite, quam expreſſe
ſpoliatus ſuo privilegio renunciare poteſt. *Menoch. d.*
4 *rem. 1. recup. poſſ. nu.* 161. Quod intelligo, niſi actor ad-
verſus quæſtionem dominii reſpondeat cum proteſta-
5 tione, vel niſi dominium à reo probatum. *Menoch.*
d. l. n. 175. Sane ſi ex confeſſione ſpoliati conſtaret de
dominio ſpoliatoris, reſtitutioni locum eſſe non exi-
ſtimo, per tradita, *Menoch. nu.* 215. *& ſeqq.* Aut ſi
conſtaret de dominio ſpoliatoris ex publico Inſtru-
mento, habente paratam executionem. *Menoch. d. l.*
6 *num.* 223. Aut ſi de dominio conſtaret exactis vel ju-
dicato. *Menoch. num.* 231. *& ſeqq.* nec audiendus in
hoc interdicto ſpoliator, ſi in continenti ſe domi-
nium probaturum offerat; nam licet in remedio adi-
piſcendæ poſſeſſionis forte hæc probatio admittatur,
ſecus tamen in hoc, quia non debuit ſibi Jus dicere.
Menoch. num. 246.

TITULUS XVII.

Uti poſſidetis.

Ad Rubricam.

SUMMARIA.

Remedii hujus poſſeſſorii diviſio. nu. 1.
In Ordinario vincit habens titulum. 2. 5.
In Summario, qualiter poſſidens. 3.
Exemplum Summarii ſubjicitur. 4.
Poſſeſſor ſi lite pendente in poſſeſſorio vi dejiciatur, in remedio recuperandæ qualiter poſſideat defendendus. 6.

1 POſſeſſorium remedium, uti poſſidetis, eſt duplex;
ordinarium, & ſummarium, ſive momentaneum.
2 In illo vincit, qui tempore anteriori poſſeſſionem pro-
bat, vel qui titulum habet; Hic, qui tempore litis,
3 qualiter qualiter, poſſidet, in hoc momentaneo de-
fendendus eſt, *Dn. Mevius p. 5. dec.* 178. Sic in iis re-
4 bus, in quibus poſſeſſio ſine titulo non valet; ut poſ-
ſeſſio feudi, quæ requirit inveſtituram, interim ta-
men, dum de titulo diſputatur, qualis qualis poſſeſ-
ſor in momentaneo poſſeſſorio defendendus eſt; quia
etiam prædoni vis, lite pendente, non eſt inferenda.
Dn. Mevius p. 5. dec. 179. Et ſic, ubi titulata poſſeſſio
5 requiritur, remedium retinendæ poſſeſſionis locum non
6 habet ſine titulo. Aliud tamen in remedio recuperan-
dæ, quod daretur, ſi per vim pendente lite in poſſeſ-
ſorio dejiceretur poſſeſſor, ergo interim in tali quali
poſſeſſione defendendus, vel potius prohibenda vis.
Dn. Mevius d. l.

Ad L. Prætor ait. 1. & 2.

SUMMARIA.

Interdictum h. eſt retinendæ poſſeſſ. rerum immobilium. num. 1.
Ut & jurium immobilibus inhærentium. 2.
In h. interd. quatuor petuntur. 3.
Hujus interd. in judiciis, ubi uterque poſſeſſionem prætendit, magna utilitas. 4.
Poſſeſſor ex h. Interd. non agit, ſed ſe defendit. 5.
Vitium quod vi, clam aut precario poſſideat adverſarius, probans, vincit. 6.
Limitatur modo vitioſe reſpectu mei, non alterius poſſideat. 7.
Qui me dejecit, ex intervallo dejici non poteſt, poteſt tamen turbari. 8.
Regula, Poſſeſſorem in poſſeſſione defendendum eſſe, donec vitium probetur, limitatur. n. 9. 11. *& ult.*
Limitatio ſublimitatur. n. 10.

1 INterdictum hoc eſt retinendæ poſſeſſionis in rebus
immobilibus. §. 1. *h. l.* nam ædium exempli tantum
loco fit mentio. *Donell. l. 9. c. 16. lit. F.* Autor *ad L.* 1.
2 *n. 1. C. h. t.* Quibus accenſentur jura in re immobili
competentia, ut Jus annuorum redituum *l. 14. C. de*
SS. Eccleſ. Klock. p. 1. conſ. 10. n. 447. *&c.* Sicut hodie
plures in foro interdictum de juribus auditur, quam
de ipſis corporibus. conf. *Zaſius ad h. t. n. 9. & Dn.*
Struv. th. 119. Et petuntur in hoc interdicto quatuor
3 (1) ne amplius turbet, (2) reſtitutio damni. (3)
ablati. (4) Satisdatio de non amplius turbando. *Min-*
dan. part. 2. de interdict. tit. 7. nu. 1. Autor *ad L. un.*
num. 11. C. h. t. ſed quoad ultimum diſſentit *Donell. l.*
15 c. 15. lit. U. & ibi Hill. Menoch. rem. 3. retin. poſſ.
quæſt. 95. n. 812. & ſeq. nec is eſt ſenſus *l. un. C. h. tit.*
vid. *Wiſſenb. ad h. tit. th. 9.* & à me ibi in *l. un. notata.*
ideo ultimum illud in ſervitutibus locum tantum ha-
bet. *Bach. in Treutl. diſp. 25. th. 3. lit. H.* Autor *in C. d.*
l. Conferantur de requiſitis hujus interdicti, quæ ha-
4 bet *Klock. p. 1. conſ. 19. num.* 453. Utilitatem autem ha-
bemus in judiciis realibus, ubi uterque ſe poſſidere di-
cit, ubi ante omnia dijudicandum, quis poſſeſſor ſit.
§. 3. *h. l.* Et vincit in hoc interdicto ille, qui juſte &
ſine vitio nec clam, nec precario, nec vi ab illo poſſi-
det. §. 5. *h. l. & ult.* Actio nunquam datur poſſeſſori hic
& §. 2. *Inſt. de action. Don. lib. 20. c. 4. lit. A. & ibi*
Hill. ſed poſſeſſor hoc interdicto defenditur. §. 6. Tria
ergo vitia poſſeſſionis excipiuntur *d. § 5. & ult.* (1) ſi vi
6 (2) ſi clam (3) ſi precario poſſedi; Autor *ad L. un.*
n. 3. C. h. t. ergo ſi reus poteſt probare actus poſſeſſo-
rios ab actore adductos eſſe clandeſtinos, vel turbati-
vos, ſuccumbet actor; vel ſi reus poſſeſſorios actus al-
leget, vitium actorem probare oportet. *Menoch. p. 1.*
7 *dec. 26. n.* 46. Quod hic limitatur: ſi vi, clam &c.
poſſedi ab adverſario, non vero à tertio: qualiscunque
enim poſſeſſor, hoc ipſo quod poſſeſſor eſt, plus juris
habet, quam turbator, qui non poſſidet, *l. 2. h. t.*
Mindan. de interdict. p. 2. tit. 7. nu. 10. Harpr. in §. 4.
Inſt. de interdict. nu. 4. & ſeq. Zaſ. n. 4. Dn. Struv.
8 *Exerc. 45. th.* 119. Sic ergo eum, qui me dejecit, non
poſſum dejicere ex intervallo; impune tamen turbare
queo, qui contra me hoc interdicto, quod contra
turbantem datur, non experitur. Colligitur ex *h. l.* 2.
quod poſſeſſor in ſua poſſeſſione tamdiu defendendus,
9 donec vitium probaverit actor. Sed hæc regula limita-
tur, niſi præſumtio juris contrarietur. *c. cum perſonæ. 7.*
de privileg. in 6. Hartman. Piſt. p. 2. lib. 2. q. 46. n. 6.
plures allegant. Menoch. conſ. 1002. n. 23. Dn. Mevius
p. 3. dec. 203. n 2. & p. 4. dec. 357. nn. Covar. pr. q 17.
16. *Menoch. rem. ult. ret. poſſ. num. 24. Pacianus de pro-*
bat. l. 2. c. 20. n. 9. Quod ſublimitandum, niſi alia præ-
10 ſumtio juris pro poſſidente militet. *Dn. Mev. d. l. n.* 7;
Item ſi quid debeatur ſuperiori, hoc ſi quis privatus
poſſidet, tenetur edere titulum. *Dn. Mevius p. 4. dec.*
357. Idem, ſi res ſine titulo præſcribi non poſſit. *Dn.*
Mevius. d. l.

ad L. Si duo. 3.

SUMMARIA.

Si uterque litigans poſſideat pro quo pronunciandum. 1. *& ſeqq.*
Hoc interdum duplex eſt. 7.

Locator ædes reparaturus quatenus & ad quid hoc interdicto experiri poſſit contra conductorem. 8 9.
Ob protecta ſuper fundo alterius vel cœnacula impoſita alterius fundo an hoc interdictum locum habeat. 10.
Superficiario non competit. 11.
Nec creditoribus rei ſervandæ cauſa immiſſis. 12.
Succeſſor poſſeſſoris violenti quo interdicto conveniri poſſit. 13.

1 DUo poſſunt poſſidere rem in ſolidum, ſi alter juſte poſſideat, & tunc in dubium eſt, eum obtinere, quem juſte poſſidere conſtat. *Menoch. rem.* 3.
2 *retin. poſſ. num.* 715. Vel poteſt unus civiliter; alter naturaliter poſſidere, & hinc quilibet in ſua poſſeſſione manutenendus. *Menoch. d. rem.* 3. *nu.* 716. Quan-
3 do vero injuſte poſſidens non à me, ſed ab alio poſſidet injuſte, tunc uterque manutenendus eſt, per *h. l. Berous conſ.* 47. *num.* 4. *vol.* 3. ut mirer aliter ſentire *Menoch. d. l. nu.* 717. ſi vero alter reſpectu mei injuſte poſſideret, tunc ego obtineo cauſam per *h. l.* Sed ſi uterque eandem ſpeciem poſſeſſionis probavit, tunc is obtinebit, qui melius probavit. *Menoch. d. l. num.* 718. ſi probationes ex utraque parte æquales, digniores præferentur, ſi nec hic diſparitas, antiquior poſſeſſio obtinebit, per *c. licet cauſam.* 9. *X. de probat. Menoch. d. l. num.* 725. licet junior habeat titulum, ex-
4 ceptis beneficialibus, aut ſi in præſenti, qui anti-
5 quiorem poſſeſſionem habuit, non poſſideat. *Menoch. d. l. num.* 730. *& duobus numeris ſeqq.* Si vero utrinque de æquali tempore probata poſſeſſio, & tunc titulum, qui probat obtinebit per *d. c. licet cauſam*, niſi ambo allegent titulum, tunc enim antiquiorem titulum habens obtinebit. *Menoch. d. l. numer.* 733. *& ſeq.* conf. *Meichſner. tom.* 3. *deciſ.* 3. *Klock. conſ.* 181. *num.* 180. *& ſeqq. vol.* 2. *Maſcard. concluſ.* 1200. Quod ita explicat *Dn. Struv. Exerc.* 45. *th.* 121. præſumtive præſens poſſeſſio probatur per poſſeſſionem antiquiorem. Unde præſumuntur actus poſſeſſorii ab adverſa parte allegati & forte probati, turbatorii eſſe, niſi reus elidat
6 eam præſumtionem oſtendendo juſtam cauſam ſuæ poſſeſſionis, per *cap.* 9. *X. de probat.* Sane in ſummario poſſeſſorio junior poſſeſſio, & de præſenti, prodeſt eam probanti, ſi pares utrinque probationes, antiquior: ſi vero in poſſeſſorio ordinario, ſemper antiquior præferenda. *Plotus de in litem jurando.* §. 3. *numer.* 30. *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 91. Et poſſeſſio authoris proficit etiam ſucceſſori *Dn. Mev. d. L. dec.* 92. Duplex hoc interdictum eſt, ideoque utrique imponi-
7 tur probatio §. 1. *h. l. Wiſenb. in* *h. t. nu.* 5. cum alias reo non imponatur probatio, niſi actor ſuam intentionem probaverit. Si locator vult ædes reparare, & con-
8 ductor nolit admittere locatorem, datur interdictum locatori non ut non inhabitet conductor, ſed ne ipſum turbet, & ſibi poſſidere incipiat. Notatur hic, non ſimpliciter conductorem expellendum ob refe-
9 ctionem, ſed tunc demum, quando conductor tempore refectionis habitare nequit: alias poterit manere in ædibus reficiendis conductor; quin licet expulſus ſit, poteſt tamen petere, ut refectis ædibus inhabitatio reſtituatur ad tantum tempus, quanto non fuit uſus ædibus. *Lud. Rom. ſing.* 254. *Cremenſis ſing.* 715. *Godofr. ad l.* 3. *C. Locati. ibique* Autor. Quod ſi ex meis
10 ædibus protectum ſuper tuo fundo habeam, vel cœnaculum tuo fundo imponam, hoc caſu tibi interdictum datur, non illo, ſed tu manes ſoli poſſeſſor, ego protecti. *Menoch. rem.* 3. *ret. poſſ. nu.* 246. Qui habet
11 autem jus ſuperficiei non hoc Interdicto, experitur contra turbantem, ſed proprio interdicto, ut in *tit. ſeq. Menoch. d. rem.* 3. *nu.* 251. Creditores in poſſeſſionem
12 rei ſervandæ cauſa immiſſi, non utuntur hoc interdicto, quia non poſſident §. 8. Sed habent peculiare Interdictum ſuperius. Ne vis fiat ei &c. Pone au-
13 tem, te vi poſſediſſe, ego poſſeſſionem à te excipio ſciens te vi poſſediſſe, certe ob id non poſſum interdicto unde vi conveniri. Ratio eſt, quia omnia Interdicta in rem ſcripta excepto Interdicto unde vi; Unde talis poſſeſſor, qui violento poſſeſſori ſucceſſit, hoc Interdicto *uti poſſidetis*, ſed non *unde vi*, conveniri poteſt. *Menoch. d. rem.* 3. 304.

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Inter fructus an hoc interdictum detur.

INter fructuarios etiam datur hoc interdictum, de quo *hic Bart. & Bolognett. ad l.* 3. *paragraph. è contrario. n.* 106. *ff. de acquir. poſſ. Menoch. d. rem.* 3. *quaeſt.* 8. licet alias miſſi ex primo decreto hoc interdictum non habeant. *d. l.* 3. §. 8. *Menoch. rem.* 3. *num.* 168. *& ſeq. Zaſ. h. t. n.* 5. *Wiſſenb. th.* 3.

TITULUS XVIII.

De Superficiebus.

ad L. Ait. Prætor. 1.

SUMMARIA.

Superficies, quid ſit? num. 1.
Quomodo differunt ſuperficies & Emphyteuſis. 2.
A locatione quomodo diſtinguatur, remiſſive. 3.
Superficies an ſit ſervitus 4.

1 SUperficies eſt jus in alterius ſolo per contractum emptionis vel locationis ea lege conſtitutum, ut ædificium exſtruere, vel plantam habere liceat pro certa penſione ad tempus non modicum. §. 3. *h. l.* Autor *ad L.* 1. *n. C. de diverſ. præd.* ſcilicet longi temporis. *Donell. lib.* 9 *c.* 13. *lit. M. & c.* 16. *lit. E. & ibi Hilliger.* vel in perpetuum. Si ergo aliquid in fundo conducto volente Domino ita ædificetur, & ſuperficies, de qua *Menoch. l.* 2. *A. Q. caſ.* 31. *num.* 1. *Molin. de juſt. & jur. diſp.* 10. *num.* 12. & ideo habet interdictum. *Menoch. d. rem.* 3. *n.* 54. *Mand. part.* 2. *tit.* 8. *num.* 9. *Donell. l.* 9. *c.* 16. *& ſeqq. Bach. in Treutl. d. diſp.* 25. *th.* 4. *lit.*
2 *G. Caſtillo de Uſufr. num.* 25. Inter emphyteuſin autem & ſuperficiem hoc intereſt, quod in illa ſolum ipſum concedatur, in hac non. *Molina d. l. nu.* 3. *Valaſ-*
3 *cus de jure Emph. q.* 33. A locatione, quomodo etiam diſtinguatur. Vide *Menoch. rem.* 4. *retin. poſſ. qu.* 2. Superficies autem ſervitus non eſt, quia ſuperficiei ſervitus imponi poteſt. §. 1. *h. l.* quod fieri non poſſet, ſi ſervitus eſſet. *Donell. d. l. c.* 16. *lit. B.* conf. *Menoc. rem.* 4. *ret. poſſ. per totum.*

TITULUS XIX.

De itinere actuque privato.

ad L. Prætor ait. 1. & ſeq.

SUMMARIA.

Ratione ſervitutum hic duo interdicta recenſentur. numer. 1.
Primum interdictum quibus detur. 2.
Quæ hujus interdicti requiſita. 3.
Mala fides poſt 30. *dierum præſcriptionem non nocet.* 4.
Secus ſi ab initio mala fides adſit. 5.

1 DUo hic interdicta pro ſervitutibus ruſticis: (1.) eſt retinendæ pro eo, qui hoc anno uſus eſt. [2.] Eſt ad reficiendum, in quo etiam de jure proprietatis, i. e. de jure ſervitutis quæritur. *Treutl. & Bach. d.* 25. *th.* 4. *lit. H.* Primum habetur in *hac*
2 *lege prima.* Et non datur conductori vel colono, per *paragraph.* 11. *h. l. Menoch. rem.* 3. *ret. poſſ. numer.* 52.
Et

Et ſi ego tibi fundum conceſſi precario, cui via debetur, & to precario ea via utaris, non potes hoc interdicto experiri, deſiiſti enim poſſidere eo jure, quo tibi conceſſeram. *d.* §.11. *Menoch. rem.* 5. *num.* 81. *& ſeq.*
3 Sunt autem requiſita hujus interdicti ſequentia. 1. Ut à tempore interdicti retro computati, per dies 30. hujus anni uſus fueris ſervitute. §.2. *h. l.* (2.) Ut id fecerit ſuo jure ſeu ſervitutis. *l. ult. h. t.* quod probabit, ſi opinionis ſuæ cauſam probabilem probaverit, & ad juramentum ſe offerat, de quo *Menoch. d. rem.* 5. *num.* 15. *& ſeq.* (3) Requiritur bona fides. (4.) Omnia ea, quæ ad ſervitutem requiruntur, ut habeat fundum vicinum & immediatum; & demum fuerit turbatus, de quibus pluribus agit *Menoch. d. rem.* 3. *quaſt.* 1. *Coll. Arg. hic ib.* 4. Unde notandum ex §. *ult. & l.* 2. *ſeq.* quod
4 mala fides poſt 30. dierum [ſcil. poſſeſſionis] præſcriptionem non noceat, quia præſcriptio illa ſemel tranſacta. *Menoch. d. rem.* 5. *num.* 83. Sed ſi ab initio
5 mala fide poſſedit, ſequens bona fides non prodeſt. *Menoch. d. rem.* 5. *num.* 86.

ad L. Inde. 3.

SUMMARIA.

Qui præſcriptione tutus, illius juri quæſito ſubſequens clancularia poſſeſſio, prohibitione facta, non nocet. num. 1.
Deſcriptio clancularia poſſeſſionis. 2.
Poſſidens ab authore vitiosè, vitiosè etiam poſſidere videtur à ſucceſſore. 3.
Quid veniat in hoc interdictum. 4.
Secundo h. t. interdictum implicita eſt quæſtio proprietatis. num 6.
Quando hujus tituli juſtificatio neceſſaria. 7.
Idem obſervatur, ſi Domini cum Vaſallis litigant de jure venandi feras majores. 8.
Quid ſi de jure patronatus litigetur. 9.
Quando ex interdicto ſecundo agatur. 10.
Reficere, & novam formam facere, differunt. 11.

1 EX dictis patet, ſi à me non clam, nec vi, nec precario poſſediſti per 30. annos, & ego illum fundum venderem, emtor autem te prohibeat uti, tu antem clam, utaris, hæc clancularia poſſeſſio ſubſequens priori juri quæſito non erit fraudi, per *princ. hujus legis*, ubi nota deſcriptionem poſſeſſionis clancularıæ, ſcilicet quando quis prohibitus non aper-
2 tè utitur. Qui etiam ab autore meo vitiosè poſſidet,
3 à me etiam vitiosè poſſidere videtur. §. 3. *h. l.* Venit
4 autem in hoc interdictum intereſſe & damnum perturbatæ ſervitutis, vel ejus quaſi poſſeſſionis. §. 3. *h. l. Menoch. rem.* 5. *num.* 90 Et hæc quaſi poſſeſſio etiam per ſervos, amicos, uſufructuarios retinetur &c. §. 4. *& ſeqq h. l.*
6 In §. 11. habetur ſecundum interdictum, cui implicita eſt quæſtio proprietatis, cujus formalia verba ibidem proponuntur. Ratio habetur in § 12. nam ſi non daretur facultas reficiendi, corrupto itinere fruſtra interdicto primo quis uteretur. Præcipue verò
7 ex §. 1. notandum: Quando quis de ſervitute agit, quæ ipſi regulariter non competit, & cujus ille de jure capax non eſt, ut Jus Decimarum, Juriſdictio, regalia & ſimilia, vel actus, quem vult facere, nimis Domino præjudicaret, ſi ſervitutem non deberet, quod tunc neceſſaria ſit juſtificatio tituli. *hic & l.* 1. *paragraph fin. titul. ſequent. Menoch. rem.* 3. *retin. poſſ. numer.* 590. *& rem.* 15. *recuper. poſſ. numer.* 469. *Maſcard. concl.* 1178. *num.* 76. *& quos allegat Kloch. v.* 1.
8 *conſ.* 19. *num* 37. Et hinc etiam Domini & Principes quando cum Vaſallis agunt de jure venandi feras majores, non ſolent deſcendere in quæſtionem poſſeſ-
9 ſorii, ſed requirunt titulum. De jure patronatus verò dubito, cum fundatores Eccleſiarum, & ſic qui-
10 libet privatus hujus juris ſit capax. Sed ex interdicto ſecundo tunc agitur, quando non eſt actum in contrarium, v. gr. ſi conventum ne reficeret. §. 14. *h. t.*
11 Aliud eſt reficere, aliud novam formam facere, § 15. *h. l. Gail.* 2. *obſ.* 67. *num.* 10. *Mind. de proceſſ l.* 2. *cap.* 41. *num.* 6. *Menoch. d. rem.* 5. *num* 104.

ad L. Apparet. 5.

SUMMARIA.

Prohibitio, ne congeratur materia refectioni neceſſaria, impune non ſit. num. 1.
Datur hoc interdictum ſucceſſoribus contra ſucceſſores ſingulares. 2.
Quæ probatio ad probationem tituli ſufficiat. 3.
Reficiens de quo cavere debeat. 4.

1 INterdicti ſecundi conſequens eſt, ut ſi quis prohibeat me congerere materiam refectioni neceſſariam, ob vim adhibitam, impunè id non faciat, niſi congeram per locum Domini incommodum, cum alia via uti poſſem, per *pr. &* §.1. *h. l. Menoch. d. rem.*
2 5. *num* 108. & datur hoc interdictum ſucceſſoribus & contra ſucceſſores ſingulares. §. 2. *h. l. Men. d. l. n.* 113.
3 Quando titulus eſt probandus, ſufficit probare præſcriptionem longi temporis. §. 3. *Menoch. d. rem.* 5. *num.* 1. *Donell. lib.* 11. *lit. G.* nec opus eſt immemoriali præſcriptione, ut rectè contra Cœpollam *Menoch. d. l. num.* 103. Et is, qui vult reficere, debet cavere de vitio operis & damno. §. *fin.*

ad L. Ult.

NEceſſe eſt, ut quis ſuo jure uſus ſit ſervitute. *Donell. l.* 11. *c.* 12. *pr.* quod quomodo probetur, dixi in *l.* 1.

TITULUS XX.

De aqua quotidiana & æſtiva.

ad L. Ait prætor. 1.

SUMMARIA.

Summa hujus interdicti. n 1.
Aqua quotidiana quid ſit. 2.
Aquæ æſtivæ & æſtatis deſcriptio 3.
Datur hoc interdictum ex uno actu aquæductus. 4.
Subjiciuntur alii caſus ubi unus actus poſſeſſionem tribuit. 5.
Requiſita hujus interdicti. 6.
Titulo deſtitutus eum tamen probabiliter habere putans, an utatur hoc interdicto. 8. *&* 16.
Habet hoc interdictum locum in fundo ruſtico & urbano. num. 9.
Extenditur ad aquas calidas n. 10.
Modus utendi vid. n. 11.
Plus ſervitute utens, ſi uſus poſſit ſeparari, non totum prohibendus 12.
Nemo ultra ſtatutum oves in communibus paſcuis debet paſcere 13.
Jus paſcendi oves numero certas per præſcriptionem acquiſitum, ultra iſtum numerum non eſt extendendum. 14.
Reg. utile per inutile non vitiari in quibus locum debeat, declaratur. 15.
Inter rivales duplex datur judicium. 17.
Aquæductus ex Caſtello vel rivo Principis conſenſu fieri debet. 18.
Quod Princeps facile concedit, illud regulariter pro permiſſo haberi, an rectè hic colligatur. 19.
Competit hoc interdictum, ſive prædio, ſive perſona hoc jus conceſſum. 20.
Aqua Caſtellana ductus, requirit Principis aſſignationem, vel expreſſam, vel tacitam 21.
In interdicto aquæ Caſtellanæ probatio tituli requiritur 22.

Interdi-

1 INrerdictum hoc eſt retinendæ, habetque hanc
ſum nam, ut in æquæductus quaſi poſſeſſione de-
fendat, ſicut hoc anno uſua ſum, habetque interdum,
ſcil. in aqua caſtellaria admixtam proprietatis quæ-
ſtionem, per *l. 1. § ult. h. t.* Aqua quotidiana eſt, quæ
2 quotidie duci poteſt, licet interdum, quia non expe-
dit, non ducatur v. gr. hyeme §. 2. *h. l.* Et æſtiva aqua
3 dicitur, qua uti expedit in æſtate, quæ ab æquinoctio
verno incipit, & in æquinoctio autumnali deſinit,
de quo videatur, hic *Dn. Struv. Exerc. 45. th. 136. &*
4 *ſeqq.* Datur hoc interdictum, ſi ſemel tantum quis du-
xerit. §. 4. Ratio eſt, quia in cæteris ſervitutibus vi-
deri poſſem, quod jure familiaritatis potius uſus ſim,
quam meo jure ceu ſervitute, ſed in æquæductu ea
præſumptio ceſſat. *Cruvetta vol. 1. conſ. 124. n. 7. Me-*
5 *noch. rem 6. retin. poſſ. nu.* 15. Et ſic unus actus poteſt
tribuere poſſeſſionem, ſi quis una vice actum ele-
ctionis exercuerit, in poſſeſſione juris eligendi eſt,
per *c. cum Eccleſia. X. de cauſa poſſeſſ.* & per unicam
ſolutionem penſioois conſtituitur quis in poſſeſſione
juris exigendi. *Franc. de Clapper. p. 2. dec. cauſ. 74. q.*
6 *2. nu.* 2. *& ſeqq.* Requiritur porro in hoc Inrerdicto,
ut aqua ſit perennis. §. 5. *h. l. Menoch. d rem. 6. numer.*
16. & ut duci poſſit; nam ſunt quædam aquæ peren-
nes, quæ tamen duci non poſſunt, ut aquæ puteales
& depreſſæ, quæ effluere extra meatus ſuos non poſ-
ſunt, & ita nulli uſui eſſe poſſunt, licet hauſtus in
7 iis aquis concedi poſſit. §. 6. *Menoch. d. l. num.* 17. Ne-
ceſſe porro eſt, ut ſervitus hæc ex capite ducatur. §.
7. *& ſ. hujus legis*, quamvis tandem invaluerit, ut etiam
ex caſtello, id eſt, aquæ in altum per rotam evecto
receptaculo, duci poſſit, per *l. 9 ff. de ſerv. ruſt. præd.*
Menoch. d. rem. 6 num. 19. & ſeq. Donell. l. II. c. 3. lit.
8 *C & ibi Hillig.* Sed ſi quis titulum nullum habeat,
ſed habere ſe exiſtimavit, probabili errore facti de-
ceptus habet hoc interdictum, de quo *Menoch. d. l.*
9 *num. 71. & ſ.* Et non eſt neceſſe, ut fundus ſit ruſticus,
cui irrogando aqua ducta, quia etiam ad urbanum
duci poteſt. §. 11. Et ſic ad nullum certum fundum,
ſed ad eum, quem is, qui utitur ſervitute, deſtinave-
rit, conſiſtit conſtitutio ſervitutis §. 11. de quo *Me-*
noch d. rem 6. nu. 41. & ſeq. Et ad aquas calidas ex-
10 tenditur hoc Interdictum. §. 13. Et determinatur in §.
11 15. modo hoc anno ta iter, nec aliter, nec alia via,
nec alio modo utatur, quam antea. Si quis plus utatur
12 ſervitute, ſi uſus ſeparari poſſit, non in totum pro-
hibendus. §. 18. *h. l. Menoch. d. rem. num.* 84. ſic ſi ceſ-
ſi tibi ſervitutem paſcendi pecoris, & eo tempore ha-
buiſti unum ovile, nunc plurea greges in fundum
immittere velis, prohibere te poſſum, arg. *h. §. & l.*
4. §. modum. de ſervit. juncta. *l. 3. de reb. cred. Cæ-*
polla de ſervit. ruſtic. præd. cap. 9. num. 32. Afflict. dec.
13 290 *num. 7. Wiſſenb. d. 24 th. 12 v. 2.* Sic ultra nu-
merum ſtatuto præſcriptum nemo debet oves habere
14 in communibus paſcuis. vid. *notata* Dni Autoris *nu.*
3. & ſeqq. ad l 17 ff. de S R. P. Si quis per legitimum
tempus ad præſcriptionem neceſſariam in fundo
alieno mille oves pavit, & non ultra, licet grex il-
le poſtea creverit plura tamen ibidem paſci non poſſe.
Cæpola de ſervit. ruſt. præd. c. 9. num. 17. & ſeq. Carpz. p.
15 *2. dec. 106. num* 8 Colligitur etiam *ex hoc*, per inu-
tile non tolli utile, & ſupernumeraria tantum pecora
arcenda, non omnia. Habet autem iſta regula, quod
utile per inutile non vitietur, locum in ſeparabilibus.
ut hic declaratur. *Turnq. de Retr. lignag. ad fin. tit. n.*
16 *74. & quos congeſſit Barb. l. 19. c. 47. axiom* 11. Non
17 alius autem utetur hoc interdicto, quam qui ſuo jure
ſe uti ſaltem probabiliter exiſtimat. §. 19. *Menoch. d.*
rem. 6 num. 12. Si inter rivales, i. e. qui ſibi uſurpant
Jus ducendi aquam, lis ſit, duplex eſt judicium. §.
26. i. e. uterque pro actore & reo habendus, uterque
ſe dicit poſſidere. *Menoch. d. rem 6. num.* 96. & forte
aquæductus utrique non ſufficit, & ſi pro more judi-
18 ciorum duplicium utrique probatio injungi poteſt. Ex
caſtello vel rivo, vel alio loco publico permittitur a-
quam ducere, ſed à Principe. §. 42. *& ſeq. h. l. Me-*
noch. d. rem. 6. num. 60. Donell. lib. 4. c. 3. lit. G. & ibi
19 *Hill.* Autor *ad L. 3. numer. 2. C. de Aqueductu.* Colli-
gunt etiam quod Princeps de facili ſolet concedere,
illud haberi pro regulariter permiſſo, quod tamen *ex*
20 *textu* non colligitur. Hoc interdictum competit, ſive
prædio, ſive perſonæ huc Jus datum. *Menoch. rem.*
retin poſſeſſ. 6 q. 2. num. 24. & ſeqq. Don. l. 9 c. ult. lit.
21 *B.* Interdictum de aqua caſtellana permiſſu Principis
ducta requirit aſſignationem à Principe factam vel
expreſſam, vel tacitam, ſi quis tempore immemoria-
22 li uſus ſit. Unde illorum ſententia probatur, quod,
licet in interdicto de aqua quotidiana; item in inter-
dicto de aqua æſtiva, non requiratur allegatio & pro-
batio tituli, tamen in hoc interdicto, de aqua caſtella-
na, allegatio & probatio tituli requiratur. *Men. rem. ret.*
poſſ. 6. n. 11. modo non confundat priora interdicta cum
hoc. Confer. *Dn. Struv. hic th.* 142. licet diſſentiat
Mindanus de interdict. tit. 12. nu. 22.

ad L. Si diurnarum. 2.

SUMMARIA.

Modus ducendi aquam ſemel obſervatus non eſt varian-
dus. n. 1.
Idem obſervatur in ligno cædendo. 2.

NOn poteſt aut alio tempore, aut alio modo aqua
1 duci, quam quo hactenus ducta eſt Sic non poſ-
2 ſum alio tempore ligna cædere, quam quo hactenus
id feci. hic & *l. 10. & ſeq. ff. Quemadm. ſervit. amit.*
Donell. lib. 10. c. 17. poſt lit. H. & lib. 11. c. 10. lit. F.

ad L. Hoc jure. 3.

SUMMARIA.

Ad conſtituendam ſervitutem quid requiruntur. n. 1.
Flumen, ex quo ſervitus debetur, ſi alveum mutarit do-
minantis ſequi non licet. 3.
Aucto ſolo ſerviente, augetur etiam ſervitus. 4.
Ductus aquæ, cujus origo memoriam excedit, jus conſti-
tuti habetur 5.
Præſcriptio immemorialis habet vim privilegii. 6.
Deficiente præſcriptione de jure communi præſcriptio im-
memorialis locum habet. 7.
Probatio immemorialis temporis quomodo facienda, re-
miſſive. 8.
Quatenus ille, qui aquæ ductum habet, fiſtulam impone-
re poſſit. 9.

AD conſtituendam ſervitutem utilitas prædii do-
1 minantis requiritur, ſi non alia, tamen amœni-
tas. *Don. l. 9. . 21. in fin. & l. 11. cap. 1 lit. C.* Et plu-
2 res habere poſſunt aquæ ductum, qui Rivales vocan-
3 tur, modo non vicinis noceant. Si fluvius, ex quo ſer-
vitus mihi debetur, mutaverit alveum, fluvium ſequi
non poſſum; ſecus ſi alluvione fundis meis … unde
4 de probat *Carpz. l. 1. reſp. 45. & Dn. Struv. ad tit.*
communia præd. th. 30 aucto ſolo ſerviente, augetur
5 etiam ſervitus. Ductus aquæ, cujus origo memoriam
excedit, jure conſtituti habetur. *Menoch. rem. 6. retin.*
6 *poſſ. num.* 127. immemorialem habere vim privilegii,
hic & cap. ſuper quibusdam §. præterea. de V. S. Covarr.
lib. 1. reſol. c. 17. n. Guid. Pap. deciſ. 549. Carpz. l. 1.
reſp. 38. Klock. vol. 1. conſil. 29. num 76. Crave tu de an-
tiquit. temp. p. 4. cap abſolutis differentiis. Rodericus
de cenſibus. l. 1. c. 17. num. 8 Beſol. conſ 232. nu. 106.
& quos refert. Manzius in cent. deciſ qu 49. nu. 18.
Autor *ad L fin num. 11. C. de Servit. Et ad L. 1. n. 4.*
C. Ne. rei Dominicæ vel templor Et ad L. 4 nu. 2. C.
de Aqueductu. Et ubi præſcriptioni obſtat jus commu-
7 ne, ibi immemoriali tempore opus eſt, v. g ſi civi-
tas vectigalia exegerit, tempus immemoriale requiri-
tur. *Franc. de Clapperiis p. 2. deciſ. cauſ. 72. q. 1. Pro-*
8 batio autem immemorialis temporis quomodo facienda
vid,

vide *Carpzov. p. 1. conſt. 16. def. ult. Klock. vol. 1. conſ. 13. num. 11. & conſ. 50. num. 279. & conſ. 29. num. 74.*
Is autem, qui aquæ ductum habet, fiſtulam imponere
9 poteſt, modo Domino non adferat damnum aut corri-
vali. §. *pen. l.* de quo *Menoch. d. rem. 6. n. 140.*

ad L. Penult.

SUMMARIUM.

Judicis officium in judiciis ſervitutum.

IN judiciis de ſervitutibus officium judicis eſt curare, ut caveat victus, neque ſe, neque ſucceſſores prohibituros uſum ſervitutis; & interea, dum de jure ſuo in petitorio judicio victus docet, præſtatur hæc cautio, quia nulla poſſeſſio momentanea earum apud victorem eſſe poſſet. *Men. d. rem. 6. n. 116.*

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Jure ducenda aqua an per quamlibet fundi partem uti liceat.

IS qui aquæ ductum habet, eo uti poteſt, per quamcunque partem fundi vult. Sed loquitur de eo, cui conſtituta jam primum ſervitus. Si autem prohibeatur, non utetur hoc interdicto, quia nondum eſt: Sed quando in quaſi poſſeſſione ſervitutis jam eſt, non poteſt mutare locum vid. *Menoch. d. rem. 6. nu. 119. & ſeqq.*

TITULUS XXI.

De Rivis.

Ad L. Prætor ait. 1. & 2.

SUMMARIA.

Quidnam in hoc interdicto prohibeatur? n. 1.
Ejuſdem requiſita. 2.
Quæſtio; an apertum rivum operire poſſim? deciditur. 3.

1 PRohibetur hic ne quis refecturus rivos impedia-
tur, cujus interdicti verba fuſe explicantur in *le-
ge prima*, de quo *Menoch. rem. ret. poſſ. 7. num. 1. ſeqq.*
2 Et ſunt ejus requiſita (1.) ut rivus factus aquæ do-
cendæ cauſa (2.) ut eam aquam duxerit, hoc anno
vel æſtate (3.) Sine vitio & bona fide. (4.) Ut fue-
rit impeditus (5.) Ut reficiendo rivum non immutet.
*Menoch. d. rem. 7. quæſtione prima, numero nono, &
ſeqq. Cæpolla de ſerv. ruſt. præd. capit. 4. vol. 103.* De
3 quæſtione vero illa: an apertum rivum operire poſ-
ſim, apud veteres lis fuit? Sed affirmanda quæſtio,
ſi vel commodum ſentiat operiens ſine damno Do-
mini, aut commodum majus operientis cum minori
incommodo Domini, ſit conjunctum, per *l. 1. §. ult.
& l. 3. princ. h. t. Menoch. d. rem. 7. num. 17. & ſeq.*
Et ſic etiam *l. 2.* accipi poteſt, ſi minus incommo-
dum occaſionaliter & per accidens datum, quam com-
modum operientis & conf. *Cæpolla d. l. n. 20. ſeqq.*

ad L. Servius autem. 3.

SUMMARIA.

Mutatio rivi non facile admittenda. num. 1.
Interdictum hoc ad omnes rivos extenditur. 2.
Interdictum hoc quibus, & contra quos detur. 3. 5.
Novum opus hic reficienti nunciari non poteſt. 4.

1 DE *princ.* jam antea dictum. In §. 1. dicitur non
admittendam eſſe mutationem rivi, niſi neceſ-
ſitas aut magna utilitas ex parte ejus militet, de quo
2 *Menoch. d. l. nu. 15.* Sic etiam intelligendus. §. 2. *Me-
noch. d. l. numer. 20.* Ad omnes autem rivos pertinet
hoc interdictum, ſive in publico ſive in privato ſit.
3 *d. l. 3. §. 4. Menoch. d. l. nu. 23.* Et quando quæritur,
quibus & contra quos detur? Dicitur *in §. 7.* iis reddi-
tur Interdictum de aqua quotidiana & æſtiva. *Menoch.
d. l. n. 25.* Nec opus novum reficienti nunciari poteſt.
4 5 §. 8. *Menoch. d. l. quæſt. 7. num. 26.* Et ei, qui vult refi-
cere, & adportat neceſſaria ad refectionem & in eo
impeditur, datur Interdictum. §. *ult. Men. d. l. nu. 17.*
modo reficiens caveat de damno. Plura videantur apud
Menochium & Cæpollam dictis locis.

TITULUS XXII.

De Fonte.

Ad L. Un.

SUMMARIA.

Duo hujus tit. interdicta numerantur & explicantur num. 1.
Quomodo hoc interdictum de ciſterna competat. 2.
Itinere plane prohibito ad hauſtum, etiam aquæ hauſtus prohibitus cenſetur. 3.

1 DUo hic traduntur Interdicta: Alterum de fontis
uſu non impediendo, quatenus hoc anno ſine
vitio uſus ſum; Alterum de non impedienda refe-
ctione fontis, modo ſine damno Domini fiat, ſuper
quo cavendum. §. 6 *hujus legis.* Et datur etiam, pro
appulſu pecoris ad fontem. *Cæpolla de ſerv. ruſt. præd.*
2 *c. 8. circa fin. Men. rem. 8. ret. poſſ. n. 7.* Ratione per-
ſonarum, quibus & contra quos detur. vid. §. 3. *h. l.*
De ciſterna hoc Interdictum non datur. §. 4 ſcilicet
3 directum, bene tamen utile, *Men. d. l. num 10. Dn.
Struv. ad h. t. th. 146.* Plane itinere prohibito etiam
aquæ hauſtus prohibitus cenſetur. §. 5. *h. l. Men. d. l.
num. 12.*

TITULUS XXIII.

De Cloacis.

Ad L. Ait prætor. 1.

SUMMARIA.

Cloaca quid. n. 1.
Datur hoc interdictum & illi, qui titulo vitioſo cloacam poſſidet. 2.
Per hanc poſſeſſionem non conſtituitur ſervitus. 3.
Emiſſio cloacæ privatæ in publicum non eſt prohibenda. num. 4.
Refecturus an vicini ædes intrare & pavimenta cloacæ purgandæ cauſa reſcindere poſſit. 5.
Quid hic dicendum de loco neceſſario purgando. 6.

1 CLoaca eſt locus cavus, per quem colluvies fluit.
2 *Donell. l. 11. c. 3. lit. B.* Et eſt hic peculiare, quod
etiam ille, qui clam, vel precario, vel vi cloacam ha-
3 bet, non ſit impediendus deducere *h. l. 1. §. 7* Quod
tamen intelligendum eſſe monet *Mindan.* quod non
per iſtam poſſeſſionem conſtituatur ſervitus, ſed hac
vice purgare iſtum locum liceat ob publicam utilita-
tem. *Mindan. de interd. p. 2. tit. 14. nu. 12. Cæpoll. de*
4 *S. R. P. c. 6. num. 6.* Nec etiam prohibendus, qui pri-
vatam cloacam in publicum vult emittere *l. 1. §. fin.*
5 Et poteſt etiam refecturus vicini ædes intrare, & reſ-
cindere pavimenta purgandæ cloacæ cauſa, ſuis tamen
impenſis reſtituenda. *d. l. 1. §. 12.* Sed hic quæri po-
6 teſt, an idem ſit in loco neceſſario purgando? Nam
inter cloacam, ut hoc loco ſumitur & locum neceſ-
ſarium magnum eſt diſcrimen; Et videtur hoc neg in-
dum

Digitized by Google

dum, dum durior eſt ſervitus, quaodo præter locum etiam facultas exportaodi conceditur, ideoque in dubio neganda quæſtio; niſi ex loci circumſtantia & ex aliis indiciis contrarium colligi poſſit. *Dn. Mev. p. 3. dec. 36.*

TITULUS XXIV.

Quod vi aut clam.

ad L. Ait. Prætor. 1.

SUMMARIA.

Interdictum quod vi aut clam quando & ad quid detur. num. 1.
Quod caſu hoc interdicto teneatur etiam is, qui jus ædificandi habet. 2.
Hoc interdictum pertinet ad ſola immobilia. 3.
Vi factum quid dicatur. 4. 6.
Per unius lapidis jactum nunciationem novi operis fieri, an recte probetur ex §. 6. h. l. *remiſſive.* 5.

1 QUando aliquid ædificatur, quando ab alio prohiberi poterat, ſi fiat id vi, i. e. de facto, contra
factam nonciationem novi operis. *l.* 1. §. 5. ut ita vox
violentiæ hic latius capiatur, vel clam, i. e. metu con-
troverſiæ ita occulte, ut is, qui prohibere poterat, pro-
hibere non poſſit, tunc datur alteri interdictum, quod
vi aut clam ad reſtituendum & reducendum ad pri-
ſtinum ſtatum, atque præſtandum intereſſe §. 15. §. 7.
h. t. Autor *ad L. 1. n. 6. 7. ſ. C. de L. Aquil.* Ad quod
tenetur etiam is, qui Jus ædificandi habuit, de quo
vid. *Molina de juſt. & jur. tr. 2. diſp. 706. nu. 3. & ſeq.*
2 *Don. l. 15. cap. 34.* Nam punitur contumacia, quod
prohibitionem legis vel judicis ſprevit; tueri ſuum jus
debuit, non injuriam comminiſci §. 2. nec admittitur
exceptio, *meo Jure dominii vel ſervitutis feci*, nam hæc
exceptio altioris indaginis eſt, & ad petitorium reſer-
vanda § 3. Et pertinet hoc interdictum ad ſola im-
3 mobilia. §. 4. Et videtur vi factum, quod contra pro-
4 hibitionem factum, ut dixi etiam contra minimi lapil-
li jactu n. §. 6. Ex quo nonnulli voluerunt probare,
5 per unius lapidis jactum fieri nonciationem novi ope-
6 ris, de quo *Lud. Bologn. ad L. Si finita. 15. §. Julianus*
ff. de novi operis nunc num. 55. Idem, ſi contra prote-
ſtationem à parte factam quid facit. §. 7. aut molia-
tur, ne prohiberi poſſit. §. 8. aut prohibitus adquieſ-
cat, ſed poſtea quid faciat. §. 9. Non vero ſi prohibi-
turus ſua reverentia erga me, aut ab alio ſine dolo meo
impediatur, ne prohibeat §. *pen. & ult. h. leg.*

ad L. Prohibere. 3.

SUMMARIA.

Ædificare prohibitus per procuratorem aut aliam liberam perſonam an ſi ædificare pergat, ad vi facere videatur. n. 1.
Ratio dubitandi & decidendi. 2.
Prohibitio facta a negotiorum geſtore ratihabitionem requirit. 3.
Ceſſat hoc interdictum, ſi ædificatur permiſſu prohibentis. 4.
Officialis publicus ultra leges officii nihil permittere poteſt 5.
Succeſſor Principis regalia vel Domanialia ab anteceſſore alienata revocare poteſt. 6.
Permiſſionem ædificandi accipit efferens ſatisdationem. num. 7.

PRohibitionem etiam per procuratorem, vel aliam
1 liberam perſonam fieri poſſe, dicitur *in pr.* ad id,
ut prohibitus ædificare pergens, vi id facere videatur.
Ubi ratio dubitandi, quia ita videtur ex actu alterius
2 mihi actio naſci, & ratio decidendi, quod non tam ex
prohibitione à tertio facta, quam ex facto prohibito
ejus, qui per tertium prohibitus eſt, mihi detur hoc
3 interdictum. Et ſi aliquis negotiorum geſtor nomine
meo prohibeat, mea ratihabitio neceſſaria, *Cir. Ruinus in rep. L. hoc edicto 1. §. nunciatio. n. 67. ff de ope-*
ris novi nunciat. Et ſuffi it, ſi ſemel per vim fecerit,
4 i. e. contra probibitionem quid fecerit §. 1. Sed ſi
prohibens per ſe aut per alium permiſerit, ut ædifica-
ret, tunc ceſſat hoc interdictum, nam tunc cauſa in-
5 terdicti ceſſat. §. 2. & 3. *h. t.* Officialis publicus non
6 poteſt ultra permittere, quam ſibi conceſſum eſt à le-
ge vel conſuetudine. §. 4. Unde colliguot, ſucceſſo-
rem Principis poſſe revocare Regalia vel Domanialia
7 à prædeceſſore alienata. *Ricc. coll. deciſ.* 2019. *Neviz. inter conſ. Bruni conſ.* 12. Ubi hanc materiam prolixe
tractat. Si autem prohibitus ſatisdationem offerat, per-
miſſio eſt facienda, ut pergat ædificare *l.* 20. §. 5. *& l.*
21 *h. t. de operis novi nunc.* quod fit, ſi intra tres men-
ſes non terminata lis. *l. un. C. de novi operis nunciat.*

ad L. Servius. 4.

SUMMARIUM.

Tenetur hoc interdicto non ſolum qui ſcivit, controverſiam ſibi motum iri, ſed & qui ſcire debuit.

NOn tantum ille, qui ſcivit controverſiam ſibi motum iri, ſed & qui ſcire debuit, hoc interdicto tenetur, quatenus ſcil. dicitur clam facere, per *hanc l. & §. ult. legis praced.* quia non oportet eſſe reſupinam exiſtimationem, ne melioris ſint conditionis ſtulti, quam periti, ſeu prudentes. *Molin. d. l. loc. num. 4. Weſenb. conſ. 6. num.* 217.

ad L. Aut qui. 5. pr.

SUMMARIA.

Aliter faciens, quam denunciavit, clam facere cenſetur. num. 1.
Actus, qui celebratur aliter, quam in citatione dictum, geſtus videtur non citata parte. 2.
Sententia die præſtituta non publicata nulla eſt. 3.
Quid obſervetur in ſupremo Appellat. jud. Saxon. Elect. num. 4.
Quid ſi ab iſta ſententia appelletur, an illa nullitas in ſuperiori judicio attendatur. 5.
Proteſtationis certificatoria effectus. 6.
Citatio debet eſſe certa ratione perſonarum, loci ac temporis. 7.
Venditurus ad quid teneatur emturo. 8.
Denunciatio quot modis fieri poſſit. 9.
Quæ hic extenſio ad citationem. 10.

1 SI quis denunciet ſe facturum, ſi aliter facit, quam
deounciavit, nihilominus clam dicitur facere.
Unde colligunt Dd. quando aliquis citatur ad ali-
2 quem actum, ſi ille actus aliter celebretur, vel in
qualitate vel ſubſtantia, quam in citatione dictum
eſt, res videtur non citata parte geſta. vid. *hic Bar-*
tol. Et ſi ſententia non in die præſtituta, ſed alia pu-
3 blicetur, eſt nulla. *Carpz. dec.* 47. Ubi tamen in ſu-
premo Appellationum judicio Saxon. Elect. aliud
4 conſuetudine receptum teſtatur. vide *notata c. 27 pro-*
5 *ceſſus mei civil. num.* 53. Si tamen ab illa ſententia ap-
pellatum, iſta nullitas in ſuperiori judicio non cura-
tur, ſed merita cauſæ attenduntur. *Dn. Mev. d.* 8 240.
& p. 4. dec. 105. niſi aliquid præjudicii attractum ab-
ſenti, v. gr. ſi ob ignoratam publicationem quisquam
pro ſuo jure vigilare non potuit, aut omiſit facien-
da, vel fecit omittenda, quo caſu avocata acta, no-
vaque ſententia lata. Proteſtatio certificatoria, quan-
6 do quis alteri denunciat, ſe velle illud ædificare, ha-
bet hunc effectum, ut actus dicatur palam factus ſine
ſuſpicione fraudis nec clancularius, ſed illa denun-
ciatio debet eſſe certa in perſonis, loco ac tempore,
&c

&c re non perfunctoria facta *Bolognettus ad L. non ſolum. §. morte. ff. de nov. op. nunciat. num.* 267. *Molin. d.*
7 *num.* 4. Unde colligunt Dd. citationam aſſa debere
certam ratione perſonarum, loci ac temporis. *Gail. 1. obſ. 52. Hill. in Don. l. 23. c. 2. lit. N.* &c ſic noo valet citatio, ut veniat 4. die Martii eut ſaquentibus. *Carp-*
8 *zov. dec. 47. num.* 7. Ex qui rem venditurus eſt, mihi
ex pacto vel ſtatuto ad oblationem rei obligatus eſt, & tenetur omnia requiſita, pretium ſcilicet, & alias conditionee ſignificare, an ego ita emere velim. *Tiraq. de retract. §. 36. gl. 2. num. 32. Dn. Mev. p. 3. dec. 324. num. 3. Idem. ad Jus Lubec. l. 3. tit. 7. art. 1. numer.* 52.
Denunciatio fieri poteſt procuratori cum libera, val ad
9 domum, ſi copia Domini baberi noo poſſit; imò amicis §. 2. *h. l.* non tamen oeceſſe aſt, ot fiat amicis, quando domum vel procuratorem habet, cui denunciari poſſit. *Lud. Bolognetus in rep. L. ſi finita. 15. §. Iulianus.*
10 *numer.* 114. Ubi ad citationem ebſentis hoc extendit,
quod oon ſit neceſſa, ut amicis inſinuetur citatio, qoando quis domum babat, aut procuratorem conſtituit, licet illam reſponſionem rideat, *Urcurrus in Rep. de §. Iulianus num. 139. vol. 5. conf. Tiraq. de Retr. conſ. §. 9. gl. 3. num.* 8.)

ad L. Si alius. 7.

SUMMARIUM.

Quibus caſibus hoc interdictum ceſſet. nu. 1. & ſeqq.

1 INterdum convantus repelli poteſt ab interdicto, v. gr. ſi ago clam deſtruaerim aliquid, quod tu vi vel clam feceras; nam ſi ex interdicto contra me agas, quod clam deſtruxerim, accipio cootra te, imo tu clam ædificaſti, ergo non poteſt agere aa eo facto, cujus tu etiam reus es. §. 3. *h. l. C. Ruinus in rep. d. §. nunciatio num. 52. & ſeq. ff. de nunc. nov. operis.* Alia exceptio
2 eſt, ſiquid arcendi incendii caoſe clam vel violentac
contra prohibitionem deſtruxerim. §. 4. Quando enim avertendi incendii cauſa demolior ædes vicinas, non taneor ex hoc iuterdicto. vid. *l. 49. §. ult. ſupr. ad L. Aquil. l. 3. §. pen. inf. de incendio.* Sed hic habetur ootabilis diſtinctio, utrum ignis eo uſque perveoerit, an non? Ut hoc caſu ad ſimplum teneat. *Farin. 4. qu. 110. c. 3. num.* 146. quæ tamen diſtinctio in privato,
3 non in Magiſtratu locum habet. *Wiſſenbach. ad h. t. th.* 16. Similiter exceptio opponitur interdicto, ſi agri colendi caoſa quid factum, ec ſi melior cauſa agri ſit facta. §. 7. boc fecit favor agriculturæ.

ad L. Is qui io puteum. 11.

SUMMARIA.

Effundens aliquid in puteum hoc interdicto tenetur. numer. 1.
Quatenus hoc interdictum etiam ad præteritum tempus referatur. 2.
Quomodo aliquid partim vi, partim clam fieri poſſit, remiſſive. 3.
Factum tutoris an obliget hic pupillum. 4.
Si in fundo venditio ante venditionem aliquid vi aut clam ædificatum, datur interdictum venditori. 5.
Datur emtori ſi fundus venditus ſub pacto addictionis interea precario traditus. 6.

EX *hac lege* ſequentia notanda 1. quod, qui etiam
1 in puteum quid effundit, hoc ioterdicto teneatur, per *pr. hujus Legis.* Deinde licet interdictum ad præſens tempue refecatur, ratione tamen damni præteriti dator hoc Interdictum & ratione expanſatum, quia feci in demolitiona operis à Judice conceſſa §. *h. l.* Et
3 poteſt fieri, ot quis partim vi, partim clam aliquid
fecerit, de quo in §. 5. a. Porro tutoris factum oon obli-
4 gat pupillum, oiſi ad patientiam, ot rollatur, tutor
autem ad expenſas tenetur. §. 6. oam ſi pupillus jam pubes factus nollet concedere, ut tollatur, factum
5 epprobaret. Si ago vendem fundum, in quo vi val
clam tu aliquid ædificaſti, non emtori, ſed mihi vanditori competit Interdictum, quia attento damno pro-
6 cul dubio vilios vandidi. §. 8. Si mihi autem vendi-
tus fundus ſub pacto addictionis, & interea precario traditua, datur Interdictum quod vi aut clam emtori §. 12. *h. l.* de quo *Bachov. in Treut. v. 1. d. 28. th. 9. lit. C.* conf. & *Donell. l. 15. cap. 34. lit. I. & ibi Hillig.*

ad L. Denique. 13. §. 2.

SUMMARIA.

Reſpectu ejus, qui nullam habet actionem, clam aliquid fieri non videtur. n. 1.
Competit etiam hoc interdictum ſocio contra ſocium. 2.
An alter ſocius ædificatum ab altero propria autoritate demoliri poſſit. 3.
Ratione ejus quod jacente hæreditate clam vel vi factum, hæredi competit hoc interdictum. 4.

NOn videtur clam feciſſe reſpactu ejus, qui oul-
1 lam habet actionem, ut filiusfamil. Socio etiam
2 contra ſocium comperit hoc Interdictum. §. 3. *h. l.* Sed
3 ſocius ab altero ſocio ædificatum ipſa privata authoritate demoliri nequit. quod ab omnibus Interpretibus communiter traditum aſſa dicit *Cothman. vol. 1. conſ. 38. num. 179. & ſeqq.* coof. *Gylman. tomo 4. ſymph. p. 1. voto 16. num.* 34. confarri etiam poteſt *Vandus l. 2. quaſt.* 30. Si aliquid jacenta hæreditare clam vel vi ſit factum, datur hæredi hoc interdictum.
4

ad L. Semper. 15.

SUMMARIA.

Hoc interdictum contra poſſeſſorem ad quid detur. numer. 1.
Ad quid teneatur locator, ſi inſcio locatore quid fecerit. 2.
Contra plures in ſolidum agi poteſt & contra unum. 3.
Contra hæredem quatenus & intra quod tempus hoc interdicto agi poſſit. 4.
Agens in hoc interdicto intereſſe ſuum per juramentum in litem æſtimare poteſt. 5.

DAtur hoc Interdictum contra poſſeſſorem, qui
1 in ſuo fundo quid poſſidet, quod ma prohibante factum, val clam, licet ie non poſuerit, ſed tamen tantum ad patientiam obligatur, ut patiatur tolli. Similiter, ſi conductor quid fecit, inſcio locato-
2 ra, locator tantum tenetur ad patientiam, vel ad cedendam actionem, ſi quam habet. §. 1. & contra plures in ſolldum agi poteſt, & cootra onum. §. 2.
3 Hoc ioterdictum dator contra hæredem, datur &
4 quantum ad eum pervanit, & intra annum à tempore perfecti operis computendum. §. 3. & *ſeqq.* (quo ipſo à novi operis nunciatione, quæ perpetua eſt, differt) niſi magna & juſta cauſa ignorantiæ interveniat *Tholoſan. l. 4. c. 25. num. 6. Weſenb. conſ. 34. numer. 52. Klock. vol. 3. conſil. 166. numer.* 32. Ut ſi Reipublicæ cauſa abſim. §. 6. Et in hoc ioterdicto agens poteſt
5 par juramentum in litem ſuum intereſſe æſtimare. §. 7. & *ſeqq.* oon anim hic præciſe ad reſtituendum, ſed ad ſolvendum intereſſe agitur. *Donell. l. 15. c. 45. poſt lit. D.*

TITULUS XXV.

De Remiſſionibus.

Ad L. Ait prætor. un.

SUMMARIA.

Remiſſio quid ſit? n. 1.

Satiſdatione præſtita non opus eſt remiſſione judicis. numer. 2.

Conciliatio §. 4. hujus legis un. cum l. 1. pr. & l. pen. §. 1. ff. ſi ſervitus pet. *remiſſive.* 3.

1 REmiſſio eſt abolitio nunciationis novi operis à
prætore facta ob cauſam, quod ipſi cognita cau-
ſa conſtet, nunciantem nullum jus prohibendi habe-
re; imo ſi hoc jam antea notorium ſit, remiſſio ipſo
jure nulla eſt. *Mindan. l. 2 de Proceſſ. c. 31. numer 3.*
Donell. l. 15 cap. 45. lit. R. & ſeqq. Cujac. lib. 1. obſ. 16.
2 *& lib. 16. obſ. 31.* Et ſatisdatione præſtita non opus eſt
facto judicis, per quod fiat remiſſio, quia acceptata
ſatisdatione ipſo jure facta eſt remiſſio §. 2. *h. l.* de quo
Car. Ruinus in rep. legis: Hoc Edicto. 1. ff. de novi ope-
ris nunt. nu. 128. 133. 137. *Cretus in rep. l. 1. §. hoc Edi-*
3 *ctum. num. 72 d. t. vol. 5.* Quomodo autem §. 4. *hujus*
legis unica cum *l. 1. pr. & l. pen. §. 1. ff. ſi ſervitus pet.*
conciliandа ſit, vid. *Donell. lib. 10. c. 11. lit.* C. *& ibi*
Hilliger. Plura de hac materia *& tit. præced.* videan-
tur apud *Donellum l. 15. cap. 34. per totum.*

TITULUS XXVI.

De Precario.

ad L. Precarium. 1.

SVMMARIA.

Precarium quid. num. 1.
A commodato quomodo differat. 2.

1 PRecarium eſt, quod precibus petenti utendum con-
ceditur tamdiu quamdiu is, qui conceſſit patitur, & dif-
fert à commodato, Ant. *ad L. ult. n. 1. C. h. t.* quod com-
2 modans habeat quidem animum repetendi, ſed non,
niſi uſu illo, ad quem res commodata eſt, finito, ſed
& in precario non plane intempeſtivam & alteri dam-
noſam oportet eſſe revocationem, ne per hoc benefi-
cium alter lædatur, cum adjuvari beneficio, non de-
cipi alterum oporteat. *l 15. §. 2. ff. commod. Covarr. lib. 3.*
reſol. c. 15. numer. 6. Molin. de juſt. & jur. tr. 2. diſp. 298. n.
2. Menoch. l. 2. A. Q caſ. 13. in fin. Conf. *Donell. l. 14. c.*
34. & ibi Hill. lit. C. Autor *ad d. L. ult. numer. 3. ſ. C.*
h. t.

ad L. Ait. Prætor 2.

SUMMARIUM.

Precarium concedenti, revocatione declarata ſtatim re-ſtitui debet; unde reſtitutorium interdictum.

PRecarium eſt, quod ad preces alterius concedi-
tur, ut ipſi poſſidere aut uti liceat; & quia æquum
eſt tam diu alium uti mea libertate, quam diu volo:
Ideoque æquum eſt, ut mihi repetenti ocius reſtitua-
tur. Et ideo eſt reſtitutorium interdictum. Et hoc
non eſt ex contracto, ſed ex bono & æquo potius,
quam ex negotio. §. 2. *h. l.* de quo vide *Hillig. in Don.*
l 14. c. 34. lit. A.

ad L. Si certo. 6.

SUMMARIA.

Per tacitum conſenſum Precarium renovatur. n. 1.
Defunctus precarium prorogaſſe non videtur, & ſic ab hærede revocari poteſt. 2.
Quod Procurator precario rogaverit, illud principalis precario poſſidet. 3.
Poſſeſſionem Conſtitutitiam eſſe veram & propriam colligunt. 4.
Conſtituti & Precarii differentia. 5.

1 PRecario tibi Titius conceſſit ad tempus forte an-
ni, elapſo anno patitur adhuc te manere in poſſeſ-
2 ſione, per hoc videtur renovatum precarium per ta-
citum conſenſum. Sed quid ſi Titius deceſſerit, aut
furere cœperit? Reſp. non redintegratur, i. e. non po-
teſt videri Titius prorogaſſe precarium, ſed hæres ſta-
tim poteſt revocare, vel curator furioſi. *Ant. Rubeus*
in rep. l. non ſolum. 8. §. morte ff. de novo operis nunt.
3 *num. 55. vol. 5.* Si procurator meus me mandante vel
4 ratum habente precario rogaverit, ego precario poſ-
ſidere propriè dicor §. 1. *h. l. C. h. t.* Et ex §. 2. Dd.
ſolent probare poſſeſſionem conſtitutitiam eſſe ve-
ram & propriam. *Tiraq. in Tr. de conſtit. poſſ. part. 2.*
ampliat. 1. num. 5. & ſeq. Anton. Rubeus in repet. l. non
ſolum. 8. §. morte. ff. de nov. operis nunciat. nu. 55. Nam
5 conſtitutum transfert veram poſſeſſionem, & in hoc
ipſo conſiſtit differentia inter Conſtitutum & Preca-
rium, quod illud transferat poſſeſſionem. *Petr. Gil-*
ken. de Uſucap. p. 2. memb. 3. c 8. n. 2.

ad L. Quæſitum. 8.

SVMMARIA.

Inter quos Interdictum hoc verſetur. num. 1.
Precarium tranſit ad hæredem & ad ſingularem ſucceſſorem. 2.
In precario præſtatur tantum dolus & culpa lata. 3.
Exceptio in §. 6. h. t. 4.
Ad quid detur hoc Interdictum & à tempore moti interdicti. 5.
Interdictum hoc perpetuum eſt. 6.
In quantum competat contra hæredem. 7.

INter eos tantum Interdictum hoc verſatur, qui
1 alteri conceſſit, & qui utendum accepit, per *pr. hu-*
jus legis, non vero inter alium, cujus res eſt. Et qui
à defuncto precario habuit, etiam ab hærede inco-
2 gnito, alioque ſucceſſore habere videtur, & ſic preca-
rium ad hæredem tranſit §. 1. *h l.* Imo ad ſingularem
ſucceſſorem; nam ſi rem tibi precario conceſſam alie-
navero, tunc emptor revocare poſſet, nam licet nun-
ciatio novi operis ad ſucceſſorem non tranſeat, ſecus
tamen eſt in precario, quod favori libertatis tribuit
Ant. Rubeus in rep. §. morte. num. 67. & ſeq. ff. de no-
vi operis nunc. v. 5. ubi refutat *Dynum*, qui verba *poſſe*
3 *interdicere* ad eum, qui precario accepit, refert. Qui
precario rem utendum accipit, non præſtat niſi dolum
& latam culpam, Autor *ad L. 2. num. 6. C. h. t.* quia
imputare debet ſibi Dominus, quod non citius re-
petierit, & ſic hic eſt exceptio regulæ, quæ habetur
in *l. 17. ff. commod. & l. 23. d. R. J. Mol. tr. 2. diſp. 295.*
num. 2. quia precarii inſtabilis eſt uſus, & in momen-
to ad concedentis nutum revocabilis, ita ut nulla pro-
pe accipientis ſit utilitas. Unde & tantum dolum &
culpam latam præſtare debet *Dn Lauterbach. ad tit.*
4 *Commod. §. 4. th.* 8. Exceptio habetur *hic in* §. 6. nam
5 poſt interdictum intentatum omnis culpa venit. In
hoc interdictum, quo res precario data repetitur, ve-
nit intereſſe actoris, quanti intereſſuit rem juſto tem-
pore reſtitui, & ita etiam veniunt fructus à tempore
interdicti moti, & culpa poſt interdictum venit, &
omnis cauſa §. 6. *h. l.* Eſtque hoc interdictum non
6 annale ſed perpetuum. § *pen. h. t.* Et datur hoc Inter-
7 dictum contra hæredem ejus, qui precarium accepit,
qui tenetur, ex proprio dolo in ſolidum, ex dolo de-
functi, quatenus ad eum pervenit. §. *ult.* Autor *ad*
L. ult. num. 7. C. h. t.

ad L. Cum præcario. 12.

SUMMARIA.

Pactum precario adjectum de poſſidendo eo ad certum tempus non valet. num. 1.

Pactum

Pactum contra naturam contractus appoſitum contractum non vitiat, ſed vitiatur. 2.
Quod univerſaliter non procedit in jure. 3.
Explicatio legis h. *de re aliena precario data, improbatur.* 4.
An hodie detur actio ex pacto dicto modo precario adjecto. 5.
Precarium non tranſit ad hæredem accipientis. 6.

1 PActum, ut rem uſque ad certum tempus precario
poſſidere liceat, nullius eſt momenti. Autor *ad L.*
2 *ult. nu.* 10. *C.h.t.* Unde Dd. probant regulam; quod
pactum contra naturam contractus appoſitum, contractum
non vitiet, ſed vitietur *Gail.* 2. *obſ.* 4. *num.* 13.
3 Sed hoc non eſt perpetuum in jure; nam interdum
etiam transmutant naturam contractus, ideo non male
hic ſpeciale dici poſſit in precario, propter vagam
ejus naturam. *Bach. in Trentl. vol.* 1. *diſp.* 6. *th. pen. lit.*
E. & ad l. 2. *Pandect. ad tit. de pactis.ad rubr. de pactis*
adjectis. num. 7. *Hill.in Don. l.*14. *c.*34. *lit.* C. *Barb. in L.*
Qua dotis. c. 34. *num.* 126. *ff. ſolut. matrim.* Alii de re
4 aliena precario data intelligunt hanc legem, quos refert
Berengarius Fernandus in rep. L. pacta conventa.
ff. de contrah empt. num. 60. *vol.* 2. ſed hæc interpretatio
divinatoria videtur. Sed quia omnia pacta non
5 turpia per ſe hodie ſubſiſtunt, poſſet dici, ex hoc
pacto etiam ex intervallo adjecto hodie dari poſſe
conditionem ex lege, vel præſcriptis verbis actionem;
nam videtur transfundi precarium in commo-
6 datum. conf. *Fernd. d.l.* Sane ad hæredem concedentis
videtur tranſire precarium, nam is videtur continuare
conceſſionem, non vero ad hæredem accipientis,
per §. *ult. h. l. Menoch. l.* 1. *Arb. quaſt.* 9. 69. *num.* 2.
Hill. d. c. 34. *lit. C.*

ad L. Interdictum. 14.

EX precatio eſt actio præſcriptis verbis utilis, *l.* 2. §. 2. *h.t. & l.* 19. §. *ult. h. t.* Sed non directa ſolennis ex verbis legis. Ita *Donell. d.l. & ibi Hill. lit. D.*

ad L. Et habet. 15. §. 4.

SUMMARIA.

Precario poſſidens, habet poſſeſſionem naturalem, concedens civilem. n. 1.
Per præſcriptionem decennalem tollitur civilis poſſeſſio. 2.
Conſtitutum poſſeſſorium duplex eſſe probatur. 3.

1 IS qui precario poſſidet, habet naturalem poſſeſſionem,
ſed qui conceſſit, civilem, ex ſententia Sabini.
Borchol. in tract. de Adquir. poſſ. cap. 6. *num.* 20.
& ſic juſte poſſidet ille, qui precario habet, quoad
alios omnes, non vero reſpectu ejus, à quo precario
rem poſſidet. *Gilken. de præſcript. part.* 2. *m.* 3. *c.* 8. *n.*
4. *Beſold. c.* 118. *nn.* 64. Autor *ad L.* 1. *n.* 1. *C. de Pact. inter Emtorem.* Sed civilis poſſeſſio tollitur per præ-
2 ſcriptionem decennalem, quo tempore videtur Dominus
neglexiſſe poſſeſſionem, quod Judex præſumit.
Menoch. l. 2. *A. Q. caſu* 24. Ex *hoc* §. probatur, du-
3 plex eſſe conſtitutum poſſeſſorium, ſimplex & cum
precario; illud transfert poſſeſſionem civilem, & naturalem,
hoc tantum naturalem, vid. *Tiraq. in tr. de conſtit. poſſ. p.* 1. *n.* 3. *& ſeqq.*

ad L. Ea, quę diſtracta ſunt. 20.

VEndidi tibi agrum & tradidi hac conditione, ut tu precario poſſideres; donec pretium ſolvatur. Es in mora, poſſum igitur poſſeſſionem hoc interdicto revocare.

TITULUS XXVII.

De arboribus cædendis.

Ad L. Prætor ait. 1.

SUMMARIA.

Hujus tituli bina interdicta ad quid dentur. n. 1. 2.
Competit hoc interdictum uni Domino ex pluribus, ut fructuario in ſolidum. 3.

1 DIſcrimen hic habetur inter ædes & agrum, ſi
arbor in vicinia poſita meis ædibus impendeat,
poteſt peti, ut iſta arbor tota exſtirpetur, ne forte vel
defluxum aquæ pluviæ impediat, vel fundamentis
mearum ædium noceat: Arbor igitur, quæ ex tuo impendens
meis ædibus radicitus exſtirpanda erit, & ſi
monitus non recidas, mihi recidenti prohiberis vim
facere. *l.* 1. *pr. &* §. 6. *h. t. Molin. de Juſtit. & jur. tr.* 2.
diſp. 699. *nu.* 14. *& ſeqq.* Sed ſi agro impendeat, prop-
2 ter damnum luminis poteſt peti, ut præcidatur uſque
3 ad 15. pedes. Et hoc interdictum uni Domino ex pluribus
in ſolidum datur, *l.* 1. §. 5. *h. t.* & non tantum Domino,
ſed etiam fructuario. *d. l.* §. 4. *Molin. d.l. nu.* 16.
Don. l. 14. *c.* 35. *Dn. Thabor ad lib.* 47. *ff. tit.* 7. *n.* 22.

TITULUS XXVIII.

De glande legenda.

ad L. Un.

SUMMARIA.

Per Glandem omnis generis fructus intelliguntur. numer. 1.
Glandem in vicini hortum decidentem legere tertio etiam die permittitur. 2.
Quid hodie obſervetur, remiſſive. 3.
Quid ſingulariter de hoc titulo notandum. 4.

1 GLandem, per quam omnes fructus intelligun-
2 tur, in vicini hortum vel aream decidentem,
Prætor arboris Domino tertio quoque die, i. e. intra
3 diem, legere permittit. De quo quid hodie ſolitum,
incolæ civitatum interrogandi ſunt, de quo *Weſenb.*
4 *Dn. Struvius, Zaſius hic & alii.* Hodie raro poſtridie
reperiunt, minus leguntur. Adeſt hic exemplum frugalitatis
veterum, & curioſitatis de minima quidem
injuſtitiæ ſpecie vitanda. Unde hic titulus in proverbium
abiit, & levidenſem rem ſignificare ſolet.

TITULUS XXIX.

De homine libero exhibendo.

ad L. Nihil. 2.

SErvitutis ſpecies eſt non poſſe à loco recedere, ideoque arreſta perſonalia irretractabilem injuriam inferunt. *Berlich. part.* 1. *concl.* 75. *num.* 35. *Coler. de Proceſſ. execut. part.* 2. *c.* 3. *num.* 148. Et ideo datur hoc interdictum.

ad L. Quod &c. 3. pr.

SUMMARIA.

Interdictum hoc cum accuſatione L. Faviæ *concurrit ſucceſſive. num.* 1.

Interdictum hoc quos concernat. 2.
Contra quos interdictum non detur. 3.
Quibus detur. 4.
Contra matrem binubam dantur hic mandata ſine clauſula. 5.
Quando actio hujus interdicti iterari poſſit. 6.

1 LEgis Faviæ accuſatio criminalis cum hoc inter-
dicto concurrit, ita ut uno remedio finito, alte-
ro agi poſſit. *Mindan. de Mandatis lib. 2. c. 52. num. 3.*
2 *Menoch. rem. 9 recuper. poſſ. num.* 381. Nec diſtingui-
tur, cujus ſexus aut ætatis homo detentus ſit, §. 1. *h. t.*
addo, cujus etiam ſit Religionis; nam hominem Reli-
gionis cauſæ detinere, eſt à Religione nimis alienum.
3 Non datur autem contra eum, qui Jure ſuo detinet,
ut Parentem vel Magiſtratum. §. 2. ne qui Jus ad tem-
pus detinendi habet propter lytron, quo ab hoſtibus
aliquem redemit. §. 3. nec is qui paterna affectione de-
tinet filium etiam emancipatum. §. 4. nam ibi geminus
affectus hominis & patris ut legit & intelligit *Pi-
nellus de Bonis Matern. p. 2. Rubr. num.* 7. non datur
4 autem contra eum qui volentem detinet, modo non
ſollicitatum & corruptum, §. 4. Datur autem favore
5 libertatis omnibus hominibus (non ſuſpectis) etiam
mulieribus pro cognatis. §. 9. 10. & 11. Aut *a ad L.* 1.
6 *nu. 2. C. h. t.* Contra matrem tamen binubam dantur
mandata ſine clauſula *Mindan. d. e. num.* 13. Tunc po-
teſt adhuc ſemel hoc interdicto agi, ſi reus tantum
litis æſtimationem ſolverit, idque favore libertatis. §.
13. *h. l.*

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Creditori, debitore latitante, non datur hoc interdictum.

NUlla danda ad exhibendum mora. §. 2. Et cre-
ditori non competit hoc interdictum, ut debi-
tor latitans exhibeatur, nec quiſquam eum exhibere
cogatur, ſed poteſt petere miſſionem in bona, §. *fin. h.
h. t. Jaſon. in §. Præterea. Inſt. de Act. n.* 49. *Gerhard.
ſingul.* 17 *Boerius deciſ.* 174. *num.* 3.

TITULUS XXX.

De Liberis exhibendis, item ducendis.

Ad L. ait. Prætor 1. & ſeq.

SUMMARIA.

Primum interdictum hujus tituli quid num. 1.
Non datur contra matrem nec contra generum. 2. 3.
Datur contra ſocerum 4.

1 PRimum interdictum hic eſt exhibitorium, quo
parens liberos ſuos ſibi exhiberi petit, Autor *ad*
2 *L. 1. num* 4 *C. h. t.* quod tamen non datur adverſus
matrem poſt divortium mariti cauſa factum, §. 3. *h. t.*
quo caſu ob mores mariti ſæpe præſtat ſobolem apud
matrem educari. *Mind d. l. num.* 7. *Sanchez de matr.*
3 *lib.* 10 *diſp.* 20. Nec etiam contra generum, ne bene
concordantia matrimonia Jure patriæ poteſtatis tur-
bentur, & patri perſuadendum, ne acerbe patriam po-
teſtatem exerceat; imo genero contra ſocerum datur
4 hoc interdictum, per *l. ſeq. Covarr. de matr part. 2. c.
7. in prin. n. 4. Heig part. 2. q. 14. Mindan. d. loc. n. 9. &
ſeq.* Autor *ad L. 11. num. 1. C. d. Nupt. Et ad L. ult. n.
2. 3. C. h. t.*

ad L. Deinde. 3.

ALterum interdictum eſt de liberis ducendis, &
quando puella eſt in lite, debet, interim apud
matronam honeſtam ſequeſtrari. *Gravett. vol. 1. conſ.*
190.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Non habet locum hoc interdictum, ſi filius ſua ſponte ad alterius religionis collegium tranſierit. n. 1.
An & quomodo inquirere liceat, filium ſua ſponte tranſiiſſe. 2.

1 SI filius tuus ſponte v. gr. tranſiit ad Collegium
alterius Religionis, quæritur, an interdictum Ti-
bi detur, v. gr. contra Collegium Patrum Societa-
tis? Reſpondetur quod non, ſcilicet ſi conſtet, filium
2 ſua ſponte tranſiiſſe. Sed ut hoc cognoſcatur, exhi-
bendus omnino eſt, non ut invitus ducatur, aut à pro-
poſito libero avocetur, ſed ut, remotis illis, apud
quos reperitur, examinetur, quo fine & ex qua cauſa
ad id Collegium ſe contulerit, an ſponte, an vero
promiſſis ineſcatus per Simoniam hoc fecerit, an cor-
ruptus &c.

TITULUS XXXI.

De Utrubi.

ad L. Ait. Prætor. un.

SIcut interdictum uti poſſidetis de immobilibus, ita hoc de mobilibus loquitur, licet hic majoris partis anni fiat mendo, hoc tamen, poſtquam hoc interdictum cum illo exæquatum eſt, non amplius attenditur, ſed ea omnia, quæ ſupra de interdicto uti poſſidetis dicta, hic etiam locum habent. *Menoch. rem. 2. ret. poſſ. num. 7. & per tot. Hill. l. 15. c. 32. lit. A.*

TITULUS XXXII.

De Migrando.

Ad L. Prætor. Ait 1.

SUMMARIA.

Interdictum hoc cui & ad quid detur. nu. 1.
Quando nondum impleto tempore locationis migrare liceat. 2.
Mercedem vel penſionem finito tempore ſolvendam eſſe colligitur. 3.
Res aliena inducta utiliter hoc interdicto petuntur. 4.
Res inducta, eo fine, ut non ibi eſſent, non indigent hoc interdicto. 5.

1 INterdictum hoc datur inquilinis, ut penſione ſo-
luta migrare, & illata ac invecta abducere liceat;
2 & migrare licet nondum impleto tempore locationis,
nec tenetur penſionem ſolvere futuri temporis, niſi
hoc expreſſe conventum, ut non liceat ante tempus
migrare, per §. 4. Ideo Dd. diſtinguunt inter neceſ-
ſariam & voluntariam deſertionem, ut illo caſu liceat
recedere, hoc caſu non, niſi integra penſio ſoluta. *Me-
noch. rem. 10. recup. poſſ. num. 95. Hippol. de Marſil. ſin-
gul. 615. Gomez. tom. 2. reſol. c. 3. num. 3. A. Barb. ad*
3 *l. 3. num. 18. C. Locati.* Ex §. 4. *juncta l. 42. de V. O.*
colligunt mercedem vel penſionem finito tempore ſol-
vendam eſſe, niſi aliud conventum, vel aliud mores
ferant. *Carec. de locat. p. 2. tit. de tempore penſionis.
Carpz. p. 2. dec. 136. num. 6.*

In §. 5. notetur, licet res etiam alienæ & commo-
4 datæ utiliter hoc interdicto petantur, eæ tamen res,
5 quæ non ſunt inductæ (i. e. eo fine, ut ibi eſſent) non
opus habent hoc interdicto. ut nomina, res meru ho-
ſtium illatæ *l. 7. §. 1. ff. in quib. cauſ. pign. Colleg. Argent.
tit. 3. h. t.*

TITU-

TITULUS XXXIII.

De Salviano Interdicto.

ad L. Si colonus. 1.

SUMMARIA.

Hoc interdictum quid. n. 1.
Hoc utiliter etiam datur propter illata in prædium urbanum. 2.
Datur etiam crediteribus hypothecariis. 3.
Quæ probationes in hoc interdicto ſufficiant. 4.

1 HOc interdictum eſt adipiſc. poſſ. quo locator contra colonum agit, ad poſſeſſionem eum in prædium ruſticum ſciente locatore illatarum. Utile tamen interdictum datur etiam propter illata in prædium urbanum. *Menoch. rem. 3. adip. poſſ. numer. 58.*
2 Imo Dd. ad omnem creditorem, cui bona debitoris oppignorata ſunt, hoc extendunt. *Weſenb. hic num. 3. Negus. num. 1. part. 8. num. 6. de pignor. & in 3. nu. 9. & Bachov. d. diſp. 25. th. 2. lit. D. Mindan. part. 2. de interdict. tit. 17. num. 14.* Et factum tantum ipſum
3 illationis & obligationis eſt probandum, altiorem autem indagioem requirentes exceptiones differendæ. *Hendedæus l. 2. conſ. 17. nu. 13. & per totum & conſult. 25. num. 17. Viv. decis. 416. numer. 4.* Nec opus habet actor probare dominium debitoris, ſed poſſeſſionem tantum. *Menoch. d. Rem. 3. num. 161. ſeq. Bachov. d. th. lit. G.*

LIBRI XLIV.

TITULUS I.

De Exceptionibus, præſcriptionibus & præjudiciis.

Ad L. Agere. 1.

REus excipiendo fit actor, & ſuam intentionem tenetur probate. vid. de hoc *Borchold. de Action. c. 1. n. 8. & ſeq.* & quæ habet *Hilliger ad Don. l. 23. c. 7.* vide *ſupr. not.* Dni Aut. *nu. 1. ſeq. C. de Probat. ad l. 19. de Prob.* Autor *ad L. 1. n. 1. & 4.*

ad L. Exceptio. 2. & l. ſeq.

SUMMARIA.

Exceptio quid. num. 1.
Dividitur in exceptionem juris vel actionis, & intentionis vel facti. 2.
Replicatio quid. 3.
Exceptio alia dilatoria, alia peremtoria. 4.
Illa unde temporalis dicatur. 5.

EXceptio eſt actionis ſeu illius, quod in intentionem & condemnationem deductum eſt, exclusio.
1 *Zang. de Except. p. 1. c. 3. nu. 10. & ſeq.* vel eſt defenſio, quæ actioni jure conſtitutæ oppoſita æquitatis ratione eam excludit. *Donell. l. 22. cap. 1.* Quæ defini-
2 tio proprie competit exceptioni juris vel actionis: Alia exceptio vocatur intentionis vel facti, qua reus contendit, actorem, cui nulla ſit jure actio, de facto litem movere, quæ proprie exceptio non eſt, ut crebrius receptum reſtatur *Covarr. in poſſeſſor. p. 1. princ. nu. 4.* de qua *Hilliger. pluribus d. c. 1. lit. D. & qua notavi in proc. civ. c. 7. num. 1.* Hanc excludit Actoris re-
3 plicatio, quæ eſt exceptionis exceptio *Hill. in Donell. l. 22. c. 1. lit. A.* Hanc elidit duplicatio, & ſic deinceps,
4 *hic & tot. tit. Inſt. de Replicat.* Exceptio alia dilatoria, alia peremtoria. Illa litem differt; hæc perimit. Illa di-
5 citur temporalis, hæc perpetua. vid. *hic Zaſ.* & temporales vocantur ita non à duratione. *Hill. l. 22. c. 2. lit. M.* nec ab origine, quod à tempore acquirantur, ut *infr. de tempor. præſcr. Zanger. d. c. 3. num. 41.* ſed ab affectu, quod litem tantum ſuſpendant; & reſpiciunt vel Judicia perſonam vel litigatorem, vel proceſſum, vel ipſam cauſam. *Zang. in proœm. part. 2. de Except. Scacc. de Judic. lib. 61. cap. 101. nu. 6.*

ad L. Exceptiones. 7. & L. Omnes. 19.

SUMMARIA.

Quæ Exceptiones reo competentes non accommodantur fidejuſſoribus vel hæredibus. nu. 1.
Beneficium reſcripti moratorii quando proſit fidejuſſori & quando non. num. 2.
Exceptiones mixtæ & reales proſunt etiam fidejuſſoribus. num. 3. 4.
An fidejuſſor opulentus rei principalis, cui ſubvenit ob bellorum calamitates diſpoſitio R. J. de anno 1654. ex perſona principalis hoc beneficium opponere poſſit. nu. 5.
Quibus caſibus exceptio realis fidejuſſori non competat. n. 4.

EXceptiones mere perſonales non tranſeunt in fi-
1 dejuſſorem vel hæredem, Autor *ad L. 1. num. 15. C. de Excuſ. muner.* quando ſcil. perſonæ qualitas eſt cauſa unica exceptionis, ut hic datur exemplum de beneficio competentiæ Item ſi ſine dolo adverſarii lapſus minor ſua facilitate ante reſtitutionem exceptio non datur fidejuſſori, *hic in fin. & l. 13. pr. ſupr. de Minor. Zaſ. hic num. 7. Don. l. 21. c. ult. & ib. Hill. lit. G. & l. c. 3. lit. R. 22. Ricc. deciſ. collect. 761. Baroll. t. 1. deciſ. tit. 46. num 7. & ſeq.* Et ideo beneficium Reſ-
2 cripti moratorii ſpecialis fidejuſſori non prodeſt, licet ſecus in moratorio conſenſu partium dato, ex *Hering. de fidejuſſ. c. 27. num. 69. p. 4. Dn. Mev. p. 3. dec. 261.* ſed ſi beneficium moratorii datur omnibus debitoribus generaliter, ut ſæpe fieri ſolet ob calamitatem noſtrorum temporum, tunc exceptio hæc videtur realis, quia rei cohæret, & fidejuſſori etiam in alio judicio, ubi iſtud moratorium non eſt datum, convento, prodeſt, ut deciſum refert *Dn. Mevius. d. l. conſ. not.* Dni Autoris *nu. 1 ff ad l. 1. §. fin. ff. de Conſtitut.*
3 Aliud in mixtis, quæ dantur tum ob conditionem perſonæ, tum ob læſionem concurrentem in re, ut Vellejani, Macedoniani, reſtitutionis ob dolum, & ſimil. *Don. l. 22. c. 3. lit. B. Tuſch. concl. 416. lit. E. Berell. d. l. num. 74.* Sed exceptiones rei cohærentes etiam
4 invito debitore principali à fidejuſſore opponi poſſunt, per *l. omnes. 19. h. t. Zanger. de Except. p. 3. c. ult. nu 216.* & ideo Advocatus, qui fuerat debitoris, non poteſt eſſe Advocatus creditoris contra fidejuſſorem, conf. *Speckh p. 2. claſſ. 4. q. 41. num. 9.* confer. *Menoch. conſ. 195. num. 15. & ſeq.* & ſic reſponſum d. 18. m. Sept. anno 1653. Sed quæritur de hoc caſu: Reus
5 principalis ſic comparatus erat, ut ipſe propter bellorum calamitates diſpoſitio R. J. de anno 1654. ſubveniret. Fidejuſſor vero erat opulentus, an fidejuſſor ex perſona principalis hoc beneficium opponere poſſit? Et affirmatum hoc refert Dn. *Mevius ex Receſſu dicto paragrap. 174. verſ.* was ein fidejuſſor. 6. & hoc beneficium debitorum reale eſt, ceſſata plane aliqua uſurarum parte, & ideo fidejuſſori proficit.

Dn. Mev. p. 4. dec. 150. Saoe poteſt fieri, ut exceptio realis eriam non competat fidejuſſori, ſi ea ſit altioris indaginis,&contra fidejuſſorem ex inſtrumento liquido executive agatur. *Dn. Mev. p. 5. dec.* 221.

ad L. Is qui. 5. & L. nemo. 8.

SVMMARIA.

Reo pluribus exceptionibus imo contrariis uti licet. n. 1.
Excipiuntur caſus, in quibus mendacium punitur. 2.

1 NEmo diverſis exceptionibus uti prohibetur, *hic & l. 5. h. t. & l. 43. de R. J.* imo & contrariis alternative vel cooditionaliter oppoſitis. *Covarruv. l. 1. reſol. 2. Menoch. l. 2. præſ. 42. num. 2. Tuſch. concl.* 428. *lit. E. Klock. vol. 2. conſ. 39. num.* 250. *Donell. l. 22. cap. 8. lit. C. D. E Ummius d. 8. num.* 67. Excipiendi caſus, 2 in quibus meudacium punitur, ut *l. fin. ff. de Rei vindic. Auth. contra qui propriam. C. de non num. pec. ibique* Aut. *num. 2. l. 1. §. 1. de Noxal. act. l. 22. §. 1. de Re judic. l. 10. §. 1. de fidejus.*

ad L. Non utique. 9.

SVMMARIA.

Exceptio oppoſita non inducit confeſſionem intentionis actoris. n. 1.
Caſus ex hoc deciſi ſubjiciuntur. 2. 4.
Limitatio. vid. n. 5.
Exceptio qua tacitam inferre videtur confeſſionem ad relevationem à probandi onere non proficit. 3.
Quod ampliatur. 6.

1 NOn videtur intentionem actoris confiteri, qui ei opponit exceptiooem, quod noo tantum eo caſu exiſtimant, ſi conditionaliter excipiat, ſed & ſimpliciter, quia ſemper videtur excipere ſub conditione, ſi actor probaverit. *Covar. d. reſol. 2. n. 1. & ſ. & Umminus diſp. 8. ad Proceſſ. numer. 72. Trentac. lib. 1. tit. de Except. reſol. 2. num. 1 Wammeſ. conſ. Cau. 137. nu. 1. & ſeqq.* quam etiam pluribus contta Dooellum probat *Franzkius lib. 2. reſol. 18. num. 10. & multis ſeq. Pacianus de probat. lib. 1. c. 22. num 5. & 15.* Autot *ad L. 4.* 2 *num. 18. C h. t.* Sic, cum puella in ſervitutem vindicaretur, illa vero liberationem patris allegaret, actori tamen probatio injuncta. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 160. Et ſic ejuſmodi exceptio, quæ tacitam videtur inferre con- 3 feſſionem, ad relevationem à probandi onere non proficit. *Pacianus de probat. lib. 1. cap.* 22. Sed ao hæc 4 regula univerſalis ſit, dubitatur. Epiſcopus Sabinenſis petit à Monaſterio Eccleſiam S. Viti. Monaſterium ſimpliciter oppouit, illam Eccleſiam titulo permutationis ab Epiſcopo aliquo Sabineuſi ad ſe veoiſſe. Hæc exceptio eſt dominii, vel rei permutatæ & traditæ, arg. *tit. de except.* utroque caſu Monaſterium ſe fundat in validitate permotationis. Unde ſequitur, Epiſcopum Sabineuſem fuiſſe Dominom; nam alias nulla eſſet & inutilis exceptio. Cur non ergo hoc Monaſterii fundamentum pro ſe poſſet allegare Epiſcopus? Sed Innocentius III. alias juris peritus io *c. cum venerabilem. 6. X. de Except.* illam regulam etiam ad 5 propoſitam facti ſpeciem accommodat. Limitari autem ſolet ſuperior regula, niſi reus non tantum excipiat, ſed ſe in probatione ejuſdem ſimul fundet: nam tuoc exceptioni mixta eſt confeſſio. *Felinus ad cap. 5. de Except. num. 15. Trentac. l. 2. tit. de except. reſol.* 2. 6 Ideoque etiamſi Reus ſuper exceptione actori juramentum deferat, non tamen ejus præſtatio locum habebit, niſi prius actor ſuam inreutionem probaverit. arg. *Legis hujus & l. ſi quidem 9. C. de except. Carpz. p. 3. dec. 229. num. 8. & ſeqq.*

ad L. Modeſtinus. 10.

SVMMARIUM.

Is, qui ſuccumbit in rei vindicatione, ſi ſuccedat vero Domino ut hæres, an denuo agens exceptione rei judicata repelli poſſit.

VIodico à te fuudum ſed non potui probare dominium, ergo ſuccumbo, ſed poſtea vero Domino ſuccedo ut hæres, & reperio in hæreditate documenta, ex quibus probare poſſum, defunctum fuiſſe Dominum. Quæritur ao exceptione rei judicatæ poſſim repelli? Vid. quod ſic, eadem enim eſt cauſa, eædem perſonæ. Sed negatur, quia nunc aliam perſonam iodui & ago ut hæres Caji, qui fuerat verus Dominus; Unde notatur, quod qui in rei vindicatione ſuccumbit, ſi ſuccedat vero Domino, ut hæres denuo agere poteſt, quod hic mirabile dicit *Zaſius.*

ad L. Qui agnitis. 11.

SUMMARIA.

Approbans per errorem ſententiam ex falſo inſtrumento latam per viam reſtitutionis ſententiam impugnare poteſt. num. 1. 3.
Quæ hic probanda. 2.
Falſitas quomodo probari poſſit. 4.

1 QUi per errorem approbat inſtrumenta falſa vel ſententiam ex falſo inſtrumento latam, non prohibetur ſententiam impugnare, ubi probanda eſt [1.] Fal- 2 ſitas. [2.] Quod averſarius ſciverit, *l. 2. & 3. C. ſi ex falſ. inſtr.* & ut judex bonam fidem ſit ſecutus *d. l. 3. Donell. l. 27. c. 7. poſt lit. B.* Autor *ad L. 1. nu. 5. ff. C. ſi ex falſ. inſtr.* Hocque per viam reſtitutionis fieri ex *h. l.* probat *Umminus diſp. 19. num.* 56. licet contrarietur *Don d. c. 7.* conf. 3 *not.* Dni Autoris *num. 2. ad l. 33 ſupr. de re judic.* Falſitas 4 autem ex variis rationibus probatur. (1.) Ex perſona, quæ falſi condemnata, *Farin. quæſt 153. num. 146. Menoch. l. 5. præſumpt. 20. num.* 27. (2.) ex raſura in loco ſuſpecto. *Farin. dict. leg. numer. 64. & 77. Maſcard. concl. 740. nu* 43. [3.] Si lineæ aliæ propiores, aliæ remotiores; nam taliter ſæpè abutuntur chartis blancis, conf. *Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 187 num. 53. Alex. vol. 7. conſ. 75. nu. 2. Tuſchus concl. 106 lit.* C.

ad L. Si poſt litem. 13.

SUMMARIA.

Illi, qui petiit hæreditatem & poſtea L. conteſtata petit ſingulas res hæreditarias, an poſſit exponi exceptio præjudicialis de non finito judicio univerſali. numer. 1.
Quæ in petitione hæreditatis actori commendanda cautela. num. 2.

1 PErii hæreditatem à te, & lis conteſtata eſt, poſtea ſingulas res hæreditarias peto, tu opponis mihi exceptionem præjudicialem, eo quod petitio rerum ſingularum præjudicet univerſali judicio petitionis hæreditatis; quæritur; an rectè? Quod negatur, quia exceptio, ne præjudicium fiat alteri judicio, de futuro judicio, intelligenda eſt, petitio hæreditatis eſt judicium jam cœptum per litis conteſtationem. 2 Quam lecturam hic *Zaſius* commendat, quæ verbis accommodatior. Ad *titul. de hæredit. petit.* commendavi cautelam, quod utile ſit actori in petitione hæreditatis, ut poſt litem conteſtatam ſpecies ſingulas, quæ occurrunt, exprimat, ne novo judicio opus ſit; unde hic intellectus confirmatur. Aliter hanc legem interpretatur *Donell. lib. 19. capit. 15. & ibi Hillig. lit. E. & F.*

ad L. Fundum. 16. & L. ſeq.

SUMMARIA.

Declaratio Exceptionis prajudicialis. num. 1.
Eadem declaratur per caſum. 2.
Sententia incidenter lata non gignit rem judicatam. 3.

1 QUando duo judicia ſic ſe habent, ut abſolutoria
lata in primo pariat exceptionem rei judicatæ
in ſecundo, & condemnatoria lata in ſecundo pariat
præjudicium in primo, concurſus actionum non ad-
mittitur, quæ vocatur exceptio præjudicialis. E. gr.
Peto à te fundum Titianum, & peto ſimul viam per
fundum tuum Sempronianum ad illum Titianum,
ſi in primo judicio abſolveris, abſolveris etiam in ſe-
2 cundo; ſed ſi prius confeſſoria agam, poſtea de fun-
do admittitur cumulatio. vid *hic Zaſ. Ripa in rep. L.
Naturaliter.* 12. §. *nihil commune.* 1. *num.* 145. *ff. de ac-
quir poſſ & in d.* §. *Accorombonus. num.* 89. *Decius nu.*
90. *Coraſon.* 77. *Weſ. in w. num.* 6. conſ. *Dn. Mev. p.*
1. *dec.* 186. Ex *L.* 17. Colligunt Dd in his quæ inci-
3 denter in judicium deducta ſunt, ſententiam non gi-
gnere rem judicatam. Nam in caſu *hujus L.* inciden-
ter dominium in judicio deductum. *Zaſius hic num.* 18.
Klock. vol. 1. *conſil.* 10. *num.* 709.

ad L. Fundo. 18.

VIndicas à me fundi partem & cumulas judicium
communi dividundo: Inepta eſt cumulatio, nam
poſterior actio eſt præjudicialis priori; nam non po-
teſt communi dividundo judicio agi, priuſquam con-
ſtet partem fundi eſſe tuam. vid. *hic Zaſius.*

TITULUS II.

De exceptione rei judicata.

Ad L. 1.

SUMMARIUM.

*Exceptio teſtamenti rupti uni legatario ſuccumbenti fa-
cta, non prajudicet alteri legatario acturo, ut ipſi ex-
ceptio rei judicata opponi poſſit.*

LEgatarius agit contra hæredem ad præſtandum
legatum, Reus excipit teſtamentum ruptum eſſe,
& non deberi legata. Succunbit igitur legatarius, alius
poſtea agit ex eodem teſtamento: quæritur an ipſi ob-
ſtet exceptio rei judicatæ? Videtur hoc affirmandum,
per *l.* 8. §. *pen. ff. de inoff. teſt.* ubi vide notata Dni Au-
toris *nu.* 40. *ſ.* Sed negatur, quia hoc non principa-
liter de teſtamento actum, ſed legato, ex cujus vi te-
ſtamentum non dependet. *Donell. l.* 27. *c.* 1. *& ibi Hill.
lit. P. Pac. cent.* 3. *qu.* 31.

ad L. Rei. 4.

SUMMARIA.

*Exceptio rei judicata ut locum habeat eadem perſona
requiruntur. num. 1.*
Perſona quando eadem eſſe videntur. 2.
*Executio ſententia contra tertium inauditum inſtitui non
debet. 3.*
Varie hoc limitatur. 4.

1 UT hæc exceptio locum habeat, requiruntur eæ-
dem perſonæ; nam rei judicatæ exceptione uti
non poteſt, qui non fuit in lite, ſuper qua judicatum,
2 *Dn. Mev p.* 5. *dec.* 149. Autor *ad L.* 3. *nu* 18. *C. Ad Ex-
hib.* Perſona tunc eadem eſſe videtur, quæ habuit le-
gitimam adminiſtrationem publicam vel privatam, &
ſic ſententia lata contra tutorem præjudicat pupillo,
Zang. de Except. part. 3. *c.* 17. *num.* 59. Collige, exe-
cutionem ſententiæ contra tertium non auditum in-
3 ſtitui non debere. *Gail. l.* 1. *obſ.* 118. *n.* 1. niſi 1. Jus ter-
4 tii ex jure litigantis dependeat, ut in terminis *l. Sape.*
53. *ff. de Re jud.* aut res ſit litigioſa, quæ ſine novo pro-
ceſſu à tertio poſſeſſore avocanda. *l.* 2. *C. de litig. Gail.
d. l. n.* 2. *Klock. v.* 2. *conſ.* 4. *n.* 35. *& conſ.* 55. *nu.* 18. *Dn. Mev. p.*
4. *dec.* 28. *Covarr. pr. qu.* 15. *nu.* 7. *Sande lib.* 1. *tit.* 12. *d.*
4. aut ſi in alterius fraudem facta alienatio, *Dn. Mev.
d. l. num* 3. quod de re litigioſa intelligo, de qua lo-
quitur *Ant. Faber l.* 7. *Cod. t.* 20. *d.* 7. *ab eo allega-
tus.* Idem eſt ſi cedens condemnatus, nam tunc exe-
cutio contra ceſſionarium fit, ſecundum *Ummium de
proc. d. ult. n.* 10.

ad L. De eadem re. 5.

SUMMARIA.

*Ut locum habeat hac exceptio ſufficit, ſi eadem quæſtio re-
vocata in ſecundo judicio, & non requiritur eadem
actio. nu. 1.*
*Quaſtio in priori judicio incidenter agitata, an in ſecun-
do revocari poſſit, ita ut exceptio huic illi non obſtet,
diſtinguitur, & reſponſio exemplis declaratur. 2. ſeq.*

1 EAdem actio non requiritur in hac exceptione, ſed
ſufficit, ſi eadem quæſtio recurrat in ſecundo ju-
dicio, quæ in primo ventilata eſt, ſic ſi partem fundi
per petitionem hæreditaris petierim, & ſuccubuerim
non poſtea poſſum familiæ heriſcundæ agere, quia
ſemper recurrit quæſtio, an ſim cohæres. *Zang. d. c.*
2 17. *num.* 44. *& ſeq. & num* 48. Sed ſæpe fit, ut aliqua
quæſtio obiter recurrat, de qua actum in priori judi-
cio, ſed ſententia non decidit illam quæſtionem inci-
dentem, tunc illa quæſtio in alia lite moveri poteſt.
Nec obſtat exceptio rei judicatę: ſententia enim de
iis concipitur, quæ ſunt in concluſione libelli: Et li-
cet illa exceptio tacite rejecta, ut ad cauſam non fa-
ciens. non tamen pronunciatum, eam per ſe inju-
ſtam eſſe. Si cum aliquis abſolveretur à confectione
inventarii, poſtea tamen de hæreditate, hæres eſſet,
agi potuit, ut judicatum refert *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 308.
3 conf. *p,* 1, *dec.* 49. *Bartolus* autem *ad l.* 1. *C. de ordin.
jud.* aliique porro diſtinguunt, utrum de quæſtione in-
cidente cognoſcatur planè vel ſummarie, ut illo caſu,
ſi eadem quæſtio principaliter inter eaſdem perſonas
moveatur, obſtet rei judicatæ exceptio, hoc caſu ve-
ro negetur. Declaro id exemplo, nam materiam hanc
confuſe multi tractant: peto à te laudemium tanquam
Dominus directus, tu excipis, te dediſſe laudemium
uſufructuario, & negas me eſſe Dominum, hæc quæ-
ſtio de dominio eſt incidens, ſi plenè tractatur, parit
exceptionem rei judicatæ, ſi in alio judicio inſtitua-
tur, hæc actio principaliter, ſecus ſi non plene tra-
4 ctetur, ſecundum *Bart.* alioſque. Præſertim vero be-
ne notandum, quod monet *Franc. de Clapper. p.* 1.
dec. cauſa 64. *q.* 2. *n.* 3. quando judex non poteſt prin-
cipaliter cognoſcere de cauſa incidente, v. gr. de Do-
minio Principis, de cauſa Criminali, matrimoniali,
feudali aut aliis, quæ ſuum peculiarem judicem ha-
bent, tunc ſive incidens quæſtio plene tractetur, ſi-
ve ſummarie, non tamen præjudicat vel impedit, quo
minus ea cauſa principaliter in ſuo foro moveri poſſit.

ad L. Si quis. 7.

SUMMARIA.

*Toto in priori judicio petito, parti qua in ſecundo peti-
tur exceptio hac opponitur. n. 1.*
Limitationem. vid. 2.
*Sententia pro reo lata in principali parit exceptionem in
ſucceſſores. 3.*

Licet tantum pars ejus petatur, quod antea peti-
1 tum, tamen obſtat exceptio rei judicatæ, v. gr.
ſi mox fundum petas, mox arbores ex eo fundo exci-
ſas. Aliud vero in cæmentis, & ipſa Inſula, quod ex-
2 plicat *Zang. d. c. 17. nu. 18. & ſeq. Donell. l. 22. c. 5. lit.
F.* Licet autem *Donell. d. l. lit. I.* aſſerat, quod *in fine
principii* de navi hic dicitur, in §. 2. tacite corrigi, ſa-
tisfacit tamen ei. *Hill. d. lit. 1. Ex hac lege* etiam col-
ligitur, ſententiam pro reo latam in principali parere
3 exceptionem in acceſſoriis. *Zang. de Except. p. 3. c. 17.
num. 27. Hillig. in Don. l. 22. c. 5. lit.* G.

ad L. Si à te. 9. pr.

SUMMARIA.

Rem abſolutus, quia non poſſidebat, cum effectu conveniri poteſt, ſi poſſidet. n. 1. 4.
Sententia, ex qua diverſi effectus produci poſſunt, exprimenda eſt cum cauſa. nu. 2.
Dilatio ab appellante impetrata ex falſa cauſa, nulla eſt. 3.
Alius l. h. intellectus refertur. 5.
Quid ex hoc intellectu notandum. 6.
Exceptio autoris an proſit emtori & è diverſo. 8.

1 Abſolutus in petitione hæreditatis, quia non poſ-
ſidebat eam, ſi poſſidere cœperit, iterum conve-
nietur, non obſtante exceptione rei judicatæ. Unde
2 cum *Socino hic Zaſ. num. 7. & Zang. d. c. 17. num. 52.*
hanc regulam tradunt: quando ex ſententia aliqua
poſſunt produci diverſi effectus, tunc judex debet
cauſam exprimere, ne ſententia noceat indefinite &
generaliter lata. Et ceſſante cauſa ſententiæ ceſſat ſen-
tentiæ effectus. *Tiraqu. in tract. ceſſante cauſa. n* 240.
Berlich. p. 2. dec. 182. *Cothman. vol. 4. Reſp. 5. num.* 70.
& quos *retuli ad l. 1. nu. 1. 2. C. ſi Tutor vel Curator
ex falſis &c.* Autor *ad L. 3. num. 6. C. Ad Exhib.* Sic
3 etiam dilatio ab appellante impetrata ex falſa cauſa
eſt nulla, & appellatio, utut ſit data dilatio, eſt de-
4 ſerta. *Berlich. d. l.* Et poſt ſententiam latam in actio-
ne ſingulari & reali, à qua abſolutus erat actor, eo
quod non poſſideret, ſi de novo poſſidere incipiat,
actione priſtina agere poſſimus, non obſtante rei judi-
catæ exceptione. §. 1. *h. l.* Quamvis alii intelligant *hunc*
5 §. de caſu, ubi reus ſe obtulit liti, vid. *Rubeus in rep.
l. naturaliter. 12. §. nihil commune. ff. de acqu. poſſ. n.*
317. prior tamen verbis propior & communior eſt.
Ex quo intellectu, præſertim tertio *gl. hujus* notant
6 Dd. Quando aliquis vindicat à non poſſidente, hic-
que non fuit interrogatus, an poſſideat, actor tamen
probaverit dominium, non vero poſſeſſionem rei, tunc
pro actore ſententiam ferri poſſe declaratoriam ratio-
ne dominii, & pro reo ratione poſſeſſionis abſoluto-
riam. Sed illa ſententia pro actore ſemper executio-
ni mandari poteſt, ſi poſſeſſionem reus conſecutus fue-
rit. *Cludius Marmerius in l. naturaliter. 12. § nihil commune 1. de acquir. poſſ. num.* 129. *vol. 5. Dd. alleg. P.
Barb. in l. ſi conſtante. 15. §. fin. num. 13. ff. ſol. matr.*
& alios refert *Roland. à Valle vol. 2. conſ. num.* 6. ubi
ex Sartolo notat, *hunc textum* aureis literis ſcriben-
dum eſſe. vid. *Zaſ. ad h. l. pag. mihi* 362. *& ſeq.* Ex
quorum allegatis apparet, hunc intellectum Gloſſæ
tertium eſſe receptiſſimum, & ideo valde notabilis
7 eſt §. Nec obſtat *l. 36. qui petitoria. ff. de R. V.* quod
reo non poſſidente fruſtra agatur ſcil. ratione condem-
nationis rei, non vero fruſtra ratione declarationis do-
minii, ut reſpondet *Roland. à Valle d. l. vid. notat.* Dni
8 Autoris *ad L. 11. §. 1. ff. de jurejur.* Exceptio authoris
prodeſt emtori, non contra, licet acceſſio temporis,
quo apud emtorem fuit, proſit venditori. *l. 19. ff. de
Uſucap. Zaſ. hic t. 3. p. 365. & Cujac. ad l. 10. h. t. tom.
11. p. 2207. Wammeſ. conſ. 2. num. 17. cent. 4.*

ad L. Si mater. 11.

SUMMARIA.

Rem vindicans generaliter, ex alia cauſa agere non poteſt. num. 1. 4.
Secus ſi una cauſa expreſſa. 2.
An vindicans teneatur titulum exprimere 3.
Vindicans ex nova cauſa ſuperveniente agere poteſt. 5.
Quod caſibus declaratur. 6. 7. 9.
Ex æquitate Canonica ſententia ſuper non petito ferri poteſt. 8.
Iter, ſi petitum, non obſtante hac exceptione, actus juſte petitur. 9.

1 Qui rem generaliter vindicat, licet in proceſſu
unam cauſam exprimat, non poteſt poſtea ex alia
cauſa rem vindicare, niſi ope reſtitutionis. Secus ſi in
2 libello ſtatim addat cauſam acquiſiti dominii, ſcili-
cet donationem; nam tunc ex alia cauſa poſtea agi
poteſt, non obſtante exceptione rei judicatæ. Vid.
Zaſ. h. t. Don. l. 22. c. 5. lit. Q. Obrech. de libell. c. 1. n.
3 68. *& ſeqq.* Collige eum, qui rem vindicat, non tene-
ri titulum exprimere in libello. Sed ſi reus petat, in
proceſſu poſt litem conteſtatam, aut poſt qualemcun-
que reſponſionem in Summariis ſibi edi & probari ti-
tulum, omnino petito deferri debet. *Dn. Mev. p. 1.
dec.* 246.

4 Ad §. 4. Si rem vindicans generalem inſtituerit
petitionem, non expreſſa certa cauſa, abſolutoria la-
ta parit exceptionem rei judicatæ ex omni cauſa, quæ
tunc competebat, vel credebatur competere. *§. 4. h. l.*
Autor *ad L. 3. num. 4. & 15. C. Ad Exhib.* Aliud au-
5 tem, ſi cauſa de novo advenerit. *Zaſ. hic & Zanger. d.
c. 17. num. 57. & ſeq.* nam tum ex nova cauſa res pe-
titur, nec obſtat exceptio rei judicatæ, & ideo ex ſu-
perveniente poſt ſententiam jure, executio non mo-
do ſiſtitur, ſed etiam aliud pronunciandum eſt. Un-
6 de cum tutores rem mihi locatam alii vendidiſſent,
ſed ſine decreto; ego vero poſſeſſionem recuperaſſem
per ſententiam, nulla declarata venditione, tutores
vero poſtea confirmationem & decretum Magiſtra-
tus pro illa venditione impetraſſent, denuo valida
facta venditio, & ego repellor nulla habita ratione
rei judicatæ, ut judicatum refert *Dn. Mevius p. 5. dec.*
7 239. Sic qui ante conditionem impletam egerat, &
victus, poſtea conditione impleta ſi agat, exceptio rei
judicatæ non obſtat per *h. §. & l. 13. §. pen. de pign.
Tiraq. in tract. ſuper l. Boves. 89. §. hoc ſermone. 1. de V.*
8 *S. limit. 1. nu. 16. Hillig. d. l* 22. *c. 5. lit. S.* Ex §. 4. col-
ligit etiam *Caſtr. in l. 35. numer. 4. ff. de jud.* quod ex
æquitate Canonica poſſit ferri ſententia etiam ſuper
eo, quod non erat petitum in libello; nam alias pare-
ret exceptionem rei judicatæ, adeo ut ex jure ſuper-
veniente plane non poſſet agere, ſemper obſtante ex-
ceptione rei judicatæ; quod, licet refutare nitatur *Bar-
boſa ad l. 32. ff. de Jud. num.* 53. iniquum tamen vide-
tur, ut actor repellatur hoc caſu à perſecutione actio-
nis ſupervenientis. Et quando quæritur, ſi debetur
ſub conditione, petat tamen pure, & pendente judi-
cio conditio impleatur, an confirmetur judicium? quod
in contractibus, non vero in ultimis voluntatibus af-
firmat *P. Barb. ad l. 23. ff. de judic. nu.* 82. & 84.

9 *Ad* §. Si iter perii & ſuccubui, poſtea vero actum
ſeu pinguiorem ſervitutem petam, non obſtat excep-
tio rei judicatæ, quia aliud eſt, quod materialiter eſt
tale & pars actus, & aliud quod formaliter tale, ut
ſervitus itineris; ita aliud eſt uſusfructus cauſalis &
formalis, & ſententia in uno non nocet in altero, per
l. 21. §. 3. h. t. videatur utrobique *Zaſius & Petr. Peckius ad c. 80. n. 11. de R. J. lib. 6.*

ad

ad L. Cum quæritur. 12. cum 2. ſeqq. & L. Cum de hoc. 27.

SUMMARIA.

Quæ requirantur, ut exceptio hæc locum habeat. n. 1.
Res judicata novis inſtrumentis repertis, retractari non poteſt. 2.

1 TRia quæruntur, an competat exceptio rei judi-
catæ, quæ conjunctim requiruntur per *lib.14. pr.
b.s. Hill. l. 24. c.5. lit.E.* I. an ſit eadem res? res vero hic
dicitur triplex (1.) corpus. (2.) qualitas (3.) jus v. gr.
ſervitus. II. an ſit eadem cauſa petendi ſive origo ac-
tionis? Quod tamen explicatur in *L. 27. h. t.* ſi modo
eadem cauſa ſit proxima, licet alia atque alia ſit cau-
ſa remota, v. g. dominium eſt cauſa proxima vindi-
cationis, cauſa remota eſt traditio titulata, vel ipſe
titulus, hoc variante licet, obſtabit tamen exceptio
2 rei judicatæ. *l. 11. §. 1. h. t.* Hinc cum multa in prima
inſtantia cumulata eſſent, ab uno autem puncto ap-
pellatum, ſi cætera connexa non ſunt, de iis non in
appellationis inſtantia, ſed priori agendum. *Dn. Me-
vius p. 3. dec.* 116. ſic cum à poſſeſſore hæreditatis pe-
teretur hæreditas, & ille diceret ac demonſtraret, ſe
jure crediti eſſe in bonis, abſolutus poſſeſſor eſt: po-
ſtea petitum, ut deſignationem rerum hæreditaria-
rum, quas pignoris jure teneret, & quid acceperit in
ſolutum ex fructibus, ederet; opponebatur exceptio
rei judicatæ, ſed male, nam alia erat cauſa agendi.
Mev. p. 3. dec. 307. III. an ſit eadem perſona. *Mehoch.
conſ.* 501. *num.* 15. *Berous conſ.* 192. *num.* 42. *Carpzov. l.
1. reſp.* 17. *l. 2. reſp.* 45. *Mevius p. 3. dec.* 90 *num.* 4. Au-
tor *ad L. 1. num. 1. C. Interlal. acta vel judec. Et ad L.
2. num. 2. 3. C. de Except. Ex l. 27. in fine*, ut & ex *l.
4. C. de re judic.* collige, rem judicatam non poſſe
3 retractari, ſi inſtrumenta ſint reperta nova, niſi oc-
cultata ſint fraude partis, & quod judex per hanc oc-
cultationem permotus ſit ad eam ſententiam. conf.
Dn. Mevius p. 3. dec. 103. & notata Dni Autoris *ad l.
19. num. 1.2. C. de transact.* Alia exceptio in ſententia
lata ex juramento neceſſario, aut præſumtionibus,
per *l. 31. de jurejur.* in ſententia lata contra fiſcum *L.
un. C. de ſent. adverſus fiſcum latis retractandis.*

ad L. Et an. 14.

NOtabilis hic *in §. 2.* diſtinctio habetur inter actiones reales & perſonales, in his, ſi ad eandem rem ex duplici cauſa mihi ſis obligatus, ſi ex una cauſa vel obligatione egerim, poſſum non obſtante exceptione rei judicatæ ex alia agere; Autor *ad L. ult. num. 2. C. de Codicill.* ſecus ſi in realibus. *l. 11. h. t.* vid. *Zaſius pag.* 375. *in h. l.*

ad L. Duobus. 19.

SUMMARIA.

Jus per modum exceptionis & actionis competens, uno caſu rejecto, altero locum non habet. nu. 1.
Quod caſu declaratur. 2. 3.
Exceptio in uno judicio rejecta, nec de alio opponi poteſt. 4.

1 QUando aliquod jus per modum exceptionis &
actionis in judicium deduci poteſt, ſi exceptio
fuit rejecta, etiam actioni obſtabit exceptio rei judi-
2 catæ. Exemplum hic in re duobus oppignorata, ubi
pignus mihi prius obligatum & traditum, & poſtea
tibi obligatum, tu me hypothecaria actione conve-
nis, ego non oppono exceptionem: *Ego ſum prior tem-
pore*; ſed nego jus tuum, & ſuccumbo, poſſum hoc ca-
ſu hypothecaria actione ob temporis prioritatem te
convenire, ſed ſi prioritatem allegaſſem in priori ju-
dicio, & nihilominus ſuccubuiſſem, tunc ſecus. *Zaſius*
3 *hic.* Aliud in *l. 7. §. 1. de compenſat.* Sic in exceptio-
ne non numeratæ pecuniæ, quæ excipiendo & agen-
do opponi poteſt, & ideo ſi excipiendo rejecta, po-
4 ſtea agendo fruſtra movetur, Imo exceptio ſemel re-
jecta, ne quidem in alio judicio opponi poteſt. *Guido
Papa ſing.* 383. & 499. *Klock. vol. 2. conſ. 5. n.* 114.

ad L. Sic cum argentum. 21.

SUMMARIA.

Auctio vel diminutio rei non facit quo minus obſtet exceptio rei judicatæ. num. 1.
Succumbenti, qui fundum petit, ſi poſtea agat de uſufructu cauſali, nocet exceptio R. J. 2.
Secus ſi prius de formali uſufructu egit & poſtea petit fundum. 3.

1 SI vindicavi gregem & ſuccubui, ſi poſtea grex au-
ctus vel diminutus, & iterum petam gregem, ob-
ſtabit mihi exceptio rei judicatæ. *§. 1. h. t.* ſed & ſi
2 fundum petam & ſuccumbam, poſtea vero agam de
uſufructu cauſali, tunc mihi obſtabit exceptio rei ju-
dicatæ, quia cauſalis uſusfructus eſt cum dominio
junctus, de quo antea actum: ſed ſi prius de formali
3 uſufructu egi, non obſtabit exceptio rei judicatæ,
ſi fundum petam, quia uſusfructus formalis non eſt
pars dominii. *§. 3. h. t. Caſtillo de Uſufructu cap. 1. nu.*
13. Conf. *Pinellus ad l. 1. C. de bonis matern. p. 2. nu-
mer.* 10.

ad L. Exceptio. 28.

SUMMARIUM.

Exceptio rei judicatæ an noceat ſucceſſori ſingulari & ceſſionario.

EXceptio rei judicatæ nocet ſucceſſori ſingulari, & ideo etiam ceſſionario. *Joh. à Sande de Ceſſ. act. c. 13. Card. Tuſch. conc. 213. lit. C.* ſic ſi petierim fundum & ſuccubuerim, forte quod non potuerim ſatis probare, & poſtea eum vendam tibi; nam hoc caſu tibi agenti opponetur exceptio rei judicatæ. *Zaſius in h. l. tit. 3. pag.* 360.

ad L. Judicatæ. 29.

SUMMARIA.

Quo caſu ſententia contra unum hæredem lata noceat alteri cohæredi. num. 1.
Succumbentis in vindicatione rei Creditori, actione hypothecaria poſt agenti, an exceptio rei judicatæ ob ſuccumbentiam autoris opponi poſſit. 2.

IN *princ.* dicitur, quod ſententiam contra unum
1 cohæredem lata non noceat alteri cohæredi, niſi
ſit pro libertate lata, exemplo inofficioſi teſtamen-
ti.
2 In §. 1. hæc ſpecies: vindico à te agrum, ſed ſuc-
cumbo, poſtea contra te agit hypothecaria actione
creditor meus, cui illum agrum dic ante ſententiam
pignori obligaveram, quæritur, an tu poſſis opponere
ipſi ſententiam contra me authorem latam? Videtur
quod ſic, *L. Sæpe 63. de re judic.* Sed neg. quia igno-
rante creditore egi. vid. *Zaſ. hic & not.* Dni Autoris
*n. 1. ſeq. ad d. l. pen. de re judic. Zang. de Except. p. 3.
c. 17. num. 77. Carpz. p. 3. dec. 254. num.* 14.

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Acquiſito dominio pignus exſtingui quomodo intelligatur. num. 1.
Caſus ex hoc deciſus ſubjicitur. 2.

Licet

1 LIcet acquiſito dominio pignus exſtinguatur, *L. neque pignus. de R. J.* Autor *ad L. 1. num. 3. C. de Hered. Act.* id tamen intelligendum, ſi irrevocabiliter acquiratur; nam ſi poſtea pignus evincatur reviviſcet Jus pignoria §. 1. *h. l. Tiraq. de retract. conſang.* §. 1. *gl. 7. nu. 70 Gratian. tom. 1 diſcept. forenſ.*
2 *3. num. 5. Affl. decſ. 16. num* 4. Hunc talis caſus deciſus: Emit Titius à Sejo fundum Tuſculanum, hunc eundem fundum mihi vendit Sejus; ſed Sejus in caſum non ſecutæ ſolutionis ſibi dominium reſervaverat, qui caſus contigit, vindicat ergo à me Sejus, & quidem jure, *l. 3. C. de R. V.* ſed habui hypothecam in eo fundo, antequam Sejus venderet, quia Sejus hypotheca bonorum pro alio fidejuſſerat, an teneor reſtituere Sejo? Videtur quod ſic, quia Jus pignoris, quod habui per Jus dominii, fuit exſtinctum, *l. 45. de R. J. & l. 29. de pign. Act.* ſed quia non mihi eſt ſatisfactum, & illa venditio fuit revocabilis, ac in eventu pro non facta habetur, ideo datur mihi actio pignoratitia, quia ſatisfactum non eſt, & per conſequens multo magis retentio. *Mev. p. 4. dec.* 277.

ad L. Vlt.

SVMMARIA.

Succumbenti in actione reali non poteſt opponi exceptio R. jud. ſi poſtea agat ad eandem rem actione perſonali. num. 1.
Limitatio Heringii *in dubium vocatur.* 2. & 3.

1 QUi actione in rem egit & ſuccubuit poteſt ad eandem rem agere actione perſonali, v. gr. ſi egerim rei vindicatione, poſtea ex ſtipulatu, ſi cum vindicarem, ſuccubuerim, poſſum ex ſtipulatu eandem rem petere, non obſtante exceptione rei judicatæ. Hanc legem limitat *Hering. de fidejuſſ. cap.* 20. §.
2 26. *num* 43. ſi alia & nova ſit actionis cauſa. Sed non capio, quomodo eadem eſſe poſſit cauſa rei vindicationis & actionis perſonalis, niſi velimus talem contractum ponere, ex quo tranſeat dominium, ut in *L. ut inter 19. C de SS. Eccleſ.* Omnino ergo alia cauſa præſuppoſita, ſed non nova, quæ ſcilicet poſt rem judicatam ortum habet. Et non uſque adeo concedendum eſt, quod *num.* 20. ait, actionem in rem & in perſonam eſſe actiones contrarias, quarum unam ſi eligas, alteri renunciaſti: nam non videntur hæc convenire *cum noſtra lege*; poteſt enim res mea, & ſimul etiam mihi deberi ex commodato, depoſito, pignore, & ſimil.

TITULUS III.

De diverſis temporalibus præſcriptionibus, & de acceſſionibus poſſeſſionum.

ad L. Quia tractatus. 1.

SUMMARIA.

Utile tempus quod dicatur. n. 1.
Hodie utilia tempora attenduntur excepto tempore reſtitutionis in integrum. 2.

1 UTile tempus eſt, quo datur facultas experiundi, ubi nec actor impeditus, nec reus abſit nullo relicto procuratore, & judex copiam ſui facit, ſed actor tunc impeditus dicitur, quando nec ipſe agere, nec procuratorem mittere poteſt, ut ſi magna ægritudo illum impediat; niſi ſit talis cauſa, quæ per procuratorem non poteſt commode agi. Utile tempus
2 autem aliud tantum initio eſt utile, in progreſſu continuum; aliud utroque modo. Utilia tempora tamen hodie attenduntur, excepto tempore reſtitutionis in integrum, ubi loco utilis anni conſtitutum quadriennium. vid. *hic Zaſ.*

ad L. Longæ. 3.

LOngo tempore præſcribuntur immobilia, de quo integer titulus in *Cod. de Præſcript. long. temp.* ſed quod de mancipiis hic dicitur, de mancipiis rei ſt. adſcriptis intelligendum eſt. *Zaſius hic & Wiſſenb. ad h. l. th.* 15. Autor *in C. tit. de SS. Eccleſ. ad L. 14. num. 4. Et ad L. 2. C. in quib. cauſ. ceſſ. longi temp.*

ad L. An Vitium. 5.

SUMMARIA.

Vitium auctoris perſonale non nocet ſucceſſori ſingulari, ex ſua perſona uſucapere volenti. nu. 1.
Reſpondetur ad l. 13. §. 1. de acquir poſſ. 2.
Quomodo dicta in n. 1. hodie mutata. 3.
Vitia poſſeſſionis realia qua. 4.
Quæ perſonalia. 5.
Vitia realia nocent omni ſucceſſori. 6.
Perſonalia ſoli heredi. 7.

1 VItium autoris perſonale non nocet ſucceſſori, quo minus hic ex ſua perſona initium facere uſucapionis poſſit, quia hoc vitium cohæret perſonæ *hic & §. 2. Inſt. de uſucap.* Aut. *ad L. ult. num. 3. C. Com-*
2 *mun. de uſucap.* Nec obſtat *l. 1. §. 1. de acquir. poſſ.* quia loquitur de eo caſu, quando quia acceſſione temporis ſui autoris vult uti, ſed hoc mutatum per *Auth. Mala fides. C. de præſcript. long. temp.* Ubi ad id, ut vitium
3 authoris non noceat, ſcientia dominii vel præſcriptio tricennalis requiritur. Manet igitur *hæc Lex* in mobilibus *Balb. de præſc. part. 2. part. 3. pr. qu. 12. nu. 7. Molin. 1. tr. 2. diſp. 65. nu. 16. Bal ba. tit. 9. rel 6. Bavar. in fin.* Notetur igitur ex *h. l.* diſtinctio inter vitia
4 poſſeſſionis realia & perſonalia. Reale (1.) eſt furtivitatis. (2.) ſi quis rem immobilem vi occupet; nam neutra res uſucapitur, niſi illa in Domini, hæc in expulſi poſſeſſoris poteſtatem redeat. Vitium perſo-
5 nale eſt mala fides, idem vitium litigioſi. *Balbus d. l. num.* 5. item, ſi quis poſſeſſionem vacantem propria authoritate ingreſſus ſit. *Balbus d. l. numer.* 6. item,
6 ſi quis precario aut commodato rem poſſederit. *l. 11. h. t.* Vitia realia nocent omni ſucceſſori univerſali &
7 ſingulari, *l. pen. C. h. t.* Vitia perſonalia ſoli hæredi, non etiam ſucceſſori ſingulari, qui titulo emti, dotis &c. poſſidet, *l. 5. & 11. h. t.* Autor *ad L. 11. num. 4. 5. C. de Acquir. & retin. poſſeſſ.*

ad L. Si quiſquam. 7.

SVMMARIA.

Qui ſolus pluribus annis in fluminis publici diverticulo piſcatus eſt, alterum eodem jure uti prohibet. n. 1.
Reſpondetur varie ad l. 45. de uſucap. 2.

1 SI quiſquam in fluminis publici diverticulo ſolus pluribus annis piſcetur, alterum eodem jure uti prohibet. Sed huic videtur obſtare *l. 45. ſupr. de uſucap.* Quam legem de præſcriptione ipſius fluminis,
2 hanc vero de præſcriptione juris piſcandi, vel etiam hanc de tempore immemoriali intelligit *Harpr. in §. 2. Inſt. de R. D. num. 5. Donell. lib. 5. c. 12. & ibi Hilliger. lit. C. Zaſ. hic tom. 3. p. 198. & tom. 5 p. 79. Coll. Arg. lib. 41 tit. 1. th.* 21. vel hæc de eo, quo interim in poſſeſſione, dum piſcatur, defendi debeat. *Wiſſenb. vol. 2. diſp. 25. th.* 18.

Ad L. Reſcriptis. 9.

LEgitur hic melius res ſoli, ut legit *Accurſ.* quam lectionem *ad hunc tit.* tuetur *Wiſſenbach. th.* 15. conf. *Donell. l. 5. c. 4. & ibi Hill. lit. C.*

ad L.

Google

ad L. Intra quatuor. 10.

SUMMARIA.

Vacantium bonorum perſecutionem fiſcus quadriennio amittit. nu.1.
Quomodo interrumpatur hæc præſcriptio.2.
Si nunciator deſtitit, non videtur interrupta præſcriptio. num. 3.
Quid ſi poſt quadriennium alius veniat delator, an ille audiendus. 4.
A quo tempore quadriennium computetur. 5.
Quot annis ea, quæ ex aliis cauſis fiſco deferuntur, præſcribantur. 6.

FIſcus ſi intra quadriennium non vindicet bona
1 caduca excluditur à poſſeſſore, licet injuſte poſ-
ſideat. Interrumpitur autem illa præſcriptio, ſi bona
2 vacantia ſint nunciata, & cum poſſeſſore ſit actum,
& lis ſit conteſtata; nam ita perpetuatur actio. Sed ſi
nunciator deſtitit, non videtur interrupta præſcrip-
tio, quia ille nunquam nunciaſſe videtur. Sed pone,
3 poſt quadriennium venit alius delator, an ille eſt au-
diendus? Neg. quia jam elapſum eſt quadriennium,
4 *Joh. Honnibal in rep. L. Naturaliter. 5. ff. de uſucap. n.* 290. niſi doceatur prævaricatio & colluſio: hac enim
probata, præſcriptio quadriennii perimitur, & princi-
palis quæſtio deciditur, quia qui delatorem corrupit,
pro convicto & condemnato habendus. *Cujac. ad l.*
13. *Reſp. Papin. t. 4. p.* 1226. conf. *Perez ad tit. de qua-
drienn. præſcript. n. 1. & Dd. ad l. 1. C. d. t. Balbus de*
5 *præſcript. part. 2. part. 5. princ. q.* 1. Quadriennium illud
computandum eſt non à nunciatione, ſed ab eo tem-
pore, quo conſtitit à nemine adiri hæreditatem, §. 1.
h. l. ut ſi tempora agnoſcendæ hereditatis, vel bono-
rum poſſeſſionis tranſierunt *Cujac. d. l.* Sed quæ ex
6 aliis cauſis deferuntur fiſco, præſcribuntur vicennio,
L. in omnibus. 13. *h. t.* in rebus ob non ſolutum ve-
ctigal, quinquennium. vid. *Covarr. in c. poſſeſſor. p. 2. num.* 7.

ad L. Cum hæres. 11.

SUMMARIA.

Hæres etiam ignorans in defuncti vitia ſuccedit & ſic vitium defuncti in præſcriptione ipſi nocet. n. 1.
Limitationem vid. 2.
An hæc Lex *ad præſcriptionem longiſſimi temporis extendi poſſit. 3.*
Quid hic de jure Canon. afferendum. 4.
Ad diſſentientium rationes contrarias reſpondetur. 5.
Præſcriptiones actionum perſonalium bonam fidem de J. Can. requirunt. 6.
An Judex omiſſam præſcriptionis exceptionem ſupplere teneatur. 7.

1 CUm hæres in omne Jus defuncti ſuccedat, ig-
noratione ſua defuncti vitia, ſi hic clam vel
præcario poſſedit, non excludit, quod ergo defunctus
non potuit uſucapere, nec hæres. *Gilken. p. 2. m. 2. c.*
7. *Boer. dec.* 42. *num.* 38. hocque Dd. intelligunt, li-
cet hæres longiſſimo tempore poſſederit. *Balbus d. qu.*
12. *num.* 12. *Molin. diſp.* 65. *numer.* 4. *Balth. d. t.* 9.
reſol. 6. *numer.* 13. *Ant. Gabr. l. 5. tit. de præſcr. concl.*
2 5. Exceptio habetur in *l.* 5. §. 1. *h. t.* niſi hæres vellet
præſcribere ex titulo, quem habet à tertio. vid. *Klock.
conſ.* 41. *nu.* 297. *vol.* 2. ſed lex hæc proprie de præſ-
criptione longiſſimi temporis non agit, ut quæ tunc
incognita fuit. *Gilk. de præſcr. p. 2. membr. 1. c. 16. nu.*
3 34. ideoque hic ventilanda quæſtio, an per extenſio-
nem hæc lex ad præſcriptionem longiſſimi temporis
actionum perſonalium accommodari poſſit? pono ca-
ſum; pater meus contraxit debitum, non fuit inter-
pellatus, non potuit ille præſcribere, quia malam fi-
4 dem habuit, ſcivit ſe debere, ignorantia proprii facti
non præſumitur, Ego ipſius hæres poſt mortem patris
intra 30. annos non fui interpellatus, quæritur, an
ego præſcripſerim, dum nolo uti acceſſione temporis
defuncti? Videtur quod non, *ob hanc legem & tradi-
tionem Autorum jam allegatorum*: credo ſubtilitatem
hanc Juris Civilis, quod hæres induat vitia defuncti,
non attendi in præſcriptione actionum Jure Canoni-
co, quo bona fides etiam in præſcriptione longiſſimi
temporis requiritur, & quod ergo hæres debitoris
præſcriptione ſe tueri poſſit, ſi ipſe intra 30. annos non
ſit interpellatus; nam alias nulla eſſet præſcriptio ac-
tionum perſonalium, quia actione perſonali non po-
teſt, niſi debitor aut ipſius hæres conveniri, quæ ſen-
tentia multorum calculis approbata ex ea ratione,
quod defunctus & hæres ſint diverſæ perſonæ verita-
te inſpecta & factum unius non oneret conſcientiam
alterius, modo à ſua parte totam compleverit præ-
ſcriptionem longiſſimi temporis. Dd. refert *Gilken. d.
c.* 16. *num.* 31. *& Balbus de præſcript. p. 2. tertia part.*
5 *princ. qu.* 12. *num.* 12. Et licet alii diſſentiant ex dua-
bus rationibus, primo quod hæres teneatur exonerare
conſcientiam defuncto; Secundo, quia omnem cauſam
ſuam habet à defuncto, ut *Balbus d. l.* poſſet tamen
reſponderi ad 1. Limitando, niſi à creditore magna
negligentia, & ſic delictum concurrat: Ad 2. hæres
principium medium & finem ex ſua bona fide &
6 adverſarii negligentia metitur. Et ſane ſi hæres debi-
toris non poſſit præſcribere 30. annis ob defuncti ma-
lam fidem, non video, quomodo ſententia Dd. recep-
tiſſima defendi poſſit, Jure Canonico in præſcrip-
tione tricennali actionum perſonalium etiam requiri
bonam fidem, quæ tamen communiter recepta, teſte
Ant. Gabriela lib. 5. tit. de præſcript. concl. 3. *num.* 2.
ubi hanc magis communem vocat *Balbus d. tr. de præ-
ſcrip. p.* 4. *patris* 3. *princ. q.* 13. *num.* 1. *Covarr. in c.
poſſeſſor. p. 2. §. 11. num. 3. Lud. Molina de juſt. & jure
diſp.* 66. *num.* 5. *Gail.* 2. *obſ.* 18. *num.* 10. *Mynſ. cent.*
4. *obſ.* 6. *num.* 3. teſtans de Cameræ ſtylo *Joh. Fr. Bal-
thaſar. tit. 9. reſ. 6. num. 6. ampl.* 2. Autor *ad L. ult. n.
fin. C. Communia de uſucap.* Et ſic in Facultate noſtra
negavimus, fratres uxoris poſſe præſcribere actionem
dotis promiſſæ, quia ſciverunt ſe debere, & quia ha-
bet hypothecam; & ita pronunciatum menſe Dec. an-
no 1655. Et præſcriptionem perſonalis actionis bonam
fidem requirere, reſpondimus menſe Decemb. anno
1666. Ideoque periculoſa ſententia quorundam, qui
7 putant, judicem ſupplere poſſe exceptionem præſcri-
ptionis omiſſam; nam quomodo ſcire poteſt judex,
bonam fidem habuiſſe debitorem? Poſſet forte ipſe
reus vel debitor præſcriptionis exceptionem omitte-
re, quia malæ fidei ſibi conſcius eſt.

ad L. In omnibus. 13.

SUMMARIUM.

Actiones perſonales & reales quotannis fiſco præſcribantur? diſtinguitur.

ACtiones fiſci aut ſunt reales aut perſonales; ſi reales, aut res incorporata fiſco eſt, aut tantum nunciata illa præſcribitur 40. annis *L. 7. C. de præſcr. 30. ann.* Nunciata fiſco vel eſt ex commiſſo & præſcribitur 5. annis *l. 2. C. de Vectigal.* vel ex alio delicto, & præſcribitur 4. annis *l. 10. ſupr. h. t.* Perſonales autem 20. annis præſcribuntur. Vid. *hic Zaſ.*

ad L. De acceſſionibus. 14.

SUMMARIA.

Succeſſores in præſcriptione utuntur acceſſione temporis autorum ſuorum. num. 1.
Regula: Si vinco vincentem te, vinco fortius te ipſum, varie limitatur. 2. & ſeqq.

Jura

1 JUra acceſſionum conſiſtunt in mera æqoitate, qoa
fit, ut ſucceſſor univerſalis, hæres, vel ſucceſſor ex
contractu ſingularis v. gr. emptor, ad præſcribendum
poſſit uti acceſſione temporis, quo autor poſſedit, de
2 quo *Hilliger in Donell. l. 5. c. 20. Zaſius hic.* Regula
autem *in §. 3.* habetur, ſi vinco vincentem te, vioco
fortius te ipſum. *Zaſ. hic numer. 7. Carpz. p. 1. Juriſpr.
conſt 28. def. 175. num. 7. & 10.* ſed regulæ huic non
datur locus, ubi rationes victoriæ ſunt diverſæ, &
validiora jura uni creditori adhærent, ut *L. Claudius
felix, 16 ff qui pot. in pign.* ubi tertius viocebat pri-
mum ob rem judicatam, ideoque *Carpzov.* recte hanc
rem arbitrio judicis committit, pro quo facit *hac L. in*
3 *princ.* Nec locum habet in juriſdictionibus & citatio-
nibus. Sic Præfectus, licet Ambiſaſſios Nobiles ci-
tare poſſit, non tamen ſobditos eorum, ut judicatum
refert *Berlich. p. 1. dec. 59.* Aliam limitationem regu-
læ habet *Cagnolus in l. non debet cui. 21. de Reg. jur. in
fine.* Aliter limitat *Hendedaus p. 1. Conſ. 8. 67.* Conf.
Cephalus conſ. 53. num. 106.

ad L. Pen.

IN Uſucapionibos dies ultima cœpta habetur pro completa, de quo pluribus hic *Zaſius* & *Donell. l. 5. c. 19. lit. C. D. & ibi Hilliger.*

TITULUS IV.

De doli mali & metus exceptione.

ad L. Quo lucidius. 1.

SUMMARIA.

Exceptio doli cur detur. n. 1.
Quomodo differat ab actione doli. 2.
Contractus dolo vel metu initus ex æquitate reſcinditur. num. 3.

1 EXceptio doli datur, ne ſuus cuiquam dolus patro-
cinetur, & ne cootra naturalem æquitatem occa-
ſione juris civilis quis decipiatur. *Don. l. 22. c. 6.* Et
2 differt ab actione doli, quod actio doli detur tantum
aliis actioonibus deficieotibus, exceptio vero cum aliis
exceptionibus concurrere poſſit. Actio doli eſt bienna-
lis, exceptio doli perpetua, niſi quando cum alia ex-
ceptione temporali. v. gr. exceptione non numeratæ
3 peconiæ, coocurrit vid *Wiſſenb. ad h. t. th. 19.* Ex *h. l.*
probatur, etiam coottactum dolo aut metu ioitum
jure civili eſſe firmum, ſed ex æquitate dari defenſio-
oem. *Garcias in rep. l. ſi unus. 27. §. pactum. ff. de pa-
ctis, num. 32.*

ad L. Palam. 2.

SUMMARIA.

Cauſa hujus exceptionis. n. 1.
In hac exceptione, quare perſona exprimenda. 2.
Agenti ex ſtipulatu & circa cauſam exceptio doli obſtat. n. 3.
Stipulatio ſine cauſa an indiſtincte non valeat. 4.
Cauſa obligationis non probata executive ex inſtrumento ſine cauſa agi non poteſt. 5.
Limitatur. 8.
Exceptio deficientis cauſa debendi & in executione opponi poteſt. 6.
Ex ceſſione in ſolutum data agi non poteſt, ſi deficiat cauſa & quantitas debiti, ex quo ceſſio facta. 7.
Exceptio doli vel eſt ſpecialis vel generalis. 9.
Creditor qui ſtatim in initio contractus recepit annales uſuras, repellitur exceptione doli, ſi ante anni lapſum ſortem petat. 10.

1 EXceptio hæc, ut *ad legem præcedentem* dictum,
habet hanc æquitatis cauſam, ne cui dolus ſuus
per occaſionem juris civilis, contra naturalem æqui-
tatem proſit *l. 1. §. 1. h. t. Donell. l. 22. c. 6. & ibi*
2 *Hillig. lit. F. Zanger. p. 3. c. 13. num. 8.* Eſt tamen ex-
ceptio perſonalis ex parte ejus, de cujus dolo agi-
3 tur, & ideo perſona ejus oominatim exprimeoda. Quan-
do quis ſtipulatur citra cauſam, deinde ex ea ſtipola-
tiooe experitur, licet actio mero jure valeat, excep-
tio doli ei obſtat, quia dolum committit, dum ex pro-
miſſione noo cauſata agit, cum ſtipulatio ſine cauſa
non valeat. *§. 3. h. l. Hippol. d. Marſil. ſing. 482. Felin.
in cap. ſi cautio. num. 16. X. de fide inſtr. Wammeſ. conſ.
1. cent. 4. & conſ. 2. num. 13. Guttierez. de juram. con-
firm. p. 1. c. 47. num. 1. Gomez. l. 2. reſol. 6. & 11. nu. 3.*
4 Nihil autem refert, an nulla cauſa præcedat, an
quæ prætexitur, nulla & falſa deprehendatur; adeo, ut
etiam ſoluti condictio detur, per *l. qui ſine cauſa. 3. de
condict. ſine cauſa. Wammeſ. conſ. 5. num. 7. cent. 4. Go-
mez. nu. 3. Zaſ. & Dd. hic.* ſed hanc ſenteotiam com-
munem impugnat *Gœdd.* & eam reſtringit ad caſum,
ſi aliquis io facto erraverit. *de ſtipul. c. 3. num. 70. &
ſeqq. Donell. l. 15. c. 36. lit. C. & Hill. l. 22. c. 6. lit. K.*
Confer etiam *Bach ad Treutl. diſp. 27. th. 1. lit. A. Ber-*
5 *lich. dec. 96.* Et ex *h §.* probatur, quamvis ſufficiat cau-
ſam debendi aliunde probari poſſe, quamdiu tamen
cauſa oondum eſt probata, ex eo documento execu-
tive agi non poſſe. *Gail. 2. obſ. 13. num. 9. & obſ. 132.
num. 5. Hartm. Piſt. obſ. 39. Matth. Coler. de proceſſ.*
6 *execut. p. 3. c. 1. num. 7. & ſeq.* Et exceptio hæc defi-
cientis cauſæ debendi etiam io executione opponi
poteſt. *Guttierez. de juram. confirm. p. 2. c. 47. n. 5 &*
7 15 Unde coocluditur, etiam ex ceſſiooe in ſolutum da-
ta agi non poſſe, niſi contineat, quid quantumque
debitum ſuit, ex quo ceſſio facta, nec ſufficit ſi geoe-
raliter id dicatur. *Dn. Mevius p. 4. dec. 372.* & ideo
ceſſionario agenti ex ceſſiooe his formalibus facta,
daß aus wichtigen Urſachen und zur Bezahlung die-
ſer Poſt zugeſchlagen / plenior probatio injuncta in
8 Facult. aono 1667 menſe Sept. Limitatur autem ſupe-
rior regola, ut non habeat locum io pluribus reis de-
beodi ſeu credendi, quia ſufficit, quod in uno ex reis
debendi ſit cauſa, & uni res ſit tradita & ſimiliter ab
uno ex reis credendi res tradatur, & ex perſona unius
efficax redditur obligatio ratione cauſæ, cum exten-
dat radices io omnes. *Stracha de Adjecto p. 4. §. 11.
num. 7.* Alia limitatio in ſponſiooibus. Idem *Stracha*
9 *in tr. de ſponſion. p. 2. num. 2.* Doli autem exceptio vel
eſt ſpecialis, quando ab initio dolo circomventus
quid geſſit; alia generalis, quæ datur ex omoi cauſa,
ob qoam dolo quid petitur, & ſi initio dolo nil ſit
factum, & hæc exceptio cum aliis exceptionibus con-
currit, quia dolo facit, quicunque id petit, qood ex-
ceptione poteſt elidi. *§. 5. h. t. & l. qui æquitate. 12. h.
t. Bargal. in tr. de dolo. lib. 4. c. 2. num. 8. Donell. d. c. 6.
lit. E. & ibi Hill.* Antor *ad L. 1. nu. 5. 6. C. de Except.*
10 Si creditor receperit ſtatim, cum crederet, uſuras an-
nales, ſi ante anoum lapſum petierit ſortem, excep-
tione doli repellitur, quia alias nullo jure haberen-
tur cum citra ſortem deberi oequeant. *§. 6. h. t. Hillig.
ad Donell. l. 22. c. 4. lit. A. p. 907.*

ad L. Apud celſum. 4.

SUMMARIA.

Hæres adiens hæreditatem obæratam inductus promiſſis creditorum de remittenda parte creditarum pecuniarum, tacente uno creditorum, an hunc, integrum debitum petentem, exceptione doli repellere poſſit. 1.
Si æger quid promiſit uxoris conſobrino, volens ut reſtitueretur uxori, deinde convaluit, conventus hac exceptione doli uti poteſt. 2.
Pœnam in arbitrio dictam non ſolvens ob ſonticam cauſam

ſam impeditus agentem ad pœnam exceptione doli repellere poteſt. 3.
Quod etiam in contractibus procedit. 4.
Repellitur etiam pupillus hac exceptione, ſi ex ſoluta pecunia locupletior factus denuo petat. 5.
Vendens rem vitioſam ſciens ſcienti idem vitium, adjecta pœna conventionali, ſi agat poſtea non repellitur exceptione doli. 6.
Stipulantem pœnam exceptione non repelli colligitur. 7.
Qui promiſſam rem petit & obtinet, non poteſt ad pœnam adjectam ſine metu hujus exceptionis agere. 8.
Creditori amiſſo ſua culpa pignori ſibi tradito petenti debitum obſtat hac exceptio. 9.
Minor rem donatam donationi reſciſſa, repetens quatenus hac exceptione repelli poſſit. 10.
Petenti legatum ex teſtamento in quo nihil ipſi relictum apparet, opponitur hac exceptio. 11.
Abſtinens ab hæreditate, accepta pecunia repellitur hac exceptione ſi poſtea rem hæreditariam petat. 12.
Uſufructuarius conſentiens in alienationem rei, ex qua fructus cepit: an ſi poſtmodum fructus petat exceptione doli repelli poſſit. 13.
Contra doli exceptionem non datur doli replicatio. 14.
An hoc utroque modo procedat, ſi actor agat de damno vitando & de lucro. 15.
Limitatur in filiofamilias, qui ſe patremfamilias dixerit, & tamen SCtum Macedonianum oppoſuerit. 16.
Contra quos exceptio doli locum non habeat. 17.
An procuratoris dolus noceat principali. 18.
Delegatus, ex quo confeſſionem debiti extorſerat dolo delegans, non poteſt opponere exceptionem doli contra illum, cui delegatio facta. 19.
Exceptio doli quatenus ſucceſſoribus obſtet. 20.
Exceptio quæ cedenti opponi poteſt, opponitur etiam ceſſionario. 21.
Exceptio metus quomodo differat ab exceptione doli. 22.

1 HÆres Titii non vult adire hæreditatem ut ære
alieno obrutam, creditores dicunt, ſe velle partem
creditarum pecuniarum remittere, ſecure ipſum
adire. Unde Creditorum tacet, ut hæredem illaquearet,
& poſtea petit integrum debitum, qui repellitur
exceptione doli; nam & diſſimulatio taciti pacti vim
interdum habet, arg. *l.38.§.3.de V.O. Donell.l.22.cap.6.*
2 *poſt lit.P.* Promiſſio donandi animo inter vivos facta
ab ægro marito uxoris ſuæ conſobrino, ut eam uxori
reſtitueret, ſi hic convaleſcat, datur contra petentem
conſobrinum exceptio doli; quia uxori non licet habere
rem hanc donatam. Vid. *Barboſ. ad L. quæ dotis. 34.*
3 *num.90. ſeq. Zaſ. hic num. 7.* Si pœna dicta in arbitrio
ſeu compromiſſo, & ego non paruerim ob morbum,
vel aliam cauſam ſonticam impeditus, agenti ad pœnam
recte objicitur exceptio doli, *per Paragraph. 2.*
4 Quod hic in contractibus etiam verum eſſe dicit *Zaſius*
contra Accurſium, quod difficultas etiam à pœna
5 conventionali excuſet. Si ſolverim pupillo, & is ex
pecunia ſoluta locupletior factus, ſi denuo petat pupillus,
repellitur exceptione doli. *Paragraph. 4. h. l.*
6 Quando quis rem vitioſam ſciens, ſcienti idem vitium
vendidit, & ſtipulanti pœnam, ſi res vitioſa foret, promittat,
& vitio apparente poſtea conveniatur venditor
ab emptore, venditor vero opponat exceptionem doli,
7 merito hæc repellitur per *Paragraph. 5. h. l.* Ex quo
8 probat *Zaſius*, ſtipulantem pœnam non repelli exceptione
doli. Sed ſi ſub pœna promiſerim rem, & poſt
moram à me contractam tu rem petas & obtineas,
poſtea vero ad pœnam agas, repelleris exceptione doli,
quia ſi homo petitur & datur, pœnæ locus eſſe nequit,
quia conditio deficit. Ergo ſtipulator eligat alterutrum.,
Unius autem petitio alterius liberationem
adfert per exceptionem. *§.7.h. l. Zaſius hic & Donell.*
9 *leg.22. cap. 6. poſt lit. C.* Si creditor pignus ſibi traditum
culpa ſua perdat, ſi debitum petat, repellitur
10 exceptione doli. *§. 8. h. l.* Si minor mihi ſervum donaverit,
& cum poſtea repetat reſciſſa donatione, exceptione
doli repellitur, niſi alimenta alioſque ſumptus
factos velit reſtituere. *Paragraph 9. h. l. Petr.
Barboſa ad L. divortio. 8. §. fin. p. 1. numer. 58. ff. ſolut.
matrim.* quod in omnibus vindicationibus obſervan-
11 dum. Si ex teſtamento legatum aliquod petas, cum
tamen contraria voluntas appareat, repelleris exceptione
doli, per *Paragraph. 10. de quo ſupra actum de*
12 *Adimend. leg.* Si quis, cum ei certa portio hæreditaris,
in qua ipſi ſubſtitutus ſum, vel fundus relictus eſſet,
à me aliquid acceperit, ut ab hæreditate abſtineret,
& poſtea fundum ab hæredibus petat, repellitur
doli exceptione, quia ſimulat ſe hæreditatem repudiare,
qui pretio accepto habet, quod ejus vice funga-
13 tur; per *§.11. Donell. l.22. cap.6. lit. S. & ibi Hillig.* Si Dominus
fundum, in quo uſumfructum habeo, vendat
me conſentiente, ſi uſumfructum petam, obſtat mihi
exceptio doli, quia conſentiendo in alienationem videor
uſumfructum remiſiſſe. *§.12. h. l. Donell. l.22. cap.*
14 *26. lit. O.* Doloſi excipientis melior eſt conditio, quam
doloſi agentis, & ideo contra doli exceptionem non
datur doli replicatio. *Klock. vol. 2. conſ. 59. numero quadrageſimo
tertio,* conſ. *Petr. Barboſ. ad L. viro atque uxore.
39. numero vigeſimo primo, ff. ſolut. matrim. Donell. l.
22. cap. ultim. lit. L. & M. & ibi Hillig. Zaſius hic.* nam
15 in pari cauſa melior eſt cauſa rei, vel poſſidentis. Et hoc
maxime verum, quando actor ageret de lucro. Sed
licet de damno vitando ageret agens, non tamen poſſet
opponere exceptioni doli replicam doli. *Roman.
conſ. 285. Celſ. Bargal. de dolo lib. 4. cap. 3. numero vigeſimo
quarto, Klock. d. conſ. numero quadrageſimo ſexto,*
16 Æquius tamen eſt ſequi diſtinctionem inter damnum
& lucrum, & eam ſequerer in foro. Contra filiumfamilias,
qui opponit SCtum Macedonianum, ſi ſe dixit
17 patremfamilias, opponi poteſt replicatio doli. *§. 14.*
Adverſus parentem, patronum & ſimiles exceptio doli
locum non habet, quia, licet non ſit famoſa, ſuggillat
tamen famam actoris, *§. 10. h. l.* Et ita hæc à Parochianis
Paſtori, à Studioſis Rectori, à Vaſallo Domino
opponi non poteſt. *Zang. d. c. 13. num. 103. Hillig. d. c. 6.
lit. Aa.*
18 In *§. 14.* quæritur: an procuratoris dolus noceat
principali. Et procuratori in rem ſuam dolus nocet;
procuratori ſimplici non; niſi poſt litem conteſtatam
dolum committat, aut procurator ſit generalis.
19 *§. 18. & ſeq. & ibi Zaſius.* Porro, ſi tu dolo extorſeris
confeſſionem debiti Cajo, & Cajum mihi delegaveris,
ſi Cajum conveniam, non poteſt mihi opponi
exceptio doli, quia meum conſequor, & Cajus mihi
delegatus promiſit, per *§. 20. & ſeq. h. l.* Ideo puto,
ſecus eſſe, ſi cederet mihi dolo extortam confeſſio-
20 nem. Nam ubicunque dolus admiſſus eſt in actionis
acquiſitione, cuicunque ſucceſſori etiam ſingulari ea
utenti actione obſtabit exceptio *Marant part. 6 m. 9.
numer. 24. Zang. d. c. 13. numer. 75.* ſcilicet ſi ex lucroſo
titulo ſuccedat, non oneroſo; niſi & hic acceſſione authoris
utatur. *Zaſ. h. t. numer. 11. Dn. Struv. Exerc. 46. th.
36. vol. 2.* ſi ſucceſſor ſingularis doli princeps. *§. 31. h. t.*
conſ. *Chriſtinæus vol. 2. deciſ. 117. numer. 10. & ſeq.* ſic
hæredi contra legatarium dedimus in Facultate exce-
21 ptionem doli, menſe Martii anno 1668. Colligit etiam
ex *§. 27. Dn. Mevium p. 4. deciſ. 295.* exceptionem, quæ
cedenti opponi poteſt, poſſe etiam opponi ceſſionario
Zang. part. 3. cap. 26. numer. 313. ex quo mea declaratio
ad §. 20. probatur. Exceptio metus eſt in rem ſcripta,
& in eo differt ab exceptione doli, quod exceptio metus
contra omnem detur actorem, ſi in eo negotio quid
metu commiſſum ſit. *§. 33. h. l. L. non intereſt. 5. C. de his
quæ vi metuque. Zang. dict. cap. 13. numer. 99. & ſeqq.
Wammeſ. conſ. 5. cent. 4. num. 17. & quos refert Hillig. ad
Donell. d. c. 6. lit. I.*

Ad L. Pure. 5. §. fin.

S U M M A R I A.

Exceptio doli non finitur biennio ſed perpetuo competit. num. 1.
Perpetuitas quomodo hic explicetur. 2.
Quæ ſunt ad agendum temporalia, ea ad excipiendum ſunt perpetua. 3.
Quod limitatur. 4.5.

1 NOn ſicut de dolo actio biennio finitur, ita etiam
exceptio; nam hæc perpetuo competit, cum actor
quidem in ſua poteſtate habeat, quando agere velit, is
autem, cum quo agitur, non item. *Zang. d. loc. n. 78.* Autor
in C. t. d. dolo Malo. ad L. ult. n. 12. Et ad L. 1. n. 9. C. de Con-
2 *dict. ob turp. cauſ.* Unde Dd. eliciunt regulam: Quæ ſunt
ad agendum temporalia, ea ad excipiendum ſunt per-
petua. *Zang. d. loc. Scacc. de Appel. q. 19 remed. 1. concl. 7.
n. 4. Klock. vol. 1. conſ. 11. n. 337. & conſ. 14. num. 154.* Autor *ad
L. 4. n. 5. C. de Praſcr. 30. vel 40. ann. Et ad L. 5. n. 4. & 5. C.*
3 *de Except.* Et quidem perpetuitas hic ſumitur naturali-
ter, adeo ut etiam poſt 30, poſt 40. poſt 100. annos detur
exceptio. *Hillig. ad Donell. l. 22. c. 2. lit. O.* Limitant tamen
4 hanc regulam, niſi exceptio per viam actionis & im-
plorationis judicis in judicio proponi potuerit; nam
tunc exceptio non eſt perpetua, ut exceptio non nu-
meratæ pecuniæ, & reſtitutionis in integrum exceptio.
Gomez. t. 1. reſol. c. 11. n. 20. Dn. Mevius p. 3. dec. 333. vid. *not.*
Dni Autoris *ad l. 9. §. 4. de jurejur.* niſi in poteſtate rei
non fuerit, ut ageret, vel agere non potuerit. *Oddus p. 1.
de Reſtit. q. 19. n. 50. Gutierez. de juram. confirm. p. 3. c. 1. nu.
22. Covarr. in pract. q. c. 25. nu. 4. Mev. d. l.* Sed & notan-
5 dum exceptionem generalem ex aliis exceptionibus or-
tam non eſſe perpetuam, ſed illarum naturam imitari,
v. g. exceptio doli non datur poſt biennium, *ut ſupra di-
xi.* Ergo *hic* § de exceptione doli ſpeciali intelligen-
dus eſt *Donell. l. 14. c. 38. lit. C. & ibi Hillig.*

Ad L. Si opera. 6.

S U M M A R I A.

Duo caſus notantur, quibus debitor, qui non ſolvit etiam exceptionem doli habet. n. 1. 2.

1 INterdum, licet non ſolverit, debitor habet excep-
tionem doli, v. g. hic habentur duo caſus. 1. ſi debi-
tor obtulerit creditori debitam pecuniam, & ille eam
pecuniam oblatam recipere recuſet citra juſtam cau-
ſam, hæc ſola oblatio debitorem non liberaret; ſed ſi
per caſum fortuitum amitteret pecuniam, eſſet liberatus
non ipſo jure, ſed per exceptionem doli; quod notan-
2 dum. Alter caſus eſt: ſi debitor non ipſi creditori, ſed ejus
creditori, cui creditor debet, ſolverit, etiam per exceptio-
nem liberatur debitor, & non poteſt non ratam habere
ſolutionem, niſi creditor habeat ſuam exceptionem
contra ſuum creditorem, aut illi ſua utilitas auferatur.
*L. ſi debitor. 16. h. t. Trentac. lib. 3. tit. de ſolut. reſol. 11. n. 9. &
ſeqq. Dn. Mev. p. 3. dec. 360. n. 3.*

Ad L. Dolo. 8.

DOlo facit, qui petit, quod redditurus eſt, *hic & l. 173. de R. J.* Hæc regula communiter non habet locum in interdictis, ſecus in foro conſcientiæ. Nam qui ſcit ſe reſtituere debere, male ſibi arrogat poſſeſſionem ad interim. *Klock. vol. 1. conſ. 40. n. 18.* & quos allegavi *in proc. civili c. 1. n. 11.*

Ad L. Si procurator. 9.

PRocurator rei pecunia corruptus ab actore, patitur ſe vinci, actor actione judicati agit contra reum, an poteſt ſe reus exceptione doli defendere? Affirm. Sed actor non poteſt pecuniam repetere à procuratore, quia juſtius manet apud eum, qui decipi ſe paſſus eſt quam apud decipientem actorem. *Zaſ. hic Donell. l. 22. c. 10. poſt lit. L.*

Ad L. Procurator. 11.

DOlus procuratoris commiſſus ante litem conteſtatam non nocet Domino; ſed aliud ſi poſt litem conteſtatam commiſſus, quia jam eſt Dominus litis factus. Idem in tutore. Vid. *notata ad l. 4. §. 18. h. t.*

Ad L. Fidejuſſor. 15.

S V M M A R I V M.

An ſpecies pro quantitate ſolvi poſſit?

FIdejuſſi pro venditore res evincitur, convenior ratione fidejuſſionis, condemnor ad præſtandum intereſſe. Offero poſtea me velle rem ipſam præſtare emptori cum eo, quod præterea emptoris intereſt, emptor recuſat recipere rem, quia aliud pro alio accipere non tenetur; & oblatio hæc non convenit judicato, ſed datur hic mihi exceptio doli contra emptorem, & tenetur accipere prædem, quia quantitas debetur propter ſpeciem, & ita ſpecies ſolvi poteſt pro quantitate, ſi propterea aliorum damnorum emendationem offeram. *Vid. Zaſ. hic in fine. Crotus ad l. 5. Inſulam. de V. O. nu. 50. & ibi Jac. de Nigris n. 206. Caballinus de Evict. §. 2. nu. 21. Hering. de fidej. cap. 27. pag. 4. n. 74.*

Ad L. Fin.

S U M M A R I U M.

Petens id quod indebite per errorem promiſſum exceptione doli repelli poteſt.

SI quis per errorem quid promittat indebite, datur ipſi exceptio doli; ut ſi pater rusticanus promittat, ſe filiam elocatam aliturum, & tamen ſimul uſuras dotis promittat, cum tamen marito non debeantur uſuræ dotis, ſi eam non exhibeat, nec onera matrimonii ferat. *Petr. Barb. ad Rubr. ff ſolut. matr. p. 4. num. 12.* Error autem hic, licet ſit juris, ruſtico tamen non nocet. vid. *Donell. l. 22. c. 6. lit. L. & ibi Hillig.*

TITULUS V.

Quarum rerum actio non datur.

Ad L. Jurisjurandum. 1.

S U M M A R I A.

Jusjurandum quod quis detulit, impugnare non poteſt. num. 1.
Exempla ſubjiciuntur. 2.
Juramentum in rem alteri prodeſt; pro perſona vero præſtitum ſecus 3.
Regula intervallum temporis ſæpe elidere præſumtionem doli, caſus. 4.

ACtio interdicti non datur ipſo jure; ut ſi pro-
mittam; ut turpe quid facias, vel datur quidem
1 ſed inutilis eſt ex vitio connato, vel utilis quidem eſt,
ſed ex poſt facto eliditur. *Gloſ. & Zaſ. in Rubr. h. t.*
Ad ultimam ſpeciem pertinet juramentum, ſi jura-
verim me non debere, te deferente, quia juramen-
tum vicem rei judicatæ obtinet, de quo *Hering. de fi-
dejuſſ. c. 20. §. 2. numer. 21. & ſeqq. Hillig. in Donell. lib. 24.
c. 15 lit. A. Ummius ad Proceſſ. diſp. 8. num. 43.* Nam tunc
2 definitive abſolvendus eſt is, qui juravit ſe non debe-
re, vel ſe non promiſiſſe matrimonium. *Carpz. Juriſpr.
Eccleſ. l. 3. defin. 51.* vide *not. ad 16. de re judic.* Sed jura-
3 mentum, pro perſona, aut in rem præſtatur; Nam ſi
fide-

ſidejuſſor jurer ſe non teneri, nihil hoc proderit prin-
cipali, ſed ſi jurer, plane id debitum non eſſe omnino
proderit §. 3. *h. l.* Quæ oneranda libertatis cauſa pro-
mittuntur à liberto, verbi gratia, ut toties ſolvat 10.
quoties Dominum offenderit, ex iis pactis actio non
datur, Autor *ad L. 4. n. 2. C. de Operis libert.* quod in §.
ſeqq. temperatur, ſi id in continenti ſeu tempore manu-
miſſionis fiat, non ſi ex intervallo. Unde colligitur, in-
tervallum temporis ſæpe elidere præſumptionem doli.

Ad L. Si filiofamilias. 2.

S U M M A R I A.

Ex juramento filii patri datur exceptio. n. 1.
Sciens à luſore ſe emere, evictionem petere non poteſt. n. 2.
Idem in colluſore. 3.
Ad ludum credens repetere nequit. 4.

1 EX juramento à filiofam. præſtito datur exceptio pa-
2 tri. In §. 1. hæc ſpecies facti: Ludere vis ludo illicito
lucri cauſa, ſed deſtitueris pecunia, ideoque mihi vendis
argentea cochlearia duo, ut ludas; & ſcio te ad ludum
expenſurum. Poſtea illa cochlearia mihi noo evincuo-
tur, ago contra te ad evictionem præſtandam, tu excipis
pecuniam ad ludum eſſe datam, ergo non agitur ad
evict. præſtandam. Elegans textus, teſtante *Cujac. ad lib.
71. Pauli ad Edictum.* Et nulla eſt diſtinctio inter collu-
ſorem & alium. *Panormit. in c. Clerici. de vita & honeſt.*
3 *cleric. Caſpar Caballinus de Evict. §. 5. n. 78. & ſeq. Paris de
Puteo de ludo. n. 24.* Et ex *hoc textu* colligitur, eum qui
ad ludum credit multo minus habere repetitionem. *Cu-
jac. d. l. per l. 24. §. pen. ff. de Minor.*

TITULUS VII.

De Litigioſis.

Ad L. Litigioſam. 5.

S U M M A R I A.

Litigioſa demum fit res, ſi de ipſo rei dominio diſputetur. n. 1.
Fit etiam litigioſa per citationem validam. 2.
Actio perſonalis per litis Cont. fit litigioſa. 3.
Retroceſſio nominis litigioſi valet. 4.

1 DEnunciatio; ne emam, rem litigioſam non facit:
ſed quando reali actione ago, ſcil. de ipſo domi-
nio, non vero de ſervitute vel hypotheca; quia hypothe-
caria actio non reddit ipſam rem litigioſam, nec prohi-
bet alienationem. *Dn. Mev. p. 3. dec. 326.* Res fit litigioſa
2 per citationem *Nov. 112. c. 1.* Autor *ad L. 2. num. 4. C. h. t.*
modo citatio ſit valida & de dominio rei, non alieno
3 jure agatur. Sed perſonales actiones fiunt litigioſæ per
litis conteſtationem; nam in his nihil mutatum. *Tren-
tac. lib. 2. tit. de judic. reſol. 17. Franc. lib. 1. reſol. 11. Menoch.
l. 2. præſ. 97. & Hartm. Piſtor. p. 4. q. 40. Hended. lib. 1. conſult.
20.* Autor *ad Auth. Litigioſa. n. 1. C. h. t.* Sed quæritur: an
4 non ceſſionarius ceſſum nomen, de quo inſtituit actio-
nem, poſſit retrocedere? Videtur quod non, *tit. tot. ff. & C.*
Sed reſpondendum quod ſic; quia retroceſſio nominis
litigioſi non eſt prohibita; & res facile ad ſuam priſti-
nam naturam revertitur. *Dn. Mev. p. 4. dec. 350.*

Ad L. Fin.

S U M M A R I A.

Rei litigioſa ſacris dedicata, aut in potentiorem tranſlata, pœna. n. 1.
Rem litigioſam ſciens emens rem reſtituit, pretium ſibi vindicante fiſco. 2.
Dominus ab Eccleſia rem litigioſam repetere poteſt. 3.

1 REs litigioſa non debet dedicari in ſacrum, nec in
potentiorem transferri, ſed pœna dupli applican-
da adverſario *A. Matth. ad l. 47. Pand. t. 3. c. 3. nu. 10.* Sed
emptor ſciens, rem reddit, privaturque pretio, quod Fiſ-

2 cus vindicat *per l. fin. C. h. t. Gail. l. 1. obſer. 118. Klock. vol. 2.
conſ. 55. n. 16. & conſ. 57. n. 63. & ſeq. & Donell. l. 9. c. 10. ht. T.*
Autor *ad L. 4. nu. 2. C. h. t.* An vero Dominus contra Ec-
cleſiam habet actionem? Aff. per *hunc textum*, licet con-
trarium ſuſtineat *Matth. Steph. ad Nov. 112.*

TITULUS VIII.

De Obligationibus & Actionibus.

Ad L. Obligationes. 1. & ſeq. 2.

S U M M A R I A.

Actiones ex variis cauſis conceduntur. n. 1.
Obligationes ex contractu quotuplices. 2.
Obligationis ex re ſpecies. 3.
Commodati a mutuo differentia, ibid.
Quomodo verbis obligemur. 4.
Quæ res in obligationem deduci nequeant. 5.
Obligationum diviſio à forma. 6.
Furioſus & infans obligare nequeunt. 7.
Mutus & ſurdus ſtipulari non poſſunt. 8.

1 OBligatio datur ex contractu, vel maleficio aut ex
variis cauſarum figuris, quæ poſtrema verba ita
interpretatur *Bachov. ad prota ad tit. de Pactis n. 2.* quod
multa paſſim negotia occurrant, ex quibus detur obli-
gatio & actio, æquitas ſuaſit; Et dederunt igitur condi-
ctiones generales, actiones in factum, ubi vix aliqua
conventio præceſſit, ut in *L. Si me & Titium. 32. de reb.
cred.* conferatur idem *Bachov. in tract. de Act. diſp. 4. th.
4.* conſentit *Hering. de fidejuſſ. c. 20. n. 339.* ubi alios etiam
citat Dd. Aliter *Donell. l. 12. c. 5. lit. C. & c. 12. lit. A. & utro-*
2 *bique Helliger.* In §§. *ſeqq.* continentur diviſiones obliga-
tionum [1.] quod alia obligatio ſit re, alia conſenſu, alia
3 verbis. §. 1. Obligatio re contracta eſt mutui contractus,
qui in rebus fungibilibus quæ numero, pondere men-
ſura conſtant.

In §. 2. talis eſt etiam commodati contractus. §. 3. qui
in eo differt à mutuo, quod in mutuo transferatur do-
minium & ita caſus præſtetur, in commodato non præ-
ſtetur caſus, niſi culpa præceſſerit, ſed tantum culpa e-
4 tiam leviſſima. §. 4. contractus re conſtans eſt etiam de-
5 poſiti, in quo ſolus dolus & culpa lata præſtatur. §. 5.
Item pignoris contractus. §. 6. verbis obligamur in ſti-
pulatione. §. 7. & quidem nomine proprio vel alieno, ut
fidejuſſor. §. 8. Poſtea agitur de rebus, quæ in obligatio-
nem deduci non poſſunt, ut quæ in rerum natura nec
6 ſunt, nec eſſe ſperantur, vel non ſunt in commercio, vel
quando res eſt, ut mea fieri denuo non poſſit §. 9. & *ſeq.*
7 *h. l.* (3.) de forma agitur, quod ſit vel obligatio pura vel
conditionalis, in qua conditio impoſſibilis vitiat obli-
8 gationem. §. 11. Demum agitur de perſonis, quæ non
poſſunt obligari, ut furioſi, & infantes. §. 12. & *ſeq.* Qui-
dam certos contractus prohibentur celebrare ob defe-
ctum ſenſus, ut muti vel ſurdi ſtipulari & ſtipulanti pro-
mittere non poſſunt. §. *pen. & ultim. h. l.* In *l. 2.* agitur de
obligatione conſenſu conſtante, cujus ſpecies enume-
rantur, de quibus alibi agitur fuſius.

Ad L. Obligationem. 3. 4. & 5.

S U M M A R I A.

*Obligatio ex contractu non transfert dominium, ſed ob-
ſtringit ad dandum. n. 1.*
Exceptiones hujus reg. 2.

1 OBligationum ſubſtantia non in eo conſiſtit, ut ali-
quod corpus noſtrum faciat, ſed ut alium nobis
obſtringat ad aliquid dandum, vel faciendum, vel præ-
2 ſtandum. Sed habet hæc regula ſuas exceptiones; nam
interdum ex contractu transfertur dominium, ut in *leg.
ult. C. de SS. Eccl.* & aliis caſibus, quos recenſuit *hic Zaſ.*
& ſummatim recenſui in *l. tradit. 20. n. 3. & 4. C. de pactis*
L. 4. de maleficiis agit & *l. 5.* de quaſi contractibus. Item
ſi quis judex litem ſuam faciat, de quo §. 4. *d. l. 5 & Don.*

& ibi Hill.l.28.c.2.lit.A.& Don.l.15.c.27.F.G.H.& not.

Ad L. In omnibus. 6.

SUMMARIA.

Actiones temporales, noviſſimo die completo finiuntur.n.1.
L. obſtans reſolvitur. 2.

1 TEmporales actiones non finiuntur, niſi noviſſimus
2 totus dies præterierit. Videtur obſtare *leg.15. ff. de*
diverſ.præſcr. Reſp. *hanc l.6.* de perſonalibus actionibus
Inqui illam *l.15.* de realibus, *Hill.l.5.c.19.lit.D.Harprecht.*
ad princ.Inſt.de uſucap.n.109.

Ad L. Sub hac conditione. 8.

SUMMARIA.

Sub conditione, Si volam, *promittens, niſi dare velit, cogi non poteſt.n.1.*
Sub conditione, Si voluero, *firma eſt ſtipulatio, ſi conſtiterit, eum ante mortem voluiſſe. 2.*
Poteſt in voluntatem creditoris conferri ſtipulatio.3.

1 SUb hac conditione *ſi volam*, nulla fit obligatio, pro
non dictu enim eſt, quod dare, niſi velis, cogi non
2 poſſis. Aliud, cum voluero; ubi ſi ante mortem conſtituit
ſe velle, non eſt inutilis ſtipulatio *leg.146. §. pen. de V.O.*
Exceptio putatur eſſe in *L. cum poſt. 69. §. gener. 4. de jure*
dot. In creditoris etiam voluntatem aliquid conferri poteſt. *Arg.l.112. de V.O.*

Ad L. Filiusfamil. 9.

SUMMARIA.

Filiusfam. in quibus ſuo nomine ſine conſenſu patris agere queat. n. 1.
Subjungitur ratio. 2.
Extenditur hac lex etiam ad ſimiles caſus.3.

1 FIliusfamilias, ſi ei injuria facta ſit, vel depoſuit rem
aliquam, vel commodavit, iſtis caſibus poteſt ſuo
nomine agere citra conſenſum patris; poteſt etiam uti
2 interdicto, *quod vi aut clam*, item actione furti vel populari,
ſed difficile eſt rationem reddere, cur his actionibus
filiusfamilias poſſit agere ſuo nomine. Recenſitis
variis opinionibus, *Petr. Barb. in. L. ſi longius 15. §. ſi
filiusfam.n.7.* hanc reddit, quod actiones, de quibus hic
agitur, introductæ ſint ob factum reſpiciens perſonam
ipſius filii, nam verbi gratia, actio injuriarum concepta
fuit in factum commiſſum contra perſonam filii. Sed
hic non negatur, quin pater de injuria filio illata ex
propria perſona agere poſſit. *Barb.d.l.n.75. & ſeq.* conf.
3 *Wiſſenb.h.t. def.25.th.29.* Sane ad ſimiles actiones hanc
legem extendi, probat *l.18.§.1. de judic.& l.13.h.t.Donell.
l.17.c.4.lit.M.& ibi Hillig.*

Ad L. Naturales. 10.

SUMMARIA.

Obligationes naturales, jure civ. ſuſtinentur producunt actionem. n.1.
Interdum ob ſolam æquitatem actionem pariunt.2.
Obligatio naturalis non inducit neceſſitatem ſolvendi, ex ea vere ſolutum repeti nequit. 3.

1 OBligatio naturalis interdum actionem producit,
ſcilicet quando jure Div. ſuſtinetur, ut pactum
donationis, pactum legitimum. Ob quæ, licet
non ex iis, datur actio: Sed ſunt etiam obligationes
3 naturales, quæ ſolo vinculo naturalis æquitatis ſuſtinentur.
Et neceſſitate ſolvendi obligatum non adſtringunt,
alios tamen effectus habent, quia, ſi ex hac naturali
obligatione quid ſolvatur, repeti nequit, *Borcholt.
de oblig.c.1.n.10. Hering.de fidejuſſ.c.20.§.2.n.20. Donell.
l.12.c.2.lit.E.& not.*

Ad L. Quæcunque. 11. & 12.

SUMMARIA.

Quæ ex noſtro contractu originem habent, ea alteri non proſunt. n.1.
Excipitur fiſcus, qui agit ex pacto ſui debitoris.2.
Item pactum tutorum cum vidua, prodeſt creditoribus.n.3.
Sic mutuo data alii actio quæritur. 4.
Quando quis ex contractu alterius agere poſſit? ſummarie docetur. n.5.
Ex delictis, quæ in contractibus committuntur, hæres ex contractus actione convenitur.nu.fin.

1 QUæcunque gerimus, cum ex noſtro contractu originem
trahunt, niſi ex noſtra perſona obligationis
initium ſumant, inanem actum efficiunt *Dd. in §. alteri.
ff. de inut. ſtip.* Alias inanis eſt ſtipulatio, ut nec ſtipulanti
quæratur actio, quia noluit, nec ei cui ſtipulatus, quia
non potuit, *l.6. in fin. C. ſi quis alii vel ſibi &c. l.26. C. de*
2 *jure dot. Don.l.12.c.16.* Sed ſunt tamen quædam perſonæ
aut corpora excepta, ut in *l.3.C. quando fiſcus vel privatus.*
ubi fiſcus ex pacto ſui debitoris cum alio agere poteſt,
ubi vid. *not.* Dni Autoris *ad d.l.3.C.n.1.ſeqq. & Dn.
Mev.p.2.dec.94.* ſic & pro declaratione *hujus legis* vide
not. Dni Autoris *ad l.25 §.2.ff. de pactis.* Sic pactum tu-
3 torum cum vidua factum, v.g. ut certam penſionem annuam
pro fructibus inferat, etiam creditoribus tuoto
concurſu competit, quaſi univerſalibus ſucceſſoribus.
4 *Dn. Mev.p.3. dec.329.* Sic etiam mutuo data poſſum alii
5 actionem quærere *l.4. C. ſi cert. pet.* In ſumma, qui ex alterius
contractu utiliter vult agere, debet id agere ex
mandato vel ceſſione, aut ex legis, ob utilitatem communem,
providentia, aut ex judicis ſuppletione, aut ex
ſingulari privilegio, alias obſtabit exceptio, tibi non
6 competit actio. *Dn. Mev.p.1.dec.103.* Ex delictis autem,
quæ in contractibus committuntur, hæres ex contractus
actione convenitur *l.12.h.t. Farin.q.10.n.76. Lim.15.* Autor
ad L. un.n.12. C. Ex delict. defunct.

Ad L. Omnes. 17. & duas ſeqq.

SUMMMARIA.

Si debitor ex cauſa lucrativa ſpeciem debeat, liberatur, ſi ea ad creditores lucrative perveniat. n.1.
Aliter in quantitate. 2.
Dos apud maritum non eſt ex cauſa lucrativa. 3.

1 OMnes debitores, qui ſpeciem ex cauſa lucrativa
debent, liberantur, cum ea ſpecies ex cauſa lucrativa
ad creditores pervenit, niſi prius æſtimationem
conſecutus ſit; nam tunc rem ipſam petere poſſet. *hic &*
2 *§.6. Inſt. de legat. & l.61. de ſolut.* Aliud in quantitate, per
l.34.§.3. de legat.1. Zaſ. hic & Donell.l.16. c.1. Borcholt. d.
3 *tr. de oblig.2.4.nu.8.* Sed in *l.19.* quæritur, an dos ad cauſam
lucrativam pertineat: an vero ad oneroſam, ideo
quia maritus, cui dos promiſſa eſt quaſi creditor vel emptor.

Ad L. Contraxiſſe. 21.

SUMMARIA.

Locus deſtinatus ſolutioni intelligitur locus contractus.n.1.
Si ſine deſtinato loco literis ſe obligaverint, debitor in loco contractus conveniri poteſt. 2.
Intelligenda h.l. de quæſtione, ubi quis forum ſortiatur.3.
Non ita quoad alios effectus. 4.

1 COntraxiſſe unusquisque eo loco intelligitur in
quo ut ſolveret, ſe obligavit; huic locus deſtinatæ
ſolutionis pro loco contractus habetur. *Cacheran. dec.
114. Rota Gen. deciſ.105. Ricc. collect. dec: 1083. & 1615.* Autor
ad L. unic.n.1.2. & 3. C. Ubi conven. qui cert. loc. Et ſi de
2 loco ſolutionis convenerit, non attenditur locus contractus.
Sed ſi literæ v. g. cambii, perſcriptæ, vel aliud
inſtrumentum, ita ut per illud inſtrumentum obligare
ſe voluerint partes, & nullus locus deſtinatæ ſolutionis
exprimatur, tunc creditor in loco contractus conveniret

venire

ire poterit debitorem. *Carpzov. 3. dec. 216.* Interim
bene notandum, *hanc l.* locum habere tantum in
eſtione; ubi quis forum ſortiatur. De qua quæſtione
agitur. Sed quoad omnes alios effectus attenditur
tius locus, in quo verba contractus fuerunt prolata,
am locus, in quem fuit collata ſolutio, verbi gratia,
ione ſolennitatis, & in pertinentibus ad obligatio-
em, & corroborationem contractus, & ratione modi
ligationis. *arg. L. ſi fundus ut dixi. ff. de Evict. & L. ut
undus ff. commun. div.* ita poſt plures alios *Petr. Bar-
ſ. in L. hæres abſens. 19. §. proinde. num. 58. & ſeqq.
de judic.*

Ad L. Cum quis. 22.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
Textus materiam diſputandi præbet. 2.
De quo fidejuſſore textus intelligi poſſit. 3.

VEndidiſti mihi merces, futuris nundinis Marga-
retanis præſtandas, & cum in mora eſſes, dediſti
mihi fidejuſſorem, quæritur, cujus temporis æſtimatio
& intereſſe conſiderandum? Reſp. tempus, quo fide-
juſſor datus, quia eo tempore in mora fuiſti. Textus
hic præbet diſputandi materiam, ut videre eſt ex *repet.*
2 *L. vinum 21. ff. de rebus credit. ſcilicet Johan. Anton. Ru-
beus ibi num. 149. 151. 156. Paulus de Monte pico ibidem nu.
14. vol. 2. Zaſius hic,* confer à me notata *ad d. leg. vinum.*
3 Forte dici poſſet, hic de fidejuſſore ſermonem eſſe, ſi is
condemnetur, cujus temporis æſtimatio in condemna-
tione ineunda ſit.

Ad L. Trajectitiæ. 23.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
*Debitor ſi moram commiſerit, eam offerendo pecuniam,
non purgat. 2.*
Mora creditoris, debitori non nocet. 3.

DEdi negotiatori pecuniam trajectitiam, de qua,
1 quid ſit, dictum *ad tit. de fœnore nautico,* & una
miſi ſervum meum, qui a negotiatore exigerat pecuniam
cum uſuris nauticis, quarta die, poſtquam in portum
perveniſſet. Stipulatus etiam ſum pro operis ſervi cer-
tam pecuniam quæ hic pœna dicitur: Hæc pœna ſive
pecunia non ultra duplum debebatur. Servus eum ad-
veniſſet, partem pecuniæ exegit, partem petere deſiit,
poſtea ex intervallo iterum interpellat mercatorem,
quæritur: an ejus temporis, quo ſervus negotiatorem
non interpellavit, pecunia, ſeu pœna, exigi poteſt?
Quod affirmat hic Africanus, & extendit reſponſionem,
licet mercator plane interpellatus non eſſet, ſi modo
per mercatorem ſterit, ut non ſolveretur; quid ſi enim
ſervus valetudine impeditus non interpellaſſet? Dies
addita ſolutioni non ſolventem conſtituit in mora vid.
Borcholt. in tract. de oblig. c. 3. num. 18. Sed *in §. 1.* de il-
2 lo quæritur, ſi mercator moram commiſerit, & poſtea
pœnam vel pecuniam obtulerit, an pœna debeatur?
Et affirmat hic Juriſconſultus, & purgatio moræ hic lo-
cum non habet; Autor *ad L. 21. num. 6. C. de contrah. &
comm. ſtip.* idem in compromiſſo *l. Celſus. 23. ff. de recep-
tis.* Aliud ergo eſt, ſi per creditorem ſtetit, ut tamen
3 modici temporis mora non attendatur. Conferri poteſt
*Croſius l. 2. miſcell. c. 6. nu. 10. Pruckman. vol. 2. conſ. 21. nu.
16. Cratus in repet l. Inſulam. 124. ff. de V. O. n. 28. vol 6. Cu-
jac. ad h. l. tom. 2. p. 1392. &* 1998. & omnes Dd. qui de pur-
gatione moræ ſcripſere.

Ad L. Si à furioſo. 24.

SUMMARIUM.

Quando ex re obligatio eſt, ignorantes etiam obligantur.

EX quibus cauſis ignorantibus nobis actionibus ac-
quiruntur, ex iiſdem cauſis nomine furioſi agi po-
teſt. Et quando ex re venit obligatio vel locupletior
redditur furioſus aut pupillus, ignorantes etiam obli-
gantur, per *L. furioſus 46. h. Weſemb. in tit. h. t. n. 17.* Et de
hoc agitur paſſim.

Ad L. Cum ex uno. 32. & 34. & L. Quoties. 41. & §. 1. L. Plura delicta. 53. & L. Pen.

SUMMARIA.

*Si plures actiones ex uno delicto fluant, ſubordinate pro-
poni debent. num. 1.*
*In concurſu actionum durior actio leniorem conſumit, non
contra. 2.*

1 QUando ex uno delicto fluunt plures actiones, po-
teſt utraque quidem intentari, ſed non copulati-
ve, per *l. 53. h. t.* ſed ſubordinate, ut quod prius intentata
actione non ſum conſecutus, id amplius ex altera actio-
ne conſequar. Et ita etiam per ſubordinationem & e-
ventualiter utraque actio ſimul intentari poteſt; ſed ju-
dex non condemnabit ex utraque *hic & l. 1. ff. arbor. fur-
2 tim caſ. l. 29. ff. depoſiti l. 42. locati.* Ideoque ſi altera actio
durior ſit, altera lenior, duriore inſtituta conſumitur le-
nior; leniore inſtituta non conſumitur durior, ſed judi-
cis officio conſequitur actor, quod in ea plus eſt *l. 31. §.
1. h. t. Ant. Matth. ad l. 47. Pand. tit. 1. c. 4. nu. 3. & Hillig. in
Don. l. 1. c. 3. lit. F.* vid. *Pac. cent. 4. q. 43. Hillig. d. l. lit. P. Dn.
Struv. Exerc. 45. th. 95. & l. 98. ad h. t.*

Ad L. Conſtitutionibus. 33.

EX delictis actiones non tranſeunt ad hæredes de-
linquentium, de quo multa dicta ſunt *ad tit. de L.
Aquilia & conf. Bachov. de act. d. 5. th. 4.* Autor *ad L. un.
num. 3. ſ. C. Ex delict. def.*

Ad L. Honorariis. 35.

SUMMARIA.

*Actio rei perſecutoria, & contra hæredem & ultra annum
datur, ſecus in pœna perſecutoria. n. 1.*
*Limit. Si rei perſecutoria actio contra jus civile datur, an-
nalis eſt. 2.*
*Alii utiliter quadriennium tribuunt remedio reſciſſo-
rio. 3.*
*Lucrum in pœnalibus, ab hæredibus etiam poſt annum pe-
titur. ult.*

1 REgula eſt; Honorariæ & Prætoriæ actiones, quæ
ſunt rei perſecutoriæ, durant ultra annum, dantur
in hæredem, ſed quæ pœnam perſequuntur, ſunt anna-
2 les, nec in hæredem dantur. Prius membrum limitatur,
niſi dentur contra jus Civile, ut actio reſciſſoria, quæ
datur actione prius reſtituta, licet ſit perſecutoria, quia
tamen contra Jus Civile datur annalis eſt, ut ſcilicet an-
num utilem duret, poſtquam reſtitutio conceſſa, vid.
Wurmſerus lib. 1. tit. 25. obſ. 4. n. 12. Oddus de Reſt. q. 21. art.
3 3. Licet alii cum *Duareno,* quem laudat *Hillig. in Donell.
l. 21. c. 5. lit. I.* idem quadriennium remedio reſcindendi
& reſciſſorio tribuant, quorum opinio utilior eſſet.
4 Idem in actione Paulina redhibitoria, quia etiam con-
tra jus Civile datur. Poſterius membrum declaratur, ut
tamen in pœnalibus lucrum hæredibus extorqueatur.
Vid. *notata* Dni Autoris *ad l. 1. de privat. delict. & ad tit.
de calumniat. & Dn. Struv. h. t. th 77.*

Ad L. Ceſſat. 36.

SUMMMARIA.

Condictio licet delicti mentionem faciat, famoſa ta-

Licet tantum pars ejus petatur, quod antea peti-
1 tum, tamen obſtat exceptio rei judicatæ, v. gr.
ſi mox fundum petas, mox arbores ex eo fundo exci-
ſas. Aliud vero in cæmentis, & ipſa Inſula, quod ex-
2 plicat *Zang. d. c. 17. nu. 18. & ſeq. Donell. l. 22. c. 5. lit.*
F. Licet autem *Donell. d. l. lit. I.* aſſerat, quod *in fine*
principii de navi hic dicitur, in §. 2. tacite corrigi, ſa-
tisfacit tamen ei. *Hill. d. lit. 1. Ex hac lege* etiam col-
ligitur, ſententiam pro reo latam in principali parere
3 exceptionem in acceſſoriis. *Zang. de Except. p. 3. c. 17.*
num. 27. Hillig. in Don. l. 22. c. 5. lit. G.

ad L. Si à te. 9. pr.

SUMMARIA.

Reus abſolutus, quia non poſſidebat, cum effectu conveni-
ri poteſt, ſi poſſidet. n. 1. 4.
Sententia, ex qua diverſi effectus produci poſſunt, expri-
menda eſt cum cauſa. nu. 2.
Dilatio ab appellante impetrata ex falſa cauſa, nulla
eſt. 3.
Alius l. h. intellectus refertur. 5.
Quid ex hoc intellectu notandum. 6.
Exceptio autoris an proſit emtori & è diverſo. 8.

1 Abſolutus in petitione hæreditatis, quia non poſ-
ſidebat eam, ſi poſſidere cœperit, iterum conve-
nietur, non obſtante exceptione rei judicatæ. Unde
2 cum *Socino hic Zaſ. num. 7. & Zang. d. c. 17. num. 52.*
hanc regulam tradunt: quando ex ſententia aliqua
poſſunt produci diverſi effectus, tunc judex debet
cauſam exprimere, ne ſententia noceat indefinite &
generaliter lata. Et ceſſante cauſa ſententiæ ceſſat ſen-
tentiæ effectus. *Tiraqu. in tract. ceſſante cauſa. n. 240.*
Berlich. p. 2. dec. 182. Cothman. vol. 4. Reſp. 5. num. 70.
& quos *retuli ad l. 1. nu. 1. 2. C. ſi Tutor vel Curator*
ex falſis &c. Autur *ad L. 3. num. 6. C. Ad Exhib.* Sic
3 etiam dilatio ab appellante impetrata ex falſa cauſa
eſt nulla, & appellatio, utut ſit data dilatio, eſt de-
4 ſerta. *Berlich. d. l.* Et poſt ſententiam latam in actio-
ne ſingulari & reali, à qua abſolutus erat actor, eo
quod non poſſideret, ſi de novo poſſidere incipiat,
actione priſtina agere poſſimus, non obſtante rei judi-
catæ exceptione. §. 1. *h. l.* Quamvis alii intelligant *hunc*
5 §. de caſu, ubi reus ſe obtulit liti, vid. *Rubens in rep.*
l. naturaliter. 12. §. nihil commune. ff. de aqu. poſſ. n.
317. prior tamen verbis propior & communior eſt.
Ex quo intellectu, præſertim tertio *gl. hujus* notant
6 Dd. Quando aliquis vindicat à non poſſidente, hic-
que non fuit interrogatus, an poſſideat, actor tamen
probaverit dominium, non vero poſſeſſionem rei, tunc
pro actore ſententiam ferri poſſe declaratoriam ratio-
ne dominii, & pro reo ratione poſſeſſionis abſoluto-
riam. Sed illa ſententia pro actore ſemper executio-
ni mandari poteſt, ſi poſſeſſionem reus conſecutus fue-
rit. *Cludius Marmerius in l. naturaliter. 12. §. nihil com-*
mune t. de acquir. poſſ. num. 129. vol. 5. Dd. alleg. P.
Barb. in l. ſi conſtante. 15. §. fin. num. 13. ff. ſol. matr.
& alios refert *Roland. à Valle vol. 2. conſ. num. 6.* ubi
ex Sartolo notat, *hunc textum* aureis literis ſcriben-
dum eſſe. vid. *Zaſ. ad h. l. pag. mihi 362. & ſeq.* Ex
quorum allegatis apparet, hunc intellectum Gloſſæ
tertium eſſe receptiſſimum, & ideo valde notabilis
7 eſt §. Nec obſtat *l. 36. qui petitorio. ff. de R. V.* quod
reo non poſſidente fruſtra agatur ſcil. ratione condem-
nationis rei, non vero fruſtra ratione declarationis do-
minii, ut reſpondet *Roland. à Valle d. l. vid. notat.* Dni
8 Autoris *ad L. 11. §. 1. ff. de jurejur.* Exceptio authoris
prodeſt emtori, non contra, licet acceſſio temporis,
quo apud emtorem fuit, proſit venditori. *l. 19. ff. de*
Uſucap. Zaſ. hic t. 3. p. 365. & Cujac. ad l. 10. h. t. tom.
11. p. 2207. Wammeſ. conſ. 2. num. 17. cent. 4.

ad L. Si mater. 11.

SUMMARIA.

Rem vindicans generaliter, ex alia cauſa agere non po-
teſt. num. 1. 4.
Secus ſi una cauſa expreſſa. 2.
An vindicans teneatur titulum exprimere 3.
Vindicans ex nova cauſa ſuperveniente agere poteſt. 5.
Quod caſibus declaratur. 6. 7. 9.
Ex æquitate Canonica ſententia ſuper non petito ferri po-
teſt. 8.
Iter, ſi petitum, non obſtante hac exceptione, actus juſte
petitur. 9.

1 Qui rem generaliter vindicat, licet in proceſſu
unam cauſam exprimat, non poteſt poſtea ex alia
cauſa rem vindicare, niſi ope reſtitutionis. Secus ſi in
2 libello ſtatim addat cauſam acquiſiti dominii, ſcili-
cet donationem; nam tunc ex alia cauſa poſtea agi
poteſt, non obſtante exceptione rei judicatæ. Vid.
Zaſ. h. t. Don. l. 22. c. 5. lit. Q. Obrech. de libell. c. 11. n.
3 *68. & ſeqq.* Collige eum, qui rem vindicat, non tene-
ri titulum exprimere in libello. Sed ſi reus petat, in
proceſſu poſt litem conteſtatam, aut poſt qualemcun-
que reſponſionem in Summariis ſibi edi & probari ti-
tulum, omnino petito deferri debet. *Dn. Mev. p. 1.*
dec. 246.
4 Ad §. 4. Si rem vindicans generalem inſtituerit
petitionem, non expreſſa certa cauſa, abſolutoria la-
ta parit exceptionem rei judicatæ ex omni cauſa, quæ
tunc competebat, vel credebatur competere. §. 4. *h. l.*
Autor *ad L. 3. num. 4. & 15. C. Ad Exhib.* Aliud au-
5 tem, ſi cauſa de novo advenerit. *Zaſ. hic & Zanger. d.*
c. 17. num. 57. & ſeq. nam tum ex nova cauſa res pe-
titur, nec obſtat exceptio rei judicatæ, & ideo ex ſu-
perveniente poſt ſententiam jure, executio non mo-
do ſiſtitur, ſed etiam aliud pronunciandum eſt. Un-
6 de cum tutores rem mihi locatam alii vendidiſſent,
ſed ſine decreto; ego vero poſſeſſionem recuperaſſem
per ſententiam, nulla declarata venditione, tutores
vero poſtea confirmationem & decretum Magiſtra-
tus pro illa venditione impetraſſent, denuo valida
facta venditio, & ego repellor nulla habita ratione
rei judicatæ, ut judicatum refert *Dn. Mevius p. 5. dec.*
7 239. Sic qui ante conditionem impletam egerat, &
victus, poſtea conditione impleta ſi agat, exceptio rei
judicatæ non obſtat per *h. §. & l. 13. §. pen. de pign.*
Tiraq. in tract. ſuper l. Boves. 89. §. hoc ſermone. t. de V.
8 *S. limit. 1. nu. 16. Hillig. d. l. 22. c. 5. lit. S.* Ex §. 4. col-
ligit etiam *Caſtr. in l. 35. numer. 4. ff. de jud.* quod ex
æquitate Canonica poſſit ferri ſententia etiam ſuper
eo, quod non erat petitum in libello; nam alias pare-
ret exceptionem rei judicatæ, adeo ut ex jure ſuper-
veniente plane non poſſet agere, ſemper obſtante ex-
ceptione rei judicatæ; quod, licet refutare nitatur *Bar-*
boſa ad l. 32. ff. de Jud. num. 53. iniquum tamen vide-
tur, ut actor repellatur hoc caſu à perſecutione actio-
nis ſupervenientis. Et quando quæritur, ſi debetur
ſub conditione, petat tamen pure, & pendente judi-
cio conditio impleatur, an confirmetur judicium? quod
in contractibus, non vero in ultimis voluntatibus af-
firmat *P. Barb. ad l. 23. ff. de judic. nu. 82. & 84.*
9 *Ad* §. Si iter petii & ſuccubui, poſtea vero actum
ſeu pinguiorem ſervitutem petam, non obſtat excep-
tio rei judicatæ, quia aliud eſt, quod materialiter eſt
tale & pars actus, & aliud quod formaliter tale, ut
ſervitus itineris; ita aliud eſt uſusfructus cauſalis &
formalis, & ſententia in uno non nocet in altero, per
l. 21. §. 3. h. t. videatur utrobique *Zaſius & Petr. Pe-*
ckius ad c. 80. n. 11. de R. J. lib. 6.

ad L. Cum quæritur. 12. cum 2. ſeqq. & L. Cum de hoc. 27.

S U M M A R I A.

Quæ requirantur, ut exceptio hæc locum habeat. n. 1.
Res judicata novis inſtrumentis repertis, retractari non poteſt. 2.

1 TRia quæruntur, an competat exceptio rei judi-
catæ, quæ conjunctim requiruntur per *lib.14.pr.*
h.t. Hill. l. 24. c.5. lit.E. I. an ſit eadem res? res vero hic
dicitur triplex (1.) corpus. (2.) qualitas (3.) jus v.gr.
ſervitus. II. an ſit eadem cauſa petendi ſive origo a-
ctionis? Quod tamen explicatur in *L. 27. h. t.* ſi modo
eadem cauſa ſit proxima, licet alia atque alia ſit cau-
ſa remota, v.g. dominium eſt cauſa proxima vindi-
cationis, cauſa remota eſt traditio titulata, vel ipſe
titulus, hoc variante licet, obſtabit tamen exceptio
2 rei judicatæ. *l.11. §. 1. h. t.* Hinc cum multa in prima
inſtantia cumulata eſſent, ab uno autem puncto ap-
pellatum, ſi cætera connexa non ſunt, de iis non in
appellationis inſtantia, ſed priori agendum. *Dn. Me-
vius p. 3. dec.* 116. ſic cum à poſſeſſore hæreditatis pe-
teretur hæreditas, & ille diceret ac demonſtraret, ſe
jure crediti eſſe in bonis, abſolutus poſſeſſor eſt: po-
ſtea petitum, ut deſignationem rerum hæreditaria-
rum, quas pignoris jure teneret, & quid acceperit in
ſolutum ex fructibus, ederet; opponebatur exceptio
rei judicatæ, ſed male, nam alia erat cauſa agendi.
*Mev. p. 3. dec.*307. III. an ſit eadem perſona. *Menoch.
conſ.* 501. *num.*15. *Beroius conſ.* 192. *num.* 42. *Carpzov.l.*
1. *reſp.* 17. *l.* 2. *reſp.* 45. *Mevius p. 3. dec.* 90 *num.*4. Au-
tor *ad L.* 1. *num.* 1. *C. Interial. acta vel judec. Et ad L.*
2. *num.* 2. 3. *C.de Except. Ex l.* 27. *in fine*, ut & ex *l.*
4. *C. de re judic.* collige, rem judicatam non poſſe
3 retractari, ſi inſtrumenta ſint reperta nova, niſi oc-
cultata ſint fraude partis, & quod judex per hanc oc-
cultationem permotus ſit ad eam ſententiam. conf.
Dn. Mevius p. 3. dec. 103. & notata Dni Autoris *ad l.*
19. *num.* 1.2. *C. de transact.* Alia exceptio in ſententia
lata ex juramento neceſſario, aut præſumtionibus,
per *l.* 31. *de jurejur.* in ſententia lata contra fiſcum *L.
un. C. de ſent. adverſus fiſcum latis retractandis.*

ad L. Et an. 14.

NOtabilis hic *in §.* 2. diſtinctio habetur inter actiones reales & perſonales, in his, ſi ad eandem rem ex duplici cauſa mihi ſis obligatus, ſi ex una cauſa vel obligatine egerim, poſſum non obſtante exceptione rei judicatæ ex alia agere; Autor *ad L. ult. num.* 2. *C. de Codicill.* ſecus ſi in realibus. *l.* 11. *h. t.* vid. *Zaſius pag.* 375. *in h.l.*

ad L. Duobus. 19.

S U M M A R I A.

Jus per modum exceptionis & actionis competens, uno caſu rejecto, altero locum non habet. nu. 1.
Quod caſu declaratur. 2. 3.
Exceptio in uno judicio rejecta, nec de alio opponi poteſt. 4.

1 QUando aliquod jus per modum exceptionis &
actionis in judicium deduci poteſt, ſi exceptio
fuit rejecta, etiam actioni obſtabit exceptio rei judi-
2 catæ. Exemplum hic in re duobus oppignorata, ubi
pignus mihi prius obligatum & traditum, & poſtea
tibi obligatum, tu me hypothecaria actione conve-
nis, ego non oppono exceptionem: *Ego ſum prior tem-
pore*; ſed nego jus tuum, & ſuccumbo, poſſum hoc ca-
ſu hypothecaria actione ob temporis prioritatem te
convenire, ſed ſi prioritatem allegaſſem in priori ju-
dicio, & nihilominus ſuccubuiſſem, tunc ſecus. *Zaſius*
3 *hic.* Aliud in *l. 7. §. 1. de compenſat.* Sic in exceptio-
ne non numeratæ pecuniæ, quæ excipiendo & agen-
do opponi poteſt, & ideo ſi excipiendo rejecta, po-
4 ſtea agendo fruſtra movetur, Imo exceptio ſemel re-
jecta, ne quidem in alio judicio opponi poteſt. *Guido
Papa ſing.* 383. & 499. *Klock. vol.* 2. *conſ.* 5. *n.*114.

ad L. Sic cum argentum. 21.

S V M M A R I A.

Auctio vel diminutio rei non facit quo minus obſtet exceptio rei judicatæ. num. 1.
Succumbenti, qui fundum petit, ſi poſtea agat de uſufructu cauſali, nocet exceptio R. J. 2.
Secus ſi prius de formali uſufructu egit & poſtea petit fundum. 3.

1 SI vindicavi gregem & ſuccubui, ſi poſtea grex au-
ctus vel diminutus, & iterum petam gregem, ob-
ſtabit mihi exceptio rei judicatæ. §. 1. *h. t.* ſed & ſi
2 fundum petam & ſuccumbam, poſtea vero agam de
uſufructu cauſali, tunc mihi obſtabit exceptio rei ju-
dicatæ, quia cauſalis uſusfructus eſt cum dominio
junctus, de quo antea actum: ſed ſi prius de formali
3 uſufructu egi, non obſtabit exceptio rei judicatæ,
ſi fundum petam, quia uſusfructus formalis non eſt
pars dominii. §. 3. *h. t. Caſtillo de Uſufructu cap* 1. *nu.*
13. Conf. *Pinellus ad l.* 1. *C. de bonis matern. p.* 2. *nu-
mer.* 10.

ad L. Exceptio. 28.

S U M M A R I U M.

Exceptio rei judicatæ an noceat ſucceſſori ſingulari & ceſſionario.

EXceptio rei judicatæ nocet ſucceſſori ſingulari, & ideo etiam ceſſionatio. *Joh. à Sande de Ceſſ. act. c.* 13. *Card. Tuſch. conc.* 213. *lit. C.* ſic ſi petierim fundum & ſuccubuerim, forte quod non potuerim ſatis probare, & poſtea eum vendam tibi; nam hoc caſu tibi agenti opponetur exceptio rei judicatæ. *Zaſius in h.l. tit.* 3. *pag.* 360.

ad L. Judicatæ. 29.

S U M M A R I A.

Quo caſu ſententia contra unum hæredem lata noceat alteri cohæredi. num. 1.
Succumbentis in vindicatione rei Creditori, actione hypothecaria poſt agenti, an exceptio rei judicatæ ob ſuccumbentiam autoris opponi poſſit. 2.

IN princ. dicitur, quod ſententiam contra unum
1 cohæredem lata non noceat alteri cohæredi, niſi
ſit pro libertate lata, exemplo inofficioſi teſtamen-
ti.
2 In §. 1. hæc ſpecies: vindico à te agrum, ſed ſuc-
cumbo, poſtea contra te agit hypothecaria actione
creditor meus, cui illum agrum die ante ſententiam
pignori obligaveram, quæritur, an tu poſſis opponere
ipſi ſententiam contra me authorem latam? Videtur
quod ſic, *L. Sæpe* 63. *de re judic.* Sed neg. quia igno-
rante creditore egi. vid. *Zaſ. hic & not.* Dni Autoris
n. 1. ſeq. ad d. l. pen. de re judic. Zang. de Except. p. 3.
c. 17. *num.* 77. *Carpz. p.* 3. *dec.* 254. *num.* 14.

ad L. Pen.

S U M M A R I A.

Acquiſito dominio pignus extingui quomodo intelligatur. num. 1.
Caſus ex hoc deciſus ſubjicitur. 2.

Licet

Digitized by Google

1 Licet acquiſito dominio pignus exſtinguatur, *L. atque pignus. de R. J.* Autor *ad L. 1. num. 3. C. de Hered. Act.* id tamen intelligendum, ſi irrevocabiliter acquiratur; nam ſi poſtea pignus evincatur reviviſcet Jus pignoris §. 1. *h. l. Tiraq. de retract. con-*
2 *ſangu.* §. 1. *gl. 7. nu. 70 Gratian. tom. 1 diſcept. forenſ. 3. num. 5. Affl. deciſ. 16. num* 4. Hinc talis caſus deciſus: Emit Titius à Sejo fundum Tuſculanum, hunc eundem fundum mihi vendit Sejus; ſed Sejus in caſum non ſecutæ ſolutionis ſibi dominium reſervaverat; qui caſus contigit, vindicat ergo à me Sejus, & quidem jure, *l. 3. C. de R. V.* ſed habui hypothecam in eo fundo, antequam Sejus venderet, quia Sejus hypotheca bonorum pro alio fidejuſſerat, an teneor reſtituere Sejo? Videtur quod ſic, quia Jus pignoris, quod habui per Jus dominii, fuit exſtinctum, *l. 45. de R. J. & l. 29. de pign. Act.* ſed quia non mihi eſt ſatisfactum, & illa venditio fuit revocabilis, ac in eventu pro non facta habetur, ideo datur mihi actio pignoratitia, quia ſatisfactum non eſt, & per conſequens multo magis retentio. *Mev. p. 4. dec. 277.*

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Succumbenti in actione reali non poteſt opponi exceptio R. jud. ſi poſtea agat ad eandem rem actione perſonali. num. 1.

Limitatio Heringii *in dubium vocatur. 2. & 3.*

1 QUi actione in rem egit & ſuccubuit poteſt ad eandem rem agere actione perſonali, v. gr. ſi egerim rei vindicatione, poſtea ex ſtipulatu, ſi cum vindicarem, ſuccubuerim, poſſum ex ſtipulatu eandem rem petere, non obſtante exceptione rei judicatæ. Hanc legem limitat *Hering. de fidejuſſ. cap.* 20. §.
2 26. *num* 43. ſi alia & nova ſit actionis cauſa. Sed non capio, quomodo eadem eſſe poſſit cauſa rei vindicationis & actionis perſonalis, niſi velimus talem contractum ponere, ex quo transeat dominium, ut in *L. ut inter* 19. *C. de SS. Eccleſ.* Omnino ergo alia cauſa præſuppoſita, ſed non nova, quæ ſcilicet poſt rem judicatam ortum habet. Et non uſque adeo concedendum eſt, quod *num.* 20. ait, actionem in rem & in perſonam eſſe actiones contrarias, quarum unam ſi eligas, alteri renunciaſti: nam non videntur hæc convenire *cum noſtra lege*; poteſt enim res mea, & ſimul etiam mihi deberi ex commodato, depoſito, pignore, & ſimil.

TITULUS III.

De diverſis temporalibus præſcriptionibus, & de acceſſionibus poſſeſſionum.

ad L. Quia tractatus. 1.

SUMMARIA.

Utile tempus quod dicatur. n. 1.

Hodie utilia tempora attenduntur excepto tempore reſtitutionis in integrum. 2.

1 UTile tempus eſt, quo datur facultas experiundi, ubi nec actor impeditus, nec reus abſit nullo relicto procuratore, & judex copiam ſui facit, ſed actor tunc impeditus dicitur, quando nec ipſe agere, nec procuratorem mittere poteſt, ut ſi magna ægritudo illum impediat; niſi ſit talis cauſa, quæ per procuratorem non poteſt commode agi. Utile tempus autem aliud tantum initio eſt utile, in progreſſu con-
2 tinuum; aliud utroque modo. Utilia tempora tamen hodie attenduntur, excepto tempore reſtitutionis in integrum, ubi loco utilis anni conſtitutum quadriennium. vid. *hic Zaſ.*

ad L. Longæ. 3.

LOngo tempore præſcribuntur immobilia, de quo integer titulus in *Cod. de Præſcript. long. temp.* ſed quod de mancipiis hic dicitur, de mancipiis tergo adſcriptis intelligendum eſt. *Zaſius hic & Wiſſenb. ad h. l. th. 15.* Autor *in C. tit. de SS. Eccleſ. ad L. 14. num. 4. Et ad L. 2. C. in quib. cauſ. ceſſ. longi temp.*

ad L. An Vitium. 5.

SUMMARIA.

Vitium auctoris perſonale non nocet ſucceſſori ſingulari, ex ſua perſona uſucapere volenti. nu. 1.

Reſpondetur ad l. 13. § 1. de acquir. poſſ. 2.

Quomodo dicta in n. 1. hodie mutata. 3.

Vitia poſſeſſionis realia quæ. 4.

Quæ perſonalia. 5.

Vitia realia nocent omni ſucceſſori. 6.

Perſonalia ſoli hæredi. 7.

1 VItium autoris perſonale non nocet ſucceſſori, quo minus hic ex ſua perſona initium facere uſucapionis poſſit, quia hoc vitium cohæret perſonæ *hic & §. 2. Inſt. de uſucap.* Aut. *ad L. ult. num. 3. C. Com-*
2 *mun. de uſucap.* Nec obſtat *l. 1. §. 1. de acquir. poſſ.* quia loquitur de eo caſu, quando quis acceſſione temporis ſui autoris vult uti, ſed hoc mutatum per *Auth. Malæ fidei. C. de præſcript. long. temp.* Ubi ad id, ut vitium
3 authoris non noceat, ſcientia dominii vel præſcriptio tricennalis requiritur. Manet igitur *hæc Lex* in mobilibus *Balb. de præſc. part. 2. part. 3. pr. qu. 12. nu. 7. Molin. 1. tr. 2. diſp. 65. nu. 16. Bal. h. t. tit. 9. vel 6. Bavar. in fin.* Notetur igitur ex *h. l.* diſtinctio inter vitia
4 poſſeſſionis realia & perſonalia. Reale (1.) eſt furtivitatis. (2.) ſi quis rem immobilem vi occupet; nam neutra res uſucapitur, niſi illa in Domini, hæc in expulſi poſſeſſoris poteſtatem redeat. Vitium perſo-
5 nale eſt mala fides, idem vitium litigioſi. *Balbus d. l. num.* 5. item, ſi quis poſſeſſionem vacantem propria authoritate ingreſſus ſit. *Balbus d. l. numer.* 6. item,
6 ſi quis precario aut commodato rem poſſederit. *l. 11. h. t.* Vitia realia nocent omni ſucceſſori univerſali &
7 ſingulari, *l. pen. C. h. t.* Vitia perſonalia ſoli hæredi, non etiam ſucceſſori ſingulari, qui titulo emti, dotis &c. poſſidet, *l. 5. & 11. h. t.* Autor *ad L. 11. num. 4. 5. C. de Acquir. & retin. poſſeſſ.*

ad L. Si quisquam. 7.

SUMMARIA.

Qui ſolus pluribus annis in fluminis publici diverticulo piſcatus eſt, alterum eodem jure uti prohibet. n. 1.

Reſpondetur variè ad l. 45. de uſucap. 2.

1 SI quisquam in fluminis publici diverticulo ſolus pluribus annis piſcetur, alterum eodem jure uti prohibet. Sed huic videtur obſtare *l. 45 ſupr. de uſucap.* Quam legem de præſcriptione ipſius fluminis,
2 hanc vero de præſcriptione juris piſcandi, vel etiam hanc de tempore immemoriali intelligit *Harpr. in §. 2. Inſt. de R. D. num. 5. Donell. lib. 5. c. 22. & ibi Hilliger. lit. C. Zaſ. hic tom. 3. p. 398. & tom. 5 p. 79. Coll. Arg. lib. 41. tit. 1. th. 21.* vel hæc de eo, quod interim in poſſeſſione, dum piſcatur, defendi debeat. *Wiſſenb. vol. 2. diſp. 25. th. 18.*

Ad L. Reſcriptis. 9.

LEgitur hic melius res ſoli, ut legit *Accurſ.* quam lectionem *ad hunc tit.* tuetur *Wiſſembach. th. 15.* conf. *Donell. l. 5. c. 4. & ibi Hill. lit. C.*

ad L.

ad L. Intra quatuor. 10.

SUMMARIA.

Vacantium bonorum perſecutionem fiſcus quadriennio amittit. nu.1.
Quomodo interrumpatur hac præſcriptio.2.
Si nunciator deſtitit, non videtur interrupta præſcriptio. num. 3.
Quid ſi poſt quadriennium alius veniat delator, an ille audiendus. 4.
A quo tempore quadriennium computetur. 5.
Quot annis ea, quæ ex aliis cauſis fiſco deferuntur, præſcribantur. 6.

1 FIſcus ſi intra quadriennium non vindicet bona caduca excluditur à poſſeſſore, licet injuſte poſ-
ſideat. Interrumpitur autem illa præſcriptio, ſi bona
2 vacantia ſint nunciata, & cum poſſeſſore ſit actum,
& lis ſit conteſtata; nam ita perpetuatur actio. Sed ſi
nunciator deſtitit, non videtur interrupta præſcrip-
tio, quia ille nunquam nunciaſſe videtur. Sed pone,
3 poſt quadriennium venit alius delator, an ille eſt au-
diendus? Neg. quia jam elapſum eſt quadriennium,
4 *Joh. Honnibal in rep. L. Naturaliter. 5. ff. de uſucap. n.*
290. niſi doceatur prævaricatio & colluſio: hac enim
probata, præſcriptio quadriennii perimitur, & princi-
palis quæſtio deciditur, quia qui delatorem corrupit,
pro convicto & condemnato habendus. *Cujac. ad l.*
13. *Reſp. Papin. t. 4. p. 1226.* conf. *Perez ad tit. de qua-
drienn. præſcript. n. 1. & Dd. ad l. 1. C. d. t. Balbus de
5 præſcript. part. 2. part. 5. princ. q. 1.* Quadriennium illud
computandum eſt non à nonciatione, ſed ab eo tem-
pore, quo conſtitit à nemine adiri hæreditatem, §. 1.
h. l. ut ſi tempora agnoſcendæ hereditatis, vel bono-
rum poſſeſſionis tranſierunt *Cujac. d. l.* Sed quæ ex
6 aliis cauſis deferuntur fiſco, præſcribontur vicennio,
L. in omnibus. 13. h. t. in rebus ob non ſolutum ve-
ctigal, quinquennium. vid. *Covarr. in c. poſſeſſor. p. 2. num. 7.*

ad L. Cum hæres. 11.

SUMMARIA.

Hæres etiam ignorans in defuncti vitia ſuccedit & ſic vitium defuncti in præſcriptione ipſi nocet. n. 1.
Limitationem vid. 2.
An hæc Lex *ad præſcriptionem longiſſimi temporis extendi poſſit. 3.*
Quid hic de jure Canon. *aſſerendum. 4.*
Ad diſſentientium rationes contrarias reſpondetur. 5.
Præſcriptiones actionum perſonalium bonam fidem de J. Can. requirunt. 6.
An Judex omiſſam præſcriptionis exceptionem ſupplere teneatur. 7.

1 CUm hæres in omne Jus defuncti ſuccedat, ig-
noratione ſua defuncti vitia, ſi hic clam vel
precario poſſedit, non excludit, quod ergo defunctus
non potuit uſucapere, nec hæres. *Gilken. p. 2. m. 2. c.
7. Boer. dec. 42. num. 38.* hocque Dd. intelligunt, li-
cet hæres longiſſimo tempore poſſederit. *Balbus d. qu.
12. num. 12. Molin. diſp. 65. numer. 4. Balth. d. t. 9.
reſol. 6. numer. 13. Ant. Gabr. l. 5. tit. de præſcr. concl.*
2 5. Exceptio habetur in *l. 5. §. 1. h. t.* niſi hæres veller
præſcribere ex titulo, quem habet à tertio. vid. *Klock.
conſ. 41. nu. 297. vol. 2.* ſed lex hæc proprie de præſ-
criptione longiſſimi temporis non agit, ut quæ tunc
incognita fuit. *Gilk. de præſcr. p. 2. membr. 1. c. 16. nu.*
3 34. ideoque hic ventilanda quæſtio, an per extenſio-
nem hæc lex ad præſcriptionem longiſſimi temporis
actionum perſonalium accommodari poſſit? pono ca-
ſum; Pater meus contraxit debitum, non fuit inter-
pellatus, non potuit ille præſcribere, quia malam fi-
4 dem habuit, ſcivit ſe debere, ignorantia proprii facti
non præſumitur, Ego ipſius hæres poſt mortem patris
intra 30. annos non fui interpellatus, quæritur, an
ego præſcripſerim, dum nolo uti acceſſione temporis
defuncti? Videtur quod non, *ob hanc legem & tradi-
tionem Autorum jam allegatorum*: credo ſubtilitatem
hanc Juris Civilis, quod hæres induat vitia defuncti,
non attendi in præſcriptione actionum Jure Canoni-
co, quo bona fides etiam in præſcriptione longiſſimi
temporis requiritur, & quod ergo hæres debitoris
præſcriptione ſe tueri poſſit, ſi ipſe intra 30. annos non
ſit interpellatus; nam alias nulla eſſet præſcriptio ac-
tionum perſonalium, quia actione perſonali non po-
teſt, niſi debitor aut ipſius hæres conveniri, quæ ſen-
tentia multorum calculis approbata ex ea ratione,
quod defunctus & hæres ſint diverſæ perſonæ verita-
te inſpecta & factum unius non oneret conſcientiam
alterius, modo à ſua parte totam compleverit præ-
ſcriptionem longiſſimi temporis. Dd. refert *Gilken. d.
c. 16. num. 31. & Balbus de præſcript. p. 2. tertia part.*
5 *princ. qu. 12. num. 12.* Et licet alii diſſentiant ex dua-
bus rationibus, primo quod hæres teneatur exonerare
conſcientiam defuncto; Secundo, quia omnem cauſam
ſuam habet à defuncto, ut *Balbus d. l.* poſſet tamen
reſponderi ad 1. Limitando, niſi à creditore magna
negligentia, & ſic delictum concurrat: Ad 2. hæres
principium medium & finem ex ſua bona fide &
6 adverſarii negligentia metitur. Et ſane ſi hæres debi-
toris non poſſit præſcribere 30. annis ob defuncti ma-
lam fidem, non video, quomodo ſententia Dd. recep-
tiſſima defendi poſſit, Jure Canonico in præſcrip-
tione tricennali actionum perſonalium etiam requiri
bonam fidem, quæ tamen communiter recepta, teſte
Ant. Gabrielio lib. 5. tit. de præſcript. concl. 3. num. 2.
ubi hanc magis communem vocat *Balbus d. tr. de præ-
ſcrip. p. 4. partis 3. princ. q. 13. num. 1. Covarr. in c.
poſſeſſor. p. 2. §. 11. num. 3. Lud. Molina de juſt. & jure
diſp. 66. num. 5. Gail. 2. obſ. 18. num. 10. Myſ. cent.
4. obſ. 6. num. 3.* teſtans de Cameræ ſtylo *Joh. Fr. Bal-
thaſar. tit. 9. reſ. 6. num. 6. ampl. 2.* Autor *ad L. ult. n.
fin. C. Communia de uſucap.* Et ſic in Facultate noſtra
negavimus, fratres uxoris poſſe præſcribere actionem
dotis promiſſæ, quia ſciverunt ſe debere, & quia ha-
bet hypothecam; & ita pronunciatum menſe Dec. an-
no 1655. Et præſcriptionem perſonalis actionis bonam
fidem requirere, reſpondimus menſe Decemb. anno
1666. Ideoque periculoſa ſententia quorundam, qui
7 putant, judicem ſupplere poſſe exceptionem præſcri-
ptionis omiſſam; nam quomodo ſcire poteſt judex,
bonam fidem habuiſſe debitorem? Poſſet forte ipſe
reus vel debitor præſcriptionis exceptionem omitte-
re, quia malæ fidei ſibi conſcius eſt.

ad L. In omnibus. 13.

SUMMARIUM.

Actiones perſonales & reales quotannis fiſco præſcribantur? diſtinguitur.

ACtiones fiſci aut ſunt reales aut perſonales; ſi reales, aut res incorporata fiſco eſt, aut tantum nunciata illa præſcribitur 40. annis *L. 7. C. de præſcr. 30. ann.* Nunciata fiſco vel eſt ex commiſſo & præſcribitur 5. annis *l. 2. C. de Vectigal.* vel ex alio delicto, & præſcribitur 4. annis *l. 10. ſupr. h. t.* Perſonales autem 20. annis præſcribuntur. Vid. *hic Zaſ.*

ad L. De acceſſionibus. 14.

SUMMARIA.

Succeſſores in præſcriptione utuntur acceſſione temporis autorum ſuorum. num. 1.
Regula: Si vinco vincentem te, vinco fortius te ipſum, varie limitatur. 2. & ſeqq.

Jura

1 JUra acceſſionum conſiſtunt in mera æqoitate, qua
fit, ut ſucceſſor univerſalis, hæres, vel ſucceſſor ex
contractu ſingularis v. gr. emptor, ad præſcribendum
poſſit uti acceſſione temporis, quo autor poſſedit, de
2 quo *Hilliger in Donell. l. 5. c. 20. Zaſius hic.* Regula
autem *in §. 3.* habetur, ſi vinco vincentem te, vinco
fortius te ipſum. *Zaſ. hic numer. 7. Carpz. p. 1. Juriſpr.
conſt 28. def. 175. num. 7. & 10.* ſed regulæ huic non
datur locus, ubi rationes victoriæ ſunt diverſæ, &
validiora jura uni creditori adhærent, ut *L. Claudius
felix, 16 ff qui pot. in pign.* ubi tertius vincebat pri-
mum ob rem judicatam, ideuque *Carpzov.* recte hanc
rem arbitrio judicis committit, pro quo facit *hac L. in*
3 *princ.* Nec locum habet in juriſdictionibus & citatio-
nibus. Sic Præfectus, licet Ambaſſios Nobiles ci-
tare poſſit, non tamen ſubditos eorum, ut judicatum
refert *Berlich. p 1. dec. 59.* Aliam limitationem regu-
læ habet *Cagnolus in l. non debet cui. 21. de Reg. jur. in
fine.* Aliter limitat *Hondedaus p. 1. Conſ. 8. 67.* Conſ.
Cephalus conſ. 53. num. 106.

ad L. Pen.

IN Uſucapionibus dies ultima cœpta habetur pro
completa, de quo pluribus hic *Zaſius & Donell. l.
5. c. 19. lit. C. D. & ibi Hilliger.*

TITULUS IV.

De doli mali & metus exceptione.

ad L. Quo lucidius. 1.

SUMMARIA.

Exceptio doli cur detur. n. 1.
Quomodo differat ab actione doli. 2.
Contractus dolo vel metu initus ex æquitate reſcinditur. num. 3.

1 EXceptio doli datur, ne ſuus cuiquam dolus patro-
cinetur, & ne contra naturalem æquitatem occa-
ſione juris civilis quis decipiatur. *Don. l. 22. c. 6.* Et
2 differt ab actione doli, quod actio doli detur tantum
aliis actionibus deficientibus, exceptio vero cum aliis
exceptionibus concurrere poſſit. Actio doli eſt bienna-
lis, exceptio doli perpetua, niſi quando cum alia ex-
ceptione temporali. v. gr. exceptione non numeratæ
3 pecuniæ, concurrit vid *Wiſſenb. ad h. t. th. 19.* Ex *h. l.*
probatur, etiam contractum dolo aut metu initum
jure civili eſſe firmum, ſed ex æquitate dari defenſio-
nem. *Garcias in rep. l. ſi unus. 27. §. pactum. ff. de pa-
ctis, num. 32.*

ad L. Palam. 2.

SUMMARIA.

Cauſa hujus exceptionis. n. 1.
In hac exceptione, quare perſona exprimenda. 2.
Agenti ex ſtipulatu & circa cauſam exceptio doli obſtat. n. 3.
Stipulatio ſine cauſa an indiſtincte non valeat. 4.
Cauſa obligationis non probata executive ex inſtrumento ſine cauſa agi non poteſt. 5.
Limitatur. 8.
Exceptio deficientis cauſæ debendi & in executione opponi poteſt. 6.
Ex ceſſione in ſolutum data agi non poteſt, ſi deficiat cauſa & quantitas debiti, ex quo ceſſio facta. 7.
Exceptio doli vel eſt ſpecialis vel generalis. 9.
Creditor qui ſtatim in initio contractus recepit annales uſuras, repellitur exceptione doli, ſi ante anni lapſum ſortem petat. 10.

1 EXceptio hæc, ut ad legem præcedentem dictum,
habet hanc æquitatis cauſam, ne cui dolus ſuus
per occaſionem juris civilis, contra naturalem æqui-
tatem proſit *l. 1. §. 1. h. t. Donell. l. 22. c. 6. & ibi*
2 *Hillig. lit. F. Zanger. p 3. c. 13. num. 8.* Eſt tamen ex-
ceptio perſonalis ex parte ejus, de cujus dolo agi-
3 tur, & ideo perſona ejus nominatim exprimenda. Quan-
do quis ſtipulatur citra cauſam, deinde ex ea ſtipula-
tione experitur, licet actio mero jure valeat, excep-
tio doli ei obſtat, quia dolum committit, dum ex pro-
miſſione non cauſata agit, cum ſtipulatio ſine cauſa
non valeat. *§. 3. h. l. Hippol. d. Marſil. ſing. 482. Felin.
in cap. ſi cautio. num. 16. X. de fide inſtr. Wammeſ. conſ.
1. cent. 4. & conſ. 2. num. 13. Guttierez. de juram. con-
firm. p. 1. c. 47. num. 1. Gomez. l. 2. reſol. 6. & 11. nu. 3.*
4 Nihil autem refert, an nulla cauſa præcedat, an
quæ prætexitur, nulla & falſa deprehendatur; adeo, ut
etiam ſoluti condictio detur, per *l. qui ſine cauſa. 3. de
condict. ſine cauſa. Wammeſ. conſ. 5. num. 7. cent. 4. Go-
mez. nu. 3. Zaſ. & Dd. hic.* ſed hanc ſententiam com-
munem impugnat *Gœdd.* & eam reſtringit ad caſum,
ſi aliquis in facto erraverit. *de ſtipul. c. 3. num. 70. &
ſeqq. Donell. l. 15. c. 36. lit. C. & Hill. l. 22. c. 6. lit. K.*
Confer etiam *Bach ad Treutl. diſp. 27. th. 1. lit. A. Ber-*
5 *lich. dec. 96.* Et ex *h §.* probatur, quamvis ſufficiat cau-
ſam debendi aliunde probari poſſe, quamdiu tamen
cauſa nondum eſt probata, ex eo documento execu-
tive agi non poſſe. *Gail. 2. obſ. 13. num. 9. & obſ. 132.
num. 5. Hartm. Piſt. obſ. 39. Matth. Coler. de proceſſ.*
6 *execut. p. 3. c. 1. num. 7. & ſeq.* Et exceptio hæc defi-
cientis cauſæ debendi etiam in executione opponi
poteſt. *Guttierez. de juram. confirm. p. 2. c. 47. n. 5 &*
7 *15* Unde concluditur, etiam ex ceſſione in ſolutum da-
ta agi non poſſe, niſi contineat, quid quantumque
debitum fuit, ex quo ceſſio facta, nec ſufficit ſi gene-
raliter id dicatur. *Dn. Mevius p. 4. dec. 372.* & ideo
ceſſionario agenti ex ceſſione his formalibus facta,
**daß aus wichtigen Urſachen und zur Bezahlung die-
ſer Poſt zugeſchlagen /** plenior probatio injuncta in
8 Facult. anno 1667 menſe Sept. Limitatur autem ſupe-
rior regula, ut non habeat locum in pluribus reis de-
bendi ſeu credendi, quia ſufficit, quod in uno ex reis
debendi ſit cauſa, & uni res ſit tradita & ſimiliter ab
uno ex reis credendi res tradatur, & ex perſona unius
efficax redditur obligatio ratione cauſæ, cum exten-
dat radices in omnes. *Stracha de Adjecto p. 4. §. 11.
num. 7.* Alia limitatio in ſponſionibus. Idem *Stracha*
9 *in tr. de ſponſion. p. 2. num. 2.* Doli autem exceptio vel
eſt ſpecialis, quando ab initio dolo circumventus
quid geſſi; alia generalis, quæ datur ex omni cauſa,
ob quam dolo quid petitur, & ſi initio dolo nil ſit
factum, & hæc exceptio cum aliis exceptionibus con-
currit, quia dolo facit, quicunque id petit, quod ex-
ceptione poteſt elidi. *§. 5. h. t. & l. qui æquitate. 12. h.
t. Bargal. in tr. de dolo. lib. 4. c. 2. num. 8. Donell. d. c. 6.
lit. E. & ibi Hill.* Autor *ad L. 1. nu. 5. 6. C. de Except.*
10 Si creditor receperit ſtatim, cum crederet, uſuras an-
nales, ſi ante annum lapſum petierit ſortem, excep-
tione doli repellitur, quia alias nullo jure haberen-
tur cum citra ſortem deberi nequeant. *§. 6. h. t. Hillig.
ad Donell. l. 22. c. 4. lit. A. p. 907.*

ad L. Apud celſum. 4.

SUMMARIA.

Hæres adiens hæreditatem obæratam inductus promiſſis creditorum de remittenda parte creditarum pecuniarum, tacente uno creditorum, an hunc, integrum debitum petentem, exceptione doli repellere poſſit. 1.
Si æger quid promiſit uxoris conſobrino, volens ut reſtitueretur uxori, deinde convaluit, conventus hac exceptione doli uti poteſt. 2.
Pœnam in arbitrio dictam non ſolvens ob ſonticam cauſam

ſam impeditus agentem ad pœnam exceptione doli repellere poteſt. 3.
Quod etiam in contractibus procedit. 4.
Repellitur etiam pupillus hac exceptione, ſi ex ſoluta pecunia locupletior factus denuo petat. 5.
Vendens rem vitioſam ſciens ſcienti idem vitium, adjecta pœna conventionali, ſi agat poſtea non repellitur exceptione doli. 6.
Stipulantem pœnam exceptione non repelli colligitur. 7.
Qui promiſſam rem petit & obtinet, non poteſt ad pœnam adjectam ſine metu hujus exceptionis agere. 8.
Creditori amiſſo ſua culpa pignori ſibi tradito petenti debitum obſtat hac exceptio. 9.
Minor rem donatam donationi reſciſſa, repetens quatenus hac exceptione repelli poſſit. 10.
Petenti legatum ex teſtamento in quo nihil ipſi relictum apparet, opponitur hac exceptio. 11.
Abſtinens ab hæreditate, accepta pecunia repellitur hac exceptione ſi poſtea rem hæreditariam petat. 12.
Uſufructuarius conſentiens in alienationem rei, ex qua fructus cepit: an ſi poſtmodum fructus petat exceptione doli repelli poſſit. 13.
Contra doli exceptionem non datur doli replicatio. 14.
An hoc utroque modo procedat, ſi actor agat de damno vitando & de lucro. 15.
Limitatur in filiofamilias, qui ſe patremfamilias dixerit, & tamen SCtum Macedonianum oppoſuerit. 16.
Contra quos exceptio doli locum non habeat. 17.
An procuratoris dolus noceat principali. 18.
Delegatus, ex quo confeſſionem debiti extorſerat dolo delegans, non poteſt opponere exceptionem doli contra illum, cui delegatio facta. 19.
Exceptio doli quatenus ſucceſſoribus obſtet. 20.
Exceptio quæ cedenti opponi poteſt, opponitur etiam ceſſionario. 21.
Exceptio metus quomodo differat ab exceptione doli. 22.

1 HÆres Titii non vult adire hæreditatem ære
alieno obrutam, creditores dicunt, ſe velle partem
creditarum pecuniarum remittere, ſecure ipſum
adire. Unde Creditorum tacet, ut hæredem illaqueatet,
& poſtea petit integrum debitum, qui repellitur
exceptione doli; nam & diſſimulatio taciti pacti vim
interdum habet, arg. *l. 38. §. 3. de V. O. Donell. l. 22. cap. 6.*
2 *poſt lit. P.* Promiſſio donandi animo inter vivos facta
ab ægro marito uxoris ſuæ conſobrino, ut eam uxori
reſtitueret, ſi hic convaleſcat, datur contra petentem
conſobrinum exceptio doli; quia uxori non licet habere
rem hanc donatam. Vid. *Barboſ. ad L. quæ dotis. 34.*
3 *num. 90. ſeq. Zaſ. hic num. 7.* Si pœna dicta in arbitrio
ſeu compromiſſo, & ego non paruerim ob morbum,
vel aliam cauſam ſonticam impeditus, agenti ad pœnam
recte objicitur exceptio doli, *per Paragraph. 2.*
4 Quod hic in contractibus etiam verum eſſe dicit *Zaſius*
contra Accurſium, quod difficulter etiam à pœna
5 conventionali excuſet. Si ſolverim pupillo, & is ex
pecunia ſoluta locupletior factus, ſi denuo petat pupillus,
repellitur exceptione doli. *Paragraph. 4. h. l.*
6 Quando quis rem vitioſam ſciens, ſcienti idem vitium
vendidit, & ſtipulanti pœnam, ſi res vitioſa foret, promittat,
& vitio apparente poſtea conveniatur venditor
ab emptore, venditor vero opponat exceptionem doli,
7 merito hæc repellitur per *Paragraph. 5. h. l.* Ex quo
8 probat *Zaſius*, ſtipulantem pœnam non repelli exceptione
doli. Sed ſi ſub pœna promiſerim rem, & poſt
moram à me contractam tu rem petas & obtineas,
poſtea vero ad pœnam agas, repelleris exceptione doli,
quia ſi homo petitur & datur, pœnæ locus eſſe nequit,
quia conditio deficit. Ergo ſtipulator eligat alterutrum,
Unius autem petitio alterius liberationem
adfert per exceptionem. *§. 7. h. l. Zaſius hic & Donell.*
9 *leg. 22. cap. 6. poſt lit. C.* Si creditor pignus ſibi traditum
culpa ſua perdat, ſi debitum petat, repellitur
10 exceptione doli. *§. 8. h. l.* Si minor mihi ſervum donaverit,
& eum poſtea repetat reſciſſa donatione, exceptione
doli repellitur, niſi alimenta alioſque ſumptus
factos velit reſtituere. *Paragraph 9. h. l. Petr.
Barboſa ad L. divortio. 8. §. fin. p. 1. numer. 58. ff. ſolut.
matrim.* quod in omnibus vindicationibus obſervan-
11 dum. Si ex teſtamento legatum aliquod petas, cum
tamen contraria voluntas appareat, repelleris exceptione
doli, per *Paragraph. 10. de quo ſupra actum de*
12 *Adimend. leg.* Si quis, cum ei certa portio hæreditatis,
in qua ipſi ſubſtitutus ſum, vel fundus relictus eſſet,
à me aliquid acceperit, ut ab hæreditate abſtineret,
& poſtea fundum ab hæredibus petat, repellitur
doli exceptione, quia ſimulat ſe hæreditatem repudiare,
qui pretio accepto habet, quod ejus vice funga-
13 tur; per *§. 11. Donell. l. 22. cap. 6. lit. S. & ibi Hillig.* Si Dominus
fundum, in quo uſumfructum habeo, vendat
me conſentiente, ſi uſumfructum petam, obſtat mihi
exceptio doli, quia conſentiendo in alienationem videor
uſumfructum remiſiſſe. *§. 12. h. l. Donell. l. 22. cap.*
14 *26. lit. O.* Doloſi excipientis melior eſt conditio, quam
doloſi agentis, & ideo contra doli exceptionem non
datur doli replicatio. *Klock. vol. 2. conſ. 59. numero quadrageſimo
tertio,* conf. *Petr. Barboſ. ad L. viro atque uxore.
39. numero vigeſimo primo, ff. ſolut. matrim. Donell. l.
22. cap. ultim. lit. L. & M. & ibi Hillig. Zaſius hic.* nam
15 in pari cauſa melior eſt cauſa rei, vel poſſidentis. Et hoc
maxime verum, quando actor ageret de lucro. Sed
licet de damno vitando ageret agens, non tamen poſſet
opponere exceptioni doli replicam doli. *Roman.
conſ. 285. Celſ. Bargal. de dolo leg. 4. cap. 3. numero vigeſimo
quarto, Klock. d. conſ. numero quadrageſimo ſexto,*
16 Æquius tamen eſt ſequi diſtinctionem inter damnum
& lucrum, & eam ſequeretur in foro. Contra filiumfamilias,
qui opponit SCtum Macedonianum, ſi ſe dixit
17 patremfamilias, opponi poteſt replicatio doli. §. 14.
Adverſus parentem, patronum & ſimiles exceptio doli
locum non habet, quia, licet non ſit famoſa, ſuggillat
tamen famam actoris, *§. 10. h. l.* Et ita hæc à Parochianis
Paſtori, à Studioſis Rectori, à Vaſallo Domino
opponi non poteſt. *Zang. d. c. 13. num. 103. Hillig. d. c. 6.
lit. Aa.*
18 In §. 14. quæritur: an procuratoris dolus noceat
principali. Et procuratori in rem ſuam dolus nocet;
procuratori ſimplici non; niſi poſt litem conteſtatam
dolum committat, aut procurator ſit generalis.
19 *§. 18. & ſeq. & ibi Zaſius.* Porro, ſi tu dolo extorſeris
confeſſionem debiti Cajo, & Cajum mihi delegaveris,
ſi Cajum conveniam, non poteſt mihi opponi
exceptio doli, quia meum conſequor, & Cajus mihi
delegatus promiſit, per §. 20. *& ſeq. h. l.* Ideo puto,
ſecus eſſe, ſi cederet mihi dolo extortam confeſſio-
20 nem. Nam ubicunque dolus admiſſus eſt in actionis
acquiſitione, cuicunque ſucceſſori etiam ſingulari ea
utenti actione obſtabit exceptio *Marant part. 6 m. 9.
numer. 24. Zang. d. c. 13. numer. 75.* ſcilicet ſi ex lucroſo
titulo ſuccedat, non oneroſo; niſi & hic acceſſione authoris
utatur. *Zaſ. h. t. numer. 11. Dn. Struv. Exerc. 46. th.
36. vol. 2.* ſi ſucceſſor ſingularis doli princeps. *§. 31. h. t.*
conf. *Chriſtinæus vol. 2. deciſ. 117. numer. 10. & ſeq.* ſic
hæredi contra legatarium dedimus in Facultate exce-
21 ptionem doli, menſe Martii anno 1668. Colligit etiam
ex §. 27. *Dn. Mevius p. 4. deciſ. 295.* exceptionem, quæ
cedenti opponi poteſt, poſſe etiam opponi ceſſionario
Zang. part. 3. cap. 26. numer. 313. ex quo mea declaratio
ad §. 20. probatur. Exceptio metus eſt in rem ſcripta,
& in eo differt ab exceptione doli, quod exceptio metus
contra omnem detur actorem, ſi in eo negotio quid
metu commiſſum ſit. *§. 33. h. l. L. non intereſt. 5. C. de his
quæ vi metuque. Zang. dict. cap. 13. numer. 99. & ſeqq.
Wammeſ. conſ. 5. cent. 4. num. 17. & quos refert Hillig. ad
Donell. d. c. 6. lit. I.*

Ad L. Pure. 5. §. fin.

SUMMARIA.

Exceptio doli non finitur biennio ſed perpetuo competit. num. 1.
Perpetuitas quomodo hic explicetur. 2.
Quæ ſunt ad agendum temporalia, ea ad excipiendum ſunt perpetua. 3.
Quod limitatur. 4.5.

1 NOn ſicut de dolo actio biennio finitur, ita etiam exceptio; nam hæc perpetuo competit, cum actor quidem in ſua poteſtate habeat, quando agere velit, is autem, cum quo agitur, non item. *Zang. d. loc. n. 78.* Autor *in C. t. d. dolo Malo. ad L. ult. n. 12. Et ad L. 1. n. 9. C. de Con-*
2 *dict. ob turp. cauſ.* Unde Dd. eliciunt regulam: Quæ ſunt ad agendum temporalia, ea ad excipiendum ſunt perpetua. *Zang. d. loc. Scacc. de Appel. q. 19 remed. 1. concl. 7. n. 4. Klock. vol. 1. conſ. 11. n. 337. & conſ. 14. num. 154.* Autor *ad L. 4. n. 5. C. de Præſcr. 30. vel 40. ann. Et ad L. 5. n. 4. & 5. C.*
3 *de Except.* Et quidem perpetuitas hic ſumitur naturaliter, adeo ut etiam poſt 30, poſt 40. poſt 100. annos detur exceptio. *Hillig. ad Donell. l. 22. c. 2. lit. O.* Limitant tamen
4 hanc regulam, niſi exceptio per viam actionis & implorationis judicis in judicio proponi potuerit; nam tunc exceptio non eſt perpetua, ut exceptio non numeratæ pecuniæ, & reſtitutionis in integrum exceptio. *Gomez. t. 1. reſol. c. 11. n. 20. Dn. Mevius p. 3. dec. 333. vid. not.* Dni Autoris *ad l. 9. §. 4. de jurejur.* niſi in poteſtate rei non fuerit, ut ageret, vel agere non potuerit. *Oddus p. 1. de Reſtit. q. 19. n. 50. Gutierez. de juram. confirm. p. 3. c. 1. nu. 22. Covarr. in pract. q. c. 25. nu. 4. Mev. d. l.* Sed & notan-
5 dum exceptionem generalem ex aliis exceptionibus ortam non eſſe perpetuam, ſed illarum naturam imitari, v. g. exceptio doli non datur poſt biennium, *ut ſupra dixi.* Ergo *hic* § de exceptione doli ſpeciali intelligendus eſt *Donell. l. 14. c. 38. lit. C. & ibi Hillig.*

Ad L. Si opera. 6.

SUMMARIA.

Duo caſus notantur, quibus debitor, qui non ſolvit etiam exceptionem doli habet. n. 1. 2.

1 INterdum, licet non ſolverit, debitor habet exceptionem doli, v. g. hic habentur duo caſus. 1. ſi debitor obtulerit creditori debitam pecuniam, & ille eam pecuniam oblatam recipere recuſet citra juſtam cauſam, hæc ſola oblatio debitorem non liberaret; ſed ſi per caſum fortuitum amitteret pecuniam, eſſet liberatus non ipſo jure, ſed per exceptionem doli; quod notan-
2 dum. Alter caſus eſt: ſi debitor non ipſi creditori, ſed ejus creditori, cui creditor debet, ſolverit, etiam per exceptionem liberatur debitor, & non poteſt non ratam habere ſolutionem, niſi creditor habeat ſuam exceptionem contra ſuum creditorem, aut illi ſua utilitas auferatur. *L. ſi debitor. 16. h. t. Trentac. lib. 3. tit. de ſolut. reſol. 11. n. 9. & ſeqq. Dn. Mev. p. 3. dec. 360. n. 3.*

Ad L. Dolo. 8.

DOlo facit, qui petit, quod redditurus eſt, *hic & l. 173. de R. J.* Hæc regula communiter non habet locum in interdictis, ſecus in foro conſcientiæ. Nam qui ſcit ſe reſtituere debere, male ſibi arrogat poſſeſſionem ad interim. *Klock. vol. 1. conſ. 40. n. 18.* & quos allegavi *in proc. civili c. 1. n. 11.*

Ad L. Si procurator. 9.

PRocurator rei pecunia corruptus ab actore, patitur ſe vinci, actor actione judicati agit contra reum, an poteſt ſe reus exceptione doli defendere? Affirm. Sed actor non poteſt pecuniam repetere à procuratore, quia juſtius manet apud eum, qui decipi ſe paſſus eſt quam apud decipientem actorem. *Zaſ. hic Donell. l. 22. c. 10. poſt lit. L.*

Ad L. Procurator. 11.

DOlus procuratoris commiſſus ante litem conteſtatam non nocet Domino; ſed aliud ſi poſt litem conteſtatam commiſſus, quia jam eſt Dominus litis factus. Idem in tutore. Vid. *notata ad l. 4. §. 18. w. h. t.*

Ad L. Fidejuſſor. 15.

SUMMARIUM.

An ſpecies pro quantitate ſolvi poſſit?

FIdejuſſi pro venditore res evincitur, convenior ratione fidejuſſionis, condemnor ad præſtandum intereſſe. Offero poſtea me velle rem ipſam præſtare emptori cum eo, quod præterea emptoris intereſt, emptor recuſat recipere rem, quia aliud pro alio accipere non tenetur; & oblatio hæc non convenit judicato, ſed datur hic mihi exceptio doli contra emptorem, & tenetur accipere prædem, quia quantitas debetur propter ſpeciem, & ita ſpecies ſolvi poteſt pro quantitate, ſi propterea aliorum damnorum emendationem offeram. *Vid. Zaſ. hic in fine. Crotus ad l. 5. Inſulam. de V. O. nu. 50. & ibi Jac. de Nigris n. 206. Caballinus de Evict. §. 2. nu. 21. Hering. de fidej. cap. 27. pag. 4. n. 74.*

Ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Petens id quod indebite per errorem promiſſum exceptione doli repelli poteſt.

SI quis per errorem quid promittat indebite, datur ipſi exceptio doli; ut ſi pater ruſticanus promittat, ſe filiam elocatam aliturum, & tamen ſimul uſuras dotis promittat, cum tamen marito non debeantur uſuræ dotis, ſi eam non exhibeat, nec onera matrimonii ferat. *Petr. Barb. ad Rubr. ff ſolut. matr. p. 4. num. 12.* Error autem hic, licet ſit juris, ruſtico tamen non nocet. vid. *Donell. l. 22. c. 6. lit. L. & ibi Hillig.*

TITULUS V.

Quarum rerum actio non datur.

Ad L. Jurisjurandum. 1.

SUMMARIA.

Jusjurandum quod quis detulit, impugnare non poteſt. num. 1.
Exempla ſubjiciuntur. 2.
Juramentum in rem alteri prodeſt; pro perſona vero præſtitum ſecus. 3.
Regula intervallum temporis ſæpe elidere præſumtionem doli, caſus. 4.

ACtio interdicti non datur ipſo jure; ut ſi promittam: ut turpe quid facias, vel datur quidem
1 ſed inutilis eſt ex vitio connato, vel utilis quidem eſt, ſed ex poſt facto eliditur. *Gloſ. & Zaſ. in Rubr. h. t.* Ad ultimam ſpeciem pertinet juramentum, ſi juraverim me non debere, te deferente, quia juramentum vicem rei judicatæ obtinet, de quo *Hering. de fidejuſſ. c. 20. §. 2. numer. 21. & ſeqq. Hillig. in Donell. lib. 24. c. 15 lit. A. Ummius ad Proceſſ. diſp. 8. num. 43.* Nam tunc
2 definitive abſolvendus eſt is, qui juravit ſe non debere, vel ſe non promiſiſſe matrimonium. *Carpz. Juriſpr. Eccleſ. l. 3. defin. 51.* vide *not. ad 16. de re judic.* Seu jura-
3 mentum, pro perſona, aut in rem præſtatur; Nam ſi fide-

fidejuſſor juret ſe non teneri, nihil hoc proderit principali, ſed ſi juret, plane id debitum non eſſe omnino proderit § 3. *h. l.* Quæ onerandæ libertatis cauſa promittuntur à liberto, verbi gratia, ut toties ſolvat 10. quoties Dominum offenderit, ex iis pactis actio non datur, Autor *ad L. 4. n. 2. C. de Operis libert.* quod in §. *ſeqq.* temperatur, ſi id in continenti ſeu tempore manumiſſionis fiat, non ſi ex intervallo. Unde colligitur, intervallum temporis ſæpe elidere præſumptionem doli.

Ad L. Si filiofamilias. 2.

S U M M A R I A.

Ex juramento filii patri datur exceptio. n. 1.
Sciens à luſore ſe emere, evictionem petere non poteſt. n. 2.
Idem in colluſore. 3.
Ad ludum credens repetere nequit. 4.

1 EX juramento à filiofam. præſtito datur exceptio pa-
2 tri. In §. 1. hæc ſpecies facti: Ludere vis ludo illicito
lucri cauſa, ſed deſtitueris pecunia, ideoque mihi vendis
argentea cochlearia duo, ut ludas; & ſcio te ad ludum
expenſurum. Poſtea illa cochlearia mihi non evincuntur,
ago contra te ad evictionem præſtandam, tu excipis
pecuniam ad ludum eſſe datam, ergo non agitur ad
evict. præſtandam. Elegans textus, teſtante *Cujac. ad lib.*
71. Pauli ad Edictum. Et nulla eſt diſtinctio inter colluſorem & alium. *Panormit. in c. Clerici de vita & honeſt.*
3 *cleric.* *Caſpar Caballinus de Evict. §. 5. n. 78. & ſeq. Paris de*
Puteo de ludo. n. 24. Et ex *hoc textu* colligitur, eum qui
ad ludum credit multo minus habere repetitionem. *Cujac. d. l. per l. 24. §. pen. ff. de Minor.*

TITULUS VII.

De Litigioſis.

Ad L. Litigioſam. 5.

S U M M A R I A.

Litigioſa demum fit res, ſi de ipſo rei dominio diſputetur. n. 1.
Fit etiam litigioſa per citationem validam. 2.
Actio perſonalis per litis Cont. fit litigioſa. 3.
Retroceſſio nominis litigioſi valet. 4.

1 DEnunciatio; ne emam, rem litigioſam non facit:
ſed quando reali actione ago, ſcil. de ipſo dominio, non vero de ſervitute vel hypotheca; quia hypothecaria actio non reddit ipſam rem litigioſam, nec prohibet alienationem. *Dn. Mev. p. 3. dec. 326.* Res fit litigioſa
2 per citationem. *Nov. 112. c. 1.* Autor *ad L. 2. num. 4. C. h. t.*
modo citatio ſit valida & de dominio rei, non alieno
3 jure agatur. Sed perſonales actiones fiunt litigioſæ per
litis conteſtationem; nam in his nihil mutatum. *Trentac. lib. 2. tit. de judic. reſol. 17. Franc. lib. 1. reſol. 11. Menoch. l. 2. præſ. 97. & Harm. Piſtor. p. 4. q. 40. Honded. lib. 1. conſult. 20.* Autor *ad Auth. Litigioſa. n. 1. C. h. t.* Sed quæritur: an
4 non ceſſionarius ceſſum nomen, de quo inſtituit actionem, poſſit retrocedere? Videtur quod non, *tit. tot. ff. & C.*
Sed reſpondendum quod ſic; quia retroceſſio nominis litigioſi non eſt prohibita; & res facile ad ſuam priſtinam naturam revertitur. *Dn. Mev. p. 4. dec. 350.*

Ad L. Fin.

S U M M A R I A.

Rei litigioſa ſacris dedicata, aut in potentiorem translata, pœna. n. 1.
Rem litigioſam ſciens emens rem reſtituit, pretium ſibi vindicante fiſco. 2.
Dominus ab Eccleſia rem litigioſam repetere poteſt. 3.

1 REs litigioſa non debet dedicari in ſacrum, nec in
potentiorem transferri, ſed pœna dupli applicanda adverſario *A. Matth. ad l. 47. Pand. t. 3. c. 3. nu. 10.* Sed emptor ſciens, rem reddit, privaturque pretio, quod Fiſ-

2 cus vindicat *per l. fin. C. h. t. Gail. l. 1. obſer. 118. Klock. vol. 2. conſ. 55. n. 16. & conſ. 57. n. 63. & ſeq. & Donell. l. 9. c. 10. lit. T.* Autor *ad L. 4. nu. 2. C. h. t.* An vero Dominus contra Eccleſiam habet actionem? Aff. per *hunc textum*, licet contrarium ſuſtineat *Matth. Steph. ad Nov. 112.*

TITULUS VIII.

De Obligationibus & Actionibus.

Ad L. Obligationes. 1. & ſeq. 2.

S U M M A R I A.

Actiones ex variis cauſis conceduntur. n. 1.
Obligationes ex contractu quotuplices. 2.
Obligationis ex re ſpecies. 3.
Commodati à mutuo differentia. ibid.
Quomodo verbis obligemur. 4.
Quæ res in obligationem deduci nequeant. 5.
Obligationum diviſio à forma. 6.
Furioſus & infans obligare nequeunt. 7.
Mutus & ſurdus ſtipulari non poſſunt. 8.

1 OBligatio datur ex contractu, vel maleficio aut ex
variis cauſarum figuris, quæ poſtrema verba ita interpretatur *Bachov. ad prota ad tit. de Pactis n. 2.* quod multa paſſim negotia occurrant, ex quibus detur obligatio & actio, æquitas ſuaſit; Et dederunt igitur condictiones generales, actiones in factum, ubi vix aliqua conventio præceſſit, ut in *L. Si me & Titium. 32. ne reb. cred.* conferatur idem *Bachov. in tract. de Act. diſp. 4. th. 4.* conſentit *Hering. de fidejuſſ. c. 20. n. 339.* ubi alios etiam citat Dd. Aliter *Donell. l. 12. c. 5. lit. C. & c. 12. lit. A. & utro-*
2 *bique Helliger.* In §§. *ſeqq.* continentur diviſiones obligationum [1.] quod alia obligatio fit re, alia conſenſu, alia
3 verbis. §. 1. Obligatio re contracta eſt mutui contractus,
qui in rebus fungibilibus quæ numero, pondere menſura conſtant.

In §. 2. talis eſt etiam commodati contractus. §. 3. qui in eo differt à mutuo, quod in mutuo transferatur dominium & ita caſus præſtetur, in commodato non præſtetur caſus, niſi culpa præceſſerit, ſed tantum culpa e-
4 tiam leviſſima. §. 4. contractus re conſtans eſt etiam de-
5 poſiti, in quo ſolus dolus & culpa lata præſtatur. §. 5.
Item pignoris contractus. §. 6. verbis obligamur in ſtipulatione. §. 7. & quidem nomine proprio vel alieno, ut fidejuſſor. §. 8. Poſtea agitur de rebus, quæ in obligationem deduci non poſſunt, ut quæ in rerum natura nec
6 ſunt, nec eſſe ſperantur, vel non ſunt in commercio, vel
quando res eſt, ut mea fieri denuo non poſſit §. 9. *& ſeq.*
7 *h. l.* (3.) de forma agitur, quod ſit vel obligatio pura vel
conditionalis, in qua conditio impoſſibilis vitiat obli-
8 gationem. §. 11. Demum agitur de perſonis, quæ non
poſſunt obligari, ut furioſi, & infantes. §. 12. *& ſeq.* Quidam certos contractus prohibentur celebrare ob defectum ſenſus, ut muti vel ſurdi ſtipulari & ſtipulanti promittere non poſſunt. §. *pen. & ultim. h. l.* In *l. 2.* agitur de obligatione conſenſu conſtante, cujus ſpecies enumerantur, de quibus alibi agitur fuſius.

Ad L. Obligationem. 3. 4. & 5.

S U M M A R I A.

Obligatio ex contractu non transfert dominium, ſed obſtringit ad dandum. n. 1.
Exceptiones hujus reg. 2.

1 OBligationum ſubſtantia non in eo conſiſtit, ut aliquod corpus noſtrum faciat, ſed ut alium nobis
obſtringat ad aliquid dandum, vel faciendum, vel præ-
2 ſtandum. Sed habet hæc regula ſuas exceptiones; nam
interdum ex contractu transfertur dominium, ut in *leg. ult. C. de SS. Eccl.* & aliis caſibus, quos recenſuit *hic Zaſ.*
3 & ſummatim recenſui in *l. tradit. 20. n. 3. & 4. C. de pactis*
4 *L. 4.* de maleficiis agit & *l. 5.* de quaſi contractibus. Item
ſi quis judex litem ſuam faciat, de quo §. 4. *d. l. 5 & Don.*

& ibi Hill.l.28.c.2.lit.A.& Don.l.15.c.27.F.G.H.& not.

Ad L. In omnibus. 6.

SUMMARIA.

Actiones temporales, noviſſimo die completo, finiuntur.n.1.
L. obſtans reſolvitur. 2.

1 TEmporales actiones non finiuntur, niſi noviſſimus
2 totus dies prӕterierit. Videtur obſtare *leg.15. ff. de*
diverſ.præſcr. Reſp. *hanc l.6.* de perſonalibus actionibus
loqui illam *l.15.* de realibus. *Hill.l.5.c.19.lit.D.Harprecht.*
ad princ.Inſt.de uſucap.n.109.

Ad L. Sub hac conditione. 8.

SUMMARIA.

Sub conditione, Si volam, *promittens, niſi dare velit, cogi non poteſt.n.1.*
Sub conditione, Si volnero, *firma eſt ſtipulatio, ſi conſtiterit, eum ante mortem voluiſſe.* 2.
*Poteſt in voluntatem creditoris conferri ſtipulatio.*3.

1 SUb hac conditione, *ſi volam*, nulla fit obligatio, pro
non dicto enim eſt, quod dare, niſi velis, cogi non
2 poſſis. Aliud, cum voluero; ubi ſi ante mortem conſtituit
ſe velle, non eſt inutilis ſtipulatio *leg.146. §.pen. de V.O.*
Excep io puratur eſſe in *L.cum poſt. 69.§.gener.4. de jure*
dot. In creditoris etiam volnntatem aliquid cunferri po-
teſt. *Arg.l.112. de V.O.*

Ad L. Filiusfamil. 9.

SUMMARIA.

Filiusfam. in quibus ſuo nomine ſine conſenſu patris agere queat. n. 1.
Subjungitur ratio. 2.
*Extenditur hac lex etiam ad ſimiles caſus.*3.

1 FIliusfamilias, ſi ei injuria facta ſit, vel depoſuit rem
aliquam, vel commodavit, iſtis caſibus poteſt ſuo
nomine agere citra conſenſum patris; poteſt etiam uti
2 interdicto, *quod vi aut clam*, item actione furti vel po-
pulari; ſed difficile eſt rationem reddere, cur his actio-
nibus filiusfamilias poſſit agere ſno nomine. Recenſi-
tis variis opinionibus, *Petr.Barb. in L.ſi longius 15.§. ſi*
filiusfam.n.7. hanc reddit, quod actiones, de quibus hic
agitur, introductӕ ſint ob factum reſpiciens perſonam
ipſius filii, nam verbi gratia, actio injuriarum concepta
fuit in factum commiſſum contra perſonam filii. Sed
hic non negatur, quin pater de injuria filio illata ex
propria perſona agere poſſit. *Barb.d.l.n.75. & ſeq.* conf.
3 *Wiſſenb.h.t. def.25.th.29.* Sane ad ſimiles actiones hanc
legem extendi, probat *l.18.§.1. de judic.& l.13.h.t.Donell.*
l.17.c.4.lit.M.& ibi Hillig.

Ad L. Naturales. 20.

SUMMARIA.

Obligationes naturales, jure civ. ſuſtinentur producunt actionem. n. 1.
*Interdum ob ſolum æquitatem actionem pariunt.*2.
Obligatio naturalis non inducit neceſſitatem ſolvendi, ex ea vero ſolutam repeti nequit. 3.

1 OBligatio naturalis interdum actionem produ-
cit, ſcilicet quando jure Div. ſuſtinetur, ut pa-
ctum donationis, pactum legitimum. Ob quæ, licet
non ex iis, datur actio † Sed ſunt etiam obligationes
3 naturales, quæ ſolo vinculo naturalis æquitatis ſuſti-
nentur. Et neceſſitate ſolvendi obligatum non adſtrin-
gunt, alios tamen effectus habent, quia, ſi ex hac natu-
rali obligatione quid ſolvatur, repeti nequit, *Borchols.*
de oblig.c.1.n.10.Hering.de fidejuſſ.c.20.§.2.n.20. Donell.
l.12.c.2.lit.E.& not.

Ad L. Quæcunque. 11. & 12.

SUMMARIA.

Quæ ex noſtro contractu originem habent, ea alteri non proſunt. n.1.
*Excipitur fiſcus, qui agit ex pacto ſui debitoris.*2.
Item pactum tutorum cum vidua, prodeſt creditoribus.n.3.
Sic mutuo dato alii actio quæritur. 4.
Quando quis ex contractu alterius agere poſſit? ſummarie docetur. n.5.
Ex delictis, quæ in contractibus committuntur, hæres ex contractus actione convenitur.nu.fin.

1 QUæcunque gerimus, cum ex noſtro contractu ori-
ginem trahunt, niſi ex noſtra perſona obligationis
initium ſumant, inanem actum efficiunt *Dd. in §.alteri.*
ff. de inut.ſtip. Alias inanis eſt ſtipulatio, ut nec ſtipulanti
quæratur actio, quia noluit, nec ei cui ſtipulatus, quia
non potuit. *l.6.in fin.C. ſi quis alii vel ſibi &c.l.26.C.de*
2 *jure dot.Don.l.12.c.16.* Sed ſunt tamen quædam perſonæ
aut corpora excepta, ut in *l.3.C. quando fiſcus vel priva-*
tus. ubi fiſcus ex pacto ſui debitoris cum alio agere po-
teſt, ubi vid. *not.* Dni Autoris *ad d.l.3.C.n.1.ſeqq. & Dn.*
Mev.p.2.dec.94. ſic & pro declaratione *hujus legis* vide
not. Dni Autoris *ad l.25 §.2.ff.de public.* Sic pactum tu-
3 torum cum vidua factum, v.g. ut certam penſionem an-
nuam pro fructibus inferat, etiam creditoribus moto
concurſu competit, quaſi univerſalibus ſucceſſoribus:
4 *Dn.Mev.p.3. dec.329.* Sic etiam mutuo data poſſum alii
5 actionem quærere. *l.4. C.ſi cert.pet.* In ſumma, qui ex al-
terius contractu utiliter vult agere, debet id agere ex
mandatu vel ceſſione, aut ex legis, ob utilitatem com-
munem, providentia, aut ex judicis ſuppletione, aut ex
ſingulari privilegio, alias obſtabit exceptio, tibi non
6 competit actio. *Dn.Mev.p.1.dec.203.* Ex delictis autem,
quæ in contractibus committuntur, hæres ex contractus
actione convenitur *l.12.h.t.Farin.q.10.n.76.Lim.15.* Au-
tor *ad L.un.n.12.C.Ex delict.defunct.*

Ad L. Omnes. 17. & duas ſeqq.

SUMMMARIA.

Si debitor ex cauſa lucrativa ſpeciem debeat, liberatur, ſi ea ad creditores lucrative perveniat. n.1.
Aliter in quantitate. 2.
Dos apud maritum non eſt ex cauſa lucrativa. 3.

1 OMnes debitores, qui ſpeciem ex cauſa lucrativa
debent, liberantur, cum ea ſpecies ex cauſa lucra-
tiva ad creditores pervenit, niſi prius æſtimationem
conſecutus ſit; nam tunc rem ipſam petere poſſet. *hic &*
2 *§.6.Inſt.de legat.& l.61.de ſolut.* Aliud in quantitate, per
l.34.§.3.de legat.1.Zaſ.hic & Donell.l.16. c.1. Borchols.d.
3 *tr.de oblig.2.4.nu.8.* Sed in *l.19.* quæritur, an dos ad cau-
ſam lucrativam pertineat: an vero ad oneroſam, ideo
quia maritus, cui dos promiſſa eſt quaſi creditor vel em-
ptor.

Ad L. Contraxiſſe. 21.

SUMMARIA.

Locus deſtinatus ſolutioni intelligitur locus contractus.n.1.
Si ſine deſtinato loco literis ſe obligaverint, debitor in loco contractus conveniri poteſt. 2.
*Intelligenda h.l.de quæſtione, ubi quis forum ſortiatur.*3.
Non ita quoad alios effectus. 4.

1 COntraxiſſe unusquisque eo loco intelligitur in
quo ut ſolveret, ſe obligavit; huic locus deſtinatæ
ſolutionis pro loco contractus habetur. *Cacheran. dec.*
114. *Rota Gen.deciſ.105.Ricc.collect.dec:* 1083.& 1615. Au-
tor *ad L.unic.n.1.2.& 3.C.Ubi conven.qui cert.loc.* Et ſi de
2 loco ſolutionis convenerit, non attenditur locus con-
tractus. Sed ſi literæ v.g. cambii, perſcriptæ, vel aliud
inſtrumentum, ita ut per illud inſtrumentum obligare
ſe voluerint partes, & nullus locus deſtinatæ ſolu-
tionis exprimatur, tunc creditor in loco contractus con-

venire

3 venire poterit debitorem. *Carpzov. 3. dec. 216.* Interim hoc bene notandum, *hanc l.* locum habere tantum in
4 quæſtione; ubi quis forum ſortiatur. De qua quæſtione hic agitur. Sed quoad omnes alios effectus attenditur potius locus, in quo verba contractus fuerunt prolata, quam locus, in quem fuit collata ſolutio, verbi gratia, ratione ſolennitatis, & in pertinentibus ad obligationem, & corroborationem contractus, & ratione mudi obligationis. *arg. L. ſi fundus ut dixi. ff. de Evict. & L. ut fundus ff. communi div.* ita poſt plures alios *Petr. Barboſ. in L. hæres abſens. 19. §. proinde. num. 58. & ſeqq. ff. de judic.*

Ad L. Cum quis. 22.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
Textus materiam diſputandi præbet. 2.
De quo fidejuſſore textus intelligi poſſit. 3.

1 VEndidiſti mihi merces, futuris nundinis Margaretanis præſtandas, & cum in mora eſſes, dediſti mihi fidejuſſorem, quæritur, cujus temporis æſtimatio & intereſſe conſiderandum? Reſp. tempus, quo fidejuſſor datus, quia eo tempore in mora fuiſti. Textus hic præbet diſputandi materiam, ut videre eſt ex *repet.*
2 *L. vinum 21. ff. de rebus credit. ſcilicet Johan. Anton. Rubeus ibi nu. 149. 151. 156. Paulus de Monte pico ibidem nu. 14. vol. 2. Zaſius hic,* confer à me notata *ad d. leg. vinum.*
3 Forte dici poſſet, hic de fidejuſſore ſermonem eſſe, ſi is condemnetur, cujus temporis æſtimatio in condemnatione ineunda ſit.

Ad L. Trajectitiæ. 23.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
Debitor ſi moram commiſerit, eam offerendo pecuniam, non purgat. 2.
Mora crediteris, debitori non nocet. 3.

1 DEdit negotiatori pecuniam trajectitiam, de qua, quid ſit, dictum *ad tit. de fœnere nautico,* & unamiſit ſervum meum, quia negotiatore exigerat pecuniam cum uſuris nauticis, quarta die, poſtquam in portum perveniſſet. Stipulatus etiam ſum pro operis ſervi certam pecuniam quæ hic pœna dicitur: Hæc pœna ſive pecunia non ultra duplum debebatur. Servus cum adveniſſet, partem pecuniæ exegit, partem petere deſiit, poſtea ex intervallo iterum interpellat mercatorem, quæritur: an ejus temporis, quo ſervus negotiatorem non interpellavit, pecunia, ſeu pœna, exigi poteſt? Quod affirmat hic Africanus, & extendit reſponſionem, licet mercator plane interpellatus non eſſet, ſi modo per mercatorem ſterit, ut non ſolveretur; quid ſi enim ſervus valetudine impeditus non interpellaſſet? Dies addita ſolutioni non ſolventem conſtituit in mora vid. *Bercholt. in tract. de oblig. c. 3. num. 18.* Sed *in §. 1.* de il-
2 lo quæritur, ſi mercator moram commiſerit, & poſtea pœnam vel pecuniam obtulerit, an pœna debeatur? Et affirmat hic Juriſconſultus, & purgatio moræ hic locum non habet; Autor *ad L. 11. num. 6. C. de contrah. & comm. ſtip.* idem in compromiſſo *l. Celſus. 23. ff. de recept.* Aliud ergo eſt, ſi per creditorem ſterit, ut tamen
3 modici temporis mora non attendatur. Conferri poteſt *Cravſius l. 2. miſcell. c. 6. nu. 10. Pruckman. vol. 2. conſ. 21. nu. 261. Cratus in repet l. Inſulam. 124. ff. de V. O. n. 28. vol. 6. Cujac. ad h. l. tom 2. p. 1392. &* 1998. & omnes Dd. qui de purgatione moræ ſcripſere.

Ad L. Si à furioſo. 24.

SUMMARIUM.

Quando ex re obligatio eſt, ignorantes etiam obligantur.

EX quibus cauſis ignorantibus nobis actionibus acquiruntur, ex iiſdem cauſis nomine furioſi agi poteſt. Et quando ex re venit obligatio vel locupletior redditur furioſus aut pupillus, ignorantes etiam obligantur, per *L. furioſus 46. h. Weſemb. in w. h. t. n. 17.* Et de hoc agitur paſſim.

Ad L. Cum ex uno. 32. & 34. & L. Quoties. 41. & §. 1. L. Plura delicta. 53. & L. Pen.

SUMMARIA.

Si plures actiones ex uno delicto fluant, ſubordinate proponi debent. num. 1.
In concurſu actionum durior actio leniorem conſumit, non contra. 2.

1 QUando ex uno delicto fluunt plures actiones, poteſt utraque quidem intentari, ſed non copulative, per *l. 53. h. t.* ſed ſubordinate, ut quod prius intentata actione non ſum conſecutus, id amplius ex altera actione conſequar. Et ita etiam per ſubordinationem & eventualiter utraque actio ſimul intentari poteſt; ſed judex non condemnabit ea utraque *hic & l. 1. ff. arbor. fur-*
2 *tim caſ. l. 29 ff. depoſiti l. 42. locati.* Ideoque ſi altera actio durior ſit, altera lenior, duriore inſtituta conſumitur lenior; leniore inſtitura non conſumitur durior, ſed judicis officio conſequitur actor, quod in ea plus eſt *l. 3. §. 1. h. t. Ant. Matth. ad l. 47. Pand. tit. 1. c. 4. nu. 3. & Hillig. in Don. l. 2. c. 3. lit. F.* vid. *Pac. cent. 4. q. 43. Hillig. d. l. lit. P. Dn. Struv. Exerc. 45. th. 95. & l. 98. ad h. t.*

Ad L. Conſtitutionibus. 33.

EX delictis actiones non tranſeunt ad hæredes delinquentium, de quo multa dicta ſunt *ad tit. de L. Aquilia &* conf. *Bachov. de act. d. 5. th. 4.* Autor *ad L. un. num. 3. ſ. C. Ex delict. def.*

Ad L. Honorariis. 35.

SUMMARIA.

Actio rei perſecutoria, & contra hæredem & ultra annum datur, ſecus in pœna perſecutoria. n. 1.
Limit. Si rei perſecutoria actio contra jus civile datur, annalis eſt. 2.
Alii utiliter quadriennium tribuunt remedio reſciſſorio. 3.
Lucrum in pœnalibus, ab hæredibus etiam poſt annum petitur. ult.

1 REgula eſt; Honorariæ & Prætoriæ actiones, quæ ſunt rei perſecutoriæ, durant ultra annum, dantur in hæredem; ſed quæ pœnam perſequuntur, ſunt anna-
2 les, nec in hæredem dantur. Prius membrum limitatur, niſi dentur contra jus Civile, ut actio reſciſſoria, quæ datur actione prius reſtituta, licet ſit perſecutoria, quia tamen contra Jus Civile datur annalis eſt, ut ſcilicet annum utilem duret, poſtquam reſtitutio conceſſa, vid. *Wurmſerus lib. 1. tit. 25. obſ. 4. n. 12. Oddus de Reſt. q. 21. art.*
3 3. Licet alii cum *Duareno,* quem laudat *Hillig. in Donell. l. 21, c. 5. lit. I.* idem quadriennium remedio reſcindendi & reſciſſorio tribuant, quorum opinio utilior eſſet.
4 Idem in actione Paulina redhibitoria, quia etiam contra jus Civile datur. Poſterius membrum declaratur, ut tamen in pœnalibus lucrum hæredibus extorqueatur. Vid. *notata* Dni Autoris *ad l. 1. de privat. delict. & ad tit. de calumniat. & Dn. Struv. h. t. th 77.*

Ad L. Ceſſat. 36.

SUMMMARIA.

Condictio licet delicti mentionem faciat, famoſa ta-

men non eſt. num. 1.
Oeſ mam etiam de re minima datur appellatio. 2.

1 A Ctiones quædam perſonales retinent nomen
genetis, & vocantur condictiones, de quibos
in *l. 12. ff. & ſeq.* Et hæ licet ex cauſa famoſa deſcendant,
delicti etiam mentionem faciant, ut condictio furtiva
& retum amotatum, non tamen ſunt famoſæ, quia non
ex furto palam agitur. vid. *Cujac. ad h. l. tom. 2. pag.* 1409.
Hillig. in Donell. l. 18. c. 8. lit. F. Dn. Mevius p. 3. dec. 235. n. 7.
2 Hinc igitur, ſi res minima ſit quidem, de qua agitur, &
ſic non admittatur appellatio; ſi tamen actio famoſa,
ob famam dari poteſt. Sed ſi condictio inſtituatur
etiam furtiva, propterea non dabitur appellatio. *Dn.
Mevius d. l.*

Ad L. Non figura. 38.

SUMMARIA.

Verbis tam ſcriptis quam ore prolatis obligamur. n. 1.
Botcbolt. de h. l. *opinio* 2.

1 N On minus valet quod ſcriptura, quam quod vocibus
lingua ſignatis ſignificatur, Vid. *Cujac. d.
tom. p.* 1411. *Donell & ibi Hillig. lib. 14. c. ult. Garcias in L.
Si unus. 7. § pactus. num 64. ff. de pactis. Carpzov. p. 2. c.
17. d. 8. n.* Borcholt. *hanc legem* ad obligationem, quæ
2 veteribus nominibus contrahi dicebatur, refert, *in tract.
de oblig. c. 1. nu* 19. conf. *Ronchegallus ad l 9. pr. ff. de duob.
reis n.* 287.

Ad L. Filiisfamil. 39.

SUMMARIA.

Filiusfam. ex omni cauſa obligari poteſt. n 1.
*In profectitiis tamen & adventitiis ſine conſenſu patris non
poteſt. 2.*
In adventitiis vero extraordinariis libere contrahit. ult.

F Iliusfam. ex omnibus cauſis tanquam paterfamilias
1 obligatur, & ita cum eo agi poteſt, licet teſtari non
poſſit, quia ad contractum qualiſcunque ſpes acquiſitionis
probabilis ſufficit *Gomez. tom. 2. reſol. c. 1 n. 2. Hill.
in Donell. l. 12. c. 24. lit. A. Johan. a Sande tit. 2. def. 2.* Sed
2 in profectitiis & adventitiis conſentiente patre debet
filiusfam. conveniri. *leg. ult. § fin. autem ff. de bon. quæ lib
Donell. lib 17. c. 5.* In illis adventitiis, in quibus pater
3 non habet uſumfructum, in iis libere poteſt contrahere
& obligari. *Dn. Matth. Cuno de pactis. c. 18. nu. 8. Ant. Gomez. p. 2. c. 1. num. 2.*

Ad L. Is cui. 42.

SUMMARIA.

*Legans ſub conditione, creditor non eſt, ſecus ſi ſtipuletur.
num. 1.*
Limitatio Gloſſa. 2.
A conditionali ſtipulatione altero invito recedere non licet. 3.

L Egatur res ſub conditione, interim pendente con-
1 ditione creditor non eſt, ſed ſi quis ſtipuletur ſub
conditione, interim eſt creditor; ratio diſcriminis eſt,
quia illa ſpes non tranſmittitur, ſed hæc, *Borcholt. in tr. de
oblig. c. 3. n. 19. & ſeqq.* Notat tamen *Gloſſa* quod legatarius
etiam interdum creditoris loco ratione periculi futuri
2 habeatur, ſcil. ratione cautionis, immiſſionis &c. Unde
infertur, nec à conditionali ſtipulatione alterum poſſe
3 recedere altero invito, nec in ſponſalibus conditionatis.
Carpz. l. 2. jurispr. Eccl. d. 22.

Ad L. Obligationum. 44.

SUMMARIA.

Tempore non tollitur obligatio. n. 1.
Exceptiones variæ. 2.
Species §. fin. 3.

1 A D tempus obligatio conſtitui nequit, cum tem-
pus non ſit modus tollendæ obligationis, ſed ta-
men competit doli exceptio pacti. *Ant. Gomez. tom. 2. re-
ſol. c. 11. num. 21. Menoch. conſ. 748. num 3. Barb. l. 18. ax. 7. c.
2 8. ax. 41.* Sed regula hæc non eſt intelligenda de obliga-
tione ſucceſſiva, ſeu multiplicativa, puta 10. aureorum,
quamdiu vivam, ſed momentanea, *Rodericus de cenſib. l.
2. c. 15. nu. 36.* Alias exceptiones habet in Empbyt. *Don.
l. 9. c. 15. lit. A.* & in uſufructu *l. 10. c. 6. lit. A.*
3 In § *fin.* agitur de hac ſpecie: Navem fieri à te ſtipu-
latus ſum & ſi non feceris, centum dari; quæritur an ſint
duæ ſtipulationes una pura, altera conditionalis? Et af-
firm. pura eſt, qua navem, conditionalis, qua pecuniam
ſtipulatus ſum. Si ergo moram feceris in facienda na-
ve, an eſt arbitrio meo vel navem petere, vel pecuniam?
Reſp. duas fuiſſe obligationes ante moram contractam,
ſed exiſtente conditione poſterioris, priorem fuiſſe no-
vatam per moram, & tranſfuſam in poſteriorem obli-
gationem. *Borcholt. de oblig. c. 3. n fin. Benedictus de Plum-
bino in rep. L. ſi quis à ſocio. 41 num. 19. ff pro ſocio Marco-
brunus conſ. 94 n. 154.*

Ad L. Arrianus. 47.

SUMMARIA.

In dubiis liberatio arripienda. n. 1.
Sed excutienda prius circumſtantia. 2.
Infertur ex h. l. in dubio ſententiam pro reo facere. 3.

1 P Roniores debemus eſſe ad liberandum, quam ad
obligandum, *Barb. l. 10. d. tr. c. 5. ax. 6.* idque etiam
in ſervitutibus prædiorum locum habet: *Padilla ad l.
ult. num 4 C. de ſervit.* Et Autor *ad L. fin. numer. 13. C. de
Servitutibus* ſcilicet quando res dubia *Franzkius lib. 3.
reſol. 4. num. 73. Finckelt. obſer. 47. num. 38.* ideoque nemo
debet abuti hac lege ad excuſandam ſuam oſcitantiam.
2 Debent circumſtantiæ prius cognoſci & in indaganda
veritate diligentia adhiberi, & poſtea ſi paria ſunt u-
triuſque fundamenta, tunc in dubio ad abſolvendum
proniores eſſe debemus. Probatur etiam ex *hac lege*,
ſententiam in dubio pro reo eſſe interpretandam. *Cra-
vetta conſ. 74. in fin. & conſ. 188. n. 2. Decius conſ. 43. num. 10.
Alex. vol. 5. conſ. 46. n. 3. Menoch. conſ. 114 n. 88.* vid. *not.* Dni
Autoris *ad l. 4. § 2. de ſuſpect. tut.*

Ad L. Ex contractibus. 49.

SUMMARIA.

*Actio ex contractu contra hæredem datur, ut puniatur
delictum. n. 1.*
*Dolus defuncti non nocet hæredi, niſi in contractu dolus in-
terceſſerit. ult.*

1 A Ctio ex contractu deſcendens tranſit etiam in
hæredem, licet per eam delictum, ſeu dolus pu-
niatur, verbi gratia, quando in tutela vel depoſito do-
lus commiſſus eſt. *Vaſq. par. 1. controv lib 3. c. 96. num. 27.
in 7. limit. Farinac. quæſt. 10. num. 76. limit. 15.* Ex dolo
2 defuncti non agitur contra hæredem, niſi in contractu
doloſe egerit.

Ad L. Contractus. 54.

C Ontractus imaginarii, quatenus tales, nullum juris
vim cum obtinent. vid. *not.* Dni. Autoris *ad l. 55 ff.
de contrah. empt.*

Ad L. In omnibus. 55. & ſeq.

SUMMARIA.

*Contrahentes de dominio transferendo, de eadem re
utrique*

Digitized by Google

utrique ſentiant. numer. 1.
Promiſſio ſine acceptilatione invalida eſt. 2.
Idem in donatione. 3.
Acceptilatio, vel nutu etiam ex intervallo fieri poteſt. num. 4.

1 IN omnibus negotiis, quæ dominium transferunt,
concurrat neceſſe eſt affectus ex utraque parte con-
trahentium, alias ſi aliud hic, aliud alter ſentiat, per-
duci res ad effectum non poteſt. Vid. *ad l.18.ſupra tit.*
2 *de reb.credit.* Et ita promiſſioni accedat neceſſe eſt ac-
ceptilatio, ſine qua promiſſio invalida, ut & in dona-
3 tione. Et ideo, ſi donatio, abſenti facta non eſt rata, niſi
abſens acceptaverit, per *l.10 h.t. Johan.à Sande l.5. tit.
1.def.* 1. & quos ille allegat. Sed illa acceptatio ex inter-
4 vallo fieri poteſt, ſi interim non revocavit promiſſor,
Dn. Mevius p.2.dec.14. Et ſufficit vel nutu acceptionem
fieri *Dn.Mevius d.l.*

Ad L. Sciendum. 58.

SUMMARIA.

Neceſſitas reaſſumendi litem per receſſ. Imper. remiſſa. num. 1.
Reaſſumtionem tamen petere licet. 2.
In quibus caſibus nec ante R. I. reaſſumtio fuerit neceſſaria. 3.
Quando hodie etiam neceſſaria ſit. 4.
Reaſſumptio, ubi recepta, etiam poſt ſententiam facienda. 5.
Reaſſumptio lites protrahit. ult.

1 INſtantia litis ipſo jure tranſit in hæredem, adeo ut
litis readſumptione non ſit opus, per *allegata Ber-
lich.p.1. concl.27.num.1.& ſeq.* cont. *leg.78. §.pen.ad Tre-
bell. l.33.de fidejuſſ.* Autor *ad L. unic. n. C. Ex delict. de-
funct.* Sed uſus poſtea introduxit neceſſitatem readſu-
mendæ litis, *Carpzov. p.1. juriſpr. cap. 11. d.16.& dict.l.
ſeqq. Berlich.dict.l.num.3.* ſed neceſſitas remiſſa eſt per
Receſſ. Imper. de Anno 1654. quo mandata in nomine
etiam hæredis concipi jubentur. Licet tamen a hue
2 reaſſumptionem petere, ſi lubet forte eo fine, ut de hæ-
redibus certius conſtet. *Mevius p.4. deciſ.243.* ubi ſpe-
ciali mandato opus eſſet, *Carpzov. p.1.dec.29* Sane nec
3 ante *Receſſum* curator bonorum tenetur readſumere
proceſſum, *Carpzov.deciſ. 36.* ſicut nec neceſſaria fuit,
defuncto procuratore, tutore, vel curatore, vel impu-
4 bere majore facto. *Carpz.l.3.Reſp.24.* Poſt Receſſum a-
lium hodie neceſſariam eſſe readſumptionem, ſi ſucceſ-
ſor ſingularis, ſi inſtantia petiit, etiam tradit. *Blum.in ju-
re Cam.tit.67.n.71.* quando lis mihi cum debitore, & is
mortuus reliquit creditores concurrentes, hi etiam de-
bent ad reaſſumendum proceſſum citari. *Mevius deciſ.*
145. Si hæredes ſponte aliquem actum judicii expedie-
runt, non opus eſt eorum citatione ad reaſſumendam
5 litem. *Mev.p.5. dec.2.* Ubi tamen readſumptio hodie re-
cepta, ea etiam poſt ſententiam facienda, ut docet. *Carpz.
6 p.3 dec 44.* Quamvis fatear neceſſitatem readſumptionis
multum protrahere lites ut ipſe *Carpz.* fatetur *d.l.*

Ad L. Pupillus. 59.

SUMMARIA.

Pupillus accipiendo pecuniam non obligatur. n.1.
Obligantur tamen ejus expromiſſores. 2.

1 PUpillus etiam pubertati proximus mutuam pe-
cuniam accipiendo, ne quidem naturaliter
obligatur, *hic & leg. 41. ff. de condict. indebiti.* ſcilicet
ſi ipſam pupilli perſonam reſpicias, *Donell.l.12.c.22.lit.*
2 *K.& ſeq.* Autor *ad L.1.num.3. C. de inut.ſtip.* alias ſecus
reſpectu expromiſſoris, adpromiſſoris, &c. Aliter reſ-
pondet *Garcias in rep.L.Si unus.27.§ pactus. ff.de pactis
num.31. vol.1.*

LIBRI QUADRAGESIMI QUINTI.

TITULUS I.

De verborum obligationibus.

Ad L. Stipulatio. 1.

SUMMARIA.

Stipulatio utroque, loquente & præſente fit. n.1.
Intervallo modico non vitiatur. 2.
Interroganti nutu reſpondens non obligatur, liberatur tamen. 3.
Hodie fidejuſſor pro annuente tenetur. 4.
Reſponſio ſtipulationi ſit conformis. 5.
Limitatio. 6.
Diverſitas reſponſionis in qualitate vitiat, non in quantitate. 7.
Obſtantia §. 5. Inſt. de inut. ſtip. removetur. 8.
Exemplum, quod utile per inutile non vitietur. 9.
Contrahentes in hoc contractu ſe mutuo debent intelligere. n. ult.

1 IN *hoc titulo* brevior ero, quod à
Zaſio ac Donello ſingulæ leges ex-
plicatæ ſint luculentiſſime. Stipu-
latio utroque loquente & præſente
expeditur, quia verbis hic con-
trahitur, ideoque inter abſentes &
ex intervallo fieri nequit. Autor *ad*
2 *L.3. num.2. C.de inut.ſtip.* Sed intervallum temporis mo-
dicum non vitiat ſtipulationem, verbi gratia, ſi ſtipu-
lanti, eunti & reverſo reſpondeatur. Vid. *hic Zaſ. &
Donell.& Hillig.l.14.cap.36. lit P.* cont. *Zaſius hic & Wiſ-
3 ſenb.th.3.* Sed quæritur, an, ſi interroganti nutu reſpon-
deam, obliger? Negatur §.2. licet aliud in liberatione
leg 7.pr. de Acceptilat.Donell. leg.14.c.36. lit. L. adeo ut
4 nec fidejuſſor obligetur. §. 2. *h. l. Hering. de fidejuſſori-
bus c. 7. num.* 144. licet hoc de fidejuſſore non videa-
tur judiciis noſtris convenire; nam ſi pro annuente &
mihi mandante, aut patiente fidejubeam, certe noſtris
moribus teneter, quia ex nutu ac mandato, aut patien-
tia mea conſenſus colligeretur. Reſponſio debet eſſe
5 conformis ſtipulationi, ſi autem difformis ſit, id eſt, ſi
quid addat vel detrahat in qualitate vel forma ſtipula-
tionis, ut ſi alternatio dies vel conditio addatur, vi-
6 tiata erit obligatio. §. 3. niſi ſtipulatori diverſitas reſ-
ponſionis illico placuerit; tunc enim alia ſtipulatio
contracta videtur. *Zaſ.in h.l.com.7. p. 459.& Donell. hic,
& Bronchorſt.cent. 4. aſſ. 37.Zaſ.h.t.num.15.Dn.Struv.th.*
5. Diverſitas reſponſionis in quantitate non vitiat ſti-
pulationem, quia major ſumma continet minorem. §.4.
h l. & quæ differunt ſecundum plus & minus, in ſub-
7 ſtantia conveniunt. Diverſitas autem in qualitate vi-
tiat, ut ſi interrogatio pura, reſponſio conditionalis

Hillig. in Donell l. 14. cap. 36. lit. R. Ergo ſi quærenti aut
ſtipulanti de majori ſumma, reſpondeam de minori,
vel contra, in minori tamen ſemper concurrunt. *Alexand ad L. Diem proferre. 27. §. ſi plures. num. 9. ff de arbitr. Bronchorſt. dict. loc. Jaſon. ad L. Ex facto 43. §. item
quæro 1. de vulg. & pupill. ſubſt. num.* 2. cui non obſtat §.
8 5. *Inſtit. de inut. ſtipul.* qui de valore totius ſtipulationis
loquitur, ut communiter Dd. conciliant, vid. *hic Zaſ.
& Harpr. in d. §. 5. num. 4. Ricc. coll. deciſ.* 1884. *Vincent. de
9 Franch. deciſ.* 710. Si Pamphilum ſtipulanti, tu Stichum
& Pamphilum promiſeris, Stichus inutiliter adjectus
ſtipulationem non vitiat. §. 5. *h. l.* quia utile in diviſibilibus non vitiatur *Harpr. in pr. Inſt. de Servit. numer.* 89.
10 *Barb. l. 19. c. 47. ax.* 11. Contrahentes in hoc contractu ſe
mutuo intelligere oportet, ſive per ſe, ſive per interpretem minime fallacem. *Gœdd. de ſtipulat. c. 5. concl. 10. nu.* 184. *& ſeqq.*

Ad L. Stipulationum. 2.

SUMMARIA.

Stipulatio alia in dando, alia in faciendo conſiſtit. n. 1.
Stipulationis diviſio in dividuam & individuam. 2.
Dividuæ vel individuæ ſtipulationes, quomodo ad hæredem tranſeant. n. 3.
Ratio: ejuſque extenſio ſubjicitur. 4.
Privilegiatus ſuccedendo non privilegiato hujus tantum jure utitur. 5.
Caballinus notatur, n. ult.

1 STipulatio alia conſiſtit in dando id eſt, ut dominium transferatur *l. 75. ff. ult. h. t.* alia in faciendo, prout ſpecialiter & in oppoſitione ad damnum ſumitur. *Zaſ. hic & Donell. & Gœdd. c. 6. concluſ. 14. num.
2 176. & Bach. in Tr. vol 2. diſput. 28. th. 1. lit. K. Donell.
hic.* Stipulationes aliæ ſunt dividuæ, aliæ individuæ §.
1 *h. l.* Illæ ſunt, in quibus promittitur res dividua qualis, & quantitas vel certa, ac ſingularis ſpecies corporis, ut Stichus, qui partes habet intellectuales. Individuæ ſunt, ubi ſunt res indiviſibiles, ſive natura ſua, ut omnia pene facta; item ſervitutes reales & perſonales, excepto uſufructu, vel conceptione verborum ſunt individuæ, ut ſtipulatio alternativa, vel generis, ubi parte Stichi ſoluta, non liberor pro parte. Vid. *hic Zaſ. & Donell. & idem Donell. l. 15. c. 6. Gœd. d. tract. c. 6. concl. 22. num. 255. Mantic. de convent. lib. 14. tit. 36. Vulte. in princ.
3 Inſtit. de diviſ. ſtipul. num.* 3. Stipulationes & obligationes dividuæ in quemlibet hæredem tranſeunt pro parte hæreditaria, ſed individuæ in ſolidum §. 2. *h. l.* Autor *ad l. 13. num. 6. C. de Contrah. ſtip.* Sed ille, qui ſolidum præſtiterit, repetere poterit à cohærede actione familiæ herciſcundæ vid. *Vultej. d. leg. nec non Zaſ. &
4 Donell. hic.* Ratio conſiſtit *in regula communi*, quam ex *h.* §. probant, quod conditio obligationis ex perſona hæredum non mutetur *Donell. leg. 8. c. 18. lit. C. Matth. Coler. de proceſſ. exec. p. 2. c. 3. num.* 217. *Manz. in cent. deciſ. quæſt. 24.* §. 19. Autor *ad L. 1. num. 1. C. de hæredib. tut.* Et rerum conditio non mutatur ex mutatione perſonarum, quod ad Nobilium ædes applicat *Dn. Mevius p.
5 3. dec.* 181. Et ſic privilegiatus ſuccedendo non privilegiato, non ſuo ſed defuncti jure utitur. *Manzius d. l.* Autor *ad L. 2. numer. 5. C. de Fiſc. Uſur.* Sic Reſcripta moratoria licet non obſint pupillis, Eccleſiis, aliud tamen eſt, ſi Eccleſia vel pupillus privato ſuccedat. *Manzius d. l, numer. 12. ex Fridebergio de morat. tit. 7. concl.* 23. idque ad Receſſum Imperii de anno 1654. in
6 puncto uſurarum applicat *Dn. Manzius num.* 15. Sed obſervandum eſſe monet *Caballinus de divid. & indiv. p. 3. nu.* 95. ad ipſam ſervitutem conſtituendam contra unum ex hæredibus ſi agatur, non condemnari poteſt in totius rei æſtimationem, niſi ex proprio dolo conveniatur, & arguit erroris *Bartolum*, quod an *huic* §. conveniat, dubito.

Ad L. Eadem. 4.

SUMMARIA.

In individuis factum unius hæredis aliis præjudicat. numer. 1.
In facto dividuo ſolus hæres contra faciens tenetur. 2.

1 IN individuis factum unius hæredis præjudicat aliis, licet non ſint correi per §. *pen. l. 2. Petr. Barboſ. in l. 55. pr. num. 110. ff. ſolut. matrim.* ſi igitur in facto individuo à defuncto pœna ſit promiſſa verbi gratia, per me non fieri, neque per hæredes, quo minus tibi ire liceat, ſi unus hæredum contra faciat, omnes tenentur ad pœnam. Sed in facto dividuo verbi gratia, me
2 non amplius actutum ad fundum, ſolus hæres contra faciens tenetur, quamvis *Caball. in tract. de divid. & individ p. 3. num.* 443. idem in individuis eſſe putet, quod ſuo loco relinquo. vid. *hic Zaſ p. 478. & ſeq. & tom. 5. in novis intellect. pag. 74. Donell. hic p. 26. & aliquot repetitiones juris vol. 6. & Bologuet. ad h. §. Zaſ. h. t. nu.* 48.

Ad L. Stipulationum. 5.

SUMMARIA.

Stipulationes judiciales quid? n. 1.
Quid Prætoriæ. 2.
Quid communes. 3.
De conventionali alleg. 4.
Stipulationis definitio. 5.
Hodie ſolennitates ſtipulationum ſublatæ. 6.
Adpromiſſor non tantum indemnitatis fidejuſſorem, ſed alium etiam fidejuſſ. ſignificat. 7.
§ fin. admodum durus, ejus ſenſus. 8.
Caballinus *de dividuo & individuo, eſt Molinæus. num. ult.*

1 STipulationes aliæ ſunt judiciales, quas exigit judex de cauſa cognoſcens lite conteſtata firmandi judicii cauſa, & parte renuente cogit remediis Judici propriis, condemnando ſcilicet ad id, quod intereſt, aut reum abſolvendo. *Donell. lib. 14. cap. 36. poſt lit. Z.*
2 Aliæ Prætoriæ, quæ Prætoris autoritate conſtituuntur, antequam judicium conſtituat qui jubet cavere, & niſi pareatur remediis prætoriis, compellit, quo pertinent
3 ſtipulationes ædilitiæ. *Donell. d. l.* Aliæ communes ſunt, quæ modo à Prætore, modo à judice decernuntur. A-
4 liæ conventionales *Weſemb. in. h. t.* de quibus loquitur *totus titulus num. 6. Mantic. de tacit. & amb. convent. lib. 14. tit. 7. num. 9. & ſeq. Gœdd. d. tract. cap. 5. num. 164. & ſeq. Zaſ. hic p. 489. & Donell. pag. 32. Idem Donell. l. 14. lit. R. & lit. A.* Habetur autem *in* §. 1. definitio ſtipulatio-
5 nis, quod ſit verborum conceptio, quibus is, qui interrogatur daturum facturumque ſe, quod interrogatus eſt, reſpondet. *Bachov. d. diſput. 27. th. 1. lit. E. Gœd. cap. 1.
6 concl. 3. num. 21. & ſeq.* Hodie tamen ſolennitatem interrogationis & reſponſionis ab uſu receſſiſſe notat *Carpzov. part. 2. Juriſpr. Conſtit. 19. defin. 17.* & res ipſa loquitur, poſtquam ex ſerio ac deliberato pacto hodie
7 actio datur. Satis accipere quid ſit, explicatur *in* §. 2. *& 3. h. l.* ubi nota vocabulum adpromiſſoris accipi pro fidejuſſore, non vero tantum pro fidejuſſore indemni-
8 tatis, ut notat *Hillig. l. 15. cap. 48. lit. B. §. fin.* videtur durus eſſe, nam ex eo probant pœnam adjectam dationi vel compromiſſo committi contra omnes hæredes in ſolidum, licet unus vel alter hæres paratus ſit ſolvere: Et ſic licet obligatio dandi ſit dividua, tamen ob pœnam adjectam fieri individuam; & ſic etiam eos hæredes, qui ſuam partem offerunt, teneri tamen ad pœnam. Iniquiſſimum hoc videri ipſe animadvertit Juriſconſultus, ideoque dat hæredi non moroſo regreſſum contra cohæredes: Sed regreſſus hic periculoſus,
&

Digitized by Google

& difficilis; quid ſi cohæres non ſit ſolvendo, vel difficulter ob potentiam conveniri queat &c? Sane ſi hæc mens *hujus* §. eſt, per ſtatuta locorum corrigi meretur.
9 Sane *Caballinus* [ſeu ut ego puto *Molinæus*, quia aliquo loco ſe refert ad tractatum ſuum de *contract. & uſuris*, qui procul dubio *Molinæi* eſt] in erudito ſcripto de dividuo & individuo *part.* 1. *n.* 64. 66. 71. 79. 87. 88. 89. *& part.* 2. *n.* 573. *&* 580. *& part.* 3. *n.* 177. acriter illum communem intellectum refutat.

Ad L. Is cui. 6.

SUMMARIUM.

Prodigus ſtipulando ſibi acquirere poteſt, non vero ſe obligare.

IS cui bonis interdictum eſt, ſtipulando ſibi acquirere poteſt, tradere vero vel ſe obligare non poteſt, & ideo nec fidejuſſor pro eo intercedere poteſt, ſicut nec pro furioſo; quia enim interdicta ei adminiſtratio à lege, nulla ejus voluntas eſt, ſed quando adquirit, non quatenus prodigus hoc facit, ſed quatenus rem bene gerit. *Donell. leg.* 12. *cap.* 22. *lit. F. ad h. leg. & Zaſ. part.* 493.

Ad L. Impoſſibilis. 7.

IMpoſſibilis conditio affirmativa vitiat contractum, non vero negativa, quia impoſſibilis negativa in effectu eſt neceſſaria. *Durand. in tract. de condit. impoſſ. p.* 4. *c.* 3.

Ad L. 8. & 10.

SUMMARIA.

Si in promiſſione eſt dies certus, & res præſtanda ante diem præſtitutum pereat, exſpectandus tamen eſt diei lapſus. n. 1.
Conciliatur cum h. l. l. 10. h. t. *n.* 2.
Fundans ſe in conditione, quæ in inſtrumento habetur, ejus eventum probare debet. 3.

1 IN *L.* 8. dicitur, ſi daturum ſe quis promittat Calendis Maji, & ea ſpecies, quæ danda eſt interim menſe April. pereat, ita ut jam certum ſit eam præſtituto die ſolvi non poſſe, tamen expectandum eſſe diei lapſum, ſcilicet Calendas Maji, niſi dies inutiliter ad-
2 jecta. Sed fere contradicitur *huic l.* 8. *à l.* 10. Sed *l.* 8. loquitur de conditione collata in factum promiſſoris, *l.* 10. de conditione caſuali. Vid. *Zaſ. ad has ll. pag.* 497. *& tom.* 5. *pag.* 78. *Donell. ad tit. pag.* 64. *Idem Donell. l.* 15. *c.* 8. *lit. B. & C. & c.* 9. *poſt lit. A.* Nec *d. l.* 8. locum habet, ſi finiendæ obligationi tempus præſcribatur. *Cephalus*
5 *conſ.* 436. *num.* 104. Colligitur etiam ex *l.* 10. in quo inſtrumento conditio habetur, eum, qui ſe in eo fundat, eventum conditionis probare debere, & antequam hoc fiat, non poſſe executive ex eo agi. *Dn. Mevius p.* 4. *dec.* 373. *Dn. Tabor ad Barb. l.* 3. *c.* 43. *ax.* 12.

Ad L. Si Titius. 9.

SUMMARIUM.

Poſt litis conteſtationem gratificationi locus non eſt.

PRomiſit mihi ſtipulanti fundum, ſi Titio non dederis; poſt aliquod tempus ago tecum in judicio ex ſtipulatione, poſtea vis illud prædium Titio dare, quia res eſt integra, Titius nondum eſt mortuus, ergo & poteſt dari, ergo gratificationi locus; Sed hoc negatur, quia ego præveni Titium agendo, & hinc colligunt poſt litis conteſtationem non eſſe locum gratificationi. *Theſ. lib.* 3. *q.* 60. *n.* 1.

Ad L. Si ita. 2.

SUMMARIA.

In alternativa quantitatis vel temporis quod ſpectandum. num. 1.
Quod in alternativa locorum. 2.

1 IN alternativa quantitatis (decem aut quinque) vel temporis, ſemper minor quantitas & tempus remotius in obligatione eſt. *Zaſ. hic p.* 503. *Donell. & Gœdd. c.* 8. *n.* 201. In obſcuris minimum ſequimur. L. *ſemper.* 9. *de*
2 *R. J. & c. in obſcuris* 30. *de R. J. l.* 6. Secus autem eſt in alternativa locorum. *Mantica lib.* 14. *de tacitis & ambiguis conventionibus tit.* 39. *num.* 13. *& ſeq.*

Ad L. Qui ante calendas. 13.

QUi ante calendas proximas ſtipulatur, ſimilis eſt ei, qui calendis quid ſtipulatur; quia verba hæc ambigua, & hunc ſenſum admittunt, ante finitas calendas; qui ſenſus magis pro re facit. *Zaſ. hic p.* 504. *Donell. hic l.* 15. *c.* 10. *lit. A. & ibi Hillig.*

Ad L. Si ita. 14.

SUMMARIA.

Quando agi poteſt ex ſtipulatu, ut ſi dies obligationi ex re in eſt. num. 1.
Quid juris hic, ſi ob moram in parte operis aliquid damni contigerit, remiſſive. 2.

1 INterdum dies ineſt obligationi ex re, ut in opere faciendo, quod tractu temporis ad ſui perfectionem eget, & agi non poteſt antequam tantum tempus tranſierit, intra quod fieri poſſit *Hering. de fidejuſſ. c.* 22. *nu.*
2 17. *hic & l.* 37. *h. t.* Si tamen ob moram in parte operis aliquid damni contigit, de ea parte agitur. *l.* 72. §. *ult. h. t. Zaſ. hic pag.* 505. *& Donell. hic pag.* 73. *& lib.* 15. *c.* 9. *lit. E. & ibi Hillig.*

Ad L. Si Stichum. 16. pr.

SUMMARIA.

Ex re alternative debita, ſi alterutra ad creditorem pervenit, altera adhuc eſt in obligatione. n. 1.
Si duo alternative in obligatione, uno perempto, alterum ſolum deberi colligitur. 2.
Quod applicatur ad illum caſum, ubi res, cujus venditio reſcindenda, perempta. 3.
Stipulatio in ſingulos annos una ſtipulatio eſt. 4.
Obligatio hæc cur perpetua & incerta vocetur. 5.

1 SI Stichum aut Pamphilum debeam, ſi alterutet alias ad te pervenerit, ſimpliciter ad alterum tibi dandum obligatus ſum. Ex quo colligunt, quando duo
2 alternative ſunt in obligatione, uno perempta alterum ſolum deberi. *Covarr. lib.* 2. *reſol. c.* 4. *nu.* 13. *Koppen. dec.*
3 58. *n.* 34. Unde quia ex *l.* 2. *C. de Reſcind. vend.* alternativa petitio inſtituenda, re perempta agitur ad refuſionem reſidui pretii. *Panorm in C. cum dilecti.* 10. *ſeu fin. X. de Empt. Covar. & Koppen. d. l. num* 35.
4 In §. 1. hæc ſpecies: Promiſit quis mihi annua decem, quæritur an ſit una ſtipulatio? Reſp. quod ſic, ſecus quam legata, ubi primi anni purum, ſequentium
5 annorum conditionalia ſunt legata. Et exinde probat etiam perpetuam eſſe obligationem, non ad vitam promittentis, ut ſic interpretatur *Gloſſa* & Dd. veteres communiter, ſed quod ad hæredem tranſeat, incerta promiſſio vocatur, quia omnia futura incerta ſunt, quæ in infinitos annos promiſſa. conf. *Donell. hic & Zaſius*, qui proponit exceptionem in donatione, & aliis.

Ad L. Si id quod. 22.

SUMMARIUM.

Si conſenſus in corpore & non in materia, an nulla ſtipulatio ſit emtio.

SI partes in corpore quidem conſentiant, ſed non in materie, emtio quidem non valet *leg.9.§.fin.de contrah.empt.* Sed ſtipulatio valet, quia ibi ſolvitur pretium, hic nihil; niſi dolo me ſetelleris, vid *hic Zaſ.p.518.& Donell.hic pag.87.& leg.12.c.7.ibique Hillig.lit.C. Pacius cent.1.qu.59. Bronchorſt. cent.2.aſſert.53. Gœdd.de ſtipul.c.3. n.29.*

Ad L. Si ex legati. 23.

DEbitor ſpeciei liberatur quidem ejus interitu, ſi ſcilicet, non ſit in mora, aut ipſe cauſam morti præbuit; Ergo poſt moram periculum eſt debitoris. vid. *not.lib.5.ſupr.de reb cred.l.72.de ſolut.* Autor *ad L.10.n.7. C.de O.& A.Et ad L.1.n.1. C. Commodati.*

Ad L. Generaliter. 26.

TUrpis rei promiſſio nullius eſt valoris, ſi ſcilicet res per ſe turpis ſit, vel cauſa ejus turpis. vid.*Zaſ. p. 5 2.& Donell.hic pag.93.& l.12.c.71.Pac.e nt.7.quaſt.28.Menoch. ... 13.num.21. & ſeqq.* Autor *ad L. 4. num. 2. C.de inut.ſtip.*

Ad L. Scire. 29.

SUMMARIA.

Quot ſpecies vel ſumma, tot ſunt ſtipulationes. n.1.
Idem in contractu empt. vendit. 2.
Varias hujus res limitationes. vid. 3.

1 TOt ſunt ſtipulationes, quot ſummæ aut ſpecies, ſeu pluribus rebus ſpecialiter copulative vel disjunctive deſigneris, tot emergunt ſtipulationes; quot ſunt vel ſummæ vel ſpecies, & adjecta ſumma non novat. *Zaſius hic in princ.* verbi gratia, emo hunc librum 8 alterum novem, tertium. 10 flor. Reſp. ſunt plures venditiones, & poſſum unius rei pretium hodie ſolve-
2 re, & iſtud poſt duas ſeptimanas, quia ita non dividitur una ſumme, ſed ex diverſis contractibus diverſis vicibus fit ſolutio. Sic etiam, ſi plures res vendam, tot
3 ſunt venditiones, quot res, licet una verborum conceptione promittantur. Limitat autem *hanc l.* plures *Zaſius d.l.* verbi gratia, ſi acervus pecuniæ præſentis promittatur. (2.) ſi aliquid collectivum promittatur. (3.) ſi aliquid univerſeliter promittatur, v. g. omnes oves. [4] ſi plures conditiones &c. *conf. Gœdd.d.tr.c.16.concl.18.num.209.& ſeqq.*

Ad L. Sciendum eſt. 30.

SUMMARIA.

Solennitas intrinſeca præſumitur. n. 1.
Mandatum fidejuſſionem præceſſiſſe præſumitur. 2.
Caſus ubi alias præſumatur mandatum. 3.
Limitatur num.2. ſive ipſe me fidejuſſiſſe dicam, ſive alius de me. 4.

1 SI ſcriptum, me fidejuſſiſſe, videntur omnie ſolenniter facte. & ſic ſolennitas intrinſeca ex natura actus præſumitur. *hic & §.fin. Inſt.de fidejuſſ. Zaſ. hic pag.531.& Donell.Gasl.lib.2.obſ.13. num.2. Menoch. lib.1.de præſumpt.quaſt.18.num.9.& lib.2.præſumpt.23.num.3.Hering.de fidejuſſ.cap.11.num.113.* Autor *ad L.1.num.9.*
2 *C. de contrah.& comm. ſtip.* Et ſic mandatum hic præſumitur, ent negotiorum geſtio, quendo quis fidejuſſit,
3 licet regulariter mandatum non præſumatur per tradita *Dd.hic*, niſi ſit talis actus, qui non ſolet ſine mandato fieri, ut ſolutio debitæ ab alio pecuniæ, vel acceſſit diuturna ſcientia & patientia illius, cujus ea res eſt. vid. *Menoch. l.2.præſ.32.Petr.Peckius ad c. 24. de R.Iib.*
4 *6 num.7.* Sed ſuperiora vera, niſi contrarium conſtet. *Cephal.conſ.693. num. 26.* Et nihil intereſt, ſive de me ipſo dixerim, quod fidejuſſerim, ſive de me alius, modo Relatio teſtis contra me fidem faciat, & in eo caſu verſemur. *Hartm.Piſt.173.num.17* Nec diſtinguendum inter publicum & privatum inſtrumentum. *Hartm.Piſtoris d.l.num.38.*

Ad L. Si ſtipulor. 35.

SUMMARIUM.

Venditio & locatio, ſi interveniat interrogatio & reſponſio, non degenerant in verborum obligationem.

EX *h.leg.* quæ in cæteris non adeo notabilis, *§.fin.* notare ſolent Dd. contractum, qui conſenſu conſtat ſcilicet venditionem, locationem, valere, etiamſi edhibite interrogatio & reſponſio, nec vitiati, licet interrogāti quis commode non reſpondeat, modo aliunde de conſenſu conſtet, & ideo omnis interrogatio & reſponſio non facit verborum obligationem, quæ ſtricti juris eſt. *Crotus in rep. Rubri a hujus numero 52. Verius numero* 100. *Butigella numer.18. & cæteri Vaſquius item & Gœdd ac Forſterus*, quos refert *Hilliger. in Donell.lib.14.c.36. lit. I.*

Ad L. Si quis. 36.

SUMMARIA.

Dolo inductus ad obligationem, actionem elidit exceptione doli. n. 1.
Idem, ſi nullus dolus ſtipulantis interceſſit, ſed ipſa res in ſe dolum habet. 2.
Dolum ex propoſito & ipſa re æquiparari colligitur. 3.

1 SI quis cum aliter eum conveniſſet obligari, aliter vero per machinationem obligatus eſt, erit quidem ſubtilitate juris obſtrictus, ſed exceptione doli uti poteſt, Autor *in C.titul.de Act.Emti ad L.2. nume-*
2 *ro primo*, idem ſi nullus dolus interceſſit ſtipulantis, ſed ipſe res in ſe dolum habet; cum enim quis ex ea obligatione petit, hoc ipſo dolo facit, quod petit, *Gœdd. c.3.concl.7.num.91 & mult. ſeq.* Autor *ad L.5.numer. 1.2 C.de inutil.ſtip.* Et hic *Donell. pag.*109. qui ſpeciem facti rectius ſumit ex *§. 1. Inſtit. de Excep.* quem
3 probat *Gœdd.d.l.num.95.* Collige, dolum ex propoſito & reipſa æquiparari, quæ tamen comparatio ſecundum quid intelligenda eſt; nam ex dolo in re non videtur actio doli dari, ſed tantum exceptio doli, quia dolo videtur petere actor ex iniquo contractu. *vid. Hahnius ad Weſenbec.ad tit.de Tranſact.num.8. circa finem.*

Ad L. Stipulatio iſta. 38.

SUMMARIA.

In ſtipulationem non venit factum, ſed jus. n.1.
Quod explicatur. 2.
Qui debet ſub die certa, ſolutionem anticipare poteſt. 3.
Aliud ſi ad diem certum. 4.
Particulam (cum) conditionem facere colligitur. 5.
Ex §.16. Caſus decidītur. 6.
Alteri ſtipulari non licet. 7.
Quod variè limitatur. 8.& ſeqq.

1 PRolixa *hæc lex* eſt, ego pauca notabo. In §.6. nore-
2 tur, non factum, ſed Jus venire in ſtipulationem,

Autor

Digitized by Google

Autor *ad L.c.n.3.4.C.de Contr,& comm.ſtip.*id eſt.ſtipu-
latio habere, licere,non ſolum id ambit, quod eſt meri
facti,quod ſervo competere poteſt,ut nuda detentio vel
ſimplex tranſitus per fundum, ſed quod eſt juris,verbi
gratia, poſſeſſio civilis, dominium, ſervitus *Molinaus*
[nam citat ſuum Labyrinthum] *de div.& indiv.princ.*
num. 11.

3 Ad §.16. Si quis debet ſub die certa,poteſt anticipare
ſolutionem,& citeriori die ſolvere, *Don.lib.*16.*cap.*11.*&*
4 *quos refert ibidem Hillger lit.*B.*Et Dd.fere omnes*. Sed
5 aliud ſi ad diem incertum. Collige etiam particulam
(cum) non minus facere conditionem ac particulam
6 *Si*. Decidi poteſt ex *hoc* §. caſus,ſi ſcripſerit mihi Titius,
ut in nundinis Lipſienſibus Sempronio ſolvam 500.
thal.zur gewöhnlichen Zahlungs-Zeit/ego ſolvo ſepti-
mana prima nundinarum, non expectata ſeptimana ſe-
quenti.Prime autem die ſeptimanæ ſequentis ſe ſubtra-
xit Sempronius,& ſolum vertit,quæritur annon culpam
admiſerim, quod tempus anticipaverim contra manda-
tum? Sed reſponſum & deciſum refert *Carpz.p.*2.*dec.*
131.*me* non teneri,quia licet anticipare diem & tempus
illud der Zahl-Woche non debitoribus, ſed creditori-
bus præſcriptum; nec ad caſum fortuitum quis obſtrin-
gitur,niſi eum in ſe receperit,niſi etiam dolus mihi im-
putari poſſit.

7 Ad §.17. Alteri ſtipulari nemo poteſt,niſi ſervus aut
filius, quia ideo inventæ ſtipulationes, ut quiſque ſibi
acquirat,quod ſua intereſſe putet, niſi adjecta pœna ca-
8 ſu non inſpicitur,quid interſit,ſed quantitas pœnæ, *hic*
& §.18.*Inſt.de inutil.ſtipul.& ibi Dd. Donell.hic & l.*12.*c.*
16.*& ſeqq.Bach.d.diſp.*27.*th.c.lit.E.& ſeq.P. Barb.in L.*
*Qua dotis.*34.*n.*136. Autor *ad L.*3.*nu.*3.*& ſeqq. C.de inut.*
10 *ſtip.* Eſt & alia exceptio, niſi verba obligativa & execu-
tive ad ſtipulantem ſint relata, & declaratum ſimul,
quod nomine tertii hoc fiat. Alia in *l.*45.*ſolut.matr.*ubi
11 in cauſa dotis avus maternus poteſt favore dotis ſtipula-
ri.Alia in *c.quanquam.de uſur.l.*6. Sic ſacerdos in favo-
rem miſerabilium perſonarum,ut eorum communis pa-
ter,ſtipulari poteſt. *Zaſ.in l.*1.*§ hujus ſtudii, num.*18. *de*
juſt.& jur.

12 Ad §.20. Permiſſum eſt ei,cujus intereſt alteri dari, ei
quoque ſtipulari, ſed ita ut verba obligative ſeu obli-
gantia in perſonam ſuam conferat, executiva vero tan-
tum ad alterum referantur. Unde tamen ipſe, qui ſti-
pulatus eſt, tantum agere poteſt non alius, niſi actione
ceſſa.*Jaſon in* §.17.*h.l.n.*47. *Wamueſ.conſ.*5.*num.*1.*cent.*4.
conſ.*quos allegat.Alph.collect.* 107.

Ad L. Cum qui Calendis. 41. §. quoties. 1.

S U M M A R I A.

*Si quid promiſſum præſtandum certo menſe, non adjecta certa die, intelligitur de prima menſis die.n.*1.
*Quoties in obligationibus dies non adjicitur, præſenti die debetur.*2.
*Secus ſi obligatio in diem concepta.*3.
Dies in dubio pro debitore adjecta cenſetur. 4.
*In Areſti impoſitione præciſe hora attendenda eſt.*5.

1 QUicunque promittit calendis Januarii ſe daturum,
neque eddat primis vel ſecundis &c. de primis
hoc videtur intelligendum, niſi ex præſumptionibus
2 aliud colligatur.*Cephal.conſ.*638.*n.*34.Quoties in obliga-
tionibus dies non ponitur,præſenti die debetur, niſi lo-
3 cus adjectus ſpatium temporis inducat;quod autem in
diem debetur, præſenti die non debetur,ſcilicet quoad
effectum, ut exigi poſſit. *l.*108.*de V.S.Donell. lib.*15. *c.*8.
4 *lit.D.* Et dies ſemper in dubio pro debitore adjicitur,
non creditore.*Donell.lib.*7.*c.*26.*in fin.& l.*16.*c.*11. *lit. A.*
5 *Gœdd.c.*11.*num.*77. Sed in quibuſdam negotiis, verbi
gratia, Areſti impoſitione præciſe hora attendenda ut
*Carpzov.p.*1.*juriſpr.c.*29.*d.*11.

Ad L. Si quis. 43.

S U M M A R I A.

*Stipulatio,qua ex ea præſtanda in arbitrium alterius conferuntur, conditionalis eſt. n.*1.
*Quæ inutilis eſt,ſi alter arbitrium non recipiat.*2.

1 STipulatio hæc, *arbitratu Lucii mihi reſtitues Cravetta conſ* 89.*n.*5.vid.*not*.Dni Autoris *l.*75.*pro ſocio*,
2 Conditionalis eſt ſtipulatio,& ſi Lucius non arbitretur,
inutilis eſt; & ita differt à legatis; nam licet etiam hic
intelligatur arbitrium boni viri, ſtatum tamen & mo-
dum obligationis hic conſtituit.*Zaſ.hic p.*570. *Gœdd. c.*
8.*n.*169.*& Don.hic lib.*8. *c.*15.*lit.H.*

Ad L. Quodcunque. 45. §. 2.

S U M M A R I A.

*Filia ex ſtipulatione patris poſt mortem ſuam ipſe facta,ex ſtipulatu agere poteſt. n.*1.
*Quod limitatur.*2.
Particula cum *vel* Si *an idem involvat.*3.

1 SI quis pater ſtipuletur filiæ, poſt mortem ſuam de
quo videatur *P.Barb.in L.Gajus* 45.*n.*2.*ff. ſol.matr.*
hæc capiet, licet non ſit hæres patris. Secus ergo,ſi hæ-
2 redibus ſuis ſtipuletur; nam tunc veriſimile eſt, quod
pater cogitaverit liberos ſuos hæredes futuros, quando
ergo filiæ abſtinent, non poterunt agere ex ſtipulatione
paterna *Carpz.p.*3.*c.*10.*d.*7.conf.*Menoch.l.*3.*præſ* 48. ubi
conſtituit regulam, quod petet ſtipulans ſibi & liberis,
videatur iis ut hæredibus ſtipulari; ſed aliud,ſi ſolis fi-
3 liis,aut ſibi ac filiis difformiter. In §. *pen*. dicitur nihil
intereſſe,ſive quis dicat,cum veneris, vel ſi veneris, va-
let tamen ſtipulatio,cum volueris,non vero, ſi volueris
*l.*46.*pen.& ult.*nam expreſſa nocent.*l.*195.*de R. J. Don.l.*
12.*c.*7.*& ibi Hillig.lit.H.*

Ad L. Centeſimis. 46. §. 2. & 3.

S U M M A R I A.

Obligatio in promiſſoris arbitrium conferenda non eſt.numer. 1.
*Secus,ſi ſtipulatio concipiatur,*Cum voluerit.2.
Ubi etiam rationes.

1 CErtum eſt, in promiſſoris voluntatem conferen-
dum non eſſe,an obligatus eſſe velit,in *l.*17. *h.t.*
2 Sed hoc modo, *cum voluerit*, hoc poteſt fieri,quia (1.)
ita recte tantum in arbitrium hoc confertur, non ex-
preſſe.*Donell.hic & Zaſ.*(2.)quia ita conſummatio obli-
gationis in tempus confertur. Et ideo poteſt habere ef-
fectum,cum velle non poterit. Ergo vivente promiſſore
agi non poterit, ſed eo mortuo contra hæredem. Ita
*Joh.à Sande l.*5.*tit.*9.*def.*2.

Ad L. Si decem. 48.

S U M M A R I A.

*Stipulatio,*decem dabis cum petiero,*an conditionem habeat.n.*1.
*Jus implendi conditionem non tranſit in hæredes.*2.
*Quod exemplo declarat.*3.

1 SI decem, cum petiero,ſim ſtipulatus,admonitionem
magis, quo celerius reddatur, quam conditionem
habet ſtipulatio; & ideo licet deceſſero,priusquam pe-
tierim,non videtur defeciſſe conditio. *Gœdd.cap.* 8. *nu.*
2 167.*Donell. l.*15.*c.*11.*lit.E.*colligunt etiam ex *h. l.* Jus im-
plendi conditionem non tranſire in hæredes.*Covarruv.*
*pract.q.*39.*n.*6. ubi rationes recenſet *Gail.l.*2.*obſ.*2.Dd.in
l. Qui

l. Qui Romæ.122.§. Agerius in fin.h.t.Gomez. tom.2.reſol.c.
11 nu.36.Gædd.d ſtipul.c.9.concl.8.nu.177.& ſeqq. Autor
3 *ad L.13.n.9.C.de Contrah.& comm.ſtip.* Si itaque condi-
tio exprimatur *ſi petiero*, ex ſola voluntatis declaratione
dependet, hinc mere perſonalis eſt. *Covarr.pr.q.39.Do-*
nell.l.15.c.12.& ibi Hill. lit.C.

Ad L. Cum filiusfam. 49. §. 1.

SUMMARIUM.

Fidejuſſor obligationis non faciendi non tenetur, nec etiam principalis, ſi fidejuſſor contra faciat.

CUm ſtipulatur ſum à te non fieri, & dediſti fidejuſſorem, ſi hic contra faciat, neuter tenetur. Unde inferunt, fidejuſſorem obligationis faciendi non teneri; ſi contra faciat. Quod in iis, quæ in non faciendo conſiſtunt, locum habet. *Bachov.in Tr. vol.2.diſp.28. th.4.lit.F.& Zaſ.hic p.582.n.5.*

Ad L. In illa 50.

SUMMARIA.

Factum alienum ſimpliciter promittens non obligatur. numer.1.
Secus ſi promittat, per ſe non fieri, 2. 3.

1 SI quis ſimpliciter alienum factum promittat, nec
2 ad id tenetur, ut curet *§.3.Inſt. de inutil. ſtipul.* Sed
ſi quis promittat per ſe non fieri, promittit etiam hoc,
& quod ipſe curare velit, quod neque culpa ſua fieri
debeat, culpa autem ejus fieri videtur, ſi potuit prohi-
bere, & non prohibuit quia hic negativa implicite
continet affirmativam, *arg.l.109.de R.J. Donell.l.12 c.19.*
3 *poſt.lit.B. Zaſ.hic p.583.* Et ſic vaſallus non tantum nul-
lum damnum debet inferre Domino, ſed etiam prohi-
bere ſuos, ne ipſi inferant. *Zaſ.hic num.9.* conf.*leg.29.*
ff.locati.

Ad L. In conventionalibus. 52.§. 1.

IN hac ſtipulatione, qua vacua poſſeſſio traditur, non continetur nudum factum, ſed cauſa bonorum, id eſt, non ſufficit, ut poſſeſſio tradatur, ſed etiam ſine omni poſſeſſore tradat, & ita accipiat, ut in poſſeſſione aliis ſit melior & tutior. *Cujac.ad l.4.§.1.de Act. empto tom.2.*

Ad L. Cum quis. 55.

CUm quis ſibi aut Titio, dari ſtipulatus eſt, ſoli Titio, ut qui non obligationi, ſed ſolutioni adjectus eſt, non etiam ſucceſſoribus ejus recte ſolvitur, quia mandatum morte diſſolvitur. *Stracha de Adject. part.3 n.88.ſeq.& p.1.n.43.& ſeq.& Zaſ.hic p.590.* Autor *ad L.8.n.7.C.de Obl. & A.*

Ad L. Eum qui. 56.

SUMMARIA.

Pactum, quo unus ex heredibus obligatur ad ſatisfaciendum creditori, non valet. n. 1.
An &. ſi defunctus in teſtamento unum heredem obligaverit. 2.
Extenditur ad liberos. 3.
Limitatur ſi hypotheca conſtituta. 4.
Qui ſibi aut filio ſtipulatur filium ſolutionis cauſa adjeciſſe videtur. 5.
Limitatio P. Barb. *ſubnectitur. 6.*

1 NOn valet pactum, ſi quis promittat debitum di-
viduum ab uno hærede ſolutum iri, nam hæredes
ex ipſa leg.12. Tabb. pro parte hæreditaria tenentur,
quod niſi per teſtamentum, ipſis adimi nequit, & hæ-
res ultra portionem ſuam pro extraneo eſt. *l. ſervo le-*
gato. 69.§ 2. de Leg. & alios textus, quos refert Franz-
kius lib.1.reſol.6.num.28.Gomez lib.2. variar.reſolut.c.11.
numer.15.Carpzov.p.2. deciſ. 252. Chriſtinaus lib.6.deciſ.
23. & hos referens Dn. Mevius p.5. deciſ. 66. Sed agitur
hic de uno hæredum obligando, quod fieri non po-
2 teſt *l.137. §.ultim.de V. O. Bach. ad prota ad tit.de pa-*
ctis rubr. de pactis Autorum numer.2.pag.463. Sed quid
ſi in teſtamento unum obligaverit? *Franzkius* videtur
idem ſtatuere. Sed *Mevius reſp.dict. leg. numero duo-*
decimo, illum Paragraph. 2. l. 69. de leg. 1. poſſe de pa-
3 cto intelligi, nam teſtamenti non fit mentio. Et hoc in
liberis etiam quod nec illi ex obligatione perſonali
poſſint in ſolidum conveniri tradit *Dn.Mevius p.5.de-*
4 *ciſ.67.* Aliud ſi defunctus conſtituat hypothecam ge-
neralem vel ſpecialem, nam tunc quilibet hæredum, ſi
hypothecam poſſideat, in ſolidum tenetur. *Dn. Me-*
5 *vius d. p. 5. d. 68. Ex Paragrapho 2. h. l.* notetur, qui
ſibi aut filio emancipato ſtipulatur, videri filium ſo-
6 lutionis cauſa adjeciſſe; nam ſemper ea interpretatio
adſumenda, ut actus valeat, non ut pereat, *Petr. Bar-*
boſa ad L. Gajusi 45. ſolut. matrimon. numero decimo
quarto, ubi aliud eſſe dicit, ſi nomen filii præpo-
nat ſuo, quod ſuo loco relinquo, nec omnes in hoc
conſentiunt.

Ad L. Quoties. 19.

VIde *not.* Dni Autoris *ad L.Eviltis.18.de uſuris.* & Dd. hic ſuper ea materia, an exiſtentia conditionis conſtituat in mora.

Ad L. Stipulatio. 61.

SUMMARIUM.

Stipulatio ſic concepta: Si hæredem me non feceris, tantum dare ſponder, *an valeat.*

STipulatio hoc modo concepta; *ſi heredem me non feceris tantum dare ſpondes*, inutilis eſt, & contra bonos mores, & illicitum eſt & inhoneſtum pœnæ adjectione aliquem velle adſtringere ad certam hæredis inſtitutionem, quia adimitur libera teſtandi voluntas, *hic & l.132.h.t.& L.Ex eo. C.de inutil.ſtipul. Gædd.d.tr. c.6.concl.7.n.60.ſeqq. Decius conſ.184.nu.1. & 10.Zaſ.hic p.605 Hondед. vol.2.conſ.44.numer.87.vid.Crots & Butrgella repetitio hujus l.vol.6.repet.jur.* Autor *ad l.4 num.1. ſeqq.C.de inutil.ſtip.* Et ideo, quia lex cupiditati hominum occurrit, nec juramento, firmari talem contractum vetitum, cenſet *Covarr.ad Rubr.de teſtam.part.2. num. 53. & ſeqq.*

Ad L. Servus vetante. 62.

QUod ſervus ſtipulatur vetante Domino, ei adquirit, quod enim in Dominum tranſeat neceſſitatis eſt, non quia ſervus vult, ſed quia ſervus retinere nequit. *Donellus ad h. l.pag.244.* Idem in filio non eſſe puto, ſed hodie filius ſibi adquireret.

Ad L. Si pœnam. 68.

SUMMARIUM.

Promittens, ſe mutuo daturum, ſi poſtea mentem mutet, ad quid teneatur.

SI quis promittat, ſe mutuo daturum, & poſtea mutet ſententiam, tunc promiſſor tenetur ad intereſſe, cujus loco pœna venit in ſtipulatione expreſſa, & ſic erit ſtipulatio certi, alias ſi de pœna non convenerit, eſt incerti, & intereſſe probandum. *Vaſ.hic p.616. Donell.p. 254.* conf. *Idem Don.l.15.c.3.* ubi probat, poſt tempus, quo præſtandum erat factum, vel quo præſtari poterat, agi ad intereſſe.

Ad L.

ad L. Si homo. 69.

SUMMARIUM.

Pœna adjecta diſpoſitioni impoſſibili an committatur.

POena adjecta diſpoſitioni impoſſibili non committitur; ubi nulla noxa, nullum delictum, & hinc nulla pœna, vid. *Gœdd. de ſtipul. cap. 6. concl. 6. nu.36.* conf. *Idem. Gœdd. d. c. 6 concl. 2.* ubi hanc regulam habet: in ſtipulationem venire non poſſunt, quæ neque in rerum natura extant, neque futuræ ſperantur. *n.* 27. Sed ſi emtor ſcivit, rem non poſſe præſtari, venditor verò ignoret, pœna debetur. *arg. l. 57. §. 2. de contrah. empt.*

ad L. Stipulationes. 72.

SUMMARIA.

Stipulationes ſervitutum & factorum plerorumque dividi non poſſunt. num. 1.
Limitatur in factis ubi ſuccedit obligatio ad intereſſe. 2.
Diverſi caſus adduntur ubi præſtando intereſſe liberatio ab obligatione fieri poteſt. 3.
Moram nectens in efficiendo eo quod facere promiſit ad quid teneatur. 5.

1 STipulationes ſervitutum & factorum plerorumque
ſunt individuæ, nam diviſio i.e. præparatio pro parte, corrumpit ſtipulationem, i. e. implementum ſtipulationis, quæ non poteſt in parte impleri. *Moſinæus*
2 *de divid. & indiv. p. 3. num. 54.* In factis tamen ſuccedit
obligatio ad intereſſe, quod dividitur *Zaſ. hic. p. 627. Don lib. 15. cap. 6. Galvania in repet. h. l. d. v. 6* Unde regula, quod in obligationibus facti nemo præciſè teneatur ad factum, ſed poſſit præſtando intereſſe ſe liberare. *Dec. conſ. 502. num. 8. l. 27. cap. 10. lit. F. A. Barb. locupl. lib.*
3 *3. cap. 5. ax. 15.* Sic quamvis venditor præciſè tradere rem
teneatur, is tamen, qui vendere promiſit, non tenetur præciſè. *Dec. d. l. Alex. conſ. 212. num. 14. l. 6. Surdus conſ.*
4 *52. num. 13.* Sic qui expectativam conceſſit, in caſum ca-
ducitatis feudi, non tenetur præciſè feudum vendere, ſed præſtando intereſſe liberatur. *Alvarott. in c. ſi facta. l. 2. feud. tit. 26. num. 8. & Iſernia. ibid. num. 1. & in prælud. feud. qu. 6. nu. 49. Mynſ. cent. 4. obſ. 61. n. 14. Clarus §. Feudum. qu 26. num. 3. Roſenth cap. 6. concl. n. 8. Schrad. p. 5. c. 1. num. 10. Klock. vol. 2. conſ. 4. num. 202. Berlich. p. 2. concl. 54. n. 59* Secus, ſi abuſiva inveſtitura facta.
In §. *ult.* dicitur, ſi quis promiſit inſulam fulcire
5 poſt moram, qua non incepit, ad intereſſe conveniri poteſt, non ſc. totius operis, ſed quanti id eſt, quod cœptum non ſit. *Don. l. 15. cap. 9. lit. E. & ibi Hillig.*

ad L. Interdum. 73.

SUMMARIA.

Pura obligatio quibus caſibus ex re ipſa dilationem accipit. num. 1.
Quomodo hæ ſtipulationes differant. 2.
Reſignatio, die Loßkündigung/ *quo tempore fieri debet. 3.*

1 PUra obligatio ex re ipſa interdum dilationem ce-
pit, ſi v. g. id quod in utero eſt, vel fructus futurus, vel ædificari domum quis ſtipulatus ſit, differunt
2 tamen hæ ſtipulationes, quod fructuum futurorum
ſtipulatio ſit conditionalis, ſi fructus naſcantur. *Natta conſ. 86. num. 2. Carpz. l. 4. reſp 62. nu. 5.* domus verò ædificandæ ſtipulatio, eſt in diem. *Don. l. 15. cap. 9. poſt lit. E. & lib. 8. c 30. lit. A. Zaſ. hic p. 620.* Ex *hac lege* etiam
3 probat *Dn. Mev. p. 3. dec. 144.* ſi reſignatio, die Loßkün-
digung utrique parti reſervata, & nullum tempus expreſſum ſit, quo fieri debeat, vel ſemeſtri ante terminum, quod tunc quidem omni tempore fieri poſſit; ſed aliud ubi ex ipſa natura rei certus terminus aſſignandus, ut ſi prædium ruſticum locatum, & reſignatio placuerit, certè neceſſe eſt, ut tunc temporis fiat, quando arandi agri ad futuram ſementem.

ad L. Stipulationem quædam. 74.
Cum. l. ſeq.

SUMMARIA.

Stipulationes quænam certæ & quæ incertæ. vid. num. 1. & 2. 4. 5.
Dicens ſe alio probiorem eſſe ipſi injuriam non infert 3.
Ex reſponſione teſtis alternativa infertur incerta depoſitio. 6.

1 STipulationes quædam ſunt certæ, quædam incertæ.
2 Certæ ſunt, quando exprimitur ſubſtantia, quantitas & qualitas; ſi verò hominem vel vinum in genere ſtipuler, incerta eſt *l. 75. §. 1.* Idem, ſi qualitas rei addita variet ſecundum gradus, ut ſi quis boni vini Rhenani amphoras duas ſtipuletur, incerta eſt ſtipula-
3 tio, quia boni vini multi differentes gradus ſunt; Un-
de notat hic *Zaſius nu. 7.* dicentem, ſe me probiorem eſſe nullam mihi injuriam inferre; ſecus ſi optimi vini amphoras duas ſtipuler. *d. l. 75. §. 2.* item incerta eſt ſtipulatio, ſi quis certi fundum uſumfructum ſtipuletur. *§. 3.* quia poteſt intereſſe præſtare Dominus, præſertim; ſi non poſſit cavere Et quod in faciendo con-
4 ſiſtit *d. l 75. §. 7.* Idem ſi duo alternativè ſtipuler *§ 8 d.*
l. ſed & natura incerta eſt ſtipulatio, quando res ab eventu naturæ ſuſpenditur. *Gœdd. d. c. 6 concl. 19. & du. h.*
5 *ſeq.* Sed quando duo alternativè promittuntur creditor
ſibi electionem reſervavit, ſtipulatus quid eſt cert. *§ 8.*
6 *h. l.* Colligunt ex *h. §.* ſi teſtis alternativè reſpondeat in-
certam eſſe depoſitionem. *Farinac. l. 2. conſ. 116 num. 3. Alex. conſ 82. num. 2. lib. 2. Cravetta conſil 944 num. 10. & conſ. 941. num. 9. & conſ. 967 num. 5.* Cæterum teſtes ſi contra me producantur, & contra eos excipio, non facile iis credendum, ſi contra me aliquid deponant. Autor *ad L. 24. num. 5. C. de Solut.*

ad L. Si Stipulatus fuerim. 76.

SUMMARIUM.

Stipulatio alternativa cum electione an ad hæredem tranſeat cum electione.

SI ſtipulatus fuerim illud aut illud, quod ego voluero, licet perſonalis ſit obligatio, ad hæredem tamen tranſit cum poteſtate eligendi, *hic & l. 19. ſupr. de opt. leg. Zaſ. hic n 10. p. 635. Bach. vol. 2. in Tr. diſp. 13. th. 5. lit. A.* licet *Donell. & Hillig. lib. 15. capit. 2. lit. D & Don. ad hanc legem* obligationem tranſire velint, ſed ſine electione.

ad L. Ad diem. 77.

SUMMARIA.

Pœna indiſtinctè committitur ex ſolo diei lapſu. n. 1.
An hæres ex capite ignorantiæ hic reſtitutionem petere poſſit. 2.

1 EX ſolo diei lapſu committitur pœna, Autor *ad L.*
12. num. 2. ff de Contrah. & comm. ſtip. licet mortuus ſit promiſſor, & pendente hæreditate nemo ſit, qui interpellari poſſit. *Cujac. ad h. l. tom. 2.* & quia ad pœnam obligatio ſub conditione, ſi non ſolverit, quæ conditio per adventum termini ipſo jure impletur, licet nulla culpa in promiſſore, qui ante terminum ſolvere non debuit, nec in hærede, qui ignorat, licet aliqua culpa in defuncto reſederit, qui in hunc caſum non providit mortalitatis oblitus: ſed reſtitutionem ex capi-
2 te ignorantiæ dari putat *Dynus ad c. cum quis 14. de R. J.*
lib. 6. n. 2. & Dd. communiter, ut teſtatur *Zaſius hic n. 7.* Nec obſtat legem ita verbis ſcriptam. Nam reſp. multas leges reperiri, quæ rigorem juris ſequuntur, æquitatem tamen admittunt. Et poſtquam in judiciis recepta

eſt ea ſententia, quod ex capite ignoraotiæ etiam detur reſtitutio ex clauſula generali; fruſtra de hac reſtitutione dubitatur, licet contra diſputet hic Donellus.

ad L. Si filiusfamil. 78.

SUMMARIA.

Filiusfam. ſub conditione ſtipulatus, an exiſtat conditio, cum emancipatus jam tum ſit, acquirat patri. n. 1.
In contractibus conditionalibus exiſtente conditione tempus contractus ſpectatur. 2.
Secus in legatis conditionalibus. 3.

1 FIliusfamilias ſub conditione caſuali fundum ſtipulatur, quæ conditio exiſtit, cum filiusfamilias eſſet emancipatus, quæritur: an res adquiratur patri?
2 Quod affirmatur. In contractibus conditionalibus exiſtente conditione tempus non exiſtentis conditionis, ſed tempus contractus attenditur. *Gloſſa & Dd qui in h. legem commentantur. Donell. l. 7. cap. 6. lit. C. Hering. de fidejuſſ. cap. 6. num. 57. & ſeq.* Aliud dicunt eſſe in le-
3 gato conditionali, ubi tempus conditionis exiſtentis conſideratur. Sed hoc non eſt nimis extendendum. Vide *not.* DNI. Autoris *ad l. 9 §. 2. ff. qui pot. in pign.*

ad L. Quoties. 80.

QUando verba contractus dubia ſunt, tunc ita ſunt intelligenda, ut contractus valeat Autor *ad L. 12 num. 7. C. de Jure deliber.* Exemplum babuimus in *l. 56. §. 2. h. t.* ſic verba ita ſunt intelligenda, ut actus ſit licitus. *Zaſius hic num. 4.* vid. *not.* Dni Autoris *ad l. 12. ſupr. de reb. dub.*

ad L. Inter ſtipulantem 83.

SUMMARIA.

Si error in re ſtipulatio nulla. num. 1.
Secus in judiciis. 2.
Si plures res disjunctim vel conjunctim in ſtipulationem deducta, quomodo teneatur promittens. 3.
Res ſacra vel liber homo ſub conditione ſi illa prophana, hic ſervus effectus fuerit, promitti non poteſt. 4.
Limitationes remiſſivè. 5.
Res aliena promiſſa ſi ad ſtipulantem titulo lucrativo pervenerit, exſpirat ſtipulatio. 6.

1 SI de alia re ſtipulator ſenſit, de alia promiſſor, tunc nulla eſt ſtipulatio. *paragraph. prim. hujus legis* ubi
2 aliud eſſe dicitur in judiciis, ubi actoris ſenſum ſequimur, cum judicium reddatur in invitum, de quo
3 *Hill. in Don. l. 17. cap. 3 lit. D.* Si quis Stichum aut Pamphilum daturum, non valet ſtipulatio. §. 2. Sed ſublata hac ſubtilitata hodie omninò obligaret, ſi ſtipulator acquieſceret io dando Pamphilo. Illud verò certum, ſi ſtipuleris decem aut 20. & ita diverſas ſummas, ſi decem promittam, me teoeri. §. 3. Idem, ſi Titium & Pamphilum ſtipuleris, & ego hunc promittam. § 4. ubi *in textu* ratio. Ex *h.* §. qui non eſt difficilis, notandum eſt, quod res ſacra vel liber homo non poſſit ſub conditione promitti, Autor *in C. titul. de Sacroſanct. Eccleſ. ad legem tertiam, numero ſecundo*, ſi illa prophana,
4 hic ſervus effectus fuerit; ratio, quia caſum adverſum & abominabilem in conditione ſupponere neque civile neque naturale eſt & mali atque inopinati eventus non ſunt in conſideratione. *Menoch. rem. 4. adip. poſſ. numero 463. idem Menoch. conſ. 6. numero ſexto, conſ. 73. numero duodecimo.* Limitationes hujus regu-
5 læ adducit *Barb. l. 5. capit. 19. axiom. 10.* Ex *paragra-*
6 *pho ſexto*, notandum, ſi alienam rem tibi promiſero, quod tunc, ſi illam rem titulo lucrativo acceperis, evaneſcat ſtipulatio.

ad L. Si Inſulam. 84.

SUMMARIA.

Debitor ante L. C. moram purgare poteſt non poſt L. C. Exemplum hic num. 1. 2.
Reſpondetur ad §. ult. Inſt. de perp. & temp. act 3.

1 SI inſulam vel domum fieri ſtipulatus ſim, & tranſierit tempus, quo poruetis facere, quamdiu litem conteſtatus non ſum, potes, ſi feceris, liberari; ſed poſtquam litem conteſtatus ſum, nihil tibi proderit, ſi
2 ædificaveris. Unde Dd. recte concludunt quod debitor ante litem conteſtatam poſſit moram purgare, & evitare pœnam & intereſſe, ſecus poſt litem conteſtatam. *Ricc. coll ct. dec. 145. Menoch. l. 2. A Q. caſ. 7. Zaſius hic p. 654. Riccius collect. dec. 45 Donell. l. 15. c. 4. poſt lit. B. P. Barboſa ad l. 21. §. 70. & ſeqq. ff de judic.* conferantur *quinque repet. h. l vol 6.* Sed obſtare videtur §.
3 *fin. Inſt. de perpet. & temp. action.* ubi dicitur, ſi poſt litem conteſtatam debitor debitum ſolvat, abſolvendum eſſe reum; puto ita dici poſſe: ſi libellus ſuper debito & intereſſe eſt editus, & ſuper utroque lis conteſtata, quod tunc non liberetur, niſi & intereſſe ſolvat, & non tantum offerat ſortem; ſed ſi totum offerat, tunc liberari per *d. § fin.* vide hac de re prolixè differentem *Petr. Barb. ad L. ſi debitori. 21. ff. de judic num 67. & ſeqq.* conf. *not.* DNI. Autoris *ad L. ſi reus & paratus. 73. de procur.*

ad L. In Executione. 85.

SUMMARIA.

In executione obligationis quæ attendantur cauſæ. numer. 1.
Solutio partis non liberat pœnam ſtipulationi dandi adjectam. 2.
An liberetur hic hypotheca per totius debiti ſolutionem. num 3.

1 IN executione obligationis quatuor cauſæ ſunt, nam 1. aliquid à ſingulis hæredibus diviſum conſequi poſſum, ut pecunia certa; Aliud verò 2. totum peti & præſtare neceſſe eſt, ut opus faciendum. 3. Aliud pro parte peti, ſed totum tantum ſolvi debet; ut ſi hominem vel duo alternativè ſtipuler. 4. Aliud ſolidum petendum eſt, ſed partis ſolutio affert liberationem, ut in natura evictiooia, & pœnæ conventionalis, ſcilicet non legalis. *Carpz. part. 2 juriſpr. conſt. 38. def. 5. Za-*
2 *ſius hic p. 685. Ricc. collect. 639.* Stipulatio pœnalis adjecta ſtipulatiooi dandi committitur, ſi ſolidum oon detur, licet pars ſoluta ſit, hypotheca non liberatur, licet
3 debitum totum ſolutum ſit. Quod ultimum tamen limitatur, quando pignus commodè etiam dividi poteſt, & in reliquo ſatis ſuperque cautum eſt creditori. *Petr. Frid. lib. 3. de continent. cauſ. c. 13. num. 12.*

ad L. Mora. 88.

SUMMARIUM.

An mora rei principalis noceat fidejuſſori.

MOra rei principalis fidejuſſori quoque nocet, ſi ſcilicet in omnem cauſam ſpopondit, ad augendum; vel ſi in omoem cauſam non fidejuſſit, nocet ad id, ut peremta re teneatur. *Hering. de fidejuſſ. capite vigeſimo quarto, numero 156.* & ideò ſi quis promiſerit Stichum dato fidejuſſore, ſi reus principalis non ſolverit, & Stichus ioterim moriatur, fidejuſſor ad æſtimationem Stichi tenetur propter moram alienam, *hic & l. 59. §. 1. fidejuſſ. Pac. cent. 4 quæſtione trigeſima ſecunda, Duaren. in tit. de eo quod certo loco. capite quarto, Zaſius hic pagin. 660. Gœdd. capite undecimo, concl. 10. numer. 123. & ſeqq.*

ad

ad L. Si ſervum. 91.

SUMMARIA.

An promittens ſervum ſi moriatur per ſuam culpam, ante moram teneatur. num 1.2.
An offerendo rem promiſſam mora purgari poſſit. 3.
Mora debitoris principalis an noceat fidejuſſori ad perpetuandam obligationem. 4.
Interruptionem contra debitorem principalem factam, interrumpere præſcriptionem contra fidejuſſorem an ex h. l. *probari poſſit. 5.*

1 SErvum promiſi, ſed is per culpam meam ante mo-
ram tamen mortuus eſt, an teneor? Reſp. Si occi-
di, ſine dubio teneor, ſi facto etiam nocui, ut peri-
ret, teneor, ſed ſi infirmum neglexi, & ita periit, quæ-
ritur quid juris? Videtur quod teneat, ob *l.31.§.12. de*
Ædilit. Edict. l.47.§.pen de legat.1. & quia in rei vindi-
catione teneret, ſi negligens fuerim. Sed *Zaſius ad h.*
textum & Donell. l.16. cap.1. in fine intelligunt *hunc tex-*
2 *tum*, quod ad præſtandam negligentiam ſive culpam
in omittendo non teneatur, neque repugnant *textus al-*
legati, quia loquuntur de contractu bonæ fidei, hic ve-
rò de ſtricti juris contractu. In rei vindicatione aliud;
nam majorem diligentiam in alienis, quam ſuis præſta-
re tenetur poſſeſſor. Idem ſi commercio eximatur ante,
quam moram vel culpam contraheret poſſeſſor, aut qui
ab eo cauſam habet, §.1. & 2. *h. l.*

3 In §.3. Species facti talis eſt: Stichum promiſi, de-
bui ante menſem ſolvere, ſed non feci, ergo in mora
ſum, & perpetuata eſt actio, hodie offero Stichum, an
adhuc teneor ex ſtipulatu & mora? Reſp. jure ſtricto
quidem ita eſſe, ſed aliud eſſe æquum. Unde hic ſen-
tentia additur, quia ſæpè allegari ſolet. Quando de bo-
no & æquo agitur, plerumque ſub autoritate juris per-
nicioſè erratur. Quæritur autem *in* §. 4. in mora debi-
toris noceat fidejuſſori ad perpetuandam obligationem?
4 Affirm. ut dictum ſupra, ſi fidejuſſor, in omnem cauſam
ſpopondit; nam tunc perpetuatur obligatio, ut ſi poſt
moram pereat res debita, ſeu ſpecies, nec debitor, nec fi-
dejuſſor moram fecerit; nam hæc ipſi tantum no-
cet. Ergo hic non agitur de perpetuatione ipſius obli-
gationis, ſed rei obligatæ. vid. *Bart. ad l.38. §.4. de ſolut.*
Carpzov. parte prima, deciſione trigeſima quarta, num.16.
5 Et ſic *ex hac lege* non ſequitur, quod interruptio, contra
principalem debitorem facta, interrumpat præſcriptio-
nem contra fidejuſſorem: Sed ea ſententia aliunde po-
teſt probari.

ad L. Triticum. 94.

SUMMARIUM.

Incertitudo in quantitate & ſpecie an vitiet ſtipulationem.

INcertitudo in quantitate & ſpecie vitiat ſtipulationem; niſi ex circumſtantiis certitudo colligi poſſit. *hic & l.15. pr. h.t. l.56. §.3. ff. Mandati Donell. l.15. c.1. lit. G. & Gomez. lib.2. reſol. cap.11. num.49. & ſeq.* ſed ex æquitate juris Canonici hanc incertitudinem nulli poſſe putant & rem incertam determinari vid. *Mant. de tac. & ambig. convent. l.14. tit.30. n.26.*

ad L. Qui inſulam. 95.

STipulatio operis faciendi requirit intereſſe ſtipulantis. vid. *not.* Dni Autoris *ad legem ſecundam, paragraph. prim. ff. ſi quis in Jus voc. non ierit.* Nam ſine intereſſe nemo admittitur ad agendum, niſi pœnam in caſum moræ ſtipulatus fuerit, *l.38. paragraph. decim. ſeptim. ſupra h.t.*

ad L. Quicquid. 99.

SUMMARIUM.

In ſtipulationibus non expreſſum habetur pro omiſſo.

QUicquid adſtringendæ obligationis eſt, id niſi palam verbis exprimatur, omiſſum intelligendum eſt. Unde inferunt, extenſionem regulariter prohibitam eſſe, quia ſtipulatori licitum fuit, verba late concipere. *Ricc. collect. dec.545. Zaſius hic p.670.* Et in ſtipulationibus non expreſſum habetur pro omiſſo. *Barb. l.13. c.20. axiom.1. ſeq. Matthesilan. ſing.197.*

ad L. Puberes. 101.

SUMMARIUM.

Puberes quatenus ſine curatoribus ex ſtipulatu ſe obligare poſſint.

PUberes ſine curatoribus ſuis poſſunt ex ſtipulatu obligari, ſcil. ſi perſonam ſuam obligent, non ſi de rebus ſuis contrahant; nam tunc contractus eſſet ipſo jure nullus, per *l.3. C. de Minor. & ibi Dd. Trentac. l.2. tit. de minor. reſol.1. num.71. ſeq. Tuſch. concl. 252. lit. M.* Autor *ad L.3 num.5. & 6. C. de in integr. reſtit. min. Et ad L.7. num.3. C. de Contrah. & comm. ſtip.* Licet aliter *Donell. & Hillig. l.12. c.22. lit. R. & ſeq.* conf. *Zaſius p.672. & Hering. de fidej. c.7. num.87. & ſeq.*

ad L. Cum ſervus. 104.

SUMMARIUM.

Servus in eventum manumiſſionis domino ſuo pecuniam promittens, an teneatur huic priori, ſi à ſecundo manumittatur.

CAſum *hujus legis* ipſis Donelli verbis exprimam, quæ quidem parum utilitatis habet, per conſequentiam tamen allegari in foro poſſet: Servus de libertate pactus pecuniam promiſit ſub conditione, ſi manumitteretur. Expromiſſorem dedit: Dominus eum alienat; novus dominus manumittit; prior Dominus petit pecuniam: quæritur an rectè? Videtur quod non, quia ejus beneficio non pervenit ad libertatem, ſed aff. quia conditio exiſtit. *Donell. l.25. cap.12.* de æquitate hujus legis poſſet dubitari.

ad L. à Titio. 108.

SUMMARIA.

Stipulatio concepta ſub conditione, quæ pendet ex facto certæ perſonæ, an valeat. num.1.
Conditio & eventus pro cauſa habentur. 2.
Sponſio de re incerta fieri poteſt, licet ſtipulatoris non intereſſit conditionem impleri. 3.
Sponſio inæqualis an valeat. 4.
In Gallia Sponſiones prohibitæ ſunt. 5.
Super ſpe actionem fundari poſſe an ex h. t. *rectè colligatur. num.6.*

1 STipulatio concepta ſub conditione, quæ pendet ex
facto certæ perſonæ, valet, & id multo magis in
2 dote. Colligunt, conditionem & eventum pro cauſa
haberi. *Caſtr. Zaſius hic & VVammeſ. quæſt.10 n.2. cent.*
3 *4. Afflict. dec.389.* Unde concludunt, ſponſionem de
re incerta fieri poſſe, licet ſtipulatoris non intereſt con-
ditionem impleri. *Bart. hic Covarruv. in c. peccatum p.2.*
§.4. num.2. Ant. Gomez. p.2. var. reſ. cap.11. num.4. Sande
4 *l.3. tit.9. deciſ.1.* Sed quæritur, quid ſi inæqualis ſit ſpon-
ſio? v. g. ſpondeo unum thal. & alter in contra-
rium eventum 50. R. nullibi inæqualitas hæc repro-
5 bata. *Sande d. leg.* Sane in Gallia regulariter prohibitas
6 ſponſiones tradunt. Ex *L. hac* etiam colligere videtur

*Tiraquell. ad LL. Connub. gloſſ.2. num.*40. poſſe ſuper ſpe actionem fundari, licet hoc non poſſit ex *hoc textu* probari.

ad L. Si mihi & Titio. 110.

SUMMARIA.

*Emens ſibi & extraneo, ſolus ſibi emit totam rem, quaſi non adjectus extraneus. num.*1.
*Aliter obtinet in ſtipulatione.*2.
*In contractibus inter vivos an ceſſet jus accreſcendi.*3.

1 SI mihi & Titio extraneo emam, inutilis erit adje-
ctio extranei, ideò totus fundus mihi emptus. *L.*
2 *fundus 64. ff. de contr. empt.* Sed aliud in ſtipulatione,
ubi ſi ſtipulator mihi & Titio decem, non tota 10. ſed
ſola 5. mihi debentur, pars enim aliena deducitur,
quia illic habetur ratio pretii, hic non. Et hic tot
ſtipulationes ſunt quot ſunt ſummæ. *L. 29. ſupr. h. t.*
*Hotoman. lib.*1. *Reſp. Amicabil. c.* 24. *Hilleg. in Donell.*
lib.7.cap.12. lit. L. pag. 501. conf. *Pac. cent* 3. *obſ.* 60. Et
3 ſic in contractibus inter vivos ceſſat jus accreſcendi.
*Rauchbarius p.1. qu.*39. *num.*29. *Mevius de Jure Lubec.*
*lib.1.tit.9.art.1.num.*15.*Carpzov.p.2. dec.* 134. nec obſtat
quod de emptore dixi, quia emtor ſolus pretium ſol-
vit, ergo ei ſoli adquiritur.

ad L. Si ſtipulatus. 111.

COntractus ſtricti juris admittit extenſionem, ſi alias non habeat effectum, v. g. ſi non quidem me, ſed uxorem meam via uti prohibeas. Vid. *hic Don. & Zaſ. pag.* 679.

ad L. Si quis ſtipulatus. 112.

SUMMARIA.

*In ſtipulatione plurium rerum disjunctim, reſervata electione, an petita una re variare liceat. num.*1.
*Creditor habens hypothecam in variis rebus cum jure variationis, an concurſu excitato variare poſſit.*2.
Commiſſa ſtipulatione facti ſuccedit obligatio ad intereſſe. num. 3.
*Idoneitas fidejuſſoris ex quo æſtimanda.*4.

1 SI ſtipulatus ſim Damam aut Stichum, & electionem
mihi reſervaverim, quæritur: an ſi Damam pe-
tierim, variare, & Stichum petere poſſim? Reſp. atten-
dendum eſſe, quibus verbis electio reſervata, ſi enim
in futuro indicato loquar, *quem volam*, quia hoc ver-
bum habet tractum temporis, poteſt creditor variare;
ſed quum ita: *quem voluero*, ibi ſemel electione fa-
cta, non poſſum variare. *Peckius ad c. mutare 33. de R.*
2 *J. l.6. num.*9. Subtile hoc diſcrimen & Grammaticum.
Sed quæritur: Creditor habet hypothecam in variis
rebus, & habet jus uno relicto ad alium medium tranſ-
eundi; Sed tandem concurſu excitato vult variare, &
aliud remedium amplecti, ubi reſpondere videtur.
Dn. Mevius 12. *deciſ.*339. tum non licere variare. Sed
hoc intelligo, ſi in concurſu certam hypothecam per-
ſequatur. Nam ſi quis immiſſionem habeat in bona,
vel fidejuſſorem convenerit ante concurſum, in con-
curſu poterit procul dubio variare: Nam ante con-
curſum nihil egit cum creditoribus, ſed electio-
ne facta in concurſu videtur aliquid ſecundario quidem
cum creditoribus agere. Stipulatio facti neceſſitatem
quidem faciendi imponit, poſtquam tamen commiſſa
fuit ſtipulatio, ipſum intereſſe debetur, & ſic in
obligatione facti ſuccedit obligatio ad intereſſe, *hic &*
*l 72. & 84. & l.*114. *h.t. Gom. tom.2. reſol.*10.*nu.*22.*Gœdd.*
*cap.9.nu.*39.*& ſeq. Don.l.*15.*cap.*3.*Bachov.in Treutl. vol.*2.
diſp. 18.*th.*1.*lit. R.* quod etiam *ſupra* traditum. Ex §. *hoc*
notandum, quod idoneitas fidejuſſoris ex patrimonio
& fide æſtimetur. *Hering. de fidejuſſ. c.*8. *n.*72.

ad L. Ita ſtipulatus. 115.

SUMMARIA.

*In ſtipulatione quando dies omiſſus, vel incertitudo vitiet? num.*1.2.
*Stipulatio pœnalis quando committatur. num.*3. *&* 4.

1 SI cum certo die aliquid faciendum ſit, is dies omit-
tatur per errorem, vel quantitas, vel nomen fundi
2 imperfecta eſt ſtipulatio. *Zaſ. hic num.*4. *& ſeq.* Aliud,
ſi nomen exprimatur, ſed non ſit proprium nomen
3 fundi, ſed cum aliis commune. *l.*75.*§. ult. h. tit. Donell.*
*l.*15.*cap.*1.*lit. I.* Stipulatio pœnalis, ſi ab ea incipiatur. v.
g. Si Stichum non dederis, dabis 10. non committitur
nec pœna debetur, niſi quando certum eſt Stichum
4 dari non poſſe juxta ſententiam Pegaſi. Si verò à Pro-
miſſione incipiatur, v. gr. Stichum dabis aut ſi non
dabis, dabis 10. & tunc vera eſt ſententia Sabini, quod
promiſſor ſtatim ſit in mora, quando Stichum com-
mode dare potuit. §. 1. & 2. *h.l.* vid. *hic Zaſ. pagin.*683.
*& Donell. lib.*15.*cap.*12.*lit. H.*

ad L. Decem ſtipulatus. 116.

SUMMARIA.

*Ex ſtipulatione, quanto minus à tertio conſequi poſſet ſtipulans, quatenus teneatur promittens. num.*1.
*Fidejuſſori indemnitatis renunciationem beneficii excuſſionis non nocere, colligitur.*2.

1 SI à te ſtipuler, quanto minus à Titio conſecutus
fuero, hoc caſu non teneris, niſi ſub conditione
ſi Titius non ſolverit, & non excuſſo Titio planè non
potes conveniri. *Zaſ. hic p.* 691. *Don. hic.* Colligunt
2 ex *h. l.* Fidejuſſorem indemnitatis ſemper ſub condi-
tione aſſumi, & ante principalem nunquam poſſe
conveniri, cum ante conſtare non poſſit, quantum
à principali conſequi non poſſim, licet beneficio
excuſſionis ſit renunciatum. *Afflict. dec* 318. *Ant. Ga-*
*brielius lib.3. tit. de fidejuſſ. concl.1. num.*97. *Carpzov. p.* 2.
*conſt.*17. *def.* 7. *& quos refert Finckelthaus obſ* 107.*n.*7.
*Bach. in Tr. d. diſp.*28.*th.*3.*lit. D. & E. Hering. de Fidej.*
*cap.4. num.*61.*& c.*27.*part.1. num.*142. *Gœdd. ad l.* 150. *de*
*V. S. num.*3. *Don. & Hill l.*15.*cap.*48. *lit. O.* conf *not. ad l.*
41. *pr. de fidejuſſ.* Autor *ad L. ult. num.*2.*C. de Fidejuſſ. tu-*
*tor. Et ad L.*17.*n.*5.*ſeq. C. de Fidejuſſ.*

ad L. Liber homo. 118.

SI hodie quid me daturum promittam, pura eſt obligatio, & ita hodie etiam peti poteſt, quia dies non differendæ actionis gratia infertur, ſed quo præſens oſtendatur eſſe reſponſum. *Don. l.*15.*capit.*9. *poſt lit. M. Zaſ. hic p.*695.

ad L. Qui Romæ. 122.

SUMMARIA.

*Creditor obligationem debiti indebito loco acceptare recuſans, an poſſit debito loco debitum petere, num.*1.
Creditorem ab initio futuri temporis uſuras quaſdam detrahere poſſe an ex pr. b. l. *rectè colligatur.*2.
*Verbalis oblatio debiti pro reali habetur, quando creditor expreſſe recuſat acceptare.*3.
*Creditor juſtam hujus recuſationis cauſam habens non ſuſtinet periculum rei.*4.
*Conſtituens ad recipiendam ſolutionem an ſolutionis terminos prorogare poſſit.*5.
*An tutor ſolutionis terminos prorogare poſſit? diſtinguitur.*6.
Si pupilli fundus venditur cum pacto de reluendo tutor ſtatutum reluendi tempus ne elabatur, attendere debet? 7.

Caſus

Digitized by Google

C..ſus §.3. h. l. *proponitur & deciditur*.8.
Retr.. jure priva... qui admonitus noluit emere.9.
Prom.. ſolvere qu. quod quis debere conſtituiſſet, an, ſi demum de debito conſtet poſt mortem debitoris, teneatur. 10.
Solutionis ceſſatio non reddit moroſum debitorem, ſi creditor ipſe controverſiam obligationis moveat 11.
Pœna promiſſioni de non contraveniendo diviſioni hæreditatis adjecta, an debeatur, ſi mortuo altero alter petat fideicommiſſum, in caſum mortis alterius debitum. 12.

1 CEntum Romæ mutuo tibi dedi, ut intra tres menſes Epheſi redderes, uſuras autem ſtatim mihi prærogaſti. Poſt dies aliquot Romæ offers ſortem, ſed detracta illa ſumma, quam uſurarum nomine dediſti, nolo acceptare, Q. An Epheſi totam ſummam cum uſuris petere poſſis? Quod aff. quia non obtuliſti debito loco, *Zaſius hic p.* 699. *& hic Don.* Collig.
2 hic Dd. Poſſe creditorem ab initio futuri temporis uſuras quaſdam detrahere; ſed contrarium videtur colligi, quia debitor detractis his uſuris dicitur tamen integram ſummam obtuliſſe. *Roden. in tract. de cenſib. l.*1. *quæſt.* 18.*num.*4.*& ſeq.* Colligunt etiam, verbalem obligationem debiti habere pro reali, quando creditor captes-
3 ſe dicit, ſe nolle acceptare. *P. Barboſ. in L. ſi mora.* 9.*numero quinquageſimo ſecundo, ff. ſol. matr.* Et creditorem habentem juſtam cauſam, cur nolit acceptare quia
4 contra conventionis legem offertur, non ſuſtinere periculum rei, nec debitorem liberari. *Mevius p.*2.*deciſ.* 203. Summa §. *celebris* 1. qui incipit *Callimachus*, eſt,
5 quod ſi aliquis conſtitutus ſit ad recipiendam ſolutionem, non poteſt prorogare ſolutionis terminum, niſi
6 tempus & locus in ejus voluntatem collata. *Ex hoc* §. probant, tutorem non poſſe prorogare terminum ſolutionis, de quo aliquid habet *Tiraquellus de Retr. convent. ad finem tituli numer.*18.*& Cuno de pactis. capit.*21. *num.*25.*& ſeq.* quamvis autem alii id negent, & diſtinguant inter procuratorem habentem ſpeciale mandatum ad recipiendam ſolutionem, de quo hic; Et eum, qui habet generale mandatum cum libera. Non tamen abs re eſt diſtinguere cum *Canone dict. leg. numer.* 31. utrum grave præjudicium pupillo impendeat, an non.
7 Ideòque illo caſu prorogatio odioſa. Hinc putarem, ſi pupillus vel pater ejus vendiderit fundum, cum pacto de reluendo intra certum tempus, tutorem vel adminiſtratorem bonorum Eccleſiæ, non debere pati, ut tempus illud elabatur, cum *Tiraquel. d. l. numer.* 20.

8 *Paragraphi* 3. hæc ſpecies: Titius, Caja & ego fuimus cohæredes, & prædium unum reliquimus indiviſum, cum pacto hoc, ut nemini liceat ſuam partem extraneo vendere, ſeu cohæredi pro 125. thal. ſtipulari ſunt etiam pœnam 100: thal. Caja poſtea rogat, ut Titius mulieris partem aut alienari pateretur extraneo, aut ipſe emeret; ſed Titius diu tacet: quæritur, an Titius contra Cajam, ſi extraneo vendiderit, agere ex hoc pacto poſſit? Neg. quia agenti Titio obſtat exceptio doli. Sed notandum, quod unica denunciatio extrajudicialis ſufficiat. *Zaſius ad*
9 *h.*§.*num.*6 *&* 7.*p.m.*703. Collige etiam retractus jure privari, qui admonitus noluit emere vel tergiverſatus eſt. Autor *ad L.*14.*n.*7.*C. de Contrah. Emt.* Et ita *per hanc L.* judicatum dicit *Sand. lib.*3.*t.* 4. *def.*4. conſ. *Menoch. lib.*2.*A.Q. caſ.*37. Nota *in hac lege* protimiſeos
10 pactum. *Carpzov. p.*2 *dec.*138.*num.*13. Qui promittit ſolvere, quicquid Titium debere conſtitiſſet, niſi in vita Titii calculus ſubducatur, & de debito conſtet, non tenebitur promiſſor, §.4.*h.t.* quia ſicut facultas implendi conditionem non tranſit ad hæredem, ita nec ex perſona hæredum poteſt impleri conditio, ut obligetur tertius. *Zaſius hic Petr. Gerh. ſing.*27. *Hippol. de Marſil.* 304. *Donell. lib.* 15. *cap.*12.*& ibi Hilliger. lit. B. Covar. pract. quæſt. cap.*39 *num.*5. qui contra communem diſputat. *Gædd. c p.*5.*num.*177.*& ſeqq. Guttierez. de juram confirm. pagin.*1.*cap.*38. *Munnoz. de Eſcobar. de Ratiocin. cap.*34. *numer.*9. qui communem ſententiam de-
11 fendit. Solutionis ceſſatio non reddit moroſum debitorem, ſi creditor ipſe controverſiam obligationis moveat, §. 5. *h. t.* v. gr. ſi tranſactionem impugnet, vid. *hic Zaſius p.*705. *Don. hic. Rod tract lib.*2.*cap.*15.*nu.* 6.*Menoch. l.* 2. *A.Q. caſ.*220.*num.*35.*Coras. lib.*2. *miſcell. cap.*6.*num.* 9.
12 *Paragraphi finalis* hæc ſpecies: Fratres dividunt inter ſe hæreditatem, cum pacto de non contraveniendo ſub pœna, poſtea mortuo altero alter petit fideicommiſſum ſibi in caſum mortis alterius debitum, & quæritur, an pœna debeatur? Aff. ſed præſupponendum eſt in hac ſpecie id actum, ut recederetur à fideicommiſſo; nam hæc non eſt hujus loci quæſtio, ſed poſito, contra pactum eſſe, an debetur pœna? Videtur quod non, quia non directe actum contra pactum. Sed Reſp. oblique tamen, quod ſufficit. Alias non videtur per diviſionem receſſi à fideicommiſſ. *Fachin. l.*5.*c.*9 *p* 20.*Sande l.*4. *tit.*5. *def.* 14. niſi verba ita generalia & emphatica, ut ad ſolam diviſionem reſtringi non poſſint. *Gail.*2.*obſ.*129.*Sand. d.l.*

ad L. Si flagitii, 123.

SUMMARIUM.

Stipulatio, qua ob delictum delinquenti quid promittitur, non valet.

OB flagitium committendum vel commiſſum remunerandum, male fit ſtipulatio; ſi conventio, aut habet præmium commiſſi flagitii, aut confirmationem præſentis; ſi turpe quid molienti promittam, ne faciat, de quo pluribus actum *ad tit. de pactis. item de condict. ob turp. cauſ.* vid. *Donell. l.*12. *c.* 21.

ad L. Si ita ſtipulatus. 126.§.2.

SUMMARIA.

*An per libertum patrono abſenti actio quæratur. n.*1.
*Libertus per ſtipulationem in gratiam patroni factam ſuam actionem non amittit.*3.
*Per liberam perſonam quatenus tertio acquiratur.*4.
Qui impersonaliter ſtipulatur, ſibi videtur ſtipulatus. num. 5.
*Quæ limitatio eſt contra communem regulam.*6.

1 LIbertus ſuo nomine mihi credidit ſummam pecuniæ, & ſtipulatus eſt eam pecuniam ſolvi patrono ſuo abſenti, quæritur an patrono abſenti quæſita actio? Reſp. Si præſens fuiſſet ipſe per libertum ſibi ſtipulatus videretur. Si etiam libertus patroni nomine numeraſſet mihi pecuniam, patrono condictio certi competeret ex Mutuo *l.*2. *per quas perſonas.* Sed quæſtio negatur, quia per liberam perſonam non quæ-
2 ritur. Sed conſervatur tantum obligatio. Sed videtur Patronus habendus eſſe pro Adjecto ſolutionis gratia, ergo ſolvi ei poteſt. Reſp. hoc non eſſe actum, nam tunc hoc actum eſſet mihi aut patrono ſolves. Separatur tandem ſtipulatio uſurarum, quæ ſi indefi-
3 nite facta; videtur libertus ſibi ſtipulatus. Sed quæritur, an per ſtipulationem, quæ in gratiam patroni facta; libertus ſuam actionem amittat, quam ex naturali numeratione habet? Quod negatur *in textu*,
4 quia ſtipulatio inutilis non tollit obligationem utilem. Per liberam ergo perſonam tertio nihil acqui-
5 ritur, niſi tertii nomine pecunia numeretur, & qui im-
6 perſonaliter ſtipulatur, ſibi videtur ſtipulatus; Autor *in C. tit. de Diverſ. Reſcript. ad L.*1.*n.*3. niſi perſona extrinſecus ſubintelligitur: Alias in ſtipulationibus nunquam ſubintelligitur perſona extrinſeca, ſed verba referuntur ad perſonam ſtipulantis. *Barb. in L. Poſt dotem. num.*13. *Et in L. Gaius.* 46.*nu.*3.*&* 5 *ff. ſolut. matr.* vid. *Zaſius ad h.l. p.*715. *Donell. p.*370.*& Cujac. ad lib.*3.

quaſt. Pauli tomo primo. p.622.&c. Autor *ad L.2.num.1. & 2. C. Per quas perſon.*

ad L. Quod dicitur. 130.

SUMMARIUM.

Si pater filio quid ſtipuletur, ſive in faciendo ſive in dando, an promiſſor teneatur.

PAtet poteſt filio ſtipulari, Autor *ad L.2.num.1.C.de Contrah. & comm. ſtip.* ut aliquid ei detur ex hac cauſa, quod patris intereſſit; ſed factum filio ſtipulari non licet, quia nihil expedit patri, v. gr. ut filio agere liceat. vid. *Donell.l.12.cap.*17. Sed hodie quid juris ſit, alibi dixi. Nam ſi pater etiam filio emancipato, ſive in dando ſive in faciendo quid ſtipuletur, ſi filius id ratum habeat, nullus dubito, promiſſorem teneri.

ad L. Titia. 134.

STipulatio pœnalis ſubjecta matrimonio contrahendo eſt inutilis, quia inhoneſtum viſum eſt, vinculo pœnæ matrimonia obſtringi, ſive jam futura ſive contracta. *hic & c.19.X.de ſponſa Sanch.de matrim.l.1.de ſponſal.diſp.30. Trentac. titul. de matrim reſol 2. num.10. Mantic.l.14.de convent.tit.37.num.10* Autor *ad L.2.n.1. 2.& ad L.4.num.1.& 5.de inut.ſtip.*

ad L. Si ita quis. 135.

PRohibitio alienationis facta in contractibus non impedit alienationem, ſed is, qui non ſervat fidem tenetur ad intereſſe. vid. *hic Theſſ. l.2.qu.81. Zaſ. p.730. Tiraq. de retr. convent.§ 1.gloſſ.7.num.12.Carpz. part.2. conſt.32.def.8. Donell.l.9.cap 10. lit.E. & ſeqq. Beſold. conſ.83. Riccius deciſ.471.*

ad L. Continuus. 137.

SUMMARIA.

Stipulatio non valet niſi actus ſtipulationis ſit continuus. num. 1.
Si ſolutio in certum locum collata, ſtipulatio quando implenda. 2.
In certis non opus eſt conjecturis. 3.
Ante diem quibus caſibus ſolvi non poſſit debitum. 4.
Quæ requirantur ut poſt terminum lapſum purgatio moræ admittatur. 6.
Exemplum vid. 7.
Mercator an lucrum omiſſum poſſit probare per relationem ad alios mercatores. 8.
Impoſſibilitas excuſat moram, non difficultas, & quid hic impoſſibile. 9.
Cur in faciendo uni hæredum ſtipulari poſſim & non in dando. 10.

CОntinuus actus ſtipulantis & promittentis eſſe 1 debet, nec debet intervenire aliquis actus extraneus, alias ſtipulatio vitiatur. *Zaſ. hic p.735. Don.p. 404 & lib.14.cap.36.lit.P.Gœdd.d.tr.cap.3.n.12. & ſeqq. Niger.in repet.l.1.§.qui præſens h.t.num.20. Alphan. Coll.* 2 389. Si ſolutio in certum locum conferatur, ſtipulatio debet impleri cum commode illuc convenire poteſt, & habenda ratio ætatis, ſexus, valetudinis, dignitatis. §.2 *h. l. Mandellus qu.156.n.8.* Si autem citius eum in locum venerim, ſtatim compelli poſſum ad ſolutionem; cum enim res certa ſit, conjecturæ non eſt locus. Vid *hic Zaſ.p.735.* Communiter autem ex §. *h.* probant Regu- 3 lam; In certis opus non eſſe conjecturis, & præſumptionem cedere veritati. *Barb.l.3.cap.48.ax.2.*Autor *ad L.28.num.12.C.de Pract.*

In hoc §.2. dicitur, quod ante diem ſolvi poſſit de- 4 bitum, modo non creditoris etiam gratia addita. *l.122.h.t.l.15.de Ann.leg.l.43.§.2.de leg.2.* vel ſi utriuſque gratia dilatio data. vel pecunia corruptioni obnoxia. conſ. *Sande l.3.tit.16.d.1. Berlich. deciſ.153. Zanger. de Exception p.3 cap.1.num 218.*

5 Ex §.2. colligitur, etiam eum, qui ad certum tempus promiſit vendere, & intra illud partem pretii acceperit; non compelli poſt illud tempus vendere; niſi in continenti poſt terminum lapſum totum pretium offerat. *Surdus conſ.52. num.43.& hunc referent Berlich.* 6 *p.1.dec.143 num.7.* Collige, poſt lapſum terminum admitti purgationem moræ tribus his concurrentibus. 1. modicum tempus, 2. Si jus adverſarii non ſit factum deterius. 3. Si actor tractet de conſervando jure jam quæſito, non autem de jure noviter quærendo. 7 *Hartm.Piſt.obſ.222.* Sic emphyteuſeos Dominus directus, ab emphyteuta interpellatus de inveſtiendo emptore, eum intra duos menſes non inveſtiat, libera eſt emphyteutæ alienatio fundi emphyteutici. *l.3.C.de Jure Emphyt.* Sed poteſt purgare Dominus moram. *Salyc. ad d. l.3.nu 16.Jaſon.ibidem.n.53.*

8 Ex §.2. etiam ſolent Dd. probare, quod mercator lucrum omiſſum poſſit per relationem ad alios mercatores probare, ſi alii dicant, ſe ex iis mercibus, vel pecuniis tantum puſſe lucrari; quia hic dicitur relationem eſſe faciendam ad alios ejuſdem conditionis homines. Sed de actu corporis hic ſermo. Induſtria mercatorum variat. Vid. *Rimenaldus lib.1.conſ.52.n.52.&* 9 *conſ.238.n.104.vol.1.* Difficultas non excuſat à mora ſed impoſſibilitas; impoſſibile eſt autem, quod mihi non tantum, ſed & aliis eſt impoſſibile. *§.4.& 5.h.l.* vid. *hic Zaſ.p.736.Bart.in l. Quod te.de reb.cred.Covarr. in cap. quamvis. de pact. part.2.§ 5.num 6. Arumæus de mora cap.6. Schrad.in miſcellan.c.17.Don.lib.8.c.32.lit.E.*
10 In faciendo uni hæredum ſtipulari poſſum; ſed non in dando; Autor *ad L.1.num.4.C.de Except.* ratio diverſitatis, quia in ſtipulatione dandi quæſita prius defuncto eſt obligatio, in quam neceſſe eſt hæredes ſuccedere, licet nihil de his actum. Aliud verò eſt jus perſonale, cujuſmodi eſt ſtipulatio faciendi. *Zaſ. hic p. 739.Don.l.12.c.17.lit.H.& ſeqq.*

ad L. Cum ex cauſa. 139.

SUMMARIA.

In cauſa evictionis pœna in ſolidum committitur, ſi defenſio tantum ſit pro parte.num.1.
Venditores de evictione in ſolidum obligantur. 2.
Qui totam defenſionem ſolus ſuſcipit, prodeſt ſua victoria etiam aliis.3.

1 IN cauſa evictionis, ſi pro parte non defendatur, pœna in ſolidum committitur, ſed inter ſe tenentur partes pro parte, quia totum ſimul defendi debet, & 2 non per partes. Colligunt inde, venditores de evictione teneri in ſolidum, DN. Autor *in C. titul. de rer.alien.ad L.ult.numero tertio*, ipſos verò invicem de indemnitate obligati; *hic & l. 65. circa fin. ff. de evict. Gail. l.2. obſ.14. numero primo,Carpz.parte ſecunda, juriſpr. conſt.34. def.29 Caballin. de Evict. para-* 3 *graph.3. numer. 138.* Sed ſi unus totam defenſionem ſuſcipere velit, ſibi & aliis proderit ſua victoria. *Molinæus de Divid.& Indiv. p.2.num.461.*

ad L. Pen. §. ult.

QUæ initio rectè geſta ſunt infirmantur, ſi in eam cauſam inciderint, à qua incipere non poſſunt, *hic & l.11.ff.de Servit.l.98.pr.h.t.* Quod hic reſtringitur, ſi actus ſit imperfectus; DN. Autor *in C.titul.de contrah. Empt. ad L. 6. in fin.* nam viam ſtipulari non poſſumus pro parte, ſed acquiſita pro parte, retineri poteſt. *Donell. l.6.cap.5.lit.T.*

TITU-

TITULUS II.

De duobus Reis conſtituendis.

Ad Rubricam.

IN leges ſingulas commendatus eſt *Ronchegallus in accarato Tractatu ad h.t. de duobus Reis.*

ad L. Cum duo. 2.

SUMMARIA.

Correi ſinguli ipſo jure in ſolidum tenentur. num.1.
An hoc hodie mutatum.2.
Creditorem inſtituta contra unum actione variare non poſſe, an rectè ex h.l. *colligatur.3.*

CUm duo eandem rem promiſerint, aut ſtipulati
1 ſint, ipſo jure ſinguli in ſolidum debent. Quod
nonnulli in *Nov.99.cap.1.& Auth. hoc ita C h.t.* emen-
datum volunt, ut non niſi expreſſè hoc fieri poſſit, *VVeſ.*
in w. h. t. num.7. Rittersh. in Nov.part.3.cap.6. nu. 11.
Sed adhne hodie tacitè id fieri poſſe plerique volunt
2 quia quoad modum conſtituendi correos nihil eſt mu-
tatum, per *Nov.* ſed tantum quoad modum exigendi.
Mant.de tac.& amb.convent. lib.15.t.3.n.13 Trentac.lib.3
tit.de ſolut.reſolut.34.n.4. Ronchegall.ad h.l.a. num.8. &
ſeq.Carpz.p.2.cap.17.def.13.Theſaur.p.4.qu.6.num.12.&
3 *Bach.in Treutl.d.diſp.28.th.ult.lit.E.* Autor *ad L.2.n.2.*
6 ſ.C.h.t. Quamvis autem quidam ex *h.l.2.* ex verbo PA-
TITIONIS voluerint probare, quod creditor inſtituta
contra unum actione variare, & lite pendente contra
alterum correum agere non poſſit & Gloſſa hic variè
reſpondeat, contrariam tamen ſententiam defendit
Salgado in Labyr. cred. p.1.cap.17.per tot. ideoque pe-
titionis verbum ad effectum perceptionis trahendum.
*l.4.de his qui adjec.Pac.cent.4.quaſt.78.*vid. *Donell. lib.*
16. cap.25.lit.H.& ibi Hilliger.

ad L. In duobus reis. 3. pr.

SUMMARIUM.

Correi debendi quomodo ex intervallo conſtitui poſſint. numer.1.2.

COrrei debendi ex intervallo conſtitui poſſunt, ſed
1 id de intervallo modico intelligunt. Verum
diſtinctione res expedienda: Quando ſtipularer à duo-
bus centum, ut ſinguli eſſent obligati, & illi duo, vel
alteruter reſponderet poſt aliquot dies, eſſet ſtipulatio
nulla, per *l.12.princ.h.t.* juxta ſubtilitatem legum Ro-
manarum, non verò ſecundum vinculum juris natu-
ralis. Sed ſi ſit intervallum ratione ipſius obligationis,
tunc intervallum non modicum non impedier obli-
gationem. Et de hoc caſu loqui videtur *lex*, v.gr. ho-
2 die tu mihi promiſiſti Stichum, poſt menſem alius
eundem mihi promittit, ſunt illi duo rei debendi, ſi
eos in ſolidum ſingulos obligare volui, & illi etiam
ſe obligaverint hoc animo; & in ſecunda obligatio-
ne mentio fiat primæ obligationis. *Card.Mantic. de*
tac.& ambig.convent.lib.15.tit.3.num.4.Trentac. titul.de
ſolut. reſol.34.n.13.

ad L. Nemo eſt. 5.

SUMMARIUM.

Quæ opera & quomodo hoc ſtipulationem & promiſſionem venire poſſint.

POſtquam JCtus Julianus dixerat, operas officiales
alium ſtipulari non poſſe, alienas tamen operas
i.e. alias, ſcil. fabriles poſſe per ſtipulationem acquiri,
nam (alienas) interdum pro (alias) poni, ex aliis lo-
cis probat *Cujac. ad h.l. ad l.a2. Digeſt. Juliani.* Sed
quomodo? Reſp. Duo poſſunt idem opus, eaſdem ope-
ras fabriles ab uno ſtipulari, & duo artifices paris pe-
ritiæ poſſunt idem opus, eaſdem operas fabriles pro-
mittere in ſolidum. Sed in poſteriore eſt aliqua im-
proprietas. Nam quando duo artifices faciunt diver-
ſa artificia, non eſt idem opus. Sed impropriè idem
pro ſimili accipitur. *Caſtr.hic numer 2. & Ronchegall.*
num.16.& ſeq.Card.Mantica de tacitis & amb. convent.
lib.15.tit.2.n.16.& tit.3 n.21.

ad L. Ex duobus reis. 5. & 7.

SUMMARIA.

Correi in aliud atque aliud non tenentur.n.1.
Ex correis unus purè alter in diem vel ſub conditione obligari poteſt.2.
An is, qui purè obligatur, ſi conveniatur pendente conditione alterius, poſſit opponere exceptionem diviſionis.3.

NOn poſſunt correi ita accipi, ut in aliud atque
1 aliud teneantur, v. gr. ut unus in depoſito te-
neatur tantum de dolo & culpa lata, alter etiam de
culpa levi. *l.9.§.1.h.t.* Sed unus purè, alter in diem vel
ſub conditione obligari poteſt, nam hic objectum
non mutatur, non eſt aliud atque aliud debitum;
ſed qualitas obligationis, & alter, qui ſub condi-
tione, ſe obligat pendente conditione, non eſt obli-
2 gatus, niſi ſub ſpe. Sed vetus quæſtio eſt: an is; qui
purè obligatus, ſi conveniatur pendente conditione al-
terius, poſſit opponere exceptionem Diviſionis? Vide-
3 tur quod non, quia alter non eſt obligatus. Sed affirm.
arg *l.27. ff. de fidejuſſ.* & ſi tempore exiſtentis conditio-
nis alter non eſt ſolvendo reſtituitur actio in prio-
rem. *Trentac. d. reſ.34.num.8 Mantic.dict.titul.3.nu.*
28.Dn.Struv.hic th.27.

ad L. Eandem 9.

SUMMARIA.

Correi conſtitui poſſunt præter ſtipulationem & in aliis contractibus.num 1.
Quatenus in contractibus realibus.2.
Quomodo in teſtamento conſtituantur.vid.3.

NOn tantum per ſtipulationem, ſed etiam in aliis
1 contractibus, v. gr. venditione, locatione, duo
correi poſſunt conſtitui. *VVeſenb. in w h.t.numer.3. Ron-*
2 *chegall.ad h.l.* Autor *in C.tit.de Locato.ad L.13 n.1.* Sed
id dubium habet in realibus contractibus, ex quibus
nemo poteſt in ſolidum obligari, niſi quatenus acce-
pit, ſed ſufficit generaliter & ſucceſſivè plures unam
rem in ſolidum accipere poſſe; nam hic fictio juris
intercedit, quæ efficit, ut res in ſolidum ad plures
perveniſſe videatur. vid. *Mantic. d. l.15. tit.2.n.3 & 4.*
3 In teſtamento autem duo correi debendi conſtituuntur,
quando alternativè duo hæredes gravantur, hic aut il-
le hæres ſolvat, & duo rei credendi, huic aut illi ſol-
vi debet iſta res, nam particula ET aut falſo irrepſit,
aut pro alternativa poſita. vid. *Cujac. hic & ad l. 8.*
*de legat.1.tom.2.pag.*802.

ad L. Si duo. 10.

COrreus non debet opponere exceptionem com-
penſationis de eo, quod alteri correo debetur, ſi
ſocii non ſint, quia ille, qui convenitur, eſt ac ſi ille
ſolus debeat. vid. *Ronchegall. & Tyndarus in tract. de*
compenſat. articul.7. numer.9. VVammeſ.conſ.10. num.8.
cent.4.Dn.Struv.Ex.21.th.25.p.766.

ad L. Reos. 11. pr.

SUMMARIA.

Correi debendi mutua vice fidejubere videntur. numer. 1.
In arbitrio creditoris eſt, correos in partes convenire, quod hodie neceſſitatis eſt. 2.
Convento uno confidejuſſore reliquorum omnium præſcriptio interrupta cenſetur. 3.
An idem, ſi principalis conventus aut uſuras ſolverit. num. 4. 5.
In dubio plures intelliguntur viriliter obligari & ſtipulari 6.
Quod limitatur. 7.
Ex qua limitatione ſimiles caſus deciduntur. n. 8. & 9.

1 COrrei debendi ut fidejuſſores, qui pro ſe invicem ſpoponderunt, accipi poſſunt, ſi ſcil. hoc actum ex *Cujac. hic Godofr.* Autor *ad Auth. ſi qua num. 3. C. ad*
2 *SCt. Vellej.* Integrum eſt creditori, in partes convenire correos, & procul dubio nemo correorum excipiet, ſe in ſolidum teneri, ſed hodie tenetur creditor inter correos dividere actionem. *Nov. 99. cap. 1.* cui locus eſt, licet executivè agatur ex inſtrumento liquido, quæ ta-
3 men exceptio opponenda. *Dn. Mev. p. 3. dec. 4.* Autor ad *L. 2. n. 4. & lib. 6. n. 3. C. h. t.* quia tamen magna inter correos & confidejuſſores aſſinitas, imò confidejuſſores inter ſe ſunt correi, & eis definitio correorum debendi competit, ideò veriſſima ſententia Doctorum, quod, convento uno confidejuſſorum, reliquorum omnium præſcriptio interrupta ſit, per *l. fin. C. de duob. reis. Hering. de fidejuſſ. c. 20. §. 18. n. 15. Carpz. p. 1. dec. 34.*
4 *num. 23.* & ſic in Facultate ſæpius pronunciatum. Sed aliud putat eſſe *Carpz. d. dec.* ſi ſolverit uſuras principalis, aut fuerit conventus; tunc enim fidejuſſori ſalvam vult eſſe præſcriptionem. Sed *Dn. Mevius p. 4. dec. 189.*
5 & hic idem dicit, qui eandem rationem eſſe dicit duorum, quorum unus principalis & alter fidejuſſor, quam duorum correorum. Licet enim non non eadem actione conveniantur, alter condictione, alter ex ſtipulatu, idem tamen debitum eſt, & eadem obligatio, quamdiu reus ſolvit, non poteſt negligens dici creditor. Et pro hac poſteriori ſententia in Camera Brandeb. ſæ-
6 pius reſponſum ſcio. Plures tamen intelliguntur in dubio viriliter obligari & ſtipulari ex natura copulæ, per *l. 8. ; pr. de legat. 1.* niſi aliud actum §. 1. *h. t. Ronchegall. ad h. §. VViſſenb. ad h. t. th. 25.* Autor *ad L. 9. num. 6. C. Si*
7 *cert. pet.* niſi præſumptio ſit, quod pecunia tantum ad alterum pervenerit, ut ſi maritus cum uxore mutuum ſe accepiſſe confeſſus fuerit, mulier tantum in ſecuritatem creditoris videtur adjecta, pecunia tantum ad maritum perveniſſe præſumitur. *Dn. Struv. ad h. titul. th. 11.*
8 *& VViſſenb. h. t. th. 12.* Hic ſi res dotalis aut paraphernalis vendita, præſumitur pretium ſolutum ſoli marito, & nomen uxoris ad cautelam emtoris videtur additum, & ſic confeſſio illi nocet uxori quoad emtorem, non vero quoad hæredes mariti; quaſi non totum pretium repetere poſſit, cum maritus non ſoleat pecuniam relinquere uxori. *Berlich. p. 2. dec. 173.* ubi ſic pronunciatum refert. Idem ſi maritus & uxor quietantiam dent fratri uxoris, de dote vel paraphernalibus ſolutis, præſumitur tamen tota dos ad maritum ſolum perveniſſe. *Cravetta conſ. 91. n. 1. & 2. vol. 1. Berlich. p. 2. dec. 126.* Nam §. 1. loquitur de talibus perſonis, quæ inter ſe liberè contrahere poſſunt, non verò de conjugibus, qui liberè inter ſe non contrahunt, *Honded. l. 1. conſ. 45 n. 25. Affl. dec. 209. n. 4. Rol. à Vall. lib. 1. conſ. 64. n. 14.* conferri poteſt *Caroccius de Excuſſ. bonor. q. 22. n. 28. fol. 167.*

ad L. Si ex duobus. 12.

SI per ſtipulationem duo correi conſtituantur per longius intervallum hoc vitiatur. *Ronchegallus hic & Mantic. dict. titul. 3. num. 1 VViſſenb. th. 24.* Sed id hodie ceſſat, modo hoc expreſſe actum, ſive ſtatim ſive ex intervallo convenerit.

ad L. Si reus. 13.

SUMMARIUM.

Per ſucceſſiones correorum an obligationes perimantur.

SI correus debendi alteri correo debendi, vel correus credendi alteri correo credendi ſucceſſerit, neutra obligatio perimitur, cum nec ſtatui poſſit, quæ & per quam perimi debeat, & ideò utramque obligationem ſuperſtes ſuſtinet, *hic & l. 93. de ſolut.* cui non obſtat *d. l. 93. §. 1.* quia mendoſa lectio Florentina. Vid. *Ronchegall. & Bach. diſp. 18. th. 7. lit. C.*

ad L. Si id quod. 15.

SUMMARIUM.

Conſtitutio correorum diſparitate rei debitæ vel cauſæ debendi impeditur, quod exemplis declaratur.

DIſparitas rei debitæ vel cauſæ debendi impedit correorum conſtitutionem v. g. ego ſtipulor cum Titio à te dotem pro ſponſa mea, hic non poſſumus eſſe duo rei ſtipulandi, quia ut ſponſa non eſt amborum, ita nec dos. *Benevenutus Stracha de Adjecto p. 4. q. 13. n. 4.* ſic, ſi ego te cum ſtipuler uſumfructum rei meæ, non poſſumus eſſe correi ſtipulandi, quia res mea in uſufructu formali eſſe nequit. Confer. *Ronchegall. ut ad hanc, ita etiam cæteras leges.*

ad L. Ex duobus. 16.

SUMMARIA.

Unus ex correis, agendo & accipiendo præveniens, alterum jure accipiendi privare poteſt. 1.
An correus unus novare poſſit. 2.

1 INter duos reos ſtipulandi unus alterum poteſt prævenire & præoccupare, & ita in ſua perſona actionem formare, ut alteri correo jus accipiendi, debitum præcludatur, idque per litis conteſtationem, per quam jus correi conſumitur. *Ronchegall. hic & Bach. d. th. ult. lit. C.* Et ita, ſi duo mihi vendiderint frumentum, & in ſolidum ſtipulentur. v. gr. Petrus & Johannes, ſi Petrus me prius conveniat, non poſſum me defendere, ſi dicam, frumentum totum ad Johannem pertinuiſſe. Ita conſuluit *VVammeſ. cent. 4 conſ. 13.* nec unus alteri communicare tenetur, quod exegit, niſi ſit ſocius aut aliud
2 actum. *VVeſenb. in w. h. t. numero ſeptimo.* Sic etiam correus unus novare poteſt. *l. 31. ff de novat.* cui videtur obſtare *l. 27. pr. ff. de pactis.* De quarum legum conciliatione vid. *Bach. d. loc. lit. D.* Planum videtur, quod de novatione in *d. l. 27. pr.* dicitur, de argentariis eſſe intelligendum.

ad L. Sive. 17.

SUMMARIA.

Legatum à certis hæredibus relictum præſtari ab illis debet pro parte hæreditaria. num. 1.
Reſpondetur ad l. 8. §. 1. de Leg. 1. & ad l. 9. in f. pr. 2.

1 QUando à certis hæredibus, non ab omnibus legatum relictum, tenentur illi hæredes pro par-
2 te hæreditaria. Nec *obſt. l. 8. §. 1. de legat. 1.* quia de alternativa loquitur, quæ uni actum in ſolidum tribuit: Nec *obſt. l. 9. in fin. princ.* quia vel pro Et legendum Aut juxta *Cujac. tom. 2. p. 892.* vel repetenda verba ex initio legis, quæ utriuſque fidem in ſolidum ſecurus ſit. vid. *hic Ronchegall. & ad Rubric. num. 77. ſeqq. Duar. de Correis c. 1. VViſſenbach. d. 26. th. 25. vol. 2.*

ad

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Factum unius ex correis debendi non nocet alteri. num. 1.
Reſpondetur ad L. mora.32. §.pen.ff.de uſur.2.3.

1 EX duobus reis ejuſdem Stichi promittendi factis alterius factum alteri quoque nocet, v. gr. ſi unus occidit Stichum, ad æſtimationem quoque alter poteſt conveniri. Nec *obſt. L. Mora* 32. §. *pen. ff. de uſur.* Quia hæc de non facto loquitur, cum mora omittendo fiat. *Don. l.* 16. *cap.* 25. *lit. E. Dec. & Cagnolus in L. In condemnatione.* 173. §. *unicuique. ff. de R. J. & P. Barb. in* L. *Si conſtante.* 24. *ff. ſolut. matr. num.* 113. Vel mora & factum unius alteri nocet ad conſervandam, vel purificandam obligationem, non autem ad eam augendam in vim ſolius moræ vel delicti. Nam ſi unus correorum occidat equum promiſſum, nocet id conſorti, ut teneatur, qui non fuit in mora vel culpa in ſolidum; ſed ad communem æſtimationem tantum, & ſic conſervando, non autem augendo obligationem, ut inſons non conſequatur lucrum ex culpa conſortis, & ne conſequatur damnum; & ita non tenetur quanti plurimi, nec ad intereſſe extrinſecum, ad quod occiſor tenetur. *Molin. de div. & indiv. p.* 3. *num.* 126.

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Per capitis deminutionem unius non liberatur alter. numer. 1.
Per ſolutionem unius, ſivè verè talis, ſive fictè, liberantur alteri correi. 2.
Liberatio unius ex dimiſſione creditoris non extenditur ad alios correos. 3.

1 SI correorum debendi unus capite deminuatur, alter non liberatur, quia tantum perſona eximitur
obligationi. *Ronchegall. & Donell. dict. capite vigeſimo quinto, poſt lit. D. Hering. de fidejuſſ. capite deci-*
2 *mo, numero trigeſimo ſecundo.* Aut ergo res ab uno
ſolvitur vere vel ficte, ut per delegationem, acceptilationem aut juramentum, cum liberatur alter:
3 Aliud ſi perſona tantum liberetur. Si igitur dimittat
creditor unum, & pactum faciat de non ab ipſo petendo, alter non liberatur.

TITULUS III.

De Stipulatione verborum.

Ad Rubricam.

HÆc materia, licet à foro noſtro remotior pauca tamen notabo.

ad L. Cum ſervus. 1.

SErvus ſtipulans Domino acquirit ſibi, ſive Domino, ſive imperſonaliter ſtipuletur, & ſi duos habeat Dominos, alterque acquirere non poſſit, ſoli ipſi acquiritur, quia acquirere poteſt. *hic & l.* 9. *pr. h. t. Don. l.* 10. *cap.* 23. *lit. G. & quos ibi alleg. Hill.*

ad L. Servus. 5.

SUMMARIA.

Pro qua parte ſervus communis ſuis dominis acquirat. num. 1.
Procurator, in venditione mentionem mandati non faciens, an ex perſona domini dominium transferre præſumatur. 2.

1 SErvus communis acquirit Dominis ſuis pro parte Dominii, niſi nominatim uni ſtipulatus fuerit,
aut juſſu unius ſtipulatus ſit. vid. *Don. l.* 9. *cap.* 6. *lit.*
2 *I. & ibi Hillig. & Pac. cent.* 6 *quæſt.* 91. Unde, ut & ex *l. C. per quas perſonas, verſ. quod enim*, probant Dd. quod procurator, ſi mandatu Domini rem vendat, licet nullam mandati mentionem fecerit, tamen non ſuo, ſed alieno nomine tranſtuliſſe dominium præſumatur ex perſona Domini; nam hic ſimpliciter dicitur, ſervum juſſu unius Domini ſtipulantem illi ſoli Domino adquirere dominium, nec diſtinguitur, utrum in venditione mentionem fecerit juſſus annon. Autor *ad L. ult. num.* 2. *C.* Per quas Perſon: Facit & *L. res ex mandato.* 59. vid. *Franc. de Clapperiis cauſa.* 39. *quæſt.* 1. ſed quantum ad emptorem, qui bona fide putavit, procuratorem ſuo nomine vendidiſſe, actionem de evictione habet contra procuratorem quaſi venditorem. *Franc. de Clapp. dict. capite trigeſimo nono, quæſtione ſecunda.*

ad L. Item ſi. 9. §. fin.

SErvus cum Titio aut Cajo Dominis ſuis ſtipulatur, ſtipulatio eſt inutilis, quod, licet mutatum quidam putent, per *L. pen. C. de V. & R. S.* negat tamen hoc *Barb. in L. Gajus* 45. *ff. ſolut. matr. num.* 19.

ad L. Uſusfructus. 26.

LIcet uſusfr. ſervo hæreditario legari poſſit, hic tamen uſumfr. ſtipulari nequit, ne quidem conditionaliter, quia ex præſenti vires accipit ſtipulatio, quod videtur pugnare cum *l.* 213. *de V. S. & paragraph.* 4. *Inſt. de V. O.* Sed vid. *Pacius cent.* 7. *quæſt.* 37. *& Don. l.* 15. *cap.* 11. *& ibi Hill. lit. A.*

ad L. Si communis. 37.

SI ſervus Dominis ſtipuletur eorum nominibus propriis expreſſis, vocantur Domini in viriles; ſi verò Appellativum nomen, vocantur in Dominicas; ſin utrumque expreſſum inſpicitur id quod præcedit. *Gœdd. in Tr. de ſtipul. cap.* 10. *concl.* 6. conf. *not.* DNI. Autoris *ad* L. *Si hæredes nominatim.* 124. *de legat.* 1. *Et ad L.* 1. *num.* 2. *C. de impub. ſubſtitut.*

ad L. Fin.

QUicquid ſervus vel filius ſtipulatur, licet conditionaliter, ſtatim tamen acquirit Domino; vid. *Donell. l.* 9. *cap.* 6. *& ibi Hill. lit. C.*

LIBRI

LIBRI QUADRAGESIMI SEXTI, TITULUS I.

De Fidejuſſoribus & mandatoribus.

ad L. Omni. 1.

SUMMARIUM.

Fidejuſſores omnibus obligationibus, & acceſſoriis & naturalibus, accedere poſſunt.

OMNIBUS contractibus ſive re, ſive verbis, ſive conſenſu, ſive literis conſtent, accedere poſſunt fidejuſſores, etiam acceſſoriis; nam & fidejuſſor pro alio fidejuſſore accipi poteſt ein Rückbürge / *hic & L.Græcè.8. §.1.h. t. Et §.in omnibus. Inſt. h. t. Weſ. in π. h. t. nu. 4. Gædd. de ſtipulat. cap.6. concl. 23. num. 351. & ſeq.Hering de Fidejuſſ.c.10.n.1.ſeq.* Quin & naturali obligationi, ſive ex perſona contrahentis, ſive ex qualitate conventionis talis ſit, accedere poteſt fidejuſſor. *Bach. in Treutl. volum.ſecund.d.28. theſ. 3. lit. B.*

ad L. Qui ſatisdare. 3.

SUMMARIA.

Qui accepit ex errore talem fidejuſſorem, qui quodammodo fidejubere prohibetur, an alium petere poſſit. num. 1.
Filiusfamilias in quibus cauſis inidoneus fidejuſſor. 2.

1 QUi ſatisdare promiſit, ſi dedit aliquem, qui fidejubere quodammodo prohibetur, ut Clericum, militem, mulierem, tunc, quaſi non ſatisdediſſet, tenetur alium dare, licet creditor in jure vel facto errans illum acceperit, aliud in iis, qui propter privilegium fori aut tenuitatem facultatum poſſunt recuſari; nam fidejuſſorem non ſatis idoneum facit idoneum approbatio creditoris, cui cavendum eſt. *Treutl.*
2 *& ibi Bach. vol.2. diſp.28. th.2.lit.F.* Si filiumfamilias dederit in iis cauſis, in quibus cauſis non datur actio contra patrem de peculio, non dedit idoneum. *Hering.de fidejuſſ.c.7. n.345.* nam filiusfamilias fidejubere poteſt etiam pro patre. *Hering. dict.cap.7.num.327.& multis ſeqq.*

ad L. Generaliter. 5.

SUMMARIA.

Per ſucceſſionem fidejuſſoris debitori principali exſtinguitur fidejuſſoria obligatio. num.1.
Quid in duabus paribus obligationibus.2.

1 QUando fidejuſſor ſuccedit debitori, pro quo fidejuſſerat, extinguitur fidejuſſoria obligatio, & ut reus manet obligatus; ſecus in duabus paribus obli-
2 gationibus, ut ſi correus debendi correo ſuccedat, quia ibi monſtrari non poteſt, quæ obligatio alteram perimat. *& hic l.93. §.2.* Ubi [non] expungendum, & *l.95. §.3 de Solut. Gædd.de ſtipul.c.5.concl.10.n.159. Hering.de fidejuſſ.c.20 §.16.nu.31.Bach.d.diſp.28.th.7. lit.C.* nec fidejuſſor ita ſuccedens juvatur beneficio ordinis aut Inventarii. *Carpzov. parte ſecunda, conſt. 18. def. 13. & quos citat. Hering. dict. paragraph.16. numer. 37.* Autor *ad L.24.num.2.& ſeq.C.h.t.*

ad L. Stipulatus ſum. 6. §. ult. & L. quod enim. 7.

SUMMARIA.

Fidejuſſor accedere poteſt & futuræ obligationi.num.1.
Ex quo tempore hæc fidejuſſio vires capit.2.
Quæſtionis: An fidejuſſor naturali obligationi accedere poſſit, affirmativa diſtincte probatur & ad contraria reſpondetur 3.4.

1 NOn tantum præſenti, ſed & futuræ obligationi fidejuſſor accedere poteſt. *Treutl.C. d. 28. th.3.*
2 *lit.F.& Hering.cap.10. num.78. & ſeq.* quæ tamen vires capit non ex tempore ſtipulationis interpoſitæ, ſed trahitur ad tempus obligationis principalis. *l. 57. h. t. Hill.in Donell.l.15.cap.48. lit.F.* imo etiam obligationi naturali. Nec obſtat, quod in hoc caſu principalis
3 non poſſit conveniri actione aliqua. 2. Quod ita fidejuſſor arctius obligetur; nam ſufficit, quod reus, ſi ſolverit, non poſſit ſolutum repetere, & non eſt abſurdum, fidejuſſorem arctius obligari, modo non in plus obligetur. Sic fidejuſſor ſub juramento ſe obligans arctius obligatur, quam principalis. *Dn. Struv. Exerc.*
4 *47. th.41.* Sed quæritur de caſu ſtatuti, ubi fœmina ſine curatore non poteſt contrahere, ut in foro Saxon.. nam hic naturalem obligationem ſubeſſe patet; Ergo affirmat quæſtionem *Carpzov.p.2. conſt.15. def. 7.* Sed non iniqua videtur ſententia *Tiraqu.& Berlich.* à Carpzovio allegatorum, hac ex ratione; quæ obligatio naturalis condictionem indebitè ſoluti non impedit, pro ea non poteſt dari fidejuſſor. *l. 7. & l. 16.§.4.h.t.* At mulier ſine curatore ſi contrahat, hæc obligatio non impedit condictionem indebiti. *Carpz. d. l.* ergo non tenetur fidejuſſor.

ad L. Græcè. 8.

SUMMARIA.

Fidejuſſor dari poteſt pro omni ex quacunque cauſa obligato. num.1.
Fidejuſſor de judicio ſiſti acceptus poſt ſententiam amplius non tenetur. 2. 5.
Fidejuſſor in duriorem cauſam quam principalis debitor, obligari non poteſt.3.
An nec teneatur in ſumma concurrente.4.
Pro fidejuſſore datur fidejuſſor indemnitatis.6.

TRaditur hic pro omnibus obligationibus poſſe aliquem fidejubere, etiam pro eo, qui jure prætorio obligatus eſt aut ædilitio, *paragraph. ſecund.* item pro eo, qui fidejuſſorem dare non tenetur, ſi ſponte dederit, ut *Hering. de fidejuſſ. capite quinto, numero ducenteſimo trigeſimo quarto*, pro tutore teſtamentario. §.4. imò pro eo etiam, qui ex delicto obligatus eſt. §. 5. imò pro omni ex quacunque cauſa obligato. *§.6.* Fidejuſſor autem de judicio ſiſti acceptus non amplius tenetur poſt ſententiam, quia lata ſententia exſpirat litis conteſtationis effectus, §.3.*h l. Barboſa in l.2. pr.num.13.ff ſolut.matrim.* videatur *Hillig.in Donell. l.23.cap. 9.lit.D.* ubi ex aliis duplicem recenſet cautionem de judicio ſiſti, & quidem ſi non ipſo jure tamen ope exceptionis, judicio extincto, cum enim lis non amplius

amplius exerceatur, & nulla fidejuſſoris mora intercedat, cauſa ſublata tollitur effectus, & alias non diſtaret cautio de judicio ſiſti à cautione de judicato ſolvendo. *Wammeſ.conſ.7.num.3.& ſeqq.cent.* 4. nec fidejuſſor tenetur in inſtantia appellationis. *Caſtr.in l.2.§. fin ff.qui ſatisd.* Fidejuſſor in duriorem cauſam, quam
3 principalis debitor obligari non poteſt. §.7. *h.l.* Autor *ad L.22. num.5. C.h.t.* v. gr. ſi fidejuſſor in majorem ſummam ſpoponderit, ubi multi putant, ne quidem in ſumma concurrente fidejuſſorem teneri, ut *Covarr. in c. quamvis de pactis. lib.6. p.2. §.6. num. 6. & quos refert Hering. de fidejuſſ. cap. 24. num. 53. & ſeq.* Sed
4 æquior ſententia eſt Heringii, nam in ſequentibus legibus, rationibus & authoritatibus confirmat, & ad hunc §. 7. *reſpondet num.84.& num.97. & ſeqq.* Et aliqua exemplaria legunt *non omnino.* Et certum eſt JCtos non Logicas regulas, ſed Rhetoricas potius obſervaſſe, & ita *omnino non* pro *non omnino* poſitum. *Billiger. in Donell. lib.15. cap. 48. lit. I. & quos refert.*
5 vel purè ſit acceptus, ubi debitor ſub conditione obligatus *hic & §.5. Inſt. h.t.* multo minus in aliam cauſam ſe poteſt obligare; ut ſi pro eo, qui Stichum debet fidejubeam de Sticho aut Pamphilo ſolvendo. §.8. *h.l. & l.34.* quia mortuo Sticho Pamphilum dare teneretur & ſic durius & ad plus obligaretur fidejuſſor. *Zoeſ.h.t.*
6 *num.7.Dn.Struv.h.t.th.40.* Pro fidejuſſore etiam fidejuſſor accipi poteſt. §.*fin.* qui dicitur Rückbürge/ ſicur & pignoris pignus dari poteſt. *Hering. cap.4.num. 48. & ſeq. & Hilliger. in Donell l.15.cap.48. lit.F.* nam acceſſorium, cui aliud accedit, hoc reſpectu pro principali habetur.

ad L. Si dubitet 10.

SUMMARIA.

Fidejuſſores, qui non ſolvendo reperiuntur, tenentur cautionem præſtare. num.1.

Fidejuſſor fidejuſſionem negans privatur omnibus beneficiis fidejuſſoris.2.

Negans fundamentum privilegii ſui, privilegium ipſum amittit. 3.

Si filius pro patre fidejubet, quæ dentur contra patrem actiones. 4.

Filio de Caſtrenſi peculio hic ſolventi quomodo ſuccurratur, remiſſivè. 5.

1 SI creditor dubitet, an reliqui confidejuſſores ſolvendo ſint, poteſt unus fidejuſſorum petere, ut & cæteri conveniantur ſuo periculo, & cautione præſtita, ſi non reperiantur ſolvendo, de reliquo ſulvendo. *pr. h. l.* Fidejuſſor ſi negaverit fidejuſſionem privatur
2 beneficio diviſionis, ut & excuſſionis, & cedendarum actionum. *Hippol. de Marſil. in Rubr. de fidejuſſ. num. 322. Francus in tr. de fidejuſſ.cap.5.num.469.Hering.cap.*
3 *17.part.2 num.53.Wammeſ.conſ.8.n.10.cent.4.* Unde probant Dd. eum, qui negat fundamentum privilegii ſui, privilegium ipſum amittere. *Gomez. tom.2 reſol. cap.13. nu.14. in 7.limit. Ant.Gabr.lib.5.tit.de acquir.poſſ.concl.5.*
4 *num.13.* Filiumfamilias pro patre fidejubere poſſe, Autor *ad L.8.num.1.C.h.t.* Et hic dicitur, ubi contra pa-
5 trem datur actio quod juſſu, vel de in rem verſo, ſi pro ignorante patre fidejuſſit, & filio, qui de Caſtrenſi peculio ſolvit, ſuccurritur, *per §.fin.h.l.*

ad L. Cum reus. 14.

SI debitor fidejuſſori hæres exiſtat, confunditur obligatio, & quidem fidejuſſoria extinguitur, principalis remanet. *Bach. in Treutl.d. diſp.28. th. fin. lit. C. pag.575. Zang.de except.part.3.c.9 n.10. & ſeqq. Hering. capite vigeſimo, paragraph. decimo ſext. numero quadrageſimo quinto,* Autor *ad Legem vigeſimam quartam, numero ſecundo, & ſequentibus, C. h. t.*

ad L. Stipulatus 15.

SUMMARIA.

Exceptiones reales quæ principali debitori competunt, an etiam proſint fidejuſſoribus. num.1.

Facienda facilius impediuntur, quam facta revocantur. num.2.

Liberatio unius fidejuſſoris non prodeſt alteri.3.

Intellectus § f. h. l. *quo videlicet reſpectu in ipſo creditor dicto caſu contra alterum fidejuſſorem agens nulla exceptione ſubmoveri poſſe dicatur. 4.*

1 EXceptiones reales, quæ principali debitori competunt, etiam fidejuſſoribus competunt *l.7.& 19. ſupr. de except.* quod etiam invito reo locum habet, quia intereſt, potius pecuniam retinere, quam ſolutam à reo repetere. *hic & d.l.19. & l.32. h.t. Zang. part.3.*
2 *cap.ult.num.59.Hering.c.27 part.4.num 5 & ſeqq.* Unde colligunt, quod facilius impediatur faciendum quam revocetur factum. *Hering. de fidejuſſ. cap. 10. numer.1. quæſt.2.& ſeqq.*
3 *Ad §.fin.* Si habeam duos fidejuſſores, & unum liberem aliquo accepto, in reliquum convenio alterum, nec ulla exceptione ſubmoveor; quia tamen ſi fidejuſſor conventus petere poteſt ceſſionem contra confidejuſſores, ideò intelligit §. *h.* Bart. de eo caſu, quando
4 plures fidejuſſerunt ſeparatim, neuter intuitu mutui periculi nec reſpectu alterius. Et hoc caſu liberatio unius non prodeſt alteri, nec poteſt unus petere ceſſionem contra alterum. *Neguz. de pignor. m. 3. part. 5. num.36. verſic. Quinto fallit. Vincent. de Franch. deciſ. 55. n.10. Hering.cap.27.part.3.n.27.*

ad L. Fidejuſſor obligari. 16.

SUMMARIA.

Fidejuſſor in cauſam duriorem accipi non poteſt quam in obligatione principali fuit, quod declaratur ſimul exemplis. num.1 3.

Fidejuſſor quatenus naturali obligationi accedere poſſit. num.2.

Creditor ad interpellandum debitorem principalem cogi non poteſt, ut liberetur fidejuſſor. 4.

Quod limitatur. 5.

1 NOn poteſt fidejuſſor in cauſam duriorem accipi, quam in obligatione principali fuit, v. gr. ſi principalis debitor ſimpliciter ſolutionem, fidejuſſor verò certo loco promittat. § 1. *h l.* Durius etiam obligatur, ſi principalis Lipſiæ, ego Pariſiis ipſe me ſoluturum promittam. § 2.
2 In §.4. agitur de naturali obligatione, quod ei fidejuſſor accedere poſſit, ſi modo condictionem indebiti impediat *ſupra.* Et ſi principalis in diem promiſerit, fidejuſſor ſub conditione, poteſt fieri, ut fidejuſſor durius obligetur, ſi ſcilicet conditio ante diem
3 impletur. Ideoque eventus conditionis facit, ut vel durius vel levius videatur obligatus fidejuſſor § 5 De-
4 mum notant ex §. *ult.* creditorem non cogi poſſe, ut debitorem principalem interpellet de ſolutione, ſed fidejuſſorem nihilominus obligatum manere, *Hering.*
5 *de fidejuſſ.cap.20.§.15.num.15.* Quod tamen limitat *num. 21. & ſeqq.* ſi fidejuſſor non renunciaverit beneficio excuſſionis, & creditorem deſidem monuerit, ut interpellaret debitorem principalem ſenſim ad inopiam vergentem, is autem doloſè hoc ſemper diſtulerit; quam citatis Doctoribus communem opinionem eſſe dicit *Hering. d. l.*

ad L. Fidejuſſoribus. 17.

SUMMARIA.

Creditor ante ſolutionem à fidejuſſore faciendam tenetur fidejuſſori

fidejuſſori cedere omnes ſuas actiones. num 1.
Creditor an pignus retinere poſſit ob chirographarium debitum. 2.
Tenetur cedere creditor, licet fidejuſſor beneficio cedendarum renunciaverit. 3.
Quid ſi cedere non poſſit amiſſis inſtrumentis, an actio contra fidejuſſorem ceſſet. 4.

1 QUando creditor unum ex fidejuſſoribus conveolt
in ſolidum, tenetur prius creditor petenti fide-
juſſori cedere actionem contra confidejuſſores, *hic &*
l.36.h.t. qoia hoc creditori non nocet, fidejuſſori pro-
deſt. *Dn. Manzius de fidejuſſ cap.10. num.*2.& cedendæ
non taotum perſonales, ſed etiam reales actiones *l.2. &*
2 11.*C.h.t.* Autor *ad L.2.num.*5 *C.h.t.* nec creditor retinere
poteſt pignus ob chirographarium debitum, quia ideò
cum pigooris obligatione ſe obligavit fidejuſſor, ut in
omoem eveotum tutior eſſet, & hic non cum debi-
bitore ſed tertio res eſt, & ideò ceſſat diſpoſitio *l.*
un. C. etiam ob chirograph. deb. Dn Manz. de fidejuſſor.
3 *cap.*10.*num.*10. Cedere autem debet detracta ſua parte
reliquum. *Dn. Manz. d.l. numer.* 15. & ſi beneficio
cedendarum renunciaverit fidejoſſor, hæc tameo re-
nunciatio tantum facta, ne ſolutio retardetur, non ut
creditor non teneatur cedere, quod ſibi non nocet,
alteri prodeſt. *Manz.d.l.num.*54. de quo *Hering.d.c.27.*
*part.3.Carpz.p.2.c.17.def.15.& ſeqq.& lib.2. Reſp.*70. Et
4 ſi cedere non poſſit amiſſis inſtrumentis, denegetur
actio *l.39 ff.h.t.Berlich.p.1.dec.*10. quod de actione con-
tra coofidejoſſores inſtituenda intelligo, licet ſi debi-
tor & confidejuſſor ſimul citentur, & fateantur debi-
tum ceſſio hæc verbalis ſufficeret. Vid. *notata* Dni Au-
toris *ad l.84. paragraph.7. de legat.*1.

ad L. Servus. 19.

SErvus fidejubere non poteſt extra cauſam peculii,
& ſi ſolvat, ſive ex peculio ſive ex aliis rebus Do-
mini, vel ſi ipſe Dominus errans ſolvit, datur repetitio,
*Bachov.d.diſp.28.th.2.lit.D.Hering.cap.7.num.*295.

ad L. Hæres. 21. §. ſervo tuo. 2.

SUMMARIA.

*Servus mutuam pecuniam accipiens qui manumiſſus pro hoc debito fidejuſſor accipitur, quatenus teneatur. num.*1.
*Servus ex obligatione naturali fidejuſſor ſuccedens an adhuc teneatur ut fidejuſſor.*2.

1 EGo mutuam pecuniam do Sticho ſervo tuo, tu po-
ſtea eum manumitis, & ego jam iſtum ſervum
accipio fidejuſſorem, quæritur an teneatur? Reſp. ſi
pro actione ex peculio ſpopondit, tenebitur, alias non,
ſi obligetur pro naturali obligatione alia, quia pro
2 ſeipſo fidejuſſiſſet, quod abſurdum. Sed pone, ſer-
vum pro naturali obligatione dediſſe fidejuſſorem
Titium; poſtea vero ſervus manumiſſus ſucceſſit Ti-
tio, ut hæres, quæritur an adhuc teneatur ut fidejuſ-
ſor? Videtur quod oon, quia per confuſionem extin-
cta obligatio. Sed affirm. quia illa regula de confu-
ſione habet tantum locum, quum obligatio principa-
lis fuit efficax, quod hic non eſt, dum eſt taotum na-
turalis obligatio. Vid. *Zanger. part.3.cap.9.num.17. &*
Carpzov.part.2.cap.18.def.13. Vid. *not.* Dni Autoris *ad l.*
95. §. quod vulgo 3.ff.de ſolut.

ed L. Marcellus. 25.

SUMMARIA.

*Fidejubens pro pupillo, furioſo, vel prodigo tenetur citra regreſſum contra debitorem principalem. num.*1.
Reſpondetur ad l.6.ff.de V.O.2.

1 SI quis pro pupillo ſcilicet infante majori, & ita na-
turaliter obligato, aut etiam pro furioſo vel pro-
digo fidejuſſerit, ipſe quidem fidejuſſor tenetur, quia
donandi animo videtur interceſſiſſe; ſed regreſſum
vel actionem mandati contra debitorem principalem
2 non habet. Nec obſtat *lib.6. ff. de V O.* quia non poſ-
ſunt hi fidejuſſorem dare, ſcilicet ut inter eos actio
mandati naſcatur. Vid. *Treutl.d.diſp.28 th 3.lit.B.& ibi*
Bach.& Francus de fidejuſſ.cap.3.num.7.& ſeqq. Hering.
cap.5.num.134.ſeq & quos alleg. Hillig. in Donell.l 15.cap.
48.lit.G. licet alii hanc legem de eo caſu intelligant,
ubi pupillus & furioſus ea re obligatur, ut *Borchold.*
*de obligat.cap.2.num.*27.

ad L. Inter fidejuſſores. 26.

SUMMARIA.

Beneficium diviſionis competit fidejuſſoribus ope exceptionis. num. 1.
*Liberatio unius ex fidejuſſoribus an gravet cæteros.*2.

1 SI plures ſint fidejuſſores, quilibet ipſo jure in ſoli-
dum tenetur, ſed habent beneficium diviſionis ex
epiſtola Adriani, idque ope exceptionis, ſi tempore
litis conteſtatæ omnes ſolvendo ſint, *hic & §.4. Inſt.*
h.t.& ibi Harpr. num.5. & ſeqq. Hering. d.tr. capit. 27.
2 *part.2.num.17.ſeq.* Autor *ad L.3.num.3.& 8.C.h.t.* Unde
ſi quis ſine hærede deceſſerit, aut ad inopiam redactus
ſit, hoc cæteros gravat; Sed quæritur, ſi fidejuſſorum
unus, eo quod diu in obligatione ſteterit, liberationem
conſecutus ſit; per *L. Si pro ea. C. Mandati.* an hoc cæ-
teros gravet? Quod affirmat *Hering. fidejuſſ. cap.25.n.41.*
& ſeq. quia ille ſibi vigilavit & uſus eſt remedio juris
ordinario, & per *L. Fidejuſſoris 23. de pactis.*

ad L. Si plures. 27.

SUMMARIA.

Fidejuſſor purè conſtitutus an pendente conditione alterius agenti poſſit opponere exceptionem diviſionis. numer. 1.
*Extenſio hic ad duos correos remiſſivè.*2.
Fidejuſſor fidejuſſoris cum hoc non utitur beneficio diviſionis. 3.
Secus ſi concurrat cum cæteris fidejuſſoribus. 4.
Fidejuſſor fidejuſſoris differt à fidejuſſore indemnitatis. 5.

1 DUo conſtituti fidejuſſores, alter purè, alter ſub
conditione. Pendente hac convenio illum, qui
opponit exceptionem diviſionis, quæritur an rectè? Vi-
detur negandum, quia conditionalis fidejuſſio & obli-
gatio pendente conditione nulla eſt. Reſp. verò ex
æquitate, ut puto, dandam ſcil. exceptionem diviſio-
nis, donec conſtet, conditionem non exiſtere poſſe,
aut cooditio exiſtat, ſed alter noo ſit ſolvendo, tunc
2 enim in priorem reſtituitur actio. Quomodo hoc ad
duos correos extendatur, vide *not.* Dni Autoris *ſupra*
3 *ad l. 7. num.2. & 3. ff. de duob. reis.* Fidejuſſor fide-
juſſoris, ein Rückbürge / ſi conveniatur, non poteſt
petere, ut inter ſe & eum, pro quo fidejuſſit, divida-
tur actio, ſi quidem hic principalis quaſi debitor eſt;
4 Secus ſi concurrat cum cæteris fidejuſſoribus. *Hering.*
d.cap.27. part.2. num 25. & ſeq. Hic autem fidejuſſor
5 fidejuſſoris malè à nonnullis confunditur cum fide-
juſſore iodemnitatis, qui in id tantum ſpopondit,
quantum à reo vel fidejoſſore primo ſervari non po-
tuit, vid. *Gudd. in l.50. de V.S. & Hering. cap.4. num.*62.

ad L. Si contendat. 28.

SUMMARIA.

Remedium hujus legis *cui & ad quid competat. numer.* 1. *&* 2.
*Quis in hoc remedio judex vid. num.*3. *&* 14.

An

An remedia hujus legis *uti poſſit, qui habet exceptionem, quæ eſt altioris indaginis* 4.
In quibus conveniat remedium h. l. *cum remedio* l. diffamari. 5. *& ſeqq.*
*In quibus differat, vid.*9. 12.13.
An in debito conditionali aut in diem agi poſſit ex duabus hiſce legibus. 10. 11.

1 EX celeberrimo hoc remedio juris fidejuſſor, cui
competit beneficium diviſionis, poteſt officium
judicis implorare, ut dividatur inter ſe & confide-
juſſorem actio, quod inductum ex ea cauſa, ne poſſet,
diutius creditore cunctante, exceptio diviſionis pe-
2 rire, dum ſcil. confidejuſſores inidonei fiunt, & datur
hoc beneficium omni debitori, cui exceptio competit,
quo petit citari creditorem ad audiendam exceptionem
& niſi faciat, ipſi ſilentium imponi, *Hering. de fidej.*
c. 25. *num.* 153. qui formulam proponit *cap.* 39. nam
poſſet quidem dici hoc ſpeciale aſſe in beneficio divi-
ſionis, quia hoc ſucceſſu temporis poſſit perire; Sed
æquitas eſt generalis, licet enim exceptio alia non ſit
iſti periculo obnoxia, difficilior tamen probatio de-
bitori reddi poteſt. Quid ſi teſtes, quibus exceptio pro-
bari poſſit, moriantur? Quid ſi instrumenta corrum-
pantur? Quid ſi creditor debitoris mortem expectet,
ut felicius cum vidua & liberis litem peragere poſ-
ſit, tale quid ſæpe contingit in peſſimis hujus ſeculi
3 moribus. Eadem æquitas ergo in aliis exceptionibus
militat. Judex in hoc remedio erit ille, qui eſt ju-
dex rei, coram quo conveniendus fuiſſet reus, *Berl.p.*
2. *d.* 169. ubi exemplum habet de SC. Macedoniano,
quod pater contra creditores in ſuo (patris) foro, im-
plorando officium judicis ex hoc remedio volebat
4 opponere. Sed pone in aliquo caſu, v. gr. quando
actor fundat ſe in inſtrumento liquido, reus vero ha-
bet exceptionem, ſed quæ ſit altioris indaginis, ideo-
que ex practica *hujus legis* implorat reus, antequam
ex inſtrumento conveniatur, officium judicis, & ex-
ceptionem ſuam in judicium deducit, an creditor reſ-
pondere in hoc judicio ordinario teneatur? Vel, an-
non potius executionem petere & exceptionem differ-
re poſſit? Prius negat, poſterius affirmat *Berlich. p.*
2. *d.* 270. nam cui exceptio denegatur, ei multo ma-
gis actio deneganda, Autor *ad L.* 23. *num.* 6. *C. de*
Transact. & ita fraus fieret ſtatuto. *Hartm. Piſt. p.* 4.
q. 15. *num.* 3. ubi refert debitores ſpe ſua fruſtratos
5 fuiſſe. Convenit autem hoc remedium cum remedio
legis diffamari, 1. quod actor in utroque poſſit provo-
cari ad agendum, in illo quidem ob diffamationem
creditoris; in hoc ob periculum debitoris, 2. Sicut
6 diffamator non tenetur actionem ipſam principalem
coram judice diffamationis inſtituere, ſed habet ele-
ctionem, coram quo provocatus diffamatus agere ve-
lit in judicio principali, ſi diffamatus habeat plures
judices, *Blarerus ad L. Diffamari. c.* 4. *numer.* 56.
Carpz. lib. 2. *Reſp.* 34. *numer.* 13. *Dn. Mev. p.* 1. *d.*198.
adeo, ut ſi judex diffamationis non poſſit de cauſa
principali cognoſcere, tamen in judicio diffamatio-
nis citare diffamatorem poſſit. *Dn. Mev. p.* 3. *d.* 212.
Ita idem non puto, ſi debitor habeat diverſa judicia,
etiam in *L. Si Contendat.* creditorem non teneri com-
parere in loco, ubi debitor ad judicium provocavit,
ſed habere arbitrium alibi movendi actionem prin-
cipalem. Nam ſi diffamator non amiſit hoc jus eli-
gendi forum, multo minus vetus creditor, qui non
diffamavit, ſed tantum cunctatus eſt, hoc arbitrium
7 amittet. 3. Quemadmodum in *L. Diffamari* nemo ſe
eximere poteſt, quo minus comparere debeat, li-
licet alias Imperii ſit exemptus, quia non citatur ut
reus, ſed ut actor, ſicut etiam menſe Majo anno
1667. in Facultate noſtra in cauſa aliqua Exemptum
Imperii concernente, pronunciatum. *Blarerus ad il-
lam L. c.* 4. *num.* 37. *Dn. Mev. p.* 3. *d.* 213. Ita idem
eſſe puto, in practica *Legis, ſi contendat*, nam voca-

tur ut actor, & idem periculum debitoris, ſive cre-
ditor ſit illuſtris, ſive plebejus, & illud quidam ma-
8 jus. Et ſicut in practica *Legis diffamari*, ſi à judice dif-
famatorii judicii certus terminus ad agendum præ-
ſcriptus ſit, ſi intra eum non egerit diffamator, admit-
tendus tamen eſt donec ſententia perpetuum ſilen-
tium imponens lata fuerit, ut de communi ſententia
teſtatur *Carpzov. p.* 3. *dec.* 213. *num.* 33. *& ſeqq.* Ita &
hic: & ſicut, ſi cauſa à diffamante jam antea in alio
judicio intentata, non haberet locum actio ex *L.*
Diffamari ob litis pendentiam & præventionem,
ut tradit pluribus *Carpzovius. part. tertia deciſ.* 214.
num. deciſimo ſexto & ſeq. Ita idem hoc loco obſervan-
9 dum. Differt autem hoc remedium à practica *L. Dif-
famari* (1.) quod in hoc remedio non opus ſit pro-
bare diffamationem, quia fatetur hic reus, ſe ſummo
jure obligatum eſſe. Deinde, quando diffamator vult
agere, tenetur in principali actione fundamentum ſuæ
diffamationis probare, quia ibi actor eſt. Sed in pra-
ctica *hujus legis* videtur aliud dicendum. Licet enim
Carpz. in Proceſſ. tit. 20. *art.* 4. *num.* 18. onus proban-
di velit actori provocato injungere; neſcio tamen,
quomodo id legi conveniat: nam ſi fidejuſſor *in hac*
L. non negat fidejuſſionem, ſed fatetur, verum debi-
tor exceptionem diviſionis opponit, ac ſolvendo con-
fidejuſſorem eſſe ait, debet à fidejuſſore hoc probari,
hic & ad l. 10. *num.* 7. *C. de fidej. Carocius de Excuſſ.*
bon. p. 2. *qu.* 1. *princ.* Nec illud difficultate caret, quod
10 *Carpz. d. art.* 4. *num.* 9. *& ſeqq.* ait in debito condi-
tionali, aut in diem, non poſſe ex *L. Diffamari.* aut ex
hac L. Si contendat agi, quod etiam antea in *Juriſp.*
p. 1. *conſt.* 7. *def. ult.* propoſuerat. Atque id, quod cre-
ditor nondum impleta conditione, vel die non poſſit
agere, ad eum caſum, ubi reus, qui dicitur ſub con-
ditione obligatus, ipſe provocat ad agendum, non po-
teſt extendi; nam ſi quis me ſub conditione obliga-
tum diffamando dixerit cur non liceat diffamationem
retundere ex *practica Legis diffamari*, & quæ æqui-
tas eſſet ad eventum conditionis, qui me mortuo con-
tingere poſſet, me remittere. Eadem æquitas ſuadet,
11 ut admittar ad remedium *hujus legis.* Sit exemplum;
fidejuſſi cum Titio de indemnitate, ſi fidejuſſor pu-
re datus non ſit ſolvendo, fidejuſſor de indemnitate
ſub conditione tantum eſt obligatus. Creditor ceſſat
agere contra fidejuſſorem pure datum, cur non mi-
hi liceat ob moram provocare creditorem, ut excu-
tiat illum fidejuſſorem, & poſtea eo non reperto ſol-
vendo, inter me & confidejuſſorem dividat credito-
rem. Etſi contra reum ſub conditione, vel in diem
obligatum, etiam invitum, ſecundum quid agere li-
ceat ex practica *Legis in omnibus.* 41. *ff. de jud.* quid-
ni volente & urgente debitore hoc facere liceat, ſi
diffamatus ſit, aut exceptionem habeat, tempore, ob
12 caſum inſperatum, perituram, &c. Sed & alia mihi
incidit differentia inter *practicam hanc* & ex *L. Diffa-
mari.* Ex *L. Diffamari* citatus & provocatus diffama-
tor tenetur juramentum calumniæ præſtare. *Dn. Mev.*
p. 3. *dec.* 277. ſed non in hac practica, ubi provocatus
13 non diffamavit, & provocans ipſius intentionem
quodammodo fatetur. Ita practica *L. Diffamari* pro-
vocatus tenetur cautionem præſtare de reconventio-
ne. *Carpz. p.* 1. *c.* 5. *def.* 28. *Dn. Mev. d. l.* ſed non ita
in hac practica mihi videtur, quia reus quodam-
modo fatetur, non omnino injuſtam eſſe ejus inten-
tionem, ſed exceptionem ſuam tantum opponit, nec
cauſam dedit creditor, in judicium traheretur, ut ex
L. Diffamari. Hæc ſalvis melioribus. confer. *Petr.*
Heig. p. 2. *q.* 8. *Salgado in Labyr. p.* 1. *c.* 2. §. 2. *nu.* 6.
ubi plurimos Doctores refert, & *in numeris ſequen-
tibus* de hoc remedio agit fuſius. *Covarr. p.* 1. *reſol.*
c. 18. *num.* 3. *Carpz. p.* 1. *c.* 7. *def. pen. Hering. c.* 25. *nu.*
14 133. *& ſeqq. Dn. Struv. h. t. th.* 46. Hoc beneficium
legis ſi contendat, ubi coram incompetente judice com-
perat agere creditor, refert *Dn. Mev. p.* 6. *dec.* 6.

ad L. Cum is. 36.

SUMMARIA.

An fidejuſſori ſolventi poſt factam ſolutionem jura contra reum principalem & confidejuſſores cedenda. nu. 1.
Reſpondetur ad h. l. *varie. 2.*
Si ceſſio facta in ſpecie non ſit contra confidejuſſores an & contra confidejuſſores agi poſſit. 3.

1 QUæritur: an fidejuſſor unus, ſi ſolverit integram
ſummam, poſſit ſolutione facta petere, ut ſibi
creditor cedat actionem ſuam contra reum princi-
palem & confidejuſſores? Hoc negatur in *L. Modeſti-
nus. 76. ff. de ſolut.* niſi ante ſolutionem aut in conti-
nenti conveniſſet, ut ſibi cederentur actiones; nam
hoc caſu pretium mandatarum actionum ſolutum
2 videtur. Sed obſtare videtur *leg. hac* quæ vult
ſemper præſumi venditionem, ideoque *l. 76.* de rigo-
re juris. hanc de æquitate intelligendam putant non-
nulli. *Hering. c. 28. num. 39.* Sed *Bach. d. diſp. 28. th.
6. lit. D. ad h. l.* reſpond. 1. quod ſub ipſum actum
ſolutionis ceſſio facta fuerit, quod arguunt verba, *ac-
3 cepta pecunia præſtat actiones.* 2. Quod ſolutio facta
fuerit ſub hoc modo, ut ſibi cederentur actiones. Vel
3. quod pactum de cedendo ſolutionem præceſſerit.
Conf. *Berlich. part. 2. concl. 22. num. 77. & Carpz. p.
2. jurispr. conſt. 17. def. 16.* conf. *Manzius de fidejuſſ. c.
10. num. 34. & ſeqq. maxime num. 47.* Autor *ad L. 1.
num. 2. C. de Contrar. judic. tut. Et ad L. 11. num. 3. 6.
7. C. h. t.* Sed ſi ceſſio facta non ſit in ſpecie contra
confidejuſſores, an tunc etiam videatur agi poſſe con-
tra confidejuſſores? Aff. hoc *Dn. Mev. p. 2. d. 218.* ſcil.
ſi qualiscunque translatio jurium facta. Sed ſemper
agit fidejuſſor, qui ſolvit contra confidejuſſorem ſua
parte dempta. *Hartm. Piſt. p. 1. q. 48. numer. 6.* quod
etiam eo caſu ſit, ſi dederim creditori nomen in ſo-
lutum, in quo fidejuſſi cum Titio, qui creditor, ſi
ex ceſſione agat contra Titium, hic juſte excipiet,
meam partem confuſione ſublatam debere detrahi.
*Mevius p. 4. d. 325. Zæſ. h. t. nu. 39. & ſeq. Dn. Struv.
Exerc. 47. theſ. 45. Wiſſenb. diſp. 27. theſ. 19. Hartm.
Piſtor. obſ. 44.*

ad L. Si quis. 37.

SUMMARIUM.

An obligationi, quæ præſcriptione finita, poſſit accedere fidejuſſor?

OBligationi, quæ præſcriptione finita eſt, non po-
teſt accedere fidejuſſor, quia obligatio natura-
lis, quæ poſt præſcriptionem ſupereſt, à jure civili in-
firmata, adeo ut etiam ſolutum repeti poſſit. Vid.
*Bach. in Treutl. hic th. 3. Gilken de uſucap. l. 2. cap. 4.
num. 10. Hering. de fidejuſſ. c. 19. nu. 5. Balbus de præſ-
cript. part. 1. quæſt. 6.*

ad L. Ut fidejuſſor. 39.

SUMMARIA.

Fidejuſſori ſine ceſſione facta contra confidejuſſorem nulla competit actio. nu. 1.
Fidejuſſori in petenda ceſſione non nocet renunciatio hujus beneficii. 2.

1 SIne ceſſione facta fidejuſſor contra confidejuſſorem
nullam habet actionem; Et ideo tenetur creditor
cedere ſuam actionem, licet beneficio cedendarum ac-
tionum ſit renunciatum, cujus renunciationis hic tan-
2 tum eſt effectus, ut debitor per hanc exceptionem non
poſſit remorari ſolutionem. *Herg. part. 1. qu. 38. nu. 39.
Dn. Carpz. d. conſt. 17. def. 17. Dn. Struvius Exerc. 47.
th. 45.*

ad L. Si fidejuſſores. 41.

SUMMARIA.

Fidejuſſor indemnitatis quis dicatur. n. 1.
Exceptio cedendarum actionum etiam in executione opponitur. 2.

1 QUi id ſpopondit, quod à debitore principali
conſequi non poterit creditor, is eſt fidejuſſor
indemnitatis, Autor *ad L. 17. nu. 3. C. h. t.* & non po-
teſt conveniri ipſo jure, niſi excuſſo debitore, quo non-
dum facto, de damno non poteſt apparere, & ſic
conditionalis eſt fidejuſſio, ſeu potius executio fide-
juſſionis in eventum excuſſionis ſuſpenditur. Ergo 2
exinde infertur, ſi poſtea mora creditoris accedente
fiat pauper, hoc creditori nocere. Ergo ſubſidiarius
promiſſor ante excuſſum principalem non exigitur.
*Carpz. p. 2. c. 17. d. 7. & d. 14. Wammeſ. cent. 4. conſ. 22.
num. 3. & 4.* conf. *not.* Dni Autoris *ſupra ad l. 116. n.
2. d. V. O.* Et Autor *ad L. 1. num. 8. C. de Conven. Fiſc.
debit.* Exceptio cedendarum actionum etiam in exe-
2 cutione opponi poteſt §. *h. l.* quia non impugnant
ſententiam; tales enim exceptiones admittuntur poſt
rem judicatam. *Dn. Mev. p. 1. dec. 145. num. 3.* vid. *not.*
Dni Autoris *ad l. 41. §. fin. ff. d. jud.*

ad L. Fidejuſſor. 45.

SUMMARIA.

Fidejuſſor, quando contra debitorem ante ſolutionem ad liberationem agere poſſit. num. 1.
Eodem caſu poteſt in bonis debitoris areſtum petere. 2.
Quod nec denegandum fidejuſſori in caſu moti concurſus. 3.
Hoc in foro Brandenburgico obtinere dubitatur. 4.

1 FIdejuſſor antequam ſolvat, poteſt cum debitore
agere, ut ſe defendat aut liberet, quando ſcil.
diu ſtetit in obligatione, vel condemnatus eſt. *hic. &
l. Si pro ea. 10.* C. *Mandati & l. 38. §. fin. ff. eod. ubi vide
c. fin. X. h. t. Don. l. 13. c. 13. Gail. l. obſ. 29. Mantic. de
tac. & ambig. convent. lib. 16. tit. 22. num. 8. Hering. c.
25. num. 12.* Autor *in C. tit. Mandati ad L. 10. nu. 1. &
2 ſeqq.* Et ſic fidejuſſor, licet non ſolverit, ſi tamen diu
in obligatione ſtetit, poteſt areſtum petere in bonis
3 debitoris, per deducta *Carpz. p. 3. d. 271.* ubi etiam
idem eſſe tractat in caſu moti concurſus, quod fide-
juſſor pendente concurſus proceſſu poſſit areſtum pe-
tere, antequam ſententia fuerit lata, aut partes huic
ſe ſubmiſerint. Nam hypothecariis non præjudicatur
prioribus, & chirographarii ſibi imputent, quod are-
4 ſtum non petierint. Sed de hac opinione in noſtro
foro dubito; nam Sereniſſimo Electori Brandenbur-
gico parent provinciæ aliquæ Saxonico utentes jure,
ſiquidem quando creditoribus ceſſa ſunt bona, jam
par omnium eſt conditio, nec æquum mihi videtur,
ut poſtquam ceſſa jam creditoribus bona, aliquis eo-
rum præ aliis ſibi prærogativam quærat.

ad L. Cum Lex. 46.

SUMMARIUM.

An fidejuſſor accedens obligationi à lege prohibita obligetur, deſtinguitur?

QUando obligatio eſt à lege prohibita, fidejuſ-
ſor quoque non obligatur. *Hering. c. 10. n. 18.*
Diſtinguendum autem, utrum lex obſiſtat, an vero
non adſiſtat. Nam intelligenda lex, quando lex ob-
ſiſtit, naturalis obligatio, quæ alias oriretur, impe-
ditur à lege vel ſtatuto; nam eadem eſt ſtatuti ratio, tunc
pro prohibita obligatione non tenetur fidejuſſor, nec
conſti-

conſtitutor, nec impeditur condictio indebiti. *Vaſq. l. 4. controv. c. 10. num. 1. & ſ. Jac. Cancerius p. 3. reſol. c. 1. nu. 49. Sande lib. 5. tit. 1. def. 1.* Sed aliud eſt, quando lex non adſiſtit, non vero obſiſtit ut contractus cum minore.

ad L. Si Titius. 48.

SUMMARIA.

Fidejubens cum muliere ſolus tenetur, non aſſiſtente muliere. num. 1.
Secus, ſi quis fidejubeat cum minore. 2.

1 QUi intercessit cum muliere, ipſe ſolus ex fide-
juſſione tenetur in ſolidum, ſubducta muliere,
2 ſecus ſi cum minore fidejuſſerit, quia ſc. ſexus ignorari non potuit, bene tamen ætas; & quia certum eſt auxilium SCti, non ita Prætoris reſtitutio. *Cujac. l. 10. obſ. 23. Bach. in Tr. diſp. 28. th. 5. lit. G. Zæſ. h. t. n. 31. & ſeq. Wiſſenb. diſp. 27. th. 18.* & quod unus ſolus teneatur, pronunciatum refert *Sande l. 3. tit. 10. d. 2.* conf. *Theſ. p. 4. q. 61. per totam.*

ad L. Si teſtamento. 49.

SUMMARIUM.

An ſolutione in ſolidum facta ab uno heredum vel unius fidejuſſoris herede poſſit id, quod pro herede vel defuncti confidejuſſore ſolutum repeti.

DUo hic proponuntur caſus (1.) ubi unius hæredum in ſolidum ſolvit. (2.) Si unus fidejuſſoris hæres in ſolidum ſolverit, quæritur, quia æs alienum ipſo jure diviſum, annon hæres, quatenus pro cohærede vel pro ſui patris confidejuſſore ſolvit, poſſit repetere ſolutum? Videtur quod ſic, ob dictam rationem. Sed neg. quia creditor debitum accepit *L. 44. ff. de condict. indeb.* & ſic pronunciatum eſſe refert *Dn. Mev. p. 2. d. 113.*

ad L. Inter eas. 51. pr.

SUMMARIA.

Exceptio diviſionis quando locum habeat. num. 1.
Exceptione hac non opus eſt, ſi obligatio pro parte vel alternative in ſolidum facta. 2.
Fidejuſſor qui partem ſuam ſolvit an ipſo jure tutus. 3.
Beneficium diviſionis non habet locum inter eos fidejuſſores, qui à diverſis debitoribus vel correis dati. 4.
Creditor pignus habens omiſſa excuſſione pignoris fidejuſſorem convenire poteſt. 5.
Caſus ex hoc deciſus ſubjicitur. 6.
Actione inter fidejuſſores à creditore ipſo diviſa ſi contingat poſt L. C. quendam ex fidejuſſoribus bonis labi, onus hoc non pertinet ad iſtum, qui ſuam partem ſolvit. 7.
Differentia inter beneficium diviſionis, quod lex tribuit & diviſionem à creditore factam ſuppeditatur. n. 8.
Extenſio. vid. 9.
Diviſione à creditore facta an mora unius fidejuſſoris noceat reliquis, ita ut à creditore in ſolidum conveniri poſſint. 10.
Unius fidejuſſoris bonis fiſco vindicatis actio dividitur inter fiſcum & cæteros confidejuſſores. 11.
Fiſcus ſuccedens in omnibus bonis tenetur ſtare locationi à domino facta, quaſi hæres. 12.

TUnc beneficium diviſionis & epiſtola D. Adria-
1 ni neceſſaria, ſi quilibet in ſolidum ſe obliget;
ſed ſi vel ſimpliciter ſe pro parte obligent, vel alter-
2 native in ſolidum, vel pro parte, & electio debitori
ſalva reſervata non opus eſt beneficio diviſionis, &
ipſo jure tenentur pro parte, & licet alter ſolvendo
3 non ſit, non tamen alter pro eo tenetur. Beneficium
diviſionis locum habet, & non ipſo jure tutus eſt fi-
dejuſſor, qui partem ſuam exſolvit. §. 1. *h. l.* de quo
pluribus *Molinæus de Div. & Indiv. p. 2. num. 59. & ſ.*
4 Inter eos fidejuſſores, qui à diverſis debitoribus vel
correis dati, non habet locum beneficium diviſio-
5 nis §. 2. Creditor pignus habens non tenetur id ven-
dere, ſed omiſſo pignore contra fidejuſſorem perſo-
6 nali actione agere, § 3. *h. l. & l. fin. C. h. t.* Hinc cum
creditor in bona debitoris immiſſus aliquandiu fru-
ctus percepiſſet, & conveniret fidejuſſorem, hic licet
renunciaſſet excuſſioni, prætendebat, quod creditor
ſuum pignus prætorium excutere debeat, ſed repulſam
tulit, niſi quatenus ratione fructuum perceptorum
compenſationem opponere potuit. *Dn. Mevius p. 4.*
7 *dec.* 261. Si creditor ipſe inter fidejuſſores atque cor-
reos debendi diviſerit actionem, ſi fidejuſſor vel cor-
reus poſt litem conteſtatam facultatibus labatur; peri-
culum iſtud ad eum, qui ſuam partem ſolvit, non per-
8 tinet. §. 14. *h. l.* ſic ergo notandum diſcrimen inter be-
neficium diviſionis, quod lex tribuit fidejuſſoribus &
correis debendi; & diviſionem à creditore factam. Il-
lud non liberat à reliquo offerentem, ſi cæteri non
9 ſolvendo, ſed ſi creditor diviſerit, à reliquo immunes
ſunt fidejuſſores. *Dn. Mevius p. 3. dec.* 362. conf *l.* 52.
§. 2. *h. t.* Quod hic extenditur, licet minorennis ſit cre-
ditor, qui diviſit, quia communi jure uſus eſt. *Donel.
lib. 21. c. 10. & ibi Hill. lit. C.* Si autem diviſione ita
10 à creditore facta debitor unus & alter in mora ſit, po-
teſtne creditor agere, ut iſte vel ille ſolidum præſtet?
Quod negat *Dn. Mevius p. 3. dec.* 419. quia mora non
amiſſione juris, ſed præſtatione uſuræ & intereſſe
plectitur, niſi petitionem ſolidi in caſum moræ ſi-
bi reſervaverit. Si unus fidejuſſorum delinquat, & ejus
11 bona fiſco vindicentur, dividitur inter cæteros confi-
dejuſſores & fiſcum actio, §. *fin. h. t.* quia fiſcus in bo-
nis confiſcatis ſuccedens loco hæredis habetur, &
ſic de bonis commiſſis creditoribus ſatisfacere tene-
tur. *Gail. 2. obſ. 86. numer. 6.* Collige, etiam Fiſcum
12 ſuccedentem in omnibus bonis teneri ſtare locationi
à Domino factæ quaſi hæres. *Mantic. de tacit. & am-
big. convent. l. 5. tit. 9. n. 8. Lauterbach. ad tit. de Lo-
cat. §. 1. th. 26.*

ad L. Amiſſi. 52.

IN *fine* dicitur, ſententiam pro uno mandatore latam aliis non prodeſſe. Quod de mera abſolutoria, ubi quis ob defectum probationis abſolvitur, non de plena, accipit *Menoch. conſ. 795. n. 30. & ſeqq.*

ad L. Si ita ſtipulatus. 55.

SUMMARIUM.

Fidejubens pro aliquo, quantam pecuniam quandoque mutuo acceperit, an ſi ſæpius acceperit, pro omnibus ſummis fidejuſſiſſe videatur?

FIdejuſſiſti pro Titio, quantam pecuniam quandoque crediderim; ſæpius credidi, an pro omnibus ſummis teneris? Affirm. quia verborum reiterantium & multiplicantium vis uno actu non conſumitur; important enim reiterationem, & verba univerſaliter, non particulariter accipiuntur. *Wammeſ. conſ. 7. numer. 2. cent. 4. Hering. de fidejuſſ. cap. 6. numer. 56.*

ad L. Si fidejuſſor. 62. & ſeq.

SUMMARIA.

Creditor denunciationem à fidejuſſore factam de exigendo debito à debitore principali negligens, exceptione doli repelli non poteſt. n. 1. 2.
Quod limitatur. 3.
Si creditor contra debitorem jus ſuum non proſequatur, fidejuſſor tamen vigilet, an negligentia creditoris huic noceat? num. 4. & ſeqq.

Renunciatio beneficii credendarum actionum quo effectu facta cenſeatur. 9.
Quid ſi creditor dolo fecerit, ne credere poſſit? 10.

1 FIdejuſſor denunciat creditori, ut pecuniam de-
bitam à principali debitore exigeret, ſe non am-
plius ubligatum fore, ut fieri ſolet. Creditor id non
fecit, ſi poſtea fidejuſſor à creditore conveniatur, an
poteſt ſe fidejuſſor tueri exceptione doli? Quod ne-
gatur, quia proteſtatio non eſt ſpecies liberationis,
& potuiſſet ſe liberare per remedium *legis, ſi pro ea.*
10. *C. mandati*, quo non eſt uſus. conf. *Hering. de fide-*
2 *juſſ. c.* 20. §. 15. *num.* 27. *Keppen. dec.* 40. *num.* 9. Hinc
cum aliquis contra creditorem proteſtatus ita eſſet,
cum poſtea à confidejuſſore, qui ſolverat, convenire-
3 tur, & hic ſe liberatum eſſe diceret, pro quota con-
demnatus eſt fidejuſſor menſ. Oct. An. 1659. Sed limi-
tatur hæc Lex per *L. ſeq.* ſi fidejuſſor acceptus in id,
quod à principali ſervari nequit, ſit acceptus. *He-*
4 *ring. c.* 20. §. 14. *num.* 27. *Ex hac lege* deciſio colligi-
tur ſequentis caſus; citari quis curavit omnes ſuos
creditores, quidam creditor Titius non comparuit,
ideo fuit præcluſus. Sed fidejuſſor ejus debitum id li-
quidaverat, annon ſublato principali etiam fide-
juſſor petitionem ejuſdem ſortis amiſerit? Videtur
5 quod non (1.) quia creditor non poteſt cedere fide-
juſſori actionem, cum nullam habeat, quia creditor
culpa ſua amiſit; Ergo agere non poteſt contra fide-
juſſorem per *l.* 95. §. *pen. ff. de ſolut.* & ſic fidejuſſoris
non intereſt, cum tutus ſit exceptione contra credito-
rem, [2.] Quia ſublata principali tollitur acceſſo-
6 rium. Autor *ad L.* 16. *nu.* 2 *C. de pign. & hyp.* Sed *Ber-*
lich. affirm. *p.* 2. *dec.* 207. quia beneficio excuſſionis
7 renunciatum, & utitur argumento *hujus legis*. Et po-
teſt regeri ad primum, licet fidejuſſor renunciaverit
beneficio excuſſionis, non tamen renunciavit benefi-
cio ceſſionis; & licet renunciaverit huic beneficio, ce-
dere tamen tenetur creditor ſuum Jus, & clara eſt
8 diſpoſito *legis* 95. §. *pen.* Ad alterum regeri poteſt, id
ex *h. l.* non colligi, nam aliud eſt proteſtatio partis,
quæ non obligat creditorem ad agendum, aliud
9 præceptum judicis juſta ratione nixum. Sane nun-
quam putaverim hanc fuiſſe mentem fidejuſſoris re-
nunciantis huic beneficio cedendarum, quod nolit
exceptione hac uti, licet creditor dolo ſuo ac contu-
macia in futurum fecerit ut non poſſet cedere; nam
hæc renunciatio, cum futurum dolum permittat,
nulla erit, *arg. l.* 27. §. 3. *de pact.* nam hæc renuncia-
tio beneficii cedendarum actionum tantum eo ten-
10 dit, ne executio impediatur. *Dn. Struv. ad tit. de fi-*
dejuſſ. th. 45. Sed ſecus dicendum, ſi in continenti
verificari poſſit, non poſſe eum cedere Jus, quod do-
lo ſuo amiſerat. Nec obſtat creditorem jure ſuo uſum,
dum noluit principalem convenire, & debuit rem
integram conſervare, ut fidejuſſori actionem cedere
poſſit.

ad L. Si ſervus. 66.

QUi agit ex contractu alterius, videtur eum ratum habere. *Bald. conſ.* 34. *lib.* 2. *& conſ.* 14. *lib.* 5. *Decius conſ.* 58. *P. Peckius ad cap.* 10. *de R. I. lib.* 6. Agere enim ex contractu, factum eſt ſatis potens ad inducendam ratihabitationem. *Bach. ad Treutl. vol.* 2. *diſp.* 28. *th.* 2. *lit. D.*

ad L. Exceptione. 67.

SUMMARIA.

Fidejuſſor condemnatus injuria judicis non habet regreſſum contra debitorem principalem. n. 1.
Quod declaratur. 2. 5.
Limitat. vid. n. 3. 4.

1 FIdejuſſor condemnatus inique & injuria judicis,
an habet regreſſum contra debitorem principa-
lem? Videtur quod ſic, quia occaſione fidejuſſionis
id damnum ſenſit. Sed Neg. quia injuria judicis eſt
caſus fortuitus, qui alii non nocet; & ſic reus admit-
tendus ad demonſtrandam injuriam. *Dn. Mevius p.*
2 2. *dec.* 290. Sed addi videtur declaratio *in textu*, ſi
aliqua culpa penes fidejuſſorem ſit, v. gr. quod non
appellaverit, & integram cauſam reo conſervaverit
3 &c. Cæterum ſi nulla culpa fidejuſſoris damnati, vi-
detur actio mandati locum habere, licet *Cujac.* verba
ultima expungat; *Gloſſa* vero vocem (maxime) ſubin-
telligit, quod eſt divinatorium. Videtur igitur recep-
tior ſententia, quod fidejuſſor, per injuriam judicis
ſine ſua culpa condemnatus, habeat regreſſum contra
principalem. Et ſic aliud eſt in emptore convento, *L.*
Si per imprudentiam, 51. *ff. de Evict.* nam cauſa evi-
ctionis principaliter ſpectat ad emptorem, & ideo
injuria emptori facta penes ipſum manet; ſed cauſa
hæc, de qua loquor, ſi conveniatur fidejuſſor, & hic
nihil neglexerit, ſpectat principaliter non ad fidejuſ-
ſorem, ſed debitorem principalem; & ita æquius eſt
ſequiorem eventum cauſæ principali potius nocere;
quam fidejuſſori. *Covarr. l.* 3. *reſol. c.* 17. *illat.* 10. *Ca-*
ballinus de Evict. §. 5. *num.* 8. *& ſequentibus. Ant. Ru-*
beus in rep. L. Non ſolum. §. *morte. de operis novi nun-*
ciat. num. 474. Autor *in C. tit. de Act. Emti ad L. ult.*
num. 2. licet aliter *Hering. c.* 26. *nu.* 38. *& ſeqq.* Ad-
denda hæc exceptio iis, quas habet *Hering. de fidejuſſ.*
c 25. *num.* 69. *& ſeq.* ſcilicet, quando fidejuſſor non
habeat regreſſum. Et poterit exinde declarari deciſio
Dn. Mev. d. l. 2. *dec.* 291. nam non ſufficere videtur,
ſi debitor injuſtitiam ſententiæ probet, ſed & culpam.
Sic ergo ad intentionem fidejuſſoris non ſufficit ad-
verſus ipſum lata ſententia, *Mev. p.* 3. *dec.* 340. niſi
debitor citatus, ut aſſiſteret, & emanſerit, aut fide-
juſſor juſtam exceptionem omiſerit. *Dn. Mevius p.* 3.
dec. 311.

ad L. Fidejuſſores. 68.

SUMMARIA.

Fidejuſſor quatenus ex mora rei obligetur ad uſuras numer. 1.
Redacta ex bonis debitoris diſtractis prius in uſuras, poſt in ſortem computantur. 2.
Quid hinc colligatur. 3.

1 FIdejuſſor ex mora rei non obligatur ad uſuras, ſed
tantum in ſortem; niſi in omnem conductionem,
ſive omnem cauſam fidejuſſerit, ut *ſupra* dictum. In-
terim tamen; quicquid ex bonis debitoris diſtractis
2 fuerit redactum, prius in uſuras, & poſtea in ſortem
eſt computandum. *Hering. c.* 24. *num.* 217. *Franc. de*
fidejuſſ. c. 5. *nu.* 6. *& ſeqq. Neguz. de pignor. nu.* 4. *part.*
2. *num.* 55. *& ſeqq.* Et ita pronunciatum refert *Sande*
3 *l.* 3. *tit.* 10. *d.* 4. Colligitur etiam *ex hoc*, licet id de-
bitum, pro quo fidejuſſor datus, ſit gravius, ſi tamen
pro debito aliquo ex parte fidejuſſor intervenit, ex
parte non, tunc ſolutum in poſterius debitum in
prius eſt computandum. *Vivius dec.* 379. *n.* 7. *Theſſ. l.*
2. *quæſt.* 33. *nu.* 2.

ad L. Granius. 71.

SUMMARIUM.

Solutio, ab uno correorum facta, quomodo differat ab aditione hæreditatis unius correi.

SOlutio, ab uno correorum facta, differt ab aditione hæreditatis unius correi; nam illa liberat alterum etiam correum, aditio vero non. Et ideo, licet fiſcus uni correo debendi & creditori ſucceſſerit, non tamen liberatur fidejuſſor, qui pro ambobus fidejuſſerat, ſed ſi fiſcus vellet, ut hæres creditoris agere contra fidejuſſorem exceptione mandati repelleretur. *Cujac. tom.* 1. *pag.* 648. conf. *Barboſa ad L. Quadotis.*

dotis. 33. nu. 5. ff. ſolut. matrim. Donellus lib. 16. cap. 4. poſt lit. E. Menoch. conſ. 231. num. 34.

ad L. Ult.

CONtumacia rei ſeu debitoris non auget obligationem. *Plotus de in litem jurando, §. 48. nu. 17. Carpanus ad Stat. Mediolan. p. 1. c. 45. num. 23. Hering. de fidejuſſ. c. 24. num. 194. & ſeq.*

TITULUS II.

De Novationibus & Delegationibus.

Ad L. Novatio. 1.

SUMMARIA.

Novatio quid. num. 1.
Quæ obligationes in novationem veniant. 2.
Pupillus ſine tutoris autoritate contrahens, quo reſpectu naturaliter obligetur. 3.

1 NOvatio eſt prioris debiti qualiſcunque in aliam
obligationem vel civilem, vel naturalem, per ſti-
pulationem facta traosfuſio & translatio, *Gædd. de ſti-
pul. c. 5. nu. 9. Bach. in Treutl. vol. 2. diſp. 29. th. 5. lit.
A.* hodie etiam per pactum. *Struv. h. t. th. 57. Zœſ. nu.*
2 *9. Wiſſenbach. th. 2.* Et poteſt novari etiam naturalis
obligatio & acceſſoria. *Gædd. de ſtipul. cap. 5. concl. 6.*
etiam obligatio judicati. *l. 4. §. 4. de re judic. Hilbg.*
3 *in Don. l. 16. c. 20. lit. P.* Et quod *in fine legis* dici-
tur, pupillum ſioe tutoris autoritate contrabeotem na-
turaliter obligari, Autor *ad L. 9. nu. 3. C. de Prædiis
& aliis reb. Min.* id *ſupra* habuimus ſcilicet ratione
ſui eum non obligari in effectu naturaliter, ſed ratio-
ne alterius hanc vocari obligationem naturalem. vid.
*Hill. in Don. l. 12. c. 22. lit. N. Borcholt. de oblig. c. 2.
num. 18.* Autor *ad L. 5. num. 3. C. de inut. ſtip.*

ad L. Omnes. 2.

SUMMARIA.

Novatio non fit niſi conſtet de animo novandi. num. 1.
Hodie facta non creditur niſi hoc expreſſe dictum. 2.
Novatio quatenus hodie per conjecturas introducatur. 3. 4.
Si reſtituitur interveniente novo contractu vetus obligationis documentum, an ex eo vetus obligatio exſtincta præſumatur. 5.
Per acceptationem pigneris vel alius fidejuſſorit, fidejuſſio prior non exſtincta præſumitur. 6.

1 NOvatio non fit, niſi hoc agatur, ut fiat novatio,
ſi autem hoc non agatur, duæ erunt obligatio-
nes, ſed *per l. fin. C. h. t.* non fit novatio, niſi hoc ex-
2 preſſe dicatur. *Trentac. lib. 3. tit. de Novat. reſol. un. &
Maſcard. concl.* 1107. Autor *ad d. L. fin. num. 6. 7. &
11. C. h. t.* Gloſſa *hujus L.* notabilis ſolet allegari, quod
3 quando hodie non eſt expreſſe dictum, partes velle
novare, ſed tamen hoc actum, eſſe ex conjecturis ap-
paret, quod tunc fiat novatio non ipſo jure; ſed ope
exceptionis ſcilicet doli. verb. grat. ſi alleges veterem
obligationem, poſſem dicere, imo dolo facis, quod
veterem obligationem alleges, cui tamen per no-
vam obligatiooem eſt in hoc & illo puncto deroga-
tum. *Ex hac* tamen Gl. non ſequitur, quod nonnulli
4 inferunt, quaſi hodie in omnibus caſibus, in quibus
olim fieri præſumebatur novatio, etiam per exceptio-
nem facta præſumatur, ut eam *gloſſam* recte inter-
pretatur *Riminaldus vol. 2. conſ. 201. nu. 28.* Sed quid
ſi de novo contrahens reſtituat vetus obligationis do-
cumentum? Reſp. tunc præſumitur vetus obligatio
5 extincta, per *l. 2. ff. de pact.* ſed ſi fiat ab adminiſtra-
tore, tutore & ſimil. nam tutoris non eſt remittere &
liberare, & potuit eſſe alius finis. *Bald. in l. Labeo. 2.
§. Sed etiam ff. de Pactis Menoch. l. 3. præſ. 140 nu. 14.*
ut pronunciatum meminit menſe Junio *An.* 1658. Ex
dictis ſequitur, fidejuſſionem non extinctam, licet cre-
ditor pignus, vel alium fidejuſſorem accipiat; quæ eſt
communis ſententia, per *allegata & tradita Heringii
de fidej. c. 20. §. 36. numer. 2. & ſeqq.* vid. *deciſio apud
Mevium p. 4. dec. 81.*

ad L. Si uſusfructus. 4.

SUMMARIA.

Uſusfructus voluntate domini in alium translatus finitur morte ſecundi uſufructuarii non primi. n. 1.
Si ſecundus vivente adhuc primo uſufructuario moriatur, primus non habet regreſſum ad uſumfructum. 2.

1 SI uſusfructus à me in alium voluntate Domini
transferatur, non mea morte ſed alterius, in quem
translatus eſt, ſolvetur uſusfructus; quia voluntate
Domini quaſi novus uſusfructus eſt conſtitutus in
perſona alterius, in quem delegatio facta fuit, & ſic,
ſi alter me vivo moriatur, non poſſum habere regreſ-
2 ſum ad uſumfructum. *Pinell. in l. 1. C. de Bonis mat. p.
3. num. 40. Caſtillo de uſufr. cap. 62. numer. 4. Bach. in
Treutler. vol. 1. diſp. 6. §. 4. lit. B. & Barb. in l. uſufru-
ctu. 58. num. 1. & 18. ff. ſolut. matr. Donell. l. 16. c. 20.
lit. F. & ibi Hilliger.*

ad L. Si Stichum. 8.

SUMMARIA.

Obligatio pure vel in diem contracta novatur. n. 1.
Conditionalis cur non novetur vid. n. 2.
An is, cujus debitum alter ſolvere promittit, ex ipſo liberetur, diſtinguitur. 3.

1 QUicquid pure debetur, vel in diem certum, po-
2 teſt novari etiam ante diem, per *l. 5.* Sed quic-
quid ſub conditione debetur, non item, *§. hujus l. 8.*
quia obligatio ante novari nequit, quam eſſe incipiat.
Jam vero ante conditionis eventum nulla nata erat
obligatio. *Hillig. in Don. lib. 17. cap. 20. lit. D.* Sed
3 pone, quod ego debeo, te promiſiſſe, quæritur, an ego
liberer? Reſp. diſtingu. an animo oovandi promit-
tas, annon; Illo caſu liberor etiam nolens, hoc caſu
non liberor; niſi pro me ſolvat *§. fin. h. l. Wamm. cent.
4. conſ. 15. num. 2.*

ad L. Cui recte. 10.

SUMMARIUM.

Quatenus is, cui ſolvi poteſt, novare poſſit.

CUi ſolvi poteſt, ille poteſt novare, ſed ei, qui ſolutioni adjectus, ſolvi poteſt; ſed is non poteſt novare. Sic filiusfam. accipere poteſt ſolutionem in peculiaribus, ſed non novare poteſt. Ergo qui jure ſuo ſolutum recipere poteſt, poteſt oovare, non qui nudum miniſterium præſtat. *Don. l. 16. c. 20. lit. I. & ibi Hillig.*

ad L. Delegare. 11.

SUMMARIA.

Delegatio quid. nu. 1.
Allegans delegationem quæ probare teneatur. 2.
Delegationem an jure novo etiam ſequatur novatio. 3.
Delegatio eſt ſpecies ſolutionis. 4.
Quod limitatur. n. 5.

1 DElegatio eſt cum debitor alii mandat, ut vice ſua
promittat creditori & ſolvat. Aut. *ad L. 1. n. 3. C. h. t.*

2 Ideoque requiritur, ut 1. alius in debitoris locum ſubſtituatur, quod nuda voluntate & nutu fieri poteſt; nec refert, an debitor is ſit delagantis vel extraneus delegant nihil debens, ut *per hunc textum* probant *Mantica de tac. & amb. convent. t 2. lib. 17. tit. 8. num. 4. Finckelth. obſ. 91. num. 7.* 2. Adſenſus creditoris delegationem approbantis. 3. Delegantis ſtipulanti creditori facta promiſſio: Et ſi hæc tria non probaverit allegans delegationem, non auditur. *Dn. Mev. p. 5. dec.*
3 396. Delegationem autem jure veteri ſequebatur novatio, quod etiam jure novo eſſe volunt *Gail. l. 2. obſ. 30. num. 9. Weſenb. in π. h. t. n. 8. & Bach. ad Treutl. d. diſp. 29. th. 6. lit. A.* Sed negat *Carpzov. part. 2. conſt.*
4 *19. def. 16. & lib. 5. reſp.* 105. Colligitur etiam ex *hac lege*, Delegationem eſſe ſpeciem ſolutionis. *hic & l. 8. §. 3. ff. de S.C Vellejano. Finckelth d. obſ. 91. nu. 8. & ſ.* Autor *ad L. 2 num. 5. C. de Condict. indeb.* ubi plures
5 refert, niſi creditor cum proteſtatione accipiat. *Gratianus. diſc. for. t. 1. c. 64. num.* 22.

ad L. Si non debitorem. 13.

SI non debitorem, ut debitorem delegaverim, exceptio non competit delegato, ſed delegatus habet condictionem contra delegantem. Unde patet, aliquem delegari poſſe, qui non ſit debitor. *Molin. de J. & I. tr. 2. diſp. 559. num. 4. Bach. d. diſp. 29. th. 6. lit. A. & D. Decius ad l. ſingularia nu. 15. 27. ff. ſi certum pet.*

ad L. Delegare. 17.

DElegatio per ſcripturam vel nutum fieri poteſt, quia ſcilicet mandati ſpecies eſt. *Bach. d. th. 5. lit. B.*

ad L. Novatione. 18.

SUMMARIA.

Per novationem tolluntur ſimul pignora & fidejuſſores. num. 1.

Documentum novum traditum ſine novatione, in iis punctis, de quibus non ſit expreſſa mentio in novo documento, retinet omnia ſecundum vetus documentum. 2.

An transactio jus pignoris & immiſſionis extinguat. numer. 3.

1 NOvatione facta pignora & fidejuſſores liberantur. *Weſenb. in π. hic num. 7. Hering. de fidejuſſ. cap.* 20. §. 3. niſi aliud actum *l. 11. §. 1. de pign. act. Dn.*
2 *Struv. Ex. 47. th.* 60. Hinc cum novum obligationis documentum traditur, ſi non ſit conventum, ut novatio fieret, in iis punctis, de quibus non ſit expreſſa mentio in documento novo, manent omnia ſecundum priora documenta. Sed quid in transactione?
3 Quia hæc ſemper eſt ſpecies novationis, ad eam etiam non pertinet deciſio Juſtinianea *C. de Novat. Ant. Faber lib. 2. Cod. tit. 4. dec.* 2. Ideo transactio jus pignoris & immiſſionis extinguit, niſi de ea retinenda expreſſe conventum. *Dn. Mev. p. 3. dec.* 338.

ad L. Si debitorem. 21.

SUMMARIUM.

Mandatum de ſolvendo ſuſcipiens, an ſi alteri ſtipulanti ſolvere promittat, mandatum impleviſſe cenſeatur.

SI ego debitori meo mandaverim, ut ſolveret Cajo debitori meo, ille autem ſtipulanti Cajo promittat, non videtur mandatum impleviſſe, ſed poteſt mandatum re integra revocari. Quam *legem* vocat notabilem *Paul. Caſtr. in l. delegare. 11. h. t. Hippol. de Marſil. ſing.* 265. Et debitor meus mandatum ſuſcipiens non poteſt dicere ſe liberatum. *Decius conſ.* 107. *num. 2. & num. 15. & ſeqq. Beroius vol. 1. conſ. 198. nu. 20. & quos hi referunt. Et Stracha in tit. Mandati. num. 3.* & qui mandatum habet de mutuo accipiendo, non implet mandatum contrahendo mutuum confeſſum, *Cephalus conſ. 603. n.* 60.

ad L. Novatio. 24.

SUMMARIA.

Novatio ex ſtipulatione inutili non datur. nu. 1.
Quod exemplo declaratur. 2.

1 SEnſus hic eſt, quod novatio non poſſit contingere, ſi ſecunda obligatio inutilis, invalida, aut imperfecta; nam non tollit priorem obligationem. *Dn.*
2 *Mevius p. 4. dec. 82. numer.* 1. Sic ſi actum, ut loco fidejuſſoris hypotheca in feodo conſtituatur, quamvis eo ipſo videatur facta novatio, dum placet liberandi fidejuſſoris cauſa acceptare hypothecam, licet nomen ipſum novationis non exprimatur; nam verba imperatoris captanda non ſunt. *Ant. Faber. l. 8. Cod. tit. 28. d.* 11. nihilominus tamen nondum liberatus fidejuſſor, niſi hypotheca cum effectu ſit conſtituta, ſcilicet cum conſenſu Domini. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 331. quod *ſuperius* dictum, limitandum in delegatione, juxta *lib. 1. in fin. h. t.*

ad L. Non ideo. 25.

NOn ſtatim is, cui ſolvi poteſt, etiam novare poteſt, v. gr. ſervus, filius *l. 23. h. t. Barboſa in l. 23. §. transgrediamur. num. 5. ff. ſolut. matr.* ſed ſi ſervus liberam peculii adminiſtrationem habeat, novare poteſt *per l. fin. pr. h. t.*

ad L. Fundum. 28.

SUMMARIA.

Stipulatio prior concepta de fundo, an per poſteriorem, qua concepta eſt de æſtimatione fundi, novata videatur. n. 1.
Si fundus deterior vel melior factus, quod tempus in æſtimatione præſtanda inſpiciendum. 2.

1 FUndum Cornelianum primo ſtipulor, poſtea ejus æſtimationem ſtipulor, quæritur an prior obligatio per poſteriorem ſit novata? Reſp. quod non, quia ſunt circa diverſa, & ideo non obſtat regula *in c. bona*
2 *fides. 83. de R. J. lib. & ibi Peckius num.* 5. Sed quæritur, ſi forte fundus deterior vel melior factus, cujus temporis æſtimatio præſtanda? Reſp. per diſtinct. ſi æſtimatio fundi per contractum promiſſa, tunc inſpici tempus contractus; ſi vero non fuit in contractum deducta æſtimatio, ſed officio judicis æſtimatio debeatur, tunc inſpici tempus petitionis, per *hunc textum Bart. hic.* conſ. *natata* Dni Autoris 22. *num. 8. ad l. vinum. ff. de reb. credit. & Cujac. in lib. 1. de fin. Papin. mihi vol. 4. p.* 1307.

ad L. Aliam cauſam. 29.

SUMMARIA.

Novatio alia voluntaria, alia neceſſaria. nu. 1.
Quid inter utramque interſit, & qui alii effectus. 2. 3. 4.
Novationis neceſſaria ſpecies alia ſubjicitur. 6.

1 NOvatio alia eſt voluntaria, quæ per ſtipulationem fit, alia neceſſaria, quam accumulativam vocant, & fit per judicium acceptum, Autor *ad L. 8. n. 4. C. de pign.* Sed hoc inter utramque intereſt, quod
2 per illam petat Privilegium, v. gr. actionis doris vel tutelæ; non ita per hanc, Autor *ad L. un. num. 4. C.* Etiam ob phitograph. quia non deteriorem cauſam noſtram facimus, actionem exercentes, ſed meliorem; Autor *in C. t. de Judic. ad L. 1. num. 6.* ſeu eatenus per

litis

litis conteſtationem fit novatio, ſi id actori expediat:
3 Ergo ſi qoid commodi in veteri actione, id creditori
poſt acceptum judicium ſalvum, quatenus ejus natura
patitur. *Donell. l. 16, c. 20. lit. T. & ibi Hilliger. lit. X.
Gœdd. de ſtipulat. c. 3. concl. 8. num. 70. Sebaſt. Medic.
in tr. de Novation. part. 1. qu. 2. Zaſius in l. 9. §. 1. de
Excep. rei judic. Struvius hoc th. 52. Zœſ. num. 8. Wiſ-*
4 *ſenb. th. 2.* Sed per novationem nova jura adquirimus,
ſcilicet jus capiendi uſuras centeſimas, per *l. fin. C. de
Uſur. rei judic.* & tamen qui antea in ſolidum obli-
gati, ſi conjunctim condemnentur, pro parte tenen-
tur. *l. 1. & 2. C. ſi plures una ſententia &c.* Eſt & alia
5 novationis neceſſariæ ſpecies, ubi ceſſionarius con-
tra ceſſum debitorem agit ex *l. 3. C. h. t. Struvius th.
53. Zœſ. num. 1.*

ad L. Paulus. 30.

SI ſit ſemel fidejuſſor per novationem liberatus, li-
cet partes ad veterem obligatiooem redierint, oon
tamen poteſt iterum cōnveniri. *Dn. Mevius p. 4. d.
d e. 82.*

TITULUS III.

De ſolutionibus & liberationibus.

ad L. Quotiens. 1.

SUMMARIA.

*Debitor pluribus nominibus obligatus an in ſolutione ex-
primere poſſit, in quam ſummam ſolvere velit. n. 1.*
*Quando in creditoris arbitrio ſit, accipere, in quam cau-
ſam velit. 2.*
*Debitor ex pluribus cauſis ſuo creditori obligatus hoc vel
illud debitum pro ſuo arbitrio compenſare poteſt. 3.*

1 DEbitor pluribus omnibus obligatus poteſt di-
cere in ipſa ſolotione, in quam ſummam velit
ſulvere; ſi vero debitor non hoc ſtatim exprimat, cre-
ditor poſtea poteſt conſtituere, in quam cauſam ac-
2 quitere velit, dommodo ſic conſtituat, ut in ſua cauſa
conſtitui vellet, ut non accipiat prius in debitum con-
troverſum, nec in diem. *Men. l. 3. præſ.* 136. Autor *ad*
3 *L. 1. nu. 4. C. h. t.* Ex *hac lege* probatur, quando quis
ex plnribua cauſis ſuo creditori obligatus eſt, tunc
penea debitorem ſtat arbitrium, quodnam debitum
voluerit compenſatum, quia compenſatio vice ſolu-
tionis eſt, Autor *ad L. ult. num. 3. C. Compenſat* & fit
adverſus invitum. *Dn. Mev. p. 1. dec.* 116.

ad L. Dum in re. 2.

SUMMARIUM.

Proponitur hic limitatio. l. t. n. 1. & 2.

1 UTcunque poſſit debitor dicere, in quam cauſam
pecuniam ſolutam velit; Ex cauſa tamen credi-
tor poteſt contradicere, & recuſare pecuniam ita ac-
cipere; idem in caſu inverſo. *Bach. in Treutl. vol. 2.
diſp. 29. th. 3. lit.* C. Licet diſſentiat *Hartm. Piſt. part.
3. quæſt. 21. num. 4. & Carpz. l. 5. Reſp.* 103. *num.* 5. Sed
2 ex intervallo debitor non habet facultatem eligendi,
in quam cauſam ſolutum velit. *Theſ. l. 2. qu. 33. circa
finem.*

ad L. Cæterum. 3.

QUando neuter tempore ſolutionis aliquid con-
ſtituit, tunc imputanda eſt ſoluta pecunia in
cauſam duriorem. v. gr. In debitum præſente die po-
tius, quam in diem.

ad L. Et magis. 4.

SUMMARIA.

*Debitum ſuo nomine contractum potius eſt eo, quod
alterius nomine contractum. num. 1.*
*Quilibet præſumitur actum facere eo modo, quo ſibi po-
teſt eſſe utilior. 2.*
*Statuta, quibus propria liquidati debitoris nomina præ-
feruntur indiſtincte alienis, ab æquitate commendan-
tur. 3.*

1 ET id, quod meo nomine debeo, potius eſt, quam
quod fidejuſſorio nomine debeo. *Menoch. d. l. n.*
8. Autor *ad L. 4. numer. 10. C. Comm. utr. Jud.* Et *ad
L. 1. num. 3. C. de Jure deliber.* Communis enim hic
hominum affectus, ut quis ſibi bene eſſe malit, quam
alteri. *Menoch. d. loc. num. 9. Don. l. 7. c. 8. poſt lit. N.*
2 *Hering. de fidejuſſ. c. 20. §. 8. in fin.* Unde colligunt quem-
libet præſomi actum facere eo modo, quo ſibi po-
teſt eſſe utilior. *Dec. conſ. 308. in fin & Menoch. d. loc.*
3 *in fine.* Et æquiſſima illa ſtatuta nonnullarum provin-
ciarum, quæ in Actis tranſmiſſis deprehendi, quibus
propria liquidati debitoris nomina alienis, & è fide-
juſſorio nomine contractis, indiſtincte præferuntur,
quod optandum eſſet, ut ubicunque conſtitueretur.

ad L. In his. 5. & l. ſeq.

SUMMARIA.

Quibus debitis durior cauſa tribuenda. n. 1.
*Per obliquum nomine unius fidejuſſoris particularem ſo-
lutionem creditori obtrudi poſſe, an recte ex §. 1. h.
l. colligatur? 2. 3.*
*Creditor diſtractis pigneribus ſibi ſolvens imputat pecu-
niam indiſtincte prius in uſuras. 4. 7.*
Quid ſi debitor ſolvat. 5.
*Quæ intelligantur uſuræ in quas prius ſolutum compu-
tandum. 6.*
*Annui reditus, ultra quincunces ſolati an ſorti impu-
tandi. 8.*

1 DUrior cauſa etiam antiquioris debiti, *Menoch.
d. loc. 1. nu.* 10. vel pro quo fidejuſſores dati aut
pignora, *Menoch. d. loc. num.* 6. Nam qui fidejuſſores
dedit, ille alios implicavit ſecum, qoos ſi in ruinam
præcipitet, & ſecum mergat, & conſcientia & fama
laborare ſolet. conf. *Vivius dec. 379. num. 9. Maſc. concl.*
1320. *num. 4. Theſaurus lib. 2. qu. 33. nu. 1.*
2 Ex §. 1. *hujus legis* colligunt, ſi quis plures dede-
rit fidejuſſores, licet nomine ſuo particolarem ſolu-
tionem obtrudere invito creditori non poſſit, per
obliquum tamen nomine unius fidejuſſoris partem ejus
offerre poſſe creditori, & ab eo acceptari debere. Dd.
in *L. Quidam exiſtimaverunt. 21. ff. ſi certum pet. Cæ-
polla cautela.* 301. Sed ab his receſſit *Molinæus in docto
3 tract. de div. & indiv. p. 2. num.* 3. nam alius *hujus §.*
ſenſus eſt, ſcilicet quod debitor ſolvendo aut com-
penſando partem poſſit uni fidejuſſori gratificari, ut
is prius liberetur, & ſolutio illi ſoli proſit, quod tunc
verum, quando habent beneficiom diviſionis, vel ip-
ſo jure pro parte fidejuſſerunt *Molinæus d. l.* Si ipſe
creditor diſtractis pignoribus ſibi ſolvat, habet ipſe
4 creditor electionem, non autem debitor. *Theſ. d. q.
33. numer.* 3. & creditor imputabit pecuniam prius in
uſoras, *§. 2. h. l.* ſive civiliter debeantur ex ſtipulatio-
ne, ſive naturaliter ex pacto, & ſiqualiter pro rata, li-
cet ſummæ inæquales: cum & alias creditor, ex di-
ſtracto pignore ſolvens, conſtituere poſſit, in quam
cauſam ſolutum velit. *l. 101. §. 1. h. t.* Sed ſi debitor ſol-
5 vat, aut naturaliter tantum debet uſuras, & ſolutum
prius in ſortem imputandum; aut civiliter, & tunc
ſemper prius in uſuras, licet creditor dicat, ſe tam in
ſortem accipere quam in uſuras *§. ult. h. l.* vid. *Caſtr. h. for-
6 l.* Notetur hic, Regulam, ſolutum in uſuras prius eſſe
computandum, intelligendam eſſe de ſoris civiliter
debitis & de liquidis, non quæ adhuc liquidandæ
erunt, *Hartm. Piſt. p. 3. qu. 21. in fine & ibi in mar-
7 gine ſilius. Sande l. 3. tit. 16. def. ult.* Si vero creditor
acceptet ſolutionem in ſortem & uſoras, non obſtante

Digitized by Google

Facti ad factum nulla eſt compenſatio. 3.
Quod extenditur ad mutuas injurias & recantationem. num. 4.

1 IN operis artificialibus, in quibus verritur inge-
nium & ars, in dubio intelligitur electa induſtria
perſonæ, & hæc non poteſt ſubſtituere aliam *Lud.*
Rom. ſing. 670. *Filinus in c. cum omnes. X. de conſtit.*
2 Aut. *ad L. un. nu.* 50. *C. de Caduc. toll.* Idem in om-
nibus negotiis magni momenti, ſi ſingularem indu-
ſtriam requirant, & certa forma non ſit præſcripta
Hondedens vol. 1. *conſult.* 55. *numer.* 77. *& ſeqq.* ubi ex
clauſula (Virtus & probitas tua &c.) concludit per-
ſonæ induſtriam eſſe electam. *Petr. Greg. L.* 49. *ſyn-*
tagm. cap. 4. *nu.* 6. *Dn. Lauterbach. ad tit. ff. Manda-*
ti. §. 1. *th.* 4. Colligunt etiam *ex textu*, facti ad fa-
3 ctum nullam eſſe compenſationem. *Sebaſt. Medices de*
compenſ. p. 1. *q.* 44. *Zang. de except. p.* 3. *c.* 8. *num.* 123.
Dn. Mevius ad Jus Lubec. l. 4. *tit.* 4. *art.* 9. *nu.* 8. *Dn.*
Lauterbach. de compenſ. th. 5. Ubi id ad mutuas inju-
4 rias & recantationem extendit.

ad L. Qui ſibi. 33.

SOlutio vel oblatio rei debitæ, facto debitoris deterioratæ, eum non liberat. *Donell. ad l.* 3. *ff. de condict. Tritic. & l.* 16. *c.* 11.

ad L. Qui hominem. 34.

SUMMARIA.

Adjectus ſolutioni in quem finem adjectus dicatur. numer. 1.
Adjecto ſi ſolvitur indebite, an contra hunc condictio indebiti inſtituenda. 2.
Solvens genus debitum per partes in diverſis rebus non liberatur. 3.
Ignorans revocatum mandatum de acceptanda ſolutione facta liberatur. 4.
Si ſolvitur illi, qui mandatum de acceptanda ſolutione habere putatur, ſed non habet, ex eo nulla contingit liberatio. 5.
Quod limitatur. 6. 7.
Gener dotem integram, qua ſocero cum filia communis, ſoli ſocero ſolvere non poteſt. 8.

SI Adjecto i. e. ei, qui ſolutionis gratia adjicitur,
1 ſolvatur indebite [v. gr. ſolves mihi aut Titio cen-
tum, hic Titius eſt adjectus, non ut ei obligatio ad-
quiratur, ſed ut ſolutione illi facta liberatio contingat]
tunc condictio indebiti non contra adjectum, ſed con-
2 tra creditorem & cujus nomine ſolutio facta, qui ſti-
pulatus eſt, inſtituenda *pr. h. L.* Si etiam genus debi-
3 tum per partes in diverſis rebus ſolvatur, non con-
tingit liberatio per §. 1. quia ſolutio generis pro parte,
à parte non liberat. *l.* 2. §. 1. *ff. de Verb. obl.* Revoca-
4 tum mandatum de ſolutione acceptanda, ſi ignorem,
liberor ſolutione facta. §. 3. *h. l. hic & l. hic & l.* 38 §.
1. Sed ſi quis tibi ſolverit quaſi meo mandatu, qui ta-
5 men mandatum non habuit, ex eo nulla liberatio eſt,
§. 4. *h. l.* quod tamen declarandum eſt, niſi ſolvens
6 probabilem cauſam opinionis cum culpa creditoria
conjunctam habeat v. g. ſi is, cui ſolutio facta, ſe pu-
blice geſſit pro mandatario. *l.* 3. *pr. ff ad SC. Mace-*
don. & hoc ſcivit creditor, nec prohibuit *L. qui pati-*
tur 18. *ff. Mandati. Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 174. Vel (2.) ſi
principalis dedit mandatum, ad vendendum; nam hic
etiam ad recipiendam pecuniam mandatum habere
videtur, ut ex *L.* 35. *de ſolut. aliisque Dd.* aſſerit *Dn.*
Mevius p. 175. (3.) Si Dominus partem ſolutæ falſo
procuratori pecuniæ acceperit. *Dn. Mevius d. l. dec.*
7 176. Quin etſi tales præſumtiones non adſint, poteſt
tamen is, qui ſolvit, bona fide alii veluti ex mandato
petere, ut ille, qui negat ſuo mandatu ſolutum eſſe,
jubeatur mediante juramento edere omnes literas, quæ
ſuper hoc negotio ab eo, qui ſolutionem accipit, ſunt
præſcriptæ, & ſi is neget hoc, fraus præſumitur, &
editio eo magis urgenda. *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 372.
Ex §. 6. notetur, generum dotem integram quæ
8 ſocero cum filia communis erat, ſolvere non poſſe ſo-
cero ſoli; *Hill. l.* 16. *C.* 10. *lit. S.* quem etiam vide in
lib. dicto 16. *c.* 12. *lit. A. & ad* §. *ult. hujus legis.*

ad L. Quod ſervus. 35.

SUMMARIUM.

Mandatum habens ad vendendum vel locandum, an præſumatur quoque mandatum habere ad accipiendam ſolutionem.

SEnſus *legis* planus, & congruit cum §. 3. *legis præced:* Id vero colligitur *ex hac lege,* quod cui mandatum dedi ad vendendum vel locandum, is quoque mandatum habere præſumatur ad accipiendam ſolutionem. *Stracha ad tit. Mandati num.* 23. *&* 24. Nec obſtat, quod diſſentiens *Romanus ſing.* 23. *& ejus Additionator* reſpondeant, non de univerſali negotiatione hic agi, nam etiam de particulari negotio agitur hic in *verſ. ſed & ſi quis. Stracha. d. l.* cujus ſententiam per *hanc l. & l.* 12. *pr. h. t.* communiter obtinuiſſe tradit *Mevius p.* 5. *dec.* 175. *num.* 1. Autor *ad L.* 11. *n.* 8. *C. h. t.*

ad L. Quotiens unus. 37.

FIdejuſſor ſuam partem ut ſuam portionem ſolvens, liberat ſe pro ſua parte, alios non *Hering. de fidejuſſ. c.* 20. §. 1. *n.* 22.

ad L. Cum quis. 38.

SUMMARIA.

Adjecto non recte ſolvitur, ſi ejus conditio in deterius mutata. n. 1.
Mandatum ipſo jure revocatum cenſetur, quando ſtatus alterius mutatur. 2.
Clauſula Rebus ſic ſtantibus *in omnibus contractibus ſubintelligitur.* 3.
Quod maxime verificatur in conſtitutione dotis ex fundo. 4.
Refertur ſententia Mevii *aliquo modo contraria.* 5.
Debitor ignorans mandatum de accipiendo revocatum, ſi ſolvat, quatenus ipſo jure liberetur. 6.
Accedit etiam fidejuſſor obligationi officio judicis contracta. 7.
Fidejuſſio per confuſionem extinguitur. 8.
Etiam per ſubſtitutionem alius fidejuſſoris. 9.
Pignus per Confuſionem non tollitur. 10.
Hypothecarii Creditoret jus ſeparationis ſuo jure retinent etiam poſt quinquennium. 11.

QUando conditio adjecti mutatur in deterius,
1 non recte ei ſolvitur, quia tacite ineſt hæc con-
ditio ſtipulationi, ſi in eadem cauſa maneat. Ergo non
recte ei ſolvo, ſi ſtatum mutatum ſciam. *Strach. in tr.*
de adjecto part. 3. *num.* 110. *& ſeq.* Et mandatum ipſo
2 jure revocatum videtur, quando ſtatus alterius com-
mutatus. *Stracha de decoctor. p.* 3. *n.* 50. *plures citans.*
3 Nota etiam clauſulam, rebus ſic ſtantibus, in omnibus
contractibus ſubintelligendam. *Cacher. deciſ.* 91. *Mar-*
ta de clauſul. part. 1. *clauſ.* 143. *Iacob Schultes. ad Mod.*
Piſt. p. 4. *q.* 49. *num.* 21. *& multis ſeqq. Viraq. ad L. ſi*
unquam 8. *C. de revoc. donat. in præfat. num.* 166. Et
hæc clauſula maxime in conſtitutione dotis ſubintel-
4 ligenda, ſi ex feudo dos ampliſſima etiam cum con-
ſenſu domini & agnatorum conſtituatur, vel tutoris
filii, ſi tamen poſtea ob cladem bellicam mutata fa-
cies, moderatio adhibenda, ut in Facultate noſtra reſ-
ponſum memini. Sed *Dn. Mevius* refert *p.* 4. *dec.* 54.
5
quantitatem

Digitized by Google

quantitatem dotis ex feudo ſolvendæ ex eo tempore
æſtimari, quo dos dari debuit; nam tunc ſibi impu-
tet poſſeſſor, quod tunc non dederit: ſed nec tunc
6 æquilibrium judicis inter cognatos excluſum. Poſt
mandatum revocatum, ſi debitor id ignorans ſolvat,
ipſo jure liberatur, §. 1. *h. l.* ſi bonum animum ha-
beat recipiens; ſed ſi animum rapiendi habuerit, ope
exceptionis tutus eſt debitor; ſi condictionem furti-
7 vam contra recipientem ceſſerit. Pro eo etiam, qui
officio judicis aliquid mihi debet, accedere poteſt fi-
dejuſſor. § *pen. h. l. Bach. d. diſp.* 28. *in Tr. th.* 3. *lit.* C.
8 Si fidejuſſor debitori ſuccedat, obligatio fidejuſſoria
9 exſtinguitur. Idem ſi alium fidejuſſorem dedit: ſecus
in pignore, quod ut jus reale per confuſionem non
10 tollitur, *hic & l.* 59. *pr. ff. ad SC. Trebell.* vid. *Hering.
c.* 20. §. 16. *num.* 46. *Zang. de except. p.* 3. *c.* 9. *nu* 13.
& ſeqq. Caſtr. hic Sande L. 3. *t.* 2. *d.* 17. Autor *ad L.* 2.
num. 6. 7. *C. de Luit. pign.* Ex quo colligunt hypo-
thecarios creditores jus ſeparationis ſuo jure retinere
etiam poſt quinquennium. *Richter. de priv. credit. d.
2. num.* 48. *& intr. de jure ſepar. c.* 1. *num.* 176. *Ant. Fab.
l.* 7. *Cod. tit.* 32. *def.* 15. *num.* 4. *Carpz. l.* 4. *Reſponſ.* 18.
nu. 3. *& Dn. Struv. ad tit. de jure ſeparat. th.* 58. *&* 63.

ad L. Si ſoluturus. 39.

SUMMARIA.

Periculum rei depoſitæ quando creditorem & quando ad debitorem ſpectet. n. 1. 2.

Nuda realis obligatio conſtituit creditorem in mora. 3.

Secus ſi oblatio fit inopportuno tempore. 4.

SI pecunia deponatur cum conſenſu creditoris,
hujus eſt periculum; ſed ſi debitor ſua voluntate
depoſuit, tunc demum creditoris eſt periculum, quan-
do creditor eſt in mora; ſed ſi neuter eſt in mora,
periculum eſt debitoris, niſi ſpecies certa debeatur,
2 ubi eſt creditoris. Collige, depoſitionem tunc trans-
ferre in creditorem periculum, quando creditor no-
luit accipere, & ſic omnia requiſita obſervata fue-
rint, quæ recenſet *Dn. Mevius p.* 2. *dec.* 200. & quæ
3 recenſui ad *L.* 9. *C. h. t.* Sed & nuda realis obligatio
conſtituit creditorem in mora, & transfert periculum
per *l.* 17. *ff. de periculo & commodo.* vid. *Schultz. de
4 Oblat. pec. c.* 6. *num.* 12. *pag.* 488. *Ex hoc textu* colli-
ge, oblationem, ſi inopportuno tempore fiat, non
conſtituere in mora creditorem. Autor *ad L.* 9. *n.* 2. *C.
h. t.* Per inopportunum tempus non intelligitur tem-
pus ante diem ſolutionis anticipatum. *Donell. l.* 41.
de Verb. obl. n. 47.

ad L. Reo criminis. 41. & ſeq.

QUi de crimine accuſatus eſt, interim adminiſtra-re ſua bona, & nomina exigere, exacta accipere non eſt prohibendus, & multo minus ab appellatione repellitur. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 187.

ad L. In omnibus. 43.

IN omnibus ſpeciebus liberationum etiam acceſſiones liberantur i. e. fidejuſſores & pignora. *Hering. de fidejuſſ. c.* 2. §. 1. *Petr. Peck. de jur. ſiſtend. c.* 31. *nu.* 1. Sed hoc verum eſt in vera liberatione juris communis; ſecus ſi perſona eximatur obligationi. *l. ult. ff. de duobus reis Donell. l.* 21. *cap. ult. poſt. lit.* G.

ad L. Si quis aliam. 46.

SUMMARIUM.

Si res alia pro alia ſoluta evicta fuerit an maneat priſtina actio.

DEdi Stichum pro Pamphilo, hic evincitur, quæritur an mihi detur priſtina actio? Videtur quod illa ſit conſumpta, per *L. eleganter.* 24. *ff. de pignora. act.* Sed reſp. ibi pro pecuniario debito datur in ſolutum ſpecies, ubi eſt datio in ſolutum, & ſic emtio: Ergo re evicta datur actio emti, non priſtina, ſed hic eſt permutatio. vid. *Bart. hic Surdus conſ.* 145. *nu.* 34. *verſ. tertius eſt. Steph. Gratianus t.* 1. *diſc. for.* 3. *n.* 14.

ad L. In pupillo. 47.

SUMMARIA.

Quis locupletior factus dicatur? n. 1. *&* 2.

1 ILle dicitur locupletior factus, qui non eſt factus
pauperior §. 1. *h. l.* i. e. ſi accepit rem, quam ſi non
accepiſſet, rem ejusdem generis aliam emere ſua pe-
cunia debuiſſet. v. gr. frumentum. Autor *in C. t. de
2 Neg. Geſt. ad L.* 2. *nu.* 2. Quod ſi quis conſumſit, non
videtur factus locupletior. Sed parcere potuit ſuis num-
mis, & eos retinuit, & ſic non eſt factus pauperior,
quando de ſuo tantundem alias erogaturus erat. *Hil-
liger. in Donell. l.* 16. *c.* 10. *lit. I.* vid. *Barboſ. locupl. l.*
10. *cap.* 29. *axiom.* 1. ubi exceptiones refert ex *l.* 9. §. 2.
ad SC. Macedon. l. 5. §. 8. *& l.* 7. §. 1. *de donat. inter vir.
& uxor.* conf. *Calvinus in Lexico in voce locupletior.* Lo-
cupletior etiam videtur, ſi per hoc debito liberatus. *L.*
66. *h. t.*

ad L. Satisfactio. 52.

SAtisfactio pro ſolutione eſt. *Wammeſ. cent.* 3. *conſ.* 100. *num.* 1. Autor *ad L.* 1. *numer.* 4. *C. de Transact.* ſcilicet quando creditoris deſiderio juxta obligationis ſubſtantiam plene eſt ſatisfactum. *Hilliger in Donell. l.* 16. *c.* 9. *lit. H. Berous vol.* 2. *conſ.* 207. *n.* 27.

ad L. Qui ſic ſolvit. 55.

SUMMARIA.

Qui ſolvit ſtatim recepturus, non ſolvit. n. 1.

Limitatur. 3.

Quod exemplo declaratur, de pecunia depoſita & areſtata. 2.

QUi ſolvit, ut ſtatim recipiat, non videtur ſolviſ-
1 ſe. Idem eſt, ſi in judicio deponam; ſed ea con-
2 ditione, ut areſti impoſitionem rogem in illa pecu-
nia depoſita; nam ideo depoſitio fit, ut creditor, qui
accipere recuſat, ex judicio auferat pecuniam: ſi au-
tem una cum depoſitione areſtum imponatur pecuniæ
depoſitæ, ut non tradatur creditori, una manu demi-
tur, quod altera datur; & hanc depoſitionem depo-
3 nenti non prodeſſe exiſtimo. Sed ſi inter partes con-
venerit, ut ſoluta pecunia ſtatim credatur, tunc vo-
luntatem partium ſequimur: ſic ſi donem tibi 100. ut
ea mihi ſtatim credas, poteſt dici eſſe donationem &
mutuum, per *l.* 20. *ff. reb. cred. & ibi Cujac. t.* 1. *p.* 1993.

ad L. Si quis ſtipulatus. 57.

SUMMARIUM.

Obligatus ad decem in certa re quatenus poſſit pro arbitrio ſolvere 10. *qui ſunt in obligatione, vel ſolvere ipſam rem.*

DEbitor obligatus ad 10. in melle, poteſt ſolvere 10. quæ ſunt in obligatione, & poteſt etiam ſolvere mel, quod eſt in facultate ſolvendi, modo ante litem conteſtatam ſolvat; nam poſtea præciſe 10. ſolvere tenetur: nam mel quaſi adjectum videtur, ut in eo poſſit fieri ſolutio, ſi ante litem conteſtam hoc fiat, & ſi mel ſolum promitteretur, eſſet incerta obligatio; ſed quia certa quantitas pecuniæ addita, certa eſt. *Stracha in tit. de Adjecto. p.* 2. *num.* 48. conf. *Tuſch. concl.* 53. *per totum lit. D. & Cravett. conſ.* 187. *num.* 4.

ad L. Si quis offerenti. 58.

SUMMARIA.

Solutio facta falſo procuratori ut & negotiorum geſtori quatenus liberet debitorem. n. 1.

Quibus

Quibus caſibus alii quam creditori ſolvi poſſit, remiſſive. num. 2.
An liberetur, qui juſſu judicis falſo procuratori ſolvit. 3.

Falſo procuratori, ut & negotiorum geſtori facta
1 ſolutio, debitorem non liberat, donec verus cre-
ditor ratum habeat, & ideo poteſt ſtatim condici, ni-
ſi ſub conditione ratihabitionis pecunia ſoluta. *Donel.
l. 16. c. 10. in fine & ibi Hill. lit. T.* Caſus, quibus alii
quam creditori ſolvi poteſt, notavit *Menoch. l. 2. A Q.
caſu* 138. Si à judice procuratori falſo ſolvere juſſus
2 ſolvit, non excuſatur, ſi remedium appellationis ne-
3 glexit. *Pruckman. vol. 2. conſ. 24. nu. 138. & quos re-
fert. Hill. d. l. lit. T.*

ad L. In perpetuum. 61.

Si eadem ſpecies (non vero quantitas) ex cauſa lucrativa, dum pro ea nihil abeſt, ad creditorem pervenerit, ita ut avocari nequeat, tunc debitor, qui ex alia cauſa lucrativa debet, liberatur. vid. *Donell. lib. 16. cap. 5. & notata* DNI. Autoris *ad l. 17. n. 1. de obl. & act.*

ad L. Si pupilli. 66.

Nota: qui ab actione liberatur, hoc ipſo locupletari cenſetur. *h. & l. pen. §. ult. ff. de rebus eorum qui ſub tut.*

ad L. Servus. 67.

Conditio conſiſtens in aliquo dando pupillo alicui, non impletur ſine autoritate tutoris ſecus ſi in faciendo: Ratio eſt, ne datio ex pupilli imbecillitate pereat. *Donell. 8. c. 33. lit. K.* Aliud, ſi ſtipuler, mihi aut pupillo ſolvi. *l. 11. h. t.* quia ſolutio non fit pupillo in ejus utilitatem, ſed ceu adjecto.

ad L. Quod certa die. 70.

Quod certa die promiſſum eſt, ſtatim ſolvi poteſt, totum enim medium tempus ad ſolvendum promiſſori relictum intelligitur; niſi dies in gratiam creditoris addita. *Carpz. part. 2. Jurispr. conſt. 28. def. 11. & l. 5. Reſponſo* 102. *Hering. de fidejuſſ. c. 22. n. 7. Bach. in Tr. vol. 2. diſp. 29. th. 2. lit. I. Donell. ad l. 41. nu. 47. & ſeq. ff. de Verb. Oblig.*

ad L. Qui decem. 72.

SUMMARIA.

Oblatio quando pariat exceptionem doli & quando ipſo jure liberet. n. 1. & 2.
Per moram transfertur periculum in moroſum. 3.
Ubi caſus ex hoc deciſus adjicitur. 4.

Si quis debeat quantitatem, vel genus, & offerat
1 debitor creditori decem, ea autem recuſet accipe-
re creditor, & eadem poſtea pereant, liberatur ope ex-
ceptionis doli; ſed debitor ſpeciei ipſo jure liberatur.
Autor *ad L. 11. num. 8. C. ſi cert. pet.* Quod autem de
dote in *fin. pr.* dicitur, alii putant ſpeciale eſſe favore
doris. *P. Barb. part. 4. Rubric. ff. ſolut. matr. nu. 33. &
L. Si mora. 9. num. 12. & ſeq.* Autor *ad L. 19. nu. 4. C. de
2 uſuris.* Alii diſtinguunt inter bonæ fidei contractus &
ſtricti juris. Hoc caſu oblatio parit exceptionem do-
li; Illo vero ipſo jure liberat. *Georg. Schultz. in tr.
3 de oblat. c. 6. num. 13.* Autor *ad L. 1. nu. 5. 6. C. de ſuſ-
ceptor.* Collige, per moram transferri periculum in
moroſum; ſic cum creditor injunctam liquidationem
perficere cunctatus eſſet, & debitor pecuniam petitam
in judicio depoſuiſſet, eaque ſumma à Principe exemp-
ta & erogata eſſet, caſum hunc creditori imputan-
dum eſſe, deciſum in *Tribun. Wiſmar. teſte Dn. Mev.
4 p. 3. dec. 15.* conf. *idem p. 5. dec. 244. & ſeqq.*

ad L. Modeſtinus. 37.

Vid. *ſupr. l. 36. ſub pr. fidejuſſ.*

ad L. Si alieni. 78.

SUMMARIA.

Si ſolutio facta partim ex nummis propriis partim alienis quatenus hi nummi omnes fiant accipientis creditoris. nu. 1.
Ratione connexitatis multa concedi ſolent, quæ alias non concederentur. 2. Ubi etiam exempla adduntur.

1 Si ſolveris mihi nummos partim tuos, partim alie-
nos, tunc hi manent quidem ejus, cujus antea fue-
runt, ſi diſcerni poſſent; ſed ſi diſcerni à propriis ne-
queunt, mei fiunt omnes nummi, de quo *Donellus l.
4. cap. 22. & ibi Hillig. lit. A. Coll. Arg. de adquir. re-
rum domin. th. 34. Jaſon. in L. Singularia. 15. num 12. ff.
ſi certum pet. Joh. Aloyſ. Riccius. Ex hac lege & L. Etiam
29. §. 1. de Min.* probat ratione connexitatis multa con-
2 cedi, quæ alias non concederentur: ſic valet ſententia,
licet unus judicum inhabilis & unius teſtis fides al-
teri ſubveni &c. *coll.* 364.

ad L. Pecuniam. 79.

Per aſpectum & traditionem acquiritur poſſeſſio, licet non ingreſſus ſim. *hic & l. 1. §. pen. de adquir. poſſeſſ. l. 18. §. d. t.* vid. *Don. l. 5. c. 9. lit. C. & ibi Hillig.* conferri poteſt *Cagnolus ad L. Singularia. 15. ff. de Rebus cred. num. 6.*

ad L. Si cum Cornelius. 82.

Adjecto ſolutionis gratia poteſt ſolvi, niſi creditor revocaverit; nam creditor poteſt prohibere, ne adjecto ſolvatur, quod *Stracha in tr. de adjecto p. 1. num.* 35. declarat, ſi ſolius creditoris gratia tertius ſit adjectus, non vero ſi adjectus cauſa debitoris, per *L. Si cum fundum. 36. ff. de pactis.* conferri poteſt *Mantua ſing.* 406.

ad L. Hoc jure. 89.

SUMMARIA.

Procuratori litis ſolvi non poteſt. num. 1.
Quod limitatur. 2.
Ad ſolutionem recipiendam ſpeciale mandatum requiri colligitur. 3.
Mandatum quatenus in dubio potius de exercenda lite quam ſolutione accipienda intelligendum. 4.
Officium curatoris bonorum differt ab officio curatoris litis. 5.

1 Procuratori litis non recte ſolvitur. Diverſa enim
poteſtas ſolutionis accipiendæ & actionis exercen-
dæ, *Dn. Mevius p. 5. d.* 294. nam & quibus ſine man-
dato agere licet, ſolvi tamen nequit *l. 22. h. t. Hillig.
in Donell. l. 16. c. 10. lit. N.* Autor *ad L. 4. num. 3. 4.
2 C. de Novat. & reb.* Aliud ſi ad contrahendum man-
datum habeat. *Strach. de mercatur. tit. mandat. n. 23.*
3 Colligunt etiam ex *h. l.* ſpeciale mandatum ad ſolu-
tionem recipiendam requiri. *Dd. alleg. Klock. vol. 2.
4 conſ. 50. num.* 37. Et mandatum in dubio potius de
exercenda lite, quam accipienda ſolutione intelligen-
dum, ſi mandatarius lites agere ſolitus. *Dn Mev. p. 5.
5 d.* 295. Et aliud eſſe officium curatoris bonorum, aliud
vero curatoris litis, nam judicialia ad hunc; ad illum
vero extrajudicialia negotia, inter quæ & ſolutio repe-
ritur, ſpectant. *Dn. Mevius p. 4. dec.* 344.

ad L. Filiæ. 88.

SUMMARIA.

Protutori ſolvens quatenus liberetur. nu. 1. 2.
Protutor pupillo non acquirit actionem. 3.

Qui ſolvit protutori bona fide, liberatur, maxime
1 ſi cum eo contraxit, niſi ille, qui cum non tutore
contraxit,

contraxit, ſciverit, illom non habere adminiſtratio-
2 nem, quo caſu teneṫur in ſubſidium. Collige, quod
ſolutio facta etiam falſo tutori, cum quo contractum
erat, liberet debitorem. *Affl. dec.* 147. *Tiraq. de Retr. convent.* §. 4. *gl.* 9. *in fin. Theſaur. lib.* 3. *q.* 39. *nu.* 2.
3 Colliguut etiam protutorem pupillo noo acquirere
ectionem, *hic & l.* 3. §. 4. *infr. jud. ſolvi. Gutt. in tr. de Tut. p.* 2. *c.* 17. *num.* 10.

ad L. Si duo. 93.

SUMMARIA.

Ex ſucceſſione duorum reorum ſtipulandi vel promittendi nulla contingit confuſio. n. 1.

Secus ſi debitor principalis ſuccedat fidejuſſori quo caſu fidejuſſio per confuſionem tollitur. 2.

1 QUaodo duorum reorum ſtipulandi elrer alteri
ſucceſſit, nulla confuſio eſt. *in princ. h. l.* Idem-
que ſi duo rei promittendi, ut recte volgata lectio
legit. *Donell. lib.* 16. *c.* 4. *lit. H. & ibi Hilliger.* Quan-
do debitor principalis ſuccedit fidejuſſori, fidejuſſoria
perſonalis obligatio per confuſionem tollitur, licet hy-
2 pothecaria maneat, *hic & l.* 38. §. *fin h. t. & l.* 14. *ff. de fidejuſſ. Zang. de except. p.* 3. *c.* 9. *numer.* 10. *&* 14. *Harim. Piſt. p.* 3. *qu.* 11. *num.* 2. *Bach. in Treutl. vol.* 2. *diſp.* 28. *th.* 7. *lit. C. Hering de fidejuſſ. cap.* 20. §. 16. *Hillig. in Donellum dicto cap.* 4. *lit. F.*

ed L. Si is cui. 94. §. Favius.

SOlutum ſimpliciter in cauſam efficacem, non autem inefficacem videtur ſolutum, & qui habet mandatum ad ſolvendum, id intelligitur de cauſa efficaci. *Mandellus conſ.* 109. *num.* 12. Quod limitat *n.* 23. niſi alias diſpoſitio eſſet inutilis, aut inefficacitas cauſæ à diſpoſitione mandnatis dependeat.

ad L. Stichom. 95.

SUMMARIA.

Electio creditoris in rebus alternative obligatis exſtinguitur, ſi alteru ante moram debitoris pereat. nu. 1.

Secus ſi poſt moram debitoris pereat. 2.

Quid juris è diverſo, ſi electio ſit debitoris. 3.

Fidejuſſor ſi hæres exiſtit debitori naturaliter obligato, an liberetur ex cauſa fidejuſſionis. 4.

Quid ſi debitor habet propriam & perſonalem exceptionem, an exſtinguatur obligatio fidejuſſoria. n. 5.

Si minori fidejuſſor ſucceſſit, & reſtitutionem petat, an perimatur fidejuſſoria obligatio. 6.

An reſtitutio minoris poſſit fidejuſſori hæredi minoris remiſſive. 7.

Obligatio naturalis pacto & jurejurando ipſo jure tollitur. 8.

Conciliatio §. 4. h. l. *cum.* l. 27. §. 4. de pactis *remiſſive.* 9.

Si quis ſibi aut alteri ſtipuletur, alterius capitis minutio non tollit ſolvendi poteſtatem. 10.

An recuperans rem dolo alienatam judicii mutandi cauſa contra alienantem agere poſſit. 11.

Mandator ſolvens ipſo jure non liberat reum ſicut fidejuſſor. 12.

Creditor agens contra debitorem ſi culpa ſua cadat, vel uni fidejuſſori debitum remittat, an poſſit agere contra fidejuſſorem vel mandatorem. 13.

Tutor ſolvens pro contutore ſine ceſſione habet actionem utilem. 14.

Mandatarius ſolvens non habet regreſſum contra mandantem, ſi culpa ſua amiſit actionem contra reum. 15.

An hoc applicari poſſit ad fidejuſſorem. 16. 17.

Creditor in tranſactionem cum debitore reſervans actionem ad totum debitum contra fidejuſſorem, repellitur exceptione tranſactionis. 18.

An fidejuſſor totum ſolvens dilata actione ceſſa contra debitorem vel fidejuſſorem, donec debitor non ſolvendo fiat, habeat regreſſum contra confidejuſſorem. 19.

Quid ſi alia culpa admiſſa. 20.

Creditor unum ex multis fidejuſſoribus ſimul acceptis dimittens, ejus portionem ſibi detrahi pati debet. 21.

Hoc caſu hujus portionem excipere poteſt ſecundus fidejuſſor conventus à primo. 22.

Creditor debitum exigere ceſſans, donec debitor ſolvendo eſſe deſinat, vel ſi in petitione culpa cauſa cecidit, non habet actionem contra fidejuſſorem. 23.

1 QUaudo duo ſervi alternative ſunt promiſſi & cre-
ditori ſibi electionem reſervavit, mortuo altero
aote moram debitoris, exſtinguitur electio, & is ſo-
lus, qoi vivit, eſt in obligatione & petitione. Sed ſi
2 poſt moram debitoris mortuus, poſtquam ſcilicet ſti-
polator elegerat, eo caſu jus eligendi non perit. Nam
poteſt creditor petere vel ſuperſtitem, vel mortui æſti-
matiouem, ſi forte pretioſior fuit. *Cujac. in h. l. tom.* 4.
3 *pag.* 630. Si autem electio debitoris, & res periit, ſi-
ne ejus colpa, tunc integra manet electio, ut etiam
mortui æſtimationem præſtare poſſit, *l.* 47. §. 3. *ſupr. de legat.* 1. ſed ſi culpa debitoris mortuus, exſtingui-
tur electio, & vivus ſolus peti & ſolvi poteſt. *Cujac. d. l. & Gomez. lib.* 2. *reſol. c.* 11. *numer.* 39. *Petr. Gregor. lib.* 21. *Syntagm. c.* 18. *in fine.* conferatur *Donell. lib.* 15.
4 *cap.* 40. *lit. Aa. & ibi Hillig.* Naturaliter obligatus mi-
hi dedit fidejuſſorem, hic ſucceſſit debitori, quæri-
tur, an exſtincta obligatio fidejuſſoria? Videtur quod
ſic, quia exſtingoitur obligatio fidejuſſoria per aditio-
nem hæreditatis, per *l.* 24. *C. de fidejuſſ. & per l.* 21.
§. *ult.* Et mendoſus in *hoc* §. eſt verſiculus, *nam ſi reus duntaxat fuit obligatus, fidejuſſor liberabitur*, ſed ita
legendum: *nam ſi reus duntaxat fuit obligatus, fidejuſſor non liberabitur.* Vid. *Cujac. lib.* 11. *obſ.* 34. obi &
Græcos ita legere couſirmat idem *Cujac. lib.* 7. *ad Afric. ad hanc L. Bach. ad Tr. vol.* 2. *diſp.* 28. *pag.* 976. *Zang. p.* 2. *cap.* 9. *numer.* 18. *de except. Anton. Faber l.* 8. *conjectur. cap.* 4. *Carpzov. p. C.* 18. *def.* 13. *Zæſ. ad tit. de minor. numer.* 55. Autor *ad L.* 24. *numer.* 3. *&* 4. *C. de Fidejuſſ.* conferri etiam poteſt *Donellus l.* 16.
lit. G. ibi Hillig. Sed quid ſi debitor habeat propriam
5 & perſonalem exceptionem, quæritur, an exſtingua-
tur obligatio fidejuſſoria? Videtur quod oon, quia
inefficax eſt obligatio principalis. Sed affirm. quia eſt
6 tantum inefficacia perſonalis, noo realis, *per hunc textum.* Quid ſi ergo minori fidejuſſor ſucceſſit, & re-
ſtitutionem petat, an fidejuſſoria obligatio exſtingui-
tur? Videtur quod nou, quia ioefficax redditur obli-
gatio principalis per reſtitutiooem. Sed Aff. quia, dum
fidejuſſor fuit hæres debitoris, ipſo jure exſtincta eſt
obligatio fidejuſſoria, & deinde tum extitit firma prin-
cipalis obligatio, quæ oon redditur inefficax; niſi poſt
impetratam reſtitutionem. vid. *Petr. Barboſ. in l. quia tale.* 14. *num.* 71. *& ſeq. Carpzov. p.* 2. *C.* 18. *def.* 13. An
7 autem reſtitutio minoris commodet etiam fidejuſſo-
ri, quando hic eſt hæres minoris, vid. *Oddus p.* 1.
qu. 48. *art.* 3. obi affirmat ex *hoc notabili* §. Naturalis
8 obligatio ſeu vinculum æquitatis, ut ex *hoc* §. deſcri-
bit *Donellus lib.* 12. *cap.* 2. *lit. B. & ibi Hilliger.* pacto
& jurejuraodo ipſo jure tollitur, quia vinculum æqui-
tatis, quo ſolo ſuſtinebatur, conventionis æquitate
diſſolvitur. §. 4. *h. l. Zuchard. in repet. Rubr. C. de pact. num.* 96. *Bach. ad tit. de Pactis ſub rubr. de Effectibus pacti liberatorii num.* 3. Don. *l.* 16. *cap.* 17. *lit. B. & ibi*
9 *Hill.* Quomodo autem *hic* §. cum *l.* 27. §. 4. *de pactis* concilianda, videatur *Hill. d. l.* Si mihi eut Ti-
10 tio uſumfructum ſtipuler, & Titius capite minoatur,
ſolvendi poteſtas non tollitur. *Don. l.* 16. *cap.* 10. *lit. R.* ubi rationem habet. Sed quid ſi dolo alienaverit
11 rem judicii mutandi caoſa Titio, ego conveoio Ti-
tium, & rem recopero, quæritur an poſſim contra te
agere? Neg. §. 9. quia actio illa datur ad intereſſe,

quod

quod hic non conſideratur, quia rem habeo. *Donell. l. 19. cap. 12. lit. l.* niſi forte ratione expenſarum aliquid
prætendere poſſim. Sed ſi prius contra te egerim &
intereſſe acceperim; quia tamen res ipſa adhuc abeſt,
12 poſſum poſtea etiam rem à Titio vindicare. Manda-
tor ſolvens ipſo jure non liberat reum, quod ſecus in
fidejuſſore, per *l. 37. h. t.* quia mandator loco rei eſt,
& quaſi alius quidam reus, & præterea non alieno;
ſed ſuo nomine obligatur & ſolvit. *Cujac. l. 23. obſ. 25.*
13 *Hering. de fidej. c.* 20. §. 1. *n.* 23. *& ſ.* Si creditor agens
contra debitorem ſua culpa cauſa cediderit, vel uni
fidejuſſori remiſerit debitum, non poteſt agere con-
tra fidejuſſorem vel mandatorem, quia exceptione ce-
dendarum actionum repellitur *Ronchegall. in l. eos, in princ. ff. de duob. reis num.* 56. *Francus de fidejuſſ. c.* 5.
num. 480. *Hering. c.* 27. *part. 3. num.* 13. *Manz. de fide-*
14 *juſſ. c. 10. num.* 14. *Caſpar Rodericus de Annuis Reditibus lib. 2. qu.* 9. Autor *ad L. 7. num. 6. C. de Fidejuſſ. num.* 34. Sed ſi tutor ſolverit pro contutore, etiam ſi-
ne ceſſione habet utilem actionem. *L. 1. §. 13. ff. de*
15 *Tutelæ & ration.* Sed §. *hic* loquitur de mandato, quod
mandatarius ſolvens non poſſit exigere à mandatore,
quando culpa ſua amiſit actionem contra reum, qui
mandans contra reum principalem non habet actio-
16 nem niſi ceſſam. Sed dubium, an *hic* §. poſſit appli-
cari ad fidejuſſorem, qui, licet ei nulla ſit ceſſa actio,
habet tamen actionem mandati, vel negotiorum geſto-
rum contra reum. Et non apparet ratio, quod prop-
terea fidejuſſor nullum habeat regreſſum contra reum,
quia creditor contra eum non poteſt agere. Vid. *Cujac. t. 2. ad l. 21. §. fin. de pact. tom.* 2. Sed communi-
ter receptum, ad fidejuſſorem hoc etiam pertinere,
17 quia non poteſt creditor cedere jus ſuum, per *allegata P. Barboſ. in l. qua dotis. 34. nu. 3. ff. ſolut. matrim.*
Et hinc vera videtur ſententia *Carpz. p. 3. dec.* 252.
18 quod ſi creditor cum debitore tranſegerit remiſſa ei
parte debiti, reſervata tamen actione ad totum con-
tra fidejuſſorem, quod tunc tranſactione ſe tueri poſ-
ſit fidejuſſor, non obſtante reſervatione, quia fide-
juſſor non poteſt cedere ſuum jus quod tamen tenetur
cedere integrum. Sed ex *hoc* §. probat etiam *Carpz.*
19 *p. 3. dec.* 253. fidejuſſorem, qui totum ſolvit, & non
ſtatim ceſſis actionibus agit contra debitorem aut con-
fidejuſſores; ſed differt regreſſum, donec interim debi-
tor non ſolvendo fiat, non habere regreſſum contra
confidejuſſores detracta ſua quarta; de qua deciſione
ego multum dubito; nam actionem non amiſit ſua cul-
pa, niſi dicere velimus, culpæ adſcribendum eſſe, ſi
quis non ſtatim pulſet debitorem actione: Et quod
non idoneus factus ſit debitor, caſui deputandum. Sed
20 ſi alia culpa ſit admiſſa, ut quod recognitionem non
petierit cum immiſſionem peteret, item quod in mora
accipiendi fuerit &c. quæ culpæ in præjudicio deci-
ſioni ſubjecto receoſentur, tunc poſſet ex *hoc* §. ea ſen-
tentia probari. Ex *hoc* §. etiam inferunt, ſi creditor
21 uno tempore plures acceperit fidejuſſores, quia con-
templatione alterius quilibet fidejuſſit, ideo ſi princi-
palis unum fidejuſſorem dimiſit; ejus portionem ſibi
22 detrahi pati debet. Et ſi primus integrum debitum
ſolverit, & ex jure ceſſo agat contra ſecundum, hic
ex perſona tertii à creditore dimiſſi poſſet excipere
portionem eam, quam tertius debuit. *Vinc. de Franch. dec.* 55. *numer.* 10. *Neguz. de pign. m. 3. princ. nu.* 36.
Hering. de fidej. cap. 27. *memb.* 3. *numer.* 29. Autor *ad*
23 *L. 2. num. 6. C. de Fidej.* Hinc creditor à debitore, do-
nec ſolvendo eſſe deſinat, creditum petere ceſſans,
vel ſi petiit, culpa tamen ſua cauſa cecidit, id poſtea
à fidejuſſore, qui non renunciavit excuſſioni, exigere
non poteſt. *Hering. de fidej. c.* 20. §. 15. *& Carpz. p. 2. c. 19. def.* 10.

ad L. Pupilli. 96. §. 2.

SUMMARIA.

Caſus Legis. n. 1.
Si ceſſus tempore ceſſionis inidoneus, ceſſionario ſuccurritur. 2.

1 SOror cum fratre tranſegit accepto nomine, quod
factum poſtea inidoneum, dum debitor ceſſus fa-
ctus eſt non ſolvendo, cum ab initio eſſet idoneus: &
2 dicitur hic periculum nominis ad ceſſionarium per-
tinere. Aliud igitur, ſi ceſſionis tempore inidoneus
ceſſus debitor, maxime ſi deceptio concurrat, per *L. 22. §. 2. ff. ſolut. matr. Accurſ. hic & Cujac. tom 4. Berlich. p. 2. dec.* 290. *num.* 10. Sed vide declarationem in *L. Divortio. 35. ff. de N. G.*

ad L. Qui res. 98.

SUMMARIA.

Maritus ſpeciem evictam pro dote pecuniaria promiſſam poteſt actione dotis repetere. n. 1.
Poſterior actus, ad prioris actus & voluntatis dubiæ declarationem facit. nu. 2.
Debitor ratione temporis durius quam mihi ipſi, poteſt Adjecto obligari. 3.
Invito creditori ſolvi ante diem poſſe limitatur. 4.
Hinc ante diem uſuræ ſolvi poſſunt. 5.
Adjecto quoque ante diem ſolvi poteſt. 6.
Debita ſpecies, ſi commercio eximatur, obligari amplius non poteſt. 7.
Ad L. 79. §. ult. de Legat. 3. obſt. *reſpondetur. ult.*

1 QUod ſi pro dote in pecunia promiſſa datur ſpe-
cies, & illa evincatur; quæritur, an maritus pri-
ſtina actione agere poſſit? Videtur quod non, ob *L. Eleganter. 24. de pignor. act.* ubi dicitur, quando res pro pecuniario debito in ſolutum datur, non ſupereſſe priſtinam actionem, ſed dari actionem ex empto. *Steph. Gratianus tom. 1. diſc. for. 3. nu. 14. & ſeq.* vid. *ibi notata.* Sed affirmatur ob ſpecialem favorem dotis. *Petr. Barboſa in L. Æſtimatis. 51. nu. 20. ff. ſolut. matrim.* Et ideo poteſt maritus agere prima actione, ac ſi nihil fuiſſet datum *Bart. ad l. 46. pr. h. t. & Caſtr. hic Boër. deciſ. 327. num. 2. Baldus Nov. de dote. part. 8. priv. 19. Barboſa in L. Æſtimatis. 51. num. 20 ff. ſol. matr. Surdus conſ. 145. nu. 34. verſ. Quartus caſus.* conf. *Hering. de fidejuſſ. c. 20. §. 21. num. 17. & ſeqq.* Autor *ad L. 8. num. 3. & 4. C. de Sent. & interl.*

2 Ex §. 3. *h. l.* Colligitur regula, quod actus poſte-
rior pertineat ad prioris actus & voluntatis dubiæ de-
clarationem. *Wammeſ conſ.* 4.

3 In §. 4. Quæritur an ratione temporis durius obli-
gari poſſit debitor adjecto, quam mihi v. gr. ſolves
mihi menſ. Mart. aut Titio jam? Et videtur quod
non, quia acceſſoria obligatio non poteſt eſſe durior
§ 5. *Inſt. de fidej.* Sed aff. quia (1.) Adjecto nulla obli-
gatio quæritur, ergo fallit iſta ratio prædicta dubi-
tandi. (2.) ut mihi ante Martium poteſt ſolvi, ita etiam
4 Titio. Unde colligunt ante diem ſolvi poſſe credito-
ri invito, niſi ejus gratia dicta dies. *Sande l. 3. tit. 16.*
5 *def.* 1. Ubi refutat cum *Don.* opinionem eorum, qui
6 debitum uſurarium ante diem ſolvi non poſſe putant.
Adjecto autem ante diem ſolvi poſſe *ex hoc* §. probat
7 *Strachn de Adjecto. p. 3. numer.* 134. Exemptio ſpeciei
debitæ ex rerum natura vel commercio obligationem
perimit §. 8. nec hæc obligatio reviviſcit impedimen-
to ſubmoto; nam quæ ipſo jure tolluntur, non facile
revertuntur ad priorem naturam. *Marc. Mant. ſing* 201.
cui opponi ſolet *l. 79. §. ult. de leg. 3.* quam pugnam di-
rimunt diſtinctione inter ultimas voluntates & con-
tractus. *Hilliger. in Donell. l. 8. cap. 17. lit. K.*

ad L. Creditorem. 99.

SUMMARIA.

Creditor nummos accipere in alia forma, ſi damnum inde metuat, non tenetur. n. 1.
Extenditur id ad venditionem, adjecta deciſione. 2.
Si damno non ſit creditori, in alia forma accipere pecuniam compelli poteſt. 3.

1 CReditor non eſt cogendus in alia forma num-
mos accipere, ſi ex ea re damnum aliquod paſ-
ſurus ſit. vid. *Carpzov. p. 2. Juriſpr. conſt. 28. d. 6. Ant.*
Gabr. lib. 4. comm. concl. tit. de ſolut. concl. 1 & ſeqq.
2 *Don. & ibi Hill. l. 16. c. 9. lit. L.* Et id non tantum in
mutuo, ſed & in venditione locum habet; Sic, qui
anno 54. crediderat merces, emptor autem in pecunia
diminuta in Polonia volebat ſolvere, hoc in Facultate
3 fuit denegatum, menſe Dec. anno 1667 A contrario
ſenſo ideo colligitur, non prohiberi in alium modum
vel pro auro ad pondus accepto pecuniam auream
reddere, ſi nullum damnum paſſurus ſit creditor. *Mozzius de mutuo vol. 2. ult. ord. de rebus n. 10.*

ad L. Creditor. 102.

SUMMARIA.

Caſus legis depingitur. num. 1.
Periculum rei debitæ & oblatæ, ad creditorem juſta ex cauſa differentem, non pertinet. 2.
Damnum ex moneta depravata emergens, ad pupillum pertinet. 3.
Limitatio. 4.
Si creditoris interſit, juſte recuſatur acceptatio debiti non legitime oblati. ult.

1 CReditor oblatam pecuniam diſtulit in commo-
dius tempus. Tutor habuit pecuniam pupilla-
rem, ut eam aliis crederet, interim pecunia. quia ni-
mium æris habet (vid. *Hill. lib. 16. cap. 9. lit. M.*) juſſu
ſuperioris reprobatur. Hoc caſu nec creditoris, nec
tutoris eſt periculum, ſed debitoris & pupilli. *Butigella in repet. L. Quod te, 5. ff ſi certum pet. nu. 33. vol.*
2. & Coraſ. l. 1. Miſcellan. c. 9. Collige, periculum rei
2 debitæ ad creditorem per oblationem non transferri,
nec debitorem re poſt oblationem perempta libera-
ri, ſi creditor non fruſtrandi animo pecuniam acci-
pere recuſet, ſed ex cauſa juſta procraſtinetur, quaſi
alia die accepturus. *Georg. Schultz. de oblat. pec. c. 6.*
num. 13. pag. 500. Collige etiam, ex moneta deprava-
3 ta aut æroſa damnum emergens ad pupillum ſpecta-
re, non ad tutorem, niſi tutoris culpa appareat, ut, ſi
4 elocare potuit & non fecit, ſi tempore eo, quo deval-
vatio metuebatur, pecuniam exegerit, vel ſi potuiſſet
pupillum ab ære alieno per eam pecuniam liberare
& non fecit. vid. *Finckelth. obſ. 77.* Sic etiam juſte re-
5 cuſatur acceptatio, quando debitum non offertur ſe-
cundum legem contractus, modo aliqualiter credito-
ris interſit, per *L. Qui Romæ. 122. pr. de V. O. Dn. Mev.*
p. 2. d. 203.

ad L. Ante reſtitutum. 104.

SUMMARIUM.

Redemtio annui cenſus ab hærede facta valida eſt.

HÆres gravatus interea poteſt nomina hæreditaria exigere, & debita oneroſa ſolvere, ne ſua culpa noceat corpori hæreditatis, quo in actu neceſſario loquitur, qui ſine periculo differri nequit. *Ceph. conſ. 346. num. 16. & ſeq.* unde inferunt, redemptionem annui cenſus vel annui reditus factam ab hærede validam eſſe, & eum præ fideicommiſſario admittendum, quia hæc alienatio eſt neceſſaria nec includitur ſub alienatione heredi prohibita. *Salgado in Labyr. p. 1. c. 27 num 36 Dd. alios refert. num. 40. Caſpar Rodericus de annuis Reditibus. l. 2. q. 15. num. 87.*

ad L. Quo dicimus. 105.

VErba CONFESTIM, IN CONTINENTI &c. temperamentum aliquod & ſpatium temporis arbitratu boni viri definiendum admittunt, nec enim eum ſacco ſtatim adeſſe debet creditor. *Colerus de Proceſſ. execut. p. 4. c. 2. num. 7. & ſeq. Hilig. l. 15. c. 7. lit. A.*

ad L. Pen.

DUplex hic modus finiendæ obligationis verborum proponitur 1. Naturalis. 2. Civilis. Naturalis eſt ſolutio & interitus rei debitæ. ſine culpa debitoris. Civilis eſt acceptilatio & confuſio. *Gœdd. de ſtip. c. 11. per tot. Treutl. & ibi Bach. diſp. 29. th. 1. per tot.*

TITULUS IV.

De Acceptilatione.

ad L. Acceptilatio. 1.

SUMMARIUM.

Definitio acceptilationis, ejuſque ſenſus.

ACceptilatio eſt liberatio per mutuam interrogationem qua utriuſque contingit ab eodem nexu ſolutio; quam definitionem de ea tantum acceptilatione, quæ præcedente Aquiliana ſtipulatione fit, poſt *Cujac. & Hotoman.* accipit *Bachov. d. diſp. 29. th. 4. lit B.* Licet generalius intelligat & vocem mutua abuſive interpretetur. *Don. lib. 6. c. 26. & ibi Hill. lit. B.* Quæ ſententia probabilior. Conf. *Donellus. lib. 16. c. 21.* ubi hac de re ex profeſſo agit.

ad L. Acceptilatio. 4.

SUMMARIUM.

Acceptilatio dilationem non patitur.

ACceptilatio, quæ ſtatim liberat inſtar ſolutionis, non poteſt ferre moram temporis vel conditionis, nec vera eſt ſolutio, quæ vel momento differtur nam in futurum quidem obligamur, ſed in præſens liberamur. *Don. & Hill. 16. c. 21. lit. C.* Et ſic, quod ſub conditione vel in diem debetur, acceptilatur ita, ſi conditio extiterit & dies venerit, *l. 12. h. t.*

ad L. An inutilis. 8.

SUMMARIA.

Acceptilatio ratione materiæ vel formæ inutilis, vim pacti habet. num. 1.
Acceptilatio & pactum hodie in foro non differunt. 2.
Subjicitur exemplum. n. 3.

1 ACceptilatio inutilis ratione materiæ vel formæ
habet vim pacti, modo ſcilicet tale vitium non
2 ſit, quod etiam pactum redderet inutile. *Gœdd. ad l.*
77. de V. S. & de ſtipulat. c. 3. nu. 207. Don. d. c. 21. circa
fin. Zaſ. hic num. 5. Autor *ad L. 1. num. 3. ſ. C. h. t.* Præ-
ſertim cum inter Acceptilationem & pactum liberato-
rium hodie in foro nullum ſit diſcrimen. *Dn. Struv.*
num. 90. Wiſſ. th. 23 Wiſſ th. 23. Hahnius ad Weſ. h.
t. Autor *ad L. 2. num. fin. C. h. t.* Licet igitur in §. *ult. h.*
3 *t.* dicatur ex promiſſione filiifamilias patrem obliga-
tum de peculio rogando nihil agere, cum non ſit ip-
ſe obligatus, id tamen de ſubtilitate verborum intel-
ligendum. vid. *Donell. l. 16. cap. 21. poſt lit.* M. Ideo-
que in foro dixerim ſecus.

ad L.

ad L. Et per. 13.

SUMMARIA.

Si debitum ſit dividuum, pars ejus acceptilari poteſt. num. 1.
Sit tamen pars vera. 2.
Si homo debetur, Stichum accipere poſſum. 3.
Si Stichus aut decem alii ſub conditione promiſſi, eo mortuo, cæteri decem exiſtente conditione debentur. 4.
Solus debitor acceptum rogare poteſt. ult.

1 LIcet debiti pars acceptilari poſſit, per *l. 9. h. t.* re-
quiritur tamen, ut res poſſit dividi; nam ſi ſit in-
dividua, ut ſervitus ruſtici prædii, non poteſt ejus
pars acceptilari. Deinde ut vera ſit pars; ſic ſi fun-
2 dum debeam, uſumfructum non recte acceptum fero;
nam licet uſusfructus ſit pars Dominii, non tamen
eſt pars fundi. *Don. lib. 9. c. 9. lit. F.* Ab eo, qui ho-
3 minem debet, acceptum ferre poſſum Stichum, per §.
4. *h. L.* quod ſecus ſe habet in pacto, per *l. 27. §. 7.*
4 *ff. de pact.* vid. *Hilliger. in Don. l. 16. cap. 21. lit. K.* Sic,
ſi Stichum aut decem tibi promiſerim ſub conditio-
ne, Stichum acceptum tuleris, & pendente condi-
tione Stichus deceſſerit, ſi conditio deinde eveniat,
decem in obligatione manent. *§. 6. h. l.* quia ex even-
tu mortis Stichi apparuit, ſolos decem ſimpliciter
eſſe in obligatione, *l. 95. pr. tit. preced.* Acceptilatio
igitur cum obligatione non convenit. *Donell. lib. 16.
c. 21. lit. M. & ibi Hilliger. Pacius cent. 1. q. 99.* Non
poteſt autem alius rogare acceptum quam debitor,
5 ne tutor quidem aut procurator, niſi prævia novatio-
ne. *§. 10. h. l.* de quo *Don. l. 16. c. 21. lit. E. & F.* ſed
hæc ſubtilitas hodie in foro non attenditur, ut alia
multa *in hoc titulo.*

ad L. Et uno 18.

SUMMARIUM.

Stipulatio Aquiliana non eſt ſpecies acceptilationis, ſed ejus cauſa præparatoria.

HIc habetur formula Aquilianæ ſtipulationis, qua omnes obligationes in ſtipulationem, & poſtea in acceptilationem deducuntur, hic & §. 2. *Inſt. quib. mod. toll. oblig. & ibi. Dd.* quæ non eſt ſpecies acceptilationis, ſed ejus cauſa præparatoria, viam ad eam ſternens, ac materiam idoneam reddens. *Gœdd. de ſtipul. c. 1. num. 71. Tholoſ. lib. 12. Syntagm. tit. 19. nu. 5. & Hill. d. c. 21. lit. N.* Autor *ad L. 2. num. 1. C. h. t.* Sed hæ tricæ hodie inutiles.

ad L. Si accepto. 19.

SUMMARIA.

Obligatio verborum acceptilatione tollitur. n. 1.
Diſcrimen inter acceptilationem & apocham. 2.

ACceptilatione tollitur Verborum obligatio ip-
1 ſo jure, ſed aliæ obligationes non tolluntur ipſo
jure per acceptilationem, ſed ope exceptionis. Dein-
de notatur hic diſcrimen, inter acceptilationem &
2 apocham. Illi non poteſt opponi exceptio non nu-
meratæ pecuniæ; ſed bene huic, aſt intra menſem *l. 14.
§. 2. C. de non num. pec. Don. l. 16. c. 21. lit. P.*

ad L. Si ego. ult.

SUMMARIA.

Argumentum legis. nu. 1.
In correlativis reſpectu unius actus, uniformis eſt determinatio. 2.

1 IN contractibus mutuæ præſtationis, ſi antequam
utrinque rei intereeſſit, ut in locatione, venditio-
ne & ſimilibus, uni acceptum ferat alter, perinde ha-
betur ac ſi conveniſſet, ut neuter ab altero peteret.
hic & l. 5 ff. de Reſcind. vend. quia contractus natura non
patitur, ut reſoluto contractu ex una parte per accep-
tilationem alter obligatus maneat *l. 11. §. ult. & l. 50.
de act. empti. Hill. in Donell. l. 22. c. 4. lit. A.* Collige
2 in correlativis uniformem eſſe determinationem reſ-
pectu unius actus. *Cephal. conſ. 408. nu. 6. & 82.* Autor
ad L. 1. num. 6. C. de Cupreſſ. ex luco Daph.

TITULUS V.

De ſtipulationibus Prætoriis.

ad L. Prætoriarum. 1.

SUMMARIA.

Prætoriarum ſtipulationum ſpecies tres. n. 1.
Judiciales quid? 2.
Cautionales? 3.
Communes? 4.

1 STipulationes Prætoriæ ſunt vel judiciales, vel cau-
2 tionales, vel communes. Judiciales à judicio ita
dictæ, ut judicium ratum ſit, ut judicatum ſolvi & de
3 operis novi nunc. Cautionales ob novam actionem in-
4 terponuntur, ut rem ratam haberi. Communes vero
utrumque finem reſpiciunt, de quibus *Gœdd. de ſtipul.
c. 5. num. 23. & ſeqq. Don. lib. 14. c. 36. lit. A. A. Zœſius hic
n. 4. Dn. Struvius Exerc. 48. th. 98. Wiſſenbach. hic th. 24.*

ad L. Prætoriæ ſtipulationes. 4.

SUMMARIA.

Si ſine creditoris culpa cautum eſſe deſiit, nova requiritur cautio. num. 1.
In obtinenda nova cautione & caſus probandus & illum ſecuta pauperies. 2.

1 QUando citra culpam creditoris cautum eſſe de-
ſiit, nova cautio recte requiritur: ut ſi ad pau-
pertatem redigatur fidejuſſor, ut in *l. 8. §. 3. & l. 10. §.
2. ff. qui ſatisdar. l. 20. §. 14. de Operis novi nunc. l. 4. ff.
ut in poſſ. ſ. legat.* quia ea, pro quibus ſatisdatur, habent
tractum temporis v. gr. judicatum ſolvi, unde ſatiſ-
datio non intelligitur niſi duret. *Treutl. vol. 1. d. 5.
th. 8. lit. A. Bach. in Treutl. vol. 2. d. 28. th. 2. lit. F.
Hering. de fidej. c. 13. num. 15. Dn. Mevi. p. 5. dec. 8.* Non
2 tamen ad obtinendam novam cautionem caſus tantum
probandus, ſed & ſecuta inde pauperies *Dn. Mev. p. 5.
dec. 9.*

ad L. Prætoriæ ſatisdationes. 7.

SUMMARIA.

In prætoriis ſtipulationibus, ſi ſatisdandum, requiruntur fidejuſſores, rejectis pignoribus. n. 1.
Alia tamen ſtipul. Præt. promiſſione contenta. 2.
Extenditur hoc ad cautionem de judicio ſiſti. 3.
Quamvis hodie Dd. velint indiſtincte pignoribus caveri, tamen id aliquando rejectum. 4.
Cautio poſſibilis & alteri non nociva, admittenda hodie. nu. ult.

1 PRætoriæ ſtipulationes, in quibus ſatisdatio exi-
gitur, requirunt fidejuſſores, nec ſufficiunt pigno-
ra, ratio eſt; quia de eo, quod intererit, in futurum
2 interponuntur; Hoc autem eſt incertum, & utique per
pignora, quorum certa æſtimatio eſt, non poteſt
commode caveri in futurum incertum eventum.
*Bach. in Tr. vol. 1. diſp. 5. th. 2. Umm. ad Proceſſ. diſp. 9.
num. 3. Bronchorſt. cent. 1. aſſert. 25.* Quædam ſane ſti-
pulationes prætoriæ nuda promiſſione ſunt contentæ,
de quibus in *L. 1. §. 5. & ſeqq. Gœdd. de ſtipul. d. c.
concl. 21. nu. 294. ſeq.* & in judicio ſiſti &c. *Bach. ad
3 Weſ. tit. qui ſatisdare. num.* 8. Hodie pignoribus etiam
4 indiſtincte caveri poteſt, ut volunt Dd. interdum, ta-
men depoſitio pignorum vel pecuniæ in Tribunali
Wiſmar. non fuit pro ſufficienti habita cautione, ſed
fidejuſſor. cautio injuncta, cum hæc antea promiſſa &

5 hæc plenior eſſet, teſte *Du. Mev. p.3. d. 238.* Sed alias judex reoebitur admittere cautionem, quæ alteri poſſibilis & alteri non nociva *Du. Mev. p. 5. dec.347.*

ad L. Paulus notat. 8.

SUMMARIUM.

Argumentum legis. n. 1.
Subſtitutus vel heres ab inteſtato, ab eo qui ante conditionis eventum bona poſſidet, cautionem recte petit. 2.

1 QUi ſub conditione inſtitutus eſt antequam ea exiſtat, jure Civili non poteſt adire hæreditatem, ſed jure Prætorio admittitur ad bonorum poſſeſſionem; ne creditoribus ea mora injurioſa ſit. Sed
2 quæritur, annon ſubſtitutus vel hæres ab inteſtato petere cautionem ab eo poſſit de reſtituendo, ſi quid deminuerit & conditio deficiet? Videtur quod non, quia ſubſtitutus videtur calumnioſe & præfeſtine petere cautionem, quem alius antecedit. Sed quia tamen conditio deficere poteſt, & hac deficiente ille jus nullum retro habuiſſe videtur, ideo ob hunc eventum, qui facile contingere poteſt, non eſt calumnioſa aut præfeſtina ſubſtituti petitio. Vid. *Bachov. ad l.12. ff. qui ſatisdare. n. 2.*

ad L. Si præſes. 10.

SUMMARIA.

Argumentum legis. num. 1.
Uſus legis in hodierno foro. 2.

1 SI ratione novi operis eaveatur ad triennium, poſtea juſſu Prætoris ad decennium, ſi ex prima cautione agatur, obſtabit exceptio doli, quia a prima receſſum videtur; quod hodie jure novo dubium, *ob l. fin. C. de Novat.* Sed ſi ex præſumptionibus appareat voluiſſe prætorem, ut recedatur a priori cautione, ope exceptionis juvabitur conventus ex prima.
2 Hodie ſi novæ ſingulis annis vel nundinis tranſactiones fiant, & conventum, ut veteta documenta reddeantur, tunc is, qui ex veteri documento convenitur, procul dubio juvabitur exceptione ex *h. l. Riminaldus vol. 2. conſ. 201. num. 10. & in fine.*

ad L. Fin.

INtereſſe eſt difficilis probationis *Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 119. num. 8. Carpz. part. 2. Juriſpr. conſt. 30. def 8. num. 6. Maſcard. concl. 930.* & ad exiguam ſummam ſæpe deducitur; nam quando intereſſe eſt probatum, ſed non certa quantitas, debet ipſe judex determinare. *Maſc. concl. 934. num. 14. Heig. part. 2. qu. 2. numer. 31.* & taxationem juratam moderari. *Maſc. concl. 935 num. 29. Men. rem. 1. recup. poſſ. nu. 418.* Si tamen creditor ordinarias uſuras loco intereſſe petere velit, audiendus eſt, ut judicatum refert *Sande l. 3. t. 14. d. 3. Carpz. p. 2. conſt. 30. def. 8. Autor ad L. un. nu.17. C. de Sentent. quæ pro.*

TITULUS VI.

Rem pupilli vel adoleſcentis ſalvam fore.

ad L. Non quaſi. 4. §. 4.

SUMMARIA.

Tutoribus legitimis atque dativis non teſtamentariis cautio hac imponitur. n. 1.
Ex hac ſtipulatione agi poteſt, quoties tutela actio locum habet. 2.

1 CAutio hæc a tutoribus legitimis & dativis præſtari ſolet, non vero a teſtamentariis, nec ex inquiſitione datis *pr. Inſt. de Satisdat. Tut.* Imo hodie a teſtamentariis. Autor ad *L. 2. nu.5. C. de Tutore vel Curat.*
2 Ex quibus ergo cauſis tutelæ agi poteſt, ex iis etiam ex hac ſtipulatione agendum, *l. 4. §. 6. h. t.* & quia tutelæ agere non licet, niſi tutela finita, Autor ad *L. 2. num. 4. 5. C. de Adminiſtr. Tut.* ita nec ex hac ſtipulatione, per *h. §. 4.* aliud igitur in protutore, *l. 9. & pen. h. t.*

ad L. Servum. 6.

SI pupillus abeſt aut fari nequit, ſervus pupilli ſtipulabitur a tutore. Si autem fari poſſit, licet non plene intelligat, quid agat, ex utilitate tamen receptum, ut poſſit ſtipulari. *Mont. de Tutel. c. 30. num. 17. Hillger. & Don. l. 3. c. 11.*

ad L. Si poſteaquam. 10.

SUMMARIUM.

Ex mora tutoris etiam fidejuſſores tenentur.

EX mora tutoris etiam fidejuſſores tenentur ratione fructuum & uſurarum; ratio eſt, quia tutores, qui pro tutore intervenerunt in omnem cauſam ſpopondiſſe videntur, idque ex natura ſtipulationis hujus rem pupilli ſalvam fore. *Cujac. ad l. 13. quæſt. Afric. tom. 2. p. 1897. Gœdd. de ſtipul. c.11. concl. 10. num. 145. Hering. de fidejuſſ. c.24.n.155.*

ad L. Si plures. Fin.

SUMMARIA.

Tutoris fidejuſſores, agenti pupillo, diviſionis beneficium nequeunt opponere. n. 1.
Obſt. L. pen. ff. de fidejuſſ. Tutor. *enodatur.* 2.

1 QUando plures fidejuſſores pro uno tutore ſponderunt, rem pupilli ſalvam fore agente pupillo (non alio) fidejuſſores beneficium diviſionis non habent, quia pupillus ipſe non contraxit, ſed in tutorem incidit, & non debuit ex una tutelæ cauſa in plures & varias actiones diffundi. Nec *obſt. l. pen. ff de fidejuſſ. tut.*
2 quia ibi alia ſtipulationis forma, & ibi adoleſcens ſibi ipſi præjudicavit, dum mandarunt i.e. petierunt ab adoleſcente, ut prius conveniretur tutor, quod ab eo eccipere non poſſit, id ſe ſoluturos. Sic ergo novus contractus, & mandatores habent beneficium diviſionis; nam Papinianus in *d. l. 7.* hoc beneficium ad mandatores ibidem extenderat. vid. *Harpr. ad §. 4. Inſt. de fidejuſſ. num. 14. Treutl. v. 2. d.8.th.5. lit. B. Zang. de Except. p. 3. c. 19. nu. 9. Manzius. de fidejuſſ. c. 9. num. 35. Franc. de fidejuſſ. c. 5. num.468. Hering. de fidej. c. 27. part. 2. nu.30.2.ſeq.* dici etiam poteſt in *d. l. pen.* præſupponi novationem, quæ per *l. fin. C. de Novat.* hodie ceſſat.

TITULUS VII.

Judicatum ſolvi.

ad L. In ſtipulatione. 1.

SUMMARIA.

Fidejubens de judicato ſolvendo poſt trimeſtre demum conveniri poteſt. n. 1.
Executive tamen & ſine novo proceſſu. 2.

1 SI quis fidejuſſerit de judicato ſolvendo, ſi ſententia lata, eaque in rem judicatam tranſierit, incipit debere fidejuſſor, ſed ab hoc non poteſt ſtatim ſumma exigi, niſi præterlapſo tempore trimeſtri, quod debitoribus datur in *l. fin. C. de uſur. rei judic.*
2 Ex eo, quod hic dicitur, late re judicata ſtatim debere fidejuſſorem, colligunt Dd. hunc fidejuſſorem

forem ſtatim ſine novo proceſſu executive poſſe con-
veniri. *Br. loc Mynſ. cent. 4. obſ. 96. Hippol. de Marſ.
ad Rubr. de fidejuſſ. num. 349. Francus de fidejuſſ. c. 5.
num. 138.*

ad L. Cum lite mutua. 2.

INſtantia finita per lapſum triennii liberatur il-
le, qui de judicato ſolvendo promiſerat, & ſic
pereunt omnia acta litis ordinaria, licet non pereant
acta probatoria & deciſoria. *Maſtrillus deciſ. 66. n. 11.
Camill. Borell. tom. 1. deciſ. tit. 64. nu. 87. & ſeq. Ricc.
deciſ. collect.* 710.

ad L. Si quis. 3.

SUMMARIA.

Stipulatio judicatum ſolvi à quo hodie præſtetur. n. 1. 2.
Quem judicem reſpiciat. 3.
Mutatio judicis liberat fidejuſſorem. 4.
Sine mandato ad agendum admiſſi non poſſunt ſtipulari de judicato ſolvendo. 5.
Falſi procuratoris geſta finito judicio ratihabere poſſunt. num. 5.

1 HÆc ſtipulatio, judicatum ſolvi, hodie non, ni-
ſi à defenſore, vel procuratore, vel reo per pro-
curatorem acturo, præſtatur. §. 4. & 5. *Inſt. de Satisdat.
l. un. C. eod. Tr. v. 1. diſp. 5. th. 4. lit. B. & Umm. diſp.*
2 *diſp. 8 num. 32.* Niſi metuatur, ne eluſorium judicium
reddatur, quo caſu ex cauſa rationabili etiam hodie
cautio hæc in aliis caſibus requiri poteſt. *Dn. Mev. p.*
3 *1. dec.* 177. Habet autem reſpectum ad eum judicem
de quo adeundo inter reum & fidejuſſorem actum eſt;
non igitur committitur, ſi poſtea apud alium judi-
4 cem agatur cauſa. *Don. lib. 18. c. 14.* Et hinc vulgaris
Theorica, quod mutatio judicis liberet fidejuſſorem.
Urſillus ad Afflictum deciſ. 182. *num.* 4. *Hering. de fi-
dejuſſ. c. 20. §. 26. & Hill. in Don. d. c. 14. lit. H.* Illæ
perſonæ vero, quæ ſine mandato admittuntur ad agen-
dum cum cautione de rato, per *L. Maritus. 21. C. de
procur.* non poſſunt ſtipulari de judicato ſolvendo, quia
non ſunt procuratores, §. 3. *Donellus lib. 18. cap. 14. lit.
B. ibi Hill.*
5 Ex §. 2. & 3. quia indefinite loquuntur & non tan-
tum de illa ratificatione, quæ fit pendente judicio, &
ex *l. 22. §. 3. ff. rem ratam haberi* & *l. 8. ff. de Ne-
got. Geſtis.* probat. Hill. *d. c. 14. lit. A.* Geſta à falſo
procuratore etiam finito judicio rata haberi poſſe. vid.
proc. mous. Civ, c. 1. num. 80.

ad L. Jam tamen. 5.

SUMMARIA.

Notabilis deciſio §. 6. h. l. *nu. 1.*
De quibus expenſis hic §. loquatur. 2.
Plures fidejuſſores reum defenſuri unum defenſorem conſtituere tenentur. 3.
Secus in hæredibus actoris. 4.

1 IN §. 6. *hujus legis* habetur notabilis deciſio, quod
fidejuſſores pro judicato ſolvendo id quidem, quod
ob rem judicatam præſtiterunt, repetant; non autem
expenſas, quia fidejuſſores ſuſceperunt, defenſionem
rei, & victi ſunt, fecerunt id, quod mandatum non
erat; ſi autem obtinuerint, expenſas repetunt; quia
hoc mandatum videbatur. *Hering. de fidejuſſ. c. 26. n.*
2 86. Loquitur ergo *hic §.* de expenſis factis in lite ultro
ſuſcepta, non vero ſi ex neceſſitate officii mota ſit.
Cephalus conſ. 429. nu. 70. Autor *ad L. 4. nu. 2. Man-
dati.*
3 Et §. 7. *ſeu penultimo hujus legis* dicitur, quando plu-
res ſunt fidejuſſores, quod illi, ſi defendere velint rem,
neceſſe habeant petente actore unum defenſorem con-
ſtituere, qui defendat, ne actor in plures defenſores
4 diſtingatur. Sed ſi plures ſint hæredes actoris, hi di-
verſos poſſunt conſtituere procuratores, cum & ſin-
guli pro ſe agere poſſint *Donell. l. 18. c. 15. poſt. lit. G.*

ad L. Judicatum. 6.

HÆc ſtipulatio habet tres clauſulas 1. De re ju-
dicata ſolvenda. 2. De re defendenda. 3. De do-
lo abfuturo; quarum prima tamen præcipua, qua ſu-
blata tolluntur reliquæ.

ad L. Judicatum. 9.

SUMMARIA.

Stipulationis, judicatum ſolvi, quantitas certa. nu. 1.
Quis ad judicatum ſolvendum teneatur. 2. 3.

1 STipulatio, judicatum ſolvi, habet certam quan-
titatem, quia continet illud, in quod judex reum
condemnaverit, licet tempore ſtipulationis res incer-
ta ſit, *l. 2. §. 2. de Prætor. ſtipul. Pac. cent. 7. quæſt. Do-*
2 *nell. & Hillig. d. c. 14. lit. P.* Et ad judicatum ſolven-
dum teneri etiam illum, qui de reconventione &
expenſis ſpopondit. *Modeſt. Piſtor. part. 3. qu. 165.* Li-
cet diſſentiat *Carpzov. part. 1. Juriſpr. conſt. 5. def. 2. &*
3 *lib. 2. Reſp.* 83. Sed is, qui de judicio ſiſti ſpopondit,
non tenetur de judicato ſolvendo. *Carpz. d. R. 83. n. 18.
Heig. p. 2. qu. 23. num.* 10.

ad L. Si is ad defendendum. 10.

SUMMARIA.

Procurator quando caveat de judicato ſolvendo. n. 1.
An teneatur ex iſta cautione. 2.

1 AD defendendum datus procurator, non ipſe ca-
vet de judicato ſolvendo, ſed principalis; ſed ſi
mandatum dubium vel controverſum, & principalis
2 abſit, tunc procurator ipſe debet cavere; Unde plana
eſt deciſio quæſtionis, an procurator ex cautione de
judicato ſolvendo teneatur? Nam ſi principalis cavit,
procurator teneri non poteſt, quia principalis etiam
abſente procuratore cavere poteſt, ſed ſi ipſe procura-
tor cavit, tunc ipſe tenetur. *Molin. in d. tr. n.* 524.

ad L. Si reus. 12.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
Exceptio fori declinatoria, principali competens, non datur fidejuſſori. 2.

1 PRæſtiti cautionem de judicato ſolvendo, ſed po-
ſtea dignitas mihi temporalis confertur, qua du-
rante in judicium vocari non poſſum, neque con-
demnari; quæritur, an fidejuſſor, quem dedi, condem-
2 nari poſſit? Reſp. affirmando, ex quo colligitur, excep-
tionem declinatoriam fori, competentem principali,
non communicari ejus fidejuſſori. *Romanus ſing. 627.
Afflict. dec. 206. num. 2.* licet *Barboſa ad l. 7. de judic.
num. 157. & ſeq.* de privilegio perſonali melius intel-
ligat.

ad L. Si ex duobus. 14.

SUMMARIA.

Uno fidejuſſore ſuam, ob rem defenſam, ſolvente, alter nihilominus eam defendere poteſt. 1.
Solvens tamen partem ſolutam condicere nequit. 2.
Senſus §. 1. h. l.

1 SI unus ex fidejuſſoribus ob rem non defenſam in
Jus vocatus partem ſuam ultro ſolverit ſine judi-
ce, ſcilicet partem ejus quod intereſt actoris rem re-
cte defendi *l. 16. h. t.* nihilominus res defendi ab al-
2 tero fidejuſſor poteſt, ſed hoc ſi fiat, quæritur: an
is, qui ſuam partem ſolvit, eam condicere poteſt?

Quod negatur, quia liberavit ſe pro parte ſua; ubi enim ex ſolutione liberatio ſequitur, condictio ſoluti ſequi non poteſt. *L. Si non ſortem. 26. §. ſi decem. 13. de Condict. ind. & hoc in princ.*

3 In §. 1. ſenſus eſt, quod fidejuſſor conventus ex
ſtipulatione de judicato ſolvendo, ob rem non defenſam non aliter ſatisfacere debeat actori, quam ſic caverit ei ſe nihil priore, i. e. in principali judicio ex ſtipulatu à Domino petiturum, ne alias fidejuſſor actionem mandati inſtituens exceptione doli repellatur. *Cujac. ad h. l. tom. 2. p. 1246. Molin. d. tr. p. 2. n. 521. & ſeqq.*

ad L. Ex judicatum. 16.

SUMMARIA.

Fidejuſſor ſine judice dare paratus, judicio diſtringendus non eſt. 1.
Explanatur ſenſus legis uberius. 2.

1 NOn eſt æquum eum judicio diſtringi, aut ad inficiationem compelli, qui ſine judice dare paratus eſt, quo non amplius adverſarius ejus per ju-
2 dicem ab eo conſecuturus eſt. Quem textum ita intelligo: ſi fidejuſſorum, qui non renunciarunt beneficio diviſionis, unus, vel fidejuſſoris hæredum unus, ſuam partem offert vel alius pro eo, quod tunc teneatur creditor accipere hanc partem, cum, ſi conveniret fidejuſſorem ex pluribus unum, aut hæredem unum, non poſſit ab illo plus parte ejus extorquere, & fidejuſſor vel hæres non tenetur judicium ſubire; qui ſenſus communiter receptus, ut fatetur *Molinæus de div. & indiv. p. 2. nu. 54.* licet ipſe aliter intelligat.

ad L. Ex clauſula. 17.

RΕs in ſolidum defendenda. Ergo ſi plurium fidejuſſorum, vel hæredum aliquis, pro parte defendat, res in totum indefenſa relinquitur, & ſtipulatio etiam committitur adverſus hunc. *Don. d. c. 14. lit. S. & ibi Hilliger. hic & l. 109. ff. de V. O.*

ad L. Vir bonus. 18.

SUMMARIUM.

De actione ipſo jure ſublata non datur judicium.

DE qua cauſa Prætor judicium accipere non cogit, ea res non videtur indefenſa, i. e. cujus obligatio & actio ſublata ipſo jure, vel per exceptionem, & proinde nullum judicium de ea eſſe poteſt. *Don. lib. 18. cap. 14. lit. Q. & ibi Hillig.* qui alios annectit intellectus.

ad L. Cum apud. pen.

SUMMARIA.

Fidejuſſor de judicato ſolvendo & judicio ſiſti, non teneтur in appellatione. n. 1. 2.
Limitatur. 2. 3.
Alias tamen tenetur. 4.
Fidejuſſor de judic. ſolv. an habeat beneficium excuſſionis. 5. 6.

1 FIdejuſſor de judicato ſolvendo, ut & judicio ſi-
2 ſti, acceptus in cauſa principali, non tenetur in
3 cauſa Appellationis; niſi aliud ſit actum, aut niſi victus appellaſſet, & eam non fuiſſet proſecutus. *Mantic. de tac. & ambig. convent. l. 11. tit. 14. num. 6. & 11. Gratian. tom. 2. diſſertat. c. 348. Ricc. collect. dec.*
4 *337. Donell. & Hilliger. d. cap. 14. lit. I.* Sed videtur hic ſatisdatio ad perſonam primi judicis reſtricta, ideoque alias procul dubio, qui de judicato ſolvendo cavit, etiam in appellationis inſtantia tenetur. *Struvius*
5 *Exerc. 47. th. 109. Wiſ. th. 27. h. t.* Sed quæritur: an fidejuſſor datus pro judicato ſolvendo habeat beneficium excuſſionis? Quod communiter negant Dd. *quos refert Hering. de fidejuſſ. cap. 27. p. 1. num. 317. & Dn. Mevius p. 1. dec. 229. num. 4. Boer. dec. 277. nu. 3.* ne judicatorum executio diu differatur, licet alii
6 obloquantur. *quos refert Berlich. de l.* Quorum opinio non eſt improbabilis. In foro deciderem hanc quæſtionem ita, ut ſi fidejuſſor oſtendat media ſolutionis in bonis debitoris, ut contra hunc potius fiat executio. arg. *l. 8. §. 7. ff. Mandati.*

TITULUS VIII.

Ratam rem haberi, & de ratihabitione.

ad L. Cum minor. 3.

SUMMARIA.

Curator, à debitore minoris ſub cautione de rato pecuniam recipiens, minori, amiſſa pecunia reſtitutionem petenti, non tenetur ad intereſſe. n. 1.
Quid requiratur ut teneatur. 2.
Quomodo minor ratihabere, & tamen reſtitutionem petere poſſit. 3.
Quomodo ratum habeatur factum falſi procuratoris. 4.

1 CUrator nomine minoris à debitore accipiens pecuniam, debitori cavet de rato, minor amiſſa pecunia poſtea reſtitutionem petit, quæritur an curator teneatur præſtare intereſſe? Reſp. quod non, quia minor accipiendo pecuniam ratam habuit ſolutionem, & ita cautio effectum ſuum ſortita. conf. *Cujac. ad h. l. tom. 4. pag. 1204. & Coll. Arg. hic th. 23.* Ideoque ut
2 petita reſtitutione curator teneatur, opus eſt ſpeciali clauſula, & ita judicatum refert *Sande l. 3. t. 9. def. 31. Menoch. l. 2. praeſ. 31. Donell. l. 18. cap. 14. lit. Dd. & ibi Hillig.* Sed quomodo minor poteſt ratum habere ne-
3 gotium, & tamen petere reſtitutionem? Reſp. *Franc. de Clapperiis cauſ. 12. qu. 2. num. 12.* ratificationem & reſtitutionem peti circa diverſa facta, vel circa qualitates factorum diverſas. *Coll. Arg. hic th. 32. n. 4.*
In §. 1. dicitur, ſi procurator falſus litiget pro
4 me, & ego appellem, videor ratum habere, quia dum appello, ratum habeo judicium; quod bene notandum. *Coll. Arg. d. th. 23. nu. 3.* Et ſic approbo factum Procuratoris falſi, improbo vero factum judicis. *Franc. de Clapperiis d. q. 2. numer. 8.* licet aliter *Matthesilanus ad l. 1. C. quando provocare non eſt neceſſe. n. 5.*

ad L. Non tantum. 5.

SUMMARIA.

Ratihabitio fit tam factis, quam verbis. n. 1.
Exempla factorum varia. 2.

1 NOn tantum verbis, ſed & factis poteſt fieri ratihabitio; ut ſi Dominus litem à procuratore falſo coeptam reaſſumat, ut hic; vel ex contractu alterius agat. *l. 66. de fidejuſſ.* ſi literas recipiat. *L. Si filiusfam. 16. ad SC Macedon. ubi not.* Dni Autoris ſi
2 quis ſolvat expenſas litis pro negotiorum geſtore, *Alex. conſ. 127. num. 2. & conſ. 175. num. 24. lib. 5. & hunc referens. Petr. Peckius ad c. 10. de R. J. l. 6.* item per ſolutionem cenſus, vel receptionem penſionis, vel ex antiquitate temporis &c. *Peckius d. l.*

ad L. Si is. 7.

SUMMARIA.

Caſus legis ejuſque deciſio. 1. 2.
An facultas ratificandi tranſeat ad hæredem? 3.

1 PEtita nomine Titii bonorum poſſeſſio, qui tamen hujus rei ignarus deceſſit, quæritur, an hæres ejus poſſit ratam habere iſtam agnitionem poſſeſſionis

ſionis bonorum? Viderur quod ſic, ob *l. 22. §. 6. h. t.*
2 Sed negatur *hic & l. 24. pr. h. t.* quia facultas agnoſ-
cendi poſſeſſiouem bonorum eſt perſonalis; non tran-
ſit non agnita bonorum poſſeſſio. Hinc decidi po-
teſt quæſtiu vulgaris, an facultas ratificandi tranſeat,
ad hæredem? Reſp. diſtinguendo, an negotium ad
hæredem tranſeat, an non, Illo caſu ratificare poteſt
hæres, hoc caſu vero non: ita diſtinguit poſt multos
à ſe allegatos *Tiraquell. in tr. de conſt. poſſeſſ. p. 3. li-
mit. 30. num. 72. Alex. conſ. 46. & 92. lib. 6.*

ad L. Si commiſſa. 13.

SUMMARIA.

*Procurator ob incertum mandatum ratihabitionem Do-
mini promittens, ſi fefellerit, tenetur ad intereſſe.
num. 1.*

Limitatur. 2.

Quibus modis iſta promiſſio effectum ſortiatur. 3.

1 QUando procnratot, cujus mandatum eſt do-
bium, ratum Dominum habiturum promiſit,
& Dominus ratum non habeat, tenetur promittens
in id, quantum intereſt, i. e. quantom ſtipulatori ab-
fuit, & quantum lucrari potuit. *Dn. Mevius p. 4. dec.*
2 *365. num.* 2. Sed ſi procurator omnem diligentiam ad-
hibuerit, excuſatum eum putat *Berlich. dec.* 234. mo-
do ut mandatarius factum ſuum promiſerit, non ve-
ro animo expromittendi & ſecurum faciendum al-
ternm ſecuraturum promiſerit. *Dn. Mevius pag. 6. dec.*
406. Poteſt etiam per mandatum injungi procurato-
ri, ut præſtet, quod promiſit; item principali, ut ra-
tum habeat, aut cauſas, quare non, alleget. *Dn. Me-
vius d. l.* Aut poterit is, cui cautum, veteri actione
3 agere. *l. quoniam. 4. C. de Rerum. permut.*

ad L. Amplius. 15.

SUMMARIUM.

Allegans compenſationem videtur petere.

SI quis promiſerit ſe non amplius petiturum, com-
mittitur ſtipulatio, quando judicium cœptum eſt
per litis conteſtationem, non antea. Stipulatio item
committitur, quando extra judicium ſolutionem exe-
git, aut ſi adverſus eum compenſatione vel dedu-
ctione uſus eſt; unde colligunt, eum, qoi allegat com-
penſationem, videri petere *Decius ad l. fin. C. de Eden-
do num. 8.*

ad L. In ſtipulatinne. 19.

SUMMARIA.

*Cavens non tenetur, ſi principalis ratum habere nolit.
num. 1.*

Niſi ita conventum. 2.

Ut ſolet in ſponſionibus. 3.

QUando commiſſa eſt ſtipulatio & Dominus ſeu
1 principalis non vult ratum habere, an teneatur
is qui cavit? Reſp. non teneri, ſi fecit quod potuit.
Berlich. p. 2. d. dec. 234. licet poena transmiſſa. *Af-
flictus dec. 295. §. 4. Decius conſ. 313. par. 2. & conſ.*
2 *439. num. 8. & quos* hic citat, quod intelligo, niſi alia
mens contrahentium probetur, quid ſi enim expreſſe
conventum, ut, ſi tertius nolit ratum habere, qood
tunc de rato cavens ejus vice ac locn ſolvere velit, Si-
cut in ſponſionibus conveniri ſolitum, ut ſi Respubli-
ca ſponſionem ratam non haberet, ſpnndens redi-
ret.

ad L. Si ſine judice. 22.

EX *hac lege ejusque* §. 3. probari ſolet ſententia;
qood Dominos in ſui commodum à falſo pro-
curatore geſta rata habere poſſit, *de quo ſupra in l. 3.
h. t.*

ad L. Bonorum. 24.

SUMMARIA.

Caſus ex lege. 1.

Ratificatio quo tempore fieri poſſit. 2. 5.

Explicatur hoc per caſum 3.

Ratihabitio retrotrahitur, ſi nihil obſtet. 4.

*Quæ requirunt ſpeciale mandatum & certum tempus,
poſtea inutiliter rata habentur. 6.*

Exemplum in Leuteratione. 7.

BOnorum poſſeſſinnem, quam alius meo nomine
1 præſtita cautione de rato apprehendit, debeo ra-
tam habere intra illnd tempus, intra quod eam poſ-
ſum petere, & ſi ille, qui apprehendit, furere coepit
vel mortuus fuerit, nihilominus ratum habere poſ-
ſum. Collige, ad hoc ut ratificatin aliquid operetur,
2 & retrotrahatur, requiri, ut fiat illo tempore, quo de
novo actus fieri poteſt. Sic ſi quis meo nomine ad-
3 quirat poſſeſſionem rei vacantis, & poſtea alius ean-
dem poſſeſſionem apprehendat, deinde ego ratifi-
cem illum priorem actum, ratificatio hæc mihi non
proderit. *Dynus ad l. 10. de R. J. l. 6. & ibi. Peckius. n.
14. Tiraq. de retrab. conſangu. §. 1. gl. 10. numer. 88.
Ludov. Poſtius de Mannten. dec. 359. Bolognetus ad L.
Quod meo. 18. ff. de acquir. poſſ. num 35. & ſeq. Joſeph.
dec. 17. num. 11. Beſoldus in theſ. pract.* voce Benehmu
haltung *numer.* 34. Et nota ratihabitionem retrotra-
4 hi, ſi interea nnn injiciatur impedimentum, cur re-
trahi non poſſit. *Dn. Mevius pag. 4. d. 377. Pariſius
5 vol. 1. conſ. 11. num. 29. & ſeq.* Deinde ratificatio po-
teſt fieri eo tempore, quo gerens erat mortuus, vel
furere coepit, quia in perſona gerentis interveniens
defectus non viriat ratihabitionem, per *h. l. Bolognett.
in L. Si is, qui pro emptore. 15. ff. de uſuc. num. 127. Dec.
ad L. Semper qui non prohibet. 60. num. 12. de R. J.
Cagnolus num.* 17. Hinc colligitur etiam, quando res
6 requirit ſpeciale mandatum, & intra certum tempus
fieri debet v. gr. jus retractus, ſi quis offerat ſe no-
mine alterius ſine mandato, iſque intra tempus il-
lud non ratum habeat, poſtea inutiliter ratum habe-
rut. *Tiraqu. de Retr. conſ. §. 1. gl. 13. num. 85. & ſeqq.*
7 *Joh. à Sande lib. 3. tit. 5. def.* 1. Sic, ſi quis Leuteratio-
nem interponat, ut procurator ſine mandato, quod
tunc Dominus ratificare debeat intra decem dies
Leuterationem, ut vult *Carpzov. p. 1. jurisp. Conſt. 19.
def. 6.*

LIBRI QUADRAGESIMI SEPTIMI,

TITULUS I.

De Privatis Delictis.

ad L. Civilis. 1.

SUMMARIA.

Heres nec ex privato delicto defuncti, nec ex publico tenetur. n. 1. 4.
Limitatur in delictis privatis. 2. 5. 8. & 9.
Ratio limitationis prima. 3.
Jure Canon. tamen heres ſimpliciter damni à defuncto data reſarcire tenetur. 6.
Quod & in foro conſcientia ſuadendum. 7.

EX delictis privatis defunctorum hære-
1 des non tenentur, niſi (I.) lis cum
2 defuncto conteſtata ſit; nam eo caſu
poteſt contra hæredes agi, & poena ab
iis exigi; quia hoc caſu ex quaſi con-
tractu defuncti potius, quam ex deli-
cto convenitur; nam defunctus conteſtando litem,
3 ſe quaſi ad poenam privatam obligavit, cum in judi-
cio quaſi contrahatur, *l. 3. §. 11 ff. de pecul.* idem eſt
ſi ob moram rei litis conteſtatio fieri non potuit,
per *L. Si eum* 10 §. 2. *ff. ſi quis caut. Vaſq. lib. 3. illuſt. c.*
4 92. *num.* 25. *Farin. qu. crim.* 10. *num.* 51. Sed hæc limi-
tatio in criminibus publicis & privatis quoque, ſi ex
his criminaliter agatur, locum non habet. *Farin. d. l.*
5 *num.* 53. *ſeqq.* (II.) Exceptio, niſi ex delicto defun-
cti aliquid ad hæredem pervenerit. *L. Sicut.* 38. *de R.*
J. ſaltem ad primum hæredem. *L. Videamus.* 17. *ff. quod*
metus cauſa. de quo *Farin. d. qu.* 10. *num.* 60. (III.)
6 Quod de Jure Canon. hæres teneatur damna per de-
functum illata reſtituere, licet non ſit lis conteſtata,
& nihil ad hæredem pervenerit, vel impoenitens ſit
mortuus *cap. fin. X. de ſepult. cap. Tua nos. 9. X. de uſur.*
& c. 2. de pign. Gomez. tom. 3. reſol. c. 1. num. 85. Co-
varr. lib. 3. reſol. c. 3. num. 7. Farin. d. l. num. 60. & ſeq.
quo tamen jure non utimur in terris Imperii; niſi ju-
dicium ſit Eccleſiaſticum. *Catheran. deciſ.* 152. *nu.* 6.
Farin. numer. 63. non tamen ultra vires hæreditatis.
7 *Farin. nu.* 64. Sane in foro Eccleſiaſtico & conſcien-
tiæ foro interno ſuaſerim, ut hæres reſarciat damna à
defuncto data, quoad vires hæreditatis id patiuntur.
8 (IV.) Quando ex delicto fluit exceptio. arg. *l. 3. §.*
quod autem. 5 *ſupr. quod quiſque jur.* ubi id notatum, &
L. Puro. §. fin. ſupr. de Except. doli. Zaſ. in d. §. 5. n. 9.
9 *Farin. d. l. num.* 76. (V.) Demum in delictis, quæ in
contractibus adhibentur; nam ob hæc etiam hæres con-
venitur. *L. Ex depoſiti.* 12. *ff. de O. & A. Farin. d. loc.*
Verum ita non ex delicto, ſed ex contractu intuitu
delicti datur.

ad L. Nunquam plura. 2.

SUMMARIA.

Plura delicta plures merentur pœnas. n. 1.
Licet uno facto commiſſa. 2.
Aut eodem tempore. 3.
Quod poſterius limitatur. 4.
Exemplum. 5.
Carpzov. *hanc L. ad eos, qui ante diſpenſationem in gradu prohibito coeunt, applicat.* 6.
Et in hoc caſu limitat. 7.
Fallit hac lex in delictis ſucceſſivis. 8.
Exemplum in contumace. 9.
Quodnam tempus in §. 3. h. l. intelligatur. 10.
Actio L. Aquil. & condictio furtiva quomodo concurrant. 11.

1 PLura delicta plurimis etiam pœnis plectenda, ſi
ex intervallo commiſſa ſint, licet ad unum finem
tendant. *cap. 1. de pœn. cap. cum pro cauſa. 27. X. de ſen-*
tent. excomm. idem, ſi ex uno facto plura delicta reſul-
tent; nam licet hic exempla referantur, ubi plura ſunt
2 facta, ratio tamen generalis eſt. Modo poſterior actio
plus contineat, per *l. 1. & pen. ff. Arb. furt. caſ. Hillig. in*
3 *Donell. l. 21. c. 3. lit. T.* Idem in pluribus delictis com-
miſſis eodem tempore, quando ex quolibet delicto re-
ſultat effectus deſtinatus & ſeparatus, ut ſi ſtatutum ſit
in rem conceptum, ut pro ſingulis percuſſionibus &
injuriis certa pœna infligatur: Secus, ſi non habeat
4 diverſum effectum. *l. 32. Illud. §. ult. ff. ad L. Aquil. l.*
11. *§. 2. de ſervo corr. Covarr. lib. 2. reſol. c. 10. nu. 8.*
ſeq. Petrus à Plac. in Epit. delictor. c. 1. num. 18. & ſeqq.
5 *Farin. qu. 22. per tot. Clarus §. ult. qu. 84.* Autor *ad L.*
4. nu. 5. C. de Furtis. Sic majore pœna plectendus eſt,
qui in templo, loco ſacro & maxime omnium pri-
vilegiato vim infert, *Carpz. lib. 2. Juriſpr. Eccl. dec.*
6 126. *Carpzov. l. 3. Juriſpr. Eccl. d. 97. hanc legem.* ac-
commodat ad eos, qui ante impetratam diſpenſatio-
7 nem in gradibus prohibitis coëunt. Limitatur tamen
hoc, ut ſi unum delictum continuatum & iteratum,
non tamen pluries niſi ter in anno mulctari poteſt. *l. 6.*
8 *§. 3. ff. de modo mulct.* ſecus, ſi circa diverſa peccave-
rit. *Manz. in cent. deciſ. 78. num. 6.* Fallit hæc lex in
delictis ſucceſſivis, in quibus non niſi unica irrogan-
9 da venit pœna, etiamſi ex intervallo perpetrata. *Car-*
pzov. p. 3. dec. 209. numer. 32. Ubi in tota deciſione
probat hanc ſententiam, ſi plura mandata pœnalia
emanaverint, & tamen contumax extreme maneat is,
cui quid mandatur, non niſi ultimam mulctam, eam-
que cæteris graviorem, non autem omnes ſigillatim
eſſe imponendas. In *ſequentibus paragraphis* exempla
concurrentium delictorum proponuntur, quæ per ſe
clara. Perſertim *in* §. 3. obſervandus verus ſenſus ver-
10 borum TEMPUS JUDICII ACCIPIENDI, per quod
non intelligitur tempus judicii accepti ſeu litis con-
teſtatæ, ſed tempus obligationis natæ, ſeu delicti com-
miſſi; quod etiam ex comparatione legis Aquiliæ &
condictionis furtivæ patet, dum in illa attenditur, quan-
ti res plurimi fuit intra annum vel menſem, in hac
vero tempus delicti commiſſi attendatur. *Bach. de*
11 *Action. diſp. 4. th. 20. lit. B.* Concurſus autem harum
duarum actionum, quia rem perſequuntur ita intel-
ligendus, quatenus in una quam altera plus eſt. *l. 34.*
in fine princ. de obl. & act. Donell. lib. 21. c. 3. poſt lit. S.
& conferantur plura, quæ habet *dicto cap. 3. Hill. lit. Q.*
pag. 735. & ſeqq.

ad L. Si quis. fin.

SUMMARIA.

Inſcriptio ad pœnam talionis quando requiratur. 1.
Hodie ceſſat. 2.
Ex delicto privato criminaliter agi poteſt. 3.
Etiam Jure Canon. ad excommunicationem. 4.

Exemplum

Exemplum in furto. 5.
Quod & apud nos obſervandum eſſet. 6.

1 EX privatis delictis quando agitur civiliter ad
pœnam pecuniariam parti applicandam, inſcri-
ptio qua accuſator ad pœnam Talionis ſe obligabat, ſi
probaturus non eſſet, non requiritur, niſi ex eo extra
ordinem criminaliter agatur. Sed hodie inſcriptio in
2 deſuetudinem abiit etiam in criminalibus. *Weſenb. in
w. de accuſ. num.* 12. & *Caprz. in pr. Crim. qu.* 106. *nu.*
41. Autor *ad L.* 3. *nu.* 2. 3. 4. *De his, qui accuſ.* Col-
3 ligitur tamen *ex textu*, ex delicto privato extra or-
dinem propter circumſtantias delictum aggravantes,
criminaliter agi poſſe. *hic & l. ult. ff. de furt. & l. ult.
ff. de injur. Weſenb. in w. hoc num.* 3. *Tuſch. concl.* 564.
num. 8. *lit. F. & Farin. qu. Crim.* 165. *num.* 24. Autor
ad L. 7. *num.* 3. *C. De Injur.* Jure Canon. ob delicta
4 privata, præſertim furtum, poteſt criminaliter agi ad
excommunicationem, ſicut notabilis eſt *conſtitutio in*
5 *Extravag. commun. Tit. de furt.* Ubi ſi furtum Eccle-
ſiæ factum vel alias grave, moneri poſſunt fures om-
neſque conſcii, ut intra certum tempus rem reſtituant,
6 vel furem denuncient ſub pœna Excommunicationis,
quod in noſtris Eccleſiis omnino obſervandum eſſet,
ſi v. gr. omnis ſubſtantia miſerabili perſonæ, vel Ec-
cleſiæ, ablata &c. ſed cum Conſiſtorii Eccleſiaſtici
permiſſu.

TITULUS II.

De Furtis.

Singulas leges explicatas atque eleganter illuſtratas vid. apud Dn. Thaborem in Racemationibus ad Tit. de furtis.

ad L. Furtum. 1.

SUMMARIA.

Ad furtum cogitatio animi non ſufficit. nu. 1.
Abnegatio rei alienæ ore facta non eſt furtum. 2.
Definitio furti remiſſive. 3.

1 FUrti vocabulum Grammatice explicatur, & no-
tationes plures adducuntur, quarum ultimam ap-
probat. *Ant. Matt. tit.* 1. *de furtis c.* 1. *nu.* 1. poſtea ad-
ditur, quod ad furtum requiratur factum, non vero
cogitatio animi ſufficiat, imo ne quidem abnegatio
2 rei alienæ ore facta. Nam abnegatio depoſiti non fa-
cit furtum, niſi finis i. e. intereeptio & lucrum. Et a.
contrectatio concurrat. *hic & l.* 67. *pr. L. Farin. quaſt.*
168. *nu.* 5. & 2. & *ſeq.*
3 *In §. ult.* habetur definitio furti, ſcilicet quod ſit
contrectatio rei fraudulosa lucri faciendi cauſa, vel
ipſius rei vel etiam uſus ejus poſſeſſioniſve, quod lege
naturali prohibitum eſt admittere, de qua definitio-
ne plura apud *Don. lib.* 15. *c.* 29. *Mol. tr.* 2. *de J. &
J. d.* 681. *num.* 15. & *ſeq. Farin. d. quaſt.* 165. & *ſeq. An-
ton. Matth. tit.* 1. *de furtis c.* 1. *num.* 2. *Bach. in Treutl.
vol.* 2. *diſp.* 30. *th.* 1. *Dn. Thabor. Rac.* 2. *nu.* 24. Autor
ad L. 6. *nu.* 3. *C. h. t.*

Ad L. Furtorum. 2. & ſeq.

SUMMARIA.

Furti diviſio remiſſive. n. 1.
Hoc furti diſcrimen hodie non eſt abrogatum. 2.

1 TRaditur hic diviſio furti in manifeſtum & non
manifeſtum, de qua plene agunt Dd. *in §. fur-
torum. Inſt. h. t. & quos alleg. Farin. qu.* 166. *num.* 10.
2 conf. *Dn. Thabor. racem.* 2. *th.* 10. & *ſeq.* illud hic ad-
do, tantum abeſſe ut illud diſcrimen abrogatum ſit,
ut potius in Conſtitutione Carolina repetitum lega-
tur. *art.* 158.

ad L. Fur eſt. 3. & ſeq.

SUMMARIA.

Furti manifeſti requiſita. 1.
Fur manifeſtus æſtimatur ex prima contrectatione. 2.
*Opem vel conſilium in furto nec manif. ſuppeditans, tene-
tur.* 3.

1 AD id, ut quis fur manifeſtus dicatur non ſuffi-
cit viſio, ſed requiritur vel acclamatio vel inſe-
ctatio. *L.* 8. *§.* 2. *h. Cujac. l.* 11. *obſ.* 38. *Vult. §.* 1. *Inſt. h. t.
num.* 7. & *l.* 2. *Juriſp. c.* 48. *num.* 93. *Farin. d. l. n.* 1. *Dn.
Thabor d. racem.* 2. *num.* 17. Deinde opus eſt, ut cum
re furtiva deprehendatur ſive à Domino ſive ab alio.
l. 5. *pr.* & *l.* 7. *§. fin. h. t.* 3. Et quidem antequam per-
veniat ad locum eum, quo deſtinaverat: nam licet eum
re furtiva deprehendatur, non eſt fur manifeſtus, ſi
in loco deſtinato deprehendatur, i. e. in quo vole-
2 bat ea die manere cum furto. *L.* 4. *h. t. Legis* autem
ſexta hic ſenſus: quamvis qui rem ſurripuit, depre-
henſus in loco, quo perferre deſtinavit, ſæpius eam
contrectaverit, tamen ut cenſeatur fur manifeſtus, &
an talis ſit, ex prima contrectatione potius quam po-
ſtrema æſtimatur. *Hill. in Donell. l.* 15. *c.* 29. *lit. Z.* & *l.* 5.
§. fin. Ex his patet, quid ſit furtum nec manifeſtum. *l.*
3 8. *h. t.* de quo nec manifeſto furto tenetur etiam ille,
cujus ope aut conſilio furtum factum eſt. *Ant. Mat.
d. c.* 1. *nu.* 10.

ad L. Cujus intereſt. 10. & ſeqq.

SUMMARIA.

*Actio furti datur omni, cujus ex cauſa honeſta inter-
eſt.* 1. 3.
Limitatur in ipſo fure. 4.
Lectio §. fin. l. 12. h. t. 2.
Eſt tamen caſus, quo & contra Dominum datur. 5.
Qualis deciſus in Facultate. 6.

1 ACtio furti datur ei, cujus intereſt, etiam non
Domino, qui tenetur de re amiſſa, & cujus pe-
riculo res aliena eſt. *l.* 14. *§.* 16. Autor *ad L.* 22. *n.* 1. *C.
h. t.* ut commodatario, creditori & ſim. De quibus in
h. l. 10. & 5. *ſeqq.* prolixe agitur. *Oldendorp. Claſſ.* 7.
act. 3. *num.* 4. *Coll. Argent. hic th.* 18. *ſeq.* ſi tamen ille
ſolvendo non eſt, datur ipſi Domino, per *l.* 12. *§. fin.*
2 *Don. l.* 15. *c.* 29. In quo §. ex verbis: *ut non teneatur fur-
ti & agat,* particulam NON expungendam volunt
relati ab *Hilligero d. c.* 29. *lit. G.* & *Godofred. in d. §.
ult.* Debet autem intereſſe ex honeſta cauſa, non ex
3 dolo; nam malæ fidei poſſeſſori, licet ejus periculo
res ſit, non datur actio furti, ne de improbitate ſua
conſequatur actionem. *L.* 12. *§.* 1. & *l.* 76. *§.* 1. *h. t.* Sed
4 datur caſus, ubi etiam furi datur actio, in *l. qui vas.*
48. *§.* 4. *h. t. Oldendorp. d. loc.* & *Cujac. lib.* 16. *obſ.* 30.
5 E contra datur in *d. l.* 12. *§. fin.* caſus, ubi datur actio
6 furti contra dominum. Nam quando quis pignori da-
ta creditori ſuffuratur, furti actione tenetur, etiamſi
dominus ſit, & etiam hoc ſolvendo ſit. Ita furti pœ-
na civilis dictara alicui, menſe Oct. Anno 1659. qui
vina pignori data evacuaverat, per *de §. ult.* & *§.* 10.
& 14. *Inſtit. h. t.* & *l.* 19. *§.* 5. *ff. h. t.*

ad L. Eum, qui emit. 14. pr.

SUMMARIA.

Caſus ex principio h. l. n. 1.
*Emptor, rem ſibi venditam ante ſolutum pretium ſurri-
piens, fur eſt.* 2.
Secus ſoluto pretio. 3.
*Creditor probationibus deſtitutus, æquivalens licite ſur-
ripit.* 4. 5.

1 EMptoris quidem, ſi res empta furto auferatur,
intereſt etiam ante traditionem, ſed quia venditor

ex

ex ſua culpa renetur, & adhuc habet domininm, datur ei actio furti, vel eandem ipſe debet emptori
2 cedere. Si autem ipſe emptor ſurripuerit rem ſibi venditam ante ſolutionem pretii, committit furtum, non ſecus ac qnando debitor pignus ſurripit, qnia alterius intereſt retinere poſſeſſionem. *l. 53. §. 4. h. t.* Sed ſi
3 pretium ſolvit, non tenetur furti, quia repetit rem ſibi debitam. Ex eadem ratione non videtur furtum
4 fieri, ſi creditor deſtitutus omnibus probationibus æquivalens ſurripiat debitori, quem in utroque foro
5 excuſari ait *Alex. vol. 4. conſ. 127. num.* 8. Et ſane tales furtorum ſpecies publicis legibus non vindicantur etiam jure noviſſimo, licet ob circumſtantias ex officio coerceri poſſint. *Dn. Mevius p. 4. dec. 245.*

ad L. Servi. 17.

SUMMARIA.

Actio contra filios & ſervos non datur. nu. 1.
Niſi in criminalibus. 2.

1 NOn datur actio contra filios aut ſervos, Autor *ad L. 14. nu. 1. ſ. C. h. t.* cum ipſi privata autoritate coerceri poſſint. *Molin. tr. 2. d. 686. per tot.* Imo nec talia furta publice vindicanda i. e. criminaliter,
2 per *L. perſpiciendum. 11. §. 1. infr. de pæn.* Sed in criminalibus aliud conſuetudine receptum, ut teſtatur *Clarus §. furtum, num. 22. Carpz. in pract. crim. q. 82. n. 55. Dambud. c. 110. num. 41.*

ad L. In actione. 19.

SUMMARIA

Res ſurrepta quomodo deſcribenda. n. 1.
Quid ſi qualitatem ejus Dominus neſciat. 2.
In iis, quæ præſtare nequeunt, à juramento remedium petitur. 3.
Exemplum, & formula juramenti ex Dn. Mevio. 4. 5.

1 POnitur hic requiſitum libelli actionis furti, ut ſcil. declaretur res ablata à forma, à materia, à numero, à colore, non autem ſemper à pondere, niſi ſit maſſa infecta. *Cravett. Conſ. 891. Hartm. Piſt. obſ.*
2 60. Notetur autem, ſi coloris vel alterius qualitatis Dominus reminiſci non poſſit, quod debeat jurare, ſe oblitum eſſe coloris. Unde colligitur, juranti remitti neceſſitatem ejus, quod fieri non poteſt, & in
4 iis, quæ præſtari nequeunt, à juramento remedium petitur. *Dn. Mev. p. 3. dec.* 328. ubi decidit, viduam, quæ nullum fecit inventarium, ad edendum illud non
5 poſſe præciſe condemnari, ſed jurare eam debere, non fraude, ſed allegata ex cauſa omiſſam fuiſſe confectionem inventarii, nunc ſe deſignare amplius omnia non poſſe, velle tamen omnia à marito relicta, quorum recordari poſſet deſignare, ſi quæ præterierit, cum poſtea in mentem venerint, aperire & addere, ſi quæ etiam creditores omiſſa oſtendere potuerint, de iis bona fide reſpondere. *Dn. Mev. d. l.*

ad L. Vulgatis. 21.

SUMMARIA.

Fur partis quando teneatur de toto. num. 1.
Declaratur per caſus. 2. 3.
Qui tamen dubii. 4.
Furtum commiſſurus ſi impediatur actione injuriarum tenetur. 5.
Plures furtum committentes, quod ab uno fieri non poterat, tenentur in ſolidum. 6.
Quod non facile extendendum ad pœnam laquei. 7.

1 HIc agitur de furto partis, quando quis ex toto ſurripit partem, an de tota re teneatur. Rationem dubitandi hic deſideres, quomodo enim totius acervi quis furtum dici poſſet commiſiſſe, qui vel unicum tantum modium abſtulit, & poſſet Oſſilus à noſtris agricolis jure merito irrideri. Sed *Ulpian.* §.
2 8. recenſet diſtinctionem, utrum totum auferri potuerit, an vero non. Priori caſu quando tota res auferri potuit, de tota re tenetur furti, ſecus, ſi non potuit
3 auferri tota. Pono caſum: ſi reperias portatilem crumenam thaleris plenam, ſi poſſis auferre omnes, & tantum ſurripias unum, de toto tenearis; ſi vero reperias ciſtam refertam thaleris, quam portare nequis,
4 de toto non teneris, ſi partem auferas. Ubi tamen, ſi rationem conſulam, videtur contrarium dicendum; nam ſi reperta crumena unum tantum ſurripias thalerum minus es in dolo quam ſi partem ſurripias, cum totum tollere non poſſis. Unde aſſentiet *Ant. Matth. ad lib. 47. ff. tit. 1. c. 1. num.* 3. referri illam ſubtilem diſtinctionem, non probari, cum *Ulp. in pr.* generaliter dixerit. conf. *Dn. Thabor. racem. 2. de furtis th. 40.*
5 *& ſ.* Qui in domo aliena ſe abſcondidit, aut dum aperire aut præſcindere marſupium voluit, deprehenſus fuit, furtum nondum commiſit, per *h. l. §. 7. Molin. tr. 2. d. 695. num. 11. Carpz. pract. crim. q. 88. num. 1. & ſeq.* Actione injuriarum vero conveniri poteſt, per *h. l.* & per *l. Qui in domum. 33. ff. de injur. & l. Saccularii. 7. ff. de Extraord. crim. Gomez. tom. 2. reſol. c. 5. n.*
6 15. Si plures unum tignum furati ſint, quod unus tollere non potuit, omnes in ſolidum tenentur, licet non idem omnium robur & diſpares vires. *Ant. Matth. ad tit. de Vi bon. rapt. c. 3. nu 4.* ex quo textu, ut & *l. 6. ff. arb. furtim caeſ.* colligunt nonnulli, licet non ad ſingulos quinque ſolidi pervenerint, tamen ſingulos ad pœnam laquei teneri. Sed tyrannica hæc eſt
7 deciſio juxta *Bachov. ad Weſ. de furtis in fin. num.* 16. quia pœna laquei eſt maxime exorbitans, & non extendenda, & in delicto capitali quid quiſque fecerit conſiderandum *l. fin. ff. de ſicariis Berlich. p. 5. concl. 43. num. 121. Carpz. quæſt. 78. num.* 37. Autor *ad L. 1. n. 3. C. de Condict. Furt.* quæ ſententia procul dubio recepta in foro, quod ſcilicet pœna extraordinaria locum habeat.

ad L. Impuberem. 23.

SUMMARIA.

Impubes quando furtum faciat. n. 1.
Unde animus illius dijudicetur. 2.
Regulariter tamen mitius punitur. 3.

1 IMpubes doli capax & pubertati proximus furtum facit, quod quando contingat merito arbitrio judicis committunt communiter. *Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 57. num. 44. Farin. q. 65. num. 5. Carpz. d. q. 82. num. 7. &*
2 *part. 4. Juriſpr. conſt. 38. def.* 8. Hoc autem ex moribus & reliqua vita, ex ratiocinatione, ex aliis improbe dictis aut factis colligi poteſt. Verum uni argumento non eſſe ſtandum, ſed plura indicia doli requiri, recte monet *Ant. Matth. in prolegom. tract. de Crimin. c. 2. num. 2.* ubi duo exempla recenſet. Sed de
3 pœna criminali regulariter alia mitiori pœna plectuntur, quam adulti, juxta circumſtantiam ætatis, doli, & ipſius furti, per *art. crim.* 164. de quo *Carpz. d. q. 82. num. 10. ſeq.* Autor *ad L. 7. num. 1. ſeq. C. de Pæn.*

ad L. Verum eſt. 25.

REi immobilis non datur furtum, de quo *Molin. d. tr. 2. diſp. 694.* ſed hic additur, condictionem tamen dari, quod *Gloſſa* recte explicat de Triticiaria, per quam ſive Dominium ſive Poſſeſſio condici poteſt. *l. 2. ff. de Tritic. condict. & ibi Dd.*

ad L. Qui tabulas. 27.

SUMMARIUM.

Et auferens & delens inſtrumenta furti tenetur.

I. Inſtrumen-

INſtrumentorum & Apocharum furtum fieri poteſt, ubi duplatur non tantum pretium materiæ, ſed ipſius debiti comprehenſi, ſi aliunde probari non poſſit, per *h. l. in pr. & §. 2.* Imo ille etiam furti tenetur, qui non amovit, ſed tantum delevit, per § *ult.* Autor *ad L. 20. nu. 2. C. de Probat.* Et *ad L. 1. numer. 2. C. de Fide Inſtrum.* quod intelligendum ita, ſi deletio tendat ad commodum delentis, *Tuſchus concl. 552. num. 12. lit. F. Farin. q. 168. num. 20.*

ad L. Tutor. 33.

SUMMARIA.

Tutor furtum committere poteſt in rebus pupilli. n. 1.
Diſtinguitur tamen. 2.

1 TUtor licet adminiſtrationem rerum pupillarium
habeat, furtum tamen poteſt committere, & furti
tenetur, *hic & l. 2. ff. de Tutel. & rat. diſtr.* Licet contrarium
dicatur in *l. 55. §. 1. ff. de adm. Tut.* Non im-
2 probabilis eſt diſtinctio Lopetzii, quem laudat *Mo-
lin. d. diſp. 681. num. 13.* Aut vere conſtat animo furandi
eum abſtuliſſe & tum datur actio furti; aut præſumitur
tantum dolus, & tunc datur actio de rationibus
diſtrahendis; aut non eſt ſufficiens præſumtio, &
tenetur actione tutelæ.

ad L. Is qui opem. 34. & ſeq.

SUMMARIUM.

Auxiliator furis an pro manifeſto fure habendus.

AUxiliator furis tenetur furti, ſed licet deprehendatur, pro manifeſto tamen fure non habetur, nec in quadruplum tenetur, quia illa diſtinctio in fure tantum recepta; niſi auxiliator ſimul cum re abrepta deprehendatur. vid. *Dn. Thabor. Racem. 2. th. 19. & 20.*

ad L. Falſus creditor. 43.

SUMMARIA.

Falſo ſe creditorem profitens ſi ſolutionem accipiat, furtum committit. num. 1.
Alienum lucri faciendi cauſa tollens, furti reus eſt. 2.
Quod limitatur. 3. 4.
Inventor dominum ignorans rem inventam, ut reſtituatur domino, publice ſignificare tenetur. 5.
Quid ſi dominus non reperiatur, an ad inventorem pertineat res inventa. 6.
Pœna inventoris rem inventam fraudulenter reticentis, arbitraria eſt. 7.
Inventionis præmia an peti poſſint. 8.
Qui jacta ex navi ſuſtulit, quatenus furti teneatur. 9.

1 SI quis ſimulet ſe creditorem, & ad ſolvendum in-
ducit, ſciens ſibi nihil deberi, & pecuniam lu-
crandi animo acceperit, furtum committit, & condi-
ctione furtiva tenetur, *hic & l. 18. de condict. furt. & l.
38. §. 1. de ſolut. Dn. Thabor in racem. ad h. l. Dn. Lau-
terbach. ad tit. ff. de condict. indeb. theſ. 17.* Qui alie-
2 num quid jacens lucri faciendi cauſa ſuſtulit, furti
obſtringitur, ſive ſciat cujus ſit ſive ignoret, *§. 4. h. l.*
nam ſi quid inveniſti, & non reddidiſti, rapuiſti. *cap.
Si quid cauſ. 14. qu. 5.* Exceptio hic additur duplex, ni-
3 ſi à Domino pro derelicta habita, licet ego habeam
animum furandi; cui ſimilis eſt ille caſus, ſi probabi-
lis conjectura, rem illam nullius fuiſſe. *Covarr. in c. pec-
4 catum. p. 3. §. 1. num. 1.* (2.) Exceptio, ſi inveniens pro-
babiliter rem pro derelicta habeat, licet non ſit dere-
licta. *Farin q. 168. num. 68.* Si autem inventor ignoret
dominum, poteſt libellum publice proponere, fuiſſe
5 res inventas, & reddendas eſſe Domino, ſi quis qua-
litatem rei deſcribere poſſit; ut ita oſtendat animum
furandi ſe non habuiſſe. *§. 8. h. t. Farin. d. qu. 168. num.*
6 *64. & ſeq. Dn. Thabor. de furtis. racem. 2. th. 36.* Sed
ſi Dominus non reperiatur, pauperibus diſtribuendam
rem volunt, *cap. fin. cauſ. 14. qu. 5. arg. Auth. Omnes
peregrini. C. Commun. de ſucceſſ. Molin. tractat. 2. diſp.
53. num. 7. Covarr. d. l. num. 2. & Gomez. tom. 3. reſol. c. 5. num. 2.* Electionem tamen providentia Divi-
na datam putarem inventori, cui pauperi velit tradere,
licet *Klock. conſ. 47. num. 12. vol. 1.* Epiſcopo rem tra-
dendam eſſe dicat, quod ſi verum, vix bona conſcien-
tia ſibi ſoli retinere poteſt inventor, licet pauper ſit,
ut putat *Weſenb.* to. *h. t.* pauper autem definietur, qui
quærendo victui par non eſt. Sed *Bachovius* putat,
rem tanquam derelictam poſſe retineri à quovis in-
ventore, ſed, quod non offendatur Dominus, non præ-
ſumendum pro derelicta rem eſſe habitam, maxime ſi
pretioſa, & non poſſet retineri, niſi uſucapta. *Dn.
7 Thabor racem. 2. th. 36.* Pœna autem inventoris &
retinentis eſt arbitraria, gravior, ſi interrogatus nega-
verit ſe reperiſſe. *Carpz. qu. 86. n. 11. & ſeq.* Sane in-
8 ventionis præmia probe non petuntur. § 9 *h. l.* niſi
res ſit invenienda & opera impendenda. *Farin. queſt.
9 168. num. 70.* Qui jacta ex navi ſuſtulit, furti tene-
tur, ſi Dominus commercium ſpem habuit ea ſe re-
cuperaturum, § 11 *h. l.* quod ex loci qualitate dijudi-
candum, ne obſtet *l. 2. §. ult. ad L. Rhod. Bachov. vol.
2. diſp. 20. th. 2. lit. G.* In medio mari ſi jactus fiat,
præſumitur animus pro derelicto habendi. *Menoch. l.
5. præſumpt 30. num 18.* ubi cum aliis vocem (ple-
rumque) pro (interdum) accipit. Et ſi res projectæ
tales ſint, quæ præſumuntur ſtatim perituræ, cum
*Dn. Hahnio, Dn. Johann. Philipp. in uſu pract. Inſt. lib.
2. Ecloga 21. num. 9.* Sane ſi in littore invenit, poteſt
ſine furto accipere res, ſi non ſciat in proximo loco
factum eſſe naufragium, aut jactum, ſed ſi viderit nau-
fragium, aut audiverit, & tamen res accipiat, furtum
committit. *Menoch. d. l. in fine.* Autor *ad L. 18. nu. 5.
& ſeqq. C. de Furtis.*

ad L. Inter omnes. 46.

SUMMARIUM.

Qui putavit invito domino ſe non contrectare, quibus caſibus non teneatur actione furti. n. 1. 2.

1 IS qui putavit invito Domino ſe non contrectare,
non tenetur furti actione *§. 7. & 5. h. l.* Hoc limi-
tant Doctores, quando credulitas eſt ſaltem probabi-
lis, v. g. quando dominus magna illi familiaritate jun-
ctus, quam aliasque conjecturas refert, & arbitrio
judicis permittit *Menoch. l. 2. A. Q. cauſa 298. & Fa-
2 rin. qu. 174. num. 142.* Quamvis alii diſtinguant, utrum
ab initio res ignaro Domino ſit ſubrepta malitioſe,
an vero initio ſit commodata &c. *Farin. d. l. nu. 145.*
Sed hoc ipſum principium poteſt eſſe cauſa probabi-
lis credulitatis. Sic qui rem commodatam vel depoſi-
tam ad alium uſum adhibet, non tenetur actione fur-
ti, ſi crediderit Dominum permiſſurum, etiam ſi ſit
in culpa, credendo id quod credere non debebat. Et
ſic nec actio depoſiti, quæ dolum requirit, datur, ſed
actio commodati omnino datur, quia hæc ob culpam
datur, ſed actio furti non. *Farin. d. qu. num. 145. per
l. 76. ff. h. l. & ibi not.* DNI. Autoris *nu. 3. h. t.*

ad L. Qui vas. 48.

SUMMARIA.

An rem furtivam reſtituens, vel alias res furtiva ad dominum pervenerit, non liberetur actione furti. n. 1.
Quod limitatur. 2.
Hiſce caſibus pœna tamen capitalis locum non habet. 3.
Qui furem novit & iſtum non indicat, fur non eſt. 4.
Jure Civili nemo obligatur furem indicare, ſecus J. Canon. 5.

Qui

Quæ requirantur, ut furtum quis commiſiſſe cenſeatur. num. 6.

Quatenus etiam is teneatur, qui ſciente domino rem contrectavit. 7.

An aſſertio domini furem liberet à perſecutione criminali. 8.

1 EX *h. l.* princ. probant Dd. communiter, licet res
furtiva ad Dominum pervenerit, nihilominus
tamen furem ad duplum teneri & condemnari poſſe,
& licet fur reſtituat rem furtivam, nihilominus tamen
conveniri poſſe actione furti, quod ultimum tamen
melius probatur per *L. Quia ea mente. 65. infr. h. t.*
Niſi ſtatim commiſſo furto rem celeriter reſtituat. *Fa-*
2 *rin. de furt. q.* 168. *num.* 23. Nec pœna tamen crimina-
lis capitalis locum habebit, licet ſero res furtiva fue-
3 rit reſtituta. *Carpz. in pract. Crim. p.* 2. *qu.* 80. *nu.* 95.
ſeq. Qui furem novit, licet non indicet, fur non eſt,
4 §. 1. Unde probant, non teneri aliquem indicare fu-
5 rem Jure Civili, ſed ſecus Jure Canon. *c.* 4. *X. de
furtis & X. vag. communis. de furtis. Maſc. concl.* 834.
num. 11. *Roman. ſing.* 794. *Farin. q.* 168. *num.* 61. *Co-
varr. in c. peccatum. p.* 2. §. 3 *num.* 5. Autor *ad L.* 5.
num. 8. *C. h. t.* Maxime, ſi publice admoneatur, ut in-
6 dicet ſub pœna excommunicationis. Ad furtum requi-
ri palam eſt, ut fiat vetante ſive invito domino. (2.)
Clam & animo celandi: ſed quid ſi dominus igno-
ret, is ne poteſt dici invitus vel vetare? Reſp. omni-
no, quia præſumitur in dubio Dominus contradictu-
rus & reluctaturus, & contrarium aſſerenti incumbit
probatio, ut adductis multis authoritatibus probat
Farin. qu. 174. *num.* 148. Et Gloſſa hic notat, idem
7 eſſe, ſi Dominus ſcivit, facto vero aliquo vel verbo
voluntatem ſuam non declaravit. *Farin. d. l. num.* 149.
& ſeqq. Nam ſciens & tacens in favorabilibus conſen-
tire præſumitur, non ita in damnoſis, per *L. pen. h. t.*
Sed quæritur, An aſſertio Domini liberet furem à
perſecutione criminali? [nam de actione civili cer-
8 tum eſt] Quod affirmandum puto, ſi ea aſſertio ſit
probabilis, & fide digna perſona &c. & nulla præ-
ſumtio, quod Dominus in gratiam furis mentiri ve-
lit. conf. *Farin. d. l. nu.* 155.

ad L. Furti actione. 50. in pr.

S U M M A R I A.

In furti actione verum rei pretium quadruplatur vel duplatur, non quod intereſt. num. 1. quod intereſſe hic intelligatur vid. eund. n. 1.

Interitus rei furtivæ & tempore judicii non prodeſt furi. nu. 2.

An & hoc obtineat, ſi eodem modo penes dominum res peritura fuiſſet, & quid de J. Can. dicendum. 3.

In æſtimatione rei, furto abreptæ, interim deterioratæ aut melioratæ, attenditur pretium pro eo tempore, quo res plurimi fuit. 4.

Qui furem ope & conſilio juvit quatenus teneatur. 5.

Verba, Ope & Conſilio *disjunctive accipienda ſunt. 6.*

1 TRia hic dicuntur, 1. quadruplandum vel duplan-
dum eſſe verum eſſe pretium, non vero intereſſe,
per quod intelligitur hic tantum intereſſe ſingulare &
affectionis, item intereſſe extra rem. *Matthesilanus ad
l. un. num.* 21. *C. d. sent. quæ pro eo quod.* Nam alias in-
tereſſe omnino venire probatur ex *l.* 22. §. *fin. & c.* 27.
Extra h. t. ſcilicet cum non Dominus agit; nam hic
non agit ad duplandum verum pretium, ſed tantum,
intereſſe. *l.* 14. §. *h. l. & l.* 74. *Ant. Matth. ad tit. de*
2 *furtis. c.* 4. *num.* 1. Et loquatur *hac l.* proprie de Do-
mino ipſo agente. 2. Licet res furtiva interempta ſit
tempore judicii, nihilominus furem condemnandum
eſſe; Autor *ad L.* 9. *num.* 1. *C. h. t.* Quod etiam tunc
obtinet, licet eodem modo penes Dominum res pe-
3 ritura fuiſſet, quoad Jus Canonicum tamen & ani-
mæ judicium contrarium videtur. *Covarr. in c. pec-*
4 *catum. d. R. J. in ſexto part.* 2. §. 6. *nu.* 1. 3. Si res fur-
to abrepta interim deteriorata aut meliorata fuerit,
æſtimatur pretium pro eo tempore, quo res plurimi
fuit. vid. *Barb. in lib.* 8. *Divortio.* §. *fin. part.* 1. *nu.* 63.
ff. ſolut. matr. Covarr. d. §. 6. *n.* 6. conf. *l. ex argento.*
13. *ſupr. de condict. Furtiv.*
5 In §. 1. *& ſeqq.* agitur de eo, qui ope & conſilio ju-
vat furem; nam & ille actione furti tenetur, licet non
lucri, ſed inimicitiæ gratia fecerit. §. 1. modo dolo id
fecerit. §. 2. & perſuaſerit, impulerit, aut modum oſten-
derit, aut miniſterium præbuerit, *de quo alibi fuſius.*
6 Id autem hic obſervandum, verba *Ope & Conſilio* dis-
junctive accipienda, *l.* 53. §. *ult.* modo eventus ſecutus
ſit. *Ant. Matth. ad l.* 47. *tit.* 1. *cap.* 1. *num. Theſaur. p.* 1.
q. 46. *& alii.*

ad L. Si quis uxori. 52. §. 5. & 6.

S U M M A R I A.

Inter patrem & filium an actio furti detur. nu. 1.

Qui ex pecunia aliena, dicens ſuam eſſe, ſolvit, furtum committit. 2.

1 QUæritur, an inter patrem & filium detur furti ac-
tio? Reſp. quod non, ob officium pietatis. Ergo ſi
filius habens peculium caſtrenſe patri quid ſurripue-
rit, datur patri actio, ſcilicet in factum; & ſi pater fi-
lio quid è peculio caſtrenſi ſurripuerit, non tantum
furtum eſt, ſed etiam furti agetur. Quod Dd. commu-
niter de actione in factum intelligunt. *Cujac. ad L.* 11.
de Dolo. Ficherus l. 2. *de Exiſtimat. cap.* 7. *nu.* 5. *qu.* 53.
Et hos referens *Hilliger. lib.* 27. *cap.* 4. *lit. H. Farin.
q.* 174. *num.* 101. licet non abſurdum ſit, favore mili-
tiæ quid ſingulare diſpoſitum eſſe in peculio caſtrenſi;
ſed præſtat communem obſervare ſententiam.
2 Ad §. 16. Dedi pecuniam, ut mei creditori ſolveres;
tu eandem tuo creditori ſolviſti, an detur actio furti
quæritur? Quod affirm. quia definitio competit. Ex
eo deducitur, quid ſentiendum de iis, qui ex pecunia
debitoris ſolventes, creditori aſſerunt, ſe ſolvere de
propriis pecuniis, & à creditore obtinent ceſſionem
contra debitorem, cujus erat pecunia ſoluta. *Farin. qu.*
168. *num.* 120.

ad L. Qui injuriæ. 53.

S U M M A R I A.

Maleficia voluntas & propoſitum delinquentis diſtinguit. num. 1.

Quibus caſibus res propria furtum fieri poſſit. 2.

1 MAleficia voluntas & propoſitum delinquentis
diſtingunt. *Menoch. conſil.* 1197. *num.* 11. *Carpz.*
2 *pr. Crim. qu.* 1. *num.* 18. Rei propriæ non fit furtum, niſi
alterius interſit retinere poſſeſſionem, quod hic exem-
plis declaratur. v. gr. Si poſſeſſor cauſam habeat, cur
rem retinere debeat ob expenſas & ſimilia, ſic cer-
tum eſt, debitorem pignus creditori auferentem, fur-
ti actione teneri qui tamen Dominus eſt.

ad L. Si pignore. 54.

S U M M A R I A.

Creditor pignore utens furtum committit. nu. 1.

Idem in commodatario uſum rei alteri concedente. 2.

Tenetur furti, qui rem donandi ergo amovet. 3.

Qui aliquid donat alteri, ſibi obligationem acquirit. 4.

An antidoro non ſecuto donationem revocare liceat. 5.

In criminalibus & contra doloſos intereſſe etiam extra rem attenditur. 6.

1 CReditor pignore utens furtum committit, de quo
Molin. d. 535. *nu.* 1. *& Farin. qu.* 169. *p.* 11. ubi id
2 ampliat & limitat. Idem in commodatario, licet gratis

alteri uſum rei concedat, ſpecies enim lucri eſt, ex alie-
no largiri & beneficio debitorem ſibi acquirere. Unde
& furti is tenetur, qui ideo rem amovet, ut eam alii do-
3 net; imo animus lucrandi ſufficit, ſi ab alio lucrum inter-
cipiatur. *Carpz pr. Crim. q. 80. n. 58.* Et qui aliquid donat
4 alteri, adquirit ſibi obligationem. *Tiraq. ad l. ſi unquam.
8. n. 17. C. de Revoc. donat. Don. l. 12. c. 2. lit. O.* adeo ut
5 antiduto non ſecuto liceat donationem revocare, poſt
Ripam *Joh. Cephalus conſ. 369. n. 119.* in quo ultimo ta-
men ſubſiſto: quia certæ cauſæ ingratitudinis poſitivæ
6 expreſſæ in *l. ultim. C. de Revoc. donat.* In criminalibus &
contra doloſos intereſſe etiam extra rem conſideratur.
Pinell. ad l. 1. de Bon. mat. n. 27. pag. mihi 389.

Ad L. Cum creditor. 55.

CUm creditor pignus occupat, non videtur furtum committere. Autor *ad L. 3. n. 2. C. de vi bon. rapt.* quia pignori ſui incumbit, ſed id autoritate judicis fieri debebat, ideo amittit Jus pignoris ex practica *leg. 13. ff. quod metus cauſa. Farin. de furt. q. 174. nu. 66.* & incidit in pœnam *legis, Si quis in tantam. 7. C. unde vi. Menoch. remed. 9. recup. poſſ. n. 204. ſeq.*

Ad L. Interdum. 56.

SUMMARIA.

Criminaliter agens contra furem ſimplo exacto, ad duplum agere non poteſt. n. 1. 3.

An, ſi pœna capitalis inſtigatur, hodie ſimplum exigi poſſit. 2.

Tutores & curatores quo reſpectu loco domini habendi, & quid juris illis conceſſum ratione res furto ablata. 4.

1 QUi criminaliter agit contra furem, ſi ſimplum
etiam exegerit, non poteſt ad duplum agere con-
tra furem, quia eligendo viam criminalis judicii, idem
actione furti videtur tranſegiſſe, *Ant. Matth. de furtis
cap. 4. n. 3.* & ideo hunc textum *Cujac. vol 1 pag. 2015.*
ſingularem vocat. Confer. *P. Barboſ. ad l. 11. ſi ab hoſtibus
2 9. fin. n. 45. & ſeq. ff. ſolut matrim.* Hodie, ſi pœna capi-
talis inſtigatur, ne ſimplum quidem exigendum, niſi
res furtiva extet, per tradita *Carpzov. dict. quaſt. 80. n.
3 104. ſeq.* Sed de eo *infra* mentem meam explicabo.
Quod *ad hunc textum* attinet, negatur hic tantum a-
ctio furti; nam, dum criminaliter conventus eſt, in pe-
riculum gravioris pœnæ adductus eſt: Unde remiſſa vi-
detur actio furti; Et forte contraria *Carpzovii* ſenten-
tia confirmari poſſet dum dicitur, furem hic crimina-
liter conventum, reſtituiſſe tamen pecuniam ſublatam,
4 quod ad pecuniam extantem vix reſtringendum vide-
tur. Tutor & curator furioſi, domini loco habentur, &
ita ſuper furto tranſigere poſſunt, & quando res furtiva
ad tutorem revertitur, quaſi ad Dominum reverſa, fur-
tiva eſſe deſinit, & poſſunt rem pupilli condicere *§. 4. h.
l.* ſed hoc, quod dicitur, Domini loco habendum tuto-
rem, intelligendum eſt, quatenus adminiſtrat, non vero
dilapidat. *l. fin. ff de curat. furioſ. Montanus de tut. cap. 31.
effectu 1. n. 21. & ſeq. Guttierez. de Tutel. cap. 1 num. 16.
& ſeqq.*

Ad L. Si is qui rem. 59.

SUMMARIA.

Auferens rem ſuam commodatam non committit furtum. n. 1.

Quod limitatur. 4.

Nec furtum committit is, qui non rem ſuam, ſed rei ſuæ æquivalentem ſurripit. 2.

Limit. hic Covarr. *improbatur. 3.*

QUi commodavit rem ſuam vicino, ſi eam auferat, 1
non committit furtum, quia nemo in re ſua fur-
tum committit. *Farin. de furt. q. 174. n. 18. ſeq. Molina
de J. & J. diſp. 690.* Quod amplians, licet non rem ſuam 2
ſed rei ſuæ æquivalentem ſurripiat. *Covarr. l. 1. reſol. cap.
2. num. 15.* Ubi id limitat, ſi copia judicis haberi non
potuit; Ergo ſi copia judicis haberi potuit, erit furtum?
Quod non puto *Farin.* velle, quia lucri ibi nulla inten- 3
tio, ſed illa limitatio eo pertinet, ut ex *L. Exſtat.* non
teneatur per ea, quæ tradit *Farin. quaſt. 175. n. 38.* Nam
ad id, ut inculpabilis talis compenſatio ſit, requirunt
Canoniſtæ 1. ut debitum ſit liquidum. Et 2. petendo à
parte vel agendo coram judice non ſperet ſe recupera-
turum. 3. Exinde non metuat ſcandalum. 4. Ut fiat in
re ejuſdē generis. *Soto de J. & J. lib. 5. Art. 3. q. 3. & Molin.
diſput. 619.* Limitatur autem prius hic notabiliter, niſi 4
commodatarius propter expenſas cauſam retinendæ rei
haberet *Farin. d. l. n. 22.*

Ad L. Si Servus 61.

SUMMARIUM.

Ex mandato alterius emens certum ſervum, an, ſi ſervus emtus ipſi furtum facit, contra mandantem poſſit agere ad reſtituendum damnum.

TItius mihi mandavit ut Stichum ſervum ipſi emerem (nam aliud, ſi in genere ſervum emere me rogaſſet) hic mihi furtum fecit, quæritur, an mandans mihi teneatur damnum reſtituere? Pone vero Titium Stichi vitia ignoraſſe? Sed affirmatur hic, *in §. 5.* quia æquius eſt culpam mandanti potius nocere, & officium mihi damnoſum eſſe non debet, quam regulam *ex hoc etiā textu* ſolent allegare. *Men. conſ. 58. n. 61. Barb. locuplet. l. 13. cap. 18. ax. 13.* conſer *hic Dn. Thabor in racemat. & Franzk ad tit. Mandati n. 87. & ad eundē tit. Lauterbach. §. 3. th. 3.*

Ad L. Non poterit. 63.

SUMMARIA.

Judex non poteſt efficere, ut reum furti non ſequatur infamia. n. 1.

An hoc extendendum ad eam ſpeciem quando commodatarius aliter utitur vel etiam depoſitarius. 2.

JUdex non poteſt efficere, ut reum furti non ſequa- 1
tur infamia. Autor *in C. tit. de Modo Mulctar. ad L.
1. 2. n. 3.* Horrenda lex & bene notanda. Non putarim ta-
men id obtinere in ea ſpecie, quando commodatarius 2
aliter utitur vel depoſitarius. vid. *Covarr. var. reſol. l. 3. c.
15. n. 8. Farin. quaſt. 167. n. 16.* Sane gravitate pœnæ
poſſit fama reſervari; nam poteſt aliam pœnam in locum
infamiæ ſubſtituere. *Dorell. lib. 18. c. 8. lit. Dd.* vel ſi ju-
dex ſine ſententia tranſactionem perſuadeat. Officium
judicis in reſervanda fama hodie latius ſe extendit in
foro. Famæ jactura gravis eſt, ubi ſtatuta Collegiorum.

Ad L. A Titio. 64.

SUMMARIUM.

Servus legatus, ſi nondum hæreditate adita hæredi furtum faciat, an hæres hujus furti cauſa contra legatarium agere poſſit.

SErvus mihi legatus ut traderetur ab hærede, cui nondum adita hæreditate ſervus furtum fecit, an hujus furti cauſa contra me agere poteſt hæres? Videtur quod non, quia dominium incipit ab adita hæreditate, per *leg. 89. §. 2. de legat. 1.* Autor *ad L. ultim. n. 12. C. Communia de legat.* Sed contrarium hic reſpondetur, quod legatum recta via ab eo, qui legavit,

ad eum, cui legatum eſt, tranſeat, ideoque Dd. hanc legem de ficta tranſitione intelligunt, & *L.* 86. *vero de* veta. *Covarr. in c. Raynaldus X. de teſt. §. 1. n. 1. Molina de J. & J. tract.2.d.3.n.18.caſ.*310. Conſ.*Donell.l.8. cap.18.lit.D.*

Ad L. Qui ea mente. 65.

S U M M A R I A.

Spontanea rei furtivæ oblatio non liberat ab actione furti. n. 1.
Quod hodie ratione pœnæ ordinariæ ſecus. 5.
Licet fur effractis foribus violenter intravit. 6.
An etiam hoc obtineat, ſi fur partem obtulit, reliquum in futurum ſoluturus. 7.
Delictorum pœna non tolluntur pœnitentia, ſive civiles, ſive criminales. 2.
In quibus exceptio hic locum habeat. vid. 3. 4.
Mitigatio pœnarum quatenus concedenda ob ſeriam pœnitentiam. 8.

1 POenitentia atque ſpontanea reſtitutio non liberat
ab actione furti *l. 54. §. 3. h.t.* Autor *ad L.9.n.4.C.*
2 *h.t.* Et ideo regula poteſt formari quod delictorum pœ-
næ nun tollantur pœnitentia, neque pœnæ civiles neque
criminales. *Farin.quaſt.81.c.5 n.173.Clarus lib.3.§.fin.q.*
60.n.34. Autor *ad L. un. num.8.C.de deſert.& occultat.*
3 licet regulam contrariam faciat *Finckel.lib.obſerv.*71.Ex-
cipit *Anton. Matth. ad l. 47. tit. 13. c. 2. n. 3.* (1.) Stel-
lionatum (2.) inceſtas nuptias, juxta *leg. 39.§.5.ff. de*
Adult. (3.) Falſi crimen a tutore contractis vectigalibus
commiſſum. *L.1.C. ne tutor. vectig.* & qui judicem cor-
rupit, & in deſertore. *leg.5.§.5. de re militari.* Item in
L.13.ff.de jure fiſci. & leg. un. de his qui ſe deſerunt.cap.
11.cauſ. 12. quaſt. 1. & ſim. Autor *ad L. un. n. 7. 8. 9.*
C. de Conductorib. Sane *leg.19.de falſis.* ad imperfectum
crimen refertur. Diffidationia crimen etiam excipit
4 *Carpzov.parte 4.Juriſpr.conſt.16.defenſ.1.* Ad alia exem-
pla reſpondet *Dn. Thabor de furt. racemat.27. ubi ad l.*
11.de in jus voc. reſpondet, quod loquatur de facto ſua
natura non probroſo; *ad leg.14.§.1.ff. quod met.cauſ.* reſ-
ponderi poteſt, quod illud exemplum poſſit addi exce-
ptionibus ab *Anton. Matth.* recenſitis, præſertim cum
vim faciens ſæpe ex errore potius, licet juris, quam do-
5 lo vero delinquat &c. Sane in pœna furti ſtatutaria
ſcilicet laqueo, verius eſt, ſpontaneam obligationem rei
furtivæ liberare furem à laquei pœna. 1. Quia res in
integrum reſtitui poteſt; & ideo hoc non facit pœni-
tentia ſola, ſed & rei reſtitutio. 2. Pœna iſta, ut ſæpe
dixi, eſt multum exorbitans. Et 3. accedit argumentum
ex *art.160. conſt. Carol.* & hoc receptum eſſe conſuetu-
6 dine teſtatur *Dn.Carpzov.pr.Crim.q.80.n.66.* Idem pu-
tarem dicendum de fure, qui januis effractis violenter
7 intravit. Et hoc extendit *Carpz.* ad eum, qui partem ob-
tulit, reliquum in futurum ſoluturus, hoc fateor, ſi pœ-
na eſt extraordinaria, omnino mitius agendum eſſe,
quando quis ſponte fatetur, & ſic concedere poſſum ea,
quæ habet *Finckelt. obſer.* 71. qui *n.* 12. plures pro ſe ci-
8 tat. Sane ob ſeriam pœnitentiam pœnam ordinariam,
ſi id juri divino non ſit contrarium temperari poſſe,
patet ex traditis *Tiraquell. de pœnis mitigandis quaſt.60.*
Heig. p. 2. quaſt. 32. n. 22. Farin. q.124. n.120. Carpz.
p. 2. dec. 185. in fine.

Ad L. Inficiando. 67.

SOla inficiatio rei depoſitæ non facit furtum, niſi contrectatio ſequatur, & motio de loco uno in alium; *Ant. Matth. de furtis. c. 1. n. 4.*

Ad L. Hæreditariæ. 68.

S U M M A R I U M.

Hæreditariæ rei an furtum committatur.

HÆreditariæ rei furtum non committitur, quia jacens hæreditas non poſſidetur, licet enim hæreditas Domini loco habeatur, fictiones tamen ad ea, quæ facti ſunt, pertinent, & furtum requirit diſſenſum Domini. *Hillig.ad Don. l. 15. c.29. lit. H.* atque ita nemini niſi invito fieri poteſt furtum, quod adeo generaliter intelligunt Dd. ut ne quidem ſtatutum, pœnam furti dictitans, de hoc furto ſit intelligendum. *Dd.cit.Farin.d. quaſt.174.n.121.& Men.lib.2. A.Q.caſu 30.n 6.& Carpzov.de furt.quaſt.83.n.75.ſeq.* Autor *ad l.11.n.11.& ſeqq. C.h.t.*

Ad L. Si is, cui commodata. 71.

FUrti actione extinguitur commodati actio; Per furti actionem autem condictionem furtivam intelligendam probat *Donell.leg.21.c.3.lit.P.* ubi Hill.*lit.P.* id magno conſenſu tradi affirmat, ubi Dd. allegatos vide. In *§. 1.* de intereſſe agitur, an ſcilicet intereſſe lucri ceſſantis in furto conſideretur? Quod negatur, de quo *Donell. lib. 26. c. 22.*

Ad L. Furtivam. 74.

SI bonæ fidei poſſeſſori res ſubtracta ſit, poteſt bonæ fidei poſſeſſor, & verus Dominus ſimul furti agere, ut præſtetur illi duplex ejus, quod intereſt; huic duplum veri pretii. *Frantzkius lib.2.reſ.9.num.59.*

Ad L. Qui re ſibi. 76.

S U M M A R I A.

Re ſibi commodata vel depoſita aliter utens furti tenetur. n. 1.
Quod limitatur. 2.
Quo caſu non tenetur actione depoſiti, ſed commodati. 3.
Quid ſi conſtante tacito conſenſu domini res interierit, & res uſus ad hoc occaſionem præbuerit, an teneatur commodatarius ad reſtitutionem damni. 4.

QUi re ſibi commodata vel depoſita aliter utitur, 1
furtum committit. *L. Qui juramenta.40.ſupra h.t.*
Niſi ex probabili cauſa exiſtimet permiſſurum Domi- 2
num; & ſic ſe non invito Domino facere, quia hic nul-
lus dolus eſt, qui in furto requiritur. *hic & l.46.§.7.h.t.*
Nec igitur actione depoſiti tenetur, bene tamen actio- 3
ne commodati, per *h. l.* Et quidem ſi rei uſus occaſio 4
fuerit interitus rei, & de voluntate Domini conſtaret
quod fuerit permiſſurus, in neutro foro commodata-
rius ad reſtitutionem damni tenetur, bene tamen ſi Do-
minus non erat permiſſurus, ita *Mol.de J.& J.diſp.295.*
n. 5. & Cov.lib.3.reſol.c.15.num.fin.Farin.q.174.part.4.

Ad L. Ob pecuniam. 81.

QUi civitatis municipalis pecuniam ſubripit, de furto tenetur, non de peculatu. Vide varias interpretationes apud *Hill.l.15.cap.29.lit.H.Gœdd.ad l.17. n.17.ff.de V.S.& Dn.Thabor.racem.2.theſ.33. Duar.l.1. diſp.cap.26.Petr.Greg.lib.31.ſyntagm.c.19.n.1. Theſaur. lib.1.q.80.n.39.* Aliqui manum hic adhibent, ut *Alc. l. 1. diſpunct. c. 3.*

Ad L. Fullo. 82. §. *Qui Tabulas.* 3.

S U M M A R I A.

Si Tabulæ ſurreptæ ſint cancellatæ, ad quid fur teneatur. n. 1.
Cancellatio inſtrumenti probat ſolutionem, quando apud creditorem vel debitorem reperitur. 2.

SI tabulæ ſurreptæ ſint cancellatæ, fur poteſt con- 1
demnari in id, quanti intereſt creditori tabulas
cancella-

cancellatas non ſurripi, quod ex eis aliquando calumniaore debitore, & indebitum ſolutum eſſe contendente debitum ſolutum eſſe comprobari poſſit. *Cujac.*
2 *ad h.l. tom.1.pag.*446.Nota,quod in *h.*§.dicitur,cancellationem inſtrumenti probere ſolutionem, quando apud creditorem vel debitorem reperitur *Menoch.lib.* 3. *praſ.*141.*per tot. Maſc.concluſ.*256.*nu.*10.*Franciſc.Viv.dec.* 45. *per tot.*

Ad L. Pen.

SUMMARIA.

*Furtum non impediens cum poſſet, recte furti agere poteſt. num.*1.
*Non tenetur actione furti, qui furtum non impedüt.*2.

1 QUi ſcit ſibi furtum fieri & non impedit,cum poſſet impedire,omnino furti egit; fōrte enim ex timore,pudore vel reverentia non impedit. Ex quo aliisque argumentis probat *Ant.Matthai in pr.prologom. c.* 1.*n.*15. Neminem actione furti teneri,qui non impediit
2 furtum.conſ.*not.* Dni Autoris *ſupra ad l.*40. §.3. *Clarus* §.*fin.quaſt.*87.*num.*3.*Menoch.l.*2.*arb. quaſt.caſu* 325.*nu.*2. *& alii.*

Ad L. Fin.

SUMMARIA.

*De crimine furti graviori etiam criminaliter agi poteſt. num.*1.
Gravius furtum quot modis dicatur. 2.
Fur criminaliter condemnatus tenetur etiam ad reſtitutionem rei furtiva. 3.
*An etiam ad aſtimationem rei furtiva.*4.
Hujus l.fin. uſus hodiernus explicatur. 5.

DE furto non tantum civiliter, ſed etiam crimi-naliter agi poteſt, ſi crimen ſit grevius. *Farin.*
1 *quaſt.*165.*num.*24.Autor *ad L.un.num.*3.*C.Quando civil. act.* Gravius autem furtum dici poteſt abſolute]1.] Ob quantitatem. [2.] Ob qualitatem perſonæ, ſi Eccleſiæ, ſi pauperi, ſi viduæ. [3.] Ob modum, ſi per ſcalam adſcenderit, ant effractione uſus, (4.) Si in domo factum. (5.) Si noctu *l.* 6.*princ.ff. de peculat.* (6.) Si tertia vice repetitum &c.*Farin. de furtis.quaſt.*165.*num.* 15.*& ſeqq. Ant Matth. ad l.* 47.*tit.*1.*c.*3. Et quando cri-
2 minaliter fur condemnatur, poteſt etiam reſtitutio rei furtivæ injungi. *Farin.quaſt.*165.*num.* 29. Quod etiam intelligo de rei furtivæ abſumtæ æſtimatione; nam
3 nullibi dicitur, actioni Civili ad intereſſe præjudicare criminalem perſecutionem, & nulle hic crudelitas ſupplicio Reipubl. reſtitotione tei æſtimatæ læſo ſatisfacere. Et non eſt crudele, ſi furis ſuſpenſi hæredes ex alio debito conveniuntur, cur crudele ſit, & hoc æs alienum exſolvere? Licet contrarium velit *Carpzov. princ.Crim.q.*8.*n.*110. *& ſeqq.*Sed hoc concedo, quando
4 criminaliter punitur fur, nonpoteſt agi ad quadruplum, nec duplum, per §.6. *h. t.* quie hæc datur etiam ad vindictam: duæ autem actiones ad vindictam non concurrunt. *Farinac.quaſt.*7. *numer.*18. Eſt autem pœna furti ante conſtitutionem Caroli arbitraria, *Farin.*
5 *quaſt.*67.*num.*6. Sed dicat aliquis *hujus legis fin.* nullam hodie eſſe utilitatem, cum factum ſit quaſi publicum crimen. Sed Reſp. furta ſunt, quæ hodie publicis legibus non vindicantur, ut ſi debitor furtim recipiat pignus, hoc non fuit factum crimen publicum, ob circumſtantias tamen poteſt puniri, *Mev.p.*4.*dec.*245.

TITULUS III.

De Tigno Juncto.

Ad L. Lex. 1.

SUMMARIA.

Actio de tigno ad quid detur. num. 1.

Actio hac ad duplum datur, etiam contra adificantem b.f.
Sed, ſi tignum ſit furtivum. 3.
Actio tigni juncti vel pure pœnalis eſt, vel mixta. 4.
Actio realis ad quid hoc caſu detur. 5.
Si tignum alius furto ſurripuit, alius mala fide junxit qualis contra ſingulos detur actio. 6.

1 TIgnum id eſt, materie ad ædificandum neceſſaria, lapides, tegulæ, cæmenta & ſimilia, ut & in vineis pedementa, ſi ſurrepte fuerint furto, non poſſunt repeti, ut ſeperentur; ſed ut æſtimatio eorum præſtetur, quaſi poſſidere dolo fur deſierit; nam Reipubl. intereſt, ædificia ſarta tecte conſervari. *Carpzov. p.* 1.
2 *cap.*28.*defenſ.*107.*num.*8. Sed actio ad duplum de tigno furtivo contra eum, qui bona fide etiam de aliene materia ædificat, datur *ex generalitate hujus textus, & leg.* 63.§.6.*de R. D.Bach.in Tr.volum.*2.*diſp.*20. *theſ.*6. *lit. A.*
3 *Gedd. ad l.*62.*num.*8. *de V.S.* Et hoc de actione in duplum omnino certum eſt, non niſi de tigno furtivo eam dati, licet prohibitio ſolutionis tigni ſit generalior, per *l.*63.*de donat.inter Vir. & Ux.l.*1.*h.t. Dn. Thabor. in racemat.ad h.t.th.*11.*num.*8. *de V.S.* Dn. Thabor *ad th.*17. has rationes recenſet. (1.) Quia hæc actio *ex l.*12.*Tabb.* antiqoior eſt actione furti Prætoria. (2.) Favor ædificiorum. (3.) Odium negligentiæ ædificatorum. (4.) Ut aſperitas denegetæ ſolutionis ob reſ-
4 pectum civilem alio modo recompenſatetur. Actio hæc vel meram pœnam continet, ut ſi detur contra mala fide jungentem, vel mixta eſt, quæ datur etiam contre bona fide jungentem; ſed ſi tignum furtivum, vel ad ſolam æſtimationem,ſi eſt non furtivum tignum, ſed alienum tamen, & in bona fide jongens,& de hoc caſu intelligenda *l.*98.§. *ult. ff.de ſolut.Donell.lib.*4.*cap.*
5 33. *& ibi Hill.lit. B.* conf. tameo *Dn. Thabor. in racemat. ad h.t. num.*ea. Aliter ergo actione teali egi poteſt durente ædificio contra eum, qui mala fide iunxit, & eum, qui bona fide junxit. Nam contra hunc datur ad veram æſtimationem, per *l.*68. §.*fin.ff.de ſolut.* contra illum veto, quanti in litem jureverit actor, quia
6 reus dolo deſiit tignum poſſidere. Idem *num.*26. recte dicit, ſi tignum furtivum alius ſurripuit, alius mala fide junxit, tunc illum taotum furti actione pœnali pura,hunc autem tam actione tigni juncti pœnali mixta, quam ection pœnali pute teneri; qui videri poteſt *tota illa racematione h.t.*quippe ſolide & accurate hanc materiam perſcripſit.

TITULUS IV.

Si is, qui Teſtamento liber eſſe juſſus erit, poſt mortem Domini ante aditam hareditatem ſurripuiſſe aut corrupiſſe quid dicetur.

Ad Rubricam.

RUbricam hanc de damno dato etiam intelligendam eſſe, verba ipſa docent, & verba Edicti ſunt generelia, & textus generales *L.*1.§.7 *&* 9.Ergo non de furto tantum, ſed & damno culpoſo actio intelligenda *D.Thabor in racemat.ad h.t.th.*3.

Ad L. Si Dolo. 1. §. 1.

SUMMARIA.

*Contra ſervos teſtamento manumiſſos, ſi ex hareditate quid ſurripuerint, qua detur actio. n.*1.
*Qui peccant ſpe venia, magis delinquunt aliis.*2.
Privilegia non poſſunt allegari ab eo, qui intuitu privilegii delinquit. 3.
*Latam culpam etiam in pœnalibus dolo aquiparari colligitur.*4.

Omnem pœnam non effugit, qui per latam culpam deliquit, licet ordinaria locum non habeat.5.
Quod non extenditur ad huju• delicti perſecutionem.6.
Actionem ſubſidiariam non habere locum colligitur, ubi ordinaria datur.7.
Quod limitatur.8.
Actio à prætore alteri ſubſtituta, in omnibus cauſis, in quibus principalis actio locum habet, ſubſtituta videtur. 9.
*Quod limitatur.*10.
*Hæreditati aliquid ſurripiens furtum non committit.*11.

1 COntra ſervum liberum eſſe juſſum, qui ante a-
ditam hæreditatem furatus quid fuerat, Jure Ci-
vili nulla datur actio, ſed jure Prætorio utilis in factum,
intra annum in duplum datur actio, ne ſpe impunita-
tis impune delinquat. Exempla duo ſimilia allegat hic
2 *Bart.* Aliud *in cap. fin. X. de Immunit. Eccleſ.* Qui pec-
cant ſpe veniæ magis delinquunt aliis. *Panorm. in d.c.*
3 *fin. num.* 2. *& Covarr. l.* 2. *reſol. cap.* 20. *num.* 15. *Clarus* §.
fin. quæſt. 30. *num.* 15. Inferri etiam poſſet, privilegia non
poſſe allegari ab eo, qui intuitu privilegii delinquit.
Enenkel. Baro in tract. de privil. l. 2. *c.* 6. *num.* 10. Autor *ad*
L. un. num. 16. *C. de Curioſis. Et ad L.* 2. *num.* 5. *C. de Priv.*
Schol.

4 Ex §. 2. Colligitur, latam culpam etiam in pœnali-
bus æquiparari dolo. De quo *Bach. in Tract. vol.* 2.
5 *diſput.* 9. *th.* 4. *lit. G.* Imo in criminalibus, is qui per
culpam latam delinquit, non ſolet effugere omnem
pœnam, licet ordinaria locum non habeat. *Carpzov.*
prax. crim. quæſt. 17. Autor *ad L.* 5. *num.* 5. 6. *&* 7. *C. ad L.*
6 *Corn. de Sicar.* quod tamen ad hujus delicti extraor-
dinariam perſecutionem extendendum non eſſe, recte
7 vult *Dn. Thabor. in racemat. ad h. t. num.* 7. Ex eodem
§. 2. *in fin.* colligunt *Bart. & Dd.* actionem ſubſidiariam
non habere locum, ubi ordinaria datur. *hic & l. in cau-*
8 *ſa.* 16. *princ. ff. de minor.* Si præſertim ſupplendi Juris
communis cauſa extraordinarium remedium ſit inven-
tum, & ordinario non ſit utilius. *Odd. de reſtit. in integr.*
q. 17. *art.* 2. *Carpz. p.* 2. *Juriſp. C.* 11. *def.* 34. *n.* 8. *Hill. l.* 21. *c.* 11.
lit. R. Klock vol. 1. *conſ.* 37. *n.* 132. Autor *ad L.* 1. *num.* 4. *& L.* 3.
n. 5 6. *C. Si tutor vel cur. interv.*

9 Ex §. 9. colligunt, actionem à Prætore alteri ſubſti-
tutam in omnibus cauſis, in quibus principalis actio
locum habet, ſubſtitutam & ſurrogatam videri. Quod
10 varie hic limitat *Bart.* Præſertim vero regula fallit,
quando actio ſurrogata diverſos habet effectus, aliam-
que naturam. *vid. Hill. l.* 19. *ad Donell. c.* 4. *lit. TT.* Quæ ad
explicationem materiæ hujus pertinent, peti poſſunt ex
Dn. Thabore d. l.

11 Ex §. 15. dicitur, hæreditati quidem aliquid ſurripi
poſſe, ſed, cum nemo poſſideat, non committitur fur-
tum, quia hoc quaſi eſt poſſeſſionis interverſio. Hære-
ditas quidem ut Domina conſiderari poteſt, ſed non
poteſt conſiderari ut poſſeſſor. Domina igitur eſt ſine
poſſeſſione. *Dn. Thabor ad h. t.* 13. conf. *Hillig.* 15. *cap.* 29.
lit. H.

TITULUS V.

Furti adverſus nautas, caupones ſtabularios.

Ad L. Ult.

SUMMARIA.

Caupo vel exercitor navis tenentur ob furtum commiſſum ab iis, qui in eorum familia ſunt. n. 1. 5.
Reſpondetur ad l. 1. in f. & l. 2. Naut. Caup. &c. 2.
N. 1. reſtringitur. 4.
Quibus caſibus ceſſet hac actio. 5.
Formula libellandi h. act. ſubjicitur. 6.

1 EX furto unius ex familia cauponis vel magiſtri
navis, tenetur caupo, vel exercitor navis in du-
plum. Ratio eſt, quia factum eorum præſtare debet, &
poteſt eos pro lubito eligere ſibi, ſed viatores ſibi non
2 eligit, nec eorum factum præſtat. Sed obſtare videtur
L. 1. *in fin. & l.* 2. *ſupra Naut. caupon. &c.* Verum ibi de
actione ex contractu ſermo eſt, & agitur in ſimplum,
hic de actione ex quaſi delicto, ubi in duplum agitur.
Dn. Thabor ad h. t. th. 18. *Pac. cent.* 7. *quæſt.* 57. *Harpr. ad*
§. 3. *Inſt. de oblig. ex qs. delict.* & conf. *Boſſius in pract.*
3 *Crim. ſub h. t. p.* 357. Tenetur autem ex delicto libero-
rum hominum vel alienorum ſervorum; nam ſtatuere
de eo debuiſſet, qualis eſſet, *hac l. in.* §. 5. ſed ſervum
ſemel emtum rejicere non licet. vid. *Dn. Thabor. ad h.*
4 *t. in racemat th.* 17. Tenetur autem tunc, ſi liber homo
deliquit in eo negotio, cui ab hero fuit præfectus, & in
eligendis miniſteriis negligens fuit. *L.* 1. §. *pen. ff. de*
publ. juncta l. 27. §. 9. *ad L. Aquil.* nam alias non tene-
tur herus pro libera perſona. *L. pen.* §. *ultim. de furtis.*
5 *Petr. Barboſ. ad l. ſi mora.* 10. *num.* 37. *ff. ſolut. matrim.* Ve-
rum in quibus caſibus ex quaſi contractu non datur a-
ctio *in ſuperiori titulo*, verbi gratia, ſi alii res cuſtodien-
dæ datæ, vel ſi dixerit caupo, ut quilibet res ſuas cuſto-
diat, in iiſdem non tenetur ex quaſi delicto caupo, de
quo *Carpz. parte* 2. *C.* 26. *def.* 10. *& ſeq. Bachov. in Treutl.*
vol. 1. *d.* 26. *th.* 26. *th.* 5. *lit. A. & Hilliger. l.* 15. *cap.* 42. *litter. E.*
Formam libellandi conſcribit. *Dn. Thabor. ad h. t. th.* 28.
quod ſubjiciam: Ajo te mihi duplum ejus rei, quam in
navem, cauponam, ſtabulum tuum intuli, debere, quod
ipſe ſurripueris, vel conſilio tuo & ope res ſurrepta
ſit, vel quia is homo, cujus opera uſus es mihi furtum
fecit. &c.

TITULUS VI.

Si Familia furtum feciſſe dicatur.

Ad L. Utiliſſimum. 1.

SUMMMARIA.

Actio furti propter familiam in quantum contra dominum datur. num. 1.
Limitationem hujus Edicti. 2.

1 HIc habetur æquiſſima Prætoris conſtitutio. *Si*
familia id eſt, tres ad minimum ſervi furtum fe-
cerint, vel damnum dederint, quæritur an ratione om-
nium ſervorum teneatur, vel omnes dedere noxæ de-
beat? Videtur quod ſic, quia, quando plures delin-
quunt, omnes in ſolidum tenentur, *L. ita vulneratus*
51. *ff. ad L. Aquil. l.* 21. §. 9. *& l.* 76. §. 1. *ff. de furtis &c.* Sed
temperavit id prætor & conſtituit, ut Dominus præſtan-
do id, quod ſi unus furtum feciſſet, ſolvi debuiſſet, ſe
liberaret, ne ſervi plures faciendo furtum evertant Do-
mini patrimonium. Id Edictum habetur in *l.* 1. *princ.*
2 In §. 1. id limitatur, quod intelligendum hoc ſit de
domino neſciente, aut de ſciente quidem, ſed impedire
non valente, & ita vox ſcientiæ hic intelligenda, ut in-
cludat voluntatem non prohibendi, cum poſſet. *Dn. Tha-*
bor. ad h. t. quem ſolide pertractat *th.* 25.

Ad L. Id eſt. 2.

SUMMARIA.

Dominus ad quid hac actione teneatur. n. 1.
Quod inficiatione creſcit. 2.
Actio hac perpetua eſt. 3.

1 IN L. 2. dicitur, quid Dominus pro familia dare
debeat. Reſp. quod alius redderet liber homo qui
furtum commiſit, ſcilicet duplum per actionem furti, &
ſimplum per condictionem furtivam. *Domin. Thabor.*
d. l. theſ. 45. ſed quid in furto manifeſto? Quadruplum
præſtan-

præſtandum eſt, ut *Cujac. ad l 2.h.t.* Et *Coll. Arg. h.t.th.*
2 *7. n. 1. quos refert D. Thabor d. l.* Et ſicut in *L. Aquil.*
lis per inficiationem creſcit. *§. 23. Inſtit. de Action.* ita &
hic. *Dn. Thabor. th* 48. Et quia hæc actio non eſt pecu-
3 liaris actio, ſed adjectitia qualitas, videtur potius
perpetua eſſe ad exemplum actionis furti, quia eſt qua-
litas actionis furti, per *h. l. 2. Dn. Thabor. th.* 50.

Ad L. Familia. 5.

CIrca *h. l.* conferatur explicatio *leg. 9. de Noxal. action.*

Ad L. Labeo *Ult.*

SUMMARIUM.

Hæres, ſi plures ſint, hac actione agit pro parte hæreditaria. n. 1.
Simpli oblatione an petitio dupli tollatur. 2.
Quando hic titulus hodie uſum habere poſſit, demonſtratur. 3.

1 IN *leg. ultim.* dicitur, hæredem, cui furtum factum,
vel cui damnum datum [ſi plures ſint hæredes]
pro parte hæreditaria agere. *Dn. Thabor. dict. leg. num.*
2 47. An vero ſimpli oblatione tollatur petitio dupli quæ-
ſtionis eſt? Et affirm. id hoc *tit. in π. Weſenb.* notatus
ob id a Dn. Thabor. nam in *l. 54. §. 3. de furt.* dicitur ex-
preſſe, quod re recepta quidem tollatur rei vindicatio
& condictio furtiva, ſed actio furti pœnalis non; vid.
3 *Dn. Thabor. d. l. n. 54. & in racem. 3 de furt n 26* Sed quæ-
rerem, annon hujus materiæ eſſet uſus: Putarem in eo
caſu, quando proprii homines vel ruſtici conſilio capto
furtum feciſſent, vel damnum dediſſent, poſſe hunc ti-
tulum allegari, & Dominum ſe offerre ad ſolutionem
dupli & ſimpli, pro omnibus complicibus.

TITULUS VII.

Arborum furtim cæſarum.

Ad L. Si furtim. 1.

SUMMARIA.

Actio arborum furtim cæſarum concurrit cum Act. L. Aquil. *n* 1.
Harum actionum an una alteram abſumat. 2.

1 DE arboribus vel vitibus furtim cæſis datur actio
in duplum ex *L. 12. Tabb.* de quo *Menoch. lib.*
2. A. Q. caſ. 579. num. 2. & Berlich. part. 5. concluſ. 52.
num. 2. Datur etiam actio *L. Aquil.* ad ſimplum, à
qua diſtincta eſt actio ad duplum, ut ex *leg. 7. § ultim.*
probat *Berlich. num.* 2. nec per actionem Aquilianam
vetus actio ex *l. 12. Tabb.* abolita. *Danell. lib. 21. cap. 3.*
2 *lit. C. & ibi Hillig.* Harum autem actionum una alteram
abſumit, ita ut ſi quis una graviori egerit, & quod ma-
gis eſt, conſecutus fuerit, reliquis experiri non debeat; ſi
vero minus ſit conſecutus, actione alia id quod deeſt,
poteſt conſequi, *h. & l. 11. h. t. Cujac. l. 8. obſ. 24. Menoch.*
d. l. n. 3. & Berlich. n. 3.

Ad L. Sciendum eſt. 2.

SUMMARIUM.

Qui arbores & maxime vites cæciderint, quo reſpectu tanquam latrones puniri dicantur.

QUi arbores & maxime vites cæciderint, etiam
tanquam latrones puniuntur; quo ipſo tantum
hoc ſignificatur, poſſe eos criminaliter puniri, non

quod eadem pœna, qua latrones affligendi ſint, ſed
quod tantum ſimilitudo inter eos ſit *Dn. Thabor. ad*
h. t. th. 49. Menoch. dict. leg. n 4. con fer *Petr. Gregor. lib. 37.*
Synt. cap. 6. n. 9. Carpzov. quæſt. Crim. 83. n. 19. & 24.

Ad L. Vitem. 3. §. 5.

SUMMARIA.

An arbor areſacta hac actione contineatur. n. 1.
Quid de Jure Saxon. Elector. vid. 2.

ARbor etiam areſacta, cujus radices exaruerunt, 1
in hac actione continetur, quod quidem Græci
negarunt; & textum corripere voluerunt, quos refu-
tat *Dn. Thabor. ad h. t. th.* 13. Sed aliud forte in fo- 2
ro Saxon. Electorali ob *Conſtit. Aug. part. 4. C. 37.* unde
Carpzov. negans videtur de ſuo foro loqui *in pract. cri-*
min. quæſt. 83. n. 13.

Ad L. Cædere. 5.

SUMMARIA.

Uſufructuario & Emphyteutæ an detur hac actio. numero 1.
Domino contra Emphyteutam quatenus. 2.

USufructuario non datur hæc actio, ſed directa, 1
bene tamen utilis. *§. 2. & 3. h. l. Molina d. 699.*
n. 12. Dn. Thabor. dict. th. 36. in fin. Emphyteutæ au-
tem datur ob dominium perpetuarium, licet non dire-
ctum. per dicta *Molin. d. l Dn Thabor. d. l. num. 35.* Domi- 2
no etiam contra Emphyteutam dari hanc actionem, ſi
deterioratio magna, tradit *Clarus §. Emphyt. n. 2. Dn.*
Thabor. d. l. n. 38.

Ad L. Si plures. 6.

SUMMARIA.

An arborem vicini, quæ in fundo noſtro radices egit, reſecare liceat, niſi auferat. n. 1.
Arbor non deſinit eſſe tota domini, ſi radices egerit in fundo vicini. 2.
Conciliatio l. h. cum l. 7. §. ultim. ff. de A. R. D. *remiſſive. 3.*

SI arbor tua radices in meum fundum egerit, an 1
poſſum reſecare, niſi auferas? Reſp. debere me
actione negatoria agere, non licere tibi radices in fun-
dum meum emiſſos poſſidere. Sed argum. *legis 1. Cod.*
de Interd. hoc declarat *Dn. Thabor.* quod ſi non auferan-
tur, poſſe me utili interdicto ne arbor. cædendis agere
ne impediat, quo minus reſecem. *Dn. Thabor. dict. th. 23.*
Additur, arborem meam manere totam, licet radices 2
in fundum tuum egerit, imo licet radices, quæ in meo
erant areſactæ, & ita ex ſolo tuo agro alimenta reci-
piat, tamen meam manere hic dicitur. Sed ſcrupulum 3
& contrarietatem, quæ inter hanc & *l. 7 § ultim. de A.*
R. D. eſſe videtur, eximunt Dd. alibi, ut *Hillig. & Do-*
nell. leg. 4. cap. 34. lit. B. & præcipue *Dn. Thabor ad h. t.*
th. 24. & ſeq. quod aliud ſit agere, aliud porrigere &c.

Ad L. Furtim. 7. §. 1.

SUMMARIA.

Radicitus arborem evellens non tenetur hac actione. numer. 1.
Qui tantum nocendi animo vites, arbores evellunt, an aliis mitius puniendi. 2. 3.
De Conſtit. Crimin. Car. *hic pœna conſtituta arbitraria eſt. 4.*

1 SI quis arborem vel fruticea vel vites evellerit, non
tenetur hac actione quod *Autumuo Gallico JCto* ini-
quum videtur, & videntur legis verba captari, quem
2 citat & refutat *Du.Thabor.dict.leg.th.*21.Sed ſane nega-
ri nequit reperiri bodie hominea, qui non animo lu-
crandi, ſed tantum nocendi, vites,plantas, frutices, ar-
buſculas evellunt, hi ſcilicet levius tractabuntur, quam
ſi id lucrifaciendi cauſa faciant; nam illo caſu major
malitia ſubeſt, ſed & leniter nimis tractarentur illi ma-
leſeriati homines, ſi ſimplum tantum tenerentur reſti-
3 tuere ex L. Aquilia. Ideoque *Carpzov.p.4.C.37.d.5.*eoa
extraordinarie etiam Carcere ac relegatione poſſe pu-
niri tradit addito præjudicio. Dicerem in duplum eos e-
vulsores puniri poſſe ex hac actione, ſi non directa,ta-
men utili. Id enim in jure rarum non eſt, ut in aliquo
caſu abſoluto negari videatur actio dati, & tamen actio
utilis tum à legibus, tum ab interpretibus ſuppleatur.
4 In *Art. Crimin.*168. pœna ſtatuitur arbitraria, ſed is lo-
quitur de ſylveſtribus arboribus.

Ad L. Facienda. 8.

S U M M A R I A.

Si viva arbor eum lignis cæſis eſt inaqualis aſtimationis, qu. modo praſtatio ſacienda. u. 1. *&* 3.
Actio hæc mixta & perpetua eſt. 2.

1 SI viva arbor æſtimari poſſit 50.florenis & ligna cæſa
10. deductis his 10. niſi aſportaverit delinquens,
2 manet 40. quæ duplantur, & ita hæc actio eſt mixta,
dum ſimplum ineſt duplo, ut ex *l. ſeq.* probat *Cujac. ad
h.l. tom 9.p.*1363. unde etiam perpetua eſt. *l.7. §.ult. h.t.*
3 Si autem aſportavit, tenetur etiam actione furti pura &
præterea condictione. *Bach d.l.n.5. & 6.* ubi in ſeq.de
foro Saxon.ut & *Coler. deciſ.*146. *Dn.Thabor.d.l.th.*40.
Berlich. d.l.n.7. & ſeqq.

A P P E N D I X.

Ad Conſtitutionem Criminalem de furtis.

S U M M A R I A.

Quæ pœna conſtituta de conſt. Car. crim. ob ſurtum primum non manifeſtum infra 5. ſolidos. u. 1.
Quæ pœna locum habeat in furto manifeſto. 2.
Pœna ſurti manifeſti in quadruplum bodie non ceſſat. 3.
Ob ſurtum commiſſum cum armis vel effractione violenta ædium, aut conſcenſione per ſcalas, pœna mortis irrogatur, quæ differt in marito & fœmina. 4. 9.
Quæ requiruntur, ut ob modicum ſurtum pœna laquei locum habeat. 5.
*Pro effractore nou babetur, qui adulterina clave utitur. n.*6.
Sententia illorum, qui effractoribus ſtramineorum tectorum mitiorem pœuam tribuunt, an in jure fundata cenſeatur. vid. 7. 8.
Quatenus pro prima furto nou violento pœna laquei dictari poſſit. 10. 11.
Si plures ſurtum commiſerint, quatenus hic in ſingulis pœna ordinaria locum habeat. 12.
Duo ſurta uon violenta nec excedentia 5.ſolidos quomodo puniantur. 13.
Quid ſi excedant illam ſummam. 14.
Ob ſurtum trinum dictatur ultimum ſupplicium. 15.
Tres actus conſuetudinem probare au recta hic colligatur. n. 16.
Quando pœna extraordinaria augeri poſſit. 17.
Quæ requirantur, ut furti impuberi pœua mortis dictari poſſit. 18.
Ob ſurtum factum bonis, quorum bæres proximus eſt fur, irroganda pœna ex jura communi requiſitis ad hoc collegiis ſapientum. 19.
An puniendus is, qui neceſſitate famis furatur eſculenta vel tales res, ex quibus venditis cibus comparetur; etiam is, qui ob nuditatem veſtes ſurripit. 20.
Fruges ſurripiens quomodo puniendus. 21.
Ob ligna ſurtim cæſa quando pœna exaſperanda. 22.
Qui ex ſtagno vel aqua clauſa piſces furatur ad exemplum alterius furis punitur. 23.
Secus, ſi quis furetur ex flumine privato. 24.
Depoſitarius rem depoſitam intervertens ut fur puuitur. n. 25.
Quod ad commodatarium & tutorem uon extenditur. n. 26.
Præjudicium ſubjicitur. 27.

QUamvis *Nov.*134.*c.fin.verſ.pro furto.* furem capite
puniri prohibeat, ab hoc tamen receſſum eſt per
Conſtit. Frider. de Pace tenenda, ubi de furto, *& conſtit.
crimin.Caroli V.* Ex qua hæc notanda (1.) qui primum 1
furtum nec manifeſtum commiſit infra 5. ſolidos, id eſt
Ungaricos, tenetur ad reſtitutionem dupli, una cum
re furtiva aut ejus æſtimatione, vel ad pœnam carce-
ris, & cum reſtitutione expenſarum; quas vel Magi-
ſtratus vel accuſator fecit in alendo fure & ſumtibus cu-
ſtodum. Et hæc, quæ de pecuniis dicta, procedunt, ſi
ſolvendo fur, & cum præſtatione Urphedæ. *Artic.*157.
(2.) Si ſit furtum manifeſtum, debet pro numellis pu- 2
blice exponi, & cæſus relegari, vel ut mores noſtri ha-
bent, fuſtigari cum perpetua relegatione. Excipitur,
niſi honeſto loco natus, & ſpem emendationis præbeat;
nam tunc ad quadruplum tenebitur. Vid. *Thabor. d. l.
th.*4. & ad reſtitutionem nihilominus tenetur vel reſpe-
ctu habito perſonæ, ad quadruplum poteſt conveniri
Art. 158. Unde patet, pœnam furti manifeſti in qua- 3
druplum hodie non ceſſare. *Thab.ad d.art.th.*12. (3.)Si
furtum cum armis vel effractione violenta non arce 4
ſed ædium factum. *Dn.Thab.hic th.*22. aut conſcenſio-
ne per ſcalas factum, aut fur armis accinctus, quibus 5
obſidentem lædere poſſit, quia talia furta ſunt pericu-
loſa furta, (*gefährliche Diebe*,) ob hæc furta ſine reſpe-
ctu quantitatis vir laqueo, mulier aquis ſuffocanda, vel
membro aliquo fur eſt mutilandus. *Art.* 159. Sed ut
fur etiam ob modicum furtum laqueo puniatur, requi-
ritur talis effractio, quæ non ſit ſimplex, ſed violenta
& per inſtrumenta, ſecundum *Carpz. quæſt.* 79. *n.*19.
cujus ſententia licet non verbis, æquitati tamen vide-
tur congrua. Conſ. *Dn. Thabor. ad art.*159. *n.*5. Effra-
ctio tamen horrei, ſtabuli ſufficiet. *Du. Thabor. d. l.n.*
19. Pro effractore tamen non habendum puto, qui ad- 6
ulterina clave utitur. *Carpz. quæſt.* 79. *n.* 41. Illa vero 7
ſententia, quod effractoribus ſtramineorum tectorum
levior pœna debeatur, ut *Carpzov. quæſt.* 79. *num.*44.
putat non videtur eſſe in jure fundata; nam non ſedi-
tioſa, ſed periculoſa effractio requiritur, quæ & hic eſt.
Du. Thabor. hic n. 22. ſed in dubio hic ſequenda mi-
tior ſententia. Quod attinet furem deprehenſum in 8
furto, licet eandem pœnam deferat. *Du. Thabor.ad h.
art.* 159. videtur tamen iſta ſententia durior, quia non
nocuit Domino in effectu. In mulieribus rectius ſuffo- 9
catio in aquis obſervatur propter conſtitutionem Im-
peratoris; niſi contraria conſuetudo, ut fœminæ etiam
ſuſpendantur, appareat. Et hæc eſt pœna levior, quia
licet ſuffocatio ſit, tamen ſepulturæ cadaver traditur.
*Carpz. qu.*78. *n.* 73. ſtatuit, etiam pro primo furto non 10
violento magnæ quantitatis poſſe pœnam laquei di-
ctari. Sed Imperator hoc non dicit ſimpliciter, ſcili-
cet primum furtum, ſi ſit 5. aureorum vel ultra,quod ob
circumſtantias poſſit contingere, non ſimpliciter, ob
quantitatem; ſed ſi cum quantitate iſta circumſtantiæ
adgravantes concurrant, verbi gratia, ſi damnum ma-
gnum exurgat ejus, qui damnum paſſus. *Dn.Thabor.
hic n.* 8. *& ſeqq.* & reſpectu habendus ad eventum *l.*
45.§.1.*ff. ad l.Aquil. Dn. Thabor. d.l.n.*12. Sed & con-
currentibus circumſtantiis tutior eſt cautela, ſi quidem 11
ob urgentes circumſtantias ob furtum primum pœna
laquei

Digitized by Google

laquei dictetur, ſed reſervata mitigatione ſuperiori, ut
facere Dn. Scabinos Lipſienſes patet ex Carpzov. quæſt.
80. num. 18. & ſe quoque ita facere refert. Dn. Tha-
12 bor. ad art. 159. num. 18. Si autem plures furtum ad-
miſerint nullus horum pœna ordinaria plectetur, niſi
facta diviſione rei furtivæ æquali, cujuſque portio ad
valorem quinque ducatorum aſcenderit, ut argum. leg.
fin. ff. de ſicar. colligit Carpzov. quæſt. 88. n. 37. & Ber-
13 lich. part. 5. concluſ. 43. n. 121. artic. 160. (5.) Si au-
tem quis duo furta commiſerit, in neutro vero aliquid
effregerit, vel ſcalas admoverit, vel cum armis rapue-
rit, & ambo furta conjuncta 5. ſolidos non excedant,
pro numellis exhibebitur vel relegabitur, vel etiam ter-
ritorii fines egredi compelletur præſtita cautione. Si
14 autem excedat illam ſummam, Judex circumſtantias
æſtimabit, & pœnam arbitrabitur. Artic. 161. Sed ſi
15 concurrant tria furta, eaque ſint non tantum confeſſa,
ſed & probata, tunc talis fur pro famoſo habetur, &
habitum furandi contraxit, & ſi mas, laqueo punitur,
ſi fœmina, aquis ſuffocatur. Artic. 162. Licet con-
ſuetudine Saxonica par ratio habeatur utriuſque ſe-
xus. Berlich. part. 5. concluſ. 45. n. 37. Carpzov. p. 4. Con-
16 ſtit. 38. d. 10. Unde colligitur tres actus probare conſue-
tudinem, ſicut aſſerit Clarus §. furtum. num. 8. quam-
vis & hic quantitatem rerum furtivarum attendendam
eſſe putet Carpzov. d. quæſt. 78. nu. 80. & ſeq. Sed hæc
ſententia vix videtur huic articulo convenire, ibi, (das
iſt ein Verleumbder, Dieb. it. einem Vergewaltiger gleich
17 geacht.) (7.) Si plures circumſtantiæ concurrant,
quæ factum aggravant, pœna etiam extraordinaria au-
18 geri debet. Artic. 163. (8.) Pœna mortis non irro-
ganda furi impuberi, non minori 14. annis mari vel
fœminæ, niſi proximus ſit pubertati, id eſt proximus
perfecto anno 14. [nahe bey vierzehen Jahren,] &
malitia ſuppleat ætatem, ſintque circumſtantiæ deli-
ctum aggravantes, & ſic judicem minori ordinariam
pœnam remittere non teneri, recte tradit Carpzov. q.
Crim. 82. n. 26. & ſeq. Licet diſſentiant Dd. citati à
Menoch. lib. 2 A. Q. caſ. 129. n. 12. & Tiraq. de pœn. temp.
c. 7. Si tamen tria hæc requiſita ſcilicet 1. proximitas
anni 14. 2. Dolus. 3. Periculoſæ circumſtantiæ non
concurrant, melius judices facient; ſi extraordinariam
pœnam dictitent. Carpzov. q. 143. n. 55. & Dn. Thabor.
ad h. art. 164 de junioribus furibus concepto. 164. (9.) Si
19 quis aliquid ſubtrahit ex bonis, quorum proximus hæ-
res eſt, & eo nomine accuſetur, judices ad Collegia
ſapientum remittuntur, ut ab illis diſcant; quid ex com-
muni jure dicendum, das gemeine Recht, Art. 165. ubi
Dn. Thabor monet, ad jus Romanum remitti judices.
Sed ex officio judex parte læſa non deferente inqui-
20 rere prohibetur. d. art. 65. (10.) Si quis neceſſitate fa-
mis furetur eſculenta ſi ob nuditatem veſtes, (ita enim
per c. 3. X. de furtis. extendit poſt alios Carpz. d. qu. 83.
n. 46. licet diſſentiat num. 2. ad h. art. Dn. Thabor.
Sed de aliis rebus ſurreptis, ex quibus venditis poſſit
comparari cibus, idem ſtatuit Carpz. d. q. n. 48. de
quo dubitat Dn. Thabor. th. 3. & ego dubito; niſi res ſit
tam levicula, ut pretium vix ſedandæ fami ſufficiat)
tunc à pœna abſolvendus eſt fur; niſi furtum ſit ma-
gnum, ubi pro arbitrio judicis punietur. art. 160. qu.
83. n. 42. ſeq. Cagn. & Dec. ad l. quæ propter neceſſita-
tem. 162. de R. J. ſed pœnitentia furi injungitur. cap. 3. X.
de furt. quod de extremo neceſſitatis caſu intelligen-
dum non eſſe gl. ibid. monet per can. 25. diſp. 5. de conſe-
cratione. Et licet furtum magnum ſit, non tamen ad
pœnam ordinariam hic devenire licet, ut vult Carpz. q.
83. n. 42. Dn. Thabor. hic n. 6. Cauſâ aſſignant hanc, quod
neceſſitas omnia bona externa faciat communia. c. ſicut
8. diſt. 47. quæ ratio, cum ceſſet in uxore fame laborante,
ceſſat etiam hæc diſpoſitio. l. Palam. 43. §. 5. de ritu nup-
tiar. c. 4. X. de divort. Farin. q. 43. n. 12. Sanchez. de matr. l.
21 10. diſp. 5. n. 6. (11.) Si quis fruges maxime noctu ſurri-
puerit, ut alii fures puniuntur, niſi furtum exiguum ſit,
ubi civiliter tantû puniendus. art. 167. ubi vid. Dn. Tha-
bor. Ideoque dubitandum de ſententia Covarr. lib. 1. re-
ſol. c. 3. n. 12. & q. 83. Carpzov. n. 35. niſi ad terminos eos, in
quibus loquuntur, reſtringamus. (12.) Eadem ratio li-
gnorum furtim cæſorum, cujus pœna gravior, ſi tempo- 22
re anni vel lunæ minus convenienti ceciderit, aut die-
bus feriatis aut noctu. art. 168. (13.) Qui ex ſtagno 23
vel aqua clauſa piſces furatur, ad exemplum alterius fu-
ris puniendus eſt; Aliud autem ſi ex flumine privato fu- 24
retur, ubi pœna arbitraria. art. 169. Quia horum proprie
furtum non eſt, ſed damnum vel injuria. Carpz. q. 84. n.
78. ſeq. Berlich. pag. 5. concluſ. 51. n. 13. Bach. in Treutl. vol.
2. diſp. 20. th. 2. lit. E. (14.) Depoſitarius, ſi rem depoſi- 25
tam interverterit, ut fur punitur, per art. 170. ubi Dn.
Thabor. id ad commodatarium extendi poſſe, negat n. 26
4. nec ad tutorem extendi poteſt. Thabor. d. l. n. 6. ſub-
jiciam hic præjudicium aliquod. [Ob wolk ſonſten, 27
vermöge Kayſer Carls des Fünfften Halsgerichts Ord-
nung, ein Dieb der uber fünff Ungariſche Gülden ge-
ſtohlen, ſonderlich wenn er eingebrochen, oder zum drit-
tenmahl betreten wird, mit dem Strange vom Leben
zum Tode zubringen; Diewweil aber wir nicht wiſſen
können, ob noch das mangelnde Silber und geſtohlne
Korn, ſo viel er zu ſeinem part bekommem, ſo hoch,
ſich belauffen möchte, auch nicht erwehnet? daſs er
mit mördlichen inſtrumentum. ſo ad inferendam vio-
lentiam ſich ſchicken, die Cammer, darinn das Silber
geweſen, erbrochen. Den dritten Diebſtal, den er beym
Pfarrherrn als ſeinem Herrn, gethan, damit entſchuldi-
gen will, daſs ſein Herr ihm ſein Lohn nicht entrichten
wollen; Als tragen Bedencken vor jetzo die ordentli-
che Thodes Straffe zu erkennen. Derhalben über einige
Umbſtände der Herr Ober Leut, und Pfarrherr eidliche
æſtimation und Bericht nöhtig ſeyn wird. &c.

TITULUS VIII.

Vi Bonorum raptorum & de turba.

Ad L. Qui rem. 1.

SUMMARIA.

Vis bonorum raptorum quid. n. 1.
An differat à furto ſpecie. 2. 4.
Concurrit hæc actio cum actione furti. 3.

VIs Bonorum raptorum, ſeu rapina, eſt injuſta con- 1
trectatio rei alienæ mobilis facta per vim. Molin.
tr. 2. diſp. 683. n. 2. Ant. Matth. ad lib. 47. Pand. tit. 2. cap. 1.
eamque à furto ſpecie differre, tradunt Covarr. in c. pec- 2
catum. p. 2. §. 1. n. 2. Molin. d. l. n. 7. Et nihilominus dicitur,
eum, qui rapinam paſſus eſt, habere electionem an actio-
ne furti, an vi bonorum raptorum, Autor ad L. 4. n. fin.
C. de Furtis. ſcilicet intra annum in quadruplum, poſt
annum in ſimplum agere velit, adeo, ut ſi una actum ſit,
poſſit etiam altera agere, ſi in ea quid amplius. l. 88. ff. de
furt. Autor ad L. 2. n. 1. ſ. C. h. t. Et ideo actionem furti 3
manifeſti contra raptorem dari, communiter tradunt
Dd. Weſenbec. hic n. 7. Hillig. l. 15. cap. 13. lit. D Bachov.
diſp. 30. theſ. 4. lit. G. Farin. q. 166. n. 37. Et in l. 80. §. 3. ff. de
furt. dicitur, rapinam eſſe ſpeciem furti manifeſti, quod 4
d. l. Covar. de latiori acceptione vocis furti intelligit.

Ad L. Prætor ait. 2.

SUMMARIA.

Dolus hic ex facto illico præſumitur. n. 1.
*Judicium de vi publicum & privatum, an ſibi præjudi-
cent. n. 2.*
Qua hodie ſit rapinæ pœna. 3.
*De rapina non ſaltem raptor, ſed & is, qui homines col-
legit, tenetur. 4. & 10.*
Vis & Dolus an hic coincidant. 5. 6.

Autor tumultus ad quid teneatur. 7.
Suam rem rapiens an teneatur. 8.
Ob Robbariam quando teneatur Princeps. 12.

1 DOlus hic requiritur, ut quis per vim damnum
dediſſe dicatur, qui tamen ex facto illico ſem-
per præſumitur, per *l. Si non convicii. 5. C. de injur. Gail.*
lib. 1. de pac. publ. cap. 7 n. 12. & l. 2. obſ. 110. n. 8. Mynſing.
2 *cent. 3. obſer. 98. n. 6.* Præter hanc actionem datur etiam
criminale judicium, de vi publica & privata, quarum
una alteri non præjudicat, niſi quoad ſimultaneum
proceſſum *Glaſ. hic & Bart.* nec per verba illa, de priva-
ta vi, vim publicam excludi puro cum *Gæddeo in leg. 41.*
3 *n. 2. de V. S. Hillig. in Donell. l. 15. cap. 30. lit. A.* Jure no-
viſſimo etiam gladio rapina punitur. *Conſtitut. Carolina*
artic. 126. qui ſe refert ad jus commune, quamvis jure
communi raptor prima vice oon ſoleat gladio plecti,
per *l. 28. §. 10. de pœnis. Farin. qu. 167. n. 87.* licet aliter
Carpzov. in pr. crim. quæſt. 90. n. 12. & ſeq. Autor *ad L.*
4 *1. 4. n. 5. 6. C. h. t.* Cæterum noo tantum convenitur hac
actione is, qui rapit, ſed & is, qui præcedente conſilio
ad hoc homines colligit; vel ab alio collectis utitur.
§. 2. & 3. h. t. Et, ſi vel unum hominem coegerit ad vim
faciendam, tenebitur ex Edicto *§. 6. ubi vid. Godofred.*
5 quid ex eo colligat *Bart.* Quamvis autem vis & dolus
ſoleant opponi; vis tamen à privato intentata, dolus
eſt, per *§. 8. h. l.* ratione generalis acceptionis, ſcilicet,
qua ſumitur pro quavis malitia, improbitate ſeu variæ
6 injuriæ n odo. *Hillig. in Donell. l. 15. c. 40. lit. M.* Sed qui
coegit homines, tenetur de rapina, licet effective nul-
lam vim intulerit; nam ſufficit, quod oſtentando ma-
nipulum ſurum vim videatur inferre. *§. 9.* ſed, & ſi ſi-
ne coactione hominum ipſe ſolus vim faciat, idem
hac actione tenetur, *§. 9. h. l.* Qui homines colligit ad
vim faciendam, non tantum de damno à ſe dato te-
netur, ſed etiam de eo, quod a coactis datum eſt, ſed
coactus non niſi de eo, quod ipſe dedit. *§. 12. h. l.* Col-
7 lige, autorem tumultus teneri de delicto ab aliis etiam
commiſſo, *l. 6. C. de vi publ. & priv. Gail. l. 1. obſ. 109. n. 3.*
Carpzov. pract. crim. quæſt. 1. n. 19. Autor *ad L. 6. n. 4.*
8 *C. ad L. Jul. de vi publ.* Si quis ſuam rem rapuerit, hac
actione non tenetur, ſed aliis pœnis, *ut l. ſi quis in tan-*
tam. 7. C. unde vi. quæ hodie in foro adhuc uſitata, *Me-*
noch. rem. 9. recup. poſſ. n. 8. Molin. tract. 2. d. 16. n. 10.
Quod in noſtro imperio confirmat Ordinatio Came-
ræ Anno 1521. tit. (*wie es in Irrung der* poſſeſſion,) &
in Collegio Juridico Jenenſi pronunciatum ſcio, de
quo remedio plura *Menoch d. rem. 9. per tot. Guttierez.*
l. 1. pr. quaſt. 77. Johann. Baptiſta Plotus in h. l aliique. Sed
datur tamen hæc actio vi bonorum raptorum contra
eum creditorem, qui rem ſibi oppignoratam rapit, per
l. 3. C. h. t. & ibi Bald. & Salic. & l. ult. ff. de vi privata.
Anton. Gabriel. l. 5. comm. concluſ. tit. de acquir. poſſeſſ. con-
9 *cluſ. 1. n. 38.* Noo tantum datur actio ei, in cujus
bonis res raptæ ſunt, ſed & ex cujus bonis, ſi inter-
ſit ejus non eſſe raptam, ut ſi commodata vel locata
ſit, vel aliquod jus in re habeam, & datur actio contra
ipſum Dominum. *Gabriel. dict. loc. n. 33.* & quadru-
plabitur non pretium rei, ſed intereſſe *Bachov. in We-*
10 *ſenbec. h. t. numer. 3.* Inter furtum & rapinam hoc
intereſt, quod illud clam, hæc palam fiat, quorum hæc
11 deterior eſt, per *cap. 11. cauſ. 14. quæſt. 5.* Unde infertur,
licet vis actu non inferatur, ſi tamen ablatio fiat palam,
& auferentes ſint parati vim inferre qood habeat ta-
men locum hæc actio. *argum. l. 2. §. 9. h. t. Farin. qu. 166.*
num. 31. Pœna huic delicto etiam imminet publica,
12 ſcilicet gladius, per *art. 127. conſtit. crim.* Sed datur etiam
ob Robbariam actio ad damnum reſtituendum contra
Principem, vel eum, qui territorii jura habet, per *Re-*
ceſſ. Imper. de anno 1552. §. [damit denn Obrigkeit.] Ad
quod (1.) requirit *Carpzov. part. 2. pract. crimin. quæſtio.*
91. num. 60. ut pro certo cenſu Domious ſalvum con-
ductum dederit ſpecialem, quamvis contraria opinio
ſit receptior. *Gail. l. 2. obſ. 64. Mynſing. cap. 5. obſerv. 70.*
Roſenthal. cap. 5. concluſ. 22. & quos ipſe Carpzov. alleg.
n. 62. (2.) Si non tantum juramento, ſed etiam legi-
timis probationibus probaverit actor, damnum per ra-
pinam datum: nam *l. ſi quando Cod. unde vi*, hic locum
non habet, quia non agitur contra eum, qui deliquit, ſed
contra tertium ex quaſi delicto. *Gail. lib. 2. obſerv. 64.*
n. 6. Mynſing. cent. 5. obſerv. 71. Carpzov. d. loc. n. 77.
(3.) Requiritur, ut à regia via non deflexerit. *Aur. Bull.*
tit. 1. Roſental. de feud. dict. loc. & Carpz. & in hunc finem
dari ſolent mandata ſine clauſula, teſte *Mindan. de pro-*
ceſſ. p. 2. c. 57. n. 3.

Ad L. Prætor ait. 4.

S U M M A R I A.

Qui in turba dolo damnum dedit, vel dari fecit, in du-
plum tenetur. n. 1.
Turba quid? 2.
Exemplum in pace publica fracta. 3.
Idem notandum in interpretatione ſtatutorum. 4.
Quomodo turba clamore detur. 5.
Differentia inter edictum de vi bonorum raptorum; &
hoc de turba. 6.

SI quid in turba dolo damnum datum fuerit, contra 1
eum, qui damnum dedit, vel qui fecit, ut in turba
damnum daretur, licet abſens fuerit, datur actio in
duplum intra annum. Turba autem eſt, ſi numerus non 2
ſit minor quam 10. hominum. Hic colligunt, vim fra- 3
ctæ pacis publicæ inter alia requirere, ut facta ſit à
10. vel pluribus hominibus coadunatis. *Gail. l. 1. de P.*
P. cap. 7. n. 24. & ſeq. Quod notandum pro interpre- 4
tatione ſtatutorum; quæ tumultibus certam pœnam in-
dicunt, ut Conſtit. Auguſti *part. 4. conſtit. 44.* & ibi *Mol-*
ler. De cujus pœna alias agit *Carpzov. pract. crimin.*
quæſt. 110. num. 8. & Decian. l. 7. n. 19. Ex hoc edicto 5
de turba tenetur etiam ille, qui miſericordiam implo-
rando turbam concitat, vel cujus clamorem turba ab
alio etiam contracta eſt, ſi dolo majo ejus damnum
datum ſit. *§. 6. h. l. Oldend. claſſ. 7. act. 10.* Deinde ex *hoc* 6
§. notanda differentia inter hoc Edictum & ſuperius.
Colleg. Argent. hic num. 20. & Oldend. dict. loc. Nam
actio de vi raptis boois datur ad ea damna reparanda,
quæ dolo malo homioibus coactis dediſti, vel rapuiſti
hominibus non coactis: At actio de turba de damno
in turba dato datur, licet ipſe turbam non coegerit,
ſed ad clamorem vel miſericordiam turba contracta eſt,
vel ſi alius alium contraxit, vel ipſe ex turba fuit. Rap-
ta res etiam rupta & corrupta intelligitur, quatenus
ſcilicet cum violenta ereptione hæc corruptio conjun-
cta. §. 10.

Ad L. Non prodeſt *Pen.*

S U M M A R I A.

Raptam rem ante judicium reſtituere non liberat. nu-
mero 1.
Ne quidem in judicio criminali. 2.
Exceptio in furto. 3.
In rapina quantitas rei abreptæ non attenditur. ult.

NOo prodeſt ei, qui vi rapuit, ad evitandam pœ- 1
nam, ſi ante judicium reſtituat rem, quam ra-
puit, idem in furto. *leg. qui ea mente. 65. ſupra de furt.*
Idque hic etiam in judicio criminali verum eſſe dicit 2
Carpzov. quæſt. 90. n. 55. & ſeq. Licet in furto crimina- 3
liter vindicando ſecus; Sic etiam in rapina non atten- 4
ditur quantitas rei abreptæ, quia hic violatio ſecurita-
tis publicæ attenditur. *Carpzov. dict. quæſt. 90. n. 43.*
& ſeq.

TITULUS

TITULUS IX.

De Incendio, Ruina, Naufragio, Rate, Nave expugnata.

Ad L. Prætor. 1. & 2.

SUMMARIA.

Qui ex incendio, naufragio &c. quid rapit, tenetur intra annum in quadruplum. n. 1.
Ampliatur. 2.
Sed qui poſt naufragium in littore, quid reperit; potius fur eſt. 3.
Melius huic rei providet Auth. Navigia. C. de furt. 4.
Lex conſuetudinem prohibens, tolli non poteſt conſuetudine. 5.

1 IN eum, qui ex incendio, ruina, naufragio, naveque
expugnata quid rapuiſſe aut recepiſſe dolo malo
damnive quid dediſſe dicitur, intra annum in quadru-
plum actio dabitur, quia publice intereſt in hujuſmo-
di caſibus nihil rapi. §. 1. *num.* 9. Autor *in C. t. de Furtis*
ad L. 18. *num.* 12. *& ſeqq.* de quo plura *Farin. quæſt.* 168.
2 *num.* 80. Idem eſt, licet non ex incendio, ſed propter
incendium ſcilicet propter tumultum vel trepidatio-
nem incendii aliquid rapiatur, vel ex adjacentibus
prædiis, §. 3. *Oldendorp. claſſ.* 7. *act.* 8. & ſic intelligendus
Farin. quæſt. 168. *num.* 187. Ex naufragio rapuiſſe vide-
3 tur, qui tempore & loco naufragii aliquid rapit, non
qui poſtea rem in littore jacentem reperit, ſi poſt nau-
fragium aliquod tempus interceſſit. *l.* 5. *h. t.* licet fur-
tum committat, Sed melius proviſum huic rei à Frid.
Imperat. *in Auth. Navigia. C. de furt. ibique* Autor *nu.*
4 12. *ſeq. Et ad L.* 1. *num.* 3. *C. de Naufrag.* Ubi ejecta ex
naufragio ſub pœna publicationis bonorum reſtitui ju-
bentur, & contraria conſuetudo tollitur; & idem ſi
poſt naufragium rapiatur, exceptis tantum rebus py-
ratarum & hoſtium Imperii. De quo *etiam artic.* 218.
conſt. crim. Gail. lib. 1. *obſerv.* 18. *Covar. c. peccatum. part.* 3.
§. 1. *num.* 5. *& Petr. Gregor. l.* 39. *c.* 3. *num.* 2. Autor *ad L.* 18.
5 *num.* 7. 8. *C. de Furtis.* Collige *ex de Auth.* contra legem,
quæ conſuetudinem prohibet, non poſſe introduci
conſuetudinem, de quo *Vaſq. part.* 2. *illuſtr. l.* 1. *cap.* 3. Si-
milia exempla habentur *in Auth. Caſſa. C. de SS. Eccleſ.*
Auth. omnes peregrini. C. communia de ſucceſſ. cap. cæte-
rum. X. de juram. calum. Receſſ. Imper. de anno 1548. *tit.*
(von Handwercks-Söhnen, &c.)

Ad L. Quo naufragium. 3.

SUMMARIA.

Continuatur materia legis primæ. h. t. 1.
Deſtruens tempore incendii vicini ædes non tenetur. 2.
Domino tamen deſtructa domus vicini damnum reſtituent. 3.

1 IN *l.* 3. *princ.* continuatur materia *legis primæ* §. *ult.*
& *l.* 2. ſcilicet, quod ille ex hoc delicto teneatur,
qui tempore naufragii aliquid rapit, idem ſi tempore
expugnatæ navis aliquid rapit, §. 1. Sed & qui rapi-
2 nam recipit dolo malo, §. 3. Id eſt, occultandi animo.
Porro ſi uito incendin defendendarum mearum ædium
cauſa vicini ædes diſſipaverim, id eſt, deſtruxerim,
contra me neque ex hoc Edicto[a], neque ex L. Aquil.
datur actio, cum injuriam non faciat, qui ſe tueri vo-
luit, cum alias non poſſet, §. *pen. h. l. & l.* 49. §. *ult. ff.*
ad l. Aquil. ubi plura. Gail. l. 2. *obſer.* 22. *numer.* 9. *Vivius*
3 *deciſ.* 50. *Berlich. part.* 5. *concluſ.* 25. *num.* 125. Sed eo caſu
Domino deſtructarum ædium damnum à vicinis, quo-
rum ſaluti conſultum, reſtituendum eſt. *l.* 1. *&* 2. *ff. ad*
l. Rhod. Gail. d. loc. & Farinac. quæſt. 110. *numer.* 144. *ſeq.*
& Berlich. d. l. num. 126. *Menoch. l.* 2. *A. J. Q. caſu* 599.
num. 14.

Ad L. Pedius. 4.

SUMMARIUM.

Pœna ex incendio rapientium eſt arbitraria.

QUi ex incendin quid furati fuerint, non tantum civiliter in quadruplum, ſed & criminaliter pœna etiam corporis afflictiva poſſunt affligi, Autor *ad L.* 18. *numer.* 1. 2. *ſ. C. de Furtis.* ſi ſcilicet non collegerint certo alias peritura, quod quilibet vir bonus facere poteſt in tali turbulento ſtatu; ſed ſi flagitioſe invaſerint, quæ ſervari poſſunt, pro quantitate furti & conditione perſonæ varie puniuntur; & cavendum, ne quid durius aut remiſſius ſtatuatur, quam cauſa poſtulat; quod *ex hoc textu* ſolet allegari, ut & id, quod in crimine hoc quantitas rerum & qualitas, & perſonæ conditio attendi debeat. Unde apparet hanc pœnam eſſe arbitrariam. *Menoch. l.* 2. *A. Q. caſ.* 297. *Farinac. quæſt.* 168. *num.* 75.

Ad L. Ne quid. 7.

SUMMARIA.

Quomodo conſulatur naufragium paſſis. 1.
Dominus tenetur ex culpa famuli, circa officium ſuum delinquentis. 2.

1 NAufragium paſſis hic conſulitur, ne res in fluctu
hinc inde dejectæ, aut in littore repertæ ſurri-
piantur ſub pœna latrocinii, quæ hic tamen arbitra-
ria. Autor *ad L.* 1. *&* 3. *num.* 1. *ſeqq. C. de Naufrag.* Præſi-
dibus accurata cognitio cauſæ demandatur & ejus ma-
2 turatio. Poſſeſſores cum familiis ad præſidem remit-
tendi, &c. Ex quo textu *Farin. q.* 24. *num.* 49. *& ſeq.* vult
probare, quod Dominus teneatur ex culpa famuli, ſi
circa officium ſuum delinquat. Sed de eo dictum *ſupra*
ad tit. de Publicanis.

Ad L. Qui ædes. 9. & 11.

SUMMARIA.

Pœna incendiarii doloſi alia ruri, alia in urbe. 1. 2.
Culpoſi vera aut reſtitutio damni. 3.
Aut ſi ſit inops, pœna corporalis. 4.
Quandoque incendium ex culpa læta etiam criminaliter punitur. 5.
Laſcivia & luxuria doli ſpeciem habent. 6.
Exemplum in prodigo. 7.

1 QUi ædes acervumque frumenti juxta domum
poſitum combuſſerit doloſe & data opera, igne
necandus eſt, ſive fiat inimicitiæ ſive prædæ cauſa. *l. ca-*
pitulum. 28. §. 12. *de pœnis.* Sed ſi ruri caſam aut villam
incenderint, aliquanto levius puniuntur, quod de pœna
gladii intelligit *Berlich part.* 5. *concluſ.* 24. *num.* 7. *& ſeq.*
Sed in incendiu in civitate facto diſtinguunt leges in-
ter perſonas viles & digniores. *in L. ult.* §. 1. *h. t.* & ita va-
rie etiam jure civili punitum fuit incendium. *Menoch.*
2 *caſ.* 390. *& Myuſ. cent.* 6. *obſerv.* 88. Licet aliter *Berlich. d.*
concl. 24. *num.* 4. Sed in Carolina Conſt. *artic.* 125. dicti-
tatur vivicomburium, ſed additur in *h. l.* ſi caſu, id eſt,
negligentia incendium factum, aut noxiam reſarcire
debet, aut ſi minus idoneus eſt, levius caſtigandus; un-
de probare vult *Berlich. concluſ.* 125. *part.* 5. *numer.* 10. *&*
Farin. q. 110. *n.* 9. *& ſeq.* quod incendiarius præter pœnam
arbitrariam teneatur etiam ad damni reſtitutionem, ſi
3 per culpam latam id factum. Si culpa levi damnum ſit
datum, is qui damnum dedit, tenetur quidem ad reſtitu-
tionem damni ex lege Aquilia, non vero ad pœnam
corporalem,

Digitized by Google

corporalem, qui tunc venia indulgenda, quando culpa
4 lata admiſſa, ut luxuriæ aut dolo proxima ſit. Sed ſi per
negligentiam excitatum incendium, & culpoſus ob in-
opiam non poſſit reſtituere damnum, poteſt corporali-
ter puniri? Ita concludunt *ex hac l. 9. in verſ. ſi vero ca-
ſu.* ubi dicitur leviter eſſe caſtigandum de quo *Berlich.*
5 *p. 5. concl. 25. n. 18. Carpzov. in crim. qu. 39. num. 28. & ſeq.* Ex
d. l. 11. colligi etiam poteſt, incendium culpoſum, ſi cul-
pa lata admiſſa, criminaliter puniri poſſe fuſtigatione,
vel aliis pœnis, hic & *leg. 3. §. 1. de offic. præfect. vigil.*
Carpzov. pr. crimin. d. q. 39. n. 36. Wiſſenbach. ad h. t. th. 10.
6 Porro colligitur, laſciviam & luxuriam doli ſpeciem
7 eſſe *hic & l. 23. §. excipitur ff. de adil. edict.* Et ſic etiam
prodigus declaratus poteſt doloſum committere deli-
ctum, nec poteſt cum furioſo comparari; nam prodigus
omnino delinquit laſciviæ, nequitiæ, luxuriæque vitio.
Ant. Matth. in proleg. crim. c. 2. num. 11.

TITULUS X.

De injuriis & famoſis libellis.

Ad Rubricam.

SUMMARIA.

Injuria hic ſumitur pro contumelia. n. 1.
Ex injuria & civilis & criminalis datur actio. 2. 4.
*Palinodia & æſtimatio injuriæ aliis donata ad civilem a-
ctionem pertinent. 3. 5.*
*Huic actioni ante Lit. Cont. opponitur declaratio de bona
fama. 6.*

1 INjuria hic ignominiam notat doloſe illatam alte-
ri; nam alias etiam pro facto non juſto per culpam
admiſſo ſumitur, ut in L. Aquilia. Et notatur, quod du-
2 pliciter agi poſſit ob injurias [1.] civiliter ad pœnam
pecuniariariam injuriato applicandam, quæ etiam poſt
litem conteſtatam hæredem rei ſequitur, & huc etiam
3 pertinet Palinodia; Nam ut per injuriam putative ex
opinione vulgi bona fama mihi adimitur, ita ex eadem
opinione vulgi per Palinodiam mihi reſtituitur. (2.)
4 Criminaliter, quando pœna corporis afflictiva, aut re-
5 legatio, aut pœna fiſcalis petitur. Qui autem injuriati
hodie æſtimare ſolent injuriam, & eam æſtimationem
Eccleſiæ vel Prochotropheo applicari petunt, hæc actio
ad civilem pertinet actionem; nam liberum eſt actori
6 alii æſtimationem donare. Huic actioni ſolet ante litis
conteſtationem opponi declaratio de bona fama, ac eſt
quaſi exceptio deficientis actionis ob defectum doli,
quod ſi autem hæc exceptio ſit altioris indaginis, an ſci-
licet abſuerit dolus, interim litis conteſtatio injungi
poteſt. *Du. Mev. p. 5. dec. 388. & ſeq.*

Ad L. Injuria. 1.

SUMMARIA.

Injuria æquivocatio. n. 1.
Injuria diviſio. 2.
Injuria ſcripta an ad realem, an verbalem pertineat? 3.
*Injuria perſonæ, poteſtati vel affectus noſtro ſubjectæ, illata
nobis actionem parit. 4.*
Quod reſtringitur ad certas perſonas. 5.
Magiſtratus ob injuriatum ſubditum agere non poteſt. 6.
*Bene tamen hæredes ſinguli ob injuriam defuncto factam.
num. 7.*
Quid ſi vero liberi ab hæreditate paterna abſtineant. 8.
Ignorans quem injuriatur, ob id non excuſatur. 9.
*Actio injuriarum, licet ab uno remiſſa, alteri tamen, cui
æque competit, ſalva manet. 10.*

1 IN *Principio* agitur de voce injuriæ, quod vel iniqui-
tatem, vel contumeliam ſignificet: unde infertur, in-
juriam non fieri niſi contumeliæ cauſa. *Farin. q. 105. nu. 5.*
2 *Gilhauſ. arb. cap. tit. 34. §. 2.* In §. 1. dividitur injuria in rea-
lem & verbalem. Realis vel extra corpus, ut trahendo ad
judicium. *l. 13. §. 4. h. t.* item areſtando, vel in corpore vid.
3 *Carpz. in pract. crimin. q. 99. Berlich part. concl. 59.* Verba-
lis vel ore profertur vel ſcribitur. nam & ſcripta injuriæ
ad verbalem refertur. *Gail. l. 2. obſer. 104. Cephal. conſ. 341.
n. 43.* niſi quod ratione durationis potius ad realem re-
feratur, ut in Camera ſervari ait *Gail. d. l.* licet in jure
4 forte contrarium verius. *Fachin. l. 9. c. 9.* Si injuria uxori
vel liberis inferatur, maritus vel pater actionem injuria-
rum habet, ſi perſona nempe poteſtati noſtræ aut affe-
ctui noſtro ſubjecta. §. 2. Autor *ad L. 2. nu 1. 2. C. h. t.* adeo
ut ſi injuria facta ſit filio vel nurui volenti, ipſis quidem
nulla datur actio, quia ut *ex § 5.* ſolet probari, volenti
non fit injuria; ſed patri ac ſocero tamen detur actio,
cujus juri conſenſus filii & nurus præjudicare nequit,
5 per *d. §. 5.* Sed an id quod de perſonis conjunctis di-
ctum, indiſtincte verum, etiam de perſonis cognatis
omnibus? Sed ea opinio merito reprobatur; nam certæ
perſonæ in jure expreſſæ *hic & §. patitur 1. h. t.* & multi-
plicarentur actiones injuriarum & nunquam partes de
injuriis tuto tranſigerent, cum facile aliquis ex familia
6 movere litem poſſit. vid. *Carpz. dec. 33.* Sed an magiſtra-
tus ob arreſtum vel injuriam ſubdito illatam agere po-
teſt? Negat hoc *Gail. 1. obſer. 125. Manz. in cent. dec. qu. 15.*
8 Si cadaveri fiat injuria vel defuncto, ſingulis hæredibus
competit actio injuriarum pro ſe & ſuo nomine. *§. 4. h.
l. Jo. à Sande l. 1. t. 8 def. 2.* ubi ſingulis hæredibus in ſoli-
dum actionem ad mulctam datam fuiſſe memorat. Sed
quid ſi liberi abſtineant ab hæreditate paterna. Reſp.
dari iis actionem, ſi calumnioſe v. g. intra diem trigeſi-
mum arreſtum impetratum vindicent, refert *Berlich. p.
2. dec. 188.* quia cujusvis hæredis intereſt, ut defendatur
exiſtimatio defuncti. §. 5. Vid. *Farin q. 20. nu. 121. Decian.
tom. 2. lib. 6. c. 41. nu. 24. Berlich. concl. 37. nu. 39.* Licet quis
9 neſciat meum iſtum filium eſſe, cui infert injuriam, da-
tur tamen mihi actio, quia ſufficit ipſum ſcire ſe inju-
riam inferre, licet nec ſciat cui. *§ pen. h. l. 1. & l. 3. §. 2. h. t.*
ſi modo ipſum pro filiofamil. habuerit. *l. 18. §. pen. & ult.*
10 *h. l. confer. l. 15. §. 45. h. t.* In *§. ult.* dicitur, ejuſdem injuriæ
ratione pluribus dari actionem, nec unius actiooem aut
remiſſionem alteri præjudicare; quæ materia, cum *in In-
ſtitutionibus hoc titulo §. patitur 2. & ſſ. ſeqq.* fuſe tractet-
tur, merito illuc remittitur.

Ad L. Illud relatum. 3.

SUMMARIUM.

*Furioſi, infantes, mortui, non inferunt, ſed patiuntur inju-
riam. n. 1. 2.*

LIcet furioſi & infantes inferre injuriam non poſ-
ſint, pati tamen poſſunt, quod ad alia quoque cri-
mina produci poteſt. *Ant. Matth. in proleg. crimin. c. 3.
num. 1.* Et ſic etiam in volentem non poteſt committi
aliquid, quod in ipſius poteſtate non eſt permittere.
Anton. Matth. d. l. 3. Et ſic etiam mortuis nihil ſen-
tientibus inferri injuria poteſt. *Anton. Matth. in proleg.
d. c. 3. num. in fin.*

Ad L. Lex Cornelia. 5.

SUMMARIA.

Actio injuriarum tribus caſibus eſt civilis. n. 1.
Hinc anno non præſcribitur. 2.
Actio ad Palinodiam eſt annalis. 3.
Deprecatio Chriſtiana nec turpis eſt, nec odioſa. 4.
Injuriati inepte agunt ex l. diffamari. 5.
*Filiusfam. injuriatus ipſe ſine patris ratihabitione agere
poteſt. 6.*
In actione injuriarum actor reo juramentum defert. 7.
Etiamſi ad pœnam intentata ſit actio. 8.

Actio

1 ACtio injuriarum eſt prætoria, ſed in tribus caſi-
bus civilis eſt: ſcilicet ſi quis ſe pulſatum, verbe-
ratum, vel domum ſuam vi introitam eſſe dicat; quod
ultimam de domo etiam conducta, vel villa omnique
2 habitatione intelligendum. *§.2.& ſeqq.* Et cum hæc actio
non ſit prætoria, ideo communiter recepta eſt ſenten-
tia, hanc actionem non præſcribi anno, cum actiones
civiles regulariter ſint perpetuæ. *Clarus in §.injuria n.9.
Gail.l.2.obſ.104 n.4.q.10.n.23.Harm.Piſt.part.4. q.20.
Bachov.in Treutl vol.2.diſp.30.theſ.ult.p.1137.Fachin.
l.9.c.7.J b.a Sande l.5.tit.8.def.3.* Ex hoc autem probat
3 *Dn.Mevius p.5. dec.*369. actionem ad palinodiam con-
ſuetudine introductam etiam annalem eſſe; cum excep-
tio confirmet regulam in caſibus non exceptis, & hæc
actio in locum actionis injuriarum introducta, & ha-
4 bet multum odii; Sed deprecationem Chriſtianam ex-
cipio, quæ ſolet loco palinodiæ peti vel dictari, nam
hæc nihili habet turpitudinis, & ad eam tenetur inju-
rians quocunque tempore, ſi conſcientiæ ſuæ conſultum
velit. Salvator noſter dicit generaliter, ſi memineris fra-
trem tuum habere aliquid contra te, relinque donum &
reconciliator fratri tuo, &c. procul dubio hoc manda-
5 tum non eſt ad annum reſtringendum. Injuriam ſolent
etiam agere ex remedio *legis Diffamari*, ſed oppido in-
epte, ut multis firmat *Dn. Mevius p.1.dec.*145.nec in no-
ſtris judiciis Marchicis hanc ineptam implorationem
6 admittendam putarem. Si filiusfamilias de injuria ſibi
illata agat, non poteſt compelli, ut caveat de judicio ra-
to habendo a patre, quia propria filii actio eſt, per §. 7.
7 *h.l.& l.39.§.4 de Procurat.* In actione injuriarum actor
reo Juramentum deferre poteſt. Unde refellitur eorum
opinio, qui in famoſis actionibus putant juramentum
deferri non debere, quos ſequitur *Carpz.part.1.conſtit.*
12.*def.*35.ſed vid.*Hillig.in Donell.lib.*24.*c.*21.*lit.Q.*Sed
8 nec illa ſententia ſubſiſtit, quæ contra *textum hunc* ju-
ramenti delationem in actione injuriarum ad pœnam
intentata improbat, quam ſequi videtur *Carpzov. in pr.
crimin.q.95.n.67.ſeq.* Sed contraria, ſcilicet quod dela-
tio juramenti locum habeat in Facultate noſtra, & quo-
que in Dicaſterio Regio Pomeranico approbata fuit.

Ad L. Prætor. 7. §. 5.

Si alicui plures injuriæ illatæ, tunc non debent injuriæ illæ ſeparari, ſed in uno libello cumulari. *Cothmann. vol.3 conſ.4.n.33.* ubi tamen aliquid ex hoc colligit quod non admitto, ſcilicet quod actio injur. cum practica *Legis Diffamari* cumulari poſſit. vide *Finckelt. obſ. 55. n. 1. & 9.*

Ad L. Si quis. 6.

S U M M A R I A.

Famoſus libellus quid. n. 1.
Quis de hoc teneatur. 2.
Famoſus libellus talis eſt licet nomen authoris ſubſcriptum. 3.
Diſtinguitur tamen. 4.
Non omnis paſquillus eſt libellus famoſus. 5.
Injurioſi ſcripti autor inteſtabilis eſt. §.pen. h. l. n. 6.
Scripta hodierna Theologorum non ſunt famoſi libelli, ſed tantum injurioſi. 7.
Præmium denunciantis libelli famoſi autorem. 8.
Utilitas denunciationis in Republ. Rom. 9.

1 HIc agitur *de ſecundo membro Rubricæ, ſcilicet fa-
moſo libello*, qui eſt ſcriptura imputans alicui cri-
men publicum nondum publicatum. conf. *Molin. de
2 J. & J. tom. 3. diſput. 35 n. 2.* & non tantum ille tene-
tur, qui compoſuit vel edidit, ſed etiam qui dolo ma-
3 lo fecerit, quo quid eorum fieret, *per h. §.* Ex quo pro-
bant, libellum famoſum etiam dici, ſi quis nomen
ſuum ſubſcripſerit. *Weſenb. in π. h.t.n.19. Heig. c. 2.
quæſt. 31. n. 23. Berlich. part. 5. concluſ. 67. n. 37.* Autor *ad L. un. num. 1. C. de Famoſ. leg.* quæ ſententia etiam probatur *per Ordinationem Politic. de anno* 1577. *tit.35.§.3.& ad artic.*110.*conſtit.crimin.* reſpondent alii, occultationem nominis frequentioris uſus gratia exprimi. *Heig. d. l. num.* 30. Licet diſſentiat Carpzov, *quæſt. crimin. 98. num. vigeſimo octavo, Enenck. dec. 16. Finckelth. obſerv. 38. & quos hic refert numero decimo
quinto.* Quamvis dici poſſit, famoſum libellum dupli- 4
citer accipi *(1.)* generaliter, pro omni ſcripto injurio-
ſo impingente crimen publicum alteri, & ſic ſumitur
hic & in *tit. Cod. de fam. libr.* (2.) ſpecialiter, quate-
nus pœnam talionis meretur, & ita nomen autoris non
eſſe ſubſcriptum oportet, *juxta d. artic.* 110. Ex dictis
apparet, graviter errare eos, qui omnia ſcripta injurio- 5
ſa, aculeata, & paſquillos pro libellis famoſis habent;
nam diſtinguendum inter injuriam ſcriptam, & famo-
ſum libellum; hic enim ſemper eſt injuria ſcripta: Sed
omnis injuria ſcripta non eſt ſtatim famoſus libellus.
Nam famoſus libellus eſt, in quo alicui crimen adhuc
incognitum impingitur. Ideoque quæ de famoſo li-
bello in jure habentur, non debent produci ad omnia
injurioſa ſcripta. conf. *Cephalus conſ.* 341. *num. decimo
quinto.* Injurioſorum ſcriptorum aut Epigrammatum 6
ſcommatumque Autores inteſtabiles ſunt. *§. pen. h. l.*
Autores famoſorum libellorum capitali ſupplicio ſub-
jacent. *l. un. Codic. de famoſ. libell. ibique* Autor *num* 2.
Quid dicendum de ſcriptis hodiernis aliquorum Theo-
logorum? Ea pro famoſis libellis haberi nequeunt, 7
quia crimina raro impingunt, ſed pro injurioſis ſcri-
ptis, elencticos nonnullos libellos habendos, & a Ma-
giſtratu puniendos eſſe, negare nemo nequit. Religio
religioſe defendenda, non per ſcommata & cachin-
nos. Ei, qui autorem libelli famoſi denunciaverit, po- 8
teſt præmium ex bonis diffamatoris decerni, vel liber-
tas pro præmio: *§. ultim. h. l.* ut ſcilicet alliciantur conſcii
ad detegendum hoc ſcelus, quod publica utilitas re-
quirit. Et quia difficilis probatio, per *leg. ſeq.* Nam in 9
gravioribus Reipubl. Romanæ motibus & conſpiratio-
nibus propoſitis præmiis, multis malis obviam itum
eſſe, refert *Heig. part. 2. q 32. n. 118.* Imo etiam impu-
nitas conſciis & ſociis ſtatui poteſt a Principe *Heig. d.
q. 32. n. 22. & ſeqq.*

Ad L. SCtum. 6.

S U M M A R I A.

Quæ actiones cum libello famoſo concurrunt. n. 1.
Pœna autoris famoſi libelli. 2.

COncurrit ſuper libello famoſo etiam actio priva- 1
ta de injuriis, & actio criminalis, ſed altera actio
alteram perimit; quia omnes ad vindictam tendunt.
Famoſi libelli jure noviſſimo eſt pœna talionis, per 2
*Conſt. Carol. de art.*110. Si crimen aliquod imputetur in-
nocenti, ſed ſi verum ſit crimen imputatum, pœna eſt
arbitraria. *Carpzov. in pr. crimin. quæſt. 98. num. 40.
Heig. dict. quæſt. 31. num. 41.* Autor *ad L. un. n. 6. C.
de Fam. libell.*

Ad L. Prætor edixit. 7.

S U M M A R I A.

Injuriarum actione agens certam injuriam ejuſque circumſtantias exprimere debet. n. 1. 2. 4.
Libellus hic debet eſſe certus non alternativus. 3.
Limitatur. 8.
Liberi quando contra parentes actionem injuriarum habeant. 5. 6.
Retorſio in jure eſt illicita. 7.
De pluribus injuriis ſimul illatis non ſeparatim agendum. n. 9.

Gradus

Digitized by Google

Gradus injuriarum recenſet. 10.
Sollicitans pudicitiam honeſtæ perſonæ tenetur de injuriis. 11.

1 INjuriarum actione agens debet exprimere injuriam
ejuſque circumſtantias, cum non debeat vagari cum
2 diſcrimine alienæ exiſtimationis. Unde colligitur, lo-
cum & tempus injuriæ factæ exprimendum eſſe, quam-
vis diem præciſe addendum eſſe non poterit, petente
tamen reo addi debere. *Gail l.2.obſ.64. Carpz. in pract.*
3 *crim.q.95.Carpz.l.2.reſp.56.* Concluſio etiam certa eſſe
debet, ut ſciatur, an civiliter egerit, an ad vindictam
privatam, an ad publicam vindictam. Illud fit, ſi ratio-
ne damni emendandi agatur; iſtud, ſi ad æſtimationem
contumeliæ; hoc, ſi ad pœnam fiſcalem agatur. Et pri-
ma non tollit alias, nec aliæ tollunt primam actionem
ex lege Aquilia inſtitutam; Sed ſecunda & tertia ſunt
incompatibiles; unaque alteram tollit, quia ambæ ad
4 vindictam tendunt. §. 1. *h. l.* Certa etiam injuria expri-
menda; nam, non ex omni injuria actio danda præſer-
5 tim liberto contra patronum. §. 2. *h. t.* Liberi emanci-
pati contra parentes etiam non habent injuriarum a-
ctionem, niſi injuria atrox ſit, quo caſu tamen ita in-
tentanda actio, ut famæ parentis parcatur, quod, quo-
modo fiat, tradit *Carpz.p.3.deciſ.248.* Sed filiifamilias
6 in poteſtate exiſtentes, nec ob atroces injurias agere
poſſunt. Sane agere poterit filius emancipatus ad de-
clarationem &c. *Carpzov. d. l.* ubi tradit, etiam contra
parentem licere retorquere exemplo defenſionis vitæ,
ſed in exemplis magna diſſimilitudo eſt. Nam vita læ-
7 di poteſt irreparabiliter, fama non. Retortio in jure
non eſt licita, ut contra vulgum ſtatuit recte *Remme-
mannus in pecul. tract.* Sane contra parentem eſſet inju-
8 ria retortio. Libellus alternativus non admittitur in
actione injuriarum, quia incertitudinem habet, *hic &
l.75.§.8.ff.de V.O.* niſi ſc. probabilis ſit ignorantia facti
alieni, per *l.1.§ 4.ff. quod legat.Gail.1.obſ.62.Mynſ.cent.
1.obſ.42.& cent.4.obſ.12.Gomez.l.2.reſ.c.11.n.40. Gill-
hauſ. in arbr. judic.cap.3. n.10.* item in actione *l.2. C. de
reſc.vendit. Mynſ. d. obſ.42. Gail.d.l.* idem in hypotheca-
ria actione, ubi poſſeſſor vel tradere rem vel liberare
9 tenetur. *l.2.ff.quib.mod.pign.ſolv.* Si plures injuriæ ſimul
illatæ, non ſunt eæ ſeparandæ, nec de ſingulis ſepara-
tim agendum, ſed omnes conjungendæ in uno libel-
10 lo. *§.5.h.t.* una autem injuria atrocior eſt altera (1.) vel
ratione ſui, ut injuria in corpus illata atrocior eſt ea, quæ
extra corpus eſt, realis eſt atrocior verbali, & ſcripta
vocali. Vel (2.) ratione perſonæ cui infertur. (3.)
Ratione loci ac temporis. De omni autem injuria ci-
viliter vel criminaliter agi poteſt. *§.6. & ſeqq. & ll. ſeqq.*
11 *& in l.9 §.fin.& l.* 10. De attentata pudicitia, ubi qui-
dem libidinoſus non tam injuriam inferendi, ſed libi-
dinem explendi animum habet, atrox tamen injuria eſt
in honeſta perſona tentare id facinus. De atrocitate in-
juriarum vide *Menoch.l.2. A. Q. caſ.363. Ant. Matth.
t.4.c.1.n.6.*

Ad L. Non ſolum. 11.

SUMMARIA.

Etiam per alium injuriam inferens tenetur injuriarum. n. 1. 6.
Actio injur. aboletur ſimulatione. 2.
Et officio judicis reſtringenda eſt. 3.
In hoc proceſſu tam actor quam reus procuratorem conſtituere poſſunt. 4.
Limitatur. 5.
Mandans & mandatarius in delictis ad eandem pœnam obligantur. n. 7. 8.

1 NOn tantum is tenetur injuriarum, qui immediate
intulit, ſed qui etiam curavit, ut ab alio inferretur.
Autor *ad L. 2.n.2. C. de Libert.* Sed omnis injuriarum
actio, quæ ex bono & æquo eſt, diſſimulatione, ſi quis 2
ſtatim ad animum non revocaverit, aboletur: Idem ſi
aliquandiu non vindicatur, aut inſtituta actio deſeri-
tur. §. 1. *h.t.* Ideoque judicis officium eſt, injuriarum a- 3
ctionem vel vindictam quam maxime reſtringere, ut
quæ non ex aſſe cum profeſſione veri Chriſtianiſmi
congruit *Dn.Mev.p.5.dec.371.* Imo nec, ſi nova injuria
accedat, vetus tacite remiſſa ob novam reſricanda. *Dn.
Mev.d p 5.deciſ.372.* Per Procuratorem agi injuriarum 4
poteſt, ſed & reus per Procuratorem comparere poteſt,
quia inſcriptio hodie non amplius uſitata *Carpz. q. 95.
n.51.* Autor *ad L fin.n.1.2.& 9.C.h.t. Et ad L.fin. n.2. v.
de privat. Delict.* Hoc quia ad mulctam plerumque agi- 5
tur, niſi injuria admodum atrox, ut probabiliter pœna
corporalis infligi poſſit. *Rauch. p. 1. q. 7. n. 25. & ſeq.
Carpzov. d. quæſt. numero quinquageſimo ſecundo, & ſeq.*
Autor *ad L.fin.n.3 4 C.h.t.* aut niſi judex ad litis conte-
ſtationem ipſius rei perſonam requirat ex probabili cau-
ſa, ut ex geſtibus veritas elici poſſit arg. *leg. fin. ff. de
procurat.* Si mandato meo facta ſit injuria, tam contra 6
me, quam contra ipſum inferentem datur actio injuria-
rum, *§.3.& 6.h.* Ex quo communiter probant Doctores, 7
mandantem & mandatarium in delictis ad eandem pœ-
nam obligari. *Decian. in pr.crim.l.9.c.37.n.1.Carpz.p.4.
juriſpr.conſt.14.def.6.& in pract. crim. q.4. Barboſ.locu-
plet.l.11.c.10.axiom.12.Bach.ad Tr.v.2.d.27.theſ.3.lit.
G.Lauterbach.ad tit.mandat.§.1.th.5.* conf. *& Ant.Matt.
ad l.47.in proleg.c.1.n.12.* Quod declaratur ex *§.6.* ſi ſci- 8
licet alias non facturo mandaverim, alias ſecus. *Menoc.
l.2.A.Q.caſ.352.n.13.Farin.q.129.n.134.& ſeq.Carpzov.
in pract.crim. q. 4.* quod conſilium *Dn. Thabor. racem.
2. th. 49.* vocat directivum, quod facto ipſi vel contra-
ctationi ineſſe videtur. *l. 53. §. 1. de V. S.*

Ad L. Injuriarum actio. 13.

SUMMARIA.

Actio injuriarum ante lit. conteſt. nec active nec paſſive ad hæredem tranſit. n. 1.
Ampliatur. 2. 3.
Niſi agas ad æſtimationem injuriæ. 4.
Qui autore prætore quid facit non tenetur. 5.
Exemplum. 6.
Non omnis actor ſuccumbens reconveniri poteſt actione injur. 7.
Petitio de præſtanda cautione ſuper reconventione, non ſemper admittitur. 8.
Conſilium amoris in cauſa reconventionis. 9.
Animo vexandi me conveniens in eodem judicio recte reconvenitur. 10.
Hinc advocatus etiam extraneus ob convitia ſtatim puniri poteſt. 11.
Propter vim turbativam datur actio injuriar. 12.

INjuriarum actio non tranſit in hæredem, neque in- 1
juriantis, neque injuriati; niſi poſt litem conteſta-
tam. Sed quæritur, an idem dicendum de injuria reali 2
& actione injuriarum ex L. Cornelia, quæ perpetua eſt?
Affirm. & ita pronunciatum refert. *Sande libr. 5. t. 8.
d. 4.* Sed quid de actione ad Palinodiam? Reſpon. *Dn.* 3
Mevius part. 2. deciſ. 136. ne quidem in hæredem in-
juriantis tranſire, quia hæc actio perſonam injurian-
tis ſolam reſpicit. Sed actio ad æſtimationem injuriæ 4
omnino ad hæredem injuriantis tranſit, per *h.leg.13.§.1.
& 6.* Is, qui vel jure publico utitur, vel aliquid autore 5
Prætore facit, ad pœnam non tenetur, juris enim exe-
cutio non habet injuriam *l.116.§.1 de R.J.Far.qu.105.n.
130.Gail.2.obſ.110.n.40 Barb.lib 9.c.95.ax.23.* Sic, qui 6
ex conſuetudine vel neceſſitate, vel ex pacto vel permiſ-
ſione Magiſtratus alium pignorat, non tenetur injuria-
rum, *Dn Mevius part.2. deciſ. 331.* Si quis me vexandi 7
cauſa in judicio convenerit, injuriarum tenetur, unde
apparet, omnem non actorem ſuccumbentem recon-
veniri

veniri poſſe actione injuriatus, ſed ſi animus vexandi
appareat, vel ſi judicium ſit famoſum, vel ſi talia obji-
ciantur, quæ famam alicujus gravant, cum ea lite non
finita vindicari nequeant. *l. ſi quidem. 10. C. de injur. Ceph.*
8 *conſ.* 661. *n.* 82. & ſic non debet admitti ſemper petitio
de præſtanda cautione ſuper reconventione, quando ſcil.
actor non gravatur, ſed habet pro ſe præſumptionem
aliquam ex documentis &c. *Mev. p. 3. dec.* 243. Puta-
rem omnino conſtitui poſſe, ut exceptio ſatisdationis
9 non aliter admittatur, niſi auditis prius exceptionibus
rei; quibus auditis facile judex ſcire poterit, an ulla
10 præſumptio animi vexandi cupidi ſit in actore. Sed ubi
conveniendus ille, qui animo vexandi me hic convenit?
pone eum eſſe forenſem? Reſp. omnino in hoc judicio
reconveniri poteſt, non tantum ſi cautionem de recon-
ventione præſtitit, ſed quia hic deliquit; quicunque
enim hic in judicio mihi injuriam intulit, hic etiam ſor-
titur forum; nam delinquens prorogat juriſdictionem
Zaſ. conſ. 14. n. 59. & Dn. Mev. p. 5. dec. 374. ubi alios re-
11 *fert.* Ideoque Advocatus, etſi extraneus, ob convitia
in foro hoc improperata, hic caſtigatur, & quidem ſta-
tim, non expectato eventu litis, quia injuria notoria,
quam pœnam, ſi extranei negligant, ipſis Advocatura
prohibenda, & Procuratoribus ſub pœna interdicendum,
ne quicquam ab eo recipiant. *Mev. p. 5. dec.* 375. Si quis
12 re communi vel propria me uti prohibeat, injuriarum te-
netur: Autor *ad L. 6. n. 8. de L. Aquil.* unde hic notant,
propter vim turbativam dari actionem injuriarum. Er-
go ſuum fundum ne alter ingrediatur, prohiberi po-
teſt, ubi prohibentis intereſt; ſecus, ubi alteri prodeſt,
ſibi non nocet: *Dn. Mev. p. 4. dec.* 207.

ad L. Sane ſi 14.

IN mariti etiam poteſt quis interdictum Uti Possi-
detis adhibere. vid. not. DNI. Autoris *ad l. 7. ſi
quiſquam. ff. de diverſ. & tempor. præſcript. & Don. lib. 5.
c. 22. & ibi Hillig. lit. C.*

ad L. Item Labeonem. 15.

S U M M A R I A.

Manu minitans verbera utili actione injur. tenetur. n. 1.
Etymon vocis convitii. 2.
Convitia uno tempore repetita unica multa puniuntur. num. 3.
Non omnis vociferatio in aliquem directa notatur. 4.
Exemplum in teſte. 5.
Attentans pudicitiam alicujus injurius eſt. 6.
Limitatur. 7.
Ex veſtitu præſumitur hominis qualitas. 8.
Exempla in Clerico & Domino feudi. 9.
Quando injuriandi animus non præſumatur? 10.

1 SI quis manum elevet, quaſi me verberaturus, li-
cet non verberaverit, utili actione injuriarum te-
netur; nam verbis legis non tenetur. Et hæc vocatur
Admenatio à *Dn. Thabore in fine tract. de Armament.*
ubi *de hac lege.* Nam & manu quaſi loqui interdum
videmur. *Theſſ. dec. 229. n. 3. & ſeq.* In §. 4. agitur
2 de Etymologia vocis Convicii, quaſi ſit convocium,
ut ſi multæ voces contumelioſæ in aliquem conferan-
tur, conf. *Don. l. 15. c. 24. lit. C. & ibi Hillig.* Unde
3 notant convicia repetita uno tempore tantum unica
multa ſtatutaria puniri. *Vivius d. l. 2. d. 352. n. 2. Sande
l. 5. t. 8. def. 1. conf. not.* DNI. Autoris *ad l. nunquam*
4 *plura. 2. ff. de privat. delict.* Non omnis vociferatio in
aliquem directa notatur, ſed ea tantum, quæ contra
5 bonos mores eſt, & ad infamiam alicujus ſpectat. Hinc
quæritur, ſi teſtis injurioſa quædam de me affirmet,
modo intra articulorum circulum ſe contineat, an in-
juriarum conveniri poſſit? Quod neg. quia non fecit
contra bonos mores. (2.) Fecit mandatum Prætoris,
l. 13. §. 2. demum publicum munus eſt, ideoque nec
teſtis ille ex *l. diffam.* citari poteſt. *Dn. Mev. p. 4. d.* 20.
Pudicitiam alicujus perſonæ qui attentat, injuriarum 6
tenetur, per *l. 9. §. ult. h. t. & 15. hujus l. 15.* ſive id fiat
appellando ſive adſectando. *§. 22. h. l.* Illud hic limi- 7
tatur, niſi in habitu meretricio reperiatur; nam tunc
actionem injuriarum ob ſolam appellationem non ha-
bebit fœmina niſi realis injuria concurrat. *Covarr. lib.
3. reſol. c. 14. n. 2.* Colligunt, ex veſtitu præſumi ho- 8
minis qualitatem, de quo *Menoch. l. 6. præſ. 89. n. 5. &
conſ. 614. n. 16.* Et ex habitu præſumitur quis talis ha-
bitus illi convenit. *Maſcard. de probat. concl. 849. n. 2.*
Autor *ad L. 4. n. 5. C. h. t.* Unde qui clericum verberat 9
incedentem in habitu laico convenienti, non tenetur
pœnas luere, quæ percuſſoribus Clericorum dictatæ. in
c. ſi quis ſuadente diabolo. 22. c. 17. q. 4. Maſc. d. concl. 4.
niſi ſciverit eum eſſe Clericum. Sic, ſi quis Dominum
ſuum inter homines nauci repertum verberet ignarus,
non amittit feudum.

Ad §. 38. *legis* 15. notetur, injuriandi animum non 10
præſumi, quando emendandi animus adeſt, ut ſi judex,
paſtor, Magiſter & ſimiles perſonæ verbo alias injurio-
ſo utantur. *Gail. l. 2. obſ. 106. nu. 6. Carpzov. in pract.
crim. q. 97. n. 3.* Autor *ad L. 5. n. 1. 2. C. h. t.*

ad L. Sed ſi unius. 17. §. 12. *& ſeq.*

PAter actionem injuriarum filio competentem re-
mittere poteſt. *l. 17. §. 12. h. l. Petr. Barb. ad L. Lu-
cius Titius 38. n. 4. ff. ſol. matr. Boer. deciſ. 120 Harp. §.
2. Inſt. h. t. n. 17.* niſi filius ſit honeſtioris conditionis
quam pater. *§. 13. h. l. Gom. tom. 3. reſol. c 6. n. 6. Clar. §.
fin. q. 5. n. 22.* Autor *ad L. 2. n. 3. C. h. t. Boer. d. l.* Sed
conf. *Pinell. ad l. 1. C. de bon. mat. p. 3. in fine.*

ad L. Eum, qui nocentem. 18.

S U M M A R I A.

Detegens vitia nocentis injuriarum actione non tenetur. num. 1.
Limitatur. 2. 3.
Requiſita delatoris ab animo injurioſo immunis. 4.
Etiam vera crimina non deferenda animo injuriandi. 5.
Veritas criminis an ab animo injuriandi excuſet. 6.
Quid ſi vitium naturæ objiciatur. 7.
Caſus circa §. 3. & 4. h. l. 8.
Quando injuria per ſe alicui infertur, tunc reſpicitur veritas, non opinio, & contra. 9.
Limitatur. 10.
Qui alium pro alio occidit pœnam ordinariam meretur, per §. 3. h. l. 11.

QUi nocentis vitia detegit, ut ab eo caveatur, 1
injuriarum actione non tenetur, quia Reipubl.
expedit peccata nocentum nota eſſe; ut ſi quis ſcrip-
ſit alteri, cujus id ſcire intereſt, & ad Reipubl. utili-
tatem id ſpectet, & probabili ratione id fiat; vel ex
charitate, ne indignus eligatur &c. ubi judicis arbi-
trium locum habet. *Dn. Mev. p. 5. d.* 220. Si tamen 2
prava intentio concurrat, non omnino ab injuriarum
actione liberatur, nec veritas criminis excuſat. *Co-
var. lib. 1. reſol. cap. 11. num. 6. Mynſ. cap. 4 obſ. 4.
Mev. p. 1. dec. 145. n. 9.* Nam ſi quis crimen, quod expe- 3
dit Reipubl. ſcire, ex privatæ excandeſcentiæ impetu
in crimino ſum directo patefecerit, veritas ipſum non
relevaret. *Menoch. conſ. 41. numer. 30. Mynſ. d. l. Co-
ler. de procur. execut. p. 1. cap. 8. n. 29. Gilhauſ. de inj.
& fam. §. 5. n. 223. Carpz. l. 2. Reſp. 61. n. 6. Dn. Mev.
p. 3. dec. 357. & p. 5. deciſ. 390.* Ubi, ut hic textus lo- 4
cum habeat, requirit (1.) Ut crimen verificari poſſit.
(2.) Ut publice vindicari Reipubl. interſit. (3.) Ut
denuncietur non ex vindicta privata, nec in alterius
contumeliam, ſed utilitatem publicam (4.) Ut ad

judicem deferatur non alibi propaletur. (5.) Ut fiat de-
latio, non poteſt veritas criminis injuriantem liberare,
etiamſi vellet veritatem probare, qui non admittitur ad
probandum id, quod probatum non relevat. *Carpzov.*
pr. crim. qu.96. n. 74. Nam vera etiam crimina deſerri
5 non debent animo injutiandi, ac ſe vindicandi. Autor
ad L.3.n.6. C.de Delator. Et ſæpe homines peſſimi ob-
jiciunt corruptis mulierculis ipſarum lapſum, ubi Deus
omnia remiſit, & qui hæc objiciunt, ipſi longè majori-
6 bus vitiis ſcatent. Et inde probant Dd. veritatem crimi-
nis tunc demum excuſare ab animo injuriandi, quando
crimen ſcire Reip. intereſt *Gail.2.obſ.99. Mynſ.d.cent.4.*
obſ.4. Carpz. lib.2. dict. reſp.61. ſcil. ſi ab animo puro
7 proficiſcatur, ut dixi. Sed quid ſi vitium naturæ objicia-
tur? De eo diſputat *Anton. Matth.ad l.47. tit.4.c.1.n.3.*
puto, ſi contemptim talia objecta omninò eſſe injuriam.
8 Sed pono hunc caſum *circa §.3.& 4. h.l.* Injuriam mihi
feciſti per errorem, quia habebas me pro Titio, quæri-
tur, ao ego habeam actionem injuriarum, an Titius?
Reſp. ego, *per §.3.* quia mihi injuria verè facta? quan-
do autem injuriam inſeres filiofam. quem pro pattefam.
habes, vel injuriam inſers alicujus uxori, quam pro vi-
dua habes (quamvis viduæ omnium minime injuriis la-
ceſſit deberent) tum non pater, non maritus, ſed ipſe filius
9 & uxor habent actionem. Unde regula notanda: quan-
do injuria per ſe alicui inſertur, tum aſpicitur veritas,
non opinio; quando verò alicui injuria inſertur in con-
ſequentiam, tunc attenditur potius opinio, quam veritas.
10 Sed prius videtur declarandum, niſi Titius expreſſe fue-
rit injuriatus; nam tunc etiam Titius haberet actionem,
v. g. ſi me deſcribat à prædicato aliquo, quod ſoli Titio
competat, & ita Titium expreſsè deſcribat. Ex *hoc §.3.*
11 probatur communis ſententia, quod, qui alium pro alio
occidit, ordinaria legis pœna afficiendus ſit, quia adeſt
dolus quicquid dicat *Zaſius in ſingul. ſuo intellectu tom.*
5. operum. p. 59. quia voluit illum occidere, licet cauſa
fuerit erronea. Vid. *Sande l. 5. tit.9. def.6. Berlich. p.4.*
concl. 10. n.4. Carpzov. pract. crim. quæſt. 5. n.5.

ad L. Si creditor. 19.

S U M M A R I A.

Caſus legis. n. 1.
Recuſans idoneum fidejuſſorem de injuria tenetur. 2.
Limitatur. 3.

1 QUi in injuriam debitoris, cum ſolvere eſſet pars-
tus, fidejuſſorem ejus convenit, injuriarum te-
2 netur. Quemadmodum etiam injurioſus ille eſt, qui
idoneum fidejuſſorem acceptare non vult. *l. 5. in fin. ff.*
qui ſatiſd. cog. Wurmſer. pr. obſerv. lib. 2. Weſenbech.
3 *conſ.96. n.16. Alex. conſ. 11. n.4. lib. 1.* Sed aliud eſſet,
ſi non fieret ad injuriam debitoris, ſed ob cauſam pro-
babilem, v. gr. ſi debitor vellet ſua bona deperdita ob-
trudere creditori, à fidejuſſore autem pecuniam accipe-
re poſſet. *Gaſp. Manz. in patroc. paup dec.2.q.10.* Et de-
bitor offerens non debet tantum ore, ſed & manu prom-
ptus eſſe. *Dn. Mev. p. 3. d. 395.*

ad L. Injuriarum æſtimatio. 21.

S U M M A R I A.

Injuria æſtimatur ex eo tempore, quo illata. n. 1.
Æſtimatio fit à parte. 2.
In praxi verò à judice. 3.
Pœna injuriarum eſt arbitraria. 4.
Qui pravo animo verum denunciat crimen, non tenetur ad Palinodiam. 5.
Palinodiæ cognata. 6.

1 INjuriarum æſtimatio ad id tempus referenda, quo
illata eſt injuria, non verò, quo judicatum eſt, ſi
fortè perſona interim vilior facta fuerit. *Farin. qu. 105. n.*
3. Debet autem æſtimatio fieri à parte, quæ tanti æſti- 2
mat injuriam, & quidem mediante juramento, de quo
Gloſ. hic & Far. d qu. 105. n.38. & ſeq. Et licet *Farin. d.l.*
n.45. dicat, poſt taxationem factam judicem illam mo-
derari & minuere poſſe: Praxis tamen eſt, ut judex 3
prius taxet injuriam, & poſtea deferat juramentum.
Gail. 2. obſ. 102. n. 10. Mynſ. cent. 1. obſ. 84. Farin. d.l. n.4.
Hinc arbitraria etiam pœna eſt injuriarum conſiderata 4
ratione perſonarum, loci, temporis & ſimil. *Dn. Mevius*
p. 3. d. 31. Ex moribus etiam acceſſit actio ad Palinodiam, 5
quæ magis ad civilem actionem accedit. *Gail. 1. obſ. 65.*
Mynſ. cent. 1. obſerv. 98. Dn. Struv. hic th.60. & Weſenb. th.
21. quæ tamen Palinodia injungenda, quando veritas cri-
minis adeſt, licet animus pravus ſit; nam tunc poteſt con-
demnari reus ad pœnam, ſed non ad Palinodiam. *Covar-*
ruv. l. 1. reſol. cap. 11. n.7. verſ. octavo. &c. Farin. qu. 105.
n.74. Sande l.9.18. def.7 Hilliger. ad Donell. lib. 15. cap.
24. Palinodiæ cognata eſt declaratio, deprecatio, quæ 6
differunt ut majus & minus. Vid. *Dn. Mevius p. 3. dec. 30.*

ad L. Si quis 26.

S U M M A R I A.

Caſus ex lege & exempla. n. 1.
Volenti, ſed ante injurias voluntatem revocanti injuriato, datur hæc actio. 2.

QUando injuria fit volenti, ſed alii ſimul per latus 1
alterius inſertur injuria, ille alter habet tamen in-
juriarum actionem, ut maritus ob injuriarum volenti
uxori illatam Epiſcopus ob Clericum, Magiſtratus ob
officialem. *Bajardus ad Clarum. §. injuria. n.4. & 7. Fa-*
rin. qu. 105. n.159. & ſeq. Sicut etiam tunc volenti in- 2
juriato, quando voluntas præceſſit, ſed invalida, vel re-
vocata. *Farin. dict. qu. 105. n. 164.* ut ſi debitor in caſum
moræ facultatem injuriandi creditori permittat. De alea
quod hic dicitur, de eo vid. *Hillig. in Donell. l. 18. cap. 8.*
n. fin.

ad L. Injuriarum actio. 28.

S U M M A R I A.

Actio injur. ante Lit. Conteſt. non eſt in bonis noſtris. n. 1.
Cedi tamen poteſt poſt æſtimationem juratam. 2. 3.

INjuriarum actio in bonis noſtris non eſt ante litis 1
conteſtationem, quia tunc actor poteſt mutare libel-
lum, & vel civiliter vel criminaliter agere. Unde non- 2
nulli probant, actionem injuriarum cedi non poſſe, non
ante litem conteſtatam, quia in bonis non eſt; & quid
ſi remittatur, aut injuriatus moriatur? *Donell lib. 19.*
cap. 1. lit. M. nec poſt, quia cederetur actio litigioſa.
Joh. à Sande in tr. de ceſſion. act. cap. 5. n. 11. ſed contra-
rium receptius. *Bart. hic & Weſenb. in π. nu. 13. & 16.*
Tiraqu. de retr. conſangu. §. 26. gl. 1. n. 50. Farin. d. quæſt.
105. n. 108. Dicerem ante æſtimationem juratam cedi 3
non poſſe, ſed poſt eam poſſe, quia jam liquidum &
fere adjudicatum jus eſt.

ad L. Nec Magiſtratibus. 32.

S U M M A R I A.

Magiſtratus, ſi quid injurioſè fecerit, propter officium non excuſatur. n. 1.
Limitatur. 2. 3. 4. 5.
Magiſtratus temporalis durante officio conveniri non poteſt. 6.
Magiſtratus ſpolium committere poteſt. 7.
Exempla actionis injuriarum contra Magiſtratum. 8. 9.

QUamvis præſumptio ſit pro Magiſtratu, Autor *in* 1
C. titul. Ex quib. cauſ. inf. irrog. ad L. 17. nu. 6.
tamen

tamen ſi conſtet eum aliquid injurioſè, aut per inju-
riam, vel quaſi privatum fiducia Magiſtratus dixiſſe
vel feciſſe, tunc injuriarum actione tenetur, nec prop-
ter officium ſe excuſare poteſt. *Far. dict. quaſt. n.*121.
*Ral. à Valle conſ.*17. *n.* 1. *& conſ.* 68. *n.* 16. *volum.* 3.
v. gr. Si tormentis indebitè aliquem ſubjecit. *Carpzov.*
2 *l.*2. *reſp.*63. *n.*2. Aliud igitur ſi legitime proceſſerit &
3 reus per torturam innocentiam ſuam probaverit. *Carpz.
d. reſp* 63. Sicut nec tunc tenetur, ſi juſſui ſuperioris pa-
ruit *Carpzov. lib.*2. *reſponſ.* 64. Nec ſi ſolemnia pro-
ceſſus omiſit, & nihil minus ex Actis juſtitia ſententiæ
probari poſſit, quod illa omiſſio non nocuerit. *Dn.*
4 *Mev. p.*2. *dec.* 103. Sicut nec tunc tenetur, quando ex
conſilio prudentum tulit ſententiam, quam executus
eſt, præſertim ſi conſilium requiri teneatur, ut in cri-
minalibus *ex Conſtitut. Carol. Dn. Mevius part.* 2. *dec.*
5 104. Idem ſi fecit Magiſtratus in alicujus damnum, ſed
poſcente Reip. bono & legibus. *l.* 33. *ſeq.* Sed durante
6 officio contra Magiſtratum temporalem & majorem
agi non poteſt, Autor *ad L.*4. *n.*4.5. *C. ad L. Jul. repet.*
bene tamen contra perpetuum & inferiorem, per *h. l.*
7 Colligi etiam poteſt *ex hac lege*, Magiſtratum etiam
ſpolium committere poſſe, vel judicem, ſi de facto
procedat. *Gail. l.* 1. *obſ.* 76. *n.*1. *&* 2. & judex ita pro-
cedens agere dicitur ut privatus, *Cravetta conſ.* 302. *n.*
3. *Cabman. verſ.*4. *conſ.*6. *n.*25. Autor *ad L un. n.*5.6.
8 *C. de commeat.* Et ideò contra judicem, qui non citato
debitore creditorem immiſerat, actio data debitori, ra-
9 tione injuriæ. Sic ſi Magiſtratus Advocatum contra ſe
patrocinantem in carcerem conjiciat, vel Notarium, ſi
ipſi mandata inſinuaverit, hæc per mandata ſine clau-
ſula & pœnalia à ſuperiori vindicanda. *Dn. Mev. part.*
1. *deciſ.* 155. *& ſeq.*

ad L. Si quis injuriarum. 35.

SUMMARIUM.

Pœnæ injuriantis, ſi infamiam non curet.

QUando injurians eſt homo levis, qui non curat infamiam, & ob egeſtatem non poſſit ſolvere æſtimationem, luat in corpore, Autor *ad L.* 4. *n.* 14. *C. de Servit. fugit.* ſi injuria atrox, quo caſu duæ poſſunt eſſe ſententiæ. 1. In qua fit cundemnatio pecuniaria. 2. Qua fit permutatio in corporalem, vel etiam poteſt una ſententia ferri, & eventualiter pœna corporalis dictari. *Far. d. q. n.* 52. *& ſeq.*

ad L. Divus. 40.

SUMMARIA.

Injuriarum damnatus ex decuria ejicitur. n. 1.
In quibuſdam tamen judiciis judex ipſi famam reſervare poteſt etiam non addita ratione. 2. 3.
Quando reſervatio addi ſoleat. 4.

1 INjuriarum damnatus, quia infamis, in ordine De-
curionum eſſe non poteſt, licet hoc Judex pronun-
ciaverit, quod de atroci injuria hic intelligit *Gl. & Dd.*
2 *& Carpzov. in pr. crimin. quaſt.*94. *n.*73. Imò etiam in
atrocioribus injuriis ob cauſam aliquam probabilem,
poſſe judicem reſervare famam & ordinem, in judiciis
paſſim receptum. *Gail. lib.*1. *obſerv.*65. *n.*5. *Carpzov. d.*
3 *qu.*94. *n.*78. *& ſeqq.* Neque tenetur judex addere ratio-
nem, ſiquidem præſumitur, quod habeat rationem, un-
de rejectam appellationem eſſe refert *Dn. Mevins part.*
4 3. *dec.*32. eo, quod adjecta eſſet ea reſervatio. Sanè fre-
quentius additur hæc reſervatio in gratiam eorum, qui
in certis collegiis ſunt, ne aliquis ex lubrico linguæ
eſuriat, & cum ſuis innocentibus liberis & uxore ad
incitas redigatur: præſertim noſtro ſeculo, ubi lingua
domita ferinæ inſtar eſt.

ad L. Judici. 42.

SUMMARIUM.

Judicis ſententiam iniquam dicens non injuriatur.

QUi appellando injuriam inferunt judici, infamia notantur. conſ. *leg.* 8. *in fin. de Appell.* Sed non eſt convitium, ſi dixit, ſententiam eſſe iniquam, ſed ſi dolus aut ſordes judici objiciantur, licet tutius ſemper addatur: ſalvo honore judicis. *Guida Papa ſing.* 358. *n.* 8. *Hillig. in Donell. lib.*28. *cap.* 6. *lit. Yy.*

ad L. De injuria. *Fin.*

SUper injuriis atrocioribus etiam ex officio judex cognoſcere, & criminaliter punire ea poteſt. *Dn. Mevius p.*6. *dec.* 12. *vid. not.* Dni Autoris *ad l. fin. n.*3. *de privat. delict. & l. fin. de furtis. Et ad L.*7. *n.*3. *C. h. t.*

TITULUS XI.

De Extraordinariis Criminibus.

ad L. Sollicitatores. 1.

SUMMARIA.

Pœna ſollicitatorum alienarum nuptiarum eſt diverſimoda. n. 1.
Conatus in delictis atrocioribus ordinaria pœna non punitur. 2. 3.
Stuprum violentum punitur gladio. 4.
Suprator puellam vi compreſſam in uxorem ducere volentem poteſt. 5.
Pœna tamen ideo non ipſi ſemper remittenda. 6.

SOllicitatores alienarum nuptiarum, & matrimo- 1
niorum interpellatores, & ſi effectu ſceleris poti-
ri non poſſint, propter voluntatem perniciosæ libidinis
extra ordinem puniuntur, quod repetitur in *c. ſollicita-
tores, de pœnis. diſtinct.*1. Pœna autem iſta diverſimode
infligitur, prout vel nudis verbis aut muneribus miſſis
admiſſum delictum, aut ad actum proximum perven-
tum. *Farin. qu.*141. *n.*103. Et inde generaliter conclu- 2
dunt, etiam in delictis atrocioribus conatum non pu-
niri pœna ordinaria. *Farin. qu.*124. *n.*38. Autor *ad L.*
7. *n.*2. *C. ad L. Corn. de Sicar.* Sed quod exinde *Carpz.*
qu. 76. *nu.*59. colligit, id exinde non probatur. Nam 3
conatum videtur eum dicere, quando membrum virile
immiſſum eſt in vas ad id non deſtinatum, ſed ejacula-
tio ſeminis non in vaſe ſed extra vas facta. Hoc cri-
men eſt enim non conatus, ſed conſummatum ſuo mo-
do crimen, & ita ſentiunt Dd. quos per ſe allegat ſc.
*Clarus in §. Sodomia. n.*8. *in verbis: ſecus autem ſi mem-
brum impoſuiſſet, licet intus ſemen non emiſiſſet.* Et *Farin.*
*qu.*148. *n.*65. *& Petr. Caball. in reſol crim.*16. *n.*11. *in fin.*
Menoch. ab eo allegatus in genere de conatu loquitur.
Et ita Facultate noſtra hoc caſu gladium dictatum eſſe
memini. Sanè violenti ſtupri pœna eſt gladius. *Theſ. l.*4. 4
*qu.*57. *n.*3. & ex *Conſt. crim.*198. Quod de ſtupro violento
conſummato intelligit *Carpzov. p.*2. *pr. crim. qu.*68. *n.*2.
Eſt autem ſimile hoc delictum raptui, quoniam igitur
raptor raptam in uxorem ducere poteſt jure Canon.
quod ſequimur, per *c. accedens.* 7. *X. de Rapt.* Autor
*ad L. un. n.*18. *C. de Raptu Virg.* Quæritur, an etiam ſtu- 5
prator puellam vi compreſſam in uxorem ducere volen-
tem poſſit? Quod affirmamus, argumento raptoris, cum
Finckelth. obſerv. 114. quia in raptu major ſeveritatis
cauſa. Sed violentus tamen ſtuprator extraordinaria
pœna plecti debet v. g. relegationis, *Finckelthauſ. dict.
leg. n.* 17. & ita ſæpius pronunciatum memini. Et ſic 6
puella liberare à ſupplicio poteſt defloratum ſuum, quod

ei ejuſque parentibus cæteris paribus ſuadendum: puto tamen interdum non eſſe deferendum ob exemplum, ut ſi ab officiali publico illata vis; vel ſi nebulo nobili virgini vim intuliſſet, vel ſi judex princeps eſſet, poſſet imitari Caroli Burgundiæ Ducis exemplum, qui nuptui collocavit ſtupratam Comiti ſtupratori, ſed poſtea ſupplicium de eo ſumſit capitale, ut ita & defloratæ & Reipublicæ ſatis fiat. Vid. *me in Proceſſ. inquiſit. cap. 9. n. 65.*

ad L. Divus Severus. 4.

QUæ data opera partum abegit, exilio damnatur. hic & *l. 8. infr. de Sicar.* ſed id *Gl.* de fœtu inanimato ſive informi intelligit. Nam ſi fœtus animatus vel formatus ſit, pœna capitalis locum habebit, per *l. Cicero. 39 ff. de pœnis cap. ſicut ex literatorum. X. de Homicid. c. aliquando cauſ. 32. qu. 2.* quam diſtinctionem communiter Dd. & judices ſequuntur. *Farin. qu. 122. part. 6. Carpz. in pr. crim. qu. 11. Berlich. part. 4. concl. 8.* Sed vide à me notata *in Proceſſ. inquiſit. c. 9. n. 69.*

ad L. Annonam. 6.

S U M M A R I A.

Pœna Dardanariorum. n. 1.
Adulterantium ſtateras & menſuras. 2.

1 ANnonæ flagellatio in Dardanariis punitur arbitraria judicis vel interdictione mercaturæ, vel exilio, vel damnatione ad opus publicum, conſ. *ordin. Polit. de anno* 1577. *tit.* 18. *Menoc. l. 2. A. Q. caſ.* 348. *Cujac. l. 10. obſ. 19. Klock. de contrib. c. 1. n. 359. & ſeqq. Hering. de molend. mantiſſ. 3. per tot.* Hinc quicquid annonam onerat, vexat, abolendum. *Dn. Mevius part. 2. dec. 279.*
2 Dardanariis ſimiles ſunt, qui adulterinis ſtateris & falſis menſuris utuntur, qui varie extra ordinem puniuntur, hic & *l. 37. ff. de pœn. conſt. crim. art. 113. Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 317. Molin. tom. 3. de J. & J. diſp. 701. Coler. de alim lib. 1. c. 17. n. 34.* Autor *ad L. ult. nul. n. 6. 7. 8. C. de Suſceptor.* Vid. Dn. Strykii diſput. de Dardanariis.

ad L. Sunt præterea. 8.

SI quis inſtrumenta ſua prodita eſſe dicat, extraordinarium crimen eſt, & eſt tamen etiam falſi ſpecies *l. 1. §. 6. de falſis.* Quod paſſim *in hoc libro* occurrit, ut cum extraordinario crimine criminis publici perſecutio concurrat, quod multis exemplis illuſtrat *Ant. Matth. ad h. libr. in proleg. cap. 4. n. 9.* unde tamen non plane convelli poteſt diſcrimen inter ordinaria & extrardinaria crimina.

ad L. Sunt quædam. 9.

S U M M A R I A.

Scopeliſmus quid, ejuſque pœna. n. 1.
Judex arbitrarius pœnas uſque ad mortem poteſt extendere. 2. 3.
Cautela circa talem extenſionem. 4.

1 SCopeliſmus in Arabia erat delictum, quo quis in agris ſcopulos & lapides ponebat indicio futuros, ſi quis agros eos coluerit, cum malo fato periturum, inſidiis à ponente ſtruendis. Hujus pœoa erat extraordina-
2 ria, quæ etiam ad mortem extendi poterat. Unde probant Dd. in gravioribus delictis pœnas arbitrio judicis comiſſas, ad mortem uſque extandi poſſe, quod etiam probatur per *l. 13. ff. de pœn. & l. 7. §. ult. de crimine repetund.* ubi cum dixiſſet, hodie repetundarum crimen extra ordioem puniri poſſe, ſubjicit JCtus interdum ad
3 mortem uſque id extendi poſſe. Nec obſtat; quod hoc verbum USQUE excluſive intelligendum eſſe nonnulli putent; nam hoc ſubjecta ratio refutat. *Farin. q. 17. n. 34. Gomez. lib. 3. reſol. cap. 6. n. 8. Clarus §. fin. qu. 83. n. 11. Menoch. lib. 1. Arbit. qu. 86. n. 20. Ant. Matth. ad lib. 47. ff. in praleg. cap. 4. n. 11. Berous vol. 2. conſil. 148. n. 43.* Maxima tamen hic cautione opus eſſe puto, ut 4
delictum ſit non leve, & valde ſcandaloſum, & valde noceat alteri, & adſint circumſtantiæ, quæ in aliis delictis capitalem merentur ſententiam & ſim.

T I T U L U S XII.

De Sepulcro violato.

ad L. Sepulcri. 1.

SEpulchrum qui violat doloſe, fit infamis, *Decian. in pract. crim. lib. 6. c. 43. n. 1. Berlich. part. 5. concl. 47. n. 7.*

ad L. Prætor ait. 3.

S U M M A R I A.

Quænam contra Sepulchrorum Violatores detur actio. n. 1.
Mulcta cuinam applicanda. 2.
Cadavera ſine permiſſu ſuperioris non tranſvehenda. 3.
Conſuetudo de mortuis in civitate ſepeliendis 4.
Pœna eorum, qui ſepulchra armata manu ſpoliant. 5.

COntra violatores ſepulchrorum datur actio in fa- 1
ctum, & ſi actor fuerit cognatus defuncti, violator ſepulchri pro judicis arbitrio ad intereſſe damnatur, ſi vero extraneus, non exiſtente cognato, eſt actio popularis, & datur ad 100. aureos; Si quis vero inædificet, ad 200. aureos condemnabitur. *Menoch. l. 2. A. I. Q. caſ. 387. Decian. d. l. 6. c. 41. n. 9. & d. c. 43. & Berlich.*
d. concluſ. n. 3. & ſeq. Autor *ad L. 1. n. 3. c. h. t.* Quam pœ- 2
nam fiſco deberi tradit *Hillig. ad Donell. lib. 19. c. 1. lit. L.* licet diſtinguatur inter pœnam *in princ. legis tertiæ & §. 5.* propoſitam, ut hæc fiſco, illa actori etiam ex-
traneo debeatur. *Dn. Struvius ad h. t. th. 89.* Cadavera 3
ſine permiſſu ſuperioris per vicos aut oppida tranſvehi non debent. *§. 4. h. l. Franciſc. Marci p. 2. dec. 1084. n. 2. ſeq. Tholoſ. l. 2. Syntagm. cap. 14. n. 1.* unde *Klock. vol. 1. conſ. 10. num. 475.* natam eſſe putat conſuetudinem, quod cadaverum repertorum occiſorum ſubterrationes ad actus meri Imperii referantur. Autor *ad L. 1. n. 9. 10.*
C. h. t. Sub pœna 40. aureorum Fiſco applicandorum 4
prohibetur in *§. 5.* ne in civitate cadavera ſepeliantur, & contraria ſtatuta prohibentur. Sed utut lex hæc ſaluberrima ſit civitatibus, teſte *Carpz. p. 3. dec. 289. n. 1. & ſeqq.* huic tamen derogatum eſt contraria conſuetudine, vel potius corruptela. Autor *ad L. 17. n. 3. C. de Re Militari.* Unde apparet, legibus derogatoriis per conſuetudinem derogari poſſe, Principe expreſſe vel manifeſto conſentiente. Sed poſſunt tamen Principes tales corruptelas facile abolere, & leges in uſum revo-
care. Autor *ad L. 11. n. 1. ſ. C. de Religioſ. & Sumt.* Qui 5
armata manu ſepulchra ſpoliant, etiam capite puniuntur. *§. 7. h. l. Farin. quæſt. 20. nu. 117. Decian. d. c. 43. num. 5. ſeqq. Berlich. d. concl. 47. nu. 18.* Autor *ad L. 4. n. 6. C. h. t.* Si vero ſine armis, neque ad metallum procedi poteſt, per *h. §.* ubi particula USQUE excluſive accipienda eſſe videtur. *Menoch. l. 2. A. Q. 387. num. 15.*

ad L. Sepulchri. 6.

S U M M A R I A.

Dominus violati ſepulchri, ſi actionem ſibi inde competentem neglexerit, & in abſentia ejus alius interim

terim egit, redux denuo agere non poteſt. n.1.
Abſenti Reipubl. cauſa præter damnum in re ſamiliari acceptum nullum reſtituitur. 2.
Condemnatus de novo condemnari non poteſt. 3.

1 SEpulcrum violatum eſt, & Dominus ſepulchri, cui
prius & ante omnes competebat jus agendi ad
100. aureos, neglexit agere, vel abſuit forte Reip. cau-
ſa: interim alius egit, qui accepit aureos 100. Rediens
Dominus, ad quem ea res proprie pertinet, vult de-
nuo agere, quæritur, an audiendus? Videtur quod ſic,
quia alias abſentia Reip. cauſa ipſi eſſet damnoſa; Sed
negatur, quia hæc pœna non ad rem familiarem, ſed
ad ultionem & vindictam pertinet. Collige (1.) abſen-
2 tem Reipubl. cauſa non reſtitui ad lucrum ex alterius
delicto ſperatum, ſeu per abſentiam aut præventionem
amiſſum, ſed ad damnum in re familiari acceptum.
Unde nec ob amiſſam actionem injuriarum reſtitui poſ-
ſet. *Vinc. de Franc. dec.421. n 4.* vid. *nos.* DNI Auto-
ris *ad l. auxilium 37. n.5. ff.de minor.* nam *hanc leg.* ad
minores etiam accommodat *Sfort. Odd. de Reſtit. quæſt.*
89. *num.3.* (2.) Collige condemnatum iterum de novo
3 conveniri non poſſe in criminalibus. Vid. *Farin.qu.4.n.*
2.ubi *in ſeq.* id limitat *Maranta tit.de Inquiſit.n.40. Go-
mez.l.3. reſol.c.1.n.27. Boer. dec.289.*

ad L. Rei Sepulchrorum. *Fin.*

S U M M A R I A.

Pœna extrahentium non tamen ſpoliantium cadavera. num. 1.
Pœna auferentium à ſepulchris monumenta, ſaxa & arma. 2. 3. 4.
Pœna creditorum, ſepulturam mortuorum impedientium. 5.
Intra quot dies ab obitu conveniri nequeat hæres. 6.

1 QUi cadavera tantum extraxerunt, non ſpoliarunt,
humiliores ultimo ſupplicio afficiuntur, hone-
ſtiores in inſulam reportantur vel relegantur, vel in
metallum damnantur. *Farin. d quæſt. 20. n.115. Dam-
houd. in pract. crim. c.111. Berlich. d. concl. 47.n.115.*
2 Qui monumenta, ſaxa, & arma auferunt à ſepulchris,
puniuntur 10. libris auri, aliis pœnis non ſublatis. *l. 4.
C.h.t. Farin. d.qu.20.n.120. Menoch.rem.9.recup poſſ. n.*
3 375. Et domus in quas religioſæ translatæ ſunt, fiſco
addicuntur. *l.2. C.h.t. Farin. d. l.* & pœnam 20. libra-
4 rum incurrit etiam judex negligens. *l.3. ſi quis C. h. t.*
Qui domum moribundi ingreditur, ſignacula bonis ſi-
ne autoritate judicis imponit, vel ſepeliri mortuos pro-
hibet, dum ſuum fuerit conſecutus, pœna in *l. ult. C.*
ſtatuta erat 50. librarum auri, ſed Juſtinianus in *Nov.*
5 60. conſtituit, ut creditores iſti importuni jus crediti
amitterent, & tertia bonorum parte mulctarentur, in-
famia notarentur, & hæredibus defuncti tantumdem
ſolvere cogerentur. *Farin. qu.20. n 139. Covarr. lib. 2.
reſol. c.1. n.20. Gail. de arreſt. Imp.c.11.n.28. Menoch.
d. l. n. 16. & ſeq. Berlich. d. l. in fin.* Autor *ad L. ult. n.*
13. *C. h. t.* licet id in inſtrumento partibus placuerit.
Suarez in l. poſt rem. judic. extenſ. 5. n. 2. ff. de re judic.
6 Intra 9. dies ab obitu numerandos nulla debet fieri
exactio. *Menoch. d.l.n.22. Ripa de Peſte, cap.4. n.* 104.
Jure Saxon. & paſſim etiam noſtro, ad 30. dies hoc
extenditur. Hæc de jure novo.

TITULUS XIII.

De Concuſſione.

Ad L. Si ſimulato. 1.

S U M M A R I A.

Concuſſio quid & quotuplex. n. 1.
Quæ hodie pœna. 2.

COncuſſio eſt extorſio alieni metu poteſtatis ſuæ vel 1
alienæ. *Don.l.15.c.39.* Unde apparet duplicem eſſe
concuſſionem; alia enim fit a Magiſtratu, & ſic eſt cri-
men publicum, ſeu repetundarum, *de quo infra:* Alia
vero a privato terrorem ex poteſtate aliena incutiente, &
tunc eſt privatum crimen. De quo hic agitur, cujuſque
pœna eſt arbitraria. *Menoch.l.2. A.Q.caſ.342.n.11. Don.
& Hillig.d.l. Decian.l.8.c.35. n.24. Far.qu.111. art 3.n.*
54. Sed quia in *art.129.conſt.crim.* ſtatuitur pœna capi- 2
talis, rectius dicitur hodie eſſe crimen publicum, aut
concurrere interdum cum extraordinario crimine judi-
cium publicum. Vid. *Ant. Matth. ad l.47. tit.7. cap.1.*

ad L. Concuſſionis. *Fin.*

SI privatus terrorem incuſſerit, ne me accuſaret de aliquo crimine, crimen ipſum quidem per ſe eſt privatum, ſed judicio publ. ex L. Cornelia de falſis poteſt vindicari, ſicut & alia delicta privata, per *l. fin. ſupr. de privat. delict. Gloſſ. hic & Dd.* & habetur hic textus in *Canon. 128. cauſ. 1. qu. 1.*

TITULUS XIV.

De Abigeis.

Ad L. De Abigeis. 1.

S U M M A R I A.

Abigei quinam ſint, eorumque pœna. n. 1.
Ob frequentiam delicti pœna poteſt mutari in capitalem. 2.
Pœna ejus, qui alterius pecora, ac ſi ſua eſſent, abegit. n.3.

ABigeus eſt, qui dolo malo equum, bovem vel 1
unum abegit, porcos, quinque vel quatuor, oves
vero decem. Autor *ad L.un.n.1.C.h.t.* Quia autem Abi-
gei ſunt fures improbiores, ideo ſolent vel in metallum
damnari, vel ad opus publicum, vel ad perpetuum vel
temporarium; ubi vero frequentius iſtud delictum,
etiam duriſſime delinquentes. i. e. gladio puniuntur.
*Farin. qu.167.n.11. Carpz.qu.86.n.34. Gomez.tom.3.re-
ſol.c.5.n.19.* Autor *ad L.un.n.3.C.h.t.* Non vero ad gla-
diatoriam pugnam à Conſtantino dudum ſublatam.
Sande l.5.c.9. ubi exempla etiam ſuppliciorum adducit.
Unde obiter colligitur, ob frequentiam delictorum poſ- 2
ſe pœnam non capitalem in capitalem mutari. De quo
Carpz. qu.7. Autor *ad L. un. n.3. C. h. t.* Cæterum ſi ea,
quæ conſtitutio criminalis in pœna capitali furti requi-
rit, abſint, pœnam laquei obtinere, per *l 2.* recte tradit
Carpz. h.t. qu.86.n 39. Autor *d. L.n.6. C.h.* Qui contro 3
verſiam alicui fecit de pecudibus, & putat ſibi licere
ſuam rem abducere, & adeat pecora, ſi juſtis ratio-
nibus ductus hoc putaverit, non erit puniendus ut
abigeus, ſed ad duplum tenebitur ex *§. penult. Inſt. de
vi bonor. raptor. & l. extat. 13. ff. quod metus cauſa Farin.
d.loc.n.121. qui n.ſeq.* videtur intelligere injuſtam etiam
credulitatem, quæ probabilibus rationibus nititur; ſed
hæc intelliguntur, niſi color quæſitus, & ad coloran-
dum factum, quæſtio proprietatis inventa.

TITULUS XV.

De Prævaricatione.

Ad L. Prævaricator. 1.

S U M M A R I A.

Prævaricator quis proprie dicatur. n. 1.
Late etiam hoc nomine veniunt Ancillani, Tonſores, Advocati. 2. 3.

PRævaricator à varicando dicitur, quod quaſi 1
obtortis plantis incedat, & hinc & illinc ſtare
videatur, de quo *Ant. Matth in h. t. c. 1. in pr.* Et pro-

prie accipitur de accuſatore, qui cum accuſato colludit,
veras probationes reticendo, ſalſas vero producendo,
*hic & l.212.de V.S. Farin. qu.4.n.18. Speckhan. cent.2.
claſſ.4.qu.42.n.8. Menoch.l.2. A Q. caſ.323.n.10.* Autor
in C.t. de Advoc. div. jud. ad L. 1. n. 11. Et hoc tranſ-
2 ferunt ad Ancianos, qui ex ſtatuto tenentur denun-
ciare crimina, ſi cum reis colluſerint, & vel non omnes
reos detulerint, vel non omnium teſtium nomina edi-
derint, *Menoch. d. caſ.323. n.13. Farin. d. loc. n.17. &*
3 *Ant. Matth. d. c. 1. in fin.* Qui & idem habet de tonſo-
ribus, qui vulnera non deferunt ſecundum ſtatuta loco-
rum. *Ant. Matt. d. c. 1. in fin.* Autor *in C.t. de Advoc.
diverſ.judic.ad L.1.n.11.* Ideoque Carpz. diſtinguit in-
ter prævaricatorem ſpecisliter & ſpecialiſſime dictum.
Carpz. p. 1. dec. 91. Prævaricatores etiam dici poſſunt,
qui ſecreta ſuorum clientum parti alteri produnt. *arg.
l.3. de crim. ſtell. Menoch. d. l. n.3. Clarus §. ult. qu.82. &
Carpz. d.l.n.7.* Quamvis etiam de falſo accuſari poſſit,
per *l.1.§.6 ff. de falſo* Dd. refert. *Farin. d. qu. n.14. cir-
ca finem.* & quos *Carpz.* allegat *d. l. n. 15.*

ad L. Prævaricationis. 3.

S U M M A R I A.

*Judicium prævaricationis interdum publicum & priva-
tum. n. 1.*
*Advocatus & Conſultor an poſſint Clientis ſui partes de-
ſerere. 2. 3.*
In privatis delictis actor non poteſt prævaricari. 4.

1 PRævaricationis judicium in accuſatore eſt publi-
cum; ſed in Advocato, qui ſui clientis cauſam pro-
dit, ſive in publico ſive io privato id contingat judicio,
2 privatum tamen judicium eſt. Sed ſi advocatus ſui clien-
tis partes deſerere velit, ſi lis ſit in puncto juris, ſine
vitio id licebit; nam præſumitur mutaſſe ſeotentiam
ſuam; ſi in facto ſecus. *Ant. Matth. in d c. 1.* Et hoc
caſu ſuſpicione criminis laboraret, ſi ad aliam partem
3 tranſeat. *Farinac. d. l. n. 16.* Sed Conſultorem diverſo
tempore mutata circumſtantia facti vel opinione poſſe
contrarium priori conſilium ſuppeditare, tradit. *Spe-
ckhan. d. l. n.9.* Si v. g. aliis rationibus, quam de quibus
conſilio priori egit, eam niti compererit. *Guttierez. l. 1.
pract. qu.30.n.5.* vel ſi ſecuta facti aut opinionis mutatio.
Freber. lib.3. de infam. c.13. n.8. & ſeq. Hillig. in Donell.
4 *lib.18. c.3. lit. Zz.* In privatis autem delictorum judiciis
actorem non poſſe prævaricari, recte tradit *Cujac. l.9.
obſ.40.* male notatus ab *Ant. Matth. d. c. 1. n.4.*

ad L. Ab Imperatore. *Pen.*

PUblico judicio prævaricationis cauſa, ſi quis convi-
ctus ſit, afficitur eadem pœna, qua reus afficitur, ſi non ob prævaricationem abſolutus eſſet, & fiebat infamis. *l.4.h.t.* Sed advocatus prævaricator extra ordinem punitur. *l.1. in fin. h t. Menoch. d l. n.5. & ſeq. Farin. n.15.* Autor *in C.t. de Adv. diverſ. judic. 1. ad L. 1. n.2.5. & 6.* ſcil. remotione ab officio, relegatione, & ſim. *Carpz. l. 3. reſp.3. n.4. & d. dec.91. n.18.* In Imperio Romano advocatus vel Procurator damnum reſarcire cogitur, ſiſtendus in numellis, virgiſque cæſus relegandus. *Art. 115. conſt. crim.*

ad L. In omnibus. *Fin.*

REus ſi accuſatorem vel Advocatum ad prævarica-
tionem induxit, pro victo habebitur, præterquam in cauſa ſanguinis, & reſcinditur ſententia abſolutoria. *l.3. §.1. h. t.* Excipiuntur hic cauſæ ſanguinis; cujus ratio in *l.1. ff. de bor. cor. qui ante ſent.*

T I T U L U S XVI.

De Receptatoribus.

ad L. Permiſſum. 1.

S U M M A R I A.

Receptatores quinam dicantur, eorumque pœna. n. 1.
*Conciliatio textuum, ex quibus nonnulli pœnam arbitra-
riam ſtatuunt. 2.*
*Receptatores Proſcriptorum, eorumque vel bonorum, ban-
no Imperii feriuntur. 3.*

REceptator eſt, qui latrones vel alios maleficos, ut 1
ex generali *Rubr. C. h. t* patet, ſciens dolo malo
ſuſceperit, occultaverit, quive cum adprehendere poſ-
ſet, accepta pecunia, vel ſurreptorum parte, dimiſerit,
hic & l.1. & 2. C. de his, qui latron. &c. ibique Autor *n.1.
& 2.* & hos quidem de eadem pœna maoet, quæ ipſos
latrones, quia videntur quaſi ſocietatem criminis con-
trahere. *Farin. qu.133.n.1. Damhaud. c.134.n.2.* Autor
ad L.1. n.7. C. de his, qui latron. rec. Sed in *d. l. 1. C. h. t.*
dicitur aut ſupplicio corporali, aut diſpendio facultatum
pro Judicis arbitrio plectendos, & *l. ult. §. ult. ſupr. de
Abigeis.* Ideoque nonnulli arbitrariam volunt eſſe pœ-
nam. *Farin. qu 30. n.95. & ſeq. & qu. 133. n.92. Menoch. l.
2. A. Q. caſ.348. n.2. & caſ.349. n.21. Finckelthaus. obſ.
112. per tot. & quos refert. n.3.* Poſſunt tameo hi textus 2
conciliari, ut *l. hac. 1. in ff.* intelligatur de iis, qui ſocie-
tatem contraxerunt cum latrone participando de ſurrep-
tis. Aliæ vero leges de ſimplici occultatore. *Farinac. d.
l. n.4. Carpzov. in pract. crim. qu.134. n.10 & ſeq. Anton.
Matth. hic. c.2. n.2.* conf. *Finckelth. d. l n.18.* In Imperio 3
qui proſcriptorum bona vel ipſos proſcriptos & paci-
fragos, vel alterius Status ſubditos ſe ſui Magiſtratus
juriſdictioni ſubtrahentes receptant, banno Imperii fe-
riuntur ipſo facto. *Ordin. Cam. p.2. tit.22. Petr. Denai-
ſius in jure Cam. cap. 256.*

ad L. Eos, apud quos. 2.

S U M M A R I U M.

Pœna illorum, qui cognatos vel affines occultant, mitior eſt.

POena mitiganda eſt iis, apud quos cognatus aut affinis occultatus eſt, quod non tam doln malo id feciſſe videantur, quam amoris & affectioni vi victi. *Men. lib.2. A. Q. caſu 348. n.7. & conſ 74. nu.22. Ant. Matth. h. t. c.1. n.3.* Et ignoſcendum aliquatenus iis, qui conſilium pro tuendis cognatis capiunt. *l.22 ff. de adulteriis. Gail. l.2. de P. publ. c.10. Farin. d. l. n.32. Carpz. d. l. n. 48.* Autor *ad L.1. n.6. C. de his, qui latron.* Ex quo infertur parentem non poſſe compelli, ut indicet filium facinoroſum, *Carpz. d. l. n.52.* Et uxor excuſabitur, ſi maritum etiam rebellem ſuſceperit. *Decian. l.7. t.34. n.11. & 17. Farin. qu.113. n.280. & quos alleg. Ant. Matth. d. c. 1.* qui tamen hanc *l. 2.* recte limitat *n. 3.* ſi de ſurreptis participaverit.

T I T U L U S XVII.

De Furibus, Balneariis.

ad L. Fures. 1.

FUres nocturni & balnearii ideo durius aliis puniendi, quia major tempore nocturno & in balneis publicis eſt delinquendi facultas, & ideo in univerſum, quo facilius poteſt delictum committi, eo ſeverius caſtigandum, *hic & l.8. C. de Epiſc. Weſenb. in π h. t. Cujac. l.6. obſ. Ant. Matth. in h. t. & Menoch. l.2. A. Q. caſ.296.*

TITU-

TITULUS XVIII.

De Effractoribus & Expilatoribus.

ad L. De his. 1.

SUMMARIA.

Effractores quotuplices ſint, eorumque pœna. n. 1.
Rationes cur illa ſit ſeverior. 2.
Communiter eſt tamen arbitraria. 3.

1 EFfractores ſunt vel fures, qui effractis januis & pa-
rietibus aut feneſtris, furtum faciunt, quæ effractio
violenta valde aggravat delictum, & ſic pœnam mere-
tur *l.2.h.t. art.159. conſt. crim. Carpz. pr. cr. qu.79. Me-
noch.l.2. A.Q. caſ.299. Farinac. qu.167. n.27.* Alii ef-
fractores ſunt carceris, de quibus in *l.1.pr.* dicitur,
quod ſi facta conſpiratione, vel effractis foribus erupe-
rint, capite plectendi ſint, ſi videlicet abſit negligentia
cuſtodiæ; quia ignoſcendum fuit iis, qui evadendi oc-
2 caſione oblata ſunt uſi. Ratio ſeveritatis hæc eſt, qui ita
evadentes pro confeſſis aut convictis habentur. *Gomez.
tom.3. reſol. c.9. n.11. & Bachov. in Treutl. vol.2. diſp.
31.th.4. lit.D.* Quamvis potius favor diſciplinæ publicæ
huic ſeveritati cauſam dediſſe præſumatur, per *l.3. ff. de
cuſtod. Reor. & Treutl. d.l.* extendit, etiamſi reus fuerit
inſons, quia videatur Majeſtatis crimen contrahere, qui
carcerem Principis effregerit. *l.4. in fin. ad L. Jul. Maj.*
ſed ſententiam illam cum *Gometio d.l. Bachovius* recte
duram & inhumanam vocat, & ad rationes contrarias
reſpondet; Et ideo *L.* hæc ad fontem reſtringi poteſt,
3 *Menoch. l.2. A.Q. caſ.301. n.15.* Et cum pœna capitis
non ſemper mortem naturalem ſignificet, receptum eſt
communiter, pœnam effractionis eſſe arbitrariam, &
extraordinariam, nec ex ſola effractione pœnam delin-
quenti ordinariam dictandam eſſe, licet effractio aliquod
indicium criminis ſuggerere videatur. *Farin. qu.30. n.24.
Boſſius in tr. de carceratis n. 6.* Et ideo colligitur *l. 1.
§. 1.* quotieſcunque in lege pœna non exprimitur, in-
telligendam eſſe pœnam arbitrariam. *Gail. lib.1. obſ.87.
n.1. Tiraq. de pœnis temp. C.31. n.34. Carpz. p. 4. conſt.
17. def. 12. n. 6.*

TITULUS XIX.

Expilatæ Hæreditatis.

ad L. Si expilatæ. 2.

SUMMARIA.

Expilator hæreditatis furtum proprie non committit. n 1.
Hinc & pœna laquei ipſi dictanda non eſt. 2.

1 QUi rem mobilem hæreditariam ante aditam hæ-
reditatem vel poſt aditam, antequam ab hærede
res hæreditariæ poſſeſſæ eſſent, intervertit, furtum pro-
prie non committit, *num.* Autor *in C.tit. Ex quib. cauſ.
infam. irrog. ad L.12. n.3. & ſeq.* quia nullus adeſt poſ-
ſeſſor, cui tantum furtum fieri poteſt, de quo ſupra ac-
ctum unde in locum deficientis actionis pœnalis datur
actio expilatæ hæreditatis & inde recte concluditur,
pœnam furti ſtatutariam, i. e. laquei, expilatoribus hæ-
2 reditatis dictandam non eſſe. *Farin. q.174. n.121. Car-
pz. in pract. crim. q.83. n.77. Anton. Matth. in h.t. c.2. n.
1.* Autor *ad L.11. n.3. C. de Furtis. Et ad L.17. n.3. C.
de t.* Licet diſſentiat *Chaſſanæus in conſuetud. Burgund.
Rubr.1. §.5. n.8. Gomez. tom.3. reſol c.5. n.16 & quos al-
leg. Farin. d.l. n.122.* Autor *ad L.ult. n.2.3. C. h. t.* quin
tamen corporalis pœna ipſis imponi poſſit, dubium
non eſt. *Farin. d. loc. n.125. Carpz. n.76. & 80. Ant.
Matth. d. loc.* Sed deprehendo hic ſubtilitatem juris
noſtri, putarem ſimplicius ſtatui poſſe per ſuperiores
eandem pœnam præſertim civilem in explicatione, &
expilatorem puto magis delinquere quam furem *vide
not. ad l.11. n. 6. C. de furtis.*

ad L. Divus Severus. 3.

SUMMARIA.

Concurrit aliquando petitio hæreditatis. n. 1.
*Qua actione agendum, ſi explicatio plene probari ne-
queat? 2. 3.*

COncurrit cum hoc judicio petitio hæreditatis. Au- 1
tor *ad L.3. n.3. C. famil. erciſc.* Interdum autem
dubitatur. Propoſita aliquando eſt Facultati hæc ſpe- 2
cies: Mortuus eſt Mart. Z. W. R. laborabat ſuſpicioni-
bus expilatæ hæreditatis. Unus enim teſtis viderat le-
ctos & pluvinaria defuncti in rebus W. R. Deinde d.
W. R. antea erat pauperrimus, poſtea locupletior. 3.
Alius dicebat, non exiguam pecuniæ ſummam ſe vi-
diſſe in manibus W. R. uxoris. 4. Erat perſona dome-
ſtica. Quærebatur, quæ actio detur? *Reſp.* Non dari
actionem hanc expilatæ hæreditatis, aut certe non ſine
difficultate; quia teſtes erant ſingulares, & ex eadem
ratione vix dabitur petitio hæreditatis, nec interdictum
quorum bonorum, quia nec hic teſtis ſingularis probat.
Men. rem.1. adipiſc. poſſ. n.96. Putavimus autem agen- 3
dum eſſe ad exhibendum tanquam præparatoria actio-
ne ad interdictum quorum bonorum, vel expilatæ hæ-
reditatis, quia teſti unico creditur, quando ſine præju-
dicio alterius fit. *Farin. q.63. n. 26.* Autor *ad L 9. n 9.
ſeqq. C. de Teſtib.* per exhibitionem autem rerum ſuarum
non gravatur W. R. ſi eſt innocens, & in hac actione
etiam juramento actoris intereſſe probari poteſt. *lib. 15.
ad exhib.* ita reſp. menſe Junii anno 1654.

ad L. Uxor. *Pen.*

SUMMARIA.

Uxor ob expilationem qua actione tenetur. n. 1.
An judex hoc caſu ex officio inquirere poſſit. 2.
Quo remedio uxorum expilationi ſuccurrendum. 3.
Inter ſocios an actio furti locum habeat. 4.

UXor hoc crimen proprie non committit, *hic l.* 1
4. C. h. t. cum ſocia ſit omnium bonorum. *Fa-
rin. d. q.74. num. 130. Menoch. l.2. A. Q. caſ. 300. in
fin.* ſed tenetur actione rerum amotarum, vel petitio-
ne hæreditatis, rei vindicatione & actione ad exhi-
bendum. *d. l.4. C. h. t.* Et ex hoc infert *Carpz. l. 6.
reſp. 85.* Judicem ex officio de expilatione hæredi- 2
tatis à muliere facta inquirere non debere. Pro quo
facit *art. 165. Conſt. Carolin.* Autor *ad L. 4. num. 2.
& L. 1. num. 6. C. de Crimine expil. hæred.* Sed id ad
leviora furta reſtringendum videtur, per *l. perſpicien-
dum 11. §. 1. ff. de pœn.* cum *Bartol. in l. 1. ff. rerum
amotar. numer. 4. & Weſenb. in n. hic num. 2.* Et cum 3
hoc delictum mulierum hodie ſit frequentius, merito
optat *Cujac. l. 14. obſ. 38. laudatus hic ab Ant. Matt.
c. t. num.3.* Novellam Leonis 110. in uſum revocari,
cujus ſumma, ut conjuge mortuo uxor intra tres meo-
ſes inventarium conficiat, ſub pœna, quod nihil
alias poſſit petere, quod ſibi abeſſe queritur. Eadem 4
autem ratio, quæ uxorem à furti & expilationis pœ-
na abſolvit, nulitat etiam in ſocio. *l. 1. C. h. t.* ibique
Autor *num. 2. & ad L. 4. num. 2. C. h. t. & l.3. C. fam.
Herciſc.* quod limitat *Duar. ad h. t. & Menoch. de caſ.
300. num. 7.* niſi ſciens ultra ſuam partem aliquid ra-
piat, per *l. 45. ff. pro ſocio.* A quibus vero diſſentit
Ant. Matth. d. c. 1. numer. 4. concedens tamen actio-
nem furti eo caſu dari; Sed quia ratio *d. lib. 1. & 3.*

Digitized by Google

eſt ea, quod lex præſumat, ſocium accepiſſe bona ratione partis ſuæ, non autem malo animo ſubtrahendi. *l. merito. 51. ff. pro ſocio. Menoch. l. 4. præſ. 18. nu. 3.* Et noſtro caſu, ubi dolus eſt manifeſtus, ea ratio ceſſat, merito amplectimur ſententiam priorem.

TITULUS XX.

Stellionatus.

ad L. Stellionatus. 2.

SUMMARIA.

Crimen Stellionatus an infame?

STellionatum non infamare, dicitur hic; ſed contrarium dicitur in *l. 13. §. ult. ſupr. de his qui notantur infamia.* Varias hic quærunt conciliationes, ut videre eſt apud *Bach. in Tr. vol. 1. Diſp. 8. th. 6. lit. C. & Hill. in Don. l. 18. c. 8. lit. R.* Sed receptiſſima ea eſt, qua diſtinguitur; An crimen ſtellionatus concurrat cum alia actione civili per ſe famoſa, v.g. Depoſiti, nec ne *arg. l. 7. ff. de publ. Jud. & l. 2. C. h. t. Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 381. n. 30. Don. Hillig. & Bach. dd. locis. Weſenb. in π. h. t. & Ant. Matth. in l. ff. 48. tit. 18. c. 3. n. 4.*

ad L. Stellionatus. 3.

SUMMARIA.

Crimina innominata Stellionatus nomine veniunt. n. 1.
Exemplum in eo, qui rem alii obligatam doloſe in alium transfert. 2.
Quid ſi quis rem duobus vendat. 3.
Alia impoſturæ exempla. 4.
Stellionum pœna priſtina & moderna. 5. 6.

1 STellionatus eſt crimen extraordinarium, Autor *ad L. 3. n. 1. C. h. t.* quo quis improbius alium fraudavit,
ſi crimen aliud non ſit, quod objicitur; Nam quod in
privatis judiciis eſt de dolo actio, id in criminalibus eſt
ſtellionatus perſecutio. Autor *ad L. 3. n. 2. C. h. t.* v. gr. ſi
quis rem alii obligatam, diſſimulata obligatione, per
2 calliditatem alii detraxerit vel permutaverit, vel in ſolutum dederit, quod de generali etiam obligatione cum
Gomez. l. 3. reſol. c. 7. intelligit *Ant. Matth. in h. l. 47. t. 13. c. 1. n. 3.* quod admitto, ſi & animus fraudandi & effectus fraudationis concurrant. Ideoque ſi utrique creditori ſatisfecit, ceſſat crimen & pœna. *l. 1. C. h. t.* Et pœnitentia hoc crimen diluit. *Ant. Matth. tit. 13. c. 2. n. 3.*
Autor *ad L. 1. n. 5. C. h. t.* Idem crimen contrahit, qui
merces ſupponit alias inutiles, vel obligatas avertit. i. e.
æs pro auro pignori dederit. *l. 26. ff. de pign. act.* vel ſi
corruperit. *hic verſ. ſed & ſi quis.* Item ſi quis rem eandem
3 dem duobus oppignoraverit. Licet aliud videatur eſſe,
ſi quis eandem rem duobus vendiderit; Autor *ad L. 2. n. 6. C. h. t.* nam hic non ſtellionatum, ſed falſum, quod
crimen publicum eſt, committit, per *l. qui duobus. 21. ff. ad L. Cornel. de falſ.* ut poſt *Accurſ. Bart.* recte ſentit
Ant. Matth. d. c. 1. n. 4. & Colleg. Arg. hic th. 3. Autor *ad L. un. n. 3. C. Ne Tut. vel Cur.* Licet diſſentiat *Menoc. d. caſ. n. 11.* præſertim cum gravius ſit vendere duobus
4 quam obligare. Ad hanc claſſem etiam pertinent, qui
impoſturam vel colluſionem cum alio in tertii necem
faciunt, & fraudem, quod exemplis declarant *Gomez. d. reſol. 7. Menoch. d. caſ. 381. n. 22. ſeqq. & caſ. 383. in fin. Tholoſ. l. 39. c. 14. Tuſch. concl. 691. lit. S. Ant. Matth. d. c. 1. n. 6. Colleg. Arg. hic th. 4.* Autor *ad L. 2. n. 3. 4. C. h. t.*
5 *Ad §. 2.* Pœna damnationem in metallum excedere
non debet in plebeiis, in aliquo honore qui ſunt poſiti,
illis relegatio ad tempus vel ab ordine motio remittenda eſt, & ſic poena eſt arbitraria. *Menoch. d. caſ. 381. n. 4. Chriſtinæus v. 4. d. 261. n. 18. Tholoſ. d. t. 14. n. 4. Farin.*
6 *q. 19. nu. 34.* Hodie viles & peſſimi ſtelliones fuſtigari
etiam ſolent cum perpetua relegatione, quale exemplum recenſet *Joh. à Sande l. 5. tit. 9. def. 8.* ubi quidam offerebat catenam auream, ut pro ea pecuniam acciperet, dum autem illi in pecunia numeranda occupati, ſubſtituerat æneam, in eaque arte erat expeditus.

ad L. De perjurio. *Fin.*

QUi pejerat ſua eſſe pignora de ſtellionatu tenetur, cum etiam is, qui alienas res quaſi ſuas ignoranti creditori pignori dat, ſine perjurio hoc crimine teneatur *l. 2. C. h. t. ibique* Autor *n. 3. l. 16. §. 1. ff. de pignor.* Sed perjurium pœnam auget, nequa hoc juramentum erat delatum, ſed ultro præſtitum. *Hillig. in Don. lib. 24. c. 17. lit. N.*

TITULUS XXI.

De Termino moto.

ad L. Terminorum. 1. & 2.

SUMMARIA.

Terminorum motorum pœna. n. 1. 3.
Ob ſenectutem quando pœna mitiganda. 2.

TErminorum motorum i. e. propulſorum, avulſo- 1
rum vel exaratorum, vel finium obſcurandorum
gratia factæ converſionis faciei loci, pœna non tantum
eſt pecuniaria; ita enim hoc explicamus cum pleriſque, & exempla ſimilia adducit *Ant. Matth. l. 14. c. 2. n. 2.* Sed etiam coercitio corporalis, ſc. ut ſplendidiores, qui occupandorum finium gratia terminos propulerunt, relegentur, ut cujuſque patiatur ætas, juvenis
in longius, ſenes in receſſius tempus; cæteri ad opus
publicum biennio dandi qui per ignorantiam culpa tamen fecerunt, ſufficiet eos verberibus decidere, de
quo plura *Farin. qu. 168. n. 94. ſeq. Men. l. 2. A. Q. caſ. 393. num. 15. Dambond. Prax. crim. c. 129.* Autor *ad*
L. 1. n. 1. C. h. t. Colligunt *ex textu hoc*, ob ſenectutem 2
pœnam v. gr. relationis, mitigari poſſe; quod de pœnis arbitrariis & extraordinariis, non vero ordinariis,
uniformibus & determinatis intelligendum eſt. *Gomez. tom. 3. reſol. cap. 1. n. 68. & Carpz. in pr. crim. qu. 144.*
nu. 17. In *Ord. Caroll. art. 114.* ſtatuitur etiam pœna 3
corporalis. *Carpz. qu. 83. nu. 67.* Sicut menſe Octob.
Anno 1662. fuſtigatio dictata alicui fuit.

ad L. Lege Agrariâ. *Ult.*

LEge Agraria contra terminorum propulſores pœna pecuniaria ſtatuta eſt, ſc. in terminos ſingulos, quos ejecerint locove moverint, 50. aurei in publicum dandi, & eſt actio popularis, quam exoleviſſe putat *Panorm. in c. ex literis. 13. de prob. & Menoch. rem. 9. recup. poſſ. nu. 346.* Sed contrarium verius per tradita *Farin. d. q. 168. n. 91. Tholoſ. l. 39. c. 13. n. 9. Ant. Matth. d. c. 2. n. 2.* Et pœna hæc pecuniaria juxta receptiorem ſententiam fiſco debetur, ſi non in totum, tamen ex parte, poſt *Gl. & Bart. h. t. Farin. d. l. n. 109. Hillig. in Don. l. 19. c. 1. lit. L. Bachov. in Tr. v. 1. d. 4. th. 9. lit. B.*

TITULUS XXII.

De Collegiis & Corporibus.

ad L. Mandatis. 1.

SUMMARIA.

Collegia quare illicita. n. 1.

Quanam

Quænam vero licita. 2. 3.
An quis in duobus Collegiis eſſe poſſit. 4. 5. 6.

1 INter privata delicta extraordinaria numerantur etiam
collegia illicita, quæ in jure prohibentur, ſeu ob me-
tum factionum, ſeu ob laxationem diſciplinæ publicæ.
Dd. ad L. Neratius. ff. de V.S. Tholoſ. l. 15. *c.* 32. *n.* 1. *Me-
noch. l.* 2. *A. Q. caſ.* 597. *n.* 1. *& Farin. qu.* 113. *n.* 234.
Ant. Matth. t. 15. *c.* 1. *n.* 5. Autor *ad L.* 15. *n.* 2. *C. de Epiſc.*
2 *& Cleric.* Excipiuntur autem in §. 1. Collegia ea, quæ
religionis ac devotionis cauſa coëunt, ut confraternita-
tes; quamvis collegia Religioſorum hodie regulariter
autoritatem ſuperioris requirant. *c.* 1. *X. de relig. Dom.
lib.* 6. *Afflict. in tit. de Feud. de pace §. conventiculas n.* 2.
3 Imo & hodie in civilibus periculoſum eſt ſub prætextu
Religionis in collagium coire, cum ex illis congrega-
tionibus plurima mala oriantur. *Decian. l.* 7. *c.* 2. *n.* 7. *&*
15. *Farin. qu.* 113. *n.* 294. conſ. notata Dni Autoris ſu-
4 pra *ad L.* 1. *ff. quod cujuſque univerſitatis &c.* Nemo au-
tem in duobus collegiis alias licitis eſſe poteſt, cum &
cumulatio officiorum prohibita, per *l. comperimus.* 13.
C. de prox. ſacr. ſcrin. l. 4. *&* 5. *verſ. in poſterum vero C. qui
militare poſſunt. l.* 17. *§.* 3. *&* 4. *ff. ad Municip. cap. c. non
ignores.* 15. *X. de Præbendis. Alex. Tartagnus in l. apud
Julianum. §. tempeſtivum. n.* 4. *ff. ad Trebell. Petrus Gre-
gor. l.* 25. *Syntagm. c.* 32. *n.* 16. *Matth. Steph. de Juriſd.
lib. part.* 2. *c.* 6. *in fin. Colleg. Argent. h. t. d.* 11. *n.* 1. *& d.* 12.
n. 2. Autor *ad L.* 1. *n.* 2. *C. Quemadm. Civil. munera in-
dic. Et ad tit. Cod. de decurion. n.* 127. Sed *Carpz. p.* 2.
5 *dec.* 194. contrariatur 1. ex *l.* 3. *ff. de Adopt.* ſed loquitur
hic textus de duplici reſpectu unius perſonæ, non de
duplici officio & collegio; nec video quid ex *c. pen. §.
porro de Elect.* probari poſſit. In *l.* 1. *de off. præſid.* nihil
præſidii eſt. Ad Rat. 3. quod eadem perſona duplici
reſpectu cenſeri poſſit, jam reſponſum. Exemplum Ad-
vocatorum & Procuratorum quod attinet, illud habet
ſpecialem rationem, quia ſunt fere idem officium, aut
certe alterum alteri maxime cognatum, & una excep-
tio non tollit ragulam. Et expertus ſum ſæpius, quan-
tæ confuſiones & lites oriantur, quando quis in duo-
bus Collegiis eſt. Jam ab aliquot annis ventilatur con-
troverſia inter Collegium pannificium, & eos, qui tam
in pannificum quam mercatorum panni Collegio ſunt,
(*die zugleich. Tuchmacher und Gewand-Schneider
ſeyn,*) quæ controverſia ex duplicitate Collegii orta.
6 Colligitur etiam *ex hoc §.* quia nemo in duobus Colle-
giis eſſe debet, ne per id confuſio opificiorum fiat,
nec uni collegio id concedendum eſſe, quod alterius
eſt, nec alteri jus prohibendi indulgendum eſſe. *Dn.
Mev. p.* 4. *dec.* 193. *& p.* 5. *dec.* 229. ubi tamen frivolæ quæ-
relæ repelluntur, quando v. gr. non mutatur ſpecies,
ſed ſpeciei modus ut exemplum ibidem *d. n.* 229. refert.
Aliud exemplum da ephippiariis (*Satlern,*) & frenariis
prolixe tractat *Berlich. p.* 1. *dec.* 26.

ad L. Quiſquis. 2.

QUi in illicita collegia coëunt, eadem pœna affi-
ciendi, qua afficiuntur illi, qui hominibus arma-
tis loca publica vel templa occupaſſe judicati ſunt, &
ſic incurrunt pœnam vis publicæ, juxta *Duar. h. t. &
Boſſium. t. de unionibus. n.* 2. vel etiam Majeſtatis. *l.* 1. *§.* 4.
ff. de crim. majeſt. Farin. d. qu. 113. *n.* 230. quod intelli-
gendum, ſi ad Rempubl. turbandam inſtituantur colle-
gia. *Anton. Matth. d. l.* Ex quo recte colligitur, publi-
cum hoc crimen non eſſe, ſed tantum cum publico in-
terdum concurrere. *Farin. n.* 239. *Matth. d. t. c.* 2. *in fin.*
Sed quando non directo ad turbandam Rempubl. inita
talia collegia, pœna collegii liciti eſſet arbitraria, per
l. 13. *ff. de pœn. Decian. d. c.* 20. *n.* 20. *Men. d. caſ.* 595. *n.* 2.
& ſeq. Et hic conſiderari debet perſonarum qualitas,
congregationis, cauſa, & effectus. *Menoch. d. caſ. n.* 4.
& conſil. 28. *Decian. d. loc. n.* 31.

ad L. Collegia. 3.

SUMMARIA.

Quid juris Collegio diſſoluto. n. 1. 2.
Collegia cujus approbationem requirant. 3. 4. *ſeq.*

COllegia ſi qua fuerint illicita, mandatis & con- 1
ſtitutionibus diſſolvuntur, & permittitur tantum
eis, ut pecunias communes dividere & inter ſe partiri
poſſint. *Farin. d. qu. inſpect.* 7. *in fin & Menoch. d. caſ.
n.* 7. quod de bonis autem Collegiis propter ſe poſſeſſis
intelligendum videtur. Sed ſi habeant bona inter alios
diſtribuenda, vel aliena, cedunt Magiſtratui. *Carpz.
part.* 3. *Juriſp. conſt.* 16. *def.* 17. quem ſequitur *Dn.
Mev. ad Jus Lubec. lib.* 4. *tit.* 13. *art.* 3. *in fin.* Quando 2
etiam alias conſenſu vel alio modo diſſolutum Colle-
gium, ubi nulla amplius inter Collegiatos communia,
nulli ſeniores, nulli ordinarii conventus, & libera om-
nibus commercia, fruſtra allegantur contra aliquos diſ-
ſoluti collegii ſtatuta, quæ olim fuerunt. *Mev. p.* 5. *dec.*
170. Omne igitur, ut dixi, collegium, eſt illicitum, ni- 3
ſi ex SCti vel Cæſaris autoritate coierint, quia jura
collegiorum ſunt juris publici, & non ſecuta approba-
tione ſuperioris ſunt conventicula & non collegia. *Gi-
gas de crim. Majeſt. rubr. qualiter & à quibus. qu.* 48.
n. 4. *Farin. d. loc. n.* 234. *Berl. part* 1. *deciſ.* 150 *nu.* 2.
A Magiſtratibus urbium collegia etiam fundari poſſe, 4
& ita pro parte politicæ ordinationis haberi confirma-
tionem collegiorum, tradit *Dn. Mev. d. art.* 3. *n* 6. quod
intelligo, ubi id immemoriali præſcriptione obten-
tum. Sane ſodalitates mercatorum ſine conſenſu ſu- 5
periorum fieri poſſunt, quia proprie non ſunt colle-
gia, ſed tantum ſocietatas *Ant. Matth. d. t. c.* 1. *in fin.*
Licet ad collegia referre etiam videatur *Dn. Mev. d. l.
n.* 11. quod intelligo de majoribus iſtis ſocietatibus,
quæ multa habent juris publici, ut ſocietas Indica in
Belgio. *Ant. Matth. d. l.* vel quæ juriſdictionem ha-
bent, ut collegia mercatorum omnium *l. fin. C. de Ju-
riſdict.* Ubi ergo certa collegia Superiorum conſenſu 6
conſtituta, tunc aliis extra illud Collegium, ejus artis
exercitium prohibitum eſt, & libertas commerciorum
reſtringitur per conſtitutionem Collegii. *Dn. Mevius
p.* 1. *dec.* 108.

ad L. Sodales. *Fin.*

SUMMARIA.

Collegia qualia ſtatuta condere poſſunt. n. 1.
Exempla ſtatutorum invalidorum. 2. 3. 4.
Statuta an confirmatione opus habeant. 5.
Quando mutanda. 6. 7.
An opifices liberi juſte conſtituantur. 8.
Collegia habent Juriſdictionem cumulative conceſſam.
9. 10.
Quouſque hæc juriſdictio extendatur. 11. *ſeq.*

COllegia poſſunt facere ſtatuta in rebus ſuæ pro- 1
feſſionis, non aliis. *Berlich. deciſ.* 150. *num.* 23.
Autor *in C. tit. de Juriſdict. ad L. ult. num.* 2. *&* 3.
Et ad L. 2. *num.* 12. *C. de Conſtit. pec.* quæ non de-
rogant juri publico, nec jure publico ſunt prohibita,
quæque juriſdictioni Magiſtratus non præjudicant:
quæ turbis occaſionem non præbent, quæque mo-
nopolium non ſapiunt, licet ex juſta cauſa & pro
utilitate publica monopolium à Magiſtratu con-
ſtitui poſſit. *Marquard. de jure mercat. libr.* 4. *cap.
7. numer. ſecund.* quæ non aliorum juri obſunt, quæ-
que negotia ad artificium illud ſpectantia non ex-
cedunt. *Schneidw. in §. conſtant. Inſt. de jur. natur.
& Gent.* 11. *num.* 15. *Berlich. d. deciſ. num.* 23. *Mev.
d. art.* 3. *num.* 38. Ubi *num. ſeq.* habet exempla illi- 2
citorum ſtatutorum, ut, quod unus cœpit, alter per-
ficere

ficere non poſſit. *l. un. §.1. C. de Monop. Berlich. p. 1. d. 26. nu. 5.* quale illud etiam eſt, quod nemo recipi debeat in Collegium, utut alias habilis, qui non viduam opificis vel filiam duxerit, de quo *Dn. Mev. p. 3. dec. 38.* ſic invalidum ſtatutum, ut, qui ſponſam impraegnavit ante nuptiarum ſolemnitatem, non recipiatur in collegium. *Dn. Mevius p. 3. d. 39.* item qui ducit impraegnatam ab alio, ut non admittatur, vid. *Dn. Mevius d. art. 3. n. 41. & d. dec. 39. n. 8. & Carpz. l. 6. reſp. 99. n. 10.*
3 *& part. 2. c. 6. def. 14. Berlich. p. 2. dec. 229.* Sic invalidum ſtatutum, ut molitores & ſimiles non recipiantur etiam in collegia mercatorum, quia hoc ſtatutum prohibitum in *Ref. Polit. de anno 1577. tit. 38.* conf. *Dn. Mev. p. 5. d. 117.* Invalidum etiam ſtatutum, ut, cujus mater fuit diffamata de ſcelere, is non recipiatur in col-
4 legium. *Dn. Mev. p. 5. d. 118.* Sic invalidum puto eſſe ſtatutum, quo injuriatus jubetur abſtinere ab exercitio opificii ſui, donec injuriam vindicet. Quod ſtatutum contrariari puto non tantum regulæ juris, ut nemo invitus agere compellatur; ſed etiam regulæ vitæ Chriſtianæ, qua convitia ignoſcere jubemur, non vero vindictam expetere. Nam hæc non tantum gloria Epiſcoporum & Sacerdotum, ut Juſtinianus in *l. 10. C. de Epiſc. & Clericis* tradit, ſed & omnium Chriſtianorum. Non nego poſſe aliquem famam ſuam defendere, præſertim ſi ei ſcelus objiciatur, unde famæ jacturam pati poſſet, ſed vindictam expetendi neceſſitatem imponere, id veræ Chriſtianæ Profeſſioni non videtur convenire. Sic invalidum eſt ſtatutum, quo plus temporis ad diſcendum atque opus eſt, injungitur, in aliorum in-
5 commodum. *Dn. Mev. p. 5. d. 171.* Statuta autem non illicita de neceſſitate non opus habent confirmatione ſuperioris, licet melius adhibeatur. *Jaſon. in l. omnes populi. n. 37. ff. de J. & J. Berlich. p. 1. d. 150. n. 18. Dn. Mev. d. l. n. 37. & d. dec. 38.* Autor *ad L. 2. n. 12. C. de Conſtit. pec.* niſi excedant poteſtatem Collegii, ubi confirmatione ſive ſupremi ſive inferioris opus eſt. *Dn. Mevius p. 3. dec. 284. n. 5.* Addi ſolet in confirmatione iſta clauſula: (*Daſz man ſich vorbehalte die* Statuta *zu*
6 *mindern, zu mehren, zu beſſern und zu andern.*) Quæ clauſula non confert poteſtatem pro libitu corrigendi, ſed ſi correctio neceſſaria vel utilis Reipubl. vel ſi aliud utilius Reipubl. ſit, ſubrogare, quod non obſtante ſuperioris confirmatione fieri poteſt. *Dn. Mev. p. 5. d.*
7 230. Præcipue vero tunc neceſſaria mutatio eſt, quando civitati nocere incipiunt ſtatuta, vel commerciorum uſibus obſiſtunt, præſertim ſi quæ per iſta ſtatuta reſtringuntur, in vicinia ſint libera, unde effectus metuendus, ut commercia alibi augeſcant, hic decreſ-
8 cant. *Dn. Mev. parte quinta, deciſione 231.* Sed an Senatus, qui dedit privilegium, alicui jus opificii liberum extra collegium dare poſſit? Id aliquot rationibus affirmat *Dn. Mevius p. 1. dec. 53.* Apud nos Senatus cum Academia jus habet conſtituendi piſtores & laniarios, (*Frey Becker, Frey Schlachter,* imo etiam *Frey-Schneider, Frey-Schuſter,*) ſcil. ſi probabilis cauſa. Nam quia in collegiis multa perperam fiunt, & ſe mutuo mulctant, quando unus vel alter leviori pretio res vendidit, nulla melior coercendi iſtam collegiorum malitiam ratio eſt, quam ſi opifices liberi
9 conſtituantur. *Dn. Mev. d. l. & d. ſeq. 56.* Et exinde fluit, quod habeant talia collegia juriſdictionem in negotiis collegii propriis, & quæ ad collegium illud proprie ſpectant. *l. fin. C. de Juriſdict. Carpzov. p. 2. c. 6. def. 10.* quæ ipſis competit non ex ſpeciali conceſſione, ſed jure collegii. *Carpz. d. Conſt. 6. def. 9. Rich.*
10 *dec. 3. Dn. Mev. d. dec. 38. nu. 10.* Quod tamen intelligendum, ut cumulative non privative juriſdictio competat Collegio, per *d. l. fin. verſ. ita tamen. Dn. Mev. d. art. 3. nu. 27. & ſeq.* unde regulam colligunt: Quoties juriſdictio datur ei, qui non eſt judex ordinatius, non videtur data privative, ſed cumulative. *Dn. Mev. d. l. n. 27.* & ſic Magiſtratus etiam in negotiis Collegii collegium prævenire poteſt. *Dn. Mev.*
d. l. Collegio ergo competit cognitio cauſæ ad colle- 11
gium ſpectantis, nec non definitio & mulctæ indictio & coercitio. *arg. l. un. in pr. ſi quis jus dicenti &c. Matth. Steph. de juriſdict. l. 2. p. 2. c. 8. n. 13.* ubi *num. ſeqq.* id exemplo pellionis declarat, ſed mixtum imperium non competit, & ſic non poterit ob contumaciam pignora capere, minime omnium in extraneos.
Dn. Mevius p. 5. dec. 255. Nec collegio competet jus 12
irruendi in ædes & inveſtigandi falſas merces aut pignorandi vel ſtatim ejiciendi. Nam falſificatio mercium eſt crimen publicum à Magiſtratu puniendum. *Dn.*
Mev. d. p. 5. d. 257. Nec competit Collegiis jus pu- 13
niendi crimina publica. v. gr. adulterium, quia tantum de cauſis Collegii ſermo eſt. Ideo non poſſunt punitos de adulterio compellere, ut denuo cum Collegio etiam conveniant de pœna, (*daſz Sie ſich mit der Zunfft abfinden.*) Nec ob præmaturum partum punire poſſunt membrum Collegii, niſi hoc ſpecialiter
ipſi Collegio conceſſum. *Carpz. p. 3. dec. 285.* Nec eo 14
uſque etiam ſe extendit poteſtas Collegii, ut ad Collegium ſuum amplectendum aliquem compellere poſſit, ut ſi quis ex Collegio filio ſuo uxorato utatur, ut miniſtro, non poteſt filius compelli, ut nomen Collegio det, (*daſs er das Meiſter-Recht gewinne,* ut deciſum in noſtra Facultate menſe Julio Anno 1654. Sed in his collegiis approbatis multi deprehenduntur abuſus. Nam hæc fere ſemper laborant pro extendenda ſua licentia & conſequenter coarctanda in ſe Magiſtratus poteſtate. Et per opificum contradictiones, prætenſiones & introductos mores multa, quæ ad communem uſum ſpectant, præpediuntur. Ideoque contra Decreta Magiſtratus non ſunt decernenda mandata ad inſtantiam, niſi in cauſa liquidiſſima, *per Receſſ. Imper. de anno 1594. §. (darum ſetzen und ordnen.) p. m. 624. & in Receſſ. de anno 1654. Wie nun ſolches von den) cauſis mandatorum &c.*

TITULUS XXIII.

De popularibus actionibus.

ad L. Eam popularem. 1.

POpularis actio eſt, quæ jus populi tuetur, ut de albo corrupto, actio de dejectis vel effuſis, quæ nocuerunt libero homini, de ſuſpenſis iis, quæ nocere poſſunt, de aleatoribus, ſi quis jus dicenti non obtemperaverit, ex SCto Silaniano, item de colluſione detegenda, item interdicta omnia, quæ de rebus Sacris vel publicis, vel de libero homine exhibendo dantur, item de ſepulchro violato, de termino moto. *vid. Coll. Argent. hic th. 3. Daring. in Biblioth. rubr. de action. n. 697.* Jure Can. pro legato pio, pro accuſando matrimonio inceſtuoſo, pro matrimonio male ſeparato redintegrando & ſim. quilibet è Chriſtiano populo admittitur. *Tuſc. concl. 380. lit. P.*

ad L. Populares. *Penult.*

QUi habet actionem Popularem non dicitur exinde locupletior, unde *Hillig. in Don. l. 19. cap. 1.* probat illorum ſententiam, qui ſtatuunt pœnam in actionibus popularibus deberi Fiſco, niſi aliud in ſpecie dictum; ſed non videtur commode reſpondere ad *l. 12. de V. S.* Quia aliud eſt creditor ſeu Dominus nominis; Aliud eſt Dominus litis ſeu inſtantiæ & judicii; Et *ad hunc textum* reſponderi poteſt, actionem popularem non reddere aliquem locupletiorem, ſcil. ante litem conteſtatam, ut *alia L.* diſtinguit ſc. *l. 12.* Quicquid vero ſit de jure communi, contraria forte in praxi ſequenda, quia diſpoſitio *l. 25. §. ult. ad SCtum. Silanian.* de ſpecie pupularis actionis

tionis quidem agit, in genere tamen nullam habemus regulam contrariam, & alias nemo populari actione facile ageret, niſi commodum aliquod exinde ſperaret. *Weſenb. tit. de juriſd. nu.* 13. *Cujac. l.* 10. *obſ.* 10. *Theodor. in Coll. crimin. diſp.* 3. *th.* 1. *lit. H.*

LIBRI QUADRAGESIMI OCTAVI,

TITULUS I.

De Publicis judiciis.

Ad Rubricam.

IN hoc libro tractatur terribilis materia cauſarum criminalium quæ unica in peſſimo hoc ſeculo retundit aliquatenus malorum hominum malitiam. Judex hic competens, cui vel ſuo jure primo competit, ut Princeps, vel quia à Principe habet vel titulo feudi, vel donationis, vel titulo oneroſo, vel titulo mandati. In Camera Spir. non appellationes quidem in criminalibus recidi tradunt Dd. communiter: At per modum ſimplicis quærelæ de criminibus ibidem agi poſſe, tradit *Mindanus l.* 1. *de Mandat. c.* 9. *n.* 2. conf. *Dn. Mevius part.* 5. *dec.* 373.

ad L. Non omnia. 1.

SUMMARIA.

Publica delicta, unde ſic dicantur. n. 1. 2.
Omne crimen, tendens principaliter in offenſam Dei, an publicum dici poſſit. 3.
Blaſphemia & Magia crimina publica ſunt. 4.

1 PUblica delicta dicuntur tum ratione cauſæ principalis, quod per publicam legem à populo de
iis judicia primum ſint conſtituta; tum ratione inſtrumentis, quod per quemvis ex populo regulariter expediantur; tum ratione finis, quod ad publicam vindi-
2 ctam tendant. *Decian. l.* 5. *c.* 3. *nu.* 5. Cur autem his
hic enumeratis delictis judicia publica ſint conſtituta, ratio prima hæc eſt; quod per hæc delicta magis videatur lædi Reſpubl. *Duar. l.* 1. *diſp.* 37. *Et* 2. quod ſolus populus olim de his cognoſceret, vid. *Bach. in Treutl.*
3 *volum.* 2. *diſp.* 31. *th.* 1. *lit. A.* Ex quo dubitare licet
de hypotheſi Dd. quod omne crimen tendens principaliter in offenſam Dei dici poſſit publicum, quod communiter affirmant, per *L. ult. C. de Maleſ. & Mathemat. l.* 4. *C. de hæret. qu.* 18. *n.* 10. *Clar. §. fin. qu.* 1. *n.* 2. *Gom. tom.* 3. *reſol. tit.* 1. *n.* 1. Negat vero *Anton.*
4 *Matth. in lib.* 48. *tit. n.* 4. qui tamen recte concedit Blaſphemiam & Magiam crimina publica eſſe.

ad L. Publicorum. 2.

SUMMARIUM.

Crimina publica alia capitalia, alia non capitalia.

DIviduntur hic crimina publica in capitalia & non capitalia. Capitalia ſunt, propter quæ damnato aut vita eripitur, aut libertas, aut civitas. Cætera non capitalia *hic & 16. & ſeq. & 28. infr. de pœn. Farin. qu.* 19. *n.* 1. (ubi *n.* 2. *& ſeqq.* infert, pœnam capitalem *in L. dictatam* non præciſe de pœna mortis eſſe intelligendam) *Carpz. pract. Crim. qu.* 102. *n.* 2. *ſeqq. Anton. Matth. d. t.* 1. *n.* 5.

ad L. Interdum. 4.

SUMMARIA.

Ex quibuſdam delictis & civiliter & criminaliter agi poteſt. n. 1.
Exempla ſubjiciuntur. 2.
Quatenus, ſi civiliter prius actum, præjudicium fiat criminali judicio. 3.

CErtum eſt, ex quibuſdam delictis dari actionem 1
civilem & perſecutionem criminis *l.* 1. *C. Quando
civilis actio criminali præjudicet.* v. gr. Servo alieno 2
occiſo agi poteſt civiliter & criminaliter, hic ſurrepto ſervo alieno agitur actione furti, & ex *L. Fabia de Plagiariis* criminaliter. Sic de rebus mobilibus ablatis agitur actione de vi bonor. raptorum, de immobilibus vero occupatis interdicto unde vi. Utroque modo civiliter, & agitur etiam criminaliter de vi publ. & privata: Sic de tabulis exhibendis agitur interdicto & etiam
criminaliter ex *L. Teſtamentaria.* Si igitur civiliter 3
prius actum ſit, fit præjudicium criminali judicio, Antor *ad L.* 3. *n.* 1. *& 2. C. de Ord. Jud.* quatenus ex inſtituto prius judicio civili ſumitur exemplum & argumentum, quod judices in criminali ſequantur. Alio ſenſu dicitur non præjudicare in *l.* 23. *§.* 9. *ff. ad L. Aquil.* quatenus civile judicium non impedit criminale. Ita *Cujac. ad h. l. tom.* 2. *p.* 1346. *& Bronchorſt. cent.* 4. *Enantiophan. aſſert.* 27. *Ant. Matth. in lib.* 47. *ff. tit.* 3. *c.* 2. *n.* 5. Licet aliter *Bach. in Tr. d. diſp.* 18. *th.* 10. *lit. H.*

ad L. Si quis reus. 5.

SUMMARIA.

Reus ante abſolutionem alium accuſare non poteſt. n. 1.
Quod ampliatur. 2.
Limitatur varie. 3.
Declaratur. 4.

SI quis reus factus ſit, purgare ſe prius debet, nec 1
ante poteſt alium accuſare, quam fuerit excuſatus; non enim relatione criminis, ſed innocentia reus purgandus eſt, quia jus præſumit non Reipublicæ ſtudio, ſed accuſatoris odio, aut protelandi judicii cauſa anticategorias fieri. *Ant. Matth. ad lib.* 48. *tit.* 13. *cap.* 10. *nu.* 2. idque de eo caſu potiſſimum intelligunt, poſtquam nomen ejus inter reos receptum eſt. *Decian. l.* 3. *pract. Crim. cap.* 24. *Clar. §. fin. qu.* 14. *nu.* 12. *Fa-
rinac. qu.* 82. *n.* 23. Quod hic ampliatur, ut etiam fi- 2
nita accuſatione non poſſit alium reaccuſare, ſi fuerit condemnatus ad amiſſionem civitatis aut liberta-
tis, niſi inchoatas ante delationes impleverit. Limi- 3
tatur vero in *l. neganda.* 19. *C. de his, qui accuſ. non poſſ. &c. neganda. cauſa* 3. *qu.* 11. (1.) Niſi ſuas & ſuorum injurias exequatur, ubi etiam de pari vel minori delicto alium reaccuſare poteſt. *Dec. nu.* 12. (2.) Niſi de majori crimine velit accuſare accuſatorem. *Ant. Matth. d. c.* 10. *nu.* 7. (3.) Niſi de crimine con-

nexo

nexo agat. *Dec. d.l. n.*10. *&* 15. (4.) Niſi idem crimen
retorqueatur, ut pluribus probat *Ant. Matt.d.c.*10 *n.*4.
4 *& ſeqq.* Declaratur, ut quidem non accuſare, inſcrip-
tiones tamen pendente accuſatione deponere poſſit per
d. l. neganda. Dec. d. l. n. 7. *&* 9.
5 Ex §.1. *h.l.* notandum, inchoatas ante damnationem
actiones implere poſt damnationem etiam permiſſum
eſſe. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 187. *n.* 13.

ad L. Defuncto. 6.

SUMMARIA.

Per mortem rei an pœna exſtinguatur. n. 1.
*Lucra ex ſcelere quæſita à quo vindicanda, diſtingui-
tur.* 2.

1 MOrtuo reo ante ſententiam vel pendente appel-
latione exſtincta quidem eſt pœna, ſed turpiter
ex ſcelere quæſitum lucrum etiam hæredibus extor-
quendum. *hic & l.*9.*ff.de jur.fiſc.l.*4.*&* 12. *ad L. Cornel.
de falſ. Farin. qu.d.n.*55.*&* 57. Autor *ad L.*9. *n.*46. *C.*
2 *de Re Militari.* Fiſco autem perſecutio datur, quando
reo tanquam indigno auffertur, quod ſcelere quæſitum
eſt, veluti hæreditas, legatum, fideicommiſſum vene-
fico quæſitum, ſed ſi non tanquam indigno, perſecutio
ei datur, cui res ablata erat. *Ant. Matth.l.*48. *tit.* 10. *c.*
3. *n.* 3.

ad L. Infamem. 7.

SUMMARIA.

Omnia judicia publica infamant. n. 1.
*Perſecutio criminalis ex crimine privato quando infa-
met.* 2.

1 OMnia judicia publica infamant ſive per accuſatio-
nem, ſive per inquiſitionem procedatur. *Farin.
qu.* 18 *nu.* 9. Sed ſi ex criminibus privatis criminaliter
agatur non aliter ſequetur infamia, niſi eadem ſeque-
2 retur, ſi civiliter ageretur: ſic condemnatus de termi-
no moto etiam in criminali judicio non fit infamis,
quia ex judicio finium regundorum damnatus infamis
non fieret. *Ant. Matth. h. lib. t.*18. *c.*3. *n.*4. *Don. l.*18.
*cap.*8. *lit. O. R. S.* conf. *not.* Dn. Autoris *ad l.* 2. *nu.* 1.
ſup. de ſtellionatu.

ad L. Ordo. 8.

SOlennitas judiciorum criminalium olim recepta abolita eſt, ſed manſerunt pœnæ, imo & ea neceſſaria, quæ jure gentium requiruntur. Ut (1.) citetur accuſatus & audiatur. (2.) Ut plene convincatur. (3.) Ut tempus ſe defendendi ipſi relinquatur, *de qua pluribus egi in proceſſu criminali inquiſitorio.*

ad L. Cuſtodias. 12.

SUMMARIA.

*Præſes in ſingulis cauſis criminalibus ex numera Advo-
catorum Adſeſſores ſibi adjungere poteſt. n.*1.
De quibus Adſeſſoribus hoc intelligatur. 2.
*Judicia criminalia hodie oſcitantius peraguntur, quam
olim.* 3.
*An diebus feriatis cognitio cauſa criminalis ſuſcipi poſ-
ſit.* 4.

1 NOtanda *ex hac lege* duo: 1. quod Præſes vel ju-
dex Aſſeſſores in ſingulis cauſis criminalibus ſi-
bi eligere poſſit ex numero Advocatorum; ubi bene
2 conſiderandum, quod Præſides habuerint ſuos ordi-
narios Adſeſſores, ſed his adjungendi erant Patroni
cauſarum, ut Adſeſſores extraordinarii in criminali-
3 bus. Hodie omnia converſa ſunt. In civilibus plu-
res judices adhiberi ſolent, in criminalibus pauci,
imo interdum unus. Magno apparatu tractantur cauſæ,
quæ bona concernunt; levi brachio, quæ vitam homi-
nis concernunt. Deinde notandum, quod cognitio cau- 4
ſæ etiam in diebus feriatis ſuſcipi poſſit, quod intelligo
etiam in feriis in honorem DEI inſtitutis, ſi in mora
ſit periculum, v. g. ſi generaliter inquirendum, quis
ſit autor cædis, ne, dum differtur cognitio, reus elaba-
tur, pœna tamen ſemper differenda. Autor *ad L.*9.*n.*4.
& ſeq. C. de Feriis.

ad L. Accuſatore. *pen.* §. 1.

SUMMARIA.

*Procurator in publicis ex parte actoris non admittitur,
num.* 1.
Hodie admittitur. 2.
A parte rei non admittitur. 3.
Quod declaratur. 4. 5.
*Procurator admittitur in omnibus non capitalibus deli-
ctis.* 6.
Num. 4. *Limitatur.* 7.
In matrimonialibus non admittitur. 8.
Idem in proceſſu deſertionis. 10.
*Relaxatus è carcere in perſona propria comparere tene-
tur.* 9.

PRocurator in publicis judiciis admitti non debet ex 1
parte actoris. *hic & l.* 16. *C. de falſ. Men. A. J. Q.
lib.*1. *qu.*79. *& quos alleg. Carpz. in pract. crim. q.*105. *n.*
3. Autor *in C. tit. de Judic. ad L.*13. *n.* 2. *Et ad L.*2. *n.*
5. *C. de his, qui accuſ.* Cujus ratio eſſe videtur, quod
accuſator ad pœnam Talionis ſe inſcribere debeat, 2
quæ ratio cum hodie ceſſet, Procurator hodie admit-
tendus videtur, per *Conſt. crim. Carol. art.* 12. *de quo
Carpzov. d. qu. nu.* 8. quod etiam in civitate accuſante
ratio Juris Civilis admittit. *Carpz. nu.* 10. Sed multo 3
magis ex parte rei procurator repellitur, tum quia pu-
blice intereſt, ipſum reum audire & videre reſponden-
tem, tum quia judex ſententiam contra Procuratorem
latam exequi non poteſt. *Menoch. l.* 1. *A. Q. qu.* 80.
Matth. Steph. ad art. 12. *n.*3. *& Carpz. d.l. nu.* 25. Sed 4
hæc ſententia declaratur, ut cauſa abſentiæ allegare
poſſit alius pro abſente, quo ſententia differatur, quod
quidem *ex hac lege* volunt probare, ſed *hæc lex* non de
excuſatione abſentiæ; ſed abſentium loquitur, ideo
melius de iis caſibus infra recenſendis intelligenda, in
quibus contra abſentem contumacem procedi poteſt.
Et l. 3. *C. de Accuſ.* etiam de iis caſibus loquitur. Et 5
hoc probatur, per *l.*33. §.2. *de procurat.* ſed quod cau-
ſæ abſentiæ per aliquem poſſint allegari hoc effectu,
ne in contumaciam procedatur, illud ex *l.*12. §. 1. *C.
de procurat.* ſatis probatur, ubi etiam inidoneus ad ta-
lem excuſationem admittitur. conſ. *not.* Dni Autoris
*ſupra ad d.l.*33. §.2. *de procurat. Dn. Thabor. in tract.
de confront. in Coroll. cap.* 1. *n.*7. *& ſeqq. & c.*3. *n.* 1. *&
ſeqq.* Poteſt autem Procurator admitti in omnibus non 6
capitalibus delictis, per *l.*1. *ff. an per alium cauſ. appell.*
Deinde limitatur in caſu, ubi ex jure communi vel ſta- 7
tuto aliquis abſens ceu confeſſus condemnari poteſt,
per *l.*33. *ff de procurat.* quam L. non tantum de excuſa-
tione abſentiæ cum *Carpz. d.q. n.*29. *& Ant. Matt. tit.*13.
*c.*4. *n.*6. ſed de caſibus Legum ſpecialibus. v. g. *l.* 4. §.
ult. de Sicariis. l. 21. *C. de pœnis. l.*5. *ff. de pœnis* & de
ſtatutis intelligimus cum *Pacio cent.* 2. *q.*40. *& Hill. in
Don. l.*18. *cap.*11. *lit. E.* Ex *arg. hujus* §. inferunt, nec in 8
matrimonialibus admitti procuratorem aut defenſorem.
*Mev. p.*3. *d.*300. Nec relaxatum ex carcere poſſe excu- 9
ſari, quaſi non teneatur in perſona comparere. *Dn. Mev.
p.*4. *d.*38. Nec in matrimonialibus & in proceſſu deſer- 10
tionis requiritur aut admittitur mulieris defenſor aut
curator. *Carpz. l.* 3. *Juriſpr. Eccl. def.* 65. Conferantur
ea, quæ circa hanc materiam diſputant ad *tit. de pro-
curat. cap.* 3. *n.* 3.

ad L.

Digitized by Google

ad L. Generi. ult.

S U M M A R I A.

Vindicantes necem parentum vel liberorum non tenentur de calumnia. num.1.
Quod limitatur. 2.
Iniquam ſententiam non diffamare an rectè ex h. l. *colligatur. 3.*

1 NOo tenentur illi de calumnia, qui necem paren-
tum vel liberorum vindicant, & ſuccumbunt,
quia conjunctio perſonæ & juſtiſſimus dolor eos excu-
ſat. *Molin. de J. & J. tr. 4. diſp 9. num.8.* quod juxta *Bar-
tolt* hic limitandom ex *l.2. C. qui accuſ. non poſſ & l 2. C. de
his, quib. ut indign.* Ubi dicitur accuſantes tutores non
2 facile notari, niſi evidens eorum calumnia ſit, unde re-
gula generalis colligitur, Eos, qoi ſine metu calum-
niæ accuſant, puniri tamen ob evidentem calumoiam.
Ant. Matth. tit. 17. cap.3. num.5. & 6. Licet enim etiam in
aliis accuſatoribus requiratur evideos calumnia, *l.1. §.3.
ff. ad SCt. Turpill.* Gradus tamen ſuot evidentiæ, & ita
major evidentia in perſonis exceptis requiritur. *Anton.
3 Matth. d. loc.* Colligi etiam poteſt ex *h. l.* ioiquam ſenten-
tiam non diffamare, ſed contrarium poſt *Gloſſ* hic
ſtatuit *Molin. d. diſp.9 numer.15. Ant. Matth. titul.18.
capite tertio, numero ſeptimo, Cujac. ad h. l. tom.4. p.1251.*
qui reſpondet *huic legi*, quod tantum dixerit Præſes pa-
trem calumniam intuliſſe, ſed quid hoc aliud, quam
calomniari.

TITULUS II.

De Accuſationibus & Inſcriptionibus.

Ad L. 1. & L. Certis. 2.

S U M M A R I A.

Mulier accuſare non poteſt. num.1.
Caſus except. vid. s. 4. & 5.
Non debet quis admitti ut talis, niſi probet prius ſe eſſe talem. 3.
Mulier interdum accuſare poteſt. n. 4. 5.

1 PRopter ſexum accuſare prohibetur mulier; Autor
ad L.4. num.1. & 2. C. de his. qui accuſ. cujus tei
rationes, in pudore ſexus, qui non permittit eas
cœtui virorum miſceri, tum quia alias proclives
ſont ad accuſandum. *Ant. Matth. t. 13. capit.1. num.5.*
2 Cujos hic habetur exceptio, oiſi ſuam ſuorumque
injuriam perſequator i. e. eorum, in quos teſtimonium
invita non dicit *hic & L.4. 5. 9. C. qui accuſ. non poſſ.
Farin. quaeſt.12. num.16.* quo caſu inſcriptionis neceſſitas
ceſſat. *l.12. C. d. tit.* Sed neceſſe eſt, ut prius probet mu-
lier, ſe eſſe matrem. *per d. l.9 C. qui non accuſar.* Unde re-
3 gulam colligunt Dd. Quod non debeat quis admitti
ut talis, niſi probet prius ſe eſſe talem. *Ricc. Dec. collect.*
306. *Klock. volum. ſecund. conſilio trigeſimo nono, numero*
4 241. Autor *ad Legem quartam, numero quarto, C. de his,
qui accuſ.* Admittitur etiam mulier ad accuſandum in
crimine falſi, non omni tamen, ſed quod in teſtamen-
to paterno, liberti, &c. commiſſum. *Decianus l.2. pract.
5 Crim. capite ſeptimo, numero decimo octavo, Ant. Matth.
d. loc* Cæterum ad alia qooque delicta accuſanda mu-
lier admittitur, ut Majeſtatis *l.8 ff. ad Leg Jul. Majeſt.*
Annonæ. *l. ult. paragraph. ſecund. ff. de annon. l.13. h. t.*
Simoniæ. *l. 31. C. de Epiſcop. Farinac. dict. Quaeſtione
duodecima numero ſexto, Carpzov. pract. Crimin. quae-
ſtione centeſima quarta, numero vigeſimo quarto, Anton.
Matth. d. loc.* Autor *ad Legem quartam, numero octavo,
C. de his, qui accuſ.*

ad L. Libellorum. 3. Pt.

S U M M A R I A.

Circumſtantia in libellis criminalibus exprimenda. numer. 1.
Cur temporis, loci, & perſonæ circumſtantia notanda. num. 2.
Non verò horæ aut diei. 3.
Limitatur, ſi petat accuſatus. 4.
Circumſtantia temporis in criminalibus probanda. 5.
Colligitur: in criminalibus concluſionem libelli omitti poſſe. 6.
Injuriarum agens ſi in libello concluſionem omittat, præſumitur criminaliter agere. 7.
Si requiſitum ſubſtantiale omittatur rei nomen abolétur. num. 8.
An idem obtineat, ſi pars non opponat? Dd. ſententia. num. ult.

1 IN libello criminali exprimenda eſt circumſtantia lo-
ci, temporis, & perſonæ; diem verò & horam ex-
2 primi non eſt neceſſe. Prioris ratio eſt, ut reus in
defenſiooe ſua negativam tempore & loco coarctatam
probare, & teſtes adverſos falſitatis arguere poſſit,
3 *Gail. l.1. obſ.64. num.3.* Hujus, quia in legibus antiquis
nulla diei & horæ mentio, & facilis diei vel horæ obli-
vio, & publicè intereſt accuſatorem non nimis eſſe ar-
4 ctandum. *Ant. Matth. tit.13. cap. 6. num.6.* Si tamen
accuſatus petat expreſſionem diei, accuſatorem expri-
mere teneri diem, tradunt. *Clarus §. fin. quaeſt.12. num.
13. Gail. d. obſ.64. numer.12. Padilla ad legem quartam, C.
de diverſ. reſcript. numer.17. & Carpzov. l.2. Rſ.56. numer.*
17. Autor *ad Legem 16. numer. prim. C. h. t.* Quæ ſen-
tentia quidem oegatur ab *Ant. Matth.* ſed ſine ſufficien-
te ratione, niſi accuſator ſcientiam diei vel horæ jura-
5 to diffiteatur. Colligitur etiam *ex hoc textu*, quod
circumſtantia temporis præciſè ſit probanda. *Clarus. §.
ult. queſtion.15. num.* 8. Sed aliud in civilibus. *Berlich.
deciſ.9.7. vid. not.* Dni Autoris *ad l. ob carmen §.1d. ff.
6 de Teſtibus.* Cum etiam in formula libelli hic relata
nulla concluſionis fiat mentio, colligont exinde Dd.
in libellis criminalibus concluſionem omitti poſſe.
*Gail. l.1. obſ.91. n.18. Borell. tom.1. deciſ.49. num.4. Hill. in
Donell lib.23. c.4. lit. D. & Ant. Matth. d. c.6. nu.7.* Autor
7 *ad L.8. n.4. C. h. t.* Et ideò quando ſuper injuriis agitur, &
nolla habetur concluſio in libello, præſumitur actor
8 criminaliter agere. Si hoc requiſitum ſobſtantiale
vel ſimile omittatur, libellus eſt ineptus & rei no-
men abolétur, & ex integro repetendi reum poteſtas
9 fiet. §. *h. l.* Quod etiam tunc affirmant, ſi pars non
oppooat, *Bart.* hic & *Gail. d. obſ.64. num.9.* Negat ve-
ro *Ant. Matth. d. titul.6. numer.8.* licet alii diſtinguant
cum *Mynſingero cent.2. obſ.32.*

ad L. Levia. 6.

IN leviotibus delictis plena caoſæ cognitio neceſſa-
ria non eſt; nec ſolitos ordo judiciorum adhibe-
tur, ſed ſuper iis ſummariè & de plano cognoſcitur,
etiam ubi corporalis coercitio locum habet, hic & *l.*
18. *§. ult. ff. de quaeſt. l.9. §.3. de offic. proconſul.*

ad L. Si cui crimen. 7.

S U M M A R I A.

Accuſator ſe olim inſcribere, & ad pœnam talionis obligare tenebatur. num.1.
Hodie talionis pœna ceſſat. 2.
Cuſtodia tamen accuſator tradendus, donec ſufficienter caverit. 3.
Quod tamen ad denunciationem non trahendum. 4.

An cujus quis accuſatus criminis ſemel eſt, ejus iterum accuſari queat. 5.
Infertur 1 Accuſatore crimen non probante, Reum definitivè abſolvendum. n. ult.

1 ACcuſator jure Civili tenebatur ſe inſcribere, quia
dicebat accuſator, ſe deferre, vitium, & ad talionis
pœnam ſe obligabat, ſi calumniæ convictus fuerit,
& promittebat, ſe in criminis perſecutione permanſurum
uſque ad ſententiam. § 1. h. t. Si autem literas
neſciret, alius pro eo ſubſcribebat, hic & L. 3.
2 § 2. h. t. & L. 3. C. qui accuſ. non poſſ. Exceptiones habet
Ant. Matth. d. t. 13. c. 6. num 9. Hodie tam pœna talionis,
quam ſolennitas inſcriptionis paſſim in deſuetudinem
abierunt, ne metu propriæ ſalutis ab accuſatione aliquis
deſiſtat, & ſic crimina maneant impunita. Clar §.
fin qu 12. num. 17. Weſenbec. in w. h. t. n. 17. & Carpz. in pr.
3 Crim. qu. 106. n. 41. Sed per conſtitutionem tamen criminalem
accuſator vel procurator ejus cuſtodiæ tamdiu
tradi debent, donec prædibus prædiisve caverint, &
ſatisdationem idoneam de ſumptibus & damnis, in caſum
ſuccumbentiæ refundendis ut & de ſatisfactione
injuriæ illatæ præſtiterint. Carpzov. d. Conſt. n. 45. & ſeq.
4 Autor ad L. 3 n 3. 4. C. de his, qui accuſare. Sed hoc ad
denunciatorem trahendum non eſſe tradit Du Mevius
5 in cent. deciſ qu. ſt. 63. Ejuſdem criminis, cujus quis ſemel
accuſatus eſt, non poteſt iterum accuſari. niſi aut
novus accuſator ſuum dolorem proſequatur, doceatque
ignoraſſe ſe accuſationem ab alio inſtitutam, vel
ſe fuiſſe impeditum, quo minus in tempore ageret, aut
niſi doceat, prævaricatione prioris accuſatoris reum
abſolutum eſſe paragraph 2. & L 3 §. 1. ff. de Prævaric.
L 4. §. ult ff. de A. ult. Farin. quæſt 4. limit. 3. num. 13 & lim.
4. num 0. Ant. Matth. tit. 16. cap 4. n 16. Autor ad L. 3 nu.
6 4 C. Quib. res judic non noc: Et ad L 9. n. 11. C. h. t. Unde
nonnulli volunt probare, quo caſu accuſator crimen
non probat, quod reus non ab inſtantia tantum, ſed
definitivè abſolvendus ſit, cum alias fruſtra hæc requirerentur,
quæ hic habentur. Ant. Matth. d. loc.

ad L. Qui accuſare. 8.

SUMMARIA.

Perſonæ quædam accuſare nequeunt. num. 1.
Pauper eſt, qui minus 50. aureos in bonis habet. 2.
Pauper, ſi integris moribus, admittendus. 3.
Minores poſt 16. ætatis annum accuſare poſſunt. 4.
Inimicus capitalis jure Can. accuſare non poteſt. 5.
Limit. niſi dolo accuſandi factus inimicus. ult.

1 HIc, ut & in LL. duab. ſeq. recenſentur perſonæ,
quæ accuſare alias nequeunt, ut mulier, Autor ad
L. 4. num. 1 C. de his, qui accuſare, pupilli, milites, Autor
ad L. 8. num. 1. C. d. t. magiſtratus merum Imperium habens,
cum ipſe accuſari nequeat, & iniqua reo cum accuſatore
potente futura ſit concertatio. Ant. Matth.
tit. 2. & 3. cap. 1. n. 7. Item nequeunt accuſare, qui duo judicia
adverſus reos ſubſcripta habent; item qui pecuniam
ob aliquem accuſandum vel non accuſandum acceperunt.
Item Libertini, vel qui falſum teſtimonium
dixerunt, item pauperes, illi ſunt, qui minus quam 50.
2 aureos in bonis habent, per L. 10. h. t. Ex quo colligunt
definitionem Pauperis. Gail 1. obſ. 142. num. 8. conf. tamen
Menoch. lib 2. A. Q. caſ. 61. & WVehnerus in obſervat. pract.
in voce. (Arme.) Autor ad L. 1. num. 10. 11. C. de his, qui
num. liber Si tamen pauper ſit integris moribus admitti
3 volunt. Clarus §. fin. qu. 14. nu. 20. Far. qu. 12. n. 48. Dec. lib. 3.
cap. 22 num. 19. Carpz in pr. Crim qu. 104. n. 29. A quibus
ſine neceſſitate diſſentit. Ant. Matth. tit. 13. cap. 1. num. 9.
4 Colligitur etiam ex L. 8. Quia impuberes tantum excipiuntur,
minores non repelli, ſi expleverint annum 16.
per L. 1. ff. de poſtuland. Ant. Matth. d. c. 1. n. 3. Licet Dd.
communiter, ut Clarus d. q. 14. num. 7 Farin. n. 15. Carpz.
d. quæſt. 104 num. 25. putent, minorem 20 annis repellendum,
quia etiam repellitur à Teſtimonio, per l. 20. ff.
de Teſtib. ſed quia non ut in fide teſtis, ita in fide accuſatoris
ſalus rei vertitur. Ideòque ratio hæc merito diſ-
5 plicet Deciano lib 3. cap. 12. num. 13. Ant. Matth. d. num. 3.
Jure Civili inimicus non repellitur ab accuſatione,
bene tamen Jure Can. per c. 7. X de accuſ. quia accuſatio
præſumitur ex odio proficiſci. Decianus lib. 3. cap. 25.
n. 1. Ant. Matth. tit. 13 cap. 1. n. 11. modo inimicitia ſit capitalis.
Clarus § fin. qu. 14. n. 17. Farin. qu 12. num. 38 Decia-
6 nus d. l. num 36. Adde, modo inimicitia ab accuſando
non ſit procurata doloſè & affectatè.

ad L. Hi tamen omnes. 11.

SUMMARIA.

Quando perſonæ accuſare prohibitæ tamen admittantur. num. 1.
Quinam ſuorum nomine veniant. 2.
Liberi ac liberti contra ſuperiores ſuos res ſuas civiliter defendere poſſunt. 3.
Pœna liberti patronum de facto accuſantis 4.
Hodie rigor iſte ceſſat. 5.
Reg. Ab alio delatus, ab alio iterum deferri nequit limitatur. 6.
Poſt 30. dies licet de novo accuſaturus non admittitur. 7.
Inquiſitio magiſtratui ſalva manet. 8.
Exempl. ex L. diffamari ſubjicitur. 9.
De pluribus vero criminibus à pluribus etiam accuſari poteſt. num. ult.

1 GEneralis eſt exceptio regulæ propoſitæ in L. 8. ut
eæ perſonæ; quæ alias accuſare non poſſunt, admittantur
tamen, quando ſuam ſuorumque injuriam
exequuntur, mortemque propinquorum defendunt, hic
& l. 8. & 10. qui accuſar non poſſ. quod intellige, ſi perſona
illa habeat poteſtatem ſtandi in judicio, vel ipſi
tutor aut curator aſſiſtat. l. 2. §. 1. h. t. Far. quæſtion. 12.
2 num. 15. Per ſuos autem, non tantum aſcendentes vel
deſcendentes, ſed etiam collaterales uſque ad ſextum
gradum intelliguntur. Per l. 4 ff de Teſtib. collatam cum
l. 2 h. t. Gomez. tom 3. reſol. tit. 1. numer. 34. & Farin. dict.
3 quæſt. 12. numer. 58. Liberi & liberti non quidem accuſare
parentes ac Patronos poſſunt, ſuarum tamen rerum
conſervandarum cauſa de facto eorum civiliter quæri
poſſunt, paragraph. prim. h. l. veluti ſi dicant, vi ſe à
4 poſſeſſionibus ab his expulſos, vel ſuppoſitum eſſe
partum, ſed ſi de facto accuſaverit libertus Patronum
ultore gladio teneatur, per l. pen. & ult C. qui a cuſ.
non poſſ. ibique Autor n. 3. 4 5. Decian. l. 3. c. 14. num. 10.
5 Ant. Matth. tit. 13 c 1 n. 14 Nec per familiares in d. l. pen.
ſimpliciter domeſtici intelliguntur, & ceſſat hodie ri-
6 gor d. l. pen. & ult Qui jam ab alio delatus eſt, ab alio deferri
nequit. quod limitatur in §. 2. niſi accuſator deſtiterit
7 vel deceſſerit, tunc enim aboletur quidem nomen
rei, ſed ab alio poteſt accuſari ex integro, vel repeti
intra 30. dies, hic & l. 3. § fin. h. t. poſt quod tempus non
admittitur, licet de novo velit accuſare, d. l 3 §. ult & l.
11 § 1. h. t. Quid enim aliud eſt ex integro repetere, quam
novo judicio agere, ut recte contra Gomez. d. t. 1. nu. 86.
8 tradit Ant. Matth. tit 19. c. 6 n. 4. Inquiſitionem tamen
Magiſtratui denegandam non eſſe, tradit Clarus § fin.
qu. 51. num. 11. Nam ſi accuſator deſiſtat, Magiſtratus
tamen ex officio de crimine inquirere debebit. Autor
9 ad L. 3. num 8. C. de his, qui accuſ. Ideoque etſi diffamatus
ex L. diffamari agat contra aliquem privatum, ut
præveniat Magiſtratum, quæ cautela hodie frequentiſſima
& pene jam inſipida, non tamen hoc Magiſtratui
præjudicat, cum Reip. interſit, delicta citius puni-
10 ri. Ideoque non attento illo proceſſu ex L. Diffamari,
judex inquiret, nam ſi in contumaciam contra diffamatorem
& ſilentium dictum fuerit, hoc tamen ipſi diffamatori,
non alii, minus Reip. obierit. Carpz. p. 2. dec 182.
Sed

Sed declarantur ſuperiora in *L. Si de crimine.9. C. h.t.* Si ex uno facto plura crimina oriantur, v.gr. Si quis ſimul inceſtum & adulterium commiſerit, conventus ratione adulterii, ratione inceſtus ab alio deferri poteſt, ſed judex idem debet utrumque crimen una ſententia terminare, *d. l. 9. Decian. lib.3. cap.31. num. 5. Ant.Matth.tit.13 cap.3.num 3.*

ad L. Hos accuſare.12.

S U M M A R I A.

Legatus & Magiſtratus accuſari nequeunt.n.1.
Duos eodem tempore nemo accuſet.2.
Quomodo ſervus accuſetur.3.

1 ACcuſari non poſſunt Legati Imperatoris & Magiſtratus, durante Magiſtratu: quomodo autem
inter reos receptus poſſit creari Magiſtratus, de eo agit
2 *P.Barboſ.ad l.7.ff.de judic.n 171.& ſeqq.* Deinde in §. 2.
3 prohibetur, ne quis duos ſimul accuſet. Et demum de
ſervis agitur; nam ſervus accuſari poteſt de crimine, ſed non de omnibus criminibus, ſed tamen illis, ubi bonorum pars non publicatur, nec civitas vel libertas adimitur, Autor *ad L.3 num.10 C.de Noxal.act.* durior tamen pœna ei extra ordinem imminebit. *Ant.Matth. d.cap 3.num.1.*

ad L. Mulierem. 31.

ILli, qui annonam onerant, vexant, ab omnibus, etiam mulieribus poſſunt accuſari, etiam infamibus. Autor *ad L.4.& 15. per tot. C. de his, qui accuſare.*

ad L. Si plures. 16.

S U M M A R I A.

Si plures accuſare velint, quem judex potius eligat.numer.1 & 2.
Si omnes pares, omnes admittendi.3.

1 SI plures exiſtant, qui reum velint accuſare; judex conſtituere debet accuſatorem cauſa cognita æſtimatis perſonis, dignitate, eo quod intereſt, ætate, moribus, aliiſque juſtis cauſis, præſertim quoad intereſſe conſideratur, quem propius dolor & injuria contingat, Autor *ad L 4.num.3. C h. t.* ita ut cognati affinibus, & illis deſcendentes ac aſcendentes, vel uxor præferatur. *Anton. Matth. t.13. cap.2. num.2. & ſeqq.*
2 Idemque quando remotior occupavit accuſationem, niſi propior in mora, vel à remotiore lis conteſtata, quæ competentem judicem facit, quanto magis ac-
3 cuſatorem tuebitur. Si omnes autem pares, omnes admittendi, de quo vid. *Clarus §. fin. quaſt.15.Gom. d. tit.1.num.12.Farin.qu.13.Decian.lib.2.c.32.Carpz.q.104. num.46.& ſeq.* & hæc judicia dicebantur Divinationes. *Decian.num.2. Ant.Matth.d.loc.*

ad L. Divi fratres. 19.

S U M M A R I A.

Hæres accuſatoris, ut exequatur crimina, non poteſt compelli.n.1.
Nec proſequi poteſt, niſi ex integro reum repetat.2.

1 ACcuſatoris hæres non poteſt compelli, ut exequatur crimina; nam finitur accuſatio mortuo accuſatore, hic & *L. fin. C. ſi Reus vel accuſat. mort.* Et
2 quamvis à contrario ſenſu colligant nonnulli, hæredem proſequi poſſe, ſi velit poſt litem conteſtatam, videtur tamen *obſtare L.3.§ ult. h.t.* ubi dicitur, rei nomen eſſe abolendum, quamvis hæres ex integro reum repetere poſſit. *d. §. ult.*

ad L. Ex judiciorum. 20.

S U M M A R I A.

Quando pœna ademptionis bonorum in hæredem tranſeat.num.1 & 2.
Si tempus appellationis pendeat, bona non adimantur.3.
Limitatur id 4.
Si aſcendentes vel deſcendentes reo ſint, jure Nov. bona non publicantur.5.
De quo caſu legis ultima verba intelligenda.6.
Si de pecunia agatur poſt litem cont. lis ad hæredes tranſit. 7.

1 IN Judiciis publicorum criminum pœna bonorum ademptionis non tranſit in hæredem, niſi lis ſit conteſtata & ſententia condemnatoria lata. *Farin. qu.10.num.45.* Autor *ad L. un. num.2.3.4. C. Ex delict.*
2 *def.* Ita ut hic ſententia & lis conteſtata, conjunctim requiri videatur; licet in nonnullis caſibus, ubi litis conteſtatio ex ſtatuto non requiritur, ſola ſententia ſufficiat, juxta tradita *Thomingii conſ.13. numer.151.* Sed
3 quod de ſententia dictum, id locum habet, ſi ſententia illa tranſiverit in rem judicatam. Secus ſi ab ea fuerit appellatum, vel tempus 10. dierum ad appellandum datum pendeat, ut *hic Gloſ. & Dd.* communiter, teſte
4 *Farin.d loc.num.46.* Sed hanc declarationem intelligunt, ſi pœna ademtionis bonorum tacite ſequatur pœnam corporis, ſecus, ſi expreſſè in ſententia exprimatur, quia tunc, etiamſi pendente appellatione deceſſerit reus, tenetur tamen hæres, niſi ipſe aut appellaverit, aut appellationem proſecutus fuerit, *l. 3. ſi pendent. Appell. moris interven.* quaſi tunc plura eſſent
5 ſententiæ capita. *Farin.d. loc. num. 47.* Verum per *Nov 134 cap ult.* nec lite conteſtata, nec condemnatione ſecuta, publicantur bona, ſi adſint deſcendentes vel aſcendentes ad tertium uſque gradum, excepto cri-
6 mine Majeſtatis. Sed quæritur, de quo caſu *verba ultima legis* intelligenda? Ex cæteris delictis &c. *Godofr. & Dd.* communiter hæc ad delicta privata referunt. *Dn.Mev.v p.5.dec.393.* ad cætera judicia criminalia, in quibus agitur ad pœnam pecuniariam, ubi non putat intereſſe, utrum ſit publicum, an vero priva-
7 tum delictum. Sanè ſi de pœna pecuniaria agatur, in quam incurriſſe dicitur defunctus, & tantum de declaratione agitur, an eam pœnam incurrerit, omnino poſt litem conteſtatam lis ad hæredes tranſibit, juxta tradita *Dn.Mevii d.loc.*

ad L. Aſterius. ult.

S U M M A R I A.

Reus de crimine in loco delicti conveniri poteſt.num.1.
Ideoque ſi abſens, citari.2.
Remiſſiones hodie non obtinent.3.

1 TAm milites quam alii privati eo loco de crimine poſſunt conveniri, ubi deliquerunt, ut ſtatuant ibi exemplum vindictæ publicæ, *hic & l.1.& Auth. qua in provincia. C. ubi de crimine. Farin.q.7.num.1. & ſeq.Carpz.in pract.crim.qu.110. num. 13. & Ant. Matth. tit.13 num.3.& ſeq.* Autor *ad C.t.de Re militari. n.27. &*
2 *32. Et ad L.1. num.2.C de Exhib.& tranſm.reis.* Et ideò abſens etiam citari poteſt in levioribus criminibus, & ut dixi infra *ad L.5.de pœnis.* Sed & in gravioribus delictis citari poteſt reus abſens per ſubſidium, aut per Edictum, licet ad ſententiam condemnatoriam perveniri non poſſit, per *dict.lib.5.* Sed ſi ibi deprehendatur in loco delicti, poterit ibi accuſari & puniri. *Gail. de pignorat. obſ. 2. num 11. Rauchb. pag. 1. quæſtio. 50. num.3.* & quos refert *Berlich. p.2.deciſ 162.num.9* qui *deciſ.ſeq.* negat remiſſiones in uſu eſſe; etiam inter

Magiſtratus ejuſdem territorii. Sed ſæpius vidi remiſſiones fieri, præſertim quando nulla ſpes mulctæ affulget.

TITULUS III.

De Cuſtodia & Exhibitione reorum.

ad L. De Cuſtodia. 1.

SUMMARIA.

In criminali judicio quæſtio prima. n.1.
In criminalibus ſi pœna corporis afflictiva immineat, reus carceri eradi poteſt.2.
Exemplum in atroci injuria.3.
Hinc ſi gravis pœna locum non interveniat, arreſtum ſufficiet. 4.
Si civiliter agatur, reus cautionem præſtans, ab arreſto liberatur.5.
In gravioribus etiam delictis judicis arbitrium admittitur. num.6.
Illuſtrium privilegia, nuda promiſſiones, jurator: caut. &c. hodie vix obtinent. 7.
Ditiores rei à cuſtodia immunes.8.
Modo crimen gravius non ſit.9.
Si vita rei & virtus attendenda.10.
Si innocentia rei emergat, judex eum fidejuſſoribus committere poteſt. 11.
Pro carcere, civitas aſſignari poteſt.12.
Accuſator potens de quibus cavere teneatur.n.ult.

1 IN criminali negotio prima quæſtio eſſe ſolet, An
reus in carcerem rapiendus; An militi tradendus?
An fidejuſſoribus committendus, vel ſuæ fidei? Idque
dijudicandum per *h. L.* 1. ex criminis qualitate. Unde
Dd. communiter diſtinguunt inter crimina graviora &
leviora in illis tradunt, cuſtodiam carceris habere locum,
præſertim, ſi pœna capitalis, vel corporis afflictiva
immineat. *Clar. §. fin. qu.46. num.7. Gomez.
parte tertia, reſol. cap.9. num.* 8. *Farin. qu.* 33. *num.* 1. *&
ſeq. & num.*48.*& ſeq. Carpzov. quæſt. Crimin.* 111. *D.
Mevius pag.* 3. *deciſ.* 190. Ideoque in injuriis etiam
3 atrocibus non facilè carcer dictandus, niſi talis ſit, ut
certa pœna afflictiva corporis certo immineat, ſecus
4 verò, ſi ob qualitatem perſonæ injuriantis non facilè
hæc pœna poſſit infligi; nam tunc arreſtum ſufficiet.
Mevius dict. loc. Sed ſi etiam verberibus
5 tractatus civiliter agat ad pœnam parti applicandam
judex arreſtum reo non dictabit, niſi eo fine, ſi peregrinus,
vel non poſſeſſionatus; ut cautionem præſter,
qua præſtita relaxandus, cum actio hic non
ſit criminalis, ſed civilis, & judex adſtrictus eſſe
debeat actionis naturæ & qualitati. *Dn. Mevius p.*3.
6 *deciſ.* 274. Non tamen in gravioribus delictis arbitrium
Judicis Dd. excludunt. *Farinac. numero ſexageſimo,
Menoch. l.* 2. *A. Q. caſu* 303. *& Anton. Matth.
titul.* 14. *capit.* 2. *numer.* 2. *Finckelthauſ. obſervat.* 4.
7 *numer.* 6. Attendenda enim dignitas rei; nam illuſtres
ad juratoriam cautionem admittuntur. *lib.* 17. *C. de
dignitat.* in minori autem dignitate conſtituti dant fidejuſſorem.
*l.*16.*C. de dignitat.* vel interdum pro circumſtantiis
ſuæ fidei committuntur. Sed alia privilegia
ab aula receſſiſſe, teſtantur *Clar. dict. queſtio.*46.
*num,*16.*Farin. qu.*33.*nu* 64.*Carpz. d. qu.* 111. *n.* 39. *& ſeqq.*
8 Ex ampliſſimis facultatibus excuſantur rei, quia hæ
ſuſpicionem fugæ elidunt, & quot hi prædia habent, tot
ferè ſponſores fidei habent. *Anton. Matth. d l.n.*5. quod
ita intelligendum monet *Hering. de fidejuſſ. cap.*5. *n.*14.
9 quod poſſit judex ei remittere cautionem, ſed non teneatur,
præſertim ſi crimen gravius ſit, ubi nec facilè
v. gr. ob homicidium debet amittere cautionem fide-
10 juſſoriam, nedum obligationem bonorum. Demum ex
virtutibus rei & vita ante acta & quidem meliori jure
quam ex dignitate & opibus, quæ interdum etiam indignis
obveniunt. *Anton. Matth. d. loc. num.* 6. Et ex
11 hoc infert *Carpz. p.*3.*quæſt.* 112. *num.* 52. quando pendente
proceſſu Judex ex actis animadvertit rei innocentiam,
poſſe eum etiam in atrocioribus reum fidejuſſoribus
committere. conf. *Farin. qu.*33 *num.* 65. *Menoch. l.*2. *A. Q caſu* 303.*num.*34. ut ſcio judicatum. Autor
12 *ad L.*2.*num.*3.*C. de Exhib. & tranſm. reis.* Et poteſt etiam
civitas aſſignari pro carcere. *Farin. d l.n.*61. *Boſſius tit. de
13 Carceratо. num.*4. Demum accuſator potens incarcerationem
rei debet cavere, & proſequenda lite, de ſumptibus
ſuppeditandis & judice ſervando indemni. *art.*
12.*conſt. crim Dn. Mev. p* 3 *dec.*109 Autor *ad L. ult. nu.*4.
C. de Exhib. & tranſm.

ad L. Divus Pius. 3.

SUMMARIUM.

An Reus ob cautionem ex carcere liberari queat, ex gravitate aut levitate delictorum æſtimandum.

AN aliquis ob fidejuſſores vel hypothecam conſtitutam
poſſit ex carcere liberari? In ea quæſtione,
ut dixi, diſtinguunt, utrum delicta ſint gravia, an
verò levia. Unde natæ variæ quæſtiones, quas vide
apud *Reccium in collect. coll.*144. Sed diſtinguendum inter
crimina, quorum regulariter eſt pœna capitis vel
corporis afflictiva, & inter ea, quorum pœna eſt relegatio
vel mulcta: in his facilis dimiſſio, non in illis,
niſi circumſtantiæ concurrant, unde carceratum, ob ſtuprum
in Tribunali Regio fuiſſe ob hypothecam conſtitutam
ex carcere dimiſſum, refert *Dn. Mevius part.*3.
deciſione 97.

ad L. Si quis reum. 4.

SUMMARIA.

Fidejuſſor reum non ſiſtens, ſi pœna expreſſa, eam præſtabit. num.1.
Si non expreſſa, judex habito reſpectu ad intereſſe partium eam determinat.2.
Si dolo ſuo reum non ſtiterit, extraordinariè punitur.3.
Si reus carceri traditus aufugiat, qui fidem interponere volebat, non tenetur.4.

1 FIdejuſſor hic promiſit reum ſe ſiſtere velle, tenetur
ad pœnam pecuniariam ſi non ſtiterit, & præſtat
quidem in fidejuſſione pro crimonoſo relaxando certam
ſummam exprimere. *Colerus de proceſſ. Exec. p.*2.
*c.*5.*num. mihi* 52.*Clarus §. fin. qu.*46.*num.*12. *Dn Mevius*
2 *p.*4.*dec.*37.*num.*1. Quod ſi non factum, officio judicis
incumbit, de modo pecuniæ, quam inferri oporteat,
ſtatuere, ubi habebitur ratio etiam intereſſe partium.
*Farin. queſt.*34.*num.*5.*ſeq* Et confer. *Ant. Matth. tit.*14.*c.*
2.*numer.*13. quod ſi autem fidejuſſor alium intra certum
tempus ſe ſiſtiturum promiſerit, ſi reus ſponte ſe ſtiterit,
fidejuſſor liberatur, niſi toties quoties promiſerit.
*vid. Hering. de fidejuſſ. capite vigeſimo, paragrapho
vigeſimo tertio*, *Cothman. volum.* 4. *conſilio trigeſimo
3 primo*, *numero ſecundo.* Si autem fidejuſſoris dolo
non repræſentetur reus, tunc fidejuſſor extra ordinem
pœna corporis afflictiva affici poteſt; per *h. text. Boſſius
de carcerat. fidejuſſ committendi numero ſexageſimo
quinto*, *Farin. de quæſtione trigeſima quarta, numero
nono*, Autor *ad Legem decimam tertiam*, *numero
quinto*, *C. de Fidejuſſ.* Sanè ſi reus, pro quo toties
4 quoties repræſentando cavi, carceri à Magiſtratu
mancipetur, & aufugiat, ego à cautione liberor, quia
judex non confiſus eſt cautioni meæ. vide *Afflict. deciſ.*
130. *Theſ. p.*2.*quæſt.*57.

ad

ad L. Si confeſſus. 5.

SUMMARIA.

Quando reus ſit confeſſus, in vincula conjiciendus. numer. 1.
Reus ante ſolutionem è vinculis non dimittitur. 2.
Requiſita, ut reus confeſſus in criminalibus condemnari queat. 3.

1 POſtquam confeſſus reus, in publica vincula conji-
ciendus, donec de eo pronuncietur, quod *Dn.*
Thabor. in tr. de Confront. §. 27. intelligit, ſi de corpore
delicti conſtet. *l. 4. de Confeſſ.* nec alius autor invenia-
tur, & reus in confeſſione perduret. conf. *Farin. qu. 33.*
num. 9. Licet autem tantum de pœna pecuniaria agatur,
2 non debet tamen relaxari, nec fidejuſſoribus committi,
ſed ſolutione opus eſt. *Farinac. quæſtion. 33. numer. 9.*
Ergo confeſſus in criminalibus non ſtatim condemnari
3 debet, multo minus pro condemnato habetur, ut in ci-
vilibus; ſed inquirendum in corpus delicti, in cir-
cumſtantias facti confeſſi, an ei reſpondeant in rei ve-
ritate, & an coram competente judice, an ex ſpe ve-
niæ illicita, an per torturam expreſſa, & multa alia,
de quibus in *proc. crimin.* egi vid. *Trentacinquius l. 2.*
reſol. titul. de confeſſ. reſ. 2. num. 31. Ant. Faber. def. 1. C. h.
t. Vivius dec. 68. Riccius coll. deciſ. 912. Autor *ad L. 1.*
num. 7. 8. C. de Confeſſis.

ad L. Carceri. 8. & ult.

SUMMARIA.

Cuſtodes reorum ſi dolo dimiſerint reum, afflictiva puniuntur. n. 1.
Interdum ultimo ſupplicio. 2.
Si culpa eorum reus aufugerit, carcere aut pecunia mulctantur. 3.
Pœna judicis reum dolosè dimittentis. 4.
Interdum inquiſitionem eo incurrunt. 5.

AGitur hîc de pœna cuſtodum, ſeu commentarien-
1 ſium, ſi patiantur reum ex carcere aufugere, &
diſtinguitur, an dolo vel pretio corrupti hoc fecerint,
& tunc judex ex officio puniet, etiam pœna corporis
afflictiva *Carpz. quæſt. 11. num. 183. & ſeq.* Imo etiam
2 ſupplicio ultimo afficiendi, ſi auxilium facinoroſo, ca-
pitali ſupplicio afficiendo, tulerint, per *art. 180. Conſt.*
Carol. Far. qu. 31. & Carpz. d. loc. n. 99. Si verò ex culpa aut
3 negligentia aufugere reos paſſi ſint, removendi ab of-
ficio, vel carcere aut pecunia mulctandi, per *h. t. Carpz.*
d. loc. n. 110. Autor *ad L. 4 n. 1. & ſeqq. C. h. t.* Sanè ſi judex
4 ipſe aliquem facinoroſum dolosè eximat, puniri eadem
pœna tradit *Carpz. p. 1. deciſ. 184.* ſed jure Sax. & paſſim
5 etiam, ubi jus Civile viget, pœna eſt arbitraria, & ſolet
adimi merum Imperium, vel ad mulctam condemnari,
interdum ſuſpicionem præbent ſocietatis criminis, ita
ut ipſi judices, dimittentes aut non facientes officium
ſuum, in inquiſitionem veniant.

ad L. De militibus. 9.

SUMMARIUM.

In delictis militum quis competens ſit judex.

MIlites armatæ militiæ habent hoc privilegium, ut non loco ubi crimen commiſſum, & ab ejus loci judice ordinario, ſed à magiſtratu militari puniri, & ad eum remitti debeant, *hic & l. 1. C. de Magiſtr. militum l. 6. C. de Juriſdict.* Sed Dd. communiter hoc de delictis militaribus intelligunt, ſed ob alia delicta communia in loco delicti puniendus miles eſt, ob exemplum, quod probatur per *l. 2. & 3 ff. de Re militari. l. ult. ff. de accuſat. Decianus lib. 4 cap. 17. numer. 5. Carpz. p. part 4. Juriſpr. conſt. 9 def. ult. Ant. Matth. tit. 13. cap. 5. numer. 12.* Autor *ad L. 1. n. 2. C. de Exhib. & tranſm. reis.*

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Incarcerati ſi cum effractione evaſerint, licet in crimine accuſato innocentes ſint, arbitrariè tamen puniuntur. num. 1.
Injuſtè carceratus an impunè poſſit aufugere. 2.
Carcer an minuat pœnam. 3.

1 SI incarcerati conſpiraverint, ut ruptis vinculis &
effracto carcere aufugerint, arctius cuſtodiendi, &
propter hoc puniendi, licet alias inculpabiles ſint;
qua autem pœnam non exprimit, putamus eſſe arbitra-
rium. *Ricc. dec. 545.* Unde apparet, eos non ſtatim ut
confeſſos eſſe puniendos, ut vult *Menoch. lib. 1. de præ-*
ſumpt. quæſt. 99. num. 45. Ex hoc enim novo & atroci
delicto amplius quam ex cauſa, ob quam recepti ſunt,
puniuntur. *Dn. Thaber. in tr. de Torturis ad §. 15. conſt.*
2 *Car. ad §. ult. §. 13. p. 166.* Sed an injuſtè carceratus impu-
nè aufugere poteſt? Affirmat *Menoch. lib. 2. A. Q. caſ.*
301. numer. 15. & Dn. Thabor reprehendit Farinacium,
qui cuſtodes occidere permiſit, *Myning. cent 6. obſ. 98.*
num. 5. n. & plures alii relati ab *Hering. de fidejuſſ. cap. 0.*
paragraph. 9. numer. 91. per l. 28. §. 7. de pœnis. Et *ad*
hunc textum reſpondet *Hering. dict. leg. num. 92.* ſermo-
nem hic eſſe de iis innocentibus; qui cum nocentibus
de effringendo carcere conſpirarunt. Ideoque non eſt
probandum. quod innocentes carceratus poſſit cuſto-
3 des occidere impunè, ut alicubi *Farin.* ait. Qua ratione
carceris diuturnitas minuit pœnam habet Autor *ad L.*
23. num. 2. C. de Pœnis.

TITULUS IV.

Ad Legem Juliam Majeſtatis.

ad L. Juliam Majeſtatis.

SUMMARIA.

Majeſtas quotuplex. n. 1.
Crimen læſæ Majeſtatis divinæ quotupliciter committatur, ejuſque pœna. 2.
Majeſtas humana quid, & in quem propriè crimen læſæ committatur. 3.
Ejuſdem pœna. 4.

1 MAjeſtas alia Divina, alia Humana & mortalis:
Illa ſuper omnes Majeſtates eſt. Crimen Maje-
ſtatis Divinæ læſæ eſt [1.] Blaſphemia, cujus pœna eſt
capitalis. *Levit. 24. verſicul. 13. Nov. 77 capit. 1. Receſſ.*
2 *Aug. anno 1548. titul.* [*von Gottes-Läſterern.*] (2.) Ma-
gicum pactum cum Diabolo expreſſum, ſi diris ſuis
Magi nocuerunt hominibus vel brutis, vivi exuruntur.
Conſtitut. Crim. 169. ſi alii non nocuerunt, pacti ta-
men ſunt cum Satana, pœna eſt capitalis. *Exod. 22.*
verſ. 18. Levit. c. 20. in fine. & melius gladius quam ignis
dictatur, ut dixi in *proceſſ. inquiſit. c. 9. n. 14.* (3.) Qui ve-
rò incantamentis proſunt hominibus, vel ſunt lactis ex-
cantatores, divinatores, horum omnium pœna non eſt
capitalis, ſi non habeant pactum cum diabolo, ſed ar-
bitraria, carceris, relegationis, præmiſſa informatio-
ne, vel alia *Carpz. qu. 50. num. 49. Joh. à Sande l. 5. titul 9.*
dec. 13. Majeſtas Humana eſt Summa in cives legibus-
3 que ſoluta poteſtas *Bodinus l. 1. de Republ. c. 8* Et ideò
crimen hoc non niſi in ſummam poteſtatem commit-
titur. Quia autem hodie Status Imperii in commune

poteſtatis ſummæ adſciti, rectè ſtatuit *Carpz. qu.* 41.
in Status Imperii crimen hoc committi; quamvis enim
in *titul.* 24. *Aurea Bulla* in ſpecie Electoribus tan-
tum detur, quod in eos committatur crimen Maje-
ſtatis. Hoc tamen de corporali ſupplicio & confiſ-
4 catione bonorum intelligendum putat *Carpz.* ut con-
fiſcatio bonorum in crimine, contra alium Principem
commiſſo, locum non habeat. *Carpz. dict. quaſt.* 41.
num. 8. *Ant. Matth. d. t.* 2. *cap.* 1. *num.* 4. *in fin.*

ad L. Proximum. 1. & duas ſeq.

SUMMARIA.

Criminis Majeſtatis prima ſpecies deſcribitur. n. 1.
Exempla hujus criminis vid. 2. *& ſeq.*

1 IN *hac l.* 1. definitur crimen Majeſtatis, quod com-
mittitur adverſus populum Romanum vel adverſus
ſecuritatem ejus. Definiri autem hic criminis Maje-
ſtatis primam ſpeciem, ſcilicet Perduellionem ſeu ho-
ſtilitatem, ex exemplis patet. *Ant. Matth. d. t.* 2. *cap.* 2.
2 *num.* 1. Exemplum primum eſt, quando obſides,
quorum cuſtodia hoſtes in officio continentur, quis
ope vel conſilio ſuo libertati reſtituere tentat, *Ant.
Matth. d. loc. num.* 3. *&* 4. quod intelligo tamen, ſi ho-
ſtili animo & ex dolo, non ex commiſeratione hoc fiat.
3 Secundum exemplum eſt, ſi ſeditio concitetur, præſer-
tim in ſede Imperatoria, nimirum ſi contra Impera-
torem vel Imperii Statum, non verò contra privatum
ex inimicitia privata hoc contingat. *Farin. part.* 3. *oper.
4 crim. quaſt* 113. *Ant. d. loc. num.* 5. Quod etiam in tertio
exemplo ſuo intelligendum, ſi quis ope, conſilio &
dolo Magiſtratum Imperii Romani occiderit. *Ant.
Matth. d. loc. num.* 7. Nam licet in Conſiliarium quaſi in
partem corporis Principis committatur crimen Maje-
ſtatis, hoc tamen ſemper intelligendum, ſi fiat ex odio in
Principem, ut eum fido miniſtro privet, & ſtatum ſub-
vertat, ſecus autem ſi id factum ex odio privato. vid.
Craveten conſ. 6 *num.* 79. *Rol. à Valle vol.* 4. *conſ.* 15. *nu.* 13.
Mencb. conſ. 9 *num* 9. *& Weſenb. vol.* 2. *conſ.* 57. *nu.* 6. &
plures ab his citati, & *Cephal. conſ.* 76. *nu.* 59. ubi ait non
committi Perduellionem, ſi per conſeqoentiam nocea-
5 tur publico. Quartum, ſi quis contra Rempublicam
arma ferat, vel hoſtes concitaverit Imperio Romano
6 *hic & l.* 3 *& h. t. de quo Ant. Matth. d. loc. num.* 9. Quin-
tum, qui hoſtibus nuncium literaſve miſerit, ſignum-
que dederit, & ſecreta revelaverit, quod quamvis. *Fa-
rin. quaſt.* 13. *num.* 217. *& Decian. lib.* 7. *c.* 17. *numer.* 4. ad
Conſiliarios, Secretarios & Feudatarios reſtringit, me-
rito tamen hoc diſplicet *Ant. Matth. d. loc. num.* 10. ſicut
& cives hoc committere poſſe reſponſum menſe Febr.
7 anno 1660. Sextum, qui milites ad ſeditionem con-
citaverit. Septimum exemplum eſt, qui de provin-
cia non deceſſerit, cum ei ſucceſſiſſet alius, vel exer-
citum ſucceſſori non tradidit *l.* 3. *h. t. Ant. Matth. n.* 12.
8 Octavum, qui exercitum deſeruit, aut privatus ad ho-
ſtes transfugit, ubi utrumque in privato requiritur mi-
lite, primum in Duce ſufficit. *Ant. Matth. d. loc. nu.* 13.
licet confundere videatur *Farin. dict. quaſt.* 113. *num.* 7.
11. 12. *& Decian. l.* 7. *c.* 14 *& ſeq.* Autor *ad L.* 2. *n.* 3. *C. Quan-
9 do lic. unicuique ſine Judic.* Quod autem nono de falſo
conſcripto vel recitato in tabulis publicis habetur,
procul dubio ob ſubjectam materiam, non de omni
falſo, ſed in perniciem Reipubl. ex hoſtili animo pro-
fecto intelligendum eſt. *Gloſſ. hic & Ant. Matth. d. l. n.*
14. *& Tielemannus in tr. de crimin. laſa Majeſt. thel.* 107.
10 Decimum exemplum, eſt, qui in bellis ceſſerit arcem,
non tenuerit, aut caſtra conceſſerit hoſti, vel cujus dolo
exercitus in inſidias deductus, vel hoſtibus proditus,
vel cujus ope Provincia vel civitas hoſtibus dedita. *l.*
10. *Dec l.* 7. *cap* 13. non tenebitur utique qui intempeſti-
vo metu vel ignavia ceſſit, & arcem deſeruit. *Ant.
Matth. d. loc. n.* 15. vel ſine dolo. *Ceph. conſ.* 110. *num.* 9. Si
autem lectio affirmativa retineatur, de eo intelligen-
da verba, qui arcem præſidio tenet in perniciem Rei-
11 public. *Dec. lib* 7. *cap.* 33. *num* 7. Undecimum, qui injuſſu
Principis bellum geſſerit, delictumque habuerit, exer-
citum comparaverit. *Dec. l.* 7. *c.* 12. ubi itidem animus
in Rempubl. hoſtilis requiritur. Non, ſi contra alium
Imperii ſubditum arma capta ſint. Principibus tamen
Imperii conceſſum eſt, ut poſſint cogere militem in
ſuam & ſuorum defenſionem. *Receſſ. Imp. Spirenſis an-
no* 1526. §. *(Duranff) & paſſim in receſſ. Imperii.* ſi au-
tem aliter arma capiantur, Mandata Advocataria de-
cerni ſolet *l. Ordin. Camer. part.* 2. § *(Und ob ſie gleich)
Gail. de pace publ. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 1. *&c. Tieleman. d. tr.
12 th.* 12. Duodecimum, qui privatus pro Poteſtate Ma-
giſtratuve quid ſciens dolo malo geſſerit i. e. ſi Impe-
rium & Poteſtatem doloſè uſurpaverit, aut pro duce ſe
geſſerit. *Decian. lib.* 7. *cap.* 6. *Ant. Matth. d. loc. nu.* 17.
Alias, ſi non doloſè Juriſdictionalia ſibi uſurpaverit, ab
hoc crimine erit abſolvendus *Farinac. quaſt.* 114. *nu.* 19.
13 *& ſeq.* Decimum tertium eſt in eo, qui dolo malo jure
jurando aliquem obſtrinxerit, quo adverſus Rempubl.
faciat, & huc pertinent conjurationes contra Rempubl.
factæ. de quibus Scipio Gentilis in *Tr. de conjurationi-
bus. Damhud. in prax. crim. c.* 62 *Farin quaſt.* 113. *Inſpect.*
3. *& Ant. Matth. d. loc. n.* 18. Ubi fœdera ad defenſionem
ſui inita, ſub hac ſpecie non contineri probat. Deci-
14 mum quartum, cujus doloſè malo Imperii hoſtes com-
meatu, armis, telis equis aliaque re adjuti fuerint,
quod etiam de mercatoribus, qui turpis lucri cauſa
talia hoſtibus advehunt, intelligit *Ant. Matth. d. loc.
num.* 19. quod tamen ſimpliciter non videtur admit-
tendum, quia in illis non eſt animus perniciem in-
ferendi Reipubl. ſed ſolum lucrum, quamvis per in-
directum Reipublic. noceat, & ſic crimen Majeſtatis
ſpeciale, non verò perduellio committitur. Circa
proximos & ſanguine junctos diſtinguit *d. loc. Ant.
Matth. num.* 20. An tantum adjuverint rebellem vel
occultaverint, vel inſtruxerint ſubſidiis vitæ, an verò
ad invadendam Rempublic. armaverint, ut illo caſu
non teneantur, hoc omnino, confer. *Decian. lib.* 7. *c.* 3.
15 *num.* 3. *& ſeq.* Et *Farin. d. q.* 113. *num.* 258. Decimum quar-
tum, cujus dolo factum, ut Rex externæ nationis mi-
nus obtemperet populo Romano, & demum qui con-
feſſum in judicio reum ſcil. perduellem miſerit eo
animo, ut emiſſus ſtatim Reipubl. bellum inferat; nam
alias ad primam hanc ſpeciem non pertineret. *Decian.
l.* 7. *c.* 21. *num.* 5. *Ant. Matth. d. loc. n.* 21.

ad L. Qui ſtatus. 6.

SUMMARIUM.

Secunda ſpecies Criminis Majeſtatis quæ?

SEcunda ſpecies criminis Majeſtatis eſt, quando ad-
verſus ſplendorem & dignitatem Principis delin-
quitur, cujus rei variè hinc inde habentur exempla,
v. gr. ſi quis ſtatuam vel imaginem Principis conſecra-
tam conſpurcaverit, Autor *in C. tit. de Statuis & imag.
ad L.* 2. *num.* 6. vel inſignia Imperialia violaverit, vel ſi
vir aut fœmina purpura uſa fuerit; vir autem holoſeri-
co. Si privatum carcerem habuerint, ſi confugientem
ad aſyla abſtraxerint, ſim. De quibus *Coll. Arg. h. t. n.* 3.
& Ant. Matth. d. loc. num. 22.

ad L. Famoſi. 7.

SUMMARIA.

Quinam in hoc crimine accuſare poſſit. num. 1.
Officium judicis circa cognitionem hujus criminis. 2.

1 AD hujus criminis accuſationem etiam illi admit-
tuntur, qui alias idonei accuſatores non ſunt, ut
milites

milites, ſervi, mulieres, ſimileſque. *Dec. lib. 7. cap. 44.*
Gigas in tract. de crim. Majeſt. tit. qui accuſare poſſ. qu. 1.
2 *Tæleman. d. t. qu. 131.* Monentur autem hic judices, ne
hoc crimen in occaſionem ſævitiæ ob Principalis Ma-
jeſtatis venerationem habeant; ſed in veritate, ex
quo probatur, non tantum ipſum Imperatorem, ſed
judices alios ordinarios de hoc crimine cognoſcere. *Bo-*
cerus in tr. de Crim. Cæſ. Majeſt. c. 4. n. 7. Ant. Matth. tit.
2. c. 4. n. 3. Tæleman. d. tr. th. 110. Licet diſſentiant Dd. com-
muniter. 2. Sequitur, nec in hoc judicio reum ſine indi-
ciis torquendum eſſe. *Farin. qu. 37. num. 92.*

ad L. In quæſtionibus. 8.

SUMMARIUM.

Mulier famoſa an poſſit admitti ad probandum hoc cri-men.

MUlier etiam ad probandum crimen Majeſtatis admittitur, ſcilicet impudica & famoſa, de qua hic ſermo *Zang. de Tortur. c. 3. nu. 27.* Ergo non poteſt probari ex *hac lege*, quod mulieres regulariter à teſtimonio arceantur; vel dici etiam poteſt de denunciatione, non probatione, hic ſermonem eſſe.

ad L. Eorum. 9.

SUMMARIUM.

An liberti ob hoc crimen condemnati, liberi excludant fiſcum.

LIberto ob crimen Majeſtatis damnato, liberi ejus fiſcum excludunt, quod hic Gotofredus mutatum eſſe dicit, per *l. 5. C. h. t.* ſed *Menoch. conſ. 99. nu. 184.* hanc legem de ſimplici crimine Majeſtatis intelligit, ubi v. gr. ſtatua Principis dejecta, juxta 17.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Quatenus poſt mortem Rei hic poſſit cognoſci & procedi. num. 1.
Pœna perduellionis. 2.
Criminis perduellionis & fœmina reæ eſſe poſſunt. 3.
An ob crimen Patris teneantur etiam liberi. 4.
Cur teneantur. 5.
An omnes. 6. 9.
Pro perduellione ſucceſſiones, quæ hic filiis adimuntur, deferuntur proximis. 7.
Intercedentis pœna. 8.
Poſt crimen contractum alienationes à perduelle facta non ſunt validæ. 10.
Uxor perduellis dotem ſuam retinet ſalvam. 13.
Donatio propter nuptias in uxorem collata an ſecuto crimine infirmetur. 13.
Conſcii conjurationis & miniſtri quomodo puniantur. num. 14.
Revelatores præmiis afficiuntur. 15.

1 IN crimine Majeſtatis ſpeciale eſt, quod poſt mor-
tem procedi & cognoſci poſſit, defunctique me-
moria condemnetur, nec non bona ejus confiſcantur;
ſed huc ad crimen perduellionis, ſeu primum caput,
hic reſtringitur, *Capyc. dec. 130. num. 17. de quo Menoch.*
conſ. 99. num. 70. & ſeq. Clarus §. Læſa Majeſtas. num. 16.
Peregrinus de Jure fiſci l. 4. tit. 5. numer. 22. Hartm. Piſt.
obſ. 110. num. 9. Et deinde non habet locum, ſi contra
inferiorem Principem hoc crimen committatur, *Gigas*
d. tr. tit. Qualiter procedatur. qu. 24. Farin. qu. 10. num. 43.
Deinde integrum hæredibus eſt purgare hoc crimen.
Ideoque illi ſunt vocandi, ut innocentiam defendant.
Hic & l. 6. & 7. & ultim. C. h. t. Gomez. lib. 3. reſol. c. 1. n. 81.

2 Perduellionis pœna eſt gladius vel ſectio corporis, arg.
art. 124. conſt. Carol. Carpzov in pract. crim. quæſtione qua-
drageſima prima, numero nonageſimo. & omnia bona
fiſco addicuntur *l. quiſquis 5. princ. C. h. t. Aurea Bulla.*
3 *tit. 24. & Conſt. Carol. art. 118.* & hujus criminis etiam
fœminæ reæ eſſe poſſunt. *Farin. quæſt. 112. numer. 217.*
4 *Ant. Matth. tit. 2. cap. 3. num. 3.* Quamvis autem alias ob
delicta paterna filius non teneatur, *tot. tit. C. ne fil. pro*
patre. Aliud tamen hic ſpecialiter receptum, Autor *ad*
5 *L. unic. num. 2. C. Ex Delict. def.* ut & filii ex parentum
crimine reddantur infames, & neque ab inteſtato, ne-
que ex teſtamento quicquam capiant, tum quod in fi-
liis paterni criminis exempla metuantur, *Farinac quæ-*
ſtione 116. numera ſeptuageſimo tertio, tum ut parentes
liberorum amore ab hoc crimine abſterreantur. *Me-*
6 *noch. conſil. 99. num. 218.* Sed durior hæc conſtitutio
multis modis limitanda, eam nec ad Nepotes trahen-
da, cum verba repugnent. *Harpr. in paragraph. Publi-*
ca autem. Inſt. de publ. judic. num 40. & ſequent. quem ſe-
quitur *Farinac. dict. quæſt. 116. numera decima nono. De-*
cian. lib. 7. cap. 41. num. 8. & Ant. Matth. dict. cap. 3. nu. 16.
Emancipatos etiam excipit *Ant. Matth. d. loc. numer. 12.*
eo argumento, quod valeant Emancipationes libero-
rum ante crimen commiſſum factæ. *paragraph. 4. h. t.*
licet conſequentia ſit dubia; liberos etiam ante crimen
natos non excipimus, *Farin. d. loc. num. 91. Decian. d. cap.*
41. numer. 8. Ant. Matth. numera decimo quinto. qui & na-
turales excipit *num. 14.* licet verius diſſentiat *Farinac. d.*
7 *loc. num. 86. & Decian. num 5.* Succeſſiones verò, quæ fi-
liis adimuntur, non fiſco deferuntur, ſed proximis. *Go-*
mez. lib. 3. reſol. c. 1. n. 4. Peregr. de Jur. Fiſc. lib. 5. cap. 9. n. 1.
8 *Ant. Matt. d. c. 3. num. 18.* Qui pro Perduellionibus etiam
interceſſerit, fit infamis *paragraph ſecund. dict. leg. 5.*
qui præſumitur contagium ſceleris, nec hoc tamen
ad Advocatos extendendum. *Ant. Matth. dict. loc.*
9 *numero decimo nona.* Cum filiabus, ob infirmita-
tem ſexus, & quia non facilè metuitur exemplum
hujus criminis, mitius agitur; nam & falcidia i. e.
legitima ex bonis maternis ad eas tantum pervenit,
ut habeant mediocrem potius alimoniam, quam in-
tegrum emolumentum, i. e. ſucceſſionem. §. 3. *d. l. 5.*
unde cum *Ant. Matth. d. loc. num. 11.* ſuſpectam puta-
mus eorum ſententiam, qui putant, à ſucceſſionibus
extraneorum filias non arceri. *Far. d. loc. num. 95. De-*
10 *cian. num. 12.* Poſt crimen contractum alienatione à Per-
duelle factæ, non ſunt validæ. §. 4. Unde colligunt
11 nonnulli, Perduellium bona ipſo jure publicari, &
Perduellem ſtatim amittere dominium. *Decian. d. lib.*
7. cap. 40. in l. 15. qui & à quib. manum. liber. non fiant ſed
quia nulla eſt conſequentia à negata alienatione ad ne-
gationem dominii, facimus potius cum *Ant. Matth.*
d. l. num. 21. Fach. l. 9. cap. 35. Verum *Peregr. q. 41.* dum ſen-
tentiam tantum declaratoriam requirit in effectu, prio-
12 rem tuetur ſententiam. Uxores Perduellium dotem
13 habent ſalvam. §. 5. *d. l. 5.* Et donatio propter nup-
tias in uxorem collata, ſecuto crimine non infirma-
tur. *l. 24. C. de donat. inter vir. & ux.* ita ut, uxor ſi uſum-
fructum tantum habeat, proprietas ad fiſcum pertineat.
14 *Far. d. loc. num. 121. Ant. Matth. d. loc. num. 22.* Miniſtri &
conſcii conjurationis eadem pœna plectendi §. 8. *d. l. 5.*
qui ſcilicet adjuvant ſuis conſiliis conjurationem, ſed
non alii conſcii, qui tamen tenentur non quidem accu-
ſando deferre crimen, ſed tamen per modum admoni-
tionis privatæ & indicii detegere conjurationem. *Me-*
noch. libro ſecundo, & A Q. caſ. 355. numer. 10. Richter. in
Trentl. vol. 2. diſp. 32. th. 1. lit. F. ſin ſecus faciant, pœna erit
arbitraria. *Menoch. dict. loc. numero decimo tertio. Ant.*
15 *Matth. d. loc. numero vigeſimo tertia.* Qui revelat con-
jurationem, ille præmio afficietur & honore, qui verò
ſero incognita tamen adhuc conſiliorum arcana pate-
fecerit, abſolutione tantum & venia dignus habebitur.
vid. *Farinac. d. loc. num. 136.*

TITULUS V.

Ad Legem Juliam de Adulteriis coercendis.

ad L. Juliam de Adulteriis coercendis.

SUMMARIA.

Adulterium quid ejuſque pœna. n.1.
Remiſſio & moderatio illius. 2.

1 ADulterium propriè eſt ſtuprum cum nupta commiſſum. In genere verò eſt omnis fornicatio perſonarum in fœdere matrimoniali viventium. Propriè ſic dictum adulterium eſt capitale in mare, ſive ſit conjugatus ſive ſolutus, ut probavi in *Princ.crim. capite nono, numero vigeſimo nono, ex l 30.C.h.t. & Nov.* 134. *cap.*10. Autor *ad L.*30.*n.6 C.h.t.* In fœmina fuſtigatio jure Civili. Sed in noſtro Electoratu Brandenb. in duplicato adulterio ſemper dictata utrique pœna gladii; & ita, quando caſus offertur, pronunciamus, ſecuti anteceſſores noſtros, qui *ante* 50. & plures annos ita pronunciarunt, quod, juri Divino cum ſit conforme, eo libentius Anteceſſorum veſtigia ſequimur. Autor
2 *ad Auth. Sed hodie. num.*3 *& ſeqq. C.h.t.* Remittitur hæc pœna (1.) ad interceſſionem partis innocentis, ſi velit cohabitare porro, quæ tamen remiſſio non poteſt prodeſſe alteri ſocio criminis. Nam hujus opinionis abſurditatem oſtendi *dicto loc.num.*36. Remitti ſolet pœna ordinaria, ſi cum ſponſa committatur alterius, Item ſi quis cognoſcat uxorem alterius, ab eo tamen quoad thorum & menſam ſeparatam, ubi moderanda pœna eſt. *Carpz.p.3.deciſ.*291.

ad L. Ex lege. 2.

SUMMARIA.

Maritus in adulterio deprehenſam uxorem retinens, vel de adulterio uxoris agere incipiens & non pergens, de Lenocinio tenetur.1.
An adhuc Jura hæc obtineant.2.
Anticategoria regulariter ſunt prohibita.3.
Recenſetur retorſionis genus, quo cauſa criminis ita in adverſarium vertitur, ut inde uterque damnetur. num 4.

1 MAritus, qui uxorem in adulterio deprehenſam retinuerit, vel de adulterio uxoris agere cœperit, nec pertexerit, i. e. continuaverit, de lenocinio tenetur, *hic & L.29.pr.ff & l.2. C.h.t.ibique* Autor *n.*1.
2 quæ tamen jura correcta putant quidam per *Nov.* 117. *cap* 8.*auth.ſed novo jure. C.h.t.* Autor *ad L.*10.*num.*5.6. *C.h.t.* Sed hoc tantum correctum eſt, quod maritus accuſatam adulteram in matrimonio retinere non poſſit, per *L.*11.*C.h.t.* ſed lenonum veterum pœnæ non ſunt ſublatæ. Habet autem *hac lex* tantum locum in eo, qui ſuper adulterio perpetrando tranſigit; non verò perpetrato. *Carpz. p.4. Juriſpr. conſt.*29.*def.*1. *vid. not.* DNI.
3 Autoris *ad l.*29.§.4. *h. t.* Anticategoriæ ſeu reaccuſa-
4 tiones regulariter ſunt prohibitæ. Eſt tamen retorſionis genus, quo caſu criminis ita in adverſarium vertitur, ut inde uterque damnetur, v. gr. Mulier adulterii accuſata à marito, ſi lenocinii crimen marito opponat ante litem conteſtatam ipſum repellit, poſt litem conteſtatam non itidem, ſed tunc uterque damnatur, Ideo autem uxor admittitur, quia ſuam quodammodo injuriam ulciſcitur. Sed ſi civiliter agatur contra mulierem ſeu uxorem ad amiſſionem dotis, indiſtinctè excludit reconventio lenocinii maritum. Vid. *Ant. Matth.titulo decimo tertio, cap.*10.*num* 4. *Decian.lib.*3. *pract.crim.cap.*64 *num.*15.*& ſeq.P.Barb.in L.Vero atque uxore* 40. *num* 3.*&* 8.*ff ſolut. matrim.* Aliud dicitur eſſe hic in extraneo in §.7.*h.t.*

ad L. Maritus. 4.

SUMMARIA.

*Intra quod tempus marito & parenti uxoris poſt divortium ſolis accuſatio relicta.num.*1.
*Extraneo quodnam detur tempus.*2.

1 SI maritus ab uxore propter adulterium divortium faciat, illi & parenti mulieris currunt 60. dies à die divortii computandi, & quidem utiles, ita ut tempus cuſtodiæ non computetur. *l.*11. §.5.*h.t.* Intra quos nemo præter maritum, &, eo ceſſante, patrem mulieris rectè accuſat. *l.*14. §.*pen. h. t.* Sed ſi maritus prævenerit, patri non currunt tempora, ſed ſi uterque differat, utrique currit illud tempus. Poſt maritum & pa-
2 trem quatuor menſes dantur extraneis. *Weſenbec. in tit. h.t.n.*16.*& ſeq.Bach.in Tr.v.*2.*diſp.*32. *th.* 2. *lit. G. Ant. Matth.tit.*3. *c.*4.*nu.*7. Autor *ad L.*6.*num.*3.4.*C.h.t.* quod non videtur abolitum per *L.*28. *C.h.t.* quæ videtur exceptionem ordinis, de qua in *l.*2.*pr.h.t.* aliaſque præſcriptiones dilatorias tollere. *Cujac. lib.*27. *obſervat.* 15. *Ant Matth.d.loc.n.*15.

ad L. Qui domum. 8.

SUMMARIUM.

Pœna illius, qui ad committendum adulterium domum ſuam accommodat.

ADulterii pœna locum etiam habet in eo, qui ad adulterium vel ſtuprum committendum ſuam domum accommodat, *hic & L. Auxilium.* 39. *in fin. ff. de Minor. Farin.quæſt.*141. *num.*49. *& quæſt.*144. *n.* 42.*& ſeq.* Quænam autem hujus ſit pœna dicitur in *artic.conſt.crim.*123. ſcilicet relegatio, fuſtigatio, abſciſſio aurium & expoſitio in numellis.

ad L. Miles. 11.

SUMMARIA.

*Matris adulterium infanti non præjudicat, modo probari poſſit, quod natus ſit ſtante matrimonio, & maritus tempore conceptionis non abfuerit. num.*1.
*Mulier falſis rumoribus de mariti ſui morte credens & longo tempore poſt alii honeſtè nubens, pœna Bigamiæ non tenetur.*2.

1 IN *hac lege* dum notanda 1. quod *in* §. 9. dicitur, crimen adulterii, quod mulieri objicitur, infanti non præjudicat, cum poſſit & illa adultera eſſe, & impubes defunctum patrem habuiſſe. *Decian. conſil.*657. *& ad cap.per tuas.n.*8.*X.de probat.Alciat.de præſumpt. regul.*3. *præſ.*37.*Menoch.de arbitr. J.Q.lib.*1.*quæſt.*88.*num.*24. *& lib.*2.*caſu* 89.*num.*21. Ergo ſufficit probare, quod filius ſit natus in matrimonio; nam tunc præſumitur natus
2 ex matrimonio. *Cephalus conſ.*82.*num.*57. *& ſeq.* Sed præſumptio illa ceſſat, quando conſtat, maritum tempore conceptionis abfuiſſe. *Menoch.numer.*32.*& conſ* 109. *num.*17. Si mulier longo tranſacto tempore ſine ullius ſtupri probatione falſis rumoribus inducta quaſi ſoluta priore vinculo alii nupſerit, pœna Bigamiæ non tenetur. *Paragraph.*12.*h.l.& l.*7.*C.de repud.capit.*4. *cauſ.*34. *quæſt.*1. *Menoch.lib.*2.*A.Q.caſ.*426 *num.*118. *Farin.quæſt.* 140.*num.*22.*Carpz. part.*2.*pract.crim. quæſt.*66. *num.*65. *& ſeqq.* quod tamen recepta mulier inter reos ob adulterium, abſens non poſſit defendi, ut dicitur *in* §.2.*h.l.* de eo vid. *Bach.ad tit.de procurat.cap.*3. *num.*3.

Ad L. Si uxor. 13.

SUMMARIA.

Adulterium etiam in uxore injuſta committi exemplo declaratur. n. 1.
Inter plures cum uxore adultera & pudicitiam ſuam proſtituente rem habens primus tenetur pœna adulterii, reliqui puniuntur arbitrariè. 2.
An maritus, qui adulteratur cum uxore aliena, tali tamen, quæ jam ante à Juvene ſe ſtuprari paſſa eſt, ordinaria pœna adulterii ſit puniendus. 3.
Diſtinctio circa hanc quæſtionem. 4.
In vidua an impunè committatur ſtuprum. 5.
An adulterium committatur in perſona vili. 6.
An in ſponſa. 7.
Pœna alterius ſponſam purè ipſi deſponſatam violantis. 8.
Officium Judicis circa actionem mariti contra uxorem. num. 9.
Committitur etiam adulterium in puella minore 12. annis nupta. 10.
Maritus ducens illam, quam ſcivit ſtupratam, poſtea accuſare non poteſt. 11.
Conjux adulterii accuſata innocentiam ſuam juramento probare tenetur. 12.

1 ADulterium committitur etiam in uxore injuſta,
vgt. ſi minor 12. annis ducta, aut ea, cum qua
inceſtus committitur, aut filiafamilias abſque parentis
conſenſu ducta; nam & haſce maritus non quidem
Jure mariti, ſed extranei accuſare poteſt. §. 1. *h. l. Ant.*
2 *Matth. diſt. 3. cap. 1. n. 7.* conf. §. 4. *h. t.* Si pudicitiam proſti-
tuit uxor palam, tam ipſa, quam qui rem cum ipſa
habuit, crimine & pœna adulterii tenetur. §. 2. *h. l. Far.*
quæſt. 141. tit. 16. num. 85. & ſeq. Hartm. Piſt. obſ. 52. n. 16. &
quos refert Finckelth. obſ. 5. n 11. cui tamen contrarium vi-
detur *l. 22. h. t.* ubi recepta eſſe videtur conciliatio, ut
mulier quidem ob proſtratam pudicitiam adulterii pœ-
na puniatur, nec non is, qui primus eam corrupit, re-
liqui verò arbitrariè puniuntur. *Clarus §. Adult. n. 27.*
Farin. d. q. 141. n. 85. ſeq. Carpz. q. 57. per tot. & alios refe-
rens Finckelthauſ. obſ. 5. n. 22. & 23. Autor *ad L. 22. n. 6. 7. h.*
t. Sed ſi uxor ſe ſtuprari paſſa primo à juvene poſtea à
3 marito alieno, quæritur, annon maritus de adulterio
puniendus ſit pœna ordinaria? Videtur id negare,
Carpzov. p. 1. deciſ. 90. num. 16. per l. C. de Adult. Sed non
puto eam legem loqui de ea, quæ ſemel atque iterum
in corpus ſuum peccat, nec habendam eſſe pro ea, quæ
vulgo & palam ſe proſtituit. Ideoque nullo modo pu-
to mitigandam eſſe pœnam adultero, niſi vulgo ſe pro-
ſtituat, & ſe à marito ſeparaverit uxor, ſeu proſtibu-
lum ſit, quod de eo caſu dici nequit. Et hæc ſen-
tentia verbo Dei & juris rationi convenientior, ſicut
etiam non poteſt dici de ſoluta, quæ bis ac ter ſe
cognoſci paſſa, quod vulgo ſe proſtituat. Non impro-
4 babilis igitur diſtinctio *Ant. Matth. d. tit. 3. c. 1. n 6.* inter
eam, quæ marito deſerto paſſim meretricio more ſe
proſtituit, & eam, quæ marito non deſerto hoc patrat.
Aliter reſpondet *Finckelthauſ. d. obſ. n* 12. qui *dict. loc. nu.*
22. intelligit de meretrice innupta. Quod verò hic di-
5 citur, in viduam impunè committi ſtuprum, id de vidua
meretricio more vivente & paſſim ſe proſtituente more
Romanorum intelligendum *Covarr. de matrim. p. 2. c. 7.*
§. 6. n. 19. Carpz. p. 4. Juriſpr. conſt. 27. def. 4. Autor *ad L.*
27. n. 3. 4. C. h. t. Et licet per *l. 29. C. h. t.* non committatur
6 adulterium in vili perſona, jure tamen Divino, Cano-
nico & Imperiali ſecus. *Farin. l. c. conſ. crim. 90. num. 14.*
Hartman. Piſt. obſ. 52 n. 7. & ſeqq. Finckelth. obſ. 5 n. 17. Au-
tor *ad L. 29. num. fin. C. h. t.* Etiam in ſponſa committitur
7 adulterium, quia nec ſpem matrimonii violare permit-
titur. §. 3. *h. t.* conf *text. Hoſea cap. 4. verſ. 13. & cap. quæ-*
propter. c. 27 qu 1 quod etiam in ſponſalibus de futuro
verum, de quibus utique ſentit JCtus *Farin. q. 141. n. 52.*
Ant. Matth. d. c. 1. n. 9. licet diſſentiat *Covarr. de Sponſal.*
part. 1. num. 11. relotans ab *Ant. Matth. d. l.* conf. *Berlich.*
part. 4. concl. 27 n. 140. Carpz. q. 56 n 1. & ſeq. Mol. tom. 4.
8 *tr. 5. d. 93.* Autor *ad L. 7. n. 1. ſeqq. C. h. t.* Sed quæ eſt pœna
violantis ſponſam alterius ipſi purè deſponſatam? In
praxi dictant pœnam fuſtigationis, ſed ſi ſequeremur
jus Divinum *Deut. 22. verſ* 20. & jus Civile, quod non
diſtinguit, *Cujac. l. 16. obſ. 16 in fine.* & eo jure defendi
poſſe, pœnam ordinariam debere infligi adultero, ait
Petrus Theodoricus in Coll. crim. d. 6 th. 2. lit. H. allegatus
à *Carpzov. d. q. 56. num. 33.* merito ſuperior practica cor-
rigenda eſſet à ſuperioribus; nam nulla hic extenſio,
cum in hac materia pœnali nulla lex diſtinguat inter
mulierem cognitam à marito & non cognitam. Quan-
9 do contra uxorem agit maritus, judex inquiret, an
maritus agens vel accuſans pudicè vixerit, & uxori bo-
nos mores colendi autor fuerit. §. 5. *h. l.* periniquum
enim videtur, ut maritus pudicitiam ab uxore exi-
gat, quam ipſe non exhibet. *Patr. Barb. in l. 40. nu. 6.*
10 *ff. ſolut. matrim.* In puella minore 12. annis nupta, &
ab alio corrupta, adulterium committitur, velut in
ſponſa. §. 8. *h. l.* Sed ætas puellæ, licet nupta ſit, vide-
11 tur gravare magis adulterium. Si ſtupri quis velit ac-
cuſare eam, quam poſtea duxit uxorem, ſuo ejus
mores accuſat, quos uxorem ducendo probavit. §. *fin.*
Unde probant Dd. ex cohabitatione colligi tacitam re-
conciliationem & errorem qualitatis non poſſe præten-
di, ubi quis gnarus ſtupri antea commiſſi conjugem
peccati ream admiſerit. *Carpzov. Juriſpr. conſiſt. lib. 2. de-*
12 *fin. 179.* Autor *ad L 9. n. 5. C. h. t.* Quando ergo innocens
conjux negat ſcientiam adulterii, tunc, quia hoc in ani-
mo conſiſtit, tenetur ſuam ignorantiam juramento
probare. *Carpz. p. 1. Juriſpr for, Conſt. 12. def. 10.*

ad L. Is cujus ope. 14. §. fin.

SUMMARIUM.

An Jure mariti accuſantes calumniam faciant.

JUre mariti qui accuſant, calumniæ periculum non
evitant, Sed obſtat *L. auxilium §. 2. ff. de Minor. &*
L. 6. C. h. t. quod poſt *Gloſſ. hic Cujac. in d. l. Auxilium. &*
Ant. Matth. tit. 3. cap. 4. num. 8. ita expediunt, ut hic de
evidentiori calumnia ſermo ſit. Conf. *Bach. in Tr. vol. 2.*
diſp. 32. th. 2. lit. G. Autor *ad L. 6. n. 1. 2. C. h. t.*

ad L. Si maritus. 15. pr.

SUMMARIA.

Si maritus ſit in Magiſtratu, pater tamen ideò non ſtatim admittitur ad excuſandum num. 1.
Præventioni an ſit nullus locus, quando alter impeditur. num. 2.
Præventio Juriſdictionis, quando locum habeat. 3.

1 QUando maritus eſt in Magiſtratu, & ideò agere
nondum poteſt, quæritur, an pater ſtatim ad-
mittatur ad accuſandum? Quod negatur, quia ſicut ma-
rito non currit tempus hoc caſu, ita nec patri, & licet
alias quando duo concurrunt, datur præventio, hic ta-
2 men non. Unde velut ſingulare ex hoc colligit *Bart.*
quando locus eſt præventioni, ei nullus eſt locus, quan-
do alter impeditur. *Decian. lib. 4. tit. 20 num. 18 Hier. de*
Monte tract. fin. regund. c. 25 num. 15. Sed *Rom. ſing. 143.* &
quos ibi addit, dicunt, hoc non ſequi *ex textu.* quia ſunt
mariti & patris jura æqualia in genere, ſed non in ſpecie;
jus enim mariti potius. Seu maritus & ſi cet habent
æquale jus quoad extra eos ſed inter ſe ſi comparentur,
3 mariti jus eſt potius. Ideoque præventio juriſdictionis
locum habet, quando duo judices ſimpliciter æquale
jus habent, & alter impeditur. *Jaſon L. Si pluribus 25. de*
leg. 1. Patr. Barb. ad l. ſi poſteaquam. n. 273. & ſeq. ff. de judic.

ad

ad L. Denunciaſſe. 17. §. 6.

SUMMARIA.

Adulter & adultera ab uno ſimul accuſari non poſſunt, ſed duobus perſonis diverſis. n. 1.
Effectus hujus accuſationis. n. 2.
Remiſſionem à conjuge innocente conjugi adultero factam, adultero prodeſſe ad evitandam pœnam ordinariam, an rectè ex h. l. colligatur. 3.
Contra adulterum licet non contra adulteram maritus interdum agere poteſt. 4.
An adultera, ſi confeſſio ſocii criminis ob ejus fugam haberi non poſſit, nihilominus pœna ordinaria punienda. num. 5.
Si una pars ſit condemnata, altera vero parata ſit ſe defendere, executio prioris eſt differenda. 6.

1 LIcet unus non poſſit adulterum & adulteram ſimul
accuſare, *L. 15. §. ult. h. t.* Duo tamen poſſunt utrumque accuſare, unus adulterum, alter adulteram; cujus
2 effectus eſt, ut adultero abſoluto proſit abſolutio etiam
adulteræ ob favorem matrimonii, ſed unius condemnatio alteri non obſtet, quia potuit inimicitiis vel
falſis argumentis oppreſſus condemnari. *Farin. d. qu.*
3 *num. 141. 108.* unde colligunt Dd. remiſſionem à conjuge innocente conjugi adulteræ factam, prodeſſe etiam
adultero ad pœnam ordinariam evitandam. *Berlich. p. 4. concl. 27. num. 113.* Sed hoc *ex textu* non probatur, ubi non de remiſſione, ſed abſolutione, quæ via
Juris fit, agitur, ut fatetur *Carpz. in pract. crim. quaeſt. 55. num. 114.* Nec puto illam ſententiam apud Dd. Juris
4 Civilis communiter eſſe receptam. Certè *Farin.* allegatus de hoc caſu non loquitur, & abſurditatis poſtulavi hanc ſententiam in *prot. crim. cap. 9. num. 36.* Certe
poteſt interdum maritus contra adulterum agere, licet
non poſſit agere contra uxorem adulteram v. gr. ſi maritus adulterium ipſe commiſerit, non poteſt ad ſeparationem agere contra uxorem, ſed hoc adultero profi-
5 cit. Ex *hoc textu* probare ſolent, adulteram poſſe condemnari ad pœnam ordinariam, licet ſocii criminis
confeſſio, ob ejus fugam haberi non poſſit, de qua
quæſtione in utramque partem diſputat *Carpzovius in Pract. Crim. quaeſt. 60. per totam.* Sed quia fuga ſocii fortem præſumptionem confeſſioni adulteræ addit, & quia
adultera cum adultero aufugerat, & in diverſoriis in
uno lecto aliquoties jacuerant, ſufficiens probatio
viſa fuit Facultati noſtræ ad adulterii duplicati pœnam
capitalem; niſi adultera allegaſſet, ſe philtro dementa-
6 tam ſui copiam feciſſe. Sed ſi una pars condemnata
ſit ex confeſſione, altera pars neget delictum, & ſe defendere parata ſit, tunc vix pœna ordinaria obtinet,
quæ hodie gravior eſt, quam tempore Pandectarum,
ſed differenda executio, per tradita *Zangeri de Except. Cap. 5. num. 63.*

& L. Patri. 20. & ſeq.

SUMMARIA.

An omnis pater filiam ex ipſo adulterio domi ſua vel Generi deprehenſam, occidere poſſit. num. 1.
Hujus juris reſtrictiones vid. 2.

1 PAter ille tantum, qui ſui juris eſt, filiam in poteſtate habet, poteſt eandem in adulterio ſeu ipſa
turpitudine domi ſuæ vel Generi repertam interficere,
una cum adultero, modo utrumque occidat & neutri
parcat. *L. 32. h. t.* Hoc triſte jus, quia leges ipſæ valde re-
2 ſtringunt, etiam Dd. multis modis reſtringunt, v. g. ut
non habeat locum in ſponſa filii, nec in miniſtris hujus criminis &c. Qua de re *Farin. qu. 121. p. 1. per tot. Menoch. de A. J. Q. lib. 2. caſ. 356. Decian. lib. 9. cap. 15. Ant. Matth. d. tit. 3. cap. 3. num. 14. & ſeq.*

ad L. Nec in ea. 22.

SUMMARIA.

Jus occidendi adulterum an in contumeliam mutari poſſit. n. 1.
A paterna pietate optimum conſilium proficiſci præſumitur. num. 2.

1 NOtandum *ex hac lege* argumentum, ſi adulterum licet occidere, utique multo magis licet
contumelia adficere. Nam contrarium videtur dicendum, quod ea, quæ ex privilegio alicui conceſſa, non ſint extendenda. Sed reſp. hic non fieri extenſionem, ſed pœnæ mutationem de majori in minorem
quod eſt favorabile. *l. pen. de pœnis. Cephal. conſ. 186. num.*
2 *58.* Ex *fine legis* notetur præſumptio pro patre, quod optimum conſilium à paterna pietate proficiſci præſumatur. *Barboſa locuplet. l. 14. c. 8. axiom 8.* Autor *in C. tit. de Patr. Pot. ad L. 3. n. 3. Et ad L. ult. n. 2. C. Fam. erciſc.*

ad L. Quod ait. 23.

SUMMARIA.

Quæ obſervanda ut pater filiam occidere poſſit. numer. 1. & 2.
Quid hinc colligatur. 3.

1 EX *hac lege* duo noto, quod 1. patri non ſit integrum occidere filiam, niſi in domo ſua vel generi deprehenſam occiderit, quia ex loco commiſſi ſceleris augetur turpitudo. Hinc exaggerari ſtupra videmus, ſi ea in Aula vel Sede Principis, in caſtellis Ba-
2 ronum committantur. Deinde oportet, ut homicidium
incontinenti fiat, quod etiam fieri videtur, ſi fugientem
filiam aliquot poſt horas deprehenderit, per *§. fin.*
3 Unde nonnulli argumentando à tempore ad locum
concludere voluerunt, licere maleficum inſequi uno
actu, & in alieno territorio apprehendere. Sed videatur *Cagnolus in l. fin. de juriſd. num. 10.*

ad L. Marito. 24.

SUMMARIA.

Maritus adulterum quidem vilem in ipſa turpitudine deprehenſum occidere poteſt, uxorem ſuam verò non. num. 1.
Pœna in Patrem vel maritum terminos hoſce transgredientes, eſt arbitraria. 2.
Et licet in terminis à Jure Civili præſcriptis maneat, in foro tamen conſcientiæ accuſatus non eſt, 3.

1 MArito quoque permittitur adulterum interficere
in ipſa turpitudine repertum, aſt non quemlibet; Sed vilioris conditionis, & qui probroſè vixerit; de quo *Farin. dict. quaeſt. num. 66.* Sed uxorem non
licet interficere, quia pietas paterni nominis plerumque
conſilium pro Liberis capit, ſed mariti calor & impetus facile decernentis ſunt refrenandus, *L. 22. §. fin.* Autor *ad L. 4. n. 2. 3. C. h. t.* Qua de re plura *ap. Farin. d. qu. p.*
2 *2. per tot. & Anth. Matth. d. loc.* Si autem pater vel maritus terminos ſibi poſitos transgreſſi fuerint, tenentur
quidem *L. Cornelia de Sicariis*, ſed non ad pœnam
gladii, ſed ad pœnam arbitrariam ob juſtiſſimum dolorem, quem temperare ſit difficillimè. *L. ſi adulterium.*
3 *38. §. 8. h. t. & L. 4. Cod. eod.* abſque Autor *n. 5.* Sed ſi ſuperiora obſervata fuerint, in conſcientiæ tamen foro excuſatum patrem ac maritum non eſſe, cum leges non porrigant ferrum, ut militi vel ſpeculatori, ſed ferro utenti conniveant: Et animæ hominis habenda eſt ratio *cap. inter hæc. & c. admonere. cauſa 33. qu. 2. Ant. Matth. d. c. in fin. Covarr. d. Matr. p. 2. cap. 7. §. 7. numer 15. & ſe.* Autor *ad Auth. Si quis et. num. 1. & 4. C. .*

ad

ad L. Capite. 25.

S U M M A R I A.

Adulterum deprehenſum per 20. horas in ædibus ſuis retinere extra pœnam privati carceris licet.n.1.
Quæ hinc colliguntur. vid 2.& 3.

1 PAter aut Maritus adulterum deprehenſum quem aut nolit, aut non poſſit occidere, retinere poteſt in ſuis ædibus & includere per horas 20. citra pœnam
2 privati carceris teſtandæ ejus rei cauſa. Unde colligunt Dd. 1. licere privato aliquem in flagranti crimine deprehenſum capere & detinere per *l.56.§.1.ff.de furtis & h.l.25. de quo Farin. quæſt.21. num.137. & ſeq.& qu. 27.*
3 *num.23.Gail.l.1.obſ.54.num.3.* 2.In quibus caſibus detentio licita eſt, non poſſe aliquem ultra 20. horas detineri. *Farin. dict.quæſt.27.num.21.*

ad L. Conſtante. 26.

S U M M A R I U M.

Extraneus an poſſit adulteram vel adulterum conſtante matrimonio accuſare, & quid hodie obtineat.

EXtraneus adulterum conſtante matrimonio accuſare poteſt. *l.39. §. 1. h. t.* Autor *ad L.11. num.2.h.t.Et ad L.30.num.1.& ſeqq C.h.t.*Adulteram verò non item, niſi maritum prius Lenocinii convicerit; ſed hodie extranei planè repelluntur, per *l.30. h. t.* Ubi Imperator utitur particulis taxativis ſeu excluſivis. *Bach. d. loc. G.in verbis. Civis licet. Salyc.ad l.30.n.5.* & conſ.*Ricc. collect.deciſ.78.& 236.*

ad L. Si poſtulaverit. 27.

S U M M A R I A.

Teſtimonia præſente reo ſunt recipienda.num.1.
An magis credendum ſit teſtimonio priori ſpontaneo, quam poſteriori per torturam elicito. 2.
Reus in criminali judicio abſolutus agere interdum poteſt ad expenſas & intereſſe, contra accuſatorem.3.

1 SEd nonnulla tamen notanda, ut *ex* § 7. qui veſtigium juris veteris continet, quo teſtimonia & quæſtiones præſente parte recipiebantur, quod juri convenientius, ut ſcil. teſtimonia præſente producto ſeu reo recipiantur. vid. *Don. ad l.pen.C.de teſt. & Don. l.*
2 *25.cap.ult.& Hill.lit.T.* Ex §.13. notare ſolent cum Bartolo Dd. quod magis credendum ſit teſtimonio poſteriori, quod mediante tortura depoſuit teſtis, licet antea contrarium dixerit, de quo tamen alii dubitant. Sane *Cephalus conſ.234.num.8.* dicit, hic eſſe ſpecialem rationem, quia in ſervis loco juramenti eſt tortura, & ſine tortura eorum depoſitio nulla, ſed in liberis ho-
3 minibus ſecus. Ex §.15. tamen notandum Practicis, ſi reus abſolutus ſit in criminali judicio; agere eum poſſe ad expenſas & ad intereſſe contra accuſatorem. Quod tamen limitandum eſt, niſi neceſſitas incubuerit, & niſi juſta cauſa ſtimulaverit, ſi factum manifeſtum, exceptio altioris indaginis, quibus caſibus liberari accuſatorem, vult *Dn.Mevius p.4.dec.231.*

ad L. Mariti. 29.

S U M M A R I A.

Leno qui propriè dicatur.n.1.
Connivens ſine lucro uxori luxurioſè viventi an ex lege lenocinii puniendus, diſtinguitur.2.3.
Accuſatio in crimine adulterii poſt quinquennium non admittitur.4.
Quod extenditur. 5.
Jus Saxon.Elect. præſcriptionem hanc quinquennalem ſuſtulit. 6.
Stuprator violentus poſt quinquennium itidem accuſari poteſt.7.

1 LEno is propriè dicitur, qui pecuniam vel aliud quid accepit pro adulterio permittendo. Qui vero ſine lucro connivet & per patientiam & nimiam credulitatem permittit luxuriam, extra legem eſt, i. e.
2 pœnas lenocinii non incurrit. Quia autem hæc patientia redundat in grande ſcelus, ideo extra ordinem, & quidem graviter puniendus, qui connivet uxori luxurioſè viventi. *Menoch. l. 2. A. Q. caſu 534. n.23.Farin.q.144.§.maritus.n.78 & n.80.& hos referens Finckelthauſ.obſervat.5.num.19.* Autor *ad L* 10. *num.* 1.
3 *ſeqq.C.h.t.*Sed quo referemus, qui non quidem pecunia accepta, ob lucrum tamen ſperatum connivent, ne hoſpes relinquat hoſpitium? Reſp.ad primum genus. Sed quid, ſi aliquis tegendæ ignominiæ cauſa taceat, & interim omnibus modis corrigere uxorem velit? De hoc forte dicitur extra legem eum eſſe, licet non ſit extra
4 omnem culpam. Adulterii crimen minori ſpatio, quam alia crimina, præſcribitur, ſcil. quinquennio continuo à delicti perpetratione uſque ad tempus judicii computando, § *6. & ſeq.h.l.Clarus in §. Adulterium numer.fin. Farin. qu.*10. *num.15.Boerius deciſ.26.num.*12.Quod hic
5 extenditur; ut etiam in ſtupro; Lenocinio, domo ad ſtuprum præbita, aliiſque delictis; quæ ex L. Julia luxuriam coercente deſcendunt, locum habeat *Weſenb. n.h.t.num.*18. *Carpzov pract.crim.qu.59.numer.*8.Autor *ad L.5 num.3.C.h.t.* Idem in Inquiſitione. *Carpzov.nu-*
6 *mer.29.& ſeq.* Sed hanc præſcriptionem in ſuo Electoratu ſuſtulit Sax. Elector, quidem merito & laudabiliter, quia lex non debet metam ponere vindictæ à DEO ſevere injunctæ. Qui violentum ſtuprum
7 commiſit propter concurrentem vim publicam poſt quinquennium etiam accuſatur. § *ult. h. l. Boerius dict. loc.n.14.Farin.qu.10.num.*18.Autor *ad d.L.5.n.5.C.h.t.*

ad L. Quinquennium. 31.

AB hoc quinquennio ſubtrahendum eſt tempus, quo uxor accuſari non potuit.

ad L. Nihil intereſt. 32.

S U M M A R I A.

Pater, ſi paria vulnera adultero & filiæ inflixerit, hæc autem ſupervixerit, non tamen ideo tenebitur.numer. 1.
Fœminas viris fortiores eſſe ad perferenda vulnera an rectè ex h. l. *colligatur.2.*

1 PAter adulteræ filiæ una cum adultero inflixit vulnera, ſed filia ſupervixit, magis fato quam voluntate patris, & dicitur hic patrem impunè id feciſſe,
2 quod adulterum occiderit. Ex quo textu *Hippol. de Marſil.* nititur probare, quod fœminæ ſunt durioris conſtitutionis, & viris fortiores ad perferenda vulnera, *ad l.1. paragraph. 73. ff. de qu.* quem refutat *Covarruv.p.2.de ſponſal.c.3.§.4.n.*18.

ad L. Si adulterium. 38.

S U M M A R I A.

Mulier inceſtum cum adultero committens quatenus ſimiliter puniatur.n.1.
Inceſtus quomodo puniatur. 2.& 3.
Pœna vaſalli rem habentis cum ſorore.4.
Adulteræ pœna.& quæ hodie obtineat.5 6.& 8.
Soluti pœna rem habentis cum conjugata.7.

Maritus

Maritus uxorem adulterio inventam occidens, punitur arbitrarie. 9.
Qualis ſit iſte dolor, qui difficillimus dicitur temperari. num. 10.
Ira in injuriis non ſemper excuſat. 11.

1 SI inceſtus committatur cum adultero, mulier ſi-
militer punitur; per *h. l. in pr.* ſed id limitatur. §. 2.
ſi commiſerit inceſtum Juris Gentium; non verò Juris
Civilis. Nam hoc caſu ab inceſtus pœna erit excuſata,
ſi ſolum inceſtum commiſerit, quod de prohibitione
à ſolo Jure Civili facta intelligo, licet latius deſcribat
2 *Ant. Matth tit 3. cap. 6. num. 3 & 4* Ratio autem eſt mi-
tigationis pœnæ; quod in mulieribus tolerabilis ſit
ignorantia Juris Civilis. *l 57. §. 1. de rit. nupt. & l. 9. ff.*
3 *de Jur. & fact. ign. Ant Matth d. c. num. 3.* Pœna autem
inceſtus exprimitur in *l. 5. ff. de quaſtion. & Novell. 12. c. 1.*
ſcilicet deportatio, quam etiam contra communem
opinionem rectè defendit *Carpz. quaſt. 72. num. 7. &
ſeq.* nam *in hac lege* comparatur inceſtus cum adulte-
rio ratione temporis Digeſtorum. Sed gravior reddita
pœna adulterii per Codicem: Ergo pœna inceſtus non
eſt per ſe capitalis. *Hartman. Piſt. obſ. 181. num. 25 &
multis ſequentibus & obſerv. 192. num. 17. & ſeqq.* Quod
etiam locum habet in inceſtu cum adulterio juncto, ſc.
ubi pœna adulterii per ſe & ſolius adulterii capitalis
4 non eſt. *Carpz. d. loc. n. 15 & ſeq.* Vaſallus, qui cum ſoro-
re rem habuit, condemnatus ad amiſſionem feudorum,
per tradita *Roſenth de feudis c. 10. concl. 37. n. 1. & ſeq.* &
feuda ad agnatum deferebantur. Cætera bona confiſca-
bantur & perpetuo relegatus, ſtupratæ bona confiſca-
5 bantur menſe Julio Anno 1654. Sacrilegium nuptiarum
i. e. adulterium, hodie gladio puniendum, per *l. 30. C.
h. t.* quod in *Auth. ſeq.* limitat Imperator, ut Adultera
fuſtigata in monaſterium trudatur, ex quo intra bien-
nium maritus eam recipere valeat, quo non facto, mo-
naſticam vitam profiteri debet, tertia parte bonorum
vel dotis, ſi liberos vel parentes non habuerit, mona-
ſterio applicanda, niſi aliud in pactis dotalibus placue-
rit, in quam moderationem Legi divinæ contrariam,
invenitur *Ant Matth. t. 3. cap. 2. num. 2. & 3.* confer.
6 *Carpz. qu. 53. num 10. & ſeq.* Sed huic videtur obſtare
Nov. 117. 8. ubi dicitur, dotem adulteræ marito cede-
re, ſed diſtinguunt communiter. Utrum civiliter aga-
tur, an verò criminaliter; illo caſu, maritus lucratur do-
tem; hoc caſu verò, monaſterium. *Farin. qu. 142. n. 103.
Ant. Matth. tit. 3. cap. 3. numer. 2. & 3.* Hodie cum apud
nos uſus monaſteriorum non ſit, ſolent fœminæ fuſti-
gari cum perpetua relegatione, ut tradunt Dd. citati à
7 *Carpz. d. q 53 num. 31.* Et cum jura noſtra nunquam in-
ter adulterum ſolutum cum uxore alterius rem haben-
tem, & conjugatum duplex adulterium committen-
tem, diſtinguant, & Conſtantinus capitaliter adulteros
puniri jubeat, quod in *d. Nov. 134. cap* 10. non mutatum,
ſed potius confirmatum, ſequitur, ſolutum adulterium
committentem, adhuc hodie capitaliter puniendum.
*Beuſt. de connub. p. 2. c. 17. Heig. part. 2. quaſt. 29. num. 19.
Carpz. part 4. Juriſp. conſtit. 19. def. 2. & 5. Berlich. part
8 4. concluſ. 27 num. 35. Clarus §. adulterium. n. 2.* Quamvis
autem in duplicato etiam adulterio mulieri fuſtigatio
ſoleat indici, per tradita. *Carpz. d. loc. num. 32. ſeq* In Ele-
ctoratu tamen Brandenburgico, etiam adulteræ in cri-
mine duplicato dictatur pœna gladii, ut *ſupra* dixi.
9 Maritus, ſi inventam in adulterio uxorem occiderit,
licet homicidium committat; & non impunè hoc fe-
rat, pœna capitalis tamen ei remittitur, & pœna extra-
ordinaria exilii dictatur. *Decian. cap. 9. cap. 20. nu. 19.
Carpz. deciſ. 95 Cephal. conſ. 305. in fine.*
10 In §. 8. dicitur, dicitur, difficillimum eſſe, dolorem
juſtum temperare. Hoc dictum ſæpè ſolent ii, qui par-
tibus in criminalibus patrocinantur, allegare. Sed hic
notandum: hic ſermonem eſſe de tali dolore ac de tali
injuria, quo dolore & qua injuria vix gravior eſſe po-
teſt, & ubi ipſæ leges cum certis conditionibus vindi-
ctam privatam concedunt, & gladium porrigunt, vide
11 *Proceſſ. crim. cap. 9. nu. 66.* Sic nec ira in injuriis excuſat
l. 5. C. de injur. præſertim ubi ex intervallo vel illata vel
iterata, ſed pœnitentia tamen pœnam mitigabit, Autor
ad L. un. num. 8. 9. de deſertorib. ſi ita non improbabilis.
Dn. Mev. p. 3. dec. 358.

ad L. Vim paſſam. 39 §. 5.

SUMMARIUM.

Præſcriptio quinquennalis an locum habeat in inceſtu conjuncto cum adulterio, & quomodo in inceſtu ſimplici.

PRæſcriptio quinquennalis in adulterio conjuncto cum inceſtu locum non habet, ſed quod in ſimplici inceſtu à contrario ſenſu diverſum ſtatuit *Farin. d. quaſt. 10 n. 19. Clarus §. Adult. in fin.* ſecundum quem intellectum pronunciatum menſe Dec. anno 1653. in Facultate noſtra, licet diſſentiat *Berlich. part. 4 concl. 35. num. 48 & Carpz qu. 74 n. 99.* Solet tamen Eccleſiaſtica deprecatio injungi etiam crimine præſcripto, & ita illo ipſo Reſponſo continebatur.

TITULUS VI.

Ad Legem Juliam de vi publica.

ad L. Lege Julia. 1.

SUMMARIA.

Vis publica quotupliciter accipiatur. n. 1.
Quomodo hac lege intelligatur vis publica. 2.
In civitate arma portare non licet niſi fiat ſalutis tuendæ cauſa. num. 3.

1 VIs publica dicitur [1.] vel à cauſa efficiente, &
ſic committitur à Magiſtratu, qua tali, etiam
ſine armis. *l. 7. h. t.* [2.] vel etiam ratione patientis, ut
quando privatus Magiſtratui, qua tali, vim infert,
etiam ſine armis, *arg. l. 10. h. t.* (3.) Ratione modi,
ſi quis cum armis vim inferat, vel inferre tentet. *§.
8. Inſt. h. t.* de quo *Bach. in Treutl. vol. 2. diſp. 32. th. 4.
lit. H. Damhuder. in praxi crim. cap. 99. Menoch. lib. 2. A.
2 Q caſ. 394. & Molin de J. & J. tr. 3. diſp. 681.* In *hac L.*
committitur vis publica, ſi quis arma, quibus aliis no-
cere poſſit, in ædibus, vel in villa comportaverit
citra probabilem cauſam, quod intelligendum non
de ſimplici poſſeſſione armorum, ſed de coactione plu-
rium & variorum armorum ad inferendam vim apto-
rum, quod ex voce COEGERIT rectè colligunt *Godofr.
hic & Decian. in tr. crimin. l. 8. cap. 2. & hos laudans Dn.
Thabor. in Armam. ſuo. cap. 3. th. 9. & ſeqq* Probabilis au-
tem cauſa eſt venationis, itineris, navigationis, & per
3 *L. 2.* etiam commercii vel hæreditatis. Unde colligunt,
non licere in civitate portare arma, niſi fiat ſalutis
tuendæ cauſa *hic & l 3. §. 1. & l. pen §. ult. Dd. hic ad l. 1.
Viv. deciſ. 287. Cravet. conſ. 314. Klock. conſ. 34. n. 5. & ſeq.
vol. 1. Menoch. conſ. 1205.*

ad L. In eadem cauſa. 3.

SUMMARIA.

Quinam teneantur ex hac lege. n. 1. & 2.
Stuprum violentum leges numerant inter ſpecies vis publicæ. 3.

1 IN crimen hoc incidit, qui turbæ ſeditioniſve facien-
dæ conſilium inierit, homineſque convocaverit, li-
cet effectus non fuerit ſecutus, per *h. l. 3.* vel qui ex in-
cendio quid rapuerit, præter materiam, quæ fomentum

igni

igni præſtare poſſunt, *Molin. d. loc.num.5.& l.fin.* Ille
qui nova vectigalia exercet, vim publicam commit-
2 tere dicitur. Qui cum telo in publico fuerit, ex *hac
lege* reus eſt. *§.1. h. l.* quod ita intelligendum eſt, cum
in publico, vel cœtus, concurſus, turba, ſeditiove fie-
ret. *l.5. h. t.* Et excipitur geſtatio cauſaria, ob iter, vena-
tionem, &c. *l. 1. h. t.* vel ob ſalutem propriam *l. 10 §.
ult. h.t. Dn.Thabor in Armament.cap.3.th.7.* Violentum
3 ſtuprum duplex crimen eſt, violentia & ſtuprum; Et
leges numerant inter vis publicæ ſpecies, licet neque
armis, neque à Magiſtratu &c. inferatur, favore pro-
cul dubio fœminei ſexus, & tuendi ejus pudoris. Sa-
nè conatus hi extraordinaria pœna puniuntur, conf.
Carpz.pr.crim.quæſt.75.num.56.& ſeq.

ad L. Qui cœtu. 5. §.2.

SUMMARIA.

*Fœminam vacantem rapiens punitur capitaliter. nu-
mer.1.*
Quod limitatur, ſi rapta conſenſerit in raptum.3.

1 QUi rapit fœminam vacantem, i. e. liberam ſeu
innuptam; vel nuptam, illius pœna eſt capi-
talis. Autor *ad L.un.num.3. C. de Raptu Virg.* Excipit
2 *Joh. à Sande l 5. t.9. dec.* 10. niſi volentem abduxerit,
quod conſuetudine inductum putat. Ego licet id de
rapta vacante fœmina fortè concedam, ſcil. raptorum
ejus, ſi conſenſit, non affici pœna gladii, de rapta
conjugata tamen id concedere non poſſum. Namque
concurrit adulterium, quod jure divino & humano
etiam in ſoluto eſt capitale, ut alibi docuimus.

ad L. ult.

SUMMARIA.

Pœna hujus criminis quænam olim fuerit.num.1.
Quænam hodie obtineat.2.
*In Imperio noſtro quænam ſit ſpecies vis publicæ, & quo-
modo puniatur.3.*
Raptus virginum quid.5.
Quinam hujus criminis rei.6.
Quæ pœna raptus in liberis & ſervis.7.
Raptor in ipſo facto deprehenſus interfici poteſt.8.
*Matrimonium inter raptorem & raptam eſſe non poteſt
jure Civili, ſed aliud jure Canonico.9.*
Quid in ſponſo rapiente ſponſam ſuam.10.
Salutis tuendæ cauſa telum gerere licitum eſt.11.

1 POena criminis hujus olim erat interdictio aquæ
& ignis, per *l. 10. §. fin.* poſtea deportatio *d. §.
Inſt.l.6.& 7. C. h. t.* Interdum etiam pœna capitis, ſi
quis alienas ædes aut villas expilaverit, expugnaverit
& fregerit, ſi quid in turba cum telo fecerit, per *h.
2 l.* Ideoque hodierna conſuetudine, præſertim pœna vis
publicæ, facta eſt arbitraria. *Decian. l.8.c.18.n.19. Carpz.
qu 40.n.7. Clarus §.fin.q.83.* Autor *ad L.7.n.7.8.C h.t.* ne-
que locum amplius habet confiſcatio bonorum, quæ
jure Civili in conſequentiam deportationis habebat
3 locum *Mol.d.l.n.13.* In Imperio noſtro ſpecies publicæ
vis eſt crimen fractæ pacis poblicæ quando quis armis,
coadunatis in hunc finem hominibus, alicui vim in-
fert dolo malo. cujus pœna Bannum Imperii vel pœna
gladii. *Receſſ. Auguſt. de An.* 1555. §. [*wir ſetzen ord-
nen &c.*] Conſtitutio Carolina *art.128. Gail.lib.de pace
publica. Mindan.de Proceſſ.l.1.c.23.& Carpzov. quæſt.* 35.
num.10.& d.qu.40.n.2. Et hæc cauſa ſtatim ad Cameram
Spir. devolvi poteſt, licet etiam coram alio judice ordi-
nario cognoſci poſſit, ut ex *parte 2. Ordinationis Cam.
tit.20.§.8.* probat *Dn. Mev.p.1.dec.104.* Ex dicta deſcri-
4 ptione fractæ pacis publicæ apparet, non eſſe crimen
fractæ pacis, ſi quis non convocaverit homines, ſed
ſponte ſi conveniant & ex rixa ad arma proſiliant, ſed
eſſe tantum vim publicam. *Dn. Mevius p.1.deciſ.105.*
Ad vim publicam pertinet etiam raptus, de quo hic
5 paucis agendum putavi *ex L.un. C.de Raptu virg.* Eſt
autem Raptus virginum hominis honeſti etiam volen-
tis invitis ſuis libidinis cauſa facta abductio; Autor
ad L.un.num.1.C.de Raptu Virg. licet enim ſexus fœmini-
ni hic fiat mentio, producenda tamen etiam lex ad fœ-
minam rapientem virum, cum etiam fœmina raptori
opem ferens capite puniatur, per *h. l. un. §. pœnas. Ant.
Matth.d.t.4.c.2 num.2.* Licet diſſentiat *Menoch caſ.261.
& Decian.lib.8.cap.7.num.27.* In meretricibus hoc cri-
men non committitur, quia hæ ſunt infra curam legum
in L. Julia & hac conſtitutione, facit *l.39. ff. de furt.*
6 Autor *ad L.un.num.5.de Raptu Virg.* Rei autem criminis
hujus ſunt, 1. Ipſi rapientes. 2. Qui in ipſo ſcelere opem
7 tulere. Utrique ultimo ſupplicio afficiendi, & eorum
bona confiſcanda Autor *d.l.n.3.* 1. quia corporis læſio re-
ſtitui non poteſt. 2. violentia adeſt extrema. Et 3. concur-
rit plerumque animus homicidium committendi, ſi im-
pediatur. Unde tamen non ſequitur hæc omnia con-
currere debere, cum & raptus ſine ſtupro ſufficiat,
quod Dd. limitant, niſi ſponte à ſtupro abſtinuerit, vel
ob pœnitentiam vel ob ſpem matrimonii, *Decian.d.l.8.
c.7.n.34. Menoch.d.caſu 261.n.34. Farin q.14. n.209* licet
diſſentiat *Ant.Matth.d.2.n 6.* Si rapta ſit ingenua, omnes
raptoris facultates raptæ in ſolatium addicuntur, ſalva
tamen liberorum legitima, ſi raptor liberos habuit,
per *L. cum ratio. ff. de bon. damnat. Ant. Matth. d. l.n.*
15. Autor *ad L.un.n 9.10.11.C de Raptu Virg.* Servus hu-
jus criminis reus concremandus, alii vero conſcii, &
qui ante raptum opem tulere, ultimo ſupplicio affi-
ciendi ſine confiſcatione bonorum; Jubentur etiam ju-
dices tales raptores perſequi, & ſine ulla præſcriptione
8 Fori & Appellationis beneficio condemnari. Poſſet
etiam raptor eum adjuvis à parentibus vel conſangui-
9 neis in fuga deprehenſus interfici. Prohibetur etiam hic
inter raptorem & raptam matrimonium, licet id rapta
expetat; quia non hoſtili modo decet conciliare nu-
ptias, ſi autem contra prohibitionem legum fiat ma-
trimonium, bona raptoris non ad puellam, ſed ad pa-
rentes diſſentientes, & his deficientibus ad fiſcum
deferuntur. *Nov.143. & 150. Rittersh. in Nov. part.
12.capit.11.* Sed Jure Canonico novo matrimonium li-
citum. *capit. pen. & ult. X. de raptor. Farinac. d.qu.145.
numer.29. Carpz.qu.75.num* 68. Autor *ad L.un. nu.16.*
10 *17.18. C.de Raptu Virg.* Pœna etiam raptus dictatur
ſponſo, qui ſponſam rapuit, cujus rationem reddit
Azo, & ex eo *Ant. Matth. cap.2. num.12.* quia ſpon-
ſa non eſt noſtra, quamdiu renunciare conditioni
poteſt, tamdiu autem poteſt, donec domum ducta
fuit. *l.1.C.de ſponſal* ideoque *hunc textum* ad ſpon-
ſam de futuro Dd. reſtringunt. *Hippol. de Marſil in h.
l.numero nonageſimo. Forſt.de ſui ceſſ. ab in eſt. lib.9 cap.
3.numer.14. Ant.Matth. d. loc* Autor *ad L.un. num.6.7.
C. de Rapta Virg.* Nam hodie in ſponſa de futuro hanc
ſeveriſſimam pœnam locum habere exiſtimo. ſiquis
puellam volentem, quia ea non eſt indignus, licet
invitis parentibus abducat, non ſtupri ſed matri-
monii cauſa, ſi id fecerint, quod de conſenſu pa-
rentum impetrando deſperarint, non dico immunes
eos eſſe debere ab omni pœna, ſed à capitali & cor-
porali pœna in honorem matrimonii; Et plerum-
que parentum culpa ſuperbia, protervia, avaritia
concurrit.

11 In *§. ult.* dicitur, quod is, qui telum tuendæ ſa-
lutis ſuæ cauſa gerit, non videatur hominis occi-
dendi cauſa itineris, navigationis, aut venationis
arma portat, intelligit. *Dn. Thabor. in Armament.tit.
de Exarmat.cap.7.th.5.*

TITULUS VII.

Ad Legem Juliam de vi privata.

ad L. De vi privata. 1.

SUMMARIA.

Vis privata quomodo committatur. n. 1.
Hujus pœna. 2.

1 VIs privata committitur ſine armis, vel quando rapitur aliquid ex naufragio, aut convocantur homines ad aliquem verberandum, aut pulſandum, & aliis caſibus, de quibus *hic in l. 1. & tot. tit. Menoch. l. 2. A. Q. caſ.* 394. *Carpz. quæſt.* 40. *num.* 8. *Ant. Matth.*
2 *titul.* 4. *C.* 3. *num.* 1. Hujus pœna eſt amiſſio partis tertiæ bonorum cum infamia; Fiſcus autem pro parte tertia bonorum, tenetur creditoribus. *l.* 2. *C. de vi publica & privata l.* 5. *C. de bonis proſcriptor.* Autor *ad L.* 2. *n.* 1. 2. *C. h. t.* In ſervo eſt pœna corporalis vel ultimum ſupplicium, ſicut etiam in homine vili exaſperanda eſt pœna *per l.* 8. §. 1. *C. h. t.* ut adeò reſpectu hoc pœna ſit arbitraria. *Clar. paragraph. fin quæſtione octogeſima tertia, numero quarto, Menoch. d. l.* Autor *ad Leg.* 8. *num.* 5. *C. h. t.*

ad L. Nec intereſt. 3. §. fin.

SUMMARIUM.

Quomodo ex hac lege *teneatur, qui rem ex alterius prædio evexit.*

QUi rem ex alterius prædio evexit *hac lege* tenetur licet nulla convocatio nullaque pulſatio facta fuerit. Et ita, ſi prohibitus ſit actu injur. cum vi publica concurrit *Dn. Mev. p* 3. *dec.* 387. ſed ſi à parte ſua probabilem cauſam alleget reus & opinionem juris ſui non planè improbam &c. tunc talem audiendum eſſe, deciſum eſſe refert *Dn. Mev. parte tertia, deciſ.* 3/7.

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Qui debitori vi extorquet debitum, jus crediti amittit. num. 1.
Et qui rem ſuam invadit, dominium amittit. 2.
Autor tumultus ob cædem ſecutam capite plectendus. numer. 3.

1 PRæter pœnam criminalem violentiæ datur etiam Civilis pœna; nam qui debitori vim fecerit extorquendi debiti cauſa, vel etiam propria autoritate debitum ceperit, jus crediti amiſit. *hic & l.* 13. *ſupr.*
2 *quod metus cauſa.* Sicut & ille qui rem mobilem vel immobilem, dum ſuam putat, vi poſſeſſori abſtulit, Dominium amittit ſi habet, ſi non habet, præter rem æſtimationem reſtituere tenetur. *l.* 7. *C unde vi. & in l.* 4. *C. finium regund. Ant. Matth. d. tit.* 4. *cap.* 3. *num* 3. *Me-*
3 *noch. rem.* 5. *recup. poſſ Hil in Don. lib* 15. *cap.* 20. *lit. E.* Et ſi quis me violenter de fundi poſſeſſione velit dejicere, & ego reſiſtam, ac in tumultu aliquis occidatur, ſive à mea ſive alterius parte, ille autor tumultus ultimo ſupplicio afficiendus eſt, quia operam dat rei illicitæ, ergo tenetur ad effectum illum ſecutum, ad quem illa cauſa eſt ordinata per *l.* 6. *C. h. t. Carpzov. p.* 1. *pract. crim. quæſt.* 1. *numer.* 19.

TITULUS VIII.

Ad Legem Corneliam de veneficis & ſicariis.

ad L. Lege 1.

SUMMARIA.

Qui ex Lege Cornelia de ſicariis teneantur num. 1.
Animus occidendi vel nocendi corpori requiritur. numer. 2.
Animus hic interdum ex armis colligitur. 3.
Conciliatio, §. 3. hujus legis *cum* §. 5. Inſt. de publ. judic. *num.* 4.
Gloſſa hujus legis explicatio. 5.
Ob ſtuprum ſuis inferendum defenſio permittitur. 6.
Ira non ſimpliciter excuſat à pœna homicidii. 7.

1 HAc lege principaliter quidem homicidium punitur, ſed ſunt & alii, qui hac Lege puniuntur, ut Incendiarii, qui hominis occidendi vel furti faciendi cauſa cum telo ambulant Autor *ad L.* 7. *num* 1. *C. h. t.* Judices qui Falſos teſtes in cauſa criminali ad aliquem condemnandum ſubornant, vel alias in officio in necem alicujus aliquid committunt, quod per leges non licet; *L.* 4. *pr. h. t.* qui in judicio doloſè contra eum falſum teſtimonium dicunt, qui hominia necandi cauſa venenum conficiunt, quique mala medicamenta doloſè vendont, aliique, de quibus
2 in *h. l.* 1 §. 3. pluribus agitur. Ad homicidium requiritur animus occidendi, §. 3. *h. l.* i. e. nocendi in corpore, ex quo mortem ſequi poſſe ſcivit, vel ſcire debuit; nam animum occidendi præciſè non requiri, per *l.* 1. *C. h. t.* probat *Carpz. pract. crim. quæſt.* 1. & conf. *Gail.*
3 *lib.* 2. *obſ.* 110. *num.* 30. Animus autem ſive nocendi ſive occidendi in caſu dubio ex inſtrumento apparet, v. gr. Si gladio vel clava alter alterum percuſſerit, ſecus ſi clavi aut cucuma; nam tunc caſu potius, quam voluntate homicidium videtur, confer. *Text. cap.* 34. *Numeror. verſic.* 8. *& l.* 1. *Cod. de Emendat. Servor. & l.* 6. §. 6. *de Re militari. Carpz. pract. crim. qu.* 3. *Farin. quæſt* 126.
4 *num.* 117. *Menoch. lib.* 5. *Reſol.* 40. Hic facilè fluit conciliatio *h.* §. *cum* §. 5. *Inſt. de publ. judic.* nam ille § 5. loquitur de homicida confeſſo aut convicto, ubi de cæde & animo occidendi conſtat; ſed *hic* § ubi in rixa factum homicidium & de animo non conſtat, ibi hæc conjectura utilis. *Domin. Thabor. in Armament.*
5 *ſuo ad h l. pag.* 363. Interdum tamen aliæ circumſtantiæ pro reo faciunt, quo caſo juramentum purgationia deferri poteſt, non aliter tamen, quam ſi pro reo aliquæ præſumptiones militent, ſicut gloſſam hic copulativè accipiunt, ut refert *Hartm. Piſt. obſ.* 108.
6 *num.* 14. Qui ſtuprum ſibi vel ſuis inferentem animo defendendi pudicitiam interficit, abſolvendus eſt, §. *pen. h. l.* ex quo colligunt, propter defenſionem vitæ conjunctorum aliquem impunè occidi poſſe, de quo *Farin. d. q.* 125. *n.* 281. *& Carpz. qu.* 32. *Clar.* §. *homicidium nu.* 27. *ſeq. Ant. Matth tit.* 5. *c.* 2. *num.* 12. & pro tuenda pudicitia corporis & mentis licere adgreſſorem interficere *Ayrer. ad L.* 3. *de Juſt. & Jure p.* 1. *nu.* 140. *& Beſoldus ad l.* 3. *paragraph.* 11.
7 Ex §. *ult.* notabitur, non tam iram quam iræ cauſam & juſtum dolorem liberare ab ordinaria pœna: nam ira ſola non efficeret. *Ant. Matth. ad lib.* 47. *Pand. cap.* 2. *proleg. in fine.*

ad L. Inauditum. 2.

SUMMARIUM.

Patris limitata poteſtas.

INauditum filium pater occidere non poteſt, ex quo tamen à contrario ſenſu colligi nequit, quod auditum occidere

occidere liceat, ut plutibus docet *Pinell. in rubr. Cod. de Bonis mat. parte 2. num. 18. & ſeq.*

ad L. Ejuſdem. 3.

S U M M A R I A.

Mors ex poculo ad conceptionem dato ſecuta pœna extraordinaria vindicatur, ſecus in poculo abortionis vel amatorio. num. 1.
Pœna homicidii. 2.

1 QUi poculum dat ad conceptionem; non quidem
malo animo, ſed malo exemplu, ſi exinde deceſſerit,
relegatione punitur, quia hoc medicamentum
ex confortantibus naturam temediia confectum. Aliud
in poculo abortionis vel amatorio, quod ſua natura
nocivum, per *l. 38. ſi quis. §. 5. ff. de pœn. Carpz.*
2 *pract. Crim. quæſt. 1. num. 56.* Homicidæ olim deportabantur
amiſſis bonis, poſt humiliores capite plecti cœperunt,
demum omnibus gladii pœna dictata, *§ pen.*
quæ juri divino conſentanea. *§. item l. Cornelia Inſt. de
publ. judic. l. 3. C. de Epiſc. audient. & alibi.* Expectet homicida
quod alii fecit. Sed interdum remitti ſolet, de
quibus cauſis. Vid. *Carpz. in pract. crimin. paſſim. Theſ.
p. 3. qu. 13* & alii plurimi.

ad L. Lege. 4.

S U M M A R I A

Mors per laſciviam cauſata quo modo vindicetur. numer. 1.
Quid ſi cædes in certamine ludicro commiſſa. 2.
Quid ſi defenſionis moderamen quis exceſſerit. 3.

1 CUm quidam per laſciviam mortis cauſam præbuiſſet,
in quinquennium relegabatur, quod plerumque
ſequimur, licet ex circumſtantiis gravius vel
levius homicidium culpoſum puniri poſſit, per *art.
146. conſt. Carol. de quo Farin qu. 126. per tot. & Carpz. qu.*
2 *26. per tot.* Sed quid ſi pugiles vel eorum diſcipuli, ita
ſe in ludicris certaminibus gerant, ut alter ex vulnere
moriatur. Hoc caſu, ſi culpa probari poſſit in perſona
occidentis, hoc homicidium, ut culpoſum, puniendum
eſſe; ſed ſi nulla culpa probetur, nullam pœnam
deberi, ſcribit *Carpz. p. 3. deciſ. 296.* ſed ego nunquam
talem exitum triſtem reperiri puto, qui ſine omni
culpa ſit. Debebat enim quilibet ſuos actus ita dirigere,
ut modum ſervet; ideoque nunquam ab culpa
3 abſolvendum eſſe putarem. Et poſſet fieri, ut aliquis
habuerit animum occidendi vel nocendi, ut, ſi v. gr.
fuerit inimicus vel eidem minitatus fuerit, & poſſunt
tales circumſtantiæ intervenire, ut interdum torturæ
eſſe poſſit locus. Hanc legem ad defenſionem ſui
extendit *Hartm. Piſt. obſerv. 177. num. 7.* Si quis invaſus
moderamen defenſionis exceſſerit, & propterea relegatus
fuerit: cum major commiſeratio ſit exercenda
erga eum, qui ſe defendens exeedit, quam erga
eum, qui ex laſcivia peccat.

ad L. In lege. 7.

S U M M A R I U M.

Ad ordinariam pœnam homicidii dolus requiritur, nec culpa ſufficit.

IN hac L. Cornelia requiritur dolus i. e. certa animi deſtinatio & delinquendi propoſitum, Autor *ad L. 5. n.* & ſic ſumitur, quando ut delicti qualitas requiritur. *Hillig. in Donell. l. 15. cap. 40. lit. M.* lata culpa non æquiparatur dolo: ubi enim de pœna mortis vel corporali agitur, lata culpa coerceri non debet pœna

capitis. *P. Bart. in L. Si mora. 10. in præludiis n. 21. Menoch. lib. 2. A. Q. caſu 324. num. 12. Hippol. de Marſil. ad l. 1. C. h. t. num. 51 Gail. l. 2. obſ. 110. princ.* Autor ad *L. 5. num. 3. 4. & 5. C. h. t.* pro ratione tamen circumſtantiarum poſſe pœnam ad fuſtigationem extendi, putamus cum *Carpzov. d. qu. 26. num. 33.*

ad L. Furem. 9.

S U M M A R I A.

Quomodo furem nocturnum occidere liceat. n. 1.
Pro defenſione rerum impunè ſit cædes. 2.

1 FUrem nocturnum ſi quis occiderit, ita demum
impunè feret, ſi parcere ei ſine periculo ſuo non
potuit, & ita receſſum videtur à *L. 12.* Tabb. quæ furem
nocturnum ſimpliciter occidi permiſit, ſi cum
clamore hoc teſtificaretur. *L. 4. §. 1. ad L. Aquil.* Tenebræ
etiam terrorem augent incerto & anxio patrefamilias,
an ad auferendum, an ad occidendum fur venerit.
*Ant. Matth. tit. 5 cap. 2. num. 7. & Farin. qu. 125. num.
199 & Carpz. qu. 32. num. 37.* Dn. Autor *in C. h. t. ad L. 4.*
2 *num. 3. 4. & 5.* Unde etiam probare volunt ſententiam
Dd. pro defenſione rerum occidere licere, juxta tamen
diſtinctionem hic propoſitam. *Farin. d. quæſt. numer.
168. Carpzov. dict. quæſt. 32.* Licet aliud in conſcientiæ
foro eſſe, rectè tradat *Ant. Matth. d. l. num. 8.*

ad L. Si quis dolo. 10.

S U M M A R I U M.

Incendiarii pœna.

INcendiarius doloſus capite luit, *hic & L. 78. Capitalium. §. Incendarii. ff. de pœnis.* In Imperio noſtro vivus comburitur. *Conſtit. Carol. Art. 125.* Et non diſtinguitur in Conſtitutione Carolina, an in civitate, an in villa factum incendium, neque inter perſonas diſtinguitur, *Matth. Steph. ad d. art. 115. in fine.* De hac incendiariorum pœna videatur *Farin. qu 110 Carpz. qu. 38. Decian. l. 6. c 14. Berlich. p. 4. concl. 25.* Pœnam capitis noſtri dictare non verentur, ſi incendiarius ad actum proximum venerit, licet incendium non ſit ſecutum. *Farin qu. 110. num* 157. quod eo caſu concedit, *Ant. Matth. ad lib. 48. ff. tit. 5. cap. 6.* ſi ædes jam arſerint, licet labore vicinorum extinctum incendium, nam lex Cornelia conatum in homicidio, ſed non in incendio punire voluiſſe videtur.

ad L. Divus. 14.

S U M M A R I U M.

In maleficiis voluntas & conatus à Lege Cornelia punitur, ſed hodie non.

IN maleficiis voluntas ſpectatur non exitus, & ita voluntas occidendi eventu non ſecuto plectetur pœna L. Corneliæ. Autor *in Cit. de Epiſc. & Cleric. ad Legem quintam, numero quarto.* Sed per conſuetudinem huic Legi derogatum eſſe, teſtantur *Carpzov. in pract. Crim. qu. 17. numero ſexto, & parte quarta, Juriſpr. Conſt. 4. def. 3. Bach. in Tr. volum. 2. diſp. 32. th. 6. lit. A. in fin.* In voluntatem tamen, quæ per actus aliquos præparatorios venerat ad hominem necandum graviter animadverſum memini.

ad L. Nihil intereſt. 15.

S U M M A R I U M.

Pœna legis Corneliæ afficitur is etiam, qui cauſam mortis præbuit.

poteſtatis ſummæ adſciti, rectè ſtatuit *Carpz. qu. 41.*
in Status Imperii crimen hoc committi; quamvis enim
in *tit. 24. Aurea Bulla* in ſpecie Electoribus tan-
tum detur, quod in eos committatur crimen Maje-
ſtatis. Hoc tamen de corporali ſupplicio & confiſ-
catione bonorum intelligendum putat *Carpz.* ut con-
4 fiſcatio bonorum in crimine, contra alium Principem
commiſſo, locum non habeat. *Carpz. dict. quaſt. 41.
num. 8. Ant. Matth. d. t. 2. cap. 1. num. 4. in fin.*

ad L. Proximum. 1. & duas ſeq.

S U M M A R I A.

Criminis Majeſtatis prima ſpecies deſcribitur. n. 1.
Exempla hujus criminis vid. 2. & ſeq.

1 IN *hac l. 1.* definitur crimen Majeſtatis, quod com-
mittitur adverſus populum Romanum vel adverſus
ſecuritatem ejus. Definiri autem hic criminis Maje-
ſtatis primam ſpeciem, ſcilicet Perduellionem ſeu ho-
ſtilitatem, ex exemplis patet. *Ant. Matth. d. t. 2. cap. 2.
2 num. 2.* Exemplum primum eſt, quando obſides,
quorum cuſtodia hoſtes in officio continentur, quis
ope vel conſilio ſuo libertati reſtituere tentat, *Ant.
Matth. d. loc. num. 3. & 4.* quod intelligo tamen, ſi ho-
ſtili animo & ex dolo, non ex commiſeratione hoc fiat.
3 Secundum exemplum eſt, ſi ſeditio concitetur, præſer-
tim in ſede Imperatoria, nimirum ſi contra Impera-
torem vel Imperii Statum, non verò contra privatum
ex inimicitia privata hoc contingat. *Farin. part. 3. oper.
4 crim. quaſt 113. Ant. d. loc. num. 5.* Quod etiam in tertio
exemplo ſuo intelligendum, ſi quis ope, conſilio &
dolo Magiſtratum Imperii Romani occiderit. *Ant.
Matth. d. loc. num. 7.* Nam licet in Conſiliarium quaſi in
partem corporis Principis committatur crimen Maje-
ſtatis, hoc tamen ſemper intelligendum, fiat ex odio in
Principem, ut eum fido miniſtro privet, & ſtatum ſub-
vertat, ſecus autem ſi id factum ex odio privato. vid.
*Cravetta conſ. 6 num. 79. Rol. à Valle vol. 4. conſ. 15. nu. 13.
Menoch. conſ. 9. num 9. & Weſenb. vol. 2. conſ. 57. nu. 6.* &
plures ab his citati, & *Cephal. conſ. 76. nu. 59.* ubi ait non
committi Perduellionem, ſi per conſequentiam nocea-
5 tur publico. Quartum, ſi quis contra Rempublicam
arma ferat, vel hoſtes concitaverit Imperio Romano
6 *hic & l. 3. & h. t. de quo Ant. Matth. d. loc. num. 9.* Quin-
tum, qui hoſtibus nuncium literaſve miſerit, ſignum-
que dederit, & ſecreta revelaverit, quod quamvis *Fa-
rin. quaſt. 13. num. 217. & Decian. lib. 7. c. 17. numer. 4.* ad
Conſiliarios, Secretarios, & Feudatarios reſtringit, me-
rito tamen hoc diſplicet *Ant. Matth. d. loc. num. 10.* ſicut
& cives hoc committere poſſe reſponſum menſe Febr.
7 anno 1660. Sextum, qui milites ad ſeditionem con-
citaverit. Septimum exemplum eſt, qui de provin-
cia non deceſſerit, cum ei ſucceſſiſſet alius, vel exer-
citum ſucceſſori non tradidit *l. 3. h. t. Ant. Matth. n. 12.*
8 Octavum, qui exercitum deſeruit, aut privatus ad ho-
ſtes transfugit, ubi utrumque in privato requiritur mi-
lite, primum in Duce ſufficit. *Ant. Matth. d. loc. nu. 13.*
licet confundere videatur *Farin. dict. quaſt. 113. num. 7.
11. 12. & Decian. l. 7. c. 14 & ſeq.* Autor *ad L. 2. n. 3. C. Quan-
9 do lic. unicuique ſine Judic.* Quod autem nono de falſo
conſcripto vel recitato in tabulis publicis habetur,
procul dubio ob ſubjectam materiam, non de omni
falſo, ſed in perniciem Reipubl. ex hoſtili animo pro-
fecto intelligendum eſt. *Gloſſ. hic & Ant. Matth. d. l. n.
14. & Tælemannus in tr. de crimin. læſa Majeſt. theſ. 107.*
10 Decimum exemplum, eſt, qui in bellis ceſſerit arcem,
non tenuerit, aut caſtra conceſſerit hoſti, vel cujus dolo
exercitus in inſidias deductus, vel hoſtibus proditus,
vel cujus ope Provincia vel civitas hoſtibus dedita. *l.
10. Dec l. 7. cap 13.* non tenebitur utique qui intempeſti-
vo metu vel ignavia ceſſit, & arcem deſeruit. *Ant.
Matth. d. loc. n. 15.* vel ſine dolo. *Ceph. conſ. 110. num. 9.* Si
autem lectio affirmativa retineatur, de eo intelligen-
da verba, qui arcem præſidio tenet in perniciem Rei-
11 public. *Dec. lib 7. cap. 33. num 7.* Undecimum, qui injuſſu
Principis bellum geſſerit, delictumque habuerit, exer-
citum comparaverit. *Dec. l. 7. c. 11.* ubi itidem animus
in Rempubl. hoſtilis requiritur. Non, ſi contra alium
Imperii ſubditum arma capta ſint. Principibus tamen
Imperii conceſſum eſt, ut poſſint cogere militem in
ſuam & ſuorum defenſionem. *Receſſ. Imp. Spirenſis an-
no 1526. §. (Darauff) & paſſim in receſſ. Imperii.* ſi au-
tem aliter arma capiantur, Mandata Advocatoria de-
cerni ſolent. *Ordin. Camer. part. 2. § (Und ob ſie gleich.)
Gail. de pace publ. lib. 1. cap. 4. num. 1. &c. Tæleman. d. tr.
12 th. 11.* Duodecimum, qui privatus pro Poteſtate Ma-
giſtratuve quid ſciens dolo malo geſſerit i. e. ſi Impe-
rium & Poteſtatem doloſè uſurpaverit, aut pro duce ſe
geſſerit. *Decian. lib. 7. cap. 6. Ant. Matth. d. loc. nu. 17.*
Alias, ſi non doloſè Juriſdictionalia ſibi uſurpaverit, ab
hoc crimine erit abſolvendus *Farinac. quaſt. 114. nu. 19.
13 & ſeq.* Decimum tertium eſt in eo, qui dolo malo jure
jurando aliquem obſtrinxerit, quo adverſus Rempubl.
faciat, & huc pertinent conjurationes contra Rempubl.
factæ. de quibus Scipio Gentilis in *Tr. de conjurationi-
bus. Damhud. in prax. crim. c. 62 Farin quaſt. 113. Inſpect.
3. & Ant. Matth. d. loc. n. 18.* Ubi fœdera ad defenſionem
ſui inita, ſub hac ſpecie non contineri probat. Deci-
14 mum quartum, cujus doloſè malo Imperii hoſtes com-
meatu, armis, telis equis aliaque re adjuti fuerint,
quod etiam de mercatoribus, qui turpis lucri cauſa
talia hoſtibus advehunt, intelligit *Ant. Matth. d. loc.
num. 19.* quod tamen ſimpliciter non videtur admit-
tendum, quia in illis non eſt animus perniciem in-
ferendi Reipubl. ſed ſolum lucrum, quamvis per in-
directum Reipublic. noceat, & ſic crimen Majeſtatis
ſpeciale, non verò perduellio committitur. Circa
proximos & ſanguine junctos diſtinguit *d. loc. Ant.
Matth. num. 20.* An tantum adjuverint rebellem vel
occultaverint, vel inſtruxerint ſubſidiis vitæ, an verò
ad invadendam Rempublic. armaverint, ut illo caſu
non teneantur, hoc omnino. confer. *Decian. lib. 7. c. 3.
15 num. 3. & ſeq.* Et *Farin. d. q. 113. num, 158.* Decimum quat-
tum, cujus dolo factum, ut Rex externæ nationis mi-
nus obtemperet populo Romano, & demum qui con-
feſſum in judicio reum ſcil. perduellem miſerit eo
animo, ut emiſſus ſtatim Reipubl. bellum inferat; nam
alias ad primam hanc ſpeciem non pertineret. *Decian.
l. 7. c. 11. num. 5. Ant. Matth. d. loc. n. 21.*

ad L. Qui ſtatus. 6.

S U M M A R I U M.

Secunda ſpecies Criminis Majeſtatis quæ?

SEcunda ſpecies criminis Majeſtatis eſt, quando ad-
verſus ſplendorem & dignitatem Principis delin-
quitur, cujus rei variè hinc inde habentur exempla,
v. gr. ſi quis ſtatuam vel imaginem Principis conſecra-
tam conſpurcaverit, Autor *in C. tit. de Statuis & imag.
ad L. 1. num. 6.* vel inſignia Imperialia violaverit, vel ſi
vir aut fœmina purpura uſa fuerit; vir autem holoſeri-
co. Si privatum carcerem habuerint, ſi confugientem
ad aſyla abſtraxerint, ſim. De quibus *Coll. Arg. h. t. n. 3.
& Ant. Matth. d. loc. num. 12.*

ad L. Famoſi. 7.

S U M M A R I A.

Quinam in hoc crimine accuſare poſſit. num. 1.
Officium judicis circa cognitionem hujus criminis. 2.

1 AD hujus criminis accuſationem etiam illi admit-
tuntur, qui alias idonei accuſatores non ſunt, ut
milites

milites, ſervi, mulieres, ſimilesſque. *Dec. lib. 7. cap. 44. Gigas in tract. de crim. Majeſt. tit. qui accuſare poſſ. qu. 1. Tæleman. d. t. qu. 131.* Monentur autem hic judices, ne hoc crimen in occaſionem ſævitiæ ob Principalis Majeſtatis venerationem habeant; ſed in veritate, ex quo probatur, non tantum ipſum Imperatorem, ſed judices alios ordinarios de hoc crimine cognoſcere. *Boerius in tr. de Crim. Caſ. Majeſt. c. 4. n. 7. Ant. Matth tit. 2. c. 4. n. 3. Tæleman. d. tr. th. 120.* Licet diſſentiant Dd. communiter. 2. Sequitur, nec in hoc judicio reum ſine indiciis torquendum eſſe. *Farin. qu. 37. num. 92.*

ad L. In quæſtionibus. 8.

SUMMARIUM.

Mulier famoſa an poſſit admitti ad probandum hoc crimen.

MUlier etiam ad probandum crimen Majeſtatis admittitur, ſcilicet impudica & famoſa, de qua hic ſermo *Zang. de Tortur. c. 3. nu. 27.* Ergo non poteſt probari ex *hac lege*, quod mulieres regulariter à teſtimonio arceantur; vel dici etiam poteſt de denunciatione, non probatione, hic ſermonem eſſe.

ad L. Eorum. 9.

SUMMARIUM.

An liberti ob hoc crimen condemnati, liberi excludant fiſcum.

LIberto ob crimen Majeſtatis damnato, liberi ejus fiſcum excludunt, quod hic Gotofredus mutatum eſſe dicit, per *l. 5. C. h. t.* ſed *Menoch. conſ. 99. nu. 184.* hanc legem de ſimplici crimine Majeſtatis intelligit, ubi v. gr. ſtatua Principis dejecta, juxta 17.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Quatenus poſt mortem Rei hic poſſit cognoſci & procedi. num. 1.
Pœna perduellionis. 2.
Criminis perduellionis & fœmina rea eſſe poſſunt. 3.
An ob crimen Patris teneantur etiam liberi. 4.
Cur teneantur. 5.
An omnes. 6. 9.
Pro perduellione ſucceſſiones, quæ hic filiis adimuntur, deferuntur proximis. 7.
Intercedentis pœna. 8.
Poſt crimen contractum alienationes à perduelle factæ non ſunt validæ. 10.
Uxor perduellis dotem ſuam retinet ſalvam. 13.
Donatio propter nuptias in uxorem collata an ſecuto crimine infirmetur. 13.
Conſcii conjurationis & miniſtri quomodo puniantur. num. 14.
Revelatores præmiis afficiuntur. 15.

1 IN crimine Majeſtatis ſpeciale eſt, quod poſt mortem procedi & cognoſci poſſit, defunctique memoria condemnetur, nec non bona ejus confiſcantur; ſed hoc ad crimen perduellionis, ſeu primum caput, hic reſtringitur, *Capyc. dec. 130. num. 17. de quo Menoch. conſ. 99. num. 70. & ſeq. Clarus §. Læſa Majeſtas. num. 16. Peregrinus de Jure fiſci l. 4. tit. 5. numer. 22. Hartm. Piſt. obſ. 220. num. 9.* Et deinde non habet locum, ſi contra inferiorem Principem hoc crimen committatur, *Gigas d. tr. tit. Qualiter procedatur. qu. 24. Farin. qu. 10. num. 43.* Deinde integrum hæredibus eſt purgare hoc crimen. Ideoque illi ſunt vocandi, ut innocentiam defendant. *Hic & l. 6. & 7. & ultim. C. h. t. Gomez lib. 3. reſol. c. 1. n. 81.*

2 Perduellionis pœna eſt gladius vel ſectio corporis, arg.
art. 124. conſt. Carol. Carpzov. in pract. crim. quæſtione quadrageſima prima, numero nonageſimo. & omnia bona
fiſco addicuntur *l. quiſquis 5. princ. C. h. t. Aurea Bulla.*
3 *tit. 24. & Conſt. Carol. art. 118.* & hujus criminis etiam
fœminæ reæ eſſe poſſunt. *Farin. quæſt. 112. numer. 217.*
4 *Ant. Matth. tit. 2. cap. 3. num. 3.* Quamvis autem alias ob
delicta paterna filius non teneatur, *tot. tit. C. ne fil. pro*
patre. Aliud tamen hic ſpecialiter receptum, Autor *ad*
5 *L. unic. num. 2. C. Ex Delict. def.* ut & filii ex parentum
crimine reddantur infames, & neque ab inteſtato, neque ex teſtamento quicquam capiant, tum quod in filiis paterni criminis exempla metuantur, *Farinac quæſtione 116. numero ſeptuageſimo tertio,* tum ut parentes liberorum amore ab hoc crimine abſterreantur. *Me-*
6 *noch. conſil. 99. num. 218.* Sed durior hæc conſtitutio
multis modis limitanda, eam nec ad Nepotes trahenda, cum verba repugnent. *Harpr. in paragraph. Publica autem. Inſt. de publ. judic. num 40. & ſequent.* quem ſequitur *Farinac dict. quæſt. 116. numero decimo nono. Decian. lib. 7. cap. 41. num. 8. & Ant Matth. dict. cap 3. nu. 16.* Emancipatos etiam excipit *Ant Matth. d. loc. numer. 12.* eo argumento, quod valeant Emancipationes liberorum ante crimen commiſſum factæ. *paragraph. 4. h. t.* licet conſequentia ſit dubia; liberos etiam ante crimen natos non excipimus, *Farin d. loc num. 91. Decian d. cap. 41. numer. 8. Ant. Matth. numero decimo quinto.* qui & naturales excipit *num. 14* licet verius diſſentiat *Farinac. d.*
7 *loc. num. 86. & Decian. num 5.* Succeſſiones verò, quæ fi-
liis adimuntur, non fiſco deferuntur, ſed proximis. *Gomez lib. 3 reſol. c. 2. n. 4. Peregr. de Jur. Fiſc. lib. 5. cap. 9 n 1.*
8 *Ant. Matt. d. c 3. num. 18.* Qui pro Perduellionibus etiam
interceſſerit, ſit infamis *paragraph ſecund. dict. leg. 5.* qui præſumitur contagium ſceleris, nec hoc tamen ad Advocatos extendendum. *Ant. Matth. dict. loc.*
9 *numero decimo nono.* Cum filiabus, ob infirmita-
tem ſexus, & quia non facilè metuitur exemplum hujus criminis, mitius agitur; nam & falcidia i. e. legitima ex bonis maternis ad eas tantum pervenit, ut habeant mediocrem potius alimoniam, quam integrum emolumentum, i. e. ſucceſſionem. §. 3. *d.* l. 5. unde cum *Ant. Matth. d. loc. num. 12.* ſuſpectam putamus eorum ſententiam, qui putant, à ſucceſſionibus extraneorum filias non arceri. *Far. d. loc. num. 95 De-*
10 *cian. num. 12.* Poſt crimen contractum alienatione à Per-
duelle factæ, non ſunt validæ. §. 4. Unde colligunt
11 nonnulli, Perduellium bona ipſo jure publicari, &
Perduellem ſtatim amittere dominium. *Decian. d. lib. 7. cap. 40. in l. 15. qui & à quib. manum. liber. non fiant* ſed quia nulla eſt conſequentia à negata alienatione ad negationem dominii, facimus potius cum *Ant. Matth. d. l. num. 21. Fach. l. 9. cap. 35.* Verum *Peregr. q. 41.* dum ſententiam tantum declaratoriam requirit in effectu, prio-
12 rem tuetur ſententiam. Uxores Perduellium dotem
13 habent ſalvam. §. 5. *d. l. 5.* Et donatio propter nup-
tias in uxorem collata, ſecuto crimine non infirmatur. *l. 24. C. de donat. inter vir. & ux.* ita ut, uxor ſi uſumfructum tantum habeat proprietas ad fiſcum pertineat.
14 *Far. d. loc. num. 121. Ant. Matth. d. loc. num. 2?.* Miniſtri &
conſcii conjurationis eadem pœna plectendi §. 8. *d. l. 5.* qui ſcilicet adjuvant ſuis conſiliis conjurationem, ſed non alii conſcii, qui tamen tenentur non quidem accuſando deferre crimen, ſed tamen per modum admonitionis privatæ & indicii detegere conjurationem. *Menoch. libro ſecundo, & A. Q. caſ. 355 numer. 10. Bachov. in Treutl. vol. 2. diſp. 32. th. 1. lit. F.* ſin ſecus faciant, pœna erit arbitraria. *Menoch. dict. loc. numero decimo tertio. Ant.*
15 *Matth. d. loc. numero vigeſimo tertio.* Qui revelat con-
jurationem, ille præmio afficietur & honore, qui verò ſero incognita tamen adhuc conſiliorum arcana patefecerit, abſolutione tantum & venia dignus habebitur. vid. *Farinac. d. loc. num. 136.*

TITULUS V.

Ad Legem Juliam de Adulteriis coercendis.

ad L. Juliam de Adulteriis coercendis.

SUMMARIA.

Adulterium quid ejuſque pœna. n.1.
Remiſſio & moderatio illius. 2.

1 ADulterium propriè eſt ſtuprum cum nupta com-
miſſum. In genere verò eſt omnis fornicario
perſonarum in fœdere matrimoniali viventium. Pro-
priè ſic dictum adulterium eſt capitale in mare, ſive
ſit conjugatus ſive ſolutus, ut probavi in *Princ.crim.
capite nono,numero vigeſimo nono, ex l 30.C.h.t. & Nov.*
134. *cap.*10. Autor *ad L.30.n.6.C.h.t.* In fœmina fuſtiga-
tio jure Civili. Sed in noſtro Electoratu Brandenb. in
duplicato adulterio ſemper dictata utrique pœna gla-
dii; & ita, quando caſus offertur, pronunciamus, ſe-
cuti anteceſſores noſtros,qui *ante* 50. & plures annos
ita pronunciarunt,quod,juri Divino cum ſit conforme,
eo libentius Anteceſſorum veſtigia ſequimur. Autor
2 *ad Auth. Sed hodie. num.3.& ſeqq C.h.t* Remittitur hæc
pœna (t.) ad intercesſionem partis innocentis, ſi velit
cohabitare porro, quæ tamen remiſſio non poteſt pro-
deſſe alteri ſocio criminis. Nam hujus opinionis ab-
ſurditatem oſtendi *dicto loc.num.36.* Remitti ſolet pœ-
na ordinaria, ſi cum ſponſa committatur alterius,
Item ſi quis cognoſcat uxorem alterius, ab eo tamen
quoad thorum & menſam ſeparatam, ubi moderanda
pœna eſt. *Carpz.p.3.deciſ 191.*

ad L. Ex lege. 2.

SUMMARIA.

Maritus in adulterio deprehenſam uxorem referens, vel de adulterio uxoris agere incipient & non pergens, de Lenocinio tenetur.1.
An adhuc Jura hæc obtineant.2.
Anticategoriæ regulariter ſunt prohibita.3.
Recenſetur retorſionis genus, quo cauſa criminis ita in adverſarium vertitur, ut inde uterque damnetur. num 4.

1 MAritus, qui uxorem in adulterio deprehenſam
retinuerit, vel de adulterio uxoris agere cepe-
rit, nec perrexerit, i. e. continuaverit, de lenocinio
tenetur, *hic & L.29 pr.ff.& l.2. C. h.t.ibique* Autor *n.1.*
2 quæ tamen jura correcta putant quidam per *Nov.* 117.
cap 8.*auth.ſed novo jure. C.h.t.* Autor *ad L.10.num.5.6.
C.h.t.* Sed hoc tantum correctum eſt,quod maritus ac-
cuſatam adulteram in matrimonio retinere non poſſit,
per *L.11.C h t.* ſed lenonum verorum pœnæ non ſunt
ſublatæ. Habet autem *hæc lex* tantum locum in eo, qui
ſuper adulterio perpetrando tranſigit; non verò perpe-
trato. *Carpz. p.4. Juriſpr. conſt.29.def.1. vid. not.* DNI.
3 Autoris *ad l.29.§.4. h.t.* Anticategoriæ ſeu reaccuſa-
4 tiones regulariter ſunt prohibitæ. Eſt tamen retorſio-
nis genus, quo caſu criminis ita in adverſarium verti-
tur, ut inde uterque damnetur, v. gr. Mulier adulterii
accuſata à marito, ſi lenocinii crimen marito opponat
ante litem conteſtatam ipſum repellit, poſt litem con-
teſtatam non itidem, ſed tunc uterque damnatur,
Ideo autem uxor admittitor, quia ſuam quodammodo
injuriam ulciſcitur. Sed ſi civiliter agatur contra mu-
lierem ſeu uxorem ad amiſſionem dotis, indiſtinctè
excludit reconventio lenocinii maritum. Vid. *Ant.
Matth.titulo decimo tertio,cap.10.num 4. Decian.lib.3.
pract.crim.cap.54 num.15.& ſeq.P.Barb.in L.Vero atque
uxore.40. num 3.& 8.ff ſolut. matrim.* Aliud dicitur eſſe
hic in extraneo in §.7.*h.t.*

ad L. Maritus. 4.

SUMMARIA.

Intra quod tempus marito & parenti uxoris poſt divortium ſolis accuſatio relicta.num.1.
Extraneo quodnam detur tempus.2.

1 SI maritus ab uxore propter adulterium divortium
faciat, illi & parenti mulieris currunt 60. dies à
die divortii computandi, & quidem utiles, ita ut tem-
pus cuſtodiæ non computetur. *L.11. §.5.h.t.* Intra quos
nemo præter maritum, &, eo ceſſante, patrem mulie-
ris rectè accuſat. *l.14. §. pen. h. t.* Sed ſi maritus præ-
venerit, patri non currunt tempora, ſed ſi uterque dif-
ferat, utrique currit illud tempus. Poſt maritum & pa-
2 trem quatuor menſes dantur extraneis. *Weſenbec. in w.
h.t.n.16.& ſeq.Bach.in Tr.v.2.diſp.32.th. 2. lit.G. Ant.
Matth.tit.3.c.4.nu.7.* Autor *ad L.6.num 3 4.C.h.t.* quod
non videtur abolitum per *L.28. C.h.t.* quæ videtur ex-
ceptionem ordinis,de qua in *l.2.pr.h.t.* aliaſque præſcri-
ptiones dilatorias tollere. *Cujac. lib.27. obſervat.* 15.
Ant Matth.d.loc.n 15.

ad L. Qui domum. 8.

SUMMARIUM.

Pœna illius, qui ad committendum adulterium domum ſuam accommodat.

ADulterii pœna locum etiam habet in eo, qui ad adulterium vel ſtuprum committendum ſuam domum accommodat, *hic & L. Auxilium.39. in fin. ff. de Minor. Farin.quæſt.141.num.49. & quæſt.144.n.42.& ſeq.* Quænam autem hujus ſit pœna dicitur in *artic.conſt.crim.*123.ſcilicet relegatio, fuſtigatio, abſciſſio aurium & expoſitio in numellis.

ad L. Miles. 11.

SUMMARIA.

Matris adulterium infanti non præjudicat, modo probari poſſit,quod natus ſit ſtante matrimonio, & maritus tempore conceptionis non abfuerit. num.1.
Mulier falſis rumoribus de mariti ſui morte credens & longo tempore poſt alii honeſtè nubens, pœna Bigamiæ non tenetur.2.

1 IN *hac lege* duo notanda 1. quod *in §.9.* dicitur, cri-
men adulterii, quod mulieri objicitur, infanti non
præjudicat, cum poſſit & illa adultera eſſe, & impubes
defunctum patrem habuiſſe. *Decian. conſil.*657. *& ad
cap.per tuas.n.8.X.de probat.Alciat.de præſumpt. regul.3.
præſ.37.Menoch.de arbitr.J.Q.lib.1.quæſt.88.num.24. &
lib.2.caſu 89.num.*21. Ergo ſufficit probare, quod filius
ſit natus in matrimonio; nam tunc præſumitur natus
2 ex matrimonio. *Cephalus conſ.82.num.57. & ſeq.* Sed
præſumptio illa ceſſat, quando conſtat, maritum tempo-
re conceptionis abfuiſſe. *Menoch.numer.32.& conſ* 1109.
*num.*17. Si mulier longo tranſacto tempore ſine ullius
ſtupri probatione falſis rumoribus inducta quaſi ſoluta
priore vinculo alii nupſerit, pœna Bigamiæ non tene-
tur. *Paragraph.12.h.l.& l.7.C.de repud.capit.4. cauſ.34.
quæſt.1.Menoch.lib.2.A.Q.caſ.426 num.118.Farin.quæſt.
140.num.22.Carpz. part.2.pract.crim. quæſt.66. num.65.
& ſeqq.* quod tamen recepta mulier inter reos ob adul-
terium, abſens non poſſit defendi,ut dicitur *in §.2.h.l.*
de eo vid. *Bach.ad tit.de procurat.cap.3.num.3.*

ad

Digitized by Google

Ad L. Si uxor. 13.

SUMMARIA.

Adulterium etiam in uxore injuſta committi exemplo declaratur. n. 1.
Inter plures cum uxore adultera & pudicitiam ſuam proſtituente rem habens primus tenetur pœna adulterii, reliqui puniuntur arbitrariè. 2.
An maritus, qui adulteratur cum uxore aliena, tali tamen, quæ jam ante à Juvene ſe ſtuprari paſſa eſt, ordinaria pœna adulterii ſit puniendus. 3.
Diſtinctio circa hanc quæſtionem. 4.
In vidua an impunè committatur ſtuprum. 5.
An adulterium committatur in perſona vili. 6.
An in ſponſa. 7.
Pœna alterius ſponſam purè ipſi deſponſatam violantis. 8.
Officium Judicis circa actionem mariti contra uxorem. num. 9.
Committitur etiam adulterium in puella minore 12. annis nupta 10.
Maritus ducens illam, quam ſcivit ſtupratam, poſtea accuſare non poteſt. 11.
Conjux adulterii accuſata innocentiam ſuam juramento probare tenetur. 12.

1 ADulterium committitur etiam in uxore injuſta,
vigr. ſi minor 12. annis ducta, aut ea, cum qua
inceſtus committitur, aut filiafamilias abſque parentis
conſenſu ducta; nam & haſce maritus non quidem
Jure mariti, ſed extranei accuſare poteſt. §. 1. *h. l. Ant.*
2 *Matth. diſt. 3. cap. 1. n. 7.* conf. §. 4. *h. t.* Si pudicitiam proſtituit uxor palam, tam ipſa, quam qui rem cum ipſa
habuit, crimine & pœna adulterii tenetur. §. 2. *h. l. Far.*
quæſt. 141. tit. 16. num. 85. & ſeq. Hartm. Piſt. obſ. 32. n. 16. &
quos refert Finckelth. obſ. 5. n. 11. cui tamen contrarium videtur *l. 22. h. t.* ubi recepta eſſe videtur conciliatio, ut
mulier quidem ob proſtratam pudicitiam adulterii pœna puniatur, nec non is, qui primus eam corrupit, reliqui verò arbitrariè puniuntur. *Clarus §. Adult. n.* 27.
Farin. d. q. 141. n. 85. ſeq. Carpz. q. 57. per tot. & alios referens Finckelthauſ. obſ. 5. n. 22. & 23. Autor *ad L. 22. n. 6. 7. h.*
t. Sed ſi uxor ſe ſtuprari paſſa primo à juvene poſtea à
3 marito alieno, quæritur, annon maritus de adulterio
puniendus ſit pœna ordinaria? Videtur id negare,
Carpzov. p. 1. deciſ. 90. num. 16. per l. C. de Adult. Sed non
puto eam legem loqui de ea, quæ ſemel atque iterum
in corpus ſuum peccat, nec habendam eſſe pro ea, quæ
vulgo & palam ſe proſtituit. Ideoque nullo modo puto mitigandam eſſe pœnam adultero, niſi vulgo ſe proſtituat, & ſe à marito ſeparaverit uxor, ſeu proſtibulum ſit, quod de eo caſu dici nequit. Et hæc ſententia verbo Dei & juris rationi convenientior, ſicut
etiam non poteſt dici de ſoluta, quæ bis ac ter ſe
cognoſci paſſa, quod vulgo ſe proſtituat. Non impro-
4 babilis igitur diſtinctio *Ant. Matth. d. tit. 3. c. 1. n.* 6. inter
eam, quæ marito deſerto paſſim meretricio more ſe
proſtituit, & eam, quæ marito non deſerto hoc patrat.
Aliter reſpondet *Finckelthauſ. d. obſ. n.* 12. qui *dict. loc. nu.*
22. intelligit de meretrice innupta. Quod verò hic di-
5 citur, in viduam impunè committi ſtuprum, id de vidua
meretricio more vivente & paſſim ſe proſtituente more
Romanorum intelligendum *Covarr. de matrim. p. 2. c. 7.*
§. 6. n. 19. Carpz. p. 4. Juriſpr. conſt. 27. def. 4. Autor *ad L.*
6 *23. n. 3. 4. C. h. t.* Et licet per *l. 29. C. h. t.* non committatur
adulterium in vili perſona, jure tamen Divino, Canonico & Imperiali ſecus. *Farin. l. c. conſ. crim. 90. num. 14.*
Hartman. Piſt. obſ. 32 n. 7. & ſeqq. Finckelth. obſ. 5 n. 17. Autor *ad L. 29. num. fin. C. h. t.* Etiam in ſponſa committitur
7 adulterium, quia nec ſpem matrimonii violare permittitur. §. 3. *h. t.* conf *text. Hoſea cap. 4. verſ. 13. & cap. quapropter. c. 27 qu.* 1 quod etiam in ſponſalibus de futuro
verum, de quibus utique ſenſit JCtus *Farin. q. 141. n. 52.*
Ant. Matth. d. c. 1. n. 9. licet diſſentiat *Covarr. de Sponſal.*
part. 1. num. 11. refutatus ab *Ant. Matth. d. l.* conf. *Berlich.*
part. 4. concl. 27 n. 140. Carpz. q. 56 n 1. & ſeq. Mol. tom. 4.
8 *tr. 5. d. 93.* Autor *ad L. 7. n. 1. ſeqq. C. h. t.* Sed quæ eſt pœna
violantis ſponſam alterius ipſi purè deſponſatam? In
praxi dictant pœnam fuſtigationis, ſed ſi ſequeremur
jus Divinum *Deut. 22. verſ* 20. & jus Civile, quod non
diſtinguit, *Cujac. l. 16. obſ. 16 in fine.* & eo jure defendi
poſſe, pœnam ordinariam debere infligi adultero, ait
Petrus Theodoricus in Coll. crim. d. 6. th. 2. lit. H. allegatus
à *Carpzov. d. q. 56. num.* 33. merito ſuperior practica corrigenda eſſet à ſuperioribus; nam nulla hic extenſio,
cum in hac materia pœnali nulla lex diſtinguat inter
mulierem cognitam à marito & non cognitam. Quan-
9 do contra uxorem agit maritus, judex inquirit, an
maritus agens vel accuſans pudicè vixerit, & uxori bonos mores colendi autor fuerit. §. 5. *h. l.* periniquum
enim videtur, ut maritus pudicitiam ab uxore exigat, quam ipſe non exhibet. *Petr. Barb. in l. 40. nu. 6.*
10 *ff. ſolut. matrim.* In puella minore 12. annis nupta, &
ab alio corrupta, adulterium committitur, velut in
ſponſa. §. 8. *h. l.* Sed ætas puellæ, licet nupta ſit, vide-
11 tur gravare magis adulterium. Si ſtupra quis velit accuſare eam, quam poſtea duxit uxorem, ſcio ejus
mores accuſat, quos uxorem ducendo probavit. §. *fin.*
Unde probant Dd. ex cohabitatione colligi tacitam reconciliationem & errorem qualitatis non poſſe prætendi, ubi quis gnarus ſtupri antea commiſſi conjugem
peccati ream admiſerit. *Carpzov. Juriſpr. conſiſt. lib. 2. de-*
12 *fin. 179.* Autor *ad L 9. n. 5 C. h. t.* Quando ergo innocens
conjux negat ſcientiam adulterii, tunc, quia hoc in animo conſiſtit, tenetur ſuam ignorantiam juramento
probare. *Carpz. p. 1. Juriſpr. for. Conſt. 12. def.* 10.

ad L. Is cujus ope. 14. §. fin.

SUMMARIUM.

An Jure mariti accuſantes calumniam faciant.

JUre mariti qui accuſant, calumniæ periculum non
evitant, Sed obſtat *L. auxilium §. 1. ff. de Minor.* &
L. 6. C. h. t. quod poſt *Gloſſ. hic Cujac. in d. l. Auxilium.* &
Ant. Matth. tit. 3. cap. 4. num. 8. ita expediunt, ut hic de
evidentiori calumnia ſermo ſit. Conf. *Bach. in Tr. vol. 2.*
diſp. 32. th. 2. lit. G. Autor *ad L. 6. n. 1. 2. C. h. t.*

ad L. Si maritus. 15. pr.

SUMMARIA.

Si maritus ſit in Magiſtratu, pater tamen ideò non ſtatim admittitur ad exquirendum num. 1.
Præventioni an ſit nullus locus, quando alter impeditur. num. 2.
Præventio Juriſdictionis, quando locum habeat. 3.

1 QUando maritus eſt in Magiſtratu, & ideò agere
nondum poteſt, quæritur, an pater ſtatim admittatur ad accuſandum? Quod negatur, quia ſicut marito non currit tempus hoc caſu, ita nec patri, & licet
alias quando duo concurrunt, detur præventio, hic ta-
2 men non. Unde velut ſingulare ex hoc colligit *Bart.*
quando locus eſt præventioni, ei nullus eſt locus, quando alter impeditur. *Decian. lib. 4. tit. 20 num. 18 Hier. de*
Monte tract. fin. regund. c. 25 num. 15. Sed *Rom. ſing. 143.* &
quos ibi addit, dicunt, hoc non ſequi *ex textu*, quia ſunt
mariti & patris jura æqualia in genere, ſed non in ſpecie;
jus enim mariti potius. Seu maritus & ſocer habent
æquale jus quoad extraneos ſed inter ſe ſi comparentur,
3 mariti jus eſt potius. Ideoque præventio juriſdictionis
locum habet, quando duo judices ſimpliciter æquale
jus habent, & alter impeditur. *Jaſ. in L. Si pluribus 25. de leg. 1. Petr. Barb. ad l. ſi poſteaquam. n. 271. & ſeq. ff. de judic.*

ad

ad L. Denunciaſſe. 17. §. 6.

SUMMARIA.

Adulter & adultera ab uno ſimul accuſari non poſſunt, ſed duobus perſonis diverſis. n. 1.
Effectus hujus accuſationis. 2.
Remiſſionem à conjuge innocente conjugi adultero factam, adultero prodeſſe ad evitandam pœnam ordinariam, an rectè ex h. l. colligatur. 3.
Contra adulterum licet non contra adulteram maritus interdum agere poteſt. 4.
An adultera, ſi confeſſio ſocii criminis ob ejus fugam haberi non poſſit, nihilominus pœna ordinaria punienda. num. 5.
Si una pars ſit condemnata, altera vero parata ſit ſe defendere, executio prioris eſt differenda. 6.

1 LIcet unus non poſſit adulterum & adulteram ſimul
accuſare. *L. 15. §. ult. h. t.* Duo tamen poſſunt utrum-
que accuſare, unus adulterum, alter adulteram; cujus
2 effectus eſt, ut adultero abſoluto proſit abſolutio etiam
adulteræ ob favorem matrimonii, ſed unius condem-
natio alteri non obſtet, quia potuit inimicitiis vel
falſis argumentis oppreſſus condemnari. *Farin. d. qu.*
3 *num. 141. 108.* unde colligunt Dd. remiſſionem à conju-
ge innocente conjugi adulteræ factam, prodeſſe etiam
adultero ad pœnam ordinariam evitandam. *Berlich. p.*
4. concl. 27. num. 113. Sed hoc *ex textu* non proba-
tur, ubi non de remiſſione, ſed abſolutione, quæ via
Juris fit, agitur, ut fatetur *Carpz. in pract. crim. quaſt. 55.*
num. 114. Nec puto illam ſententiam apud Dd. Juris
4 Civilis communiter eſſe receptam. Certè *Farin.* alle-
gatus de hoc caſu non loquitur, & abſurditatis poſtula-
vit hanc ſententiam in *prot. crim. cap. 9. num. 36.* Certe
poteſt interdum maritus contra adulterum agere, licet
non poſſit agere contra uxorem adulteram v. gr. ſi mari-
tus adulterium ipſe commiſerit, non poteſt ad ſepara-
tionem agere contra uxorem, ſed hoc adultero profi-
5 cit. Ex *hoc textu* probare ſolent, adulteram poſſe con-
demnari ad pœnam ordinariam, licet ſocii criminis
confeſſio, ob ejus fugam haberi non poſſit, de qua
quæſtione in utramque partem diſputat *Carpzovius in*
Pract. Crim. quaſt. 60. per totam. Sed quia fuga ſocii for-
tem præſumptionem confeſſioni adulteræ addit, & quia
adultera cum adultero aufugerat, & in diverſoriis in
uno lecto aliquoties jacuerant, ſufficiens probatio
viſa fuit Facultati noſtræ ad adulterii duplicati pœnam
capitalem; niſi adultera allegaſſet, ſe philtro dementa-
6 tam ſui copiam feciſſe. Sed ſi una pars condemnata
ſit ex confeſſione, altera pars neget delictum, & ſe de-
fendere parata ſit, tunc vix pœna ordinaria obtinet,
quæ hodie gravior eſt, quam tempore Pandectarum,
ſed differenda executio, per tradita *Zangeri de Ex-*
cept. cap. 5. num. 63.

& L. Patri. 20. & ſeq.

SUMMARIA.

An omnis pater filiam ex ipſo adulterio domi ſua vel Generi deprehenſam, occidere poſſit. num. 1.
Hujus juris reſtrictiones vid. 2.

1 PAter ille tantum, qui ſui juris eſt, filiam in pote-
ſtate habet, poteſt eandem in adulterio ſeu ipſa
turpitudine domi ſuæ vel Generi repertam interficere,
una cum adultero, modo utrumque occidat & neutri
parcat. *L. 32. h. t.* Hoc triſte jus, quia leges ipſæ valde re-
2 ſtringunt, etiam Dd. multis modis reſtringunt, v. g. ut
non habeat locum in ſponſa filii, nec in miniſtris hu-
jus criminis &c. Qua de re *Farin. qu. 121. p. 1. per tot.*
Menoch. de A. J. Q. lib. 2. caſ. 356. Decian. lib. 9. cap. 15.
Ant. Matth. d. tit. 3. cap. 3. num. 14. & ſeq.

ad L. Nec in ea. 22.

SUMMARIA.

Jus occidendi adulterum an in contumeliam mutari poſſit. n. 1.
A paterna pietate optimum conſilium proficiſci præſumitur. num. 2.

1 NOtandum *ex hac lege* argumentum, ſi adulte-
rum licet occidere, utique multo magis licet
contumelia adficere. Nam contrarium videbatur di-
cendum, quod ea, quæ ex privilegio alicui conceſ-
ſa, non ſint extendenda. Sed reſp. hic non fieri exten-
ſionem, ſed pœnæ mutationem de majori in minorem
2 quod eſt favorabile. *l. pen. de pœnis. Cephal. conſ. 186. nu.*
58. Ex *fine legis* notetur præſumptio pro patre, quod op-
timum conſilium à paterna pietate proficiſci præſuma-
tur. *Barboſa locuplet. l. 14. c. 8. axiom. 8.* Autor *in C. tit. de*
Patr. Pot. ad L. 3. n. 3. Et ad L. ult. n. 2. C. Fam. erciſc.

ad L. Quod ait. 23.

SUMMARIA.

Quæ obſervanda ut pater filiam occidere poſſit. numer. 1. & 2.
Quid hinc colligatur. 3.

1 E*X hac lege* duo noto, quod 1. patri non ſit inte-
grum occidere filiam, niſi in domo ſua vel gene-
ri deprehenſam occiderit, quia ex loco commiſſi ſce-
leris augetur turpitudo. Hinc exaggerari ſtupra vide-
mus, ſi ea in Aula vel Sede Principis, in caſtellis Ba-
2 ronum committantur. Deinde oportet, ut homicidium
incontinenti fiat, quod etiam fieri videtur, ſi fugientem
filiam aliquot poſt horas deprehenderit, per § *fin.*
3 Unde nonnulli argumentando à tempore ad locum
concludere voluerunt, licere maleficum inſequi uno
actu, & in alieno territorio apprehendere. Sed vi-
deatur *Cognolus in l. fin. de juriſd. num. 19.*

ad L. Marito. 24.

SUMMARIA.

Maritus adulterum quidem vilem in ipſa turpitudine deprehenſum occidere poteſt, uxorem ſuam verò non. num. 1.
Pœna in Patrem vel maritum terminos hoſce transgredientes, eſt arbitraria. 2.
Et licet in terminis à Jure Civili præſcriptis maneat, in foro tamen conſcientia accuſatus non eſt. 3.

1 MArito quoque permittitur adulterum interficere
in ipſa turpitudine repertum, aſt non quemli-
bet; Sed vilioris conditionis, & qui probroſè vixe-
rit; de quo *Farin. dict. quaſt. num. 66.* Sed uxorem non
licet interficere, quia pietas paterni nominis plerumque
conſilium pro Liberis capit, ſed mariti calor & impe-
tus facile decernentis fuit refrenandus, *L. 22. §. fin.* Au-
tor *ad L. 4. n. 2. 3. C. h. t.* Qua de re plura ap. *Farin. d. qu. p.*
2 *2. per tot. & Anth. Matth. d. loc.* Si autem pater vel mari-
tus terminos ſibi poſitos transgreſſi fuerint, tenentur
quidem *L. Cornelia de Sicariis*, ſed non ad pœnam
gladii, ſed ad pœnam arbitrariam ob juſtiſſimum dolo-
rem, quem temperare ſit difficillimè. *L. ſi adulterium.*
3 *38. §. 8. h. t. & L. 4. Cod. eod. ibique* Autor *n. 5.* Sed ſi ſupe-
riora obſervata fuerint, in conſcientiæ tamen foro excu-
ſatum patrem ac maritum non eſſe, cum leges non por-
rigant ferrum, ut militi vel ſpiculatori, ſed ferro uten-
ti conniveant: Et animæ hominis habenda eſt ratio
cap. inter hæc. & c. admonere. cauſa 33. qu. 2. Ant. Matth.
d. c. in fin. Covarr. d. Matr. p. 2. cap. 7. §. 7. numer 15. & ſeq.
Autor *ad Auth. Si quis ei. num. 1. & 4. C. h. t.*

ad

ad L. Capite. 25.

S U M M A R I A.

Adulterum deprehenſum per 20. horas in ædibus ſuis retinere citra pœnam privati carceris licet.n.1.
Quæ hinc colligantur. vid 2. & 3.

1 PAtet aut Maritus adulterum deprehenſum quem aut
nolit, aut non poſſit occidere, retinere poteſt in
ſuis ædibus & includere per horas 20. citra pœnam
2 privati carceris teſtandæ ejus rei cauſa. Unde colligunt
Dd. 1. licere privato aliquem in flagranti crimine de-
prehenſum capere & detinere per *l.56.§.1.ff. de furtu &*
h.l.25. de quo Farin. quæſt.21. num.137. & ſeq. & qu. 27.
3 *num.23. Gail.l.1.obſ.54.num.3.* 2. In quibus caſibus deten-
tio licita eſt, non poſſe aliquem ultra 20. horas de-
tineri. *Farin. dict. quæſt.27.num.21.*

ad L. Conſtante. 26.

S U M M A R I U M.

Extraneus an poſſit adulteram vel adulterum conſtante matrimonio accuſare, & quid hodie obtineat.

EXtraneus adulterum conſtante matrimonio accuſare poteſt. *l.39. §. 1. h. t.* Autor *ad L.11. num.2.h.t. Et ad L.30.num.1.& ſeqq C.h.t.* Adulteram verò non item, niſi maritum prius Lenocinii convicerit; ſed hodie extranei planè repelluntur, per *l.30. h. t.* Ubi Imperator utitur particulis taxativis ſeu excluſivis. *Bach. d. loc. G. in verbis. Cuivis licet. Salyc. ad l.30.n.5.* & conſ. *Ricc. collect. deciſ.78. & 236.*

ad L. Si poſtulaverit. 17.

S U M M A R I A.

Teſtimonia præſente reo ſunt recipienda.num.1.
An magis credendum ſit teſtimonio priori ſpontaneo, quam poſteriori per torturam elicito. 2.
Reus in criminali judicio abſolutus agere interdum poteſt ad expenſas & intereſſe, contra accuſatorem.3.

1 SEd nonnulla tamen notanda, ut *ex §. 7.* qui veſti-
gium juris veteris continet, quo teſtimonia & quæ-
ſtiones præſente parte recipiebantur, quod juri con-
venientius, ut ſcil. teſtimonia præſente producto ſeu
reo recipiantur. vid. *Don. ad l.pen.C.de teſt. & Don. l.*
2 *25. cap. ult. & Hill. lit. T.* Ex §.13. notare ſolent cum Bar-
tolo Dd. quod magis credendum ſit teſtimonio poſte-
riori, quod mediante tortura depoſuit teſtis, licet an-
tea contrarium dixerit, de quo tamen alii dubitant.
Sane *Cephalus conſ.234.num.8.* dicit, hic eſſe ſpecialem
rationem, quia in ſervis loco juramenti eſt tortura, & ſi-
ne tortura eorum depoſitio nulla, ſed in liberis ho-
3 minibus ſecus. Ex §.15. tamen notandum Practicis, ſi
reus abſolutus ſit in criminali judicio; agere eum
poſſe ad expenſas & ad intereſſe contra accuſatorem.
Quod tamen limitandum eſt, niſi neceſſitas incubue-
rit, & niſi juſta cauſa ſtimulaverit, ſi factum manife-
ſtum, exceptio altioris indaginis, quibus caſibus libe-
rari accuſatorem, vult *Dn. Mevius p.4.dec.231.*

ad L. Mariti. 29.

S U M M A R I A.

Leno qui propriè dicatur.n.1.
Connivens ſine lucro uxori luxurioſè viventi an ex lege lenocinii puniendus, diſtinguitur.2.3.
Accuſatio in crimine adulterii poſt quinquennium non admittitur. 4.
Quod extenditur. 5.
Jus Saxon. Elect. præſcriptionem hanc quinquennalem ſuſtulit. 6.
Stuprator violentus poſt quinquennium itidem accuſari poteſt.7.

1 LEno is propriè dicitur, qui pecuniam vel aliud
quid accepit pro adulterio permittendo. Qui ve-
ro ſine lucro connivet & per patientiam & nimiam
credulitatem permittit luxuriam, extra legem eſt, i. e.
2 pœnas lenocinii non incurrit. Quia autem hæc pa-
tientia redundat in grande ſcelus, ideo extra ordi-
nem, & quidem gravitet puniendus, qui connivet
uxori luxurioſè viventi. *Menoch. l. 2. A. Q. caſu 534.*
n.13. Farin. q.144.§ maritus n.78 & n.80. & hoc referens
Finckelthauſ. obſervat.5.num.19. Autor *ad L 10. num. 1.*
3 *ſeqq. C.h.t.* Sed quo referemus, qui non quidem pecunia
accepta, ob lucrum tamen ſperatum connivent, ne hoſ-
pes relinquat hoſpitium? Reſp. ad primum genus. Sed
quid, ſi aliquis tegendæ ignominiæ cauſa taceat, & in-
terim omnibus modis corrigere uxorem velit? De hoc
forte dicitur extra legem eum eſſe, licet non ſit extra
4 omnem culpam. Adulterii crimen minori ſpatio, quam
alia crimina, præſcribitur, ſcil. quinquennio continuo
à delicti perpetratione uſque ad tempus judicii compu-
tando, *§ 6. & ſeq. h. l. Clarus in §. Adulterium numer. fin.*
Farin. qu. 10. num.15. Boerius deciſ.26. num.12. Quod hic
5 extenditur; ut etiam in ſtupro; Lenocinio, domo ad
ſtuprum præbita, aliiſque delictis; quæ ex L. Julia
luxuriam coercente deſcendunt, locum habeat *Weſenb.*
n.h.t.num.18. Carpzov pract. crim. qu.59. numer.8. Autor
ad L.5 num.3. C.h.t. Idem in Inquiſitione. *Carpzov. nu-*
6 *mer.29. & ſeq.* Sed hanc præſcriptionem in ſuo Electo-
ratu ſuſtulit Sax. Elector, quidem merito & landa-
biliter, quia lex non debet metam ponere vindi-
7 ctæ à DEO ſevere injunctæ. Qui violentum ſtuprum
commiſit propter concurrentem vim publicam poſt
quinquennium etiam accuſatur. *§ ult. h. l. Boerius dict.*
loc. n.14. Farin. qu.10. num.18. Autor *ad d. L.5. n.5. C.h.t.*

ad L. Quinquennium. 31.

AB hoc quinquennio ſubtrahendum eſt tempus, quo uxor accuſari non potuit.

ad L. Nihil intereſt. 32.

S U M M A R I A.

Pater, ſi paria vulnera adultero & filia inflixerit, hac autem ſupervixerit, non tamen ideo tenebitur. numer. 1.
Fœminas viris fortiores eſſe ad perferenda vulnera an rectè ex h. l. *colligatur.2.*

1 PAtet adulteræ filiæ una cum adultero inflixit vul-
nera, ſed filia ſupervixit, magis fato quam vo-
luntate patris, & dicitur hic patrem impunè id feciſſe,
quod adulterum occiderit. Ex quo textu *Hippol. de*
2 *Marſil.* nititur probare, quod fœminæ ſunt durioris
conſtitutionis, & viris fortiores ad perferenda vul-
nera, *ad l.1. paragraph. 73. ff. de qu.* quem refutat *Co-*
varruv. p.2. de ſponſal. c.3. §.4. n.18.

ad L. Si adulterium. 38.

S U M M A R I A.

Mulier inceſtum cum adultero committens quatenus ſimiliter puniatur. n.1.
Inceſtus quomodo puniatur. 2. & 3.
Pœna vaſalli rem habentis cum ſorore. 4.
Adulteræ pœna & quæ hodie obtineat. 5 6. & 8.
Soluti pœna rem habentis cum conjugata.7.

Maritus

Maritus uxorem adulterio inventam occidens, punitur arbitrariè. 9.

Qualis ſit iſte dolor, qui difficillimus dicitur temperari. num. 10.

Ira in injuriis non ſemper excuſat. 11.

1 SI inceſtus committatur cum adulterio, mulier ſi-
militer punitur; per *h. l. in pr.* ſed id limitatur. §. 2.
ſi commiſerit inceſtum Juris Gentium; non verò Juris
Civilis. Nam hoc caſu ab inceſtus pœna erit excuſata,
ſi ſolum inceſtum commiſerit, quod de prohibitione
à ſolo Jure Civili facta intelligo, licet latius deſcribat
2 *Ant. Matth. tit 3. cap. 6. num. 3 & 4.* Ratio autem eſt mi-
tigationis pœnæ; quod in mulieribus tolerabilis ſit
ignorantia Juris Civilis. *l 57. §. 1. de rit. nupt. & l. 9. ff.*
3 *de Jur. & fact. ign. Ant Matth d. c. num. 3.* Pœna autem
inceſtus exprimitur in *l. 5. ff. de quaſtion. & Novell. 12. c. 1.*
ſcilicet deportatio, quam etiam contra communem
opinionem rectè defendit *Carpz. quaſt. 72. num. 7. &
ſeq.* nam *in hac lege* comparatur inceſtus cum adulte-
rio ratione temporis Digeſtorum. Sed gravior reddita
pœna adulterii per Codicem: Ergo pœna inceſtus non
eſt per ſe capitalis. *Hartman. Piſt. obſ.* 181. *num.* 25. *&
multis ſequentibus & obſerv.* 192. *num.* 17. *& ſeqq.* Quod
etiam locum habet in inceſtu cum adulterio juncto, ſc.
ubi pœna adulterii per ſe & ſolius adulterii capitalis
4 non eſt. *Carpz. d. loc. n. 15. & ſeq.* Vaſallus, qui cum ſoro-
re rem habuit, condemnatus ad amiſſionem feudorum,
per tradita *Roſenth. de feudis c. 10. concl. 37. n. 1. & ſeq.* &
feuda ad agnatum deferebantur. Cætera bona confiſca-
bantur. & perpetuo relegatus, ſtupratæ bona confiſca-
5 bantur menſe Julio Anno 1654. Sacrilegium nuptiarum
i. e. adulterium, hodie gladio puniendum, per *l. 30. C.
h. t.* quod in *Auth. ſeq.* limitat Imperator, ut Adultera
fuſtigata in monaſterium trudatur, ex quo intra bien-
nium maritus eam recipere valeat, quo non facto, mo-
naſticam vitam profiteri debet, tertia parte bonorum
vel dotis, ſi liberos vel parentes non habuerit, mona-
ſterio applicanda, niſi aliud in pactis dotalibus placue-
rit, in quam moderationem Legi divinæ contrariam,
invehitur *Ant. Matth. t 3. cap. 2. num. 2. & 3.* confer.
6 *Carpz. qu. 53. num.* 10. *& ſeq.* Sed huic videtur obſtare
Nov. 117. 8. ubi dicitur, dotem adulteræ marito cede-
re, ſed diſtinguunt communiter. Utrum civiliter aga-
tur, an verò criminaliter; illo caſu, maritus lucratur do-
tem; hoc caſu verò, monaſterium. *Farin. qu.* 142. *n.* 103.
Ant. Matth. tit. 3. cap. 3. numer. 2. *&* 3. Hodie cum apud
nos uſus monaſteriorum non ſit, ſolent fœminæ fuſti-
gari cum perpetua relegatione, ut tradunt Dd. citati à
Carpzov. q 53 num. 31. Et cum jura noſtra nunquam in-
7 ter adulterum ſolummodo cum uxore alterius rem haben-
tem, & conjugatum duplex adulterium committen-
tem, diſtinguant, & Conſtantinus capitaliter adulteros
puniri jubeat, quod in *d. Nov. 134. cap* 10. non mutatum,
ſed potius confirmatum, ſequitur, ſolutum adulterium
committentem, adhuc hodie capitaliter puniendum.
*Beuſt. de connub. p. 2. c. 17. Heig. part. 2. quaſt. 29. num. 19.
Carpz. part 4. Juriſp. conſiſt. 19. def. 2. & 5. Berlich. part*
8 *4. concluſ. 27 num. 35. Clarus §. adulterium. n. 2.* Quamvis
autem in duplicato etiam adulterio mulieri fuſtigatio
ſoleat indici, per tradita. *Carpz. d. loc. num. 32. ſeq* In Ele-
ctoratu tamen Brandenburgico, etiam adulteræ in cri-
mine duplicato dictatur pœna gladii, ut *ſupra* dixi.
Maritus, ſi inventam in adulterio uxorem occiderit,
9 licet homicidium committat; & non impunè hoc fe-
rat, pœna capitalis tamen ei remittitur, & pœna extra-
ordinaria exilii dictatur. *Decian. cap. 9. cap. 20. nu. 19.
Carpz. deciſ. 95 Cephal. conſ. 305. in fine.*
In §. 8. dicitur, dicitur, difficillimum eſſe, dolorem
10 juſtum temperare. Hoc dictum ſæpè ſolent ii, qui par-
tibus in criminalibus patrocinantur, allegare. Sed hic
notandum: hic ſermonem eſſe de tali dolore ac de tali
injuria, quo dolore & qua injuria vix gravior eſſe po-
teſt, & ubi ipſæ leges cum certis conditionibus vindi-
ctam privatam concedunt, & gladium porrigunt, vide
11 *Proceſſ. crim. cap. 9. nu. 66.* Sic nec ira in injuriis excuſat
l. 5. C. de injur. præſertim ubi ex intervallo vel illata vel
iterata, ſed pœnitentia tamen pœnam mitigabit, Autor
ad L. un. num. 8. 9. de deſertorib. ſi ira non improbabilis.
Dn. Mev. p. 3. dec. 358.

ad L. Vim paſſam. 39 §. 5.

SUMMARIUM.

Præſcriptio quinquennalis an locum habeat in inceſtu conjuncto cum adulterio, & quomodo in inceſtu ſimplici.

PRæſcriptio quinquennalis in adulterio conjuncto cum inceſtu locum non habet, ſed quod in ſimplici inceſtu à contrario ſenſu diverſum ſtatuit *Farin. d. quaſt. 10. n. 19. Clarus §. Adult. in fin.* ſecundum quem intellectum pronunciatum menſe Dec. anno 1653. in Facultate noſtra, licet diſſentiat *Berlich. part. 4 concl. 35. num. 48 & Carpz. qu. 74 n. 99.* Solet tamen Eccleſiaſtica deprecatio injungi etiam crimine præſcripto, & ita illo ipſo Reſponſo continebatur.

TITULUS VI.

Ad Legem Juliam de vi publica.

ad L. Lege Julia. 1.

SUMMARIA.

Vis publica quotupliciter accipiatur. n. 1.
Quomodo hac lege intelligatur vis publica. 2.
In civitate arma portare non licet niſi fiat ſalutis tuendæ cauſa. num. 3.

1 VIs publica dicitur [1.] vel à cauſa efficiente, &
ſic committitur à Magiſtratu, qua tali, etiam
ſine armis. *l. 7. h. t.* [2.] vel etiam ratione patientis, ut
quando privatus Magiſtratui, qua tali, vim infert,
etiam ſine armis, *arg. l. 10. h. t.* (3.) Ratione modi,
ſi quis cum armis vim inferat, vel inferre tentet. §.
8. *Inſt. h. t.* de quo *Bach. in Treutl. vol. 2. diſp. 32. th. 4.
lit. H. Damhauder. in praxi crim. cap. 99. Menoch. lib. 2. A.*
2 *Q caſ. 394. & Molin de J. & J. tr. 3. diſp.* 681. In *hac L.*
committitur vis publica, ſi quis arma, quibus aliis no-
cere poſſit, in ædibus, vel in villa comportaverit
citra probabilem cauſam, quod intelligendum non
de ſimplici poſſeſſione armorum, ſed de coactione plu-
rium & variorum armorum ad inferendam vim apto-
rum, quod ex voce COEGERIT rectè colligunt *Godofr.
hic & Decian. in tr. crimin. l 8. cap. 2. & hos laudans Dn.
Thaber. in Armam. ſuo. cap. 3. th. 9. & ſeqq* Probabilis au-
tem cauſa eſt venationis, itineris, navigationis, & per
3 *L. 2.* etiam commercii vel hæreditatis. Unde colligunt,
non licere in civitate portare arma, niſi fiat ſalutis
tuendæ cauſa *hic & l 3. §. 1. & l. pen §. ult. Dd. hic ad l. t.
Viv. deciſ. 287. Cravet. conſ 314. Klock. conſ. 34. n. 5. & ſeq.
vol. 1. Menoch. conſ.* 1205.

ad L. In eadem cauſa. 3.

SUMMARIA.

Quinam teneantur ex hac lege. n. 1. & 2.
Stuprum violentum leges numerant inter ſpecies vis publicæ. 3.

1 IN crimen hoc incidit, qui turbæ ſeditioniſve facien-
dæ conſilium inierit, hominesque convocaverit, li-
cet effectus non fuerit ſecutus, per *h. l. 3.* vel qui ex in-
cendio quid rapuerit, præter materiam, quæ fomentum

igni

Digitized by Google

igni præſtare poſſunt, *Molin. d. loc.num.5.& l.fin.* Ille
qui nova vectigalia exercet, vim publicam commit-
2 tere dicitur. Qui cum telo in publico fuerit, ex *hac
lege* reus eſt. §. 1. *h. l.* quod ita intelligendum eſt, cum
in publico, vel cœtus, concurſus, turba, ſeditiove fie-
ret. *l.5. h. t.* Et excipitur geſtatio cauſaria, ob iter, vena-
tionem, &c. *l. 1. h. t.* vel ob ſalutem propriam *l.* 10 §.
3 *ult. h. t. Dn. Thabor in Armament. cap.3.th.7.* Violentum
ſtuprum duplex crimen eſt, violentia & ſtuprum; Et
leges numerant inter vis publicæ ſpecies, licet neque
armis, neque à Magiſtratu &c. inferatur, favore pro-
cul dubio fœminei ſexus, & tuendi ejus pudoris. Sa-
nè conatus hi extraordinaria pœna puniuntur, conf.
Carpz. pr. crim. quæſt.75. num.56.& ſeq.

ad L. Qui cœtu, 5. §. 2.

SUMMARIA.

*Fœminam vacantem rapiens punitur capitaliter. nu-
mer. 1.*
Quod limitatur, ſi rapta conſenſerit in raptum. 3.

1 QUi rapit fœminam vacantem, i. e. liberam ſeu
innuptam; vel nuptam, illius pœna eſt capi-
talis. Autor *ad L. un. num. 3. C. de Raptu Virg.* Excipit
2 *Joh. à Sande l. 5. c. 9. dec.* 10. niſi volentem abduxerit,
quod conſuetudine inductum putat. Ego licet id de
rapta vacante fœmina fortè concedam, ſcil. raptorum
ejus, ſi conſenſit, non affici pœna gladii, de rapta
conjugata tamen id concedere non poſſum. Namque
concurrit adulterium, quod jure divino & humano
etiam in ſoluto eſt capitale, ut alibi docuimus.

ad L. 11.

SUMMARIA.

Pœna hujus criminis quænam olim fuerit. num. 1.
Quænam hodie obtineat. 2.
*In Imperio noſtro quænam ſit ſpecies vis publicæ, & quo-
modo puniatur. 3.*
Raptus virginum quid. 5.
Quinam hujus criminis rei. 6.
Quæ pœna raptus in liberis & ſervis. 7.
Raptor in ipſo facto deprehenſus interfici poteſt. 8.
*Matrimonium inter raptorem & raptam eſſe non poteſt
jure Civili, ſed aliud jure Canonico. 9.*
Quid in ſponſo rapiente ſponſam ſuam. 10.
Salutis tuendæ cauſa telum gerere licitum eſt. 11.

1 POena criminis hujus olim erat interdictio aquæ
& ignis, per *l.* 10. §. *fin.* poſtea deportatio *d.* §.
Inſt. l. 6. & 7. C. h. t. Interdum etiam pœna capitis, ſi
quis alienas ædes aut villas expilaverit, expugnaverit
& fregerit, ſi quid in turba cum telo fecerit, per *h.*
2 *l.* Ideoque hodierna conſuetudine, præſertim pœna vis
publicæ, facta eſt arbitraria. *Decian. l. 8. c. 18. n. 19. Carpz.
qu. 40. n. 7. Clarus §. fin. q. 83.* Autor *ad L. 7. n. 7. & C. h. t.* ne-
que locum amplius habet confiſcatio bonorum, quæ
jure Civili in conſequentiam deportationis habebat
3 locum *Mol. d. l. n. 13.* In Imperio noſtro ſpecies publicæ
vis eſt crimen fractæ pacis publicæ quando quis armis,
coadunatis in hunc finem hominibus, alicui vim in-
fert dolo malo, cujus pœna Bannum Imperii vel pœna
gladii. *Receſſ. Auguſt. de An.* 1555. §. [*wir ſetzen ord-
nen &c.*] Conſtitutio Carolina *art. 128. Gail. lib. de pace
publica. Mindan. de Proceſſ. l. 1. c. 23. & Carpzov. quæſt. 35.
num. 10. & d. qu. 40. n. 2.* Et hæc cauſa ſtatim ad Cameram
Spir. devolvi poteſt, licet etiam coram alio judice ordi-
nario cognoſci poſſit, ut ex *parte 2. Ordinationis Cam.
tit. 20. §. 8.* probat *Dn. Mev. p. 1. dec. 104.* Ex dicta deſcri-
4 ptione fractæ pacis publicæ apparet, non eſſe crimen
fractæ pacis, ſi quis non convocaverit homines, ſed
ſponte ſi conveniant & ex rixa ad arma proſiliant, ſed
eſſe tantum vim publicam. *Dn. Mevius p. 1. deciſ. 105.*
Ad vim publicam pertinet etiam raptus, de quo hic
5 pauca agendum putavi *ex L. un. C. de Raptu virg.* Eſt
autem Raptus virginum hominis honeſti etiam volen-
tis invitis ſuis libidinis cauſa facta abductio; Autor
ad L. un. num. 1. C. de Raptu Virg. licet enim ſexus fœmini-
ni hic fiat mentio, producenda tamen etiam lex ad fœ-
minam rapientem virum, cum etiam fœmina raptori
opem ferens capite puniatur, per *h. l. un.* §. *pœnas. Ant.
Matth. d. t. 4. c. 2 num. 2.* Licet diſſentiat *Menoch caſ. 261.
& Decian. lib. 8. cap. 7. num.* 27. In meretricibus hoc cri-
men non committitur, quia hæ ſunt infra curam legum
in L. Julia & hac conſtitutione, facit *l. 39. ff. de furt.*
6 Autor *ad L. un. num. 5. de Raptu Virg.* Rei autem criminis
hujus ſunt, 1. Ipſi rapientes. 2. Qui in ipſo ſcelere opem
7 tulere. Utrique ultimo ſupplicio afficiendi, & eorum
bona confiſcanda Autor *d. l. n.* 3. 1. quia corporis læſio re-
ſtitui non poteſt. 2. violentia adeſt extrema. Et 3. concur-
rit plerumque animus homicidium committendi, ſi im-
pediatur. Unde tamen non ſequitur hæc omnia con-
currere debere, cum & raptus ſine ſtupro ſufficiat,
quod Dd. limitant, niſi ſponte à ſtupro abſtinuerit, vel
ob pœnitentiam vel ob ſpem matrimonii, *Decian. d. l. 8.
c. 7. n. 34. Menoch. d. caſu 261. n. 34. Farin. q. 14. n. 209* licet
diſſentiat *Ant. Matth. d. 2. n 6.* Si rapta ſit ingenua, omnes
raptoris facultates raptæ in ſolatium addicuntur, ſalva
tamen liberorum legitima, ſi raptor liberos habuit,
per *L. cum ratio. ff. de bon. damnat. Ant.* Matth. *d. l. n.*
15. Autor *ad L. un. n 9. 10. 11. C. de Raptu Virg.* Servus hu-
jus criminis reus concremandus, alii verò conſcii, &
qui ante raptam opem tulere, ultimo ſupplicio affi-
ciendi ſine confiſcatione bonorum; Jubentur etiam ju-
dices tales raptores perſequi, & ſine ulla præſcriptione
8 Fori & Appellationis beneficio condemnari. Poſſet
etiam raptor cum adjuvis à parentibus vel conſangui-
9 neis in fuga deprehenſus interfici. Prohibetur etiam hic
inter raptorem & raptam matrimonium, licet id rapta
expetat; quia non hoſtili modo decet conciliare nu-
ptias, ſi autem contra prohibitionem legum fiat ma-
trimonium, bona raptoris non ad puellam, ſed ad pa-
rentes diſſentientes, & his deficientibus ad fiſcum
deferuntur. *Nov. 143. & 150. Ritterſh. in Nov. part.
12. capit. 11.* Sed Jure Canonico novo matrimonium li-
citum. *capit. pen. & ult. X. de raptor. Farinac. d. qu. 145.
numer. 29. Carpz. qu. 75. num* 68. Autor *ad L. un. nu. 16.*
10 17. 18. *C. de Raptu Virg.* Pœna etiam raptus dictatur
ſponſo, qui ſponſam rapuit, cujus rationem reddit
Azo, & ex eo *Ant.* Matth. *cap. 2. num. 12.* quia ſpon-
ſa non eſt noſtra, quamdiu renunciare conditioni
poteſt, tamdiu autem poteſt, donec domum ducta
fuit. *l. 1. C. de ſponſal.* ideoque *hunc textum* ad ſpon-
ſam de futuro Dd. reſtringunt. *Hippol. de* Marſil. *in h.
l. numero nonageſimo. Forſt. de ſucceſſ. ab in eſt. lib. 9 cap.
3. numer. 14. Ant.* Matth. *d. loc* Autor *ad L. un. num. 6. 7.
C. de Raptu Virg.* Nam hodie in ſponſa de futuro hanc
ſeveriſſimam pœnam locum habere exiſtimo. ſiquis
puellam volentem, quia ea non eſt indignus, licet
invitis parentibus abducat, non ſtupri ſed matri-
monii cauſa, ſi id fecerint, quod de conſenſu pa-
rentum impetrando deſperarint, non dico immunes
eos eſſe debere ab omni pœna, ſed à capitali & cor-
porali pœna in honorem matrimonii; Et plerum-
que parentum culpa ſuperbia, protervia, avaritia
concurrit.

11 In §. *ult.* dicitur, quod is, qui telum tuendæ ſa-
lutis ſuæ cauſa gerit, non videatur hominis occi-
dendi cauſa itineris, navigationis, aut venationis
arma portat, intelligit. *Dn. Thabor. in Armament. tit.
de Exarmat. cap. 7. th. 5.*

TITULUS VII.

Ad Legem Juliam de vi privata.

ad L. De vi privata. 1.

SUMMARIA.

Vis privata quomodo committatur n. 1,
Hujus pœna. 2.

1 VIs privata committitur ſine armis, vel quando
capitur aliquid ex naufragio, aut convocantur
homines ad aliquem verberandum, aut pulſandum, &
aliis caſibus, de quibus *hic in l. 1. & tot. tit. Menoch.*
l. 2. A. Q. caſ. 394. Carpz. quæſt. 40. num. 8. Ant. Matth.
2 *titul. 4. C. 3. num. 1.* Hujus pœna eſt amiſſio partis tertiæ
bonorum cum infamia; Fiſcus autem pro parte tertia
bonorum, tenetur creditoribus. *l. 2. C. de vi publica*
& privata l. 5. C. de bonis proſcriptor. Autor *ad L. 1. n.*
1. 1. C. h. t. In ſervo eſt pœna corporalis vel ultimum
ſupplicium, ſicut etiam in homine vili exaſperanda
eſt pœna *per l. 8. §. 1. C. h. t.* ut adeò reſpectu hoc pœna
ſit arbitraria. *Clar. paragraph. fin quæſtione octogeſi-*
ma tertia, numero quarto, Menoch. d. l. Autor *ad*
Leg. 8. num. 5. C. h. t.

ad L. Nec intereſt. 3. §. fin.

SUMMARIUM.

Quomodo ex hac lege *teneatur, qui rem ex alterius*
prædio evexit.

QUi rem ex alterius prædio evexit *hac lege* tenetur
licet nulla convocatio nullaque pulſatio facta
fuerit. Et ita, ſi prohibitus ſit actio injur. cum vi pu-
blica concurrit *Da. Mev. p. 3. dec. 387.* ſed ſi à parte
ſua probabilem cauſam alleget reus & opinionem
juris ſui non planè improbam &c. tunc talem audien-
dum eſſe, deciſum eſſe refert *Da. Mev. parte tertia,*
deciſ. 377.

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Qui debitori vi extorquet debitum, jus crediti amittit.
num. 1.
Et qui rem ſuam invadit, dominium amittit. 2.
Autor tumultus ob cædem ſecutam capite plectendus.
numer. 3.

1 PRæter pœnam criminalem violentiæ datur etiam
Civilis pœna; nam qui debitori vim fecerit ex-
torquendi debiti cauſa, vel etiam propria autoritate
debitum ceperit, jus crediti amiſit. *hic & l. 13. ſupr.*
2 *quod metus cauſa.* Sicut & ille qui rem mobilem vel
immobilem, dum ſuam putat, vi poſſeſſori abſtulit,
Dominium amittit ſi habet, ſi non habet, præter rem
æſtimationem reſtituere tenetur. *l. 7. C unde vi. & in l.*
4. C. finium regund. Ant. Matth. d. tit. 4. cap. 3. num 3. Me-
3 *noch. rem. 5. recup. poſſ Hill in Don. lib 15. cap. 20. lit. E.* Et
ſi quis me violenter de fundi poſſeſſione velit dejicere,
& ego reſiſtam, ac in tumultu aliquis occidatur, ſi-
ve à mea ſive alterius parte, ille autor tumultus ulti-
mo ſupplicio afficiendus eſt, quia operam dat rei il-
licitæ, ergo tenetur ad effectum illum ſecutum, ad
quem illa cauſa eſt ordinata per *l. 6. C. h. t. Carpzov.*
p. 1. pract. crim. quæſt. 1. numer. 19.

TITULUS VIII.

Ad Legem Corneliam de veneficus & ſicariis.

ed L. Lege 1.

SUMMARIA.

Qui ex Lege Cornelia de ſicariis teneantur num. 1.
Animus occidendi vel nocendi corpori requiritur. nu-
mer. 2.
Animus hic interdum ex armis colligitur. 3.
Conciliatio, §. 3. hujus legis *cum* §. 5. Inſt. de publ. ju-
dic. *num. 4.*
Gloſſa hujus legis explicatio. 5.
Ob ſtuprum ſuis inferendum defenſio permittitur. 6.
Ita non ſimpliciter excuſat à pœna homicidii. 7.

1 HAc lege principaliter quidem homicidium puni-
tur, ſed ſunt & alii, qui hac Lege puniuntur,
ut Incendiarii, qui hominis occidendi vel furti fa-
ciendi cauſa cum telo ambulant Autor *ad L. 7. num 1.*
C. h. t. Judices qui Falſos teſtes in cauſa criminali ad
aliquem condemnandum ſubornant, vel alias in of-
ficio in necem alicujus aliquid committunt, quod
per leges non licet; *L. 4. pr. h. t.* qui in judicio do-
losè contra eum falſum teſtimonium dicunt, qui ho-
minis necandi cauſa venenum conficiunt, quique ma-
la medicamenta dolosè vendunt, aliique, de quibus
2 in *h. l.* r §. 3. pluribus agitur. Ad homicidium requi-
ritur animus occidendi, §. 3. *h. l.* i. e. nocendi in cor-
pore, ex quo mortem ſequi poſſe ſcivit, vel ſcire de-
buit; nam animum occidendi præciſè non requiri, per
l. 1. C. h. t. probat *Carpz. pract. crim. quæſt.* 1. & conf. *Gail.*
3 *lib. 2. obſ.* 110. *num.* 30. Animus autem ſive nocendi ſive
occidendi in caſu dubio ex inſtrumento apparet, v. gr.
Si gladio vel clava alter alterum percuſſerit, ſecus ſi
clavi aut cucuma; nam tunc caſu potius, quam vo-
luntate homicidium videtur, confer. *Text. cap. 34. Nu-*
meror. verſic. 8. & l. 1. Cod. de Emendat. Servor. & l. 6. §. 6.
de Re militari. Carpz. pract. crim. qu 3. Farin. quæſt 126.
4 *num.* 117. *Menoch. lib. 5. Reſol.* 40. Hic facilè fluit con-
ciliatio *h. §. cum §. 5. Inſt. de publ. judic.* nam ille § 5.
loquitur de homicida confeſſo aut convicto, ubi de
cæde & animo occidendi conſtat; ſed *hic* § ubi in
rixa factum homicidium & de animo non conſtat, ibi
hæc conjectura utilis. *Domin. Thabor. in Armament.*
5 *ſuo ad h l. pag* 363. Interdum tamen aliæ circumſtan-
tiæ pro reo faciunt, quo caſu juramentum purgatio-
nis deferri poteſt, non aliter tamen, quam ſi pro
reo aliquæ præſumptiones militent, ſicut gloſſam hic
copulativè accipiunt, ut refert *Hartm. Piſt. obſ.* 108.
6 *num.* 14. Qui ſtuprum ſibi vel ſuis inferentem animo de-
fendendi pudicitiam interficit, abſolvendus eſt. *§. pen.*
h. l. ex quo colligunt, propter defenſionem vitæ con-
junctorum aliquem impunè occidi poſſe, de quo *Fa-*
rin. d. q. 125. n. 281. & Carpz. qu. 32. Clar. §. homicidium nu.
27. ſeq. Ant. Matth tit 5. c. 2. num. 12. & pro tuenda pudi-
citia corporis & mentis licere adgreſſorem interficere
Ayrer. ad L. 3. de Juſt. & Jure p. 1. nu. 140. *& Beſoldus ad*
L. 3. paragraph. 11.
7 Ex §. *ult.* notabitur, non tam iram quam iræ cau-
ſam & juſtum dolorem liberare ab ordinaria pœna:
nam ira ſola non efficeret. *Ant. Matth. ad lib. 47.*
Pand. cap. 2. proleg. in fine.

ad L. Inauditum. 2.

SUMMARIUM.

Patris limitata poteſtas.

INauditum filium pater occidere non poteſt, ex quo ta-
men à contrario ſenſu colligi nequit, quod auditum
occidere

occidere liceat, ot pluribua docet *Pinell. in Rubr. Cod. de Bonis mat. parte. 2. num. 18. & ſeq.*

ad L. Ejuſdem. 3.

SUMMARIA.

Mors ex poculo ad conceptionem date ſecuta pœna extraordinaria vindicatur, ſecus in poculo abortionis vel amatorio. num. 1.
Pœna homicidii. 2.

1 QUi poculum dat ad conceptionem; non quidem malo animo, ſed malo exemplu, ſi exinde deceſſerit, relegatione punitur, quia hoc medicamentum ex confortantibus natutam remediia confectum. Aliud in poculo abortionia vel amatorio, quod ſua natura nocivum, per *l. 38. ſi quis. §. 5. ff. de pœn. Carpz. pract. Crim. queſt. 1. num. 56.* Homicidæ olim deporta- 2 bantur amiſſis bonis, poſt humiliores capite plecti cœperunt, demum omnibus gladii pœna dictata, *§ pen.* quæ juti divino conſentanea. *§. item l. Cornelia Inſt. de publ. judic. l. 3. C de Epiſc. audient. & alibi.* Expectet homicida quod alii fecit. Sed interdum remitti ſolet, de quibus cauſis. Vid. *Carpz. in pract. crimin. paſſim. Theſ. p. 5. qu. 13* & alii plurimi.

ad L. Lege. 4.

SUMMARIA

Mors per laſciviam cauſata quo modo vindicetur. numer. 1.
Quid ſi cædes in certamine ludicro commiſſa. 2.
Quid ſi defenſionis moderamen quis exceſſerit. 3.

1 CUm quidam per laſciviam mortis cauſam præbuiſſet, in quinquennium relegabatur, quod plerumque ſequimur, licet ex circumſtantiia gravius vel levius homicidium colpoſum puniri poſſit, per *art. 146. conſt. Carol. de quo Farin. qu. 126. per tot. & Carpz. qu.* 2 *26. per tot.* Sed quid ſi pugilea vel eorum diſcipuli, ita ſe in ludicris certaminibus gerant, ut alter ex vulnere moriatur. Hoc caſu, ſi culpa probari poſſit in perſona occidentis, hoc homicidium, ut culpoſum, puniendum eſſe; ſed ſi nulla culpa probetur, nullam pœnam deberi, ſcribit *Carpz. p. 3. deciſ. 296.* ſed ego nunquam talem exitum triſtem reperiri puto, qui ſine omni culpa ſit. Debebat enim quilibet ſuos actus ita dirigere, ut modum ſervet; ideoque nunquam ab culpa 3 abſolvendum eſſe putarem. Et poſſet fieri, ut aliquis habuerit animum occidendi vel nocendi, ut, ſi v. gr. fuerit inimicua vel eidem minitatus fuerit, & poſſunt tales circumſtantiæ intervenire, ut interdum torturæ eſſe poſſit locua. Hanc legem ad defenſionem ſui extendit *Hartm. Piſt. obſerv. 177. num. 7.* Si quia invaſus moderamen defenſionia exceſſerit, & proprerea relegatus fuerit: cum major commiſeratio ſit exercenda erga eum, qui ſe defendena excedit, quam erga eum, qui ex laſcivia peccat.

ad L. In lege. 7.

SUMMARIUM.

Ad ordinariam pœnam homicidii dolus requiritur, nec culpa ſufficit.

IN hac L. Cornelia requiritur dolus i. e. certa animi deſtinatio & delinqoendi propoſitum, Autor *ad L. 5. n.* & ſic ſumitur, quando ut delicti qualitas requiritur. *Hillig. in Donell. l. 15. cap. 40. lit. M.* lata culpa non æquiparatur dolo: ubi enim de pœna mortia vel corporali agitur, lata culpa coerceri non debet pœna

capitis. *P. Bart. in L. Si mora. 10. in præludiis num. 22. Menoch. lib. 2. A. Q. caſu 324. num. 12. Hippol. de Marſil. ad l. 1. C. h. t. num. 31 Gail. l 2. obſ. 110. princ.* Autor *ad L. 5. num. 3. 4. & 5. C. h. t.* pro ratione tamen circumſtantiatum poſſe pœnam ad fuſtigationem extendi, putamus cum *Carpzov. d. qu. 26. num. 33.*

ad L. Furem. 9.

SUMMARIA.

Quomodo furem nocturnum occidere liceat, n. 1.
Pro defenſione rerum impune ſit cædes. 2.

1 FUrem nocturnum ſi quis occiderit, ita demum impunè ferer, ſi parcere ei ſine periculo ſuo non potuit, & ita receſſum videtur à *L. 12.* Tabb. quæ furem nocturnum ſimpliciter occidi permiſit, ſi cum clamore hoc teſtificaretur. *L. 4. §. 1. ad L. Aquil.* Tenebiæ etiam terrorem augent incerto & anixo patrefamilias, an ad auferendum, an ad occidendum fur venerit. *Ant. Matth. tit. 5 cap. 2. num. 7. & Farin. qu 125. num. 199 & Carpz. qu. 32. num. 37.* Dn. Autor *in C. h. t. ad L. 4.* 2 *num. 3. 4. & 5.* Unde etiam probare volunt ſententiam Dd. pro defenſione rerum occidere licere, juxta tamen diſtinctionem hic propoſitam. *Farin. d. quæſt. numer. 168. Carpzov. dict. quæſt. 32.* Licet aliud in conſcientiæ foro eſſe, rectè tradat *Ant. Matth. d. l. num. 8.*

ad L. Si quis dolo. 10.

SUMMARIUM.

Incendiarii pœna.

INcendiarius doloſus capite luit, *hic & L. 78. Capitolium. §. Incendarii. ff. de pœnis.* In Imperio noſtro vivus comburitur. *Conſtit. Carol. Art. 125.* Et non diſtinguitur in Conſtitutione Carolina, an in civitate, an in villa factum incendium, neque inter perſonas diſtinguitur, *Matth. Steph. ad d. art. 125. in fine.* De hac incendiariorum pœna videatur *Farin. qu 110 Carpz. qu. 38. Decian. l. 6. c 14. Berlich. p. 4. concl. 25.* Pœnam capitis noſtri dictare non verentur, ſi incendiarius ad actum proximum venerit, licet incendium non ſit ſecutum. *Farin qu. 110. num. 157.* quod eo caſu concedit, *Ant. Matth. ad lib. 48. ff. tit. 5. cap. 6.* ſi ædes jam arſerint, licet labore vicinorum extinctum incendium, nam lex Cornelia conatum in homicidio, ſed non in incendio punire voluiſſe videtur.

ad L. Divus. 14.

SUMMARIUM.

In maleficiis voluntas & conatus à Lege Cornelia punitur, ſed hodie non.

IN maleficiis voluntas ſpectatur non exitus, & ita voluntaa occidendi eventu non ſecuto plectetur pœna L. Corneliæ. Autor *in C. tit. de Epiſc. & Cleric. ad Legem quintam, numero quarto.* Sed per conſuetudinem huic Legi derogatum eſſe, teſtantur *Carpzov. in pract. Crim. qu. 17. numero ſexto, & parte quarta, Juriſpr. Conſt. 4. def. 3. Bach. in Tr. volum. 2. diſp. 32. th. 6. lit. A. in fin.* In voluntatem tamen, quæ per actua aliquos præparatorios venerat ad hominem necandum graviter animadverſum memini.

ad L. Nihil intereſt. 15.

SUMMARIUM.

Pœna legis Corneliæ afficitur is etiam, qui cauſam mortis præbuit.

NIhil intereſt an occidat quis, an cauſam mortis præbeat doloſè, ſi ſcil. v. gr. mandavit, & alterius manu vel opera uſus eſt, de quo *Farin. d. quæſt.* 135. *Clar. § fin. quæſt.* 89. *Carpz. qu.* 4. *num* 9. *Ant. Matth. h. t.* 5. *cap.* 1. *num.* 5. Ad actionem legis Aquiliæ aut injuriarum *hanc legem* extendendam non eſſe, monet *Prukman. v.* 1. *conſ.* 22. *num.* 157.

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Si in rixa plurium aliquis occiſus, an omnes mereantur pœnam, & quomodo autor cadis investigandus.

SI in rixa percuſſus homo perierit, ictus uniuſcujuſque in hoc collectorum contemplari oportet, & ideò inſtrumenta percuſſionis ſtatim ſequeſtranda, ſed ſi id percuſſorem non probet, receptum eſt in Scholis & judiciis, ut unus vel alter, cujus fama mala, vel qui alias ſubjectus, torturæ ſubjiciatur. *Hyppol. de Marſil. ſing.* 17. *Hartm. Piſt. obſ.* 74. *num.* 11. non vero omnes ſunt torturæ ſubjiciendi, niſi adſit præſumptio, quod omnes animo occidendi vel nocendi convenerint. *Hartm. Piſt. d. l. numer.* 12. Sed ſi ne ſic quidem veritas erui poſſit, omnes pecuniariter puniendi. *Hartm. Piſt. d. obſ.* 74. *num.* 7. ubi notat Advocatos malè intelligere Gloſſam hic, & refert plures Dd. vel extra ordinem puniantur, conf. *Gail. lib.* 2. *obſ.* 109 *Carpz. qu.* 25. *Gomez. tom* 3. *reſol. cap.* 3. *num.* 36. *Clar. §. homicidium. num.* 37. & *Ant. Matth. d. c.* 3. *num. fin.* vide not. Dni Autoris *ad l. item Mela.* 11. *§.* 2. *ad L. Aquil.*

TITULUS IX.

De Lege Pompeja de Parricidiis.

ad L. Lege Pompeja. 1.

SUMMARIA.

In quas perſonas dicatur committi parricidium. n. 1.
L. Pompeja punitur etiam hodie conatus, licet nondum ſit in actum proximum deductus 2.

1 HOmicidii atrocioris ſpecies eſt parricidium, quod non tantum in aſcendentes & deſcendentes, ſed etiam fratres, ſorores, patrueles, & matrueles, (per quos atteoto ordine, & quia conſobrinorum ſpecialiter Lex meminit, fratres, conſanguineos & uterinos intelligit *Ant. Matth. titul.* 6. *capite primo, numero quarto.*) in patruum, avunculum atque amitam, item conſobrinum, eoſque qui proximiore gradu ſunt, (nam lectionem *Legis tertiæ* mendoſam eſſe & negationem eſſe tollendam, ac legendam PROPIOREVE putamus cum *Ant. Matth. dict. cap. numer.* 5.) item in virum, uxorem, ſocerum, generum, vitricum, novercam, privignum, patronum, ſponſum, ſponſamve eorumque parentes committitur; hoc crimen etiam in liberos & ex inceſtuoſo & damnato coitu natos committitur: Autor *ad L. un. num.* 1. 2. *C de his, qui parent. vel lib. occ.* tuetur enim Lex Pompeja naturam, quam ſi ſpectes, non minus filius eſt ex inceſtu natus, quam ex legitimo matrimonio. *Berlich. p* 4. *quæſt.* 6. *Ant. Matth. d. cap* 1. *num.* 3. Sed ex proſtibulo natus hic non
2 intelligitur, quia pater incertus. *Carpzov. p.* 4. *Conſt.* 3. *def.* 3. Qui autem *in fine legis primæ* dicitur, eum, qui venenum emit, ut patri daret, quamvis non potuerit dare, teneri hac Lege Pompeja, exinde colligi poteſt, in hoc delicto atrociſſimo etiam conatum puniri, licet ad actum proximum non fuerit deventum. Autor *ad L. un. num.* 9. *C. de his, qui parent. vel lib.* & ſeveritati huic per conſuetudinem generalem non eſſe derogatum, cum ad graviſſima ſcelera illa conſuetudo non pertineat, tradit *Ant. Matth. d. loc. num.* 7. ſed quod de actu remoto ait, videtur communi ſententiæ refragari, & ad *hunc textum* reſponderi poteſt, 1. omnino aliquid eſſe ſingulare in præparatione veneni, quæ qualitas delictum facit proditorium & magis atrox *Farinac. quæſtio.* 120 *numer.* 150. 2. Loquitur de eo caſo, ubi filius ad actum propinquiorem pergere voluit, ſed non potuit. Et 3. ſermo hic eſt de pœna parricidii, non cum homicidio communi; non tamen admitto ſententiam eorum, qui conſommationem ſimpliciter requirunt, ut pœna mortis locum habeat, ut *Decian. libro nono, capite octavo, numer.* 9. quod in materia uxoricidii etiam ſtatuit *Carpz. part.* 1. *quæſt* 37. *num.* 29.

ad L. 3.

SUMMARIUM.

Lege Pompeja comprehenditur etiam ſponſa.

LEx Pompeja non facit expreſſè mentionem ſponſæ, continetur tamen in ſententia, quod de ſponſa de futuro intelligit *Covarr. de Sponſal. part.* 1. *cap.* 1. *§. numer.* 22.

ad L. Divus. 5.

SUMMARIA.

Pater, qui filium cum noverca adulterantem poſt intervallum occidit, deportatur. n. 1.
Juſtus dolor pœnam parricidii mitigat. 2.

1 QUidam pater filium ſuum, qui novercam corruperat, in venatione deprehenſum necaverat, qui propterea in inſulam fuit deportatus, additur hic duplex ratio. 1. Quod latronis magis more, quam patris jure eum interfecerit, i. e. non tam ut filium, quam latronem, aut adulterum, quia non in ipſo crimine deprehenſum, ſed deferveſcente jam ira in venatione latronis more occiderat. *Decian. lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 11. 2. Ratio quod patria poteſtas in pietate debeat,
2 non atrocitate conſiſtere. Unde colligunt, ob juſtum dolorem mitigari poſſe pœnam parricidii. *Ant. Matth. d.* 2. cauſas autem juſti doloris ita definiunt, ut ex quibus cauſis filius exhæredari poteſt, ex iiſdem cauſis, ſi occiſus ſit filius, mitigari debeat ſupplicium. *Farin. quæſt* 120. *n.* 176. quæ tamen regula ob exemplum Mimi Arenarii, & filiæ abſque parentis conſenſu nubentis, periculoſa videtur. *Ant. Matth. dict. loc.*

ad L. Utrum. 6.

SUMMARIUM.

Extranei, ſi participes fuerunt inſidiarum & conſiliorum, pœna parricidii iiſdem tenentur.

NOn tantum ipſi parricidæ pœnam mortis merentur, ſed etiam conſcii extranei, per quos intelligendi, qui non tantum cognoverunt, ſed & participes inſidiarum & conſiliorum fuerunt; nam is, qui tantum reticuerat frater, relegatus tantum eſt, per *l.* 2. *h. t. Ant. Matth. d. c.* 2. *in fin.* & *Dec. lib.* 9. *cap.* 13. *n.* 3. *Gomez. tom* 3. *reſol. cap.* 3. *num.* 4.

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Pœna parricidii quænam olim fuerit & quæ hodie obtineat. n. 1.

Pœna culei licet non Jure Civili, in Electoratu Sax. tamen dictatur etiam mariticidis.2.

1 SPecialis pœna parricidii eſt, ut parricida virgis ſanguineis verberatus, quod ab uſu receſſit, deinde culeo inſuatur cum cane gallo gallinaceo, vipera & ſimia [quæ animalia apud nos non adhibentur] & in mare profundum culeus jactetur, ſi ſc. mare proximum ſit, vel flumen, ſin ſecus, beſtiis objiciatur, quod tamen ab uſu etiam receſſit, ſubſtituto ei rotæ ſupplicio. Autor *ad L. un. num 3. ſ. C. de his, qui parent. vel lib.* apud nos tantum gladio, & hæc pœna ſpecialis reſtringitur *in* §. 1. ad lineam aſcendentem & deſcendentem, nec locum habet in aliis perſonis, quæ reſtrictio communiter recepta, ita tamen, ut in proximioribus perſonis v. g. vitrico, privigno, ſocero, genero, marito, uxore addatur tractus forcipis igniti. *Carpz. qu. 8. n 34. & ſeq.* Sed cur non pœna culei mariticidis
2 fuerit dicta, rationem hanc putat eſſe *Ant. Matth. d. c. num.* 8. quod non ſit tanta reverentia erga maritum quam parentes, ſed ea ratio infanticidis non competit, ideoque puto Legem Pompejam ad Jus naturæ reſpexiſſe. Conferatur tamen *Harttm. Piſt obſ. 76. nu. 5.* qui putat eam pœnam culei ad mariticidas pertinere, quod etiam in Electoratu Saxonico receptum per *conſt. 3. p. 4. & ibi Carpz. def. 6.* & eadem ratio uxoricidii. *Carpz. in pract. crim. qu. 12. per tot.*

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Pœna parricidii vicennio non præſcribitur.

PArricidii pœna non præſcribitur vicennio, Autor *ad L. 21. num 5. C. ad L. Cornel. de Falſ.* nam ita *hunc textum* intelligunt. vid. *Farin. quæſt.* 10. *num.* 29. plures citans, licet diſſentiat *Cujac. libr. 4. obſ. c.* 14.

TITULUS X.

De Lege Cornelia, de falſis, & de SCto Liboniano.

ad L. Pœna. 1.

SUMMARIA.

Quinam dicantur falſum committere. num. 1.
Falſum & quaſi falſum quomodo vindicetur tam in liberis, quam ſervis. 2.
Morte punitur is, qui falſo teſtimonio ſuo effecit, ut innocens condemnatus fuerit. 3.

1 FAlſi hic exempla varia allegantur in L. 1. v. gr. qui falſa teſtimonia confecerit, vel coierit i. e. falſos teſtes ſubornaverit. *Theſ. l. 1. qu. 15. num* 1. qui ob teſtimonium dicendum vel, non, pecuniam acceperit, nam is de falſo accuſari poteſt, licet falſitas non probetur, ſed tantum corruptio: nam ex hac præſumitur falſum per allegata *Farin. qu. 67. membro 7. n.* 240. *Menoch. l. 2. A. Q. caſu* 310. Eadem pœna corrumpentis. *Farin. d. l. num.* 258. niſi ſanguinem ſuum redimere voluit, qui minus puniendus. *Theſ. d. qu. 15. num.* 3. ad eandem claſſem referuntur illi, qui ſcripturas privatas amoverit, ut veritas celaretur. *Ricc. Collect. dec.* 1830. item Judex, qui conſtitutiones Principum neglexerit, de quibus ſpeciebus vid. *Farin. quæſt.* 67. *& 150. & ſeq. Ant. Matth. ad tit. 7. cap. 1. Ricc. collect. d.* 687. hinc colligi poteſt, falſum committi poſſe, licet expreſſa legis determinatio deficiat *Carpz. p. 4. qu 93. n.* 3.
2 In §. *ult* habetur diſtinctio inter falſum & quaſi falſum: illud eſt, quod per ipſam L. Corneliam vindicatur: quaſi falſum, quod SCtis & Conſtitutionibus

hic & *l. 16. §. 1. & 2. h. t. Anton. Matth. d. t. 7. cap. 1. numer.* 1. Pœnam autem *in dicto §. ult.* dictatur liberis deportatio cum publicatione bonorum, ſervis ultimum ſupplicium. Sed cum pœna publicationis, per *Auth. Bona damnatorum, C. de Bonor. proſcript.* ſit ſublata, & deportationis pœna apud nos ceſſet; in *Nov.* etiam 17. *cap. 8. in princ. & Nov.* 101. *c.* 2. manus amputatio dictetur, & Carolina Conſtitutio *art. 112. & ſeq.* Judicem ad conſilium ſapientum remittat, facilè apparet, pœnam falſariorum eſſe arbitrariam, & pro diverſitate circumſtantiarum variare. *Weſenb in w. h. t. num.* 12. *Co-*
3 *lerus dec.* 179. *Carpz. d. q. 93 numer. 20. & ſeq.* Quæ tamen pœna ad mortem extendi poteſt, quando teſtis falſa in criminalibus depoſuit, & ſupplicium de innocente ob illam depoſitionem ſumptum eſt. *Farin. d. quæſtio.* 67. *num.* 50 Si autem falſo teſti per ſtatutum certa impoſita pœna, eam ſubornanti falſum teſtem non eſſe imponendam, in *d. q. 15.* tradit *Theſſaur. num.* 2.

ad L. Qui. 2.

SUMMARIA.

In Teſtamentis quomodo falſum committatur. n. 1.
Requiſita hujus criminis. 2.

1 SI quis teſtamentum verum amoverit, celaverit, eripuerit, deleverit, interleverit, ſubjecerit, reſignaverit vel aperuerit vivo teſtatore, (*l. 1. §. 5. h. t.*) aut ſi quis falſum ſcripſerit, teſtamentum, aut ſignaverit dolo malo, legis Corn. reus eſt. *Ant. Matth. d. c. 1. nu. 2.* Autor *ad L. 9. num. fin. C. ad Exhib.* Unde colligitur 1.
2 Requiſitum hujus criminis, ſcil. dolus malus. *Maſcard. concl. 739. num. 12. Farin. qu* 150 *n.* 273. *Carpz. qu. 93. nu. 6.* Autor *ad L 20. n. 2. C. h. t.* Alterum requiſitum eſt mutatio veritatis, *l. 23. h. t.* Tertium, ut per id damnum alteri afferatur. *Farinac. d. loc. p. 12. per tot. & quos d. loc. alleg. Carpz. d. q. 93 n.* 10.

ad L. Si quis. 4.

SUMMARIUM.

Legatum, quod ſibi quis falſo curavit adſcribi, nec heredi ejus prodeſſe debet.

SI quis, cum falſo ſibi legatum adſcribi curaviſſet, deceſſerit, id hæredi quoque extorquendum eſt, quia, ut ea pœna & delicto defuncti hæres teneri non debet, nec ita lucrum facere, ſi quid ad eum ex ea re perveniſſet, *L. ſicuti pœna.* 38 *ff. de R. J. & textus ſimiles. Farin. qu.* 10. *num.* 57.

ad L. Quicunque. 8.

SUMMARIA.

Pœna adulterantium nummos in liberis & ſervis quænam. num. 1.
Qui de excedente quantitate ſive pondere quid abraſerit, arbitrariè punitur, ſive in aureis ſive argenteis nummis hoc fuerit commiſſum. 2.
Improbam, licet nondum prohibitam ſive reductam monetam lucrifaciendi & permittendi gratia in magna copia afferens, punitur arbitrariè. 3.

1 NOn ſolum qui adulterinos nummos cudunt, ſed & qui probos adulterant, radunt, exſcindunt, L. Cornelia tenentur, & ſi liberi ſint, ad beſtias dandi, ſi ſervi, ſummo ſupplicio afficiendi, ideoque pœna *Legis 2. C. de falſa moneta*, *ibique* Autor *num. 1. ſeqq.* ad hos, qui monetam probam tulerunt, non pertinet, *Clar. § falſum. num. 47. Covarr. in tr. de Collation. numiſmat. c. 8. in fin. Ant. Matth. d. t. 7. c. 5.* cum & *art. 111. Conſt.*

Carol. arbitrariè tantum puniantur. *Carpz. in pract. crim. q. 43. num. 32.* Autor *ad L. ult. n. 2. 3. C. de Veter. numiſm.* Cum autem hic non diſtinguatur inter aureos
juſtum pondus habentes & excedentes, ideoque gene-
2 raliter dicendum, eum teneri ad pœnam arbitrariam,
qui de excedente quantitate aliquid abraſerit. *Menoch.*
L. 2. A. Q. caſ. 316 n. 37. Carpz. d. q. 43. n. 35. Et cum aureo-
rum hic fiat mentio, nonnulli inde concludunt, hanc
pœnam non mereri eos, qui argenteæ pecuniæ quid
abraſerint, quos merito notat *Carpz. d. qu. 43. num. 47.*
tum ex identitate rationis, dum ex generalitate Conſti-
3 tut. Carol. Sed quid de iis, qui improbam quidem, ſed
nondum lege publica abrogatam & prohibitam, ſed cu-
jus receptio in uſu, in magna copia intulit, ut lucrum
exinde faceret, & bonam pecuniam comparaet, ar-
bitrariè hos puniendos eſſe, cenſuit *Dn. Mev. p. 3. deciſ. 267.*

ad L. Lege Corn. 9.

S U M M A R I U M.

Adulterationem pecuniæ valens prohibere & non prohibens, pœna legis communis Cornel. tenetur.

LEge Corn. etiam ille punitur, qui, cum prohibere adulterationem pecuniæ potuerit; non tamen prohibuit, quamvis ei pœna communis Legis Cornel. immineat, ſcilicet deportatio. *Ant. Matt. d. tit. 7. c. 5.*

ad L. Falſi. 13.

S U M M A R I U M.

Mutatione nominis, ſi fiat alterius decipiendi cauſa, punitur ex hac lege.

SI quis falſum nomen ſibi aſſumſerit, genus & parentes fingens alterius decipiendi cauſa, hoc crimen etiam committit, alias enim mutatio nominis illicita non eſt. *L. un. C. de mutat. nom. Ant. Matth. d. t. 7. c. 1. num. 17. Menoch lib. 2. A. Q. caſ. 318. nu. 2. Carpz. part 2. qu. 93 n. 33. ſeq. v. Ceph. conſ. 319 n. 50. Farin. qu. 150. num. 144.* Autor *ad L. un. num. 1. 2. C. d. t.*

ad L. Divus. 14. pr.

S U M M A R I A.

Adhibitus ad teſtamentum ſcribendum, & ſibi ſuisve legatum adſcribens, quomodo ex hac lege teneatur. num. 1.

Juſſu Teſtatoris, niſi hic ipſe in ſubſcriptione ſpecialiter repetierit, heredem ſe ſcribere quis non poteſt. num. 2.

An Pater liberis ſuis poſſit adſcribere legatum. 3.

1 SCio Libon. & Claudiano pœna falſi jubetur affici, qui, cum adhibitus eſſet ad ſcribendum Teſtamentum, ſibi vel ſuis hæreditatem, legatum vel fideicommiſſum adſcripſerit, etiam volente teſtatore. *Carpz. p. 3. C. 3 def 9.* Autor *ad L un. n. 1. C. de his, qui ſibi adſcrib.* nam Leges volunt, ut in Teſtamentis ſinceriſſime procedatur, & omnis via falſi præcludatur. Et *l. 22. C. de Teſtamentis*, de dictatore, non ſcriptore Teſtamenti loquitur, niſi acceſſerit Teſtatoris ſubſcriptio generalis, ſi filius vel ſervus ſcripſit, non ſi Extraneus, *l. 1. §. 8. h. t. & l. 15. §. 2. h. t. l. 2. & ult. C. de his qui, ſibi adſcripſ.* Autor *ad L. un. num. 5. C. de Teſtam.* qui tamen excuſatur à pœna quaſi falſi licet legatum non capiat. *d. l. 2. Manzius in cont. dec. q. 37.* ubi facti ſpeciem proponit. *Ant. Matth. d. t. 7. c. 1. n. 4. Farin. d. q. 150. part. 8. nu. 177. & num. 200. ſeq. Beſoldus conſ. 284. n. 13. Hartm. Piſt. obſ. 130. & quos refert Finckelth. obſ. 101. n. 13.* nec ſufficiet ſigillum
teſtatoris ſine ſubſcriptione ſuppoſitum. *Carpz. p. 3. c. 3.*
2 *d. 10.* Sed poteſtne quis ſe hæredem ſcribere juſſu Te-
ſtatoris, quod merito negat *Carpzov p. 2. deciſ. 151.* ex
identitate rationis & majoritate ejuſdem, niſi in ſub-
ſcriptione teſtator inſtitutionem hæredis ſpecialiter
3 repetierit. Sed quid ſi pater liberis ſuis adſcripſerit le-
gatum. Et negat hoc fieri poſſe *Carpz. d. l. n. 17.* quia
nec filius patri poteſt ſcribere. *l. 15. pr. h. t.* & non habe-
ri rationem patriæ poteſtatis, apparet *ex hac noſtra l.*
14. pr. ſed in *l. 22. §. 2.* dicitur, patrem filio emancipato
adſcribere poſſe, ideoque ſententia Carpzovii tantum
de filiofamilias loquitur, cui tamen pater adſcribere
poteſt, ſi pater renunciet uſuifructui, quem alias
4 habiturus eſt. Præter filium autem emancipatum aliæ
dantur exceptiones, ſi quis filio militi adſcribat, *l. 11.*
ſi ſervo ſuo in caſum cum liber erit; nam tunc nihil
in propriam utilitatem cedit. *l. 22. §. 5. h. t.* vel ſi uxori
l. 18. h. t. vel ſi indulgentia Principis, vel niſi ſcriptor
det legendum Teſtatori in præſentia teſtium. vid. *Zaſius hoc tit. num 18 & ſeqq. & notata mea ad titul. Cod. de his, qui ſibi legata &c.* Sic menſe Febr. Anno 1668. reſponſum, licet filius partem teſtamenti ſcripſerit, non hoc tamen nocere, quia per Notarium teſtamentum matri teſtanti præſente judice & Scabinis prælectum erat.

Ad L. Inſtrumentum. 16.

S U M M A R I A.

Teſtamentum ſurripiens tenetur de falſo, privatum autem inſtrumentum de furto. n. 1.

In rationibus, tabulis & literis publicis falſum faciens tenetur pœna hujus criminis, uti & ille, qui alia inſtrumenta certo modo ſurripuerit. 2.

1 TAbulas Teſtamenti ſi quis ſurripuerit, tenetur crimine Falſi. *hic & l. 1. §. 4. ſupra h. t.* Autor *ad L. 14. n. 1. C. ad L. Corn. de falſ.* ſed aliud in ſurripiente Inſtrumentum privatum, qui non tenetur de falſo, ſed furto, *l. 27. ff. de furt. Farin. d. qu 150. num. 171.* Qui in rationi-
2 bus, tabulis, literis publicis aliquid falſum fecerit, vel ut verum non appareat, quid celaverit, ſurripuerit, ſubjecerit, afficiatur pœna criminis falſi, *§. fin.* Unde probari poteſt illa ſententia *Farin. d. qu. 150. nu. 174.* Autor *ad L. 11. num. 2. 3. 4. C. de Teſtam.* quod etiam alia inſtrumenta ſurripiens, ſi faciat animo occultandi veritatem, in hoc crimen incidat, quod intelligo, ſi non faciat animo lucrandi, aut forte progreſſu temporis pœna falſi ad hos etiam porrecta, qui ſurripuerunt.

ad L. Qui falſam. 19. §. 1.

S U M M A R I U M.

Accuſatio partus ſuppoſiti nunquam præſcribitur, imo poſt mortem hoc crimen committentis durat.

ACcuſatio partus ſuppoſiti nulla temporis præſcriptione repellitur, & durat etiam poſt mortem ejus, qui hoc crimen commiſit: prima ita intelligit *Hippol. de Marſil. in hunc paragraph. prim. numero primo.* Autor *ad Legem primam, numero quarto. C. h. t. Et ad Legem decimam, C. h. t.* ut etiam poſt 20. annos detur hæc accuſatio. *Farinac. quæſtione decima, numero vigeſimo nono.* licet *Anton. Matth. t. 19. capite quarto, numero tertio*, ita hoc intelligat, quod curſus quinquennii hic non habebat locum, ut in adulterio de ſecundo. *Hippol. de Marſil. hic numero octavo.* Ubi plura ejus rei exempla *Farinac. dict. quæſtione centeſima quinquageſima, numer. 244.*

ad L. Falſi pœna. 20.

SUMMARIUM.

Pœna falſi coercetur tam litem falſam inſtituens, quam teſtes corrumpens, licet hi falſum non dixerint.

Pœna falſi coercetur, qui accepit pecuniam ob litem falſam inſtituendam, vel ob advocationem falſam, i. e. qui in necem innocentis Advocatum inſtruxit. *Ant. Matth. d. t.7. cap.1. numer.*14. vel ob teſtimonium falſum dicendum, vel ob veritatem opprimendam. *Farin. qu.*67.*§.*6 *per tot. Ant.Matth d t.*7.*c.*1. *num.*12. qui ſanè id ad teſtem pecunia conductum, ſed veritatem tantum dicentem, etiam contra producentem extendit. Verum cum in hoc crimine falſi damnum datum requiratur, nec hic teſtis falſum dicat, verior eſt contraria ſententia. *Clar.§.falſum.n.*13 *& Mynſ. cent.*6.*obſ* 67.*num.*2.*Farin.d.q.*67.*num.*146.

ad L. Qui duobus. 21.

SUMMARIUM.

Unam eandemque rem duobus in ſolidum vendens pœna falſi coercetur, ſed mitiori tamen.

QUi duobus in ſolidum eandem rem vendidit pœna falſi coercetur; quod nonnulli intelligunt, ſi expreſſe ut ſuam vendiderit, ſecus ſi vendiram eſſe diſſimulaverit. *Cujac.l.*13 *obſ.*21. *& Hotom.lib.*5.*obſ.*15.*quos refert Hillig.lib.*4.*c.*17. *lit. C.ob l* 3.*§.*1.*de Stellionatu*, ſed non ordinaria, verum mitiori pœna hic coercendus. Nam verſiculum, *Sed mitius* non tantum de eo, qui judicem corrupit, ſed etiam qui duobus vendidit, intelligo cum *Farin.qu.*150.*num.*229.

ad L. Eos. 27.

SUMMARIUM.

Teſtis varians de falſo ſuſpectus eſt, ſtatur tamen depoſitioni judiciali.

QUi diverſa & contraria teſtimonia præbuit de crimine falſi tenetur, ſi igitur mox hoc, mox illud deponat, varius eſt teſtis & de falſo ſuſpectus. *Albericus de Teſtibus cap.*9.*num.*4.*Ricc Collect.deciſ.*569.*Farin qu.*66.*per tot.* Autor *ad L.*14.*n.*1 *ſeq C.de Teſtib. Et ad L.*16.*n.d t.* Si quis extra judicium aliud in judicio deponat, ſtatur judiciali depoſitioni. *Hippol. de Marſil. ſing.* 212. *Farin.qu.*66.*num.*193.

ad L. Si à debitore. 28.

SUMMARIUM.

Debitor in conſtitutione pignoris diem antevertens de falſo tenetur.

DEbitor qui præfert diem ſeu antevertit aut anticipat diem, de quo vide *Hill. ad Don.l.*23.*c.*6. *lit. M.* in conſtitutione pignoris de falſo tenetur. Nam, ſi nulla pignoris conſtitutio, nihil nocet prælario diei; ſed in pignore nocet creditori, ſi alii prælato die eandem rem oppignoret, quæ nequitia procul dubio frequentiſſima eſt, & dedit rationem decidend. legi, *Scripturas.* 11. *C. qui potiores in pignore.* Et optandum eſſet ut conſtitueretu, ne ulla hypotheca ſine judiciali authoritate fiat. Interdum tamen prælatio diei in nullius præjudicium fieri poteſt, cujus rei exemplum aliquando vidi.

ad L. Si quis. 29.

SUMMARIUM.

Obreptitiè agens, & malè narrando reſcriptum impetrans pœnam falſi olim merebatur, hodie non.

SI quis obrepſerit judici tam per Acta, quam per Libelli interpellationem, nihil agit, & pœnam falſi incurrit; unde probatur, eum non tantum, qui probando, ſed etiam qui narrando obreptitium impetravit reſcriptum, hanc pœnam mereri. *Menoch. libro ſecundo, A. Q. caſ.*314. *numero decimo*, *Farinac. dict. quæſtione centeſima quinquageſima*, *paragrapho ſexto, per tot.* Sed hodie non videmus frequentari banc pœnam ſubreptitiarum precum.

ad L. Lege Cornelia. 10. §.1.

SUMMARIUM.

Extraneus de partu ſuppoſito accuſare non poteſt, Magiſtratus tamen ex officio inquirere omnino poteſt.

DE partu ſuppoſito non omnibus patet accuſatio, ſed parentibus tantum, & iis, ad quos ea res pertinet, ex qua tamen probari nequit, non eſſe crimen publicum; ſicut etiam Magiſtratum ex officiu inquirere poſſe, pluribus placuit. *Farinac. dict. quæſtione centeſima quinquageſima*, *numero ducenteſimo trigeſimo ſexto.* Nam publicè intereſt partum non ſubjici, ut ordinum & familiarum dignitas conſervetur. Ergo non admittuntur alii ad accuſandum, quorum non intereſt, à judice verò, quin inquiri poſſit, bic non negatur. *Mandellus de Alba conſ.* 319. *numeru quadrageſimo & ſeqq.*

ad L. Divus Pius. 31.

SUMMARIUM.

Judex, ſi delinquenti majorem pœnam promeritam ex Regula præſcripta infligere non poteſt, ſuperiori æſtimationem offerat.

LEx plana eſt, ſed id *ex hac lege* probatur: Si delinquens plus meruiſſe videatur quam ex forma Juriſdictionis pati poſſit, i. e. ſi majorem pœnam meritam judex ex regula præſcripta, vel tranſactione non poſſit infligere, debet Imperatori vel ſuperiori id referre, æſtimaturo quatenus coercere debeat. *Klock. conſ.*11.*num.*153. Et præveniens judex non impedit alium judicem, qui contra reum inquirere incipit cum graviore qualitate. *l.* 2. *§. pen. & ult. & l. ſeq. ff. de Adult. Klock d.l. Farin.qu.*7.*num.*65.

ad L. Pen.

SUMMARIUM.

Edictorum & publicarum menſurarum corruptores arbitrariè puniuntur.

EDictorum, ut & menſurarum publicè probatarum, corruptores non tantum in Inſulam relegantur, ſed & duplum reſtituunt: unde colligitur in arbitrio Judicis poſitum eſſe, pro falſa menſura imponere pœnam relegationis cum reſtitutione dupli, vel pœnam falſi ſeu deportationem. *Farinac. d. quæſtion.*150.*numer.*76.*vid. Conſt. Carol. V. art.*113. *Carpzov. qu.*93.*numer.* 78. Autor *ad L.ult.num.*7.*& C. de ſuſceptor.*

TITULUS XI.

De Lege Julia repetundarum.

ad L. Lex Julia. 1.

SUMMARIA.

Crimen Repetundarum quid? num. 1.
Officialis à cognatis ſuis uſque ad ſextum gradum munera accipere poteſt. 2.

1 REpetundarum crimen eſt, quo quis in officio publico conſtitutus, à privatis pecunias extorſit aut contra jura accepit. Dicitur alias Barrataria, quando judex ſe corrumpi patitur. De qua *Farin. quæſtione centeſima undecima pag. prim. per tot. & Tholoſ. libro trigeſimo ſexto, capite decimo octavo.* Limi-
2 tatur ſententia hæc *in paragraph. prim.* ut officialis munera accipiens à ſuis cognatis uſque ad ſextum gradum ab hoc crimine ſit abſolvendus, Autor *ad C. t. de Salgam. numero tertio.* quia ratio ſanguinis omnem tollit ſuſpicionem, quando in dubio verſamur. *Farinac. dict. quæſtione centeſima undecima, numero ducenteſimo quadrageſimo quinto, & ſequent.*

ad L. Datur. 2.

SUMMARIUM.

Hæres ex hoc delicto poſt annum ne quidem in ſimplum tenetur, niſi lucri particeps factus fuerit.

DElictum hoc, ut & de annonis & peculatus ad hæredem tranſeunt. *Bach. in Tr. diſp. 32. th. ult. lit. B. & C.* Autor *ad Legem ſecundam, numero ſecundo, & tertio. C. h. t.* Sed poſt annum, ne quidem in ſimplum contra hæredem agi poteſt; niſi quid ex crimine defuncti lucrati ſunt.

ad L. Eadem. 6.

SUMMARIUM.

A quibus judex munera accipere poſſit & quantum in anno.

DIcitur hic in fine, judicem non plus muneris in anno accipere debere, quam quod ſit aureorum 100. quod de muneribus à cognatis datis intelligit *Boer. deciſ. 153. numero vigeſimo ſeptimo,* quod inadvertenter dici putat *Farinac. quæſtione centeſima undecima, numero 248.* Quia hic de conſanguineis nullus ſermo, ideoque de Xeniis ſeu eſculentis malo hoc accipere, quæ judex percipere poterat *L. Plebiſcito. ff. de offic. Præſid. & Ant. Matth. t. 8. capite primo, numer. 10.* Autor *ad L. 4. numer. 1. C. h. t.*

ad L. Lex. 7.

SUMMARIUM.

Rei Legis repetundarum puniuntur arbitrariè, certis caſibus etiam capitaliter.

LEgis repetundarum rei arbitrariè hodie puniuntur, exilio vel etiam durius. *Farinac. dict. quæſtio. 111. numer. 16.* Pœna etiam capitali affici poſſunt, ſi pecuniam ob hominem necandum acceperint, vel etiam non accepta pecunia innocentem interfecerint, *Farin. dict. quæſt. 111. numer. 16. 21. & 25.*

TITULUS XII.

De lege Julia de Annona.

Ad L. Conſtitit. 1.

SUMMARIUM.

In lege Jul. de Annona accuſare poſſunt ſervus & mulier.

LEx de Annona adeo privilegiata eſt, ut etiam ſervus & mulier ad accuſandum vel denunciandum admittatur. *hic & l. ult. §. ult. h. t. & l. 13. ff. de accuſ. & Ant. Matth. tit. 9. cap. 2. num. 3.*

ad L. Lege Julia. 2.

SUMMARIUM.

Quomodo delinquatur contra hanc legem.

COntra Juliam de annona variè delinquitur, ut qui ſocietatem inivetit, quo annona fiat carior, vel qui navem vel nautam detinet dolo malo, vel qui ſpecies coemptas ſupprimunt vel flagellant, qui in ſpecie Dardanarii vocantur, de quibus *Menoch. A. Q. caſ. 384. Decian. libro octavo, Pract. Crim. c. 22. Tholoſ. lib. 36. titul 36.*

Ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Pretium Annonæ ſtatuere ſolus Princeps poteſt.

MAgiſtratui municipali jus non eſt, grano, quod invehitur, pretium ſtatuere. Hoc enim jus pretium annonæ ſtatuendi penes Principem tantum reſidet. *Molin. de J. & J. tr. 2. diſp. 464. n. 1. & Fagundez de J. & J. lib. 5. c. 37 n. 1.* Et ſanè, ſi Senatus urbis annonæ, quæ à ruſticis vicinis invehitur, pretium vellet ſtatuere, extenderet ſuam juriſdictionem in homines ſibi non ſubjectos: Civibus ſuis aliquid venditutis pretium ſtatuere poteſt, non extraneis.

TITULUS XIII.

Ad legem Juliam peculatus, & de ſacrilegis & de Reſiduis.

ad L. Lege Julia. 1.

SUMMARIUM.

Quinam incidant in Crimen peculatus.

IN crimen peculatus incidit, non tantum qui ipſe auffert peconiam publicam, ſed etiam qui facit, ut alius auferat, vel ablatam ſuſcipit, vel qui auro & argento publica forma ſignando [*darauß ſol Müntze geſchlagen werden*) aliquid æris immiſcet. Primi hic additur exceptio, niſi cui lege licebat, quod ex *l. 9. §. 2. & 4.* explicandum de eo, cujus periculo publica pecunia erat. *Ant. Matth. tit. 10 c. 1. num. 7.*

ad L. Lex Julia. 2.

SUMMARIUM.

Crimen reſiduorum quid.

Reſiduorum

RESiduorum crimen eſt pecuniæ publicæ retentio, quæ apud aliquem ex adminiſtratione publica reſedit, & ſi pecuniam publicam in aliquem uſum, cui deſtinata erat, non conſumſerit, per *h. l.* Unde colligitur, eum, qui pecuniam publicam quam ipſe adminiſtravit, intervertit de reſiduis teneri, ſi non adminiſtravit, de peculatu. *Farinac. quæſt.*171. *num.*14. *&* 57. *Carpz. qu.*85. *a.*4. Autor *ad L. un. n. fin. C. h. t.*

ad L. Peculatus. 3.

SUMMARIUM.

Reus peculatus ob rigorem publicæ utilitatis capitaliter rectè punitur.

POena peculatus eſt deportatio, ſed in *l. un. C. h. t. ibique* Autor *&* §. 9. *Inſt. de publ. judic.* pœna capitalis dictatur ſcil. Magiſtratibus pecuniam publicam intercipientibus. *Weſenb. in w. h. t. num.*7. *Berlich. p.* 5. *concl.*57. *num.*9. Quamvis autem à pœna capitali recedere voluerit Leo in *Novell. ſua* 105. priorem tamen pœnam capitalem defendit rigor publicæ utilitatis. *Ant. Matth. tit.*10. *cap.* 2. *num.*2.

ad L. Lege Julia. 4.

SUMMARIA.

*Reus criminis de Reſiduis reſtitutione in triplum punitur. num.*1.
*Peculatus committitur etiam ſi civitati municipali pecunia adimitur.*2.

1 CRiminis de reſiduis pœna eſt, ut amplius tertia parte fiſco ſolvat i. e. ut tertiam partem pecuniæ ablatæ cum ſorte Fiſco reddat, §. 5. *h. l. Petr. Caball. reſol. crim.*99. *num.*46. *Farin. qu.*171. *num.*95. *Bach. in Tr. vol.*2. *diſp.*32. *th. ult. lit. G. Berlich. d. concl. n.*14. Licet ci-
2 vitas non ſit propriè Reſpubl. *l.* 15. *d. V. S.* tamen ſi pecunia civitatis municipalis adempta ſit, peculatus committitur, & ſic videtur derogatum Legi *ob pecuniam* 81. *ff. de furt.* vid. *Decian. lib.*8. *cap.*28. *num.*11. *Hillig. in Donell. lib.*15. *cap.*29. *lit. H. Ant. Matth. d. t.*10. *c.*1. *num.*5. *Berlich. d. loc. n.*9. *& Gœdd. ad L.*17. *de V. S. num.*17.

ad L. Divi. 5. pr.

SUMMARIUM.

Ablatio rerum profanarum in ædem ſacram translatarum Jur. Can. dicitur ſacrilegium, mitius tamen punitur.

REs profanæ in ædem ſacram portatæ ſacræ non ſunt, nec in iis ſacrilegium committitur, quod eſt rei ſacræ furtum, ſed Jure Canon. per *c. quiſquis, cauſa* 17. *qu.*4. *& conſt. Carolin. art.*171. hoc etiam ſacrilegium eſt, ſed mitius puniendum. *Farin. qu.*172. *num.*28. Pœna autem apud nos alia non eſt, quam furti. *qu.*89. *n.*78. Autor *ad L. un. n.*1. *C. de Crim. ſacrileg.*

ad L. Sacrilegii. 6.

SUMMARIA.

*Fur nocturnus odioſior eſt diurno, & hinc durius etiam punitur. num.*1.
*Pœna ſacrilegiorum quænam.*2.

1 EX *princ.* probatur furtum nocturnum gravius eſſe & odioſius diurno, cum hoc damnatione in metallum, illud pœna mortis coerceatur. *Petr. Gregor. in ſyntagm. l.*37. *c.*14. *n.*2. *Farin.* 165. *a.*15. Sacrilegii propriè dicti pœna arbitraria eſt pro ratione perſonæ,
2 rei, temporis, ætatis, ſexus, nam vel ad beſtias, vel ad ignem, vel ad funem condemnari ſolent; Autor *ad L. un. num.*3. *C. de Crim. ſacrileg.* unde apparet, pœnam Jure Civili ad mortem extendi poſſe, licet generaliter pœnam mortis eſſe, *ex hoc textu* probari non poſſit, *Carpz. d. qu.*89 *num.*11.

ad L. Peculatus. 7.

CRimen hoc quinquennio præſcribitur. *Ant. Matth. d. l.* 10. *cap.* 8. *num.*3.

ad L. Qui Tabulam. 8.

SUMMARIUM.

Quomodo ex hoc crimine quis teneri poſſit.

CRimen huc ad alia delicta varia accommodatum, ut ſi quis tabulam æream formamque agrorum, vel aliud, quod continentem refixerit, vel ſi quis clam poteſtatem inſpiciendarum tabularum publicarum fecerit invito eo, qui eis præpoſitus. *l.* 9. §. 5. *h. t.* Aliud exemplum in *L.* 11. de quibus exemplis *Ant. Matth. dict. titul.* 10. *cap.*1. *num.* 2. *& ſeqq.*

ad L. Sacrilegi. 9.

SUMMARIA.

*Pœna ſurripientis rem ſacram ex loco privato. num.*1.
Collectores pecuniarum de peculatu non tenentur, 2.
*Omnino autem de Reſiduis, ſi ultra annum retineant, vel præfixo termino non inferant.*3.

1 QUi rem ſacram ex privato loco ſurripit, plus eſt quam fur, minus quam ſacrilegus. §. 1. *h. l. & l.* 16. §. 4. *de pœn.* Ideò pœna furti hic videtur ſufficere. *Clarus* §. *Sacrilegium. n.* 4. *Far. d. qu.*172. *n.*27. *Carpz. d. qu.*89. *n.*71. Autor *in C. tit. de SS. Eccleſ. ad L.* 3. *nu.*3. *&* 4.
2 Peculatus eſt furtum pecuniæ publicæ commiſſum ab eo, cujus periculo non fuit. §. 2. *h. l.* & ideo collectores pecuniarum de peculatu teneri, concludit *Franc. de Clapperiis cauſ.* 21. *qu. un. num.*2. Autor *ad L. un. nu.* 5.
3 *C. h. t.* Si præſes pecuniam publicam in Ærarium non defert, non de reſiduis tenetur, ſed ut quilibet alius debitor fiſci privatus, niſi ultra annum retinuerit; unde colligunt, retentionem ultra annum requiri ad infligendam pœnam hujus criminis. Sed poteſt dici ſufficere brevius tempus, v. gr. ſi collectores pecuniarum publicarum ſingulis trimeſtribus inferre jubeantur, ſi hoc non fecerint, tenentur hujus criminis pœna. *Franc. de Clapperiis cauſa* 21. *qu. un.*

ad L. Pen.

SUMMARIUM.

Prædam indiviſam ſurripiens olim tenebatur ex peculatu, hodie non.

PRædam i. e. pecuniam vel aliam rem pretio æſtimabilem ſi quis ſurripiat, antequam inter milites diviſa ſit, tenetur ex peculatu. *Donell. lib.*4. *cap.* 21. *lit. E. & ibi Hillig.* ſed cum hodie præda non diſtribuatur, ſed quiſque quod capit, ſibi rapiat, videtur regulariter hodie hoc delictum non committi.

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Ratio, cur pœna hujus delicti transeat in heredes.

Notetur

NOtetur hic tantum ratio, cur tria illa delicta, quæ hic recenſentur, de quibus etiam in *L. 2. ſupr. ff. repetundar.* actum eſt, in hæredem tranſeant pœnæ, quod principalis ſit quæſtio ablatæ pecuniæ. Autor *ad Legem primam, numero quarto, C. ſi reus vel accuſ. mort. Et ad L. 2. numer. 3. C. ad L. Jul. repet.*

TITULUS XIV.

De Lege Julia ambitus.

ad L. Unic.

SUMMARIA.

Ceſſat hoc crimen in urbe Romana, in Municipiis verò durat, & punitur 100. aureorum &c. n. 1.
Ad quos alias hoc crimen extendatur. 2.

1 HOc crimine tenetur, qui non palam quod licebat, ſed clam corruptis ſuffragiis aut conducta turba honores ambiebat, quæ tamen lex, cum non amplius per ſuffragia populi eligeretur magiſtratus, ſed à Principe, in urbe Romana ceſſavit, Durat verò in Municipiis, pœna eſt 100. aureorum cum infamia, quam infamiam tamen purgat, ſi alium ejuſdem criminis reum convicerit. Crimen etiam hoc ad eos extenditur, qui nova vectigalia inſtituunt, aut
2 domum Judicis introeunt. Unde apparet, non licere partibus judices domi adire, eoſque informare. De quo *Godofredus*, unde perverſum oportet eſſe morem noſtrorum litigantium, qui judices prius volunt informare, Autor *ad L. un. C. h. t.*

TITULUS XV.

De Lege Fabia de Plagiariis.

ad L. Si liberum. 1.

SUMMARIUM.

Plagium quid, quomodo & à quo committatur.

SI quis liberum hominem ſciens pro ſervo vendiderit, vel emerit, plagium committit, & capitale crimen incurrit. Eſt enim plagium ſuppreſſio liberi hominis vel ſervi alieni lucri cauſa clam facta, & ideò hoc crimine notetur, qui liberum hominem quocunque titulo alienat, donat, vel in dotem dat, vel accipit. *l. 4. h. t.* Autor *ad L. 1. n. 1. C. h. t.*

ad L. 2.

SUMMARIUM.

Servum fugitivum purè vendens committit plagium.

SErvum fugitivum purè vendere nemo poteſt citra crimen plagii, ex *SCto. hic & L. 6. C. h. t. ibique* Autor *n. 1. 2.* cujus fortè hæ rationes, 1. ut à fuga ſervi deterreantur, ſi nec recipi ſe poſſe à quoquam impunè intellexerint. *L. 5. h. t.* Nec acquiri alieni titulo juſto. Et 2. nec fugitivi eludant pœnam fugæ; quippe quam nec venditor, qui Dominus eſſe deſiit, exacturus eſt, nec emptor, contra quem nihil deliquit. *Ant. Matth. d. t. 12. c. 1. circa fin.*

ad L. Legis. 3.

SUMMARIUM.

Errans ex hac lege non punitur.

DOlus hic requiritur, ut & in omni crimine capitali: non igitur tenetur, qui filium vel ſervum ſuum ſurripit. *Farin. quæſt. 176. num. 101*, nec qui ſervum alienum pro ſuo habet, *hic & L. 14. C. h. t. Menoch. lib. 2. A. Q. caſu 536. num. 17.* vel ſi non invito Domino ſe ſurripere credat. *Farinac. d. loc. num. 104.* Autor *ad L. 14. num. 1. ſeqq. C. h. t.*

Ad L. Pen.

SUMMARIUM.

Juvans furem de furto tenetur, de plagio non.

LIcet plagium cum furto multa habeat communia, is tamen, qui ope & conſilio juvit furem de furto quidem tenetur, ſed non de plagio. *Ant. Matth. dict. cap. 1. num. 3. ſeqq.*

ad L. Ult.

SUMMARIUM.

Reus hujus Criminis punitur gladio.

ABolita pecuniaria pœna ſucceſſit damnatio in metallum, ſed per *L. 7. & ult.* conſtituta eſt pœna gladii, quæ etiam juri Divino conſentanea. *Exod. 21. verſicul. 16. & Deuteronom. 24. verſ. 7. Heig. part. 2. qu. 32. Carpzov. quæſt. 83. num. 89. Ant. Matth. d. titul. 12. cap. 2. num. 1.* Autor *ad L. 7. num. 1. 4. C. h. t.*

TITULUS XVI.

Ad SCtum Turpillianum, & de abolitionibus criminum.

ad L. Accuſatorum. 1. pr.

SUMMARIA.

Quot modis detegatur accuſatorum temeritas. n. 1.
Pœna calumniatorum quænam. 2.
Quis habendus ſit pro vero calumniatore. 3.
Accuſator licet de calumnia etiam poſt abſolutionem & in proceſſu criminali criminaliter reconveniri poſſit, terminus tamen ipſi ſtatuendus ad excuſandam calumniam. 4.
Judex pœnam calumniæ ut exprimat, non eſt neceſſe. 5.
Magiſtratus pœnam à Collegio Juridict. dictatam in pecuniariam mutare non poteſt. 6.
Temeritas litigandi latius patet quam calumnia, nec liberat Juramentum calumniæ ab expenſis. 7.
Pœna deſiſtentis ab Accuſatione eſt arbitraria. 8.
Inſtruens ad calumniam, licet non ex verbis, tamen ex mente hujus SCti punitur. 9.
Pronunciatio condemnationis an extinguatur provocationis remedio. 10.

1 ACcuſatorum temeritas tribus modis detegitur & punitur. Aut enim 1. calumniantur, id eſt dolo malo falſa crimina intendunt. Aut 2. prævaricantur, dum vera crimina abſcondunt, & veras probationes diſſimulant, falſas verò rei excuſationes admittunt. *§. 6. h. l.* Aut 3. tergiverſantur, i. e. in univerſum ab accuſatione ſine abolitione deſiſtunt. Ca-
2 lumniatoribus L. Rhemnia litera K. fronti inurebatur, poſtea talionis exercebatur. *Farinac. quæſtio. 16. num. 2. Ant. Matth. titul. 17. cap. 3. n. 1.* Demum extra ordi-
3 nem puniuntur. *Dn. Manz. in dec. q. 68. n. 8. In §. 3.* dicitur, non eum ſtatim pro calumniatore habendum, qui objectum crimen non probat, quid ſi enim juſto errore ductus ad accuſationem? Quid ſi à jure jubeatur

ulciſci

ulciſci necem? Quid ſi ipſe accuſatus vel denunciatus
cauſam denunciationi dedit? Ideoq; hoc à judice diſqui-
rendum. *hic & l. 15. de jure fiſci. Dn. Mev. p. 3. d. 295.
Carpz. p. 2. d. 118. n. 15. & ſeq.* Autor *in C. t. de Calumniator.
ad L. 1. n. 3.* quid ſi delator ſuam delationem juramento
confirmaverit; nam tunc etiam à pœna calumniæ &
reſtitutione expenſarum & damnorum abſolvendus
eſt. *Carpz. d. dec. 184. per totam.* Ut autem calumnia-
tor teneatur, ipſum calumniæ condemnatum eſſe opor-
tet, quod non eſt factum, ſi dixerit Judex, non proba-
ſti. *§ 3. & 4. h. l.* Nam poteſt eſſe probabilis error in ac-
cuſatore, cur temere, ſed non calumnioſè accuſatit.
4 Ideòque licet de calumnia accuſatoris poſt ſententiam
abſolutoriam in uno contextu fieri poſſit per *L. 1. C. de
calumniat. ibique* Autor & ideò in proceſſu criminali
criminalis reconventio fieri poſſit, ſcilicet in hoc pun-
cto calumniæ, nihilominus tamen accuſatori, ante-
quam de calumnia condemnetur, debet ipſi ſtatui ter-
minus ad deducendam cauſam, cur non in calum-
niam ſit condemnandus. *Farin. quæſt. 16. num. 39. Cla-
rus § fin. qu. 62. num. 9. & Dn. Manz. in cent. Deciſ. qu. 66.
n. 14.* Autor *in C. de Calumn. ad L. 1. n. 5.* quænam autem
ſint cauſæ, quæ vel accuſatorem vel denunciatorem à
præſumta calumnia excuſent, vid. *Farin. quæſt. 16. num.
32. & ſeqq. Clarus §. fin. d. quæſt. 62. & Manz. q. 68.* Autor
5 *in C. t. de Calumniator. ad L. 2. n. 6. & 7.* Nec neceſſe eſt,
ut judex pœnam calumniæ exprimat, quia ſufficit di-
cere, calumniatus es, licet enim nihil de pœna ſub-
jecerit, legis tamen poteſtas adverſus eum exercetur;
nam facti quidem quæſtio in arbitrio eſt judicantis,
ut diſcernat ſcilicet ordinarium ab extraordinario, pri-
vatum à publico, certum ab incerto. *Thabor in artic.
158. Conſt. Carol. num. 7.* Pœnæ verò perſecutio non ejus
voluntati mandatur, ſed legis Autoritati reſervatur,
quæ verba extollit *Bartol. ad l. 40. num. 5. ff. ſol. matr.
& l. 29. num. 3. de Jure Fiſci. Petr. Barb. ad l. 8. §. ſi vir. 48.
ff. ſol. matr.* nam poſtquam certum eſſe crimen pronun-
ciavit, ſi illud ordinariam pœnam meretur ex Lege,
eam omninò inferre debet, aut ſi non inferat, certè
ea Lege dicta eſt pœna *Dn. Thabor. d. l. th. 8. & ſeqq.*
6 Conſ. *Carpz. qu. crim. 142. num. 48.* Sed aliud ſi pœna
extraordinaria. *l. Proſpiciendum. tt. de Pœn.* Ex *hac Lege*
etiam id colligitur, non poſſe Magiſtratum pœnam à
Collegio juridico dictatam in pœnam pecuniariam
mutare ſine conſenſu ſuperioris. De quo prolixè *Fin-
ckelth. obſ. 49. per tot.* Sic nec calumniæ videtur damna-
tus, ſi judex dicat, accuſatorem temere accuſaſſe, quia
inconſultus calor calumniæ vitio caret, & ob id nullam
7 pœnam ſubire oportet. *§. 5. h. l.* Unde colligitur, teme-
ritatem litigandi latius patere quam calumniam. *Bla-
rer. in l. diffamari 5. cap. 5. num. 40. & quos alleg. Hillig.
8 in Don. lib. 24. cap. 3. lit. F. in fin.* Et ideò calumniæ
juramentum non liberat ab expenſis. *Covarruv. pract.
quæſt. 27. num. 27. num. 1. & Hillig. d. loc.* Si accuſator ſine
abolitione, i. e. criminis vel accuſationis abolitione
ab accuſatione deſiſtat, punitur extraordinarie & pœ-
na infamiæ, *hic & l. 2. C. h. t. Donell. lib. 8. cap. 8. lit.
O* Abolitio autem vel à Principe vel à Præſide pro Tri-
bunali ſedente, & quidem ſolo impetrari debebat. *hic
& §. ſeq.* Autor *ad L. 1. num. 1. & 5. C. de Abolition.* quod in
§. 11. de ſuſpecti tutoris accuſatione dictum ad perſe-
cutionem criminalem pertinet. *Hill. in Don. l. 3. c. 16.
lit. D.* Qui non quidem accuſat, ſed dolo accuſatorum
9 ſubmittit; inſtigat, mandat, inſtruit ad calumniam pœ-
nam calumniæ incurrit, non quidem ex verbis SCti,
ſed mente §. *pen.* & ita intelligenda *l. 20. ſupr. de his
qui notant. infam.* Sed tamen ex mente & ſententia
SCti *Ant. Matth. in tr. de crimine in prolegom. num. 10. c.
1. & in lib. 48. ff. tit. 17. n. 4. Hillig. in Don. l. 18. c. 8. lit. X.*

Dicitur in §. *fin.* provocationis remedio extingui
10 condemnationis pronunciationem, & tamen ſuſpendi
dicitur ſententia. *l. 32. paragraph. 3. Cod. de Appell.*
Vulgaris diſtinctio eſt, extingui quoad præſentem ſta-
tum judicii, ſuſpendi quoad futurum eventum, vel ut alii
extingui ſententiam, ſi appellatio fuerit introducta.
Hillig. in Don. Lib. 28. cap. 4. lit. A. Et *ex hoc §.* probat
Petr. Greg. de Appell. l. 8. cap. 5. num. 3. quod appellatus
poſſit petere, ut illi ſententiæ quid addatur vel detra-
hatur, quia tota ſuſpenſa eſt ſententia.

ad L. Qui deſtiterit. 2.

QUi ſemel deſtitit, ad accuſandum ulterius non
admittitur, hic & *l. 4. §. 1. h. t. & l. 3. & 4. C.
eod. ibique* Autor.

ad L. Et in: 3.

SUMMARIUM.

*Calumniatores privatis delictis, & ab accuſatione talium
deſiſtentes puniuntur arbitrariè.*

IN privatis etiam ab extraordinariis criminibus ca-
lumniatores extra ordinem puniuntur. *Far. dict. qu.
16. num. 5. Menoch. lib. 2. A. Q. caſ. 322. num. 5.* Autor *in C.
t. de Calumn. ad L. 5. num. 3 & 4.* unde VVeſenb. *in w. h.
t.* colligit, etiam deſiſtentes ab accuſatione in privatis
delictis puniri extra ordinem.

ad L. Ab accuſatione. 9.

SUMMARIA.

*Quis videatur deſiſtere ab accuſatione. n. 1.
Denunciatores criminum indiciis notoriis adſiſtere coguna-
tur, & teſtibus factum probare. 2.*

1 AB accuſatione deſiſtere videtur, qui cum adver-
ſario de compoſitione ejus criminis fuerit locu-
tus. Nam præſumitur calumnioſè litem moviſſe. &
videtur prodere cauſam publicam, hic, qui inter tem-
pus debuit probare crimen nec probavit. *§. 2. h. l.* Denun-
ciatores autem criminum, qui notoria indicia produnt,
notoriis ſuis aſſiſtere coguntur, & probationes ſugge-
rere. *§. 3. h. l. & l. 6. ff. de cuſtodiis & exhib. reor. Maſ-
card. concl. 506. n. 1. ſeq. Farin. qu. 52. num 172.* Autor *ad L.
2 un. n. 5. C. de Curioſ. & Stationar.* Quod ita intelligendum
non quod crimen ipſum probare, ſed quod ipſi vide-
runt, ſignificare & teſtes nominare debeant; nam
alias nimis dura eſſet conditio denunciatorum, &
quilibet à denunciatione abſtineret. conf. *Clar. § fin. q.
7. n. 10. Manz. in centur. dec. q. 65.* Sanè à præſumptione
calumniæ neceſſitas officii liberat eos. *Farin. q. 16 n. 52.
& Menoch. lib. 2. A. Q. caſ. 321. n. 21. Maſcard. d. concl 506.
n. 3. & concl. 253. n. 34. Mev. p. 1. dec. 41. nu. 3.* Autor *ad d. t.
un. n. 7. C. de Curioſ.* Niſi calumnia manifeſta: nam præ-
ſumptio cedit veritati. Autor *ad L. 28 n. 12. C. de Pactis.*

ad L. Abolitio. 8. 9. 10.

SUMMARIA.

*Abolitio fit vel publicè vel privatim. n. 1.
Fit etiam ex lege accuſatore mortuo. 2.*

1 ABolitio fit vel publicè ob publicam lætitiam; vel
privatim accuſatore poſtulante; Illa ſi facta, reus
intra 30. dies repeti poteſt, ſi accuſator velit. *L. 10. §.
fin & L. 15. § fin. h. t.* Hæc fit ad inſtantiam accuſato-
ris etiam invito reo, ſi res integra, i. e. ſi reus nondum
vincula aut tormenta paſſus eſt, nec manifeſta eſt
calumnia, *l. 3. C de Abolit.* Excepta ab abolitione
crimina Perduellionis, proditionis, peculatus, Sa-
cramenti deſerti, cujus cauſa manifeſta, ſcilicet ſpe-
2 cialius præ cæteris publicum intereſſe. Ex lege fit
etiam Abolitio accuſatore mortuo vel reo. *l. 15. §. 3.
h. t.* Nam accuſatoris hæres non tenetur continuare
accuſatio-

accuſationem; nec tamen, ſi accuſator adhuc ſanus ſua ſponte deſtitit, mors impunitatem adfert, *l.15. §.4. h.t.* Autor *ad Legem primam, n. C. ſi reus vel accuſat.* Deinde Abolitio alia eſt generalis, alia ſpecialis, quæ certas perſonas concernit. vid. de hac materia *Decianus lib.3. cap.35. Weſenb. Dn. Hahnius, Dn. Struvius, Zœſius ad h. t. Petrus Greg. lib.32. ſyntagm. cap.23. Farin. qu. 6. & alii.* Circa crimen Robbariæ in tranſactione inita Anno 1617. inter Sereniſſimum Elect. Brandenb. Duces Pomeraniæ & Negapolitanos placuit ne hujus criminis remiſſio aut Adgratiatio fiat his verbis: [*Es verſprechen J. J. J. J. J. Chur- und F. F. F. F. F. G. G. G. G. G. einander auch feſtiglich, daſs Sie um einiger* Interceſſion *willen, ſie rühreten von Königen, Chur-Fürſten, Herren,* Communen *oder vom wem ſie wolten her, ſo auch nicht einiger* qualität *halb, die an dem verhaffteten Räuber verſpüret werden möchte, einigen Räuber das Leben ſchencken, Gnade erzeigen oder anders mit ihm gebehren und umgeben wollen, als wie hierinn gemeldet und geſchrieben ſtehet.*]

TITULUS XVII.

De Requirendis, vel Abſentibus damnandis.

ad L. Divi. 1.

SUMMARIA.

Inauditus condemnari quis non debet num.1.
Quomodo procedatur, ſi judex aliquem inter reos annotaverit. 2.

1 ABſens criminoſus cauſa non audita, non debet damnari; de quo vide plura inſra *ff. de pœn. l.5.*
2 Si præſes vel judex aliquem inter reos annotaverit, edicto adeſſe eum jubeat, ut poſſit ſe defendere, requiret etiam Magiſtratum loci ubi degit, poſtea annotantur ejus bona, & ipſe denuo trinundina citatione adeſſe jubetur, qui, ſi intra annum compareat & ſe defendat, abſolvitur ſi innocens, & reſtituuntur ei bona, ſi poſt annum redeat, rediguntur bona in fiſcum, licet innocens reperiatur. *Clar. §. fin. quæſt. 44. num. 2. Farin. quæſtion. 11. num.2. Klock. volum.1. conſ. 24. num.65. & Ant. Matth. tit. 13. num.2. cap.7.* Autor *ad L.1. n.2.3. C. h.t. Et ad L.2. num.1.2. C. d.t.*

ad L. Anni. 4.

SUMMARIUM.

Defenſio rei non præſcribitur.

ANnus ille à die annotationis computandus, ſed defenſioni rei nullo tempore præſcribitur; ſed ſemper docere poterit reus ſuam innocentiam. *Farinac. d. loc.*

ad L. Fin. §. fin.

SUMMARI .

Debitores reo profugo nihil debent ſolvere. n.1.
Quinam in Marchia noſtra obſervetur contra profugos proceſſus. n.2.
Autores famoſorum Libellorum quomodo puniantur. n.3.

1 CUrandum ne quid ei, qui medio tempore profugit à debitoribus ejus ſolvatur, ne per hoc fuga ejus inſtruatur, & eo fine etiam hodie debet fieri annotatio i. e. Inventarium bonorum, ne quid ex bonis ad fugitivum transferatur, per *artic. 206. conſtit. Carol.* hodie tamen bona ne quidem poſt annum fiſco acquiruntur, ſed reſtituuntur reo aut ejus hæredibus. *Matth. Steph. & Remus ad d. Art. Farin. dict. quæſt 11.*
2 *num.3.* conſ. *Klock. d. conſ.24. num.65.* In Marchia noſtra decernuntur quidem citationes generales, ſed ad ſententiam raro aut nunquam proceditur, niſi in crimine Robbariæ. Nam in eo crimine citantur Robbatores, ut crimen barbaricum, barbaro nomine inſigniamus, per Edictum, quod in quatuor Civitatibus proximis ei loco ubi rapina admiſſa, dato ſimul ſalvo conductu, quod ſi non compareat Robbatorius, pro infami à carnifice declaratur, in præcipuis urbis loco ubi patratum crimen, proximæ plateis. Deinde ſi feuda habeant, eorum feudorum fructus à Domino feudi vivente Robbatore percipiuntur, ſicut proceſſus
3 hic in dicta tranſactione prolixius. Præterea autores famoſorum libellorum, vel Paſquillorum, incogniti, præterea autores anonymi ſcriptorum injurioſorum ſolent à carnifice pro inſamibus declarari, & ſcripta flammis declarari, quod utinam cum omnibus ſcriptis injurioſis ita obſervaretur. Autor *ad L. un. num.5. 6. C. de Famoſ. lib.*

TITULUS XVIII.

De Quæſtionibus.

ad L. In criminalibus. 1.

SUMMARIA.

A tormentis cur non ſit incipiendum. n.1.
Judex injuſtè torquens tenetur de injuriis, interdum & pœna capitali, & tertio agenti urpheda non obſtat. num. 2.
Tortura quando adhibenda, & qualia debeant eſſe indicia. 3.
Quis inter plures primus debeat torqueri. 4.
In quem quis invitus teſtimonium dicere non cogitur, in eum non eſt torquendus, niſi crimina ſint graviora. num. 5.
Confeſſioni reorum non ſemper credendum. 6.
Ad torturam quare non ſtatim ſit proſiliendum. 7.
Quandonam tortura in cauſis civilibus locum habeat, ibidemque exemplum. 8.
Quæſtionem habiturus generaliter debet interrogari. 9.
Cautela Judici circa omnes judicii criminalis partes obſervanda 10.
Quæſtioni fides quare non ſemper nec tamen nunquam habenda, & quid circa hac obſervandum ſit. 11.
An judex ſemel damnatum, ſed poſtea innocentem repertum, irrequiſito reſcripto Principis abſolvere poſſit. num. 12.
Qui ob delictum eſt privatus bonis, poſtea verò innocens repertus, recipere debet omnia bona etiam tertio quæſita. num. 13.

1 A Tormentis incipiendum non eſt; Autor *ad L.8. n.3. C. h.t.* nam ideò ſunt inventa, ut veritas, quæ aliter erui non poteſt, inclareſcat; & eſt quaſi cæterarum probationum ſubſidiaria. *Gomez. tom. 3. reſol. capit.13. numer. 9. Farin. quæſt. 39. numer. 154. Carpz. qu.119 num.65. & Ant. Matth. d.t.16. c.4. n.2.* & ſi aliter extorqueatur confeſſio, nullius momenti ea eſt, licet in ea perſeveraverit reus. *Gomez. d. c.13. num. 25. Farin. qu.37. num.110. & qu 83. num.9. Clar. §. fin. qu 55. Carpz. pr. crim. q.123 num.8 & ſeq. Manzius ad d. art.20. Conſt. Carol. num.21. Dd. Thabor. ad d. art. num.6. & Zang. in tr. de Tortur. cap.2. num.9.* Autor *ad L 3. num.3 4.5. C. h.t.*
2 Et judex injuſtè torquens tenetur reparare & ſatisfacere de injuria, de doloribus, de ſumtibus, de damnis; ſed pœna capitalis in *l. 16. C. h. t.* ſpecialis eſt, pertinens ad eum, qui in contumeliam ordinis Decurionem torſerit. *Dn. Thabor. ad d. art. num.10. & ſeq.* & judex

dolosè

doloſè aliquem torquens & in tormentis enecans, ca-
pitali ſupplicio ſubjiciendus. *Carpzov. Pr. crim. quæſt.*
127. n. 3. nec urpheda obſtat agenti torto, quia ut tor-
tura, ita urpheda nulliter a judice exacta. Confer. *Tha-*
bor. dict. l. n. 15. ut autem omne periculum effugiat ju-
3 dex, poteſt conſilia peritorum requirere. Tortura tunc
adhibenda, quando ſuſpectus eſt reus, & ſola fere con-
feſſio ſervorum deſiderabatur; nam indicia oportet eſſe
gravia & concludentia & urgentia. *Farinac. quæſt. 37.*
n. 3. & 13. Carpzov. in princ. crimin. quæſt. 121. n. 1. &
ſeq. Autor *ad L. 3. n. 6. C. h. t.* Lubrica ergo & incer-
ta Magiæ indicia, ſi lis inter inquiſitum exorta, & ſub-
ſequatur alterius damnum. Incertum utique hoc indi-
cium, nam non ſequitur: Ergo damnum alterius culpa
ortum; nec omnis comminatio præbet indicium, niſi
comminatio reſpiciat veneficium; (*wann jemand einen*
andern zu bezaubern bedräuet, und dergleichen erfol-
4 *get.*) *artic. 44.* Quando plures ſunt torquendi, à ſuſ-
pectiſſimo eſt incipiendum. *§. 2. h. l. Zang. d. tract. cap.*
4. n. 25. ſeq. Quod ſi pariter ſuſpecti, ab eo, qui do-
loris impatientior, aut cujus dolor alium ſocium ob aſ-
fectum magis afficit. *leg. 15. ff. quod met. cauſ.* Autor *ad*
L. 3. n. 12. 13. C. h. t. Servi etiam ad eruendam verita-
tem ſæpius torquebantur. *§. 5.* & quidem initio ſoli ad
eruendam veritatem, *ut Dn. Thabor in tract. de quæſt.*
paſſim tradit, & non tantum ratione ſuorum delicto-
rum, ſed etiam in alios, ſed non in Dominum, niſi
criminibus nonnullis exceptis. *Anton. Matth. d. t. 16. c.*
2. n. 3. Autor *ad L. 7. n. 5. C. ad L. Jul. Maj. Et ad L.*
3. n. 2. C. ad L. I. de adult. ſervus civitatis autem in ci-
ves torqueri poteſt addita hac ratione, quod non ſit ci-
vium, ſed civitatis ſervus. *§. 7. h. l.* Teſtis etiam vacil-
lans in criminalibus torqueri poteſt, quando ſcilicet va-
cillat in ipſo capite & ſubſtantia ſceleris, *Farinac. quæſt.*
66. n. 114. & quæſt. 79. n. 7. Zang. d. tract. cap. 1. n. 20.
requiritur etiam ut interfuerint negotio. *Carpzov. quæſt.*
119. n. 46. ſeq. Pro regula tamen hic *in §. 10.* tradi-
5 tur, in quem quis invitus teſtimonium dicere non co-
gitur, ut in *l. 4. & ſeq. ſupra de Teſtibus.* in eum non
eſſe torquendum. Ergo nec liberi in parentes, nec uxor
in maritum torquenda. Sed excipi ſolent crimina gra-
viora, ut Perduello, Magia, homicidium, præſertim
proditorium & lucri cauſa factum, ubi non poſſunt alii
teſtes adhiberi niſi domeſtici, ubi ceſſant ejuſmodi Pri-
vilegia. Cætera quæ de ſervorum tortura hic haben-
6 tur, parum utilitatis præſtant in foro. Ex *§. 17.* autem
notandum, confeſſioni reorum credi non oportere, ſi
nulla probatio religionem cognoſcentis inſtruat. *Zang.*
cap. 5. n. 69. Autor *ad L. 2. 6. C. Quorum appell. non*
recip. præſtat dimittere in dubio decem nocentes, quam
unum innocentem, *L. 5. ff. de Pæn.* confeſſum tamen,
condemnare. Facilis hic lapſus, præſertim in Magia &
Infanticidiis. Suſpicor ob Magiæ crimen multas con-
7 cremari innocentes fœminas. Nam ex infirmioribus
argumentis ſæpe torturæ ſubjiciuntur, metuendum, ne
multæ mortem præferant ulterioribus tormentis, præ-
ſertim cum ſub tormentis interdum pereant. Odioſiſſi-
mum hoc crimen fœderis cum Satana initi, ſed uten-
dum tamen ratione in ejus criminis vindicta, nec ita
ad torturam properandum, multo minus tamdiu in
tormentis detinendæ miſeræ fœminæ, donec tandem
extorqueatur (proprie hic accepto vocabulo) confeſ-
8 ſio ex dolorum impatientia. Tortura non tantum in
cauſis criminalibus, ſed & civilibus interdum vel pe-
cuniariis cauſis ob publicum Intereſſe locum habet, ut
in cauſis fraudati cenſus aut vectigalis, per *§. 20. h. l.*
Memini *Carpzov.* allegare præjudicium torturæ infli-
ctæ ad exprimendam veram quantitatem theſauri re-
9 perti, cum perſona eſſet ſuſpecta. Qui quæſtionem
habiturus eſt, non debet ſpecialiter interrogare, an Lu-
cius, Titius fecerit? Sed generaliter, quis fecerit? al-
terum enim magis ſuggerentis, quam quærentis eſſe
videtur. *§. 21. h. l.* quod maxime intelligendum, ſi ſer-
vus vel teſtis ſuper aliorum crimine, vel criminoſus
ſuper ſociis interrogetur. *Farinac. quæſt. 79. num. 78. &*
quæſt. 83. n. 4. Anton. Matth. d. tit. 16. cap. 4. n. 10. præ-
cipue hoc in inquiſitione generali, ubi author crimi-
nis ignoratur, obſervandum. *Anton. Matth. dict. loc.*
Imo in omnibus judicii criminalis partibus caveat ju- 10
dex à ſuggeſtionibus, ne ſuggerat reo circumſtantiam
aliquam, ſed potius curet, ut circumſtantia reo ipſo
exprimatur; ita enim tranquillior erit in conſcientia
ſua judex, niſi forte reus adeo præfractus; ut omnia
neget, tunc enim una vel altera circumſtantia expri-
menda, ut mendax reus convincatur. De ſuggeſtio-
nibus vide ſis plura in *Tractatu Inquiſitorio c. 8. membr.*
1. n. 38. & ſeqq. Quæſtioni fides non ſemper, nec ta- 11
men nunquam habenda; nam fragilis eſt res & pericu-
loſa, & quæ veritatem fallat; Autor *ad L. ultim. n. 3.*
C. h. t. nam plerique patientia ſeu diritia tormenta ita
contemnunt, ut veritas eis exprimi non poſſit, ita fit,
ut non tantum de ſe, ſed & de aliis confitentur: ideo-
que circumſtantiæ omnes, quas confeſſus eſt reus, di-
ligenter perquirendæ *art. 54. conſtit. crimin.* & poſt
unum vel alterum diem interrogandus reus, an in con-
feſſione perſiſtat. *artic. 56. conſtitut. crimin. Clarus. §.*
quæſtion. 64. n. 40. Anton. Matth. dict. cap. 4. n. 11.
Etiam condemnato reo ex propria ipſius confeſſione,
tamen de innocentia ejus quærendum eſt, & audiendi
teſtes ſuper innocentia rei, ne quis innocens puniatur,
per *cap. ſine culpa 23. & ibi P. Peckius n. 5. Gail. 1. de*
PP. c. 18. n. 6. In §. fin. dicitur, Præſidem eum, quem 12
ob crimen condemnaverat, ſi poſtea innocens reperia-
tur reſtituere non poſſe, ſed ſcribendum eſſe ad prin-
cipem, & ipſius innocentiam ſignificandam, quod
forte hodie, ubi criminalis juriſdictio in feudum con-
cedi ſolet, vix obtinet; ſed putarem quemlibet judicem
hodie abſolvere poſſe ſemel damnatum innocentem re-
pertum; licet diſſentire videatur *Carpzov in pract. cri-*
min. quæſt. 61. num. 66. & ſeq. quod in eo caſu, quan-
do quid dubii ſubeſt, ſuaſerim, imo præſtaret forte
ſemper hac de re ferre ad Principem, aut conſilium
requirere a Collegio juridico. Colligitur etiam *ex hoc* 13
§. 27. ſeu ultimo, ſi quis privatur bonis ob delictum,
poſtea tamen reperiatur innocens, quod tunc reſtitui
ei debeant omnia bona, etiam tertio interim quæſita,
quia eſt reſtitutio non gratiæ, ſed juſtitiæ. *Menoch.*
conſ. 103. num. 31.

Ad L. Si quis viduam. 5.

SUMMARIA.

Pœna committentis ſtuprum conjunctum cum inceſtu.
num. 1.
Servi in hoc crimine etiam in dominos torquendi. 2.

QUando quis ſtuprum vel adulterium committit 1
cum cognata ſua, quam uxorem ducere nequit,
quia duplex crimen committit, & ſtupro vel adulterio
inceſtum adjungat, ideo deportandus eſt. Hodie ſo-
lum adulterium, nedum cum inceſtu conjunctum, ca-
pitale eſt, maxime ex parte adulteri, *L. Quamvis 30.*
C. de Adult. Et in hoc crimine etiam ſervi in Dominos 2
torquendi, quod alias fieri non poteſt, quod tum ob
ſceleris atrocitatem, partim ob teſtium præterquam do-
meſticorum defectum conſtitutum eſt.

Ad L. Quæſtione. 7.

SUMMARIUM.

Quænam perſonæ non ſint torquendæ.

ITa quæſtionem habere oportet, ut reus ſalvus ſit,
vel innocentiæ vel ſupplicio, & ideo valetudinarii
infirmi non torquendi. *Gomez. dict. cap. 13. n. 4. Fari-*
nac. quæſt. 41. num. 104. Gravidæ etiam non terrendæ.

Carpzov. quaſt. 118. *n.* 34. Eadem ratio ſenum in extrema ætate conſtiutorum. *Farinac. quæſt.* 41. *num.* 24. Nec torquenda puerpera in 6. prioribus ſeptimanis. Et cum cautela magna exequenda tortura fœmina lactante infantem. Vide quæ ſcripſi in *tract. Inquiſitorio cap.* 8. *membr.* 5. *num.* 27. *& ſeqq.* Parci ſolet Epilepticis & ſimilibus; ut & aliis perſonis; de quibus conf. Autor *ad L.* 11. 16. *&* 17. *C. h. t. Et ad tit. Cod. de Decurionibus num.* 145.

Ad L. Edictum. 8.

S U M M A R I A.

Tortura in gravioribus delictis tantum adhibenda. n. 1.
Quanam dicantur crimina graviora. 2.
An cognoſcens de cauſis civilibus poſſit quæſtionem, ſi ea requiratur, inſtituere, an vero debeat reum ad juriſdictionem criminalem mittere? 3.

1 TOrtura in delictis gravioribus tantum locum habet. *Carpzov. quaſt.* 119. *& Ricc. collect. deciſ.* 730.
2 Crimina graviora ſunt, ubi pœna eſt ſupplicium capitale aut eſſe debebat, ut in adulterio, non vero ubi pœna eſt levior, ut *Carpzov. pr. crimin. quaſt.* 119. *n.*7. quam definitionem nimis generalem dicit *Thabor. de quaſt. cap.* 4. Ex qua lege *Dn. Thabor. de quaſt. c.* 3. *n.*
3 7. *& ſeq.* probat, Quæſtionem ad juriſdictionem criminalem pertinere, & licet Quæſtio haberi interdum poſſit in gravi civili cauſa, judicem tamen, qui tantum de civilibus cauſis cognoſcit, debere remittere reum ad eum, qui juriſdictionem criminalem habet. Sed in hac ſpecie, ſi Quæſtio in civile judicium incidat, dubitari poſſet, cum acceſſoria non ſint ſeparanda à principali cauſa. Conf. *Carpzov. pract. crim.* 117. *num.* 23. cujus tamen reſponſio non ſatisfacit; quale maleficium commiſit ſervus in cauſa civili gravi ad teſtimonium vocatus? Vacillatio teſtis an maleficium tormentia dignum? Nec ob vacillationem torquetur teſtis, ſed ut veritas eruatur. Quicquid ſit, ſi in civili cauſa dictaretur à judice vel collegio juridico tortura teſti vacillanti, aut etiam reo in cauſa theſauri reperti, Autor *ad l.* 9. *C. h. t.* ſuaderem, ut judex civilis requirat conſenſum ſuperioris.

Ad L. Divus. 9. *princ.*

S U M M A R I A.

In rebus pecuniariis quaſtio de ſervis facile habenda non eſt. n. 1.
Quid ad torturam indicendam requiratur. 2.

1 NOn facile in re pecuniaria de ſervis quæſtio habenda eſt, niſi aliter veritas haberi non poſſit. *Ricc. collect. deciſ.* 2063. Autor *ad L.* 1. *num.* 14. *C. h. t.* Alias ne quidem in crimine, quod civiliter perſequimur, locum habet. *Farinac. quæſt.* 42. *n.* 3. *Carpzov. d. quaſt.*
2 119. *n.*7. *& ſeq. Ant. Matth. d. tit.* 16. *cap.* 3. *n.* 2. Ergo ut tortura indici poſſit, requiritur, ut delictum ordinariam habeat pœnam corporis afflictivam. *Manz. ad art. Carol.* 6. *n.* 28. *& in centur. dec. quæſt.* 88. *num.* 18. *Farin. quæſt.* 38. *n.* 6. *& ſeqq. Carpzov. quaſt.* 119. (2.) Ut nulla ratione aliter veritas explorari poſſit, ut *ex hoc textu* etiam probant Dd. Deinde neceſſe eſt, ut conſtet de corpore delicti, in occultis quidem per validas præſumptiones.

Ad L. De minore. 10.

S U M M A R I A.

An de minore 14. *annis haberi poſſit quaſtio. n.* 1.
Veritas ſape eruitur ex geſtibus, imo etiam ex fama. 2.

DE minore 14. annis quæſtio haberi non debet, licet terreri poſſit, *leg.* 1. *§.* 33. *ſupra ad SC. Syllan. Carpzov. quaſt.* 118. *n.* 10. *& ſeq. Thabor. de quaſt. cap.* 5. *n.*27. Excipitur tamen cauſa criminis Majeſtatis, Autor *ad L.* 4. *n.* 3. *C. ad L. Jul. Majeſt.* interim tamen nec illi ætati plene creditur, *leg.* 15. *§.* 1. *h. t.* Quod ergo hic dicitur abſolute, id in *d. L.* 15. *§.* 1. ad certam facti ſpeciem accommodatur. *Dn. Thabor. dict. leg. th.* 25. *& ſeq.* Sæpe 2
ex geſtibus reſpondentis, quanta conſtantia quis aliquid dicat, vel qua trepidatione, eruitur veritas, ſæpe etiam ex fama, qua quis in exiſtimatione ſit *§.* 5. *l.* 10. Ex priore parte colligi ſolet, teſtem non poſſe juramentum præſtare per procuratorem. *Lud. Rom. plures allegans. ſingulari* 8. item judicem ipſum non facile debere delegare aliis examen rei vel teſtium &c. Ex altero membro poteſt colligi, quid fama poſſit in dictanda tortura, modo ea habeat juſtas qualitates, & ſit aliis indiciis ſuffulta vid. *Marqu. Freher. de fama l.* 1. *cap.* 14. *& Dn. Thabor. de Tortura ad art.* 25. *§.* 18. Fama autem ſæpe irrationabilis.

Ad L. Ex libero homine. 15.

S U M M A R I U M.

Liber homo, in teſtimonio dicendo varians vel vacillans, leviori tortura omnino poteſt ſubjici.

LIber homo ſi in dicendo teſtimonio non vacillet, non eſt torturæ ſubjiciendus; unde à contrario ſenſu colligitur: Ergo ſi vacillet, poterit torqueri? idem ſi variet: nam licet hæc diſtincta, tamen idem eſt variationis, quando quis diſſimilia dicit, & vacillationis, quando quis hæſitanter reſpondet, effectus. Dum igitur judex ſuper tali teſtimonio nullam ſententiam, nec pro innocentia rei, nec pro ejus condemnatione ferre poſſit, tamen alterutrum detegi Reipubl. maxime in criminalibus interſit, omnino ſequitur varium teſtem ad eliciendam veritatem compelli poſſe per leviorem torturam, *Farin. quæſt.* 79. *n.* 6. *& ſeq. Cothm. vol.* 2. *conſ.* 90. *n.* 15. Sed neceſſe eſt, ut teſtis interfuerit actui. *l.* 18. *§.* 3. *h. t.* conf. *l.* 16. *ff. de Teſtibus.* quæ de puniendo variante loquitur.

Ad L. Reperti. 16. & L. unius. 18. §. 1.

S U M M A R I A.

Tortura an, quomodo, & quando poſſit repeti. n. 1.
Reus poſt tertiam torturam iterum negans an abſolvendus. 2.
Quibus caſibus iterari poſſit tortura. 3.
Sponte de ſe confeſſus in aliorum caput torqueri non debet. 4.

TOrtura repeti poteſt, ſi evidentioribus argumentis 1
urgeatur, *hic & l.* 18. *Carpzov. quaſt.* 125. *num.* 31. *Zang. de Tortur. cap.* 5. *n.* 11. quod de diſcontinua repetitione intelligo. Ad repetitionem vero torturæ nova indicia requiruntur *l.* 18. *§.* 1. *h. t. Clarus §. fin. quæſt.* 64. *n.* 46. *Farin. quaſt.* 38. *n.* 88. *Carpzov. pract. crim. quaſt.* 125. *Zang. cap.* 5. *n.* 14. Autor *in C. tit. Ex quib. cauſ. inf. irrog. ad L.* 14. *n.* 4. & quæ tradidi in *Proceſſu crimin. c.* 8. *membr.* 6. *n.* 91. quando autem confeſſio delicti in & poſt torturam facta, & reus revocat confeſſionem, tunc repetitio fieri poteſt, per *art.* 57. *conſtit. Carol. Clar. §. fin. quaſt.* 21. *n.* 36. *Carpzov. quaſt.* 126. & quæ notavi *d. c.* 8. *m.* 6. *n.* 84. *& ſeq.* & præterea *Berlich. p.* 1. *deciſ.* 63.
Ubi cum Dd. tradit per tertiam torturam reum, ſi ite- 2
rum neget, potius abſolvendum eſſe, cum ab infinito natura & juriſprudentia abhorreat, niſi bene quis convictus & in tertia revocatione mendacia deprehendantur; tunc enim poenam ordinariam decerni poſſe exemplo probat *Berlich.* quod ſuo loco relinquo, & ea de re dubito. Si etiam primo leviter tortus eſſet, non

quidem

quidem cauſa cognita ex præſcripto Collegit, ſed per imprudentiam judicis,tunc iterari poteſt tortura, *Theſaur. lib.3.qu.*10. ubi addit hunc caſum & declarat, ſi quædam interrogatoria neceſſaria ex imprudentia judicis omiſſa. Tunc etiam iterari poſſe puto torturam, quando reus ſub initium torturæ ſtatim fatetur, ſed poſt triduum non vult confirmare confeſſionem, ſed eam revocat, ut factum memini. Nam ne hac cautela eludatur juſtitia, poterit reperi tortura, ut judicatum
4 memini. Qui de ſe confeſſus, in caput aliorum torqueri non debet, *hic & l.ult. C.de Accuſ.* quod de ſpontanea confeſſione, ut ſupra dictum, intelligit *Anton. Matth. t.* 16. *cap.3. num.*15. conf. *Dn. Thabor. cap. e. quæſt. c.5. num.*50.p°90.

Ad L. Unius. 18.

SUMMARIA.

*In torturis à timidioribus & imbecillioribus faciendum initium.n.*1.

Torqueri poteſt teſtis, qui actui interfuit, & in circumſtantiis principaliter negotium concernentibus vacillat, alias non. 2.

*Reo dandus eſt terminus ad ſe defendendum, nec non indicia ipſi communicanda ante torturam.*3.

1 QUando plures ſunt torquendi, ab eo initium faciendum, qui eſt timidior & teneræ ætatis, verbi gratia, à fœmina & filio. *Zang.c.4.num.*27.*Carpzov.*
2 *q.*124.*n.*16.*& ſeq.* Autor *ad L.3.nu.*11.*C.h.t.* Teſtis vacillans, qui actui interfuit, torqueri poteſt, non alius, quia nihil probaret, conf. *Thabor. quæſt.cap.5.num.*21.*Farin. quæſt.*39 *num.*20: Hinc puto, licet teſtis vacillet in circumſtantia loci vel temporis, & circumſtantiæ hæ non concernant principaliter negotium; quod tunc etiam
3 vacillans teſtis torqueri non poſſit. Judex debet dare reo terminum ad ſe defendendum, licet ſine termino etiam fieri poſſit defenſio, communicanda etiam indicia, an ea poſſit refutare, §. *pen.h.l.Farinac.quæſt.*34.*per tot. Zang.c.3.Anton.Matth.d.t.c.4. num.3.* Autor *ad L.3. n.7.C.h.t.* quod debebat fieri ante torturæ executionem, ut dixi in *Proceſſu Inquiſitorio, c.8.membr.3.numer.*12.*& membr.*15.*n.*19. Ex verbis [poſtulanti reo] non debet colligi, quaſi non niſi poſtulans reus ad defenſionem admittendus, quia ea verba per modum cauſæ impulſivæ inſerta, quo caſu argumentum à contrario ſenſu non concludit. *Zang.3. n.*13.

Ad L. Marius. 20. & ſeq.

SUMMARIA.

*Caſus, ubi deciditur, quod unicus teſtis non ſufficiat ad quæſtionem accuſati habendam.n.*1.

*Confeſſio facta per torturam ſine indiciis ad condemnationem non ſufficit.*2.

SUrus reus de depoſita pecunia conventus negans
1 ſe illam accepiſſe, cum unus teſtis contra eum produceretur, & ancilla ad quæſtionem offerretur, dixerat Junius 1. hominis teſtimonium non debere admitti. 2. Nec à quæſtionibus incipiendum eſſe. Autor *ad L. 1.numer.1. w. de quæſtion.* Procurator Cæſaris quæſtione de ancilla habita condemnat Surum, hic appellat ad Imperatorem qui abſolvit, in *L.ſeq.* dicens, neminem ſine indiciis gravibus, & ubi fere ſola confeſſio deſideretur, ad torturam condemnandum eſſe, ita, ut *L.ſeq.* non de condemnatione ad tormenta quaſi ad pœnam, ut *Godofr. ad dict.leg.prin.at.h.t.* ſed de non habenda quæſtione citra graviſſimas cauſas intelligatur. Hæc recte *Dn. Thabor. in tract. de quæſt.cap.1. numer. 9. & ſeq.* Teſtis, qui non debet examinari propter reveren-
2 tiam, ſi examinetur, vel torqueatur, non facit indicium, nec probationem, & confeſſio ſine indiciis facta per torturam non ſufficit ad condemnationem. *Roma. ſing.*132.*& quos.alleg.Alph.collect.*389.

Ad L. 22.

SUMMARIUM.

In cuſtodiam receptus ſine accuſatoribus, non ſtatim torquendus.

QUi in cuſtodiam ſine accuſatoribus ſunt recepti, non ſunt torquendi, niſi gravioribus indiciis urgeantur. Mevius *hanc L.* intelligit de eo, qui ex inquiſitione vel officialibus nuntiantibus, vel in tumultu deprehenſus in cuſtodiam venit, non ſtatim torturæ eſt ſubjiciendus. Nam alia indicia ad cuſtodiam ſufficiunt, alia ad torturam, alia & longe graviora, ut *Dn. Thabor.c.5.de q.n.*31 quod etiam videtur innuere *Johan. Aloyſ.Riccius.collect.dec.*133. *in pr.* ubi dicit, nullibi melius ſedere materiam indiciorum; & de indiciis notabilia ex aliis adducit. De materia indiciorum videatur *Farin.Carpz.* ſuis locis fuſius, & quæ tradidi in *tract. Inquiſit.c.8.membr.5.per tot.*

TITULUS XIX.

De Pœnis.

Ad L. Quoties. 1.

SUMMARIUM.

In pœnis irrogandis tempus delicti attendendum, non ſententia.n 1.

Tempus delicti quomodo ſpectetur. 2.

1 QUando pœna eſt irroganda, tempus delicti attendendum eſt, non vero ſententiæ, licet interim rei ſtatus ſit mutatus. *Anton.Fab. lib.3. Cott. de Juriſdict.*
2 *omn. judic.defenſ.*14.*Vinc.de Franch. deciſ.*209 *Ricc. collect.deciſ.*724. Ergo tempus delicti ſpectatur, quatenus opponitur tempori ſententiæ latæ, ſed quando opponitur tempori judicii accepti, tunc non illud ſcilicet delicti, ſed judicii accepti attendendum, per *leg. pen. ff. ſi ex noxal. cauſ. agat. & ibi Bachov. in Protic. Cujac.l.*11. *obſerv.* 22.

Ad L. Prægnantis. 3.

SUMMARIA.

Prægnans mulier ſupplicio affici neutiquam debet. numero 1.

Nec ante 40.*dies poſt partum.*2.

1 PRægnantis mulieris damnatæ ſupplicium differendum, quod ſua luce patet; & ideo, ubicunque minima ſuſpicio prægnantis uteri, debebant Judices & Notarii hac de re inquirere, quamvis ſciam fœminam aliquam finxiſſe uterum. Prægnans etiam torqueri non
2 poteſt, quod extenſum ad territionem. *Clarus. Paragraph.* 64.*numero vigeſimo tertio,* & (2.) ad 40. dies poſt partum, per tradita *Dn. Thaboris de quæſt. cap. 5. numero trigeſimo.* ubi dicit, hoc ex benignitate inductum; poſſet tamen fœmina intra ſex ſeptimanas torqueri, ſi periculum in mora, data interim alia infanti nutrice. Et ſic de periculo moræ accipio dicta à *Carpzov.quæſt.*118.*numero ſexageſimo primo, & Dn. Thabore d.t.* Male autem *Marcus de Mantua ſingul.* 10. *numero* 16. *in fin.* excipit à legis obſervantia fœminam bannitam.

Ad L. Relegati. 4.

S U M M A R I A.

Relegatus quotieſcunque redit, pœnam duriorem perſentiſcere debet. n. 1.
Contra juratam fidem redeunti amputantur digiti. 2.
Intellectus verborum, quibus dicitur, neminem præter Imperatorem poſſe exuli dare commeatum remeatumve. 3.
Salvus conductus ab omni poteſt dari Judice. 4.
Quotuplex ſit. 5.
Salva Guardia à ſolo datur Imperatore. 6.

1 RElegatus ad tempus ſi redeat, in perpetuum re-
legatur; ſi hic redeat, in inſulam relegatur; ſi in in-
ſulam relegatus redeat, deportatur, ſi deportatus re-
deat, capite plectitur, & ſic ſemper pœna augetur, de
quo *Ricc. Deciſ. collect.* 1631. Sed per *Conſtit. Carol.* qui
2 contra juratam fidem redit, prioribus articulis digito-
rum mulctatur *Artic.* 108. *conſtit. Carol. Carpzov. part.* 4.
3 *conſtit.* 48. *def.* 3. Quod *in fine* hic dicitur, neminem poſ-
ſe, commeatum & remeatum, (id eſt *einen Paſz*) dare
exuli, niſi Imperatorem ex aliqua cauſa, non de ſalvo
conductu, ſed de gratioſa reſtitutione intelligendum
eſſe, monet *Carpzov. quæſt.* 112. *num.* 22. *& ſeq.* quam ex-
4 plicationem etiam juvat vox exulis. Nam ſalvus con-
ductus dari poteſt ab omni judice, quia non ultima
pars adminiſtrationis juſtitiæ eſt, ut partibus ſecurus
concedatur auditus, & ſi negetur, datur Appellatio; vel
ſi differatur, de denegata aut protracta juſtitia coram
5 ſuperiori conqueri poteſt. *Dn. Mevius. par.* 4. *deciſ.* 21. Et
eſt duplex, generalis & ſpecialis. In illo ſecuritas datur
in diebus juridicis, & quidem ut accedat & recedat
ſecure. Sed ſpecialis dat omnimodam ſecuritatem; ſi
cautio præſtita, de quo *Carpzov. lib.* 2. *Reſp.* 85. *& ſeq.* ea-
6 que poſſibilis & juratoria. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 4. Sed aliud
Salva Guardia, quod quam ſolus Imperator dat vel
princeps damnatis, de quo hic. *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 169. Et
ad concedendum ſalvum conductum aliqua cauſæ co-
gnitio requiritur & informatio, *Dn. Mev. p.* 5. *deciſ.* 131.
maxime ubi præſens petit, aut cujus apprehendendi
ſpes eſt.

Ad L. Abſentem. 5.

S U M M A R I A.

Crimineſus abſens non debet condemnari, nec contra illum teſtes examinandi. n. 1.
Ratio hujus rei. 2.
In reos contumaciter abſentes gravior pœna ferenda non eſt. 3.
In criminibus levioribus abſentem à Judice illius loci ubi delictum commiſſum, non poſſe citari, defendit Carpzovius. 4.
Reſpondetur ad ipſius argumenta. 5.
Quid hodie obtineat in Imperio & alibi. 6.

1 ABſens crimino ſus non debet condemnari quia
ſatius eſt, impunitum relinqui facinus, quam
innocentem damnare. Huic ſimile eſt, quod in crimi-
nalibus non liceat contra abſentem examen teſtium
inſtituere ob perpetuam rei memoriam, *argumento du-*
cto ex C. quoniam frequenter. in princ. ibi: cum civiliter
eſt agendum, ut lit. non conteſt. Clarus dict. quæſtio. 44.
princ. Farinac. quæſt 76. *num.* 113. *& quos refert. Carpzov.*
2 *deciſ.* 41. *numer.* 5. Et rationes hujus rei examinat, ſed
vera ratio eadem, quæ *in hac lege*, nam liquidiſſimæ
hic probationes requiruntur, & facile abſenti reo in
tali examine præjudicatetur. Si autem præſens eſt, ſta-
tim eſt conveniendus, ob utilitatem publicam. Sed
triplicem *dict. leg.* limitationem vel exceptionem pro-
ponit *Carpzov.* 1. Si pro defenſione rei. 2. Si civili-
3 ter agatur. 3. Si judex de inquirendo agat, ubi tamen
jura ſemper reſervanda integra. Sed ut *ad legem hanc*
redeam ſi contumaciter abſit reus, poteſt abſens con-
demnari ad relegationem & pœnam minorem gravior
enim pœna in contumacis ferenda non eſt. *Clar. §. fin.*
quæſt. 44. *num.* 2. *Farinac. quæſt.* 11. *num.* 1. *Gail. de Arreſt.*
Imper. cap. 1. *num.* 5. *Viſſen. diſſ.* 38. *th* 31. *Beſold. conſil.* 64.
num. 18. *&* 22. *Ant. Matth t.* 18. *num.* 8. Autor *ad L. ult. nu-*
4 *mer.* 4. *C. de requir. reis.* Sed quæritur, annon in levio-
ribus criminibus, verbi gratia, injuriarum, abſens à ju-
dice, ubi ſunt evomitæ injuriæ, injurians poſſit citari,
vel in puncto ſtupri? *Carpzov.* Reſp. negative *P.* 2. *dec.*
191. *num.* 13. ob duplicem rationem (1.) quia Proceſſus
Banni Saxonicus in levioribus delictis locum non ha-
be. (2.) Sicut contrahens alicubi non poteſt citari, ni-
ſi ibi reperiatur, *l.* 19. *de judic.* ita & delinquens. Quod
limitat, niſi judex domicilii ſponte remittat. Sed puto
in jure communi *per expreſſum hunc textum* ſtuprato-
rem, injuriantem &c. citari poſſe, ſive per ſubſidium,
ſive per Edictum. Sed non video in argumentis illis
5 robur; nam nulla eſt conſequentia: Non datur hoc ca-
ſu Bannum Saxonicum. Ergo ceſſat etiam remedium
juris communis *hujus legis*; nec ſemper concluditur
bene à contrahente ad delinquentem, ut, quod in fa-
vorem contrahentis ſtatutum, etiam ad favorem delin-
quentis ſit extendendum, qui non favore, ſed odio di-
gnus. Ergo, ſi quis in judicio hoc injurioſum ſcriptum
exhibuerit, & abſens tranſmiſerit, eum citandum eſſe
per ſubſidium; vel ſi judex nolit remittere, eum per
edictum citandum eſſe, puto *ex hac lege*, quia tantum
de pecuniaria pœna agitur. Sed hodie paſſim locorum
6 conſuetudo invaluit, ut etiam in graviſſimis delictis
contra abſentem procedatur, ut de Italia conſtat. *Clarus.*
§. fin. q. 44. *Farin. q.* 11. *n.* 3. de Banno etiam Saxonico con-
ſtat. Et in Germania abſentes aliquot locis in bannum
condemnari (*in die Merdacht*,) teſtatur *Art.* 155. *conſtit.*
Carol. Siebard. in l. 1. *n.* 24. *B. quomodo & quando jud. Klock.*
vol. 3. *conſ.* 220. *num.* 25. Ubi tamen *num.* 26. excipit mi-
norennes abſentes cum *Farin. d. q.* 11. *n.* 26. *&* 30. In no-
ſtro Electoratu & Pomerania & Megapolenſium Du-
cato approbatus eſt proceſſus banni in caſu latrocinii
ex peculiari inter Principes conventione, de qua ſupra
ad L. 8. 9. 10. *in fine n. ad SCt. Turpill.*

Ad L. Si quis forte. 7. (aliis. 6.) §. 1.

S V M M A R I V M.

Dominus ſubditos conſueta ſervitia denegantes punire poteſt.

PRoconſul ſuos miniſtros ipſe punire poteſt, ſi quid
deliquerint in Proconſulem, nec tenetur ſucceſ-
ſori eos puniendos relinquere. Unde colligitur, poſſe
Dominum juriſdictionem habentem ſuos ſubditos, ſer-
vitia conſueta denegantes, punire & coercere. *Borcholt.*
conſ. 9. *q.* 1. *per tot. & Berlich. p.* 1. *dec.* 65. *n.* 2. *Gail.* 1. *obſ.* 18.
n. 8. *Dn. Pruckm. vol.* 1. *conſ.* 11. *n.* 45.

Ad L. Aut damnum. 8.

S U M M A R I A.

Judex pœnas leges dictatas, in inſolitas mutare non debet num. 1.
Electio pœnæ reo concedenda non eſt. 2.
Nec verberibus quis enecandus. 3.
In opus publicum damnatus fugiens duplicato debet condemnari tempore. 4.
Jure Can. & conſuetud. carcer etiam eſt pœna. 5.

1 JUdex non debet imponere pœnas inſolitas, ſed
eas tantum, quas lex imponit, *§.* 1. *h. l.* ſic ſpeciali-
ter prohibitum, ne quis ſecuri vel telo perimatur; &
allegatur hic exemplum Caracallæ, cum audiviſſet
Papinianum ſecuri peremptum, dicentis, gladio te
exequi oportuit juſſum meum, item prohibitum ad
mor-

mortem cædere, vel veneno interimere, vel inedia. *l.*
10. ff. de interd. & releg. item de Saxo præcipitare pro-
2 hibitum. *l.* 25. §. 1. *h. l.* *Ant. Matth. t.* 18. *c. 1. num.* 3. Pro-
hibitum etiam eſt pœnæ electionem reo concedere,
cum non ſit Dominus membrorum ſuorum. *Menoch.*
3 *leg. 1. A. Q. q.* 87. Nec permiſſum eſt aliquem condem-
nare, ut virgis, vel verberibus, vel tormentis enecetur,
per §. 3. *h. l.* Poteſt tamen aliquis condemnari ad
opus etiam in aliena provincia expediendum, ſi id o-
pus in hac exerceri non poſſit, ut ad opus metalli,
quod in omnibus Provinciis non habetur. §. 4. *h. l.*
ſic condemnari ſolent nobiliores homicidæ quando ex
certis circumſtantiis remittitur pœna ordinaria, ut in
Hungaria in certo caſtello limitaneo contra Turcas
4 militent. Quando quis ad certum tempus in opus pu-
blicum damnatus fugit; duplicato tempore condem-
nari ſolet, §. 7. *h. l.* Autor *ad tit. Codic. de Decurion. nu.*
86. ſed duplicari debet id tempus, quod, cum fugeret,
ſupereſſet.
5 Et §. 9. notetur, carcer pœna eſſe non debet, ſed cu-
ſtodia Autor *in C. tit. Ex quibus cauſ. infam. irrog. ad L. 1.*
num. 4. ſed hoc ſecus jure Canonico & conſuetudinario.
Gail. de P. P. c. 1. num. 33.

Ad L. Perſpiciendum. 11.

SUMMARIA.

Judicis officium in decidendis cauſis. nu. 1.

Furta domeſtica quomodo punienda in famulis & uxoribus liberisque. 2.

Delicta, quæ conſilio perpetrantur, gravius punienda, quam quæ caſu fiunt. 3.

1 PErſpiciendum judici, ne quid aut durius aut re-
miſſius conſtituatur, quam cauſa depoſcit, nec
enim aut ſeveritatis aut clementiæ gloria affectanda eſt,
ſed perſenſo judicio, prout quæque res poſtulat, ſta-
tuendum eſt, & in levioribus delictis proniores ad le-
nitatem eſſe debemus, in gravioribus ſeveritas cum
aliqua benignitate temperanda eſt. Unde limitanda
eſt *leg. pen. h. t.* ubi dicitur, pœnas interpretatione eſſe
molliendas, & *leg. 155. §. pen. de R. J.* unde colligit, e-
tiam in pœnalibus extenſionem fieri poſſe, & falſam
eſſe ſententiam eorum, qui dicunt, in criminalibus
ſemper mitiorem, licet ſingularem viam ſequendam
2 eſſe, *Anton. Matth. d. t. 18. c. 4. numer.* 4. Furta domeſtica,
quæ viliora ſunt, publice non vindicantur. §. 1. *h. l.*
Carpzov. quæſt. 81. *Anton. Matth. lib.* 47. *ff. tit. 1. num.* 3.
cap 3. *Chriſtin. ad ſtat. Mechlin. tit. 2. art. 1. num.* 6. Sed
quæ graviora ſunt, ſolent pœna eadem, qua alii fures,
affici. *Carpzov. d. quæſt.* 82. *num.* 55. *Clarus* §. *furtum. nu.*
22. *& quos d. num. 55. allegat. Carpzov.* Utique gravius
peccat domeſticus fidem frangens. vid. *Anton. Matth.*
d. l. Sed id ad famulos pertinet. In uxore & liberis
conjunctio ſuaviſſima vindictam publicam excludit:
parum ſupplicii ſatis eſt patri; quæ vox Chriſtianiſſi-
3 ma excidit Comico. Delinquitur vel propoſito, ut
à latronibus; vel impetu, ut ab ebriis vel iratis, vel
caſu, id eſt, ex inopinato affectu. Gravius autem pu-
nienda, quæ ex propoſito fiunt. *Carpzov quæſt.* 142. *nu.*
25. *ſeq. Anton. Matth. tit. 18. c. 4. num.* 8. & ad caſum quo-
dammodo poteſt referri, quando quis ideo non intra-
vit conclave, ut furaretur, ſed forte repertas res impe-
tu potius quam conſilio arripit. *Berlich. parte* 5. *concl.* 44.
nu. 40. *Dn. Thaber.* in conſilio ſuo criminali, expoſitioni
articuli 164. ſubjecto.

Ad L. Hodie. 13.

SUMMARIA.

Pœna ordinaria hodie à judice in mitiorem converti poſſunt. n. 1.

Maleficia innumeris circumſtantiis variant. 2.

1 HOdie licet ei, qui extra ordinem de criminibus
cognoſcit, ſententiam ferre vel graviorem vel
leviorem, ita tamen ut in utroque modo rationem
non excedat. Autor *ad L. 8. numer. 12. Cod. ad L. Jul. de*
vi. publ. Unde colligitur, ob cauſam rationabilem pœ-
nam ordinariam à judice in mitiorem pœnam mutari
poſſe, & pœnas hodie eſſe in arbitrio judicis. *Farinac.*
quæſt. 17. *num* 7. *Gail. de pac. publ. lib. 2. cap. 9. numer.* 21. *&*
Carpzov. dict. quæſt. 142. *num.* 22. *ſeq.* Non etiam Stoici
ſunt JCti, qui omnia delicta paria dixere. Et innume-
2 ra ſunt, quæ maleficium vel elevare vel exaggerare
poſſunt, unde factum, ut tandem etiam publica crimi-
na extra ordinem vindicari cœperint. *Ant. Matth. ad*
l. 47. in proleg. c. 4. num. 10.

Ad L. Aut facta. 16.

SUMMARIUM.

Quænam in puniendis delictis conſideranda ſint circumſtantiæ.

AUt facta puniuntur, aut dicta, aut convitia, & inſidiæ advocationes, aut ſcripta, ut falſi, & famoſi libelli, aut conſilia, ut conjurationes & ſimilia; & in his omnibus ſunt circumſtantiæ conſiderandæ. 1. Cauſa. 2. Perſona ejus, quæ fecit, contra quam facit. 3. Locus; nam ex loco non tantum ſumitur delicti qualitas, ut in §. 4. *h. legis*, ſed & delicti præſumptio, per *leg. 21. §. 11. ff. de Arbitris. Zang. de Tort. cap. 2. num. 83. Dn. Thabor. de Tortur. ad artic. 25. n. 20.* 4. Tempus. 5. Qualitas. 6. Quantitas. 7. Eventus. vid. *Weſenb. in n. h. t. n.* 8.

Ad L. Sunt quidem. 17.

SUMMARIUM.

In ſervis pœna & in opus publicum damnatis quid obſervandum.

SErvi pœnæ ſunt, qui in metallum damnati, & ſi quid eis legatum pro non ſcripto habetur, quia nullum Dominum habent, hic *& leg. 3. pr. ff. de his, quæ pro non ſcrips. hab. Donell. lib. 9. cap. 26. litt. H.* In opus publicum autem perpetuo damnatis & deportatis interdictum eſt omne commercium, & acquiſitio civilis, *Donell. lib. 9. c. 5. & quos citat ibi Hillig. lit. R.* Autor *ad L. 1. num. 3. 4. C. h. t.*

Ad L. Cogitationis. 18.

COgitationis pœnam nemo patitur, quamdiu in terminis cogitationis quis manet, nec ad actum externum progreditur. *Ant. Matth. in prolegom. crimin. tract. c. 1. n. 5. 6. Aug. Barb. lib. 3. c. 26. ax. unic.*

Ad L. Si non. 19.

SUMMARIA.

Pro defenſione reorum quilibet etiam extraneus admittitur. n. 1.

Indicia reis etiam non flagitantibus ſunt communicanda. num. 2.

1 DEfenſio reorum in criminalibus ita eſt privile-
giata, ut non tantum pro reo Dominus, ſed qui-
vis extraneus admittatur, imo judex ipſe debet ſollici-
tus eſſe de eorum defenſione, & de ea quærere. *Carpz. p.*
1. conſt. 19. def. 27. & q. 115. nu. 13. ſeq. Et debet copiam indi-
2 ciorum dare etiam non flagitantibus reis, ut *ex hac lege*
& verbo Debebit concludit. *Zang. de q. c. 3. n.* 6. quod no-
tarii male non ſervant.

Ad L. Sine præfinito. 23.

SUMMARIA.

In ſententia ſi mentio fiat temporis, relegatio intelligitur facta ad decennium, ſin minus, perpetua cenſetur. num. 1.
Limitatio hujus. 2.

1 QUando quis ad opus publicum damnatus eſt ſine præfinitione temporis, intelligitur ad decennium damnatus, non ultra; quod intelligo, ſi ex ſententia appareat ad tempus, non in perpetuum eſſe ipſum damnatum, & ita in ſententia fiat temporis mentio; nam ſi nullius temporis fiat mentio, abſolute relegatus, videtur in perpetuum relegatus, per *L. Serv.* 10. *C. de Pœn. Gloſſa hic Carpz. p.* 4 *cap.* 47. *d.* 5. *&* *Hartm Piſt. obſerv* 189. Autor *ad L.* 10. *num.* 2. *C. h. t.* licet autem *Berlich. part.* 1. *deciſ.* 64. aliam conciliationem quærat, non felicius tamen ſe expedit, & ex præjudicio *num.* 8. *dict. dec.* 64. apparet, Dominos Scabinos ex teſtium depoſitionibus collegiſſe, perpetuam relegationem fuiſſe duriorem, ac delicto non convenientem; quo caſu poteſt indefinite relegatio decennium intelli-
2 gi. Non tamen ſemper puto decennium intelligi, quod ſi enim quis dicatur relegandus ad aliquot annos, (*das er auff etsliche Jahr der Gerichte zu verweiſen,*) ut factum memini; nam hoc caſu arbitrium judici à Collegio conſulto commiſſum exiſtimo, ad quot annos relegationem reſtringere velit, etiam decem annis pauciores.

Ad L. Si diutino. 25.

SUMMARIA.

In diuturno reatu exiſtenti pœna mitiganda eſt. n. 1.
Quid ſit diu in reatu eſſe. 2.
Reo, qui diu tergiverſatus eſt, pœna ob reatum diutinum non mitiganda. 3.
Præſcriptio vicennalis, homicidii eſt contra Jus divinum hinc Princeps illam tollere poteſt. 4.

1 SI quis diuturno tempore in reatu fuerit, pœna ejus mitiganda, *hic & l. Omnes.* 23. *C. h. t. Tiraquell. de pœn. temper. cauſ.* 41. *Farinac. quæſt.* 10. *num.* 84. *Vivius deciſ.* 439. *num.* 37. *Theſ. deciſ.* 67. *Carpzov. in pract. crim. quæſt.* 149 *numer.* 43. *& ſeq. Hartm. Piſt. obſervat.* 61. Sed
2 quid eſt diu in reatu eſſe? Id nonnulli interpretantur de diuturnitate temporis, ſed ille intellectus non convenit legi, ſed qui pertulit accuſationis moleſtiam, carceris pudorem, & judicii ancipitem aleam, *Johan. à Sande lib.* 5. *tit.* 9 *defenſ.* 1. *Anton. Matth. l.* 48. *tit.* 18 *cap.* 4. *num.* 16. conf. *Covarr. lib.* 2. *reſol. cap.* 9 *num.* 2. *Carpzov. pract crimin. part.* 3. *quæſt.* 141. *num.* 81. Ideoque recte ho-
3 micidas ordinaria pœna affectos meminit *numer.* 82: Nam ſi propterea reus, qui eluſit judicium, poſſet ab ordinaria pœna ſe liberare, judicia publica facile eluderentur. Ideoque poſt multos annos in Collegio noſtro alicui in puncto homicidii gladium eſſe dictatum, memini. Sane ſi vel aliquot annis in carcere fuiſſet ob homicidium culpa ſua, (nam ſæpe ipſi rei varie tergiverſantur in proceſſu) non putem recedendum eſſe à pœna ordinaria, non ab Imperatore terreſtri, ſed
4 cœleſti dictata. Et dubito, an præſcriptio vicennalis in homicidio volontario locum habeat. Jus Divinum ſimpliciter pœnam capitalem ſtatuit, cui terminum ponere non eſt humanæ poteſtatis. Sed Principi licet hæc morare, & homicidis ſine temporis Præſcriptione juxta Jus Divinum pœnam capitis dictitare, ſicut ob inter-
5 fectum Abnerum fere poſt 30. annos Joabum pœnam capitis luiſſe ex ſacra hiſtoria ſcimus.

Ad L. Crimen. 26.

SUMMARIUM.

Crimen Patris filium non contaminat.

CRiminis pœna patris filio nullam maculam infligere poteſt. Nam unusquisque ex ſuo admiſſo ſorti ſubjicitur, nec alterius criminis ſucceſſor conſtituitur. *Farinac. quæſt.* 24. *numer.* 25. *Covarr. lib.* 2. *reſolut. cap.* 8. *num.* 1 *Carpzov. quæſt.* 131. *num* 4. Autor *ad L.* 5. *nu.* 12. *C. ad L. Jul. Maj. ſecus in crimine læſæ Majeſtatis.* Autor *d. l.* 5. *num.* 13. *ſeqq.*

Ad L. Divi. 27.

SUMMARIUM.

Condemnatum prius, poſtea vero innocentem repertum ſolus Princeps reſtituere poteſt.

QUando quis condemnatus, cujus innocentia poſtea apparet, pœna poſtea minui poteſt, vel à principe, eoque ſolo, poteſt reſtitui. Unde probatur, pœnam tolli non poſſe à judice, & neminem niſi ſolum Principem etiam innocentem reſtituere poſſe, & hanc poteſtatem ad Regalia pertinere. *Heig. part.* 2. *quæſt.* 22. *numer.* 6. *Carpzov. quæſt.* 150. *numer.* 14. *& ſeq.* Sed de hoc an hodie obtineat, ſi error evidenter appareat, dubito.

Ad L. Capitalium. 28.

SUMMARIA.

Genera ſuppliciorum quot. n. 1.
Pœna infamat ſi cauſa infamis. 2.
Perſonis honeſtioribus pœnæ ſerviles non dictitantur. 3.
Iteratio delicti aggravat pœnam. 4.
Quid in conſuetudine peccandi & in ſpecie in adulterio obtineat. 5.
Admiſſa in cognatos gravius punienda quam quæ in extraneos. 6.
Injuria perſonis honoratis & miſerabilibus facta judex ex officio vindicare debet. 7.
Graſſatorum pœna & quid circa illarum dictationem attendendum. 8.
Incendiariorum pœna. 9.

1 REcenſentur hic ſuppliciorum genera ut ultimum ſupplicium, quod proprie de morte naturali accipitur, per *leg. ultim. h. t.* hujus ſpecies eſt damnatio ad furcam, vivi crematio, item ſupplicii ſpecies eſt damnatio ad metallum, & deportatio: Autor *ad L.* 1. *num.* 1. 2. *C. h. t.* Non capitalis pœna eſt relegatio ſive perpetua ſive temporalis, vel in inſulam, vel damnatio ad opus publicum, vel fuſtigatio *Weſenb. in w. h. t. num.* 2. *Carpzov. q* 128. *per tot. & ſeq.* Colligitur exinde pœnam capitalem dici in jure etiam illam, quæ libertatem adimit vel civitatem. *Carpzov. pract. crim. q.* 129. *nu.* 1. *Ant. Matth. d. t.* 18. *c.* 1. *nu.* 1.
2 Collige *ex* §. 1. per pœnas has famam imminui, ſi cauſa ſcilicet infamans præceſſit. *Hartm. Piſt. obſer.* 177. *n* 46.
3 Honeſtiores fuſtibus non ſunt cædendi. §. 1 *h. l.* & ſic nec Nobiles. *Ricc Deciſ. collect* 664. *per tot.* ſed ut dixi, ſolet dictitari interdum amputatio manus, relegatio, ad-
4 emtio feudorum ad vitam &c. Qui ſemel ſunt admoniti, aut qui antea levius puniti, ſi ad idem delictum revertantur, gravius puniuntur §. 3 *h. l.* Autor *ad L.* 2. *nu.* 2. *C. de vi bon. rapt. Et ad l.* 5. *num.* 7. 8. *C. de delator.* unde colligunt, quod delicta antiqua cum novis ad pœnam aggravandam cumulari poſſunt. *Berlich. dec.* 79. 1. ubi tamen id ad graviora delicta reſtringit, & in injuriis anni lapſu præſcriptis non vult habere locum. Colligere etiam ſolent *ex hac Lege*, pœnam propter conſue-
tudinem

tudinem peccandi, verbi gratia, ſi diu in adulterio vixerit non poſſe augeri, niſi prius de delicta primis fuerit condemnatus & punitus. *Farin.q.23.num.9. Berlich. p.5. concl.72.num.34.* Ex ex his *Dn. Manz. in cent. deciſ. q.78.num.*10. ſic relegatus ſæpius rediens pro una tamen vice præciſione digitorum ipſum puniendum eſſe, tradit *Berlich.d.l.num.34.* quem laudat *Manz. d.l.num.*13. ſed adulter non obſtante frequentia criminis ſemel tantùm puniendus. *Carpz. pr.Crim.q.76.n.44.*
6 Omnia admiſſa in Patronum, Parentem, propinquum, maritum, uxorem, cæteraſque neceſſitudines gravius vindicanda
7 ſunt, quam in extraneos. Et ideo de injuriis perſonis honoratis factis ex officio inquiri poteſt & debet, magis autem ſi inferantur perſonis afflictis & miſerabilibus, ut viduis, pupillis, peregrinis & ſimil, Autor *ad L. 7.4.C.de Injuriis.* Has ex officio vindicet judex DEUM
8 tutorem viduarum imitans. Graſſatores qui prædæ cauſa id faciunt, ſi cum ſervo aggredi inſtituerunt, capite puniuntur, utique ſi ſæpius hoc admiſerunt §. 10. *h. l.* unde probant primum actum non puniri *Beſold. in theſ. pr. voce (Raub) Farinac.quaſt.197.num.*87. ſed hoc de conatu intelligit, aut moribus non obſervari tradit *Carpzov.q.90. nu.*27. ſed hoc non ſimpliciter credo verum; nam attendenda eſt ætas, cauſa, occaſio, ideoque ob rapinam non facile pœna capitalis dictari à nobis ſolet, niſi factum habeat circumſtantias reum graviter
9 onerantes. Incendiarii, ſi in urbe incenderint domum plerumque vivi exuruntur, ruri puniuntur levius. §. 12. Autor *ad L.9.n.1.ff.de Incend.* quamvis hodie illis indiſtincte ſupplicium ignis dictetur. vid. *Carpz.q.38.* Autor *ad L.11.C.de his, qui accuſare.*

Ad L. Qui ultimo. 29.

SUMMARIA.

Damnatus ſtatim habetur pro mortuo, differtur tamen executio, donec complices, ſi quos habuit, indagati ſunt: num. 1.

Quod in illo inquiſito obtineat, qui de ſe confeſſus eſt. 2.

Reum de aliis confeſſum ad denunciationem ſuam confirmandam torqueri poſſe, ex hac lege non apparet. 3.

1 QUando aliquis damnatus eſt, ſtatim amittit libertatem & civitatem, & ita pro mortuo habetur, ſed vide *not.* Dni. Autoris *l.8.§.1.de Jure Fiſc.* & quando habuerit complices criminis, ſolet differri executio, donec ſocii etiam indagentur, ſi alias nominare noluit. *Dn. Thabor. de Confront. d.2.th.14. Carpz. q.137.nu.19. &*
2 *ſeq.* Et quamvis nonnulli inferre velint, ſi confeſſus de ſe ſit inquiſitus, & tale crimen ſit, quod cum adjutoribus committi ſolet, & reus confeſſus ſit de aliis, quod tum denuo reus torquendus ad fidem depoſitionis ſuæ faciendam, *Dn. Thabor. de q.c.4.n.18. & ſeq.* ubi *n.22.* tradit, licet repetat ſuam denunciationem reus in tortura illatus, requiſita in *Art. Conſt. Carol.*31. non ſufficere ſtatim ad torturam, ſed ad proceſſum criminalem. Confer. *idem Dn. Thabor. c.5.th.*50. ubi tradit convictos & confeſſos in alios torqueri debere, non vero ſponte confeſſos. Nam nec interrogari poſſunt de conſciis. *l.fin.C.de Accuſ.* niſi ſint crimina excepta, per *h.l. & l.1.§.26.de qu. L.ult.C.de Maleſic c.1.X de confeſſ. Farin.q.43.n.56. Clarus §.fin.qu.21.n.3. Carpz. pract.q.121.n.26.* præſertim ſi crimen præſumatur vel ſciatur cum ſociis commiſſum. *Farin.d.l n.107. Carpz.nu.27.* & ſi confiteatur pene con-
3 victus, non ſi ſponte confeſſus *Anton. tit.16.cap.3.nu.15.* Cum autem dicat lex reum condemnatum in alios torqueri poſſe, exinde inferunt nonnulli, reum de aliis confeſſum poſſe torqueri, ut denunciationem ſuam confirmet; ſed id *ex hac lege* non probatur, quia hic de eo tantum agitur, quod poſſit interdum condemnatus torqueri in alios, ſed non ſequitur, quod confeſſus de aliis denuo torqueri debeat; ſed poteſt intelligi de reo nullos nec dum ſocios confeſſo. *Dn. Thabor. d.tract.cap.5.th. 51.p.92.*

Ad L. Ad beſtias. 31.

SUMMARIUM.

An propter inſigne artificium aut robur quis aggratiari debeat.

PRopter inſigne artificium, aut robur, parci alicui poteſt & differri ſupplicium, donec Princeps conſulatur, an illi gratiam facere velit, *Gail. 2.obſerv.110. num.41. Farin.qu.98.num.134. Tiraquell. de pœn. temper. cauſ. 49. & ſeq Carpzov.quaſt.149.numer.65. Bolognettus hic. Hippolytus de Marſil. in princ. crimin § opportune. numer.6. & in l. qui falſam monetam. num. 66. in fin. ff. ad L. Cornel. de falſa Brederod. in Enchirid. cautelarum part. 2. tomo tertio. titul.15. caut. pen. num.5.* Non ignoro, non ita generaliter legem intelligendam, ſed de ſpectaculis intelligendam, ſed non ſunt immutanda, quæ certam ſemper interpretationem habuerunt. *L. minime 23. de LL.* licet aliter interpretetur *Ant. Matth.l.18.c.5.num.7.* Sed in crimine veneficii aut homicidii doloſi non putarim habere locum hanc cautelam. Nam hæc jure Divino capitalia.

Ad L. Mandatis. 35.

NOn debet aliquis ad perpetuum carcerem condemnari. Vid. *Carpz.d.q.111.num.58.* Sed de conſuetudine aliud. Autor *in C. tit. Ex quibus conſ. inf. irrog. ad L.1. num.1. & ſeqq.*

Ad L. Si quis. 38.

SUMMARIA.

Pœna ſeditionem moventis contra immediatum Magiſtratum vel populum eſt varia. n.1.

Abortionis pocula aut philtra propinantes, quomodo puniantur. 2.

Pœna militis manus ſibi inferentis. 3.

1 QUi etiam contra immediatum Magiſtratum vel populum ſeditionem movent, variis modis capitaliter tamen puniuntur, licet non petita fuerit ſumma Majeſtas. Autor *ad L.1.num.1. ſeqq. de Seditioſ.* Accedit & pœna legis Corneliæ. *leg.3.§ 3. ff. ad L. Cornel. de homicid.* Et talibus in Friſia tumultuantibus pœnam gladii dictatam memorat. *Johan. à Sande L.5. tit.9. def. 12. Chriſtin. V.4.deciſ.200.num.20.* Interdum tamen levior poteſt eſſe pœna, ſi tumultus non ſit dirus, ſi Magiſtratus forte occaſionem dedit, ſi nullæ ædes expugnatæ, ideo arbitrariam Elector Saxoniæ conſtituit *in part.4.conſtit.43.* Qui abortionis aut amatorium pocu-
2 lum propinat, quia res mali exempli eſt, humiliores in metallum, honeſtiores in inſulam relegantur amiſſa parte bonorum, quod ſi eo homo periit, ſummo ſupplicio afficiuntur. *Ricc. collect. deciſ.*590. Unde communiter colligunt, hæc duo delicta pari paſſu ambulare. *Farinac. q. 87.n.48. & q.122.n.1 3.* licet autem *Carpz.* diſſentiat *q. 12. nu.19.* ejus tamen interpretatio *hujus* §. nimis contorta.
3 Miles, qui ſibi manus intulit, ſive impatientia doloris vel luctus, vel alia ex cauſa fecerit ignominioſe mittitur; ſi ex nulla cauſa, plectitur capite: ſpecialis itaque ratio in milite *Menoch. lib.2. A. Q. caſ.284.n.23. Farin.q. 128.p.1.n.23.* Autor *ad L.un.num.6.7.C.de bon. eor. qui ſibi mort. conſc.*

Ad L. Sanctio. 41.

QUando lex nova pœnam transgreſſoribus legem irrogat, pœnæ eæ, quæ per legem uni vel alteri delicto in ſpecie dictatæ ſunt, non videntur ſublatæ. *Riminald. conſ.28. n.25.*

Ad L. Pen.

SUMMARIUM.

Quando & quomodo locum habeat illud, quod pœnæ molliendæ ſint potius quam exaſperandæ.

INterpretatione legum potius molliendæ ſunt pœnæ, quam exaſperandæ. *hic & cap.49. de R. J. lib.* 6. & exemplum in *leg. 3. h. t.* quod limitari ſolet, ut non habeat locum in gravioribus delictis, in *princ. h. t.* nec ubi in pœnis dictatis exprimitur ratio; nam tunc pœna facile extenditur, *lib.2.Feud tit.* 24. §. *Porro.* vel quando agitur de utilitate publica, ubi pœnalis conſtitutio eſt favorabilis, argum. *l.41.§.6.de legat.1.& l.1. C.quæ res ex. ort.non deb.* & quando agitur de facto per ſe prohibito, ubi ſemper in pejorem partem fit interpretatio, *L. ſi non convitii. 5.C.de injur.* item in pœnis medicinalibus. *c.pen.X.de ſent. excommun.*

TITULUS XX.

De bonis damnatorum.

Ad L. Damnatione.

SUMMARIUM.

Condemnatis ad mortem intelliguntur etiam adempta bona, liberi autem ſi ſuperſtites, aliud obſervatur.

QUando quis condemnabatur ad mortem naturalem vel civilem id eſt, ademptionem libertatis vel civitatis, tacite etiam ipſi bona adempta intelligebantur, quamvis in ſententia id expreſſum non eſſet ſi autem condemnatus duos liberos habeat, ex æquitate concedebatur illis dimidia pars bonorum, ſin autem plures liberi, totum conſequebantur. *leg.7.§.3.h.t.*

Ad L. Quinque. 3.

SUMMARIUM.

Mulieris damnatæ dos quando in confiſcationem veniat.

SI conſtante matrimonio mulier damnata, non venit dos in confiſcationem, niſi vel crimen Majeſtatis fuerit commiſſum, vel vis publicæ, vel patricidii, vel veneficii, vel homicidii, ſi vero poſt ſolutum matrimonium damnetur, dos indiſtincte veniet. *Petr. Barboſ. in leg. ſi conſtante. 24. §. fin. num.1.ff.ſolut. matrim. Ricc. collect. deciſ.1533. Anton. Matth. ad leg 47. ff.proleg.cap.4.num.14.in fin.* Autor *ad L.2.num.4.C. Ne uxor pro marito.*

Ad L. Cum ratio. 7.

SUMMARIA.

Damnatorum liberis omnia bona relinqui æquum eſt. num.1.

Ob numerum liberorum pœnam mitigari poſſe, omnino convenit.2.

Bona quæ nullum habent dominum vel hæredem competunt fiſco. 3.

1 RAtio naturalis parentum hæreditatem liberis adducit. Quam regulam ſemper ex hac *L. 7.* allegant, quando damnatus plures habet liberos tum ei omnia bona relinqui æquius eſt, & adducitur dictum Adriani Imperatoris, quod ampliari Imperium magis hominum adjectione, quam pecuniarum copia malit. *Barboſ. ad L. Si ab hoſtibus. 11. § fin. numer.1.ſolut. matrim. Donell. leg.9.cap.11.lit. CC.* Autor *ad L.8. num.4.*

2 *C.de bonis proſcr.* Unde probatur, ob numerum liberorum pœnam mitigari poſſe. *conf.leg.57.§.1.Ritu.nupt. cap 3. de his. qui filium occidit.Tiraquell.de pœnis tempor. cauſa 26.* Et licet quidam referant contrariam obſervantiam, loquuntur tamen tantum in ſpecie de ſuo foro. Sed in jure hoc, quod juri Divino conſentaneum, merito adquieſcimus. *Hondedeus vol.1. conſ.110.num.16.*

3 Interim tamen bona, quæ nullum habent dominum vel hæredem competunt fiſco. Autor *ad L.1.num.1. 2.3. & ſeqq.l.de bon.vacantibus.*

TITULUS XXI.

De Bonis eorum, qui ante ſententiam, vel mortem ſibi conſciverunt, vel accuſatorem corruperunt.

Ad L. In capitalibus. 1. & 2.

SUMMARIUM.

In cauſis capitalibus reo, quod adverſarium corruperit ignoſcitur.

IN capitalibus cauſis non nocet reo, quod adverſarium corruperit; quia ignoſcendum eſt ei, qui ſanguinem ſuum qualitercunque redemtum voluit; & ideo, ſi reus corrupto accuſatore deceſſerit non propterea pro convicto eſt habendus, ſed integra defenſio hæredibus manet. *l.2.pr.h.t.* Autor *in C.t.de Tranſact. ad L.18.num.3.Et t. C.de jurejur.ad L.1.num.1.*

Ad L. Qui rei poſtulati. 3. §. fin.

SUMMARIA.

Quid requiratur ad id, ut Propricida bona fiſco addicantur. n.1.

Hodie quid in uſu. 2.

1 AD id, ut ejus bona qui mortem ſibi conſcivit, fiſco addicantur, requiritur 1. ut poſtulatus fuerit alicujus criminis vel in crimine deprehenſus. 2. Ut tale ſit crimen, quod publicatione bonorum punitur. 3. Ut fecerit non tædio vitæ, aut impatientia doloris, ſed conſcientia criminis: Autor *ad L.1.num.1. C.h.t.* qui autem ſine cauſa ſibi manus intulit, nec perfecit, omnino puniendus eſt; qui enim ſibi non pepercit, multo minus aliis parcet. *§. 6. h.l.* Hodie cum bona non adimantur niſi in certis delictis, in iis etiam tantum effe-

2 ctus Autochiriæ locum habebit. *Farin. quæſt.128.part. 2.per tot. Menoch.caſ.284. Carpzov.part.3.Juriſpr. conſtit. 6.def.reſ.ultim.Decianus tract.crimin. leg.9.cap.2.numer. 2. Finckelthaus,obſerv.43.numer.23.* Autor *ad L.2.numero primo,& ſeqq. C. Qui teſtam.fac. poſſ. Et ad L. 1.num. 5. 6.C.h. t.*

TITULUS XXII.

De interdictis & Relegatis, & deportatis.

Ad L. Eum qui. 3.

SUMMARIA.

Quænam patris damnati bona hæreditaria debeantur liberis. n.1.

In vaſallo quid obtinere videatur, & quid in jure Feud. ſuper hoc diſpoſitum. 2.

Si

1 SI pater fuit damnatus, & omnia ei ademta bona, tunc liberis non debentur bona patris hæreditaria, ſed ea, quæ ratione generis aut familiæ ipſis debentur. *Menoch.conſ.*713.*numer.*12. aut quæ pater nun-
2 quam adminiſtravit. *Beſold.conſ.*1.*part.*1.*numer.*166. Unde concludere quis poſſet, ſi Vaſallus crimen perduellionis vel feloniam contra Dominum admittat, quod tunc filii delinquentis in feudo antiquo ſuccedant, quia id non à patre, ſed à primo acquirente obtinent. Sed contrarium in jure feudali diſpoſitum. *lib.*2.*feud.tit.*31. Ergo filii eo caſu excluduntur, & filiis mortuis admittuntur agnati, quibus defunctus Vaſallus præjudicare non potuit. *Gail.*2.*de P. P. cap.*13. *num.*21. *Carpzov. part.*3. *conſtit.*27.*defenſ.* 6.8. & 16. *Dn. Struv.de feud. cap.*15. *aph.* 14.*numer.* 2. de quo conferatur *Menoch. conſ.* 99. *numer*, 195. & per totum conſilium, ubi agit de feudo, ademto ob tumultum poſſeſſori, & Andreæ Auriæ, Præfecto maris Carolino celebratiſſimo donato.

Ad L. Relegati. 4.

RElegati in inſolam in poteſtate ſua liberos & omnia bona retinebant. *Carpzov.quæſt* 130. *num.* 52. niſi judex perpetuo relegatis partem bonorum ademerit.

Ad L. Exilium. 5.

RElegatio triplex, aut certo loco alicui interdicitur, aut omnia loca præter unum, aut inſula ipſi aſſignatur.

Ad L. Relegatorum. 7. & 10.

SVMMARIA.

*Qua Inſula & provincia interdicere poſſit præſes. numer.*1.

Hodie ab una relegatus præfectura à toto videtur relegatus Principatu. 2.

Aliud obtinet in Relegato à Civitatibus & Vaſſallis, 3.

1 POteſt præſes ea tantum inſula interdicere & provincia, quam regit, ſed & provincia originis ipſum poteſt interdicere, licet etiam non regat; qui enim indignus eſt ea provincia, cujus tantum incola, magis ea, ex qua oriundus eſt. *Gædd.ad leg.* 190. *de V.*
2 *S, numer.*6. Sed hodie ab Præfectura relegatus, à toto Principatu relegatus videtur. *Clarus* §. *fin. quæſt.* 71.*numer.*4. *Berlich. part.*1. *concluſ.*71. *numer.* 10. *Carpzov.quæſtion.*130, *numer.*26. & *Carpzov.part.*1.*deciſ.*98. quod intelligo, ſi præfectus nomine Principis releger, quod olim non fuit ob Provinciarum amplitudinem; nam ſi à Præſide relegatus à toto Imperio relegatus fuiſſet, à toto fere orbe excluſus fuiſſet.
3 *Theſaur. lib.* 1.*quæſt.* 10. Verum à civitatibus & vaſallis relegati apud nos non à toto territorio relegati, per *Receſſ. Provinc.de anno* 1654. ſane à ſuperiori relegatus videtur. *Carpzov.dict.deciſ.*98. Et conſuetudinem allegat *Manz.dec.ultim.* ut quis ab aliena Provincia facinoroſum arcere poſſit. Sicut ſæpe à nobis militia contra Turcam facinoroſis dictata. Sic ſæpe etiam factum eſſe meminit, *Manz.dict.leg.* ut quis jubeatur per aliquot milliaria abeſſe ab hac vel illa provincia ob periculum, quod à perſona illa metuitur, cujus effectus eſt, ut ſi in loco vicino, alieno quidem, ſed prohibito eum offenderit, à nobis puniri non poſſit. vid. *Manz. d. l.*

Ad L. poteſt Præſes.

POteſt judex alicui pœnæ loco injongere, ne domo ſua excedat (vel procedat, *(ins Hauſz ſchvveren,)* item (*der Geburſam, Einlage.*) *Dn. Thabor. ad artic.*161. *num.*5. huc referendum exemplum Simei.

TITULUS XXIII.

De Sententiam Paſſis & Reſtitutis.

Ad L. Si deportatus. 2. & 3.

SUMMARIA.

Reſtitutio Principis an bona reſtituat, & quotuplex ſit reſtitutio. n. 1.

An ob reconciliationem cum Principe tertio interim data revocanda 2.

Quomodo a Domino feudi fiat remiſſio. 3.

1 REſtitutio Principis bona non reſtituit, niſi aut pleniſſima fuit, aut bonorum ſpecialiter fiat mentio, *l.*4.*de bon.præſcript.* Duplex enim reſtitutio, alia ſimplex, quæ in ſpecie indulgentia dicitur, alia vero plena &c. ut poſt alios dixi ad *l.*1.*num.*1.2.*C.h.t.* Sed
2 quæritur, ſi alicujus hoſtis militantis bona confiſcentur, & quædam Titio à Principe donentur, an recuperet ille bona, ſi ad Principis partes tranſeat? Negat hoc *Dn. Mevius part.*2.*deciſ.*:3. Confer. *Theſaur.lib.*2.*quæſt.* 8. & *Dd.* qui de Adgratione ſcripſere, præſertim vero, *Dn. D. Theodorus Securius* Fautor & Amicus meus honoratiſſimus in diſputatione ſua Inaugurali docte
3 elaborata & hic habita anno 1658. de jure Adgratiandi. Remiſſio etiam fieri poteſt à Domino feudi, ſed non tanquam adgratiatio, ſed tanquam pœnæ remiſſio, ſi vaſallus ob feloniam commiſſam feudu ſit privandus. *Schrad.de feud.part.*2.*partis.* 9. *princip.ſect.*14. *numer.*34. *Roſenth.de feud. cap.*10. *concluſ.*39. *numer.*2.& quos in Gloſſa allegat *lit. D.* Sed etiam quando feudum ipſo jure eſt amiſſum. *Schrad. dict.leg. numer.*38. & *parte* 6.*cap.*2. *numer.* 78. *Roſenth. dict. concluſ.* 39. *numero ſecundo*, & *in gloſſ. lit.B.*conf. *Theſaur.leg.*4.*quæſt.* 71. *in fine.*

TITULUS XXIV.

De Cadaveribus punitorum.

Ad L. Corpora. 1.

SUMMARIUM.

Quid ſentiendum de conſuetudine, qua cadaveribus punitorum negatur humatio.

CAdavera punitorum à Principe peti poſſunt, ut terræ mandentur, quod eſt juri divino conveniens. *Carpzov.quæſt.* 137. *numero* 69. Autor *ad L.*10. *numer.*7. & 8. *Codic. de Religioſ.* ut adeo conſuetudo Germaniæ, qua cadavera punitorum in furca vel rota relinquuntur inſepulta, tolerabilis quidem ſit ob daodum exemplum, per *leg.*:8.§. *pen. ff. de pœn.* Rationalibus tamen non ſit, ut ex *Heig.part.*2.*quæſt.*37. *num.* 18. hoc in titulo tradit *Colleg. Arg.* Vid. *Proc. meus Crim.cap.*10.*num.*32.& *ſeq.* Autor *ad L.*10.*num.*1.& 2.*ſeq.C.de Religioſ.* & *Sumt.*

LIBRI

LIBRI QUADRAGESIMI NONI,

TITULUS I.

De Appellationibus & Relationibus.

Ad L. Appellandi. 1. pr.

SUMMARIA.

Appellationis finis. num.1.
Regula proponitur, ex qua cognoſci poteſt, quænam cauſa appellationem admittant, & ſubjiciuntur varia exempla. 2. 4.
A decreta commiſſione ad perpetuam rei memoriam cur non appelletur, 3.
In Criminalibus quando appelletur ad Cameram Spirenſem. 5.
Regula proponitur, ex qua cognoſci poteſt, quænam cauſa non admittant appellationem, & adjiciuntur caſus, 6. 8.
An contra ſententiam judicis ex reſcripto Principis judicantis detur appellatio diſtinguitur. 7.

1 APpellationis finis eſt, iniquitatem vel imperitiam judicantium corrigere, *Tholoſan. in tract. de Appellat. libro primo, cap. 5. numero ſecundo, Donell. lib. 28. cap. 4. lit. A.* licet nonnunquam bene latas ſententias in pejus reformet, neque enim utique melius pronunciat, qui noviſſimus ſententiam laturus eſt.
2 Ergo exinde probatur, ubicunque iniquitas & imperitia admitti poteſt, ibi appellari poteſt. Ergo non eſt dubium, in matrimonialibus licitam eſſe appellationem, *Dn. Mevius p. 2. deciſ. 364. Carpzov. in Proceſſ. tit. 18. artic. 2. numer. 11 & ſeqq. Idem p. 3. deciſ. 240.* Nec ſummariæ cauſæ ab Appellationis beneficio ſunt excluſæ. *Dn. Mevius d. dec. 364. numer. 7.* ubi contrarium errorem multorum vocat. Sic nec inquiſitionis proceſſus excipiendus, *Berlich p. 2. dec. 230* Autor *ad L. 29. nu. 7. & 10. C. h. t.* nec cauſa libertatis. *Dn. Mevius p. 1. dec. 178.* vide quæ notavi in *Proceſſ. civ. c. 28. num. 11. & ſeqq.* Sic à ſubbaſtatione & adjudicatione, ſi debitor offerat ſolutionem, poteſt appellari, *argumento eorum, quæ habentur in l. 9. ff. de Reſc. vend. & l. 16. C. eodem.* Licet neget *Carpzov. part. 3. deciſ. 274.* cujus rationibus reſponderi poteſt. Sic à decreto judicis cauſam immature pro concluſa acceptantis appellationi locus eſt, ſi verbi gratia, ante concluſionem documenta ab adverſario edi petat. *Dn. Mevius part 5. deciſ. 240.* A negata citatione ex *L. Diffamari*, ſi diffamatio idonea ad hunc proceſſum probata, recte appellatur. *Dn. Mevius part. 5. deciſ. 258.* Ab impoſitione novi & inſoliti oneris datur appellatio, & mandata ſine clauſula dantur contra Magiſtratum, quæ aliis in cauſis contra Magiſtratum non facile dantur, *Dn. Mevius part. 5. dec. 325.* A mandato ſine clauſula injuſte dato datur appellatio *Dn. Mevius part. 1. dec. 26.*
3 A decreta commiſſione ad perpetuam rei memoriam non appellantur, quia per id nemo gravatur, ſed veritas tantum conſervatur; & ſalvæ ſunt exceptiones ei, contra quem teſtes producuntur, licet aliquando ex cauſa appellationem receptam eſſe, teſtetur *Dn. Mevius p. 1. dec. 49.* ubi tamen inhibitionem negatam eſſe refert
4 *dec. ſeq.* Sic juſta eſt appellatio, quando termini nimis anguſti exceptio non admittitur, *Zang. p. 2. de Except. c. 6. in fin.* Sic idem eſt quando judex durante dilatione à ſe data anticipat terminum & quid in fraudem termini
5 decernat. *Dn. Mev. p. 1. dec. 135.* In criminalibus non appellatur quidem ad Cameram Spirenſem, excipiuntur tamen caſus, non pœnam corporalem, ſed mulctam concernentes, *p. 2. Ord. Cam. tit. 28. §. 5.* ibi (*die Leibes-*
6 *Straffe auf ſich haben.*) *Manzius cent. dec. q. 70.* E contrario, ubi alio modo iniquitas emendari poteſt in prima inſtantia, non admittenda appellatio, quia ubi ea non opus eſt, non eſt admittenda, ſed cum decreto cauſam exprimente & partem inſtruente remittenda cauſa ad judicem à quo. *Dn. Mev. p. 4. deciſ. 124.* Nec eſt admittenda appellatio, quando quis in inferiori judicio gravatus nondum eſt per ſententiam, *Dn. Mev. p. 5. dec. 89.* Nec admittenda ob citationem, ſi præjudicium exceptione, verbi gratia, judicis ſuſpecti &c. evitari poteſt & tolli, *Dn. Mev. p. 5. deciſ. 122.* vel ſi amiſſione ex primo decreto appellatur, *Dn. Mev. p. 5. deciſ. 351.* ob futurum etiam gravamen licita appellatio ſi gravamen quidem ſit in pendenti, ſed ſi evenerit, difficulter iſtud removeri poſſit, 1. ut ſi ſuſpectus decreverit. *Dn. Mev.*
7 *p. 1. dec. 64. §. 1.* Quia petens reſcriptum Principis mentiri poteſt, ideo contra ſententiam judicis, qui ex reſcripto judicat, datur appellatio, *Hetg. p. 1. q. 12. n. 25. P. Gregor. d. tr. lib. 2. c. 2. n. 2. & ſeq. Donell. lib. 28. cap. 6. & ibi Hill. 2.* Nam reſcriptum Principis non potuit tollere jus naturale, ad quod pertinet Appellatio. Et de obreptione quærere licet *Dn. Mev. part. 1. dec. 43.* Diſtinguendum enim eſt, utrum judex ex Reſcripto ſententiam ferat, an vero mandatum ſuperioris exequatur. Illo caſu datur appellatio; hoc caſu non, ſed tantum exceptio ſub & obreptionis, quia hic tantum reſpicitur perſona ipſius Prin-
8 cipis. Sed illo caſu reſpicitur proxime perſona judicis. *Dn. Mev. p. 1. dec. 244. §. 3.* Si quis in interponenda appellatione erraverit in perſona judicis ad quem, & quidem ſi inferiorem appellaverit, inutilis eſt appellatio, aliud ſi majorem. *Scaccia de Appellat. q. 1. n. 12. & 13.*

Ad L. Sed ſi. 3.

SI quis illico apud acta viva voce dicat, Appello, hoc ſufficit ad interpoſitionem appellationis *hic & l. 5. §. ult. h. t. & l. 14. C. eod. Donell. dict. c. 6. l. FF. Beſold. de appell. c. 8. nu. 3.* Sed aliud ſi ab interlocutoria appelletur. *c. 1. X. de appell. Ord. Cam. p. 2. tit. 20. §. 3. Gail. l. 1. obſer. 130. Mynſ. cent. 3. obſ. 12. Hill. d. c. lit. TT. Carpz. p. 1. c. 20. d. 5. n. 5.* Autor *ad L. 14. n. 1. & ſeqq. C. h. t.*

Ad L. Scio. 5.

SUMMARIA.

In ſchedula appellationis judici à quo offerenda quæ obſervanda. n. 1.
In appellatione à definitiva ſententia una cauſa ſaltem adjecta, alia libere in proſecutione Appellationis adjungi poſſunt, 2.
Quæ exceptiones novæ admittendæ in Appellationis inſtantia. 3.
Libellum in ſecunda inſtantia mutare non licet. 4.
Si articulus aliquis ſcienter omiſſus, & aliquis per negligentiam, an hic in ſecunda allegari poſſit. 5.
Cautela abbreviandi proceſſus in ſecunda inſtantia. 6.

1 IN ſchedula appellationis, quæ offertur judici à quo *l. 1. §. ultim. h. t.* debet exprimi, quis appellet, & à qua ſententia; non vero neceſſe eſt, ut exprimatur contra quem, & ſi plures ſint adverſarii & aliqui nominentur, non eſt neceſſe, ut cæteri omnes nominentur.
2 *pr. & §. 1. h. l. Donell. l. 28. c. 6. lit. TT.* Si à definitiva ſen-
teotia

2 tentia appellatur, ſi una cauſa tantum ſit adjecta, aliæ
adjungi libere poſſunt in proſecutione Appellationis. *hic
& c. conſtitis. 46. X. h. t.* quia per beneficium *Legis*,
per hanc 4. G. de Tempor. Appell. licet non deducta de-
3 ducere. *Petr. Gregor. d. tract. l. 6. cap. 1. n. 9.* Novæ au-
tem exceptiones, quæ ad actionem inſtitutam plane
non pertinent vel illam non infirmant, illæ non admit-
tuntur in appellationis inſtantia, ſed eæ novæ admit-
tuntur, quæ actionem perimunt, ut ſi oppoſuerim in
prima inſtantia pactum de non petendo, & ſuccubue-
rim, poſtea in Appellatione adducam donandi animum.
vid. *Harem. Piſt. p. 4. quæſt. 23. n. 18. & ſeq. Dn. Mæ-*
4 *vius p. 3. dec. 416.* Sed libellus in ſecunda inſtantia mu-
tari non poteſt; nam ſuper alio cognoſceret judex ad
quem, quam ſuper quo judex à quo pronunciaverat.
5 Sed quid ſi omiſit allegare articulum aliquem ſciens,
& aliquem per negligentiam, an in ſecunda inſtantia
hunc allegare poteſt? Affirm. ſi ex mera negligentia
omiſit, non ex malitia. *Dn. Mævius p. 2. deciſ. 153.*
6 Imo poteſt cauſam appellationis ſuo loco relinquere,
& non ſuper gravaminibus, an relevantia ſint, ſed ſu-
per actis prioribus ſubmittere, quæ eſt cautela abbre-
viandi proceſſus, ſi merita cauſæ probe deducta in prio-
ri inſtantia. *Ord. Cam. p. tit. 33. §. 2. Gail. lib. 1. obſ.
128. n. 4. Dn. Mevius p. 2. dec. 264. & p. 3. dec. 414.* vid.
not. in proceſſ. meo civ. 28. n. 75.

Ad L. Ab executore. 4.

S U M M A R I A.

Ab executore quatenus appellari non poſſit. n. 1.
Quod limitatur. 2.
A tranſactione & à lege quando appellari poſſit. 3.
Caſus recenſentur, quibus ab executione appellari poſſit. num. 4.
Interpretatio ſententiæ præſertim in executione à judice ordinario peti poteſt. 5.
Executoris officium ad evitandam injuriam ex executione redundantem. 6.
Ab executione ex inſtrumento liquido recte appellatur. num. 7.
A declaratione ſententia an appellari poſſit. 8.
Declaratio ſententia à qua petenda. 9.
Leuteratio Saxonica unde fluxerit & quid ea petatur. n. 10.
Ex inſtrumento liquido, ſi ſententia lata non licet moribus Saxonum, Pomeran. quoad effectum ſuſpenſivum appellare 11.
Quid ſi exceptio liquida ſit, an impediatur effectus devolutivus. 12.
Tertius recte appellat, ſi contra ſe ex inſtrumento guarentigionato agatur. 13.
Appellat tertius pro ſuo intereſſe, reluctante licet principali. 14.
Procurator qui victus eſt, & ſine mandato appellare poteſt & alium Procuratorem ſubſtituere. 15.
Leuteratio an ſine mandato etiam generali per Procuratorem fieri poſſit? 16.

1 AB Executore appellari non poteſt, modo ea fiat
præcedente cognitione cauſæ; nam ab immiſſio-
ne, ſine prævia ſententia aut inſtrumento paratam exe-
cutionem habente decreta admittitur appellatio. *Dn.*
2 *Mevius part. 1. deciſ. 5.* Prius limitatur, niſi executor
male interpretatus eſt ſententiam; nam tunc, licet exe-
cutio ſententiæ prætendatur, admittitur tamen Appel-
latio. *§. 1. h. l. Dn. Mevius p. 3. dec. 264. n. 3.* Autor *ad L.*
3 *5. n. 1. 2. 3. C. Quorum appell. non recip.* Sicut contra
tranſactionem quidem non appellatur, bene tamen à
latiori tranſactionis extanſione. Sic licet à lege non
appelletur, à ſententia tamen ejus interpretativa ap-
pellari poteſt. *Dn. Mevius d. deciſ. 264.* Imo ab omni
4 facto judicis appellari poſſe, quando evidens eſt inju-
ria, tradit *Dn. Mevius p. 3. deciſ. 423.* ſcilicet ſi dam-
num metuamus irreparabile, aut modum in exequendo
exceſſit executor. *l. 5. C. Quorum appell. non recipiun-
tur.* vid. *Petr. Gregor. d. tract. lib. 2. c. 11. per tot. Hillig.
d. c. 6. lit. Bb. Carpzov. p. 1. conſtit. 20. def. 13.* Sic in
executione admittitur Appellatio, ſi pro exiguo debito
multo majora pignora diſtrahantur aut adjudicentur.
Dn. Mevius p. 1. dec. 74. item ſi injuriam debitoris vel
alterius concreditoris in alias res extendatur, cum ta-
men neceſſe non ſit. *Dn. Mevius p. 3. dec. 82. Sig. Scac-
cia de Appell. quæſt. 17. limit. 10. n. 30.* Sic immiſſio
facta non citato debitore & in nundinis pro nulla decla-
rata fuit & prior ſententia reformata *Menſe Sept. Anno
1667. à Facultate noſtra.* Mandato de executione à
Principe facto, ſi opponatur exceptio illiquidi debiti,
& judex tamen immittat, appellationem admiſſam re-
fert *Dn. Mevius p. 5. deciſ. 116.* Si executio mandetur
à Principe lite pendente, non habet quidem locum re-
vocatio attentatorum; ſed Principis Reſcriptum ita in-
telligendum, ut quam minime à jure communi rece-
dat, & ſi judex corticem verborum ſecutus diſtricte
executus fuerit, datur appellatio ab indiſcreta executio-
ne, *Dn. Mevius par. 4. dec. 73.* Colliga etiam *ex §. 1.*
à judice ordinario peti poſſe interpretationem ſenten- 5
tiæ, præſertim in executione. *Gail. lib. 1. obſer. 116. n.
fin. Carpzov. p. 1. juriſpr. conſtit. 19. d. 1. Wurmſer. tit.
22. obſerv. 18.* Et executor ipſe, quando injuriam al-
teri fieri deprehendit, debet ab executione abſtinere,
& partibus intacta jura ſervare, ac rem ad mandantem
referre. *Dn. Mevius p. 1. dec. 143.* & executor debet ad- 6
mittere omnes exceptiones, quæ non impugnant ſen-
tentiam, ſed moderantur, ut in *l. 41. §. fin. de Re judic.
l. 41. §. fin. de fidejuſſ.* quod ni faciat, ab eo juſte appel- 7.
latur. *Dn. Mevius d. parte 1. dec. 145.* Ex *lege hac* in-
fertur, ſi ab exceſſu executionis appellare licet, magis
licebit, ubi ex inſtrumentis liquidis executio petitur;
nam & in tali proceſſu quis lædi poteſt. Ergo & licita
appellatio, ut prolixe & accurate docet *Dn. Mevius
part. 1. dec. ult.* Et declaratio non excludit appellatio- 8
nem, nec declaratione pendente currunt fatalia. *Dn.
Mevius part. 5. dec. 10.* & declaratione ſententiæ facta
poteſt appellari, ſicut per *hanc legem ejuſque §. 1.* ma-
nifeſte probatur, dum dicitur, à mala interpretatione
appellari poſſe; nam tunc demum per ſententiam gra-
vatur pars, quando ſententia certum ſenſum accipit,
Dn. Mevius p. 1. dec. 119. Declaratio autem ſententiæ 9
peti debet ab eo, qui ſententiam concepit. Unde ſty-
lus curiarum eſt, ut, quando de ſententiæ interpreta-
tione lis eſt, ad idem Collegium, à quo ſententia con-
cepta, pro declaranda ſententia tranſmittantur Acta.
Dn. Mevius part. 1. deciſ. 110. Cæterum ex facultate 10
petendi interpretationem fluxit Leuteratio Saxonica,
per quam tamen non declaratio tantum, ſed & emen-
datio ſententiæ prioris petitur. *Carp. de conſtit. 19. def.
2.* & fere iiſdem regulis utitur quibus appellatio. *Carp-
zov. dict. leg. def. 1.* Collige ex inſtrumento liquido, ſi 11
ſententia lata, non licere moribus Saxonum, Pome-
ran. aliorumque appellare. *Carpzov. par. 1. juriſpr. for.
conſtit. 20. d. 13.* ſcilicet quoad effectum ſuſpenſivum,
aliud quoad effectum devolutivum: ſi tamen exceptio
per idem vel aliud inſtrumentum liquida ſit, executio 12
non decernetur, & ſi decreta fuerit, tanquam ab ex-
ceſſu executionis appellabitur. *Dn. Mevius p. 4. dec. 347.*
Si etiam ex inſtrumento guarentigionato contra ter- 13
tium agatur, juſtam habet appellandi cauſam tertius.
Dn. Mevius p. 1. dec. 16.

Ex *§. 2.* notetur non tantum principalem litigantem, 14
ſed & tertium, cujus quodammodo intereſt, appellare
poſſe, pro ſuo intereſſe, licet reluctante principali, ver-
bi gratia, legatarium. *hic & l. ſeq. 5.* ubi exempla, & *leg.
14. h. t. Petr. Gregor. lib. 5. c. 1. n. 3. Gail. lib. 2. obſerv. 122.
n. 5. Scaccia d. quæſt. 5. n. 68. ſeq.* Autor *ad L. 28. num.
4. C. h. t.* Sic tutoris pupilli fratrem pro pupillo, con-
currente tamen ſuo aliquali intereſſe, appellantem ad-
miſſum

Digitized by Google

miſſum refert. *Dn. Mevius part.3. dec.214.* ſed non cau-
ſæ ſimilitudo, ſed identitas requiritur; nam ſententia
non facit jus inter alios. *Dn. Mevius p.4. dec.*180. ſic ſi
quis ſuis ſubditis probibeat, ne ad meum eant molendi-
num, poſſum ego appellare. *Dn. Mevius part. 1. deciſ.*
15 61. Procurator qui victus eſt, non tantum ſine manda-
to appellare poteſt. *argum. l.56. §. pen. ff. de furtis. Do-
nell. l.28. cap.6. lit. E.* ſed & alium procuratorem ſub-
ſtituere poteſt, quia per appellationem Dominus litis
factus eſt. *§. ultim. h. l. Tholoſ. de appell. lib.5. cap.1. n.
12. Scaccia de appellat. q.5. n.19.* ubi id limitat, ideo-
que dubia deciſio *Carpzovii parte 1. conſt. 19. def. 3. n.*
16 4. quod Leuteratio ſine mandato non poſſit per Procu-
ratorem fieri, ſed ſe ipſum explicat, quod de generali
mandato loquatur. At, ſi nec generale mandatum ha-
beat, ſufficeret tamen, ſi principalis ratam habeat ap-
pellationem, quod mandato æquiparatur, cum etiam
is, qui reſtitutionem pro alio petit, poſſit ratihabitio-
nem Domini in judicio exhibere. *Dn. Mevius p.4. de-
ciſ.*377. & negotiorum geſtor poteſt pro alio appellare.
*Dn. Mevius p.3. dec.214. n. 1. Scaccia de Appellat. q.
5. n. 41.* confer. *Dn. Mevius p.1. dec. 91.* Sed in extra-
neo pro alio appellante requiritur forte, ut intra decen-
nium ratificet. Secus in Procuratore vel Advocato. *Dn.
Mevius parte 1. deciſ.* 216.

Ad L. A Sententia. 5.

SUMMARIA.

Tertius pro ſuo intereſſe appellare poteſt, licet ſententia contra principalem lata ipſi non præjudicet. n. 1.
Hoc intereſſe an ſummarie probandum. 2.
Appellante principali à lite recedente non prohibetur tertius inſtitutam appellationem proſequi. 3.
Quid ſi tertius non adhæſerit. 4.
Tertius pendente apud inferiorem judicio an appellare poſſit. 5.

1 Licet ſententia inter duos lata tertio non præjudi-
cet, & ita tertius ipſo jure tutus ſit (exceptis cer-
tis caſibus, ut in *l. ſæpe. 63. de Re judic.* & ſi res litigioſa
vendita) præſtat tamen interdum, ſi tertius interve-
niat appellando verbi gratia, ſi hæres cum præjudicio
cohærendum condemnatus, vel fidejuſſor condemnato
reo, item ſi hæres victus in querela inoff. Teſtament.
nam tunc Legatarii poſſunt intervenire. Debet tamen
2 hoc intereſſe probari ſummarie, *Hillig. in Donell. l.28.
c.6. lit. Q.* Autor *ad L. 9. n.3. C. de legat.* Sed *Dn. Me-
vius p.4. dec.*342. dicit, non opus eſſe probatione, quod
intelligo de ea, quæ vocato adverſario facienda; Ali-
qualem tamen informationem putarem requiri. Et ter-
3 tius, qui appellavit, non prohibetur proſequi appella-
tionem, licet appellans principalis à lite receſſerit. *Dn.
Mevius p. 5. dec.* 87. Sed ſi non adhæſerit, non debet
4 admitti ad appellationem perſequendam, niſi cauſa ſi-
mul tertium concernat. *Dn. Mev. p. 4. dec.* 180. *n. 5. &
5 ſeq.* Tertius autem appellare non poteſt, pendente apud
inferiorem judicio, niſi interventionem ſibi denegatam
probet. *Dn. Mevius p. 5. d.* 89.

Ad L. Non tantum. 6.

SUMMARIA.

Pro eo, qui ad ſupplicium ducitur, cuilibet cujuſcunque ſexus appellare licet. n. 1.
Quando pro tertio in cauſa civili appellare liceat. 2.
In criminalibus appellationem locum habere, probatur. num. 3.
Vitia hodie in criminalibus judiciis admitti ſolita notantur. 4.
Appellatio tutior eſt reſtitutione ab eodem judice facienda. 5.
Judicis ſuperioris officium ad maturandum cauſæ expeditionem. 6.
Deſuper condemnati gravamina non ſunt rejicienda. numer. 7.
Pœna, quæ mitigationem admittit, an petente delinquente ejus rigorem, exaſperanda. 8.

Appellare cuilibet licet pro eo, qui ad ſupplicium 1
ducitur, licet perire feſtinet. *Farinac. quæſt. 79.
n. 95. & quæſt. 101. n. 23. Scaccia q. 5. num. 44. & ſeq.*
Dn. Autor *in C. tit. de Epiſcop. Aud. ad L. 6. n. 6. & 7.
Et ad L. 29. n.1. C. h. t.* Sic & invito infirmo adhibetur
cura, *Decius ad L. invito. 69. de R. J.* Iovitus ex ruente
domo extrahitur. *Hipp. de Marſil. ſing.* 89. Et id qui-
dem in ſpecie in ultimo ſupplicio locum habet. *Anton.
Matth. ad lib. Pand. 48. tit.17. cap.5. n. 2. & ſeq.* & po-
teſt defenſio atque Appellatio ſuſcipi etiam à fœmina.
*argum. l.1. §. conſequens ff. de ſuſp. tut. Ant. Matth. d. l.
n.4.* Et poteſt a tertio Appellatio juſtificari quoque. *P.
Gregor. de Appell. c. 7. n. 12. Hill. in Donell. l. 28. c. 6.
lit. G.* Idem in membri abſciſſione. *Petr. Gregor. d. c. 7.* 2
n.13. Idem in cauſa civili, ſi ſumma condemnati ege-
ſtas. *Vaſqu. lib.1. ill. quæſt. cap.41. n.9. Hill. d. l.* Unde
probatur, poſſe ad ſuperiorem appellari in criminalibus, 3
Autor *ad L.29. n.7. C. h. t.* & quidem abſurdum vide-
tur, appellationem in pecuniariis cauſis concedere, &
in criminalibus negare. *Berlich. p.2. deciſ.231. & Olden-
kop. in pec. tract.* vid. quæ notavi in *Proc. Inquiſit. c. ult.
n. 19.* Proh ſuperi! quanta hodie vitia & ſolœciſmi in 4
criminalibus admittuntur? Sæpiſſime negligitur litis
conteſtatio, interrogatoria generalia, de quibus teſtes
rogandi, omittitur confrontatio. Defenſio inquiſiti
inſuper habetur, ſed & appellatio denegatur. Poteſt
quidem contra Proceſſum criminalem inquiſitus & con-
demnatus reſtitutionem petere, per tradita *Dn. Mevii
part.3. deciſ.*411. Sed periculoſum eſt petere ab eodem 5
judice; tutior appellatio. Ne autem judex vereatur, 6
cauſas ita procraſtinari, ſtylus eſt, ut ſuperior exhibi-
tionem Actorum injungat judici à quo, quæ trans-
miſſa ſi ſint, reviſionem eorum inſtituit ſuperior, &
ſententiam vel emendat vel confirmat. Deſuper autem 7
condemnatum cum ſuis gravaminibus audiendum eſſe
puto, & hæc cum actis conferenda. Sed Acta ſæpe
ſolent tumultuarie conſcribi, quod animadvertere ſu-
perioris eſt. Si autem ipſe delinquens petat pœnam 8
capitalem, ſi ex circumſtantiis mitigari poſſit pœna,
an deſiderio confeſſi ſatisfaciendum? Non putarim, niſi
metus relapſus, quale exemplum recenſet pueri. *Manz.
cent. deciſ. d.* 85.

Ad L. Cum quidam. 7.

SUMMARIA.

Schedula appellationis inſinuanda ipſi judici à quo, num. 1.
Hodie etiam fit coram Notario & teſtibus. 2.
Quid in March. Elector. & Pomer. obtineat. vid. 3.

Appellationis ſchedula ipſi judici à quo inſinuanda. 1
hic. & Nov. 119. c.4. niſi ob violentiam ſive Ty-
rannidem ipſi inſinuari nequeat, tunc enim publice
proponenda, per *h. l. 7.* Hodie coram Notario & teſti- 2
bus, de quo *Carpzov. p.1. conſtit.20. def.1. n. 5. Scaccia
quæſt. 6. n.35.* Autor *ad L.1. n.7. ſeq. de his, qui per me-
tum Judic. non appell.* ita tamen, ut non ſufficiat No-
tarius, ſed etiam teſtes requirantur. *Ord. Cam. p.2. t.29.
§. 5. Carpzov. d. l. defenſ. 2.* Sed hæc appellandi ratio 3
in Electoratu Brandenburgico non obſervatur, bene ta-
men in Pomerania. Autor *d. l. n. 10.* Sed & apud nos
fieri id poſſe, puto in caſu deficientis judicis. vid. *Pro-
ceſſus meus civ. c. 28. n. 53.*

Ad L. Illud.

ad L. Illud 8.

SUMMARIA.

Appellans à convitiis in judicem non abſtinens punitur. num. 1.
Appellans citra reſervationem honoris, judicem male judicaſſe aſſerens, injuriam non infert judici. 2
Quibus verbis injuria inferatur. vid. 3.
An, ſi judex ob convicium à parte acceptum inter reliqua transmiſſa acta ad Collegium, ejus commeritam pœnam reſcribendam petat, pars ab hoc gravamine appellare poſſit? 4.

APpellans non debet Judici convicium dicere,
1 alias plectitur, *hic & l. 42. ſuper. de injuriis.* Ideo
ſolet cum reſervatione honoris dici, judicem male ju-
2 dicaſſe. Autor *ad L. 20. nu. 6. C. h. t.* Nulla tamen in-
3 juria eſt, ſi dicam, male judicatum etiam ſine reſerva-
tione honoris; ſed ſi dicam, judicem corruptum male
judicaſſe, vel ſi verbis dolus aut ſordes judicis expri-
mantur. *Guido Papa ſing. 358. nu. 8.* & quos refert *Hil-
lig. d. c. 6. lit. YY.* Hinc ſi pars judici convicium di-
4 xiſſet, & judex in Epiſtola, qua Acta ad peregrinum
collegium transmittebantur, addidiſſet hæc verba: [*Es
wolle der Urthelsfaſſer zugleich wegen der* injurien
*dem Richter durch die anzügliche Schrifften zugefügt,
und was dadurch verſchuldet, urtheilen.*) quæritur, an
ab hoc gravamine pars appellare poſſit? Negabatur, ſi-
quidem de injuria nondum judicaverat, ſed judican-
dum, & eſt tantum remiſſio ad ulteriorem cognitio-
nem, & Collegio non eſt impoſita neceſſitas hoc pro
injuria habendi. *arg. l. 40. ff. de judic. Dn. Mev. p. 4.
dec. 146.*

ad L. Si qui. 10.

SUMMARIA.

Appellatio unius ex pluribus per d. l. *diverſas ſententias condemnatis non prodeſt reliquis. n.* 1.
Secus ſi contra plures ſimul actum & omnes condemnati. 2.
Quod explicatur & exemplo declaratur. 3. 4.
Si plures condemnati ob ſummam quomodo teneatur. num. 6.
An hic tot appellationes requirantur, quot perſona. 7.
Sententia lata, ubi unus creditorum nomine alieram egit, reliquis non nocet. 8.
Diverſa ſumma an conjungi poſſint. 9. 10.
Admittitur appellatio, ſi cauſa ſumma per ſe non appellabilis concernat famam. 11.

SI plures per diverſas ſententias condemnati ſint,
1 licet ex eadem cauſa v. gr. fidejuſſionis, tunc unius
appellatio aliis non proficiet, ſed quilibet pro ſe tene-
tur appellare, quia ſunt plures ſententiæ. *hic in pr. l.*
2 Autor *ad L. 11. numer. 1. C. de Teſtib.* Quod ſi autem
contra plures ſimul actum v. gr. tutores, & omnes
condemnati, tunc unus ex conſortibus litis appellare
poteſt, & victoriæ emolumentum etiam ad cæteros
tranſit. *hic §. 2. & l. 1. & 2. C. Si unus ex pluribus appel-
lat.* Si modo una cauſa defenſionis, non diverſas in
3 ſingulis §. *ult. h. t.* Sic non eſt una defenſionis cauſa,
quando unus fidejuſſor excuſſioni renunciavit, alter
non. Deinde (2.) ut eadem cauſa ſit, ſic non eſt ea-
4 dem cauſa, v. gr. ſi tutores duo condemnati, unus qui
geſſit, alter non, & qui non geſſit, appellavit. *dicto §.
ult.* (3.) Debet alter jure communi niti non ſingulari.
(4.) Si unus tantum appellavit, vel omnes quidem,
ſed cæteri deſeruere. (5.) Ut non approbarit ſententiam
[6.] Ut intra decennium ſciat appellatum eſſe. (7.)
Ut non contrarium prius ſit confeſſus. (8) Ut appel-
latio valida, ſicut hæc requiſita refert *Hartm. Piſt.
part. 1. qu. 47. Hillig. lib. 28. c. 5. lit. B. Carpz. part. 1.*

conſt. 20. def. 15. Petr. Gregor. lib. Appell. l. 5. c. 5. n. 3.
vid. *notata ad illum tit. Cod. num. 1. 2. 3. & 4.* Sed be-
5 ne notandum, alium eſſe caſum, ubi unius appellatio
alteri prodeſt, ſi ſcil. res ſit individua, ubi non requi-
runtur omnia, quæ hactenus dicta, ſed ob indiviſi-
bilitatem rei utrique beneficium competit. *arg. l. ſi
communem ff. quibus mod. ſervit. amitt. Hartm. Piſt. d.
q. n. 26.* Autor *in C. t. Si in commun. eademque cauſ.
in integr. reſt. ad L. 1. num. 12.* Collige *ex §. 3.* quan-
6 do ſunt plures condemnati ob ſummam, omnes tenen-
tur pro parte virili, quia ſumma ſemper dividua: Sed
7 *hic* dicit *Gloſſa*, tot appellationibus opus eſſe, quot
ſunt perſonæ, quod reprobat *Fart. hic.* Sed ſi unus
8 creditorum egerit nomine aliorum etiam ſine manda-
to, tunc ut ſententia illis non præjudicat, ita illis nec
appellatione opus. *Dn. Mev. p. 3. dec. 285.* Collige etiam
9 *ex* §. 1. plures ſummas, ut ad Principem eatur, con-
jungi poſſe *Manzius qu. 69. num. 3. Myns. c. 5 obſ. 83.
Gail. lib. 1. obſ. 123. num. 3. Treutl. diſp. 33. vol. 2. th. 5.
lit. A.* Et huic ſententiæ non obſtat *l. itemque 11. ff. de
juriſd.* ut ibi putat *Bachov.* Sed magis hanc confirmat.
Ut enim plures ſummæ cumulatæ non excludunt juriſ-
dictionem judicis habentem reſtrictam ad certam
quantitatem juriſdictionem; ita plures ſummæ cumu-
latæ fundant juriſdictionem Cameræ vel judicis ad
quem; nam in prima ſpecie coacervatio eſt adverſa
actori, cui initio favetur, & *in hoc textu* eſt actori vel
10 appellanti commoda ad fundandam actionem. In
ſumma, quando ex coacervatione reſultat favor, tunc
illa facienda, quando autem reſultat inde odium, tunc
non eſt facienda. *Alex. vol. 5. conſ. 13. num. 3.* Appel-
lationis autem devolutio eſt res favorabilis. *Alex. d.
l. & Scaccia de Appellat. qu. 17. limit. 6. memb. 9. nu.*
26. quamvis diſtinguant alii, an oriantur plures ſummæ
ex una cauſa, & ſic una actione petantur, an ex di-
verſis, & ſic diverſæ ſint actiones, ut illo caſu fun-
detur juriſdictio, hoc non, *Gail. l. 1. obſ. 123. nu. 3.
Myns. cent. 5. obſ. 83. §. 1.* Cumulari etiam poſſunt uſu-
11 ræ & expenſæ, imo licet ſumma per ſe non ſit appel-
labilis, cauſa tamen famam concernat, appellationem
admittendam eſſe putant, vid. *Manz. d. l. nu. 5.* ubi
præjudicium allegat.

ad L. Appellanti. 13.

NOn nocet appellanti, licet non ſignificet, à qua parte ſententiæ appellet, hactenus tamen nocet quod appellatus poſſit adhærere appellationi; etiam poſt decennium, ſi in genere appellatum, non ſi in certo membro; nam ſi à certo membro ſententiæ appellatum, non niſi in eo membro adhærere Appellationi poteſt appellatus. *Trentac. lib. 2. de Appell. reſol. 7.*

ad L. Si perluſorio. 14.

SUMMARIA.

Quibus caſibus olim ante Nov. 115. *expugnato teſtamento per querelam legata non intercidebant. vid. num.* 1.
Sententia in contumaciam lata ſoli contumaci nocet. 2.
Invitis etiam principalibus litigantibus tertius interveniens admitti debet. 3.

CErtum eſt ante *Nov.* 115. expugnato Teſtamen-
1 to per querelam intercidere legata, fideicomiſ-
ſa & omnia: Sed hic habentur duæ exceptiones (1.)
Si hæres ſcriptus in fraudem legatariorum colluſerit
cum Actore, & teſtamentum non invitus paſſus ſit ex-
pugnari; nam ſic perluſorie tantum egit, ea ſententia
Legatariis non potuit obſtare, quia defuit juſtus con-
tradictor, juſtus defenſor teſtamenti. Secunda excep-
tio: Si hæres ſcriptus abfuit, & eo abſente in contu-
maciam pronunciatum ſit, inofficioſum eſſe Teſtamen-
tum, quia hæres potius præſumitur condemnatus ob

2 contumaciam ejus. *Farin.q.* 11. *num.* 92. ubi plures alle-
gar. Ergo hæc ſententia aliis quam ipſi hæredi no-
cere non poteſt, *hic l.* 17. §. *ult. ff. de inoff. teſtam.* Col-
lige, ſententiam in contumaciam latam non aliis, ſed
ſoli contumaci nocere. vid. *Cujac. ad d. l.* 17. §. *ult. p.*
555. Et ergo alii, quibus alias per dependentiam no-
ceret, integra jura ſervanda ſunt. *Felin. ad c. cum Ber-
tholdus.* 18. *num.* 20. *de Sentent. & re judic. Scacc. de
Appell. gloſſ.* 14. *quæſt.* 12. *numer.* 47. *& numer.* 47. *Sur-
dus deciſ.* 56. *numer.* 13 *&* 14. quem vide *& Covarr.
in qu. pract.* 13. *n.* 5. Invitis etiam principalibus litigan-
3 tibus tertium intervenientem admittendum, conclu-
dit hinc *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 285.

ad L. Conſtitutiones. 16.

SUMMARIA.

*Latro vel dux factionis condemnatus appellare non po-
teſt. num.* 1.
*Licet hi ſolum convicti, quo referuntur adulteratores
monetarum & raptores virginum.* 2.
*Reliqui malefici non removeatur ab hoc beneficio niſi con-
feſſi.* 3.
*Extra hoſce caſus in criminalibus appellare poſſe colligi-
tur.* 4.
Camera Spirenſis quomodo appellationem admittat. 5.

1 QUando inſignis latro, vel dux factionis, vel ſe-
ditionis concitator condemnatus eſt, appellatio
2 non eſt recipienda, cum eos damnatos ſtatim puniri
publice interſit, Et hi carent beneficio Appellationis,
licet ſolum ſint convicti, *Rauchbar. p.* 2. *qu.* 8. *nu.* 11
& 16. & hunc referens *Hill. in Don. l.* 28. *c.* 6. *lit. K.*
qui ad hanc claſſem adulteratores monetarum & rap-
3 tores virginum refert. Cæteri malefici, ut homicidæ,
venefici, malefici, adulteri violentiæ manifeſtæ rei ita
removentur à beneficio Appellationis, ſi non tantum
convicti, ſed & confeſſi. *l.* 2. *C. quorum appell. non re-
cipiuntur.* ibique Autor *num.* 1. *& ſeqq. Donell. d. c. lit.*
4 *L.* Ex quo à contrario ſenſu colligitur, in criminali-
bus extra hunc caſum poſſe appellari. *Berlich. p.* 2. *de-
ciſ.* 230. *Scaccia* §. 17. *limit.* 48. *num.* 24. præſertim à
Magiſtratu, qui ſubeſt Principi vel Statui Imperii;
nam ad Cameram Spirenſem non appellatur, niſi ex
capite nullitatis, v. gr. quando contra inauditum pro-
ceditur, vel contra jus naturale *Ord. Cam. p.* 2. *c.* 28.
5 §. *pen.* Et ſi Camera deprehendat nullitatem, judici
inferiori à Camera præſcribitur forma procedendi
contra reum criminis poſtulatum. *Dn. Mevius p.* 2. *dec.*
272. Non facile tamen ſtatim decernenda inhibitio,
niſi ex progreſſu damnum irreparabile immineat. *Dn.
Mevius d. l. def.* 273.

ad L. Si expreſſe. 19.

SUMMARIA.

*Sententia contra jus lata ipſo jure nulla eſt, & appellatio-
ne non indiget. n.* 1.
Quod ampliatur. 2.
*Appellatione cum nullitatis remedio cumulata, illa de-
ſerta hoc ſupereſt.* 3.
Item, ſi appellatio rejecta. 4.
*Omnis ſententia notoriæ iniquitatis ad ſuperius judi-
cium recte ſine appellatione devolvitur.* 5.
Ex ſententia nulla appellari poſſe colligitur. 6.

1 SI ſententia lata contra jus vel conſtitutionem Su-
perioris, non eget Appellatione Autor *ad L.* 7. *C.
de Appellat.* ſed ipſo jure nulla eſt. quando ſcilicet no-
minatim aliud jus eſſe dicit judex, quam lege cau-
tum, ut infra *l.* 1. §. 2. *quæ ſent. ſine appellat. &c. Do-
nell. lib.* 28 *c.* 6. *& ibi Hillg. lit. A. & B.* Autor *ad L.*
2. *n.* 1. *C. quando prov. non eſt nec.* Quod ampliatur, li-
2 cet appellatum ſit, & deſerta ſit appellatio ob id, non
reconvaleſcit tamen ſententia; Et ſic, ſi à judice pe-
regrino lata ſit ſententia, quæ tamen ſi contra con-
ſuetudinem ſit, poteſt à judice, qui ſententiam publi-
cavit, reformari, etiamſi appellatum non ſit, ut judica-
tum refert *Dn. Mevius p.* 2. *dec.* 268. conf. *idem p.* 5.
3 *dec.* 150. Et hinc infertur, ſi appellatio cum nullitatis
remedio cumulata ſit, quod tunc deſerta appellatione,
tamen hoc ſuperſit, *Tremacinq. l.* 2. *tit. de confeſſ. re-
ſol.* 1. *numer.* 46. & quos allegavi remiſſive *in proceſſ.
exec. c.* 28. *num.* 109. licet contrarium videatur ſentire
4 *Dn. Mev. pag.* 4. *dec.* 389. Sic etiam ſi appellatio, quia
non agitur de ea quantitate, quæ ad appellationem re-
quiritur, rejicitur, v. gr. ſi ſuper ducentis thaleris
tantum admittatur Appellatio, & ſententia lata tantum
ſuper 100. thaleris, tamen nullitatis remedium inten-
5 di poteſt coram appellationis judicio. *Dn. Mevius p.* 3.
dec. 89. Imo quævis notoriæ ſententiæ iniquitas etiam
ſine appellatione cauſam ad judicium ſuperius devol-
vit. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 195. *& p.* 4. *dec.* 115. præſertim
6 ſi notorietas ea Actis appareat, & nullitas talis, quæ
merita cauſæ afficiat. *Dn. Mevius p.* 5. *dec.* 139. Colli-
gitur etiam ex *h. l.* 19. à ſententia nulla appellari poſ-
ſe, *Scaccia de Appell. c.* 17. *limit.* 19. *num.* 2. vid. *l.* 1.
& 2. *infr. Quæ ſent. ſine appell.*

ad L. Imperatores. 21.

SUMMARIA.

Appellationes gradatim fieri debent. n. 1.
Quod & hodie obtinet. 2.
Secus de jure Canonico. 3.
N. 1. *limitatur varie.* 4. *&* 5.
*Quando mandatum ſine clauſula petitur contra ſubdi-
tum imperii mediatum, cauſa remittenda eſt ad ju-
dicem immediatum.* 6.
Actus Jurisdictionales gradatim fieri debent. 7.
*Alienatio feudi valide fit, requiſito conſenſu judicis im-
mediati.* 8.
*Quod extenditur, ſi ex ſtatuto conſenſus Magiſtratus re-
quiritur.* 9.
Appellatio indefinita ſubſiſtit. 10.
*Delegatione judice infimo à ſupremo facta, appellatio-
nem recipit non immediatus, ſed ſupremus.* 11.
*Secus, ſi ſupremus cauſam infimo commendavit per pro-
motoriales.* 12.
*Error non nocet juſtificationi appellationis faciendæ co-
ram judice immediato.* 13.
Sequeſtratio bonorum quando & quomodo concedenda. 14.
15. *&* 16.

APpellatio ad Principem omiſſo medio regula-
1 riter non admittitur, cum appellationes grada-
tim fieri debeant, *hic & Nov.* 23. *c.* 3. *& c.* 63. *X. h. t.*
Ord. Cam. p. 2. *tit.* 29. §. 1. Sed jure Canon. ad Prin-
2 cipem vel Pontificem ſtatim poteſt appellari. *Ritterh.
lib.* 5. *diff. cap.* 26. *Bachov. vol* 2. *in Treutl. diſp.* 33. *th.*
6. *lit. A. B. Donell. lib.* 28. *cap.* 7. *lit. H.* Sed nec hodie
ad ſummum Tribunal itur, niſi adito medio judice aut
3 juſta ratione allegata. *Dn. Mevius p.* 1. *d.* 87. Sed prius
etiam de jure Civ. limitandum eſt, niſi medius judex im-
4 pediatur, quo minus cognoſcat, & impedimentum ita
comparatum, ut facile & cito removeri non poſſit, quia
iniquum eſt, ut quis ob alienum impedimentum ju-
ſtitia non fruatur. *Dn. Mevius par.* 3. *deciſ.* 384. ubi
proponit exemplum, ubi medii judicis controverſa eſt
jurisdictio. Item poteſt fieri, ut medius deneget juſti-
tiam vel ſuſpectus ſit. *Ord. Camer. d. t.* 29. §. 1. *Myns.
cent.* 1. *obſ.* 67. *Gail. lib.* 1. *obſ.* 119. *num.* 2. Sic quando
inter judicem à quo & ad quem ſuper devolutione
controverſia eſt, poteſt ab appellato adiri Princeps vel
ejus Tribunal. *Dn. Mevius p.* 1. *dec.* 217. quas aliaſque
5 limitationes ulterius tractatas vide apud *Sigiſm. Scacc.
de Appell. q.* 7. *num.* 36. *& multis ſeq. Berlich p.* 1. *concl.*
50. *num.* 68. *& ſeqq.* vel ſi conſuetudo admittat præ-
terire

6 terire medium. *Myнſ. cap.* 1. *obſ.* 67. *Blum. de jure Cam.*
c. 48. *num.* 5. Argumento *hujus L.* probatur illa ſen-
tentis, quod, quando mandatum ſine clauſula petitur
contra mediatum imperii ſubditum, remittenda ſit
cauſa ad judicem immediatum, ut per deputatos Im-
petii concluſum refert *Roding. in Pandect. Cam. l.* 1. *c.*
12. *num.* 49. *& Dn. Mev. part.* 1. *dec.* 140. niſi ſcil. pe-
ticulum in mora ſit. Generalius colligunt ex *h. l.* quod
7 actus juriſdictionales gradatim debeant expediti, &
non omitti magiſtratus intermedius. Unde probant,
8 conſenſum Domini immediati requiri, ut feudum va-
lide alienetur, nec ſufficere conſenſum ſuperioris Do-
mini. vid. *Carpz. p.* 1. *dec.* 65. & quos refert *Hartm.*
9 *Piſt. obſ.* 45. Dixerim etiam, ubi ex ſtatuto conſenſus
Magiſtratus requiritur ad obligationem immobilium,
ſequiri conſenſum immediati Magiſtratus. Nam ſi ſu-
perioris ſufficeret, non poſſet crediturus ſcire onus æris
alient hypothecani, qui tamen finis eſt ſtatuti, & ſic
ſtatuo cum *Berlich. p.* 2. *concl.* 29. *num.* 66. licet diſ-
10 ſentiat *Carpz. p.* 1 *dec.* 64. Colligitur etiam *h. l.* poſſe
ſubſiſtere appellationem indefinitam non expreſſo no-
mine judicis ad quem, quia intelligitur gradatim fa-
11 cta ad ſuperiorem immediatum. Sic etiam, ſi ſupre-
mus judex delegaverit cauſam judici infimo, tunc
enim non ad immediatum, ſed ad ſupremum judicem
appellatur, ut delegantem, per *notat. ad l. fin. tit.* 3.
12 *hujus lib.* Sed ſi ſupremus judex infimo per promoto-
riales commendavit cauſam & injunxit rectum pro-
ceſſus ordinem, id pro delegatione non eſt, ſed ſal-
tem excitatorium ad faciendam juſtitiam, ex quo non
devolvitur cauſa, niſi ſpretis promotorialibus juſtitia
denegetur, & ſic quando ſententia lata, non ad ſupre-
mum, ſed ad immediatum appellare oportet. *Dn. Mev.*
p. 5. *dec.* 203. Sed tamen ſi pars per errorem ſaltum
13 commiſiſſet coram immediato judice, juſtificare ap-
pellationem licet. *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 203. Quamvis
ſequeſtratio regulariter ſit prohibita, nec ea penden-
14 te lite aut appellatione fructibus privandus. *Dn. Me-*
vius p. 4. *dec.* 374. *num.* 2. nec ea facienda ſit, cum in
puncto attentatorum contra poſſeſſorem pronunciata
eſt ſententia, ut vult *Lancellotat. de attent. p.* 3. *c.* 28. *n.*
144. *& Dn. Mevius p.* 5. *dec.* 207. Cum tamen timor
eſt, ne adverſarius, qui in cauſa victus eſt, & appel-
lavit, fructus dilapidet pendente appellatione, debent
fructus ſequeſtrari penes tertium. *Speculator. lib.* 2. *de
pellat.* §. 11. *Ricc. collect. & Scacc. qu.* 3. *nu.* 28. *& ſeq.*
Donell. lib. 28. *c.* 9. *lit. l. Seg. Scaccia de judic. c.* 38. *n.*
18. conf. *l.* 5. *C. Quorum appell. non recip.* Sic etiam ſi
15 neuter rem, ſuper qua lis eſt, poſſideat, poteſt judex ex
officio rem locare, ut neuter locet, & fructus conſer-
ventur victori, *Dn. Mevius p.* 2. *dec.* 343. nam factum
judicis eſt factum partis. *l.* 13. *C. de Evict. Dn. Thabor
ad Barb. l.* 6. *c.* 3. *ax.* 25. conf. *l.* 22. §. *fin. ff. ſol. matr.*
Sed ſine neceſſitate nemo poſſeſſione ſua dejiciendus;
nam poſſet fieri, ut duo diverſo reſpectu rem ean-
dem poſſideant. *Dn. Mevius p.* 5. *dec.* 233. Et ſi neceſ-
16 ſaria videatur ſequeſtratio, non tamen decernenda ni-
ſi citatis partibus & cauſæ cognitione præcedente. *Dn.*
Mevius d. p. 5. *dec.* 234.

ad L. Ad Principem.

SUMMARIA.

Judex non exſpectato reſponſo Principis ad relationem fa-
ctam ipſe pronunciare poteſt. n. 1.
Quod hodie non obtinet, ſi judex ex conſenſu partium
cauſam ad Collegium ſapientum tranſmiſerit. 2.
Relatio inferioris ad ſuperiorem facta non ſemper effec-
tum ſuſpenſivum habet. 3.

1 SEntentia, ut puto, plana eſt. Pauca in hoc Nigro
de Relationibus habentur, quæritur hic: an judex,
qui cauſam ſalebroſam ad Principem retulit poſſit po-
ſtea non expectato reſponſo ipſe pronunciare? Quod

aff. quia relatio ad Principem eſt quiddam extraordi-
narium, quod ceſſat, ſi ordinaria via velit procedere
judex. Sed hoc non habebit locum, ſi judex ex con-
2 ſenſu partium hodie vellet ad Collegium Sapientum
tranſmittere, id quod experientia docet, non aliter
hoc decretum mutari, niſi altera pars in inferendis
3 ſportulis moroſa ſit. Relatio tamen inferioris ad ſu-
periorem facta interdum non ſuſpendit, vid. *Dn. Me-*
vium p. 1. *d.* 245.

ad L. Ex conſenſu. 23.

SUMMARIA.

In civilibus quatenus appellatio alterius pro altero va-
leat, num. 1.
Conjuncta perſona appellat ſemper cum cautione de ra-
to. 2.
Contumax in non veniendo non appellat, & quatenus de-
negatio appellationis ſubſiſtat. 3. 4.

IN civilibus alius pro alio appellare poteſt, modo
1 alius intra tempora legitima, ſcil. intra decendium,
à die ſcientiæ computandum ratam habuerit appella-
2 tionem, §. 2. *h. l.* ſed conjuncta perſona ſemper ad-
mittetur, ut hic filius, cum cautione de rato, *arg. l.*
3 *Maritus.* 21. *C. de procurat. Dn. Mevius p.* 5. *dec.* 78. Ve-
rus contumax non appellat, §. *fin. h. l. Carpz. p.* 1. *ju-*
riſpr. for. conſt. 20. *d.* 14. *num.* 3. ſcil. ſi contumax in
non veniendo, non vero in non parendo v. gr. non
reſpondendo, vel non jurando &c. *l. ult.* §. 1. *h. t.*
quæ vulgaris eſt diſtinctio, teſte *Hill. lib.* 8. *c.* 6. *lit. I.*
ſcilicet quando judicium in contumaciam inſtitutum,
& vera non ficta eſt contumacia. *Scaccia de appell. q.*
17. *lim.* 3. *Beſold. de appellat. cap.* 6. *num.* 24. *Hill. in
Donel. lit. I* Autor *ad L.* 1. *num.* 3. *ſeqq. C. Quor. ap-*
pellat. non recip. Ad id vero, ut quis in contumaciam
4 condemnetur, & appellationis beneficium denege-
tur, neceſſe eſt, ut fuerit vocatus, & quidem peremp-
torie, per *h. l.* & nec ipſe, nec per alium comparue-
rit. *Dn. Mevius p.* 5. *dec.* 280. vid. *not.* Dni Autoris *ad
l.* 23. *de re judic.*

ad L. Negotiorum geſtorum. 24.

JUdex appellationis etiam de uſuris medii temporis
pronunciare poteſt. vid. *not.* Dni Autoris *ad l.* 41.
de Uſuris.

ad L. Imperator. 25.

JUdices non debent impedire appellationem, quia
tantumſ. inquit Imperator Alexander, mihi curæ
eſt eorum, qui reguntur, libertas, quantum & illo-
rum benevolentia & obedientia, & inde ſpecies qua-
ſi appellationis & iter ſuſcipere ad Principem, de
quo in *c. un. X. de Clericis peregrinantib. & Lancel-
lot. d. tr. part.* 2. *cap.* 12. *ampliat.* 16. *Scaccia q.* 2. *nu.*
41. *& ſeqq.*

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Contumax in non veniendo & appellationis deſertor non
admittitur ad petitionem reſtitutionis in integrum,
nec ad ſupplicationem. n. 1.
Admittitur contumax in non exhibendo inſtrumento vel
reſpondendo. 2.
Appellatio ab alio inſtituta, ab alio juſtificari poteſt. 3.
Appellans, ſpreta juſtificatione, ad acta ſe referens, an
audiendus? 4.

1 COntumax in non veniendo non appellat, *l.* 23.
§. *ult. h. t. & l.* 1. *C. Quorum appellat. non recip*:
Sic etiam contumax non admittitur ad petitionem re-
ſtitutionis in integrum. *Dn. Mevius p.* 5. *d.* 329. Nec

ri. ſupplicationis remedium. *Menoch. lib. 1. arb. qu.*
70. *num.* 38 *& Hillig. d. c. 6. lit. I.* Nec appellationis
deſertores. *Carpzov. p. 1. juriſpr. for. conſt.* 20. *def.* 14.
Sed aliud eſt in eo, ut *ſupra* dixi, qui contumax fuit
2 in non exhibendo inſtrumento, vel in non reſponden-
do, ut dictum *ſupra ad L.* 23 *num.* 3. *h. t. Scaccia qu.*
17. *lim.* 3. *num.* 17. Autor *ad L.* 1. *num.* 4. *ſeqq. C. Quo-
rum appel. non recip.* qui admittitur, ſi non exhibens
ex juramento in litem condemnatus ad intereſſe, de
quo *Mand. conſ.* 547. *in fine.* Ex §. *ult.* notetur, quod
interdum alius appellet, alius exquatur appellationem,
3 i. e. juſtificet, v. gr. ſi tutores appellaverint, poſſet ju-
venis, ſi interim adoleverit, exequi appellationem.
Sed quæritur, ſi appellans nolit ſe juſtificare, ſed ju-
4 ſtitiam ſuæ cauſæ ex actis apparere dicat, & ideo ſe
ad Acta referat, vel ſchedulam appellationis pro ju-
ſtificatione ſe habiturum dicat, an hoc ſufficiat? Aff.
quod tum apparet ex traditis ab *Hillig. l.* 28. *c.* 8. *l. C.
& conſtat mihi ex Actis.*

TITULUS II.

A quibus appellari non licet.

Ad L. Tractandum. 1.

SUMMARIA.

Ante ſententiam appellationi renunciari poteſt. n. 1.
Hæc renunciatio fit duplici modo. 2.
Valet etiam renunciatio poſt ſententiam vel tacite, vel expreſſe facta. 3.
Judex cum clauſula, remota appellatione, à quo & quatenus conſtitui poſſit. 4. 6.
Clauſulæ explicatio. vid. nu 5.
Clauſula contra quem ſtringat. 7.
Delegatio cauſæ ita facta ut ſtatim executioni tradatur, non æquipollet clauſulæ, appellatione remota. 8.
Appellatio ad judicium divinum non inanis oſtenditur. 9.

1 QUi profeſſus fuerit ante ſententiam, ſe à judice
non provocaturum, indubitate provocandi au-
xilium perdidit. *Scaccia de appellat. qu.* 17. *limit.* 2.
quod in civilibus, non criminalibus locum habet. *Ant.
Matth. ad l.* 48. *tit.* 17. *cap.* 5. *num.* 11. *Farin. qu.* 101.
2 *num.* 20. Duplici vero modo poteſt renunciari (1.) ut
renunciatio reſpiciat ipſam ſententiam ejuſque vim,
ut ex voluntate partium ſententia qualiſcunque futu-
ra ſit, corroborent, vel reſpicit executionem tantum,
quod non attenta appellatione pronunciatum exequi
oporteat. Priori caſu appellatio non admittitur, niſi
ſententia nulla ſit; ſed poſteriori caſu admittitur ap-
pellatio, ſed ea non habet effectum ſuſpenſivum, ſed
tantum devolutionem. Nam renunciationes ſtricti
juris ſunt, præſertim quando renunciatur beneficio ju-
3 ris naturalis. *Dn. Mev. p.* 1. *d.* 99. Sed & poſt ſenten-
tiam renunciari poteſt Appellationi tacite vel expreſſe,
illud ſi parere inceperit, aut dilationem intra quam
ſolveret, petierit &c. *Hil. ad Don. l.* 28. *c.* 6. *lit. O.*
Imperator poteſt ita judicem dare, ne liceat ab eo ap-
4 pellare. § 4. *h. l.* ſcil. per clauſulam, APPELLATIONE
REMOTA, quæ tamen non removet recuſationem ſuſ-
5 pecti, nec appellationem à manifeſto gravamine. *c.*
47. *X. de Appellat. Scaccia qu.* 16. *lim.* 1. *Farin. qu.*
101. *num.* 111. *Hil. d. c.* 6. *lit. X.* Sed non præſumen-
dum eſt, Principem, qui reum in criminalibus etiam
poſt ſententiam audit, velle appellationem præſcinde-
re; Ergo de appellatione, quæ frivola videri poſſit,
hoc intelligendum. *Ant. Matth. d. l. num.* 12. Ergo
6 alii, quam Imperatori cum hac clauſula delegare non
licet, per *hunc.* §. quod etiam de Principibus Impe-
rii intelligit, qui non habent privilegium de non ap-
7 pellando. *Mev. p.* 2. *d. d.* 193. Nam Princeps habens
tribunal, à quo appellare non licet, poteſt delegare
cauſam appellatione remota; modo id fiat 1. Ex cauſa
probabili. 2. Non contra legem, ſub qua privilegium
ſummi tribunalis ipſi conceſſum. 3. Ut gravatis non
tollatur omne remedium gravamina exponendi &
emendandi. 4. Ut non fiat contra ſubditorum jura &
privilegia ac conſuetudine. *D. Mev. p.* 3. *d.* 187. Hæc
clauſula tantum judicem à quo ligat, Sed ipſe ſuperior
poteſt libere appellationem recipere. *Dn. Mev. p.* 2.
8 *d.* 194. Sed quid ſi Princeps ita deleget cauſam, ut
ſtatim executioni tradatur, an hæc clauſula illi appel-
latione remota æquipolleat? Neg. Nam ſemper ea, quæ
juris naturalis ſunt, reſervata videntur, uti judicatum
refert *Dn. Mev. d. dec.* 193. Sane à Principibus &
Pontificibus Romanis aliiſque judicibus appellationem
rejicientibus appellatum fuiſſe ad judicium Divinum,
& non ſine effectu, omnium ſeculorum exempla te-
ſtantur; Videantur quæ referunt Dd. *ab Hilligero ci-
tati lib.* 28. *cap.* 6. *lit. S.* & quæ magno numero nu-
merat *Drexelius* in ſuo *Tractat. de Tribunali,* & noſtra
tempora teſtata ſunt.

TITULUS III.

Qui & à quo appelletur.

ad L. Quod dicitur. 1. & ſeq.

SUMMARIA.

Appellatur is qui judicem dedit. nu. 1.
Non vero mandata juriſdictione tota mandans, ſed ſuperior ejus appellatur. 2.
Exempla ſubjiciuntur. 3. 4.
Exceptio in legato proconſulis. 5.
Hinc hodie ab oppidanis judiciis ad Senatum appellatur. 6.
Quando jure Canon. à ſubdelegato ad ſubdelegantem appellatur. n. ult.

1 QUi dedit judicem, is appellatur, quando à ju-
dicis dati ſententia appellatum: Aliud autem in
mandata juriſdictione. Nam ab eo, cui quis mandavit
2 Juriſdictionem totam, ſeu cui univerſitas cauſarum
commiſſa, ut hodie Baronum juſtitiarii (*Gerichts-
3 halter,*) non ipſe provocabitur mandans, ſed ſuperior,
ad quem à mandante appellaretur, quia judex man-
datarius habet idem tribunal cum mandante. *Petr.
Barb. ad l.* 12. §. 1. *ff. de judic. num.* 214. *Zœſius h. t. nu.*
4 2. Autor *ad L.* 2. *n.* 4. 5. *C. h. t.* Sic à Vicario ad Epiſ-
copum non appellatur, quia habent idem tribunal. *Ma-
rante de appell. num.* 380. exceptio habetur in *l.* 2. *h. t.*
5 in legato Proconſulis, quia Proconſul non videtur
omnem juriſdictionem mandaſſe judici. Autor *ad L.
un. num.* 13. *C. Qui pro ſua Juriſd.* Et ex *hac l.* 2. flu-
6 xit forte conſuetudo, quod ab oppidanis judiciis, quæ
tamen repræſentant Senatum, ad Senatum detur ap-
pellatio, cujus ratio, quod Senatus non omnem juriſ-
dictionem mandaverit Judici & Scabin. Nec obſtat
L. 1. *C. qui pro ſua juriſdict.* quia de judice dato loqui-
tur. *Fachin. lib.* 1. *c.* 78. Jure ſane Canonico à ſubdele-
7 gato ad ſubdelegantem appellatur, ſi non totam cau-
ſam ſubdelegaverit, alias ad ſuperiorem, *c. ſi delega-
tus. d. officio judic. delegat. libr.* 6. *Dd. apud Hill. alleg.
lib.* 28. *cap.* 7. *lit. B. & Gail. lib.* 1. *obſerv.* 121. *Barb. d.
l. n.* 218. conferri poteſt *Theſſaurus lib.* 2. *c.* 39.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

A judice delegato ad certam cauſam appellatur ipſe delegans. num. 1.
Exempl. in commiſſariis. 2. 3. & 4.
Si ſuperior inferiori judici certam cauſam deleget, an ad delegan-

delegantem, an delegantis ſuperiorem appellatur. 5.
Subjicitur exemplum. 6.

1 Hic agitur de judice dato vel delegato ad certam
cauſam, & ab hoc appellatur ipſe delegans, quia
hic non eſt idem tribunal, ideoque hodie appellatio-
2 nes à Commiſſariis interponuntur ad committentem
Dn. Mev. p. 2. dec. 11. Ideo in commiſſario Cæſaris ad
delegantem ad ipſam Majeſtatem Cæſaream appella-
tur. *Gail. l. 1. obſ.* 121. *Carpz. de Proceſſ. tit.* 18. *art.* 1.
3 *num.* 5. *ſeq.* conſ. *eundem num.* 57. Quamvis à Com-
miſſariis Cæſaris non ad Cæſaris judicium aulicum, ſed
ad Cameram appellatum fuiſſe referat poſt alios, ut po-
te *Gailium l. 1. obſ.* 121. *numer.* 3. *Berlich. p. 1. dec.* 133.
4 *num.* 3. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.* 250. *num.* 11. ubi refert à
Commiſſariis à Regia Majeſt. Suecica delegatis ap-
pellari ad Tribunal Wiſmarienſe, ſi modo tota cau-
5 ſa delegata, & ea in Tribunali alias ventilari poſſit.
Interdum cum ſuperior certam cauſam delegat judici
inferiori, dubium eſſe poteſt, an ad delegantem, an
ad eum ad quem alias ab illo judice appellaretur, ap-
pellatio facienda. Reſp. diſtinguendo, utrum cauſa
committatur judici ut judici, per modum excitationis
vel promotionis, an vero ut mero commiſſario; Illo
caſu ad illum, ad quem alias appellaretur, appel-
6 landum eſt, hoc caſu ad delegantem. In dubio illud
præſumendum eſt. *Dn. Mevius p. 1. dec.* 251. Ita
cum ſupremus judex cauſam aliquam infimo judi-
ci delegavit, ab hoc non ad immediatum, ſed ad ſupre-
mum judicem appellatur. *Dn. Mevius part.* 5. *dec.*
203.

TITULUS IV.

Quando appellandum ſit, & intra quatempora.

Ad L. Siquidem. 1. §. 5.

SUMMARIA.

*Decendium appellationis à die ſententiæ, utut conditio-
nalis, computandum, nu.* 1.
Sententia conditionaliter recte concipitur. 2.
*Num qui in conditionali non appellat, ſi poſtmodum pu-
rificata, audiatur.* 3.
Conditio: niſi probaverit &c. *aliam expectat ſenten-
tiam.* 4.
In proceſſibus liquidationum conditio iſta admittitur. 5.
Impoſſibilis conditio vitiat ſententiam. 6.
Admittuntur etiam Appellationes conditionales. 7.
Et tunc Fatalia non uno modo incipiunt. 8.
Appellationis tempus utile eſt. 9.
*Hinc dies non currunt, ſi nullius judicis copia haberi
queat.* 10.
Non attenduntur fatalia à partibus remiſſa. 11.
Propria cauſa quid. 12.
Exempla. 13. 14.
Decendium aliter ſcienti aliter ignoranti currit. 15.
Interdum tamen ignorantia juramento probanda. 16.
Tertio quoque tempus currit. 17.
Procuratoris negligentia, ſi ſolvendo nocet domino. 18.
*Si ſolvendo Procurator non ſit, Dominus reſtitui poteſt.
num.* 19.
Ignorantia affectata non prodeſt, nec dilata executio. 20.
Spatium proſequendæ appellationis. 21.
*Ob tentatam tranſactionem judex appellantem reſtituat.
num. ult.*

1 Biduum appellationis interponendæ, hodie vero
decendium *Nov.* 23. *c.* 1. *Auth. Hodie. C. h. t.* Au-
tor *ad L. 6. num.* 23. *C. de Appell.* computandum (1.)
ex die ſententiæ, etiamſi ſententia ſit conditionalis,
quia dum fert ſententiam, ea partem gravat. *Hillig. in
Donell. lib.* 28. *c. 6. lit. SS.* vid. *Manz. in cont. dec. q.*
59. *num.* 55. quamvis hoc fieri non oporteat, non ta-
men nulla eſt ſententia conditionalis, quia lex non
ſubſiſtit in prohibitione, ſed actum prohibitum con-
firmat. *Cephalus conſ.* 421. *numer.* 95. Sed recte etiam
2 conditionaliter concipitur ſententia, ſi conditio ſit in-
trinſeca, i. e. rei præſenti cognata & in continenti im-
pleri poſſit. *Sichard. in L. generaliter. pr. nu.* 4. *C. de
reb. cred. Anton. Gabriel in Comment. concl. lit. d. Sen-
tentia concl.* 1. *nu.* 7. *Carpz. part.* 1. *Juriſp. conſt.* 26.
def. 9. Sed quæritur, ſi conditionalis feratur ſenten-
3 tia, & ab ea non fuerit appellatum, poſtea tamen fe-
ratur ſententia, quæ prioris conditionem purificat,
an ab hac appellatio admittitur? Negat hoc *Dn. Me-
vius p. 5. d.* 225. nam à priori debuit appellari, & po-
ſterior eſt tantum executio prioris. Sed hoc intelli-
go, ſi conditionis exiſtentia ſit liquida: quid ſi enim
ita ſententia prior feratur: (*würde Kläger den erſten
und andern Artickel beſſer beweiſen, ſo wäre Beklagter
ſchuldig,*) ſi ſententia poſterior dicat, omnino eos arti-
culos melius probatos eſſe, omnino admittetur à po-
ſteriori appellatio, *Dn. Manz. dec. qu.* 58. Si igitur
4 quis condemnetur, niſi probaverit; vel abſolvatur,
niſi actor probaverit &c. quia hæc conditio non qui-
dem eſt intrinſeca, tamen in continenti non proban-
da, ſed aliam poſtea ſententiam expectat; ideo hæc
ſententia informis, non tamen nulla, ſed conſuetudi-
ne recepta. vid. *Manz. d. q.* 58. *nn.* 20. *& ſeq. Carpz.
p. 1. conſt.* 26. *def.* Autor *ad L. 5. num. 2. C. de Sent.
5 & interd.* Sicut etiam in proceſſibus liquidationum
conditio hæc frequentiſſima ad maturandum proceſ-
ſum additur, ſcil. ſi hic vel ille ſua credita melius
probaverit, *Carpzov. p. 1. conſt.* 28. *def.* 4. *& Manz. d.
l. num.* 36. *& ſeq.* deficiente autem conditione ſen-
tentia ſtatim executioni committenda, nec alia ſen-
tentia expectanda. *Carpzov. part. 1. juriſpr. conſt.* 26.
def. 11. Sed impoſſibilis conditio vitiat ſententiam *l.
fin. ff. quæ ſententiæ ſine appell. reſcind.* Manz. *num.* 51.
6 Sed quæritur: an etiam appellationes conditionales
admittantur? Aff. nam has uſus defendit, præſertim
7 quando, qui gravatum ſe putat declarationem ſenten-
tiæ petit, & in eventum appellat, ut eſt ſtylus Pra-
8 cticorum notiſſimus. Sed quæritur à quo tempore
incipiant fatalia? Reſp. *Dn. Mevius p. 3. d.* 250. diſtin-
guendo, utrum in poteſtate appellantis fuerit condi-
tionem implere, an non? Ut hoc caſu non niſi ab im-
pleta conditione; illo ab appellatione interpoſita. Dies,
9 intra quos appellatio interponenda, intelligendi ſunt
utiles, & quibus copia judicis haberi potuit. Ideoque
10 exinde colligitur, nulla fatalia currere appellantibus
copiam judicis non habentibus, & ipſo jure ſunt tuti.
Ant. Fab. lib. 3. Cod. tit. 9. def. 2. Dn. Mevius p. 2. d.
9. ſi ſcilicet copia nec judicis à quo, nec judicis ad
quem haberi potuit, ſed ſi alterutrius copia haberi poſ-
ſit, præſcriptio locum habet per hanc *l.* 1. *& §. 7. Don.
l. 28. cap. 6. lit. SS.* ubi plures refert Dd. de hoc de-
cennio pluribus agentes. Et *Dn. Mevius d. l.* id quod
jam dictum, quod ſcilicet non currant fatalia, ſi copia
judicis haberi non potuit, etiam in eo caſu deciſum
refert quando interea Proviſionali remedio uti, & ad
11 conſilium Status appellare quis potuiſſet. Sane non at-
tendi etiam fatalia, quando à partibus remiſſa, judi-
catum refert *Dn. Mev. p. 3. d.* 410. Propria cauſa in §. 11.
12 definitur, quod ſit, ex qua commodum vel damnum ad
me meo nomine pertinet *Dn. Mev. p. 4. d.* 285. *nu.*
13 4. Unde quæritur, an civitas poſſit conqueri de inju-
ria illata civi vel pignoratione ejus? Quod aff. per *tra-
dita Gailis de Pignorat. obſ. 6. n.* 11. *Mind. de Proceſſ. l.*
15 1. *c. 34. num.* 18. *& ſeqq.* Idem tamen eſt pro extraneo,
ſi juriſdictio civitatis læſa *Dn. Mev. p. 2. d.* 304. Decen-
15 nium currere incipit præſenti non tantum à die latæ
ſententiæ, ſed & ab hora §. *ult.* Currit à momento ad
momentum, Autor *ad L. 6. num. 24. C. de Appell.* &
ſi non appareat, qua hora interpoſita ſit appellatio, in-
tra horam præſumitur interpoſita ſit *Theſ. l. 1. q.* 66.

ri non à die latæ ſententiæ, ſed à die ſcientiæ,
vel quo ſcire debuit. *Dn. Mev. p. 2. d. 270.* & ideo ta-
tione principii eſt tempus utile *Gail. l. 1. obſ. 139. nu.*
7. Mynſ. cent. 2. obſ. 2. num. 4. Autor *ad d. L. 6. num.*
16 *25. C. de Appellat.* Sed quando de tempore ſcientiæ in-
ter partes non convenit, & appellans dicit ſe eo de-
mum tempore cognoviſſe, appellatus vero contrarias
alleget præſumptiones, quibus oneratur appellans po-
teſt juramento à judice appellanti delato res dilui *Dn.*
17 *Mevius p. 5. d. 168.* Et currit quoque tempus tertio ad-
hærere volenti per *tradita Scaccia de Appellat. q. 11. n.*
69. & ſeqq. Dn. Mevius p. 4. d. 180. Si autem procura-
18 torem habuit, tenetur procurator appellare, aut Do-
mino denunciare, alias ſententia tranſit in rem judi-
catam, & negligentia Procuratoris nocet Domino, ſi
ille ſolvendo ſit, quia Domino ad illum datur regreſ-
ſus. *Gail. d. obſ. 139. nu. 9. Hartm. tit. 19. obſ. 3. Carpz.*
p. 1. juriſpr. for. c. 19. def. 14. Beſold. de Appell. c. 5. n.
52. Hill. lib. 28. in Don. c. 6. lit. SS. Autor *ad L. 3. nu.*
7. C. Quom. & quando judex ſent. Et ad L. 6. num. 26.
19 *C. de Appell.* Sed ſi ſolvendo non ſit, per reſtitutionem
in integrum ex clauſula generali principali ſuccurri-
tur. *Gail. l. 1. obſ. 139 num. 10. Dn. Mev. p. 5. d. 207.*
Carpz. p. 1 c. 1 d. 22. & ſeq. conferri poteſt *Odd. de Re-*
20 *ſtit. p. 1 q. 29. art. 3.* Sed ſi non per procuratorem lis
acta, pars vero adverſa ad audiendam ſententiam rite
citata, ignorantia hæc affectata non prodeſt, nec exe-
cutio dilata, ut judicatum refert *Dn. Mev. p. 2. d. 270*
quod intelligo, ſi perſonaliter citatus ad audiendam
ſententiam, & publicatam eſſe ſciat, & diu cunctatus
ſit, ne tenorem reſciſcat; nam hæc negligentia ipſi
commodo, alteri damno eſſe non debet, ut prælauda-
21 tus *Dn. Mev.* ipſe declarat *p. 3. d. 269.* Spatium pro-
ſequendæ appellationis eſt annus, & ex juſta cauſa
biennium, quod tempus à die interpoſitæ appellatio-
22 nis computandum. *Carpz. p. 1. c. 20. d. 10. num. 3.* Sed
tempora huc non currit, ſi coram Commiſſariis inte-
rim cauſa ventiletur, & transactio tentetur. *Auth. ſi*
tamen. C. h. t. Et ſi non coram arbitris ſed per alias in-
termedias perſonas de compoſitione agatur, non dif-
ficilis debet eſſe judex ad reſtituendum in integrum
appellantem contra lapſum fatalium. *Dn. Mevius p. 4.*
d. 339. de fatalibus terminis vid. etiam *not.* Do. Au-
toria *ad l. 7. ff. de dilat.*

TITULUS IV.

De appellationibus recipiendis vel non.

Ad L. Non ſolent. 1. in fin.

SUMMARIA.

Mater pro filio fatalia obſervare poteſt. nu. 1.
Uxor maritum, ſi periculum in mora, recte defendit. 2.

1 Mater, licet pro defenſione filii ipſum defen-
dendo intervenire non poſſit; poteſt tamen ap-
pellare pro eo, & fatalia appellationis obſervare, & ita
litem præparare quod receptum eſt ex ea ratione, quia
2 fatalia ſtrictè obſervanda; Et ex hoc concludit *Dn. Me-*
vius part. 4. deciſ. 390. uxorem in appellationis inſtan-
tia poſſe defendere maritum, & ubicunque in mora
periculum, v. gr. ſi merces mariti diſtrahendæ, are-
ſtandæ aut ſequeſtrandæ &c. multo magis pro ex-
cuſanda abſentia admittitur. *Sich. ad l. 4. C. de pro-*
cur. in fin.

ad L. Ante. 2.

SUMMARIA.

Ante ſententiam, ſi grave damnum immineat, appella-
re licet. n. 1.

Sententia interlocutoria ex cauſa principali aliquid de-
finiens. appellabilis eſt. 2.
Exempla. 3. 4.
A decreto ad unius inſtantiam non opus eſt appellare, uti-
le tamen. 5.
Si actoris intentio liquida, exceptio vero illiquida pro-
viſionaliter judex decernit. 6.
Exemplum locati conducti. 7.
Quando à proviſionali ſententia appellatio detur. 8.
Exemplum. 9.
In ſententia definitiva, ſi exceptio altioris indaginis re-
jecta, appellatio ſaltem devolutivum effectum habet.
num. 10.

1 Ante ſententiam & ſic ab interlocutoria appella-
ri nequit, niſi irreparabile damnum contineat;
ut ſi in civili negotio queſtionem habendam eſſe Judex
pronunciet vel in criminali cauſa aliquid contra leges
faciat. *Scaccia qu. 17. lim. 47. m. 1. nu. 7. Gail. l. 2. obſ.*
129. Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 490. Hillig. lib. 28. c. 6. lit.
LL. Autor *ad L. 7. num. 1. & 6. C. Quor. appell. non*
recip. vel probatio non neceſſaria injungatur, vel non
ei, cui debeat. vel præjudicium cauſæ inferat princi-
pali. *Dn. Mevius p. 2. dec. 295. Hill. d. l.* Exemplum
2 aliud habet *Dn. Mevius p. 3. dec. 286.* nam omnis ſen-
tentia interlocutoria ex cauſa principali aliquid de-
finiens, appellabilis eſt, v. gr. quæ ulteriorem deduc-
tionem requirit, & ſimul de poſſeſſione aliquid deter-
3 minat. *Dn. Mev. p. 5. dec. 253.* conferantur à me notat.
4 in *proceſſ. civ. cap. 28. num. 2. & ſeqq.* Et tunc ſi re-
miſſa ſit cauſa, facultas aliquid decernendi penes ju-
dicem ad quem nulla eſt. *Dn. Mevius p. 3. deciſ. 150.*
Item ſi ad locum non tutum ab offenſo forte judice
vocetur. *Zang. de except. p. p. 2. c. 2. Dn. Mev. p. 3.*
dec. 52. ubi notat, non ſtatim hoc caſu proceſſum ap-
pellatorium decernendum, cauſæ ſtatum prius explo-
5 randum. *Dn. Mevius p. 3. dec. 153.* Sane à decretis ad
unius inſtantiam non opus eſt appellare, *t. t. C. Com-*
minationes, Epiſtolas &c. Utile tamen eſt appellare, &
ſufficit, ſi inter plura ab uno appelletur; nam decre-
ta, quæ præceſſerunt appellationem, non habentur
pro ſententiis, ſequentia autem decreta pro attenta-
6 tis habenda. *Dn. Mev. p. 1. dec. 192.* Verum quæri-
tur, ſi intentio actoris ſit liquida, exceptio vero illi-
quida, & judex illam exceptionem non attendat, ſed
eam tacite rejiciat, non vero expreſſe repellat, tum
illa quaſi proviſionalis eſt ſententia, donec exceptio
liquido probetur, v. gr. ſi locator contra penſiona-
7 rium agat ad penſionem ſolvendam, hic vero exci-
piat ſibi frui non licuiſſe, exceptio eſt illiquida, ju-
dex condemnat reum, exceptionem expreſſe non re-
pellit, videtur ſententia proviſionalis, à qua non da-
tur appellatio *Anton. Faber. lib. 4. Cod. t. 41. def. 4.*
Dn. Mev. p. 4. dec. 244. num. 11. Si ſcilicet (1.) à
8 patre ejus, pro qua proviſionaliter pronunciatum, ſit
plane liquida. (2.) Si res moram non ferat. (3.)
Nec ab adverſario talis proferatur exceptio, quæ exe-
cutionem non impediat. (4.) Ut per ſatisdationem
alteri ſatis in omnem eventum conſultum ſit; nam ho-
rum uno deficiente appellari à proviſionali ſententia
9 poterit. *Dn. Mevius p. 1. d. 2.* Sic in concurſu alicu-
jus creditoris ſumma in ſententia pro liquida poſi-
ta erat; Sed huic oppoſuerunt liberi liquidati excep-
tionem compenſationis, ſed quia non erat liquida,
erat præterita: filii appellant, pro irrelevante gravami-
ne hoc fuit in Facultate noſtra habitum, quia ex-
ceptio compenſationis non præcluſa. Conf. *not. ad l.*
10 *7. §. 1. de Compenſat.* Si etiam definitiva ſententia la-
ta ſit, & exceptio ſit altioris indaginis, & ideo ex-
preſſe rejecta, non tamen appellationem quoad effe-
ctum ſuſpenſivum, ſed devolutivum tantum locum
habere, vult *Dn. Mevius d. dec. 244. nu. 5.*

ad L. Ei cujus. 5. §. 1.

NOn recepta appellatione Judex ad quem adeundus. Et ad id tantum tempus requiritur. Sed tutius eſt à rejectione appellate, ne ea denegatio delationis in rem judicatam abiiſſe dicatur. Vid. *Hillig.* & quos refert *ad Donell. l. 28. c. 6. lit. Aaa.*

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Judex à quo ſi appellationem recipere nolit, etiam refutatoriis datis nihil innovare debet. nu. 1. & 6.
Mulcta temeraria appellationis judici à quo non debetur. num. 2.
Statuta appellationem impedientia non facile probanda. num. 3.
Si poſt depoſitam pecuniam partes tranſigant, pecunia judici non debetur. 4.
Si Apoſtolos refutatorios dederit judex, exemplum appellanti edat. 5.
Refutatorii non dandi, niſi cauſa plane appellabilis. 7.
Si repulſa appellatio, appellans tamen appellationem proſequi poteſt. 8.

QUando Judex à quo non vult recipere appella-
1 tionem, nihil debet innovare, per *h. text. Lancellott. in tr. d. attentatis p. 2. cap. 12. Ampliat 5.* Nam
etiam refutatoriis datis, donec devolutionis punctus à
ſuperiori decidatur, Judici inferiori adquieſcendum,
atque appellationi vis ſua, quæ eſt in ſuſpendendo, inviolata
relinquenda. *Dn. Mev. p. 5. d. 305.* ubi de tali
facti ſpecie agit, qua judex ad quem ſubdubitans de devolutione
ad Regimen Reginm retulerat, ſed pendente
relatione judex à quo attentaverat. Sed ſi in judi-
2 cio appellationis mulcta ob temerariam appellationem
dictetur, an ea judici, à quo quem læſit, vel tantum
pars debeatur? Utrumque negat *Dn. Mevius part. 1.
dec. 230.* quia mulcta eſt fructus jurisdictionis & debetur
illi qui indicit. Sed in quibuſdam judiciis re-
3 netur appellans certam pecuniæ ſummam deponere,
quæ velut pœna in eventum ſuccumbentiæ judici à
quo debetur, qua tamen ratione Appellatio ad Superiorem
impediti poſſit; ideo non temere talia ſtatuta
condenda nec confirmanda, Sed quæſitum memini, ſi
poſt depoſitam pecuniam partes tranſigant, an hæc
4 pecunia debeatur judici à quo? Reſp. à Facultate memini
negatum, quia non ſuccubuit appellans, & durum
eſſet, ſi appellans præciſe proſequi appellationem
teneretur, cum tamen nemo ad agendum compellatur.
Et iniquum foret transactiones impedire, nec,
niſi in delictis non capitalibus, tranſigens pro confeſſo
habetur. Debet autem Apoſtolos refutatorios dare,
& eorum exemplum parti appellanti edere. *P. Gregor. l. 6. de Appellat. c. 2. n. 6. Maranta part. 6. tit. de
Appellat. nu. 215. Donell. & ibi Hillig. lib. 28. c. 7. lit.*
6 *O.* ſed acquieſcere interim debet judex, *Dn. Mevius
p. 2. dec. 294.* & aliquot rationibus probat *Carpzov p.*
7 *3. dec. 141.* Refutatorios autem libellos non dabit, niſi
habeat rationem, quæ cauſam ipſam reddat inappellabilem;
nam ſi jura partium attendat, licet liquidiſſimum
jus eſſe puter partis victricis, debet tamen de-
8 ferre. *Dn. Mevius p. 3. dec. 386.* Sed quid ſi repulſa ſit
appellatio, appellans autem non dbono appellet à rejectione,
ut fieri ſolet, an proſequi poteſt appellationem?
Aff. nam judicis à quo non eſt judicium ferre
de appellatione recipienda vel non, ideo ſi judex ad
quem recipiat, poterit ibi juſtificari. *Dn. Mevius p.
5. dec. 219.*

ad L. Ult.

SUMMARIA.

Si res dilationem non recipiat, & appellatio non permittitur. n. 1.
Exempla varia. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Sc. non admittitur, quoad effectum ſuſpenſivum, bene quoad devolutivum. 7.
An cauſæ ædificiorum inappellabiles. 8.
Si notoria injuria, utcunque alias ſumma ſit inappellabilis, appellare licet. 9.
Quando in cauſis collectarum permiſſa. 10.
Sæpius cauſa inappellabilis, ex puncto incidente, appellationem admittit. 11.
Subjicitur Exemplum. 12.
Judicis arbitrio relinquendum an circumſtantiæ appellationem ſuadeant. 13.

1 SI res dilationem non recipiat, non permittitur appellare,
v. gr. ne teſtamentum aperiatur. *Dn. Mevius pag. 3. dec. 405.* ne frumentum in uſum militum
2 contrahatur, ne ſcriptus hæres in poſſeſſionem mitta-
3 tur, *Donell. lib. 28. c. 6. lit. GG. Lancellot. d. q. 12. Li-*
4 *mit. 43.* huc pertinet quæſtio de alimentis futuris, à
quibus quoad effectum ſuſpenſivum negatur appellatio,
quando pauper agit. *Petr. Barboſa. ad leg. 1. part. 1. nu:
56. ff. ſolut. matrim. Lancellottus de attent. pag. 2 cap.
12. lim. 24. cap. 5. Riminaldus conſ. 79. num. 18.* Et hoc
maxime verum in ſalariis Paſtorum Eccleſiæ in quibus
eorum alimenta conſiſtunt. *Dn. Mevius p. 1. dec.*
5 *134.* Sed de præteritis admittitur appellatio *Dn. Mevius p. 1. dec. 186.* In cauſis ſepulturæ Eccleſiaſticæ non
admittitur appellatio. *Carpzov. t. 2. jurisſpr. Eccl. def.*
6 *395.* Sic quando de aggeribus reficiendis agitur non
7 admittitur appellatio, v. gr. ſi omnibus accolis mandetur,
ut aggeres reficiant, expenſas autem reſtituendas
eſſe ab iis, quibus antiquitus id oneris incumbit,
non admittitur appellatio; ſcilicet quoad effectum
ſuſpenſivum, bene autem devolutivum, ſecus autem
ſi opere facto ſuper expenſis quæſtio *Dn. Mevius p. 3.
dec. 106.* Ex ſtatutis interdum cauſæ ædificiorum exci-
8 piuntur, quod quomodo reſtringendum ſit, vid. *Dn.
Mevius p. 1. dec. 169. & p. 3. dec. 160.* utcunque autem
cauſa alias ſit inappellabilis, fiet tamen appellabilis
9 ſi notoria Injuria *Dn. Mevius p. 3. dec. 423.* Et in cau-
10 ſis collectarum non facile admittenda eſt appellatio,
niſi querela ſit de inæqualitate, de conſuetudine
vetere immutata, aut æſtimo variato. *Dn. Mevius p. 1.
deciſ. 148. & ſeq. & p. 4. d. 27.* interim tamen res ſemper
in eo ſtatu conſervanda, in quo res antea i. e. ante
litem motam fuit. conf. *Dn. Mev. p. 1. deciſ. 149.*
11 Notandum autem ad *h. t.* fieri poſſe, ut cauſa ipſa ap-
12 pellationem non admittat, poteſt tamen ob incidens
punctum appellatio concedi. *Dn. Mev. p. 3. deciſ. 83.*
In cauſis politicæ ordinationis non admitti appellationem
eſt in proverbio. ſed negari nequit hic aliquem
gravari poſſe, ideo poteſt appellari, ut oſtendit *Dn.
Mevius p. 3. dec. 154.* ubi explicat §. (*Wie nun von den*)
cauſis. 106. &c. de Anno 1654. Et quamvis in hoc titulo
alibique plures cauſæ recenſeantur, ubi appella-
13 tiones non recipiuntur, de quibus *Scaccia de Appell.
qu. 17.* tot tamen habentur limitationes, ut fere regulam
abſorbeant, & poſſunt intervenire circumſtantiæ
in cauſis non appellabilibus, quæ appellationis æquitatem
ſuadeant. Et è contrario, in cauſis per ſe ap-
14 pellabilibus poſſunt intervenire circumſtantiæ, quæ
iniquitatem appellationis ſtatim detegunt, ut tutius ſit,
hoc judicis boni, pii ac docti arbitrio ac conſcientiæ
deferre, quam omnia certis regulis includere, cenſet
Dn. Mev. p. 3. dec. 188.

TITULUS. VI.

De Libellis dimiſſoriis, qui Apoſtoli dicuntur.

Ad L. Unic.

SUMMARIA.

Apoſtoli intra triginta dies à tempore ſententia petendi. num. 1.
Hodie vel ſemel petere ſufficit. 2.
In Camera Spir. ſine Apoſtolis recipitur appellatio. 3.
Idem in tribunali Wiſmar. 4.
Si appellans in termino pro dandis Apoſtolis non comparent, eſt deſertor. 5.
Si non recipienda appellatio, dantur apoſtoli refutatorii 6.
Quid faciendum ſi judex diverſa referat in facto. 7.

1 APpellatione interpoſita Apoſtoli intra 30. dies à
tempore latæ ſententiæ computandi *lib.* 24. *C.*
de Appell. Mynſ. *c.* 4. *obſ.* 36. *Vivius l.* 2. *dec.* 266. *San-*
de lib. 1. *tit.* 13. *def.* 3. *Carpzov. part.* 1. *Juriſpr. for.*
conſt. 10. *d.* 7. *numer.* 5. Autor *ad L.* 6. *numer.* 31. *& ſeq.*
C. de Appell. inſtanter & ſæpius ſunt petendi, ſi non
impetret, parti hoc non nocebit, *c.* 6. *lib.* 6. *de appell.*
Sufficit tamen hodie uno contextu & ſemel petere
2 Apoloſtos. *Clementina.* 2. *h. t.* conf. *Scacc. de appell.* 9.
13. *art.* 3. *&* 4. *Carpz. d. part.* 1. *c.* 20. *d.* 7. *& p.* 4. *c.*
20. *def.* 7. In Camera Spirenſi non requiruntur Apo-
3 ſtoli ſed his non petitis recipitur appellatio per *Ord.*
Cam. p. 2. *t.* 30. §. 2. *Gail. l.* 1. *obſ.* 130. *numer.* 15. Mynſ.
c. 4. *obſ.* 36. *Hillig. in Donell. l.* 28. *cap.* 7. *lit. L.* Quod
4 ſequitur etiam Tribunal Regium Svec. Wiſmar. *Dn.*
Mevius p. 1. *d.* 36. Si tamen appellans in termino ad
dandos apoſtolos deſtinato non ſe ſtiterit, habetur pro
5 deſertore *Carpzovius d. c.* 20. *def.* 8. Si appellatio non
recipienda ſit ut frivola, dari poſſunt Apoſtoli refuta-
torii, in quibus ſemper cauſa exprimenda *Dn. Mevius*
pag. 1. *dec.* 136. Solent etiam judices in talibus refu-
6 tatoriis diverſa referre in facto, & à relatione appel-
lantes diſcrepantia, quo caſu judici, extra Acta quid
narranti, credendum non eſt; ſed differenda cauſa do-
7 nec Acta edantur; ideoque horum editio injungatur,
ut rationibus hoc probat *Dn. Mevius part.* 1. *dec.* 204.
nec admittenda petitio appellati de differendis proceſ-
ſibus, donec judex à quo referat. *Dn. Mev. p.* 1. *dec.*
213.

TITULUS VII.

Nihil innovari appellatione interpoſita.

Ad L. Unic.

SUMMARIA.

Attentata quid? n. 1.
Attentata aut judicis aut partium. 2.
Si attentata cauſa contraria, judex appellationis cauſam remittit. 3.
Quid obtineat ſi attentata cauſam principalem concernant? 6.
Attentata etiam in cauſa fiſci emendanda. 7.
Attentatum non eſt, ſi judex appellationem ignoraverit. num. 8.
Neque etiamſi ad perpetuam memoriam examinet &c. 9. 10. 11.
Judex revocat, licet appellatio non intimata, aut inhibitio facta. 12.
Si judex attentavit, ipſe tenetur. 13.
Appellatione interpoſita judex quieſcere debet, 14.
Exemplum in criminalibus. 15.
Reg. Attentata ante omnia revocanda. 16.
Ampliatur. 17.
Limitatur. 18.
Poſſeſſionis continuatio pro attentato non habenda. 19.
Nec judicis executio confirmata ſententia. 20.
Nec attentat judex inferior, omnia in priſtino ſtatu conſervans. 21.
Aliaque exempla varia. 22. 23. 24.
Hac lex etiam locum habet in novi operis nunciatione. 25.
Pendente lite altera pars in poſſeſſione defendenda. 6.
Princips attentare jubenti parendum non eſt. 27.
Attentatum quod neutri præjudicat, ſaltem quatenus attentatum revocatur. 18.

1 ATtentata ſunt quæ in præjudicium appellantis
& ipſius appellationis fiunt à judice vel parte
Dn. Mevius part. 4. *dec.* 301. *num.* 1. Illud ſi appella-
2 tioni juſtæ non deferens de facto exequatur; hoc, ſi
pars una alteram v. gr. ſpoliet poſſeſſione ſua, quod
ſi appellans faciat ſuæ appellationi renunciare videtur.
c. p. 42. *de appellat.* quia actus is litis pendentiæ con-
trarius, & conjunctus eſt cum contemptu judicis *Hil-*
3 *lig. in Donell. l.* 2. *c.* 9. *lit.* A. Appellans autem ſi pen-
dente appellatione quid innovet & attentet, indignum
ſe facit appellationis beneficio, & renunciaſſe cenſe-
4 tur appellationi. *Gail. l.* 1. *obſ.* 146. *num.* 12. *Berlich.*
p. 1. *dec.* 131. *num.* 3. ita ut probatis attentatis judex
appellationis tanquam appellatione deſerta cauſam re-
mittere poſſit. *Gail. d. l. num.* 15. ſi ſcilicet attentata
ſint appellationi contraria. *Berlich. d. l. num.* 5. Et ſi
5 attentatorum querela altioris ſit indaginis, libello
opus. *Gail. d. l. num.* 7. *& Berl. nu.* 7. Et ſi attentata
cauſam principalem concernant, eo caſu differenda
eorum definitio, donec cauſa principalis deficiatur;
6 ſecus ſi ſint à cauſa principali diverſa, & tunc non
expectato cauſæ principalis fine vel concluſione pro-
nunciandum. conf. *Dn. Mevius p.* 4. *dec.* 381. *Gail l.* 1.
7 *obſ.* 145. *& ſeq.* Quæritur etiam an in cauſa Fiſci at-
tentata emendanda? Quidni; nam non reperitur Fiſ-
cus privilegiatus exceptis debitoribus onerum publico-
rum nam cum in his conſiſtant alimenta publicarum:
perſonarum & militum, hæc differri non debent. *Dn.*
Mev. p. 5. *d.* 83. In aliis utitur Fiſcus jure communi, *l.* 6.
p. ff. de jure Fiſc maximè ſi ceſſo jure ab alio utatur. Par-
te etiam non petente revocabit Judex, *Berlich. d. l. n.*
13. ſi modo ille, qui attentaſſe dicitur, notitiam ap-
pellationis habuit. *Dn. Mevius p.* 3. *dec.* 121. Nam at-
8 tentatum non eſt, ſi judex à quo ignorata appellatio-
ne (forte quando coram Notario appellatum) ali-
quid decernit poſt appellationem, ſed hoc tamen
principalia cauſæ deciſioni reſervatur, ſicut etiam ſi
pars aliquid exequatur ignorata appellatione. vid. *Dn.*
9 *Mev. p.* 4. *dec.* 57. Nec attentatum eſt, ſi judex à quo
ob opericulum moræ teſtes ad perpetuam rei memo-
10 riam examinet. *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 160. nec ſi judex
exequatur ſententiam, nullitatis remedio per modum
actionis propoſito, per tradita *Scaccia de Appell. qu.*
11 19. *remed.* 1. *concluſ.* 4. *nu.* 12. conf. *notata* Dni Anto-
nis *adjl.* 36. *num.* 9. *ff. de judiciis.* Nec ſi judex à quo,
non ut judex, ſed ut debitor interim ſolvat uſuras
præſtita ſibi cautione. *Dn. Mevius pag.* 4. *deciſ.* 310.
12 Revocabit etiam judex licet appellatio non ſit in-
timata *Dn. Mevius part.* 3. *deciſ.* 122. vel nulla
adhuc inhibitio facta *Dn. Mevius p.* 4. *dec.* 382. Li-
cet appellans deſerat appellationem, imo eidem ex-
preſſe renunciet, poteſt tamen judex ſuper attentatis,
ſi ad injuriam judicia ſuperioris ſpectare videantur,
inquirere per procuratorem Fiſci, *Dn. Mevius. p.*
4. *dec.* 221 imo & ex officio judex attentata inferioris
13 judicis punire poteſt. *Dn. Mev. d. p.* 4. *dec.* 222. Sed
ſi judex attentavit, tunc tenetur judex; ſi executor
attentavit, is ſolus tenetur, *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 241.
Et hæc revocanda ſine proceſſu, ſi ſint notoria i. e. ſi
14 ex Actis appareant. *Dn. Mev. p.* 4. *dec.* 286. Appella-
tio ergo ſive recepta ſive non recepta, impedit, quo
minus aliquid innovari poſſit, & debet judex à quo
licet apoſtolos refutatorios dederit, interim quieſcere,
nec quid tentare. *Mev. part.* 2. *dec.* 194. Autor *ad L.*
3. nu.

15 3. num. 2. & 3. C. de Appellat. ut ſupra etiam dictum
v. gr. Si reus in criminalibus appellavit, integer ſta-
tus eſſe debet appellatione interpoſita ita; ſi ex pluri-
ribus criminibus quis condemnatus & propter quæ-
dam tantum appellavit, ſi hæc ſunt graviora, diffe-
rendi eſt pœna; per minorem enim cauſam majori
præjudicari nequit, bene tamen contra, Donell. l. 28.
c. 9. lit. I. & per appellationem nemo fructu ſuæ poſ-
ſeſſionis privari debet. c. 1. ut lite pend. Dn. Mev. p. 2.
16 dec. 149. Ergo notanda eſt Regula: Attentata ante om-
nia ſunt revocanda per hunc Tit. ita tamen ut in re-
vocatione attentatorum non ultra progrediatur judex,
quam ut cauſam reponat in ſtatum, in quo appella-
17 tionis tempore fuit. Dn. Mevius p. 1. deciſ. 265. Et hæc
revocatio attentatorum ſtatim petenda eſt quando de
attentato liquet, quando vero non liquet, tunc de
attentatis pari greſſu cum appellationis proceſſu pro-
ceditur. Carpz. p. 1. deciſ. 93. imo ſolet etiam mulcta
fiſcali vindicari, non tantum ſi in inhibitione pœna
interminata, ſed licet nulla pœna expreſſa, cum judex
ſuperior ſuam juriſdictionem etiam contra inferio-
rem tueri debeat. Dn. Mev. part. 3. deciſ. 66. ubi etiam
reſtitutionem fructuum, refuſionem expenſarum, dam-
norum etiam huc refert. Et licet judex à quo facere
poſſit, quæ ad faciliorem exitum appellationis fa-
ciunt, Lancellottus de Attent. p. 2. c. 12. lim. 4. num. 1.
Id tamen verum eſt, niſi cauſa ad ſuperiorem devolu-
18 ta nondum ſit; v. gr. appellavit quia ob adjudicatio-
nem ſine prævia taxatione factam, poſtea judex à quo
errorem correcturus vult æſtimare, propterea non eſt
revocanda appellatio, ut deciſum refert Dn. Mev. p.
3. deciſ. 377. quæ autem poſt devolutionem acta ſunt
coram priore judice quæ cauſam ipſam concernant,
ea ſunt ſeparanda. Dn. Mev. p. 1. dec 151. Sed habet
hæc Regula alias præter memoratas exceptiones, quas
recenſet Lancellot. ſuis locis, inter alias vero vid. l.
21. §. fin. de Apell. & l. 5. C. Quorum appell. non re-
cip. cauſa autem revocationis requirit cauſæ cognitio-
nem Dn. Mev. p. 2. dec. 27. Sæpe autem contingit, ut
19 poſſeſſionis continuatio pro attentato habeatur, & hoc
male, Dn. Mev. p. 1. dec. 47. Klock. vol. 2. conſ. 4. n.
6. nam non attentat, qui poſſeſſionem ſuam continuat.
Dn. Mev. p. 5. dec. 102. Ideoque non inhibitiones, ſed
tuitoria cognita cauſa pro poſſeſſione partis emanare
poſſunt; Dn. Mev. p. 2. dec. 57. quicquid enim pro
defendenda poſſeſſione fit, non eſt pro attentato ha-
bendum. Dn. Mev. p. 2. dec. 58. Quomodo libellus
in cauſa attentatorum faciendus, vid. Dn. Mev. p. 1.
152. pro revocandis attentatis vel prohibendis turba-
tionibus judicem à quo adire poteſt appellans, nec vi-
debitur renunciaſſe appellationi. Dn. Mev. p. 1. dec.
20 248. Sed etiam quicquid exequitur judex, poſtquam
ſententia à qua confirmata eſt, licet cauſa nondum
remiſſa, non habendum eſt pro attentato. Dn. Mev.
p. 2. deciſ. 130. licet judex perperam faciat, quod non-
dum facta remiſſione exequatur, niſi urgens cauſa ſit.
Quæ autem circa attentata ſunt altioris indaginis, ſi-
ſtunt revocationem. Dn. Mev. p. 2. dec. 39. Sic nec at-
21 tentat judex inferior, qui per decretum innovationi
reſiſtit, & omnia in priſtino ſtatu conſervat. Dn. Me-
22 vius p. 3. dec. 78. Sic neque attentatum eſt, quando
cauſa attentati præjudicaret cauſæ principali, & de il-
lo caſu, principali non definita, ſtatui nequit, ut in
materia collectarum decretum refert Dn. Mev. p. 4.
23 dec. 35. Sic nullum eſt attentatum, quando aliquid fa-
ctum à judice à quo cum conſenſu appellantis ex-
preſſo vel tacito. Dn. Mev. p. 4. deciſ. 362. vel ubi lis
24 malitioſa, vel per præſtitam cautionem alteri parti ſe-
curitas præſtari non poteſt, vel ſi accedat favor do-
tis & alimentorum &c. Dn. Mev. p. 4. dec. 344. Hæc
25 l. un. etiam locum habet in nunciatione novi ope-
ris, quando enim oblata cautione judex prohibuit ædi-
ficationem, & prohibitus appellet, non poteſt hic
oblata cum cautione ad ædificationem admitti, ne ali-
26 quid innovetur, ſecus ſi ante oblationem cautionis
pronunciatum. Dn. Mev. p. 2. dec. 179. Pendente etiam
lite defendenda eſt altera pars in poſſeſſionem quam
ante litem habuerat. arg. h. l. Dn. Mev. p. 2. dec. 188.
ſed tunc potius eſſet attentatum, ſi pars quæ in poſ-
ſeſſione tempore litis motæ reperitur ſui poſſeſſione
ſpoliaretur. Dn. Mev. p. 6. dec. 205. niſi poſſeſſio no-
torie vitioſa. Dn. Mev. d. p. 6. dec. 206. Sed non fuit
viſum, decretum judicis à quo revocari, quo ſolutio
uſurarum biennalium fuit injuncta; quia non pugna-
bat cum appellationis puncto. Dn. Mev. p. 4. dec. 72.
27 Et ſi in Appellationis inſtantia attentata ſunt prohibi-
ta & revocanda, utique multo magis in inſtantia li-
te pendente retractanda, ut argumentatur Donell. l.
24. c. 4. lit. A. & conf. c. 1. X. ut lite pend. Neque ſi
Princeps juſſerit attentari aliquid obſequendum arg.
28 l. 7. C. de jure Fiſci & Nov. 113. c. 1. Hillig. d. l. In-
terdum tamen aliquid per attentatum fit, quod quidem
alteri nullum præjudicium adfert, ideoque confirmatur;
ſed quatenus attentatum revocatur, quale exemplum
habet Dn. Mev. p. 1. dec. 211. ubi pars litigans do-
mum quam non poſſidebat, lite pendente locaverat,
quod alias neutri præjudicat.

TITULUS VIII.

Quæ Sententiæ ſine Appellatione reſcindantur.

Ad L. Illud. 1.

SUMMARIA.

Referuntur varii caſus quibus ſententia ſine appellatione reſcinditur ipſo jure. n. 1. 4. 6. 8.

Sententia in appellationis inſtantia lata ſuper membro prioris ſententiæ, quod in rem judicatam tranſit, ipſo jure nulla videtur. 2.

Quod explicatur. 3.

Si in judicio inferiori & ſuperiori diverſa ſunt ſtatuta, judex ad quem inferioris ſtatuta in pronunciando attendere debet. 7.

Si judex, ſepoſita reconventione in judicium deducta ſolum conventionis punctum per ſententiam definiat, an hic ſententia nulla. 9.

1 SEntentia contra ſententiam, quæ in rem judicatam
tranſiit lata, ipſo jure eſt nulla nec appellatione
opus habet, hic & l. 1. C. quando provocare non eſt ne-
ceſſe c. 9 X. de Sententiis, ſi ſcil. priori judici oſtenſa
& cognita c. 20. d. t. & ibi Dd. Vantius de nullitate ex
defectu proceſſus. num. 125. Scacc. q. 11. num. 149. Autor
ad L. 1. numer. prim. C. Quando prov non eſt nec. Sed
quid ſi à diverſis judicibus latæ? vid. Theſ. lib. 4. qu. 7.
2 Ex hoc textu apparet, ſi ſententia plura contineat pun-
cta, ab uno appellatum, illam ſententiam in aliis pun-
ctis reformari non poſſe. Et ſic ſententia in inſtantia
appellationis lata, qua prioris ſententiæ membrum ali-
quod, quod in rem judicatam tranſiit, corrigitur, ip-
ſo jure videtur nulla. Dn. Mevius. p. 3. dec. 106. Sed
hoc intelligo, niſi aliud punctum ita ſit connexum, ut
3 correcto uno alterum corrigi neceſſe ſit. Sic in concurſu
creditorum; ſi ab uno vel altero puncto appellatum,
judici à quo in aliis punctis v. gr. in conſtituendo cu-
ratore rationibus ab eo exigendis, de iis examinandis
aliiſque, manus ligatæ non ſunt, D. Mevius, p. 3. dec.
222. Sic ſi à certo puncto appellatum, inhibitio re-
ſtringenda eſt ad illud punctum à quo appellatum, v.
g. ſi ultra alterum tantum uſuræ adjudicatæ, quoad
hoc punctum ſaltem inhibitio intelligenda, & in
reliquis liberas manus habet judex à quo, ac poteſt
ſuperior ita expreſſe reſtringere inhibitionem. Dn.
4 Mevius p. 4. dec. 268. Si Sententia contineat expreſ-
ſum errorem calculi, ſententia ipſo jure nulla §. 5. h. l.
& l.

& l. un. C. de Err. calc. Heig. p. 1. q. 20. num. 24. Eſcobar. de ratiocinus cap. 41. num. 3. & 11. Steb. in d. l. un. Dn. Mevius ad Jus Lubec. l. 1. tit. num. 33. Johan. Haſer. in tr. de Ratiocin. loco 15. num. 146. Donell. & ibi Hill. l. 27. c. 6. lit. C. Autor *in C. d. t. de Err. Calc. ad L. un. num. 12. & ſeqq. Et ad L. 2. nu. 1. 2. C. de re ju-*
5 *dic.* Quando ſententia lata eſt contra jura, & error
juris in ipſa ſententia expreſſus, tunc ſententia eſt
ipſo jure nulla, §. 2. *h. l.* quod hic exemplis declaratur.
Et decreta ac mandata judicis plane injuſta non
opus habent appellatione. *Dn. Mevius p. 5. dec. 322.*
conf. *l. Si expreſſum. 19. ſupr. de Appell. P. Barb. in L.
Maritum. 13. nu. 51. ff. ſolut. matr. Gail. lib. 1. obſ. 127.
num. 3. Donell. & ibi Hill. l. 27. c. 6. lit. A.* Autor *ad
6 L. 2. num. 1. 3. C. Quando provoc. non eſt. nec.* Execu-
tione facta in bona tertii non opus eſt appellatione,
ſed appellans cum decreto ad judicem, ut emendetur
nullitas, ſtatim remittendus. *Dn. Mev. p. 4. dec. 29.*
Sed quid ſi diverſa in judicio inferiori & ſuperiori
ſint ſtatuta, an judex, ad quem debet pronunciare ſe-
cundum ſtatuta ſui judicii; an vero ſecundum ſtatuta
conſuetudinis loci, ubi primo cauſa tractata? Et hoc
7 poſterius affirmatur communiter, quia debet judica-
re, an ſententia prior, juſta, annon? *Guide Papa dec.
237. n. 1. P. Heig. p. 1. 44. num. 40. Rauchbarus. p. 1. q.
1. num. 27. D. Mev. p. 3 dec. 74.* E. gr. ſi in inferiori
judicio calumniæ juramentum receptum, in ſuperio-
ri non, juxta inferioris judicii Stylum eſt pronuncian-
8 dum. Quando quis ex Edicto peremtorio, quod ne-
que propoſitum eſt, neque in notitiam rei pervenit,
condemnatus eſt, nullius momenti eſt illa ſententia.
§. 3. *h. l.* unde fluit vulgatiſſimum illud: ſententiam
contra non citatum latam, eſſe ipſo jure nullam; &
nulla fere major nullitas. *Vantius de Null. ex defe-
ctu null. nu. 2.* Et immiſſiones in bona, ſi non citata
parte fiant, nullitate laborant. *Lud. Poſtius in tr. de
Manuten. dec. 220. num. 6. & dec. 230. num. 5. Honded.
conſ. 20. num. 43. lib. 1.* Si conventus, actorem recon-
veniat, judex autem ſepoſita reconventione punctum
conventionis ſolum per ſententiam definiat, videtur
eſſe nulla; Sed magis eſt, ut appellatione opus ſit. *§.
fin. h. l. Maranta p. 4. diſt 6. num. 10. Molignatus de
Reconv. q. 12. Donell. 17. cap. 18. lit. S. & ibi Hilliger.*

ad L. 3.

SUMMARIA.

Sententia ad impoſſibilia obligans, nulla eſt. n. 1. 3.
Inventarii editio poſt multos annos exigi non poteſt. 2.
Sententia diſpenſationis impetrationem imponens, an valeat? 4.

SEntentia impoſſibilia præcipiens nulla eſt *hic &
1 l. Impoſſibilium. 185. de R. J. Donell. l. 27. c. 6.* &
quos *ibi lit. K.* refert *Hilliger.* Hinc poſt multos annos
inventarii editio, quando conſtat nullum eſſe factum,
2 fruſtra imponeretur. *Dn. Mevius p 3. dec. 328.* ubi re-
medio juramenti conſulitur hæredi, vid. *not.* Dni. Au-
toris *ad l. 19. ff. de furtis* & conditio impoſſibilis red-
3 dit ſententiam nullam. *Gomez. l. 7. var. reſol. c. 12.
num. 67. Dn. Manzius in cent. dec. qu. 58. num. 51.* Sic
4 ſi alicui injungeretur impetratio diſpenſationis ma-
trimonii, de quo dubitaretur an non ſit jure divino
prohibitum, ſententia videri poſſet nulla; quia ea
quæ debent fieri per Principem pro impoſſibilibus
reputantur. *arg. apud Julianum. de Leg. 1. Ceph. conſ.
451. num. 218. lib. 4. Menoch. caſ. 778. n. 6.*

TITULUS IX.

An per alium cauſa appellationum reddi poſſunt.

ad L. Quæri ſolet. 1.

SUMMARIUM.

Cauſa appellationis in pecuniariis per procuratorem reddi poſſunt, ſecus in criminalibus.

VBi cauſa in prima inſtantia per procuratorem tractari poteſt, ibi etiam in appellationis inſtantia id fieri poteſt; exemplum hic habetur in cauſa pecuniaria. *Menoch. lib. 1. A. Q. 80. num. 90. Riccius collect. 628.* Sed aliud in criminali cauſa; Ex qua ſequi ſolet pœna uſque ad relegationem, quod incluſive intelligendum eſſe tradit *Hillig. lib. 18. c. 10. lit. E. p. 336. &c. Fachin. l. 1. controv. c. 26.* Sed aliter *Ant. Matth. ad l. 48. tit. 13. c. 4. num. 2. & ſeqq.*

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Procurator an appellationem proſequi teneatur. n. 1. 3.
Civitatis contra reſcriptum Principis appellantis an officialis Principis, qui impetravit reſcriptum reſpondere teneatur. 2.

1 SI Procurator abſentis appellaverit, licet rationes
reddiderit, tenetur tamen juſtificare appellatio-
nem. Unde probatur *Donelli* opinio, procuratorem
teneri proſequi appellationem *lib. 18. c. 10. pag. 347.
& lib. 18. c. 16. lit. C. & ſeqq.* Sed jure Can. aliud per
*c. pen. de Procurat. Gail. l. 1. obſ. 139. nu. 11. Theſ. lib.
1. qu. 75.* Autor *in C. t. de Procur. ad L. 17. nu. 10.* Sed
2 quæritur; Officialis Principis impetrat Reſcriptum
contra civitatem, civitas appellat, an officialis de-
beat reſpondere appellationi? Volebat id quidam ne-
gare officialis, quem tamen compulſum refert *Dn.
Mev. p. 2. dec. 38.* Dubitatum ait *Carpz. p. 3. dec. 204.*
Si procurator habeat mandatum ad appellandum, non
3 expreſſa juſtificatione an appellationem ſine alio man-
dato juſtificare poſſit procurator? Quod aff. & ita pro-
nunciatum refert *Carpz. d. l.* quia mandato antece-
dente etiam conſequens neceſſario mandatum videtur,
cum etiam inſtantia appellationis ad effectum primæ
inſtantiæ pertineat.

TITULUS. X.

Si tutor vel curator Magiſtratus creatus appellaverit.

Ad L. Tutor. 2.

QUando tutor à munere delato appellat, hæres ejus tenetur appellationem proſequi propter periculum intermedii temporis. *Montan. de Tutel. c. 34. Regul. 3. num. 12. Camill. Borell. part. 2. deciſ. tit. 33. n. 1365.* Autor *ad L. un. C. Si poſt creat. quis deceſſ.*

TITULUS XI.

Eum, qui appellaverit in provincia defendi.

Ad L. 1.

IN *h. l.* dicitur, quod qui appellat, ſi conveniendus eſt, ex aliis cauſis debeat in provincia conveniri; qui vero ob publicam cauſam abeſt, defendi domi non habeat neceſſe. Ratio eſt evidens. Id autem exinde colligere Dd. ſolent, quod in inſtantia appellationis reconveniri appellans, licet actor ſit, non poſſit. Nam hoc etiam ratio ſuadet, quia judex ad quem non poteſt de alia cauſa judicare, quam quæ delata eſt. *Molign. q. 35. de reconvent. & q. 79.*

TITULUS

TITULUS XII.

Apud eum, à quo appellatur, aliam cauſam agere compellendum.

ad L. Un.

SUMMARIA.

An judex, à quo appellatum, in alia cauſa ab appellante, ut ſuſpectus, recuſari poſſit. n. 1. 2. 3.

1 QUæritur hic; an appellans apud eundem judi-
cem à quo appellavit, aliam plane diverſam cau-
ſam agere teneatur? Et videtur quod non, quia ab
eodem ſemel eſt gravatus; Sed affirmatur de Judice or-
dinario, quia nondum conſtat de gravamine. Aliud
agitur ſi gravamen ſit notorium, vel ſi judex delega-
tus ſit, *cap. 6. & 8. X. de Appellat. Lancellot. de atten-
tat. part. 2. cap. 12. limit. 2. & cap. 20. limit. 5. nu. fin.
Scaccia qu. 17. lim. 47. membr. 3. numer. 4. Rittersh. de*
2 *differentiis lib. 5. cap. 28.* Non poſſum tamen ſatis
mirari, quod in *c. 6. & 24. X. de Appell.* ſtatuitur,
poſſe à me recuſari judicem, ut ſuſpectum, qui con-
tra me ſemel judicavit, licet ſit ordinarius, Nam non
ſequitur: appellavi, Ergo gravavit me judex indebi-
te; nam præſumendum potius eſt me ideo ſuccubuiſſe,
quia intentionem meam non ſatis probavi; quo fi-
ne etiam omnes appellantes ad nondum deducta de-
3 ducenda ſe offerunt. Nec præſumenda eſt in judice,
à quo appellatum, offenſio, ſed potius, quod habitu-
rus ſit rationem juramenti ſui. Et ex *dictis capitulis* ſe-
quetur, ſi in una cauſa condemnatus ſim; & appella-
verim, quod pendente appellatione (nam tunc non-
dum de gravamine conſtare poteſt, & appellationis
proceſſus in multos annos extendi ſolent) appellans
à nemine ſuorum creditorum coram ordinario judi-
ce conveniri poſſet; quæ manifeſta eſſet eluſio juſti-
tiæ: aut dicendum, appellantem privandum eſſe be-
neficio primæ inſtantiæ & coram Superiore convien-
dum. Et quid ſi conveniar ex uno capite à te, & litem
tecum conteſtatus ſim, poſtea cum alio contendens
ſuccumbam, & appellem in diverſa cauſa? Nam tunc
in priori cauſa ſuſpicionem hanc poſt litem conteſta-
tam opponere poſſem, quia de novo ſupervenit, &
ideo ſuſpendenda eſſet non tantum illa lis, ſed omnes
aliæ mecum inſtitutæ. Non puto igitur, judicem à
quo appellatum, recuſari poſſe ob hoc ſolum, niſi in-
juſtitia ſit notoria, & in oculos incurrat. Et merito
igitur ſubſiſtendum in diſpoſitione juris civilis.

TITULUS XIII.

Si pendente appellatione mors intervenerit.

Ad L. Unic.

SUMMARIA.

Mortuo appellatore an evaneſcat appellatio. n. 1.
Intra quod tempus hæres appellationem proſequi debeat. 2.

1 MOrtuo appellatore ſine hærede, evaneſcit ap-
pellatio; ſed ſi hæredem reliquerit, hic tene-
tur proſequi, Autor *ad L. 1. num. 3. & L. 3. num. 3. 4.
C. h. t.* ſi adverſarii interſit, v. c. in cauſa pecuniaria,
alias non, vel, non alioquin plecti, ſed ut rei judica-
tæ ſtari debeat. *Donell. l. 28. cap. 9. circa finem.* Sed
2 & tutoris hæres, ſi nondum reddidit rationes, appel-
lationem proſequi tenetur. *Gutierez. de Tutel. part. 2.
c. 19. nu. 11.* Sed terminus proſequendæ appellationis
non currit hæreditati jacenti, & hæredi adhuc con-
ceditur ſpatium 4. menſium à tempore aditionis *l. fin.
C. h. t. ibique* Autor *num. 3. 4.* ulterius prorogatio non
conceditur, niſi acceſſerint alia impedimenta, quæ
prorogationem mereantur.

TITULUS XIV.

De Jure Fiſci.

ad L. Variæ. 1.

SUMMARIA.

Varii referuntur tituli quibus fiſco, acquiritur. nu. 1. 2.
Civitatibus merum imperium habentibus an ex eo competat Jus Fiſci. 3.
Poſſeſſio bonorum vacantium quorum Dominium fiſco ipſo jure competit, legitime eſt acquirenda.
Jura fiſcalia competunt Statibus Imperii. 4.
An Nobilibus Imperii? 5.
Fiſcus quotupliciter ſuccedat? 6.
An ſi: fiſcus ſit hæres? 7.
Quid ſi defunctus bona in diverſis territoriis habeat; quis fiſcus ſuccedat? 8.
An fiſcus ſuccedat peregrino? 9.
Quid de teſtamento peregrini? 10.
An ad pias cauſa teſtari poſſit? 11.
Intra quod tempus præſcribantur fiſco ex delatione bonorum vacantium vel ex delicto debita. vid. n. 12.
A quo tempore præſcriptionum tempora fiſco currant? vid. num. 13.
De criminibus an poſt viginti annos inquiri poſſit? 14.
Vicennium in delictis quomodo computandum? 15.
Quid jure Saxonico. 16.
Lite ſuper crimine mota, vicennii lapſus non præjudicat. num. 17.
Actioni Civili ex delicto non præſcribitur viginti annis. 18.

1 VArii hic recenſentur Tituli, ex quibus Fiſcus ſuc-
cedit, vel adquirit jus aliquod. (1.) ob tacitum
fideicommiſſum incapaci relictum, ex quo datur Fiſ-
co actio in rem. *l. 43. h. t.* (2.) Si mors defuncti non
vindicetur. *l. 17. & 20. ff. de his quæ ut indign.* (3.) Si
hæres indignus *c. t. ſupr. de his quæ ut indign.* (4.) Si
Princeps inſtitutus, & teſtamentum ſubreptum dica-
tur in fraudem Principis, *hic & l. 46. §. 8. h. t.* (5.)
Theſaurus repertus in prædio fiſcali, de quo infra. (6)
Si quis rem fiſcalem magni pretii per gratiam mino-
ris comparaverit. [7.] Si in cauſa aliqua fiſcus per
prævaricationem ſuit victus, *hic & l. un. C. de Sentent.
adverſus Fiſcum lat.* [8.] Bona damnatorum deceden-
2 tium. (9.) Bona eorum, quorum memoria poſt mortem
damnatur. (10.) Si domus negotiationis gratia deſtru-
cta, quo caſu duplum pretii fiſco cedit. *hic & l. 52.
de contrah. empt.* (11.) Si quis ab accuſatione deſti-
tit. [12.] Si quis rem litigioſam vendiderit. *hic & l.
22. d. t.* Autor *in C. tit. Reſcind. Vendit. ad L. 17. nu. 11.*
(13.) Si ex contractu privatorum Fiſco quid debea-
tur. (14.) Quæ ſunt ex commiſſis aliisque cauſis, quas
hic recenſet *Gloſſ. & Peregrin. in tr. de jure Fiſci.* paſſim.
*Colleg. Argent. hic th. 8. Cuj. tom. 2 in h. l. 1. Schutz.
in Inſt. de ord. ſucced.* Bona vacantia hærede deſtituta
aut quæ habent hæredem, ſed ob jus retorſionis [quia
peregrinus eſt, & ejus provinciæ incola, in qua no-
ſtris nulla ſucceſſio datur) incapacem, deferuntur Fiſ-
co. Sed an civitatibus etiam, quæ merum & mixtum
3 imperium habent? Quod affirmant multi, ſed perpe-
ram; nam jura Fiſci cum imperio mero nihil commu-
ne habent; ideoque Princeps contra civitates muni-
cipales fundatam intentionem habet *Cothm. vol. 2. conſ.
55. Dn. Mev. p. 3. dec. 101. & part. 4. dec. 66. Dn. D.
Stryke in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. cap. 6. Art. 1. §. 11.*
ideo tamen ſtatim non eſt derogandum juri quod ci-
vitas prætendit, ſed ea ad probandum admittenda;
nam per privilegium vel immemorialem præſcriptio-
nem poteſt hoc jus adquiri. *Dn. Mev. d. l.* Et ſi civi-

tas

tas in poſſeſſione ſit, in ea defendenda eſt, *Dn. Mev.*
4 *part.1.deciſ.66.* Sed Principibus Imperii & Civitati-
bus Imperialibus jura fiſci competunt, quouſque ſe
territorium eorum extendit. *Roſenthal. de feudis concl.*
52. Dn. D. Stryke in tractatu de Succeſſ. ab inteſt. capit. 6.
artic.1. paragraph.8. ubi refert ſententiam eorum, qui aſ-
ſerunt, cui competunt Regalia, quod eidem etiam com-
5 petant fiſcalia. Nobilibus etiam Imperii immediatis ju-
ra fiſci competere ex eo evincitur, habeant, quod jura
territorii ut ex inſtrumento Pacis Oſnabruggenſi *tit.*
5. §.10. probat idem Dn. D. Stryke d. l. d. paragraph. 13.
6 Circa univerſalem ſucceſſionem Fiſci hoc monendum,
tribus potiſſimum modis vel caſibus ſuccedere fiſcum
ab inteſtatu (nam de eo caſu, quando fiſcus hæres
inſtituitur, hic non loquimur) primo ſi ſint bona
vacantia, de quo caſu jam dictum. 2. Si bona aufe-
rantur ob delictum, vel 3. Si auferantur alicui ut
7 indigno. Primo caſu fiſcus eſt hæres legitimus, *arg.*
l.114. paragraph. 2. de Leg. 1. ex Lege Julia Cadnearia;
ſed ſi caſu ſecundo vel tertio ſuccedat non eſt hæres,
ſed hæredis loco. *Ranchius de ſucc. ab int §. 23. num.1.*
Tiraq. in tract. le mort. ſaiſit declar. 15. num.20. Hilliger.
8 *in Donell. lib.9. cap. 1. lit. S.* Sed quid ſi is, qui ſine
hærede mortuus relinquerit mobilia in loco domici-
lii, & immobilia alibi, quæritur quis ſuperior vel
Dominus ſuccedat in mobilibus, & qui immobili-
bus? Communis deciſio eſt, quod in immobilibus
extra domicilium defuncti relictis ille ſuccedat ſub
cujus territorio ſita ea ſunt: Mobilia verò cedunt Do-
mino illi, cujus ſub territorio defunctus habuit do-
micilium; niſi mobilia ideo alibi ſint, ut perpetuo
ibi eſſent: quam opinionem receptiorem eſſe teſtatur
Franc. de Barry de Succeſſ. libro decimo octavo, titulo
9 *quinto, numero ſecundo.* De peregrino & Advena quæ-
ri etiam poteſt an fiſcus ei ſuccedat? Reſp. ſi talis
ſine hærede moriatur, ejus bona diſtribuenda eſſe per
Epiſcopum inter pauperes. *Auth Omnes peregrini. C.*
communia de Succeſſionibus, quod jus in Gallia non
obſervari, ſed fiſcum in peregrinorum bonis relictis
ſuccedere ex *Capreolo de ſucceſſ. ab inteſt. lib.5. num.27.*
10 notat *Barry de ſucceſſ. d. t. 5. numero decimo tertio.* Ideoque
etiam peregrinus non poteſt facere in Gallia Teſtamen-
tum vel Concilium, ſcilicet ut valeat in Gallia; Sed
valebat in Hiſpania oriundus. *Vaſquius de ſucceſſ. pro-*
greſſu libro primo, §.1. numero 145. Barry de ſucceſſ. libro
primo, titulo ſeptimo, numero vigeſimo primo. Sed bona
quæ habet peregrinus in Regno Galliæ, deferuntur
Regi Jure Advenati; quod Practici vocant jus Albi-
nagii. *Petr. Gregor. libro quadrageſimo ſecundo. Syn-*
tagm. cap.8. numer. 4. Franc. Barry d. l. Autor *ad Auth.*
Omnes peregrini numero ſexto, & ſeqq. C. Commun. de
11 *Succeſſ.* Quod verò ibidem ait Barry, peregrinum ne
quidem ad pias cauſas teſtari poſſe, in præjudicium
Regis vel alterius Principis, qui jus Advenati habet,
in eo ipſi non aſſentior, quicquid ſit de obſervantia
Regni Francici. Nam ut *ſupra* dixi, diſpoſitiones
factæ in favorem cauſæ piæ valent jure gen-
tium, quod procul dubio fortius eſt jure Advenati,
quod ex ſtatuto tantum, ſeu jure iſtius loci civili de-
12 betur. Hoc tamen præterea monendum, fiſcum, licet
ipſo jure adipiſcatur dominium vacantium bonorum,
poſſeſſionem tamen legitime adquirere debere. Nam ſi
ſint vacua, occupare poteſt, ſi ab alio poſſeſſa, cauſa
cognoſcenda prius, modo poſſeſſor non violentam,
clandeſtinam, aut prædoniam poſſeſſionem habeat.
13 *Dn. Mev. d. p. 3. deciſ 102.* Bona vacantia Fiſco dela-
ta præſcribuntur quadriennio, quod ab eo tempore
computandum, quo certum eſt, neminem fuiſſe hæ-
redem, *hic & l.1. & 2. C de quadrien. Peregrin. lib.8.*
14 *num.40.* Diſtinguere verò hic ſolent Dd. plerique, In-
ter bona vacantia Fiſco nunciata, & non nunciata.
Illo caſu quadriennii præſcriptio locum habet, ut ſi
interea non occupet Fiſcus, poſſeſſor horum bonorum
exceptione tutus ſit. *d. l. 1. C. de quadrien. præſcr.*

Hoc verò caſu, ſi bona fiſco nondum nunciata, diutina
poſſeſſione capiuntur *L. Quamvis 18. ff. de uſurpat. &*
uſucap. Quod diutinum tempus eo modo explicant,
prout longum tempus in jure noſtro capitur, ſcilicet,
ut decem annis inter præſentes & viginti inter abſen-
tes ejuſmodi bona fiſco nunciata, præſcribantur. *Balb.*
de Præſcript. part. 2. Partis 5. Princip. in princ. num.4.
Didac Covarruv. in c. Poſſeſſor Part.2. §.2. Alii tamen
indiſtinctè quadriennium ſufficere putant. *Ant. Perez.*
Cod. de quadr. præſcript. numero 2. Henr. Zoeſ. comm. ff.
de Uſucap. numero decimo nono. Commiſſæ merces ob
non factam promiſſionem, & non ſolutum vectigal,
quinquennio præſcribuntur. Reliqua autem crimina,
quæ breviori tempore non præſcribuntur, vicennii
metam non excedunt. *Ant. Matth. ad lib. 48. titul. 19.*
cap.4. num.1. Adeò ut judex ob delictum ante 20. annos
patratum, ſi aliquem condemnet, malè judicet. *Rol. à*
Valle volum.3 conſ.94. numer. 9. Farin. quæſtione decima,
num.2. licet ex officio procedit, *Farinac. numero primo,*
licet occultum fuerit delictum, & ſic vicennium non
computandum ex die ſcientiæ, *Clarus §. fin. quæſt. 51.*
num.5. Farin. d. l. num.12. ubi tamen illud limitat, niſi
adeò occultè crimen admiſſum, ut per judicem inve-
ſtigari non potuerit. Currunt autem tempora præſcri-
ptionum *juxta hanc legem primam §. præſcriptio.* ab eo
tempore à quo Fiſco ex delicto quid acquiri potuit. *Pe-*
15 *regr. d. 1.8. num.32. & Cujac. in h. l.* Et hoc quidem in
criminibus ſtatim à die commiſſi delicti, obtinet, ita
quidem, ut hoc vicennium currat de momento in mo-
mentum. Unde vicennio præciſe præterlapſo, ſtatim in
ipſo momento & inquiſitio & accuſatio ceſſant *Carpz.*
16 *Pract. Crim. Parte tertia, quæſtion. 61. ſeqq.* Ubi ſubji-
cit, eandem computationem etiam Jure Saxonico obti-
nere, Quamvis enim ibi ultra annum ſex ſeptimanæ
communiter requirantur, quia tamen in præſcriptione
delictorum jure Saxonico nil ſpeciale ſtatutum, hac
in parte tamen Jus Commune obſervandum eſſe *Carpz.*
dict. quæſtion. 141. numero ſexageſimo primo, Petr. Theodor.
in Colleg. Crimin. diſp.10. theſ.7. lit. D.
17 Ex §. *penult.* obſervandum, Sicuti cauſæ Civiles
ſemel judicio incluſæ, perpetuæ & ad hæredes tranſi-
toriæ efficiuntur. *l. ult. §. fin. C. de fidejuſſ. tutor. l. ult.*
de præſcript. 30. annor. l.139. ff. de R. J. Ita hoc quoque
in criminalibus obtinet, ut hinc ſi inquiſitio cœpta,
vel accuſatio inſtituta, vicennii lapſus non tollat Pro-
ceſſum, cum lite mora; præſcriptio criminis ſit inter-
18 rupta. Hæc verò quæ de præſcriptione criminis dicta,
procedunt ſaltem, ſi criminaliter agatur, nam ſi pars
læſa civiliter agere vellet ad intereſſe, ad triginta an-
nos pro mora aliarum actionum perſonalium *L. 3. C.*
de præſcript. long. temp. actio ſalva eſſet. Quatenus enim
ex crimine ad ſatisfactionem partis agitur, favorabilis
actio eſt, adeoque longius durare poteſt. *Modeſt. in*
Piſtor. part.3. Quæſt.127. num.18. in fin. Carpzov. Pract.
Crim. Quæſt.141. numer. 47.

ad L. Ex quibuſdam. 2. §. 1. & 2.

SUMMARIA.

Reus fiſci debet fiſco cedere inſtrumenta. n.1.
Quod ampliatur. 2.
Limitatur. 3.
Delatore ſeu actore tribus edictis citato & contumaciter
emanente, reus abſolvitur, & actor punitur. 4.

1 DElator poteſt jure petere à delato, ut edat in-
ſtrumenta, quæ habet pertinentia ad cauſam
Fiſci, quibus ea cauſa inſtrui aut probari evidentius
poſſit, & ſi nolit edere, habetur pro convicto, quia
2 præſumitur ea ſubtraxiſſe. *Gail l.1. obſ.106. num.11.* Am-
pliatur hoc, ut etiam ad Eccleſiam vel pium corpus
pertineat vid. *Berlich. p.1. concl.45. num.39.* quia Eccleſia
etiam gaudet privilegio Fiſci *Tiraq. privil. pia cauſa. 143.*
Autor

Digitized by Google

Autor *in C. t. de Epiſcop. & Cler. ad L. 10. nu. 6.* Duplici-
ter tamen hoc in Fiſco limitat (1.) ut hoc in ſubſi-
3 dium tantum fiat, aliis probationibus deficientibus.
Et (2.) tantum in pecuniariis cauſis. *§. 2. h. t. Peregrin.*
lib. 7. t. 3. Menoch. lib. 2. A. Q. caſ. 499. Bronchorſt. cent. Aſ-
ſert. 94. Donell. lib. 23. c. 9. & ibi Hill. lit. E. Autor *ad L. 7.*
n. 3. C. de Probat. Et hæc jura ad Eccleſiam etiam perti-
nent per ea quæ *infra* dicentur, licet dubitet *Theſ. lib.*
4. q. 50. Quando delator ſeu actor tribus Edictis & cum
4 comminatione citatus abeſt contumaciter, abſolvitur
reus, & delator in eam ſommam condemnatur, in quam
reus condemnatus fuiſſet, ſi intentio delatoris fuiſſet
probata, *hic & l. 15. §. 4. & l. 42. §. 1. h. t.*

Ad L. Non intelligitur. 3.

SUMMARIA.

Hæres relictis clam incapacibus fidem accommodans in-
dignus redditur, ſecus in palam relictis. n. 1.
Quod declaratur. 2.
In rerum conſtituendis pretiis quod tempus attendendum.
nu. 3.
Fiſcus debitores debitorum ſuorum convenire poteſt. 4.
Quod declaratur. 5.
Theſaurus repertus in locis fiſcalibus vel publicis vel reli-
gioſis quoad dimidiam debetur inventori. nu. 6. 8.
Conciliatio §. 39. Inſt. *de R. D. quoad locum religioſum, re-*
miſſive. 7.

1 Quod clam incapacibus relinquitur, eo hæres,
qui ſuam fidem accommodat, redditur indi-
gnus, ſecus eo caſo; ſi palam fuiſſet relictum incapaci
vel promiſſum, licet enim hoc etiam contra Legem
fiat, non tamen in fraudem Legis. *pr. & §. 1. h. l. Mantic.*
de conject. ult. volunt. lib. 10. t. 4. Barry lib. 1. de Succeſſ. t. 9.
n. 40. & 12. ſeqq. Quod tamen declarandum; niſi in diſ-
poſitione teſtamentaria reperiantur talia involucra &
circuitus, ex quibus fraus facta præſumitur; quale ex-
3 emplum habet *Mandellus de Alba conſ.* 40. Pretia rerum
non ex præterita emptione, ſed ex præſenti æſtimatione
conſtituuntur, ſicut enim diligenti cultura pretia præ-
diorum ampliantur, ita, ſi negligentius habeantur; ea
minui neceſſe eſt. *§. 5. h. l.* Unde colligitur, de juſtitia
pretii ex tempore contractus judicandum eſſe. *Menoch.*
conſ. 1065. *n.* 1. ſicut autem tempore conductionis elap-
ſo, etiam ſine reſignatione finitur conductio, niſi re-
conducatur tacite vel expreſſe *Dn. Mevius p. 4. d. 385. n. 5.*
ita item eſt in locatione à Fiſco facta. *§. 6. h. l.* nam faci-
lius etiam reperiuntur conductores, ſi invitos ſe non
detentum iri ſciant &c. Exceptio eſt in *l. 11. §. fin. ff. de*
4 *Publicanis,* ubi vide *notata* Dn. Autoris. Fiſcus inter alia
habet hoc privilegium, ut poſſit convenire debitores
ſuorum debitorum. *§. 8. h. l.* Autor *ad L. 4. n. 4. C. Quando*
fiſc. vel privil. Et ad L. 4. n. 4. C. de conven. fiſc. deb. ſi prin-
cipales debitores defecerint, vel ex rationibus Fiſci no-
mina facta probentur, vel ex contractu fiſcali debitores
conveniantur. Vid. *l. 3. & pen. C. Quando Fiſcus. Peregrin.*
5 *lib. 6. t. 7. Caldas de Empt. c. 12. nu. 18.* Tertium autem ca-
ſum intelligo, quando ex pecunia fiſcali mutuum con-
tractum. Secundum caſum, quando ex adminiſtratione
bonorum fiſci, reliquator extitit. per *notata Bartoli hic.*
Et ſic in his tribus caſibus conſiſtit ſpecialitas Fiſci ex
quo locum accipit Titulus Codicis, *Quando Fiſcus vel*
privatus debit. ſui debit. Franc de Clapperiis in ſuis deciſ.
6 *p. 2. c. 28. q. un. nu. 3.* Si in locis fiſcalibus vel publicis vel
religioſis Theſaurus reperiatur: dimidia inventori de-
7 fertur. *§. pen. h. l.* Quoad locum religioſum in §. 39. *Inſt.*
de Rer. diviſ. habetur contrarium. Variæ hic quæruntur
conciliationes. Vid. *Bach. in Tr. vol. 2. diſput. 20. th. 2. lit. G.*
Donell. l. 4. cap. 14. & ibi Hill. lit. F. Carpz. part. 2. conſt. 53.
def. 5. Barboſ. in L. Divortio. §. ſi fundum. num. 42. ff. ſolut.
matrim. Autor *ad L. unic. nu. 6. C. de Theſaur.* Sane ſenten-
8 tia *h. §.* ab Imperatore Friderico approbata in *cap. un. qu*

fin. 2. F. 56. Quæ ſint Regalia. Si quis in loco Fiſci theſau-
rum invenerit, & ſuppreſſerit, totum cum altero tanto
cogitur ſolvere Fiſco.

Ad L. Fiſcus. 6.

SUMMARIA.

Fiſcus ſuccedens in Jus privati poſt ſucceſſionem utitur ſuo
privilegio non pro anterioribus temporibus. n. 1.
Quod explicatur. 2.
Extenditur ad Eccleſiam. 3.
Quod temperatur. 4.
Exemplum ſubjicitur. 5.
Jus fiſco competens tribuitur etiam Principis vel Auguſtæ
rationibus. 6.

1 Fiſcus cum in privati jus ſuccedit, privati jure pro
anterioribus temporibus utitur, ſed poſtquam ſuc-
ceſſit, habebit ſuum privilegium. *Carpz. part. Juriſpr.*
conſtit. 5. def. 3. Franc. de Clapperiis cauſa 40. *quæſt.*
2 *un.* Quod intelligendum videtur ratione uſurarum.
Nam in aliis privilegiis v. gr. hypotheca, fiſcus habet
privilegium, quando in nomen receptum eſt inter no-
mina debitorum fiſci, ut *noſtra lex* innuit, & ex eo
temperamentum accipit, quod habet *Dn. Mevius, p. 1.*
3 *dec.* 107. *num.* 6. Exinde infert *Dn. Mevius in cent. dec.*
qu. 14. quia ſi privati creditum ad Fiſcum perveniat,
in futuris uſuris uſuras majores fiſcus accipit, & ſic
ſuo jure utitur, id etiam in Eccleſia ac piis locis reci-
4 piendum eſſe, ut poſtquam nomen privati inter Ec-
cleſiæ nomina receptum eſt, Eccleſia præferatur aliis
creditoribus, in bonis poſtea debitori quæſitis, *arg. L.*
28. h. t. Quod intelligo, ſi debitor adquirat bona,
poſtquam illud nomen ad Eccleſiam pervenit; nam
perpetuum eſt argumentum à Fiſco ad Eccleſiam,
Everhardus in loco 61. à fiſco ad Eccleſiam. Tiraq. privi-
pia cauſa. 89. Nec obſtat *c. fraternitas. 11. c. 12. qu. 2.*
Nam præterquam, quod id valde obſcurum loquitur
de lucro non captando ab Eccleſia: Ergo parificatio
illa intelligenda, ut locum habeat in iis, quæ decen-
ter Eccleſiæ tribui poſſunt. Utile hoc, ſi attenderent
illi, qui ad clavum ſedent, & Eccleſiæ conſulerent.
5 Hinc ſi Eccleſia ſuccedat privato in jure, contra quem
inchoata eſt præſcriptio, gaudet etiam Eccleſia pro
futuro tempore privilegio præſcriptionis quadragena-
riæ. *Carpzov. p. 2. conſtit. 5. def. 3.* Omne autem jus
Fiſco competens, etiam in Cæſaris ſeu Principalis &
6 Auguſtæ rationibus locum habet. *§. 1. h. L.*

ad L. Lucius. 9.

SUMMARIA.

Homicida an heredis occiſi hæreditate indignus. n. 1.
Scelere quæſita quatenus fiſco vindicanda. 2.
Si indignitas & incapacitas concurrunt quæ ex his atten-
denda. 3.
Ex pluribus heredibus indigni pars acquiritur fiſco exclu-
ſis etiam ſucceſſoribus ejuſdem, quod caſu declaratur. 4.

1 Colligunt ex *hac l.* quod occidens aliquem non
poſſit etiam hæredi occiſi ſuccedere ad quem
ejus bona pervenerunt, ſed ea bona ſemper Fiſcus
aufert. *Farin. qu. 120. num. 56. Peregrin. de jure Fiſci,*
lib. 2. t. 3. num. 4. Gomez. tom. 3. c. 3. num. 52. Autor
ad L. 1. nu. 11. 12. C. de Rebus Credit. Sed id negat
Ant. Matth. in lib. 48. ff. t. 5. cap. 4. num. 6. & P.
Barb. in L. Si ab hoſtibus. 11. §. fin. n. 27. & ſeq. qui ra-
tionem hic in eo conſtituit, quod mater diceretur
interfeciſſe veneno patrem filii. Unde hæreditate ip-
ſius filii videtur indigna, & de proditorio homicidio
aut parricidio proprie ſic dicto intelligit *Prac. v. 2. t. 7. n.*
153. & ſ. Unde videtur *Barb.* ſpecialis ratio. Sed quicquid

ſit de hoc textu ejuſq; ratione, receptum eſt, homicidam eſſe occiſi hæreditate indignum. *l. cum ratio. 7. §. 4 ff. de bonis damn. P. Barboſa d. l. num. 19.* Sed hoc *Carpzov. p. 3. c. 26. d. 19.* limitat in uxore, quæ occidit maritum, per *l. 10. §. ff. ſolut. matrim.* Sequitur etiam
2 ex *h. l.* ſcelere quæſita Fiſco vindicari, Autor *ad L. 2. num. 16. C. de condict. ob turp. cauſ. Et ad L. un. num. 3. C. de Natur. lib. Et ad L. 2. num. 16. C. de condict. furt.* qui modus fiſcum locupletandi eſſet omnium optimus, cum hoc tamen temperamento, ut id valeat in iis rebus, quæ ab alio avocari non poſſunt, & ſic res ſurto ablatæ fiſco non acquiruntur, ſed à Domino vindicantur. *Ant. Matth. ad l. 47. lit. 1. c. 4. num. 4.* Repetendum vero id diſcrimen, de quo ſupra ad *titulum de his quæ pro non ſcriptis habentur.* item *De his quib. ut indignis. &c.* Ubi notandum, quando incapacitas & indignitas
3 concurrunt, ut ſi ſpurius patrem uxorem habentem occiderit, a quo hæres inſtitutus potius incapacitatem eſſe attendendam & Fiſcum excludi. *Peregr. de jure Fiſci lib. 2. tit. 3. numer. 26. Theſſaur. lib. 1. qu. 41. numer. 3.* Quando vero hæredum unus ſe reddidit indignum, tunc ejus pars tantum adquiritur fiſco, & ita fiſcus
4 cum homicidæ v. c. cohæredibus partitur hæreditatem, ut poſt alios multos allegatos tradit *Theſ. d. qu. 41. nu. 9.* Et quando hæreditas tibi ut indigno ablata, ne quidem ad ſucceſſores tuos pervenire poteſt, per *tradita Theſ.*
5 *d. q. 41. numer. 12.* qui *num. 13.* caſum refert, dum uxor maritum occiderat, & poſtea liberis mortuis voluit ſuccedere. Hic mater excluditur, avia vero liberorum materna excludebatur per matrem. Agnati liberorum excludebantur per aviam, Ergo Fiſcus ſuccedebat. Sed regerebatur, matri gratiam eſſe factam homicidii; reſponſum vero fuit, ob id validiora eſſe jura fiſci, dum mater fuit capax ſed indigna, & Princeps hanc pœnam indignitatis non videtur abſtuliſſe, ut mater ex ſuo maleficio contra jus naturæ lucrum caperet.

ad L. Non puto. 10.

S U M M A R I U M.

In dubio quando contra fiſcum pronunciandum.

IN dubio contra fiſcum eſt pronunciandum; ſcil. ſi ratione probationis cauſa ſit dubia & conjecturalis; nam tunc in dubio contra fiſcum pronunciandum. *Peregr. d. tract. lib. 6. tit. 6. num. 23. Dd. ad l. 1. ſolut. matr. Dec. ad l. in ambiguis. num. 3. de R. J. & ibi cagnol. nu. 5. Covarr. libr. 1. reſol. c. 16. numer. 1. Alciatus de præſumt. Reg. 3. præſ. 41. num. 3.* Autor *ad L. 1. num. 7. C. h. t.* Et Fiſcus præſumitur ex tacita voluntate commodum privatorum præponere ſuo proprio commodo, *Rimunaldus conſ. 59. in fin. Cravetta conſ. 9. nu. 38.* Alii diſtingunt: An agat Fiſcus ad pœnam? an vero ex contractu? ut illo caſu contra fiſcum ſit pronunciandum. *Dd. alleg. Barb. in l. 1. part. 2. numer. 14. ff. ſolut. matr.* Alii vero ita explicant, ut, quando quæritur, an fiſcus ſit privilegiatus, in dubio contra fiſcum pronuncietur, & ille utatur jure communi. *Surdus dec. 13. num. 3. Peregr. d. tr. lib. 6. t. 1. nu. 3. & Barb. d. l. num. 15. Trentacinq. lib. 1. tit. de jure Fiſci reſ. 9. num. 5.* Autor *ad L. 6. num 7. C. h. t.* De variis *hujus legis* intellectibus vid. *Beſoldus conſ. 95. nu. 65. Finckelth. obſ. 81. num. 54.*

Ad L. Non poſſunt. 11.

NUlla bona ad fiſcum poſſunt pervenire, niſi quæ deducto ære alieno ſuperſunt: nam & in paſſiva nomina defuncti ſuccedit fiſcus *hic & l. 1. ſupr. h. t. & l. 2. C. de vi publ. & privata. Peregr. libr. 5. t. 1. num. 53.* cum nomina activa & paſſiva ſeparari nequeant.

ad L. Edicto. 11.

S U M M A R I A.

Deferens in fraudem fiſci, ſibi relicta partem eorum capit, quod ad hæredes extenditur. n. 1.
Ob confeſſionem ſpontaneam pœnam mitigari poſſe colligitur. 2.

1 QUibus in fraudem fiſci aliquid relictum eſt, ſi ſeipſos deferant partem etiam ex relictis capiunt, *hic & l un. C. de iis qui ſeipſos deferunt. P. Heig. p. 2. qu. 32. num. 27.* Quod etiam ad hæredem extenditur §. 4.
2 *& 5. h. t. Peregr. d. t. num. 16. Ex hac lege* colligunt, ob confeſſionem ſpontaneam, & quæ non fit metu probationis, minui & mitigari poſſe pœnam, qua de re *Tiraquel. de temperandis pœnis cauſa 30. Farin. qu. 81. nu. 172. Carpz. pr. crim. qu. 149. numer. & ſeq.* Autor *ad L. unic. num. 4. C. de his, qui ſe def. Et ad L. un. numer. 5. 6. C. de Grege dominico.* Ubi idem eſſe dicit, ſi quis metu probationis fatetur, cui tamen obloquitur *Tiraquell.* Exciperem tamen ordinariam homicidii pœnam.

ad L. Deferre. 18.

S U M M A R I A.

Qui deferre prohibeantur & quomodo inter ſe differunt jus accuſandi & deferendi. nu. 1. 2.
Creditor prior ſoluta poſteriori creditori repetere non poteſt, ſecus in fiſco. 3.

1 DEferre hic prohibentur mulieres, clariſſimi, damnati, veterani & alii, qui hic prolixe & perſpicuè recenſentur, de quibus *Pereg. lib. 2. t. 1. nu. 2.* Autor *ad L. 8. numer. 1. C. de his, qui accuſ.* Notandum autem, eſſe diſtinguendum inter jus accuſandi & deferendi, quod multi confundunt. Nam perſonæ hic recenſitæ non ſemper ab accuſatione remoti v. g. Clariſſimis non eſt neganda facultas accuſandi, bene tamen deferendi. Accuſatoris eſt, qui crimen defert & exe-
2 quitur vel amore boni publici, vel ſpe præmii: Sed Delator eſt, non ſolum qui crimen, ſed generaliter, qui rem ad fiſcum pertinentem ei ultro præmii cauſa denunciat. vid. *Ant. Matth. ad lib. 48. Pand. tit. 14.* Autor
3 *ad L. 1. nu. 1 C. de delator.* In § *fin. & legibus ſequentibus*, quamvis alias creditor alii forte poſteriori creditori à debitore ſoluta, repetere non poſſit, quia ille ſibi vigilavit. *l. 6. §. 6. Quæ in fraudem credit.* Fiſcus tamen alii creditori poſteriori ſoluta repetere poteſt, manente debitore illi creditori, cui ſolverat, obligato, licet res vel pecunia bona fide ſit conſumpta. Et ſic *ex hoc textu* colligit *Berlich. part. 1. concl. 71. nu. 47.* hypothecarium priorem poſſe pecuniam ſolutam poſteriori condicere, licet bona fide conſumta ſit. Autor *ad L. 5. nu. 1. 2. ſ. C. de priv. Fiſci.*

ad L. Res, quæ in controv. 22. pr.

S V M M A R I A.

Fiſcus rem privatam cum ſe controverſam apud ſe depoſitam habere poteſt. num. 1.
Quod limitatur. 2.

QUando de re privata cum Fiſco controverſia eſt, tunc hoc videtur eſſe privilegium fiſci, ut fiſcus
1 illam rem apud ſe depoſitam habere poſſit ſecuritatis gratia; & quia fiſcus ſemper ſolvendo eſſe præſumitur. Sed vendere illam rem non poteſt per *hunc l.* Sed an
2 prius univerſale eſt? Negatur. Nam verum eſt tantum, quando privatis legitimus contradictor non eſt, & non habet titulum; nam ſi titulum habeat, de quo tamen controverſia eſt, omnino fiſcus, ſi abſtuliſſet rem

rem lite pendente, de attentatis teneretur. *Guido Papa dec.366. & Lancellott.de Attentat.p.2.cap.4. declarat.4. num.34.& Dn.Mevius part.4.dec.288.*

Ad L. Cum quidem. 26.

SUMMARIUM.

Conciliatio l. h. cum l.45.princ. h. t.

CApitis reus emancipavit filium, ut ediret hæreditetem, non videtur in fraudem Fiſci id factum, quod non acquiſiverit. Sed aliud *in l. 45. in pr. h. t.* ubi dicitur, etiam ſi non quæratur vel non acquiratur in freudem fiſci, eam tamen coercendam eſſe. Communis reſolutio eſt, quod damnandus poſſit repudiare hæreditatem, non vero damnatus *Menoch. conſ. 1220.num.35.Zaſ.tom.5.oper.part.1.Antonius num.19.Hill. lib.6.c.c4.lit.M.Socinus Junior lib.3. conſ.124. num 8.Peregr.de jure Fiſci lib.5 tit.1.num.190.Gratianus tom.1.cap. 132.num.12.& ſeq.Caſtillo l.1.contr c.112.num.50.& ſeqq.& Salgado in Labyr.p.1.c.14.num.76.& ſeqq.*

Ad L. Si qui. 28.

SUMMARIA.

Fiſcus in bonis poſt contractum quæſitis præfertur creditori anteriorem hypothecam generalem habenti. numer.1.
Extenditur ad dotem & Eccleſiam. 2.
Deciſio legis hujus limitatur. 3.

QUamvis in privatis habens hypothecam genera-
1 lem priorem præferatur poſteriori creditori, non tantum in bonis jam debitori quæſitis, ſed etiam in poſtea quærendis *l.2. C. qui pot.in pign.* ſpeciele tamen eſt in Fiſco, ut licet fiſcus ſit creditor poſterior, in quæſitis tamen poſt hunc contractum Fiſcus præferatur priori creditori. *Carpz.p.1.jurispr.conſtit.18.def.103. & lib.4 Reſp.13.P.Barb.in l.1.part.2.ff.ſolut.matrim.num.16. Franzk.lib.1.Reſol.14.c.2c. Richter.de privileg.credit.p. 118.* Autor *ad L.9.n.1.& ſeqq. C.de Jure dot.Et ad L.2.nu. 1.2.3. & L.4.num.2.C.de privil.Fiſci.Et ad L.2.num.4.C. In quib.cauſ.pign. Et ad L.4.n. un. C.Qui potior.in pign.* & bona poſtea quæſita præſumuntur, niſi contrarium creditor probaverit *Covarr.lib.1.reſol.c.16.num.6.*& hoc ad dotem extendit *Barboſ.d.l.num.17.* ita ſcilicet ut uxor vel vidua dotem petens, præſuppoſite ille diſtinctione
2 inter expreſſam hypothecam priorem & tacitam, illi poſtponatur, huic præponatur; quam ſententiam antea hæc Facultas noſtra juridica ſecuta eſt, ſed poſtea ſecuti ſumus receptam in Camera Elect. ſententiam præſuppoſita autem illa diſtinctione, quam & Carpzov. & multi alii ſoſtinent, expreſſa hypotheca futurorum bonorum in poſtea quæſitis bonis doti poſtponenda eſſet, ut etiam judicatom refert *Franc. de Clapperius par.2.de cauſ.84.quæſt.1.* Et ad Eccleſiam
3 *Manzius in cent.dec.quæſt.2.n. numer.31. & ſeqq.* extendit. Sed limitatur deciſio *hujus legis*, ſi creditor habuit hypothecam, antequam debitor fiſco obligaret fundum ſuum, ne jus quæſitum alterius facto deterius fiat, quale exemplum habet *Dn. Richter.vol.1.conſ.10.*

Ad L. Ejus qui. 29.

SUMMARIA.

Pœna corrumpentis delatorem. n.1.
Damnatio, quæ ipſo jure contingit, requirit ſententiam declaratoriam. 2.
Limitat. vid. 3.

1 QUi delatorem corrupit, ut reus pro convicto punitur; imo ſi hoc tantum tentenet, quingento-

rum ſolidorum pœna fuit dictata in *l.34. h. t.* Peregr. *d.t.num.6.* colligit, licet non requiratur in nonnullis
2 delictis ſententia, quæ pœnam irroget, requiri tamen eam, quæ declaret eſſum factum eſſe, ex quo pœna ſequitur. *Tiraq.ad l ſi unquam 8 verbo, revertatur num. 398.C.de Rev. don. Peckius ad l.quæ contra 63.de R. J. lib.6. num. 4.* Et ideo ficta illa confeſſio non operatur damnationem mortuo eo, qui taliter pro confeſſo habebatur; & bona confiſcabantur. Poſt corruptum adverſarium aliqua cauſæ cognitione opus eſt. *Bachov.ad lib.2 Pand.de Tranſact.c.2.numer.17.* Licet enim pœna ipſo jure à lege impoſita ſit; requiritur tamen declara-
3 toria, quod commiſſum ſit illud, ob quod impoſita eſt pœna; præſertim ſi aliqua dubitatio ſit, an incurrerit vel amiſerit ſine cauſa, ad quod tenebatur ſub pœne, *Menoch.conſ.501.nu.21.* ubi plures allegat, & *Idem conſ. 132 nu.18.* ubi de crimine Majeſt. egit. Sed opus ea non eſt, ubi contumacia ex Actis conſtat *Menoch. conſ. 1152. num.35.* vel alias ſit notorium ſine ulla dubitatione &c.

Ad L. Imperatores. 34.

PRo convicto habendus eſt, qui judicem corrupit: Unde ex verbis *Tu te hanc pœna ſubjiciſti* non poteſt colligi, pœnam imponi ex confeſſu delinquentis. *Pinell.ad Auth.niſi tricennalis n.31.& ſeqq.*

Ad L. Apud Julianum. 35.

SUMMARIA.

Cauſæ fiſcales in cognitione judiciali præferuntur aliis, & ad earum judicium cauſa alibi pendens trahitur. numer 1.2.
Quod ultimum limitatur. 3.

1 CAuſæ fiſcalee habent hoc privilegium, ut ſi concurrant cum aliis, cauſe fiſcalia antea cognoſcatur, & cæteræ cauſæ interim ſuſpendantur, v.g petis hæreditatem Titii à me, inſtant etiam creditores, ego de-
2 nunciavi fiſco, eſſe illa bona caduca. De hac quæſtione primo cognoſcendum & ſic eſt cauſe fiſcalis præjudicialis. *Dn.Mevius p.4.dec.185.num.7.* ſicut & aliud privilegium habet fiſcus, quod Procurator fiſci interveniens trahat cauſam, etiam alibi pendentem, ad ſuum proprium judicem, quod ex priori ſequitur; nam quia alius judex in fiſcalibus cauſis judex eſſe nequit, & cauſa fiſcalis ſuſpendit interim cauſas privatas: Ergo ſuperior judicabit, qui jura fiſci habet, *Dn.Mevius d.l. Peregr.de jure Fiſci l.7.tit.1.num.11.* Sed ſi non de bonis lis ſit, ſed de crimine commiſſo, tunc ſi hoc judicium cœptum, fiſcus illam evocare nequit; ſed expectabit fi-
3 nem judicii criminalis; & poſtea ad bona vindicanda aget. *Dn.Mevius P.5.dec.281.*

Ad L. Quod placuit. 37.

FIſcus in pœnis, nullum habet privilegium prioritatis *hic & l.un. C. de pœn.fiſc. Carpz.d. Conſt.18. def. 104.* ubi tamen hypothecam Fiſco tribuit. *Autor ad.L.un.nu. 2.3.ſ.C.de Pœnis fiſcalib.cred.præf.*

Ad L. Eum qui. 41.

SUMMARIA.

Emptor hæreditatis non tenetur ad æs alienum. n.1.
Exceptio in fiſco.2.

1 CErtum eſt, eum, qui à privato emit hæreditatem, non teneri ad æs alienum ſolvendum, ſed vendi-
2 torem *leg.2. C.de Hæred.vend.* Sed exceptio in fiſco, ſi hæreditatem alicujus vendat, quod tunc emtor debeat excipere actiones, per *l. hanc & leg.1.C.de Hæred.vend.* Idem dicunt in privatis venditoribus, ſi venditor non

ſolvendo *l.1.§.18.de Exerc.Act.l.fin.pr.de eo,per quem factum.* vid. *Sande l.3.t.4.d.3.Mev.p.5.dec.14.*

Ad L. In fraudem. 45. pr.

SUMMARIA.

Fraus,ob quam fiſco quis non acquiſivit, an punienda & quid hic colligatur. n.1.2.
An fiſcus inſtrumenta & Civitas Cataſtra ſua & libros gabellarum poſtulantibus edere teneantur. n.4.

1 IN fraudem fiſci ſi quis non acquiſiverit, an punienda fraus? Videtur quod non, quia aliud eſt alienare,
aliud non adquirere *l.6.§ ff.de his quæ in fraudem.* Sed
2 in fiſco ſecus ex ſpeciali privilegio. Unde tentari poſ-
ſit Prælatum etiam in non adquiſitis non præjudicare
Eccleſiæ, ſi in fraudem Eccleſiæ fiat. *Petr.Peckius in*
3 *Reg.76.de R.J.l.6. in 7.dubitandi rat.* Adverſus tertium
quis poteſt per actionem compelli vel per imploratio-
nem officii judicis, ut inſtrumenta edat, ſed contra fiſcum non, nec ipſe fiſcus contra ſe tenetur edere *Wiſſenb.ad h.t th.13.* Sed quæritur, annon civitas cataſtra ſua & libros gabellarum edere teneatur? Affirm. quia hæc quaſi communia inſtrumenta ſunt, ex quibus ſolutio etiam probari debet contra fiſcum; præſertim vero *hic § 6.* non prodeſt civitatibus, jura fiſci non habentibus, nec locum habet, ſi fiſcus agat, & reus velit ſuam exceptionem probare ex libris publicis; vel ſi fiſcus conveniatur, & reus replicam ſuam exinde probare velit. *Dn.Mevius pars.3.dec.392.§.7.* Quoties pars acta falſaverit, & falſata produxerit, cauſa cadit. *Gail.lib.1 obſ.154. in fin.*

Ad L. Aufertur. 46. pr.

SUMMARIA.

Inſtitutio ſuppoſiti partus dolo teſtatoris facta an deferat hæreditatem fiſco. 1.2.
Sciens in fraudem fiſci aliquid ſuſcipiens ad quid teneatur. nu.3.
Si fiſco vel privato compenſatio oppoſita intra quod tempus debitum probandum. 4.
An ceſſionario, cui fiſcus mulctam ceſſit, compenſatio opponi poſſit, & quid ſi mulcta ad utilitatem publicam deſtinata. 5 6.
Quibus caſibus debitor fiſci compenſationem opponere non poteſt 7.
Adminiſtratores publicarum pecuniarum à fiſco in quadruplum conventi an ſinguli ſtatim in ſolidum teneantur. 8.

1 PAter ſuppoſitum partum inſtituit hæredem, ſciens
forte in fraudem cognatorum, quæritur an fiſco
acquiratur hæreditas: Aff. videtur hic ob verbum *indignus.* Ideoque *hoc principium* intelligendum videtur de
partu ſuppoſito, fraude patris inſtituto; nam ſi ipſe pater errore ductus inſtituiſſet, nulla foret inſtitutio, nec
2 fiſco locus. Et ita recte *Mantica de conject.ult.vol.l.4.t.7.n.5.* licet aliter *Menoch.conſ.275.nu.28.& ſeq.* qui *hunc textum* de eo intelligit, qui ſine ſua culpa indignus eſt, & ideo fiſcum excludit, quæ ſententia æquior, licet communior videatur ſententia prior, ſcilicet quod dolo teſtatoris facta inſtitutio ſuppoſiti partus deferet hæreditatem fiſco, quia vitium eſt cauſa inſtitutionis, quam rationem conſiderat Mandellus de Alba, vel quiſquis ejus conſilii ſit autor, *conſ.787.nu.5. & conſ.319.nu.4.& Theſ.l.2.q.41.num.4.* Accedere mihi videtur hæc ratio, quod teſtator in odium cognatorum videatur inſtituiſſe quadantenus incapacem, & quando dolus eſt cauſa immediata acquiſitionis, tunc dolus etiam nocet tertio doli non participi. *Theſ.lib.4.q.80.n.2.* ſi modo ille
3 tertius alias non eſſet ſucceſſurus. *Theſ.d.q.80.nu.9.* Qui
aliquid ſciens in fraudem fiſci ſuſcepit, non tantum rem,
4 ſed æſtimationem quoque ejus reſtituere tenetur. *§.1 h.l.*
Compenſationem fiſco qui opponit intra duos menſes probare debet debitum. *§.4.h.l.* & ſic declaranda. *l.ult. ff.de Compenſ.Peregr.lib.6.c.7.nu 15.* Et ſic compenſatio admittit debitum illiquidum, tamen mox liquidandum in brevi termino. *Lauterbach.ad tit. de Compenſ thes. 10.* Sed tempus illud in aliis debitis privatorum arbitrio judicis committit *Bachov.in Tr.v.1.d.25.th 8. lit.G.*
5 *Carpzov part.1. conſt.8.def.13.* Sed quid ſi fiſcus privato
ceſſit mulctam, an ceſſionario poſſit opponi compenſatio? Quod aff. modo compenſatio ante ceſſionem fiſco opponi potuit, & non poſt ceſſionem adquiſita. *Teſſaur.dec.711.nu.2.Trentac.l b.3.tit de compenſ.reſol.un.nu.*
6 *6.Salgado in Labyr.p.3.c.6.§.un.num.26.* Sed quid ſi jam
mulcta ad utilitatem publicam deſtinata? Reſpondimus menſ.Octob.Anno 1659.non obſtare hoc compenſationi, cum compenſatio ipſo jure tollat debitum. Autor *ad L.ult.nu.3.C.de Compenſat.* Et exinde explican-
7 dum, quod habet *Sebaſt Medices de compenſat.p.1 qu 38.*
nu.6. Debitor fiſci non poteſt opponere exceptionem compenſationis, quando fiſcus tributa petit, vel ſtipendia militum, item pretium rei à fiſco emptæ, & quod ex cauſa annonaria debetur *§.5 h.l. & leg.1.3.& 7. C. de Compenſat. Afflict.dec.192.Peregr.l.6.t.8.n.15.Trentac.lib.3 reſol.tit.de compenſ reſol.1. n 11.Molina diſp.560.num.25.* Idque etiam de capitatione & collectis intelligit *Carpz. p.1.juriſpr.conſt.8.d.9.Habnius ad Weſemb.tit.de compenſ. th.3.* ubi id ad ſtipendia Clericorum, ad decimas, rectiſſime accommodat, quia ſunt alimenta Clericorum,
8 *conf.l.8.ff.de alim legat.Trentac.d.l.nu 16.* Si fiſcus agat
contra Adminiſtratores pecuniarum publicarum in quadruplum, non tenetur unus totum quadruplum ſolvere, niſi reliqui collegæ ſolvendo non ſint. *§.fin.h.l.* Idque habetur etiam in *l.Si multi.6 ff.de public.& in l.13.§.fin.Ad municipalem* E contrario in ſolidum eos obligari & non pro parte, poteſt probari ex *l.1.& 2.C.quo quiſque ordine conveniatur,* quia indiviſum eorum eſt officium, & ideo dicuntur duo rei debendi ex neceſſitate efficit. Quid ergo dicendum? Diſtinguendum cum *Franciſco de Clapperiis in deciſ p.2.cauſa 62.q.4.num.3.* inter ipſam obligationem per ſe conſiderandam & actionem. Ipſo jure plures adminiſtratores obligantur in ſolidum; ſed fiſcus pro parte eos tantum convenit, ſi reliqui ſolvendo, exactio fit pro parte. Et ſane ſi non obligarentur in ſolidum, quomodo alter pro altero in ſubſidium conveniri poſſet?

Ad L. Moſchis. 47.

SI debitor fiſci reliquit hæredes, illi ſunt prius conveniendi, quam hi, qui ab hæredibus bona aliqua emerunt, & hæredes non ſufficiant, tunc pervenitur ad emptores. Autor *ad L.4.n.2.C. Quando fiſc.vel privat. Et ad L.15.n.1.C.de Donat.int.virum & uxor.*

Ad L. Statius. 48.

SUMMARIA.

Subſtitutus in cauſam mortis hæredis an bonis hæredis publicatis, vel, pœna capitis abſenti hæredi ex ſtatuto dictata, ſtatim admittendus, & quid in bannitis noſtri temporis obtineat. n. 1.2.3.4.6.
Si ſubſtitutus ab ingrediente in ordinem religioſum ſit incapax ſucceſſionis, an ſubſtitutio locum habeat. n.2.
Quid hic colligatur. 5.

1 QUando aliquis ſubditus in caſum mortis hæredis, tunc non ſuccedit fideicommiſſarius, quando hæredis bona publicantur, quia caſus fideicommiſſi nondum exiſtit, & poſſit fideicommiſſarius prius mori, ſed ſi mors naturalis hæredi obtingat, tunc demum poteſt fideicommiſſum petere, interim manent bona penes fiſcum. *Alexander leg.1.conſ.23. numero primo,*

Cephalus

Digitized by Google

Cephalus conſ.395. num.29. & ſeq. Boerius deciſ.278.num.
3. & *ſeq. Menoch.conſ.275.num.32.* Sic ſi quis ordinem
2 religioſum ingrediatur, & ſubſtituat incapacem ſuc-
ceſſionis, non eſt locus ſubſtitutioni, ſed bona interim
manent penes hæredes ab inteſtato *Mantica de con-*
ject. ultim.vol. l. 11.*t.*7. *numer.*8. quos refert *Theſaurus*
*lib.*3.*quæſt.*36. Sed hoc poteſt forte intelligi de publica-
3 tione bonorum ſola. Quid ſi etiam ex ſtatuto pœna ca-
pitis dictata abſenti: Hic habendum eum eſſe pro
mortuo, & ſtatim fideicommiſſarium admitti; Et *hunc*
§. de illo caſu, quando ad ſupplicium corporis non con-
demnatus eſt abſens intelligit. *Franciſc. de Clapperiis*
*part.*2.*cap* 56.*quæſt.un.per l.qui ult.mo* 29 *ff.de pœnis.* Et
forte ſi teſtatoris mentem velimus conſolere, procul
dubio fuit hæc, quod fideicommiſſarium potius quam
4 fiſcum habere velit. Sed in bannitis noſtri temporis
videtur mors naturalis expectanda. vid. *Mantica de con-*
*ject. ultim. vol.l.*11.*t.*6. *in fin. Vincentius Fuſarius de Sub-*
5 *ſtit.quæſt.*423.*num.*3. Et hinc ut ex *l.peto.* 69.§ *prædium.*
*de legat.*2. colligunt, Feudum, ob delictum in Domi-
num commiſſum, amiſſum vivente Vaſallo apud Do-
minum manere, poſt ejus mortem ad agnatos redire,
*V lrej. de Feudis l.*2.*cap.*11.*num* ubi plures citat *pag.*745.
& *ſeq.* & poſt *Vult. H.Piſt.leg.*2.*quæſt.*15. *Carpzov. par.*3.*c.*
27.*d* 8. Sed ſi à teſtatore vel in contractu facta ſit pro-
6 hibitio expreſſa alienationis ultra prohibitionem juris
communis, tunc ne quidem ratione fructuum ad vi-
tam delinquentis rem ad fiſcum deferri, vult *Berous. v.*
1.*conſ.*78. *num.*12.

Ad L. Fin.

SUMMARIA.

*Emens à fiſco locationi facta ſtare tenetur. n.*1.
Si prædium à fiſco alienatum ſub addictione in diem, an
ſi iſtu contingat fructus percepti ante ſecundam addi-
ctionem pertineant ad fiſcum. 2. 3.

1 EX *verſ.Papinianus* probant, Emptorem qui à Fiſco
emit, ſtare debere locationi, quæ ab eo, qui fuit
Dominus, contracta erat. *Mantica leg.*15.*lit.*10.*mer.*28.
*Peregrin.de jure Fiſci leg.*6.*t.*4 *numer.*33. *Barb. ad l. em-*
torem. 9.*Codic.Locati.numero decimo octavo,* Prædium à
2 fiſco venditum ſub conditione reſolutiva, ſi alius in-
tra annum meliorem conditionem obtulerit, qua
conditione impleta, ſi fructus ſint percepti ante ſecun-
dam addictionem, pertinebunt ad Fiſcum venditorem,
& hoc de prædiis ruſticis, non urbanis, intelligit *Petr.*
*Barboſ. ad l.divortio.*8.*princ.part.*2.*num.*95.*ff. ſol.matrim.*
3 Et tempus ac dies ſolvendæ penſionis potius conſide-
ratur, quam id tempus quo fructus percipiuntur, quod
in re à fiſco vendita ſpeciale eſſe dicit *Bart. in* §.*fin.h.l.*
quia emptor percipit penſionem cedentem poſt vendi-
tionem, etiamſi ea ſolvatur pro fructibus ante emptio-
nem perceptis, quod privilegium emptori datur in
compenſationem damni, quod patitur ex eo, quo cogi-
tur ſtare conductioni & locationi à fiſco contractæ. *Co-*
*varr l.*1.*reſol.c.*15.*num.*5.

TITULUS XV.

De captivis, & de poſtliminio, & redemptis ab hoſtibus.

Ad L. Navibus. 5.

RES eodem modo ut perſonæ habent jus poſtlimi-
nii, quæ quidem non turpiter amiſſæ ſunt, ut ager
ab hoſtibus captus, naves, equi, non vero veſtes, nec ar-
ma, quia hæc ſine flagitio fugæ non amittuntur. *Weſemb.*
*in n. h. t. num.*5.

Brunneman. in Pandect. Tom. II.

Ad L. Poſtliminii. 5.

SUMMARIA.

Poſtliminium quando in bello & pace locum habeat. nu-
*mer.*1.
Cuilibet licet mutare domicilium & ſuo juri renuncia-
re. 2.

1 POſtliminium in bello & pace locum habet: in
bello quidem, ſi res nobis erepta ab hoſtibus in
ſua præſidia deducta; Nam antequam hoc fiat, non
amiſit libertatem civis, ergo nec locus poſtliminio.
Non videtur ab hoſte perfectè acquiſitum, quod in
præſidium hoſtium nondum eſt deductum, ſed immo-
bilia ſtatim redeunt, ſi hoſti erepta ab hoſtibus, mobi-
bilia vero, ſi, poſtquam in præſidia deducta, vindica-
ta. *Covarr.in cap.peccatum part.*2.§.11. *num.*7. In pace
etiam poſtliminium & captivitas, inter populos, non
2 fœderatos, nec hoſtes, obtinet § a Ex § *fin.* collige, cui-
libet licere mutare domicilium & civitatem & ſuo juri
renunciare. *Dn.Mev.p.*5. *dec.*241.*num.*1.

Ad L. Mulier. 6.

SUMMARIA.

Redemptori hominis abducti latronibus exteræ gentis an
*pretium reddendum. n.*1.
Lytron majus privilegium meretur quam expenſa fune-
bres. 2.
De quibus latronibus lex hæc loquatur. 3.
Quid ſi piratæ quid rapiant. 4.

1 SI mulier in opus ſalinarium ob delictum damna-
ta, à latrunculis exteræ gentis capta, à Coccejo re-
dempta, huic pretium à fiſco reddendum. Ratio du-
bitandi, quia non fuit hoſtium facta, ſed à latrunculis
capta. Sed ratio decidendi eſt in favore humanæ natu-
ræ (quæ ſupra modum pretioſa DEO viſa eſt ut etiam
filium ſuum pro homine dederit) licet hæc ratio Eth-
nicis in mentem non venerit, ideoque æquum eſt, ut
redemtor *Hominis* ſemper pretium recipiat. conf *l.* 12.
§.7.& 17.*h.t.Finckelt.obſ.*56 *n.*19. *Decianus tract. crim.l.*
9.*c.*29.*num.*18 *conf.Sichard.in l. Incivilem.*2.*C.de furtis.*
*num.*5.*Menoch.l.*5.*præſ.*29.*num.*26. & *ſeq.* & creditori vel
redimenti privilegium perſonale competere, concedit
*Carpzov.part.*3.*dec.*279. Sane æquiſſimum eſſet, redem-
2 ptori huic per Superiorem majus privilegium quam
funeratori largiri, cum longe magis pium opus ſit ho-
minem captivum à barbaris redimere, quam decem
hominum mortuorum cadavera tumulo reddere. Ideo
ſi non potiora, tamen paria jura lytro & expenſis fune-
3 bribus concedenda forent. Sed id ad Superiores perti-
net. Interim notetur, *hanc l.* non de omnibus latroni-
bus & prædonibus loqui; ſed de latronibus exteræ gen-
tis & Barbaris, qui hoſtium jure cenſentur. *Menoch.*
*lib.*5.*præſumpt.*29.*num.*16.*Stracha de Mercat. tit. de Na-*
*vibus.pag.*2 *num.*18. & *Franckius lib.*2.*reſol.*9.*numer.*49.
Autor *ad L.*2. *num.* 1. & *ſeqq. C.de furt.* quamvis, ſi à
piratis quid rapiatur, etiamſi non ſint prædones exteræ
gentis, tunc ſint reſtituenda, quando pretium offertur,
quia ab hujuſmodi prædonibus difficillime res recu-
perantur, ut ex hac ratione talem quæſtionem deci-
ſam refert *Theſaurus leg.*2.*quæſtio.*98.*numer.* 9. & *num.*
fin.

Ad L. Non dubito. 7.

SUMMARIA.

Populus fœderatus alterius Majeſtatem comiter obſer-
vando non deſinit eſſe liber, & quid hic colligatur. nu-
mer. 1.2.

1 Liber populus etiam is eſt, qui fœdere alteri ita
junctus, ut alterius Majeſtatem comiter obſervare
teneatur; hic enim adjicitur, ut ſciatur alterum popu-
lum ſuperiorem eſſe, non vero non liberum, quod
exemplo clientum hic probatur. *Beſold. in tract. de fœ-
deribus cap.*11. Deminuta aliquo modo hujus populi
Majeſtas, ſed non extincta: Illud, quod leges eis dentur
de dandis obſidibus, de auxilio ferendo; Hoc, quod
retineant libertatem, agros, leges: *Anton. Matth. ad leg.*
2 48. *Pand. tit.*2. *cap.*1. *numer.* 6. Ex quo probatur, etiam
civitatem, ſi exteri Principis patrocinio ſe commen-
daverit; ſi ſine Principis ſui conſenſu id fecerit nulla
neceſſitate compulſa, contra ſuum Principem peccare;
nam ſubjicit ſe quodammodo alterius Majeſtati, quia
comiter eam obſervare tenetur. *Ant. Matth. ad lib.*48.
*Pand. tit.*2. *num.*18.

Ad L. In bello. 12.

SUMMARIA.

*In pace jus poſtliminii perpetuum uſum non habet, ut in bello. n.*1.

In vicinia captus, qui durante ubi itinere ſuo vicinos hoſtes demum cognovit, jus poſtliminii habet. 2.

Apud hoſtes mortuus prima hora captivitatis mortuus fingitur. 3.

Facta non præſumuntur, ſed probanda ſunt. 4.

Omnia capta & ab hoſte redemta oblato pretio à Domino recuperari poſſunt. 5.

Redimens liberum hominem captum, habet jus retentionis, donec lytron reſtituatur. 6.

1 IN bello locum habet jus poſtliminii, in pace non
ſemper, ſi in contrarium conventum ſit, quia ſpem
revertendi in bellica virtute magis, quam in pace Ro-
mani eſſe voluerunt. *Backov in Trentl. vol.*1. *Diſput.*6.
*th.*1. *litt. A.* Si quis autem in pace ad populum vicinum
veniat, & ſubito exardeſcat inter eos bellum, ibique
2 captus ſit, habet jus poſtliminii *princ. h. l.* Qui autem
moritur apud hoſtes, prima hora captivitatis mortuus
fingitur per fictionem legis Corneliæ, & interim à fi-
lio g ſta rata ſunt. *§.*1. *h. l.* Autor *ad L.*1. *numer.*3. *C. h. t.*
3 Ex §. 1. notetur Regula: Facta non præſumuntur, ſed
probanda ſunt. *Gail. lib.*2. *obſerv.*31. *numer.*14. *Maſcar.
de prob. concluſ.*73. *numer.*3. Qui ſervum ab hoſte cap-
tum redemerit, protinus redit hic ſervus ad Dominum
jure poſtliminii; ſi offeratur redemptori pretium. Un-
4 de colligunt generaliter, omnia capta & ab hoſte re-
dempta oblato pretio à Domino recuperari poſſe. *Co-
var. in c. Peccatum part.*2. *§.*10. *numer.*7. Autor *ad L.*2.
5 *num.*3. *C. h. t.* Nam licet ſervitutes in bello non conſti-
tuantur hodie, jus tamen poſtliminii etiam hodie lo-
cum habet in rebus, uti *Boerium deciſ.*178. *num.*2. in-
6 terpretatur *Theſaur. lib.*2. *q.* 98. *num.*3. Liber etiam homo
captus tamdiu pignoris loco eſt apud redimentem, do-
nec pretium vel (*lytron*) reſtituatur. *l. Ab hoſtibus.*2. *C. h.
t. Valaſc. Tom.*1. *conſult.*30. *numer.* Autor *ad L.*2. *num.* 1. 2.
C. h. t.

Ad L. Poſtliminium. 19.

SUMMARIA.

*Induciarum deſcriptio & diviſio a diuturnitate ſumta. num.*1. 2.

Obligatio ex induciis nata ſanctior ac firmior habetur, quam ipſius pacis. 3.

A piratis aut latronibus capti non opus habent poſtliminio 4.

Ab hoſtibus capti, quando poſtliminii jure frui incipiant. 5.

Transfuga qui dicantur, & an jure poſtliminii utantur & quid in ſervis, ſtatu liberis, parentibus & liberis, transfugis 6. 7.

Redemtor hominis captivi an jus ſuum pignoris alteri cedere poſſit & quomodo redemptus ſe à ceſſionario liberare valeat. 8.

1 IN *princ. h. l.* continetur definitio poſtliminii quæ in
textu clara. In §. 1. continetur definitio Induciarum,
quas in *Collegio meo de Pacificationibus diſp.* 5. *th.* 2. ita de-
finivi, quod ſint conventiones, per quas bellu manen-
2 te ad tempus ab hoſtilibus actibus abſtinendum eſt:
Quæ induciæ ſunt vel paucorum dierum aut ſeptima-
narum, & hæ pangi poſſunt ob certam cauſam, verbi
gratia ad ſepulturam mortuorum, vel ad petendum
ſuppetias obſeſſis, vel ſunt longioris temporis defi-
niti vel indefiniti, verbi gratia ad aliquot annos vel
ſemeſtre ſpatium, quæ induciæ non niſi à ſumma pote-
3 ſtate contrahi poſſunt: Atque hæc obligatio ex indu-
ciis nata ſanctior & firmior haberi ſolet, quam ipſius
pacis. *Albericus Gent. l.*2. *de jure belli. cap.*12. quibus e-
nim induciæ diſplicent expectatione finis dolorem
ſuum mitigare poſſunt. *Baudius de induc. belli Belg. l.*
4 2. *& ego in d. diſp.* 5. *th.*6. A piratis aut latronibus capti,
quia retinent libertatem, non opus habent poſtliminio
5 §. 2. *h. l.* qui autem ab hoſte captus, & ex eorum mani-
bus aufugit, licet nondum ad nos venerit, ſi tamen ad
amicum aut fœderatum nobiſcum populum aut Re-
gnum venerit, poſtliminii jure fruitur. §. 3. Transfugis
beneficium denegatur. §. 4. Autor *ad L.*19. *num.*1. *C. h. t.*
6 Sed ſervi, ſi ad hoſtem transfugerint, redeuntes jure
poſtliminii in poteſtatem Dominorum redeunt. §. 5. Sta-
tu liber, transfuga, ſi conditio, ſub qua libertas relicta,
dum in captivitate fuit, exiſtat, non gaudet jure poſt-
liminii, nec liber fit, nec ad hæredes Domini ſui rever-
titur, ſed fit ſervus fiſci. §. 6. Et filiusfamil. transfuga
non utitur jure poſtliminii, nec pater. Additur in §. 7.
notabilis ratio, quæ ſæpe ſolet allegari, quod diſcipli-
na caſtrorum antiquior fuerit parentibus Romanis,
quam charitas liberorum. Autor *in C. t. de Procur. ad*
7 *L.*7. *num* 3. Transfugæ autem ſunt, qui fide rupta etiam
induciarum tempore, vel ad populum barbarum, nulla
nobis amicitia conjunctum, transfugerunt. §. 8. In *§. pe-
8 nult.* autem notatur, quod redemptor hominis captivi
poſſit ſuum jus pignoris cedere alteri, ſed redemptus
poteſt ſe liberare, ſi id offerat creditori ſecundo, quod
redemptor dedit, non plus, juxta *leg. f. C. ſi pign. pigno-
ri detur.*

Ad L. Si captivus. 20. §. 1.

IMmobilia ab hoſtibus capta cedunt Reipublicæ, ſed ea quæ civium fuerunt, & ab hoſte occupata, ſi recuperentur, non ad Remp. ſed ad veteres Dominos revertuntur, quia habent jus poſtliminii.

Ad L. Si quis. 21. §. 1.

SUMMARIA.

*In Civilibus diſſenſionibus jus poſtliminii locum non habet. num.*1.

Nec inter Chriſtianos locum habere, inter quos nec bella movenda, colligitur. 2.

1 IN civilibus diſſenſionibus illi, qui in alterutras par-
tes diſcedunt, vice hoſtium non ſunt, & ideo nec
jura captivitatem, nec poſtliminii locum habent; Unde
2 inferunt, nec inter Chriſtianos hæc locum habere, cum
totus populus Chriſtianus quaſi una Reſpublica ſub
Chriſto capite ſit, certe & eſſe debeat, nec inter eos
bella movenda ſint de jure, licet aliter de facto. Sumus
Chriſtiani ſecundum dici, non ſecundum eſſe. Bella in-
ter Chriſtianos ſunt plus quam civilia. Conſ. *Covarr. d.
cap. peccatum part.*2. *§.*10. *n.*6 *Valaſc. d. conſult.*30. *n.* 3.

Ad L.

Ad L. Hoſtes. 24.

SUMMARIA.

Quinam hoſtes ſunt? num. 1.
Vaſallus an bellum gerere poſſit? 2.

1 HOſtes ſunt, quibus bellum publice populus Ro-
man. decrevit, vel ipſi populo Romano. Cæteri la-
tiones vel prædones appellantur, & ideo, qui à latroni-
2 bus captus, ſervus eorum non eſt. Unde colligitur, Va-
ſallos, imo & Principes, qui recognoſcunt ſuperiorem,
non recte bellum offenſivum gerere, ſed bene defenſi-
vum; niſi hi ex conſuetudine aut privilegio jus belli ge-
rendi, aut fœdera ineundi habeant. *Covarr. d. part.* 2. §. 8.
n. 1. *Menoch. conſ.* 102. *nu.* 21. *& ſeq.*

Ad L. Si quid bello. 28.

SUMMARIA.

Mobilia non habent jus poſtliminii. n. 1.
*Quando recuperata ab hoſtibus Domino reſtituenda? nu-
mer.* 2.
Quid in emptis ab hoſte. 3.

1 QUod bello captum, in præda eſt. nec habet jus
poſtliminii, ſcilicet mobilia, de quibus in *leg.* 2.
ſupra h. t. Sed diſtinguunt Dd. *ut ſupra dictum ad leg.* 5.
Covarr. d. part. 2. §. 1. *numero* 8. Sed ipſe *Covarr. verſ.*
2 *nihilominus tamen*, in eam ſententiam inclinat, quod
etiam ex intervallo recuperata redeant ad veterem Do-
minum, quod miles Romanus non Dominus eſſe de-
beat, ſed defenſor, *Grotius de jure P. & B. libro* tertio,
cap. 9. *numer.* 19. quod æquum puto, ut, quandocunque
miles recuperavit mobilia noſtris ſublatis erepta, idque
ceperint in tali expeditione bellica, ea reſtituantur,
quia tunc fuerunt inſtrumenta Reipubl. & ſub auſpi-
ciis Reipubl. pugnavere. Cæterum ſi aliquo titulo ju-
3 ris licito & oneroſo recuperaverit ut privatus, non puto
cogendum eſſe, ut mobilia empta reſtituat gratis, ſed
accepto prius pretio ſoluto, nec intelligo, quomodo
Theſaurus lib 2. *dec.* 98. *num.* 4. dimidium pretii emptori
tantum tribuat.

TITULUS XVI.

De Re militari.

Ad L. 2. & 3.

SUMMARIA.

Miles ob delictum ubi puniendus n. 1. 2.
Contumax an ſtatim condemnandus. 3.
Fuga non eſt indicium ad torturam. 4.
Miles an ob ſolam vociferationem capite puniendus. 5 6.

1 DElictum militum eſt vel militare, quod miles
ut miles patrat, verbi gratia, emanere &c. aliud
commune cum cæteris hominibus, ut homicidium,
adulterium &c. ob militare delictum verbi gratia, de-
2 ſertionem, Judex militem cum elogio mittet ad ducem
ſuum; Sed ſi quid gravius, & delictum commune ad-
miſerit, tunc eo loco, ubi deliquit, puniendus. Autor
in C. t. de Juriſd. ad L. 6. *num* 2. *& ſeqq. Et ad L.* 1. *num.* 4.
C. ubi de crimin. Unde colligunt, ob delicta militaria,
de quibus *Tholoſan. lib* 19. *Syntagm. cap.* 10 militem à ſuo
Duce puniri, ſed ob delicta communia & enormia pu-
niendum eſſe à judice loci ordinario. *Carpzov. part.* 4.
juriſpr. conſt t. 9. *def.* 11. *Decian. lib.* 4. *pract. crimin. cap.* 17.
3 *num.* 5. *Johan. a Sande tit.* 1. *def.* 4. Miles tempore ſtatuto
non comparens habendus eſt pro emanſore, ita tamen
ut tempus detur & facultas allegandi impedimenta.
§. 7. *h. l.* Hinc collig. Quando ob contumaciam ali-
quis eſt privandus jure ſuo, tunc nova citatione opus
eſt, ut doceat de impedimento legitimo. *Carpzov leg.*
3. *juriſpr. Eccleſ. dict.* 61. *numero ſexto*, & inde conſue-
tudo Juris Saxon. de condemnando aliquo usque ad
impedimenta. Sic in proceſſu deſertionis conjugis bi-
na ad minimum citatio requiritur, alicubi trina, de
4 quo *Carpzov. dict. leg* Nonnull. etiam *ex hac leg.* volunt
probare, fugam eſſe indicium ad torturam, ſed male;
nam hic de ipſo delicto emanſionis agitur, ſcilicet mi-
litari delicto, nec de tortura hic ſermo, quæ alias in
milites non cadit. Vid *Thabor in tract. de tortura ad*
5 *artic.* 25. *Conſtit. Carol. pag.* 161. In bello qui rem à Duce
prohibitam facit, aut mandatum non ſervavit, capite
punitur, etiamſi rem bene geſſerit: Exempla in vete-
6 ri hiſtoria plura: recens in Turcico. Ex §. 20 notetur
non omnem vociferationem militum aut levem que-
relam pro crimine Majeſtatis habendam, ſed tum gra-
du militiæ tantum dejiciendi. Ubi tamen non eſt in-
telligendum quod ideo facta, ut ſeditio contra Prin-
cipem conciteiur, ſed alterius rei cauſa, ubi modo la-
bores, modo arctiorem commeatum, qui perpetuus fe-
re caſtrorum comes, modo iter moleſte ferunt. Contra
hanc leg. ſæpe peccatur in bellis, propter unam vocem
panis, pecuniæ, abrepti nonnunquam ad ſupplicium.
Scio exemplum Tribuni à damnato milite ad judicium
divinum citati, qui ſtato die cum tranſiret equo pon-
tem ex navibus conſtructum, diſſoluto ponte miſere
periit in flumine. Nam & milites gregarii homines
ſunt à Chriſto redemti, quorum ſanguinem innocentem
vindicat Deus, ſi homines non vindicent.

Ad l. 3. § 9. l. 4. §. fin. & L 14. §. 1.

SUMMARIUM.

*Tyroni & novo Civi juris ignorantia non nocere ſo-
let.*

EX *his textibus* notetur, quod ignorantia juris mi-
litaris etiam craſſa, ut ſi arma vendiderint, proſit
tyronibus, cum nec militaria jura recte intelligant ty-
rones. *Tiraq. de pœnis temp. cauſa* 10. *P. Peckius ad c. igno-
rantia.* 13. *de R. J. l.* 6. *num.* 10. Ex quo colligunt Dd. plu-
rimi, novi civi ignoſcendam eſſe ignorantiam juris
ſtatutarii, per plurima Authoritates, quas allegat *Ti-
raq. d. cauſa n.* 2. *& Gail. l.* 1 *obſ.* 48. *num.* 20. *Romanus conſ.*
491. Sed notabilis limitatio eſt in *l.* 5. § *h. t.* niſi iteraro
delinquat; nam vulnus iteratum difficilius ſanatur, &
delicta iterata veniam pœnæ non merentur. *l.* 3. *C. de E-
piſc. audient. Tiraq d. l. n.* 4.

Ad L. Non omnes. 5.

SUMMARIA.

Senſus Legis. num. 1.
Conjecturis quando locus? 2.
Vita ante acta excuſat. 3.

1 A Barbaris remiſſi milites ita reſtituendi, ſi proba-
bunt ſe captos evaſiſſe, & non transfugiſſe, ſed
hoc licet liquido conſtare non poſſit, argumentis ta-
men cognoſcendum eſt. & ſi bonus miles antea æſtima-
tus fuit, prope eſt, ut affirmationi ejus credatur. ſi autem
2 emanſor eſt &c. non creditur ei. Colligunt *ex h. §. Dd.*
1. Quando de aliqua re non poteſt liquido conſtare,
tunc ad argumenta & conjecturas eſſe recurrendum.
3 *Gail. libro ſecundo, obſerv.* 93, *numero decimo quinto,
Ricc. collect. deciſ.* 973. 2. Attendendam ſemper eſſe an-
te actam; nam ex vita ante acta apparet an dolo, an ve-
ro ex errore aut impetu peccaverit. *hic & leg.* 5. *hac in
princip. Menoch. lib.* 3. *præſumpt.* 141. *numer.* 14. *Maſcard.*

concl.72.numero decimo quarto, Autor *ad L.un. numer.12. C. de deſertor.*

Ad L. Omne delictum 6.

Lapidis projectu occidens, an pœna capitalis reus ſit. numer.1.2.
Authothiria quando excuſetur.3.
Quid de homicidio in ebrietate commiſſo. 5.

1 SI quis commilitonem, projiciendo lapidem, vulneravit, militia ejiciendus, ſi gladio, capite luet §.6.*h.l.* unde poteſt colligi, quando quis lapidem projicit, non eſſe ſimpliciter crimen capitale, niſi animus nocendi aliunde appareat. *Carpzo pract.crimin. quæſt.3.num.56.ſeq.* Autor *ad L.un.num.3.4.C. de Emend.* 2 *ſerv.* Et ſic aliquando reſponſum memini: ſed ſi animus nocendi appareat, non putem *per hunc textum*, præſertim jure divino à pœna capitali eum liberari, ſi 3 & voluntas adfuit & ſecutus eventus. Miles qui ſe vulneravit, ut ſibi mortem conſciret, ſi id fecit ex impatientia doloris aut tædio vitæ, aut morbo, aut furore, aut pudore, cum ignominia mittitur. § 7. Si nulla harum cauſarum, capite punitur, ſi autem per vinum 4 aut laſciviam, pœna capitalis remittenda, per *h* §. Solent hinc ſe defendere ebrii, de quo *Farinac. quæſt.19. Clarus* §.*fin.quæſt.60. Carpzov.* 149. Sed notandum bene, hoc locum habere in ebrietate quæ mentis exilium prorſus inducit, [*daſz er ſeiner Sinne und Vernunfft gar berAubt gewveſen.*] Sed ubi veteris inimicitiæ memor interficiat quis alium per ſclopeta ad offenſionem parata, non arguit hæc plenum mentis exilium. Hac in re ſæpiſſime erratur in collegiis & judiciis maximo cum Reipublicæ damno. Exceptio mediocris ebrietatis nec ex jure divino, nec civili probatur, & tamen tot homicidæ ex hoc capite abſolvuntur ab ordinaria pœna, de quo reddenda erit ratio ſtricto judici Jeſu Chriſto, ab iis qui tam faciles ſunt in remittenda pœna fuſi ſanguinis humani ordinaria. Hæc eſt, ut puto una cauſa calamitatum publicarum.

Ad L. Proditores. 7.

PRoditores & transfugæ capite plectuntur, *Farinac. quæſt.18. numer.78. & dict.20.numer.154. Decian. lib.8.cap.14.& 17.*

Ad L. Officium. 12.

IN §. 2. deſcribitur officium Tribuni, cujus verba manifeſta & nota omnibus, qui bella ſunt experti. Sed *Dn.Carpzov.decıſ.24.num.20.* Tribunos Juris dicendi poteſtatem habuiſſe negat, quod videtur *huic textui* convenire. Notandum præprimis, claves portarum Tribunis credendas, & horum eſſe frumentum probare, querelas audire, agros inviſere &c.

Ad L. Miles. 13.

SUMMARIA.

Miſſio quando ignominiam contineat? n.1.
Filius à patre oblatus mitius punitur. 2.
Quod limitatur.3. & ſeqq.

NOtetur hic triplex miſſio, honeſta, cauſaria & ignominioſa. Autor *ad C.t.de Re militari numer.* 1 *36.& 42.* Sed quæritur, an neceſſe ſit in ultima miſſione ut Tribunus addat in ſpecie ſe ignominiæ cauſa mittere? Quod hic negatur, nam licet hæc verba expreſſa non ponantur, ſi tamen cauſa miſſionis per ſe ignominioſa in ſententia exprimatur per *l.g.2.§. 2. ſupra de his, qui not. infam.* miles ignominiam contrahet, & ſic conciliat *hos textus Bachov. ad titul.de his,* 2 *qui not. infam.cap.2.num.2.* Et *in* §*fin.* notetur, ſi pater deferat filium obnoxium ſupplicio, quod filio mitiganda ſit pœna capitalis, ne videatur pater ad ſupplicium eum obtuliſſe: unde Dd communiter cautelam eliciunt, ut, quando pater videt filium obnoxium pœnæ capitis ex delicto, offerat eum judici eo effectu, ut filius pœnam mortis evitet, quod aliquando vidit obſervari *Cæpolla caut.1.Farinac.quæſt.98. num 164. Tiraquell de pœna mod.cauſ.18. & ſeq.* Autor *in Cod.tit.de Patria Poteſt. ad L.3. numer.8 & 9.* & pluribus autoritatibus firmat 3 *Pinell.part.2. Rubr. C de Bon.matr.num. 32.* ubi in caſu converſo idem dicit, ſi filius patrem offerat. Sed excipienda puto crimina jure divino ſimpli- 4 citer capitalia ut homicidii, adulterii & ſeq. Sed ubi pœna arbitraria jure naturali, Gentium, aut civ. & ubi maleficia non admodum adſimilia deſertioni, de qua hic ſermo eſt, non abſurde quis *hunc* §. produxerit. At ſi filius ſacrilegium, ſi cædem, ſi adulterium commiſerit, nihil ei, prodeſſet oblatio patris, cum de pœna horum criminum ſtatuere pro arbitrio nec Princeps poſſit, ſunt verba *Anton.Matth. ad lib.48.tit.18.cap.5.num.* 5 *13.* Et licet deſertionis pœna ſit capitalis jure gentium pœnam tamen hanc non tam ratio naturalis, quam civitatis utilitas conſtituit, ut reſpondet *Anton. Matth. d. l.* conf. *Dn Thabor hanc l.* declarans *in tract. de confront.diſp.6.c.5.th.23.pag.99.& ſeqq.* Autor *ad L.1.& 5.nu. 17. C. h. t.*

Ad L. Qui commeatus. 14.

SUMMARIA.

Impedimentum ab allegante probandum. n.1.2.
Si evitari potuit, excuſat. 3.

MIles qui commeatum accepit (*einen Paſz*) ſi 1 intra ſtatutum tempus non redit, pro emanſore habetur niſi probet impedimentum. Autor *ad Tit. C. de Commeatu. num.12. Et ad t.C.de Re Militari,num. 54*, nec relevat impedimentum, ſi tardius à loco profectus eſt, ut in tempore venire non potuerit. Collige (1) impedimentum, probandum eſſe ab eo, qui alle- 2 gat. *Ricc.collect.decıſ 1796.* (2) Non poſſe eum allegare impedimentum, qui ſeipſum arctavit. Et ideo hoſtilitas vel peſtis fruſtra præſcriptioni opponetur, niſi diligentiam ſuam etiam docuerit, & nulla ei opponi poſſit culpa. *hic & leg.40.ff.de condit. & demonſtrat. Carpzov part.2.decıſ.116.numer.23.* qua de re fuſe tractat *Sfortia Oddus in tract.de reſtit part.1.quæſt.27.artic.8.11. 67.& ſeqq.* Ubi tractat quæſtionem ſi improviſum & caſuale impedimentum interveniat, impeditus vero otioſus vixerit, an excuſetur impeditus? Confer. *Eundem d.artic.num.76.*

TITULUS XVII.

De Caſtrenſi Peculio.

Ad L. Si filiusfam. 1.

SUMMARIUM.

Caſtrenſe peculium quid? num.1.
Quid juris in eo patri? 2.

1 PEculium caſtrenſe eſt, quod Imperatorum Conſtitutionibus in favorem armatæ militiæ pleno jure à rationibus parentis eſt ſeparatum; Et comprehendit ea, quæ filiofam. militi, vel in militiam eunti ratione & occaſione militiæ ſunt acquiſita. *Dn.L. uerbach ad* 2 *tit. de peculio §.2.* In caſtrenſi peculio filii pater ſuccedit non ut hæres, ſed jure patriæ poteſtatis. *Pet.Barboſ. in l.42.num.38.ff ſol.matr. Donell.& ibi Hillig.lib.9. cap.2. lit.P.*

lit.P. Autor *ad C.h.t.num.*10.*&* 13.*Et ad L.*2.*nu.*1. *C.Ad SCt.Tertull.* Sed vivente filio nullum jus habet pater in hoc peculio, neque de iis ſine cautione de rato agere poteſt.*l.*18.*§.fin.h.t.Dn.Lauterbach.d.l.th.*5.

Ad L. Miles. 4.

QUæcunque filius concedente patre ad caſtra ſecum ſumit, hæc ad peculium caſtrenſe pertinent, Autor *ad L.un.num.*18.*C.de ſilentior.Et ad h.C.num.*8.*&* 10.& ratione bonorum caſtrenſium ſuo nomine agit, ut paterfam.& ſi quis ſui juris ſit miles, & ſe arrogandum dederit, retinet tamen bonorum in caſtris acquiſitorum adminiſtrationem.

Ad L. Si forte. 8.

SUMMARIA.

Caſus & deciſio Legis. num. 1.
An credatur aſſerenti cauſam, quæ alias non præſumitur. nu 2. *ſeqq.*
Principi aſſerenti quando credatur. 6.

1 SI forte uxor vel cognatus donavit quid Titio, non
ad militiam ituro, ſed forte militia defuncto, vel
non habenti animum repetendi militiam, & addidit ſe
ideo donaſſe ut in peculio caſtrenſi eſſet, quæritur, an
pertineat donatum ad peculium caſtrenſe? Quod videtur
affirmandum, quia cuilibet licet rei ſuæ legem dicere,
quam vult: Sed negatur. quia veritatem hic ſpectamus,
an vere caſtrenſis notitia vel affectio fuerit,
non quod finxit. Nam homo quando fingit, mentitur,
ſed lex fingere poteſt, quod ex *hac leg.* ſolent probare.
2 Colligunt & alia, non credi donanti aſſerenti, ſe ex cau-
ſa meritorum donare non poteſt, ut omnes ita conclu-
dere tradit *Menoch.l.*1.*A. l. Q. caſu* 76, *num*, 5.*Tiraq. in
l.ſi unquam* 8. in verbo, *donatione. num.*88. *C.de Revoc.*
3 *donat.* Sic Prælato non creditur, rem Eccleſiæ præce-
dentibus canonicis tractatibus alienatam fuiſſe. *Me-*
4 *noch.d. num.* 6. Sic Prælato non creditur aſſerenti, ſe
Feudum concedere in formam & effectum feudi anti-
qui, ſi vere feudum antiquum non ſit. *Menoch.d.l.nu.*
5 7. Sed aliud in Principe, qui feudum novum in feu-
dum antiquum conferre poteſt, ut *hanc leg.* declarat *Ce-
phalus conſ.*173.*num.*24.Sed quod ad privatos id reſtrin-
git, id animadverſionem recipit ex traditis à *Menoch.
d.l.num.*8.*& ſeqq.* nam & judici aſſerenti aliquid con-
6 tra veritatem non creditur. Sed forte privatum oppo-
nit Principi, cui credendum in his, quæ à ſua poteſta-
te dependent verbi gratia poſſet non nobili nobilita-
tem conferre jure antiquæ nobilitatis, ut fieri ſolet, &
exempla adſunt. In iis vero rebus, quæ à Principis nu-
tu ac poteſtate non dependent, nec Principis aſſertioni
creditur, ut in factis alienis, plurimos allegat *Cum pa-
Ele lib.*1.*c.*6.*n.* 211.*p.*131. Nec creditur Superiori, quando
ſolennitas, quæ intervenire debet, ob temporis brevita-
tem non interveniſſe veriſimiliter colligitur *Riminald.
conſ.*194.*num.*24.

Ad L. Caſtrenſe. 11.

SUMMARIA.

Non omne quod militi donatur ad caſtrenſe peculium ſpectat.n 1.
Quid in dubio præſumendum? 2.3.

1 CAſtrenſe peculium eſt, quod à parentibus vel co-
gnatis filiofamilias in militia degenti, donatum
eſt, vel quod ipſe acquiſivit in militia, quod niſi mi-
litaſſet acquiſiturus non fuiſſet; Autor *ad L.*1. *num.*18.
*C.de ſilentior. Et ad L.un. num.*4. *C.de Caſtrenſi omnium
Palatin.& h t.nu.*10. nam quod erat ſine militia acqui-
ſiturus, id peculium ejus caſtrenſe non eſt. ergo immo-
bilia ab uxore donata non ſunt caſtrenſia, per *l.*6.*&* 8.
*h.t. Tholoſan.lib.*19.*cap.*14.*num.*2. *Euenk. Baro de privil.*
2 *parent. privil.*10. *num* 6. Sed quando dubium eſt an in-
tuitu militiæ acquiſiverit, an ob cognationem, ſi con-
currat, pro caſtrenſi præſumendum eſſe, vult *Menoch.
lib* 3 *præſ.* 68. *Dn. Lauterbach.d.l.th.*4. Autor *ad L.un* 1. *&*
3 6. *C.Famil. erciſc.* Unde ſi pater vel alius filiofam. Do-
ctori, Medico, vel Advocato intuitu illius dignitatis ve-
ſtes dignitati convenientes vel libros donaret, hoc pro
peculio quaſi caſtrenſi habendum. *Molin.d.*231.*n.*2.*Lauterbach. ad tit.de peculio* §.3.*th.*4.

Ad L. Pater. 17. pr.

PAter, mortuo filiofam. milite inteſtato, tenetur intra annum ſatisfacere creditoribus ex peculio caſtrenſi, ſed ſi à filio hæres inſtitutus, tenetur perpetuo; Ratio diſcriminis, quia priori caſu pater non ut hæres, ſed jure patriæ poteſtatis occupat peculium. Sed cum hodie pater etiam ab inteſtato ſuccedat vi *Novell.* 118.quæ vim legis habet, dicam, patrem perpetuo & indiſtincte teneri.

Ad L. Pen. §. 2.

SUMMARIA.

Caſus & Deciſio Legis. n. 1.
Teſtamentum filii militis, an etiam ad non Caſtrenſia ſpectet. 2.
Quid hodie? 3.

1 TEſtatus quis eſt de peculio caſtrenſi, non miles,
ſed filiusfamilias paganus, pater jam dum erat
mortuus; ignorante filio, qui patris hæres erat: Quæri-
tur, an hæres in peculio caſtrenſi ſcriptus etiam pater-
na bona jam filii facta adquirat? Videtur quod non,
quia de caſtrenſibus tantum teſtatus. Sed aff. quia non
poteſt deceſſiſſe pro parte teſtatus, & pro parte inteſta-
tus, quamvis miles ita decedere poſſit. §.5 *l. de hæred.*
2 *inſtit.* Autor *ad L.*1.*n.*2.*C.de Teſtam.mil.* Unde conclu-
dunt Dd. quod teſtamentum filiifamilias de caſtrenſi
peculio factum etiam in aliis bonis valeat, ſi ſui juris
moriatur. *Surdus de Aliment.tit.*7.*q.*4.*Barr. de Succeſſ.*
3 *lib.*1.*tit.*7.*num.*5.& quos citavi ad *l.ult.nu.*1.2.3 *&* 4. *C.
qui teſtam.fac.* Sed cum hodie filiusfam. habeat pro-
prietatem in adventitiis, quæritur, ſi filiusfam. paganus
teſtamentum condat de caſtrenſibus, & ſimul de adven-
titiis, vel horum plane nullam mentionem faciat, an
hæres ſcriptus etiam in adventitiis ſuccedat? Vid. quod
ſic, ob rationem textus; nam alias teſtatus & inteſtatus
decederet, & multa valent per conſequentiam quæ per
ſe ſunt prohibita. Et ita ſentit *Cephalus lib.*3.*conſ.*406.*n.*
27.*per tot.* ubi hanc ſententiam pluribus defendit. Sed
Tempore *hujus legis* nondum erat peculium adventi-
tium. Et quod de profectitio idem dicit, id manifeſtæ
repugnat rationi; Et forte reſponderi poſſet illi rationi,
quod idem non poſſit teſtatus & inteſtatus decedere, ni-
ſi de quibusdam teſtari, de quibusdam non poſſit te-
ſtari.

TITULUS XVIII.

De Veteranis.

Ad L. Veteranorum. 2. pr.

SUMMARIA.

Immunitas an per unum actum contrarium amittatur? num. 1.

Quid

Quid hodie de Privilegiis Veteranorum. nu.2.

1 VEteranus, licet ſponte ſuſceperit munus, non tamen præjudicat ſuo privilegio, & ideo dubia eorum ſententia, qui ſtatuunt, per unum actum contrarium admitti immunitatem, quos allegat *Klock vol. 1.conſ.20.num.254. Enenk. Baro de privileg. in genere lib.* 2 *3.cap.15. numer. 14. & ſeq.* Notandum autem hic, hæc & alia privilegia veteranorum ad milites noſtro tempore dimiſſos vix accommodari poſſe; cum ob ſtipendia emerita honeſte raro demittantur. multo minus ad judicem militarem provocare poſſunt milites dimiſſi. *Mevius part.4. deciſ. 273.* nec hodie ſemper uni, nec ſoli patriæ ſervitur. Cæteræ tamen immunitates veteranorum; ſi quis pro patria ſua per 20. aut plures annos in bello ſervuiſſet, & ob ætatem honeſte dimitteretur, viderentur ipſi tribuendæ. Autor *ad C.h.t. num.1. & ſeqq.*

LIBRI QUINQUAGESIMI,

TITULUS I.

Ad Municipalem & de Incolis.

Ad L. Municipem. 1.

SUMMARIA.

Municipes qui dicantur. num.1.
Cives non ſunt, qui in loco habitantes ſub alterius juriſdictione exiſtunt. 2.
Magiſtratus loci ligatur Statutis Civitatis. 3.
An Conductores prædiorum in Civitate & poſſeſſores domus privilegiata pro civibus habendi. 4.
Si diverſæ originis parentes, patris conditionem ſequuntur liberi, niſi. 5.

1 CUjuslibet civitatis incolæ municipes dicuntur id eſt, munerum ibidem capaces. Sed in genere dicuntur municipes omnes civitatis incolæ ſeu cives. *Goed. ad l.18. de V.S. numer.7. Vultej. lib.1 jurispr. cap. 6. numer.5.* Autor *ad L. 1. numer.1. C. de Municipib.* Sed 2 civium loco non ſunt illi, qui in loco quidem habitant, ſed ſunt ſub alterius juriſdictione, ut Clerici, Profeſſores, & hi, quia non cives, non ligantur ſtatu- 3 tis illius civitatis *Carpzov. part.3. cap.12. deciſ.16.* E contrario Magiſtratus loci ligatur ſtatutis civitatis, quia & ipſe civis eſt, ideoque ſolent Magiſtratus locorum cives vocare concives (*Mit-Bürger,*) vid. *Carpzov.* 4 *d.l. dict.17.* qui conduſerunt prædia in civitate, ſi alias forenſes ſint, non habendi pro civibus; nam per conductionem prædii non conſtituitur domicilium; nam non habendus quaſi finita conductione non ſit receſſurus, & ſic ſtatutis, niſi in rem conceptis, non obligatur. *Carpzov. dict. conſtit.12. defenſ.18.* Quod & de poſſeſſore domus privilegiatæ dicendum, niſi alias civis ſit; Affirmat. *Idem Dn. Carpzov. defenſ.19. & ſeqq.* 5 Si autem diverſæ originis parentes, patris non matris originem ſequantur liberi, niſi ſpeciale aliquod privilegium civitas habeat, *hic & l.3. C. h.t. & Carpzov. dec. 1 num.16.* Autor *ad L.10. num.1. C. de Probat.* Exceptio eſt in ſpuriis *l.9. h.t.*

Ad L. Quoties. 2.

PAter, quo conſentiente filiusfam. Magiſtratum, vel munus publicum ſuſcepit, pro eo tenetur in ſolidum, *hic & l. 17. §. filium. h.t.* Autor *ad L.1. numer. 1.2. C. Quod cum eo, qui in pot.* in tutela idem, ſi dativa, *l. 7. de Tutel. Boer. deciſ. 221. numer.10. Enenck. Baro de privil. parent. & liber. privil.9. numer.26.* & talis conſenſus etiam ex ſilentio præſumitur. *Enenck d.l. numer.28.* Autor *ad L 3. num.2. & 3. C. Ne filius pro patre.* Idem ſi vectigalia filius locavit: vel aliud in Magiſtratu egit *Hering. de fideicommiſſ. cap.5. numer. 322. & cap. 7. numer. 380.*

Ad L. Labeo. 5. & 6.

SUMMARIA.

Si pluribus in locis quis domicilium habeat, quodnam principalius æſtimandum. vid. n.1.2.
Libertini ſequuntur originem parentis. 3.
Filius domicilio adhuc deſtitutus ſi extra patriam moriatur, ei ſucceditur in mobilibus ſecundum ſtatuta paterni domicilii. 4.5.

1 PLuribus in locis quis poteſt habere domicilium. *Menoch. lib.2. A.Q. caſ.86. n.12. & 20. Gail. l.2. obſer. 35. nu.8. & Carpzov. lib.2. reſp.24. & p.2. deciſ.194. num.2. Zangerus de Excep. p.2. c.1. num.89. & Mevius p.4. deciſ. 256. num.11.* Id quod in Gallia Nobiles facere ſolent, ut pro diverſitate temporis diverſa habeant domicilia, ut refert *Tiraq. de Nobilit. cap.37. num.131.* Autor *ad L.2. num.2. & 3. C. Ubi Senatores.* quod in pluribus civitatibus uni principi ſubjectis intelligit *Dn. Cruſius ad A.* 2 *B. cap.16.* Sed quæritur, quodnam principalius verbi gratia habet quis domicilium in loco originis, ſed frequentius alibi habitat? Reſpondetur, illud potentius eſſe, quia duo vincula concurrunt. *P. Barb. ad L. hæres* 3 *abſens.19 §. fin. ff. de judic. numer.66. & ſeq.* Libertini ſequuntur originem parentis, ut contra *Vultejum* diſpu- 4 tat *Carpzov. deciſ.1.* Ex quo hoc evincit, quando filius moritur, qui nondum alicubi conſtituerat domicilium, ſed mortuus erat alio in loco, ubi forte in præſidio erat, non debere ipſi ſuccedi ex ſtatuto illius loci, ſed ex ſtatuto domicilii paterni, ſicut prononciatum à Facultate noſtra eſſe ſcio, quamdiu autem alibi domicilium non conſtituit, ſequitur originem, & reverſus conditionem priſtinam, *Dn. Mevius p.3. dec.71. & par. 5. dec.164.* 5 Et hinc quando alicui ſucceditur in nominibus ac mobilibus, attenditur jus domicilii, aut ſi id nondum habuit, juxta forum originis; niſi lex imperii obſiſtat, quale exemplum refert *Dn. Mevius d.p.5. deciſ.165.* niſi alia defuncti voluntas appareat. *Dn. Mevius dec.166.*

Ad L. Simile. 10.

BOna debitoris fiſci ex contractibus fiſco ſunt obligata; ſed civitas alia hoc privilegium non habet, niſi nominatim ei datum ſit, aut alias jura fiſci habeat, quamvis autem de civitatibus merum imperium habentibus ſtatuant nonnulli, eas habere jus Fiſci, ut *Scharf. conſ. 83. numero ſeptimo*, & alii; Id tamen aliis diſplicet. *Klock. vol. 1. conſ. 22.* & oritur illa prior opinio ex confuſione Regalium & meri imperii, de quo *alibi.*

Ad L.

ad L. Imperator, 11. & 13.

SUMMARIA.

Qui tenetur pro adminiſtratore rerum municipalium quo ordine teneantur. num. 1. 2.

1 UT plures tutores unius pupilli pro una perſona habentur, ſic idem in Magiſtratibus municipalibus, *hic & l. 25. h. t.* Habent tamen cæteri collegæ beneficium excuſſionis; excutiendus enim eſt is, qui male geſſit, deinde fidejuſſor & poſt hos collegæ. *Cujac. tom. 4. p. 29. & ſeq.* Autor *ad L. 3. num. 1. C. de Probat.* Ex *l. 11.* colligunt, etiamſi plures ſint dati Syndici, quod tamen eum uno in ſolidum agi poſſit. *Manzius in tit. Quod cujuſque univerſ. nom. Rosbach. tit. 12. de Synd. numer. 24. Carpzov. deciſ. 26.*
2 Sed quia quatuor perſonæ tenentur pro adminiſtratore, quæritur, quo ordine teneantur? Et eum ordinem hic explicat *Gl. in h. l. §. 1.* quod etiam tradidi in expoſitione *l. 1. & 2. C. quo quiſque ordine.* Si indiviſim duo collegæ adminiſtrant, collega prius nominatore conveniendus, deinde fidejuſſor & ultimo loco nominator, *l. 4. C. de Magiſtratu conv.* Si adminiſtratio diviſa, aut ſuperior diviſit, aut ipſi inter ſe. Illo caſu nominator ante collegam excutiendus. *d. l. 2. C. quo quiſque ordine.* & hanc *l. 11. h. t.* quia nominator fidei ratione convenitur.

ad L. Ordine. 15. pr.

SUMMARIA.

Decurio duriorem pœnam ſuſtinens non cogitur per ſtatutum pœna tempus abſtinere ab honoribus. n. 1.
Facti non juris quæſtio eſt in poteſtate judicantium. 2.
Sine cauſa nemo ordine movendus, & quid ſi fiat. 3.

1 SI gravior pœna fuit impoſita Decurioni, non cogitur tanto tempore abſtinere ab honoribus, quanto fuit relegatus, ſecus, ſi non gravior fuit pœna. Vid. *not.* Dn. Autoris *ad l. 13. §. 7. de his qui not. in-*
2 *fam.* Notetur *in fine* Regula: facti non juris quæſtio eſt in poteſtate judicantium i. e. factum aut probatum & ſi in arbitrio judicis, ſed non pœna facto
3 probato. *Beſold. conſ. 73. n. 7. Carpzov. p. 2. dec. 184. n. 5.* notetur autem ſine cauſa moveri aliquem ordine non poſſe. *Mod. Piſt. v. 1. conſ. 26. n. 54. Guttierez. l. 3. pract. qq. c. 11. Menoch. conſ. 94. nu. 49.* Et ſi fiat, datur beneficium *canonis Redintegrandi. Menoch. remed. 15. recup. poſſ. n. 200. Anton. Gabriel. tit. de Reſtit. ſpoliat. concl. 1. num. 38.* licet à judice fiat. *Natta lib. 1. conſ. 161. numer. 16. Cravetta conſ. 18. numer. 8. vol. 3. Rol. à Valle conſ. 6. numer. 33.* Et ita menſe Majo reſp. Ao. 1659.

ad L. Libertus. 17. §. 1.

SUMMARIA.

An munera Civilia in loco paterni domicilii agnoſcere teneatur alibi habitans. num. 1.
Si alicui honores in duabus Civitatibus deferuntur. an cauſa originis potior & quid hic colligatur. 2.
Sola domus poſſeſſio, quæ in aliena Civitate comparatur, domicilium non facit, niſi appareat animus domicilii. 3.
Caſus de Officiali Principis ex hoc deciſus adjicitur. 4.
Quod extenditur. 5.

NOn poſſum compelli, ut ibi munera civilia
1 agnoſcam, ubi pater meus domicilium habuit, ſi alibi habitem; ſed prævalet domicilium origini. *Afflictus deciſ. 384. per tot.* Et ſic nec debet frui privilegiis originis ſuæ. *Afflictus d. l. Franc. de Clapperiis p. 2. deciſ. cauſa 81. qu. un. §. 4.* Cum alicui honores
2 in duabus civitatibus deferuntur, potior cauſa originis: Unde colligunt mixtum ſequi naturam ſimplicis magis digni ac potentioris. *Dn. Richter. p. 1. conſ.*
3 *17. num. 47. §. 13.* Sola domus poſſeſſio, quæ in aliena civitate comparatur, domicilium non facit. *Maſcard. concl. 535. numer. 21. Carpzov. lib. 2. Reſp. 22.* Autor *ad L. 4. num. 2. C. de Incol. & ubi quis Domi.* Sed ſi quis e loco recedat cum ſuis rebus ibi perpetuo manſurus. *Menoch. lib. 6. præſ. 42. nu. 14.* vel animus conſtituendi domicilium aliunde appareat *Carpz. part. 2.*
4 *179. numer. 21.* Hinc quærebatur de Officiali Principis, qui non erat ſubjectus magiſtratui oppidano, poſſidebat tamen ibidem domum, an is ligetur ſtatutis ejus urbis Lubecenſibus, vel ipſi ſuccedatur jure Lub.? Et hoc fuit negatum, quia officiales Principis ratione officii alicubi verſantes non videntur ibi domicilium contraxiſſe, cum officii tantum cauſa ibidem verſentur, *Menoch. conſ. 68. num. 8. & conſ. 139. numer. 15. Chriſtin. vol. 2. dec. 167. num. 5. Petr. Barboſ. ad l. 19. §. ult. num. 95. ff. de judic. Mevius ad ius Lubec. quæſt. prælim. 3. num. 3. n. 33.* Et ideo ſuccedititur ei juxta jura communia, *Mevius d. tr. l. 2. t. 2. art. 10. num. 8. & p. 5. qu. 163.* quia pro neceſſitate aut commoditate domus ab ipſo empta vel ei donata. *Mevius d. l. Pingizerus qu. 29. num. 44. Modeſt. Piſt. p. 1. q. 41. Carpz. p. 3. c. 12. def. 26.* & ita deciſum menſe *Nov. A.* 1658.
5 Licet quis etiam majori anni ſpatio in fundis alterius provinciæ verſetur; domicilium tamen propterea ibi non ſortitus, nec citari poteſt.

ad L. Quod major. 19.

SUMMARIA.

Major pars concludit. num. 1.
An hoc in comitiis Provincialibus? 2. ſeq.
Limitatur, niſi cauſa ſingulos concernat. 4. ſeq.
Major pars quomodo determinetur? 7.

1 QUod major curiæ pars fecit, id omnes feciſſe videntur. *hic & L. 160. §. 1. d. R. J.* Autor *ad L. 1. numer. 54. & ſeqq. C. de Decur.* adeo ut ſtatuto non poſſit introduci, ut major pars non concludat. *Klock. vol. 1. conſ. 28. num. 45. & ſeq. Barboſ. in Axiom. lib. 11. cap. 4. ax. 2. Rec. dec. 316.* Ea regula etiam locum habet in Comitiis provincialibus, ut minor pars
2 obligetur voluntate plerorumque. Sed limitatur, ſi modo ille ſtatus fuerit, citatus, *l. 2. C. de Decurio.* & qui-
3 dem ſpecialiter ad illum actum *Dn. Mevius p. 4. dec. 201.* Deinde non habet locum ubi plures deliberant ut ſinguli, non ut univerſitas. *Mevius d. l.* Sic quando
4 agitur de ſingulis obligandis, plura vota non concludunt. *Cravett. de antiq. temp. verbo, circa præmiſſa. n. 29.* Eodem modo, ſi jus in re aliqua competat plu-
5 ribus ut ſingulis; nam tunc major pars cæteris præjudicare nequit: plures Autores recitat *Klock. conſ. 35. n.*
6 *3.* Sic conſenſus ad alienationem à proprioribus agnatis impetratus remotioribus non præjudicat, quia ut ſinguli jus radicatum habent. *Berlich. p. 1. deciſ. 125.*
7 Interdum tamen non apparet, quæ ſit major pars, v. gr. ubi creditorum major pars attenditur, ut in *l. 8. ff. de pact.* ubi in dubio judex eliget quod creditoribus utilius, *Dn. Mevius part. 4. deciſ. 257.* In Electionibus ſolet major pars intelligi reſpectu totius collegii v. gr. ſunt 24. Collegæ, quorum 10. elegerunt me, 7. te, alii 7. Titium, neuter noſtrum habebit majorem
8 partem. Sed in deliberationibus & votis judicum attenditur numerus reſpectu ſuffragantium, & ſic, ſi decem pro actore, ſex pro reo, octo mediam ſententiam ſequerentur, primi illi decem prævalerent, *Mevius ad jus Lub. l. 1. tit. 1. art. 2. num. 35.* Præſidis autem ſuffragium connumerandum eſſe, tradunt *Teſſ. deciſ. 1. Anton. Faber. lib. 1. Cod. t. 7. def. 4. numer. 2.* quos refert & ſequitur *Carpz. dec. 82. n. 15.*

ad

ad L. Domicilium. 20.

SUMMARIA.

Domicilium quomodo transferatur? n. 1.
Sola domicilii conſtitutio ſtatu.is aliquem ſubjicit. 3.
Civis domicilium non mutans, fore renunciare nequit. 4.

1 DOmicilium re & facto transfertur, nón nuda
conteſtatione. Nam duo requiruntur ad domi-
cilium conſtituendum. 1. animus ibidem permanendi.
2. Actualis habitatio. Alterutrum non ſufficit. *Dn. Me-*
2 *vius p. 4. dec. 256. num. 9.* Sed tamen, ſi non decla-
ravit animum, ſed tranſtulit tamen in aliquem locum
habitationem ſuam, & majorem partem bonorum,
præſumitur ibi conſtituiſſe domicilium. *l. Cives. C. de
Incolis Tiraq. de Retract. lign. §. 36. gl. 3. num. 7. &
P. Barb. ad l. hæres abſens. 19. §. fin. num. 80. & ſeqq.
ff. de judic. Maſcard. d. concl. 535. Menoch. lib. 2. A. Q.
caſu 86. & d. præſ. 42. Gril. lib. 2. obſ. 35. Klock. conſ. 38.
& ſeqq. vol. 1. Carpzov. p. 1. juriſpr. cap. 3. d. 18 &
l. 2. Reſp. 22. Dn. Struv. de Judic. th. 21. & 30.* Autor
3 *ad L. 7. nu. 4. C. de Incolis.* Eſt, poſtquam igitur quis
domicilium contraxit, & incola factus, licet nondum
inter cives redactus, tenetur ex ſtatutis civitatis. *Me-*
4 *vius part. 2. deciſ. 160.* Et exinde patet, non licere ci-
vi unius corporis renunciare foro, & ad aliam uni-
verſitatem tranſire, ſi maneat in eodem loco, v. gr.
non poteſt civis Academicus relicta Academia Sena-
tui oppidano ſe ſubjicere. Sic nec civis oppidanus po-
teſt renunciare foro ſuo & Academiæ ſe ſubjicere,
niſi ad alium locum tranſeant, aut aliud quid exte-
rius accedat; id quod ſemper æquum exiſtimavi.

ad L. Lucius. 21. §. 1.

SVMMARIA.

Fidejuſſor adminiſtratoris ſaltem de ſorte tenetur. n. 1.
Maritus ob dotem non tenetur ad munera Reſp. 2.
Fiſcales venditiones tacitam conditionem ſub ſe habent. 3. ſeq.
An Eccleſiæ idem privilegium competat? 5.

1 NOminator adminiſtratoris vel fidejuſſor tenetur
quidem ad ſortem reliquatorum; ſed non ad
uſuras; quia fidejuſſor alius ad ſortem tantum tene-
tur, niſi forte in omnem eventum ſeobligaſſet nomi-
nator. *Franc. de Clapperiis in ſuis deciſ. cauſa 62. qu. 2.*
2 *num. 9. & 10.* Et ex §. 4. notetur, maritum, licet ſit
Dominus dotis, non tamen ob dotem obſtringi mu-
neribus Reip. quod de muneribus perſonalibus, non
vero tributis accipit *Pinellus ad l. 1. C. de Bon. mat. p.*
3 *2. fol. 227. lit. 3.* In §. *fin.* Fiſcus habet hoc privile-
gium, ſi res ſub haſta vendat, vel locationes prædio-
rum fiſcalium, vel officiorum publicorum, quod licet
addicatur licitatori, ſi tamen intra terminum licitatio-
ni præſcriptum, forte 20. diem vel menſem &c. poſſit
nihilominus alii plus licitanti dari, & ſic hoc privi-
4 legium civitati non competit, niſi ſpeciale privilegium
habeat. Unde concludunt hic Dd. in omnibus ven-
ditionibus & locationibus ſub haſta faciendis à fiſco
contineri conditionem tacitam: niſi alius intra tempo-
ra præſtituta plus offerat. *Franc. de Clapperiis cauſa
4. quæſt. un. num. 1.* Sed quid in Eccleſia, habebitne
illa hoc privilegium fiſci? Equidem, hoc negat *Clap-
per. d. l.* quia civitas non habet; ſed quia Eccleſia
5 habet privilegia fiſci, non vero civitas, ideoque ex
illo præſuppoſito affirmari poteſt.

ad L. Filii. 22. §. 1.

SUMMARIA.

Vidua gaudet privilegiis defuncti mariti. n. 1.
Quid ſi luxurioſe vivat? 2.
Ubi quis fœnus exercet, tributa ſolvere debet. 3.
Qui in diverſis locis tabernas habet, diverſa quoque tributa ſolvit. 4.
Ob operas manuarias tributa exigi poſſunt. 5.

1 VIdua, quamdiu in viduitate conſiſtit, creditur
manere in domicilio mariti, & ita omnibus ejus
immunitatibus fruitur, nec ad aliud forum, quam in
quo maritus conveniri potuit, trahi debet. *Carpz.
juriſpr. Eccl. p. 3. def. n. 14. Mevius p. 4. dec. 117.* Au-
tor *ad C. tit. de Privileg. ſcholar. nu. 9.* Nam vidua re-
tinet dignitatem mariti, niſi ad novas nuptias ſe con-
tulerit; Autor *ad Tit. C. num. 3. 6. de dignit. Et ad L.*
2 *10. num 4. C. de Nuptiis* ex quo abſurda mihi vide-
tur opinio eorum, qui volunt, viduam retinere no-
men & dignitatem mariti, licet luxurioſe vixerit:
nam ſi ob novas nuptias amittit, multo magis ob lu-
xuriam & ſtuprum. *Menoch. l. 2. A. Q. caſ. 288. nu-
mer. 26. Tiraq. de Nob. c. 18. nu. 13. Clar. in §. ſtupr.
num. 7. Gail. l. 2. obſ. 98. num. 17. Pinell. ad l. 4. C. de
Bon. mat. numer. 4. f. 619.* ubi id receptiſſimum vocat.
conſ. not. ſupr. ad l. fœmina. 8. ff. de Senatoribus. Au-
tor *ad L. 10. num. 9. C. de Nuptiis. Et ad L. ult. nu.*
3 *1. & ſeqq. C. de Incolis.* In §. *ult.* qui alicubi fœnus
exercent, licet aliam poſſeſſionem non habeant, nec
4 domicilium, tamen ibi ſolvere tributa debent. Unde
colligunt; ſi quis tabernam, pergulam, horreum,
aut officinam in diverſis locis conductam habeat,
quod is in ſingulis locis pro mercibus, quas illic ha-
habet, allibrari & deſcribi in cataſtro ejus ci-
vitatis debeat, licet ibi domicilium non habeat, ut
deducit *Franc. de Clapperiis. cauſ. 35. quæſt. 5. Menoch.
conſ. 9. nec non Molina, Cothman. Rol. a Valle, Floretz
de Mena, quos refert Dn. Mevius Vice-Præſes ad jus
Lubec. p. 2. tit. 3. art. 2. num. 37.* Autor *ad L. 2. nu.
10. C. de Præd. & omn. reb.* ubi atteſtatur de conſuetu-
dine in maritimis civitatibus recepta. *Klock. de Contrib.
c. 11. num. 86.* Licet diſſentiat cum aliis *Dn. Marquar-
5 dus de jure mercar. l. 1. c. 18. num. 12. & ſeqq.* Ex di-
ctis colligitur, operarium & artificem ob operas ma-
nuales collectari poſſe, quia ex operis ſecurius lucran-
tur, quia ex operis ſecurius lucrantur, quam alii ea ſuis
6 poſſeſſionibus, ut tradit *Dn. Mevius d. l. numer. 40.*
Æſtimatio autem mercium fiet per juramentum
mercatoris, ut vult *Franc. de Clapperiis d. l. qu. 12. &
ſeq.*

ad L. Nihil. 31.

SUMMARIA.

Domicilium libere mutare licet. n. 1.
Limitatur. n. 2. 3.
Dominus ſine juſta cauſa ſubditum expellere nequit. numer. 4.
Exceptiones. num. 5. & ult.

1 POteſt quis ubique habere domicilium, quod ei
interdictum non eſt: unde probatur, libere ali-
quem domicilium ſuum mutare poſſe, & *l. 5. §. 3. de cap-
tivis.* Autor *ad L. un. n. 3. C. ſi curial. rel. civit.* etiam
invito Domino priore. *Manzius qu. 18. num. 18.* niſi
2 fiat mutatio in fraudem juriſdictionis porrecto jam
libello, vel munerum publicorum fraudem. *Manz.*
3 *d. l. num. 23.* Excipiuntur etiam homines proprii &
4 glebæ adſcripti. *Manz. d. l. n. 23.* Sed quæritur, an Domi-
nus ſubditos ſine juſta cauſa expellere poſſit? Quod re-
cte negatur à *Manzio. d. l. p. 19.* nam non valet argu-
mentum, ſubditus poteſt foro renunciare, ergo
magiſtratus eum poteſt expellere; ſicut non valet,
Vaſallus poteſt feudum refutare, ergo Dominus eum
poteſt expellere: ſed ita, ergo Dominus ſuo do-
minio

5 dominio directo poteſt renunciare, Et in glebæ adſcrip-
tis non poteſt fieri expulſio apud nos in Marchia, ſed
uno caſu licet, quando Dominus aucta ſamilia præ-
dio ruſtico opus habet, (*das Anskauffen der Bauern,*)
de quo *Scheplitz. in conſuetud. March. p. 4. tit. 7. §. 2.*
& ſeqq. Sicut etiam ob contumaciam vel delictum rele-
6 gatione dignum expelli poteſt ruſticus. *Scheplitz. d. l.*
§. 1. *Manzius d. l. num.* 18. Alibi etiam transferri in
alium locum vel donari poſſunt: ſed id apud nos non
obſervatur.

ad L. Roma. 33.

SUMMARIA.

Domicilium triplex eſt. num. 1.
Domicilium originis hodie raro attenditur. n. 2.

1 ROma communis noſtra patria eſt: triplex enim
domicilium 1. Naturale ſcil. originis, 2. Acciden-
tale ſc. domicilium. 3. Commune, ut hic; nam Romæ
omnes exteri poterant conveniri. *Hillig. in Donell. lib.*
2 *17. c. 13. Ricc. collect. deciſ.* 1975. Effectus tamen primi
domicilii hodie fere nullus. *Gail. lib. 2. obſ. 36. num. 7.*
Hillig. in Donell. lib. 17. c. 12. lit. B. niſi quod filius nul-
lo alibi domicilio conſtituto, ex eo judicetur, v. gr.
quando filius mortuus eſſet, cujus parens in Marchia,
filius vero ob bellicam expeditionem in Luſatia mor-
tuus eſt, ut judicatum memini.

ad L. Incola. 34.

SUMMARIA.

Incola domicilio tempeſtive renunciat. n. 1.
Quando incola compelli poſſit, ut civium numero ſe adjun-
gat? n. 2.

1 INcola ſuo domicilio renunciare poteſt alioque ſe
conferre. *Gail. d. obſ. 35. in fin. & obſ. 36. num.* 4.
modo renunciaverit opportune, nondum ipſi delato
munere; nam tunc tenetur munere prius fungi. No-
tetur igitur diſcrimen inter incolam & civem juratum.
Nam interdum incolatus conceditur ſine jure civitatis
ſingulari pacto, qui poſtea inique compellitur (*zur*
2 *Gewinnung des Bürger-Rechts.*) *Mevius p. 4. dec.* 85.
Sed ſi incola ex ſtatuto jubeatur poſt lapſum temporis
certi, civitatis jus præſtito juramento adſumere, re-
cuſans, captis pignoribus non inique compellitur.
Mevius part. 4. dec. 196.

ad L. Pen. pr.

QVando duo officiales de juriſdictione in aliquem
competente litigant, ſuperioris eſt cognoſcere,
ad quem ea juriſdictio pertineat. *Ricc. coll. deciſ.*
1968.

ad L. Fin. pr.

SUMMARIA.

Caſus legis. num. 1.
Juramentum intelligendum rebus ſic ſtantibus. 2.
Superior juramentum, ſi indigno præſtitum remittere
poteſt. 3.
Identitas nominum & imaginum nihil probat. 4.

1 JUraverat quidam ſe ordini non interfuturum, quæ-
ritur ſi duumvir poſtea creetur, an perjurus fiat,
ſi ordini interſit? Reſp. quod non, quia Imperator
2 ſe hoc juramentum remiſſurum dicit. Colligitur 1. om-
ne juramentum intelligendum eſſe rebus ſic ſtantibus,
quod multis textibus & autoritatibus confirmat *Ti-*
raq. in S. nunquam. 8 C. de Rev. donat. in præfat. nu.
166. *Gutierez. de juram. confirm. p. 1. cap. 71. num fin.*
Schultes ad Mod. Piſt. q. 149. *num.* 31. Et idem in jura-
mento fidelitatis, ſi dominus directum dominium
amittat. *Schraderus de feudis p. 6. cap. 5. num.* 21. ſi
ſcilicet tempore juramenti præſtiti, vix de hoc eventu
cogitari potuit. *Cacheranus dec. 91. num. 15. Schult.*
d. l. numer. 8. Alciatus de præſ. reg. 2. præſ. 16. num. 4.
3 Deinde collige *ex hoc texta*, licere Superiori remit-
tere juramenti fidem, ſi contra utilitatem publicam
præſtitum, ſi is cui præſtitum effectu jurisjurandi indi-
gnum ſe reddidit *c. 2. 15. & 29. X. de jurejur. Borell.*
tom. 1. reſolut. tit. 61. numer. 25. &c. In §. *pen.* dici-
tur, aliquem municipem eſſe probari non poſſe ex ſo-
la nominis ſimilitudine, nec inde originem cujuſque
4 confirmari poſſe. Unde probare ſolent, quod identi-
tas nominis & imaginum ad probandam cognationem
ac inveſtituram ſimultaneam non ſufficiat *Roſenthal*
de feudis c. 2. concl. 26. num. 8. & 9. & concl. 27. Me-
noch conſ. 1171. num. 19. & 24. Knipſchild de fideicomm.
fam. nob. c. 14. num. 23. Klock. vol. 2. conſ. 17. num. 64.

TITULUS II.

De Decurionibus & filiis eorum.

ad L. Decurio. 4.

QVi non poteſt conducere prædia, ſi in condu-
ctione ſuccedat, remanet in ea *Motz. in tr. de*
contractibus tit. de Locat. & qui poſſunt locare. num. 5.
Autor *in C. tit. de Locato. ad l. 30. num.* 1. 2.

ad L. Ad tempus. 5.

SI crimen ſit ignominioſum ad tempus ordine moti
in perpetuum infames & movendi, Autor *in C. tit.*
Ex quib. cauſ. inf. irrog. ad L. 3. n. 1. aliud ſi ob levius
delictum; nam tranſacto tempore moti non ſunt inter
infames habendi. conf. *not.* Dni Autoris *ad l.* 13. §.
pœna gravior. ff. de his qui not. infam. & l. 15. pr. tit.
prec. Autor *ad L. 4. n. 3. 4. C. Ex quib. cauſ. infam. ir-*
rog. Sed pœna hæc ut nimis aſpera Conſtitutionibus
Imperatorum emollita. Vid. *Ant. Matth. ad leg.* 48. *ff.*
t. 19. cap. 1. num. 6.

ad L. Spurii. 6.

SUMMARIA.

Spurii à dignitatibus non repelluntur. n. 1.
Nec infames ſunt. n. 2.

1 SPurii Decuriones fiunt, non enim eſt impedienda
dignitas ejus, qui nihil admiſit *Paleot. in tr. de*
notis. c. 56. Raudenſ. in tr. de Analogis l. 1. c. 30. n. 81.
Petr. Heig. part. 1. q. 21. n. 14. & Hartm. Piſt. part. 1.
q. 30. num. 37. Petr de Greve ad Pand. Exerc. 27. th.
26. *Tiraq. de nobilitate c. 15. num.* 30. ubi catalogum
recenſet illegitimos natales habentium. *Lud. Rom. in l.*
Et ſi pepercerit. 3. in pr. n. 2. ff de lib. & poſth. hæred.
2 *Inſt.* Et ſpurios non eſſe infames, pluribus rationibus
confirmat *Thoming. dec. 48. n. 26. & ſ. §. 1.* Autor *ad*
L. 27. num. 3. C. de inoff. teſtam. Minores 25. annis De-
curiones eſſe poſſunt, ſed ſuffragia non ferunt.

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Decurio torqueri nequit. n. 1.
Notabilis extenſio ad Burgimagiſtrum. 2.

1 DEcurio tantum immunis eſt à tormentis, Autor
ad tit. Cod. de Decurion. n. 145. & ſeqq. ſed etiam
qui Decurio fuit, in memoriam prioris dignitatis.
Petr. à Placca. in Epitome delict. c. 6. n. 5. & ſeq. Sicut eti-
am vidua non poteſt furti conveniri ob memoriam ma-
trimonii. *l. 2. ff. rer. amot.* & ſervus in Dominum, cu-
jus fuerat ſervus torqueri non debet *Da. Thaber. de quæſt.*

c. 5. num. 35. ubi except. tradit *in l. 21. C. de falſis.* & alia.
a Et Burgimagiſtrum refert ex hac cauſa ab aliqoo Advocato torturæ & laqueo ſubductum, conf. *Farin. q. 41. num. 57. Zang. de Tort. c. 1. n. 59. & ſeqq.*

TITULUS III.

De Albo ſcribendo.

Ad L. Decuriones. 1.

SUMMARIA.

Prior locus, inter pares dignitate, debetur priori tempore. num. 1.
Et melius, ut juniores prius quam ſeniores ſententiam dicant. ? 2.
Diſting. 3.

1 PRiorem locum obtinet, qui habet majorem dignitatem, & ſi dignitates pares, is prior, Vid. Dd. in *tit. Decretal. de Majoritate & obedientia.* & ibi *Zaſ. num. Menoch. conſ. 5. num. 39. & conſ. 256. num. 12.* Et eo-
2 dem ordine, quo recepti ſunt, etiam ſententias dicunt, per *l. 1. §. 1.* vid. *Tiraq. de jure primogen. in præfat. num. 112. & ſeqq.* Sed melius eſſet, ſi noviſſime recepti primo dicerent vota, ut libera ſint vota, ne etiam juniores ſenioribus contradicere velle videantur. *Langlaus l. 7. ſemeſt. c. 7.* quem citat *Hillig. in Donell. l. 27. c. 8. lit. C. & Carpz p. 1. de-*
3 *ciſ. 82. n. 6. & ſeqq.* Diſtinguerem inter decreta pro ſalute Reip. facienda, & vota in puncto juris in judicio colligenda, ut illic à ſenioribus, qui majorem curiæ peritiam habent, & multa in facto & experientia conſiſtunt, de quibus etiam intelligo *hunc* §. prius exigantur vota; poſteriori caſu iuniores prius interrogandos cenſerem, ubi ſæpe junioribus in puncto juris occurrere quid poteſt, quod ſeniori non ſtatim occurri, & ut exploretur juniorum diligentia in ſtudio magis ac magis excolendo.

TITULUS IV.

De Muneribus & Honoribus.

ad L. Munerum. 1.

Quid munera perſonalia? num. 1.
Quid realia, 2.
Realia dividuntur in mere talia & mixta. 3.

SUMMARIA.

1 MUnera duplicia ſunt, perſonalia & realia; perſonalia ſunt, quæ perſonis imponuntur ſine patrimonii conſideratione, & conſiſtunt in labore, ſollicitudine animi, & vigilantia perſonæ, quorum ſpecies hic recenſentur §. 2. & *fin.* & in *l. 8. §. 1. & ſeq.* Autor *ad L. 2. num. 2. 3. C. de Muner. patr.* Realia vero,
2 in quibus ſumtus maxime deſideratur. §. 3. *h. l.* & ad hæc referri poſſe puto onus putei reficiendi, quia ex domibus ſolvitur, licet aliter *Dn. Mev. p. 4. dec. 128. & ſeq.* Sed ſecundum diverſas conſuetudines locorum diverſum poteſt eſſe onus, & ſi ex una domo plures fiant, quæ ſeparatim habitantur, ex ſingulis quotam deberi ait *Dn. Mev. d. l. dec. 129.* & ad realia refertur etiam collecta. Reale enim duplex eſt, mere reale vel
3 non mere reale. Illud de re capitur propter rem; hoc, ſcil. collecta imponitur perſonæ propter rem. *Franc. de Clapperiis cauſa 37. qu. un. numer. 14.* quando vero utrumque requiritur, tunc dicuntur mixta. *d. l. 18. §. 26. h. t.* & ſic mixtum ſub ſimplicibus continetur, *Gail. lib. 2. obſ. 52. num. 9. Klock. de contrib. c. 2. num. 8. & ſeq. Weſenb. in ff. num. 2. & ſeq. h. t. Tholoſan. l. 18. c. 12.*

ad L. 3. §. Munus. 14.

SUMMARIA.

Ab onere recipiendi milites nemo ſe excuſare poterit. num. 1.
Præ ceteris militum aſſignatione gravatus id petere poteſt. 2.

1 ONus recipiendi milites eſt reale, non perſonale, ideoque ab eo nemo excuſationem habet. *Klock. de collectis cap. 17. n. 206.* ubi plures Dd. refert. Autor *ad C. t. de Metat. & Epid. n. 1.* Sed quæritur, ſi alicui hoſpitium aſſignetur, an hoſpes activus ſeu qui hoſpitium præbet, & ſalgama militi præbuit, id à civitate repetere poſſit? Quod negat *Dn. Mev. p. 3. dec.*
2 *62.* quod intelligo, niſi alter præ altero gravatus; nam æqualitas pro ratione prædiorum habenda. Sic receptum, ut, ubi milites in pagis hoſpitantur, ii relevationem onerum aliorum ſentiant. conf. *Dn. Mevius de hoſpitatione in diverſoriis. publ. in dec. 63.*

ad L. Reſcripto. 6.

SUMMARIA.

Digniores pauperibus præferendi n. 1.
Debitores Reipubl. ex adminiſtratione, honores ſuſtinere non poſſunt. 2.
A muneribus patrimonio injunctis, an ætas aut liberorum ubertas liberet? 3.
Munera quodammodo realia, cum mixtis non confundenda. 4.
Notabile diſcrimen inter onera mere patrimonialia & collectas. 5.
Collecta hodie à forenſibus ſolvuntur ubi res ſita. 6.
Limitatur. 7. 8.
Colligitur: nobilitatem ab oneribus domum in urbe comparatarum non liberare. 9.
Cur Profeſſorum domus liberentur? 10.
Feuda regulariter a collectis liberare. 11.
Limitatur. ult.

1 INtereſt Reipubl. eligi ditiores & digniores, pauperes enim vix muneri tuendo poſſunt ſufficere. *Gail. lib. 2. obſ. 52. n. 6. Gregor. Mundius in tr. de muneribus c. 1. n. 40.* Autor *ad L. un. num. 6. C. de his qui*
2 *muner. libr.* Debitores Reipubl. ſi debeant ex adminiſtratione nec ſatisfactionem præſtiterint, honorem in Republ. adminiſtrare & ſuſtinere non poſſunt. §. 1.
3 Munera quæ patrimoniis injunguntur talia ſunt, ut neque ætas excuſet, neque numerus liberorum, nec alia prærogativa, quæ à muneribus perſonalibus ſolet excuſare. §. *pen. h. L. L. 5. C. h. t.* ſed 12. tamen liberoa immunitatem præbere, vult *Flores diez. q. 21. nn. 255. Klock. de contribut. c. 13. ſect. 3. n. 81.* Autor *ad tit. C. de decur. n. 91. & ſeqq. Et ad L. un. num. 7. C. de his, qui num. liber.* quam etiam ob numerum liberorum à Sereniſſimo & Potentiſſimo Electore Brandenburgico aliquoties datum memini. Realia munera ſunt iterum duplicia, alia enim mere realia, quæ rebus ipſis im-
4 ponuntur, ut Tributa, quæ etiam extraneis poſſidentibus hic prædia indicuntur, & non tantum ſubditis; alia vero quodammodo realia quæ nonniſi ſubditis imponuntur; ut collectæ, §. *fin. vid. Gail. d. obſ. 51. num. 13. Klock. de contrib. c. 2. n. 13. & ſeq. conſ. 28. vol. 1. num. 124. Franc. de Clapper. cauſ. 27. q. 3. n. 1. & ſeq.* & hæc cum mixtis male confundi, recte notat
5 *Klock. d. cap. 2. n. 21.* Et potiſſimum notandum eſt diſcrimen inter onera mere patrimonialia & collectas; nam illa imponuntur rei fructus, hæc perſonis propter rem; ibi nec Eccleſia, nec alius privilegiatus excipitur,

excipitur, hic omnino. Illa debentur à ſingolia, hæc
imponuntur univerſitati &c. vide inſignem hac de re
6 tractationem apud *Franc. de Clapper.in ſuis decis.* Sed
hodie collectas etiam forenſibus alibi domicilium ha-
bentibus indici videmus ob prædia hic poſſeſſa. *cauſ.*
27.qu.1.& cauſ.42.q.1.Cephal.conſ.569.num.4.Gail.lib.2.
obſ.52,n.17.Manz.in cent.dec.q.49.n.4.Franc deClapper.
7 *cauſ.27.q.2.* licet aliud in Turcicis collectis obſerve-
tur, obi collectendus in loco domicilii ſolvit collectas
de bonis ubicunque ſitis. *Receſſ. de A. 1542. §. (damit*
auch ſolcher Ordnungs.) & de A. 1544. §. (damit man
ſolcher Ordnungs.) Mev. p 2.dec.72. Collectæ etiam à
forenſibus hodie ſolvuntur in loco, ubi res ſitæ. *Dn.*
Mev.p.2.d 372. obi tradit hodie impoſitiones rebus fie-
ri; ubi tamen diſtingnendum inter collectas, quæ con-
cernunt utilitatem prædiorum, ut pro aggeribus &
viis reparaodis. *l. per Bithyn. im. C. de immunit.nem.*
8 *conced.*& inter eas, quæ reſpiciunt utilitatem tantum
incolarum, ut ſolutio ſtipendiorum, Syndici, Medici,
Miniſtrorum, Militum, Præceptorum, defenſio privi-
legiorum civium, &c. *Clapper.c.37 q.nn.n 1.& ſeq.* Aliud
in Imperialibus & Turcicis collectis. *d.Receſſ.(zu Spe-*
yer. Sed forenſibus tamen indicandum id eſt, & ii ci-
tandi, ut *Franc.de Clapper.l.2.dec. cauſ.82.* Sed quid ſi
civis Berolinenſis habeat bona in loco dituto, ubi nul-
9 la jam eſt univerſitas? Ex *hoc textu* & ex *l.3.§.1.& l.fin.*
§.23; aliiſque colligit & *Dn.Mevius:* Nobilitatem ſo-
lam ab oneribus domuum, quæ in urbe comparantur,
immunitatem oon tribuere, quia 1. illa immunitas nun-
quam io jure traditur, & onera hæc ſunt realia, nec ſuc-
ceſſor melioris conditionis, qoam author fuit, & rerum
conditio oon mutatur ex conditione perſonæ *l.2 §.1.de*
V.O.Dn.Mevius p.3.d.181.Franc.de Clapper.cauſ.50 q.1.
10 Sed inquies, quid cauſæ, quod Profeſſorum domus
liberentur ab oneribus publicas, ſimul ac eas Profeſ-
ſor emerit? Reſp. hoc non operatur mutatio condi-
tionis perſonæ, ſed 1. ſpecialis diſpoſitio Principis.
2. Conventio ſpecialis. Et 3. ratio, quod diligens
Profeſſor multis modis civium commoda promove-
11 re poſſit. Sed quæritur, quid de feudis? Hæc re-
gulariter libera eſſe à Collectis traditur ob triipli-
cem ratiooem, 1. quia præſtant ſervitia Domino,
ſed hæc raro præſtantur, & quando præſtantur ple-
rumque impenſis Domini præſtari ſolent, ideoque
hæc ratio non ſufficeret, 2. Quia antequam in feu-
dum darentur, fuerunt Domini & ſic oneri colle-
ctarum non ſubjacebant; ſed hæc ratio valet in feudo
à Principe dato. 3. Quia vaſallus habens juriſdictio-
nem univerſitatis, quæ collectam diſtribuit, juriſ-
dictioni non eſt ſubjectus. vid. *Franc. de Clapper. p. 2.*
12 *cauſ.50.q.2.*Conf.*Tiraq.de Nobilit.c.20.n.166.* Sed pro
bonis, quæ antea allibrata erant *(Bauer-Güter,)* tenetur
ſolvere collectas. *Koppen.dec.61 num.4.*

ad L. Rempoblicam. 8.

MInorennes ad Reipoblicæ admioiſtrationem vel honores admitti non debent, Autor *ad L. 1. num.4.C.de decur.* annus in 25. cœptus pro completo habetur. *conf.L.7.Cod.h.t.*

ad L. Si quis. 9.

SUMMARIA

Detrectans munus publicum, quibus remediis compellatur? num.1.

Quomodo contra opifices operam ſuam denegantes procedendum? 2.

1 SI quis detrectet munua publicum, illis remediis
compellandus eſt, quibus tutor compellitur. *§.ult.*
Inſt. de Satisdat. Tutor. Nec relevat oblatio pecuniæ.
L.16.h.t. vid. Petr. Antiborus, in tr. de muneribus
2 *part.2.*Sed hoc etiam ad opifices extendi poteſt, ut te-
neantur inviti ſuum leborem nobis locare, & mandatis

pœnalibus compelli, tum ob artis profeſſionem, tum ob privilegia ſui Collegii, & id factum eſſe refert *Dn. Mev p.2.dec.156.* vel poteſt extraneis ac forenſibus permitti artis exercitium. *Dn.Mevius dec.157.*

ad L. Ut gradatim. 11. pr.

SUMMARIA.

Honores etiam in Eccleſia, gradatim conferendi. numer. 1.

In illis, qui ex ſtatuto præferuntur, quod ſint idonei, præſupponendum. 2.

Statutum excludens extraneos, intelligendum, niſi ſint hi magis idonei. 3.

Si penuria hominum, excuſatio non prodeſt. 4.

1 HOnores gradatim conferendi. *hic & L.Honor.14.*
§.pen.h.t. Autor *ad L.1.num.1. C. de Munerib. pa-*
trim. Utinam hoc in Eccleſiis noſtris obſervaretur, nec
Superintendentes, Inſpectores, ex Academiis vocaren-
tur Juvenes, præponendi iis, à quibus veram Praxin
2 Theologicam addiſcere debebant. Sed de hoc abuſu
alibi. Quando per ſtatutum certæ conditionis ho-
3 mines præferuntur in honoribus, ſemper tamen hoc
intelligeodum, ſi ſunt idonei. *§.1. h. l.* Et *ex eo textu*
probaor Dd. quoniam ſtatutum eſt, ut in civitatis
Syndicum nemo eligatur, qui ſit extraneus, id tamen
cum temperamento eſſe iotelligendum, ſi non magis
idooeus ſit extraneus; nam munera, quæ magnam
dexteritatem & diligentiam requirunt, conferri de-
bebant iis, qui magis idonei. De Syndicis vide *Rauch-*
4 *bar.p.2.q.1.n.5.& ſeqq.* Immunitas à muneribus perſo-
nalibus non prodeſt, ſi penuria ſit hominum. *§.2. h.l.*
ſicut etiam iteratio vel continuatio honorum hoc caſu
permiſſa eſt. *L.14.§.fin.h.t.*

ad L. Cui muneris. 12.

SUMMARIA.

Vacatio muneris à Principe conceſſa, ad quæ munera ſpectet? num. 1.

Quomodo hodie munera evitentur? 2.

1 SI cui Princeps vocationem muneris publici dede-
rit, id ad ea munera reſtringuendum, quæ non
quidem ſordida ſunt, non tamen annexum habent
hooorem Magiſtratus; Nam tales vacationes ac im-
munitates ſtrictè ſunt intelligendæ, ne deficiant per-
ſonæ, quæ Magiſtratum gerere queant. Habemus ho-
die alium modum evitandi munera honori oon aone-
xa, qui etiam ex beneficio Principis ortum habet, v.
gr. qui evitare vult munera obeunda in curia vel tem-
plo, ſi literatus ſit, poteſt petere à Collegio juridico
gradum Doctoræ vel Licentiaturæ vel Magiſterii, ut
ita à muneribus iſtis excuſetur.

ad L. Vacatio. 13.

SUMMARIUM.

Vacatio poſteris vel liberis conceſſa, an ad emancipatos pertineat?

VAcatio vel immunitas data liberis aut poſteris ad eos tantum pertinet, qui ſunt de familia ejus; ſed an ergo ad filios emaocipatos non pertinet? Ita vult *Godofredus hic.* Dubito ego, ſed potius per familiam, agnationem, & nomen familiæ intellexerim. Et videtur *hac lex* explicanda eſſe ex *l. 1. ff. de Jure Immunitatis*, ubi dicitur quod ex filia natus non fruatur immunitate poſteris data, quia non eſt de familia ejus, qui impetravit immunitatem, & non dicitur

deſcendere ab eo per rectam lineam. Ex *Loffredo conſ. 99.num.14.Menoch.conſ.326.n.38.*

Ad L. Honor. 14.

SUMMARIA.

Honor quid & quare cum vel ſine ſumptu conferatur? num. 1.
*An pro reficienda publ.via collecta indici poſſit.*2.
*Requiſita illius, qui ad honores promovendus.*3.

1 HOnor eſt adminiſtratio negotii publici cum gra-
du dignitatis. Ut Conſulatus, Prætura &c.Sed
quid eſt, quod diſtinguatur honor, quod alius con-
feratur, cum ſumtu, alius ſine ſumptu. Gloſſa intel-
ligit de eo onere, quod officialibus incumbebat ad
tuendam dignitatem v. c. alere equum, conducere de
ſuo famulum &c. melius autem id *ex* §. 1. declaratur
& §. 2. Fortè etiam illa officia cum ſumtu conferri di-
cuntur, quando Municipales Magiſtratus tributa ci-
vium exigere ſuo ſumtu & periculo tenebantur, de quo
dixi *alibi.* In §.1. vero definitur aliud munus publicum
2 cum honore non conjunctum v. gr. refectio viarum,
quæ proximis prædiis in ipſis urbibus, ſuburbiis, & pa-
gis incumbit § 2.*h.l.* unde non ex omni parte approbo
ſententiam *Menochii conſ.*1201. *num.*31. ubi tradit, pro
reficienda publica via collectam indici poſſe. Nam aut
intelligit viam publicam intra civitatis pomaria dire-
ctam vel extra prædia. Illud onus prædiis privatis, hoc
fiſco incumbit, niſi tanta fortè incolarum paupertas
ſit, ut pares oneri non ſint Cives. In *paragraph* 3. no-
3 tetur, quid in eo, qui eligendus eſt ad honorem, at-
tendendum? Et reſpondetur 1. idoneitas perſonæ, 2.
Ut habeat legitimos natales, 3. Idoneæ facultates Et
4. ſi quam conditionem præſcripſit ſtatutum loci.

ad L. Si Filium. 15.

PAter, cujus voluntate filius decurio factus eſt, qua-ſi fidejuſſor pro filio obligatur, ſi filius quid male geſſerit. *l.2.& l.17.§.2.ff.ad municipalem.* Autor *ad L. 1.num.5.& ſeqq.C.de decurion.* Et hæres patris quoque tenetur, *l.1.C.de Decurionibus*, ſcilicet ſi vivo patre honores ſuſcepit. Autor *ad L.1.n.5.6.C.de Perse.Succeſſ.* Aliud ſi poſt mortem patris alium ſuſceperit honorem, & ita malè geſſerit; nam tunc ipſe tantum; non verò cohæres, tenebitur. vid, *Cujac.ad h.l.p.*930.

ad L. Fin.

SUMMARIUM.

Ad munera realia etiam extranei tenentur.

REpetitur hic diſtinctio munerum in *l.1.ſupra* tradi-ta, & variis exemplis declarata, & ad talia realia munera etiam extraneos ac forenſes obligari; Autor *ad L.1. num.6. C.de Annon.* nam hi ratione bonorum à ſe alibi poſſeſſorum tenentur ex ſtatutis ſuper bonis ibidem placitis. *Theſaurus p.2.qu.4 num.9.Marcabrunus conſ.40.n.99.& Mundius à Rodach.* cujus tractatus de Muneribus eſt optimus & merito in omnium Doctorum manibus, item *Thomatus* & alii. Poſtea realia ſubdividuntur. §.11. De qua diſtinctione *in L.6. §. fin.* mixta verò definiuntur *in* §.16. *h.t.*

TITULUS V.

De Vacatione & Excuſatione Munerum.

ad L. Omnes. 1.

SUMMARIA.

*Vacatio & Excuſatio quomodo differant. n.*1.
Ad officium electus appellare debet. 2.
*In quavis electione appellandum.*3.
*Ob munera evitanda, ſe quis rus conferre non debet.*4.
Cauſa plures imperfecta diſſimiles, non præbeat excuſationem. 5.

1 HOc intereſt inter Vacationem & Excuſationem,
quo hæc cauſam legitimam habet, illa nullam
2 aliam niſi indulgentiam Principis. Si quis ergo ele-
ctus ad officium authoritate & utilitate publicum, ve-
lit recuſare, illud non ſufficit, ſi excuſationes ſuas
proponat, ſed debet ab electione appellare, quod in tu-
tela & cura ſecus. *Maranta p.6. act. 2. in verb. Et
quandoque appellatur.n* 324. *Scaccia de Appell.quæſt.*17.
3 *limit.*53. *num.*2. Et quidem toties appellandum, quo-
ties eligitur. Nam ſi ſemel ob excuſationem in jure
fundatam fuerit abſolutus, ea ſententia ſecundo vel
tertio nominanti & vocanti ad aliud munus publi-
cum non oberit. Qui tamen calumnioſè vexandi ani-
mo ſemel abſolutum ſciens nominat, ad expenſas
reſtituendas obligatur. In §. *pen.* prohibetur, ne quis
4 cauſa evitandorum munerum ſe rus conferat. Et in §.
5 *ult.* dicitur, quod ſexaginta quinque annorum ætas,
& tres liberi incolumes non excuſent aliquem voca-
tum ad munera publica. Ubi *Gloſſa* quærit, cur hic
non plures cauſæ imperfectæ poſſint cumulari & fa-
cere unam perfectam cauſam, quemadmodum alias,
cui ſingula non proſunt, cumulata tamen proſint *Vid.
Barboſa locupl.*17.*c.*34.*axiomate unico.* Et reſpondet *Gloſ-
ſa*, quod hic ſint plures cauſæ imperfectæ diſſimiles,
quo caſu non juvant plura juncta, quæ ſingula non pro-
ſunt. Eadem ratio in tutelis, à quibus plures cauſæ jun-
ctæ imperfectæ non excuſant. *l.*15 §.11.*ff.de Excuſ.Tut.*

ad L. Sextum decimum. 2.

SUMMARIA.

*Minor ad munera non vocandus num.*1.
Ætas ſimilis à quibus muneribus excuſet? 2.
*Affectata cauſa à muneribus non excuſat.*3.
*Superveniencia liberorum non liberat.*4.
A munere patrimoniali an numerus liberorum liberet? 5.
*Liberi Emancipati etiam proſunt.*6.
Surditas quando excuſet? 7.
*Corporis debilitas quouſque excuſet.*8.
Doctores Alphabetarii an excuſentur? 9.

1 NOtandum hic quod minor 25. annis, niſi con-
trarium ſtatuto vel conſuetudine receptum, ad
munera publica non ſit vocandus *in princ. h.l.* ubi in
2 ſpecie agitur de munere Sitoniæ cui præerant frumen-
tatores. i. e. frumento publicè emendo præpoſiti. Ex
§.1. notetur diſtinctio inter munera ſimplicia, & ea,
quæ cum honore Magiſtratus conjuncta, ſeu honori
annexa, ut ab illis, non his numerus liberorum, aut
ætas 70. annorum liberet, nam alias ab honoribus
etiam arcerentur ſenes. Autor *ad L.1.numer.*4.*C. Qui
ætate.* Adoptivi liberi non proſunt, §. 2. quia affecta-
3 ta cauſa non excuſat. *l.2. §. fin. ſi quis cautionibus.Barb.
locupl.l.1.cap.44.axiom.*8.idem in tutelis. *pr.Inſt.de Ex-
cuſ.tut.* Numerus liberorum auctus, poſtquam ſuſcep-
4 tum munus, à ſuſcepto munere non liberat, ſed à ſuſci-
piendo. §. 3. A patrimoniorum munere numerus li-
5 berorum non excuſat. Quod de ordinariis tributis in-
telligo, nam à collectis & extraordinariis colla-
tionibus Sereniſſimum Electorem Brandenburgicum
immunitatem dediſſe memini. Sicut & relevationem ex
patre præberet, ſi quis filios ſuos ſtudiis literarum im-
6 bui voluit, & bono publico enutrivit. In §.5. dicitur,
etiam emancipatos liberos patri ad excuſationem
perſonalium munerum prodeſſe, quod idem etiam in
excuſatione tutorum. Surditas excuſat ab honoribus
7 i. e. officio Magiſtratus vel judicis, qui querelas
partium

partium exaudire debet, ſed ab aliis muneribus civili-
bus non excuſat. *hic §.6.& l. ſupra de Decur.* Autor *ad
L.1.n. . C. qui morbo.* ut ita hic caſus ſit adverſus, vel
8 converſus reſpectu illius, qui in §. 1. habetur. Cor-
poris debilitas à muneribus corporis labore expedien-
dus excuſat,non vero à muneribus, quæ conſiliis expe-
9 diuntur,vel quæ realia ſunt è prædiis præſtanda. In §.
*pen.*qui primas literas pueros docent,non ſunt in totum
excuſandi à muneribus,ſed tamen in tantum ſublevan-
di,ne ſupra vires eis quid imponatur.

ad L. Hi qui. 6.

SUMMARIA.

*Excuſationem muneris publici habens quorſum extenda-
tur. num.1.*
*Ab omnibus muneribus immunitatem habens non eſt im-
munis ab oneribus, tempore neceſſitatis impoſitis.n.2.*
*Immunitas Conſiliariis conceſſa, ad cauſam , ſi mercatu-
ram exerceant, non pertinet.3.*
In caſu inopinato etiam Eccleſia tenetur.n.4.

1 QUi muneris publici excuſationem habent ad ea,
quæ extra ordinem imperantur , ſeu ex improvi-
ſo, indicuntur , i. e munera extraordinaria , compelli
non ſolent , ſed quæ à lege deferuntur , ab his ex-
2 cuſandi non ſunt. *h.l.6. & L. 8.§.3.h.t.* Imò ſi quis
habeat immunitatem à muneribus ordinariis & ex-
traordinariis , non tamen ea extenditur ad onera , quæ
ratione belli vel alterius publicæ neceſſitatis indicun-
tur , de quo ab initio tempore conceſſi privilegii ve-
roſimiliter non fuit cogitatum. *Gail.d.obſ.52.numer.26.*
3 *Schrader.de feud.part.10 ſect.1.num. 30.Heig.part.1. qu.
18.n.26.& Klock.vol.1.conſ.27.n.40* Autor *ad L.2.n.6.C.
de Muner.patr.* Sic nec immunitas Conſiliariis, Secre-
tariis Literatis competens, trahitur ad eum caſum , ſi
mercimonia tractare incipiunt; nam tunc immunes
ſunt ratione perſonarum & bonorum,non vero ab one-
ribus,qui negotiationi incumbunt.*Dn. Mev.p.3.dec.321.
conf.Ord.Cam.p.1.tit.49.pr.* Sic in caſu inopinato etiam
4 Eccleſiæ & pia loca aliquid conferre tenentur. *L.11.
C.de SS. Eccleſ.l.2.C.de quibus muneribus & præſtat.ne-
mini l.4.de Immunit.Eccleſ.Carpz.p.3. dec. 263.* Idque
aliquoties in Receſſibus Imperii placuit.

ad L. In honoribus. 8.

SVMMARIA.

*Ætas,vel liberorum numerus ab honoribus non excu-
ſat. num.1.*
Philoſophi muneribus ſordidis non gravandi.n.2.

1 AMuneribus, quibus honor & dignitas conjun-
cta , neque ætas 70. annorum , nec numerus
quinque liberorum excuſat. Autor *ad L.1 n.6.C.de his,
qui numero lib.* Et ſic excuſationem alicujus ad aſſeſſo-
ratum vocati rejectam eſſe refert *Joh.à Sande Deciſ.Fri-
ſic.lib.5.tit.10.def.1.*Ergo à tutelis & curis tantum excu-
ſat ætas ſeptuaginta annorum §.13 *l.de Excuſ.tut.vel cur.
2 Cujac.lib.2 obſ.13.* Philoſophis, qui ſe frequentes atque
utiles per eandem ſtudiorum ſectam contendentibus
præbent, tutelæ & munera ſordida remittuntur, Autor
ad L.2.n.24.C.de Muner.patr non ea ; quæ ſumptibus
expediuntur ; Etenim verè Philoſophantes pecuniam
contemnunt,cujus retinendæ cupidine fictam aſſeve-
rationem detegunt. § *pen.h l.*

ad L. Ab his oneribus. 10.

SUMMARIA.

A muneribus patrimonialibus nemo exceptus.n.1.
Niſi ædes in ſpecie exempta.n.2.
Milites & Eruditi à receptione hoſpitum excuſantur.n.3.

1 AB his muneribus,quæ patrimonio vel poſſeſſioni-
bus indicuntur , nullum privilegium excuſat ne
militis quidem. *l.18.§.24.ſupra de Muner.*Autor *ad L.
2 2.n.78.C.de Muner.patrim.*Sed exceptio notanda, niſi
ipſe locus ſit exemptus à juriſdictione Ordinarii Ma-
giſtratus, quemadmodum tales exemtæ ædes reperiun-
tur ſæpiſſime , quibus Senatus Collectas imponare
nequit , niſi ſuperior imponat. *Dn. Mev. p.3. dec.130.*
modo habitator iſtarum ædium privilegiatarum ipſe
collectari poteſt ratione perſonæ ; nam ſi non ſit civis,
3 ſed incola tantum , non poteſt. *Mev d l* Angariorum
præſtatio , & recipiendi hoſpitis neceſſitas militibus &
liberalium artium Profeſſoribus remittitur, *hic & l.6.
C de Profeſſor.& medic.* de quo *Klock. de Contribut. 15.
Menoch.l.2. A.Q.caſ.579, Matt.Steph de juriſd.part.1.c.6.
memb.1.*Autor *ad L.2.n.9.C.de Munerib.patr.*

ad L. Sunt munera. 11.

SUMMARIA.

*Princeps à muneribus realibus immunitatem concedere
poteſt. num. 1.*
*Ab hoſpitatione exemptus,non eſt exemptus à ſubſidiali pe-
cunia.n.2.*

1 AMuneribus , quæ rei cohærent à Principe po-
teſt concedi immunitas , non tantum in Prin-
cipis præjudicium, ut reſtringit *Mandan. lib.2. de Pro-
ceſſ.cap.45.n.13.* ſed etiam in aliorum ſubditorum gra-
vamen , ſi id fiat ex juſta & probabili cauſa , quæ in
Principe præſumitur. *Klock. d. tr. de contribut.cap.16.
2 ſect.1.n.36.* Non tamen ſemper à ſubſidiis hoſpitatio-
nis exempti ſunt , quos Princeps ab hoſpitatione exe-
mit , ſed tenentur ſæpe præſtare ſubſidium (*Hulffquar-
tiers,*) ut inter Senatum Spandov. & miniſtrum Prin-
cipis in Camera Brandenb. judicatum ſcio die 16. Ja-
nuar.ann.1651.quæ ſententia etiam confirmata , & ad
alias perſonas extenſa die 13. Dec.anno.1657.

ad L. Penult. §. ult.

SUMMARIUM.

*Judex privilegium habens , judicium ſuſcipiendo , ei re-
nunciat.*

JUdex habuit privilegium ne teneretur judicium in-
ſtituere , ſed ſuſcipit tamen delatum officium ; Ergo videtur renunciare privilegio. Unde colligunt , ſi quis privilegium habens , ſuſcipiat tamen officium, renunciaſſe privilegio videtur ; ſed ſi ex poſtfacto accedat cauſa juſta , poteſt deponere , niſi id fiat cum alterius partis captione , & præjudicio. Certè melius retinetur judex , qui ſemel cognoſcere cauſam cœpit. Hinc colligunt ; non poſſe judicem officium ſuum in alium transferre cum captione actoris, & poſſe actorem appellare à ſententia, qua ſe incompetentem dicit judex. *Dn. Mev.p.4.d.73.*

TITULUS VI.

De Jure immunitatis.

ad L. Qui. 1.

SUMMARIA.

*Immunitas perſona conceſſa , non tranſit ad heredes,
num. 1.*

Privilegium ceſſat mutato vitæ genere. 2.
Immunitas realis tranſit ad heredes. 3.
Privileg. poſteris datum ad fœminas non tranſit. 4.
Immunitates ſtrictè intelligendas eſſe variis exemplis probatur n. 5. *& ſeq.*

1 PErſonis datæ immunitates ad hæredem non tranſeunt, quando ſcil. perſona exiſtit cauſa proxima & immediata conceſſionis. §. 1 *h. l. Menoch. l.* 3 *præſ.*
2 103. *numer.* 1. Et in dubio perſonalis cenſetur *Menoch. conſ.* 70. *num.* 1. Sic etiam perſona privilegio & immunitate ornata, ſi aliud vitæ genus eligit, immunitate excidit, v. g. Si Academicus civilia tractet & ad mer-
3 caturam ſe conferat. *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 158. Si autem immunitas data per contractum, realis eſt, & ad hæredem tranſit. *Gail. l.* 2. *obſerv.* 2. *n.* 15 *Meno h. de præſ. nu.* 13. *Klock. d. c.* 6. *ſect.* 1. *n.* 73. *& ſeqq.* Ut & immunitas data collegio, corpori aut ordini realis eſt & perpetua. *Loſæus de Jure Univerſit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 17. quam laudat *Dn. Mev p.* 2. *dec.* 173. ubi ad omnes Collegii miniſtros
4 extendit *Cum Cothman. conſ. Acad* 17. *& ſeq* Generi poſteriſque datæ immunitates ad eos, qui ex fœminis nati ſunt, non pertinent. § *ult. h l. Dec. ad l.* 2. *de R. J. n.* 75. *& ſeq.* Hoc tamen obtinet in ſuis caſibus, & ubi ſubjecta materia id poſtulat *Tiraq. de retr. conſang* §. 1. *gl.* 9. *num.* 243. Et rationem *hujus* §. communiter dicunt eſſe hanc, quod immunitas data repugnet communi utilitati. Dd. allegat *Petr. Barboſ. in l.* 14. *ff ſol. matr. n.* 37. qui tamen *num. ſeq.* aliam de memoria defuncti addit rationem. Collige immunitates ſtrictè eſſe intelligendas, ex quo deducit *Dn. Mevius*, exemtionem à muneribus civitatis non ſtatim eximere à juriſdictione. *Dn. Mev. p.* 3. *d.* 155. & immunitas ab omnibus muneribus non liberat à vectigalibus, quæ propter merces ſolvenda. Nam in oneribus certat privilegiatus de damno, in vectigalibus de lucro, ex *Natta Dn. Mev. p.* 3.
6 *dec.* 157 *num.* 4. Et verba (*quit, frey und ohne einige Beſchwerde*,) non videntur inferre immunitatem ab oneribus publicis. *Mev. p.* 3 *dec.* 180. Et quando quis immunitatem ab oneribus civilibus allegat, illi non exigenti imponenda eſt probatio. *Dn. Mev. p.* 3. *dec.* 286.
7 Sed ſi & reſpectu certæ artis immunitatem acceperit, ſi ad alias mercaturas accedat, reſpectu harum tenetur agnoſcere onera publica *Dn. Mev. p* 3. *d.* 310 Licet aliud, ſi indefinitè data ſit immunitas; nam ea trahenda ad bona etiam adquirenda, ſi credimus *Klock cap.* 16. *de contrib num.* 77. De quo tamen dubito; nam exemptio eſt valde odioſa, & ſic poſſet talis privilegiatus decimam partem civitatis emere, & Princeps procul dubio ad præſentia reſpexit, niſi de ſolo Principis præjudicio & hæredum ſit facta mentio, ut vult *Berlich.*
8 *p.* 1. *d* 104. Sed immunitas certæ ætatis miniſtris data, ſi cives ad id miniſterium ſe conferunt, eadem immunitate eos frui, modo non aliam mercaturam vel opificium tractent, deciſum refert *Dn Mev p.* 3. *d.* 311. Tales enim perſonæ poſſunt duplicem perſonam ſuſtinere. v. gr. ſi Miniſter Principis negotiationem exerceat; nam illius reſpectu ſoli Principi hujus v. ratione inferiori Magiſtratui ſubjectus eſt *Mev. p.* 3. *d.* 404. Sic immu-
9 nitas conceſſa non eſt trahenda ad novos inſolitos caſus, de quibus tempore immunitatis conceſſæ non eſt cogitatum. *Dn. Tabor. ad Barb. l.* 9. *cap.* 10. *ax.* 5. Sed ad talem caſum inſolitum non ſunt referendæ excubiæ, per *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 119.

ad L. Majores. 3.

MAjores 70. annis à tutelis & muneribus perſonalibus vacant; §. 13. *Inſt. de Excuſ. tut. vel cur.* cui videtur obſtare *l. ult. C. qui ætat. vel profeſſ.* Sed vel diſtinguendum inter munera perſonalia, quæ mero labore corporis expediuntur, & alia, vel in *d. l. pen.* Pro quinquaginta quinque, legendum eſſe ſeptuaginta, ut *ibi Cujac. & Bachov. in Tr. v.* 2. *diſp.* 9. *th.* 2. *lit. C. Carpzov. l.* 5 *reſp.* 90. *in fin.*

ad L. Immunitates. 4.

IMmunitas data poſteritati & ſucceſſoribus inviolabiliter ſervanda eſt, & ſi ea immunitas jure communi competat, etiam inhibitio ad Magiſtratus decernenda eſt, & in poſſeſſione libertatis pendente lite defendendi. Sed ſi non ſunt in jure communi fundata, ſed ex privilegio, & dubium oritur, an ab his oneribus illa locum habeat, tunc non inhibitio locum habet, ſed cauſa cognoſcitur, & appellatio admittitur, ſed tantum quoad effectum devolutivum, non verò ſuſpenſivum. *Dn. Mev. p.* 5. *dec.* 124.

ad L. Semper. 5.

SUMMARIA.

Senes honore digni. n. 1.
Annonam advehentes, immunes ſunt. 2.
Ut & conductores vectigalium. 3.

1 SEmper in civitate noſtra ſenectus venerabilis fuit; namque majores noſtri pene eundem honorem ſenibus, quem Magiſtratibus deferebant. *Maſcard. concluſ.* 132. *Ricc. collect. dec.* 1623. Hinc ſenibus etiam privilegium legis *Ad perſonas.* 15. *ff. de jure j.* tribuit *Berlich. p.* 1. *d.* 116. confer. de Senum privilegiis *Maſcard. de*
2 *prob. concluſ.* 1302. *Tiraqu. de jure primog. in præfat.* Qui annonam urbi advehunt immunes ſunt à muneribus publicis. §. 3. *h. l. de* §. 4. *Barb. ad L. quia tale.* 14. *n.* 1026. *& ſeq. ſol. matr.* Ratio *in textu*, quia remuneranda eorum pericula, & exhortandi præmiis. Autor *ad L.* 1. *n.*
3 7. *C. de Excuſ. muner.* Conductores vectigalium etiam volentes à muneribus prohibendi ſunt, ne extenuentur facultates eorum, quæ obligatæ ſunt fiſco § 10. *h. t.* Autor *ad L* 8. *&* 10. *C. h. t. E. ad L un. n.* 2. *C. Quib. mun. Excuſ.* Sed etſi nullum fiſco præjudicium immineat, vult hoc tamen *Cephal. conſil.* 58. *num.* 50. *& n.* 72.

TITULUS VII.

De Legationibus.

Ad L. Sciendum. 4.

LEgati qui à Civitatibus Romam mittuntur, ſecundum ordinem eligendi, niſi negotium deſideret remiſſionem unius ex primatibus. *Tholoſan. libro decimo octavo, titulo decimo tertio, numero trigeſimo,* Autor *ad L. un. numero primo, C. de potior. ad munera.*

ad L. Legatus. 10.

SUMMARIA.

Legatus quando tempore legationis agere poſſit? numer. 1.
Legatus in itinere decedens, non reſtituit ſumtus. 2.
Legati municipium quoque privilegiis gaudent. 3.

1 LEgatus tempore Legationis in rem ſuam nihil agere poteſt, excepta actione injuriarum & L. Aquil. ut & emtione domus. *l.* 12. Hinc colligi etiam poſſet, donata Legatis majora in dubio Reipubl. acqui-
2 ri. *Cephal. q.* 35. *Menoch. lib.* 3. *præſ.* 27. Sumtus Legato dati, qui in itinere deceſſit, reſtituendi non ſunt, quia pro effecto habendum, quod quis impeditus expedire non potuit. *l. in omnibus. de R. J. cum conſtat per eum de R. I. lib.* 6. *Chriſtin. vol.* 5. *dec.* 54. *num.* 13. *Perez. ad tit. Cod. de Legat. num.* 21. *Joh. de Platea ad l.* 2. *C. de Legat.* Et ſic reſponſum à noſtra Facultate menſe Julio anno 1660.
3 Colligitur etiam, Legatum municipum aut municipalium civitatum iiſdem pene privilegiis frui, quibus Legati Principis aut Populi Romani gaudent,

hic

hic & *l. 8. ff. ex quibus cauſis majores*, alioſque textus, quos refert *Ant. Matth. ad lib.48.Pand.tit.8.cap.1.nu.3.*

ad L. Qui libera.14.

QUi libera legatione abeſt, non videtur Reip.cauſa abeſſe, ſed ſui commodi cauſa abeſt. *Alberic. Gentil.in tr.de Legat.lib.2. cap.12.*

ad L. fin.

LEgati jure gentium ſunt inviolabiles, de quo *Grotius de jur. pac.& bell. lib.2. c.18.per tot.Beſold.in tr.de legat.cap.5.Alber.Gentil.d.l.2.per tot.* qui autem illos violat, ſtatim hoſti dedendus eſt à quo ſi recipiatur civis eſſe deſinit.

TITULUS VIII.

De Adminiſtratione rerum ad civitates pertinentium.

ad L. Non utique. 2.

SUMMARIA

Quod quis ipſe expedire nequit, nec per ſubſtitutum poteſt. num.1.
Limitationes.2.3.
Adminiſtrator pecuniam publicam indebitè expendens, reſtituit eam cum uſuris.4.
Quod pro Republ.expendit, ſine uſuris expendit.5.
Caſus ubi contra non citatum ferri ſententia poteſt.7.
In Marchia, quomodo extra concurſum collecta exigendæ? num.8.
Adminiſtratores,quomodo ad rationes teneantur?9.10.
Adminiſtrator ab ipſa civitate ad rationes compelli poteſt. num. 11.
Qui jura retentionis habet,tenetur ad rationes.2.
Civitas ob imprudentiam ſui judicis ab evictione non liberatur. 13.
Caſus ſuperveniens nemini imputandus.14.

1 QUod quis ſuo nomine exercere prohibetur, id nec per ſubjectam perſonam agere debet, præſertim cum ſuppoſitio etiam perſonæ dolum arguat. *Barb. libro decimo quarto, capite trigeſimo, axiom.*10. Autor *ad*
2 *L.un num.5. C.Quibus ad condict.pr.* Sed habet hæc regula ſuas exceptiones; nam Clerici tabernam exercere poſſunt per alium. *Clem.1.de vita & honeſt. Cler.* Sic Prælati juriſdictionem criminalem per Juſtitiarios ſuos
3 exercere ſolent. Et Nobilis per alium mercaturam exercere poteſt. *Petr. Peck ad cap. poteſt.68.num.3. de R. J. lib.6.Tiraqu.de Nobilit.quæſt.27 num.*7.Ergo dicendum regulam *in textu* intelligendam in iis caſibus, quibus quis prohibetur facere ob præjudicium Reip.aut alicujus tertii, ut *hic & in l. non licet. 46. de contr. emt. l. neque per ſe* 10.*C.de hæred.inſtit.l.*10. *C.de diſtrah. pign. l.eos.26.in fin.C.de uſur.l.5.§.3 de author. tut.l.3. pr. ff. ad SC.Maced.l.7.§.1.qui & à quib.manumiſſ.l.un §. pen. de contract.jud.l.15.pr.ff de falſis.l.8.§ 1.de uſucap.l.38 de bonis. libert.* Et ſic hodie cum certa ſint privilegia Civita-
4 tum & Mercatorum, Nobiles non poſſunt hodie per alios mercimonia exercere, non quia Nobiles ſunt, ſed quia non ſunt cives, nec in collegiis mercatorum. Quando Adminiſtrator pecuniæ publicæ eam non
5 in debitam cauſam, ſed in aliam cauſam publicam
6 impenderit, tunc debet reſtituere cum uſuris. Sed quod in alium uſum civitatis impendit, recuperabit à Republica ſecundum rationem datorum & expenſorum. *Franc. de Clapper. in deciſ. cauſ.62. qu.4 num.9.*
7. Sed cur non compenſatio? Reſp. puto quod Reipubl. ſolvit, cum uſuris ſolvit, quod repetit, ſine uſuris repetit. Et in hoc notorio poteſt contra abſentem non non citatum ſententia ferri. Quod hic ſpeciale, ſc. ſi ex libro rationum exhibitarum forte hoc clarum ſit. *Franc. de Clapper. in ſuis deciſ.p.2. cauſ.62.quæſt.2.* Unde probare quis poſſet, etiam de collectarum quantitate judicari poſſe abſente debitore, & non citatis creditoribus. Sed id non ſequitur, nam hic ex rationibus apparet, quid & quantum erogatum ſit, ſed ſuper collectarum quantitate & debitor, & ii, quorum
8 intereſt, audiendi ſunt. Licet igitur civitates & Status Electoratus Brandenburgici hoc privilegium habeant, quod collectas nondum exactas etiam extra concurſum exigere poſſint, ſed tamen non in anguſto faciendum, ſed vocato reo & citatis creditoribus cæteris, non ut ſciatur qui prior ſit, ſed ut de quanto veritas appareat, ut decretum memini in ſecretiori Senatu
9 Electorali Brandenb. die 10. Dec. anno 1657. Porro rationibus Adminiſtratorum pecuniarum publicarum
10 in aliorum præjudicium credendum non eſt. Adminiſtratores autem rerum ad civitatem pertinent, rationem adminiſtrationis ſecundum fidem acceptorum & datorum ponere debent. §. 2. *h. l. Heig. part. 1. qu. 20. Weſenb. conſ.47. Pruckm. vol. 1.conſil.3.* Quæ generalis regula eſt in omnibus Adminiſtratoribus rerum alienarum, ut teneantur reddere rationem, quam multis exemplis exornat. *Dn. Joh. Heeſer. de rat. red-*
11 *dend. loc.1.per tot.* Et ſi civitas, vel is, qui ad rationes reddendas vocat adminiſtratorem, juriſdictionem habeat, poteſt eum etiam compellere. *Dn. Mev.p.3.dec. 246.n.2.* Sed quando controverſia incidit, ipſa civitas non poteſt eſſe judex, ſed Magiſtratus Adminiſtrato-
12 tis ordinarius. *Dn Mev.d.l.* Sic etiam vidua vel filia ob dotem exercens jus retentionis, ſi adminiſtrent, tenentur ad rationes reddendas, & mariti earum jure familiaritatis in bonis ſunt, quique ſimul adminiſtrarunt, licet ob meliorationes ex poſtfacto fiant & ipſi
13 creditores. *Dn. Mev. p.4. deciſ.52.* Si granum à civitate emtori venditum, poſtea ablatum per imprudentiam judicis, ac per injuriam, quæritur, an evictionem præſtare teneatur civitas emtori? Videtur quod non, per *l.ſi imprudentiam 51. de evict.* Sed affirm. quia civitas videtur culpam commiſiſſe in conſti-
14 tuendo judice imperito. *Caball.in.de evict.c.5.n.12.* Curator non tenetur ejus nomine, qui eo tempore idoneus exiſtens, poſtea facultatibus eſt lapſus. *Hering. de fidejuſſ.cap.13.num.19.* ubi id declarat. Unde colligo fortuitos caſus, uti nullum humanum conſilium eos providere poteſt. §.7.*h.l.Ricc.coll.dec.*478.ita à nemine præſtari, *l.* 23. de *R.J.Barboſ. locuplet.lib.3.c.9. axiom.*1.

ad L. Curatores. 3. pr.

CUratores ſeu Adminiſtratores Reipubl. ob pecuniam pro indiviſo datam in ſolidum tenentur ſed prior tamen conveniendus eſt is, qui geſſit & poſtea ad collegam, qui prohibere potuit. *l.ult.§ 8.h.t.* Sed ſi pro diviſo pecunia ſit data, prius nominator vel fidejuſſor excutientibus, quam collega. *l. 11. pr. ad municip.l.2 & ult.C.quo quis ord.Sichard.ad l.9.n.4.C.de reb. cred. Colleg.Argentor.hic th.3.*

ad L. Legatam. 4.

SUMMARIA.

An opus illicitum legatum ad alium uſum converti poteſt. num. 1.
Quod & obtinet,ſi legatum ad opus non ſufficiat.2.
Niſi aliunde defectus ſuppleri poſſit. 3.

1 QUando aliquod legatur Reipubl. ad opus quod facere non licet, poteſt in alium uſum id converti. *l.16. Legatum ſupr. de uſufr. legat.* vid. *Menoch. conſ.1199.n.9.& 10.* ubi plures allegat. Si verò facere licet, in eum caſum expendenda pecunia, ſi ad illum
2 finem ſufficiat, alias non. Nam imperfecta opera ne nomen quidem ſui generis merentur, ſicut inſtrumenta imperfecta nomen inſtrumenti non merentur. *Menoch. conſ. 42. n. 13.* Et ideò ſi certa pecunia ad opus certum legata illi operi non ſufficiat, melius eſt, cum conſenſu ſuperioris in aliam cauſam convertere lega-

Digitized by Google

tum. Autor *ad L.a.n.4.C.de frum.urb.Conſt.* Sed ſecus, ſi quidem non ſufficiat, poſſit tamen quod deſit aliunde ſuppleri. Sic minima legata ad ſtudia Academica valent, quia legatarius, quod deeſt, aliunde ſupplere poteſt, ut ſtudia continuet.

ad L. Magiſtratus. 6.

MAgiſtratus latam & levem culpam præſtare debet etiam in omittendo. *Tuſch. concluſ.230. n. 36.lit. A.Eſcobar.in tr.de ratiocin.c.19.num.21.*

ad L. Calculi. 8.

SUMMARIA.

Calculi error quovis tempore retractatur.2.
Limit.niſi tranſactum.2.

1 CAlculi erroris retractio etiam poſt decennii aut
vicennii tempora admittitur, hic & *l. unic.C de*
error.calcul.P.Greg.l.29. Syntagm.c.4. num.2. Eſcobar.
*d.tr cap.*41.Autor *ad L.un.C de Err.Calc.n.1.Et ad L.2.*
2 *n.7.8.C.de Jure Fiſci.* Quod limitatur *d l un.*niſi transactum ſit, ſcilicet non ſuper ipſa cauſa, ſed ſuper errore jam antea allegato. *Dn.Mevius p.3.dec.*300. Autor *in C.d t.de Err. Calc. num.7.*

ad L. Fin. §. 4.

ADminiſtratores rerum civitatis etiam in duplum tenentur, ſi fraudulenter ſe geſſerint; Sed hæredes eorum in ſimplum. *hic & l.55.§.1. de admin. Tut. & lib 2.§.fin. de tutel.& ration.diſtrahend.*

TITULUS IX.

De Decretis ab ordine faciendis.

Ad L. Medicorum. 1.

ORdo civitatis Medicum, qui probitate morum & peritia artis pollet, eligere poteſt. Unde probatur, Senatum poſſe & debere eligere certum civitatis Phyſicum, qui ſemper domi manere, & incolis medicamenta præſcribere ac pauperibus etiam gratis ſuccurrere teneatur. *Carpanus de Stat Mediol.p 2.c.356. Tiraq.de Nobil.cap.29.num* 44. Et hoc in inſigni civitate fieri, ut Medicus conſtituatur, præſumendum eſſe, tradit *Carpz.p.3 conſt.26.d.4 in fine.*

ad L. Illa. 2. & ſeq.

QUæ decreta non legitimo numero decurionum coacto facta ſunt, ut & in quæ non conſentit [major pars) ſcil.duæ partes, ſunt illegitima.

ad L. Ambitioſa. 4.

SUMMARIA.

Decreta donationem vel gravamen Reipubl. continentia non valent. num.1.2.
Civitas liberalibus artibus ſtipendium conſtituere poteſt.3.

1 DEcreta quæ ſapiunt donationem debent reſcindi. *P. Greg. lib. 18. cap.14. num. 3.* Nec enim Magiſtratus donare poteſt liquidum jus. *l. 12. C. de Tranſact.Gutierez. de Tutel. parte ſecunda, capite ſexto, numero ſecundo. Barboſ.in d. l. 12. numero octavo,ibique*
2 Autor *ad d L.12.* 4. Sic etiam decreta quæ Remp.gravant, vel magis in invidiam alicujus, quam pro Reipubl. utilitate condita, his ab aliis rectè contradicitur, quod fraus lege regatur. *Mev. parte quinta,*
3 *deciſ.172.in fine legis* dicitur ob liberalem artem vel medicinam licere civitati ſtipendia conſtituere vel ſalaria *hic & l. 1. C. de prabend.ſalar. P.Greg. dict. leg. numero quarto.*

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Decretum nonniſi ex juſta cauſa reſcindendum n.1.
Quod exemplis declaratur.3.

1 QUod ſemel ordo decrevit, reſcindi non oportet, niſi ad publicam utilitatem reſpiciat prioris de-
2 creti reſciſſio. *Moll.lib.4.ſemeſtr.cap.1. n 12.* Vel ſi alia juſta cauſa adſit, v gr. non eſt legitimum decretum, quando non adfuerunt duæ partes ex tribus. *l. 2. & h.t.* [2.] Quando de alienatione rei alicujus publicæ agitur neceſſaria eſt cauſæ cognitio *l. ult C. de vend.rebus civit.* & juſta cauſa & ratio neceſſitatis & utilitatis publicæ. conf. *Dn.Mev.p.1.dec.82.Stuckius conſ.26. nu. 80.& Maſcard.de probat.concluſ 1136 n 12.*

ad L. Ult.

DEcretorum & ſtatutorum probabilis eſt ignorantia, *hic & cap. 1. & 2. de conſt.lib.6.Alberic.de ſtatutis lib.1.qu.53.num.16.Barboſ.lib.17.c.49 ax.ult.*

TITULUS X.

De Operibus publicis.

ad L. Opus. 3.

SUMMARIA.

Opus novum private facere licet.n.1.
Limitatur.2.
Opus prope murum extructum, an ſine reſtitutione expenſarum dirui poſſit? 3.

1 OPus novum publicum privato cuilibet ſuis ſumtibus facere licet. Autor *ad L.10.n.1 C.h.t.* ſine authoritate Principis; Autor *ad L. ult.n.1.C.h.t.*Niſi ad æmulationem vicinæ civitatis fiat: nam ex æmu-
2 latione quid facere prohibitum eſt. *Gail. l.2.obſerv.69. num.17.& ſeq. Maſcard.concluſ.623.Dn. Mevius ad Jus Lubec.l.3.tit.12.art.7.num 19.* Autor *ad L.3. n. 6. C. de Fundis limit* 2. Niſi materiam ſeditionis præbeat. Autor *ad L.5. n. 4. C.h.t.* 3.Niſi Theatrum vel Amphiteatrum vellet extruere, publico verò ſumptu nil novi fa-
3 ciendum. 4. Item niſi ædificium vel pomarium prope mœnia eſſet extruendum, aut ſi extructum ſit, & ſine reſtitutione damni id deſtruere licet. Vid. *Joh. à Sande tit.7 definit.4.* Quod intelligo, niſi ab immemoriali tempore pomarium ibi fuerit. Nam tunc exigente neceſſitate ædificium deſtrui, pomarium extirpari poſſit, ſed reſtituta ex publico æſtimatione. Sed ſi ad nunciationem novi operis ex æmulatione ædificans non deſiſtat, videtur contra Conſtitutionem Imperii agere, & in bannum declarari poteſt. *Gail.l.1.de P.P.c.1.n.42.*

ad L. Ult.

PEcunia, quæ in opus novum legata potius in tutelam eorum operum, quæ ſunt, convertenda, quam ad novum eroganda, ſi ſcilicet ſatis operum civitas habeat & non facilè ad reficienda opera pecunia reperiatur. *Tholoſ.libro 42.Syntagm.tit.33. n. 25.* confer. *idem lib.3.tit.21.n.2.*Autor *ad L.ult.n.C.h.t.*

TITULUS XI.

De Nundinis.

ad L. Nundinis. 1.

NUndinis à Principe impetratis, ſi quis per decennium non utatur, privilegium illud amiſit,

unde re, ula n concludunt, privilegia non utendo per decennium amitti, ſi ſcil. potuit uti, & tamen non eſt uſus. *Gail. lib. 2. obſ. 60. per tot. Rice. collect. deciſ. 681. Acatius Enenck. Baro de privileg. lib. 3 cap. 15. n. 27.* quod notabiliter limitat *Dn. Mev. p. 2. deciſ. 1.* ut non habeat locum tempore belli, quo ut præſcripto non currit, ita non uſus non præjudicat. *De Nundinis & earum privilegiis &c. vide* Autorem *ad t. t. C. de Nundin. & Mercat.*

ad L. Si qui ipſos. 2.

S U M M A R I A.

Ruſtici an compelli poſſint, ut fructus in Civitatem vehant. num. 1.
Poſſunt tamen compelli, ut civibus vendant vel Domino. num. 2. 3.

1 RUſtici non ſunt compellendi, ut res ſuas & fru-
ctus in civitatem vehant, ne ab agricultura avo-
centur, & ſi non poſſint vendere res ſuas in mercatu,
certæ perſonæ debent ipſorum res emere, poſtea ven-
2 dere. Ideoque colligunt etiam à contrario ſenſu, non
poſſe compelli ruſticos, ut non ipſi advehant, ſed alius
3 domi vendant. conſ. *hic & Bart.* Ad hoc tamen poſ-
ſunt compelli, ut potius civibus vendant, quam ex-
traneis. *Carpzov. lib. 2. Juriſpr. Eccl. def. 358. n. 12.* Sicut &
hoc poteſt injungi, ut Domino ſuo potius vendant non
ad mercatum, ſed ad ejus familiæ indigentiam, *Carpz.
d. l. num. 14. & l. t. reſp. 56.*

TITULUS XII.

De Pollicitationibus.

ad L. Si quis rem. 2.

S U M M A R I A.

Pater quando votum filii irritare poſſit? num. 1.
Votum an ad heredes tranſeat? 2.

1 EX voto quilibet, qui ſui juris eſt, obligatur, non
vero filiusfam. nec ſervus. Et pater poteſt retra-
ctare vota filiorum impuberum ſine diſtinctione. Sed
ſi puberes, diſtinguitur inter vota perſonalia, qu bus
quis ad ſacrum Ordinem, ad perpetuam caſtitatem,
ad jejunia, ad peregrinationem & ſimilia ſe obligat:
Et inter vota realia. In his irritare poteſt, niſi filius
habeat bona caſtrenſia. In perſonalibus niſi diſciplinæ
domeſticæ aut patriæ poteſtati officiant *Leſſius t. de Juſt.
& Jure lib. 2. c. 10. dubit. 14. n 85. Fagundez. ad ſec. precept.
2 c. 23. n. 36.* Ipſa verò res per votum ſacra non ſit Ad hæ-
redem vero tranſit votum, ſi reale ſit, ſecus ſi perſonale
*c. 6. X. de voto. Molin. tr. 2. diſp. 626. n. 8. Covar. in c. ſi here-
des. X. de Teſtam. n. 9. & ſeq. Petr. Greg. l. 24. t. 10.* Sane Jura
Canon. etiam filiumfam. obligari tradit *Rom. ſing. 504.*

ad L. Pactum. 3.

IN eo differt pactum à pollicitatione, quod illud ſit conventio, hæc vero ſolius offerentis promiſſio facta ob honorem collatum vel propter calamitatem publicam. *l. 4. & 7. h. t.* Si autem ſine cauſa ſit facta, tunc demum non poteſt retractari, ſi quis eam implere cœperit. *hic & l. 1. §. 1. & l. 7. h. t.* Sed ſi accedat acceptatio, an ſit pactum, an vero pollicitatio, de eo vid. Dd. controvertentes apud *Hillig. in Don. l. 12. c. 5. lit. B.*

ad L. Charidemo. 5.

POllicitatio requirit præſentiam ejus, cui fit, ideo per epiſtolam non fit. *Cujac. lib. 26. obſerv. 19. Hillig. d. lit. B. in fin.*

ad L. Ex pollicatione. 9.

EX pollicitatione ob honorem Reipubl. facta, non ipſe tantum, ſed & hæres tenetur in ſolidum. Autor *ad L. un. n. 3. C. h. t.* ſed ſi ob cœptum opus teneatur, ſi bona non ſufficiunt operi: extraneus hæres in quintam partem bonorum tenetur, liberi in decimam. Sed nec ipſe pollicitator in ſolidum tenetur, ſi ad paupertatem redactus fuerit.

ad L. Imperatores. 13.

S U M M A R I A.

Sollicitanti libertas relinquenda & opus faciendi, & conditionem adjiciendi. n. 1.
Tolerabilia, quæ conſuetudini convenientia. 2.

1 QUi pollicitus eſt opus, non poteſt cogi, ut pecu-
niam ad id conferat, ſed admittendus, ut ipſe
opus faciat, imò & permittendum, ut is pollicita-
tioni conditionem addat, modo ea non ſit damnoſa
publico, aut conſuetudini veteri contraria. Unde ſo-
lent probare, tolerabilia eſſe ea; quæ vetus conſuetudo
2 approbat. Quod limitandum: ſi vetus conſuetudo re-
ctæ rationi non adverſetur, aut ad jus novum conſti-
tuendum evidens utilitas invitet. *Matth. ad lib. 47. tit. 1.
c. 4. in fine.* Imò *lex hac* non de turpium rerum, ſed de
adiaphorarum conſuetudine intelligenda eſt. Ut decla-
rat idem *Ant. Matth. ad 48. Pand. tit. 14. c. 2. n. 13.* Male
itaque merentur de Eccleſia & Republica, qui conſue-
tudines irrationabiles mordicus defendunt, qui DEO
aliquando rationem ſunt reddituri.

TITULUS XIII.

De Extraordinariis cognitionibus, & ſi Judex litem ſuam feciſſe diceretur.

Ad L. Præſes. 1. pr. & 3. §. ſeq.

S U M M A R I A.

De ſalariis extra ordinem jus dicitur. n. 1.
Quantitas ſalarii in Advocato, quomodo determinanda? num. 2. 5.
De eo extra ordinem jus dicitur. 3.
Pactum de quota litis quatenus prohibitum. 4.
Palmarium finita lite promittendum. 6.
Salarium Advocati defuncti heredes non reſtituunt. 7.
Contra implorationem Judicis admittitur reconventio. num. 8.

1 PRæſes extra ordinem cognoſcit de ſalariis eorum,
qui liberales artes docent, vel medicinam facien-
do, vel obſtetricando, civitatibus inſerviunt. Autor
ad L. 2. num. 12. C. de Pedan. judic.
2 *Ad* §. 10. Judex Advocatis ſalarium conſtituet pro
modo litis, proque Advocati facundia forique con-
ſuetudine, & eam adhibeat æſtimationem. *Gail. lib. 1.
3 obſ. 44. per tot. Carpzov. part. 1. conſt. 31. def. 11.* Et ita hic
non competit ordinaria actio, ſed extraordinarie offi-
cium judicis imploratur. *Dn. Mev. p. 3 deciſ. 332.* Sic de
ſalario Notarii, qui præſtitit, quod ex decreto judi-
ciali præſtare debuit, ſine citatione & conditione cau-
ſæ datur mandatum SC. ad ſolvendum contra partem,
ſed in aliis operis Notariorum extrajudicialibus, pars
prius audienda. *Dn. Mev. d. l.*
4 *Ad* §. 12. Advocatus de quota litis paciſci non po-
teſt. *Carpz. part. 1. conſt. 1. def. 24. n. 3. Gail. d. l. n. 1.* Autor
in C. 1. 8. de Poſtulando ad L. 5. n. 1. & 2. Ratione palmarii
autem paciſci poteſt, eoque nomine condictio certi
vel officium judicis competit. *Gail. d. loc. n. 2. & 3. Carpz.
5 def. 24. num. 4.* Ne tamen palmarium probabilem quan-
titatem ſalarii excedat, ſcil. centum aureos, non
quod Advocato ad minimum 100. aurei pro ſingulis
cauſis aſſignandi, ſed quod judex eam ſummam
excedere in conſtituendo ſalario non debeat.
Menoch.

Menoch.lib.2.A.Q.caſ.313. num.6.& 7. Finckelthauſ.obſ.
*98.num.50.Petr.Gregor.l.49.ſynt. cap.*8. Excipiunt ta-
men cauſas criminales & arduas. *Benſ.d.l. admovendi*
n.265.de jurejur.Alex.Trentacinq.l.2. tit. de poſtulando
reſ.1.n.12.Guido Papa dec.190. quos refert Finckelthauſ.
obſ.98.num.49. Sed id forte ſine ratione. *vid. Pinell.ad*
6 *l.1.p 3.C.de bon.mat.num.92.p.389.* Et palmarium non
niſi lite finita promittendum. *Farin. qu.*106.*n.*50. *Me-*
*noch.l.2.A.Q.caſ.*522.*n.*3. Et hæc prohibitio non tan-
tum ad Advocatos,ſed etiam alios & procuratores ex-
tendi poteſt vel ſollicitatores, ut reſponſum menſe
Martio anno 1661. conſ. etiam tractat. meus *de Ceſſio-*
ne actionis. cap 1. *num.*54.
7 *Ad* §. 13. Ab hæredibus Advocati, id quod Advo-
cato datum erat: repeti nequit, ratio eſt *in textu*,quia
per ipſum non ſtetit, quo minus ageret cauſam, *hic &*
l.11.C. de prox.ſcrinior. Gail.d.obſ.n.12.Carpz.part.2.Ju-
*riſpr.conſt.5 def.*10. Autor *ad C.s.de Prirarpil.nu.* 10. *Et*
ad L.ult.n.1.2.C.de Condict. ob cauſ.dat. Quod tamen
limitat *d.conſt. 1. def. ult.* niſi ſub conditione opera-
rum ſit datum vel promiſſum.
8 *Ad* §. *ult.* Extraordinaria imploratio officii judicis
facta apud Præſidem, mutuam petitionem admittit
ſive reconventionem. Unde probant, contra implo-
rationem officii judicis admitti reconventionem. *Pa-*
norm.in cap.1.x.de mutuis petit. Maranta p.4 piſt. 6. nu.
36 quod limitat *Johann.à Sande tit.6.def.*3.niſi ad actum
extrajudicialem & minus præjudicialem fiat.

ad L. Medicus. 3.

SUMMARIUM.

Contractus metu initus reſcindi poteſt.

ADbibuit quis Medicum ad curandos oculos: Ex Medicamentis deterius ſe habebant oculi, ideoque metu, ne oculos planè amitteret, compulſus, Medico vendidit fundum, quæritur an hæc venditio rata? Quod negatur, quia venditor exceptione meticuloſi contractus uſus, poteſt reſciſſionem contractus petere. *Alciatus l.2. parerg. cap.39. Afflict. dec. 123. n. 2. Menoch. conſil.2. num.223.*

ad L. Pen.

SUMMARIA.

Cognitio Præſidis quotuplex? n.1.
Exiſtimatio quid ſit? 2.
Relegatio quando famam minuat? 3.
Honoribus prohiberi, pœna eſt.4.
Explicatio §. ult. 5.

1 COgnitio Præſidis vel eſt de muneribus & hono-
ribus, vel de re pecuniaria, vel de exiſtimatio-
2 ne, vel de capitali crimine. Exiſtimatio autem hic de-
finitur, quod ſit dignitatis illæſæ ſtatus. *Donell. lib.*18.
cap.6. lit. F.& ibi Hillig. quæ minuitur, quando quis
dignitate exuitur, vel ad honores aſpirare prohibetur.
Conſumitur verò per amiſſionem libertatis. Notetur
hic obiter differentia inter condemnationem operis &
3 metalli *in fin. L.* Ex §. 2. colligitur (1.) ob relegatio-
nem minui famam, quod intelligendum eſſe mo-
net *Hartm. Piſt. obſ.*177. *n.*45. *& ſeqq.* ſi delictum, ob
quod quis relegatur, infamem reddat; ubi agit de
Nobili, qui ob exceſſum in defenſione commiſſum
4 relegatus fuerat, quem infamem dici non poſſe de-
fendit. Collige etiam interdici honoribus eſſe pœ-
nam, & ita immeriti ob alienam labem, propria ta-
men virtute decorati, non debent prohiberi honori-
bus *Hartm. Piſtor. part.1. quæſt.30.num.28.Carpz. dec.*
18.*n.*8.ubi id applicat ad eum, qui lictoris viduam duxit.
5 In §.*ult.h.l.penult.*in qua deminutio capitis comprehen-
dit maximam & mediam, & particula VETITI dat
exemplum mediæ deminutionis capitis vid. *Bachov.*
*ad lib.4.ff.tit. de cap.demin. n.*3. Conferantur Dd. quos
refert ibidem *Bachov.& Caſtillo de uſufr.c.66.n.9.*

ad L. Fin.

SUMMARIA.

Judex malè judicans, ad quid teneatur? n.1.
Ob negligentiam tenetur parti,ſed non criminaliter.2.
Quid ſi doloſè malè judicet? 3.

1 LItem ſuam judex facit, ſi male judicet. Nam tunc
tenetur in id, in quantum judici æquum videbi-
tur. *hic & pr.Inſt.de oblig.ex qs delict l.4.§.4.ff.de O. &*
2 *act.*Autor *ad L.ult.n 2 C.de Pœna jud.* Et ſic judex te-
netur de quavis negligentia, quæ parti nocet.*Baldus in*
c.ult.X.de Appell. Menoch. conſ.246. n.64.& ſeqq. Ne-
que hæc negligentia punitur criminaliter,ſed ob inte-
3 reſſe partis tantum. *Menoch. conſil.* 1205.*n.*49. Si dolo-
ſe autem male judicet, ad ſolidam litis æſtimationem
damnatur. *Donell.l.15.cap 27.litera E.F.G.& ibi Hilli-*
ger.& l.24. t.2. & quos *lit. A.*allegat *Hill.*

TITULUS XI.

De Proxeneticis.

ad L. Proxenetica. 1.

SUMMARIA.

Proxenetica certis perſonis debentur, & extra ordinem petuntur.n.1.
Debentur etiam interpretibus teſtium.2.
Proxenetæ non poſſunt eſſe teſtes. 3.

1 PRoxenetica ſunt præmia, quæ debentur parariis
& interpretibus, quorum beneficio inter duos
pluresque negotia contrahuntur, quæ ſi ab initio non
ſint præmiſſa, extra ordinem tamen petuntur; No-
2 ſtris dicuntur (*Meckler Gebühr.*) Et hæc deberi etiam
iis puto, qui in judicio vel coram Commiſſariis te-
ſtium alia quam germana lingua utentium dicta ſo-
3 lent interpretari. Et quia proxenetæ præmium acci-
piunt, eorum intereſt contractum eſſe validum, ideo
non ſunt teſtes idonei, niſi deponant ſuper eo, quod
ad eorum laudem non ſpectat, ſed ad qualitatem
contractus &c. vid.*Farinac.qu.60.illatione 16 n 406.&*
*multis ſeq.Genuenſes dec.*188.*Receus collect.dec.*715.

Ad L. Proxeneta. 2.

SUMMARIA.

Proxeneta qua actione teneatur? n.1.2.
Factum proxenetæ præſtat is, qui eum adhibuit.3.
Si tertius dolo cauſam det contractus, ad intereſſe agendum. 4.
Proxeneta alium doloſè idoneum affirmans, tenetur.5.

1 PRoxeneta neque locati neque mandati actione te-
netur, ſed de dolo, v. gr. ſi Proxenetæ idem in-
ſtrumentum debiti, ſcil.800. thal. ut id pignori obli-
ger, & mutuo accipiat 40.thal.is verò accipiat 9. thal.
2 an proxeneta teneatur? Reſp.de dolo. Sed quid ſi pro-
xeneta nihil habeat in bonis, an ſi velim recuperare
actione pignoratitia illud inſtrumentum debiti,teneas
90. ſolvere? Videbatur quod non, quia ille mihi nu-
meravit tantum 40. thal. reliquos in ſuam retulit ciſtu-
3 lam. Sed affirm.quia ego adhibui proxenetam, & ejus
fidem ſum ſecutus, & per eum mutuum contraxi,ergo
ejus

ejus factum appellare teneor, & non ſum ſine culpa, quod tam magnum nomen pro exiguo debito oppignorandum dederim. Ita decidit *Carpz. p. 2. dec. 130.* Collige, quando tertius per dolum dat cauſam contractui, quod detur actio ad intereſſe; non vero ad reſcindendum contractum, *Celſus Bargalius de dolo l. 2. c. 12. div. 6. nu. 4. Dn. Struv. vol. 1. d. 8. th. 19.* Collige etiam ex *textu*, proxenetam de dolo teneri, ſi ſciat aliquem labi facultatibus, & tamen lucri cauſa affirmet, eum eſſe idoneum. *Stracch. de Decoct. part. 2. ult. part. n. 34.*

Ad L. Fin.

SUMMARIA.

Proxenetici quantitas quomodo à judice determinanda? num. 1.
Proxeneta actus illicito accedere non debet. 2.

1 QUando proxenetæ ſordide ultra modum petunt
aliquod proxeneticum, Prætes debet modum
conſtituere pro natura negotii, pro labore, ne pars
contrahens lædatur. Sicut in judiciis hodie advocato-
rum etiam labores ſolent æſtimari à judice, quod in
Camera Spitenſi fit frequentius. Ex *fine legis* notetur;
2 Proxenetam non debere operam ſuam accommodare
contractui illicito; v. gr. uſurario, vel nuptiis ince-
ſtuoſis. vid. *Mev. l. 2. A. Q. caſ. 411.*

TITULUS XV.

De Cenſibus.

Ad L. Ætatem. 3.

SUMMARIA.

Cenſus vel perſonarum eſt vel rerum. n. 1.
Quænam ætas à cenſu excuſet? 2.
Singularis Cenſus Juris Canonici. 3.

1 CEnſus eſt perſonarum vel rerum deſcriptio? ille de
perſonis; hic de prædiis debetur. Perſonæ deſ-
cribuntur in capitatione, quæ ſolebat ruſticanis non
plebi urbanæ imponi. Res vero quando de prædiis,
ſervis & prædiorum inſtrumentis ſolvendus cenſus eſt.
2 In perſonali cenſu ſolet excipi quædam ætas, v. gr. ſeni-
lis aut impubes, de qua hoc loco. Alia autem excuſa-
tio ætatis eſt, quæ datur ob ætatem à perſonalibus mu-
neribus; de qua *in tit. Cod. de his qui ætate vel profeſſione*
In Jure Canonico alius adhibetur cenſus, qui eſt annuus
3 reditus, qui ex proventibus Eccleſiæ ſolvitur Superiori-
bus in ſignum ſubjectionis, de quo agitur in *lib. 3. De-
cretalium tit. 9. de Cenſibus, Exactionibus & Procurationibus.*

ad L. Formam. 4. pr.

SUMMARIA.

Cataſtro omnia prædia inſcribenda. n. 1.
Ad ejus confectionem omnes citandi. 2.
A cataſtro deſumitur argumentum negativum. 3.
Requiſita Cataſtri. 4.
An ſi ex Cataſtro quis condemnandus, unius partis præ-ſentia ſufficiat? 5.
In Cataſtris etiam ſolutio collectarum ſcribenda. 6.
Copia Cataſtri omnibus edenda. 7.
Collecta juxta proportionem fructuum imponenda. 8. 10.
Hinc de gemmis collectæ non ſolvuntur. 9.
An ex fundo obærati debitoris collecta peti poſſit. 11. 12.
Cataſtra ſemper poſſunt emendari. 13.
Tributum ubi ſolvendum. 4.
Immunitas civitati conceſſa, realis eſt. 15.
Indictio collectarum ad regalia ſpectat, non diſtributio. num. 16.
Modus diſtribuendi antiquus, non facilè mutandus. 17.

1 IN librum peculiarem, qui cataſtrum vel Æſtimum
dici ſolet, omnia prædia ſigillatim referenda, &
quot jugera habeat &c. *Klock. de collect. cap. 17. nu. 56.*
2 *& ſeqq.* Ad hujus autem cataſtri confectionem vel reno-
vationem omnes cives ſunt audiendi, & non vocatis ca-
taſtrum non præjudicat, ut *per hanc legem* judicatum
refert *Franc. de Clapper. Cauſ 36. q. 1. & q. 2. nu. 10.* ubi
multa per tot. *q. 2. n. 10.* proponit de requiſitis perfecti
cataſtri. *Alex. conſ. 776. Ægidius Thomatus de collectis.*
3 *§. retenta proxima.* Et à cataſtro ſumendum argumen-
tum negativum: Hæc non ſunt deſcripta in Cataſtro,
4 Ergo nec collectanda, *Dn. Mev. p. 4. d. 34.* Requiſita au-
tem cataſtri ſunt, ut fiat publica authoritate. 2. Voca-
tis bonorum Poſſeſſoribus. 3. Ex conſideratione taxæ
& fructuum. *Feſtas de Æſtimo cap. 2. & ex eo num. 3.*
5 Quando autem ex libro illo cenſuali aliquis condem-
nandus partem utramque audiri debere certum eſt, an-
tequam feratur ſententia, ut videant partes, an omnia
ita ſint comparata, ut plena fides iis adhiberi debeat.
6 *Dn. Mev. p. 4. dec. 179.* Et cataſtra ſi tantum deſcriptio-
nem agrorum, non verò ſimul & ſolutionem collecta-
rum teſtentur, non probant; præſertim contra eum,
qui in poſſeſſione immunitatis eſt. *Mev. d. l.* oportet
etiam actus ſolutorum in libro notatos non eſſe per
7 vim extortos. *Dn. Mev. p. 5. dec. 70.* Copiam autem
cataſtri omnibus edendam eſſe, decretum in ſupremo
judicio ſecretiori, memini. conf. *Gail. de Arreſt. c. 9.
n. 20. Cavalc. dec. 68. n. 4. Lud. dec. 43. n. 7. Loſæus de jure
8 univerſ. p. 2. c. 9. num. 15.* Collectæ ſecundum vires patri-
monii & per æs & libram ſunt ſolvendæ habito reſpe-
ctu ad fructus magis, quam ad rei valorem ita ut qui
plus habet in fructibus, plus ſolvat. *Natta conſil. 418.
numero ſeptimo, Surd. conſil. 525. numero primo, Klock.
vol. 1. conſil. vigeſim. octav. numero* 381. Idem *de contribut.
capite decimo ſeptimo, per tot.* Autor *ad Legem deci-*
9 *mam, numero quarto, C. de Fund. patr.* Ideoque de
gemmis, catenis aureis aliaque ſupellectile &c. collectæ
non ſolvendæ *Receſſ. Imper. de anno* 1542. §. [*doch ſollen.*]
55. & de A. 1544. paragraph. [*doch ſollen.*] 43. *Mynſing.
deciſione decima quinta, reſp. 1. numero vigeſimo nono,*
10 *vol. 1. diſp. Baſil.* 4. Relevandus igitur ille, qui in publi-
cis tabulis delato modo fini certis ex cauſis non po-
tuit, niſi ipſe cauſam dederit, *§. 1. h. l.* Autor *ad L. un.*
11 *6. C. de Collat. Donat. Et ad L. 2. n. 1. 2. 3. C. h. t.* Ex hoc ſe-
quitur, è fundis obæratorum debitorum non poſſe
peti collectas, ut docet *Carpzov. p. 3. deciſion.* 261.
Sed id moribus noſtris non obſervatur. Sed contribu-
tiones indiſtinctè exiguntur, ſive Dominus fructus in
ſuam utilitatem vertat: ſive non; imo licet prædium
nullos fructus ferat: quod tamen nimis iniquum.
12 Id vero iniquiſſimum, quod nonnullæ domus ca-
nonem debeant Eccleſiis, Academiis, Scholis, aliiſ-
que piis corporibus, & collectæ abſorbeant iſtos
13 canones, ipſa etiam capitalia. Nota bene cataſtra
nunquam non emendari & ad præſentem ſtatum re-
duci poſſe, & interim ſuſpendi executionem. *Franc.
de Clapper. p. 2. dec. cauſ* 88. *quæſtion. un.* Autor *ad Le-
gem primam, numero ſexto. C. h. t. Et ad Legem ter-
14 tiam, numero quarto. C. de Collat. fundor.* Tributum
15 autem in ea civitate perſolvendum, in qua ager ſi-
tus eſt. *paragraph.* 2. Et immunitas data civitati rea-
16 lis eſt, & ad poſteros tranſit. *paragraph.* 3. Licet
autem collectæ indicendæ facultas ad Regalia perti-
neat, modus tamen diſtributionis & collationis in ci-
vitatibus eſſe ſolet arbitraria. *Dn. Mev. p. 3. dec.* 216.
17 *numer* 1. A veteri tamen modo collationis diſceden-
dum facile non eſt, niſi ille poſtea mutatis tem-
poribus fiat incongruus, iniquus, inutilis, intolera-
bilis &c. quod pluribus tractat *Dn. Mev. d. l.*

ad L. Cum poſſeſſor 5.

SUMMARIA.

Socius totum tributum ſolvens, actionis ceſſionem petere poteſt à Fiſco. n.1.
Si quis ruſticorum bona poſſideat, ut decimas ſibi debitas p... extorqueat, contributiones nihilominus ſolvere debet. 2.
Marito tributa non ſolvente, non vidua, ſed hæredes obligantur. 3.
Niſi hi non ſolvendo. 4.

1 QUando unus poſſeſſorum fundi communis tributum totum perſolvit, partes ab aliis per actionem ceſſam repetere poteſt; Nec obſtat, quod fiſco ſuum ſolutum ſit, nam nominum venditorum pretium acceptum videtur. Collige, onera ſequi poſſeſ-
2 ſorem, Autor *ad L 1. n.6. C. de Annon. & ad L.5. d.t.* ſed quid ſentiendum de iis, qui ſubditorum ac ruſticorum bona poſſident, & partem tantum colunt, ut inde ſuas decimas & canones extorqueant, tributa vero nulla ſolvant? Reſp. quia collectæ, tributa, & onera publica, ſunt illis præſtationibus, quæ Magiſtratui ſolvuntur, potiora, & ante mille annos habuit fiſcus jus radicatum, ideo Dominus debebat primo fiſci rationem habere, cujus cauſa potior. *Dn Mev. p.4. deciſ. 342.* nam dum poſſidet Dominus directus, eo ipſo fit
3 debitor fiſci. *Dn. Mevius p.4. dec. 163.* Quamvis autem *Berlich p.2. dec. 228* ſtatuat, ſi maritus in vita ſua tributa & collectas non ſolverit, ejus hæredes, non verò
4 viduam, ad quam paraphernalia pertinent, ea ſolvere teneri; Hoc tamen intelligendum eſt de caſu, ſi hæredes mariti ſolvendo; nam alias præterita etiam onera ad Dominum pertinent. *& l.7. de publ. 36. de jure fiſci* & neſcio unde probare poſſit *Klock.* ſuam limitationem *in tr. de collect. c.11. n.115. in fin.* nam leges generaliter loquuntur.

TITULUS XVI.

De Verborum ſignificatione.

TITULUS XVII.
& Ultimus.

De Diverſis Regulis Juris antiqui.

Cum multi extent Tractatus, quibus omnes horum titulorum Leges eleganter expoſitæ, ab earum enodatione data opera abſtinui, ne nimium hic Commentarius excreſceret. Quod ſi tamen Deus vitam & otium conceſſerit, ſpeciali Tractatulo harum Legum Reſolutionem Tibi exhibebo. Interim vale B.L. & omnia in meliorem partem interpretare.

SOLI DEO GLORIA
IN ÆTERNUM.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERUM LOCUPLETISSIMUS,

In quo

Primus numerus Librum, Secundus Titulum, Tertius Legem, Quartus numerum Legis denotat. Interdum

verò Libri & Tituli numerus omiſſus, ubi ex præcedentibus ille repetendus. Numerus verò ante literam (n) poſitus tantum Legem denotat.

A.

Particula A interdum ſignificat poſt 1.1.1.14

ABACTIO PARTUS.

Vid. Partus.

ABDICATIO adde REMOTIO.

Civitas vel Dominus miniſtrum ſuum ſine cauſa non præſumitur removere. 40.4.51.c

Ex tali abdicatione per ſe non oritur injuria n.3

Abdicatio ſpontanea fiat in manus ejus, à quo officium accepit 1.18.20

ABIGEUS, ABIGEATUS.

Abigei quinam ſint, eorumque pœna 47.14.n.n.1. & ſeqq.

ABLATIVUS.

Ablativi abſoluti conditionem inducunt 35.1.109.3

ABSENS, ABSENTIA, adde SENTENTIA.

A militibus detenti neceſſario abſunt 4.6.10.1

Ut & ii qui ſine decore in publico comparere non audent 4.6.10.2

Reus criminis abſens nec condemnari, nec teſtes contra illum examinari poſſunt 48.19.c.n.1

De conſuetudine hodiè in graviſſimis delictis contra abſentem proceditur o.6

Studiorum cauſa abſens, pro abſente non habetur 31.1.78.n.1

Cauſas abſentiæ per Procuratorem reddere poteſt 3.3.71.1

An etiam in criminalibus ib.n.2

Defenſoris ſui actione non obligatur 3.3 28 2

Accuſatus, per quemlibet defendi poteſt 33.33.1. & 5

Pro abſente agere niſi certis perſonis non licet 3.3 35.1

Abſentia non tribuit reſtitutionem, ſi abſens Procuratorem mittere potuit 4.4.20

Etiam qui lucrum ob abſentiam amiſit reſtituitur 4.6.17

Quomodo præſenti contra abſentem ſuccurratur 4.6.21.1

Actio reſciſſoria frequentiſſimè datur alicui læſo propter abſentiam adverſarii 4.8.1.1

Vel propter ipſius læſi abſentiam, ſed neceſſariam & probabilem vel probabilem tantùm. ib. abſentia metus cauſa, eſt cauſa reſtitutionis 4.6.1.1. explicatur ib.

Affectata non prodeſt 4.6.4.1

Ceſſante cauſa abſentiæ probabilis, quam durare quis fingit, ea abſentia eſt affectata ib.2

Magiſtratus qui Romæ operam Reipublicæ dat, pro abſente non eſt habendus 4.6.4.n.3

Milites Romæ militantes, juſtè abeſſe videntur 4.6.7

Quinam milites non habeantur pro abſentibus 4.6.34.1

Abſentes Reip. cauſa 4.6.35

Incarcerati & vincti, ſi Procuratorem mittere nequeant, ex cauſa abſentiæ reſtituuntur 4.6.9.3

Quod ad captum ab hoſte & apud hoſtes natum extenditur 4.6.15 1

Tempus abſentiæ definit reverſo aliquo domum ib. 5. lim. ib.

Etiam in ſummariis actionibus abſens debet defendi in reconventione. 3.3.35.6

Abſenti facta donatio quatenus valeat 39.5.10.1

Abſens licet ſilens pro approbante non eſt habendus 9.4.4.3.

Abſenti & non petenti ao bonorum poſſeſſio detur 17.17.1

Abſenti datur Curator is, qui abſenti ſanguine eſt proximus, cautione præſtita 42.7.2.n.16 & 18

Abſenti Reip. cauſa præter damnum in re familiari acceptum nullum reſtituitur 47 12.6 2

Si pars non attenta excuſatione abſentiæ ejus in contumaciam condemnetur, nec appellet excuſans, an hic teneatur Neg. geſt. 3.5.31.3

Abſentis negotia gerendo ſuſcipiens precibus ſervi ejus qua tenetur actione 3 5 40

Abſenti lucra cum alterius damno conjuncta non patiunt reſtitutionem 4.6 18.c

Abſens contra præſentem reſtitutionem petens eſt audiendus, ſi probet abſentem à cognitie manſiſſe indefenſum 4.6 re.1, & 2

Reſtitutio Prætoria præſenti contra abſentem non eſt deneganda ib.3

Abſens ſi latitat contra eundem petere poteſt reſtitutionem 4.6 21 n.1

Nec non contra deportatum 4.6.26.2

Multis caſibus ſuccurritur abſenti, licet non Reipubl. cauſa abſit ib.8

Exempla 4.6.26.n.9

Exempla Reip. cauſa abſentium 4.6 35

Qui ex juſta & probabili abſentia quid amiſerunt, vel ſine damno alterius quid lucrati non ſunt, reſtituunt 4 6.27

Ex juſta & probabili cauſa abſens non tenetur mittere Procuratorem 4.6.18.1

Juſtè abeſſe dicitur qui non habet recedendi facultatem ib. 2

Nec non qui ſine dedecore in publicum prodire nequit 4.6.18.3

Vel qui ob metum pœnæ non audet ib.

Reſtitutio præſentis contra abſentem, etiam datur contra tertium poſſeſſorem 4 6.30.2

Abſens dicitur, qui adhuc intra provinciam eſt 4.6.32

Abſens ſui lucri cauſa, non reſtituitur 4.6 36.1

Mercatores Reipubl. cauſa non abſunt ib. 2. lim ib.3

Reipubl. cauſa abſens, licet Procuratorem reliquerit, tamen eſt reſtituendus 4.6 39.lim. ib.

Abſens non reſtituitur, ſi idem damnum domi paſſurus fuiſſet. 4.6.44

Privilegiatus abſens contra abſentem eâdem ex cauſa reſtituitur, ſi ille de damno militet 4.6.46.

ABUNDANS.

Abundans cautela non nocet 3 5 6.5

ABUSUS.

Ob abuſum ipſo jure amittitur uſusfructus 7.9.1.10.ſeqq.

ACCEPTARE.

Quid juris in acceptante mandatum procuratorium & tacente 3.3.8.6

ACCEPTATIO

Donatio ſine acceptatione non valet 39.5 10.n.2

Quod ſecus in Donatione ſacta Eccleſiæ & piæ cauſæ n 4

Acceptatio vel nutu etiam in intervallo fieri poteſt, ſi interim non revocavit promiſſor 44.7.55.n 4

ACCEPTILATIO.

Acceptilationis deſcriptio 46.4 1.n.1

Acceptilatio dilationem non patitur 46.4 4.n.1

Acceptilatio ratione materiæ vel formæ inutilis vim pacti habet 46.4.8.n.1

Acceptil. & pactum hodiè in foro non differunt 46.4 8.n. 2.3

Acceptilatio inutilis an habeat vim pacti 2.14.21.17

Si debitum ſit dividuum pars ejus vera acceptilari poteſt 46.4 13.n.1.2

Stipulatio Aquiliana non eſt ſpecies acceptilationis, ſed ejus cauſa præparatoria 46.4.18 n.1.

Obligatio verborum acceptilatione tollitur 46. 4. 19. n. 1

Diſcrimen inter acceptilationem & apocham. n. 2

ACCESSIO, ACCESSORIUM

Quæ rei petitæ acceſſerunt à tempore acceſſionis etiam rei accedunt 6. 1. 34. 6. 1. 39.1

Acceſſoria non ſunt ſeparanda à principali cauſa 48. 18. 8.3

Acceſſiones augent hereditatem. 1.8.4.1.3

Acceſſiones in obligationem pignoris veniunt 20.n6.n.1. ſeqq.

ACCUSATOR, ACCUSARE.

Accuſator incarcerato pauperi neceſſaria alimenta præbere tenetur 41.1.34.n 2

Accuſator incarcerationem petens, ſi alimenta pauperi non ſuppeditat, relaxandus eſt incarceratus ib n 3

Accuſare quinam prohibeantur 48.21.n.1. ut & 8. n.1. qui admittantur ibid.

In quibus caſibus perſonæ aliàs prohibitæ, ad accuſationem admittantur 48 2.1.n.2.& ſeq 11.n.1

Accuſator ſe olim inſcribere & ad pœnam talionis obligare tenebatur 48.2.7.n.1

Accuſator cuſtodiæ tradendus donec ſufficienter caverit n. 3

Criminis cujus quis ſemel accuſatus, an iterum accuſari queat n 5

Accuſatore crimen non probante reus definitivè abſolvendus 48 c. 7. n.6

Accuſatore deſiſtente Magiſtratus ex officio de crimine inquirere debet 48 2.11.n.8

Accuſare quæ nequeunt 48 2.8.1. & ſeqq.

Accuſator potens incarcerationem rei ſi petat, de quibus cavere debeat 48.3.1.n.13

Quinam de adulterio accuſare poſſint vide Adulterium.

Accuſatio partus ſuppoſiti à quonam fieri poſſit. vid partus.

Accuſatorum temeritas quot modis detegatur ac puniatur 48.16.1.n.4

Ab accuſatione deſiſtentis pœna eſt arbitraria 48.16 1.n. 8

Semel deſiſtens ad accuſationem alterius non admittitur 48 16 2

Index Rerum.

Accuſatus de crimine bona ſua adminiſtrare, nomina exigere poteſt 46. 3. 41. 1
Ab accuſatione quis deſiſtere videatur 41. 16. 6. n. 1
Accuſator & delator quomodo inter ſe differant 49. 14. 18. n. 1. 2
Accuſatio in crimine adulterii poſt quinquennium non admittitur 48. 5. 29. 4

ACTA.

Acta ante emendationem mandati inſufficientis injunctam an eâ facta videantur ratihabita 3. 3. 8. 7
Quæ Actor cum tertio geſſerit, edere tenetur, ſi petens intereſſe doceat 2. 13. 1. in
Reo ab Actore edenda, ad exceptionem fundandam, lim. ib. 13
Reus acta tenetur edere Actori ad fundandam replicationem 2. 13. 1. n. 12

ACTIO.

Una in alterius locum ſuccedens aſſumit ejus naturam 36. 1. 1. n. 8.
Actio ſubſidiaria locum non habet, quando ordinaria datur 47. 41. n. 7. ſeq.
Actio perſonalis per litis conteſtationem fit litigioſa 44. 6. 5. n. 3
Actio rei perſecutoria tranſit in hæredes non pœnalis 44. 7. 35. n. 1. ſeq.
In actionibus rei perſecutoriis delinquentes non tenentur in ſolidum 2. 1. 8. 3
Actiones temporales noviſſimo die completo finiuntur 44. 7. 6. 1
Utilis & directa ejuſdem ſunt effectus 3. 5. 47. 2
Non videtur habere actionem, cui propter inopiam adverſarii, inanis actio redditur 4. 3. 6. 1
Actionum nomina ut ſi non exprimantur in libello, exinde tamen non ſequitur eaſdem eſſe abolitas 4. 3. 21. 5. & 6
Actionum pœnalium duo ſunt genera 44. 37. 1
Si tempore peritura ad litis conteſtationem perveniendum eſt 5. 1. 28. 6
Criminalibus præfertur civilis 5. 1. 37. 2
In dubio ea mota videtur, quæ agenti utilior 5. 1. 66. 6. ampl. ibid. 7
Actio perſonalis poteſt eſſe præſcripta, remanente hypothecaria 9. 2. 30 4
Actio perſonalis per litis Conteſt. fit litigioſa 44. 6. 5. 3
Qui habet plures actiones cogitur unam eligere 14. 4. 9. 1
Nova qualitas actionem augens vel minuens, poſt litem conteſtatam non admittitur ib. 2
Quicquid contrario judicio peti poteſt, id conventus directa actione retinere poteſt 16. 3. 23. 3
Interdum alteri actio quæri poteſt 16. 3. 24. 9 10
Ex calliditate ſua nemo adquirit actionem 17. 1. 6. 14
Qua actione ab eo, qui pecuniam non numeratam exigit & obtinet ſententiam, repeti pecunia poſſit, inter Dd. dubitatur 17. 29. n. 13. & 14
De actione vendita vid. Venditio, item Ceſſio.
Actiones in factum oriuntur ex interpretatione prudentum, vel ipſius Prætoris 19. 5. 11. n. 1
Inter actiones directas, utiles & in factum quoad rem in foro hodiè nulla eſt differentia ib. 2
In actione ſtricti juris res reſtituenda cum omni cauſa, quæ erat tempore litis conteſtatæ 22. 1. 2. 0. 1. 2. l. lim. ib. 2
B. f. & ſtricti juris actiones ratione fructuum differunt 22. 1. 3 1

ACTIO AQUÆ PLUVIÆ ARCENDÆ.

Quando locum habeat 39. 3. 1. n. 1. 2
Uſufructuarius an hac actione conveniri poſſit 39. 13. n. 3
Contra plures in ſolidum non datur 39. 3. 6. n. 1
Eſt perſonalis in rem ſcripta 39. 3. 6. n. 3. 4

ACTIO ARBORUM FURTIM CÆSARUM.

Actio arborum furtim cæſarum concurrit cum Act. L. Aquil. 47. 7. 1. n. 1
Harum actionum una alteram conſumit ib n. 2
Hac actione arbor areſacta continetur, aliud de jure Saxonico 47. 7. 3. 0. 1. 2
Cui & contra quem detur hæc actio 47. 7. 5. n. 1. 2
Ex hac actione evulſores in duplum tenentur 7. n. 3
De Conſt. Crim. Car. hic pœna conſtituta arbitraria eſt n. 4

ACTIO COMMUNI DIVIDUNDO.

An inter cohæredes communi dividundo agi poſſit 10 2 44. 6
Differt ab actione pro ſocio 10. 3. 1. 1
Datur inter ſocios largitatis principalis ib. 2
Agitur in eadem ad diviſionem 10. 31. n. 3
Ceſſat, ſi communis res non ſit ib. 6
Quocunque etiam modo res ſit communis, datur 10 3. 2. 1
Datur ad id, ut res dividatur cum eo, quod occaſione rei communis ad alterum pervenit 10. 3 3. 1. & 2
Datur, ſi in re communi expenſas fecerim 10. 3. 6. 1. ampl. ib. 1. & 2
Eſt actio bonæ fidei ib. 18
Hoc judicium eſt mixtum 10. 3. 4. 4
Prædia feudalia, vectigalia, hâc act. dividi poſſunt 10. 3. 7. 1. & 2
Utilis datur utile Dominium habentibus & b. f. poſſeſſoribus, ut & in rebus incorporalibus ib. 4. 5. 6
Si omnes dividere nolint, qui volunt dividere poſſunt 10. 3. 8. 1
Datur hæc actio contra hæredes ejus, qui ruſticos communes ita emunxerat mulctis, ut aufugerent 10. 3. 10
Pater ſub certa pœna liberis diviſionem prohibere poteſt 10. 3. 14. 8
Prohibitio diviſionis facta ad tempus valida eſt ib. 9
Si duæ ædes unum aditum habeant, altero invito diviſio non conceditur 10. 3. 19. 2
In actione has plures non poſſunt habere unum Procurat. 3. 3. 24. 7
Quomodo de puteo detur 10. 3. 4. 2
De rebus aliquibus communibus qui judicio fam. erc. egit de reliquis hoc judicio agere poteſt 10. 3. 4. 3
An hac actioni locus ſi ſumtus in vicini ædes ſeparandas fecerim 10. 3. 5.
Quomodo id quod ſub conditione debetur dividendum 10 3. 16
Socius pignus emens an hoc judicio conveniri poſſit 10. 3. 17
Ad hoc judicium, uterque ut ſit in poſſeſſione, neceſſe non eſt 10. 3. pen.
Judex qui fundum diviſit ob contumaciam unius ſocio tenetur 10. 3. 10. 1
Si fundum communem cum Sempronio, quem tamen communem putabam cùm Titio, refecero, datur contra Sempronium hæc actio 10. 3. 29. 1
Si fundum tanquam meum, qui tamen eſt communis, refeciſſem, ceſſat hæc actio contra ſocium 10. 3. 29. n. 6

ACTIO CONFESSORIA & NEGATORIA.

Pro uſufructu contra Dominum & non Dominum datur 7. 1. 60. 3
Datur in rebus incorporalibus 7. 6. 1. 1
deſcribitur. ib.
In fundo ſub conditione legato uſufructuarius omne damnum ab hærede datum actione confeſſ. repetit 7. 6. 2
Deſcribitur ad quid utraque actio detur 7. 6. pen. 1
Non ex verbo, ſed à cauſa finali actiones illæ diſtinguendæ ſunt 7. 6. pen. 13. 14
In negatoria actori non imponenda probatio libertatis, ſed Reus tenetur probare ſervitutem ib. 15
Contra immittentem ex communibus ædibus in meum tignum negatoria datur actio. 8. 2. 27. 1
In actione confeſſoria præſtanda eſt licentia fruendi, Dominium vero non inquietandum in Negatoria 7. 6. pen. n. 18
Propter ſervitutes reales datur 8. 5. 2. 1
Quid diſcriminis ſit ſi ob ſervitutem realem & ſi ob perſonalem agatur confeſſoria 8. 5. 2. 2
Quæ confeſſoriæ ſit natura in ſervitutibus realibus ib. n. 3
Confeſſoria datur domino prædii dominantis 8. 5. 2. n. 2
Quomodo detur, explicatur ib.
Hodiè hæ actiones dantur etiam in quaſi ſervitutibus, aliiſque juribus 8. 5. 2. n. 6 ſeq.
Negatoria datur contra eum, qui ſervitutem uſurpat, licet alii ſervitutem debeat. 8. 5. 4. 11
In negatoria à Reo cautio exigenda eſt 8. 5. 14
Confeſſoria datur contra plures dum non in ſolidum 8. 5. 6. ib. 12. lim. 14. 15. 16
Concluſio in hac actione citè formanda. 8. 5. 7. 1
Vicinus ſterquilinium, quod juxta parietem alterius fecit, hac actione tollere cogitur 8. 5. 17. 3
Actio ex confeſſoria contra vicinum latitantem immiſſionem patit 8. 5. 18. e
Qui habet jus ſepeliendi & prohibetur, actione confeſſoria experitur 11. 7. 2. 5

ACTIO DE EFFUSO.

Si plures ſunt habitantes contra ſingulos hæc actio datur 9 3. 3. 1
vid. *Actio de his qui effuderint.*

ACTIO DE EO QUOD CERTO LOCO.

Qui promiſit certo loco dare, ſive caſu ſive dolo non compareat, alio loco conveniri poteſt 13. 4. 1. 1
Utriuſque actoris & Rei Utilitas in actione hac ſpectatur 13. 4. 2. 1
Qui certo loco dare promiſit, & eò venire impeditus fuit, ſi in alio loco conveniatur ad locum ſtatutum provocare poteſt ib. 2
Ad arbitrariam hanc actionem requiritur, ut ſolutionis locus ſit expreſſus ib. 3
Judæus in hac actione ſi ſit Reus, ejus intereſſe habetur ratio 13. 4. 2. n. 6
Qui in alio loco agere vult, locum conventum exprimere debet ib. 5
In alternativis locorum electio creditoris eſt in. 8
Actor habens duo remedia unum eligere poteſt 13. 4. 2. n. 9
Qui Epheſi & Capuæ dare promiſit in utroque loco de dimidia convenitur ib. 11
In pecunia intereſſe loci attendendum 13. 4. 3
Non ſicut de intereſſe loci, ita etiam de intereſſe temporis actio hæc arbitraria inſtituitur 13. 4. 4. 2
Reus ab hoc judicio abſolvi poteſt, ſi ipſi facilius ſit in loco convento ſolvere ib. 4
Fidejuſſor in uſuras ſortis, non verò in intereſſ. ratione loci conventi, condemnatur 13. 4. 8. 1
Lim. niſi ex ſua mora fidejuſſor alibi conveniatur ib. 5
Loci utilitas remiſſa videtur, ſi quis ſortem acceptet alio loco vel ſi judex in ſortem tantùm condemnet 13 4. fin. 2

ACTIO AD EXHIBENDUM.

Hac actione tam ad exhibendum quàm ad tollendum agitur 10. 4. 5. 6
Exhibere definitur 10. 4. 2. 1
Differt à reſtituere ib. 2
Contra quem eſt præſumtio ipſum habere, nec tamen exhibere vult, juramentum in litem datur 10. 4. 3. 2
Eſt actio perſonalis ib. 3. in rem ſcripta ib. 4. præparatoria ib. 5: cumulatoria

Digitized by Google

cumulatoria cum actione principali ib. 6. & interdum cum interdicto ib. 8
Acturus hâc act. intereſſe ſuum probare tenetur ib. 13
Datur contra depoſitarium, commodatarium &c. 10. 4. 4. 1
Datur contra nudum detentatorem 10. 4. 3. 35
Cui detur contra hos 10. 4. 4. 2
Probatur in eâdem, intereſſe actoris & præſumta poſſeſſio ib. 10. 4. 3. 36
Gemma mea ab alio incluſa annulo hâc actione petitur 10. 4. 6. 11
An qui ſervum ſiſtendum exhibuerit in eâdem cauſa eum ſtitiſſe cenſendus 2. 9. pen. 1
Quid ſi auriga merces meas in horreo tuo depoſuerit 10. 4. 5. 1
An & quando in poſſeſſionem legatorum cauſa miſſus & uſufructuarius ad exhibendum obligetur 10. 4. 5. 1. & 3
Emtor rufta cæſa exhibere tenetur ib. n. 4
An qui poſſidet, ad exhibendum ſemper teneatur 10. 4. 5. 2
Quomodo maritus ob donationem ab uxore acceptam ad exhibendum teneatur 10. 4. 14
An ſi ſervus meus rem ſuam poſſideat, ad exhibendum teneatur 10. 4. 10. 1
Quid ſi ſervus dolo poſſidere deſiiſſet ib. n. 2
Cui intereſſato actio ad exhibendum detur 10. 4. pen.
Abſolvendus eſt Reus à quo exhibitio petita, quæ poſt litem conteſt. periit ſine culpa poſſeſſoris 10. 4. 7. 8
Si Reus pendente hoc judicio rem demum conſequatur, ab hâc act. non liberatur 10. 4. 8. 1
Datur hæredi hæc actio ut intereſſenti 10. 4. 12. 6
Actione principali inſtituta, ad exhibendum ad probationem inſtrumentorum, hâc act. non agitur 10. 4. 13. 1
Re ſemel exhibita, etiamſi ſit deteriorata, hâc act. non agitur ad damni æſtimationem ib. 3
Practici mandatis compulſorialibus magis quàm hâc act. utuntur ib. 4
Utilis datur actio hæc de immobilibus rebus 10. 4. 8
Res in eâdem cauſa eſt exhibenda, in quâ fuerit tempore litis conteſtatæ 10. 4. 9. 10
Tenetur qui rem exhibendam corrupit, non ut exhibeat, ſed ut in litem juretur ib. 14
Quando poſſeſſor hâc act. victus de re ipſa in judicio principali contendere nolit, fructus reſtituere tenetur. ib. 15
Hæres, ſervos non exhibens legatos ut optare potuerint, lapſo optandi 30. dierum tempore, de intereſſe tenetur 10. 4. 10. 1
Exhibitio facienda ejus expenſis, qui petit 10. 4. 11. 2
Exceptio rei judicatæ opponi non poteſt cum eo juſtâ cauſa denuo inſtrumenti exhibitio petitur 10. 4. 11. 2
Si poſt litem conteſtatam ſine dolo res exhibenda pereat, Reus omnino tenetur ib. 4
Debitori, debito ſoluto adverſus tertium poſſeſſorem chirographi hæc actio datur 10. 4. 18. 1

ACTIO FAMIL. HERCISCUNDÆ.

Datur indiſtinctè ei, qui poſſidet, illi qui non poſſidet, tum demum ſi à Reo pro cohærede cognoſcatur 10. 2. 1. 2. lim. 4
Conjungi poterit petitio hæreditatis cum hac actione ib. 6
Quomodo res pernicioſæ in hoc judicium veniant 10. 2. 4. 2
Nomina hic non dividuntur 10. 2. 2. 6. & 7
Interdum tamen in hoc judicium veniunt 10. 2. 4. 1
Inſtrumenta communia cui relinquenda 10. 2. 5. 1. 2
Quid ſi vendita hæreditate de inſtrumentis quæſtio oriatur 10. 2. 4. 4
Quomodo animalia manſueta veniant in hoc judicium 10. 2. 8. 2
Etiam prædia Emphyteutica in hoc judicium veniunt 10. 2. 10
Partus quando & cur in hoc judicium veniat 10. 2. 11. 1
Etiam res ſub conditione legata in hoc judicium venit ib. n. 2
Uſusfructus etiam poteſt in diviſionem hæreditatis venire 10. 2. 14. 2
Quomodo damnum ab hærede hæreditati datum in hoc judicium veniat 10. 2. 27
In hoc judicio commoda & incommoda dividenda 10. 2. 19
An & quomodo res apud hoſtes exiſtens cohæredi adjudicari poſſit 10. 2. 23. 1. & 2
An fructus ante aditam hæreditatem hoc judicio veniant 10. 2. 44. 3
An pars ſolutæ dotis hoc judicio recuperari poſſit 10. 2. 44. 6
An fructus dotis à patre cæteriſque filiis percepti hoc judicio veniant 10. 2. 51. 1. & 2
An cum hoc judicio petitio hæreditatis concurrere poſſit 10. 2. 51. 3. & 4
Pecunia à filio alicui credita mortuo patre in diviſionem non venit 10. 2. 55. 1
Jure Saxonico major æſtimat & dividit, minor eligit 10. 2. 5. 4
In hâc actione veniunt etiam à defuncto bona fide accepta, & ab hærede uſucapta 10. 2. 9. 1
It. quæ defuncto vendita, ac hæredi tradita ib. 2
Quæ res in hoc judicium non veniant 10. 2. 14. 1
Pendente hac actione conturbium onus cum adverſario transfigere valet 10. 2. 13. 1
Hæres cui pignus adjudicatum debitorem compellere poteſt, ut totum luat 10. 2. 29. 4. limit. ib. 5. & 6
Si pater inter filios quædam bona diviſerit, quædam vero indiviſa reliquerit, ſucceſſio poſt mortem in viriles fit portiones 10. 2. 38. 1. lim. ib. 3
Si res hæreditariæ ſint diviſæ cum hærede putativo, extrajudicialiter ſcilicet, reſcinditur diviſio, judicialiter ſi facta, nunquam 10. 2. 36. 1. ſeqq.
Unus hæredum, qui contra alium hæreditatem defendit, ab alio conveniri hærede nequit, niſi reſtitutis ſumtibus 10. 2. 39. 1
Ad diviſionem unus hæredum, cæteris invitis provocare poteſt 10. 2. 3 lim. ib. 2
Ampliatur hoc in minore, Eccleſia, prodigo ib. 4
Abſente uno poteſt fieri rei hæreditariæ diſtractio & diviſio 10. 2. 43. n. 6
Actor ſi agat hac actione, & reus neget rem eſſe hæreditariam actio hæc non locum habet 10. 2. 45
Non ſingulæ ſed univerſæ ſunt in hoc judicio æſtimandæ 10. 2. 52. 4. & 6
Contra alienantem partem ſuam ante judicium cœptum actio hæc non locum habet 10. 2. 54
Si rei diviſio impoſſibilis uni res adjudicatur, qui pretium reddicuit alteri 10. 1. 15
Judex diviſionem à patre inter liberos factam, ſequi debet 10. 1. 20. 9. limit. ib. 10 & 11
Semel tantum judicium hoc inſtitui poteſt ib. 2
Duplex eſt hoc judicium 10. 1. 44. 4
Rectè judex procedere debet in hoc judicio 10. 2. 21. 3
Præſtationes quædam perſonales hic occurrunt ib. 7
Datur hæc actio fideicommiſſariis & bonorum poſſeſſoribus 10. 2. 24. 2
Judex partem rei communis, quam defunctus habuit, uni tantum hæredum adjudicare debet 10. 2. 25. 7
Non debet judex facilè in minutas particulas rem dividere ib. 10
Quando cohæres negat rem eſſe hæreditariam judicium hoc non datur ib. 12
Cohæres meus contra me non habet hanc actionem, cujus partem ego à tertio emi, à quo hæres meus victus erat ib. 13
Si defunctus ſub pœna promiſit mutua cautione inter cohæredes opus eſt ſuper indemnitate 10. 2. 25. 23. & 24
Idem ſi defunctus rem pignori dederit ib. 25
Idem ſi onus noxali judicio conveniatur ib. 26
Cohæres qui habuit defunctum obligatum poteſt ante diviſionem præcipere ib. 36 ampl. in filio ib. 35
Judex debet cavere, ut cohæredes ſibi mutuo de Evictione caveant 10. 2. 25. 40
Etiam ſine conventione cohæredes ad præſtationem Evictionis tenentur 10. 2. 25. 42. 43. ib. 44. ampl. ib 45. lib.
Quid ſi mihi rationum liber prælegatus ſit cohæredi præſtare teneat 10. 2. 8. 1
Uni hæredum, cui certa quantitas prælegata illa ex communi hæreditate ſolvenda 10. 2. 25. 46
Ex pluribus hæredibus pauciores hac actione agere poſſunt 10. 2. 27. 1
Res defuncto creditori pignori data in hoc judicio non dividitur, ſed uni adjudicatur 10. 2. 29. 1

ACTIO FINIUM REGUNDORUM.

Quomodo hæc actio tum perſonalis tum realis ſit 10. 1. 1. 1
Principaliter tamen in rem potius quàm in perſonam eſt ib. n. 2
Jus fines dirigendi eſt pars juriſdictionis 10. 1. 1. 4
Si veſtigia terminorum veroſimiliter inveniri poſſunt, ad veterem formam rediguntur ib. 5
In hoc judicio intereſſe & fructuum poſt litem conteſtatam perceptorum ratio habetur 10. 1. 4. 2. & 3
Agrimenſor, licet ab uno conductus, ab altero tamen pars mercedis ſolvenda 10. 1. 4. n. 4
Utilis actio datur utile dominium habentibus, non vero ſocio ib. 8. & 9
In prædiis urbanis non datur, in ruſticis interdum ib. 10. & ſeqq.
Unde hanc actionem arbitrariam eſſe colligatur 10. 1. 7
Quid ſi duo ſocii fundum communem diviſerint 10. 1. 9
In regendis finibus agrimenſores mittendi, qui rem oculis ſubjiciant 10. 1. 8. 2
Sententia finium regundorum non tranſit in rem judicatam ſi per ocularem inſpectionem aliud probari poſſit ib. 8
Requiſita ocularis inſpectionis 10. 1. 8. n. 9. & ſeqq.
Speciale eſt in hac actione, ut non niſi triginta annis præſcribatur 10. 1. 8. n. 14
Fines Parochiarum jure Canonico præſcribi nunquam poſſunt ib. 16.
Probatio in hoc judicio variè inſtituitur 10. 1. 11. 1. & ſeqq
Si probationes utrinque pares pro reo pronunciatur ib. 8
Emtor meus, cui demonſtravi certos fines, ad terminos antiquos provocare nequit 10. 1. 12
Cur interveniente flumine confinium non intelligatur 10. 1. 5
Judicium finium regundorum duplex eſt 10. 1. 10. 1
Qui prior provocavit prior probabit ib. n. 2

ACTIO FUNERARIA.

Quomodo filio in patrem competat actio funeraria 11. 7. 22
Quis, ſi mulier poſt divortium alii nupta deceſſerit, hac actione teneatur 11. 7. 29. 1
Filiamfam. funerans maritum convenire poteſt ib. 2

ACTIO FURTI.

Actio furti datur omni cujus ex cauſa honeſta intereſt 47. 2. 10. n. 1. ſeqq.

Index Rerum

Actio furti interdum contra dominium datur 47. e. 10. 5
Actio furti contra filios & ſervos non datur, niſi in criminalibus 47. 2. 17. n. 1. 2
Invito Domino ſe non contrectare putans quibus caſibus non teneatur actione furti 46. 2. 46. n. 1. 2
Fur licet cem furtivam reſtituat nihilominus actione furti conveniri poteſt 47. 2. 48. n. 1
In actione furti verum rei pretium qui, quadruplatur vel duplatur, non quod intereſt 47. e. 50. n. 1
Ope & conſilio juvans furem tenetur actione furti n. 5. 6
Inter patrem & filium non datur actio furti 47. 2. 52. n. 1
Criminaliter agens contra furem ſimplo exacto duplum exigere non poteſt 47. 2. 56. n. 1
Pœna capitalis ſi exigitor, hodiene ad ſimplum agi poteſt n. 1
Furtum non impediens cum poſſet, rectè furti agere poteſt 47. 2. penult. n. c
Actione furti non tenetur, qui furtum non impedit n. 2
Actio furti propter familiam in quantum contra Dominum detur 47. 6. 1. n. 1
Actio hæc perpetua eſt e. n. 3

ACTIO DE HIS QVI EFFUDERINT.

Datur contra habitatorem ædium 9. 3. 1. 2. & 10
Habitatori datur regreſſus contra dejicientem ib. 3. & 9. 3. 5. 1
Datur contra dejicientem ſi bis conſtet 9. 3. 1. n. 4. & 10
Contra plures in eodem cœnaculo habitantes in ſolidum 9. 3. 1. n. 14
Datur hæredi, non verò contra hæredem 9. 3. 5. 7
Datur contra eum qui póſuit aliquid, me ignorante ib. 12
Non tenetur hac actione qui noctu effudit 9. 3. 6. 1
Qui propè viam extra civitatem habitat, noctu effundere non debet ib. 3

ACTIO HYPOTHECARIA.

vid. Hypothecaria actio.

ACTIO IN FACTUM.

Actiones in factum unde oriantur 19. 5. 11. 1

ACTIO INJURIARUM.

Actio ex injuria & civilis & criminalis datur 47. 10. ad Rubr. num. 2. 4
Actio injuriarum aboletur ſimulatione 47. 10. 11. 2
Palinodia & æſtimatio injuriæ alii donata ad civilem actionem pertinet 47. 10. ad Rubr. n. 35
Huic actioni ante lit. cont. opponitur declaratio de bona fama 47. 10. Rubr. n. 6.
Actio injuriarum quibus detur & quibus non detur 47. 10. 1. n. 4. & ſeq. in & 7. n. 5. 6
Actio injuriarum non confertur 37. 6. 2. 6
Actio injuriarum licet ab uno remiſſa alteri tamen cui competit æque ſalva 47. 10. 1. n. 10
Actio injuriarum non tranſit in hæredem 4. 10. 13. 1
Actio injuriarum tribus caſibus eſt civilis 47. 10. 5. n. 1
Actio ad palinodiam eſt annalis ib. n. 3
In actione injuriarum actor reo juramentum defert n. 7
Fidejuſſor in actione injur. reo mortuo non tenetur 2. 11. 10. 4
Actio injur. poſt lit. cont. in hæredem tranſit 47. 10. 13. 1
Injuriarum tenetur attentans pudicitiam alicujus perſonæ. 47. 10. 15. 6. Et 47. 10. 7. 11

ACTIO DE IN REM VERSO.

Datur quando quis non ſperat ex peculio ſe acceptutum ſolutionem 15. 3. 1
Convenit cum act. Neg. geſt. 15. 3. 3. 1
Expenſæ voluptuariæ per eam non repetuntur ib. 2
Expenſæ voluptuariæ in re promercali factæ repetuntur ib. 4
In rem Domini verſum dicitur quod ad luxuriam, ejus voluntate expenſum eſt 15. 3. 3. n. 6
Datur hæc actio licet effectivè ob caſum ſtelam in utilitatem ejus non ſit verſum 15. 3. 3. 7. & 10
Sufficit in hac actione probaſſe pecuniam ſemel verſam eſſe ib. 9. ampl. 10. & 11
Non ſufficit, quod creditor in utilitatem patris vel Domini crediderit, ſed requiritur ut etiam in effectu fuerit in utilitatem ejus verſa ib. 10
In rebus utilibus vel neceſſariis diverſimodè pretium reſtituitur 15. 3. 5.
Verſum in utilitatem non dicitur, niſi etiam duret verſum 15. 3. 10. 1
Utilem actionem de in rem verſo habet maritus, qui credidit uxori ad onera ferenda 15. 3. pen. 1
Eccleſia quoque interdum hac actione tenetur ib. 2
Actio hæc l. principaliter l. ut additamentum proponitur ib. 3

ACTIO JUDICATI.

Actio judicati perpetua eſt 42. 1. 6. 3
Paciſci licet ne agatur actione judicati 2. 14. 7. 18
An ſi quando in Procuratorem datur 42. 1. 4. 2. & 3

ACTIO L. AQUILIÆ.

Reſtituenda res non deteriorata, ſecus actio L. Aqu. locum habebit 6. 1. 13
Lex Aquilia derogat prioribus 9. 2. 1. c
Actio L. Aquil. cum actione injuriarum conjungi poteſt. 9. 2. 5. 2
Etiam cum aliis concurrit ib. 3
Si in alia actione plus ſit, illa ad plus agitur 9. 2. 5. n. 3
Furti non conſumit hanc actionem nec conſumitur ib. 4
Diſtinguitur inter actionem L. Aquil. & in factum 9. 2. 7. 9
Actio l. aquil. eſt directa vel utilis ib.
Utilis datur uſufructuario 9. 2. 11. 12
Directa ratione corporis læſi non datur 9. 2. 13. 1
In L. aquil. æſtimatur corpus cum omni utilitate 9. 2. 21. 4. & 5
Tam commodum extra rem quam in re ib. 6
Non datur actio l. aquil. contra hæredem 9. 2. 23. 11
Actio L. aquil. non tollit actionem L. Cornel. ib. 16
Qui confeſſus eſt ſe occidiſſe, tenetur ex l. aquil. ib. 22
Actio L. aquil. cum actione locati concurrere poteſt 9. 2. 27. 10
Culpa in omittendo commiſſa ex l. aquil. punitur ib. 11
Qui vinum ſpurcavit ex hac lege tenetur 9. 2. 27. n. 28
Calicem gemmeum quem perforandum dedi, ſi etiam leviſſima artificis culpa frangatur, hac lege artifex tenetur ib. 36. lim. ib.
Actio L. aquil. & actio de ſervo corrupto quomodo differant 11. 3. 5. 3
Qui ferarum capiendarum cauſa foveas faciunt, ſi quis inciderit, hac actione tenentur 9. 2. 28
Ex L. aquil. tenetur etiam Magiſtratus, ſi res animatas oppignoratas fame necaverit 9. 2. 29. 14
Si ſervus pignori datus à Titio interemtus ſit, debitori datur actio 9. 2. 30. 2
Utilis actio L. aquil. datur etiam non domino ib. 4
Obnoxius eſt L. aquil. qui vinum meum ebibit, aut frumentum conſumſit. ib. 3
Actio utilis L. aquil. datur propter chirographum deletum 9. 2. 40. 1. ampl. ib.
In L. aqu. leviſſima culpa ſufficit 9. 2. 44. 1
Non pulſandus eſt hac actione, qui ex natura Contractus ad leviſſimam culpam non tenetur 9. 2. 44. n. 3. 4. 6 & 7
Nec qui gratis adhibuit curam in ſanando ægroto, hac actione tenetur ib. 5
Nec qui reum habuit delictum aliquod 9. 2. 45. 3
Qui lapidem in aggreſſorem mittit, & occidit tertium, non tenetur ex L. aquil. ib. 9. & 10
Ex L. aquil condemnatum ex L. Corneliæ condemnari poteſt, ſi mors ſequatur 9. 2. 47. 2

ACTIO NEGOTIORUM GEST.

An propter officium ab arrogato vel adoptato geſtam vel aliam adminiſtrationem negotiorum pater teneatur 1. 7. pen.
Quid ſit actio negot. geſt directa & contraria 3. 5. 2. 4. & 5

Vide NEGOTIORUM GESTIO.

ACTIO NOXALIS.

Datur contra Dominum non prohibentem 9. 4. 4. 1
Dominus aut damnum aut noxam præſtare debet 9. 4. 21. 1 lim. ib ſeq.
Interdum in ſolidum de ſervi noxæ condemnatur ib. 5. & 6
Ex delicto filiifam. contra patrem non datur 9. 4. 34
Noxalis actio ſequitur caput 9. 4. 7
Liberatur ab hac actione Dominus ſi ſervum pro derelicto habeat 9. 4. 38. 1
Non datur hæc actio contra ſocium in delicto ſervi communis 9. 4. 41
Differentia harum actionum 9. 4. 5. 2

ACTIO PAULIANA.

Actione Pauliana quæ revocentur. vid. Revocatio.

ACTIO DE PECULIO.

Eſt qualitas actionis non ſpecialis actio 15. 1. n. 1
Tantum de profectitio peculio datur ib. 3
Varia ad eam requiruntur ib. 4
Servus extra cauſam peculii fidejubendo Dominum non obligat 15. 1. 3
Ex quaſi contractu filii pater peculiotenus obligatur ib. 3. & 4.
Ex delicto filii & ſervi pater peculiotenus non obligatur, 15. 1. 3. 10 & 11
Filius duumvir, ſi quid negligat, patrem peculiotenus obligat ib. 12
Jusjurandum deferendo patrem peculiotenus obligat 15. 1. 5
Ex ſola patientia Domini ſervus peculium habere poteſt 15. 1. 7

ACTIO PIGNORATITIA.

Vide pignoratitia Actio.

ACTIONES POENALES.

Quatenus in Falcidiam computentur 35. 2. 32. 1
In his delinquentes ſinguli in ſolidum tenentur 1. 1. 8. 2

ACTIO POPULARIS.

In ea Reus Procuratorem habere poteſt, Actor non, niſi de ſuo damno agat 3 3. 42. 1 & 2
Actionum popularium deſcriptio, cui detur & ad quid competat 47. 23. 1. in & c. n. 1

ACTIO PRÆSCRIPTIS VERBIS.

Datur quoque ex contractu nominato quando incertum eſt, quid inter partes convenerit 19. 5. 1
Inter actionem venditi & præſcriptis verbis diſcrimen ratione qualitatis adhuc obtinet 19. 5. 11. 3
Ex contractu facio ut facias datur actio præſcriptis verbis 19. 5. 5. 9

ACTIO PRÆTORIA.

Cur fuerit introducta 4. 9. 3. 2

ACTIO PUBLICIANA.

Quibus competat & quibus non 6. 1. 1. ſeqq.

Datur

Digitized by Google

Datur ei, qui à furioſo emit contra extraneum, non furioſum 6. 2. 7. 2
Etiam infans ſervus hac actione uti poteſt 6. 2. 12. 5
Etiam qui momento rem poſſedit hac actione uti poteſt ib. n. 7
An detur ei, qui dolo deſiit poſſidere 6. 1. 70
An ſi procurator volente Domino rem vendat, & eo invito rem tradat, emtor contra Dominum Publiciana agere poſſit 6. 2. 14
An Dominus rem, quam ſervus fugitivus emit, & amiſit, Publiciana petere poſſit 6. 2. 15
An detur ratione fundi vectigalis 6. 2. 12. 3
An res pro parte per hanc actionem peti poſſunt 6. 2. 12. 6
An res, quas lex alienari prohibet Publiciana peti poſſint. 6. 2. 12. 4
Quæ uſucapi non poſſunt, nec Public. peti poſſunt 6. 2. 9. 18
Duobus caſibus de ſervitute competit 6. 2. 11. 2
Præter venditionem & traditionem etiam alii tituli ad dandam actionem Publicianam ſunt idonei 6. 2. 3
Quibus caſibus citra traditionem poteſt transferri Dominium à Domino, in iis etiam locum habet Publiciana à non Domino 6. 2. 1. 6
Ad Publicianam pretium ſolutum eſſe non requiritur 6. 2. 8
Bona fides ad eam requiritur 6. 2. 7. 15
Mala fides Auctoris B. f. poſſeſſori hic non nocet 6. 2. 9. 11
Contra Dominum non datur 6. 2. pen. t. lim. ib. 2
Cum vindicatione cumulatur 6. 2. 1. 11
Cum eadem convenit 6. 2. 7. 8. & 9

ACTIO RERUM AMOTARUM.

Actio rerum amotarum contra quem detur 25. 2. 6. n. 1
In actione rerum amotarum defertur, ſed non referri poteſt juramentum 25. 2. 11. n. 1 & ſeq.
Neque hæres in hac actione jurare tenetur 25. 2. 11 8
Ad quid competat hæc actio 19. n. 1
Requiſita hujus actionis quænam 25. 2. 6. n. 1 & ſeq.

ACTIO DE SERVO CORRUPTO.

Dolum malum requirit, aliàs non datur 11. 3. 3
Quomodo hæc & Actio L. Aquil. differant 11. 3. 5. 3
Etiam ob ſervum jam manumiſſum hæc actio datur ib. n. 4
Ratio 11. 3. 7
An hæc actio hæredi Domini, cujus ſervus corruptus eſt, competat 11. 3 8
An inter ſocios, quorum alter ſervi proprietatem, alter uſumfructum habet, hæc actio detur 11. 3. 9. n. 3
An etiam rerum ablatarum æſtimatio dupletur ib. n. 5
Datur hæc actio ad duplum 11. 3. 9. 4
Quænam actiones cum hac concurrant 11. 3. 11. 3 ſeqq.
Contra hæredes non datur 11. 3. 13. 1
Corruptor tali etiam hæreditatis petitione tenetur ib. n. 3
Quid ſi ſervus diſpenſator apud mulierculam pecuniam conſumſerit 11. 3. pen.
An marito contra uxorem detur ib. l. fin.
Actio hæc de filio, filiâ, uxore, famulis noſtris corruptis datur 11. 3. 14. 2. & ſeqq.

ACTIO VENDITI.

Etiam ignoranti Domino acquiritur 5. 3. 35.

ACTIO VI BONORUM RAPTORUM.

Actionis vi bonorum deſcriptio & cui detur 47. 8. 2. n. 1. . . ut & 1. n. 9
Hac actione qui conveniri poſſint 47. 8. 2. n. 4. & 10
Suam rem rapiens hac actione non tenetur n. 5
Actio de damno in turba facto contra quem, & ad quid competat 47. 8. 4. 1
Ex hâc actione qui non teneantur n. 5.
Quando competat 47. 8. 4. n. 6
Actionis hujus cum vi bonorum raptorum differentia ib.

ACTOR.

Ob non ſervatam fidem agens, intereſſe producat 2. 5. 2. 7
Si actor & reus ab alio dolo fuerint, impediti an habeant actionem 2. 10. fin 3
Quid ſi actor reum, vel contrà, impedierit ib. n. 5
De lite cavere tenetur 2. 8. ad rubr. 1. & 2
In judiciorum præparatoriis Actoris partes potiores ſunt 2. 8. 8. 2
Decepta ut non compareat, damnum à decipientibus reſarciendum 2. 10. ad Rubr. 1. & 2
Non poteſt declinare reconventionem 5. 1. 22. 1
Ampliatur ib. 2. lim. ib. 3
Nec reconventionem evitare poterit, ſi liti renunciare velit ib. 6
Actoris eſt prius probare 5. 1. 29. 2
Jus ſuperveniens ex cauſa præterito actori pendente judicio prodeſt ab obtinendam cauſam 13. 7. 9. 18

ACTUS.

Actus agentis non operatur ultra ejus intentionem 11. 1. 19. 2
Non exequenti ſed ordinanti tribui debet 3. 4. 6. 1
Incertitudo vitiat actum 7. 1. 2. 4
Irritatur quando in eum ſtatum deveniat à quo incipere nequit 2. 5. 2. lim. ib. n. 2
Voluntarius nocet, non neceſſarius 5. 2. pen. 7
Per unum actum retinetur poſſeſſio totius juris univerſalis 7. 4. 20. 2
Quando in modo conſtituendi non eſt differentia inter actum, qui agitur, & eum qui valere poteſt, tunc quod non valet, ut ago, valet ut valere poteſt 8. 1. 11. 2
Defunctorum non ita ſuſpenduntur, ut actus inter vivos 8. 4. ult.

Actus qui fit jure familiaritatis vel amicitiæ non tribuit poſſeſſionem 41. 2. 41. 1.
Actus non iterabilis intelligendus de eo, qui valuit 33. 5. 2. n. 5
Actus; qui non valet ut ago, valet ut valere poteſt 8. 1. 13. 2
Qui ratificat actum tempore incongruo factum non diſponit in præteritum ſed in futurum 1. 16. 4. 8
Confirmatio actus non extendit actum ad id, quod in eo continebatur 34. 3. 28. n. 2
Superflui à jure improbantur 36. 3. 14. n. 3
Quoties ex actu aliquis lædi poteſt, toties citandi omnes quorum intereſt 1. 7. 5. 2
Voluntariæ juriſdictionis ubi exerceri debeat 1. 7. 36

ADDICTIO IN DIEM.

Duplici modo fieri ſolet 18. 2. 1. 1
In diem purè contrahitur, ſed ſub conditione reſolvitur ib. 4
Venditio fiſcalis fit per addictionem tacitam 18. 2. 1. 6

ADITIO HÆREDITATIS.

Coactus adiens, omne lucrum hæreditar. ſi am ttt 36. 1. 27 n. 1. lim. n. 2
An probanda à creditoribus 2. 16. 14. n. 2

ADMINISTRATOR ADMINISTRATIO.

Duobus mandata adminiſtratione negotiorum, an unus ab altero mandatoria nomine debitum exigere valeat 3. 3. 47
Adminiſtratores poſſunt aliquem liberare per pactum 2. 14. 37. 2
Poſſunt debitum uſuarium remittere ib. n. 2
Eo loco conveniri debent ubi geſſerunt 3. 3. 54. 2. & 5. 1. 19. 6
Locus adminiſtrationis eſt locus domicilii 5. 1. 19. 13
Quid ſi alibi conveniatur 2. 13. 4. 8
Omnis Adminiſtrator emere prohibetur rem ejus cujus adminiſtrator eſt 18. 1. 34. 14. ſeq lim. ib. 16
Adminiſtratoris pactum an ſociis proſit & noceat 2. 14. 14
Univerſitatis commoda ejus procuret, ſed ſine conſcientiæ jactura 2. 14. 37. 4
Admittitur ad petitionem reſtit. in integrum abſque ſpeciali mandato 4. 4. 26. 3
Si in una re damnum dederit, in alia vero lucrum quæſiverit, hæc invicem compenſanda 22. 1. 11. 1. ſeq.
Ex pecunia Reip. retenta tenentur ad uſuras 22. 1. 17. 10
Ob pecuniam negligenter ſolutam ad uſuras non tenentur ib. 11. & 12
Pecuniam publicam indebitè expendens reſtituit eam cum uſuris 50. 8. 1. 5
Quod pro Republica expendunt ſine uſuris expendunt ib. n. 6
Rationem adminiſtrationis ſecundum fidem acceptorum & datorum ponere debet 50 8. 2. n. 10
Adminiſtratores rerum civitatis in duplum tenentur, ſi fraudulenter ſe geſſerint, ſed hæredes eorum in ſimplum 50. 8. 9. 8
Documenta aliò transferens, ſuis ſumtibus in loco adminiſtrationis edere tenetur. 2. 13. 4. 7.

ADOPTIO.

Vera rara quidem hodiè, ſed non abolita 1. 7. rubr.
Adoptare non poteſt qui non poteſt generare 1. 7. 2. 2. ib. 16. n. 1
Cæcus poteſt adoptare 1. 7. 9. 1
Uxorem non habens poteſt adoptare filium 1. 7. 30
Adoptare poteſt legatus Proconſulis 1 16. 3
In locum nepotis adoptare licet etſi filium non habeat 1. 7. 37. 2
In adopt. conſenſus fratrum non requiritur 1. 7. 5. 1
Neque agnatorum 1. 7. 7. 2
Infans poteſt dari in adoptionem 1. 7. 42
Adoptio libertini à patrono facta an reddat ingenuum 1. 5. ult
Cujus autoritate fiat 1. 7. 1. 1
Matrimonium favorabilius eſt adoptione 1. 7. 25. 5
Adoptio non ritè facta à Principe confirmari poteſt citatis illis quorum intereſt. 1. 7. 38. 1
Quomodo Princeps ſupplet ſolennitates ib. n. 2
An qui adoptatur transeat cum ſua prole in poteſtatem adoptantis 1 7. 40. 2
Auget dignitatem non minuit 1. 7. 35 4
Nobilis adoptans ignobilem non facit nobilem ib. n. 5
Filius poteſt in adoptionem dari, ut & emancipari nepote in poteſtate retento 1. 7. 28
Si avus filium emancipatum vel in adoptionem datum, retento in poteſtate nepote, iterum adoptet, an nepos deſinat eſſe agnatus 1. 7 41. 2
Quid ſi avus moriatur an nepos hoc caſu recidat in poteſtatem parentis ſui ib. n 4. & 5
An nepos, quem avus filium naturalem habens, adoptavit, cum ejus filii liberis jus fraternitatis & agnationis conſequatur 1. 7 44
Filius tacendo an poſſit in adoptionem conſentire 1. 7. 5. 3
Adoptio extranei in locum nepotis an requirat conſenſum filii 1. 7. 6. 1
An ſi avus nepotem velit in adoptionem dare, requiratur conſenſus filii ib. n. 2
Adoptatus in locum nepotis non fit ſuus hæres avi una cum filio 1. 7 10. 1
Adoptato filio emancipato ceſſat effectus filiationis 1. 7. 13. 2
Filio adoptivo emancipato an nepos in familia avi adoptivi conceptus & natus retineat ejus dignitatem & alia jura 1. 7. 14
Nepos à filio emancipato adoptatus non fit avi agnatus 1. 7. 16
Pater vel nutu in adoptionem filii conſentire poteſt 1. 7. 19. 1
Cur per alium adoptare non liceat 1. 7 21. 8
Ab extraneo adoptatus an dignitatem patris adoptivi conſequatur 1. 7 5

Index Rerum

Filius adoptivus dignitatem Senatoriam quæſitam amittit per emancipationem 1.9.6.1
Pater adoptivus debet eſſe ætate major adoptando 1.7.15.8
Quot annis 1.7.40.2
Adoptatus emancipatus readoptari nequit 1.7.37
Argum. ab adoptione ad legitimationem valet 1.7.7.2
Adoptio diem vel conditionem non admittit 1.7.34.1
Chriſtus non in perpetuum adoptavit ib. n. 2
Nuptiæ inter fratrem adoptivum & filiam naturalem quare prohibitæ 1.7.23.2
An quis à filio adoptivo filio emancipati poſſit in jus vocari 2.4.7.1
Quid hodiè ib. n. 2
Adoptatus an poſſit parentem adoptivum in jus vocare 2.4.8.1
An naturalem ib. n. 2
An propter officium eb adoptato geſtum vel aliam administrationem negotiorum pater teneatur 1.7. pen.

ADPROMISSOR.

Deſcribitur 13.5.1.1
Adpromiſſor non tantum indemnitatis fidejuſſorem, ſed etiam alium fidejuſſorem ſignificat 45.1.5.n.7

ADSCRIPTITII.

Inter liberos ſunt referendi 1.5.3
Adſcriptitiorum ſeu propriorum hominum dimiſſio à gleba quot modis hodiè fiat 40.1 n.1
Quando adſcriptitius ducit adſcriptitiam Domino vindicante meritum uxor ſequi tenetur 1.9.8.5
Quid juris ſi ducat liberam ignorantem ejus conditionis ib. n. 6.

ADSPECTVS.

Adſpectu acquiritur poſſeſſio 41.2.18.15

ADVENA.

Qui cum advena contrahit præſumitur ſcire eum mox receſſurum 5.1.19.15
Non tenetur mox receſſurus ibi judicium accipere ib 19
Statim receſſurus contrahens ratione Evictionis in loco contractus conveniri poteſt 18.6.pen.7

ADVERSARIVS.

Quibus caſibus durior adverſarius alicui obtrudatur 4.7.2

ADVOCATVS.

Patienter à judice eſt audiendus 1.16.9.7
In eadem cauſa delegari judex non poteſt 2.1.17.1
Minus idoneus à Magiſtratu rejici poteſt 3.1.1.2. Et 3.1.9
Debet habere teſtimonium vitæ ac doctrinæ 3.1.1.n.2
Pauperi ex officio dandus ac gratis ib. 9
vid. Pauper.
Pauperi datus non excuſatur ob id, quod dicat, ſibi cauſam injuſtam videri 3.1.1.10.ſeqq.
Advocato ex officio patrocinium mandatur ib. 9
Primæ inſtantiæ, ut ſecundam ſuſcipiat, compelli poteſt ib. 13
In dubia & juſta cauſa contra Magiſtratum patrocinari poteſt ib. 15. & ſeq
Minor, fœmina, cœcus, ſurdus, turpis perſona quando poſſint eſſe ib. n. 17. & ſeqq.
Advocationem præſtare ab aliquo prohibitus, coram ſucceſſore, aut ſcriptis non prohibetur 3.1.6.1.limit. n.2
An judex advocatum prohibitum recuſare teneatur quando adverſarius non excipit 3.1.7
Poſt prohibitionis tempus iterum admittitur 3.1.8
Contra magiſtratum aut dominum feudi poteſt patrocinari 3.1.13. & 15
Poſtulare prohibiti ad patrocinium præbendum non admittendi 1.16 9.3
Advocatus prohibitus modo non infamis in alio territorio admittendus 3.1.9
Advocati qui ſunt concinnatores litium ſunt coërcendi 1.16.9.7
Advocatus temerè litem trahens in expenſas condemnandus 3.3. fin. 1
Fraude poteſt uti ad excludendam adverſarii fraudem 3.1.19.5
Pro advocatione mercedem ſtipulari licet 4.1.9.7
Quando ei alias merces annua tota debeatur, ſi prima parte anni deceſſerit 14.1. fin. 5. & 19. 2. 18.4. & 5
Quid ſi advocatus conductus fuerit & utrinque reſervata reſignatio 1.22.4.3
Advocatus habet jus retinendi acta donec honorarium ſolvatur 24.3.25. n.3.3.3.15.11. lim. ib. l. 26
Advocatus fiſci teſtamentum falſum dicens, non tenetur pœna caducitatis 34.9.5.9
Hujus officium n.13.14
An poſſit contra fiſcum poſtulare 3.1.10.1
In una cauſa utrique parti operam ſuam addicere quando poſſit 3.1 fin.
Datus ad duas res petendas an judicia ſeparata & unam tantum petere poſſit 3.3. pen. 2
Si pars conqueratur ſe ob potentiam adverſarii nullum Advocatum conſequi poſſe 1.16.9.13
Ob advocatorum impudentiam vel importunitatem æternum poſtulata non ſunt negligenda 1.16.9.11
Advocatus etiam extraneus ob convitia ſtatim puniri poteſt 47.10.13. n. 11
Advocatus quomodo prævaricationis crimen incurrat 35.1.n.3
Advocatus an ſui clientis partes deſerere poſſit 47.15.3 n. 2.3
Ubi reſpectu clientis furtatur ſocium 5.1.1.4
Advocati prævaricatoris pœna 47.15.pen.2
Quantitas ſalarii in Advocato quomodo determinanda 50.13.1.n.1. & 5
Advocati, ſi per eos non ſteterit, quo minus cauſam agant, honoraria reddere non debent 19.2.38.4. & 5
Advocatus & Conſultor an poſſint Clientis ſui partes deſerere? 47.15.3.2
An totum peti poſſit non elapſo anno ſi habeat certam determinationem operarum 1.22.4.5
Advocatus de quota litis paciſci non poteſt, ratione autem palmarii poteſt 50.13.1.n.4
Salarium Advocati defuncti hæredes non reſtituunt n. 7
Advocatus poteſt clientem convenire ob ſalarium 3.3.30.2
Quibus actionibus remiſſivè n.3

ADVLTER, ADVLTERIVM.

In adulterio deprehenſa notatur infamia, licet non ſit condemnata 13.2.43.n.10
Condemnata adulterii cauſa duplici ex cauſa infamis eſt ib. n. 10
An & adulter? ib. n.11
Uxor virum mortuum vivere putans, adulterium cum ſoluto non committit 5.1.6.3
Adulterii deſcriptio ejuſque pœna 48.5.1.n.1
Remiſſio & moderatio pœnæ quando locum habeat n.2.
Pœna illius, qui ad committendum adulterium domum ſuam accommodat 47.5.8.n.1
Adulterium matris infanti quatenus non præjudicet 11.n.1
Adulterium etiam in uxore injuſta committitur 48.5.13.n.1
Plures cum uxore adultera pudicitiam ſuam proſtituente rem habentes, an pœna adulterii teneantur n.2
Maritus qui adulteratur cum uxore aliena tali, quæ jam ante ſe ſtuprari paſſa, ordinaria pœna adulterii num ſit plectendus n.3.4
In vili perſona etiam committitur adulterium ut & in puella minore 12. annis nupta 48.5.13.n.6.10.
In ſponſa etiam committitur adulterium & pœna violantis hodie de praxi eſt fuſtigatio n 7.8
Conjux adulterii accuſata innocentiam ſuam juramento probare tenetur n.12
Unus adulterum & adulteram ſimul accuſare non poteſt 48.5.17.n.1
Adultera ſi confeſſio ſceleris criminis ob ejus fugam haberi non poſſit, num pœna ordinaria punienda n.5
Quibusnam perſonis licitum ſit deprehenſam in adulterio occidere 48.5.20 n.1.ut & 23.n.1.2.ſic 24.n.1
Adulterum deprehenſum per 20. horas in ædibus ſuis retinere licet 48.5.25.n.1
Extraneus adulteram conſtante matrimonio accuſare non poteſt 66.n.1
Adulteræ crimen quinquennio præſcribitur 48.5.29.n.4
Quam præſcriptionem tamen Jus Sax. Elect. ſuſtulit n.6
Adulteræ pœna quæ hodie obtineat 48.5.38.n.5. & ſeq.
Soluti rem habentis cum conjuncta pœna capitalis eſt n. 7
Maritus uxorem in adulterio inventam occidens punitur arbitrariè n.9
An Domino ſervum adulterium cum hera committentem occidere liceat 1.11.1.12
Adulter non obſtante frequentia criminis ſemel tantum puniendus 48.10.28.n.5

ÆDES, ÆDIFICARE, ÆDIFICIVM.

Nemo in ædibus ſuis inveſtigandus eſt 2.4.18.1
Non licet vendere demoliendi cauſa 39.2.46
Privatæ aliquando plus juris habent quam publicæ 2.4.20.1
In dubio quis præſumitur ædificare ad ſuam utilitatem non ad æmulationem 30.3.1.6
Extructa ſciente & patiente vicino deſtruere nemo tenetur 39.3.19
Sine decreto Principis in littore ædificare non debet 41.1.50.1
Ædificia in littore extructa ab uſu omnibus communia 1.8.4.1
Ædificium in littore eſt in dominio ædificantis 1.8.6.1
In littore ædificans alium venientem prohibere poteſt 41.1.50.2
Ædificatum in publico nemine prohibente, non tolli debet 43.8.2.2. ſeqq.
Ædificare prohibitus ſatisdationem ſi offerat permiſſionem ædificandi accipit 43.24.3 n.7
Molendinum vel quid aliud illegitimè conſtructum habens non poteſt prohibere alium ædificantem licet ei noceat 43.8.1.14
Ædium qualitatem uſus uſuarius mutare nequit 7.8.11.15
Ad ædium ruinoſarum refectionem mutuo dans quatenus habeat hypothecam privilegiatam 42.5.1
Ædes vicinas incendii arcendi cauſa non tenentur ex lege Aquilia ſi ignis eò non pervenerit 2.9.49.1
Ædificare quilibet poteſt in ſuo etiam in damnum alterius modo nocendi animus abſit 39.2.24.1. & 39.2.26.1.2
Quod interdictum contra ædificantem in area fructuaria detur 7.4.6
Sublato ædificio an areæ uſus recuperetur 7.4.7
Dirutum ædificium fundi fructus non tollitur 7.4.8
Ædificio ſacro diruto an locus maneat ſacer 1.8.6.6
Refectionem ædium prætor injungere poteſt 1.18.7.1
Quomodo ſi ædes communes reficiendæ, agendum ſit 10.3.12. vid. Domicilium, Domus.

ÆMVLA.

ÆMULATIO.

Prohibita. 37. 1. 24. 5. Et 39. 1. 26. 1. Et 39. 3. 1. 5

ÆQUITAS.

Æquitatis ſemper potior quam ſtricti juris habenda ratio 1. 7. 18. 1. Et 40. 9. 12. 1

ÆS.

Qui non habet in ære, luat in corpore 2. 1. 7. 4

Æs alienum, impenſæ funebres deducuntur 35. 2. 1. 18

ÆSTIMATIO, ÆSTIMATORIA ACTIO.

Æſtimatio ſana in dubio emtionem facit 19. 3. 1. 3

Extra res dotales per æſtimationem contrahitur venditio, & æſtimatio in locum rei ſuccedit 6. 1. 46. 4

Lite facta poteſt excedere duplum 6. 1. 68. 8

Æſtimatio rei fungibilis interdum locum habet 12. 1. 22. 1. 2. 3

Si nullum tempus aut locus determinatus, æſtimatio facienda ſecundum tempus, quo res petitur ib. 8. lim. 9. & ſeq.

Æſtimatio ſuccedit in locum rei præmiæ 12. 1. 23. 1

Qui rei æſtimationem accepit, poſſeſſorem per vim convenire nequit 4. 2. 16. 1

Contractus æſtimatorius mandatum & locatio dici poteſt 19. 3. 1. 1

Æſtimatio facit periculum tranſire in accipientem ib. 5. & 4

Si rei æſtimata datur, venditio eſt 19. 5. 6. 3

Rei furtivæ æſtimationem recipiens tempore poteſtatem recepiſſe cenſetur. 41. 5. 4. 7

Vani timoris æſtimatio nulla 42. 1. 15. 4

De dotis æſtimatione vid. Dos.

ÆTAS.

Ætatis cauſa plenam cognitionem requirit 4. 4. 43. 1

Probanda ab eo, qui in eâ ſe fundat. ib. 3

Sententia ſuper ætate lata jus facit inter omnes 4. 4. 43. n. 5

Ætas à tutelis & curis excuſat 50. 5. 8. 1

AFFECTIO.

Vid. Intereſſe, it. Jur. m. in litem.

Propter affectionem datur interdum actio quæ aliàs non erat competitura 4. 4. 31. 6

Affectio patris excludit omnem ſuſpicionem ſequioris 23. 2. 67. 1

AFFECTUS.

Interdum punitur 3. 6. 3. 1

AFFINITAS.

In affinitate nulli gradus: & affinium nulla ſucceſſio 38. 10. 4

Morte conjugis ſolvitur 3. 1. 3. 1. & 3

Ampliatur ib. n. 4 & 6. lim. n. 5

In cauſa matrim. effectus affinitatis ſolutæ durat 3. 1. 3. 6. & 8

Idem in ſtatuto ib. 7

Affinis præſans teſtis affini eſſe nequit ib. 4

An duo affines poſſint eſſe in eodem collegio 3. 1. 3. 5

AGER, AGRICOLA.

Ager à ſocio & extraneo poſſeſſus quomodo vindicandus 6. 1. 8

Agri in perpetuum locati vocabantur vectigales, non locati in perpetuum non-vectigales dicebantur 6. 3. 1. 1

In agris Civitatum & Principis conductoribus jus reale competit ib. 2. ſeqq.

Idem jus competit conductoribus in perpetuum 6. 3. 1. n. 6

Qui meum agrum ab aliquo evicit, & plures, quàm debebantur, fructus percepit, an tenetur mihi illos reddere 3. 5. 8. 5. ſeqq.

Si ex agro per inundationem fit palus tollitur uſusfructus 7. 4. 10. 5

Agri limitati alluvionem non accipiunt 41. 1. 16. 1

Et contra ſi ſtagnum fiat ager 7. 4. 10 n. 4

Item ſi ſylva cæſa fiat ager ib. 5

Agrum oppignoratum non prælegatum quis luere debeat 10. 2. 28

B. f. poſſeſſor agrum conſeminans ſuperveniente Domino colligere nequit 6. 1. 5. n. 3

Occupatus circa rem ruſticam non poteſt citari 2. 12. 1. 3

AGGRESSOR.

An poſſit occidi 1. 1. 3. 6. & 7

Quid ſi ab alio detineatur. ib. 7

AGNATUS.

In feudi oppignorationem conſentiens tenetur, quamvis Domini conſenſus non ſequatur 1. 7. 25 6

An de jure agnationis vel filiationis paciſci quis poſſit 2. 14. 34. 1.

ALBINAGII JUS.

In Gallia quid 2. 2. 3. 6. & 36. 1. 3. 32

ALBUM PRÆTORIS.

An pœna hoc corrumpentium hodie ſit uſitata 2. 1. 7. 1

Si inter plures corruptores unus pœnam totam ſolverit, an cæteri liberentur 2. 1. 8. 1

An Dominus cujus ſervi album corruperunt abſolvatur ſolvendo ſemel 50. aureos 2. 1. 9. n. 1. & 2

ALEATOR.

Vid. Ludus.

ALIENATIO.

Procurator regulariter non poteſt alienare 3. 3. 63 vid. Procurator

Rerum tempore non pereuntium ſpeciale mandatum poſtulet 3. 3. 63. 1

vid. Judicium.

Eſt vel neceſſaria vel voluntaria 36. 1. 3. a. it. m. e. 13. 4

Quarum magna differentia 13. 1. 18. 2

Neceſſaria quæ ſit 5. 3. 53

Alienatio bonorum immobilium pupilli & minoris eſt nulla 27. 9. 1. 1. Limit. ib. n. 2

Alienatio neceſſaria ſine decreto fieri poteſt 27. 9. 8

Alienari ſine decreto non poteſt res, quam pupillus poſſidet bona fide eum titulo 27. 9. 5. 8

In alienatione prædii pupillaris quæ obſervanda? ib. n. 3

Alienationis cauſa ib. n. 18

Alienare ſine decreto an pater poſſit? 27. 9. 8

Alienare ob utilitatem quandam aut ſterilitatem prædia minoris non licet 27. 9. pen. 1

Alienatio patris ex voluntate ultima ſubſiſtit ſine decreto 27. 9. 7. 1

Alienata in fraudem ab hærede, qui poſt abſtinuit, revocantur actione utili 42. 8. 10. 15

Alienationes prodigorum an & quando ſubſiſtant? 27. 10. 10

Variis modis prohibetur 18. 1. 26 6

Alienatio rei per fideicommiſſum relictæ facta ab ignorante hærede valet 31. 1. 89. n. 10

Quod extenditur & limitatur ib. n. ſeqq.

Alienatio prohibita excludit neceſſariam 32. 1. 38. n. 1

Alienatio inter vivos prohibita ad teſtamentariam ſucceſſionem non extenditur ib. n. 4

Prohibitus alienare partem ſuam non prohibetur alienare partem, quam ab aliis acquiſivit ib. n. 6

Prohibitio alienationis eſt perſonalis 32. 1. 38. n. 7

Res alienari prohibita ſemel alienata ſemper manet alienabilis ib. n. 8, quod lim. n. 9

Alienatio in extraneos prohibita, in familia licita eſt ib. n. 10

Prohibita alienatione etiam datio pignoris pro æquivalente pretio obligatæ prohibita 32. 1. ini. n. 2. & ſeqq.

An bona hæreditaria pro lubitu alienare poſſit 36. 1. 54. n. 1 & ſeqq.

Facta in fraudem legis ipſo jure non valet 37. 14. 16. n. 3

In fraudem patroni inter vivos facta non revocatur, niſi dolus probetur 38. 5. 1. n. 1

Mortis cauſa alienatio indiſtinctè revocetur n. 2

Idem ſi fiat in fraudem legitimæ liberorum 38. fin.

Rei alienatio à non Domino valida 41. 1. 46. n. 1

Alienatio b. f. facta non præjudicat creditoribus pactis hypothecam habentibus 42. 6. 2. 6

ALIMENTA, ALERE.

Præſtatio alimentorum ex certo fundo legata ipſum fundum non afficit 33. 2. 38. n. 8. quod limitatur n. 9. Secus tamen conſuetudine ib. n. 9. & 34. 1. 2. n. 8

Quid legato alimentorum continentur 34. 1. 6. n. 8

Quæ ad diſciplinam ſpectant, non veniunt ib. n. 2

limitatur n. 3

In cauſa alimentorum appellare non licet 34. 1. 8. n. 1

Nec differtur Executio ibid.

Alimenta futura compenſationem non admittunt ib. n. 3

In dubio mentio fundi in legatis alimentis demonſtrationis cauſa cenſiatur 34. 1. 12. n. 3

Pro alimentis temporalibus legatis non competit jus hypothecæ ibid. n. 4

Alimentis non præſtitis ab accuſatore, incarceratio relaxatur 48. 1. 34. 3

Incapaci relicta et conſumta non repetuntur 10. 2. 39. 4

Alimenta ſine expreſſione certi temporis legata præſumuntur relicta per totum vitæ tempus 34. 1. 14. n. 1

Ad pubertatem uſque relicta, ad plenam pubertatem præſtanda ſunt ib. n. 2

Alimentis relictis, quæ vivus præſtabat teſtator, quæ veniant ib. n. 3

Relictis iis, quæ præſtare ſolitus erat, frequentior præſtatio attendenda ib. n. 4

Onus alimentorum incumbens defuncto, tranſit ad hæredes 14. 1. 16

Alimenta debita non ſoluta peti poſſunt tàm præterita, quàm futura 34. 1. 18. n. 5

Alimenta & cibaria quomodo differant ib. 28

Quæ attendenda in determinatione alimentorum indefinitè relictorum 34. 1. 21. n. 1

Incertitudo non vitiat legatum alimentorum ib. n. 2

Legatum educationis involvit debitum alimentorum ib. ult. n. 1

Alimenta etiam tacitè relinqui poſſunt 34. 1. ult. n. 2

Relicta alimentorum cauſa morte legatarii expirant 36. 1. 20. n. 1. 3

Alimenta negare & necare idem eſt 25. 3. 4. n. 1

Parentes liberos alere tenentur etiam emancipatos 25. 3. 5. 1. 2

Avus paternus ut & maternus in ſubſidium nepotes ad alimenta tenentur 25. 3. 5. n. 4

Spurii qui ad alimenta teneantur n. 5. 6. 10

Alimentorum quantitas officio judicis determinanda n. 7. & 19

Non ſunt neceſſario alendi liberi, qui ſemet alere poſſunt, aut ſunt locupletes 25. 3. 5. n. 12

Alimentorum impenſæ vel in annos vel in una ſumma præſtantur n. 16

Stuprator hæreſque ipſius tenetur alimenta partui ſuppeditare n. 18

Plures ſi adſint ſtupratores an unus ad alimenta teneatur n. 20

Alimenta ſæpè ob præſumtiónes urgentes decerni poſſunt ea bonis patris, licet neget fœtum eſſe ſuum n. 24
Parentes ex quibus cauſis exhæredare poſſunt liberos, ex iisdem etiam alimenta denegare 25. 3. 5. n. 26
Hæredes filii, patrem niſi ſumma egeſtate laboret, alere non tenentur n. 27
Libertus patrono in caſu inopiæ ſummæ ad alimenta tenetur 25. 3. fin. n. 1
Quo caſu etiam Eccleſia patronum ſuum alere tenetur n. 2
Eorum cauſa celeritatem requirit 2 12 1. 10
De alimentis non valet tranſactio 2. 15. 8 1. & 4
Ampliatur & limitatur n. 2 3. & 5
Cum vita finiuntur 2. 15. 8. n. 26. & 27 lim. n. 27
Alimenta pietatis cauſa data non repetuntur 3. 5. 27. 2
Incapaci relicta præter alimenta pro non ſcriptis habentur. 34. 8. 3. 1
Alimenta quomodo præſtanda 2. 7. 2. 3. 1

ALIUD FACERE.

Et plus facere quomodo ... 8. 6. 17. 1

ALLUVIO.

Per alluvionem acquiritur dominium 41 1. 7. 1
Hujus deſcriptio 41. 1. 7. 1
In agro limitato alluvio locum non habet 41. 1. 16. n. 1
Pars per alluvionem accreſcens ſequitur fundum 6. 2. 11. 6

ALTERUM TANTUM.

Vid. Uſura.

ALVEUS.

Alveus novus vicina prædia habentibus Dominis accedit 41. 1. 7. n. 8

AMBIGVITAS.

Ambiguitas circa perſonam legatarii reddit legatum inutile 34. 5. 5. 2.
Ambiguè non loquitur, qui una oratione duo vult ſignificare 34. 5. 3. n. 3
Ambiguitas quid? 28. 1. 21. 2
Ambiguè loquens non mentitur n. 4
Ambigua verba quomodo explicanda 34. 5. 21. 1

ANATOCISMVS.

Anatociſmus non ceſſat, ſi in inſtrumento conventum, ut uſuræ ſingulis annis ſorti aggregarentur 12. 6. 26. n. 15. 16. 17

ANCILLA.

Se ipſam proſtituens pro lucro an, libera facta, fiat infamis 3. 2. 24. 1
Quid ſi ancilla minore vendita manumittatur 4. 4. 48. 2

ANIMAL.

Animalia manſuefacta quomodo veniant in judicium familiæ erc. 10. 2. 8. 1
Unum ſi alterum occiderit datur actio 9. 1. 1. 18. & 19
Quadrupes ſi nocuit homini, habetur ſolum ratio operarum 9. 1. 3. 1.
Pignorationes animalium hodie uſitatæ 9. 1. pen. 2
Porci damnum dantes globis feriri poſſunt ib. 4
Animal pignoratum Magiſtratui offerendum ib. 6

ANNONA.

Annonam attentantes & vexantes Dardanarii dicuntur 28. 12 2 n. 1
Annonam onerantes ab omnibus poſſunt accuſari 48. 2 13. 2
Annonam ſi Præfectus in ſuam utilitatem converteret, & ob id conveniatur, non poteſt uti compenſatione 16. 2. 10. 1
Annonam edvehentes, immunes ſunt 50. 6. 5. 2
Pretium annonæ ſtatuere ſolus Princeps poteſt 48. 12. 3. n. 1

ANNVI REDITVS.

In teſtamento legatis mobilibus & immobilibus annui non continentur 42. 1. 15 n. 7
Annui reditus ſunt vel perſonales, vel reales 42. 1. 15 n. 9
Liberant à Satisdatione 2. 8. 15. 6
In annuis reditibus non habet locum compenſatio 16. 2. 7. 2
Annui reditus ultra quincunces ſoluti non ſorti imputandi 46. 3. 5. 8

ANNVLVS.

Per aureorum annulorum jus impetrabant libertini jura ingenuitatis, ſalvo patronatus jure 40. 10. ult.

ANNVS.

In actione calumniæ diverſimodè currit 3. 6. 6
Cœptus interdum habetur pro completo 36. 1. 74. n 5

ANNVS GRATIÆ.

A feſto Michaelis inchoandus 1. 21. 4. 4.
Anno gratiæ Viduâ liberiſque mortuo alimenta finiuntur 2. 15. 8. 16

ANTICHRESIS.

Deſcribitur 20. 1. 11. 3
Agricolarum prædia in antichreſin dari nequeunt ib. 4
Eſt quoque antichreſis tacita ib. 5
In Antichreſi fructus ultra quantitatem promiſſarum uſurarum percepti, imputantur in ſortem ib. 6. & te
Læſio ultra dimidium hic non attenditur 20. 1. 11. n. 7
Pactum ut antichreſis intra certum tempus non redimatur, licitum eſt ib. 23
Tacita eſt antichreſis, ſi mutuo gratis dato pro debito pignori datus ſit fundus fructum ferens 20. 2. 8. 1
In antichreſi tacita præcisè legitimus uſurarum modus attenditur. ib. 2
Secus in expreſſa 20. 1. 8. n. 3
Contractus pal antichretico affinis eſt ex *l. 39. ff. de pignor. action.* ib. 4

A P E S.

Apes fumo facto fugans in factum tenetur 9. 2. 49 1
Apium examen evolans quamdiu in conſpectu meo, tamdiu meum 41. 1. 5. 1

A P O C H A.

Apocha eſt ſpecies ordinariæ probationis 22. 2. 18. 10

A P O S T O L I.

Apoſtoli intra 30. dies à tempore ſententiæ petendi 49. 6 unic. n. 1
Hodie vel ſemel petere ſufficit n. 2
In Camera Spir. & in tribunali Wiſmar. ſine apoſtolis recipitur appellatio n 3. 4
Appellans ſi in termino pro dandis apoſtolis non compareat, deſertor eſt 49. 6. unic. n. 5.
Appellatio ſi non recipienda, dantur apoſtoli refutatorii n 6
Apoſtolos refutatorios judex dare debet, & exemplum eorum parti appellanti edere. 49. 5. 6. n. 5

APPELLATIO, APPELLARE.

Jure ſtatutario prohiberi non poteſt 49 5. pen. 5. Et 1. 1. 11. 1
Debemus ſi judex litem protelet 1. 1. 11. 2
Appellare licet de reſcripto dubio ad Principem 1. 4. 1. 5
In minimo licet ob præjudicium 2 1. 11. 2. & ſeqq. 4. 1. 4. 3
Appellationi renunciat qui ſolvendi terminum petit c. 14 40. 8
Item qui appellatione pendente aliquid attentat 4. 4. 30. 1 lim. ib.
à Sententia interlocutoria, quæ vim definitivæ habet, licet appellare 4. 4. 39. 3
Ille qui temerè appellabit à probatione ſibi injuncta, non currit tamen terminus probetorius, niſi ſententia iverit in rem judicatam ib. 6
Judex appellationis, omiſſo articulo, ſuper quo appellatum, invito appellante, volente appellato poteſt de cauſa principal pronunciare 4. 4. 39. 9
Gravamen ſufficiens ad appellationem eſt, quando judex cauſam ſummariæ cognitionis ad proceſſum ordinarium remittit 4. 4. 40. 4.
Qui poſt Sententiam ad ordinarium remittitur Proceſſum, ſuper Executione juſtè appellet ib 6
Appellari poteſt à rejecta reconventione, licet quæſtio per ſe non appellabilis 2. 1. 11. 5
Appellationi minor renunciare poteſt 4. 4. 41. 1
a citatione interdum poteſt appellari 4. 8. 19. 18
à decreto ex erronea confeſſione facto appellari poteſt 5. 1. 2. . . 2
Si plures appellarunt, & quidem v. gr. apoſtolos petere, vel appellationem introducere ceſſent negligentibus tantummodo hoc præjudicat 5. 1. 44. lim. ib.
Qui verè contumax in non veniendo condemnatus eſt, non habet beneficium appellandi 5. 1. 7 1. 10
Ubi ob contumaciam vel deſertionem prohibita eſt appellatio, tunc etiam reviſio prohibita ib.
Nullitas in venire appellationis tacitè continetur 10. 2 41. 1
Omnes actus, qui pendente cauſa principali fieri poterant, poſſunt etiam fieri appellatione pendente 36. 1. 3. 5
Appellationis finis quis 49. 1. 1. n. 1
Quæ cauſæ appellationem admittant n. 2. 4
An ſi cauſa ſit infamans ſtatim ad Cameram appellari poſſit 2. 1. 11. 6
A decreta commiſſione ad perpetuam rei memoriam non appellatur 49. 1 1. n 3
In criminalibus ubi ad mulctam agitur appellari poteſt ad Cameram Spirenſem n. 5
Quæ cauſæ appellationem non admittant n. 6. 8
Contra ſententiam judicis ex reſcripto Principis judicantis num detur appellatio 49 1. 1. n. 7
In Schedula appellationis judici à quo offerenda quæ obſervanda 49. 1. 3. n. 1
In appellatione à definitiva ſententia une cauſa ſaltem adjecta aliæ liberæ in proſecutione appellationis adjungi poſſunt 49. 1. 3. n. 2
In appellationis inſtantia quæ exceptiones novæ admittendæ n. 3
Ab executoria quatenus appellari non poſſit 49. 1. 4. n. 1
A tranſactione & à lege quando appellari poſſit n. 3
De appellationis inſtantia vid. Inſtantia.
Ab executione quatenus appellare licitum. n. 4
Ab executione ex inſtrumento liquido rectè appellatur n. 7
A declaratione ſententiæ appellari poteſt 49. 1. 4. n. 8
Ex inſtrumento liquido ſi ſententia lata non licet moribus Saxonum, Pomeran. quoad effectum ſuſpenſivum appellare n. 11
Tertius rectè appellat ſi contra ſe ex inſtrumento guarentigionato agetur 49. 1. 4. n. 13
Appellat tertius pro ſuo intereſſe reluctante licet principali 49. 1. 4 n. 14 ut & 5. n. 1 & ſeq.
Procurator qui victus eſt & ſine mandato appellare poteſt & alium Procuratorem ſubſtituere n. 15
Appellante Principali à lite recedente non prohibetur tertius inſtitutam appellationem proſequi 49. 1 5. n. 3. 4
Tertius pendente apud inferiorem judicio appellare non poteſt, niſi interventionem ſibi denegatam probet n. 5
Pro eo qui ad ſupplicium ducitur cuilibet cujusque ſexus appellare licet 49 1. 6. n. 2

Appellatio tutior eſt reſtitutione ab eodem judice facienda 49. 1.6.n.5
Schedola appellationis inſinuanda ipſi judici à quo 49.1.7.n.1
Hodie etiam fit coram Notario & teſtibus n.2
Quid in Marchia Electorali & Pomeran. obtineat n.3
Appellatio unius in rebus dividuis prodeſt alteri 49.1.10.n.5
Ab appellatione qui removeantur 49.1.16.n.1.& ſeq.
A ſententia nulla appellari poteſt 49.1.19.n.6
Appellationes gradatim fieri debent 49.1.21.n.4.5
Quod & hodie obtinet n.3
Secus de jure Canonico n.2
Appellatio indefinita ſubſiſtit 49.1.21.n.10
In civilibus quatenus appellatio alterius pro altero valeat 49.1.23 n.1
Conjuncta perſona appellat ſemper cum cautione de rato n.2
Contumax in non veniendo non appellat n.3
Appellatio ab alio inſtituta ab alio juſtificari poteſt 49.1.28.n.3
Appellans ſpreta juſtificatione ad acta ſe referens audiendus 49.1.28.n.4
Appellationi ante ſententiam renunciari poteſt 49.2.1.n.1.2
Valet etiam renunciatio poſt ſententiam vel tacitè vel expreſſè facta 49.2.1.n.3
An Procurator appellationi valide renunciare poſſit 3.3.60.n
Ab oppidanis judicis hodie ad Senatum appellatur 49.3.1.n.6
Quando jure Can. à ſubdelegato ad ſubdelegantem appelletur 49.3.1.n.7
Appellationes conditionales admittuntur 49.4.1.n.7
Appellationis tempus utile eſt n.9
Spacium proſequendæ appellationis eſt annus & ex juſta cauſa bienmium, quod tempus à die interpoſitæ appellationis computandum 49.4.1.n.11
Ante ſententiam ſi grave damnum imminet appellare licet 49.5.2.n.1
Sententia interlocutoria ex cauſa principali aliquid definiens appellantis eſt n.2.& ſeq.
A proviſionali ſententia quando appellatio detur 49.5.2.n.8.9
In ſententia definitiva ſi exceptio alterius in dagatur, rejecta appellatio ſaltem devolutivum effectum habet n.10
A decreto ad unius inſtantiam non opus eſt appellare, utile tamen 49.5.2.n.5
Judex à quo ſi appellationem recipere nolit, etiam refutatoriis datis nihil innovare debet 49.5.6.n.16.
Judex à quo ſi appellans bonis labatur cautionem exigere poteſt 5.8.10.4
Appellatio licet repulſa, appellans tamen appellationem proſequi poteſt 49.5.penult.n.8
Rei dilationem non recipiens appellationem quoad effectum ſuſpenſivum non admittit 49.5.7.n.1.& ſeq.
Cauſa ædificiorum an inappellabilis n.8.
In cauſis collectarum quando admittenda appellatio n.10
Sæpius cauſa inappellabilis ex puncto incidente appellationem admittit 49.5.7.n.11.12
Appellat. interpoſita judex quieſcere debet 49.7.unic.n.14.15
Appellationes in cauſis pecuniariis reddi quidem poſſunt per Procuratorem, non verò criminalibus 49.9.1.n.1.
Procurator appellationem an proſequi teneatur 49.9.3.n.1.3
Mortuo appellatore ſine hærede evaneſcit appellatio 49.13.unic.n.1.
Heredi ad proſequendam appellationem ſpatium quatuor menſium à tempore aditionis conceditur 49.13 un.n.2.

AQUA.

De interdicto de aqua quotidiana & æſtiva, item de aqua ex caſtello ducenda, vid. in voc. *Interdictum.*
Aquæ quotidianæ & æſtivæ deſcriptio 43.20.1.n.1.3
Aquam pluviam quatenus quilibet colligere poſſit 39.3.3.c
Aud. Actio Aqu. pluv. arc.

AQVÆDUCTUS, AQVÆHAUSTUS.

An aquæhauſtus ſit jus prædii 8.3.20.4
Aquæductus ex caſtello vel rivo Principis conſenſu fieri debet 43.20.1.n.18
Modus ducendi aquam ſemel obſervatus non eſt variandus 43.20.1.n.5
Aquæductus eſt ſervitus realis 8.3.4.2
An aquæductum habens poſſit alteri aquæhauſtum concedere 8.3.33.3.
Aquæductum habens fiſtulam imponere poteſt modo domino non adferat damnum ſub corrivali 43.20.3.n.9.
Aquæductus cujus origo memoriam excedat, jure conſtituti habetur 43.20.3.n.5
Ex fundo empto, non verò ex aliis agris aquam per fundum venditoris derivare licet, ſi ita conventum 8.3.29

ARBITER, ARBITRIUM. ARBITRATOR.

Arbitri juris quid ſint 4.8.9.1
Ab arbitro compromiſſario appellari non poteſt, bene tamen ab arbitro ejus 4.8.27.12. Et 4.8.9.2
Quando pars litigans non parendo juſſibus arbitri pœnam incurrat 4.8.29.1. & 4.8.31.c.4.8.38.4.8.39.2
Arbitri ſententia ab initio partuſſa non ſufficit 4.8.49
Quomodo arbiter adeſſe jubeat 4.8.49.2
Arbitro extra metas officii quid jubenti impunè non paretur 4.8.50.
Arbitrator, i. e. amicabilis compoſitor poteſt eſſe judex ordinarius. 4.8.9.3
Ignominioſus eſſe poteſt 1.22.2
Si à judice datus appellatio conceſſa, ſecus ſi à partibus electus. 1.8.9.1
Arbitrium & judicium differunt 4.8.1.1
Ob contumaciam non poteſt denegare audientiam ib.2
Arbitri ſunt triplices ib.3
Arbitri ſententia non infamat 3.2.13.7
Arbitri ſententia, ſeu laudum, non parit exceptionem judicat, ſed pacti 4.8.1.1.lim.ib.
Reductio tamen ſuſpendit executionem ib.2
Ad arbitrium regulariter nemo compellendus 4.8.3.2.& 3
Quæ ob cauſas 4.8.15
Cauſæ hæ non ſunt æquales 4.8.16.& 17
Arbiter infamis eſſe poteſt 4.8.7
Laico & Clerico conjunctim poteſt dari arbitrium in cauſis ſpiritualibus ib.inf.
Judex ordinarius arbiter eſſe nequit 4.8.9.3 diſting.ib.
Arbiter ſententiam ferre non cogitur 4.8.11.2
Arbiter ſi juret ſibi non liquere, pronunciare non tenetur 4.8.13.6
Si tres arbitri dati, & duo pronuncient, tertio abſente, arbitrium nullum eſt, 4.8.17.7.lim.ib.ſubl.ibid.8.& 9.add 4.8.18
Arbiter, cui plures controverſiæ ſimul injunctæ, & ille unam definiat, preterit eandem mutare 4.8.19.2.& 3.lim.ib.4.5.6
Vid. Sententia.
Arbiter nulla citatione prævia poteſt cauſam definire, ſi per partes id actum 4.8.27.2
Arbitri effectus tranſit ad hæredem ib.7
Stari debet ſententiæ arbitri ib.11.lim.12
Arbiter interdum abſolutè aſſumitur, interdum non ib.15.
Si arbitri ſint pares numero, non ſtatur ſententiæ, ſi diſcordes 48.27.n.16
Si numero impares, ſtatur majori parti ib.
Arbiter non fert ſententiam abſente parte per contumaciam 4.8.27.n.17.lim.ib.
Arbiter ex ſtatuto cognoſcens coërcere poteſt contumaciam ib.17.& 18
Si reus in termino ab arbitro ſtatuto non ſolvat 4.8.23.e
Arbitri Sententiæ, ſi rogatus ut ſententiam diceret ob ſuſpicionem, & tamen dixit, Exceptio doli opponitur. 4.8.32.17
An poſſit ſententiam ferre die feriata 4.8.36
Arbiter nihil poteſt ultra id, quod ſibi in compromiſſo eſt conceſſum 4.8.32.n.12.& 30
Judicare debet ſola facti veritate inſpectâ n.23
Reconventio coram arbitro non locum habet ib.24
Arbitro moriente die ſtatuto, uno compromittentium comparente, altero emanente, hic non punitur 4.8.40
Minor 20. annis non poteſt eſſe arbiter 4.8.41
Arbiter in ſuâ re quis eſſe non poteſt 4.8.51.1
Arbiter poteſt eſſe filiusfam. 4.8.5
Arbitri & arbitratores quinam. 4.8.1.6. Et 4.8.9.3. Ut & 17.2.76.1

ARBOR.

An per arboris implantationem uſucapiatur libertas à Servitute urbana 8.2.7.3
Arbor vicini radices ſi egerit in meo fundo mea efficitur 41.1.7.n.21.& 47.7.6 n.2
De interdictis de arboribus tum adimendis tum coërcendis vid. interdictum.
De arborum furtim cæſarum actione vid. Tit. ſpecial.
Qui arbores & maximè vites ceciderint, quo reſpectu tanquam latrones puniantur 47.7.2.n.1
Arbores qui tantum nocendi animo evellunt, mitius puniuntur quàm qui lucriſaciendi 47.7.7.n.1.5
An ſi ſervitutem in tuis ædibus habeam, arbores in tecto tuo plantare poſſis 8.2.18.2
Per arbores vel viridaria proſpectus adimi nequit 8.1.12.2
Arboribus vi dejectis alias ſubſtituere fructuarius tenetur 7.1.59.1
Ob ligna furtim cæſa tempora anni vel lunæ minus convenienti pœna exaſperatur, in appendice 4.7.7.8.n.22

ARCA.

An venditio ſit valida, ſi emo eo pretio, quòd in area habeo, 18.1.7.6
Si in occluſa ciſta, vel arca, deponens affirmat, plures res fuiſſe, depoſitarius negat, quid Juris? 16.3.1.n.18.& 19
Ciſtulam depoſitam reſignans, quando furti obligetur? 16.3.29.1

AREA.

Quid ſi teſtator areæ uſumf. legans poſtea ipſa in illam ædificet 7.1.36.1
Quomodo areâ mutatâ uſusfr. reſtituatur 7.1.71
Quod interdictum contra ædificantem in area fructuaria detur 7.4.6
Sublato ædificio an areæ uſus recuperetur 7.4.7
Aream à ſervitute liberam habens pro lubitu in ea ædificare poteſt 8.2.14
Quomodo ſocius, ne ædificet in aream communem, prohiberi poſſit 8.2.27.2

ARESTUM,

Index Rerum

ARESTUM ARESTARE.

Alterius ſubditos non licet — 1. 1. 5. 8
Civis pro debito civitatis non capitur — 1. 8. 6.3
Areſtatus ſufficientem offerens cautionem ex areſto ſine licentia impunè recedit — 2. 8. 7. 8. lim. 9
In Areſto ſpeciale mandatum non requiritur — 3. 3. 40. 2
Per arreſtum non ſemper fit litis pendentia — 5. 1. 3n. 18
Pendente hered. petit. arreſtum imponi poteſt — 5. 3. 49. 3
Arreſta de jure civili illicita — 42. 1. 58. n. 2
Ob arreſtanti cautionem de indemnitate arreſtum imponi non poteſt — n. 3
Arreſtum ut concedatur gravis cauſa requiritur — 4. 2. 1. 58. n. 5
Reus arreſtum violans non eſt audiendus — 2. 3. un. 8. lim. ib.
Relaxatio arreſti quando petenda — 42. 1. 58. n. 6
Pretio rei venditæ non facilè arreſtum imponendum — n. 7
Pro executione rei judicatæ favorabilia ſunt arreſta — n. 8
Arreſta perſonalia irretractabilem injuriam inferunt — 43. 29. 2. oom. 1
Arreſta ſuper bonis hæreditariis quando licita. — 42. 2. 23. n. 5. & 6
In arreſti impoſitione præciſà hora attendenda eſt — 45. 1. 41. n. 5
Fidejuſſor ſi diu in obligatione ſtetit vel condemnandus eſt, poteſt in bonis debitoris arreſtum petere — 46. 1. 45. n. 2
Areſtum quando judex imponere non poſſit. — 48. 3. 1. n. 4. & 5
Areſtatus ſub cautione relaxari debet — 42. 8. 10. 24. ſq.

AR●ENTARIUS.

Quibus rationes edere teneantur — 2. 13. 4. 1
Quæ de his olim, hodiè de Notariis Publ. intelliguntur — ib. n. 2
Quando pater pro filiofam. argentario teneatur — 2. 13. 4. 5
Quando Dominus ſervi argentarii teneatur amiſſionem inſtrumenti probare — 2. 13. 4. n. 6
Ubi argentarius rationes ſuas in villam vel horreum civitati, in qua argentaria exercita vicinum translata edere debeat — 2. 13. 6. 1
An & argentario edendæ rationes — 2. 13. 6. 10
An & argentarii hæres teneatur edere rationes — 2. 13. 9. 3
An ejus ſucceſſor ſingularis — ib. n. 4
An argentarius rationes contra ſe exhibere debeat — 2. 13. 10. 1
Cur argentarii ſolum rationes edere debeant in edicto & non alii — ib. 2
Argentarius ubi conveniendus — 5. 1. 45. 1

ARMA.

Armorum paritas non requiritur in def. neceſſaria — 1. 1. 3. 9.

AROMATA.

Horum. qt. uſuſ. eſt — 7. 5. pen.

ARRHA.

Arrha non eſt pars pretii, ſed argumentum venditionis. — 18. 5. 3. 6
Arrha datur, ut eò magis appareat de pretio convento — 19. 1 / 35. 1

Vid. Emtio & Venditio.

ARROGATIO.

Arrogatio & adoptio cujus autoritate fiant — 1. 7. 2. 1
Requiſita in arrogatione — 1. 7. 17. 1
In arrogatione impuberis plurima requiſita — 1. 7. 15. 1
An & cujus conſenſus requiratur in arrogatione — 1. 7. 24
Arrogatio requirit cauſæ cognitionem & qualem — 1. 7. 15. 4
Cur ad minoris arrogationem requiratur Curatoris autoritas — 1. 7. 8
Arrogatio vel adoptio plena tribuit jus agnationis & non cognationis — 1. 7. 23
Spado cur arrogare poſſit — 1. 7. 40. 3
Cur per alium arrogare vel adoptare non liceat — 1. 7. 25. 8
An plures arrogare quis poſſit & alienum libertum — 1. 7. 15. 7
Fœminæ poſſunt arrogari — 1. 7. 21
Infans non poteſt dari in arrogationem — 1. 7. 42
Arrogatus tranſit cum liberis in poteſtatem arrogantis — 1. 7. 2. 3
Liberi ejus qui arrogatur, capite minuuntur — 4. 5. 3. 1
Effectus arrogationis ratione adoptivi parentis — 1. 7. 15. 1
Adverſario in filium arrogato ſolvitur judicium — 5. 1. 11. 1 lim. ib. n. 2
Arrogator impuberis reſtitutiones promittit, puberis non — 17. 18. 1
Quid ſi arrogator ſine ſatiſdatione vel planè non promiſerit — ib. n. 2
Arrogatoris hæredes impuberis defuncti hæredibus bona reſtituant — 1. 7. 22. 1
Arrogator arrogato legitimam dat — ib. 3. ſeqq.
An præter quartam arrogator poſſit ſubſtituere arrogato — 1. 7. 22. 3
Arrogans impubes, pubes factus reſcindere arrogationem poteſt — 1. 7. 32. 1
Filius in ſervitute conceptus & natus & poſtea manumiſſus poteſt à patre itidem manumiſſo arrogari, arrogatus tamen non cenſetur ingenuus — 1. 7. ult.
An propter officium ab arrogato geſtum vel aliam adminiſtrationem negotiorum pater teneatur — 1. 7. pen.

ARTIFEX.

Appellatione artificum etiam diſcipuli veniunt in beneficiis — 32. 1. 65. n. 5
Tenetur culpa leviſſima ratione datæ materiæ — 19. 2. 13. 1 ampl. ib. 2
Non tenetur ſi vitium fuit in materia — 19. 2. 13. 3. lim. ib. 4
Artifices ſuam operam locantes remedium L. 2. C. de reſcind. vendit. implorare non poſſunt — 19. 2. 22. 4
Artifex qui peritiam artis profitetur, & ſic quaſi ſe obtulit, leviſſimam culpam præſtat — 19. 2. 25. 21

ARUNDO.

Cæſa quomodo ad uſufructuarium ſpectet — 7. 1. 59. 5

ARVUM.

Si in arvo vites plantentur uſusfr. non tollitur — 7. 4. 10. 6

ASSESSOR.

Officium ejus — 1. 22. 1. 1
Infamis non poteſt eſſe — 1. 22. 2
In patria ſua nemo fit — 1. 22. 3
Quando Reip. cauſa abſit — 4. 6. 38
An aſſeſſor Magiſtratus advocati munere in eo judicio cui aſſidet fungi poſſit — 1. 22. 5
Adſeſſori ejuſque hæredibus ſalarium integri anni debetur — 1. 22. 4. 1
Ejus imperitia magiſtratum non ipſum adſeſſorem excuſat — 2. 1. 1. 3
An quis in ſua patria poſſit aſſidere Curatori Reip. — 1. 22. fin.

ATTENTATA.

Attentata ſunt, quæ in præjudicium appellantis & ipſius appellationis fiunt à judice vel parte — 49. 7. un. n. 1
Attentata ſi cauſæ contraria judex appellationis cauſæ remittit. — n. 3
Attentata etiam in cauſa Fiſci emendanda — n. 7
Attentatum non eſt ſi judex appellationem ignoraverit, neque etiam ſi ad perpetuam memoriam examinet — n. 8. & ſeq.
Super attentatis quando judex inquirere poſſit — 49. 7. un. num. 15
Regula: Attentata ante omnia revocanda, quam causa procedat — 49. 7. unic. n. 16. & ſeq.
Attentatum revocatur — n. 28

AVARIA.

Quid — 14. 2. 1. 1

AUCUPIUM.

Aucupium facere in alieno fundo invito Domino, non eſt juris — 8. 3. 16. 1

AVOCATIO.

Vide Cauſa.

AURIGA.

Quæ detur actio, ſi auriga merces meas in horreo tuo depoſuerit — 10. 4. 5. 1
Auriga an extra culpam ſit, ſi ſupervehat puerum, ſi antea acclamavit — 9. 2. 31. n. 2. & 3
Aurigæ ſi equitii uſus relictus, alteri locari vel concedi nequit — 7. 8. 12. 8

AUSTREGÆ.

Definiuntur — 2. 1. 14. 3
Immediatis Imperii membris conceſſa — ib.
Sunt arbitri ex ſtatuto — 4. 8. 1. 8

AUTOCHIRIA.

Quando excuſetur — 49. 16. 6. 8
Aliàs prohibita — 9. 2. 13. 1. Et 48. 21. 3. 1. ſeq.

AUTOPHONIA.

Ab autophonia non excuſantur, qui pulvere nitrato ſuccendunt navem — 9. 2. 15. 3

AUTOR.

Autor Rixæ, Tumultus, vide Rixa, Tumultus.

AUTORITAS PRIVATA.

Conventio in caſum non impleti contractus de executione facienda, propria autoritate licita — 40. 1. 20
Creditor propria autoritate fundum ſi ex tali pacto ingrediatur poſſeſſio eſt vitioſa — 41. 2. 6. n. 5
Quod ſecus, ſi res vacet, aut debitor permittat — n. 6
Conſtitutarius prædium in quo vidua jus retentionis habet, propria autoritate occupare poſſit — 41. 2. 18. n. 8. & ſeq.
Hæres propria autoritate hæreditatem vacantem occupare poteſt — 23. n. 4
Victor propria autoritate ſententiam pro ſe latam exequi non poteſt — 42. 1. 6. n. 6
Secus ſi judex ipſi commiſerit executionem aut in mora ſit periculum — n. 6. & 7
Creditor autoritate privata extorquens debitum jus crediti amittit — 48. 7. 7. n. 1

AVUS.

Pactum avi nec à ſe, nec à filio dos pronepti promiſſa petatur, an impediat petitionem dotis à cohærede filii — 2. 14. 33. 1
Avus acceptum à filio trientem nepti à patre ſuo exhæredatæ obtenta cauſa reſtituere tenetur — 5. 2. 16. 1

B.

BALNEUM.

Balnei uſusfr. perit, ſi ex eo habitatio fiat — 7. 4. 16

BANNITUS.

Quando à quoque poſſit interfici — 11. 7. 35. 6

BELLUM.

Ex bello damnum datum annuis reditibus, eſt emtorie — 18. 6. 7. 2.
In bello inter Chriſtianos capti hodiè non fiunt ſervi — 1. 5. 4. 2. limit. ib. n. 3

Juſta ex cauſa & Juſtè gerendum 1.1.5.8
Belli imperator civitatis Procurator 2.14.5.13

BENEFICIUM.

Fruſtra Implorat qui à ſua parte præſtanda nondum præſtitit 2.4 9.3
Beneficia quando duo concurrunt diverſi generis infirmius cedit fortiori 4.4.11.13
Latiſſimè interpretandum 2.4.3.2. & ſeq.
Limitatur ib.n 6
Et accipiens præſtare præſtanda tenetur ib. 10
Beneficium ordinarium facit ceſſare extraordinarium 4.4.16.1
Exemplum 4.4.16.2. ſeq.
Collatio beneficii facta per vicarium Epiſcopi neſcium alium vicarii creati valet 1.18.17.3

BENEFICIUM COMPETENTIÆ.

An per pactum acquiri poſſit, & quis hujus effectus 2.14.49
Beneficium competentiæ in perſonalibus actionibus competit defenſori 3.3.51.7.
Datur interdum filiofam. ſi in ſolidum conveniatur 14.5.4.1
Denegatur eidem mulier in caſibus 14.5.4 & ſeq.
Maritus ob dotem vel aliam cauſam ab uxore conventus gaudet beneficio competentiæ 24.3.12.n.11. & ſeq. 42.1.10
Beneficium competentiæ marito quatenus non detur n.13. & ſeq. 11s 18. n 2. & ſeq. & 3.5.35.1.
Hoc beneficium non tranſit ad hæredes 24.3.12.n.11
Donator ſi ex donatione conveniatur gaudet beneficio competentiæ 39.5.12.n.13. & 42.1.19 n.3
Militibus Sagatis ut & Sacerdotibus datur beneficium competentiæ 42.1.6. n 1.2
Sic & ſociis, Parentibus, Patrono, Marito, non vero Nobili 42.1.16 n.1.2
Inter eos, qui beneficium competentiæ habent, melior eſt conditio occupantis 42.1.19.n.1
Pater uxoris & Pater mariti num habeant beneficium competentiæ 21.n.1
Fidejuſſor cum debitore principali non habet beneficium competentiæ 42.1.24 n.1
Beneficium competentiæ non tranſit ad hæredes 42.1.14.n.3
Competit hoc beneficium defenſori n.4
Pactum de non utendo beneficio competentiæ non valet 42.1.16. n.2
Beneficium competentiæ donatori datum contra donatarium extinguitur, ſi denegatio alicui tertio facta 42.1.41.0.1
Quod ad maritum & ſocerum non pertinet n.2
Cedens bona ſi ad pinguiorem fortunam pervenit denuo conventus, habet beneficium competentiæ 42.3.4.1
Quod ceſſat ſi eidem renunciavit, aut alienationem rerum in fraudem creditorum fecit 42.3.4.n 4

DE BENEFICIO EXCUSSIONIS, DIVISIONIS & CEDENDARUM ACTIONUM.
Vide Fidejuſſorum beneficia.

BIGAMIA, BIGAMUS.

Non eſt, qui alibi relictam vivere putans, aliam ducit, iſta mortua 3.2.8.3
Mulier falſis rumoribus de mariti ſui morte credens, & longo tempore poſt alii honeſtè nubens, pœna bigamiæ non tenetur 48.5.11.n.8
Bigamia ſimultanea prohibita, & bigamorum pœna, quæ adulterorum 3.2.8.4

BLASPHEMIA.

Blaſphemia & Magia crimina publica ſunt 48.1.1.4

BONA.
Vide Uſusfructus.

Adventitia patri quoad Uſumfructum tantum hodiè acquiruntur 5.3. fin.4
Quando bona adventitia ita legata ſunt filiofamilias, ut uſusfructus patri non acquiratur, patri tamen aliqua commoditas competit, ob quam filius ea bona, invito patre, alienare non poteſt 7.8 17.2
Munera quæ à patrinis infantibus baptizatis offeruntur, patri acquiruntur 15.1.19.
Bonorum tres ſunt ſpecies: mobilia, immobilia, & nomina ac jura 41.1.15.n.6
Bona ubi diſtrahenda 41.5.1.n.1 ſeq.
Bonis ob delictum qui privatus, poſtea innocens repertus omnia recipit 48.18.1. n.13
Bona damnatorum omnia liberis relinquuntur 48.20.7. n.1
Bona quæ nullum habent dominum vel hæredem competunt fiſco 48.20.7.3

BONA FIDES.

In E mtore uſucapiente requiritur bona fides tempore traditionis & tempore contractus, ſecus in aliis contractibus 41.3.10. n.2
De Jure Can. b. f. requiritur per totum poſſeſſionis tempus 41.4.7.n.6
De Jure Can. in præſcriptione tricennali actionum perſonalium b.f. requiritur 44.3.11.n.6

B. F. POSSESSOR.

Qui b. f. ſervum poſſidet, an, ſi aufugerit, æſtimationem ejus præſtare teneatur 6.1.11.1
Agrum conſeminans fructus ſuperveniente Domino colligere nequit 6.1.53
An fructus non conſtus reſtituere teneatur 6.1.78
Ad quos fructus reſtituendos teneatur, re non amplius exiſtente 6.1. pen.
Poſſidens b. f. ſervum contra Dominum, ſi eum occiderit rectè agit 9.2.17.1
Deducit expenſas utiles tribus caſibus 6.1.38.1. ſeq.

BONORUM CESSIO.

Ceſſio bonorum quid & quibus bonis cedere permiſſum 42.3. ad Rubr. n.1
Ceſſionis beneficium perſonale eſt, nec juvat fidejuſſorem n.2
Ceſſionis beneficium, quo fine detur & quis ipſius effectus 42.3. ad rubr. 3. & 4
Civitas & Eccleſia beneficio ceſſionis uti poſſunt ib.n.5
Ceſſio bonorum ab hærede facta an ſit ſignum repudiatæ hæreditatis 42.3. ad Rubricam n.6
Bonis cedens ante venditionem bonorum pœnitere poteſt & ſatisfacere creditoribus 42.3.3. n.1
Cedens ante diſtractionem dominium rerum ſuarum non amittit 42.3.3 n.2
Ceſſio principaliter tendit in favorem debitoris n.3
Cedens compelli non poteſt, ad ceſſionem faciendam, ſi creditoribus paratus ſatisfacere n.4
Cedens, ſi ad meliorem fortunam pervenerit, denuo conventus habet beneficium competentiæ 42.3.4.n.2
Quod ceſſat ſi eidem renunciavit aut alienationem rerum in fraudem creditorum fecit 42.3.4.n.4
Ceſſio bonorum fit interveniente cautione idonea n.2.5
Cedere volens non auditur, niſi prius agnoverit debitum 42.3.8.n.1
Cedens omnia ſua bona juratus deſignare tenetur 42.3.8.n.2
Debitor debitum negans admittendus ad ceſſionem n.3
Bonorum ceſſio quomodo fiat 42.3.ult.n.1
Quid de hac in March. Elect. ſtatutum n.1.3
Non habent beneficium ceſſionis qui parte bonorum ablata aufugiunt 42.8.25.n.8

BONORUM POSSESSIO.

In effectu non differt ab hæreditaria aditione 37.1.2
Quid, quotuplex, ejuſque utilitas 37.3.n.1. & ſeqq.
Effectus ejuſdem 5.2.20.2
Edictalis quibus caſibus hodiè neceſſaria 37.1.7.n.8
Abſenti etiam non petenti datur 37.1.7.n.1
Teſtamentum falſum accuſans, idque probans, adhuc poteſt poſſeſſionem agnoſcere 37.1.14.n.1
An peti poſſit, ſi ex confeſſione partis adverſæ contenta tabularum conſtet 37.2.un.0.5
Quibus non cedat tempus bonorum poſſeſſionis 37.3.1
Contra Tabulas quibus & quo ordine detur 37.4.1.n.1.2.5. & 37.8.n.1. & 38.2.3.n.1.2
Petens bonorum poſſeſſionem nec legatum, nec donationem mortis cauſa petere poteſt 37.4.18.n.1. vid. 37.5.1.n.1.2.3
Conditio dandi implenda in petente bonorum poſſeſſionem non inſtituto 37.5.15
Impubere præterito petente bonorum poſſeſſionem ſuſpenditur petitio extranei ſcripti hæredis 37.10.12.n 1
Secundum Tabulas cui detur 37.11.1.n.1.2
ubi requiſita
An detur ex duobus teſtamentis non tempore ſignatis n.3
An ex teſtamenti exemplo peti poſſit 37.11.1.n.5
Competit etiam parentibus 37.12.1.n.2
Limitatur n.2.3.4. vid.3.n.1. & fin.n.1
Non datur contra tabulas militis 37.13.1.n.2
Patronus donationem à liberto factam ſi acceptaverit, an bonorum poſſeſſionem contra tabulas liberti petere poſſit 38.2.8.n.1.2
Mutatâ teſtatoris voluntate ſolenniter in cauſam inteſtati, non petitur bonorum poſſeſſio ex tabulis 38.6.1.n.2
Intra quod tempus petenda 38.9 1.n.7.9
Hoc tempus non eſt continuum 38.15.2
Filius, patre furente bonorum poſſeſſionem non petens, ſibi non præjudicat 38.15.3
Interdum neceſſaria 38.16.1.n.5

BOS.

Corium bovis mortui uſufructuarius non percipit 7.4. pen.
Boves aratorios commodatos exercendo inutiles labori reddens, in quantum tenetur 9.2.21.n.10
De uſu boum relicto 7.8.12.8

C.

CAballinus quis fuerit 45.1.5.9

CADAVER.

Humanum arreſtari ob debitum nequit 11.7.38.2
Limit. in cadavere uſurarii ib.4
Illatio cadaveris locum religioſum facit, quando ea mente facta, ut corpus ibi maneret 11.7.39.1.
Cadavera ſine permiſſu ſuperioris non tranſvehenda 47.12.3.n.3
Pœna extrahentium non tamen ſpoliantium cadavera 47.12.7.n.1
Creditores ſepulturam mortuorum impedientes quomodo puniantur 47.12.7 n 5
Cadavera punitorum à principe peti poſſunt, ut terra mandentur 48.24.1 n.1

[illegible]

Digitized by Google

Index Rerum

Conſuetudo qua cadavera punitorum in furca vel rota relinquantur inſepulta an rationabilis? ibid.

CALCULUS.

Calculi error quovis tempore retractatur niſi ſuper ipſi actum 50.8. 8. n.t. & 2

CALUMNIA. CALUMNIATOR.

Quinam ſit 3.6 1.1
Calumniatorum affectus etiam punitur 3.6.3.1
Actionem calumniæ interdum duo movere poſſunt 3. 6. 7
Calumniæ actione, utut raro agatur, tamen experiri non prohibitum 3 6.ult.3
De calumnia non tenentur qui necem conjunctarum perſonarum vindicant 48.1.ult n.1
Pœna calumniatorum quænam 48.16.1.2. Et 3. 2. 4. 3 36.t.n. 2
Pro vero calumniatore quis habendus 48. 16 1. n 3
De calumnia licet accuſator poſt abſolutionem & in proceſſu eventualiter conveniri poſſit, terminus tamen ipſi ſtatuendus ad excuſandum calumniam n. 4
Pœna calumniæ à judice ut exprimatur non eſt neceſſe n 5
Temeritas litigandi latius patet quam calumnia 43. 16. t. n. 7
Inſtruens ad calumniam pœnam calumniæ incurrit ib. n. 9
Calumniatores in privatis delictis ab accuſatione deſiſtentes arbitrarie puniuntur 48.16.3.n.1

CAMERA.

Qualem Juriſdictionem exerceat Camera, ſi Imperator aliquid mandet 1.21.3.2
An in mulcta minima appellatio locum habeat in Camera 2.1.tt.3
An ſi cauſa ſit infamans, ſtatim ad Cameram ſit appellandum ib n.4
In quibus caſibus in Camera ſumma appellabilis non attendatur. ib.n.10.

CAMERARIUS.

Poteſt remittere quod Senatus amit contra legem Anaſtaſianam 2. 14. 37. 4

CANCELLARE, CANCELLATIO.

Si Tabulæ ſurreptæ ſint cancellatæ ad quid fur teneatur 47.t.32.1
Cancellatio inſtrumenti probat ſolutionem quando apud creditorem vel debitorem reperitur n. 2

CANON, EMPHYTEUSIS PENSIO.

Vid. Poſſeſſor.

Emphyteuta pro quo alius canonem ſolvit, jus ſuum non perdit 3. 5. 39. 3.

Vid. Uſusfructus.

Ex diuturna præſtatione Canonis præſumitur Emphyteuſis 22.1.6.3

CAPUT.

Caput in cujus territorio reperitur, ille an ſit competens judex 11.7.44.n 2.3
A capite dependet ſalus totius Imperii 1.15.t.2

CAPITIS DIMINUTIO.

Definitur 4.5.1.t
Si quid actum cum iis, qui diminutionem capitis minimam poſtea patiuntur in eos per reſtitutionem datur actio ib. 4
Delictis nemo eximitur capitis deminutione ib. 5
Capitis dim. tutela non tollitur 4.1.7.t
Actio ex jure naturali per cap. dim. non tollitur 4.5.8.t
Tria ſunt obligationum genera, quæ per minimam cap. dim. non pereunt ib. 2
Capitis diminutione non tollitur legatum 4.4.10
Triplex eſt capitis diminutio 4.4.11
Liberi ejus qui arrogatur capite minuuntur 4. 5. 3. 1
Item emancipati ib n. 2
Non manumiſſi ib. n. 3
Quæ ſit media capitis diminutio 4. 5. 5. 1
Minima ſaltem privata jura perimit 4 5.5.2

CAPTIVUS.

An contra captivum reverſum ejus geſtori detur actio neg. geſt. 3. 5. 19. 9
An contra captivi mortui heredes 3. 5. 20
Si duo captivi pro tertio dimiſſo, ut lytron pro tribus afferret, emanente ſolverint, an & quam habeant contra eum actionem 3. 5 21.1.ſeq.
Ab hoſtibus capti fruuntur edicto: Ex quib. c. maj. 4. 6. 14
Qui eſt in vinculis poteſt uſucapere non vero ab hoſte captus 4.6.23.1. & 3
Capti in bello inter Chriſtianos hodie non fiunt ſervi, ſecus inter hos & Turcas t. 3. 4. 1. & 3
Per alterius territorium, irrequiſito judice loci captivum ducere licet. 43. 7. 1. n. 2

CARCER, INCARCERATIO, CARCERATUS.

Carceratus præſumitur per vim promiſiſſe & metum 4.2.21.2.
Hinc ipſo jure nullum, quod promiſit ib.t
Quod tamen non pertinet ad eas conventiones, quæ in bello vi metuque vel publice vel privatim exprimuntur ib. 3.
Limitationes circa carceratum habentur 42. 2. 22. n. 4.
Nec hodie ſublatum quod de carcerato hic diſpoſitum ib. 5
Carceris diuturnitas an minuat pœnam 48. 3. pen. 3. Et 48. 19. 25. 2
Incarceratus & qui in latumiis detinetur habet reſtitutionem 4.6. 9. 1. ſeqq.
Incarceratus contra impedientem alimentorum præſtationem habet actionem ad intereſſe 42.1.34.n.t
Incarcerato pauperi alimenta præſtare tenetur accuſator n. 2
Alimentis non præſtitis ab accuſatore incarceratio relaxatur 42.1.34.3
Fraudatur bonis jam exutus in carcerem compingendus 42. 8. 25. n. 7
In delictis gravioribus incarceratio locum habet 48. 3. 1. n. 2
Pro carcere civitas aſſignari poteſt n 12
Incarcerati cum effractione evadentes, licet in crimine accuſato innocentes ſint, arbitrarie tamen puniuntur 48. 3. 14. n. 1
Injuſte carceratus an impune poſſit aufugere 48. 3. pen. n. 2
Hodie ad perpetuum carcerem quis condemnari poteſt 48. 19. 35. 1

CASTRATI.

Non poſſunt adoptare t. 7. 2. 2

CASTRUM.

Caſtro vendito ſimul adhærens Juriſdictio vendita eſt 19. 1. 27. 5
Poſſeſſione caſtri videntur apprehenſa omnia quæ caſtro adhærent t. 17. un. 2
Caſtro vendito machinæ bellicæ non videntur venditæ 32 1.93.2

CASUS.

Quem culpa præceſſit præſtari debet 5.5.12.2
In dubiis caſibus mediam viam eligimus 5. 4. 3. 4
Qui ſuſcipit caſum fortuitum, ſentire non videtur de caſu ſæpius contingente 18. 1. 78. 4
Caſus fortuiti ſunt frequentiſſimi, rariores & rariſſimi ib. 8
Caſus inopinatus fidejuſſorem reddit idoneum, non vero factum proprium 2.8 15. 13
Caſus fortuitos ſi conductor in ſe recipiat omnes, non tamen eos recipere videtur, qui culpa locatoris contigere 19 2. 30. 5

CATASTRUM.

Cataſtra ſua civitas edere tenetur 49. 14. 45. n. 3
Cataſtro omnia prædia inſcribenda & quot jugera habeant 50. 15. 4. n. t
Ad Cataſtri confectionem omnes citandi n. 2
Requiſita cataſtri ſunt, ut fiat publica auctoritate. 2. vocatis bonorum poſſeſſoribus. 3. conſideratione taxæ & fructuum n 4
Ex cataſtro ſi quis condemnandus partis unius præſentia non ſufficit 50. 15. 4 n. 5
In cataſtris etiam ſolutio collectarum ſcribenda n 6
Copia cataſtri omnibus edenda n 7
Cataſtra ſemper poſſunt emendari 50. 15 4 n. 18

CAUPO.

Caupo tenetur, ſi viatoris ſervo uſus ſit, & hic ſuo domino quid ſurripuerit 4. 9. 6. 2.
Quando Viatorum factum præſtare teneatur 4 9 2.
Caupo tenetur ob furtum commiſſum ab iis, qui in ipſius familia ſunt 47. 5. t. n. 1. 3
Non et caupo rem accipiens actione aſt Ed Naut. caup. &c non tenetur 4. 9. 36
Quid ſi filiusfam. vel ſervus cauponariam exerceat ib. n. 7.
Caupo tenetur ad cuſtodiam 4. 9. 5

CAUSA.

In cauſa communi unus Procurator poſtulari poteſt 3. 3. 42 9
Quando judex cauſam ſummariæ cognitionis ad proceſſum ordinarium remittit, eſt gravamen ſufficiens ad appellationem 4. 4. 40. 4
Ceſſante cauſa ceſſat effectus 4. 5. 7. 2. limit. ib. ſublim. ib.
Ceſſante cauſa finali non impulſ. ceſſat effectus 1. 7. 13. 4
Si in libello cauſa ſit generaliter expreſſa, ſuper jure proveniente ex nova cauſa, poteſt ferri ſententia in eodem judicio 5. 1. 23. 6
Piæ, quæ directo tales celeriter expediendæ. 2. 12. 1. 9
Avocationes cauſarum regulariter ſunt prohibitæ 5. 1. 30. 24. lim. ib 25. & 26
Continentia cauſæ deſcribitur ib. 27
Pendentia cauſæ contra fidejuſſorem mandatorem &c. non impedit, quo minus principalis debitor aut alter fidejuſſor conveniri queat 5. t. 32. 27
Minor avocari poteſt, cum in tribunali ventilatur major 5 1. 54.
Judex ſuperior poteſt avocare cauſam ab inferiore ſuo ordinario 5. 1. 58
à Camera cauſam avocare non poteſt Imperator 5. 1. 58. n. 3
Ab avocatione differt Reſcriptum ib. 4
Hodie nec ſummus Princeps cauſas à judicibus inferioribus avocare poteſt 3. 1. 53. n. 5. lim. ib.
Cauſæ aliæ ſunt neceſſitatis, aliæ pietatis 2.12.1.8
In cauſis ſummariis præparatoriis non attenduntur exceptiones, quæ altiorem indaginem requirunt 10. 4. 3. 27
Coram ſuperiore omnium judice cauſa eorum, qui diverſis judicibus ſubjecti ſunt, tractatur 11. 2. 12
Exemplum ibid. ib. 2 3. 4
Cauſa connexa coram eodem judice ventilatur 11. 2. 1. n. 5 & ſeqq.
Rationes evolvuntur ibid. n. 9
A quo quis cauſam habet, illi dominium tertii opponere nequit 24. 5. 11. n. 1
Falſa cauſa finalis vitiat legatum 35. 1. 17. n. 3. & 4
Finalis in dubio non præſumitur n. 6
Limitatur ib vid. 72. n. 7. 8
Cauſam poſſeſſionis ſine nova cauſa ſuperveniente mutare quis non poteſt 41. 2 3. n. 24. ut & 19. n. 2
Cauſam privilegii qui negat, privatur privilegio in pœnam mendacii. 42.1.21 n. 2
Quod etiam in omnibus beneficio cõpetentiæ fruentibus obtinet n. 3
Cauſa obligationis non probata an executive ex inſtrumento ſine cauſa agi poſſit 44. 4. 2. n. 5. 8

CAUTELA.

Abundans non nocet 3. 5. 6. 5

CAVERE, CAUTIO.
Vid. Uſusfructus.

Caveri jubere magiſtratus munic. non poteſt 2. 1. 4
Cautio in prima inſtantia præſtita durat etiam in ſecunda 2. 8. c. 3
Cautio ſemel approbata poſtea rejici non poteſt 2. 8. 0. 1
Cautio quadruplex eſt 2. 8. 1. n. 5
Parentes ac liberi cavere tenentur 2 8. 2. 3
Cautionis loco ſunt immobilia ſi ſub eodem Principe 2. 8. 7. 3.
2. 8. 15. 7.
Cautio recte poſt lit. conteſt. petitur ſi cavens deſinat ſolvendo eſſe 2. 8. 10. 3
Immobilia poſſidens cavere non tenetur 2. 8. 15. 1
ampliatur ib. n. 2. & ſeqq.
Cautio de rato non ſufficit ubi ſpeciali mandato opus 3. 3. 35. 4
Quoties præſtanda à Procuratore 3. 3. 39. 3
Cavere de rato ſuo nomine agen. quis debeat 3. 3. 39. 4
Cautio de rato ad dominum dirigenda ib.
De rato cavet pater, de dote filiæ agens ib. 5
Secus de injuria filio illata agens 3. 3. 39. n. 6
Quibus caſibus concurrat cum cautione de judicato ſolv. 3. 39. 7
Cautio de rato poſt lit. cont. opponi non poteſt 3. 3. 40 n. 5 & 6
Juratoriam cautionem præſtat qui ſatisdare nequit 2. 8. 16. 1
Limit. ib. n. 2
Liberatio Procuratoris à cautione de judicato ſolvendo an proſit quoque principali 3. 3. 50
Debitor ante adventum diei cautionem de ſolvendo præſtare tenetur 5. 1. 41. 1. & 2
Quam debitor præſtat, ratione circumſtantiarum, vel fidejuſſoria eſt, vel nude promiſſoria 5. 1. 41. n. 11
Cautio in quaſi uſufructu eſt de ſubſtantia ejuſdem, nec à teſtatore remitti poteſt 7. 5. 1. 1
Condici poteſt condictione cauſa data cauſa non ſecuta 7. 5. 5. 2
Conſulitur eſt in quaſi uſufructu, ſi caveatur de certa æſtimatione 7. 5 7. c
Remitti poteſt hæc cautio quoad ſecuritatem, non quoad conſtitutionem 7. 5. 8. 3
Præſtanda etiam à locuplete legatorum cauſa 36. 3 1. n. 2
Qui tenetur ad nudam cautionem, an teneatur promittere ſub hypotheca bonorum 36. 3. 7. n. 2
Cautio remiſſa non poteſt peti, licet hæres dilapidet 36. 3. 16. n. 1
A teſtatore remiſſa & ab hærede præſtita condici poteſt 36. 4. 1
Cautione ſemel accepta & idonea facta, alia peti non poteſt 36. 4. 3. n. 6
Cautio de tantodem reſtituendo in quaſi uſufructu requiritur 7. 9. 1. 23
Cautio pertinet ad rem finito uſufr. reſtituendam 7. 9. 3. 1
Cautio locum etiam habet in uſu, habitatione &c. 7. 9. 5. 2
Cautio de judicio ſiſti inter quos locum habeat 2. 8. 2. 3
Cautio in uſufructu earum rerum, quæ uſu conſumuntur, poteſt à teſtatore remitti 36. 4. 6. n. 1
Spes ſuccedendi non liberat à cautione præſtanda 37. 6. 1. n. 32
An ſi cautionem ob ædes tuas ruinoſas poſtulem prius interrogari poſſis 11. 1. 20. 6
Cautione de damno infecto non præſtita non datur actio 39. 2. 6. n. 1. 2
cautione hac præſtita Dominus non tenetur de damno extrinſecus dato. 39. 2. 6. n. 3
cautionem hanc petens de calumnia jurare tenetur 39. 2. 7
Etiam in ſecunda inſtantia, licet in prima juratum 39. 2. 13. n. 4
cautio hæc, ſi plures ædium Domini, ab omnibus in ſolidum juſte peti poteſt 39. 2. 23. & 27. n. 2. 1
Simpliciter cavens in ſolidum caviſſe cenſetur 39 2. 27. n. 4
cavens de reo judicio ſiſtendo ſi non exhibeat ſiſtendum ad quid teneatur 2. 4. 17. c
Cautio de judicio ſiſti an exoleverit 2. 8. 1. 6
Inter quos locum habeat 2. 8. 2. 3
An morte rei extinguatur cautio non tantum pro reo, ſed & pro hæredibus præſtita 2. 8. 4 4
Cautio de judicato ſolvendo coram uno judicio præſtita ad aliud quoque trahi poteſt 5. 1. 64. 3
Quæ differentia inter cautionem judicio ſiſti & de judicato ſolvendo 2. 8. 5. c
Cautio de legato ſolvendo die vel conditione ſub qua illud relictum impleta an & qua de cauſa remitti poſſit à legatario 2. 14. 46
Vitioſe cautum non videtur cautum 2. 8. 6. c
ceſſat cautio de damno infecto, ſi remedium ordinarium adſit 39. 2. 32. n. c
Ob nudam cautionem de indemnitate Judex arreſtum imponere non poteſt 42. 1. 58. 3
An interdum reſtituenti poſſeſſori de indemnitate cavendum ſit 6. 1. 19
ceſſio bonorum fit interveniente cautione idonea, & quænam illa 42. 3. 4. n. 2. 3
cautionem qualem præſtet curator 42. 7. 2. n. 11
Arreſtatus debitor qualem cautionem præſtare debeat 42. 8. 10. n. 24. 25
Si ſine creditoris culpa cautum eſſe deſiit, non requiritur cautio 46. 5. 4. n. 1
In obtinenda nova cautione & caſus probandus, & illum ſecuta paupertas n. 2
cautionem rem pupilli vel minoris ſalvam fore, præſtant Tutores legitimi atque dativi, non Teſtamentarii 46. 6. 4. n. 1
cautionem qualem præſtet accuſator potens 48. 3. 1. n. 13
Perſonæ illuſtres qualem præſtent cautionem 48. 3. 1. n. 7
cautionem petere non poteſt conducens ædes ruinoſas ſcienter 39. 2. 13. 1

CEDERE, CESSIONARIUS, CESSIO.

An ſi Eccleſia cedat privilegium ſuum uſurarum alteri, ceſſionarius eo uti valeat 2. 14. 17. 9
cedens, ceſſionario tranſigendo quomodo præjudicet, diſtingue 2. 15. fin. 2
cedens ante lit. cont. mandatum non revocat 3. 3. 25. 9
Jus paſſivum non poteſt cedi, ut jus agentis deterius fiat 3. 3. 29 in fin.
ceſſionis defectus ſemper allegari poteſt 3. 3. 40. 5
cedens cum ceſſionario concurrens, hic præfertur 3. 3. 55
Potentiori nomine cedens plectitur jactura nominis 4. 7. 1. 5
lim. ib. 7. & 4. 7. 8. 6
ceſſio in potentiorem ſi facta fuerit, ſi tamen ipſe cedens agat, ceſſat pœna 4. 7. 11. 10 fin.
Ei cui ceſſum eſt nomen judicii mutandi cauſa, denegatur eadem actio 4. 7. 11. n
cedentem voluntarium in reconventione defendere tenetur 3. 3. 33. 7
Exceptio realis obſtans cedenti, obſtat etiam ceſſionario ib. 3. 33. 8. ſeqq.
ceſſio cedentis morte non finitur 17. 1. 26. 2
ceſſio invalida eſt in nomine jam alii ceſſato 18. 1. 57. 6
ceſſionarius an cogatur compenſationem pati ex perſona cedentis 16. 2. 18. 1
cedens nomen non tenetur præſtare debitorem locupletem 18. 4. 4. 1
Debitum conditionale & in diem ceſſum non præſumitur, ſed eſt cedenti probandum ib. 2
cedens nomen, ſi debitorem idoneum eſſe aſſeveravit, talem præſtare ceſſionario tenetur 18. 4. 4. n. 7. & ſeqq.
Bonitas nominis quando videtur aſſerta ib. 3. ſeq.
Interdum ſuccurritur emtori, qui admiſit nomen inidoneum 18. 4. 4. n. 10
Qui incertam ſummam ceſſit, tenetur ad intereſſe & uſuras 18. 4. 5. 2
Cedens qui non fecit, quæ facere debet, tenetur ex empto ad intereſſe ib. 4
Ceſſionario competit hypotheca legalis 18. 4. 6. 2
Ipſi non competunt privilegia perſonalia ib. 3
Actio ex Inſtrumento guarentigionato etiam ceſſionario competit 18. 4. 14. 3
Cum pretium non eſt certum nulla eſt ceſſio ib. 4
Ceſſis omnibus juribus, cedens actione directa poteſt agere contra ceſſionarium 18. 4. 23. 2. & 3
Cedens virtute actionis directæ ſuperfluum petere nequit ib. 4. & 5
Tranſit ad ceſſionarium clauſula de licentia ingrediendi bona propria autoritate 39. 1. 1. n. 15
Ex ceſſione in ſolutum data agi non poteſt, ſi deficiat cauſa & quantitas debiti ex quo ceſſio facta 44. 4. 2. n 7
Ceſſionarius ceſſum nomen, de quo inſtituit actionem, retrocedere poteſt 44. 6. 5. n. 4
De cedendarum actionum beneficio fidejuſſoribus competente vid. in voce fidejuſſorum beneficia.
Ceſſus tempore ceſſionis ſi inidoneus ceſſionario ſuccurritur 46. 3. 96. n. 11
Actio injuriarum neque ante lit. cont. neque poſt conteſt. cedi poteſt 47. 10. 28. n. 1. & ſeq.

CENOTAPHIUM.

Cenotaphium quid 11. 7. 6. 5
An facit locum religioſum 1. 8. 7
Quomodo à ſepulchro differat 11. 7. 6. 5

CENSORES, CENSUS.

Romæ perutiles 1. 2. 15
Clandeſtini ibid.
Cenſus vel perſonarum eſt vel rerum 50. 15. 3. n. 1
A cenſu quæ ætas excuſat n. 2
Cenſus jure Canon, eſt annuus reditus, qui ex proventibus Eccleſiæ ſolvitur ſuperioribus in ſignum ſubjectionis n. 3

CERTUM. vid. Condictio Certi.

CESSIO. vide CEDERE.

CHIROGRAPHUM.

Chirographo reddito debitori à creditore, non tutore, Principalis & correus liberantur 2. 14. 2. 3. & 5. lim. 4. & ſeqq.
Si aliquid chirographo adſcriptum, quod pars ſit ſoluta, præjudicat id creditori, qui videtur agnoviſſe, dum adſcribi paſſus eſt, vel id adſcriptum retinuit 14. 6. 16. 3

CIRCUMSTANTIÆ.

Quænam conſiderandæ in puniendis delictis 48. 19. 16

CITATIO, CITARE.

Prima ad domum fieri non debet 2. 4. 19. 3
citari omnes debent, qui lædendi limit. 2. 7. 39
citari non poteſt occupatus circa rem ruſticam 2. 12. 1. 3
citare parentes licet, ſed modeſte 2. 4. 4

Index Rerum

Præſentia partis citatæ, vitium citationis purgat 2. 4. 11
Citatus ſi dubia citantis juriſdictio proteſtando cum exceptione comparear 2. 5. 2. 1. & ſeqq.
Citatio præſcriptionem interrumpit 5. 10. fin. 5
In inhoneſtum locum citatus, ob non factam paritionem non tenetur ad pœnam 4. 8. 19. 18
An quis poſſit citari in locis publicis 2. 4. 11. 1
Si quis in ædibus ſuis verbis citetur, ſed nolit comparere, quid operetur citatio 24. 11. 2
Quando quis in jus venire non teneatur 2. 4 22. 2
A citatione interdum poteſt appellari 4. 8. 19. 18
Præſens non videtur citatus nec tenetur reſpondere, niſi velit 5. 1. 1. 14
Diffamatori citato ac comparenti reſpondere non tenetur ib. 15
Ad alienam juriſdictionem citatus in dubio venire debet 5. 1. 5. 1. lim. ib
Citatione ſola interrumpitur præſcriptio 5. 11. 10. in fin.
Citatio præventionem inducit, & de noſtris moribus litis pendentiam 5. 1. 3n. 1. Et 5. 1. 7. 0. 1. & ſeq.
Realis fortior verbali ib. 5. & 5. 1. 30. 16. lim. ib.
Cauſa commiſſariis delegata & per citationem inchoata, pœnitente altera parte, avocari poteſt 5. 1. 7 n. 6 lim. ib. 7
Illegitime inſinuata non impedit, quo minus ex L. ſi contendat agere queam 5. 1. 30. 14
Judex delegatus ſemper locum in citatione exprimere debet 5. 1 59. 2
Quatuor requiruntur ad citationem peremtoriam 5. 1. 68. 1. ſeqq.
Judex non ſemper ad inſtantiam partis, ſed ſæpe ex officio in contumaciam procedere poteſt ib. 3
Sæpe tergiverſantibus partibus cauſam pro concluſa acceptare ſolent 5. 1. 68 n. 4
Clauſula citationis peremtoriæ ſæpe eſt implicita ib. 8
Poſt trinam citationem quarta de moribus in deſvetudinem abiit 5. 1. 73. 1
Circumducta citatio non operatur litis pendentiam in favorem actoris ib. 7. lim. ib.
Ab incompetente judice facta non inducit litis pendentiam 5. 1. 73. 0. 8
In judiciis diviſoriis citandi quorum intereſt 10. 2. 2. 10
Citatio ad faciem non ſemper requiritur, ſed interdum ad domum ſufficit 25. 3. 1. n. 2. 3
Quibus caſibus citatio ad domum in prima citatione ſufficiat 39. 2. 4. n. 2
Qui citationem ſcire præſumitur, tenetur ſe juramento purgare n. 3
Certo domicilio deſtitutus locum, quo citationes inſinuandæ deſignare debet 39. 24. n. 4
Domicilium in diverſo territoriis habenti citationes fieri poſſunt ad poſſeſſiones, quas in judicio poſſidet n. 5
Citatis valvis portæ civitatis affixa ob impeditum ingreſſum vim citationis Edictalis habet 39. 2. 4. 0. 12
Ad ſententiam citandi omnes, quorum intereſt 42. 1. 46. 0. 3. & ſeq.
Citatio ad omnem actum præjudicialem neceſſaria n. 4
Nec valet ſtatutum aut conſuetudo contraria 42. 1. 46. n. 5
Citatio in poſſeſſorio ſummario & æſtimatio bonorum neceſſaria n. 7. & 8
Metus armorum & periculum ſi in mora, cognitio cauſæ etiam ſine citatione fieri poteſt 42. 1. 46. n. 10
Citatio num neceſſaria ſi ſuper deſertione appellationis pronunciandum n. 13
Contra pupillum, minorennem & Reip. cauſa abſentem citatio peremtoria edictalis in civilibus fieri non poteſt 42. 1. 54. n. 1
Actus qui celebratur aliter quam in citatione dictum, geſtus videtur non citata parte 43. 24. 5. n. 2
Citatio debet eſſe certa ratione perſonarum, loci ac temporis 43. 24. 5. n. 7
Abſens ſi citetur, non eſt neceſſe, ut amicis inſinuetur citatio quando domum habet aut procuratorem conſtituit n. 10

CIVIS.

Omnes in civitate onera ſubeunt niſi exemtionem probent 1. 12. 1. 5
Quomodo qui de civitate ſunt, illius nomine agere poſſunt 3. 4. rubr. 2
Interdum teſtis eſt in rebus univerſitatis 3. 4. 7. 6. Et 1. 8. 6. 3
Pro debito Civitatis capiendus non eſt ib.
Civitas quia eadem ſemper manet, noviter recepti cives ad æs alienum jamdiu contractum tenentur 5. 1. 76. 4
Novo civi ignorantia juris ſtatutarii non nocet niſi iterato delinquat 49. 16. 3. & 4. n. 1
Cives non ſunt qui in eo loco habitantes ſub alterius Juriſdictione exiſtunt 50. 1. 1. n. 2
Conductores prædiorum in civitate & poſſeſſoris domus privilegiatæ pro civibus non habendi n. 4

CIVITAS, ADDE COLLEGIUM.

Civitas Juriſdictionem qua exuta fuit recuperare laborans titulum debet probare 1. 11. 1. 4
An civitati municipali permiſſum ſit pretium grani ſtatuere 1. 12. 1. 21
Alii ſubjecta habens juriſdict. ſtatuta non contra ſed præter jus civ. condit. 1. 1. 9. 2
Metropolitana apprehenſa, annexæ cæteræ apprehenſæ videntur 1. 17. on. 0
cui cuſtodia commiſſa ſine venia ea non exeat 1. 18. 15
Regulariter per Syndicos comparet 3. 4. Rubr. 1
civitati delictum civis non præjudicat 3. 4. 7. 4 limit. ib. & 4. ampliat. ib.
Si vero bona ſua hypotheca obligaverint, ſingulorum id conſenſu fiat ib. 5
Deſtructa & reædificata, jura recuperat 3. 4. 7 n. 8
Immobilia poſſidens, nomina in ſolutum dare nequit 3. 4 8. 1
civitas ex dolo adminiſtratorum ſi fiat locupletior, doli conveniri poteſt 4. 3. 1 3. 5
Executio pœnæ contumaciæ non contra civitatem, ſed contra regentes inſtituenda 4. 3. 15. 1
cives raro quid doloſe machinantur ib. 3
civitates municipales non habent hypothecam in bonis debitorum 42. 5. 37. n. 2
civitates acquirunt jura fiſci per præſcriptionem immemorialem n. 5
civitas ob id quod merum Imperium habet, non utitur juribus fiſci ratione pignoris taciti, quod alias fiſco competit 42. 5. 38 n. 2
civitas cataſtra ſua & libros gabellarum edere tenetur 49. 14. 45. n. 3
Quando civitas dicatur non defendi 3. 4. 1. 9
An poſſit agere abſque Syndico 3 4. 3. 8
civitatem defendens tenetur Syndicus etiam in reconventione 3. 4. 6. 7
De violata pace ſuſpecta quomodo ſe purgare poſſit 3. 4. 3 4
Municipalis ſtatuta condere poteſt 3. 4. 4. 4
An in nomina civitatis executio fieri poſſit 3. 4. 8. c
cum civitate in judiciis proceditur ut cum aliis privatis 3. 4. pen.
civitati ex ſtipulato nec Syndici tantum utilis non directa competit actio. ib. l ult. 0
Aratrum paſſa amittit uſumfr. 7. 4. 18

CLAVIS.

Clavium traditio poſſeſſionem transfert 18. 1. 74. 1. ſeqq.

CLAUSULA.

Renuncio omni juri & legum auxilio etiam l. 6. ff. de Tranſact. renunciatur 2. 15. 6. 61
Rato manente pacto magnæ virtutis in Tranſact. 15. 16. 1. & 3
Satisdationis, in inſtrum. Procuratoris, facit ut morte principalis, officium non finiatur 3. 3. 15. 2
Ex clauſula §. fin. l. 1. ff. ex quibus cauſis major. Dd. communiter colligunt, ex capite probabilis ignorantiæ reſciſſoriam etiam actionem dari 4. 6. 1. 3
Clauſula in fine appoſita ad omnia præcedentia refertur 34. 5. 28. n. 2
clauſula remota omni exceptione & appellatione de frivola exceptione intelligitur 41. 8. 2. n. 18
Clauſula rebus ſic ſtantibus in omnibus contractibus ſubintelligitur 46. 3. 38. n 3

CLERICUS.

clerici non poſſunt pro ſe allegare Statuta laicorum 2. 14. 19. n. 5
Quondenas in Marchia Brandeb. non ſovit 1. 1. 2. 16
Niſi pro Eccleſia ſua procurator eſſe non poteſt 3. 3. 8. 9
An poſſit contra Eccleſiam poſtulare 3. 1. 10. 8
clerici in reconventione forum declinare non poſſ. 5. 1. 12. 2

CLOACA.

Ejus deſcriptio 43. 23. 1. n. 1
Emiſſio cloacæ privatæ in publicum non prohibenda n. 4
Inter cloacam & locum neceſſarium diſcrimen n. 6
cloacæ ſervitus eſt ſervitus prædii urbani 8. 1. 7. n. 1. 2. 3
cloacæ jus in loco religioſo civiliſſime acquirendum 8. 4. 4. 2

COALITIO.

Pars telluris vel fluminis fundo adjecta coalitione acquiritur 41. 1. 7. 3

CODICILLI.

Codicillorum & teſtamenti differentia 29. 7. rubr. 1
In codicillo teſtes non rogati ſufficiunt ibid. n. 4. & eodem tempore adeſſe debent ib n. 6
codicillus dividitur 29. 7. Rubr. n. 7
codicilli & teſtamenti comparationes ib. n. 9. 10. & 11
codicillari non præſumitur qui teſtari vult 29. 7. 1. 1
codicillaris clauſulæ effectus 29. 7. 1. 4. & 5
codicillari æquipollens clauſula ib. n. 6
clauſula codicillaris turpi perſona inſtituta nihil operatur 29. 7. 1. num. 7
codicillus non rumpitur agnatione poſthumi 29. 7. 3. 2. lim. ibid.
codicilli ut valeant requiritur aditio hæreditatis ab inteſtato ibid. n. 7
In codicillis conditio hæredi adſcribi non poteſt 29. 7. 6. 1
cum pluribus codicillis quis decedere poteſt 29. 7. 6. 2
codicillari non poteſt, qui non poteſt teſtari 29. 7. 6. 6
codicillo relinqui fideicommiſſum ab hærede legitimo poteſt 29. 7. 8. 1
codicilli per arrogationem rupti per emancipationem reconvaleſcunt ib. n. 6
In codicillo confirmari poſſunt, quæ in teſtamento invalido ſcripta 29. 7. 10. 1
In codicillis declarari poteſt indignus hæreditate aliquis ib. 29. 7. 10 n. 2
codicil

Codicillo confirmari poteſt hæres obſcure ſcriptus ib. n. 3
In codicillis attenditur habilitas tempore mortis 32. 2. 1. n. 4
idem in Fideicommiſſis codicillo relictis ib. n. 5
Minori teſtari prohibito per ſtatutum, non cenſetur adempta facultas codicillandi 32. 2. 1. n. 6

COECUS.

Tutor dari an poſſit? 26. 1. 1. 4
Adoptare poteſt 1. 7. 9. 1
Poteſt eſſe judex, item teſtari 1. 7. 9. n. 2. Et 3. 1. 1. 19
An & Magiſtratus 3. 1. 1. 19
Dignitatem retinet, novam non acquirit 3. 1. 1. 18
Judicandi officio fungi poteſt 5. 1. 6. 1

COEMENTA.

Ex quibus ædificatur, an ſtatim cedant in dominium ejus, cujus eſt area 6. 1. 39. 1

COGITARE, COGITATIO.

Cogitationis pœnam nemo patitur, quamdiu in terminis cogitationis manet, nec ad actum externum progreditur 48. 19. 18. n. 1

COGNATUS, CONSANGV.

In concurſu creditorum an ſint præferendi extraneis 2. 14. 60. 1
Conſanguineorum ſuffragia in communi aliis cauſa præferenda 2. 14. fin. 2
Cognati invicem agunt & excipiunt ſine mandato, cavere tamen de rato debent 3. 3. 40. 7

COGNITIO.

Cognitiones militares etiam in feriis tractari poſſunt 2. 12. pen. 1

COGNOSCERE DE PLANO.

Et expedire quid per libellum differunt 1. 16. 9. 4
In cauſæ cognitione ejus juſtitia & veritas conſideranda 4. 1. 3

COHÆRES.

Quid ſi uno cohærede abſente res hæreditaria doloſe ſit vendita 10. 2. 44. 2
Ex facto unius cohæredis alter non tenetur 10. 2. 44. 5

COLLATIO.

Quando locum habeat 37. 6. 1. n. 4. 10
Jure repræſentationis ſuccedens defuncto patruo tenetur conferre, quod pater defuncto debuit n. 5
Nepotes cum patruis ſuccedentes avo accepta patris conferre tenentur 37. 6. 1. n. 8
Annepos filio deportato avo ſuccedens conferre tenetur c. 6. 7. 2.
Collationis forma in quibus conſiſtat 37. 6. c. n. 11
Collatione reali non opus eſt, quamdiu lis pendet ſuper cautione 37. 6. 1. n. 12
Cautio hic quomodo fiat ib. n. 13
Feuda non conferuntur ib. n. 17
Nec ſumtus ſtudiorum 37. 6. 1. n. 18
Nec adventitia ib. n. 19
Nec dona baptiſmalia, das Patengeld 37. 6. 1. n. 23
Nec quæ pater præcipua reliquit ib. n. 24
Nec ſumtus, quos pater impendit ratione dignitatis acquirendæ n. 25
Nec conſumta 37. 6. 1. n. 34. & 2. n. 1
Nec expenſæ nuptiales 37. 6. 2. n. 35. & 2. n. 3
Nec actio injuriarum 37. 6. 2. n. 6
Nec pecuniæ dotalis uſuræ 37. 7. Rubr. n. 5
Actiones natæ conferuntur 37. 6. 1. n. 27
Quæ non transferuntur in hæredem, non conferuntur n. 28
Quæ conferenda ab uxore, marito in portione ſtatutaria ſuccedente 37. 6. 1. n. 21
A patre collatio prohiberi poteſt 37. 6. 1n. n. 3
Dos & donatio propter nuptias conferuntur 37. 7. Rubr. n. 1. 2
Ut & ſubſidia paterna n. 6
Dos filiæ mortuæ in mobilibus conſiſtens de J. Saxon. non confertur 37. 7. 2. n. 2
Limitatur n. 3
In collatione dotis quæ impenſæ & quomodo deducantur 37. 7. c. 5. 6
Ratione dotis ſub conditione promiſſæ cautio de ea conferenda interponi debet n. 7
In quantum lucrum ex re patris ſuo labore acquiſitum conferat frater 37. 7. 1. n. 11
Diverſo jure ſuccedentes an conferant 37. 7. 6. n. 1. 2
Filia hæreditate abſtinens non confert dotem 37. 7. 8. n. 1
Quod extenditur & limitatur n. 2. 3

COLLECTA adde TRIBUTUM.

Immunitas à collectis conceſſa non reſpicit extraordinarias 33. 11. 10. n. 5
ubi limitatur
Collectæ ſequuntur poſſeſſorem 39. 4. 7. n 4
Defraudatio collectarum an pœna confiſcationis exemplo vectigalium coercenda 39. 4. 14. n. 7
Quæ pœna hoc caſu Judæorum n. 8
collecta non recte in munera mixta refertur 50. 4. 6. n. 4
collectæ perſonis imponuntur propter rem n. 5
collectæ hodie à forenſibus ſolvuntur ubi res ſitæ ib. 7
collectæ juxta proportionem fructuum imponendæ 50. 15. 4. n. 8, 10
De gemmis, catenis aureis, aliaque ſuppellectile collectæ ſolvuntur 50. 15. 4. n. 9.
collectæ indicendæ facultas licet ad regalia pertineat, modus tamen diſtributionis & collationis in civitatibus ſolet eſſe arbitrarius 50. 15. 4. n. 16
Brunneman. in Pandect.

COLLEGIUM add. CIVITAS.

Privilegia Collegiis conceſſa Principis etiam miniſtros excludunt 1. 4. 3. 9
Statuta opificum emendationem merentur 3. 2. Rubr. 8
Et ſi pater è collegio ejectus ſit filius tamen ejus gaudet privilegiis 1. 9. 7. 3
Probata collegia an poſſint habere arcam communem & Syndicum 3. 4. 1. 4
Collegiis excludi non poſſunt ducentes imprægnatam 3. 2. rubr. n. 5
neque qui filiam opilionis vel lictoris duxit 3. 2. rubr. 6
Infamia à collegiis excludit 3. 2. 4. 5
Collegium regulariter eſt improbatum 3. 4. 1. 2
Collegia ſolus Princeps conſtituit ib
An & inferior Magiſtratus 3. 4. 1. 1
Collegia ſæpius in Reipublicæ noxam abeunt ib. 2
Collegium ſemel extinctum reſtaurandum à Principe ib. 3
Contumacia Rectoris collegio poteſt nocere 3. 4. 1. n. 5
Adminiſtratoris ſeu Magiſtri collegii pactum an ſociis proſit & noceat, & quid hodie 2. 14. 14
Rectoris delicto in committendo, obligatur 3. 4. 1. n. 7
Delinquens punitur ib. 8
Arreſtatis bonis ejus, aut conventum, quivis defendere, data cautione; poteſt ib. 10
Per Syndicum agat 3. 4. 1. 3
Facultas conſervatur in una perſona, eaque conſilia dat & gradus confert 3. 4. 7. 9
Prædeceſſoris mandatum, quod ille morte præventus expedire non potuit; ſucceſſor expedire tenetur 5. 1. 76. 3
Illicito legari non poteſt 34. 5. 20. n. 1
Singulis de collegio poteſt legari 34. 5. 20. n. 2
De natura collegiorum eſt ut major pars concludat 35. 1. 97. n. 5
Collegia habent jus prohibendi alios à mercatura 27. 1. fin. 9
Collegium ſi privilegium habet, ne alius vendere queat eas merces, non videtur tamen prohibitum, quo minus alius ſua manu factas res vendat 1. 1. 5. 8
Ad crimina extraordinaria referuntur collegia illicita 47. 22. 1. n. 1
In duobus collegiis non quis eſſe poſſit 47. 22. 1. n. 4. & ſeqq.
In eodem collegio poſſunt eſſe duo affines 3. 1. 1. 5
In illicita collegia qui coierunt quanam pœna afficiendi 47. 22. 1. n. 6
Collegia cujus approbationem requirant 47. 22. 3. n. 2
Collegium non poteſt conſiſtere ſine legibus c. 2. 2. 7
Collegia qualia ſtatuta conducere poſſint 47. 22. 4. n. 1. & ſeqq.
Collegia habent Juriſdict. cumulative conceſſam n. 9. & 10
Quo uſque juriſdictio collegiorum extendatur n. 11. & ſeq.
Et ſi quis in collegio opificum non ſit, tamen res ſua manu factas vendere poteſt 1. 1. 5. 8

COLLUSIO.

Hujus in genere deſcriptio 40. 16. 1. n. 1
Propter colluſionem quis fit ſervus ejus, qui eam detexit n. 3
Per colluſionem geſta ipſo jure ſunt nulla 40. 16. 3
Colonus propter non ſolutam penſionem ejectus, expenſas utiles repetit 19. 2. pen. 1
Colonus non poteſt compelli ad colendum prædium 19. 2. 32. 1
Colonus an remiſſionem petere poſſit 19. 2. 23. 19
Vid. locator. conductor.

COMES PALATINUS.

Comites Palatini poſſunt manumittere 1. 1. 4. 2

COMMENDARE vid. VENDITIO.

Commendans falſo aliquem lucri cauſa doli tenetur 4. 3. 7. 10
Perſonam ignotam culpabile 1. 3. 1. 3
Ex commendatione hominis obligatio non oritur 17. 1. 17. n. 5. 6. 7. & 8
Limit. 17. 1. 17. 6. & ſeqq.
Commendans ſe quid facturum promittat, tenetur 17. 1. 17. n. 3
Commendatio non generalis ſed ſpecialis à venditore præſtanda 21. 1. 19. n. 1. & ſeqq.

COMMENTARIENSIS.

Poteſt reum ſeu incarceratum abſolutum detinere, donec reſtituerit expenſas neceſſarias pro cibariis & pro ſerviciis 13. 7. 8. 3
vide CUSTODIA.

COMMERCIA.

Non reſtringenda 1. 1. 5. 3. & 7
Circumſcribi tamen poſſunt ib. n. 5. 6
Jure gentium quivis libere exercere poteſt 1. 1. 5. 7

COMMISSIO, COMMISSARIUS.

Etiamſi lis per commiſſionem pendeat, poteſt tamen is qui petiit commiſſionem, pœnitere 5. 1. 30. 13
Commiſſarii non ad placitum partis ſed ex judicis officio conſtituuntur 5. 1. 47. 1. lim. ib. 1
Hodie raro ad definiendam cauſam, ſed tantum ad referendum, & tentandam tranſactionem conſtituuntur 5. 1. 47. n. 3

COMMISSUM, CADERE IN COMMISSUM.

Perſecutio commiſſi competit adverſus quemvis poſſeſſorem 39. 4. 14. n 1
In quantum adverſus hæredem detur 39. 4. 14. n. 4
Ignorantia non excuſat à pœna commiſſi 39. 4. 16. n. 1

Nuda profeſſio mercium ceſſare facit commiſſum, licet vectigal non ſolutum 39. 4. 16. n. 11
Pœna commiſſi contra defunctum non exercita contra hæredes exerceri non poteſt 39. 4. fin. n. 13

COMMODATUM.

In re mobili & ſervitute conſiſtere poteſt 13. 6. 1. 1
In eodem nec pecunia nec alia merces intervenire debet 13. 6. 5. num. 2
Differt à precario ib. 3
Non transfert poſſeſſionem in commodatarium ib. 4
Deterioratam enormiter commodator recipere non tenetur 13. 6. 3. 1
Abſque proteſtatione receptum à commodante, non facit deficere actionem commodati, ſi deterioratio ſacta 13. 63. 2. & 3
Graviter deterioratum recipere commodator non tenetur, pretio deteriorationis refuſo 13. 6. 3. n. 3
In re fungibili proprie non conſiſtit ib. 9
Pro diverſitate circumſtantiarum latam, levem & leviſſimam culpam à commodatario requirit 13. 6 5. 2
Æſtimatum vel æſtimato datum transfert periculum in commodatarium 13. 6. 5. n. 5
Æſtimatio eidem adjicitur propterea, ut ſi res per culpam perderetur, in omnem inſperatum eventum ſtatur rei æſtimatio 13. 6. 5. n. 10
In culpa eſt commodatarius, ſi poſthabito commodato pretioſiori rebus ſuis, has ex incendio liberat 13. 6. 5. n. 13
Actione furti tenetur, qui aliter re commodata utitur ib. 15. lim. ib. & 16
Sponſus ſponſæ ornamenta tranſmittens, non videtur donaſſe, ſed commodaſſe 13. 6. 5. n. 19
Plures commodatarii rei unius individuæ tenentur in ſolidum ib. 21. & 22. lim. ib. 23
Si ex duobus, quibus in ſolidum commodavi, unus rei commodatæ ſurreptæ duplum conſecutus eſt, contra alterum adhuc commodati agere poſſum 13. 6. 7. 1
Res culpa nuncii ferentis deperdita, domini periculo perit 13. 6. 10. 1. lim. ib.
Commodatarius lucrum ex re commodata perceptum reſtituit 13. 6. 13. 1
Res aliena à m. f. poſſeſſore commodari poteſt 13. 6. 15. 1
Actio contraria datur, ubi contrahentium nomen mutatur 13. 6. 17. 2
Commodantis eſt modum utendi præſcribere commodatario ib. 23
Si quis duas res ſimul commodaſſet, unam repetere poteſt, ſi ſeparari poſſit 13. 8. 17. n. 6. & 7
Rei commodatæ amiſſæ præſtanda æſtimatio ib. 8. & 9
Rem commodatam peremtam poſt litem judex æſtimabit 13. 6. 17. 9
Caſum non præſtat commodatarius, niſi hunc culpa præceſſerit 13. 6. 18. 1
Concurrit cum actione ex l. Aquil. ib. 2
Impenſas ordinarias commodatarius indiſtincte fert, extraordinarias non niſi modicas 13. 6. 18. n. 3
Commodatarius rem ſuam perire ſinens ut ſervet rem commodatam, pretium tamen ſuarum ex æquo & bono à commodante petere poteſt ib. 4
Qui vitioſa vaſa commodavit, tenetur actione commodati contraria 13. 6. 18. 5. lim. ib.
Utilius quandoque eſt actione contraria uti, quam exceptione in directa actione ib. 6. & 7
Prætextu compenſationis commodatum recuſari nequia ib. 3. limit. ibid.
Commodatarius non tenetur ob damnum ab alio datum 13. 6. 19. lim. ibid.
De re caſu peremta non tenetur 13. 6. fin. 1. lim. ib. 2
Commodatarius rem Domino ſine juſta cauſa denegans, pro prædone habetur 41. 2. 20. n. 1
Commodati à mutuo differentia 44. 7. 1. n. 3
Commodatarius licet gratis alteri uſum rei concedat, furtum committit 47. 2. 54. n. 2
Auferens rem ſuam commodatam non committit furtum, niſi commodatarius propter expenſas cauſam retinendæ rei habeat 47. 2. 59. n. 1. 4
Re ſibi commodata aliter utens quatenus furti teneatur 47. 2. 76. num. 1. 2

COMMUNI DIVIDUNDO.

Vid. actio commun. dividundo.

COMMUNIO.

Super pariete communi nihil faciendum, per quod redditur deterior 8. 2. 13. 1
Parietem communem licitum eſt incruſtare ib. 4
In pariete communi nihil innovare licet, invito ſocio 8. 2. 19
Rei communi non poteſt imponi ſervitus, at bene ab uno ſocio poteſt retineri 8. 2. 16
In pariete communi non licet facere feneſtras ſocio invito 8. 2. pen. 2
Si tractetur de re communi pluribus & ſingulis, omnium conſenſus requiritur, nec majoris partis habetur ratio 10. 3. 28. n. 2. ſeqq. Et 3. 4. 7. 5
Prædium ſerviens fundo communi à ſociis in commune redimitur 8. 3. 27. 1
Communi fundo ſervitutem acquirere non poſſum 8. 4. 5. 1
Inhabiles communione fruuntur beneficio nobilium 8. 6. 10. 12. & 13
In communione nemo invitus detineri debet 10. 3. 26. 7
Inter eos, qui ſimul rem aliquam emunt, potius communio quam ſocietas præſumitur 10. 3. 2. 1
Qui communem rem communi nomine curat, neque lucrum neque damnum ſolus fert 10. 3. 6. 3
Si meam partem ſolus curare potuerim datur actio negot. geſtor. ib. 5
Pactum, niſi juratum ſit, non valet ut perpetuo in communione ſtetur, nec à patre in teſtamento liberis hoc injungi poteſt 10. 3. 14. 6. & 7. 8
In re communi potior cauſa prohibentis, ita ut nec mutatio in melius fieri poſſit 10. 3. 28. 1. & 2
Unus omnes prohibere valet ib. 2. lim. ib. 4. 5. ſeqq.
Extra neceſſitatem nemo ad communionem compellendus 12. 6. 26. 19
Communio eſſe poteſt ſine animo ſocietatis contrahendæ 17. 2. 31

COMMUNIS ERROR.

Ob intereſſe tertii Interdum communis error jus facit 1. 14. 3. 8

COMMUNITAS.

Quando eſt contumax, in cujus bona immiſſio facienda 3. 4. 1. 5
Si parva ſit omnes adeſſe debent. 3. 4. 3. 3

COMPASCUORUM JUS.

Qui habet, quantum pecorum paſcere poſſit? 8. 3. 5. 6
In Compaſcua pro modo poſſeſſionis pecora agenda 8. 3. 17. 2. ſeqq.

COMPENSATIO.

Ceſſionario opponi poteſt 3. 3. 33. 9. & ſeqq.
Vid. Fructus it. Rei Vindicatio
In re fungibili tantum locum habet 16. 2. 1. 1
Item, quando utrinque ſimile genus debetur ib. 3
Moneta aurea cum argentea non compenſatur 16. 2. 1. n. 4
In actionibus in rem locum non habet 16. 2. 1. n. 5
Varie dividitur ib. 6
Exceptio Compenſat. tanquam realis, fidejuſſoribus prodeſt 16. 2. 4. 1. ampl. ib. 3
Fidejuſſor non poteſt debitori, pro quo fidejuſſit, opponere compenſationis exceptionem 16. 2. 4. n. 4
Compenſari poteſt debitum defuncti cum debito hæredis ib. 5
Jus compenſandi originem ex æquitate trahit 16. 2. 6. 1
Hinc & in naturali debito tantum admittitur ib. 2. 3. & 4
Oportet eſſe liquidum debitum, quod compenſandum ib. 5
Quod ſi initio opponatur debitum intra terminum liquidandum eſt 16. 2. 6. n. 6. & ſeq.
Si liquido debito illiquidum opponitur, probandum eſt ib. 9
Quod in diem debetur, compenſari nequit 16. 2. 7. 1
Compenſatio in annuis reditibus locum non habet ib. 2
Judex rejicere compenſationem poteſt ſalva actione, in debito illiquido, in cauſa depoſiti & ſpolii 16. 2. 7. n. 5. 6. & 7
Exceptio compenſationis an in Executione opponi poſſit, varie diſtinguitur 16. 2. 11. 4. Et 16. 27. n. 8. 9. & 10
Petenti tibi à me decem, poſſum opponere compenſationem debiti alius, de quo mihi tecum lis eſt 16. 2. 8
Socius damnum datum cum alio debito compenſat 16. 2. 10. 2
Dolus cum culpa non compenſatur ib. 2
Qui poteſt compenſare & tamen integrum ſolvit, habet condictionem indebiti 16. 2. 10. n. 3
In delictis quando pecuniaria vel civiliter agitur, compenſatio locum habet ib. 4
Compenſatio in quantitate concurrente impedit curſum uſurarum 16. 2. 11. 2
Liberat à mora & pignore ib. 2
Eſt pro ſolutione 16. 2. 11. n. 3
Ipſo jure minuit debitum non à tempore oppoſitionis, ſed concurrentiæ ib. 4
Impedit præſcriptionem 16. 2. 11. in fin.
Debito, quod in ſpecie compenſandum eſt, non poteſt aliud opponi debitum 16. 2. 13. 1
Emtor qui loco pretii debet venditorem ab ære alieno apud alium liberare, non poteſt compenſare ex alio credito ib. 3
Uni hæredum non poteſt opponi compenſatio de eo quod alter debet 16. 2. 16
Ceſſionarius cogi non poteſt compenſationem pati ex perſona cedentis 16. 2. 18. 1 lim. ib. 2
Hæredi objici poteſt compenſatio cum eo quod defunctus debuit ib. 4
Actor non tenetur compenſare id quod alii debet quam actori, licet tertius compenſare velit 16. 2. 18. n. 3
Debitor meus ſi acceperit ceſſionem à meo creditore, compenſare non poteſt 16. 2. 18. n. 5
Procurator petens compenſationem non tenetur cavere de rato habendo 16. 2. 1. n.
Nemo poteſt per alienum creditum compenſare 16. 2. pen. 2. Exempl. ib. 2. lim. ib. 2.
Darur caſus, ubi fiſco non poteſt opponi compenſatio 16. 2. fin.

COMPROMISSUM.

Ad certum tempus compromitti poteſt 4. 8. 14
Compromiſſum plenum quod vocetur 4. 8. 31. 3
De re judicata non valet 2. 15. 11. 1. limit. n. 2.
Compromiſſa ſunt frequentiſſima & utiliſſima 4. 8. 9. 5

Si in primo compromiſſo dati eſſent fidejuſſores, an etiam in prorogato obligarentur 4. 8. 25. 3
Compromiſſum non non tranſit ad hæredes 4. 8. 17. ſ. ampl. ib. 6. lim. 8. 9. 10
Poteſt quis, relicto compromiſſario judice, ſi pœnam ſolvat, judicem ordinarium adire 4. 8. 30. 3
Si quis ex ſtatuto compromiſſarios conſtituet & juret ſe ſervaturum, ſi non ſervet an ſit perjurus 2. 2. 2. 13
In cauſa ſtatus, criminali & denique feudali non poteſt compromitti 4. 8. 32. 8 & 9
Compromiſſi forma eſt regula officii arbitri ib. 23
Si contra tenorem compromiſſi judicatum, ſententia ipſo jure eſt nulla ib. 25
Ex duobus correis credendi unum invito altero compromittere nequit 4. 8. 34
Forma compromiſſi 4. 8. pen. 2
Tempus compromiſſi non currit, niſi conſtituto arbitro 35. 1. 46. num. 2
Futuræ controverſiæ in compromiſſum non veniunt 4. 8. 4. 6
Ex unius parte compromiſſum ad hæredes non tranſit 4. 8. 49. 3

CONATUS.

Conatus in delictis atrocioribus pœna ordinaria non ponitur 47. 11. 1. n. 2. 3
Nec in maleficiis 48. 8. 16. n. 1
Conatus in parricidio, licet nondum ad actum proximum deductus, punitur 45. 9. 1. n. 2.

CONCESSIO.

Conceſſiones Principum vel Eccleſiæ explicandæ ſunt ſecundum formam conſuetam 39. 3. 17. n. 2
Conceſſio, ut ſpatiari liceat in alieno horto, an ſervitus appellanda 8. 6. 5. 1

CONCUBINA.

Jure Civ. ex concubinatu oritur quædam quaſi affinitas 15. 7. 1. n. 1
Concubinatus de Jure Can. non approbando permiſſus 25. 7. 3. n. 1
An reipſa differat à matrimonio n. 2
Jure Divino & Receſſ. Imp. concubinatus quatenus legitimo matrimonio prohibitus eſt 25. 7. 3. n. 3

CONCURSUS ACTIONUM.

Plures actiones ex uno delicto fluentes ſubordinate proponi debent 44. 7. 32. n. 1
In concurſu actionum durior actio leniorem conſumit, non contra n. 2
Actio L. Aquil. & condictio furtiva quomodo concurrant 47. 1. 2. n. 11
An furti actio & Honoraria & de recepto concurrant 4. 9. 3. 8
Actio arborum furtim cæſarum concurrit cum Act. L. Aquil. 47. 7. 1. n. 1
Actio vi bonorum raptorum concurrit cum actione furti 47. 8. 1. num. 3
Quæ actiones cum famoſo libello concurrant 47. 10. 6. n. 1

CONCURSUS CREDITORUM.

Creditor ad concurſum citatus emanens amittit jus prioritatis 2. 14. 5. 3
In Creditorum concurſu Cognati non præferuntur 2. 14. 60. 2
Creditor ob prætenſam litis pendentiam, non poteſt arceri à concurſu 51. 30. 15
Concurſus proceſſus quomodo breviter abſolvendus 42. 3. ult. 4
Formato ſemel concurſu hæres ab uno creditore in peculiari proceſſu conveniri non poteſt 42. 8. 6. 13
In concurſu nomen profeſſus, mutato conſilio poteſt cum tertio poſſeſſore hypothecæ, actione hypothecaria experiri 20. 1. 16. 13. ampl. ib. 14. licet nulla proteſtatio in concurſu de reſervanda actione contra fidejuſſores vel poſſeſſores rerum obligatarum acceſſerit.
Non admittendus, niſi urgente ære alieno 42. 3. 8. n. 4

CONCUSSIO, CONCUTERE.

Concuſſio quid & quotuplex 47. 13. 1. n. 1
Pœna concuſſionis ex Conſt. Crim. Car. V. capitalis eſt n. 2

CONDEMNARE, CONDEMNATIO.

Regulæ: Condemnare qui poteſt, poteſt etiam abſolvere, & contra, variæ exceptiones 42. 1. 3. n. 1. & ſeqq.
Inauditus condemnari quis non debet 48. 17. 1. n. 1
Condemnatus deſuper gravamina ſua edere poteſt 49. 1. 6. n. 7.

CONDICTIO CAUSA DATA, CAUSA NON SECUTA.

Non obtinet ſi caſu cauſa non impleri poſſit, niſi mora acceſſerit 12. 4. 3. 1. & 3. 4. 5. item 12. 4. 5. 1
Obtinet ſi dantem re adhuc integra pœniteat 12. 4. 5. 2. limit. ibid. 3. 5. & ſeqq.
Datur patri vel extraneo ſi dotem promittat, & nuptiæ non ſubſequantur 12. 4. 6. 1
Datur mulieri ſi putativus ipſius debitor Sejo veluti dotem ſolvat, non ſubſecutis nuptiis. 12. 4. 7. 1
Fructus quoque ante litem conteſtatam percepti veniunt in actionem hanc ib. 5
Putativus debitor mulieris qui dotem promiſit marito, comperto licet errore tenetur ſtare promiſſis 12. 4. 9.
Debitum, quod ſpe nuptiarum mulier acceptum tulit, iis non ſecutis, repetere valet 12. 4. 10. 1
Cauſa dotis datum non repetitur, dum ſpes eſt contrahendi matrimonii 12. 4. 10. n. 4
Datur hæc condictio ſi res aliena data 12. 4. ult. 4

CONDICTIO CERTI.

Certum definitur 12. 1. 6. 1
In b. f. judiciis non petitur, ſecus in ſtricti juris ib. 2
Ex omni contractu & maleficio datur condictio certi 12. 1. 9. 1
Condictio generalis & ſpecialis certi definitur ib. 2
Datur mihi ſi alius meo nomine credat ib. 3
In condict. cert. acceſſiones & omnis cauſa veniunt à tempore litis conteſtatæ 12. 1. 31. 1
Repetere eadem poſſum à te rem meam, quæ ad te ex cauſa lucrativa ſine titulo pervenit 12. 1. 32. n. 1. & 2
Datur quoque condictio hæc Domino, cujus pecuniam fur ſuo creditori ſolvit, contra creditorem furis ib. 3. & 4
Non datur ſi titulo oneroſo ad alium pervenerit ib. 5

CONDICTIO EX LEGE.

Deſcribitur 13. 2. un. 1
Varia ejuſdem Exempla ib. 2. 3. 4. ſeq.
Refertur ad eam condictio ex canone vel conſuetudine ib. 7.

CONDICTIO FURTIVA.

vid. Furtum Fur.

Contra naturam condictionum Domino datur, ideoque irregularis eſt 13. 1. 1. 1. ſeq.
Eſt duplex, certi & incerti 13. 1. 1. n. 6
Incerti datur b. f. poſſeſſori vel creditori pignus poſſidenti ib. 7
Moribus datur quorum intereſt 13. 1. 1. n. 9
Venit in eadem intereſſe etiam extra rem 13. 1. 3. 1
Datur contra fures aut raptores ſingulos in ſolidum 13. 1. 6. 1. & 2
Non contra eum cujus ope & conſilio furtum factum eſt, niſi ſuo adjutorio ad ipſam rei ſubtractionem concurrat 13. 1. 6. n. 3. & 4
Eſt rei perſecutoria 13. 1. 7. 1
Interdum actio furti dicitur ib. 2
Non tollitur per actionem furti 13. 1. 7. n. 4
Nec ceſſat, ſi ſuper illa tranſactum 13. 1. 7. n. 5
Datur contra hæredem, ut reſtituat rem alienam à defuncto poſſeſſam ib. 7. 13. 1. 9. 1. ampl. ib. 2. 3. 4. 5
Datur contra furem ſuſpendio plectendum, ut reſtituat 13. 1. 7. lim. de jur. Sax ibid.
Datur ad æſtimationem, re furtiva extincta, ubi tempus maximi pretii inſpiciendum, licet æſtimatio ſit momentanea 13. 1. 8. 1. ſeqq.
Cui res non eſt ſurrepta, ei non datur hæc actio 13. 1. 11
Furto in re communi facto, poſt rei diviſionem, ad dividendum provocato condictio furtiva datur 13. 1. 12. 1
Furtiva incerti etiam non Dominis competit ib. 4
Tollitur furtiva condictio 1. Oblatione rei furtivæ. 2. Novatione & Delegatione 13. 1. 17. 1. ſeq.
Hodiè qui ſcienter indebitum recipit, tenetur condictione furtiva 13. 1. 18
Datur contra Dominum ſervi, non vero contra patrem 13. 1. 3. 10. & 11

CONDICTIO INCERTI.

Datur ad obligationem reſcindendam cum me obligavi & nihil debeo 12. 7. 3. 1
Obligatio, acceptilatio, liberatio &c. per condictionem hanc condicuntur 12. 7. 3. n. 2
Datur eadem poſt compenſationem liberato debitori ib. 3

CONDICTIO INDEBITI.

Condictio indebiti poteſt cum extraordinario remedio concurrere 4. 4. 16. 9
Datur ei qui ſolvit, cum tamen compenſare potuiſſet 16. 2. 10. 3
Putativo mulieris debitor ſi ſolverit Sejo, veluti dotem, & nuptiæ non ſubſequantur, datur 12. 4. 7. 2
Scienter indebite ſolventi non competit ibid. 2. & 12. 6. 1. 1 lim. ib.
Is qui contra alios habet Exceptionem doli licet odioſam, poteſt remeo condicere indebitum 12. 4. 7. n 4
Quod Procuratori falſo indebitè ſolvitur ab eo condicitur 12. 4. 14
Duo in hac condictione probanda: Solutio & Error 12. 6. 1. 2
Debitori ultra modum uſuras ſolventi competit 12. 6. 26. n. 2
Hæredi quoque datur contra legatarios, ſi legata ab hærede ſcripto ſoluta ex teſtamento, quod poſtea nullum vel irritum deprehenditur 12. 6. 2. 1
Procurator meus ſi de meo ſolvat indebitè, ergo condicere poſſum, ſi de ſuo, ipſi condictio relinquitur 12. 6. 6. 1
Alterius Procuratori indebitè ſolutum, à Domino ratum habente repetere valeo ib. 2
Pœna indebita fiſci procuratori ſoluta à Fiſco repetitur 12. 6. 6. 1. n. 3
Qui exceptione temporali tutus eſt, ſolvens nihil repetit 12. 6. 8. 2
Exemplum in mutuo beneficium competentiæ & Donatario idem beneficium non opponente 12. 6. 8. n. 2. & 3 & 4
Item Exemplum in eo qui ante diem ſolvit, & patre ultra vires peculii ſolvente ib. 6. & 8
Quod ante diem incertum ſolvitur, repetitur 12. 6. 10. diſtinguitur ib.
Naturalis obligatio impedit condictionem 12. 6. 13. 1. lim. ib. 2. ſeq.
Fructus etiam ante litem conteſtatam percepti in hanc condictionem veniunt 12. 6. 15. 1. lim. ib. 2
Datur ob chirographum vel poſſeſſionem indebite conceſſam ib. 3. & 4
Sola poſſeſſio condicitur, cum res aliena traditur, neque dominium translatum 12. 6. 15. n. 5. & 6

Debitori non competit, qui propter factum à creditore commiſſum liberatus, tamen ſolvit debitum 12. 6. 19. 1
Si duo correi 10. debeant, ſinguli vero non tempore ſolvant decem, qui ber poteſt condicere quina 12.6.19 n.3. & 4
Si principalis & fidejuſſor ſinguli pariter uno tempore ſolvant, ſinguli ſolidum vel partem dimidiam condicent 12. 6. 19. num. 5
Ignorantia facti proprii condictionem non impedit 12. 6. 28
Quod poſt rem judicatam ex tranſactione datum eſt, non repetitur 12.6 23. 1. limit. ib. 4. & 6 & 12. 6. 65. in
Tranſactio facit ceſſare condictionem indebiti 12. 6. 21. 3. & 12 6. 65. 1. & a
Qui centum debet, & fundum dedit 200. valentem partem dimidiam fundi repetere non valet 12. 6. 16. 28
Uſuræ non promiſſæ ſi ſolvantur, condici non poſſunt 12. 6. 26. nom. 1
Uſuræ ultra modum debitum ſolutæ, nec ſorti imputatæ, condicuntur 12. 6. 26. n. 1
Non repetitur ſolutum ex obligatione cui lex neque adſiſtit neque reſiſtit ib 3
Repetitur quando obligationi lex reſiſtit ib. 4
Debitor, cui creditor rei debitæ liberationem legavit, ſi rem illam hæredi ſolvat, condictionem habet 12. 6. 26. n. 31. 32
Libertus, qui errore quodam operas officiales (ſecus in fabrilibus) non debitas præſtitit, condicere eaſdem nequit 12.6.26.33.& 34
Qui indebitum errore Lipſiæ ſolvit, ubivis condictiona convenit poteſt 12. 6. 27
Qui debet civiliter rem judicatam non condicit 12. 6. 28. 3
Mater quæ filiam dotat non poteſt condicere tanquam rem indebitè factam 12. 6. 32. 1
Extraneus qui tanquam debitam ſponſæ pecuniam in dotem dat, condicere poteſt 12. 6. 32. n. 2. lim. ib. 3
Frater qui ex feudo enoſtituit ſorori dotem, ob emergens ex alienum nihil poteſt condicere ib. 3
Ad condictionem ſemper requiritur ut aliquid inter actorem & reum fuerit geſtum 12. 6. 33. 3
Repetitio ceſſat ſi quis ſolvit qui habet exceptionem odioſam 12. 6. 40. 1
Obligatio naturalis impedit Condictionem, ſi jure civili planè ſit improbata 12. 6. 41. 1. 1
Qui idem debitum accipit ab eo, qui nihil debet, reſtituere illud non tenetur 12. 6. 44. 1 lim ib. & 2. 3
In dubio magis potius defuncti quam ſuo nomine ſolviſſe præſumitur ib. 4
Si hæres unus ſolverit in ſolidum, non poteſt repetere quod nomine cohæredum ſolvit 12. 6. 44. n. 5
Obligationibus iis, quæ condictionem indebiti non poſſunt impedire, non poteſt accedere fidejuſſor 12. 6. 47. 1
Cum per errorem promiſi & dedi fidejuſſorem, qui eodem errore ſolvit, ſi meo nomine ſolvit, mihi, ſi proprio nomine, ipſi competit condictio 12. 6. 47. n. 2
Si ſolidum à creditore putativo conſequi nequeat, in reliquum contra principalem actiona mandati experitur ib. 3
Cond. Indeb. datur contra eum cui ſolutum, non cui ſolutio profuit 12. 6. 49. 1
niſi in ſubſidium ib. 2
Non translato dominio, indebitè ſolutum à Domino vindicatur, translato, condicitur ab eo immediatè, ad quem in veritate ſpectat. 12. 6. 53. 2
Habenti exceptionem temporalem, quæ ob caſum fieri poteſt perpetua, ſi ſolvat, datur condictio 12. 6. 56
Tutore indebitè ſolvente, pupillus condicit, non tutor, niſi pupillus ſolutionem ratihabere nolit 12. 6. 37
Si fidejuſſor per pactum in ſuam perſonam conceptum liberatus ſolvat, condictionem habet 12. 6. 59
Verus debitor qui pendente judicio ſolvit, condictionem non habet 12. 6. 60. 1
Condictio Indebiti interdum datur ei, qui non ſolvit 12. 6. 61. 2
Pupillus adverſus aditionem hæreditatis reſtitutus, ſolutiones interim factas non conducit ib. 1. lim. ib.
Dominus non condicit, quod ſervo ſuo debet & manumiſſo ſolvit 12. 6. 64. 1
Hodiè quoque condictionis uſus 12. 6. 65. 12
In frumento indebitè accepto reſtituendo, bonitatis habenda ratio ib. 16
In reſtitutione ſpeciei indebitæ ad neceſſitatem accipientis reſpicitur 12. 6. 65. n. 18
Nec per promiſſionem de non movenda controverſia, nec per ſpecialem condictionis indebiti renunciationem condictio excluditur 12. 6. fin. 1. & 2. 3
Cum crediti minori ſummam, de quâ mihi ſoſtas ſolvit, heres impetrata reſtitutione in ſorte, uſuras à minore ſolutas condicere non valet 12. 6. fin. n. 4
Sciens qui indebitum ſolvit, repetitionem non habet 38. 1. 47. 2. Et 12. 6. 2. a

CONDICTIO OB TURPEM VEL INJUSTAM CAUSAM.

Quod ob turpem cauſam, ubi accipientis turpitudo eſt, datur, condicitur 12. 5. 2. 1
In accipiente turpitudo tripliciter committitur ib. 2
Condict. ob turpem cauſ. deſcribitur 12. 5. 2. n. 3
Datur contra judicem, ſi dedi, ut pro bona cauſa judicet, & teſtem, ut veritatem deponat ib. 4. & 5
Turpiter datas non repetit 12. 5. 3. 1
Turpiter datum ab accipiente à Fiſco vindicari poteſt ib. 2
Si ſervus meus in furto deprehenſus quid dedit, ne detegeretur, in omnem eventum condictione valeo 12. 5. 1
Ex turpitudine promiſſum ac ſolutum non repetitur 12. 5. p. a. a & 3
Obligatio rei turpis ipſo jure nulla eſt 12. 5. pen. n. 5
Qui turpiter accipit quod gratis reddere debuit, condictionem ob cauſam turpem pati tenetur 12. 5. ult. 3
Exempla commodatarii, debitoris prædæ cervicis, Mandatarii, &c. ib. 1. 2. 3 4. 6. 8
In b. f. judiciis cum hâc actiona concurrit actio ex contracto 12. 5. ult. n. 5
In ſtricti juris judicia ſola hæc Condictio datur ib. 7
Qui ſuper re clara dedit ut vexationem redimeret condicere poteſt tanquam ex turpi cauſa 12. 6. 65. 7

CONDICTIO SINE CAUSA.

Oritur ex quaſi contractu ſeu ex æquo & bono 12. 7. 1. a
Locum tantum habet in eo, quod datum, non ſi quid promiſſum ib. 2. & 3
Ceſſio ſine cauſa facta condici poteſt 12. 7. 1. n. 4
Varia hujus condictionis exempla 12. 7. 2. 3. & ſeqq.
Concurrit cum condictione cauſa data non ſecuta 12. 7. 1. n. 3
Si puella avunculo dedit dotem ob matrimonium condictio ſine cauſa locum habet 17. 7. fin. 1

CONDICTIO TRITICIARIA.

Dicitur ita ab amore 13. 3. 2. 1
Deſcribitur ib.
Datur ei, cui loco rei æſtimatio debetur ex conventione vel delicto 13. 3. 2. n. 2
Omnes per eandem rem condicuntur, excepta pecunia ib. 3
Etiam incorporales 13. 3. 2. n. 4
Etiam mobiles ib. 5
In hac condictione ſi loco rei æſtimatio ſolvenda, pro diverſa natura contractuum, diverſa æſtimatio facienda 13. 3. 3. 1. ſeqq.

CONDITIO.

In præfatione poſita, poſtea repetita videntur 2. 14. 4. n. 6.
In præſens vel futurum tempus, non differt obligationem 12. 1. 37. 1
Quæ in tempus præſens vel præteritum conferuntur, quaſi conditiones vocantur 12. 1. 37. n. 3
Sub quaſi conditione filiusfamilias inſtitui poteſt ib. 6
Differunt conditio reſolutiva & ſuſpenſiva 18. 2. 1. 5
In dubio reſolutiva præſumetur 18. 2. 1. n. 3
Quando conditio eſt ſuſpenſiva non debetur gabella ib. 7
Variis modis melior conditio offerri dicitur 18. 2. 4. a
Interdum apparet tantum melior conditio, vel durior ib. 1. & 3 vid. Emtio it. Venditio.
Conditio juriſjurandi adjecta non obligat inſtitutum nec legatarium ad eam implendam 28. 7. 8
Conditio turpis uni legato adjecta non attenditur 7. 8. 8. a
Conditio turpis adjecta filio inſtituto reddit teſtamentum nullum 28 7. 15. 1
Conditio perplexa tollit diſpoſitionem 28. 7. 16. 1. limit. ib. num. 2. & 3
Conditio poteſtativa dividitur 18. 7. 25. 1
Conditio ad perſonam unius adjecta, in perſona alterius perſonæ conjuncta non videtur repetita 31. 1. 89. n. 7
Abſoluti ablativi & conditionem & diſpoſitionem inducunt 31. 1. 11. num. 7
Liberi in conditione poſiti videntur honorati 31. 1. 11. n. 15
Conditio dandi collata in perſonam incertam, modo certa fieri poſſit, implenda eſt 34. 5. 4. n. 1
Conditiones caſuales & poteſtativæ vivo teſtatore impleri poſſunt 35. 1. 1. n. 1
Secus in poteſtativis promiſſuis o. 4
Conditio caſualis tempore teſtamenti ignorante teſtatore impleta, pro non adjecta habetur 35. 1. 4. n. 5
Impoſſibilis conditio pro non adjecta habetur 35. 1. 3. n. 1
Conditio ſi deficiat ex facto illius, in quo implenda, pro impleta habetur 35. 1. 24. n. 1
Conditio poteſtativa ſtatim, quandocunque poteſt impleri debet 35. 1. 29 n. 2
Secus in conditione inſtitutioni adjecta ib. n. 2
Conditio pendens ex facto duorum, ſi caſu, non facto unius deficiat, non habetur pro impleta 35. 1. 31, n. 1 2
Conditio adjecta omnibus gradibus, ab omnibus hæredibus eſt implenda, etiam ſubſtitutis. 35. 1. 39
Conditio implenda eſt in formâ ſpecificâ 35. 1. 44. num. 4. limitatur o. 5
Conditio dandi per compenſationem impleri poteſt. 35. 1. 45. n. 3
Tempus conditionis dandi non incipit currere, niſi poſt aditam hæreditatem 35. 1. 46. n. 2
Eadem impleri debet, licet non habeat effectum 35. 1. 55. n. 1
Conditio dandi legatario adſcripta non ſcinditur in partes, pluribus hæredibus legatario ſuccedentibus 35. 1. 56. n. 2. & ſeqq.
Omnis conditio uni impoſita eſt individua 35. 1. 56. n. 6

Conditio vel modus, per quem jus libertatis infringitur, pro non ſcripto habetur 35. 1. 71. n. 5. limit. n. 6
Conditio ſi ſine liberis deceſſerit, ad quos liberos pertineat 35. 1. 76. ut & 36. 1. 17. n. 2. 3. 8
Conditio appoſita inſtitutioni hæredis, pro parte cenſetur repetita, in legato, etiam codicillis relicto 35. 1. 77. n. 1
Conditio, quæ tacitè ineſt, pro conditione non habetur 35. 1. 99. n. 1. 2. 3
Conditio privata in caſum ſecundarum nuptiarum ad mortis caſum non trahenda 35. 1. tut. n. 5
Conditio negativa quando impleta dicatur 35. 1. 103. n. 1
Ablativi abſoluti conditionem inducunt 31. 1. 11. 7. Et 35. 1. 109. 3
Quod fieri nequit per viam diſpoſitionis, nec fieri poteſt per viam conditionis 35. 2. 27. n. 1. 2. 5
Conditio ob certum effectum appoſita per æquipollens adimpleri poteſt 36. 1. 22. 2
Impoſſibilis conditio affirmativa vitiat contractum, non negativa 45. 1. 7. n. 1
Fundans ſe in conditione, quæ in inſtrumento habetur, ejus eventum probare debet 8. n. 3
Particula cum, non minus facit conditionem, quam particula ſi 45. 1. 38. n. 5. 6
Jus implendi conditionem non tranſit in hæredes 45. 1. 48 n. 2. 3
Conditio & eventus pro cauſa habentur 45. 1. 108. n. 2
Conditio, niſi probaverit &c. aliam expectat ſententiam 49. 4. 1. n. 4
Impoſſibilis conditio vitiat ſententiam 49. 4. 1. n. 6
Impoſſibilis quando vitiet legatum 12. 6. 58

CONDUCTOR, CONDUCTIO.

Prædo cui ineſt juriſdictio, licet ſe locatoris cognitioni ſubmiſerit in propria cauſa, eum admittere non cogitur 2. 1. 11. 9
Ex actione furti, ob rem conductam furto ablatam lucrum percipiens, illud non cogitur reſtituere 19. 2. 6. 1
Conductor primus poteſt alii ſublocare, modo ſublocatio in æque idoneum fiat 19. 2. 7. 1. 3. & 5
Quando ſubconductus turbatur à locatore primo, hic ſubconductori tenetur 19. 2. 7. n. 2
Subconductoris res tacitè obligatæ ſunt primo locatori, ſi penſio non ſolvitur ib. 4
Conductori culpa locatoris rem locatam uſurpare non valenti, tenetur locator ad omne intereſſe 19. 2. 9. 1. lim. ibid. 2
Expulſus conductor agere quandoque poteſt contra locatorem 19. 2. 9. 14
In pacto ubi conductor in ſe recipit caſum fortuitum, non continentur caſus rariſſimi & inſolitiſſimi 19. 2. 9. n. 15
Conductor culpam & inquilinorum vel etiam hoſpitum ſuorum interdum præſtare tenetur 19. 2. 11. 2
Tenetur de Incendio culpa familiæ excitato ib. 2
Quando veniente exercitu deſerit prædium, non tenetur 19. 2. 13. 6. lim. ib.
Si poſt tempus remanet in prædio ruſtico, id tacite reconduxiſſe cenſetur, manente hypotheca tacita invectorum, ut & pignore à debitore principali conſtituto ib. 10. & 11 ampl. ib. 31. 32. & 33
Non ſubſiſtit ratione conductionis tacitæ, oppignoratio, nec fidejuſſoris obligatio 19. 2. 13. n. 12. lim. ib. 13
Pacta priori locationi addita videntur in reconductione repetita, non vero pœnæ ib. 15. & 16
Reconductio certis annis in ruſticis prædiis, certis in urbanis fieri ſolet 19. 2. 13. n. 16. 17. & 18
Certis caſibus reconductio locum non habet 19. 2. 13. n. 19. & ſeqq.
Ante tempus finitum nulla eſt reconductio tacita ib. 26
Re certo pretio locari ſolita, eodem pretio reconductio vel tacita conductio facta cenſetur 19. 2. 13. n. 28
Reconductio non habet locum, ſi tempore primæ locationis, locator fiat furioſus 19. 2. 14. 1
Actio ex conducto competit, ſi uti frui non licet, aut non reſtituitur aut pacta non ſervantur 19. 2. 15. 1
Damna in fructibus contingentia quis ferre debeat, varie diſtinguitur 19. 2. 15. n. 4. 5. & ſeq.
Ob vilitatem pretii frugum, remiſſio mercedis peti non poteſt 19. 2. 15. n. 9. & 10
Remiſſio penſionis conductori fieri poteſt, ſi tale damnum paſſus ſit, ut collato ſemine, expenſis & penſione integra, ſupra dimidium reperiatur læſus ib. 13. & 14
Item ex vectigali conducto ob ingruens bellum 19. 2. 15. n. 20
Item: ex cauſa ſterilitatis, ſi tota locatione finita Conductor læſus reperiatur 19. 2. 15. n. 25. & 28
Remiſſio pro uno anno facta ob ſequentium annorum ubertatem revocari poteſt ib. 26
Onera hoſpitationis militum, ſi commoratio brevis temporis ſit, conductor ferre debet, niſi aliud conventum ib. 22
Damnum ſeminis conductoris eſt 19. 2. 15. n. 23
Conductor operæ, ſi cauſa penes ſe eſt, quo minus opera præſtetur, tenetur integram mercedem ſolvere ib. 44. lim. ib. 45. & 46
An conductor meliorationum expenſas repetere vel melioramentum tollere poſſit, diſtinguitur 19. 2. 19. n. 9. & 10
Datus caſus, ubi locator non obligatur ad remiſſionem penſionis ex cauſa ſterilitatis 19. 2. 20. 1
Remedium L. 2. C. de Reſcind. vendit. pari modo ut in venditione hic obtinet 19. 2. 22. 1. & 2
Conductor fundi eum alii ſublocare poteſt 19. 2. 24. 2. ampliat. lim. ib. 3
Jus protimiſeos conſtitutum habens & ante actionem ſuper retractu motam penſiones ſolvens, poſt victoriam reportans, penſiones in pretium cum uſuris imputat 19. 2. 2. 25. 10
Officium Conductoris deſcribitur 19. 2. 25. n. 11. & 12
Damnum quod conductor accipit propter inimicitias locatoris citra factum ſuum ortas, locator reſarcire debet 19. 2. 25. 13
Ampl. in damno ab hoſtibus dato ib. 14
Incommodum ſuſtinens modicum ex ædibus ruinoſis citra culpam locatoris, poteſt petere remiſſionem penſionis 19. 2. 27. 1
Juſtus timor deſerendi prædium vel domum, meretur remiſſionem penſionis 19. 2. 27. n. 3. 4. & 5
Diuturnitas peſtis in penſione ſolvenda eſt attendenda ib. 6
Timore peſtis ceſſante, conductor contractui ſtare tenetur ibid. 7
Merces promiſſa pro toto opere, finito demum eodem: ſi in ſingulas menſuras, pro ratione operis facti peti poteſt 19. 2. 30. 1. ſeq.
Conductor recipiens omnes caſus fortuitos, non recipit culpa locatoris contingentes 19. 2. 30 n. 5 ampl ib. 6.
Colonus non poteſt compelli ad colendum, prædio intra conductionis tempus vendito 19. 2. 32
Conductor re conducta frui non valens, citra culpam locatoris, petere tantum poteſt remiſſionem penſionis pro rata non vero intereſſe 19. 2. 33 1. ampl. ib. 3
Ad remiſſionem penſionis agi poteſt, licet actione inſtituta ab intereſſe, nihil obtentum fuerit 19. 2. 33. 2
Variæ dantur cauſæ, ob quas inquilinus ante tempus expelli poteſt 19. 2. 35. 1. & 5 lim in Scholast. ib. 2. ampl. ib. 3. & 4. lim. in domo communi ratione unius Domini ib. 6
Pactum de non expellendo conductore certo modo intelligitur 19. 2. 54. 4
Moroſum conductorem privata autoritate expellere non licitum eſt ib. 5
Conductor quando non præſtat mercedem, interdum expelli poteſt 19. 2. 54. n. 6. & 7
An conductor impenſas in rem conductam factas repetere poſſit, diſtinguitur 19. 2. 55. 2. & 4
Conductor feneſtras domui conductæ à ſe impoſitas vindicare nequit 6. 1. 55
Operas ruſticorum ad meliorationes adhibitas, non poteſt conductor computare in expenſas 19. 2. 55. 3
Si res, in quam expenſæ factæ, fuerit neceſſaria, & duret, reſtituendæ ſunt ib. 6. & 8
An in reſtitutione expenſarum pretium rei finitæ tempore locationis, an vero expenſæ præciſe attendendæ, diſtinguitur 19. 2. 55. n. 7. & 9
Qui deſerit prædium conductum, non tantum ad totam penſionem obligatur, ſed etiam ad intereſſe 19. 2. 55. 11. lim. ib.
Cum conductor latitat nec ſolvit intra biennium, poſſunt domus & horrea ejus aperiri 19. 2. 56. 1
Datur caſus, ubi conductor expelli poteſt 19. 2. 56. 1. & 2
Colonus propter non ſolutam penſionem ejectus, expenſas utiles repetere poteſt 19. 2. pen. 1
Conductor pomarium plantans petere tantum poteſt expenſas pomarii plantati, non vero æſtimationem fundi, qua melior factus eſt. ib. 3
Conductor & prohibitione facta rem reficiens, neceſſarias expenſas repetere poteſt 19. 2. pen n. 4
Conducens ædes ruinoſas ſcienter cautionem petere non poteſt, nec emigrare ante finitum tempus 39. 2. 13. n. 1
Conductor rem conductam poſt finita tempora conductionis alio titulo poſſidere nequit 41. 2. 3. n. 15
An jus ſuum ignoraverit aut exceptio dominii ſit liquida & in continenti probanda 41. 2. 3. n. 26
Conductor precario rogans rem, à conductione recedit 41. 2. 10. num. 2
Conductio obulo facta imaginaria eſt 19. 2. 5. 1.
Conductor ratione impenſarum habet jus retentionis donec impenſæ ſolvantur. 43. 16. 12. 4. Et 41. 2. 20. n. 2
Conductor non tenetur ſtare locationi à venditore factæ 42. 5. 8. 9
Conductor non tenetur cedere, ſi emtio nulla n. 16
Conductorem cedere debere emtori cum temperamento aliquo intelligendum eſt 42. 5. 8. n. 11
Conductores redituum publicorum habent jus in re 43. 9. 1. n. 2
Conductor ædium vel fundi compelli poteſt, ut onera publica præſtet, & ea computet locatori in mercedem 43. 10. 1. n. 4
Conductor volente locatore poſſeſſionem emtori dare poteſt 43. 16. 12. n. 9

CONFESSIO.

Sine cauſa non valet Limitatur 2. 14. 40. 1. & ſeqq.
Confiteri crimen videtur qui tranſigit 3. 2. 5. 1
vid. TRANSACTIO.
Confeſſionem adverſarii vel depoſitionem teſtis allegans & qualitatem probare debet 2. 14. 28. 6.
Juramento ſe purgans confiteri non videtur 3. 2. 6. 6
Confeſſio rei coram judice criminali, licet proceſſus nondum ſit formatus, facit præventionem 5. 1. 7. 5.

Confeſſus ſuam confeſſionem interpretari poteſt 5. 8. 66.3.
Ea aſſumitur interpretatio Confeſſionis, quæ confitenti utilior ib.4
Inconfeſſum judicis eſt condemnare 9. 2. 25.3
Sub ſpe impunitatis judici non licet elicere confeſſionem 9.2. 31. 9
Nec talis confeſſio ad condemnationem ſufficit ib.18
Jure Canonico nolens reſpondere petitionibus pro confeſſo habendus 11. 1. 11. 10. 4
Qui non directa vult reſpondere, monitus, pro confeſſo habendus 11, 1. 11. n, 107. & 110. 114
Confeſſione ſua quis non obſtringitur, cum jus & natura repugnat 11. 1. 13. 8
Spe veniæ elicita confeſſio non obeſt 13. 5. fin.3
Maritus, ſi in teſtamento confiteatur ſe accepiſſe pecuniam, non vero uxorem, creditoribus hoc non præjudicat 26. 1. 18
Confeſſus pro judicato habetur 42. 2. 2. n. 1. 4
Secus ſi confeſſio fiet poſt litem conteſtatam n. 3
Confeſſio judicialis etiam ſine cauſa valet 42. 2. 1. n. 5
Confeſſio alterius alteri contradicenti non prodeſt n. 7
Confeſſio erronea facti non nocet confitenti 42. 1. 2. n. 1
An error juris n. 2, & ſeqq.
Confeſſio erronea in L. Aquilia non revocatur prætextu erroris 42. 2. 4. n. 1
Confeſſio debet eſſe certa ratione rei in ſubſtantia, quantitate & qualitate 42. 2. 6. n 1
Confeſſio incerta admiſſa recipit interpretationem ad confitentis favorem n. 2
Confeſſio facta in judicio parte abſente quibus caſibus noceat confitenti n. 3. 5
De jure Canonico an omnis confeſſio judicialis abſenti parti proſit 42. 2. 6. n. 4
Extrajudicialis confeſſio præjudicat, ſi geminata vel à parte altera acceptata n. 6
Procuratorie confeſſio Domino abſenti num noceat, diſtinctione expeditur 42. 2. 6. n. 7. & 8
Reus confeſſus in vincula conjiciendus donec de eo pronuncietur 48. 3. 5. n. 1
Reus ante ſolutionem vinculis non dimittitur 48. 3. 5. n. 2
Quæ confeſſiones ratæ ſint & gravent confeſſum 11. 1. 14. 2
Reus confeſſus in criminalibus ut condemnari queat, quæ requirantur 48. 3. 5. 3
Confeſſioni reorum non ſemper credendum 48. 18. 1. n. 6
Reus ex falſa confeſſione & obligetur & condemnatur 11. 1. 8
Quid ſi quis falſo homicidium confiteatur 11, 1. 20. 2
Confeſſio ſine indiciis facta per torturam non ſufficit ad condemnationem 48. 18. 10. n. 2
Confeſſio ſpontanea mitigat pœnam 49. 14. 12. n. 2
Judicem qui corrupit, pro convicto habendus 49. 14. 34. n. 1

CONFINIUM.

Cur interveniente flumine confinium non intelligatur 10. 1. 5

CONFUNDERE.

Quales dentur contra confundentem diverſa metalla actiones 6. 1. 4

CONFUSIO.

Confuſione tollitur ſervitus 8. 2. 30. 1. Et 8. 6. 1. 1
Facit ceſſare ſatisdationem 2. 8. 8. 9
Quomodo per confuſionem ſervitus non tollatur 8. 6. 15

CONJECTURA.

In certis non opus eſt conjecturis 45. 1. 173. n. 3
Conjecturis quando locus 49. 16. 5. n. 2

CONJUNCTÆ PERSONÆ.

Quando ſine mandato ad agendum admittantur 3. 3. 40. 7

CONJUX.

An morte conjugis affinitas ſolvatur 3. 1. 3. c. & 3
Ut ſuccedat in dimidiam bonorum duplex abſurdum inducit 1. 2. 2. 9
Statim tranſit in domicilium mariti 5. 1. 65. 8
Quando res redit ad uxorem, non id fit per novum titulum ſed redit res ad antiquum titulum 5. 3. 13. 18
Quæ requirantur, ut deficientibus cognatis conjuges vocentur ad bonorum poſſeſſionem 38. 12. 2. n. 1. 4
Illicitum matrimonium contrahentes ſibi invicem teſtamento nihil relinquere poſſunt n. 2
Lucro ſtatutario conjux deſertor privetur 38. 11. 1. n. 8

CONSCIENTIA.

In conſcientia non præſumtio, ſed veritas attenditur 4. 2. 17. 3
In conſcientia an ſecurus, qui in pretio alterum lædit. 4. 4. 16. 17

CONSENSUS

Conſenſus parentum in nuptiis liberorum neceſſarius 23. 1. 71
Parentum defectus hodie nuptias filiorum non reddit inutiles 1. 5. 11. 2
Agnatus in feudi oppignorationem conſentiens tenetur quamvis Domini conſenſus non ſequatur 1. 7. 25. 6
Nutu etiam declaratur 1. 7. 29
Eſt expreſſus vel tacitus 2. 14. 1. 4
Singulorum requiritur, ſi ad ſingulos pertineat 3. 4. 7. 3
Qui antea conſenſerunt, licet aliorum conſenſus deficiat, interim conſenſum ſuum revocare non poſſunt 8. 3. 11. 4
Conſentire non poteſt alii facienti qui ipſum facere non poteſt 23. 2. 57. 1
Conſentire non videtur tacens in judicialibus 11. 1. 11. n. 102. & ſeqq.

CONSILIUM EXERCERE.

Quid fuerit olim 1. 28. 2. 8

CONSISTORIUM.

An jus mulctandi habeat. 2. 3. 00. 4

CONSTITUTUM.

Deſcribitur 13. 5. 1. 1
Poteſt fieri per epiſtolam ib. 5
Requiritur ad idem ut ſit verum debitum ib. 4
Item: ut mentio prioris debiti fiat in eodem ib. 6
Sciens indebitum quis conſtituere poteſt 13. 5. 1. n. 7
Non Imperſonale: ſatisfiet, ſed perſonale: ſatisfaciam, conſtitutum operatur ib. 8
Si dicam, ſatisfiet à me aut Petro, ego in ſolidum obligor, ſin vero ſatisfiet à me Petro, ego tantum in partem obligor dimidiam ib. 9, & 10
Conſtitui poſſunt etiam reales actiones ib. 13
Qui inutiliter contraxerunt per ſtipulationem conſtituiſſe non intelliguntur, hodie vero ſecus 13. 5. 1. n. 14. & 15
Hodie in aliud & majus debitum conſtituens, non vero fidejuſſor ſe obligare poteſt ib. 16
Maritus qui conſtituit ſe ſoluturum dotem, retinet beneficium competentiæ 13. 5. 3. 1
Per conſtitutum non amittuntur prioris actionis privilegia ibid. 2
Obligatio mere civilis conſtitui non poteſt ib. 3
Obligatio ab alio jure inita conſtitui nequit 13. 5. 3. n. 4
In conſtituto requiritur naturalis obligatio ib. 5
Obligatio civilis inefficax denuo ſcienter conſtituta valet ib. 6
Actor municipum, tutor & curator in commodum ſuorum conſtituere poſſunt 13. 5. 5 2
Ultra id quod vere debetur, conſtitui nequit 13. 5. 11. 1
Moribus noſtris quis obligatur, ſi conſtituens ſciens plus conſtituat 13. 5. 11. n. 4. 5. 6
Conſtitutum in dubio præſumitur ex præcedente cauſa factum 13. 5. 14
Duo conſtituentes habent beneficium diviſionis, ſicut fidejuſſores 13. 5. 16. 1
Habent etiam conſtituentes ordinis beneficium ib. 2. & 3
Conſtituens ſi non offerat debitum conſtitutum in tempore convento, periculum interitus ad ipſum pertinet 13. 5. 17. 1
Si debitor veniat debitum offerens in conſtituto termino, creditor vero venire nequeat, periculum creditoris eſt ib. 4
Actor in mora eſſe dicitur, quando non accedit locum conſtitutum 13. 5. 18. 1. lim. ib. 2
In conſtituto ſufficit ab initio fuiſſe debitum 13. 5. 18. n 6
Conſtitutum fit actio principalis ib.
Conditionale debitum non pure, purum vero ſub conditione conſtitui poteſt 13. 5. 19. 1
Hodie contrarium diſpoſitum 13. 5. 19. n. 3. 4
Ex pure conſtituto intra ſpatium decem dierum agi poteſt 13. 5. 21. 1
Conſtitutum ab hærede debet transferri ad eum, ad quem hæreditas pervenit 13. 5. 21. 2
Actio de conſtituto licet perſonalis cum re tranſit ib. 3
Inviti etiam debitoris debitum conſtituere poſſumus 13. 5. 27
Per conſtitutum non liberatur is, cujus conſtituens debitum conſtituit 13. 5. 28. 1. lim. b.
Conſtituens habet beneficium Excuſſionis, ſi de animo novandi non conſtat 13. 5. 28. n 3
Creditor novare intelligitur, quando novam obligationem à conſtituente recipit ib. 4
Qui mihi 100. debet & poſtea certo loco mihi aut tertio ſolvere conſtituit, à priore obligatione ope Exceptionis liberatur 13. 5. pen. 1
Non valet conſtitutum ab eo factum, qui cum non eſſet hæres perſuaſus à creditore, ut defuncti debitum conſtitueret 13. 5. fin. 1

CONSTITUTUM POSSESSORIUM

Ejus deſcriptio 41. 2. 18. n. 1
Conſtitutum poſſeſſorium aliud ſimplex, aliud cum precario 41. 2. 6. 13. n. 3
Emtor cum conſtituto poſſeſſorio primus, ſi res vendita duobus, præfertur ſecundo poſſeſſionem realem habenti 41. 2. 18. num. 2
Pactum de non alienando contractui venditionis adjectum non extenditur ad venditionem cum conſtituto poſſeſſorio 41. 2. 18 num. 3
Ratione rei, conſtituto poſſeſſorio affectæ, tertius poſſeſſor non poteſt opponere beneficium excuſſionis n. 4. & 10
Conſtituti poſſeſſorii 4. requiſita 41. 2. 16. n 5
Conſtitutum ſolo animo amittitur n. 7

CONSUETUDO.

A mulieribus introduci poſſe negat Romanus 1. 3 1. 4
Modo multis actibus & longo tempore probata, à quocunque introducta perinde eſt. ib.
Quantum tempus requiratur ad conſuetudinem c. 3. 33. 1
Stricte interpretanda 1. 3. 34. 5
Poteſt introduci conſuetudo ut uxor ſua bona teneatur conferre, licet maritus ſit obæratus 1. 3. 1. 4
Conſuetudine deficiente quid attendatur 1. 3. 32. 2

Quomodo

Quomodo differat à præſcriptione 2. 3. 33. a

Conſuetudo in ſcripturam memoriæ cauſa non per modum ſanctionis redacta, non deſinit eſſe conſuetudo 1. 3. 35. a

Quomodo legem interpretatur 1. 3. 37. a

Conſuetudo errore juris orta quando valeat 1. 3. 39. 1

Et talis ad alios quamvis ſimiles caſus extendi nequit ib.

Ab conſuetudinem introducendam qualis cauſa ſufficiat 3. 1. 1. 7

Quod limitatur ib. n. 7

Conſuetudo dubia ex viciois declarationem petit 1. 3. 32. 4

Particularis aut prohibita legem non vincit 1. 3. 32. 5

Conſuetudo quando vim legis habet 1. 3. 37. 1

Ejus optima non tamen neceſſaria probatio in judicio contradictorio obtenta 1. 3. 34. 1

In eam judex ex officio inquirere debet ib. 1

Allegata ante lit. conteſt. probanda ib.

Optima legum interpres 1. 3. 34. a. Et 1. 3. 37. n. 1. & a

Magiſtratui de conſuetudine teſtanti modo creditur, modo non 1. 3. 34. 4

Melius probatur per teſtes, quam præjudiciis ib. 5

Item per difformes actus non probatur 1. 3. 34. 5

Conſuetudo in March. Brend. Elect. ſi invaluit, ex qua ſuperſtitibus conjugibus relinquuntur immobilia & liberis pretium, non nihil iniquitatis ſub ſe habet 42. 5. 16. n. 20. & ſeqq.

Conſuetudo loci in contractibus attendenda 21. 2. 6. 3

Tres actus probant conſuetudinem 47 7. in appen n. 16

Lex conſuetudinem prohibens tolli non poteſt conſuetudine 1. 3. 31. 5. Et 47. 9. 1. n. 5

Conſuetudo de mortuis in civitate ſepeliendis 47. 12. 3. n. 4

Vetus conſuetudo quæ approbat ſi rectæ rationi non adverſantur tolerabilia ſunt 50. 13. 13. n. a

CONSUL.

Hujus officium quæ ſpectete 1. 10. un. 1

Conſulatus munere functus pridiano die jus non dicebat 2. 12. 5. 1

CONSUMTIO.

Pecuniæ ſolutæ interdum confirmant actum ipſo jure nullum 10. 2. 39. 5

Habet vim translationis Dominii, occaſionaliter non effective 12. 1. 11. 1

M. fide facta operatur condictionem ib. 3

Reconciliat dominii translationem, quam diſſenſus in contractu impediebat 12. 1. 18. 1

CONTRACTUS.

Contractibus pacta varie inſunt 2. 14. 7. 6. & 7

In contractibus omiſſa pro expreſſis habentur, ſi contrahens veriſimiliter de iis cogitavit 2. 4. 40. 24

Quot modis contractus conſenſualis celebrari poſſit 2. 14. 2. 1

Conſenſualis, diſſenſu mutuo ſolvitur 2. 14. 58. 1

In omnibus contractibus initium ſpectandum 3. 5. 15. 1

Ab incarcerato factus eſt ipſo jure nullus 4. 2. 22. 1

Licet non ipſe incarceratus, ſed pater ejuſdem contraxerit ib.

Quæ exceptio fidejuſſori quoque competit, non tamen contra tertium 4. 2. 22. 1

Vid. carcer. ut in contractu ita etiam quaſi contractu, ſi ibi quis non reperiatur ibidem conveniri nequit 5. 1. 19. 11. lim. ib. 12

Vid. locus it. inſtitor. it. advena it. mandatum.

Aliud. eſt contractus, aliud pactum de contrahendo 11. 1. 30. 2

Dominus approbans contractum à ſervo initum in ſolidum obligatur, reprobans vero peculiotenus 12. 1. 31. 3

Pactum perſonale, licet ſit addita particula excluſiva, non excludit ſed comprehendit perſonam hæredis 13. 7. 8. 9

Naturalia contractuum quæ ſint 2. 14. 43. 1

A Naturalibus contractuum per pactum recedi poteſt ib. n. 1

Pacta contractuum intelligenda ſunt de iis, quæ tunc apparent, non quæ futura ſunt 18. 1. 77. 1

Juri accreſcendi in contractibus non eſt locus 18. 1. 64. 2. & 3. Et 45. 1. 110. 3

Non agitur ſtatim ad reſcindendum contractum ſi fides non præſtetur eorum, quæ promiſſa ſunt 19. 1. 11. 3

Exceptio non impleti contractus à judice ſuppleri poteſt 19. 1. 13. 20

In ipſa Executione oppooi poteſt ib. 21

Probatio implementi ſeu impleti Contractus, interdum actori, interdum Reo competit 19. 1. 13. n. 22. & mult. ſeqq.

Contractus uſurarius, ſi illa die non ſolvas, ſolves duplum, non valet 19. 1. 13. 70. lim. ib. 72. 73. 74

In contractu retractabili poſſum petere, ut ille, qui non tenetur ſtare contractui, declaret, an velit ſtare nec ne 19. 1. 13. n. 78

Exempl. 19. 1. 13. 79

limit. in annuis reditibus ib. 81

Contractus pupilli ſine tutoris autoritate claudicat ibid. 82. ampl. ibid. 83. ſeqq.

Qualitas contractus æſtimatur ex eo, quod ab initio geſtum eſt 19. 2. 5. 1

In omni contractu, ubi utrinque quoddam promittitur, alter non tenetur, niſi & ipſe à ſua parte id, ad quod tenetur, præſtiterit 19. 1. 54. 8

Dantur quatuor contractuum innominatorum genera 19. 5. 5. 1

Ex contractu innominato quæ detur actio 2. 14. 7. 3

Contractus do ut des, producit actionem ad dandum vel ad intereſſe 19. 5. 5. n. 1

Quæ datur actio, ſi res ex contractu inominato tradita, evicta ſit diſtinguitur ib. 6

Ex contractu facio ut facias, datur actio præſcriptis verbis 19. 5. 5. 0. 9

Contractus innominati ſortiuntur naturam ex nominatis, quibus aſſimilantur ib. 10

Pactum adjectum contractum nominatum interdum reddit innominatum 19 5. 9

Contractus tempus attendendum eſt 18. 1. 77. 2

Contractus verba ſi dubia, ſunt ita intelligenda, ut contractus valeat 45. 1. 80

Diverſorum contractuum ratio formalis uno exemplo oſtenditur 19 5. 22

In dubio præſumitur contractus purus non conditionalis 32. 1. 50 num. 2

Verba dubia contractus contra proferentem explicanda 34. 5. 26 num. 1. limit. n. 2

Pœna caducitatis contractus illiciti non debet egredi contractus terminos 34. 9. 6. n. 4

Contractus Principum habet vim legis 39. 4. 15. n. 2

Contractus pro parte acceptari & pro parte reprobari non poteſt 40. 1. 23. n. 1

Contractus dolo vel metu initus ex æquitate reſcinditur 44. 4. 2. n. 3. ut & 50. 17. 3. n. 1

Ex contractu alterius utiliter agere cupienti quid obſervandum 44. 7. 11. n. 5

Contractus imaginarii quatenus tales nullum juris vinculum obtinent 44. 7. 54. 0. 1

Contractus vetitus ne juramento firmari poteſt 45. 1. 61. n. 1

In contractibus conditionalibus exiſtente conditione tempus contractus ſpectatur 45. 1. 78. n. 2

CONTUMACIA vid. SENTENTIA.

Tria Edicta contra contumacem requiruntur 5. 1. 55 1

Varie coercetur 2. 3. un. 9

A pœna ejus juſta ſaltem cauſa liberat ib.

Juſtas cauſas excuſantes contumaciam vide 2. 11. 2. n. 3. 4. & 9

Feriæ à contumacia liberant 1. 12. rubr. 1

Impedimenta affectata non liberant 2 11. 2. n. 5. & 6

Contumax non eſt, qui matutinis horis vocatus à meridie comparet 2. 11. 8. 3. Et 4. 2. 7. 1

In foro Sax. damno litis punitur 2 11 10. 5

Contumax confeſtim poſt terminum veniens, judice adhuc ſedente, reſtituitur 4. 17. 1

Non videtur contumax, qui præſens judicium accipere non tenetur 5. 1. 5. in fin.

Reus non cauſa cadit ob ſolam contumaciam, ſi actor non probet 5. 1. 73. 3

Contumacia vero in non reſpondendo plectitur damno litis 5. 1. 73. n. 4

Reo duplex via proponitur adverſus actorem emanentem 5. 1. 73. n. 5. & ſeq.

Qui vere contumax in non veniendo condemnatus eſt, non habet beneficium appellandi, nec reviſionis actorum ib. 10

Purgata contumacia omnia in priſtinum ſtatum reſtituuntur 5. 1. 75. 4

Ob contumaciam rei licita eſt ſequeſtratio 8. 5. 18. 2

Olim devaſtatione punita eſt 10. 8. 20. 2

Pœnæ quibus contumacia litigantium coercetur 42. 1. 53. n. 1. 2

Judex reo contumace intereſſe actoris æſtimare poteſt 5. 1. 64. 2

Contumax quis dicatur 42. 1. 53. n. 3

Cauſæ contumaciam excuſantes, quænam n. 4

Contumax non eſt, qui relicto inferiori judice, coram quo cauſam egit vocatus, ſuperioris cognitioni ſe ſubmittit 42. 1. 54. n. 2

Rei contumaciter abſentis pœnæ 48. 19. 5. n. 3

Si pars non attenta excuſatione abſentiæ ejus in contumaciam condemnetur nec appellet excuſans etiam, an hic teneatur negot. geſt. 3. 5. 31. 5

Sententia in contumaciam lata ſoli contumaci nocet 49. 1. 14. n. 2

Nec hæres ex contumacia defuncti puniendus eſt 2. 3. un. 11

Contumax in non veniendo non appellat, nec ad petitionem reſtitutionis in integrum admittitur, nec ad ſupplicationem 49. 1. 23 n. 3. ut & 28. n. 1

Aliud in contumace in non parendo 49. 1. 23. n. 1

Ob contumaciam an quis privandus jure ſuo 49. 10. 2. n. 3

CONVENTIO.

Vid. Pactum, Contractus.

COPIA EXEMPLUM.

Subſcriptio edentis in exemplo documenti an ſit neceſſaria 2. 13. 12. 1

Copia inſtrumenti non probat ſine originali 21. 4. 2. 1

Exemplum totum à Notario deſcriptum an requirat ejus ſubſcriptionem 2. 13. 11. 2

CORIUM.

Bovis mortui uſufructuarius non percipit 7. 4. pen.

CORPUS.

Corporum compoſitio triplex 41. 3. 30

CORRECTORES.

Quinam ſint 1. 18. 10. a

CORRECTORIA JURA.

In correctoriis non facile procedendum ad ſimilia 1. 3. 10. 3

CORREUS.

Correi ſinguli ipſo jure in ſolidum tenentur 45. 2. 2. n. 1. 2
Correi deoendi quomodo ex intervallo conſtitui poſſint 45. 2. 3. oum. 1. 2
Correi in aliud atque aliud ooo tenentur 45. 2. 7. n. 1
Ex correis unus pure, alter in diem vel ſub conditione obligari poteſt n. 2
Correi conſtitui poſſunt præter ſtipulationem & in aliis contractibus 45. 2. 9. n. 1. & ſeqq.
Inter correos hodie creditor dividere tenetur actionem 45. 1. 11. n. 3
Inter correos & confidejuſſores magna affinitas ibid.
Per ſucceſſiones correorum obligationes non perimuntur 45. 1. 13. 1
Convento uno correorum reliquorum omnium præſcriptio interrupta 45. 2. 11. 3
Conſtitutio correorum diſparitate rei debitæ vel cauſæ debendi impeditur 45. 1. 15. n. 2
Unus ex correis agendo & accipiendo præveniens alterum jura accipiendi privare poteſt 45. 2. 16. n 2
Pactum unius ex correis credendi quoad obligationem tollendam alteri non nocet 45. 2. pen. 1. Et 2. 14. 27. 1
Correis unus novare poteſt 45. 2. 16. n. 1
Factum unius ex correis debendi non nocet alteri 45. 2. 18. n 2
Per capitis deminutionem unius correi non liberatur alter 45. 2. 19. n. 2
Per ſolutionem unius ſive vere talis ſive fictæ liberantur alteri correi 45. 2. 19. n. 2
Liberatio unius ex dimiſſione creditoris non extenditur ad alios correos n. 3
Solutio ab uno correorum facta quomodo differat ab aditione hæreditatis unius correi 46. 1. 71. n. 1
Correus non debet opponere exceptionem compenſationis 45. 2. 10

CORRUMPERE.

Pœna corrumpentis edict. publicum an hodie uſitata 2. 1. 7. 1
Si inter plures corruptores unus pœnam totam ſolverit an cæteri liberentur 2. 1. 8. a
Furioſus aut infans impone tenſ poſſ. ſi corrumpunt 6. 1. 60

CREDITOR.

Remiſiſſe debitum præſumitur ſi inſtrumenta apud debitorem inveniantur 2. 14. 2. 3. & 8. lim. n. 4. & 6
Creditor inſtrumentum duorum debitorum uni tradens, huic ſaltem remiſiſſ. debitum præſumitur 2. 14. 2. n. 18
An, ſi creditor penes ſe habeat mea nomina activa, præſumantur oppignorata, an in ſolutum dare 2. 14. 2. n. 9
Major Creditorum pars, vel qui majorem Crediti partem habent, cum debitore paciſcentes minori præjudicant 2. 14. 8. 1. ampliatur ib. n. 2. 3. 4. 12. lim n. 5. & 7 8. 13. 15. Creditor ad concurſum citatus emanens amittit jus prioritatis 2. 14. 3. 3.
Unius ſummæ plures creditores an majorem partem faciant 2. 14. 9. 1
Si unus plura nomina minima conjuncta tamen cæterorum creditorum nomina ſuperantia habeat, an ejus votum præponderet 2. 14. 9. n. 2
An creditor uſuras cum ſorte conjungere poſſit ut ejus tanquam majorem ſumm. habentis votum prævaleat 2. 2. 14. 9. 3
An tolerandus creditor qui uſuras prænumerat ne ſors interim exigatur 2. 14. 57. 1
Creditores arreſtantes reliquis conſentire non coguntur 2. 14. 8. 11.
Privilegiarius conſentire majori creditorum parti tenetur 2. 14. 8. 12
Creditor poſt liberationem generalem pecuniam à debitore doloſe ſubtractam, petere tamen poteſt 2. 14. 35. 1
Creditori diviſio æris alieni cohæredum non præjudicat 2. 14. 40. 10
Tranſactio hæredis ſcripti cum legitimo præjudicat 2. 15. 14. 1
Creditor contra ceſſionarium debit. agere non tenetur 3. 3. 19
Creditor habens hypothecam in variis rebus cum jure variationis, ao concurſu excitato variare poſſit 45. 1. 112. 2. Et 42. 6. 5. 3
Creditne an expenſas utiles repetat 13. 7. 25. n. 1. ſeqq.
Contra debitoris fidejuſſorem agere poteſt, lite pendente 5. 1. 50. 16 lim. ib.
Apocham negans, pœna dupli punitur 11. 1. 11. 68
Qui ſcire potuit debitorem fuiſſe filiumfamil. actionem non habet 14. 6. pen.
Qui ſcienter prodigo credit, non repetit 17. 1. 17. 4
Creditor jure Creditoris vendens, de evictione præſtanda tenetur 19. 1. 11. 15
Ante diem agere poteſt contra debitorem, ſi ſit ſuſpectus 20. 1. 14
Varie ſupponitur 12. 1. rubr. 1
Licet alterius nomine inutiliter ſtipulemur, non tamen inutiliter credimus. 12. 1. 9. 3
Creditori num licitum data addictione, jure pignoris poſſeſſionem & continuare & meliora tempora diſtractionis expectare 42. 1. 15. n. 16
Creditor an taxationem omnium bonorum debitoris petere poſſit 42. 1. 15. n. 19
An pignoraritia actione conveniri poſſit ad reddenda pignora à fidejuſſore redemta 3. 5. 31. 3
Creditor debitoris negotia gerens, num ſibi ſolvare & pignora reſtituere liceat 3. 5. 35. 1
Qualis detur actio contra creditorem qui ſervum appignoratum occiderit 9. 2. 16
Creditor, pignore addicto ſemel contentur, non auditur, ſi poſtea inſufficientiam pro quantitate debiti animadvertat 42. 1. 15. n. 19. & 20
Creditor pignora obligata diſtrahere non valet 42. 1. 15. n. 30
Creditor debitori pignus vendere & ſolvere volenti conſentire tenetur, & debitori pignus ſub cautione exhibere n. 31
Creditor potior non poteſt impedire diſtractionem, quo minus ſuperfluum concreditoribus addicatur 42. 1. 15. n. 32
Creditor quatenus in bona mariti dotalia immitti poſſit 42. 5. 8. num. 2
Creditor immiſſus an pro arbitrio prædium locare poſſit 42. 5. 8. n. 12
Creditor immiſſus expenſas repetit, licet utilitas non extat 42. 5. 9. n. 5
Qualem ob illas habet actionem n. 7
Debitore ſolvente fructus à creditore immiſſo computandi 42. 5. 9. n. 6
Creditor immiſſus ſolum dolum & latam culpam præſtat X. 42. 5. 9. n. 8. & n. 12. & ſeq.
Creditor ob contumaciam poſſidens melioris conditionis eſt, quam qui ex conventione 42. 5. 9. n. 11
Creditor tantum in rationes inferre tenetur, quanti locari poteſt prædium 42. 5. 9. n. 15
Creditor immiſſus poſſeſſione non utendo an jus ſuum amittat 42. 5. 9. n. 16 & ſeq.
Creditor immiſſionem ſi petat & judex decernat, ſed realiter ob temporum injurias immitti nequeat, habetur pro realiter immiſſo 42. 5. 12. n. 11
Creditor miſſus in bona, inventarium documentorum conficere ejuſque copiam deſcribere poteſt 42. 5. 15. n. 8
Creditores, quorum pecunia ad creditores pervenit paternos, quatenus gaudeant jure ſeparationis 42. 5. 24. n. 13
Creditores colludentes cum debitore, qui conſilium fraudis & fugæ capit, amittunt privilegium 42. 5. 25. n. 1
Credens ad navem extruendam vel inſtruendam vel etiam emendam an habeat privilegium eccla 42. 5. 25. n. 1
Creditores ſi ſuis ſpecialibus hypothecis contenti, proteſtentur contra concurſum, non habent regreſſum ſi ſpecialis hypotheca non ſufficiat 42. 5. 5. n. 2
Creditoribus rei ſervandæ cauſa immiſſis datur interdictum ne vis fiat ei &c. 43. 17. 3. 11
Creditori debitore latente, non datur interdictum de libero homine exhibendo 43. 29. 4. n. 2.
Creditor qui ſtatim in initio contractus repetit annales uſuras, repellitur exceptione doli, ſi ante anni lapſum ſortem petat 44. 4. 2. n. 10.
Creditor oblationem debiti indebito loco acceptare recuſans, an poſſit debito loco debitum petere 45. 1. 141. n. 1
Creditor pignus retinere non poteſt ob chirographarium debitum 46. 1. 17. 2
Credens ad ædificia reficienda privilegium habet 42. 5. 24. 2
Creditori ab initio temporis uſuras detrahere num liceat 45. 1. 122. 2
Creditor ſi pignus diſtraxerit non aliter liberatur debitor, quam ſi creditor id, quod ſibi debebatur, acceperit 46. 3. 16
Creditor oblationem debiti recuſans juſta, non ſuſtinet periculum rei 45. 1. 112. n. 3. 4
Creditor unum ex multis fidejuſſoribus ſimul acceptis dimittens, ejus portionem ſibi detrahi pati debet, 46 3. 95. n. 11
Creditor pignore utens furtum committit 47. 2. 54. n. 1
Falſa ſcriptura deceptus quam actionem habeat 4. 3. 38
Creditor debitoris defuncti hæreditatem curandam ſuſcipiens ſi pecunia à debitoribus defuncti exacta ſuponatur & pereat, an creditum amittat 3. 5. 13. 2 a
Quid ſi is, cui res ſolvenda eam accipere nolit 4. 8. 23. 5
Creditor pignus occipans ſine autoritate judicis amittit jus pignoris 47. 2. 55. n. 1
Creditor autoritate privata extorquens debitum jus crediti amittit 48. 7
Creditor prior ſoluta poſteriori creditori repetere non poteſt 49. 14. 18. n. 3

CRIMEN.

Ob exitum criminis ſalutatem remittitur pœna delicti. 1. 1. 1. 11.

CRIMEN AMBITUS.

Hoc crimine quinam teneantur 48. 14. 00. n. 1
Ejus pœna ibid.
Extenditur hoc crimen ad eos, qui nova vectigalia inſtituunt, aut domum judiciis introeunt 48. 14. un. 1

CRIMEN EXPILATÆ HÆREDITATIS.

Expilator hæreditatis furtum proprie non committit, hinc neque pœna ipſi dictari nequit 47. 19. 2. n. 1. 2
Expilatio ſi plene probari non poſſit, qua actione agendum 47. 19. 3. n. 2. 3
Hoc crimen uxor proprie non committit, nec ſocius 47. 19. 5. n. 1. 4

CRIMEN FALSI

Crimen falſi qui committere dicantur 48. 10. 1. n. 1
Pœna falſariorum arbitraria eſt, quæ interdum ad mortem extendi poteſt 48. 10. 1. n. 2. 3
Requiſita criminis falſi ſunt 1. dolus malus 2. mutatio veritatis 3. ut per id damnum alteri inferatur 48. 10. 1. n. 1
Committitur hoc crimen vel in perſona vel in re
In re vel circa ultimas voluntates 48. 10. 2. n. 1. ut & 14. n. 1. & ſeq.
Vel circa negotia inter vivos, quod fit variis modis 48. 10. 8. n. 1. & ſeq. ut & 48. 10. 19. n. 2. ſic eo n. 1. Item 27. n. 1. ut & 28. n. 1
In perſona falſum committitur, ſi quis nomen fraudulenter mutet 48. 10. 30. n. 1
Pertinet ad crimen falſi ſuppoſitio partus, de quo 48. 10. 19. & 30
Vid. Partus.

CRIMEN LÆSÆ MAJESTATIS.

An Principes ipſi judicent in crimine Majeſtatis 2. 1. 10. 4
Crimen læſæ majeſtatis divinæ quotupliciter committatur, ejuſque pœna 48. 4. 1. n. 2
Crimen læſæ majeſtatis humanæ in quem proprie committatur, & quæ ejus pœnæ 48. 4. 1. n. 3. 4
Crimen læſæ majeſtatis in genere dividitur in crimen perduellionis, de quo vid. perduellio, & ſimplex crimen læſæ majeſtatis 48. 4. 1. n. 1
In crimine læſæ Majeſtatis accuſare etiam poſſunt illi, qui alias idonei 48. 4. 7. n. 1
Circa cognitionem hujus criminis quæ obſervanda judici n. 2
In hoc judicio reus ſine indiciis torqueri non poteſt 48. 4. 7. inſ.
Mulier etiam famoſa & impudica ad probandum hoc crimen admittitur 48. 4. 8. n. 1

CRIMEN PECULATUS.

Crimen peculatus qui incurrat 48. 13. 1. n. 1. & 9. n. 3
Pœna reorum peculatus capitalis 48. 13. 3. n. 1
Crimen peculatus quinquennio præſcribitur 48. 13. 7. n. 1
Pœna hujus delicti etiam in hæredem tranſit 48. 13. 14. n. 1
Peculatus crimen quid ſit 48. 13. 9. n. 2

CRIMEN REPETUNDARUM.

Hujus criminis deſcriptio 48. 11. 1. n. 1
A cognatis ſuis officialis ſi munere accipiat, hoc crimen non incurrit n. 1
Hæres ex hoc crimine poſt annum ne quidem in ſimplum tenetur, niſi lucri particeps 48. 11. 2. n. 4
Pœna hujus criminis arbitraria, quæ interdum ad mortem extendi poteſt 48. 11. 7. n. 1

CRIMEN de RESIDUIS.

Ejus deſcriptio 48. 13. 2. n. 1
Reus criminis de reſiduis reſtitutione in triplum tenetur 4. n. 1
Hujus criminis pœna in hæredem tranſit 48. 13. 14. n. 1

CRIMEN STELLIONATUS.

Stellionatus infamat 32. 13. 12. Et 47. 20. 2
Stellionatus non incurrit, qui duobus rem oppignorat 13. 7
36. 3. lim. ib.
Hoc crimine condemnatus an infamis fiat 47. 20. 2. n. 1
Hoc crimen quid ſit & quinam committant 47. 20. 3. n. 1. & ſeq.
Pœna ſtellionum priſtina & moderna 47. 20. 3. n. 5

CULPA.

Definitur 9. 2. 31. 1
Lata, eſt vel Ignaviæ vel verſutiæ 16. 3. 31. 2
Negligentiſſimus interdum culpa carere & diligentiſſimus culpam committere poteſt 16. 3. 32. n. 5. & 6
Leviſſime non eſt culpa 4. 9. 3. 5
Leviſſime in omittendo non præſtatur 1. 15. pen. n. 8
Qui allegat inhabitatorum culpam eam probare debet ibid. n. 9
Culpam levem præſtat venditor 18. 6. 3. 1

CUMULATIO ACTIONUM.

Si quis poteſt actiones plures cumulare an excludatur cognitio Judicis habentis reſtrictam Juriſdictionem 2. 1. 11. 1
Petitio hæreditatis alternativa cum interdicto quorum bonorum cumulari poteſt 43. 3. 1. n. 5
Quando ex facto rei incertum, quæ actio teneat, duæ dictari poſſunt actiones cum proteſtatione, quod ex alterutra obtinendum, quod debetur 43. 3. 1. n. 6
Cumulus actionum in effectu una eſt n. 7
Remedium nullitatis cum appellatione quando conjungi poſſit 43. 3. 1. n. 8
In proceſſu criminali petitio condemnationis & torturæ cumulari poteſt n. 11
Appellatio cum reſtitutione in favorem minoris cumulari poteſt 43. 3. 1. n. 13
Rei vindicatio cum judicio communi dividundo cumulari non poteſt. 44. 1. 18. n. 1

CURA.

Ratione Curæ etiam de libero homine poteſt agi ex L. Aquil. 9. 2. 15. 4

CURATOR, CURA.

Curator jus liquidum minoris per actum remittere nequit 2. 14. 15
Curator minorennis furioſi, intuitu minorennitatis datur 6. 1. 3. 1
Curatorem petere minor ſibi debet 26. 1. 3. 1
Curator in quibus caſibus detur? 26. 1. 6. 8
Filius patri ſuo quando curator dari poſſit? 26. 5. 12
Curator ad litem datur interim illi, qui durante ſuo litigat 26. 5. 17
Curatoris officium quando finiatur. 26. 5. 15. 1
An curator dari poſſit pupillo tutores non habenti 26. 5. 25. 2
Curator ad certam litem datur ab eo judice, ubi lis agitur 26. 5. 27. 3
Curatorem minori ex officio Judex dare debet 26. 5. 27. n. 4
lim. ib.
Minori præſenti datus ejus conſenſum requirit, abſenti verò de rato cavendum 3. 3. 43. 5
Curator bonorum vel ventris quomodo differat à curatoribus pupilli, minoris, prodigi? 26. 7. 48. 1
Curator bonorum non poteſt adire hæreditatem ib. n. 3
Curatoris conſenſus fieri poteſt poſt contractum mulieris 26. 8. 9. 7
Curator quibus præter minores detur? 27. 10. 2
An uni curatorum recte ſolvatur, & an unus recte ſolvat: 27. 10. 7. 1
Curator hodie furioſis teſtamento datur 27. 10. 13. 3
Furioſi & prodigi in damnum eorum paciſci nequit 2. 14. 28. 2
Curator fœminæ luxurioſæ detur 27. 10. 15. 1
Curator bonis à quo & quomodo detur 42. 7. 2. n. 1. ut & 5. n. 3
Infirmus datus an pro iis poſtulare poſſit 3. 1. 4
Si curator ſit inter perſonas pro aliis poſtulare indiſtincte prohibitas an pro perſona curanda nihilominus poſtulare poſſit 3. 1. 6. 1
Curatoris officium 42. 7. 2. n. 2
Plures ſi dati, in ſolidum dati videntur, niſi aliud actum 42. 7. 2. num. 3
Curator invitus non datur, niſi ex magna cauſa & neceſſitate 42. 7. 2. n. 4. & 26
Curator litis ad quod conſtituatur, & quomodo differat à curatore bonorum 42. 7. 2. n. 3. 7.
Salarium quomodo ipſis conſtituendum ib. n. 6
Curator bonorum conſtitui poteſt, licet vidua jure retentionis utatur ib. n. 8
Hæreditati jacenti conſtituitur curator 42. 7. 2. n. 13
Bonis abſentis quis curator detur ib. n. 16. 18. 24. 25
An teneatur ad ſatiſdandum 3. 3. 52. 3

CUSTODIA, CUSTOS.

Pro cuſtodia Mercedem accipiens tenetur de culpa leviſſima 19. 2. 40
Sæpe præſtanda ex natura contractus 4. 9. 5
Cuſtodes reorum ſi dolo dimiſerint reum, afflictive puniuntur 48. 3. 8 n. 1
Interdum ultimo ſupplicio n. 2
Si culpa eorum reus aufugerit; carcere aut pecunia mulctantur n. 3
vide Commentarienſis.

D.

Damnum æſtimatur ſinita locatione 19. 2. 25. 87
Culpabile eſt vel præter jus vel contra jus 9. 2. 1. 1
In actione de pauperie damnum præſens non mæſſis inſpicitur 9. 1. pen. 8
Occaſionem damni qui dat, pro eo habetur, quaſi damnum dediſſet 9. 2. 30. 6
Quid ſi liberi in hominis corpori damnum datum 9. 3. fin.
Pendente conditione poteſt agi ad damnum eventualiter 9. 2. 40. 4
Qui videt damnum dare eum, quem pro poteſtate prohibere poteſt, damnum reſtituere debet 9. 2. 45. 1
Damnum ab hærede hæreditati datum venit in judicium fam. erc. 10. 2. 17
Damnum qui in turba dolo vel dari fecit, in duplum tenetur 47. 8. 4. n. 1
Actor ad reſtitutionem damni cum rei vindicatione ſimul agere poteſt 6. 1. 14
An alter hæres ſub conditione portionem ſuam reſtituere rogatus damno pendente exorto teneatur 10. 2. 34
Damnum intolerabile admittit remiſſionem mercedis 19. 2. 25. 26. Et 19. 2. 27. n. 1. ſeqq.

DARDANARIUS.

Dardanariorum pœna 47. 11. 6. n. 1
Dardanarii dicuntur qui annonam vexant & attentent 48. 12. 2. 1

DATIO IN SOLUTUM.

Judicialiter facta, ſi res pluris ſit, quam debita pecunia, nulla eſt 10. 3. 7. 20
Vera ejus requiſita 12. 1. 1. 6
Neceſſariæ laudemium non præſtat 13. 1. 12. 3

DEBITOR, DEBITUM.

Non liberatur, ſi debita res facto debitoris præſtari nequeat 2. 9. 2. 1
Chirographo à creditore reddito liberetur 2. 14. 2. 3. & 5
Limita ib. 4. & 6
Pignore tamen reddito non liberatur 2. 14. 2. n. 6
Cui remiſſio facta, poſtea locupletior factus, denuo conveniri non poteſt 2. 14. 8. 16
Debitoris conventio fidejuſſori prodeſt 2. 14. 21. 6
Quando non 2. 14. 21. n. 8. Et 2. 14. fin. 2. 1. & 2.
Debitoris ignorantia, ſi pepigerit in oneroſis prodeſt 2. 15. fin. 4.
Pactum an valeat quo debitor de fundo oppignorato tributa ſolvere debet 2. 14. 42. 1
Ut moram ſolvat depoſitionem pecuniæ domino denunciet 3. 3. 73. 8
Si poſt lit. cont. ſummam offerat petitam; abſolvendus 3. 3. 71. 6.

Secus

Secus ſi plures ſint debitores ib.

In confeſſum debitorem non eſt ferenda ſententia, ſed danda dilatio ad ſolutionem 5. 1. 21. 1

Debitor rei poſt moram non liberatur ejus interitu 12. 1. 5. 2

Debitor conditionalis in concurſu poteſt agere ut ſibi à cæteris Creditoribus caveatur 14. 4. 5. 14

In ſolutum creditori dare poteſt, præſtita prius cautione 14. 4. 5. 13

Durante lite ſuper majori quantitate interim debitor ſolvere tenetur tantum, quantum ſe debere aſſerit 12. 2. 7. 4

Debitor poteſt paciſci cum creditore ne à fidejuſſore petatur, fidejuſſor contra non, ne à debitore 2. 14. 21. 9

Debitor ante L. C. moram purgare poteſt, non poſt L. C. 45. 1. 84. 1

An debitor in præjudicium fidejuſſoris contra pactum primum de non petendo iterum paciſci poſſit 2. 14. 32. 2

Pactum ſi creditori certo tempore 20. ſolvantur, quod tunc reſiduum acceptum ferre velit, cur debitori det ſaltem exceptionem 2. 14. 41. 1

Debitor minori pro majori à Judice declarato ſolvens liberatur 4. 4. 32

Propter credit. impedimentum ſi non poſſit ſolvere 4. 8. 23. 3

Debitor alio loco damnatus in foro contractus actione judicati conveniri poteſt 5. 1. 45. 4

Debitum ab uno hæredum peti poteſt licet uſuræ à cohæredibus acceptæ 2. 14. 40. 9

Debitum belli tempore injuſte impoſitum, pacis tempore provincia ſolvere non tenetur 4. 2. 1. 1

Ante diem peti poteſt, ut adveniente die ſolvatur 5. 1. 35. 6

Pro parte peti poteſt 13. 6. 17. 6

Naturale non dicitur, ſi impedimentum civile perpetuo duret 12. 6. 64. 3

Per aditionem hæredis confuſum an in reſtitutionem veniat 36. 1. 58. n. 2

Confuſio hæc non tollit obligationem pignoris 36. 1. 59. 0. 2

Debitor ad intereſſe extrinſecum condemnandus judicialiter interpellari debet 39. 2. 44. 0. 2

Debitor fugitivus capi poteſt ex cauſa civili & detineri ea intentione, ut judici exhibeatur 42. 8. 10. n. 22. Et 2. 4. 18. 2. & 3

Debitor arreſtatus, ſub cautione relaxari debet n. 24. Et 2. 8. 7. 8

Debitor vagabundus coram judice incompetente conveniri poteſt 27. 8. 10. n. 26

Debitor hominis paciſcens ne Stichum dare cogatur an alium hominem petenti opponere poſſit exceptionem 2. 14. 27. 16

Debitor ſpeciei quatenus interitu ſpeciei liberetur 45. 1. 23. n. 1

Debitum ante diem quibus caſibus, ſolvi non poſſit 45. 1. 137. 4

Debitoris contumacia non auget obligationem 46. 1. 72. n. 1

Debitor pluribus nominibus obligatus in ſolutione exprimere poteſt, in quam ſummam ſolvere velit 46. 3. 1. n. 1

Debitum ſuo nomine contractum potius eſt eo, quod alterius nomine contractum 46. 2. 4. n. 1

DECIMA.

Hæreditatem tranſlaturis danda 2. 2. 2. 16

Vid. Quindena.

Decimas in alieno territorio dandas probandum 1. 18. 1. 4

Jus decimarum, quando alienum prædium emo, extinguitur, quamvis iterum vendam 8. 2. 30. 2

In decimis eccleſiaſticis expenſæ non deducuntur, & quæ ratio 24. 3. 7. n. 5

DECRETUM.

Ubi decretum neceſſarium, libellus non eſt ſufficiens 2. 16. 9. 2

Quænam requirant decretum 2. 16. 9. n. 3

Decretum datum ex falſa cauſa an nullum 43. 4. 1. n. 21

Decreta, quæ ſapiunt donationem vel Rempublicam gravant, non valent 50. 9. 4. n. 1. 2

Decretum non niſi ex juſta cauſa reſcindendum 50. 9. 6. n. 1. 2

DECURIO.

An poſſit contra civitatem poſtulare? 3. 1. 10. 1

Decurio à tormentis immunis 50. 2. 14. n. 1

DEDUCERE, DEDUCTIO.

Non datur caſus, qui deductionem expenſarum, fructuum cauſa factarum impediat 10. 2. 51. 2

DEFENSIO.

Ad hanc quid requiratur 1. 1. 3. 2

Definitio Defenſionis 1. 1. 3. 6

Alia eſt naturalis, alia juridica 1. 1. 3. n. 1

Qualis eſſe debeat 1. 1. 3. 3

Neceſſaria quæ ſit, quæve non ſit 1. 1. 3. n. 3

Debet eſſe moderata ib. n. 8

Plura vid. de Moderam. inculp. tutelæ.

Pro defenſione ſeu protectione alterius mercedem accipere & ſtipulari licet 4. 2. 9. 7

Dd. Sententia neminem teneri jure Civili alterum defendere, limitatur 4. 2. 9. 8

Adverſus peric. naturalis ratio permittit defenſionem 9. 2. 4. 1

Illud videtur animo defendendi factum, quod non ulciſcendi cauſa eſt factum 9. 2. 45. 8

Defenſio ſi non duret, defenſum non dicitur 15. 3. 10. 2

DEFENSOR.

Defendere quid ſit 3. 3. 35. 8

Quis ſit & quomodo caveat 2. 2. ... 1

Abſentis ſi ſatiſdedit de judicato ſolvendo, an illi detur contra reverſum actio 3. 3. 18. 2

Minor 25. annis idoneus defenſor non eſt 3. 1. 1. 4. lim. 2. 3. 51. 6

Quo caſu durior ſit conditio defenſoris quam Domini 3. 3. 15. 9

Defendens abſentem, de rato caveat, & in reconventione reſpondeat 3. 3. 35. 1

Quid ſi ultro quis ſe ad defendendum offerat, an teneatur in omnibus defendere 3. 3. 37. 2

Quid ſi ad alicujus defenſionem ultro ſe nemo offerat 4. 6. 21. 3

An quis ſine cautione de judicato ſolvendo defendere poſſit 3. 3. 51. 1

Ante L. C. à principali ſi ipſe judicium ſuſcipere velit, an poſſit repelli 3. 3. 64

Defenſio an etiam in patiendo conſiſtat 3. 3. 35. 12

Litis alienæ ſemper ſatiſdet 3. 3. 46. 3

Etiamſi abſens ſit locupletiſſimus 3. 3. 51. 2. Et 3. 3. 51. 6

In perſonalibus actionibus fruitur beneficio competentiæ ib. 7

Defendere non poteſt fœmina lim. 3. 3. 54. 1

Miles & alii 3. 3. 54. 1

Defenſio reo non præſcribitur 48. 17. 4. n. 2

Pro defenſione reorum quilibet etiam extraneus admittitur 48. 19. 19 num. 1

Neceſſarius & ſpontaneus quomodo differant 3. 3. 46. 2

Defenſor ſi non vincit impenſas non repetit 3. 3. 46. 8

Defenſor Emtoris vendit. Fundi quem tertius vindicat litem denuncians tenetur præſtare cautionem de rato. 3. 3. 75. 1

Quando quis ab alio defendi poſſit 5. 1. 63

DEFORMITAS.

Deformitatum & cicatricum ratio an habeatur 9. 1. 13. 5

DEJECTUS.

Dejecto aut ſpoliato uſufructuario omnia cum fructibus ſunt reſtituenda 7. 1. 60. 1

DELATOR, DELATIO.

vid. Denunciator.

DELEGATIO.

An ea quæ plenam cauſæ cognitionem requirunt, poſſint delegari 1. 17. 9. 3

DELEGATIO JURISDICTIONIS.

vide Judex.

Imperium merum Judex non poteſt alteri demandare 1. 18. 6. 1

Ordinarius Judex delegat, non delegatus lim. 2. 1. 5. & 1. 21. fin. 1

Delegata juriſdictio ponitur morte mandantis lim. 2. 1. 6

Prorogati nequit 2. 1. 15. 1

Delegata juriſdictio eſt univerſalis, generalis, & ſpecialis 2. 1. 16. 1

Judicem delegare poteſt, cui hoc vel lege vel conſuetudine conceſſum 5. 1. 12. 3. in fi.

Princeps inidoneo quippiam mandans videtur eum habilitare 1. 1. 2. 3

Si una certa cauſa committatur, juriſdictio delegata videtur conceſſa 5. 1. 12. 4

Delegati ſubdelegare nequeunt 5. 1. 12. 6. lim. ib. & 1. 32. fin. 2 it. 2. 1. 5

Delegati poteſtas regulariter ex poteſtate delegantis 1. 21. 2. 5. & ib. fin. 3

Delegatus ad petitorium, poteſt etiam in poſſeſſorio cognoſcere 2. 1. 2. 4

Particulam cauſæ non ſubdelegat 2. 1. 16. 2

DELEGATIO DEBITORIS.

Debitor donandi animo recte delegatur 39. 5. 2. n. 2

Delegationis deſcriptio 46. 2. 11. n. 1

Delegationem allegans quæ probare teneatur n. 2

Delegatio eſt ſpecies ſolutionis, niſi creditor cum proteſtatione accipiat 46. 2. 11. 0. 4. 5

Delegari poteſt qui non debitor 46. 2. 13. n. 1

Delegatio vel per ſcripturam vel nutum fieri poteſt 46. 2. 17. n. 1.

DELERE.

Propter teſtamentum deletum cui competat actio 9. 2. 41. 1

Quæ detur actio contra delentem verba inſtrumenti apud ſe depoſiti 9. 2. 42

DELIBERANDI JUS.

Hæres deliberans, habet facultatem alienandi res quæ tempore perituræ ſunt 28. 8. 5. 1

Deliberandi ſpatii loco hodie confici ſolent inventaria 25. 8

DELINQUERE, DELICTUM.

Ex delicto nemo præmium conſequitur 3. 5. 22. 2

Per ignorantiam commiſſum coercetur 1. 9. 2. 1

Ex delictis quæ in contractibus committuntur, hæres contractus actione convenitur 44. 7. 11. n. fin.

Delictum majus, quod facto committitur, quam quod omiſſione perpetratur 9. 2. 44. 1

Dignitate perſonæ fit gravius 1. 3. 15. 3

Delicti locus eſt forum principalius 2. 18. 3. 3. & 4

Quid ſi delictum commiſſum contra jus gentium it.

Locus delicti ex injuriis eſt ubi receptæ literæ ib. 4

Ex delicto contra hæredem actio non datur, ſed exceptio 1. 2. 3. 2

Futura

Futurum princeps non poteſt remittere 2. 14. 27. 8
Ampliatur n. 9
Delictum à ſuperiore remiſſum, ea conditione, ne novum committatur, ſecuto alio, vindicari poteſt 2. 14. 40. 7
Civis, civitati non præjudicat 3. 4. 7. 4. Limit. ib. vid. Civitas.
Delinquenti an & quomodo honor reſervetur? 32. 2. 47
Non eſt præſumendum 27. 8. 4. 1. 2
Non delinquit non faciens juſſa, quæ facere non potuit 35. 1. 6. 0. 3
Delicta in omittendo an tranſeant in hæredes 39. 2. 4. n. 18
Dantur delicta, quæ verbis caſtigari ſufficit 1. 16. 9. 10
Plura delicta plures merentur pœnas, licet uno facto commiſſa aut eodem tempore 47. 1. 2. n. 1. 2
In delictis ſucceſſivis non niſi unica irroganda venit pœna, etiamſi ex intervallo perpetrate 47. 1. 2. n. 8
Ex delicto privato propter circumſtantias delictum aggravantes criminaliter agi poteſt 47. 1. 3. n. 9
Delicta publica alia ſunt capitalia alia non capitalia 48. 1. 2. n. 1
Ex quibuſdam delictis & civiliter & criminaliter agi poteſt 48. 1. 4. n. 1.
In delictis levioribus plena cauſæ cognitio neceſſaria non eſt, nec ſolitus judiciorum ordo adhibetur 48. 2. 6. n. 1
Ubi quis deliquit ibi conveniri poteſt 48. 2. 11 n. 1
In delictis etiam gravioribus etiam judicis arbitrium admittitur 48. 3. 1. n. 6
In delictis militum quis competens judex 9. n. 1
Delicta graviora quæ dicantur 48. 18. 8. n. e
Tempus delicti quomodo ſpectetur 48. 19. 1. n. e
Delicta quæ conſilio perpetrantur gravius punienda quam quæ caſu fiunt 48. 19. 11. n. 3
In puniendis delictis quæ circumſtantiæ conſiderandæ 16. n. 2
Ob exitum criminis ſalutarem remittitur pœna delicti 1. 2. 2. 11
Iteratio delicti aggravat pœnam 47 19 28. n. 4
Delictum militum eſt vel militare vel commune cum cæteris hominibus 49. 16. 2. n. 1

DEMINUTUM.

Differentia inter vocem deperditum & deminutum 5. 3. 2. 1

DEMONSTRATIO.

Falſa legatum non reddit inutile 35. 1. 17. n. 1. 2. ut & 33. nu. 1. 2

DENUNCIATIO, DENUNCIATOR.

Inſignis ejus effectus 6. 1. 27. 16
Denunciatio an ſit inſtar accuſationis 27. 14. 10. n. 3. 4
Emens contra denunciationem à creditoribus factam ne emeret, fraudis conſcius præſumitur 42. 8. 10. n. 5
Aliter faciens quam denunciavit, clam facere cenſetur 43. 14. 5. n. 1
Denunciatio fieri poteſt Procuratori cum libera vel ad domum ſi copia Domini haberi non poſſit, Imo amico n. 9
Denunciatio ob errore facienda venditori quolibet tempore 21. 1. 19. 4
Occulti denunciatores à Magiſtratu conſtituti ſunt utiles. c. 12. l. 14
Denunciatores criminum indiciis notoriis adſiſtere coguntur & teſtibus factum probare 48. 16. 6. n. e
Delator & accuſator quomodo inter ſe differant 49. 14. 18. 1. 2
Delator ut ab animo injuriandi immunis ſit quæ requirantur 47. 10. 18. 0 4

DEPERDITUM.

Differentia inter vocem deperditum & deminutum 5. 3. 21

DEPORTATUS.

Deportati non poſſunt teſtari nec codicilliari 32. 1. 1. n. 7. quod limitatur ib. n. 8. 9. 10
Idem in Bannitis 32. 1. 1. n. 11
Deportatus retinet ea, quæ ſunt juris naturæ 34. 1. 11. n. 2

DEPONERE, DEPOSITUM.

Actione depoſiti conventus, ſententiam & infamiam evitat, reſtituendo depoſitum 3. 3. 73. 2
Negans depoſitum, duplo punitur 11. 1. 11. 76
In depoſito locum non habet compenſatio 16. 1. 7. 6
In mutuum degenerat, ſi permittam, ut eodem uti queas 12. 1. 9. 7
In culpa non eſt, qui poſthabito depoſito res ſuas ex incendio liberat 13. 6. 5. 13. & 14
Actio depoſiti miſerabilibus perſonis in duplum conceſſa eſt 16. 3. 1. 1. & 2
Ratione rerum depoſito adjectarum, contractus depoſiti eſt ſtricti juris. 16. 3. 1. n. 4
Depoſitarius ad culpam latam regulariter, ad levem vero & leviſſimam ex conventione tenetur 16. 3. 1. n. 5 & ſeq.
Dubitatur, an ſi de periculo præſtando quis caverit, de caſu fortuito teneatur 16. 3. 1. n. 8
Conventio de dolo futuro non præſtanda inutilis eſt ib. 9
Quando merces datur pro cuſtodia depoſiti, locatio eſt ib. 10 & 14. lim. ib. 12
Locator tenetur ob res in conclavi conducto depoſitas, non ex depoſito ſed ex locatione 16. 3. 1. n. 13
Cum res ad alium perferenda datur, mandatum eſt, nec privilegium depoſiti in concurſu locum habet ib. 14. & 15
In depoſito tanquam Contractu b. f. res cum omni cauſa reſtituitur 12. 3. 1. n. 16
Depoſitarius qui depoſitum vendidit & redemit, tenetur de caſu fortuito ib. 17
Hodie in re depoſita omnino committitur furtum 17. 3. 1. n. 18
Quod ſub permiſſione uſus depono, poſt uſum depoſitum eſſe deſinit ib. 20
Quando ſub initium depoſiti conventum, ut tantundem cum uſuris reſtituatur, mutuum eſt ib. 20
Depoſitarius quoties ſe obtulit debito, ad culpam levem vel leviſſimam tenetur 16 3. 1. n. 22. & 23
In re depoſita dividua vel individua uni hæredum reſtituenda diverſum obtinet ib. 25 & ſeq
Si apud duos depoſui, uterque tenetur in ſolidum ib. 31
Depoſitio in gratiam deponentis facta, ante tempus placitum revocari poteſt 16. 3. 1. n 32
Ad æſtimationem tenetur depoſitarius, ſi rem non poſſit reſtituere ob factum ſuum inculpabile ib. 33. lim. ib. 34
Depoſitum an ſit rerum immobilium? 16. 3. 6
Actio depoſiti ex dolo defuncti in ſolidum contra hæredem datur 16. 3. 7. 1.
Creditores, depoſito conſumpto à debitore privilegium perſonale habent 16. 3. 7. n. 6
Amittunt tamen privilegium hoc, ſi ſtipulentur uſuras ib. 7
Inter plures deponentes nullus obſervatur ordo ib. 11
Si res depoſita alibi quam in loco ubi ſine dolo eſt, reſtituenda ſit, ſumptibus deponentis id faciendum 16. 3. 12
Ex dolo inficians depoſitum fit infamis 16 3. 13. 4
Actioni depoſiti opponi poteſt Exceptio de Dominio depoſitarii 16. 3. 15
Si depoſitarius penes alium depoſuit, qui dolum admiſit, deponenti contra hunc non datur actio, niſi actione à priori ceſſa 16. 3. 16
Differunt depoſitum & ſequeſtrum 16. 3. 17
Depoſitum eſt vel verum vel analogicum ib. 5
Depoſitio pecuniæ ſine cauſæ cognitione & ubi periculum non eſt, non injungitur 16 3. 13. n. 6
Unius depoſitarii hæredes, interdum pro parte, interdum in ſolidum tenentur 16. 3. 22. 1. ſeq.
In depoſito etiam ob expenſas in re factas datur reconventio imo etiam retentio 16. 3. 23. 2. (16. 3. 24. 1
Non eſt depoſitum, ſi conventum ſit ut tantundem reſtituatur
Nec eſt depoſitum, ſi pecunia quæ data, non ſit obſignata ib. 2. lim. ib. 3. & 4
Depoſitarius poſt moram tenetur ad uſuras 16. 5. 4. n. 5
Pecunia quæ in ſacculo incluſa & obſignata data eſt, præciſe reſtituenda eſt ib 7. lim. ib. 9
Quando ex inſtrumento recognito agitur depoſiti, proceſſus eſt ſummarius 16. 3. 24. n. 18
Ciſtulam depoſitam reſignans furti interd. tenetur 16. 3 29. 1
Si permiſſu deponentis utatur depoſitarius, tenetur ad uſuras ib. e
Mandati actio fidejuſſori datur, qui pro depoſitario deponenti ſolvit 16. 3. 30. 1
Si depoſitarius concurſu Creditorum patiatur, fidejuſſor depoſitum vindicare poteſt ib. 2
Depoſitio & oblatio quomodo rite fiat 21. 1. 6. 10
Depoſita res ſi adhuc exiſtat, in hac deponens jure dominii omnibus creditoribus præfertur 42. 5. 24. 4
Furi deponenti res reſtituenda 16. 3. 31. 1. lim ib. 2 & 3
Varie diſtinguitur, quomodo depoſitarius teneatur, qui res ſuas ex Incendio eripuit, depoſitis neglectis 16. 3. 32. 7. & 8
In certis caſibus depoſitarius etiam de levi culpa tenetur ib. 9.
à depoſitario pro redditione depoſiti pecuniam datam condicere ex turpi cauſa poſſum 16. 3. fin. lim. ib.
Debitor pecuniam depoſitam recipiendo, ſi iterum moram contrahat, tenetur ad uſuras 22. 1. 7. 1
Pecunia depoſita caſu perempta periculum Creditoris eſt ib 5.
Actione depoſiti remiſſa, reſtitutio rei non videtur remiſſa 34. 3. 25. nu. 8.
Pactum ne depoſiti agatur val ut depoſitarius omne periculum in ſe ſuſcipiat valet 2. 14. 7. 21
In bonis depoſitarii, deponens habet privilegium perſonale 42 5. 24. n. 3.
Deponens uſuras ſtipulans non fruitur privilegio 42. 5 24. n. 6
Contra debit. offerentem pecuniam totam & obſignatam in judicio deponentem non detur actio creditori 46 3. 32. 1
Periculum rei depoſitæ quando ad creditorem & quando ad debitorem ſpectet 46 3 39. n 1. 2
Depoſitarius ſi rem depoſitam interverterit, ut fur punitur 47. 7 in append n. 25

PRO DERELICTO, DESERENS

Animus pro derelicto habendi non præſumitur 8. 5. 13. 3
Ex falſa opinione pro derelicto non uſucapitur 41. 7. 6. n 1
Res pro derelicta uſucapta, ſi iterum derelinquatur, fit commun 41. 7 n. n 2
Servus cui alimenta denegentur, ſi ea ab alio ſuppeditentur, ab hoc tanquam pro derelicto habitus acquiri poteſt 41. 7. ult. 1
Deſerens prædium conductum quando ad penſionem & intereſſe tenetur 19. 2 55. 10

DESTINATIO, DESTINATUM

Deſtinatum habetur pro re perfecta 34. 2. 19. n. 7

DESTRUERE.

Hæres deſtruens ædes hæreditarias à ſervitute non liberatur 8. 2. 31. 1

Index Rerum

Domum alienam deſtruens & loco ejus balneum ædificans ex L. Aquil. tenetur 9. 2. 50

DETINERE.

Qui debitorem fiſci detinet fiſco ſatisfacere tenetur 2. 7. 5. 7
Detentus à privato ne ad judic. veniat an excuſetur 2. 11. 3. 1
Quid ſi à Magiſtratu ib. n. 2.

DIES.

Feſtæ inſinuationis vel promiſſionis non computantur 2. 11. 1
Civilis non naturalis è media nocte incipit 2. 12. 8
Dominicus ad publicum cultum non eſt reſtringendus, ſed ſacer ſit 2. 12. 1. 7
Hoc die labores jure Civ. admittuntur contra conſcientiam, lim. hoc. ib. 10
Incertus habetur pro conditione 35. 1. 75. n. 1. 2. 3
Legatum ſub incerto die interdum ut purum tranſmittitur ad hæredes 35. 1. 75. n. 3. 4
Legatum ſub die, qui non poteſt non exiſtere vivente legatario, purum eſt 35. 1. 79. n. 1. & ſeqq.
Qui debet ſub die certa, ſolutionem anticipare pot. 45. 1. 38. n. 3
Aliud ſi ad diem certum 45. 1. 38. n. 4
Dies in obligationibus quoties non adjicitur præſenti die debetur, ſecus obligatio in diem concepta 45. 1. 41. n. 2. 3
Dies in dubio pro debitore adjecta cenſetur n. 4
Ante diem quibus caſibus ſolvi non poſſit debitum 45. 1. 137. n. 4
Dies incerta interpellat pro homine 22. 1. 18. 2. Et 18. 3. 4. n. 3

DIFFAMARE.

De quanam re actor ex L. Diffam. ſatisdare debeat 2. 8. rubr. 1.
Diffamator ad extraneum diffamati judicium evocari poteſt 2. 1. 18. 4
Diffamatori meo citato ac comparenti actutum reſpondere non obligor 5. 1. 2. 11
In practica legis diffamari duo judicia habentur 5. 1. 30. 7. & 21

DIGNITAS.

Quænam utilitas quæſtionis quis dignior ſit 1. 9. 1. 2
Augmentum Dignitatis non adimit legatum 35. 1. 33. n. 3.
An parentes conſequantur dignitatem per filium 1. 9. 1. 3
Dignitatem majorem habens priorem locum obtinet, ſi dignitates pares, is potior, qui tempore prior 50. 3. 1. n. 1
Ab ordine & dignitate inferior ob delictum publicum excluſus ad ſuperiorem non admittitur 1. 9. 4. 1
Non item ſi ob defectum qualitatum ib. n. 2
Ob dignitatem Principalium cæterorum poſtulata non negligenda 2. 16. 9. 11

DILATIO.

In pecuniariis ſemel, in Criminalibus Actori bis, Reo ter conceditur 2. 11. 7. 1
Hodie prorogantur dilationes ib. 1. 8. Ut & 5. 1. 36. 1
Interdum ex officio datur à judice ib. 2. & 10
Dilationes in civilibus nimiæ conceſſæ, in criminalibus male denegantur 2. 12. fin. 2.
Dilatio data à momento in momentum currit, ita tamen ut dies termini non computetur 4. 4. 3. 15
Si per judicem ſtet quo minus fiat quod in prima inſtantia fieri debuit an labantur fatalia 2. 11. 7. 9
An habeatur pro conceſſa ſi per judicem ſtet quo minus detur prorogatio ib. n. 10
Quod exemplo declaratur 4. 4. 3. n. 16
Dilationes probatoriæ 2. 11. 7. 3
Hodie tres conceduntur 2. 11. 7. 3. & 4. 10
Tertia quomodo ex Rec. Imp. concedatur 2. 11. 7. 11
Petens dilatoriam ſi ſuccumbat, iterum labitur terminus 22. 1. 24. 4
Cauſa dilationis ceſſante, ceſſat dilatio ipſa 36. 1. 62. 3. 4
Dilatio ab appellante impetrata ex falſa cauſa nulla eſt 44. 2. 9. num. 3

DISPOSITIO.

Diſpoſitio regulatur à ſua cauſa 33. 1. 10. n. 1. & 9
ubi exempla, limitatur ib. 13. n. 1
Ex qualitate exceptionis diſpoſitio declarari debet 33. 9. 4. n. 2
Dubium unius membri in diſpoſitione alternativa declaratur per æſtimationem alterius 34. 5. 1. n. 1
Alternativa ſemper præſumitur inter duo æqu. poſita ib. n. 2
Quod extenditur & limitatur 34. 5. 1. n. 3. 4
Diſpoſitio pœnalis de cauſa ad caſum non extenditur 35. 1. 101. n. 3
Ceſſat, ratione legis ceſſante 37. 14. 6. n. 4
Limitatur 37. 14. 6. n. 5. 6
Diſpoſitio legis cum qualitate loquentis ceſſat quomodo ipſa qualitas ceſſat 39. 2. 4. n. 10. 11

DISTRACTUS, DISTRAHERE.

In diſtractu conſenſus ejus, cujus in contractu, non requiritur 2. 14. 58. 3
Eadem eſt ratio diſtractus, quæ Contractus 50. 17. 65. 9.
Creditor pignora obligata diſtrahere non valet 42. 1. 15. n. 30
Diſtractionem creditor potior impedire non poteſt, quo minus ſuperfluum concreditoribus addicatur 42. 1. 15. nu. 32
Pignore diſtracto ceſſat cognitio & officium executoris 42. 1. 15. num. 34.
Bona ubi diſtrahenda 42. 5. 1. n. 1. & ſeqq.

DIVINATIO.

Divinationibus interdum locus eſt 1. 16. 6. 7

DIVORTIUM.

Cauſæ divortii quæ 24. 2. 6. n. 3
Culpa uxoris ſi divortium factum, maritus nec dotem reſtituere, nec ad alimenta tenetur 24. 3. 38. n. 3.
Divortium quando impetrari non poſſit 24. 3. 39. n. 2. & ſeq.

DOCTOR.

Doctor qui Notarius publicus eſt poteſt inſtrumenta publica conficere 1. 7. 35. 2

DOCUMENTUM.

Documentum qui ſemel recognovit, num novam recognitionem petere poſſit 42. 5. 15. n. 2
Ex documento nulla datur executio niſi prius recognitum 42. 5. 15. num. 12
Documenta alibi exiſtentia, ſi abſque magno periculo ad locum transferri non poſſunt, etiam ibi coram commiſſariis fieri poteſt recognitio 42. 5. 15. n. 17
Documentum nov. trad. ſine novatione, in iis punctis, de quibus non ſit expreſſa mentio in novo documento, retinet omnia ſecundum vetus documentum 46. 2. 28. n. 2

DOLUS.

Deſcriptio doli 2. 14. 7. 14
Ne præſtetur, nulla conventione fieri poteſt 2. 14. 27. 7
Limit. ibid.
Præteritus niſi expreſſe non remitti videtur 2. 14. 35. 5
Etiam ex poſt facto commiſſus operatur exceptionem replicationem doli 2. 14. 7. 16
Actio doli cum actione quod metus cauſa concurrit 4. 2. 14. 21
Nec obſtat quod actio doli non detur, niſi alia deficiat ib.
Una tamen ex his alteram conſumit, ope exceptionis, non ipſo jure 4. 2. 14. 22
In actione de dolo hæres tenetur, ſi ad eum pervenit, licet poſtea amiſerit 4. 2. 18. 2
Doli actio non datur, ubi alia actio datur 4. 3. 9. 2
Dolus malus variè ſupponitur 4. 3. 1. 1
Dolus ne quidem contra hoſtes licitus ib. 4
Ex dolo triplex oritur remedium ibid. 5
Actio doli locum habet, ubi alia actio non datur 4. 3. 1. n. 6
De dolo acturus & perſonam à qua & rem in quam deceptus exprimere debet 4. 3. 16
Licet jam amplius non competat 4. 3. 1. n. 7
Non datur, ſi à tertio rem, in qua deceptus ſum, conſequi poſſum 4. 3. 2. 8
Quod exemplo declaratur ibid. 2
Habet & actio doli locum, ſi alia quidem actio datur, ſed æque infamans 4. 3. 1. 6
Aut alia actio plenior 4. 3. 1. 7
Aut ſi dubitetur, an alia actio competat 4. 3. 6. 1
Aut ſi illa quæ concurrit, ſit criminalis 4. 3. 1. 6. & 7
Actio doli datur contra eum, qui colluſit cum procuratore meo, ſi hic non ſit ſolvendo 4. 3. 6. 3
Dolus dat cauſam contractui, alius eſt incidens 4. 3. 7. 1
Ille contractum b. f. ipſo jure reddit nullum 4. 3. 7. n. 2
Quod & in foro conſcientiæ veriſſimum ib.
Cujus cauſa enarratur ibid. 3
Nullus eſt contractus, cui dolus cauſam dedit, in favorem decepti, non decipientis ib. 3
Deceptus exceptione tutus eſt, ſi nihil præſtitit, vel ſi tradidit, poterit indebitum repetere, & de dolo replicare ibid. 4.
Dolus dans cauſam diſtractui, ſeu liberationi à contractu b. F. reddit diſtractum nullum 4. 3. 7. n. 5
Tertius ſi cauſam contractui ſuo dolo det, contra tertium hunc actio doli datur, contracto firmo manente ib. 6.
Quid ſi quis alicui hæreditatem ut idoneam dolo perſuadeat 4. 3. ult.
Contractus matrimonii licet per dolum expreſſus, tamen valet 4. 3. 7. n. 7
Cujus cauſa & limitatio ibid.
Dolus incidens in contractum, non tollit contractum ibid. 8
Decipienti hoc caſu electio non datur, an ſtare velit contractui, an vero ab eodem recedere malit ib.
Si aliquis ad contractum ſtricti juris inducatur, contractus non eſt nullus 4. 3. 7. n. 9
Si vero dolus incidat in contractum ſtricti juris, datur vel actio vel exceptio doli ib.
In ſubſidium actio doli interdum datur contra eum, cui dolus profuit ibid.
Quod exemplo declaratur ibid.
Dolus ex commendatione falſa non præſumitur, niſi commendans evidens aliquod commodum exinde ſperare habeat 4. 3. 7. 19
Quo caſu actio doli contra commendant. datur 4. 3. 7. 19. & 20
Actio doli certa habet requiſita 4. 3. 9. 10
Non datur contra perſonas quibus debemus reverentiam 4. 3. 11. 2.
Datur tamen contra hæredem licet cum defuncto conteſtata, vel ſi quid pervenerit ad hæredem 4. 3. 13. & 4. 3. 26. 1
Dolus vero ſi in contractu admiſſus, actione doli non vindicatur, ſed actione contractu contra hæredem in ſolidum 4. 3. 13. n. 3
Imo contra pupill. certis caſibus actio doli locum habet ib. 4
Maxima præſumptio doli contra eum, qui in mendacio deprehenditur 4. 3. 13. n. 5. in fin.
Ex dolo Procuratoris, ſi aliquid compendii ad Dominum pervenit,

venit, actio doli adverſus Dominum datur 4.3.15.4
Si plures dolum in aliquo negotio admiſerunt, omnes tenentur in ſolidum, uno tamen ſolvente, reliqui liberantur 4.3.17
Actio de dolo eſt arbitraria 4.3.18.1
Cujus limitationes ib. n. 3. 4
Fidejuſſoris dolo, ſi res promiſſa pereat, hic de dolo tenetur 4.3.19
Poſt delatum ac præſtitum juramentum adverſarium, de dolo convenire non poſſum 4.3.21 1
Contra falſo aſſerentem ſe ſolviſſe procuratori meo, exinde atque abſolutum, non actio doli, ſed quæ olim competebat, datur 4.3.16.1
Actio doli datur contra hæredem, quamvis nihil ad eundem pervenerit, ſi dolo hæredis pactum ne quid perveniret ib. 3
Et actio doli in hæredem eſt perpetua 4.3 26. n. 4
In quibus caſibus dari debeat, enarratur 4.3.31. per tot.
Si duo dolum commiſerint de dolo invic. non agunt 4.3.36.1
Niſi actor agat ex contractu, & reus de dolo excipiat 4.3.36.2
Si dolo quis inductus ut contraheret, alias non contracturus ipſo jure nullus eſt contractus 4.4 16.17
Actio de dolo non eſt perpetua 23.1.30.1. lim. ib. 3. & 4
Exceptio doli perpetua eſt ib. 2.
Præſumitur in re illicita 35.2.41. n. 1
Non facile præſumitur in contractu oneroſo 38.5.1. n. 3. limitatur n. 4
A dolo quandoque cauſa injuſta excuſat 40.12.12. n. 2
In delictis & factis per ſe prohibitis dolus præſumitur ib.
Dolus Procuratoris ratione rei minoris venditæ non impedit uſucapionem in emtore. 41.4.7. n. 7
Dolus defuncti non nocet hæredi niſi in contractu dolus interceſſerit 44.7.49. n. 2
De doli exceptione vid. Tit. ſpecial.
Dolus ex propoſito & ex ipſa re æquiparatur 45.1.36. n. 3

DOMANIALIA.

Succeſſor Principis Domanialia à prædeceſſore alienata revocare poteſt. 43.14.3.6

DOMUS DOMICILIUM.

Domo vendita veniunt omnia iſti affixa 19.1.13. 8. 9
Latitans in ædibus ſuis inveſtigandus non eſt 2.4.18. 1. li nit. ibid. n. 2. ſeqq.
Domus quid ſi ad habitandum legata 7.8.1.11
Senatus qui vendidit Domum (*ohn alle Beſchwerde*) an remiſerit onera publica 2.14.39.5
Domo ſublata ejus uſusfructus non debetur 7.1.36.2
Collapſa vero parte non perit 7.1.53
An ſocii alteras ex communibus ædibus ita vendere poſſint, ut alteras retentit ſerviant 8.4.6.3
An ædes proprias ſervas quis facere poſſit communibus ib. n. 4
An ædes ſi quis ante venditionem eas ſervas fore dixerit, tales fiant 8.4.6. n. 5
Sed quid ſi per oblivionem poſtea ut liberæ tradantur ib. n. 6
Duas ædes ſimul tradens alteri domui ſervitutem acquirere alteri imponere nequit 8.4.8
Hæres deſtruens ædes hæreditatis à ſervitute non liberatur 8.2.31.1
Qui arcendi incendii cauſa vicinas ædes diruit, an teneatur ex L. Aquil. ſi ignis eo non pervenerit 9.2.49.2
Domum alicujus deſtruens & loco ejus balneum ædificans ex L. Aquil. tenetur 9.2.50
(*Die Hausſuchung*) ſi res furto amiſſæ hodie in uſo 2.4.18.3
Jure novo accidentale attenditur 1.9.11
Si diverſa ſunt ſtatuta vel conſuetudines, domicilii mariti & uxoris, quoad bonorum diviſionem attendenda ſunt ſtatuta domicilii mariti 5.1.65.4
Uxor ſtatim tranſit in domicilium mariti Ibid. 8
Maritus ſecundum ſtatuta domicilii ſui lucratur dotem, licet poſtea alio ſe contulerit 5.1.65.12
Domicilium ſi pluribus in locis quis habeat, quodnam principalius æſtimandum 50.1.5. n. 1
Domicilium prævalet origini 50.1.17. n. 1
Sola domus poſſeſſio, quæ in aliena civitate comparatur, domicilium non facit, niſi appareat animus domicilii ib. n. 3
Domicil. quomodo transferatur & conſtituitur 39.1.10. n. 1
Domicilium non mutans foro renunciare nequit 50.1.20. n. 4
Domicilium an libere mutari liceat 50.1.31. n. 1
Domicilium naturale ſeu originis vel accidentale vel commune eſt 50.1.33. n. 1
Domicilium originis hodie quando attendatur ib. n. 2
Domus an demoliendi cauſa vendi poſſit 39.2. ult.
vide ÆDES.

DOMINIUM.

Plenum qui habet, qualem uſumfructum habeat 7.1.63
Dominii & poſſeſſionis amiſſio differunt 4.6.20.3
Caſus in quibus dominium ſine poſſeſſione quæritur 4.1.50.3
Venditor manet Dominus verus ſi ſibi reſervavit Dominium 14.4.5.18
Exceptio dominii etiam in proceſſu ſummario opponitur 16 3.31. 4. & 5
vid. emtio, it. Venditio.
Reſervatio dominii ad tempus fieri poteſt, donec pretium ſolvatur 18.1. pen. 7
Ad eum qui reſervat Dominium rei periculum non ſpectat 18.1. pen. num. 8. & 9
Appoſitio ſigni infert receptionem Dominii penes ſignatorem 18. 6.1.2
An quis partem dominii probare teneatur 6.1.73
Modus acquirendi dominium alii juris gentium, alii civilis 41. 1.1 n. 1
Per alluvionem acquiritur dominium 41.1.7. n. 5
In translatione dominii per traditionem error in dominio abeſſe debet 41.1.35 n. 1
Per procuratorem poſſeſſio & mediante poſſeſſione acquirunt dominium 41.1.13 n. 1
Rerum amiſſarum dominium retinetur, non poſſeſſio 41.2.13. num. 1
Dominium nuda voluntate non amittitur 41.1.17. num 3
Rem ſuam vi invadens dominium amittit 48.7.7. n. 1

DOMINUS.

Olim jus vitæ & necis in ſervum habebat 1.6.1.1
Domino non licet ſævire in ſervum 1.6.2.1
Dominus ſine juſta cauſa expellens famulum integram penſionem ſolvere tenetur 19.2.15.43
An ſervum adulterium cum hera committentem occidere poſſit 1 11.1.11
In Marchia ſubditos ſuos caſtigare poteſt, in cauſa propria 2.1.10 7
Servum communem in ſolidum defendit 2.9.4
Dominus in caſu charitiæ vel belli ruſticos dimittere tenetur 40.1. ad rubr. n. 1
In Electoratu Brandenburgico quibus caſibus Domini, invito ruſtico, prædia emere poſſint 40.1.1. n. 1
An teneatur tantum peculio tenus, pro cujus ſervo furti rei litis æſtimatio ab alio ſoluta eſt 3.5.41
Domino invito etiam per ſervos acquiritur dominium 4.2.32
Si ſervus ſciente Domino alterius ſervum occiderit Dominus tenetur in ſolidum 9.4.1.1. & 3
Secus ſi ignorante illo ib. n. 2.
Quid ſi conveniente Domino ſervus proprio motu deliquit 9.4.2. num. 4.
Dominus tenetur ex culpa ſamuli circa officium ſuum delinquentis 47.9.7. n. 2
Dominus ſubditos conſueta ſervitia denegantes punire poteſt 48.19. 7. n. 1
Dominus ſine juſta cauſa ſubditum expellere nequit 30.1.31.4

DOMITIANA.

Domitiana quæſtio unde originem habeat 28.1.17.1

DONATARIUS, DONARE, DONATIO, DONATOR.

Non poteſt, cui adminiſtratio conceſſa 2.14 28.4
Qui ſciens impendit in rem alienam, quam non poſſidet, donare videtur 12.6.3 n. 1
Caſus ſpecialis eſt ubi donatio præſumitur 17.1.17.2
Dans ad id, quod alioquin non factum eſſet, donaſſe videtur 14. 1.13. n. 1
Donatio morte confirmari nequit quando Donatarius ante donantem moritur 24.1.32. n. 11
Donatio ſtudiorum ac pietatis cauſa valet 24 1.40 n. 2
In Nobili & divite præſumitur donatio ib n 3
Muto data nomine Emancipati præſumuntur ei donata 33.8.25. num 2
Donatore una cum Donatario pereunte præſumitur prius deceſſiſſe Donator 34.5.8 n. 3
Prohibita donatione omnium bonorum præſentium & futurorum, prohibita ſimul cenſetur donatio quoad præſentia bona ſola 37. 14.16. n. 5
Donationis diviſiones 39.5.1 n. 1 3
Filius voluntate patris donare poteſt 39.5.2. n 1
Donatio facta ob cauſam præteritam honeſtam vel inhoneſtam valet 39.5 n 2. & 3
An poſtulans donatarius contra donantem amittat rem donatam 3.1.10.4
Donatio in præmoriente donatario irrita 37.5 41. n 3
Donatio quomodo fiat 39.5.9. n. 1
500. ſolidos excedens inſinuatione opus habet n. 2 ibid. 13.1
Donatio fundi fructus pendentes aut perceptos non complectitur 39.5 9 n. 3
Donatio rei alienæ invalida, quamvis uſucapi poſſit n 4
Donatio ſine acceptione nulla 39.5.10. n. 2
Donatio ſi ſit ante delictum & mox inſequatur, fraudulenta 39. 5.15. n 4
Donatio nec ſtricti juris nec b. f. contractus 39.5.21. n. 1
Verba nuda donationem non probant 39.5.26. n. 2
Donatio exceſſiva invalida eſt ſi donans vel it. non ſi tertius excipiat 39 5.27. n. 9
Donationis ſimplicis deſcriptio 29.5.27. n. 1
Qui ſciens in judicio fatetur ſibi debitorem non teneri, donat n. 2
Donatio bonorum viventis, invalida 39.5.29. n. 3
Res ad uſum donata, proprietas donata cenſetur 39.5.31. n. 4
Habitatio donata morte donantis finitur 39.5 32. n. 1
Donatio omnium bonorum fraudulenta 41.8.17. n 1
Donator ſi ex donatione conventus, gaudet beneficio competentiæ 39.5.12. n 2. ut & 42.1.19. n. 3
Nec ipſi officit, licet conſtitutum vel alius contractus concurrat 39.4.12. n. 2

Donator es, quæ ex titulo oneroſo debet creditoribus, deducit 39. 5. 12. n. 3
Donator ſi promiſſis non ſteterit ad Intereſſe tenetur 5. 12. n. 3
Donator uſuras poſt moram non præſtat 39. 5. 22. n. 2
Nec ad fructus non extantes tenetur num. 2
Donator ſi doloſe rem alienam dederit, ad evictionem tenetur 39. 5. 18. n. 1. 2
Donatio inter Patrem & filium niſi per modum repudiationis lucri fiat, invalida 41. 5. 2. n. 4 & 5
Donatio inter patrem & filium non valet 41. 5. 2. 4. Et 41. 6. 1. 1

DONATIO ABSENTI FACTA.
Donatio abſenti facta interveniente nuncio, epiſtola & acceptatione abſentis valet 39. 5. 10. n. 1
Abſens ſine acceptatione decedens, rem donatam ad hæredem non transfert n. 1
Donatio abſenti facta valet etiam ſi abſens ratum habuerit 39. 5. 10. n. 5
Donatio m. c. abſent. facta ceu legatum vel fideicommiſſum valet 39. 6. 38. n. 2

DONATIO ANTE NUPTIAS
Donatio ante nuptias ſeu ſponſalia largita valet, licet eodem die ſequantur nuptiæ 24. 1. 27. n. 1

DONATIONIS INSINUATIO.
Donatio 500. ſolidos excedens, indiget inſinuatione 39. 5. 9. n. 2. & l. 23. n. 1
Cui tamen ſub juramento renunciari poteſt 39. 5. 23. n. 4
Donationes de rebus futuris inſinuatione non indigent n. 6
Donationem exceſſivam poteſt apud ſe actis inſinuari facere 1. 7. 3. 3

DONATIO MORTIS CAUSA.
Præſumitur remuneratoria 17. 1. 10. 19
Si revocatur, fructus etiam reſtituuntur 12. 4. 12. 1
Idem ſi in cauſam caduci convertatur ib. 3
Hujus deſcriptio 39. 6. 2. n. 2
Mortis cauſa capio quomodo differat à m. c. donatione 39. 6. 8. num. 1
Donatio m. c. in quibus cum legatis conveniat & in quibus differat 39. 6. 15. n. 2. 3
Donatio m. c. facta filiofamilias intuitu Patris morte ipſius non extinguitur 39. 6. 23. 1
Donatio m. c. licet res tradita ſit, præmoriente donatario extinguitur 39. 6. 23. n. 1
Filiusfam. ſine Patris conſenſu expreſſo, licet clauſula codicillaris adjecta, donare m. c. non poteſt 39. 6. 25. n. 1. 2
Quod obtinet ſi tendat in præjudicium Patris, ſecus ſi in ſui 39. 6. 25. n. 4. & 5
Donationi m. c. mentio hæredem donatarii nihil præjudicat 39. 6. 27 num. 4
Donatio facta in teſtamento & addita promiſſio de non revocando, pro donatione m. c. habenda 39. 6. 7. n. 7
Donatio m. c. intuitu pericul. facta, ceſſante periculo ipſo jure perit 39. 6. 29. n. 5
Secus ſi ob bene merita vel vinculum ſanguinis n. 6
Donatio m. c. præſentiam donatarii requirit 39. 6. 38. n. 1
Quo abſente non ut donatio, ſed ut legatum vel fideicommiſſum valet n. 2
In donatione mentione mortis facta quomodo donatio m. c. præſumatur 39. 6. 42. n. 1
In omni donatione m. c. 5. teſtes requiruntur 39. 6. 42. n. 6
Donatio m. c. quibus circumſtantiis probetur 39. 6. 42. 6. 7
Donatario redonata m. c. tradita quomodo dominium acquirit 39. 6. 29. 12
Donatarius m. c. donatori cavere non tenetur 39. 6. 42. 4

DONATIO OMNIUM BONORUM.
Donatio omnium bonorum fraudulenta 42. 8. 17. 1
Reciproca donatio omnium bonorum valet 24. 1. 48. n. 3

DONATIO REMUNERATORIA.
An ſit propria an impropria 39. 5. 1. 4
Ob metum facta reſcinditur 4. 2. n. 8
Donatio remuneratoria valet modo merita ſint ſingularia 24. 1. 60 num. 2. 3
Donata per remunerationem revocari non poſſ. 39. 5. 27. n. 1
Ne quidem ob ingratitudinem 39. 5. 27. n. 2. & 3
Nec inſinuatione indigent ibid.
Donatio remuneratoria inter conjuges licita n. 4
Inter donationem remuneratoriam & reciprocam eſt diſcrimen 39. 5. 27. n. 5
Donatio remuneratoria exceſſiva abſente præſumtione fraudis, ſine inſinuatione valet 39. 5. 27. n. 6. & 7

DONATIONIS REVOCATIO.
An poſtulans contra donantem amittat rem donat. 3. 1. 10. 4
Donatio quomodo revocetur 24. 1. 32. n. 2. 6. 8. & 10
Per ſupervenientiam liberorum ipſo jure revocatur donatio 39. 5. 27. n. 10. 11
Mater donationem filiæ factam, ob cautionem generi rem donatam uſus gratia uxori creditam fuiſſe, ne ob offenſionem revocare poteſt 39. 5. 31. n. 2
Adjectio hæredis haud revocabilem fecit donationem m. c. factam 39. 6. 27. n. 4
Pactum de non revocanda donatione ob ingratitudinem an valeat 2. 14. 27. 9

DONATIO INTER VIRUM ET UXOREM.
Quid ſi tale pactum juramento ſit firmatum 2. 14. 27. n. 10
Donatio conjugum eſt ipſo jure nulla 24. 1. 3. 8
Donatio inter conjuges mortis cauſa valet 24. 1. 9. n. 1. 10 & quando confirmetur 24. 1. 32. 1. 2
Sic etiam ſi in tempus ſoluti matrimonii collata 24. 1. 9. n. 2
Conjux conjugi ad refectionem ædium quid donare poteſt 24. 1. 14. num. 1
Ut & alimenta 24. 1. fin. 4
Donatio fructuum induſtrialium inter conjuges valet 24. 1. 17 num. 2
Donatio conjugi ſaltem promiſſa, nec vere aut ficte tradita, morte non confirmatur 24. 1. 23. n. 1. & ſeq.
Donatio rei alienæ inter conjuges valet 24. 1. 24. n. 2
Donationes natalitiæ inter conjuges modicæ licitæ ſunt 24. 1. 31. 9
Donatio inter conjuges jungi prohibitos nec morte confirmatur 24. 1. 32. n. 16
Conjux conjugi ob dignitatem conſequendam donare poteſt 24. 1. 40. n. 1
Maritus relinendo ornamenta uxoris donaſſe præſumitur 31. 2. 38. num 2
Confirmatur morte donatoris præmorientis 34. 5. 8 n. 1
Donationes inter virum & uxorem ſunt prohibitæ 39. 5. 31. n. 8. Et 24. 1. 11
Non autem ſi donatio fiat ad alimenta 24. 1. 1. 8
Morte tamen confirmantur 42. 6. 1. 2

DONATIO INTER VIVOS.
Pactum adjectum de non revocanda donatione m. c. efficit donationem inter vivos 39. 6. 17. n. 8
Donatio omnium bonorum tam præſentium quam futurorum inter vivos invalida 39. 6. 17 n. 9
Gerada Jure Saxon. inter vivos donatur, traditio autem in caſum mortis differtur 39. 6. 42. n. 2
Donatio metu mortis facta, mentione mortis non adjecta, inter vivos præſumitur 39. 6. 42. n. 6

DONEC.
Particula donec repetitionem ſignificat 17. 1. 33. 2

DONUM.
Dona baptiſmalia (*Patengeld*) liberi non debent conferre 37. 6. 1. 23
Oblatum an potuerit Proconſul acceptare 1. 16. 6. 5
Judices noſtri poſſunt acceptare 1. 16. 6. 6
Mater dona nomine filiæ à ſponſo recipiens an teneatur actione mandati 3. 5. 32. 4

DOS vid. CONJUX.
Promiſſio dotis metu facta ipſo jure non valet 4. 2. 21. 4
Cujus ratio ibid. 5
Dos licet monaſterio promiſſa, ex metu tamen, non debetur ib. 6
Dos eſt ipſius filiæ proprium patrimonium 4. 4. 3. 23
Conſtitutio dotis ad jus Genitum referenda 4. 5. 8. 2
vid. Domicilium.
Dotatas eſſe mulieres debere, non ad futuras tantum ſed etiam contractas nuptias pertinet 23. 3. 2. 1
Dotis conſtitutio vel promiſſio nuptiis non ſecutis irrita eſt 23. 3. 3. 1
Dos legata ab extraneo nuptiis non ſecutis non debetur ib. num. 2. ampl. ibid.
Dos loco legitimæ à patre relicta nuptiis non ſecutis debetur 23. 3. 3. n. 3, lim. ibid.
Dos aliis non videtur ſi uſusfructus accedat proprietati dotalis fundi per modum conſolidationis 23. 3. 4. 1
Dos profectitia definitur 23. 3. 5. 1
Dotem profectitiam patris nomen, non jus poteſtatis facit 23. 3. 5. 2
Dotem locupleti filiæ conſtituere non tenetur pater ib. n. 5
Dos profectitia ſoluto per mortem matrimonio ad patrem redit 23. 3. 6. 2
In conſtitutione dotis læſis, etiam majori, eſt ſuccurrendum 23. 3. 6. num 2
Dotis fructus ſpectant ad maritum 23. 3. 7. ampl. ibid. lim. ib.
In promiſſione dotis non datur condictio ex pœnitentia, niſi nuptiæ non ſecutæ 23. 3. 9. 1
Ad dotem filiæ ſi pater quid deſtinavit, licet re integra moriatur pater, tamen hoc mandatum hæres revocare non poteſt 23. 3. 9. n. 2
A dote ad piam cauſam validum argumentum eſt ib. n. 3
Rei in dotem dationis nomine mulier circumventa ad rem reſtituendam agit 23. 3. 12. 8
In re dotali maritus ob culpam levem tenetur 23. 3. 17. 2, ampl. ibid.
Dotis promiſſio eſt conditionalis 23. 3. 21. 2. ampl. ibid. limit. ibid.
Dotis promiſſio non reconvaleſcit ſi renuncietur ſponſalibus & tamen nuptiæ ſint ſecutæ 23. 3. 22. 1, limit. ibid.
Ex cauſa dotis videtur promiſiſſe pater, qui filiæ, licet nulla cauſa expreſſa ſit, aliquid promiſit 23. 3. 23. 2
Ad conſtituendam dotem congruam agere gener poteſt, ſi pater dotem nullam promiſerit 23. 3. 13. n. 3

Dotem

Digitized by Google

Dotem ſibi ex peculio ſuo conſtituem filiafamilias ſoluto matrimonio dotem repetere poteſt à mariti hæredibus 23. 3. 14
Dotali pecunia prædia comparata dotalia cenſentur 23. 3. 26. 1. lim. ib.
Dos, quam intulit fœmina primo marito, tacite conſtituta videtur ſecundo 23. 3. 30. 1
Dotis ſunt, in fundo dotali reperta marmora, quæ non renaſcuntur, nec in fructu ſunt 23 3. 31
Dotem mulieri promittens extraneus, ſi donandi animo rem fecerit, convenitur tantum in quantum facere poteſt 23. 3. 33
Dotare filiam non niſi ex magna cauſa mater tenetur 23. 3. 34
Dotis promiſſio omnes obligat 23. . 4 . 1 limit. ib. ampl ib.
Pro dote maritus debitorem idoneum acceptando, non tenetur ulterius, niſi quantum debitor idoneus 23. 3. 41. 2. lim ib.
Res dotales fungibiles pleno jure fiunt mariti 23. 3. 42. 1
Dos etiam acceptilatione conſtitui poteſt 23. 3 43. lim. ib.
Dotem filiæ promiſſam pater dare tenetur, etiamſi poſtea emancipetur 13. 3. 44
Dotalia ſunt quæ ex pecunia dotali comparata 23. 3. 43. limit. ibid.
Dotem minuunt impenſæ neceſſariæ 23. 3. 56. 1. lim. ib.
In dotis cauſa non requirunt quod minimum ſit 23. 1. 57. 2
Dotis quantitas ex quibus circumſtantiis determinetur 23. 1. 60 1
Dos arbitrio Domini ex feudo conſtituitur, ſi virgo non habeat ſufficiens allodium ad conſtituendam dotem ib. n. 3
Dotis conſtitutio ultra facultates nulla eſt 23. 3. 61
Res dotalis ob æs alienum uxoris marito auferenda non eſt 23. 3. 62. 2
Dotem lucratur maritus, ſi culpa mulieris factum ſit divortium 2.. 3. 69 1
Dotis reſtitutio debetur ſob conditione ſoluti matrimonii 24. 1. 2. 1
Dotis cauſa præcipua eſt 24. 3. 1. n. 1
Privilegia dotis non ceſſiva 24. 3. 1. n. 3
Cognitio cauſæ ſuper illatione dotis ſummaria eſſe debet n. 4
Rationi dotis uxor ſi contra Maritum agatur, etiam in executione intervenire poteſt 24 3 1. n. 5
Dos cui reſtituenda 24. 3 2 n. 1. 2
De retinenda dote maritus paciſci poteſt 24. 3. 2. n. 3
Dos ob liberos retineri poteſt 24. 3 2. n. 4
Dos conſtante matrimonio non recte ſolvitur 23. 3. fin. 1. lim. ib. num. 2
Actio de Dote profectitia patri & filiæ communis eſt 24. 3. 2. n. 5
Dotem profectitiam & adventitiam quis repetat ib. n. 6
De fructibus vid. fructus
An pactum de dote reddenda quod duas partes & retinenda quod tertiam valeat 21. 7. 10. 1
Pactum de lucranda dote ceſſat, ſi maritus uxorem occidat vel cauſam mortis præbuerit, vel ejus curam neglexerit 24 3 10. n 2
Quod & obtinet in ſtatuto de dote lucranda ib. n. 4
Quid ſi ſtipulatus fuerim totam dotam ad me reverſuram 2. 7 10. 2
Res dotales uxori repetenti non obſtat exceptio quod res alienæ fuerint 24. 3. 11. n. 2
In dota licita eſt compenſatio 24. 3. 15 n. 5. & ſeq.
Privilegium dotis competit ejuſdem matrimonii liberis 24. 3. 8 num. 1
Dos conſtante matrimonio regulariter repeti nequit, niſi in quibusdam caſibus 24. 3. 24. n. 1 & ſ.
Uxor licet ſcienter nubat viro obærato, tamen retinet privilegium dotis 24 3. 24. n. 8
Maritus ſoluto matrimonio quando reſtituat dotem 24. 3. 24. n, 10. & ſeq. ut & 38. n. 5
De impenſis dotis vid. impenſæ.
Mora in dote promiſſa novatur dotis obligatione 24. 3. 26. n. 1
De dotis uſuris vid. Uſuræ.
Dos æſtimato data non ſemper involvit alienandi facultatem 24. 3. 50. n. 1 & ſeq.
Dos etiam filiæ emancipatæ ex æquitate danda 25. 3. 5. n. 3
Confeſſio mariti de recepta dote ſuſpecta eſt 32. 1. 37. n. 9
Pater naturalis non tenetur dotare filiam 24. 3. 41. n. 4
Pater naturalis in dubio potius dotare filiam ex bonis ejus, quam ex ſuis præſumitur 24. 3. 41. n. 5
Prælegato Dotis plus ineſt, quam actioni de dote 33. 4. 1. n. 1. 2
Pactum, ut Dos permaneat penes maritum, ſi liberi extent, valet 33. 4. 1. n. 4
Impenſæ quomodo dotem minuant ib. n. 5
Quibus caſibus dos legata peti non poſſit 33. 4. 1. n 6. 7
Dos re legata nuruí, quæ promiſſa, nondum ſoluta, debetur, ſi in certa quantitate conſiſtat 33. 4. 1. n. 8
Legatum Dotis nurui factum à ſocero, inutile eſt 33. 4. 1. n. 9. Limitatur n. 10
Relegatum Dotis fideicommiſſo gravari non poteſt 33. 4. 2. n 1. lim. n. 2. 3. 4
Mulier gravata ſalvam habet dotem cum fructibus 33. 4. 2. n. 6
Hæres non habet jus retentionis in legato Dotis propter utiles expenſas 33. 4. 5. n. 1. 2
Augmentum Dotis à marito factum fit dotale 33. 4. 6. n. 1
Fundus obligatus ſi in dotem detur, & poſtea uxori relegetur, onus liberandi fundum incumbit legatariæ 33. 4. 15. n. 1
Legatum dotis, quam dans ſibi in caſum mortis dotatæ reddi ſtipulabatur, non valet 3. 4. 16. n. 1. lim. n. 2

Hoc ſemper annexum habet conditionem nuptiarum 35. 1. 71. n 9. lim. n. 1.
Dos ex feudo à fratre promiſſa, mortua ſorore innupta, non debetur 35. 1. 71. n. 9.
Filia ob cauſam dotis fideicommiſſum alienare poteſt 36. 1. 22. num. 6. 9
Dos illata dat viduæ jus retentionis 36. 4. 14. n. 3
Frater fideicommiſſa gravatus ad ſororem dotandam compelli poteſt 37. 5. 3. n. 3. 4
Dos data nepti ab avo in dubio contemplatione filii data cenſetur 37. 6. 6. n. 1
Data à patruo contemplatione ſanguinis, non fratris data cenſetur 37. 6. 6. n. 3
Sponſa ratione dotis ante nuptias illatæ quale habeat privilegium 42. 5. 17. n. 3
Dos ſi in fraudem creditorum conſtituta, actio revocatoria locum habet 42. 8. 10. n. 21. ut & 42. 8 25. n. 1. 5
Dos reſpectu mariti eſt titulus oneroſus; reſpectu uxoris lucrativus 42. 8. ultim. n. 2
Dos ex feudo ampliſſima conſtituta, ſi poſtea feudi facies ob cladem bellicam mutata, moderatio adhibenda 46. 3. 38. n. 4

PRO DOTE.

Titulus pro dote locum habet ſi res aliena in dotem data 41. 9. 1. 1
Quæ requirantur hic num. 3

IN DUBIO.
Vid. lit. I.

DUELLA.

Salva conſcientia ſubiri nequeunt 9. 2. 13. 7

DUPLUM.
Vid. pœna.

E.

ECCLESIA.

Apud Hollandos non eſt divini juris Secus ap. nos 1. 8. 1. 6
Privilegia Eccleſ. cum fiſci paria 2. 13 3. 2
Eccleſia ſi ex dolo Prælati fiat locupletior, dolo conveniri poteſt 4. 3. 13. 5
Eccleſia ſi cedat alteri privilegium ſuum uſurarum an ceſſionarius eo uti valeat 2. 14. 17. 9
Eccleſia contra Eccleſiam reſtituitur, quando altera facta locupletior 4. 4. 11. 12. objic. ib.
Reſtituitur quoque contra lapſum termini in judicio 4. 4. 36. 8
In iis quæ ab Eccleſia emta ſunt, probandus eſt conſenſus capituli 6. 2. 13. 8
Reædificata recipit priſtina privilegia 8. 2. 20. 4
Eccleſia gaudet privilegio Fiſci 49. 14. 2. n. 2

EDERE, EDITIO.

Edere idem eſt, quod communicare 1. 13. rubr.
Actor prius edere tenetur reo actionem 2. 13. 1. 1. Lim. ib n. 12
An & genus actionis nominare ib. n. 2
Libri mercatoris editionem reus petere poteſt 2. 13. 1. 9
Actor acta cum tertio geſta interdum edere tenetur ib. 10
Literas omnes ut mandans mandatum negans edat, mandatarius recte petit ib.
Reus Inſtrumenta ad fundandam replicationem Actori edere tenetur 2. 13. 1. 12
Actor à reo inſtrumenta edi petere non poteſt 2. 13 2. 12
Limit. in fiſco, Eccleſia &c. 2. 13. 3. n. 2. & ſeqq.
Editio actionis quomodo fiat 2. 13. 1. 2
Editionem petens prius de calumnia juret 2. 13. 6. 4. & 5
Contra recuſantem edere agitur ad intereſſe 2. 13. 6. 7
Editionem judici doloſe denegans punitur 2. 13. 8. 2
Quibus perſonis edi debeant rationes 2. 13. 9. 1
Editio poſtulatur duplici actione 2. 13. 9. 1
An actio hæc ſit annalis an vero perpetua 2. 13. ult. 1. quando detur hæredi ib. n. 2
Non totus codex rationum, ſed neceſſaria pars edenda 2. 13. 10 1
Quomodo fieri poſſit editio rationum 2. 13. 6. 9
Amiſſio rationum edendarum an poſſit juramento probari 2. 13. 6. 11
An & quibus in cauſis repeti poſſit editio 2. 13. 7. 1

EDICTUM.

Quando annuum poſtmodum perpetuum 1. 5. 2
Publica edicta corrumpens, arbitrarie hodie punitur 2. 1. 7. 1

EFFRACTOR, EFFRACTIO.

Effractores alii ſunt fures, de quo vid. in voc. pœna furti, alii carceris 47. 18. 1 n. 1
Pœna effractionis arbitraria eſt ib. n. 1

ELECTIO, OPTIO.

Electione data cui votum daret, ſibi ipſi dare nequit 3 4. 4. 5
Quotieſcunque electio unius remedii eſt inutilis & effectum habere non potuit, reſtat alterum remedium, licet alias electione unius alterum tollatur 5. 2. 21. inf.
Electio in alternativis regulariter eſt debitoris 23. 1. 10. 6. Et 23. 4 1. 8
Optio in legatis ſemel tantum facienda eſt 33. 5. 2. 1. quod limit. num 2. 2
Requiſita validæ optionis quæ 33. 5. 2 n. 4. 6

Tempore, intra quod eligendum, non præfinito, decernit judex terminum 33. 5. 6. n. 8
In electionibus cur mora poſſit purgari re adhuc integra 33. 5. 6. num. 4
Legatario intra terminum non eligente, electio tranſit ad hæredem 33. 5. 8. n. 2
Legatum optionis habet effectum etiam caſſanta electione 33. 5. 8. num. 4
Electione ſemel facta, hæres variare non poteſt 31. 1. 11. 3
Electio unius non liberat alios conſortes 4. 2. 15. 1
Electio ante aditam hæreditatem facta ipſo jure nulla eſt 33. 5. 10
Facultas eligendi in commodum optantis conceſſa tranſit ad hæredes 33. 5. 19. n. 1
Optione ſemel recte facta res electa ſtatim fit optantis 33 5. 10. n. 4. ſecus in contractibus ib. n. 5
Jus optionis legatario conceſſum, manumittendo hæres non adimit 40. 9. 3. n. 1
Electio creditoris in rebus alternative obligatis extinguitur, ſi altera ante moram debitoris pereat 46. 3. 95. n. 1
Secus ſi poſt moram debitoris pereat n. 2
Electio ſi debitoris & res perit ſine ejus culpa, ſalva manet electio 46. 3. 95. n. 3

EMANCIPATIO.

Semel facta citra delictum reſcindi etiam utriuſque voluntate nequit 1. 7. 12. 1
Pater ut emancipet regulariter non cogitur 1. 7. 31. 1, limit. ib. Patria poteſtate per Emancipationem finita non tamen ceſſat omnis effectus filiationis 1. 7. 13. 1. limit. ib. 2
Hodie liberantur liberi ſeparata œconomia item nuptiis ib. 1. 7. 31. 2. & 3
Filia vel neptis adoptiva Emancipata in uxorem duci nequit 1. 7. 15. 3
Filius poteſt in adoptionem dari ut & emancipari nepote in poteſtate retento & contra 1. 7. 28
Filius adoptivus dignitatem ſenatoriam per adoptionem quæſitam amittit per emancipationem 1. 9. 6. 1
Emancipatus capite minuitur 4. 5. 3. 2

EMPHYTEUSIS, EMPHYTEUTA.

Quando Dominium Emphyteuſis negatur, de directo hoc intelligendum 6. 3. 1. 7
Natura ſua in perpetuum conſtituitur 6. 3. ult. 1
Interdum ad tempus non modicum 6. 3. ult. 2
Confunditur à Dd. cum locat. ad longum tempus 6 3. ult 6
Alius ab Emphyteutico contractu putatur eſſe contractus cenſiticus 6. 3. ult. 9
Emphyteuta non poteſt reſutare emphyteuticam feudum 71. 64. 7
Emphyteutico fundo in dotem dato non ſolvitur laudemium 23. 3. 2. 2
Emphyteuta qui per triennium non ſolvit canonem, emphyteuſin eandem non amittit, ſi ſic creditur 16. 2. 11. 5
Ex reſervatione Domini & præſtatione annua cum aliquod jus in ſe transfertur, præſumitur Emphyteuſis 18. 1. pen. 2
Non amittitur, ſi ab Emphyteuta poſt tres annos oblatus canon acceptetur 18. 3. pen. 3
Dominus Emphyteuſeos tenetur Canonem acceptare à tertio 3 5 39. 3. 40. 1. 41. 5
Nec tunc poteſt Dominus Emphyteuſin ex caducitate vindicare 3. 5. 39. 3
Etiam in domibus conſiſtere poteſt 39. 2. 15. n. 8
Emphyteuta ob tributa conveniri poteſt 39. 4. 7. n. 7
Emphyteuta fundo uti non valens habet remiſſionem canonis 43. 5. 12. n. 10
Emphyteutæ contra Dominum datur interdictum de vi 43. 16. 3. num. 10
Emphyteutæ datur actio arborum furtim cæſarum 47. 7. 5. n 1
Etiam prædia Emphyteutica veniunt in actionem famil. erc. 10, 2. 10

EMTOR, EMTIO.

An ex pacto venditoris cum emtore de re vendita reſtituenda inito emtori exceptio detur contra procuratorem pretium petentem 2. 14. 16. 2
Ex pactum ne venditor de vitio poſt contractum apparente conveniatur nocet emtori 2. 14. 31
Pacto à venditore inito cum domino, ne dum viveret, à ſe peteret, gaudet 2. 14. 17. 6
Si in poſſeſſione reperiatur, videtur ex præcedaneo titulo in poſſeſſione eſſe 6. 1. 77. 3
Qui à pupillo emit, debet probare ſolennitatem debitam 6. 2. fin. 2
Conſenſu contrahitur Emtio 18. 1. 1. 5. & 2
Scriptura ad Emtionem non requiritur 18. 1. 1. 4
Si per literas contraho, pœnitere poſſum antequam literæ perferantur 18. 1. 1. 6. & 7
Si contrahentes conſentiant, ut ſi res diſpliceat, inemta ſit, purus Contractus manet 18. 1. 3. 1
A contractu recedere licet, ſi certa ſumma in caſum pœnitentiæ, (*Zum Reukauff*) conſtituta ſit 18. 1. 3. 2
Durat iſta pœnitentia ad id uſque tempus, quo conſummatus eſt utrinque contractus 18. 1. 3. 3
Si intereſſe excedat pœnam adjectam, actione ex emto peti intereſſe poteſt 18. 1. 3. 4
Quando emtor errat in qualitate legali, emtor habet actionem adverſus vendentem ex emto 18. 1. 4. 1
Si uterque qualitatem ſciverit, Emtio nulla eſt ib. 2
Conditio non poteſt conferri in arbitrium alterutrius contrahentis 18. 1. 7. 4
Nec in arbitrium duorum à partibus eligendorum ib. 5
Emens hac lege ut manumitteret, an ſi motus necetur à ſervo, hoc caſu ſine venia in jus vocari poſſit 2. 4. 10. 1
Emtore contra legem venditionis ancillam proſtituente, an venditor conſequatur hoc Privilegium de non in jus vocando ſine venia 2. 4. 10. n. 2
Emtio fructuum futurorum ſemper eſt conditionalis 18. 1. 8. 1
Si jactus ſpem ſuperet, lucrum Emtoris eſt 18. 1. 8. 7
Error in pretio & corpore Emtionem vitiat 18. 1. 9. 1.
Si emtor majus, venditor minus pretium intelligat, emtio non vitiatur 18. 1. 8. 4. lim. ib. 5
Valet Emtio, ſi emtor ex ignorantia ſupina erravit 18 1. 15. 1
Emtio rei ſuæ, fieri interdum poteſt 18 1 16 1. ſeq.
Emtio rei furtivæ cum proteſtatione nomine ejus, cujus eſt, facta, non improbatur 18 1. 34. 10
Omnis adminiſtrator emere prohibetur rem ejus, cujus adminiſtrator eſt 18. 1 34. 14. 15. lim. ib. 16
Emtor qui in qualitate legali erravit, contra venditorem diverſimode regreſſum habet 18. 1. 45
Præſides provinciarum emere prohibentur mobilia & immobilia 18. 1 46. 1
Alias puniuntur ib. 2. lim. ib.
Hodie iſta prohibitio ab uſu receſſit 18. 1. 46. 5
Certis perſonis prohibita emtio, ad conjunctos vel liberos non pertinet 18. 1. 46. 3
Emtori à conditione non licet recedere, ſi per eum ſtet quo minus impleatur 18. 1. 50. 1
Emtio in totum nulla eſt, ſi emi contemplatione ejus, quod pro ſolido aureo vaſe habui 18. 1. 58. 2
Quando emtor in ſe ſuſcipit periculum, illud etiam, quod culpa venditoris, oritur, ſuſcepiſſe videtur 18. 1 ... 3
Quando quis ſibi & tertio emit, contractus in perſona ementis conſiſtit in ſolidum 18. 1. 64. 1
Si primus emtor meliorem conditionem ab alio oblatam, ipſe amplectatur, eſt nova emtio 18. 2. 6. 4
Allata meliori conditione Emtori hoc ſignificandum 18. 2. 8 vid. Conditio.
Venditor ſecundum emtorem plus offerentem reſpuere poteſt 18. 2. 9. 1. lim. in Creditore ib. 3
Novo emtori res addicenda non eſt qui pro parte meliorem conditionem offert 18 1. 1. 3
Quando melior conditio affertur, primus emtor contra venditorem, non contra ſecundum emtorem ratione expenſarum actionem habet 18. 2. ult.
Emtor monere poteſt venditorem an uti velit lege commiſſoria 18. 3. 2. 3
Quando fundus redditur inemtus, tunc etiam fructus interim percepti reſtituuntur 18. 3. 4. 1
Si exercita eſt lex commiſſoria, emtor amittit arrham 19. 3. 6. n lim. ib. 2
Lex commiſſ. non habet locum, quando non per Emtorem ſtat 18. 3. fin. 2
Interdum ſuccurritur emtori, qui admiſit nomen idoneum 18. 4. 4. 10
Ex hac conventione, ut ſi intra certum tempus diſplicuerit res ab emtione diſcederetur, datur actio præſcriptis verbis 18. 5. 6
Poſt emtionem omne commodum & incommodum eſt emtoris 18. 6. 7. 1, ampl. ib. 2. & 3
In omni venditione ex parte post periculum eſt emtoris 18. 6. 8. 1. ampl. ib 2. ſeq. lim. ib. 6 & ſeq.
Quando ante ſolutionem pretii imminet periculum, emtor evictionem metuens, poteſt pretium retinere, donec venditor fidejuſſores dederit 18. 6. pen. c. ſeq.
An ſi unus litem Evictionis movens ſe prodat, præſtatio fidejuſſionis generalis præſtari debeat, diſtinguitur ib. 6
Emtor agens an litem denunciare poſſit 3. 3. 75. 2
Emtor, evictionem metuens, nec ad cautionem cogere valens, petat per edictum citari omnes, quorum intereſt ib. 18 6. pen. 10
Emtor, ſi rem emtam non poſſit accipere integram, vel venditor nolit rem tradere, ad id quod intereſt actione emti agere poteſt 19. 1. 1. 12
Modo in emtione non præſtito, remiſſo pretio peti poteſt 19. 1. 2. 2. ampl. ib. 3
Stipulatione ad poſſeſſionem vacuam tradendam facta, non poteſt agi ex hac ſtipulatione ad fructus, ſed actione emti 19. 1. 3. 2
Venditor vel Emtor ſi in mora ſint, diverſimode tenentur ib. 4
Actione emti agere poſſum, ſi quis ſervum mihi furem ſciens dederit 19. 1. 4
Actio emti competit, ſi venditio fiat ex neceſſitate legali 19. 1. 5. 2
Quando venditur certo pretio, & convenitur de faciendo aliquo, contra nolentem actione emti agere poſſum 19. 1. 6
Ex emto datur actio ad omnia præſtanda, de quibus in contractu emtionis convenit, vel ſi nihil convenit, ad ea, quæ ſunt de natura hujus contractus 19. 1. 11. 1. & 2
Ex emto agere poſſum, ſi virginem emere velim & vitiatam ignoranter

tiam ...

emeris, ſi lenſit venditore 19. 1. 11. 7
Quando ex tuto eſt rem venditam eſſe alienam, tunc non nocet Emtori denunciatio litis non facta 19. 1. 11. 11
Emtor cum effectu agere non poteſt ſi pretium, non ſolvat integre cum uſuris 19. 1. 13. 10, ampl. 11. 12. 13. 14. lim. ibid. 15. 16. & 17
Impletio contractus à parte emtoris fit per oblationem pecuniæ 19. 1. 13. 19
Fructus naturales pendentes, tempore venditionis, etiam maturi & mox percipiendi pertinent ad emtorem 19. 1. 13 36. lim. 40 41
Actione emti peti poſſunt uſuræ pretii poſt diem traditionis 19. 1. 13. 54. ampl ib. 55 & 58
Emtor ad uſuras compelli poteſt ob moram, licet re non fruatur, etiamſi res vendita ſit ſterilis natura 19. 1. 13. 59. & 60, lim. ib. 61
Emtor ſolvens pretium, non ſecuta rei traditione, uſuras pretii petere poteſt 19. 1. 13. n. 64
Emtor nimirum tenetur ad uſuras, ſi res vendita ob non factam ſolutionem precario tradatur 19. 1. 13. n. 65
Emens à Procuratore rem, mandati mentione facta, ratione evictionis præſtandæ tantum agere poteſt contra mandatorem 19. 1. 13. n. 68
Valet pœna conventionalis in caſu pœnitentiæ ex parte emtoris 19. 1. 13. n. 75
Emtor non tenetur ſtare locationi à venditore factæ ib. 87. lim. ib. 88
Theſaurus ſpectat ad emtorem 19. 1. 17. 6
Re aliena vendita, antequam evincatur res non poſſum agere ex emto contra Venditorem 19. 1. 30. 1. lim. ib. 2. 3. & 4
Inter eos qui unam rem emerunt, is potior eſt, cui res prius tradita 19. 1. 31
Emens ſibi & extraneo, ſolus ſibi emit totam rem quaſi non adjectus extraneus 45. 1. 110. n. 1
Emtor rem ſibi venditam ante ſolutum pretium ſurripiens; furtum committit, ſecus ſoluto pretio 47. 2. 14 n. 1. 3
Res emta ſed nondum tradita vindicari nequit 6. 1. fin. 1
An emtorem juvet pactum à venditore cum Domino initum, ne à ſe ocTaret dum viveret 2. 14. 17. 7.
An & cui emtoris hæreditatis pactum de non petendo debito cum debitore hæreditatis initum obſit hæredi vendenti 2. 14. 16. 1
Emens hæreditatem ad æs alienum non tenetur 49. 14 41. n. 1
A fiſco emens hæreditatem qualem habeat actionem 5. 3. 54
Emtio in quo differat à reliquis contractibus 41. 3. 10. n. 1
In Emtore uſucapiente b. f. requiritur & tempore traditionis & tempore contractus 41. 3. 10. n. 1
Rei ſuæ emtio non valet 41. 3. 21. n. 1
Emtioni ſimilis eſt litis æſtimatio 41. 4. 1. 0. 1
Pupilli vel minoris bona ſub haſta ſi vendentur, tutor emere poteſt 41. 4. 2. n. 8
Emtor ob ſcientiam venditorem pretium conſumturum eſſe, non videtur eſſe in m. f. 41. 4. 8. n. 1
In venditione neceſſaria emtor tenetur ſtare locationi debitoris 42. 5. 8 n. 5
Quod etiam obtinet in re ex pacto de retrovendendo vendita ib. n. 6

EPISCOPUS.

Conferre extra parœciam beneficium poteſt 1. 16. 1. 2
Reſignante Epiſcopo munus ſuum in manus ſuperioris, an interim, donec ſucceſſor detur, geſta valeant & fructus faciat ſuos 1. 16. 10. 4

EQUUS.

An ſi equi commodati crus fractum ſit, actio L. Aquil. detur 9. 2. ult.

EREMODICIUM.

Eremodicium coram arbitro non contrahit., uti coram judice 4. 8. 17. 17

ERROR.

Vid. Emt. Vendit.

In dubio error potius quam falſitas inſtrumenti præſumitur 1. 5. 8. 3
Error in perſona hæredis an vitiet inſtitutionem 28 5. 9. 1
Occaſionaliter interdum, non cauſaliter jus facit 1. 14. 3. 6
In nomine judicis non vitiat judicium 5. 1. 80. 1
Nec citationem ibid. n. 2. lim ib. n. 3
Communis ob intereſſe tertii ſuſtinetur c. 14. 3. n. 8
In ſubſtantia conventionis etiam acceſſorias clauſulas vitiat 1. 14. 51. 1
Error in nomine proprio hæredis, ſi lias conſtat, non vitiat inſtitutionem 28. 5. 9. 3. & 8
Error in pretio & corpore an emtionem vitiet 18. 1. 9. 1
Qui ignorans mandatu tertii mihi rem propriam vendit, eam à me comperto errore vindicare non poteſt 17. 1. 49. 1. ſeq.
Error juſtus Exceptionem doli parit 19. 1. 5. 2. & 3
Error injuſtus à lata culpa non excuſat 40. 12. 12. 10 f.
In translatione domini error tradentis abeſſe debet 41. 1. 35
Error in cauſa traditionis traditionem inefficacem non efficit 41. 2. 36. n. 1
Error juris impedit uſucapionem 41. 3. 31. n. 1
Error juris non nocet præſcriptioni longiſſimi temporis n. 3
Error juris conſentiunt noceat, & num judex illum emendare poſſit 42. 1. 2. n. 2. & ſeq.

ESSE IN LOCO.

Non eſſe ibi aliquid dicetur, ad tempus tantum vel caſu reperitur 32. 1. 79. n. 3

EVICTIO.

Vid. Emtio & Venditio.

Pactum poſſeſſoris hæreditatis an proſit hæreditatem evincenti 2. 14. 27. 10
Advena ſtatim acceſſurus contrahens ratione Evictionis in loco contractus conveniri poteſt. 18. 6. pen. 2
Evictio non eſt præſtanda quando res reſtituende ex rei natura, quam emtor ſcivit 19. 2. 9. 11
Evictio definitur 21. c. 1. 1
De evictione non tenetur tutor officio finito ob res pupillares venditas 21. 2. 4. 1
Ad evictionem compelli venditor poteſt propter conſuetudinem loci 21. 1. 6. 1, lim. ib. n. 1
De evictione non tenetur venditor re à principe ablata 21. 2. 11. 1. lim. ib. n. 1
De evictione non datur actio re ex natura ſua evicta 21. 2. 21. 7
De evictione qui obiig. ipſe tam evincere non poteſt 21. 2. 17. 1
An is qui agrum meum ab alio evicit & plures quam debebantur fructus percepit teneatur mihi illos reddere 3. 5. 8. 5 ſeqq.
Evicto fundo in dotem dato uxor ſtatim agere poteſt 21. 2. 22. 1
De evictione quilibet agere poteſt ob intereſſe ſuum, qui ſibi jus in re reſervavit 21. 2. 41. 1
Evictio pro ſingulis competit pluribus rebus uno inſtrumento venditis 21. 2. 72. 1
De evictione immediatus autor conveniendus, non alius 21. 2. 32. 3
Evicto fundo ex facto emtoris non datur actio 21. 2. 27. 1
Evicta re per retractum conſanguinitatis non datur actio ib. n. 2
Evictionis periculo ob iniquum immiocore ſtatim peti cautio poteſt 21. 2. 29 3
Ob evictionem lis denuncianda venditori jure emtoris integro 21. 2. 29. 0. 4
De evictione actio datur ſi rem emtam amiſi judicio communi dividundo 21. 2. 34. 1
Evicta re legata legatario præſtanda eſt actio contra venditorem 21. 2. 40. 1, limit. ib. n. 1
De evictione agitur ob evictum uſumfructum 21. 2 43. 1
In evictione intereſſe particulare cum totali confunditur 21. 2. 48. 1
De evictione non agit emtor per imperitiam judicis condemnatus 21. 2. 51. 1
De evictione præſtanda pactum quomodocunque evincatur, intelligendum ſaltem de evictione legitima 21. 2. 51. 4
Evicta parte pro diviſo pretium ſaltem partis evictæ attendendum 21. 2. 53. 2
De evictione actio datur ſaltem ob partem homogeneam 21. 2. 56. 4
De evicto legato legatarius contra venditorem agere non poteſt 21. 2. 59. 1, lim. ib. n. 2
De evictione qui ipſe tenetur, Judex tamen alium ad evictionem condemnare poteſt 21. 2. 59. 4.
De evictione ſi nihil dictum quantum præſtandum 21. 2. 60. 1
Evictionis præſtatio eſt de natura venditionis 21. 2. 60. 2
Ob rem donatam non agitur de evictione. 24. 1. 25. n. 2
Donator ſi doloſe aliquam rem dederit, ad evictionem tenetur 39. 5. 18. n. 1. 2
Sic etiam ſi donatio ſub modo vel remunerandi animo facta 39. 5. 18. n. 2
Sciens à luſuro ſe emere, evictionem petere non poteſt 44. 5. 2. n. 1
Venditores de evictione in ſolidum obligantur 45. 1. 139. n. 2

EXCEPTIO.

Exceptionis deſcriptio 44. 1. 2. n. 1
Dividitur in exceptionem juris vel actionis & intentionis, vel facti num. 1
Firmat & declarat regulam; firmat in caſibus non exceptis 1. 3. 15. 1. & 2
A petitione multum differt 3. 3. 33. 10
Exceptio, quæ lis in potentiorem translata in ſecunda inſtantia opponi poteſt 4. 7. 1. 6
Interdum plane non prodeſt 5. 1. 52
Invalida eſt exceptio hæc: ſolvam ſi judex debitor mihi ſolvet 8. 5 4. 18
Exceptio ſententiam non impugnans in executione opponi poteſt 44. 2. 15. n. 2
Exceptio in uno judicio rejecta nec in alio opponi poteſt 44. 2. 19. n. 4
Exceptio deficientis cauſæ debendi & in executione opponi poteſt 44. 4. 2. n. 6
Exceptio quæ cedenti opponi poteſt, opponitur ceſſionario 44. 4. 4. 21
Exceptiones non impugnantes ſententiam poſt rem judicatam admittuntur 46 1. 41. 2. inf.
In cauſis ſummariis nulla rejicitur exceptio in continenti probabilis 36. 4. 5 n. 3
Exceptionem opponens non confitetur intentionem Adverſarii 44. 1. 9. n. 1, & ſeq.
Exceptio quæ tacitam inferre videtur confeſſionem ad relevationem à probandi onere non profiſit 44. 1. 9 n. 5. 6
Exceptio alia dilatoria alia peremtoria 44. 1. 2. n. 4
Exceptio dilatoria unde temporalis dicatur 44. 1. 2. n. 5
Dilatoria, ante litem conteſtat. proponenda 2. 6. cube. 1

Exceptionibus dilatoriis ex compromiſſo renunciari poteſt 4.4.41.1
Exceptiones meræ perſonales non tranſeunt in fidejuſſorem vel hæredem 44.1.7.n 1
Super exceptione non numeratæ pecuniæ juramentum non licet deferre 12. 2. 38. n. 5. ſeqq.
Exceptio diviſionis quando locum habeat 46.1.51.1
Exceptiones mixtæ & reales proſunt etiam fidejuſſoribus 44. 1. 7. 3 & ſeq.
Secus ſi exceptio realis alteri ſit indeginis & contra fidejuſſorem ex inſtrumento liquido executive agatur 4. 1. 7. 5. inf.
Exceptiones reales, quæ principali debitori competunt, proſunt etiam fidejuſſoribus 46.1.15.n.1. ſeq.
Exceptio adulterii ſciente marito commiſſi, non obſtat uxori 24.3. 13. n 3. & ſeq.
Exceptio minoris prodeſt errori non contra 44.1 9.n.8
Exceptio cedendarum actionum etiam in executione opponi poteſt 46.1. 41. n.2
Semper opponi poſſunt, mandati, ceſſionis 3.33.40 4.& 5
Compenſationis ceſſionario objici poteſt 3. 3.31. 9
Exceptio dominii etiam in proceſſu ſummario opponitur 16. 3. 31. 4
Exceptio, quæ cedenti objici poteſt, etiam ceſſionario obſtat 1. 3. 33. 7. & 8
Damni illati, inſtrumento liquido opponi poteſt 2 2. 3. 3
Exceptio fori declinatoria ante omnes alias exceptiones declinatorias eſt opponenda 5. 1. 33. lim. ib.
Exceptioni fori, ſolvam ubi major pars hæreditatis, duobus modis renunciatur 5. 1. 51 2
Exceptio litis finitæ, ſcilicet, rei judicatæ tranſactæ & juriſjurandi ſi opponatur ante litem conteſtatam, quamvis illiquida ſit, admittitur 10. 4. 3. 30
Loci non tuti, pœnæ contumaciæ liberet 2.11 2.4
Exceptio Judicis incompetentis & ſuſpecti poteſt alternative concipi 43 3.1. 0. 11
Exceptio juris tertii ſi infringat, jus agentis tum de defectu juris agentis recte opponitur 8.5.4.15. & 16
Exceptionis præjudicialis declaratio 44.1.16 n.1
Procuratoris ante Lit. C. opponenda 3.3.8.10
De ſatiſdando ſæpe frivole litem protelat 2. 8. rubr. n. 2
Illi qui petit hæreditatem & poſtea lite conteſtata petit ſingulas res hæreditarias, non poteſt opponi exceptio præjudicialis de non finito judicio univerſali 44. 1. 13. 1
Exceptiones in cauſis Summariis præparatoriis non attenduntur 10. 4. 3. 28
Exceptio *Tua non intereſt* omnem excludit agentem 2. 14. pen. 39. 3. 1. n. 9
Exceptio fori declinatoria principali competens non datur fidejuſſori 46. 7. 12. 2

EXCEPTIO DOLI.

Exceptio doli cur detur & quomodo differat in actione doli 44. 4. 1. n 1. 2
Hujus exceptionis perſona nominatim exprimenda 44. 4. 2. n. 2
Exceptio doli vel eſt generalis vel ſpecialis 44. 4. 2. n. 9
Adverſus quos detur & non detur 44 4. 4. n. 1. & ſeqq.
Contra doli exceptionem non datur doli replic. 44. 4. 4. n. 14
Exceptio doli quatenus ſucceſſoribus obſtet 44.4.4 n.20
Ab exceptione doli quomodo differat exceptio metus ib. n. 21
Exceptio doli non finitur biennio ſed perpetuo competit 44. 45. num. 2
Dolo inductus ad obligationem actionum elidit exceptione doli 45. 1. 36. n. 1
Idem ſi res in ſe dolum habeat 45. 1. 36. n. 1

EXCEPTIO PACTI.

Exceptio pacti cui ſubjectæ fuit ſtipulatio pœnæ an concurrat jure Civ. cum actione ex ſtipulatu, & quid hodie 2. 14. 8. 22. & 23
Per quas perſonas hanc acquiramus 2. 14. 59

EXCEPTIO REI JUDICATÆ.

Hæc exceptio ut locum habeat, eædem perſonæ requiruntur 44. 2. 4. n. 1
Sic etiam ſufficit, ſi eadem quæſtio revocata in ſecundo judicio, & non requiritur eadem actio 44. 1. 5. n. 1
Quæſtio in priori judicio incidenter agitata, an in ſecundo revocari poſſit, ita ut exceptio hæc illi non obſtet 44 2. 5. n. 1. & ſeq.
Exceptio rei judicatæ ut competat, tria requiruntur 1. ut ſit eadem res. 2. eadem cauſa petendi. 3. ut ſit eadem perſona 44. 2. 12. n. 1
Succumbenti qui fundum petiit, ſi poſtea agat de uſuſructu cauſali, nocet exceptio R. I. 44 2. 21. n. 1
Secus ſi prius de formali uſuſructu egit, & poſtea petit fundum ib. n. 3.
Exceptio R. I. nocet ſucceſſori ſingulari & ceſſionario 44. 2. 28. n. 1
Succumbenti in actione reali non poteſt opponi except. R. I. ſi poſtea agat ad eandem rem actione perſonali 44. 2. ult. n. 1

EXCUBIÆ.

Ubi & cui olim committebantur 1. 15. 1. 2

EXECUTIO, EXECUTOR.

Vid. Sententia.

Ob verum debitum, non ſervato juris ordine facta, non revocatur executio 4. 2. 23. 4
In executione an exceptio compenſationis locum habeat 16. 2. 7. n. 8. ſeqq.
Executio pœnæ contumaciæ non contra civitatem, ſed contra regentes inſtituende 4. 3. 15. 2
Res judicata habet paratam Executionem 4.4.40.1
Teſtamenta itidem parata habent Executionem 4. 4. 40. n. 5
De impedimentis cur ſe non ſtiterit citatus, executor cognoſcere poteſt 5. 1. 75. 6
Executioni opponi poteſt compenſatio 16. 2. 11. 4
Vid. manus militaris.
In executione Sententiæ jus retentionis opponi poteſt 10. 3 14. 5.
Executio eſt nulla, quæ fit prætermiſſo juris ordine 42 1. 58. n. 1
Executor teſtamenti non habet facultatem bona defuncti diſtrahendi 34. 1. 5. n. 2
Niſi univerſalis ſeu mixtus ib. n. 3. 4
In iis quæ per metum extorta, debet præſes impedire executionem 4. 1. 18 n. 1
Executio num detur contra eum, qui alium defendit, diſtinctione expeditur 42 1 4. n. 2
Sententia ſi lata contra univerſitatem, executio fit contra cives 42. 1. 4. n. 3. add. 3 4. 7. 2
Exceptio nullitatis quatenus impediat executionem ſententiæ 42. 2. 4. n. 13. & ſeq.
Ordo executionis quomodo ſe habeat 42. 1. 15. n. 5. & 36
Executio victus media tollens nulla 42. 1. 15. n. 13 14
In executione tertius ſi inveniat contradictor, num audiendus 42. 1. 15. n. 23. & ſeq.
Executio in rem litigioſam fieri nequit ib. n. 29
Executio in præmia athletarum conceditur in ſubſidium 42 1. 40. num. 1
Idem in feudis & libris literatorum 42. 1. 40 n. 2. & 3
Quæ exceptiones in executione opponi poſſint 42. 1. 41. n. 4. & ſeqq.
Executio citationem requirit 42 1 46 12
Res judicata, juramentum, & confeſſio judicialis, paratam habent executionem 42. 1. 56. n. 1
Ab executione proceſſus, non eſt inchoandus 42. 1. 58. n. 1
Beneficium inventarii in executione opponi poteſt 42. 2. 7. n. 3
Executio ſententiæ contra tertium inauditum an inſtitui debeat 44. 2. 4 n. 3. 4
De quibus exceptionibus in executione oppoſitis executor cognoſcere poſſit 42. 1. 15. n. 27
Cognitio & officium executoris diſtracto pignore ceſſat ib. num. 34
Ab executione quando appellari poſſit, vid. appellatio 49. 1. 4. 1. & ſeqq.
Injuſtæ Executioni poteſt reſiſti 1. 1. 3. 13
Executionis officium ad evitandam injuriam ex executione redundantem 49. 1. 4. n. 6

EXEMPLUM.

Exemplum, (*Copy,*) non probat ſine originali 22. 4. 2. 1
vide Copia.

EXEMTIO IN JUS VOCATI.

Quomodo puniatur 2. 7. 1. ſeqq.
Quis eximere, quis erumpere dicatur 2. 7. 4. 1
Quid ſi juſta cauſa eximendi 2. 4. 7. n. 3
Pœna in exemtum debitorem ſoluta non liberat ipſum debitorem 2. 7. fin. 1

EXERCITOR, EXERCITORIA ACTIO.

Ex familia Exercitoris ſi quis ſurripuerit quid, vel damnum dederit in rebus à me depoſitis, actiones duas conſequor, unam in factum, alteram pœnalem 4. 9. 6. 6
Si contra Exercitorem egerim, cedere debeo actionem meam 4. 9. 6. n. 7
Si alterutrum egerim, agenti poſtmodum Exceptio judicati vel doli obſtat ibid. inf.
Exercitor tenetur ex facto Nautarum 4. 9. 7. 1
Obligatur ex contractu Magiſtri, ſi ejus rei nomine contraxit, cujus gratia præpoſitus 14. 1. 1. 5. & 8
De damno fatali non tenetur 4. 9. 3. 3
Ex culpa Magiſtri tenetur Domino 14. 1. 1. n. 3. & 4. 9. 3. 4
Ex contractu Nautarum non tenetur 14. 1. 1. n. 4
Mulier & pupillus & filiusfamilias ex præpoſitione tenentur 14. 1. 1. n. 15
Qui cum Magiſtro contraxit, poteſt vel cum Magiſtro vel Exercitore agere 14. 1. 1. n. 17
Exercitoria actio non eſt nova ſpecies actionum ſed qualitas 14. 1. 1. n 18
Exercitori non datur actio contra eum, qui cum Magiſtro navis contraxit 14. 1. 1. n 19 lim. ib.
Si plures navem exerceant, contra ſingulos in ſolidum agitur 14. 1. 1. 10. E. 14 1. 2. 1
Tenetur ex contractu cum ſubſtituto Magiſtro inito amplietur ibid.
Magiſter per patientiam quoque conſtituitur 14. 1. 1. n. 7
Ea commiſſa cenſentur, quæ ſciente & patiente Exercitore à Magiſtro fiunt ibid.
Si forma præpoſitionis captioſa, pro creditore pronunciandum eſt ibid. 12
Si plures ſint dati Magiſtri & quidem conjunctim, exercitor tenetur in ſolidum 14. 1. 1. n. 13
Exercitor deſcribitur ib. 14
Si quis filium meum vel uxorem meam navi præponat, contra illum

Digitized by Google

illum & hanc actio Exercitoria utilis datur 14. 1. 5. 3
In pecunia Magiſtro data mutuo in eam cauſam, cui tacite & in conſequentiam præpoſitus eſt Magiſter, in repetitione pecuniæ quod adfuerit cauſa, tantum probandum eſt; ſi vero in cauſam expreſſ. à præponente mandatam, nulla probatio requiritur 14. 1. fin. 1. ſeq.

EXHÆREDATIO, EXHÆREDATUS

Filius impubes exhæredatus mota ipſi ſtatus controverſia bonorum poſſeſſionem petere nequit 5. 2. 20. 1. & 3
Dolo inſtituti hæredis deſerens querelam cognita fraude ad eam regreſſum habet exhæredatum. 5. 2. 21. 1
Hæres dolo ſolvens exhæredato tertiam partem eam ut indebitam non repetit 5. 2. 21. 2
Tunc extinguit jure Suitatis, quando ſortitur effectum 5. 1. 4. 42
Exhæredatio in utilitatem liberorum ſine cauſa facta valet 28. 2. 18. 1. ampl. ib. n. 2
Exemplis confirmatur 28. 2. 18. n. 3
Exhæredatio non fieri poteſt in re certa 28. 2. 19. 2
Filius conſentiens exhæredationi vel præteritioni excluditur ab hæreditate parentum 37. 4. 8. n. 3
Quatenus extinguat jus ſuitatis 37. 4. 19
An lugere debeat patrem 3. 2. ult. 1

EXHIBERE.

Vid. actio ad Exhibendum.

EXPENSÆ.

Quas prudens pro ſuperfluo habuerit, dominus reſtituere non tenetur 3. 5. 10. inſ. Et 3. 5. 25. & ſeq.
Expenſas pias repetere non poteſt 3. 5. 27. 2. Et 3. 5. 34. 1
Repetendi animo datas eſſe, interdum juramento probandum 3. 5. 27. n. 4
Expenſas in communem litem factas actione Neg. Geſt. repetere poſſum 3. 5. 31. 8
Expenſas in res filii factas, mater repetere poteſt 3. 5. 34. 3. Limit. 4.
An & expenſas in alimenta ejus factas 3. 5. 34. 2
Expenſæ quando præſumantur animo repetendi factæ 3. 5. 34. 5. & ſeq.
Expenſas non repetit plan: extraneus pupillo tutorem petens 3. 5. 44. 1
Expenſæ pro alterius honore conſequendo quando neg. geſt. repeti poſſint. 3. 5. 45. 1
Litigans temerarius ad reſtitutionem expenſarum tenetur 5. 1. 79. 1. amplia ib. 3. 4
Neceſſariæ, in taxatione tantum adjudicandæ ſi opinione probabili tales viſæ ib. 5
Rejiciendæ impenſæ ſunt, quæ non principaliter occaſione litis expenduntur 5. 1. 79. n. 6
In criminalibus abſoluto Reo, accuſator reſtitutione expenſarum punitur ib. 9. lim. ib.
Denunciator, abſoluto Reo, excuſatur ab expenſis 5. 1. 79. 10. lim. ib.
Appellatione rejecta, expenſæ non repetuntur ibid. 11. limit. ibid. 12.
Interdum licet Reus abſolveretur, tamen poteſt condemnari in expenſas 5. 1. 79. n. 13. exemplum ib.
Expenſæ utiles, & neceſſariæ quænam 5. 3. 39. 1
Expenſas utiles an creditor repetat 13. 7. 25. n. 1. ſeqq.
Adjudicatis & liquidatis Expenſis, uſuræ peti poſſunt 5. 1. 79. 14
Expenſæ in concurſu, ſi hypotheca in iiſdem conſtituta, eo loco ſolvuntur, quo ſors ſolvitur 5. 1. 79. n. 15. ſeq.
Appellans non poteſt in expenſas condemnari ib. 17. Limit. ibid.
Forma adjudicandarum expenſarum deſcribitur ibid. 18. & ſeqq.
Expenſas neceſſarias etiam M. F. poſſeſſor detrahit 5. 3. 36. 7. lim. ibid.
Voluptuariæ nec Bonæ nec M. F. Poſſeſſor repetit 5. 3. 39. 2
Poſſeſſor expenſas repetere valet, quas in monumento ipſius teſtatoris juſſu fecit 5. 3. 50. 2
Expenſæ utiles quandoque reſtituuntur 6. 1. 27. 13
Expenſæ litium poſt condemnationem à victo peti non poſſunt 6. 1. 35. 4
B. f. poſſeſſor tribus caſibus expenſas utiles deducit 6. 1. 38. 1
De expenſis meliorationis varie diſputatur ib. 2. 3. 4
Ad expenſas recuperandas actio non datur, ſed tantum Exceptio doli vel rei retentio 6. 1. 48. 1. diſtingu. ib. 2
Remiſſa injuria, damna & expenſæ non videntur remiſſa 8. 2. 21. 4
Illi ferendæ, cujus cauſa actus celebratur 10. 4. 11. n
Factæ dant jus retentionis 11. 6. 33. 1. & 8
A fructibus expenſæ ſemper deducendæ 10. 2. 51. 2. & 24. 3. 7 num. 3. 4
Appellatione expenſarum à legatario reſtituendarum non continetur pretium rei legatæ 35. 1. 40. n. 2
Delicatarum & voluptuariarum expenſarum ratio à judice haberi non debet 39. 2. 39. n. 5
De expenſis quæ jure obligationis debentur, etiam poſt ſententiam pronunciari poteſt 42. 1. 42. 4
Expenſæ ſi officio judicis debitæ, in ſententia abſolutoria omiſſæ, & poſt eam peti poſſunt n. 5
Idem obtinet in expenſis factis in concurſus proceſſum & quæ ob contumaciam debentur 42. 1. 42. n. 6. & 7
Vidua ſubſiſtens in mariti bonis omnibus tenetur ad expenſas proceſſus liquidationis 42. 8. 6. n. 33

Vide IMPENSÆ.

EXPILATÆ HÆREDITATIS CRIMEN.

Vide in litera C.

EXPLORATORES.

Occulti à Magiſtratu conſtituti ſunt utiles 2. 12. 1. 24

EXPOSITIO INFANTIS.

In ſolitudine infantem exponens, ſi mors ſequatur, capite plectendus 25. 3. 4. n. 2
Infans expoſitus à quo alendus n. 3

EXPRESSUM.

Expreſſo vitiato etiam tacitum in eo comprehenſum, vitiatur 8. 3. 3. 5
Expreſſa nocent, non expreſſa non nocent 3. 3. 8. 16

EXTENSIO.

Licita in pœnalibus & odioſis cauſis ex identitate rationis 1. 3. 14. 4. Et 11. 1. 11. 77

EXTRANEUS.

Pupillo tutorem petens impenſas non repetit 3. 5. 44. 1

F.

FACERE.

Quomodo differant aliud facere & plus facere 8. 6. 12. 1

FACINOROSUS.

Extra locum delicti puniri poteſt 1. 18. 13. 1
Ubique convenitur 1. 18. 13. 1

FACTUM.

Non videtur factum, quod non duret factum 15. 3. 10. 2
Exemplum & Limitatio ibid.
Factum proprium impugnare non poſſum 1. 7. 25. 1. Et 17. 1. 49. 4
Limit. 1. 7. 25. 2
Tripliciter fit, ut factum non ſit locati ſolitum 19. 5. 5. 3
Actiones in factum oriuntur ex interpretatione prudentum, vel ipſius Prætoris 19. 5. 11. 1
Ad factum ſe obligans præſtando intereſſe liberatur 42. 1. 13. n. 5 ut & 45. 1. 72. n. 2 & ſeqq.
Factum alienum ſimpliciter promittens non tenetur ut curet 45. 1. 50. num. 1
Ex facto jus oriri, quinam ſenſus 9. 2. 52. 8
Secus ſi promittat per ſe non fieri 45. 1. 50. n. 2. 3
Facti ad factum nulla eſt compenſatio 46. 3. 31. n. 3
Facta non præſumuntur ſed probanda ſunt 49. 15. 12. n. 4

FACULTAS.

An unica perſona in facultate poſſit conſilium præbere 3. 4. 7. 9

FALCIDIA vide: LEX FALCIDIA.

FALSUM.

Falſum committere quinam dicantur 48. 10. 1. 1
Falſitas quomodo probari poſſit 44. 2. 11. 4
Quomodo committatur in teſtamentis 48. 10. 2. 1
Hujus criminis requiſita ib. 2
Falſum nomen ſi quis aſſumſerit decipiendi cauſa, crimen hoc committit 48. 10. 13. 1

FAMA.

Hodie in injuriis ſervatur 5. 1. 4. 5. & 6
Ob quas cauſas 3. 1. 13. 10. ſeqq.
Quod alias licitum non eſt illicitum cum exiſtimationis noſtræ intereſt 3. 3. 21. 9
In cauſa famam concern. opus eſt ſpeciali mandato 3. 3. 39. 8
Fama vitæ æquiparatur 4. 2. 9. 2

FAMILIA.

Familia ſi furtum fecerit quomodo puniatur 47. 6. 1. 1
vid. in voc. Furtum.
Appellatione familiæ veniunt etiam à teſtatore non nominati 32. 1. 94. n. 1. 8

FAMULUS.

Morbo impeditus integram mercedem petere nequit 19. 2. 15. 35 ſeq.
Famulo ſi quis ſcelus perſuadeat, quæ actio detur 11. 3. 14. 4
Nec ſi fugiat, petere ſalarium poteſt, ſed ad intereſſe tenetur 19. 2. 15. n. 41. lim ib. 42. & 43
Non deſinit ſervire, qui ſervire cupiens propter adverſam valetudinem impeditur 40. 7. 4. n. 1
Famulis ægris merces debetur, & charitas exigit, ut Paterfamilias ægrotantibus ſuccurrat 40. 7. 4. n. 2
vide Servus.

FATALIA.

Declaratione ſententiæ pendente non currunt fatalia 49. 1. 4. n. 8
Fatalia à quo tempore incipiant 49. 4. 1. n. 8
Fatalia non currunt appellantibus copiam judicis non habentibus ib. n. 10
Fatalia à partibus remiſſa non attenduntur 49. 4. 1. n. 11
Fatalia appellationis mater pro filio obſervare poteſt 49. 5. 1. n. 1

FAVOR.

Favorabilia non ſunt in odium habenda 2. 3. 25. 1
Limit. Regulæ vid. ibid.

FOEDUS.

Definitur; A pactione & ſponſione differt 1. 14. 5. 3

Juſſu

Juſſu ſummæ poteſtatis ſit 2.14.5.n.5

FOEMINA.

Fœminæ cur arrogare poſſint 1.7.21
Fœmina ſequitur conditionem mariti 1.9.8.1
Fœmina nobilis inferioris conditionis marito nubens amittit privilegia 1.9.ſio.1
Non poteſt argentariam exercere 2.13.pen.
In delictis carnis minus punitur 3.2.4.2
Fœmina quæ rem habuit cum Titio pellicem habente vivente adhuc legitima uxore, quam ignoravit fœmina illa, quomodo punienda 3.2.8.2
Si putaverit maritum ſuum adhuc vivere cum mortuus ſit, & ab alio ſtuprari patitur, an pœnæ adulterii ſubjicienda 3.2.8.3
Fœmininum non continet maſculinum 31.3.45.1
Intra annum luctus nubens ſit infamis 3.2.9.1.ib.11.n.2
Pro aliis quando poſtulare queat 3.1.1.17.& 18. Et 3.3.3.41.1
An & quando judicialia exercere poſſit 3.5.3.2

FENESTRA.

Feneſt. ſi quis aperiat æmulationis gratia, datur actio 8.2.9.1
Conductor feneſtras à ſe impoſitas vindicare nequit 6.1.59
Feneſtras invito ſocio non licet in communi pariete facere 8.3.pen.1
Ex feneſtrarum apertione colligitur proprietas parietis 8.3 pen.2

FERIÆ.

Non comparentem excuſant 2.12.Rubr.2
Tempora feriarum an in terminum dilationis comparanda, arbitrio judicis permittitur 2.12.Rubr.2
Feriarum ruſticarum initium magiſtratus determinare poteſt 2.12.4
Sententiæ in meſſium feriis contra non conſentientem lata nulla 2.12.1.3 & 6. 2.12.6.n.1
Partibus vero volentibus poteſt 2.12.6.n.2
Sacris feriis lata ſententia omnino nulla 2.12.1.5. Limit. ib. n. 8. & 9. ſeq. 4.8.36
Feriis cognitio cauſæ criminalis ſuſcipi poteſt 48.1.12.n.4

FOETUS PECORIS.

In fructu eſt 7.1.68.3
Quando fœtus ovium proprietarii, quando uſufructuarii ſit 7.1.70.2
Ante ſubſtitutionem petit fructuario 7.1.70 n.3
Quid ſi fœtus ante & poſt caſum fuerit editus ib.n.5

FEUDUM, FEUDALE.

Res intra limites feudi, feudalis præſumitur 1.18.1.7
Æs alienum propter liberandum feudum contractum & alias neceſſitates, æqualiter à ſucceſſore feudali & hæredibus abſolvi debet 13.4.2.13
Feuda ex quibus præſtantur ſervitia equeſtria tantum in caſu neceſſitatis collectantur 14.2.4.4
An jus immiſſionis Creditoris in feudum immiſſi ob debitum vaſalli vel novi feudi, morte vaſalli debitoris exſpiret, diſtinguitur 20.1.31.16
Feuda non continentur in generali hypotheca 20.3.1.5
Obligans feuda ſine traditione non incurrit pœnam Lothar. & Frider. 20.1.5.6
In feudis fœmineis verbis maſculinis includuntur fœminæ 32.1.62.n.2
Agnatus conſentiens in oppignorationem feudi tenetur 3.7.15.6
Patre ex culpa amittente feudum an hoc nepos retineat ex perſona avi 1.9.7.7
Patre feudi alienata ſine conſenſu Domini, patris tantum privatio conceſſa 34.9.6.n.3

FICTIO

Duæ fictiones circa unum & idem poſſunt concurrere 17.1.10.22
Non habet locum ſuper impoſſibili 19.2.14.1.& 2

FIDEICOMMISSUM, FIDEICOMMISSARIUS

An rem hæreditariam ab extraneo poſſeſſore petere poſſit 6.2.12.2
Fideicommiſſario ſatiſdatio an ſemper præſtetur ab hæred. 2.8.12.1
Fideicommiſſum univerſale ante reſtitutionem cedi nequit 23.3.59
Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum relictæ ſibi non præjudicat in petendo pretio 30.1.92.1
Fideicomm. incapaci relictum ad cujus præſtationem domeſtica cautione ſe obſtringit hæres, confiſcatur 30.1.103.1
Fideicommiſſum univerſale, conditionale ante conditionem fideicommiſſario in poteſtate patris exiſtenti etiam volenti reſtitui non poteſt 30.1.114.7
Fideicommiſſum ab hærede eligente præſtitum, non hæredis liberalitati ſed teſtatoris referendum eſt 31.1.67.4
Fideicommiſſum, ſi conſtat mens teſtatoris, valet, licet deficiant verba 31.1 67.13
Fideicommiſſum extra familiam alienari prohibitum, ſi ex cauſa voluntaria alienetur, repeti à fideicommiſſariis ſtatim poteſt 31.1.69.2
Fideicommiſſi pars ſi liquida, pars illiquida, illa interim præſtanda 31.1.78.1
Fideicommiſſo univerſali adjecta conditio videtur repetita in ſubſtitutione fideicommiſſaria 31.1.83.3
Teſtator prohibendo alienationem relinquit fideicommiſſum 31.1.88.n.13
Fideicommiſſum hodie per epiſtolam, ſi hujus mentio in teſtamento facta, relinqui poteſt 31.1.89.n.4
Qui & quatenus fideicommiſſo gravari poſſint 31.1.1.n.13. & 32.1.3.n.1.6. Et 32.1.8.n.1
Hæres hæredis poteſt gravari onere fideicommiſſi ſub nomine appellativo 32.1.1.14
Fideicommiſſum quacunque lingua relinqui poteſt 32.1.11.n.1
Verbum commendandi non inducit fideicommiſſum ib.n.6
Verba fideicommiſſi ſunt etiam hæc Contentus eſto 32.1.n.8
Differentia inter fideicommiſſum relictum, cum voluerit hæres, & ſi voluerit ib.n.9
Quæ verba inferant fideicommiſſum 32.1.11.n.13.12.14
Fideicommiſſum filio relictum patri acquiritur 32.1.11.n.15. quod limitatur n.16. & 17
Fideicommiſſum relictum perſonæ, cui præſtari non poteſt, quatenus valet 32.1.11 n.26
In fideicommiſſis ſola voluntas ſpectatur ib.n.23
Legato non valente nec fideicommiſſum valet 3.1.37.n.1 quod limitatur n.2
Verba enunciativa, ita fiet, ut fundus de familia veſtra non exeat, non inducunt fideicommiſſum perpetuum 3.1.38.n.3
Fideicommiſſum à legatario relictum, ſi corruat, manet apud legatarium 3.1.38.n.18
Verba enunciativa ad gravatum directa fideicommiſſum inferunt 3.1.39.n.8
Verba conſilii non inferunt fideicommiſſum 3.1.68.n.1
Si poſt plurium mortem fideicommiſſum relictum, non debetur, niſi omnes mortui 33.2.34.n.1.2
Et ab ultimo defuncto ſaltem videtur relictum ib.n.3
Fideicommiſſum filio relictum tranſit ad nepotes 35.1.102.n.5
Legatarii & fideicommiſſarii non utuntur beneficio L. Falcid. 35.2.47.n.1
Res fideicommiſſariæ uſque ad quartam alienari poſſunt 36.1.3.num.1
Fideicommiſſi puri nulla eſt alienatio 36.1.3.n.6
Limitatur ib.n.7
Hæres gravatus etiam prælegata reſtituere debet 36.1.3.n.8.9.10
Ad fiſcum ſi devoluta hæreditas, etiam fideicommiſſum præſtare tenetur 36.1.3.n.11.12
Gravati hæredis bonis confiſcatis, poſt mortem demum fiſcus fideicommiſſum præſtare tenetur 36.1.17.n.7
Portio appoſita in inſtitutione, videtur repetita in fideicommiſſo 36.1.23
Fideicommiſſum relictum, ut quantacunque pecunia ad hæredem pervenerit, ea omnia reſtituantur, etiam fructus continet 36.1.32.1
Fideicommiſſarius ex obligatione ab ipſo hærede contracta non tenetur 36.1.36
Fideicommiſſum non agnitum ad hæredes tranſmittitur 36.1.44
Diſſipans tenetur fideicommiſſum reſtituere etiam ante conditionis eventum 36.1.50.n.1
Fructus percepti non veniunt in reſtitutionem 36.1.57.n.2
Ampliatur n.1
Uſuræ non exactæ veniunt in fideicommiſſum 36.1.58.n.8
Quæ ad hæredem perveniunt ex erronea judicis ſententia non veniunt in reſtitutionem 36.1.59.n.4
Dos data vel promiſſa non eſt obnoxia reſtitutioni 2.1.62.n.1
Fideicommiſſarius pecuniam ſub conditione debitam tardius ſolvens, an ad uſuras teneatur 36.1.63.n.6
Fideicommiſſo gravatus, donec liberos binos ſuſceperit, liberatur, ſi duos ſuſceperit, licet gravato non ſupervixerunt 36.1.77 n.1
Pluribus fideicommiſſo gravatis decedentis pars tranſit ad ſubſtitutum 36 1.77.n.2.3. ubi limitationes.
Uxor partem hæreditatis & prælegatum reſtituere juſſa an teneatur etiam reſtituere dotem 36.1.77.§ 2. n.12
Fideicommiſſum conditionale ad hærèdes non tranſmittitur 36 2.4
Fideicommiſſarius non tenetur ſtare locationi ab hærede fiduciario initæ 41.5.8.n.7.8

FIDEJUSSIO, FIDEJUBERE, FIDEJUSSOR.

Quis non poſſit eſſe fidejuſſor 2.8.8.4
Filiusfamilias pro patre fidejubere poteſt 46.1.10.n.4
Fidejubens pro pupillo furioſo vel prodigo tenetur citra regreſſum contra debitorem principalem 46.1.25.n.1
Fidejubens cum muliere ſolus tenetur non aſſiſtente muliere 46.1.48.num.1
Secus ſi quis fidejubeat cum minore ib.n.2
Fidejubens pro aliquo quantam pecuniam quandoque mutuo acceperit, ſi ſæpius acceperit, pro omnibus ſummis fidejuſſiſſe videtur 46.1.55.n.1
Fidejuſſio non extincta licet creditor pignus vel alium fidejuſſorem accipiat 46.2.2.n.6
Fidejuſſori, qui ſolvit, competit actio contra mandantem, etiamſi pro alio fidejuſſerit 17.1.22
Fidejuſſio per confuſionem ut & per ſubſtitutionem alius fidejuſſoris extinguitur 46.3.38.n.89
Fidejuſſio quo pacto expiret 46.3 95.n.5.& 6
Fidejuſſor ſolvere poteſt ex bonis debitoris 17.1.8.15
Non poteſt obtendere beneficium excuſſionis, ſi res debitoris penes ſe habeat ex quibus ſolvere poteſt 17.1.8.n.17
Quando omiſit Exceptionem perſonalem, ſibi ſoli competentem. egreſſum

regreſſum contra principalem non habet, ſi ſciens omiſit 17.1.10.14
Datur caſus, quo perſonalis Exceptio fidejuſſori competit 17.1.10.17
Si principalis exceptionem ſibi ſoli competentem habet, petere poteſt, ut judicium in principalem transferatur 17.1.10.15. & 16
Fidejuſſori cui magna pars debiti à creditore remiſſa eſt, totam quandoque ſummam à debitore repetere poteſt 17.1.10.19. & 20
Fidejuſſor, pro quo alius, donaturus ipſi, ſolvit, actionem habet 17.1.10.21
Qui adoleſcentis luxurioſi rogatu pro meretrice fidejuſſit actionem contra adoleſcentem non habet 17.1.17.§.8.1
Poteſt fidejuſſor petere ut ſuo periculo principalis exigatur, etiamſi renunciatum ſit 17.1.22.4. lim. ib.
Si pro me in diem obligato fidejuſſeris, & ante diem ſolveris, non datur tibi actio mandati, niſi adveniente die 17.1.22.1
Fidejuſſor poteſt repetere ſolutum creditori, ſi delegavit debitorem licet minus idoneum 17.1.26.6
Fidejuſſor ſi ſolverit, cum debitor haberet Exceptionem doli, actionem mandati habet, ſi exceptionem ignoravit 17.1.29.1
Conſultum eſt fidejuſſori, ut faciat hoc caſu citari debitorem, ut aſſiſtat 17.1.29.n.2
Si fidejuſſor ſolvit, cum alius fidejuſſor haberet Exceptionem, non poteſt uti actione ceſſa 17.1.29.3
Fidejuſſori an detur exceptio doli contra caventem ſine cauſa 2.11.4.6
An tenatur ad quantitatem promiſſam licet minoris interſit actoris 2.11.4.n.7
Contra fidejuſſores ob metum à principali incuſſum quomodo actio detur 4.2.10
Si fidejuſſores ad inopiam redigantur, de novo cavendum eſt 5.3.41.2
Fidejuſſor qui interpellatus ſolvit, cum ante à debitore ſolutio facta eſſet, actionem mandati habet, ſi hoc ignoraverit 17.1.29.4
Non tenetur Exceptiones opponere quæ ſunt de apicibus juris 17.1.29.n.7.& 8
Si tempore liberatus ſolvit, actionem mandati habet 17.1.29.§. ult.
Qui in majorem ſummam fidejubet, tantum in concurrentem tenetur 17.1.33
Fidejuſſor certis caſibus poteſt agere contra debitorem antequam ſolvat 17.1.38.1
Qui fidejuſſit pro abſente vel invito, actionem mandati non habet 17.1.40.1
Pro uno contractu datus, ſi pignora ob alium data redimeret an habeat actionem mandati 3.5.32.1
Quid ſi pignora redemta perierint? 3.5.32.n.2
Fidejuſſor qui uſuras nudo pacto promiſit & ſolvit invito debitore, actionem non habet ad repetendum 17.1.48.1
Habet mandati actionem, ſi debitor ſine cauſa prohibuit ne ſolveret 17.1.48.n.2.ſeq.
Ex obligatione generis, ſi ſolvat optimum triticum, repetere tantum viliſſimum poteſt 17.1.52.2.& 3
An creditor hoc caſu teneatur 3.5.32.n.3
Fidejuſſor rem creditori obligatam non recte emit 17.1.59.1
Qui fidejuſſit pro debitore quamdiu vixerit, & conventus eſt, inter moras mortuo debitore, conveniri poteſt 17.1.59.4
Si fidejuſſor conventus appellet, interea principalem convenire poſſum 17.1.60.1
Qui rogatus fidejubere pro aliquo, non fidejuſſit, ſed ſolvere mandavit, actionem habet contra mandatorem fidejubere 17.1.fin.1
Privilegio perſonali alterius non gaudet 4.1.1.8
Quibus in caſibus privilegium in Receſſ. Imp. depauperatis debitoribus conceſſum fidejuſſoribus proſit 1.4.1.9
Idoneus non eſt, niſi privilegio fori renunciet 2.5.1.1
Privilegiis ſuis ſpecialiter renunciare debet 2.5.1.1
Si Reum non ſtiterit, ad intereſſe tenetur 2.5.fin 1
Fidejuſſor datus de judicio ſiſtendo an ob rei fugam præſtare pœnam teneatur 2.5.2.9
In criminalibus, ſi Reus aufugiat, expenſas ſolvit 2.5.fin.n.8
Si de pœna conventum, ultra eam nihil debet 2.5.fin n.2
Idoneus fidejuſſor tribus notatur requiſitis 2.6.2.3
Caſus inopinatus fidejuſſorem reddit idoneum 2.8.15.13
Inidoneus quis? & ſine injuria rejicitur 2.8.2.1
Pro quibus perſonis qualiſcunque fidejuſſor accipiendus 2.6.2
Tempus ſemeſtre fidejuſſoribus hodie nunc datur 2.8.1.n.10
De judicato ſolvendo, benef. Excuſſionis non gaudet 2.8.1.n.11
Idoneum fidejuſſorem rejiciens injuriarum tenetur 2.8.5.2
Forenſis fidejuſſor niſi expreſſe renunciet idoneus non eſt 28.7.1
Fidejuſſor in eadem civitate domicilium habeat 2.8.7.n.2
Fidejubens de duobus ſiſtendis, ſi unum tantum ſiſtat, an teneatur ad totam pœnam promiſſam 2.6.fin.
Pro Reo ſiſtendo, ſi reus capite damnetur, liberatur 2.11.4.2
In actione injuriarum reo mortuo, liberatur 2.11.10.4
Pro reconventione & expenſis, interdum condemnatur ad quod principalis non tenetur 2.11.12.4
Fidejuſſores de quo caveant hodie 1.8.1.n
Fidejuſſor de judicio ſiſti tenetur aut ad intereſſe aut ad pœnam 2.8.2.7
Tenetur etiam in veram quantitatem ib.n.8
An toties quoties præſentare debeat ib.n.10
Cavent de reo ſiſtendo liberatur ejus interitu 2.8.4.1
Quid ſi in mora ib.n.2
Quid ſi perſona ante moram mortua 2.8.4.n.3
An fidejuſſores liberentur à pœna pro reo ſiſtendo promiſſa ſi ob crimen cautionem præcedens Capitalis pœna reo fuerit inflicta 2.11.4.1
Si ſiſtendus reip. cauſa abſit, fidejuſſor habet exceptionem 2.11.6.1
Non tenetur, ubi reo liberum eſt ſe non ſiſtere ib.n.2
Fidejubens pro ſervo ſiſtendo quas habeat except. 2.11.7
Fidejuſſio contemplatione alterius facta quid operetur 3.5.46.4
Si debitori à majori creditorum parte concedatur aliquid, eo beneficio gaudet 2.14.8.3
Fidejuſſori conventio debitoris prodeſt 2.14.21.5
Non contra ib.4.lim.9. Et 2.14.25.2
Nec confidejuſſori 2.14.25.2
Juramentum fidejuſſoris prodeſt principali 2.14.21.10
Fidejuſſori prodeſt remiſſio principali facta, licet creditor contra fidejuſſorem reſervaverit 2.14.ult.2
Fidejubens pro altero an habeat actionem neg. geſt. 3.4.5
In ſuam rem paciſci poteſt 2.14.61.n.11
Et hoc prodeſt reo principali. 2.14.64.1
Fidejuſſoris pactum ne à principali petatur quando proſit huic 2.14.25.1
Ab altero quod ſolvit actione N. geſtorum repetere nequit 3.5.30.3
Fidej. tutoris liberatur, ſi is tempore depoſiti officii ſolvendo fuerit 3.5.35.1.ampl.ib.
Fidej. non poteſt opponere exceptionem excuſſionis, ſi debitor notorie ſolvendo non eſt 4.3.6.1
Aut ſi excuſſio fruſtranea & difficilis ib.
Fidejuſſoris dolo, ſi res promiſſa pereat, hic tenetur 4.3.19
Pater pro filio, cui hoc mandatum fidejuſſit, quæritur quam habeat actionem 3.5.46.3
Patrem, qui pro filio fidejuſſit, non juvat beneficium excuſſionis 4.4.3.21
Fidejuſſor in futuram obligationem accipi poteſt 5.1.35.1
Datur caſus ubi fidejuſſor ſolvens non habet actionem mandati contra principalem 7.5.8.2
Non poteſt à Creditore pignus emere 8.3.15.3
Male abſolutus, ſi ſolvat, liberat principalem 12.6.28.4
Obligationibus iis, quæ condictionem indebiti non poſſunt impedire, non poteſt accedere 12.6.47.8
Vid. Condict. indebiti.
Jure Gentium nulla eſt fidejuſſio 12.6.47.9
Fidejuſſor in uſuras ſortis, non vero in intereſſe ratione loci conventi condemnatur 13.4.8.22. Et 13.4.fin.2
Mora rei principalis perpetuat obligationem in fidejuſſore ſed non auget 13.4.8.n.4
Prohibitio ne petat hæres à debitore, prodeſt etiam fidejuſſori 34.3.1.n.2 lim. n.4
Pro alterius facto præſtando obligatus inutiliter interpellatur 38.1.46
Fidejuſſor cum debitore principali non gaudet beneficio competentiæ 42.1.24.n.2
Fidejuſſor pro dote ſoluto matrimonio accedere poteſt n.2
Exceptiones principali competentes, quæ & quando proſunt fidejuſſori vid. ſub nom. Exceptio.
Fidejuſſoribus quando proſit beneficium reſcripti moratorii & quando non 44.1.7.n.2
Fidejuſſor qui in omnem cauſam ſpopondit nocet mora debitoris 45.1.88.n.2.ut & 91.n.4
Idoneitas fidejuſſionis ex quo æſtimanda 45.1.111.n.4
Fidejuſſori indemnitatis renunciatio beneficii excuſſionis non nocet. 45.1.116.n.2
Convento uno fidejuſſore reliquorum omnium præſcriptio interrupta cenſetur 45.2.11.n.3
Fidejuſſores omnibus obligationibus & acceſſoriis & naturalibus accedere poſſunt 46.1.1.num.1.ut & 6.num.1.& ſeqq. ſic 46.1.16.num.n
De quo fidejuſſores hodie caveant 2.8.1.n
An certa quantitas exprimenda 2.8.1.4
Qui accepit ex Errore talem fidejuſſorem, qui quodam modo fidejubere prohibetur, an alium petere poſſit 46.1.3.n.1
Fidejuſſor dari poteſt pro omni, quacunque cauſa, obligato 46.1.8.num.1
Ad certam quantitatem ſe non obligans ad quid teneatur 2.8.3
Fidejuſſor de judicio ſiſti acceptus poſt ſententiam amplius non tenetur 46.1.8.n.2.5
Fidejuſſor in duriorem cauſam quam principalis debitor obligari non poteſt 46.1.8.n.3.ut & 16.n.1
Pro fidejuſſore etiam accipi poteſt fidejuſſor indemnitatis 46.1.8.n.6
Fidejuſſor qui non ſolvendo reperitur, tenetur cautionem præſtare 46.1.10.n.1
Fidejuſſor fidejuſſionem negans privatur omnibus beneficiis fidejuſſoris 46.1.10.n.2
Liberatio unius fidejuſſoris non prodeſt alteri 46.1.15.n.3
Interdum condemnatur ad quod Principalis non tenetur 2.11.12.4
Num gravet 46.1.26.n.1
Fidejuſſor fidejuſſoris differt à fidejuſſore indemnitatis 46.1.27.n.5

Aq

An confidejuſſorum unus ab altero repetere poſſit actione Neg. geſt. quod ſolvit 3. 5. 30. 8
Obligationi, quæ præſcriptione finita, non poteſt accedere fidejuſ- 46. 1. 37. n. 1
Fidejuſſor indemnitatis quis dicatur 46. 1. 41. n. 1. Et 46. 1. 17. 5
Fidejuſſor ante ſolutionem, ſi diu in obligatione ſtetit vel condemnatus eſt, poteſt contra debitorem ad liberationem agere 46. 1. 45. n. 1
Eodem caſu poteſt in bonis debitoris Arreſtum petere ib. n. 2
Idem in caſu morte concurſus, quod tamen in foro Brandenburgico non obtinet 46. 1. 45. n. 3. 4
Fidejuſſor accedens obligationi à lege prohibita non obligetur ſi ſc. lex obſiſtit 46. 1. 46. n. 1
Fidejuſſor denuncians Creditori ut pecuniam debitam à Principali exigat, ſe non amplius obligatum fore per hoc non liberatur ab obligatione 46. 1. 62. n. 1. & ſeq.
Negligentia creditoris fidejuſſori vigilanti num noceat 46. 1. 62. num. 4. & ſeqq.
Fidejuſſor per injuriam judicis ſine culpa ſua condemnatus habet regreſſum contra principalem 46. 1. 47. n. 4
Fidejuſſor ex mora rei ad uſuras non obligatur, ſecus in omnem cautam fidejuſſerit 46. 1. 68. n. 1
Fidejuſſori per novationem liberato non officit, licet partes ad veterem obligationem redeant 46 1 30 n. 1
Fidejuſſor accedit etiam obligationi officio judicis contractæ 46. 3. 18. n. 7
Fidejuſſor ſi ſuccedat debitori principali, fidejuſſio per confuſionem tollitur 46. 3. 95. n. 2
Fidejuſſor totum ſolvens pro caſu non habet regreſſum contra confidejuſſorem 46. 3. 95. n. 19. 20
Creditum à fidejuſſore qua ratione exigi non poſſit ib. n. 23
Tenetur etiam de judicato ſolvendo e. 8. 2. 9
Nec inhis executio fit in ſimplum, an duplum &c. ib. n. 12
Fidejuſſores pro judicato ſolvendo, quod ob rem judicatam præſtiterunt, repetunt 46. 5. 7
Plures fidejuſſores reum defenſuri, unum defenſorem conſtituere tenentur 46. 7. 5. 3
Exceptio fori declinatoriæ principali competens non datur fidejuſſori 46. 7. 11. n. 6
Fidejuſſor ſine judice dare paratus judicio diſtinguendus non eſt 46. 7. 16. n. c
Fidejuſſor de judicato ſolvendo & judicio ſiſti non tenetur in appellatione 20. n. 1. & ſeq.
Fidejuſſio per confuſionem extinguitur 46. 3. 38. 8 Et 46. 3. 93. 2

FIDEJUSSORUM BENEFICIA.

Beneficia fidejuſſorum ſunt primo excuſſionis, ſecundo diviſionis, tertio cedendarum actionum 46. 1. 10. n. 2
Fidejuſſor pure conſtitutus pendente conditione alterius, agenti poteſt opponere exceptionem diviſionis 46. 1. 27 n. 1
Fidejuſſor fidejuſſoris cum hoc non utitur beneficio diviſionis 46. 1. 27. n. 3
Secus ſi concurrat cum cæteris fidejuſſoribus ib. n. 4
Fidejuſſor, qui ſolvit integram ſummam facta ſolutione petere non poteſt, ut ſibi cedantur actiones contra reum principalem & confidejuſſores 46. 1. 36. n. 1
Ceſſio licet in ſpecie non facta contra confidejuſſores, agi tamen poteſt contra confidejuſſores ſc. ſi qualiscunque translatio jurium facta 46 1. 36 n. 3
Creditor conveniens, unum ex fidejuſſoribus in ſolidum tenetur prius petenti fidejuſſori cedere omnes ſuas actiones 46. 1. 17. n. 12
Licet fidejuſſor beneficio cedendarum renunciaverit 46. 1. 17. n. 3. & 46 1. 39 n. 2
Fidejuſſor ſine ceſſione facta non actionem habet contra fidejuſſorem 46. 1. 39. n. 1
Exceptio cedendarum actionum etiam in executione opponitur 46. 1. 41. n. 2
Beneficium diviſionis, ſi quilibet in ſolidum ſe obliget, locum hab. 46. 1. 51. n. 1
Non vero illo opus eſt, ſi obligatio pro certe vel alternative in ſolidum facta ib. n. 2
Beneficium diviſionis non habet locum inter eos fidejuſſores, qui à diverſis debitoribus vel correis dati 46. 1. 51 n. 4
Differentia inter beneficium diviſionis, quod lex tribuit & diviſionem à creditore factam 46. 1. 51. n. 7. 8
Renunciatio beneficii cedendarum actionum quo effectu facta cenſeatur 46. 1. 62. n. 9
Tutoris fidejuſſores agenti pupillo diviſionis beneficium nequeunt opponere 46. 6. 11. 1.
Tutoris fidejuſſor an liberatur ſi tempore depoſiti officii ſolvendo is fuerit 3. 5. 35. 3. & 4
Fidejuſſor de judic. ſolvendo an habeat beneficium excuſſionis 46. 7. 20. n. 5. 6
Beneficium diviſionis competit fidejuſſoribus ope exceptionis. 46. 1. 26. 1

FIDES.

Fidem ſervare eſt principium juris divini & humani 2. 14. 1. 1
Ea unius fide, alterius ſuppletur 2. 13. 6. 6
A fide ſemel data non recedendum niſi jus permittat, neceſſitas cogat, aut æquitas ſuadeat 2. 14. 1. 1
In præſ. pro ſepulta 2. 14. 1. 2
Hoſti, rebelli etiam ſervanda 2. 14. 5. 21
Fidem frangenti fides non eſt ſervanda 2. 15. 16 1 & 2
De mala & bona fide vid. *Poſſeſſor. Rei vindic. & public. actio & proprios titulos.*
Etiam in judicio contrario ſententia infamat quando agitur de fide rupta 3. 2. 6 9
Non videtur fides habita de pretio, ſi quis ſtatim ſe recepturum pretium ſperavit 13. 7. 3. 1
Certis caſibus non præſumitur fides habita de pretio 18. 1. 19. 2
In dubio plane non præſumitur ib. 4

FIGULINA.

Quomodo meo prædio in alterius figulina ſervitus conſtitui poſſit 8. 3. 6. 1
Differt uſufr. figulinæ & ſervitus figulinæ ib. n. 4

FILIUS, FILIA.

In Jure nepotem etiam includi 1. 1. 2. 6
Naturales Comitum pro nobilibus habentur 1. 5. 19. 2
Legitimus, qui conſtante matrimonio natus 1. 6. 6. 1
Hodie etiam qui per matrim. ſubſeq. legitimatus ib. 2
Imo, ſi ſponſalia certa, legitimus eſt, etiamſi benedictio ſacerdotalis non ſequatur 1. 6. 6. n. 3
Filiusfam. in publicis habetur pro patrefam. 1 6. 9. 1
In dignitate ſequitur patrem 1. 5. 19. 1
Filii ante dignitatem nati, poſtea natis præferendi 1. 9. 5. 1
(*Meiſter Söhne*) non præferendi ante natis ib. 3
Filius retinet privilegia rejecto licet patre 1. 9. 7. 6
Liberi ex ignobili uxore ſuſcepti, Nobili patre, nobiles naſcuntur 1. 9. 8. 6
Filius remittendo injuriam ſibi illatam patri non præjudicat 2. 14. 30. 1
Filiusfamilias regulariter procuratorem dare non poteſt lim. 3. 3. 8. 1. 2
Si à patre conſtituatur procurator in bonis paternis, non reſtituitur 4. 4. 23. 1. lim ib.
Cum filiofamilias agi ſemper poteſt ex obligatione 5. 1. 57. 1
Jure antiquo filiusfam. non habuit perſonam ſtandi in judicio 5. 1. 57. num. 6
Ob occiſum filium pater habet actionem, non tantum ob expenſas curæ & funeris, ſed etiam in ſolatium 9. 2. 5. 9
Filiusfam. interdum habet beneficium competentiæ 14. 5. 2. n. 1 & ſeq.
Filiusfam. ex contractu ſuo conventus, deducere non poteſt æs alienum, quod aliis debet 14. 5. 3. 1. lim ib.
Si Creditor in ſolidum velit convenire fil. fam. hic interdum Benef. comp. habet 14. 5. 4. 6
Denegatur filiofam Benef. Comp. ſi ſe patremfam. dixerit, aliiſque ex cauſis 14. 5. 4 n. 5 & ſeq.
Filiusfam. ſi vivo patre ſit condemnatus, in executione Benef. Comp. opponere poteſt 14. 5. 5. 1
Hodie rarius hujus rei uſus ib. 2
De dote agere poteſt abſente patre, aut dilapidante 3. 3. 8 2
Non præſumitur ſuperviſſe patri in ſucceſſione extranei 36. 1. 17. n. 12
Maledicus in patrem an è paterna hæreditate excludendus ut indignus, licet non exhæredatus fuerit 37. 15. 1. 4. 5
Cum parente litigans ſemper ipſum debet nominare cum titulo honoris 37 15. 5. n. 5
Filia vel neptis adoptiva licet emancipata in uxorem duci nequit 1. 7 13. 3
Filia Senatoris an potuerit nubere liberto 1. 9. 5. 4
An libertino 1. 9. 9 1
Filius adoptivus dignitatem per adopt. quæſitam amittit per emancipationem 1. 9 6. 1
Non vero filius naturalis ut nec per adoptionem ib n. 2
Filius Senatoris ob crimen Senatu moti non fruitur privilegiis Senatorum filiis competentibus 1. 9 7. 4
Si in tutela male verſetur & pater conventus mortuus litem continuet, condemnatus infamis non fit 3. 2. 64. 2
Quomodo filii matris collegatarii non ſint 7. 1. 8. 2
Filiusfam. poteſt eſſe judex 5. 1. 12. in f. & L. 15

FILIUS EMANCIPATUS

An filio emancipato, cujus res à ſe donatas pater adminiſtrat, contra patrem detur actio Neg. geſt. 3. 5. 17. 4
In teſtamento præteritus nepotem hæredem inſtitutum in bon. poſſeſſione contra tabb. excludere nequit 5. 2. 3. 1. & 2
Filius & pater in Parlamento Senatores, & in eadem Eccleſia eſſe poſſunt 3. 4. 4. 3
Filius emancipatus invitus in poteſtatem non redigitur e. 6 ult. 1

FILIUS EXHÆREDATUS.

Hæredi ut hæredi debitum ſolvendo amittit querelam inoff. teſt. 5. 2. 23. 3
Altero exhæredatorum litem ab utroque motam deſerente pars ejus alteri accreſcit 5. 2 23. 4
Filius impubes exhæredatus ipſi mota ſtatus controverſia bonorum poſſeſſionem petere nequit 5 2. 20 1 & 3

FILIUS PRÆTERITUS.

A patre, matri, cui ſola proprietas fundi erat relicta, plenum dominium

dominium obtenta cauſa reſtituere tenetur 7. 1. 46. 1

FILIUSFAMILIAS.

Paterfam. filiusfam. quinam 1. 6. 4. 1
Efficitur etiam per adoptionem licet non quamcunque 1. 7. 1
Filiusfam. licet liberam habeat bonorum adminiſtrationem donare non poteſt 39. 5. 7. n. 1. ut & 39. 6. 25. 5. it. 2. 14. 28. 4.
Nec mortis cauſa ſi tendat in præjudicium Patris, ſecus ſi in ſui 39. 5. 7. 0. 2
Quod varie limitatur ibid. n. 3
Filiusfam. in peculio caſtrenſi reſtitui poteſt 4. 6. 13. 2
Filiusfam. de peculio caſtrenſi, quaſi caſtrenſi, ut & adventitio extraordinario libere donare poteſt 39. 5. 7. n. 4
Teſtari an poſſit 5. 3. 3. n. 2
Quoad publica munera habetur pro patrefam. 1. 6. 9. 2
In publicis judiciis poteſt accuſare ſine conſenſu patris ibid. n. 2
Filiofam. hæreditatem poſſidente patre convenire poteſt 5. 3. 34. 2
Donatio filiofam. facta mortis cauſa, morte ipſius non extinguitur 39. 6. 23. n. 1
Donatio filiofam. ab extraneo facta duplex 39. 6. 13. n. 4
Filiofam. in quibus ſuo nomine ſine conſenſu patris agere queat 44. 7. 9. n. 1. & ſeq.
Filiusfam. ex omni cauſa obligari poteſt 44. 7. 39. n. 1
In profectitiis tamen & adventitiis ſine conſenſu patris non poteſt 44. 7. 39. n. 2
Filiusfam. in adventitiis extraordinariis libere contrahit ibid. num. 3
Filiusfam. in quibus cauſis idoneus fidejuſſor 46. 1. 3. n. 2
An poſſit eſſe fidejuſſor, licet ſit in alterius poteſtate 2. 8. 2. 6
Poteſt eſſe arbiter 4. 8. 5

FILIATIO.

Filiatio an plene probari poſſit 35. 1. 83. n. 3

FIMUS.

An quis fimum, quem in alterius agrum conjecit, tollere poſſit 10. 4. 3.

FINIS.

Si finis Contractus in tempus Majorennitatis incidat, minor non reſtituitur 44. 3 1. lim. ib. 3
Quando finis habet neceſſariam conſequentiam ad principium, tum poſito principio conſequens non poteſt non ſequi 4. 4. 3. num. 13.

FISCUS.

Debitorem fiſci qui detinet, fiſco ſatisfaciat 2. 7. 5. 7
In civili actione reum cogere poteſt ne omnia inſtrumenta de re præſenti edat 2. 13. 3. 1
Fiſco non competit reſtitutio contra alium ad augendam pœnam 4. 4. 37. 9
Habet reſtitutionem ex generali clauſula 4. 6. 33. lim. ib.
Fiſcus venditor non tenetur actione quanti minoris 21. 1. 1. 1
Privato ſuccedens tenetur ad uſuras 22. 1. 17. 8
In bonis privati poſt incorporationem utitur ſuo privilegio ib. 9
Succedens in alterius locum non utitur ſuo privilegio, ſed jure authoris 35. 1. 60. n. 2. 2. 3
Bonorum poſſeſſionem agnoſcens; ſi reſtitutionem petat, an excludat cognatos remotiores 38. 9. 2. n. 1. 3
Civitates quomodo acquirant jura fiſci. Vid. Civitas.
Vacantium bonorum perſecutionem Fiſcus quadriennio amittit 44. 3. 10. n. 2
Fiſcus quomodo ſuccedat vid. in voc. *ſucceſſio fiſci.*
Ex quibus cauſis fiſco acquiratur 49. 14. 1. n. 1. 2
Jus fiſci per immortalem præſcriptionem & privilegium acquiri poteſt ib. n. 3
Jure fiſcali gaudent non modo principes imperii & civitates Imperiales, ſed nobiles imperii 49. 14. 1. n. 4. 5
Num civitates merum imperium habentes? 49. 14. 1. 0. 2
Fiſcus quotupliciter ſuccedat & quo caſu hæres legitimus ſit ibid. num. 6. 7
Quibus in bonis & cui 49. 14. 1. n. 7. & ſeq.
Fiſcus utut ipſo jure adipiſcatur dominium vacantium bonorum, dominium tamen legitime acquirere debet 49. 14. 1. n. 12
Tempora præſcriptionum à quo tempore fiſco currant 49. 14. 1. 13. 14
Intra vicennium præſcribuntur Fiſco ex crimine debita niſi lis ſuper illa mota 49. 14. 1. n. 14. 17
Debitor Fiſci quibus caſibus compenſationem opponere poſſit & non poſſit 49. 14 46. n. 4. & ſeq.
Privilegium Fiſci in conveniendis debitoris hæredibus 49. 14. 47. num. 1
A Fiſco emens locationi ſtare tenetur 49. 14. 50. n. 1
Fiſcus ſuccedens in jus privati poſt ſucceſſionem utitur ſuo privilegio non pro anterioribus temporibus 49. 14. 6. n. 1. & ſeq.
Jus fiſco competens tribuitur etiam principis vel auguſtæ rationibus ib. n. 6
Scelere quæſita quatenus fiſco vindicanda 49. 14. 9. n. 2
In dubio quando contra fiſcum pronunciandum 49. 14. 10. n. 1
Nulla bona ad fiſcum pervenire poſſunt niſi quæ deducto ære alieno ſuperſunt 49. 14. 11. n. 1. ut & 41. n. 2
Fiſcus creditori ſuperiori ſoluta repetere poteſt 49. 14. 18. n. 3
Fiſci privilegium in re privata cum ſa controverſa 49. 14. 22. n. 1.
Fiſcus in bonis poſt contractum quæſitis quatenus præferatur creditori anteriorem hypothecam habenti 49. 14. 28. n. 1. 3
Cauſarum fiſcalium cum aliis concurrentium privilegium 49. 14. 35. n. 1. & ſeq.
Fiſcus in pœnis nullum habet privilegium 49. 14. 37. n. 1
Fiſcus inſtrumenta ſua edere poſtulantibus non tenetur 49. 14. 45. num. 2
Indigno quod relictum fiſcus acquirit 49. 14. 9. n. 4. ut & 46. 0. 2
Sciens in fraudem fiſci aliquid ſuſcipiens ad quid tenetur 49. 14. 46. n. 3

FISTULÆ.

Si fiſtulæ alterius meo parieti damnum dant qualis mihi competat actio 8. 2. 18. 1. Et 8. 5. 13

FLUMEN.

Vi fluminis adjecta coalitione acquiruntur 41. 1. 7. n. 3
Flumen in dubio ratione juriſdictionis publicum 41. 1. 7. 9
Alveum deſerens fit vicinorum 41. 1. 7. 10
Fluminis diviſio in publicum & privatum 43. 12. 1. n. 2
Flumen publicum interrumpit ſervitutem viæ 8. 3. ult. e
Quid ſi duorum dominorum prædia interfluat ib. n. 2
Cur interveniente flumine confinium non intelligatur ib. n. 5
Ex flumine publico num aquam ducere liceat 43. 12. 2. n. 1
Flumina publica ſunt, licet non ſioe navigabilia 8. 4. 3. Et 43. 13. 1. n. 4

FOEMINA. vide MULIER.

FOETUS. vid. FETUS.

FORENSIS.

Non eſt idoneus fidejuſſor niſi renunciet ſuo foro 2. 8. 7. 1

FORMA.

Mutata non videtur idem. 10. 4. 9. 5
Eſt de ſubſtantia rei 10. 4. 9. n. 5

FORTUITUS.

Fortuiti caſus ſunt frequentiſſimi, rariores, & rariſſimi 18. 1. 78. 8
Fortuitum caſum ſuſcipiens in ſe, non videtur ſentire de caſu inſolito 18. 1. 78. n. 4. vide Caſus

FORUM.

Si mutetur poſt ſententiam aut lit. Conteſt. juriſdictionem prioris non impedit 2. 1. pen. 1
Forenſis fidejuſſor vid. fidejuſſor
Ex perſona alterius nonnulli ſortiuntur forum 5. 1. 19. 1
Qui ſortitur forum in loco contractus, ſortitur etiam in loco diſtractus. 5. 1. 42. 1
Forum privilegiatum habens non eſt idoneus fidejuſſor 2. 8. 7. 1

FRATER.

Fratri ſuffragium dare poteſt 3. 4. 4. 8
Fratres uterini etiam proprie fratres appellantur 38. 10. 10. n. 1. ubi lim.
Fratris teſtimonium pro fratre ooo aſt idonaum 22. 5. 24. 5

FRAUS.

Fraudis invicem conſcii nunquam agunt 3. 5. 30. 2
Ex calliditate ſua nemo adquirit actionem 27. 1. 6. 14
Alienata in fraudem creditorum, intra annum revocantur vid. Revocatio.
Fraudulenter geſta quæ dicantur 42 8. 1. n. 2. & ſeq.
Fraudis conſcius præſumitur, qui emit contra denunciationem à creditoribus factam ne emeret 42. 8. 10. n. 5
Fraus Tutoris num noceat pupillo fraudi ignaro Ibid. n. 10
Fraus præſumitur, ſi habens creditores, omnia ſua bona vel majorem partem, vel res pretioſiores alienet 42. 8. 17. n. 2. 3

FRUCTUARIUS.

Arboribus vi dejectis alias ſubſtituere non tenetur 7. 1. 59. 2
Rem reficere debet, & modicas expenſas facere 7. 1. 7. 5
Fructuarius ipſe percipere debet fructus 7. 4. 13. 1. ſeq.

FRUCTUS.

Quænam res ad fructus referantur 5. 3. 20
Vid. petit. hæred.
In bona fide eſt, qui in jure errat, & ſic fructus conſumtos non reſtituit 5. 3. 25. 6. lim. ib. 7
Quod indiſtincte omnes fructus poſt litem conteſtatam reſtituendi, id non tantum ſit ex mala fide, ſed ex vi litis conteſtationis 5. 3. 25. n. 12
Etiam immaturos uſusfructuarius percipiendo ſuos facit 7. 1. 48. 3
M. F. poſſeſſor de fructibus percipiendis tenetur 6. 1. 33. 1. Et 6. 1. 31. 3. lim. ibid.
B. F. poſſeſſor tenetur quidem fructus cum melioribus rationibus compenſare, non tamen tenetur de perceptis ex ſua melioratione 6. 1. 31. n. 5. & 6
Fructus percepti ex meliorationibus ad meliorantem pertinent 6. 1. 31. num. 10
Et M. & B. F. poſſeſſor poſt litem conteſtatam tenentur de fructibus percipiendis qui honeſte percipi potuerunt 6. 1. 33. 1. 2. & 5
Poſſeſſor rerum hæred. an etiam fructus rerum defuncto oppignoratarum reſtituere teneatur 3. 3. 41. 3
In rei vindicatione fructus pariter ac quaſi fructus attenduntur 6. 1. 64
Etſi dolo res perierit fructus tamen percipiendi debentur uſque ad ſententiam 6. 1. 33. n. 4
Licet judex fundum ſine fructibus actori adjudicet, hi tamen reſtituendi ſunt 6. 1. 35. 2

De fructibus etiam dabitur condictio ſine cauſa ib. 3
Pendentes ſunt pars fundi 6. 1. 44. 1. lim. ib.
Fructus pendentes in venditione fundi continentur, vel in ſolutum datione 6. 1. 44. n. 3
Fructus pendentes ad uſumfructuarium pertinent 7. 1. 27. 1
Conſumtos B. F. poſſeſſor ſuos, facit, quando ab eo nullæ ſunt factæ meliorationes 6. 1. 84. 3
In re ſubjecta reſtitutioni fructus cum meliorationibus non compenſantur ib. 5
Si quis à marito rem emat dotalem, & melioramenta faciat, ea cum fructibus non computantur 6. 1. 48. n. 7
Emphyteuta reſtituens rem cum meliorationibus non computat fructus ib. 8
Fructus differunt ab uſuris 6. 1. 62. 1
Sunt multiplices ib. 3
Percipiendi conſiderantur non qui à poſſeſſore ſed qui à petitore percipi potuerint 6. 1. 41. n. 4. & ſeqq.
Licet fructus non intelligantur, niſi deductis expenſis, exceptionem tamen hoc patitur in diſpoſitione hominis 7. 1. 34. 7
Vid. Emtio & Venditio, Locatio & conduct.
Fructus perfecte ſeparati dicuntur, quando collecti & in horrea congeſti. 19. 2. 25. 8
De fructibus diverſimode quis tenetur 20. 1. 1. n. 8. & 9
Inter tempora judicati fructus non debentur 22. 1. 3. 2. & 3
B. F. & ſtricti juris judicia ratione fructuum differunt. 22. 1. 3. 8
Fideicommiſſo relicto, ut hæres, quicquid poſt mortem ſuperfuerit, reſtituat regulariter ſine mora fructus ſunt reſtituendi 22. 1. 3. n. 4
Fructus immaturi, vel in herba vendere hodie prohibitum eſt 18. 1. 8. 2. Et ſeq. 18. 1. 78. n. 11
Fructus augent hæreditatem 5. 3. 25. 26
Si fideicommiſſum relictum, ut reſtituatur quicquid ad eum pervenerit, fructus ſine mora ſunt reſtituendi. 22. 1. 3. 5
Dilatione in gratiam fideicommiſſarii adjecta fideicommiſſi fructus percepti præſtandi ib. 6
Qui in poſſeſſorio obtinuit non tenetur ad fructus reſtituendos 22. 1. 2. 3
Fructus rei fructiferæ ſaltem debentur 22. 1. 19. 1
Rei infructiferæ commoditas peti poteſt ib. 2
An fructus ex arbore in alterius aream decidentes tolli invito Domino poſſint 10. 4. 5. & 10
In communi fundo ex alio ſemine fructus percipiens pro dimidia ſuos facit 22. 1. 25 1
Sola cognitio rei alienæ non impedit, quo minus fructus ſuos quis facere poſſit ib. 3. & 4
Jus venandi in fructu fundi non eſt 22. 1. 26. 1
Operæ ruſticorum in fructu ſunt ib. 2
Qui de reſtituendo cavit, ad fructus quoque obligatur 22. 1. 38. 3
Condictione ſine cauſa pecuniam repetens, ultra datum fructus condicere non poteſt 22. 1. 38. n. 4
Ex fundo à marito, uxori donato perceptos ſua induſtria fructus mulier ſuos facit 22. 1. 45. 8
Fructus non debentur, niſi deductis expenſis, quæ eorum quærendorum & conſervandorum gratia facti ſunt 22. 1. 46
Soluto matrimonio fructus ultimi anni pro rata temporis 24. 3. 5. n. 1
Fructus ante matrimonium percepti augent dotem ibid. n. 2
Ante fructuum diviſionem impenſæ deducendæ 24. 3. 7. n. 1. 2
A fructibus ſemper expenſæ deducendæ ibid. n. 3. 4
Fructus civiles inter viduam paſtoris & ſucceſſoris quomodo dividendi 44. 3. 7. n. 7
Fructus pecoris pro rata anni dividuntur ibid. n. 11
Fructuum perceptionem ſequuntur collectæ & onera 50. 15. 4. n. 8. 10
Si prædium minores fructus ferat ob nonnulla detrimenta, hæres illud non tenetur reficere 33. 2. 38. n. 6

FRUMENTUM.

Civitati municipali an permiſſum ſit pretia granis ſtatuere 2. 12. 1. 21
Frumentum in herba vendere hodie prohibitum 18. 1. 78. 11. Et 18. 2. 8. n. 2
In uſum familiæ meæ emens, an ſi id caſu perierit pretium repetere poſſit 3. 5. 22. 1

FUGA.

Fuga redeundo non purgatur 21. 1. 17. 1
Fuga omnis non præſtat delicti judicium 21. 1. 17. n. 2
Fuga non eſt indicium ad torturam 49. 16. 2. n. 4

FUGITIVÆ LEGES.

Quænam dicantur 2. 4. 27. 2

DE SERVO FUGITIVO.
vid. tit. SERVUS.

FUMUS.

Fumum gravem an facere liceat 8. 5. 8. 10
Fumum in ſuperiorem partem ædium ſi quis velit emittere jure ſervitutis cum eo agitur actione negatoria 8. 5. 8. 9

FUNDUS.

Quæ diviſa vel indiviſa fundi pars ſit 8. 1. 6. 1
Fundo donato fructus pendentes aut percepti non comprehenduntur 39. 5. 9. 3. 3
Fundum vacantem ingrediens non incidit in L. ult. C. unde vi 41. 4. 13
Quid ſi fundus vendatur, cujus uſusfructus ſub conditione relictus 7. 1. 54
Penſio fundi locati an ad uſumfructuarium ſpectet 7. 1. 59. 2 & 3
An qui ſolam fundi proprietatem habet utiliter uſumfr. leget 7. 1. 72
Diruto ædificio fundi uſusfructus non tollitur 7. 4. 8. & 7. 4. 10. 1
Exuſta villa ſi fundi uſusfr. legatus ſit ſolo frui licet 7. 4. 9
Si ex fundo per inundationem ſit palus, tollitur uſusfructus, & contra 7. 4. 10. 3. & 4
Fundo reſtituto ejus uſusfructus revertitur 7. 4. 26
An fundus ſerviens legatario liber ſit præſtandus 8. 1. 18. & ſeq.
Quomodo parti fundi ſervitus imponi poſſit 8. 3. 32. 2

FUNDUS COMMUNIS.
vid. 8. 4. 19. ſeqq.

Ad partem fundi communis, ſi ſit unius Domini, recte ſervitus conſtituitur 8. 3. 32. 1
Si fundi duobus communes dividantur ut quilibet totum retineat, recte iis ſervitus imponitur 8. 3. 33. 2
Socius ſocium ne in fundo communi ædificet, an prohibere poſſit 8. 5. 11

FUNDUS INSTRUCTUS.

Inſtrumenti voce veniunt ea quæ fructus quærendi, colendi & conſervandi cauſa parata ſunt 33. 7. 8. & 12. n. 1. ibid 25
Fundus ut inſtructus legatus plus continet, quam fundus cum Inſtrumento ſimpliciter legatus 33. 7. 8. n. 5
Frumentum & vinum cuſtodiæ cauſa conditum, donec vendatur, non comprehenditur fundo inſtructo legato ibid. n. 4
Controverſia de intellectu vocis Inſtructionis quomodo dirimenda 33. 7. 8. n. 5
Quæ attendenda in Interpretandis legatis inſtrumentorum 33. 7. 18. n. 1
In fundo, inſtructo legato reſpicitur tempus mortis, non teſtamenti 33. 7. 28

FUNUS.

Cujus negotium geſſerit qui abſque mandato in funus defuncti aliquid impendit 11. 71
Hæres ante aditam hæreditatem teſtatoris corpus ſepelire poteſt 11. 7. 4. 1. ampl. ib. 2
Quando maritus expenſas funerales præſtare teneatur 11. 7. 17
Quid ſi ſola dote uxor tumulari nequeat 11. 7. 20. 3
Quis funeris ſumtus præſtet ſi maritus nullam dotem acceperit 11. 7. 28
Curator funeris deſcribitur 11. 7. 12. 6
Cui cura à defuncto mandata, quique pecunia accepta, funus non duxit, actione doli tenetur, vel compelli poteſt 11. 7. 14. 6
Curator funeris, licet ipſi legatum relictum ſi expenſas nihilominus repetit 11. 7. 14. 9
Funeraria actio datur ex æquo & bono illi, qui in funus impendit contra hæredem ib. 12
Continentur hac actione tantum ea, quæ in funus impenſa, non impenſæ conviviorum vel immodicæ 11. 7. 14. n. 14. & 15
Ex feudo in ſubſidium ſolvuntur 11. 7. penult. 5
Has ſequuntur expenſæ in curatione ægroti factæ 11. 7. 45. n. 8
Ratione curæ & expenſarum funeris etiam de libero homine agi poteſt utili actione L. Aquiliæ 9. 2. 15. 4

FURIOSUS.

An poſſit dari procurator 3. 3. 2. 2
Intervalla dilucida habens recte judex datur 5. 1. 39. 1. ampl. ib. num. 2
Furioſus delinquens quando puniendus ſit 1. 18. 14. 2
Quando judici furioſo abrogandum ſit officium 5. 1. 46
Dignitatem retinet 1. 5. 20. 2
Feudo ob ſupervenientem furorem non privandus ib. 2
Patriam poteſtatem non amittit 1. 6. 8. 1. & 4
Aut infans impune reos poſſeſſam errumpunt 6. 1. 60
Non punitur, niſi delinquens tempore intervalli 1. 18. 14. 1
Poſt delictum in furorem incidens non punitur ib. 2
Furioſi præſentia in compromiſſo non requiritur 4. 8. 49. n. 1
Sed ſufficit curatoris 4. 8. 49. 1
Furioſi non inferunt injuriam 47. 10. 3. 1

FURTUM, FUR.

De re ablata conventus rem deponere debet 1. 18. 16. 2
Furtum niſi excedat duos aureos criminaliter non vindicatur ſecundum quoſdam 4. 3. 9. 11 & 12
Sed melius arbitrio judicis id committitur ib. 12
De furto etiam in re minima agere licet 4. 3. 9. 14. & 15
De furto à ſervo communi commiſſo in ſolidum conveniri poſſum 9. 4. 8. 1
In re furtiva æſtimanda, quam fur ſuis impenſis melioravit, meliorationes utique æſtimandæ licet impenſis furis factæ 13. 1. 13. 1
Pocula ex argento furtivo, ſunt furtiva ib. 2
Re ex pecunia furtiva comparata, fur tenetur in ſubſidium 13. 1. 13. n. 3. 4
Furtum quandoque rei ſuæ committitur 13. 7. 3. 3
Furti reus eſt qui pro conſtituto non conſtituendo pignora vilius ſubſtituit 13. 7. 36. 1
A furti pœna neceſſitas famis excuſat. 13. 2. 43. 8
Si dedi centum, ut alii dares, datur mihi actio furti 17. 1. 22. 7
Nuncius, cui dedi pecuniam numeratam alii ſolvendam non obſignatam, furti non tenetur 17. 1. 22. n. 8
Nocturnum occidi poteſt ſed cum clamore 9. 2. 4. 5

Diurnus

Diurnus non aliter niſi armis ſe defendat. 9. 2. 4. n. 6
Moram purgare, & à maxima ſe æſtimatione liberare poteſt. 13. 1. 8. 6
Etiam percipiendos fructus reſtituit. ibid. 9
Moram purgat judicio offerens debitum. 13. 1. fin.
Non ex delicto, ſed ex contractu conſequitur actionem. 13. 5. 1. n. 12
Ad furtum cogitatio animi non ſufficit. 47. 1. 1. n. 1
Abnegatio rei alienæ ore facta non eſt furtum. num. 1
Furti definitio. 47. 2. 1. n. 3
Furti diſcrimen in manifeſtum & non manifeſtum hodie non eſt abrogatum. 47. 1. 2. n. 1. 2
Furti manifeſti requiſita. 47. 2. 3. n. 1
De furto nec manifeſto tenetur etiam cujus ope & conſilio furtum factum eſt. ibid. n. 3
Res furto ablata quomodo deſcribenda. 47. 2. 19. n. 1
Ex toto aliquo partem ſi quis auferat anne totius an vero partis ſolum furtum faciat. 47. 2. 21. n. 2. & ſeq.
Furtum commiſſurus ſi impediatur actione injoriarum tenetur. 47. 2. 21. n. 5
Plures furtum committentes quod ab uno fieri non poterat teneantur in ſolidom. ib. n. 6
Quod tamen ad pœnam laquei non extendendum. 47. 2. 21. n. 7
Rei immobilis non datur furtum. 47. 2. 25. n. 1
Auxiliator furis pro manifeſto fure non habetur. 47. 2. 34. n. 2
Alienum lucri faciendi cauſa tollens furti reus eſt. 47. 2. 43. n. 2
Secus ſi res pro delicto habita. ib. n. 3. 4
Pœna criminalis capitalis res ſi reſtituatur licet ſero, locum non habet. 47. 2. 48. n. 3
De jure civili furem nemo indicare tenetur. 47. 2. 48. n. 5
Secus de jure canonico. ibid.
Quæ requirantur ut quis furtum commiſiſſe cenſeatur. 47. 2. 48. n. 6
Aſſertio Domini quatenus liberet furem à perſecutione crimioali. 47. 2. 48. n. 8
Interitus rei furtivæ non prodeſt furi. 47. 2. 50. n. 3
Quibus caſibus rei propriæ furtum fieri poſſit. 47. 2. 53. n. 2
Rem ſuam qui ſurripis furtum non committit, imo nec is, qui rei ſuæ æquivalentem. 47. 2. 59. n. 2
Obligatio ſpontanea rei furtivæ liberat furem à pœna laquei. 47. 2. 65. n. 5. & ſeq.
Gravius furtum quot modis dicatur. 47. 2. fin. n. 2
Fur criminaliter condemnatus tenetur ad reſtitutionem rei furtivæ, ut & abſumtæ æſtimationem. 47. 2. fin. n. 3. 4
Fures Balnearii & nocturni durius aliis puniuntur. 47. 17. 1. n. 1.
Fur nocturnus quomodo impune occidi poſſit. 48. 8. 9. n. 1
Fur nocturnus odioſior eſt diurno & hinc durius punitur. 48. 13. 6. n. 1
Furta domeſtica quomodo punienda in famulis & uxoribus liberiſque. 48. 19. 11. n. 2

FURTI PŒNA.

Furti condemnatus fit infamis. 3. 2. 4. 4. & 3. 2. 6. 1
A quo tempore incipiat infamia ſi furti condemnatus appellaverit. 3. 2. 6. 2
Furti alieno nomine condemnatus an fiat infamis. ib. n. 3
Quæ pœna conſtituta de Conſt. Car. Crim. ob furtum primum non manifeſtum infra 5. ſolidos 47. 7. in appen. num. 1
Pœna furti manifeſti eſt fuſtigatio cum perpetua relegatione. 47. 7. in app. n. 2
Secus in honeſto loco natus & ſpem emendationis præbeat, tunc ad quadruplum cum reſtitutione tenetur. ib.
Pœna furti manifeſti in quadruplum hodie non ceſſat. num. 3
Ob furta periculoſa quæ fiunt armis vel effractione violenta ædium aut conſcenſione per ſcalas pœna mortis irrogatur, quæ differt in marito & fœmina. 47. 7. in app. n. 4. & 9
Ob modicum furtum pœna laquei ut locum habeat quæ requirantur. 47. 7. in appendice n. 5
Effractores ſtramineorum tectorum ut levius puniantur in jure non fundatum. 47. 7. in append. n. 7
Fur in furto deprehenſus cum in effectu Domino non nocuit mitius puniendus. ib. n. 8
Primo furto non violento quatenus pœna laquei dictari poſſit. 47. 7. in append. n. 10. 11
Plures furtum ſi commiſerint quatenus in ſingulis pœna ordinaria locum habeat. ib. n. 12
Furta duo non violenta quomodo punienda. ib. n. 13. 14
Ob furtum trinum dictatur ultimum ſupplicium. ib. n. 17
Pœna extraordinaria furis quando augeri poſſit. 47. 7. in app. n. 17
Impuberi furi pœna mortis ut dictetur, quæ requirantur. n. 18
Neceſſitate famis ſi quis furetur aſculenta vel ob nuditatem veſtes an puniendus. 47. 7. in app. n. 20
Fruges ſurripientis pœna. ib. n. 21
Ex ſtagno nec aqua clauſa piſces qui furatur ad exemplum alterius furis puniendus. 47. 7. app. n. 23
Secus ſi ex flumine privato, ubi pœna arbitraria. ib. n. 24

G.

GABELLA.

QUando ex contractu diſſoluto debeatur. 2. 14. 58. 2
Vid. *Emptio & Venditio.*
Brunneman. in Pandect.

(*Geburths - Brief.*)

Vid. *Inſtrumentum natalium.*

GEMELLI.

Ex prioritate unius momenti judicantur. 1. 5. 15. 2
Incertæ prioritatis remedia. ibid. 3

GENUS.

Genus ſive ſequatur ſpecierum enumerationem, ſive præcedat; utroque modo reſtringi cenſetur. 33. 6. 15. n. 3
limitatur 33. 7. 12. n. 6. & ſeqq. & 33. 10. 9. n. 2. & ſeqq.
Generi per ſpeciem derogatur. 33. 6. ult. 4

GLANS.

Hujus nomine omnis fructus continetur. 48. 18. un. n. 1
Glandem in vicini hortum decidentem legere etiam tertio die permittitur. 43. 28. un. n. 2
Hodie quid obſervetur remiſſive. 43. 28. unic. n. 3

GRADUS.

Vid. *Matrimonium.*

GRANDO.

Grandinibus laborans porcus venditus, an teneatur venditor. 21. 1. 14. 9

GRATIFICATIO.

Hæres alicui legatario præ aliis interdum gratificari poteſt. 11. 7. ult.

GRAVAMEN.

Gravatus in uno eſt relevandus in alio. 11. 2. 32. 7. Exempl. ibid. ſeqq.

GRAVIDA.

Vid. *Prægnans.*

GREX.

Quomodo gregis ad duos dominos ſpectantis vindicatio inſtituenda. 6. 1. 2
In legato gregis uſufructu uſufructuarius alias oves ſubmittere debet. 7. 1. 18. 4
Capita gregis demortui ſiunt fructuarii & ſubſtituta proprietarii. 7. 1. 69
Quid ſi fructuarius non ſubſtituat. 7. 1. 70. 1
Quomodo gregis uſuſr. amittatur. 7. 4. ult.

H.

HABITATIO, HABITATOR.

HAbitatione legata ad quem peric. incend. ſpectet. 2. 15. 8. 29
Domo ad habitandum legata, proprietas legata intelligitur, ſecus ſi habitandi facultas tantum legata. 7. 8. 1. 10. & 11
Per non uſum non amittitur habitationis Servitus. 7. 8. 10. 1. & 2
Si plures ſunt habitatores, contra ſingulos actio de dejecto vel effuſo datur. 9. 3. 3. 1
Solvens tamen à conſorte partem repetit. ib. n. 2
Habitatio & uſus ædium fere coincidunt. 7. 8. 10. 1

(*Hauzſuchung.*)

Quando locum habeat. 2. 4. 18. 5

HABITUS.

Ex habitu præſumitur quis talis qualis habitus illi convenit. 47. 15. 1. n. 8

HASTA.

Sub haſta res minoris vendita per licitationem, tunc facile non eſt concedenda reſtitutio. 4. 4. 7. 14
Contra ſubhaſtationem an minor reſtituendus. 4. 4. 49. 1

HÆREDITAS, HÆRES.

Vid. *Petitio Hæreditatis.*
In præjudiciom hæreditatis nihil fieri debet. 5. 3. 5. 5
Ab hæreditate an nepos excludendus, ſi pater exhæredetur & nepos prætereatur, mortuo vero teſtatore decedat pater ante aditam hæreditatem. 28. 19. 1
An hoc caſu nepos teſtament. poſſit dicere nullum. ib. n. 2. & 3
Quænam res hæreditatem augeant. 5. 3. 16. 1
De hæreditate vendita vid. Tit. *Venditio.*
Alienæ hæreditatis ſpes in jure non eſt probabilis. 1. 7. 17. 2
Quod de alterius hæreditate paciſci non liceat, limitatur. 19. 1. 23. 2. & 3
Hæred. in plures uncias quam 12. dividi poteſt. 28. 5. 13. 8. & 9
Non datur codicillis. 28. 7. 24. 1
Aut tota adeunda, aut tota repudianda. 29. 2. 1. 1
Tota acquiritur parte adita. 29. 2. 1. n. 2
Tota non repudiatur repudiata parte. 29. 2. 1. n. 3
Hæreditatem repudiare & legitimam retinere filius non poteſt. 29. 2. 2. 4
Hæreditatem conſenſu Domini & patris tenentur adire filius & ſervus. 29. 2. 6. 1
Adire non poſſunt qui ſe obligare nequeunt. 29. 2. 8. 1
Hæreditas niſi delata repudiari nequit. 29. 2. 13. 1
Hæreditatem repudiare non poteſt, qui errat in qualitate ſucceſſionis. 29. 2. 15. 1
Hæres omittendæ hæreditatis cauſa pretium accipiens non videtur pro hærede gerere. 29. 2. 24. 1
Hæreditatem adire non videtur, qui petit inſtrumenta defuncti edi. 29. 2. 28. 1

Hæreditatis adeundæ commodo excluſus ob abſentiam reip. reſtituitur. 29. 2. 30. 1

Hæreditatem adire non poteſt vidua dum prægnans eſt. 29. 2. 30. 2

Hæreditas intuitu Domini ſervo bona fide ſervienti relicta Domino acquiritur. 29. 2. 45. 1

Ante aditam hæreditatem hæres cum creditoribus de ære alieno an poſſit paciſci. 2. 14. 7. 23

Hæreditatis aditio ſub conditione nulla eſt. 29. 2. 51. 1

Quandocunque fiat, fingit hæredem ſtatim à morte teſtatoris adiiſſe. 29. 2. 54. 1

Hæredes defuncti impediti adire hæreditatem ob abſentiam reip. cauſa acquirunt jus petendi hæreditatem per reſtitutionem. 29. 2. 86. 1

Hæreditas acquiri non poteſt per procuratorem. 29. 2. 90. 1

Et verbis & factis repudiatur. 29. 2. 95. 1

Fideicommiſſaria non acquiritur fiſco ob inultam ab hærede necem defuncti. 29. 5. 23. 1

Appellatio hæreditatis non involvit legata & fideicommiſſa. 32. 1. 96. 1. lim. 1. ſeqq. & 33. 1. 21. 4

Hæreditas eſt in dominio fideicommiſſarii. 36. 1. 63. 2

Quæ hæredem invenit an ſolvendo eſſe reputetur. 38. 2. 36. 2. & 3

Perſonam defuncti repræſentat. 41. 1. 34. 1

Poteſt incidere in pœnas legales vel conventionales ex contractu defuncti. 41. 1. 34. n. 1. & 2

Hæreditas delata licet repudietur, non tamen in fraudem creditorum id factum eſſe dicitur. 42. 8. 6. 1. 9

Hæreditati jacenti ſi quis damnum dederit petitione hæreditatis conveniri poteſt. 5. 3. 14. inſ.

Hæreditatis jacentis negotia gerens an ſibi obliget etiam pupillum hæredem. 3. 5. 21. 3

Hæreditas jacens obligatur negot. geſt. 3. 5. 3. 5

Quando periculum in mora contra hæreditatem jacentem etiam ſine curatore procedi poteſt. 39. 2. 4. 8

Si hæreditas civitati per fideicommiſſum relicta ab hærede ab inteſtato obtineatur, an pro uno adminiſtratore negotiorum hæreditariorum facto non ſolvendo cæteri obligentur. 3. 5. 16

Hæreditate evicta hæres putativus repetit legata de ſuo bona fide ſoluta. 5. 3. 17. 1. & 2

Uſusfructus poteſt etiam in diviſionem hæreditatis venire. 10. 2. 14. 2

Hæres ex delicto defuncti ultra accepta non tenetur. 3. 6. 5. 1

An in conſcientia tutus ſit, qui petit rem à ſecundo hærede, quæ tamen primo hæredi à militibus erepta eſt. 4. 2. 17. 3

Tenetur actione de dolo, ſi ad eum pervenit, licet poſtea amiſerit. 4. 2. 18. 2

Quid ſit ad hæredem perveniſſe. 4. 3. 16. 1

Tenetur quoque ſi nihil quidem pervenerit, ſed dolo hæredis factum ne perveniret. ib. n. 2. & 3

Ex perſona defuncti ſortitur forum. 5. 1. 19. 1

Limit. ibid.

Abſens citari poteſt ſi judicium cum defuncto contrum. 5. 1. 19 n. 4

Ob fideicommiſſum citatus in loco domicilii non poteſt declinare judicium. 5. 1. 50. 2

Legatum tamen ibidem præſtare non tenetur. 5. 1. 50. 2

Limit. ibid.

Hæres hæredis eſt etiam primi defuncti hæres. 5. 3. 1. 4

Hæres hæredis gravari poteſt, ſi hæreditas certo ad eum ſit perventura. 32. 1. 6. 1

Hæres deliberans non poteſt vendere. 18. 1. 16. 3

Deſtruens ædes hæreditarias à ſervitute non liberatur. 8. 2. 31. 1 & 2

Fundo ſub conditione legato, pendente ea ſervitutem imponere poteſt. 8. 6. 11. 4

Quæ exiſtente conditione expirat. ib n. 5

Quænam hæres pendente conditione facere non poſſit. 8. 6. 11 num. 6

Tali fundo tamen hæres ſervitutem acquirere poteſt. ib. n. 7

Uſufructuario equi contra hæredem occidentem eundem actio L. Aquil. datur. 9. 2. 12. 1

Hæredi contra inferentem damnum ante aditam hæreditatem actio datur. 9. 1. 43. 1. ſeqq.

An alter hæres ſub conditione portionem ſuam reſtituere rogatur de damno pendente ea onio tenetur. 10. 2. 34

Hæres ea parte licet omnia bona hæreditaria poſſideat, non poteſt in ſolidum conveniri. 18. 1. fin. 7

Quando defuncto quid crediderit, id adita hæreditate per confuſionem tollitur. 18. 4. 2. 9

Hæredum nomina in dubio non cenſentur inducta in gratiam fiſci, ſed ab inteſtato ſuccedentium. 28. 4. 3. & 4

Hæredis inſtitutio non vitiatur, ſi poſteriori loco ponitur. 28. 5. 1. 1

Hæredes ſuccedunt æqualiter, ſi teſtator partes aſſignaturus hoc non fecerit. 28. 5. 2. 1

Hæredes plures ſcripti ſine partibus æqualiter ſuccedunt. 28. 5. 9. 9

Limit. ib. n. 10

Sub imit. 28. 5. 9. n. 11

Hæres ſub conditione inſtitutus pendente conditione poteſt petere bonorum poſſeſſionem. 28. 5. 23. 1

Limit. ibid. n. 2

Hæres pendente conditione ad præſtationem legatorum non eſt obſtrictus. 28. 5. 23. 2

Ampl. ib. n. 3

Hæredibus inſtitutis res certæ aſſignatæ habentur pro prælegato. 28. 5. 35. 1

Hæredes non agnoſcunt æs alienum pro parte prælegatorum, ſed hæreditatis. 28. 5. 35. 2

Ob hæredis alterius negligentiam teſtator non poteſt alterum hæreditate privare. 28. 5. 44. 2

Limit. ib. n. 3

Hæredis habilitas ex tribus temporibus judicatur. 28. 5. 49. 1

Hæres in primo teſtamento præteritur inſtituto in poſteriori ex falſa cauſa condito. 28. 5. 76. 1

Hæredes patris neceſſarò etiam filii impuberis neceſſarii ſunt. 28. 6. 10. 3

In hæredem tranſit omne jus defuncti. 29. 2. 37. 1

Hæres pro parte ſua ſe immiſcens altero abſtinente ad omnia onera hæreditaria tenetur. 29. 2. 38. 1

An hæres ante aditam hæreditatem cum creditoribus de ære alieno ſolvendo paciſci poſſit. 2. 14. 7. 23

Hæres ſi mandato quorundam creditorum adierit & ab aliis creditoribus inquietetur, quomodo illi ſubveniatur. 2. 14. 7. 25

Hæredis inſtitutio hodie fit quibuſcunque verbis. 28. 5. 48. 1

Hæres cohæredi ad evictionem an ſit obligatus. 10. 2. 25. 41

Hæredes defuncti impediti adire hæreditatem ob abſentiam reip. cauſa, acquirunt jus petendi hæreditatem per reſtitutionem. 29. 1. 86. 1

Hæres ab inteſtato fideicommiſſo gravari poteſt. 29. 7. 16. 2

Hæreditatis eſt in dominio fideicommiſſarii. 36. 1. 63. 2

Hæres fideicommiſſarius cautionem ſemper præſtet. 1. 8. 12. 1

Ob fideicommiſſum citatus in loco domicilii non poteſt declinare judicium. 5. 1. 50. 2

Hæres ſolus poſſidens fundum ſolus conveniri poteſt. 6. 1. 55

Omnes fructus præſtat poſt moram, quod legatarius percipere poterat. 30. 1. 39. 1

Legatario præſtat culpam latam & levem, fideicommiſſario tantum latam. 30. 1. 47. 6

Cedendo actionem ſi legatum debitum alterius à ſe præſtandum liberatur. 30. 1. 105. 1

In individuis quilibet hæred. tenetur in ſolidum. 32. 1. 11. n. 32

Hæredi in dubio onus legatorum ſolvendorum incumbit. 32. 1. 27. in fin.

Non videtur hæres dediſſe, quod ita dederat, ut haberi non poſſit. 31. 1. 29. 3

Interdum tenetur ad rei legatæ evictionem præſtandam. 32. 1. 29. 3

Fideicommiſſo gravatus fructus perceptos non tenetur reſtituere. 31. 1. 83. n. 1

Titius putans ſe eſſe hæredem ſi errore ſolverit legatum rei propriæ an habeat actionem neg. geſt. contra inſtitutum hæredem. 3. 5. ult. 4

Hæres ex fideicommiſſo manumittens ſervum, an poſt à liberto ſine venia in jus vocari queat. 2. 4. 9. 1

Hæres impediens legatarium à cultura primo anni tempore, ad totius anni intereſſe tenetur. 33. 1. 2. 2

Extenſio & limit. ib. n. 3. & 4

Hæres ſortem cum uſuris ſolvere juſſus ad legitimas tantum tenetur, licet majores expreſſæ 33. 1. 3. n. 6. ſeqq.

Quatenus fundum ex quo fructus ſolvendi, vendere poſſit. 2. 38. n. 4

Non poteſt prius conveniri quam defunctus potuerit. 35. 1. 36. 3

Suſtinet omne damnum poſt mortem teſtatoris obveniens in rebus hæreditariis. 35. 1. 30. n. 1. 5

Hæres certus de Saburrha æris alieni legata ſine cautionibus ſolvens in dolo eſſe cenſetur. 35. 2. 41. 1

Conventus ob legatum an recte petat editionem teſtamenti à legatario. 2. 13. 2

Legatorum nomine amplius gravari nequit quam accepit. 36. 1. 1. 5

Hæres à fideicommiſſario, ut periculo adeat hæreditatem compelli poteſt. 36. 1. 4. 1. 2

Limit. 36. 1. 16. 1

Fructus pendente conditione fideicommiſſi perceptos reſtituere non tenetur. 36. 1. 18. 1

Limit. ib. n. 2

Quoties ad fructus reſtituendos tenetur quartam fructuum retinere poteſt. 36. 1. 18. n. 3. 4

Apud hæredem, ſi ob contumaciam fideicommiſſario æſtimationem ſolvit manent actiones hæreditariæ. 36. 1. 63. n. 4

Sub conditione inſtitutus quando & cui cavere teneatur. 2. 8. 13

Sub conditione ſcriptus non hæreditatem ſed bonorum poſſeſſionem pendente conditione petere poteſt. 2. 8. 12. 2. & 37. 11. 5. 1

Solvente alio pro mortuo debitore hujus hæres non liberatur. 5. 1. 74. 6. ſeq.

An hæres mortui debitoris conveniri poſſit à creditoribus. 5. 1. 74. 7. in f.

Hæres reſtituendus contra creditorem poſſidentem bona defuncti, juxta ac mandato manutenentiæ munitum. 41. 2. 23. 8

Mandatum à defuncto datum ratificare cenſetur, ſi ſciens mortem

mortem defuncti non revocet 41. 2. 33. 3
Poſſeſſore rei petitæ poſt L. C. mortuo, hæres ex defuncti non ſua perſona tenetur 6. 1. 42
Adeundo hæreditatem cum legatario & creditoribus quaſi contrahere videtur 42. 4. 3. 7
Quid ſi quis alicui hæreditatem ut idoneam dolo perſuaſerit 4. 3. ult.
Debitore obærato mortuo hæres ſi inidoneus, tenetur ſatis dare creditoribus 42. 5. 31. n. 1
Qualem habeat actionem contra creditorem ratione pignoris à defuncto accepti 5. 3. 54. 2
Inidoneus hæres unde judicetur 42. 5. 31. 2
Inidoneum hæredem dicentes, nec hoc probantes Injuriarum tenentur 42. 53. 1. n. 4
Hæres conditionem implere nolens ad illam implendam compelli poteſt 41. 7. 1. 8
Actione ex contractu condemnatus quando fiat infamis 3. 1. 6. 10
Ex privato delicto defuncti in quibus caſibus teneatur 47. 1. 1. 1. ſeqq.
Jure Can. hæres ſimpliciter damna à defuncto data reſarcire tenetur 47. 1. 1. 6
Tutor quomodo ad ration. reddendas obligetur 5. 5. 3. 7. ſeq.
Pœna criminis peculatus, ſacrilegii & de reſiduis in hæredes tranſit 48. 13. 14. 1
Hæres legitimus teſtam. falſi accuſans an legatum petenti præſtare debeat 5. 3. 6. 1

PRO HÆREDE.

Quid ſit pro hærede & quid pro poſſeſſore poſſidere 5. 3. 11
Quid ſi quis hæredem ſe eſſe falſo reſpondeat 11. 1. 20. 3
Verba pro hærede duplicem habent ſignification. 41. 5. 3. n. 1
Hæres omittendæ hæreditatis cauſa pretium accipiens non cenſetur pro hærede gerere 29. 2. 24. 1
Titulus pro hærede per ſe non ſufficiens eſt ad uſucapionem 41. 5. 3. num. 4

HERMAPHRODITUS.

Secundum illum ſexum cenſetur qui prævalet 1. 5. 10. 1

HOMICIDIUM.

Ad caſuale duo requiruntur 9. 2. 31. 4
Ira in homicidio non ſemper à pœna ordinaria liberat 9. 2. 52. 6 & 7
Ex lege Cornelia homicidæ tenentur 48. 8. 1. n. 1
Ad homicidium animus occidendi requiritur qui interdum ex armis colligitur 48. 2. 1 n. 3
Ad ordinariam homicidii pœnam dolus requiritur nec culpa ſufficit 48. 8. 7. n. 1
Homicidis hodie gladii pœna dictatur 48. 8. 3. n. 2
Homicidium culparum ex circumſtantiis gravius vel levius puniri poteſt 48. 8. 4. n. 1. & ſeq.
Pro defenſione rerum homicidium impune patrari non poteſt 48. 8. 9. n. 2
Cauſam homicidii præbens pœna legis Corneliæ afficitur 48. 8. 15. num. 1
In rixa plurium homicidium ſi patratum num omnes mereantur pœnam & quomodo autor inveſtigandus 48. 8. 17. n. 1
Homicida occiſi hæreditate indignus 49. 14. 9. n. 1
Ex ebrietate quæ mentis exilium prorſus inducit, ſi homicidium patratur, pœna ordin. loc. non habet 49. 16. 6. n. 4
Quid ſi quis falſo homicidium confiteatur 11. 1. 20. 2

HOMO.

Non præſumitur vivere 100. annos 1. 3. 3. 2. Et 7. 1. 56. 3

HOMINES PROPRII.

In his manumittendis hodie nulla ſolennitas neceſſaria eſt 1. 1. 4. 2. ubi & cautela pro ruſticis
Sunt homines liberi 1. 5. 3
Horum filii ſequuntur conditionem parentum 1. 5. 29. 2

HONOR.

Honores gradatim conferendi 3. 5. 45. 2. Et 50. 4. 11. n. 1
In honoribus ſi per ſtatutum certæ conditionis homines præferuntur ſemper intelligend. ſi ſint idonei 50. 4. 11. n. 2
Honor quid & quare cum vel ſine ſumtu confer. 50. 4. 14. n. 2
Requiſita illius qui ad honores promovendus 50. 4. 14. n. 3

HORREUM.

Horreum an ſit prædium ruſticum 8. 1. 3. 6. & ſeqq.
Horrea clauſa quando abſente conductore aperienda 19. 2. 54. 3

HYPOTHECA.

Hypoth. judicialem ipſe Creditor magiſtratus conſtituit 1. 7. 3. 2. lim. ib. n. 3. & ſeqq.
Hypothecario pacta creditorum plurimorum cum debitore non præjudicant 2. 14. 8. 2
Hypothecarii à Chirographariis compelli non poſſunt ut aliquid remittant 2. 14. 8. n. 10
In foro Saxonico non poteſt conſtitui hypotheca in domo ante reſignationem judicialem Emtori factam 18. 7. 2. 2.
Non poteſt conſtitui in re emta, quæ nondum tradita ib. 3
Differt à pignore 13. 7. 9. 4
Quæ in novante obligatione reperitur, retinet privilegium priſtinum 13. 7. 11. 3
Hypotheca in his bonis, quæ neque dotalia ſunt neque parapheroalia, non videtur uxori competere in mariti bonis 23. 3. 9. 13. lim. ib. Brunneman. in Pandect.
Hypotheca ſpecialis reſervata in re vendita eſt potior quam generalis prior 27. 9. 1. 6
Hypoth. legalis competit fiſco vendenti rem minori 2. 9. 2
Generalis, ad præſentia & futura bona porrigitur 10. 1. 1. 1. & 2
Quatuor in generali non continentur ib. 3
Generalis conſtituta mobilium, ad nomina quoque extenditur 20. 1. 1. n. 5
Non extenditur ad ea bona, quæ uſui quotidiano inſerviunt 20. 1. 6. 1. lim. ib. 2. & 4. ampl. ib. 3
Per pactum legitimum prætoriorum jus hypothecæ in re conſtituitur, ipſa re penes debitorem manente 20. 1. 4. 1
Acceſſiones ſortis cum ſorte eandem habent hypothecam 20. 1. 16. 2
Mutatio qualitatis rei non tollit hypothecam 20. 1. 16. 5 & 9
Hypothecam alterius poſſidens nec reſtituere volens, tanti condemnandus eſt, quanti creditor in litem juraverit ib. 7
Quando unus hæredum poſſidet hypothecam alterius, is ſolus tenetur actione hypothecaria 20. 1. 16. n. 8
In actione hypothecaria agi debet de condemnando ad ſolvendum, aut in hypothecam immittendo ib. 9
Hypotheca generalis prodeſt tertio poſſeſſori, ut poſſit excuſſionem debitoris principalis opponere agenti contra ſe actione hypothecaria 20. 1. 16. n. 10
An actio hypoth. experiens contra tertium poſſeſſorem, poſſit remitti ad concurſum Creditorum diſtinguitur ib. 12
In concurſu nomen profeſſus, mutato conſilio poteſt cum tertio poſſeſſore hypothecæ, act. hypoth. experiri ib. 13. ampl. ib. 14.
B. F. Poſſeſſor hypothecam conſtituere poteſt 20. 1. 18
Conſenſus Domini in hypothecam non ex ſola ſcientia, ſed accedente actu aliquo præſumitur 20. 1. 16. 1. & 2.
Hypotheca evincitur periculo emtoris nominis 20. 1. 30
Reſoluto jure dantis, tollitur pignus 20. 1. 31
Hypotheca generalis non continet merces venales, ſi obligatio fiat de rebus in loco certo exiſtentibus 20. 1. 32. 1
Taberna obligata, merces emtæ, erogatis primis, ſub hypotheca hac continentur 20. 1. 34. 1
Hoc caſu hypothecaria actio contra emtores ſingularum mercium non datur 20. 1. 3. n. 2
Pecunia undiquaque quæſita & mutuo accepta non comprehenditur ſub hypotheca generali ib. 5. & 6
In quibusdam caſibus tacita hypoth. locum habet 20. 2. rubr.
Tria requiruntur ut quis pecunia mutuo data ad refectionem domus tacitam habeat hypothecam 20. 2. 1. 1. ampl. in mutuo dante ad reficiendam navem ib. 2. & 3. lim. in dante ad novas ædes extruendas 20. 2. 1. n. 4
Illata in prædium urbanum, indiſtincte ſunt tacite locatori obligata 20. 2. 2. 1
Scientia locatoris requiritur ad conſtituendam hypothecam in illatis in prædium ruſticum 20. 2. 2. n. 3. & 4
Conſtituta ex hypotheca tacita fructibus & naturalibus & induſtrialibus prædiorum ruſticorum pro penſione ac deteriorationc 20. 2. 7. 1
Illata ad breve tempus obligata non cenſentur ib. 4 & ſeq.
In illatis minoris conducentis hypotheca legalis quoque locum habet 20. 2. 7. n. 7
Feuda non continentur in generali hypotheca 20. 3. 1. 5
Obligans feuda ſine traditione, non incurrit pœnam Lotharii & Friderici 20. 3. 1. n. 6
Creditor generalem hypothecam habens, poteſt eligere rem alii ſpecialiter obligatam 20. 4. 3. 1. lim. ib. 2
Hypotheca addita priori hypothecæ uxori à marito conſtitutæ, cenſetur ſubſidiaria 20. 4. 3. n. 4
Subſidiaria excutitur demum poſt excuſſam priorem in ſufficientem ib. 5. & 6. lim. ib. 7
Pactum diſtrahendi rem & ingrediendi poſſeſſionem in caſum moræ debitoris, inducit hypothecam 20. 4. 3. 4
Hypothecam habens in re, ad cujus conſervationem credidit, præfertur prioribus 20. 4. 5. 1
Extenditur ad expenſas in proceſſum liquidationis factas 20. 4. 5. 3. & 6
Hypotheca quomodo extinguatur per ſubhaſtat. 20. 6. 4. 8
Privilegio hoc prælationis gaudet credens, ad navem reficiendam & cibaria Nautarum 20. 4. 5. n. 4. & 5 lim. ib. 8
Pupillus mutuo dans ad rem emendam, tacitam habet hypothecam, cum privilegio prælationis in re emta 20. 4. 7. 1. extenditur ib. 2. lim. ib. 3
Cautela datur, qua credens poſt traditionem rei emtæ ſibi conſulere poteſt de privilegio prælationis 20. 4. 7. n. 4
Si duobus bona generaliter obligata in bonis poſt utrumque contractum quæſitis, ambo concurrunt ib. 6
Fiſcus non habet privilegium prælationis 20. 4. 8. 1
Regula: qui inter hypothecarios prior tempore potior eſt jure, limitat 20. 4. 9. 1
Hypothecarius poſterior offerendo priori in ejus locum ſuccedit 20. 4. 9. 15
Hypothecam priorem habens creditor præfertur ſecundo, licet hic rem poſſideat 20. 4. 12. 1
Hypotheca ſua ut alteri creditori obligetur creditor conſentiens amittit jus pignoris 20. 4. 12. 4
Hypothecam habenti creditori ſecundo in eadem re, et eadem diverſis vicibus uni obligata non præjudicatur quoad poſteriorem obligationem poſtmodum à primo impetratam 20. 4. 12. 8

Index Rerum

Hypotheca interim conſtituta irrita ſi res in diem addicta 20. 6. 3. 1
Hypotheca ſua ut alteri obligetur ſi antiquior creditor conſentiat, videtur jus pignoris remittere 20. 6. 12. 1
Hypothecaria actio in ſolidum datur 21. 2. 65. 5
Hypothecaria conventus ceſſionem actionis petere poteſt 21. 2. 65. 6
Hypotheca ſpecialis in teſtamento conſtituta, non tollit hypothecam legati generalem 33. 1. 9. n. 3
Hypothecarii poſſunt indiſtincte revocare, quæ nondum poſſeſſis bona alienata etiam bona fide 42. 8. 6. n. 19
Hypothecariis num per actionem Paulianam ſuccurratur 42. 8. 6. num. 30
Hypothecarii creditores jus ſeparationis ſuo jure retinent etiam poſt quinquennium 46. 3. 38. n. 1

HYPOTHECARIA ACTIO.

Utilis quibuſdam perſonis competit 13. 7. 18. 2. & 3
Agens actione hypothecaria contra poſſeſſorem pignoris probare tenetur rem tempore obligationis in bonis debitoris fuiſſe 20. 1. 15. n. 2. lim. ib. 3
Natura actionis hypothec. deſcribitur 20. 1. 16. 6

I.

JACTUS.

Quod tempore naufragii jactum fuit, omnium contributione ſarciendum eſt 14. 2. 2. 1
In dubio jactata an habeantur pro derelictis 14. 2. 8. 1
Ejecta an domini ſervatum ſibi jure vindicari poſſint 14. 2. 8. 2
Jacta ex navi tollens furti tenetur 47. 2. 43. n. 2. & 9
Jactus ſi ſuperet ſpem, cujus ſit lucrum 18. 1. 8. 7

IGNIS.

Solitus haberi poteſt, licet aliis incommodet 8. 5. 8. 11

IGNORANTIA.

Punibilis interdum 2. 3. 1. 1
Legum & ſtatutorum, ſi diu moratus ibi fuerit injuſta ib. 2
Facti alieni excuſat, & limitatur 1. 3. 1. 2
Ex capite probabilis ignorantiæ reſciſſoria actio datur 4. 6. 1. 3
Ob ignorantiam facti ex probabili cauſa datur reſtitutio etiam poſt 100. annos 4. 6. 1. n. 4
In concurſu Creditorum, ſi per ſententiam cæteris Creditoribus præcludatur via liquidanda, ſi quis ignorantiam citationis edictalis juram. confirmet, reſtituitur ib. 3
Culpæ annumeratur 9. 2. 8. 1
Debitorem liberat, ſi pepigerit 2. 15 fin 4
Ignorantia in actu prohibito palam geſto præſumitur 23. 2. 68. 1
Ignorantia dividitur 22. 6. 2. 1
Ignorantia juris non excuſat 22. 6. 2. 1
Ignorantia facti juramento probatur ib. n. 4
Ignorantia ſupina non excuſat 18. 1. 15. 1. Et 22. 6. 6 1
Ignorantia ejus quod palam factum non præſumitur ib. n. 3
Ignorare jus permiſſum fœminis in certis caſibus 22 6. 9. 2
Ignorantia non excuſat à pœna commiſſi 39. 4. f. 1

ILLUSTRES.

An ſint referendi inter Senatores Romanos 1. 9. f. n. 3

IMAGO.

An ſtatutæ & imagines ſunt in uſufructu 7. 1. 41. 1

IMMISSIO.

Immiſſus in rem certam primo electam non poteſt alienam alteri obligatam eligere 20. 4. 2. 3

IMMISSIO IN BONA.

Facta ob contumaciam in non ſolvendo non tollitur niſi ſolutione 36. 4. 6. n. 3. 5
Fit hodie ſecundum quantitatem rei legatæ 36 4. 5. n. 3
Ubi quis immittendus, utilis deſcriptio bonorum 37. 9. 1. n. 9
Pupillo pendente ſtatus controverſia ſi in bona immittitur præſtita cautione 37. 10. 1. n. 1
Miſſio ex ſecundo Decreto facta denegat creditoribus pignoris perſecutionem 39 2. 12 n. 1. 2
Ex primo Decreto quando fit 39. 2. 15. n. 1
Effectus primi Decreti ib. n. 2
Miſſio plurium debet fieri æqualiter 39. 2. 15. n. 3
Quando ex ſecundo Decreto 39. 2. 15. n. 4
Effectus hujus ib. n. 5
In poſſeſſionem miſſus, ſi actione hypothecaria conveniatur, expenſas meliorationum repetere poteſt 39. 2. 44. n. 3
Tres ſunt cauſæ ex quibus in poſſeſſionem mitti ſolet: rei ſervandæ cauſa, item legatorum ſervandorum cauſa & ventris nomine 41. 4. 1. n. 2
Miſſio in univerſa bona fit pro ratione debitæ quantitatis 42. 4. 1. n. 3
Contra eum qui non defenditur miſſio decernitur in bona licet cautio de judicio ſiſti oblata 42. 4. 2. n. 1
In bona pupilli ſi non defenditur miſſio fit ex primo decreto 42. 4. 3. num. 1
Ad miſſionem in bona pupilli, quæ requirantur & quomodo illa concedenda 42. 4. 3. & 5. n. 1
Vacante hæreditate quando creditores ex primo decreto, immiſſionem petere poſſunt 42. 4. 3. 0. 5
Legatarius eligere poteſt vel miſſionem in bona defuncti vel hæredis 42. 4. 3. n. 6
Miſſus rei ſervandæ cauſa non eſt alendus ex bonis 42. 4. 7. n. 2
Ob latitionem fraudationis cauſa fit miſſio ex ſecundo decreto in bona latitantis indefenſi 42. 4. 7. n. 2
Si non latitet miſſio fit ex primo decreto 42. 4. 7. n. 3
Effectus miſſionis ex ſecundo decreto ib. n. 4. & ſeqq.
Miſſio contra hæreditatem jacentem concernitur & curator conſtituitur 42. 4. 8. n. 1
Miſſus ex primo decreto num verè poſſid. 42. 4. 12. n. 1. & ſeqq.
Minor decretum ſecundum num patiatur 42. 5. 5. n. 1
Miſſio in bona extenditur quoque ad ea bona, quorum uſumfructum habet debitor 42. 5. 8. n. 1
Miſſio quatenus fieri poſſit in bona mariti dotalia 42. 5. 8. n. 2
Miſſi in bona ex primo decreto officium ib n. 4
Unius creditoris miſſio in bona latitantis prodeſt reliquis qui ejuſdem ſunt conditionis 42. 5. 12. n. 2
Hæc immiſſio ſolutione deb. uni facta non tollit. 42. 5. 12. n. 2
Quod fallit in pignore judiciali & hypothecariis immiſſis 42. 5. 12. num. 3
Unus immiſſus ſi alius etiam impetret immiſſionem num habeat appellandi facultatem ib. n. 6
Quomodo conſulatur poſteriori immittendo 42. 5. 12. n. 7
Decretum de immittendo non porrigitur ad bona debitoris alibi extra territorium ſita 42. 5. 12. n. 8
Primo immiſſus contra alium creditorem defendendus in poſſeſſione non eſt ſi alter ſpecialem hypothecam anteriorem, vel meliora jura habeat 43. 4. 1. n. 6
Contra reſiſtentem immiſſioni quale decretum detur: vid. Decretum 1. 1. 3. 13. ſeqq.

IMMOBILIA.

Immobilium rerum etiam depoſitum eſt 16. 3. 6. 1
Liberant à ſatiſdatione 2. 8. 15. 1
Rei immobilis non datur furtum 47. 2. 25

IMMUNIS, IMMUNITAS.

Ab onere recipiendi milites nemo immunis 50. 4. 3. n. 1
A muneribus patrimonialibus an ætas aut liberorum ubertas immunitatem tribuat 50. 4. 6 0. 3
Nobilitas ſola ab oneribus domuum in urbe comparatarum immunitatem non præbet 50. 4. 6. 9
Cauſæ quare Profeſſorum domus ab oneribus publicis immunes 50. 4. 6. n. 10
Feuda regulariter à collectis immunia ib. n. 12
Immunitas à muneribus perſonalibus non prodeſt, ſi ſit penuria hominum 50. 4. 11 n. 4
Quinam immunes ſint à muneribus 50. 5 e. n. 1. 2. ſeqq.
Ab omnibus muneribus immunitatem habens non eſt immunis ab oneribus tempore neceſſitatis impoſitis 50. 5. 6. n. 2
Immunitas conſiliariis conceſſa ad caſum ſi mercaturam exerceant non pertinet 50. 5. 6. n. 3
A muneribus patrimonialibus nemo immunis 50. 5. 10. n. 1
Niſi ædes in ſpecie exemtæ 50. 5. 10. n. 2
Quænam perſonæ immunes ſint à moleſtia inhoſpitationis 50. 5. 10. n. 3
Princeps à muneribus realibus immunitatem concedere poteſt 50. 5. 11. n. 1
Ab hoſpitatione immunis non eſt exemtus à ſubſidiali pecunia 50. 5. 11. n. 2
Immunitas perſonæ conceſſa non tranſit ad hæredes 50. 6. 1. n. 1
Perſona immunitate ornata, ſi aliud vitæ genus eligat, immunitate excidit 50. 6. 1. n. 2
Immunitas realis tranſit ad hæredes 50. 6. 1 n. 3
Immunitates ſtricte ſunt intelligendæ ib. n. 5. & ſeq.
Annonam urbi advehentes ut & conductores vectigalium à muneribus publicis immunes ſunt 50. 6. 5. n. 2. 3

IMPEDIMENTUM.

Impedire quis dicatur 2. 10. 1. 3
Si juſtum liberat à pœna contumaciæ 2. 11. 2. 1. & ſeqq.
Juſtum fuiſſe allegantis probandum 2. 11. 2. n. 8. & 10
Impedimentum ab allegante probandum 49. 16. 14. n. 1. 2 Et 2. 11 2. 8. 10
Impedimentum per literas excuſans an ſit condemnandus in expenſas 2. 11. 2. 7
Si evitari potuit non excuſat 2. 11. 2. n. 3 ſeqq.
Tertius impediens quo minus reus judicio ſiſtatur quatenus teneatur 2. 10. fin. 6

IMPENSÆ.

In valetudinem ſervi fructuarii factæ à fructuario ferendæ 7. 1. 45. 1 Lim. ib. n. 2
Impenſas in rem dotalem factas ad perpetuam rei utilitatem maritus repetit 25. 1. 3. n. 1. & ſeq.
Maritus repetit impenſas neceſſarias etiam res non extet 25. 1. 4. num. 1
In fructibus colligendis factæ non repetuntur 25. 1. 14
Neceſſariæ impenſæ qua ratione dotem minuant 25. 1. 5 n. 1
Neceſſariæ impenſæ detrahendæ licet ob hanc reſtitutionem res vendenda 25. 1. 5. n. 4
Ad utiles impenſas quomodo uxor teneatur 25. 1. 8. n. 1. & ſeq.
Voluptuariæ impenſæ quomodo præſtandæ 25. 1. 5. n. 1
Si res in quibus impenſæ factæ ſunt promerciales fuerint, tales impenſæ non voluptuariæ ſed utiles ſunt 25. 1. 10. n. 1
Impenſæ voluptuariæ licet conſenſu uxoris factæ non repetuntur 25. 1. 11 n. 1

Modicæ

Modicæ impenſæ utut in fructibus factæ non repetuntur 25. 1. 12. n. 3. 14. n. 1
Fructus rei dotalis cum percipiat maritus ad onera & collectas etiam renetur conſtante matrimonio 25. 1. 13. n. 1
Impenſas factas in fil a ſororis alenda an poſſim repetere 3. 5. 27. 2
Quid ſi magnæ ſint 3. 5. 27. n. 3
Quid ſi dixerim, me animo repetendi impendiſſe ibid. n. 4
vide EXPENSÆ.

IMPENSÆ FUNEBRES.

Vid. Privilegium.
Rationa impenſarum funeris etiam de libero homine agi poteſt utili actione L. Aquil. 9. 2. 15. 4

IMPERATOR BELLI.

Spondendo principem non obligat 2. 14. 5. 12. & 14
Civitatis procurator eſt ib. n. 13
Fidem privatam hoſti ſervet 2. 14. 5. 21. inf.

IMPERATOR ROMANUS.

Cauſam avocare non poteſt à Camera 3. 1. 58. 9
Ratione protectionis eſt totius orbis Dominus 6. c. 1. 4. Et 14. 2 9. 1
Sine Imperatoris conſenſu nemo aliquid in vectigalibus diſponere valet 39. 4. 10. 1
Hodie autem Imperator ſolus non conſtituit vectigalia, niſi ex conſenſu omnium Electorum ibid 2

IMPERIUM.

Dividitur in merum & mixtum 2. 1. 3. 1

IMPERIUM RERUM.

Non venit appellatione Juriſdictionis 1. 16. 1. n. 6
Delegare judex non poteſt 1. 16. 6. 1
Quomodo mandari poſſit ib. n. 2. Et 1. 21. 1. 2. & 3
Ob morbum & abſentiam hodie delegatus 1. 21. 1. 2. & 3
Imperii meri tres gradus ſunt 2. 1. 3. 2
Non utendo non amittitur, ſi nulla occaſio ejus exercendi adfuit 8. 6. 4. 2
Merum imperium non confundendum cum regalibus 2. 1. 3. 3

IMPERIUM MIXTUM.

Eſt modica coercitio, juriſdictioni cohærens 2. 1. 3. 1
Ejus exempla varia atque gradus ibid. 5
Competit hodie Magiſtratus municipali 2. 1. 4. 2

IMPLEMENTUM.

Vid. Contractus.

IMPOSSIBILITAS.

Ao, qui fecit quod potuit, ſed non, quod potuit, pœnam incurrat 4. 8. 23. 4
Si impoſſibile fuerit intra terminum actum expedire, reſtitutio conceditur 4. 4. 39. 5.
Quæ moram ſequitur non liberat debitorem 12. 1. 5. 4
Impoſſibile quid 45. 1. 137. 5.
An ex eo quod quis improbavit poſſit intentionem ſuam probare 1. 7. 25. 7

IMPUBES.

Impubes quando furtum faciat 47. 2. 23. n. 2
Unde animus illius judicetur 47. 2. 23. n. 2
Impubes regulariter pœna mitiori plectitur quam adultus ib. n. 3

INCAPAX.

Incapax recte inſtituitur ita: cum capere poterit 23. 5. 62. 1
Hinc relicta, præter alimenta pro non ſcriptis habetur 34. 8. 3. n. 1
Incapax eſt teſtatori maledicens 34. 9. 9. 2
Incapax quomodo differat ab indigno 34. 8. 3. n. 2
His palam & aperte relictum non applicantur fiſco 34. 9. 10. n. 1.

INCARCERATIO, INCARCERARE.

Vid Carcer.

INCENDIUM, INCENDIARIUS.

Incendium inter caſus fortuitos numeratur 13. 6. 5. 12
Quæ pœna incendii culpa commiſſi 1. 15. 1. 5
Culpa inhabitantium factum præſumitur ib. n. 6.
Aliud caſu, aliud ex cauſa intrinſeca, aliud culpa fit 1. 15. 1. 7
Ex incendio qui quid capit tenetur intra annum in quadruplum, idem eſt ſi propter incendium 47. 9. 1. n. 1
Actio de incenſis ædibus per pactum remitti poteſt 2. 14. 7. 19
Orto incendio cujus ædes deſtruuntur illa damnum à vicinis quaſi tum ſaluti conſultum reſtituendum eſt 47. 9. 3. n. 2. 3
Incendiarii doloſi pœna hodie eſt vivicomburium 47. 9. 9. n. 1. e
Culpoſi aut reſtitutio damni aut ſi inops pœna corporalis t. 15. fin. t. Et 47. 9. 9. n 3. 4
Quis in utrumque incendiarium advertat t. 13. fin. 1
Incendium ex culpa lata admiſſum criminaliter etiam punitur, 47. 9. 9. n. 1
Incendiarius in imperio noſtro vivus comburitur 48. 8 10. n. 1
Incendiarius ad actum proximum ſi venerit licet incendium non fecerit 43. 8. 10. n. 1. 2
Pœna latam culpam in igne committentis quæ? 1. 15. fin. 2

INCERTITUDO.

Incertitudo in quantitate & ſpecie an vitiet ſtipulationem 45. 1. 94
Incertitudo vitiat actum 7. 1. 25. 4.
Incertitudo non vitiat legatum 31. 1. 30. 3
Ob incertitudinem multa permittuntur, quæ alias permitti non ſolent 19. 2. 12. 4

INCESTUS.

Inceſtum committit cognoſcens fœminam à fratre cognitam 23. 2. 54
Quin & qui patris concubinam 23. 2. 54. inf.
Inceſti pœna 48. 5. 38. n. 2. 3

INCOLA.

Incola differt à cive jurato 30. 1. 34 n. 1
Incola ut civium numero ſe adjungat quando compelli poſſit ibid. 2. n. 2.

INDEBITUM.

Indebite exactum ſi Dominus ratum habuerit, neg. geſtor. reſtituere debet 3. 5. 23 1
Indebitum ſolvens nomine domini, illud repetere nequit 3. 5. 2. n. 2
Indebitum qui ſciens ſolvit, repetitionem non habet 38 1. 47. 1 Et 12. 6. 1. 1

INDICIUM

In criminali judicio nova indicia poſt quacandam & litem conteſtatam opponi poſſunt 9. 4. 4 10
Copia indiciorum etiam non flagitantibus communicanda 48. 19. 19. n. 2

INDIGNUS.

Fit ex ea cauſa, ex qua adimitur legatum 34. 9. 1. n. 3. 4. 5
Indignus eſt, qui matrem graviſſimis contumeliis afficit 34. 9. 1. 7
Alii recenſentur ib. 34. 9. 2. n 1. e. 3. is. 1. n. 1. 2. ib. 4 n. 2 & ib. n. 1
Conditio, ſub qua indigno quid relictum, in fiſco implenda eſt 34. 9. 5. n. 17
Donans bona viventis indignum ſe tota hæreditate reddit, licet partem tantum donat 39. 5. 29. n. 3. 4

INDIVIDUUM

In individuis retinetur res beneficio 8. 6. 10. 2. lim. ib. 3. ampl. ib. 4. 5. n. ſeqq.

IN DUBIO.

In dubio potius error quam falſitas inſtrumenti præſumitur 1. 5. 8. 3
In dubio liberatio arripienda 44. 7. 47 n. 2
In dubio ſententia pro Reo interpretanda ib. n. 3.
In dubio an pactum an ſtipulatio facta præſumatur 2. 14. 7. 17
Dies in dubio pro debitore adjecta cenſetur 45. 1. 41. n. 4
Lex in dubio ita interpretanda ut evitetur abſurdum 1. 3. 19
In dubio princeps non videtur velle diminuere officium ordinarii Judicis 1. 18 8 1
In dubiis media via eſt eligenda 5. 4. 3 4

INDUCIÆ.

Induciarum deſcriptio & diviſio à diuturnitate ſumta 49. 15. 19 n 2
Obligatio ex induciis nata ſanctior ac firmior habetur quam ipſius pacis 49. 15. 19. n. 3.

INDULTUM MORATORIUM.

Habens, morbus, exigere debita poteſt 1. 3. 25. 3
Indultum moratorium non tranſit in hæredes 24. 3. 12. n. 10
Indultum moratorium non inhibet curſum uſurarum 43. 8. 1. n. 19
Beneficium reſcripti moratorii, quando proſit fidejuſſori & quando non 44. 1. 7. n. 2

INDULGENTIA.

Præteritorum futura prohibet 1. 3. 22. 1. limit. ib. 2

INFAMIS, INFAMIA.

Judex eſſe non poteſt 2. 9. 1. 2
Aſſeſſor eſſe prohibetur 1. 22. 2
Juris & facti quæ 3. 2. rubr. 1
Ex facto alieno non nemo fit infamis 3. 2. Rubr. 2. & ſeqq.
Hinc infamis non eſt ex ſtupro natus 3. 2 rubr. n. 1. Lictor, Carnifex, 5. 2. rubr. n. 3. ducens impregnatam, 5. filiam opilionis vel Lictoris 6. viduam ſupplicio affecti 3. 2. rubr 7
Furti, modo minimi, damnatus infamis fit 3. 2. 4 4
Evitatur infamia in actione famoſa ex contractu, non ex crimine ſi quis ante ſententiam tranſigat 3. 2. 5. 5. Et 3. 2. 7. 1, aut reſtituat 1. 3. 73. 2
Sententia in mandato de fide rupta infamat 3. 2. 6. 7
Condemnatus in mandato, ſocietate & tutela, fit infamis 3. 2. 7. 1
Filiam alteri collocans, Genero mortuo, quem mortuum eſſe neſciebat, infamis non eſt 3. 2. 8. 1
Nubens intra annum luctus fœmina, & elocans & ducens eam, infamis fit 3. 2. 9. 1. Et 3. 2. 11. 2. ſeqq. limit. ib.
De infamia tranſactum videtur, ſi pœna delicto gravior 1 m. 3. 2 13. 3. ampliatur ib.
Perjurus eſt infamis 3. 2. 21. 2
Pœna non infamat 3. 2. 22. 1. vid. Pœna
An finita remotionis pœna finiatur diſting. 3. 1. 8
Definitur & dividitur 3. 2. Rubr. 1
Cauſſæ infamantes plurimæ 3. 2. 1. 1. & 3
Debent probari non ſolum prætendi 3. 2. 22. 5
Hodie à collegiis excludit 3 2. 4. 5
Tranſigens de crimine non capitali, infamis fit 3. 2. 5. 1. Lim 2. & 3. Et 3. 2. 6. 1
Injuriam in dationatus infamis fit 47. 10. 40 n. 1
Ceſſat in meo infamia, ſi judex famam reſervet 47. 10. 40. 1. 3
Omnia judicia publica infamant 48 1 7 n 1
Perſecutio criminalis ex crimine privato quando infamet 48. 1 7 n 2
Princeps contra infamiam reſtituere poteſt 1. 9. e 3

Index Rerum

INFANS.

Furioſus aut infans impune rem poſſeſſam corrumpunt 6. 1. 60
Quomodo infantis uſum aſſa poſſit 7. 1. 55

INFINITAS.

In omnibus negotiis vitande 39. 2. 13. n. 6

INGENUUS.

Ingenuus ex matre libera natus tripliciter dici poteſt 1. 5. 5. 7
Sententia pro ingenuo lata inter omnes jus facit 1. 5. 25. 1

INHABITARE.

Qui allegat inhabitatorum culpam rem probare debet 1. 15. 1. 9
Quid operetur præſumtio contra inhabitatores 1. 15. 1. n. 10

INIMICITIA.

Capitalis inter Procuratorem & Dominum an ſit juſta cauſa ſe liberandi ab onere procurationis 3. 3. 14. 1
Si propter inimicitias locatoris conductor damnum accipiat, an illud à locatore ſarciendum 19. 2. 25. 13

INJURIÆ INJURIATUS.

Vindicantur in eo loco, ubi receptæ literæ 1. 18. 3. 4
Injuriarum tenetur idoneum fidejuſſorem rejicens 2. 8. 5
In injuriis hodie fama reſervatur 3. 2. 4. 5. & 6. Et 3. 2. 13. 10
Super injuriis tranſactio ſine nota fieri nequit bene remiſſio aut pactum 3. 2. 6. 5. lim. & n. 5. 6
Pater filio invito, injuriarum ipſi illatarum remittere poteſt 2. 14. 30. 2. Et 5. 1. 8. 3
Abſente patre ipſe filius agit propter injuriam ſibi illatam 2. 4. 11.
Actio injuriarum per Lit. Cont. fit perpetua 2. 11. 10. 6
In injuriarum actione criminali procurator non admittitur 3. 3. 42. 3
Non qui per iram aliquid facit, ſed qui alium ad iram provocat, princeps & principium dicitur Injuriæ 9. 2. 51. 5
Injurias parentibus illatas judex ex officio vindicat 37. 15. 1. n. 1.
Si judex afficiatur atrociori injuria quid ipſi faciendum 2. 1. 10. 3
Injuria non fit volenti 47. 10. 1. 4. Et 39. 3. 9. n. 1
Hæredem inidoneum dicens nec hoc probare valens injuriarum tenetur 42. 5. 31. n. 4
Dicens ſe alio probiorem eſſe, ipſi injuriarum non infert 45. 1. 74. n. 3
Injuria diſtinguitur in realem & verbalem 47. 10. 1. n. 2
Scripta injuria ad verbalem pertinet 47. 10. 1. n. 3
Furioſi, infantes, mortui non inferunt, ſed patiuntur injuriam 47. 10. 3. n. 1, 2
Injuria affecti inepte agunt ex remedio legis diffamari 47. 10. 5 n. 5
Deprecatio ſuper injuria Chriſtiana nec odioſa eſt nec turpis 47. 10. 5. n. 4
Injuria ſcripta quomodo differat à famoſo libello 47. 10. 9. n. 5
Injurioſi ſcripti auctor inteſtabilis eſt 47. 10. 9. n. 6
De actione injuriarum vid. Tit. ſpecial.
Superior injuriam ea conditione remiſſam ne nova committatur, ſecuta alia, vindicare poteſt 2. 14. 40. 7
Injuriæ alia atrocior eſt ratione (1) ſui (2) perſonæ cui infertur (3) loci & temporis 47. 10. 7. n. 10
Sollicitans pudicitiam honeſtæ perſonæ tenetur de injuriis 47. 10. 7. num. 11
Per alienam injuriam inferens tenetur injuriarum 47. 10. 11. n. 1. & 6
Conveniens aliquem vexandi cauſa in judicio injuriarum tenetur 47. 10. 13. n. 12
Veritatem criminis objiciens injuriarum tenetur niſi crimen ſcire Reipublicæ interſit 47. 10. 18. n. 6
Vitia naturæ contemtim objiciens Injuriarum tenetur 47. 10. 18. n. 7
In injuriam debitoris ad ſolutionem parati fidejuſſorem ejus conveniens injuriarum tenetur 47. 10. 19. n. 1
Fidejuſſorem idoneum recuſans de injuria tenetur ib. n. 2
Injuria æſtimatur ex eo tempore, quo illata 47. 10. 21. n. 1
Injuriam judex prius taxat & poſtea deferat juramentum ib. n. 3
Pœna injuriarum eſt arbitraria 47. 10. 21. n. 4
Injuriarum condemnatus eſt infamis 47. 10. 40. n. 1
Infamiam ſi non curet injurians qualem pœnam ſuſtineat 47. 10. 35. n. 1
Injuriam non committit judicis ſententiam iniquam dicens 47. 10. 42. n. 1
Ob injuriam quando carcer dictari poſſit 48. 3. 1. n. 3
Injuria perſonis honoratis & miſerabilibus facta judex ex officio vindicare debet 48. 19. 18. n. 7
Quibus verbis injuria judici inferatur 49. 1. 8. n. 3
Cur in L. Aquilia injuria adhibeatur 9. 2. 3
Injuriandi animus quando non præſumatur 47. 10. 15. 10

IN JUS VOCARE.

Quid ſit 2. 4. 1
An Magiſtratus temporalis & quibus in caſibus poſſit in jus vocari 2. 4. 2. 1
Quid hodie 2. 4. 2. n. 3
Quinam in jus vocari nequeant 2. 4. 2. n. 4
Quibus caſibus pœna ſine venia in jus vocantis eſſet 2. 4. 11
In jus vocatus ſi venire paratus, ſed vi eximatur 2. 7. 1. 1
An ex hoc edicto hodie detur actio 2. 7. 1. 4
Quibus caſibus eximens actione pœnali non teneatur 2. 7. 1. 2

INNOCENS.

De crimine accuſatus, ſi veniam redimat, habet repetitionem dari 3. 6. pen.

INQUILINUS.

Inquilinus ob quas cauſas ante tempus expelli poſſit 19. 2. 35. 1
Invecta & illata ab inquilino in prædium urbanum tacite ſunt pignorata 2. 14. 4. 1
Inquilinos quomodo recipere liceat 7. 8. 1. 9

INQUISITIO.

Inquiſitio generalis non facit præventionem 5. 1. 30. 30
Quæ ſit generalis quæ generaliſſima 1. 18. 13. 3
Generalis præventionem non inducit 5. 1. 30. 30
Inquiſitio Magiſtratui ſalva manet 48. 2. 11. 8

INSINUATIO.

Teſtamenti poteſt fieri apud acta incompetentis judicis 1. 16. 2. 3

INSTANTIA.

Ei non currit inſtantia, qui impeditur facto adverſarii 4. 4. 39. 1
Ipſo jure tranſit in hæredem 3. 3. 15. 6. Et 5. 13. 4. 1
Non tranſit in ſucceſſorem ſingularem 6. 1. 57. 6. Et 10. 2. 47. 4. & 5
Natura abſolutionis ab inſtantia 42. 12. 27. n. 2
Exceptiones novæ quæ actionem perimunt in appellationis inſtantia admittendæ 49. 1. 3 n. 3
Libellus in ſecunda inſtantia mutari non poteſt 49. 1. 3. n. 4
Articulus ex mera negligentia omiſſus in ſecunda inſtantia allegari poteſt 49. 1. 3. n. 5
Cautela abbreviandi proceſſus in ſecunda inſtantia 49. 1. 3. n. 6

INSTITOR, INSTITORIA ACTIO.

Ex contractu reſpectu domini inſtitor non tenetur 3. 5. 6. 3
Contractus per inſtitorem alicubi factus perinde habetur, ac ſi ipſe Dominus ibidem contraxiſſet 5. 1. 19. 24
Actio Inſtitoria deſcribitur 14. 3. 1. 1
Præpoſitio vel expreſſa vel tacita eſt ib. 2
Præponenti datur actio contra eum, qui cum Inſtitore contraxit 14. 3. 1. n. 3
Inſtitores ſunt, qui etiam certæ ſpeciei negotiationis præpoſiti, & qui à factore præpoſitus eſt 14. 3. 5. 2
Ex delicto Inſtitoris circa officium ſuum actio quaſi inſtitoria datur 14. 3. 5. n. 2
Præponens ex delicto Inſtitoris tantum civiliter tenetur, ib.
Præponens ex illo tantum contractu obligatur ad quem præpoſuit 14. 3. 5. n. 4
Ad certum tempus præpoſitus, ſoluta præpoſitione non obligat præponentem 14. 3. 5. in fine
Morte præponentis non finitur Inſtitoris officium ib.
Non omnis præpoſitio parit actionem inſtitoriam, ſed ſi quæſtuario negotio quis præpoſitus ſit, actio Inſtitor. utilis datur 14. 3. 16. 2
Utilis Inſtitoria deſcribitur 14. 3. 16. n. 3
Ex contractu Inſtitoris datur actio principalis & acceſſoria, puta v. g. ex ſtipulatione duplæ 14. 3. 17. 1. & 2
Hæredes præponentis ante aditam hæreditatem pro partibus hæreditariis, poſt aditam vero in ſolidum ex contractu Inſtitoris obligantur 14. 3. 17 n. 4
Inſtitor ſine certo loco & taberna conſtitui poteſt 14. 3. 18
Præponens Inſtitorem mutuæ pecuniæ, actione directa non tenetur 14. 3. 19
Inſtitor ſi proprio nomine ſe obligaverit, etiam depoſito officio tenetur 14. 3. fin. 1. & 2

INSTITUTIO HÆREDIS.

Inſtitutus filius videtur ſi legitimæ loco non nihil relictum 28. 2. 30. 2. lim. ib. n. 3
Inſtitutus filius non eſt, ſi illi in teſtamento paterno dos data 28. 2. 30. n. 4.
Inſtitutionis caſus in caſum mortis filii directus extenditur etiam ad caſum deportationis & nepotis emancipati 28. 2. 29. 2.
Inſtitutus in re certa eſt hæres ex aſſe 28. 5. 1. 2
Inſtitutionem non vitiat defectus conditionis dependentis à voluntate 28. 5. 2. 3
Inſtitutionem vitiat error in perſona hæredis 28. 5. 9. 1
Inſtitutionem vitiat error, ubi hæres ſub conditione inſtituendus pure inſtituitur 28. 5. 9. 6
Inſtitutio in arbitrium alterius non recte confertur 28. 5. 32. 1. lim. ib. n. 2.
Inſtitutio hæredis hodie fit quibuſcunque verbis 28. 5. 48. 1.
Inſtitui filius poteſt duris verbis 28. 5. 48. n
Inſtitutus recte incapax ita: cum capere poterit 28. 5. 62. 1. lim. ib. num. 2
Inſtitutio hæredis in arbitrium alterius tertii conferri non poteſt 28. 5. 68. lim. ib.
Inſtitutionem vitiant captiones non blanditiæ 28. 5. 70. 1. ampl. ib. num. 2
Inſtitutio filio naturalis ex aſſe, ſi hæreditas non eſt ſolvendo, ſubſiſtit. 28. 5. 72. 1
Inſtituto appoſita conditio non cenſetur repetita in ſubſtituto 28. 5. 73. 1
Inſtitutio fit per relationem ad certam ſchedulam 28. 5. 77. 1
Inſtitutus non videntur liberi in conditione poſiti 28. 6. 16. 3
Inſtitutionem vitiat impoſſibilis conditio vel natura vel lege talis 28. 7. 1. 1
Inſtituere miles perſonam turpem non poteſt 29. 1. 41. 1
Inſtitutus partim pure, partim ſub conditione adeundo fit in univerſum hæres 29. 2. 50. 1
Inſtitutus adeundo ab inteſtato repudiare cenſetur teſtamentariam hæreditatem 29. 2. 60. 1

In

In alterius arbitrium conferri non poteſt. 34.5.7. n.1. ubi limitatur.
Inſtitutio hæredis capacis non revocatur per poſteriorem incapacis. 34.9. 12. n. 1. lim. n. 2
Filius fideicommiſſo honoratus inſtitutus non cenſetur. 36.1.27.n.3
Quid ſi teſtator ſuppoſitum partum inſtituat. 73. 10. 1. n. 5
Nepotes ſub omni conditione inſtitui poſſunt, non filii. 38.16.1.n.6

INSTRUMENTUM.

In dubio potius error quam falſitas inſtrumenti præſumēda. 1.5.8.3
Confectum à falſo habito Notario publicum non eſt. 1. 14. 3. 2
Inſtrumenta omnia hodie cum die edenda. 2. 13. 4. 1
Dies & conſul in principio inſtrumenti expreſſi habentur pro repetitis in ſeqq. 2. 13. 6. 8
De communicatione inſtrum. Vid. *Edere.*
Inſtrumentorum amiſſio juramento probanda. 2. 13.6.11. & 22.5. 12. 6
De jure civili non habet paratam Executionem. 4. 4. 40. 2
Procuratorium. Vid. *Procurator.*
Syndici ſolo ſigillo civitatis corroboratur. 3. 4. 6. 2
Singulorum ſubſcriptio non ſemper neceſſaria. 3. 4. 6. n. 4
Nomen ſuperioris in collegio exprimat. 3. 4. 6. 4
Communia inſtrumenta relinquenda in diviſione ei ſunt, qui ex majori parte hæres, vel qui dignior. 10. 2. 5. 1
In quæſtione, apud quem inſtrumenta deponenda, ad licitationem non eſt veniendum. 10. 2. 6. 1
Producere ſolent inſtrumenta cum proteſtatione ne ſibi præjudicent. 12. 1. 19. 3
Cum inſtrumentum eſt nullum, nulla etiam ſunt in eo contenta. 13. 5. fin. 2
Ex inſtrumento liquido contra tertium non agitur executive. 18. 1. fin. 6
Actio ex inſtrumento guarentigionato etiam ceſſionario competit. 18. 4. 14. 3
Venditor inſtrumenta fundi, quibus fundi fines continentur edere debet. 19. 1. 48. 1
Inſtrumenta ex archivo deprompta, plene probant. 22.3.10.2. & 5
Inſtrumentum definitur. 22. 4. 1. 1. dividitur ib. n. 2
Ex inſtrumento liquido hodie datur parata executio. 22. 4. 16
Inſtrumento liquido hodie datur parata executio. 22. 4. 16
Inſtrumentorum exempla non probant ſine originali. 22. 4. 2. 1 lim. ib. n. 2. & 3
Inſtrumenti exemplum manu tertii exaratum valet ut teſtimonium de auditu. 22. 4. 2. 5
Inſtrumentum poteſt pro parte acceptari, pro parte negari. 34. 3. 28. n. 12
Inſtrumentum recognitionis vel Emphyteuſeos non probat dominium vel poſſeſſionem contra tertium. 41. 2. 28. 4
Inſtrumentum publicum probat poſſeſſionem. 41. 1.48. n. 3
Sub prætextu inſtrumentorum novorum poſtea repertorum res judicata retractari nequit, ns. in quibuſdam caſibus. 12. 2. 31. 17. ſeq. & 42. 1. 35. n. 1. 3. & ſeq.
Quæ detur actio contra delentem verba inſtrumenti apud ſe depoſiti. 9. 2. 42
Auferens & delens inſtrumenta ſi ad ipſius commodum deletio tendat, furti tenetur. 47. 2. 27. n. 1

INSTRUMENTUM NATALIUM.

Error in inſtrumento natalium commiſſus non nocet ingenuitati. 1. 5. 8. 1
Error hic à Notario quandoque poteſt corrigi. ib. n. 2

DE INSTRUMENTIS FUNDI.
Vid. Tit. FUNDUS.

INTERDICTUM. INTERDICERE.

Diviſio interdictorum alia eſt ratione objecti, alia ratione formæ, alia ratione temporis 43. 1. 1. n. 1. & ſeq.
Interdicta alia adipiſcendæ poſſeſſionis, alia retinendæ, alia recuperandæ. 43. 1. 2. n. 1
Interdictum duplex ad quæ remedia proprie pertineat. 43. 1. 2. n. 2
De aqua quotidiana & æſtiva. 43. 20. 1. n. 2
Datur hoc interdictum ex uno actu aquæ ductus. 43. 20. 1. n. 4
Requiſita hujus interdicti ſunt ut aqua ſit perennis & ut duci poſſit. 43. 20. 1. n. 6
Quinam utatur hoc interdicto. 43. 20. 1. n. 8. & 16
Habet hoc interdictum locum in fundo ruſtico & urbano. 43. 20. 1. n. 9
De aqua ex caſtello ducenda. 43. 20. 1. n. 18
Hoc interdictum competit, ſive perſonæ jus conceſſum. ib. n. 10
Requiſita hujus interdicti quænam. 43. 20. 1. n. 21. 22
De aquæ hauſtu & pecoris ad aquam appulſu, cujus duo dantur interdicta. 43. 22. l. un. n. 1. & ſeq.
Interdictum de arboribus tum adimendis tum coercendis ad quid detur. 43. 27. 1. n. 1. 2
Competit hoc interdictum uni Domino ex pluribus ut & fructuario in ſolidum. 43. 27. 1. n. 2
Interdictum de Cloacis cujus deſcriptio. 43. 23. 1. n. 1
Cui detur hoc interdictum. 43. 23. 1. n. 2
Interdictum de homine libero exhibendo cum accuſatione L. faviæ concurrit. 43. 29. 3. n. 2
Interdictum hoc quos concernat. 43. 29. 3. n. 2
Contra quos hoc interdictum non detur & quibus detur. 43. 29. 3. n. 3. 4. ut & 4. n. 1
Interdictum de liberis ducendis, quando locum habeat & quando non. 43. 30. 3. n. 1. ut & 5. n. 1
Interdictum de liberis exhibendis deſcriptio. 43. 30. 1. n. 1
Hoc interdictum non datur contra matrem nec contra generum; datur autem contra ſocerum. 44. 30. 1. n. 2. 4
Interdictum quod legatorum, cui, contra quem, & ad quid detur. 43. 3. 1. n. 1
Petitio hæreditatis quando cum hoc interdicto cumulari poſſit: Vid. *Cumulatio actionum.* 43. 3. 1. 5
Contra donatarium mortis cauſa, ſi à defuncto accepit poſſeſſionem non datur hoc interdictum. 43. 3. 1. n. 14
Contra hæredem cui res prælegata, pro ea parte quam ut legatarius accepit datur hoc interdictum. ib. n. 15
Competit quoque contra ſucceſſorem legatariorum tum univerſalem tum ſingularem. 43. 3. 1. n. 19. 24
Num contra legatarium qui officio judicis nactus poſſeſſionem legatæ rei. 43. 3. 1. n. 17. 18. 25
Voluntate hæredis ſi poſſeſſio rei legatæ acquiſita hoc interdictum ceſſat. 43. 3. 1. n. 20. & ſeqq.
Interdictum de migrando cui & contra quos detur. 43. 32. 1. n. 1
Res alienæ, inductæ eo fine ut ibi ceſſent & commodatæ utiliter hoc interdicto petuntur. 43. 32. 1. n. 4
Interdicti, ne quid fiat, quod aliter flumen fluat, deſcriptio. 43. 13. n. 1
Interdicti, ne quis in flumine publico navigare prohibeatur, deſcriptio. 43. 14. 1. n. 1
Cui, contra quem & ad quid detur. 43. 14. un. n. 2. 3
Interdicti, ne quid in loco publico vel itinere fiat, cauta. 43. 8. 2. n. 1
Ad quæ loca pertineat. 43. 8. 2. n. 4
Contra quod detur. 43. 8. 2. n. 6. & ſeq.
Ad quid detur. 43. 8. 2. 14. & ſeqq.
Interdictum hoc interdum eſt compulſorium. ib. n. 25
Interdum hoc eſt perpetuum & populare. 43. 8. 2. n. 26
Num forenſibus detur. ib. n. 27
Interdicti ne quid in loco ſacro fiat deſcriptio. 43. 6. 1. n. 1
Quæ forma petendi. ib. n. 2
Hoc interdictum annuum eſt. 43. 6. 1. n. 3
Quomodo hoc interdictum ad mores pertineat. 43. 6. 2. n. 1
Interdictum ne quid fiat, quo deterior ſit navigatio. 43. 13. 1. n. 12
Interdictum ne vis fiat ei, qui in poſſeſſionem miſſus, quando, quibus, & ad quid detur. 43. 4. 1. n. 1. 2. 7. 9
Qualis culpa veniat in hoc interdicto. 43. 4. 1. n. 8
Immiſſo vel immittendo, cujus actioni obſtat exceptio hoc interdictum non datur. 43. 4. 1. n. 13
Sic contra patrem ſi filius ejus juſſu turbavit. ib. n. 15
Interdictum hoc eſt annuum & contra hæredes non datur. 43. 4. 1. num. 16
Quod ſecus in legatorum cauſa. ib n. 17
Interdictum ne vis fiat ei, qui locum publicum conduxit, quibus detur. 43. 9. 1. n. 1. & 4.
Interdictum ne vis fiat viam ruſticam efficienti. 43. 11. 1. n. 1
Interdictum de precario reſtitutorium eſt. 43. 26. 2. n. 1
Inter quos interdictum verſetur. 43. 26. 8. n. 1
In hoc interdictum quæ veniant. ib. n. 5
Interdictum hoc perpetuum eſt. 43. 26. 8. n. 6
In quantum competat contra hæredem. ib. n. 7
Interdictum quorum bonorum cui, contra quem & ad quid detur. 43. 2. 1. n. 4
Actor in hoc quid probare debeat. 43. 2. 1. n. 3
Quales probationes hic requirantur. 43. 2. 1. n. 5
Quomodo ab hoc remedio differat remedium poſſeſſorium ex l. F. C. de Edict. D. A. toll. 43. 2. 1. n. 6
Interdictum hoc num detur cōtra debitores hæreditarios. 43. 2. 2. n. 1
De rivis. In hoc interdicto quid prohibeatur & quænam ejus requiſita. 43. 21. 1. n. 1. 2
Interdictum hoc ad omnes rivos extenditur. 43. 21. 3. n. 2
Interdictum hoc quibus & contra quos detur. ib. n. 3. 5
Interdicti Salviani deſcriptio. 43. 33. 1. n. 1
Hoc utiliter etiam datur propter illata in prædium urbanum. 43. 33. 1. n. 2
Datur hoc interdictum etiam creditoribus hypothecariis. ib. n. 3
Quæ probationes in hoc interdicto ſufficiant. 43. 33. 1. n. 4
De Itinere actuque privato quæ hujus interdicti requiſita. 43. 19. 1 n. 1. 2. 3.
Quæ veniant in hoc interdictum. 43. 19. 3. n. 4
Eſt ad reficiendum in quo etiam de jure proprietatis. 43. 19. 3. n. 6
Ex hoc interdicto quando agatur. ib. n. 10
Hoc interdictum cui & contra quos detur. 43. 19. 5. n. 2
Interdictum de Tabb. exhibendis, quid & ad quas Tabulas pertineat. 43. 5. 1. n. 1. 2
Interdictum hoc utilius actione ad exhibendum. ib. n. 3
Interdictum hoc quando, contra quos & quibus detur. 43. 5. 3. n. 1. & ſeq.
Ad quid detur & quomodo hic procedendum. 43. 5. 3. n. 5
Interdictum hoc perpetuum eſt hæreditarium. ib. n. 10
Quando ceſſet hoc interdictum. 43. 5. 5. n. 1
Interdicti de via publica & ſi quid in ea factum eſſe dicatur materia. 10. 1. n. 1
Interdicti de vi & vi armata ſumma. 43. 16. 1. n. 1
In hoc interdicto vis tantum atrox propulſiva attēditur. 43. 16. 1. n. 2

Hoc

Hoc interdictum non pertinet ad mobilia niſi fuerint in fundo. 43. 16. 1. n. 3. 24
Datur hoc etiam naturaliter poſſidenti. 43. 16. 1. n. 5
Uſurus hoc interdicto 1. poſſeſſionem 2. dejectionem probare tenetur. 43. 16. 1. 0. 13
Dejiciens iterum ex intervallo dejectus hoc interdicto etiam contra dominum utitur. 43. 16. 1. n. 23
Interdicto hoc omne intereſſe recuperatur. 43. 16. 1. n. 24. & ſeqq.
Contra perſonas quibus reverentia debetur num competat hoc interdictum. 43. 16. 1. n. 28. 29
Datur hoc interdictum hæredi ac aliis ſucceſſoribus. ib. 31
Quatenus contra hæredem & omnem ſucceſſorem univerſalem. 43. 16. 1. n. 34. ut & 43. 16. 9. n. 1. 2
Ratihabens quod procurator alium dejecerit, hoc interdicto pulſatur. 43. 16. 3. n. 7
Datur interdum hoc interdictum uſufructuario, non vero ejus hæredi. 43. 16. 3. n. 8. 9
Datur Emphyteutæ etiam contra Dominum. ib. n. 10
Sic etiam contra tertium poſſeſſorem violentiæ non ignatum. 43. 16. 7. n. 1
Colonos quatenus habeat hoc interdictum & quatenus ex hoc interdicto Domino teneatur. 43. 16. 12. n. 1. 2. ut & 43. 16. 18. n. 2
Datur etiam hoc interdictum Prædoni. 43. 16. 12. n. 20
Hoc interdictum non eſt famoſum. 43. 16. 13. n. 1
Qui vindicat fundum à quo dejectus poteſt mutare libellum & hoc interdicto uti. 43. 16. 18. n. 2
Cum ſpoliatore de dominio diſputans an huic interdicto renunciaſſe videatur. ib. n. 3. & ſeqq.
Spoliator licet Dominium probet ab hoc interdicto non liberatur. 43. 16. 18. n. 8
Interdictum quod vi aut clam quando & ad quid detur. 43. 24. 1. n. 1
Ex hoc interdicto quinam teneantur. 43. 24. 1. n. 2. ut & 43. 24. 4. n. 1. ſic 11. n. 1
Hoc interdictum pertinet ad ſola immobilia. 43. 24. 1. n. 3
Cui detur hoc interdictum. 43. 24. 3. n. 1. & ſeqq. ut & 11. n. 5. 6. ſic 13. n. 2. 4
Contra quem competat hoc interdictum & ad quid. 43. 24. 11. n. 1. ut 43. 24. 13. n. 2. ſic 15. n. 1. 4
Agens in hoc interdicto intereſſe ſuum per juramentum in litem æſtimare poteſt. 43. 24. 15. 0. 5
Interdictum uti poſſidetis & retinendæ poſſeſſionis rerum immobilium. 43. 17. 1. n. 1
Ut & jurium immobilibus inhærentium. 43. 17. 2. n. 2
In hoc interdicto petuntur 4. (1) ne amplius turbet (2) reſtitutio damni (3) ablati (4) ſatisdatio de non amplius turbando. 43. 17. 2. 0. 3
Ut quis vincat in hoc interdicto quæ requirantur. 43. 17. 2. n. 4. 6. 7
Cui hoc interdictum detur & cui non. 43. 17. 3. n. 8. & ſeq.
Contra quem & ad quid competat. ibid.
Interdictum de utrubi eſt de mobilibus & quæ de interdicto uti poſſidetis etiam hic locum habet. 43. 31. un. n. 1

INTERESSE.

Cui intereſſato actio ad exhibendum detur. 10. 4. pen.
Ob intereſſe affectionis minor dicitur enormiter læſus. 4. 4. 35. 2
Sine intereſſe nemo agit. 8. 5. 8. 13
Sine intereſſe litigans merito à foro vel canibus arcendus. 7. 1. 44. 3
Intereſſe loci in pecunia attendendum. 13. 4. 3. 1
Pars pœnam petens non auditur, niſi probet intereſſe. 10. 4. 3. 20
Intereſſe excedere poſſe duplum ſine lege dicitur. 19. 1. 1. 8. & 19. 1. 11. 14
Intereſſe lucri ceſſantis non ſolet in judiciis conſiderari, ſed tantum damni emergentis. 13. 4. 2. 14.
Æſtimatio rerum in dote datarū pro vēditione reputatur. 23. 3. 10. 1
Res æſtimatæ creditori traditæ & ab eodem mediante æſtimatione receptæ habentur pro addictis. ib. n. 3. ampl ib. lim. ib. n. 4
Intereſſe ſuum probare debet, qui ad exhibendum agit. 10. 4. 3. 13
Æſtimatio à judice approbata ſententiæ inſtar eſt & per appellationem ſuſpendi venit. 23. 3. 10. n. 5
Æſtimatio conventa reſtituenda eſt ſi non exiſtat res. 23. 3. 12. 1
Fruſtra impendit, quicunque intereſſe docere non poteſt. 39. 3. 2. 7
Ad fructum ſe obligans præſtando intereſſe liberatur. 42. 1. 13. n. 5
Incarceratus contra impedientem alimentorum præſtatione habet actionem ad intereſſe. 24. 1. 34. n. 1
Præſtando intereſſe creditori turbato, debitor non liberatur à debito principali. 43. 4. 1. n. 10
Moram nectens in eo efficiendo quod facere promiſit, ad intereſſe tenetur. 45. 1. 72. n. 5
Intereſſe difficilis eſt probationis. 46. 5. 11. n. 1

INTERLOCUTIO PRINCIPIS.

An jus faciat. 1. 4. 1. 6

INTERPELLATIO.

Per interpellationem venditor recedit à lege Commiſſoria, cui ob moram locus fuerat. 4. 4. 38. 6. lim. ib.
In compatibilibus per novam interpellationem magis conſtituitur in mora debitor & augetur mora & contumacia. ib. 7
Deis etiam incerta interpellat pro homine. 22. 1. 18. 2
Mora contrahitur etiam ſine interpellatione. ib. 3
Interpellatio ut in mora conſtituat, oportuno tempore fieri debet. 22. 1. 32. 1
Extrajudicialis non conſtituit in mora, eum, qui officio judicis tantum convenitur. 39. 2. 44. n. 1

INTERPRETARI, INTERPRETATIO.

Favorabilis eſt illa interpretatio per quam ad naturam priſtinam reditur. 2. 14. 27. 6
Statuta & conſuetudines ſtricte debent obſervari. 1. 3. 14. 2
Niſi toto inſtrumento inſpecto incivile ſit. 1. 3. 24. 1
Lex per legem explicatur. 1. 3. 16. 1. & 1. 3. 28. 1
Legum optima interpres conſuetudo. 1. 3. 34. 2. & 3
Authentica legum interpretatio alia expreſſa, alia tacita. ib. 2
Pacta obſcura contra autorem interpretanda. 2. 14. 39. 1. ampliatur ib. 2. & 3. limit. n. 7. & ſeq.
Omiſſa in diſpoſitionibus pro expreſſis habentur, ſi diſponens veriſimiliter de iis cogitavit. 2. 14 40. 12. & 14

INTERROGATIO.

In jure non ſunt abrogatæ. 6. 1. 36. 2
Judex indiſtincte interrogare poteſt. 11. 1. pen. 1. lim. ib. 3. ſeqq.
Actiones interrogatoriæ ab uſu receſſerunt. 11. 1. 1. 2. definiūtur. ib. 3
Ipſæ interrogationes quoque in deſuetudinem abierunt. ibid. 4. & 5
In harum locum ſucceſſerunt poſitiones. ib. 6. & 7
Probatio aditionis hæreditatis, quia eſt difficilis, interrogationes admittuntur. 11. 1. 2. 2
Interrogatio pro qua parte hæres ſit dandum eſt deliberandi ſpatium. 11. 1. 5. 1
Reſponſio à præcedenti interrogatione declarari ſolet & debet. 11. 1. 9. 6
De ædibus ruinoſis interrogatea reſpondere. 11. 1. 10
Quid interrogatio & reſponſio efficere queat. 11. 1. 14. 1

INTERVENIRE.

Judex ordinarius intervenire poteſt, ſi incompetens alius proceſſum criminalem inſtituat. 2. 1. ult. n. 4

INVASIO.

Invaſus ſi alterum occidens ſe liberare noluerit, ſed ipſe occidatur, peccet. 1. 1. 3. 11

INVECTA.

Invecta in prædium urbanum an ſint loco pignoris. 20. 1. 32. 1. ſeqq.
Invecta in prædium urbanum indiſtincte ſunt tacite locatori obligata. 22. 1. 2. 1. ſeqq. & 20. 2. 7. 1. ſeqq.
Invecta ad breve tempus non obligata cenſetur. 20. 2. 7. 4. ſeq.

INVENTOR, INVENIRE.

Inventor Dominum ignorans rem inventam, ut reſtituatur Domino publice ſignificare tenetur. 47. 2. 43. n. 5
Rei inventæ Dominus ſi non reperitur ad quem illa ſpectet. ibid. num. 6
Pœna inventoris rem inventam fraudulenter reticentis eſt arbitraria, gravior ſi interrogatus negavit ſe reperiſſe. 47. 2. 43. n. 7
Inventionis præmia non petuntur niſi res ſit invenienda & opera impendenda. 47. 2. 43. 8

INVENTARIUM.

Inventarii requiſita. 28. 7. 9. 3
Si patens non fecit, juratam liberis ſpecificationem exhibere non tenetur, bene tamen qualemcunque deſcriptionem. 12. 2. 16. 8. limitatur in vitrico. ib. 11. in patre dilapidatore, & binubo. 12. 2. 16. n. 13
Inventarii editio poſt multos annos exigi non poteſt. 49. 8. 3. n. 2
Inventarii confectio neceſſaria. 26. 7. 7. 1

INVITUS.

Quis dicatur. 8. 2. 5

INUNDATIO.

Inundatione an tollatur dominium. 7. 4. 23. 1
Si ex fundo per inundationem ſit palus, tollitur uſusfructus. 7. 4. 10. 3

IRA.

Ira non ſimpliciter excuſat à pœna homicidii. 48. 8. 1. 7
Nec liberat à pœna ordinaria. 9. 2. 52. 6. & 7
Ira in injuriis non ſemper excuſat. 48. 5. 38. 12
An & quando liberat à pœna ordinaria in homicidio. 9. 2. 52. n. 6. & 7
Qui per iram aliquid fecit, an poſſit dici principium injuriæ. 9. 2. 52. 5

ITEM.

Vox item. 32. 1. 63. 1

ITER.

Non inconvenientibus de itineris loco legatariis ſervitus nec conſtituitur nec amittitur. 8. 3. 28
Quomodo iter in urbanis conſtitui poſſit. 8. 4. 14
Contra ædificantem in loco itineris datur confeſſoria. 8. 5. 9. 1. 8. 4. 10. 3

ITERUM.

Vox Iterum quomodo accipitur. 2. 13. 7. 2

JUDÆUS.

An Judæus Chriſtianum mancipium ſuum eſſe confitendo ſibi præjudicet. 11. 1. 16. 2
An Chriſtiani tutor eſſe poſſit. 27. 1. 15. 2
Judæis terminus uſurarum ſtatuendus. 22. 1. rubr. 4
Judæis pœna confiſcationis dimidiæ bonorum dictitatur. 39. 4. 14. 8
An erga Judæos rigor ſervandus. 13. 4. 2. 6

JUDEX.

Ob turpe factum Senatu motus non poteſt eſſe Judex. 1. 9. 2. 1

Si

Si litem protelet, contra eum appellandum 1. 1. 11. 2
De Syndicatu conventus en teneatur acta edere 2. 13. 3 3.
Reſcriptum falſis precibus elicitum reſcindit 1. 4. 1. 3
Secundum conſcientiam judicet 1. 18. 6. c. & 3
Cauſam à Principe ad ſe remiſſam judicet 1. 18. 8. 1. Et e 18. 16. 1
Judex, in propria actione nemo ſit 2. 1. 10. 1. & ſeqq.
Judex in propria cauſa, & propria autoritate incertis caſibus quid facere poteſt 2. 1. 10. n. 6. & 7. Et 9. 2. 29. n. 3. & 4
Juriſdictionem reſtrictam habens, in actionibus cumulatis cognoſcit 2. 1 11 1
Judex major aut æqualis alteri ſe ſubmittere poteſt 2. 1 14. 1
Ordinarius cauſam avocare poteſt 2. 1. 18. 3
Ultra juriſdictionem varie judicat, ſed inutiliter 2. 1 ult. c. quod multiplicatur ib. n. 6. lim. o. 7
Judex domicilii, de delicto civis alibi commiſſo inquirere poteſt 2. 1, ult. 3
Judex loci delicti præſentem reum capere poteſt, elapſum fruſtra citat 2. 1. ult. 4
Reverſum iterum comprehendere poteſt ib. 4
A reo condemnato hæres inſtitutus an appellationem proſequi poſſit 2. 1. 17. 2
In quæſtione incompetentiæ, competens eſt 2. 5. 2. 1
Ex officio dilationes concedere poteſt 2. 12. 7. 2
Judex ut veritas appareat à Reo etiam inſtrumenta exigere poteſt 2. 13. 1. 1e
Judicem corrumpens litem perdit 3. 6. 1. e
Conqueſturus apud judicem, à judicio non eſt repellendus 4. 2. 13. 13
Impeditus per judicem meretur reſtitutionem 4. 6. 26. 5
Quando certi judices ſunt conſtituti aut delegati, tunc omnes adeſſe debent, & unius abſentia facit abſentiam nullam 4. 8. 17. 7. & 8. lim. ib. ſubl. ib. 3. 4
Recuſatio ſuſpecti judicis etiam poſt litem conteſtatam ſi nova opinio edeſt 4. 8. 32. 18
Infamis à judicio repellendus 1. 9. 1. 2
Merum Imp. habens non poteſt alteri illud demandare 1. 16 6. 1
Dona oblata accipere non poteſt 1. 16. 6. 6. & 8. Et 1. 18. 18. 2
Patienter debet audire Advocatum etiam eadem repetentem 16. 9. 6
Quid circa libellum obſervare debeat 1. 22. 1. 2
De Judice furioſo Vid. tit. FURIOSUS.
Per ſe injurioſa non eſt recuſatio judicis, niſi injuriæ aliæ concurrant 4 8. 3e. eo
Exceptio recuſationis judicis ſemper cum expreſſione cauſæ fieri debet 4 8. 32. 21
Judex conſenſu partium de non ſubjectis ſibi cognoſcere poteſt. 5. 1. 2. 1
De competentia ejus quando lis eſt, de ſua competentia ipſe poteſt ſententiam ferre 5. 1. 2. 12
Sed aliud in recuſatione ſuſpecti 5. 1. c. 27
Mulcta dictio hodie omnibus competit ib. 19
Si prætorium judicium ex tribus datis judicare vetet, reliquis duobus permiſit 5. 1. 12. 1. lim. 1
Filiusfamil. poteſt dari judex 5. 1. 15. c
Judex ſive ex imperitia ſive dolo male judicet, diverſimode punitur 5. 1. 15. n. 1
Nemo rei ſuæ judex eſſe poteſt 5. 1, 17 2. lim. ib.
Ob impedimentum ſuperveniens ſe excuſare poteſt 5. c. 18. 1. lim. diſtingu. ib. x
Subſtitutus judex iiſdem conditionibus datus videtur, quibus prior 5. 1. 32
Non omne, quod poteſt judex, ſtatim facere tenetur 5. 1 40. 1. explicetur ib. 2. 3. lim. ib. 4
Delegans juriſdictionem delegatam revocare poteſt 5. 1. 58. 1
Delegatus an propriam Juriſdictionem exerceat 1. 21. 1. 5
Avocare poteſt cauſam ab inferiore ſuo ordinario 5. 1. 58. n. 2
Quæ ſit ejus poteſtas 1. 21. fin. 1
An poſſit ſubdelegare 1. 21. fin. n. 2
Ordinarius ſi ſolidum habeat tribunal, id, licet non expreſſum, intelligitur 5. 1. 59. 1
Delegatus ſemper locum in citatione exprimere debet 5. c. 59. 2
Mortuo judice, is, qui ſurrogatus eſt, ex iiſdem actis ſententiam ferre debet 5. 1. 60
Suam ſententiam declarare poteſt 5. 1. 66. 8
Pro conditione cauſæ, perſonæ vel temporis ordinem Edictorum moderari poteſt 5. 1. 68. 7
Judicis arbitrio relinquendum an circumſtantiæ appellationem ſuadeant 49. 5. ult. 13
Vid. Citatio.
Præſtare debet, ne judicium ſit eluſorium 5. c. 75. 5
Si aperte id petatur, & cauſa ſit rationabilis, poteſt exigere cautionem de judicato ſolvendo 5. 1. 75. n. 5
Si ſciat Abſentiam probabilem, & tamen feras ſententiam, hæc ipſo jure nulla ib. 6.
Judicis perſona mutata, idem tamen judicium manet 5. 1. 76. 1 lim. ib. 2.
Prædeceſſoris mandatum, quod ille morte præventus expedire non potuit, expedire tenetur ib. 3
Pater in cauſa filii poteſt eſſe judex, niſi recuſetur 5. 1. 77
Litigator temerarius coram eodem judice, qui principalis cauſæ judex fuit, conveniendus eſt 5. 1. 79 1
In quæſtionibus juris judex inferiorem adhibere poteſt in conſilium ib. 2
Dantur caſus, ubi quis judex eſſe poteſt in propria cauſa 9. 2. 29. 5. Et 2. 1 10. 6
Competens occiſi in confinio reperti judex eſt, ubi caput reperitur 11. 7. 44. 2
Judicis officium eſt, quantum fieri poteſt, lites diminuere 11. 1. 21. 6
De re futura interdum cognoſcere poteſt 12. 1. 1. 7
Judicium Prudentum non ſequi tenetur, niſi ſuo nomine ſententia concepta 37. 14. 17. n. 1. ſublimit. n. 2
Judex detus an de qualibet quæſtione pronunciare debeat 5. 1. 74. 2
Juſtitiam denegans vel adminiſtrationem negligens in dolo eſſe præſumitur 39. c. 4. 0 13
Officium ſuum non impertitur, niſi imploratus 39 2. 4. 0 14
An terminum à lege ſtatutum abbreviare poſſit 39. 2. 45. n. 3
Judici licet verba æquipollentia uſurpare 42. 1. 5. n. 2
Judex ſtatutum tempus ſolutionis expediendæ an arctare vel producere poſſit 42. 1. 2. n. 1
Quid in termino legali 42. 1. 8. n. 5.
Judex, ſi partes in contradictoriis verſantur & in cauſis ſummariis, utrique ſimul probationem imponere poteſt 42. 1. 2. n 6
Judex ſuperior ſententiæ interlocutoriæ abolitionem ſine appellatione mandare non poteſt 42. c 14. n. 11
Judex ſententiam interlocutoriam mutare non tenetur, ne cauſæ adferentur æquæ ac probabiles 42. 1. 14. n. 2
Judex inferior ſuperioris judicata, ſine ulla cauſæ cognitione exequi tenetur 42 2. 15. n. 18
Judicum unus ſi juret ſibi non liquere cæteri judicare poſſunt 42 2. 38. 0. 1
Pluribus judicibus datis uno abſente à præſentibus ſententia ferri non poteſt 42. 2. 39. n. 1
Judici inferiori levi de cauſa ad arreſtum procedenti ex arreſtatoris cautione de indemnitate non detur actio 42. a 58. nu. 4
Judex quietius uni ex multis creditoribus gratificari poteſt 42 5. 6 num. 5
Judicis officium in judiciis ſervitutum 43. 20. 6 n. 1
Judex omiſſam præſcriptionis exceptionem ſupplere non poteſt 44 3. 11. 7
In remedio legis ſi contendat ff. de fidejuſſ. quia judex, vid. in voc. REMEDIUM. 46. 1. 68. n. 13. & 14
Judex in quibuſdam judiciis injuriarum damnato famam reſervare poteſt etiam non addita ratione 47. 10. 49. n. 2. 3
Judex arbitrarius pœnas uſque ad mortem extendere poteſt 47. 11. 9. n. 1 & ſeq.
Judex ſi ex uno facto crimina duo oriantur utrumque una ſententia determinare debet 48. 2. 18. n. 10
Judex aliquem facinoroſum doloſe eximens quomodo puniatur 48. 3. 8. n. 4.
Judex circa omnes judicii criminalis partes quam cautelam adhibeat. 48. 18. 1. n. 10
Judex pœnas à lege dictatas in inſolitas mutare nequit 48 19. 8. n. 1
Judex pœnam ordinariam in mitiorem convertere poteſt 48 19 13. num. 8
An confeſſio ſub ſpe impunitatis elicita ſufficiat ad condemnationem. 9 2. 5c. 10
Judex cum clauſula remota appellatione à quo & quatenus conſtitui poſſit 49. c 1. n. 4. & ſeqq.
Judex à quo ſi appellationem recipere nolit, etiam refutatoriis datis, nihil debet innovare 49. 5. pen 1.
Judex à quo appellavit quis in aliis cauſis ab appellante, ut ſuſpectus recuſare nequit 49. 1. 12. unic. n. 1
Judici aſſerenti contra veritatem non creditur 49. 17. 8. n. 6
Judex male judicans ad quid teneatur 50. 13 6 n. 1
Ob negligentiam tenetur parti, ſed non criminaliter 50. 13. 6. n. 2.
Doloſe ſi judicet ad ſolidam litis æſtimationem condemnetur 50. 13. 6. n. 8
Cognita cauſa, ſi ſententiam ferre nolis, cogi poteſt 5. 1. 74. 1
JUDICIUM.
Si quis ſe dolo judicio offerat, quid juris 4. 3. 39.
Explic. Reg. Id. in judicium venit, de quo inter partes actum 5 2. 61. 1. & 2
Reſcindens & reſciſſorium 3. 3. 46. 5
Quinque requiruntur, ut alienatio dicatur facta judicii mutandi cauſa 4. 7. 1. 1
In re litigioſa nulla eſt alienatio 4 7. 1 n. 4
Actio ex edicto de alienat. judicii mut. cauſ. facta evitari poteſt, ſi alienator ſe offerat ad excipiendam utilem rei vindicationem 4. 7. 3. 8
Ille tantum ad hanc actionem admittitur, cujus intereſt rem non eſſe taliter alienatam 4. 7 4. 6
Actio hæc annalis eſt ib. 9
Alienatio inter vivos tantum hic prohibetur, non vero inſtitutio hæredis vel legatum 4. 7. 8. 4
Qui venditori ſuo redhibet rem, non videtur judicii mutandi cauſa alienare 4. 7. 8. n. 6
Judicium utrinque æqualiter procedere debet 4. 8. 19 19
In jus vocatus ſi mutaverit forum, coram primo judice comparere tenetur 5. 1. 7. 1
In judiciis diviſoriis uterque actor & Reus eſt, ratione vero ordinis is actor eſt, qui prius provocavit ad judicium 5. 1. 13. 1. lim. ibid.

Si

Si ambo ſimul provocant, ſorte res dirimitur 5. 1. 13. n.3
Propter abſentiam alterius ſæpe quis admittitur in judicio, qui alias abſque mandato non admitteretur 5. 1. 18. 4
Judicium non inſtituitur de futura obligatione 5. 1. 35. 1
Re in judicium deducta judex de omnibus iis arbitratur, quæ ad eam rem pertinent, licet poſt litis conteſtationem contigerint 5. 1. 35. n. 4. lim. ib. 5
Venditori ſi evictio denuntiatur, emtorem in judicio ubi nata controverſia, defendere tenetur 5. 1. 49. 1. lim. ib 1
Hæres ob fideicommiſſum conventus in loco Domicilii, non poteſt declinare judicium 5. 1. 50. 2
Non tamen tenetur ibidem præſtare legatum ib. lim. ib. 3
Qui profert aliquid in judicio ſemper in ſui favorem protuliſſe videtur 5. 1. 66. 5
Ibi eſt judicium, ubi eſt prætor 11. 1. 4. 2
Locus judicii duplex, ordinarius & momentaneus ib 3
Petitorium inſtituens non prohibetur poſtea etiam poſſeſſionem intentare 41. 2. 12. n. 2
Ab initio petitorium cum poſſeſſorio retinendæ cumulari poteſt 41. 2. 12. n. 5
Omnia in judicio producta parti adverſæ communicanda 42. 1. 46. num. 11
Judicium poſſeſſorium dividitur in ordinarium & ſummarium ſive momentaneum 43. 17. ad Rubr. n. 1
In ordinario vincit habens titulum, in ſummario qualiter poſſidens 43. 17. ad Rubr. n. 2. & ſeqq.
Judicia publica quare conſtituta 48. 1. in n. 1
Omnia judicia publica infamant 48. 1. 7. n. 1

JUDICIA CONTRARIA

In contrariis judiciis mandati, tutelæ &c. condemnatus regulariter non incurrit infamiam 3. 2. 6 11. lim. ib. n. 9

JUDICIA DUPLICIA.

In his duplex ſatisdatio præſtanda 3. 3. 15. 7
An in hiſce petitore non probante poſſeſſor in poſſeſſione maneat 5. 1. 62. 3

JURARE, JURAMENTUM.

Juratoria cautio vid. cautio.
Jurans de judicio ſiſti, mox carceris, aut juſſu judicis ſe ſubtrahens perjurus non eſt 2. 8. 16. 4
Contra juramentum ſuppletorium datur probatio per Inſtrumenta 4. 3. 15. 1
Contra non reſtituentem juratur in litem 5. 3. in. 18
Excuſatur qui juravit, ſi à ſuperiori prohibeatur 18. 3. fin. 4
Juramentum defuncto delatum & non recuſatum, præſtandum etiam ab hærede 25. 2. 11. 4. & ſeqq.
Omne intelligitur, rebus ſic ſtantibus 8. 8. fin. 4
Pacto adjectum de donatione ob ingratitudinem non revocanda obligat 2. 14 27. 9. lim. ib.
Non deferri poteſt in cauſa qua judicium non tenent accipere 5. 1. 28. 4. ampliatur ib. 1. definitur 12. 2. rubr. 1
Implicitè præſtatur per verbum veritatis 12. 2. rubr. n. 2
Purgatorium Reo ob injurias criminaliter accuſato deferri poteſt 3. 1. 6. 7
In Civilibus etiam locum habet, & ex officio dictari poteſt 3. 2. 6. 7
Juramento purgans pro confeſſo non habetur 3. 2. 6. n. 6
Juramentum & tranſactio pari paſſu ambulant 12. 2. 1. 1
Contra matrimonium non defertur 12. 2. 1. n. 2
Ea forma delationis formam recipit 12. 2. 3. 1
Deus accipit juramentum, ut deferens intelligit 12. 2. 1. n. 4
Non quæritur, juramento præſtito, an debeatur, ſed an juratum ſit 12. 2. 5. 1
Idem in voluntario obtinet 12. 2. 5. n. 2
à Sententia pro juramento lata non licet appellare ib. 3
Judex, juramento præſtito, de perjurio quærere valet 12. 2. 3. 4. lim ibid. 5
à Juramento in contractu præſtito, appellare licet 12. 2. 5. n 6
Ea conditione delata jurandum eſt, poſtea nihil proficiet ib. 7
Acceptato juramento, licet nondum præſtito, deferenti pœnitere liceret 12. 2. 5. n. 8, 9. & 10
Acceptatum referre non licet 12. 2. 5. n. 11
Titio delatum habetur pro præſtito, ſi Cajus contra Sententiam appellaverit, & Titius interim mortuus fuerit ibid. 12
Nec jurans nec referens pro confeſſo habetur 12. 2. 5. n. 15
Remiſſi juramenti eadem vis quæ præſtiti 12. 2. 6. 1
Remiſſio etiam à referente fieri poteſt 12. 2 6. n. 2
Non poteſt fieri à pupillo aut minore ib. 4. lim. ib. 5
Juſjurandum etiam ſucceſſori ſingulari proficit 12. 2. 8. 1
Prodeſt fidejuſſoribus, mandatoribus & pecuniæ conſtitutæ reis 12. 2. 8. n. 2
Judiciale delatum & præſtitum dat actionem & Exceptionem 12. 2. 9. 1
Idem in voluntario extrajudiciali 12. 2. 9. n. 3
Oritur ex juramento Exceptio litis finitæ 12. 2. 9. n. 1
Tranſit hæc in ſucceſſorem ſingularem ib. 4. in fidejuſſorem 12. 2. 9. n. 5. 6
In cauſa etiam famoſa civili deferri poteſt 12. 2. 9. n. 10. & 14.
Non referri in eadem ib. 18. lim. ib. 19
In criminalibus capitalibus deferri actori non poteſt à Reo 12. 2. 9. num. 20
Accuſator juramentum deferre Reo poteſt, ubi pecuniaria pœna vel Relegatio locum habet 12. 2. 9. 22
Reus ſuper defenſione ſua actori juramentum deferre poteſt 12. 2. 9. 23
Contra matrimonium non defertur ib. 24. lim. ib. 25
Juramentum purgationis pro re nata à judice deferre poteſt 12. 2. 9. n. 29. lim. 30
Suppletorium in cauſa matrimonii, pro eodem deferri nequit 12. 2. 9. n. 31. lim. 32
Juramentum habet effectum litis Conteſtationis ibid. 34
Per illud in mora quis conſtituitur 12. 2. 9. n. 34
Minor ſi juret, habetur pro majore, ſed ſi detulit, replicando reſtitutionem petere poteſt 12. 2. 9. n. 36
Præſtitum non præjudicat fraudatis creditoribus vel tertio 14. 2. 9. nu. 41
Procuratoris vel defenſoris prodeſt domino ad actionem vel Exceptionem 12. 2. 9. n. 42
Juramentum à procuratore præſtari poteſt ex ſpeciali mandato 12. 2. 9. n. 42
Hoc tamen à procuratore præſtitum principali non nocet ib. 45
Principalis compelli poteſt, ut in perſona propria juret ib. 46
Sufficit jurare fundum eſſe ſuum, licet nullus titulus exprimatur 12. 2. 9 n. 51
Si actor probavit Dominium, & non probavit Reum poſſidere, una ſententia actor pro Domino, & Reus pro non poſſeſſore declaretur 12. 2. 9. n. 54
Qui juravit ſe eſſe hæredem, ad omnia bona & acceſſiones habet actionem, ac ſi probaſſet 12. 2. 9. n. 55
Licet conſiliariis principum juramentum Calumniæ non remittatur, domi tamen id ipſum præſtare poterunt 12. 2. 15. 4
Quando juramento conſtringuntur teſtes Nobiles Clerici & fœminæ ab aliis teſtibus ſeparandi, ut juramentum ſeparatim præſtent 12. 2. 15. n. 7
Invita parte, egregiis perſonis non remittitur 12. 2. 15. n. 8
Clerici renuentes jurare inſinuare videntur, juramentum eſſe peccatum 12. 2. 15. n. 9
Ob abſentiam etiam interdum qui jurare debet, alibi admittitur ad juramentum 12. 2. 15. nu. 12
Juramentum Veritatis nec parentibus remittitur, bene tamen Calumniæ 12. 2. 16. 1
Princeps cum ſubditis litigans juramentum Calum. non præſtat 12. 2. 16. n 4
Idem in advocato fiſci & in Domino contra miniſtrum domeſticum litigante obtinet 12. 2. 16. 5. & 7
Locator juramentum Calumniæ etiam generale præſtare tenetur 12. 2. 1. 16. n. 7
Deferre poſſunt ii ſolum juramentum, qui litis decidendæ poteſtatem habent 12. 2. 17. 8
Tutor deferre poteſt 12. 2. 17. n. 2. lim. ib. 3
Juramentum Calumniæ vero præſtare tenetur ib. 4
Curator mulieris abſque ſpeciali mandato deferre non poteſt 12. 2. 17. nu. 11
Procurator liberam omnium bonorum adminiſtrationem vel ſpeciale mandatum habens, deferre poteſt 12. 2. 17. n. 5
Nec delatio nec relatio, nec præſtatio nec acceptio fieri debet abſque mandato ſpeciali 12. 2. 17. n. 6
Pupillus idoneus defert 12. 2. 17. n. 7.
Ipſi recte defertur 12. 2. 26. 2. lim. 3
Jurament. habet vim Novationis & rei judicatæ 12. 2. 26. n. 6
Effectus juramenti tranſit ad correos & fidejuſſores 12. 2. 18. 1
Juramentum tranſit in aliam actionem ibid. 2. Exempl. ib. 3. ſeqq.
Interpretatio juramenti ex mente deferentis ſumenda 12. 2. 28. nu. 5
Uxor, quæ juravit, ſe non amoviſſe res, poteſt adhuc actione in rem conveniri 12. 2. 18. n. 7
In juramentis extrajudicialibus poſteriori ſtandum ib. 8. lim. ib. 10
Contraveniens promiſſorio primo eſt perjurus 12. 2. 28. n. 1
In judicialibus variatio non admittitur 12. 2. 28. n. 13
In juramento fidelitatis ſemper excipitur prior Dominus ib. 14
Actor, qui jurat in actione, quæ infitiando in duplum creſcat ſimplum tantum conſequitur 12. 2. 30. 1. lim. ib. 2
Cui delatum eſt juramentum, illud declinare poteſt, ſi onus probandi in ſe ſuſcipere velit ib. 3. & 10. ampliatur in juramento purgationis 12. 2. 30 n. 3. lim. ib. 4. 6. & 11
Apud Saxones, cui delatum juramentum, ſi probationes recipiat & deficiat, ad juramentum recte confugit 12. 2. 30. n. 5
Juramentum deciſorium eſt vel judiciale vel neceſſarium ſeu ſuppletorium 12. 2. 31. 1
Suppletum defertur ei, qui ſemiplene vel plus probavit ib. 2
Si uterque ſemiplene vel plus probavit, nec perſonarum ſit differentia, in dubio Reo injungitur 12. 2. 31. n. 3
In cauſis arduis locum non habet 12. 2. 31. n. 4
Juramentum adverſario delatum, alter impedire poteſt, probationem in ſe recipiendo 12. 2. 31. n. 8
Quamdiu probatio ſalva, ad hoc juramentum non eſt deveniendum 12. 2. 31. n. 11
Sex hujus juramenti ſunt requiſita ib. 12. ſeqq.
Ex jurejurando neceſſario condemnatur, appellatione non opus habet, contrarium probaturus 12. 2. 31. n. 15
Super credulitate hoc juramentum non præſtatur ib. 16
Sententiæ ex juramento judiciali & ſuppletorio latæ inſignis eſt differentia 12. 2. 31. n. 17
In ju-

In juramento judiciali probatio per teſtes non admittitur ib. 20
Contra hoc juramentum judiciale ex enormi læſione melius eſt relaxationem impetrare, quam reſtitutionem ib. 23
Suppletorium judex ex officio deferre poteſt 12. 2. 31. n. 14
Qui non legitime juravit, denuo jurare debet 12. 2. 32. 1
Cui delatum eſt juramentum, poteſt ad jurandum ſpatium petere 12. 2. 34. 1
Si dicat ſe ignorare, inſtante qui detulit, compellitur jurare de Credulitate vel ignorantia 12. 2. 34. n. 2
Procurator & defenſor jurare non cogitur ib. 3
Procuratori delatum ac præſtitum Domino gignit Exceptionem & actionem utilem 12. 2. 34. n. 4
Juramentum non eſt ſpecies probationis, ſed relevatio à probando 12. 2. 38. n. 8. & 23
Domino in propria perſona præſtandum delatum, per procuratorem id non præſtare debet 12. 2. 34. n. 6. & 7
Deferens, ſi adverſarius exigat, jurat de calumnia ib. 8
Qui juram non vult de calumnia, aut, ad hoc citatus non comparet, juramentum principale remittere videtur alteri, ac effective exinde pro præſtito habetur 12. 2. 34. n. 11
In Juramento legali juram. Calumniæ non exigitur ib. 12
Nec referens illud præſtare tenetur 12. 2. 34. n. 14
Judex præſcribit juramenti formam, ſi partes convenire nequeant 12. 2. 34. n. 16
Relationi non eſt locus, ſi veritas magis referenti quam deferenti conſtet ib. 17
A præſtatione juramenti ſe excuſare nequit, qui referre non poteſt 12. 2. 34. n. 17
Cui defertur, aut præſtare illud, aut referre tenetur. ib. 18
Deferens relatum probationibus declarare, aut à juramenti Calumniæ præſtatione ſe liberare non valet ib. 19. 20
Relatio juramenti tantum obtinet in juramento à parte delato, non vero ſi à judice vel lege deferatur 12. 2. 34. n. 21
Nec obtinet relatio in juramento diffeſſionis, nec ubi juramentum alteri ſuper proprio facto defertur ib. 24
Cauſa cadit, qui nec præſtare nec referre vult juramentum 12. 2. 34. n. 25. lim. 26
Cui delatum eſt, alteri per ceſſionem juris id cedere non poteſt ib. 29
Tutor aliique adminiſtratores, omnibus demum probationibus deficientibus, juramentum deferre poſſunt, relatum vero præſtare tenentur 12. 2. 35. 1. & 2. & 3
Prodigo non licet deferre juramentum 12. 2. 35. n. 4
Bene tamen Infami, cui & interdum referri poteſt ib. 5. 6. 7
Quando per deferentem ſtat, quo minus juretur juramentum habetur pro præſtito 12. 2. 37
Turpe eſt, non velle jurare nec referre 12. 2. 38. 1
Litigans deferre juramentum poteſt, licet à ſua parte nihil probaverit 12. 2. 38. n. 2
Actor ſi intentionem ſuam plene probaverit, reus ſuper eadem Juramentum ei deferre nequit ib. 3. & 4
Speciale eſt in Exceptione non numeratæ pecuniæ, quod, ſuper eadem juramentum non deferatur 12. 2. 38. n. 5. 6
Judiciale juramentum in Inſtantia appellationis adhuc defertur 12. 2. 38 n. 7
Non eſt ſpecies probationis juramentum, ſed habetur pro probatione, quando probationis favor id expoſcit ib. 8
In proceſſu Executivo ex inſtrumento liquido actori juramentum deferri poteſt 12. 2. 38. n. 9. ſeqq.
Super Exceptione chartæ blancæ deferri poteſt ib. 19
Præſtitum juramentum liberat à debito, liberat fidejuſſorem & pignus, parit que condictionem indebiti 12. 2. 3. 9
Prodeſt fidejuſſori, & tollit obligationem naturalem 12. 2. ult. 1. & 2
Juramentum in litem deſcribitur 12. 3. 1. 1
Propter dolum rei permiſſum eſt. ib. 2
Eſt duplex affectionis & veritatis 12. 3. 1. n. 3. & 4
Affectionis locum habet modo dolus adſit etiam præſumtus 12. 3. 2
Locum habet in rebus, quarum pretia variant 12. 3. 3. 1.
Non in pecunia 12. 3. 3. ib. 1. lim. ib. 3. 4. 5. 6
In quibus cauſis actor poſſit in litem jurare 5. 1. 64. 1
Tutores & curatores ad hoc juramentum compelli non poſſunt, niſi velint, quo caſu certa illis formula præſcripta 12. 3. 4. 1
Calumniæ & purgationis ab illis præſtandum eſt, ut & alia juramenta ib. 2. ſeqq.
In juram. affectionis in infinitum jurari poteſt 12. 3. 4. n. 10
Primario juram. in litem in action. b. f. locum habet 12. 3. 5. 1
Non in actione Emti, nec in contrariis actionibus ib. 2. 3
Locum habet in actione Tutelæ, ſi contra ipſum tutorem, non vero ejuſdem hæredes agatur 12. 3. 5. n. 5. lim. ib. 6
Locum habet in actionibus in rem, & in harum præparatoria ad exhibendum, licet propter Vindicationem Exhibitio non petatur 12. 3. 5. n. 7
Obtinet in petitione hæreditatis aliisque actionibus ib. 8
Etiam in interdictis 12. 3. 5. n. 11
Non vero in ſtricti juris actionibus 12. 3. 5. n. 9. 10. & 22
Antequam juretur, judex moderari poteſt ſummam, ad quam uſque jurare actor debeat 12. 3. 5. n. 12. diſtingu. ib. 13
Super damnis quoque juramentum hoc ex officio judex deferre valeat. 12. 3. 5. n. 3
Judex præſtito ab actore juramento ex cauſa reum abſolvere vel minoris condemnare non impeditur 12. 3. 5. n. 17. & 18
In juramento in litem veritatis omnino hoc facere impeditur ib. 19
Contra Dominum territorii in litem non juratur ob damnum à prædone datum ib. 22
Iuramenti veritatis tres ſunt cauſæ ib. 23
An, ſit in litem jurare renuo, judex pretium æſtimare poſſit 6. 1. 71
Hæres de ſua affectione juramentum hoc præſtare poteſt 12. 3. 7. 1
Acceptatum hoc à defuncto juramentum pro præſtito habetur 12. 3. 7. n. 1
Procuratori etiam poſt litem conteſtatam deferri nequit ib. 2
In actione furti etiam juratur in litem 12. 3. 9. 1
In juram. in litem affectionis nunquam de perjurio quæritur 12. 3. fin. 1
In veritatis poteſt quæri de perjurio, ſi inſtrumenta nova reperta ib. 2
Juramentum præciſe obligat & excludit pœnitentiam 12. 4. 5. 10
Regula: quod in dubio pro validitate & obligatione juramenti pronunciandum, quando procedat 34. 5. 10. n. 13
Collegio delatum præſtari poteſt per eos, qui cauſæ exactiorem cognitionem habent 35. 1. 97. n. 7. 8. 9
Juramentum de non nubendo remittitur, & quatenus 37. 14. 6. num. 2
Juramentum, quod quis detulit, impugnare non poteſt 44. 5. 1. num. 1. 2
Juramentum in rem alteri prodeſt, in perſona vero ſerus 44. 5. 1. num. 3
Juramentum intelligendum rebus ſic ſtantibus 50. 1. 38. n. 2
Juramentum à ſuperiore quando remitti poſſit 50. 1. 8. n. 3

JURAMENTUM CALUMNIÆ.

Quo caſu præſtetur à procuratore 3. 3. 39. 2
Non poteſt deferri iis, in collegio, qui non conſentiunt in ſuſceptam actionem 35. 1. 97. n. 3
Delatio hujus juramenti in Appellationis inſtantia iterari poteſt 39 2. 13. n. 5
Juramentum calumniæ ab expenſis non liberat 48. 16 1. 2

JURIDICUS.

Ejus officium quouſque ſe extendat 1. 10. 1

JURISCONSULTUS.

Quare JCto Theologia ſit neceſſaria 1. 1. 10. 4

JURISDICTIO.

Hujus appellatione, non venit merum imperium 1. 16. in. 6
Omnimoda tribuit jus condendi 1. 1. 9. 4
Statuta ſine confirmatione ſuperioris. 1. 1. 9. 4
Sævientis per gradus coercetur 1. 6. 2. 2
In voluntaria juriſdictione idem privatam & publicam perſonam ſuſtinere poteſt 1. 7. 3. 1
Limit. mo ib n. 4
Actus volunt. juriſdict. quovis loco exercentur 1. 7 36
Voluntaria interdum alterius magiſtratus cognitionem requirit 1. 10. 2
Regulariter ad omnes res in territorio ſitas extenditur 1. 12. 1. 4. & 10
Supremi per totam provinciam eſt fundata 1. 12. 1. 6
Juriſdictio loci alicujus in medio ſiti cujus eſſe cenſeatur 1. 12. 1. 10
Quando locum hoc habeat ib. n. 12
Juriſdictionem in alterius territorio exercens injuriarum tenetur 1. 12. fin. 2. inepto 2. 1. 2. 3
Delegari poteſt 1 21. 1. 1
Unus duorum vicem in Juriſdictione voluntatem obtinere poteſt 1. 14. 2
Juriſdictionem mandatam exercens tutorem dare nequit excepto legato proconſulis 1. 16. pen.
Juriſdictione mandata ea quæ ſpecialiter lege deferuntur ſimul transferantur 1. 21. 1. 1
An is cui mandata eſt juriſdictio poſſit cognoſcere de cauſa alienandi prædia minorum 1. 21. 2. 1
Juriſdictionem quomodo Judex ſuam excedere poſſit 2. 1. ult. 1
Si princeps mandet magiſtratui quod jam ſui officii eſt, an Juriſdictionem hoc caſu mandatam exerceat Magiſtratus 2. 21. 3. 1
Qualem exerceat camera, ſi Imp. aliquid mandet ib. n. 2
Quid in Marchia ad deſignandam Juriſdictionem afferatur 2. 1. 1. 2
Etiam ſine coercitione delegari poteſt 2. 1. fin. 8. 9
Juriſdictione conceſſa, ad exercitium neceſſaria ſimul conceſſa videntur 2. 1. 1. 1
Cum ordinaria juriſdictione non raro poteſtas gladii conceditur 2. 1. 3. 5.
Moderna juriſdictio ex legibus Romanis male cenſetur ib. 4
Juriſdictio hodie patrimonialis 2. 1. 18. 3
Qui habet juriſdictionem univerſalem, uſu unius ſpeciei juriſdictionis, univerſalem retinet 7 4. 20. 2
Unus actus juriſdictionalis ad poſſeſſionis vel quaſi acquiſitionem ſufficit 8. 4. 8. 6
Poſſeſſor juriſdictionis criminalis defenditur, etſi titulum non habeat 8. 5. 10. 4
Venditio caſtro adhærens juriſdictio ſimul vendita eſt 19. 1 17. 5
Quoad Juriſdictionem & munerum delationem ratio habetur domicilii accidentalis 1. 9 11

Index Rerum

Juriſdictio prorogata quæ 2. 21. 1. 6
Quando poſſit prorogari 2. 1. 15. 2
An hodie prorogari poſſit citra conſenſum ordinarii 2. 1. 15. n. 2

JURISDICTIO RESTRICTA.

Poteſt prorogari 5. 1. 47. 3. & 4
Ad certam ſummam prorogari poteſt commiſſione. 2. 1. 11. 1
In juriſdictione reſtricta ad certam ſummam ſpectandum, quantum in prima inſtantia petitum 2. 1. pen. 2
Juriſdictioni paris vel inferioris quat. ſe ſubmittere liceat 40. 1. 14. 1
Juriſdictio & fines territoriorum mutato alveo quomodo mutentur 41. 1. 7. n. 18
Judex in juriſdictione prorogata qualem juriſdictionem acquirat 41. 1. 16. n. 3
Juriſdictio non utendo non amittitur, ſi alius eam mihi adimat & exerceat 41. 3. 4. n. 17
Juriſdictio judicis inferioris an præoccupata cenſeatur, ſi per hunc citatus, citetur poſtea ea eadem cauſa ad ſuperiorem 41. 1. 54. num. 3 4
Quomodo prorogatio ratione temporis & ſummæ licita 5. 1. 74. 4
Quomodo talis prorogatio vocetur 5. 1. 74. n. 1

JURISPRUDENTIA.

Quomodo differat à Theologia 2. 1. 10. 3

JUS.

Definitur 1. 1. 1. 4
Dividitur in publicum & privatum ibid. 5
Naturale, Gentium, & civile 2. 1. 1. n. 9
Divinum vel humanum ibid. 11
Loquitur de frequentioribus limit. 1. 3. 3. non raro obvenientibus 1. 3. 3. 1
Ex facto oritur 9. 2. 52. 8
Capitur etiam pro vinculo ſanguinis 2. 2. 11. 5
Duo jura habens unum remittendo non videtur remittere alterum 8. 3. 20. 1

JUS ACCRESCENDI.

Si turpis perſona repudiet ſuam partem, ejus portio cæteris accreſcit 5. 2. 14. 3
Non habet locum in contractibus, nec inter vivos conſtitui poteſt 7. 2. Rubr. 2
In omnibus, etiam iis, qui verbis tantum conjuncti, locum habet 7. 2. 1. 1. except. ib. 2. Vid. Uſusfructus.
Toties locum habet, quoties in duobus, qui in ſolidum habuerunt, concurſus diviſus eſt 7. 2. 3. 8
Non eſt inter eos, qui diverſo ſucceſſionis genere, vel ex diverſo jure vel ex diverſis teſtamentis ſuccedunt 7. 4. 16. 8
Juri accreſcendi in contractibus non eſt locus 18. 1. 64. 2. & 3
Altero exhæredatorum litem ab utroque motam deſerente, pars ejus alteri accreſcit 5. 2. 23. 4. add. 5. 2. 17. 2
Quando ſi uni proprietas & duobus uſusfructus legatus juri accreſcendi locus 7. 2. 4.
An ſi proprietas vendita ſit juri accreſcendi locus ſit 7. 2. 5. ſeq
Matri amiſſis liberis uſusfructus totus accreſcit 7. 1. 8. 1
In conjunctione plurium uno modo facta, deficientis portio accreſcit ſingulis æqualiter 31. 1. 89. n. 3. ſecus in conjunctione diverſi generis ib. n. 4. 5
Jus accreſcendi locum habet inter conjunctos verbis tantum 32. 1. 39. n. 6
Jus accreſcendi circa conjunctionem in legatis non obtinet 32. 1. 89. n. 7
In quantitatibus locum non habet 35. 1. 31. n. 6
Interdum in mortis cauſa capione locum non habet 39. 6. 15. 2
Quatenus tranſeat ad hæredes ab inteſtato ſuccedentis hæredes 38. 16. 9

JUS AGGRATIANDI.

Ob inſigne artificium aut robur num quia aggratiari debet 48. 19. 31. n. 1
Jus aggratiandi in crimine veneficii aut homicidii doloſi locum non habet 48. 19. 31. n. 2

JUS ALBINAGII.

Quid ſit 2. 4. 3. 6

JUS AUSTREGARUM.

Quid ſit 2. 1. 14. 3

JUS CIVILE.

Fit, addendo aliquid juri naturali 1. 1. 6. 2
Derogare juri naturæ atque addere poteſt ib. n. 3
Ob utilitatem Reipubl. Præſcriptionem introduxit 1. 1. 6. n. 3
In quibus conſiſtat 1. 1. 7. 1
Differt à jure prætorio ſeu honorario ib. n. 2
Condit Supremus in Republ. 1. 1. 9. 1

JUS DELIBERANDI.

Vid. Deliberandi jus.

JUS DIVINUM.

Eſt vel naturale vel poſitivum 1. 1. 1. 18
An ſit mutabile 1. 1. 1. n. 11

JUS GENTIUM.

Cum jure Naturæ ſæpius confunditur 1. 1. 1. 10
In primarium & ſecundarium dividitur, & quare 1. 1. 1. n. 10
Primarium quodnam ſit 1. 1. 1. n. 10
Secundarium quodnam ibid.
Duplex eſt 1. 1. 1. 1
Eſt aliud rationis, aliud ratiocinationis. 2. 1. 1. 10
Bella, ſed juſta introduxit 1. 1. 5. 1
Commercia libera vult eſſe ib. 3
Omnes populos & Principes ligat 2. 1. 9. in f.

JUS HUMANUM.

Jus humanum quodnam ſit 1. 1. 1. 18

JUS IN RE.

Tranſit ex nuda conventione 13. 7. 1. 2

JUS NATURÆ.

Quatenus nobis cum brutis ſit commune 2. 1. 1. 9
Primarium, vel ſecundarium 2. 2. 1. 9
Non ad ſui obſervantiam non ſemper cogit 2. 1. 6. 1
Quando fiat jus civile 1. 1. 6. 2

JUS NOVUM.

Hoc qui impetravit idem contra ſe admittere cogitur 2. 2. 2. 1
Etiam contra impetrantis fidejuſſores retorqueri poteſt 2. 2. 3. 1
Si in alienam utilitatem impetraverit, Procuratori non nocet 2. 2. 3. n. 1

JUS PATRONATUS.

Ad jura Epiſcopalia non pertinet 2. 12. 1. 9
Jus Patronatus cum univerſali alienatione tranſit 41. 1. 62. numer. 7
Cui præſumatur competere. 1. 11. 1. 9
Jus Patronatus in Conductorem ſimplicem non tranſit 41. 1. 62 num. 7

JUS PRÆTORIUM.

Jus prætorium quod 1. 1. 7. 1
Quomodo dicatur viva vox juris civilis 1. 1. 8. 1
An contineatur ſub jure Civ. ib. n. 2

JUS PRIVATUM.

Verſatur circa cauſas privatas 1. 1. 1. 8

JUS PUBICUM.

Circa ſtatum & gubernationem verſatur 1. 1. 1. 5
Recte quoque Sacra tractat 1. 1. 1. n. 6

JUS RESISTENDI.

Differt à moderamine inculp. tutel. 1. 1. 3. 13

JUS RETORSIONIS.

Vid. Retorſio.

JUS REVOCANDI DOMUM.

Quibuſdam perſonis competit 5. 1. 2. 1. & num. 10. lim. ib. & num. 2. 8
Ceſſat tribus modis 5. 1. 2. n. 4. 5. & 6
Legatus tribus in caſibus, licet tempore legationis ubi commoratur, contrahat, jus tamen revocandi domum habet ib. 12
Allegandum eſt jus hoc revocandi domum, alias nullitas allegari nequit 5. 1. 2. n. 13
Conceditur quidem, ſed præſtita cautione de ſe ſiſtendo ibid.
Hodie multum utilitatis habere non videtur ib. 10
Poterit applicari ad deputatos ſtatuum à principe evocatos ibid.
Civitates quoque habent privilegium de non evocandis civibus 5. 1. 2. n. 22
Non locum habet hocce privilegium in cauſis, in quibus Senatus non eſt competens judex ib. 23. aliud ib. 24

JUS SACRUM.

Eſt pars juris publici 1. 1. 1. 6

JUS SINGULARE.

Quodnam ſit 1. 3. 16. 1
Clauſula in hoc jure uſitata quæ ſit ib. n. 3

JUS STAPULÆ.

Conſenſu ſuperioris laxari poteſt 2. 14. 38. 7. & 8

JUSTITIA.

Juriſprudentiæ finis eſt 1. 1. 1. 1
Ejus definitio explicatur ib. 2
Diviſiones 1. 1. 1. n. 3
Juſtitiæ definitio cadit in hominem 1. 1. 10. 1

JUSSUS.

Datur ex eodem actio in ſolidum contra Dominum 15. 4. 1. 1
Si cum patre contractum, & ſervo tanquàm nudo miniſtro numeratum ſit, actio hæc non datur, ſed directa ib. 2
Juſſus ex ſubſcriptione colligitur 15. 4. 1. n. 3
Differunt actio quod juſſu & tributoria 15. 4. 1. n. 4. & 5
Actio ex juſſu eſt vel directa vel utilis ib. 7
Utilis datur ex contractu uxoris, fratris &c. ſoitio ib. 8
Juſſio & dejuſſio diverſa ſunt 15. 4. 1. n. 9
Qui juſſu prætoris tranſigit non fit infamis 3. 2. 6. 6
Filius juſſu patris viduam intra annuum luctus ducens an fiat infamis, ſi emancipatus eam retineat in matrimonio 3. 2. 12

JUS SUUM.

Quomodo verba jure ſuo uti ſint intelligenda 8. 4. 1. 1

L. LACUS.

Locupletiſſimus.

L.

LACUS.

Per lacum perpetuum ſervitus navigandi conſtitui poteſt 8. 3. 23. 2

LANA.

Lanæ quaſi Uſufructus eſt 7. 5. pen.

LATITANS.

Domi latitans quomodo coerceri poſſit ut veniat 2. 4. 19. 1

Latitans in ædibus ſuis in Civilibus prævio decreto extrahendus non eſt 2. 4. 18. 2

LAUDEMIUM.
Adde VENDITIO.

Ex fundo emphyteutico vel feudali in ſolutum dato, durante reluitionis tempore laudemium non datur 41. 1. 63. n. 6

LAUDUM.

Laudum eſt ſententia arbitri 4. 8. 2. 1

Ex laudo non datur exceptio judicati 4. 8. 2. 1

LECTI, US.

Lecti in diverſorio reperti non pertinent ad ſupellectilem 33. 10. 12. 2

Lecti ad diverſorium pertinent perpetui uſus gratiæ ibi reperti 19. 2. 17. 4

LEGATUM.

Vid. Querela.

Legatarius conveniens hæredem debet edere teſtamentum 2. 13. 2

Non tollitur capitis diminutione, ſi in annos ſingulos relictum 4. 5. 10

Species legata per perſonalem actionem petitor, ubi domicilium habet hæres, vel major pars hæreditatis per realem, ubi res eſt 5. 1. 38. 2

Species legata indiſtincte præſtanda, ubi res eſt ib.

De quantitate legata aliud obſervatur ib. e

Non tenetur præſtare hæres in loco domicilii 5. 1. 5n. 2. limit. ib. 3. 4. 5

Hodie teſtamento reſciſſo & impugnato, legata utique debentur. 5. 2. 8. 40 & 41

Quid ſi legatarium teſtam. falſi accuſaverit 5. 3. 6. 2

Qui ignoravit falſum eſſe teſtamentum, acceptando legatum, non prohibetur poſtea de falſo agere 5. 3. 8. 2

Propter incertitudinem vitiatur 7. 1. 34. 3

Operatorum tranſit ad hæredem 7. 7. 1. 2

Qui negat legatum piis locis relictum, pœna dupli punitur, 11. 1. 11. o. 78. ampliatur ib. limitatur ib. 79

Legata ex rupto teſtamento non debentur 29. 7. 11. 2

Legatum conditionale non facit conditio, quæ tacite ineſt 30. 1. 3. 2

Legatarius, qui ſemel elegit, variare non poteſt 30. 1. 5. 1

Quid ſi per fallaciam legatarii legata ſint ſoluta 4. 3. 21

Legatarius tantum portionem teſtatoris capit re communi legata 30. 1. 5. 5

Legatum diminui & augeri poteſt 30. 1. 8. 2. lim ib. n. 2

3 egatarii in alternativis eſt Electio 30. 1. 8. 7

Legari poteſt res noſtra, quæ apud hoſtes eſt 30. 1. 9. 1

In Legatis voluntas noviſſima ſpectanda 30. 1. 12. 1. lim. ibid. n. 2.

Legatum exiguis in dubio præſtandum 30. 1. 14

Prælegatum hæredi relictum valet 30. 1. 17. 5

Legatum in matrimonio prohibito conjugi relictum valet 23. 2. 63. 1

Legatum inutile eſt, quando pater promiſit dotem & dotem legat marito 23. 3. 29

Legata ab inſtituto relicta non videntur repetita in ſubſtitutione miluati 29. 1. 19. 4

Ad legata præſtanda tenetur ſuccedens ab inteſtato omiſſa cauſa teſtamenti in fraudem legatariorum 29. 4. 1. 1

Quin & inſtitutus ſub conditione poteſtativa illam adimplere nolens ib. n. 2

Ex legatis & ſubſtitutione præſumitur voluntas teſtandi 29. 7. 13. 1

Legato retento hæreditas repudiari poteſt 30. 1. 17. 7

Legatarii electio ſi ex pluribus rebus res legata 30. 1. 20. 1

Legata re aucta, etiam augmentum debetur 30. 1. 24. 1

Legatum perit legatario 30. 1. 26. 2

Legato detrahitur, quod conditionis implendæ cauſa datum 30. 1. 26. n. 1

Legitimus hæres teſtamentum falſi accuſatus an legatum petenti præſtare debeat 5. 3. 6. 1

Quid ſi legatarius ipſe de falſo accuſaverit ib. n. 2

Quid ſi legatario debitum ſit legatum 30. 2. 42

Legatum debitum creditori non valet 30. 1. 28. 1. limit. ibid. numer. 1

Legato generis, electio eſt legatarii 30. 1. 37. 1. lim. ib. n. 2

Legatarius accepto legato petitionem hæreditatis ab inteſtato inſtituenti an reſtituta legatum debeat 5. 3. 43

An legatum non reſtituens obtenta cauſa totam hæreditatem petere poſſit 5. 1. 44

Legatarius partem legati acceptare & partem repudiare nequit 30. 1. 38. 1. limitatur ib. n. 2. & 3

Legatarius hæres partem acceptare vel repudiare poteſt ib. n. 4

Legatum ſucceſſivum ſeu annuum regulatur perſonale 30. 1. 39. 6

Legari non poſſunt juncta ædibus 30. 1. 41. 1. limit. ib. n. 2

Brunneman. in Pandect.

Legatum non in hæredis; ſed alterius voluntatem conferri poteſt 30. 1. 43. 5

Legatum ibi præſtandum, ubi teſtator voluit 30. 1. 47. 1

Legatariis non nocet ſententia lata contra hæredem male defendentem 30. 1. 50. 2

Legatariis etiam prodeſt ſententia eſt gratia pro hærede lata ibid. num. 2

In legatis voluntas captatoria improbatur 30. 1. 64. 2

Legatum in voluntatem legatarii conferri poteſt 30. 1. 65. 1

Legatarii eſt electio domo indefinite legata 30. 1. 71. 1

Legati præſtiti & evicti præſtatur evictio 30. 1. 71. 7

Legans fundi utile dominium, quod tantum habet, ſed poſt mortem duraturum, non videtur rem ipſam; ſed Jus ſuum legaſſe 30. 1. 71. 10

Legatarius ſine conſenſu domini fundum emphyteuticum apprehendere nequit 30. 1. 71. n. 13

Legatum ubi legetur debitum alicujus, qui tamen non debet, inutile eſt 30. 1. 75. 1

Legato non reddit indignum filium abſtentio filii ab hæreditate paterna, vel repudiatio emancipati 30. 1. 87. 1

Prælegatum in diviſione bonorum inter liberos repudiari non poteſt 30. 1. 90. 2

Legatarius fideicommiſſo gravata, ſi fideicommiſſi præſtatio ab alio impeditur, non amittit legatum 30. 1. 91. 8

Legatarius ſupra accepta onerari non poteſt 30. 1. 94. 2

Legatum utile per aliud non vitiatur 30. 1. 108. 2

Legata quantitas certo loco definita non debetur, ſi eo loco non inveniatur 30. 1. 108. 3. lim. ib. n. 4

Legata res poſt moram hæredis perit ib. n. 6

Legatarius ex re quam reſtituere juſſus nullam utilitatem accipiens præſtat latam tantum culpam 30. 1. 108. 7

Legata re donare intelligitur donatio, quæ de jure invalida eſt 30. 1. 109. 1

Pro legato, quod legatario uſui eſſe non poteſt, æſtimatio ſolvenda eſt 30. 1. 114. 1

Legata res certa talis dari debet, qualis relicta 30. 1. 116. 4

Ad legata hæredes nomine proprio nominati proportionibus virilibus tenentur 30. 2. 124. 1

Legatum in arbitrium alterius per modum conditionis conferri poteſt 31. 1. 1. 1

Legari incapaci poteſt ad reſtituendum legatum capaci 31. 1. 42

Legatum ſub conditione vel die ante exiſtentem conditionem vel diem repudiari non poteſt 31. 1. 45. 2

Legatæ rei reſiduum ante moram peremtæ non debetur 31. 1. 49. 1

Legatum in tempus liberorum non requiritur adoptando, 31. 1. 51. 1

Legatum Principi relictum morte ipſius non perit 31. 1. 56. 1. ampliatur, ib. n. 2. limitatur ib. n. 3

Legatum relictum cenſetur, ſi verba referantur ad eum, cui relinquere voluit teſtator 31. 1. 69. 1

Legatarius aliſ ea, quæ accepit, nihil reſtituere tenetur, 31. 1. 70. 2. lim. ib. n. 2

Legatarius legati univerſalis ſuſtinet onera ipſius 31. 1. 76. 4

Legans ſimpliciter teſtator jus ſuum & hæredis legaſſe cenſetur 31. 1. 76. 5. & 8. 9

Legatum muto & ſurdo relictum fideicommiſſo recte oneratur in tempus mortis 31. 1. 77. 4

Legatum prædium ſi per reſtitutionem in integrum mihi adimatur, pretium tamen mihi debetur 31. 1. 78. 3

Circa rem legatam nihil diſponere poteſt hæres 31. 1. 80. 2

Legatum debitum, quod non debetur, peti poteſt ut fideicommiſſum. 31. 3. 88. 10

Legatum, ubi teſtator aliquid vult fieri à legatario, quod ipſe facere non potuit, inutile eſt 31. 1. 88. 11

Legatum rei alienæ, ignorante teſtatore valet, ſi fiat cum conſenſu domini 20. 6. 8. 8.

Legatæ rei alienæ Dominus legatarius non fit niſi traditione 6. 2. 2

Legatum relictum à neceſſario debitore videtur animo compenſandi relictum 24. 3. 22. n. 1

Legatum pium per alienationem voluntariam adimitur 24. 3. 58. num. 2

In legato conditionali tempus conditionis exiſtentis conſideratur 45. 1. 78. n. 3

Legatum à certis hæredibus relictum præſtari ab illis debet pro parte hæreditaria 45. 1. 17. n. 1

De ſtatu ſuo dubitans legare non poteſt 32. 1. 2. n. 1

Legatum à ſuccedente ab inteſtato relictum, hoc repudiante, non eſt præſtandum à ſequente ſucceſſore ib. n. 15

quod declaratur num. 17

Hæres ſcriptus ſi repudiet, an legitimus præſtare teneatur legatum 32. 2. 1. n. 16

Legatum, ex quo nulla utilitas redundat in legatarium fideicommiſſo non eſt onerandum 32. 1. 3. n. 2

quod exemplificatur 32. 1. 3. n. 3. 4. 7

Actio ex legato pinguior eſt, quam eſt ſtipulatus 32. 1. 5. n. 5

Teſtator rem legatam alienans ex neceſſitate non præſumitur ademiſſe legatum 32. 1. 11. n. 18. & ſeqq.

Teſtator nomen legatum exigendo illud ademiſſe videtur, 32. 1. n. 22. quod limitatur n. 3

Ii 2 Legatum,

Index Rerum

Legatum, ubi hæres alicui certam ſummam ſub uſuris dare rogatus, ſine cautione valet ib. n. 24. 25
Legatum continens rei legatæ amiſſæ reſtitutionem de prima amiſſione intelligendum 32. 1. 31. n. 27
Legatum compenſandi animo relictum petitionem debiti prioris impedit 32. 1. 31. n. 28
Unus ex pluribus legatariis in ſolidum agens tenetur cavere de hærede contra cæteros defendendo ib. n. 29
Cui teſtator proſpectum voluit, ei competit petitio legati 32. 1. 11. n. 30. 31
Incertitudo quando non vitiet legatum 32. 1. 11. n. 1
Legata in teſtamento ſolenni relicta, per poſterius minus ſolenne non videntur revocata 32. 1. 18. n. 1. 2
Legata & fideicommiſſa nutu relinqui poſſunt 32. 1. 21. n. 1. 3
quod limitatur 32. 1. 21. n. 2
Ubi pluralitas perſonarum, temporum, ſummarum vel rerum, ibi pluralitas legatorum præſumitur 32. 1. 27. n. 2
Legato fundo, cujus pars obligata eſt legatario, hæc tantum legata videtur 32. 1. 30. n. 4
Legatum ſub conditione relictum, cujus adimpletio non ſtetit penes legatarium, debetur 32. 1. 30. n. 5
Prælegata inſtituto ante aditionem decedente capiunt inſtituti hæredes, non ſubſtitutus 32. 1. 32. quod limitatur ib. nn. 2
Nomine legato comprehenduntur uſuræ quæ vivo teſtatore cucurrerunt 32. 1. 34. n. 1
Legatarius æs alienum de ſuo ſolvere non tenetur ib. n. 3
Declarandi cauſa adjecta legata non minuunt 32. 1. 34. n. 6
Error teſtatoris in loco commiſſus non nocet legato 32. 1. 35 n. 6
Ex teſtamento inofficioſo hodie legata debentur 32. 1. 36 n. 2
Revocato prælegato, onus prælegati ſimul revocatum cenſetur 32. 1. 39. n. 3
Legata uxori relicta ſub nomine appellativo, non videntur uxori ſecundæ parata, niſi tradita 32. 1. 47. n. 3 4
Legato lecto, & lecti ornamenta legata cenſentur 32. 1. 52 n. 1
Legato chirographo, debitum ipſum legatum eſſe videtur. 32. 1. 84. n. Et 32. 1. 59 n. 1
Calendario legato nomina debitoria & pecuniæ exinde redactæ legatæ intelliguntur 32. 1. 64
Ove legata non videntur legati agnelli antea nati 32. 1. 65 n. 7
Lana legata non continetur lana tincta 32. 1. 70. n. 1
Purpuræ legatum non comprehendit lanam purpuræ deſtinatam 32. 1. 70. n. 5
Uſufructu omnium bonorum relicto, non continentur res venales 32. 1. 71. n. 2. Et 33. 2. 25. n. 1
In quantitatibus legatis, quæ diverſam explicationem recipiunt id quod minus, eſt præſtandum 32. 1. 75. n. 1. 2. & 29. n. 2.
ubi exempla ſecus in aliis quantitatibus 32. 1. 75. n. 4
Fundo legato cum omnibus, quæ ibi ſunt, non videntur legati nummi, nec nomina 32. 1. 78. n. 2
Fundo legato cum mobilibus an etiam pecunia ceu theſaurus repoſita veniat 32. 1. 79. n. 1. & ſeqq. 32. 1. 92. n. 1
Legata domo præſumitur etiam legata inſula vel apotheca 32. 1. 91. n. 2. limitatur n. 5
Legata uxori chirographa, quæ in lateralibus viatoriis continebuntur, niſi ea nomina tempore mortis ſint exacta, non debentur ante iſtud tempus exacta 32. 1. 102. n. 1
Legata non poſſunt ab iis relinqui, ad quos non directo pervenit hæreditas 32. 1. 103. n. 2
Legatum quantitatis quocunque loco peti poteſt 33. 1. 1. n. 3
Legatum in ſingulos annos conceptum pro pluribus legatis habetur 33. 1. 4. n. 1. quod limit. n. 3
Idem ad hæredes non tranſit ib. n. 2. ubi limitatio.
Legatum annuum Reipubl. relictum, eſt perpetuum 33. 1. 6. 1. n. 1. idem in annuo relicto Eccleſiæ 33. 1. 8. n. 3. Et 20. n. 2
Differentia inter legatum annuum & uſumfructum 33. 1. 8. n. 1. 2
Legatum ſtudioſo relictum non imminuitur, ſi tempore quo non legitur, à loco ſtudii recedat animo revertendi 33. 1. 10. num. 1. idem in Canonicis nn. 3
Legatum incertum ſuſtinetur favore alimentorum 33. 1. 14. n. 1
Fructuum in legato determinatorum defectus unius anni ſupplendus eſt ex fertilitate ſequentium 33. 1. 17. n. 2. 3. Et 33. 6. 13 nu. 1. v d. 36. a 26. n. 2
Præſtatio alimentorum relicta à legatario uſusfructus, exſtinguitur ejus morte 33. 1. 19. n. 1
Legatum relictum in diem reiterabilem intelligitur eſſe annuum & perpetuum 33. 1. 23
Relictum Reipl. per quadriennium, videtur ſingulis quadrienniis relictum & ſolvendum 33. 1. 24
Proprietate proximis cognatis relicta, proximitas attenditur tempore mortis teſtatoris non uſufructuarii 33. 2. 10 n. 3 Et 38. 8. 1. 1
Hæres tenetur præſtare id, ſine quo uſusfructus legatus exerceri nequit 33. 2. 15. n 1. quod ampliat. n. 2
Legatum ad uſum illicitum relictum, convertendum eſt ad licitum 33 2. 16. n. 1
Legata ad certum pium uſum, eo deficiente, in alium convertenda ſunt ib. n. 2
Fundus ſerviens Legatario liber non eſt præſtandus 8. 1. 18. 2. & 3
Legato fundo alii, alii uſufructu ejuſdem fundi, uterque concurrit in uſufructu 33. 1. 19. n. 2
quod limitatur 33. 2. 19. n. ſeqq.
Quomodo legatarius partem uſusfructus reſtituturus impenſas repetere poſſit 7. 1. 50
Legata quantitas relicto uſufructu omnium bonorum, ante conſtitutum uſumfructum eſt deducenda 33. 2. 43. n. 3
In legata ſpecie uſufructuarius cum legatario concurrit 33. 2. 43. 3 & 4
Annua legata ex fructibus ſolvenda ib. n. 4
Legans bina prædia duobus ſingulatim, in dubio ſervitutem continuam cum fundo legaſſe videtur 33. 3. 1. 1
Legatum viæ ut ſubſiſtat, quid requiratur 33. 3. 3. n. 1
Legatis binis domibus pariete communi determinatis, legatarii ratione illius agunt communi dividundo 33. 3. 4. 1
Legatum ſervitutis, quod intuitu perſonæ legatarii relictum non tranſmittitur ad hæredes 33. 3. 6. n. 1
quod limitatur ib. n. 2
In legato vini vel olei, cujus liquoris nihil teſtator habuit, hæredi electio datur 33. 6. 3. n. 1
Legato vino etiam vaſa debentur 33. 6. 3. n. 3. Et 33. 6. 14. n. 1. & 2
Vino cum vaſe legato excluduntur dolia 33. 6. 3. n. 5
Certa quantitate rei fungibilis in genere legata non attenditur conſuetudo teſtatoris, qualis res ſolvenda, ſed electio hæredi datur 33. 6. 4. n. 1. ſecus in nummis legatis ib. n. 2
Quantitas demonſtrationis vel taxationis ergo addita legato quid operetur 33. 6. 5. n. 1. 2
Quando demonſtrationis vel taxationis cauſa addita præſumatur 33. 6. 5. n. 3
Legatum incertum an valeat 33. 6 7 n. 3. conſ. 34. 1. 22. n. 1. Et 5. 4. n. 3
Quid interſit inter legatum fundi cum inſtrumento, inſtructi, & inſtrumenti 33. 7. 1. 1
Diſpoſitio inter vivos facta de ſpecie ſub genere contenta, ſed inutilis, minuit legatum 33. 7. 3. n. 3
Inſtrumentum non cedit legato 33. 7. 21. n. 1
Fundo legato, ut optimus maximus eſt, veniunt etiam ea, quæ voluntatis cauſa in prædio habentur 33. 7. 22. n. 1
Modus in favorem legatarii appoſitus non cenſetur legatum reſtringere 34. 1. 4. n. 2
Piæ cauſæ legatum ab uno nominatim relictum, ab alio etiam præſtari debet 34. 1. 4. n. 7
Cauſa legati ceſſante ex poſtfacto, non ſtatim ceſſat legatum 34. 1. 8. n. 1. Et 35. 1. 72. n. 5
Legata ad pias cauſas manent ſalva in ademtione legatorum generali 34. 1. 18. n. 7
Legatum auri vel argenti non comprehendit pecuniam 34. 2. 1. n. Et 34. 2. 19. n. 1 2. 3. ubi limit.
Præſtatio pecuniæ pro certo pondere auri vel argenti legato liberat hæredem 34. 2. 1. 2. & 3
Legatum indefinite prolatum refertur ad tempus conditi teſtamenti 34. 2. 7. n. 2. 34 Et 2. 4 n
Quod exemplificatur & limitatur n. ſeqq.
Idem de Moneta in genere legata 34. 2. 9
Legatum ſic conceptum: (*Das Silberwerck ſo ich zu eſſen gebrauchte*) quæ comprehendat 34. 2. 19. n. 9
In dubio, veſtibus legatis, veniunt etiam feſtivæ 34. 2. 23. n. 8
Doctor legans libros, quibus ipſe uſus fuit, non cenſetur legaſſe, quos habuit in uſum juventutis 34. 2. 28 n. 2
Legato auro veniunt gemmæ annulis incluſæ 34. 2. 32. n. 1
An ſi pocula aurea legata non adſint, argentea elegi poſſint 34. 2. 36. num. 3.
In legatis piis id comprehenditur quod magis eſt, non quod minus 34. 2. 38. n. 2
Legatum reſtringitur ſecundum perſonam Legatarii 34. 2. 39
Si debitori ex alternativis una res legetur, nec altera peti poteſt 34. 3. 7. n. 1
Quod reſtringitur 34. 3. 7. n. 2
Legatarius rem legatam alienare prohibitus, tenetur hæredi præſtare cautionem de non alienando 34. 4. 3. n. 1
Quibus caſibus legata ademta cenſeatur ibid. n. 3. 5. 6. 7. Et 34. 4. 4. num. 3. ib. 3. & 18. num. 1. 2. ib. 4. 30. num. 2. ibid. 31. n. 1. & 4. 9. 1. n. 1
Ademtio verbis facta, quot teſtibus probari debeat 34. 4. 3. n. 4
Legatum per inimicitias ademtum, redintegratur per reconciliationem 34. 4. 4. n. 2
Translatio legati fit quatuor modis 34. 4. 6
Quantitas bis legata, bis danda eſt 34. 4. 9
quod limitatur ibid.
Legatum ſub conditione ademtum exſtinguitur morte legatarii, ſi mors contingat pendente conditione 34. 4. 10
An legata ſub conditione in ſtipulationem deduci poſſint 2. 13. 4
Ex rebus alternative legatis, alienatione vel ademtione unius non totum legatum adimitur 34. 4. 11. n. 1. 2
Legatum pium per ademtionem repetitum præſumitur 34. 4. 15. n. 3
Rei legatæ & inutilis donatio inducit ademtionem 34. 4. 18. n. 2
quod limitatur & extenditur ib. n. 3. 4
Legatum intelligitur transferri cum omnibus ſuis conditionibus 34. 4. 24. n. 1. & ſeqq. ubi limitationes
Conditio adjecta primo legato non videtur repetita in ſecundo conditionali 34. 4. 30 n. 1
Legata civibus relicta ſocietati civium ut univerſitati relicta cenſentur 34. 5. 2. n. 3
Legatum factum iis, qui in templo erant, non ſolum debetur miniſtris præſentibus, ſed & ſucceſſuris 34. 5. 2 n. 3

Legatum

Legatum Canonicis relictum ad Eccleſiam non pertinet 34. 5. 2. n. 5. 6
Legatum Epiſcopo vel Prælato relictum quatenus Eccleſiæ relictum præſumatur 34. 5. 2. n. 7
Relictum (den Altar Leuten) ſacerdotibus legatum videtur n. 8
Ambiguitas circa perſonam legatarii reddit legatum inutile 34. 5. 5. n. 2. limitatur. n. 2
Secus ſi circa perſonam hæredis num. 3
Legata pia incertis perſonis relinqui poſſunt 34. 5. 5. 9. conf. 34. 5. 17. n. 4
Legato pure cognatis relicto, inſpicitur tempus teſtamenti & mortis 33. 2. 10. 3. Et 34. 5. 9. n. 9
Declaratio legatarii in alium recta conſertur 34. 1. 25. n. 8
Legatum quatenus per unum teſtem probari poſſit 34. 5. 25. no. 3
Pœna cauſa relictum hodie valet 34. 6. 1. 2
Legatum, quod legatarius ſibi in teſtamento adſcripſit, pro non ſcripto habetur 34. 8. 1. n. 1. lim. n. 2. 3
Legatum qui acceptavit, non privatur iſto, ſi poſtea teſtamentum falſum dicat. 34. 9. 5. n. 1
Legatum tutori teſtamentario à patre pupilli relictum, amittit tutor ſe excuſans 34. 9. 5. n. 3. 4
ſed fiſco non cedit 34. 9. 5. n. 5
Legatarius relicta ſub conditione negativa petens tenetur præſtare cautionem Mutianam 35. 1. 7. n. 1. ut & 35. 1. 103. n. 1. 2. 8
Secus in contractibus nu. 2
Modale legatum quomodo differat à conditionali 35. 1. 17. n. 10. 11
Legatum uxori relictum, quandocunque liberos habebit, intelligitur de liberis ex eodem matrimonio natis 35. 1. 25
Legatum, conditione mixta vel poteſtativa per caſum deficiente, extinguitur 35. 1. 31. n. 3. 4
Legatum in epiſtola relictum, ad quam teſtator in teſtamento ſe retulit, valet 35. 1. 38. n. 1. 2
Legatum ſub modo, peti poteſt, interveniente cautione de modo implendo 35. 1. 40. nu. 3
Sciſſo legato ipſo jure in partes, ſcinditur & conditio pro rata 35. 1. 43. n. 1
Legatum ſub die, qui non poteſt non exiſtere, vivente legatario, purum eſt 35. 1. 79. n. 1. & ſeq.
Legatum annuum ſub conditione commorationis relictum, non extinguitur morte illius, cum quo legatarius commorari debet 35. 1. 84. nu. 1 lim. n. 2. 3
Si idem legatum repetitur, non mutantur ſubjecta, ſed qualitates 35. 1. 89. n. 1
Legatarius ante aditam hæreditatem decedens, legatum in hæreditatem transmittit 35. 1. 99. n. 4
Damnum contingens in rebus legatis, legatarii eſt 35. 2. 30. nu. 6. lim. n. 7
Legata in priori teſtamento relicta, in ſecundo cenſentur revocata 35. 3. 3. n. 2
Pure relictum cedit ſtatim à die mortis teſtatoris 36. 2. 5
Idem tranſit in conditionale, ſi ſub conditione adimatur 36. 2. 6. n. 1
Legatum purum, cujus ſolutio differtur in incertam conditionem, tranſmittitur ad hæredes 36. 2. 6. n. 2. 3
Annui legati dies cedit initio cujuſque anni 36. 2. 12. n. 1. 4
Secus in legato certo anno præſtando ib. n. 2. 3
Legatum ſub contrariis conditionibus relictum quatenus transmittatur ad hæredes 36. 2. 13. n. 1
Dilatio ſolutionis legati adjecta legatum non facit conditionale 36. 2. 16 n. 3
Legatarii hodie mittendi in bona ſecundum quantitatem rei legatæ 36. 4. 5. n. 3
Legatarius quando in ipſius hæredis bona miſſionem petere poſſit 36. 4. 3. n. 4
Pater dote promiſſa legans cenſetur animo compenſandi legaſſe 37. 7. 4. n. 1
In hæreditatem legatarii computantur legata, ſi dies eorum ceſſit vivo legatario 38. 2. 26. n. 1
Hæres legatarii in præjudicium tertii non poteſt repudiare legatum defuncto relictum 38. 2. 26. nu. 1

PRO LEGATO.

Quinam pro legato uſucapiant 41. 8. 9. n. 1. 2

LEGATUS.

Legatos ubi delinquunt punire licet 5. 1. 24. 2
Vid. jus revocandi domum
Hæreditatem ubi legationis cauſa moratur adiens ibidem conveniri nequit 5. 1. 26
Non habet privilegium in iis, quæ moram non patiuntur 5. 1. 28. 5
Legati ubi contrahunt actione reali poſſunt conveniri 5. 1. 24. 3
Legati quando tempore legationis agere poſſit 50. 7. 10. n. 2
Legatus in itinere decedens non reſtituit ſumtus 50. 7. 10. n. 2
Legati municipum quoque privilegiis gaudent 50. 7. 10. n. 3
Etiam reip. cauſa abſunt 4. 6. 8
Legati jure gentium ſunt inviolabiles 50. 7. fin. n. 1
Reſtitutam accipiens hæreditatem tempore legationis conveniri nequit 5. 1. 28. 1
Uti nec reſtituens hæreditatem 5. 1. 28. n. 2
Illa tamen conveniri poteſt cui à legato reſtituitur ib. n. 3
Tempore legationis ubi fidejubet ibi etiam convenire poteſt 5. 1. 39. 3
Legatus non habet privilegium in rebus moram non ferentibus 5. 1. 28. 5

LEGES ff. EXPLICATÆ.

L. 11. d. comm. rei vend. 1. 15. 1. 7
L. 48. fam. erc. 3. 3. 42. 8

LL. CODICIS EXPLICATÆ.

L. 2. C. quæ ſit longa conſuet. 1. 3. 32. 5
L. 11. C. d. dignit. 1. 9. 5. 2
Lex hæc non eſt in totum abrogata ib. n. 3
L. 11. C. d. quæſtion. 1. 9. 7. 6

LEGATUS PROCONSULIS.

Vid. Proconſul.

LEGITIMATIO, LEGITIMUS.

Per ſubſequens matrim. fit etiam invitis patre & filio naturali 1. 6. nit. 2
Legitimus eſt filius ex ſponſa 1. 6. 6. 3
Etiam per Adoptionem inducitur 1. 1. 7. Rubr. 1. 7. 7. 2
Legitimatus an poſſit compelli ut patriæ poteſtati ſe ſubjiciat 1. 6. nlt. 3
Ad legitimandos liberos ex illicito conjugio natos temporis diuturnitas & numerus liberorum poteſt principem movere 23. 2. 57. 1
Liberi illegitime nati per ſubſequens matrimonium, licet nuptiæ intermediæ legitimantur 40. 9. 21. n. n
Filius naturalis per ſeipſum legitimationem à Principe petere poteſt 40. 11. 2. n. 2
Legitimus filius is præſumitur, qui conſtante matrimonio natus 1. 6. 6. 1

LEGITIMA.

Jure ff. ſufficit quocunque titulo filius habeat legitimam 5. 2. 8. 15. mutatum hoc ibid.
Onus imponi poteſt legitimæ in favorem filii 5. 2. 8 n. 17
In computanda legitima exhæredatus partem facit ib. 19
Intelligitur deducto ære alieno 5. n. 2. 8. n. 21. lim. 27
Eſt quota bonorum, non hæreditatis 5. 2. 2. 8. n. 22
Omnis in univerſum gravaminis expers eſſe debet ib. 23
ampliatur ibid.
Pro parte in pecunia parata eſt aſſignanda, pro parte in nominibus 5. 2. 8. n. 24
Debita ante conſtitutionem legitimæ, creditoribus ſolvenda ſunt 5. 2. 25. lim. ib. 26
Gravamen legitimæ eſt, ſi filius eam ſucceſſive & particulariter ex fructibus habere debeat 5. 2. 6. o. 29
Si filius probabilem cauſam contradicendi teſtamento paterno habeat, licet pater privationem pro pœna adjecerit legitimam tamen non amittit 5. 2. 8. n. 34. ampl. ib.
In legitima patri uſusfructus adimi non poteſt 5. 3. fin. 5
Debetur ex ſubſtantia, non tamen in omnibus rebus hæreditatis 10. 2. 25. 11
Liberi exhæredati non minuunt legitimam fratrum 37. 4. 19. nu. 2
Collationi ſubjecta in legitimam imputantur 37. 6. 1. n. 7
Per ſtatutum diminui, non tolli poteſt 38. 6. 7 n. 5
Quanta hodie ſit legitima 5. 2. 8. 20

LENOCINIUM.

Gravius eſt adulterio 3. 2. 4. 1
Maritus uxorem in adulterio deprehenſam retinens vel de uxoris adulterio incipiens agere & non pergere de lenocinio tenetur 48. 5. 2. n. 1
Leno quis proprie dicatur 48. 5. 29. n. 1
Connivens ſine lucro uxori luxurioſe vivente pœnam lenocinii non incurrit 48. 5. 29. n. 3
Etſi leno durante ſervitute lenocinium exercens fiat liber, infamis tamen manet 3. 2. pen. 2

LEUTERATIO.

Si quis leuterationem ab uno capite ſententiæ interponat, quoad alia ſententia in rem judicatam tranſit 4. 4. 19. 3. lim. ib.
Leuterationem ſi procurator ſine mandato interponat, Dominus ratificare debet intra decem dies 46. 8. 14. n. 7
Leuteratio Saxonica unde fluxerit & quid ea petatur 39. 1. 4. n. 10

LEX, LEGES.

Lex quid ſit 1. 3. 1. 1
Fundamentum civitatis & omnium collegiorum 1. 2. 1. 7
Secundum eam præciſe judicandum ib.
Quando abſurda vel iniqua corrigenda 1. 2. 2. n. 8
Lex in dubio ita interpretanda ut evitetur abſurdum 1. 3. 19
Leges corpore Juris ſunt generales 1. 3. 8
Permittit adiaphora, interdum vetita 1. 3. 7 1
Ejus mens & ratio potius quam verba ponderanda 1. 3. 17
Si mere poſitiva ratio ejus ſolida via deprehenditur 1. 3. 20. 2
Ratio legis ſæpe, quod non repugnet rationi 1. 3. 20. 0. 3
Lex contra rationem naturalem invalida ibid.
Lex naturam imitatur 1. 7. 16
Lex Generalis poſterior, ſpecialem priorem non tollit 1. 3. 26. 8
Lex poſterior explicantur aliquando per priorem 1. 3. 28
Leges multa concedunt ob rationem politicam, & publicam tranquillitatem, & lites minuendas, quæ conſcientia, quæ Deus prohibet 21. 1. 10. 4
Lex præſumitur vigere, niſi de conſuetudine contraria manifeſta appareat 4. 2. 13. 6
Leges poſteriores derogare prioribus quomodo accipiendum 1. 4. fin. num 1
Legi fraus varia fieri poteſt 1. 3. 29. 1

Index Rerum

Lex ubi ſilet conſuetudo obſervanda 1. 3. 32. 1
Deſuetudine ſola non tollitur 1. 3. 38. n. 5. & 4. 2. 13. 4. & 6
Nova non ſemper in obſervantia 1. 3. 32. n. 5. inſ.
Veteres leges non facile mutandæ 1. 4. 2
Quando corrigandæ ſ 1. 2. 1. 8
Tacite permittit quæ non prohibet 8. 3. 45. 3
Leges feruntur regulariter de iis, quæ frequenter contingunt 1. 3. 3. 1
Lex non præſumit vitam 100. annorum 1. 3. 3. n. 2
Leges etiam attendunt caſus rariores 1. 3. 3. 2. Et 5. 4. 3. 3
Non debet intelligi de caſu indubitabili 37. 10. 9. n. 1
Qui lege permittente quid facit, non meretur pœnam 2. 2. ult. 2

LEGES FUGITIVÆ.

Quæ dicantur 2. 4. 17. 2

LEX ANASTASIANA.

In quæſtione de lege Anaſtaſiana difficultas in exactione æſtimanda 15. 1. 51. 3
Ab ejus obſervatione Elector Saxoniæ mercatores excepit 18. 4. 23. 6

LEX AQUILIA.

In hac æſtimatur utilitas quæ percipi potuiſſet 9. 2. 12. 1
In hac leviſſima culpa ſufficit 9. 2. 44. 1. & ſeqq.
An hodie abrogata ſit 9. 1. 49. 8

LEX COMMISSORIA.

In pignoribus regulariter prohibita 18. 3. 1. 1. lim. ib.
In venditione receptiſſima eſt ib. 2
Facit contractum ipſo jure nullum ib. 4
Ex intervallo Contractui adjici poteſt 18. 3. 1. n. 6
In arbitrio venditoris eſt legem commiſſoriam exercere 18. 3. 2. 1. & 2
Emtor moneri poteſt venditorem, an uti velit lege commiſſoria ib. 3
In pacto commiſſorio unica variatio conceditur, altera non 18. 3. 4. 2
In eodem requiritur, ut Emtor interpelletur ib. 3. & 6
Si exercita eſt commiſſoria emtor amittit arrham 18. 3. 6. 1. lim. ib. 2
Renunciat venditor legi commiſſ. qui petit poſtea ſolutionem 18. 3. pen. 1
Lex commiſſ. non habet locum, quando non per emtorem ſtat 18. 3. fin. 1
Lex commiſſoria non facit emtionem, conditionem autem 41. 4. 2. num. 3

LEX FALCIDIA, QUARTA FALCIDIA.

Reſtringit legata, ut quarta ſit ſalva hæredi 35. 2. 1. n. 1
Obtinet hæc detractio in teſtamento captivi ante captivitatem conditi 35. 2. 1. n. 2
An & hodie in legato ad pias cauſas ib. n. 3
Perſo ſub pœna legata, quatenus imputanda in falcidiam n. 4
In rebus dividuis locum habet 35. 2. 1. n. 6
Etiam in legato debiti, & quatenus ib. n. 8
In actionibus pœnalibus & honorariis 35. 2. 31. n. 1. 2
Si portio onerata accedat non oneratæ, ratio falcidiæ qualiter ineunda 35. 2. 1. n. 12. Et 35. 2. 78. n. 1
Portio ſemel hæredis facta perveniens ad cohæredem per arrogationem, non imputatur 35. 2. 1. n. 14
Nec debita naturalia nondum ſoluta ib. n. 16
Veniunt in computationem debita hæredis debitoris, æs alienum, impenſæ funebres &c. 35. 2. 1. n. 17. 18
In legato annuo reipubl. relicto, qualiter ratio falcidiæ ineunda 35. 2. 3
Fructus pendantes hic attenduntur 35. 2. 9. 1
In teſtamento patris & filii ſemel detrahitur 35. 2. 11
Hæres creditum ſuum detrahere poteſt 35. 2. 12. n. 3. Et 35. 2. 15. num. 9. 10
De jure novo prohiberi poteſt Falcidia 35. 2. 15. n. 1
Expreſſe ib. n. 2. & ſeqq.
An fructus in quartam computentur nepotibus 35. 2. 15. n. 12
Deductio Falcidiæ ceſſat in relictis militum 35. 2. 17. num. 3. & 40. n. 1
Competit etiam hæredi ab inteſtato 35. 2. 18. n. 2
Relicta hæredi non jure hæreditario non computentur 35. 2. 19. num. 1
In ratione Falcidiæ ineunda, inſpicienda quantitas patrimonii tempore mortis 35. 2. 30. n. 1. Et 35. 2. 73. n. 12
Relicta hæredi conditionis implendæ cauſa non imputantur 35. 2. 30. n. 9. Nec inter vivos donata 35. 2. 56
Detractio competit interdum & legatario 35. 2. 32. n. 4 Vid. 35. 2. 47. n. 1. 2
Locum habet in interuſurio 35. 1. 57. n. 4. 5. in prælegato dotis 35. 2. 57. num. 6
Ut & in iis, quæ titulo legati habet hæres 35. . 91. n. 5
In legato alimentorum & uſusfructus qualiter ratio falcidiæ ineunda 35. 2. 68. n. 1
Deductio facienda à ſingulis hæredibus gravatis 35. 2. 77. n. 1. limitat. num. 2
Differentia inter retentionem quartæ expreſſam à teſtatore, & quæ authoritate fit 35. 2. 86. n. 1
Si de falcidia dubitetur, an locum habitura, legatarius cavere debet 35. 3. 13. n. 1. Et 35. 3. 3. n. 1. ut & 35. 6. n. 1. 2

LEX RHODIA DE JACTU.

Omnium contributione ſarciendum eſt, quod tempore naufragii ejectum fuit 14. 1. 1. 1
Idem ſi piratis merces datæ 14. 2. 1. n. 5
Partem damni & ille fert cujus merces ſunt ejectæ ib. 1. 9. & 10
Domini ejectarum mercium contra magiſtrum vel actionem locati vel conducti habent 14. 2. 2. 1
In Ejectione mercium requiritur juſtus & non vanus naufragii metus ib. 2
Domini ejectarum mercium habent actionem ad reſtitutionem damni, ſi culpa Magiſtri factum naufragium ib. 3
De conſuetudine vectores contra vectores habent actionem in rem 14. 2. 2. n. 4
Propter navem exarmatam non fit collatio ib. 5
Operarii damnum inſtrumentorum ferre debent, non is qui locavit operas 14. 2. 1. n. 6
In collatione margaritarum non quantitatis ſed valoris habetur ratio ib. 8
In computatione amiſſarum ſalvarumque rerum amiſſæ ſecundum valorem æſtimandæ ſunt quo emtæ, ſed ſalvæ, quo vendi poſſunt 14. 2. 2. n. 12
De conſuetudine maritima æſtimantur eo pretio, quo vendi loco deſtinato potuiſſent 14. 2. 2. n. 12
Cæteri onerantur, cum aliqui non ſunt ſolvendo ib. 3
Res projectæ non habentur pro derelictis 14. 2. 2. n. 14
An & illa contribuere tenetur cujus merces quidem ſalvæ ſed deterioratæ, diſtinctione explicatur 14. 2. 4. 2
Domini mercium ad reparationem navis fulmine tactæ contribuere non tenentur 14. 2. 6
Merces ex naufragio ereptas quisque ſibi ſervat, nec conferre tenetur 14. 2. 7
In dubio jactata non habentur pro derelictis 14. 2. 8. 1
Ejecta domini terrarum jure ſibi vindicare non poſſunt ib. 2
An pro mancipiis in navi mortuis vectura debeatur, diſtinguitur 14. 2. fin. 1.
Si navis optima conducta ſit, & tu deteriorem adhibeas, & ambæ periiſſent, ad reſtitutionem damni non agitur ib. 3

LIBELLUS.

Ubi decretum neceſſarium libellus non ſufficiens eſt 1. 16. 9. 2
Libelli copiam ſibi edi poſtulans, exceptione fori declinatoria omnino uti poteſt 5. 1. 33
In ambigua narratione libelli id accipiendum, quod actori eſt utilis 5. 1. 66. 1
Si actor nihil petat in libello, judex ex officio id poteſt declarare 5. 1. 66. n. 1
Quando dubium an petitorium an poſſeſſorium intentatum, ſtatur declarationi actoris ib. 2
Hæres libellantis poteſt declarare verba libelli 5. 1. 66. num. 7. limit. ib. 9
Libellus debet eſſe ſpecialis, niſi generale ſit judicium aut debitum ſit per judicium liquidandum 6. 1. 6. 3
Vid. proprietas
Licita eſt emendatio libelli in qualitate uſque ad ſententiam 9. 4. 4. n. 8 9. & 13
Cognoſcere de plano & expedire quid per libellum differunt 1. 16. 9. 4
In libellis criminalibus circumſtantiæ exprimendæ 48. 2. 3. num. 1. 2
In libellis criminalibus concluſio omitti poteſt ib n. 6
Injuriatum agens ſi in libello concluſionem omittat præſumitur criminaliter agere 48. 2. 3. n. 7
Libellus quando ineptus dicatur ib. n. 8. 9
Ineptus notorie eſt reficiendus 1. 12. 1. 2

LIBELLUS FAMOSUS.

Ejus deſcriptio 47. 10. 9. n. 1
De hoc tenetur non tantum qui compoſuit vel edidit ſed etiam qui dolo malo fecerit, quo quid eorum fieret ibid. n. 2
Famoſus libellus non fit ſi nomen Autoris ſubſcriptum 47. 10. 9. num. 3. 4
Inter famoſum libellum & injuriam ſcriptam diſcrimen n. 5
Autores famoſorum libellorum capitali ſupplicio ſubjacent 47. 10. 9. num. 6
Scripta hodierna Theologorum non ſunt famoſi libelli ſed tantum injurioſi 47. 10. 9. n. 7
Libelli famoſi autorem denunciantis quale præmium ib. n. 8
Autorum famoſorum libellorum pœna 48. 17. 5. n. 3

LIBER HOMO.

Si libero homini, quem ut ſervum bona fide poſſideo quid mandaverim, an detur actio mandati, an negot. geſt. 3. 5. 19. 2
Liber homo b. f. ſerviens ſi mutuam pecuniam in Domini uſilitatem verterit an comperto errore habeat actionem de in rem verſo vel neg. geſt. 3. 5. 36. 1
Quando ceſſet ib. n. 3

LIBERATIO.

Legari poteſt expreſſe vel tacite 34. 3. 3. n. 1. in perpetuum vel ad tempus ib n. 2
Quotuplex effectus 34. 3. 4. n. 4
Legata uni ex duobus rei promittendi non prodeſt alteri ib n. 5
Niſi ſint ſocii num. 6
Liberatio eſt vel ſimplex vel perſonalis 34. 3. 8. n 4
Præſumitur potius in rem eſſe, quam in perſonam ib n 6
Niſi particula excluſiva addita 34. 3. 8 n. 8
Legatum liberationis perſonale non tranſit ad hæredem 34. 3. 8. 9

Simplicitee

Simpliciter legato liberationis à redditione ratioonm non continetur remiſſio reliquorum 34. 3. 9. n. 1. quod li n tatur n. 3. & 34. 3. 18. n. 4
Promiſſio liberationis in futurum inter liberationis in futurum inter liberationem in præſenti 2.14.41.2
Duobus reis relicta liberatione incapax ſocius per caparem capit 34. 3. 19. 1

LIBERI.

Ex concubinatu nati non poſſunt parentem in jus vocare 2. 4. 6.
Si non lugeantur en ſequatur infamia 3.1.23.2
Ex ſecto ventre nati 1. 5. 15 4
Suſcepti à patre nobili matre ignobili nobiles naſcuntur 1. 9. 8. 1
Pro operis patri præſtitis mercedem petere poſſunt 37. 15. 10. 3

LIBERTAS.

Jure Gent. & Civ. quomodo liberi fiant 1. 1. 4. 1
Ejus definitio 1. 5. 4. 1
Homo liber, qui ſe ad pretiom venundari paſſus eſt an fiat libertus 1. 5. ult. 1
In dubio pro hec judicandum 34. 5. 10. n. 11. Et 38. 1. 30. n. 4
Libertas ſub modo ſi alter alienaverit legata inutilis 40. 4. 39. num. 1
Libertas ſervo & directo & per fideicommiſſum relicta inducit electionem 40. 4. 56. n. 1
Libertas relicta alienatione voluntario admittitur 40. 4. 58, num. 3
Libertas in teſtamento relicte, quomodo habeatur 40. 5. 1. n. 8
Proclamatio ad libertatem quibus caſibus licita 40. 12. 7. 2

LIBERTAS PRÆDIORUM.

Quomodo libertas in urbanis ſervitutibus non præſcribatur 8.6.18.1

LIBERTINI.

Quinam ſint 1. 5. 6. 1
Quomodo à libertis differant ib. n. 2
Libertini per jus aureorum annulorum conſequebantur jura ingenuitatis 40. 10. ult. 1
Natalibus reſtituebantur conſentiente Patrono ib. 3
Adoptio libertini à patrono facta an reddat ingenuum 1. 5. ult.

LIBERTUS, LIBERTA.

Si libertus arrogatus fuerit, an poſſit ſine venia in jus vocari 2. 4. 10. 4
Sine præfatione honoris patronum non poteſt in jus vocare 2. 4. 10. num. 6
Civitatis an poſſit decuriones in jus vocare 2. 4. 10. n. 7
An liberto detur actio famoſa contra patronum 2. 4. 10. n. 15
An & quomodo liberto contra Patronum accuſantem ſe defendere liceat 2. 4. 14
Libellum Principi offerens contra patronum an incidat in Pœnam edicti 2. 4. 15
Libertus communis patronum in jus vocare nequit: ſecus in liberto univerſitatis 2. 4. 23. 1
Quæ pœna liberti patronum ſine venia in jus vocantis & an adhuc obtineat 2. 4. pen. 1
Quid ſi pœnam ſolvere nequeat ib. n. 2
An ob ingratitudinem per procuratorem poſſit revocari in ſervitutem 3. 3. 35. 5
Uno ex libertis, quibus certi prædii uſusfructus erat relictus, mortuo ejus portio cæteris non accreſcit 7. 1. 57. 4
An liberto jus ſepulchri familiaris competat 11. 7. 6. 4
Liberto medico permittendum & aliis medicamenta præbere 38. 1. 26. 1
Pœna liberti patronum criminis alicujus accuſantis vel cum inimicis Domini inſpirantis 1. 12. 1. 18
An liberta à patrono impregnata poſſit filium inde natum in jus vocare vel contra 2. 4. 10. 13
Liberta ad eam dignitatem cui non convenit præſtatio operarum evecta, liberatur ab obligatione operarum 38. 1. 34. 1

LIBRI MERCATORUM.

Ad faciendam ſemiplenam probationem debent continere utramque paginam 2. 13. 6. 6
Libri mercatorum edi quoque debent 2. 13. 1. 9

LICITATIO.

Primo licitatori in ſubhaſtatione pœnitere licet, cum aliis plus obtulit 18. 2. 9. 1. lim. 18. 2. 11. 2
In licitatione primus ab alio ſuperatus, liberatur 18. 2. 11. 2. & ſeqq.
Ubi licitatores pares priori magis favendum 18. 2. 11. n. 6
Jus licitationis in feudo quoque obtinet 18. 1. 11. n. 6. 10 f.
Res licitanti primo vel ſecundo addictæ non proponitur ulteriori licitationi 96. 1. 61. n. 5
In ſubhaſtatione licitator non admittitur ſine cautione 39. 4. 9. num. 1

LICTOR.

An ſit infamis 3. 2. rubr. 4

LIGNUM.

Uſufructuarius an hodie ligna immature cædere poſſit 7. 1. 48. 4
Ob ligna furtim cæſa vel tempore non convenienti pœna exaſperatus 47. 7. 7. n. 22

LIQUIDUM.

Liquidum ab illiquido ſeparandum; Et liquidum propter illiquidum non debet retardari 40. 7. 5. 2
Liquido debito ſi opponitur illiquidum, probandum eſt 16. 2. 6. 9
Liquidum cum illiquido non compenſatur 11. 1. 11. 93
Liquidum propter illiquidum non debet retardari 40. 7. 5. 2

LIS.

Fraudulenter non differatur 1. 7. 25. 5
Mandata inhibitoria de lite non proſequenda, injuſta ſunt 4. 2. 14. 13
Juſta lis deſeri poteſt execratione litis 4. 7. 4. 3
Teſtamentum in quo litis cauſa princeps eſt inſtitutus, nullum eſt 4. 7. 8. 4.
Re litigioſa vendita & evicta, datur proceſſus contra ipſum tertium ſcientem ſive ignorantem 4. 7. 10. 1
Inter patrem & filium olim non poterat eſſe niſi in quibuſdam caſibus, hodie omnino poterit excepto peculio profectitio 5. 1. 4. 4. 1
A lite deſiſtere non prohibitum, deſiſtens tamen parti tenetur in expenſis 5. 1. 10. 1. lim. ib. 2
Conſilium de abbrevianda lite 5. 1. 10. n. 3
Appellato quocunque tempore liti renunciare licet, nec appellanti licet repoſcere expenſas 5. 1. 10. n. 3
Nullitas non committitur ſi hæres non præciſe ad reaſſumptionem litis citetur, modo citetur ut liti adſit 5. 34. 3. lim. ib. 4
Qui convenit liti ſe offerentem etiam poſtea fundi poſſeſſorem convenire poteſt 6. 1. 7. 1. lim. ib. n. 2
Qui ſe obtulit liti, ante litem conteſtatam mendacium impune revocare poteſt 6. 1. 15. 1
Pro eo qui ſe obtulit liti non habendus eſt, qui judicium ſuſcepit 6. 1. 25. 4.
Vid. Poſſeſſor.
Poſſit roborari per ſupervenientem tertium 6. 1. 27. 12
Litis facta æſtimatio poteſt excedere duplum 6. 1. 68. 8.
Metuens litem poſt rem deſerere odio litis 7. 1. 64. 3
Cedere quis poteſt liti ante litis conteſtationem, non poſtea 9. 4. 8. 2

LITIS CONTESTATIO.

Ea facta res in judicio deſinit eſſe integra 3. 3. 8. 13
Non videtur id in judicium veniſſe, quod poſt litis conteſtationem accidit 5. 1. 23. 1. lim. 2. ſeqq.
Inducit malam fidem tantum quoad fructus 6. 1. 15. 10
Non ratione rei interitus 6. 1. 16. 2
Vid. Poſſeſſor.
Per litis conteſtationem novatur actio 15. 1. 3. 5

LITIS DENUNCIATIO.

An defenſor Emtoris venditori fundi quem tertius vindicat, litem denuncians teneatur præſtare cautionem rato 3. 3. 75. 2
Emtor agens an litem denunciare poſſit 3. 3. 75. n. 2

LITIS PENDENTIA.

Actus contrarius litis pendentiæ inducit tacitam renunciationem 4. 4. 30. 1
Per citationem inducitur 50. 1. 30. 1. Lim. ib. ampl. ib. 3. limit. ib. 5. 6. 7. 9. 10
Si lis pendeat contra unum correum debendi non liberatur alter 5. 1. 30. n. 17
Exceptio litis pendentiæ ante lit. cont. opponenda ib. 18
Inducitur per reſcripti impetrationem, ſi ſimul libellum offeratur ib. 19
Si lis in judicio aliquo pendeat fruſtraneus eſt proceſſus alibi poſtea ex l. diffamari inſtitutus 5. 1. 30. n. 21
Si in judicio inferiori pendeat non poteſt ſuperiori committere cauſam aliis ad amicabilem compoſitionem adverſa parte invita ib. 22
Si per commiſſionem pendeat, ab eo qui commiſſionem petiit, diſſolvi poteſt 5. 1. 30. n. 23

LITTUS.

Ædificia in littore extructa num uſu omnibus communia 1. 8. 4. 1
Caſam in littore maris ponere licet etiam ſine decreto Principis 1. 8. 5. 1
Ædificium in littore eſt in dominio ædificantis 1. 8. 6. 1

LOCATIO, TOR.

Propter meretrices inductas poteſt locator conductorem ante tempus expellere 7. 8. 1. 6
Operæ ruſticorum non facile locari poſſunt 12. 6. 26. 35
Juriſdictionem prædii ſublocari varie conceditur 2. 1. 11 9
Locatio ad longum tempus eſt ſpecies alienationis 6. 3. ult. 3
Non fieri debet hæc locatio in prædiis minoris, neque Eccleſiæ 6. 3. ult. n. 4. 5
Ad longum tempus omnino ab Emphyteuſi differt ib. 6
Inter locationem & venditionem maxima eſt affinitas 19. 2. 1. 1
Res ſua locari poteſt 19. 2. 2. n. 2
Locatio ad hæredes eſt tranſitoria 19. 2. 4. 1. & 2
Operæ, eſt vel nudæ operæ, vel ſimul operis 19. 2. 4. n. 5
Convenitur actione locati conducti is, qui primo ſub certa mercede domum conduxit, mercede vero poſtmodum remiſſa, ſi damnum dederit in ædibus 19. 2. 5. 1
Locatio perpetua præſumenda, ſi quis poſſederit fundum conductum per multos annos 6. 3. ult. 8
Locator ex cauſa ſterilitatis tenetur pro rata tantum ad exonerationem mercedis 19. 2. 15. 21

Ad fructuum copioſæ perceptionis præſtationem locator conductori non eſt obligatus 19. 2. 9. 4
Maritus ſi fundum dotalem locavit, & ante tempus finitum mortuus, vidua non tenetur ſtare locationi. ib. 8. lim. ib. & 9
Locatio prima & tacite fieri poteſt 19. 2. 13. 29
Locator ſi poteſt, regulariter præciſa rem utendam tradere tenetur 19. 2. 15. 1
Menſura indicta à ſuperiori locator ferre debet ib. 2e
Opera locata & non præſtita ab operam promittente ob fortuitum caſum in ipſo contingente merces peti non poteſt, ſoluta autem reſtituenda 19. 2. 15 n. 33. ampl. ib. 34
Hæredes operariorum ante tempus conductionis mortuorum non poſſunt integram mercedem petere, & ſoluta pro rata reſtituenda 19 2 15. n. 16. & 37
Locans rem vitioſam, conditionem hanc, licet ignoret, tenetur 19. 2. 19. 1. lim. ib. 2
Ob vaſa vitioſa locator ignorans conditionem vaſorum, tenetur ad intereſſe, licet duplum excedat ib. 3. lim. ib. 5. in alia re vitioſa.
Res alienas locans pro eo tempore, quo uſus eſt conductor rebus iſtis, mercedem petere poteſt 19. 2. 19. n. 6
Quando Dominus res alienas locatas vindicando auffert, tenetur locator conductori ad intereſſe ibid 7. lim. ibid. 8
Locator conductorem compellere non poteſt, ut melioramentum tollat 19. 2. 19. n. 11
Illata à ſubconductore ruſtico prædio locatori primo tacite non ſunt oppignorata, ſed fructus. 19 2 24. 4
Illata prædio urbano pro penſione ſubconductoris locatori primo tacite obligata ſunt ib 6 & 7
Locator initio ſtatim contractus conductorem turbans, quo minus re conducta uti poſſit, facto per pœnitentiam non purgato, tenetur ad omne intereſſe 19. 2 24. n. 8
Si merces in arbitrium tertii indefinite collata, nulla eſt locatio 19. 2. 25. 1
Emtor non tenetur ſtare locationi à venditore factæ ib d. 1. ampl. ib. & 3. lim. ib. 4. 6. & 7
Si non expreſſe de re, tempore locationis non alienanda convenit, ſed ob debitum hypotheca conſtituta tunc ſi emtor debitum illud offerat, conductor cedere tenetur 19 2. 25 n. 5
Eccleſia vel minor locationi à prælato vel tutore factæ ſtare tenetur ib. 9
Locatione operarum duobus facta, is potior eſt qui prior conduxit 19. 2. 26. 1. ampl. in ſubditis ib. 14
Si locator promiſit, ſe venditurum conductori, poſtea vero alii vendat, emtor conductori præferendus eſt 19. 1. 26. n. 2. 3. & 4
Ex pacto protimiſeos locationi adjecto, non poteſt præciſe agi ad vendendum ſed intereſſe 19 2 26. n. 6
Re duobus locata vel vendita, poſterior præfertur, ſi illi res tradita, præſtito tamen intereſſe priori 19. 2. 26. n. 9
De jure civili ſervus non tenetur reſignare ante tempus conductionis finitum ib. 10
Conſuetudine ſubditi cogi poſſunt, ut operas ſuas addicant Dominis 19. 2. 26 n. 12
Actione locati conveniri poteſt locator, ſi prædium locet, adjecto pacto, quod ſi vendere velit, primo offerendum conductori, & tamen alii vendat ib. 13
In locatione operis per averſionem tamdiu conductoris periculum, quamdiu opus non eſt probatum 19. 2. 36. 1. & 2
Locator conductorem propter meretrices inductas ante tempus expellere poteſt 7. 8 1. 6
Locans operas ſuas, ſi per eum non ſtetit, quo minus præſtiterit, totius temporis mercedem petere poteſt 19. 2. 38. 1. & 1. lim. ib. 3
Qui promiſit cuſtodiam, tenetur de periculo & damno dato 19. 2. 40
Servitutes locari nequeunt 19. 2. 41. 1
Res ſpirituales locari non poſſunt ib. 5
Rem locatam non reſtituens vel domum reſignans ne vacuam reddens locati tenetur 19. 2. 48
In Locatione remedium L. 2. C. de Reſc. Vend. quando locum habeat 19. 2. 22. 1
Locator interdum non obligatur ad remiſſionem penſionis 19. 2. 22. 1
Locatores ad culpam levem præſtandam tantum obligantur 18. 6. 11. 1
Sublocatio an conceſſa 19. 2. 24. 2. Et 19. 2. 7. n. 1. ſeqq.
Tutelam gerens prohibetur ſub pœna falſi bona fiſcalia conducere 19. 2. 49. 1 hodie hoc non obtinet ib. 2
Locans operas ſuas ſemel tantum conſtituta mercede, tenetur de vitio operis, qui vero locat operam in ſingulos dies, non tenetur quia ſingulis diebus videtur opus approbatum 19. 2. 51
Locatio tunc demum valet, ſi de mercede conventum fuerit 19. 2. 5e
Locans fundum renunciato expreſſa beneficio l. 3. C. h. t. illo uti non poteſt 19. 2. 54. 9. lim. ib. 10
Dominus de furto ſurreptis rebus ex camera locata non tenetur, niſi cuſtodiam in ſe receperit 19. 2. 55. 1
In locatione merces in numerata pecunia conſiſtere debet 19. 5. 5. 5.

LOCUS.

Locus religioſus quis 11. 7. 2. 1
Vid. Act. de eo quod certo loco.
Cadavere in locum alienum purum illato an locus fiat religioſus 1. 8. 6. 9
Non tantum in loco domicilii quis conveniri poteſt, ſed quoque in loco contractus 5 1. 19. 14
Cenotaphium an faciat locum religioſum 1. 8. 7
Abſens interdum ad locum contractus citari poteſt 5. 1. 19. 16
Dantur caſus, ubi quis in loco contractus non poteſt conveniri 5. 1. 19. n. 22. lim ib 23
Locus contractus quis ſit, deſcribitur ib 18
Ex mandato non quis convenitur, in eo loco, in quo mandatum dedit, ſed in quo loco mandatum executionis mandatur 5 1. 19. n 25
Locus à mari occupatus licet in privati dominio fuerit, fit communis 1. 8. pen.
Quisnam cenſeatur loci in medio ſiti Dominus eſſe 8. 12. 10
Locus deſtinatæ ſolutionis, præcipue tribuit forum 5. 1. 19. 26
Locus domicilii eſt generalis & concurrit cum aliis ſpecialibus foris 5. 1. 9. n. 29
Locus rei ſitæ locum habet ſive reus domicilium ibi habeat, ſive non 5. 1. 38. 4
In loco domicilii maritus de dote conveniendus 5. 1. 65. 2. lim. ib. 10. & 12
Locus ædificii ſacri diruti non fit profanus 18. 1. 73. 1
Locus deſtinatus ſolutioni intelligitur locus contractus 44. 7. 21. n. 1
De loco ſolutionis ſi conventum non attenditur locus contractus 44. 7. 21. n. 2
Loca publica quæ ſint 43. 8. 2. n. 2
Non debet quid in publico loco permitti quod cum privatorum damno ſit ib. n. 8
Quomodo proprietarius ex loco puro religioſum facere poſſit 7. 1. 17. 1
An altero invito vendi poſſit 10. 2. 3 n. 1
Non locus religioſus, ſed ejus jus in actionem venit ibid. n. 2
Locus religioſus in hæreditate acquiſitus etiam dicitur ſepulchrum hæreditarium 11. 7. 6. 1
Cadaver in locum alienum inferens aut tollere id tenetur, aut loci pretium ſolvere 11. 7. 7. 1
Locus ſacer & ſacrarium differunt 1. 8. 9. 2
An hodie in loco ſuo quis locum religioſum facere poſſit 1. 8 6. 7
Cadavere in locum alienum purum illato an fiat religioſus 1. 8. 6. num. 9
Locus religioſus ſi pro puro venditus, ſupra quæ detur actio 11. 7. 8. 6

LÆSIO.

In reſtitutione minorum non omnis læſio ſufficit, ſed conſiderabilis 4 4. 11. 4
Modica læſio naturaliter licita 4. 4. 16. m. quod explicatur ib. 11. 12. 13
Majorennes impune lædi poſſunt uſque ad dimidiam 4. 4. 16. 14. & 15
In minoribus triplex læſionis modus 4. 4. 44. 3
Minima læſio emtionem b. f. factam nullam non facit 18. 1. 54
Ob læſionem ultra dimidium datur reſciſſio ex L. 2. C. de Reſcind. venditione 18. 5. 4. n. 3. & 4. ſeqq.
Dolo facta qualiſcunque ſit, actione emti & venditi purgatur 19. 1. 13. 6

LUCRUM.

Lucrum quod defertur non ut hæreditas tranſmittitur etiam ſine agnitione 1. 7. 21. 2
Etiam qui lucrum ob abſentiam amiſit reſtituitur. 4. 6. 17. Et 4. 6. 48
Lucrum non ſentit ad quem res metu extorta b. f. pervenit, quæ poſtea interum periit 4. 1. 18. 1
Niſi in aliam rem per conditionem, emtionem &c. ſit converſa ib.
Lucra ſunt duplicia 4. 6. 18. 1
Lucra quæ cum alterius damno conjuncta, non pariunt reſtitutionem 4. 6. 18. n. 2
Qui impediit lucrum & commodum alterius, quod in fieri fuit, licet poſtea apparatum, non videtur damnum dare 22. 4. 5. 9
Nemo debet locupletari cum damno alterius 22. 6. 14. 1. ampl. 2. lim. ib. 5
Lucra ex ſcelere quæſita à quo vindicanda 48. 1. 6. n. 2
Lucrum omni poſſeſſori auferendum 5. 3. 26. 2
Lucrum turpiter quæſitum etiam hæredibus extorquendum 48. 1. 6. 1

LUCTUS, LUGERE.

Liberorum & parentum in quantum nuptias impediat 3. 2. 11. 2. & ſeqq. Et 3. 2. 21. 2
An ſit neceſſarius 3. 1. 13. 1
Exhæredatus an debeat patrem lugere 3. 2. ult. 1

LUDUS.

In bellariis ludere licet 11. 5. ult. 1
In ludo conceſſo qui nocet alteri de damno non tenetur 9. 2. 7. 5
Quod domino ædium, in quibus alea luditur, læſo non concedatur actio, hodie obtinet in levi injuria 11. 5. 1. 1. & 2. & 3
Qui perdidit in ludo pecuniam, ſolutam condicere poteſt ut indebitam 11. 5. 1. n. 2
Quæ à liberis perdita à parentibus repeti poſſunt 11. 5. 1. n. 8
Quæ à parentibus perdita quatuor de cauſis à liberis repeti queunt 11. 5. 1. n. 8. & ſeqq.

Ex

Ex conſuetudine licitus interdum eſt ludus, ſed tantum quoad repetitionem perditi 11. 5. 1. n. 12
Qui mutuo dat in luſu non repetit 41. 4. 8. 3. Et 11. 5. 1. n. 13
Interdum judex animadvertere poteſt in ludentes extra ordinem ib. 14
In pecuniam ludere licet, in ludo virtutis 11. 5. 1. n. 16
Mutuo dans ludi cauſa non habet repetitionem 41. 4. 8. n 3. 11. 5. 1. n. 13. ut & 44. 5. 1. n. 2
Sciens à luſuro ſe emere evictionem petere non poteſt 44. 5. 2. 2
Extra ludum ſponſiones in honeſta cauſa in habent 11. 5. 3
Victo in ludo filio patri vindicatio datur 11. 5. ult. 2

LUMINA OBSCURARE

An liceat ædes altius tollendo 7. 1. 30

M.

MACERIES.

Maceriem quam vicinus precario in meo fundo duxit, propria autoritate deſtruere poſſum 8. 4. pen. 1
Ob maceriem precario extructam libertas non uſucapitur ib. n. 2
Sed interdicto de precario agi poteſt 8. 4. pen. n. 3

MAGISTER NAVIS.

Etiam de rebus in littore perditis tenetur 4. 9. 3. 1

MAGISTRATUS.

Conquirenti à ludo pecuniam ſervo Dominus tenetur 11. 5. ult. n. 3
Alii ſubjectus condit ſtatuta non contra ſed præter jus commune 1. 1. 9. 2
Subditus ob publicam utilitatem poteſt cogere ad vendendum 1. 11. 1. 20
De conſuetudine teſtanti fidem non ſemper invenit 1. 3. 34. 4
Familiæ ſuæ factum præſtare debet 1. 16. 4. 5
Prohibere poteſt, ne quis ad certum locum accedat 1. 19. 3. 3
Contra inobedientes juriſdictionem varie tuetur 2. 3. 1 1
Magiſtratus ornamenta 1. 18. 19. 1
Coram eodem Magiſtratu qui cauſam cognoſcit & ipſum negotium expediendum 1. 10. n. 3
Hodie citari ac conveniri durante officio poteſt 2. 4. 2. 2
Hodie ultra ſuam provinciam aliquem relegare poteſt 1. 11. 1. 6
Dona accipere non poteſt 1. 18. 18. 2
Dimiſſionem officialibus dare poteſt 3. 3. 25. 4
Inferior Magiſtratus non reſcindit factum ſuperioris 4. 4. 16. 1
De quo dubitatur ib. 2
Magiſtratui inferiori hodie competit mixtum imperium 2. 1. 4. 2
Non merum 2. 1. 12
Quinam poſſit jubere judicare 2. 2. 13. 1
Magiſtratus delegati judicis ſententiam exequi tenetur 42. 1. 15. n. 2
Magiſtratus delegans, ſi à duobus judicibus delegatis ſententia diverſimode lata, illam declarare debet 42. 1. 28. n. 1
Magiſtratus quatenus actione injuriarum conveniri poſſit 47. 10. 32. n. 1. 8. 9
Magiſtratus temporalis durante officio conveniri non poteſt 47. 10. 32. 6. Et 5. 1. 48. 1
Magiſtratus ſpolium committere poteſt 47. 10. 32. n. 7
Magiſtratus pœnam à collegio juridico dictatam in pecuniariam mutare non poteſt 48. 16. 1. n. 6
Magiſtratus provinciarum melius facient ſi abſque uxoribus in provincias proficiſcantur 1. 16. 4. 2
Magiſtratus latam & levem culpam præſtare debet etiam in omittendo 50. 8. 6. n. 1

MAJESTAS.

Majeſtas alia divina, alia humana & moralis 48. 4. 1. n. 1
De crimine læſæ Majeſtatis vide in voce crimen læſæ Majeſtatis.
Majeſtas humana eſt ſumma in cives legibuſque poteſtas 48. 4. 1. 3

MAJOR.

An ſe alterius Juriſdictioni ſubmittere poſſit 2. 1. 14. 1
Majorennes impune lædi poſſunt, uſque ad dimidiam partem 4. 4. 16. 14
Abſentiæ neceſſaria non tribuit reſtitutionem majori ſi procuratorem mittere potuit 44. 20
Majoribus ſæpius ex clauſula generali ſuccurritur 4. 4. 23. 2. inf.
In damnis, non in lucris alterius damno quærendis 4. 6. 18. 1

MAJORATUS.

In Majoribus an præferatur filius ante dignitatem patris natus, poſt eam nato 1. 9. 5. 1

MALA FIDES.

Emens b. f. ſervum, & m. f. eundem alienans tenetur ad ejus æſtimationem 6. 1. 17. 1
An b. f. aream emens, & m. f. eandem alienans exceptione doli expenſas ſervare poſſit 6. 1. 37
Etiam m. f. poſſeſſor utendo ſervitutem alteri retinet 8. 6. 12. 1. vid. tit. Poſſeſſor.

MANDARE.

Quæ mandari poſſint 1. 21. 1. vid. Juriſdictio.

MANDATUM.

In dubio, aut aliàs ordinario, juriſdictionem ſaltem excitat 1. 18. 8. 2
Cui actio mandata illi præparatoria etiam mandata videntur 3. 3. 56
Clauſula in mandato: Do tibi facultatem faciendi omnia quæ ipſe facere poſſum: facit cum libera, non ſpeciale 3. 3. 63. 1. in f.
In mandato, clauſula rati habitoria requiritur 3. 3. 65. 2. Et 3. 5. 24. 3
Acta ante emendationem mandati inſufficientis injunctam non ſa cta videantur ratihabita 3. 3. 8. 7
Forma mandati exhibetur 3. 3. 65. n. 2. add. 3. 4. 6. 4
Mandati defectus ſemper opponi poteſt 3. 3. 40. 5. & 6
Mandatum dominus litis revocare poteſt ante litem conteſtatam 3. 3. 16. 2
Mandatum revocari non poteſt, qui non poteſt agere ib. 4
Revocato mandato ignorante judice & adverſario an irritus reddatur proceſſus 3. 3. 65. 3
Poſt Lit. Cont. ſine cauſæ cognitione revocari nequit 3. 3. 17. 1. Et 3. 3. 16. 1. etiamſi procurator conſentiat ib.
Ex quibus cauſis mandatum revocari poſſit 3. 3. 19
Mandatum ſpeciale requiritur, ubi fama pulſatur 3. 3. 39. 8
Arreſtum ſpeciale mand. requirit 3. 3. 40. 2
Et ſi magni præjudicii 3. 3. 40. 7
Inter mandatum generale & cum libera diſcrimen 3. 3. 58. 2
Mandati fines excedens, in eo domino non præjudicat, niſi Dominus ratihabeat 3. 3. 60
Mandatum generale habens tranſigere nequit ib.
Speciale mandatum quænam cauſæ deſiderant 3. 3. 63. 1
Speciale poſtulat venditio rerum tempore non pereuntium 3. 3. 63. 2 & alia ib.
Mandatum cum libera ſpeciali non ſemper æquipollet ib. 2
Electio ſpeciale poſtulat 3. 3. 66
Mandatarius ignoranti Domino poſſeſſionem acquirere poteſt 3 5. 24. 1
Conjunctæ perſonæ ad agendum ſine mandato quando admittantur 3. 3. 40. 7
Mandatum agnatorum cum clauſula de rato non videtur ſufficere, ratihabitione non ſubſecuta 4. 4. 25. 3
In quibuſdam caſibus in petitione Reſtitut. in integr. ſpeciale mandatum non requiritur 4. 4. 26. 3
Vid. Locus.
Mandantis morte expirat mandatum 17. 1. 26
Cum mandatarius parere neceſſe habet, & mihi damnum dedit, cum mandato ago 9. 2. 37. 1
Mandatarius habet facultatem denunciandi litem mandatori 9. 2. 37. n. 6. & 7
In ſpeciali mandato non neceſſe eſt ſingula exprimere, modo reliqua ſua ſponte ſequantur 12. 6. 47. 4
Is mandatum habet ad accipiendum pretium, qui habet mandatum de vendendo 14. 1. 1. 11
Mandatum nudo conſenſu conſtat 17. 1. 1. 1
Locus contractus in mandato is dicitur ubi conſenſum. ib. 2
Mandatum ad emendum pretio non determinato valet 17. 1. 3
Is cui mandatum eſt rem emere 30. flor. quam emit 40. flor. non habet ratione 40. mandati actionem 17. 1. 4. 1. ſeq.
Qui mandati fines excedit, actionem mandati non habet 17. 1. 5. 1. lim. ibid. ſeqq.
Mandatum reſpuit mercedem, ſed non honorarium 17. 1. 6. 1. & ſeq.
Mandatum interdum præſumitur ib. 4
Inter mandantem & mandatarium rei turpis nulla eſt actio 17. 1. 6. n. 5
Illi, in cujus præjudicium mandatum tendit, contra mandantem omnino actio datur ib. 6
Si mandatarius vulneratum juſſus occidat, mandans pœna tenetur ordinaria 17. 1. 6. n. 7
Mandati actio oritur, ſi quis ſcripſerit ad eum, cui conſultum vult, ut alium de pecunia roget ib. 8
Tutor mandati tenetur, ſi alteri mandavit, ut pupillo pecuniam crederet 17. 1. 6. n. 9
Qui mandatarii tantùm cauſâ mandat, mandati non tenetur ib. 10. lim. ib. & 11
Si à mutuo incipit contractus, licet mandatum intidat, tamen eſt contractus, ſecus ſi à mandato poſtea mutuum 17. 1. 6. n. 13
Actione mandati repeto inſtrumenta ab eo, cui mandavi actionem contra Titium 17. 1. 8. 1. & 2
Qui mandatum habet ad negotia extrajudicialia, alium ſupparem poteſt ſubſtituere; qui ad judicialia non poteſt ib. 5. lim. ib.
Si procuratori data ſit facultas ſubſtituendi, tunc ſubſtitutus alium iterum ſubſtituere non poteſt 17. 1. 8. n. 5. & 6
Subſtituti poteſtas expirat morte ſubſtituentis ib. 7. lim. ib.
Mandati actio directa non datur cum mandatoris non intereſt 17. 1. 8 num. 9
Intereſt mea, ſi tertii tantùm gratiâ mandavero ib. 12. & 13
Fidejuſſores omittentes opponere exceptionem, ſi ſciverunt mandati actionem non habent 17. 1. 8. n. 14
Mandatarius ſuper facto ſuo tenetur cavere de evictione 17. 1. 9.
Volunt, mandatarium ad ſummam teneri diligentiam 17. 1. 10. 2
Abſolvitur mandatarius, ſi de mea pecunia conſuetas uſuras ſolvat pecunia in ſuos uſus converſa 17. 1. 10. n. 6
Mandatarius de uſuris acceptis uſuras præſtare debet ib. 10
Quicquid mandatarius ex mandato, imo etiam præter mandatum ex adminiſtratione commiſſi negotii accepit, reſtituere jubetur mandatori per actionem directam 17. 1. 10. n. 11. & 12

Mandatarius actione mandati contraria omnes expenſas repetit, præter eas quas domi probabiliter facturus erat ib. 13
Uſuræ hic veniunt non tantum ex morâ, ſed quando mandatarii intereſſe videtur 17.1.17.2
Qui adoleſcentis luxurioſi rogato pro meretrice fidejuſſit vel eidem credidit, mandati contra adoleſcentem agere non poteſt 17.1.17. num. 3
Datur mandatario actio, qui mandat. revoc. explevit ib. 9.
Dari poteſt mandatum, quod poſt mortem demum, mandantis expediendum 17.1.17. n. 10
Agere poteſt mandatarius ad expenſas, antequam exequatur mandatum ib. 11
Mandatum quoque tacitè contrahitur 17.1.18.1
Ex acceptione literarum contrahitur mandatum procuratorium 17.1.18. n. 3
Fidejuſſori qui ſolvit competit actio contra mandantem etiamſi pro alio fidejuſſerit 17.1.21
Ex mandato condemnatus fit infamis 3.2.7.1
Mandatarius qui fines mandati egreſſus eſt non habet actionem ſed jus retentionis in re pluries empta 17.1.21.1
Fidejuſſor quando pro eo, qui in diem obligatus eſt ſolvit, actionem mandati non habet, niſi adveniente die ib. 2
Is cujus bona publicata, mandare poteſt 17.2.22. n.6
Dedi tibi centum ut dares Titio, tu retinuiſti, detur mihi actio mandati & furti 17.1.22. n.7
Mandatarius tenetur ſuſceptum implere negot. ib. 9. lim. ib.
Dentur caſus ubi mandatum morte non finitur 17.1.26.1. ſeq.
Si fidejuſſor debitorem minus idoneum delegaverit creditori poteſt actione mandati repetere ſolutum creditori quaſi ſolviſſet 17.1.26.num.6
Caſu fortuito damna data mandatarius Domino non imputare poteſt ib. 7. lim. ib. 8. & 9
Damnum, quod quâvis culpa mandantis mandatarius ex mandato conſecutus eſt, ei reſarciendum eſt 17.1.26. n 10
Etiam morte mandatarii ſolvitur mandatum 17.1.27.4. lim. ib. 5
Ad intereſſe tenetur mandatarius, qui mandatum ſuſceptum non exequitur 17.1.27. n.1
Ad intereſſe tenetur mandatarius, ſi non opportunè renunciaverit ib.
Renunciari mandato dupliciter poteſt, abſolutè & ex cauſa 17.1.27. n.1. & 3
Fidejuſſor ſi ſolvit, cum debitor exceptionem doli opponere queat, fidejuſſorque hoc ſciat, actionem mandati non habet 17.1.29.1
Fidejuſſor qui interpellatus ſolvit, cum ante à debitore ſolutio facta eſſet actionem mandati habet 17.1.29. n.4
Fidejuſſor, ſi tempore liberatus ſolvit, actione mandati experiri poteſt 17.1.29. §. ult.
Varia ſunt exempla, ubi ex cauſa à mandato ſpeciali recedere licet 17.1.30.2. ſeq.
Omnia mandatarius debet facere in perſona ſua, quæ in aliis facere debet 17.1.31
Mandatarius ſuam mihi partem in feudo communi, quem mihi emere mandavi, vendere tenetur 17.1.35.1. & 2
Qui pro abſente invito fidejuſſit, mandati actionem habeat 17.1.40.1
Qui pro abſente mandato alterius fidejubet, actione mandati experiri contra mandantem valet 17.1.40. n.3
Si mandatarius pecuniam meo nomine mutuo acceptam in meam utilitatem non verterit, an à creditore & fidejuſſore dato conveniri poſſum 3.5.31.1
In dolo eſt, qui non vult facere, ad quod ſe obligavit 17.1.44
Mandatarius, qui fundum emit, poteſt agere ut ipſi ſolvatur pretium 17.1.45.1
Item ſi mandatarius mandantis creditoribus promiſit ib. 2
Mandatum indefinitum & determinatum deſcribitur 17.1.46.1. & 2
Nonnunquam in mandato determinato alia licet adhibere media ib. 3
Omne id mandatum ſimul intelligitur, ſine quo mandatum commodè expediri nequit 17.1.46. n.4
Si principalis debitor prohibeat fidejuſſorem ne ſolvat, & exceptionem fruſtratoriam opponat, fidejuſſor poterit ſolvere, & actionem mandati habet 17.48.1.3
Mandatarius repetit fructus, licet negotium optatum eventum non habuerit 17.1.56.1
Mandati actio morte mandatarii non expirat 17.1.58.1
Mandatores plures tenentur in ſolidum 17.1.59.3. Et 17.1.60.3
Duo mandatarii ſunt correi, & habent beneficium diviſionis 17.1.60.4
In mandato cum liberâ excluditur dolus ib. 6
Mandatum cum libera habet ſuos gradus 17.1.60. n.7
Requiritur ad poteſtatem vendendi ib. 8
Facies quicquid vis & quod ego facere poſſum, eſt mandatum liberrimum 17.1.60. n.10
Qui rogatus fidejubere pro aliquo & non fidejuſſit, ſed ſolvere mandavit, habet actionem contra mandantem fidejubere 17.1. fin.1
Mandatum etiam per æquipollens impleri poteſt ib. 3
Certis caſibus mandatarii hæredes à rationum redditione liberantur 17.1.58.2
Ex mandato non rectè impleto, etiam tertio ob ſuum intereſſe actio datur 17.18.13
Mandatum generale ſive cum libera nunquam ad fraudem committendam aut ad delinquendum datum videatur 42.8.12. n.1
Mandatum manutenentiæ non datur ei qui vitioſè lite pendente arripuit poſſeſſionem 43.4.1 n.5
Mandatum habenti de acceptanda ſolutione an rectè ſolvatur vide ſub Tit. ſolutio 46.3.38
Mandatum ipſo jure revocatum cenſetur quando ſtatus alterius mutatus 46.3.38. n.2
Mandans & mandatarius in delictis ad eandem pœnam obligantur 47.10.11. n.7.

MANUALE.

Ad rationes reddendas obligatus an teneatur etiam ad edendum manuala 2.13 4.4

MANUFACTURÆ.

Manu ſua facta res, contra collegii privilegium vendere poterit 1.1.5 8

MANUMISSIO.

Comites Pal. poſſunt manumittere 1.1.4.2
Manumiſſio ſervi, qui manumitti prohibitus ipſo jure nulla 40.1.9
Maritus ſolvendo exiſtens ſervam dotalem manumittere poteſt 40.1.21. n.1
Liberatio Domini ex periculo vitæ & famæ juſta manumiſſionis 40.2.9.1
Manumiſſio etiam uno conſule fieri potuit 1.10.un 4
An omnes manumiſſi privilegio de non in jus vocando gaudeant, & quando id amittat 2.4.8.4
Manumiſſi capite non minuuntur 4.5.3 3
Manumiſſio in fraudem creditorum, nulla 40.9.15.n.1

MANUS MILITARIS.

Reo qui non vult reſtituere manu militari res afferenda eſt 6.1.68.1
Eſt duplex caſtrenſis & non caſtrenſis 6.1.68.2

MANUS REGIA.

Quid ſit 1.2.3.4

MARE.

Refertur inter res communes 1.8.2.1
Quomodo ſit commune ratione uſus & tamen in Juriſdictione Principis 1.8.2. n.2
An in mari liceat cuilibet piſcari 1.8.4.1
Locus à mari occupatus licet in dominio privati fuerit, fit communis 1.8. pen.

MARITUS.

Frequentius in jure nominatus mulieres non excludit 1.3.1.4
De re uxoria quomodo tranſigat, vid. Tranſactio 3.3.58.2
Beneficium competentiæ non habet, ſi ex contractu conveniatur poſt matrimonium initio 3.5.35.1
Mariti præſumuntur quæ in domo reperiuntur niſi illata probentur 24.1.51. n.8
Mariti confeſſio pecuniam ex bonis uxoris aſſe non valeat 24.1.51. num. 8
maritus quando portione ſtatutaria privari poſſit 24.3.10. n.6
maritus de dote conventus num gaudeat beneficio competentiæ, vid. in voc. beneficium competentiæ. 24.3.12.1. ſeqq.
Uxorem deferens privatur jure familiaritatis & portione ſtatutaria 34.9.3.n.2. lim. n.4
Et domo uxorem expellens 34.9.3. n.3
Dimidiam ſtatutariam portionem in fraudem creditorum validè remittere poteſt 38.2.26
maritus ſe maritum negando an amittat beneficium competentiæ 11.1.13.84. & 85
Secum ducens uxorem pernicioſam provincialibus in culpa eſt 1.16.4.4
Tenetur exhibere familiam ſuam ſi malè geſſiſſe officium dicatur ibi num. 5
Si in bello dicatur periiſſe nec tamen corpus ejus appareat an lugenda 3.2 11.2
Si de ejus morte non certo conſtet, an à nuptiis abſtinendum ib. num. 3
Quomodo maritus ob donationem ab uxore acceptam ad exhibendum teneatur 10.4.14
An marito contra uxorem detur actio de ſervo corrupto 11.3. fin.
Marito an liceat uxorem verberare 9.2.5.8
Quando maritus funerales expenſas præſtare teneatur 11.7.17
Mariti confeſſio de recepta dote ſuſpecta eſt 32.1.7.9

MAS. MASCULINUM.

Maſculinum continet fœmininum 31.1.45.1. Et 32.1.62.1 Et 1.1.7.1. Et 3.5.3.2
Maſculinus ſexus in pœnalibus etiam comprehendit fœmininum 2.1.7.8
vide Sexus.
Maſculinum concipit fœmininum, & ſi quis filiis dedit tutorem, etiam filiabus videtur dediſſe 26.1.16.1

MASSA.

Maſſæ uſusfr. petit, ſi ex ea vaſa fiant & contra 7.4.10.7

MATER.

Tutrix filii ei procuratorem dare poteſt 3.5.31.7
Per ſtatutum à fratribus excluſa, an admittatur, ſi fratres teſtamento excluſi 38.4.1.

Non eſt excluſa in ſtatutis, ubi cognati vocantur 38. 8. a
Dona nomine filiæ à ſponſo recipiens an teneatur actione mandati 3. 5. 32. 4
Expenſas in alimenta, perſonam & res filii an repetere poſſit 3. 5. 34. 2. ſeqq.
Matris calamitas non debet ei nocere, qui in ventre eſt 1. 5. 18. 1
Filius à patre præteritus matri cui ſola proprietas fundi erat relicta plenum dominium obtenta cauſa reſtituere tenetur 7. 1. 46. 1
Matri amiſſis liberis uſusfr. totus accreſcit 7. 1. 8. 1
An mater ſi ipſi cùm liberis uſusfr. domus legatus ſit cavere teneatur 7. 8. pen.

Tutela matris. vide Tutor.

MATRIMONIUM.
add. Nuptiæ.

Matrimonium ante nullum, ob conſenſum ſupervenientem valet à tempore juris ſubſecuti 1. 5. 11. 1
Benedictio ſacerdotalis non eſt de ejus ſubſtantia 1. 66. 3
Subſequens legitimat invito patre filio 1. 6. ult. a
Solvit patriam poteſtatem 1. 7. 31. 3
Favorabilius eſt adoptatione 1. 7. 15. 5
Metu extortum ipſo jure nullum eſt 4. 2. 11. 6
Initum cùm voto perpetuæ caſtitatis virginalis, parit ſucceſſionem ex ſtatuto 12. 4. 10. 7
Matrimonium inter tutorem & pupillam juris civilis ſanctione prohibitum 23. 2. 36. 1
Quin & curatorem & curandum ib.
Cui Jura Canonico derogatum 23. 2. 36. n. 1. 2
Tutor pupillam ſuam ducere non poteſt, niſi prius rationes reddiderit 23. 3. 36. n. 2
Ratio hujus aſſertionis ib.
Nuptiæ Jure Civili inter Rectorem provinciæ & provincialem virginem vel viduam celebrari non poſſunt 23. 2. 38. 1
Sponſalia tamen poſſunt ib.
Sponſa hoc caſu recedere poteſt à ſponſalibus remotis arrhis 23. 2. 38. n. 1. 2
Pro matrimonio an juramentum ſuppletorium deferri poſſit 12. 2. 9. n. 31. & 32. Et 12. 2. 31. n. 14
Prohibitio hæc ceſſat Jure Canonico 23. 2. 28. n. 2
Tutor Jure Canonico adultam ſuam ducere poteſt ib. n. 3
Parentelæ reſpectus impedit nuptias 23. 2. 39. 2
Hinc prohibentur nuptiæ ſi quis uxoris defunctæ ſororis filiam ducere vel quædam mariti fratris filio nubere velit 23. 2. 39. n. 2
Quas tamen nuptias ratas nonnulli pronunciant ib.
Matrimonium inter fratres & ſorores Jure Naturæ prohibitum eſſe ea qua lege probetur 23. 2. 39. n. 3
Gradus affinitatis & conſanguinitatis eodem modo numerantur in caſu prohibendi matrimonii ib. n. 4
In ſecundo genere affinitatis nulla eſt prohibitio nuptiarum 23. 2. 39. num. 5
Quod impugnant nonnulli ib.
Nuptiarum ſcopus honeſtas ſit oportet 23. 1. 42
Qui in gradu prohibito diſpenſationem à ſuperiori quærunt ſine graviſſima cauſa an peccent 23. 2. 42. n. 2
Cauſa prohibitionis matrimonii etiam ex fornicatione oriri poteſt 23. 2. 54
Impedit nuptias adoptio 1. 7. 23. 2. Et 23. 2. 55
Diſpenſatio tamen hoc caſu locum habet 23. 2. 55. n. 2
Filio rectoris provinciæ cum provinciali contrahenti conſentire pater nequit 23. 2. 57. 1
Matrimonium intermedium tollit omnem promiſſionem matrimonii antea alii factam 23. 3. 22. a
Nuptiæ intermediæ legitimationem non impediunt ibid. n. 3
Matrimonium per ignorantiam cum vitiata contractum diſſolvi poteſt, ſi reconciliatio deſperata ſit 19. 1. 11. 9
Legitimæ nuptiæ antea illegitimè natos legitimant 1. 5. 11
Nuptiæ definiuntur 32. 2. 11
Matrimonii impedimentum oritur etiam ex concubitu illicito 23. 2. 14. 1
Matrimonium inter nobilem & ignobilem ſubſiſtit 23. 2. 16. 3
Matrim. inter filiam Senatoris & libertinum eſt prohibitum 1. 9. 9. 1. ſeq.
An contra matrimonium juramentum deferri poſſit 12. 2. 9. n. 25 & ſeq.
Matrimonium annullat metus 23. 2. 22. 1
Matrimonium ex cohabitatione præſumitur 23. 2. 24. 1
Matrimonii uſus interdicitur marito ob ſævitiam 1. 6. 2. 2
Matrimonium quomodo diſſolvatur 24. 2. 1. n. 1
Matrimonii vinculum tollitur ob adulterium, ob malitioſam deſertionem, inhabilitatem præexiſtentem & ab altera parte ignoratam 24. 2. 1. n. 4
Quid de errore qualitatis ſentiendum 24. 2. 1. n. 5
Separatio quoad thorum & menſam quando obtineat ib. n. 6. 7
Datur etiam ſeparatio ob morbum gallicum 24. 2. 1. n. 8
Ob cœlibem vitam aut ob captivitatem diſſolvi matrimonium nequit 24. 2. 1. n. 10
Vinculo pœnæ matrimonia obſtringi inhoneſtum 45. 1. 2. 34. 3

MEDIATOR.

Mediator conſilia componendæ litis tantum ſuggerit 4. 8. 13. 4

MEDICUS.

Probatorum medicorum aſſertioni ſtandum 1. 5. 12. 4
Medici quando diſſentiunt de tempore partus, utra ſententia amplectenda 1. 5. 12. 5
Medico ſalarium adhuc debetur quod ei promiſſum eſt pro valetudinaria meta curanda eo mortuo 2. 11. ult. 2
Culpam & ignorantiam non caſum præſtat 1. 18. 6. 15

MELIORATIO.

Vid. expenſæ. It. Poſſeſſor. It. Locatio, emtio & venditio.

MENDACIUM, MENDAX.

Contra debitorem ex L. Aquilia negantem ſe defuncto damnum intuliſſe, ob inficiationem petitio hæreditatis in duplum non datur 5. 3. 20. 9
Pœna inficiationis locum habet contra eos, qui ſine animo Domini in poſſeſſione ſunt 6. 1. 9. 6
Pœna inficiantis ſe poſſidere, eſt rei negatæ poſſeſſionis privatio 6. 1. fin. 8
Varia requiruntur ut hæc pœna locum habeat 6. 1. fin. n. 3. ſeq.
Dominus interrogatus, an ipſius animal ſit, & falsò negans, præſtat pauperiem in ſolidum 9. 1. 1. 28
Non nocet hæredi defuncti mendacium nec inficianti, ſi revocet 9. 4. 262
Qui mentitur reſpondendo, interrogationi fides habenda eſt contra ſe 11. 1. 11. a
Definitur mendacium 11. 1. 11. n. 7
Differunt mentiri & mendacium dicere 11. 1. 11. n. 10
Aliud eſt in verbis, aliud in ſimulatis operibus ib. 11
Aliud eſt doloſum, aliud jocoſum 11. 1. 11. 12. & ſeqq.
Omne mendacium, adeòque etiam officioſum peccatum eſt 11. 1. 11. 16 & ſeq.
Jocoſum jure civili non eſt punibile ib 19. lim. ib.
Jure Civili ne quidem ob juſtam cauſam permittitur ib 21
Juramentum Calumniæ omne mendacium excludit ib.
Leges mentiri non jubent 11. 1. 11. n. 21
Cauſa prima mendacii, Diabolus ib. 21
Advocatis non conceditur 11. 1. 11. n. 23
Nec mercatoribus ib. 24
Sponſalia mendaciis inita, Interdum diſſolvuntur ib. 25
Cauſa impulſiva mendacii eſt dolus ac lata culpa ib. 26.
Committitur vel in judicio vel extra judicium 11. 1. 11. n. 27 & ſeqq.
Extra judicium commiſſum non eſt imponibile ib. 41
Interdum criminaliter punitur 11. 1. 11. n. 40
Reſcripto quod quis per mendacium obtinuerit nullum eſt ib. 41. ſeq.
Judicialiter committens mendacium jure ſuo privatur in caſibus jure expreſſis 11. 1. 11. n. 42
In caſibus jure non expreſſis, mendacem judex condemnabit in expenſas & intereſſe ib.
Evitatur pœna mendacii, ſi revocetur re adhuc integra, & ante litis conteſtationem, vel nondum probatione facta 11. 1. 11. n 43
Illuſtre mendacii Exemplum in judiciis realibus ibid. 45. & 46
Mendacium committunt, qui in judiciis realibus ſe liti offerunt 11. 1. 11. n. 57. 58
Feudum amittit, qui ſe vaſallum eſſe negat ib. 60. & ſeqq.
Poſſeſſione privatur, qui cum pignus haberet obligatum, idque poſſideret, alio vindicante pignus rem in bonis debitoris non fuiſſe dicit 11. 1. 11. n. 64
Qui negat ſcripturam propriam, exceptionem ſolutionis licet habeat, opponere poſteà non poteſt 11. 1. 11. 65. ſeqq. lim. 98
Qui negat inſtrumentum publicum pœna mendacii non tenetur 11. 1. 11. n. 72
Ob mendacium defuncti contra hæredem non agitur in duplum 11. 1 11. n. 76

Vid. Pœna.

Qui negat fundamentum ſui privilegii amittit totum privilegium 11. 1. 11. n 84. Exempl. ib. ſeqq.
Mendacium ſuum autorem admodum reddit ſuſpectum, etiam in criminalibus 11. 1. 11. n. 97
Ex mendacio non nocente nulla datur actio 19. 1. 7
Mendax æquiparatur ſurripienti 33. 2 68. n. 7

MENDICUS.

Mendico valido nihil dandum 25. 3. 5. 13

MENS.

Mens prævalet verbis 32. 1. 38. 12
vide VERBA.

MENSIS.

Septimus quomodo computandus 1. 5. 12. 1

MENSOR.

Si quem dolo vel culpa læſerit, tenetur 11. 6. 1. 1. ampl. ib. 3
Solutione unius, reliqui liberantur 11. 6. 3. 1
Datur actio de menſoribus cujus intereſt, hæredi quoque, non contra hæredem, de quo tamen dubitatur 11. 6. 3. n. 2. & 3. 4
Non tantum de agro hæc actio datur 11. 6. 5. 3
Actio hæc eſt perpetua 11. 6. 4. 2
Sententia menſoris, errore demonſtrato ſemper retractari poteſt 11. 6. 4. n. 2. 3
Criminaliter puniri poteſt arbitrio judicis, ſi dolo falſum modum aut menſuram dixerit ib. 4

Punitur

Punitur propter relationem falſam, non propter falſam menſuram 11. 6. 6. n. 2
Menſore negotium doloſe extrahente quare detur actio 11.6.5.1
Si non venditore actum ſit an etiam cum menſore agi poſſit ib. n. 2

MENSURA.

Ad menſuram venditio quouſque perfecta 18. 6. 5. 1
Adulterinis ſtateris & falſis menſuris qui utuntur ſimiles ſunt Dardanariis & extra ordinem puniuntur 47. 11. 6. n. 2

MERCATURA, MERCATOR.

Jure Gentium libera 1. 1. 5. 6. & 7
Si Nobilis ſit mercator, à mercatura recedere jubetur 13. 15. 5
Mercaturæ incompatibiles à potiori æſtimantur 1. 5. 10. 2
Quæ ad mercaturam pertinent, mercatoribus credantur 2. 13. 9. 6
Si mercator ſcripſerit ſe ad mandatum alterius ſolviſſe 2. 13. 9. 8
Ut mercatoris libro credatur, 6. requiruntur ib. 7
Mercator ex libro agens, partem neceſſariam non totum producere tenetur lim. 2 13. 10. 1. ſeqq.
Mercatores reipubl. cauſa non abſunt, ideoque non merentur reſtitutionem 4. 6. 36. 1. lim. ib. 3
In foro mercatorum non diſputatur de apicibus juris 17. 1. 29. 9. & 10
An obſervatione legi. Anaſtaſianæ excedit Sereniſſ. Elect. Sax. Mercatores ob curium commerciorum commodiorem 18 4. 23. num 7
Mercator denominatus præſumitur à negotiatione, in qua plerumque verſatur 32. 1. 95. n. 3
Mercator lucrum omiſſum per relationem ad alios mercatores probare poteſt 45. 1. 137. n. 8

MERCES.

Merces ſi in arbitrium tertii indefinite collata, nulla eſt locatio 19. 2. 15. 1
Famulis ægris merces debetur 40. 7. 4. n. 2
Merces finito tempore ſolvenda eſt, niſi aliud conventum vel aliud mores finito ferant 43 32. 1. n. 3
Mercedem qui recepit pro cuſtodia, etiam de culpa leviſſima tenetur 19. 2. 40. inf.

MERETRIX.

Ancilla meretrix non fit infamis 3. 2. 4. 1
Promiſſam mercedem turpis laboris petere non poteſt 12. 5. 4. 5. rationes ibid 6. ſeqq. objectiones ib. 17. ſeqq. reſolutiones ib.
Meretrix ſi juvenem libidinis cauſa rapuit, an conſtitutio de raptu virginum locum habeat 1. 3. 10. 2. Et 48. 6. 11. 5
Definitur 23. 2. 43. 1
Palam quæſtum facere quid ibid. 1. 3
Meretrix, ſi ſanctimoniæ ſtudeat an memoria prioris turpitudinis ſit infamis. ibid. an quæ ad meliorem frugem ſe recepit meretricem vocans injuriarum teneatur 23. 2. 43. n. 5
Obtentu paupertatis meretrici non ignoſcitur 23. 2. 43. n. 7

MERX

Contra merces commiſſas ob non ſolutum vectigal minor reſtituitur 4. 4. 9 11
Merces ſi ab uno ſignatæ, alteri verò traditæ, quis præferendus 6. 2. 9. 17
Mercis nomine quid veniat 14. 4. 1. 3
Cujus pecuniâ merces comparatæ non habet privilegium, niſi merces in ſpecie obligatæ 14. 4. 5. 5

MESSIS.

Tempore meſſis nemo compellendus in jus venire 2. 12. 1. 1
Privilegium hoc an etiam non occupato competat 2. 12. 1. 2
Operæ meſſium die Dominico peragi poſſunt 2. 12. 1. 11
Quænam in feriis meſſium & vindemiæ expediri queant 2. 12. 2. & 3
Sententia tempore meſſis invito reo lata eſt ipſo jure nulla 2. 12. 6. 2

METALLUM.

Metalla diverſa confundens quibus teneatur actionibus 6. 1. 4

METUS.

Quæ metu extorta Præſes reſtituat 1. 18. 6. 1
Metum civitas pacis tempore opponere poteſt debito belli 4. 2. 1. 2
Metus allegari non poteſt ſi magiſtratus juſte compulerit 4. 13
Pro diverſitate perſonarum variat metus adeoque judicis arbitrio relinquitur 4. 2. 6. n. 2
Infamiæ metus non liberat 4. 2. 7. 1
In adulterio deprehenſ. met. mortis promiſit, reſtituitur ib. 2
Plus metus liberat 4. 2. 8. 3
Item ſtupri ib. 6
Exemplum juſti metus 4. 2. 4
Ad metum juſtum non ſuſpicio ſufficit, ſed atrocitas facti requiritur 4. 2. 9. 1. lim. ib.
Juſtus metus quis ſit 4. 2. 5
Actio quod metum c. etiam contra univerſit. datur 4. 2. 9. 4
Metus contra incutientem allegandus 4. 2. 9. n. 6
Videndum in quem finem metus ſit incuſſus ibid.
Actione quod metus cauſa non ſemper opus 4. 2. 9. n. 15
Si quadruplum hac actione acceperim, actione poſtea utili rem vindicare non poſſum 4. 2. 9. n. 19
Metus exceptio in rem ſcripta eſt, & differt ab exceptione doli 44. 4. 4. 28
Eſt in rem ſcripta, & datur contra quemcunque rem metu extortam poſſidentem 4. 2. 9. n. 22
Metum inferens tenetur etiam de fruct. percipiendis 4. 2. 12
Imo qui ſcienter rem metu datam emit ib.
Actio m. c. eſt arbitraria 4. 2. 14. 2. & 9
Datus hæredi & contra eum 4. 2. 16. 4
Quare ſic dicatur, explicat. 4. 2. 14. n. 10
In ſimplum & perpetua 4. 2. 14. n. 3
In quadruplum annalis ib. 3. & ſeq.
Quod hodie de anno utili ſeu quadriennio intelligitur ib. 3. & 4
Res metu extorta ſi naturaliter pereat cujusnam periculum ſit, diſting. 4. 2. 14. n. 18
Ceſſat hæc pœna quadrupli, quando quis per viam Juſtitiæ ſuum conſequi non poteſt, ſed per occultam compenſationem aliquid de bono debitoris occupat, cujus requiſita 4. 2. 14. n. 19
Actio ob metum à principali incuſſum datur contra fidejuſſorem 4. 2. 10
Quid ſi ſervi plures vim intulerint 4. 2. 16 2
Si Dominus ſervum noxæ dedat ib. n. 3
Actio doli cum actione quod metus cauſa concurrere poteſt 4. 2. 14. num 21
Nec obſtat, quod actio doli non detur, niſi alia actio deſit 4. 2. 14. 21
Una tamen alteram conſumit ope Exceptionis, non ipſo jure ibid. 22
Metus non præſumitur, ſed probandus 4. 2. 23. 1
Tria requiruntur, ut ne metus pro ſupervacaneo habeatur 4. 6. 2. 2

MEUM.

Quid involvat 32. 1. 85

MILES.

Cognitiones militares in feriis humanis tractari poſſunt 2. 12. pen 1
Miles, qui commeatum accepit (einen Parz) ſi intra ſtatutum tempus non redit, pro emanſore habetur, niſi probet impedimentum 49. 16. 14. 2
Cui cuſtodia civit. commiſſa, ſine venia ea non exeat 1. 18. 15
Si in utilitat. ejus agatur, fidejubere poteſt, alias non 2. 8. 8. 4
Exercitium militum an Die Dom. probandum 2. 12. pen. 3
Militum miſſio quadruplex 3. 2. 2. 1
Procurator eſſe nequit 3. 3. 8. 12. limitatur ib. neque defenſor 3. 3. 54. 1
Miles ob delictum ubi puniendus 49. 16. 2. n. 1. & 2
Miles ob adulterium extra militiæ locum commiſſum damnatus an ipſo jure fiat infamis 3. 2. 2. 3
Miles ſtatuto tempore non comparens habendus pro emanſore 49. 16. 14. 1. Et 49. 16. 2. 3
Miles teſtatur abſque ſolennitatibus J. C. 29. 1. rubr. 1
Miles ob ſolam vociferationem an capite plectendus 49. 16. 1. n. 1. & 2
Milites ſtationarii ad quem finem requirebantur 1. 12. 1. 13
Quinam milites pro abſentibus non habeantur 4. 6. 34. 1
Actiones ad vindictam non reſtituuntur niſi militi 4. 6. 40. 1
Miles ratione legati quomodo reſtituatur 4. 6. 41
Miles pro parte teſtatus, pro parte inteſtatus decedere poteſt 29. 1. 2. 4
de militis Teſtamento vide plura 29. 1. 1. & ſequentib.

MINIMUM.

In mulcta minima appellatio locum habet 2. 8. 11. 2
Damnum in re minima datum, quantulumque etiam ſit, reſarciendum eſt 4. 3. 9. 15
Ex rei modicitate colligitur fraudem non ſubeſſe 4. 3. 9. 14
De furto etiam in re minima agere licet ib. 15
Minima læſio naturaliter licita 4. 4. 16. 10
Modicum tempus non eſt in conſideratione, ſed adhuc pro abſentia computabitur 4. 6. 15. 5
Per modicum pretium juſtum intelligitur, quòd ita vocatur ratione actionis 6. 1. 15. 6
Tempus non modicum eſt decem annorum 6. 3. ult [illegible]
Fructuarius modicas expenſas facere tenetur 7. 1. 7. 5
Minima circumſtantia totam poteſt variare rem 9. 2. 52 1
Non debet judex facile in minutas particulas rem dividere 10. 2. 25. 12
In omnibus contractibus modicum tempus ad ſolutionem concedendum 13. 5. 21. 4
In continenti fiunt, quæ in termino brevi fiunt ib. 5
Minima læſio emtionem b. f. factam non facit nullam 18. 1. 54

MINISTRI.

Miniſtri verbi divini quales expenſas in refectione ædium parochialium præſtare debeant 7. 1. 7. 7

MINOR.

Si huic præſenti curator petatur, ejus conſenſus requiritur, ſi abſenti de rato cavendum 3. 3. 43 5
Procurator eſſe poteſt, ſed non defenſor 3. 1. 1. 6. Et 3. 3. 51. 1 lim. ib. 3. & 4
Cauſa reſtitutionis minorum eſt fragile ætatis hujus judicium 4. 4. 1. 1.
Edict. de minoribus variis Dd. explicationibus ſubjicitur ib.
Hodie ob reformationem politicam Edictum de minoribus abſolute concedi poteſt 4. 4. 1. n. 2.
Doctor juris ex capite minorennitatis reſtitui poteſt, ſi in facto læſus ib. 4

Hodie

Hodie non Principi tantum, ſed cuilibet Magiſtratui ordinatio de moribus Germaniæ ſuperioris, conceſſa reſtitutio 4. 4. 3. 1
Ceſſat reſtitutio minorum, ſi finis Contractus in tempus Majorennitatis incidat 4. 4. 3. n. 2. lim. ib. 3. 4. 5
Debitor minori pro majori à Judice declarati ſolvens liberatur 4. 4. 32
Ceſſat itidem, ſi factum in minore ætate geſtum, major factus approbet 4. 4. 3. n. 8
Cujus approbationis vel ratificationis triplex modus recenſetur 4. 4. 3. n. 9
Limitat. niſi dolo adverſarii approbaverit, & tunc ex capite doli reſtituitur ib. 10
Minor, major factus ſi debita paterna exigat, quamvis ſe paternæ hæreditati immiſcuerit, datur reſtitutio 4. 4. 3. n. 11
Diſtinguitur hoc ib. 12
Ad denegandam reſtitutionem non ſufficit ultimum diem extitiſſe, ſed completum annum eſſe oportet ib. 14
Filiusfamilias minor multis in caſibus reſtituitur, qui recenſentur 4. 4. 3. n. 17. 18. ſeqq.
Minor arrogatus reſtitui poteſt contra arrogationem ib. 24
Et contra neglig. in non denunciando adhibitam 4. 4. 3. n. 28
Imo quando ejus intereſt litibus non vexari 4. 4. 6. 1.
Minor tamen hæreditatem ſi adierit cum beneficio Inventarii reſtituitur ib. 2
Si ex legato damnum ſenſerit an ſit reſtituendus 4. 4. 33
Contra geſtum reſtituitur 4. 4. 7. 1
Per geſtum quid intelligatur explicatur ib.
Debitor minori ſolvens, non conſequitur plenam liberationem ib. 1. lim. ib. add. 4. 4. 32
Nec obſtat, quod contra contractus etiam ex decreto judicis factos reſtituatur, quod explicatur & reſolvitur 4. 4. 7. n. 4.
Sine decreto judicis ſolutio facta minori non parit reſtitutionem, niſi pecunia à minore perdita ib. 5. lim. ib.
Reſtituitur quoque Interceſſionibus & Interventionibus, ut in fidejuſſione 4. 4. 7. n. 7
Niſi ſine conſenſu Curatoris fidejubeat, quia tunc fidejuſſio eſt ipſo jure nulla ib. lim. ib. 8
Minoris autem reſtitutio principali debit. non prodeſt 4. 4. 48
Quid ſi minor alterius obligationem novandi animo in ſe tranſtulerit 4. 4. ult.
Reſtituitur ſi vadimonium deſeruerit 4. 4. 7. n. 9. lim. ib.
Imo contra propriam appellationem ib. 10
Contra hæreditatem licet tantum ſuſpecta ſit 4. 4. 7. n. 11
Contra omiſſa lucra ib.
Contra reſignationem beneficiorum ib.
Datur quoque reſtitutio, ſi in debito alternativo læſus ſit. eligendo deterius vel ſolvendo melius 4. 4. 7. n. 12
Quod jus ejusdem quoque viduæ competit ib. 13
Non facile minor reſtituitur, quando ejus res vendita ſub haſta per licitationem 4. 4. 7. n. 14
Quid in Camera Elect. Brandenb. receptum videatur ib. 15
Poſt tempus ſubhaſtationi præſtitum minor ad licitationem admittitur 4. 4. 7. n. 16. ſeqq.
Reſtituitur contra hæreditatem omiſſam, & iterum contra eandem aditam 4. 4. 7. n. 19
Contra lapſum fatalium, ib. 21, quod extenditur ib.
Quo caſu tamen læſionem probat 4. 4. 7. n. 22
Contra contumaciam & quomodo reſtituatur, explicatur 4. 4. 8. per tot.
Reſtituitur ob grande damnum contra diſtractionem pignorum, quæ ex cauſa judiciali capta 4. 4. 9. 1
Grave damnum quid ſit, judex arbitrabitur ib. 2
Quid in pignore conventionali obſervetur 4. 4. 9. n. 3
In dotis conſtitutione minorennis puella reſtituenda ib. 4
Hodie potius maritus ib.
Vel mulier, ſi ſecundo marito omnia in dotem dederit, nec liberorum ex primo matrimonio habuerit rationem 4. 4. 9. n. 6
Minor ob delicta ex contractu reſtituitur 4. 4. 9. n. 7
Imo contra inficiationem, ne hanc propter in duplum condemnetur, conventus ex L. Aquil. reſtituitur ib.
Contra Tranſactionem à ſe oblat. & iterum repudiatam ib. 8
Contra publicanum ſi ex negligentia non ſolverit vectigalia 4. 4. 9. n. 11
Non datur reſtitutio contra Sententiam, in qua quis liber pronunciatus ib. 12
Non ſemper reſtituendus, niſi vel dolo adverſarii vel ſua ſe culpa læſum probet 4. 4. 24. n. 2
Contra hæreditatem repudiatam quidem reſtituitur, ſed ſi res hæreditariæ nondum ſint diſtractæ ib. 3
Ad lucrum omiſſum reſtituitur, ut & ad reſignationem beneficiorum, dum res integra 4. 4. 24. n. 4. 5
Reſtitutione facta, omnia in priſtinum ſtatum reſtituuntur ib. 6, exemplum. ib. 7
Minor tenetur ad reſtitutionem pretii, quatenus factus eſt locupletior. 4. 4. 24. n. 9
Quod probare incumbit Emtori ib. 10
Amiſſo jure Simultaneæ Inveſtituræ, & interim hypotheca conſenſu Domini conſtituta, reſtitutione minoris poſtmodum facta, hypotheca non annullatur 4. 4. 24. ib. 10
Minor ex inficiatione duplum condemnatus, duplum ſolvens & poſteà reſtitutus, habet condictionem indebiti 4. 4. 25. 1
Reſtitutio minoris per procuratorem quidem fieri poteſt, ſed habeat ſpeciale mandatum. 4. 4. 25. n. 2
Niſi in genere mandatum detur ad reſtituendum. ib.
Speciale procuratoris mandatum interdum non requiritur 4. 4. 25. n. 3. Et 4. 4. 26. 1. lim. ib. 2
Pater loco filii reſtitutionem petere poteſt ex cauſa peculiari 4. 4. 27. 1
Et cognati ſi habeant intereſſe ib. 2
Minor adverſus Creditorem mutuo dantem pecuniam, ſi hanc diſſipaverit, reſtituitur 4. 4. 26. n. 3
Contra Venditorem ſi carius emerit ib. 4
Contra Emtorem, ſi minore pretio emat 4. 4. 26 n. 5
Minorem M. F. poſſidens, tantum tenetur ad pret. ib. 6. lim. ib
Si contra tutorem in actione directa reſtituantur, tutor exinde in actione contraria non reſtituitur, niſi de utroque judicio ſimul actum 4. 4. 28
Contra factum patris tutoris reſtituitur 4. 4. 29. 1. ampliat. ib
Ad reſtitutionem minoris non dolus ſemper adverſarii requiritur, ſed minoris inconſulta facilitas ſufficit 4. 4. 11. 4
Ob damnum fatale quod majorenni etiam accidere poteſt non reſtituitur. 4. 4. 11. n. 5. 10. lim. ib. nec in ſortitione læſus reſtituitur ib. 6
Mulier remittens pignus non reſtituitur, ſi tempore remiſſionis dotem conſequi potuit 4. 4. 11. n. 7. 8.
In libello reſtitutionis an ſit exprimendam minorem facilitate & negligentia ſua lapſum, diſputatur 4. 4. 11. n. 9
Minor contra minorem non reſtituitur ib. 11. lim. ib.
Reſtituitur contra SCtum Macedonianum 4. 4. 11. n. 13
Contra mulierem ſi novando in ſe recipit debitum, nec principalis ſolvendo ſit. 4. 4. 12. per tot.
Fidejuſſor minoris ex perſona minoris non reſtituitur; licet hæres minoris reſtituatur 4. 4. 13. 1
Minoris ſi actione mandati conveniatur à fidejuſſore, contra fidejuſſorem reſtituitur ib. lim. ib. 2
Tribus in caſibus contra tertium poſſeſſorem reſtitutionem petere poteſt 4. 4. 13. n. 3. 4. 5
Quæ reſtitutio contra tertium ſit duplicitet 4. 4. 15. n. 6
Minor ſi jure communi tutus, non reſtituitur 4. 4. 16. 1. lim. ib. 2. 3. 4
Contra id, quod paulo majori pretio emerit, vel paulo minoris vendiderit, minor non reſtituitur. 4. 4. 16. n. 10
Minor à Sententia à Præfecto Prætorio lata non appellare, reſtitutionem tamen impetrare poterat 4. 4. 17. 1
Non reſtituitur à judice inferiore contra Sententiam Superioris 4. 4. 18. 1
Beneficium reſtitut. in integr. tranſit in hæredem minoris l. e. ſ majorennem 4. 4. 18. n. 4
Quod prolixe per caſus explicatur 4. 4. 19. per tot.
Abſentia neceſſaria non tribuit reſtitutionem minori, ſi procuratorem mittere potuit 4. 4. 20.
De quo dubitatur ib.
Ex mandato damnum ſentiens, reſtituitur 4. 4. 23. 1
Minor actione negotiorum geſtorum conventus, cedendo reſtitutionem in integrum, evitare poterit condemnationem 4. 4. 24. 1
Minor, qui adiverat hæreditatem paternam, contra eandem ſi reſtituendus, creditores citandi ſunt 4. 4. 29 n. 4
Minor reſtitutus circa nonnullis, non habetur pro reſtituto quoad cæteros ib.
Filius emancipatus minor contra omiſſam bonorum poſſeſſionem, ſi major factus agnoſcat legatum, reſtitui nequit 4. 4. 30. 1
Minore contra aditam hæreditatem reſtituto, datæ libertates & debita ſoluta non revocantur 4. 4. 31
Minor curatorem habens & compromittens abſque conſenſu ejus non reſtituitur, quia ipſo jure nullum eſt compromiſſum, non habens curatorem, & compromittens, reſtituitur 4. 4. 34
Contra licitationem aviti prædii, ab alio poſtea ſuperatus, & tempora licitationis elabi paſſus reſtituitur 4. 4. 35. 1
Ob intereſſe affectionis reſtituitur ib.
Ob intereſſe affectionis dicitur enormiter læſus ib. 2
Contra ſtatutum, quo jus retractus intra annum tantum exerceri poteſt, reſtituitur 4. 4. 35. n. 4
Contra additionem in diem, qua minor ſuperatus ab alio ib.
Contra venditionem fundi in aere ſalubri ſiti 4. 4. 35. n. 6
Contra omiſſa in judicio 4. 4. 36. 1. lim. ib
In actione pœnali, qua pecunia perſequitur 4. 4. 37. 2
Ipſo jure tutus eſt minor, ſi accuſationem deſerat ib. 2
Non reſtituitur adverſus omiſſam probationem in criminalibus ibid. 4. 4. 37. n. 3
Nec adverſus probata crimina, quæ teſtibus objici poterant
Nec in delictis ib. 4
Nec ad lucrum ex alterius delicto quærendum ib. 5
Nec ad Exceptionem odioſam 4. 4. 37. n. 5
Nec in minus atrocioribus delictis, neque in ipſis atrocioribus reſtituitur ib. 6. 7. 8. 9
Majori ſucceſſus minor non reſtituitur 4. 4. 38. 3. lim. ib.
Minori non præjudicat mora adverſarii in computando quadriennio 4. 4. 39. 1
Non reſtituitur contra Emtorem ſuum, ſi prædium per Curatorem adhibitis ſolennitatibus ſit venditum ab Emtore melioratum, ſi Curator ſolvendo ſit 4. 4. 35. n. 10. limit. ib.

Reſtituitur, ſi debitum ex fideicommiſſo ſententia adjudicatum tranſtulerit in actionem mutui 4. 4. 40. 1
Reſtitutione impetrata, priſtino jure uti valet, nec alter poteſt allegare rem judicatam 4. 4. 4. 2. 1
Minor compelli poteſt, ut à contractu recedat aut eum obſervet 4. 4. 41. n. 2
Renunciare poteſt appellationi ib.
Reſtitutio minori præſtat quod appellatio majori 4. 4. 42. 3. limit. ib.
Executio non retardatur, quando ob omiſſas probationes petitur reſtitutio 4. 4. 41. n. 5
Vel contra Sententiam ib.
Minori nunquam datur actio de dolo famoſa 4. 4. 44. 2
Minorem male defendens non reſtituitur etiam perſonam minoris 4. 4. 46. 1
Nec minor defenſor poteſt petere reſtitutionem ib.
Reſtitutio minoris in re dividua communi ſocio non prodeſt 4. 4. 47. 4. lim. ibid.
Contra ſubhaſtationem & tranſactionem ſi grande damnum reſtituitur 4. 4. 49
Contra mendacium doloſum nunquam reſtituitur 11. 6. 11. 108
Minor quomodo negotium ratum habere & tamen reſtitutionem petere poſſit 46. 8. 3. n. 3

MISSIO.

Ignominioſe miſſus neque in urbe Roma neque ubi Imperator eſt, morari debet 3. 2. 2. 4

MIXTUM.

Res mixtæ pro parte incerta vindicantur 6. 1. 3. 4
Judicatur ex eo, quod prævalet 1. 5. 10. 2
Mixtura rerum & corporum 41. 3. 30

MOBILIA.

Appellatione Mobilium non continetur pecunia 32. 1. 91. n. 1
Res mobilis ubi reſtituenda 6. 1. 11

MODERAMEN INCULPATÆ TUTELÆ.

Armorum paritatem non requirit 1. 1. 3. 9
Si fugere nequeat, tutum in conſcientia facit ib. 10
Defenſionem ſui negligendo occiſus peccat, limitatur 1. 1. 3. 11.
In variis conſiſtit moderamen 9. 2. 4. 1
Pœna exceſſus moderaminis quæ ſit? 1. 2. 3. 12. remiſſive

MODUS.

Habetur pro cauſa impulſiva, ſi reſpiciat ipſius legatarii utilitatem 35. 1. 71. n. 1
Si Tertii, habetur pro cauſa finali num. 2

MOLENDINUM.

Molendinum Pneumaticum à Vaſallo in feudali fundo poſitum feudale eſt 41. 1. 60. n. 2
Qui uſus molendino ſui Magiſtratus per longum tempus ad uſum hujus molendini adſtringi non poteſt 43. 12. 2. n. 4
Secus ſi prohibitione facta à Magiſtratu, ne alio molendino utatur, in illa acquieſcat 41. 11. 2. n. 6. &c 1. 3. 43. 2
Pro libertate civium contra Magiſtratum prohibentem alterius molendino uti poteſt appellare is, cujus intereſſe verſatur 45. 11. 8. n. 5

MONACHUS.

Monachi non ſunt ſervi 1. 5. 8
In præjudicium monaſterii hæreditatem repudiare non poteſt 30. 1. 26. n. 5

MONETA.

Falſam monetam cudens, ut & probam adulterans excindens Lege Cornel. tenetur 48. 10. 8. n. 1
Radens probam monetam arbitrarie punitur ib.
Monetam cudendi jus an locari poſſit 19. 2. 44. 4
Improbam licet nondum prohibitam ſive reductam monetam lucri faciendi & permutandi gratia, in magna copia afferens arbitrarie punitur 48. 10. 8. n. 3
Mutata bonitate monetæ quodnam tempus inſpiciendum 13. 5. 31. n. 2, & 3
vide Pecunia.

MONSTRUM.

Partus monſtroſi non habentur pro legitimis 1. 5. 14. 1
Olim ſuffocabantur ib. n. 2

MONUMENTUM.

Monumentum quid 11. 7. 2. 9
Inſcriptiones monumentorum in antiquit. probant 11. 7. 42

MORA, MOROSUS.

Interdendo Sticho commiſſa ob pactum de uno petendo Sticho an ipſo jure purgetur 2. 14. 54
Moram in reſtituendo ſervo nectens etiam ad fructus tenetur 6. 1. 17. 2. Et. 7. 1. 37
In ſtipulationibus per exceptionem purgatur 2. 11. 8. 3
Vid. Interpellatio.
Poſt moram ſi res apud poſſeſſorem fato interiit, & poſtea actor vincat, Reus periculum rei ſuſtinere cogitur 6. 1. 15. 7. ampl. 8
In mora non eſt, à quo res petitur, niſi ſciat rem ad alium pertinere 6. 1. 15. n. 9
In ſtricti juris judiciis ſi ante litem conteſtatam admiſſa, condemnatur Reus, vero tempore res plurimi fuerit à tempore moræ uſque ad tempus mortis 13. 5. 3. 2
Aliter æſtimatur in eo, quod certo loco & tempore ſolvendum erat ib. 3. & 4
Difficultas ſuperveniens excuſat á pœna moræ 14. 2. fin. 5
Transfert periculum in moroſum 16. 3. 14. 1
Quando poſſit purgari 4. 8. 22. & ult.
Purgatur per oblationem 16. 6. 17. 5
Ultimam moram nocere, limitatur 219. 1. 51
Argento facto legato, hæres ob moram tenetur ad uſuras 2. 2. 3. 7
Mora non commiſſa, ſola oblatio ſufficit 18. 1. 7. 3
Mora defuncti in hærede continuatur 12. 1. 27
Certo loco ſolvere pollicitus poſt moram ubique conveniri poteſt 5. 1. 43. 1. 6. 3
Ex mora in b. f. judiciis uſuræ debentur 22. 1. 32. 3
Mora rei principalis perpetuat obligationem in fidejuſſore, ſed non auget 13. 4. 8. 4
Moroſum conductorem an liceat expellere autoritate propria 19. 1. 54. 5
Contra moroſum omnia jura clamant 16. 3. 14. 3
Mora nomine correi alteri noceat ad puriſicandam obligationem 12. 1. 32. 4
Moram nectens in eo oſtendendo quod facere promiſit, ad interesse tenetur 45. 1. 72. n. 5
Mora creditoris debitori non nocet 44. 7. 23. n. 3
Debitor ante L. C. moram purgare poteſt, non poteſt poſt L. C. 45. 1. 84. n. 1. 2
Mora debitoris nocet fidejuſſori, ſi in omnem cauſam ſpopondit 45. 1. 88. n. 1. ut & 91. n. 4
An offerendo rem promiſſam mora purgari poſſit 45. 1. 91. n. 3
Quæ requirantur, ut poſt lapſum terminum admittatur purgatio moræ 45. 1. 137. n. 6. 7
Moram impoſſibilitas excuſat non difficultas ib. n. 9
Mora non amiſſione juris ſed præſtatione uſuræ & intereſſe plectitur 76. 1. 51. n. 10
Nuda realis oblatio conſtituit creditor. in mora 40. 3. 39. n. 3
Secus ſi oblatio fiat importuno tempore ib. n. 4
Per moram transfertur periculum in moroſum 46. 3. 72. n. 3

MORS, MORTUUS, MORI.

Effectus præſumtionis quis ultimo mortuus qui ſit 34. 5. 9. an
Mortuum in loc. publ. inferens quomodo puniatur 11. 7. 8. n. 7
Sine liberis non moritur, unum filium relinquens 35. 1. 101. n. 6
Mortuum invitis cæteris inferre poſſe in commune ſepulchrum ſollic 1. 8. 6. 8
Cadaver in locum alienum inferens aut tollere id tenetur, aut loci pretium ſolvere 11. 7. 7. 1
Electio eſt penes inferentem ib. n. 2
Quæ injuſte prohibitus habeat remedia 11. 7. 9

MORTUARIUM.

Quid ſit 38. 2. 1. n. 4

MOX.

Non confeſtim, ſed deinde ſignificat 2. 14. 2. 12

MULIER, FOEMINA.

An poſſit conſuetudinem introducere 1. 3. 1. 4
Poteſt jus condere ſi Juriſdictionem habeat ib
Ejus conditio modo deterior, modo melior maſculor. 1. 5. 9
Rem marito creditori pignori obligatam & ab hoc diſtractam vindicari poteſt 6. 1. 39. 2
Sequitur conditionem mariti 1. 9. 1. 2
Mulier neſciens citationem, poſt excluſam ſententiam admittitur 2. 1. 7. 2
Sequitur forum & ſepulturam mariti 2. 1 pen. 2
Fidejubera pro marito poteſt agente in utilitatem mulieris 2. 8. 8. 5
Poſtulare prohibetur pro aliis 3. 1. 1. 17 lim. 10. 13. & ſeq.
Sequior ſexus in delictis carnis mitius caſtigatur 3. 2. 4. 2
Muliebris ſexus eſt ſævus, ambitioſus, poteſtatis avid. 1. 16. 4. 3
Mulier intra ann. luctus nubens infamis 3. 2. 9. 1. Vid. Vidua.
In caſu neceſſitatis & pietatis Procuratrix eſſe poteſt 3. 3. 4. 1
Tutu etiam defendere 3. 3. 54. 2
In paſſibus habilibus ſub maſculino comprehenditur 3. 5. 3. 1
Contra pactionem dotis reſtitui poteſt 4. 4. 48. 3
Mulier accuſare non poteſt interdum poteſt 48. 2. 1. 2 & 4. 5
vide FOEMINA poſt vocab. FAVOR & FOEDUS.

MULCTA.

In cauſa civili pauperibus remittitur 1. 18. 6. 15
Minuitur, ſi quibuſdam prohibitio paruerit ib. 16. ſeq.
Mulctæ ſunt fructus juriſdictionis 2. 1. 18. 3
Mulctæ contumaciæ omnibus judicibus competunt 2. 3. 1. 4
Ad jura fiſci pertinet ib. 5
Verbum MULCTARE non ſemper ad pœnam fiſcalem arbitrariam pertinet 4. 7. 1. 8

MUNUS.

Munera ſunt vel perſonalia vel realia 50. 4. 1. n. 1
Realia ſunt vel mere realia vel quodammodo realia, vel mixta, horumque deſcriptio 50. 4. 1. n. 3. ut & 6. n. 4
Ad munera Reipublicæ qui eligendi, qui non 50. 4. 6. n. 1
De munerum immunitate vid. immunitas 50. 6. 1. & ſqq.
Inter munera mere patrim. & collectas diſcrimen 50. 4. 6. n. 5
Munus publicum detrectans quibus remediis compellendus 50. 4. 9. num. 1
Ad munera realia etiam extranei tenentur 50. 4. 18. n. 1

Ad

Ad munus electus appellare debet 50. 5. 1. n. 1. 3
Ob munera evitanda ſe quis rus conferre non debet ibid. n. 4
Hodie munera quomodo evitentur 50. 4. 12. n. 2
Munus affectans non gaudet privilegiis 9. 2. 8. 6
Quod munerum delationem habetur ratio domicilii accidentalis 2. 9. 11

MUNICEPS.

Municipis deſcriptio 5. 1. 3. 1

MURUS.

Murum tranſcendere interdum capitale 1. 8. fio.
An ad refectionem murorum municipalium requiratur conſenſus ſuperioris 1. 8. 9. 5

MUTUS.

Mutus tutor eſſe nequit 26. 1. 1. 2
Paciſci poteſt, atque teſtis eſſe 2. 14. 4. 2
Etiam fidejubere ib. 3. & 4. lim. ib.
Procuratorem dare poteſt 3. 3. 43. 1
Procurator extrajudicialis eſſe poteſt ib. 2
Mutus & ſurdus caſu talis donare poteſt, ut & omnes contractus conſenſu conſtantes celebrare 39. 5. 33. n. 1
Mutus & ſurdus in criminalibus, ex ſua confeſſione ſignis declarata, condemnari non poteſt ib. n. 2
Mutus & ſurdus natura talis nec in teſtem produci nec jurare poteſt 39. 5. 33. n. 3
An ſemper indigeat curatore 3. 1. 3. 9

MUTUUM.

Pactum in mutuo, ut ſors non petatur, quamdiu uſuræ ſolvantur an valeat 2. 14. 4. 7
In mutuo, pactum, ut plus accepto detur inutile 2. 14. 17. 1
Definitur 12. 1. Rubr. 1
Conſiſtit in rebus fungibilibus 12. 1. 2. 1
In mutuo reddendo inſpicitur tempus Contractus 12. 1. 3. 1
Si de certa moneta reddenda actum, quæ mutata eſt, diſtinguitur 12. 1. 3. n. 2
Si roganti pecuniam, ſpeciem ut vendat, tradiderim, mutuum contrahitur 12. 1. 11. 1
Non contrahitur, ſi mihi des chirographum, ut à Titio pecuniam exigam, eaque utar, ego autem à Titio ſolutionem conſequi nequeam ib. 4
Nec contrahitur, ſi uxor marito in dotem nomen dedit, quod maritus exigere non potuit 12. 1. 18. n. 5
Non ultra, quam datum eſt, in mutuo repetitur ib. 6
Si alieni nummi mutuo dati condict. non dat. 12. 1. 13. 1. lim. ib
Conſumtione fit mutuum, quod ab initio non erat 12. 1. 15. 6
Ex numeratione non ſtatim ſequitur mutuum 12. 1. 19. 1
Qui ad refectionem rei mutuo dat, hypothecam conſequitur & prælationem 42. 5. 1. Et 12. 1. 25. 1
Civitas, Eccleſia &c. non obligatur ex mutuo contracto per adminiſtratores niſi doceatur verſio 12. 1. 27. 1. lim. ib. 6. 7. 8. 9. 10
Mutuum ſine reali traditione non contrahitur 12. 1. 30. 1
Qui ad emendum mutuo dat, in concurſu non habet privilegium 15. 3. 16. 5
Mutuo dans ludi cauſa non habet repetitionem 41. 4. 8. n. 3
Mutuo dans ad refectionem ædium ruinoſarum quatenus habeat hypothecam privilegiatam 42. 3. 1. n. 1
Mutuo dans alicui ad ſolvendum creditoribus ſuis ſuccedit in horum jus 42. 3. 2. n. 1
Promittens ſe mutuo daturum ſi poſtea mentem mutet ad quid teneatur 43. 1. 68. n. 1

N.

NATURALES.

Differentia inter ſpurios, Nothos & naturales quænam 1. 5. 23

NATUS, NASCITURUS.

Extra matrimonium in quib. & quare ſequatur matrem 1. 3. 14
Natus ex parentibus qui cohabitaverunt ante benedict. ſacerdotalem 1. 6. 6. 3
Quam portionem ſoror poſt teſtam. matris nata fratribus detrahat 3. 4. 6
Incertitudo naſciturorum non impedit quo minus cohæres adeat hæreditatem 5. 4. 5

NAUFRAGIUM.

De Rapina ex naufragio vid. Rapina.
Ex naufragio ereptas merces quiſque ſibi ſervat 14. 2. 7
Ejecta ex naufragio ſub pœna publicationis bonorum reſtituenda 47. 9. 1. n. 4
Naufragium paſſis quomodo conſulatur 47. 9. 7. n. 1

NAVIS.

Navis ex alienis arboribus ædificata eſt ædificantis 41. 1. 26. 1
Armamenta navis quomodo vindicanda 6. 1. 3. 2
Ex aliena materia refecta reficientis manet 6. 1. 61. 1
In ea latitans dominus inveſtigandus non eſt 2. 4. 18. 2. limit. ib. num. ſeqq.
Secus ſi de novo ex aliena materia ædificetur 6. 1. 61. 2
An ratis in ulterius agrum delata invito Domino tolli poſſit 10. 4. 5. 7
Navis ſi incidat in retia ad piſces capiendos appoſita, damnum non piſcium, ſed retium reſarciri debet 9. 2. 29. 9. & ſeqq.

NAUTA.

Contra nautam ſed non nautæ datur actio furti 4. 9. 4. 1
Tenetur etiam de iis rebus, pro quibus certa merces non ſolvitur 4. 9. 4. 1
Vid. Exercitor.
Nautæ, caupones ſtabularii tenentur recipere, ſi velint 4. 9. 1. 1. lim. ib
Contra Nautas, caupones, ſtabularios datur duplex actio ib. 2
Nauta præſtat factum etiam viatorum 4. 9. 1. 12
Reſtituit rem ei qui depoſuit res alienas, ſi hujus interſit, non vero Domino 4. 9. 1. 11

NECESSITAS.

Tempore neceſſitatis proconſul poteſt mandare juriſdictionem, antequam provinciam ingrediatur 1. 16. 5. 1
Quod quis propriæ neceſſitati impendere debet non tenetur cum aliis communicare 1. 18. 6. 12

NEGATIO.

Si quis neget quod eſt cauſa privilegii, privilegio ſe indignum reddit 14. 5. 4. 5. ſeqq.
vide Mendacium.
Si ſocius negat ſe ſocium, non habet beneficium competentiæ 17. 2. 67. 1

NEGATIVA.

Negativa non ex verbis, ſed effectu æſtimanda 22. 3. 8. 2
Facti quando probanda 2. 7. 3. 8
Negativa juris probanda 22. 3. 5. 1

NEGOTIA.

In feriis divinis quando negotia expedire liceat 2. 12. pen. 1

NEGOTIATIO.

Quando quis è licita negotiatione arceri poſſit 1. 18. 6. 7

NEGOTIORUM GESTIO.

Cur recepta & quam utilitatem præſtet 3. 5. 1
Actionem negotiorum geſtorum inſtituturus, utiliter alterius rem geſſiſſe debet 3. 5. 2. 1
Actio N. G. directa, domino contraria, Geſtori datur ib. 4
In concurſu creditorum, utiliter de ſuo impendentes, Actionem N. G. habent 3. 5. 2. n. 6
Pupillos & furioſos obligat 3. 5. 3. 4
Hæreditatem jacentem etiam ib. 5
Tutorem etiam reſpectu pupilli ligat 3. 3. 6. 2
Victori datur actio, contra Neg. Geſtorem 3. 5. 3. n. 10
Neg. Geſtor, ſi neglectam rem defendat, dolum & latam culpam præſtat 3. 5. 3. n. 11 & 12
Si alium à defenſione excludat leviſſimam interdum caſum ib. 12
Utilis N. G. actio datur 3. 5. 3. 13. it. 3. 5. 12. 1
Quando detur ib. 14. Et 3. 5. 47. 11
N. Geſtores alii neceſſarii, alii voluntarii alii quaſi neceſſarii 3. 5. 3. 14
Actio N. G. ex re, non ex animo oritur ib. 15
An quandoque concurrat actio mandati & Negot. geſt. 3. 5. 5
Quæ actiones competant ſi negotium Mevii gerere volens fidejuſſorem indemnitatis acceperit 3. 5. 3. 16
Doloſe ad geſtionem accedens expenſas repetere nequit 3. 5. 3. 17
Negotiorum Geſtor à tutore differt 3. 5. 6. 8
Ad alia etiam quam quæ gerenda ſuſcepit interdum N. Geſtor tenetur 3. 5. 6. 22
Ad uſuras tenetur, in negotiis ſtricti juris 3. 5. 6. 23
Actio N. G. eſt actio bonæ fidei ib. 24
Debita exigere ab aliis & à ſe ipſo debet N. Geſtor. 3. 5. 7. 2
Indebite quæſita ex negotio ſuſcepto N. Geſtor. reſtituere principali tenetur 3. 5. 8. 1. & ſeqq.
Sociorum negotia gerens, contra prohibentem, actionem non habet 3. 5. 8. 5
Si quis plura negotia ſimul non ſucceſſive ſuſcipiat an tot ſint contractus, quot negotia ib. 9
Negotia qui male geſſit, etiam poſt ratihabitionem N. Geſtorum actione tenetur 3. 5. 16. & 3
Geſtor vero habet actionem mandati 3. 5. 9. 1
Qui male geſſit, ſi alter remiſerit, ſumtus petere poteſt ib. 2
An utiliter geſtum, animus, non eventus probat 3. 5. 10. 1
Utiliter geſtum quando quid dicatur ib. 2. & 12. 3
Si domino non expediat ab initio, actio non datur 3. 5. 12. 4
Caute agit N. Geſtor abſentis, conſilium magiſtratus requirere 3. 5. 10. 1
Cautela alia 3. 5. 10. n. 4
Ad quam culpam teneatur neg. geſtor. 3 5. 19. 4
Neg. geſtor filiifam. militis teſtamentum condentis contra ejus hæredem habeat actionem 3. 5. 11. 1
N. Geſtor in aliis lucroſa, in aliis damnoſa, non poteſt à domino repudiari niſi tota 3. 5. 12. 2
In actione N. G. directa contrariave, uſuræ præſtandæ 3. 5. 11. 2
In expenſis & actionibus N. Geſtor. attendere debet conſuetudinem domini 3. 5. 19. 6. & 7
An contra captivum reverſum ejus geſtori detur actio N. G. 3. 5. 19. n. 8 Et 5. 5. 23
An contra ejus hæredem habeat 3. 5. 19. 9.
Sic principalis moriatur, Geſtor nova non tenetur ſuſcipere 3. 5. 20. n. 10 unic.
Per alium negotia gerens ex hac actione conveniri poteſt 3. 5. 21. 4
ib. 3. 5. 21. 5

Index Rerum

Ex neg. geſtione filii an pater teneatur 3. 5. 14
Indebite exactum ſi Dominus ratum habeat neg. geſtor reſtituere debet 35. 23. 1
Solutio Geſtori facta ante ratihabitionem non liberat 3. 5. 24. e
Geſtor poſſeſſionem Domino non acquirit, antequam ille ratihabeat ib. a
Plus debito negotiis impendens, utilia ſaltem repetere poteſt 3. 5. 23.
Si geſtor voluptatis cauſa quid impenderit an repetat 3. 5. 27. 1
An confidejuſſori 35. 30. 3
Actio N. G. datur, Contutori, curatori 3. 5. 30. 1. & 2
Magiſtratui, ſi alter damnum dederit 3. 5. 30. 2
Secus contra confidejuſſorem ib. 3
Uſuras graviſſimas præſtat, pecunias ex geſtione acceptas in ſuum lucrum vertens 3. 5. 38. 3
Actio vel ordinaria vel extraordinaria eſt 3. 5. 47. 1
An ſint ejuſdem effectus ib. n. 2
Actio N. G. interdum ſocio datur 3. 5. 40. 1
Eſt ſubſidiaria 3. 5. 33. 1
Neg. meor geſtor rem meam ignorans emit, an teneatur mihi eam jam uſucapeam reſtituere actione neg. geſt. 3. 3. 19. 3
Ad quid teneat Titio ad cujus mandatum aliena negotia ſed male geſſi 3. 5. 28
Geſtor negotiorum Sempronii inter alia & negotium Titii geſſit an etiam ob hoc Sempronius actionem habeat 3. 5. 32. n
An neg. geſt. de acceptis pecuniis uſuras ſolvere debet ib. n. 4
Quando perpetua eſt actio & geſtor creditoris ſatis locuples, an teneatur quod à ſe non exegerit 3. 5. 35. 8. ſeq.
Quo onere gravetur neg. geſtor 3. 5. 37. 3
Neg. geſtor. debitor 3. 5. 38. 1. ſeq.
Qua actione is, qui negotia hæreditaria nomine abſentis geſſit conveniri poſſit 5. 4. ult. 1. ſeqq.

NEPOS.

Nepotes cur hodiè non amplius ſint in poteſtate avi 1. 6. 4. 2
Filio ob delictum deportato Nepos ex eo ab Avo vel inſtituendus vel exhæredandus 1. 6. 7. 1
Nepos dicto caſu avo ſuccedens an conferre teneatur ib. n. 2
Nepos à filio emancipato adoptatur non fit avi agnatus 1. 7. 26.
Nepos ex filio adoptato poſt adoptionem non ante natus eſt in poteſtate avi adoptivi 1. 7. 27
Nepoti ex filio Senatu moto ante conceptionem illius an avi Senatoris dignitas proſit 1. 9. 7. 3
Patre ea culpa amittente feudum an hoc nepos retineat ex perſona Avi 1. 9. 7. 11. 7

NEPTIS.

Avus receptum à filio trientem nepti à patre ſuo exhæredatæ obtentu cauſa reſtituere tenetur 5. 2. 16. 2
Sententia patris de jure ſuo agentis nepti non præjudicat ib. n. 3

NOBILIS, NOBILITAS.

Nobilis Iuriſdictionem habens coram Actu ſui judicii, validè teſtari poteſt 1. 7. 3. 1
An turpe ſit nobili fugere aggreſſorem injuſtum 2. 1. 3. 4
Ignobilis à Nobili adoptans nobilis non eſt 1. 7. 35. 3
Liberi nati à patre nob. matre ignobili ſunt nobiles 1. 9. 8. 2
Congenita vel aſcititia 1. 9. 8. 4
Fides nobilis obligata eſt quaſi juramentum 2. 3. 31. 6
Nobiles torqueri non poſſunt niſi conſulto principe, remiſſivè 1. 9. L. fin. n. 4
poteſt hypothecam conſtituere in bonis ſuis coram ſuo judicio 1. 7. 3. 2
Nobilibus interdicitur Mercatura 2. 3. 25. 5

NOMEN.

Expreſſio nominis proprii habet vim reſtitutionis 33. 7. 18. n. 3
Nomina ſunt intelligenda ex uſu communi, non ex opinionibus ſingulorum 33. 10. 7. n. 1
Nominis mutatio aliàs licita eſt: non autem decipiendi cauſa 48 10. 13

NOMINA.

In nomina Civitatis executio fieri poteſt 3. 4. 8. 1
Creditori invito an poſſit nomen in ſolutum dari ib. n. 2. & 3
In obligatione generali continentur 13. 7. 18. 4
Creditor tui obligatum poteſt contra debitorem agere utili hypothecaria actiona 13. 7. 18 n. 2
Quid ſit incertis nominibus credere deſcribitur 14. 6. 1. 2
Etiam nominum uſusfructus legari poteſt 7. 5. 3
De Ceſſione nominis vide Ceſſio, de venditione nominis vid. Venditio.

NON DOMINUS.

Si vero Domino ſuccedat, an fundum à ſe alienatum vindicare poſſit 6. 1. 72

NON NUMERATA.

Super non numeratæ pecuniæ exceptione non licet deferre juramentum 12. 2. 38. n. 4. 5. & ſeqq.

NON USUS.

Non uſu etiam pars uſusfr. amittitur 7. 4. 25
Uſusfructus per non uſum amiſſus repeti nequit 7. 6. 3
Quomodo per non uſum ſervitus non amittatur 8. 6. 5
Servitus per non uſum decennio amittitur 8. 6. 18. 1

NOTARIUS.

Errorem in inſtrumento commiſſum corrigere poteſt 1. 5. 8. 2
Falſo talis habitus inſtrumentum publ. erigere non poteſt 1. 14. 3. 2.
Limitatur ib. 3. & 4
Extra regnum in quo declaratus fidem non meretur 1. 16. 2. 4
De Notariis ib. inf.
Inſtrumenta niſi judici & quorum rogatu confecta edere non tenetur 2. 13. 4. 3
Exemplum totum à Notario deſcriptum an & ab eo ſubſcribi debeat 22. 4. 2. 4. Et 2. 13. 11. 2

NOTHUS.

Differentia inter ſpurios, Nothos & naturales 1. 3. 23. 1

NOVATIO

Periculoſa eſt ſententia, præſumtiones validas ad Novationem ſufficere, niſi ſint validiſſimæ 13. 7. 11. 2
Per litis conteſtat. & judicatum novatur actio 15. 1. 3. 5. & ſeq.
Novatio non perimit pignus repetitione pignoris facta 20. 4. 12. 7
Novationis deſcriptio 46. 2. 1. n. 1
In Novationem quæ obligationes veniant num. 2
Novatio facta non creditur niſi hoc expreſſe dictum 46. 2. 2. n. 2
Quatenus per conjecturas hodie introducatur ib. n. 3. 4
Obligatio pure vel in diem contracta novatur 46. 2. 8. n. 1
Non vero conditionalis ib. n. 2
Per Novationem tolluntur ſimul pignora & fidejuſſores 46. 2. 18. n. 2
Novatio ex ſtipulatione inutili non datur 46. 2. 24. n. 1
Novatio inutilis vim pacti taciti habet 2. 14. 30. e
Non ſtatim is cui ſolvi poteſt, novare poteſt 46. 2. 25. n. 1
Stipulatio prior concepta de fundo per poſteriorem quæ concepta eſt de æſtimatione fundi novata non videtur 46. 2. 28. n. 1
Novatio alia voluntaria, alia neceſſaria 46. 2. 19. 1
Inter voluntariam & neceſſariam quid interſit & qui alii effectus 46. 2. 29. n. 2. & ſeq.
Novationis neceſſariæ ſpecies eſt ubi ceſſionarius contra ceſſum debitorem agit 46. 2. 29. n. 5

NOXÆ DARE.

Servo noxæ dato an uſusfructus expiret 7. 1. 17. 3

NOVI OPERIS NUNCIATIO.

In hac ſatisdatio locum non habet, ſi nuncians ſtatim agere velit 36. 4. 3. n. 2
Edictum hoc pertinet ad imperfectum futurum opus 39. 1. 1. n. 2
Quatenus alieno nomine fieri poſſit ib. n. 3
Omni die fieri poteſt & contra abſentes ib. n. 4
Verbalis transfert poſſeſſionem 39. 1. 1. n. 5
Nunciatus ſpretâ prohibitione ædificationem continuans non auditur poſtea jus ſuum deducturus ibid. n. 7
Quis novum opus facere dicatur n. 8. 9
In quem finem fiat nunciatio 33. 1. 1. n. 10
Procurator generalis novum opus nuncians tenetur de rato cavere 39. 1. 1. n. 11. ut & 39. 1. 5. n. 14
Uſusfructuarius extraneo denunciat nomine procuratorio n. 12
Socio rectè nunciatur 39. 1. 3. n. 1. limitatur ibid. n. 2
Superficiarii Emphyteutæ, item conductores ad longum tempus nunciare poſſunt 39. 1. 3. n. 3
Si in publico novum opus fit, cuilibet è populo competit nunciatio 39. 1. 3. n. 4
Si in præjudicium Eccleſiæ, cuilibet ex parochiâ ibid. n. 5
Servus & pupillus an nunciare poſſint 39. 1. 3. n. 6
Nunciatio fit in re præſenti 39. 1. 5. n. 1. 3
Quibus novum opus nunciari poteſt n. 2
Movetur ex triplici cauſa n. 4
Non attenditur, quando periculum in mora, vel in ædificio publica utilitas verſatur 39. 1. 5. n. 6
Ampliatur n. 6. limitatur n. 7
Nunciatio, quæ fit per jactum lapilli vel per Prætorem, præfertur verbali 39. 1. 5. n. 9. 10
Nuncians petente nunciato debet juramentum calumniæ deponere ib. n. 11
Si novum opus diverſis in locis fit, an una nunciatio ſufficiat 39. 1. 5. n. 13
Extinguitur morte & alienatione nunciantis 39. 1. 8. n. 1. 2
Quibus verbis fiat 39. 1. 10. n. 2
Reſpectu nunciati tranſit in ſucceſſorem ſingularem n. 2. & 39. 1. 28 num. 8
Competit habenti ſervitutem urbanam 39. 1. 14
Nunciatus poſt nunciationem etiam inique factam extructa demoliri cogitur 39. 1. 20 n. 1. 2
Nunciatio quatenus oblatâ ſatisdatione ſuper indemnitate remittenda 39. 1. 20. 3
Judex inaudito nunciante non rectè remittit nunciationem n. 4
Nunciatus optionem habet, an cautionem recipere, an verò intra tres menſes iniquitatem ædificantis docere velit 39. 1. 20 n. 5. 12
Si de injuſtitia nunciantis conſtet, non prohibendus ædificans 39. 1. 20. n. 10. 13
Tranſit ad hæredem quoad patientiam, non quoad pœnam 39. 1. 22. 1
Novum opus nunciari nequit, niſi men quid fiat 39. 2. 26. n. 8
De nunciatione novi operis licet paciſci 2. 14. 7. 20
Si procurator cui novum opus nunciatum cautionem præſtet de demoliendo ſi nocuerit, an de rato cavere debeat 3. 3. 45. 2

NULLITAS.

NULLITAS.

Vid. Sententia.
Nullitatem ſententiæ allegaor agendo, ſi poſtea is, pro quo Sententia lata, Executionem petat, non dicitur lis pendere 5. 1. 30. 9
Non committitur ſi reus non citetur, ad reaſſumtionem litis modo citetur, ut liti adſit 5. 1. 34. 3. lim. ib. 4
Executor ſententiæ oppoſitam Nullitatem attendere debet 5. 1. 75. 2
Quod initio nullum eſt, interdum reconvaleſcit 3. 8. 11. 3
Judex appellationis nullitatem non allegatam ſupplere poteſt 10. 2. 41. 1
Cum nullitatis remedio appellatio ſi concurrat hac deſerta illud ſupereſt 49. 1. 19. n. 3
Sententia quæ nulla, vid. ſententia.

NUMISMATA.

Aurea an poſſint in uſumfructum dari 7. 1. 28

NUMMULARIUS.

In nummularios cui Juriſdictio competebat 1. 12. 1. 17

NUNCIARE.

Dolo proximum eſt alteri non nunciare, quod ulterius refert 17. 1. 29. 6

NUNCIUS.

Cui dedi pecuniam numeratam alii ſolvendam, non obſignatam ſi eam retinuit, furti non tenetur 47. 2. 21. 8

NUNDINÆ.

Jus nundinarum non niſi intra decennium amittitur 50. 11. 1. n. 1

NUPTIÆ.

Si de morte mariti non certo conſtet an à nuptiis abſtinandum 3. 2. ult. 3
Secundæ certo reſpectu ſunt odioſæ & favorabiles 1. 7. 15. 6
Vid. Matrimonium.
Quid juris circa feſtinatas nuptias 3. 2. 1. 4

NUTUS.

Nutu ſi reſpondeam interroganti non obligor 45. 1. 1. 3
Ubi conſenſus pro ſolennitate requiritur, ſufficit nutus ejus, qui fari non poteſt 1. 7. 29. 2
Pater etiam nutu in adoptionem filii conſentire poteſt ib. n. 1
Nutu fieri poteſt inſtitutio ad pias cauſas 34. 5. 5. n. 6
Nutu contrahi poteſt emtio 18. 1. 1. 4

O.

OBLIGO, ATIO

AN ad res vel actiones referenda 1. 5. 1
Per alium nemo obligatur, niſi mandatum præceſſerit, aut ratihabitio ſequatur 17. 1. 8. 6. Et 44. 7. 11. 5. ut & 13. 7. 11 13
Obligatio merè civilis non poteſt confirmari 13. 5. 3. 3
Ab obligatione naturali verus debitor per Sententiam liberari non poteſt 12. 6. 60. 2
In obligationibus annuis alternativè conceptis, licitum eſt quolibet anno variare 19. 1. 11. 12. ampl. ib. 13
Obligatus ad dandum Stichum aut decem an ſi paciſcatur de non petendis 10. Stichus adhuc poſſit peti 2. 14. 17. 15
Obligationes ex contractu quotuplices 44. 7. 1. n. 2
Obligationis ex re ſpecies ib. n. 3
Verbis quomodo obligentur ib. n. 4
Obligationum diviſio à forma 44. 7. 10. n. 6
Quæ perſonæ obligari nequeant ib. n. 7
Obligatio ex contractu quatenus transferat dominium 44. 7. 3 num. 1. 2
Obligationum ſubſtantia in quo conſiſtat ibid.
Sub conditione an valeat obligatio 47. 10. 8. n. 1. & ſeq.
Obligationes naturales, ſi jure civili ſuſtinentur, producunt actionem 44. 7. 10. n. 1 2
Obligatio naturalis non inducit neceſſitatem ſolvendi, ex ea vero ſolutum repeti nequit 44. 7. 10. n. 3
Ex re ſi obligatio eſt, ignorantes etiam obligantur 44. 7. 24. n. 1
Verbis tam ſcriptis quam ore prolatis obligamur 44. 7. 38. n. 1
Tempore num tollatur obligatio 44. 7. 44. n. 1. & ſeqq.
Quæ obligatio novari poſſit, vid. in voc. Novatio 46. 2. 1. 2
Debitor ratione temporis durius quam mihi ipſi poteſt adjecto obligari 46. 3. 98. n. 1

OBSES.

Capite luebat ſi pacto non ſtatum 2. 14. 5. 19

OBSTETRICES.

Obſtetrices debent eſſe juratæ 15. 4. 1. n. 4
Quando credulitatis quando autem veritatis præſtent juramentum num. 5

OCCUPARE.

Si duo pares in jure, occupantis melior conditio 3. 3. 38. 4

ODIOSA.

In odioſis etiam admittitur extenſio & quando 1. 3. 14. 4
Quod odio tuo introductum in tuum favorem non eſt torquendum 1. 3. 15. 9
In odium non ſunt retorquenda, quæ ſunt favoris 1. 3. 25. 1

OFFERRE, OBLATIO.

Oblatio verbalis debiti pro reali habetur, quando debitor expreſsè recuſat acceptare 45. 1. 120. n. 3
Nuda realis oblatio conſtituit creditorem in mora 46. 3. 39. n. 3
Secus ſi oblatio fit in oportuno tempore 46. 3. 39. n. 4
Oblatio debiti quando pariat exceptionem doli & quando ipſo jure liberet 46. 3. 72. n. 1. 2

OFFICIALIS.

Purgare volens crimen à magiſtratu ſuo objectum audiendus eſt 3. 3. 11. 3
Reſignare poteſt ib. 4
Officialis officio ſuo ſine juſta cauſa non poteſt deſtitui 7. 8. 16. 3

OFFICIUM.

Publicum nemini debet eſſe damnoſum 4. 6. 19
Qui ex officio alium prohibere debet, ipſe non debet committere 8. 5. 15. 2
Qui affectat officium non gaudet ejus privilegiis 9. 2. 8. 6
Electus ad aliquod officium, cum ſolito ſalario electus præſumitur 19. 2. 13. 30

OFFICIUM JUDICIS.

Quomodo differat ab aliis 2. 1. 1. 1
Judex non poteſt efficere ut reum furti non ſequatur infamia 47 2. 63. n. 1
Officium judicis in reſervanda fama hodie latius ſe extendit in foro 47. 2. 63. n. 2
Judicis officium in decidendis cauſis 42. 19. 11
Judicis ſuperioris officium ad maturandam cauſæ expeditionem 49. 1. 6. n. 6

ONUS.

Poſſeſſor de præterito poteſt conveniri de oneribus 18. 1. 67. 3
Venditor tenetur certiorare onus rei venditæ 19. 1. 39. n. ampl. ib. 2
Venditor rem venditam liberam præſtare debet ab oneribus extraordinariis 19. 1. 41. 1
Promittens ſe præſtiturum rem liberam ab omnibus oneribus, non comprehendit onera oſitata ib 2. & 3
Sumtibus illius, cui incumbit, expediendum 38. 1. 20. n. 1
Onere duplici nemo gravandus 14. 2. 4. 3
Res quælibet tranſit cum ſuo onere 39. 1. 23. n. 2, 3. 5. vid. 2. 4. 7. omn. 1. 2

OPERÆ, adde LOCATIO.

Servorum in actu conſiſtunt 7. 7. 1. 1.
Operarum dies non venit, niſi à die, quo debentur ib, 2
Præſcriptio operarum in ſingulis annis conſideratur, & ſi diu non ſint præſtitæ non tamen amittuntur in futurum 7. 7. 1. 6. & 7.
Legatum operarum nec morte nec capitis diminutione perit 7. 7. 2. 1
Fructus hominis non ſunt operæ ejus 7. 7. 3. Et 7. 7. 4. 1
Si Dominus in controverſia de operis latitet, judex poteſt prohibere ſubditos, ne ullas operas interea faciant 8. 5. 18. 2
Quid petendum ſi operæ legatæ non præſtentur 7. 7. ult.
Ruſticorum operæ à nobilibus non facilè aliis locari queunt 12. 6. 26. 35. Et 38 1. 1
Dividi non poſſunt 38. 1. 3. n. 1. niſi per ſtipulationem n. 2
Liberorum operæ aliæ officiales, aliæ fabriles 38. 1. 6
Cujus ſumtibus præſtentur 38. 1. 18 n. 1 2
Operæ ruſticorum an victu Domini edendæ 38 1. 18. n. 5 9
Operæ conductor, ſi cauſa penes ſe eſt, quo minus opera præſtetur tenetur integram mercedem ſolvere 19. 2. 13. 44. Et 19. 2. 38. num. 1. ſeqq.
Operæ ſubditorum ita exigendæ, ut tempus relinquatur ſe ſuoſque alendi 38. 1. 18. n. 6
Ruſticus operas ſuas non tenetur præſtare extra domicilium Domini ib n. 8
Extra patriam ſi quis ſervire tenetur, ſumtus ab eo, qui operæ præſtandæ, ſuppeditandi 38. 1. 10. n 2
Quibus caſibus operas libertorum patronus aliis locare poſſit 38. 1. 25. num. 1. 4
Dominus ſolutionem pecuniæ pro operis à ruſticis aliquandiu factam mutare poteſt in præſtationem operarum 38. 1. 25. n 6. 3
Operæ ruſticorum indeterminatæ boni viri arbitrio modificandæ 38. 1. 30. n. 1. 2
Operæ certæ expreſſæ non demonſtrativè, ſed reſtrictivè explicandæ ib. n. 3
Scienter indebitas operas promittens tenetur eas præſtare 38. 1. 47. num. 2
Patronus conſentiendo libertæ nubenti operas remiſiſſe cenſetur 38. 1. 48. n. 2
Operæ quando debeantur, & præſcribantur 7. 7. 1. n. 2. 3. 6. & 7. Et 7. 7. 4. 2

OPIFICES.

Privilegia opificum dantur eorum filiis etiam ante dignitatem natis 1. 9. 5. 3
Contra opifices operam ſuam denegantes quomodo procedendum 50. 4. 9. n. 2
Quomodo quis ab opificio poſſit arceri 1. 18. 6. 7

OPINIO.

Communes opiniones in praxi prævalent 1. 3. 23. 3. ſeq.
Niſi abſurdæ, perverſæ, & contra æquitatem 1. 13. un. 4

OPUS PUBLICUM.

Opus novum publicum quatenus privatus facere poſſit 50. 10. 3. num. 1
Pro ædificando opere publico ædificium deſtrui pomarium extirpari poteſt 50. 10. n. 3

ORATIO.

Omnis capit interpretationem ex mente contrahentium 2. 14. 47. 1
Indefinita æquipollet univerſali 8. 2. 22. 5. exempl. ib. 4

ORIGO.

Origo cujuſcunque rei prius tractanda c. 2. 1
Origo cujuſcunque contractus ſpectanda 5. 5. 15. 2. Et 14. 6. 12

OSCULUM.

Vidua durante anno luctus admittens oſculum an fiat infamis 3. 2. 11. 3

ORNAMENTA.

Sponſus ſponſæ ornamenta tranſmittens non videtur donaſſe, ſed commodaſſe 13. 6. 5. 19

OVES.

Oves ſubſtitutæ quomodo vindicandæ 6. 1. 3. 1
Quomodo gregis ad duos Dominos ſpectantis vindicatio inſtituenda 6. 1. 1. 3
Ovium ſingularum uſusfructus ſi relictus, quid 7. 1. 18. 5
Oves alias ſubmittere debet, in legato uſusfructu 7. 1. 68. 4

PACTUM.

Juris gent. partim actionem partim exceptionem parit 2. 14. 7. 1
Principem fortius quam ſubditum alligat 1. 2. 2. 5
Quoad ſolennitatem cognoſciendorum pactorum dotalium, attendi debet conſuetudo loci, in quo fiunt dotalia Inſtrumenta 5. 1. 65. 6
Pacta contra rei Subſtantiam appoſita pro non adjectis habentur 7. 6. 1. 3
Ex pacto judicialibus datur actio 15. 1. 3. 8
Pactum de dolo futuro non præſtando inutile eſt 16. 3. 1. 9 Et 2. 14. 27. 7. & 18
Obſcuritas pacti venditori nocet 18. 1. 21. 1
Pacta ex intervallo appoſita in Subſtantialibus nihil proſunt 18. 1. 72. 1
An detrahant aliquid, an augeant diſtinguitur ib. 2
Pacta contractuum intelligenda ſunt de iis quæ tunc apparent, non quæ futura ſunt 18. 1. 77. 2
Pactum in venditione pars pretii eſſe poteſt 18. 1. 79
Pacti definitio, etiam tacito conventu 2. 14. 1. 4
Dividitur 2. 14. 6
Pacto princeps obligatur, non lege ib.
Pactum veſtitum eſt quintuplex 2. 14. 6. 4
Tacitum deſcribitur 2. 14. 2. 1
Hodie ex omni conventione deliberato inita datur actio 2. 14 45. 2. Et 2. 14 7. 5
Quando ex pacto actio detur 2. 14. 45
Pacta contractibus varia inſunt 2 14. 7. n. 6. & ſeqq.
Si duo pacta ſimul conventa alterum in rem, alterum in perſonam, an hoc quoque ad hæredem pertineat 2. 14. 57. 3
Pactum ne à debitore ſed ab hærede petatur hæredi non prodeſt 2. 14. 17. 5
De non petendo partim reale, part. perſonale 2. 14. 7. n. 12
Cum Rege non ſtatim perſonale eſt 2. 14. 7. n. 13
Pactum tertii Exceptionem non actionem parit 2. 14. 8. n. 4 2. 14. 17. 3
Pactum an ipſo jure tollat actionem.
Pactum, ut plus reddas accepto, & hodie inutile 2. 14. 17. 1. 2 Et 2. 14. 17. 14
Pactum ne peterem, contrario pacto non tollitur 2. 14. 17. 4
Pactum de non petendo an proſit illi qui animo donandi non rogatu principalis fidejuſſit 2. 14. 32. 3
Contra jus civile, non admittitur 2. 14. 28. 1. ampliatur 2. 14. 38. n. 3. & ſeqq. lim. ib. 7
Publicum, Sponſionibus initur 2. 14. 5. 1. vid. Sponſio Privatorum pactis non mutatur 2. 14. 38. 1. lim. ib.
Pacta obſcura contra autores interpretanda 2. 14. 39. 1
Ampliatur 2. 4. limit. n. 6. & ſeqq
Conveniri poteſt, ut altera pars contrahentium tantum obligetur 2. 14. 56
Pactum tollit obligationem nudi conſenſu 2. 14. 58. 1
Paciſci non poſſum, de quo mea nil intereſt 2. 14. pen.
Paciſcens de crimine non capitali pro confeſſo habetur 3. 2. 5. 1. lim. ib.
Infamis fit qui pactus eſt pretio non prece 3. 2. 6. 5
Pacto donationis cauſa adjecta inter conjuges invalida 24. 1. 31. n. 5
De ſuccedendo vel renunciando hæreditati non valet 38. 16. 15. n. 1. Ampl. n. 2. limit. num. 3.
Omnia pacta non turpia per ſe hodie ſubſiſtunt 43. 26. 12. n. 5
Pacta alia tranſeunt in nominatos contractus, alia in innominatos 2. 14. 7. 2
Si pactum nullam cauſam, vel talem quæ pro nulla habetur, contineat, an inde competat actio vel exceptio ib n. 4
Pacta contra jura aut in fraudem jurium non valent 2. 14. 7. 18
Paciſci licet ne agatur actione judicati 2. 14. 7. 18
Pactum ne à me neque à filia petatur an jure Civ. ſubſiſtat quoad filiam ſi mihi ſit hæres, & quid hodie 2. 14. 17. 6
Servi an Domino proſit 2. 14 18. 1
An & filiifam. ib. n. 2
Servi b. f. poſſeſſi an proſit b. f. poſſeſſori 2. 14. 19. 1
Filiif. ne à ſe petatur an proſit patri 2. 14. 19. n. 2
Filii quam det exceptionem patri 2. 14. 21. & 18
Servi dat Domino exceptionem ſi non pacti, tamen doli 2. 14. 21. 3
Patris filio vel in gratiam filii paciſcentis an huic proſit 2. 14. 2c num. 4
Jus futurum etiam pacto remitti poteſt ib n 5
In rem conceptum prodeſt etiam fidejuſſori ib. n. 6
Quamvis ex alterius pacto non quæratur jus, quæritur tamen exceptio doli 2. 14. 25. 8
Pacta an poſſint extendi ad alias perſonas & res 2. 14. 17. 12. & 13
Servus vel filiusfam. paciſcendo Domino vel patri an poſſit præjudicare 2. 14. 28. 3
Pactum Servi Domini juſſu pecuniam ejus credentis in continenti contractui adjectum an præjudicet Domino 2. 14. 29
Quid operetur quando in ſubſtantia conventionis erratum eſt 2. 14. 52. 3
Contrahentes à pacto quo mihi jus quæſitum eſt non poſſunt recedere in meum præjudicium 2. 14. fin. 3
An pactum de dote reddenda quoad duas partes & retinenda quoad tertiam valet 37. 7. 10. 3

PALÆSTRICA.

An bene diebus Dominicis toleretur 2. 12. 1. 7

PALINODA.

Actio ad Palinodiam vid. ſub actione injuriarum
Pravo animo verum denuncians crimen non tenetur ad Palinodiam 47. 10. 21. n. 5
Palinodiæ cognata eſt declaratio 47. 10. 21. n. 6

PANNIFICIUM.

Quomodo in Electoratu Brand. introduci & quanta utilitate poſſit 1. 2. 5. 5

PAR.

Par in parem non habet Imperium 4. 8. 4. 1. Et 36. 1. 13. 1

PARAPHERNALIA.

Paraphernalia definiuntur 23. 3. 9. 5
Paraphernalia uxorem accepiſſe non ſufficit probare, ſed ea tradita marito eſſe ibid.
Paraphernaliorum dominium non acquiritur marito ib. n. 6. lim. ib.
Paraphernalia quomodo marito tradenda? 23. 3. 9. n. 7
Qua actione repetantur 23. 3. 9. n. 7. & 9
Mulieris habentis bona propria, nulla dote conſtituta, bona an ſint paraphernalia an dotalia ib n. 8
Paraphernalia jure communi vindicat uxor ſi extant ib n. 8
Paraphernalium volente uxore conſumtorum nomine non datur condictio 23. 3. 9. n. 9 lim. ib.
Paraphernaliorum fructus ab uxore ſed certa conditione marito donati, conditione non ſecuta ad hæredes uxoris pertinent ib. num. 10

PARENTES, vid. PATER.

An patriæ præponendi 1. 1. 2. 2
In liberos tantum rationabile imperium habent 1. 5. 11. 5
Unde eorum defectus conſenſus nuptias liberorum non reddit inutiles 1. 5. 11. n. 2
An poſſint ſine venia in jus vocari 2. 4. 4
An liberis fidejuſſorem dare debeant & contra 2. 8. 2. 4
Qualis fidejuſſor dabeat ib. n. 5
Acta judicii & Inſtantia tranſit ad patrem, lite à filio conteſtata 5. 1. 57. 3
In cauſa filii judex eſſe poteſt, ſi non recuſetur 5. 1. 77
Quod pater in honorem filii habentis bona adventitia expendit, præſumitur de bonis filii dediſſe 5. 3. fin. 2. limit. ibid. 2
Habent beneficium competentiæ 42. 1. 16. n. 1
Non tenentur præſtare juramentum calumniæ 12. 7. 2. 16. n. 2
Ipſorum aſſertioni quatenus multum tribuendum 12. 2. 16 9
Pater qui non confecit inventarium, juratam ſpecificationem exhibere non tenetur 12. 2. 16

PARIES. vid. COMMUNIO.

Ex feneſtrarum apertione colligitur proprietas parietis 8. 2. pen. 2
Communis paries unde cognoſcatur 39. 2. 39. n. 1. & 2
Parietem communem non poteſt ſocius altero invito reficere 8. 2. 8. 1. Et 8. 2. 19. 1
In pariete communi non licet facere feneſtras invito ſocio 8. 2. 40. 1

PARITAS.

Paritas armorum in defenſione neceſſaria requiritur 1. 1. 3. 9
Par in parem non habet imperium 4. 8. 4. 1. limitat, ib. vid. 36. 1. 13

PARLAMENTUM.

Galliæ non habet facultatem jus faciendi 1. 3. 9. 2

PARRICIDIUM.

Lege Pompeja vindicatur parricidium, quod eſt homicidium in perſonas conjunctas commiſſum 48. 9 1. n. 1
L. Pompeja punitur etiam hodie conatus licet nondum ſit in actum proximum deductus ibid. n. 2
Pœnam parricidii mitigat juſtus dolor 48. 9. 5. n. 2
Parricidii pœna etiam tenentur extranei ſi participes inſidiarum & conſiliorum 48. 9. 6. n. 3
Pœna parricidii quæ olim fuerit 48. 9. 6. n. 1. 1 quænam hodie obtineat, & in Electoratu Saxonico 48. 9 6. 1. & 2

Pœna

Pœna parricidii vicennio non præſcribitur 48. 9. 10. n. 1

PARS.

Poteſt quis pro parte cedere & pro parte contendere 5. 4. 8
Uſu partis retinetur jus totius à ſciente 9. 4. 20. 1
Quæ diviſa & quæ indiviſa fundi pars ſit 8. 1. 6. 1
Pro qua parte fundi ſervitus imponi poſſit ib. n. 11
Quod juris in toto quoad totum, idem juris in parte quoad partem 6. 1. 76.

PARTES.

Partibus judices domi adire eoſque informare non licet 48. 14. un. num. 2

PARTUS.

In utero, quoad commoda pro jam nato habetur, modo tempus nativitatis illi non utilius 1. 5. 7
Septimo menſe natus legitimus 1. 5. 12. 1
Decimo natus habitus legitimus ib. 3
Si momento vixerit Parens ſuccedit 1. 5. 12. n. 1
Monſtroſus non legitimus 1. 5. 14. 1
Publice intereſt partus non ſubjici ut ordinum dignitas familiarum que ſit ſalva 48. 10. 30. n. 1. Et 25. 4. 1. n. 1
Suppoſiti partus præſumtionem ut evitet, mulieri quid faciendum num. 7
Partus trium liberorum an portentoſus 34. 5. 6. n. 3
Natus centeſimo octugeſimo die habetur pro legitimo 38. 16. 3
Data opera partum quæ abegit exilio damnatur 47. 11. 4. n. 1
Procedit hoc ſi fœtus inanimatus ſeu informis, ſecus ſi animatus vel formatus ubi pœna capitalis locum habet ibid.
De partus abactione vid. abactio partus
Partus ſuppoſiti accuſatio nunquam præſcribitur, imo poſt mortem committentis hoc crimen durat 48. 10. 19. nu. 1
Partus ex ancilla ſub hoc modo; ut manumitteretur, donatâ poſt moram commiſſam natus eſt ingenuus 1. 5. 22
Partus ancillæ in fructu non eſt 7. 1. 68. 1. lim. ib. n. 11
Quibusnam perſonis de partu ſuppoſito accuſare permiſſum 48. 10. 30. n. 1
Judex ex officio hic inquiri poteſt 48. 10. 30. n. 1. 2
Partus quando & cur in Judicium famil. erciſc. veniat 10. 2. 11. 1

PASCUA JUS PASCENDI.

Nemo ultra ſtatutum oves in communibus paſcuis debet paſcere 43. 20. 1. n. 13
Jus paſcendi oves numero certas, per præſcriptionem acquiſitum, ultra iſtum numerum non eſt extendendum ib. n. 14

PASCUA.

In paſcuis communitatis nobilis plura pecore paſcere quam ſubditus nequit 1. 8. 6. 5
Paſcua videntur vendita ad eum fundum deſtinata, vendito fundo 18. 1. 66. 5

PASQUILLUS.

Vid. Libellus Famoſus

PASTOR.

Paſtor non excuſatur, ſi lupus oves comedat & illa neſcit 1. 3. 1. 2

(*Paten-Geld.*)

An patri acquiratur 15. 1. 19. 1
(*Paten-Geld*) liberi conferre non debent 37. 6. 1. 23

PATER, PATRIA POTESTAS.

Modi acquirendæ patriæ poteſtatis quinam 1. 6. 5
Pater ſi velit probare filium non eſſe ſuum admittitur etſi cum matre filiationem ſemiplene probaverit, judex ei alimenta decreverit 1. 6. pen. 1
Patria poteſtas effectuum quorundam ratione Romani juris propria, hodienum obſervata 1. 6. 3. 1. & 3
Furore poteſtas non amittitur 1. 6. 8. 1. & 4
Solvitur, œconomia liberorum ſeparata & nuptiis 1. 7. 31. 2
Soluto matrimonio liberorum non reviviſcit ib. n. 4
Patris calamitas filio non nocet 1. 9. 5. 4. Et 1. 9. 7. 2
Pater injurias filio illatas remittens, præjudicat 2. 14. 30. n
Pater & filius in eadem Eccleſia, in Parlamento Senatores eſſe poſſunt 3. 4. 4. 3
Patris ſuffragium filio prodeſt; & contra 3. 4. 5. 1
Pater qui non confecit inventarium, juratam ſpecificationem exhibere tenetur 18. 2. 16. n. 8. & 9
Diviſionem à patre inter liberos factam Judex ſequi debet 10. 2. 39. & ſeq.
Pater quando cogi poſſit ut liberos emancipet 1. 7. 31. 1
Pater de bonis filii non emancipati, tranſigere poteſt 2. 15. 10. nu. 1. & 2
Patria poteſtas in publicis non attenditur 3. 4. 4. 3
Pater ex delicto filii poteſt de peculio teneri 5. 1. 15. 3
Pro filio mandatum ut Titio fundum emeret adimplens quam actionem habeat contra mandantem 3. 5. 46. 1
Quid ſi pater pro filio, cui hoc mandatum fidejuſſeris 3. 5. 46. 3
Pater ſciens litem conteſtari filium ſuper Syndicatu, tunc etiam invito patre fit Executio in peculium 3. 5. 15. 3
Uſumfructum habens bonorum filii, tenetur Inventarium conficere 7. 9. 1. 12
Patrem proditorem filius interficere poteſt 11. 7. 35. 1
Prius præſumitur mortuus, illo & filio ſimul pereunte 34. 5. 9. n. 4. lim. n. 5. 19. conſ. 34. 5. 22. n. 1. & ſeq. 36. 1. 17. n. 12
Quatenus pro filio teneatur 39. 4. 1. n. 3. 4. 5. 6. Et 2. 11. 5. 4. ut & 2. 13. 4. 5
Pater ex ſola ſcientia obligatur 14. 6. 16. 6

PATIENTIA.

In ſervitutibus pro traditione eſt 8. 1. fin. 1
In ſui præjudicium non operatur conſenſum 17. 1. 18. 5. lim. 6. & 7
Patientia operatur conſenſum; & pro conſenſu habetur 14. 4. 1. n. Et 14. 5. fin. 1
Pro conſenſu habetur, nec prodeſt propoſitum in mente retentum 19. 2. fin. 3
Patientia an in ſui præjudicium operetur conſenſum 17. 1. 18. n. 5. ſeqq.

PATRIA.

Quando præferenda parentibus 1. 1. 2. 2

PATRONUS, JUS PATRONATUS.

Quinam pro patronis habeantur 2. 4. 8. 3
Inter vivos an habeat jus in bonis libertorum 38. 1. 1. n. 1
Quando & in quantum ſuccedet liberto 38. 1. 1. n. 2
In ſucceſſione juris patronatus, patruus excludit nepotem 38. c. 23
Patronatus jus an & quomodo locari poſſit 19. 2. 44. 3. ſeq.
Liberto ſuccedens ad impenſas funeris tenetur 11. 7. 15
Si ſe det arrogandum an jus de non in jus vocando retineat 2. 4. 10. 3
An deportatus hoc privilegium retineat ib. n. 8
An ejus parentes adoptivi in jus vocari poſſint ibid. n. 9
An liberi ab ipſo in adoptionem dati 2. 4. 10. n. 10
Quid ſi filius patroni emancipatus ib. n. 11
An & naturales 2. 4. 10. n. 11
Quid ſi liberi patroni capitis accuſaverint libertum vel in ſervitutem petierint ib. nu. 14
An patronus nomine alieno conveniendus ſine venia in jus vocari poſſit 2. 4. 10. n. 16

PAUPERIES.

Ut actio de pauperie locum habeat, requiritur, ut animal ſe ipſum commoverit 9. 1. 4. 8
Ceſſat hæc actio, ſi animal ante litem conteſtatam moriatur 9. 1. 1. n. 25
Datur omnibus, quorum intereſt 9. 1. 2. 1
Ad canem extenditur ib. 2
Datur quoque ſi in viâ publica à cane quis læſus 9. 1. 1. n. 3
Utilis datur, ſi aliud animal quam quadrupes damnum dederit 9. 1. pen. 1
Etiam criminaliter agi poteſt contra Dominum ex hac actione 9. 1. ult. 2

PAUPERTAS.

Paupertas quæ excuſationem tutelæ præbet 27. 1. 7. 1
In civitatibus minuit mulctam 1. 18. 6. 16
In criminalibus corpus torquendum 2. 1. 7. 3. lim. ib. 4
Qui non habet in ære, an ſemper luere debeat in corpore 2. 1. 7. 5. ſeqq.
Pauperi omnia gratis præſtanda 3. 1. 1. 9
Pauper ab Eccleſia alendus, qui infirmitatem habet conjunctam 24. 3. fin. 3
Pauperi datus Advocatus non excuſatur, ſi dicat cauſſam ſibi injuſtam videri 3. 1. 1. n. 10. limit. ib. n. 11
Vid. Advocatus.
Paupertatis commoda quæ ſint 3. 3. 76. 1
Paupertas eſt ſpecies defenſionis 3. 3. 76. 2. extenditur.
Paupertas ex atteſtatis aut juram. æſtimanda 3. 3. 76. 3
Pauper ad reſtitutionem, appellationem, querelam etiam in minimis admittitur 4. 1. 4. 4. Et 4. 4. 36. 2
Pauperi fatalia proſequendæ appellationis non currunt 4. 4. 1. 4
Pauper eſt, qui minus quinquaginta aureis in bonis habet 48. 2. 8. num. 1
Paupertatis privilegia, remiſſive 1. 18. 6. n. 15. 16
Pauper ſi integris moribus ad excuſationem admittendus 48. 1. 8. num. 3
Propria culpa in paupertatem incidens non fruatur beneficio 24. 3. 38. 4

PECUDES.

Quænam animalia pecudum nomine veniant 9. 2. 2. 2

PAX.

Si duo pœnâ promiſſa pacem fecerint, punitur tantum qui prior rupit 9. 1. 1. 14

PECULIUM.

Dominus ex peculio deducere poteſt, quod ſibi ex delicto debetur 15. 1. 9. 2
Illud quoque deducere poteſt, quod ſervus debet iis, quorum res adminiſtravit Dominus ib. 2
Si quid fidejuſſerit Dominus pro ſervo deducit 15. 1. 9. n. 3. & 4
Socius ex peculio deducit, quod ſervus ſocio debet 15. 1. 11. 1
B. F. poſſeſſor non deducit, quod Domino debetur ib. 2
Quicquid dolo malo domini de peculio deminutum peculio imputabitur 15. 1. 21
Veſtimenta ſervo in perpetuum data, ad peculium referuntur 15. 1. 25. 2

Dominus, quando tantum deduxit ex ſervi peculio, ut reliquis Creditoribus non poſſit ſatisfieri, conveniri hac actione poteſt 15. 1. 26.
In peculio ſunt omnia, quæ Dominus non excepit interrogatus 15. 1. 46
Dominus de peculio, in quo nihil niſi nomina ſunt, conventus præſentem pecuniam ſolvere tenetur 15. 1. 51. 1
Actio de peculio perpetua eſt, quouſque filius in poteſtate eſt 15. 2. 1. 1.
Interdum eſt annalia ib. 2. & 3
Si poſt annum contra patrem ago ex contractu filii pro mortuo habiti & repellor, iterum agere poſſum errore comperto 15. 2. 1. num. 7
Vid. bona it. Actio de peculio.
Peculium vindicari nequit. 6. 1. 56
Peculium profectitium quæ bona contineat 48. 6. 10. 9
Peculium expreſſe legandum eſt 33. 8. 8. n 1
Interdum & tacitè legari poteſt ib. nu. 2
Pater mutuo dando nomine filiifamilias, videtur ei conſtituere peculium 33. 8. 25. n. 1
Acceſſiones peculii quibus caſibus legato cedant ib. n. 3
Peculium caſtrenſe quid, & quid juriſtineo Patres 49. 17. 1. n. 1. 2
Filius concedente patre quæcunque ad caſtra ſecum ſumit ad peculium caſtrenſe pertinent 49. 17. 4. n 1
Non omne quod militi datur ad peculium caſtrenſe ſpectat 49. 17. 11. n. 1. & ſeq.

PECUNIA.

Vid. Petit. hæred.

An ſit res quæ ſervando ſervari nequit 5. 3. 30. a
Pecuniæ nomine quæ contineantur 3. 6. 1. 5
Pœna pecuniam in criminali cauſa ante vel poſt judicium ſuſceptum accipientis 6. 1. 2
Pecuniam Advocato an tranſigendi animo dare liceat ib. n 4
Pecuniam accepiſſe calumniæ cauſa quotupliciter quis dicatur 3. 6. 21
Pecunia mutuo data ad refectionem domus tacitam habet hypothecam 20. 2. 1. 1
Pecunia ſi reſtituatur tempus contractus reſpiciendum 19. 2. 55. 10
Si accipienti pecuniam calumniæ inferendæ cauſa quid dederim ut meo honori parcat, quæ actiones mihi competant 3. 6. 3. 4
Pecuniæ uſusfructus quot modis amittatur 7. 9. 7. 5
Depoſitio pecuniæ, ut domino denuncietur, neceſſaria non eſt, ſi dominum, cui ſolvat, reperire nequit 3. 3. 73 4
Pecuniæ depoſitio procuratori facta nihil operatur 3 3. 73. n. 3
Mutata bonitate pecuniæ, tempus primæ obligationis inſpiciendum eſt 17. 5. 11. 2. & 3.
In exceptione non numeratæ pecuniæ non licet deferre juramentum 12. 2. 38. 5. ſeq.
Pecunia debita ſolutioni parata poteſt converti in mutuum 17. 1. 34
Pecuniam hæreditariam ſi poſſeſſor hæreditatis penes ſe habeat an teneatur ad uſuras 5. 3. 20. 23
Tantum valere debet in materia, quantum in forma, non computatis cudendi expenſis 13. 1. 1 & 2
In pecunia intereſſe loci attendendum 13. 4. 3
Non datur vindicatio rei ex pecunia noſtra comparatæ 19. 5. 11 6. lim. ib.
Ex pecunia hæreditaria comparata res, an ſit hæreditaria res 5. 3. 25. 2
Pecunia ex quaſi mutuo accepta negotiandi ergo, in locum tradentis, & ſine dolo debitoris amiſſa, damnum credentis eſt 19. 5. 24.
Pecuniæ uſu legato cur & quando cautio præſtanda 7. 5. 9. 4
Certa pecuniæ ſumma ad aliquid faciendum relicta, an ſi plus impenſum detur repetitio 3. 5. 31. 5
Quando pecuniæ numeratæ ſit quaſi uſusfructus 7. 5. 2
Pecuniam ſi quis ad refectionem rei mutuo dedit tacitam hypothecam habet, & aliis præfertur 12. 1. 25. 1
Aliud in pecunia ad rem emendam data ib. 2
Pecunia ſi verſa ſit in utilitatem civitatis, quid 12. 1. 26. n. 2. & ſeq.
Si ex mea pecunia refecta ſit domus, quid inde 14. 4. 5. 5
Quid ſi pecunia data ſit non obſignata 16. 3. 24. n. 2. ſeq.
Pecunia an præciſe eadem reſtituenda cum in ſacculo incluſa deponitur 16. 3. 24. n. 7. & 8

PECUS.

Pecus alienum ſi in agro meo damnum dedit, an includere liceat 9. 2. 39. n. 2. & ſeq.

PELLIO.

Poteſt mitras à ſe confectas vendere etſi non ſit in collegio opificum 1. 1. 5. 8

PENSIO.

Penſionis remiſſio ex cauſa ſterilitatis tunc demum peti poteſt, ſi totâ locatione finitâ conductor læſus reperiatur 19. 2. 15. num. 25. & 28
Primo anno facta ob ſequentium annorum ubertatem revocari poteſt 19. 2. 15. nu. 26
Ad remiſſionem penſionis quando locator non tenetur 19. 2. 20. 1
Penſio ſuo tempore ſolvenda eſt, niſi aliud conventum aut mores ferant 41. 32. 1. n. 3
An penſio fundi locati ſpectet ad uſufructuarium 7. 1. 59. a. ſeq.
Penſio quâ anni parte peti poſſit 19. 2. 56. a

Vid. Emtio & Venditio. it. Locatio & Conductio.

PENUS.

Si teſtator penum leget, & in caſum moræ, certam quantitatem pecuniæ, morâ commiſſâ, uſque ad L. C. hæres habet electionem 33. 9. 1
Quid in legatum penoris veniat ib. n. 1
Omni penu legato exceptâ aliquâ ſpecie, quæ in certo loco eſt, præſumitur tantum penus legata, quæ illic loci eſt 33. 9. 4. n. 1

PERDUELLIO.

Perduellionis crimen quotupliciter committatur 48. 4. 1. nu. 2. & ſeq
Pœna perduellionis eſt gladius vel ſectio corporis, & omnia bona fiſco addicuntur 48. 4. 11. n. 2
Hujus criminis fœminæ etiam reæ eſſe poſſunt 48. 4. 11. n 3
In crimine perduellionis qui liberi & quomodo teneantur ib. nu. 4. & ſeq.
Pro perduellione ſucceſſiones, quæ filiis adimuntur, deferuntur proximis 48. 4. 11. n. 7
Pro perduellionibus intercedens fit infamis excepto Advocato ib. num. 8
Alienationes à perduelle factæ ſunt invalidæ 48. 4. 11. n. 10
Uxor perduellis dotem ſalvam retinet ib. num. 12
Donatio propter nuptias in uxorem collata ſecuto hoc crimine non infirmatur 48. 4. 11. n. 13.
Conſcii conjurationis & miniſtri pœna n. 14
Revelatores hujus criminis præmiis afficiuntur 48. 4. 11. 15

PEREGRINATIO

Solitâ viâ uti debet & quare 2. 16. 4. 7
An procurator per voluntariam peregrinationem poſſit ſe liberare ab onere peregrinationis 3. 3. 9. 2

PERICULUM.

Vid. mora it. Emtio & Venditio ſignificat damnum culpoſum 19. 2. 13. 5
Ponitur pro caſu fortuito ibid.
Periculi nomine non ſemper venit caſus fortuitus 19. 2. 36. 1

PERJURUS, PERJURIUM.

An ſit qui cautionem de judicio ſiſti ſtitit, nec tamen compareat 2. 8. ult. 3
Perjurus eſt infamis 3. 2. 11. 2
Perjurii pœna non eſt divina tantum, ſed etiam humana in jure Civili 4. 3. 21. 2
Vid. juramentum.

PERMITTERE.

Permiſſum non dicitur, ſi non durat 15. 3. 10. 2
An ad ea quæ permittuntur opus ſit lege 1. 3. 7. 1

PERMUTATIO.

In quibuſdam differt à venditione 19. 4. 1
An permutatio, an vero venditio ſit, ſi partim res, partim pretium detur, diſtinguitur 19. 1. 1. n. 2. & 3. Et 19. 5. 6. 2
In permutatione pœnitere poteſt is, qui Contractum à ſuâ parte implevit 19. 4. 1. n. 4
Permutatio & venditio in quibuſdam conveniunt 19. 4. 1. 5. & 11
Ex nudo pacto permutationis hodie de conſuetudine datur actio 19. 4. 1. n. 6
In certis caſibus pœnitentia hic locum non habet ibid. 7
In permutatione tradenda eſt res ſine vitio 19. 4 fin. 1
Permutatio ob læſionem ultra dimidium reſcinditur ibid. 2
Producit actionem ad damnum vel intereſſe 19. 5. 5. 2

PERSONA.

Una eademque diverſis reſpectibus cenſeri poteſt 2. 4. 16
Viles perſonæ admonentur, ne mentionem doli faciant in libello contra honoratiorem perſonam 4. 3. 11. 1
Ob qualitatem perſonæ mutatur genus actionis, eadem cauſa manente ibid.
Exceptio doli à perſona vili contra emendatiorem vitæ virum opponi non poteſt 4. 3. 11. n. 2
Contra perſonas quæ actione doli conveniri non poſſunt, datur actio in factum perpetua 4. 3. 11. n. 4
Perſona unica poteſt conſilium in Facultate præbere conſulenti, & gradum honoris Academicum conferre 3. 4. 7. 9
Perſonæ egregiæ quæ ſint 11. 2. 15. 2

PERSUADERE.

Quid ſi ſervo ut chirographa corrumpat, perſuaſerim 11. 3. 11. 2

PERTINENTIÆ.

Quid pertinentiarum nomine veniat, declaratur 19. 1. 13. 91. & 19. 1. 17. 1. & 3
Pertinentiæ debentur omnes, licet in contractu nulla earum mentio facta 19. 1. 17. n. 2

PERVENIRE.

Perveniſſe id in perpetuum videtur, quo à debito liberatus eſt debitor 4. 2. 20. 15

PESTIS.

Peſtis tempore præſcriptio non currit 8. 3. 34. 12

PETITIO HÆREDITATIS.

Petens hæreditatem petit ſe hæredem declarari 5. 3. 20. 2
In petitione hæreditatis B. F. poſſeſſor, licet non habeat res, ſi tamen habeat pretia, tenetur 4. 2. 16. 2

Qui metu compulſus repudiavit hæreditatem illi datur electio, an petitionem hæreditatis utilem, an vero actionem quod metus cauſa inſtituere velit 4. 2. 11. n. 9
Reus in petitione hæred. quid præſtat 5. 3. 10. a
Petitione hæreditatis conveniri poteſt, qui ex delicto quid debet hæreditati 5. 3. 14. 1
Item is qui cum ſervo hæreditario vacante hæreditate contraxit & obligavit ib.
Item ſi quis jacenti hæreditati damnum dederit 5. 3. 14. n. 4
Item ſi quis rem hæreditariam ſurripuerit ibid.
Non minus liberorum hæreditas parentibus debetur, quam parentum liberis 5. 2. 15. 1
Petitio hæreditatis ſi ob rem ſingularem facta, & aliæ poſtmodum hæreditariæ res reperiantur, hæ quoque eadem petitione vindicari poſſunt 5. 3. 4. 1. ſeq.
Utile eſt ſi res hæreditariæ petitæ ſpecifice exprimantur ib. 8. & 9
In praxi cum hac petitione, petitio Inventarii ſæpe cumulatur 5. 3. 4. num. 9
Pendente judicio petitionis hæreditatis, creditor particulari judicio rem petere valet 5. 3. 7. 2. lim. ib.
Vires teſtamenti ignorans, accipiendo legatum, non videtur approbare teſtamentum, ſed poteſt legitimam hæreditatem petere ab inteſtato 5. 3. 8. 1
Petitio hæreditatis datur contra eum, qui pro hærede aut pro poſſeſſore poſſidet 5. 3. 9. 1
Poſſeſſori mota controverſia petitionis hæreditatis nil deſtrahere de hæreditate licet 5. 3. 5. 1
Limit. ib. n. 2. ſeq.
Titulo pro hærede adhæret titulus emtæ hæreditatis, ſi venditor non extet, aut modico vendiderit 5. 3. 9. n. 2
Contra emtorem hæreditatis actio in rem competit, non vero hæreditatis petitio 5. 3. 9. n. 3. lim. ib. Et 5. 3. 13. 3
Non convenitur petitione hæreditatis, qui ſpeciali titulo rem poſſidet 5. 3. 13. lim. ib.
Per pactum fiſci cum emtore, non poteſt veri hæredis jus minui. 5. 3. 13. num. 9
Utilis petitio hæreditatis datur, ſi mulier hæreditatem alienam in dotem dedit 5. 3. 13. n. 10
Directa contra uxorem ſoluto matrimonio ibid.
Non datur contra eum, qui res hæreditarias alieno nomine poſſidet 5. 3. 13. n. 6
Datur contra eum qui poſſidet, vel dolo poſſidere deſiit ib. 13. lim. ib. ampl. ib. 14
Imo contra eum, qui ſe liti obtulit 5. 3. 13. 13. lim. ib. 14. amp. ib.
Contra debitorem hæreditatis 5. 3. 13. n. 17
Contra debitorem hæreditarium in diem ad cavendum non ad ſolvendum 5. 3. 16. 1
Contra negantem poſſidere non datur 5. 3. 18. 1. lim. ib. 2
Non tantum hæreditariæ res hac actione reſtituuntur, ſed etiam pignoratæ conductæ, vel quarum periculum ſpectat ad hæredem 5. 3. 19. 1
Ob ſervitutes ſive ſint reales, perſonales non competit ib. 2
Quæ res veniunt in petitionem hæreditatis 5. 3. 41. 1
In petitionem hæreditatis veniunt etiam res hæreditatis cauſa comparatæ, licet non ex pecunia hæreditaria acquiſitæ 5. 3. 20. 1. diſting. ib. 1. 3
Petuntur quoque hac actione indiſtinctè quæ ante hæreditatem diſtinguntur 5. 3. 20. n. 5
Fructus indiſtinctè veniunt in petitionem 5. 3. 20. n. 6. ampl. ib. 7
Heres auctorem ex L. Aquilia negantem ſeſe defuncto damnum intuliſſe, ob infitiationem in duplum convenire nequit 5. 3. 20. 9
In univerſalibus judiciis pretium ſuccedit loco rei 5. 3. 22. 2
Pretium loco rei reſtituendum, ſi poſſeſſor factus locupletior 5. 3. 25. 1
Quod non præſumitur ib. 2
Poſſeſſor hæreditatis omne lucrum, quod occaſione ejus acquiſivit, reſtituit 5. 3. 25
Res ex pecunia hæreditaria redacta, non ſemper eſt hæreditaria ib. 2
B. F. poſſeſſor in hac actione ob interpellationem incipit M. F. poſſeſſor eſſe 5. 3. 25. n. 8
Qui interpellatur petitione hæred. licet non cedat, præſumitur tamen bona conſcientia ſe defendere ib. 11. lim. ib.
Neque ob culpam, neque propter abuſum, ſed in quantum locupletior factus poſſeſſor, tenetur hac actione 5. 3. 25. n. 15
Poſſeſſor quod ex hæreditate conſumſit, totum illud hæreditati expenſum ferendum 5. 3. 25. ib. 19. lim. ib.
Hæres rem hæreditariam vindicare ab emtore non poteſt, quam poſſeſſor vendidit, & pretium conſumſit ib. 21. lim. ib.
Actio petit. hered. mixta eſt 5. 3. 25. n. 25
Fructus augent hæreditatem, etiam rerum pignori acceptarum 5. 3. 25. n. 26
Judex hic in fructus etiam non petitos poſſeſſorem condemnabit ibid.
M. F. poſſeſſor damnum per culpam hæreditati quandocunque datum reſtituit 5. 3. 31. 4
Hæres poſſeſſori hæreditatis, ſumtus quos fecit eo in anno ubi nullos percepit fructus, refundere tenetur 5. 3. 37
M. F. poſſeſſor etiam utiles expenſas repetit officio judicis 5. 3. 38. 1
Secus in rei vindicatione ibid. 2
Actio petit. hæred. non datur contra eum, qui dubitat hæreditatem pertinere ad actorem 5. 3. 42
Pendente lite ſuper hæreditate poſſeſſor b. f. poteſt convenire debitores hæreditarios 5. 3. 49. 1
Petitor petitionem hæreditatis negligere, & rei Vindicationem inſtituere non prohibetur 5. 3. 49 n. 2
Poſſeſſor hæreditatis non poteſt prohibere, quo minus hæreditatis nomine pendente petitione hæreditatis exigat ib. 3. lim. ib.
Poſſeſſor etiam fructus ex hæreditate inhoneſtos reſtituere tenetur 5. 3. 52
Tenetur quoque de commodo, quod ob damnum vel ex L. Aquilia, vel ex actione furti conſecutus eſt 5. 3. 55
Unius petitio non impedit Executionem alterius, ſi poſſeſſori de Indemnitate caveatur 5. 3. pen. 1
Petens hæreditatem metitur actionem ſuam non ex facto adverſarii ſui ſed ex jure ſuo 5. 4. 1. 1
Quando plures poſſident hæreditatem, & plures etiam pro parte ad ſe pertinere hæreditatem dicunt, non ſinguli à ſingulis petunt, ſed uterque ab utroque 5. 4. 1. 3. lim. ib.
Per petitionem partis hæreditatis non agitur ad dividendam hæreditatem 5. 4. 7
Inſtitutus pro parte uno repudiante ſuam portionem, totam petere poteſt 5. 4. 2. 1
An ſi alter ſub conditione inſtitutus, ego vero pure an poſſim totam hæreditatem petere pendente conditione, diſtinguitur ib. 2
Poſſeſſori hæreditatis petitio hodie fere inutilis 5. 5. 1
Fideicommiſſaria datur non contra hæredem fiduciarium, ſed contra tertium poſſidentem 5. 6. 1
In petitione hæreditatis actor quam habeat cautelam 44. 1. 13. n. 2
An cum judicio fam. erc. concurrere poſſit 10. 2. 31. 3. & 4

PHARMACOPOLIUM.

Noſtris moribus vix pertinet ad domum 13. 1. 17. 4

PIGNORATIO.

Quid requiratur ad hoc ut juſta ſit pignoratio 1. 1. 3. 16

PIGNORATITIA ACTIO.

Nuda conventione contrahitur pignus 13. 7. 1. 1
In actione pignorat. pignus accipitur de re ſecuritatis cauſa à debitore Creditori tradita 13. 7. 1. n. 2
Actio hæc multum differt ab hypothecaria ib. 3
Pignoris Contractum Error in materia non tollit. ib. 4
Creditor contraria actione pignor. experitur contra debitorem, ſi rem alienam aut vitioſam dederit ib. 5. & 13. 7. 16. 2
Pignus, præcedente una denunciatione vendi poteſt, ſi nihil de hoc actum, trina denunciatio requiritur, ſi hoc actum ne venderetur 13. 7. 4. n. 2. 3. lim. ib.
Creditor ſi quid pluris ex vendito pignore conſecutus eſt, debitori reſtituit 13. 7. 6. n. 4
Impenſæ à Creditore in rem pignoratam factæ, omnes repetuntur 13. 7. 8. 1
Ex pignore percepta utilitas omnis ſorti imputatur ib lim. ib 2
Si ex duobus pignoribus unum vendidi, promiſſa Evictioni præſtatione alterum, ex ſoluto debito retinere poſſum ob Evictionem 13. 7. 8. n. 4
Diſtinguitur, an creditori, qui penſiones aliquot annorum ſub pignore ſtipuletur, ſtatim idem poſſit vendere ib. 5
Alienæ rei oppignoratio hodie inter ipſos valet contrahentes, ut pariat actionem perſonalem pignoratitiam 13. 7. 9. 2
Nec huic opponi poteſt Exceptio, Tu non es Dominus ib. 3
Pignus ab hypotheca differt 13. 7. 9. n. 4
Act. pign. non prius datur, quam ſi Creditori ſatisfactum ib. 6
Eidem præſcribi non poteſt 13. 7. 9. n. 8
Interdum datur, nondum ſoluto debito ib. 9
Datur quoque, licet realis ſolutio debiti non ſit facta, ſi tamen judicialiter offeratur 13. 7. 9. n. 18
Datur contra Creditorem antea abſolutum, oblata pecunia ib. 13
An creditor pignor. actione conveniri poſſit ad reddenda pignora à fidejuſſore redemta 3. 5. 32. 3
Novata obligatione pignus liberatur 13. 7. 11. 3
Pro ſorte tantum ſi datum ſit pignus, ſorte ſoluta, liberatur, ſi pro uſuris tantum, his exſolutis, liberatur 13. 7. 11. n. 4
Quandoque pignoratitia actio datur, cum non creditori, ſed alii ſolutio facta eſt ib. 7. & 8
Solutio facta illi, qui non habuit mandatum, non liberat pignus 13. 7. 11. n. 9
Qui ſolvit Creditori, habet actionem pignoris, ſi ſolvat extra concurſum ib. 10
Si in concurſu ſolvat, non habet eandem, niſi debitum Curatori bonorum ſit exſolutum, vel vocatis Creditoribus oblatum vel depoſitum 13. 7. 11. n. 10. & 11
Datur hæc actio contra tertium pignoris poſſeſſorem, cum ſolutio facta eſt Creditori 13. 7. 11. n. 11
Per liberam perſonam non conſtituitur pignus, niſi ſubſequatur ratihabitio 13. 7. 11. n. 16. & 13
Debitor ex pacto de redimendo pignore vendito, oblata pecunia, illud vindicare poteſt 13. 7. 13. 1
Si Dominus debitori ſuccedit, pignus non convaleſcit 13. 7. 41. 2
Creditor culpam levem non leviſſimam hic præſtat ib. 4. n. 1. & 14
Tenetur hac act. ſi damnum dedit in pignora 13. 7. 15. 2
Ante ſolutionem agi poteſt ob deteriorationem ib. 3
Res Emphyteutica poteſt dari pignori 13. 7. 16. n. 4

Nomen debitoris oppignorari poteſt à Creditore 13. 7. 18. 2
Cum proprietas obligatur, uſusfructus accedens etiam obligatus ibid. 5
Si res oppignorata venditur, tranſit onus 13. 7. 18. n.8
Si res pluribus uno die obligetur, omnes ſunt pares 13. 7. 20.2
Solutio oblata Creditori, ſi pereat, Creditoris perit periculo ib. 3
Pignus in ſolutum datum non reperitur 13. 7. 20. n 4
In rem alienam dedi pignori, & poſtea Dominus factus ſum, pignus convaleſcit 13. 7. 41. 1
Creditor, qui rem pretioſam ſub ſtipulatione Evictionis præſtandæ in duplum vendidit, duplum à debitore repetere valet 13.7. 12
Res hypothecata in ſolutum data & avicta actionem pignor. non reſuſcitat 13. 7. 24. 1
In dubio res potius pro ea, quæ in ſolutum data, quam pro pignore præſumitur 13. 7. 24. n. 3
Reproba moneta non ſufficit ad liberandum pignus ib. 4. & 5
Si Creditor pignus vendidit & nondum pretium accepit, debitor expectare debet 13. 7. 24. n 6
Utiles expenſas in pignus factas creditor repetit 13. 7 25. 1. lim. ib. 2
Pignus conventionale, prætorium & Judiciale diverſimodè conſtituitur 13. 7 26. 2
Prætorium non conſtituitur, niſi per realem immiſſionem 13. 7. 26. n. 5. lim. ib. 6. & 7
Et qui pignus amiſſum invenit & mihi Creditori ſatisfecit, Exceptio datur contra debitorem pignus repetentem 13. 7. 28
Creditor de caſu tenetur, ſi propria autoritate rem obligatam occupat 13 7. 30
An detur actio pignor. pro reſtituendo prædio in antichreſin dato 13. 7. 33
Ex poſtfacto valet in pignore lex commiſſoria juſto pretio 13. 7. 34. 1
Pecunia ex venditione pignoris redacta prius in uſuras, poſtea verò in ſortem imputatur 13. 7. 35. 1
Creditor pignus vere poſſidet ib. 2
Furti reus eſt, qui pro conſtituto, non conſtituendo pignore vilius ſubſtituit 13. 7. 36. 1.
Crimen ſtellionatus non incurrit, qui duobus rem oppignorat 13. 7 36. n. lim. ib.
Subſiſtit oppignoratio duobus facta, ſi utrique pignus ſufficiat 13. 7. 4

PIGNUS, OPPIGNORATIO.

Pignoris redditio debitorem non liberat 2. 14. 2. 6. & 2. 14. 3. 1. lim. ibid.
Creditor non ignorans oppignorationem rei alienæ, non habet actionem 20. 1. 1. 4
Prædio una cum fructibus expreſſe oppignorato, includuntur omnes fructus à quoque extora percepti 20. 1. 1. 6. ſeq.
Quæcunque vendi poſſunt, ea etiam oppignorari poſſunt 20. 1. 9. lim. ibid.
Interdum poſſidentis conditio potior, ſi una res duobus oppignorata 20. 1. 10
Creditor pignore in re aliena conſtituto, ſibi autem via juris ablato, hypothecaria actione agere poteſt contra poſſeſſorem, ſi probare velit rem in bonis debitoris fuiſſe 20. 1. 1. 3. 1
Bona Reipubl. ut & bona Civium ex conſenſu ſingulorum, pro mutuo, Civitatis cauſa contracto, obligari poſſunt 20. 1. 11. 1. & 5
Uſusfructus ut commoditas, non ut jus ipſum oppignorari poteſt 20. 1. 11. n. 14. & 16
An Servitutes prædiorum? diſtingu. 20. 1. 11. n. 15
Univerſitas rerum pignoris juri ſubjacet 20. 1. 13. 1
Pignus in infinitum pignori dari poteſt 20. 1. 13. 2
Futura quandoque oppignorari poſſunt 20. 1. 15. 1
Debitor rem multis obligando crimen ſtellionatus committit ib. 5
Pignus pro parte lui non poteſt 20. 1. 15. 6. Et 20. 1. 15. 19
Qui ſervum oppignoratum luit, cæteros hæredes obligatos habet 20. 2. 31
Acceſſiones in obligatione pignoris veniunt 20. 1. 16. 1
Res aliena pignori dari nequit 20. 1 16. n. 15. lim. ib. 3. & 16
An prioritas hæratum in concurſu attendatur, diſtinguitur 20. 1. 16. n. 17. & 18
Valet pactum, ut ſi debito tempore debitum non ſolvatur, res pignorata ſit emta ib. 19
An ex pacto pignoris oriatur actio 2. 14. 17. 4
Conſtitutio pignoris parit Creditori actionem in rem 20. 1. 17
Magiſtratus temporalis pignus accipere non prohibetur 20. 1. 24
Pignore vitioſe dato ne quidem retentio datur 20. 1. 25
Res alia rei oppignoratæ ſurrogare cadit in obligationem pignoris, ſi ex re illa ortum habeat, & in re particulari verſetur 20. 1. 16. 3. lim. ib. 4
Generalis obligatio bonorum defuncti non porrigitur ad bona hæredis 20. 1. 29. 1
Pignore ſi creditor utatur, furtum committit 47. 2. 54. 1
Reconvaleſcit pignus domus exuſtæ reædificatæ 20. 1. 29. n. 2
Cæmenta, domo exuſta, alio translata obligata manent ib. 4
Invecta in prædium urbanum ſunt loco pignoris 20. 1. 32. 1. 2. & 4
Ex Epiſtola ſine die & Conſule ſcripta probari poteſt conſtitutio pignoris 20. 1. 34. 4
Fidejuſſoris bona cenſentur oppignorata 20. 2. 5
Mancipia illata & tacitè obligata manumitti poſſunt ante arreſtationem non verò expreſſe oppignorata 20. 2. pen. 1. & 4
Res omnes tacite oppignoratæ poſſunt ſine vinculo pignoris alienari ib. 2. 3
Pignus conſtitutum pro obſervatione Tranſactionis ſuper veteri obligatione interpoſita, non exſpirat cum ſolutione Tranſactionis 20. 2. fin. 1
Res extra commercium & litigioſæ pignori dari non poſſunt 20. 3. 1. 1
Ab oppignoratione licet argumentari ad fidejuſſionem 20. 3. 2
Creditor ſecundus priori hypothecario debitum ſolvens, ſi de pignore nihil convenerit, non ſuccedit in jure pignoris 20. 3. 3. 1. lim. ib. 2. 4
Ad ſucceſſionem ſufficit ſola pactio de pignore, licet non addatur conventio de ſuccedendo 20. 3. 3. n. 3
Rei ob mutuum promiſſum oppignoratæ diſtractio valida eſt, & poſt mutuo dans non retinet obligatam hypothecam in illa re alienata 20. 3. 4. 1. ſeq.
Pignora per novationem repetita, cum privilegio prioritatis repetita cenſentur 20. 4. 3. 2. lim. ib. 3
Legitime acquiritur poſſeſſio pignoris propria autoritate, ſi debitor aut poſſeſſor non reſiſtat 20. 4. 3. n. 5
Pignus in fundo indiviſo conſtitutum ſingulas partes afficit ib 6
Pignus ex areſto contractum retrotrahitur ad diem primi impetrati areſti 20. 4. 9. 3
In pignoribus, qui prior tempore, potior eſt jure, licet poſterior poſſideat 20. 4. 11. 15
Pignora ad utrumque ut pertineant ſi conventum, id in dubio intelligitur eo ordine, quo debitum principale ſolvi debet 20. 4. 13. 2
Pignoris à primo venditi contra emtorem creditor ſecundus habet jus offerendi 20. 5. 3. 1
Pignus ante diem ſolutionis vendi non poteſt 20. 5. 4. 8
Oppignorato feudo conſenſu domini & agnatorum creditor in eo ſtatim executionem petere poteſt, licet allodialia ſimul obligata ſint 20. 5. 8. 3
Pignus vendens creditor tenetur poſſeſſionem, ſi poſſideat, transferre 20. 5. 9. 2
Pignoris in alienationem creditoris conſenſus inducit tacite remiſſionem pignoris 20. 6. 4. 2
Pignus venditum conſentiente creditore & poſtea recuperatum non reconvaleſcit 20. 6. 4. 7
Pignus ſolvitur principali debito per pactum ſublato datis & fidejuſſoribus 20. 6. 5. 2
Pignus abſolutione judiciali ſolvitur 20. 6. 13 1
Quin & juramento delato & præſtito ib. nu. 2
Pignore legato, pignus, non ipſum debitum remiſſum cenſetur 34. 3. 1. n. 1. quod ampliatur n. 2
Res pignori data nullæ præſcriptioni ſubjecta 41. 3. 13. n. 1
Pignus emens contra debitorem præſcribere poteſt n. 2
In pignora prætorio locum non habeat regula: qui prior tempore &c. 42. 5. 12. n. 4-6
Pignoris traditio quod conſtitutum erat creditori, antequam debitor ære alieno gravatus non ſit in fraudem creditorum 42. 8. 13 num. 2
Acquiſito dominio pignus quomodo extinguatur 44. 2. 30. n. 1. 2
Pignus per confuſionem non tollitur 46. 3. 38. n. 10
Pignus qui ſurripit, furtum committit 47. 2. 14. n. 2

PISCATIO.

An in mari cuivis liceat piſcari 1. 8. 4. 1

PISCES.

Si jactum retis emerim, & piſcator pœnitens piſcaturam optimam ſperans nolit rete jactare, eventus piſcaturæ probabilis æſtimandus eſt 19. 1. 11. 1
Piſces maris ſunt communes 1. 8. 4. 1
Piſces in concluſis ſtagnis natantes non poſſidentur 41. 2. n. 19
Quid hodie de piſcibus hoc caſu obtineat ibid. n. 20
Non piſcium, ſed retium damnum reſarciri debet, ſi navis incidat in retia ad piſces capiendos expoſita 9. 2. 29. & ſeqq.
Piſcium ingentem multitudinem ſi capiant, an emtoris lucrum 18. 1. 8. n. 8. & 9
Si reta jactaverit & piſces præſtare nolit piſcator, æſtimandum eſt, quantum extraxit piſcium 19. 1. 12. n. 2
Piſces in piſcina ſunt pars fundi 19. 1. 15

PLAGIUM.

Plagium quid, quomodo & à quo committatur 48. 15. 3. n. 1
Reus hujus criminis punitur gladio 48. 15. ult. n. 2

DE PLANO.

Quæ proconſul de plano expedire potuerit 1. 16. 9. 9
Cognoſcere de plano & expedire per libellum differunt 1. 16. 9. num. 4

PLURES.

Poſſunt habere unum procuratorem 3. 3. 42. 7
Si cum pluribus communem cauſam habentibus agendum peti poteſt ut unus conſtituatur procurator ib. n. 9
Plures fidejuſſores de judicato ſolvendo dati quomodo reum latitantem defendere debeant 3. 3. 42. n. 10

POCULUM.

Poculum ad conceptionem qui dant ſecuta morte extraordinarie puniuntur 48. 8. 3. n. 1
Aliud in poculo abortionis & amatorio ib. ut & 48. 9. 38. n. 2

POENA.

Ob exitum criminis ſalutarem remittitur 1. 2. 2. 11
Gravida differtur 1. 5. 18. 1
In pœnis criminum irrogandis, tempus ſententiæ reſpicitur, 2. 9. pen.
Pœna non infamat 3. 2. 21. & 6
Peti poteſt cum principali 4. 3. 30. 1
Pœnæ in jure expreſſæ ad ſimiles caſus extenduntur, ſi ſint juris ſeparabilis 11. 2. 11. 43
Pœna dupli punitur, qui exceptionem non numeratæ pecuniæ contra Scripturam ſuam opponit 12. 1. 11. 65
Eadem pœna Creditoris, qui apocham negat ib. 66
Eadem pœna tutorum vel curatorum, quando tutorio vel curatorio nomine conventi Scripturam à ſe factam negant ib. 67. lim. ib. 61
Pœna dupli negantis numerationem tantum locum habet in mutuo 11. 1. 11. n. 70
Pœna dupli punitur negans legatum piis locis relictum 11. 1. 11. 73
A judice petenda eſt, cum omnis pœna jus partis concernens, ita intelligatur, ſi à judice petatur ib.
Gravior hæc pœna in Creditore 11. 1. 11. 71
Alii caſus recenſentur 11. 1. 11. n. 76. ſeq.
Statutum, quo cavetur, confitenti pœnam eſſe minuendam, eſt ſalutare Reip. 11. 1. 11. n. 99
Quomodo hæres in pœnam conventionalem incidat 4. 5. 37
Pœna conventionalis ad quantitatem legitimam uſurarum non eſt adſtricta 19 1, 18. 3
Non debet egredi delictum 14. 9. 6. n. 2
Corporalis aut mortis tollit civilem perſecutionem ad damna & intereſſe privatorum 39. 4. 9. n. 7. & ſeqq.
Pœna arbitraria neque ad mortem à judice extendi poteſt 47. 19. 9. num. 2. 3
In pœnis irrogandis tempus delicti attendendum non ſententiæ 48. 19. 1. n. 2
Pœna à lege impoſita in inſolitam mutari nequeunt 48. 19. 6. n. 1
In pœnalibus non facile procedendum ad ſimilia 1. 3. 10. 3
Electio pœnæ reo concedenda non eſt 48. 19. 8. n. 2
Pœnæ molliendæ potius quam exaſperandæ, quando & quomodo locum habet 48. 19. 42. n. 1
Pœna ob numerum liberorum mitigari poteſt 48. 10 7. 0. 2
Pœna quæ mitigationem admittit, an petente delinquente ejus rigorem exaſperanda 49. 1. 6. n. 8
Pœnam à collegio juridico dictatam magiſtratus mutare non poteſt in pœnam pecuniariam ſine conſenſu ſuperioris 48. 16. 2. 6.

POENITENTIA.
Vid. Emtio.

Parit condictionem ob cauſam, re adhuc integra 12. 4. 5. 2. & ſeq.
Facultas pœnitendi non extenditur ad hæredes defuncti 18
Vid. Permutatio 7. 3. 1.
Pœnitere & à contracta recedere an liceat, ſi certa ſumma conſtituta 18. 1. 3. n. 2
Pœnæ delictorum num tollantur pœnitentia 47. 2. 63. n. 2. & ſeq.
Ob ſeriam pœnitentiam quatenus mitigatio pœnarum concedenda 47. 2. 65. n. 8
Pœnitendi jus eſt perſonale 18. 4. 5. 5

POLLICITATIO.

Pollicitatio in quo differat à pacto 50. 12. 3. n. 1
Pollicitatio requirit præſentiam ejus, cui fit 50. 12. 5. n. 1
Ex pollicitatione ob honorem Reipublicæ factæ non ipſa tantum ſed & hæres tenetur 50. 12. 9. num. 1

PORCUS.

Porcus venditus lanionibus, ſi laboret grandinibus, an teneatur venditor 21. 12. 14. 9

PORTIO STATUTARIA.

An adimatur ſeparatione 38. 11. unic. 2
Adſcriptio ad hæredes pertinet 38. 11. unic. n. 10
Legatis gravari non poteſt ibid n. 12
Facultas hanc diminuendi ſi concederetur, æquitatem ſaperet num. 13. 15

PORTUS.

Pertinet ad publica 1. 8. 4. 3

POSITIONES.

Succeſſerunt in locum interrogationum 1. 11. 1. 6
Ponens tenetur juramentum dandorum, oblato, eas producere, & Reus tenetur mediante juramento reſpondendorum, reſpondere ib. 7
Poſitiones impertinentes non ſunt reſponſales 1. 11. 1. n. 8
Pro confeſſo habetur Reus ſi poſitioni reſpondere nolit ib. 9

POSSE.

Quod quis non poteſt facere tanquam ipſe, id poteſt facere tanquam alius 2. 7. 15. 2
An qui fecit quod potuit, ſed non quod debuit pœnam incurrat 4. 8. 23. 4

POSSESSIO, POSSESSOR.
Vid. Hæred. Petit.

Quid ſit poſſeſſor, & quando teneatur de culpa 6. 1. 45
Immobilium, mandare non compellantur ampleatur 2. 8. 15. 1 ib. n. 2. & 3. 7
Limitatur n. 4. & 5. 8
Dominii & poſſeſſionis amiſſio differunt 4. 6. 20 3
Quomodo interdum poſſidens abſolvatur & non poſſidens damnetur 7. 6. fin.
An qui poſſidet ad exhibendum ſemper teneatur 10. 4. 5. 11
Petitore non probante poſſeſſor in poſſeſſione manet 5. 1. 62. 2
Except. ib. n. 3
Aliud eſt mala fide poſſidere, & aliud, ut prædo 5. 3. 25. 3
Pro poſſeſſore poſſidere quid ſit 5. 3. 11
Nullus poſſeſſor tenetur rem dimittere ob contractionem alterius 5. 3. 40. 3
Non tenetur ob caſualem rei interitum, niſi ſit prædo ib.
Qui ſe obtulit liti quaſi poſſideat rem, ille tenetur ac ſi poſſideret 5. 3. 45. lim. ib.
Quando B. F. poſſeſſor facit illud, ad quod verus hæres tenebatur & cogi poterat, tunc ille habet actionem negot. geſtorum 5. 3. 50. 2
B. F. poſſeſſor fructuum poſt judicium acceptorum uſuras non ſolvit 5. 3. 51. 2
M. F. poſſeſſor an ſervum venditum an ejus pretium reſtituere debeat 5. 3. 37. 2
M. F. poſſeſſor, ſi fructus corruptioni obnoxios vendat, non tenetur de ſolida æſtimatione, ſed tantum de pretio accepto 6. 8. 15. 2
M. F. poſſeſſor damnum rebus hæred. illatum an teneatur præſtare 5. 3. 54 3
Poſſeſſor lite nondum denunciata rem vendens tenetur uſque ad pretium, vel etiam in augmentum pretii 6. 1. 15 n. 2. 3
Poſſeſſor lupanar in prædio exercens an fructus reſtituere teneatur 5. 3. 56
Si res poſt moram apud poſſeſſorem fato intereat, & poſtea actor vincat, Reus periculum rei ſuſtinere cogitur 6. 1. 15. n. 7. & 8
Reſtituenti poſſeſſori interdum de indemnitate cavendum eſt 6. 1. 19
vide Poſſeſſorium.

POSSESSOR HÆREDITATIS.

Poſſeſſori mota controverſia petitionis hæreditatis nil diſtrahere de hæreditate licet 5. 3. 5. 1
Limit. ib. n. 1. ſeqq.
Poſſidens hæreditatem proferentem teſtamentum exceptione falſi repellere poteſt 5. 3. 5. n. 4
Quod ſi poſſeſſor hæreditatis mutuo dederit alicui pecuniam hæreditariam 5 3. 30. 1
Quid ſi poſſeſſor fuerit ſcriptus in teſtamento, quod poſtea impugnatur 5. 3. 32. 2
Filiofam. hæreditatem poſſidente pater conveniri poteſt 5. 3. 34. 2
An etiam rerum defuncto oppignoratarum fructus reſtituere teneatur 5. 3. 41. 3
Cur hæreditatis poſſeſſor reſpondere teneatur 11. 1. 6. 1
Quando non teneatur ibid. n. 2

POSSESSORIUM.

In remediis poſſeſſoriis, in quibus appellatio non conceditur, nec reſtitutio locum habet 4. 4. 42. 2
Præfertur petitorio 5. 1. 37. 3
Qui in poſſeſſorio obtinuit, non tenetur ad fructus reſtituendos 22. 1. 2. 5
B. F. ſi res poſt litis conteſtationem pereat, non tenetur de rei interitu, ſed de fructibus perceptis & percipiendis 6. 1. 16. 1. & 2
Licet qui ſe obtulit liti ſit condemnatus, poſſeſſor tamen non liberatur 6. 1. 25. 3
Etiamſi contra tertium pignoris poſſeſſorem lis inter alios agitata, ſententia tamen nihil operatur ib. 6. lim ib.
Si tempore judicati poſſidet Rem, tenebit reſtituere licet tempore litis conteſtationis non poſſideret 6. 1. 27. 10
Etiam tunc ferenda Sententia, quando Reus nulla parte litis poſſidet 6. 1. 27. n. 11
Vid. fructus
Hæres poſſeſſoris tenetur ut poſſeſſor, & etiam ex delicto defuncti 6. 1. 31. 1
M. F. poſſeſſor penſiones, quas ex navi locari ſolita percipere potuiſſet, ſolvere tenetur 6. 1. 62. 1
Poſſeſſor ſi rem poſt litem culpa etiam levi amittat, rem præſtare tenetur 6. 1. 63
In poſſeſſione eſt, qui ſigna immiſſa habet 8 5. 8. 4
Ex uno actu ſequitur poſſeſſio 8. 5. 8. n 4
Titulata poſſeſſio præfertur in poſſeſſorio non titulatæ 8. 5 16
Commodum poſſeſſionis eſt, quod qui poſſidet, expenſas meſſis repetat, non verò qui non poſſidet 9. 2. 17. 33
Poſſeſſio vel quaſi alicujus juris non probat jus 10. 2. 2. 8
Titulum poſſeſſionis tantum in petitione hæreditatis quis allegare tenetur 11. 1. 5. 2
Recuperans rem novo titulo, non videtur modo antiquo poſſidere 35. 1. 29. n. 2
Poſſeſſionis deſcriptio 41. 2. 1. n. 2
Poſſeſſio alia facti alia juris eſt num. 3
Poſſeſſio per alios quatenus acquiratur 41. 2. 1. n. 7
Univerſitas non minus quam privatus hodiè poſſidet ib. n. 16
Poſſeſſio animo & corpore acquiritur 41 2. 3. n. 2
Una res à pluribus in ſolidum poſſideri num poſſit n. 9

Digitized by Google

Quomodo per procuratorem & negotiorum geſtorum poſſeſſio ac-quiratur 41. 1. 1. n. 11. & 12
Per aſpectum & concurrentem traditionem acquiritur poſſeſſio 41. 2. 1. n. 14
Cauſa poſſeſſionis ſine nova cauſa ſuperveniente mutari non poteſt 41. 2. 3. n. 24 ut & 41. 2. 19. n. 2
Poſſidere non videtur ab hoſte poſſidente expulſus 41. 2. 3. n. 22
Poſſeſſionem rei emtæ virtute tituli propria autoritate ingredi non licet 41. 2. 5. n. 2
Clandeſtina poſſeſſio quomodo in violentam tranſeat 41. 2. 6. 3
Aliud poſſidere aliud in poſſeſſione eſſe 41. 2. 10. n. 1
Poſſeſſio Prætore autore juſta 41. 2. 11. n. 1
Poſſeſſio qua ratione aliquid commune cum Dominio habeat 41. 2. 12. n. 4
Per expreſſum pactum fieri non poteſt, ut violentia occupantis non ſit vitioſa poſſeſſio 41. 2. 18. n. 8
Actus, qui fit jure familiaritatis vel amicitiæ, non tribuit poſſeſſio-nem 41. 2. 41. n. 1. & ſeq.
In poſſeſſore juſto convenit poſſeſſio & jus poſſidendi 41. 2. 44. 1
Si ne poſſeſſione uſucapio contingere non poteſt 41. 3. 25
Rerum mobilium vilis & abjecta poſſeſſio 41. 2. 47. n. 2
Totum integrale non ſingulæ partes poſſidentur 41. 3. 23. n. 1
Poſſeſſionis vitia tria 1. Si vi. 2. Si clam. 3. Si precario quis poſſidet 43. 17. 1. n. 6
Regula, poſſeſſorem in poſſeſſione defendendum eſſe, donec vitium probetur, quatenus procedat 43. 17. 1. n. 9. & ſeq.
Clandeſtinæ poſſeſſionis deſcriptio 43. 19. 3. n. 1
Poſſidens precario habet poſſeſſionem naturalem concedens civilem 43 26 15. n. 1
Poſſeſſio civilis per præſcriptionem decennalem tollitur 43. 26 15. num. 2
Per aſpectum & traditionem acquiritur poſſeſſio, licet quis non in-greſſus ſit 46. 3. 79. n. 2
B. F. poſſeſſor omnes fructus percipiendo ſuos facit revocabiles, conſumendo irrevocabiles 41. 48. n. 1
Licet fructus percipiantur ex re, quæ uſucapi non poteſt 41. 1. 48. n. 3. & ſeq.
B. F. Poſſeſſor lanam ex ovibus fructuoſis uſucapere poteſt 41. 3. 4. n. 9

POSSIDERE DESINERE.

Quid præſtare debeat dolo ſervum poſſidere deſinens 6. 1. 17. 3
An eo qui dolo deſiit poſſidere vindicans actiones cedere debeat 6. 1. 69
An qui dolo deſiit poſſidere publiciana uti poſſit 6. 1. 70
Qui dolo deſiit poſſidere habetur pro poſſeſſore quoad incommoda, quoad commoda non item 5. 3. 15. 14

DE POSSESSIONE DEJICERE.

Vid. Dejicere poſſeſſione.

POSSESSIONIS AMISSIO.

Solo animo amittitur poſſeſſio 41. 1. 3. n. 12
Modi amittendæ poſſeſſionis duo ibid. n 15
Amittitur poſſeſſio per traditionem factam à Colono & Servo, quos in prædio habuit Dominus 41. 2. 3. n. 16
Mutatio poſſeſſionis alternis vicibus in diverſis domiciliis amiſſio-nem poſſeſſionis non inducit ibid. n. 18
Violentum poſſeſſorem impugnare deſinens poſſeſſionem amittit 41 1. 6. n. 5
Poſſeſſio non amittitur niſi animo & corpore 41. 2. 8 n. 1
Propriam rem conducens quatenus poſſeſſionem amittat 41. 1. 28. num. 1. 2
Varii modi amittendæ poſſeſſionis 41. 2. 30 n. 2
Per oblivionem reconditi theſauri quoad locum non amittitur poſ-ſeſſio. 41. 2. 44 n. 1
Poſſeſſionem relinquens ſine animo poſſidendi amittit poſſeſſionem 41. 2. 44. n. 3

POSSESSIONIS RECUPERATIO.

Hæc interdicto de vi impetratur 41. 1. 17. 1

POSSESSIONIS RETENTIO.

Poſſeſſio ſolo animo retinetur 41 2. 3. n. 11
Hinc peregrè qui profectus & neminem domo relinquit, poſſeſſio-nem civilem retinet 41 2. 6. 2
Uſufructuario competit remedium retinendæ poſſeſſionis 41. 2. 12. n. 1
Rerum amiſſarum quamvis dominium poſſeſſio non retinetur 41. 2. 13. n. 1
Liberis debitoris pendente concurſu non eſt permittendum, ut reti-neant poſſeſſionem 42. 7. 2. n. 9

POSSESSIONIS TRANSITIO.

In hæredes ne quidem ſuos poſſeſſio ipſo jure non tranſit, ſed opus eſt naturali apprehenſione 41. 2. 23. n. 1
Huic juri per ſtatutum derogari poteſt 41. 2. 23. n. 3

POSTHUMUS.

Vid. Querel. inoff.

Res ſi uſucapta, etiam antequam naſceretur poſthumus, tamen ei-dem datur reſtitutio 4. 4. 45
Poſthumus hodiè exhæredari non poteſt 18. 3. 3. 2. ſim. ib.
Quam portionem ſoror poſt teſtamentum patris nata fratribus de-trahat 5. 4. 6

POSTLIMINIUM.

Poſtliminium quando in bello & pace locum habeat 49. 15. 5. n. 1
In pace jus poſtliminii perpetuum uſum non habet, ut in bello 49. 15. 12. n. 1
A piratis aut latronibus capti non opus habent poſtliminio 49. 15. 19. n. 4
Ab hoſtibus capti quando poſtliminii jure frui incipiant 49. 15. 19. n. 5
Transfugæ non mutantur jure poſtliminii ib. n. 6. 7
In quibus locum non habeat 49. 15. 21. n. 1. 2

POSTULARE.

Vid. Advocatus. Procurator.

Definitur. Latius quid eſt, atque Advocatum agere 3. 1. 1. 5
Prohibiti ad patrocinium præbendum non admittendi 1. 16. 9. 8
Major 17. annis poteſt 3. 1. 1. n. 5
Fœmina nequit ibid. 25. limit. 3. 3. 54. n. 1
Quinam & in quantum poſtulare prohibeantur 3. 1. 1. 20. ſeqq.

POTENS.

Potens dicitur, qui talis non opibus aut dignitate, ſed ſatulitate vexandi officium 4. 7. 3. 5. exempl. ib. 6. & 7.

POTESTAS HERILIS.

Effectus ejuſdem 1. 6. 1. 1

PRAXIS.

In Academiis ſedulò inculcanda 1. 3. 23. 4
In foro multa dediſcere jubet . ibid.

PRÆCEPTOR.

Levis caſtigatio eidem permiſſa 9. 2. 5. 6
Sævitia ejuſdem culpæ annumeratur ib 4. & 6

PRÆDIUM.

In prædium urbanum invecta an ſint loco pignoris 20. 2. 32. 2
Pactum ut prædium creditori obligatum à Titio emtum oblata pe-cunia ſi reſtituatur an proſit debitori & an habeat actionem neg. geſt. 2. 14. 52. 2
In petitione prædii omnia inſtrumenta vindicanda 6 1. 3. 3

PRÆDO.

Debet fructuum fructus præſtare 5. 3. 40. n. 2
Prædonis loco quis habeatur 5. 3. 45
Si à ſe diſtracta res hæreditaria periit, liberetur 5. 3. 36. 5
Prædo vel fur rem alienam ſi deponant, illis res depoſita eſt reſti-tuenda 16. 3. 31. 1

PRÆFATIO.

Præfatio actus declarat mentem paciſcentium 2. 14. 4. 6

PRÆFECTUS AUGUSTALIS.

Quando amittat ſuam Jdictionem & quomodo differat à præſide 2. 17. un. 1

PRÆFECTUS PRÆTORIO.

Quis fuerit 1. 11. un. 1
Cur ab illo appellari non potuerit ib. n. 2
Per ejus ſententiam condemnatus non poteſt reſtitui ab alio judice 1. 11. unic. n. 5

PRÆFECTUS VIGILUM.

Excubiæ orbis huic commiſſæ 1. 15. 1. 1
Officium hujus quodnam ib. n. 4. & 11. ſeqq.
Ei competit merum imp. 1. 15. 1. n. 12
Obſervit calceatus cum hamis & dolabris ib. n. 14
An unus ſaltem fuerit 1. 15. 1. n. 15

PRÆFECTUS URBI.

Ad hujus officium quæ ſpectarint 1. 12. 1. 2. & 13
Ad quietem publicam tuendam quænam obſervare habeat ib. n. 22
Poteſt etiam ex tota Italia relegare ib. n. 25
Cura præfecti urbi circa Argentarios non tantum in criminalibus ſed etiam pecuniariis cauſis occupata 1. 12. 2. 1
Poteſt etiam extra territorium judicem dare 1. 12. ult. 1

PRÆGNANS, GRAVIDA.

Non torquenda, nec releganda 1. 5. 18. 1
Juramentum interdum remittitur ibi ib. 2
Prægnans mulier nec terreri debet 48. 18. 7. n. 1
Prægnans mulier ſupplicio affici neutiquam debet nec ante quadra-ginta dies poſt partum 48. 19. 3. n. 1

PRÆJUDICIUM.

Ob circumſtantias ſæpius alteratur 1. 18. 13. 2
Ideoque non ſemper & in omnibus ſequendum ib.

PRÆMIUM.

Præmium à Duce belli urbem obſidente primo adſcendenti mœnia promiſſum, duobus aſcendentibus an & quomodo præſtandum 34. 5. 10. n. 1

Add. Pignus.

PRÆLATIO, PRÆFERRE.

In bonis individuis debitoris emendis creditor præfertur aliis lici-tantibus, ſi idem pretium offerat 42. 5. 16. n. 1
Cognatus debitoris ſi ſimul cum aliis creditoribus concurrat, præfe-rendus ibid. n. 2
Creditor tantum præfertur cognato 42. 5. 16. n. 3
Inter plures creditores non cognatos præfertur is qui eſt creditor majoris ſummæ ibid. n. 4
Bona ſi locanda num præferendus debitor 42. 5. 16. n. 13
Creditor pacto protimiſeos munitus num præferendus ei, qui lici-tatus eſt, qui licitando vicit ibid. n. 14

In

In re individua emenda hæres cum legatario concurrens, præfertur legatario 41.5.16. n. 16
Hæres de familia præfertur extraneo 42.5.16. n. 16
Præfertur etiam, qui majora jura & majorem partem in re dividenda habet ib. n. 17
Vidua præfertur defuncti mariti liberis 42.5.16. n. 19
In diſtractione per ſubhaſtationem primus licitator, offerens augmentum, quod alii obtulerunt præfertur ib. num. 25
Deponens re adhuc exiſtente jure Dominii omnibus creditoribus præfertur 42.5.24.4
Impenſæ funebres præferuntur mercedibus famulorum 42.5.32. n. 2
Vidua dotem repetens non poteſt præferri oneri illi, cum quo res ad maritum pervenit 42.6.1. n. 3
Jure communi creditores patris in feudalibus, non præferuntur filii creditoribus conſenſu Domini munitis 42.6.1. n. 11
Quid in March. Elect. & in Neomarch. obſervetur 42.6.1. n. 22. 23

PRÆLATUS.

Petens decimas in aliena parochia debet allegare titulum 1.12.1.3
Ob delictum gravius non tantum deponi, ſed etiam ad judicem criminalem ad ulteriorem pœnam remitti poteſt 1.11.2.15

PRÆLEGATUM.

Quis agrum oppignoratum, ſi uni prælegatur, luere debeat 10.2.28

PRÆSCRIPTIO.

Quomodo differat à conſuetudine 1.3.33.2
Ob utilitatem reipublicæ jure civili introducta 1.1.6.3
Citatione interrumpitur 2.10. fin. 2
Conventionalis, quæ cœpit currere patri, currit etiam filio pupillo abſque ſpe reſtitutionis 4.4.38.5. lim. ib.
Interrumpitur capto aliquo ab hoſte, quia poſſeſſio facti eſt 4.6.19
Præſcriptio non habet locum in contractu retrovenditionis neque in pignoris 13.7.9.8
Licet bona fide quis emerit 4.6.10.1. ſeq.
Qui actum alicujus juris generalis præſcripſit, alio in poſſeſſione non exiſtente, jus præſcriptum ad omnes partes & ſpecies extenditur 4.6.20. n. 1
Uſucapio pendente lite facta, hodiè non procedit 6.1.18.2
Jus uſucapionis apud Belgas in deſuetudinem abiit 6.2.1.12
Agere non valenti non currit præſcriptio 8.3.35.5
Agnato præſcriptio ante apertam feudi non nocet ib. 7
Utenſilium & expeditoriarum non currit, niſi poſt lapſum diem triceſimum à morte defunctæ 8.3.34. n. 8
Contra conductorem facta, locatori non præjudicet ib. 9
Actio nondum nata non poteſt præſcribi 8.6.19.2
Eſt caſus ſpecialis, quod detur præſcriptio, quando quis bona fide deſtitutus 9.4.28.6
Qui uſucapit, quod titulo oneroſo accepit, comperto errore & vero Domino poteſt illud retinere in conſcientia 12.6.14.3
Tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum 41.2.18.16
Species aliqua præſcriptionis præſertim immemorialis jure gentium agnita 41.3.1. n. 2
Rei furtivæ vitium tempore immemoriali præſcribitur 41.3.4. n. 4
Res Eccleſiaſticæ 40. annis, res civitatis 100. annis præſcribuntur 41.3.9. n. 2
Res pignori data nulli præſcriptioni ſubjecta 41.3.15. n. 1
Emens contra debitorem pignus præſcribere poteſt num. 1
In parte addita fundô nova præſcriptione opus 41.4.7. n. 2
Per actus & interpellationes extrajudiciales non interrumpitur præſcriptio 41.4.13. n. 1
Quandoque etiam per judiciales 14.4.13. n. 4
Civitates acquirunt jura fiſci per præſcriptionem immemorialem 42.5.37. n. 3
Res meræ facultatis non præſcribantur 43.12.2. n. 2. & 10
Uſus hoſpitii per longum tempus num inducat præſcriptionem 43.11.2. n. 7.8
Vitium defuncti in præſcriptione nocet hæredi 44.3.11. n. 1. & ſeq.
Præſcriptiones actionum perſonalium bonam fidem de jure Canonico requirunt 44.3.11. n. 6
Præſcriptio adulterii & parricidii vid. Adulterium & parricidium

PRÆSCRIPTIO DECENNALIS.

Per præſcriptionem decennalem tollitur civilis poſſeſſio 43.16.15. num. 2

PRÆSCRIPTIO IMMEMORIALIS.

Præſcriptio immemorialis habet vim privilegii 43.20.3. n. 6
Ubi præſcriptioni obſtat jus commune, ibi immemoriali tempore opus eſt 43.20.3. n. 7
Probatio immemorialis temporis quomodo facienda remiſſive ibid. num. 8

PRÆSCRIPTIO SERVITUTUM.

Quid ad libertatem à ſervitutibus prædiorum urban. præſcribendam inquiratur

PRÆSCRIPTIO TRICENNALIS.

In præſcriptione tricennali actionum perſonalium de J. Can. bona fides requiritur 44.3.11. n. 6

PRÆSCRIPTIS VERBIS ACTIO.

Vid. Actio præſcriptis verbis.

PRÆSENS.

Præſenti contra abſentem quomodo ſucc. ratur 4.6.22.1. & 1

PRÆSES.

Præſidis nomen ad quos extendatur 1.18.3.1
An actus volunt. juriſdictionis apud ſe expedire poſſit 1.18.2
Seipſum tutorem aut judicem dare nequit 1.18.5
Ejus officium 1.18.6.4. ſeq.
Cui non habet jus deportandi 1.18.6.14
Refectio ædium à præſide injungi poteſt poſſeſſoribus & quare? 1.18.7.1
An omnia, quæ Magiſtratus urbani, facere poſſit 1.18.10.1
An injuſſu principis provincia exigere poſſit 1.18.15
Si habeat contra aliquem actionem an durante officio illam intentare poſſit? 1.18.16.1
Certioratus de Succeſſoris adventu an adhuc actus Juriſdictionales exercere valeat 1.18.17.2
Quid ſi ignoret adventum ib. n. 2
Stuprum ancillæ debet caſtigare 1.18. fin.
Provinciam malis hominibus purget 2.18.3.1
Metu extorqueri prohibeat 1.38.6.5
Agere contra alium durante officio non poteſt 1.18.16.1

PRÆSUMPTIO.

Metus non præſumitur, ſed probandus 4.2.23.1
Contra quem eſt præſumtio, ille duriori probatione oneratus 4.2.23. n. 2
Licet ſint impares numero vel dignitate teſtes ib.
Interdum ob præſumtionem & veroſimilitudinem plus creditur injuratis quam juratis teſtibus 4.2.23. n. 3
Imo ob præſumtionem plus interdum creditur non legitimè quam legitimè repertis ib. 3
Quid operetur præſumtio contra inhabitatores ædium incendio conſumtarum 1.15.1.10
Debet fieri de iis, quæ ut plurimum fiunt 7.2.56.3. & 4
Delictum non eſt præſumendum 17.2.41.2
Voluntatis mutatio non præſumitur niſi in teſtamentis 21.3.33
Non præſumtio, ſed veritas attenditur in foro conſcientiæ 4.2.17.3
Solennitas intrinſecæ præſumuntur non extrinſecæ 21.3.5.5
Præſumtivè probant parentes ætatem liberorum 22.3.16
Præſumitur res manere in eodem ſtatu niſi nova cauſa superveniat 22.3.22.1
Præſumitur cancellatio inſtrumenti creditoris voluntate facta 22.3.24.1
Præſumtio operatur probationem contrarii 31.1.50. n. 3
Solutio præſumitur ſi remiſſus per 10 annos poſſedit feudum, ut ſolutionem accipere potuit 42.2.15. n. 21
Quid his de jure Saxon. remiſſivo num. 22
ſciens & tacens in favorabilibus conſentire præſumitur non ita in damnoſis 47.2.48. n. 7
Præſumtioni præfertur veritas. 1.3.31. n. & 3.3.40. 7

PRÆTER.

Dictio præter ſumitur incluſivè 33.4.3. n. 1

PRÆTERITIO.

Præteritio, filii vel filiæ reddit teſtamentum ipſo jure nullum 28.2.7.5. & ad L. 32. d. t.

PRÆTOR.

Prætor jus dicit, licet inique judicet 1.1.11.1
Filius prætor ubi patri jus dicere poſſit 1.14.1
Prætor ſeipſum tutorem conſtituere nequit 1.14. fin. 1
Nec judicem ib. n. 2

PRÆVARICATIO, PRÆVARICATOR.

Horum pœna 3.2.4.3
Prævaricator propriè dicitur qui cum accuſato colludit veras probationes reticendo, falſas vero producendo 47.15.1. n. 1
Prævaricationis crimen quomodo incurrunt Antiani Seniores advocati. 47.15.1. n. 2.3
Judicium prævaricationis interdum publicum interdum privatum eſt 47.15.3 n. 1
In privatis delictis actor prævaricari non poteſt 47.15.3. n. 4

PRÆVENTIO

Confeſſio rei coram uno judice criminali, licet proceſſus nondum ſit formatus, facit præventionem 5.1.7.5
Inſpectio vulneris non inducit præventionem 5.1.40.20
Nec inquiſitio generalis ib. 30
Nec affectata impedit alium judicem 5.1.30.30
Quando locus eſt præventioni et non locus eſt, quando alter impeditur 48.5.15. n. 2
Præventio juriſdictionis quando locum habeat ib. n. 3

PRECARIUM.

ſemper eſt revocabile 13.6.17.4. lim. ib.
Ejus deſcriptio & quomodo differat à commodato 43.26.1. n. 1.2
Precarium renovatur per tacitum conſenſum. 43.26.6.1
Precarium à conſtituto differt quod hoc etiam transferat poſſeſſionem 43.26.6 n. 4.5
Precarium tranſit ad hæredem & ad ſingularem ſucceſſorem 43.26.8. n. 2
In precario tantum præſtatur dolus & lata culpa ib. n. 3
Non valet conventio de precario ad certum tempus 43.26.3 n. 1
Precarium contractibus accenſetur ibid. n. 3
Precarium non tranſit ad hæredem accipientis 43.26.12. n. 6
Ex precario eſt actio præſcriptis verbis 43.26.14 n. 1
Precarium qua ratione revocari poſſit 43.26.20. n. 1

PRETIUM.

Succedit loco rei in univerſitate non in re ſingulari 18. 4. 11. 3. & 5. 3. 22. 2
Pretium loco rei reſtituendum, ſi poſſeſſor locupletior factus 5. 3. 23. e
Pretia rerum ex uſu communi, non ſingulorum æſtimantur 35. 2. 63. num. 1
Pretium verum & juſtum unde æſtimandum 9. 2. 33. 1. & ſeqq.
Pretium, aliud vulgare, aliud legale 35. 2. 63. num. 2
Variant Pio diverſitate locorum & temporum ibid. n. 3
An civitati municipali permiſſum ſit pretia granis ſtatuere 1. 12. 1. 21
In una Provincia frumenti perpetuum pretium conſtitui & poteſt & utile eſt 35. 2. 63. n. 4. & 5
Pretia rerum non ex præterita emtione ſed ex præſenti æſtimatione conſtituuntur 49. 14. 3. n 3
De juſtitia pretii ex tempore contractus judicandum ib.

PRIMOGENITUS, URA.

Primogenitus habens adminiſtrationem fratrem ultra genitum punire poteſt 4. 8. 4. 2
Si duo filii naſcantur & ſi non conſtet, quis primus ſit cui tunc imperium conferendum 14. 5. 10. n. 5. & ſeq.

PRINCEPS.

Poteſtatem circa ſacra conſtituendi habet 1. 1. 1. 6
Lex animata, privatis jus quæſitum adimere poteſt 1. 1. 6. 1
limitatur ib. 4
Conventionibus magis quam privatus obligatur c. 2. 1. 5. & 1. 3. 31. 3. & ſeqq.
Leges pro ſtatu regni ſui corrigat 1. c. 1. 8
Legibus poſitivis humanis ſolutus 1. 3. 31. 1. & 1. 4. 1. 2
Promittens arctiſſime obligatur 1. 3. 31. 5. & ſeq.
Sine delicto privati res auferre nequit 1. 3. 31. n. 10
limitatur ib. 11
Bona jura Auguſtæ communicat ib. 15
Placitum ejus lex 1. 4. 1. 1
Reſcriptum ejus intelligi rebus ſic ſtantibus debet 1. 4. 1. 3
Princeps quando conſulendus à Judice vel non 1. 3. 10. 2
Interlocutoria principis jus non facit, niſi de animo juris conſtet 1. 4. 1. n. 7
Pendentes cauſas avocare poteſt 2. 11. 12. 2
Pactum cum Principe non ſtatim perſonale 2. 14. 7. 12
Princeps rarò contra ſententiam à ſe latam reſtituit in integrum & juxta Dd. ſi princeps contra ſententiam ſuam reſtituat, ſententia, dum cauſa reſtitutionis pendet, Executioni tradi poteſt 4. 4. 18. 3
Contra ſententiam à delegato principis latam ſolus princeps reſtituit 4. 4. 18. n. 8
Hodiè nec ſummus princeps cauſas à judicibus inferioribus avocare, nec commiſſionem nolente altera parte ordinare poteſt 5. 1. 58. 4 lim. ib.
Princeps poteſt privatis adimere jus quæſitum 1. 1. 6. 3
Princeps ſuam gratiam interpretari poteſt 5. 1. 66. 8
Ex imperfecto teſtamento fideicommiſſum vel legatum capere non poteſt 32. 1. 23
Princeps privato jus quæſitum, auferre nequit 41. 1. 1. n. 1. & 1. 3. 31. n. 10. & 11
Princeps quomodo ſupplere poſſit ſolennitates 1. 7. 38. 2
Princeps contra infamiam reſtituere poteſt 1. 9. 5. 3
Princeps inidoneum promovendo an videatur de ejus inhabilitate diſpenſare 1. 14. 5. 7
Delictum futurum remittere non poteſt 2. 14. 27. 8
An & quatenus à principe ad locum reſidentiæ ſuæ evocati convenire ibidem poſſint 5. 1. 54. 1
Princeps civitatem invitam alienare non poteſt 40. 6. 34. n. 2
Princeps ſolus ſententiam corrigere poteſt 42. 1. 5. n. 1
Princeps ſolus ad officium inidoneum eligens diſpenſare creditur 45. 1. 57. n. 3. 4
Principis aſſertioni quando credatur 49. 17. 8. n. 6

PRINCIPALES.

Sententiam à falſo procuratore impetratam an poſſit ratificare 3. 3. 40. 8
Principalis non proteſtans videtur conſentire 14. 6. 16. n. 24
Ex ſtipulatione Procuratoris ſine ceſſione etiam invito eo agere poteſt 3. 3. 68. 1
An hodie ex omni? 10. n. 2
Si judicium à defenſore ſuſceptum in ſe transferre nolit, an liti poſſit adeſſe 3. 3. 69. 1
Si ſtipuler ſolutionem à procuratore, cui pecuniam dedi ut ſolvat creditori ſui principalis, an contra principalem adhuc ſuperſit actio negot. geſt. 3. 5. 6. 4
Principali mortuo qualia negotia gerere valeat negotiorum geſtor. 3. 5. 19. 8
Quod petitur à fidejuſſore etiam à Principali peti videtur 4. 8. 19. 2

PRIVATIO.

Privatio juris non habet locum, niſi in caſibus à Jure expreſſis 11. 7. 14. 30.

PRIVIGNUS.

Vitricus an poſſit eſſe tutor privigni 1. 7. 32. 2

PRIVILEGIUM, PRIVILEGIATUS.

Strictè interpretandum 1. 3. 14. 1. & 1. 4. 2. n. 2. & 9
Per modum contractus à Principe datum revocari ab eodem non poteſt 1. 3. 31. 7
Perſonale ſuum nominatæ perſonæ competit 1. 4. 1. 8
Depauperatis duplex Rec. Imperii datum 1. 4. 1. 9
Privilegium à Beneficio differt 1. 4. 3. 1
Interdum ex conſuetudine & uſu interpretandum ib. 9
Privilegia in præjudicium tertii accipiuntur ſtrictiſſime 1. 4. 3. 1
Privilegia collegiis conceſſa etiam miniſtros principii excludunt 1. 4. 3. 9
Ut late interpretetur præſtare præſtanda debet ib. 10
Privilegium fiſci de Edendis Eccleſiæ & piis cauſis, ac miſerabilibus competit 2. 13. 3
Obſcurum per modum contractus datum contra principem interpretandum 2. 14. 39. 2
Privilegiatus contra privilegiatum utitur jure communi 4. 4. 11. n. 12 lim. ib.
Privilegium datum ad aliquid faciendum non poteſt præſcribi vel amitti, cum privilegii uſus non occurrit 8. 3. 35. n. 8 & 12
Privilegium ita interpretandum, ut conſervetur 34. 5. 21. 4
Privilegium deponentis in bonis depoſitarii vid. Depoſitum, De privilegio dotis vid. Dos Privilegia diverſi generis ſi duo concurrent, infirmius cedit fortiori 4. 4. 11. 13
Conceſſum rebus propter perſonas mutata perſona deſinit 19. 4. 9. n. 15. 16
Privilegia non ex tempore, ſed cauſa æſtimantur, & ſi ejuſdem ſunt, ſimul, concurrunt 42. 5. 32. n. 1. & 2
Privilegia omnia perſonalia nullum inter ſe habent ordinem 42. 5. 32. n. 4.
A Principe privilegia non videntur ademta niſi ab ipſo data 4. 2. 5. 37. n. 4
Privilegiatus ſuccedendo non privilegiato, non ſuo, ſed defuncti jure utitur 41. 1. 2. 5. & 42. 4. 1. 3
Privilegium quatenus intereſſe tertii concernit, ſtrictè explicandum 41. 8. 1. n. 10. 11
Privilegium à principe conceſſum ſemper explicari debet ſine læſione alterius 43. 8. 1. n. 15
Privilegium civitati datum de non evocandis civibus non eſt trahendum in præjudicium alicujus diffamati ib. 16
Privilegium de non niſi certa cereviſia vendenda, non excludit venditionem vini 43. 8. 1. n. 10
Privilegium Scholarum etiam extra locum ſtudii valet quando in negotiis Scholæ miſſi ſunt 5. 1. 7. 7
Privilegia quando favorabilia ſunt, extenſionem admittunt 1. 4. 3
Privilegiis non gaudet, qui munus affectat 9. 2. 8. 6
Privilegia & verba ſecundum qualitatem perſonæ, cui data, ſunt intelligenda 7. 8. 12. n. 4. 8. & 9
Negans fundamentum privilegii ſui, privilegium ipſum amittit 46. 1. 10. n. 3
Privilegia non poſſunt allegari ab eo, qui intuitu privilegii delinquit 47. 4. 1. n. 3
Privilegium non utendo per decennium amittitur, ſi ſcilicet potuit uti 8. 3. 34. 11. & 50. 11. 1. n. 1

PROBATIO.

Probatio per inſtrumenta datur contra juramentum ſuppletorium 12. 2. 31. n. 7
Pro ſemiplena habetur, ſi quis duos teſtes non idoneos pro ſe habeat 12. 2. 31. 3
Semiplenis probationibus aſſimilantur præſumtiones ib. 9
Affirmanti incumbit 22. 3. 2. 1. & l. 5. 3
Utrique actori & reo interdum imponi poteſt 22. 3. 2. n. 2
Nobili jus braxandi ſibi arrogan ti, imponenda eſt probatio ib. 3
Factum negatum probari nequit 20. 3. 2. 4
Negativa juris probanda 22. 3. 5. 1
Reus exceptionem ſuam probare tenetur 22. 3. 5. n. 2
Actum non rite factum dicens, hoc probare debet ib. 3
Exceptio ib. 4
Filius ſe in poteſtate patria non eſſe dicens, probare debet 22. 3. 8. 1. Except. ib.
Qui dicit contractum ad hæredem non tranſire hoc probare debet 22. 3. 9. 1
Exempla in archivo reperta, plenè probant 22. 3. 10. 5
Officio ſuo aliquem benè functum eſſe, ipſe probare tenetur 22. 3. 11. 2
Eadem quantitas in teſtamento probare ipſe tenetur qui ſe officio ſuo bene functum eſſe dicit 22. 3. 11. 2
Probatio ætatis ſi contraria veriſimilior arripienda 22. 3. 13. 1
Probare tenetur ſi contra poſſeſſorem præſumtio juris communis 22. 3. 14. 6
Probare tenetur negativam, qui ſe in ea fundat 22. 3. 17. 5
Probandus dolus per validas probationes ab allegante 22. 3. 18. 1
Probare exceptionem reus tenetur 22. 3. 19. 1
Probatione contraria deficiente ignorantia probata eſt 22. 3. 21. 2
Probare debet actor pecuniam indebite ſolutam eſſe 22. 3. 25. 1
Probare debet actor pro parte ſi indebitum petatur 22. 3. 25. 8
Probare cui incumbit is juramentum deferre poteſt 22. 3. 25. 9
Probanda cauſa eſt, ſi chirographum cauſam non contineat 22. 3. 25. 10
Probare alter liquido, indebitum debet ſi cauſa expreſſa ib. num. 13

Probat

Digitized by Google

Probatio immemorialis temporis quomodo facienda 43. 20. 3. 8
In probando facto immemoriali ſufficiunt teſtes de auditu 22. 3. 28. 2

PROCESSUS.

Inordinatus toleratur, ubi de cauſæ meritis conſtat 4. 2. 23. 4
Concurſus proceſſus quomodo breviter abſolvendus 42. 3. 9. 4
Pendente adhuc proceſſu liquidato ſuum adjudicari poteſt 42. 8. 6. num. 20
Non venit in concurſum, quod creditori ante concurſum ex ceſſione liquidati ſolutum 42. 8. 6. n. 21
Proceſſus qualis inſtituendus ſi judex aliquem inter reos annotaverit 48. 17. 1. n. 2
Proceſſus qualis contra profugos in Marchia obſervetur 48. 17. 5. 1. vide profugus
Formato ſemel concurſu hæres ab uno creditore in peculiari proceſſu conveniri non poteſt 42. 8. 6. 23

PROCONSUL.

Quis ſit 1. 16. 1. 1
Quando inſignibus proconſularibus uti & Jdictionem contentioſam exequi potuerit 1. 16. 1. 2
Extra ſuam provinciam poteſt exercere Jdictionem voluntariam, ſed non contentioſam 1. 16. 2. n. 1
Quænam præcepta obſervare tenebatur 1. 16. 4. n. 1
Tempore neceſſitatis mandare poteſt Jdictionem antequam provinciam ingrediatur 1. 16. 5
Semel mandatam alii Jdictionem iterum auferre inconſulto principe nequit 1. 16. 6. 3
Munera oblata an potuerit acceptare 1. 16. 6. n. 5
Xenia à Provincialibus ei offerri ſolita non erant neceſſitatis 1. 16. 6. num. 9.
Quænam ei obſervanda in celebrem civitatem adventanti 1. 16. 7. num. 8
Qualem Jdict. habeat in provincia ib. n. 2
Cauſas fiſcales non poterat expedire 1. 16. 9. n. 2
Quæ de plano expedire potuerit ib. n. 9
An etiam petentibus Advocatos dare debeat 1. 16. 9. n. 12
An finito anno Jdictionem exercere poſſit ſucceſſore adventum retardante 1. 16. 10. n. 1
Semper Jdictionem nunquam merum imperium habuit ib. n. 5
Cur ei tantum 6. faſces præferebantur 1. 16. 14
Quando & quandiu utebantur inſignibus proconſularibus 1. 16. ult. 1
An in reditu potuerit Jdict. ordinariam exercere ib. n. 2
Legatus ejus an adoptare poſſit 1. 16. 3
Legati officium non citius expirat officio Proconſulis 1. 16. 10. num. 3
Legatus ejus cur judicem dare potuerit 1. 16. 12
An hic legatus propriam habeat Jdictionem 1. 16. 13
Mandatam Jdict. exercens tutorem dare nequit excepto legato proconſulis 1. 16. l. pen.
An judici à ſe dato mandare poſſit, ut cauſam cognoſcat poſt adventum ſuccedentis proconſulis 2. 1. 13. 2

PROCURATOR.

Procurator ad litem futuram poteſt dari 3. 3. 3. 1
Talis non cenſetur ſimpliciter datus ib. n. 2
An ſub conditione ex die & ad diem dari poſſit 3. 3. 3. n. 3
Conſtitutio procuratoris non eſt actus legitimus ib. n. 4
Procuratore in perpetuum conſtituto ad mandatum revocari poſſit 3. 3. 4. 1
Quid ſi clauſula de non revocando addita ib. n. 2
Præſens quinam dicatur conſtituiſſe procuratorem 3. 3. 5. 1
Quid interſit præſens an abſens conſtituat procuratorem ib. n. 2
Pactum Procuratoris an juvet Dominium 2. 14. 8. 25
Summotum tribunalium aſſidui temporis ſalarium petit 1. 22. 4. 4. & ſeqq.
Ob contumaciam ipſe mulctatur 2. 3. 1. 6
Minor procurator eſſe poteſt: vid. Minor. 3. 2. 1. 6. Et 3. 3. 5. n. 1
Abſens poteſt conſtitui 3. 3. 1. n. 4
Definitur 3. 3. 1. 2
Ad unam rem eſt verus procurator 3. 3. 1. n. 2
Procurator invitus dari non poteſt, niſi ſit munus publicum 3. 3. 8. 3
Ex officio dari debet ei qui ob potentiam adverſarius invenire poteſt 3. 1. 1. 9
Invitus procuratorem dare non compellitur 3. 3. 8. 8 lim. ib.
Nequit procurator eſſe miles 3. 3. 8. n. 9. & 11
Nec Clericus niſi pro Eccleſia ſua 3. 3. 8. n. 9
Mulier interdum eſſe poteſt 3. 1. 41
Poſt ſatiſdationem præſtitam reſilire non poteſt 3. 3. 8. 13
Quando poſſit ſe liberare 3. 3. 9. 1. Et 3. 3. 10. 1. ſeq.
Arbitrium judicis hic valet 3. 3. 13. n. 1
Renunciationis juſta cauſa non eſt ſalarium non præſtitum 3. 3. 8. num. 14
Satiſdatione præſtita, morte principalis officium non finitur 3. 3. 15. 1
Hodie ob clauſulas inſtrumentis procuratoriis addendas ante Lit. Conteſt. non finitur 3. 3. 15. n. 2
Inſtrumentum Procuratorium hodiè nomine patris & hæredum concipiendum ib. 5

Brunneman. in Pandect.

Procurator non poteſt tranſactioni principalis opponere 3. 3. 17. 2. & 3
Qui invito ſe ingerit ſuſpectus redditur 3. 3. 25. 1
Procurator ob objectum à Domino, ſed non probatum crimen, non removetur 3. 3. 25. n. 2. & 3
Acta retinere poteſt, uſque dum ſalarium vel impenſæ ſolvantur 3. 3. 25. n. 11. Et l. 26
Acta quædam auferre, quædam relinquere ap Procuratorem, domino non licet 3. 3. 27. 1
Per Procuratorem actio domino regulariter non acquiritur 3. 3. 25. num. 3. lim. 4. & 5
Hodiè ſecus, ubi Dominus ex facto Procuratoris actionem utilem habet 3. 3. 72. 2
Si Dominus non ſit ſolvendo ſalarium ſuum à Reo condemnato conſequitur 3. 3. 30. 1
Procuratores & Advocati Clientes ob ſalarium in Camera convenire poſſunt ib. 2
Quid ſi poſt condemnationem hæres Domini fiat 3. 3. 31. 1
Plures interdum procuratores in una cauſa adhibere licet 3. 3. 31. 3. Et 3. 3. 32. 3
Conſtituto novo Procuratore prior removetur 3. 3. 31. 4. limit. ibid.
Item removetur, ſi Dominus ipſe agat 3. 3. 31. n. 5
An cauſæ removendi Procuratoris Rei & in procuratore Actoris locum habeant 3. 3. 25. 8
Si plures Procuratores in ſolidum dati, prius, occupans agit 3. 3. 31. 1
Actoris de rato cavere debet, & in reconventione principalem defendere 3. 3. 33. 6
Multoties tenetur de rato cavere 3. 3. 39. 3
Omnes actiones civiles hodiè per procuratorem expediri poſſunt 3. 3. 40. 1
A falſo procuratore geſta dominus ratificare poteſt 3. 3. 40. n. 8
In popularibus & injuriarum actionibus criminalibus non admittitur 3. 3. 42. 1. & 2
Ex dolo procuratoris, ſi aliquid compendii ad Dominum pervenit, adverſus Dominum actio doli datur 4. 3. 15. 4
Geſta per falſum procuratorem poſt ſententiam à principali ratificari poſſunt 5. 1. 56. 1. lim. ib. 2. & ſeqq.
Procurator univerſorum bonorum poteſt paciſci & ſolutionem accipere 2. 14. 18
Pactum procuratoris quando noceat 2. 14. 12
In rem ſuam poteſt paciſci & ſolutum accipere 2. 14. 13. n. 1
Procuratori datur actio ex re judicata 3. 3. 28. 1
Procurator Dominum in omnibus cauſis defendere debet 3. 3. 37. 1
Si quis ſe ultro ad defendendum offerat an debeat in omnibus defendere ib. num. 2
An actioni in hæredem non tranſeunti reſpondere teneatur 3. 3. 17. num. 3
Quomodo contra Procuratorem hæredis ante teſtatorem defuncti agi queat 5. 4. 9
Procurator actorem defendens, quandocunque interrogatus tenetur reſpondere 3. 3. 39. 1
Quo caſu procurator teneatur præſtare juram. calumniæ ib. num. 2
Cautionem exigens v. c. de damno infecto de rato cavere tenetur 3. 3. 40. 3
An vi mandati ut confeſtim agat contra debitorem principalis poſſit litem ad finem perducere 3. 3. 57. 1
An Procuratori adverſarii except. non appoſita etiam poſt L. C. opponi poſſit ib. n. 2
Ad Legatum petendum conſtitutus an contra hæredem legatum negantem agere poſſit interd. de tabb. exhib. 3. 3. 62
Interdum alternative debita eligere non poteſt ſine ſpeciali mandato 3. 3. 66
Principalis accipiens ceſſionem à procuratore quæſitam ſine proteſtatione ratificari videtur 14. 6. 16. 2
Procurator de mea pecunia poſt moram uſuras ſolvit 17. 1. 10. 3
Idem uſuras reſtituere debet, ſi alii pecuniam fœnori dedit 17. 1. 10. num 4. 5. & 6
Exceptio Procuratoria hæc: non poteſt eſſe procurator, de apicibus juris eſt; non vero illa: non eſt procurator 17. 1. 29. 11
Procuratori non licet mutare ea, quæ Dominus ſpecialiter juſſit, niſi ex juſta cauſa 17. 1. 30. 1
Procurator rei alienæ, poſt finitum officium de evictione tenetur 17. 1. 49. 2
Ex conſtitutione procuratoris non ſemper oritur actio mandati 3. 3. 42. 4
Procurator eſſe Dominus poteſt in re ſua, reſpectu juris quod tertius in illa habet 3. 3. 22. n. 6
In cauſa plurium communi, unus Procurator ut conſtituatur peti poteſt ib. 9
Procurator habens generale mandatum (cum libera) poteſt omnia facere, quæ poteſt facere principalis 22. 1. 13. 5
Procurator univerſorum bonorum adminiſtrationem habens omnia facere poteſt, quæ Dominus poteſt 13. 7. 12. 2
Actoris & Rei principalem in reconventione defendere tenetur 3. 3. 43. 6. & 3. 3. 45. 1. lim. 3. 3. 44
Pœna Procuratoris hoc facere recuſantis 3. 3. 43. 6
Lucrum dolo acceptum fiſco reſtituat 3. 3. 46. 6
Quæ ob dolum ſolvit an poſſit à Domino repetere 3. 3. 46. 7
Procurator ſine mandato comparens, pœnam à parte repetere nequit 3. 3. 46. n. 7

Index Rerum

Ignorar.ti Domino non præjudicat 3. 3. 49
Neque fines mandati excedens 3. 3. 49. & 3. 3. 60
An appellationi valide renunciare poſſit 3. 3.60.2
Procurator rei falſus ſuccumbens judicatum ſolvere debet 61. 1
Impenſas factas ſive vincat ſive non, repetit 3. 3. 46. 8
Actoris falſus, tenetur ad expenſas ib.
Reſtituta proprietate uſusfructus remanet 7. 1. 57
Depoſito officio non tenetur niſi ſe pro Domino obligaverit 3. 3. 67
Procuratori facta depoſitio pecuniæ, aut ejus denunciatio non valet 3. 3. 73. 3
Procurator ob inopiam ſui principalis excuſatur 3. 3. 76. 1
Procurator omnium bonorum ea facere poteſt quæ Dominus 13. 7. 12
Depoſito officio non tenetur, niſi proprio nomine ſe obligaverit 3 3. 67. Et 14. 3. fin. 2
Procurator ob dubium mandatum ratihabitionem Domini promittens ſi fefellerit tenetur ad intereſſe 46. 8. 13. n. 1
Excuſatur tamen ſi omnem diligentiam adhibuerit ib.n.2
Procurator in publicis judiciis ex parte actoris hodiè admittitur non rei 48. 1. 13. n. 8. & ſeq.
Quando poſſit plenè aliquem in criminalibus defendere 3. 3. 71 3
Procurator in omnibus non capitalibus admittitur delictis 48. 1. 13. n. 6.
Non in matrimonialibus nec in proceſſu deſertionis 48. 1. 13. nom. 8. & in

PROCURATOR CÆSARIS.

Hujus officium 1 19. 1. 1
An ejus juſſu Cæſaris ſervus nomine Cæſaris poſſit adire hæreditatem 1. 19. 1. n 2
An jus pœnæ irrogandæ habeat 1. 19. 3. 1
An reditum concedere poſſit deportatis & relegatis 1. 19. 3. 2

PRODIGUS.

Qui ſcienter prodigo credit, non repetit 17. 1. 17. 4
Definitus 27. 10. 1. 1
Quando definat eſſe in poteſtate curatorum 27. 10. 1. 3. & 4
Vendere non poteſt 18. 1. 26. 1. ampl. ib. 2
Prodigus ſtipulando ſibi acquirere poteſt, non vero ſe obligare 45. 1. 6

PROFESSOR.

Quindenas in Marchia Brand. non ſolvit 1. 1. 2.16
Reſidui temporis ſalarium petit 1. 22. 4. 4

PROFUGUS.

Profugo reo debitores nihil ſolvere tenentur 48. 17. 5. n. 1
Quiſnam in Marchia noſtra contra profugos obſervetur proceſſus ibid. n. 2

PROHIBITUM PROHIBERE.

Mortuum inferre injuſtè prohibitus quæ habeat, remedia 11. 7. 9
Prohibito uno omnia prohibentur per quæ ad illud pervenitur 2. 1. 2. 2
Paria ſunt aliquid tempore prohibito facere, & in tempus prohibitum actum conferre 2. 1. 13. 3

PROMISSIO, PROMISSOR.

Ad uſuras & ad pœnam conveniri poteſt is qui non ſtat promiſſis 19. 1. 47. 1. & 2
Certo loco ſolvere pollicitus poſt moram ubique conveniri poteſt 5. 1. 43. 1
Promiſſio ſine acceptatione invalida eſt 44. 7. 55. n. 2
Promiſſio Nobilis eſt quaſi juramentum 1. 3. 31. 6
Promiſſor propter moram ad fructus tenetur vel eorum æſtimationem 7. 1. 38 2

PROPRICIDA.

Propricidæ bona fiſco ut addicantur quæ requirantur 48. 21. 3. auio. t. 2

PROPRIETARIUS. PROPRIETAS.

Proprietarius fundum uſuarium meliorem, non deteriorem reddere poteſt 7. 8. ult. 1
Quid ſi proprietas duobus legata 7. 1. 33. 3
Vid. Uſusfructus it. uſus.
Mutatione proprietatis uſusfr. non tollitur 7. 4. 19
Qui in libello ſe dixit proprietarium, & probavit utile dominium, is ſententiam obtinere debet 7. 4. 17. 2
Quomodo locum religioſum ex puro facere poſſit 7. 1. 17. 2
An ſervum in quo habeo fructum, coercere poſſit ib. n. 2
Proprietarius, mortuo uſufructuario, propria autoritate poſſeſſionem capere poteſt 7. 4. 3. 5
Stipulato à defuncto nudam proprietatem plenum hæres præſtare tenetur 7. 1. 36. 4
Quomodo tranſeat in fructuarium 7. 3. fin. 1

PROPRII HOMINES.

Sequuntur conditionem ſui patria 1. 5. 19. 2
Si alibi uxorem duxit, à Domino cum uxore petitur 1. 5. 8. 5
Si in alio territorio nupſerint, redimi ab ignaris uxoribus poſſunt 1. 8. 8. 6

PROROGARE. TIO.

Prorogata juriſdictio ejuſdem eſt naturæ cujus principalis 1. 21. 1. 6
Si in perſona judicis erretur, prorogatio nulla 2. 1. 15. 1
Prorogari hodie non poteſt juriſdictio, citra conſenſum competentis 2. 1. 15. n. 2
In prorogatione ante litem conteſt. pœnitere licet 2. 1. 18. limit. ib. 1. & 3
Prorogari non poſſunt res ſpirituales & feudales 2. 1. 18. n. 2
Prorogatio hodiè raro contingit, niſi inter peregrinos ib. 3
Contradicente utraque litigantium parte dies prorogari nequit 4. 8. 31.
Quando dies prorogatur fieri id debet cum omnibus qualitatibus & ſolennitatibus, quæ requiruntur in primo actu 4. 8. 25. 2
Juriſdictio prorogata definitur 5. 1. 1. 2
Fit ſub eadem forma, qua juriſdictio ordinaria ib. 3
Tranſit ad ſucceſſorem in officio 5. 1. 1. n. 3
Conſenſus partium tacitus ad eam ſufficit ib. 4
Error eandem non inducit 5. 1. 1. n. 5
Nec metus ib. 5
Ordinarii tamen judicis conſenſus non requiritur 5. 1. 1. n. 6 limit. ib.

PROSPECTUS.

Proſpectus ſervitus à remotiori ædificio deberi poteſt 8. 2. 1. 3
Proſpectus eſt ſpecies ſervitutum prædiorum urbanorum 8. 1. 4. 3
Proſpectus & luminum ſervitus quomodo differant 8. 2. 16. 1

PROTESTATIO.

Liberat proteſtantem, quando ei adverſarius conſentit 4. 9 2. 3. n. 6. Et 5. 2. 8. 37
Proteſtatio conſervat jus proteſtantis 29. 2. 20
Interdum prodeſt, interdum fruſtranea eſt 4. 9. 7. 3. & 4
Qui comparet cum proteſtatione, impedit juriſdictionem prorogatam 5. 1. 1. 5
Maxima ejuſdem vis eſt 9. 2. 27. 36
Facta contraria non prodeſt 19. 2. 60. 2. & 4
Eidem non ſemper fidendum ib. 3
Non proteſtans conſentire videtur 14. 6. 16. n. 4
In concurſu de reſervanda actione contra fidejuſſores vel poſſeſſores rerum obligatarum, non eſt neceſſaria, ſed utilis 20. 1. 16. 14
Proteſtatio ſi rejecta, opus eſſe appellatione 20. 6. 4. 3

PROTIMISEOS JUS.

Ex protimiſeos pacto locationi adjecto, non poteſt præciſè agi ad vendendum, ſed intereſſe 19. 2. 26. 6. & ſeqq.

PROTUTOR. Add. TUTOR.

Protutori ſolvens quatenus liberetur 46. 3. 88. n. 1. 2
Protutor pupillo non acquirit actionem 46. 3. 88. n. 1. 1
Protutor pupillo non acquirit actionem 46. 3. 88. 1

PROVISIO PROVISIONALIS.

Proviſio hominis tollit proviſionem legis 28. 1. 3. 2
Hominis ordinaria non facit ceſſare proviſionem legis 12. 4. 6. 3 & 4
Proviſionalis ſententia in proceſſu eſt neceſſaria 5. 1. 27. 17
Proviſionalis ſententia non præjudicat principali 1. 6. 10. 1

PROXENETA.

Ad hunc pertinet lucrum, ſi conventum, ut loco mercedis lucrum habeat 19. 3. 1. 5
Proxenetica certis perſonis debentur & extra ordinem petuntur 50. 14. 1. n. 1. 2
Proxenetæ non poſſunt eſſe teſtes ibid. n. 3
Proxeneta de dolo actione tenetur 50. 14. 2. n. 2
Proxenetæ factum præſtat is, qui eum adhibuit ib. n. 3
Proxeneta alium doloſe idoneum affirmans de dolo tenetur 50. 14. 2. num. 5
Proxenetæ ſi ultra modum petant aliquod proxeneticum quantitas quomodo à judice determinanda 50. 14. 3. n. 1
Proxeneta actui illicito accedere non debet ib. n. 2

PROXIMITAS.

Attenditur tempore mortis 38. 8. 1. n. 1

PUBES.

Pubes cujus adhuc impuberis negotia geſta, an teneatur ultra quam locupletior factus eſt 3. 5. 15. 1

PUBLICANUS.

Publicani an reip. cauſa abſint. 4. 6. 34. 2
Ex delicto ipſius in quantum teneatur hæres 39. 4. 4. n. 1
Si vectigal ſolutum adhuc ſemel extorqueat quid juris 3. 6. 7. 4
Offerendo pecuniam ante ſententiam liberatur à pœnâ infligendâ 39. 4. 5. n. 1
Ob vim extortam & civiliter & criminaliter puniuntur 39. 4. 9. n. 6
Ob non ſolutas penſiones ſtatim à conductione repellendi 39. 4. 10. n. 3

PUELLA.

Sui juris an poſſit in jus vocari 2. 4. 22. 1

PUPILLUS.

Qui à pupillo emit debet probare ſolennitatem debitam 6. 2. 13. 1
Obligatur negotiorum Geſt. vid. N. geſtio.
Contractus pupilli ſine tutoris autoritate claudicat, ut verò valeat penes pupillum eſt, non alterum contrahentem 19 2. 13. 82. ampl. ib. 83. & ſeq.
Pupillo miſſo ex bonis ſuppeditantur alimenta neceſſaria 37. 10. 5. n. 1
Si compromiſerit an obligetur 4. 8 35
Habet ſpatium menſtruum in denunciatione mercium aliò tranſvehendarum 39. 4. 7. n. 9

Pupillus

Pupillus poſt immixtionem per reſtitutionem ſe abſtinens, acquirit id, quod ex venditione bonorum paternorum ſupereſt 42. 5. 6. n. 2
Pupillus ſui nomine bona fide ante reſtitutionem geſta, revocare non poteſt ſi poſteà abſtineat 42. 5. 6. n. 2
Pupillus accipiendo pecuniam non obligatur 44. 7. 59. n. 1
Pupillus ſine Tutoris autoritate contrahens, quo reſpectu naturaliter obligetur 46. 2. 1. n. 3
An teneatur quatenus ex contractu ſine tut. autoritate geſto locupletior factus 3. 5. 37. 2
Quo tempore reperiatur locupletior ib. n. 2

PUTEUS.

Si quis vellet uſui communis putei renunciare, à refectione tamen ſe liberare is non poſſet 7. 1. 64. 8
Quomodo de puteo detur actio communi dividundo 10. 3. 4. 8

Q.

QUADRIGA.

Quando quadrigæ uſufr. mortuo uno equo non extinguatur 7. 4. 11

QUADRUPLUM.

Quadruplum in actione quod met. cauſ. ſublatum eſſe, refutatur 4. 2. 9. 20

QUÆSTIO.

Vid. Tortura.

QUÆSTOR. URÆ.

Quæſturæ nomen unde petitum 1. 13. nn. 1.
Titulus quæſtoris quibus olim tributus ib. n. 2
Quinam ad hoc officium eligebantur 1. 13. nn. n. 3
Quæſtor Fiſci ob negligentiam exigendi fiſci debita, condemnatus ad ſolvenda fiſco debita non exacta ſuccedit in privilegium fiſci 42. 3. 2. n. 2

QUARTA.

Quomodo computetur quarta quam habet arrogatus in bonis arrogatoris 1. 7. 22. 4. & 5
An præter quartam etiam poſſit arrogator ſubſtituere arrogato 1. 7. 22. n. 3

QUERELA INOFFICIOSI TESTAMENTI.

Quas ob cauſas detur 5. 2. 3
Certis perſonis data 5. 2. 1. n. 1. & ſeqq.
Hoc colore introducta, quaſi non ſanæ mentis fuerit teſtator 5. 2. 2. 1
Poſthumis hodie non neceſſaria 5. 2. 6. 1
Certis modis in hæredem tranſmittitur ib. 2. 7
Reducit rem ad caſum inteſtati, & facit concurrere eos, qui querelam non habebant 5. 2. 6. n. 5
Præparata hodiè deſcendenti non neceſſaria 5. 2. 6. 8
Impugnans pro ſua parte matris teſtamentum exhæredatus filius obtenta victoria ſorori exhæredatæ non prodeſt 5. 2. 16. 1
Invito filio, nomine filii contra teſtamentum matris, à patre non movetur, nec, ſi præparata quidem à filio, ſed mortuo 5. 2. 8. 1
Hodie hoc mutatum ib. 2
Remiſſa de novo poſtea non poteſt intendi ib. 4. lim. ib.
Filius exhæredatus hæredi debitum ſolvando amittit querelam 5. 3. 23. 3
Nec hæredes poſſunt reſuſcitare querelam per tranſactionem à defuncto remiſſam 5. 2. 8. 4
Datur contra Imperatorem, Eccleſiam & fiſcum ſi hæredes inſtituti 5. 2. 8. n. 5
Contra militis veterania militi miſſi teſtamentum, licet confectum ſit in bonis caſtrenſibus ib. 7
Militis actu militantis teſtamentum querelæ non ſubjacet 5. 2. 8. num. 8
Matri non competit, cum Titius pupillariter ſubſtitutus eſt à pupilli patre ib. 9. ſed affirmativa æquior ib. 11
Matri competit in ſubſtitutione pupillari tacita 5. 2. 8. n. 13
Mota intra quinquennium querela, an data in teſtamento libertas ſervis competat 5. 2. 9. 1
Scripto hæredi evicta hæreditate per querelam, ſalvæ ſunt actiones quas contra defunctum habuit 5. 2. 21. 3
Patri præterito contra teſtamentum filii avo in adoptionem dati & poſt ſui juris facti querela datur 5. 2. 30
Non naſcitur ante aditam hæreditatem 5. 2. 8. n. 28
Per modum reconventionis opponi poteſt 5. 2. 8. n. 31
Qui mota querela ſuccubuit, ex teſtamento poſtmodum commodum non naſcitur ib. 32
Sed fiſco hoc vindicatur 5. 2. 8. n. 33. lim. ib.
Querela ultra quinquennium moveri non poteſt ibid. 43. lim. ib.
Non currit minori quinquennium 5. 2. 8. n. 43. 44
Querelam adhuc movere poteſt filius qui ex hæreditate petiit legatum, in codicillis poſteà repertis ademtum 5. 2. 12
Filius à patre vivo donationem accipiens & poſteà exhæredatus rectè ad querelam admittitur 5. 2. 11
Teſtamentum adjecta clauſula codicillari factum, in quo nonnullis inſtitutis, nonnullis exhæredatis filii impugnat, nec tamen obtinet 5. 2. 13. 1
Unus filiorum querelare poteſt contra extraneum cum altero filio inſtitutum 5. 2. 24. 1
Brunneman. in Pandect.
Fratris teſtamentum, in quo inter extraneos hæredes inſtituta eſt turpis perſona, quoad hanc querelæ obnoxium eſt ib. 2
Donatum hoc animo ut in quartam computetur, excludit querelam 5. 2. 25
Exhæredatus dolo hæres deſerens querelam, cognita fraude ad eam regreſſum habet 5. 2. 28. 2
Filius tranſigens cum hæreda, redire ad querelam valet, quando hæres fidem non præſtat 5. 2. 27. 1
Filio legatum relictum eſt, à querela liberum non eſt 5. 2. 13. 2
In querela deſcendentes præferuntur aſcendentibus, & illis deficientibus hic demum competit querela 5. 2. 14. 1
Acquieſcente filio non poteſt querelam inſtituere nepos ib. 2
Altero exhæredatorum litem ab utroque motam deſerente pars ejus alteri accreſcit 5. 2. 23. 4
Portio repudiantis hæreditatem accreſcit querelanti 5. 2. 17. 2
Filia, repudiata querela, dotem & legitimam petens eſt audienda 5. 2. 17. n. 3
Querela non poteſt intentari, niſi pro ea parte qua hæres eſt ab inteſtato 5. 2. 19. 1
Pater legatum ab uxore ſibi relictum non amittit, cum teſtamenti nomine hæres in hac querela primus & principalis defenſor eſt, quo victo etiam legatariis ignorantibus præjudicatur 5. 2. 29. 1
Legatarii ſi litem motam ſciunt, adſiſtere liti poſſunt ib.
Forum in querela competens eſt domicilium hæredis 5. 2. 29. n. 8
Querelam contra matris teſtamentum habent ſpurii 5. 2. 29. 5
In querela ſi unus nolit aut non poſſit querelam movere, ſequens admittitur 5. 2. pen. 1
Teſtamento variis modis approbari ſolito approbato, querela ceſſat 5. 2. 32. n. 5
Qui tamen pupilli nomine hoc facit, ſibi non præjudicat ib. 6
Querela inofficioſi non eſt adeo frequens moribus noſtris, quia uno tantum in caſu datur 5. 2. 32. n. 9
Liberi acceptâ legitimâ, non habent querelam 35. 2. 71. n. 11

QUIES PUBLICA.

Quies publica tuebatur à Præfecto urbi 1. 12. 1. 28

QUIETATIO, TANTIA.

Ad ſpecies de novo repertas non extenditur 2. 14. 35. 2. Et 34. 3. 80. 3
Quamvis generalis non trahitur ad doloſam adminiſtrationem 2. 14. 35. n. 3. lim. n. 4
Quietantiæ generales captioſæ ſunt 2. 15. 5. 2

QUINDENA,

Hæreditatem tranſlaturis etiam liberis danda 1. 2. 2. 16
Idem in Marchia obtinet. Exc. Clericis & Profeſſor. ib.

QUIS VEL QUI.

Relativum quis vel qui ſine copulâ præcedentia reſtringit, cum copula ampliat 32. 1. 46. n. 1. 8

QUOAD.

Particula (quoad) excluſivè excipitur 34. 1. 13. n. 2

R.

RAPINA.

Rapinæ deſcriptio 47. 8. 1. n. 1
Rapina jure noviſſimo gladio punitur 47. 8. 2. n. 3. 15
De actione vi bonorum raptorum vid. in voce actio.
Raptam rem ante judicium reſtituere non liberat 47. 8. 5. n. 2
In rapina quantitas rei abreptæ non attenditur 47. 8. p. n. 4
Ad rapinam pertinet, ſi quis ratione incendii, ruinæ, naufragii, ratis, navis expugnatæ dolo malo rapuerit 47. 9. 1. n. 2. & ſeq.
Ejuſmodi raptores quomodo teneantur ib.
Rapinæ pœna ut capitalis circumſtantiæ reum graviter onerantes requiruntur 48. 19. 28. 8

RAPTUS.

Fœminam vacantem rapiens punitur capitaliter, ſecus ſi rapta & quidem inupta conſenſerit in raptum 48. 6. 5. n. 1. & ſeq.
Raptus virginum quid & quinam hujus criminis rei 48. 6. 11. n. 5. 6
An conſtitutio de raptu virginum poſſit extendi ad cauſam quo meretrix juvenem rapuit libidinis cauſa 1. 3. 104. Et 48. 6. pen. 5. 6
Raptus in liberis & ſervis quæ pœna 48. 6. 11. n. 7
Rapto in ipſo facto deprehenſus interfici poteſt ib. n. 8
Inter raptorem & raptam Jus. Can. matrimonium permittitur 48. 6. 11. n. 9
Sponſus rapiens ſponſam qualiter puniendus ibid. n. 10

RARIORES.

Rariores caſus quomodo leges attendant 5. 4. 3. 3

RATIFICATIO. RATIHABITIO.

Qui ratificat actum tempore incongruo factum non diſponit in præteritum ſed in futurum 1. 26. 4. 8
Ratihabitio mandato æquiparatur 29. 2. 25. n. 2. 3
In matrimonialibus non retrahitur 1. 5. 11. 1
Actus nullius, eſt ſaltem novi actus celebratio 1. 16. 4. 8
Ratificatio etiam factis fit 3. 3. 8. 7
A falſo procuratore geſta dominus ratificare poteſt 3. 3. 4. n. 8

Index Rerum

Ratum habere non poſſum, quod meo nomine geſtum non eſt 3. 3. 6. 13. & 18. lim. ib.

Ex ratihabitione actio datur, modo mandati modo negotiorum geſtorum 3. 5. 6. n. 14

Geſta per falſum procuratorem à principali etiam poſt ſententiam ratificari poſſunt 5. 1. 56. 1

Non ex ſolo ſilentio ſed ex actu accedente ratihabitio colligitur 14. 6. 16. 11

Qui ſciens & tacitus patitur aliquid in magnum ſui præjudicium, cenſetur hoc ratum habere 42. 1. 63. n. 4

Falſi procuratoria geſta finito judicio ratihaberi poſſunt 46. 7. 3. n. 6

Ratihabitio fit tam verbis quam factis 46. 8. 5. num. 1. 2

Cavens de rato non tenetur ſi principalis ratum habeat 46. 8 19. num. 1

Ratificandi facultas an tranſeat ad hæredem 46. 8. 7. 3

Ratificatio quo tempore fieri poſſit 46. 8. 24. n. 2. 5

Ratificatio retrotrahitur ſi nihil obſtat 46. 8. 24. n. 4

Quæ ſpeciale mandatum requirunt & intra certum tempus fieri debent poſtea inutiliter ratihabentur 46 8. 24. n. 6

RATIONES REDDERE

Ad rationes reddendas obligatus tenetur etiam ad edendum manuale 2. 13 4. 4

Reus condemnatus vel actor ſuccumbens ob rationem defectum in novo judicio de hoc intereſſe agere non valet 2. 13. 12. 4

Tutor licet in loco geſtæ tutelæ rationes reddere teneatur tamen in loco domicilii conveniri poteſt 3. 3. 54. 3

Recipiens & retinens ac tacens videtur obligationem agnoſcere 1.. 6. 16. 8

Intra decennium oblatæ, & intra tantum temporis non improbatæ, ſi vero ſimiles ſolutionem probant. 14. 6. 16. 9. 10

Certis caſibus mandatarii hæredes à rationum redditione liberantur 17. 1. 58. n

Socius ſocio durante & finita ſocietate rationes reddere tenetur 17. 2. 65. & ſeq.

Sine vi decedenti de poſſeſſione non decernitur ſecunda immiſſio, antequam de fructibus perceptis, petenti debitori rationes reddiderit 43. 4. 1. n. 3

Adminiſtratores rerum ad civitatem pertinentium, tenentur ſecundum fidem acceptorum & datorum rationes reddere 50. 8 2. n. 10

Vidua ob dotem exercens jus detentionis ad rationes tenetur 50. 8. 2. n. 12

Rauchhüner.

In marchia ad deſignandam Juriſdictionem offeruntur 2. 1. 1. 2

REASSUMTIO, REASSUMERE.

Neceſſitas reaſſumendi litem per receſſ. Imp. remiſſa 5. 3. 15. 5. Et 44. 7. 58. n. 1

Reaſſumtionem tamen petere licet ibid. n. 2

In quibus caſibus necante R. I. Reaſſumtio fuerit neceſſaria 44. 7. 58. n. 3

Litis reaſſumtio hodiè quando neceſſaria 44. 7. 58. n. 4

Reaſſumtio ubi recepta etiam poſt ſententiam facienda num 5

Neceſſitas reaſſumtionis lites protrahit 44. 7. 58. n. 9

REATUS.

In diutino reatu exiſtenti pœna mitiganda eſt 48. 19. 25. n. 1

Diu in reatu eſſe quid dicatur 48. 19. 25. n. 2

Pœna ob reatum diutinum, Reo, qui diu tergiverſatus eſt, mitiganda non eſt 48. 19. 25. n. 3

vide. Reus Carcer.

RECEPTATIO, RECEPTATOR.

Receptio ſervi doloſa eſſe debet ut detur edictum de ſervo corrupto 11. 3. 5. 1

Receptatores quinam dicantur, eorumque pœna 47. 16. 1. n. 1

Receptatores proſcriptorum eorumque vel bonorum ut & ſubditos alterius ſtatus ſe in ſui Magiſtratus juriſdictioni ſubtrahentes banno Imperii feriuntur 47. 16. 1. n. 3

Receptatores ſi ſint perſonæ cognatæ mitius puniuntur 47. 16. 2. n. 1

RECOGNITIO, RECOGNOSCERE.

Documentum ſemel qui recognovit, nunc novam recognitionem petere poſſit 42. 5. 15. n. 2

Recognitio documentorum jure civili incognita non eſt n. 3

Ex inſtrumento recognito executivè proceditur 42. 5. 15. n. 4

Recognitio ſpeciale mandatum requirit ibid. n. 9

Nec admittitur cohæres recogniturus cum cautione de rato 42. 5. 15. n. 10

Cujus documenta ob contumaciam pro recognitis habentur, ipſi nihilominus aliæ exceptiones ſalvæ manent 42. 5. 15. n. 11

Recognitio in ſummariſſimo proceſſu requiritur ib. n. 12

Recognitione non eſt opus ſi teſtibus probare velis producens 42. 5. 15. n. 13

Recognitione non eſt gravandus reus ſi nihil relevet ib. n. 14

Juramento ſi negetur recognitio manus quando juramentum veritatis, quando credulitatis 42. 5. 15. n. 15

Scriptura in peregrina lingua quomodo recognoſcenda 42. 5. 13. num. 16.

RECONDUCTIO.

Reconductio fit, ſi conductor poſt tempus permanet in prædio 19. 2. 13. n. 10. & ſeqq.

Reconductio in quibus caſibus locum non habet 19. 2. 13. num. 19. & ſeqq.

Reconductio nulla eſt ante tempus finitum 19. 2. 13. 16

Reconductio in quot annos fiat in ruſticis & urbanis prædiis 19. 2. 13. 16. & ſeq.

RECONVENTIO.

In ſummariis etiam locum habet 5. 1. 22. 6. Et 3. 3. 35 6

Coram eodem judice inſtituenda 3. 3. 35 n. 7

Non locum habet in matrimonialibus 5. 1 21 3

Si debeat habere proceſſum ſimultaneum non poſt litem conteſtatam opponenda 5. 1. 22. n. 3

Nec coram arbitris locum habet ib. n. 4

Nec ſi procurator actoris de proprio conveniatur debito ib. 5

Actor reconventionem evitare non poteſt, ſi liti renunciare velit 5. 1. 22. n. 6

Obtinet in cauſis ſummariis & illiquidis ib.

Habet duo privilegia 5. 1. 29. n 3 4. & 5

Petitio de præſtanda cautione ſuper reconventione non ſemper admittenda 47. 12 13 n. 8

Reconventio contra implorationem officii judicis admittitur 50. 13. 1. num. 8

Reus tenetur pati, ut reconventiones ab ipſo inſtitutæ in plures defenſores dividantur 3 3. 37. 4

An una reconventio plures defenſores admittat pro parte reſpondentes 3. 3. 38. 1

RECTOR ACADEMIÆ.

An poſſit extra territorium judicem dare 2. 12. ult. 2

Extra locum Academiæ inſignibus rectoralibus uti quidem ſed juriſdictionem exercere non poteſt 1. 16. 1. 3

An ejus adminiſtratio tamdiu duret donec de aſſumendo Rectoratu ſucceſſor ſuum declaraverit conſenſum 1. 16. 10. 1. 2

Sub Rectoratus officii finem an ſtudioſi tutò delinquere valeant 2. 13. 5. 2

RECTOR PROVINCIÆ.

Melius facit ſi abſque uxore proficiſcitur 1. 16. 4. 2

REDHIBITIO.

Definitur 21. 1. 21. 1

Redhibitoria & æſtimatoria actio ſe invicem tollunt 21. 1. 31. 1

De Redhibendo Judex ſententiam ferre poteſt, ſi quanti minoris agenti res inutilis ſit 21. 1. 43. 1

Ad redhibendum non agit emtor ſervo vitioſo manumiſſo 21. 1. 47. 1

Redhibitio ceſſat quoties emtoris facto reddi res non poteſt 21. 1. 47. num. 2

Redhibitio non datur ob rem vilem vel vitium exiguum 21. 1. 48. 1. lim. ib. n. 3

Redhibitoria actio ceſſat re non amplius integra 21. 1. 60. 1

REDIMERE, REDEMTOR.

Redemtori hominis adducti à latronibus exteræ gentis pretium reddendum 49. 15. 6. n. 2

Redemtor majus privilegium meretur quàm expenſæ funebres 49. 15. 6. n. 2

Redimens liberum hominem captum habet jus retentionis donec lytron ſolvatur 49. 15. 12. n. 6

Redemtor hominis captivi jus ſuum alteri cedere poteſt 49 15. 19. num. 8

REDIMERE VEXAM.

Innocens de crimine accuſatus an ſi vexam redimat, habeat repetitionem dati 3. 6. pen.

REDITUS.

Reditus omnibus annis relictus, non eſt uſusfructus ſed quaſi annuus reditus 33. 2. 21. n. 1

Reditus annui incumbunt uſufructuario 7. 1. 7. 8. lim. ib. n. 11

REFICERE, REFECTIO.

Reficere & novam formam facere differunt 43. 19. 3. n. 13

Refectio ædium à Præſide injungi poteſt poſſeſſoribus 1. 18. 7. 1

Reficere parietem communem non poteſt ſocius altero invito 8. 2. 8. 1

Domum vetuſtam uſufructuario hæres reficere non tenetur 7. 1. 65. 2

Refectio rei in uſumfr. legatæ ad hæredem pertinet 7. 1. 46. 2

Hæres propter rem uſufructuariam non refectam tenetur legatarii hæredibus 7. 1. 47

Ad modicam refectionem uſufructuarius tenetur 7. 1. 48. 1. limit. ib. n. 2. Et 7. 1. 7. 5

Navis ex aliena materia refecta reſicientis manet 6. 1. 61. 8

Reficiens debet cavere de vitio operis & damni 43. 19. 5 4

Ob refectionem domus ante tempus expelli poteſt inquilinus 19. 2. 35. 1

REGALIA.

De his conceſſa beneficia ſtrictè intelligenda 1. 4. 3. 6

Cum imperio mero male confunditur 2. 1. 3 3

REGULA.

Regulam declarat & firmat exceptio 1. 3. 15. n. 1. 2

Regula ſine exceptione in jure formari nequit 1. 3. 10. 1

REI VINDICATIO, vid. POSSESSOR.

Inſtituitur non tantum quando res immobilis eſt, ſed & quando res mobilis 5. 1. 38. 3. lim. ib. ampl. ib.

Conventus

Conventus rei Vindicatione, omnino in eo loco reſpondere tenetur 5. t. 19. 6. Et 5. 1. 45. 4
Comperit ob res varias ſed ſingulares 6. 1. 1. 1
Res vindicanda debet aſſe ſpecies, & à circumſtantiis deſcribenda 6. t. 6. 1
Cum Titius Vindicat prædium ex inſtrumento dubio, Titius probare debet prædii terminos non reus ib. 2
Duo in hac actione probanda ſunt 6. 1. 9. 1
Datur contra colonum, ſi litem potius ſuſcipere malit, quam locatori denunciare ib. 2
Datur contra eos, qui à nobis titulum habent, ſed vitioſum vel improbatum 6. 1. 9. n. 3
Vel qui ad transferendum Dominium non eſt aptus ib. 4
Datur caſus in quibus Dominus à depoſitario & ſimilibus rem vindicare tenetur 6. t. 9. n. 5
Falſum eſt rem tantum vindicare poſſe in loco rei ſitæ 6. 1. 10. 1
Rem vindicanti non ſufficit ſolus titulus, ſed acquiſitio Dominii 6. 1. 23. 1. lim. ib. 2
Conſultum eſt volenti agere hâc actione ſi prius poſſeſſionem conſequi poſſit 6. 2. 24. 1
Et in conſcientia ſecurus eſt qui utitur hac conſilio, ſi tantum de probatione dubitet 6. 1. 24. n. 3
Actione reali conventus, ſi lite finita dicat; ego non poſſideo, non excuſatur 6. 1. 25. 3
In vindicatione ſervi ejus operæ quoque conſiderandæ 6. 1. 31. 1
Poteſt Reus interrogari in hac actione an poſſideat, vel non 6. 1. 36. 1
In addictione in diem poſt allatam conditionem, non licet actione in rem uti 6. 1. 41
Ejus rei, quæ per in rem actionem petita, tanti æſtimata, quanti actor in litem juraverit, Reus præſens conſequitur dominium 6. 1. 46. 1
B. F. poſſeſſor conventus Rei vindicatione, ſi excipiat de meliorationibus per ſe factis, actor poteſt replicare de compenſandis fructibus cum melio fructibus cum meliorationibus 6. 1. 48. 4
Qui vindicanti, aut convento patrocinium præbuit, poſteà verò competit rem ſuam eſſe Dominium non amittit 6. 1. 54. 1
Rei Vind. locum habet in re, cujus dominium à nobis abire ſperatur 6. 1. 66. 1. lim. ib.
Pecunia à venditoris prædeceſſoribus abſcondita poteſt vindicari 6. 1. 67. 4
Qui in perpetuum conduxit prædium in rem actionem habet 2. 3. 1. 6
Etiam contra Dominum ib.
In hac actione debitor liberatur rei interitu 13. t. 8. 8
Non datur Vindicatio rei ex pecunia noſtra comparatæ 19. 21. 6. lim.
Rei vindicatione conventus de Dominio tertii excipere poteſt. 24. 5. 21. n. 2 3
Succumbens in rei vindicatione, ſi ſuccedat vero Domino ut hæres, ac denuo agat exceptione R. J. repelli non poteſt 44. 1. 10 n. 1
Rem vindicans generaliter ex alia cauſa agere non poteſt 44. 2. 11. n. 1. 4
Secus ſi una cauſa expreſſa ib. num. 2
Vindicans an teneatur Titulum exprimere 42. 2. 11. n. 3
Vendicans ex nova cauſa ſupervenientе agere poteſt num. 5. & ſeqq.

RELEGARE, RELEGATUS.

Hodie ultra ſuam provinciam magiſtratus poteſt 1. 18. 1. 16
Relegatus à principe reſtitutus, à prætore ad jura amiſſa poteſt reſtitui 4. 6. 16. 1. 2
Relegato reſtituto uſucapio reſcinditur 4. 6. 40. 2
Hodie ab una relegatus præfectura à toto videtur relegatus principatu 48. 22. 7. n. 2
Relegatus quotieſcunque redit pœnam duriorem preſentiſcere debet 48. 19. 4. n. 1. 2
Aliud obtinet in relegato à civitatibus & Vaſallis 48. 22. 7. n. 1
Finita pœna relegationis an finiatur infamia 3. 1. 8
Relegatio quando famam minuat 50. 13. 5. n. 3
Relegati in inſulam omnia retinebant 48. 22. 4

RELIGIO.

Religio erga Deum & obſervatio erga parentes & patriam quomodo ad jus gent. ſpectent 1. 1. 2. 1
Eſt juris privati ib.
Religioſus locus vid. Locus.

REMEDIUM. Adde JUDICIUM.

Qui amplectitur remedium inutile, non prohibetur redire ad utile 5. 2. 19. 3
Detinenti rem ex juſta cauſa licet verè non poſſidenti, ſi ſpolietur, datur remedium poſſeſſorium 39. 3. 27. n. 13
Ratione rerum amiſſarum remedium poſſeſſorium non datur 41. 2. 13. num. 2
Acceſſio poſſeſſionis ex perſona auctoris in remedio poſſeſſorio prodeſt 41. 2. 13. n. 4
Si poſſidens remedio poſſeſſorio uti poteſt contra tertium in quod ejicitur vel turbatur 43. 2. 1. 2
Remedium ex l. fin. C. de Edict. D. Adr. toll. quomodo differat ab interdicto Quorum bonorum 43. 2. 1. n. 6
Ejus deſcriptio ib.
Remedium hoc num obtineat in legatario & piis cauſis 43. 2. 1. 8. 9
Remedium hoc ab inteſtato non datur ib. n. 10
Remedium ex L. ſi contendat. ff. de fidejuſſ. cui & ad quid competat 46. 1. 8. n. 12
Judex in hoc remedio erit ille, qui eſt judex rei coram quo conveniendus fuiſſet reus ib. n. 3
Remedio hujus legis num uti poſſit, qui habet exceptionem alterius indaginis 46. 1. 28. n. 4
Hoc remedium in quibus conveniat cum remedio l. diffamari n. 5. & ſeqq.
In quibus differat 46. 1. 28. n. 9. 12. 13

REMISSIO.

Remittere facinoroſis neceſſum hodie non eſt 1. 18. 13. 2
Rei hodie neceſſaria tamen ſit, ſi contra præſentem proceſſus inſtitutus 2. 1. ult. n. 5
Remiſſio mercedis fit pro damno intolerabili, non pro modico 19. 2. 25. 16
Remiſſio debiti, vid. Debitor
Remiſſionis tranſactio ob dolum debitoris occultantis reſcinditur 2. 14. 8. 16
Remittens jus ſuum, alterius jus non lædit 3. 3. un. 1
Datur caſus, ubi Remiſſio in civilibus locum habet 5. 1. 19. 6
Ejus deſcriptio 43. 25. un. n. 1
Remiſſione facta non datur interdictum ib.
Satisdatione præſtitâ non opus eſt remiſſione 43. 25. un. 2
Ad remiſſionem penſionis & mercedis quando agi poſſit 19. 2. 35. n. 1. & ſeqq. Et 19. 2. 25. 18. & ſeqq.

REMISSIO CAUSÆ.

Si princeps cauſam ad judicem remittat an is præcisè per ſe tenеatur judicare 1. 18. 8. 1
Remiſſa cauſa ad judicem ordinarium, an judex cauſam delegare poſſit ib.
Princeps in dubio non videtur velle diminuere officium judicis 1. 18. 8. n. 3

REMOVERE, REMOTIO.

Geſta per tutorem, Prælatum & ſimiles, licet hi poſtea removeantur, valida manent præſertim judicialia & bona fide geſta 42. 1. 44. n. 3

RENUNCIARE, TIO.

Generalis caſuum fortuitorum in contractibus valet ſecus de judicio ſiſti 2. 11. 4. n. 4. & 5
Minor renunciare poteſt appellationi 4. 4. 41. n.
Quilibet exceptionibus dilatoriis ex compromiſſo renunciare valet ib.
Cognatus agens ad retrahendum fundum avitum, hocque ſi obtinuerit, ſententiæ obtentæ renunciare poteſt 4. 4. 41. 2
Emtor qui obnoxius in redhibitoria, eidem renunciare poteſt ibid. 2
Alter conditionaliter deſponſatorum conditioni in ſui favorem additæ renunciare non impeditur 4. 4. 41. n. 3
Quilibet ſuo favori renunciare valet ib.
Nemo videtur renunciaſſe juri, quod ſibi competere ignorat 5. 2. 19. 4
Qui omnibus exceptionibus renunciavit, non iis quæ adverſarii facto oriuntur, renunciaſſe videtur 18. 1. 61. 2 & 19. 2. 30. 6
Facta uni perſonæ, ad illam ſolam reſtringitur 35. 1. 111. n. 2. 3
Facta renunciatio an *Eideſtatt* an pro jurata habenda 38. 16. 15. n. 4
Non impedit inſtitutionem renunciantis à patre factam n. 6
Enormiſſimam læſionem inferens reſcinditur n. 8. quod declaratur 38. 16. 15. n. 9

REPLICATIO.

Replicatio eſt exceptionis exceptio 44. 1. 2. n. 3

REPUDIATIO HÆREDITATIS.

A quo fieri poſſit 38. 9. 1. n. 2
Quatenus per procuratorem n. 3
Per tutorem aut curatorem furioſi non fit 38. 9. 1. n. 4
Ante lapſum temporis definiti facta an in vocatione alterius expectandus ſtatuti temporis terminus 38. 9. 1. n. 5

RES.

Res an pro pretio præſtari poſſit 5. 3. 22. 1
Quando dici poſſit amiſſa 4. t. 5
Reſtituenda res non deteriorata, ſecus actio L. Aquil. locum habet 6. 1. 13
Res intra limites feudi reperta præſumitur feudalis 1. 22. 1. 7
Quænam res non recipiant æſtimationem 1. 8. 9. 6
In cujus territorio ſitæ, ad ejus juriſdictionem ſpectare præſumuntur 1. 12. 1. n. 2
Quilibet rei ſuæ moderator & arbiter eſt 5. 3. 25. 18. ampl. ib. lim. ib.
Res ex pecunia hæreditaria redacta, non eſt ſemper hæreditaria 5. 3. 25. 2

RES ALIENA.

Rei alienæ legatæ Dominus legatarius non fit niſi traditione
Res aliena pignori dari nequit 20. 1. 16. 15 6. 2. 2
Res aliena an & quatenus vendi poſſit 18. 1. 28. 1

RES COMMUNIS.

Res communis mea propriè non eſt 1. 8. 1. 3
Quid ſit 1. 8. 2. 3

Index Rerum

Dupliciter dicuntur 2. 8. 3. 1
Commixtio rerum facta voluntate Dominorum res fit communis 41. 1. 7. n. 17
Idem ſi ſine voluntate Dominorum f. ſi deduci non poſſit ib. 18
Dantur res communes uſu ſed quoad proprietatem in alicujus bonis 1 8. 5. 1
Pactum de re communi dividenda an pariat actionem 2. 14. 45. 1

RESCINDO, RESCISSIO.

Reſcinditur venditio mutuo conſenſu, ſi res ſit integra 18. 5. 4. 1
Reſciſſio datur ob læſionem ultra dimidium ex L. 2. C. de reſcind. vend. 18. 5. 4. n. 3. 4. & ſeq.

RESCRIPTUM vid. PRINCEPS.

Intelligendum rebus ſic ſtantibus 1. 4. 1. 3
Poſterius ſpontaneum, non à partibus emendicatum, tollit prius 1. 4. 4. 18
Poſterius ſubreptitium putatur ſi prius expreſſe non corrigat 1. 4. 4 num. 3
Reſcripta, ad judicem alium non ſubjectum ineptè dantur, benè tamen intercellionales 2. 1. 19. 10
Reſcriptum poſterius contrarium priori, ſi in illo hujus nulla mentio facta præſumitur ſubreptitium 43. 8. 1. n. 17

RES EMTA.

Sed nondum tradita vindicari nequit 6. 1. 50. 1. Except. ib. n. 2

RES HÆREDITARIÆ.

Ratione poſſeſſionis ſunt in nullius bonis 1. 8. 1. 1

RESIGNATIO (*die Loßkündigung.*)

Reſignatio quo tempore fieri debeat 45. 1. 73. n. 3
Non reſignatio, ſed tempus, ad quod conducitur, finit contractum 19. 2. 26. 18

RES INTER ALIOS ACTA.

Res inter alios acta citari debet is cujus intereſt 2. 7. 39. 1. Limit. ib. num. 2

RESISTERE.

Contra reſiſtentem ſi violentiùs quid Magiſtratus agit, non tenetur 9. 2. 29. 3. 15
Cum armis venienti armis reſiſtere licet 43. 16. 1. 19
Jus reſiſtendi quale & quando licitum 1. 1. 3. 13. ſeq.

RES JUDICATA.

De re judicata quando tranſigi poſſit 2. 15. 7. 1
Producto teſtamento irrita redditur. 2. 15. 6. 7
Paratam habet executionem ſi officium judicis imploretur 4. 4. 40 3
Per accidens tertio prodeſt 20. 2. 25. 14
Non tollit obligationem naturalem 20. 2. 36. 7
Ob novam cauſam agenti non obſtat 20. 4. 12. 2
Sub prætextu inſtrumentorum novorum poſtea repertorum retractari nequit niſi in quibuſdam caſibus 42. 1. 35. 1
Num ſub prætextu mancorum actorum 42. 1. 35. 8
Res judicata ex nigro facit album 20. 2. 36. 2
Res judicata eſt juris vinculum, quod non ſtringit in conſcientia 20. 2. 36. 7
Sententia incidenter lata non gignit rem judicatam 44. 2. 16. 3
Quando de re jud. compromiſſum admittatur 2. 15. 12. 1
Exceptio rei jud. ut locum habeat quæ requirantur v. Tit. Exc.

RES LITIGIOSA.

In rem litigioſam executio fieri nequit 42. 1. 15. n. 19
Litigioſa demum fit res, ſi de ipſo rei dominio diſputetur 44. 6. 1. num. 1

RESERVATIO.

Nihil operatur, niſi conſtet de jure reſervato 8. 4. 72
Reſervatio dominii poteſt fieri ad tempus, donec pretium ſolvatur 18. 1. 80. 7
Ad Reſervantem dominium ſpectat rei periculum 18. 1. 80. numer. 8. 9
Fit etiam litigioſa per citationem validam 44. 6. 1. n. 2
Retroceſſio nominis litigioſi valet 44. 6. 1. n. 4
Rem litigioſam ſcienter emens rem reſtituit, pretium ſibi vindicante fiſco 44. 6. n. nu. 8

RES MERÆ FACULTATIS.

Res meræ facultatis num præſcribatur 43. 11. 2. n. 8. 9. & ſeqq.

REX MIXTÆ.

Pro parte incerta vindicatur 6. 1. 3. 4

RES MOBILIS.

Ubi ſit reſtituenda 6. 1. 11

RES NULLIUS.

Occupatio rerum quæ ſunt nullius, interdum prohibita 1. 8. 3. 1

RESPONSIO.

Cur hæreditatis poſſeſſor reſpondere teneatur 11. 1. 6. 1
Quando non teneatur ib. n. 2
De ædibus ruinoſis interrogatus reſpondere teneatur 11. 1. 10
Quid interrogatio & reſponſio afficere queat 11. 1. 14. 1
In quantum reſponſio in judicio facta præjudicet 11. 1. fin.

RES PUBLICÆ.

Quænam ſint 1. 8. 1. 3

RES SACRA.

Quomodo fiat 1. 8. 9. 1
Turbatio ſacrorum quomodo puniatur 1. 8. 8. 1

RES SANCTA.

Quæ ſit? 1. 8. 8. 1. Unde dicatur 4

RES SUBHASTATÆ.

Rerum ſubhaſtatarum emtor pro executione ſi deficit, addicuntur pignora creditore petente 42. 1. 15. n. 15
vide Subhaſtatio.

RESTITUTIO, RESTITUERE.

Liberi abſtentione facta à paterna hær. poſſunt reſt. 42. 7. 1. n. 21
Res reſtituenda cum omni cauſa 42. 8. 10. n. 28. 29
Reſtitutio principis num bona reſtituat & quotuplex ſit 48. 23. 2. n. 1. & ſeq.

RESTITUTIO IN INTEGR.

Quinam in integrum reſtituantur 4. 1. 1
Defendens aliquem etiam in reſtitutionis inſtantia defendere tenetur 3. 3. 46. 4
Reſtitutionis cauſæ 4. 1. 2
Reſtitutio ob minimam rem non datur 4. 1. 4. 1. lim. 3
Servus etiam reſtitui poteſt 4. 4. 5
Quibus ex cauſis contra tertium fiat 4. 4. 14
Etiam hæredi datur 4. 1. 6. 1
Quis ſit ille tertius 4. 4. 15
Reſtitutionis beneficium cedi poteſt 4. 1. 6. 2
Reſtituitur contumax, judice adhuc ſedente veniens 4. 1. 7. 1
Reſtitutio ob metum vid. metus
In reſtitutione duplex occurrit remedium, reſcindens & reſciſſorium 4. 4. 13. 7
Reſtitutio contra ſententiam ab eo judice, qui tulit, petitur 4. 4. 16. 18
Quomodo fiat 4. 1. ult. 1
Etſi tempore appellationis lapſo, ab eodem tamen judice petitur reſtitutio 4. 4. 16. 18. inf.
Contra lapſum fatalium tamen poſt interpoſitam appellationem reſtitutio petenda à judice ſuperiori 4. 4. 16. 18. in f.
à Sententia in Camera Imperiali lata, reſtitutio petitur ab ipſo judice Cameræ, non à reviſoribus 4. 4. 17. 3
Princeps rato contra ſententiam à ſe latam reſtituit in integrum 4. 4. 18. 3
Contra ſententiam à delegato Principis latam ſolus princeps reſtituit 4. 4. 18. 3
Abſentia neceſſaria non tribuit reſtitutionem, ſi procuratorem mittere potuit 4. 4. 20. 1
Reſtitutione facta, omnia in priſtinum ſtatum reſtituuntur 4. 4. 24. 7
Exemplum ibid.
Ad reſtitutionem impetrandam neceſſaria eſt eorum, quorum intereſt, citatio 4. 4. 29. 4
Quinque genera cauſarum ſunt, ubi ſpeciali cauſa deficiente, ex æquitate Prætor reſtituit 4. 6. 1. 1
Si procurator male ſe geſſit in judicio Domino datur in ſubſidium reſtitutio contra adverſarium 4. 6. 1. n. 8
Judex ob neglectum unum vel alterum terminum non facilè denegare debet reſtitutionem 4. 6. 16. 1
Relegatus & à principe reſtitutus, à prætore ad jura amiſſa poteſt reſtitui 4. 6. 26. 2
Impeditus per judicem meretur reſtitutionem 4. 6. 26. n. 5
Qui eſt in dolo non impetrat reſtit. 4. 6. 26. n. 7
Exempl. ib.
Ob ferias extraordinaria datur reſtitutio 4. 6. 26. n. 9
Qui temporis lapſu læſus eidem tantum tempus eſt reſtituendum quantum duravit læſio 4. 6. 26. n. 7
Uno ex pluribus electo cæteri conſortes non liberantur 4. 2. 15
Ita datur in hæredem, ſicut contra defunctum 4. 6. 30. 1
Poſt impetratam reſtitutionem poſſeſſionem amittens, nova reſtit. non opus habet 4. 6. 31
Fiſcus habet reſtitutionem ex generali clauſula 4. 6. 33. lim. ib.
Mercatores Reipubl. cauſ. non abſunt, ideoque non reſtituuntur 4. 6. 36. 1
Reſtitutio etiam in quaſi poſſeſſione locum habet 4. 6. 23. 1
Cui bono fiat ib. nu. 6
Ex capite ætatis doli &c. reſtitutus, non audiendus niſi re reddita quam accepit 19. 1. 50
Reſtitutio in integrum confuſas actiones in integrum ſtatum reſtituit 29. 2. 87. nu. 1

RESTITUTIO NATALIUM.

Tollit reverentiam patrono competentem 2. 4. 10. 5

RES UNIVERSITATIS.

Quænam ſint 1. 8. 1. 3
Non ſunt ſingulorum 1. 8. 6. 2

RETENTIONIS JUS.

Retinere documenta poteſt Procurator ob ſalarium promiſſum vel impenſas 3. 3. 25. 10
Res quæ occaſione debiti ad me pervenit, licet non ſit oppignorata, tamen mihi ob debitum jus retentionis competit 12. 6. 26. 10
Jus retentionis habet, qui expenſas facit in re aliena 12. 6. 33. 1. & 8
Retentionem juris eſſe faciliorem, quam acquiſitionem 8. 6. 20. in f.
Jus retentionis non habet effectum hypothecæ 12. 6. 33. nu. 9
Ob immiſſionem ſemel factam tertio etiam opponi & ipſi remedio recuperandæ

Digitized by Google

recuperandæ poſſeſſionie objici poteſt 12. 6. 33. n. 10
Mandatarius habet ex æquitate jus retentionis in re plurie empta, donec totum juſtum pretium ſolvatur 17. 1. 22. 1
Retentionis jus quibus datur 14. 3. 25. n. 2. & ſeq.
Jus retentionis non ſemper conjunctum eſt cum jure adminiſtrationis 24.3.25.n.8.9
Vidua jue retentionis habens in bonis mariti inſtantibus creditoribus num cogi poſſit ut exhibeat & relaxet bona Vid. Vidua 4e. 1. 15. n.33
Conductor ratione impenſarum habet jus retentionis. vid. Conductio 41. 2. 20.2
Nulliter immiſſus non habet jus retentionis 43. 16.12.n.6

RETORSIO.

Retorſione utens actionem injuriarum non habet 3. 3. 25. n.6. & 7
Non habet locum, niſi contra eum qui novum jus impetravis 2.2.3.8
Hoc jure Creditores ac debitores contra novi juris impetratorem ejuſque fidejuſſorem utuntur 2. 2. 3. 1
Generale, Civitas ſeu Provincia contra alterius cives juſſu ſuperioris urget 2. e. 3. 5
Hujus varie exempla ſubjiciuntur ib. 6. & ſeq.
Statibus imperii, non inferioribus magiſtratibus competit 12. 3. 9
Contrarium juri divino, nec civili nunquam probatum 3. 3. 25.5
Injuriarum actionem tollit 3.3.25.6
Sed mota actione injuriarum licita non eſt. ib. Scripta retorſionis judex ad acta non recipiat 3.3. 25. n. 8
Qui modum in retorſione excedit, non punitur 9. 1. e. 22
Injuriarum in foro ſoli an impunibilis 38. 2. 14. n. 2
Retorſionis retorſio non eſt licita 2. e. ult.3
De retorſionis jure, remiſſive 2. 2. 3. 9. inf.

RETRACTUS RETROVENDITIO.

Ad ædes exemtas non extendendum 2.3.14.2
Is qui retrahere vult unam rem, ex pluribus rebus venditis, exceptione ſubmoveri poteſt 4.4.47.5
Filius qui ſubſcripſit inſtrumento venditionis à Matre factæ non ſibi præjudicat in retractu 13. 7. 39. 4
Annus retractui præſcriptus non currit in venditione conditionali 15. 2. 1. 5
Si poſt annum contra patrem ago ex contractu filii pro mortuo habiti; jus retractus ex pacto curatorum in rebus immobilibus fruſtra conſtituitur 27. 9. 2. 8
Ex pacto retrovenditionis omnino datur actio 18. 1. 72. 4
In retrovenditionis contractu præſcriptio non habet locum 18.7.9.8
Ob pactum retrovenditionis actio datur ex vendito 18. 2. 75
Si plures de retrovendendo fundo caverunt, unus offerendo totum pretium redimere valet e8. 1. 78.3
Si pater alienavit fundum, filio non datur jus retractus 18. 2. 12
Jus retractus facit contractum ipſo jure nullum 18. 3. 1. 4. & 5
An quando pactum de retrovendendo antea initum remittitur, laudemium debeatur, diſtinguitur 18. 5. 3. 4
Jus retractus in re extraneo vendita & hoc iterum vendente locum non habet 40.5.9.n.e
Cives privilegiati num utantur jure retractus 22. 5. 16. n. 18
Retractus jure privatur, qui admonitus noluit emere 45. e. 102. numer. 9
Proprietarius non poteſt retrahere uſumfructum venditum 7.1.67.3

REVOCATIO, REVOCARE.

In fraudem creditorum geſta revocantur per debitorem à creditoribus intra annum utilem 42. 8. 1. n. 1
Si debitor creditori cuidam in exigendo debito ſibi vigilanti, ſolverit, an cæteri creditores id poſſint revocare 41. 8. 6. no. 12.13. 15. 22. & ſeq.
Solutum chirographario revocari poteſt ab hypothecario, ſi in fraudem horum facta ſolutio per colluſionem 42. 8. 6. n. 18
Res in fraudem creditorum vendita fraudis conſcio, revocatur, nec pretium ſi conſumtum reſtituitur 42. 8.7. n. 1. 2. 3
Fondus à tertio emtore fraudis non conſcio, revocari non poteſt 42. 8. 9. n. 1. 2
Alienata in fraudem, à fraudis ignaro ſi ex titulo lucrativo habens, revocantur 41. 8. 10.n. 2. 4
Quæ requirantur, ut actio revocatoria locum habeat 42. 8. 10. n. 9. 11.& ſeq.
Alienata in fraudem ab hærede revocantur actione utili 41. 8 10. num. 15
Datur actio revocatoria, ſi pignus datum chirographario indebitum vetus in fraudem priorum creditorum hypothecariorum 4e. 8. 10. n. 8
Sic ſi privatam hypothecam habens, ſibi in fraudem aliorum creditorum conſtitui curat publicam 42. 8. 10. n. 19. 20
Item ſi dos in fraudem creditorum conſtituta 41. 8. 10.n.21
In hanc actionem qui fructus veniant 42. 8. 10.n.30
Maritus & uxor ſi ſibi invicem hypothecam remittant in fraudem creditorum, quatenus detur actio revocatoria 42. 8. 18.n. & ſeq.
Hypotheca uni creditori in fraudem reliquorum, in vetus debitum conſtituta, revocatur 42. 8.22.n.1
Secus ſi hypotheca ratione novi mutui conſtituta à debitore obærato 4e. 8. 12. n. 2
Dos à Socero in fraudem creditorum, genero data, quatenus revocetur 4e. 8. 15. n. 2.5
Contra uxorem conſtante matrimonio agi non poteſt 42. 8.25. n.3. & ſeq.

Succeſſor Principis Regalia vel domanialia ab anteceſſore alienata revocare poteſt 43. 24.3.n.6

REUS.

An poſt L. C. non niſi cauſa cognita procuratorem ſuo loco ſubſtituere poſſit 3. 3. 46. 2
Reus ad probandum non tenetur, niſi actor ſuam intentionem probaverit 42. 1 2.n.6
Secus in cauſis ſummariis etſi partes in contradictoriis verſentur, ubi & actori & reo onus probandi imponi poteſt ib.
Reus jurato ſubſcriptionem negans tum niſi actor intentionem ſuam aliter probet, abſolvitur 42. 5. 15. nu. 5
Rem excipiendo, fit actor & ſuam intentionem probare debet 44. 1. 1. 2
Reo pluribus exceptionem imo contrariis uti licet 44. 1. 8. n. 1. 2
Reus ante abſolutionem alium accuſare non poteſt 48. 1. 5. num. 1. & ſeq.
Morte Rei ante ſententiam vel pendente appellatione pœna extinguitur 48. 1. 6.n.1
Accuſatore crimen non probante reus definitive abſolvendus 48. 2.7.n. 6
Reus quando confeſtim in vincula conjiciendus 48. 3.5.n. 2
Ex falſa confeſſione obligatur & condemnetur 12. 1. 8
Reus in continenti ſuum dominium probans audiendus 10. 4.3.27
Reus poſitioni non reſpondens pro confeſſo habetur 12.1.1.9
Reus in criminali judicio abſolutus agere interdum poteſt ad expenſas intereſſe contra accuſatorem 48. 5. 27. n. 3
Ubicunque reperiatur, accuſari poteſt ſi ita convenerit 48. 2. 22. 3. Et e. 1. 19. 3
Reum vi eximentes varie coërcentur 2. 6. 5. 5.& ſeqq.
In lite decidenda favorabiliores Rei partes 1. 8. 8. e
Satisdare tenetur, limit. 2. 8 15. 1.& ſeqq.
Inſtrumenta edere non tenetur 2. 13. 3. 1. lim.ib.1.& 4.5

RIGOR JURIS.

Rigor Juris quando æquitati præferendus 40. 9. 12

RIVALES.

Rivales ſunt qui ſimul ſibi uſurpant jus ducendi aquam 43. 20. 1.numer. 17
Inter rivales, ſi litiſit, duplex eſt judicium & uterque pro actore & reo habendus 43. 20. 1. 17

RIVUS.

Apertum rivum num operire poſſim 43. 21. 1.n. 3
Muratio rivi non facilè admittenda 43. 21. 3. n. 8

RIXA.

Autor rixæ in neceſſitate ſe defendendi conſtitutus, vix pœna ordinaria afficiendus eſt 9. 2. 4. 3
In rixa plures vulnerantes vel occidentes omnes in ſolidum tenentur 9. 2. 11. n

ROMA.

In 14. Regiones diviſa fuit 2. 15. 1. 3

RUSTICITAS.

Contra jus naturale, etſi occulta fiat, non excuſat 2. 1.7.3
Libertum ſine venia in jus vocantem excuſet 2. 5.e. 6

RUSTICUS.

Ruſtici hodie vindicantur 6. 1. 1.7
Occupatus circa rem ruſticam non poteſt citari 2. 10. 2.3
Ruſtici compelli non poſſunt, ut res ſuas in civitatem vehant 50.11. 1. nu. 1
Poſſunt tamen compelli, ut potius civibus vendant, quàm extraneis 50. 11. 1. n. 3
Sicut Domino ſuo potius vendant non ad mercatum ſed ad familiæ ejus indigentiam ibid.
vide OPERÆ.

S.

(*Saat.*)

FRumentum in herba (*die Saat*) vendere hodie prohibitum eſt. 2. 8. 2. Et 18.1.78. 11

SACCULARII.

Vivunt quoque ſuis legibus 1. 1. 2. 7

SACERDOS.

Sacerdotalis benedictio de ſubſtantia matrimonii non eſt 2. 6. 6. 3
Sacerdotis officium procuratori delatum liberat à munere procuratorio 3. 3. 18

SACRA.

Res ſacræ quænam dicantur 1. 8. 6. 5
Partem juris publici conſtituunt 1. 1. 1. 6
Eccleſiæ ap. Batavos ſunt juris humani non apud nos 1. 8. 1. 1
In ſacro loco peccatum gravius coercetur 1. 8. 8

SACRARIUM.

Locus ſacer & ſacrarium differunt 1. 8. 9. e
Evocatio ſacrorum è ſacrario cur neceſſaria fuerit ib n.2

SACRILEGIUM.

Sacrilegium jure civili proprie non eſt, quando res profana in loco ſacro oblata eſt, ſecus autem jure canon. & Carolin. 48. 13. 5. num e
Pœna ſacrilegorum quænam 48.13.6.n.2

Rem

Rem ſacram ſurripiens ex loco privato minus eſt quam ſacrilegus 48. 13. 9. nu. 1
Sacrilegii pœna in hæredes tranſit 48. 13. 14. n. 1

SÆVITIA.

Sævitia in Præceptoribus & magiſtris culpæ annumeratus 9. e. 5. 6
Matrimonii uſus marito interdictus ob ſævitiam 1. 6. 1. a
Alios effectus vid. ib. n. 3

SALARIUM.

Adſeſſori ſolvendum licet abſque ſua culpa in officio ceſſet 1. e1. 4.
Totius anni advocato debet cliens, initio anni reſignans ib. 3
Si cauſa, ob quem promiſſum ceſſet, non debetur ib. & 5
In quadrimeſtria etiam ſpatia dividi ſolet 1. 12. 4. n. 4
Ob ſalarium non ſolutum Procuratori renunciare non licet 3. 3. 8. 14
Promiſſum à procuratore peti poteſt 17. 1. 7
Salarium curatoribus quomodo conſtituendum, Vid. Curator.
Quomodo J. Sax. Paſtor Eccleſ. illud tranſmittat 1. 22. 4. 6
De ſalario extra ordinem jus dicitur 50. 13. 1. n. 1
De ſalario Advocatorum vid. in vocab. Advocatus.
Salarium Advocato debetur, licet cauſa non ſit finita, modo per Advocatum non ſteterit, remiſſivè 3. 3. 30. n. f.
Salarium advocatis conſtituet Judex 50. 13. 1. 1
An totum peti poſſit non elapſo anno ſi bebeat certam determinationem operarum 1. 11. 4. 5
Ob hoc non ſolum procurator poteſt acta retinere 3. 3. 25. 1. limit. 3. 3. 26
An procurator cum Dominus non eſt ſolvendo contra reum condemnatum actionem judicati habere poſſit propter ſalarium ſuum. 3. 3. 30. 1
An Advocati poſſint ſuos clientes convenire ob ſalarium ib. n. 1

SALVA GUARDIA.

Damnatis ſalva guardia à ſolo Imperatore vel Principe dari poteſt 48. 1. 19. 4. 0. 6

SALUUS CONDUCTUS.

Ad publica pacta pertinet 2. 14. 5. 21
Salvus conductus ab omni dari poteſt judice 48. 19. 4. n. 4
Salvus conductus eſt vel generalis vel ſpecialis ib. n. 5
Ad ſalvum conductum concedendum cauſæ cognitio requiritur & informatio 48. 19. 4. n. 6

SANGUIS.

Turbatio ſanguinis ſummoperè vitanda 3. 2. 11. 2. & 6

SATISDATIO.

A parentibus etiam, ſed qualiſcunque & ſine juramento præſtanda 2. 6. 1. 1
Per fidejuſſores hodie in certa quantitate fieri ſolet 2. 8. 1. 4
Neceſſaria quæ ſit, & ubi obtineat 2. 8. 8. 10. ſeqq.
An ſi procurator actoris poſt exactam cautionem mandatum acceperit ſatiſdatio ob ratihabitionem ſit neceſſaria 2. 8. 12
Hodie non exolevit 2. 8. 1. n. 6. Sed per pignora fieri poteſt 2. 8. 1. num. 7
Satiſdatione à procuratore præſtito reſilire à procuratura non poteſt 3. 3. 8. 13
Satiſdatione præſtita, res deſinit eſſe integra 3. 3. 8. n. 13. & 14

SCENICUS.

Quæ pœna in ſcenam vel arenam prodeuntium ob lucrum 3. 22. 5
Locans operas ſuas ut ſcenicum ageret, an fiat infamis licet ſe non ſtiterit 3. 2. 3

SCIENTIA.

Scientia rei al[illegible]ando interrumpat uſucapionem 41. 16. 3. 1
Scientia ab [illegible]ſi cætare prohibendi non nocet 9. 4. 3
Scienti non [illegible] dolus 6. 1. 26

SCILICET, VIDELICET.

Particula (ſcilicet vel videlicet) eſt præcedentium reſtrictiva, determinativa, & modificativa 33. 7. 12. 0. 8

SCRIPTURA.

Creditor falſa ſcriptura deceptus quam actionem habeat 4. 3. 38
Nemo in ea Scriptura, quam improbat, fundamentum ſuum ponere poteſt 5. 1. 8. 36
Qui ſcripturam negat propriam Exceptionem ſolutionis licet habeat, opponere poſtea non poteſt 11. 1. 11. 65. ſeqq lim. ib. 68
Scriptura privata contra ſcribentem probat 16. 3. 14. 11
Contra ſcripturam ſuam contrarium quis probare non poteſt, niſi falſitatem demonſtret 16. 3. 14. n. 12
Scripturæ privatæ interdum pro ſcribente creditur ib. 13
Si utriuſque contrahentis manu ſubſcripta plena probet 16. 3. 24. n. 17. ſeqq.
Regulariter Scriptura ad probationem requiritur 20. 1. 4 2
Scriptura interdum plus valet, quam quod actum eſt 33. 2. 19. n. 1
Inter perſonas, inter quas eſt affectio ordinata, ordo ſcripturæ inſpicitus 36. 1. 57. n. 10
Scriptura in peregrina lingua quomodo recognoſcenda 42. 5. 15. n 16
An ille quem ſcripſi cohæredem meum eſſe ex ſcriptura illa actionem habeat 2. 14. 32. 1

SCOPELISMUS.

Scopeliſmus quid, ejuſque pœna 47. 11. 9. n. 1

SECURITAS.

Securitatis publicæ & privatæ maxima cura eſt habenda 1. 15. 1. 13

SEDITIO.

Seditionem moventis contra immediatum Magiſtratum vel populum quæ pœna 48. 19. 38. n. 2
vide tumultus:

SENATOR.

An filia Senatoris potuerit nubere liberto 1. 9. 5. 4
Senatoris filius emancipatus an adhuc pro tali habeatur 1. 9. 7. 1
Si Senator pater ex ordine motus ſit, filius tamen ejus gaudet privilegiis 1. 9. 7. n. 0
Filius Senatori ob crimen Senatu moto natus an fruatur privilegiis Senatorum filiis competentibus? 1. 9. 7. 4
Nepoti ex filio Senatu moto ante conceptionem illius an avi Senatoris dignitas proſit, nec obſit patris calamitas ib. n 5
Quinam dicantur liberi Senatorum 1. 9 10
Inter Senatores Rom. an illuſtres referendi 1. 9. fin. 3
An Senator aliquibus in provincia negotiis defunctus privilegio fori ſe defendere poſſit 5. 1. 36. 2

SENATUS.

Senatus Rom. jus facere potuit 1. 3. 9. 1
Senatu motus ob turpe factum teſtis vel judicis officio fungi nequit 1. 9. 2. 2
Senatu motus capite non minuitur 1. 9 3. 1
Senatu motus Romæ morari poteſt & quare ib. n. 0

SCTUM MACEDONIANUM.

SCtum Maced. de filiis loquens extenditur etiam ad Nepotes & licet loquatur de pecunia extenditur tamen ad alias res, ſi in fraudem legis mutuo datæ 14. 6. 14. 1. Et 14. 6. 3. 7
Ceſſat, ſi filiusfamil. ſolitus ſit mutuum accipere & pater illud ſolvere conſueverit 14. 5. fin. 1
Introductum eſt in odium fœneratorum 14. 6. pen. Et 14. 6. 1. 1
Dignitas in eodem non attenditur 14. 6. 1. n. 3
Ceſſat in peculio caſtrenſi, 14. 6. 1. n. 4. In milite, ib 5 In bonis adventitiis, quorum plenam adminiſtrationem habet filiusfamil. 14. 6. 1. n. 6. ſi propriam œconomiam filius inſtituat, ib ceſſat, ſi creditum ſit illi, qui pro patrefamil. à pleriſque habitus eſt, 14. 6. 3. 1. Item, ſi pupillus dedit filiofamil. ib. 3. ſi filiusfamil. alii filiofamil. 14. 6. 1 n. 6
Locum habet SCtum, ſi minor minori filiofamil. dedit 14. 6. 1. n. 4
Locum habet in iis quoque contractibus, quibus fraus Scto fieri poteſt 14. 6. 7. 3. Et 14. 6 3. n. 7
Ceſſat, ſi filiusfam. pro alio fidejuſſit 14. 6. 7. 1. lim. ib. & 2
Ceſſat, ſi duo crediderint filiofam. & unus eorum filiumfam. eſſe ſciverit, ambobus nocet ſcientia 14. 6. 7. n. 3
Ex Scto datur actio & Exceptio ib. 5
Exceptio eſt realis etiam fidejuſſoribus competens ib. 6. lim. ib.
Filiusfamil. Inſtitor conſtitutus interdum Exceptione Scti Maced. uti poteſt 14. 6. 7. n. 7
Sola ſcientia patris excludit hoc Sctum ibid. 8
Ceſſat quoque Sctum, ſi in rem patris vertit pecuniam, vel in ſtudia 14. 6. 7. n. 9. lim. ib. 10. 11. ſeq.
Filius ſui juris factus, & partem pecuniæ mutuo acceptæ ſolvens, Sctum amittit 14. 6. 7. nu 14. lim. in pignore, ib. 15
Hæc Exceptio competit etiam filiæfamil. quæ ornamenta adhuc etiam extantia comparavit 14. 6. 9. 1
Filiusfamil. ſi extet pecunia aut utiliter converſa ſit, in conſcientia ſolvere tenetur 14. 6. 9. n. 2. 3. Et 14. 6. 10. 1
Item, ſi Scto huic jurato renunciaverit 14. 6. 10 n. 3
Except. Sct. Maced. etiam poſt Sententiam opponi poteſt 14. 6. 11. n. 1
Filiusfam. huic Exceptioni renunciare nequit ib. 7. lim. ib.
Non capiret Excep. Scti, ſi pater ab initio conſentit & poſtea revocavit 7. 14. 6. 12
Locus eſt Scto ſi pater juſſerit, avus vero non, in poteſtatate habens nepotem 14. 6. 14. 1. ſeq.
Pater receptis literis de filii mutuo in continenti debet proteſtari 14. 6. 14. 1. ſeq.
Pater receptis literis de filii mutuo in continenti debet proteſtari 14. 6. 16. 2
Creditori qui ſcire potuit alterum eſſe filiumfam. non datur actio 14. 6. pen.

SC. ORFITIANUM.

Vocat liberos ad matris hæreditatem 38. 17. 1. n. 1. lim. n. 0

SC. TERTULIANUM.

Vocat matrem ad ſucceſſionem liberorum, petito tutore 38. 17. 2. n. 1. & ſeqq.

SC. TREBELLIANUM.

QUARTA TREBELLIANICA.

In Trebellianica inſpicienda quantitas matrimonii tempore reſtitutionis 35. 2. 30. n. 0
Per hoc SC. actiones hæreditariæ transferuntur 36. 1. 1. n. 2
Alienatio à fideicommiſſario ratihabita Trebellianicæ imputatur 36. 1. 5. n 3 & 4
Scientes totam hæreditatem reſtituens non repetit Trebellianicam 36. 1. 21. & 68
Fideicommiſſario in petendo moram committente, fructus in quartam non imputantur 36. 1. 22. n. 3. 4. 5
Ex legato partitionis Trebellianica non debetur 36. 1. 22. 10

Hæres

Hæres rem ve aliquo ex teſtamento jusſus, qualiter hæc imputanda quartæ 36. 1. 58. n. 4
Rogans, t ſtam hæreditatem reſtituere videtur prohibuiſſe detractionem Trebellianicæ 36.1.77.n.8

SCTUM VELLEJANUM.

Ideo introductum eſt, quia non æquum videbatur mulieres officiis fungi virilibus ejusmodique obſtringi obligationibus 16. 1.2.8
Mulier omnis modis contra idem vel in veteri vel in nova obligatione poteſt intercedere 16. 1. 2. n. 2. 3. & 4
Ex interceſſione mulieris ipſo jure actio non datur ib. 5. ſeq.
Hodie mulieris fidejuſſio ipſo jure non valet lim. ib. 8
Etiamſi pro patre, & ſilio intercedat, tamen Scto hoc juvatur 16.1. 2. 1. 10. ampl. ib. 11
Liber eſt ab actione, qui mandatum mulieris pro minore fidejusſit 16. 1. 6.
Mulier ſuam rem pro alio pignori dans, intercedit 16. 1. 8.1
Si pignus ſibi datum remittat, hæc non eſt Interceſſio, ſed donatio vel gratificatio ib. lim. ib. 2
Non amittit Sctum, ſi obliganti bona ſua conſenſerit 16. 1. 8. n. 3
Amittit illud, ſi tutoribus Indemnitatem promittat ib. 4
Item, ſi de novo contrahat cum creditore & quaſi ex mutuo ſe obliget 16. 1. 8. n. 5
Quando ſolvit præcedente obligatione, vel debitorem ſuum delegat, datur Condictio Indebiti 6.1. 8.n.6
Ceſſat Sctum, quando ſine præcedante Interceſſione ſuum debitorem delegat 16. 1. 8 n. 9
Ceſſat, ſi rem ſuam pro marito obærato, ſine præcedente Interceſſione in ſolutum det ib. 10
Quando mulier alienam obligationem novavit, etiam priſtino creditori actio reſtituitur 16. 1. 8. n. 11
Si jura hæreditario ſuccedet debitori, pro quo interceſſit, directa etiam actione tenetur ibid. 12
Si creditor mulieri, quæ debitori, pro quo interceſſit, directa etiam actione tenetur ib. 12
Si creditor mulieri, quæ debitoris obligationem novaverat, ut hæres ſuccedat, nihilominus reſtituenda actio eſt contra debitorem 16. 1. 8. n. 13
Mulier, hæreditatem emens, non intercedit 16. 1. 13. 1
Vidua, quæ mariti obærati æs alienum in ſe ſuſcepit, beneficium Scti non habet ib. 3
Quando actio reſtituitur, omnes ſimul acceſſiones reſtituuntur 16. 1. 8. n. 4
Varii dantur & referuntur Caſus, ubi mulieri Scto non ſuccurritur 16 1 16. 1. ſeq. & 16. 1. 22
Creditorem Ignorantia circa Interceſſionem mulieris excuſat, ſi cum muliere ab initio contrahat 16. 1. 17. 1
Uxor, quæ cum ſocio rei communis tuendæ cauſa mutuum, cepit, in ſolidum obligatur ibid. 4
Si mas & fœmina in ſolidum ſe obligant in cauſa communi, fœmina pro parte tenetur 16. 1. 17. n. 5. & 6
Tenetur mulier, ſi cum marito communem mercantiam exercet ib. 7
Mulier, quando promiſſa Indemnitate aliquem ad obligandum inducit, Scto non fruitur 16. 1. 19
Mulier ſi ſine animo decipiendi ad interrogata reſpondeat, ſe hæredem eſſe, cum tamen non ſit, Sctum non amittit 16. 1. 23
Amittit Sctum, ſi animo decipiendi intercedat 16. 1. 30. 1
Adeundo hæreditatem non videtur intercedere, & ſic non juvatur Scto 16. 1. 32. & 16. 1. fin 1
Ex hoc Scto mulieri rerum fructibus reſtituitur 16. 1. fin. 3
Mulier etiam [illegible] Scto renunciare poteſt ib. 4. & 5
Interceſſio poſt biennium repetita vim renunciationis habet 16. 1. fin. n. 6
Mulier, quæ interceſſit, in ultimis ſi mandet hæredibus, ut fidem liberarent, Scto non utuntur ib. 7
Jurata renunciatio obeſt & non obeſt mulieri 16. 1. fin. nu. 8. 14. 15. & 16
Si jurato renunciat, Certi[illegible]atio non requiritur ib. 17
Non præſumitur Interceſſio, quando uxor cum marito ſe obligat 16. 1. fin. n. 18
Quando in taberna merces vendit mulier, non præſumitur Societatis jure negotiationem exercere 16. 1. fin. n. 19

SENTENTIA.

A communi ſententia non facilè recedendum 1. 3. 2, 1. 1. 13. nu. 4
Contra conſuetudinem nulla 1. 3. 32. 8
In 5. cauſis tertio præjudicat 1. 5. 25. 2
Sententia proviſionalis principali non præjudicat 1. 6. pen. 2
In feriis ſacris aut meſſium non feratur 2. 12. 1. 5. & 6
Si ſententia diverſos habeat effectus, ut proſit vel noceat, judex cautionem addat 3. 2. 2. 2
Sententia contra mortuum ferri poteſt, ſi ſatisdatum 5. 1. 15. 1
In ſententia, quæ probatio mihi injuncta, ſi certus terminus non præfixus, hic non currit, niſi denuo præfigatur 4. 4. 19. 7
Non videtur dicta, niſi à tota lite diſcedatur 4. 18. 19. 1
Inter [illegible] parvi præjudicii, vel ſi tendat in favorem abſentis, [illegible] ferri poteſt 4. 8. 27. 1. lim. ib. 3
Præ[illegible] de ſolvendo, licet non ſit definitiva ſententia, revocari non poteſt 5. 1. 21. 2
In contumaciam lata, ſæpè pro contumace fertur, qui tamen in expenſas condemnatur 5. 1. 73. 8
Contra abſentem in contumaciam lata, ex duabus cauſis impugnari poteſt 5. 1. 73. 8
Oppoſitam ſententiæ iniquitatem Executor attendere non debet, licet, ex actis conſtet, bene tamen nullitatem ib. 2. lim. ib.
Ex falſis allegationibus contra abſentem lata, eſt nulla 5. 1. 75. n. 3
Executor niſi falſitas ex Sententia appareat, iſtam ad judicem referre debet 5. 1 75 n. 4
Sententia nulla, cum actor nullum jus habuerit, prodeſt tamen ei, qui actionem habet, & cujus intereſt 5. 1. 6 7
Super eodem facto Sententiæ tolerantur, inter diverſas perſonas latæ 5. 2. 15. 4
Sententia contra Teſtamentum præjudicat omnibus præſentibus, & abſenti per contumaciam 5. 2. 17. 4. lim. ib.
Sequi non poteſt, quando plures ſunt ejuſdem nominis 6. 1. 5. 8
Licet contra tertium pignoris poſſeſſorem lis inter alios agitata, ſententia tamen nihil operatur, ſed novo proceſſu opus eſt 6. 1. 25. 6. lim. ib.
Etiam contra ferenda Sententia, quando Reus nulla parte litis poſſidet 6. 1. 27. n
Sententia lata contra poſſeſſorem, ob interventionem tertii, ejuſdem non impeditur Executio 6. 1. 57. 1
Lata Sententia, quæ in rem judicatam tranſiit, ſi lis de eadem re moveatur ab alio, nec Executio differenda, nec cautio præſtanda 6. 1. 57. n. 5. limit. ib.
Sententia judicis excedentis quotitatem ſibi datam in actione familiæ herciſcundæ per omnia invalida eſt 10. 2. 27. 3
Tempore meſſis invito reo lata eſt ipſo jure nulla 2. 12. 6. 1
Parte utraque volente ſententia etiam in feriis ferri poteſt ib. n. 2
Contra matrem lata præjudicat pupillo 37. 10. 1. n. 4
Non poteſt pro parte valere pro parte non 39. 2. 27. n. 4
Debet eſſe libello conformis 1 n. 1. 18. 2. explicatur ib. 6. ſeqq.
Vanum debitorem ab obligatione naturali non liberat 12. 6. 60. 2
Falſum eſt, Sententiam tam ſtricti juris eſſe, ut ad acceſſoria trahi nequeat 12. 6. fin. 6
Judex appellationis poteſt Sententiam confirmare ex alia cauſa 14. 1 5. fin. 2
Judex appellationis Sententiam judicis, à quo, nullam ex alia cauſa confirmare poteſt ibid. 3
Sententia continere debet vel condemnationem vel abſolutionem 42. 1. 1. n. 1
Ex ſententia poſt rem judicatam oritur actio judicati & executio 42. 1. 4. n 1
Sententia certam quantitatem non exprimens, ſi referat ſe ad acta, valet 42. 1. 5. n. 1
Sententia ex actis probatoriis explicari debet n. 2
Sententia ſub conditione probationis lata interlocutoria 42. 1. 14. num. 8
Sententia definitiva revocari non poteſt 42. 1. 14. n. 3
Sententiam interlocutoriam judex quatenus revocare & non revocare poſſit 42. 1. 14. n. 1. 2. & 4
Sententia alibi lata, quando alius judex exequi poſſit 42. 1. 15. n. 3
Sententia quoque fertur ex conventione partium 42. 1. 26. n. 1
Sententia à duobus judicibus delegatis diverſimodè lata requirit declarationem delegantis 42. 1 28. n. 1
Sententia contra expreſſum jus lata ipſo jure nulla 42. 1. 32 n. 1
Secus ſi de jure litigatoris pronunciatum & jus ipſum controverſum num. 2
Contra ſententiam ex falſis teſtimoniis latam datur reſtitutio 42. 1. 33. n. 1
Sententia ex falſa cauſa lata errore reperto corruit 42. 1. 33. 3
Interlocutoria non infamat 3. 2 13 7
Sententia ex falſis inſtrumentis lata an ipſo jure nulla, an vero per reſtitutionem 42. 1. 33. n. 4. & ſeq.
Sententia, in qua Judex expenſarum mentionem non fecit, eodem die ſuppleri poteſt 42. 1. 42. n. 1
Sententia contra pupillum hæredem lata, an, ſi poſt abſtineat pupillus per reſtitutionem obliget ſubſtitutum ſuccedentem 42. 1. 44. n. 1. 2
Sententia lata ſuper Majoratu vel primogenitura contra poſſeſſorem præjudicat ipſius ſucceſſori 42. 1 44 n. 5
Sententia in criminalibus lata an ullo modo à judice mutari poſſit 42. 1. 45. n. 2 3
Sententia contra indefenſos minores lata ipſo jure nulla ib. n. 4
Secus in criminalibus & ſpiritualibus & ſi pro minore lata n. 5
Ad ſententiam etiam audiendam omnes, quorum intereſt 42. 1. 46 num. 1 & ſeqq.
Sententiam ſemel latam judex corrigere non poteſt 42. 1. 55. nu. 1
Sententia judicis per decretum tranſmiſſionis actorum irrita fit 42. 1 55. n. 2
Sententia in qua ſumma non expreſſa, vel per ſe vel per relationem ad aliud nulla 42. 1. 59. n. 1
Sententia inter duos lata tertio abſenti regulariter non præjudicat, niſi in quibusdam caſibus 42. 1. 63. n. 1. & ſeq.
Sententia ſi contra poſſeſſorem in genere lata, an ex judicato ſuper hypotheca executivè agi poſſit contra tertium ib n. 5
In criminalibus indiſtinctè ſententia neceſſaria 42. 2. 1. n. 2
Quando res per ſententiam definitivam determinari poteſt, non eſt locus ſententiæ proviſionali 42. 4. 5. n. 2
Sententia die feriata lata ab arbitro an valeat 4. 8. 56. 1
Sententia die præſtitum non publicata nulla eſt 43. 24. 1. n. 3
Aliud

Aliud in ſupremo Appellationum judicio Sax. Elect. conſuetudina receptum 45. 14. 5. n. 4
A ſententia alia præſtituta non publicata ſi appellatur, iſta nullitas in ſuperiori judicio non attenditur, niſi aliquod præjudicium attractum abſenti 43. 24. 5. n. 5
Approbans per errorem ſententiam ex falſo inſtrumento latam per viam reſtitutionis ſententiam impugnare poteſt 44. 1. 11. n. 1 & ſq.
Executio ſententiæ contra tertium inauditum an inſtitui debeat 44. 2. 4. nu. 34
ſententia ex qua diverſi effectus produci poſſunt exprimenda eſt cum cauſa 44. 2. 9. n. e
Ex æquitata canonica ſententia ſuper non petito ferri poteſt 44. 2. 11, num. 8
ſententia contra jus lata ipſo jure nulla eſt, nec appellatione indiget 49. 1. 19. n. 1. 2
ſententia conditionaliter, ſi conditio ſit extrinſeca, rectè concipitur 49. 4. 1. n. 2
A qua ſententia appellari liceat. vid. Appellatio.
Sententia nulla dicitur & ſine appellatione reſcindi poteſt variè 49. 8. 1. n. 1-4 & ſeq.
Sententia contra non citatum lata ipſo jure nulla eſt 49. 8. 1. n. 8
Sic ſententia ad impoſſibilia obligans 49. 8. 3. n. t
Sententia quo caſu contra non citatum ferri poſſit 50. 8. 2. nu. 7
Per procuratorem totam cauſam agens an per ſententiam condemnatoriam fiat infamis 3. 2. 6 4
Etiam in judicio contrario ſententia infamat quando agitur de fide rupta 3. e. 6. n. 9

SEPARATA, SEPARATIO.

Separationi ſi cauſam dederit maritus non dotem reſtituere tenetur uxori 24. 3. 18. n. 4. 5
Beneficium ſeparationis quibus detur 42. 6. 1. n. 1. & e7. ut & 42. 6. 4. 1.
Separat tum ſeparata eſt ſeparatio 3. 6. ult. 2
Creditores hæredis non utuntur ſeparatione, extra ordinem tamen ob dolum & ex magna cauſa ipſis ſuccurritur 42. 6. 1. n. 1. 11. 1e
Creditores defuncti jure ſeparationis præferuntur etiam creditoribus hæredis anteriorem generalem habentibus 42. 6. 1. n. 8
Idem ſi fiſcus hæredis creditor 26. 6. 1. n. 9
Quid in March. Brandeb. Elect. obſervetur 42. 6. 1. n. e0
Bona ſiiuſam, ſeparantur à Caſtrenſibus creditoribus id petentibus 4e. 6. 1. n. 15
Creditores defuncti quatenus utantur jure ſeparationis, & quam habeant cautelam ib. n. e6. 30
Per nudam acceptionem uſurarum non amittitur jus ſeparationis 42. 6. 1. n. 17
Nec ſi cautio ab hærede accepta ibid. n. 18
Separatio non impetratur, ſi commixtio facta bonorum hæreditariorum cum hæredis bonis 42. 6. 1. n. 19
Secus in Marchia & Pomerania ib. n. 20
Quibus caſibus ceſſet ſeparatio 42. 6. 1. n. 24. & ſeqq. ut & l. 2. nu. 1. & 5
Quando peti poteſt ſeparatio 42. 6. 3. nu. 1. ut & 4. n. 2. 3

SEPULCHRUM, SEPELIRE.

Cenotaphium an faciat locum religioſum 1. 8. 7
Quomodo Cenotaphium à ſepulchro differat 17. 7. 6. 5
Qui in locum alienum cadaver intulit actione in factum & pœnali tenetur 11. 7. 2. 1
Sepulchra alia ſunt hæreditaria, aliæ familiaria 11. 7. 5. 1
Jus ſepeliendi in ſepulchro familiari, pro pretio vel gratis alii concedi poteſt ibid 2
An liberto jus ſepulchri familiaris competat 11. 7. 6. 4
Propria autoritate cadaver in agro meo ſepultum ejicere non poſſum, extrahens vero de ſepulchro violato hoc caſo non tenetur, ſed de Injuria 11. 7. 8. 1. & 2
Vicinus tenetur viam præſtare juſto pretio ad ſepulchrum 11. 7. 12. 1
Mulier ex bonis propriis ſepelienda 11. 7. 16. 2
Si non habeat dotem, omnes expenſas præſtat pater, ſi neque pater ſufficiat, erogabit, quantum facere poteſt, maritus 11. 7. 16. 3. 4
Pater pactus ut dos, ſoluto matrimonio, ad ſe revertatur, onus funerandi in maritum transfert 11. 7. 16. n. 5
Cur per pactum fieri nequeat, ne in monumentum, inferantur, ii, qui inferri poſſunt 11. 7. 18
In communi ſepulchro etiam invito altero ſepelire licet 11. 7. 14
Fallit interdum 1. 8 6. 8
Ad ſepulchrum iter non perit non uſo 8. 6. 2 9. Et 8. 6. 4. 1
Locus ille religioſus eſt, ubi caput tumulatur 11. 7. 44. 1
Mulier gravida non eſt ſepelienda, fœtu nondum extracto 11 8. 2. 1
Venditor ſepulchrum in fundo ſibi reſervans etiam iter ſibi reſervaſſe creditur 11. 7. 10
Sepulchrum qui violat, dolosè fit infamis 47. 12. 1. n. 1
Quænam contra ſepulchrorum violatores detur actio 47. 12. 3. n. 1
Armata manu ſepulchra qui ſpoliant, capite etiam puniuntur ib. n. 5
A ſepulchro monumenta, ſaxa & arma auferentes quomodo puniantur 47. 12. 7. num. 2. & ſeq.
Quomodo lapides ſepulchrorum vindicari poſſint 6. 1. 43. 1

SEQUESTRATIO.

Sequeſtrare volenti reſiſti poteſt quomodo 1. 1. 3. e4
Sequeſtratio bonorum quando & quomodo concedenda 5. 1. 62. 4. Et 49. 1. 21. n. 14. & ſeq.

SERVITUS.

Perſonalis ab eo reſervari poteſt qui domum alienat 7. 1. 32
A Domino non quidem uſufructuario conſentiente imponi poteſt 7. 1. 15. 3
In ædibus communibus non poteſt ab uno dominorum imponi 8. e. 2. 1. lim. ib. 2.
Alia eſt in ſolio, alia in ſuperficie 8. 1. 3. e
Urbanæ inhærent ædificiis 8. 1. 3. n. 2
Ruſticæ inhærent ſolo ib. 3
Conſiderantur abſolutè & relativè ib. 4.
Iter & ſervitus altius tollendi diverſa conſideratione, ruſticæ & urbanæ ſervitutes ſunt 8. 1. 3. n. 5
Quædam ædificia ratione pignoris vel alius effectus ſunt ruſtica prædia 8. 1. 3. n. 7. & 8
A Vaſallo & Emphyteuta ſervitus conſtitui poteſt ib. 9
Ad tempus aut conditionaliter conſtitui quidem non poteſt, bene tamen promitti 8. 1. 4. 1
Sub modo concedi poteſt ib. 6
Iiſdem ferè modis conſtituitur, quibus uſusfructus 8. 1. 5
Servitus Cloacæ deſcribitur 8. 1. 7. 1
Eſt prædii urbani 8. 1. 7. n. e
Eadem utendum civiliter ib. 3
Conceſſio. ut ſpatiari liceat in alieno horto, non eſt ſervitus, niſi perſona ſit 8. 1. 8. e
Servitutes perſonales innominatæ deſcribuntur ib. 3
Multæ ex conſuetudine receptæ ſervitutes, quæ juri noſtro incognitæ 8. 1. 8. n 6. & ſeqq.
Pro parte retineri ſervitus, non verò acquiri poteſt ib. 11
Si certus in fundo locus, per quem eundum demonſtretur, cæteræ partes liberæ ſunt 8. 1. 9. 1
Indefinitè conceſſa ſervitute civiliter eadem utendum ib. 2
Locum ſervituti aſſignatum non facilè variare licet ib. 3. ſeq.
Servitus pro parte indiviſa domini conſtitui non poteſt 8. 1. 11. 1. & 8. 1. 17. 1
Via, ſi conſtituta tam anguſta, ut vehiculum duci aut jumentum agi non poſſit, iter potius, quam via, videtur conſtitutum 8. 1. 13. 1
In ſervitutibus realibus, ſi non valet ſecundum verba, valet tamen ſecundum mentem conſtituentis, ut valere poteſt ib. 2
ſervitutes propriè non uſucapiuntur, ſed longo uſu acquiruntur 8. 1. 14. 1. & 2
Continuæ longo tempore, diſcontinuæ tempore immemoriali præſcribuntur 8. 1. 14. n. 3
Medius locus publicus impedit interdum ſervitutem ib. 3
Servitus non valet, ne per tuum fundum eas 8. 1. 15. 1
Utilitas futura in ſervitute ſufficit ib. 2
Uſus ſervitutis apud plures in ſolidum eſſe poteſt 8. 1. 17. 2
In ſervitutibus patientia pro traditione eſt 8. 1. fin. 1
ſervitutum ea natura eſt, non, ut aliquid faciat, ſed ut quid patiatur in ſuo 8. 1. 15. n. 3
Quintuplices ſint 8. 1. 2. 1
Duplices ſunt ſervitutes, affirmativæ & negativæ 8. 1. 15. 5
Ad ſervitutis conſtitutionem requiritur utilitas 8. 1. 19. n. 1
Utilitas eſt, ſi majori pretio vendi poteſt ib. 2
Imaginaria non ſufficit 8. 1. 19. n. 3
ſub utilitate etiam amœnitatem complectimur ib. 4
In ruſticis & urbanis ſervitutibus vicinitas prædiorum requiritur 8. 2. 1. 1
ſi debetur mihi ſervitus oneris ferendi à vicinis ædibus, propter ædes reficiendas ago contra proprietarium 8. 2. 1 n. 4. & 5.
Præter non uſum requiritur in ſervitute urban. præd. amittenda, etiam actus aliquis poſitivus 8. 2. 6. 1
Idem de jure ſaxonico ib. 4
Hæres altius ædes tollere & legatas obſcurare poteſt 8. 2. 10. 1
Contra eum, qui tollendo ædes ſuas obſcurat lumina, nulla datur actio 8. 2. 9. 1. lim. ib. 2. & 5
Jure libertatis naturalis licet altius tollere ædes 8. 2. 11. 1. lim ib.
In ſervitute altius tollendi facultas, non neceſſitas ſpectatur ibid. 3. & 4
ſervitus per hoc non conſtituitur, ſi ſententia lata pro me licere mihi in meo pariete verſus aream vicini feneſtram aperire 8. 2. et. num 5
Alias ſervitus eſt proſpectus, alia luminum 8. 2. 15. e
Per arbores vel viridaria proſpectus adimi nequit 8. 2. 12. 2
ſervitus proſpectus ædibus quæ in conſpectu non ſunt, inutiliter imponitur 8. 2. 38. 1
Alia item luminum & ne luminibus officiatur 8. 2. 15. 2
Quomodo hæ differant 8. 2. 4
Qui ſervitutem ne luminibus officiatur debet, non conveniri poteſt, ſi in commodum vicini ſolem adimat 8. 2. 17. 1. & 2
ſi ſervitutem non debeam, licitum mihi eſt alterius lumina obſcurare 8. 2. 17. nu. 3
In venditione cum mentio facta ſervitutum, activæ non paſſivæ intelliguntur 8. 2. 17. n. 8
Ædificio lapſo & reſtituto, ſervitus priſtina iterum debetur 8. 2. 20. 3
Idem in fonte exſiccato & ad venas ſuas redeunte 8. 2. 20. n. 4
Aliud in ſervitutibus perſonalibus 8. 20. n. 6
ſervitutem non licèt reddere graviorem 8. 2. 10. n. 9
ſtillicidium poteſt elevari, non deprimi ibid. 10
Uſus ſervitutis non debet reddi difficilior 8. 2. 20. n. 12
Fundus ſerviens non poteſt ad culturam reduci ib. 13
Quomodo ſervitus fundo qui eſt in uſu imponi poſſit 7. 1. 16

Remiſſa

Remiſſa ſervitute altius non tollendi, non propterea remittitur ſervitus ſtillicidii 8. 2. 21. 1
Si ſervitus conſtituatur, ne luminibus officiatur, etiam futurum intelligitur ædificium 8. 2, 23. 1. lim. ib. a
Etiam prædio futuro acquiri poteſt ſervitus 8. 2. 23. n. 6
Dominus habens ſervitutem altius tollendi, ædes in infinitum tollere poteſt 8. 2. 24. 1
Servitus non augenda eſt, quamvis augeatur familia, cui conſtituta eſt ib. 1, Exempl ib. 3. 4
Rei communi imponi non poteſt, ab uno tamen retineri poteſt 8. 2. 26
Servitutes urban. præd. debent habere cauſam perpetuam 8. 2. 28. 1
Jus foraminis habendi & aquæ effundendæ non habet cauſam perpetuam, & tamen hodiè Servitus eſt ib. 3. 4. 5
Servitutes ruſt. præd. quæ non videntur habere cauſam perpetuam, longo tempore, quæ verò habent cauſam perpetuam, immemoriali tempore acquiruntur 8. 2. 28. n. 8
Confuſione Servitus tollitur 8. 2. 30. 1. lim. ib. 3. 4. 5
Singulare eſt, quod præſcriptio libertatis à ſervitute urbana interrumpatur per ſucceſſorem 8. 2. 32. 2
In ſervitute oneris ferendi ſerviens reficere tenetur parietem 8. 2. 33. 1. extenditur ib 2
Servitus altius tollendi eſt ruſtica 8. 3. 2. 1
Servitutes duplicem conſiderationem habent 8. 3. 2. n. 2
Servitus pecoris paſcendi eſt realis 8. 3. 4. 1
Servitus aquæ ductus certo reſpectu eſt realis & perſonalis ib. 2
In perſonali ſervitute utimur ad lubitum, in reali ad prædii neceſſitatem 8. 3. 4. n. 4
Fundus dominans, ſi non amplius indigeat aqua Servitus aquæ ductus ceſſat 8. 3. 5. 1
Jus compaſcuorum eſt mutua ſervitus ib. 2
Plures ſi ſucceſſivè cedant ſervitutem, idem eſt ac ſi omnes ſimul ceſſiſſent 8. 3. 11. 1. lim. ib. & 8. 4. ult.
Actus ſervitute conceſſa etiam pecora agi poſſunt omnia 8. 3. 12. 3
Vineæ ſervitus ſublatis vitibus non perimitur 8. 3. 13. 1
Ita ſervitus determinanda, ut quam minimo cum Domini damno fieri poſſit 8. 3. 13 n. 5
Domino prædii dominantis omne licet, quod ad conſervandam ſervitutem facit 8. 3. 15
Quando alicui facta eſt poteſtas aquam ducendi ex flumine publico, id citra damnum & præjudicium alterius eſt intelligendum 8. 3. 17. 6
Servitus, quæ mihi debetur per plures fundos, non exſpirat, ſi unius fundi Dominus fiam 8. 3. 18
Conceſſa ſervitute videtur etiam conceſſum illud, ſine quo ſervitute uti non poſſum 8. 3. 23. n. 6
Alteri non poſſum iterum commodare aquam, ex aquæ ductu mihi conceſſo 8. 3. 24. 1
Quando Dominus prædii dominantis acquirit dominium prædii ſervientis, ſervitus confunditur 8. 3. 27. 3. lim. ib.
Redemtione partium ſervientium etiam pro indiviſo ſervitus non admittitur, niſi omnes redimantur 8. 3 31. 2
Cum ei, qui aquæductum habet, permittatur, ut alteri cedat aquæductum, ſervitus inde non conſtituitur 8. 3. 33. 4
Servitus aquam hauriendi non amittitur, cum fons exaruit 8. 3. 35. 4
Sua natura realis, ſi ad perſonam referatur, fit perſonalis 8 3. pen. 1
Qui ſub pœna promittit, ſe non aperturum in muro feneſtram, is non inſtituit ſervitutem 8 3 pen n. 3
Cum aqua per rotam ex flumine hauritur, propriè ſervitus non eſt 8. 4. 1. 1
Servitutem nemo deteriorem facere poteſt, licet meliorem 8. 2. 20. 9
Servitutes an locari poſſint 19. 2. 44. 1
Quæ ſi ſervitutes ſunt, quæ non habent cauſam naturalem 8 4. 2. 3
Monumentis ſacris ſervitutes non imponuntur 8. 4. 4. 1
Communi fundo ſervitutem acquirere non poſſum 8. 4. 5. 1
Si mihi & extraneo ſervitutem ſtipuler, mihi tantum acquiro ib 2
In ædibus venditis in ſpecie exprimendæ ſunt ſervitutes, quæ debentur 8. 4. 7. 11
Servitutem qui debet pati, tenetur, ut alter refectionis cauſa accedat 8. 4. 11
Domino etiam conceſſa ſunt, quæ ad commodiorem uſum ſervitutis faciunt 8. 4. 11. n. 2
Meliorem facere ſervitutem non poſſum ib. 4
Refectio ſervitutis ſumtibus ejus cui ſervitus debetur facienda 8. 4. 11. num. 5
In mari & aqua publica ſervitus conſtitui non poteſt 8. 4. 13. 1
Ad conſtituendam ſervitutem compelli quis poteſt ob utilitatem publicam ib.
Fundus ſerviens ſi neque ſuo neque prædii domino ſatis fructuum præbeat, Dominus præferendus 8. 4. 13. n. 5
Dominus pluribus per eundem locum ſervitutem conſtituere poteſt 8. 4. 15
Propter ſervitutes reales datur actio confeſſoria & negatoria 8. 5. 2. 1
Longo tempore acquiritur ſervitus, ſine titulo, ſciente domino 8. 5. 10. 1
Ad præſcriptionem ſervitutis quatuor requiruntur 8. 5. 10. num. 6 & ſeqq.
Fundus per quem teſtator ad ædes ire ſolebat, legatus præſtare debet eam ſervitutem Domino ædium 8. 5. 20. 1

Brunneman. in Pandect.

Fundus legatus intelligitur cum ſervitute, ex aliis fundis debita 8. 5. 26. n. 2
Servitus Cloacæ debetur, cum ex duabus ædibus alteras vendiderim ib. 3
In dubio ſervitus pro reali habetur 8. 5. 20. n. 6
Noſtro juri compaſcendi hodiè renunciari poteſt ib. 10
Conſtitui poteſt ductus aquæ nondum apparentis 8. 5. ult. 1
Servitus amittitur per non uſum 8. 6 2. 1
Non acquiritur, ſi jure ſam liaritatis per aliquot annos uſus ſits 8. 6. 2. n. 3
Qui pro parte utitur ſervitute, totam retinet ib 4
Via & actus retinetur, ſi itinere uſus ſim ib. 5
Inundatione ſi perierit, reſtituitur 8. 6. 2. n. 8
Non amittitur, ſi communem cum pupillo fundum dominantem habeam, & nemo noſtrum uſus ſit ib. 9
Iter ad ſepulchrum non perit non uſo 8. 6. 2. n. 9
Nec perit ſervitus, ſi per plures fundos eadem conſtituta ib. 10
Cum ex uno fundo duo facti ſunt, retinetur via per totum fundum, utendo via in unâ parte 8. 6. 6. 3
Si ſervitutis tempus continuum amittitur non utendo 10. vel 20. annis 8. 6. 7 a
Confuſione ſervitutes amittuntur 8. 6. 18. 1
Duplicato tempore amittitur, ſi alternis menſibus vel annis uti liceat 8. 6. 7. n. 2
Ex conceſſione actus Servitutis contrarii amittitur 8. 6. 8. 2
Via communis retinetur uſu unius ſocii 8. 6. 10. 1
Non utendo debito tempore & loco amittitur Servitus ib. 19, ſeqq.
Amittitur idem, ſi alio genere pecudum uſus ſim, non vero ſi ampliori numero 8. 6. 10. n. 22. & 23
Servitus retinetur per M. F poſſeſſorem 8 6. 12. 2
Aquæ hauſtus amittitur, cum intra decennium non hauſta aqua iter, tamen ad fontem eſt 8. 6. 17
Jus aquæductus lapſu temporis non amittitur, rivo nondum ducto 8. 6. 19. 1
Servitus retinetur uſu meo & ſervi, & amici & aliorum 8. 6. 20
In aliqua certe parte fundi jam conſtituta ſervitus eſt in bonis ejus, qui eam debet 33. 1. 2
Diſcontinua non acquiritur, niſi per poſſeſſionem temporis immemorialis 39. 3. 1. n. 10
Ad præſcriptionem ſervitutis non requiritur titulus ib. n. 11
Servitus derivandi aquam pluviam per alterius aream non includit effuſionem aquæ fœtidæ 39. 3. 3. n. 2
Species ſervitutum urbanarum 8. 2. 2. 8
Uſus ſervitutum ruſticarum in facto verſatur 8. 2. 7. n
Servitus neque in bonis, neque extra bona eſt 33. 2. 1. 8
Servitus itineris, viæ oppignorari poteſt 20. 1. 11. 15
An ſervitutem tigni habens ſupra domum vicini ſervientem ædificare poſſit 8. 2. 15. 2
Contra immittentem ex communibus ædibus in meas tignum negatoria datur actio 8. 2. 27. 1
Quomodo quis rei ſuæ ſervitutem acquirat 8 2 34
Reſervata ſervitute ſed in traditione non excepta ædes liberæ traduntur 8. 2. 35. 1. Et 8 4. 6. 5. & 6
Interdum conceſſa una ſervitute videtur & alia conceſſa 8. 3. 3. 3
Species ſervit. ruſticarum 8. 3. 1. 1. Et 8. 3. 3. 2
Convenientia & diſconvenientia ſervit. ruſt. 8. 3. 7. 1
Quomodo ſervitutibus utendum ib. n. 5
Servitus aquæ ducendæ unde concedi poſſit 8. 3. 9
Quomodo ſervitus aquæ ducendæ conſtitui poſſit 8. 3. 10
Servitus antea mihi conſtituta per aliam ſervitutem impediri nequit 8. 3. 14
Servitus fundum ſervientem naturaliter lædere poteſt 8. 3. 20. 2
An ſervitus emto medio fundo amittatur 8. 3. 20. 3
Conſtituta ſervitute & non expreſſa parte fundi totus fundus ſervit 8. 3. 22. 1
Quando pars eligenda ſit certa, quis eligere debeat ibid. n. 2
Per lacum perpetuum ſervitus navigandi conſtitui poteſt 8. 3. 23 2
Emtorum quilibet ſervitute in ſolidum uti poteſt 8. 3. 25. 4
Non ſervitus, ſed commoditas dividitur 8. 3. 25
Ruſtica ſerv legatâ indefinite hæredis eſt electio 8. 3. 26. 1
Cur ſervitus etiam ad ſecundum emtorem tranſeat 8. 3. 36
Quomodo ceſſio ſervitutis fieri poſſit 8. 3. ult. 3
Sine prædio acquiri nequit 8. 4. 1. 1
Servitutes præd. urban. quæ ſint ib. n. 2
An quis parti fundi alienatæ ſervitutem imponere poſſit 8. 4. 6. 2
An ædes proprias ſervas quis facere poſſit communibus 8. 4. 6. num. 4
An ædes, ſi quis ante venditionem eas ſervas fore dixerit tales fiant ib. num. 5
Duas ædes ſimul tradens alteri domui ſervitutem acquirere, alteri imponere nequit 8. 4. 8
Servitus amiſſa quomodo reſtitui poſſit 8. 4. 9. 1
Servitus realis ſequitur fundum 8. 4. 12
Servitus etiam teſtamento conſtitui poteſt 8. 4. 16 1
Quomodo ſervitutes prædiales peti poſſint 8. 5. 1. 1
Confuſione tollitur ſervitus 8. 2. 18. 1. Et 8. 2. 30
Cur ſervitutes prædiales morte Domini non pereant 8. 6. 3
Quomodo per non uſum non amittantur ſervitutes 8. 6. 5

Parte fundi dominantis vendita ſervitus interpellatur non amittitur 8. 6. 13
Quomodo per confuſionem ſervitus non tollatur 8. 6. 15
Quomodo ſervitus per aliorum uſum non conſervetur 8. 6. 16. 1
Quomodo conſervetur ib. n. 2
Servitus per non uſum decennio amittitur 8. 6. 18. 1
Omnis ſervitus per uſum retinetur 8. 6. 22
Etiam m. f. poſſeſſor utendo ſervitutem alteri retinet 8. 6. 12. 1
Aucta ſolo ſerviente augetur etiam ſervitus 41. 20. 3. n 4
Quibus modis quis ſervus fiat Jure Gent. 1. 5. 5. 6
Quibus modis quis ſervus fiat Civ. 1. 5. 5. 2. ſeqq.

SERVUS.

Quo reſpectu una ſit ſervorum conditio 1. 5. 5. 1
Vid. Operæ.
Dominus ſervo injuriam inferre poteſt 1. 5. 4. 4
Quandoque contra Dominum agere poteſt 5. 1. 53. 1
Criminis accuſatus à Domino poteſt defendi 1. 5. 15. 1
Quid ſi non defendatur, an abſolutus fiat liber ib. n. 2
Ejus operæ conſiderandæ in vindicatione 6. 1. 31. 2
Si crudeliter tractetur præter meritum officium judicis implorare poteſt 1. 6 1. 8
Operæ ejus conſiſtunt in actu 7. 7. 1. 1
Servum vel famulum ſi Dominus ſine juſtâ causâ expellat ad integram penſionem tenetur 19. 2. 15. 43
(vide FAMULUS)
Servus non tenetur reſignare ante tempus conductionis finitum 19. 2. 26. 10
In actione de Servo corrupto ſtatim agitur in duplum 11. 3. 11. ampl. ib 3. 4. 5.
Utili hâc actione tenetur, qui filiæ ſcelus perſuadet 11. 3. 14 1.
Datur quoque utilis hæc actio de corruptâ uxore famulis, datur ipſi quoque conſtupro ib. 3. ſeqq.
Alienum fundum ingredi licitum eſt, ſervi inquirendi cauſa 11. 4. 1. 3. & 10
Pro gravitate admiſſi punitur, qui ſervum fugitivum celat 11. 4. 1. num. 11
Dominus, qui perſequitur ſervum fugitivum Dominium & fugam docere tenetur 11. 4. 1. n. 12
Apud quem fugitivus deprehenditur, is ad cuſtodiam tenetur 11. 4. 1. n. 4. & 13
Hodiè hoc de ſervis fugitivis perſequendis ad milites, ruſticos, cives, Monachos rectè applicatur 11. 4. 1. n. 18
An domino ſervum adulterium cum hera committentem occidare liceat 1. 12. 1. 12
Remedium ſervi ſi crudeliter tractetur 2. 14. 1. nu. 16
Hæredi futuro ſtipulari poteſt 2. 14. 27 18
Leno manumiſſus infamis fit 3. 2. 4. 1
Liber factus ao teneatur de iis, quæ in ſervitute geſſit 3 5. 17
Servus alienus mea negotia gerens an poſt manumiſſionem teneatur de non geſtis in ſervitute 3. 5. 18
Servus negotiorum geſtor à quo tempore debeat rationes reddere 3. 5 19 1
Si ſervo Domini negotia gerenti pure libertas teſtamento relicta ſit, an rationes hæredibus red lere teneatur 3. 5. 45. 3
Si ſervus ab alio mutuatus ſit ut Domino ſolvat quæ actio detur 4. 3. 20
Quid juris ſi ſervus dolo alterius liber declaretur 4. 3. 24
Quo caſu reſtitui poſſit 4. 4. 5
An ſervus hæres inſtitutus reſtitui poſſit 4. 6 13. 2
Servus ab hærede manumiſſus, impugnato poſtea teſtamento non revocatur 5. 2. 26
Quod operis ſuis acquirit hæredi acquirit 5. 3. 32. 1
Limit. 5. 3. 33. 2
Servus cum omnibus per eum acquiſitis reſtituendus 6. 1. 10
Si dolo poſſeſſoris fuerit, quid hic præſtare teneatur 6. 1. 22
Si vindicetur & ejuſdem nomine furti agatur per alterum judicium alteri præjudicium creetur 6. 1 58
Servus fructuarius quid legatario acquirat 7. 1. 21. 1
Hæres inſtitutus, cui hæreditatem acquirat ib. n. 2
Cui id quod huic donatum cedat 7. 1. 22
Quibus modis ſervus qui eſt in fructu fructuario proſit 7. 1. 23. 1. & 2
Quomodo fructuarius ſervum ad operandum compellere poſſit ib. n. 3
Hæres ob ſervum legatum à ſe occiſum legatario ex L. Aquil. tenetur 9. 2. 14
Si ſervus legatus ante hæreditatem occiſus ſit legatario actio non datur
Quid ſi ſervus vulneratus ruina poſtea oppreſſus fuerit ib. n. 2
Servus vulneratus ſi hæres inſtituatur ex L. Aquil. agere nequit 9. 2. 15. n 3
Quid ſi ſervus rebus legatus ab alio fuerit occiſus 9. 2. 17. 2
Qualis detur actio contra creditorem ſi ſervum oppignoratum occiderit 9. 2. 18
Quid ſi duo habeant ſervum communem & alter eum occiderit 9. 2. 19
Quid ſi ſervus duobus legatus occiſus fuerit & alter legatum repudiet 9. 2. 34
Quid ſi ſervus uni legatus occiſus fuerit & hic legatum repudiet 9. 2. 36
An ſi ſervus hæres inſtitutus ſit & ex vulnere lethali moriatur ejus hæres de occiſo agere poſſit 9. 2. 36. n. 2
Quid ſi ſervo tali cohæres datus fuerit ib. n. 3
Quid ſi ſervum meum b. f. tibi ſervientem alius tuus ſervus vulneravit 9. 2. 38
Quid ſi ſervus meus vulneratus propter quem ago ad damnum reſtituendum moriatur 9. 2. 46
Qui de ſervo vulnerato egit ſi poſtea moriatur, an de occiſo agere poſſit 9. 2. 47. n. 1
Quid ſi ſervus in teſtamento liber eſſe juſſus hæreditati damnum dederit 9. 2. 48
De ſervo vel ſciente vel ignorante vel connivente Domino delinquente vid. 9. 4. 2. 1. ſeqq.
Quid ſi plurium ſervos deliquerit ſcientibus vel ignorantibus Dominis 9. 4. 5. 1
Quomodo ſervus communis utrique non acquirat 10. 3. 24. 2
Quomodo actio communi divid. datur ſi ſervus communis nihil in peculio præter vicarium habuerit 10. 3. 25
Servus ſuper proprio facto torturæ traditur 10. 3. 27. 1
Sed ob negotium unius ſocii non item ib. n. 2
Quomodo ſervus quæſtioni ſubjici poſſit 10. 4. fin.
Servi fugitivi quotuplices ſint 11. 4. 1. 8
Quomodo ædes in quibus fugitivus quæritur, aperiendæ 11. 4. 3. 1
An fugitivo in arenam deſcenſuro parcendum 11. 4. ult.

SEU.

Dictio (Seu) ultimæ voluntati appoſita non disjunctiva, ſed coagmentativa eſt 34. 2. 30. n. 5. ubi exempla.

SEXUS.

Maſculinus an ſemper comprehendat fœmininum 2. 1. 7. 2
Maſculinus continet fœmininum 32. 1. 45. 1. Et 32. 1. 82
Sequior in delictis carnis mitius punitur 3. 2. 4. 1

SIGNUM.

Signi appoſitio infert receptionem dominii penes ſignantem 18. 6. 1. 2
Eſt Demonſtrativum Dominii 18. 6. fin. 12

SILENTIUM.

Ex ſilentio ut patientia, & mandatum colligatur accedat aliquod patientis factum 17. 1. 18. 7

SIMULATIO.

Eſt vel nuda vel non nuda. 18. 1. 55. 1
Utraque deſcribitur ib. 2
Non nuda ſit vel in fraudem legis vel de perſona in perſonam &c. 18. 1. 55. n. 3. & 4

SOCIUS. SOCIETAS.

Vid. Communio.
Reſtitutio minoris in re dividua communi ſocio non prodeſt 4. 4. 47. 4
Obeſſe tamen poteſt ib.
Socius de ſervitute communis prædii agit in ſolidum 8. 1. 4. 4
Actori tamen damna reſtituenda ſunt, non omnibus ſociis 8. 5. 4. num. 5
Actor ſi ſuccumbat, ſociis non præjudicat ib. 6. Et 8. 5. 19. limit. ib. 2.
Socius de re communi agere, non verò ſervitutem acquirere valet 8. 3. 4. n. 7
Quid ſi unus ex ſociis ædificaverit, expenſæ vero intra 4. menſes non reſtituantur 1. 18. 7. 2
Expenſas in rem communem factas, etiamſi ea perierit, ſocius repetere poteſt 10. 3. 11
Quomodo ſi ædes communes reficiendæ, agendum ſit 10. 3. 12
Socius in loco communi, quod à ſocio extructum, propriâ autoritate deſtruere nequit 9. 2. 29. 5
Societas eſt vel in ſorte vel interuſurio 17. 2. 1. 1
Utraque deſcribitur 17. 2. 1. n. 2. & 14. 15
Quæ in ſorte eſt, vel eſt omnium bonorum vel non omnium ib. 2
Societas certæ negotiationis eſt rei particularis ib. 8
In ſocietate omnium Bonorum continuo Dominium communicatur ib. 9. & 10
In ſocietate bonorum bona futura non communicantur ib. 17. 2. 1. 11. & 12
Societas dolo inita eſt ipſo jure nulla ib. 18
Societas eſt vel menſæ vel bonorum 17. 2. 1. n. 16
Tacitè contrahi poteſt 17. 2. 4. 1
Ampl. in ſocietate abſolutè omnium bonorum ib. 3. & 4
Expreſſa ſocietas eſt, ſi duo Creditores conveniant de urgendo proceſſu liquidationis contra debitorem 17. 2. 4. n. 5
Egeſtate ſocii tollitur ſocietas ib. 6
Omnium bonorum eſt eorum, quæ ex quæſtu veniunt 17. 2. 7. 1
In contractu ſocietatis intelligitur lucrum quæſtuarium 17. 2. 7. n. 2.
Societas omnium ſimpliciter bonorum non præſumitur ib. 3
Pactum ne ſocietati renuncietur 17. 2. 14. 1
Certis caſibus ante tempus conventum ſocietati renunciari poteſt ib. 2
Socius qui negat ſe ſocium, non habet beneficium competentiæ 17. 2. 67. 3
Quomodo minori communio noxia, minor majorem ad diviſionem fundi communis compellere poteſt 17 2. 14. n. 3
Si duo ſocii fundum communem diviſerint qualis actio detur 10. 1. 9

Renuncietio ebſenti facta renncniati ſtatim præjudicat, alteri vero demum, poſtquam in noutiam pervenerit. 17. 2. 17
Socius à ſocio meo me ignorante admiſſus, pro meo non habetur ſocio. 17. 2. 19. 1
In ſubſidium admiſſus à ſocio meo ſocius, ſi dammum fecerit, conveniri poteſt. ib. 2
Admiſſione ratihabite, ſocius eſſe incipit. 17. 2. 19. n. 3
Deumum quod ſocius in una parte ſecit, cum commodo non eſt communicandum. 17. 2. 25. 1
Æs alienum in ſocietate contractum ſolvendum eſt de bonis communibus. 17. 2. 27. 1
Tempore ſolutæ ſocietatis in debito conditionali præſtandæ ſunt invicem cautiones. 17. 2. 27. n. 2
Ubi communio bonorum inter conjuges uſitata, filia ex bonis communibus dotari poteſt etiam ſoluto matrimonio. ib. 3
Partes ſocietatis non expenſæ ſecundum proportionem Geometricam æqualiter definiuntur. 17. 2. 29. 1
Cum unus pecuniem alter operam confert computantur capitalia æquis partibus. ib. 2. & 5
Optimè ſuſtinetur Societas, quando unus ſalva ſorte ſua, tantum de lucro participat. 17. 2. 29. n. 3. & 4
Leonina ſocietas deſcribitur. ib. 6
Mercator dammum ſolus in ſe recipere poteſt. 17. 2. 29. o. 7
Valet Societas, ut unus unam partem damni & duas partes lucri eccipiat. 17. 2. 30. & 2
Valet Societas, ſi quis ſciens à Societate repetitur. 17. 2. 30. n. 2
Si Socius rem furtivem me ſciente confert pœna ex communi Societate euferenda eſt. 17. 2. 55. 1. ampl. ib. 2
Societas cum filiofamil. inita, eo etiam emancipato durat. 17. 2. 58. 1
Quod ſi ad certum tempus contrahatur Societas, eo lapſo non finitur, diſi renunciatio fiat. ib. 2
Pactum ut Societas ad hæredem porrigatur, non valet. 17. 2. 59. 1
Vectigalium Societas deſcribitur. 17. 2. 59. o. 2. ſeq.
Neque juramento confirmari poteſt pactum, ut Societas ed hæredem porrigatur. 17. 2. 59. n. 5. & 6
Socius quicquid dilapidaverit, non imputat. ib. 7. lim. in ſocietate conjugali. ib.
Damna, quorum Societas cauſa remota eſt, non poſſunt communicari. 17. 2. 60. 1. & 2
In Societate quandoque etiam lucri ceſſantis habetur ratio. 17. 2. 60. n. 3
Socius à Socio conventus habet beneficium competentiæ. 17. 2. 63. 1. ſeq. lim. 17. 2. 67. 3
Fidejuſſori privilegium hoc non competit. ib. 5. lim. ib.
Socius qui è Socio ſolidum conſecutus eſt, deducto prius ære alieno, retinet ſolidum. 17. 2. 63. n. 6
Variis modis ſolvitur Societas. 17. 2. 63. n. 9. ſeq. & 17. 2. 64
An & quando ſocio detur actio neg. geſt. 3. 5. 40
Actione pro Socio generali tollitur Societas non ſpeciali. 17. 2. 65. 1
Indicium actionis pro Socio generalis inſtitutæ eſt, ſi rationum redditio & pecuniæ reliquæ repræſentatio petatur. ib. 2
Renunciatio fraudulenta liberat Socios à Socio, ſed non Socium à Sociis. 17. 2. 65. o. 6
Fraudulenta & intempeſtiva renuncietio deſcribitur. ib. 7
Renunciatio à debitis futuris tantum liberat. ib. 8
In Societate ad certum tempus inite, probabilis ad minimum renunciationis cauſa requiritur. 17. 2. 65. n. 10
Contrahat inæqualem Societatem. 17. 2. 30. n. 3
Societas minori præjudicialis non videtur tacitè renovata. 17. 2. 33. 1
Ex actu indifferenti ad Societatem non rectè concluditur. ib. 2
Societatem hæres continuare non tenetur. 17. 2. 35
Varia capita in actione pro Socio petuntur. 17. 2. 38. 1
A Socio ſocius, qui integram debitum ſolvit, partem repetere poteſt. 17. 2. 38. n. 2
Socius hæredi ſuo imponere poteſt, ut Societatem continuet. 17. 2. 40. 1
Socius Socio actione furti tenetur. 17. 2. 51. 1
Societas ſubſiſtit ut unus pecora, alter paſcendi operam præſtet. 17. 2. 52. 1
In tali ſocietate interuſurium non proprietas communicatur. 17. 2. 52. o. 2
Et damnum eb Opilione & Domino ſimul ferendum. ib. 4
In ſocietate damnum citra culpam factum omnibus commune eſt. ib. 6
Si furto res amiſſa, præſumitur culpa cuſtodientis amiſſa. 17. 2. 62. n. 7
Socius Socio culpam levem præſtat. ib. 8
Damnum quod fatale Socius in rebus ſuis patitur, à Sociis reſtituendum eſt. 17. 2. 52. n. 9
An ſi unus pecuniam alter operam confert, damnum pecuniæ ad ſolum Dominum pertineat, diſtinguitur. ib. 10. & 11
Societas eſt, ſi quis dederit mille quæ ſoluta Societate reſtitui debent, cum certa parte lucri facti. 17. 2. 52. n. 14
Si quis in rem communem impenſas fecit, quas Socius intra menſem cum uſuris non vult reſtituere ſolus acquirit Dominium. 17. 2. 52. n. 17
Socius quod injuria judicis damnatus ſolvit, imputat. ib. 20
Quæ Socius ex cauſis prohibitis acquiſivit, conferre non debent. 17. 2. 53. 1
Turpis quæſtus à Socio collatus valet Sociorum pactum, ut morte unius non diſſolvatur. 17. 2. 53. o. 1
Socius non omnium bonorum pecuniam communem fœnori dans, ſibi, non vero Societati acquirit. 17. 2. 67. 1
Quomodo Socius ne ædificet in aream communem prohiberi poſſit. 8. 2. 27. 2
Socius rem communem elienare nequit. 17. 2. 68
Parietem communem Socius invito altero reficere nequit. 8. 2. 8. 1
Societas non poteſt iniri in æternum. 17. 2. 70. 1. lim. ib. 2
Stipulatio pœnalis ſubjecta Societati in continenti non novat præcedentem obligationem. 17. 2. 71. 1
In Societate ſpecialiter omnium bonorum non imputatur, quod ad ſtudia vel honorum liberorum ab non expenſum eſt. 17. 2. 73
Bona in Societate omnium Bonorum acquiſita communicari debent. 17. 2. 74
In Societate particulari res ex communi pecunia emta, non communicatur, ſed tantum pretii pars. 17. 2. 47. n. 2
In ſocietate conjugali adquiſita ipſo jure non communicantur. ib. 3
Si coita Societas in ſubſtentialibus ad arbitrium Tertii, qui ſi poſtea non arbitratur recurrendum eſt ad arbitrium boni viri, ſecus in accidentalibus. 17. 2. 75
In Societate arbitrium Tertii redigendum eſt ad arbitrium boni viri. 17. 2. 76. 4
Pacta in Societate debent eſſe reciproca. 17. 2. 81. 3
Ex communi Societate ſpecieliter talia filia dotari poteſt ib. 5. & 6
Socius per Socium quandoque ære alieno gravari poteſt. 17. 82. 2. 1
Regulariter ex contractu unius Socii non gravantur reliqui. ib. 6
Societatis æs alienum præfertur aliis Creditoribus extra Societatem. 17. 2. 82. n. 7
Socius ædificetum ab altero propria entoritate demoliri nequit. 43. 24. 13. n. 3
An ſocii alteras ex communibus ædibus ita vendere poſſunt, ut alteris retentis ſerviant. 8. 4. 6. 3
De peculio ſervi condemnetus ſi id perierit, contra reliquos ſocios utilem habet actionem. 10. 3. 9
Socius ob ſervum communem ſolvens contra ſocium agere poteſt. 10. 3. 15
Socius pignus emens an poſſit judicio communi divid. conveniri. 10. 3. 17
Quæ detur ſocio actio, ſi in fructibus alternis ennis percipiendis impediatur. 10. 3. 13
Quid ſi ſocius cum eum vellem communi divid. convenire partem ſuam vendat. 10. 3. 24. 2
Quæ actio contra ſocium communem ſervum corrumpentem detur. 11. 3. 9. 1
Receptio doloſa inter ſocios non præſumitur. ib. n. 2
An inter ſocios quorum alter ſervi proprietatem, alter uſumfr. habet, actio de ſervo corrupto detur. 11. 3. 9. n. 3

SOLENNITAS.

Favore Eccleſiæ vel minoris requiſita, in contractu utili omiſſa non viriat. 2. 15. 8. o. 9
Qui à pupillo emit debet probare ſolennitatem debitam. 6. 2. 13. 1
Extrinſeca non præſumitur, ſed probanda. 6. 2. 13. n. 2. lim. ib.

SOLLICITATIO, SOLLICITATOR.

Pœna ſollicitatorum alienarum nuptiarū diverſimoda. 47. 11. 1. n. 1

SOLUM.

Eſt pars ædium. 6. 1. 49. 1

SOLUTIO, SOLVERE.

Solvens pro aliis nomina incerta an habeat neg. geſt. actionem. 3. 5. 43. 2
Solutio N. Geſtori facta, ante ratihabitionem domini, non liberat. 3. 5. 24. 1
Pro invito vel ignorante recte ſolvitur. 3. 5. 39. 1. limit. 3. 5. 43. 1. & 2. ampl. ib. 3. & 4
Solvens pro prohibente an habeat actionem neg. geſt. 3. 5. 43. 1
Solutio ut liberet, ipſi domino fiat. 3. 5. 39. n. 4
Vid. *Locus*.
Præceptum de ſolvendo, licet non ſit definitiva ſententia, revocari non poteſt. 5. 1. 21. 2
Vid. *Tempus*.
Facultatem ſolvendi non habet, cui non eſt parata pecunie, licet bona adſint. 9. 4. 22. 7
Aliud pro alio ſolvi nequit. 12. 1. 2. 1. lim. ib. 3. & 17
Particularem ſolutionem creditor acceptare non tenetur. 12. 1. 21. 3. lim. ib. 7. & 8
Fidejuſſor qui ſolvit ſine denunciatione pro alio, qui ipſe jam tum ſolverat, actionem habet. 17. 1. 29. 5. & 6
Tutor rem debitam ſibi ipſi poteſt ſolvere etiam immobilem. 18. 1. 78. 1
Solviſſe dicitur omnis, qui quacunque ratione perfectè ſe liberat eb obligatione. 42. 1. 4. n. 15
Solutionem jurate promittens quatenus poſſit uti compenſatione. 42. 1. 4. n. 17
Solutio præſumitur ſi immiſſus per tot annos poſſedit feudum, ut Solutionem accipere potuerit. 42. 8. 15. n. 21
Quid hic de jure Saxon. remiſſive. ib. n. 28
Solutio facta vigilanti creditori aliis negligentibus non revocatur. 42. 5. 6. n. 3

Solutum uni ex creditoribus ſimul inſtantibus etiam bonis non poſſeſſis revocatur. 42. 5. 6. n. 4
Qui allegat aliquem non eſſe ſolvendo, probare debet. 42. 5. 31. num. 5
Bonis poſſ. debitor uni creditori ſolvere non poteſt. 42. 8. 6. num. 17
Victor acceptando ſolutionem pœna renunciaſſe videtur. 4. 8. 23. 2
Solvens pro mortuo debitore qualem habeat actionem. 5 1. 74. 6. & 7
Obligatio naturalis non inducit neceſſitatem ſolvendi ex ea vero ſolutum repeti nequit. 44. 7. 10. n. 3
Qui debet ſuo die certa ſolutionem anticipare poteſt ſecus ſi ad diem certum. 45. 1. 38. n. 3. 4
Solutio facta in ſortem & uſuras non obſtante ordine ſcripturæ prius in uſuras ſoluta pecunia imputanda. 46. 3. 5. n. 5. & 7
Solutio quibus loco debitoris fieri poſſit. 46. 3. 12. n. 1. 2
Solutio facta tutori adminiſtrare valenti valida. 46. 3. 14. n. 1
Secus ſi ſoſpecto Tutori. n. 2
Pecunia à furioſo, prodigo, pupillo, ſoluta ſine Curatoris vel Tutoris conſenſu vindicari poteſt. 46. 3. 14. n. 4
Sed ſi pecunia B. F. conſumta. n. 5
Res aliena vel alteri obligata ſolvi non poteſt. 46. 3. 20 n. 1
Solutio l. oblatio rei debitæ facta debitoris deterioratæ non liberat. 46. 3. 33. n. 1
Solutioni adjectus in quem finem adjectus dicatur. 46. 3. 34. n. 1
Ignorans revocatum mandatum de acceptanda ſolutione facta liberator. 46. 1. 34. n. 4. ut & 38. n. 6
Solutio facta mandatum de acceptanda ſolutione verè non habenti non liberat. 46. 3. 38. n. 5. & ſeq.
Solutio non rectè fit adjecto ſi ejus conditio in deterius mutata. 46. 3. 38. n. 1
Satisfactio pro ſolutione eſt. 46. 3. 52. n. 1
Qui ſolvit ſtatim recepturus non ſolvit. 46. 3. 55. n. 2. & ſeq.
Solutio facta falſo procuratori ut & negotiorum geſtori liberat debitorem, ſi verus creditor ratum habeat. 46. 3. 58. n. 1
Juſſu judicis falſo procuratori ſolvens non liberatur. ib. n. 3
Ad ſolutionem recipiendam ſpeciale mandatum requiritur. 46. 3. 86. n. 3
Solutio fieri poteſt creditori invito ante diem niſi ejus gratia dicta dies. 46. 3. 98. n. 4
Falſo ſe creditorem profitens ſi ſolutionem accipiat furtum committit. 47. 2. 43. n. 1
Ex pecunia aliena ſolvens dicens ſuum eſſe furtum committit. 47. 2. 52. n. 2

SOROR.

An & cur ſoror ſecuritatem deſiderans nomine dotis fratrem poſſit compellere ad liberandum maritum à cautione ignorante ſorore præſtita. 3. 5. pen.
Quam portionem ſoror poſt teſtam. matris nata fratribus detrahat. 5. 4. 6

SORS.

Sors quo caſu ante diem peti poſſit. 2. 14. 57. 2
Sortis judicium commendatur. 10. 2. 5. 3
Eſt judicium extraordinarium. ib. 5
Caſus dubii huic committendi. 34. 5. 10. n. 23. & ſeqq. ubi
Prius uſuræ poſt ſors ſolvitur. 46. 1. 68. 2
An condemnatio unius ad ſupplicium ex pluribus facinoroſis rectè ſorti committi poſſit. 34. 5. 10. n. 28
Vid. *Uſura.*
An poſſit peti ante diem. 2. 14. 57. 2
Reſtitutio in ſorte non trahitur ad acceſſoria. 12. 6. ſio. 5
Quamvis judex ſortis ſolutionem prohibeat, uſuræ tamen currunt. 19. 1. 13. 61
Sors ſine proteſtatione accepta, uſuræ peti poſſunt. 19. 2. 49. num. 5
Qui per 30. annos ſolvit pecuniam, ut annuos reditus, ab eo non poteſt repeti ſors. 22. 1. 6. 7
Ex ſolutione uſurarum ſors præſumitur. 22. 1. 6. n. 8
Sors integra cum uſuris offeratur. 22. 1. 6. 9. 10

SPADO.

Cur arrogare poſſit. 1. 7. 40. 3

SPECIFICATIO.

Vid. *Inventarium.*

SPES.

Paria ſunt, quæ infallibili ſpe proxima, & quæ in re ſunt. 13. 1. 3. 2
Spes ſi venditor ſine re ao ſu venditio pura. 18. 1. 8. 4
Si jactus ſuperet ſpem, cujus ſit lucrum. 18. 1. 8. 7
Spes ſi de præſenti non ſit, in jure non attenditur. 34. 3. 6

SPIRITUALE.

De ſpiritualibus omnibus, ſi quid metu exortum, eſt ipſo jure nullum. 4. 2. 21. 3
Spirituales res locari non poſſunt. 19. 2. 34. inf.

SPOLIATUS. SPOLIUM.

Dejecto aut Spoliato uſufructuario omnia cum fructibus ſunt reſtituenda. 7. 1. 60. 1
Spoliatus ante omnia reſtituendus & ſpolium nullam admittit compenſationem. 16. 2. 7. 7. & 16. 2. 10. 4
Siquis agat actione ſpolii ego poſſum intervenire probaturus Dominium & hoc caſu ſuſpendenda reſtitutio. 15. 3. 32. 5
Spoliatus ante omnia reſtituendus non habet locum in vi compulſiva. 4. 2. 23. & 43. 16. 5. 3

SPONSA.

Intra annum à morte ſponſi nubens an fiat infamis. 3. 2. 9. 3
Qualis actio detur ſponſæ ad repetendum ſervum à ſponſo ſibi donatum. 6. 2. 12
Sponſa habetur pro uxore in favorabilibus, non verò in odioſis. 3. 2. 10. 2

SPONSALIA.

Bina hodie num infamant. 3. 2. 1. 4. add. 3. 2. 13. 3. ſeqq.
Intra annum luctus contracta an infament. 3. 2. 9. 2. & 3. 2. 13. 3. ſeqq.
Sponſalia contra jus contraheos an fiat infamis. 3. 1. 13. 6
Non niſi ex tempore ratihabitionis convaleſcunt. 1. 1. 11. 1
Alter conditionaliter deſponſatorum renunciare conditioni in ſui favorem poteſt. 4. 4. 41. 3
Triſtia ſunt ſponſalia in mortem mariti contracta. 18. 1. 34. 5
Sponſalia de jure civili ſemper ſunt de futuro. 23. 1. 1. 1
Sponſalia de præſenti & de future Jure Canonico differunt ib. n. 2
Sponſalia non interrupto contrahuntur. 23. 1. 4. 1
Sponſalia ab alio contracta ratihaberi poſſunt. ib. n. 2
Sponſalia inter tutorem ejuſque filium & pupillam illicita. 23. 1. 15. 1
Sponſalia quâ ætate contrahenda. 23. 1. 14
Sponſalia non ſunt habenda pro clandeſtinis, ſi duo adhibiti teſtes. 22. 5. 12. 2
Sponſalibus hodie renunciare non licet, nec deſuper juramentum deferre. 14. 2. ad Rubric. n. 1

SPONSIO.

Ejus derivatio, & homonymia. 2. 14. 5. 2
A pactione & fœdere differt. ib. 3
Definitur. ib. 4
Ex juſſu ſummæ poteſtatis non fit. 2. 14. 5. n. 5
Differt à privatâ Ducis, fide, hoſti datâ. ib. 6
Ejus uſus. ib. 7
Spondens ante ratihabitionem ſuperioris Dux non hoſtis vero ſtatim, obſtringitur. 2. 14. 5. n. 9
Forma ſponſionis. ib. 10. & 11
Majeſtas ſponſione Ducis non obligatur. ib. n. 12
Majeſtas tacens utut ſciat non obſtringitur. 15. lim. ib.
Sponſio Imperatoris milites non ligat. ib. 16
Sponſor tenetur ad id, quod intereſt. 2. 14. 5. n. 17. 18
Si doloſa ſponſio reſtituendum in integrum. ib.
Sponſione, quondam vita, hodie bona, aut ſi non ſufficiant corpus obligatur. 2. 14. 5. n. 19. 20
Sponſiones extra ludum in honeſtâ cauſa vim habent, 11. 5. 3

SPONSUS.

Sponſus ſponſæ ſi veſtimenta & ornamenta tranſmittat, ut ornatior incedat, quod non videatur donaſſe, ſed commodaſſe, niſi aliud actum. 13. 6. 5. 19

SPORTULÆ.

Si non ſolvuntur, audientia denegatur. 2. 3. un. 10

SPURIUS.

Differentia inter Spurios, Nothos & Naturales quænam. 1. 5. 25
Spuriorum liberi legitimi à dignitatibus non arcendi. 3. 2. Rubr. 3
Nihil accipit e bonis paternis. 38. 8. 4. 0. 5
Spurii à dignitatibus non repelluntur nec infames ſunt. 50. 2. 6. n. 1. & 2. & 3. 2. R. 3

STABULUM.

An ſit prædium ruſticum. 8. 1. 3. 6. & ſeqq.

STAGNUM.

Si fiat ager tollitur uſusfructus. 7. 4. 10. 4

STATIONARII.

Ad quem finem requirebantur. 1. 12. 1. 23

STATUA.

Statuæ uſusfructus relinqui poteſt. 8. 1. 19. inf.
An ſit in uſufructu. 7. 1. 41. 1

STATU LIBERI.

Sunt ſervi. 1. 5. 3
Statu liberi qui ſunt. 40. 7. 1

STATUS.

Lis de ſtatu ſemper commode moveri nequit. 4. 6. 11. 2

STATUTA. JUS STATUTARIUM.

Vid. *Domicilium.*

Statutum contra jus commune non debet in conſequentiam trahi. 1. 3. 14. 1
Libertati contraria, jure impugnantur. 1. 1. 5. 7
Ad ſtatutum condendum qualis cauſa ſufficiat. 3. 1. 1. 7
Condita civitas alii ſubjecta, habens juriſdictionem. 1. 1. 9. 2
Confirmatio ſuperioris an ſemper ſit neceſſaria. 1. 1. 9. 4. & 3. 4. 4. 4
In obſervantia eſſe præſumuntur. 1. 1. 9. 3
In Appellabilibus jur. com. Appellationem prohibere non poſſunt. 1. 1. 9. n. 2
Extenſivam interpretationem non admittunt. 1. 3. 14. 2. lim. 4. & 5. & ſeqq.
In dubio ex Rec. Imperii explicanda. 1. 3. 26. 3

Statutum

Statutum condi poteſt, quod peccatom non involvit. 3. 1. 1. 7
Corrigenda forent ſtatuta opificum. 3. 2. Rubr. 8
Statutum in civitate de jure retractus non extenditur (*auff die Frey Hauſer.*) 1. 3. 14. 2
Ubi ſtatutum receptom ut proximus cognatus, intra annum prædium avitum retrahere poſſit, ſaltem pretium promittere. 42. 5. 16 n 7
In March. Elect. Brandenb. ſtatutum, ut Sculteti pagani filius natu minimus conſequatur feudum ruſticum Patris, ſtatuto ſimul jure retractus intra annum. 42. 5. 26. n. 8
Ubi ſtatutum, ut non poſſit quis retractu conſanguinitatis uti niſi jus civitatis acqoiſiverit, retrahenti debet injungi qualificatio perſonæ, ut jus civitatis quærat. 42. 5. 16. n. 9
Statuta collegia qualia condere poſſint. Vid. *Collegium*. 47. 22. 4. n. 1. ſeqq.
Statuta collegiorum illicita quænam. 47. 22. 4. n. 2
Statuta licita de neceſſitate noo opus habent confirmatione. 47. 22. fin. n. 3
Statuta quando mutanda. 47. 22. 4. n. 6. 7
Statuta appellationem impedientia non facile probanda. 49. 5. 6. n. 3
Sub ſtatuto ne Nobiles emereot prædia ruſticorum etiam Monaſteria comprehenduntur. 1. 3. 14. 3
Statutum excludens matrem & admittens tantum fratrem extenditur etiam ad aviam & neptem. 1. 3. 14. n. 5
Ubi contra jus commune Statutum in conſequentiam trahatoř. ib. num. 8
Statutum ut uxor pro marito ſolvere teneatur non eſt trahendum ad eum caſum, ubi maritus concurſum excitavit, & ita mariti fama ſalvari non poteſt. 1. 3. 14. 6

STELLIONATUS.
An infamet. 2. 2. 13. 12

STERILITAS.
Etiam Sterilium fundorum Uſusfructus legari poteſt. 7. 1. 41. 2
Vid. *Locatio & Conductio.*
Duobus modis probatur. 19. 2. 15. 32

STILLICIDIUM.
Stillicidiom qui tenetur recipere non poteſt in eo loco ædificare. 8. 2. 20. n. 8. & 12
Stillicidium poteſt elevari, non vero deprimi. 8. 3. 10. 10
Stillicidium cadit jure ſervitutis vel in aream, vel in tectum. 8. 2. 20. 13
Stillicidia uti nunc ſunt, ita ſint. 8. 1. 17. n. 7

STIPULARE, STIPULATIO
Judicialis purgationem moræ admittit. 2. 11. 8. 1
Prætoria laxior eſt conventionalis. ib. 2
Quare in his deſiderentur fidejuſſores. 2. 8. 1. 1
Actioni accedens ejus naturam ſeqoitur. 2. 11. 10. 3
Sibi ſtipulando quomodo hæredes liget. 2. 14. 33
Aquiliana ab uſu receſſit. 2. 15. 2. 2
Ob ſolennitatem inutilis valet io vim pacti. 13. 5. 11. 7
Contractui nominato addita, non ſequitur ejus naturam. 18. 5. 3. 8
An ſi ſtipulans ab alio ſub conditione quod Titius, debet, ea deficiente contra Titium agat, ipſi obſtet exceptio. 2. 14. 30. 4
A conditionali ſtipulaoone altero invito recedere non licet. 44. 7. 42. n. 8
Stipulatio verbis contrahitur, ideoqoe inter abſentes & ex intervallo niſi modicum fieri nequit. 45. 1. 1. n. 1. 2
Stipulationum reſponſio conformis eſſe debet. ib. n. 5
Diverſitas reſponſionis io quantitate oon vitiat ſtipulationem, ſecus in qualitate. 45. 1. n. 6. 7
Contrahentes in hoc contractu ſtipolationis, ſe mutuo debent intelligere, ſive per ſe, ſive per interpretem minus fallacem. 45. 1. 1. 1. n. 10
Stipulatio adjecta actioni ſequitur naturam ejus. 2. 11. 10. 3
Per contrariam ſtipulaoonem tollitur. 2. 14. 27. 4
Stipulatio alis in danda alia in faciendo conſiſtit. 45. 1. 2. n. 1
Stipulationis diviſio in dividuam & individuam. ib. n. 2
Dividuæ & individuæ ſtipulationes quomodo ad hæredem tranſeant. 45. 1. 2. n. 3. 4
Stipulationes judiciales, prætoriæ, communes, conventionales, quid ſint. 45. 1. 5. n. 1. & ſeq.
Stipulationis deſcriptio. ib. n. 5
Hodie ſolennitates ſtipulationum ſublatæ. 45. 1. 5. n. 6
Quot ſpecies vel ſummæ tot ſunt ſtipulationes. 45. 1. 29. n. 1. & 3
Omnis ioterrogatio & reſponſio non facit ſtipulationem. 45. 1. 35. num. 1
In ſtipulationem non venit factum ſed jus. 45. 1. 38. n. 2
Alteri ſtipulari non licet. 45. 1. 38. n. 7. & ſeq. ubi ſimul limitationes habentur.
Stipulatio qua ex ea præſtanda io arbitrium alterius conferuntur, conditionalis eſt. 45. 1. 43. n. 1
Quæ inutilis eſt ſi alter arbitrium non recipiat. 45. 1. 43. n. 2
Stipulatio non valet in arbitrium promiſſoris collata. 45. 1. 46. n. 1
Secus ſi ſtipulatio concipiatur cum volueris. ibid. n. 2. 3
Stipulationes quædam certæ & quædam incertæ. 45. 1. 74. n. 1. 2. 4. 6
Stipulatio alternatim ad hæredem tranſit cum poteſtate eligendi. 45. 1. 76. n. 1
Error ſi in re ſtipulatio nulla eſt. 45. 1. 83. n. 1
Secus in judiciis. ibid. n. 2
Plures res ſi disjunctim vel conjonctim in ſtipulationem deductæ; quomodo teneatur promittens. 45. 1. 83. n. 3
Res aliena promiſſa ſi ad ſtipulantem titulo lucrativo pervenerit, expirat ſtipulatio. 45. 1. 83. n. 7
Incertitudo in qoantitate & ſpecie an vitiet ſtipulationem. 45. 1. 94. n. 1
In ſtipulationibus noo expreſſum habetur pro omiſſo. 45. 1. 99. num. 1
Stipulatio concepta ſub conditione quæ pendet ex facto certæ perſonæ valet. 45. 1. 108. n. 1
Stipulaoo operis faciendi requirit intereſſe ſtipulantis. 45. 1. 95. 1
In ſtipulatione quaodo dies omiſſus vel incertitudo vitiet. 45. 1 115. n. 1. 2
Stipulatio pœnalis qoando committatur. ib. n. 3. & 4
Stipulatio qua ob delictum delinquenti quid promittitor non valet. 45. 1. 123. n. 1
Pater filio ſi emancipato ſive in dando ſive in faciendo quid ſtipuletur, filius ſi id ratum habeat promiſſor tenetur. 45. 1. 130. n. 1.
Stipulatio pœnalis ſubjecta matrimonio contrahendo eſt inutilis. 45. 1. 134. n. 1
Stipulatio oon valet niſi actus ſtipulationis ſit cootinous. 45. 1. 137. oum. 1
In faciendo uni hæredum ſtipulari poſſum non in dando. 45. 1. 137. nom. 10
Quæ operæ in ſtipulationem & promiſſionem venire poſſint. 45. 2. 5. n. 1
Stipulatio Aquiliana qoid ſit. 46. 4. 18. n. 1
Stipulationum prætoriarum ſpecies ſunt 1. judiciales, 2. cautionales, 3. communes, quæ deſcribuntur. 46. 5. 1. n. 1. & ſeq.
In prætoriis ſtipulationibus ſi ſatisdandum requirantur plures fidejuſſores rejectis pignoribus. 46. 5. 7. n 1. & ſeq.
Ad prætorias Stipulationes pertinet (1.) rem pupilli vel minoris ſalvam fore quam præſtant Tutores legitimi atqoe dativi non teſtamentarii. 46. 6. 1. n. 1
Prætoria laxior eſt, quàm conventionalis. 2. 11. 8. 2
Ex hac ſtipulatione agi poteſt quoties Tutelæ actio locum habet. 46. 6. 1 n. 2
(2.) Judicatum ſolvi cujus deſcriptio. 46. 7. 1. n. 1
Stipulatio judicatum ſolvi à qoo hodie præſtetur. 46. 7. 3. n. 3
Sine mandato ad agendum admiſſi non poſſunt de judicato ſolvendo. num. 5
Hæc ſtipulatio continet tres clauſulas. 46. 7. 6. n. 1
Stipulationis judicatum ſolvi quantitas eſt certa. 46. 7. 9. n. 1
Quis ad judicatum ſolvendum teneatur. 46. 7. 9. n. 2
(3.) Rem ratam haberi quæ ſtipulatio quando committatur. 46. 8. 15. n. 1

STUDIA. STUDIOSUS.
Expenſæ à patre & matre in ſtudia filii factæ, non præſumuntur animo repetendi datæ. 10. 2. 50. 1. lim. ib. 5. 6
Studioſi an circa finem Rectoratus tuto delinquere valeant. 2. 12. 5. 2

STUPRUM, STUPRATOR.
Fœmina ſi putaverit maritum ſuum adhuc vivere qui tamen mortuus, & ſe ab alio ſtuprari patitur, quomodo puniatur. 3. 2. 8 3
Stuprum violentum gladio punitur. 47. 11. 1. n. 4
Stuprator puellam vi compreſſam in uxorem ducere volentem poteſt, pœna tamen ideo ipſi non ſemper remittenda. 47. 11. 1. n 5. 6
Violentum ſtuprum inter ſpecies vis publicæ numeratur. 48. 6. 3. num. 3
An pœna fuſtigationis plectenda fœmina ſoluta, quæ rem habuit cum Titio, qui pellicem habebat vivente adhuc legitima uxore, quam ignoravit illa. 3. 2. 8. 2

SUBCURATOR
Curatori ad quid teneatur. 3. 5. 30. 1

SUBDITI.
Subditi an poſſint cogi ut operas ſuas addicant dominis. 19. 2. 26. 11
Ob publicam utilitatem cogi poſſunt ad vendendum. 1. 12. 1. 20

SUBHASTATIO.
In ſubhaſtatione primus licitator, ſi idem augmentum, quod cæteri obtulerunt, offerat, aliis eſt præferendus. 42. 5. 16. 25
Non licita inter hæredes. 10. 2. 6. 2
Per ſobhaſtaoonem quomodo hypotheca extinguator. 20 6. 4
Primo licitatori in Subhaſtatione pœnitere licet, cum aliis plus obtulit. 18. 2. 9. 2
In Subhaſtatione licitator non admittitur ſine cautione. 39. 4. 9. 1

SUBLOCATIO.
Sublocatio eſt conceſſa. 19. 2. 7. n. 1. & ſeqq. & 19. 2. 24. num. 2
Subconductores res illatæ tacitè obligatæ ſunt primo locatori, ſi penſio non ſolvitur. 19 2. 7. 4
Alia ratio in prædio ruſtico, ubi non ſunt tacite obligata. 19. 2. 24. 6

SUBMITTERE.
Oves quid ſit. 7. 1. 70. 6
Subſtitutio ſ. ſubmiſſio ubi locum habeat. ib n 4

SUBSCRIPTIO, SUBSCRIBERE.

Multum intereſt an quis animo ſe obligandi ſubſcripſerit, an teſtimonii tantum perhibendi gratia. 13. 7. 39. 3

Subſcribens ſe actui v. g. teſtamento ut teſtis, non videtur approbaro contenta Teſtamenti. 13. 7. 39. n. 1

SUBSTITUTIO.

Vid. querela inoff. it. Mandatum.

Vulgaris facta puberi vel impuberi extraneo aditione hæreditatis exſpirat, nec reviviſcit, ſi is qui adiit, reſtitutus ſit, vel ſe abſtinuerit quod hodie videtur correctum. 44. 7. 20

Pater ſubſtituendo pupillariter filio ſuo, ipſum non gravat, ſed ipſi potius providet. 5. 2. 8. 17

Ea ſubſtitutione ſuccedentium ſpes evertitur, cum princeps pupillo dat facultatem teſtandi. 5. 2. 8. n. 18

Subſtitutio potior eſt Jure accreſcendi. 28. 3. 18. 2. lim. ib. n. 3

Subſtitutio directa conjecturis induci poteſt. 28. 5. 24. 3

Subſtitutio definitur. 28. 6. 1. 1. dividitur. ib. n. 2

Subſtitui pupillariter exhæredatis liberis poteſt. ib. n. 6

Subſtitutio pupillaris definitur. 28. 6. 2. 1. Ejus formula traditur. ib. n. 3

Subſtitutio vulgaris expreſſa continet tacitam pupillarem & contra. 28. 6. 4. 1

Subſtitutio vulgaris tacita contenta in pupillari expreſſa exſpirat adulta ætate filii. 28. 6. 4. 10

Subſtitutio breviloqua. 28. 6. 4. 11

Subſtitutio reciproca, quando alter filiorum eſt pubes, vim vulgaris ſubſtitutionis habet. 28. 6. 4. 12. lim. ib. n. 13

Filius naturalis pupillo ſubſtitutus, in bonis quæ à parente accepit, in duabus tantum unciis ſuccedit, in reliquis autem pupilli bonis in ſolidum. 28. 6. 6. 1

Subſtitutio facta à pagano ultra puberem ætatem verbis civilibus exſpirat pubertate. 28. 6. 7. 3

In ſubſtitutione pluribus hæredibus inter ſe conjunctis adjunctus habet dimidiam. 28. 6. 9. 2

Subſtitutionis vulgaris ſpes non tranſmittitur ad hæredes. 28. 6. 10, 2

Per ſubſtitutionem pupillarem transferuntur ad ſubſtitutum & bona paterna & aliunde pupillo acquiſita. 28. 6. 10. 6

Subſtitutus extraneus pupillo ſoli inſtituto hæreditatem paternam adeunti non poteſt ſeparare hæreditates. 28. 6. 12. 5

Subſtitutio militis privilegiata. 28. 6. 15. 1. & 4

Subſtitutionis compendioſæ deſcriptio. 28. 6. 15. 5

Subſtitutio compendioſa pupillari annexa poſt pubertatem nullum habet effectum. ib. n. 6

Subſtitutio fideicommiſſaria ſub directa comprehenditur. 28. 6. 15. num. 7

Subſtitutus intra minus ætatis pupillaris tempus non admittitur conditione exiſtente poſt hoc tempus. 28. 6. 21

Subſtitutus præfertur conjuncto. 28. 6. 30. 2. ex pl. ib.

Subſtituit tantum vulgariter mater. 28. 6. 33. 1

Subſtitutus vulgariter cohæredi etiam ad ſubſtitutionem pupilli admittitur. 28. 6. 34. 6

Subſtitutio valet teſtamento per bonorum poſſeſſionem expugnato. 28. 6. 34. 7

Subſtitutus per fideicommiſſum teſtatori non hæredi ſuccedit. 28. 6. 41. 8

Subſtituere per fideicommiſſum non poteſt pater filio exredato. 28. 6. 41. n. 11

In ſubſtitutione reciproca prius vocantur in inſtitutione conjuncti poſtea disjuncti. ib. n. 12

Subſtitutio pupillaris rumpitur, ſi pupillus nanciſcitur liberos. 18. 6. 43. n. 7

Subſtitutus pupillo cohæredem habenti agnoſcendo hæreditatem pupillarem non tenetur ſimul agnoſcere paternam. 19. 2. 40. 1

Subſtitutus non admittitur quamdiu inſtitutus admitti poteſt. 29. 2. 69. 1

Subſtitutus. ſi intra certum tempus non adierit inſtitutus, hic vero ante aditionem decedat, non tenetur exſpectare lapſum temporis hujus. 29. 2. 72. 1

Subſtitutionis Jus non tranſmittitur in hæredem. 29. 2. 81. 1. lim. ib. num. 2

Subſtitutioni æquiparatur Jus accreſcendi. 31. 1. 6. 1. 1

Subſtitutio reciproca, omiſſa in teſtamento, in codicillis vero expreſſa non eſt impugnanda. 13. 1. 64

Subſtitutione nominibus collectivis concepta, hæredes non ſimul, ſed ordine ſucceſſivo vocati videntur. 31. 1. 69. 11

In dubio ſubſtitutio directa intelligitur. 33. 2. 38. n. 3

Subſtitutus ex duobus fratribus ſupremo morienti, eo defuncto, utriuſque acquirit hæreditatem. 34. 5. 9. n. 1

Subſtituto cum pupillo ſimul pereunte, ſubſtitutio pupillaris extinguitur. 34. 5. 18. n. 1

Subſtitutus non poteſt prius petere, quam primo loco poſitus potuiſſet. 35. 1. 36. n. 1. 2

Duobus ſimpliciter rogatis poſt mortem reſtituere, uno decedente ſubſtitutus præfertur cohæredi. 36. 1. 57. num. 6. ampliatur num. 7. 8

Subſtitutio fideicommiſſaria eſt ſpecies ſubſtitutionis. 36. 1. 57. num. 11

Subſtitutio in codicillis fieri non poteſt. 36. 1. 76. n. 1

Verbis directis facta poſt pubertatem ad fideicommiſſarium non trahitur. 36. 1. 76. n. 3

Potior eſt jure accreſcendi. 37. 11. 2. n. 5

Subſtitutus ex liberis ſupremo ſi ſimul perierint, ad utrinſque ſucceſſionem admittitur. 37. 11. 9. n. 1

In operis artificialibus, ſingularem notitiam requirentibus ſubſtitutio perſonarum non habet locum. 46. 3. 31. n. 1

Idem in omnibus negotiis quæ ſingularem induſtriam requirunt 46. 3. 31. n. 2

SUCCESSIO.

Filius patri ſuccedens ad quæ teneatur ſorori. 27. 2. 4

Succedens filiusfamilias patri non dicitur novum dominium acquirere. 28. 2. 11. 1

Filio & nepotibus vocatis locum habet ordo ſucceſſionis. 31. 11. 88 num. 12

Prohibitio inteſtatæ ſucceſſionis nominatim à teſtatore facta valet. 31. 88. n. 4

Si ex ſtatuto inter conjuges ſit ſucceſſio, & conjuges ſimul mortui ſint, quomodo res inter cognatos decidenda. 34. 5. 9. n. 9. & ſeqq.

Statutum filiæ dotatæ ſucceſſionem paternorum bonorum adimens extenditur ad filiam poſtea dotatam. 374. 3. n. 5

Aſcendentes & Deſcendentes ſibi invicem ſuccedunt ex diverſâ ratione. 38. 6. 7. n. 3

SUCCESSIO FISCI, vide FISCUS.

Fiſcus in bonis confiſcatis ſuccedens loco hæredis habetur, & ſic de bonis commiſſis creditoribus ſatisfacit. 46. 1. 51. n. 11

Tenetur etiam ſtare locationi à domino factæ. 46. 1. 51. n. 12

SUCCESSIO IN JURA ALTERIUS.

Quæſtor fiſci ob negligentiam exigendi fiſci debita, condemnatus ad ſolvenda fiſco debita non exacta, ſuccedit in jura fiſci. 43. 3. 2. n. 2. et & 42. 5. 24. n. 17

Quatenus hujus pecunia credita ad creditores privilegiatos pervenit, in eorum jura ſuccedat. 42. 5. 24. n. 1. & 13

Mulier cujus pecunia dotalis ſolvitur creditori, conſequitur jus creditoris ſine ceſſione. 42. 5. 24. n. 14

SUCCESSOR.

Succeſſor ex contractu defuncti tenetur. 1. 3. 31. 9

SUFFRAGIUM

Patris an proſit filio. 3. 4. 5

SUITAS.

Suitas extinguitur per ſubſtitutionem vulgarem. 28. 2. 11. 8

Species agnationis non eſt. 38. 7. 2

PRO SUO.

Titulus pro ſuo vel concurrit cum aliis titulis vel aliis deficientibus hic quaſi ſubſidii loco habetur. 41. 10. 1. 0. 1

SUPELLEX.

Supellex legata quid contineat vel non. 33. 10. 1. 1

Supellectilis nomine quæ veniant. 33. 10. 6. n. 1

Unde ſupellex ruſtica vel urbana æſtimanda. 33. 10. 12. n. 1

Lecti in diverſorio publico reperti non pertinent ad ſupellectilem. 33. 10. 12. n. 2

SUPERFICIES.

Ejus deſcriptio. 43. 18. 1. n. 1

Quomodo differat ab Emphyteuſi & locatione. 43. 18. 1. n. 2. 3

Superficies ſervitus non eſt. 43. 18. 1. n. 4

Superficiarius quis ſit. 6. 1. 74. 1

Superficiarius habet interdictum de ſuperficiebus. 43. 18. 1. 1

SUPPLICATIO.

Falſis precibus reſcriptum impetrans rejicitur. 1. 4. 1. 3

SUPPLICIUM, vid. POENA.

Prægnanti differtur. 1. 5. 18. 1

Genera ſuppliciorum quot. 48. 19. 28. n. 1

SURDUS.

Surdus tutor eſſe nequit. 26. 1. 1. 2

Surdus naturâ talis nec in teſtem produci, nec jurare poteſt. 39. 5. 33. 3

Surdus miles teſtari poteſt. 29. 1. 4. 1

Surdus & mutus naturâ talis hæreditatem adire poteſt. 28. 2. 5. 1

In ſcriptis poſtulare poteſt. 3. 1. 1. 8

Procuratorem dare poteſt. 3. 3. 42. 1. 2

An mutus & ſurdus ſemper indigeant curatore. 3. 1. 3. 9

An teſtari poſſit. 28. 1. 6. 1. ſeqq.

SURROGATIO.

Res ſurrogata ſuccedit in rei locum. 4. 2. 18. 2

Subrogatus eodem jure fruitur, quo is fruitur, cui ſubrogatus eſt. 5. 3. 20. 10 & 5. 1. 60

Quando una actio ſurrogatur alii, fit hoc ſecundum primordialem actionis naturam, non accidentalem. 5. 3. 11. 10

Surrogatum in alterius locum ſapit naturam ejus. 24. 1. 36. 4

SUSPICIO.

Contra judicium arbitrum facilè probatur. 4. 8. 32. 19

Ob ſuſpicionem peti poteſt, ut delegato vel etiam ordinario judici adjungatur commiſſarius. 4. 8. 32. n. 19

Pendente judicio nata, judici opponi poteſt. 5. 1. 17. inf.

SYLVA.

In legato uſu ſylvæ cæduæ uſurario an ligna vendere poſſit. 7. 8. pen. 1

Sylvæ uſumfructum habens inſtar patrisfamilias eadem uti debet.

debet. 7. 1. 10. 1

SYNDICATUS, SYNDICUS.

De ſyndicatu conventus acta edit. 2. 13. 3. 5
Pater ſciens litem conteſtari filium ſuper ſyndicatu, tunc etiam invito patre fit executio in peculium. 5. 1. 15. 3
Actio de ſyndicatu datur contra judicem, licet non appellando pars conſentire videatur. 5. 1. 15. n. 7
Actio de ſyndicatu non tranſit ad judicis hæredes. 5. 1. 16. 1
Abſque ſyndico an civitas poſſit agere. 3. 4. 3. 2
Regulariter quæ de procuratore dicuntur, etiam de ſyndico dici poſſunt. 3. 4. 6. 9
Contumax univerſitati ſuæ præjudicat. 3. 4. 1. 5
Si deſeruerit judicium, civitas iterum citanda. 3. 4. 1. n. 6
Delinquens committendo, civitatem obligat. 3. 4. 1. n. 7
Conſtituitur à majore collegii parte. 3. 4. 3. 1
Ob æs alienum nonnullorum civium reconventus an eos defendere teneatur. 3. 4. 2. 2
An majori parte conſtituentium mortua ab hæredibus reaſſumtio ſit facienda. 3. 4. 7. 11
Neceſſario conſtituendus ſurgente adverſario. 3. 4. 3. n. 2
Conſtituitur modo ſigillum & ſubſcriptio ſenatus adſit. 3. 4. 6. 2. vid. Inſtrum. Aliud in pagis ib. 3
An ad actiones ſolum proprie ſic dictas conſtituatur. 3. 4. ult. 1
Syndicus regulariter procuratori comparatur. 3. 4. 6. n. 8
Ante litem conteſtatã non poteſt procuratorem conſtituere 3. 3. 74
Eſt miniſter civitatis, non ſingulorum. 3. 4. 7. 2
Civitatem defendere tenetur etiam in reconvent. 3. 4. 6. 7
Quando cavere de rato habeat. 3. 4. 6. n. 8
Ex hujus ſtipulatione civitati utilis non directa competit actio. 3. 4. ult. 2

SYNODUS.

Ejus decreta voluntati principis ſubjecta. 1. 1. 1. 6

T.

TABERNA.

IN judicio à cautione liberat. 2. 8. 15. 4. ſeqq.
Taberna purpuraria legata cum purpuris & inſtitoribus ejus, an eo legato contineantur pretia purpuræ, aut debita. 32. 1. 91. n. 1
In judicialibus tacens, pro conſentiente non habetur. 3. 3. 8. 5. & 6. & 11. 1. 11. n. 102. & ſeq.
Ex ſolo ſilentio non probari poteſt conſenſus, ſi tamen accedat aliquis actus, ratihabitio colligi poteſt. 14. 6. 16. 11. & 12

TAXATIO.

In judicio vindicationis judex taxare non poteſt. 6. 1. 68. 6

TEMPLUM.

Poſſeſſione templi cathedralis tota Eccleſia videtur apprehenſa. 1. 17. un. 2
Templo conſecrato ipſa quoque area & fundus conſecratus. 18. 1. 73. 2

TEMPUS.

Si temporis lapſu quis læſus ſit tantum tempus eſt reſtituendum, quantum duravit læſio. 4. 6. 26. 10
Quando nullum tempus expreſſum, intra quod pareri debeat, tunc intelligendum eſt, quod judicatis & confeſſis datur. 48. 19. 10
Quadrimeſtre tempus quod datur condemnatis ſolvere, limitatur. 5. 1. 21. 3
In criminalibus hoc ſpatium non datur. 5. 1. 21. n. 4
Ob neceſſitatem hoc tempus coarctari poteſt. ib. 8
Tempus impedimenti non currit in termino. 35. 1. 40. 1
Tempus legato adjectum ad quænam legata referendum. 30. 1. 30. n. 1
Tempus non modicum eſt in. annotum. 6. 3. ult. 1
Tria ſunt tempora ex quibus non cedit uſusfructus. 7. 4. 1. 4
Mortis in latitudine eſt conſiderandum, non vero momentum mortis. 13. 3. 3. 4
In omnibus contractibus modicum tempus ad ſolutionem concedendum. 13. 5. 21. 4
Facta tempore prohibito non valent, licet effectus dilatus ſit in tempus conceſſum. 18. 7. 4
Tempus judicati condemnatis datum extenditur ad hæredes & fidejuſſores. 42. 1. 29. n. 1
Quod etiam obtinet in Camera Imperiali. ib. n. 2
Utile tempus quod dicatur. 44. 3. 1. n. 1
Hodiè utilia tempora attenduntur excepto tempore reſtitutionis in integrum. 44. 3. 1. n. 2

TERMINUS.

Si dubium an non contra lapſum termini idoneas quis Excuſationes habeat, & hæ altioris indaginis ſint, judex de exceptione termini lapſi & meritis cauſæ partibus diſputare permittat. 4. 4. 39. 8
Ex favore cauſæ datur etiam reſtitutio contra terminum lapſum. 4. 4. 39. n. 9
In continenti fiunt quæ in termino brevi fiunt. 13. 5. 21. 5
Omnis terminus legalis à Judice arctari vel prorogari poteſt. 42. 1. 2. num. 5
Conſtitutus ad recipiendum ſolutionem an ſolutionis terminos prorogare poſſit. 45. 1. 122. n. 5
Tutor ſolutionis terminos num prorogare poſſit. 45. 1. 122. n. 6
Termini motio inter crimina extraordinaria refertur, cujus deſcriptio. 47. 21. 1. n. 1. 3
Terminorum motorum pœna. 47. 21. 1. n. 3

TERRITIO.

Mulier gravida ne terreri poteſt. 48. 18. 7. n. 1
Minor 14. annis terreri poteſt. 48. 18. 10. n. 1

TERRITORIUM.

Qui in alterius territorio Juriſdictionem exercet injuriam ei inferre videtur. 1. 12. ult. 1

TERTIUS.

Ob intereſſe tertii interdum communis error jus facit. 1. 14. 3. 8
Quibus ex cauſis reſtitutio contra tertium fiat. 4. 4. 14
Quis ſit ille tertius. 4. 4. 15

TESTAMENTUM.

Vid. Querel. inofficioſ.
Metu extortum ipſo jure nullum. 4. 2. 21. 3
Habent paratam executionem. 4. 4. 40. 6
In quo princeps litis cauſa inſtitutur, eſt ipſo jure nullum. 4. 7. 8. 4
Inofficioſo plerumque cauſa præbet novercalis perſuaſio. 5. 2. 4. 1
Teſtamentum licet nullum, legata tamen debentur. 5. 2. 8. 41
Reſciſſo teſtamento locus ſit ſucceſſioni ab inteſtato. 5. 2. 6. 5
In dubio contra Teſtamentum & pro filio pronunciandum. 5. 2. 10. 2
Teſtamentum quo liberi præteriti non ſuſtinetur in vim fideicommiſſi, ſed corruit. 5. 2. 3. 2
Falſum dicens ſed non probans, ſolennitates ejus poſtea accuſaturus an ſit audiendus. 5. 3. 47
Apud acta incompetentis judicis inſinuari poteſt. 1. 16. 2. 3
Pro parte teſtamentum reſcindi poteſt. 5. 2. 15. 3
Qui ex teſtamento adit hæreditatem ab inteſtato. 5. 2. 19. 1. 2
Ignorans falſitatem teſtamenti, acceptando legatum, non prohibetur poſtea de falſo agere. 5. 3. 8. 2
Verba enunciativa à Teſtatore probata creditoribus non præjudicant. ib. 1. 18
Teſtamentum definitur. 28. 1. 1. 1
Teſtamentum ut ſubſiſtat, neceſſe eſt ut habeat teſtator tempore teſtamenti conditi integritatem mentis. 28. 11. 1
Teſtamenti factio cur dicatur eſſe Juris publici. 28. 1. 3. 1
Teſtari nequit impubes. 28. 1. 5. 1. ampl. ib. lim. ib. n. 4
Teſtari nequit filiusfam. de adventitiis bonis. 28. 1. 6. 1
Teſtamentum filiifam. non valet licet ſui juris factus deceſſerit. ib. num. 3
Teſtamentum imperfectum non obligat conſcientiam ſi teſtator per Deum rogaverit ne hæc diſpoſitio irrita redderetur. 28. 1. 6. num. 8
Teſtamentum ſubſcriptum à Notario idoneo & inidoneo ſubſiſtit. 27. 6. 1. 3
Teſtari num ſurdus & mutus poſſint? 28. 1. 6. n. 9
Mutus & ſurdus natura talis rectè teſtantur ad pias cauſas. 28. 1. 6. n. 12
Teſtamenti factionem non habent illi, qui apud hoſtes ſunt. 28. 1. 8. 1
Qui teſtamenti factionem non habeant? 28. 1. 8. 1. ſeq. & 28. 1. 14. tit. 28. 1. 18
Teſtamentum filiifam. non validat ſui juris effectio. 28. 1. 19. 1
In Teſtamento qui teſtes eſſe non poſſint. 28. 1. 20. n. 1. ſeqq.
In Teſtamento nuncupativo hæredis nomen palam nuncupandum eſt, in ſcripto expreſſis verbis ſcribendum. 28. 1. 28. 2
Ad teſtamentum judiciale an requiratur, ut coram judice palam legatur? 28. 1. 21. 5
Teſtamentum nuncupativum in ſcripturam redigi deſtinatum, ſi deſcriptum non ſit, prælectum teſtatori & teſtibus an valeat. 28. 1. 21. n. 7
Teſtamentum nuncupativum implicitum an detur? 28. 1. 21. n. 3
In Teſtamento rogatio teſtium neceſſaria. 28. 1. 21. n. 15
Teſtamentum uno contextu fieri debere quomodo intelligendum? 28. 1. 21. n. 19. & 20
Teſtamenti conditi tempus inſpicitur an teſtis idoneus ſit, non verò tempus mortis. 28. 1. 22. 1
Teſtamentum ut valeat requiritur ſubſcriptio & ſubſignatio conjunctim. 28. 1. 22. n. 3
Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis non valet. 28. 1. 25. 1. ampl. ib. n. 2
Teſtamento in dubio minus favendum eſt quam liberis. 28. 2. 1. 2
Teſtamenti conſervandi favore Inſtitutio poſthumi trahitur ad omnem poſthumum. 28. 3. 4. 1. lim. 1. 2
Teſtament. ipſo jure nullum reddit præteritio filii vel filiæ familias, licet decedant. 28. 2. 7. 5
Teſtament. in quo filius pro parte exhæredatur eſt nullũ. 28. 2. 19. 3
Exhæredatio anteſcripta non nocet filio à patre iterum arrogato poſt emancipationem. 28. 2. 23. 1
Teſtamentum imperfectum prius revocatur per aliud æquè imperfectum. 28. 32. 25
Teſtamentum myſticum. 28. 5. 77. 1
Teſtamentum avi morte confirmatum non poteſt rumpere nepos præteritus. 28. 3. 6. 1
Teſtamentum fit irritum per ſententiam capitalem. 28. 3. 6. 3. lim. ib. n. 4
Teſtamentum damnati reconvaleſcit per reſtitutionem. 28. 3. 6. n. 8
Teſtamentum filiifamilias de bonis caſtrenſibus emancipatio non reddit irritum. ib. n. 9
Teſtamentum ruptum certis caſibus convaleſcit. 28. 3. 12. 1
Per teſtamentum ſecundum rumpitur prius. 28. 3. 16. 1. ampl. ib. n. exc. ib. n. 3

Teſtamentum in quo poſthumus præteritus quibus caſibus ſuſtineatur à prætore. 28. 3. 17. 1
Teſtamentum filius præteritus non poteſt confirmare in præjudicium cæterorum. 28. 3. 17. 2
Teſtamentum nullum dicendi Jus etiam fratribus non præteritis eſt quæſitum. ib. n. 3
Teſtament. non vitians ea, quæ in margine ſcripta. 28. 4. 1. 3
Teſtamenti revocatio pro parte. 28. 4. 2. 1
Ex teſtamento, in quo nomina hæredum deleta legata nihilominus præſtanda. 28. 4. 3. 1
Teſtamentum ſi caſu fuerit deperditum. 22. 5. 12. 6
Teſtari qui vult, codicillos facere non præſumitur. 29. 7. 1. 1
Teſtari non valens nec codicillari poteſt. 29. 7. 6. 6
Teſtamenti executor non habet facultatem diſtrahendi bona defuncti. 34. 1. 9. 5
Teſtamenti executor alius merus, alius mixtus. 34. 1. 9. 4
Teſtamenti cancellatio præſumitur facta ex voluntate teſtatoris. 28. 42. 4
Teſtament. vitiat error teſtatoris in ſuo nomine proprio. 28. 5. 9. 2
Teſtamentum facere teſtator poteſt & ſibi & filio poteſt diverſis horis & tabulis. 28. 6. 16. 1
Teſtamentum patris & filii pro uno habetur. 28. 6. 20. diſting. ib.
Teſtamentum militis & tempore peſtis conditum æquiparantur. 29. 5. 5. 1
In his teſtamentis inſtitutio hæredis neceſſaria non eſt. ib. n. 2
Teſtamentum militis nuda voluntate aboleri poteſt. 29. 1. 15. 1
In teſtamento inter liberos & ad pias cauſas rogatio teſtium non eſt neceſſaria. 29. 1. 24. 3
Teſtamenta militum valent intra annum poſt miſſionem. 29. 1. 26. 5. limit. ib. n. 2
Teſtament. perfectum poſterius tollit prius. 29. 5. 34. 1. lim. ib. n. 2
Teſtamentum imperfectum militis alio imperfecto rumpi poteſt. 29. 1. 34. 2
Teſtamentum jure communi factum non revocatur nuda aſſertione, ſi dicat teſtator, ſe revocare teſtamentum. 29. 1. 36. 5
In teſtamento militis ſola voluntas, modo de ea conſtet, attenditur. 29. 1. 42. 5
Teſtamenti verbis non cognitis non valet tranſactio. 29. 3. 5. 5
Teſtamento contradicens teſtis ejus apertionem non impedit, vacillare tamen facit. 19. 3. 5. 1
Teſtamenti apertura vivo teſtatore non eſt permittenda. 29. 3. 2. 6
Teſtamentum non poteſt condi de rebus alienis. 29. 7. 8. 7
Teſtamentum pro parte valet ſi quis ſuper rebus propriis & alienis teſtatus. 29. 7. 8. n. 8
Teſtamentum conditum à prohibito non convaleſcit prohibitione ceſſante. 32. 1. 5. n. 2
Scriptura tenorem teſtamenti faciendi continens non valet jure teſtamenti nec codicilli. 31. 1. 11. n. 2. quod lim. d. n. 2. & ſeq.
Clauſula derogatoria revocari poteſt expreſſe in teſtamento poſteriori. 32. 1. 12. n. 1. lim. n. 8
Superſtes conjux secipso cum teſtament. mutare poteſt pro ſua parte. 32. 1. 22. n. 3. 4. & 36. 1. 77. n. 4
Regula quod nemo ſibi hanc legem dicere valeat, quin poſſit à ſua voluntate recedere, limitatus. 32. 5. 22. n. 9
Jurata confeſſio teſtatoris probationem inducit. 32. 1. 37. n. 7
Diſpoſitio teſtatoris reſpicit tempus teſtamenti. 32. 5. 41. n. 1. 2. idem in æſtimatione. 31. 1. 89. n. 6
A ſignificatione verborum non eſt recedendum niſi aliud ſenſiſſe teſtatorem ſit manifeſtum. 32. 5. 69. n. 1
Ubi authoritas ſola teſtatoris eſt neque omnimodo ſpernenda neque omnimodo obſervanda eſt teſtatoris voluntas. 33. 1. 7. n. 3
Proviſio hominis non ſemper tollit proviſionem legis. 33. 1. 9. 1. & 12. 4. 6. 3. & 4
Executores teſtamentarii quatenus modum à teſtatore præſcriptum mutare poſſint. 33. 2. 16. n. 3
Dicto unius teſtis ſtandum ex diſpoſitione defuncti. 33. 4. 14. 1
Pubes inconſulto curatore teſtari poteſt. 34. 3. 20. 4
Verba intentioni teſtatoris planè non deſervientia vitiant diſpoſitionem. 34. 5. 3. n. 5. 8
Valet diſpoſitio ultima in arbitrium tertii collata. 34. 5. 5. n. 7
Voluntas teſtatoris contra legem pro valida non explicanda. 34. 5. 25. n. 5
Paria ſunt aliquid in teſtamento exprimere ſpecificè vel per relationem ad aliud. 34. 5. 25. n. 2
Pœna privationis à teſtatore in caſum impugnationis adjecta non nocet contradicenti ex probabili cauſa. 34. 9. 23. n. 2
In teſtamento ſcribendo non ſunt adhibendæ notæ, ciphræ & abbreviaturæ. 37. 1. 6. n. 1. lim. n. 2
Teſtamentum, in quo nomen hæredis poſt judicialem publicationem deletum deprehenditur, valet. 37. 2. unic. 2
Jure militari omnes in hoſtico verſantes, licet non milites teſtari poſſunt. 37. 13. 1. n. 1
Solennis revocatio teſtamenti arguit teſtatorem velle inteſtatum mori. 38. 6. 1. n. 3
Teſtamentum paternum non poteſt impugnari à liberis, qui vivente patre acceperunt legitimam aut dotem. 35. 1. 71. 11
Mentio inteſtatorum in ſtatutis facta refertur etiam ad impuberes. 38. 16. 1. n. 2. 3
Teſtamentum in quo poſthumus præteritus, quatenus valeat. 40. 5. 24. n. 1
Ex Teſtamento imperfecto liberi ab inteſtato ſuccedunt ſi voluntatem defuncti in uno impleverunt & in altero implere tenentur. 40. 5. 38. n. 2
Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis quoad libertatem & pias cauſas à liberis obſervandum. 40. 5. 38. n. 4. 5
Si Tabulæ teſtamenti apud aliquem depoſitæ quo interdicto quis utatur. vid. *Interdictum*. 43. 5. 3. 2. ſeq.
Quæ detur actio ſi quis depoſitas apud ſe tabulas teſtamenti alii legaverit. 9. 2. 41. 2
Si quis fateatur ſe habere tabulas teſtamenti, ſed nolit reſtituere quomodo cum illo procedendum. 43. 5. 1. n. 4. 5
Quomodo aliquid relictum eſſe in tabulis probari poſſit. 43. 5. 3. n 4
Propter teſtamentum deletum cui competat actio. 9. 2. 41. 1

TESTATOR.

Teſtator per conſtitutum poſſeſſorium poſſeſſionem in vita ſua in legatarium transferre poteſt. 31. 1. 21. 2
Areæ uſumfr. legans ſi poſtea in illam ipſe ædificet quid juris. 7. 1. 36. 1
Teſtator hæredi redditionem chirographi injungens, an eo liberationem legaſſe cenſeatur. 30. 1. 84. 1

TESTES.

An infamia facti à teſtimonio & judicio repellat. 1. 9. 2. 2
In tempore non exacte convenientes falſi non dicendi. 1. 2. 2. 12
Duo teſtes, quorum alter ſpectatæ fidei, alter licet infamia facti laboret plenè probant. 2. 13. 6. 3
Teſtis infamis non fit, ſi judex teſtimonium rejiciat. 3. 2. 25. 1
Civis in cauſa civitatis eſſe poteſt, non verò Senator Senatui. 3. 4. 7. 6
Teſti uni ſuper proprio facto credendum. 21. 1. 58
Jus evocandi teſtes competit ſuperiori in ſubditos mediatos. 4. 6. 26. 12
Teſtis graviter decumbens parte non citata, ab incompetente examinari poteſt. 5. 1. 18. 3
Teſti licet interpretari ſuam depoſitionem in continenti. 5. 1. 66. 5
Ad perpetuam rei memoriam examinari poſſunt. 9. 2. 40. 6
Dubia ejus depoſitio ex articulo, cui reſpondet, interpretationem recipit. 11. 1. 9. 7
Præſumitur de eo tempore loqui de quo ſit mentio in articulo. 15. 5. 9. n. 8
Interdum Torturæ ſubjici poteſt. 15. 5. 15. 98
Examen Teſtium non legitime factum, repeti non poteſt. 12. 2. 33. 2
Teſtimonium fratris pro fratre non eſt idoneum. 22. 5. 24. n. 4. & 5
An teſtis pro affini deponere poſſit. 3. 1. 3. 4
Teſti in dubio magis creditur ſi deponat ſecundum ordinem naturæ. 26. 5. 3. 2
Teſtis abſentis juramentum coram quo deponatur. 29. 3. 7. 1
Teſtis eſſe poteſt qui non prohibetur. 21. 5. 1. 1
Teſtium numerus à judice coarctandus. 22. 5. 1. n. 3
In teſte mores dignitati præferuntur. 22. 5. 2. 1
Teſtem non repellit amicitia ſed fidem minuit. 21. 5. 1. n. 5
Teſtimonia ſcripta non probant. 22. 5. 1. n. 16
Teſtes cogi poſſunt ad deponendum. 22. 5. 1. n. 28
Teſtes peregrinos producturus de calumnia jurare debet. 21. 5. 2. 19
Teſtis ſubſcriptio & ſubſignatio in teſtamento ſolennis requiritur. 28. 1. 21. 3
Ad teſtimonium compellendi non ſunt affines. 22. 5. 4. 1. lim. ib. n. 3
Teſtes etiam in criminalibus compelli poſſunt. 21. 5. 4. 4
Depoſitionem teſtis allegans & qualitatem probare debet 2. 14. 18. 6
Teſtibus ſubjectis vinculum ſubjectionis & juramenti relaxandum. 22. 5. 6. 1
Teſtis eſſe nequit pater in cauſa filii & contra. 22. 5. 9. 1
Teſtis idoneus in re ſua nemo eſſe poteſt. 22. 5. 10. 1. ampl. ib. n. 2. & 3
Teſtes duo ad ſponſalia publica ſufficiunt. 22. 5. 12. 2
A teſtimonio infames non ſimpliciter rejiciuntur. 22. 5. 13. 1
Teſtis idonei & exceptione majoris differentia. 22. 5. 13. 3
Teſti varianti ſed in continenti ſe corrigenti ignoſcendum. 22. 5. 16. 4
Teſtes non rogati in codicillo ſufficiunt. 29. 7. n. 4
Teſtes eſſe poſſunt mulieres extra caſum adulterii. 22. 5. 18. 1 quin & in criminalibus & teſtamentis imperfectis. ib. n. 2
Teſtis dubitativè deponens nihil probat. 22. 5. 2. 5
Teſti uni creditur ſi res non ſit magni momenti. 27. 9. 5. 10
Quando alias uni teſti credatur. 22. 5. 12. 4
Teſtis quivis eſſe poteſt in teſtamento militis. 28. 1. 40. 1. ſeq.
Teſtes ſubſcribentes inſtrumento alicui, ſibi & ſuis juribus non præjudicant. 31. 1. 34. 3
Teſtis an idoneus ſit non inſpicitur tempus mortis, ſed tempus conditi teſtamenti. 28. 1. 22. 1
Teſtis unus an probet mortem teſtatoris. 29. 3. 2. n. 2
Teſtis eſſe nequit criminis in judicio reus factus. 22. 5. 20. 1
Sic & ob turpe factum ſenatu motus. 1. 9. 2. 1
Teſtis eſſe nequit homo vilis. 22. 5. 21. 3. 4
Teſtibus dignioribus magis creditur. 23. 5. 21. n. 7
Teſtes domeſtici definiuntur. 22. 5. 24. 1
Teſtis eſſe non poteſt advocatus in cauſa clientis. 22. 5. 25. 1. ampl. ib. n. 2. lim. 2. 3
Teſtis eſſe non poteſt judex in negotiis à ſe geſtis. 22. 5. 25 n. 5
Teſtis alternativè ſi reſpondeat depoſitio incerta eſt. 45. 1. 74. n. 6

THEOLOGIA.

Quare JCto neceſſaria. 1. 1. 10 4

THESAURUS.

Spectat ad emtorem. 19. 1. 17. 6

In fundo dotali theſaurus marmorque repertum ad quem pertineat 24.3.7.n.12. & ſeq.

Ejus deſcriptio. 41. 1. 31. n. 2

Creditor theſaurum in fundo, quo jure crediti immiſſus reperiens pro dimidia tantum parte lucratur. 41. 1. 63. 0 1. 2

Idem obtinet in accipiente fundum in ſolutum durante reluitionis tempore. 41. 1. 63. n. 6

Theſaurus nec pars fundi nec cum fundo acquiritur. 41. 2. 3. n. 7

Theſaurus repertus in locis fiſcalibus vel poblicis vel religioſis quoad dimidium dabetur inventori. 49. 14. 3. n. 6. 8

Quomodo ratione theſauri in domo vendita abſconditi agere poſſim. 10. 4. 15

Diverſum quid à fundo. 41. 2. 3. 7

TIGNUM.

Adde actio de tigno.

Aliena tigna jungens ſuis ædibus qua actione conveniatur. 41. 1. 7. 11. 19

Tigni nomine quid veniat. 10. 4. 7. 1

TIMOR.

Timor juſtus deſerendi prædium, vel domum, meretur remiſſionem mercedis. 19. 2. 27. n. 3. ſeqq.

Timore peſtis ceſſante, conductor contractui ſtare tenetur. 19. 2. 27. 7

TITULUS.

Titulus lucrativus non fit ſi in certum caſum ſolvendum pretium in alium non. 42. 8. 6. n. 36

Alienata in fraudem à fraudis ignaro ſi ex titulo lucrativo habeat, revocantur. 42. 8. 10. n. 2

Secus ſi ex titulo oneroſo. 42. 8. 10. n 4

Titulus ſi probandus ſufficit probare præſcriptionem longi temporis. 43. 19. 5. n. 3

TONSOR.

Tonſores vulnera non deferentes ſecundum ſtatuta locorum prævaricationis crimen incurrunt. 47. 15. 1. n. 2

TORTURA.

Si pater cum filio torquendus, hic prius ſubjiciatur. 4. 2. 8. 4. & 48. 18. 18. 1

Tortura quaſi cæterarum probationum ſubſidiaria eſt, & ab ea non eſt incipiendum. 48. 18. 1. n. 1. & 7

Judex injuſtè torquens ad quid teneatur torto. 48. 18. 1. n. 2

Tortura quando adhibenda & qualia debeant eſſe indicia. ib. n. 3

Plures ſi torquendi à ſuſpectiſſimo incipiendum, ſi pariter ſuſpecti ab eo qui doloris impatientior. 48 18. 1 n. 4. ut & 48. 18. 18. 1

Teſtis quatenus torqueri poſſit. 48. 18. 1. n. 5. ut & 18. n. 2

Ad torturam non facilè proſiliendum. 48. 18. 1. n. 7

Torturæ fides non ſemper, nec tamen nunquam habenda, & quid circa hæc obſervandum ſit. 48. 181. n. 1

Quæ perſonæ torturæ ſubjici non poſſint. 48. 18. 7. n. 1. & 50. 22. fin. n. 1. & 2

Tortura in gravioribus delictis tantum adhibenda. 48. 18. 8. n. 1

Tortura in cauſis civilibus quando adhibenda. 48. 18. 18. n. 8

Tortura an, quando & quomodo poſſit repeti. 48. 18. 16. n. 1

Reus poſt tertiam torturam an abſolvendus. num. 2

Tortura quibus caſibus iterari poſſit. 48. 18. 16. n. 1

Sponte de ſe confeſſus in aliorum caput torqueri non debet. 48. 18. 16. n. 3

Ante torturæ executionem reo dandus eſt terminus ad ſe defendendum nec non indicia ipſi communicanda. 48. 18. 18. n 3

In cuſtodiam receptus ſine accuſatoribus non ſtatim torturæ ſubjiciendus, alia enim indicia ad cuſtodiam ſufficiunt alia & longè graviora ad torturam. 48. 18. 22. n. 1

Tortura locum non habet, niſi conſtet de corpore occiſi. 29. 5. 16

TOTUM.

Quod juris in toto quoad totum, idem juris eſt in parte quoad partem. 6. 1. 76

TRADITIO.

Si res duobus vendita, is præfertur cui primum tradita. 6. 2. 9. 4. ampl. n. 5. ib. lim. ib. 6. ſeqq.

Merces ab uno ſignatæ alteri vero traditæ, ejus ſunt à quo ſignatæ. 6. 2. 9. n. 17

Traditio facta per claves poſſeſſionem transfert. 18. 1. 74. 1. & 2

In conſpectu horrei fieri debet. 18. 1. 74. n. 3

Traditis ab abſente clavibus, facultas apprehendendi ſimul conceditur. ib. n. 5

Signatura rei non eſt ſtatim evidens ſignum traditionis factæ. 18. 6. 2. 1

Traditio nihil aliud transfert quam quod apud eum eſt qui tradidit. 41. 1. 20. n. 1

Traditio ſine juſto titulo non transfert Dominium. 41. 1. 31. n. 1

TRANSACTIO, TRANSIGERE.

An ſit contractus. 2. 14. 1. 3. & 2. 15. 1. 4

Definitur. 2. 15. 1. 1

De ſubſtantia ejus eſt ut de dubia & litigioſa re fit, ib. 1. & ſeqq. 2. 15. 11. 1. & ſeqq.

Ex tranſactione agere poteſt, qui implevit. 2. 15. 2. 1

Tranſactio, ſi reperiatur poſtea nova voluntas ultima, huic non obſtat. 2. 15. 3. 4. & 2. 15. 12. 1

Quod tamen ad alia inſtrumenta non extenditur. 2. 15. 3. n. 4

Tranſactio de iis intelligenda, de quibus tunc actum. 2. 15. 5. 1. lim. n. 3

Generalis an quoad non cogitata tranſigenti noceat. 2. 15. 5. 3

De controverſiis teſtamenti, niſi eo inſpecto, non poteſt tranſigi. 2. 15. 6. 1. lim n. 2. & 3. add. 2. 15. 12. n. 1. 3

De re judicata tranſigitur, ſi de validitate ſententiæ dubitatur. 2. 15. 7. 1

Debitoris, fidejuſſori etiam condemnato prodeſt. 2. 15. 7. n. 2. & 3

Debitoris cum Mevio hæredem creditoris pignus non jure venditoris ſe jactante inita, non vero hæredi præbeat exceptionem. 2. 15. 3. 5

De futuris alimentis non tranſigitur. 2. 15. 8. 1. ampl. & lim. ib. n. 2. & 3

Tranſactio ſuper alimentis, & ad veſtes non extenditur. 2 15. 8. n. 16. & 18

Non extenditur ad ea, quæ poſtea ſupervenerunt. 2. 15. 9. 1. ampl. n. 2. & 3

Scripti hæredis cum legitimo hærede tranſactio præjudicat creditoribus. 21. 15. 14 1

Ob enormiſſimam læſionem non reſcinditur. 12. 6. 65. 3. ſeqq.

Cum creditoribus inita comperto dolo nulla eſt. 12. 6. 65. n. 6

Fieri debet, ubi dubitandi ratio probabilis. 12. 6. 65. n. 8

Confirmatur per calumniam extortam per decretum judicis. ib 9

Quod datum ex tranſactione doloſa poſt ſententiam condicitur. ib. 10. 11

Judex vel alius vir bonus ad tranſigendum bona conſcientia inducere poteſt. 12. 6. 65. n. 13. & 14

Super re certa facta, maximè ſi dolus accedat alterius, invalida eſt. 12. 6. 65. n 11

Qui ſciens ad iniquam aliquam tranſactionem quem inducit graviter & valdè peccat. 12. 6. 65. n. 13

Tranſactio ſuper conditione furtiva, eandem conditionem furtivam non impedit. 13. 1. 7. 5

Poteſt pater de bonis filii non emancipati. 2. 15. 10. 1. 2. & 3. & 2. 15. 13. 2

Tranſigens, qui ſcit alterius jus liquidum, vulnerat conſcientiam. 2. 15. n. 4. & ſeqq. lim. ib. n. 6

Poteſt Procurator, œconomus, Vaſallus, Maritus. 2. 15. 13. 1. & ſeq. lim. 11. 3

In tranſactione clauſula, Rato manente pacto, magnæ virtutis 2. 15. 16. 1. & 3

Amica compoſitio locum habet, ſi tranſigere non poſſumus. 3. 2. 5. 1

Tranſigere licet de iis quæ pœnam ſanguinis irrogant. 3. 2. 5. n 2

Tranſactioni in caſum contraventionis poteſt addi ſtipulatio pœnæ. 2. 15. 15. 1

In crimine non capitali ante Lit. C tranſigens non fit infamis. 3. 2. 5. n. 3

Tranſigere poteſt principalis poſt lit. C. invito procuratore. 3. 3. 17. 2

Maritus de re uxoris liquida tranſigere non poteſt. 3. 3. 58. 2

Ea tamen tranſactio valet conſentiente muliere. 3. 3. 58. inf.

Tranſactio non cognitis verbis teſtamenti non valet. 29. 3. 1. 3

Non valet tranſactio mandatum generale habentis, niſi Dominus ratihabeat. 3. 3. 60

Tranſigens de crimine non capitali, fit infamis. 12. 2. 1. 3

Judicialis contra matrimonium valet. 12. 2. 1. n. 5

Tranſactio valida eſt, quæ fit poſt rem judicatam, ſi ſententia ſuſpenſa per appellationem vel de ejus jure dubitetur. 12. 6. 23. 4

L. 2. C. de Reſc. Vend. hic locum non habet. 36. 1. 77. n 13 15

Jurata, judicialis & ex intervallo reperta non reſcinditur. ib. n. 16

Tranſactio homicidæ cum parte læſa non liberat à pœna ordinaria. 39. 4. 9. n. 10

Tranſactio uxoris ſuper morte mariti filios non repellit. 40. 12. 1 num. 3

Tranſactio quatenus titulum poſſeſſionis tribuit. 41. 4. 1. n. 2

Tranſactio ex cauſa neceſſaria ſuper re fideicommiſſo gravata, valida eſt. 42. 1. 44. n. 6

Tranſactio qua creditor obæratus aliquid liquidi remittit quatenus nulla. 42. 8. 6. n. 37

Tranſactio jus pignoris & immiſſionis extinguit niſi de ea retinenda expreſſe conventum. 40. 2. 18. n. 2

TRANSMISSIO.

Semel tranſmiſſibile, in alios poſtea in infinitum manet tranſmiſſibile. 4. 2. 17. 2

An verò hoc conſcientiæ ſemper conveniat, dubitatur. ib. 3

TREBELLIANICA QUARTA.

Vid. Senatus conſultum Trebellianum.

TRIBUNAL SUPREMUM.

Juriſdictio Supremi tribunalis per totam provinciam eſt fundata. 1. 12. 1. 6

TRIBUTORIA ACTIO.

Deſcribitur. 14. 4. 1. 1

A parte Domini vel patris ſcientia & patientia requiritur. ib. 2

Merx pro eo hic capitur, quod ea conditione emitur, ut vendatur. 14. 4. 1. n. 3

Pro

Digitized by Google

Index Rerum

Pro merce peculiari habetur quicquid ex ea comparatum eſt. 14. 4. 5. 1

Quando quis plures ne otiationes habet, creditor ea illa, cui credidit, ſuum petere debet. ib. 2

Idem obtinet, extra tributoriam actionem, in aliis creditoribus. 14. 5. n. 3. & 4

Non habet privilegium ille, cujus pecunia merces comparatæ, niſi in ſpecie ſint obligatæ. ib. 5

Tota ſumma non habet privilegium ſi debitor fateatur, (*daſs er zu ſeiner Nothdurffi und Aufferbauung des Hauſes Geld auffgenommen.*) 14. 4. 5. n. 6

Si rem meam vendidi, non habita fide de pretio, non cogor ire in tributum. ib. 7

Hoc caſu omnibus creditoribus præfertur. ib. 8

Si credens merces ſibi reſervat hypothecam, omnibus creditoribus potior eſt. 14. 4. 5. n. 11

Si unus Creditor ſervi agat, ſi metus ſit alıud emenſurum æs alienum, ſolvi quidem debitum poteſt, ſed cautione præſtita, quod aliis creditoribus prodeuntibus pro rata velit refundere. 14. 4. 5. n. 13

Duplex hic actio concurrit, tributoria & de dolo. 14. 5. 7. 2

Propter dolum amittit deductionem debiti Dominus de peculio. 14. 5. 7. nu. 2

Actio hæc eſt rei perſecutoria. 14. 5. 8

Dominus in actione tributoria nullam prærogativam habet. 14. 5. fin. 2

TRIBUTUM

Solvit uſufructuarius. 7. 1. 52. Vid. Collectæ.

Ab emtore prædii exigi poteſt. 2. 14. 42. 2

Tributa ſolvenda ubi quis fœnus exercet. 50. 1. 22. n. 3. 2

Tributa exigi poſſunt ob operas manuarias. 50. 1. 22. n. 5

Tributum in ea civitate perſolvendum in qua ager ſitus. 50. 15. 4. n. 14

Pactum quo debitor de fundo oppignorato tributa ſolvere debeat an valeat. 2. 14. 42. 1

An illud quo creditor ſolvit, ita ut à debitore recuperet. 2. 14. 52. 3

TUMULTUS.

Autor tumultus tenetur de delictis ab aliis commiſſis. 47. 8. 2. n. 7

Pœna ſeditionem vel tumultus moventis. 48. 19. 38. n. 1. 2

TUNC.

Particula Tunc denotat extremitatem temporis. 33. 2. 35. n. 2. it. 28. 6. 31. 2. it. 35. 1. 4. n. 1. 2

TURBA.

Turba eſt ſi numerus non minor quam 10. hominum. 47. 8. 4 n. 2

TURBATOR SACRORUM.

Ob turbationem ſacrorum pœna capitis irrogatur. 1. 8. 8. 2

TURPITUDO.

Vid. Condict. ob turpem cauſam.

Turpitudinem propriam allegans non eſt audiendus. 30. 1. 50. 3

TUTOR, TUTELA.

Jus liquidum pupilli per pactum remittere nequit. 2. 14. 15

Litigaturus, conſilium prudentum expoſcat. 2. 3. unic. n. 8

Ubi conveniendus. 5. 1. 45. 1

Pœnam nomine pupilli promiſſam, mortuo eo præſtare non tenetur. 2. 11. ult. 1

Tutor vel curator in dubio, officii nomine ſe obligaſſe præſumitur. 2. 11. ult. 2

In Tutoris hærede præſumitur, ad eum inventarium & reliqua Inſtrumenta perveniſſe. 2. 13. 4. 6

Creditor pupilli Tutor eſſe non poteſt. 2. 14. 44. 2

In loco adminiſtrationis convenire debet. 2. 13. 4. 7. & 5. 1. 45. nu & 3. 3. 54. 2

Ad rationes reddendas etiam in loco domicilii ſc. extrajudicialiter. 2. 13. 4. 7. & 3. 3. 54. n. 3

Hæredes tutorum rationes reddere tenentur. 3. 5. 3. & ſeqq.

Niſi tutor ſe prius obtulerit. ib. 8

Cautè agit ſi rationes reddere ob moram nequeat, à judice petat, qui audiat & examinet. 3. 5. 3. n. 9

Tutor ex negotio geſto obligare poteſt. 3. 5. 6. 2

Tutor qui ſimul eſt debitor Pupilli debitum à ſe ipſo exigere debet. 3. 5. 35. 10

Tutor qui à lege datur, ad petitionem reſtitutionis in integr. abſque ſpeciali mandato admittitur. 4. 4. 26. 3

Si contra ſervitutem pupilli quicquam facit tenetur confeſſoria & tutelæ actione. 8. 5. 1. 5. 1

Tutela definitur. 26. 1. 1. 1

Tutor eſſe nequit mutus, quin nec ſurdus. ib. n. 2

Tutoris datio eſt actus legitimus, qui tempus & conditionem reſpuit. 26. 1. 6. 1

Tutoris datio an ſit Juriſdictionis. 26. 1. 6. 5

Tutor non datur filio patre vivente. 26. 1. 6. 8

Filiusfamilias tutor datus à Judice ſi pater conſenſerit, in ſolidum pro filio tenetur. 26. 1. 7. lim. ib.

Tutorem habenti quando Tutor quando Curator detur? 26. 1. 13. 1

Tutor non eſſe deſinit transfuga. 26. 1. 15

Tutela virila officium eſt. 26. 1. 16. lim. ib.

Teſtamentariæ Tutelæ requiſitum primarium. 26. 2. 1. 1

Tutor dari in codicillis poteſt. 26. 2. 3. 2

Extraneus in teſtamento imperfecto inter liberos tutor non rite datus eſt. 29. 2. 3. 2. lim ib. n. 3

Tutorem liberis exhæredatis etiam citra ullam confirmationem dat pater. 26. 2. 4. 1

Tutor datus à patre materno præfertur. 26. 2. 4. 4. lim. ib.

Tutorem dans filiis non cenſetur eundem dare ſimul nepotibus. 26. 2. 6. 1. lim. ib.

Servus alienus rectè datur Tutor ſub conditione. 26. 2. 10. 1

Pater filio tutorem dare poteſt dignitate longe inferiorem. ib. n. 2

Tutor honorarius quis? 26. 2. 26. 1

Datio Tutoris nulla eſt ſi ſit incerta. 26. 2. 30. 3

Tutor notitiæ cauſa cur detur. 26. 2. 32. 1

Tutor à patre datus quando confirmandus? 26. 3. 1. 1

Extraneus tutor in teſtamento, inter liberos facto, datus, ſi confirmetur, tutor teſtamentarius eſt & legitimo præfertur. 26. 3. 1. 4

Tutoris confirmatio à judice ordinario pupilli vel negotiorum pupillarium fieri debet. 26. 3. 2. 1

Extraneus pupillum inſtituens hæredem poteſt ei tutorem teſtamento dare. 26. 3. 4. 1

Pater an filio naturali tutorem dare poſſit. 26. 3. 7. 1

Tutoris confirmationis effectus quis? ib. n. 2

Tutor & Curator ad ſatisdandum non ſunt obligati. 3. 3. 52. 3

Tutorem dans filiis etiam filiabus dediſſe præſumitur. 26. 2. 16. 1

Tutelæ teſtamentariæ ſpe pendente, locus interim eſt dativæ non legitimæ. 26. 2. 11. 1. ampl ib.

Datio Tutoris ad certas res eſt ipſo jure nulla. 26. 12. 1

Tutorem dari univerſitati cauſarum poſſe potius conſuetudine quam ſtricto jure obtinuit. ib. n. 2

Tutores plures dantur utilitate pupilli ratione rerum diſſitarum. 26. 2. 15. 1

Tutorem dans filiis etiam filiabus dare videtur. 26. 2. 16. 1

Filio dans tutorem omnibus dare videtur. ib. n. 2. lim. ib.

Tutores teſtamentarii non cogendi ſunt ſatisdare. 26. 2. 17. 1

Hodie tamen idoneam cautionem præſtare debent. ib. n. 2. & 3. 3. 52. 3

In confirmando tutore officium Judicis. 26. 3. 8. 1

Tutelæ legitimæ cauſa finalis. 26. 4. 1. 1

Tutela matris & aviæ eſt irregularis. ib. n. 5

Mater præfertur avo paterno & materno. 26. 4. 1. n. 6

An loco Tutoris legitimi ſuccedat alius legitimus an vero dativus ſubſtituatur. 26. 4. 3. 4

Tutela decerni poteſt agnato alterius territorii. 26. 4. 5

Tutore teſtamentario mortuo pervenitur ad legitimum. 26. 4. 6. 2

Judex dare nequit tutorem qui Juriſdictioni ejus non eſt ſubjectus. 26. 5. 1. 1

Tutor à ſuperiori Magiſtratu mediato omiſſo proximo Judice peti poteſt. 26. 5. 1. n. 2

Tutela legitima quibus deferatur. 26. 4. 9. 1

Non tantum agnati, ſed & cognati ad tutelam promiſcuè vocantur. 29. 4. 9. n. 2. lim. ib.

Tutorem ſemetipſum nemo conſtituere poteſt. 26. 5. 5. 4. 1

Tutorem dare non eſt Juriſdictionis. 26. 5. 19. 2

Tutor non datur ventri. 26. 5. 20

Tutor conſtituendus non eſt qui tutelam affectat. 26. 5. 21. 2

Datio forenſis tutoris à quo judice fiat? 26. 5. 24. 2

Tutores petere matri & aviæ incumbit. 26. 6. 1. 1

Secus debet ad hoc à Judice admoneri. ib.

Tutela matris eſt permiſſiva, ſi renunciet ſecundis nuptiis & SCto Vellejano. 26. 6. fin. 5

Tutor ſi ceſſet adminiſtrare ſuo periculo ceſſat. 26. 7. 1. 1

Tutoris officium in judicio. 26. 7. 1. n. 5

Tutor licet infamis poteſt poſtulare pro pupillo. 3. 1. 3. 1

Contra tutorem an actio judicati detur. 26. 7. 2. 1

Contra tutorem ob litem calumnioſam executio intentari poteſt. 26. 7. 2. 3

Tutelaris adminiſtratio cui committenda? 26. 7. 3. 2. lim ib n. 3

Honorarii tutores quando teneantur judicio tutelæ. 26. 7. 3. nu. 6 & ſeqq.

Tutor qui non geſſit habet beneficium ordinis 26. 7. 5. 1. lim. ib.

Tutor pupillum puberem non admonens, ut ſibi curatorem petat tenetur actione tutelæ. 26. 7. 5. n. 2

Tutor in præſentia curatoris rationes reddere tenetur. ib. nu. 2

Tutori non videtur remiſſus dolus ſi redditio rationum ſit remiſſa. 26. 7. 1. n. 4

Tutores ad conſilium matris ſequi teneantur ſi noxium reperiatur. ib nu. 1

Tutor inventarium non conficiens quomodo coerceatur? 26. 7. 7. 2

Tutor quando non teneatur conficere inventarium? ibid. num. 4 & ſeqq.

Tutor res interitu obnoxias proprio motu vendere poteſt. 26. 7. 7. num. 12

Tutor pecuniam pupillarem in utilitatem pupilli non impendens de uſuris tenetur. 26. 7. 7. n. 16. & 18

Tutor an in caſu, quo pecuniam pupilli in ſuos uſus convertit, hodiè in praxi ad centeſimas uſuras teneatur. ib. 20. & n. 21

Tutor uſuras pupillares acceptas in ſuos uſus convertens tenetur ad uſuras uſurarum. 26. 7. 7. n 14

Tutor credens adjecta die ſolutionis non poteſt compelli ad ſolvendum

vendum ante lapſum diei ſolutioni deſtinere 16. 20. 7. 8. t. 1. ampl. ib. n. 2. 3. 4. lim. n. 5
Tutor tenetur ad uſuras ex uſuris acceptis 26. 7. 38. 4
Tutor quod pupillo adverſus alium præſtare debet, id quoque adverſus ſe præſtare tenetur 26. 7. 9. 3
Tutor an & quando ſibi ipſi ſolvere poſſit 26. 7. 9. 4
Tutor filii an poſſit eſſe pro parte fidejubens ib. n. 12
Tutor à pupillo quomodo poſſit mutuum accipere ib. n. 18
Tutoris officium 26. 7. 10. 1. & 16. 7. 12. 1
Tutor tenetur præſtare culpam levem in abſtracto 26. 7. 10. n. 2
A tutore nomine pupilli rectè fit donatio remuneratoria 26. 7. 12. num. 8
Tutoris negligentia quando puniatur 26. 7. 15. 1
Tutor nomina non exigens interdum de lata interdum de levi culpa tenetur 27. 7. 15. nu. 3. & 4
Ad tutorem pertinent nomina male contracta 26. 7. 15. n. 5
Cum autoritate tutoris pupillus procuratorem conſtituere poteſt 26. 7. 24. 2
Ex tutoribus an unus agere poſſit. 26. 7. 24. n. 8
Inter tutorem & curatorem diſcrimen 26. 7. 2. 24. 1
Tutor quando loco domini habeatur 26. 7. 27. 1
Tutorem liberat à præſtatione uſurarum depoſitio pecuniæ 26. 18. 2
Tutor tenetur & de fructibus percaptis & percipiendis 26. 7. 31. 1. ampl. ib. n. 2
Tutor an officio ſuo ſatisfaciat, ſi rebus pupilli eandem quam ſuis adhibeat diligentiam 26. 7. 33. 1
An tutor condemnatus ad reſtitutionem expenſarum faciendam adverſario pupillo eas imputare poſſit 2. 3. nu. 7
Tutoris circa perſonam expenſæ factæ, quando imputentur pupillo 26. 7. 33. n. 2
Tutoribus quando conſtituatur ſalarium 26. 7. 33. num. 3. ampl. ib. n. 4. 5. 6
Tutoribus contumaciter non gerentibus competit beneficium diviſionis 26. 7. 38. 1
An ſi tutorem unum pubes factus liberet, poſſit contra alterum agere in ſolidum 26. 7. 45. 8
Tutoribus quando detur diviſionis beneficium 26. 7. 46. 14
Tutoris quietatio pupillo obeſt 26. 7. 46. n. 13
Alter ex tutoribus diverſi generis quando teneatur ex culpa alterius 16. 7. 46. n. 15. 16. 17
Tutor quando poſſit tranſigere 26. 7. 46. n. 18. 19. 20
Tutor quomodo continuare debeat negotiationem 26. 7. 58. 3.
Tutor in rem ſuam auctor fieri non poteſt 26. 8. 1. 1
Ad autoritatem tutoris interponendam requiritur expreſſus conſenſus 26. 8. 3. 1. lim. ib. n. 3. & ſeqq.
Honorarius tutor an autoritatem ſuam interponere poſſit 26. 8. 4. 1
Inter tutorem & pupillum an poſſit fieri Contractus 26. 8. 5. 1
Tutor ſi patronus ſit pupillæ ſine venia in jus vocari poteſt 2. 4. 10. 17
Tutor poſthumi fruſtra ſperati, ſi quid interim expenderit an habeat actionem Neg. geſt. 3. 5. 29. 1
Quid ſi ante nativitatem poſthumi quædam geſſerit, an habeat actionem tutelæ ib. n. 2.
Hæres tutoris non tenetur ex geſtis poſt tutoris mortem 3. 5. 31. 6
Tutoris autoritate non præſtita quando pupillus obligetur 26. 8. 5. nu. 3
Tutor an cogi poſſit auctor fieri 26. 8. 17
Tutor quando depoſito officio à creditoribus pupilli conveniri poſſit 26. 9. 1. 3. & 4
Tutor ſuo nomine an depoſito officio ex contractu ſuper rebus pupilli conveniri poſſit 26. 6. 5. t. 2. 3
De tutore ſuſpecto quis cognoſcat, quis pœnam dictet 2. 12. 1. 14
Tutores ſuſpecti poſtulantur 26. 10 1. 3
Tutor removeri poteſt ſine accuſatione 26. 10. 3. 1
Tutor in dubio cenſetur ob culpam remotus 26. 10. 4. 1
A tutela excuſat ætas 70. annorum 27. 1. 2. t. ampl. ib. num. 2
Tres tutelæ in una domo excuſant à quarta 27. 1. 4. t. lim. ib. n. 2
Immunitatem à tutelis an omnes Juriſperiti habeant 27. 1. 6. 4
A tutela Inimicitia capitalis quemnam excuſet 27. 1. 6. n. 7
Excuſationem tutelæ quæ paupertas præbeat 27. 1. 7. 1
Excuſatio tutelæ non competit militibus contra pupillos commilitonum 27. 1. 8. 1
Tutores non juſtè dati an teneantur ſe excuſare intra ſtatuta tempora 27. 1. 13. 1
Tutor Chriſtiani an poſſit eſſe Judæus 27. 1. 15. 2. & 3
Tutor non excuſatur ſine cauſæ cognitione 27. 1. 25
Tutor à tutela ſe excuſans amittit legata à patre in teſtamento relicta 27. 1. 28. 4. lim. ib. n. 5
Tres tutelæ an preciſè ad excuſandum requirantur 27. 1. 31
Tutor poſt confirmationem excuſans, an amittat legata 27. 1. 32
Tutor teſtamentarius tutelam recuſans, an cum amiſſo legato amittat & ſubſtitutionem 27. 1. 36
An privati ab onere tutelæ paciſcendo ſe liberare valent 2. 14. 54. 2
A tutela quando excuſentur paſtores in collegium cooptati 27. 1. 4. n. 1
Tutor ſponte ſingulis annis rationes reddere tenetur 27. 3. 1. 2
Tutori quæ competant remedia ex culpa contutoris condemnato 27. 3. 1. 8
Ex tutela quæ dentur actiones 27. 3. 1. n. 12
Tutori ob debitum incertum ſuccurritur remedio cautionis 27. 3. 3. 2
Tutoris unius tranſactio de dolo commiſſo non prodeſt alteri 27. 3. 15. 1
Tutor quando pupillus civiliter obligetur 27. 4. 1. 1. ampl. ib. num. 2.
Inter tutorem & protutorem quid ſit diſcriminis ib. n. 3
Tutor quando conveniri poſſit 27. 4. 1. n. 4
Actionis tutelæ contrariæ natura ib. n. 16. fin. Ex 27. 4. 3. 2
Tutor quomodo liberationem conſequi poſſit 27. 4. 3. 3
A tutore ſolo non poteſt alienari pecunia pupilli deſtinata ad emtionem prædiorum ib. nu. 5
Tutor obligans ſe vel ſua bona pro pupillo ante ſolutionem liberationem petere poteſt 27. 4. 4. t. 2
Pro tutore gerere quisnam dicatur 27. 5. 1. 2
Pro tutore gerens an teneatur de non geſtis ib. n. 3
Protutelæ actio quomodo diſtinguatur ab actione negotiorum geſtorum 27. 5. 3. 8
Pro tutore gerentis officium 27. 5. 3. 1
Protutoris bona pupillo tacita ſunt obligata 27. 5. 3. n. 2
Protutelæ Judicium contrarium cui detur ib.
Cum falſo tutore ex ignorantia contrahenti reſtitutio datur 27. 6. 1. 1
Quando reſtitutio detur 27. 6. 2
Ad quæ hoc caſu teneatur falſus tutor 27. 6. 7. 1
Ex pluribus falſis tutoribus interaſſa ſolvens liberat cæteros ib. n. 7
Contra tutorem falſum reſtitutio facienda eſt, non pupillum 27. 6. 10. 2
An falſo ſe tutorem in judicio dicens ob falſam confeſſionem puniendus 27. 6. 11
Tutoris hæres tenetur tantum ex dolo & culpa lata tutoris 27. 7. 4. 1. lim. ib. n. 2
Tutoris fidejuſſores an habeant beneficium diviſionis? 27. 7. 5. 3
Tutores nemine petente ex officio hodie magiſtratus conſtituere debet 27. 8. 1. 4. & 8
Explicatur ib. n. 5. 6. 7. 10
Tutor rei illicita à ſe venditæ quocunque modo dominus factus rem iſtam vindicare non poteſt 27. 9. 10. 3
Tutor rem debitam ſibi ipſi poteſt ſolvere etiam immobilem 18. 1. 78. 1
Contra tutorem depoſito officio, creditores pupilli agere non poſſunt 19. 1. 13. 8. lim. ib. 9
Huic nihil imputandum, ſi contraxit ut bonus paterfamilias 35. 1. 113. n. 2. 3
Tutor pupilli bona ſub haſta ſi vendantur emere poteſt 41. 4. 2. num. 8
Tutor inter pupilli cum tutelam adminiſtrat Domini loco habetur 41. 4. 7. nu. 3
Tutoribus quid juris conceſſum ratione rei furto ablatæ 47. 2. 56. num. 4

VACANTIA.

Vacantia bona cum onere legatorum perveniunt ad fiſcum 30. 1. 96. 2

VACCA.

Vaccam vendens an etiam vitulum vendidiſſe videatur 32. 1. 65. 8

VADIMONIUM.

Deſerti Vadim. alia pœna in Reo, alia in tertio 2. 11. Rubr. 2
Excuſant multa ab hac pœna 2. 11. 2. 2. ſeq.
Pœnam deſerti vadimonii, reum habens petere nequit 2. 11. 5. 3

VALETUDO.

Ob valetudinem deſtituti facultate generandi poſſunt adoptare 1. 7. 2. 2

VARIATIO.

Aliquando licita eſt, etiam in contractibus 37. 6. 8. n. 2. & ſeq.
Admittitur, quoties alteri non nocet, varianti verò prodeſt n. 5
Creditor habens hypothecam in variis rebus cum jura variationis an concurſu excitato variare poſſit 45. 1. 112. n. 2
Creditor inſtituta contra unum actione variare & lite pendente contra alium correum agere poteſt 45. 2. 2. n. 3

VASALLUS.

Feloniam committit ſi cum inimicis Domini amicitiam contraxerit 1. 12. 1. 19
Cedens uſumfructum, liberatur ab onere, quod ſibi incumbebat 7. 1. 64. 2
Ejus damnum eſt, ſi equus in ſervitiis pereat 24. 1. 2. 7
Servitia vaſallorum cujus ſumtibus exhibenda 38. 1. 18. n. 10. ut & 10. n. 2
Vaſallus fundum poſſidens titulum edere tenetur 22. 3. 14. 8
An Dominum ſine venia in jus vocare poſſit 1. 4. 13. 2
An contra illum poſtulare 3. 1. 10. 3

VECTIGAL.

Pro rebus, quas proprii uſus cauſa quis ſecum vehit, non ſolvitur 39. 4. 4. n. 2
Alius pro alio poteſt vectigal ſolvere ne merces in commiſſum cadant 3. 5. 39. 4
An publiciana detur ratione fundi vectigalis 6. 2. 12. 3
Pœna fraudati vectigalis ad hæredes tranſit 39. 4. 8. n. 1
Fraus unius ex hæredibus in vectigalibus commiſſa non nocet reliquis 39. 4. 8. n. 2
Ad conducenda vectigalia nemo invitus compelli poteſt 39. 4. 9. num. 3
Ex pluribus conductoribus vectigalium, ſi unus non ſolvendo, pro eo reliqui tenentur 39. 4. 9. n. 5

An

An ſolutio vectigalium per non uſum tollatur ib. n. 1.2
Res exercitui paratæ vectigalibus non ſubjacent 39. 4. 9. n. 12. nec prædia fiſci n. 14
Vendens triremem an ad vectigal teneatur 39. 4. 9. n. 13
Sine Imperatoris conſenſu nemo aliquid in vectigalibus diſponere valet: ſed hodie aliter 39. 4. 10. n. 1. 2
Quibus caſibus conductores vectigalium inviti in conductione retineri poſſint 39. 4. 11. n. 4
Tranſiens citra monitum publicani vectigal offerre debet 39. 4. 16. num. 5
Ob vectigal non ſolutum minor reſtituitur contra merces commiſſas 4. 4. 9. 11

VENATIO.

Jus venandi inter regalia refertur 8. 12. 1. 8
Conceſſio venationis majorum ferarum, bombardis venari non conceſſit 2. 4. 5. 6. & 10. 1. 6 6. & 7
Juris non eſt, invito Domino in alieno aucupium facere 8. 3. 16
Venatio pro fructibus agri habetur 7. 1. 9. 4
Uſufructuarius in fundo fructuario etiam venari poteſt 7. 1. 62. 1
Venandi jus an in fructu ſit 28. 1. 26. 1

VENDITIO, VENDITOR, VENDERE, vide TRADITIO.

Si quis donaturus dicis cauſa vendat, fraudem legi facit 1. 3. 29. 8
Subditi à magiſtratu cogi poſſunt 1. 12. 1. 20
Venditor, qui commendandæ mercis cauſa aliquid affirmat, non tenetur actione ædilitia, ſed ex empto 4. 3. 37
Res minoris quando vendita ſub haſta per licitationem, tunc minor facilè non reſtituitur 4. 4. 7. 14
Quod ſi plures vendant rem, & in pretio læſus ſit unus, non niſi pro parte contractum invalidare poteſt 5. 1. 8. 21. lim. ib.
Venditor non amittit dominium illius rei, quam in domo empta emtor reperit 2. 1. 67. 1
Venditor qui rem venditam conduxit, hoc ipſo & poſſeſſionem & Dominium transfert 6. 1. 67. 2
Qui ignorans mandatu tertii mihi rem propriam vendit, eam à me comperto errore vindicare nequit 17. 1. 49. 1. ſeq.
Certis caſibus vendere quis cogitur 18. 1. 1. 5
Novum laudemium ex venditione per pœnitentiam reſciſſa, non eſt debetur 18. 1. 3. 5
Venditio ſub conditione facta, pendente ea nulla eſt 18. 1. 7. 2
In arbitrium tertii collata conditionalis eſt ib. 3
Conditio non poteſt conferri in arbitrium alterutrius contrahentis 18. 1. 7. n. 4
Nec in arbitrium duorum è partibus eligendorum ib. 5
Venditio eſt valida, cum emo eo pretio, quod in arca habeo 18. 1. 7. n. 6. & 7
Si frumentum in herba venditum (*die Saat,*) niſi aliud conventum, periculum ſpectat ad emtorem 18. 1. 8. 2
In Imperio noſtro hoc prohibitum 18. 1. 8. nu. 3. lim. ib. Et 18. 1. 78. 11
Quando ſpes venditur ſine re, pura eſt venditio ib. 4
Si jactus ſpem ſuperat, lucrum emtoris eſt 18. 1. 8. n. 7
Si ingentem multitudinem piſcium capiant aut auream menſam, pertinet captura ad eum, qui cepit ibid. 8. 9. & 10
Valet venditio, ſi ex parte in materia erratum ſit 18. 1. 14. 1. & 3
Si menſa auro coopertæ pro ſolida antea vendita, nulla planè eſt emtio 18. 1. 14. 4
Dominium in re vendita non transfertur, niſi ſatisfactum ſit aut fides habita de pretio 18. 1. 19. 1
Obſcuritas pacti venditori nocet 18. 1. 21. 1
Electio venditoris eſt, ſi dicat: vendo tibi hanc vel illam 30. Thaler 18. 1. 25. 1. & 2
Prodigus vendere non poteſt 18. 1. 26. 2. ampl. ib. 1
Neque hæres deliberans 18. 1. 26. n. 3
Rei alienari prohibitæ venditio nulla eſt ib. 4. & 5
Res aliena vendi poteſt ratione facultatis uſucapiendi 18. 1. 28. 1
Venditio rei ex ſucceſſione locatæ non valet ib. 1
Venditio rei, in qua quis tantum jus habet, quoad jus facta intelligitur 18. 1. 32. 1
In re dubia vendita interpretatio eſt venditoris 18. 1. 34. 1
Quæ haberi poſſunt & poſſideri, poſſunt etiam vendi 18. 1. 34. n. 2
Rei furtivæ & non vendibilis venditio non valet ib. 6. ampl. ib. & ſeq.
Venditio vini ad guſtationem & menſurationem ratione periculi eſt conditionalis 18. 1. 34. n. 11
Poſt deguſtationem arbitrio boni viri, poſt menſurationem nunquam improbare licet ib. 12. & 13
Venditio ſine arrha perfecta eſt 18. 1. 35. 1
Nulla eſt venditio, ſi pretii determinatio in alterutrum ex contrahentibus conferatur ib. 2.
Nulla itidem eſt, ſi incerti alicujus arbitrio hoc committatur 18. 1. 35. n. 5
Veneni venditio prohibita ib. 4. lim. ib.
Rei ſub certe quantitate venditæ & nondum menſuratæ, periculum ad emtorem ſpectat 18. 1. 35. nu. 5
Non valet venditio fundi eo pretio facta, quod à teſtatore perſtiturum, cui tamen donatus eſt 18. 1. 37. 1
Valet emtio, quod res locata emta eſſe debeat eo pretio, quod offert alius empturus ib. 2
Venditio pretio minori ſcienter facta pro donatione habetur 18. 1. 38. 1
Cujusnam lucrum vel damnum ſit cum res venditur ſub quantitate certa, quæ poſtea major vel minor reperitur, diſtinguitur 18. 1. 49
Differunt venditio ſub modo & ſub conditione 18. 1. 41. 1. & 3. exempl. ib. 1
Venditor qui in ſpecie quid dixit, rei commendandæ cauſa, præſtare id tenetur ſi non incurrat in oculos 18. 1. 43. 1. ſeq.
Ædes ad demoliendum vendi nequeunt 18. 1. 52. 1. ampl. ib. 2 ſeq.
Venditor debet certiorare emtorem de ſervitute 18. 1. 66. 4
Minima læſio non facit emtionem b. f. factam nullam 18. 1. 54
An ſi domus utroque ignorante combuſta, vendita ſit, pretium ſolvendum ſit, variè diſtinguitur 18. 1. 57. 1. ſeq.
Venditio non eſt valida, ſi fundus ſit emtus, in quo viventi omnes dejectæ arbores, quod emtor harum contemplatione emens ignoravit 18. 1. 58. 1
Inventione fundi non debet præſtari libertas & integritas 18. 1. 59. 1. lim. ib. 2
Venditor tenetur quanti minoris ſi Servitus non incurrat in oculos & emtor hoc ignoraverit ib. 3
Venditor, qui prædium cum Inſtrumentis quorum nonnulla dolosè corrupit, perque averſionem vendidit, ad eorum præſtationem tenetur 18. 1. 62. 1
Materia elaboranda ſi alienatur, venditio eſt 18. 1. 65
In venditione Evictio ſemper ſubintelligitur 18. 1. 66. 1
In vendito fundo veniunt quoque paſcua, venditor debet certiorare Emtorem de Servitute lim. ib. 4
Res vendita tranſit cum ſua cauſa 18. 1. 67. 1
Augmentum diſcretum à re vendita, non cedit commodo emtoris 18. 1. 69. 1. ampl. ib. 2. lim. ib. 4
Sententia eſt quod venditor caſus fortuitos in ſe ſuſcipiens non loqui intelligatur de caſibus ſæpè contingentibus 18. 1. 78. 5
Frequentiſſimos caſus fortuitos non intelliguntur in contractibus venditores ſuſcepiſſe ib. 10
Pactum in venditione poteſt eſſe pars pretii 18. 1. 79
Non videtur vendidiſſe qui id agit, ne Dominium transferatur 18. 1. pen. 1
Valet venditio, cum prædium obligavi & dedi fidejuſſorem hoc pacto, ut ſi intra certum tempus non luat, prædium tantum habeat fidejuſſor 18. 1. fin. 1
Emtor non tenetur, ſi venditor ſe obligavit ad annuas præſtationes licet adjectum ut ea conditione veniret ib. 2. ſeq.
Venditio fiſcalis ſit per addictionem tacitam 18. 2. 1. 6
Emtor cui ſub conditione reſolutiva venditio facta fructus quidem lucratur, ſed reſoluta venditione eoſdem reſtituere tenetur 18. 2. 6. 1
In arbitrio venditoris eſt legem commiſſ. exercere 18. 3. 2. 1
Si exercita eſt lex commiſſoria acceſſoria quoque ad venditorem revertuntur 18. 3. 21. n. 4
Renunciat venditor legi Commiſſoriæ qui petit poſtea ſolutionem 18. 3. pen.
Hæreditas viventis non poteſt vendi 18. 4. 1. 2. limit. ſi quis dubitet an ad ſe hæreditas pertineat ib. 4
Vel cum conſenſu viventis ſi fiat 18. 4. 1. n. 6
Venditor hæreditatis ad quid reſtituendum tenetur 5. 3. 48
Venditor hæreditatis ſingularum rerum evictionem præſtare non tenetur 18. 4. 2. 1
In venditione hæreditatis hoc actum tacite, ut emtor neque amplius neque minus juris habeat quam apud hæredem futurum eſſet 18. 4. 2. 2
Acceſſiones à tempore mortis defuncti in venditione hæreditatem augent ibid. 3
In vendita hæreditate non continetur impuberis hæreditas, cui ſui ſubſtitui 18. 4. 2. n. 4
Ad emtorem non pertinet portio cohæredis repudiantis ib. 5. 6
Quod venditor indebitum exegit, non tenetur emtori hæreditatis præſtare 18. 4. 2. n. 7
Venditor nominis debet verum nomen præſtare 18. 4. 5. 1
Si incertam ſummam retulerit, tenetur ad id quod intereſt & ad uſuras ib. 2
Venditor tenetur cedere actionem hypothecariam 18. 4. 6. 1
Qui vendidit hæreditatem quæ non eſt, pretium cum omni intereſſe præſtat, qui verò talem quæ quidem eſt, ſed ad venditorem non pertinet, æſtimationem præſtare tenetur 18. 4. 8. 1 lim. ibid. 2. in venditione hæreditatis hiſce verbis facta: Si quod jus habeo
Venditor nomine à filiofam. actio cedenda etiam contra patrem de peculio, quod juſſu 18. 4. 14. 1
An venditor teneatur de re hæreditaria quæ periit, diſtinguitur 18. 4. 21. 1
Venditor hæreditatis corpora hæreditaria propter partem pretii nondum ſolutam pignoris loco retinere val. 18. 4. 22
Quid nomen vendit etiam acceſſiones præſtare debet 18. 4. 23. 1
Ipſo jure tollitur venditio, re integra per contrarium diſſenſum 18. 5. 3. 1
Re non integra retreditione opus eſt ib. 2
An venditione reſciſſa nova gabella debeatur diſtinguitur ib. 3
Quando prior contractus eſt ipſo jure nullus non debetur laudemium 18. 5. 3. 1. 5
Arrha contrario pacto ipſo jure reſolvitur ib. 6. ampl. 7

Vendi-

Variè reſcinditur venditio mutuo conſenſu 18. 5. 4. 1
Certis caſibus venditio voluntate unius tollitur ib. 2. & 3
Varia requiruntur ad actionem ex *l. 2. C. de Reſcind. Vendit.* 18. 5. 4. num. 4
Intereſt in caſu reſciſſionis inter dolum & læſionem ultra dimidium ib. 9
Actio ex *l. 2. C de Reſcind. vendit.* extenditur ib. 10, & 11
Contra ſecundum emtorem, quia perſonalis eſt, non datur ib. 5. 4. nu. 12
Fructus eadem non petuntur Ib. 13 lim. ib. 14
An venditiones ſub haſta reſciſſionem hanc ex *l. 2. C. de Reſcind. vendit.* pertinere, plerique negant ib. 15
Interitu rei emtæ nondum tradita ſine culpa venditoris, venditio non perimitur 18. 5. 4. n. 17
Dantur caſus, in quibus res venditori pereunt ib. 19
Venditio prior pura irritam reddit poſteriorem conditionatam 18. 5. 7. 1
Idem valet in poſteriori pura ib. 2
Fisci venditio fundi ob debita tributa reſcinditur, debitore ſolutionem promittente 18. 5. pen. 1
Conceſſum eſt venditori, ut, quando emtor facit moram in menſuratione vini, ſi dolii indigeat, vinum effundere poſſit, denunciatione prius facta 18. 6. 2. 3
Venditor levem tantum præſtat culpam 18. 6. 3. 1
Comparatio inter venditorem & commodatarium ſecundum quid intelligenda 18. 6. 3. nu. 2. & 3
In venditione vini, ubi non actum ut deguſtetur, periculum ſpectet ad Emtorem, ubi vero actum ut deguſtetur, ad venditorem 18. 6. 4. 1. & 2
In venditione rei fungibilis per averſionem, periculum emtoris eſt 18. 6. 4. nu. 3
Venditio ad menſuram perfecta eſt, præterquam quoad periculum interitus & deteriorationis 18. 6. 5. 1. ampl. ib. 4. & ſeqq. lim. ib. 8. & ſeq.
Abſolutè perfecta venditio deſcribitur 18. 6. 8. 11
Venditio ſub conditione diverſo reſpectu eſt perfecta & imperfecta 18. 6. 8. n. 12
In vendit. conditionali ſubſecuta traditione, pendente verò conditione uſucapiendi conditio non transfertur nec Dominium 18. 6. 8. 13. lim. ib. 14
In venditione conditionali periculum cenſetur eſſe venditoris 18. 6. 8 n. 15. lim. ib. 16. & 18. 6. 10. lim. ib. 2
In venditione quando conditio impleta, periculum emtoris eſſe cenſetur ib. 17. ampl. ib. 18
Uſusfructus formalis venditio non verò cauſalis morte venditoris extinguitur 18. 6. 8. n. 19 & 20
Incendio facto non obligantur venditores ex contractu ad culpam leviſſimam præſtandam 18. 6. 11. 1
Vini ad quantitatem venditi periculum in qualitate emtoris eſt 18. 6. 13. 1. lim. ib. 2. 1. & 4
Emtore moram nectente venditor ſaltem dolum præſtat 18. 6. 17. 1
Si uterque in mora, poſterior nocet ib. 2. lim. ib. 3
In concurſu moræ ſimultaneo periculum emtoris eſt ibid. 4
Venditori ultra ſolitas uſuras nihil debetur ratione intereſſe, ſive ſit negotiator ſive non 18. 6. fin. 1
Difficilis eſt materia de Venditione ad corpus vel ad quantitatem ibid. 5
In venditionibus rerum corporalium, quæ in certa menſura, numero & pondere venduntur, ſæpe quæritur an ad menſuram, an ad corpus venditæ ſint, & quidem ob triplicem effectum 18. 6. fin. n. 6. & ſeq.
Triplici ſine quantitas corpori adjungitur ib. 9 ſeq.
Venditio ad corpus deſcribitur ib. 11. & 21
Venditio ad menſuram deſcribitur 18. 6. fin. n. 15 & 22
Venditio ad corpus cognoſcitur, quando in venditione à corpore incipitur, & poſtea additur menſura lib. 27. lim. ib. 28
Multi ad corpus venditionem & demonſtrationem præciſam confundunt 18. 6. f. n. 30. & 32
Non putamus in venditione, ubi pretium fuit ſtatutum pro quolibet jugere, quod etiam excedentia cadant in emtionem 18. 6. fin. n. 23. & ſeq.
Quicquid juris eſt in principali re vendita, vel ad corpus, vel ad menſuram, illud etiam in acceſſoriis ib. 26
Venditio totius agri per agrimenſorem menſurandi pretio conſtituto pro ſingulis jugeribus v. g. 10. flor.
Eſt venditio ad menſuram 18. 6. fin. n. 27. 28. 29
Quando res vendita eſt ad corpus, & quantitas tantum demonſtrationis cauſa addita, tunc licet plus vel minus reperiatur, totus tamen ager erit venditus ib. 31
Raro quantitas nudæ demonſtrationis cauſa additur, nec ita poſita præſumitur 18. 6. fin. n 35. lim. ib. 37. & 40
Quando quantitas exprimitur tanquam modus rei venditæ, emtorque quantitati illi fuit innixus, ſi diverſum ſciret, planè non, vel tanti non emturus, tunc ſi quantitas ea, quæ in venditione exprimitur, non reperietur, venditio eſt quidem fundi totius & periculum eſt ſtatim emtoris, ſed tenetur venditor deminuere de pretio pro ratione deficientis menſuræ 18. 6. fin. n. 41
Si major quantitas reperitur, lucrum hoc cedit emtori ib. 45. probatur ib. 46. & ſeq. contraria adducuntur & refutantur ib. 49. & ſeqq.

Quando res ad menſuram vendita eſt, non plus eſt venditum, quam quantum in menſura reperitur, & periculum ante menſurationem eſt venditoris 18. 6. fin. n. 56.
ampliatur in acceſſiones Ib. 58
Quamvis venditio ad menſuram ſit imperfecta, nequaquam verò pœnitere alterutri parti licet. ib. 60
Venditio earum rerum, quæ non niſi prævia guſtatione emuntur, maximam affinitatem habent cum venditione ad menſuram 18. 6. nu. 64
Venditio ſub guſtu facta imperfecta eſt magis quam quæ ſub menſura ib. 63
Deguſtatio hujus generis venditioni ſemper ineſt niſi aliud expreſſe conventum 18. 6. fin. n. 66. & 67
Vendito ſervo, ea lege ut durius tractetur, adjecta pœna ſed citra ſtipulationem, ſi humaniter tractetur, agi non poteſt ex conventione pœnæ 18. 7. 7. 1
Pactum manus injectionis appoſitum in contractum Venditionis rei ſuæ, afficit rem, ut cuicunque poſſeſſori & ſucceſſori auferri poſſit 18. 7. pen. abſque lege dicitur venditorem non teneri rem venditam tradere 19. 1. 1. 2
Venditor non manifeſtans qualitatem rei, per quam conditio rei deterior ſit, tenetur emtori actione emti ib. 4
lim. in ſciente conditionem ib. 5
Quantitas rei venditæ non ob unum finem adjicitur 19. 1. 2. 1
Venditor tenetur poſſeſſionem emtori vacuam tradere ib. 5
Venditor vel emtor ſi in mora ſint, diverſimodè tenentur 19. 1. 3. 4
Venditor facultatem habens rem præſtandi non liberatur præſtando intereſſe 19. 1. 11. 4. lim. ib. 5
Creditor jure Creditoris vendens, de evictione præſtanda tenetur 19. 1. 11 n. 15. lim. ib. 16 & 17
Quando expreſſe conventum eſt ne Evictio præſtetur, re evicta ad intereſſe quidem agi nequit, rectè tamen ad reſtituendum 19. 1. 11. n. 18. lim ib. 19 & ſeq. e. 2
Venditor animalis morboſi, ſi emtoris negotiorum geſtor factus fuerit, an illud etiam poſt 6. menſes debet recipere 3. 5. 33. & 7
Qua actione teneatur venditor rem vitioſam vendens, cum diſtinctione reſpondetur 19. 1. 13. 1
Venditor ſi qualitatem rei falſo indicat, actionem ex emto tenetur ib. 3. & 4
Læſio dolo facta, qualiſcunque ſit actione emti & venditi purgatur 19. 1. 13. n. 6
Venditor in ſcheda publicè affixa, vel in inſtrumento malè qualitatem rei adſcribens, tenetur ex deceptione ib. 7
Venditor ratione rei venditæ, ſi non eſt oppignorata, aliis Creditoribus non præfertur 19. 1. 13. n. 18
Venditori competit penſio ex agro tempore venditionis locato ibid. 43
In emtorem transferri poteſt 19. 1. 13. n. 44. & 45
Interdum pro rata temporis inter Venditorem & Emtorem dividendæ ſunt 19. 1. 13 n. 47. & 48
Penſiones Servorum, navium, ædificiorum ad venditorem pertinent ibid. 49
Ad quem penſiones ruſticorum pertineant, diſtinguitur ib. 50
Vendens alienum tenetur, licet ad emtorem ex lucrativa cauſa perveniat 19. 1. 13. n. 52
Sumtus à venditore in rem facti, tum neceſſarii tum utiles, actione venditi repeti poſſunt ab emtore ib. 66. lim. ib. 67
Valet pœna conventionalis ex parte venditoris Ib. 77
Domo vendita, veniunt omnia iſti affixa, & quæ ad perpetuum uſum Domus pertinent 19. 1. 13. n. 89
An venditor teneatur, ſi fundum ſervientem pro libero vendiderit diſtinguitur 19 1. 21. & ſeqq.
Subſiſtit venditio, ſi error ſit circa qualitatem rei, ſed emtori competit interdum actio ad intereſſe ex emto 19. 1. 21. n. 7
Si res vendita non traditur juſto tempore, venditor ad intereſſe intrinſecum conveniri poteſt ibid. 8. extenditur in mercatore ibid. 9
Conveniri poteſt venditor ratione expenſarum litis ib. 11
Vendens ſervum cum peculio, ſi manumittit, Emtori tenetur 19. 1. 23. 2
Per actionem ex ſtipulatu pœnalem non tollitur actio venditi 19. 1. 28. 1
Venditor tenetur certiorare onus rei venditæ, ſi contra agit obligatur ad intereſſe 19. 1. 39. 1. ampl. ib. 2
Venditor rem venditam debet liberam præſtare ab oneribus extraordinariis 19. 1. 41. n. 1
Venditor promittens ſe præſtiturum rem liberam ab oneribus, non comprehendit onera uſitata 19. 1. 41. nu. 2. 3
Si quis duos fundos vendat, & utroque certam menſuram exprimat, ſine dolo tamen, id quod in uno abundat, cum defectu in altero compenſandum eſt 19. 1. 42
Rem alienam vendens interdum ad intereſſe uſque ad duplum, interdum ultra duplum tenetur 19. 1. 43
Venditor inſtrumenta fundi, quibus fundi fines continentur, edere debet 19. 1. 48. 1. ſeq.
Venditor fundum venditum liberum præſtare debet 19. 1. 52. 1
Ampl. in fundo oppignorato filiæ in dotem dato ib. 4
Pactum, quo res vendita uſque dum emtor ſolvat pretium pro conducta habetur, licitum eſt 19. 2. 20. 1

Digitized by Google

Index Rerum

Venditor rem venditam præciſè tradere tenetur 45. 1.72. nu. 3
Reus ſi vendere promiſit, ubi præſtando intereſſe liberatus 45 1.72.4
Venditor de evictione in ſolidum obligatur 45. 1.139. n. 8
An vaccam vendens vitulum adhuc lactantem ſimul vendidiſſe videatur 32. 1. 65. n. 7. 8
Venditio caſtro, machinæ bellicæ non videntur venditæ 31. 195. n. 1
Quæ hoſti ſine periculo capitis & confiſcationis mercis vendi non poſſunt 39. 4. 11. n. 1

VENENUM.

Ejus venditio prohibita 18. 1. 35. 4

VERBA.

Verba dubia contractus contra proferentem explicanda 34. 5. 26. 1
Ubi verba non poſſunt intelligi ſimpliciter, intelligenda ſunt ſecundum quid 33. 7. 24. n. 4
Verba ambigua in teſtamento poſſunt declarari ex codicillis etiam imperfectis 27. 9. fin. 5
Ordo verborum inverſus non vitiat diſpoſitionem 35. 8. 14
Mens potius quam verba ſunt attendenda 33. 10. 7. n. 4. Vid. 34. 5. 3. 6. Et 32. 1. 38. 12. Et L. 3 27. 1
Interpretatio verborum ſic fieri debet, ut id, quod geſtum eſt conſervetur 34. 5. 12. nu 1. Et 34. 5. 21. n. 1. & ſeqq.
Verba intelligenda ſecundum qualitatem perſonarum 7. 8. 11. 4
Verba in conditione poſita, debent propriè intelligi 35. 1. 55
Verba enunciativa in teſtamentis propter ſe emiſſa pro diſpoſitivis habentur 39. 5. 16 n. 1
Verba enunciativa quatenus probent 32. 5. 26. nu. 2
Verba interpretanda ſecundum locum contractus 21. 2. 6. 22
Verba in contractu otioſè poſita eſſe non præſumuntur 18. 6. fin n 33
Verba enunciativa non inducunt diſpoſitionem 18. 3. 19. 2
Verba nudum deſiderium denotantia fideicommiſſum benè deſignant 30. 1. 115. 2

VERITAS.

Veritas præſumtioni præferenda 1. 3. 31. 11
Potius id quod in veritate quam quod in opinione eſt attendi debet 3. 5. 45. 4
Veritas ſæpè cenitur ex geſtibus imo ex fama 48. 18. 10. n. 1

VESTIS, VESTIMENTUM.

Veſtimenta ſervi ad peculium referuntur 15. 1. 15. 1
Veſtes pediſſequæ datæ repeti poſſunt ib. 2
Veſtes precioſæ levatriæ meæ datæ non habentur pro donatis 15. 1. 25 n. 3
In veſtimentis an propriè uſusfructus ſit 7. 5. 9. 1
Veſtis uſusfructus ſi ſit relictus 7. 9. 9. 4
Veſtium legato quæ contineantur 34. 2. 23. 1
Veſtibus legatis in dubio etiam continentur feſtivæ 34. 2. 23. 8

VETERANUS.

De privilegiis veteranorum quid hodiè obtineat 49. 18. 1. n. 2

VETUSTAS.

In fundis pro lege habetur 39. 3. 2. n. 1. ut & 39. 3. 22

VEXA.

Vexam ſi redimat innocens, an habeat repetitionem dati 36. p. 1

VIA.

Quanta viæ latitudo eſſe debeat 8. 3. 8
De viæ latitudine conveniri poteſt 8. 3. 23. 1
Publica, caſu deſtructa, officio judicis vicinus per ſuum fundum tranſitum concedere debet, pretio à Fiſco reſtituto 8. 6. 14
Viæ legatum ut ſubſiſtat quid requiratur 33. 3. 3. 1
Via à quibus reficienda 43. 10. 1. 2
Promiſſor viæ tenetur ſingulis hæredibus 10. 2. 15. 15
Æſtimatio viæ dividi poteſt 10. 2. 15. n. 16
Via publica uti nemo prohibendus 43. 7. 1. n. 1
Flumen publicum interrumpit ſervitutem viæ 8. 3. ult. 2
Viæ vicinalis deſcriptio, & quando habenda pro publica, quando pro privata 43. 7. 3. nu. 1. 2
Via publica non utendo an amittatur 43. 11. 2. 1

VICARIUS.

Collatio beneficii facta per vicarium Epiſcopi neſcium alius vicarii creati valet 1. 13. 27. 3

VICESIMA HÆREDITATIS.

Quid? & quid in hujus locum ſucceſſerit 1. 2. 2. 16

VICINITAS.

Ex Vicinia declaratio dubiæ conſuetudinis ſumenda 1. 3. 32. 4

VIDUA.

Etiam ignobilis retinet nobilitatem 1. 9. 8. 2
Impudicè vivens dotem non perdit, ſed nobilitatem ib. 3
Nobilis, ignobili viro juncta, privilegia amittit 1. 9. fin. 1. Lim. ib. 2
Paupercula vidua anno gratiæ gaudet 1 22. 4. 7
Cum mariti hæredibus tranſigens, ob filium poſtea enixum, reſilire poteſt 2. 14 40. 16
Vidua ob feſtinatas nuptias infamis fit 3. 2. 9. 1. Et 3. 2. 11. n. 2. & 3
Vidua an intra annum liceat nubere, à Principe poſſit impetrare conſenſum, vel reſtitutionem famæ ſi de facto nupſerit 3. 2 10. 1
Quid ſi intra annum ſponſalia ſaltem contrahat ib. n. 2
Quid ſi oſculum admittat 3. 2. 10. n. 3
Vidua aut annum aut 6. menſes cogitur ſecundas nuptias à morte præcris differre 3. 2. 11. n. 5. ſim. ib. n. 6. & 7
Quid hodiè 3. 2. 9. 4
Ob turpem vitam intra annos luctus fit infamis 3. 2. 11 n. 8
Non poteſt pro luxuria ædificare ad gravandos agnatos 13. 7. 25. 4
Viduæ dum prægnans eſt, aut creditur, hæreditatem adire non poteſt 29. 2. 30. 2
Viduæ in anno gratiæ habitatio debetur in parochialibus ædibus, etiam propriam habenti 34. 1. 6. n. 5
Gravidam ſe dicens per calumniam ut ſe mittatur in bona mariti an fiat infamis 3. 1. 15. 1
Quid ſi ſit prægnans, ſed ex alio ib. n. 2
Quid ſi menſes ſis nondum ſui juris 3. 2. 17
Jure retentionis utens tenetur ſucceſſoribus ad eaſdem operas præſtandas, quas marito eivo præſtitit 38. 1. 48. n. 3
Vidua portionem ſtatutariam agnoſcens an teneatur acceptare nomina ſua in dotem data 38. 11. 1. n. 7. Vid. 37. 7. 8 n. 5
Vidua eligendo dotem poſtea portionem ſtatutariam petere non poteſt 30. 1. 5. 2
Falsa perſuaſione putans ſe gravidam an fiat infamis 3. 2. 18
Utens jure retentionis ad inventarium eſt obligata 37. 9. 1. n. 10
vidua petendo dotalitium, amittit dotem 30. 2. 3. 4
vidua poſt mortem mariti repræſentat maritum 41. 2. 11. n. 5
Vidua in poſſeſſione quæ competit marito lite pendente defendi debet Ibid.
vidua jus retentionis habens in bonis mariti cogi poteſt inſtantibus creditoribus, ut exhibeat & relaxet bona à lege oppignorata, ut ex iis diſtractis, viduæ & Creditoribus ſatisfiat 41. 1. 15. num 33
Curator bonorum conſtitui poteſt, licet vidua jure retentionis utatur 42 7. 2. n. 8
vidua, quæ nullum fecit inventarium ad edendum illud præcipuè cogi non poteſt, jurare tamen debet non fraude commiſſum fuiſſe confectionem inventarii 47. 1. 19. n. 4. & ſeqq.
vidua gaudet privilegiis defuncti mariti 50 1. 22 n. 5
Secus ſi luxurioſè vivat num. 1
vidua ſubſiſtens in bona mariti tenetur ad expenſas proceſſus liquidationis 41. 8. 6. 33
Vidua teſtamentum mariti defendens licet ſuccumbat ſolutione tamen expenſarum non gravanda 31. 1. 67. 18

VINCERE.

Regula: Si vinco vincentem, vinco etiam victum limitatur in correctoriis 20. 4. 16. Et 38. 17. 5. n. 2

VINDEMIA.

Tempore vindemiæ nemo compellendus in jus venire 2. 12. 2. 1
Quænam hoc tempore expediri queant. 2. 12. 2. & 3

VINDICATIO.

Quomodo grex ad duos Dominos ſpectans vindicari poſſit 6. 1. 2
Quomodo oves ſubſtitutæ vindicari poſſint 6. 1. 3
Quomodo armamenta navis vindicanda 6. 13. 2
In vindicatione prædii omnia inſtrumenta exprimenda ſunt 6. 1. 3. 3
Mixtæ res pro parte incerta vindicantur 6. 2. 3. 4
Quomodo aget à ſocio & extraneo poſſeſſus vindicandus 6. 1. 8
Actor ad reſtitutionem damni cum rei vindicatione ſimul agere poteſt 6. 1. 14
Quando vindicans actiones ſuas poſſeſſori cedere debeat 6. 1. 21. 2
In rei vindicatione fructus pariter & quaſi fructus attenduntur 6. 1. 64
Vindicatio quotuplex & cui detur 8. 1. 16
An rem vindicaturus interrogari poſſit de poſſeſſione? 11. 1 20. num. 5

VINDICTA.

Cui leges vindictam ex ſpeciali cauſa concedunt idem aliis eandem committere non poteſt 4. 2. 9. 10
Vindicta privata rem ſuam ſibi debitam debitori auferens, jus ſuum amittit 4. 2. 13. 1
Sive clam hoc faciat ibid.
Sive brevi deſeratur de poſſeſſione ductus pœnitentiâ ibid.
Quod limitatur ibid.
Nec milites hic excipiuntur ibid.
Actiones ad vindictam non reſtituuntur niſi militi 4. 6. 40. 1
Ipſo jure amittit debitum, modo ſententia declaratoria lata 4. 2. 13 nu. 2
Quamvis ſententia, quod ipſo jure jus ſuum non amittat, æquior ſit ibid.
Quod exemplo declaratur ib. 3
Et hæc pœna amiſſionis juris ſui viget adhuc hodiè contra Dd. 4. 2. 13. n. 4. 5. 6
Licet in foro Saxon. ſublata ibid. 6
Quinimo in conſcientia quis tutus eſſe poteſt, qui hocce jure utitur 4. 2. 13. n. 7
Ceſſat hæc pœna in hæredibus, ibid. 8. Niſi per modum Exceptionis agenti hæredi opponatur ib. 14
Et in illis, quibus per inſtrumentum data facultas propria autoritate bona ingrediendi 4. 2. 13. nu. 9
Quod ulterius deducitur ib. 10
Obviatur contrariis 4. 2. 13. nu. 11

Amittit

Amittit tamen hanc facultatem, ſi judicem adeat, niſi ad jus reſervaverit ib. 12. & 4. 2. 21. 5
Propria autoritate poſſum deſtruere, quod quis in meo prædio fecit 9. 2. 29. 1
Datur caſus, ubi vindicta privata licita eſt ib. 2

VINUM.

Vino legato continentur vaſa, non dolia immobilia 33. 6. 3. 3
Vino cum vaſis legato continetur vinum doliare, excluſis doliis 33. 6. 3. 5
Vinum eſt omnis liquor a vite procedens 33. 6. 9. 1
Pro vino quid ſi acetum veneat 18. 1. 9. 5

VIOLENTIA. Vide VIS.

VIR.

Vir conſularis vel præfectorius cur præferatur fœminæ conſulari 1. 9. 1. 1

VIRGO.

Actio Emti datur ad reſcindendum contractum Emtionis, ubi virgo vitiata pro caſta vendita fuit 19. 1. 11. 7
Virginum raptus. Vide RAPTUS.

VIRIDARIUM.

Per viridaria proſpectus adimi nequit 8. 2. 12. 2

VIS, VIOLENTIA.

Vis bonorum raptorum quid 47. 8. 1. 1
Vis metum includit 4. 2. 1. 1
Variam ejus ſignificationem 4. 2. 2. 1
In vi compulſiva non habet locum regula, quod ſpoliatus ante omnia reſtituendus 4. 2. 13. 6
Factum à judice per vim compulſivam, quod alias fieri non debeat, non reſcinditur ib.
Vi dejectus de poſſeſſione tres habet actiones 5. 2. 37. 1
Vis armata quæ dicatur 43. 16. 1. n. 3 & ſeq.
Vim facere videtur, qui non ſinit poſſeſſorem re ſua uti 43. 16. 11. numer. 1
Vi factum quid dicatur 43. 24. 2. n. 4. 6
Vis publica quotupliciter accipiatur 48. 6. 1. n. 1. & ſeqq.
Vis publica eſt, cùm vis infertur armis adhibitis aliove atrociori modo quod fit variis modis 48. 6. 2. n. 2. ut & 3. n. 1. 2
Hujus pœna eſt arbitraria 48. 6. 11. n. c
Species ſingularis vis publicæ eſt crimen fractæ pacis publicæ 48. 6. pen. n. 3
Vis privata quomodo committatur, & quæ ejus pœna 48. 7. 1. num. 1. 2
Violentiæ exceptio generalis an includat vim à familia illatam 19. 2. 30. 4
Debitori vi extorquens debitum jus crediti amittit 48. 7. 7. n. 1
Si extraneus me vi compulerit ut debitorem & fidejuſſorem liberem 4. 2. 11
Violentia odioſior dolo 2. 10. 1. 4
Vi eximens Reum citatum, Actori intereſſe præſtare debet 2. 7. 5. 2. & 6
Ex manibus judicis vi eximens, actori & judici maximè tenetur 2. 7. 5. n. 5
Quid ſi ſervi plures vim intulerint & Domino rem reſtituant 2. 7. 1. n. 2

VITA.

Vitæ longævæ hominum terminum eſſe centum annorum 7. 1. 56. 3
Vita 100. annorum in jure non præſumitur 1. 3. 3. 2

VITIUM.

Ob vitium manifeſtum non datur actio ædilitia 21. 1. 1. 2
Declaratur 21. 1. 1. 5
Vitium omne manifeſtum non tenetur venditor 21. 1. 1. 7
Vitium tempore venditionis adfuiſſe, poſt triduum emtori probandum 21. 1. 1. 11
Vitium ſciens venditor proteſtatione ſe non liberat 21. 1. 14. 1
Vitium ignoranti venditori prodeſt proteſtatio 21. 1. 14. 3. & 4
Vitium ſcire venditor præſumitur ib. n. 7. & 8
Vitio comperto emtor partem pretii ſolvens non gaudet hac actione 21. 1. 19. 18
Rei furtivæ vitium tempore immemoriali præſcribitur 41. 3. 4. nu. 4
Vitium auctoris non nocet ſucceſſori 41. 2. 13. 15
Vitium reale quod uſucapionem impedit, tollitur per ſuperveniens dominium 41. 3. 42. no. 1
Vitium poſſeſſionis quæ realia quæ perſonalia 44. 3. 5. n. 4. 5
Vitia realia nocent omni ſucceſſori, perſonalia ſoli hæredi 44. 3. 5. num. 6. 7

VITRICUS.

Non facile tutor Privigno datur 1. 7. 32. 1
Ad alimenta gratis præſtanda pupillo non tenetur 3. 5. 44. 1
Vitricus, qui non confecit inventarium, an juratam ſpecificationem exhibere teneatur 12. 2. 16. 11

ULTIMA VOLUNTAS.

Hanc impugnans nec ex alia voluntate quid conſequi poteſt 38. 32. 8. 11. 3
Ultima voluntas inter liberos & in legatis piis, ſine illis ſolennitatibus propria diſponentis manu ſcripta valet 31. 1. 21. num. 4. & 5

UNIO PROLIUM.

Quid ſit? 1. 7. ult. 1

UNUS.

Unius petitio non impedit alterius executionem 5. 3. pen. 4
Unius electio non liberat alios conſortes 4. 2. 15. 1

UNIVERSITAS.

An cives poſſint eſſe teſtes in cauſa univerſitatis 1. 8. 6. 3
Prata univerſitatis an ſingul illius ſint, qui ibi habet Jdictionem ib. nu. 4
Mixta ex Laicis & Clericis, ſi plures illorum coram Laico conveniendæ 1. 5. 10. 2
Univerſitatis res non ſunt ſingulorum neque debitum 3. 4. 7. 2. & 1. 8. 6. 2 3. 4. 7. 3
Ex univerſitate quis agere poteſt, ſi de rato cautum 3. 4. Rubr. 2.
De pace rupta ſuſpecta, juramento ſe purget 3. 4. 3. 4
Si obligata, ſingulorum bona non excutienda 3. 4. 7. 8
Nec lis nec privilegia univerſitatis ſingulorum ſunt ib. 3
Ea ſoluta, bona ad ſuperiorem redeunt 3. 4. 7. n. 7
Manet in una perſona ib. 9. ampl. ib.
Contra lapſum termini in judicio reſtituitur 4. 4. 16. 4
Quando ex delicto obligetur 3. 4. 1. 8
Conventa defendi poteſt à privato ſine mand. 3. 4. 1. n. 10. & 18
Non poteſt procuratorem ad lites futurum conſtituere 3. 4. 6. 5
In caſu debiti univerſitatis an executio in bona ſingulorum fieri poteſt 3. 4. 7. 2
Univerſitati legatæ accedunt poſtea nata 30. 1. 21. 1
Univerſitas ſi decreverit, quod ſupereſt, debetur ib. 2
Aliud jus ſervatur in Univerſitate aliud in ejus membris ib. 8
Soluta univerſitate ad quem redeant nomina activa & paſſiva 3. 4. 7. 7
Membrum univerſitatis an poſſit eſſe teſtis in cauſa civitatis ib. n. 6

VOLO.

Verbum Volo, quando inducat diſpoſitionem 32. 1. 39. n. 8

VOLUNTAS.

Voluntas captatoria etiam in legatis improbatur 30. 1. 64. 2
Voluntas an pro facto putatur 1. 8. fin. 3
Coacta voluntas quidem eſt ſed non libera 4. 2. 21. 8
Alio vi prior, alio vi poſterior 4. 2. 21. 8
Voluntas hominis ambulatoria eſt uſque ad extremum vitæ exitum 24. 1. 32. n. 2
Voluntas in maleficiis ſpectatur, non exitus 48. 8. 16. 1

VOTUM, SUFFRAGIUM.

In pluritate votorum tertius electioni de ſe factæ conſentire poteſt 3. 4. 4. 1
Frater fratri dare poteſt ib. 3
Pater filio, & contra 3. 4. 5. 1
Votum, (ein Gelübde,) metu extortum, eſt ipſo jure nullum 4. 2. 21. 6
Vota ſi ſint paria judicum cuinam ſententiæ locus relinquendus 42. 1. 38. n. 1
Votum an ad hæredes tranſeat 50. 12. 2. 2
Si omnes præſentes & unus diſſentiat plurium votum prævalet 42. 1. 39. n. 6
Majorum vota quando concludant 50. 1. 19. n. 1. & ſeq.

VOX.

Vox aliqua ſimpliciter prolata in dubio ſpecialiter intelligenda 32. 1. 45. n. 4

URPEHDA.

Urpheda injuſtè torto agenti non obſtat 48. 18. 1. n. 2

USQUE.

Particula Uſque includit non excludit 32. 1. 35. n. 5

USUCAPIO.

In uſucapione dies ultima cœpta habetur pro completa 44. 3. 15. num. 1
Ne rerum dominia ſemper eſſent incerta uſucapio introducta 41. 3. 1. n. 1
Uſucapionis deſcriptio 41. 3. 3. n. 1
Uſucapio quibus caſibus quaſi dormiat ib. n. 2
Relegato uſucapio reſcinditur 4. 6. 40. n.
Res furtiva uſucapi non poteſt, niſi in poteſtatem Domini iterum venerit 41. 3. 4. n. 3
Lana ex ovibus furtivis à b. f. poſſeſſore uſucapi poteſt 41. 3. 4. n. 9
Tempus uſucapioni præſcriptum ultimo poſtremi anni die cœpto completum cenſetur 41. 3. 6. n. 2
Res ſacræ quatenus tales uſucapi non poſſunt 41. 3. 9. n. 2
Res apud defectum depoſita aut ei commodata ab hærede uſucapi non poteſt 41. 3. 1. n. 1
Sententia erronea & injuſta juſtum titulum & uſucapiendi conditionem transfert 41. 3. 17. n. 1
Uſucapio & præſcriptio ſine poſſeſſione non contigit 41. 3. 25
Uſucapio non admittitur in præſcriptione longi temporis, ſi juſtus titulus & verus abſit 41. 3. 27. 1
... tus in præſcriptione longiſſimi temporis & ſervitutum n. 2
... tempus uſucapionis continuum eſt 41. 3. 31. n. 1
Res emta cum pacto commiſſorio uſucapi poteſt 41. 4. 2. 2
Res à pupillo & furioſo emta quat. uſucapi poſſit 41. 4. 2. n. 10. & 12
An ſi impediens non ſit ſolvendo, contra uſucapientem reſtituatur actio 2. 10. fin. 2

USURÆ.

Vid. Mandatum, it. Emtio & Venditio.
Pranumerari in piis cauſis poſſunt 2.14.57.1
Inſauſta pacta, ut primi anni uſuras decurtare liceat 12.1.15.7
Pacta quibus redhoſtimenti cauſa intra quantitatem conceſſarum uſurarum ultra ſortem quid promittitur, ſervantur 12.1.7.n.8.& 9
Plus licet ſtipulari, ſi metuatur periculum 12.27.n.10
Mutuum danti ultra uſuras conceſſas ſtipulari non licet ib.13
In ſtipulationem quaſi conditionalem deductæ, ſtatim concurrunt 12.1.57.7
Debitor ſi ultra modum uſuras ſolverit, repetere illas vel ſorti imputare non prohibetur 12.6.1.1. & 12.6.26.2
Non promiſſæ ſi ſolvantur condici poſſunt 12.6.26.1
Modus uſurarum in Marchia, Pomerania & Imperio deſcribitur 12.6.26.n.3
Ultra modum exigens uſuras amiſſione quartæ partis punitur ib.6
In Electoratu Brandenburg. uſuræ per partes ſolutæ ultra alterum tantum currunt 12.6.26.n.8
Uſuræ uſurarum non ſunt præſtandæ ib.9
Uſuras in pretio pro re vendita non ſoluto currere ultra alterum tantum, affirmatur cum diſtinctione 12.6.26.n.10
In uſuris pecuniæ pupillaris à Tutoribus debitæ idem cum diſtinctione affirmatur ib.11
Uſuræ particulariter ſolutæ in alterum tantum computantur 12.6.26.n.12
Uſuras indebitas repetit, quamvis ſciens quis ſolverit ib.14
Si in Inſtrumento conventum, ut uſuræ ſingulis annis ſorti aggregentur, anatocismus non ceſſat ib.15.6.& 17
Ceſſat certis & quibuſdam octo capitibus de uſurarum Uſuris prohibitio 12.6.26.n.18 ſeqq.
Procurator de mea pecunia poſt moras uſuras ſolvit 17.1.10.3
Idem uſuras reſtituere debet, ſi alii fœnori dedit meam pecuniam 17.2.10.n.4.5.& 6
Ad uſuras & pœnam poteſt conveniri is, qui non ſtat promiſſis 19.1.47.1
Uſuræ ratione mutui licet non promiſſæ quandoque peti poſſunt 19.1.47.n.3
Uſuræ compenſativæ & de jure Canonico ſunt licitæ ib.4
Uſuræ conventæ, licet in Sententia non adjudicatæ peti poſſunt 19.1.49.1.lim.2.ampl & lim.3 & 4
Uſuras uſurarum qui exigere valeat 12.6.26.19 ſeqq.
Uſuræ an poſſint cedi ut capitale uſuriferum 18.1.67.5
Uſuræ ex judicato debitæ, etiamſi ſors ſine proteſtatione accepta, peti poſſunt 19.1.49.n.3.ampl.ib.6
An fidejuſſor de uſuris teneatur, diſtinguitur 19.2.54.&3
Uſuræ jure civili conceſſæ 22.1.rubr.1
Ob tempus belli ſunt diminutæ ib.2
Judæis terminus uſurarum ſtatuendus 22.1.rubr.4
In judiciis b.f. debentur uſuræ ex mora 22.1.1.1
Uſuræ prius, poſt ſors ſolvitur 46.1.68.2
Actio ex Teſtamento in materia uſurarum habet naturam b.f. 22.1.2.1
Quantitas uſurarum ex conſuetudine determinanda ib.3
Uſuræ debentur ex converſione pecuniæ alienæ in uſus proprios 22.1.1.n.4
Judex de futuris uſuris pronunciare nequit ib.6
Tutor ab uſuris pupillaribus ut ſe liberet, offerre & deponere pecuniam debet 22.1.1.n.8
Ex debito ſpeciei uſuræ non debentur 22.1.3.8
Qui hactenus indebitas uſuras ſolvit, in futurum non tenetur 22.1.6.1
Ex longa ſolutione uſurarum præſumitur earundem promiſſio ib.1
Qui per 50. annos levioris monetæ uſuras ſolvit, à gravioribus liberatus 22.1.6.n.6
Qui per 30 annos ſolvit pecuniam, ut annuos reditus ab eo non poteſt repeti ſors ib.7
Ex ſolutione uſurarum ſors præſumitur 22.1.6.n.8
Debitor pecuniam depoſitam recipiendo, ſi iterum moram contrahat, ad uſuras tenetur 22.1.7.1
Si creditor oblatam pecuniam pro obſignata habeat, ſiſtuntur uſuræ ib.2
Pactum uſurarium contractum reddit nullum, quatenus uſurarius 22.1.9.3
Si primo minores, poſtea majores uſuræ promiſſæ, & creditor mortuus, tunc reſpectu jacentis hæreditatis, quoad illas quidem depoſitio neceſſaria, non quoad has 22.1.9.n.4
Qui majores uſuras promiſit, minoris ſolvendo ab illis liberatur 22.1.13.2
Negot. geſtor. non tenetur ad uſuras, niſi Dominus fœnorari ſolitus ſit ib.2
Aſtimationis fructuum poſt litem conteſtatam perceptorum uſuræ non debentur 22.1.15.2.fim.ib.
Uſuræ longo tempore non petitæ, remiſſæ videntur 22.1.17.1
Deficiente perſona, cui ſecurè ſolvatur, uſuræ ceſſant ib.3.& 7
Uſuræ aliæ ſunt lucratoriæ, aliæ punitoriæ, aliæ compenſatoriæ ib.4
Fiſcus privato ſuccedens ad uſuras tenetur 22.1.17.n.6
Adminiſtratores Reipublicæ ex pecunia retenta ad uſuras tenentur 22.1.17.n.10
Sed ob pecuniam negligenter ſolutam, ad uſuras non tenentur ib.11.& 12
Evicta re vendita venditor ad uſuras ſtatim tenetur 22.1.18.1
Emtor ad uſuras tenetur, etiamſi nemo ſit, cui ſolvat ib.4
Uſuræ uſurarum non debentur 22.1.29.2.lim.ib.3
Civitatibus ex pacto debentur uſuræ 22.1.30.1
Hodiè etiam privatis uſuræ ex nudo pacto debentur ib.2
Indefinitæ promiſſæ non debentur, 22.1.31.1. Exceptiones ib.2
Ex mora in b.f. judiciis uſuræ debentur 22.1.32.3
Uſuræ non debent acerbè exigi 22.1.33.1
Vicem fructuum obtinent in legatis, fideicommiſſis, & aliis b.f. judiciis 22.1.34.1
Legatorum uſuræ ex tempore moræ debentur ib.2
In ſtricti juris judiciis à lite conteſtata debentur 22.1.35.1
Qui ad annum ſtipulatus uſuras, ſi poſt annum non ſolvat, ſubſequentis temporis uſuræ peti nequeunt 22.1.35.n.2.3
In uſuras condemnari poteſt Debitor, etiamſi earum in prima Sententia nulla facta mentio 22.1.41
Si debitum mihi à Fiſco ceſſum, uſuras illi etiam ſine ſtipulatione debitas exigere poſſum 22.1.43
Pœna conventionalis legitimum uſurarum modum excedere non poteſt 22.1.44.1
Pœna quantitati in fraudem uſurarum adjecta videtur, ib.1
limit. in obligatione faciendi ib.2
In trajectitiis pecuniis ob periculum ſuſceptum centeſimæ uſuræ ſunt licitæ 22.2.1.1
Uſura in teſtamento hæredi injuncta an debeatur? 31.1.3.7
Centeſimæ uſuræ etiam in pecunia non trajectitia locum habent 22.2.5.1
Argento facto legato, hæres ob moram tenetur ad uſur. 22.1.3.7
Uſuræ dotis promiſſæ remitti uxori non poſſunt niſi dos et ſe ſuoſque alat 24.1.21.n.1.2 ut & 24.3.42.n.1.2
Creditor uſuras ſibi debitas ſortem alteri cedere non poteſt 41.1.20.num.2
Redactis bonis debitoris diſtractis prius in uſuras poſt in ſortem computantur 46.1.68.n.2
Uſuræ officio judicis debitæ, in ſententia omiſſæ eodem die peti debent 42.1.42.n.2
Per declarationem tamen etiam ex intervallo addi poſſunt ibid.
Pronunciatio de uſuris in genere fieri poteſt 42.1.42.n.3
Uſuras ſi ſolverit debitor, creditor negligens non cenſetur 41.2.21.n.4

USUFRUCTUARIUS.

Qualem propter ſervum occiſum habeat actionem 7.1.17.4
An ſcyphorum uſusfructus legatus redacto iisdem à teſtatore (1) in maſſam (a) iterum in priſtinam formam debeatur 7.1.36.3
Statuæ & imagines quomodo fiant in uſufructu 7.1.41.1
Etiam immaturos fructus percipiendo ſuos facit 7.1.48.3
Quomodo hodie ligna immatura cædere poſſit ib.n.4
Quomodo duo certi fundi uſumfructum à duobus hæredibus petere poſſint 7.1.49
Penſio fundi locati ſpectat ad uſufructuarium 7.1.59.1. ſi hoc ſpecialiter ſit dictum ib.n.3
Uſufructuarius conductorem poteſt expellere 7.1.59.4
Dejecto aut ſpoliato uſufructuario omnia cum fructibus ſunt reſtituenda 7.1.60.1
Uſufructuarius in fundo fructuario etiam venari poteſt 7.1.62.1
Quas feras vivarii mactare poſſit ib.n.2
De deterioratione tenetur 7.1.65
Qua actione ob deteriorationem conveniri poſſit 7.1.66
Uſumfr. alii vendere poteſt 7.1.67.1
ampliatur ib.num.2
Uſusfructus quomodo per alium retineatur 7.4.12
Uſusfr. ſub conditione alteri legatus pendente conditione ad proprietarium pertinet 7.6.4
Uſusfructus etiam in diviſionem hæreditatis venire poteſt 10.2.14.2
An & quomodo uſufructuarius ad exhibendum obligetur 10.4.5.2.& 3

USURPATIO.

Hæc deſcribitur, quod ſit uſurpationis interruptio 41.3.2
Eſtque vel naturalis vel civilis 41.3.5.n.1

USUS. USUARIUS.

Quomodo uſuarius ex operis ſervi acquirat 7.8.20
Conſtituitur ad nudam indigentiam 7.8.1.1
Quando & quarum perſonarum indigentia attendenda 7.8.9
Uſuarius commoditatem uſus in alium transferre nequit 7.8.11.1.lim.ib.2.& 7.8.12.7
Etiam naturalibus fructibus uti poteſt 7.8.12.1
Uſus non in abſtracto ſed in concreto conſiderandus ib.3
Poteſt apud alium eſſe uſusfructus ſine uſu, apud alium verò uſus tantum 7.8.14.8
Uſus aquæ cur non tranſeat in hæredes 7.8.21.1
Uſuarius ex fructibus naturalibus pro indigentia ſua in totum annum una vice ſumere poteſt 7.8.15.6
Familia aucta, augetur etiam uſusfructus familiæ relictus ib.2
Proprietarius, invito uſuario, cuſtodem ſaltus conſtituere poteſt 7.8.16.2

Uſo

Uſus ædium relictus filiofamilias etiam patri conceditur 7. 8. 17. 2
Quomodo uſum ædium habens alias perſonas recipere poſſit 7. 8. 8. 1
Uſuarius ſi omnes fructus percipit, ad onus etiam reficiendi tenetur 7. 8. 18. 1. lim. ib. 1
Uſus eſt ſervitus individua 7. 8. 19. 1
Uſu legato, uſusfructus interdum videtur legatus 7. 8. pen. 1. & reſtringitur hoc ib. 2
Uſuarius ædium poteſt prohibere proprietarium, ne ipſe utatur 7. 8. pen. n. 5
Fundum uſuarium meliorem non deteriorem reddere poteſt 7. 8. ult. 1
Conditio turpis uſui legato adjecta non attenditur 7. 8. 8. 2

USUSFRUCTUS.

Liberat à ſatisdatione 2. 8. 15. 2
Uſumfructum habens in ſervo an teneatur eum defendere 2. 9. 3
Si uſusfructus pacto quæſitus vendatur, an pactum proſit emtori 2. 14. 17. 8
Uſufructuario debitori an ex pacto ſervi fructuarii de non petendo detur exceptio. 2. 14. 55. 1
Quid ſi uſufructuarius ſit creditor ib. n. 2
Quomodo differant venditio uſusfructus & ejusdem donatio 7. 40
Patri non competit, etiam jure novo, ſi nomine filii impugnavit teſtamentum & ſuccubuit 5. 2. 22. 3
Competit patri in bonis adventitiis 5. 3. fin. 4
Prohiberi tamen poteſt Patri ib
Servo conceſſus competit etiam Domino 6. 1. 6. 2
Deſcribitur 7. 1. 1. 1
Traditur, ſi proprietarius fructuarium in fundo inducat 7. 1. 3. 3
Quibus modis conſtituatur 7. 1. 6. 1
Pacto nudo etiam conſtituitur 7. 1. 3. 4
Legatus non ipſo jure, ſed facto hæredis conſtituitur 7. 1. 3. n. 3
In tempus mortis legari nequit 7. 1. 5
Formalis & cauſalis deſcribitur 7. 1. 4. 1
Rectè ita diſtinguitur ib. 2
Dari poteſt jure, ex die & ad diem ib. 4
Pro diviſa & indiviſa parte 7. 1. 4. n. 4
Omnis utilitas ex re proveniens ad uſufructuarium pertinet 7. 1. 7. 1
Fructuarius rem reficere debet, ut tamen modicas tantum impenſas faciat 7. 1. 7. n. 5
Exemplo uſufructuarii miniſtri verbi divini ad refectionem ædium parochialium obligati ſunt ib. 7
Fructuarius quoque tenetur ad collectas & tributa ib. 5
amplìatur ib. 5 & 6. lim. 8
Annui reditus incumbunt quoque uſufructuario 7. 1. 7 n. 8
Etiam ſterilium agrorum uſusfructus legari poteſt 7. 1. 41. 2
Fundum facere meliorem ipſi licet, ſed non mutare ſubſtantiam 7. 1. 8. 1. lim. ib.
Quomodo ſervitus fundo qui eſt in uſu imponi poſſit 7. 1. 18
Ad fundi uſumfructum varia pertinent 7. 1. 9. 1. ſeqq.
Sylvæ uſumfructum habens inſtar patrisfamilias eadem uti debet 7. 1. 10. 1
Arboribus frugiferis vi ventorum evulſis ad comburendum vel refectionem ædium uti poteſt 7. 1. 11. n. 1
Evulſas vendere nequit 7. 1. 12. n. 3
Frugiferas neque pro reparatione fundi excidere poteſt ib. 4 lim. ib. 5
Jus ſuum alteri vendere vel locare vel cedere poteſt ib. 6. ampl. ib. 8. lim. ib. 9
Cavere debet ſe uſurum boni viri arbitrio 7. 1. 13. 1
Ante cautionem præſtitam, ſi petita ſit, fructus ſuos non facit ib. 2. lim. ib. 3
Cautio hæc remitti poteſt expreſſè & tacitè 7. 1. 13. n. 4
Si inter duos fructuarios lis ſit, & verendum ne ad arma veniant, cautio de non turbando exigi poteſt ib. 9
Uſufructuarius poteſt uſusfructus conditionem facere meliorem, non deteriorem 7. 1. 13 n. 12
Uti debet non abuti 7. 1. 15. 1. exempl. ib.
Servitus à Domino non quidem uſufructuario conſentiente, imponi poteſt 7. 1. 15. n. 3
Scenicarum & feſtivarum veſtium uſusfructus eſt ib. 5
In locum arborum demortuarum alias ſubſtituit, priores ſunt fructuarii 7. 1. 18. 1
Arbores areſectas ſuas facit 7. 1. 18 n. 3
In legato gregis uſufructu, alias oves ſubmittere debet ib. 4
Surrogare non tenetur, quando non gregis ſed ſingulorum capitum uſusfructus legatus 7. 18. n. 3
Uſusfructus areæ, poſito in eam ædificio, tollitur 7. 4. 5. 5
Si teſtator leget uſumfructum cum hoc onere, ut ſervitutem debeat alii prædio hæreditario, tunc legato videtur proprietas 7. 1. 19 4
Quando uſusfructus legatus ea lege ut non alienetur, tunc ex abundanti hoc adjectum videtur ib. 5. & 6
Si uſusfructus conceſſus ut alienare liceat, ipſa proprietas videtur legata 7. 1. 19. n. 7
Eadem videtur legata, ſi legatario imponatur onus conſtituendæ in fundo ſervitutis ib 8
Interdum ſub nomine uſusfructus plena proprietas intelligitur ib. exempl. ib. 8. & 9
Legatarius partem uſusfructus reſtituturus quomodo impenſas repetere poſſit 7. 1. 50
Onera publica agnoſcere tenetur uſufructuarius 7. 1. 27. num. 4, lim. ib.
Quare hoc 7. 1. 52
In uſufructu omnium bonorum ſalva eſſe debet liberis legitima 7. 1. 29. 1
Sub uſufructu omnium bonorum nomina quoque continentur ib. 2
Sub uſufructu omnium bonorum mobilium, in dubio intelliguntur ea mobilia, quæ uſu non conſumuntur 7. 1. 29. n. 3
Omnium mobilium uſufructu legato, pecuniæ uſusfructus non comprehenditur 7. 1. 29 n. 3
Omnium bonorum uſufructu relicto, æs alienum à bonis primò deducendum eſt ib. 4
Uſufructu alternis annis relicto quomodo fruendum 7. 4. 2. 3
Duobus alternis annis relicto uſufr. ordinem ſcripturæ ſequimur, ſi quæratur quis primo eundem anno habere debeat 7. 1. 34. 1. & 7. 4. 12
Quid ſi alter horum moriatur 7 4. 2. 3
Ædium uſufructo legato, combuſtis ædibus perit totus uſusfructus 7. 1. 34. 3. lim. ib.
Fructuarius percipit omnia commoda, niſi quid à teſtatore detractum 7. 1. 42. 1
Quod ſi pars non definita uſusfructus, dimidia intelligitur 7. 1. 43
Fructuarius nihil de novo ædificare valet, ne quidem in melius 7. 1. 44. 1. ampl. ib. 2
Uſusfructus morte finitur 7. 1. 56. 1
Civitati relictus, longiſſimo humanæ vitæ ſpatio perit ib. 2
Idem in Eccleſia ib.
Si actum, ut uſusfructus tranſiret in hæredem, de primo tantum hærede id interpretamur 7. 1. 56. n. 6
Si locavit rem fructuarius conductor fructum percipit, penſio tota fructuarii eſt 7. 1. 58 2 explicatur hoc ibidem ampliatur ib. 3
Certa parte fructuum legata, non debetur uſusfructus 7. 1. 56. n. 5
Fructuarius uſumfructum cedens liberetur ab onere quovis 7. 1. 64. 1
Mortuo uſufructuario accreſcit uſusfructus proprietario 7. 2. 33 1
Quando uſusfructus in totum & pro parte tollatur 7. 4. 14
Dantur in uſufructu quoad jus accreſcendi non nulla ſpecialia 7. 2. 1. 6. habentur ib. 7. 8. 9
Quid ſi uſusfructus duobus legatur & ab uno repudiatur 7. 1. 31. 2
Legato Titio & ſuis teſtatoris ſcilicet, hæredibus uſufructu, Titius dimidium capit 7. 2. 7
Si ſingulis hæredibus ſingulis legatariis uſusfructus legetur conjunctio facta non videtur 7. 2. pen. 2
Quando uſusfructus eſt relictus in annos ſingulos, ſunt plura legata 7. 3. un.
Dies uſusfructus legati regulariter non cedit à tempore mortis teſtatoris, ſed à die aditæ hæreditatis ib. 2
In uſufructu in diem relicto dies cedit non ab adita hæreditate, ſed poſt adventum diei præteriptæ 7. 3. un. n. 3
Uſufructuarius ante diem agens, nihil agit 7. 3. un n. 4
Legato uſufructu, & poſt aliquot demum annos hæreditate adita, præteritorum annorum fructus non debetur ib. 5
Quid ſi hæres in fraudem uſufructuarii tardius adeat hæreditatem 7. 1. 35. 8
Non amittitur capitis diminutione 7. 4. 1. 3. lim. ib.
Uſusfructus omnium bonorum etiam Calendarii fructus continet & nominum 33. 2. 37. 1
Conſtitui poteſt in fundo emphyteutico, & ſuperficiario, non ipſo jure ſed tuitione prætoria 7. 4. 1. n. 2. & 3
Triaſunt tempora ex quibus non cedit uſusfructus ib. 4
Mortuo fructuario proprietarius propria autoritate poſſeſſionem capere poteſt 7. 4. 3. 5
Magis ex fideicommiſſarii quam legatarii perſona uſusfructus perit 7. 4. 4. 8
Incapaci poteſt dari ut capaci reſtituat ib. 2
Si uſufructuarii quoque hæredibus relinquatur, primi tantùm intelliguntur 7. 4. 5. 8
An ſervo noxæ dato uſufr. expiret 7. 1 17 3
Mutatione rei ſi in aliud nomen tranſeat, tollitur uſusfructus 7. 4. 10. n. 9. 13. & 14
Mutatione proprietarii uſusfructus non tollitur 7. 4. 19
Speciale in uſufructu quod ædibus ſi diſſolvantur reſtitutis uſusfructus tamen reſtituatur 7. 4 10. n. 10
Si res reſtituta nova non eſt, ſed vetus reſtituitur uſusfructus 7. 4. 10. n. 11. exempl. ib.
Fructuarius ipſe percipere debet fructus 7. 4. 13. 2. lim. ib. 3
Si uſusfructus penſionum alicui conſtitutus mortuus fructuarius non tranſmittit penſionem, cujus dies nondum ceſſit 7. 4. 13. n. 6
Finitur uſusfructus per adventum conditionis 7 4 16. 2
Inundatione impeditur 7. 4 10. 3
Alternis annis relictus non utendo non amittitur 7. 4 28
Nec amittitur ſi proprietarius a me fructuario fundum conducat, eumque poſteà alteri vendat 7. 4. 29
Quaſi uſufr. adhibita cautione conſtituitur 7. 5. 1. 1 exempl. quaſi uſufr. ib 12
Si res uni & alteri uſusfructus legatur, ambo in uſufructu concurrunt 7. 5. 6. 1

Per

Digitized by Google

Index Rerum

Per quaſi uſufruct. transfertur Dominium 7. 5. 7. 2
Poteſt hæres unum in teſtamento juberi, ut pro eo, cui uſuſfr. Legatum, fidejubeat 7. 5. 8. 1
Sublata domo uſuſfructus non debetur 7. 1. 36. 1
Quaſi uſuſfr. non interit interitu rei, niſi morte aut capitis diminutione 7. 5. 9. 1
Nec interit non utendo ib. 2
Si conventum, ut eadem reſtituatur veſtis propriè uſuſfructus eſt conſtitutus 7. 5. 9. n. 3
Qui habet uſumfruct. etiam iter habet 7. 6. 1. 1
Poteſt interdum uſufructuarius ſuos facere fructus etiam non perceptos, eoſque ad ſuum hæredem transmittere 7. 6. pen. 17
Dominus non tenetur fructuario præſtare fructus, ſed fruendi licentiam 7. 6. pen. n. 19
Duplex in uſufructu propria cautio requiritur 7. 9. 1. 1
Utraque cautio nec à teſtatore remitti poteſt ib. 4
lim. in hærede ib. 5
In donatore ib. 6. in alia. ib. 7. 8. 9
Ut cautio hæc facilius ſortiatur effectum, duplex ſuppeditatur conſilium 7. 9. 1. num. 9. 10. & 19
Non eſt tuta eorum Sententia, qui ob abuſum ipſo jure amitti volunt uſumfructum 7. 9. 1. n. 20. ſeq.
Cautio eſt in quaſ. uſuſfr. de tantodem reſtituendo ib 23
Uſufructuarius tenetur uſucapionem interrumpere, cuſtodiam adhibere, & leviſſimam culpam præſtare 7. 9. 1. tot.
Cautio fit interdum inutilis ex poſt facto 7. 9. 3. 2
Cautio locum habet in uſu, habitatione, operis Servorum, reditu prædii 7. 8. 5. 2. & 3
Cautio à fructuario præſtanda debet eſſe fidejuſſoria 7. 9. 5. 4
Interdum pignoratitia ſufficit 7. 9. 5. n. 4
Imo juratoria interdum ib. 7. 8
Si ultro res fructuario tradatur, cautio non remiſſa videtur 7. 9. 7. 1
Proprietario, ejus interdum hæredibus, imo quandoque collegatorio cavendum 7. 9. 8
Quando ex die proprietas fructuario legatur, non præſtatur cautio 7. 9. 9. 3
Uſufructuarius non tenetur ad collectas, ſi harum ſolutio exæquet perceptionem fructuum 32. 1. 30. n. 3
Uſusfructus legatus cum onere fideicommiſſi finitur morte fideicommiſſarii, non legatarii 33. 2. 19. num. 1
Uſusfructus legatus ſtatim ſine traditione tranſit ad legatarium 33. 2. 50. 1
Uſusfructus cui legatur tenetur ad ſolvendam collectam, aliasque præſtationes 33. 2. 28. 1
Uſusfructus prædii uxori uſque ad dotis reſtitutionem relictus, parte dotis ſolutâ pro parte exſpirat 33. 2. 30. n. 2
quod applicat. ad feuda 33. 1. 30. n. 3
Uſusfructus omnium bonorum relictus non continet fideicommiſſum 33. 2. 31. n. 1. quod lim. n. 3
Uſusfructus in locum annui cenſus ſurrogatus debetur initio anni 33. 2. 32. n. 4
Uſusfructus omnium bonorum etiam Calendarii fructus & nomina non continet 33. 2. 37. n. 1. & 63. n. 5
Fructibus fundi ſimpliciter legatis, legatus cenſetur uſusfructus 33. 2. 38. n. 1. 1
Uſufructu relicto omnium bonorum, prius æs alienum eſt deducendum 3. 2. 43. n. 1
Secus in legato uſufructu certæ rei 33. 1. 43. n. 2
Uſusfructus legatus non conſtituitur, niſi deducto prius ære alieno 35. 2. 69
Uſufructuarius ob abuſum fundi expelli poteſt 39. 2. 9. n. 1
Uſusfructus voluntate Domini in alium translatus finitur morte ſecundi uſufructuarii non primi 46. 2. 4. n. 1
Si ſecundus vivente adhuc uſufructuario moriatur primus non habet regreſſum ad uſumfructum 46. 2. 4. n. 2

UTILITAS PUBLICA.

Utilitas præponderat ſubtilitati juris 9. 2. 51. 6
In utilitatem non dicitur verſum, niſi durat verſum 15. 13. 10. 1
Ob publicam utilitatem Magiſtratus ſubditos compellere poteſt ad vendendum 8. 12. 1. 20
In lege aquilia æſtimatur utilitas quæ percipi potuiſſet 9. 1
Utile per inutile non vitiatur 22. 1. 9. 3. ib. 29. 1. & 43. 20. 1. 15

VULNUS.

Per inſpectionem vulneris præventio non inducitur 5. 1. 30. 20
In rixa plures vulnerantes vel occidentes, omnes tenentur in ſolidum 9. 2. 11. 2
In expenſas quilibet pro virili condemnatur 9. 2. 11. n. 2
Portio illius qui nihil in bonis habet cæteros aggravat ib. 4
Plures vulnerantes, unde mors ſecuta omnes ex lege publica tenentur 9. 2. 11. n. 6
Si conſtet, cujus ictu perierit, ille tantum tenetur licet animus non adfuerit ib. 7
Si à duobus quis lethaliter vulneratus ultimus vulnerans ordinariè punitur 9. 2. 11. n. 9 & 9. 2. 51. 1
Cum unus ſervum vulneravit lethiferè, alter poſt aliquot dies uno ictu ipſum confecit, uterque tenetur de occiſo, ſed non eadem pœna 9. 2. 51. 3

UXOR.

Rectores provinciarum melius faciunt ſi abſque uxoribus proficiſcantur 1. 16. 4. 2
Operis ſuis quicquid acquirit uxor marito acquirit 24. 1. 31. n. 1. it. 24. 1. 51. n. 3
Ab uxore acquiſita etiam in anno luctus ex mariti bonis cenſentur profecta 24. 1. 51. n. 1. 2
Secus ſi uxor negotiatrix vel artificium aliquod exerceat 24. 1. 51. num. 9
Uxor quod ſibi emit non acquirit marito ib. n. 7
Si bona mariti adminiſtraverit an contra eam hæredi mariti detur actio expilatæ hæreditatis 3. 5. 33. 1
Si uxor mortua habuerit bona paraphernalia ære tamen alieno obruta, & dotalia an ex utriſque ſepelienda 11. 7. 10. 4
Quomodo uxor, ſi æs alienum non ſit ſepelienda 11. 7. 22
An ſi uxor teſtamentum fecit legata heres oneratus deducere queat 11. 7. 24
Quid ſi conſtante matrimonio dotem maritus uxori reſtituat 11. 7. 27. 1.
Quid ſi maritus careat alimentis ſi ex dote funus uxoris curaret ib. num. 2
Quis funeris ſumtus præſtet ſi maritus nullam dotem acceperit 11. 7. 28
Quis ſi mulier poſt divortium alii nupta deceſſerit, funeraria actione teneatur 11. 7. 19. 2
Uxor maritum captum quinquennium expectare tenetur 24. 2. 6. num. 1
Deſertorem malitioſum non item 24. 2. 6. n. 1
Uxor debet marito omnes operas ſuas, etiam artificiales 24. 1. 15. 3
Uxor mortem mariti vindicare & ſuper illa tranſigere poteſt 40. 12. 1, num. 3
Uxor pro marito incarcerato ſe interponere, illumque defendere poteſt 40. 12. 1, n. 4
Pro marito poteſt fidejubere 2. 8. 8. 5
Uxor fundi per maritum inutiliter donati & traditi poſſeſſionem acquirit 41. 2. 1. n. 6
Immiſſionem in bona dotalia & paraphernalia uxor ſi ſe interponat impedire poteſt 42. 1. 15. n. 24. & ſeqq.
Uxor maritum ſi periculum in mora rectè defendit 49. 5. 1. n. 2
Uxoris cauſa parata uxori non ſunt quæſita 32. 1. 45. n. 2
Conſenſus Domini & Agnatorum in proviſionem uxoris ex feudo faciendam etiam ad ſecundam uxorem extendendus 32. 1. 47. num. 6
Uxor ſi unà cum marito pereat, in matrimonio deceſſiſſe videtur in favorem mariti 34. 5. 9. n. 8. conf. 34. 5. 16. n. 1. & ſeqq.
Legatum uxori indefinitè relictum, an & ſecundæ uxori relictum cenſeatur 34. 5. 19. n. 4
Uxor nobilis ad obſequia vilia non tenetur 38. 1. 34. n. 2
Uxor in tabernâ merces vendens de ſuo pro marito ſolvere non tenetur, niſi ſocia 38. 1. 48. n. 8

W.

Wäyſen Herren qui? 27. 8. 1. 9

X.

XENIUM, MUNERA.

Hodie in uſu non ſunt 1. 16. 6. 5. 1. 18. 18. 1. & 2
Munera depoſito etiam officio judex reſpuat 1. 18. 1. n. 2

FINIS.

XX
F
14

Digitized by Google

Digitized by Google